

T. C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ TÜRK
DİLİ VE LEHÇELERİ ANA BİLİM DALI

CODEX CUMANİCUS TEMELİNDE
KIPÇAK TÜRKÇESİNİN TARİHİ-KARŞILAŞTIRMALI SÖZ VARLIĞI

DOKTORA TEZİ

HAZIRLAYAN

Kutluay ERK

DANIŞMAN

PROF. DR. ZEKİ KAYMAZ

İZMİR-2015

İçindekiler

Savunma Tutanağı.....	1
Yemin Belgesi.....	2
Ön Söz.....	1
Kısaltmalar.....	4-11
Genel Kısaltmalar.....	4-7
Birincil Kaynak Kısaltmaları.....	8-11
Metin.....	12-266
Codex Cumanicus Temelinde Kıpçak Türkçesinin Tarihî-Karşılaştırmalı Söz Varlığı.....	267-1679
Sonuç.....	1680-1691
Tıpkıbasım.....	1682-1863
Bibliyografya.....	1884-1894
Özgeçmiş.....	1895

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne sunduğum Codex Cumanicus Temelinde Kıpçak Türkçesinin Tarih-Karşılaştırmalı Söz Varlığı adlı doktora tezinin tarafımdan bilimsel ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

İsim-Soyisim:Kutluay Erk

İmza: *Kutlu*

T.C.EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOKTORA

TEZ SAVUNMA TUTANAĞI

ÖĞRENCİNİN

Adı Soyadı : Kutluay ERK
Numarası : 920700003432
Anabilim Dalı : TDA-Türk Dili ve Lehçeleri
Tez Başlığı (Türkçe) : Codex Cumanicus Temelinde Kıpçak Türkçesinin Tarihi-Karşılaştırmalı Söz Varlığı
Tez Başlığı (İngilizce) : Historical Comparative Lexicon of Kipchak Turkish on the Base of Codex Cumanicus
Tez Savunma Tarihi : 23.12.2015
Tez Başlığı Değişikliği :

JÜRİ ÜYELERİ

Jüri Başkanı (Danışman)

Unvan, Adı, Soyadı : Prof. Dr. Zeki KAYMAZ
Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme
İmza :

Jüri Üyesi (Tez İzleme Komitesi Üyesi)

Unvan, Adı, Soyadı : Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN
Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme
İmza :

Jüri Üyesi (Tez İzleme Komitesi Üyesi)

Unvan, Adı, Soyadı : Doç. Dr. Hatice ŞİRİN
Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme
İmza :

Jüri Üyesi

Unvan, Adı, Soyadı : Doç. Dr. Ferhat KARABULUT
Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme
İmza :

Jüri Üyesi

Unvan, Adı, Soyadı : Doç. Dr. Caner KERİMOĞLU
Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme
İmza :

Tez savunması sonucunda öğrenci:

☒ Başarılı bulunmuştur.

☐ Başarısız bulunmuştur.

☐ Tezinde Düzeltme Yapması Gereklemektedir.

- Bu tutanak üç (3) işgünü içerisinde jüri üyelerinin raporlarıyla beraber Anabilim Dalı Başkanlığı üst yazısıyla Enstitü Müdürlüğüne gönderilmelidir.
- Doktora programlarında düzeltme alan öğrencinin 6 (altı) ay içerisinde yeniden savunmaya girmesi zorunludur.

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne sunduğm Codex Cumanicus Temelinde Kıpçak Türkçesinin Tarih-Karşılaştırmalı Söz Varlığı adlı doktora tezinin tarafımdan bilimsel ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

İsim-Soyisim:Kutluay Erk

İmza: *Kutlu*

ÖN SÖZ

Codex Cumanicus temelinde Kıpçak Türkçesinin Tarihî Karşılaştırmalı Söz Varlığı başlıklı tezim, XIV. yüzyılda İtalyan ve Alman Fransiskan rahipler tarafından yazılmış olan Codex Cumanicus'a dayanmaktadır. Codex Cumanicus'ta Latince-Farsça-Türkçe sözlük, İncil'den tercüme parçalar, ilahiler ve Almanca-Türkçe sözlük yer almaktadır. Tezde kullanılmak üzere, Venedik Saint Marcus Kütüphanesi'nden Codex Cumanicus'un renkli kopyası temin edilmiştir. Bu kopyaya dayanarak transkripsiyon ve transliterasyon yapılmıştır. Elde edilen metinden dizin oluşturulmuş ve kelimeler Eski Türkçeden başlayarak, tarihî ve çağdaş Kıpçak lehçeleri boyunca karşılaştırmalı olarak incelenmiştir; ayrıca kelimelerin dil tarihi içindeki gelişim istatistiği çıkarılmış ve imla tahlili yapılmıştır.

Tezimin hazırlanması boyunca bilgisini, tecrübesini ve kaynaklarını esirgemeyen, karşılaştığım her zorlukta hoşgörü ve sabırla destek olup titizlikle yol gösteren danışmanım ve hocam Prof. Dr. Zeki Kaymaz'a şükran borçluyum. Üzerimde büyük emeği olan, yardım ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen hocam Doç. Dr. Hatice Şirin'e yetişmemdeki katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım. Tezimin bilhassa başlangıç aşamasında fikirleriyle yol gösteren ve katkıda bulunan hocalarım Prof. Dr. Mustafa Öner, Prof. Dr. Gürer Gülsevin ve Doç. Dr. Özkan Öztekten'e yardım ve desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Kutluay Erk

KISALTMALAR

I. Genel Kısaltmalar

All.	Allayhov Lehçesi, Merkez Diyalekti
Alt.	Altay
anl. f.	anlam farklılığı
AO-KıpT.	Altın Ordu Kıpçak Türkçesi
Bar.	Baraba Tatarcası
BK.	Bilge Kağan Yazıtı
bkz.	Bakınız.
B-OMoğ.	Batı Orta Moğolcası
Brg.	Buryat dilinin eski Bargu diyalekti
Bşk.	Başkurtça
Bud.	Budizm
Çağ.	Çağatayça
ÇKT.	Çağdaş Kıpçak Türkçesi
Çin.	Çince
Çju.	Çjurçjen Dili
Ç-Moğ.	Çağdaş Moğolca
Dgx.	Dongxiang (genellikle Suonanba diyalekti)
din.	dinî, dinle ilgili
dön.	Dönüşlü Fiil
edil.	Edilgen Fiil
E-İng.	Eski İngilizce
E-İran.	Eski İranca
E-Jap.	Eski Japonca
EKıpT.	Ermeni Kıpçak Türkçesi
ET.	Eski Türkçe
ettir.	Ettirgen Fiil
Evk.	Evenki Dili
Evn.	Even Dili
Gag.	Gagauz
G-Jap.	Güncel Japonca
Hak.	Hakasça

Hal.	Halha
Hır.	Hırvatça
Hot.	Hoten Metinleri
HrzT.	Harezmi Türkçesi
IH.	İkhe-Khuchoto
ist.	istek Fiili
iş. f.	işaret farklılığı
işt.	işteş Fiil
İtal.	İtalyan Dili
Jap.	Japonca
Kalm.	Kalmuk Dili
Kaz.	Kazakça
KazT.	Kazan-Tatarcası
Kır.	Kırgızca
Kır-T.	Kırım-Tatarcası
Kkp.	Karakalpakça
Kor.	Korece
KÖ-Moğ.	Klasik Öncesi Moğolca
KP.	Pelliot, La version ouigoure de l’histoire des princes Kalyāṇamkara et Pāpamkara, ed. Hamilton
Krç-Blk.	Karaçay-Balkarca
Krh-T.	Karahanlı Türkçesi
krş.	karşılaştırınız
Kry.	Karayca
Kuç.	Kutscha-sprache, ‘tocharisch B’
Kuan.	Kuan-ši-im Pusar
Kum.	Kuman Dili
Kum-T.	Kumukça
küç.	Küçültme Şekli
Leh.	Lehçe
Lit.	Litvanca
M.	Le Coq, Türk. Manichaica aus Chotscho I, II, II
Mac.	Macar Dili
M-Kıpt.	Memluk-Kıptak Türkçesi

Mnt.	Mongqol-un niuča tobča'an
Moğ.	Moğol Dili
Nan.	Nanay Dili
Neg.	Negidal Dili
Nog-T.	Nogayca
O.	Ongi Yazıtı
O-Çin.	Orta Dönem Çincesi
O-Far.	Orta Farsça
Oğ.	Oğot Lehçesi, Doğu Diyalekti
Ol.	Ol Lehçesi, Doğu Diyalekti
Or.	Orok Dili
Ord.	Ordos Dili
Orh.	Die Orchon-Inschriften nach der Edition von Thomsen oder der von Radloff.
OT.	Orta Türkçe
P.	Proto
Pf.	F. W. K. Müller, Zwei Pfahlinschriften
PIE	Proto-Indo European
R.	J. G. Ramstedt, Zwei uig. Runeninschriften in der Nord-Mongolei
Rum.	Rum Dili
S.	Bang-V-Gabain, Uigurische Studien
Sak.	Saka/Sakan Dili
Sk.	Sakkır Lehçesi, Batı Diyalekti
Skr.	Sanskritçe
Sogd.	Sogudça
Sol.	Solon Dili
S-Uyg.	Sarı Uygurca
Sür.	Süryani Dili
Toh.	Toharca
Trkm.	Türkmence
Tung.	Tunguz Dili
Türk.	Türk Dili
U I-IV.	F. W. K. Müller, Uigurica I-IV Ud.Udey/Udehe Dili
Ul.	Ulka/Ulta Dili
unv.	unvan

Yak.	Yakutça
yan.	yan anlam
Yen.	Yenisey Yazıtları
yer.	yer adı
Y-Far.	Yeni Farsça

Birincil Kaynak Kısaltmaları

- AL: Abuşka Lûgati → Atalay 1970.
- AT Altan Tobçı
- AO: Altın Ordu, Kırım Ve Kazan Sahasına Ait Yarlık Ve Bitiklerin Dil Ve Üslûp İncelemesi → Özyetgin 1996.
- ATH: Atabetül Hakayık → Arat 2006.
- BD: Babür Divanı → Yücel 1995.
- BM: Kitâbu Bülğatü'l-Müşâtâk fî Lûğati't-Türk ve'l-Kıfçak → Zajaczkowski 1954.
- BTH: Başkurt Telenen Hüzlege → Ağışev - Biişev - Zeynullina - İsmöhemetov – Kusimova - Uraşsin - Yarullina 1993.
- BV: Baytaratü'l-Vâzih → Ağar 1986.
- Ç Çoyr Yazıtı
- DG: The Dîvân of Gadâ'î → Eckmann 1971.
- DLT: Divanü Lûgat-it-Türk → Atalay 2006.
- DM: Ed-Dürretü'l-Mudiyye Fil-Lûğatit-Türkiyye → Toparlı 2003.
- DTS: Drevniy Tyurskiy Slovar' → Nadelyayev - Nasilov- Tenişev- Şçerbak 1969.
- EDAL: An Etymological Dictionary of Altaic Languages → Starostin, Dybo, Mudrak 2003.
- ESTY: Etimologičeskiy Slovar' Tyurskiñ Yazıkov → Sevortyan red. 1974; 1978; 1980 → Levitskaya red. 1989 → Dıbo red. 2003.
- ETŞ: Eski Türk Şiiri → Arat 1991.
- ETY: Eski Türk Yazıtları → Orkun 1994.
- ETYA: Eski Türk Yer Adları → Aydın 2012.
- ETZ: Ettuhfet-üz-Zekiyye fil-Lûgat-it Türkiyye → Toparlı - Çögenli - Yanık 2000.
- GT: Gülistan Tercümesi → Karamanlıoğlu 1989.
- HLHB: Hilvetül Lisan Ve Hulbetül Beyan → Taymas 1934.
- HŞ: Hosrau i Şirin → Nadjip 1979.
- HUAS: Huastuanift → Le Coq 1941.
- İKPÖ: İyi Ve Kötü Prens Öyküsü → Hamilton 1998.
- İML: İbn-i Mühennâ Lûgati → Taymas 1988.
- İMS: İrşâdü'l Mülûk ve's- Selâtîn → Toparlı 1992.
- KAK: Kıpçakskie Yazıki: Kumanskiy u Armyano-Kıpçakskiy → Garkavets 1987.
- KAKYS: Konvergentsiya Armyano-Kıpçakskogo Yazıka K Slavyanskim V XVI-XVII vv. → Garkavets 1979.

- KB: Kutadgu Bilig → Arat 1979.
- KBLS: Kumuk ve Balkar Lehçeleri Sözlüğü → Gyula 1990.
- KBRs: Karaçaevo-Balkarsko-Russkiy Slovar' → Tenişev - Suyunçeva (pod red.) 1989.
- KÇ: Kül İç Çor Yazıtı
- KED: Kazak-English Dictionary → Nuralieva 2008.
- KF: Kitâb fi'l-Fıkh → Kuanışbayev 2006.
- KFLT: Kitâbü Fi'l Fıkh Bi-Lisani Türki → Ağar 1989.
- KH: Kitâbü'l-Hayl → Özgür 2002.
- KİLE: Kitâb al-İdrâk li-lisân al-Atrâk → Caferoğlu 1931.
- KİLE-F: Kitâbü 'l-İdrâk li Lisâni'l-Etrâk'te Fiiller → Özyetgin 1999. ??
- KİN: Kitâb fi İlmi'n-Nüşşâb → Öztopçu 2002.
- KK: El-Kavânînü'l-Küllîyye li-Zabti'l-Lügati't-Türkiyye → Toparlı - Çögenli – Yanık 1999.
- KKSV: Karaycanın Kısa Sözcüğü → Çulha 2006.
- KMES: Kitab u Mukaddime-i Ebu'l-Leysi's-Semerkindî → Özkan 1994.
- KMT: Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mugalî → Toparlı - Çögenli - Yanık 2000.
- KMTS: Karaçay-Malkar Türkçesi Sözlüğü → Tavkul 2000.
- KOS: Қазақша Орысша Сөздік → Bektürov – Bektürova 1993.
- KPN I: Kıpçakskie Pis'mennoe Nasledie I → Garkavets 2002.
- KPN II: Kıpçakskie Pis'mennoe Nasledie II → Garkavets 2007.
- KPN III: Kıpçakskie Pis'mennoe Nasledie III → Garkavets 2010.
- KR: Kıyası Rabgûzî → Ata 1995.
- KRPS: Karaimsko-Russko-Pol'skiy Slovar' → 1974.
- Ks: Koryö sa
- KT: Kültigin Yazıtı
- KTS: Karahanlı Türkçesi Sözlüğü → Üşenmez 2006.
- KTSöz: Orta Asya'da Bulunmuş Kur'an Tefsirinin Söz Varlığı → Borovkov 2002.
- KTTS: Kazan-Tatar Türkçesi Sözlüğü → Öner 2009.
- KUKY: Köktürk Ve Ötüken Uygur Kağanlığı Yazıtları → User Şirin 2009.
- LD: Lutfi Divanı → Karaağaç 1997.
- Man: Erz.. W. Bang, Manichäische Erzähler (Gabain'agöre)
- MÇ: памятник Моюн-чуру (Селенгинский камень)
- MÇFK: Muhammed Bin Ahmedü'z-Zâhid'e Ait Çağatayca Bir Fıkıh Kitabı → Erbay 2003.

- ME: Mukaddimetü'l Edeb → Yüce 1993.
- MG: Münyetü'l-Ġuzāt → Uğurlu 1984.
- MGİT: Mukaddemetü'l-Gaznevi fi'i-'l-bâdât (Ziyâ'u'l-Ma'nevl) Tercümesi → Talan 1987.
- MK: Mahbûbü'l-Kulûb → Ölmez 1993.
- MLS: Magyar Latin Szótár → Alajos 1992.
- MM: Mu'înü'l-Mürîd → Toparlı - Argunşah 2008.
- MO пять юридических документов экспедиции С. Ф. Ольденбурга, первая половина XIII в., уйгурским письмом, хранятся в рукописном отделе ЛО ИВ АН СССР.
- MSD: Mevlâna Sekkâkî Divanı → Eraslan 1999.
- MUH: Muhabbetname → Şçerbak 1959.
- NF: Nehcû'l Ferâdîs → Ata 1998.
- NRST: Nogaysko-Russkiy Slovar' → Baskakov 1967.
- RH: The King's Dictionary: The Rasûlid Hexaglot → Golden 2000.
- SAK: Słownik Arabsko-Kıpczacki z okresu Państwa Mameluckiego Bulgat al-Mustaq fi Lugat at-Türk Wa-l Qifozaq → Zajaczkowski → 1954
- СДРЯ: Материалы Словаря Древне-Русского Языка → И. И. Сребневского → том I 1893, Том II 1902.
- StG W. Bang, Türk., Bruchstücke einer nestor. Georgspassion
- Suci Suci Yazıtı
- ŞHD: Şiban Han Dîvânı → Karasoy 1998.
- ŞU Şine Usu
- T Tonyukuk Yazıtı
- Ta Taryat Yazıtı
- Tes Tes Yazıtı
- ThS (Томсен — Стейн) из (ThS I — ThS IV) — рукописные фрагменты орхоно-енисейским письмом лондонской коллекции, приобретенной А. Стейном у служителя храма 'Пещера 1000 будд' (близ Дуньхуана, Северо-Западный Китай), впервые опубликованные В. Томсеном.
- TK: Tefsirü'l-Kur'an → Bakırcı 2008.
- TKT: Türkçe İlk Kur'an Tercümesi → Ata 2004.
- TTAS: Tatar Telenen Añlatmalı Süzlege → Ganiev 2005.
- TTZDS: Tatar Têlênên Zur Dialektologik Sözlégé → Zekiye - Minnullin - Şeyhiev 2009.
- Üİ: Üç İtigsizler → Özönder Barutçu 1998.

UW:	Uiugurische Wörterbuch → Röhrborn 1977.
W	V. Thomsen Turkish Manuscript in 'Runic' script (Wahrsagebuch)
YCPS	Yüan Ch'ao Pi-shih
Y-Ch:	Yin-shan chen-yao
ZY	Zhyiyuan Yiyu

METİN

1^b/1

M CCC III die XI Iuly

o o o o

M CCC III die Xj Iulij.

In nomine dominij Nostri Iesu et Beate Virginis Marie Matris eius omnium

Innoie dnj Nri ihu et Bte Vigis Marie Mat's ei⁹ et omium

Sanctorum et Sanctarum dei Amen.

Sco et Sca dei Amen.

Ad honorem dei et Beati Iohannis euangeliste.

ad honorem dei et Bti Iohis euangeliste.

1^b/5 In hoc libro continentur persicum et Comanicum per alfabetum .:

In hoc libro cõtientur pñicum ² Comaicum t p alfabetum .:

Hec sunt Verba et nomina de litera .A.

Hec sunt Verba et nomina lit^a .a.

audio	miş(e)ne(v)em	eşitürmem
audio	meşnoem	Eşitürmem
audis	mişn(e)(v)î	eşitürsen
audis	meşnoy	Eşitürşen
audit	mişn(e)vet	eşitir
audit	meşnoet	Eşitir

1^b/10 Et **plurale**

Etpr

audimus	mişenevim	eşitürbiz
audium ⁹	meşnam	Eşiturbis
auditis	mişnoit	eşitürsiz
auditıs	meşnoit	Eşitürşis
audiunt	mişnoent	eşitürler
audĩut	meşnoent	Eşiturlar

Preterito imperfecto

Pteito impfcto

1 ^b /15 audiebam	mişen(i)dem	eşitürédim
audiebam	meşin dem	Eşituredim

	audiebas audiebas	mişénidi meşínidí	eşitürediñ Eşitüreding
	audiebat audiebat	mişénid meşínid	eşitüredi Eşituredí
	Et <i>plurale</i> Etpş̃		
	audiebamus audiebam ⁹	mesinidim mişénidim	eşitüredük Eşitüreduc
1 ^b /20	audiebatis audiebatıs	mesinidit mişénid	eşitürediñiz Eşituredingís
	audiebant audiebant	mesinident mişénid	eşitürleredi Eşiturlaredj
	Preterito perfectō Pteito p̃fctō		
	audiui audíuí	şénide(m)	eşittim Eşitim
	audiuisti audíuíştí	şénidi	eşittiñ Eşiting
1 ^b /25	audiuit audíuít	şénid	eşitti Eşittí
	Et <i>plurale</i> Etpş̃		
	audiuimus audiuim ⁹	şénidim	eşittik Eşittic
	audiuistis audíuíştıs	şénidit	eşittiñiz Eşittın gıs
	audiuerunt udiuerūt	şénident	eşittiler Eşitılar
1 ^b /30	e iyue		
2 ^a /1	Preterito plus quam perfectō to plus q̃ p̃fcto		
	audiueram diueram	şénidebudem	eşitüredi Eşituredí
	audiueras	şénidebudi	eşittüredi

	uieras		Efitturedí
	audiuerat	şénidebud	eşittedi
	audiuerat		Efittedí
2ª/5	Et plurale		
	Etpr		
	audiueramus	şénidebudim	eşittikedi
	audiueram ⁹		Efittedí
	audiueratis	şénidebudıt	eşittüñüzedi
	audiuefatıs		Efitungufedı
	audiuerant	şénidebudent	eşittüleredi
	audiuerât		Efitularedí
	Futuro		
	uturo		
2ª/10	audiam	béşnoem	eşitkeymen
	audíam		Efitta ^y mē
	audies	béşnoy	eşitkeysen
	audies		Efitcha ^y fen
	audiet	béşnoet	eşitkey
	audiet		Efıtkay
	Et plurale		
	Etpr		
	audiemus	beşnoim	eşitkeybiz
	audiem ⁹		Efıtkay ^y bıs
2ª/15	audietis	béşnoıt	eşitkeysiz
	audetıs		Efıtkay ^{ay} fıs
	audient	beşnoent	eşitkeyler
	audient		Efıfıchaylar
	Imperatiuo modo		
	mpatō m̃		
	Audi	beşno	eşit
	udí		Efıt
	Audiate	beşnoytem	eşitiñler
	udíate		Efıtiñlar

2 ^a /20	Audiant diant Optatiuo modo utinam optatō m̃ Vtinã	beşnoet	eşitsin Eşitşin
	Audirem udirem audires audíres audiret audíret	işalla mişénidem ysalla mişénide işalla mişénidi y mesinidi işallamişénid y mesinid	keşke eşitkeyedim cheşcha Eşitkaedım k eşitkeyedin c Eşitkaedın k eşitkeyedi c Eşitkaedj
2 ^a /25	Et plurale Etp̃r audiremus audirem ⁹ audiretis audíretis audirent audírent	i mesinidim işalla mişénidim i mesinidit işalla mişénidit i mesinident işalla mişénident	k eşitkeyedik c Eşitkaedíc k eşitkeyediniz c Eşitkaedingís k eşitkeyleredi c Eşitkaylaredj
2 ^b /1	perfecto pfcto Preterito perfecto et plus quam pterito pfcto t pls q̃ audiuissem audíuııſſẽ audiuisses	i sinadabudim işalla şenada i sinadabudi	k eşitmiş bolğayedim Eşitmıſbolgayedım k eşitkeyedin vel eşitmiş
	bolğayediy audíuıısses bolgd	işalla	c Eşitkaeding ṽl eşitmiş
2 ^b /5	audiuisset audíuııſſet Et plurale Utinam Etp̃r Vtinã audiuissemus audíuııſſem&	i sinadabud işalla y sinadabudem	k eşitmiş bolğayedı c Eşitmıſbolgayedı k eşitmiş bolğayedik c Eşitmıſbolgayedic

	audiuissetis audiuiffetis	y sinadabudj	k eşitmiş bolğayedingiz c Eñitmışbolgaedığıs
	audiuisset audiuiffet	y sinadabud	k eşitmiş bolğayediler c Eñitmışbolgaedj ylar
2 ^b /10	Futuro Utinam Futuro Vtínã		
	audiam audíam	y besnoem	k eşitkeymen c Eñitcha ^y mẽ
	audias audias	y besnoy	k eşitkeysen c Eñitcha ^y fen
	audiat audíat	y besnoet	k eşitkey c Eñitchay
	Et plurale Et p̃R		
2 ^b /15	audiamus audíam&	y besnoym	k eşitkeybiz c Eñitcha ^y bıs
	audiatís audiatıs	y besnoyt	k eşitkeysiz c Eñitcha ^y fıs
	audiant audiant	y besnoent	k eşitkeyler c Eñitchaylar
	Subiunctiuo modo cum Subiũcto m̃		
	audirem audirẽ	zonchi mefnídem	eşittimesse Eñittimeffã
2 ^b /20	audires audíres	z mesnidi	neçik kim eşittiğesse neçic chĩ eñitığassæ
	audiret audiret	z mesnid	n kim eşittiese N chí eñitefe
	Et plurale cum Etpr̃ cum		
	audiremus audirem&	z mesnidim	n kim eşittik N chí eñitíc
	audiretis	z mensidit	n kim eşittiñiz

	audíretís		N chĩ ejĩtíngís
2 ^b /25	audirent	z mesnident	n kim eşittiler
	audírent		N chĩ esíttílař
	Preterito perfecto cum		
	pteĩto pfcto		
	audiuerim	z snidem	eşittimerse
	audíeĩm		Eşittímrfa
	audiuris	z snidi	eşittiñerse
	audiu ^r ıs		Eşittíngerfa
	audiurit	z snid	eşittierse
	audiue ^r ıt		Eşítierfa
3 ^a /1	Et plurale cum		
	Etpr		
	audiuerimus	z sinidim	eşittikerse
	audiu ^r ım&		Eşitticerfa
	audiueritis	z sinidit	eşittiñerse
	audíu ^r ıtıs		Eşítíngerfa
	audiuerint	z sinident	eşittilererse
	audiuerınt		Eşittílarerfa
3 ^a /5	Preterito plusquam perfecto		
	pt ^r ıto plq pfcto		
	audiuissem		
	audíuíffem		
	audiuisses		
	audíuíffes		
	audiuisset		
	audíuíffet		
	Et plurale		
	Etpr		
3 ^a /10	audiuissemus		
	audíuíffem&		
	audiuissetis		
	audíuíffetıs		
	audiuissent		

audiuífent

Futuro *cum*

futuro *tespıt edilmeyen ışaret*

audiuero

audiéro

3º/15 **audiu*er*is**

audiuēis

audiu*er*it

audiu^rıt

Et *plurale*

Etpr

audiu*er*imus

audiuı^rı&

audiu*er*itis

audiuēıtıs

3º/20 **audiu*er*int**

audiu^rınt

Infinito

Infinito m

audire

audíre

gerundia

Gerūdía

audiendum

audiendum

3º/25 **supina**

Supína

auditum

auditum

***nominatiu*o m audiens**

Ntōm audiens

auditurus

audíturus

sanadae

eşitmege eşitmege

Eşatmaga yşıtmaga

sanoenda

eşattan

Eşattan

ghoet sinidam

eşitmege kúyge

Eşıtmaga

3 ^b /1	Amo amo amas amas amat amat Preterito perfect pt ^r ito pfecto	dost medarem dost medari dost medaret dastem	sövärmēn Səuarmē söversen Səuarfem söver ol Səuar ol sövdüm Soudum
3 ^b /5	amaui amauí amauisti amauístí amauit amauít Imperatiuo modo Impato m̃	dostdar	sövgil Sougıl
3 ^b /10	nominatiuo amicus nto amicus amor amoR accipio accipio accepi accepí accipe accípe	dost dosti mestanem stadem bistan	söväüş Souus sövmek Soumac alurmen aluřmē aldum aldum algil algıl
3 ^b /15	acendo lumen acendo lumē acendidi acendidí	var mecunem var cherdem	yandururmen yandurumen yandurdum yandurdum

	acende acende	var cun	yandur
	adisco adıſco	adisco miamoxem	öŵrenürmen øuranurmen
	adidici adıdıcı	amoghtem	öŵrendum øurandum
3 ^b /20	adisce adıſce	biamus	öŵrengil øurangıl
	ascendo minermenⁿ	ballameroem	ağınurmenⁿ ağınanırmenⁿ vel
	aſcendo mínermẽ		agenurmẽ ġ ^a ınanírmẽ uel
	ascendidi aſcendıdı	balla raftem	ağındum agendum
	ascende aſcende	balla buro	ağın agen
	adiuuu adıúuu	yari medehem	boluſurmenⁿ boluſurmẽ
3 ^b /25	adiuuauj adıúuuauj	yari dadem	boluſtum boluſtum
	adiuua adıúuua	yari bide	boluſ bolus
	adiutorium adıúutoRíum	yari	boluſmağ boluſmac
4 ^a /1	ardo	z zani	
	ardidi ardıdı	mesozanem	küydürüⁿmenⁿ cũ ⁿ ydurumẽ
	arde arde	sozanidem	küydürdüm cũ ⁿ ydurdum
		besuzan	küydür cũ ⁿ ydur
4 ^a /5	albergo hospito ğonduruⁿmenⁿ	ghana cabul mecunem	ğonağlarmenⁿ vel

	alb̃go hospito		conacławmē	uel
	conduru			
	albergauī hospitaui	g cabul cherdem	ķonaķlardum	
	albgauī hospītauī		conacławdum	
	alberga hospita	g cabul cun	ķonaķla	
	albga hospīta		conacław	
	ospicium			
	ospīcīum			
	absoluo	teusemayem	boķaturmen	
	abfoluo		boķaturmē	
4 ^a /10	absolui	tusaydem	boķatım	
	abfoluī		boķatīm	
	absolue	besau	boķat	
	abfolue		boķat	
	absolutio	becsais	boķatmaķ	
	abfolutio		boķatmac	
	abscondo	panaham mecunem	yaķırumen	
	abfcondo		yaķırumē	
	abscondidi	panacha cherdem	yaķırdım	
	abfcondidī		yaķırdīm	
4 ^a /15	absconde	panacha cun	yaķır	
	aķconde		yaķır	
	absconsio	panaham	yaķırmaķ	
	abfconfio		yaķırmac	
	absconsalia			
	abfcoķalía			
	apareo peda	mesouem	körünürmen	
	pareo		CoRUNuırmē	
	aparuy	peda surmeden	köründüm	
	paıuy		CoRundum	
4 ^a /20	apare	peda sau	körüngil	
	pare		CoRungıl	
	aparicio	peda	körünmek	

	paŕicíó			CO _R unmac
	adiungo	merasanem		yetermen
	adiũgo			yetaŕmẽ
	adiunssi	rasanidem		yethim
	adiũſſĩ			yethım
	adiunge	berasam		yetkil
	adiũnſige			yetchıl
4 ^a /25	apio	va mecunem		açarmen
	apio			aʒ ^s armẽ
	dominus dicit dominus			
	dns dicit dns			
4 ^b /1	aperui	va cherdem		açarmen açtım
	apuı			aʒarmẽ aʒ ^s tım
	aperi	va cun		açtın açkıl
	apı			aʒtın aʒ ^s chıl
	aporto	miauarem		keltürürmen
	apoRto			Cheltuŕmẽ
	aportauı	auurdem		keltürdüm
	apoRtauı			Chelturdum
4 ^b /5	aporta	biauar		keltür
	apoRta			Cheltuŕ
	abrachio	bachana megirem		kuçarmen amplector
	abrachio			Cuʒaŕmẽ
	abrachiaui	bachana griften		kuçtun
	abrachiauı			Cuʒtun
	abrachia	bachanar gir		kuçkul amplecte
	abrachía			Cuʒchul
	alargo	dour mecunem		ıragirmen
	alaŕgo			Iragıŕmen
4 ^b /10	alargauı	dour cherdem		boşatım
	alaŕgauı			boʒattĩ
	alarga	dour cum		yarat et
	alaŕga			Iaŕat et

	aleno	nafas mecunem	ķustunarmen suspiro
	aleno		Custunaŕmẽ
	alenaui	nafas cherdem	ķustun dum suspirai
	alenaui		Custũdum
	alena	nafas cun	ķustun gil suspira
	alena		Custũgıl
4 ^b /15			ķustun maķ suspirio
			Custũmac
	abasso	fru mecunem	azat etermen libero
	abaſſo		aſat etermẽ
	abassauı	fru cherdem	azat ettim liberaui
	abaſſui		aſat ettiım
	abassa	fru buchun	azat et libera
	abaſſa		aſat et
			azat kiſi liber homo
			aſat kıſı
4 ^b /20	aro terram	çami mebirem	saban sürermen
	aŕo t ^r am		sabã ſuraŕmẽ
	arauı	çami bridem	saban sürdũm
	arauı		Sabã ſurdum
	ara	çami bir	saban sür
	aŕa		Sabã ſur
	aquiro	macsap mecunem	ķazğanırmen
	aqŕo		Caſğanırmẽ
5 ^a /1	aquisini	maschap cherdem	ķazğandum
	aqxínı		Caxgandım
	aquire	maschap cun	ķazğangil
	aqre		Caxgangıl
	admissio	ydis	
	admıſſıo		
	admito	ytime	
	admito		
5 ^a /5	admissi	ydim	
	admıſſı		

	admitere	ymaga	
	admitere		
	armo me	selech mepusem	sağıtlanurmen
	arŋmo me		Sagetlanuŋmẽ
	armaui me	selech pusidem	sağıtlan dum
	armauí me		
	arma te	selech pus	sağıtlangil
	arma te		Sagetlãdum
5³/10	anuncio		sö vünçlermen
	anũcõ		Sõunelarmen
	accuso	gamazi mecunem	çağarmen
	accuŋo		ğagarmẽ
	accusau	gamazi cherdem	çaqtım
	accuŋauí		ğaktım
	accusa	gamazi cun	ça kıl
	accuŋa		ğachıl
	accusatio	gamazi	çağmak
	accuŋatio		ğacmach
5³/15	admoneo	paand medehen	övreturmen sağı ndiremen
	admoneo		ouraturmẽ ғagĩdiremẽ
	admonuj	paand daden	övre ttum sağındum
	admonuǰ		ouratũ ғagĩndum
	admone	paand bide	övret sağıngil
	admone		ourat ғagingıl
	admunitio	paand vel mesourat	övretmek sağın mak
	admunitio		ouratĩmac ғaganmac
	armamentum	selech	sağıt memoria
	armamentum		Saget
5³/20			ğamlıq etermen n
			kamlık etermẽ
	adiuino	ram mecunem	rañcılık etermen n
	adiuíno		rañılíc etaŋmẽ

	adiuinaui	ram cherden	rañılık ettin
	adíuínauí		rañılíc ettín
	adiuina	ram cun	rañılık ethil
	adíuína r		rañılíc ethíl
	i incantatrix		şam katun kişidir
	I Incantatrix		kam katun kışdır
5 ^b /1	atedior		eregirmen
	atedíoR		eregirmen
	atediatus fui		eriktim
	atedíatu& fuí		eriktím
	aquiesco		unarmen
	aquíe ^s co		vnarmen
	aquieui		undım
	aquíeuí		vndím
5 ^b /5	Hec sunt Verba et nomina de litera B Hec füt Verba et nōia de lit ^r a B.		
	bibo	miausauen	içermen
	Bíbo		yğarmē
	bibi	ausamitem	içtüm
	Bíbí		Iğtum
	bibe	biasam	iç
	Bíbe		Iğ
	bulio	meiussen	şaynaturmen
	Bulío		caynaturmē
5 ^b /10	buliui	jussiden	şaynattım
	Bulíuí		caynatım
	buli		şaynatur
	Bulí		caynatur
	ballo	rags mesanem	beyirmen plaudo
	Ballo		Beyírmē plaudo
	ballauj	rags messadem	beyidim plausi
	Ballauj		Beyídım plausı
	balla	rags mexan	beyigil plaude

	Balla		Beygıl	plau
5 ^b /15	ballum	ragsi	ķoron	
	Ballum		køron	
	balneo aliquid	tarmecunem	us etermen vel yu vūnurmen	
	Balneo aliqd		vs etarmē vel íuunurmē	
	balneauī	tarcherden	us ettim vel men yu vūndum	
	Balneauí		vs ettim vel men íuundū	
	balnea	tar cun	us et vel yu vūngul	
	Balnea		vs et vel íuungul	
	balneum	garmauoa	issi su	
	Balneum		yffí fu	
5 ^b /20	blasmo	nafrin mecunem	ķağırmen in theutonico	
	scappin			
	Blaşmo		Cagırmē	
	blasmaui	nafrin cherden	ķağıdım	
	Blařmauí		Cagıdım	
	blasma	nafrin cun	ķağıgil	
	Blaşma		Cagıgıl	
	blasmum	nafrin	ķaķımaķ	
	Blařmũ		Cachımac	
6 ^a /1	blasfemio	drusma mecunem	sökermen	
	Blařfemío		Søcarmē	
	blasfemaui	dusma	cherden söktüm	
	Blasfemauí		Søctum	
	blasfema	dusman cun	sökkül	
	Blaşfema		Søckul	
	blasfemia	dusma	sökmek	
	Blařfemía		Søcmac	
6 ^a /5		hec sunt verba et nomina de litera. C.		
		Hec sūt Verba et nōia delıt'a .C.		
	concordo	sazgai mecunem	yaraşırmen	
	ConcoRdo		yarařırmē	
	concordaui	sazgai cherden	yaraştım	

	ConcoRdauí		Yaraştıım
	concorda	sazgai bucun	yaraştırgıl
	ConcoRda		Yaraştırgıl
	concordia	sazgai	yaraşmağ
	ConcoRdia		Yaraşmac
6 ⁹ /10	crepo	metchem	yarılurmen
	Crepo		Yarılurmẽ
	crepauı	trasidem	yarıldum
	Crepauí		Yarıldum
	crepa	betra	yarılğıl
	Crepa		Yaralgıl
	crepatura	sigasthan	yarılmağ
	Crepatuşa		Yarılmac
	crıdo	baneg mezanem	ğıçğırırmen
	Crıdo		Cheğchırırẽ
6 ⁹ /15	crıdauí	baneg zamdem	ğıçğırđun
	Crıdauí		Cheğchırđun
	crıda	bezan	ğıçğır
	Crıda		Cheğchır
	crıdus	baneg	ğıçğırmağ
	Crıdus		Cheğchırmac
	d		
	d		
	casso	carap mecunem	buzarmen destruo
	Caşşo		Buxarmẽ
6 ⁹ /20	cassaui	carap cherdem	buzdum destruxi
	Caşşauı		Buxdum
	cassa	carap cun	buzğıl destrue
	Caşşa		Buğğıl
	comedo	mecorem	ağarmen
	Comedo		ağarmen
	comedi	chordem	ağadun
	Comedı		ağardun

	comede	bocor	aşsa
	Comede		aşfa
6 ^a /25	cibus	buchurani	aş
	Cibus		as
6 ^b /1	custodio	nigaa mecunem	sağlarmen
	Cuştodio		Saqlarmē
	custodiui	nigaa cherdem	sağlardum
	Cuştodiui		Saqlardum
	custodi	nigaa cun	sağla
	Cuştodi		Sacla
	custodia	nigaa	sağlamak
	Cuştodia		Saclamac
6 ^b /5	caueo	dour mebbasem	sağlanurmen
	Caueo		Saclanuřmē
	cauuj	dour budem	sağlandum
	Cauuj		Saclandum
	caue	dour bas	sağlan
	Caue		Saclan
	cado	mecosten	tüşermen vel gikilurmen
	Cado		tuřarmē ul gıkıluřmē
	cecid	costaden	tüşüm vel gikildum
	Cecidi		tuştum ul gıkıldum
6 ^b /10	cade	beyf	tüş vel gıgil slese lube lete
	Cade		tuş ul gıgıl
	curro	medauen	yügürürmen
	Curro		yuguruřmē
	cucurri	dauidem	yügürdüm
	Cucurri		yugurdü
	curre	bedao	yügür
	Curşe		yuguş
	cursus	dauan	yügürmek
	Curfus		yuguşmac
6 ^b /15	canto	surut megoem	ırlarmen
	Canto		yrlařmē

	cantauí	surut gufen	ırladım
	Cantauí		yırladım
	canta	surut bugo	ırlağıl
	Canta		yıflağıl
	cantus	surut	ır
	Cantus		yr
	clauo	bakilit mecnem	yuzaklarmen
	Clauo		yufxaclarmẽ
6 ^b /20	clauauí	bakilit cherdem	yuzakladum
	Clauauí		yuxacladum
	claua	bakilit cun	yuzakla
	Claua		yuxacla
	clauatura	cofle	yuzak
	Clauatura		yufxac
	clauis	kilit	açkuç
	Clauís		aşchuş
	cinglo	mebandem	ayl tartarmen
	Cínglo		ayl ırtarmẽ
6 ^b /25	cinglauí	bastem	ayl tartum
	Cínglauí		ayl tartũ
	cinge	custuband	ayl vel kıolan
	Cíngge		ayl ul colan
	cingulun		
	Cíngulun		
7 ^a /1	consoleo	dilkosi medebm	köngül açarmen
	Conşolo		cõgul aşarmẽ
	consoleauí	dilkosi dadem	köñül açatım
	Conşolauí		congul aşatım
	consolea	dilkosi bide	köñül aç
	Conşola		congul aş
	consolatio	dilkosi dilghosi	köñül açmak
	Conşola~o		congul aşmac
7 ^a /5	consulo	paand medehem	keşes berürmen

	Confulo		chengas berumē
	consuli	paand dadem	keņeş berdüm
	Confulı		chengas berdum
	consululum da	paand bide	keņeş ber
	Consul a		chengas beş
	consilium	paand	keņeş
	Con		chengas
	conpleo	tamam mecunem	tamam etermen
	Conpleo		tamam etaşmen
7 ^a /10	conpleui	tamam cherdem	tamam ettim
	Conpleuí		tamam ettím
	conple	tamam cun	tamam etkil
	Conple		tamam etkıl
	complementum	tamam	tamam
	Complementum		tamam
	coquo	mepaxem	bişütürmen
	Coquo		bişfutuřmē
	coqui	poxten	bişirdim
	Coquí		bişışdım
7 ^a /15	coque	bepoh	bişir
	Coque		bişır
	coquus	motbahi	bağırçı
	Coquus		bagerşı
	coquina	muthagh	aş bişürgen öv
	Coquína		as bişurgā ou
	cesso		tigilürmen
	Ceşfo		tıgııurmē
	cessaui		tigildüm
	Ceşfauí		tıgıldum
7 ^a /20	cessa		tigil
	Ceşfa		tıgıl
	condempno penam	jurum mecunem	yürümlermen
	Condēpno penā		Iurūlařmē

	condempnauī condēpnauí	jurum cherdem	yürümlədüm Iurūladum
	condempna condēpna	jurum cun	yürümle Iurūla
	condempnatio Condēpnatoĩ	jurum	yürüm urũ
7 ^a /25	calceo Calceo	mussa mepussen	etik keyermen etic cheyařmẽ
	calceauī Calceauí	mussa pussiden	etik keydün etic cheydun
	calcea Calcea	mussa bepus	etik key etic chey
	calceamentum Calceamētũ	mussa	etik etík
7 ^b /1	capio Capío	megiren	tutarmen tutařmẽ
	cepi Cepí	griften	tutum tutum
	cape Cape	begir	tut tut
	captus Captus	andissa	tutķum tutchum
7 ^b /5	cogito Cogító	miandissen	sağınurmen Sagenuřmẽ
	cogitauī Cogítauí	andissiden	sağındum Sagendum
	cogita Cogíta	biandis	sağıngil Sagêgıl
	cogitatio Cogitaĩo	andissa	sağınç sagenç
	cresco Creşco	auxum mesoen	ulğayurmen vlgayurmẽ
7 ^b /10	creui Creuí	auxum sudem	ulğaydum vlgaydum

	cresce	auxum bas	ulğaygil
	Crefce		vlğaygıl
	canbio res	dacsur mecunem	alışırmēn yest minçaylu
	Canbíó res		alışırmē
	canbiaui	dacsur cherdem	alıştūm
	Canbíauí		alıştūm
	canbia	dacsur cun	alışkil mineyse
	Canbía		alışchıl
7 ^b /15	canbium	dacsur	alışturmaḵ
	Canbíum		alıştuşmac
	circundo	grid meroem	çövre yürürmēn
	Círcundo		3oura yururmē
	circundaui	gird raftem	çövre yürüdūm
	Circundauí		3oufa yufuşdum
	circunda	gird buro	çövre yürügil
	Círcunda		3oufa íurgıl
	circuytus	gird	çövre
	Círcuyrus		3oura
7 ^b /20	culpa	guna	yazuḵ
	Culpa		yaxuc
	cuplabilis	guna kar	yazuḵlamış
	Cuplabilís		yaxuclamıS
	credo	bauarmecunem	inanurmēn
	Círedo		Inanurmē
	credidi	bauarcherdem	ināndum
	Círedıdı		Ināndum
	crede	bauar cun	ināngil
	Círede		Ināngıl
7 ^b /25	credencia	bauar cherdan	inanmaḵ
	Credencia		Ināmac
	credens		ināngān
	Círedēs		Ināgaan

	confittor ConfittoR	atref mecunem	ikrar berürmenⁿ ğıcrar berürmẽ
	confessus Confessus	atref cherdem	ikrar berdün ğıcrar berdun
8 ^a /1	confitere Confitere	atref cun	ikrar bergil yıchrar beğıl
	confessio Confessio	atref	ikrar ikrar berdi ycrağ ğıchrar berdi
	cognosco Cognosco	mesnasen	tanırmⁿ Tanırmẽ
	cognoui Cognoui	sinachtem	tanıdum Tanıdum
8 ^a /5	cognosce Cognosce	besinas	tanıgil Tanıgil
	cognosimentum^m Cognosimentu	sinach	tanımağ Tanımac
	no cura no Cura	gan	can zan
	contritio cordis contritio cordis	pesmaydil	köğül açırğamağ congul açırgamach
	coperio Copio	mepussem	yaparmⁿ Iapaırmẽ
8 ^a /10	copersi Copersi	pusiden	yaptım Iaptım
	coperi Coperi	bepus	yapkil Iapchıl
	coperta Copeıta	pusidenj	yapkıız yapchız
	conduco Conduco		uzatırmⁿ vıfattırm ⁿ
	conduxi Conduxı		uzattım vıfattım
8 ^a /15	no castigo	adab medehem	oğuturmenⁿ

	Caſtigo		ogutuımē
	castigauı	adab dadem	oğuttum
	Caſtigauı		oguttum
	castiga	adab bide	oğutkil
	Caſtiga	Adab Bide	Ogutçıl
	no contrasto	barch mecunem	saṽaſurmen
	no contraſto		Souaſcurmē
	contrastauı	barch cherden	
	Contraſtauı		
8 ^a /20	contrasta	barch cun	
	Contraſta		
	contrastum	barch	
	Contrastũ		
	In via ambulo		
	In via ambulo		
	camino	batta meroem	yolğa yürürmen
	Camıno		Iolga Iuruırmē
	caminaui	batta raftem	yolğa yürüdü
	Camınaui	Iolga yuıudum	
8 ^b /1	camina	batta buro	yolğa yürü
	Camına		Iolga Iur
	via caminum	rach	yol
	via camınum		Iol
	conforto	dilchosi medehem	
	ConfoRto		
	confortauı	dilchosi dadem	
	ConfoRtauı		
8 ^b /5	conforta	dilchosi dar	
	ConfoRta		
	confortun	dilchosi	
	ConfoRtun		
	conquisto		
	Conqıſto		

	conqu^uitauí		
	Conqſtauí		
	conqu^uista		
	Conqſta		
8 ^b /10	conquⁱstum		
	Conqſtũ		
	calefacio	gra mecunem	issinurmen
	Calefacío		Iſſĩnurmen
	calefactus sum		
	Calefact& ſum		
	calefac		
	Calefac		
	calidus	garmies	issilik
	Calidus		Iſſĩlic
8 ^b /15	cerno	meguxinem	tanlarmenⁿ
	Cérno		Tanlaírmẽ
	cerniuj	guziden	tanladu^m
	Cerniuj		Tanladũ
	cerne	beguxin	tanla
	Cérne		Tanla
	consuo	medoxem	tikermenⁿ
	Conſuo		ticharmẽ
	consuj	docthem	tiktim
	Conſuj		tictim
8 ^b /20	consue	bedos	tikkil
	Conſue		tichil
	custura	dars	tikmek Concoloraret
	Cuſtuſa		tichmac ccoloret
	confido	umet meradem	ıſanurmenⁿ
	Confido		Iſanuírmẽ
	confidi	umet dastem	ıſandum
	confidí		Iſſandum
	confide	umet dar	ıſangil
	confide		Iſſangil

8 ^b /25	fides fides	buuai	ışanmağ İşanmac
9 ^a /1	culo uinum culo uínũ culauí culauí cula cula conuyto Conuyto	mepalanem palandem mechemanj mecunem	süzermen ich sye Sufarmẽ ich fye süzdüm ich sey Suxdum ich fye aşka ündermen ařca vndařmẽ
9 ^a /5	conuitauj Conu'tauj conuita Conu'ta conuiuium Conuíuíum concupisco concupisco creator cşeatoR	mechemanj cherden mechemanj bucun mechemanj afridigar	toyğa ündedüm toyga toyğa ünde toyga toy toy sohlanırmen řohlanırmẽ yaratğan yafatchan
9 ^a /10	creatura cřeaturá claudio portam claudio pořtá clausi clauří colige claude Colíge claude coligo Colígo	afrida mebandem bastem bebad metinem	yaratmağ yaratmac eşik yaparmen Eřich İaparĩmẽ eşikni yaptım Eřichnj İaptım eşikni yap Eřichnj İap çöplermen řoplařmẽ
9 ^a /15	colesi Coleří colige	cinidem becin	çöpledüm şopladum çöple

	Colíge		zopla
	cauda	dumb	ķuyruġ
	Cauda		cuyşug
	collum	gerdan	boyun
	Cołum		boyn
	coctum	muba	bişirmiş
	Coćtum		bişirmis
9 ^a /20	celo		batırırmen
	Celo		batırırímě
	celaui		batırdım
	celauı		batırdım
	celare		batırmaġa
	celare		batırmaga
	congrego		yiarmen yomdarırmen
	Congrego		jomdarımě
	congregauı		yıydım yomdardım
	Congregauı		jomdardım
9 ^a /25	color varbe boyov		yıķarmen ich velle
	coloR varbe boyıow		ıycharmě
	convenit iomucti jildi		yıķtı vellete
	con venit iomuctı jıldı		ıychte

9^b/1

Hec sunt Verba et nomina de litera. D

Hec řūt Verba et nōia delit'a D.

	do	medaem	berürmen
	Do		Berumě
	dedi	dadem	berdüm
	Dedı		Berdum
	da	bide	ber
	Da		Beş
9 ^b /5	dono	mebacsem	baġıřlarmen
	Dono		Bageslařmě
	donauj	babsidem	baġıřladum
	Donauj		Bagesladum

	dona	babes	bağışla
	Dona		Bagesla
	donum	bacs	bağış
	Donum		Bages
	doceo	miamozanem	ö̇vretu^rmenⁿ
	Doceo		Ouratu ^r mẽ
9 ^b /10	docui	amozanidem	ö̇vret^tum
	Docui		o ^u ratum
	doce	biamuzan	ö̇vret
	Doce		Ourat
	doctor	bilisman	osta
	DoctoR		oşta
	dimito	meelem	ķoyarmen
	Dímító		coarmen
	dimisi	hostem	ķoydum
	Dımışı		coydum
9 ^b /15	dimitte	beel	ķoygil
	Dımítte		coygıl
	dimitens	mehelenda	ķoyğan kişi
	Dímítens		coygan chířı
	dormio	mechospem	uyurmenⁿ
	DoRmio		vúúrmẽ
	dormitauj	choftem	uyurdum
	DoRmítauj		vyuşdum
	dormiens		
	DoRmiens		
9 ^b /20	dormi	bechosp	uyugil
	DoRmı		vyugıl
	decet	laech est	yaraşur
	Decet		yaşaşur
	decuit	laech sud	yaraştı
	Decuit		yaşaştı
	doleo	dart medarem	ağ^rurmem

	Doleo		agrurmem
10ª/1	dolui	dart dadem	ağırı dum
	Doluí		agerdum
	dolor	dart	ağır ımağ
	DoloR		agremac
	discarigo	barra frumiarem	yük tüşürürmen
	Dıſcaıgo		yuc tuſuıuırmẽ
	discarigauı	barra fru auurdem	yük tüşürdüm
	Dıſcaııgauı		yuc tuſurdum
10ª/5	discariga		
	Dıſcarıga		
	honus		
	Honus		
	descendo	z er meroem	enermen
	Deſcendo		Enarmẽ
	descendidi	z er raftem	endün
	Deſcendıdı		Endun
	descende	z er buro	engil
	Deſcende		Engıl
10ª/10	duco	mebarem	eltürmen
	Duco		Elturmẽ
	dussi	burdem	elttim
	Duſſı		Eltım
	duc	bebar	eltkil
	Duc		Eltchıl
	diuido	bacs mecunem	üleſürmen
	Dıuıdo		vlaſuırmẽ
	diuixi	bacs cherdem	üleſtüm
	Dıuıxı		vlaſtum
10ª/15	diuide	bacs cun	üleſkil
	Dıuıde		vlaſchıl
	diuixio	faena	üleſmek
	Dıuıxıo		vlaſmac
	diminuo	cham mecunem	ekſitürmen

	Dímínuo		Eġġiturmē
	diminuj	cham cherden	eksittim
	Dímínuġ		Eġġsittim
	diminue	cham cun	eksit
	Dímínue		Eġġit
10 ^a /20	minus	cham	eksük
	Minus		Eġġuc
10 ^b /1	desligo	mecusaem	sesarmen
	Deġlġigo		
	desligau	cusidem	sestum
	Deġlġauí		
	desliga	becsau	seskil
	Desliga		
	dico	megoen	ayturmen
	Dico		aiturmē
10 ^b /5	dissi	guften	ayttun
	Diffi		aytun
	dic	bago	ayt
	Dic		ayt
	duro	batha mepayem	tözermen
	Duro		toxaŕmē
	duraui	batha paydem	tözdüm
	Duraui		toxdum
	dura	bepay	tözgil
Dura		toxgíl	
10 ^b /10	destineo	megirem	tiarmen
	Deġtíneo		
	destinuy	griftem	tyidum
	Deġtínuy		
	destine		
	Deġtíne		
	deuentus	begitani	tyimac
	Deuētũ		
	despliceo		

	Deſpliceo			
10 ^b /15	displicuj			
	Dıſplicuj			
	displacimentum			
	Dıſplacimētũ			
	despero	beumet mesauem	tınımdam keçermen	
	Deſpero		tınımdam chrarmẽ	
	desperai	beumet suden	tınımdam keçtim	
	Deſperai		tınımdam çežtım	
	despera te			
	Deſpera te			
10 ^b /20	desperatus	beumet suda	tenimden keçmek	
	Deſperatus		tanĩdã çežmac	
	desperatio	beumedi	tınımdan keçmek	
	Deſperatõ		tınımdã çežmac	
11 ^a /1	defendo	pusti mecunem	ğarişurmen vel abrarment	
	Defendo		kafıſuſmẽ † abraſmẽ	
	defendidi	pusti cherdem	ğariştım vel abradum	
	Defendıdĩ		kãıſtım ul abradum	
	defende te	pusti cun	ğariş vel abra	
	Defende te		karıs ũl abra	
	defensio	pusti	ğarişmak vel abramak	
	Defenſiõ		kãısmac l abramac	
11 ^a /5	denpingo	nacs mecunem	nağışlarmen	
	Denpíngo		nacslarımẽ	
	depınssi	nacs cherdem	nağışladum	
	Depınſſĩ		nacsladum	
	depinge	nacs cun	nağışla	
	Depínge		nacsla	
	depintura	nacs	nağış	
	Depıntura		nacs	
	ymago	surac	çıray	
	Ymago		ğıray	

11 ^a /10	desidero Defidero	zanddid	küsenürmen cuşanuŕmẽ
	desiderauj Defiderauj	zanddid	küsendüm cuşandum
	desidera Defidera	zandid	k c
	desiderum Defiderũ	zandid	küsemek cuşamac
	debeo dare Debeo dafe	cardarem	bermelümen bermelimen bernaluŕmẽ bernelímẽ
11 ^a /15	debui Debuí	cardabudem	bermelü boldum bernalu boldum
	debitum Debitũ	card	borç boş
	debitor DebitoR	cardar	borçlı boşlı
	decipio Decípıo	fusos mecunem	aldarmen aldaŕmẽ
	decepıo Decepıo	fusos cherdem	aldadum aldadum
11 ^a /20	decipe Decípe	fusos cun	alda alda
	deception Decepto	fusos	aldamağ aldamac
	dispolio Dıspolıo	jama mecanen	sozulurmẽ vİ çuçulurmẽ
	dispoliaui Dıspolıauí	jama candem	sozuldum
	dispollia Dıspolía	jama becan	sozul
11 ^b /1	diues Díues	maaldar	bay bay
	diuitia	maal	baylık

Díuítía	baylíc	
dubito	metarsen	yazanurmenⁿ
Dubito		yāzanurmē
dubitaui	tarsidem	yazandum
Dubítaui		yāzandum
11 ^{b/5} dubita	betars	yazam
Dubíta		yāzam
dubium^m	metarsanj	yazanmağ
Dubiũ		yazāmac
delacero	medrien	yırtarmenⁿ
Delacefo		Gírtarmē
delacerauj	deriden	yırttum
Delacerauj		Gírttum
delacera	bedrin	yırtkil
Delacefa		Gírtchıl
11 ^{b/10} delaceratura	trak	yırtmağ
Delacefatufa		Gírtmac
disputo		tabuşırmən
Dıſputo		tabuschırmən
disputoauı		tabuştı́m
Dıſputoauı		tabuschtım
kim mağa berse mende ægær bereyⁱm kim mağa bermesse^e		
kým maga berſa menda agar beraým kým maga bermajſſ		
mende ægær bermem		
menda agar berman		
11 ^{b/15} hec sunt verba et nomina de litera E		
Hec sũt Verba et nōia de lit ^r a .E.		
emo	mecherdem	satum alurmenⁿ
Emo		Satum alurmē
emi	chiridem	satum aⁱdum
Emı		Satum adum
eme	becher	satum algil
Eme		Satum algıl

	emptio Emptō	chiridanj	satum almak Satum almac
11 ^b /20	expecto E ^x pecto espectauī Eſpectauī especta Eſpecta	sabur mecunem sabur cherdem sabur cun	küyermenⁿ cuyarmē küydüm cuydum küygil cuygil
12 ^a /1	equito Eqto equitauj Equítauj equitta Equítta ami Amı	uar mesinem uar nisidem uar mesin	atlanurmenⁿ atlanuſmē atlandum atlandum atlan atlan
12 ^a /5	extingo lumen Extingo lumen estinsi Eſtınſı estinge Eſtinge esio foris Eſio forıs	mecusen custen bechusc berun meroen	söndürürmenⁿ Sonduruſmē söndürdüm Sondurdū söndür Sondur çıkarⁿmen çıgharmē
	esiui Eſıuı	berun raften	çıktum ızıgtum
12 ^a /10	exi Exı esta Eſta estraho Eſtraho extrassi	berun buro berun bedra auurden bedra casiden	çıkgil ızıgchıl taştın taſtın çıgarurmenⁿ ızıgaruſmē çıgardun

	Extraſſi		ızıǵardıun
	extrahe	bedra uar	çıǵargıl
	Extrahe		ızıǵargıl
12 ^a /15	examino	miasmayen	tanlaşurmenⁿ
	Examíno		tanlaşuǵmẽ
	examinaui	asmidem	tanlaştın
	Examínauí		tanlaştín
	examina	beasmay	tanlaş
	Examína		tanlas
	edifico	amarat mecunem	ķoparurmen
	Edıfıco		coparuǵmen
	edificauí	amarat cherden	ķobardun
	Edıfıcauı		cobardun
12 ^a /20	edifica	amarat cun	ķobar
	Edıfıca		cobaǵ
	edificium^m	amarat	ķobarmaķ
	Edıfıcıũ		cobaǵmac
	euado	meziun mesouem	ķutulurmenⁿ
	Euado		cutuluǵmẽ
	euaxi	meziun suden	ķutuldum
	Euaxı		cutuldum
	euade	meziun bas	ķutulǵıl
	Euade		cutulǵıl
12 ^a /25	euaxus	meziun sudan	ķutulmış
	Euaxus		cutulmıs
12 ^b /1	euaxio	meziun	ķutulmaķ
	Euaxío		cutulmac
	espedio	kalas mosuen	boşanurmenⁿ
	Eſpedito		boşanuǵmẽ
	espeditus su^m	kalas suden	boşandum
	Eſpedit& sũ		boşandum
	espedias	kalas bas	boşan
	Eſpeditas		boşan

12 ^b /5	espedicio Eʃpedicio	kalas	boşanmak boşanmac
	espendo E ^x ʃpendo	charg mecunem	harc etermen charg etaırmẽ
	espendidi Eʃpendidí	charg cherden	harc ettin charg ettín
	espende Eʃpende	charg cun	harc et charg et
	espenſa Eʃpenʃa	charg	
12 ^b /10	estendo Eʃtendo	oua mecunem	yayarmen yayaırmẽ
	x estendidi x eítendidi	oua cherden	yaydum yaydum
	x estende x eítende	oua cun	yaygil yaygıl
	ecusso Ecuʃfo	choder mecunem	arınurmen arınurmẽ
	ecussaui Ecuʃfauí	choder cherden	arındum arındum
12 ^b /15	ecussa Ecussa	choder cun	arıngil arıngıl
	ecusatio Ecuʃa˜to	choder	arınmak arınmac
	excute Excut ^e		arınmağa arınmaga
	eligo Eligo	mecuzinem	köñül içinde ayturmen congul ızında aıtuırmẽ
	elegi Elegí	guzanidem	köñül içinde aytum congul ızında aytum
12 ^b /20	elige Elige	beguzam	köñülda ayt congul ayt
	electio	beguzanj	köñül içinde aytmak

	Electō		congul ızında aítmac
	estimo	bacha menehem	baha ururmen
	Eſtímo		bacha vrurmen
	estimauj	bacha naaden	baha urdun
	Eſtímauj		bacha vrdun
	estima	bacha cun	baha ur
	Eſtíma		bacha vş
12 ^b /25	estimatio	bacha	baha
	Eſtímatō		bacha
13 ^a /1	emendo	drust mecunem	tüzetürmen
	Emēdo		tuſatuřmē
	emendauj	drust cherden	tüzettüm
	Emēdauj		tuxattum
	emenda	drust cun	tüzet
	Emēda		tuxat
	emendatio	drust	tüz
	Emēdatō		tux
13 ^a /5	emendatum	drust sudan	tuxacmis
	Emēdatū		
	hec sunt verba et noia litera f		
	Hec sūt Verba et Nōia lit'a .F.		
	facio	mecunem	etermen
	Facio		etařmē
	feci	cherdem	etşim
	Fecí		etım
	fac	buchun	etkil
	Fac		etchıl
13 ^a /10	factum	cherda	us
	Factum		
	fio	mesauen	bolurmen
	Fıo		bolurmē
	factus sum	sudem	boldum
	Fact& sum		boldum
	factus fuj	budem	boldumedi

	Fact& fuĵ		boldumedi
	firno	mucham mecunem	berkitürmenⁿ vel
	berketermenⁿ		
	Fířmo		berchítuřmẽ vl berketerm
13 ^a /15	firmauj	mucham cherden	berkittün
	Firmauj		berchittun
	firma	mucham cun	berkitkil
	Firma		beřchítchıl
	firmentumⁿ	muchanj	berk
	Firmamêtũ		berch
	famesco	gursna em	açturmenⁿ
	Fameşco		açturmẽ
13 ^b /1	famescis	gursna buden	açtım
	Fameşcıs		açtım
	famesce	gursna bas	aç bol
	Fameşce		aç bol
	fames	gursnaguj	aç
	Fames		aç
	frigesco	sard darem	üşürmenⁿ
	Frigeşco		vşřurmẽ
13 ^b /5	frigesci	sard dasten	üşidüm
	Frigeşcı		vşıdum
	frigus	sard	saoķ
	Frıgus		Saoc
	filo	rerassem	egirürmenⁿ vel yirirⁿmen
	Fılo		egırurmẽ ṽl jırımen
	filauj	residem	egirdüm yirdim
	Fılauĵ		egırdum jırdım
	fila	beris	egirgil yirgil
	Fıla		egırgıl jırgıl
13 ^b /10	filum	risman	ip
	Fılum		yp
	fugio	megrizem	kaçarmenⁿ

	Fug ¹⁰		chaʒaʔmẽ
	fugi	griadenḵ	ḵaḵtum
	Fugí		chaʒtum
	fuge	begriz	ḵaḵkil
	Fuge		chaʒchıl
	frango	meschinem	sindururmen
	Frángo		
13 ^b /15	fregi	schistem	sindurdum
	Fregı		
	fracturo	beschin	sindur
	Fráctufo		
	fratura	schistenj	sindurmac
	Frátuía		
	fallo vl erro	galat mesauem	yaḡılurmenⁿ
	Fallo vl erro		yangılurmẽ
	fefili errauí	galat sudem	yaḡıldum
	Fefılı Errauí		yangıldum
13 ^b /15	falla	gallat	yaḡılmaḵ
	Falla		yangılmac
	furo	medusem	oḡrularmenⁿ oḡurlamenⁿ
	Furo		oḡulaʔmẽ
	furauj	dudiden	oḡrularⁿdum
	Fúrauj		oḡulaʔdum
	fura	bedusd	oḡrula
	Fura		oḡrula
	furtus	dusdanj	oḡrulamaḵ
	Fúrtus		oḡfulamac
14 ^a /1	flos	gul	çiçek
	Flos		ḡıʒac
	fructus	miua	yemiş
	Fruct&		yemís
	fondo	buniat mezanem	bünyat etermenⁿ
	Fondo		buníat etaʔmẽ

	fondauj Fondaúj	buniat xanidem	bünyat etis buníat etís
14ª/5	fonda Fonda	buniat cun	bünyat etkil buníat echíl
	fundamentum Fundamentum	buniat	bünyat buníat
	fortifico FoRtífico	cauj mecunem	berkitürmen bečhítuǎmẽ
	fortificauj FoRtíficaúj	cauj cherdem	berkittim berchittím
	fortifica FoRtifica	cauj cun	berkit berchít
14ª/10	forcia FoRcía	cohat vel codrat	cun
	fortuna FoRtuna	bachat	roz vel orozuŋ rox vĭ oŕozuŋ
	forma FoRma	andaxa	māna vel türliŋ maana uel tuǎlĭŋ
	modus Modus	maane	māna maana
	fragellum Frágellum	taxana	urmaŋ vĭmach
14ª/15	fumus Fumus	duc	tütün tutum
	foramen FoRamẽ	solach	teşik teşich
	ferum Ferum	ahin	temir temír
	fons Fons	ziazim ab	bollach
	flumen Flumẽ	zzuchana	öküz ochus

14 ^a /20	fur Fuş frico Frico fricau Fricau	dusdi	oğrı ogrı ķaşırmen kassırmen ķaşídım kassadım
14 ^b /1	Hec Sunt Verba Et Noia De Lita G Hec Sūt Verba Et Nōia De Lıt'a G gaudeo Gaudeo gaissus sun Gauıffus sun gaude Gaude	sadi mecunem sadi cherden sadi cun	söŵünürmen biyenirmen Souunurmē bienı söŵündum biyendim Souundum biendı söŵüngil Souungıl
14 ^b /5	gaudium Gaudiũ gaudendo gaudendo gubernatio Gubnatō generatio Generatio genuflesso Genufleffo	sadj	söŵünmek Souunmac biyenip biyip schre byenıp bııp şchre kind kınd
14 ^b /10	grauitas Grauítas garbellus Garbellus guarnimentum Guaárnímětũ grato Grato gratauj	mecharem charidem	ķaşırmen caşırmē ķaşídun

	Gratauĵ		caşidun
14 ^b /15	grata	bechrar	kaşıgil
	Grata		caŝıgıl
	graytaroria		
	GşaytaşoRıa		
	guera	jank	yağı
	Guera		yage
	gusto	mezasen	tatarmen
	Guŝto		tatařmẽ
	gustauj	zasiden	tattın
	Gustauĵ		tattın
14 ^b /20	gusta	bezas	tatkil
	Guŝta		tatchıl
	gustum	zasnis	tatmağ
	Guŝtum		tatmac
15 ^a /1	ko konessu viuum <i>argentum</i>		
	ko koneŝŝu viuũ argêtũ		
	hec sunt verba et nomina de litera H		
	hec sũt verba et nũa de lit'ra H		
	honoro	chormat mecunem	ağırlarmen
	HonoRo		agerlarmẽ
	honorauj	chormat cherden	ağırladun
	HonoRauĵ		agerladun
15 ^a /5	honora	chormat cun	ağırladum
	HonoRa		agerladum
	honor	chormat	ağır
	Honor		ager
	honero	bar mecunem	yüklermen
	Honeşo		yuclarmẽ
	honerauj	bar cherden	yükladün
	Honeřauĵ		yucladun
	honera	bar cun	yükle
	Honeşa	yucla	

15 ^a /10	honus	bar	yük
Honus		yuc	
	hodoro	bouj merassem	ıylarmenⁿ
HodoRo			yylarmē
	hoderauj	bouj casidem	ıyladum
Hoderauj			Iyladum
	hodora	bouj bechas	ıylagil
HodoRa			Iylagıl
	hodoratus	bouj	ıylamağ
HodoRatus			Iylamac
15 ^a /15	heredito	mirachori mecunem	mülkrermenⁿ
HEredító			mulcrarmē
	hereditauj	mirachori cherden	mülkredüm^m
Hredítauj			mulcradũ
	hredita	mirachor	mülkri
Hredíta			mulcırı
	hreditatio	mirat	mülklemek
Hredítatō			mulclamac
15 ^b /1	habeo	medarem	mende bar
habeo			menda bar
	habuj	dasten	tegdi
Habuğ			tegdj
	habeas	dar	sağa bolsunⁿ
Habeas		Saga bolşũ	
	humilitas	gap	yovaşlık
Humílitas			youaşlıc
15 ^b /5	hospito		ğondurımenⁿ
Hoşpıto			condurımē
	hec sunt verba et nomina de litera L		
	hec sũt Verba et nōia de lit ^r a L		
	jeiuno	agas mecunem	başlarmenⁿ
Jeıuno			başlařmē
	jeiunauj	oroğa dasten	oruğ tutarmen tut^{tum}

Jeíunauj			oruṣ tutaʳmen tutũ
	jeiuna	oroḡa bidar	oruç tut
Jeíuna		orṡṡ tut	
15 ^b /10	jeiunium	oroḡa	oruç
	JeIuníũ		oruṣ
	incipio	agas mecunem	başlarmen
	Incıpio		başlaʳmẽ
	incepti	agas cherden	başladum
Inceptı		başladum	
	incipe	agas cun	başlagil
Incıpe		başlagıl	
	principium	agas	baş
	Prıncípíũ		bas
15 ^b /15	inteligo	paham mecunem	aḡlarmen
Intelıgo			aḡlaʳmẽ
	intelessi	pacham cherden	aḡladu
Intelejfi			aḡladũ
	intelige	paham cun	aḡlagil
	Intelıge		aḡlagıl
	intellectus	paham	aḡlamak
Intellect&			aḡlamak
16 ^a /1	jubeo	mafarmaem	buyuramen
Jubeo		buıuramẽ	
	jussi	farmaden	buyurdun
	Juṣṣı		buıurḡdun
	jube	befarma	buyur
	Jube		buıur
	jungo	auxu menehen	yetermen
Jungo		yetaʳmẽ	
16 ^a /5	junsi	auxu neaden	yettim
	Junṣı		yettım
	junge	auxu cun	yetkil
Junge		yetchıl	

	induo	mepussem	keyermen
	Induo		cheyármě
	induj	pussiden	keydü
	Induj		cheydũ
	indue	bepus	keygil
	Indue	cheygíl	
16ª/10	vestimentum	yama	ton vel opraq
	Vestimētũ		ton ũl opşac
	irasco	tira mesauem	öpkelermen
	Iraſco		opchalařmě
	irasci	tira sudem	öpkeledün
	Iraſcí		opchaladun
	irasce	tira bas	öpkele
	Iraſce		opchala
	ira	tira	öpke
	Ira		opcha
16ª/15	illumino	nour medarem	yarıq etermen
	Illumíno		yaříg etařmě
	lumen	nour vel rosan	yarıq
	Lumen		yříg
	infigo	nenomayem	tartınurmen
	Infíngo		tařtínu ^a mě
	infinsi	nemudem	tartındum
	Infínsí		taştındum
	infinge	benomay	tartıngil
	Infínge	tařtıngíl	
16ª/20	inquiro	meiurem	izdermen
	Inqro		Ixdařmě
	inquiuij	justen	izderdin
	Inqxíuj		Ixdardín
	inquire	beiur	izdegil
	Inqşe		ıxdagıl
	inquiericio	justrua	izdemek
	Inqxıcıo		Ixdamac

16 ^b /1	interrogo Int ^r ogo interrogauj Int ^r ogauj interroga Int ^r oga interficio Intficio	mepursem pursidem bepurs mecussen	sorarmen Sořarmẽ sordum Sořdum sorgil Sořıl yara etermen yara
16 ^b /5	interfeci Intfecı interfac Interfac irrideo İrrıdeo irrixi İrrıxı irride İrrıde	custem becust mehamdem elıklaırmẽ chandiden behand	yara ettin yafa ettın yara etkil yara etchıl eliklermen elikledüm elıkladum eliklegil elıklagıl
16 ^b /10	irrixio İrrıxıo iniquitas Iniquitas justica Juştıcıa imaginatio Imagınatıo juramentum Juramẽtum	tescharj	eliklemek elıklamac
16 ^b /15	infamia ınfamıa inflo Inflo inflauj İnflauj	medamem miamadem Sıştın	şışermen Sısarımẽ şıştın

	infla	beaman	şışkil
	Infla		Sıftchıl
	inflatúra	damissa	şışmek
	Inflatuía		Sıfmac
16 ^b /20	jaceo	mecosten	yaturmen
	Jaceo		yatuırmẽ
	jacuj	costen	yattun
	Jacuı		yattun
	jace	becost	yatkil
	Jace		yatchıl
	judico yargularmen törælermen		
	ıudico jargularmẽ		
	judicaui yarguladım toræladım		
	Judicauí iarguladım		
17 ^a /1	hec sunt verba et nomina de litera L		
	Hec sūt verba et nōia de lit ^r a .L.		
	lauo	mesurien	yuıvarmen
	Lauo		Juua ^r men
	lauri	susten	yuıvdun
	Lauı		Juudun
	laua	bsuir	yu v̇
	Laua		Ju
17 ^a /5	ludo	bazi mecunem	oynarmen
Ludo		oynaırmẽ	
	lusi	bazi cherdem	oynardum
	Lufı		oynardum
	lude	bazi cum	oynagil
Lude		oynagıl	
	ludus	bazi	oyun
	Lufus		oyn
	lamentatio	gillay	
	Lamẽtato		
17 ^a /10	labor		

	LaboR		
	lusinga		
	Luſínga		
	lux	nur	
	Lux		
	lima	soan	
	Líma		
	laus	doa	
	Laus		
17 ^a /15	loquor	sochom megoem	sözlermen
	LoquoR		Soſlaírmē
	locutus	sochom guftem	sözledüm
	Locut&		Soſladum
	loquere	sochom bugo	sözlegil
	Loquere		Soſlagıl
	loquella	sochom	sözlemek
	Loquella		Soſlamac
	lac		
	Lac		
17 ^a /20	lectum		
	Lectum		
17 ^b /1	libertas		
	Lıbtas		
	loguus		
	Loguus		
	lanpauit	barc xandast	yıltıradı
	Lanpauit		Gıltradı
	lanpat	barc mezanet	yıltırar
	Lanpat		Gıltráı
17 ^b /5	lanpus	barc	yıltıramak
	Lanpus		Gıltramac
	hec sunt verba et nomina de litera M		
	Hec sūt Verba et Nōia delitr̃a M		
	mitto	mefristem	ıyarmen

	Mitto		yafmē
	missi	fristaden	ıydun
	Mıſſi		yydun
	mitte	befrist	ıygıl
	Mitte		yygıl
17 ^b /10	missus	frista	elçi
	Mıſſus		Elçi
	maneo	menaanem	tururmenⁿ vI qalırmenⁿ
	Maneo		tuŕuŕmē calırmē
	mansi	mandem	turdun qaldım
	Manſi		turdun caldım
	mane	beman	turğıl qalgıl
	Mane		tuŕğıl calgıl
	mansio	manxel	yurt
	Manſio		yuŕt
17 ^b /15	mutuo	digargu mecunem	alıſurmenⁿ
	Mutuo		alıſurmē
	mutuauj	digargu cherden	alıſtun
	Mutuauj		alıſtun
	mutua	digargu cun	teksir
	Mutua		techſir
	mutuatio	digargu	alıſturmaq
	Mutuatio		alıſtuŕmac
18 ^a /1	morior	memirem	ölermenⁿ
	MōioR		olaŕmē
	mortuus	murden	öldüm
	MoRtuus		oldum
	mors	marg	ölüm
	MoRs		olum
	manleuatio	ayp medarē	
	Manleuatio		
18 ^a /5	miror	tanglarmē dū	
	MiroR		

	miratus fuj				
	Mirat& fuj				
	mirun				
	Mírun				
	miror	ayp medarem	tañlarmen		
	Míro _R		tanglařmẽ		
	miratus fui	ayp dastem	tañladu^m		
	Míratuř fui		tangladũ		
18 ^a /10	mirun	ayp			
	Mírun				
	misculo	miamissem	ķarıřtururmen		
	Mışculo		carıřstufurmẽ		
	misculauj	amictem	bulğasturdun		
	Mışculauj		bulğasturdun		
	miscula	biames	ķarıřtur vel bulğastur		
Mışcula			carıştuş bulğastur		
	mastico	mecinachem	çaynarmen		
	Maştico		řaynařmẽ		
18 ^a /15	masticauj	cianayden	çaynadun		
	Maşticauj		çaynadun		
	mastica	beciana	çayanagil		
	Maştica		şianagıl		
	masticu^m	masdac	saķız		
	Mařticũ		Saħex		
	maturo	merrasen	biřtũrũ^{rmen}		
Matuşo		bıřtuřumẽ			
	maturauj	rasiden	biřũrtim		
	Maturauj		bışurtım		
18 ^a /20	mensuro	mepaymanem	ölçermen		
	Mensuro		olğarşen		
	mensurauj	paymuden	ölçtũm		
	Menşuşauj		olğttum		
	mensura tu	bepayma	ölçkil		

	Menſuía tu		ol̥chíl
	mensura	paymana	ölçe
	Menſuía		ol̥a
	murus		
	Murús		
18 ^a /25	multiplicatio		
	Multiplicat̃o		
	malicia		
	Malícia		
	mira		
	Mĩa		
	mergo		batarmenⁿ
	Mergo		batarmẽ
	submersi		battım
	Submerſı		battım
18 ^a /30	medulla		yilik
	Medulla		jılık
18 ^b /1	mordeo	megaxen	tişlermenⁿ
	MoRdeo		tıſlarmẽ
	momordidi	gaxidem	tişledün
	MomoRdidı		tıſladun
	morde	begax	tişle
	MoRde		tıſla
	morssus	gaxidenj	tişlemek
	MoRſſus		tıſlamac
18 ^b /5	marcesco		oŋğarmenⁿ
	Marceſco		oŋğarmẽ
	marcesci		oŋdım
	Marceſcı		ondım
	medico	teb medehem	ottalarmenⁿ
	Medico		ottalaırmẽ
	medicauj	teb dadem	ottaladum
	Medıcauj		ottaladum

	medica	teb bide	ottala
	medíca		ottala
18 ^b /10	medicina	teb	ot
	Medícína		ot
	melioro	nektar mecunem	eygirek etermenⁿ
MelíoRo			Eygírac etaírmẽ
	meliorauj	nektar cherdem	eygirek ettim
	MelioRauj		Eygírac ettim
	meliora	nektar cun	eygirek et
MelíoRa			Eygírac et
	machino	baaxinu mecunem	tegirmen tartarmenⁿ
Machíno			teígírmã
18 ^b /15	machinauj	baaxinu cherdem	tegirmenⁿ tart^tim
	Machínauj		teígírmã
	machina	baaxinu cun	tegirmenⁿ tart
Machína			teígírmã
	molendinum^m	axinu	tegirmenⁿ
	Molendĩũ		teígírmã
	molinarious	axagar	tegirmenⁿçi
Molínaius			teígírmãzi
	moveo	meiunbanem	tepreturmenⁿ
	Moueo		teprátuírmẽ
18 ^b /20	mouj	janbanidem	teprettin
	Mouj		tepráttin
	moue	beiumb	tepretkil
	Moue		tepratchíl
	momentum	beiubanj	tepretmek
	Momentum		tepratmac
	monstro	melmanem	körgüzürmenⁿ
	Monstro		coḡguşuírmẽ
	monstrauj	nemuden	körgüzdün
	Monştrauj		coḡguxdun
18 ^b /25	monstra	benmay	körgüzgil

	Monſtra		coḡuxgıl
	demonſtratio	benmoyos	körgüzmek
	Demoſtrato		coḡuxmac
	mutuo	bachard medehem	ödünçke berürmen
	Mutuo		otunçcha beſumē
	mutuauj	bachard daden	ödünçke berdün
	Mutuauj		otunçcha berdū
	mutua	bachard bide	ödünçke ber
	Mutua		otunçcha beſ
18 ^b /30	mutuum	bachard	ödünçke
Mutuuum			otunçcha
	mons	cho	tağ
	Mons		tagh
	montaena	chouistan	tağıllar
	Montaena		tagellar
	mino		yanırmēn ich drowe
	Mino		ıanırmē
	minauı		yanadıım
	Mınauí		ıanadıım
18 ^b /35			
19 ^a /1	hec sunt verba et noia de lita N		
	Hec sut Verba et Noia de lit ^r a N		
	nauigo	dar dria meroem	teñizde yürürmen
	Nauigo		tengıſda yuruſmē
	nauigauı	dar dria raften	teñizde yürüdüm
	Nauıgaui		tengıſda yuſdum
	nauiga	dar dria buro	teñizde yürügil
Nauıga		tengıſda yuſugıl	
19 ^a /5	nauigans	dar dria meroam	teñizde yürügen
Nauıgans			tengıſda yurugan
	nolo	ne mecoem	tilemem
Nolo		tılaman	
	noluj	ne costem	tilemedüm
Noluj		tılamadum	

	nole	mechoj	tilemegil
Nole		tílleماجیل	
	noua	abar	haber
Noua			habar
19ª/10	nupcie	araosi	aser
Nupcie			
	nutro	meparuarem	bestlermen senig sözini
beslermen			
Nutʳo			beʃtlaʳmẽ senig sɔʒını
beʃtlermẽ			
	nutrui	paruaridem	bestledün
Nutrui			beʃtladun
	nutri	bepaurar	bestlegil
Nutrı			beʃtlagıl
nutrimentum		paruarda	bestlemek
Nutrímẽtũ Paruarda			beʃtlamac
19ª/15	nego in aqua	kak mesauem	boğulurmen buğulurmen
flecto cruo			
Nego ı̃ aqua			boguluʳmen bvgvlvr̃mẽ flecto
cruo			
	negauı	kak sudem	boğuldum
Negauı			boguldum
	negatio	kak	boğulmak
Negatõ		bogulmac	
	nego debitum	kaata mecunem	tanarmen
Nego debítũ			tanaʳmẽ
	negauj	kaata cherden	tandum
Negauj			tandum
19ª/20	nega	kaata cun	tangil
Nega		tangıl	
	numero	mesmarem	sanarmen
Numero			Sanaʳmẽ
	numerauj	smurden	sanadum
Numeʳauj			Sanadum

	numera	besmar	sanagil
	Numera		Sanagıl
	nume^{us}	simar	san
	Num ^r us		San
19 ^a /25	nato	sanau mecunem	yüzermenⁿ
	Nato		yuxa ^r mê
	natauj	sanau cherden	yüzerdum
	Natauj		yuzardum
	nata	sanau cum	yüzgil
	Nata		yuxgıl
	natator	sanaubar	yüzgen kişi
Natato ^R			yxgan chíSı
19 ^b /1			tu ^varmen
			tuarmê
	nasco	mexaum xayden	toğarmenⁿ
	Na ^s co		toga ^r mê
	nasci	mexaum	toğdum
	Na ^s cı		togdum
	nascere	mexaydem	toğgil
	Na ^s cere		toggıl
19 ^b /5	natura	tabiat	toğmağ
Natufa		togmac	
	natus	xayt	to^vğam
	Natus		tougam
	ningit	bafre miaet	ğar yağar
	Níngit		ka ^r yaga ^r
	ninguit	bafre amgmad	ğar yağdı
	Nínguit		ka ^r yagdı
	niz	bafre	ğar
	Nız		char
19 ^b /10	gragnora	toolu	burçağ
	Gragno ^{Ra}		bu ^r ğac
	nomino alium^m	nam medachem	attağırmenⁿ

Nomíno alíũ			atagırmẽ
nominauj	nam dadem	attağdım	
Nomínauj		atagdıı	
nomina	nam bide	attağgil	
Nomína		attagıl	
nomen	nam	at	
Nomen		at	
19 ^b /15	noceo	xiam mecunem	ziyan etermen
Noceo		xian etarmẽ	
nocuj	xian cherdem	ziyan ettin ızan et	
Nocuı		xian ettın ızan et	
noce	xian cun	ziyan etkil	
Noce		xian etchıl	
20 ^a /1	hec sunt verba et nomina de litera O		
Hec sũt Verba et noĩa de lit ^r a O			
ordino	tartib mecunem	yaraştururmen	
ORDino		ıarastururmẽ	
ordinauj	tartib dadem	yaraştırdum	
ORDınauj		ıarastırdũ	
ordina	tartib cherdem	yaraştur	
ORDına		ıarastur	
20 ^a /5	ordinatio kontrol!	tartib cun	yaraşturmak
ORDinato	tartıb	ıarasturmac	
obliuisco	framus mecunem	unuturmen	
Oblıuışco		vnuturmẽ	
obliuisci	framus cherdem	unuttum	
Oblıuışcı		vnuttum	
obliuisce	framus cun	unutkil	
Oblıuışce		vnutchıl	
20 ^a /10	oblitio	framus	unutmak
Oblıto		vnutmac	
oblitus	framu chardem	unutkan	
Oblıtus		vnutcham	

	oratio		
	ORatō		
	ornamentum		
	ORnamentũ		
	obedio	ochum mi sinoen	
	Obedío		
20ª/15	obedi	ochum y siniden	
	Obedí		
	obedias	ochum bisnoyt	
	Obedías		
	obuio	barabai meroen	yoluğurmen
	Obuío		yolugurmẽ
	obuiauj	barabai raften	yoluğtun
	Obuíauj		yolugttun
	obuia	barabai buro	yoluğkil
	Obuia		yolugchıl
20ª/20	ostendo	melmanem	körgüzürmen
	Oftendo		coıguıfurmẽ
	ostensi	nimudem	körgüzdüm
	Oftenfi		coıgxđum
	ostende	belmay	körgüz
	Oftende		coıgux
	obsculo	bosa medarem	öpermen
	Obsculo		opaırmẽ
	obsculauj	basa dadem	öptüm
	Obsculauj		optum
20ª/25	obscula	basa bide	öpkil
	Obscula		opchıl
	obsculum	basa	öpmek
	Obısculũ		opmac
20ª/1	ofendo	tiragui mecunem	mecunem
	Ofendo		
	ofendidj	tiraguj cherdem	öktündüm
	Ofendıdj		octundum

	ofende Ofende	tiraguj cun	öktüngil octunguıl
	ofensio Ofenfıo	tiraguj	öktünmek oktunmac
20 ^b /5	orino Orıno	nixech mirixen	siyermen Sıjermen
	orinauj Orınauj	nixech vechten	siydüm Sıjdum
	orina tu Orına tu	nixech beris	siygıl Sıjgıl
	orina Orına	nixech	sizik Sızı
	ofero Ofero		
20 ^b /10	oferui Oferuí		
	ofer Ofér		
	oferta Oférta		
	otriamentum Otriamětum		
	oportet OpoRtet	chaiat est	kerektur cherac tuı
20 ^b /15	oportuit OpoRtuıt	chaiat	kerek edi cheıac edı
	opus Opus	chaiat sud	iş ys
	optio Optío		
21 ^a /1	hec sunt verba et nomina de lita P Hec sūt uba et noia de lita P		
	possum	metuanem	küçün yeter

	Possum		kuşun ıetar
	potuj	tuanisten	küçün yetti
	Potuj		kuşun ıetti
	potencia	cudrat	küçün
	Potencia		kuşun
21 ^a /5	procurato		
	Prócurato		
	promissis		
	Prómíſſis		
	probatio		
	Probatío		
	pundus		
	Pundus		
	purum		
	Purũ		
21 ^a /10	particas		
	Pańtícas		
	sine p donum		
	sine p donũ		
	proibito		
	Próibitío		
	proferta		
	Próferńta		
	puncta		
	Puncta		
21 ^a /15	peto	metalaben	ķolarmen
	Peto		colarmẽ
	petij	talabidem	ķoldum
	Petíj		coldum
	pete	betalab	ķolgil
	Pete		colgíl
	petitio	talabidan	ķolmak
	Petõ		

	preparo	mesaxen	anuklarme
	ppafo		anuclarmẽ
21 ^a /20	preparauj	sachtem	anukladum
	Preparauj		anucladum
	preparatio	sachtenj	anuklamağ
	Preparafo		anuclamac
	porto	mebarem	eltürmen
	PorTo		Elturmem
	portauj	burden	eltüm
	PorTauj		Eltum
21 ^a /25	portus	limanj	liman
	PorTus		límen
	pependo	miaeouisen	asarmen vI ilermen
	Pependo		aşármén ylermen
	pependi	astu	astum ildim
	Pependí		aştum ıldım
	pepende	aschil	askil ilgil
	Pepende		aşchıl ılgıl
21 ^b /1	ploro	magrien	ıglarmen
	PloRo		yglarmẽ
	plorauj	griechten	ıgladum
	PloRauj		ygladum
	plora	begrich	ıglagil
	Plora		yglagıl
	ploratus	bigri	ıglamağ
	Ploratus		yglamac
21 ^b /5	placeo	raxi em	yaraşurmen
	Placeo		yaraşurmẽ
	placuj	raxi buden	yaraştın
	Placuı		yaraştın
	place	raxi	
	Place		
	placitun	raxi	yaraşmış

	Placítun		yaraǵmıs
	putreo	mega dem	sasirmen
	Put'ó		Saǵırmẽ
21 ^b /10	putrui	gangidem	sasıdum
	Putruı		Saǵıdum
	precipio	mefarmaen	buyururmen
	Přecípıo		buyurumẽ
	precepj	fardumen	buyurdun
	Precepj		buyurdun
	precipe	befarma	buyurgil
	Precıpe		buyurgıl
	preceptun	farmanj	buyuruǵ
	Preceptun		buyuruc
21 ^b /15	perdimentum		
	Pdımẽtum		
	perdita		
	Pdıtı		
	pluit	batram miaet	yamǵur yaǵar
	Pluıt		yamgur yagar
	pluiuit	batram anmad	yamǵur yaǵdı
	Pluiııt	yamgur yagdı	
	pluuia	batram	yamǵur
	Pluuııa		yamgur
21 ^b /20	pasco bestias	meciaranem	aş berürmen
	paşco beştıas		as beürumen
	pascui	ciaraniden	aş berdüm
	Paşcuı	as berdum	
	pasce	beciaran	bestle
	Paşce		beştla
	pungo	mechalem	sançarmen
	Pungo		sanşarmẽ
	punssi	caliden	sançtıım
	Punşşı		sanştım
21 ^b /25	punge	bechal	sançkil

	Punge		sanꝓchıl
	puntura	chalidanj	sanꝓmaꝓ
	Puntuŕa		sanꝓmaꝓ
	prepono		
	Prepono		
	prepoꝓuj		
	prepoꝓuj		
22ª/1	prepone		
	Pŕepone		
	preponxitum	homo letae cum h deo famulae	
	Pŕeponxitum		
	puto	mepandarem	sağınurmen
	Puto		Sagenurmẽ
	putauj	pandastem	sağındum
	Putauj		Sangedum
22ª/5	puta	bepand	sağingil
	Putá		Sangeğıl
	pensamentum	andissa	sağınmaꝓ
	Pensamentũ		sagenmac
	peniteo	pesman en	peşman bolurmen
	Peníteo		peşmã boluŕmẽ
	penituj	pesman budem	peşman boldum
	Penítuj		peşmã boldum
	penitenta	pesman	peşman
	Penítenta		peşmã
22ª/10	penite	pesman bas	peşman bolğıl
	Peníte		peşmã bogıl
	planto	dar zamin mexanem	terek tikermen
	Planto		tarac tıarmẽ
	plantauj	dar zamin sanidem	terek tiktım
Plantauj			teŕac tíctım
	planta	dar zami besam	terek tik
Planta		teŕac tích	
	plantatio	dar zami	terek tikmek

	Plantatō		teşac tichmac
22 ^a /15	per tineo	ches em	chotu
	Ptineo		
	parens	ches auand	
	Parēs		
	ul propinquus		
	ul ppinquus		
	percuteo	maxanem	ururmen
	Pcuteo		ururmē
	percussi	xandem	urdum
	Pcussi		vrđum
22 ^a /20	percute	bexam	ur
	Pcute		vr
	perhibeo	gum medaem	tanuķluķ berürmen
	Phibeo		tanucluc beřumē
	testamentum		
	Teştamentum		
	proicio	miandaxen	kemişürmen
	Přoícío		chemířurmē
	proicei	andachtem	kemiştin
	Proíceí		chemířtín
22 ^a /25	proice	biandas	kemişkil
	Přoíce		chemířchíl
22 ^b /1	pecatun	ghuna	yazuķ
	Pecatun		Iaxoc
	pax	isty	elelik
	Pax		elelic
	pillus	muy	yön
	Pillus	Ion	
	pauesco	metarsen	ķorķarmen
	Paueşco		chořcharmē
22 ^b /5	pauesci	tarsiden	ķorķtun
	Paueřcí		choştun
	pauesce	betras	ķorķkil

	Paueſce		chořchíl
	pauescio	tars vel bin	ķorķmak
	Paueſcío		choşmac
	premium	jaxa	ķaraŵ
	Premium		charau
	pisco	machi megirem	baluķlarmen
	Píſco		bacluřarmē
22 ^b /10	piscauj	machi griften	baluķladum
	Píſcauj		balucladum
	pisca	machi bigir	baluķla
	Píſca		balucra
	piscis	machi	baluķ
	Píſcís		baluc
	pono	menchem	ķoyarmen
	Pono		coyarmē
	possiu	neadem	ķoydum
Poſſiui		coydum	
22 ^b /15	pone	benech	ķoygil
	Pone		coygíl
	piscator	nachi griftam	baluķcı
PíſcatoR			bulczí
	pauper	daruis	yarlı
	Paup		jarle
	paupertas		yarlılıķ
Pauptas			Jıarlelık
	perficio	bitirirmen	
PficiO	bitırrímē		
22 ^b /20	perfeci	bitirdim	
	Pfeci	bitırdım	
	bitirmek volbrenge		
	bitirmek volbrenģe		
23 ^a /1	hec sunt verba et nomina de litera Q		
	Hec sūt Verba et nōia de lit'a Q		

	quiesco	disais migiren	tiŋlermen
	Quíesco		tiŋlarmen
	quiesci	disais griften	tiŋledüm
	Quíescí		tiŋgladun
	quiesce	disais bgir	tiŋle
	Quíesce		tiŋla
23ª/5	tranquilitas	biasanj	tiŋlemek
	Tranqlítas		tiŋglamac
	quero	metalabem	izdermen izdermen
	Queño		ýŋdermen yxdarǵmẽ
	quexiuj	talabidem	izdedüm izdedim
	Quexíuj		yxdadum ýŋdedim
	quere	betalab	izdegil izdegil
Quere		yxdagıl ýŋdegıl	
	quexitio	talabidam	izdemek izdemek
Quexító			yxdamae ýŋdemek
23ª/10	questio	soal	dāva dav
	Queŋtio		daawe daw
	quito	raha mecunem	taff etermen
	Quító		taff etaǵmẽ
	quiatus	raha cherden	taff etüm
	Quíatuj		taff etum
	quita	raha cun	taff etkil
Quíta		taff etchıl	
	quitatio	raha	taff etmek
	Quítato		taff etmac
23ª/1	hec sunt verba et nomina de litera R		
	Hec sūt Verba et Nōia de līt ^a R		
	rendo	oaspas medehem	ķaytarurmen
Rendo		chaytarumẽ	
	rendidi	oaspas daden	ķaytardun
	Rendídi		chaytardun
	rende	oaspas bide	ķaytargil

Rende		chaytargıl	
23 ^b /5	rendea		
	Rendea		
	redimo	chalas mecnem	yularmen
	Redımo		yulaırmen
	redemj	chalas cherdem	yuldum
	Redemj		yuldum
	redime	chalas cun	yulgil
	Redıme		yulgıl
	redempcio	chalasi	yulmağ
	Redempció		yulmac
23 ^b /10	relinquo	mehelem	qoyarmen
	Relınquo		coyarmẽ
	relinquj	hestem	qoydun
	Relınquj		coydun
	relinque	behel	qoygil
	Relınque		coygıl
	relictus	estani bachi	qoyğan
			coıgan
Relictus	renuncio	chabar megoem	bezermen
	Renuncıo		bexarmẽ
23 ^b /15	renunciau	chabar guften	bezdüm
	Renũciauj		bexdum
	renuncia	chabar bugo	bezgl
	Renuncıa		bexgıl
	retribuo	miamoxem	qaraı berürmen
	Retrıbuo		carau berumẽ
	retribui	amorxidem	qaraı berdüm
	Ret'buı		caıau berdum
	retribue	beamorx	qaraı bergil
	Retrıbue		carau beıgıl
23 ^b /20	retribuere	amorxidan	qaraısi bermek
	Retrıbuere		carauxı beımac

	rado	metrasse	yulurmen
	Rado		yuluşmen
	radidi	trasiden	yuludum
	Radídí		yuludum
	rade	betras	yulugil
	Rade		yulugíl
	raxorij	ustura	yuluğuz
	RaxoRÍj		
24ª/1	riga		
	Rıga		
	rotundus		
	Rotundus		
	rigatio		
	Rígaŧo		
	rigamentum		
	Rıgamentũ		
24ª/5	recupero	aspas mestanem	keyiri alurmen
	Recupo		cayřa aluřmẽ
	recuperauj	aspas stadem	keyiri aldum
	Recuperaúj		ceyíří aldum
	recupera	aspas bistem	keyri algil
	Recupera		ceyíří algıl
	recuperatio	jame	keyri almağ
	Recuperatõ		ceyíří almac
	retineo	oapas megirem	kendime tutarmen
	Retíneo		chendíma tutařmẽ
24ª/10	retinui	oapas griftem	kendime tuttum
	Retınuı		chendíma tutũ
	retine	oapas gir	kendime tutkil
	Retíne		chendíma tutchıl
	retifico	drust mecunem	ğondarumen
	Retífico		chondařumẽ
	retificauj	drust cherdem	ğondardum
	Retífıcaúj		chondaşdum

	retifica	drust cun	ķondargıl
	Retífica		chondaǵgıl
24 ^a /15	rectus	drust	koij
	Rectus		
	rector	saana	başkaķ
	RectoR		başkac
	recedo	badar meroem	ketermen
	Recedo		chetaǵmẽ
	recedi	badar raftem	ketum
	Recedí		chetum
	recede	badar buro	ketkil
	Recede		chetchıl
24 ^a /20	reuenio	ospas miaen	keri ķaytarmen
	Reuenío		cheńi caytaǵmẽ
	revenj	ospas anmadem	keri ķaytum
	Reuenj		cheńi caytum
	resurgo a mortuis	ax murdaha uar heste	tirilürmen
	Reşuǵo a mortuís		tırıldurmen
	resuressi	ax murdaha uar sude	tirildüm
	Resureşşı		tırıldum
	resurge	ax murdaha uar gehx	tirilgil
	Reşurge		tırılǵıl
24 ^a /25	resuressio	ax murdaha uar ghesti	tirilmek
	Reşureşşıo		tırılmac
24 ^b /1	remoueo	meiunbanem	
	Remoueo		
	remouj	jubidem	
	Remouj		
	remoue	beiumban	
	Remoue		
	recordo	yar medehem	upsunurmen
	RecoRdo		vpşunuǵmen
24 ^b /5	recordauj	yar dadem	upsundum
	RecoRdauj		vpşfundum

	recorda	yar bistan	upsungil
	RecoRda		vpʃũgıl
	memoria		
	MemoRía		
	rideo	meghandem	külermen
	Rıdeo		chulaŕmẽ
	risi	gandidem	küldüm
Rıʃı		chuldum	
24 ^b /10	ride	beghan	külgil
	Rıde		chulgıl
	risus	ghandida	chultchum
	Rıʃus		
	recomendo	mesparem	amanat berürmen
	Recomẽdo		amanat berumẽ
	recomendauj	spurden	amanat berdün
	Recomendauj		amanat berdun
	recomenda	bespar	amanat ber
Recomenda			amanat beŕ
24 ^b /15	recomendatio	amanat	amanat
	Recomendaŕo		amanat
	recordor		üksünürmen
	RecoRdoR		ũũcsunurmen
	recordatus fuj		üksündüm
	RecoRdat& fuj		uucsundum
	renego		
	Renego		
	renegauj		
	Renegauj		
24 ^b /20	reuertor	aspas miaem	ķayturmen
	Reuertor		kayturmẽ
	reuersus fuj	aspas amadem	ķayttum
	Reuʀʃus fuj		kaytum
	reuerte	aspas	ķaytkil

	Reuerte		kaytchıl
	remaneo	memanem	qalurmen
	Remaneo		kalurmen
	remansi	mandem	qaldum
	Remãŕĩ		kaldum
24 ^b /25	remane	bemand	qalgıl
	Remane		kalgıl
	reges		
	Reges		
25 ^a /1	recipio	mestanem	alurmen
	Recipío		aldurmen
	recepti	standem	aldum
	Recepí		aldum
	recipe	bistam	algıl
	Recípe		algıl
	regimentum	ghocum	yargu yarmaq
	Regímêtũ		yargu
25 ^a /5	reuigilo	akagh en	uyanurmen
	Reuígılo		uyanurmẽ
	reuigilauj	akagh sudem	uyandun
	Reuígılauj		uyandun
	reuigila	akagh bas	uyangıl
	Reuígıla		uyangıl
	respondeo	joap medehem	co v̇ap berürmen
	Reŕŕpondeo		Ioap beŕurmẽ
	respondidj	joap dadem	co v̇ap berdüm
	Reŕŕpondıdj		Ioap berdum
25 ^a /10	responde	joap bide	co v̇ap bergıl
	Respõde		Ioap beŕgıl
	responsio	joap	co v̇ap
	Respõŕŕio		Ioap
	repicio	mebinem	bağarmen
	Repício		bağarmẽ

	respessi Reſpeſſa	diden	bağtın bağtın
	respice Reſpíce	bibin	bağkil bağhchıl
25 ^a /15	rogo Rogo	lauagai mecunem	yalbarurmem yalbaŕuŕmem
	rogauj Rogauj	lauagai cherdem	yalbardun yalbardun
	roga Roga	lauagai cun	yalbargil yalbargıl
	rogamen Rogamê	lauagai	yalbarmak yalbarmac
	rego Rego		tutuprurmem tutupruŕmem
25 ^a /20	regi Regí		tutupturdun tutupturdun
	rege Rege		tutupturgıl tutuptuŕgıl
	regimentum Regímêtũ		yargu yarmak yaŕgu yarmal
	repecio Repecio		yamarmen ıamarmen
	repeciaui Repecıauı		yamadım ıamadım
25 ^b /1	hec sunt verba et nomina de lita S Hec sũt Verba et Nõia de lıt ^r a .S.		
	socio Socio		
	sociau Socıauj		
	socias Socias		
25 ^b /5	scio Scio	medanem	bilürmen bıluŕmẽ

	sciuj	danisten	bildün
	Scíuj		bıldun
	scias		bilgil
	Scias		bílgıl
	sensus	achel	us
	Senfus		vx
	sapiencia	achel	aķıl
	Sapíencia		achel
25 ^b /10	sentencia		
	Sentencia		
	sapiens		
	Sapiēs		
	sum	em vel esten	barmen
	Sum		bařmē
	fui	buden	bardun
	Fuí		bardun
	esto	bas	bol
Efto		bol	
25 ^b /15	esentia		
	Eşentia		
	soluo	oua mecunem	haķ teyirūmen
	Soluo		ghac teyrumē
	soluj	oua cherdem	
	Soluј		
	solue	oua buchun	
	Solue		
	solutio	oua	haķ teyirmek
	Solutō		ghac teyrmac
25 ^b /20	signo	nisan mecunem	nişanlarmen
	Sıgno		nışan larmē
	signauj	nisan	nişanladın
	Sıgnauј		nışan ladın
	signa	nisan	nişanlagıl
	Sıgna		nışan lagıl

	signu^m	nisan	nişan
	Sıgnũ		nıŝan
	securitas		
	Securítas		
25 ^b /25	seruicium		
	Seruícium		
	sigilo	moghor menehem	möhörlermenⁿ
	Sıgılo		moghoř larmẽ
	sigilauj	moghor neaden	möhörledün
	Sıgılauj		moghoş ladun
	sigila	moghor bene	möhörle
	Sıgıla		moghoş la
	sigilun	moghor	möhör
	Sıgilun	moghoş	
26 ^a /1	sono	mexanem	çalarmen
	Sono		çalarmen
	sonauj	xandem	çaldun
	Sonauj		çaldun
	sona	bexam	çalgıl
	Sona	çalgıl	
	sonum	auoas	ün vel ses
	Sonum		vn ul̃ sax
26 ^a /5	sompnio	ghaou mebidem	tüş körrermenⁿ
	Sompnío		tus cořarmẽ
	sompniauj	ghaou diden	tüş körgıl
	Sompnıauj		tus coşgıl
	sompnia	ghaou bibin	tüş körgıl
	Sompnıa		tus coşgıl
	sompnium	ghaou	tüş
	Sompnıum		tus
	sedeo	mesinem	oltururmenⁿ
	Sedeo		olturumen
26 ^a /10	sedi	nisisten	olturdun
	Sedı		olturdun

	sede	bisin	oltur
	Sede		oltur
	scabellum	ghorsi	olturğuz
	Scabellum		olturguʒ
	supero	çoulum mecunem	artarmen
	Supo		artaŕmẽ
	superauj	çoulun cherden	artın
	Supauj		artın
26 ^a /15	supera	çoulun cun	artkil
	Supa		artchıl
	superflum	çoulun	artmağ
	Supflum		artmac
	sententia		
	Sententía		
	semino	tokm madaxem	saçarmen
	Semino		Saökarʒmẽ
	seminauj	tokm andagtem	saçtun
	Semanauj		saçʔtun
26 ^a /20	semina	bechar	saçkil
	Semína		saçchıl
	semen	tohm	urluğ
	Semẽ		ourluc
	scribo	menusiem	yazarmen vel çizermen
	Scribo		yaxarmẽ ul çıxarm
	scripsi	nuisten	çizdüm
	Scripsı		çısdum
	scribe	benuis	çizgil
	Scribe		çısgıl
26 ^a /25	scriba	car	çizmek
	Scriba		çısmac
	scritura	cat vel nuiseda	bétikçi vel k
	ScrítuRa		betichʒı ul k
26 ^b /1	sputo	glis miadaxem	tüpkürürmen

	Sputo		tupcuřumě
	sputauj	glis andagten	tüpkürdüⁿ
	Sputauj		tupcurdũ
	sputa	glis buchu	tupcurgıl
	Sputa		tupcurgıl
	sputun	glis	tüpkürmek
	Sputun		tupcurmac
26 ^b /5	spuatium^m		
	Spuatĩũ		
	saporo	tam mestanem	tatarmenⁿ
	SapoRo		tatařmě
	saporauj	tam stadem	tattıⁿ
	SapoRauj		tattın
	sapora	tam cun	tatkil
	SapoRa		tatchıl
	siceo	tasina em	su ^vsarmenⁿ
	Siceo		Souřarmě
26 ^b /10	sitiuj	tasina buden	su^vsadun
	Sıtuuj		Souşadun
	sitis	tasina gui	su^vsamağ
	Sıtıs		Souşamac
	sitiens	tasina	su^vsağan
	Sıtiens		Souşagan
	solatium^m		
	Solatiũ		
	sequor	badunbal meroem	artınça yürürmenⁿ
	SequoR		artınça yuruřmě
26 ^b /15	sequitus fuj	badunbal raftem	artınça yürüdüm
	Sequit& fuj		artınça yuşudum
	sequere	badunbal buro	artınça yürügil
	Sequere		artınça yuşugıl
	substineo	takiat mecunem	tözermenⁿ
	Subştineo		toxařmě

	substinuj	takiat cherdem	tözdüm
	Subštínuj		toxđum
	substine	takiat cun	tözgil
	Subštíne		toxgíl
26 ^b /20	sentio	aouas medarem	sezermen
	Sentío		Sexarmě
	sentiuj	aouas daden	sezdin
	Sentíuj		Sexdín
	sentias	aouas	
	Sentías		
	sentimentum	aouas	sezmek
	Sentimentũ		Sesmac
	stringo	tanc megirem	ķisarmen
	Stríngo		chexařmě
26 ^b /25	strinsi	tanc daden	ķistum
	Strinşi		cheştum
	stringe	tanc begir	ķiskil
	Strínge		cheřkíl
27 ^a /1	sopare homo		
	Sopare Homo		
	separo	bacs mecunem	ayrurmen
	Separo		ayrumen
	separauj	bacs cherdem	ayrdun
	Separauj		ayrdun
	separa	bacs cun	ayrgil
	Sepaş		ayrgíl
27 ^a /5	scrolo	meausauem	silkermen
	Scrolo		Sılcařmě
	srolauj	ausanidem	silktum
	Srolauj		Sılctum
	scrolla	beaosan	silkkil
	Scrolla		Sılccıl
	siuoro	safra meċanem	sızgırurmen
	SiuoRo		Sıxgıruřmě

	siurauj	safra xandem	sızgırdum
	SiuoRauj		Sıxgırdũ
27ª/10	siuora	safra	sızgırgıl
	SıuoRa		Sıxgırgıl
	siuorellum	safra	sızgurma
	SıuoRellũ		Sıxgurma
	sufero	uar metauem	tözermen
	Sufero		toxařmẽ
	suferruj	uar tauidem	tözdün
	Suferruj		toxdum
	sufer	bemita	tözgl
	Sufer		toxgıl
27ª/15	suferta	bemitanj	tözmek
	Suferta		toxmac
	spremo	mepalanem	sıçarmen
	Spremo		sechařmẽ
	spremuş	palanidem	sıştun
	Spremuş		sechtun
	spreme	bepalan	sışkıl
	Spreme		sechıl
	surgo	uar mehexen	turarmen
	Surgo		turařmẽ
27ª/20	suressi	uar esten	turdun vel kıoptun
	Sureşşı		turdun ũl choptũ
	surge	uar es	turğıl vel kıopkil
	Surge		tuşgıl ul chopchıl
	similo	chomana mecunem	oşşarmen
	Similo		oşcařmẽ
	similauş	chomana cherdem	oşşadım
	Sımılauş		oşcadım
	similat	chomana mecunet	oşkar vel benzer
	Sımılat		oşcar ũl benxar
27ª/25	saluto	salam medahem	selam berürmen
	Saluto		salam berũmẽ

	salutauj	salam daden	selam berdün
	Salutauj		salam berdun
	saluta	salam bide	selam bergil
	Saluta		salam bergıl
	salutatio	salam	selam
	Salutatio		salam
27 ^b /1	sto	meystem	turumen
	Sto		turumẽ
	steti	istiden	turdun
	Stetı		turdun
	sta	beyst	tur
	Sta		tur
	salo	namak menehem	tuzlarmen
	Salo		tuslarmen
27 ^b /5	salauj	namak neaden	tuzladum
	Salauj		tusladum
	sala	namak bene	tuzlagil
	Sala		tuslagıl
	sal	namak	tuz
	Sal		tus
	seruio	ghedmec mecunem	ķulluķ etermen
	Seruıo		chulluc etaırmẽ
	seruiui	ghedmec chaerdem	ķulluķ etim
	Seruıui		chulluc etım
27 ^b /10	serue	ghedmec cun	ķulluķ etkil
	Serue		chulluc etchıl
	salto	megihem	sekirürmen
	Salto		sechırumẽ
	saltauj	gheydem	sekirdün
	Saltauj		sechırdun
	salta	begih	sekirgil
Salta		sechırgıl	
	saltun	jays	sekirmek vel sozim
	Saltun		sechırmac uĩ sozım

27 ^b /15	subterro	darghor menehem	kömermenⁿ
	Subtēro		chomarmē
	subterrauj	darghor neadem	kömdün
	Subteírauǵ		chomdun
	subterra	darghor bene	kömgil
	Subteíra		chongıl
	cimiterium^m		
	Címíteriũ		
	monine^mtum^m		
	Monínētũ		
27 ^b /20	terra		
	Terra		
	locus		
	locus		
	strictu		
	strictu		
28 ^a /1	hec sunt verba et noia litera T		
	Hec sũt Verba et Nõia lit ^r a T.		
	tango	lambs mecunem	teyermenⁿ
	Tango		teyarmē
	tetigi	lambs cherden	teydüm
	Tetigí		teydum
	tange	lambs cun	teygil vel tutkil
	Tange		teygıl uĩ tutchıl
28 ^a /5	tiro	mecasen	tartarmenⁿ
	Tiro		ta ^r tarmē
	tirauj	cassiden	tartum^m
	Tirauǵ		tartum
	tira	beches	tartkil
	Tíra		tartchıl
	tingo	rang mecunem	boyarmenⁿ
	Tingo		boyarmē
	tinssi	rang cherden	boyadum
	Tínſſĩ		boyadum

28 ^a /10	tinge Tinge	rang cun	boyagil boyagıl
	tintor TintoR	rangi cherdan	boyaçı boyaçı
	tinta Tínta	rang	boya vel reng boya ũl reng
	tremo Tremo	melarsen	titrermen tıt ^r armẽ
	tremauj Trémauj	larxiden	titredüm tıt ^r adum
28 ^a /15	trema Trema	belarx	titre titra
	tremitus Trémítus	larx	titremek titramac
	terremotus Terremotus	xami larx	yer titremeki yer titremekı
	tempero vinum Tempeño vínũ	miamixem	ķatısturu^rmen chatısturumẽ
	temperauj Tempauj	amigtem	ķatısturdum chatısturdũ
28 ^a /20	temp^{era} Tempa	bamix	ķatıstur chatıstur
	temperancia Temperancia	laxgai	ķatısturmak chatısturmac
	transeo Tránseo	megudarem	keçermen chežarmẽ
28 ^b /1	transiu Transíuj	gudestem	keçtün chežtun
	transe Tranfe	begudar	keçkil chežchıl
	tonat Tonat	crocar mecunet	kökrer chocrar
	tonauit	crocar cherd	kökredi

	Tonaut		chocradı
28 ^b /5	tronituum ^m	cocrar	kökremek
	Tfronituũ		chocramac
	tranquillitas		tım boldı
	Tranquillitas		tım boldı
	turpidum	xist	ķorķusuz
	Turpidum		chorchusus
	tepidun		
	Tepidun		
	taceo	tam mexanem	tek turumen ⁿ
	Taceo		tec turumẽ
28 ^b /10	tacuj	tam xadem	tek turdun
	Tacuĵ		tec turdun
	tace	tam bexam	tek turġıl
	Tace		tec turġıl
	torceo ^{vel} taxeo	mefaben	burarmen ⁿ
	ToRceo l taxeo		burarmẽ
	torcuĵ	bafiden	burdun
	ToRcuĵ		burarmẽ
	torze	befan	burgil
	ToRze		burgıl
28 ^b /15	testifico	gua medeghem	tanuķluķ berürmen ⁿ
	Teſtifico		tanucluc berürmẽ
	testificauĵ	gua darem	tanuķluķ berdün
	Teſtificauĵ		tanucluc berdun
	testifica	gua bistan	tanuķluķ bergil
	Testifica		tanucluc bergıl
	testis	gua	tanuķ
	Teſtıs		tanuc
	tuscio	mesulfen	öskürürmen ⁿ
	Tuſcıo		oscurumẽ
28 ^b /20	tusciuĵ	sulfiden	öskürdün
	Tuſcıuĵ		oscurdun
	tuscıus	b(..)csus	öskürmek

	Tufcius		oscurmac
29ª/1	hec sunt verba et nomina de litera V		
	hec sūt Verba et nōia de lita V.		
	vendo	mefrossen	satarmen
	Vendo		satarmē
	vendidi	froghten	satın
	Vendıdı		satın
	vende	befros	satkil
	Vende		satchıl
29ª/5	venditio	frochtanj	satuk vel satmac
	Venditío		satuc ũl satmac
	volo	mechoem	tilermen
	Volo		tıarmē
	voluj	chostem	tiledü
	Voluj		tıladum
	vole		tilegil
	Vole		tılagıl
	vole	chatir	tilemek
	Vole		tılamac
29ª/10	vado	meroem	barurmen
	Vado		barumē
	iu	raften	bardun
Iuj		bardun	
	vade	buro	bargil
	Vade		bargıl
	via	rak	yol
	Via		yol
	viaticus	safar	sefer
	Viatıcus		safar
29ª/15	video	mebidem	körermen
	Video		chorarmē
	vidi	diden	kördün
	Vídı		chordun
	vide	bibin	körgil

	Víde		chorgıl
	vissus	didanj	körmek
	Vıffıus		chormac
	vinceo	mebarem	yegırmen
	Vinceo		yengrmẽ
29ª/20	vinssi	baarden	yengdün
	Vınffı		yengdun
	vince	bebar	yeñil
	Vince		yengıl
	victoria	nafarat	yeñmek
	Vıctōia		yengmac
	vinctus	gabun suda	yeñilmek
	Vıncı&		yengılmac
29ª/1	volo in altum	meparem	meghoneu uçarmen
	Volo í altũ		uıçarmẽ
	volauj	pandem	uıçtum
	Volauj		uıçtum
	vola	pepart	uıçkil
	Vola		uıçhıl
	volucres	mur	çıpçikler
	Volucres		çıpııclar
29ª/5	voco	megonem	ündermen
	Voco		vndafmẽ
	vocauj	ghonden	ünderdüm
	Vocauj		vndadũ
	voca	behorj	ündergil
	Voca		undagıl
	vox	auas	ün
	Vox		undagıl
	utor	ghogai mecunem	tora oscarmen
	VtoR		
29ª/10	ussus fuj	ghogai cherdem	tora tuttun
	Vıffıus fuı		

	utatur	ghogai	tora ocsat
	Vtatur		
	utere		
Vtefe			
	vindicta		
	Ṽidicta		
	vacuum		boş
	Vacuũ		bos
29 ^b /15	venatio		av
	Venãto		
	vomescio		ķusarmen
	Vomeſco		cusarmen
	vomiu		ķustim
	Vomuí		custim
	venio	miaen	kelürmen
	Venío		chelurmẽ
	venj	anmadem	keldüm
	Venĵ		cheldum
29 ^b /20	venins	anmadam	kelgeli
	Veniẽs		chelgalı
	verecundor	sarmasar en	uyalurmen vel imenirmen
	VerecundoR		ugialurmẽ I imenirmẽ
	verecundauj	sarmasar budem	uyaldum vel imendim
	Verecundauĵ		ugialdum I imẽdım
	verecunde	garماسar sau	ulgagil
	Verecunde		
	verecundia	sarmasara	uyat
	Verecũdia		ugat
30 ^a /1	vigilo	bedar en	uyag̃ turumen
	Vigilo		uyag turumẽ
	vigilauj	bedar budem	uyag̃ turdum
	Vigılauĵ		uyag turdum
	vigila	bedar bas	uyag̃ tur ul
	Vigıla		uyag tur

	voluo	megardanem	çö vüs ((((rürmen
	Voluo		çourumẽ
30ª/5	voluj	gardaniden	çö vürdüm
	Voluj		çouurdum
	volue	begardan	çö vürgil
	Volue		çourgıl
	volia	çarch	çö vürmek ul te
	Volía		çourmac
	valeo precium	mearxem	teyermen
	Valeo precũ		teyarmẽ
	valuj	arxiden	teydün
	Valuj		teydun
30ª/10	vale	bearz	teyer
	Vale		teyar
	valimentum	mearzanj	tegmek
	Valimẽtũ		tegmac
	videor	diar em	körünürmen
	VideoR		corunuırmẽ
	vixus fuj	diar buden	köründün
	Vixus fuj		corundun
	videtur mihi	diar ba made	mağa körünür
	Videť m̃		maga corunur
30ª/15	vista	rosanj	körmek
	Vıfta		cormac
	virtus		
	Virtus		
	ungo	meaalen	sürtermen
	Vngo		surtarmẽ
	unsi	malidem	sürttüm
	Vnĩ		surtum
	unge	bemal	sürtkil
	Vnge		surtkıl
30ª/20	unguentum		

	Vnguētũ				
	vivo	mexiue		tirilürmen	
	Víuo			tırılurmê	
	vixi	xuuden		tirildün	
	Vıxı			tıyrıldun	
	viue	bexuj		tüirgil	
	Vıue				
	vita	xendaganj		tirilmek	
	Vıta	xendaganj		Tırılmac	
30ª/25	veritas	rasti		kerti	
	Verítas	rastı		chertí	
30ª/1	karalic calamaro				
	karalic calamaro				
	dominus ave ma				
	dn̄s aue ma				
	ısta sut adubia				
	ısta sut adubıa				
	ad	ba		da	
	ad			da	
30ª/5	ante	pes		eñborun vel ygari	
	ante			eñborũ vl	
	ab	az		ıdan	
ab					
	aput	pes		katında	
	aput			catında	
	alonge	açdour		ıraqtın	
alonge		yraçtıım			
	amare	batalchi		azi turlu	
	amare				
30ª/10	ad huc	ohanux		dagen vel anuz	
ad huc					
	aliquin	balonis digar		alay bolmazsa	
alıqn		alay bolmaŋfa			
	aliquando	barou bar		biraradæ	

aliquãdo		bırardα
aliquantulum	andak	ançagina vel monçagina
alı uantulu		anşagina ul monzagın
admodo	aç inpes	emdiden arı
admodo		emdıdan arı
30 ^b /15 breviter	xu	terklep
Břeuít ^r		terclap
bene	nec	yaşşı kılı vel evgi
Bene		yacsı chele ũl evgı
benigne	basirinj	hoş köñül bile
Benígne		ghess congul bıla
cito	xu	terk
Cító		terc
citra	pes	katında
Cıtrá		catında
30 ^b /20 comuniter	an	orta kılı
Comunit ^r		orta chele
com	oa	birle bile
Com		bırla bile
cuius est	axanj ch e	kiminintur kimnintur
Cui& est		chımının t kımının t
		okunmayan satır
31 ^a /1 contra	bara bai	otru
Contía		Otrú
cras farda	tañda	kündegi
Cras		tangda
kvndegı		
chotidie	har rox	kündegi könde künde
cotidianum		
Chotidíe		kundegı köndα kundα
circumgird dua gird	çöpçövre	
Circum	çop çoura	
31 ^a /5 condan	cadim	emdiden kerı. erte çaқта

Condan		emdıdan cherı. ertā eakta
donec ta	añınça	
Donec	angınça	
de anz	dan	
De		dan
dulciter	basirini	tatlı kılı çe vüh
Dulciter		tatlı chele eex
dubioxe	batarsi	ķorķunç bile sārlap
Dubioxe		chorcunç bıla saarlap
31ª/10 diu	omer dras der	uzun kılı köpge deyri
Diu		uxun chele kopga deyri
debilit̃er	balagai oua vayfi	yımşak kılı yumşak
Debilit̃er		ymısac chelle yumsac
ecce	anecha	muna
Ecce		muna
et	ou	tağı
Et		tage
ergo	acum	çünkü vel basa anıg uçun
Ergo		çunchın ũl basa anıg ueun
31ª/15 etiam	labad	basa
Etiam		basa
estra	berum	taştın vel taşkarı
Eſtrā		tastın ũl tascarı
foras	beron	taşkarı
Forā		tascarı
false	badrog	egri kılı. yalğanlap
Falſe		egri chele jalğanlap
furtiuebaduxdi	oğrıl̃am. ourum vel ourula	
Furtiue		oğrıl̃am ũl
31ª/20 firmit̃er	chauj vel sagt	berk kılı. berklep
Firmitt̃er		berc chele
fortiter	stabir vel pisiarbar	ķatı kılı ķatırap
Fortiter		chele

frequent^r

Frequent^r

forsan magar

FoRʃan

fidelit^r

Fidelit^r

31^{b/1} **graviter**

Graut^r

generalit^r

Generalit^r

induas bracam tuam

Induas bračam

homo

Homo

31^{b/5} **hic**

Hic

honorifice

hörmet

HonoRifice

heri

Heří

hodie

Hodie

31^{b/10} **humiliter**

Hũilt^r

heya

He^ya

intus

Intus

ita

horan(in)

Ita

baxakeat

magar vel bozğay

badindai

pisat vel ousaguj

inia

oughormat

dig

im rox

ba homuxi

merc vel uanay

anderum

are

köp qurla

cop curla

magar ũl boxgay

könü kıllı vel cönühelæ

könü chelle ũl cönuhala

ağır kıllı

ager chele

barça törede

barç tourada

könçekügñi kiygil

conçekugñi kiygıl

kişi vel azam

kıfı l aşam

monda

monda

ağır sıy bile avırsıy bile vel

ager sıy bıla auır sı hor

tünekün

tunacun

bukün vel cum

buchun l

seruitio

qulluq birle kişi bile

culuc bırla bile

vay

vay

içinde vel içkeri

jında ũl içcha^rı

evet vel alay busat r p

euet ũl alay

	ideo	barmia	aniñ uçun
	Ideo		aning użum
31 ^b /15	jam	saat digar	bir ança vel imdi
	Jam		bır ança vī jmdı
	inde	axan	andan
	Inde		andan
	iterum	barindigar	ekinçi vel yana
	Iterũ		ekınçı vī yana
	in	dar	da vel
	In		da ũl ga
	okunmayan kelime		
31 ^b /20	inter	darmie içkeri i. mi. ekiniñ qatniñ	harasında inter
	Int ^r	ıçha ^r ı katning	ekinğ katning harasında inter
	integritas	batamamj bitünlük birle bu kiçe cm	kövüs bulğaq
boldı			
	Integrítas	bitunluc bırla bu kıçe	kövs bulgac boldı
	illuc	ania	anda
	Illuc		anda
	iniuriosse	ba iurm	söküş bile
	Iniu'ıoffe		socus bıla
	iuxta	pes	qatında
	Iuxta		chatında
31 ^b /25	inferius	bazer	tübinde
	Infeĩus		tubında
	libenter	aç dil ghos	hoş köñül bile
	Lıbent ^r		ghos congul bıla
	lunge	dour	ıraq
	Lunge		yrac
	lagiter	baktin iomadi	cömert köñül bile
	Lagıt ^r		jomart congul bıla
	leuiter	asan vel ouasabuchi	yeñül köñül bile
	Leut ^r		jengul congul bıla
31 ^b /30	leuis	sabuk	yeñül

	Leuís		jengul
	quis fet kim sasır		
	qs fet kím sasır		
32ª/1	male	bad	yaman kılı
	Male		yaman chele
	modo	insaat	emdi
	Modo		emdı
	multum	bislar	köp
	Multũ		cop
	minus	cam	eksik vel essik
	Mın&		eksik uĩ essıc
32ª/5	mecun	oama	meniñ bile
	Mecun		mening bıla
	melius	bectar vel nectar	eygerek
	Melíus		eıgırac
	modicum	andac	az
	Modicũ		ax
	modice	andac tar	azrak
	Modice		axrac
	malicioxe	oubedadj	yaman köñül bile
	Malícíoxe		yamã congul bıla
32ª/10	melior	necutar	eygerek
	MelíoR		eygırac
	non	na	yok
	Non		yoc
	nunc	inscaat	emdi
	Nũc		emdı
	nixi	agarne	yok ese
	Níxí		yoc exa
	nichil	heç	heç neme tağı
	Nıchıl		heç nematage
32ª/15	nunquam	gharghix	herkis hergis
	Nunq		harchıs hergys
	nimis	ghat pıslar	artum vel köp

	Nimís		artum ũl cop
	nobiscum	bama vel ouayina	bizin bile
	Nobiscũ		bıxın bıla
	omne	ghar	ķayma
	Omne		chayma
	omnio	albet	agbet vel magat
	Omnío		agbet ũl magat
32 ^a /20	oneste	oua chodgai	hoş ey bile
	Oneşte		ghos bıla
	oculte	ba panaguj	yaşırı
	Oculte		yaxırj
	plus	auçuxj vel auxu	artuķ
	Plus		artuc
	postea	gadaxam	soŋra
	Postea		songra
	plane	gasta	aķrın vel arķum
	Plane		acrē ũl archum
32 ^a /25	primo	aualim	em burun
	Primo		embûrũ
32 ^b /1	principaliter	mayam	mayan
	Pşincipalitş		mayan
	pauchum	andak	ax
	Pauchũ		
	proprie	gxaxa	haza
	Proprie		ghaxa
	prope	naxdie	ya voh
	Pşope		yaox
32 ^b /5	procul	dour	ıraq
	Procul		yrah
	propter	barayn	uçun
	Ppteş		ueun
	pro	baxcuĵ	uçun
	Pşo		ueun

	per	ba	uçun
	Peŕ		uœun
	palam	aschara	aşķara vel tuyana
	Palam		ascara ũl tuyana
32 ^b /10	plene	bapuj	tolu kılı
	Plene		toulu
	plenius	pur	tolu
	Pleníus		toulu
	peius	badtar	yamanraķ
	Peíus		yamanrak
	pessimus	sabte bay	andan yamanraķ
	Peŝŝim&		andan yamanrac
	prestiter	stab	terkey
	Pŕeŝtit ^r		terchay
32 ^b /15	purifice	ba pachi	artımaķ bile
	Purífice		artımac bıla
	personaliter	ghostenis	boy bile
	Peŕŝonalít ^r		boy bıla
	preter	jusuxou	başķa
	Preteŕ		bascha
	quid	çi	ne
	Quíd		ne
	quantum	çand	neçe
	Quantũ		neķa
32 ^b /20	quando	chay	ķaçan
	Quãdo		chaķan
	quare	asbaraiçi	ne uçun
	Quare		ne uķun
	quia	çera	anın uçum
	Quía		anın ucum
	quasj	yaane	yāni
	Quaxj		yaane
	quis	chist	chaym

	Quís		
32 ^b /25	quam	chi	dan
	Quã		
	quomodo	chion	neçik
	Quom̃		neçíc
	qualis	churanj	ķaysı
	Qualis		chaysı
33 ^a /1	retro	aspas	artında
	Retro		artında
	recte	badustrj	cogrulac bile
	Recte		bıla
	recie	dam	ağ
	Recie		ag
	Retunde	bagirdi	çö vürme vel çövre
Retunde			çourma uĩ çoura
33 ^a /5	super	ouar	üstün
	Super		ustun
	sane	ouar tandrusti	sağlık bile
	Sane		saglıc bıla
	sine	be	başka
	Sine		bascha
	salubriter	oua kalas	salamatlık birle
	Salubrít ^r		salamarlıc bırla
	simul	bacha	birge
	Simul		birga
33 ^a /10	satis	bislar	köp
	Satis		cop
	si	agar	eger
	Sı		egar
	superius	bala	üstünde
	Supius		ustunda
	suptus	çer	tübinde vel astında
	Suptus		tubında uĩ astında

	sic	anzunim	anın kibi
	Síc		anın kıbı
33 ^a /15	sicut	and hionj	neçik
	Sicut		neçíc
	set	ylla	bassa vel illa
	Set		bassa ũ ylla
	secum	ouau	anın bile
	Secũ		anın bıla
	suficit	bax est	yeter
	Suficit		yetar
	sufficienter	batamamj	yetmek bile
	Sufficienter		yetmac bıla
33 ^a /20	scarse	bacamtai	kızganıp
	Scarfe		chexganıp
	securiter	ba eminij	eminlik bile
	Secũt ^r		emınlıc bıla
	statim	ba lagaxa	emdi
	Statım		emdı
	sepe	chama bare	tek tek
	Sepe		tec tec
	solunmodo	cam ou bes	yalguzol
	Solun ^o		yalgux
33 ^a /25	similiter	ghanchion	oķsaşıb
	Símilit ^r		ocsasıb
33 ^b /1	sapienter	oua achel	us bile
	Sapíēter		vx bıla
	sublitier	oua latifi	inçkelep
	Sublít ^r		inçcalap
	secus	nasdic	yaok
	Secus		
	tunc	dar an oaght	andaok
	Tunc		andaok
33 ^b /5	tarde	der	keç
	Tarde		cheç

	tamen	asbarayan	alayese
	Tamẽ		alayesa
	tantum	çandan	munça
	Tantũ		munça
	tempestiue	baanda hai	erte
	Tempeſtiue		erta
	tecum	oua tu	senin bile
	Tecũ		senin bıla
33 ^b /10	taliter	bainmaane	alayok
	Talıť		alayok
	talís	fałan	monın kibi
	Talıś		monın kıbı
	vere	ba rasti	kertleb
	Veşe		chertlab
	ubi	cuia	ķayda
	Vbı		chayda
	unde	uxcuia	ķaydam
	Vnde		chaydam
33 ^b /15	utinam	ysala	keşke
	Vtínã		cheſcha
	Ultra	asania	yoŵaç
	Vltra		youaç
	vel	ya	ya
	Vel		ya
	valde	saht	köp
	Valde		youaç
	velociter	stab	terklep
	Velocitť		terclap
33 ^b /20	versus	bayt	ortu vl sare
	Verſus		ortu fare
34 ^a /1	Ista sut noia et pronomina		
	Iſta sũt noĩa et pñoia		
	nominatiuo ego	man	menniņ

	N̄to ego		mennin
	genitiuo mei	azanj man	menden
	Ḡto mei		mendan
	datiuo michi	baman	maņa
	D̄to michi		manga
34ª/5	accusatuio me	mara	meni
	ac me		menj
	ablatiuo ame	aç man	men den
	Ab̄lto ame		medan
	et plr		
	Et p̄lr		
	nominatiuo nos	yma	biz
	N̄to nos		bix
	genitiuo nostri	azanj yma	bizdemsig
	Ḡto nr̄i		bixdam sig
34ª/10	datiuo nobis	bayma	bizge
	D̄to nob̄		bixga
	accusatuio nos	ymara	bizin
	ac nos		bixin
	ablatiuo a nobis	ymara	bizdem
	ab̄lto a nob̄		bixdam
	nominatiuo tu	tu	sen
	N̄to Tu		sen
	genitiuo tui	açani tu	senden niņ
	Ḡto Tui		sendennin
34ª/15	datiuo tibi	batu	saņa
	D̄to Tibi		sanga
	accusatuio te	tura	seni
	ac Te		seni
	vocatiuo te	ya tu	ay sen
	Vc̄to Te		ayfen
	ablatiuo ate	aç tu	senden
	ab̄lto ate		sendan
	nominatiuo vos	ysma	siz

	N̄to Vos		SIX
34 ^a /20	genitiuo vestrum	açanj suma	sizge
	G̃to Ṽfm		sixga
	datiua vobis	ba suma	sizge
	D̄to Vob		sixga
	ac vos	sumara	sizni
	ac Vos		sixnj
	vcto o uos	ya suma	ay six
	V̄cto o uos		
	ablatiua a vobis	aç ysmā	sizdem
	abl̄to a vob		sixdam
34 ^b /1	nominatiua meus mea meum		açanima menim
	N̄to meus m̄a m̄u		menimni
	acuxato meum	açanj mara	menimni
	acuxat̄o meũ		menimni
	nominatiua ille	in ul ou ul ysan	ol
	N̄to ille		ol
	genitiua illius	azan̄j ou	aniŋ
	G̃to illi&		aning
34 ^b /5	datiua illi	ba an	aŋar vel ār
	D̄to illi		angar † aar
	accusatiua illum	anra oura isanra	anı
	Āc illũ		anı
	ablatiua abillo	ax an	andan
	abl̄to abillo		andan
	et plurale		
	Et pr̄		
	nominatiua illi	ysen	anlar
	N̄to illi		anlar
34 ^b /10	genitiua illorum	açanj isan	anlarniŋ
	G̃to illo		anlarnĩ
	datiua illis	ba ysan	anlarġa
	D̄to illis		anlarga

	acto illos Actō illos	ysanra	anlarıñ anlarıñ
	ablatiuo ab illis ablto abillís	aç ysanra	anlardan anlardan
	nominatiuo iste Nto ıfte	in	bu bu
34 ^b /15	genitiuo istius Gto ıftıus	azanj in	munıñgı munıñgı
	datiuo isti Dto ıftı	ba in	muğar mungar
	accusatuio istum ac ıftū	ira	munı munı
	ablatiuo abisto ablto abıfto	aç in	mundan mundan
	nominatiuo isti Nto ıftı	inan	bular bular
34 ^b /20	genitiuo istorum Gto isto	azanj ainan	bularnıñ bularning
	datiuo istis Dto ıftıs	ba ynan	bulargá bularga
	accusatuio istos ac ıftos	inara	bularnı bularnj
	ablatiuo abistis ablto abıftıs	aç ynan	bulardan bulardan
	nominatiuo noster Nto nr	azanj yna	bizim bıxım
34 ^b /25	accusatuio nostrum ac nr̃m	azanj ymara	bizdin bıxdın
	nominatiuo tuus Nto tuus	azanj tu	senin senın
	accusatuio tuum ac tuū	azanj tura	seniñni seningnj
35 ^a /1	nominatiuo suus Nto suus	azanj ou	anıñ aning

	accusatuio suum	azanj oura	aniɣnɪ
	ac suum		aningnɪ
	nominatiuo ipse met	ou mix	anlar oɣ
	Ñto ipẽ met		anlar ogh
	accusatuio ipsum met	ouramis	anlarnı oɣ
	ac ip̃m met		anlaɾnɪ ogh
35ª/5	nominatiuo alius dic	digar	özge
	Ñto alıus dic		oxga
	indeclinabil		
	Tdeclinabil		
	nominatiuo alij indeclinabil digaran		özgeler
	Ñto alıj ideclinabil		oxgalar
	nominatiuo nomen	nam	at
	Ñto nomẽ		at
	accusatuio nomen	namra	atnı
	ac nomẽ		atnɪ
35ª/10	nominatiuo nomina	namaha	atlar
	Ñto noĩa		atlar
	accusatuio nomina	namachara	atlarnı
	ac noĩa		atlarnɪ
	nominatiuo pronomen	lahab	lahab
	Ñto pnomẽ		lahab laháb
	accusatuio pronomen	lahabra	lahabra
	ac pnomẽ		lahabra lahábra
	nominatiuo pronomina	lahabha	lahablar
	Ñto pnoĩa		lachlabar
35ª/15	accusatuio pronomina	lahabhara	lahablarnı
	ac pnoĩa		lahablarnɪ
	nominatiuo magnus	buxurg	ulu
	Ñto magnus		oulu
	accusatuio magnum	buxurga	ulunı
	ac Magnum		oulunɪ
	nominatiuo magnuj	buxurgan	ulular
	Ñto magnɪ		oulular

	accusatuio magnos ac magnos	buxurganga	ulularnı oulularnj
35 ^a /20	nominatiuo par)uus Ñto puus	chozac	kiçi chiçı
	accusatuio paruum ac puũ	chozacra	kiçini chiçınj
	nominatiuo paruj Ñto puĵ	chozachan	kiçiler chiızılar
	accusatuio paruos ac puos	chozachanga	kiçilerni chiızılarnj
35 ^b /1	nominatiuo bonus Ñto bon&	nek	yaqşı vel eygi yacsı uĩ eygıf
	nominatiuo bonj Ñto bonj	nekent	yaqşılar vel eygiler yacsılar uĩ eygılar
	nominatiuo malus Ñto malus	bad	yaman yaman
	accusatuio malum ac malum	badra	yamannı yamannj
35 ^b /5	nominatiuo mali Ñto malı	badent	yamanlar yamanlar
	accusatuio malos Ñto ac malos	badrar	
	nominatiuo omnis Ñto omıs	ghama	tegme vel barça tegma uĩ barça
	accusatuio omne ac omne	ghamara	tegmeni tegmanj
35 ^b /10	nominatiuo omnes Ñto omēs	har amaram	tegmenlerni tegmanlarnj
	accusatuio omnes ac omēs		
	nominatiuo solus Ñto solus	tanaha	yalguz yalgux
	accusatuio solum	tanahara	yalguznı

	ac solum		yalguxnj
	nominatiuo soli	tanaharam	yalğuzlar
	N̄to solı		yalguxlar
	accusatiuo solos	tanahara	yalğuzlarnı
	ac solos		yalguxlarnj
35 ^b /15	ablatiuosolis	az tanaha	yalğuzlardam
	Ab solıs		yalguxlardam
	nominatiuo leuis	sabuc	yuñul
	N̄to leuís		yungul
	nominatiuo leuj	sabuc	yuñullar
	N̄to leuj		yungular
	nominatiuo grauís	sanhuj	ağır
	N̄to gráuís		ager
	indecrinable		
	Indecrínable		
35 ^b /20	nominatiuo talis	falan	fallan
	N̄to Tał		fallan
	indeclinabile		
	Tdeclinabile		
	nominatiuo qualis	cura	ķaysı
	N̄to qualıs		chaysı
	indeclinabile		
	Tdeclinabile		
	nominatiuo alius	digar	özge
	N̄to alius		oxga
35 ^b /25	nominatiuo alij	digaran	özgeler
	N̄to alíj		oxgalar
36 ^a /1	et nota quod omnia nominatiua de psico in plurali faciunt in an		
	Et nota q om̃ia n̄ta de p̃fico t̃ plrí faciūt in an		
	et de chomanicho in lar verbi gratia		
	Et de chomanícho in lar ver̃bı gr̃a		
	nominatiuo paruus		choaç kiçi
	N̄to puus		chıçı
	nominatiuo paruj	choçra	kiçinj

	Ntō puĵ		chiĉinĵ
36ª/5	nomina rerum pertinent deo et ad suiendum ey		
	Nōia re ptīnēt deo et ad suíendū ey		
	deus	ghoda	teŋri
	Deus		tengrı
	mater det	mariam caton	marian atun
	Mat ^r det		marian chatun
	angelus	frista	friste
	angelus		frista
	profecta	paynganbar	peygamber
	Pfecta		peygamber
36ª/10	santus		arı. alġışlı
	Santus		are. algeslı
	crux	ghaĉ	haĉ
	Crux		ghaĉ
	presbiter	chasis	papaz
	Přeŝbit ^r		bapas
	lex	dinj	töre
	Lex		töre
	spes	omad	ıŝanmaĉ vel ömæd
	ŝpes		ysanmac uĭl Ømød
36ª/15	auxilium	yari	yarı
	Auxılıũ		yarı
	elimoxina	sadaha	sadaa
	Elimoxina		sadaha
	misericordia	raghmat	yarlıgamaĉ
	Mĩa		yarlıgamac
	pax	hesti	bazlıĉ
	Pax		baxlıc
	caritas	dost y ghuda	teŋri sövmekligü
	Caritas		tengrı soumaclıgu
36ª/20	penitentia	pesman açguna	yazutan peşman bolmaĉ
	yazuĉ		

	Penitēntia		yaxuctā pesmā bolmac jasuc
		uçun yuyıķ	kötürmeklik
			coturmeclic
	confessio	ikrar yazuķ aytmaķ	ikrar bermek
	Confessio		yrar beşmac
	santificatio		tölemek oro yalbarmaķ
	Santificatio		tolamac oro yalbarmac
	festum	eyd	ulu kūn
	Festum		cun olu
36 ^a /25	paradisus	beist	uçmaķ
	Paradisus		uçmac
	infernus	tosak	tamuķ
	Infernus		tamuc
	cellum	asman	kök
	Cellum		køk
	sol	aftab	ķuyaş
	Sol		cuyas
	luna	hagj	ay
	Luna		ay
36 ^a /30	stella	stara	yulduz
	Stella		us
36 ^b /1	hec sunt elementa		
	Hec sūt elemēta		
	aer	ghawa	haıa salķon
	aer		hawa salkon
	aqua	ap	su
	aqua		su
	terra	xamin	yer
	Terrā		jer
36 ^b /5	ignis	harais	ot anhelitus illius ul vox avasi
	Ignis		
	hec sunt conplessiones		
	Hec sūt conpfiones		

	sanguis Sanguis	ghon	қан kan
	flema	balgan	балқам balcham
			қурсақ stomachus kursak
36 ^b /10	chlora Chlofa	safra	sarı sarı
	melanconia Melanconia	sauda	sevda sauda
		hec sunt tempora Hec sūt tempoRa	mane erte
	annus annus	sal	yıl gıl
	mensis Menfis	may	ay ay
36 ^b /15	dies Dies	rox	kün cun
	nox No	asu	keçe vel tün keṣa ũl tun
	hora HoRa	oaht	sağat vel oqt sagat ũl ocht
	punctus Punctus	nocta	noқта nocta
	matutinum Matutinũ	sabagh ni soau	tañerte tank ^{er} tα
36 ^b /20	prima P ^r ma	sest	aş oqtı as octı
			kün erte vel tañ erte kun ertα ũl tank erte
	tertia Tertia	nim rox	tüş tus
	nona	namax digar	ekindü kinde

	Nona		echindu chinde
	vesperas	acsan	aķşan
	Vesperas		acsan
36 ^b /25	completorium^m	souagam	keçæ
	Completoĩũ		cheʒa
	sero	im rox	bukünⁿ bukün
	Seŕo		buchũ bukun
	hodie		
	Hodie		
	heri	dig	tünekünⁿ tüneküg
	HErí		tunachũ tunechug
	cras	farda	tañda^{vel} tanda
	Cras	farda	tangda ũl tanda
36 ^b /30	post cras	pax farda	birsi kün alio die dipnot
	Poft cras		bırısı kun
	alba diey	soub kam	tañ saraunda
	alba diey		ta ⁿ g saraunda
	eb domada	gafta	hafta^{vel} jeti
	eg ^{eb} domada		gafta ũl jetı
37 ^a /1	lune	du sanbe	tuşenbe
	une		tu sanbe
	martis	se sambe	seşenbe
	Martís		se sanbe
	mercuris	çaar sanbe	çâr şenbe
	Mercuris		çaar sanbe
	iouis	pan sanbe	penşenbe
	Iovís		pansanbe
37 ^a /5	veneris	adina	ayna
	Venẽis		ayna
	sabato	sambe	şabat kün
	Sabato		sabat kun
	domenicha	jec sanbe	yeşenbe
	Dnıcha		je sanbe
	mensis	may	ay

	Menfis		ay
	kalendas		aybaşı
	Kalendas		aybası
37 ^a /10	januari^{us}	safar	sefer ay
	Janr̃		safar ay
	februar^{ius}	rabiaual	sö'vünç ay
	Februar̃		sö'vünç ay
	marcius	raboi lagher	ilkyaz ay
	Marcíus		ylas ay
	aprilis	gimediaual	tob ay
	Ap ^r lís		tob ay
	madius	regep gimediclachel	songusax ay
	Madius		
37 ^a /15	junius	saabam	küz ay
	Juníus		cus ay
	julius	ramadam	orta küz ay
	Julíus		orta cus ay
	augustus	saugal	son kış ay
	aug̃		sonchıx ay
	setember	çil chaade	kış ay
	Septembr̃		ches ay
	octuber	dilghia	orta kış ay
	Octubr̃		orta ches ay
37 ^a /20	nouember	mugara	ķurban baran^{us} ay
	Nouẽber̃		curbã barã ay
	december		azuķ ay
	Decembr̃		asuc ay
	sentimenta quinque		
	Sentimenta quinque		
	visus	rosanj	körmek
	Vıfus		chormac
	auditus	sinidanj	eşitmek
	audit&		esıtmac

37 ^a /25	gustus Guſtus	tamxay	tatmaq tatmac
	odoratus OdoRat&	lamsay	ıylamaq yylamac
	tactus Tactus	lamsay	tutmaq tutmac
37 ^b /1	qualitates temporum Qualitates tempor		
	millennium Mllm	terek	yıllar sanı gılar sanı
	oriens ORiens	magrib	kün tovsın kun tousın
	ocidens Ocidens	maxith	kün batısı kun batısı
37 ^b /5	tempus Tp̃s	roxgar	vad ouad
	serenum Seřenũ	vas	ayaz ayas
	clarum Claşum	rosan	yarıq yaregh
	nubiloxum Nubiloxũ	abre	bulut bulud
	pluuioſsum tempus Pluuioſsũ tp̃s	raxigai bara	yamğurlu haıa yamgurlu hawa
37 ^b /10	scurun Scuşun	tariguj	qarangu charangu
	nubes Nubes	abre	bulutlar bulutlar
	pluuia Pluuıa	barram	yangur yangur
	nix Nıx	bafre rafre	qar char
	grando		

	Grando			
37 ^b /15	nebula	abre	toman	
	Nebula		touman	
	prina	piuskseu	çig	
	Prína		çig	
	rosata	xala	çig	
	Rofata			
	ventus	bad	yel	
	Ventus		yel	
	scuritas	tarichi	ķarangū	
	Scurítas		charangu	
37 ^b /20	claritas	rosanj	yarit haṽa	
	Clāitas		yaret	
	tramontana			
	Tşamontana			
	meridies			
	Merídies			
	estas	tausta	yay	
	Eştas		yay	
	yems	ximisti	ķış	
	Yems		ches	
37 ^b /25	res contrarie			
	Res contrarie			
	par	hamta	çift	
	Paş		gift	
	dispar	beamta	tek	
	Dışpaş		tac	
	equalis	barabar	tüz	
	Equalís		tüs	
	tortus	chaygh ul scaft	burmiş	
	ToRtus		burmıx	
37 ^b /30	distortus	be(..)at	bir ķat	
	DıştoRt&		bır chat	

	sinples	jurta	ekki қат
	Sinples		ecchı chat
38 ^a /1	duplex	ducta	ekki қат
	Duplex		ecchı chat
	rotundus	gird	tegirme
	Rotundus		tegirma
	quadratus	caargusa	törköl
	Quadrat&		torchul
	integrus	drust	bütün
	Integrus		butun
38 ^a /5	fractus	squista	sinuқ
	Ffractus		sinuc
	primus	auelin	burunğı
	Pşimus		burunğı
	secundus	duum	ekinçi
	Secundus		echinşı
	rectus	rubala	toғru vel köñü
	Rect&		togru uı conu
	dulce	sirin	tath
	Dulce		tatlı
38 ^a /10	acer	talk	açı
	acer		açı
	amarus	talk	açı
	amaşus		açı
	bruscus	tars	ehşi
	Brufcus		eksı
	domesticus	ghamus	ikti
	Domeştic&		yktı
	salauticus	koy	keyik
	Salauticus		cheyc
38 ^a /15	benedictus	barchat	algışlı vel bereket
	Bñedictus		algeslı uı barahat
	maledictus	maarum	қарғышlı
	Maledict&		chargeslı

	rarus	cam	seyrek
	Raşus		seyrac
	spissus	saghte	sık
	Spışşus		sech
	pilossus	muin	tüklü
	Pıloşşus		tuclu
38 ^a /20	rassus	trasida	tüksüz vel yulumış
	Raşşus		tucus uĩ julumıs
	bozus	kom	ham
	Boşus		gham
	maturus	pughta	bişi
	Maturus		bısı
	acerbus	kom telchi	ham
	acerbus		gham
	crudus	gham	çıyg
	Crudus		çıyg
38 ^a /25	cotus	pohta	bişi
	Cotus		Bışı
	nudus	braana	yalannaz
	Nudus		jalannaz
	vestitus	pusida	kebelmiş
	Veştıtus		chebelmıs
	inflatus	amasida	şışmış
	Inflatus		sısmıs
	dominus noster habet		
	Dns no ht		
38 ^b /1	desinflatus	amah raft	şışık ketken
	Deşınflat&		sısık
	saporitus	belaset	tatıglı
	SapoRıtus		tatıglı
	planus	kanuar saya	tüz
	Planus		tux
	crispus	gidatin	tarıma
	Crışpus		tarıma

38 ^b /5	atrapatus Atrapat&	ginç	buruşmış burusmıs
	suspensus Sufpenfus	var esta	kötürülmüş coturulmıs
	abasatus Abafatus	nisista	emdurmis
	fishus Fifus	scafta	tikme ticma
	crepatus Crepat&	trahida	yarılğam
38 ^b /10	similis Símílis	muchabil	oğşaş vel uşaşı ocsas l vsası
	pignus Pignus	grao	tutsağ ticnah (titnah) tutsac
	usura Vfuía	xudixer	astelan vel rebe astelan ũl
	pars integra País 1 tegra	bacs duust	bütün ulus butũ ulus
	medietas Medietas	nim bacs	yarım yarem
38 ^b /15	gidnan tercium gidnan terciũ	semin bacs	üçünçi ulus uğunçı ulus
	quartum et simile quartũ et símle	çaaru bacs	törtünçi ulus tortuzı ulus
	remanens Remanēs	batchi	kalğan ghalğan
	superfluum Supfluũ	xiada	artқан vel artuğ artchan ũl artuc
	qualitates rer Qualitates rer		
38 ^b /20	bonitas Bonítas	nekuj	eygilik eygılıc
	pulcritudo	gubi	eh körk

	Pulcritudo		chorch
	longitudo	draxi	uzunluḡ
	Longitudo		uxunluc
	longitudo	buxurgi	
	Longitudo		
	mensura longa	paymana	uzun ölçe
	Menfura longa		uzũ olça
38 ^b /25	pondus	paymana gang	aḡır
	Pondus		ager
	sanitas	tandrusti	saḡlıḡ
	Sanitas		saglıc
	magnitudo	buxurgi	ululuḡ
	Magnitudo		ululuc
	largitudo	flachi	keḡlık
	Largitudo		chenglıc
39 ^a /1	infirmetas	biami ul rangui	aḡırmaḡ vel saḡsızlıḡ
	Infirmitas		agremac ũl sacsızlıc
	mor	marc	ölüm
	MoR		olum
	vita	xendaganj	tirilmek vel yaş
	Vita		tırılmac ũl yas
	abbedo	spedi	aḡlıḡ
	abbedo		aghlıc
39 ^a /5	juuentus	jouanj	yeyitlik
	Juuentus		yeijtlic
	viridior	sausi	yaşşılıḡ
	Viridior		yassılıc
	sapor	tam	tatmaḡ vel tatıḡ
	Sapor		tatmac ũl tatıḡ
	res	çise	neme
	Res		nema
	malicia	baddi	yamanlıḡ
	Malicia		yamanlıc
39 ^a /10	turpedo	xisti	körksizlik

	Turpido		coresixlic
	curticia	cutay	kıskalık
	Curticia		cheschalit
	marcedo	lagai	çürümek
	Marcedo		çurumac
	senectas	piri	karımağ
	Senectas		charımac
	nigredo	siay	kararmağ
	Nigredo		chararmac
39 ^a /15	similitudo	manenda	osamağ
	Símílitudo		osamac
	bonus	nec	yağşı vel eygi
	Bonus		yacsı uĩ eygı
	malus	bay	yaman
	Malus		yaman
	pulcer	ghob	körklü
	Pulcer		chorclu
	turpis	xist	körksüz
	Turpıs		chorxux
39 ^a /20	lungus	dras	uzun
	Lungus		uzũ
	curtus	cota	kıska
	Cuştus		chescha
	trauersus		
	Trauşfus		
	infirmus	ranguir	sağsız
	Infırm&		Xagfıx
	putridus	gandid	ıymış vel sassımış
	Putridus		Iymıs uĩ saffımıs
39 ^a /25	juuenis	jouan	yigit
	Juuenıs		Ygıt
	senes	pir	abuşka vel kart
	Senes		abuşcha uĩ chaşt
	friscus	taxa vel tor	yağ

	Friſcus		Yas
39 ^b /1	sichus	ghosch	ķuru
	Sichus		Churu
	balneatus	tar	us
	Balneat&		Vs
	nitidus	pac	arri
	Nitidus		arri
	nouus	nog	yaŋı
	Nouus		Yangı
39 ^b /5	veterus	chogun	eski
	Vetefus		Eſki Eſchı
	pinguis	ferbe	semiz
	Pinguis		Semix
	macer	lagar	arig
	Macer		areg
	grossus	strao	baxet vel yoğan
	Groſſus		Baxet ũl yogan
	subtilis	barik vel tanuc	inçke
	Subtilis		Inçcha
39 ^b /10	grauis	sangun	ağır
	Grauís		ager
	leuis	sabuc	yüñül
	Leuís		Yungul
	dester	rast	oŋ
	Deſter		Ong
	sinister	chaygh	sol
	Sinifter		Sol
	prestus	tex	terk vel tez
	Prſtus		Terc ũl tex
39 ^b /15	lentus	chakal	kehel
	Lentus		Kagal
	durus	caouj	ķatı
	Durus		Chatı
	tenerus	narm	yımiſaķ

	Tenerus		Ymıfat
	calidus	garm	ıssı
	Calidus		Yıfı
	frigidus	gard	saoh
	Frígıdus		saogh
39 ^b /20	carus	giram	chos
	Carus		
	vilis	harxan	uçuz
	Vıls		Vçux
	turbidus	lil	bulgamiş
	Turbıdus		Bulgamıs
	clarus	roxa	yarıķ
	Clafus		Yaregh
	viuus	xenda	tiri
	Vıuus		Tırı
39 ^b /25	mortuus	murd	ölü
	MoRtuus		Olu
	ligatum	basta	balgamiş
	Lıgatum		Balgamıs
	desligatum	vas suda	şesmiş
	Deslıgatũ		Sesmıs
40 ^a /1	nomina rerum que communiter inveniuntur		
	Nōia rer̃ que comunit ^r inveniunt̃		
	mondus	dunia alan	cahan
	Mondus		Jaghan
	mare	dria	teñiz
	Mare		Tengıs
	montanea	ko	tağ
	Montanea		Tag
40 ^a /5	podius	grioua	oba
	Podius		Oba
	valis	dara	eniş
	Valis		Enıs
	fossatus	dula	çugur

	Foffatus		Çuğuf
	fangun	gil	balçuk
	Fangun		Balçuc
	caminum	ragh	yol
	Caminum		yol
40ª/10	via	sang ra	yol
	Via		Yol
	lapis	gerd hac sang	taş
	Lapís		Tas
	pulus	gasat gerd hac	toz
	Puluís		Tos
	rumēta	ghasat	toprak
	Rumēta		Toprac
	arbor	dragt	terek
	arboR		Tefac
40ª/15	fructus	miounat	yemiş
	Fruct&		Gíemís
	erba	alaf	ot
	Erba		Ot
	erbagium	mroguxar	otalamak
	Erbagiũ		Otalamac
	montata	pabala	örleş
	Montata		Orlas
	vallata	sarseu	enis
	Val̂ata		Enís
40ª/20	prouintia	oleat	el
	Puíntía		El
	contrata	valeat	teyre
	Contrata		Teyra
	locus	yaga	yer
	Locus		Yer
	ciuitas	ghachar	sār vel kent
	Cíuítas		Saar ũl chent
	castrum	kala	kalaa

	Caſtrum		Kalaa
40 ^a /25	casale	de	hala
	Caſale		Gala
	palacium	saray	saray
	Palaciũ		Saray
	domus	ghana	eŵ
	Domus		Eu
	apotecha	duchan	kebit vel tugan
	apotecha		chebit ũ tũkã
	ospicium	manzelga	ķonaķlık
	Oſpiciũ		Chonaclit
40 ^b /1	fondus	nogol	tũp
	Fondus		Tub
	pons	pul	kõprü
	Pons		Chopru
	puteus	ça	ķuyu
	Puteus		Chuyu
	boscus	vexa vel mesa	orman
	Boſcus		Orman
40 ^b /5	lignum	cui	aķaķ
	Lignũ		agaķ
	jardinus	bacķa	baķķa
	Jardin&		Bacķa
	ortus	bag vel borla busta	baķķa
	Ortus		Bacķa
	vinea	saban bag	baķ vel borla
	Vinea		Bag ũ boRla
	canpus	yax dakil gala	saban
	Canpus		Saban
40 ^b /10	prato	mogrupar	yaz
	Prato		Yax
	platea	mahala	maķala
	Platea		Makala

	planura Planuŕa	sakra	maydan Maydan
	carubius Carubius	cucia	yol Yol
	cabana Cabana	kaadan	alaçuk alaçuk
40 ^b /15	armarium armaĩum	dulab	ķugira Chugíŕa
	candela Candela	mom vel pi	çırak Çírac
	vinum Vinum	serap	çağır şıra bor Çageŕ síra boR
	marpius Maŕpíus	çiachuç	çaķuç Çachuç
	foxinum foxinũ	çiacmac	otluķ Otluc
40 ^b /20	esca Eſca	puç	ķov Chou
	sulfarinus Sulfain&	chibtrit	kibrit Chıbrít
41 ^a /1	nomina arcium et que pertinent eis Noĩa arcıũ et que ptinēt eis		
	bancherius Bancheĩus	saraf	saraf Saraf
	balancie Balancie	rataxu	tarazu Taŕaxu
	pondera Pondeŕa	dran	taşlar Taşlar
41 ^a /5	cartulariuz Caŕtulaiu3	takoui	bitik vel taftar bític uĩ taftar
	calamarium Calamaĩum	duet	di̇vat Duat
	calamus	kalam	ķalam

	Calam&		Kalã
	tabula	tacta busmai	sanar tahta
	Tabula		Sanar tacta
	tepetum	xilu	choux
	Tepetũ		Choux
41ª/10	pecunia	sim	nağt vel aqça
	Pecunía		Nagt ũ acça
	scriba	nuisenda	baqsı vel bitikçi
	Scriba		Bacşı ũ biticçi
	depitores	mara chi mebahet	borçlular
	Depitõs		BoRçluflar
	creditores	baarat	
	CreditoRes		
	manuale	daftar	taftar
	Manuale		Taftar
41ª/15	atrementum	murakab	qara
	Atremõtũ		Chara
	lapis aureus	sanguj	mahaq
	lapıs aur		Mahac
	litera	chat	bitik
	Litr'a		Bitic
	papirun	chagat	qagıt
	Papıfun		Chageth
	hec continentur de spetiario et spetiaria		
	hec continẽt de spetiãio et spetiãia		
41ª/20	spciarius	atar	attar
	Spciãius		atar
	pignate	dechan	qömlek
	Pignate		Çomlac
	çucharo	abluç vel sakar	şakar
	Çuchaşo		Sahar
	mel	angiun	bal
	Mel		Bal
	piper	filfil	burç

	Píper		Buşç
41 ^a /25	pip^{er} longus	ging	
	pip longus		
41 ^b /1	gingalel	gingibil	cincibil
	Gíngalel		Gıncıbıl
	canella	darzanj	darçını
	Canella		Daşcını
	flos canellae	gul darçini	göl darçını
	Flos C.		Gul daşcını
	endego	nil	nil
	Endego		Nıl
41 ^b /5	encenso	condroc	ķondroķ
	Encenşo		Condroc
	ganofanj	garanful	ģaranful
	Ganofanj		Garanful
	fusti ganofani		
	Fuştı G.		
	lacha	luch	reng-i laķ
	Lacha		Rangı lac
	masticus	masdac	saķız
	Mastic		Saķex
41 ^b /10	cassia	chear ysabar	chear sanba
	Cassía		
	dentes elofanti	danda y fil	fil tişi
	Dentes elof		Fıl tışı
	braçile	bacha	baķan
	Braçile		Baķan
	galla		
	Galla		
	cera	mum	bala çuz
	Cera		Balaux
41 ^b /15	alume	saap	açıtaş
	alume		açıtas

	grana		
	Grana		
	çucharo chandi		
	Çucharo chãdı		
	bonbecium	panba	mağuh
	Bonbeciũ		Magugh
	mana	sirichisch	şirikiş vel tar
	Mana		sırıcıkışch uĩ tar
41 ^b /20	titua	tutia	tutiya
	Tıtua		Tutia
	aurum pimantum	xernec!!	zırnık
	aũr pĩmũ		Xer̃nec
	nuces moschate	joosa	
	Nuces M.		
	macis	besbese	
	Macıs		
	spicus	sonbul	sönbül
	Spícus		Sonbul
41 ^b /25	chibebe domestica	chababa	ķababa
	Chıbebe d.		Chababa
	chibebe silvestris	chababa	ķababa
	Chıbebe s.		Chababa
	Lignum barum	eud	
	Lıgnũ aloe		
	reubarbarum	rauand	raṽand
	Reubarbarũ		Rauand
42 ^a /1	canfora	canfor	ķanfor
	Canfora		Canfor
	boranna	tanachar	
	BoRãna		
	grana de vermilio	gorasanj	vacsis
	Grana de V		Vacşıs

	folium		
	Foliũ		
42ª/5	scamonia	magmuda	mağmude
	Scamoía		Magmuda
	cardomonio		
	Cařdomonío		
	cardomonio seluatico		
	Card s.		
	muscatum folliculo	musc	ypar
	Muscatũ f		Ypaş
	muscatum sine folliculo		
	Muřcatũ sin f		
42ª/10	safranum	zafran	zafran
	Safranũ		şafran
	famuli	ghemet cheran	oğlanlar
	Famulí		Oğlanlaş
	erbe	sauxi	otlar
	Erbe		Otlaş
	confeti	maaiun	māyunlar
	Confetí		Maaíun lař
	medicine	daruana vel daru	otlar vel daru
	Medicíne		Otlar uĩ daru
42ª/15	mortalis	aouan dasta	toğguç
	MoRtalıs		Touguç
	pistonus	haoua dasta	toğguç vel keli
	Pışton&		Touguç uĩ chelı
	sedacuis	ardixan vel carbil	elek
	Sedacuís		Elac
	busore	hoca	ķuburķuç
	BuşoRe		Chuburcuç
	sacheti	chisa	ķapuç
	Sachetı		Chapuç
42ª/20	aqua rosa	ay gul	gũlaf suyı

	aqua roſa		Gulaſ Suĵ
	aloepaticum <i>m</i>	sabor	sabur
	aloepaticũ		Sabur
	argentum viuum <i>m</i>	çibac	könesuyı
	argētũ víuũ		Chonaſuĵ
	ambra	chanabar	ķarabar
	ambŕa		Charabaŕ
	çucharo		
	Çucharo roſato		
42 ^a /25	boçelli		
	Boçelli		
	citoaria	çiuruba	çivrumba
	Citoaia		Çiurũba
	cominum <i>m</i>		çaman
	Comínũ		Çaman
42 ^b /1	cenaprio	singft	zingift
	Cenap ^r o		xingft
	corallo	mariad	meryand
	CoRallo		Mariãd
	draganto	chitira	kitira
	Dragãto		Chitıra
	armoniaco		
	Aŕmoniaco		
42 ^b /5	serapinus		
	Serapın&		
	galanga	coligia	ķoligyan
	Galanga		Choligiã
	ladano	ladan	ambar
	Ladano		ambar
	mumia	ymsiri	imsiri
	Mumía		Ymſĩrí
	n sarche	girdahan indu	
	N. sarche		

42 ^b /10	oleum oliue Oleũ olíue oleum susimã Oleũ sufimã oleum rosatum O. rofatũ oleum volatum Oleũ violatũ oleum nucis O. nucís	rugan rugay gul rugan y gerdeha	yağ Yag gülaf yağı Gulaf yage ķuz yağı Chox yagí
42 ^b /15	picis Pícís reqricium Reqríciũ rosa Rořa Violeta Violeta sandalo Sandalo	çust gul gul sandalus	samala Samala buyan buya külaf Chulaf
42 ^b /20	s draconis S. draconís smirra Smířra turbiti Turbitı verderamo Verderamo unguentum Vnguẽntũ	yxurmur turb xangar masan	uzurmurs turbut Turbut zenger Xangar ot Ot
42 ^b /25	spetiaria Spetiãia specie Specie		

	sulfarum Sulfarũ	chibrit	ķovruk Chouşuc
43ª/1	faber et ferarius faber et fer̃arius		
	faber Faber	xangar l nalbad	altunçı et temürçi altunçı et Tenuşzi
	anquun Anquun	sinda	örs ORs
	martellus Martellus	çacuç	çaķuç Çacuç
43ª/5	tenagie Tenagie	chelbara	ķışķaç Cheşchaç
	linia Linia	soga	egeç Egau
	turchese Turchese	gas	ķışķaç Cheşcaş
	ferrum Ferrũ	naal ayn	temir temir
	argentum argentũ	nocta	kümiş Cumis
43ª/10	aurum aurũ	xer surch	altun altũ
	ramum Ramũ	mess	bağır Bager
	stagnum Stagnũ	kalay	ķalay vel aķ ķorgaşın kalay uĩ ac cořgasĩ
	plunbum Plunbũ	scref	ķorgaşın CoRgaşın
	latonu Latonũ	brinç	yez Yes
43ª/15	curtellum Curtellũ	card	bıçak Bıçac
	molla	gosara	maşa

	Molla		Maſa
	fosina	chura	ķura
	Foſina		Chuſa
	mantexi	bacsan	kürük
	Mantexi		Cuſuc
	buffeti		
	Buffeti		
43 ^a /20	carbonum	xuga	kömür
	Carbonũ		Comuſ
	lauellõ	haoud	tegene
	Lauellõ		Tegana
	peliparius		
	Pelipaiũs		
	lepus	hghu	ķoyan
	Lepus		Coȳan
	peliparius	tauigar postrad	ygina tonçı
	Pelipaiũs		Ygma Tonçı
43 ^a /25	aquus	soxan	ygina
	aquus		Ygına
	forfices	makrat	buçkı
	Forfices		Buçchí
	diale	angus tuana	oymaķ
	Dial		Oymac
	filum	risman	ip
	Fılũ		Yp
	agnine	bara	eltiri
	agnine		Eltirí
43 ^a /30	vulpe	rubaan	tülkü
	Vulpe		Tulchu
43 ^b /1	vari	xingaf	teyin
	Vai		Tem
	vente de vario		
	ventĩ de var		
	scoyrolı	siagingiaf	ķara teyin

	Scoyrolí		Caratē
	zebelin	zardauais	kiş
	Žebelin		Chís
43 ^b /5	martori	sausar	saŭsar
	MartoRí		Sauſar
	foyne	dela	dela
	Foyne		Dela
	lupi		
	Lupí		
	lupi ceruerij	sir	sileŭsün
	Lupí cēuēij		Sılauſũ
	vulpe de are^{na}	robagh	ķarsaķ
	vulpe de arē		Charsac
43 ^b /10	gati pauli		
	Gatí paulí		
	gati spuči	ghesbeza	ķara kūzen
	Gatí ſpuči		Charachusan
	moticiu^m	gutis	erik
	Moticiũ		Eříc
	afayto		
	Afayto		
	leo		
	Leo		
43 ^b /15	leop^{ard}us	palang	palang
	Leopdus		Palang
	ermelinus		
	Ermelin&		
	pena	pusti	teri ton
	Pena		Tēi ton
	sartorius		
	Sartoĩus		
	sartorius	keyat	derzi
	Sařtoĩus		Deřxí

43 ^b /20	pannum lane pannum lane incisorie Incĩfõie pichum Pĩchũ burdu Burdũ butana Butana	çoča macrat gex ondobai panbi	çekmen Çacmã bıçkı vel kıptı Bıçkı ul choptı chai vel arşun ul aşfun mondo bai ul lazate
43 ^b /25	straponta Strapo ⁿ ta culter Culterĩ bachairanj Bachairanj	naali	töşek Toşiac yorgan Yo ^u Rgan
44 ^a /1	calegaius Calegãius calegarius Calegãius forma FoRma lesna Leşna	muxados kalep draus	etikçi Eticçi ķalıp Kalıp biz Bix
44 ^a /5	cultellum Cultellũ sola Sola	card muxadusi naalça	bıçaķ etikçi Bıçac eticçi taban tabã
	tomayra Tomayra becunie Becunĩ montanine Montanĩne	pust ymusa neche mesin	sürük Suruc sastiyan Sastian ķoy sürüki Choy suruchĩ

44ª/10	stiuali Stiualı	moxa	etik Etíc
	argorge ArgoRge	sarmoxa	başmağ Basmac
	auanpe Auanpe	ser ymoxa	etik başı Etíc baxı
	magister asie Magr aſie		
	magister asie Magr aſie	dugar	
44ª/15	asia aſia	teysa	kerki Cherchí
	manayra Manayra	randa	balta Balta
	verina Verína	maganb	buraŵ Buŕau
	serra Seſŕa	ara ul dastana	bıçkı Bıçkı
	lenza Lenza	dracs risma	uzun ip Vxun íp
44ª/20	scopellus Scopellus	scana	ütürgü Vturgu
	marçius Maŕçius	çachuç	çağuç Çachuç
	compassus Conpaſſus	pagar	pargal Paŕgal
	yona Yona	randa	uſku Vſcu
	macia Macía		tokmak Tocmac
44ª/25	turnus Tuŕnus	schina	skinya Schinía
	barberius		

	Barbēius			
	barberius	amadar		yulunguç saşal yüzi
	Barbēius			Yulunguç saşal yüzi
	rasorius	ustura		yulunguç
	Rasōius			Yulunguç
	spegius	ayna		küzgü
	Spegius			Chuxgu
44 ^a /30	bacile	tas		taş
	Bacile			Tas
	lançeta	nesteria		süngülçe
	Lançeta			Sungulşa
44 ^b /1	cutis	asana		bilev
	Cutis			Bilau
	unguentum	malham		ot vel malahan
	Vnguētũ			Ot ũl malahan
	scriba			
	Scriba			
	scriba			
	Scriba			
44 ^b /5	liber			
	Libeş			
	manoale			
	Manoale			
	litera			
	Lit ^r a			
	atramentum			
	Atramētũ			
	papirum			
	Papírũ			
44 ^b /10	carta			
	Carta			
	ponzonus			
	Ponzon&			

	tenperatorium		
	Tenperatōiũ		
	catreda		
	Catreda		
	spatarius	simeser kar	ķılıç ostası
	Spat ^r ius		Clıç Oſtaſı
44 ^b /15	selarius	seraghag	eyerçi
	Selāius		Eyarçı
	frenerius	lahan car	yügençi
	Frenēius		Yugācı
	medicus plagarius	jarra	otaçı
	Medic& plag		Otaçı
	M. phyxice	haçin	otaçı
	M. phyxice		Otaçı
	aduocatus	ghocu car	hökümcü
	aduocat&		Ghocumçı
44 ^b /20	curerius	payc	sıkrık
	Cureiũ		Sicric
	pomelerius		yacı
	Pomeleiũ		Yalçı
	pomellus		
	Pomellus		
	merzarius	çarçı	çerçi
	Merzaiũ		Çarçı
	reuenditor	casoui ul dafraftos	astlançı
	ReuēditoR		aſtlançı
44 ^b /25	censarius	dalal	talal vel miyançı
	Cenſaiũ		Talal ũl miançı
	incantator	dalal	
	IncantatoR		
	capelerius	cula dux	börkçi
	Capelēius		BoRçı
	capellus	cula	börk
	Capellus		Bofc

	maçelarius Maçelāius	hasap	ķasap Casap
44 ^b /30	curtelerius Curtelēius	cardcar	bıçakçı Bıçacçí
	tabnarius Tabnāius	sarab froz	şıraçı Sıraş
45 ^a /1	murator MuRatoR	banna	diṽar ostası Dıua oſtaſı
	sapa Sapa	tauar	ķazma Chafma
	chazola Chazola	daug	
	petra Petra	sang	taş Tas
45 ^a /5	chalcina Chalcína	chaaçch	kireç Chífac
	matonus Maton&		
	inpintor InpíntoR	nacas	nakıſlağan Nacslagan
	penellum Penellũ	lif kalan	ķalam Chalan
	cholor CholoR	rang	reng Rang
45 ^a /10	colla Colla	sires	yelin Yeln
	ligator LigatoR	barbanda	bağlağan Baglagan
	aquus grossum aquus g ^o ſſũ	çualdus	çu ṽalduz vel igine Çualdus ũl ygína
	filun grossum Fılun groſſũ	gaxel	yoğun ip Yogun íp
	corda	risma	ip

	CoRda		Yp
45 ^a /15	balla	tang	tang vel yuc
	Balla		Tang ũl yuc
	stecha	saadat	sādat
	Stecha		Saadat
	canauatium	canauaç	kendir
	Canauatiũ		Chendir
	fornarius	napas naoua	etmeçi
Forñaiũs			Etmaçi
	furnus	furn	peç
	Furnus		Peç
45 ^a /20	pala	paru	kürek
	Pala		Chuşac
	scupa	jaru	agaçlar
	Scupa		agaçlar
	ligua	kexun	sibürtki
	Ligua		Siburtchí
	farina	ard	ķamır
	Farína		Chamır
	pasta	ard	etmek
	Paşta		Etmac
45 ^a /25	panis	nau	kirde
	Panís		Chırda
	turta	turt	kirde
	Turta		Chışda
	fugatia		
	Fugatía		
	planta		eher
	Planta		Ehaş
	semen	toghm	urluķ
	Semẽ		Vrluc
45 ^a /30	radis	bun	tüp
	Radís		Tub
45 ^b /1	ramum arboris		

	Ramũ aşb.				
	arbor	dragt		terek	
	aşboR			Terak	
	vinea				
	Vinea				
	portator	chamal		ķamal	
	PorşatoR			Chamal	
45 ^b /5	famulus	getmetchar		ķulluķķu	
	Famulus			Chulucķı	
	archerius	chamanchar		ıyākķı	
	Archeĩus			Yyacķı	
	frexeterius	tirsar tırgar		ohķı	
	Frexeteĩus			Oghķı	
	turnarius	karat		ķıķrıķķı	
	Tuřnaĩus			Ćıķrıķķı	
	ortolanus	bagican		baķķaķı	
	ORşolan&			Bacķaķı	
45 ^b /10	tesitor	diouachar		yulaķaķ	
	TesıtoR			Julaghac	
	catator	serot guenda		ırķı	
	CatatoR			Yrcı	
	sonator	mutrub		ķopuzķı	
	SonatoR			Cobuxķı	
	jugularius	mutrub		oyıncı vel maķķara	
	Jugulaĩus			Oıncıl maķķara	
	tanburlus	kalili		tef	
	Tanbuşlus			Taf	
45 ^b /15	caramella	surna		zuruna	
	Caşamella			Suruna	
	nachare	nachara		naķķara	
	Nachare			nakara	
	gazayra	basarat		tamaķķa	
	Gazayşa			Tamaķķa	

	beffa	tasgar	külmek
	Beffa		Culmak
	gabon	mascara	eliklemek
	Gabon		Elıclamac
45 ^b /20	solatium	tafarıu	tamaşa
	Solatium		Tamaşa
	tronbe	ıafır	buręular
	Tronbe		Burgulaş
	tronbeta	nay	buręua
	Tronbeta		Burgua
	meretrix	agba	ersek vel mur
	Meret'x		Ersat ul mun
	rofiana	trel	ęaltaę
	Rofiana		altac
45 ^b /25	bordellum	garabat	harabat
	BoRdellũ		Charabat
	magister scholarum	usta ychat	bitik ostası
	Magr scholarum		Bitic oştaşı
	scola	chitab	osta vel kitab
	Scola		Oşta ul chitab
	banche	cursian	olturęular
	Banche		Olturęulař
	pueri	jouana	oğlanlar
	Puei		Oğlanlaş
46 ^a /1	ars	senaat	peşa
	Aşs		Peşa
	opus	baist	iş
	Opus		Ys
	labor	amal	kü
	LaboR		Cu
	opera	car	işlemek
	Opa		Işlamac

46^a/5

nobilitas hoium et mulierum

Nobilitates hoĩum et mulier

	imperator	padisa	ķan
	ImpatoR		Can
	rex	patia	soltan
	Rex		Soltan
	soldanus	soltan	soltan
	Soldan&		Soltan
	princep	pser ul patia	beg
	Princep		
46ª/10	baron	amir	bey
	Baĩon		Bey
	armiragius	sorouar	ķeribaşı
	armiragius		ķerĩbasĩ
	mesaticus	elzi	elķi
	Mefaticus		Elķĩ
	potestas	saana	yarguķı
	Poteķtas		Yarguķĩ
	consul	chadi	ķeriat
	Coĩful		Seĩiat
46ª/15	placarius	tataul	boķa vĩul
	Placerĩus		Bogaul
	miles	asouar	atlu ķişı
	Miles		atlu ķiķĩ
	dominus	ghoya	bey vel coia
	Dĩns		Bey uĩ coĩa
	corona	taz	taķ
	CoRona		Tagķ
	curia	ordu	orda
	Cuĩia		Orda
46ª/20	imperatoris	xen i padixa	ķan ķatonĩ
	Impat'is		Can catonķ
	regina	xen y patia	soltan ķatonĩ
	Regina		Soltã catonķ

	famula	xen sachird	eŵdeki epçi
	Famula		Eudagı epçi
	domicella	xen chetmetchlar	eŵdegi kız
	Domicella		Eudagı chex
	scrauus		
	Scrauus		
46 ^a /25	scraua	chanxer	ķaraŵaş vel kūn
	Scraua		Caŵauas ul cū
	torcimanus	talamaçi	tilmaç
	ToRcımanus		Telmaç
46 ^b /1	mercimonia quc pertinent ad mercatorem		
	mercimonia quc ptĩnt ad mcatorē		
	mercator	baxergan	bazargan
	MercatoR		Baxargan
	forum	bazar	bazar
	Forũ		Baxar
	mercatum	maamala	satuh
	Mercatũ		Satugh
46 ^b /5	emtor	ghriaar l mustau	alıçı
	EmtoR		alıçı
	venditor	fogtar	satugçı
	VendıtoR		Satugçı
	censarius	dalal	miyançı
	Cenŵaĩus		Mıançı
	caparrum	begli	behet
	Capaĩrum		Behet
	solutio	aouan	tölemek
	Solutō		Tolamac
46 ^b /10	terminum	aouada l nixia	vada
	Terminũ		Ouada
	moneta	sim	nağt
	Moneta		Nagt
	percium	bagha	saga

	Preciũ		Saga
	canauum	canab	kendir
	Canauũ		Chendír
	cendatum	chep	çux
	Cendatũ		Çux
46 ^b /15	camutum	sagri	sağrı
	Camutũ		Sagri
	corium		
	CoRium		
	capsia	sanduc	sındux
	Capſia		Sınduc
	dugus	bun	ügü
	Dugus		Vgu
	d pluma	par y bunra	ügü yünı
	D. pluma		Vgu yungı
46 ^b /20	folia latoni	aghta ybrinc	yez tahtası
	folia latonı		Yex tactaſı
	brocha		
	Brócha		
	fustaney		
	Fuſtaney		
	lana	pasm	yün
	Lana		Yung
	linum	usculi	üsküli
	Lınũ		Vſculı
46 ^b /25	lanterna	fenus	fanar
	Lanterna		Fanar
	nuces	gerdagham	köz
	Nuces		Chox
	nachus	nagh	nağ
	Nachus		Nac
	nasicius	nasiz	nesiç
	Nafıcıus		Nasiç
	piscis	machi	balux

	Pífcís		Baluc
46 ^b /30	pluma	par	yüŋ
	Pluma		Yung
47 ^a /1	risun	birnç	brinç
	Rıfun		Brinç
	seta	abruxun	ipek
	Seta		Ypac
	stupa S.	last	last
	Stupa S.		Laſt
	stamega	suf franchi	frangi suf
	Stameg ^a		Frangı suf
47 ^a /5	scarlata	scarlat	ıſkarlat
	Scaflata		Yſcarlat
	scamandio	ters	ters
	Scamandio		Ters
	pialon		
	Píalon		
	tormay		
	ToRmay		
	sandenis		
	Sandenís		
47 ^a /10	saye canis		
	saye canis		
	sulfatrus	chibrit	ķovruķ
	Sulfatrus		Choufuc
	tella de cap	ketan y jonban	yionban keten
	tell de Cap		Y ionbã chetã
	t. de rens	ketan y rusi	rusi keten
	T. de rens		Ruſſĩ chetan
	t. de alamaga	ketan alamani	alamani keteni
	T. de alamag ^a		alamaní chetanj
47 ^a /15	t. de orliens	chetan soltanj	orlens keten
	T. de oRliens		Orlens chetan

	t. nouaresse	sansda chesi	sasda chesi
	T. nouarefe		Sasda cheŝi
	t. cremonese	dras chesi	dras ches
	T. cremonefe		Drás. ches
	t. lobarde	chetan lombardi	lonbardi keteni
	T. lobarde		Lonbardí chetanj
	t. astexane	chetan astexa	astexan keteni
	T. aŝtexane		aştexan chetanj
47ª/20	t. ostume	chetan ostume	ostume keteni
	T. oŝtume		Oŝtume chetanj
	vellutus	catifa	ķatife
	Vellutus		Catifa
	camocatus		
	Camocat&		
	tasta		
	Taŝta		
	colores	rangan	rengler
	ColoRes		Ranglar
47ª/25	color	rang	bang
	ColoR		Bang
	albun	sped	aķ
	Albun		ac
	nigrum	sia	ķara
	Nıgrũ		Chara
	virnilium	surg	ķızıl
	Vırmılıũ		Chexel
	cremixi	cremixi	ķırımı
	Cremíxı		Cremíxı
47ª/30	bachami	bachami	baķami
	Bachamı		Bachamı
	blauum	chabut	kök
	Blauũ		Coc
	janum	çerd	sarı
	Janũ		Saĩ

47 ^b /1	viride Viride	saus	yeşil Yaxıl
	gamelinus Gamelin&	boxac	bozağ Boxag
	violetus Violet&	banaus	ipkin Ipchin
	aranginus arangın&	narangi	narangi Narangı
47 ^b /5	aflori afloRı	al	al al
	tele de nouo tele de nouo	keta begonia	bergonia keteni katanj
	t bergamesce T. bergameſce	keta bgamasce	bgamesce keteni B'gamaſce ketanj
	t fabriane T. fabriane	aracli	araqlı araclı
	t crue T. crue	chetan can	keten can Chetan
47 ^b /10	nomina lapiduum preciozor Noia lapıduı precıxor		
	robinus Robin&	yacut	yağut Yacut
	balaxius Balaxius	balacs	lal llal
	safirus Safirus	yacput cabut	ğabut yapğut Chabut yapcut
	smeradus Smeradus	smurut	zürüt Smurut
47 ^b /15	diamante Diamante	yalmas	yalmaz Yalmas
	granata Granata	banaosa	beyuda Beıda
	unicum Vnıcum		

	topatiun		
	Topatiun		
	turcheyse		
	Turcheysfe		
47 ^b /20	jaspidun		
	Jaspıdun		
	sardonium		
	Sardonıũ		
	calcedorium		
	CalcedoRıũ		
	amatista		
	amatıſta		
	petra preciosa	laal	lāl
	Petra p̃ciosa		Laal
47 ^b /25	cristallus	bolor	bolor
	Crıſtallus		BoloR
	perle	muruai	ingçü
	Ple		Ingçu
	vitrus	aoygina	yıltrın
	Vıtrus		Gıltrın
48 ^a /1	hec sunt membra hominum et mulierum		
	Hec sũt menbra hõıun et mulie		
	homo	merd ul	asan vel kiſi
	Homo		aſan uĩ chíſi
	mulier	xen	epçi
	Mulier		Epçi
	masculus	nar	erkek vel er
	Maſculus		Erca uĩ Er
48 ^a /5	femina	maya	tüſi
	Femına		Tuſi
	menbrum	anden	boğum vel bu vın
	Menbrũ		bogum l buun
	capud	ser	baş

	Capud		Bas
	humor	ghel	elat
	HumoR		Elat
	capillis	mu	saç
	Capillis		Xaç
48 ^a /10	crinis	muibad	tepe
	Crínis		Teba
	frons	lilar pesanj	aln vel mağlay
	Frons		alní ũl magley
	ciliun	abru	қаş
	Cíliun		Cas
	palpebre	mixa	kirpik
	Palpebre		Chırpích
	auricula	goujs	қулағ
	auricula		Chulag
48 ^a /15	oculus	ciesm	köz
	Oculus		Chox
	lumen oculi	nui ciesm	köz yaruhi
	Lumẽ očli		Chox yaruhi
	nasus	bin	burın
	Nafus		Buen
	naris	sulachi bin	ernin
	Nâis		ernın
	melonus	ciana	yangaq
	Melon&		Yangac
48 ^a /20	maxilla	ciana	yāğ
	Maxilla		Yaagh
	os	deen	ağız
	Os		agx
	labiun	lab	tōdağ
	Labíun		Toodac
	gingiua	gostin danden	erni
	Gingíua		Erní
	dens	dendan	tiş

	Dens		Tıs
48 ^a /25	lingua	xuan	til
	Língua		Tıl
	ceruella	mag	meŋ
	Çerúella		Meng
	celabrum	tarsidehen	erlic natura
	Celabrum		Æerlic natura
			carmadim ich taste
			Caʿmadím ích taſte
	masca	hostchen yzanat	yaac
	Mafca		
48 ^a /30	meretrix	charabat	
	Meretrix		
48 ^b /1	guttur	galou	boğaz <i>vel</i> tamağ
	Gutuŕ		Bogax ũl tamac
	mentu<i>m</i>	xarnaden	sağak
	Mentũ		s Bağac
	collun	gardan	boy<i>n</i>
	Collun		boŷn
	spalla	puist	arğa
	Spalla		aŕcha
48 ^b /5	pectus	sina	töş
	Pectus		Tos
	mamilla	puystan	emçek
	Mamílla		Emşac
	forcella	dehen yamade	tos
	Forcella		Tos
	lonbiculum<i>m</i>	copac	kindik
	Lonbículũ		Chındıc
	venter<i>er</i>	scan	qarın
	Vent̃		Caren
48 ^b /10	corpus	tan	boy
	Corpus		boy
	stomacus	made <i>vel</i> del	qursağ

	Stomac&		Cuşsac
	cor	dil congul	köñül
	CoR		Congul
	figatus	gigar	ciger
	Fıgatus		Gıgaş
	pulmonus	gigar band	ciger band
	Pulmon&		Gıgaş band
48 ^b /15	budellum	sachar ruda	içeg vel suzug
	Budellũ		Yçag uĩ suzug
	pellis	pust	teri
	Pellis		Terĩ
	veletrun	cher	sik trienir stet pitte
	Veletrun		Sic /trienir ştet pĩtte
	testiculu	chaxac	taşak
	Testiculũ		Taxac
	vuluua	chus	amu
	Vuluua		amu
48 ^b /20	petenegiu		köti der ars
	Petenegĩũ		kot√
	brachius	baxou	şol
	Brachĩus		Chol
	brionus	ghost ibaxou	şoymiç dar arsbeyn
	Brion&		koymĩe
	vena	rac	tamar
	Vena		Tamaş
	sanguis	ghon	şan
	Sanguis		Can
48 ^b /25	ossun	ostachan	souat
	Oşfun		
	caro	ghoist	et
	Caşo		Et
	pugnus	moist ouç	o şuç
	Pugnus		Ouç

	manus	dast	el <i>vel</i> kol
	Man&		El ũl chol
49ª/1	palma	rafidast	aya
	Palma		aya
	pulcius	mayas naps	
	Pulcius		
	digitus <i>manus</i>	angust	barmağ
	Dıgıt& M.		Başmac
	nodus	gro	bu <i>çuğ</i>
	Nodus		Buug
49ª/5	neruus	paghi	siğir
	Neruus		Síngir
	unguis	naon	tırmağ
	Vnguís		Termac
	flatus	palu	nefes
	Flatus		Nafas
	renis	mien	bel
	Renís		Bel
	costa	baloui	ğaburğa
	Coşta		Chaburcha
49ª/10	podes		
	Podes		
	vesica	duba	ğursaq
	Vefica		Cuşsac
	orina	ciami	sidik
	Orına		Sıdıç
	sterchus	guu	boh
	Sterchus		Bogh
	cosia	ran	but
	Coşia		Buth
49ª/15	genu	xanu	tizgi
	Genu		Tıxgı
	gamba	sach	ğonç

	Gamba		Chonç
	gauigia	cap	çıgmağ
	Gauigia		Çıgmac
	pes	pay	
	Pes		
	gratis p	pust y pay	ayağ üzi
	Gratis P		ayag Vxí
49 ^a /20	chalchaneus	agust y pay pasana	barmağ so vunçağ
	Chalchaneus		Ba mae sounçac
	digitus pedis	caf agust y pay	taban barmağ
	Digit & P		Taban Barmac
	sola pedis	caf	taban
	Sola pedís		Taban
	anima	jan	tın
	Aníma		Tın
	vultus	boui vel ruj	meyiz vel çıray
	Vultus		Meyx ũl çıray
49 ^a /25	barba	ris	sağal
	Başba		Sachal
	lacrima	asch	yağ
	Lacríma		Yas
	sudor	arak	ter
	SudoR		Ter
	alenun	naffas	nefes
	Alenun		Naffas
	persona	chas	boy
	Psona		Boy
49 ^b /1		de parentatu hominis	
		De paretatu hōis	
	pater	piar	atta
	Pat̃		atta
	mater	mar ul madar	anna
	Mat̃		anna

	maritus Māitus	sukar	er Er
49 ^b /5	uxor VxoR	xenhalal	epçi vel çınay Epçi ũl çınay
	filius Fílius	psen farxen	oğul Ogul
	filia Fílía	octar faxand	kız Chex
	frater Fr	brar ul bradar	karandaş Charandas
	solos SoloR	koat	kız karandaş Chex charandas
49 ^b /10	auus Auus	jend	ulu atta Vlu acta
	socer Socer	choxeruc	kayın Cham
	jenerus Jeneŕus Chuyegu	damad	küyegü
	auunchulus Auũculus	kalu ul hamu	abağa abaga
	nepos Nepos	bararxada	ini Ynı
49 ^b /15	amita Amíta	am	egeçi Egaşı
	consanguineus Conſanguíneus	amoxada	tağay Tagay
	cognatus Cognatus	kalu	yezne Yexna
	nora NoRa		
	amica amíca	mansura	oynaş vel küni
49 ^b /20	socius	kambax	ortak vel nöger

Socius Ortac uĩ Noga

vicinus

Vícín&

socera

Socefa

amxagia

chasurch

ķonşı

Consı

cşim

cşım

complementa hominum

Complementa hoĩum

complementum

tamanj

tũkel

Complementũ

Tuchal

49^b/25 **bonus**

Bon&

nec

yaķşı vel eygi

Yacşı uĩ eygi

diues

Dıues

maldar

barlu kişi vel bay

barlu chıçı uĩ ba

sapiens

Sapiens

acheldar

Vştlu uĩ achel

ustlu vel aķıl

pulcer

Pulcer ChoRclu

ghub

körklũ

legitimus

Legítım&

halalxa

halal oğul

Ghalal ogul

49^b/30 **legalis**

Legalıs Conu

halal

könũ

50^a/1 **nobilis**

Nobılıs

moghtasin

özden

Oxdan

virtuoxus

Vıştuoxus

maghtadur

erdemli

Erdamlı

gracioxus

Gşacioxus

naamatdar

nāmatlu

Naamatlu

fortis

ForTıs

caouj

küçlü

Chuçlu

50^a/5 **inginioxus**

Inginioxus

honarmand

tökme

Tocma

largus

Largus

jomard

yömerd

Jomard

inamoratus

asech

aşuķ

	InamoRat&				afuch
	prestus	geld		tez	
	Preſtus			Tex	
	cogoscens	sinakdar		tanur kiſi	
	cog°scēs			Tanur chıſı	
50°/10	amabilis	dosdar merd		souuar kiſi	
	amabílís			Souuar chıſı	
	castus	xedid merd		erseksiz	
	Caſtus			Erſacsís	
	honestus	pak		ķılıķlı	
	Honeſtus			Cheleclí	
	pacificus	seym cham		ķamuſ tözümlü kiſi	
	Pacificus			Chamus Toxũlu chıſı	
	letus	saad		sevünür kiſi	
	Lee tus			Sauunur chıſı	
50°/15	destrus	honar mans		uz kiſi	
	Deſtrus			Vx chıſı	
	aduenens	xiauc			
	Aduenēs				
	probus	bagat		bağatur	
	Próbus			bagat ^v	
		defacta hominum			
		Defacta hōinum			
	malus	bad		yaman	
	Malus			Jaman	
50°/20	pauper	dughes ul darues		yarlı vel yoksul	
	Paup			Yarlı ũl yocful	
	senes	pir		ķart vel abuſķa	
	Senes			Chart ũl abuſca	
	stultus	diauna		teli vel aķmak	
ſtultus	Telí ũl acmac				
	mentecatus	scamusdar		bedbaķt	
	Mentecat&			badbact	
	turpis	xist		ķirkin	

	Tuǝpís		Çırchín
50ª/25	rusticus	rustay	rustan
	Ruǝtícus		Ruǝtan
	vilis	begigar	kehel
	Vílís		Chahal
	mestus		
	Meǝtus		
	piger	sust	süst
	Píger		Suǝt
50ª/1	infirmus	bin mar raguir	saǝsız
	Infírm&		Saǝfıs
	mixellus	pis	kelepen
	Mixellus		Chelapan
	tignossus	gacial	taz
	Tıgnofǝus		Tax
	guercius	lux	soǝur vel zalis
	Gueǝcíus		Sochur uǝ ǝalıs
50ª/5	cechus	chor	közsiz vel kör
	Cechus		Choxfıs uǝ coR
	auogulus	nebina	touluc ǝotur eyn ǝ
	auogulus		Touluc kotur eǝ s
	bastardus	piç	küniden toǝǝan
	Baǝtardus		Chunnıdan touga
	rangus	lang	aǝsaǝ
	Rangus		agsah
	musus	burnj	burni chizi
	Muǝus		Burnj chíǝı
50ª/10	crastatus	begaya	taǝaǝsız
	Crǝtat&		Taǝacǝıx
	rofianus	guidi	ǝaltak
	Rofian&		Caltac
	rogosus	garguin	ǝoturlu
	Rogofus		Chotuǝlu

	surdus	char	qulaqsız
	Surdus		Chulacfix
	mutus	lal	tilsiz
Mutus	Tılsix		
50 ^b /15	dispoxitus	mahul batal	beylitan chertar
	Dispoxıt&		Beylitan chertar
	ginbus	chos	bükrü
	Gınbus		Bucfu
	mendax	drogoan	ötrükçi
	Mendax		Otrucı
	superbus	cheberdar	ulu köñüllü
	Supbus		Olu conglu
	inuidioxsus	bachil	baqıl vel işarlı içi
Inuidioxsus			Bachıl uĩ Jsarlı ıeı
50 ^b /20	auarus	lauezan	suh suh kişi kör
auarus	Suhh fuh kısı cõR		
	vanagloriossus	xanachar	fus vel suh kişi
	Vanagloriossus		Fus uĩ fuh kısı
	lusuriossus	chanachar	ersekçi
	Luřũiořfus		Erşacı
	inicus	bayhon	tumısmış
	Inicus		Tumısmıs
	pecator	baxachar	yazuqlu
	PecatoR		Yaxuclu
50 ^b /25	falsus	chalp	egri kişi
	Falfus		Egricı
	curpabilis	gunachar	yazuqlu
	Curpabilıs		Xaxuclu
	garibus	gaib	garip vel yat
	Gaĩbus		Gaĩp uĩ yat
51 ^a /1		Res que pertinent ad bellum	
		Res q̃ ptinēt ad bellũ	
	exercitus	laschar	çeyri

	Exercitus		Çeyi
	bellun	xang	sançış
	Bellun		Sanşıs
	insegna	allap	allan vel toŵ
	Insegna		allan ũl tou
51ª/5	guayta	naobat	hasal cosac
	Guayta		Ghasal cofac
	arma	selec	sağıt
	aırma		Sageıh
	frexetus	auxida	sırdağ
	Frexetus		Sırdac
	coyraçia	sxire	yağa
	Coyıraçia		Yaga
	colaretum	gardaband	
	Colaretũ		
51ª/10	ceruelera	cula aym	to çulğa
	Cerueleıra		Toulga
	coyretum	xire	kũbe
	Coyretũ		Chuba
	seinchere	jausan	bütülük
	Seıchere		butuluc
	spata	simser	ğılıç
	Spata		Clış
	gradius	card	bıçak
	Gradıus		Bıçac
51ª/15	arcum	cama	yā
	Aırcũ		Yaa
	frezia		
	Frezıa		
	balistra		
	Balıştra		
	lanzia		
	Lanzıa		

mazia

Mazía

51ª/20 **scutus**

Scutus

quadrellus

Quadrellus

res oblite necessarie *pro* domo

Res oblite necesãie p domo

camera

Camera

chugira

izbe

Yxba

caminu^m

Caminũ

bohorich

boķorik

Bochoĩch

51ª/25 **paretis**

Paretís

diuar

di̇var

Díuar

chanchauus

Chanchauus

banucsa

clanatura

Clanatura

chilit

yuzak

Yufac

clauus

Clauus

chilit

açķuç

açchuş

agutus

agutus Cheadau

nigh

ķadaŵ

51ª/30 **bancha**

Bancha

cursi

olturķuç

Olturķuş

capsia

Capſia

sanduc

sınduk

Sınduc

lectum

Lectum

jomaha

töşek

Toşĩac

51^b/1

res q *pertinent* ad vestes

Res q̃ ptinêt ad veştes

bustus

Buştus

foratura

astar

oprak

	FoRatufa		Opşac
	penna	pustin	teri ton
	Penna		Tefiton
51 ^b /5	pomellus		tüvme
	Pomellus		Tuuma
	manicha	auestin	yeŋ
Manícha			Yeng
	choštura	doktima	tikmek
	Choštufa		Tícmak
	acus		
acus			
	septa		
	Septa		
51 ^b /10	fillum		
	Fillum		
	res <i>ue</i> pertinet ad domum		
	Res ȳ pertinet̃ ad domũ		
	fundamentum	buinat	tüb
	Fondamētũ		Tub
	lapis	sang	taş
Lapís	Tas		
	calcina	gerç	kireç
	Calcína		Chířaç
51 ^b /15	arena	reg	ķun
arena	Cun		
	aqua	aou	su
aqua	Su		
	trauus	çouu	agaç
	Tşauus		agaç
	tabule	tacta	taķta ķanġa
	Tabule		Tacta canga
	solarium		
	Solāium		

51 ^b /20	columpna	stun	tik ağaç
	Colūpna		Tic ağaç
	matonj	chegmit	bişmiş kerpiç
	Matonj		Bışmıs cherıptç
	tectus	ban	tam
	Tect&		Tam
	caminata	sufra	sufra <i>vel</i> katra
	Camínata		Sufra ũl Catra
	scala	nardoorian	ağınğıç
	Scala		agengıç
51 ^b /25	balcon	taragia	tarag <i>vel</i> tülük
	Balcon&		Tarag ũl tuluc
	murus	diuar	di[˙]var
	Mufus		Díuar
	priuata	aurex	aurex
	Príuata		
res <i>que</i> <i>pertinet</i> ad axnixium <i>hominis</i>			
Res ƣ ptınt axnıxıũ hoĩs			
	camixia	parahan	kö[˙]vlek
	Camıxıa		Choulac
51 ^b /30	braga	xarpa saluar	könçek
	Bşaga		Chonzac
	vestimentum	jama posis	opraq
	Vestimentũ		Opşac
	corigia	chamar	kur <i>vel</i> belıgab
	CoRıgía		Cur ũl belıgab
52 ^a /1	bursa	chisa	yançık
	Burça		Yanşıc
	scarsella		
	Scaşsella		
	capellum	cula	kepes <i>vel</i> börk
	Capellũ		Chepas ũl boşc
	fazolun	dulband	çalma

	Fazolun		Çalma
52ª/5	calige	huc	vat
	Calige		Ouat
	patauay		
	Patauay		
	scapinus	gureue	çulğav
	Scapín&		Çulgau
	stiuales	muxa	etik
	Stiuales		Etíc
	algorge	sarmoxa caosat	başmağ
	AlgoRge		Başmac
52ª/10	stralera	tixga	tizge
	Stşalera		Tíxga
	besatie	korgin	artmağ
	Beşatie		artmac
	flascum	flasci	yasman
	Flařcũ		Yaşman
	tenda	kaiman	çatır
	Tenda		Çateş
	vezia	tarziana	tamzi
	Veřía		Tamří
52ª/15	bragerius	chamar	kemer
	Břageĩus		Chamar
	paraso	saiousal	
	Paşaso		
	axnixium	ragt	saget
	axnixiũ		Saget
	currum	araba	araba
	Cuřřũ		aşaba
		Res que pertinent equo	
		Res řptinẽt equo	
52ª/20	equus	asp	at
	Equus		at

	ferrus	naal	nāl
	Ferrus		Naal
	clauum	megh	mih vel kadaṽ
	Clauũ		Mıgh ũ cadau
	stalla	akor paga	ayran
	Stalla		ayran
	coperta	ciaul	eyer yaboğı
	Copta		eyat yabogı
52 ^a /25	stregia	chasragu	ķasraṽ
	Stregia		Çaṣrau
	capistrus	afsar	noқта
	Capıſtrus		Nocta
	brilla	lagan	yügen
	Brilla		Yugan
	Sella	xin	eyer
Sella	Eyaş		
	pfinellus	taora	topra
	Pfinellus		Topra
52 ^a /30	trauce	schl	kişen
	Trauce		chişan
52 ^b /1	redena	aynen	tizgin
	Redena		Tıxgın
	anellus	ghalcha	halķa vel toğa
	anellus		Ghalcha ũ toga
	morsus	ahin	ağuzluğ
	Moşfus		aguxlug
	grupus	band ul gre	tüvme
	Grupus		Tuuma
52 ^b /5	pola	reysa	sazac
	Pola		Saçac
	fustum sele	cion uçin	eyerning ağaçı
	Fuſtũ sele		Eyarnıg ağaşı
	arzonum anterium	carpus posin	alındagı kaç

	arzonũ ãn		alındagı cas
	arzonum retroneum	carpus pesin	artındağı kaç
	arzonũ ret°		artındağı cas
	barda	namand xin	
	Barda		
52 ^b /10	feltrum	namand	kiyiz
	Feltrũ		Chíix
	cuperta selle	cop cuip	eyer yaboçı
	Cupta selle		Eyaş yaboçı
	cuperta supera		
	Cupta sa		
	strenuj		
	Stşenuj		
	streue	richeb	üzengi
	Stşeue		Vxangı
52 ^b /15	ardiionus	çuanac	toğa tili
	Ardíionus		Toga tılı
	forame	sulach	teşmek
	FoRame		Texmac
	pectoralis	sinaband	kömüldrük
	PectoRalis		Comuldruc
	fibla	aosin	toğa
	Fibla		Toga
	posna	paldomb	koysқан
	Pofna		Coyscan
52 ^b /20	cingla	tang	ayl
	Cingla		aıl
	bastun	palan	yengirçak
	Baştun		Yengirçac
	Res que pertinent ad letum		
	Res que ptíneř ad letũ		
	letus	jama	töşek
	Letus		Toşac

	torcius		
	ToRcíus		
52 ^b /25	tripodes	sepa	töşekning ayagı
	Trípodes		Tosacñig ayagı
	palia	clic	salan
	Palía		Salan
	straporta		
	Strapōta		
	culcitra		
	Culcitra		
53 ^a /1	cosinus	balin	yastuq
	Cosin&		Yaftuc
	lenteamina	ciarzan	çarşav
	Lenteamína		Çiarşau
	culter	lechef	yorgʻan
	Culter		Youʻrgan
	sclauina		
	Sclauína		
53 ^a /5	carpita	gilim	kilim
	Carpíta		Chílím
	tapitun	xilu	halı vel coux
	Tapıtun		Galı ũl coux
	cortina	pasachona	köşegen
	CoRtína		Chosagan
	capsia	buria	hasır vel yegen
	Capsía		Ghaser ũl yıgan
	talamus	sanduc	sınduq
	Talam&		Sınduc
53 ^a /10		res que pertinent ad mensam	
		Res que petint ad mēşam	
	toalia	dastar	tastar vel sarpan
	Toal'a		Taştar ũl sarpā
	mensa		

	Menfa			
	fiela	sis		Giltrin <i>vel</i> şişe
	Fíela			Gíltfrín ũl sísa
	ciatus	cuda		piyala
	Cíatus			Píala
53ª/15	ulceus	cusa		bardağ
	Vlceus			Başdac
	mesinaba			
	Mesínaba			
	candelabrum	samadan		çıraqlık
	Candelabrũ			Çířac líc
	candela	sama		çırağ
	Candela			Çířac
	vinum			
	Vinũ			
53ª/20	aqua			
	aqua			
	tefania	tabac		tabağ
	Tefanía			Tabac
	cibus	ghordanj		aş
	Cíbus			as
	sal			
	Sal			
	specie			
	Specie			
53ª/25	manutergium			
	Manutgĩũ			

Res *que* **pertinent** ad cochinam

Res q petnt ad chochinã

calderonus	chascan	ķazan
Calderon&		Chaxan
concha	teste	tegene
Concha		Tegana
cazia	caugir tiartiç	çömiç

	Ca3ia		Çömíc
53 ^a /30	coclearius	malaga	kaşuk
	Cocleaĩus		Chasuc
	pignata	dec	çömlek
	Pígnata		Çomlat
53 ^b /1	paella	taoua	yağlov
	Paella		Yaglaou
	mortale	haoua	toğguç
	MoRtale		Touguç
	pistum	gaoua	keli
	Pıstũ		Chelí
	brandale	sapa	kaşan ayak vel oçak
	Brãdale		Caxan ayac T oça
53 ^b /5	scutella	oasa	çanağ
	Scutella		Çanac
	catena	xingil	zingil
	Catena		Xíngil
	tianus	taoua	ka vırkına
	Tianus		Chauřcína
	securis	taouar	balta
	Securís		Balta
	fogorarius	boghoric	bohorik
	FogoRaiũs		BoghoRíc
53 ^b /10	fumus	duc	tütün
	Fumus		Tutun
	flama	borxiatas	yahn
	Flama		Yalen
	cinere		
	Cinere		
	ranpinus	milac	yırğak
	Ranpın&		Gışgac
	taliatorius	tabac	tepsi
	Taliatõius		Tepřĩ

53^b/15**Vitua^lia *que* Nascuntur No^mima arbor et fructuum**Vitua^lia q̃ Nascunt̃ No^mia arbo et fruc

arbor	draght	terek
arboR		Terac
radix	bun	tüp
Radix		Tub
rama arboris	siac	butağ
Rama arb		Butac
folia	belch	yabuldrağ
Folia		Yabuldrac
53 ^b /20 lignum	ciou	ağaç
Lignũ		agaç
scortia	pust	kabuk
ScoRtia		Cabuc
medulla	masg	iç
Medulla		yç
altitudo	belend	beyiklük
altitudo		Beichluch
umbra	saya	kölege
Vmbra		Colaga
53 ^b /25 fructus	miua	yemiş
Fruct&		Jemis
celexia	gular	kiraz
Celexia		Chiras
pirus	ambrut	armut <i>vel</i> kertme
Pirus		a ^r mut ũ chertme
pomum	sef	alma
Pomũ		alma
pomum granatum	sef anar	nardan
Pomũ gra		Na ^r dan
53 ^b /30 pomum cogognum	be	be
Po cogognũ		
54 ^a /1 pirum coconium		
Pirũ coconiũ		

	nizole	fenduc	çatla <i>ruk</i>
	Nízole		Çatlauc
	nuces	gardahan	köz
	Nuces		Cox
	psicu<i>m</i> de T.	saftalu di rusta	şeftalü
	Psicû de		saftalu
54ª/5	persicum	alu saftalu	şeftalü
	Psícû		Saftalu
	soseyna	alu	erik
	Soseyna		Eric
	mismis	mismis	mişmiş
	Mismís		Mısmís
	ficus	ingir	incir
	Fícus		Ingír
	vua	angur	yüzü<i>m</i>
	Vua		Xuxû
54ª/10	zebibu<i>m</i>	maius	ķuru yüzü<i>m</i>
	Žebibû		Churu xuxû
	castanea	sabaluid	kestane
	Caştanea		Caştana
	datillum	ceasp	horma
	Datillum		GhoRma
	amindola	badan	badem
	amindola		Badam
	cocomaru<i>m</i>	chear	ķıyar
	Cocomarû		Cheaf
54ª/15	papauaru<i>m</i>		
	Papauarû		
	cetronu<i>m</i>	nainç	narınç
	Cetronû		Nainç
	limonu<i>m</i>	limon	limon
	Limonû		Limon
	arangiu<i>m</i>	nouma	novma

	afangíũ		Nouma
	festechum	festuc	pistağ
	Festechũ		Pıştac
54ª/20	melonum	gharbusa	ğo şun
	Melonũ		Coun
	nomina erbar		
	noia erbar		
	ruta	sadaf	sedef
	Ruta		Sadaf
	menta	nana	yışkıç
	Menta		Gıschıç
	saluia	salg	salh
	Saluíá		Salg
54ª/25	spinatium	spanac	ıspanağ
	Spinatíũ		Yşpanac
	petrosemulum	mandan	mağdanus
	Petroscmulũ		Mangdan&
	latucha	tarta	marul
	Latucha		Maşul
	portulacha		
	Portulacha		
	rapa	salgam	şalham vel samuğ
	Rapa		Salghan ũl Samuc
54ª/30	portus		
	Portus		
	cucurbita	cudu	ğabağ
	Cucuřbíta		Cabac
54ª/1	merzana	badizian	
	Merežana		
	gea	selek	çegündür
	Gea		Çagundur
	cauli	calem	lahana vel
	Caulí		Laghan ũl

	aleu^m	sir	sarmısağ
	aleũ		Saırmışac
54 ^b /5	cepe	pias	soğan vel yoğa
	Cepe		Sogan uĩ youa
	rafanu^m	turp	
	Rafanuĩ		
	afaneira	chasuir	
	afaneĩa		
	feniculus	raxana	razyana
	Fenículus		Raxıana
	buraxia		
	Buraxıa		
54 ^b /10	lapius		
	Lapıus		
	asentius		
	asentıus		

Nomina bestiarum

Noĩa beřtıarũ

	bestia	ayuan	yanavār
	Bestıa		Yanauaş
	equus	asp	at
	Equus		at
54 ^b /15	leo	ser	astlan
	Leo		aştlan
	leopardus	madian	kıstrağ
	Leopdus		Cheştrac
	jumenta	madian	kıstrağ
	Jumenta		Cheştrac
	mulus	astar	ğatır
	Mulus		Chateş
	asinus	car	eşek
	Asın&		Esac
54 ^b /20	asima	car maya	tişi eşek

	asíma		Tısı eşac
	mula	astar maya	tişi ƙatır
	Mula		Tışı cat ^r
	porcus	kuc	tonğuz
	Porcus		tongus
	p. saluaticus	kuc y chegi	keyik tonğuz
	P. saluatic&		Cheyc tongus
	troya	kuc y maya	tişi tonğuz
	Troya		Tısı tngux
54 ^b /25	bos	gaos sala	ögüz vel sıgır
	Bos		Ogus ũl segeş
	vacha	maya gou	inek
	Vacha		ynac
	vitellus	gaos sala	buzav
	Vitellus		buxau
	ouis		tişi ƙoy
	Ouis		Tışı coy
	montonus	choç	ƙoçƙar
	Monton&		Goçchaş
55 ^a /1	crastonus	guspond	ƙoy
	Craston&		Choy
	agnus	bara	ƙozı
	agnus		Coxı
	becus	taka	eçki
	Becus		Eçchı
	capra	maya beus	tişi eçki
	Capra		Tışı eçchı
55 ^a /5	capretus		oğolak
	Capretus		ogolach
	canis	sec sag	it
	Canıs		Itt
	gata	gurba	meçi tişi
	Gata		Maşı tışı

	gatus	gurbanar	meçi
	Gatus		Maží
	alofans	fil	pil
	alofans		Pıl
55 ^a /10	gamellus	ustur	töve
	Gamellus		Toua
	gamella		
	Gamella		
	dracon	aysdahan	sazağan
	Dracon		Saxagan
	uncia	saxagan yrs	ırs
	Vncía		Yfs
	ursus	chers	ayu
	Vıfus		ayu
55 ^a /15	simia	maymon	maymun
	Simia		Maymun
	lupus	gurg	börü
	Lupus		BoRu
	lepus	targos	kıoyan
	Lepus		Coyan
	gatus spucius	cara cuxan	kıara küzen
	G. spucius		Cara cuxan
	gatus maymonus	abursina	
	G. maymon&		
55 ^a /20	bufarus	gaumis	susager
	Bufafus		
	talpa	coram	cheoxis opea
	Talpa		
	ratus	mus	sıçkıan
	Ratus		Sıçchan
	daynetus		
	Daynet&		
	capriolus		

	Capríolus		
55 ^a /25	ceruus	gao coy	
	Ceruus		
	torus	gao sala	boğa
	ToRus		Boga
	Nomina Vermium		
	Noia Vermiũ		
	vermis	cherm	ķurt
	Vermis		Cuşt
	serpens	mar	sazağan
	Serpēs		Saxagan
55 ^a /30	bixia	mar	yılan
	Bixía		Gıllan
	musca	magas	çibin
	Muşca		Çıbın
	sexcupes	sibis	bit
	Sexcupes		Bıt
	pulices	chaye	bürçe
	Pulices		Buşça
55 ^b /1	çinzare		süvrü çibin
	Çınzare		Suruçıbın
	cimices		ķandala
	Címices		Candala
	nomina volucrum		
	Noia Volucrũ		
	volucres	murg	çipçik
	Volucşes		Çıpçíc
55 ^b /5	agla	kegas	ķaraķuş
	agla		Charachus
	falchonus	balaban	balaban
	Falchon&		Balaban
	astor	çarçiga	çarçiga

	aſtoR		Çaſçığa
	sparuerius	bas	cheegey
	Spaŕueĩus		
	terzororius	çura	çura
	TeŕzoRorius		Çuŕa
55 ^b /10	mismerllus	caltar	sar
	Mismerllus		Saŕ
	voltor	caltur	sar
	VoltoR		Saŕ
	grua	torna	turna
	Gŕua		Tuŕna
	cuictora	baygis	yabalağ
	CuictoRa		Yabalac
	perdix	taoc dura	çil
	Pdix		Çıl
55 ^b /15	ocha	bet	ğaz
	Ocha		Chax
	galina	murg	ta ĩuğ
	Galına		Tauc
	galum	ghox	horoz
	Galum		GhoR ^o x
	pulastrum	ferugia	balaçuk
	Pulastrũ		Balažuc
	barbaioan		
	Barbaioan		
55 ^b /20	pielfalchus	songur	songur
	Pielfalchus		Songuŕ
	paonus	taos	ta ĩus
	Paon&		Taus
	faxanus		sö ĩün
	Faxan&		Söulun
	columbus	fastar ul cautu	sıgırçık
	ColumbuS		Segeŕçıc

	rosignolus	bulbul	bülbül
	RosígnoluS		Bulbul
55 ^b /25	papagaxius	torak tutech	totu
	Papagaxíus		Totu
	cardarina		saka
	Cardarína		Saka
	paser		ķorguy
	Paſer		koRguy
	philomena		
	<i>Philomena</i>		
		dicit dominus dicit	
		<i>dicit dns dicit</i>	
56 ^a /1		Victualia que Nascuntur	
		Vítualía que Na ^s cunt ^r	
			vel boday frumentum
			ũ boday frum
	granum	grandu	buğday vel aşlık
	Granũ		Bugday ũ aslıc
	ordeum	giou	arpa
	ORdeũ		arpa
56 ^a /5	risun	bring	tuturğan vel birinç
	R1 ^s un		Tutuırğan ũ brı ⁿ g
	pistum	gauata	tüvi vel tü coctum dari wre
	Pıstum		Tuuıj vı tw coctũ dı ^R wre
	ciceri	noghuc	nohut
	Cıceſı		Noghuc
	lenticula	mariuimac	mercümek
	Lenticula		Maruímac
	erbegia	bunu	bırıçak
	Erbegía		Bırızac
56 ^a /10	farina	aut	un
	Farína		Vn
	brenum	subusta	kebek

	Brenũ		Chebac
	segara	ous	o ŕus
	Segara		Ous
	lac dulce	sir	süt
	Lac dulce		Sut
	lac a�er	mast	yugurt
	Lac a�er		yugurt
56ª/15	caxeum	panir	
	Caxeũ		
	butirum	gaou rogan	
	Butirũ		
	lardus	fabirhi	
	La�dus		
	asonzia	pi	
	ason�ia		
	cauda . c .		
	Cauda		
56ª/20	sepun		
	Sepun		
	fenum	alaf	bi�en
	Fenũ		Bı�an
	milium	gauars	tarı
	Miliũ		Tafı
	speuta	suulu	su�l�
	Speuta		Suulu
	granum marcengum	coptaluc	k�ptel�k
	G�ranũ M��eg�		Coptaluc
56ª/25		[...]ch	
		ch	

hereditatis me

D[eus] Dominus particeps

d dns ps heditatis me

fac alias

56^b/1 **seskenirmen ich irschracke elgenirmen**

ʃeʃkenírmē ich írʃchʳ_Λacke — e — elgenírmē

seskendim ich erschrak elgendim

ʃeʃkendím ich erschrak — elgendím

seni seskendirrimen ich irschrecke dich elgendirrimen

ʃení ʎeʃkendírrímē ich írʃchrecke dích - elgēdírrímē

ani seskendirdim ich erschreckte yn

aní ʃeʃkendírdím ich erʃchreckte yn

56^b/5 **töleç bergil gratis da**

tølee bergíl gratıʎı da

çirmaluptur virworren yazluptur entworren yazarmen ich

eírmaluptur vírwoṛren . Jazluptur entwoṛren . Jazarmē ic

çirmarmen ich virwerre winde czwirn

eírmarmen ich vírwerre winde czwírñ

entwerre

entwerre

çirmadım ich virwar want

eírmadím ich vírwar want

çirmamağa virwerren windin

eírmamaga vírwerren wíndín

56^b/10 **körpe eyn lampuel**

coṛpa eyn lampuel

kağna eyn smoçe

cachna eyn ʃmoœe

kırkma eyn geschorn schaufel

kırchma eyn geʃchorn ʃchafuel

eriklegen teri eyn gegerwit ladir

erıklagan terı eyngegerwyt ladir

talaşirmen uruşirmen kırılışirmen litigo

talaʃchírmē uruʃchírmē kırılıʃchírmē lítigo

56^b/15 **men saha assov etizermen facio vobis adiutorium**

men ʃaha aʃʃow etızeřm facio vob̃ adiutoRiū

ayanirmen ich schone

	aiánírmén ich fchone	
	ayandím ich schonte	
	ayandím ich fchonte	
	ayagíl schone	
	aíagíl fchone	
	tişsizlühlermen ich stochere di czene	
	tıſſıfıľuhlarmē ich ftochere dı czene	
56 ^b /20	ıſſırrırmén ich schöre das vuyir	
	ıssırrımē ich schøre das vu ^y Λır	
	ıſſırdım ich schörte	
	ıssırdım ich schørte	
	yumarmén ich plince	Dominus
	ıumarmén ich plince	Dns
	yumdum ich plinczte	Deus
	ıumdum ich plınczte	D
	yıti bıçak eyn scharf messiir	
	jíti bıēac eyn fcharf meſſıır	
56 ^b /25	satoŵ etermen ich koufslage	
	fatoŵ etermen. ich koufſlage	
	yöp yöp ulu bolur is wirt y lengir y grossir	
	Jöp ıöp vlu bolur ıf wirt y langır y grøſſır	
	soluydirmén ich plostere	
	folydirmē ich ploſtere	
	Izin eyn spor	
	Izm eyn fpo _R .	
	ķo vıſ hol	
	kous hol	
57 ^a /1	Per due (...) me vog (...)	
	Per due (...) me vog (...)	
	E de la vita in breue per la parita greue	
	E de la vita in breue per la parita greue	
	del dolce loco ove lo core laso partome lasso con(...)	
	del dolce loco ove lo core laſo partome lasso (...)	

lanima trista e la desperanza che piu me conforta

lanima trista e la desperanza che piu me conforta

de liochi dolci lamarosa vista per chi suspendio me (...)

de liochi dolci lamarosa vista per chi suspendio me (...)

da ancor la morte ayme sogno amor chi de

da ancor la morte ayme sogno amor chi de

tal sorte prometesti daitarme de (...) darme

tal sorte prometesti daitarme de (...) darme

socori me anci che e passe esto passo

socori me anci che e passe esto passo

no fo iyossa si may la mea vita

no fo iyossa si may la mea vita

ne conspeto liochi spiandenti (...) asay dogliosa

ne conspeto liochi spiandenti (...) asay dogliosa

per questa parita piu non remagna con graui tormenti

per questa parita piu non remagna con graui tormenti

li quali me serano piu pongenti in fino alultim ora

li quali me serano piu pongenti in fino alultim ora

de la mia oni hora samor no me n aita a questo

de la mia oni hora samor no me n aita a questo

(...)

(...)

esser (...) de fina

esser (...) de fina

dominus vibiscum et cum spiritu tuo

dnu vobiscum et cum spritu tuo

57^b/1 **it üredir der hunt billit canis latrat it iğranıdır der hunt gruncit**

It vradır d hūt billit canıs latrat . It ygranıdır d hūt grūcı

ķoy maŋraydır

ovis balat

coy maŋreydır

ouıı balat

sır muŋraydır

pecora clamant

ŧyr muŋreydır

pecoRa clamāt

yılķı kişineydir

di phert di wyercen

	yılkı kyžineydir	dı phert dı wyercen	
57 ^b /5	ta voh çaçaradır	gallus cantat	
	taoh ea ^{cha} radır	galluLI cantat	
	böri uluydır	lupus clamat	
	børi ulvydır	lupuLI clamat	
	kişi inçkaydır	der menche kröhcit	
	kysı ineķaydır	d menſche kröhcit	
	ķorlaydır snarkit	itlendim ich bin verlorn	
	co _R leydır ſnarkit	jtlandım ich bınverlo _{RN}	
	ķorlarmen ich snarke	yiti scharf unamaz stump	
	co _R larmē ich ſnarke	jtı ſcharf . unamaſ . ſtump	
57 ^b /10	ķorladım ich snarkte	saſrı	
	co _R ladım ich ſnarkte	saſrı kruyſpladır	
	batırmagıl noli celare	bus odım buyz is	
	batırmagıl nolı celare	buſ odım buyz yz	
	çokrak eyn gesprink		
	eochrach eyn geſprink		
	ķuyu eyn burn		
	kuıu eyn burn		
	ovdarı yııldım ich vil zurucke		
	øvdarı gıchıldım ich vıl eu rucke		
57 ^b /15	uçamda yatırmen ich lege uf dem rucke		
	ueamda ıatırmen ich lege uf dem rucke		
	töben tüſti he vil zurucke		
	tøben tvſchte he vıl eu rucke		
	it ürdi men tuydım. der hunt bal ich warrt is gewar		
	ýt vrdı • men tvydım. der hūt bal ich wa ^{rt} ı ĩſ gewar		
	biz ķoyğasıp yattık wir logen bi eyn andir		
	bıſ koygasıp ıattık w logē bı eyn andır		
	alar ayağşıp yattılar. si logen mit den vusen zu samme		
	alar aıagesıp ıattılar . ſı loge mit dē vusē czu ſamme		
57 ^b /20	sohta eyn wurst		
	ſohta . eyn wurſt		

urđım da yazdıı. ıch sluk unde mıste

vrđım da ıazdıı ıch şluk vnde mışte

emgenıp terlep kıynalıp andan tamağın beslegıl kaçan boğdæy

rate

emganıp terlep kınalıp andan tamağın beşlagıl kaean bogdøy

rate

saçarsen ār qovra biter alabota tıgenek dağı kükel biter

şaçarsen aar kovra biter alabota tıgenek dage kukel bıter

57^b/25 **qarğadı viruluchte**

kargadı vıruluchte

karıdıı senuı

karedım senuı

eşermen ıch rudere adır ıch dree tocht

eşermen ıch rudere adır ıch dree tocht

eştım ıch rudırte

eştım ıch rudırte

eşkık eyn ruder

eskık eyn rudır

57^b/30 **bürtük eyn santkorn**

rtuk eyn şantkorN

tatoŵ smak. ıgısı odor

oŵ şmak . ygıŵı odor

men bolsamen si essem

n bolşamē sı eşşem

yöp yöp küçlü bolur is wirt hy lengir y sterkir

ıöp kuēlu bolur ıŵ wirt hy leng' y şterkir

toklıh eyn sete

lıh eyn sete

57^b/35 **solıydırmen ıch ploştere**

→ dırmen ıch ploştere

solıdıı ıch ploşırte

dım ıch ploşırte

peşæ eyn hantwerk erdem ars

α eyn hantwerk | erdem ars

58^a/1

çemen

εaman

yuvançan

juwanεanη

ezik

e3íc

keçöŵ

kεεov'

trege

trege.

58^a/5

kerseŋi

juric

riş

k kerŋaŋí

juríc

rís

manç қақак күvlik

manε kakak

kvvlík

erüŵ rís vel tirak

ervŵ rís v̄l tírak

keriklirmen ich reuzse mich.

jemandem oder

keríklírmē ich reuzŋe mích.

oder

kekirdim ich röypczte.

jemanden

kekírdī ich röypczte.

58^a/10

yötkürdim ich huŋte.

jötkvrđŵ ich huŋte.

çüčkirdim ich nizte

εvεkvrđŵ ich nizte.

қақırdım ich rustirte.

kakírdŵ ich rvŋtírte.

siŋirimen ich snuycze.

síngírímē ich ŋnuycze.

esnermen ich gevcze.

εŋnermē ich gevcze.

tü ŵermen ich knötte.

tuermen ich knötte.

tü ŵdım ich knötte.

tudím ich knötte.

ularmen ich knuppe.

ularmen ich knuppe.

uladım ich knoppte.

uladım ich knuppte.

öçeşirmen ich vette **vel reche**

øeessírmē ich vette v̄l rch

öçeştim

øeesstím

қоңранırmen ich murmere

coŋranírmē ich murmere

oszaŵ kun egestern

o zaŵ kvn egeŋtern

jndn

obayağax eduns

obaíagana edūlĭ

jndn

қасартқа hoys rekke

kaŋartka hoys rekke

sarıñça

ŋarínεka

unarmen ich gehorchte

unarmen ich gehorchte

unadım ich gehorchte

unadím ich gehorchte

sarhıt superfluum

ŋarhít supfluū

58ª/15 **arçılarmen ich scheyde.**

arēilarmē ich ſ^{ch}eyde.

kaṽursin di ṽædirkeil.

kaṽrſīn dī ṽædīrkeīl.

örken eyn lanc seyl.

örken eyn lanc ſeyl.

torağı eyn turm.

toragı̇ eyn turm.

kün tuṽmazdan burun o

kun tuṽmeesden brū o

58ª/20 **eṇse der nakke.**

eṇſe der nakke.

taraga eyn greve

taraga eyn greve

öbüge aws

öbvga aws burada kī s

ögürdi kreysch

ögurdí kreyſch

yurimen ich knæte

juríme ich knæte

58ª/25 **yurdım ich knat**

ju^rdım ích knat

yalanğaçlarmen ich enplöse

jalangaēlarmē ích enplōſ

yalanğaçladım ich enplöste

jalangaēladım enplōſte

ķaya eyn velz

kaía eyn velz

ķiçiyder munda hi iuct is mich

aşığırmen ich iyle.

aſıgırmen ích íyle.

aşıktım ich iylte

aſıctım ích íylte

aşıķmen ich iyle nicht

aſíc men ích íyle nıcht

aşıķmamagil nicht iyle

aſícmmagıl nıcht íyle

aṽlak desertum vel tuz

aṽlak defertū ṽl tuz

yærsöṽ onartic

Jærſov̇ ʷ onartíc

oynaş sis

oynaſı ſıſ

sadiler etiopes

sadiler etiopeſı

bostaṇ vel colæge schate

Boſtaṇ ṽl colæge ſchate

gehalbiret

gehalbiret

alaça gestrift

alaea geſtrıft

bir sürüṽ eyn hert

bır svrv̇ eyn hert

çöṽ eyn gelodeme

εov̇ eyn gelodeme

çöṽlenmenğiz lodenne nicht

εov̇lanmaṅgıſ lodenne nıcht

anıṇ uçu sü ṽrüdir zin ort ıft

kííyder mūda hí ívct ís mich
yapılacak

58^a/30

yirençi

jírēí

ķorķunçi

koṛkūēí

ķişi

ksí

eñ töbengisi das iller underste

eñ töbengişi das iller vnderste

ķula tūz dem ġar gliich

kula tus d ġar glíich

eñermen vel eñiptirmen ich böyge mich

eñermen vī eñiptír men ich böygae mích

58^a/35

eñdim ich boyte mich

eñdím ich boyte mích

ös yærıldı iz spalte sich

ös jæríldı̇ iz şpalte şích

hi ķovuştı wart gancz.

^{hi} koṽstı̇ wart gancz.

uṽ di jait

uṽ dı̇ jaít

hu ṽalarmen vel hu ṽarmen yage

hualarmen vī huarmē íage

58^a/40

hu ṽaladım vel hu ṽdım iaite

hualadım Q vī hudım íaíte

58^b/1

yargu yararmen. ich richte

anıñ uēu şırvdír zın ort ışt ekleme

tumaķ stump

tumak ştūp

menim küsengenim

meñi kuşengañım

tamam etkil meum deside

tamam etkıl meū d

tıharmen. tıhadım

tıharmen. tıhadı̇

rium comple

rū cōpl

basarmen taptarmen

başşarmē tapta^{mī}mē

ich drucke

ich drucke

ündermen ich melde in

vnde^rmē ích melde ı

yala yabadır he(...)

jala jabadır he

siyermen. ich pişse

şııermē. ich

şıçarmen ich

şııermē ı

ossururmen k(...)

oşşurmē k

keme eyn pr(...)

keme eyn pr

sirek oltur zi(...)

şıírek oltur zı

tökne eyn tuysch

tökna eý tu^ysch

yarguçı eyn rec(...)

Jarguçe eý rec

	Jargu jararmē. ích richte	
	em uçun yermen propter medicinam comedo	
	em veun iermē ppt medicínam comedo	
	emlarmen medico	
	emlarmen medico	
	bütünlük etermen vel ant içermen ego iuro	
	butūluc etermē vī ant iermē ego iuro	
58 ^b /5	ķorğaşından tontarma eyn spange von bliye	
	korgaġından tontarma eyn spange vō bliye	
	sohranırmen ich truyre	tuṽururmen ich dree
	Sohranírmē ích truyre	tuṽurumē ích dree
	aṽştırmağa den munt rurn	ķıstarmen ich tuingi
	aṽştırmaga den munt rvrn	ķıstarmē ich tuīg√
	iteberimen ich stose	ķısarmen ich drucke
	Jteberímen ích stofe	ķıfaramē ich drucke
	yer oyuldı dy erde sank under	kamadi julic
	jeroıuldı dy erde şank vnder	ej kamadı jylic
58 ^b /10	yav das visch garn	ķınadı toquebat
	Jav das vıfşh garn	ķınad√ toquebat
	töşæk eyn vilcz bette	ķiñöṽ jener
	toşak eyn vilcz bette	ķiñöṽ jener
	ķın eyn scheyde	jiknæ
	k√n eyn şcheyde	jícna
	içim das futir	tāge
	jɜím das futır	taage
	siñgermen döwen	tumoṽ di snuppe
	şygermē dōwen	Tumoṽ dí şnuppe
58 ^b /15	yalarmen ich lecke	oçkaķ huste
	jalaŕmē ích lecke	øekac huſte
	otraç eyn werdir	tuyænæ im schimpe
	otrac eyn werdır	tuíaŋa ím şhímpe
	atoṽ eyn gros werdir	çüçi zenfte

	atoʋ eyn groʈʈ werdír	ευεί ʒēfte	
	ʋurçık eyn spille	mamuh boum ʋolle	
	ʋurēık eyn ʃpille	mamuh bovm ʋolle	
eyn	ilermen ich henge	seŋ eyn colle. yisi eyn brant	kösöv
	Jlermen ích henge	ʃeŋ eý eolle. jıfı eý brant	køʃøv ey
58 ^b /20	tenrı körgüzmesin das im gebe got nich	uçkun eyn vunke	schor
	tenrı korguʃmeʃı das ī gebe got ních	vekū eý vūke	ʃchor

	tamar sohar dy odir slet	yahn eyn ulam	
	stekke		
	tamar ʃohar dy odır ʃlet	jaʎın eý vlam	ʃtekk
	uyuganda . uyuhısında	slofendi	
	uıuganda . uıuhıʃında	ʃlofendi	
	uyuhısırap . uyuhısı arasındı	ta ʋul eyn ungewittir	
	uıuhıʃırap . uyuhıʃı araʃındı	taul eý vngewıttır	
	uyangandæ ʋachynde	kom hoptı undin sint	
	intstanden	Com hoptı vndı sīt	
	uıangandæ ʋachynde	kurğak ariditas	
	ıʃtādē	Curgak arıdıtas	
58 ^b /25	uyumıdır oyomıdır . sleft he adir vacht he		baltıçaq der ham
	uıuyımıdır oıoumıder . sleft he adır vacht he		baltıeak dır ham
	kalıŋ dychke		örümçik di spine
	kalıŋ dychke		ørvēık dı ʃpine

	yoğa dunne	kemirrimen ich nage	tintöʋçi zucher
	ıoga dune	kemırrıme ích nage	tıntøveı zucher
	iege breyt	unutçaŋ dir virgeslich	arıh
	ıege breyt	unuteaŋ dır virgeʃlıch	arıh
	inçkæ smal	kuʋ bleych . ƙalk . kreç	yæşşık
	ıneka ʃmal	kuʋ bleych . kalc . kree	jaşşık
58 ^b /30	keŋ wyt	sizdi	kötürem mager

	keṇ wyt	ḡđđí	kōtvrem	mager
	tar enge	jiridi	çerli çændirgine	
	tar enge	jṛđđí	æerlí æāđírgíne	
	tereq tief	çoğanak der elbogen	oymah eyñ vingerhut	
	tereq tief	εoganak d ^r elbogē	oymah eý vingerhut	
	say sicchte	ta vūştı	yañılirmen erro	
	ḡay ḡiechte	Tauḡtí	janñılírmē erro	
	beyik hoch	tu vūştı	yañılirmedim errauí	
	beík hoch	Tuuḡtí	janñılírmēđím errauí	
58 ^b /35	nedir.		seniñ yazuḡñıñ allında	
	<i>J uuḡ</i> nedír	Jḡeb	ḡeniñ ıazucñıñ allenda	
	<i>yılu warm</i>		men turrumen	
	<i>elu warm</i>	vḡermē cḡurvkke	mē turrumē	
	<i>serün</i> kule		aḡaç yapsarlarmen ich vuge	
	<i>ḡerevñ</i> kule	oḡaldı ḡíneḡđín	agaē ıapḡarlarmē ích vuge	
	<i>şışıpdir</i> cḡu swollen		yü vütlermen consolo das	
holz				
	<i>İiİİpdir</i> cḡu ḡwollen	jeṛín obíreýíor	jvvtlerme cōḡolo daİ holḡ	
	<i>yalaḡae</i> nakt koboptur		yü vüt berdim consolauí	
	<i>alaḡae</i> nakt kobopt ^r	alton cur balteus	jvvt berđím cōḡsolauí	
58 ^b /40	kebermiş gecleyt		ornarmen habito	
	<i>kebermíf</i> gecleyt	ḡvlvc eýñ aḡele	ornarmē habíto	
	<i>nas</i>			
	(...)nas			
	obur eyn brusteyn			
	obur eyn brufḡeyn			
59 ^a /1	yırtıldıñ uyat			
	jṛtıldıñ uíat			
	yırtıñ			
	Jırtín			

tulum eyn czop

tulum eyn c3^op

saltem elbeti

ſaltem  lb t 

59^a/5 ** erek bolġand  sen boyunġa yo  utmaġıl**

 erek bolġang     boy ga ioutmag l

tuġarmen mando

tuġarm  mando

tuġo  ul madatum

tuġoul mandat 

seni  ns elermen ego colafizo te

 en      l rm  ego colaf zo te

  s eledim

    led m

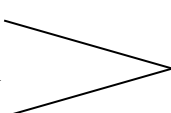
59^a/10 **izerlik invidia**

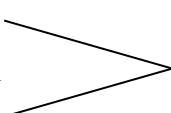
  arlık  n v d  

aġa  iliptir das hol  ist gelogen

ag    l pt r das hol    t gegoben

kingir

k ng r **krum**

b kr  crum

bvcru

s z k su lutir wassir

 v z k  u lut r wa   r

59^a/15 **alġan m hallal m  o   ld m.**

alġan m hallal m koss ld m.

uy ah i detractor

v sa  i dtracto 

uy ah detractio

u sah dtc 

es virnunft

  f v rnunft

Dominus

viro **prouido** ac **discreto**

vi' o p ido ac d  c 'to

Dominus noster

Dns n 

Dns
59a/20 **Dominus**

Dns
Dominus noster
Dns nō

59b/1 (...)
(...)

None al mio parer chí impera porte
de la sayta damor sí píeno larcho

59b/5 Come Costey per cuí varcho
ognor sospirando o píano o forte
(...) Amen.

bilge tetik kişiler benim sözüm eşittiñler eki yolı

bilga tetik kyızıler benim şöfin esittiñler ekı iolne

añrıñlar yarlı miskin kişiler yaqşı bitik bilmezler

añrıñler ıarle mıfkın kysiler ıacsı bitik bilmeñler

59b/10 **talaşman sözün eşittiñler inanırlar örtlik tamuqqa**

talaşchman şöfin esittiñler Tanırlar örtlik tamucka

tüşerler yekniñ tuzakñı ilnirler anda ılap assov

tüşcherler iecnıñ tuşacne ø ilnirler anda ylap aşşow

yok neçe çağırsa eşitmek hergiz dağı kuttılmak yok .

ıoch nece çağırşa esitmach hergılı dage kuttılmak ıoch .

sınçladım consideravi.

Sıneladım 9siderauı.

amrak delectator. vel baıırsak

amrak delectato_R. ũl baıırsak

59b/15 **menim yargumda in yuiridicione**

Menım jargumde. juiridicōe

magat certus sum

Magat certu^o şũ

defectus eksiklik

defect⁹ ekşiclic

küçengil

kueengıl

exercias te.

yæræmaz abhominabile

jæræmas abhomínabile

fidelis inamlı vel yarımsak

fidelis inamlı ũl jaremfak

bögeymek obe[^]dientia

bogeymac obedientia

bögeygen obediens

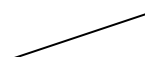
boge^vgan obediens

niyet etkil dağı kaytargıl voue et redde

niat etkıl dağ kaytargıl vooe redde

yobap vix

Jobap víx

59^b/20 **katulangıl** exerciálĬ te.

katulangıl

ho **v**atlangıl **con**forta.

hoatlangıl cōfoRta.

unamağ **consensus**

unamak cōſens^o

ğolgil **im**petra

colgıl ĩpetra

kerekli çæhtæ in necessitate

kereclı æahta ĩn neceſſitate

59^b/25 **temtatur** sınałır

temtatur ſınałır

ng suk

ng ſuk

sumæ. mer gıyħ

çæhında ozga

æahında ozga

trinitas üçlik birliknæ

Trínítas velík birlíkna

yışlegil odora

Jıſlagıl odorra çarpı konacak

invidia künilemek

ĭnvidía kunılamac

accidia erinçek

accidia erīæk

luxuria ersek

luxuría erſek

men teğriniğ işine osal boldım

Men teğriniğ işine oſal boldım

menim halæl hatunı**m**dır

Menim halæl hatunı dır

eger toz toprağ **ğ**uyaşden **yüz**

Eğertoğ toprac cuyasdē ıu

min ħurla yærık bolsedi henüz teğ**ri**

mī ħurla yærık bolſedı han^o teğ

nin yærıklıkına köre ħarağ**ıdır**

nin ıærıklıkıne cōre ħarağıdı

atalıh der stif vater

atalıh der ſtýf vatır

tiziğiz çöküğiz

tizığığ ęokvığığ

60^a/1

2

3

4

60^a/5

6

omnia dat**is** **Dominus** habet ego minus

- Om̄ia datf dn̄s no h ego min⁹
- 7 **Dominus**
- 8 dn̄s
- 9 **çorha v̇ çupraḵ**
 eorhau euprak
taşkarı
 Taṣkarı
- 60^a/10 **Faciat pape *similis verbo* sim**
 Faciat pape f̄mī v'bo sim
sarı *versus*
 fare v'fus
erüv̇ ris
 ervv̇ ris
çaman trege
 eaman trege
Dominus *habet* ego
 Dn̄s no h eg⁰
- 60^a/15 **Dominus**
 Dn̄s
Dominus *habet* ego
 Dn̄s no h eg⁰
primo die (...)
 primo die
exeutc
 exeutc
Dominus *habet* ego
 Dn̄s no h eg⁰
- 60^b/1 **tap tap tamıçık tamadırgan tamıçık kölægæ/i bir**
 tap tap tamyṣık tamadırgan tamıṣık kolægai bı
köyedirgen tamıçık ol köbelek
 kojedırgan tamyṣık ol kobelek
biti biti bitidim beş ağaçğa bitidim könesu *vun* yu *vurdım*
 bitı bitı bitidı bes ağağa bitidı koneṣuū juurd

kök yibekⁱⁿ çırmadım. ol kınadır

kok yibekī eírmadím. ol kínadır

60^b/5 **kaştae kara kula yuvşapd^r ol yişlikdir**

kaſſta kara kula juvşapd^r ol jışlıkdir

yítip yítip rgalmæz içindægi çæyhalmæz ol uru

ytíp ytíp jrgalmæſ jeíndægi çæyhalmæſ. ol uru

yæği silkip bolmæz sırma tonun bægüp bol

jilevſjín jağı jılkip bolmaſ jırma tonū bugvp b

aķ kuy mænⁱņ avzu yoh. ol yumurtka mæz. ol

akkvy mænⁱņ avzu joh. ol jumurtka mæſ. ol XX

alaņ kulan buv turur ayrı ağaçdæn yaव tamar

alaņⁿ kulan buv turur ayr√ agaedā jav tamar

60^b/10 **kulan alan tuv turur kuv ağaçdæn yaव tamar**

ku^{lā} alā tuv turur kuv agaedā jav tamar

altundæn elçi keliyrir kōmiş birgi ta(...)

k√ altūdān e^lev√ kelíyrír kōmis bírgí ta

. ay altundæn elçi keliyr altun birgi ta(...)

kelíyr. ay altūdān e^le^l kelíyr altū bírgí ta

bütü yütü uzu bütündæn arıķ ol üzüm. keliyr. ol

butu yutu uzū butūdā arek ol uzū keliyr. ol

apaķ yabovlı. altun başlı çohmarlı ol turnadur

apac jabovlí. altū baslí çohmarlı√ ol turnad^r

60^b/15 **sendæ mendæ yoh sengir tavdæ yoh. utlu taşdæ yoh**

jēdā mēdā joh jēgír tavdā joh. vtlv tasdā joh.

ķıpçækdæ yoh. ol ķuş sūtdir

kípeakdā joh. ol kus ſvt dír

ķoçķar müzi kud(...)

koekar mv₃√ kud

ķoçķar müzi ķoyurmaķ ķoyurmaķdæn ķoyurmaķ

koek^kar mv₃í kojvrmak kojurmakdān kojurm

tege müzi tiyirmek tiyirmekden tiyirmek

tege mv₃í tíyrmak tíyrmakdā tíyrmak

- 60^b/20 **uzun** ağaçı başında **urguul** atlı kuş müzi
 uʒū agaɛi basīda urguul atlı kus mvʒí teŋ
olturur iani atma er kerek eki uçunə olt(...)
 olturur. ıanı atma ər kerek eki uɛunə olt
uzun ağaçı başında **ulu** bitiv kerek ol tı(...)
 uʒū agaɛi basīda ulu bitiv kerek ol tı
bitidim uzun kensæn ovlı kelgæy dep **kensen** turur
 bitidim uʒū kēʃæn. ovlı kelgæy dep kēʃē turur
ahçæ qaydæ qışlæmiş qanlı yerdæ sahladım ol ka bile balıq
 aheα kayda kışlāmıs. kālī jerda fahladī. ol ka bile balık
- 60^b/25 **qışlamiş qanı neçik yuhmamiş**
 kışlāmıs kanı neçik yuxmamıs
hep ortadæ qışlamiş. ol qarın yavdır.
 hap ortada kışlāmıs. ol karī javdır.
beş başlı elçi keliyr. ol etikdæn beş barmaq bar
 bes baslı elçi kelıyr. ol etikdā bes barmaq^k ba
taʋ üstində talaşman tayağı bar beş batman
 taʋ uʃtında talasman tayagı bar bes batmā
araba şağ taş araba şağ.
 araba sak tas araba sak.
- 60^b/30 **tuʋ yer kælæşin** benim karnim tüşti ol tövæ
 tuʋ ıer kalasī menī karnī ete tvstı. ol tova
aç. ol keregidir. sıyr sırtı koy koŋaçı ol
 æ. ol keregıdır. ʃıyr ʃırtı koy koŋaçı ol
kökçæ ulahın kögende semirrır. ol hu ʋun.
 kokeα ulahī kogēde ʃemırrır. ol huun.
keçe brır kara ulah erte kellir kara ulah
 keeε brır kara ulah erte kellır kara ulah
 yüreginə tuŋlık
 jvregına tuŋlık
 ego maneo
- 61^a/1 **bir** uçu qış qışlær. **bir** uçu yæy. yæylær. ol sırh.

r uēu kīs kīslar. b uēu jāy. jāylar. òl ģīrīh.

olturğanım oba yer başkanım bağır çænæk. ol üzengi

olturganī oba jer baġkanī baġır çanæk. ol vʒēġī

çæpçaçık üstündæ çæpçaçık. ol hamış dır

çæpçæġık uʃtūdæ çæpçæġık. ol hamīs dır

yæzıdæ yæŋı kelın yügünædir. ol hamış başdır.

jæzda jæŋı kelī jugunædır. ol hamīs basıdır.

61ª/5 **yæzıdæ yavlı tokmak yatır. ol kirpidir**

jæzda javlı tokmak jatır. ol kırpıdır

yæzdæ yavlı hayş yatır. ol yılan dır

jæzda javlı hayş jatır. ol yılan dır

içer yer ininæ kirer. ol bıçaqdır

jæer jer ģnına kīrer. ol bıçakdır

salp kesim sansız ohun. ol kök bile yulduzdır

ŷalp kesım ŷanġıŷ ohū. ol kokbile ĵulduŷ dır

burunsız buz teşer. ol koy boġu.

burūŷıŷ buʒ teser. ol koy bogu.

61ª/10 **oŋlu solulu ayırğan otuz tümen oneydim . ol kıyaş ay yuldüz**

oŋlu ŷolulu ayrgā otuġı tvme oneydım. ol kuġaş ay ĵuld⁹

altun ayırğan tura tüşer al torhan yæyh tüşer

altū ayrgā tura tvser al toRhā jæʸlı tvser

oy ötemiş ötemiş yıy koldæ kislæ ol bey kulunlaġandır

oy otemīs otemīs ĵıġ kolda kīslæ ol bey klūlaġādⁱ

di miş. ol itdir t avzun artınæ sohup uyur.

mīs. ol it dır t avʒū artına ŷohup uĵur.

tü vıma tü vdim tutgængæ saldım. ol us dır

tvma tvdım tvtgāga ŷaldı. ol uŷ dır

61ª/15 **kasart kiçe kan tammiş kara ulusğa yæyılmış. ol otdır**

kafart kīçe kâ tāmīs kara uluŷᵘa jæyılmış. ol otdır

kasart kiçe sarı altun a

kafart kīçe ŷare altū a

uzun uzun sırġalaġ uçunæ deyri sırġalaġ.

	u3ū u3ū ʃɪrgalak uɛunɑ deyri ʃɪrgalak. kɪzga kɪʃgɪ		
	sɪrgalak kɪrɪvɪnæ deyri sɪrgalak. ol bɪçak bile bil		
	ʃɪrgalak krɪvɪnɑ deyri ʃɪrgalak. ol bɛak bile bɪl		
	bu bardɪ ɪzi yoh. ol kemædir.	g(v)	
	bu bardɪ ɪzɪ joh. ol kemɑ dɪr.	g(v)	
61ª/20	tap artɪndæ karp. ol eʃikdir.		
	tap artɪdɑ karp. ol esɪkdɪr.		
	aʋzum aɕsæm öpkæm korunır. ol eʃık aɕsæ ot		
	aʋ3ū æʃɑ öpkɑm kɔrunır. ol esık æʃɑ ot		
	al savrı yænɕıgım altı toʋram aʃkine. ol hoz korungan dır		
	al ʃavrı jɑɛıgɪ altı toʋram askine. ol hoz kɔRũgɑ dɪr		
	sensen ayrɪ baʃındæ segiz ʃoyan ini bar sen anı tapmæ		
	ʃenʃen ayrɪ basɪdɑ ʃegiz koyan jɪnɪ bar ʃɛ anı tapmɑ		
	sæn. senek ɪyn ylagıl aʋluŋ bile tapmæsæn aʋruʋ ɪyn		
	ʃæn. ʃenek ɪyn ylagıl aʋluŋ bile tapmɑʃæn aʋruʋ ɪy		
61ª/25	tenrıdæn tüşgen tokmaçık dört ayæklı ylägil. ol ʃuymıçdır		
	tenrıdæn tvsgan tokmaɛık dɔɔt ayaklı ylagıl. ol kuymıɛ dɪr		
	mæymæçık. ol kirpi.		
	mæymæık. ol kɪrpɪ.		
	ol tutğan kişidir buğovlı	ol ʃıʃkaça kilægandir	ol atası
	ol tutgan kɪsɪdɪr buɢovlı	ol kɪskaɛ a kɪlægādɪr	ol ataʃɪ
	bügænækli çært terek	buğa tonguz kışlæmiş	kür
	buganækli çært terek	buga tɔgus kɪslæmɪs	kvr
	sohranğandır	ol anası ylagan dır	ol eki siŋl(i)
	ʃohrangan dɪr	ol anaʃɪ ylagan dɪr	ol ekı ʃɪŋl(i)
61ª/30	buğası ʃurlæmiş	küçme kara çınlæmiş	eki sete
	bugaʃɪ kvrlæmɪs	kueme kara ɛınlæmɪs	ekı ʃete
	ylagan dır		
	ylagan dɪr		
	setelær sete tvbv bvrkvldær yogartın kelgan		
	ʃetelær ʃete tvbv bvrkvldær jogartın kelgan		
	ne kiyyik yolabar kiyyik deşirlær yotasıncu su su yımçı		

- ne kǵık jolabarc kǵık desǵrlar jotaǵıncu ju jǵıı
- tama kellır deǵırlar. kvyvrtın kelgan ne kiyik**
- tama kellır desǵrlar. kvyvrtın kelgan ne kǵık
- 61^a/35 **kulabarç kiyk deǵırlar kuyruhu nçu**
- kulabarc kǵık desǵrlar kuyruhu neu ju
- tama kellır deǵırlar. ol bezergenndir.**
- tama kellır desǵrlar. ol bezergēndır.
- ol yıl kelgan dir**
- ol yıl kelgā dır
- beltirdaǵı beş huǵluk beşi bile kulunlamış saray**
- beltirdaǵı bes huǵluk besı bıle kulūamış fara^v
- daǵı sare aǵyır saǵlavlatı kışnemiş. ol kaz dır.**
- daǵı fare aǵyır saǵlavlatı kışnamış. ol kaz dır.
- 61^b/1 **Yügünigiz oǵlanlarım aytınız kensi yazıkıǵızın yazuklımen bey**
- Jugūngıǵı oǵlanlar aytⁱⁿgiǵı kenşı ıazıkıǵıne ıezuklımē bey
- teñrige arı mariam ǵatunǵa arı fransısǵa arı petrus arı pau**
- teng^rga are mariam katūga are francıfca are petrus are pau
- lusǵa daǵı barça arlarǵa. sa tın .ata. Yazukluturmen körgenimdæn**
- lus^{ga} dage barea arlarga. fa tın .ata. Jazucıu t^rmē kōrganimdā
- eşitgenimdæn tutǵanımdæn artuk yegenimdæn artuk içgenimdæn**
- eşitganımdā tutganımdā artuch ıeganimdā artuch yeganımdā
- 61^b/5 **aşru ulu yazukluturmen. memın yaman işlerimdæn yaman saǵınçım**
- aştruvlu ıaǵucıuturmē. memı̄ yaman ıǵlermdā ıamā ǵaǵıneı
- dan sözımdæn yaman erkimden yaman işlemækimden neçik men**
- dan şöşumdan ıaman erkımdan ıaman ıǵ lemæcimdē neçık mē
- yezık ettim alay aytırmen bey teñrige. Yalbarurmen marian ǵatun**
- ıezık ettim alay aytırmē bey teng^rga. Jalbarurmē mariā katū
- ǵa arı fransısǵa barça arlarǵa meni uçun yarbarsınlar bey**
- ga are franfıfca baree arlarga menı veun ıarbarşenlar bey
- teñrige. benim yazukımdan yarlıǵasen. sen tın atam. bey teñri**
- teng^rga. benim ıaşukımdan ıarlıǵaşen. şen tın atam. bey teng^r
- 61^b/10 **menim erki bile yazukımdan boşatıl.**
- menım erkıbile ıaşukımdan boşatıl.

Kim egi köñül bile bizim gichövge kelsæ ulu kün ağır

Kim egi congulbile bïfim gichøvga kelfa vlukun ağır

lap. aña bolgæy altı yıl boşak

lap. anga bolgay altı yıl boşak

Kim egi köñül bile eşitse tanguş sözün aña bolgæy altmış

Kim egi congulbile eşitse tang şözün anga bolgay altmış

kün boşak. kim kim egi köñül bile eşitmæse aña heç ne

kun boşak. kimkim egi congulbile eşitmæse anga heç ne

61^b/15

mæ yok boşak

mæ ıwc boşak

Kim ansızım kelsæ bizim gichö v̇gæ ulu künden baş

Kim anşie anşefim kelfa bïfim gichøvga vlukūdan başch

ka yæzuḱ uçun açırḡansa neçe kelip teñgrige yalbarsa

ka yazuk veun æerganşa neçe kelip tēḡ'ga ialbarşa

yemese sadaḡasından bizgæ berse ança ança

ıemeşe faḡa şadagaşından bışḡa berşa anea anea

papdan yok kün boşak ol boşak kim men ayttım

papdan ıwc kwn boşac ol boşak kim men ayttı

61^b/20

saḡımaḡız kim bu céhanda bulḡay ol

şaga şaḡımaḡıs kım G-bue buGehanda bulgay ol

boşak bolḡay sizge arı tırotan

boşac bolgay şışga aretirotan

Men söyünüp aytıredim sizgæ teñeri sözi til bilmem

Men şw şöynwp ayteredım şışḡa tengerı şøşı tıl bilmē

tolmaç yok yalbarunız teñrige benim uçun teñeri

tolmae ıoch ialbarunḡıs tēḡ'a benim veun tengerı

maña bersen andı köñül kim men terçe daḡı yaḡşı

manga berşen andı congul kım men terēe dage ıacşı

61^b/25

til ürengeymen sizgæ yaḡşı teñeri söz aytḡaymen

tıl wrengaymē şışḡa ıacşı tengerı şøş aytḡaymē

ne kimese boşak uçun tilermen sizgæ biraz teñeri

nekımeşe boşac veun tıermē şışḡa bıraş tengerı

söz aytmāḡa yügünügiz burun aytıñız bir pater

ƒø3 aytmaga Jwgwnwɣis burun aytingis bir ƒr

noster bir ave maria.

nr bir aue mar.

Kačan

Kæan

62ª/1

Arı luḡas aytır evāngelim içindæ. Neçik bugün kaçan ƒristus

Are lucas aytır ewangelim ieindæ. neek bugun kaean chriſt⁹

toḡdı keldi friſte yazıdæ aytı kütövçigæ kim ƒoylar küter. Men

tochde keldı friſte ieſda aytı kutøveıɣa kim køylar kuter. Men

tanıḡlatırmen sizge ulu sövünç. kim bugün totdı barçæ elni

tanıḡlatırmē ƒıſge vlu ƒøvnē. kim bugun tothdi baræa elni

ḡutḡardaçı. ol bolḡay sizge niſan barıñız betlemge. anda tap

kutḡardaçı. ol bolḡay ƒıſga niſan baringis betlemga. anda tap

62ª/5

ḡaysız toḡırḡan oḡlan çüprækæ çulḡanmıſ. daḡı biçenlikte

gayƒis toḡırḡan oḡlan euprakæ eulḡanmıſ. dage biæanlıta

ḡoyulmıſ. kaçan ol sözni aytı friſte kütövçige teḡernig.

koyulmıſ. kaean ol ƒøſnı aytı friſta kutøveıɣa tengernig.

yarıḡlıḡı yarıḡta alarnı anda ulu çeri körüdi friſteler ır

ıarıkliche ıarichte alarne anda vlu eeri kørüdi friſtalar ır

larlar övgerler teḡerni alay aytırlar zıgır barçıdan bey

larlar øvgerlar tengernı alay aytırlar zıgır barçıdan bey

ik teḡrige. daḡı yerdæ bazılıḡ eḡi köñülñi kiſige. kim eḡi

ık teḡrıga. dage ıerdæ baƒılıch eḡi congulñı kıſıga. kim eḡi

62ª/10

köñül eḡi erk kündæ tutsa ol boluſun bizge ata daḡı oḡul da

congul eḡi erk kūdæ tutſa ol boluſun bıſga ata dage oḡul da

ḡı ata arı tın.

ge ata aretin üç nokta

De sancto stephano

De ſcø ſtephano

Biz oḡḡurbiz arı ſteffandan kim cöm töſdi teḡri uçun. daḡı cöp

Bıs ockurbıs are ſteffandan kim cøm töſdi teḡrıveun. dage cöp

taglar etti teḡrinig boluſmaḡı bile. kaçan cöpkin

taglar etti teḡrinig bølufchmachıbile. kaean cöpkin töſdi

62^a/15 **töşdi. suırassında taş bile taşlap öldürdiler kaçan anı taş**
 töştdı. şungıraşında taşbile taşlap öldurdılar kaean anı taş
bile taşlaridi ol ayturidi yoqarı baqıp körügiz men körermen
 bile taşlarıdı ol ayturıdı ıocharı bachıp kørugıs mē kørarmē
kim kök barça açılıptur dağı kıristus turur ata senig saqo
 kim kök barēe aeluptur dage xps turur ata şenig şako
lunda kaçan anı ayttı andan qattı ura başladılar tizin qo
 lunda kaean anayttı andan kattı vra başladılar tızın εø
küp yügündi. Dağın ayttı beyim teñeri sen boşatqıl alar
 cwp ıwgundı. Dagen aytı beym tengerı şen boşatchıl alar
 62^a/20 **ğı bilmezler nedirler dağı ayttı beyim teñeri benim tınım**
 gı bilmesler nedirler dage aytı beym e tengerı mēim tını
algıl. Ol sözni ayttı da canın teñeri eline berdi
 algıl. Ol şöşne aytı da Ganin tengerı eline berdi
Bugün sekizinçi. kün ağırlalık. neçik beyimiz teñeri. arı
 Bugun şekızınēı. kū ağırlalık. neçik beymıs tengerı. are
kız mariandan toqdı. bugün ayıldı anıq algıqlı atı bar
 ky3 mariandan tochdı. bugū ayılde anıq algıqlı ate | bar
çıdan üstün. barçıdan küçlü. barçıdan tatlı. Yesus kıristus bitik
 ııdan wştn. barıdan kwelu. barıdan tattle. ihc xpc bitic
 62^a/25 **tilinçe. tatarça qutqardaçı ol kertirir barça elni qutqar**
 tilinee. tatarēe kutkardaeı ol kertırır barēe elni kutkar
daçı. kim ol atını köñülde tutar kirté köñül bile sö ver. bi
 daeı. kym ol atine congulde tutar kırte congulbile şøer. bı
zim tügenmez tirilik. bizim tügenmez egelik ol at içinde ta
 şim tugēmes tırılıc. bışım tvgēmes egelik ol atıēinde ta
parbiz. kim ol atını biz ağırlasaq sövsek. köñülde tut
 parbıs. kım ol atine bı5 ağırlaşak şøwşak. congulde tut
saq. neçik teñeri söver dağı bizim canımızğa yaqşı ol
 şak. neçik tengerı şøwer dage bışım Gañımuşga ıac3ı ol
 62^a/30 **boluşsun bizge. ata amen teñeri bersen kensi bazluqın**
 boluşşū bışga. ata am tengerı berşen kenşı başluchın
IN die epiphanie.

IN die eph'1^e

Bugün ağırlahı̄k ol ulu künni. neçik ol yulduz köründi

Bugun ağırlalı̄h ol vlu kūni. neek ol iuldus koṛūdı

kün toğuşı ol üç qanğa. ol yolduz neçik bir oğlan

kwn toğuşçı ol ve changa. ol ioldus neek bır oğlan

bige v̄edi. baş üstünde altun. kaç astrı yarık

bıgeuedı. v̄ftu-bas baʒ v̄ftūda altū. chaʒe aʃtrı ıarık

62^a/35 **bar edi. ol oğlan alay aytı alarğa. keliñiz terçe cuhut**

bar edı. ol oğlan alay aytı alarga. kelingis terçe Guhut

menim artunça cuhut yerine. anda tapğaysız yañı

menim artwnçe Guhut ıerina. anda tapgayʃıs ıangı

qan toğurmuş kimni siz izdersiz andan yulduz ilgeri bar

chan toğurmuş kymni ʃys yʃderʃıs andan iuldus ılgarı bar

dı alar artunça yerosolmiga degri bardı ol üç qan. alay

dı alar artūçe ıerofolmıga degri bardı ol ve chan. alay

sordular herodes qannı qaydatur ol kim toqdı cuhutlar

ʃordular herodes channı chaydatur ol kim tochdı Guhutlar

62^a/40 **qannı. biz anı yulduzun kördük kün toğuşı. anıq uçun**

channı. bıs anı iuldusı̄ kördü^kch kwn toğuşçı. anıqveū

62^b/1 **keldik ol qanda teyzmægæ . körgüzdiler alarğa kim kristus**

keldik ol chanda teıʒmaga. koṛguʃdılar alarga kym xpc

betlemde toqkay. burun alay aytıldı payganbardan . kaçan çık

betlem^da tocheı. burū alay aytılde payganbardan. kaean eık

tılar yerusalemde. ol yulduz ekinçi köründi bardı ilgeri.

tıler ıes ıeruşalemdan. ol iuldus ekinçe koṛūdı bardı ılgarı.

aña degri ol e v̄ge qayda kristus yatır turdu ol öv üstünde. kim

anga degri ol euga kayda crıʃtus ıatır turdu ol øw v̄ftūde^x. # kim

62^b/5

~~amburū anı burū ʃagıʃlaʒa uıalmas tolmaʒıle ıazuchun~~

~~aytmaga. kelır aynada aytıñıs kenfi ıazuchugıne. kim~~

~~kim aytмага bırıfı aynada m-men tıleme eʒıtmæ #~~

kaçan kördiler ol yulduzun. Ulu sö vünç sö vündiler kirdiler
 kaean koerdilar ol uldufun. Vlu şöune şöundiler kirdiler
ol e vge. taptılar. ol oğlan kensi anası bile. arı kız mariam
 ol euga. taptılar. ol oğlan kenfı anaşibile. arekys mariam
 62^b/10 **yügündiler yalbardılar Yesusğa baş urdılar teizdilar altun**
 ıwgūdılar ıalbardılar Ih̄cga baş vrdılar teızdılar altun
miron timean . bergeyidik canımıznu dağı tenimizni ten
 miron timean. bergey'dık Gañımuşnu dage tenimişni ten
grige ol boluşsun
 grıga ol boluşfun
S Beyimiz teñeri Yesus kristus buyurur üretir bizgæ ewangelim
 S Beymis tengerı Ih'c xp̄c buyurur wretır bıſga ewāgelī
içinde alay aytır Söygil teñirni sening byigni kirti köñlügden.
 iında alay aytır Soygil tengirni ſenīg byıgni kirtı congługdē.
 62^b/15 **barça canından barçadan küçüg canından dağı teninden. teñeri**
 barēe Ganından barēedan kuēug Ganīdan dage tenından. tengerı
bizge körgüzzür ewangelim içinde nişan kerti söymekkin. oltur. kim
 bıſga korguşfur ewāgelī iında nişan kertı şöymackin. oltur. kim
etir benim buyruğun ol meni söver kristusnuğ tanığı bardır. arı
 etir benim bwyruchun ol meni şöuer xp̄c nug tan^eke bardır. are
Augustin ol allay aytır ança söverbiz teñirni neçe biz anı buyrukın
 Auguſtin ^{ol} alley aytır anēa şöuerbis tengirni neēe bısanı bwyruchy
tutarbiz. ne artuğ ne eksik. arı gegor alay aytır. Tilersen bilmege
 tutarbis. ne artuch ne ekſic. are g^egor alay aytır. Tilerſen bilmaga
 62^b/20 **sö versen teñirni ge sövmezsen. sorğıl senig köñlini. sö vermi teñri**
 şöerſen tengirni ge şöumeşfen. ſorgıl ſenig congl'ni. şöuermi tengr
ni egir senig köñlüg aytsa se vermen. inanmağıl kaçan tapmazsen
 ni egir ſenig congług aytſa ſeuermē. inanmagil kaean tapmaşfe
senig tiriklikin. yzımg sözig sağıncın neçik teñeri buyurdu oltur
 ſenig tırıcılıkın. yzīg ſözıg ſaginein neçik tengerı buyurdu oltur
kerti nişan kim sen teñirni sö versen. kaçan sen anığ uçunn kayğırsang
 kertı nişan kim ſen tengirni şöuerſen. kaean ſen anıgueū kayğırſā

- kim teŋeri sövmez. dağı kaçan sen sövinseŋ anıǵ uçun** **qaysın**
kim tengeri şoumes. dage kaean ŋen şouinşang anıǵueū kayŋen
- 62^b/25 **teŋri söver kim bu buyruk tutar kim teŋirni sö ver barçadan**
tengri şouer kym bu buyruk tutar kim tengirni şouer barēda
artuǵ dağı cōzunge neçik kengisni ol tutar teŋirniǵ
artuch dage eōlūg cōzūgne neēik kengiŋni ol tutar tengirniǵ
barça buyruǵun. neçik kişi yolsuz barabilmez qayda tiler. alay
barēe buyruchun. neēik kyzy ıolşus barabilmes kayda tiler. alay
teŋirniǵ sövmekinden başka. ne kim ol bar köktegi qan
tengirniǵ şoumekkindan başaka. nekım olbar koctage chan
lıǵta baralmazbiz teŋeri qattında. kim biz ol yol bile barsaq [üç nokta işareti]
lıta bar almaşbıs tengeri kattında. kimbıs ol ıolbile barşak [üç nokta işareti]
- 62^b/30 **Algışlitur alar kim yazuqsuz kertilik uçun tözer egi köngül bile**
Algışlitur alar kim ıa³şukşus kertılıkuēū tōşer egi cōgulbīle
saburluǵ eter. Ne uçun alar algışlıdır anıǵ uçun köktegi qan
şaburluch eter. Neueū alar algışlıdır anıǵueū kōctagı chan
lıǵ alarnıǵdır. neme yoǵ yerde neçik teŋeri sö ver kökte dağı
lık alarnıǵdır. nemeıoch ıerde neēik tengeri şoer kōcte dage
barça arılar neçik sabırluǵtur. Neçe köp sabor eter teŋeri
barēe arelar neēik şabirluǵtur. Neēe cōp şaboR eter tengeri
uçun. ança köp vluzu bolǵay teŋeri qattında. ança teŋeri
veū. anēa cōp vluzu bolgay tengeri kattında. anēa tengeri
- 62^b/35 **anı artuǵ sövgey anıǵ uçun sö vünüp tözme kerek. ol tözmilük**
anı artuch şougey anıǵueū şounvp tōşma kerec. ol tōşmiluc
bu céhanda kışkadur. anıǵ uçun bizge teŋeri berir hörmət
bugehanda kışchadur. anıǵueū bışga tengeri berir hoRmat
sö vünç egilik qaysı heç tügenmez
şowne egilik kayşı hee tugenmes [üç nokta işareti] bōRēH
- 63^a/1 **krıstus alay aytı keleppenlerge. baruǵız körüǵiz pa**
Crıstus alay aytı keleppenlerga. baruǵıs cōrugıs pa
pazlarǵa. ol sözni krıstus bugün aytır barça yazuqlarǵa
paşlarǵa. ol şoşni crıstus bugū aytır barēe ıaşuklarga

kim kerti kelemenler tenrı allında. yigrenmedi kişi kelemen
 kim kertı kelemenler tenrı allında. ⁸¹yigrenmedi kızı kelepēde
neçik tenrı yigrenir dağı frişteler yazuklı kişiden. Neme yok
 neçik tenrı yigrenir dage frişteler ıazukle kyzıden. Neme ıoch
 63^a/5 **düni üstinde neçik yaman sassır. neçik sassır yazuklı can**
 dwniustinde neçik ıaman şaffır. neçik şaffır ıazukle Gan
tenrı allında. ol nışam taparbiz bitik içindæ bir kez algış
 tenrı allēda. ol nışam taparbis bitik ıındæ bir kez algış
lı kişi yolğa bardı bir frişte anıǵ bile bardı azam bolup. kaçan
 le kyzı ıolğa bardı | bir frişte anıǵble bardı azam bolup. kaean
yoldan barırларıdi utru bir kişi yoluǵtu ıegit dağı astry
 ıoldan bæ barırларıdi utru bir kyzı ıoluchtu ıegit dage astry
körkli kişi kaçan frişte anı ırachtı kördi burnu tumalede
 cörkli kyzı kaean frişte anı ırachtı cördi burnū tumalede
 63^a/10 **yoldan ırak kaçtı. Kaçan ol kişi azti ol frişte ekinçi leldi**
 ıoldan ırach kaeti. Kaean ol kyzı aztı ol frişte ekinē leldi
ol kişi katında. andan sonra. bir kelemen kişi keldi astry
 ol kyzı katinde. andan şongra. bir kelemen kyzi keldi astry
murdar sassıdı ol algışlı kişi kaçan kördi ol keleppenni
 murdar şaffedi ol algışlı kızı kaean kördi ol keleppēni
yoldan kaçtı ol frişte sö ünüp qarşı bardı öpti kuçtı
 ıoldan kaete ol frişte şownup karızı bardı öpti kueti
ol keleppenni azti ol algışlı kişi ekinçi keldi yolğa frişte
 ol k keleppēni aztı ol algışle kyzı ekinē keldi ıolğa frişte
 63^a/15 **katında ol kişi sözledi frişteǵæ. ne kişisen. burun**
 katinde ol kyřı řøřladi řıřtagæ. nekyzıřen. burū
keldi körkli ıegit kişi sen burnug tumaladıǵ yoldan
 keldi cörkli ıegit kyzı şen burnug tumaladıǵ ıoldan
kaçtıǵ kaçan bir murdar sassı kişi keleppen keldi sen
 kařtıǵ kaean bir murdar şaffı kyzı keleppen keldi şen
qarşı bardıǵ öptüǵ kuçtunǵ. andan frişte aytı ol algışlı ki
 karızı bardıǵ öptug kuetug. andan frişte aytı ol algışlı ky
řıǵæ. ol körkli kişi kim sen kördig ol kensi yazukından

- 63^a/20 **3a 3ıgα. ol korklı ky3ı kim ʃen ko_Rdı⁸ ol kenʃı ıafukından**
astrı yaman sassır. anıg canı teŋri allında köpten öldi
 aʃtrı ıaman ʃaʃʃır. anıg Gane teŋrı allenda köpten öldi
ol et üstünde keleppen anıg canı astrı arıtur dağı yakşı
 o¹ et wʃtunda keleppen anıg Gane aʃtrı aretur dage ıac3ı
ygir teŋri allındæ. men azam de vülmen men friştemen
 ygir teŋrı allenda men a3am dewlmē men frıʃtamē
anıg uçun keldim körgüzme sağa neçik sassır yazuklı can
 anıgvēu keldim co_Rguʃma ʃaga neçık ʃaʃʃır ıafukle Gan
teŋri allında kaçan friştæ ol sözni aytı ançaq körünmedi
 teŋrı allenda kaean frıʃta ol ʃøʃne aytı anēak ko_Rūmadı
- 63^a/25 **Arı paulus alay aytır kaçan kişi kensi ağızı bile yazukın aytsa**
 Are paulus alay aytır kaean kyʃı kenʃı ağıʃıbile ıafuchın aytʃa
andan canı arı dağı alğıʃlı bolğay. Tetic salomon alay aytır
 andan Gane are dage alğıʃle bolğay. Tetic ʃalomō alay aytır
kim öz yazukın yazırsa alay bilıgiz kim ol teŋri yoluna
 kim ø3 ıafuchın ıazırʃa alay bilingis kim ol teŋrı ıoluna
aynklanmaz kim kensi yazukın aytsa aytqanda soğra
 ainclāmas kim kenʃı ıafuchın aytʃa aytchanda ʃongra
koysa teŋri anı yarlgagay. Io hannes egir biz aytsaq yazuksuzbiz
 koyʃa teŋrı anı ıarlgagey. Io egırbıs aytʃak ıazukʃuʃbıs
- 63^a/30 **kensimizni aldarbiz dağı kertilik bizdæ yoktur. egir biz ya**
 kenʃımıʃni aldarb^{1s} dage kertelik bıʃda ıoetur. egırbıs ıa
zuqmızni kerti köñül bile aytsaq kim teŋeri cənündæ ol
 ʃukımıʃne kertı congulbile aytʃak kim teŋeri cənūdæ ol
torur teŋri küçlüdür dağı yarlığançludur bizim
 torur teŋrı ku3ludur dage ıarlıganeludur bıʃım
yazuqumuz boşatma dağı barça yamandan arıtma.
 ıazukūmus boşatma dage barēe ıamandan arıtma.
Ieronimus. yazukın aytmasa dağı iuc tumasa kimese
 Ieronim⁹. ıazuchın aytmaʃa dage iuc tumaʃa kimeʃe
- 63^a/35 **bolmağay arı Arı Ambrosius aytır. neçik yara yakşı**
 bolmagay are Are Ambroʃius aytır. neçık ʃaʃa ıara ıacʃı

- bolmaz içindenⁿ temeri çıkmayⁿça alay yazuklı can**
 bolmas iēindā temerī ēikmainēē alay iazukle Gan
- sa † bolmaz arınmaz yazukı çıkmayⁿça. Way sen yazuklı**
 şaw bolmas arinmas iazuke ēikmainēē. Way şen iazukle
- kişi kim sen yazukışnı bu dünyada bir kişiden**
 k131 kimşen iazukvngⁿe bwd budwnıada bır ky3ıden
- yazırırısen. yaşşı bilirsen kim ol céhanda yazınmaz**
 iaz3ırırışen. iacş1 bılırşen kym olGehanda iaz3ınmas
- 63^a/40 **sen**
 şen
- 63^b/1 **uyatursen bir kişiye kensi yazukın aytmağa anda ne**
 Viaturşen bır ky3ıya kenş1 iazukın aytмага anda ne
- uyat bolğay sağa ol köni yargıcı allında. kayda yazukı**
 viat bolgey şanga ol kōnı iargıē1 allenda. kayde iazuchi
- eşitkeyler köktegiler tamuğdağılar. anda bolğay**
 eşıt kaleş kayler kōctagiler tamuchdageler. anda bolgey
- sağa ulu uyat dağı kerti uyat dağı ölüm uyat ol uyat**
 şanga vlu viat dage kertı viat dage ølwın viat ol viat
- 63^b/5 **nemede boluşmağay sağa. erkli erksiz tamuğğa bargaysiz**
 nemeda boluşch magey şanga. erkli erkşıs tamucka bargayşıs
- Arı augustin alay aytır yazuklı kişi kim tiler**
 Are auguştın alay aytır iazukle k131 kim tiler şen~~n~~
- kensi yazukın aytma. neçik teğri tiler dağı seniⁿg canı**
 kenş1 iazuchın aytma. neēık teğrı tiler dage řenīg Gane
- arınğay. ağa kerek tört neme burunⁿ kayğırmağ kerek**
 aringay. aņa kerec tört neme burū kaygır machkerec
- kirti köñül bile kensi yazukunⁿg uçuu ekinçi tilig bile aytmağa**
 kirtı congulbile kenř1 iazuchūguēuu eg ekınēē tılıgbile aytмага
- 63^b/10 **üçünçi erkin bile yazuknı koymağa. törttünçi ne kim ata aytır**
 vēunē1 erkinbile iazuchnı koymağa. torttwnē1 ne kim ata aytır
- iwekun tutmağa. Ambrosius yaşşırağtur bu dünyada erkiⁿ bile**
 iwekun tutмага. Ambroşius jach3ırachtur buddwnıada erkibē
- yazuknı aytmağa. tamuğta dağın kerti yargudæ küç bile**

- ia3uchin aytmaga. tamuchta dagen kerti iar gudā kuēb̄le
aytq̄nça. kim bu céhanda yazuq̄n keçiktirse. tamuq̄ta
 aytq̄nçe ̄. kim buGehanda ia3uchin keli keçiktir̄se. tamuchta
hökkǖm urmaq̄ bile aytırğay ol aña nemedæ boluşmağay.
 hœckū vrmachbile aytırğay ol anga nemedā boluşchmagay.
- 63^b/15 **Sen ağırık kişi kaçan yarağnı hekimge aytmasağ neçik saw**
 Sen ağırıch kı3ı kaean iaragne hakımgā aytmağag neçik şaw
bolğaysen. anığ uçun aythıl atağa kim senig canınga hekim
 bolğayşen. anıgv̄eun aythıl ataga kim şenig Ganınga hakım
senig ağıq̄n senig yazuq̄n. uyalmañgız maña yazuq̄ñgız
 şenig ağırchyn şenig ia3ucyn. vialmāğıs manga ia3ucīgıs
aytma tolmaç bile kaçan men til bilmen ol tolmaç andı borçlutur
 aytma tolmaebile kaean men tıl bilmē ol tolmaē andı bo_{REL}ut^R
ol yazuq̄nı yazzırma neçik ata. kim tenriden q̄orq̄sa
 ol ̄ǣǣ ia3uchnı ia3zırma neçik ata. kim tengriden ko_{RCH}şā
- 63^b/20 **dağı kim köñül bile burun sağışlasa neçik uyat bolğay**
 dage kim congulbile burun şağışlaşā neçik viat bolğay
kim anı burun sağışlasa ol uyalmaz tolmaç bile yazuq̄nı aytma
 kım anı burū şağışlaşā ol vialmas tolmaebile ia3uchnı aytma
ğa. kelir aynadæ aytıñız kensi yazuq̄uğuznı. kim aytmasa.
 ga. kelir aynadā aytingıs kenşı ia3uchugşne. kim aytmaşa.
birsi æynædæ men tilemen eşitme. Barça kişi borçlutur oruçta
 bırşı ǣynadā men til^emen eşitma. Baræ ky3ı bo_{REL}ut^R o_{RUET}a
yazuq̄n aytma dağı tumalma . kim härgildä anı etmese ol
 ia3uchin aytma dage tumalma. kim hargılđā anıetmeşe ol
- 63^b/25 **tenriden dağı papdæn q̄argışludur.**
 teng'den dage papdæn ka^rğışludur.
- Λ
Kim yazuq̄suz kerti köñül bile tenjirniğ yetesin alsa
 Kim ia3uchufu3 kerti congulbile tengirniğ ietefin alşa
anğay bolğay kökdegi tügenmez tirilik. paulus kim
 anag angay bolğay köcdage tugēmes tirilik. paulus kim
yazuq̄ bile dağı arıqsuz köñül bile tenjirniğ yetesin alsa
 ia3uchbile dage arıqşus congulbile tengirni^gk ietefin alşa

- ol sağınur emdi men arimen ol bilmez kim tamuķūğ otun
 ol ƒağınur emdı mē arimē ol bilmes kım tamuchuug otun
- 63^b/30 **aldı dağı tügenmez ölümün aldı. anıg uçun yaķşı keņeş**
 aldı dağı tugēmes ølwmmwn aldı. anıguēū iac3i kengeş
şıñız köñlüñgiz bile egir dağı barisse yazuķuğuz aytın
 3ıngıs congłūgıǵble egır dage barıǵfe ıazuchuguz aytın
ğız yazzırmañız. Kim bilip bir yazuķun teñirniğ yetesin
 gıs ıaz3ırmangıs. Kym bılıp bır ıazuchū tengırnıg ıetefın
alsa. aña yaķşıraķtur ilan alsa kensi ağıznæ. ol ilan boyuna
 alfa. anga iac3ırachtur ilan alfa keñfı ağıfnæ. ol ilan boyna
yamanlıķ etse canına ete almaz. bassa teñri yetesi boyn
 ıamanlıch etfe Ganına ete almas. baǵfa tengrı ıetefı boyn
- 63^b/35 **canın öldürür**
 Ganın øldorur [üç nokta ışaretı]
O siz barıñız yoldan barırsız kelırsız. tanığız da
 O ƒıs bar ıngıs ioldan barırƒıs kelırƒıs. tanıgıs ta da
körünjiz. barmu andı kyn neçik memim kinnim ol sö
 kørwngıs. barmu andı kyn neek memı kinnym ol ƒø
zni ƒristus bugün kıçkırır dağı aytır kaçdan barça ƒristiyanlar
 ƒnı xpc bugū kyekerır dağı aytır chaedan barea c'ƒtianlar
ğa. anıg uçun kerektirbiz ƒristus bile tözme. kim ƒristus bile
 ga. anıgwēū kerectırbıs cr'ƒtusbile tøfme. kım c'ƒtusble
- 63^b/40 **tözmese ol teñirniğ kütö vden köpden kemişşildi.**
 tøfmeşe ol tengırnıg kwtøuden köpden kemişşıldı.
- 64^a/1 **Anıg uçun bugün dağı bu ayda bizge sağınmaķ kerek ƒristus**
 Anıg ueun bugū dage bu ay^{da} bıǵga ƒağınmach kerek xpc
men kinların dağın ölümün kim ol kŷne ol ölümni
 mē kınların dagaen ølwmmwn kım ol kŷne ol ølwmmı
yaķşı sağınma tilese ol ƒristusnuğ sağıttın nedan ƒristus
 iac3ı ƒağınma tileşe ol c'ƒtuǵn^{uğ} ƒağıttın nedan c'ƒtuǵ
tözdi. kereckmbis köñül közi bile baķkeybiz yıyaybiz çöple
 tøfdı. kereckmbıs congul køfıbile ba'keybıs gıgaybıǵ øple
ğaybiz birge kültebegni bağlağaybiz. dağı köñlüğ
- 64^a/5

gaybıs birge kultebeğnı bağlagaybıs. dage conglug
mize qoyğaybiz. ol sağıttan köñlümüz yangay teñirnig
 mıfe coygaybıs. ol şagıttan conglumız ıangay teñirnıg
sö v̇meklikinæ. dağı ol sağıt bolğay anı kalkani barça
 řow^maclıkınæ. dage ol şagıt bolğay anı kalkanı baræ æe
yekler allında ol sağıtlar kim şristus tuttular kinadelar
 iecler allenda ol şagıtlar kım c'ştuş tutelar kınadelar
dağı öldürtiler ol sağıt oltur. kılıçlar. bulowlar sünüler
 dage öldurtıler ol şagıt oltur. kılıelar. bulo wlar şwnular
 64^a/10 **sürükler özge sağıt ne bule tuttular. isi fenerler bile**
 şuruclar øřge şagıt ne bule tuttular. yřy fanarlarbile
çıraqlar bile ne bile anı izdediler baqçada. dağı kensi ka
 ıraklarbile nebile ani yşdedıler baçeada. dage kenşı ka
gisse qorquku titremek*i*. kensi yalbarmaqı bile ol sırt üstün
 gışfe korkuku titremec. kenşı ıalbarmachıbile ol řırtwřtū
de ölükti . dağı kensini qanlı teri frıřtæ kelip öwuti . dağı
 64^a/15 **bardı. dağı bir söz bile barçası yergæ urdı. ekinçi birdi**
 bardı. dage bir řøřbile baræeřı iergæ vrdı. ekınæı birdı
alargæ küç alar anı tuttular neçik yudas öpti dağı
 alarga kwæ alar anı tutular neçik ıudas øptı dage
cuhutlar anı tuttular dağı bağladılar dağı yangağna boyu
 Guhutlar anı tutular dage bağeladılar dage ıāgakna boy
nuna urdılar neçik eltiler anı tört iergiçi allında anı
 nuna vrdılar neçik eltiler anı tørt iergıeı allında an
nas kayp/h/as pylatus et he'odes dağı neçik anı tikmegæ
 nas kayp^has pylatuş t he oıdeş dage neçik anı tıkmaga
 64^a/20 **bağladılar dağı çibuqlar qamçılar anı qattı urdılar**
 bağladılar dage eıbuchlar kameılar ani katte vrdılar
neçik peygamber aytır. Tabanından tebessine degri heç
 neçik paygambar aytır. Tabanından tebeşşine degri hee

- bütün yok edi teni barça yaraydı. tükürmek kamış**
 bwtwn ıochadı teni baræe ıaraydı. tukurmak kamiş
- lar örkenler kaç kadağlar sünü tigenek tacı kay**
 lar ørkenler chæe chadaklar řwnw tıgenek taGe kay
- sını başına urdılar çö vğüçler neçik söktiler elik**
 şenı başchina vrdılar eowgueler neıık řøktiler elık
- 64^a/25 **lediler neçik kaç üstü^{ndæ} kerdiler. dağı öldür**
 ladiler neıık chæe wřtūda ker^{dı}ler. dage øldur
- diler et cetetera**
 diler t cetetera
- Atamız kim köktæ sen. algışlı bulsun seniñ atıg kel**
 Atamıs kım köcta şen. algışle bulşun řeniñ atıg kel
- sin seniñ hanlıķın. bulsunⁿ senig tilēmęin neçik kim kökte**
 şın řeniñ hanlechın. bulřū şeniğ tilēmęın neııkkım köcta
- allay yerdæ. kündegi ötmæki^mmizni bizgæ bugün bergil.**
 alley ıerda. kundegı øtmækīmıřnı bışga bugun bergıl.
- 64^a/30 **dağı yazuqlarımızni bizge boşşatqıl. neçik biz boşşattır**
 dage ıazuqlarımışne bışga boşşatkıl. neıık bıs boşşattır
- biz bizgæ yaman etkenlergæ. dağı yeknik sınamæķınæ**
 bıs bışga ıaman etchenlerga. dage ıecnık řınamækına
- bizni ķu vurmağıl. bassa barça yamandan bizni kuthargıl amenⁿ**
 bışnı kuurmagıl. başşa baræe ıamandan bışnı kuthargıl amē
- Sö vünçlü bolğıl maria soyurgamak bile tolusen bey tegri**
 Søunelu bolğıl maria řøıurgamachbile tolufen bey tengrı
- seniñ bile. barça katunlar arassındæ algışlæ sen dağı**
 şeningbile. baræe katunlar arařřındæ algışla şen dage
- 64^a/35 **algışlı iemız köcsugde Yesus ķristus amen**
 algışle ıemış köcşugde ıhċ xpċ amen
- 64^b/1 **Nota quod ista diccio lar addita uerbis. uel nominibus. uel pronominibus uel participiys**
 Nō φ ışta dicco lar addıta u'bis l noıb . l pnoıb ũl partıtıpışs

in quocumque casu. uel tempore. uel modo terminantibus in a ut бага. facit pluralem

in quocumque casu. uel tempore. uel modo terminantibus in a ut бага. facit pluralem
numerus verbi gracia v kişi est homo. sed kişiler sunt homines. Tis est dens
numerus verbi gracia vt kısı est homo. sed kişiler sunt homines. Tis est dens
sed tişler sunt dentes exemplum sit verbo. Tattar est gustat. sed tattarlar est
sed tıslar sunt dentes exemplum sit verbo. Tattar est gustat. sed tattarlar est

64^b/5 **gustat hoc tatum e itelligedm solu i verbis ttie psone qa pma**

guştat hoc tatu e itelligedm şolu ı verbıf ttie pşone qa pma
et secunda habet aliam regulam sicut <t> infra dicitur
et secunda habet aliam regulam sicut <t> infra dicitur

Nota quod ista dicio. aşru. facit superlatiuum tam in nominibus quam in verbis preponendo

Nota quod ista dicio. aşru. facit superlatiuum tam in nominibus quam in verbis preponendo

eam. sicut verbi gracia  ara est nigrum. sed aşru  ara est nigerrimum. et tatlı
eam. sicut verbi gracia cara est nigrum. şed aşru kara eşt nigerrimum. et tatlı
est dulce sed aşru tatlı est dulcissimum. et sic est de uerbis. exemplum tilermen
est dulce sed aşru tatlı est dulcissimum. et şic est de uerbis. exemplum tilerme

64^b/10 **est volo sed asru tilermen est magis volo. et s zlernen est loquor sed asru**
est volo sed aşru tiler n est magis volo. et ş zler n est loquor sed aşru
s zlernen multum magis loquor. et sic omnibus alijs uerbis et nominibus
 zler n multum magis loquor. et şic omnibus alıys uerbıf et nominibus
infallibiliter

infallibiliter

Nota quod ista dicio. rac. uel /dicio/. rec. postposita nomini positio facit c 

Nota quod ista dicio. rac. uel /dicio/. rec. postposita nomini positio facit c 

pertum sicut hic  ara est niger. sed  arara . est nigrior.  attı

pertum sicut hic kara est niger. sed cara rac. est nigrior. kattı

64^b/15 **est dur s. sed  attıra  est durior. t z est rectus sed t z rec rectior**

est dur s. sed kattı rac est durior. tv z est rectus sed tv z rec rectior

quando autem debeat adi. rac. uel rec. non est regula firma

quando autem debeat adı. rac. uel rec. non est regula firma

Nota quod ista dicio. kibi. addita alicui nomini denotat aliqui si

Nota quod ista diccio. kibi. addita alicui nomini denotat aliqui si
militudinem vt toņuz est porcus sed toņuz kibi est sicut porcus
 mīlitudinem vt tongus est porcus sed tongus kibi est sicut porcus
Nota quod ista diccio çi. addita alicui noini fac nomen magistrale illius
Nota quod ista diccio ε1. addita alicui nomini fac nomen magistrale illius
 64^b/20 **rei quam significat illud nomen cui additur sicut verbi gracia ötmek**
 rei quam significat illud nomen cui additur sicut verbi gracia øtmek
est panis sed ötmækçi est ille qui facit panem çekmen est pannus sed
 est panis sed øtmækε1 est ille qui facit panem εekm̃ est pannus fed
çekmençi est qui facit panum et sic de similibus
 εekm̃ε1 est qui facit panum et sic de similibus
Nota quod ista diccio. lic. addita nomini concreto facit illud abstractum sicut
Nota quod ista diccio. lic. addita nomini concreto facit illud abstractum sicut
verbi gracia eygi est bonum sed egilik est bonitas. қара est nigrum sed
 verbi gracia eıgı est bonum sed egilic est bonitas. kara est nigrum sed
 64^b/25 **қаралық est nigredo. bir est vnus sed birlik est vnitas көнү est iustus sed**
 karalık est nigredo. bir est vnus sed birlıc est vnıtaş kōnv est iustus sed
көнүлік est iusticia et sic de singulis aliquando tamen ponitur luc. uel lic.
 kōnulic est iusticia et sic de singulis aliquando tamen ponitur luc. uel lic.
Nota quod ista diccio. maқ. addita secunde personæ imperatiui modi
Nota quod ista diccio. mak. addita secunde personæ imperatiui modi
facit nomen deriuatum nomen autem deriuatm appello illud quod descendit
 facit nomen deriuatum nomen autem deriuatm appello illud quod descendit
a uerbo. sicut comestio a comedendo bibicio a bibendo oracio ab orando verbi
 a uerbo. sicut comestio a comedendo bibicio a bibendo oracio ab orando verbi
 64^b/30 **gracia oltur est sede sed olturmak est sessio. tur est sta uel surge sed turmaq**
 gracia olt^R est sede sed olt^Rmak est sessio. tur est sta uel surge sed t^Rmak
est stacio uel surreccio et sic de alijs
 est stacio uel surreccio et sic de alijs
Nota quod ista diccio. mæ facit interrogacionem interpositam <persona> inter uerbum
 et nomen
Nota quod ista diccio. mæ facit interrogacionem interpositam <persona> inter
 uerbum et nomen

in omni modo tempore persona sicut verbi gracia **bilirsen est scis sed **bilirmæsen** est scis tu**

in omni modo tempore persona sicut verbi gracia bılırsen est scis sed bılırmæsen est scis tu

tilersen tu uis sed. **tilermæsæn uis tu et sic de alijs**
lerfen tu uıf sed. tılermæfan uıf tu et sic de alijs

65ª/1 **Nota quod ista dicio. **sis** addita alicui nomini denotat priuacionem illius nominis**

Nota quod ista dicio. fıf addita alicui nomini denotat priuacionem illııf nominis sicut verbi gracia. **baş. est caput. sed **başsız** est sine capite. **el.** est manus sed **elsız** est sine**

sicut verbi gracia. bas. est caput. sed başfıf est sine capite. el. est manus sed elfıf est sine

manu **tız est genu sed **tışsız** est sine. genu **tış** est dens sed **tışsız** est sine dente**
manu tız est genu sed tızfıf est sine. genu tıs est dens sed tısıfıf est sine dente
et sic de alijs
et sic de alijs

65ª/5 **Nota quod ista dicio. ke[z > s]. addita numeris denotat vicem sicut uerbi gratia **bir** est vnum sed**

Nota quod istā dicio. ke[3 > f]. addita numeris denotat vicem sicut uerbi gratia bir
est vnum sed

bir kez est semel et sic de duobus tribus per totum numerum infailibiliter
birkef est semel et sic de duobus tribus per totum numerum infailibiliter

Nota quod de aliquo uerbo non habetur nisi tercia persona presentis indicatiui modi

Nota quod de aliquo uerbo non habetur nisi tercia persona presentis indicatiui modi numeris singularis que semper finitur in er et per sub traccionem et adicionem fit prima et secunda

numeris singularis que semper finitur in er et per sub traccionem et adicionem fit prima et secunda

persona et numeri pluralis in quolibet modo et tempore sicut per infra scriptas regulas declara

persona et numeri pluralis in quolibet modo et tempore sicut per infra scriptas regulas declara

65ª/10 **tur. sed anteuam regule ponantur primo quem ordinem tenebo proponam videdum**

tur. sed anteuam regule ponantur primo quem ordinem tenebo proponam videdum
est primo quomodo m illa tercia persona fit prima et secunda. secundo quomodo fit numeri pluralis

est primo quomodo m illa tercia persona fit prima et secunda. secundo quomodo fit numeri pluralis

tercio quomodo uariatur per modos quarto quomodo distinguntur per tempora quinto quomodo ista

tercio quomodo uariatur per modos quarto quomodo distinguntur per tempora quinto quomodo ista

talia uerba fiunt negatiua ET dico primo quod ista tercia persona sicut

talia uerba fiunt negatiua ET dico primo quod ista tercia persona sicut

id est wlt id est loquitur id est scit id est vadit

id est wlt id est loquitur id est scit id est vadit

65ª/15 **est tiler sözler bilir barır fit prima per istam dictionem. men. ad**

est tiler şöler bılır barır fit prima per istam dictionem. men. ad

id est volo loquor scio vado

id est volo loquor scio vado

dendo sicut tilermen sözlermen bilirmen barurmen. et cetera est que men idem

dendo sicut tilerñ şölerñ bılırñ barurñ. et cetera est que men idem

est quod ego. Et fit secunda persona per adicionem. istius dictionis sen. quod est tu.

est quod ego. Et fit secunda persona per adicionem. istius dictionis sen. quod est tu.

id est scis id est vadis

id est scis id est vadis

65ª/20 **tilersen. id est vis. sözlersen. id est loqueris bilirsen barursen et hoc intelligitur**

tilerfen. id est vis. şölerfen. id est loqueris bılırfen barurfen et hoc intelligitur

in presenti tempore indicatiui modi. ET Secundo fit numeri pluralis. per istas dictiones

in presentı tempore indicatiui modi. ET Secundo fit numeri pluralis. per istas dictiones

biz id est nos. siz. id vos et lar que faciunt semper pluralem numerum verbi gracia tiler

bīf id est nos. fīf. id vos et lar que faciunt semper pluralem numerum verbī gracia
tiler

id est wlt tilerbiz est volumus sōzler est loquitur sed sōzlerbiz est loquimur.

id est wlt tilerbis est volumus fōzler est loquitur sed fōzlerbīf est loquimur.

Sic est de secunda tiler est wlt sed tilersiz est wltis sōzler est loquitur sed sōz

Sic est de secunda tiler est wlt sed tilerfīf est wltis fōzler est loquitur sed fōz

65^a/25 **lersiz est loquimini. Sic est de terci persona bilir est scit sed bilirler sciunt**

lerfīs est loquiminī. Sic est de terci persona bīlr est scit sed bīlrler sciunt

barır est vadit. sed bareurler vadunt. et hoc est intelligendum in

barır est vadit. sed bareurler vadunt. et hoc est intelligendum in

presenti tempore indicatui modi. Et nota quod ad maiorem expressionem deno

presenti tempore indicatui modi. Et nota quod ad maiorem expressionem deno

tandam aliquando preponuntur et preter ponuntur iste dicciones sicut hic men

tiler

tandam aliquando preponuntur et preter ponuntur iste dicciones sicut hic men tiler

id est ego uolo. sen tilerfen. tu uis. ol est ille vnde dicitur ol. tiler id est ille

id est ego uolo. fen tilerfen. tu uis. ol est ille vnde dicitur ol. tiler id est ille

65^a/30 **wlt. ol bilir ille scit et eciam in plurali biz tilerbiz nos volumus**

wlt. ol bīlr ille scit et eciam in plurali bīz tilerbis nos volumus

siz tilersiz vos In terciia persona non est consuetudo quod preponatur

fīf tilerfīf vos In terciia persona non est consuetudo quod preponatur

tamen siquidem vellent preponere possent dicere aḡlar tilermen id est illi volunt

tamen siquidem vellent preponere possent dicere anglar tilerm̃ id est illi volunt

quia aḡlar. est. illi. terciio quomodo uariatur per modos dicendum est primo

quia angler. est. illi. terciio quomodo uariatur per modos dicendum est primo

quomodo sint modi imperatui secundo quomodo indicatui que talis ordo

requiritur

quomodo sint modi imperatui secundo quomodo indicatui que talis ordo requiritur

65 ^b /1	Intelligo	—	Anḡlarmen	Non intelligo	Anḡlaman
	Intelligo		Anḡlarm̃	Nō īelligo	Anḡlaman
	Intelligis	—	Anḡlarsen	Anḡlamazsen	
	Intelligis		Anḡlarfē	Anḡlamafēn	
	Intelligit	—	Anḡlar	Anḡlamaz	
	Intelligit		Anḡlar	Anḡlamas	

et plurale	Intelligimus	Anɣlarbiz	Anɣlamazbiz
et plurale	Intelligim ⁹	Anɣlarbı3	Anɣlamaɣbı3
65 ^b /5	Intelligitis	Anɣlarsiz	Anɣlamazsiz
	Intelligıtıs	Anɣlarɣıs	Anɣlamaɣɣıs
	Intelligunt	Anɣlarlar	Anɣlamazlar
	Intelligūt	Anɣlarlar	Anɣlamaɣler
ipto	Intelligebam	Anɣlarædæm	Anɣlamazædæm
ipto	Intelligeבָּ	Anɣlarødæm	Anɣlamaɣødæm
	Intelligebas	Anɣlar ædınɣ	Anɣlamaz edınɣ
	Intelligebas	Anɣlarødınɣ	Anɣlamaɣedınɣ
	Intelligebat	Anɣlar edi	Anɣlamaz edi
	Intelligebat	Anɣlar edý	Anɣlamaɣedy
65 ^b /10	et plr Intelligebtis	Anɣlar ędik	Anɣlamaz edik
	et plr Intelligebtıs	Anɣlar ędik	Anɣlamaɣedik
	Intelligebamus	Anlar ędınız	Anɣlamaz edınız
	Intelligebatısm ⁹	Anlar ędene3	Anɣlamaɣedene3
	Intelligebant	Anɣlar ędiler	Anɣlamazlar edi
	Intelligeבָּת	Anɣlar ędylar	Anɣlamaɣlar edy
	Intellexi	Anɣladım	Anlamadım
	Intellexı	Anɣladım	An ⁹ lamadım
pto	Intellexisti	Anɣladıɣ	Anɣlamadıɣ
pto	Intellexıstı	Anɣladıɣ	Anɣlamadıɣ
65 ^b /15	Intellexit	Anɣladı	Anɣlamadı
	Intellexıt	Anɣlady	Anɣlamadı
etpl	Intelleximus	Anɣladık	Intelligerem
edim			Anɣlaɣay
etpl	Intellexım ⁹	Anɣladyk	Intelligerē
edim			Anɣlagay
	Intellexistis	Anɣladıɣız	Intelligeres
			Anɣlaɣay
edıɣ	Intellexıstıs	Anɣladıɣı3	Intelligeres
edıɣ			Anɣlagay
	Intellexerunt	Anladılar	Intelligeret
edi			Anɣlaɣay

	Intellexerūt	Anladılar	Intelligeret	Anılagay
edy				
preterito edik	Intelleram	Anılamış edim	Intelligeremus	Anılagay
preterito edik	Intelleram	Anılamış edī	Intelligerem ⁹	Anılagay
65 ^b /20 plusquam	Intellexeras	Anılamış edin	Intelligeretis	
Anılagayediniz				
plusquam	Intellexeras	Anılamış edin	Intelligeretış	
Anılagayedeniz				
perfecto	Intellexerat	Anılamış edi	Intelligerent	
Anılagayediler				
perfecto	Intellexerat	Anılamış edı	Intelligerēt	
Anılagayediler				
bolıay edim	Intellexeramus	Anılamış edik	Intellexissem	Anılamış
	Intellexeram ⁹	Anılamış edik	Intellexıssē	Anılamış
bolıay edim				
bolıay edin	Intellexeratis	Anılamış ediniz	Intellexisses	Anılamış
	Intellexeratis	Anılamış edigiz	Intellexışfes	Anılamış
bolıay edin				
bolıay edi	Intellexerant	Anılamış ediler	Intellexisset	Anılamış
	Intellexerāt	Anılamış ediler	Intellexışfet	Anılamış
bolıay edy				
65 ^b /25 futuro	Intelligam	Anılagaymen	Intellexissemus	Anılamış
bolıayedik				
futuro	Intelligā	Anılagaymen	Intellexışfem ⁹	Anılamış
bolıayedik				
bolıayediniz	Intelliges	Anılagaysen	Intellexissetis	Anılamış
	Intelliges	Anılagayfen	Intellexışfetis	Anılamış
bolıayedeniz				

	Intelligēt	Anḡaḡay	Intellexissent	Anḡlamış
bolḡaylar	Intelligēt	Anḡlagay	Intellexiſſēt	Anḡlamış
bolḡeyler				
et plr	Intelligem^{us}	Anḡlaḡaybiz fu-	Intelligam	Anḡlayım
et plr	Intelligem ⁹	Anḡlagaybı3 fu-	Intelligā	Anḡlaım
	Intelligētis	Anḡlaḡaysiz turo	Intelligas	Anḡlaḡıl
	Intelligētis	Anḡlagayfıf turo	Intelligas	Anḡlagıl
65 ^b /30	Intelligent	Anḡlaḡaylar	Intelligent	Anḡlasun
	Intelligent	Anḡlagayler	Intelligent	Anḡlaſvn
ipra	Intellige	Anḡla	Intelligam^{us}	Anḡlalım
vel Anḡlalnḡ				
ıpra	Intellige	Anḡla	Intelligam ⁹	Anḡlalem
uel Anḡlalenḡ				
	Intelligent	Anḡlasun	Intelligentis	Anḡlanız
	Intelligent	Anḡlaſun	Intelligentis	Anḡlane3
et plr	Intelligam^{us}	Anḡlalum vel anḡ	Intelligent^{ant}	Anḡlasonlar
et plr	Intelligam ⁹	Anḡlalvm uel anḡ	Intelligā	Anḡlaſonler
		laluk	sic coiuc	
		laluk	ſic coiuc	
65 ^b /35	Intelligite	Anḡlanız		tivo
	Intelligite	Anḡlangı3		tiu0
	Intelligent^{ant}	Anḡlasınlær	Intellierem	Anḡlasam
edi				
	Intelligāt	Anḡlaſınlær	Intellierem	Anḡlaſam
edi				
futo	Intelligito	Anḡlaḡaysen	Intelligeres	Anḡlasan
edi				
futo	Intelligito	Anḡlagayſen	Intelligereſ	Anḡlaſen edi
	Intelligitote	Anḡlaḡaysiz	Intellieret	Anḡlasa edi
	Intelligitote	Anḡlagayfıf	Intellieret	Anḡlaſa edi
			Intelligermus	
Anḡlasah edi				

				Intellig'mus
	Anılaıah edı			
65 ^b /40				Intelligeretis
	Anılasannız			
				Intelligeretıf
	Anılaıannız			
	Anılasalar edı			Intelligent
				Intelligent
	Anılaıalar edı			
66 ^a /1	futur o	Anılarbolsan		
	futuro	Anılarbolıan		
	Intellexero	Anılarbolsam	Ancora	lenger
	Aquilo			
	Intellexero	Anılarbolıam	Anco _{RA}	lenger
	Aquılo			
	Intellexeris	Anılarbolsa	amplum	kent
	tornaıçı			
	Intellexeris	Anılarbolıa	amplū	kent
	to _{RA} nakxı			
	Intellexerit	Anılarbolsaı	Anphora	bardaı
	Intellexerit	Anılarbolıak	Anpho _{RA}	bardac
66 ^a /5	Intellexerimus	Anılarbolsa^ıgız	Angulus	bulun vel
	muıus			
	Intellexerıı ⁹	Anılarbolıāgız	Anguluı	bulun l
muıuı				
	Intellexeritis		Anınus	koz
	men			
	Intellexerıtıı		Anınuı	koı
	m			
	Intellexerınt	Anılarbolsaelar	Alienus	yat alienor
yat bolur				
	Intellexerıt	Anılarbolııalar	Alienuı	jat alienor
yat bolur				

	Intellexerim	Anıladı^m eşe	Alius	özgæ
	Intellexerim	Anıladı eşe	Alius	özga
	Intellexeris	Anıladıñ eşe	Annus	yıl
	Intellexeris	Anıladıñ eşe	Annus	yl
66 ^a /10	Intellexerit	Anıladı eşe	Anticus	abışka.
vet^{us} eski				
	Intellexerit	Anıladı eşe	Antic ⁹	abıska. vet ⁹
eşkı				
	Intellexeim^{us}	Anıladıñ eşe	Anus	kırtka ölüm
ertegi				
	Intellexeim ⁹	Anıladuc eşe	Anus	kurtka olım
ertegi				
	Intellexeritis	Anıladıñuş eşe	Anulus	yusuk
	Intellexeritis	Anıladıñuş eşe	Anuluş	juşuk
	Intellexerit^{nt}	Anıladıñar eşe	Arcus ya	arcum tendo
ya kırar^{men}				
	Intellexerit	Anıladıñar eşe	Arcus ja	arcū tēdo ja
kurarmñ				
	Gerundium Intelligendo	Anılar egeç	Astalogus	yulduzçı
	Gerundium Intelligēdo	Anılar egee	Astalogus	julduzçı
66 ^a /15	Infinitiuo Intelligere	Anılamağa	Auarus	
	kızgançı			
	Infinitiuo Intellig'e	Anılamaga	Auarus	kızgançı
secundum istam declinationem potes de			Aws	ulu ata
secundum istam declinacōem potes de			Aws	vlu ata
clinare omnem declinationem			Awunculus	Ananıñ
ağası				
	clinare omnem declinacōem		Awuncul ⁹	Ananıñ ağası
	Angelus	Friştæ	Azinus	eşek
	Angelus	Frişta	Azinus	esek
	Anima	tın vel can	Azimus	kemeç
	Anima	tın ul Gan	Azinus	kemec
66 ^a /20	Animal	tınlewwar	Absconditus	yazunmış
kizlenmiş				

	Anímal	tínlewwar	Abscōit ⁹	jařunmís
kıřlēmıř				
	Auis kus		Abissus	tutķın
	Auis kus		Abiss ⁹	tutken
	Aquila	ķara ķuř	Aptus	yaroǵlı
	Aquila	kara kus	Aptus	ıaroǵlı
	Albus	ah	Aries	ķoķķar
	Albus	ah	Aries	køekar
	Ala	hanat	Ars	al
	Ala	hanat	Arş	al
66 ^a /25	Alapa	çaplatmak	Arena	ķum
	Alapa	çaplatmak	Arena	kum
	Altum	beyk	Aranea	böǵ
vomer				
	Altum	beyk	Aranea	böǵ
vomer				
	Accipiter	ķarçaġa	Ager	tarloǵ
saban tem				
	Accipiter	karçaga	Ager	tarloǵ şaban
tem				
	Aura mala	yaman şakun	Agricola	sabançı
	ır			
	Aura mala	yaman şakun	Agricola	şabançı
	ı			
	Amarus	açı	Aratura	saban yeri
	Amarus	açı	Aratura	şaban ıeri
66 ^a /30	Amarificor	açıġanurmen	Area	ındır
	Amarífico _R	açıġanurmen	Area	ındır
	Acetum	sirke	Arka	sunduķ
es çolun				
	Acetū	şirke	Arka	şuduk
es çolun				

	Acutus	. acuo. bilermen	Arma	sag
	stangum			
	Acutus	ítí. acuo. bilermen	Arma	şag
	stangū			
	Acus	ine. temen. çı v̇alduz	Aurora	
	tanşsara tuç			
	Acus	íne. temē. eialduz	AuroRA	tanşşara
	tue			
	Amicus	dost	Ascella.	ķoltuķ
	calips			
	Amic ⁹	doşt	Ascella.	coltuc
	calips			
66 ^a /35	Amasia	ķuma	Auricalcum	yez
	kürkç<i>i</i> vel			
	Amaşia	kuma	A ^u ricalcū	ieş
kurk ^e vel				
	Aduersarius.	tüşman	Accidiosus:	kahal bo
	Aduersarius.	tusman	Accıdıosus:	kahal bo
	Amigdalum	badam	Acusator	çaķuçı
	Amıgdalum	badam	AcuşatoR	εak ^u εı
	Ancilla	ķara v̇aş	Aiaz	serenum
	Ancilla	karauas	Aıaş	serenū
			estas yain	ver yaz
			estas jaín	ver jaş
66 ^a /40			autumnus	kvzun
			autūnus	kvşun
			hiem	
			hiem	
66 ^b /1	Aper kaban		Accidia gahalluk	
	aper kaban		accıdıa gahalluk	
	Aier salkun		negliens. osal.	
	Aier şalkun		negliēs. oşal.	
	Auster teniz yeli		Invidus bağıl kişi	

	Auster teniz ieli	Invidus bagıl kisi	
	Balsamus balsanian	Ira. öpkæ	
	Balsam ⁹ balŋanian	Ira. øpkα	
66 ^b /5	bolus tovrām	odium kek	
	bolus tovrām	odium kek	
	botrus salķum	Vindicta öç	
	botrus fał ƣalkum	Vindicta øε	
	bibulus esriķi	Vindicator öç alģuči	
	bibulus eƣriķei	Vindicator _R øε alģuei	
	balneum yılı teped us	Habes tu materiam. kerek	
	balneū jyly teped ⁹	Habes tu materiam. kerek	
	buccella kesek : til m	yaroŋ barmu	
	buccella kefec: tili	yaroŋ barmv	
66 ^b /10	baptisterium. lahan	Respectu ār kōræ	
	baptiste' iū. lahan	Respectu aar kō _R α	
	bitumen siris	Venialia peccata keçer	
	bitumen ƣiris	Venialia peccata keeer	
	Principium. evel	çaklı yazık	
	Principium. aŋal	εaklı jaɣık	
	fidelis vel fidus inaķ	Confiteor künermen	
	fidelis vī fidus jnak	Confiteor _R kvnermē	
	virtus erdem	Habituacio per exercitium	
	virt ⁹ erdem	Habituacio p exerciciū	
66 ^b /15	moricrat us kılıhlı	ytmæ	
	moricrat ⁹ kılıhlı	ytma	
	disciplinat us	exercearis idmælægil	
	disciplinat ⁹	exercearis idmałægıl	
	paciencia tözümlük	prodidit ayğakladı	
	paciencia tōɣvmlvk	pɣidit aygakladı	
	obediens cum legi törægæ yogoidir	detractor vel suzurro uşah	
	obediēs c̄ legi tō _R αğα jogoidir	detractor _R vī suzurro usah	
	Castitas boy aruŋlıhı	comminutum uşaldı	çı
	Caŋtitas boy aruŋlıhı	cōminutū usaldı	εı

66 ^b /20	Utique ɛlbeti Vtɪqí ɛl etɪ Difficulter yobap Difficultere jobap Genitrix tu v urğuçı vel tu v urdaçı Genítrix tuurgueɪ ṽl tuurdaɪ Illicitum haram Illicitū haram licita hallal lícita hallal	q abul eter ratu m tenet kabul eter ratū tenet Yolu nn i köndergil sen Jolūnı kondergıl fen s övgə n çə tilegə n çə ʃøvǵānɛɑ tıleganɛɑ secundum beneplacitu m tuu m ʃcd̄m b̄nplacitū tuū sen büsrægə n çə fen bvʃraganɛɑ
66 ^b /25	superbia ö cten lik ʃupbɪɑ öctɛlik Superbus ö ctem Supb øctem Auarus təməker Auarus taməker Auaricia təmə Auaricia tamə Luxuria boy suqlu kı Luxurıɑ boy ʃuklukɪ	Sin quod tu approbas Sın φ tu approbas Yöpsəngə n çə Jöpʃanganɛɑ acceptauit b üssærædi acceptauít bvʃʃʳadı manifestauit bel girti manifeʃtauít be ^l girtı voluntas t ilek volūtas tilek
66 ^b /30	Gulosus boğuz g ur Guloʃus boguzgur	d abit ur ber ilgəy dabit _R berılǵay s ö v ündirgi ç im para clitu m ʃøvndırgıɛim paraclitū illiciti qis s prenistis ıllicitıqıʃ ʃprenıʃtıs q oşşıçı vel ʃeyr dictator kossıɛɪ vl seyr dictato _R tesinf etti dictauit teʃinf etti dictauít q ayma kerekimizdə utru qayma kerekımızda utru kelgil
66 ^b /35		

		kelgıl	
67 ^a /1	tengrini söv̇gil barça üstündæ tengrini j̇övgıl barea v̇ftundæ iures nomen dei tui in anum iures nom̄ dei tui ī anū non per tengriniḡ atı bile ant içmægıl nō p̄ tengrining atı bile antiemægıl sanctifica sabata sanctifica sabata	differentia tefferiyk differētia taffariyc ol kelgæli vel ol ol kelgalı v̄l ol kelgænden kelgādan f̄en̄ra beri postquam berı poſtquam	
67 ^a /5	ulu künni avurlağıl vlu kunnı avurglagıl ataḡnı anaḡnı hörmätlegil ataḡnı anaḡnı hormetlegil kişini öltürmegil kısını öltvrmagıl	mens koḡlu mēs chcoḡlu mahsit intentio mahſit itētō eygi keytgæ eygı keytgæ köenmedim bonis konēmadım bōis indumentis non sum īdumētis nō sū	
67 ^a /10	oğur bolmağıl ogur bolmagıl hersek bolmağıl herfek bolmagıl yalğan tanıhlık bermegil jalğan tanıhlık bermagıl özgæ kişiniḡ nemæsi suhlanmağıl özgæ kısiniḡ nemæſi ſuhlāmagıl	delectatus delectat⁹ concupiscētia suḡlık cōcupiscētia ſuḡlık utile azıklı utile azıklı valde vtilitatis est kövsı pectus køvſı p^{ct}⁹	
67 ^a /15	sev̇gil seniḡ karındaşın seniḡ kibi ſev̄ gıl ſeniḡ karīdasın ſ eniḡ kibi kü vezlü bolmağıl	azıklı bar vtilita	

	kue3lu bolmagıl		a3ık1 bar vtılıta
	superbia		tis est
	supbia		tıs est
	künüçi		azıhgæ teyiptur. perve
	kvnveı		a3ıhgα teyptur. pve
	Invidia		nit
	Invidia		nıt
67 ^a /20	öpkelmekçi		
	øpkelmekε1		
	Ira		
	Ira		
	eninçæç	bolmagıl	offeras. teyışkil
	enıneæ	bolmagıl	offeras. teyskıl
	accidia		
	accıdıa		
	kızgançı		Negæ tabunırsen
	kızganε1		Negα tabunırſen
67 ^a /25	auricia		ad quod adoræs.
	aurıciıa		ad φ' adoraς.
	boğuzgur		essirgegıl compatıaris
	bogu3gur		eſſırgagıl patıarıs
	gula sus		
	gula ʃus		
	hersegçi		seni essirgermen
	herſegε1		ſenı eſſırgermē
	luxoriosus		compatior te
	luxurı sus		patıoR te
67 ^a /30	çaķuçı	kuvnçi	essirgeredim compatiebar
	εakuε1	kuvneı	eſſırgaredım patıeb
	acusasator	invidus	
	acuſaſator	ıvıd ⁹	
	detractor	uſaķçı	variatus türlüendi
	dtctoR	usakeı	varıat ⁹ tvrlendı
	erseklik	luxuriousus	öz özündæn tu vurdım

	erfeklík luxurious ⁹	ø3 ø3vndan tuurdím
	murrantlık idem	dey dek dep deo
	murrātlık ıdē	dey dek dep deo
67a/35		dürüst teñridæn devero
		druſt teñridæn deve'o
		altındæ vel yargulap
		altında vī jargulap
67b/1	a alelína	
68 ^a /1	boş sayfa	
68 ^b /1	boş sayfa	
69 ^a /1	boş sayfa	
69 ^b /1	ave uçmaǵnıñ qabaǵı tirilikniñ aǵaǵı	
	ave vemaǵnıñ kabagı tırılıknıñ agaǵı	
	yemişşin bizgæ teyirdiñ Yesusnı qaçan tu vurdunñ	
	jemişşin bıǵa teyirdiñ Iħcne kaean tuurdūñ	
	Ave maria kim bizgæ tu vurdunñ bu cahanda	
	Aue maria kī bıǵa tuurdūñ bu Ga ^{ch} handa	
	anı kim teñri tu vırur psalmo neçik ayıpturur	
	anı kım teñrı tuurur p ^o s neçik ayıpturur	
69 ^b /5	desiderium per clamasti	
	desideriū p clamaſtı	
	Ave kız kim küsænç özæ kıçkırap sen teñrigæ	
	Aue kızı kım kvſaŋe ø3a kiekerıp ſē teñriga	
	graciam adepta audita es	uniusti
	grām adepta audita es	vnıustı
	soyurgatıp işittirdiñ sözün teñrigæ biriktirdiñ	
	ſoıurgatıp ıſittirdiñ ſøſın teñga bırıktirdiñ	
	Ave maria canıñnı yarıtı ata nurı	
	Aue maria Ganıñnı yarıtı ata nurı	
69 ^b /10		salutis
		ſalutſ
	yüzüniñ yarıklılığında bizgæ teyir oñlık nişæn	
	yv3vniñ jarıklılığında bıǵa teyir oñlık nısā	
	domus eius	refugium
	dom ⁹ ei ⁹	refugiū

Ave teŋriniŋ sen övi yazuklıniŋ sığınçı kuttu ol

Aue teŋriniŋ ŋen övı yazuklıniŋ ŋiginıeı ^{ol} kutt^v
refugit \ ^{lur}
r^efugit \ ^{lur}

69^b/15 **saŋa kim kertlep kim sığınır yek tüşmanden ol**
ŋanga kım kertlep kım ŋiginır jek tu mādē o

noste infirmitatis medela
nrē infirmitatis medela

Ave *kristusniŋ* anası ağırıkı**m**mızniŋ tımarı

Aue xp̄cniŋ anaŋı ağırıkı̄mıŋniŋ tımarı

sana **mesticia** **discedere.**
ŋana mesticiā dıŋcede.

ağırığımmızniŋ oŋaltgıl ŋaygımızniŋ **sen** tarŋat**g**

ağırığımıŋniŋ oŋaltgıl ŋaygımıŋniŋ ŋē tarŋat

69^b/20 **intimum** scrutatus ac ıl
İtimum scrutat⁹ ac ıl

Ave maria içrihin teŋri tıntıæsæ han**n** boyıŋ

Aue maria ierihın teŋri tıntı̄ŋa hā boyıŋ

ac **venerandus**
ac venerad⁹

barçalardan**n** artuŋ arı seni tabubtur han**n** sili

barealardā artuk arı ŋeni tabubtur hā ŋılı

filius **volens**
filius volens

69^b/25 **Ave kız ki**mniŋ oğulı bizni tiley yarlı boldı

Aue kızı kīniŋ oğulı bıŋnı tiley jarlı boldı

omnia possesor
omnia possesor

kökni yerni yarataçı barçalarnı erksindeçi

kōknı jernı jarataeı barealarnı erk̄ŋindeeı

que nos extraxisti
q̄ nos extraxıŋtı

ave bizni çıŋaruptur**g**an ölümniŋ ŋabakından

ave bıŋnı eıgarupturgā øl̄vniŋ kabakından

69^b/30 **si**yonda biz **kim** turalım öygünç ırın sâ ayt**tal****m**

ŋyonda bız kī turalım øygvne írın ŋaa ayt**tal**

Ave arı **tınnıñ** ȫ vī kayda bey**i**miz *kr̄istus* k̄ondı

Aue a ret̄in̄ıñ ȫvı kayda beymıf̄ xp̄c̄ kondı

misereri dignat**us** est

mıfereri dignat⁹ est

yarlılargæ **andan** bahmış yarılğamakğa yöp**zin**nmiř

jarlılerga ādā bahmış jarılğamakga jöp3̄inmış

locuc**io** est argenti vox

locucō est argenti vox

69^b/35 Ave **kim**nıñ sözlemæki erür kümiřniñ āvazı **ans**

Aue k̄in̄ıñ jöřlemækı ervr̄ kvmısn̄ıñ āvazı ās

probatum enigmata omnia declar

pbatū enigmata oīa declera

yetti ot da çımıpturğan matellarnı **barça kkk açğan**

jetti ot da ɛmıpturğan matellarnı barea aegā

genit**us** interioris oculis nostri **lumen**

genit⁹ interiorıf̄ oculıf̄ nō lumē

Ave kız **kim**nıñ tuğanı iç közimizniñ yarığı

Aue k̄ı3̄ k̄in̄ıñ tuğanı iē közimıf̄n̄ıñ jarığı

69^b/40 **ens** in morte sua non permisit obdormire

ens in morte sua non permışit obdormire

erip azamnı k̄utkardı öl**ü**mmdæ uyutmadı

erip a3̄ānı kutkardı øl̄vmdæ uyutmadı

70^a/1 **prolem** genuisti ad utilitatem **omnes** nos **quidem**

plē genuıştı ad vtılatē. ōs nos qd

Ave maria kim bizgæ uruh tūvurup **sen** asihga barçamızçı

Aue maria kım bı3̄ga uruh tūv urup jē aşihga bareamışei

astrecti ad **perdicionem** **in** tab**er**naculo

astrecti ad pdicōm ītab̄naculo

andan başqa teyişli edik taş bolmağğa. Ave **kim**nıñ termæesinde

andā baska teyişli edik taşbolma^kga. Aue k̄in̄ıñ termæj̄ide

70^a/5 **messias** sinemacula **fecit**

mēřřias şinemacula fecit

yalğız k̄onupt**ur** mişiha ay**ı**psız anda kimni kildi meñi ta**vğ**a

jalgı3̄ konuptr̄ mışiha aypşı3̄ anda kımñı kildi meñı ta**vğ**

hereditas

hereditas

ağ**ı**nd**ı**rdı. Ave kız **kim**nıñ mire**nti** kökdæ**n** kelip haçka mindi

agīd'dı. Aue k13 kīnīḡ mīrēt1 kōkdō kelip haeka mīd1

illaquiauit Amoris ei^{us} laquenus

illaquiauit Amoris ei⁹ laquen⁹

70^a/10

alay bizni illindirdi sövmeliginin tuzağı. Ave sã kimniḡ

alay b13n1 1llind'd1 şövmeliginin tuzağı. Aue şaa kīnīḡ

ligwa sciencia in tantum

ligwa şaccia ĩtantū

tili meḡü sözden bilik aldı ança çaḡlı kim frīştæleri sã

tılı mēu şözdä bilik aldı anea eaklı kī frīştal'1 şaa

non attingentes

n̄ attingītes

yetmeyin taḡlarlar Ave maria kim açtın kökni daḡın

jetmeyin taḡlarlar aue maria kī aetın kökn1 dag

70^a/15

liberatore^m nostrum

liberatorē nr̄m

vicit

vic

enderdiḡ kutḡardaḡımız Yesusn1 kim tüşmanımızn1 yenḡdi

enderdiḡ kutka^rdaēimīf ĩhcn1 kī tūsmānīmīf n1 jēḡ^{d1}

talamus sicud sol lucidus est ac calidus

talam⁹ şicud şol lucid⁹ ē ac calid⁹

Ave kız kimniḡ kertegi kündeḡ yarıhtur han isi .

Aue k13 kīnīḡ kerteg1 k̄ḡdeḡ ıarıht^r hã ĩşī.

sponsu^m hospitata es letificasti

şpōşū hoşpitata es letificaştı

70^a/20

ḡristus küyöḡn1 könderdiḡ barḡalarn1 sövündirdiḡ

xpc^r kvyöḡn1 kōd'dıḡ barēalarn1 şövd'diḡ

sacrificiu^m pigwe videns misertus est

şac^rficiū pigwe vidēs mişert⁹ ē

Ave kimniḡ ḡurbanın1 yaḡlı körüp yarılḡadı

Aue kīmnīḡ kurbanın1 jaḡlı kōrup ıarıḡadı

valde recta^m iram sua^m dimittens

valde rectā irā şuā dīmīttēs

könü teḡü közkönü öpkæsin ḡoyup. beriptur algışın

kōnu teḡu közkōnu öpkæşin koyup. b'ipt^r algışın

70^a/25

Ave maria anamız seni sö v̄üp çın hannımız

Aue marīa anamīf şenī şö vp ein hānīmīf

regale^m coronam sua^m

regalē coronā şuā

barçadan üstün kötürdi hanlık daçını keydirdi

bareā dā ve^fun kōturdi hālīk daēīnī keyd' dī

sicud vermis

ʃuc v'mis

Ave kız kimden atasız kurtley turıp beyimiz Yesus

Aue kīz kīdā ataʃīʃ kurtley turıp beymīʃ Ihc

70^a/30 tortuosam serpentem premens contriuit
toɾtuosā ʃerpētē p̄mēs t'uiit

burulıpturgan ilanni basıp yançtı erksiz kıldı

burulıpturgā ılānī baʃıp janetī dag-ol-di erkʃīʃ kıldı

70^b/1 Ave yessenin çibuğı. tayyak bizgæ sendæn bitti.

Aue ıessenin çibuğı. tayjak bızgā ʃēdā bittır

curuum nostrum rectificat infirmum nostrum sustentat
curuū n̄m rectificat ĩnfirmū n̄m ʃuʃtentat

tegrimizni ol könderir. kücsizimizni kötürir

t grımıʃnı ol kōd'ır. kuēʃıʃımıʃnı kōt'ır

non accepisti in uanum

nō accepıʃtı ĩ uanū

70^b/5 Ave sen kız kim canıñı. almayıpsen bolmaçı

Aue ʃen kīz kī Ganıñnı. almeyıʃʃen bolmaēı

aprobans gloriosus
aprobās glorios⁹

çın han büsrep seni sevdı. kim barçadantur heybetli

çın han bʏʃrep ʃenı sevdı. kī bareadāt^R haybatlı

Ave kız kim soyyurgatıñ. uçmak yolın bizgæ açtıñ

Aue kīz kī so^yurgatıñ. uemak ıolın bızgā aetıñ

facias peruenire

facias pruenire

70^b/10 bizni yürğæn yollarıñæ. kvvrup yetkirgil Yesusgæ

bıznı ʃvrgā ʃollarıñæ. kvvrup ıetkırıl ĩhcga

Ave kimgæ altarını Yesus kristusnıñ boyını

Aue kīgā altarını ĩhc xpēnıñ boyını

tenri tutırıptur sö vüp kollarıñı aruʋ körüp

tēri tutı'ıpt^R sōvp kollarıñnı aruʋ kōrup

que secundum nomen tuum

q̄ s m nōm tuum

Ave kim atıñæ köræ bu céhannıñ teñgizinæ

Aue kī atıŋα kØRα bu | Gehānıŋ tēgızına

70^b/15 **batmaz yulduzrı tu vurdıŋ kōnūlık yolın kōrgūzđıŋ**

batmaz ıulduzrı tuurdıŋ kōnvlık ıolın kōrguздıŋ

vigor erat spiritus sancti desiderum vel affectus

vıgØR erat fıpt sā defıderū vl affc

Ave kız kimniŋ ko vıatı erdı arı tın mihri

Aue kıız kımniŋ koatı erdı arıtın mihurı

boyıŋ anda çiçeklenmiş teŋri senden haçan tuvmsı

boyıŋ āda eıeeklēmıs teŋrı sēdā haçan tuvmsıs

vox tua vicit t

vox tua vıcit t

70^b/20 **Ave vniŋ organanı kōrkıŋ yöŋiptur libanni**

Aue vniŋ oRgananı kØrkıŋ ıöŋıptR libānı

occisus est

occıf⁹ ē

kim bizim uçun öltürüldi buzovley anıŋ anası

kī bıızı vεū öltvrıldı buzovley anıŋ anaşı

Ave sā kim ıŋladıŋ haçda ölgendæ oğulıŋ

Aue faa kī ıŋladıŋ haçda ølgēdα oğulıŋ

in gaudium dolor tuus versus est

ın gaudiū doloR tu⁹ vırsus ē

70^b/25 **sö vünçgæ açuvıŋ tondı ölümindæn kaçan koptı**

søvεga æεuvıŋ tøndı ølvındā kaçan koptı

Ave sendæ kim yaşındı baldan tatlı teŋri sözi

Aue sendα kī ıasıdı baldā tatlı teŋrı søzı

in splendore vltus eius absconde nos

ı splendoRe vlt⁹ ei⁹ absconde nos

anı bizgæ sen tatırğıl yüz yarkınındæ yaşırğıl

anı bızga fen tatırğıl juız ıarkınıdα ıasırgıl

intellectum tuum complete perfectum egit

ıntellectū tuū complete pfec egit

70^b/30 **Ave maria usıŋrı teŋri tamam tügel kıldı**

Aue marıa uşıŋrı teŋrı tamā tugel kıldı

kaçan sendæn anıŋ sözi ten ışı sis tenli boldı

kaēā sēdā āıŋ fØzı ten ısı fıf tenli boldı

mundus antequam fieret te elegit in mansionem

mund⁹ antequā fieret te elegit ī manʃionē

Ave dünyə bolmadıkda seni taqlaptur konuşğə

Aue dunja bolmadıkda ʃenī taqlapt^r konusğə

tenri sā neçık tüştı bizgə bahıp yarılğadı

tēnri ʃaa neçık tustı bızgə baha'p jarılğadı

71^a/1

que esuristi edulium

q̄ eʃuristı edulū

Ave sā kim açıktıñ azıñ tiley kökgə kirdiñ

Aue ʃaa kī aşıktıñ azıñ tiley kökgə kirdiñ

fecisti plure

ac

fecıʃtı pluere

ac

andan bizgə sen yaǵdırdıñ kök ötmekin han tatırdıñ

andā bızgə ʃen jaǵdırdıñ kök ötmekín hā tatırdıñ

71^a/5

sciusti gloreari

ʃciuʃtı gloreari

Ave kim yalğız teñrigə biliptursen ko ʋanmağa

Aue kī jalğız teñrigə bilıptʃē koanmaga

felix anima tua

plenarie

ac gauisa

felix aña tua

plenarie

ac gauisa

bahtlı canıñ andan tındı tolu kılı han sövündi

bahtlı Ganıñ andā tındı tolu kılı hā ʃoǵdı

de tua abundancia wlt

gratis

detua abūdancia wlt

gratis

71^a/10

Ave kız elbekligiñdæn kim tilesə alır rayğan

Aue kız elbekligiñdā kī tileʃə alır rayğan

inebriat saciat

ıeb'at ʃaciat

susun canrı kim esirtir han aş tını kim toydırır

ʃuʃū Gannı kī eʃirtır hā as tını kī tıydırır

spirituales proles non sunt egentes

ʃp̄uales ples n̄ʃūt egētes

Ave kim tın uruhlarıñ muhtaç de ʋül bu dünyəniñ

Aue kī tın uruhl'ıñ muhtaç devl bu dunjanıñ

71^a/15

ötmekinae. teñri asrar tın aşını berür ar

ötmekinae. teñri aʃrar ^Λ asını berur aar

desideria tua

defideria tua

Ave sã kim köterdiŋ barça tügel küsæntleriŋ küsænçleriŋ

Aue ʃaa kī köterdiŋ barea tugel kvʃātɫ'íŋ kvʃāeleriŋ

liquata sicud pigwedo eidem imbibita es

liquata ʃicud pigwedo eidē ībibita es

teŋrigæ. anda sen sızdiŋ yaŋleyin ār ok sındiŋ

teŋrigæ. anda sē ʃıɹdiŋ jaŋleʏin aar ok ʃıŋdiŋ

71^a/20

tuam substantiam acceptans creator tuus

tuā ʃubʃtanciā acceptās c'ator tu⁹

Ave sã kim tözlikiŋ yöpsiniŋ yaratkanıŋ

Aue ʃaa kī tözlikíŋ jøʃínip jaratkāŋ

uinuit filio suo vnitum

redidit tibi

vínuit filío suo vnitū

ʔidit t

biriktirriptur oğlunæ birikgæni berdi sã

biriktʔriptʔ oğlunæ birikgæni berdi ʃaa

post quam factus est

poʃt qūa fcs ē

71^a/25

Ave ʁristus anasınæ oğluŋ ʁurban boldı sen æsæ

Aue xp̄c anaʃınæ oğluŋ kurbā boldı fē αʃα

legis perfeccio

legis pfeccō

ʁurban barça andan ʁaldı. töræniŋ tügeli yeti

kurbā barea andā kaldı. tōræniŋ tvgeɫi yeti

innocenciam tuam affectans

deus transtulit

īnocēciā tuā affectā

ds tr̄ŋʃtulit

Ave yazıksızlıkıŋnı arzulap teŋri köçürdi

Aue jaɹıksıʃɫıkíŋni ar ɹulap teŋri kœvrđi

71^a/30

sanctam personam tuam ad eternitatem fecit sedere sui ipsius in dextera

ʃām pʃonātuā ad etʔnitatē fecit ʃede ʃui ipius i dextera

haziz boyıŋ meŋülükgæ öltürti özöz öŋindæ

haɹıɹ böyiŋ meŋvɫv^kgæ øɫtʔtı øɹøɹ øŋında

videre desiderans siciuisti

vidʔ defideras ʃiciuʃti

Ave maria kim teŋriŋ körü vsep körüvsep sen susadıŋ

Aue maria kī teŋriŋ h̄ kœwʃap kœruvsap ʃen ʃuʃadıŋ | kœrvv̄

ad intentum jam atigisti vultum eius viden do sedisti

ad intētū jam atıgıʃtı vultū ei⁹ vidēdo ʃedıʃtı

71^a/35

muradıŋa emdi teydiŋ yüzün köræ olturepturdiŋ

muradıña emdı teydıñ jv3vn kØRα olt^Rupt'dıñ

quam generat

quā generat

Ave yarıhñıñ anası. kim tu v^{ur}ur ata teñri

Aue yarıhñıñ anaşı. kī tuur' ata teñrı

Iportun^{us} vngestvme

Ipo^Rtun⁹ vngestvme

71^b/1

disposuit

fecit per^{ue}nire

dıspofuit

fecit puer'e

yollarıñnı ol başladı meñülük ta^vğa yetkirdi

jollarıñnı ol basladı meñuluk ta^vğa jetkirdi

que genusti satanam inpotentem fecisti

q̄ genuıstı ſatanā inpotētē fecisti

Ave kız hannı tu v^{ur}ğan şeytannı erksiz etkæn

Aue k13 hānı tuurgā saytānı erkıfıf etkā

71b/5

seruac^{ionem} tuam nobis inpende ad eternam salutem pertingere facias

ſeruacōm tuā nob̄ inpēde ad et'nā ſalutē ptinge' facias

asro^vıñ bizgæ teyirgil meñülik oñğa yetkirgil

aſro^vıñ bızgā teyirgil meñvlik oñğa yetkirgil

dominarum corona filius tuus tibi induit

dn̄^R corōna fili⁹ tuus t' induit

Ave hatunlarını daçı oğuluñ sā keydirdi

Aue hatūlarını daeı oguluñ ſaa keyd'dı

varia indumenta in sua dextera collocauit

varia īdumta ī ſua dextera collocauit

71^b/10

türlü türlü keyitlerni öz öñındæ öltürgüzdi

tvrlu tvrlu keyitl'nı ö3 öñında ølturguzdı

quia tua virginitas est ciuitas

quia tua v'gínitas ē ciuítas

Ave kız kim erdenlikıñ erür kermen meñü hannıñ

Aue k13 kī erdenlikıñ ervr kermē meñv hānıñ

fons exinde manat deus ipsemet benedicit

fōs exinde manat d̄s ip̄emet bñdicit

tiri bulah andan ağar teñri öz kensi algıslar

tírı bulah andā agar teñrı ø3 kēfı algıslar

71b/15

quia manus tue os tuum et cogitacio

q'a man⁹ tue os tuū ꞥ cogitacō

Ave sen kız **kim** kollaŋ aʋzıŋ dağın sağıncıŋ

Aue ſen kızı kī kollaŋ aʋzıŋ dag ʃağınεıŋ

omnia simul spallerunt laudem uniformiter dederunt

ōia ſimul ʃpalla ʃpallerūt laudē vnifoꝛmitɐ dederūt

barça birgæ kopsaptururur ögünç teksi beripturur

barēa birgα kopʃaptʳurur øgūε teksı b'ıptʳur

benediccionis templum

bñdiccoĩs tēplū

71^b/20

Ave algışnıŋ yihövi yarılğamaķnıŋ anası

Aue algıʃsnıŋ jıhøvı ja'ılgamaknıŋ anaʃı

certum est quod misericordiam persequitur

c'tū ē q mʃam pʃeqtɐ (işaretlere bir daha bak)

sā ıglaþ **kim** yügünür mağattur **kim** yarılğatır

ʃaa jglaþ kī jvgunur mağattʳ kī jarılğatır

cuius locutum mentalis cogitacio

cui⁹ locutū mētalıs cogıtacō

Ave **kimni**ŋ sözlægæni **han** köñüldegi sağıncı

Aue kīnıŋ ʃözlægæni hā köñvldagı ʃağıēı

71^b/25

omnia diuinus sensus sunt omnia prudentia sciencia sunt

ōia diuin⁹ ʃēʃ⁹ ʃūt ōia pvdēcia ʃciēcia ʃūt

barça teñrilik us erür barça haķıl bilik turur

barēa teñrılık uʃ erʳ barēa hakıl bılık tʳur

que laudasti

q̄ laudaʃtı

Ave sā kız **kim** övdiŋ teñrini dağın körgüzdiŋ

ʃaa

Aue ʌ kızı kī øvdıŋ teñrını dag kørguzdıŋ

quicumque intrauerit ad lesu tuum certitudinaliter perueniat

qcūmq̄ ĩnt'uerit ad tuū c'titudinalitɐ pueiat

71^b/30

bu yolunæ kız **kim** kirer Yesusiŋæ mağat yeter

bu jolunα kızı kī kirer ihcınα mağat jeter

cuius labia

cui⁹ labia

Ave **kimni**ŋ totaķları bal şekerdentur köp tatlı

Aue kīnıŋ totaķları balsekerdātʳ kop tatlı

ab illis nobis fusum spiritualem edulium

ab illıs nob ʃuʃū ʃpē eduliū

anlardan bizge töğüldi tın azılı teñri sözi

- anlardan bıǵge tǵuldı tın azılı teñrı şǵzı
 71b/35 **olive assimilata est**
 oliue affimilata es
Ave erdeñ tu ıurdaçı zeytin ağaǵa ovsadı
 Aue erdeñ tuurdaçı zeytın agaǵa ovsadı
fudit hristum crisma nostrum
 fudit xpm crisma nrm
boyıñ bizgæ kaçan tǵktı mirronimizni kşistusnı
 boyıñ bıǵga kaean tǵktı mirronimıfñı xpcnı
Ave
 Aue
 okunmayan satır
 72a/1 **spectabilis tu syon**
 fpectabilis tu fyon
Ave körümli sen siyon sændæ çıhtı kerti āron
 Aue kǵr̄vlı fē sıy on sādā eıhtı kertı aaron
pontifex cum ille moretetur captis
 pōtifex cū ille mořetetr captis
ulu papaz ol ölgendæ bošov teydi tutǵunlargæ
 ulu papaǵ ol ølgendā bosov teydi tutǵulargā
 72a/5 **que de libera voluntate tua**
 q̄ de libera volūtate tua
Ave kim enç köñüliñdæn teñrigæ kötürdiñ kurban
 Aue kī enç köñvliñdā teñrīgā kot̄r̄dıñ kurban
affectionem cordis tui Iesum nos ad viuificandos
 affecconē cor̄dis tui nos ad viuificādos
öz baǵursakıñ Yesusnı bizni tırgizmekgæ öldi
 øǵ baǵursakıñ iħcnı bıǵnı tırgızmekgā øldı
simpflex ens tu quasi volando
 fimpflex ens tu qı uolādo
 72a/10 **Ave sã kim küğürçinley mundus egeç sen uçmışley**
 Aue fãa kī kvğ eınley mūdus egeç fē uemısley
precessisti in amata tranquillitate quieuisti
 pceffıftı amata trñquillitate qeuıftı
yürüp barçalarını özdiñ sövgen emiñdæ sen kındıñ
 jvrup ba’eala’nı oǵdıñ şǵv̄ygen emine^{da} fē kōdıñ
iusticie origo iustus existens

iusticie origo iust⁹ exiſtēs

Ave könülük eveli könü egeç oğluñ öldi

Aue kõnvlvk aʋalı kõnv egeç oğluñ øʔdí

72^a/15

gaudebis ultíma die fili^{us} tu^{us} vindicta^m quando sumserit

gaudebis vltíma die fili⁹ tu⁹ vindictā quādo ſūſerit

sö vüngeysen soni künde oğulun öcın kaçan alsa

ſøʋgeysen ſonı kūdα oğuluñ øein kaean alſa

cui **quando** migravit de hoc seculo surrexit

cui qñ mǐgraut de hoc ſeculo aſſurrexit

Ave kimgæ kaçan köcti bu cahandan utru turdı

Aue kīgα kaēā køetí bu Gahādā vtru turdı

sp^{irit}ualis israelis deus

ſp̄ualis iſraelis deus

72^a/20

kristus meñi hannıñ ovlı tın israhelniñ teñrısı

xpc meñí hānıñ oulí tın iſrahelniñ teñrĩſí

fortunata pependit

fo:rtunata pepēdit

Ave bahtlı kimniñ oğulı haçda kaçan kim asıldı

Aue bah^talı kīniñ oğulı haēda kaean kī aſıldí

non sustine^{ns} moles **ter**re solis splendor obscuratus **est**

nō ſuſtinēs moles tre ſolis ſplēdor obſcurat⁹ ē

tösmey yertinçi titredi künniñ yarılı karardı

øſmey jertineí titredi k̄ñniñ jarihí kara^tadı

72^a/25

eterna **qui**eta mansio tua **est** locus sanctor**um**

et'na qeta māſio tua ē loc⁹ ſcōr

Ave meñü tınç konusiñ yeri arılarnıñ

Aue meñv tıne konusiñ er' jerı arılarnıñ

ista^m retr**ib**ucionem **in** te mansit

iſtā ret'bucoṁ īte manſit

bu karaʋnı sā berdi toguz ay kim sendæ qondı

bu karaʋnı faa be'dı tog⁹ ay kī sendα kōdı

que facta es ei **ma**ter gignit**ur**

q̄ fta es ei m̄r gignitu^r

72^a/30

Ave kim bolmış sen ār ana kim tengridæn tuvar

kī bolmıs ſē aar ana kī tēñrídā tuvar

verbaliter ita adepti sum^{us} **ver**bum dei **in**dutum carne

ʋbalit' ita adeptı ſum⁹ ʋ'bū dei īdutū carne

sözley. alay bizgæ teydi *ten* keyinip teŋri sözi

ʒley. alay bɪzɡɑ teydi tē keyíníp teŋrí sǝʒí

iugiter

íugitʰ

Ave sã *kim* teŋrigæ *canı* han *ten* teniŋ hæmæşæ

Aue ʃaa kī teŋríɡɑ G nín hā teniŋ hamǝʒɑ

72^a/35

siciens bibisti corpori *intraxisti*

ʃiciēs bibiʃtı coꝛpoꝛi ĩtraxıʃtı

susapturup içiptursen etezgæ sınıriptursen

ʃuʃaptʳup iεiptʳʃen etezɡɑ ʃiŋiriptʳʃen

misterium eius totum *que* sciusti *quod* dei *in* te *facta*

mıʃteriũ eiʰ totũ q̃ ʃciusti q̃ dei ī te fta

Ave sırım barça bilgen *kim* teŋriniŋ sændæn bolğan

Aue ʃírin bareɑ bılɡē kī teŋriniŋ ʃādā bolɡan

opera narrare sciusti scire fecisti

opa narrare ʃciusti ʃcire feciʃtı

72^a/40

yşl'ını . aytebildiŋ apostolergæ bildirdiŋ

ʒsl'ını. ayte bıldıŋ apoʃtolergɑ bıld'diŋ

miskin ağullı benigni *mentis*

ıʃkín agullı benigní mētis

72^b/1

gloria

ɡloꝛia

Ave sen kız arılarını ko *vann*çı han frıştælerniŋ

Aue ʃen kɪʒ arılerniŋ koāneí hā frıʃtəl'nin

cantando laudauerunt

cantādo laudauerūt

kökgæ seni uzat ırlap teŋrini ögdiler *vel* övdiler

køkɡɑ ʃeni ɹʒatɫ' ırlap teŋrini ögdıl' ṽl övdiler

per ignem deducendo *probavit*

p̃ ignē deducēdo pbauit

72^b/5

Ave sã teŋri *kimni* ötdæn keçirip sınadı

Aue ʃaa teŋrí kīní øtdā keεirip ʃınadı

sicud liquatum argentum fulsisti

ʃicud liq̃tũ argētũ fulʃıʃtı

sızgan kümüzşey balkıdıŋ Yesusnı kaçan törædiŋ

ʃɪʒɡā kvmusley balkıdıŋ iħcní kaεā tǝꝛædiŋ

dedisti eue luctum *qui* amouit

dediſtū eue luctū q' amouit

Ave yer sen yemiş bergæn haða sığıtın kætirgæn

Aue jer jē jemis b'gā haða jīgítín kat'grā

72^b/10 illi **quicumque crediderint deum videndo gloria buntur**

illi q'cūq̄ c'diderit deū vidēdo gloria būt⁸

Añar kimler kim inanğay tenrini körüp ko vanağay

Añar kīl'kī inanğay tēnrinī kōrup koāğay

moncium mons dete absque incisione hominis ruptus est

mōciū mōs dete abſq̄ īciſione hoīs rupt⁹ ē

Ave sen taðlarnıj taði sendæn kişi kesmeyin sındı

Aue jē taðlarnıj taði ſen^{dan}Λ kısı keſmey ſındı

in montem qui crescendo auctus est

īmōtē q' creſcēdo auct⁹ ē

72^b/15

b a

b a

taðğa taş. kim bitip östi kök yerni barça tolturdı

taðğa taş. kī bitip øſtī kök j'nı bareā tolt'dı

quia filio tuo te ipsa vidente

quia filio tuo te ipsa vidēte

Ave kim tatlı övliñæ özöziñ körüpturganda

Aue kī tatlı övliñæ ø3ø3ıñ kōrupt⁸gāda

fellitum acetum bibere fecerunt affigentes

fellitū acetū bibe' fecerūt affigētes

72^b/20

ötli sirkæ içirdiler haçça kerip tolturdılar

øtli ſirkæ īıirdıl' hæka keríp tolt⁸dıl'

pauper et inops effecta qua inuenisti

paup̄ t̄ īops effcā q̄ īuēiſtī

Ave yærli yohsıl bolğan soyurgamak bizgæ tapğan

Aue jærli johſıl bolgā ſoyurgamak bızgā tapgā

coadiutor inde est euasio

coadiutor īde ē euasīo

tenri sā boldı boluş. anda bizgæ bar kutuluş

tenri ſaa boldı boluş. anda bızgā bar kutul^us

72^b/25

cui inf ab infantile etate sensum docuit deus natus

cui inf abīfantile etate sēsū docuit d̄s nat⁹

Ave kimgæ yaş yaşımday us övretmiş tenri tuvurgan

- Aue kīgā jas jasīdā uʃ ʔvretmīs teŋrī tuʋrgā
verbum quod eius multa mira omnia potuisti edicere
 v' bū q ei⁹ multa mira oīa potuīʃtī edice⁹
söz. kim anıñ köp taŋların aytebilipsen barçasın
 ʃøʒ. kī anıñ köp taŋl'ın ayte bılıpʃen barēaʃın
cui sicud pluvia gracia pluit adeo
 cui ʃicud pluuiā grā pluīt adeo
- 72^b/30 **Ave kimgæ yamğurleyin soyurgal ya vdi teŋridin**
 Aue kīgā jamg'leyin ʃoyurgal jaudı teŋridin
in tantum quod iste mundus de residuo tuo
 itātū q ıʃte mū⁹ de reʃiduo tuo
ança çaqlı kim bu cahan toldı barça sarhıtımdæn
 anēa ɛaklı kī bu ɛ Gahan toldı ba'ea ʃa'hıtı døn
cuius dexteram cum teneret creator eius
 cui⁹ dexteram cū teneret c'ator ei⁹
Ave kimniñ oñ ʋolnı tuturgandæ yaratkanı
 Aue kīnıñ oñ kolını tut v'gādā jaratkanı
- 72^b/35 **cesserunt supreus Iocus ad te pervenit**
 cesserūt supre⁹ loc⁹ ad te puēit
köktægiler barça saptı üstünü orun sâ teydi
 köktəgil' barēa ʃaptı vstvıv oRū ʃaa teydı
tibi celi decor collumpna
 t' celi decor collūpna
Ave sâ kökniñ körki dünyæniñ sen tireki
 Aue ʃaa kökniñ kœrkı dunıānıñ ʃē tirekı
superbi cornu que confregisti humilem ad prosperitat
 ʃuperbı coRnu q cœfregıʃtı humilē ad proʃperita
- 72^b/40 **öktenniñ müzin sindurgan miskini bahtgæ teyirgen**
 øktēniñ mvʒın ʃınd'gan mıʃkını bahtgæ teyirgā
mortis vincula rupit
 moRtis vīcula rupit
Ave ölümniñ baʋlarını üzdi bizgæ kök yer hannınga
 Aŋe ølvnıñ baʋlerını vʒdı bızgæ kök jer hānıⁿga
kaçan senden algıʃ yeri yemiş bolup bizgæ teydi
 kaēā ʃēdē algıʃ jerı jemıs bolup bızgæ teydı
quando de te terra benedictionis
 qado dete t'ra bndiccois
- 73^a/1 **tranquillitatis locus effecia**

t̃r̃nqu¹(...)tatis loc⁹ effecā

Ave emiñç yeri bolğān er yüzini heç körmegān

Aue emine ierī bolgā er jv3íní hee kØRmagā

vera siyon pectus tuum factum est nobis

vera f̃yon pect⁹ tuū factū ē nob̃

kerti siyon kögisin boldı Yesus bizgæ andan çıktı

kertı f̃ion kögıfın boldı ih̃c bızgā ādā ɛıktı

73a/5

tibi virgo que cogitasti ac que petivisti

t' v'go q̃ cogıtaştı ac q̃ petıııştı

Ave sâ kız sağınğın bey tenğrini han tilegæn

Aue f̃aa kız f̃agīgī bey tēğríní hā tilegā

eternos annos qui non protereunt in eternum nec consumuntur

et'nos ānos q̃ nō p̃tereūt ī et'nū nec f̃umūt^R

meñü yıllarnı kim ertmez meñülükgæ ne tügenmez

meñu jılla'nı kī ertmez meñvıvk^gā ne tugenmez

scrinium thezauri suum manna cui seruare fecit

scrinuū thezaurı f̃uū māna cui f̃uare fecıt

73a/10

Ave tenğriniñ kaznası mannasın kimgæ asratı

Aue tenğrın'ıñ kaznaşı mānaşın kīgā aşratı

pluere faciendo suam ecclesiam saturando

pluere faiendo f̃uā eccleşiā saturādo

ötmekley kökdeæ yaǵdıra klisi aşını toydıra

ötmekley kökdā jaǵd'a klıfıaşını toyd'a

Iesus matri ave matris filio

m̃rı aue m̃ris filio

Ave Yesusniñ anasınæ Ave ananıñ oğlunæ

Aue ih̃cnıñ anaşınā aue ananıñ oğlunā

73a/15

quod ille nobis benedictionem det laudata mater oret

q̃ ille nob̃ b̃ndiccōnē det laudata m̃r̃ oret

algış bizgæ ol kim bersin övdırgæn ana yalbarsın alay bolsun

algıs bızgā ol kī b'şın øvd'Λgā anaş | jalbarşın alay bolşū

summus

f̃ūm⁹

Ave oğul Ave ana Ave sen üstüñgi ata

Aue oğul Ave ana Ave f̃en ṽştungı ata

sancti laudant

f̃cī laudāt

73a/20

kimni köktægi hazizlær över han barça friştælær uçmaqlı tınlær

kīnī kō^ktagī ha3ı3lar øver hā ba'ea frıftalar uemaklı tīlar

precio^lum nostre redemp^cionis glutinum nostrum coamacionis

p̄cio^lū nre redēpcōis glutinū nrm ^{co}amacois

Yesus bizim yuluğnamış tuttru^{ka}

foyvslıhñıñ

Ihū bıfım julugnamız ^{foymeklikñıñ} tuttru^{ka}

extrema etate

extrema etate

mız kökni yerni sen yaratıñ soñ zamanada ki

mız köknı jernı fen jaratıñ soñ zamanada kı

73a/25

benignitate tua victus

benignitate tua victus

şı boldıñ. Murvattıñæ sen yenderip yæzihınız

sı boldıñ. Murvattıñæ fen jenderip jæ3ihınız

tulisti

tulıftı

nı kötürdiñ kaçtı ölimgæ kirip ölimdæn biz

nı kōturdıñ kacte øimgæ kırıp ølımdæn bı3

confringens

fringēs

73a/30

ni ııgardiñ. Tamu kabakını buzup tutğun

nı ııgardiñ. Tamu kabakını buzup tutğun

hostis victor effectus

hostıf' victor effectus

larnı sen kūtqardiñ tüşmannı yendæçi bolup

larnı fen kutkardiñ tusmānı jendæçi bolup

patri tuo coequalis residisti eya illam tuam ob misericordam

p̄rituo coeq̄lis resıdıftı eya illā tuam ob mītam

ataña teñdeş olturdiñ. Oş ol ræhimıñæ kö

ataña teñdeş olturdıñ. Os ol ræhımıñæ kō

73a/35

facias pertranssire ad intentum nostrum

facias p̄tñf̄sire ad intētū nrm

ræ yamanımızni keçirgil muradımızgæ

ræ jamanımıznı keırgıl muradımızgæ

faciendo nos attingere

faciēdo nos attingere

teyire yüziñ körgüzüp toydırgıl. senden.

teyıra ju3ıñ körgv3vp toydırgıl. jenden.

- qui es nostrum premium**
q̄ es nrm̄ p̄miū
- 73b/1 **Yesus sö vünçimiz bolsun. kim sen karo'ımız**
Jøvnēimíz bolfun. kím fen karo'ímíz
vsque in eternum gloriemur in vultu tuo
vsq̄ ī et' nū gloriem' ī vultu tuo
ol candæ. meñilükkæ ko vānalım dideriŋæ
ol Ganda. meñılvkα koanalım dıderiŋα
in celum qui ascendit laus oblata est o deus pater
ī celū q' aŋcēdit laus oblata ēo d̄s p̄r
- 73b/5 **kökgæ ağıŋğan Yesugæ övdü teydi teñri ata**
køkga ağıŋğan ihcgα øv̄dv teydı teñrı ata
vnus cultus offeratur vobis tribus
vn⁹ cult⁹ offerat_R vob̄ t'bus
saŋa aŋa ar v̄ tıŋæ bir yügünç teysin siz üç
ŋaŋa anga arıtingα bir jvgvnē teyŋin ŋız v̄
övgæ
øvgα
Söz etiş bolupturur. arı kız mariamdan sö vünç
Søz etiŋ bolupturur. arıkız ma'ıamdan Søvnē
- 73b/10 **bızgæ bolupturur dünyægæ tirilik berilipturur.**
bızga bolupt_Rur dvnıaga tırelıc berelipt_Rur.
krıstus bızgæ toğup turur arı kız mariandan. Çohrah
toğup
xpc bızga bolup t_Rur arıkız ma'ıādan. Çohrah
öz özinden el uçun aha. turur azuhın buza
øz øz^εiñdan el v̄eun aha. dturur jazuhın buza
durur. arı. Yulduz kuyaşnı toğurdı tiri
dur_R. arı. Julduŋ kuıasní toğurdı tıre
likni keltirdi. erdeñ eksik bolmadı. Er ya
lıcnı keltırdı. erde^ñ ecŋıc bolmadı. Er ía
- 73b/15 **zuhın bilmæyin börlendi kıru çıbuh bitti algış**
ru
zuhın bılmaın børlendı kuΛ εıbuh bıttı algıs
lı oğul. arı. Adam yazuhı uçun ölümlüh bolduh

lı ogul. arı. Adam íazuhí veun ølūluh bolduh
edi *kristus* yarılğap medet etti. arı. E ol algışlı
 edí xpc jarılğap medet etti. arı. E ol algışlı
hatun kimdæn beyimiz toğdı. dünyæ yazuh
 hatun kímðan beymís togdı. dvnía jazuh
ın yuldı Bu beyimizni ögelim tabuhnı
 73^b/20 **kılalım bahadur sen degelim. *kristusnı***
 in juldı [üç nokta] Bu beýımıñnı ^{we}øgelım tabuhnı
 kılalım bahadur ^{nig}fen degalım. xpcnık
algışlı [h > k]anı yazuhımıznı yuldi barçağa
 imízni juldı bareaga
tañlançlı boldı arı kız mariandan.
 tanglaⁿeiñ boldı arı kız ma'ıādan.
 74^a/1 **Arıhlarnıñ küsençi barçağa medet bolğul men**
 Arıhlarnıñ kuñanı bareaga medet bolğul.
tüşman yekni sen sürgül sen bizni yarılğagıl. a
 tvsman jekniñ fen furgul fen bızni íarılğagıl. a
 74^b/1 **amen fulgeat**
 amen fulgeat
Hannıñ alanları çıksın haçnıñ yarıkı balkısın tenin te
 Xānıñ alānları eikjñ haenıñ jarıkı balkıjñ tenin te
 clauait
 clauait
tenni kim yarattı haçğa temir mih kadadı
 tēnı kım jaratı haeka temir mih kadadı
 74^b/5 **durum pectus eius fingens**
 durū pectus ei⁹ fingēs
Sarp süñü kövşin sançıp. su kan bilæ ağızdırdı
 Sarf jvngv kövşin janıp. ju kan bılæ ağızd'dı
precium redempcionis illa fundens ille
 pciū redēpcois illa fūdēs 𐰽𐰪𐰸
yuluǵ dep anlarını tögüp yazıqlarımıznı yudı

juluv̄ dep anlarnıtøgup jazıkl'ímizní judı

deus quod naciones regat illi ut ipsum addorent

d̄s q̄ nacōēs regat illı ut ip̄m addorēt

74b/10

Teñri kim cinslerni bilsin anlar añar kim tabunsın

Teñrı kī Gıñflernı bılſın anlar añar kī tabunſın

Inpleatur davit quod psaluit dicens occasio vel causa

Inpleat^r daut q̄ pſaluit dicens ocaſio l causa

tolsun da vud köpsegeni ağaç bolğay dep sebebi

tolſun daud kopſaganı ağaē bolgay dep ſebebı

stipes decor valde

ſtipes decor valde

kutlu tüpdæn terek biti körki inæntur haybatlı

kutlu tvpdā terek bitı kōrkı inæntur haybatlı

74b/15

flores eius

flōres ei⁹

hanıñ kanı çiçekleri teñritur anıñ yemişi

hanıñ kanı eiēekleri teñrıtur anıñ jemisi

inestimabile

īeſtimabile

Haç algışlı kollarında körkimatsız ulu baha

Xaē algıslı kollarında kōrkımaſız ulu baha

quod condignum sit ad oppositum eius

q̄ dıgnū ſit ad opoſitū ei⁹

74b/20

dünyæ yetmez barça anña kim layh bolğay utrusınæ.

dunıā jetmez bareā anña kī layh bolgay utruſınā.

libra tamquam

libra tamquā

Teræzü dek bir başını endirip birin kötürdi

Tēræzü^v dek bır baſını endi^rp bırıñ kōtvrdı

preda

p̄da

Yesus alay bek tamuñkı buzup ölce köp çığardı.

İhc alay bek tamuknı l buzup øl^ga kōp eiğardı.

74b/25

sola spes nostra

ſola ſpes n̄ra

Æ haç eynek umunçımıs teysin saña yügünçimiz

Æ hæ eynek umunēimıſ teyſın ſaņa jvgvnēimıſ

in temporibus

in temporib⁹

bu kütlu kın çaklarında boşv teysin yaşlı közgæ

bu kutlu kın eakla'ında bosov teyfin jaslı közgæ

tu es

tu es

74b/30

Üçlük senseⁿ bir teñrimiz övsin seni canlarımız

Veluk senjē bir teñrimis övfin sení Ganlarímif

redemptos cruce^m ^{per}

redemptos crucē pr

yulung^anlarnı haç özæ başlap yetkir menñülökkæ

julūgālarnı hæ øzæ baslap jetkír mēñuluckæ

amen

añ

aytgançæ secundum dictum

ytganæa fecūdū dictum

/(bi)l(inm)aganⁿi bildirdi nescitum fecit sciri. k(...)

/(bı)l(inm)agānı bildirdi nescitum fecit sciri. k(...)

75a/1

Inanırmen barçağa erkli bir ata teñrigæ kökni yerni

Inanırmen bareaga erklí bır ata teñrigæ kökní jernı

barça körünür körüⁿmezni yarattı dey. Dağı bir beyimiz

baræa kōrunur kōrñmezñı jaratı dey. Dagı bırbeymif

Yesus kristusgæ teñriniñ yalguz tuğan oulu dep. kim barça zama

Ihc x^cgæ teñriniñ jalguz tugañ oulu dep. kım barea zama

nalardanⁿ burunⁿ atadan tu vupturur teñri teñridæn yarış yarış

nalardā burū atadan tuuptur teñri teñridæn jariş jariş

75a/5

tæn çın teñri çın teñridæn etilmey ataga tözdeş tu vupturur

tæn ein teñri ein teñridæn etilmey ataga tōzdeş tuupturur

andan ulam bar barça bolğan turur. kim biz azamlar uçun

andan ulam bar barea bolgañ turur. kī bız azamlērvēun

dağın bizim oñımız uçun. kökdæn enip arı tındæn ulam

dagñ bezim oñımif vēun. kökdæn enip arıtındañ ulam

erden ana mariamdænⁿ ten alıp kişi bolupturur. pont pilat

erden ana ma'iamdā ten alıp kısı bolupturur. pont pilat

yargulap haç kenⁿ kerilmiş kin körüp kömülüpturur

jargulap haekē kerilþmīs kın kørup kōmvlvptʳur.

75^a/10

bassa üçünçī kūndæ ölūmdæn koptı bitvlar aytgançæ kök

baſſa veunēi kūdā olvmdā koptı bitvlar aytganēa kök

gæ aġınmīs atanıſ oſındæ olturupturrur. yenæ haybat bile

gæ aġınmīs atanıſ oſında olturuptʳur. jenæ haybatbile

kelmekturrur tirilerni ölülerni yargulama. hanlı hanıſ

kelmektʳur tırılerni ølølerni jargulama. hanlıhenıſ

uçu bolmaġaſ. bassa inanırmen tirgizgiçi bey arı tıngæ tın

ueu bolmagaſ. baſſa jnanırmē tırgıſgıēi bey arıngæ ^{tın} tī

kim ata ouldæ önædurur. Aſar ata oul bile bir meſüdes

kım ata ouldā ønødurur. Aſar ata oulbile bir meſyvdes

75^a/15

teſri dep evünçlü tabunmaġınmız kerekturrur bügüler

teſridep evvnelu tabunmakınmıſ kerektʳur bvgvlar

denulam ol sözlepturrur. bassa inanırmen bir arı katolik daġın

dēulam ol ſözleptʳur. baſſa jnanırm bir are katolik daġn

apostolik kiliseagæ künermen bir baptismædep yazıklar

apoſtolik kleſeagæ kunerēm bir baptıſmædep jazıklar

nıſ boſſaġmaġınæ ku vupturuptırmen ölülerniſ kopmak

nıſ bossakmaġınæ ^{v v} küüpturuptırēm ølvlerniſ kop^{ma}^k

lıġın. daġı meſü tiriklikni. Amin.

^k lıġın. dage meſu tirekliknı. Amın.

75^b/1

Saġınsamen bahasız kanını kim hrıstoz töktü sö vüp kulunı

Saġınſamen bahafıſ kanını kim hrıſtoſ töktv ſøvp kulunı

tıyalman yaſımını. Kim unutġay munça yigilikni. kim içip

tıyalman yaſımını. Kım unutgay munēa yı ġılıknı. kım içip

tatlı çokrak su vunu. toydırdı canını. Yezuz tatlı æç yaman

tatlı eokrak ſuunı. toydı edı Ganını. Yeſuz tatlı æç yamā

sız æġæç. næ kıynarsen æç yazık. siz æġæç öz nezik boyuſnı

ſiſ ağæ. næ kıynarſen æç yazık. ſiſ ağæ øſ nezik boyuſnı

75^b/5

Mæn karakçı sæn kök hanı æġæç. mæn yamanlı sæn ayıpsız

Mon karakeı ſan kök ha nı ağæ. mæn yamanlı ſan ayıpſıſ

ægæç. æltirsen haçimni. Æç bolmaçi næ mægæ næk berdiŋ.

agæ. altırŋen ha ɛimni. Æɛ bolmaɛi nɑ mɑgɑ nɑk berdiŋ.

munça ulu baha næk tölediŋ. æğo mart hangınam. An

munɛɑ ulu baha nɑk tɔ lediŋ. ɑGo mart hangınam. An

çamı köp sövmækdæn æsirdiŋ. kim haçka minmægæ uyalmadıŋ

ɛamı köp şovmækdæn ɑşirdiŋ. kım haeka mínmɑgɑ uyalmadıŋ

ambii dominus

ambii dms

76^a/1 **æ** tatlı beyginæm. Mindiŋ haçka kim bizdæ minæli sövdüŋ

ɑ tatlı beyginɑm. Míndiŋ haeka kım bízda mínalı şovdvŋ

bizni. kim sæni sö **væli.** dünyænı unutup. **Ʒanıŋ** töktüŋ kim

bízni. kım şanı şəalı: dvnyanı unutup. Ʒanıŋ tøktnvŋ kım

biz **yu** **vunali.** æmgæk tartıŋ kim bizlær arınlalı yazıqlar

bız yuunalı. ɑmgæk tartiŋ kım bızlær arınlalı yazıqlar

nı **koyup.** Yürüp yügrüp armayın yætmægæ. **uçmağtağı**

nı koyup. Jvrvp ívgrvp armaın yatmɑgɑ. maktağı

76^a/5 **æk** mængü **oygæ.** boluş kim baralı. **Amen**

ɑk mængv oygɑ. bolus kım baralı. Amen

76^b/1 **Hec** est ymnus **A solis ortus** hoc est nonem

Hec ymnɜ A solis ɔrtus hc ɛɜt nonem

Kün tu **vuşniŋ** buçğakındæn. batışdæğı **kiri**vğæ **deyin** *Ʒristus*nı oveli

Kvn tuusniŋ buɛgɑkındæn. batışdɑğı krívğɑ deín xpcní ovəlí

kız anadæn dep törædi Gabriel frıştæ ydırdı **maria**ŋa sö **vünç**lædi

kız anadæn dep tɔrædí Gabriel fríɜtɑ jdírdı mariāga şovnelædí

teŋri seni soyurgadı övlümüz bol dep anası. Meŋü teŋriniŋ öz sözi

teŋrí ŋeni şoyurgadı øvlumis bol dep anaşı. Meŋv teŋriniŋ øz şøzi

76^b/5 **keydi** Ʒulunıŋ tenini ten ten bile ƷutƷaru^v sap itlænmişlærni tabu

keydí Ʒulunıŋ tenini ten tenbile kutƷaru^v şap itlānmízla^rni tabu-

vşap Tu **vurda**çı kız köksünæ kökniŋ ııgı tüşüp kyre tu **vurmağ**anni

vşap Tuurdaɛí kíz kökşunɑ kökniŋ ɛígı tvsvp kyra tuurmaganni

tu **vur**dı bilinmegenni bildirdi [L > s]ılı oğlanniŋ kövsi boldı teŋrinin könüşi

tuurdí b́línmaganní b́ldírdí ılı oglannıń kǵvǵı boldı teńrínıń kǵnu í
ernıń yǵzún heç kǵrmegen aylı boldı yalań sǵzdæn. anasındæ bǵkhlı
 ernıń jvzvñ heç kǵrmagan aylı boldı jalań sǵzdan. aǵındæ baklı
yohan ulu sǵ vıñç alıp andan eki ǵarın ǵte kǵrdı meńu yarıhlık teńrını.
 johan ulu sǵvñe alıp andan eki karın ǵte kǵrdı meńu ıarıhlık teńrını.

76^b/10 **Utru beynip tabunmış andan elzabet aytmış kǵp egilik mǵ teymış ǵvlun**

Utru beynıp tabūmıs andan elžab aytmıs kǵp egılık maa teymıs ǵvlū
beyni tanımış Yvsvp ǵıznnıń laşmışı sezdi æsæ sǵrga tǵřtı almæz
 beynı tanımıs Jvřvp ǵıznnıń lasmışı şezdı ařa şaarga tvstı almaş
lkǵa saǵıř etti andan kelip řıřtæ aytı. Kǵrkmaǵıl da vud uruǵı arı tın

lıkga şagıs etti andan kelıp ísta aytı. Korkmagıl daud uruǵı arıtın-
dæn aylı boldı prophet aytǵanǵı kǵtǵrdı ǵız ǵız æǵæç emanuelin
 dan aylı boldı pphet aytga eı kǵtvrdı ǵız ǵız aǵæ emanuelın
Munıń dey tańıř kim kǵrdı kuru ǵıbuh yeyniř berdi ǵızdæn atası
 Munıń dey tańıs kım kǵrdı kuru eıbuh jeńıs berdı ǵızdan atařı

76^b/15 **tǵredi tǵrætæǵı yæǵla tvdı Kǵknıń nurı etiz keydi kir yuktur**

tǵredi tǵrataeı řańla tvdı Kǵknıń nurı etız keydı kır yuktur
may sazǵa tǵřtı biz ǵıǵardı sasılarnı ǵz yærǵının eksitmædi Kertek
 mey şazga tvştı bış eıǵardı şaşılarnı ǵz şarkının ekşıtmadı Kertek
açmay eřikini kǵyǵv ǵıřtı sǵ vūnæli biz barǵalarnı ũndetti toyǵa yǵrıp
 aemey eşikını kuyǵv eıktı sǵvnalı bış barealarnı vndettı toyga şurup
urguralı Tu vırur ataǵa ǵǵünç tuǵan ǵvlunæ beyenç. arı tıǵæ
 ur guralı Tuurur ataga ǵgvñe tugañ ǵvlunæ beyenç. aretinga teyşın
şristus bizni alǵıřlasın tǵresinæ bǵtǵn etsin kǵp egilikdæ yæřætsın hǵrmet
 xpc bızni algışlaşın tǵreřınæ bvtvñ etşın kǵp egilikda şasatşın hǵrmat

76^b/20 **duvlak daǵı baht bersin. AMEN. sǵ vıñç bolsun teń tabuh uç teńdeřge**

duvlak dag baht berřın. AMEN ×. sǵvñe bolřın teń tabuh vç teńdeřge

teysin

teyşın

Kun ǵa meń tu si a u Yv kork kǵrk mu ker t[> u] řristus

g

Kun G meń tu řı a u Jv kork kǵrk mu ker t cřıřtus

77^a/1

77^b/1

78^a/1

78^b/1

79^a/1

79^b/1 **bürlendi germinauit**

bvrlendí germínauít

ölümlü bolduk edi. mortales facti eram^{us}

ölvmlü bolduk edí. mo^rtales f^ctí eram⁹

medet eti. remedium^m fecit.

medet etí. remediū fecít.

kıllınalım acticare ^{ve}l kıllalım

kíllínalím actícare ṽl kıllalím

79^b/5 **bahalı sen**

bahalı ſen

tağlançık. admirabilis

tağlaneıık. admírabílíf

80^a/1

80^b/1 **bir erkli yarlganlı tenri**

bır erklí ıarlganelı tenrı

biz miskin azam uçun öz arı tın erkindenⁿ ulan arı kız

bıs mífkín azam ueun øz aretín erkíndē vlan arekyz

mariamdan boy yaratup kensine. azam boldı emgek ö

mariámdan boy ıaratup kenſına. azam boldı emgek ø

lümge azam yolunça tilep kirdi. ölümnden yana erkli çı

lumga azam ıolunēa tilep kırdí. ölvmden jana erklí eı

80^b/5 **ğup kökke bardı. sonra kelip inanmağanlar örtli tamuh**

gup kôcka bardı. ſongra kelıp ínanmaganlar örtlí tamuh

ca tüşürgergeç. inanğanler alğaç meñü uçmaķnıñ tınç

ca túsurgergee. ínanganler algae mengv vemaknıñ tıne

yana kaytğay. Yesus *kristus* çın tenri meñü besin kutkarda

...jana kaytgey. iħc̄ x̄ eín tenrı mengv beſin kutkarda

çı alleyoh tenrige inanğanınız ın kensi çın tenri bizni ü

alleyoh tenrıga ínanganíníf ín kenſı eín tenrı bıſnı v

finibus

retti. amen

	finbʒ	retti. aṁ
81 ^a /1	surat ymago ʃurat ymago bezgek das kalder beʒgek das kalder keziṽ di zucht ɪæŋ keʒiṽ dɪ ʒucht ɪæŋ yekermen yinspannen jekermen jɪnʃpannen	çimdirmen. ich kniype ɛimdirmē. ɪch kniype ķurum. rus kurum. ruʃ yæmoṽ eyn flec jæmoṽ eȳ flec yīȳga czur zamenunge jɪȳga ɕʒur ʒamenūge
81 ^a /5	önü blos ønv blos Taigi brengen Taigí olturmæzedi si non sederet olturmæʒedí ʃɪ n̄ sederet yæhærmən ich cleybe jæhærmən ɪch cleybe Coah schupen ofim hoypte Coah ʃchupē ofim hoypte	ıçéşti hehalf mer trinken jæestɪ hehalf mer trîkē su keltirişti he half in wasser ʃu keltırıstɪ he half ın waʃʃer breng çehlap ɛehlap çehlayrak in der mosen ɛehlayrak ɪndermoʃē soķulaptur fgitrant ʃoculaptʳ vfgítrant
81 ^a /10	Tansık rarus eslæmæs Tanʃɪc rarus øtmæknij uşahı crumen øtmækníj usahı crumen gilbrar ular czv vellet gılbrar ular ɕʒv vellet ķumartķı zelgiret kumartķı zelgıret Emdiginden weniczunt Emdígıden wenıɕʒūt	eskermæz he achtzin nicht ɛʃkermæʃ he achtʒɪn nıcht ɛʃ lam alaboğa cetus alaboga cetus yæyærmən ich breyt jæjærmən ɪch breyt sılar ʃılar sıpar streichelt ʃıpar ʃtreichelt
81 ^a /15	yırğagıl quose gırɣagıl quofe	egiz czuenetic egız ɕʒuenetic

	ho vāngıl	ilim en vischgarn
	hoangıl	ılim en vıſchgarn
	yibitirmen ich weychsyn	yædædım ich bin mvde wrden
	jıbitırmen ıch weychſyn	jædædım ıch bin mvde wrden
	ķıstalıſıp keliyorlar zi komen mit gidrangi	çæġı dı macht
	kıſtalısıp keliyorler 3ı komē mit gıdrāġı	eaġı dı macht
	yukkæ cirimisen vis suus fideiuſſor esse	bürkürimen ich sprv.
	jukkæ cırımıſen vıs suus fideıuſſor ēē	bv'kvрімē ich ſprv.
81ª/20	ķuturuptursen dubist geil wrden	yirilir is krimpēt sich
	kuturuptʳſen dubıſt geil wrden	jırılır ıs krīpet ſich
	sergizirmen ich czemme	yota eyn gibis
	ſergı3ırmen ıch czemme	jota eȳ ġıbıſ
	övnir	ķurgan en gihvft
	övnır	kurgan en ġıhvft
	öktenlænir birumet sich	yŵ des toden hws keſenæ der t
	øctenlænır bırumet ſich	jŵ des toden hws keſenæ der t
	ho vānlænır eremsirmen	sın des dodin bilde. ķapsa. dı
	lade.	
	howanlænır eremſırmē	ſın des dodın bilde. ķapſa. dı lade.
81ª/25	körövl di muwer	ķırķar kurczet.
	kørövl dı muwer	kırkar kvrczet.
	orbu dy bliyde	v̇sınlarmen ich bisvere.
	orbu dy bliyde	v̇ſınlarmē ich bıſvere.
	or der grabe	yelemçi der löypher.
	or der grabe	jelemeı der löypher.
	horumen ich wedele.	kezermen. circuo
	horumen ıch wedele.	ke3ermē. c'cuo
	yy kayn. kin	yærovlıdır. vtile est.
	jý kayn. kın	jærovlı dır. vtile est.
81ª/30	oŵlduh dy roge	yoralarmen. optp
	oŵlduh dy roge	joralarmē. optp
	azaſtı wırite.	bür. en knospe.

	Azastı write.	bvr. en knofpe.
	Atlarmen obirschriyte	köbelek en czuewalde.
	Atlarmen obirſchriyte	kobelek en czuewalde.
	ķanoŵ bvychet	ahım ķatıdır der strom der <i>is hert</i>
	kanoŵ bvychet	ahım katıdır der ſtrom der <i>is her</i>
	çermez	kemæ ihar das schift lget <i>czu ruo</i>
	ערמס	kemæ ihar das ſchif l <i>get czu r</i>
81 ^a /35	top. eyn kuwle.	tergeym. scrutabo.
	top. eyn kuwle.	tergeım. scrutabo.
	yungalak kvylecht.	ķurç. stol.
	jūgalak kvylecht.	kurç. ſtol.
	sıharmen ich trenke	çınærmən ich ne mit <i>sziyde</i>
	ſiharmen ich trenke	εınærmən ich ne mıt <i>ſziyde</i>
	vel usdrukke	at ķosuruķlærmən ich span
	vl vſdrukke	at koſvruķlærmē ich ſpan
	sas brodim	
	ſaſ brodım	
	ich smede	
	ich ſmede	an czē fyſe hīden vnde phorn
81 ^a /40	soharmen ich mache	üni karıldı
	soharmen ich marre karrē	vnı karıldı
	ich slowolle	
	ich ſwolle	
	ich wirke	
	ich wırke	
81 ^b /1	aya. dær. tæmir.	
	aya. dær. tæmir.	
	yuruh. dy fuwst	ayınçı
	juruh. dy fuwſt	aııneı. detcto _R
	çıyrun eyn ungilvkke	uſahçı. proditor
	eyrū eȳ ūgılvkke	uſahεı. pdıto _R
	çærpu ün eyn ungivelle	tombur dy puvke
	æarpuū eyn ungivelle	tombur dy puvke

81^b/5**ķıçır schilet**

kıGır ſch'let

Λ

ķaņırıdır. tvyschet.

kaņırıdır. tvýſchet.

tırki çöbü tındæ tatlı

tírkí εöbv tīdα tatlı

uutirmen. ich stille

uutirmē. ích ſtílle

çuh çulærmē. ich gebvle

εuh εulærmē. ích ġbvle

81^b/10**sırrimen. ich smiyse**

ſírrímē. ích ſmíyſe

kün uyahtı. dy zunne ginc czu raste

kŭ uyahtı. dy 3üne ġíc czuraſte

ķançık. eyn theve

kāēík. eyn theve

başım tezgendı. das hoypt ginc mer vmme

basī tezġēdı. das hoypt ġíc m' vme

elim sileydir . tüyschet

elim ſileydır. tvýſchet

81^b/15**kör. eyn grap**

kör. eyn grap

ürpek. kruwsp

vrpek. kruwſp

kebēnsir. ys muchczet

kebēſír. ſs mvchczet

çertermen. ich snelle

εertermē. ích ſnelle

andır. legit.

andır. legit.

81^b/20**çürüşipdir girumpelt**

εvrvsípdír ġirūpelt

tuṽramu. arkrımu. glich

tuṽramv. arkrımv. ġlích

ader krum

ader krū

tarlov

tarlov

çvvlvydır tomerelle

εvvlvydır. tomerelle

tun.tv^vn.**tul hatun. vıdia**

tul hatū. vıdía

sperno bıy/sınırmēſpno bı^yſínırmē

Λ

bessere neher

beſſere neher

ütermen. ich zenge

vtermē. ích 3ēge

yulķarmen. ich phlvcke

julkarmē. ích phlvck

yulmalarmen. ich brve

julmalarmē. ích brv

ķaydæ eġen. wo mak he

kaydα eġen. wo mak h

yærsıtırmē. ich**zin**

jærſítırmē. ích

3ı

elpək. öberik**reycze**

elpək. öberík

rey

bozġay yat ķiſi b'dır

bo3gay jat ķísí b'dı

kensi munda kelırm

kēſí mūda kelırm

	çırpı. dvrre riyzecht éirpí. dvrre ríyzecht belsendi. nakt obvr̃vn gvr̃tel. belfēdı. nakt obvr̃u gvr̃tel. sıhandı. hæ hat di ermel uf gestri fıhandı. hæ hat dı ermel uf geſt'ı ķāl. wilde chen kaal. wılde chen 81^b/25 seriṽ. czam ſeriṽ. czam serö ṽün kaynaydır. dy spiver get uf bitter ſarou kayneydır. dy ſpiver get uf bitter su ṽulurmen. ich wiy<l>che ſuulurmē. ich wıylche ters. göch czornik . çælih. terſ. góch cʒoʀnik . æalıh yæroṽli. virtuosus jæroṽli. virtuosus 81^b/30 büsürærm̃en. regracıor bṽſvrarmē. regracıoʀ ısan eyn bilde. jsan eyn bilde. ters sözlær oŋ sözlemæz terſ ſözlar oŋ ſözlemæſ he ret czörnlich nicht gvtlich he ret cʒoʀnlich nícht gvtlich 82^a/1 rimen. corrigo. bogen j(...)rimē. coʀrigo. extendo. sunarm̃en.	toķluk. superlum aduento tokluk. ſuplū adūet enur. enur. tamha bas. tamha baſ. suendım. ich hâb mich gelænt ſuēdī. ich hab mích gelāt ol sözniŋ uşugım ol ſözniŋ usugī çælih. göch czornik æalıh. go^h cʒornik eyn gast o^lēū eȳ gaſt ynak getruwe jnak getr^uwe ^Λ ermey sâ barsın. mit e ʔ rmeȳ ſaa barſī. m virdrossinheyt ge czu vıdroſſıheyt ge cʒu yeŋil kılıhlı kişi jeŋıl kılıhlı kısı küygelek. liychtvertik kvygelek. liycht ṽertı yonarm̃en ich snicze jonarmē ich ſnícze ya ķurarm̃en. ich span den ja kurarmē. ich ſpan den bo yoh alayşæ. wi andirs
--	--	--

	extendo. ʃunarmē.	johalayəʃɑ. wí andírs
	tergey <i>im</i> . scrutabo.	hotarírmēn . ich legide
	tergejm. scrutabo.	hotarírmē. ích legíde
	tabuşırmēn disputo	solagay eyn linker
	tabusírmē dıʃputo	ʃolagay eyn lıker
82 ^a /5	başkarışırmēn	belermen <i>n</i> ich windel
	baskarısırmē	belermē ích wíndel
	tınarmēn . quiesco	içkinirmēn . ich intw <i>ische</i>
	tínarmē. quiesco	jekínírmē. ích íntw <i>iche</i>
	oʃsar . enlich	elpent . miles. bız dı ole
	oʃsar. enlıch	alpant. míles. bız dí ole
	ataş . genanne	çændı
	atas. genāne	εandı
	taşşídı invurte	esime kirdı . is cum mer inden <i>zin</i>
	tassídı ínvrte	εʃıma kirdı. ^{ıs} cum mer <i>ıden ʒ</i>
		Λ
82 ^a /10	ayadı . recusavit	serpildi . ufgepralt
	ayadı. recusauıt	ʃerpıldı. ufgepralt
	simirmēn slinden	ösæŋ wederspennik
	ʃımírmē ʃlinden	øʃæŋ wederʃpēnık
	toğurmen <i>n</i>	urundım . ich habe gevoch <i>hten</i>
	togurmē	urūdı. ích habe gevo ^c <i>htē</i>
	yændırdı . retrubuit.	Λ
	jøndırdı. ret'buıt.	berindim . ich habe gearbeitet
	yælı der mane	berındım. ích habe <i>gear</i>
	jalı der mane	kaʋdæn . ungebrant
		kaʋdæn. ūgebrant
82a/15	bolar . cristalle	çü ıermen . ich wærfe.
	bolar. crıʃtalle	εuermē. ích wærfe.
	küç sunadırmēn. mer ist czu suer	kızarmēn . is glvt.
	kue ʃunadırmē. mer íʃt czu ʃuer	kızarmē. is glvt.
	tıltağan söz	susarmēn . ich scheppe.
	tıltağan ʃöz	ʃuʃarmē. ích ʃcheppe.

	yubangān söz	öldi.	
	jubangan ʃöʒ	oldí.	
	ynah. fidelis	ķırıldı	birdir
	jnah. fidelís	ķırıldı	birdir
82ª/20	bitişli kişi. eyn artıç man.	ho vardı	
	bítislí kısı. eyn artıç man.	hoardí	
	yuǵduh. eyn ungeslahte man.	saygæt	
	juǵduh. eyn ungeʃlahte man.	ʃaygæt	
	yipkirrimen. mer[v > u]uvllet.	bölövt. des vundes teyl	
	jıpkırımē. mer vuvllet.	bölövt. des vundes teyl	
	küşænædir. ich andırbeyde.	yo vāçæ . des marotes teyl	
	kusænadır. ıch andırbeyde.	jovææ. des marotes teʎ	
	tohtarmen. in memoria teneo.	buǵarmen. ich vurge	
	tohtarmē. ī memo'ıa teneo.	buǵarmē. ıch vvrge	
82a/25	üñermen. uws. grabe	zindan dyhelle	
	vñermē. uws. grabe	ʃından dyhelle	
	oyoǵlarmen. intwerfen	tamuh	
	oyoǵ larmē. ıntwerfen	tamuh	
	sırlarmen. ich riyse.	erkelænædir. hæ czart	
	ʃırlarmē. ıch riýʃe.	erkelænadır. hæ czart	
	ķargāşæ. eyn grigik man.	küçermen. ich nôte.	
	kargasæ. eyn grıgık man.	kuæermē. ıch nôte.	
	yændırmen. retribuo.	tuman betli. vinster antli(cz)	
	jændırmē. retribuo.	tuman betlı. vıñʃter antlı(cʒ)	
82a/30	özgæçæ. andırs	yögöærdirmen ich bin gerin	
	ózgææ. andırs	jögöærdırmē ıch bī gerī	
	tınsır. naschet.	ho vatdirmen	ger
wrden			
	tıñʃır. naʃchet.	hoatdırmē	ger
wrde			
	artırmen. ich öberige.	tatar tilgæ köneldi. hæ ret	
	artırımē. ıch öberıge.	tatar tılga koneldı. hæ r	

	yerer. is vir smete. jerer. ís vír smete.	di çunte gerade. dı ēūte gerade.
	manarmen. ich iyn tvyche manarmen. ích íyn tvyche	ķırloŵ. di bre/c/he ķırloŵ. dí bre ^c he
82a/35	keriş. eyn geczenke. kerís. eyn geczēke.	^Λ tin yer ungeakert <i>akker</i> tın jēr ungeakert <i>akker</i>
	ķurulta ķurar he wil eyn hof halden kurulta kurar he wíl eȳ hof haldē	tarloŵ. der akker tarloŵ. der akker
		ķirigib. eyn trechti <i>k</i> ķirígib. eyn trecht <i>k</i>
<i>mere</i>		baŵursakdır he ist <i>mer</i>
<i>mer</i>		baŵırjakdır he íft <i>mer</i>
wurden		amrakdır
	wurd	amrakdır
82a/40		kegeripdir. s ist <i>schemelik</i> kegerípdır. s íft <i>schemelik</i>
82b/1	telbuĝa. eyn leytzeyl. <i>telbuga. eyn leyt zeyl.</i> tarhar . is czu get. <i>tarhar. ís czu get.</i> taņışıp yatır se. liyt hiczende. <i>taņısıp jatır je. liyt híczēde.</i> ķızarıp. iatir <i>ķızarıp. iatır</i>	beçe huffe halcz beē ēl hvffe ha çarıdı. geschente. ēarídı. geschente. yēlpirmen. ich wedele. jēlpírmen. ích wedele.
82b/5	yelni. das. vytur. <i>elnı. das. vytur.</i> ırĝaladır. is waget. <i>rgaladır. ís waget.</i>	horarmen. deficio. ho _R armē. defício. hor defectus ho _R defect ⁹

	ƙamaladır kamaladır çayhaladır is plodirt çayhaladır is plodirt solƙuldaydır. slotirt. solƙuldey dir. is slotirt. 82b/10 silkinædir. is schvt zich silƙina dir. is schvt zich yitirdim. ich hab vorlornn. itirdim. ich hab vorlornn. sarhıtır. is ziyget. arhitir. is ziyget. ƙuyun satƙadı. di ætwin hat sy gekrenget kujū fatkadı. dí ætwī hat sy gekrēget saʋrak eyn schædel faʋrak eyn schædel 82b/15 ekisi birdir ekifī bīrdır baş eyn hoybt bas eyn hoybt taŋıl ekisi birdir dens taŋıl ekifī bīrdır baʋlağıl baʋlagıl tüler. is hert sich. tvler. if hert fīch. 82b/20 ƙurşoʋlapdır kursoʋlapdır çæhlasaŋız. mesigitis æhlaşangıs. meşigitis yıʋ. dikke.	könülükçe mit giræhtikeyt konvlvkæe mıt gırahtıkeyt ƙaznaçı. der slvysær. kaşnaçı. der şlvysar. yuloʋçı. redemptor julovçı. redemptor sahaʋ. lirpt şahaʋ. lirpt orşu . zeczt zich wedir. orşv. zeczt zich wedir. bügermen. ich valde. bugermen. ich valde. çırlaƙ. en vlishin eırlak. en vlifchin çebەر kişı en reynlich eeber kısı en reynlic man man siarmen ich kom iyn şarmē ich kom iyn uʋ'gil da çoz'gil. brichs vnn uʋ'gıl da eo3'gıl. brichs vñ dēs ƙozğalışırmen. ich wvle. ko3galışırmē. ich wvle. bir youlı . eyner leyik bır joulı. eyn' leyik örgüzürmen. ich weyde. ör3gv3vrēmē. ich weyde. tulƙma. engancz holcz. tulkma. enganc3 holcz. yærma. en gespalden holcz.
--	---	--

	jív. dikke.	jarma. en geʃpaldē holcʒ.
	üvseydir. likpkozit	yækʃı bögeyip barır. hæ czvyt
wol		
	uvseydír. likpkozıt	jaksı bogeyp barır. hæ czvyt wol
	yækʃı undı. hæ herte wol	aytıp yę beriñiz. ympituries uws
gericht		
	jaksı undı. hæ herte wol	aytıp ję beriñıs. jmpituries uws
gerich		
82b/25	çüvre kiydi. hæ hat das æbæch vmme gekart	sen anı yibekmü deptursen
wantistu das		
	evvre kıydı. hæ hat das abach vmme gekart	jē anı jıbekmv dept'jē wātıʃtu das
	sandıraydır. hæ rozt.	emegen de
	w	
	ʃandıreydír. hæ rozt.	emegan de
	w	
	tırpıldeydir hæ. snatert.	ķurtķa en babe.
	tırpıldeydır hæ. ʃnatert.	kurtka en babe.
	yæŋlænıdır. is hællert.	meçælæ. en cze bast
	jaŋlanıdır. ı s hallet.	meɛalæ. en cze baʃt
	ķarmalarmen. festino.	yülgü v̇
	ķarmalarmē. feʃtino.	jvlgv̇
82b/30	udā. no	krıy pıʃ
	udaa. no	krıy pıs
	eki kün udā czuen tak noch inandır	içik. en ober czogen pelcz.
	ekı kvn udaa czʷen tak noch inandır	jɛik. en ober czogen pelcʒ.
	menim atım yaʋruttı. hæ hat miyn phert gezeret	tobalaķ parkun
	menım atı jaʋruttı. hæ hat mıyn phert gezeret	tobalak parkū
	sageşeydirmen . ich trachte.	yęz eyn czeyn.
	ʃageseydirmē. ich trachte.	jęz eʷn czeyn.
	araba çü v̇ldi. dær karre sluk nedir .	ayæk ķoşulğıl strekke
	araba ev̇ldı. dær karre ʃluk nedir.	ayæk koʃulğıl ʃtrekke

82b/35	berisirmen. ich hælfæ gæbin.	di
fvse.		
	berísírmē. ích hælfe gæbín.	dí
fvfe.		
83a/1	íckir. en bruch gurtel	boksmen et. en zíte vleys.
	íekír. en bruch gurtel	boksmen et. en zíte vleys.
	síltov. potwar	ençim. miynes selber
	šiltov. potwar	ençím. míynes selb'
	emenirmen. saarlarmen	kesetmek uçun
	emanírmē. ša ^a rlarmē	kešetmak uēun
	horlarmen. despicio	ķorķutmaķ uçun druch vur(cht)
	ho _R larmē. despicio	ko _R kutmak uēun druch vur(cht)
83a/5	manaysiz. sine modo	kertermen ich kerbe
	manayšif. síne modo	kertermē ích kerbe
	ohšašši. similitudo.	ağınğuç. enleyter.
	ohšašši. símílítudo.	a gīgue. enleyter.
	emešše. semp^{er}	peša. en hantwerk.
	amassa. semp	pesa. en hantwerk.
	tefferüçge. ad solacium	odiui. koralmadım.
	taffar uega. ad solaciū	odiúi. ko _R almadım.
	mohdaķ. stump.	aziz. peregrinus.
	mohdak. štump.	ažíz. p'egrínus.
83a/10	horon. en reyc.	açı bergil. expone.
	ho _R on. en reyíc.	aæe bergíl. expone.
	trapez mensa	kenetæ. gelich
	trapef mēša	kenetæ. gelı ^{ch}
Λ		
	suffra	öçügil. permoueas.
	šuffra	öevgıl. p _u moueas.
	halha.	yoldağılar.
	halha.	joldagılar.
	özmæ.	töbe. ma culpa.
	özma.	toba. mā culpa.

83a/15 **böz toğur. wirkit.**

böz toğur. wirkit.

işçi. en erbeyter.

jsɛ1. en erbeyter.

yælçi. en mitelmk.

jələi. en mitelmk.

tothar. schade.

tothaʀ. ʃchade.

kaşka. kal.

kaska. kal.

83a/20 **yəlnurmen. ich vllee.**

jəlínvrmē. ích vllee.

tobalaq. parkun

tobalak. parkun

yez. en. czeyn

jeʒ. en. cʒeyn

uçuh towp pros

ueuh towp pros

ku vuh. spruy

kuuh. ʃprvy

83a/25 **mahtarmen ekisi birdir**

mahtarmen ekíʃi bırdır

övmen

òvmen

salınırmen. ich bihenge

ʃalínírmē ích bíhenge

aşı. der kern.

así. der kern.

çerçi. enkremer.

ɛerɛ1. enkremer.

yavloʋ. en phanne.

javloʋ. ē phanne.

yıldı. treyp czu zamene.

jɪʀdí. treyp cʒu zamene.

Λ

üşürmen. mich vrvyst

vsvrmē mích vrvyʃt

toğarmen

toğarmē

kıroʋ. rıyft

kíroʋ. ríyft

çere. en enkopicze

ɛerē. en enkopíʕe

keben en huwfe

keben en huwfe

sah en wachinde man

ʃah en waʕhinde man

Λ

sergek

ʃergek

koğroʋ en schelle.

koğroʋ en ʃchelle.

baley

baley

düley ebik

duley ebík

meñü

meñu

erkeç yohladım. ich vormiste

erkeɕ johladım. ich v'míʃt

uws gewurfen czege

uws gewurfen czege

83a/30

hışıdı

hísıdı

sohtı sluk

fohtı fluk

köñlüñ aynır

coñlū aynır

köñlüñ bulğanır

coñlū bulğanır

sırıñ. en verder.

şırıñ. en uerder.

1. a: vok. hitap, seslenme, vurgulama sözü; *krş.* ay III.

a α CC-A 74b/26, 75b/7, 76a/1

anl. f. - işa. f. ägo ‘qua ratione’ (Kuun 1880: 251). *e* *vokativische Interjektion*, *e* ol *ahys?ly xatun* ‘Oh, jene gebenedeite Frau’ (Grønbech 1942: 84). *Æ* 74r/13 (Drimba 2000: 138); *æ* 75r/7, *æ* 75v/1 (Drimba 2000: 139).

Başlıca işlevi çağırmak, seslenmek ve anlatımcılık olarak tarif edilen vokatif çekimi morfolojik, fonetik ve sentaktik yollarla yapılmaktadır (Sonnenhauser-Aziz Hanna 2013a: 13, 14; Sonnenhauser-Aziz Hanna 2013b: 283). Seslenme ya da çağrı işlevi, Türk dilinin farklı dönem ve sahalarında da bazen isim hal ekiyle bazen de ünlem edatıyla gerçekleştirilir. S. G. Clauson genellikle hitap özelliği taşıyan, bazen de şaşırma belirten a ünleminin erken dönemde (yine genellikle) kelimeye eklendiğini, daha geç dönemde ise muhtemelen yabancı bir dilin etkisiyle kelimedenden önce geldiğini kaydetmiştir; ayrıca Kumanca olarak belirttiği örneği *e* olarak okumuş, *hitap ünlemi* olarak tanımlamıştır (EDPT 1972: 1). Ş. Tekin, Eski Uygur Türkçesinde daha yaygın olduğunu belirttiği vokatif çekimini isim hal eki olarak kabul etmiş, +ya! örneğine işaret ederek gerektiğinde yardımcı ünsüz alabildiğini belirtmiştir; ayrıca Eski Türkçedeki ünlem edatlarını iki grupta (*kelime olarak başta* ve *ek olarak*) tasnif ederek ikinci gruptaki edatların (emgek+e, tengriy+e) isim çekim eki olarak da [vokatif] telâkki edilebileceğini söylemiştir (Tekin 2002: 95). ET. *a’* (I) ‘1) a) ‘Vokativ’, içim a ‘o mein älterer Bruder!’, *kamag siñillärim* a ‘o meine Schwestern!’, *sizlär kamag toyınlar* a ‘o alle ihr Mönche!’, *yäklär uluğ* a ‘o Dämonenfürst!’, *anant a* ‘O Ānanda!’, *hormuzta t(ä)ñriya* ‘o gott Indra’; b) ‘Vokatif (in Verbindung mit präponiertem ay)’, *ay är a* ‘o Mann!’, *ay motgalayane a* ‘o Maudgalyāyana!’, *ay içilärim a* ‘o meine Brüder!’; 2) ‘Wehruf’, *ay açığ ämgäk* a ‘o bitterer Schmerz!’; 3) ‘Wehruf’; 4) Hypostatischer Nominative von Eigennamen (UW 1977: 35). *a/e*: ünlem, seslenme durumu, vokatif, ‘ey!’: *añ kötrülmiş e*; *töz-ün t(e)ngri-ler-e* (AY-III 1991: 92). *a* vokatif, *yana qaltı braman ayıtdıq-ta añ kötrülmiş-ke inçe tip gavtam-a yir kayu-ka tayak-lıg-ın inçip turur tip añ kötrülmiş kiginç birü söz-lemiş ol*: ‘yu Yine, nasıl ki brāhmana, Adı Yükselmiş’e (Bhagavān) ‘Ey Gautama, yer neye istinâden bu şekilde durur?’ diyerek sorduğunda,

Adı Yükselmiş (Bhagavān) şöyle cevap vererek söylemiştir: ‘Ey brāhmana, yer su tekerleğine istinâden durur.’ (Üİ 1998: 37, 73, 121). *a*: ‘ey, hey, ya’ manasında ünlem edatı (ETŞ 1992: 226); *atırđlıđ-sız yarlıkar-sız amrançıg-a* ‘ayrılık gözetmeden, her kesi yarlıgarsınız ey sevgili’ (ETŞ 1991: 156, 157); *anaçım-a siz-te yime bolduğmasar* ‘Ey anacığım, siz de bulunmamış olsa idi.’, *az tenđinçe törügey-mü umuđ-um-a* ‘az da olsa vücut bulur mu, ey ümidim!’, *kaňgiçim-a bilge-lerke tapmağsız siz* ‘Ey babacığım, bilgelere tapanlardan değilsiniz’ (ETŞ 1991: 158, 159); *munđadıncıđ öggüliğ siz anaçım-a* ‘fevkal’âde medhedilmeğe değersiniz, ey anacığım’ (ETŞ 1991: 160, 161). *a*: seslenme durumu, vokatif, ünlem, ‘ey!’; *a kavşiki-y-a, kavşiki-y-a, eğgün barmış a* (AY-III 1991: 81). *a ünlem* (METY 2012: 307); ayrıca bkz. Orkun 1995: 325. *a*: seslenme durumu, vokatif, ünlem, ‘ey!’ (ABH 2013: 179). OT. Krh-T. *a*: şaşalamayı anlatan bir edat, *a kıl-* ‘şaşırtmak, şaşalatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-1); *a*: hitap bildiren bir ünlem, *á*: şaşıрма bildiren bir ünlem (DLT-Atalay 2006: IV-538). M-KıpT. *a* ‘Ey’ (KK: 99). *krş. ā* ‘ey!’ (ek durumunda yabancı bir ünlem olup, kelime sonuna getirilir) (GT: 195). *Çađ. krş. ā* far. ‘ey!’ (BD: 329). ÇKT. *Kry. a* I ‘1. частица а?; а?; 2. межд. а!; а!’ (KRPS: 37). *Kır-T. a* 1 ‘1. межд. а; эй; ой | а, га; гей; ой; 2. ах | ах, ага’ (KTUS: 1). Krç-Blk. *a* III межд. а!’ (KBRS: 15). *krş. a I* ‘(после слов с конечным гласным ъа) союз а, же; но; тогда как’; *a* III ‘межд. а!’ (KBRS: 15). *a*: *ya, ise* anlamında Karaçay-Malkar Türkçesi’ne özgü bir ek. Ünlü ile biten kelimelerden sonra ‘va’ şeklinde gelir; *a* ‘mümkün mü?, olur mu?’; *a*: dilek bildiren bir ek (KMTS: 65). *Kaz-T. A*: Гажәпләү, үкенү, нәфрәтләнү һ. б. ш. хислерне белдерә (TTAS: 15). *Bşk. A2 a-a-a*: 1. ‘Кыуанысты, зур шатлыкты белдергәндә әйтелә’; 2. ‘Ауыртканды белдергәндә әйтелә’; *A3 a-a-a*: ‘Шаулақанды белдергән һүз’ (BTH: 19). *Nog-T. a* I ‘а, однако, же’, *a* II ‘а’; *a* III *ünl. ‘a’* (NRS: 19). *Kır-T. A* I: ‘1. taaccüp haykırması’; 2. ‘taaccüp veya memnuniyetsizlik edasıyla sual’; 3. *a* dep: ‘hemen, derhal’; *A III* ‘(rabıt) a’ (KS: 1).

2. **abağa** (< moğ. abağa): amca.

abağa Abağa CC-İ 49b/13

abaga ‘avunculus’ (Kuun 1880: 250). **абађа** ‘Oncel’ (Radloff 1887: 7). **abaya** ‘Onkel’ (Grønbech 1942: 27). **Abaga** 49r/13 (Drimba 2000: 99).

Moğol yazı dillerindeki türevleriyle birlikte geniş bir yer tutan abağa kelimesi akrabalık adı ve özel addır. Gerek abağa’nın gerekse abağa ile ilişkilendirebileceğimiz diğer

kelimelerin temelinde *yaşça büyük* ve *saygıdeğer* olma bilgisi vardır. Çoğu zaman bu yaşça büyük ve saygıdeğer kimse bir erkeği işaret ederken, kadını işaret ettiği de görülür. *bkz.* *abagay/авгай/avgay* ‘hanım, kağan eşi, prenses; hanımefendi’; *abagaytay/авгайтай/avgaytay* ‘hanımlı, eş sahibi, evli’; *abagali/авааль/avāli* ‘ilk karı veya ilk koca; meşru karı veya meşru koca’; *abahay/авхай/avhay* ‘hanım, prenses; kız, kız çocuk; genç hanımefendi’ (MTS: 4). Moğol dili içerisinde ilk/kök hecenin *v/v̄*’li ya da *m*’li olduğu varyantlar vardır. *abağa*’nın kökeniyle ilişkilendirebileceğimiz en yalın (ya da eksiz) şekil (Moğol dili içerisindeki dönemi tarafımızdan bilinmemekle birlikte) *Moğ.* *ав1* ‘отец; папа; батюшка’ şeklidir (TMC: 8); ayrıca *bkz.* *авга эх* ‘дядя (по отцу)’, *авгай* ‘дядя’, *авга эгч* ‘тетка (по отцу)’, *авгай* ‘дядя’, *абгадай* ‘дяденька’, *абдай* ‘дядя’ (TMC: 8). E. V. Sevortyan kelimenin *aba/ava* + *aқа* birleşmesiyle oluştuğunu söylemekle birlikte *aba* + *ya* (küçültme eki) şeklindeki bir diğer etimolojiyi de kaydetmiştir (ESTY: 65, 205). S. G. Clauson ise E. V. Sevortyan’ın tahliline ters yönde, *apa* kelimesinin Moğolca *abaga*’nın kısaltmış şekli olduğunu belirtmiştir (EDPT 1972: 5). Bunun yanı sıra EADL’de, Proto Moğolca **ab[u]* ‘1) father; 2) paternal uncle’ şekli, Orta Moğolca *abaqa* ve *abaγa* kelimelerinin kökeni olarak kaydedilmiştir (EADL: 310). ABAGA ‘uncle’ (Pelliot 1959: 3). Orta Moğolcadaki şekil için *bkz.* اباقا (*abāqā*) ‘Vaterbruder’ < *B-Moğ.* *abağa*, *abaga~abaganar* (Doerfer 1965: 108). *abaga* ‘uncle’ (Golden 1992: 49). АВАҚА/АВАҚА (< *abaқа*), *avқа/awqa* (< *avaқа*) ‘1. дядя (по отцу); 2. двоюродный дед, брат прадеда; 3. дедушка, старик; 4. почтенный! (обращение к старшему)’ (ESTY: 64, 65; TMC: 8). АВАГА2 ‘дядя’; I. Evk. *авага*; *Sol.* *абā* ‘отец’, *абан* ‘батюшка’; II. Evn. *абагами- тес.* ‘охотиться на медведя’, *абагат-/ч* ‘иметь деда’, Ol. - Oñ. - Sk. - All. *абъга* (*çokl.* абъганил) ‘1) дед (отец отца матери); 2) дядя (старший брат отца матери); 3) тес. дедушка (одно из названный медведя)’; III. Ud. *абууа~абууу* ‘отец, папа’, *абууужууа* ‘1) родители; 2) отец с группой лиц’. Ayrıca Y-Moğ. *abayal* ‘почтенный батюшка’ (TMC: 8). Kalm. *awγn* ‘des fathers bruder (älter od. Junger); onkel; verehrungswürdig’ (KW: 19). *abağa* ‘amca; dayı’ (Li 1999: 124); *Moğ.* *abağa*, *Bur.* *abga*, *Hlh.* *awga*, *Kalm.* *awğn* ‘amca’, *Evk.* *avāgā* ‘amca, dayı (babanın veya annenin ağabeyi)’, *amākā* ‘dede; amca, dayı (babanın veya annenin ağabeyi); ata; ayı; Tanrı’, *Lam.* *abaga* ‘dede; amca, dayı (babanın veya annenin ağabeyi)’ (Li 1999: 124, 125, 179). *Abaga*: Y-Moğ. *Abag-a*, *Moğ.* *avga* (PM: 299). *abayadai* ‘effectionate uncle’ (Khabtagaeva 2009: 279). *Brg.* *aβag*, *Kalm.* *avγ*, *Dgx.* *awuğa* ‘uncle’ < **abaga* ‘paternal uncle’ (Nugteren 2011: 97,

263). *Apaga*³ (AJMR: 458). *sür. abga, abgha, abagha* ‘the eldest son of Hulagu Khan, who reigned from 1265-81’ (Budge 1928: 28, 45; Montgomery 2006: 13). *çin. A-pa-ha, A-pu-ko, A-pu-ha* (Pelliot 1959: 4). *Abaka Hān* ‘Hülegü’nün en büyük oğlu ve ilk halefi’ (Ölmez 2003: 195). *ABAQA* (or *ABAĠA*, ‘paternal uncle’ in Mongolian; Far.-Ar. *ABĀQĀ*); eldest son and first successor of the Il-khan Hülegü’ (EI: 61-63; Sanders 2010: 35). Papa IV. Clement’in 1268’de yazdığı mektupta *Per virtutem dei vivi et potentiam Chaan, vervum Abagha Abaya Īlkhān* ‘By the virtue of the living God and the power of the Qa’an, the word of Abaya’ şeklinde kaydedilirken 1267’de yazdığı mektupta *Elchani Apacha* şeklinde kaydedilmiştir (Amitai-Preiss: 1994: 23, 25); ayrıca bkz. Aigle 2005: 148, 152, 154, 159, 160, 161; Annales Ecclesiastici/Abaga maddesi (Raynaldo; Baronius 1694: Abaga maddesi); *سوترا* *Abagha-Chanu* (Fraehn 1826: 637); Chronik des Franciscaner Lesemeisters Detmar: *abagha can* (Detmar 1829: 156, 157, 160). Bununla birlikte, kelimenin farklı fonetik versiyonu Mançucada özel ad olarak görülmektedir. bkz. Mançu Han’ı *Abahai Khan*⁴ (1592-1643) (Wakeman 1975: 78; Sanders 2010: xxxix).

ET. *abaka*/'P'Q' ~ moğ. *abağa* ‘Onkel’, a.+m ödämiş tümän bāgi ‘mein Onkel, der Tümän Bāgi Ödämiş’ (UW 1977: 35). Çağ. *abağa*: Atanın kardeşine dirler, gerek atadan büyük ve gerek küçük olsun ki Muhahemet-ül Lugateyn’de kelür’ (AL: 24).

3. **abışka:** eski; *krş. abuşka*.

abışka *abiska* CC-A 66a/10

anl. f. абышка ‘Greis’ (Radloff 1887: 7). *anl. f. abyşqa* ‘alt, bejahrt’ (Grønbech 1942: 27). **abiska** 65v/10 (Drimba 2000: 126).

АБЫШКА/АБІШҚА ‘1. старик, старец; 2. муж, супруг; 3. старый, пожилой; 4. мужик; 5. жена; 6. мать, кормилица’ kelimesinin temelinde *yaşlılık* anlamın yer aldığı, kelimenin kökünün Kıpçak lehçeleri ile Sibiryâ lehçelerinde –ç ya da –ş bitişli olduğu kaydedilmiştir; ayrıca kelimenin *abič* < *aba+č* (eski küçültme eki) ve –ka ekinden oluştuğu belirtilmiştir. E. V. Sevortyan, kelimenin Kuman Türkçesi ile Suriye ve Mısır’daki Memluk Kıpçak Türkçesine Moğol ilerleyişi döneminde alıntılandığını söylemiştir (ESTY: 61). S. G. Clauson *avıçğa* ‘an old man’ // *kurtğa*, Kum. *abuşka* ‘old man’ (EDPT 1972: 6). *abuşka* ‘yaşlı kişi’ (Li 1999: 225). Kelimenin Moğolcadaki şekilleri için bkz. **apuči* ‘elder in-law’, Tung. **abusi*; Moğ. **(h)abisu-n*; Türk. *Abuč-ka*; PTung. **abusi* ‘1) husband of elder sister; 2) husband of father’s or mother’s

husband of father's or mother's younger sister; 3) brother-in-law, son-in-law'; Evk. *awus*; Evn. *āwus*; Neg. *awus*; Ul. *ausi*; Nan. *aosi*; Orch. *aušä*; Ud. *auhi*. PMong. **(h)abisu-n* 'wife of elder brother (in relation to the wife of younger brother)', Y-Moğ. *abisun*; Kh. *avsan*; Bur. *ab'han*; Kalm. *awsn*, *äwsn*; Ord. *awisun*. PTürk. **Abuč-ka* '1) husband, old man, 2) foster-mother, 3) elder sister, 4) uncle' (EDAL: 308). ET. *abučga* → *avınčga* (UW 1977: 37); *avičga*/'VYČQ' 'A) Adv. 'der Alte, der Greis'; B) Adnom. 'des Alten, Des Greises' (UW 1977: 278). *aβıçqa*; 'βYCX', 'BYCQ', 'BYNCX': *ihtiyar* (İKPÖ 1998: 129). *abičya/bačya*: özel ad, *abičya är ätim bağdäki atim* 'Мое имя - война мужа - Абычка а мое бекое имя' E-50/4 (TEЭ: 142, 314). *avičga*/'VYČQ' A) Adv. 'der Alte, der Greis'; B) Adnom. 'des Alten, des Greises' (UW 1977: 278). *avınčga* 'старик' (Suv) (DTS 1969: 70). *awıçka*, *awıçga*, *awınçka* 'ihtiyar' (Gabain 2000: 262). OT. *Krh-T. abučqa sözi*5 'пословица' (QBH) (MK) (DTS 1969: 3, 69, 70). *a'vıçga* (KB III 1979: 37). *a'vıçga* 'ihtiyar' (KB III 1979: 37). *awıçka* 'yaşlı, ihtiyar' (TKT 2004: 236). *awıçga* 'kocamış kişi, ihtiyar' (DLT-Atalay 2006: IV-50). [*krş. a'vıçgalık* 'ihtiyarlık' (KB III 1979: 38). *abučqaliq* 'старость' (KB) (DTS 1969: 3). *apučqaliq*6 (DTS 1969: 48)]. Hrz-T. *abuşha* 'yaşlı koca' (ME 1993: 83). *abuşğ/ğa* 'yaşlı, ihtiyar adam' (KE: 1); *awunça* 'ihtiyar; ihtiyar kadın' (KurT: 62). *abuşka* 'yaşlı, ihtiyar adam' (NF 1999: 3). M-KıpT *abuşka* 'ulu, şeyh, koca' (KMT 2000: 85). Çağ. *abuşka* 'yaşlı; koca, zevce' (MK 1993: 385). *abuşka/avuşka*: avrat erine dirler şoy ma'nāsına ki... (AL: V).

4. abra- (< moğ. abura-): korumak, savunmak.

abra *abfa* CC-İ 11a/3

abradum *abradum* CC-İ 11a/2

abrarmen *abrařmē* CC-İ 11a/1

abrarmen 'defendo', **abra** *imp.* (Kuun 1880: 250). **абра** (v) 'vertheidigen', **абрармән**, **абрадым**, **абра**, **абрамак** (Radloff 1887: 7). **abra-** 'schützen, verteidigen' (Grønbech 1942: 27). **abrarmē** 10v/1, **abradum** 10v/2, **abra** 10v/3 (Drimba 2000: 48).

абра-/авра (< *абыр-а-*) '1. спасать, избавлять; 2. оказывать милость; 3. поправлять, приносить пользу, оказывать большую услугу, крайности, нуждах, гибели; освобождать от нужды, крайности; 4. успокаиваться, жить в спокойствии, отдыхать. быть спокойным; 5. любить' (ESTY: 59); *абыра-* ~ *абра-* ~ *амыра-* ~ *амра-* < *абыр/амыр* + *a* fiil yapım eki (ESTY: 59); E. V. Sevortyan, **am~ab* köküne

dayandırdığı *abra-* fiilinin ve onun diğer şekillerinin başlıca olarak Sibirya ve Altay dillerinde yaygın olduğunu belirtmekle birlikte, Tatarcaya Çuvaşçadan girdiğini kaydetmiştir (ESTY: 59). Kuman Türkçesine ait olduğunu belirterek kaydettiği *abrā-* kelimesini ‘защищать’ olarak anlamlandırmıştır (ETSY: 60); [*krş. moğ. abura-/абрах* ‘спасать; избавлять’, *abural/аврал* ‘спасение; избавление; освобождение; жалость; защита’ (ESTY: 60). Moğ. *aburagçi* ‘kurtarıcı; cankurtaran; koruyucu; saklayıcı; bağışlayıcı’, *abural* ‘selamet, kurtuluş (özellikle tanrı tarafından), korunma, Buda’ya sığınma; esirgeme, merhamet, acıma; özgürlüğüne kavuşma’ (MTS: 9, 10)]. ET. *krş. av-* ‘muhafaza etmek’ (ETŞ 1992: 251). Hrş-T. *apra-* ‘saklamak, muhafaza etmek’ (NF 1999: 19).

5. abramak: koruma, himaye.

abramak abramac CC-İ 11a/4

abramac ‘defensio’ (Kuun 1880: 250). **абрамак** (Radloff 1887: 7). **abramaq** (Grønbech 1942: 27). **abramac** 10v/4 (Drimba 2000: 48).

6. abuşka bkz. abışka.

abuşka Abuşcha CC-İ 39a/26

abuşka abuşca CC-İ 50a/21

abuscha ‘senex’ (Kuun 1880: 250). **abuşqa** ‘alt, bejahrt’ (Grønbech 1942: 27). **Abuşcha** 38v/26 (Drimba 2000: 85); **abuşca** 49v/21 (Drimba 2000: 100).

7. aç: aç; açlık, aç olma; *krş. aş II.*

aç aş CC-İ 13b/2, 13b/3

aç aε CC-A 60b/31

açturmenⁿ aşturmē CC-İ 13a/18

ač ‘famelicus’ (Kuun 1880: 248), **as** ‘famelicus’, **az** ‘fames’, *azturmen* ‘famesco’, **az bol imp.** (Kuun 1880: 249). **au** ‘hungrig’, **au турмән** (Radloff 1887: 6). **ač** ‘Hunger, hunrig’, **ač turmen** ‘ich habe Hunger’, **ač bol-** ‘hungern’ [CC-İ 13b/3 numaralı satırdaki *ač* kelimesi K. Grønbech tarafından *ač-* ‘hungern’ fiili olarak kaydedilmiştir; fakat söz konusu kelimenin metindeki Latince karşılığı olan *fames* kelimesi *açlık* anlamına gelmektedir.] (Grønbech 1942: 27; LRS 1976: 415). *Kom. aç* ‘hungry’ (EDPT 1972: 17). **Azturmē** 12v/18, **Aztim** 13r/1, **Az bol** 13r/2, **Az** 13r/3 (Drimba 2000: 51); *ač* 60r/30 (Drimba 2000: 116).

ET. *ač* I ‘голодный’ (TT VI); *ač bayırsuq* ‘поджелудочная железа с недостатком секретиции (?)’ (Rach II); *ač qarınqa~aç qarinta* ‘на голодный желудок, натошак’ (Rach I); *ač qız yan.* ‘голод и нужда’, *ač turuq* ‘истощенность’ (Suv) (DTS 1969: 3). *ač/’Č* ‘hunger’ (UW 1977: 37). *ač* ‘Hunger’ (BT XIII: 1996 195). *aç* ‘aç, açlık’ (ETŞ 1992: 230, 234, 262, 304). *aç* ‘aç, açlık’, *aç* ‘aç, karnı tok değil’ (ETY 1994: 755). *aç/(a)ç* ‘aç’ (Gabain 2000: 131, 258). *aç* ‘aç’ (KUKY 2009 170, 517; AYDIN 2012: 151). *āç* ‘aç, açılmış’ (METY 2012: 307). *aç* ‘aç (olmak)’ (YKI: 497; TDY 2014: 183). *aç* ‘aç, ‘tok’un zıddı’ (ABH 2013: 179). *krş. açsığ* ‘aç’ (Mayt: 343). *açsık* ‘açlık’ (Aydın 2012: 151). *açsız* ‘tokluk’ (Mayt: 343). *ačsüz: ačsüz qızsüz* ‘неголодный и ненуждающийся, без голода и нужды’, *ačsüz soqsüz yan.* ‘нежадный и независтливый, без жадности и зависти’ (Suv) (DTS 1969: 6). *ačsüz/’ČSYZ* ‘A) Adv. a) ohne Hunger, b) ohne Gier; B) Adnom. a) ohne Hunger, b) ohne Gier’ (UW 1977: 43). *açsız* ‘tok, aç değil’ (AY-III 1991: 81). *ačur-/’ČWR* ‘Hunger bereiten, hungern lassen’ (UW 1977: 43). OT. Krh-T. *aç* ‘aç, doymamış, aç gözlü’ (KB III 1979: 1). *aç* ‘aç, karnı tok olmıyan’ (DLT-Atalay 2006: 2); *āç* ‘aç’ (DLT-Atalay 2006: IV-538). *krş. ačliq* ‘голод’, *āčliq* ‘голод’ (KB) (DTS 1969: 6). *açlık* ‘açlık’ (KB III 1979: 4). *açlık* ‘açlık’ (TKT 2004: 199). *açur-* ‘acıktırmak’ (KB III 1979: 4). *açur-* ‘acıktırmak, aç bırakmak’, *açurgan* ‘çok acıktıran, çabuk acıktıran’ (DLT-Atalay 2006: IV-5). Hrz-T. *aç* → *karnaç* ‘karnı aç olan’ (İML 1988: 38, 94). *aç* ‘aç’ (ME 1993: 83). *aç* ‘aç, karnı aç’ (NF 1999: 3). *aç* ‘1. aç, acıkmış; 2. açgözlü, tamahkâr’ (KurT 2002: 39). *aç* ‘acıkmış kimse’ (KİLE 1999: 1). *krş. açar-* ‘aç bırakmak, doyurmamak’ (KE 1997: 3). ачлык ‘голод’ (HŞ 1979: 160). *açlık* ‘açlık’ (ME 1993: 83). *açlık* ‘açlık, kıtlık’ (KE 1997: 4). *açlık* ‘açlık, karnı aç; kıtlık’ (NF 1998: 5). *açlık* ‘1. açlık; 2. açgözlülük’ (KurT 2002: 40). *açur-* ‘acıktırmak’ (ME 1993: 83). *açur-* ‘aç bırakmak’ (NF 1998: 5). M-KıpT. *aç* → *açtur* ‘açtır’ (KİLE 1931: 1). *aç* ‘aç’ (BV 1986: 103). *aç* ‘1) yemek yeme ihtiyâcında olan, aç; 2) aç gözlü’ (GT 1989: 244). *aç* ‘aç, tok olmayan’ (İMS 1992: 496). *ač* ‘hungry’, *ač kiši* ‘hungry’ (RH 2000: 119). *aç* ‘aç, tok olmayan’ (KMT 2002: 85). *krş. açlık* ‘açlık’ (GT 1989: 244; KFLT 1989: 935; KF 2006: 76). *açlık* ‘açlık, tok olmama’ (İMS 1992: 497). Çağ. *aç* ‘aç, tokun zıddı’ (MK 1993: 385); *aç* ‘aç, acıkmış’ (BD: 349). *krş. açlîğ* ‘açlık’ (MK 1993: 386; BD: 349).

8. **aç- I:** acıkmak.
açtım aştım CC-İ 13b/1

aztim (Kuun 1880: 26). *anl. f. ацтым* (< **ац** (v) ‘öffnen’ (Radloff 1887: 6). **aztim** 13r/1 (Drimba 2000: 51).

ET. *a:ç-* (*a:c-*) 2 ‘to be hungry’ (EDPT 1972: 19). *aç-/’Č* (I) ‘hungrig sein’ (UW 1977: 37). run. *āç-* ‘acıkmak’, AT. *āç-* ‘acıkmak’ (Tekin 1995: 90, 171). *aç-* ‘acıkmak’ (Mayt: 343; Gabain 2000: 258; IB: 49). *aç-* (II) ‘acıkmak’ (KUKY 2009 348, 517; Aydın 2012: 151). *āç-* ‘acıkmak’ (METY 2012: 307). *açmak* ‘acıkmak’ (Mayt: 343). *açmak* ‘acıkma’ (ABH 2013: 179). *krş. açmaq: açmaq suvsamaq* ‘голод и жажда’ (Suv) (DTS 1969: 6). *açmak/’ČM’Q* ‘A) Adv. Hunger; B) Adnom. Hunger, des Hungers’ (UW 1977: 37, 42, 43). OT. *aç-* ‘acıkmak’ (KB III 1979: 1). *aç-* (II) ‘acıkmak’ (TKT 2004: 198). *aç-* ‘karnı açmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-2); *āç-* ‘acıkmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-538). Hrz-T. *açmak* II ‘проголодаться’ (HŞ 1979: 160). *aç-* II ‘acıkmak’ (NF 1998: 4). *aç-* I ‘açmak’ (KE 1997: 2). M-Kıpt. *aç-* → *açdı* ‘acıktı’ (KİLE 1931: 1). *aç-* ‘1) neşretmek, yaymak; 2) genişletmek, rahatlatmak; 3) gizli bir şeyi ortaya çıkarmak; 4) bir işe başlamak; 5) bir yeri ele geçirmek, zaptetmek; 6) acıkmak, karnı acıkmak’ (İMS 1992: 496). *aç-* ‘1) perişan olmak; 2) acıkmak’ (KK 1999: 99). Çağ. *aç-* → *açmay* ‘açmazın ve açmayayın’ (AL: 6).

9. aç- II: açmak; köñül aç- ‘teselli etmek’.

<i>aç</i>	<i>aṣ</i>	CC-İ 7a/3
<i>açarmen</i>	<i>aṣarmē</i>	CC-İ 4b/1
<i>açarmen</i>	<i>aṣarmē</i>	CC-İ 7a/1
<i>açarmen</i>	<i>aṣarmē</i>	CC-İ 4a/25
<i>açatım</i>	<i>aṣatım</i>	CC-İ 7a/2
<i>açğan</i>	<i>aεgā</i>	CC-A 69b/37
<i>açı bergil</i>	<i>aεe bergíl</i>	CC-A 83a/10
<i>açkıl</i>	<i>aṣchıl</i>	CC-İ 4b/2
<i>açmay</i>	<i>aεmey</i>	CC-A 76b/17
<i>açsa</i>	<i>aεfα</i>	CC-A 61a/21
<i>açsam</i>	<i>aεfā</i>	CC-A 61a/21
<i>açtım</i>	<i>aṣtım</i>	CC-İ 4b/1
<i>açtın</i>	<i>aṣtın</i>	CC-İ 4b/2
<i>açtıñ</i>	<i>aεtıñ</i>	CC-A 70a/15, 70b/8

ažarmen ‘aperio’, **ažhil** *imp.*, **ačsa** *şart şekli*, **ačibergil** ‘expone’ (Kuun 1880: 248). **au** (v) ‘öffnen’, **ацармән, ацтым, ацкыл, ацса, ацсам, ацмаі, кулуң ацып, ацып бәпрil** (Radloff 1887: 6). **ač-, -ar** ‘öffnen’, **ave Maria kim ačtyŋ kökni** ‘Ave Maria, die Du den Himmel öffnest’, **učmaq jolyn bizge ačtyŋ** ‘du hast uns den Weg des Paradieses geöffnet’, **matellarny barča ačyan** ‘alle Geheimnisse aufdeckend’, **kertek ačmaq ešikini** ‘ohne die Tür zum Brautgemach zu öffnen’, **ačá ber-** ‘enthüllen’, köŋül **ač-** ‘trösten, ermuntern’ (Grønbech 1942: 27). **A[z>č]armē** 3v/25, <**Azarmē**> 4r/1, **A[z > č]tim** 4r/1 (Drimba 2000: 39); **A[z > č]chil** 4r/2, <**Aztin**> 4r/2 (Drimba 2000: 39); **azarmē** 6v/1, **azatí[n > m]** 6v/2, **az** 6v/3 (Drimba 2000: 43); **ačſæ** 60v/21, **ačſæ** 60v/21 (Drimba 2000: 117); **ačgā** 69r/22 (Drimba 2000: 130); **ačtiŋ** 69v/7, **ačtiŋ** 70r/5 (Drimba 2000: 131); **ačmey** 76r/16 (Drimba 2000: 139); **ače bergil** 82v/10 (Drimba 2000: 144). S. G. Clauson *ač-* (I) ‘to open’ kelimesinin öncelikli anlamını fiziki olarak ‘to untie (a knot), to clear (the sky)’ şeklinde kaydetmiş, bunun yanı sıra ‘to disclose, explain’ şeklinde mecaz anlamlarının olduğunu belirtmiştir (EDPT 1972: 18, 19).

ET. *ač-* ‘açmak, yaumak’ (Mayt: 343). *ač-* ‘открывать, отворять’ (Man I); ‘отвязать, отцепить’ (KP); ‘проложить путь’ (TON) (DTS 1969: 3); *ač- jad-* ‘открыто наложить, откровенно рассказать’ (AY), *ača jada qil-* ‘откровенно излагать’ (Uig III) (DTS 1969: 4). *ač-* ‘açmak’ (Hsüan-X 1975: 117). *ač-/’C-* (II) ‘1) öffnen; 2) lösen, losmachen; 3) anfang bilden; 4) (Reich) gründen; 5) erschließen, kultivieren; 6) (Weisheit) erwecken, entfalten; 7) a) erklären, deuten; b) erklären; 8) enthüllen, verbreiten, zeigen; 9) bekennen, eingestehen’ (UW 1977: 37, 38). *ač-;’C* ‘açmak’ (İKPÖ 1998: 129). *ač* ‘öffnen’ (BT XIII: 1996 195). *ač-* ‘açmak’ (ETY 1994: 755). *ač-* ‘açmak’ (ETŞ 1992: 226). *ač-* ‘açmak’ (Gabain 2000: 131, 258). *ač-* ‘açıklamak, yorumlamak, açmak, anlaşılır duruma getirmek’ (AY-III 1991: 81). *ač-* ‘1. açmak; 2. (*ırk* sözüyle) fal açmak; uğur dilemek; 3. (*u* sözüyle) uyandırmak’ (KUKY 2009 338, 348, 406, 517). *ač-* ‘açmak, (uykusunu) açmak’ (METY 2012: 307). *ač-* ‘açmak’ (Aydın 2012: 151). *krş. ačal-* (< *edil*. *ač-* I) (Man) (DTS 1969: 4). *ačig/’ČYG* (II) ‘a) das Erlesene, das Auserwählte; b) Geschenk; c) Auszeichnung, Gnadenerweis’ (UW 1977: 41). *ačiy* II: *ačiy ajaŋ yan*. ‘подарки и почести’ (Hüen) (TT VII) (DTS 1969: 5). *açığ* 2 ‘a gift; gift from a ruler’ (EDPT 1972: 22). *açığ* ‘taltif, madalya, mükâfat, ödül, hediye’ (AY-III 1991: 81). *açığ* ‘ihsan, lütuf, ikram’ (ETŞ 1992: 227). *açığ* ‘hediye’ (Gabain 2000: 258). *ač’in-* (< *dön*. *ač-* I) ‘раскрыться, распахнуться (о ребенке, о больном) (Suv); откровенно излагать, каяться’ (SA) (DTS 1969: 5). *ač’in-/’ČYN* (I) ‘1) a) öffnen, b)

(an der Schulter, das Gewand) öffnen; 2) (Sünden) offen darlegen, bekennen' (UW 1977: 42). *açın-* '1) elbise açmak, soymak, çıkarmak; 2) (günahları) açıkça ortaya koymak' (AY-III 1991: 81). *açın-* 'açmak, açılmak' (ETŞ 1992: 227). *açîn-* 'offnen darlegen' (BT XIII: 1996 195). *açın-* 'acınmak, itiraf etmek, ikrar etmek' (Gabain 2000: 258). *açîn-* 'elbisesini açmak, soyunmak' (AY-YK 2012: 217). *açış-* 'birlikte açmak' (YKI: 497). *açokl'*ČWŦ 'A) a) offen, b) klar, deutlich; B) a) offen, b) Tau, c) freundlich', *açoksuz'*ČWQSWZ 'ohne Zwischenraum, dicht' (UW 1977: 43). *açuq* 'открытый' (Uig III) (TT VI), *açuq adirtliŷ yan.* 'ясный, -о; отчетливый, -о' (Suv) (TT VI) (DTS 1969: 6, 7). *açuk* 'seçkin, seçilmiş, açık' (ETŞ 1992: 227). *açuk* 'açık' (Gabain 2000: 258). *açuq: özel isim, biŷ açuq i.* '[Я-] Бынг Ачук..' Е-27/1 (ТЕЭ 2008: 117, 314). *açuk* 'açık, anlaşılır' (AY-YK 2012: 217). *açuk:* kişi adı (Yen) (YKI 2013: 497). *açuqîn* 'ясно, понятно' (Uig) (DTS 1969: 7). *açuqsuz* 'густой, обильный' (Suv) (DTS 1969: 7). OT. Krh-T. *aç-* 'açmak, izah etmek' (KB III 1979: 1). *aç-* (I) '1. ortadan kaldırmak, yok etmek, gidermek; 2. iki şeyin arasını açmak, ayırmak; 4. meydana çıkarmak, ortaya koymak; 5. hüküm vermek, açıklamada bulunmak; 6. açmak, ferahlık vermek' (TKT 2004: 197). *aç-* 'açmak' (AH: I; ATH 2006: I). *aç-* 'açmak, aramak, fethetmek' (DLT-Atalay 2006: IV-2). *aç-* 'açmak' (DLT-Atalay 2006: IV-538). *krş. aça tile-* 'fetva, yorum, açıklama yapmasını istemek' (TKT 2004: 198). *açğan* 'en doğru hükmü veren, asıl hüküm veren, esma-i hüsnadan: fettâh' (TKT 2004: 198). *açığ* 'ihsan, bağış' (KB III 1979: 3). *açığ* 'nimet içinde yaşayış', *açığ* 'Hanın bahşişi' (DLT-Atalay 2006: IV-3). *açığ* 'nimetlenme', *açığ bir-* 'ihsanda bulunmak' (DLT 2014: 538). *açığlığ* → *açığlığ tut-* 'iyi gıdalarla beslemek' (DLT-Atalay 2006: IV-3). *açığlıg* 'nimetlenecek nimeti olan, nimet içinde yaşayan', *açığlığ tut-* 'iyi gıdalarla beslemek, nimetlendirmek' (DLT 2014: 538). *açın-* 'doyumluk ve yem vermek, açınmak; açılmak; açar gibi görünmek' (DLT-Atalay 2006: IV-3). *açış-* 'açmakta yardım ve yarış etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-4). *açlış-* 'açmak' (DLT : 4). *açmak* 'fetih' (TKT 2004: 198. *açsa-* 'açmak istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-4). *açtur-* 'açtırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-4). *açuk* 'açık' ['Her açık şey. Buradan alınarak 'açık kapı' ya *açuk kapuğ* denir. Gök, bulutsuz olduğu zaman *açuk kök* denir. *açuk ış* = *açık ış*.'] (DLT-Atalay 2006: I-64; IV-5). *açuk* 'açık', *açuk yaruk* 'aydınlatan, ışık veren', *açuk âşkārā kıl-* 'açığa vurmak, aşikâr etmek' (TKT 2004: 199). *açukluğ* '1. helal; 2. açık, belirgin olan, bilinen; açıklık, yarık' (TKT 2004: 200). *açukluk(g)* 'açıklı', yüz *açukluğu* 'yüz gülümseyişi', *kapuğ açukluğu* 'kapı açıklığı' (DLT-Atalay 2006: IV-5). *açukluğ* 'koçak, huyu güzel' (DLT-Atalay 2006: IV-5). *krş. açuq* 'Açık' (KİLE 1999: 1). Hrz-T. *aчмак* I 'открывать;

раскрывать; вскрывать' (HŞ 1979: 160). *aç-* 'açmak, açıklamak' (ME 1993: 83). *aç-* I 'açmak; belli etmek, ortaya çıkarmak; fethetmek, ele geçirmek; oruç açmak; (sofra kurmak)' (NF 1998: 4). *aç-* II 'açmak; (oruç) açmak; izah etmek, açıklamak' (KE 1997: 2). *aç-* I/aş- I 'açmak; fethetmek, yenmek' (KurT 2002: 39). *aç-* 'açmak; rahatlatmak, ferahlatmak' (MM 2008: 197). *açmak* '1. kapalı olma halini kaldırmak; 2. açık söyleyip anlatmak; 3. yaymak; 4. acıkmak', *çürüğün(ü) açmak* 'cilâ vermek, parlatmak' (İML 1988: 7, 26). *krş. açık* 'kapalı, örtülü olmıyan' (İML 1988: 7). *açık* 'açık, boş yer; masum, temiz' (KE 1997: 3). *açılmak* 'kapalı olma hali kaldırılmak' (İML 1988: 7). *açıklukluk* 'açıklık' (KurT 2002: 40). *açmak* 'zafer' (KurT 2002: 40). *açtur-* 'açtırmak' (ME 1993: 83; NF 1998: 5; KE 1997: 4). *ачук* 'открытый; ясный; открыто; ясно; явно' (HŞ 1979: 161). *açuk* 'açık' (ME 1993: 83; KE 1997: 4). *açuk* 'açık, kapalı olmayan, çıplak; kesin, gerçek; anlaşılır, fasih; aydınlık, meymenetli, güler (yüz)' (NF 1998: 5). *açuk* 'açık; aşikar, belli' (KurT 2002: 40). *açukluk* 'açıklık' (ME 1993: 83; KurT 2002: 41). *açukun* 'açıkça, apaçık' (ME 1993: 83). M-Kıpt. *ač-* 'otwierać, odkryć' (Bulg-M 1954: 41). *aç-* 'açmak' (MG 1984: 93; KH 2002: 109; BV 1986: 103; KMT 2002: 85). *aç-* '1) açmak; 2) oruç açmak, iftar etmek' (BV 1986: 103). *aç-* 'kapalı olan bir şeyi açık hale geçtirmek' (GT 1989: 244). *aç-* '1) açmak, ortaya çıkarmak; 2) oruç açmak, iftar etmek' (KMES 1994: 230). *ač-* → *ač* 'open' (RH 2000: 66). *aç-* '1) kapalı bir şeyi açmak; 2) açıklık getirmek, göstermek' (KF 2006: 76). *krş. açıcı* 'açıcı, açma gücüne sahip olan' (KF 2006: 76). *açığı/açuq* 'açık' (KİLE 1931: 1). *açiq* 'open' (RH 2000: 119). *açık/açuk* 'açık, kapalı olmayan' (KF 2006: 76). *açık* 'anlaşılır', *açık oku-* 'tane tane okumak, anlaşılır bir şekilde okumak' (TK 2008: 179). *açın-* 'açılmak, ortaya çıkmak' (İMS 1992: 497). *açmak* 'şerh' (KFLT 1989: 935). *açtur-* 'orucunu bozdurmak' (İMS 1992: 497). *açuk* 'açık' (MG 1984: 93; BV 1986: 104; KH 2002: 109). *açuk* 'kapalı olmayan, açık' (GT 1989: 244). *açuk* '1) arası açık, ferah, rahat; 2) dağılmış; 3) meydana çıkarılmış, keşfedilmiş; 4) bulutsuz, açık (hava); 5) fethedilmiş, ele geçirilmiş; 6) aşikar, meydanda; 7) kaygan, kayıcı' (İMS 1992: 497). *açuk* 'açık, kapalı olmayan' (KMES 1994: 230). Çağ. *aç-* 'açmak' (MK 1993: 385; BD: 349). *krş. açuğ/açuk* 'açık' (MK 1993: 386). *açuğluğ* 'açıklık' (MK 1993: 386). Çağ. *aç-* → *açkalı* 'açkalı ve açmak' (AL: 6).

10. açı: keskin; acı; **açı taş** 'şap'; *krş. açuv.*

açı Açı CC-İ 38a/10, 38a/11

açı	ає1	CC-A 66a/29
açı	aşı	CC-İ 30b/9

açı ‘acer; amarus’, **açitas yani açı tas** ‘alumen’, **azi turlu** ‘amare’ (Kuun 1880: 248). ацы ‘scharf, bitter’, **ацы таш** ‘Alaun’ (Radloff 1887: 6); *işā. f. – anl. f.* **тузлу** ‘salzig’, **ацы, тузлу** (Radloff 1887: 56). **ačy** ‘herb, bitter’ (Grønbech 1942: 27). **Azi** 30r/9 (Drimba 2000: 74); **Açı** 37v/10, **Açı** 37v/11 (Drimba 2000: 81); **Açı** 37v/10, 37v/11 (Drimba 2000: 84); **Açitas** 41r/15 (Drimba 2000: 88); **açı** 65v/29 (Drimba 2000: 127). ET. *açag/açığ* ‘acı, ızdırap’ (Mayt: 343). *açıy* ‘acı, elemli (ses hakkında)’ (Hsüan-X 1975: 118). *açığ* ‘acı, ızdırap’ (ETŞ 1992: 227). *açığ* ‘‘ne aci!’ anlamında bir acınma ünlemi’ (Yen) (YKI 2013: 497). *açığ* ‘acı, ızdırap’ (ETŞ 1992: 227). *açığ* ‘acı, hiddet, kuvvetli, pek’ (Gabain 2000: 258). *açığ* ‘acı, acıklılık, hiddet, keder, kaygı’ (ABH 2013: 179). *krş. aç* II ‘милость (?)’ (Yen II) (DTS 1969: 3). *açı-* ‘kızdırmak’ (HUAS 1941: 83). *açı-* ‘acımak, acınmak, yüreği yanmak’ (Hsüan-X 1975: 118). *açı-* ‘acımak’ (Gabain 2000: 258). *açıya* ‘о, горько!’ (ТЕЭ: 314). *açıyılığ* ‘кислый вкус, кислота; горечь’ (USp) (DTS 1969: 5). *açın-* ‘ihtimam etmek’ (Mayt: 343). *açin- aja-* ‘опекать, оказывать внимание’ (Suv), *açin- ayriin-* ‘заботиться о ком-л, порявлять сострадание о ком-л’ (Man) (DTS 1969: 6). *açın-*, CYN- ‘bakmak, özen göstermek, kaygılanmak, büyük ilgi göstermek, tedavi etmek, meşgul olmak, beslemek’ (İKPÖ 1998: 129). *açın-* ‘ihtimam etmek, bakmak; acımak’ (Gabain 2000: 258). *açıt-* ‘acıtmak, acıya neden olmak’ (HUAS 2014: 145). OT. Krh-T. *acığ, açığ, acık, açık* ‘acı’ (AH: I). *aççığ* ‘acı, ızdırap’ (DH: 189). *açığ* ‘acı’ (KB III 1979: 3). *açığ* (I) ‘1. aci veren, elem verici; 2. felaket, musibet’ (TKT 2004: 198). *açığ* (II) ‘acı, tatlı olmayan’ (TKT 2004: 198). *acık/acığ* ‘acı’ (AH: I). *açığ* ‘acı, aci olan her nesne; ekşi’ (DLT-Atalay 2006: IV-3). *krş. açı-* ‘acımak, ağrımak’ (KB III 1979: 2). *açı-* ‘acı vermek’ (TKT 2004: 198). *açı-* ‘ekşimek, -yara, vücut- acımak’ (DLT-Atalay 2006: IV-2); *açı-* ‘ekşimek, acımak’ (DLT-Atalay 2006: IV-538). *açığlı* ‘can yakıcı’ (TKT 2004: 198). *açığlık* ‘acılık’ (DLT-Atalay 2006: IV-3). *açığlığ* ‘ekşili, içine konanı ekşiten’, *açığlığ küp* ‘içine konanı ekşiten küp, içinde ekşi bulunan küp’ (DLT-Atalay 2006: IV-3). *açığsamak* ‘canı ekşi istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-3). *açığsa-* ‘canı ekşi istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-3). *açığsı-* ‘ekşimek; acılaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-3). *açış-* ‘ekşimek, acılaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-4). *açıt-* ‘acıtmak, ekşitmek, incitmek’ (KB III 1979: 3). *açıt-* (I) ‘ortadan kaldırmak’ (TKT 2004: 199). *açıt-* ‘acıtmak’ (AH: I). *açıt-* ‘ekşimek, acıtmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-4). *açıt-* ‘acıtmak’ (AH: I). *açıtğan* ‘can yakıcı, elim’ (TKT 2004: 199). *açıtığlı* ‘can yakıcı, aci veren’ (TKT 2004: 199). Hrz-T. *ачы* ‘едкий; (yan

anl.) язвительный; колкий’, ачы сөзлүк ‘злоречивый’ (HŞ 1979: 162). *ачыг* ‘горкий; кислый; (*yan anl.*) гнев; горе’, *ачыг сүсүн* ‘кислое вино’ (HŞ 1979: 162). *açı* ‘ekşi’ (İML 1988: 94). *acı/acıg* ‘ekşi’ (ME 1993: 83). *acı/açı/açıg* ‘1. acı; 2. acı; ağrı, sızı’ (KurT 2002: 39, 40). *açıg* ‘acı’ (İML 1988: 7). *açıg* ‘acı; ızdırap, elem’ (NF 1998: 4). *açıg* ‘acı, lezzetsiz’ (MM 2008: 197). *krş. ачыгланмак* ‘злиться; гневаться; сердиться; негодовать’ (HŞ 1979: 163). *açıgлан-* ‘üzülmek, acı duymak; sinirlenmek, öfkelenmek’ (KE 1997: 3). *ачыг лык* ‘гнев; горечь’ (HŞ 1979: 163). *açıgлык* ‘acılık; acı, zorluk, güçlük’ (NF 1998: 4). *açıgлык* ‘acılık’ (KurT 2002: 40). *açımak* ‘ekşimek’ (İML 1988: 7). *açış-* ‘açışmak, dertleşmek’ (ME 1993: 83). *açıt-* ‘yüz ekşitmek, surat yarmak’ (KE 1997: 4). М-КыпТ. *acı*: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 1). *acı* ‘ağrı’ (GT 1989: 244). *acı* ‘acı, tuzlu’ (KK 1999: 99) . *acı* ‘1) acı, tatlı olmayan; 2) acı veren, üzücü’ (KF 2006: 76). *açı* ‘acı’ (BV 1986: 104). *açı* ‘1) acı; 2) tuzlu’ (İMS 1992: 496). *açı* ‘acı’, *açı şu* ‘tuzlu su’, *açı teñiz/tiñiz* ‘suyu tuzlu olan deniz’ (DM 2003: 69). *açı* ‘acı’, *açı erenge* ‘turp’ (KMT 2002: 85). *aji/açıg* ‘bitter; sour’ (RH 2000: 152, 261, 270). *açıg* ‘1) tatlı olmayan, acı; 2) incitici, dokunaklı, kırıcı; insana hoş gelmeyen; 3) tedirgin, huzursuz’ (GT 1989: 243). *açu* ‘acı, keder, üzüntü, gam’ (TK 2008: 179). *krş. açı-* ‘acımak’ (BV 1986: 104). *acidıcı* ‘acıtıcı, acı veren’ (KF 2006: 76). Çağ. *açıg/açıк* ‘acı’ (MK 1993: 385; *açıg* ‘üzüntü, acı, keder, sızı’ (BD: 349). *krş. açıглан-* ‘üzülmek, kızmak, gücenmek’ (BD: 349). *açıgлык* ‘acılı; öfkeli, kızgın’ (MK 1993: 385). *açıgлык* ‘acılık’ (MK 1993: 385). Çağ. *acıg/acık* ‘acı’ (AL: 6).

11. **açıgan-**: acılanmak.

açıganurmen *açıganurmen* CC-A 66a/30

açırganurmen ‘amaresco’ (Kuun 1880: 180, 248). *iş.a. f. ачырбан* (v) ‘betrübt sein’, **ачырбанырмән** (Radloff 1887: 6). *anl.-f. ачыуан-, -ur* ‘herb, bitter werden’ (Grønbech 1942: 28). **açıganurmen** 65v/30 (Drimba 2000: 127).

12. **açıк-**: acıkmak.

açıktıñ *açıktıñ* CC-A 71a/2

açıktıñ ‘esurivisti’ (Kuun 1880: 248). **ачык** (v) ‘hungry sein’, **ачыктың** (Radloff 1887: 6). **ачық-** ‘hungern’ (Grønbech 1942: 28). **açıktıñ** 70v/1 (Drimba 2000: 132).

S. G. Clauson *acıк-* (a:cık-) fiilini, a:c- fiilinin *intensive* şekil olarak açıklamıştır; ayrıca Kumanca olarak verdiği *açıк-* kelimesine ‘to be hungry’ şeklinde anlam vermiştir (EDPT 1972: 23). OT. Krh-T. *açıq-* ‘сильно голодать’ (MK) (DTS 1969: 6). *açıк-*

‘acıkmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-3). Hrzt-T. *ачыкмак* ‘голодать; испытывать голод; проголодаться’ (HŞ 1979: 159). *açık-* ‘acıkmak, karnı aç olmak’ (KE 1997: 4).

13. açıl-: açılmak.

açılıptur aeluptur CC-A 62a/17

açeluptur ‘apertum est’ (Kuun 1880: 248). **ацыл** (v) ‘sich öffnen’, **ацылыштыр** (Radloff 1887: 6). **ацыл-** ‘sich öffnen’ (Grønbech 1942: 28). **açeluptur** 61v/17 (Drimba 2000: 118). ET. *açıl-* ‘1) a) sich öffnen, b) sich öffnen; 2) sich entfalten, aufblühen; 3) frei werden, aufgehen; 4) offenkundig werden, verbreitet, propagiert werden; 5) berühmt werden, bekannt sein; 6) zugänglich werden, sich bekehren’ (UW 1977: 41, 42). *açıl-* ‘sich öffnen’ (BT XIII: 1996 195). *açıl-* ‘açılmak’ (ETŞ 1992: 227). *açılmağ* ‘açılmak’, Çin tarihlendirme sisteminde *k'ai* ‘açık, açılmış’a karşılık gelir’ (AY-III 1991: 81). OT. Krh-T. *açıl-* ‘açılmak, ferahlamak, anlaşılmak’ (KB III 1979: 3). *aç(ı)l-* ‘1. açılmak; 2. rahatlamak, korku ve dehşeti atmak’ (TKT 2004: 199). *açıl-* ‘açılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-3). *krş. açılın-* ‘açılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-4). Hrzt-T. *ачылмак* (HŞ 1979: 163). *açıl-* ‘açılmak’ (ME 1993: 83). *açıl-* ‘açılmak; (çiçek) açılmak; rahatlamak, ferahlamak’ (KE 1997: 4). *açıl-* ‘açılmak; yayılmak; fethedilmek; rahatlamak, ferahlamak’ (NF 1998: 4). *açıl-* ‘1. açılmak; 2. yenilmiş olmak, feth edilmek’ (KurT 2002: 40). *açıl-* ‘açılmak’ (MM 2008: 197). *krş. açılmağlık* ‘açılma’ (ME 1993: 83). M-Kıpt. *açıl-* ‘być otwartym’ (Bulg-M 1954: 41). *açıl-* → açıldı: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 1). *açıl-* ‘açılmak’ (MG 1984: 93; BV 1986: 104). *açıl-* ‘izah edilmek, vuzuha kavuşturulmak’ (KFLT 1989: 935). *açıl-* ‘1) açık hale gelmek; 2) yardımcı fiil’ (GT 1989: 244). *açıl-* ‘1) açılmak; 2) yüzünden bir şeyi çıkarmak; 3) orucu bozulmak; 5) açığa çıkarılmak; 6) belirlemek, ortaya çıkmak’ (İMS 1992: 497). *açıl-* ‘açılmak, aydınlanmak’ (KMES 1994: 230). *açıl-* ‘açılmak’ (KF 2006: 76). *açıl-* ‘yarılmak’ (TK 2008: 179). Çağ. *açıl-* ‘açılmak’ (MK 1993: 385; BD: 349). *krş. açılmağ* ‘açılma’ (BD: 349).

14. açırğa-: köñül açırğamak ‘pişman olmak’.

açırğamak ^{ga}
âçırğamach CC-İ 8a/8

Kelimeyle ilgili düzeltme söz konusudur. G. Kuun bu düzeltmeyi, *ikinci bir el tarafından yapılan küçük oynamalar* olarak tarif etmekle birlikte, *ga* hecesini *super forma* (bugünkü teknolojiye göre üst simge) olarak kaydetmiştir. bkz. *işā. f. açırğamach*

(Kuun 1880: CI). Düzeltme öncesi şeklin *agermach* olduğu silik yazıya rağmen anlaşılmaktadır. V. Drimba'nın okuması da bu yöndedir. *bkz.* [**agermachi** > **ačirgamach**] 7v/8 (Drimba 2000: 44). W. W. Radloff kelimeyi, düzeltme öncesi ilk şekle göre anlamlandırmıştır. *bkz. anl. f. ацырѣа* (v) 'Schmerz haben', **көңүл ацырѣамак** (Radloff 1887: 6). **аčырмаах, көңүл ачырмаах** 'Reue' (Grønbech 1942: 28). Kelimenin tarafımızdan yapılan okuma ve anlamlandırması ikinci şekle göre yapılmıştır.

15. ачирған-: acınmak, hayıflanmak, yerinmek.

ачирганса асеганѣа CC-A 61b/17

аčergansa 'si moeret' (Kuun 1880: 248). **ацырѣан** (v) 'betrübt sein', **ацырѣанса** (Radloff 1887: 6). **аčыран-** 'betrübt, reuig sein', **kim .. jázuq üçün ачыранса** 'wenn jemand seine Sünden bereut' (Grønbech 1942: 28). **аčerganѣа** 61r/17 (Drimba 2000: 118).

Çağ. ачиргын- → ачиргынды 'zâlime kahir eylemek' (AL: 6)

16. ачиташ: şap.

ачиташ Ачитас CC-İ 41b/15

аči tas 'alumen' (Kuun 1880: 248). **ацы таш** 'Alaun' (Radloff 1887: 6). **аčy taš** 'Alaun' (Grønbech 1942: 28). **Ачитас** 41r/15 (Drimba 2000: 88).

17. ачқу: anahtar.

ачқу аччу CC-İ 6b/23

ачқу Аччу CC-İ 51a/28

аčchuz 'clavis', **azchuz** (Kuun 1880: 248). **ацкыц** 'der Schlüssel' (Radloff 1887: 7). **аčquč** 'Schlüssel' (Grønbech 1942: 27). **Azchuz** 6r/23 (Drimba 2000: 43); **Ачchuz** 50v/28 (Drimba 2000: 102).

ET. *аçкаç* 'anahtar' (Gabain 2000: 52, 258). OT. Hrz-T *ачгуч* 'ключ' (HŞ 1979: 159. krş. *аçgu* 'anahtar' (İML 1988: 7). M-KıpT. *аçқу* 'anahtar' (İMS 1992: 497). *аçқу* 'kilit' (KMT 2002: 85).

18. ачу: *bkz. ачи.*

açuvin̄ аѳуvin̄ CC-A 70b/25

ačuv ‘amaritudo’ (Kuun 1880: 248). **аѳѳ** ‘Schmerz’, **аѳѳн** (Radloff 1887: 6). **ačuv** ‘Schmerz, Trauer’ (Grønbech 1942: 28). **ačuvín̄** 70r/16 (Drimba 2000: 132).

19. adam (< Ar. *ādem*): insan, insanoğlu; *krş. azam, azan.*

adam adam CC-A 73b/16

adam (Kuun 1880: 207). **адам** ‘Mensch’, **адам јазыкы** (Radloff 1887: 6). **Adam** 73r/13 (Drimba 2000: 137).

ET. *adam*/'D'M 'a) der erste Mensch im Manich., b) Person in einer Steuerquittung (?)' (UW 1977: 47). OT. *ādem* ‘adem, insan, kişi’ (DH: 189). *ādem* ‘insan’ (TKT 2004: 202). *krş. ağemi* ‘adam’ (AH: II). *ādemī* ‘insan, kimse, beşer’, *ademī/yanğluğ* ‘insan’ (TKT 2004: 202, 751). Hrz-T. *ādem* ‘insan, kişi’ (KE 1997: 6). *Ādem*: Adem peygamber (KE 1997: 764; NF 1998: 504). *ādem* ‘insan, kişi’ (NF 1998: 6). *ādem* ‘Hz. Âdem, ilk insan ve ilk peygamber’, *ādem urğı* ‘insanoğlu, insan soyu’ (MM 2008: 197). *krş. ādemī* ‘insana mensup’ (ME 1993: 84). *ādemī* ‘insan’ (NF 1998: 6). AO-KıpT. *ādem* ‘adam, kişi’ (AO 1996: 201). M-KıpT. *adam* ‘kişi’ (KFLT 1989: 935). *ādām* ‘insan’ (İMS 1992: 497). ‘*ađam* ‘kişi, insan’, ‘*ađam oğlu* ‘insanoğlu’ (KK 1999: 99). *ādam/āđam/ādem* ‘insan, adam’, *ādem etmek* (TK 2008: 180). *ādem* ‘adem peygamber’ (BV 1986: 104). *ādem* ‘insan, kişi, şahıs’ (GT 1989: 245). *ādem* ‘insan, adam’ (KMES 1994: 230). *ādem* ‘insan, kişi’ (KH 2002: 109). *ādem* ‘insan’, *ādem oğlu* ‘insan oğlu’, *ādem oğlanları* ‘insanlar’ (KF 2006: 76). *krş. ādamılık* ‘insanlık’ (GT 1989: 245). *ādāmī* ‘insanoğlu’ (İMS 1992: 497). *ādemī* ‘insan, insanoğlu’ (GT 1989: 245). *ādemī* ‘insan, insan oğluna mensup’, *ādemīler* ‘insanlar’ (KF 2006: 76). *ādemī* ‘insanoğlu, beşer’ (TK 2008: 180). Çağ. ‘*adem* ‘ilk insan, ilk peygamber; adam, insan, kişi’ (MK 1993: 386). *krş. ādemī* ‘ademoğlu, insan oğlu, insan’ (MK 1993: 386). *ādemī-kūş* ‘insanoğlunu öldüren’ (MK 1993: 386). *ādemīlik* ‘insanlık’ (MK 1993: 386). *ādemīsizlik* ‘insansızlık’ (MK 1993: 386). *ādemīzād* ‘adem oğlu, insan oğlu, insan oğlundan doğmuş’ (MK 1993: 386).

20. ağ: ağ.

ag ag CC-İ 33a/3

ag ‘rete’ (Kuun 1880: 248). **аҗ** ‘Netz’ (Radloff 1887: 2). **ay** ‘Netz’ (Grønbech 1942: 28). **Ag** 32v/4 (Drimba 2000: 77).

ET. *āy* ‘ляжки’ (Rach I) (DTS 1969: 16). *ag* ‘Raum zwischen den Schenkeln’ (UW 1977: 61). *ay* ‘промежность’ (TEЭ 2008: 314). OT. *ağ* ‘ağ’ (KB III 1979: 8). *ağ* ‘iki bacak arasındaki boşluk’ (DLT-Atalay 2006: IV-8). Hrz-T. *ağ* ‘kafes şeklinde seyrek örgü’ (İML 1988: 7). *ağ* ‘ağ, tuzak; örümcek ağı’ (KE 1997: 8). *ağ* ‘ağ’ (MM 2008: 197). *ağ* ‘2) balık ağı; 3) iki bacak arasındaki pantolonun genişliği’ (KİLE 1999: 1). M-Kıpt. *ağ* ‘balık ağı; iki bacak arasındaki pantolon genişliği’ (KİLE 1931: 1). *ağ* ‘net’ (RH 2000: 102). *ağ* ‘balık ağı’ (KMT 2002: 85).

21. ağ-: akmak; *krş.* **ah-**.

ağar agar CC-A 71b/14 devam

agar ‘fluit, manat’ (Kuun 1880: 248). **ak** (v) ‘fliessen’, **akap, aka, кемä akap** ‘das Schiff leget czu ru’ (Radloff 1887: 2). **ax-** ‘fliessen, strömen’, **tiri bulağ andan ayar** ‘von dort fließt der Lebensborn’ (Grønbech 1942: 30). **agar** 71r/7 (Drimba 2000: 133). ET. *ak-/’Q-* ‘1) a) ‘fließen, strömen’; b) ‘fließen’; 2) ‘Āsravas haben’ (UW 1977: 78). *aq-* ‘akmak’ (Hsüan-X 1975: 119). *aḳ-* ‘akmak’ (Mayt: 346; ETŞ 1992: 233). *aḳ-* ‘akmak’ (Gabain 2000: 259). *ak-* ‘akmak’ (AY-YK 2012: 218). *ak-* ‘akmak, akıp çıkmak’ (ABH 2013: 179). *agıl-* → *akıl-* (UW 1977: 63). **agin* → *aginmaksız* (UW 1977: 65). *aginçsaz* ‘sarsılmaz, sağlam, seciyeli, tereddütsüz’ (ETŞ 1992: 231). *ayinçsiz* ‘незыблемый, неизменный’ (TT III), *ayinçsiz evrilinçsiz* ‘неукоснительно, непременно’ (Suv) (DTS 1969: 18). *aginçsiz/’QYNČSYZ* ‘A) ohne Umkehr, unerschütterlich’ (UW 1977: 65). *aginçsiz* ‘sağlam (seciye), sarsılmaz’ (Gabain 2000: 259). *aginçsiz* ‘sarsılmaz, sabit, sağlam’ (AY-YK 2012: 218). *ayinçsiz’in* (Suv) (DTS 1969: 48); *evrinüksüz’in ayinçsiz’in* ‘yan anlam неподвижно, неколебимо’ (Suv) (DTS 1969: 191). *aginmaksız/’QYNM’Q SYZ* ‘ohne Umkehr, stetig’ (UW 1977: 65). *agıt-* ‘akıtmak’ (Gabain 2000: 259). *agmaksız*, † *akmaksız/’QM’QSYZ* ‘A) Präd. unveränderlich, stetig, B) Adnom. unveränderlich, stetig’ (UW 1977: 71, 82). *agmaksız* ‘değişmez, sarsılmaz, kalıcı, bakî’ (AY-III 1991: 82). *aymaqsız* ‘unveränderlich’ (BT XIII: 1996 196). *ağtarıl-* ‘akmak, dönmek’ (ETŞ 1992: 232). *ayu* III ‘peka Ary (?)’ (BK) (DTS 1969: 24). *Agu*: 716 yılında Oğuz kütlelerinin Çin sınırına çekilmesiyle sonuçlanan Köktürk-Oğuz savaşının yapıldığı Çilka ve Onon arasında bir bölge, (a)guda : (e)ki ul(u)g : süñ(ü)ş : süñ(ü)şd(ü)m : (BK D 34) (KUKY 2009 151, 517). *Agu*: Orhon ile Tula ırmakları civarında bir yer (Aydın 2012: 151). *agu*: bir yer adı (METY

2012: 307). *Agulug*: bir yer adı (METY 2012: 307). *akı* ‘cömert, mükrım (ETŞ 1992: 234). *akı* ‘cömert’ (Gabain 2000: 259). *akıd-* ‘akıtmak’ (ETŞ 1992: 234). *aqiṣ* (skr. *asrava*) ‘din. течение, поток’ (Suv) (Uig) (DTS 1969: 48). *akıg/’QYQ* ‘A) Adv. die Einflüssw, B) Körper-Ausfluß-, Schleim-’ (UW 1977: 80). *akıḡ* ‘akım, cereyan’ (AY-III 1991: 82). *akıḡ* ‘āsraḡa, akma’ (Üİ 1998: 123). *akıḡ* ‘akma, akıntı, cereyan’ (Gabain 2000: 259). *aqiṣliṣ* (skr. *sasrava*) ‘din. обладающий течением, вольнением, вольнуюющийся’ (TT VI) (Suv) (DTS 1969: 48). *akıḡlıḡ* ‘āsraḡa’lı, akıcı’ (Üİ 1998: 123). *akıḡlıḡ* ‘akan, akıcı, cereyanlı’ (Gabain 2000: 259). *akıḡlıḡlı* ‘değişen’ (ETŞ 1992: 234). *akıḡsız* ‘akıntısız, akmayan, akımsız, eğilimsiz’ (AY-III 1991: 82). *akıḡsız* ‘değişmez, akmayan, akıntısız’ (ETŞ 1992: 234). *akıḡsız* ‘āsraḡa’sız, akıcı olmayan’ (Üİ 1998: 123). *akıḡsız* ‘akıntısız, cereyansız’ (Gabain 2000: 259). *akıl-*, *agıl-* † /’QYL 1) ‘herausfließen, quellen’; 2) ‘sich verbreiten’; 3) ‘(im Saṃsāra) wandern’ (UW 1977: 81). *akıl-* ‘akmak, (saṃsāra’da) yürümek’ (Üİ 1998: 124). *Aqin* ‘поток, сток’ (Suv) (DTS 1969: 48). *akin/’QYN* ‘‘A) Adv.: a) „Strom, Strömen’ b) übertt.: „Verbreitung, Propagierung’, B) a) „Strom-’, b) „Schule-, Klasse-, C) Kont. unklar’ (UW 1977: 81). *aqinčsiz*: *aqinčsiz evrilinčsiz* (Suv) (DTS 1969: 48). *akinçu* ‘akıncı, baskıncı’, [...]/ul(u)ḡ *çigşi* (a)k(i)nçu (a)lp b(i)lgä *çigşi* [...] (Ta K 1) (KUKY 2009 253, 517). *akinçu*: ö. a. parçası, Akınçu’ (METY 2012: 307). *akinçu alp bilge çigşi*: kişi adı’ (UKY 2000: 94). *akinçu alp bilge çigşi*: Moyun Çor’a bağlı bir *çigşi* (KUKY 2009 133, 517). *akınlıḡ/’QYLNQ* ‘Storm-’ (UW 1977: 81). *akısız*, *agısız* † /’QY SYZ von *akı* ‘freigebig’ *akı* - *sız* (?) (UW 1977: 81). *akit-/’QYT-* 1) ‘fließen lassen’; 2) ‘hervorkommen lassen’; 3) ‘Verlangen nach Sinnesgenuss, aus dem Geist) strömen lassen, herauskommen lassen’ (UW-Çev.: 34). *akit-* ‘akıtmak’ (ETŞ 1992: 234). *aqıt-*; ‘XYT- ‘akıtmak’ (İKPÖ 1998: 132). *akit-* ‘akıtmak’ (Gabain 2000: 259). *akit-* ‘akıtmak, dökmek; akın ettirmek’ (KUKY 2009 339, 379, 517). *akit-* ‘akın ettirmek’ (Aydın 2012: 151). *akit-* ‘akın ettirmek/ettirtmek’ (METY 2012: 307). *akız-* ‘hücum ettirmek, saldırtmak’ (UKY 2000: 94). *akız-* ‘yağmalatmak; bastırmak’ (KUKY 2009 339, 379, 517). *akız-* ‘akın etmek, akın ettirmek’ (METY 2012: 307). *aqmaq din.* ‘поток, течение’ (Suv) (DTS 1969: 49). *aqmaqsız din.* ‘лишенный потока’ (Suv) (DTS 1969: 49). *aqmaz*: *aqmaz aqıtmaz* (skr. *anāsvara*) ‘din. нетекучий, невольнуюющийся, непоколебимый’ (TT VI) (DTS 1969: 49). *aktın-* ‘akmak, suya batmak’ (Gabain 2000: 259). *aktur-* ‘akıtmak’ (Gabain 2000: 259). OT. Kḡh-T. *aq-* I ‘течь, истекать’ (MK) (QBK); ‘вторгаться, нагрязнуть (о врагах)’ (MK I) (DTS 1969: 48). *aḡ-* ‘akmak’ (KB III 1979: 13). *aḡ-* ‘akmak’, *aḡar ariḡ*

‘akarsu, ırmak’, *aķar ögüz* ‘akarsu’, *aķar suw* ‘tufan’ (TKT 2004: 209, 210). *ak-* ‘akmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-15). *krş. adhuk < agduk < ag-* ‘değişmek’ anlamı ile DLT’de tanıklanmıştır. Kaşgarlı Mahmut adhuk kelimesini şu şekilde açıklamıştır: adhuk neng ‘tanınmıyan şey’. Aslı *agduk*’dur, ‘bozuk, değişik, belirsiz’ demektir. Bu kelime *anınğ menğzi agdı* sözünden alınmıştır, ‘onun rengi değişti’ demektir. Kolaylık olsun diye Ğ harfi atılmıştır (DLT-Atalay 2006: I-66). *ahılıķ/aķılıķ* ‘cömertlik’ (AH: II). *akı* ‘cömert, eli açık’ (KB III 1979: 13). *akı* ‘cömert’ (AH: II). *akı* ‘eli açık, koçak, selek, cömert’ (DLT-Atalay 2006: IV-15). *akıla-* ‘selek-cömert-saymak; selekliğe-cömertliğe-nispet etmek, seçmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-15). *akılıķ* ‘cömertlik’ (KB III 1979: 14). *akın* ‘akın, sel’ (KB III 1979: 14). *akın* ‘sel’ (TKT 2004: 210). *akın* ‘sel, akıntı’, *munduz akın* ‘birdenbire gelen sel, deli sel’ (DLT-Atalay 2006: IV-16). *akınçı* ‘akıncı, geceleyin düşmanı basan asker’ (DLT-Atalay 2006: IV-16). *akındı* ‘akıntı’ (DLT-Atalay 2006: IV-16). *akış-* ‘akışmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-16). *akıt-* ‘akıtmak’ (KB III 1979: 14; TKT 2004: 210). *akıtmak* ‘göndermek’ (DLT-Atalay 2006: IV-16). *akızmak* ‘akıtmak’ (DH 1993: 189). *aklış-* ‘akışmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-16). *aktur-* ‘aktırmak, akıtmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-16). *akuzmak* ‘akıtmak’ (DH: 189). Hrzt. *aķ-* ‘1. akmak; 2. yağma etmek’ (ME 1993: 85). *aķ-* ‘akmak’ (KE 1997: 14). *aķ-* I ‘akmak’ (NF 1998: 10). *aķ-* ‘akmak’ (KurT 2002: 45; MM 2008: 198). *акмак* ‘течь’ (HŞ 1979: 219). *акмак* ‘1. akın etmek; 2. mayi şeylerin yukardan aşağıya doğru yürümesi’ (İML 1988: 9). *krş. ағғучы* ‘поднимающийся (ввысь, навверх)’ (HŞ 1979: 211). *ahıt-* ‘akıtmak’ (KE 1997: 12). *akar su* ‘akar su’ (İML 1988: 9). *aķar* ‘kanal’ (KurT 2002: 45). *aķdur-* ‘akıtmak, dökmek’ (KurT 2002: 46). *akı* ‘cömert, eli açık’ (KE 1997: 14; MM 2008: 198). *akıt-* ‘akıtmak’ (KE 1997: 15; NF 1998: 11; KurT 2002: 46). *aktur-* ‘aktırmak’ (KE 1997: 15). *aktur-* ‘akıtmak’ (NF 1998: 11). M-Kıpt. *ağ-* ‘akmak’ (İMS 1992: 497). *ah-/aķ-* ‘akmak’ (KH 2002: 109). *aq-* ‘akmak; garet için akın yapmak’ (KİLE 1931: 4). *aķ-* ‘akmak’ (MG 1984: 95; BV 1986: 108; GT 1989: 247; KFLT 1989: 937; KF 2006: 71; TK 2008: 181). *aķ-* ‘akmak, akıp gitmek’ (İMS 1992: 498). *krş. ağız-/aķız-* ‘akıtmak’ (İMS 1992: 498). *ahıtur-* ‘obracać, przewracać’ (Bulg-M 1954: 41). *aqar* = Ar. jarî ‘flowing’ (RH 2000: 260). *aķarsu* ‘akarsu’ (KMT 2002: 86). *akı* ‘cömert’ (KMT 2002: 86). *akıd-* ‘akıtmak’ (KFLT 1989: 937). *aqın*: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 5). *aqın* = Ar. al-sail ‘torrential stream’ (RH 2000: 140). *akın* ‘akın’ (KMT 2002: 86). *aqış-* ‘bir cihete doğru bir kimsenin koşması’ (KİLE 1931: 5). *akıt-* ‘akıtmak’ (MG 1984: 95). *akızur-* ‘akıtmak’ (TK 2008: 182). *akuz-* ‘akıtılmak, fişkırılmak’ (TK 2008: 182). Çağ. *krş.* akız- → akızdı ‘akıtdı’, aktur- → akturdung ‘akıtdung’ (AL: 21).

22. **ağa:** ağabey.

ağası	agaŋı	CC-A 66a/17
-------	-------	-------------

aga: **ananing agasi** ‘avunculus’ (Kuun 1880: 248). **аға** ‘älterer bruder’, **ананың ағасы** ‘der Onkel’ (Radloff 1887: 2). **аға** ‘(älterer) Bruder’, **ananıñ ağasy** ‘Onkel mütterlicherseits’ (Grønbech 1942: 28). *işa-f. agafı* 65v/17 (Drimba 2000: 127).

ET. *aga~aka* < *moğ. aka* ‘ağabey’ (UW 1977:62, 78). *aga* ‘aga, ağabey’, *kurçığan ağa*: Kurçığan Ağa, *tokluğ kutluğ ağa*: Toklug Kutlug Ağa (ETŞ 1992: 231, 359, 457). Hrz-T. *aga* ‘ağabey, yaşça büyük erkek kardeş’ (KE 1997: 8). *ağa* ‘ağabey’ (KE 1997: 14). M-KıpT. *aga* ‘ağabey’ (KK 1999: 99).

23. **ağaç:** ağaç; odun; **tik ağaç** ‘direk, sütun’; **eyerniñ ağacı** ‘eyerin oturma yeri’; *krş. ağaçlar*.

ağaç	Ağaç	CC-İ 40b/5, 51b/17, 51b/20, 53b/20
ağaç	agaæ	CC-A 58b/37 , 59a/11, 60b/22, 74b/12
ağacı	agaŋı	CC-İ 52b/6
ağacı	agaεı	CC-A 60b/20, 69b/1
ağaçdan	agaedā	CC-A 60b/9,60b/10
ağaçğa	agaεga	CC-A 60b/3, 71b/36

agač ‘lignum; asser’; **tic agač** ‘columna’ (Kuun 1880: 248). **аґац** ‘Holz, Balken, Baum’, **аґацы, аґацка, аґацтан, аґацлар** (Radloff 1887: 2). **аґаč** ‘Baum’, **zejtin aґač** ‘Olivenbaum’, **aґačlar** ‘Brennholz, Holzstück, Brelt, Balken’, **ejerniñ aґačy** ‘Sattelgestell’, **tik aґač** ‘Säule’ (Grønbech 1942: 28). **Agač** 40r/5 (Drimba 2000: 87); **Agač** 51r/17, **agač** 51r/20 (Drimba 2000: 102); **agazi** 52r/6 (Drimba 2000: 104); **Agač** 53r/20 (Drimba 2000: 105); **agač** 58r/37, **agač** 58v/11 (Drimba 2000: 114); **agač** 74r/6 (Drimba 2000: 138); **agači** 60r/19, **agač** 60r/21 (Drimba 2000: 116); **agačga** 60r/3, **agačdā** 60r/9, **agačdā** 60r/10 (Drimba 2000: 116); **agači** 69r/1 (Drimba 2000: 129); **agačga** 71r/18 (Drimba 2000: 134); **agač** 74r/6 (Drimba 2000: 138).

ET. *agač~igač* (UW 1977: 62?). *ıgač* ‘ağaç’ (Hsüan-X 1975: 141). *ıgač/ıgač* ‘ağaç’ (ETŞ 1992: 307, 310). *ıgač* ‘ağaç’ (Gabain 2000: 273). *ıgač* ‘ağaç’ (IB: 53; METY 2012: 313; Aydın 2012: 164; AY-YK 2012: 233; ABH 2013: 199). *ıgač* ‘ağaç’ (Mir) (YKI 2013: 502). *krş. ı* ‘hubûbat; nebat’ (Mayt: 391). *ı* ‘bitki, ağaç’ (Hsüan-X 1975: 141). *ı* ‘ot’ (ETŞ 1992: 306). *ı* ‘nebat, ekin, orman’ (Gabain 2000: 273). *ı* 1. ‘ağaç’, 2. ‘orman, ağaçlık arazi’, 3. ‘kereste, tomruk’ (KUKY 2009 217, 223, 238, 517). *ı* ‘orman; ağaç’ (METY 2012: 313). *ı* ‘ağaç’ (Aydın 2012: 164). *ı* ‘растение’ (Man I), *ı ıgač* ‘всякая

растительность' (Man I) (Suv), *i tariy* 'посевы злаковых культур' (Uig I) (Suv), *i taš* 'заросли и скалы (?)' (Ton) (DTS 1969: 216). *krş. iyačči* 'деревообделочник, плотник' (TT VII) (DTS 1969: 218). OT. *yığaç* 'ağaç' (KB: 538; AH: LXXIII). *yığaç* '1. ağaç; 2. bitki, nebat', *sidr yığaçı* 'sedir ağacı' (TKT 2004: 621, 776). *yığaç* 'ağaç, ağaç parçası; erkeğin erkeklik aygıtı; fersah -eski bir yer ölçüsü-', *Ala Yığaç*: Sınıra yakın bir yer adı, *tomrum yığaç* 'ağaç tomruğu; pabuçların üzerinde sahtiyan ve gön gibi şeyleri kestikleri ağaç kütük', *yası yığaç* 'yastığaç, hamur tahtası' (DLT-Atalay 2006: I-82; IV-637, 780). *krş. yığaçlık* 'ağaçlık, ağaçlı olan yer; kereste bulunan yer' (DLT-Atalay 2006: IV-780). *yığaçlan-* 'ağaçlanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-780). *Hrz-T.* ağaç '1. değnek; 2. fersah', *agaç yongıçı* 'dülger' (İML 1988: 7). *agaç* 'ağaç' (ME 1993: 84). *agaç/yığaç* '1) ağaç, değnek, sopa, tahta; 2) yaklaşık 6 km'lik uzunluk ölçüsü' (KE 1997: 8, 731). *agaç/yığaç* 'sopa, değnek' (NF 1998: 7). *agaç/yağaç/yığaç* '1. ağaç; 2. direk, sütun; 3) uzunluk birimi, ağaç' (KurT 2002: 43, 305, 325). *yığaç* 'ağaç' (ME 1993: 208). *yığaç II* 'ağaç, dal; değnek, sopa, çöp' (NF 1998: 482). *krş. yağaççı/yığaççı* 'marangoz' (KurT 2002: 305, 326). *yağaç(ç)ılık/yığaç(ç)ilik* 'marangozluk' (KurT 2002: 305, 326). *yığaççı* 'marangoz' (KE 1997: 732). *yığaçlığ* 'ağaçlı' (KE 1997: 732) *yığaçlık* '1) yaklaşık 6 km'lik uzaklık; 2) ağaçlık' (KE 1997: 733). *M-Kıpt.* *agaç* '1) Bugünkü manasında; 2) el ağacı, asa, değnek', *şamağacı* 'çam ağacı' (KİLE 1931: 1, 95). *agaç* 'ağaç' (MG 1984: 94; BV 1986: 105; KFLT 1989: 936; GT 1989: 246; TK 2008: 180). *agaç* 'ağaç', *şam ağacı* 'çam ağacı' (KMT 2002: 85, 141). *agaç* 'sopa, değnek' (KFLT 1989: 936). *agaç/agaş* 'ağaç', *agaç çanak/agaş çanak* 'ağaç kap', *kayın ağaşı* 'kayın ağacı', *şam ağaşı* 'çam ağacı' (DM 2003: 69, 89, 108). *agaç* '1) ağaç; 2) asa, sopa' (KK 1999: 99). *agač* = Ar. al-šajar 'tree', *agač köki* 'root of a tree', *calgoza ağači* = Ar. al-šanaubar 'stove pine', *tut ağači* = Ar. šajar al-tût 'mulberry tree' (RH 2000: 157, 252). *agaç* '1) ağaç; 2) dal, ağaç parçası' (KF 2006: 71). *krş. Ağaçeri*: Orman (özel ad)' (KMT 2002: 85). *agaçlı* 'ağaçlı' (TK 2008: 180). *agaçsız* 'ağaçsız' (TK 2008: 180). *agaşlık* 'ağaçlık, orman' (DM 2003: 69). *Çağ. yığaç* 'ağaç' (MK 1993: 570)

24. ağaçlar: çalı, çalıp çırpı; *bkz. ağaç.*

ağaçlar Ağačlař CC-İ 45a/21

аҝацлар (Radloff 1887: 2). **Ağačlar** 44v/22 (Drimba 2000: 93).

25. ağbet (< Ar. ?): tamamen, tümüyle, bütünüyle.

agbet Agbet CC-İ 32a/19

agbet ‘omnino’ (Kuun 1880: 248). *işa-f.* **albet** ‘sicher, bestimmt’ (Grønbech 1942: 34). **Agbet** 31v/19 (Drimba 2000: 76).

26. aġın-: yükselmek, yukarı çıkmak.

aġın aġeñ CC-İ 3b/23

aġındum aġeñdum CC-İ 3b/22

aġınğan aġınğan CC-A 73b/5

aġınmış aġınmís CC-A 75a/11

aġınurmen **n** aġeñurmeñ CC-İ 3b/21

CC-İ 3b/21, 3b/22, 3b/23 numaralı satırlardaki kelimeler, altına nokta işareti konularak metinden çıkarılmıştır. Bunlardan sadece CC-İ 3b/21’deki **aġınurmen **n**** kelimesinin düzeltilmiş yeni şekli yazılmıştır. G. Kuun, hatalı yazım olarak kaydettiği eski şekille ilgili iki farklı okuma kaydetmiştir: **aginirmen** ‘ascendo’ ve **agenurmen**. Yeni şekli ise **agmanirmen** şeklinde kaydetmiştir (Kuun 1880: 6, 248). **agingan** ‘ascendens; ascensus’ (Kuun 1880: 248). **аҗын** (v) ‘emporsteigen, klettern’, **аҗын!**, CC-İ 3b/21 **aġınurmen **n**** → *işa. f.* **аҗынырмаñ, аҗындым, аҗынған, аҗынмыш** (Radloff 1887: 2). **аҗын-** ‘aufsteigen’, **kö[k]ge аҗынмыш** ‘er ist aufgefahren in den Himmel’ (Grønbech 1942: ^{(MK 1993: 57} 29). <**Agenurmē**> / **aginanirmē** 3r/21, <**Agendum**> 3r/22, <**Agen**> 3r/23 (Drimba 2000: 38); **aġınğan** 73r/3 (Drimba 2000: 137); **aġınmís** 74v/11 (Drimba 2000: 138).

ET. *крш.* ав- ‘брызнуть (?)’ (Uig II) (DTS 1969: 1). *ağ-* ‘yükselmek, yukarı çıkmak’ (ETŞ 1992: 231). *ağ-* ‘binmek, çıkmak’ (Gabain 2000: 259). *ag-* ‘ağmak, yükselmek’ (IB: 49). *ag-* ‘çıkmak, tırmanmak’ (KUKY 2009 331, 517). *ag-* ‘çıkmak; yükselmek’ (Aydın 2012: 151). *ag-* ‘tırmanmak’ (METY 2012: 307). *ag-* ‘kalkmak, yükselmek, yukarı çıkmak, tırmanmak’ (Kır) (YKI 2013: 497). *agdın-* → *agtın-* (UW 1977: 62). *ağdın-* ‘yükselmek’ (ETŞ 1992: 232). *ağdur-* ‘yükseltmek, yukarı çıkmak’ (ETŞ 1992: 231). *agıl-* ‘havada yüzmek, toplanmak, yığılmak’ (YKI 2013: 497). *ağılış-* ‘yükselmek, birlikte yukarı çıkmak’ (ETŞ 1992: 231). *agış-/’QYŞ* ‘abwenden, aufgeben’ (UW-Çev.: 24). *agış* ‘tırmanış, yükseliş’ (YKI 2013: 497). *agit-* ‘uzaklaştırmak’ (HUAS 1941: 83). *agit-* ‘başka tarafa yönelmek, yüz çevirmek’ (HUAS 2014: 145). *agit-/’GYT-* ‘abwenden’ (UW 1977: 69). *7agit-* ‘1) yükseltmek, yukarı kaldırmak; 2) ‘(düşman ordusunu) püskürtmek’ (KUKY 2009 339, 379, 517). *agit-* ‘(düşmanı) püskürtmek’

(Aydın 2012: 151). *ağıt-* ‘uzaklaştırmak’ (HUAS 1941: 83). *ağmak* ‘yükselmek, çıkmak, yukarı çıkmak’ (ETŞ 1992: 232). *aktar-* ‘aktarmak, çevirmek’ (Mayt: 346). *aqtar-* ‘çevirmek, tercüme etmek’ (Hsüan-X 1975: 119). *aqtarju* ‘çevirme, tercüme etme’ (Hsüan-X 1975: 119). *aqtarmaq* ‘çevirmek, tercüme etmek’ (Hsüan-X 1975: 119). *ağtın-* ‘çıkmak’ (Mayt: 346). *agtin-/’QTYN-* 1) a) ‘hinaufsteigen, nach oben gehen’; 2) mit Lok. ‘gelangen’; b) mit Dat.-Lok. ‘hinaufsteigen’; 3) ‘(zur Hauptstadt) gehen’; 4) mit Dat. ‘vollenden, verwirklichen’ (UW-Çev.: 30). *ağtın-* ‘yükselmek’ (ETŞ 1992: 232). *agtin-* ‘yükselmek, çıkmak’ (ABH 2013: 181. *agtur-/’QTWR-* 1) a) absol. oder mit Akk./Cas. ‘hinaufsteigen lassen’; 2) ‘darüber legen, darauf legen (?)’ (UW 1977: 76). *agtur-* ‘yukarı çıkarmak’ (Aydın 2012: 151). *agtur-* ‘tırmandırmak’ (METY 2012: 307). *aqtın-* ‘(bir şey üzerine) çıkmak’ (Hsüan-X 1975: 119). *aktur-* ‘tırmandırmak’ (KUKY 2009 339, 517). OT. Krh.-T. *krş. ağ-* ‘yükselmek, çıkmak’ (KB III 1979: 8). *ağ-* ‘ağmak, yükselmek, çıkmak’ (TKT 2004: 206). *ag-* ‘çıkmak, belirlemek, aşmak, yükselmek, ağmak; değişmek, başkalaşmak, bozulmak, meyletmek, dönmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-9). *ağım* ‘çıkım, yükselim’, *bir ağım yer* ‘bir çıkışta üzerine çıkılacak yer’ (DLT-Atalay 2006: I-75; IV-9). *ağış* ‘yükseliş, çıkış’ (KB III 1979: 10). *ağış* ‘yükseliş, çıkış’ (DLT-Atalay 2006: IV-10). *ağış-* ‘yükselmek, çıkışmak, çıkmakta yarış etmek, artırırmak; koğmakta yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-10). *ağıt-* ‘bırakmak, terketmek, dağıtmak, uzaklaştırmak’ (KB III 1979: 10). *agıt-* ‘çıkarmak, yükseltmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-10). *agsa-* ‘-çıkmak, yükselmek, ağmak- istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-12). *agtar-/axtar-* ‘aktarmak, devirmek; yenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-13, 14). *agtarıl-* ‘yere vurulmak; sarsılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-13). *agtil-* ‘yere vurulmak, sarsılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-13. Hrz.-T. *krş. ағмак* ‘подниматься вверх’ (HŞ 1979: 212). *ağ-* ‘ağmak, aşmak, çıkmak, yükselmek; bozulmak, değişmek’ (KE 1997: 8). *ağ-* ‘kalkmak, çıkmak, yükselmek’ (KurT 2002: 42). *ağ-* ‘yükselmek, yukarı çıkmak’ (MM 2008: 197). *ağdur-* ‘ağdırmak, aşırarak, kaldırmak, yükseltmek; kapatmak’ (KE 1997: 9). *ağdur-* ‘kaldırmak, yükseltmek’ (KurT 2002: 43). *ağış* ‘yokuş’ (KE 1997: 10). *ağmak* ‘yukarı çıkmak’ (İML 1988: 8). *ahtar-* ‘alt üst etmek, arayıp taramak’ (KE 1997: 13). *ahtarılmak* ‘devrilmek, alt-üst olmak’ (İML 1988: 8). *ahtariş-* ‘teşvik edişmek’ (ME 1993: 85). M-KıpT. *ağın-* ‘yukarı çıkmak’ (KİLE 1931: 2). *ağın-* ‘yukarı çıkmak’ (KMT 2002: 85). *krş. ағ-* ‘wysé w górę, podnieś się, powstać’ (Bulg-M 1954: 41). *ağ-* ‘yukarı çıkmak’ (KİLE 1931: 1). *ağış* ‘ascent, rise’ (RH 2000: 121). *ağmaq* ‘to rise’ (RH 2000: 125). *ağdar-* ‘aktarmak’ (KF 2006: 72). *aqtar-* ‘başını çevirmek’ (KİLE 1931: 5). *ahtar-* ‘yerer sermek,

devirmek, yenmek' (GT 1989: 248). *aḳtar-* 'çevirmek' (KK 1999: 99). *aḳtarul-* 'aktarılmak, döndürülmek; alt üst edilmek, karıştırılmak' (TK 2008: 182). Çağ. *krş.* *aḳtar-* 'araştırmak, aramak' (MK 1993: 388).

27. aḡinan-: yükselmek, tırmanmak.

aḡinanırmēn ḡinanírmē CC-İ 3b/21

aḡynan- 'aufsteigen' (Grønbech 1942: 29). **aginanírmē** 3r/21 (Drimba 2000: 38).

ET. *krş.* *aḡan-* 'быть низвергнутым, низвергнуться (?)' (Uig II) (DTS 1969: 17). *aḡina-* '(yerde) yuvarlanmak' (ABH 2013: 180). *agna-*, † *agan-* /'QN- 'sich am Boden wälzen (vor Schmerz oder Respekt)' (UW 1977: 71, 72). *aḡna-*, *aḡina-* 'aḡnamak, yuvarlanmak, debelenmek' (Gabain 2000: 259. OT. *krş.* *agna-* '-hayvanlar- yatıp debelenmek; kekemeleşmek, dili tutulmak' (DLT-Atalay 2006: IV-11). *agnat-* '-hayvanları- yatırıp debelendirmek; dili buruşturmak; dili aḡırlaştırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-11). Hrz-T. *krş.* *ағнамак* 'валяться' (HŞ 1979: 213). *aḡna-* 'debelenmek, anlamak' (ME 1993: 84). *aḡna-* 'yatıp debelenmek' (KE 1997: 11). *aḡna-* 'aḡnamak, debelenmek' (NF 1998: 8). *agnat-* 'debelendirmek' (ME 1993: 84). M-Kıpt. *krş.* *aḡ-* 'yükselmek, çıkmak' (MG 1984: 94). *aḡna-* 'yuvarlanmak, yatmak' (KİLE 1931: 2). *aḡna-* 'yatıp debelenmek' (İMS 1992: 498). *aḡna-/ıḡna-* 'yatıp yuvarlanmak' (KMT 2002: 85).

28. aḡındır-: yükseltmek, çıkarmak.

aḡındırdı aḡīdrdı CC-A 70a/8

işa. f. **angīd'di** *yani* **angindurdi** 'ascendere fecit' (Kuun 1880: 249). **ағындыр** (v) 'emporsteigen machen, emporheben', **ағындырды** (Radloff 1887: 3). **aḡyndyr-** 'aufsteigen lassen', **meḡi tavḡa aḡyndyrdy** 'er hat (dich) auf das ewige Berg steigen lassen' (Grønbech 1942: 29). **a<n>ḡīdrdı** 69v/4 (Drimba 2000: 131).

29. aḡıngıç: merdiven; *krş.* **aḡınguç.**

aḡıngıç Agengıç CC-İ 51b/24

agengıç 'scala' (Kuun 1880: 248). **ағынғыц** 'Тресте, Leiter' (Radloff 1887: 2). **aḡynḡuç**, **aḡynḡuç** 'Leiter, Trestе' (Grønbech 1942: 29). Agengıç 51r/24 (Drimba 2000: 103).

OT. M-Kıpt. **aḡıngaç/aḡınqaç** 'merdiven, basamak' (KİLE 1931: 2). **aḡıngaç** 'merdiven' (KMT 2002: 85).

30. ağınguç: bkz. ağıngıç.

ağınguç a?gĩguē CC-A 83a/6

Kelimenin ikinci işareti hasarlı ve siliktir. Bu fiziki kayıp, yapılan tüm okumalarda belirtilmiştir. **a(n)gĩguč, aginguč** (Kuun 1880: 233); **a(n?)gĩguč** *yani anginguč* ‘scala’ (Kuun 1880: 249). **ayynyuč, ayynyyč** ‘Leiter’ (Grønbech 1942: 29). **a<u>gĩguč** 82v/6 (Drimba 2000: 144). Tarafımızdan yapılan okumada silik işaret gözardı edilmiştir.

31. ağır I: ağır; ağırlık.

ağır Agef CC-İ 31b/1, 31b/6, 35b/18, 38b/25, 39b/10 → 111, CC-A 66a/27

ager ‘gravis; honor; pondus’; **ager chelle** ‘graviter’; **ager sij bila, auursibile** ‘honorifice’ (Kuun 1880: 248). **абыр** ‘schwer, gewichtig, ansehnlich, Ehre, Gewicht’, **абыр калă, абыр сї билă** ‘in ehrenhafter Weise’ (Radloff 1887: 3). **ayyr** ‘Gewicht; schwer’ (Grønbech 1942: 29). **Ager** 31r/1, 31r/6 (Drimba 2000: 75); **Ager** 35r/18 (Drimba 2000: 80); **Ager** 38b/25 (Drimba 2000: 85); **Ag[e > i]r** 39r/10 (Drimba 2000: 86); **Ager** 65r/27 (Drimba 2000: 127).

ET. *ağar/ağır* ‘ağır; pek; ciddi; şeref’ (Mayt: 345). *ayar* I: *ayar ajjy* ‘тяжкий, греховный’ (Uig III) (DTS 1969: 17). *agir* ‘ağır’ (KUKY 2009: 176). *ayir* I ‘тяжлый, весомый’ (Uig III) (Suv); ‘тяжлый, опасный’ (Uig III) (TT VII) (TT IV); ‘суровый, жестокий’ (TT VI); ‘очень, весьма’ (Uig III) (DTS 1969: 18, 19). *ayir ajjy qilinč* ‘тяжкие прегрешения, грехи’ (Suci), *ayir bol-* ‘испытывать невзгоды, быть в стесненных’ (TT VII) (DTS 1969: 19). *ayir* ‘ağır (hastalık hakkında)’ (Hsüan-X 1975: 118). *agir* A) Adv. Präd. a) ‘Gewicht, Schwere, schwer; b) große Menge, reichlich, viel’; c) ‘bedeutung, wichtig’; d) ‘schwer, bedrückend, sehr’; B) Adnom. a) ‘schwer’; b) ‘derb’; c) ‘reichlich, viel’; d) ‘teuer, mit hohem Preis’; e) ‘schwer, bedrückend, sehr’; f) ‘ehrfürchtig, andächtig respektvoll’; g) ‘verehrungswürdig, heilig, angesehen’ (UW 1977: 65, 66). *agir* ‘ağır, kıymetli’ (ETŞ 1992: 231). *agir* ‘ağır, sert, zor, sıkıntılı, sıkıcı; önemli, (pek çok), şeref, saygı’ (AY-III 1991: 81). krş. *ağarlağ* ‘gebe’ (Mayt: 345). *ağırlıg* ‘muhterem, gebe’ (Gabain 2000: 259). *agırlık, ağırlıg* † /ʔYRLYQ A) Adv. a) ‘schwer’; b) ‘trächtig, dick’; c) ‘Ehrfurcht, Respekt’; d) ‘verehrt, respektiert’; B) Adnom. a) ‘schwanger’; b) ‘verehrungswürdig’ (UW 1977: 68, 69). *ag(i)rrakl*ʔQRRʔQ A) Präd. mit Abl. ‘schwerer (als)’; B) Adnom. mit Lok. ‘schwerer (als)’ (UW 1977: 68, 69); *ayruq*; ‘XRWQ ‘yük, ağırlık, masraflı olan şey, ağır’ (İKPÖ 1998: 130). OT. Krh-

T. *ağır* ‘ağır, güç’ (KB III 1979: 9). *ağır* ‘kadar, miktar, ağırlık’, *ağır yük* ‘ağır yük’, *ağır bol-* ‘ağır gelmek, ağırlaşmak’, *ağır kıl-* ‘ağırlık basmak, yere yığılıp kalmak’ (TKT 2004: 206). *ağır* ‘ağır’, *ağır neng* ‘pahası ağır olan nesne, değerli şey’ (DLT-Atalay 2006: I-53; IV-9, 10). krş. *ağırliq* I ‘тягость, что-л. с трудом переносимое’ (Man III) (DTS 1969: 20). *ağırlık* ‘1. ağırlık, (işitme için) zayıflık; 2. ağır teçhizat’, ağırlık edgü ‘güzel, hoşla giden’, ağırlık küşüşlük ‘izzet’ (TKT 2004: 207). *ağırşuk* ‘ağırşak, iğn arası’ (DLT 2014: 543). *agru-* ‘ağırlaşmak’ (KB III 1979: 11; DLT-Atalay 2006: 12). *agruk* ‘ağırlık, mal, giyecek ve eşya, yük; kaygı, endişe, dert’ (KB III 1979: 11). *agruk* ‘pılı pırtı, ağırlık, yük’, *agruğ* süngüğü ‘omurga kemiklerinin önce geleni, birincisi, ilki’ (DLT-Atalay 2006: IV-12). *agruklan-* ‘-bir iş veya yükü- ağırsınmak, ağır saymak’ (DLT-Atalay 2006: IV-12). *agurşak* ‘ağırşak’ (DLT-Atalay 2006: IV-13). Hrzt-T. *ағыр* ‘солидный; важный; гордый; крепкий’ (HŞ 1979: 213). *ağır* ‘hafif olmıyan, yerinden zor oynatılan nesne’ (İML 1988: 8). *ag(i)r* ‘ağır, ağırlık; zor, güç (iş için); çok, kuvvetli; değer, baha’ (NF 1998: 7). krş. *ağırçuk* ‘ağırşak’ (İML 1988: 8). *ağırırmaq* ‘üşenip ağırlaşmak’ (İML 1988: 8). Hrzt-T. *ağır* ‘ağır’ (ME 1993: 84). *ağır* ‘ağır, ağırlık, değer, baha; çok, güçlü, kuvvetli; zor, güç (iş için)’ (KE 1997: 9). *ağır* ‘ağır, zor, muhkem, berk, vakarlı’ (KurT 2002: 43). krş. *ağırlık* I ‘ağırlık, yavaşlık; hürmet, saygı, değer; kıymet’ (KE 1997: 10). *ağırlık* II ‘hastalık’ (KE 1997: 10). *ağırlık* ‘hezen, damların üzerine döşenen büyük ağaç, giriş’ (NF 1998: 7, 8). *ağırlık* ‘1. hürmet, saygı, değer; 2. sağırlık’ (KurT 2002: 44). *ағырсы* ‘большой; важный; преувеличенный’ (HŞ 1979: 214). *ağırsın-* ‘ağır ve zor saymak’ (ME 1993: 84). *agra-* ‘ağırlaşmak’ (ME 1993: 84). *agram* ‘ağırlık’ (ME 1993: 84). *agrat-* ‘yeğ tutmak, tercih etmek’ (ME 1993: 84). *agrıg* ‘ağırlık, yük bahası’ (KE 1997: 11). *agruk* ‘yük, külfet’ (ME 1993: 84). AO-Kıpt. *ağır* ‘1) Bugünkü manasında; 2) şişman’ (KİLE 1931: 2). *ağır* ‘ağır, çok’ (AO 1996: 201). M-Kıpt. *ağır* ‘ağır’ (BV 1986: 105; KFLT 1989: 936; KMT 2002: 85). *ağır* ‘ağır’, ağır bahâlu ‘değerli, kıymetli’ (GT 1989: 246). *ağır* ‘1) ağır; 2) kalın, dayanıklı; 3) can sıkıcı; 4) üstün tercih edilir’ (İMS 1992: 498). *ağır* ‘ağır’ (DM 2003: 69; KK 1999: 99). *ağır* ‘heavy’ (RH 2000: 121; RH 2000: 260). *ağır* ‘ağır, yavaş’ (KH 2002: 109). *ağır* ‘göz karar ile kabul edilen bir ağırlık ölçüsü’ (KH 2002: 109). *ağır* ‘1) hafif olmayan, ağır; 2) zorluk, sıkıntı’, *ağır ol-* ‘ağır olmak, ağır gelmek’ (KF 2006: 71). *ağır* I ‘ağır, hafif olmayan; 2) şiddetli, zahmetli, çetin’ (TK 2008: 181). krş. *ağırlıg* ‘kıymetli’ (BV 1986: 105). *ağırlık* ‘ağır olma, ağırlık’ (GT 1989: 246). *ağırşak* ‘ağırşak, iplik eğrilecek iğe takılan tahta’ (KMT 2002: 85). *ağırşak/ağırşık* ‘yün, iplik eğrilen iği ağırlaştırmak için

alt ucuna geçirilen yarım küre ağaç' (DM 2003: 69). Çağ. *āğırлық* 'ağırlık, değerlilik' (MK 1993: 387).

32. ağır II: saygı, hürmet; şeref, onur; *krş.* **aður.**

ağır ager CC-İ 14b/6

ager 'gravis; honor; pondus', **ager chelle** 'graviter', **ager sij bila, auursibile** 'honorifice' (Kuun 1880: 248). **ağyr** 'Ehre', **ağyrsyj, avursy** 'Ehren', **ağyrsyj bile, avursy bile** 'rühmlich' (Grønbech 1942: 29). **Ager** 14b/6 (Drimba 2000: 53).

ET. *ayır II* 'уважаемый, почитаемый, почтенный, почетный' (TT V) (TT VII), *ayır ajaγ* 'почести, уважение, благоговение' (TT X), *ayır ajaγ qıl-* 'оказывают почтительное уважение' (Uig III), *ayır ajamaq* 'глубокое уважение (~ почитание)', *ayır satıylıy* 'драгоценный' (Uig III) (DTS 1969: 19, 49). *ayır* 'saygı, şeref' (Hsüan-X 1975: 118). *ağar* 'ağır, değerli, şeref' (Gabain 2000: 259). *ağır* 'ağır, kıymetli' (ETŞ 1992: 231). *ağır* 'ağır, sert, zor, sıkıntılı, sıkıcı; önemli, (pek çok), şeref, saygı' (AY-III 1991: 81). *ağır* 'ağır, değerli, şeref' (Gabain 2000: 259). *ağır* 'değerli' (KUKY 2009: 171, 517). *ağır* 'önemli, değerli' (Aydın 2012: 151). *ağır* 'önemli, değerli; saygı' (METY 2012: 307). *ağır* 'değerli, çok' (AY-YK 2012: 218). *ağır* 'ağır, sert, zor; önemli, (pek çok), şeref, saygı' (ABH 2013: 180). *krş.* *ayırlıy* → *ayırlıy bol-* 'уважаемый, почитаемый' (TT VI), *ajaylıy ayırlıy bol-* 'стать глубокоуважаемым, глубокоуважаемым' (Hüen) (DTS 1969: 21). *ayır-lıy* 'makbul, saygı gösterilen' (Hsüan-X 1975: 119). *ayırlıy*; 'XRLX 'şerefli, saygın' (İKPÖ 1998: 131). *ağırlıy* 'muhterem, gebe' (Gabain 2000: 259). *agırsız/QYR SYZ* 'nicht angesehen, mit Schande' (UW 1977:68, 69). OT. *ayır~aqır II* 'ценный, дорогой' (MK) (DTS 1969: 19). *ağır* 'değerli, kıymetli' (KB III 1979: 9). *krş.* *ağırlıy* 'hürmet, ikrâm, itibar, saygı' (KB III 1979: 10). *ağırlıy* 'kutsal, mübarek' (TKT 2004: 207). *ağırlıy* 'ağırlanmış', *ağırlıy kişi* 'Halk veya Bey tarafından ağırlanan adam', *ağırlıy er* 'herkes tarafından ağırlanan, sayılan kişi' (DLT-Atalay 2006: I-53, 146; IV-10). Çağ. *ağır* 'ağır, değerli, çok', *ağır satquçı* 'pahalı nesneler satıcı' (MK 1993: 387).

33. ağır-: *bkz.* **ağru-.**

ağırdum agerdum CC-İ 10a/1

işa. f. **абырым** (Radloff 1887: 3). **Agerdum** 9v/1 (Drimba 2000: 47).

ET. *agrı-* (*agrit-* yerine) ‘ağrıtmak’ (HUAS 1941: 84). *agrı-* ‘ağrımak’ (Gabain 2000: 259). *agrı-* ‘hastalanmak’ (KUKY 2009 348, 517). **agru-* → *agrumak* (UW 1977: 77). krş. *agıt-* (II) → *agrit-* (UW 1977: 69). *ayrıyıcı* ‘больной’ (Rach II) (DTS 1969: 22). *agırın-* ‘ihtimam etmek’ (Mayt: 345). *agırın-/’QRYN-* 1) absol. oder mit Akk. ‘sich sorgen, sich Sorgen machen’; 2) ‘jammern (?)’ (UW 1977: 73). *agrit-* ‘ağırtmak, acı çektirmek’ (HUAS 2014: 145). *ayrit-* < *ayrı-* (TT VII) (DTS 1969: 22, 23). *agrit-/’QRYT* ‘quälen, schmerzen lassen’ (UW 1977: 73). *ayrıš-* (< *išt. ayri-*) ‘причинять боль’ (TT VI) (DTS 1969: 22, 23). *ayruš* 1. ‘страдание, муки’ (Man III); 2. ‘мучительный’ (TT X); 3. ‘сострадательный’ (Uig IV), *ayruš serinmək* ‘испытывать страдания’ (Uig III) (DTS 1969: 23). *agruš* ‘ızdırap’ (Gabain 2000: 259). OT. Krh-T. *agrı-* ‘ağrımak’ (KB III 1979: 11). *agrı-* ‘acı duymak’ (TKT 2004: 208). *agrı-* ‘ağrımak’ (DLT-Atalay 2006: IV-11). krş. *ayrıqan-* ‘жаловаться на боль, на болезненное состояние’ (MK) (DTS 1969: 22). *agrıkan-* ‘ağrısından şikayet etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-12). *ayrın-* (< *dön. ayri-*) ‘страдать (от боли), испытывать болевое ощущение’ (MK) (DTS 1969: 22). *agırın-* ‘ağrımak, acı duymak’ (DLT-Atalay 2006: IV-12). *ayrıš-* (< *išt. ayri-*) ‘причинять боль’ (MK) (QBK) (DTS 1969: 22, 23). *agrıš-* ‘ağrıışmak, sızlaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-12). *agrit-* ‘ağrıtmak’ (KB III 1979: 11) *agrit-* ‘ağrıtmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-12). *agrı/ut-* ‘vurup sindirmek, can yakmak’, *agritgan* ‘elim, can yakıcı’ (TKT 2004: 208). Hrz-T. *ағрымак* ‘болеть’ (HŞ 1979: 211). *agrı-* ‘ağrımak, hasta olmak, acı çekmek; darılmak, gücenmek’ (KE 1997: 11). *agrı-* ‘ağrımak, sancımak’ (NF 1998: 8). *agrımak* ‘1. incinmek; 2. ağrıya duçar olmak’ (İML 1988: 8). krş. *agrit-* ‘ağrıtmak’ (ME 1993: 84). *agrit-* ‘incitmek, üzmek’ (KE 1997: 11). *agrit-* ‘ağrıtmak’ (KurT 2002: 44). M-KıpT. *agır-* ‘rahatsız olmak, hastalanmak’ (KF 2006: 71). *agrı-*: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 2). *agrı-* ‘ağrımak’ (BV 1986: 106; (KH 2002: 109). *agrı-* ‘acımak, sancımak’ (GT 1989: 246). *agrı-* ‘göz ağrımak, iltihaplanmak’ (İMS 1992: 498). krş. *agrit-*: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 2). *agrit-* ‘ağrıtmak, acıtmak’ (MG 1984: 94). *agrit-* ‘acı vermek, ağrıtmak’ (İMS 1992: 498).

34. *ağırığ*: hastalık; ağrı, acı; krş. *ağırık, ağrık*.

ağırığımıznı *ağırığımıfnı* CC-A 69b/19

agirich ‘aeger’, ***agrikî, agrigî, agrich*** (Kuun 1880: 248). ***абырык, абырык*** ‘krank, Krankheit’, ***абырык кіші, абырыкын, абырыкымызның, абырыкымызны*** (Radloff 1887: 3). ***ағрық, ағрық, ағрық*** ‘Krankheit, Leiden’, ***ағрығұмызны оңалтғыл*** ‘heile

unsere Krankheit' (Grønbech 1942: 29). **agrikīmifniñ** 69r/11, **agrigīmifni** 69r/12 (Drimba 2000: 130).

ET. *ağrag/ağrığ* 'ağrı, sızı' (Mayt: 345). *ayrığ* 'боль, болезнь' (Rach II) (Uig III); *adaq ayrığ* 'болезнь ног' (Rach I); *ayrığ ig* 'болезни' (Uig II); *ayız ayrığ ig* 'болезни рта', *boyuz ayrığ ig* 'болезни глотки', *burun ayrığ ig* 'болезни носа', *jüräk ayrığ ig* 'болезни сердца', *köz ayrığ ig* 'болезни глаз', *öñüç ayrığ ig* 'болезни горла', *qulhaq ayrığ ig* 'болезни ушей' (Uig II); *ayrığ jer* 'больное место' (Rach I), *ayrığ tegig* 'заболевания и болезни' (Uig III) (Suv) (DTS 1969: 22). *ağrığ* 'ağrı, sızı, hastalık' (ETŞ 1992: 232). *ağrığ* 'hastalık, hasta' (Gabain 2000: 259). *agrig* 'ağrı, hastalık' (AY-YK 2012: 218). *agrig* 'hastalık' (ABH 2013: 181). *ayruq II* 'тяжелобольной' (KP) (DTS 1969: 23). *agruk*/'QRWǾ A) Adverb. 'Last, Belästigung' (UW 1977: 74). krş. *ağrığlıg* 'hastalıklı' (Mayt: 345). *ayrıylığ* 'больной, болезненный, страдающий болезнью' (TT VII) (Suv), *ayrıylığ tegiglig* (DTS 1969: 22). *ağrığlıg* 'ağrılı, muzdarip olan' (ETŞ 1992: 232). *ağrığsız* 'hastaliksız, dertsiz, ağrısız, sızısız' (AY-III 1991: 82) *agriglan-* † → *agrikan-* (UW 1977: 73). *agrikan-/*'QRYQ'N 1) 'Schmerzen bereiten, schmerzen'; 2) 'über Schmerzen klagen, vor Schmerz jammern' (UW 1977: 73). *ayruqla-* 'вызвать страдания' (Uig III) (DTS 1969: 23). *agrukla-/*'QRWǾL- (UW 1977: 74). *agrukla-/*'QRWǾL'N- 'Beschwerdis empfinden leiden' (UW 1977: 74). OT. *ağrığ* 'ağrı, zahmet, huzursuzluk, hastalık' (KB III 1979: 11). *ağrığ* 'ağrı, sızı', *köñgöl ağrığ* 'geçimsizlik, dargınlık' (TKT 2004: 208, 489). *agrıg* 'ağrı' (DLT-Atalay 2006: IV-12). krş. *ağrığlıg* 'acı veren' (TKT 2004: 208). Hrз-T. *агрыг* 'больной; болезнь' (HŞ 1979: 210). *ağrıg* 'ağrı', *ağızagrıg* 'ağız ağrısı' (İML 1988: 8). *ağrığ* 'ağrı, anrı' (NF 1998: 8). *ağrığ* 'ağrı, hastalık', *toğurğu ağrığ* 'doğum sancısı' (KurT 2002: 44, 269). *ağrıg/g* 'ağrı, acı, sızı; hasta' (KE 1997: 11). krş. *ağrıgıg* 'hasta' (KE 1997: 11). M-KıpT. *ağrı/ağrıg* 'ağrı' (KFLT 1989: 937). *ağrı* 'ağrı' (KH 2002: 109; KMT 2002: 85). *ağrıg* 'ağrı' (BV 1986: 106). *ağrıg* '1) göz iltihabı; 2) ızdırıp, ağrı; 3) baş ağrısı' (İMS 1992: 498). *ağrıq* 'ill' (RH 2000: 274). *ağrıq* = Ar. al-maraḍ 'disease' (RH 2000: 273). krş. *ağrın* 'acı' (BV 1986: 108). *ağrın* 'sick' (RH 2000: 274). Çağ. *ağrıg* 'ağrı' (MK 1993: 387)

35. ağırık: bkz. ağırığ.

ağırık	agırık	CC-A 63b/15
ağırıkımıznıñ	agırıkīmıfniñ	CC-A 69b/17

agirich ‘aeger’, **agriki**, **agrigi**, **agrigh** ‘aegritudo; morbus’ (Kuun 1880: 248). **ayryq**, **ayryx**, **ayyryx** ‘Krankheit, Leiden’, **sen ayyryx kiši** ‘du kranker Mensch!’ (Grønbech 1942: 29). **agirich** 63r/15 (Drimba 2000: 121); **agrikimifniq** 69r/11 (Drimba 2000: 130).

36. ağırla-: ibadet ederek karşılamak; (tanrıya) saygı göstermek, hürmet etmek; *krş.* **avurla-**.

ağırladun	agerladun	CC-İ 14b/4
ağırladum	agerladum	CC-İ 14b/5
ağırlarmen	agerlarmē	CC-İ 14b/3
ağırlap	agir lap	CC-A 61b/11-12
ağırlalık	agirlalık	CC-A 62a/22 ?
ağırlasaq	agirlafak	CC-A 62a/28
ağırlalık	agirlalich	CC-A 62a/32

agerlarmen ‘honoro’, **agerlap** ‘honorans’, **agerlalik** ‘honoremus; consecremus’ (Kuun 1880: 248). **абырла** ‘achten, ehren’, **абырлармән**, **абырладым**, **абырласак**, **абырлалык**, **авырлабыл** *ya da* **аурлабыл** (Radloff 1887: 3). **ayyrla-**, **avurla-** ‘ehren, (Einen Feiertag) heiligen’, **kim ol atyny biz ayyrlasaq sövsek köñülde tutsaq**. ‘dass wir diesen seinen Namen ehren, lieben und im Herzen bewahren..’, **ulu künni avurlayyl** ‘du sollst den Sabbathstag heiligen’ (Grønbech 1942: 29, 45). **Agerlarmē** 14v/3, **Agerladun** 14v/4, **Agerladum** 14v/5 (Drimba 2000: 53); **agir lap** 61r/11-12 (Drimba 2000: 118); **agirla[u > li]k** 61v/22, **agirlafak** 61v/28, **agirlali/c/h** 61v/32 (Drimba 2000: 119).

ET. *ajamaq ayırlamaq* ‘глубокое почитание, благоговение’ (Uig II) (Suv) (DTS 1969: 27). *agırla-* ‘ağırlamak’ (Mayt: 345). *ayırla-* ‘saymak, hürmet etmek, ağırlamak’ (Hsüan-X 1975: 118). *agırla-* saymak, saygı göstermek, hürmet etmek, ağırlamak’ (AY-III 1991: 81). *agırla-* ‘değer vermek, saygı göstermek’ (AY-YK 2012: 218). *krş.* *agıla-* → *agırla-* (UW 1977: 63). *agırladıl-* ‘hürmet edilmek’ (ETŞ 1992: 231). *agırlan-/’QYRL’N-* (UW 1977: 68). *agırlat-* ‘saydırtmak, hürmet ettirmek, ağırlatmak’ (ABH 2013: 180). *agırlatıl-/’QYRL’DYL* ‘verehrt werden’ (UW 1977: 68). *agırlamak* ‘tazim etmek’ (Mayt: 345). *agırlamaklıq* ‘saygı gösterme, saygı göstermekli’ (AY-III 1991: 82). OT. *agırla-* ‘ağırlamak, değer vermek, ikrâm ve ihsanda bulunmak’ (KB III 1979: 9). *agırla-* ‘saygı ve hürmet göstermek, yüceltmek’ (TKT 2004: 207). *agırla-* ‘ağırlamak, ikram ve ihsan etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-10). *krş.* *agırlal-* ‘ikram olunmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-9). *agırlan-* ‘ağırlanmak, hürmet edilmek, değer

verilmek' (TKT 2004: 207). *agırlan-* 'ağırlanmak, ikram edilmek; pahalı bulunmak' (DLT-Atalay 2006: IV-10). Hrız-T. *agırlamak* 'уважать; почитать' (HŞ 1979: 215). *agırla-* 'saygı göstermek' (ME 1993: 84). *agırla-* 'ağırlamak, saygı ve hürmet göstermek, değer vermek' (KE 1997: 9). *agırla-* 'ağırlamak, hürmet etmek, misafir etmek; ululamak, yüceltmek' (NF 1998: 7). *agırla-* 'değerlendirmek, saygı göstermek' (KurT 2002: 43). *krş. agırlamak* 'saygı, hürmet' (ME 1993: 84). *agırlanmış* 'hürmetli, saygıdeğer' (KurT 2002: 44). M-KıpT. *agırla-* 'ikram ve ihtiram etmek' (KİLE 1931: 2). *agırla-* 'ikram etmek, saygı göstermek' (İMS 1992: 498). *agırla-* → *agırla* 'honor, respect!' (RH 2000: 73). *agırla-* 'saygı göstermek' (KMT 2002: 85)

37. ağıрмаq: zayıflık, güçsüzlük, dayanıksızlık; *krş. ağıрмаq.*

ağıрмаq *Ageşmac* CC-İ 39a/1

agermac 'infirmity' (Kuun 1880: 248). **ayrymaq, ayırmaq** 'Schmerz; Schwächlichkeit' (Grønbech 1942: 28). **Agermac** 38v/1 (Drimba 2000: 85).

ET. *krş. ayırmaqlıy* 'болезненный' (Uig II) (DTS 1969: 22). *agırmaklıg/*ŲRYMŲLYQ 'Schmerz' (UW 1977: 73). *agırmak/*QRWMŲ 'Höhepunkt, Krisis (einer) Krankheit' (UW 1977: 74).

38. ağız: *ağız. bkz. avuz.*

ağız *Agx* CC-İ 48a/21

ağızı *agıfı* CC-A 63a/25 ??

ağızna *agıfna* CC-A 63b/33

agis 'os', *agx* (Kuun 1880: 248). **ағыз** 'der Mund', **ағызыбілә, ағзына, аузың, аузу** (Radloff 1887: 3). **ayyz, avuz** 'Mund' (Grønbech 1942: 30, 45). **Agx** 47v/1 (Drimba 2000: 97); **a[u>gı]fibile** 62v/25 (Drimba 2000: 120); **agıfna** 63r/33 (Drimba 2000: 122).

ET. *ayaz* 'рот, уста', *ayazımtaqı* 'находящийся у меня во рту' (Uig III) (DTS 1969: 17). *agız* 'ağız' (HUAS 1941: 84; HUAS 2014: 145). *agız/agz* 'ağız' (Mayt: 345). *ayız* 'рот, уан. губы' (TT VII), 'отверстие кувшина, сосуда, колодца' (Rach II); 'питание, прием пищи' (TT IV); 'уста (орган речи)' (TT III); *ayızya tut-* 'постоянно читать, повторять (?) (*harf.* держать на устах)' (Tiş) (DTS 1969: 21). *ayız* 'ağız' (Hsüan-X 1975: 119). *agız* 'ağız' (ETŞ 1992: 231). *ayız, ayz-*; 'XZ-, 'XZ 'ağız' (İKPÖ 1998: 130). *agız, ag(i)z* 'ağız' (Gabain 2000: 259). *agız* 'ağız' (IB: 49; AY-YK 2012:

218; ABH 2013: 180). OT. *ağazlan-* ‘telâffuz etmek, konuşmak, söylemek’ (Gabain 2000: 259). *agısan-* → *agzan* (UW 1977: 69). *agızan-* → *agzan* (UW 1977: 70). *ayızan-* ‘сказать, произносить’ (Suv) (DTS 1969: 21). *ağızka* ‘ağızcağız, ağızcık’ (ETŞ 1992: 232). *agızla-* ‘ağza vurmak; ağız açmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-11). *ağızlan-* ‘telâffuz etmek, konuşmak, söylemek’ (Gabain 2000: 259). *ayizliḡ: ayizliḡ jol* ‘дорога рта (рот)’ (USp), *ayizliḡ vıman* ‘дворец рта (*yani* полость рта)’ (Uig III) (DTS 1969: 21). *agızlıḡ* / QYZLYQ Adnom. ‘mit. Mund, Mund-’ (UW 1977: 70). *agzan-* / QZ’N a) ‘rezitieren, sprechen’; b) mit *Akk.* ‘rezitieren’ (UW 1977: 77). *agzan-* ‘ağızdan çıkmak, okumak’ (ETŞ 1992: 233). *ağzan-* ‘söylenmek, telaffuz etmek’ (Gabain 2000: 34). *ağzan-* ‘telâffuz etmek, konuşmak, söylemek’ (Gabain 2000: 259). OT. Krh-T. *ağız* ‘ağız’ (KB III 1979: 10; TKT 2004: 208; AH: II). *agız* ‘ağız’ (DLT-Atalay 2006: IV-10). *aḡuz~aḡuḡ~oḡuz* II ‘молозиво’ (MK) (DTS 1969: 24, 365). *aguj/aguz* ‘ağız, memeli hayvanların doğurduğu zaman verdiği ilk süt’ (DLT-Atalay 2006: IV-13). *agız* ‘ırmağın, su tulumunun, testinin, küpün veya kuyunun ağzı’ (DLT-Atalay 2006: I-55). *agız* ‘insanın ve hayvanın ağzı’ (DLT-Atalay 2006: I-55). Hrz-T. *aḡыз* ‘рот; горлышко’ (HŞ 1979: 211, 215). *ağız* ‘1. ağız; 2. yeni doğuran hayvanın ilk sütü’, *ağızagrık* ‘ağız ağrısı’ (İML 1988: 8). *aḡ(i)z* ‘ağız; giriş; kapak’ (KE 1997: 10). *aḡ(i)z* ‘ağız; giriş’ (NF 1998: 8). *ağız* ‘ağız’ (ME 1993: 84; KurT 2002: 44; MM 2008: 197). *krş. ağaz-* ‘başlamak’ (KurT 2002: 43). *ağızlan-* ‘dile düşmek, hakkında konuşulmak’ (KE 1997: 11). *ağızlıḡ* ‘ağızlı’ (KE 1997: 11). *ağza-* ‘söylemek’ (ME 1993: 84). M-KıpT. *aḡıs/aḡız* ‘ağız’, *ağız oḡlan* ‘süt emen çocuk’ (KMT 2002: 85, 86). *ağız*: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 2). *ağız* ‘ağız’ (MG 1984: 94; BV 1986: 105; İMS 1992: 498; (DM 2003: 69; KMES 1994: 231; KFLT 1989: 936; KF 2006: 71; KK 1999: 99). *ağız* ‘ağız’, *ağız(ını) tatlu eyle-* ‘(birinin) dirlik ve düzenliğine yardımcı olmak’ (GT 1989: 246). *ağız* ‘mouth’ (RH 2000: 99, 205). *ağız* ‘ağız’, *bēyūk aḡzına tofraḡ* ‘haddini aşan kişiye yönelik beddua ifadesi’ (TK 2008: 181). *aḡuz* ‘koyun ve emsalinin doğurduğu zaman ilk sütünden yapılan yoğurt’ (KİLE 1931: 2). *aḡuz* ‘colostrum’ (RH 2000: 153). Çağ. *aḡ(i)z* ‘ağız’ (MK 1993: 387).

39. **ağızdır-**: akıtmak; *krş. aḡ-, ah-*.

agızdır dı *agızd’dı* CC-A 74b/6

agızd’dı *aynı* *agızdurdı* ‘fudit’ (Kuun 1880: 248). **ағыздыр** (v) ‘fliesen machen’, **ағыздырды** (Radloff 1887: 3). **ayyşdyr-** ‘zusammen fließen lassen’, **su qan bile**

ayşdyrdy ‘liess das Wasser mit dem Blut zusammen entströmen’ (Grønbech 1942: 30). **agızdrđı** 74r/3 (Drimba 2000: 137).

ET. *krş. akız-* ‘yağmalatmak; bastırmak’ (KUKY 2009 339, 379, 517). *akız-* ‘hücum ettirmek, saldırtmak’ (UKY 2000: 94).

40. ağırık: *bkz. ağırık.*

ağırıkın ağırichyn CC-A 63b/17

agrikî, agrigî, agrich ‘aegritudo; morbus’ (Kuun 1880: 248). **ayryq, ayryx, ayryyx** ‘Krankheit, Leiden’ (Grønbech 1942: 29). **agrichyn** 63r/17 (Drimba 2000: 121).

41. ağıрмаq: hastalık; *krş. ağırmak.*

ağıрмаq agremac CC-İ 10a/2

agrich ‘aegritudo; morbus’ *aynı* **agremac** (Kuun 1880: 248). **аҗрымак** (Radloff 1887: 3). **ayrymaq, ayyrmaq** ‘Schmerz, Schwächlichkeit’ (Grønbech 1942: 28). **Agremac** 9v/2 (Drimba 2000: 47).

42. ağıru-: ağırmak, ağrısı olmak; *krş. ağır-.*

ağırurmem agrurmem CC-İ 9b/23

agrurmen ‘doleo’ (Kuun 1880: 248). **аҗыры, аҗры, аҗыр** (v) ‘schwach sein, krank sein, schmerzen’; **аҗырымән** (Radloff 1887: 3). **аҗу-, аҗур-, аҗур** ‘schmerzen, erkranken’ (Grønbech 1942: 28). **Agrurmem** 9r/23 (Drimba 2000: 47).

43. ağısah: aksak.

ağısah Agsah CC-İ 50b/8

agsah ‘claudus’ (Kuun 1880: 248). **akcak** ‘lahm’ (Radloff 1887: 2). **aqsaḡ (aḡsaḡ ?)** ‘hinkend, lahm’ (Grønbech 1942: 39). **Agsah** 50r/8 (Drimba 2000: 101). ET. **aqsaq:** **aqsaq čolaq** ‘калека (*harf.* хромоу и безрукий)’ (DTS 1969: 49). **agsak** → **aksak** (UW 1977: 74). **aksak, agsak** †/’QS’Q A) *Adv.* ‘Lahmer, lahm’; B) *Adnom.* ‘lahm’ (UW 1977: 83). OT. **Krh-T. aḡsaḡ** ‘aksak, topal’ (TKT 2004: 208). **aḡsaḡ** ‘aksak, topal’ (KB III 1979: 14). **axsak** ‘aksak, topal’, **axsak buxsak:** topal ve çolaklar için söylenir (DLT-Atalay 2006: IV-14). *krş. axsa-* ‘aksamak, topallamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-14). **axsat-** ‘aksatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-14). **Hz-T. aḡsaḡ** ‘aksak; topal’ (KurT 2002: 44). **ahsak** ‘aksak, topal’ (İML 1988: 8). **aḡsaḡ/aḡsaḡ** ‘topal, aksak’ (KE 1997: 13, 15).

aḥsaḳ ‘topal, aksak’ (MM 2008: 198). аксак ‘хромой’ (HŞ 1979: 219). krş. aksamak ‘topallamak’ (İML 1988: 9). M-Kıpt. aḥsaq/aqsaq = Ar. al-a‘raj ‘lame’ (RH 2000: 183, 274). aqsaq ‘topal’ (KİLE 1931: 5). aḳsaḳ ‘aksak, aksayan’ (KFLT 1989: 938). aḳsaḳ ‘aksak, topal’ (İMS 1992: 499). krş. aḥsa- ‘aksamak, topallamak’ (KH 2002: 109). aqşa- ‘kuleć, być kulawym’ (Bulg-M 1954: 42). aqşa- ‘topallamak’ (KİLE 1931: 5). aḳsa- ‘aksamak’ (BV 1986: 110).

44. aḡullı: akıllı olan, akıl sahibi.

aḡullı aḡullı CC-A 72a/41

G. Kuun söz konusu kelimeyi, Arapça şevḳ kelimesinden geldiğini not ederek sukli şeklinde kaydetmiştir (Kuun 1880: 202, 297). aḡul < ? ‘Gesinnung’, kiçi aḡulu bile ‘demütig’, miskin aḡully ‘benigni’ (Grønbech 1942: 28). aḡulli 71v/21 (Drimba 2000: 135). OT. M-Kıpt. ‘aḳıllu ‘akıllı’ (KFLT 1989: 938)

45. aḡuzluḡ: gem.

aḡuzluḡ Aguxlug CC-İ 52b/3

aguxlug ‘frenum’ (Kuun 1880: 248). ағызлык ‘Gebiss’ (Radloff 1887: 3). aḡuzluḡ ‘Pferdegebiss’ (Grønbech 1942: 29). Aguxlug 52r/3 (Drimba 2000: 104). ET. aḡızlīḡ: aḡızlīḡ jol ‘дорога рта (*m.e.* рот)’ (USp), aḡızlīḡ vıman ‘дворец рта (*t.e.* полость)’ (Uig III) (DTS 1969: 21).

46. ah: beyaz.

ah ah CC-A 66a/23

aḡ 65v/23 (Drimba 2000: 127). ET. aḡ~āḡ ‘белая, серая, синая (о масти животного)’ (ThS), aḡ III: aḡ baš atīḡ (E), aḡ termāl: название реки (Ton) (DTS 1969: 48). ak/’Q̣ A) Adv. ‘regenschwere Wolke’; B) a) ‘weiß’; b) ‘günstig, gut’ (UW 1977: 77). aḡ ‘ak, beyaz’ (ETŞ 1992: 233). aḡ ‘ak, beyaz, kır at’ (Gabain 2000: 259). āk ‘ak, kır’ (IB: 49). ak 1) ‘ak, beyaz’, 2) ‘kır at’ (KUKY 2009 183, 217, 517); ak ‘1) ak, beyaz; 2) beyaz at’ (Aydın 2012: 151); ak ‘kır at (ak, beyaz); y. a. parçası (METY 2012: 307). ak ‘ak, beyaz’ (Yen) (YKI 2013: 497). kişi adı. ak baş: kişi adı (Yen) (YKI 2013: 497). ak baş: Bir boy (UKY 2011: 144). Boy adı. ak baş: Tölislere şad atanan Moyun Çor’un küçük oğlu Bilge Tölis Ulug Bilge’ye bağlı bir boy (KUKY 2009 154). akbay?: bir boy adı (YKI 2013: 497). Eski Türk yer adları. ak kaya: Güney Sibirya bölgesinde bir yer (ETYA 2012: 29). ak sub: Moyun Çor’un taht mücadelesinde kardeşi Tay Bilge Tutuk’u yendiği bölgede

bir ırmak (KUKY 2009 143, 517), . ak termel: Hangai ve Tannu Ola silsilesi arasındaki ırmaklardan biri (KUKY 2009 143, 517). ak termel (METY 2012: 307). ak termel: Hangay Dağları'nın kuzeyinde bir ırmak' (Aydın 2012: 151; ETYA 2012: 30). ak say: bir yerin adı (DLT-Atalay 2006: I-81). ak terek: Yağma ülkesinde İla suyu üzerinde bulunan bir geçit, bir köprü (DLT-Atalay 2006: I-81). OT. Krh-T. aḳ 'ak, beyaz' (AH: II). ak 'ak, beyaz', ak sakal 'saçı sakalı ağarmış, kocalmış', ak at⁸ 'boz renkli at; alacalı at' (DLT-Atalay 2006: I-81; IV-15, 483). krş. akarmak 'ağarmak' (DH: 189). Hrz-T. ak 'beyaz', akboz 'donu bütün ak olan at', apak 'açık ak, bembeyaz' (İML 1988: 8, 9, 10). aḳ 'ak, beyaz; beyaz tenli kişi' (KE 1997: 13). aḳ 'beyaz, ak' (ME 1993: 85; NF 1998: 10; MM 2008: 198). aḳ 'beyaz, ak; parlak, açık' (KurT 2002: 45). krş. aḡar- 'benzi ağarmak, halsiz düşmek, kendinden geçmek' (KE 1997: 8). aḡar- 'ağarmak' (ME 1993: 85). aḡar- 'ağarmak, aklaşmak, beyazlaşmak' (KE 1997: 14; NF 1998: 10). akarmak 'ağarmak' (İML 1988: 9). aḡart- 'kabuk soymak' (ME 1993: 85). AO-Kıpt. aḳ 'beyaz, ak' (AO 1996: 201). M-Kıpt. aḡ 'ak' (BV 1986: 105). ah 'beyaz, ak', ah it- 'beyazlaştırmak, temizlemek' (GT 1989: 247). aq → aq ayḡır 'Yemen taraflarında görülen Şi'ra yıldızı', aq az 'bacaklarında beyaz lekeler bulunan sarı (at)', aqbars 'beyaz pars' (KİLE 1931: 4). aḳ 'ak, beyaz' (MG 1984: 94; KFLT 1989: 937; KH 2002: 109). aḳ 'beyaz, ak', aḳ eyle- 'beyazlatmak, temizlemek', aḳ ol- 'temiz olmak, manevi temizlenmek' (KF 2006: 71). aḳ 'ak' (BV 1986: 108). aḳ 'beyaz', aḳ bal 'arı balı', aḳ mık 'boza' (DM 2003: 69, 70). aḳ 'ak, beyaz, temiz' (KMES 1994: 231). aq 'white' = Ar. al-ašhab 'gray (horse)' (RH 2000: 175). aḳ 'beyaz' (İMS 1992: 498; KK 1999: 99; KMT 2002: 86). aq = Ar. abyad 'white'/Ar. al-ašhab 'gray' = Far. ḡing 'white, gray' (RH 2000: 257, 277). aḳ 'ak, beyaz' (TK 2008: 181). krş. aḡar-/aqar- '1) ihtiyar olmak; 2) beyaz olmak' (KİLE 1931: 2). aḡar-/aḡar- 'beyazlaşmak' (KK 1999: 99). aḡar- 'ağarmak, beyazlaşmak' (KH 2002: 109). aḡırak 'daha ak, daha beyaz' (KH 2002: 109). aḡar- '1) saç sakal ağarmak, ihtiyarlamak; 2) sabah yeri açılıp aydınlanmak' (İMS 1992: 498). aḡart- 'tan ağarmak, sabah yeri açılıp aydınlanmak' (İMS 1992: 498). Akbala: Akbala (özel ad) (KMT 2002: 86). Aḡbars: Akbars, zengin pars (özel ad) (DM 2003: 69). Aḡbay: Zengin, beyaz zengin (özel ad) (DM 2003: 70). aqça 'beyaz' (KİLE 1931: 5). Aḡçaba: Aḡçabey (özel ad) (KMT 2002: 86). Aḡkuş: Akkuş (özel ad) (KMT 2002: 86). aḡlan- 'aklık oluşmak' (KF 2006: 72). Aḡtay: Aktay (özel ad) (KMT 2002: 86). Çaḡ. ak → ak öy 'çadır' (AL: 20). aḳ 'ak, beyaz' (MK 1993: 388). krş. aḡar- → aḡargudik 'aḡarır gibi' (AL: 20); akar- → akardı 'aḡardı' (AL: 20).

47. ah-: akmak; *krş.* ağ-.

aha aha CC-A 73b/12

aha ‘fluit’ *krş.* agar (Kuun 1880: 248). *ağa* 73r/9 (Drimba 2000: 137).

48. ahça: para; *krş.* akça.

ahça ahεα CC-A 60b/24

ahça *yani* akça (Kuun 1880: 248). *ağčā* ‘weisslich’ (Grønbech 1942: 34). *ağčæ* 60r/23 (Drimba 2000: 116). ET. aqča ‘монета, деньги’ (E) (DTS 1969: 48). Hrz-T. akça ‘akça, para’ (NF 1998: 11). M-Kıpt. ahça ‘para’ (KFLT 1989: 937). ahça ‘dirhem, akçe’ (KK 1999: 99). ahşa ‘gümüş para, para’ (DM 2003: 69). akça ‘para’ (GT 1989: 247). aqča → aqča yarmaq ‘money’ (RH 2000: 328). akça ‘akçe, para’, kurgaşun akça (İMS 1992: 498). akça ‘akçe, para’ (KF 2006: 71).

49. ahım: akım; *krş.* ağ-.

ahım ahım CC-A 81a/33.

ahım ‘flumen’ (Kuun 1880: 248). ағым ‘Strom, Strömung’ (Radloff 1887: 3). *ağym* ‘Strom’ (Grønbech 1942: 30). *ağım* 80v/33 (Drimba 2000: 141). OT. Krh-T. aqım ‘поток, сток’ (DTS 1969: 48). akım ‘akım, bir defada akacak kadar olan’, *bir akım suw* ‘bir akışta akacak kadar olan su’ (DLT-Atalay 2006: I-75; IV-116).

50. ahlık: beyazlık.

ahlık Aghlic CC-İ 39a/4.

aghlic ‘albedo’ *krş.* ac (Kuun 1880: 248). аклык ‘die weisse Farbe’ (Radloff 1887: 2). *ağlyq* ‘Weisse’ (Grønbech 1942: 30). Aghlic 38v/4 (Drimba 2000: 85). OT. Hrz-T. aklık ‘aklık, beyazlık’ (KE 1997: 15; NF 1998: 11; KurT 2002: 46). M-Kıpt. aklık ‘beyazlık, saflık’ (KMES 1994: 231). aklık ‘beyazlık’ (İMS 1992: 499). Çağ. aklık ‘temizlik’ (MK 1993: 388).

51. ak: ak, beyaz; ak korgaşın ‘kalay’; ak kuy ‘?’.

ak ac CC-İ 43a/12.

ak Ac CC-İ 47a/26

ak ak CC-A 60b/8.

ak ‘albus’ (Kuun 1880: 247); ac ‘albus’ (Kuun 1880: 248); accorgasin ‘stannum’ (Kuun 1880: 268); *akkoy yani* ak koy ‘?’ (Kuun 1880: 248). ak ‘weiss’, ak koi ‘weisses Schaf’

(Radloff 1887: 2). aq, aḡ ‘weiss’, aq qorḡaşyn ‘Zinn’, aḡčá ‘weisslich’ *krş.* boz-aḡ [CC-A 60b/24 ahča] (Grønbech 1942: 39). ac 42v/12 (Drimba 2000: 90); Ac 46v/26 (Drimba 2000: 96); akkvy 60r/16 (Drimba 2000: 116).

52. aḡça: para; *krş.* ahça.

aḡça acça CC-İ 41a/10

acča ‘pecunia’ (Kuun 1880: 248). akua ‘Geld’ (Radloff 1887: 2). acça 40v/10 (Drimba 2000: 88).

53. aḡıl I (< ar. ‘aḡl’): aḡıl, anlayış.

aḡıl achel CC-İ 25b/9

achel ‘sapientia; sapiens’ (Kuun 1880: 53, 115, 248). акыл ‘Verstand, Klugheit’. haqyl, aqyl ‘Verstand, Weisheit; klug’ (Grønbech 1942: 39, 101). Achel 25r/9 (Drimba 2000: 67). OT. Krh-T. ‘aḡıl ‘akıl’ (KB III 1979: 14). ‘akl ‘akıl, insandaki anlama, bilme, ayırt etme ve netice çıkarma kabiliyeti’, akl-ı kamil ‘olgun akıl’, akl u huş ‘akıl ve şuur’, bi-akl ‘akılsız’ (DH 1993: 189, 193). ‘aḡıl/akıl ‘akıl’ (AH: II). ‘AḠL ‘akıl’ (TKT 2004: 210). Hrz-T. ‘aḡıl ‘akıl’ (ME 1993: 85). ‘aḡl ‘akıl, us’ (KE 1997: 15). ‘aḡl ‘akıl’ (NF 1998: 11). ‘aḡıl/akıl ‘akıl’ (MM 2008: 198). *krş.* ‘aḡıllıḡ ‘akıllı, zeki’ (KurT 2002: 46). ‘aḡıl ‘akıllı (kişi)’ (NF 1998: 11). ‘aḡıllıḡ ‘akıllı, zeki’ (KE 1997: 15). nāḡışatü’l-‘aḡıl ‘az, eksik akıllı’ (NF 1998: 307). ‘uḡelā ‘akıllı kişiler’ (KE 1997: 666). M-Kıpt. ‘aḡl ‘akıl’ (MG 1984: 95). ‘aḡl/‘aḡıl ‘akıl, fikir, düşünce’ (GT 1989: 248). ‘aḡl ‘akıl, us’, ‘aḡlı dartıl- ‘aklı ölçünmek’ (KF 2006: 72). ‘aḡl ‘akıl, us’ (TK 2008: 182). ‘aḡıl ‘akıl’ (BV 1986: 109). ‘āḡıl/āḡıl ‘akıl’, ‘āḡıl bālig ‘būluḡa ermiş’ (İMS 1992: 498, 499). *krş.* ‘āḡlī ‘akılla ilgili’ (İMS 1992: 499). ‘aḡıllı ‘akıl sahibi’ (TK 2008: 182). maḡūl ‘mâkul, akla uygun’ (MG 1984: 208). Çaḡ. ‘aḡl ‘akıl’ (MK 1993: 388). *krş.* ‘uḡalā ‘akıllılar, akıllı olanlar’ (MK 1993: 560).

54. aḡıl II (< Ar. ‘aḡl?’): akıllı.

aḡıl achel CC-İ 49b/27

achel ‘sapientia; sapiens’ (Kuun 1880: 53, 115, 248). *işā. f.*- акыллы ‘klug’ (Radloff 1887: 2). achel 49r/27 (Drimba 2000: 100). OT. Krh-T. ākil ‘akıl sahibi, akıllı’ (DH: 189). Hrz-T. ‘āḡıl ‘akıllı’ (KE 1997: 15). *krş.* M-Kıpt. ‘āḡıl ‘akıllı’ (İMS 1992: 498). ‘āḡıl ‘akıllı’ (KFLT 1989: 938). ‘aḡıl ‘akıllı kimse’ (GT 1989: 2 47). ‘āḡıl ‘akıllı kimse’,

‘ākıl ol- ‘akıllanmak, yerine gelmek’, ‘ākıl kişi ‘aklı yerinde olan kimse, akıllı kimse’ (KF 2006: 72). ‘ākıl ‘akıllı, akıl sahibi’ (TK 2008: 182). krş. ‘ākıla ‘akıllı kadın’ (İMS 1992: 498). ‘ākıl ‘akılla ilgili’ (TK 2008: 182). ‘ākıl → delil-i ‘ākıl ‘kesin dedil’ (İMS 1992: 518). Çağ. ‘ākıl ‘akıllı kimse’ (MK 1993: 388). krş. ‘ākile ‘akıllı kadın’ (MK 1993: 388).

55. aḳmaḳ (< ar. aḥmaḳ): deli, ahmak.

aḳmaḳ acmac CC-İ 50a/22

acmac ‘fatuus’ (Kuun 1880: 248). aḳmak ‘dumm, thöricht’ (Radloff 1887: 2). aḳmaq ‘dumm’ (Grønbech 1942: 39). acmac 49v/22 (Drimba 2000: 100). OT. Hrз-T. aḥmaḳ ‘aptal, ahmak’ (ME 1993: 84). krş. aḥmaḳlık ‘ahmaklık’ (ME 1993: 84). aḥmaḳsın- ‘aptal saymak’ (ME 1993: 84). Hrз-T. aḥmaḳ ‘ahmak, aptal, sersem’ (KE 1997: 13). aḥmaḳ ‘ahmak, sersem, şaşkın, aptal’ (NF 1998: 9). krş. aḥmaḳlık ‘ahmaklık, aptallık, sersemlik’ (NF 1998: 9). M-Kıpt. aḥmaḳ ‘akılsız, serseri’ (İMS 1992: 498). aḥmaḳ ‘budala, ahmak’ (GT 1989: 247).

56. aḳrın: yavaşça; krş. arḳum.

aḳrın acrē CC-İ 32a/24

acrē ‘plane’ (Kuun 1880: 250). aḳryn ‘langsam’ (Radloff 1887: 2). aḳryn, arḳyn ‘langsam’ (Grønbech 1942: 39). Acrē 31v/24 (Drimba 2000: 76). ET. aḳru ‘yavaş’ (Mayt: 346). aḳru ‘тихо, осторожно’, aḳru aḳru ‘тихий; очень медленно, потихоньку, осторожно’ (Uig II) (DTS 1969: 49). [krş. aḳru/’QRW (< *akur-, akr-u ‘langsam tun’) A) Adv. ‘Langsam’; B) Adnom. ‘Langsam’ (UW 1977: 82). aḳur- ‘yavaş davranmak’ (Gabain 2000: 259). aḳru ‘тихо, спокойно, медленно’ (Suv), aḳru aḳru ‘очень тихо, очень медленно’ (Suv) (DTS 1969: 49). akuru ‘yavaş, sakin’ (ABH 2013: 179). aḳruš, aḳruš †/’QRWŠ A) Adv. ‘(meditative) Ruhe, Meditation’; B) Adnom. a) ‘zurückhaltend, mit Kontenance’; b) ‘Meditations ,konzentriert’ (UW 1977: 82, 83). OT. Krh-T. aḳrun ‘yavaş’ (DLT-Atalay 2006: IV-16). aḳrun ‘тихо; мало, немного’ (DTS 1969: 49). krş. aḳru ‘тихо, осторожно’ (QBN), aḳru amul ‘спокойно, тихо’ (QBK), aḳru aḳru ‘тихий; очень медленно, потихоньку, осторожно’ (MK I), aḳru silik ‘спокойно, скромно’ (QBN) (DTS 1969: 49). aḳru ‘yavaş, yavaşça’ (KB III 1979: 14). aḳru ‘yavaş’ [‘akru: ‘Yavaş ol!’ anlamındır. aḳru aḳru = yavaş yavaş.’] (DLT-Atalay 2006: I-114; IV-16). Hrз-T. aḳrın ‘yavaş’ (KE 1997: 15). krş. aḥru/akru ‘yavaş’

(İML 1988: 8, 9). aķıru/aķrın/aķru ‘yavaş’ (KE 1997: 14, 15). aķrınlık ‘yavaşlık’ (KE 1997: 15). aķru ‘тихо; медленно’ (HŞ 1979: 217). aķru/aķrun ‘yavaş’ (NF 1998: 11). aķru ‘sakin, sessizce’ (KurT 2002: 46). aķrun/аркун ‘тихо; медленно; медленно’, аркун- аркун ‘тихо-тихо; размеренно; медделленно’ (HŞ 1979: 181, 217). aķrunлық ‘медлительность; неторопливость’ (HŞ 1979: 218). M-Kıpt. aķrın/arķın/arķun ‘yavaş’ (MG 1984: 95). aķrın/aķrun 1) ‘gizli, hafi’, aķrın söyleş- ‘gizlice söyleşmek, fısıldaşmak’; 2) ‘yavaş, ağır’, aķrın aķrın ‘yavaş yavaş, derece derece, ağır ağır’, aķrun söz ‘gizli söz’ (TK 2008: 182). aķru/arqun ‘slowly, gently, quietly’ (RH 2000: 310). arqun ‘yavaş’ (KİLE 1931: 6). arķun ‘yavaş; yaban aygırı ile evcil kısraktan olan at’ (BV 1986: 118). arķun ‘gizli, hafif, sessiz’ (İMS 1992: 502). arķun ‘yavaş, gizli sessiz’ (KMES 1994: 235). arķun ‘yavaş, ağır’ (KH 2002: 111). arķun ‘yavaş, alçak, ağır ağır’, arķun oķ- ‘yavaş okmak, alçak sesle okmak’ (KF 2006: 77). krş. aķrın-/arķun- ‘acele etmemek’ (KK 1999: 99, 101). arķunlık/arķunluk ‘yavaşlık’ (BV 1986: 118, 119). arķunlık ‘1) usulüne uygun olarak; 2) onurluluk, vakarlık, ağır başlılık; yumuşaklık, naziklik’ (İMS 1992: 502). arķunluk ‘ağır başlılık’ (İMS 1992: 502). arķunrak ‘çok yavaş, yavaşça; melezce’ (BV 1986: 119).

57. aķşan: aķşam.

aķşan Acşan CC-İ 36b/23

acsa ‘vesper’ (Kuun 1880: 80, 248). aķşam ‘Abend’ (Radloff 1887: 2). aqşam ‘Abend’ (Grønbech 1942: 39). Acşan 36r/22 (Drimba 2000: 82). OT. Krh-T. aķşam ‘akşam’ (DLT-Atalay 2006: IV-14). Hrz-T. aķşam ‘akşam’ (ME 1993: 85; NF 1998: 9). aķşam/aķşam ‘akşam’ (KE 1997: 13). aķşam ‘akşam’ (İML 1988: 8). aķşam < Soğd. ‘akşam’ (MM 2008: 198). krş. aķşamlık ‘akşamlık (yemek için)’ (KE 1997: 13). M-Kıpt. aķşam ‘akşam vakti’ (İMS 1992: 498). aķşam ‘sunset’ (RH 2000: 131). aķşam ‘akşam vakti kılınan namaz’ (KF 2006: 71). aķşam ‘akşam’ (KMT 2002: 86). Çağ. aķşam ‘akşam’ (MK 1993: 388). krş. şām ‘akşam’ (MK 1993: 540).

58. al I: ön; kat, huzur.

alındağı Alındagı CC-İ 52b/7

allında allenda CC-A 58b/35, 63a/3, 63a/20, 63a/24, 63b/2, 64a/8.

allında allēda CC-A 63a/6

allında allenda CC-A 63a/22

allında allında CC-A 64a/18

Yukarıdaki örneklerden *allenda* kelimesi G. Kuun tarafından Çağatayca alın ‘ön, önde’ kelimesiyle karşılaştırılmıştır. Bunun dışında söz konusu örneklerle ilgili bir anlamlandırma yoktur (Kuun 1880: 164). Yukarıda kaydettiğimiz kelimeler W. W. Radloff tarafından al değil, alın kelimesiyle ilişkili görülmüştür. Bu nedenle al kelimesi madde başı yapılmamış, örnekler bu kaynağın *алын* maddesi içinde yer almıştır. Bunun için bkz. alın (Radloff 1887: ?). *all(-)* ‘die Vorderseite, der Raum vor etwas’, *teñri allynda* ‘vor Gott’, *ne ujat bolıaj saña ol köni jaryyçy allynda* ‘welche Schande wird es für dich sein vor dem gerechten Richter’, *ol sayyt bolıaj any(η) qalqany barça jekler allynda* ‘jene Waffen sollen ihr (der Seele) Schild werden gegenüber allen Teufeln’, *elttiler any tört jaryyçy allynda* ‘sie führten ihn vor vier Richter’, *seniñ jazyqnıñ allynda men turru-men* ‘ich stehe vor deinen Sünden’, *allyndaıy qaş* ‘der vordere Sattelbogen’ (Grønbech 1942: 35). *Alındağı* 52r/7 (Drimba 2000: 104); *allenda* 58r/35 (Drimba 2000: 114); *allenda* 62v/3, 62v/20, 62v/24, *allēda* 62v/6, *allendæ* 62v/22 (Drimba 2000: 120); *allenda* 63r/2 (Drimba 2000: 121); *allenda* 63v/8, 63v/18 (Drimba 2000: 122). ET. *al* III ‘низ, нижняя часть’ (ТТ I); ‘пространство (~место) перед чем-л.’ (ТТ I) (DTS 1969: 32). *aldırtı/’LDYRTY* < **al* ‘vorn’ (UW 1977: 92). *aldırtın/’LDYRTYN* < **al* ‘vorn’ (UW 1977: 92). OT. Krh-T. krş. *ald* ‘ön; huzur; nezd’ (DH 1993: 190). M-KıpT. *al* ‘ön, ön taraf’, *alğa* barmaq ‘öne geçme, ileri geçme’ (TK 2008: 182). krş. *ald* ‘kat; huzur, nezd, yan’ (TK 2008: 183). krş. YCPS *alginçi* ‘vanguard’ // Türk. *alın* ‘front side, face, front’ ve *algı* ‘the one in the front, frontal, initial’ // E-Kor. alp‘ (alph) ‘front, south’ (Pope 1967: 509).

59. *al* II: *al*, kırmızı.

al Al CC-İ 47b/5

al ‘vermiculatus’ (Kuun 1880: 250). *al* ‘hochroth’ (Radloff 1887: 5). *al* ‘hellrot’ (Grønbech 1942: 33). *Al* 47r/5 (Drimba 2000: 96). ET. *al* II ‘алый, ярко-красный, светлокрасный; оранжевый; карий (?) (о глазах)’ (ТТ II), *al sarıγ* ‘оранжевый (о планете, *harf*. красно-желтый) (DTS 1969: 31, 32). *al/’L* (I) A) *Adv.* ‘das Hellrot’; B) *Adnom.* ‘hellrot’ (UW 1977: 83). *al* ‘al’ (Gabain 2000: 259). krş. *alar-* ‘cüz zamli olmak’ (Mayt: 347). *alar-/’L’R* (< *al* ‘rot’) ‘geblendet sein (Auge)’ (UW 1977: 92). OT. Krh-T. *al* ‘al renk’ (KB III 1979: 15). *al* ‘al, pembe, kırmızı’ (AH: III). *al*: Hanlara bayrak, devlet adamlarının atlarına eyer örtüsü yapılır turuncu ipek kumaştır. Turuncu renge dahi ‘al’ derler’ (DLT-Atalay 2006: I-81; IV-17). *al* ‘al renk’ (DLT-Atalay 2006: IV-17). krş. *alar-* ‘kamaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-18). Hrzt-T. *al* ‘розовый; бледно-

красный; незрелый; молодой' (HŞ 1979: 224). al 'külrenkli at' (İML 1988: 9). al I 'al, kırmızı' (KE 1997: 15). AO-Kıpt. al 'al, kırmızı' (AO 1996: 201). M-Kıpt. al 'doru at' (KİLE 1931: 3). al 'al, kırmızı' (KH 2002: 109). al 'kırmızı' (KMT 2002: 86). Çağ. krş. altayı 'kızıl dilkü derisinden olan kürk' (AL: 22). alnı-da/alyı-da 'önünde' (AL: 23). allı 'ön, yan' (AL: 24).

O-Moğ. Mnt. *al* 'red, dark-red', Bur. *al šara* 'reddish yellow', Kalm. *al* 'light-red', *al ulān* 'light-red' < OT. *al* 'red', Kum. *al* 'light red' (Poppe 1955: 38).

60. al III: hile.

al al CC-A 65b/24

al 'ars' (Kuun 1880: 250). al 'Kniff' (Grønbech 1942: 33). (Drimba 2000: ?). ET. al I 'обман, уловка, ухищрение, способ, хитроумный совет' (TT I), al alday/al altay 'способ, приемы' (TT IV) (Uig II), al aldayliḡ 'знающий способы и приемы; умный, наделенный проникающим умом' (Suv), al čeviṣ 'средства, способы, умение' (KP) (TT VI) (Kuan) (DTS 1969: 31). al/'L (II) A 'Adv. a) 'Mittel, Hilfsmittel, Kungsgriř'; b) 'Mittel eines Bodhisattvas zur Rettung der Wesen' (UW 1977: 84). al 'hile, kurnazlık, yetenek' (AY-III 1991: 82). al 'hile, aldatma, yalan' (ETŞ 1992: 234). al; 'L 'araç, hile, savaş oyunu, çıkar yol, dolap' (İKPÖ 1998: 132). al 'çare, yol, metod' (Üİ 1998: 124). al 'vasıta, usul, hile' (Gabain 2000: 259). [krş. allıḡ/'L LYQ 'betrügerisch, raffiniert' (UW 1977: 105). allıḡ 'hileli, hilekâr' (ETŞ 1992: 237). alsız: alsız aldaysız 'без обмана, без уловки; честный' (Suv) (DTS 1969:39). alsız/'LSYZ 'ohne Mittel' (UW 1977: 108). OT. Krh-T. al 'hile' (KB III 1979: 14). al 'al, hile, aldatmaca', al/dāstān 'hile, tuzak', al qıl- 'tuzak kurmak, hile düşünmek', al yanutı bér- 'tuzağa karşılık tuzak kurmak' (TKT 2004: 210, 211). (AH:). al 'al, hile' (DLT-Atalay 2006: IV-17). [krş. ala 'недобрые помыслы, козни' (MK) (DTS 1969: 33). alči 'обманчивый; хитрый'(QBH) (QBN) (DTS 1969: 34)]. alçı 'hilekâr' (KB III 1979: 16). Hrz-T. ал I 'хитрость' (HŞ 1979: 223). ал II 'hile, aldatma' (KE 1997: 15). ал 'hilekârlık, kurnazlık; zarar, kötülük' (KurT 2002: 46). all 'ön, karşı taraf' (KE 1997: 22). krş. alçı 'hileçi, hilekâr' (İML 1988: 9). M-Kıpt. al 'hile' (KİLE 1931: 3).

61. al- I: almak.

aldum aldum CC-İ 3b/13, 24a/6, 25a/2.

aldum adum CC-İ 11b/17

alurmen	aldurmen	CC-İ 25a/1
algıl	algıl	CC-İ 3b/14, 11b/18, 24a/7
algıl	algıl	CC-İ 25a/3
almağ	almac	CC-İ 11b/19, 24a/8
alurmen ⁿ	alurmē	CC-İ 3b/12, 24a/5
alurmen ⁿ	alurmē	CC-İ 11b/16.
algıl	algıl	CC-A 62a/21.
aldı	aldı	CC-A 63b/30, 63b/30, 70a/12
alsa	alfa	CC-A 63b/33, 63b/33, 72a/16
alguçı	alguεı	CC-A 66a/7
almayıpsen	almeyıpsen	CC-A 70b/5
alır	alır	CC-A 71a/10
alıp	alıp	CC-A 75a/8
alıp	alıp	CC-A 76b/9
algaç	algæ	CC-A 80b/6

alurmen ‘capio, accipio; emo’, algıl *emir şekli*, aldum *bitmiş zaman*, aldurmen ‘capere facio’ (Kuun 1880: 251); tenalip ‘corpus sumens’ (Kuun 1880: 286). ал (v) ‘nehmen’, алымән, алып, алдым, алды, алса, алмас, алмас, алмас быз, алып, алмајыпсән, алғыл, алмак, алмазлыкка, өц албуцы, сатуп алурмән, кәірі (кїрі) алымән, баралмазбыз (Radloff 1887: 5). al- ‘nehmen, empfangen=; (eine Frau) heiraten’, ylan alsa kensi ayyz(y)na ‘wenn er eine Schlange in den Mund nähme’, meñü sözden bilik aldy ‘schöpfte Wissen vom ewigen Wort’, ulu sövünč alyp ‘grosse Freude schöpfend’, teñirnin jetesin al- ‘die Kommunion empfangen’, ten al- ‘Fleisch annehmen’, öč al- ‘sich rächen’, satun al- ‘kaufen’, qajra (etc.) al- ‘zurücknehmen, wiedererwehren’ (Grønbech 1942: 33); alıučy ‘wer nimmt’, öč alıučy ‘Rächer’ (Grønbech 1942: 34). Alurmē 3r/12, Ald[u > i]m 3r/13, Algıl 3r/14 (Drimba 2000: 38); Alurmē 11r/16, Adum 11r/17, Algıl 11r/18, Almac 11r/19 (Drimba 2000: 49); Alurmē 23v/5, Aldum 23v/6, Algıl 23v/7, Almac 23v/8 (Drimba 2000: 65); Al<d>urmen 24v/1, Aldum 24v/2, Algıl 24v/3 (Drimba 2000: 66); algıl 61v/21 (Drimba 2000: 119); alfa 63r/26, 63r/28 (Drimba 2000: 121); aldi 63r/30, 63r/30, alfa 63r/33-63r/33 (Drimba 2000: 122); alguči 66r/7 (Drimba 2000: 128); aldi 69v/6 (Drimba 2000: 131); almeyıpsen 70r/3 (Drimba 2000: 131); alır 70v/5 (Drimba 2000: 132); alfa 71v/8 (Drimba 2000: 134); alıp 74v/8 (Drimba 2000: 138); alıp 76r/8 (Drimba 2000: 139); algaç 80r/6 (Drimba 2000: 140). ET. al- ‘almak; kabul etmek’ (HUAS 1941: 84). al- ‘almak’ (Mayt: 346). al- ‘1. ‘братъ, взятъ,

принимать' (Rach I); 2. 'отбирать, выбирать' (ТТ V); 3. 'брать в жены' (БК); 4. 'получать взамен, в долг, выменять, покупать' (USp); 5. 'захватить, завоевать, покорить' (БК) (QBN) (LOK); 6. *-a/-e gerundiyumuyla yardımcı fiil* (MÇ), *al- jul-* 'отнимать, отбирать' (USp) (DTS 1969: 32). *al-/L-* *Grundbedeutungen*: 1) '(zu sich) nehmen, ergreifen, packen'; 2) 'empfangen, bekommen'; 3) 'holen, wegbringen, hinbringen'; 4) 'erwerben, in Besitz nehmen'; 5) 'kaufen'; 6) 'leihen, in Nutzung nehmen'; 7) 'für Zins leihen, mieten'; 8) '(Steuern) einsammeln'; 9) 'ohne Recht nehmen, stehlen'; 10) 'fangen, entführen, festnehmen'; 11) 'annehmen, sich schenken lassen'; 12) 'heiraten, zum Gatten nehmen'; *Metonymische Bedeutungen*: 13) 'empfangen, erlangen, in den Genuß kommen'; 14) 'erwerben, sich aneignen'; 15) '(Nachrichten usw) sammeln, einholen'; 16) '(Bitte usw) erhören'; 17) 'Verehrung annehmen, Bitte erhören'; 18) '(Gebote usw) einhalten, sich halten an, akzeptieren'; 19) 'übernehmen, sich verpflichten'; 20) 'geistig erfassen, verstehen, erforschen'; 21) 'ergreifen'; 22) 'für sich (tun)' (UW 1977: 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90). *al-* 'almak', *üdik al-* 'hayran kalmak, ilham almak' (Hsüan-X 1975: 119, 189). *al-* 'almak, kabul etmek, karşılamak' (AY-III 1991: 82). *al-* 'almak, kabul etmek' (ETŞ 1992: 234). *al-* 'L' 'almak, yakalamak' (İKPÖ 1998: 132). *al-, āl-* 'almak, evlenmek (erkek tarafından söylenmiş)' (Gabain 2000: 259). *al-* 'брать' (ТЕЭ 2008: 314). *al-* 1) 'almak; 2) (bodun, il, törü sözleriyle veya bodun adlarıyla) ele geçirmek, fethetmek, zaptetmek, 3) ganimet almak, ele geçirmek, tutsak etmek; 4) kız almak, evlendirmek, 5) (sab sözüyle) bilgi almak, mesaj almak' (KUKY 2009 339, 379, 390, 394, 517) . *al-* 'almak, ele geçirmek, fethetmek, zapt etmek' (Aydın 2012: 151; METY 2012: 307). *al-* 'almak' (IB: 49; ABH 2013: 179). *al-* 'almak' (Yen, Kır) (YKI 2013: 497). [*krş. alığ 'alış, alma'* (Üİ 1998: 124). *alıl- < edil.* *al-* hangi metinde? (DTS 1969: 35). *alıl-/ālil-* 'genommen werden' (UW 1977: 92). *alım/'LYM A) Adv.* a) 'Geschäfte, Handel'; b) 'Steuern, Abgehen' (UW 1977: 93). *alım 'borç'* (Gabain 2000: 259). *alım: qalan birim alım* (Matsui 2007: 61, 62). *alīmčī* 1. 'заимодавец, кредитор' (USp); 2. *din.* 'отнимающий (жыльн) (мифические существа в нойске Эрлик-хана обязанностьюпрекращать жизнь живых существ)' (DTS 1969: 35). *alımčī/'LYMČY A) Adv.* a) 'Gläubiger, Kreditgeber'; b) 'Lebewesen, denen man das Leben schuldet'; B) *Adnom.* 'Gläubiger-, Kreditgeber-'; b) 'Lebewesen, denen man das Leben schuldet' (UW 1977: 93). *alīmčī: qalančī alīmčī* (Matsui 2007: 61). *alīn-* 'брать себе (для пользования)' (Suv) (DTS 1969: 35). *alın-/LYN-* 1) mit *Akk.* 'annehmen, akzeptieren'; 2) mit *Akk. - Cas.* 'nehmen, wählen'; 3) mit *Akk. - Dat. - Lok.* 'aufnehmen' (UW 1977: 93). *alın-* 'seçmek, almak'

(AY-III 1991: 82). alın- ‘alınmak, kendisi için almak, elde edilmek’ (Gabain 2000: 260). alın- ‘alınmak’ (YKI 2013: 497). alınč/’LYNČ A) Adv. ‘Erwerb, Gewinn, Einkommen’ (UW 1977: 93, 94). alınč ‘kazanç, kâr, kazanım, çıkar’ (AY-III 1991: 82). alınčlıg/ a li ñcli γ ‘Erwerbs’ (UW 1977: 93, 94). alınčsız/’LYNČSYZ ‘ohne Erwerb’. alınmış: alınmışım künçuyım ‘aldığım hanım, evlendiğim hanım’ (Gabain 2000: 55). alış ‘alış’ (Mayt: 347). alış-sız ‘alışsız, almasız’ (Üİ 1998: 124). alıt- ‘yakalatmak’ (YKI 2013: 497). almak ‘almak, elde etmek’ (AY-III 1991: 82). almır/’LMYR (< al- ‘nehmen’) A) Adv. ‘Gier’; B) Adnom. ‘Gier-’ (UW 1977: 105). almır ‘hırs, tamah’ (Gabain 2000: 53). alsık-’LSYŦ ‘gestolen werden’ (UW 1977: 108). altız- ‘yitirmek’ (Mayt: 348). altız- ‘aldırmak’ (KUKY 2009 339, 517). altız- ‘ele geçirmek’ (Aydın 2012: 152). altız- ‘aldırmak, yakalatmak’ (METY 2012: 307). alumçı ‘devlet alacaklarını tahsil etmekle görevli kimse’ (KUKY 2009 280, 517). OT. Křh-T. al- 1. ‘брать, взять, принимать’ (QBN) (QBK); 2. ‘получать, приобретать’ (QBN) (QBK); 3. ‘отбирать, выбирать’ (QBK) (QBN); 4. ‘брать в жены’ (QBN); 5. ‘получать взамен, в долг, выменять, покупать’ (USp); 6. ‘от нимать, отбирать’ (QBK); 7. ‘ловить’ (LOK); 8. ‘захватить, завоевать, покорить’ (BK); 9. -a/-e gerundiyumuyla yardımcı fiil (QBH); 10. -p gerundiyumuyla yardımcı fiil (QBN) (DTS 1969: 32). al- ‘almak’ (KB III 1979: 15). al- ‘almak, (miras) almak, sahiplenmek, ele geçirmek’ (TKT 2004: 211, 212). al- ‘almak’ (AH: III). al- ‘almak’ (DLT-Atalay 2006: IV-17). [krş. alalmak ‘alabilmek’ (DH 1993: 190). alduz- ‘malını elinden aldırmak, soyulmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-19). alğal- ‘almak’ (KB III 1979: 17). alıgsa- ‘almak istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-19). alıglı ‘alıcı’ (TKT 2004: 211). alım ‘долг (который надлежит по лучить), поступление, прибыль’ (MK) (QBN), alım berim ‘расчеты по долговым платежам; платежи’ (MK) (QBN) (DTS 1969: 35). alım ‘alacak, borç’ (KB III 1979: 17). alım ‘alacak; borç’ (DLT-Atalay 2006: IV-19). alımsın- ‘alır gibi görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-19). alın- ‘alınmak’ (KB III 1979: 17). al(i)n- ‘alınmak’, alınmış ‘sahiplenilmiş, satın alınmış’ (TKT 2004: 212). alın- ‘bir şeyi üzerine almak’ (AH: III). alın- ‘alınmak; kendi başına alacağını almak’ (DLT-Atalay 2006: IV-20). alış ‘borçluyu borcu yüzünden sorguya çekme’, alış bəriş ‘bir hakkı alma verme’ (DLT-Atalay 2006: IV-20). almak ‘alma, alış’ (TKT 2004: 212). alsa- ‘almak istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-21). alsık- ‘alınmak, soyulmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-22). altur- ‘aldırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-22). Hrz-T. al- ‘almak’ (KurT 2002: 46; MM 2008: 198). al- ‘almak; fethetmek’ (KE 1997: 15). al- ‘almak, geri almak; fethetmek, ele geçirmek; evlenmek’, suw al- ‘sel basmak’, karşı al- ‘karşılamak’, karşı al- ‘ağırlamak, misafir etmek’ (NF 1998: 11, 12).

almak ‘almak’ (İML 1988: 9). krş. aldur- ‘aldırmak’ (ME 1993: 86). aldur- ‘aldırmak, kaptırmak, elden çıkarmak’ (KE 1997: 20). aldur- ‘çaldırmak, kaptırmak’ (NF 1998: 13). alğu ‘alacak, borç’ (ME 1993: 86). alğuluğ ‘alacaklı’ (NF 1998: 14). alılmak: ‘alınmak’ ın başka bir şeklidir (İML 1988: 9). alım → bərim-alım ‘alış-veriş’ (ME 1993: 101). alın- ‘almak, edinmek’ (ME 1993: 86). alın- ‘alınmak’ (KE 1997: 21). alın- ‘alınmak, almak’ (NF 1998: 14). alın- ‘alınmak, kabul edilmek’ (KurT 2002: 47). alındur- ‘aldırmak, edindirmek’ (ME 1993: 86). alnu(ş)- ‘almak’ (ME 1993: 86). alsıkmış ‘malü mülkü yağma edilmiş’ (İML 1988: 10). AO-KıpT. al- ‘almak’ (AO 1996: 201). krş. alıg ‘alış’ (AO 1996: 202). alın- ‘alınmak’ (AO 1996: 202). M-KıpT. al- (KİLE 1931: 3). al- ‘brać’ (Bulg-M 1954: 42). al- ‘almak’ (MG 1984: 96; BV 1986: 110; KFLT 1989: 938; (DM 2003: 70; KK 1999: 99; KH 2002: 109; KF 2006: 72). al- ‘1) elde etmek, temin etmek, almak; 2) ele geçirmek; 3) kurtarmak; 4) satın almak; 5) kabul etmek; 6) tutmak; 7) sürükleyip götürmek; 8) çalmak; 9) çekip çıkarmak; 10) zorla almak; 11) götürmek; 12) evlenmek; 13) yanına, berâberine almak; 14) yok etmek, alıp götürmek’ (GT 1989: 248). al- ‘almak, eline almak’ (İMS 1992: 499). al- ‘almak, bir nesneyi yerinden almak; abdest almak’ (KMES 1994: 231. al- → al ‘take’ (RH 2000: 63). al- ‘almak, tutmak’ (KMT 2002: 86). al- ‘almak, elde etmek, sahip olmak’, içine al- ‘içermek, kapsamak’, yād almak ‘belleme, belleyip alma, kavrama’ (TK 2008: 182, 183, 345). almak: yardımcı fiil, yād almak ‘belleme, belleyip alma; kavrama’ (TK 2008: 185). krş. alaçaq ‘alacak’ (KFLT 1989: 939). aldir- ‘aldırmak, alma işini yaptırmak’ (KF 2006: 72). aldur- ‘aldırmak’ (BV 1986: 114; İMS 1992: 499). alın-: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 3). alın- ‘satın alınmak’ (GT 1989: 250). alın- ‘bir şey alınmak’ (KK 1999: 100). alın- ‘alınmış olmak, toplanmak’ (KF 2006: 72). almaklık ‘alma işi’ (KFLT 1989: 939). altuz- ‘aldırmak, kaptırmak’ (KİLE 1931: 3). alu ‘borcunu ödeyemiyen’ (KİLE 1931: 3). alun- ‘alınmak’ (TK 2008: 185). Çağ. al- ‘almak’ (MK 1993: 388). krş. aldur- ‘aldırmak’ (MK 1993: 389). krş. alıg/alık ‘alış’ (AL: 25).

62. al- II: iktidari fiil.

baralmazbiz bar almağbıs CC-A 62b/29

etealmaz ete almas CC-A 63b/34

köralmadım kozałmadım CC-A 83a/8, CC-A 83a/8

köralmadım → *işa. f. – anl. f. madim ‘metallum’ ~ ar. مَعْدِنُ ‘locus subterraneus metallorum et lapidum ferax’ (Kuun 1880: 304). tyjalman jašymny ‘ich kann meine*

tränen nicht zurückhalten’, kökteği xanlyqta baralmaz-biz teñeri qattynda ‘im himmlischen Königsreich werden wir nicht vor Gott treten können’, ol ylan bojyna jamanlyx etse ganyna etealmaz ‘wenn auch die Schlange dem Körper Schaden zügüft, kann sie es der Seele nicht tun’, köralma- (< köre-alma-) ‘hassen’ (Grønbech 1942: 34). bar almaǵbis 62r/29 (Drimba 2000: 120); ete almas 63r/34 (Drimba 2000: 122); koralmadim 82v/8 (Drimba 2000: 144). OT. Krh-T. başkeral- → başkeralmay ‘başa çıkamadan’ (DH: 192). bilemek ‘bilebilmek’ (DH: 193). bolalmak ‘olabilmek’ (DH: 194). yörelmek ‘yürüyebilmek’ (DH: 227). krş. alalmak ‘alabilmek’ (DH 1993: 190). Hrzt-T. al-: Yeterlik bildiren yardımcı fiil (KE 1997: 15). al-: Yeterlilik fiili (AO 1996: 201). M-Kıpt. al- ‘yeterlilik, yardımcı fiil; muktedir olmak’ (TK 2008: 183). Çağ. al- ‘muktedir olmak, -e bilmek’ (MK 1993: 389).

- 63.** alaboğa: balina, köpek balığı ya da yunus gibi bir deniz hayvanı
 alaboğa alaboga CC-A 81a/11
 alaboga ‘cetus’ (Kuun 1880: 250). алабуға ‘Bars’ (Radloff 1887: 5). alaboğa ‘irgend ein grosses Seetier’ (Grønbech 1942: 34). alaboga 80v/11 (Drimba 2000: 140).

- 64.** alabota: kaz ayağı bitkisi.
 alabota alabota CC-A 57b/24
 alabota ‘carduus’ (Kuun 1880: 250). алабута ‘Dornen’ (?) (Radloff 1887: 5). alabota ‘Gänsefuss’ (Grønbech 1942: 34). alabota 57r/27 (Drimba 2000: 112). OT. M-Kıpt. krş. bota ‘deve yavrusu’ (İMS 1992: 511). boṭa ‘deve yavrusu’ (KK 1999: 105). boṭa ‘camel colt’ (RH 2000: 166). Çağ. krş. bota/bote ‘oğul’ (AL: 141).

- 65.** alaça: alaca, ala
 alaça alaça CC-A 58a/25
 alaça (Kuun 1880: 250). алаца ‘bunt gestreift’ (Radloff 1887: 5). alaça ‘scheckig’ (Grønbech 1942: 34). alaça 57v/25 (Drimba 2000: 112). ET. krş. ala ‘ala, alaca, cüzamlı, cüzam’ (Gabain 2000: 259). ala ‘ala, karışık renkli’ (YKI 2013: 497). āla ‘ala, alaca, karışık renkli’ (IB: 49) [T. Tekin, İrk Bitig’de kayıtlı āla kelimesinde ilk heceyi kuran /a/ ünlüsünün uzun olduğunu ve söz başı /a/ harfinin yazılması ile bu uzunluğun gösterildiğini kaydetmiştir (IB: 35)]. OT. krş. ala ‘ala, alaca’ (KB III 1979: 16). ala ‘ala, alaca; teninde alalık bulunan kişi’, ala at ‘alaca renkli, ala kır’at’ (DLT-Atalay 2006: I-91; IV-18). Hrzt-T. krş. ала ‘пегий’, ала ат ‘пегая лошадь’ (HŞ 1979: 224). ala ‘alaca,

benekli at', ala ton 'alaca giyim, kayıştan giyim' (İML 1988: 9). ala 'ala' (ME 1993: 85). ala 'ala renkli; bir çeşit deri hastalığı, cüzzam hastalığı' (KE 1997: 19). ala 'ala, karışık renk' (NF 1998: 13). ala 'cüzam, cüzamlı' (KurT 2002: 47). alalı 'albaş, alaca tenli' (İML 1988: 9). alalık I 'vücutta lekeler olan bir tür deri hastalığı, cüzzam' (KE 1997: 19). alalık/alaluk 'cüzam hastası, cüzamlı' (KurT 2002: 47). AO-Kıpt. krş. ala 'ala, bulanık, karışık, gizli' (AO 1996: 201). M-Kıpt. alaca 'alaca' (DM 2003: 70). alaca 'siyah kül (karışık) renkli at' (KH 2002: 109). alaça 'alaca, ala renkli' (KMT 2002: 86). krş. ala 'ala renkli at' (KİLE 1931: 3). ala 'ala, alaca' (İMS 1992: 499). ala 'elâ' (KK 1999: 100). ala = Ar. al-ablaq 'piebald' (RH 2000: 176). ala 'leper', ala qarğa = Ar. al-abqa 'spotted (bird)' (RH 2000: 186, 320). ala → Alakuş: Alakuş (özel ad) (KMT 2002: 86). Alagöz: Alagöz (özel ad) (DM 2003: 70). Çağ. krş. ala peke 'birer çeşit ördek cinsi adı' (AL: 27).

66. alaçuk: kulübe, baraka.

alaçuk Alaçuk CC-İ 40b/14

alaçuc 'cabana; tugurium' (Kuun 1880: 251). алачык 'Hütte' (Radloff 1887: 5). alaçuq 'Hütte' (Grønbech 1942: 34). Alaçuc 40r/14 (Drimba 2000: 87). ET. alaçu 'шатер' (Uig III) (DTS 1969: 33). alaçu A) *Adv.* 'Hütte'; B) *Adnom.* 'Hütte-' (UW 1977: 91). alaçuk 'kulübe' (Mayt: 346). OT. Krh-T. (KB III 1979:). alaçu 'шатер' (MK) (DTS 1969: 33). alaçu 'alaçuk; alaçık, çadır' (DLT-Atalay 2006: I-136; IV-18). [krş. alaçulan- 'alaçuk edinmek' (DLT-Atalay 2006: IV-18). M-Kıpt. alaçuq → çadır wa alaçuq 'tent and large tent' (RH 2000: 250). O-Moğ. Mnt. alaçuγ 'tent' < OT. alaçu, Kum. alaçuq 'hut' > Rus. laçuga 'hut' (Poppe 1955: 38).

67. alam (< Ar. alem): bayrak, sancak.

alamları alâları CC-A 74b/2

alâlar (yani alamlar) 'vexilla' (Kuun 1880: 251). alam 'Fahne' (Grønbech 1942: 34). alâ[an > â]ları 74r/1 (Drimba 2000: 137). ET. 'alām II 'знамя, флаг' (USp) (DTS 1969: 33). alam/'L'M 'Fahne, Flagge' (UW 1977: 91). OT. Krh-T. 'alām II 'знамя, флаг', 'alām başlar '(главно) командующий, военачальник' (QBK) (DTS 1969: 33). Hrz-T. 'alem 'bayrak, sancak', faḥr-ı 'ālem 'alemin övünçü, Hz. Muhammed' (KE 1997: 20, 220). 'ālem 'alem, sancak; bayrak' (NF 1998: 13). krş. 'alāmet 'alamet, iz, nişan, belirti' (KE 1997: 19). 'alāmet 'alamet, nişan, işaret, belirti' (NF 1998: 13). M-Kıpt. ālām 'bayrak' (KİLE 1931: 10). 'alem

‘bayrak, alem’ (MG 1984: 97). ‘alem ‘1) nişan, alâmet; 2) bayrak, sancak’ (GT 1989: 249). ‘alem ‘bayrak, sancak’ (İMS 1992: 499). krş. ‘alâmet ‘işâret, alâmet’ (MG 1984: 97; BV 1986: 113). ‘alâmet ‘işâret, belirti’ (İMS 1992: 499; KH 2002: 109). ‘alâmet ‘alamet, belirti’ (KFLT 1989: 938; KF 2006: 72). ‘alâmet ‘iz, belirti, nişan’ (TK 2008: 183). ‘alâmetlen- ‘belirlenmek, damgalanmak, imlenmek’ (TK 2008: 183). Çağ. ‘alem ‘nişan, alamet; bayrak, sancak’ (MK 1993: 389). krş. ‘alâmet ‘iz, işaret, nişan’ (MK 1993: 389).

- 68.** Alamani: birçok Cermen kabilesinin bir araya gelerek kurdukları savaşçı topluluğun adı.
alamani alamaní CC-İ 47a/14
alamani (Kuun 1880: 306). аламан ‘deutsch’ (Radloff 1887: 5). alamani: Deutschland (Grønbech 1942: 275). Alamaní 46v/15 (Drimba 2000: 96).

- 69.** alaŋ: alaŋ bulan ‘heyecanlı, kaygılı’.
alaŋ alaŋn CC-A 60b/9
alang bulan ‘se repente extollens’ (Kuun 1880: 250). алаң булаң ‘unruhig, confuse’ (Radloff 1887: 5). ala[ŋ > n] 60r/9 (Drimba 2000: 116).
ET. al(a)ŋ/’LNK ‘Hochland, Hügelland’ (UW 1977: 91). al(a)ŋ < al/’L (III) Wurzel von → altin ‘unter’ (UW 1977: 84). alaŋğ ‘alan, düz ve açık yer’, alaŋğ yazı ‘düz ova’ (DLT-Atalay 2006: I-135; IV-18).

- 70.** alay: öyle.
alay alay CC-İ 30b/11, 31b/13
alay alay CC-A 61b/7, 62a/8, 62a/35, 62a/38, 62b/2, 62b/14, 62b/19, 62b/27, 63a/1, 63a/25, 63a/26, 63a/27, 63a/36, 63b/6, 70a/10, 72a/32, 73a/16, 74b/24
alayese Alayefa CC-İ 33b/6
alayeşe alayeşa CC-A 82a/1
alay ‘ita’, alley, alayesa ‘tamen’, alayoh ‘taliter’, alay bolmassa ‘alioquin’ (Kuun 1880: 250); alayesa ‘alioquin’ (Kuun 1880: 276). алаі ‘so, auf solche Weise=öyle, böyle’, алаі ok (Radloff 1887: 5). alaj, aláj ‘so, auf, diese Weise’, alaj ajt-, bolsun seniñ tilemegiñ nečik kim kökte aláj jerde ‘dein Wille geschehe, wie im Himmel so auf Erden’, nečik men jázyq ettim alaj ajtyr-men bej tenjirge ‘wie ich gesündigt habe, so bekenne ich (es) gott dem Herrn’, alaj bolsun ‘so sei es’ (Grønbech 1942: 34). Alay 30r/11 (Drimba 2000:

74); alay 31r/12 (Drimba 2000: 75); Alayefə 33r/6 (Drimba 2000: 78); alay 61r/7 (Drimba 2000: 117); alay 61v/8 (Drimba 2000: 118); alay 61v/35, 61v/38, 62r/2, 62r/14, 62r/19 (Drimba 2000: 119); alay 62r/27, 62v/1, 62v/25 (Drimba 2000: 120); alay 62v/26, 62v/27, 62v/36, 63r/6 (Drimba 2000: 121); kəxtə 63v/27 (Drimba 2000: 122); alay 69v/5 (Drimba 2000: 131); alay 71v/16 (Drimba 2000: 134); alay 72v/8 (Drimba 2000: 136); alay 74r/12 (Drimba 2000: 138); joğalayəfə 81v/2 (Drimba 2000: 142).

OT. Hrz-T. алай ‘так’ (HŞ 1979: 225). AO-KıpT. alay ‘böyle’ (AO 1996: 201). M-KıpT. alay ‘öyle, o şekilde’ (MG 1984: 97). alay ‘öyle, öylece, o şekilde’ (TK 2008: 183).

71. alayoh: böylece.

alayoh	alayoh	CC-İ 33b/10
--------	--------	-------------

alayoh ‘taliter’ (Kuun 1880: 250). Alayoh 33r/10 (Drimba 2000: 78).

72. alda-: aldatmak, kandırmak.

alda	alda	CC-İ 11a/20.
------	------	--------------

aldadum	aldadum	CC-İ 11a/19
---------	---------	-------------

aldamağ	aldamac	CC-İ 11a/21
---------	---------	-------------

aldarmen	aldařmē	CC-İ 11a/18
----------	---------	-------------

aldarbiz	aldarbıs	CC-A 63a/30
----------	----------	-------------

aldamac ‘deceptio’, aldarmen ‘decipio’, alda *emir şekli* (Kuun 1880: 251). алда (v) ‘betrügen, täuschen’, алдармән, алдадым, алда, алдамак (Radloff 1887: 6). alda- ‘betrügen, trügen’, kensimizni aldar-biz ‘wir trügen uns selbst’ (Grønbech 1942: 35). Aldarmē 10v/18, Aldadum 10v/19, Alda 10v/20, Aldamac 10v/21 (Drimba 2000: 49); aldarb/is/ 62v/30 (Drimba 2000: 121).

ET. alda-/alta- ‘обманывать, вводить в заблуждение’ (TT I) (DTS 1969: 34, 39). alta-/’LT’ ‘listig sein, betrügen’ (UW 1977: 108). alda- ‘aldatmak’ (ETŞ 1992: 235). alta- ‘kandırmak, aldatmak’ (Gabain 2000: 50, 260). [krş. altag/’LT’Q ‘Mittel’ (UW 1977: 108). altag ‘aldatma, hile, yalan’ (ETŞ 1992: 237). altag (Ölmez 1993: 189). altag ‘hile, yol, metod’ (Üİ 1998: 125). altag ‘hile, aldatma’ (Gabain 2000: 45, 260). altaglg/’LT’Q LYQ ‘Mittel zur Erlösung’ (UW 1977: 108). altagsız/’LT’QSYZ ‘ohne Hilfsmittel’ (UW 1977: 108). aldat- ‘aldatmak’ (ETŞ 1992: 235). altız- ‘yakalatmak’ (KUKY 2009 380, 517).]. OT. Krh-T. alda-/alta- ‘обманывать, вводить в заблуждение’ (MK) (DTS 1969: 34). alda- ‘aldatmak’, ugğa aldaçı ‘kefil olan’ (TKT 2004: 212, 703). alda-

‘aldatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-18). Hrз-T. alda- ‘aldatmak, kandırmak’ (KE 1997: 20). alda- ‘aldatmak’ (NF 1998: 13; KurT 2002: 47). алдамак ‘обманывать’ (HŞ 1979: 228). krş. aldağçı ‘yalancı, dolandırıcı’ (KurT 2002: 47). aldan- ‘aldanmak’ (ME 1993: 86). алданыламак ‘быть обманутым; быть введенным в заблуждение; поддаваться обману’ (HŞ 1979: 229). aldaş- ‘aldaşmak’ (ME 1993: 86). aldaş- ‘aldanmak’ (KurT 2002: 47). aldaşmak ‘aldatma’ (KurT 2002: 47). алтаг ‘обман’ (HŞ 1979: 227). altatıcı ‘yankesici’ (İML 1988: 10). M-KıpT. alda- ‘aldatmak’ (KİLE 1931: 3; MG 1984: 97; İMS 1992: 499; KMT 2002: 85). alda- ‘kandırmak’ (KFLT 1989: 939). alda- ‘aldatmak, kandırmak’ (GT 1989: 249; TK 2008: 183). krş. aldan-: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 3). aldan- ‘aldanmak, kandırılmak’ (KFLT 1989: 939; TK 2008: 183). aldanıl- ‘aldanılmak’ (KFLT 1989: 939). aldanmak ‘aldanma, kandırılma’ (TK 2008: 183). Çağ. aldag ‘aldamak’ (AL: 23).

73. alğan: helal eş.

alğanım alğanım CC-A 59a/15

ал (v) ‘nehmen’, алған (Radloff 1887: 5). alğanym ǵalalym ‘die von mir geheiratete Frau’ (Grønbech 1942: 33). alğanım 58v/15 (Drimba 2000: 114).

ET. alğan/LQ’N ‘Frau, Gattin’ (UW 1977: 92). alğan ‘alınmış (yani, kocaya varmış kadın)’ (Gabain 2000: 259). OT. alğan → mīrās alğan ‘mirasa konan, varis’ (TKT 2004: 521).

74. alǵış: kutlama; kutsama; krş. alǵışla-, alǵışlı.

alǵış algıs CC-A 72b/44, 73b/15

alǵış algıs CC-A 73a/16

alǵışın algıız CC-A 63a/6

alǵışın algısın CC-A 70a/24

alǵışnıñ algısnıñ CC-A 71b/20

algıs ‘benedictio’ (Kuun 1880: 251). алғыш ‘Segen’, алғышын, алғышның (Radloff 1887: 5). alǵyş ‘Segen’, alǵyş ber- ‘Segen geben’ (Grønbech 1942: 35). algısın 69v/12 (Drimba 2000: ?); alǵi[z > š]nıñ 71r/10 (Drimba 2000: 133); algıs 72r/22, 72v/8 (Drimba 2000: 136).

ET. alkış ‘hamdüsena (duası)’ (HUAS 1941: 84). alkış ‘övgü, alkış; ibadet’ (HUAS 2014: 145). alqıš *din*. ‘молитвенно-хвалебное песнопение, моление, молитва, гимн’

(Chuast) (Suv), alqış ötüg ‘молитва, моление’ (Chuast), alqış başıq ‘хвалебное песнопение, гимн, молитва’ (ТТ III) (DTS 1969: 38, 39). alkış/’LQYŠ A) Adv. a) ‘Segen, Glückwunsch, Gratulation’; b) ‘Prophezeiung’; c) ‘Weihe’; d) ‘Lobgebet’; e) ‘Segen’; B) Adnom. ‘Lobgebets’ (UW 1977: 100). alqış ‘takdis’ (Hsüan-X 1975: 120). alqış ‘hamd, övme, kutlama, hayır dua’ (ETŞ 1992: 236). alqış ‘tebrik, kutlama, hayır dua, alkış’ (AY-III 1991: 82). alqış ‘alkış, takdis, kutlama’ (Gabain 2000: 260). alkışçı/’LQYŠČY (UW 1977: 100). [krş. alğan- ‘övmek, ünlenmek’ (Gabain 2000: 260). alқа- ‘övmek’ (Mayt: 347). alқа-/alqal-/alqat- ‘благословлять, носхналять, благожелать’ (КТ) (Man) (DTS 1969: 38). alka-/’LQ’- 1) mit Akk. ‘oben, preisen’; 2) mit Cas. ‘sprechen, aussprechen’; 3) mit Akk. ‘schaffen, erschaffen (?)’ (UW 1977: 95). alқа- ‘övmek’ (Hsüan-X 1975: 119). alқа- ‘alkışlamak’ (ETŞ 1992: 235). alқа- ‘övmek, methetmek’ (AY-III 1991: 82). alқа- ‘övmek, methetmek’ (Gabain 2000: 260). alka- ‘övmek, methetmek’ (AY-YK 2012: 218). alқamaқ ‘alkışlamak’ (ETŞ 1992: 235). alqamaq: alqamaqqa tüş- ‘удостаиваться похвалы’ (ТТ I) (DTS 1969: 38). alkan- ‘hamdetmek, şükranını arz etmek üzere dua okumak’ (HUAS 1941: 84). alkan-/’LQ’N- 1) mit Dat. – Dir. ‘loben, preisen’; 2) mit Cas. – Dat. ‘sprechen, aussprechen’; 3) mit Dat. ‘verfluchen’ (UW 1977: 96). alқан- ‘övmek, ünlenmek’ (Gabain 2000: 260). alқан- ‘прославлять, восхвалять’ (Chuast) (DTS 1969: 38). alqansıq ‘восхваление’ (Chuast) (DTS 1969: 38). alқat- ‘övdürmek, methettirmek’ (ETŞ 1992: 236). alk(a)tılmış/’LQTYLMYŠ ‘gelobt, gepriesen’ (UW 1977: 96) . alkatmış/’LQ’TMYŠ ‘gelobt, gepriesen’ (UW 1977: 96). OT. Krh-T. alқış ‘takdis’ (Mayt: 347). alqış ‘хвала, благословение, прославление’ (МК) (QBN) (QBH), alqış ber- ‘воздавать хвалу, благословлять; молиться’ (МК), alqış ötüg ‘молитва, моление’ (DTS 1969: 38). alқış ‘alkış’ (KB III 1979: 18). alқış ‘selam’ (TKT 2004: 213). alқış ‘alkış, öğme’ (DLT-Atalay 2006: IV-21). krş. alқа- ‘alkışlamak’ (KB III 1979: 18) . alka- ‘alkışlamak, öğmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-20). alkal- ‘alkışlanmak, öğölmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-20). alқа- ‘alkışlamak, alkışta yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-20). alқıt- ‘alkışlamak’ (KB III 1979: 18. Hrz-T. alқış ‘birisi için açıkça iyilik dilemek’ (İML 1988: 9). krş. alқа ‘övgü’ (KE 1997: 22). AO-KıpT. alқış ‘hayır dua’ (AO 1996: 202). M-KıpT. alğış ‘dua, hayır dua’ (DM 2003: 70. alğış ‘dua’ (KK 1999: 100). alqış ‘medh, sena, takdis’ (KİLE 1931: 3). alқış ‘alkış, medh’ (MG 1984: 98). Çağ. alқış ‘dīa, sena’ (MK 1993: 389). krş. alkamış ‘alkış vermiş’ (AL: 24).

75. alğışla-: kutsamak; krş. alğış, alğışlı.

algışlar algıslar CC-A 71b/14

algışlasın algıslaşın CC-A 76b/19

algıslasın ‘benedicat’ (Kuun 1880: 251). алғышла (v) ‘segnen’, алғышлар, алғышласын (Radloff 1887: 5). alyyşla- ‘segnen’, Cristus bizni alyyşlasyn ‘Christus möge uns segnen’ (Grønbech 1942: 35). algıslar 71r/7 (Drimba 2000: 133); algıslaşın 76r/18 (Drimba 2000: 139). OT. M-KıpT. algışla- ‘hayır dua etmek’ (DM 2003: 70).

76. algışlı: kutsal, aziz; *krş.* algış, algışla-.

algışlı Algeşlı CC-İ 36a/10

algışlı Algeşlı CC-İ 38a/15

algışlı algışle CC-A 62a/23, 63a/26

algışlı algışle CC-A 64a/27

algışlı algışlı CC-A 63a/12

algışlı algış le CC-A 63a/6-7

algışlı algışle CC-A 63a/14, 64a/35

algışlı algıřlä CC-A 64a/34 ?

algışlı algışlı CC-A 63a/18

algışlı algıslı CC-A 73b/21

algışlı algıslı CC-A 73b/17, 74b/18

algışlı algıslı CC-A 73b/15-16

algışlıdır algışlıdır CC-A 62b/31

Algışlitur Algışlitur CC-A 62b/30

algıslı ‘sanctus; benedictus’, algıslı (Kuun 1880: 251). алғышлы ‘gesegnet’ (Radloff 1887: 5). alyyşly ‘gesegnet, geheiligt’ (Grønbech 1942: 35). *algeşlı* 35v/10 (Drimba 2000: 81); *Algeşlı* 37v/15 (Drimba 2000: 84); *algışle* 23 (Drimba 2000: 119); *Algışlitur* 62r/30, *algışlıdır* 62r/31, *algış li* 62v/6-7, *algışlı* 62v/12, *algışle* 62v/14, *algışlı* 62v/17 (Drimba 2000: 120); *algışle* 62v/26 (Drimba 2000: 121); *algış[f > z]le* 63v/27 (Drimba 2000: 122); *algıřlä* 63v/34, *algışle* 63v/34 (Drimba 2000: 123); *algış li* 73r/12-73r/13, *algışlı* 73r/14 (Drimba 2000: 137); *algışlı* 73r/18 (Drimba 2000: 137), *algışlı* 74r/9 (Drimba 2000: 138).

77. alıçı: alıcı; *krş.* al-.

alıçı Alıçı CC-İ 46b/5

aliči ‘emtor’ (Kuun 1880: 251). алыцы ‘der Käufer’ (Radloff 1887: 5). alyčy ‘Käufer’ (Grønbech 1942: 36). Aliči 46r/5 (Drimba 2000: 95). OT. Krh-T. alğuçı ‘alıcı, alan’ (DH 1993: 190). Hrz-T. алғучы ‘1) берущий; покупатель’ (HŞ 1979: 230). M-Kıpt. alıcı ‘toplayan, alan kimse’ (KF 2006: 72).

78. alın: alın; ön; alındağı kaç ‘(eyerin) önündeki kemer’; *krş.* alnı.

alındağı alındağı CC-İ 52b/7.

алын ‘Stirn, Vordertheil’, алыны, алында, аллында (?), алындағы (Radloff 1887: 5). alyn ‘Stirn’ (Grønbech 1942: 36). (Drimba 2000: ?) .

ET. alın ‘alın’ (Gabain 2000: 260). alın/’LYN A) Adv. a) ‘Stirn’; b) ‘Vorderseite’; B) *Adnom.* ‘Stirn’ (UW 1977: 93). alın/’LYNLYQ ‘mit. Stirn’ (UW 1977: 94). OT. Krh-T. alın ‘alın, cephe’ (KB III 1979: 17). alın ‘alın’ (TKT 2004: 212; AH: III). alın ‘alın, cephe; dağın ön cephesi; insanın karşısına gelen yer; dağın yumru ve yüksek tarafı’ (DLT-Atalay 2006: I-78; IV-19). Hrz-T. alın ‘başın ön tarafının kısmı’ (İML 1988: 9). a(l)ın ‘alın ;karşı, ön, ön taraf’ (KE 1997: 21). alın ‘alın’ (KurT 2002: 47). *krş.* al ‘giyimın ön kısmı’ (İML 1988: 9). alında ‘ön, önünde’ (KurT 2002: 47). alınlıg ‘alınlı’ (KE 1997: 21). M-Kıpt. alın ‘cephe, alın’ (KİLE 1931: 3). alın ‘ön, karşı’ (MG 1984: 97). alın ‘alın’ (BV 1986: 114; GT 1989: 250; (DM 2003: 70; KH 2002: 111; KMT 2002: 86). alın ‘1) ön, ön taraf; 2) alın, cephe’ (İMS 1992: 499). alın ‘head; forehead’ (RH 2000: 98, 204). alın ‘alın, yüzün kaşlarla saçlar arasındaki bölüm’ (KF 2006: 72). Çağ. *krş.* al ‘karşı, ön’ (MK 1993: 389). O-Moğ. Mnt. alan ‘the bottom of cart’ (Pope 1955: 38).

79. alış-: değış tokuş etmek.

alışırmēn alışırmē CC-İ 7b/12

alışkıl alışchıl CC-İ 7b/14

alıştum alıştum CC-İ 7b/13

alıştun alıştun CC-İ 17b/16

alışurmen alışurmē CC-İ 17b/15

alisirmen ‘commuto; permuto’, alisurmen, alischil *emir şekli* (Kuun 1880: 251). алыш (v) ‘abwechseln, wechseln’, алышырмаң, алыштым, алышкыл (Radloff 1887: 5). alyš- ‘tauschen, wechseln’, alyšyr-men, alyšqyl (Grønbech 1942: 36). Ali[ʃu > /i]rmē 7r/12, Ali[ʃ > /ʃ]tum 7r/13, Ali[ʃ > /ʃ]chil 7r/14 (Drimba 2000: 44); Aliʃurmē 17r/15, Aliʃtun 17r/16 (Drimba 2000: 56).

ET. alış-/’LYŠ- ‘gegenseitig, nehmen’ (UW 1977: 94). alış/’LYŠ ‘Geschäft-, Handel-’ (UW 1977: 94). *krş.* OT. Krh-T. alış- ‘beraber etmek, beraberce yapmak, beraber paylaşmak’ (KB III 1979: 17). alış-1. ‘вместе взимать, помогать получать’ (МК); 2. ‘ваяться вместе, взять друг друга (за руки)’ (QBN); 3. ‘схватиться (в борьбе)’ (DTS 1969: 36). alış- ‘alacak almakta yardım etmek’, alışgan ‘alış (veriş) yapan (DLT-Atalay 2006: IV-20). *krş.* alış ‘borçluyu borcu yüzünden sorguya çekme’ (DLT-Atalay 2006: ?). Hrz-T. alış- ‘karşılıklı almak’ (ME 1993: 86). alış- ‘alışmak, tutuşmak; beraberce yapmak, yardımlaşmak’ (KE 1997: 21). alışmak ‘karşılıklıca almak’ (İML 1988: 9). AO-KıpT. alış- ‘karşılıklı almak, alış-veriş yapmak’ (AO 1996: 202). M-KıpT. alış- ‘1) alıp vermek; 2) el sıkışmak, tokalaşmak’ (İMS 1992: 499). *krş.* alağan ‘değişken’ (BV 1986: 113).

80. alışturmak I: değişim.

alışturmak alıştırmac CC-İ 7b/15

alisturmac ‘commutatio, permutatio, conbambium’ (Kuun 1880: 251). алыштыр (v) ‘welchseeln lassen’, алыштырмак (Radloff 1887: 5). alyşturmaq ‘Wechsel, Umtausch, Veränderung’ (Grønbech 1942: 36). alışturmac (Drimba 2000: 56).

ET. alışdur-/’LYŠDYR- ‘(in der Hand) halten’ (UW 1977: 84). M-KıpT. alışdır- ‘alıştırmak’ (BV 1986: 114). alışdur- ‘değiştirmek; yerine vermek, yerine koymak’ (TK 2008: 185). alışdurmak ‘değiştirme; karşılıklı olarak alıp verme, yerine verme, yerine koyma’ (TK 2008: 184). alışdurmaklık ‘değiştirme; yerine verme, yerine koyma’ (TK 2008: 184).

81. alışturmak II: ödünç alma.

alışturmak alıştırmac CC-İ 17b/18

alisturmac ‘commutatio; permuto’ (Kuun 1880: 251). alyşturmaq ‘Wechsel, Umtausch, Veränderung’ (Grønbech 1942: 36). alışturmac (Drimba 2000: 56).

82. allan (< ar. ‘alem): tuğ, bayrak.

allan Allan CC-İ 51a/4

allan ‘vexillum’ (Kuun 1880: 251). алам ‘Fahne’ (Radloff 1887: 5). Allan 50v/4 (Drimba 2000: 101).

83. allay: *bkz.* alay.

alley alley CC-A 62b/18, 64a/29

alley (Kuun 1880: 250). alley 62r/18 (Drimba 2000: 119); alley 63v/29 (Drimba 2000: 122).

84. alleyoh (< ibr. hal' lú 'şükür' - yah 'tanrı'): Tanrıya şükür!.

alleyoh alleyoh CC-A 80b/8

allejoh 'laudate Jehovam' (Kuun 1880: 251). allejoḡ 'Halleluja' (Grønbech 1942: 35). alleyoḡ 80r/8 (Drimba 2000: 140).

85. alma: meyve.

alma Alma CC-İ 53b/28

alma 'pomum' (Kuun 1880: 251). алма 'Apfel' (Radloff 1887: 6). alma 'Apfel' (Grønbech 1942: 35). Alma 53r/28 (Drimba 2000: 105).

ET. alimla/'LYML 'Apfel' (UW 1977: 93). alma 'яблоко' (МК) (DTS 1969: 36). [*krş. almıla~alimla 'яблоко' (DTS 1969: 35, 36)*]. OT. Hrz-T. alma 'elma' (KE 1997: 22). alma 'elma' (NF 1998: 14).

86. almazlık: evlenmeme.

almazlıkğa almaz likga CC-A 76b/11-12

almazlyq 'das Nichtheiraten', almazlyqqa saıyş etti 'er setzte sich vor, sie nicht zu heiraten' (Grønbech 1942: 34). almæz likga 76r/10-11 (Drimba 2000: 139).

87. alnı: bkz. aln.

alnı Alnı CC-İ 48a/11

alni 'frons', alin *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 251). Alnı 47v/11 (Drimba 2000: 97).

88. alt: alt.

altında altında CC-A 67a/36

altinda (Kuun 1880: 185). алт 'Unterheil', алтында, алтындан [W. W. Radloff'un алтындан şeklinde kaydettiği örnek, tarafımızdan CC-A 60b/11 numaralı satırda kaydedilmiş ve alt köküyle değil altun köküyle ilgili görülmüştür. G. Kuun ise kelimeyi altundan şeklinde okumuş olmakla birlikte sözlük kısmında kaydetmemiş, anlamı ve kökü hakkında bir bilgi vermemiştir (Kuun 1880: 143; Radloff 1887: 5). alt(-) 'die

Unterseite, der Raum unter etwas', altynda 'ihm unterworfen', altyn qur 'Schwertgehänge' (Grønbech 1942: 36). altında 66v/30 (Drimba 2000: 130). ET. krş. * al/'L (III) Wurzel von → altın 'unter' (UW 1977: 84). al 'yan, alt taraf' (Gabain 2000: 259). alçaq 'mültefit, hayırhak' (Gabain 2000: 259). aldın 'alt, aşağı' (Üİ 1998: 124). alıng 'alt' (ETŞ 1992: 235). altın 'aşağıda' (Mayt: 348). altın 1. 'нижний' (USp) (Tiş) (TT X); 2. 'внизу, снизу' (TT V A) (USp); 3. в-знач. *послелога* под: kendik altın meñ bolsar baj bolur 'если родинка будет под пупком, то [человек] будет богатым' (USp); ęrdini sögütlärniñ altınlarında 'под драгоценными деревьями' (Suv) (DTS 1969: 40). altın/'LTYN (I) (< *al 'unter') A) Adv. a) 'unten'; b) 'nach unten, abwärts'; B) Postpos. a) 'unter'; b) 'unter. hin' (UW 1977: 110, 111). altın/'LTYN (II) A) Adv. 'unter'; B) Adnom. a) 'Unter-, unten befindlich, tief'; b) 'sozial niedrig' (UW 1977: 111). altın 'aşağıda' (AY-III 1991: 82). altın 'altta, aşağıda' (ETŞ 1992: 237). altın 'alt taraf, altında' (Gabain 2000: 260). altın ('alt' ile alakalı, *kamuş altın yanta*) (METY 2012: 307). altınqı 'находящийся внизу, нижний' (TT I) (TT III) (USp) (DTS 1969: 40). altınkı/'LTYNQY A) Adv. a) 'unter. Befindlicher'; b) 'sozial Niedriger, Gemeiner'; B) a) 'unten befindlich, unterer, niedrig'; b) 'unter. befindlich' (UW 1977: 111, 112). OT. alt 'aşağı, alt' (KB III 1979: 18). krş. alçaq 'alçaq gönüllü, yumuşak huylı' (KB III 1979: 16). alçaq 'yumuşak huylı' (DLT-Atalay 2006: IV-18). altın 'alt' (TKT 2004: 214). altın 'aşağı, alt' (DLT-Atalay 2006: IV-22). Hrız-T. alt 'alt' (KE 1997: 22). krş. alçaq 'düşkün, düşmüş' (KurT 2002: 47). алдын 'сперва; прежде; раньше' (HŞ 1979: 229). altın 'alt; arka; sırt' (KurT 2002: 48). алтында 'под' (HŞ 1979: 227). altınqı/altınkı 'alt, aşağı' (KurT 2002: 48). altun 'alt taraf' (İML 1988: 10). M-Kıpt. alt 'alt' (MG 1984: 98; BV 1986: 115; İMS 1992: 499). alt/altı 'alt' (KMT 2002: 86). alt 'alt, taraf' (GT 1989: 250). alt 'alt, bir şeyin yere bakan yanı' (KF 2006: 73). altı 'under, below' (RH 2000: 315). krş. alçaq '1) aşağı; 2) aşağılık, alçaq, soysuz', alçaq aşılı 'soysuz' (GT 1989: 249). alçaq 'alçaq, yüksek olmayan' (DM 2003: 70). alçaq 'alçaq, basık' (KK 1999: 100). alçaqlık 'alçaq gönüllülük' (İMS 1992: 499). Mahatlı/Mehaltı: Ay altı (özel ad) (KMT 2002: 127, 128).

89. altar (< lat. altare): mihrap.

altarını altarını CC-A 70b/11

altar 'altare' (Kuun 1880: 251). altar 'Altar' (Grønbech 1942: 36). altarını 70r/7 (Drimba 2000: 131).

90. altı: altı.

altı altı CC-A 61b/12

altı 'sex' (Kuun 1880: 251). алты 'sechs' (Radloff 1887: 5). alty 'sechs' (Grønbech 1942: 36). altı 60v/22 (Drimba 2000: 117); altı 61r/12 (Drimba 2000: 118).

ЕТ. altı 'шесть' (МÇ) (КТ) (USp), altı atqanyular ~ altı atqaq *din*. 'шесть чувственных элементов (букв. шесть окон=*Skr. viṣaya*)' (Suv), altı bay 'военно-административное объединение, существовавшее на территории Тувы е IX в. (букв. шесть подразделений, уделов)' (Е I) (Е 5), altı jol *din*. 'шесть дорог, шесть форм существования' (Suv), altı juldaz *ast*. 'Плеяды (~ Стожары)' (ТТ VII), altı paramit (~pramit) *din*. 'шесть добродетелей каждого бодисатвы' (ТТ VI), altı qaçıy orunlar *din*. 'шесть органов чувств (*Skr. ṣaḍāyatana*)' (Uig II), altı qar jarašmaz(ı): наименование одного из созвездий и соответствующего ему божества в астрологии (*harf*. непригодность шести панцирей) (ТТ VI)', altı türlüq atqanyınlar ~ altı atqanyular ~ altı türlüq ilänur jiltizlar *din*. 'шесть органов чувств (*harf*. шесть разных управляющих корней *Skr. indriya*) (ТТ VI), altı türlüq jayılar *din*. 'шесть чувственных элементов = *Skr. viṣaya*)' (ТТ VI) (DTS 1969: 39, 40). altı/'LTY A) Adv./Präd. 'sechs, der Sechste'; B) Adnom. a) 'sechs' (vor Sg.); b) 'sechs' (vor Pl.); c) 'sechs' (vor Zehnem, mit Oberstufen-Zählung); d) 'sechs' (nach Zehnern, ohne Oberstufen-Zählung); e) 'sechs' (mit Hundertern); f) 'sechster' (UW 1977: 109, 110). altı 'altı' (Mayt: 347; Hsüan-X 1975: 120). altı 'altı '6' ' (AY-III 1991: 82). altı 'altı (6), sayı adı' (ETŞ 1992: 237). altı; 'LTY 'altı' (İKPÖ 1998: 132). altı 'altı (6)' (Üİ 1998: 125). altı 'altı', altı kaçığ orunlar = *Skr. ṣaḍāyatana* = *Skr. indriya* 'altı his uzvu', , altı atқан-ğular 'hisleri rapteden 6 (bağ)' (Gabain 2000: 52, 260, 272, 276). altı 'шесть' (ТЕЭ 2008: 315). altı 1) 'altı', 2) 'altıncı' (KUKY 2009 315, 322, 517; Aydın 2012: 152; METY 2012: 307) . altı 'altı' (Yen, Kır, Mir), altı otuz 'yirmi altı' (Yen), altı bag bodun 'bir boy birliği' (Yen), altı uguş bodun 'bir boy birliği, altı haklı boy' (Yen), altı yegirmi 'on altı' (Yen) (YKI 2013: 497). [krş. altıgu/'LTYQW 'alle sechs' (UW 1977: 110). altılı 'altılı' (ETŞ 1992: 237). altıñç 'золотых дел мастер' (ТТ VIII) (DTS 1969: 40). altıñç/'LTYNČ A) Adv./Präd. 'der Sechste, sechstens'; B) Adnom. 'sechster' (UW 1977: 111). altıñç 'altıncı' (Hsüan-X 1975: 120). altıñç 'altıncı' (ETŞ 1992: 238). altıñç 'altıncı' (AY-YK 2012: 219). altırar 'но шести' (USp) (DTS 1969: 40). altırar 'altıñar' (Hsüan-X 1975: 120). yer adları. altı çub (soydaq) 'область согдийских колоний в Южном Ордосе - Северном Шэньси (калька с *кит.*, букв. согдийцы шести

округов)’ (BK) (DTS 1969: 39, 40). altı çub: Çu nehri ve Isık-göl civarında bir yer (?) (Gabain 2000: 52, 260, 272, 276). altı çuv sogdak: Soğdluların yaşadığı yerlerden biri (ETYA 2012: 31). altu şan: Güney Sibirya’da bir yer (ETYA 2012: 33). OT. Krh-T. altı ‘altı (6)’ (TKT 2004: 124). Hrз-T. алты ‘шесть’ (HŞ 1979: 226). altı ‘beşten sonra gelen adet’ (İML 1988: 10). altı ‘altı (6)’ (KE 1997: 22; NF 1998: 15; KurT 2002: 48). altı ‘altı (sayı)’ (MM 2008: 198). krş. altağu ‘altısı’ (KE 1997: 22). altınç/altınçı ‘altıncı (6.)’ (KE 1997: 22; NF 1998: 15). AO-KıpT. altı ‘sayı adı, altı’ (AO 1996: 202). M-KıpT. altı: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 3). altı ‘altı’ (BV 1986: 115; GT 1989: 250; İMS 1992: 499; KK 1999: 100; KH 2002: 111; KMT 2002: 87). altı ‘altı sayısı’ (KFLT 1989: 939). altı ‘altı sayısı’ (DM 2003: 70). altı = Ar. sitta ‘six’ (RH 2000: 190, 241). altı ‘altı (sayı ismi)’ (KF 2006: 73). krş. altağu ‘altı bir arada, bir arada toplu olan altı şey’ (KİLE 1931: 3). altıncı ‘altıncı’ (GT 1989: 250; KMES 1994: 233; KH 2002: 111; KF 2006: 73). Çağ. altınçı ‘altıncı’ (MK 1993: 390). krş. altav/altavla ‘altı bile demektir (sayı anlamına – altışar altışar) (AL: 26).

91. altmış: altmış.

altmış altmýz CC-A 61b/13 düzeltme?.

altmiz ‘sexaginta’ (Kuun 1880: 251). алтмыш ‘sechzig’ (Radloff 1887: 5). altmyš ‘sechzig’ (Grønbech 1942: 36). altm[y > i]z 61r/13 (Drimba 2000: 118).

ET. altmış ‘altmış’ (Mayt: 348). altmīš I ‘шестьдесят’ (E) (Suv) (DTS 1969: 40). altmīš/’LTMYŠ (I) A) Präd. ‘sechzig, der Sechzigste’; B) Adnom. a) ‘sechzig’; b) ‘sechzigster’ (UW 1977: 112). altmış tutung: Altmış Tutung (ö. i.) (ETŞ 1992: 238). altmış ‘altmış’ (Gabain 2000: 260). altmīš ‘шестьдесят’ (TEƏ 2008: 315). krş. altmīšar/’LTMYŠ’R ‘je sechzig’ (UW 1977: 112). altmīšar ‘altmīšar (üleştirme sıfatı)’ (ETŞ 1992: 238). altmış ‘altmış’ (Yen) (YKI 2013: 497). OT. Krh-T. altmış ‘altmış’ (KB III 1979: 18). Hrз-T. алтмыш ‘шестьдесят’ (HŞ 1979: 225). altmış ‘altı kere on’ (İML 1988: 10). altmış ‘altmış’ (KE 1997: 22; NF 1998: 15; KurT 2002: 48; MM 2008: 198). M-KıpT. altmış ‘altmış sayısı’ (DM 2003: 70). altmış ‘altmış’ (İMS 1992: 499; KK 1999: 100). altmīš = Ar. sittûna ‘sixty’ (RH 2000: 193, 242). altmış ‘altmış (sayı ismi)’ (KF 2006: 73). altmış ‘altmış (sayı)’ (KMT 2002: 87).

92. altun: altın.

altun Altū CC-İ 43a/10, CC-A 59a/14, 61b/33

altun	altū	CC-A 60b/12, 60b/14, 61a/11, 62a/34
altundan	altūdān	CC-A 60b/11, 60b/12
altun	altun	CC-A 62b/10

altun ‘aurum’ (Kuun 1880: 251). алтын ‘Gold’ (Radloff 1887: 5) [CC-A 60b/11 numaralı satırdaki altundan kelimesi W. W. Radloff tarafında alt ‘Unterheil’ madde başına ait olarak kaydedilmiştir. G. Kuun ise altundan şeklinde okumuş olmakla birlikte kelimenin anlamına ve köküne dair bilgi vermemiştir (Kuun 1880: 143; Radloff 1887: 5)]. altun ‘Gold’ (Grønbech 1942: 36). Altū 42v/10 (Drimba 2000: 90); altūdān 60r/11, al[d > t]ūdā 60r/12, altū 60r/12, 60r/14 (Drimba 2000: 116); altū 60v/16 (Drimba 2000: 117); altū 61v/34 (Drimba 2000: 119); altun 62r/10 (Drimba 2000: 119). ET. altun 1. ‘золото’ (KT); 2. ‘золотой (монета)’ (USp); 3. золотой’ (ThS II) (Uig III) (TT VII), altun jultuz *ast.* ‘планета Венера’ (TT VII) (DTS 1969: 40). altun/’LTWN (< al ‘hell, rot’ + *tuŋ, toŋ) A) Adv. Präd. a) ‘Gold’; b) ‘Goldschmuck, Goldfarbe’; c) ‘Goldstück, Goldplättchen, goldriegel’; d) ‘Metall’; B) Adnom. a) ‘golden, aus gold, Gold-’; b) ‘goldgeschmückt, goldfarben’; c) ‘Metall-, zum Element Metall gehörig’; d) ‘unzerstörbar, unvergänglich, kaiserlich’ (UW 1977: 112, 113, 114). altun ‘altın’ (Mayt: 348; Hsüan-X 1975: 120; AY-III 1991: 82; IB: 49). altun ‘altın madeni’ (ETŞ 1992: 238). altun; ‘LTWN ‘altın’ (İKPÖ 1998: 132). *altun* ‘altın’, *altun aruğu*: bir halk ismi, altun yış: büyük altay dağı (Gabain 2000: 260). altun 1) ‘altın’; 2) ‘altın para’ (KUKY 2009 237, 238, 517; Aydın 2012: 152); altun yış: Altay Dağları (KUKY 2009 147, 517). altun ‘altın, yer adında geçer: altun yış ‘Altay Dağları’ (METY 2012: 307). altun [altun] ‘altın’ (AY-YK 2012: 219). altun ‘altın’ (Gabain 2000: 260). altun ‘золото’ (TEƏ 2008: 315). altun ‘altın’ (Yen, Mir), altun soña yış: yer adı (Yen) (YKI 2013: 497). Altun yış: Altay Dağları (UKY 2011: 109). krş. altunkya/’LTWNWQ ‘von reinem Gold, reingolden’ (UW 1977: 114). altunluğ ‘altınlı, altın gibi’ (Mayt: 348). altunluğ/’LTWN KY A) Präd. ‘golden, aus Gold; goldgeschmückt, goldfarben’; B) a) ‘golden, aus Gold; goldgeschmückt, goldfarben’; b) ‘im Wet von. Goldtücken’ (UW 1977: 114, 115). altunluğ ‘altınlı, altın gibi, altından, altın işlemeli’ (AY-III 1991: 83). altunluğ ‘altın, altınlı, altına ait’ (ETŞ 1992: 238). altunluğ/altunlig ‘altınlı (altınla süslü)’ (Yen) (YKI 2013: 497). altunluk/’-LTWN LWQ ‘Mantel aus Gold-Brokat’ (UW 1977: 115). yer adları. altun yış: Moğolistan’ın batısında bulunan Altay Dağları (ETYA 2012: 35). altun soña yış: Altun Songa (ormanlı) Dağları (ETYA 2012: 34). OT. altın ‘altın’ (TKT 2004: 214; KB III 1979: 18). altun ‘altın’, altun tarım ‘büyük kadınlara verilen ungun’, altun bakan ‘altın halka’, altun özü ‘altın gibi temiz ruhlu kadın’, urugluğ altun ‘para olarak

kesilmiş altın' ['Başka şey için de böyle denir.'] (DLT-Atalay 2006: I-71, 147; IV-22, 62, 578, 697). krş. altunlaş- 'altın ödül koyarak bahse girmek' (DLT-Atalay 2006: IV-22). Hrz-T. алтун 'золото' (HŞ 1979: 226). altun 'kıymetli maden, altın' (İML 1988: 10). altun 'altın' (ME 1993: 86; KE 1997: 23; NF 1998: 15; MM 2008: 199). altun '1. altın; 2. altın, altın para' (KurT 2002: 49). krş. altunlığ 'altınlı' (İML 1988: 10). altunla- 'altınla süslemek' (ME 1993: 86). алтунлуғ 'золоченый' (HŞ 1979: 226). altunsız 'altını olmıyan, altınsız' (İML 1988: 10). AO-KıpT. altun 'altın' (AO 1996: 202). M-KıpT. altın/altun 'altın', altın ayak/altun ayak 'altın kadeh' (DM 2003: 70). altın/altun 'altın', altunboğa: özel isim (KK 1999: 100). altun 'altın', Altun Boğa: Altun Boga (MG 1984: 98). altun 'altın' (KFLT 1989: 939; İMS 1992: 499; KF 2006: 73). altun 'altın, para' (GT 1989: 250). altun = Ar. ḡahab 'gold', bir altun = Ar. dīnār 'dinar' (RH 2000: 164, 244, 303). altun 'altın' (KMT 2002: 87). Altun: Altın (özel ad) (KMT 2002: 87). Altuntaş: Altıntaş (özel ad) (KMT 2002: 87). krş. altunla- 'bir şeye altın sürmek, yaldızlamak' (İMS 1992: 499). Çağ. altun 'altın' (MK 1993: 390). krş. altūnī 'altından yapılmış' (MK 1993: 390). altunluk 'altınlık' (MK 1993: 390).

93. altunçı: altın ustası.

altunçı Altunçı CC-İ 43a/2

altunçı 'aurifaber' (Kuun 1880: 251). алтынцы 'Goldarbeiter' (Radloff 1887: 5). altunčy 'Goldschmied' (Grønbech 1942: 36). Altunçı 42v/2 (Drimba 2000: 90). ET. altunčī 'золотых дел мастер' (DTS 1969: 40). altunçı/LTWNČY 'Goldschmied' (UW 1977: 114). altunçı 'kuyumcu' (Gabain 2000: 260). OT. Hrz-T. krş. алтунчылык 'мастерство по золоту' (HŞ 1979: 226). altunçılık 'altın yapma işi' (KE 1997: 23). Çağ. altınçı 'altıncı' (MK 1993: 390). krş. altunluk 'altınlık' (MK 1993: 390).

94. amanat (ar. < emānet): emanet.

amanat amanat CC-İ 24b/12, 24b/13, 24b/14, 24b/15

amanat 'commendatio', amanat berumen 'commendo', amanat ber *emir şekli* (Kuun 1880: 250). аманат 'Unterpfand' (Radloff 1887: 8). amanat 'anvertrautes Gut', amanat ber- 'anvertrauen, überantworten' (Grønbech 1942: 36). Amanat 24r/12, 13, 14, 15 (Drimba 2000: 66).

OT. Krh-T. emanet 'emanet' (KB: 146; AH: XIX). emānet 'emanet; doğruluk üzere bulunma' (DH: 197). Hrz-T. amanat 'emanet' (KurT 2002: 49). emānet 'emanet' (ME

1993: 119; KE 1997: 188; NF 1998: 121). emānet ‘bir şeyi bir kimseye bırakma’ (MM 2008: 216). krş. emānetlīg ‘güvenilir’ (KE 1997: 188). M-Kıpt. emānet ‘emanet’ (KFLT 1989: 981; İMS 1992: 521). emānet ‘emānet’ (GT 1989: 302). emānet ‘emniyet edilen kimse’ (KF 2006: 103). emānet ‘bir kimseye bırakılan şey, emanet’ (TK 2008: 218). Çağ. emānet ‘emanet’ (MK 1993: 430).

95. ambar (< Ar. ‘anber): amber.

ambar ambar CC-İ 42b/7

ambar ‘ladanum’ (Kuun 1880: 250). амбар ‘Ambra’ (Radloff 1887: 8). ambar ‘Ladanum’ (Grønbech 1942: 36). Ambar 42r/7 (Drimba 2000: 89). OT. M-Kıpt. ‘anber ‘güzel koku’ (GT 1989: 251; İMS 1992: 500).

96. Ambrosius: Aziz Ambrosius.

Ambrosius Ambroſius CC-A 63a/35, 63b/11. ambrosius (Kuun 1880: 307). ambrosius: der Heilige Ambrosius (Grønbech 1942: 275). Ambroſius 62v/35, 63r/11 (Drimba 2000: 121).

97. amen (< İbr. amen): amin.

amen am CC-A 62a/30, 74b/33, 80b/9.

amen amē CC-A 64a/32.

amen amen CC-A 64a/35, 76a/5, 76b/20

Amen A men CC-A. 74a/1-2.

Amen AMEN CC-A 76b/20

amen, amin (Grønbech 1942: 37). amen 61v/30 (Drimba 2000: 119); amē 63v/32, 63v/34 (Drimba 2000: 123); Amen 73v/2 (Drimba 2000: 137); Amen 75v/5 (Drimba 2000: 139); amen 80r/8-9 (Drimba 2000: 140). OT. krş. emān ‘emniyet, eminlik, korkusuzluk; yardım dileme’ (DH: 197). iman ‘iman, inanma, Hakk’ı kabul ve tasdik etme; Hz. Muhammed’in şeriatine kesin olarak bağlanma’ (DH: 204). imānsızın ‘imansız olarak’ (DH: 204). imin ‘emin’ (KB: 197). īmīn (Ar. āmin) ‘emin, korkusuz, güven içinde, güvenilir’, īmīn bol- ‘emin olmak’, īmīn kılğan ‘emniyete kavuşturan, esma-i hüsnadan: mü’min’ (TKT 2004: 407). iminlik ‘emniye’ (KB: 197). īmīnlik ‘güven, emniyet’ (TKT 2004: 407). mü’mīn ‘mü’min’ (AH: XLV). Hrz-T. āmīn ‘āmīn’ (ME 1993: 86). āmin ‘amin, yâ Rab duâmızı kabul eyle!’ (KE 1997: 24). āmīn ‘amin,

ya Rab duamızı kabul eyle!’ (NF 1998: 16). krş. aman ‘güvence, emniyet’ (ME 1993: 86). amān ‘güvence, emniyet’ (KE 1997: 24). āmennā ‘amenna, inandık’ (KE 1997: 24). emān ‘emniyet, güven, huzur, rahatlık’ (NF 1998: 121). emīn ‘emin, güvenilir’ (KE 1997: 189; NF 1998: 122). īmān ‘inanma, inanç’ (ME 1993: 129). īmān ‘iman’ (KE 1997: 267). īmān ‘iman’ (NF 1998: 185). īmān ‘inanma, inanç, İslam dinini kabul etme’ (MM 2008: 225). īmānlıg ‘iman sahibi, iman eden’ (KE 1997: 268). īmānlıg ‘inançlı, iman eden’ (NF 1998: 186). īmānsız ‘imansız, kâfir’ (KE 1997: 268). īmānsız ‘imansız, inançsız’ (NF 1998: 186). īmīn ‘emin’ (NF 1998: 186). īmin ‘korkusuzluk, güven içinde olma’ (MM 2008: 225). mūminlik ‘müminlik’ (ME 1993: 157). mūmin ‘mümin, iman eden’, emīre’l-mūminīn ‘müminlerin emiri, halifesi’ (KE 1997: 189, 453). mūmin ‘mümin, iman eden’ (KE 1997: 453). mūmin ‘mümin, iman eden’, ümmü’l-mūminīn ‘müminlerin annesi. Hz. Ayiše için’ (NF 1998: 302, 455). mūmināt ‘müminler’ (KE 1997: 453). mūmine ‘kadın mümin’ (KE 1997: 453). mūmine ‘kadın mümin’ (NF 1998: 302). mūminīn ‘müminler’, emīrū’l- mūminīn ‘müminlerin emiri, halifesi’ (NF 1998: 122, 303). ümenā ‘güvenilir, emin olunan kimseler’ (KE 1997: 681). AO-KıpT. āmīn ‘amin, dua kelimesi’ (AO 1996: 202). M-KıpT. āmīn: ‘Öyle olsun, Ey Allahım duamızı kabul eyle’ anlamında bir söz (İMS 1992: 500). āmīn: du’âdan sonra ‘Allah kabul etsin’ manasında bir söz (KMES 1994: 233). āmīn ‘Ya Rab duâmızı kabul eyle!’ (KF 2006: 74). krş. amān ‘güvence, emniyet’ (KF 2006: 74). emān ‘can ve mal güvenliği’ (KFLT 1989: 981). emān ‘emînlik, korkusuzluk’ (GT 1989: 302). emānlık/emēnlık/emmēnlık ‘emniyet, güvenlik’ (KFLT 1989: 981). emīn ‘güvenilir’ (KFLT 1989: 981). emīn ‘emniyet içinde, korkusuz’ (GT 1989: 302). emīn ‘güvenilir, itimat eden’, emīn ol- ‘güvenilir olmak’, emīn eyleyici ‘güven veren’ (KF 2006: 103). emīn ‘kendisine güvenilen, emniyet sahibi’ (TK 2008: 219). īmān ‘iman’ (KFLT 1989: 1007). īmān ‘inanma’, īmān bol-, īmān keltür- (İMS 1992: 539). īmān ‘Allah’a inanma, iman etme’, īmān ketür- ‘iman getirme, iman etme’ (KF 2006: 126). īmān ‘Allah’a inanma, iman etme’ (TK 2008: 247). īmānsız ‘inanmayan, kafir’ (İMS 1992: 539). īmānsız ‘imanı olmayan, inançsız’ (TK 2008: 247). imin ‘emin’ (MG 1984: 162). imin

‘korkudan emin olan, korkusuz’ (GT 1989: 347). im̄in ‘güvenilir’ (KFLT 1989: 1007). im̄in ‘emin, güvenilir’ (İMS 1992: 539). im̄inlik ‘emin olma’ (İMS 1992: 539). im̄in ‘1) korkudan emin olan, korkusuz; 2) emniyetli’ (TK 2008: 248). mü’min ‘iman etmiş, müslüman’ (MG 1984: 215; KF 2006: 154). mü’min ‘iman etmiş, inanmış, müslüman’, em̄irü’l-mü’minin ‘Müslümanların halifesi’ (İMS 1992: 521, 572). mü’min ‘Allah’a inanan kimse’ (KMES 1994: 284). mü’min ‘imanlı, inanan kişi’, em̄irü’l-mü’minin ‘Müslümanların başkanı, halifesi’ (KFLT 1989: 981, 1040). mü’min ‘iman etmiş, inanmış, müslüman’ (TK 2008: 296). mü’mine ‘İslam dinin kabul etmiş kadın’ (İMS 1992: 572). mü’mine ‘iman etmiş, inanmış, müslüman kadın’ (TK 2008: 296). Çağ. āmin ‘amin’ (MK 1993: 390). krş. dārü’l-emān ‘korunulacak, sığınılacak yer’ (MK 1993: 423). em̄irü’l-mü’minin ‘müminlerin emiri, Hz. Muhammed’in halifesi’ (MK 1993: 430). Çağ. krş. im̄an ‘iman, inanma, inanç’ (MK 1993: 460). im̄in ‘emniyet, emniyette, korkusuz’, Rūhu’l-em̄in ‘Cebrail’ (MK 1993: 460, 527). mü’min ‘iman etmiş, islam’ (MK 1993: 504).

98. amin:amin

Amín CC-A 75a/19
Amín 74v/19 (Drimba 2000: 138).

99. amraq: sevgili, aziz.

amraq Amrak CC-A 59b/14

amraqdır amrakdır CC-A 82a/39

CC-A 82a/39 amraq → *işa. f.* anirak, amirak (Kuun 1880: 229, 250). CC-A 59b/14 amraq → *işa. f.* amrak *yani* amirak (Kuun 1880: 250). ampak ‘freundlich’ (Radloff 1887: 8). amraq ‘lieb: wer etwas gern hat Liebhaber’, amraq dyr ‘ich habe ihn gern’ (Grønbech 1942: 37). Amrak 59r/14 (Drimba 2000: 115); amrakdır 81v/39 (Drimba 2000: 143). ET. amraq~amraq 1. ‘любимый, возлюбленный; друг’ (TT IV) (KP); 2. любимый, любящий, дорогой’ (ThS II) (TT X) (Kuan) (Uig III) (DTS 1969: 41, 42). amrak/amraq ‘sevgili, aziz’ (Mayt: 348). amrak, amsak † /’MR’Q A) Adv. a) ‘Geliebter, Liebling, (sinnlig) geliebtes Wesen’; b) ‘Freund, Angehöriger, verehrtes Wesen; verehrt, beliebt’; c) ‘das höchste Gut, der höchste Wert; begehrt’; B) Adnom. a) ‘verliebt, sinnlich, geil’; b) ‘freundschaftlich, freundlich, verehrungsvoll, liebevoll’ c) ‘geliebt, lieb, wert,

geschätzt' (UW 1977: 120, 121). amrak 'sevgili' (ETŞ 1992: 239; IB: 49). amraq; 'MR'Q, 'MR'X, 'MR'Q, 'MRX 'sevilen, sevgili' (İKPÖ 1998: 133). *amrak, y(i)mrak* 'sevimli, sevgili' (Gabain 2000: 39, 260). *amrak* 'sevgili' (Mir) (YKI 2013: 497). *amrak* 'sevimli, sevgili' (ABH 2013: 182). [*krş.* amir- 'любить' (TT III) (DTS 1969: 41). amirtqur-/amirtqur- 'успокаивать, усмирять' (TT II) (Uig II) (Suv) (DTS 1969: 41). amra- 'sevmek' (Mayt: 348). amra/'MR' (< *amır (~amıl) 'ruhig') mit Akk. '(sinnlich, freundschaftlich oder im relig. Sinne) lieben, begehren; liebevoll sein' (UW 1977: 119). amra- 'sevmek' (ETŞ 1992: 239). amraglı/'MR'QLY 'lieben, liebevoll' (UW 1977: 119). amraklağı 'sevicecek' (Mayt: 349). amramak 'sevme' (Mayt: 349). amramaq 'sevmek' (Hsüan-X 1975: 120). amran- 'sevmek' (HUAS 1941: 84). amran- 'sevmek' (Üİ 1998: 125). amran- 'sevmek' (Gabain 2000: 33, 260). amrançiy 'любимый, возлюбленный' (Uig II) (DTS 1969: 41). amrançig/'MR'NČYQ A) Adv. a) 'Anmut, Schönheit; anmutig, schön'; B) 'anmutig, schön' (UW 1977: 121). amranmak/amranmak 'sevme' (Mayt: 349). amranmak/'MR'NM'Q̇ A) Adv. a) (sinnliche) Liebe; b) 'Begierde'; c) (aus Pietät oder im relig. Sinne) Liebe, Verehrung, Schnsucht'; B) a) 'sinnlich, geil'; b) 'gierig, Begierde-'; c) '(aus Pietät oder im relig. Sinne) liebevoll, schnsüchtig' (UW 1977: 121, 122, 123). amranmaklağı 'sevmeye âit, şehvet' (Mayt: 349). amranmaklıg/'MR'NM'Q̇LYQ A) Adv. '(aus Pietät oder im relig. Sinne) liebevoll'; B) 'Adnom. a) 'sinnlich, geil'; b) 'liebevoll, freundschaftlich' (UW 1977: 123). amrançig 'sevgili' (ETŞ 1992: 239). amranmaq 'любовь' (Uig III) (Man I) (TT X) (DTS 1969: 41). amranmak/'MR'NM'Q̇ A) Adv. a) '(sinnliche) Liebe'; b) 'Begierde'; c) '(aus Pietät oder im relig. Sinne), Liebe, Verehrung, Schnsucht'; B) a) (UW 1977: 121, 122). amranmak 'heves, arzu, hırs, tamah, açgözlülük' (AY-III 1991: 83). amranmaqlıq 'любовный, вызывающий любовь' (Uig III) (TT VIII) (DTS 1969: 41, 42). amraqsizin 'бессердечно, жестоко' (Uig III) (DTS 1969: 42). amraš-/MR'Š 'sich lieben' (UW 1977: 123). amraš- 'sevinmek, sevişmek, sevmek' (AY-III 1991: 83). amraš- 'sevişmek' (Gabain 2000: 260). amrat-/MR'T 'geliebt werden' (UW 1977: 123). amrik-/MRYQ- 'zur Ruhe (skr. śānti) gelangen, ruhig werden' (UW 1977: 123). amrıl- 'teskin olmak, sükûnete ermek' (Mayt: 349). amrıl-/MRYL- 1) 'reglos, bewegunglos werden, zur Ruhe kommen'; 2) 'friedvoll, sanft, mild, ausgeglichen, glücklich werden'; 3) '(im Zustand der Śūnyatā, ohne Sein oder Nichtsein, Entstehen oder Vergehen) ruhig (skr. śānta) sein'; 4) '(durch Meditation) zur Ruhe (skr. śānti) kommen, (ohne Haften am Saṃsāra oder Nirvāṇa) beruhigt (skr. śānta) sein'; 5)

‘nachlassen, vergehen, verschwinden’; 6) ‘beständig sein, friedvoll sein’ (UW 1977: 124). amrıl- ‘sakinleşmek’ (Gabain 2000: 260). amriltur-/’MRYLTWR- ‘(durch Meditation) zur Ruhe bringen’ (UW 1977: 125). amriltur- ‘teskin etmek, rahatlatmak’ (Gabain 2000: 60). amru/’MRW A) Adv. ‘ständig, immet, lange Zeit’ (UW 1977: 125). amsaq bkz. amraq (DTS 1969: 42). y(ı)mraq ‘sevimli, sevgili’ (Gabain 2000: 260). aṁran- ‘sevmek’ (Gabain 2000: 260). amal ‘sâkin’ (Mayt: 348). *amal, amıl, amul* ‘sakin’ (Gabain 2000: 37, 260). amıl/’MYL A) Adv./Präd. a) ‘Frieden, Harmonie’; b) ‘Friedfertigkeit, Milde; friedlich, mild’; c) ‘ruhig, einsam’; d) ‘(ohne Aktivität; ohne Entstehen und Vergehen) Ruhe’; e) ‘(meditative) Ruhe, Meditation’; B) Adnom. a) ‘friedlich, mild’; b) ‘ruhig, einsam’; c) ‘(ohne Aktivität; ohne Leidenschaften) ruhig’ (UW 1977: 117, 118). amıl- ‘sakin’ (ETŞ 1992: 238). amıl ‘rahat, sakın, dingin, yumuşak; uysallık, sakinlik’ (AY-III 1991: 83). amıl ‘sakin, sessiz’ (AY-YK 2012: 219). amır- ‘sakin hale gelmek’ (ETŞ 1992: 238). amır- ‘sevmek’ (Gabain 2000: 260). *amırt-/amurt-* ‘sakin olmak, teskin etmek’ (Gabain 2000: 260). *amırtgur-* ‘teskin etmek’ (Mayt: 348). amırtgur-/’MYRTQWR- 1) mit Akk. ‘befrieden, besänftigen’; 2) mit Akk./Cas. ‘(durch Meditation) zur Ruhe bringen, festmachen’; 3) mit Akk. ‘bringen, beseitigen, abwehren’ (UW 1977: 118). amırtgur- ‘(kötülüğü) gidermek, huzur vermek’ (AY-YK 2012: 219). amırtgur- ‘teskin etmek’ (Gabain 2000: 260). amırtgur- ‘sakinleştirmek, yatıştırmak, teskin etmek’ (ABH 2013: 181). amırı → amru (UW 1977: 118). amrıl- ‘sakinleşmek, yatıştırılmak, sükuna ermek’ (ETŞ 1992: 239). amrıl- ‘sakinleşmek’ (Gabain 2000: 260). amrılma ‘sükunet bulma, sakinleşme’ (ETŞ 1992: 239). amul ‘sakin’ (Gabain 2000: 260). OT. amrak ‘rakat, sâkin’, amrak köngül ‘arı gönül, sıcak gönül’ (DLT-Atalay 2006: IV-23). amıl/amul ‘sâkin, rahat, yavaş yavaş, seğnik, kımıldamıyan; yumuşak huylu adam’ (DLT-Atalay 2006: I-75; IV-23). krş. amrul- ‘sükûna kavuşmak’ (KB III 1979: 19). AMRUL- ‘sakinleşmek yatışmak, huzura kavuşmak’, amrulmuş ‘sukunet bulmuş’ (TKT 2004: 215, 216). amrulğu ‘dinlenme yeri’, amrulğu yer ‘duracak, karar kılınacak ve yerleşilecek yer’ (TKT 2004: 215). amrulmak ‘1. sukunet, huzur, dinlenme, güven’ (TKT 2004: 215). AMRUŞ- ‘huzura kavuşmak’ (TKT 2004: 216). amul/amıl ‘sâkin, rahat, yavaş yavaş, seğnik, kımıldamıyan; yumuşak huylu adam’ (DLT-Atalay 2006: I-74; IV-23). amulluk ‘sükûnet’ (KB III 1979: 19). amulluk ‘sükûnet’, amulluk kıl- ‘makul ve temkinli olmak’ (TKT 2004: 216). amurt- ‘yatıştırmak, dindirmek, seğnitmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-23). Hrız-T. amrak ‘müşfik, şefkatli’ (ME 1993: 86). krş. amraklık ‘şefkat, sevgi’ (ME

1993: 86). amrul- ‘rahatlamak, sakinleşmek’ (KE 1997: 25). amrul- ‘sakinleşmek’ (KurT 2002: 49). amul ‘yavaş, halim adam’, amıl kün ‘orta halde olan gün, hava’ (İML 1988: 10). amul ‘sakin’ (KE 1997: 25). M-Kıpt. amraḳ ‘âşık’, amraḳ bol- (KMT 2002: 87). O-Moğ. amiraq ‘husband, wife, couple’ (RH 2000: 69).

100. amu: dişilik organı.

amu amu CC-İ 48b/19

amu ‘vulva’ (Kuun 1880: 250). am ‘weibliche’ (Radloff 1887: 8). amu ‘weibliche’ (Grønbech 1942: 37). Amu 48r/19 (Drimba 2000: 98). OT. M-Kıpt. am ‘kadınlık organı’ (KK 1999: 100). am = farj al-mar’a ‘pudendum of the female’ (RH 2000: 212). am ‘kadının cinsel organı’ (KMT 2002: 87). krş. amçuk ‘dişilik organı’ (DM 2003: 71). amçuk ‘amcık’ (KMT 2002: 87).

101. ana: anne.

ana ana CC-A 73a/18, 75a/8

ana anaḟ CC-A 73a/16

anadan anadæn CC-A 76b/3

anamız anamíḟ CC-A 70a/25

ananıḡ ananíḡ CC-A 66a/17, 73a/14

anaḡnı anaḡnı CC-A 67a/7

anaḡnı anaḡnı CC-A 67a/7

anası anaḟı CC-A 62b/9, 69b/17, 71a/37, 71b/20

anası anaḟı CC-A 61a/29, 70b/21, 76b/4 karalama.

anasına anaḟında CC-A 71a/25, 73a/14

anasında Anaḟında CC-A 76b/8

ана ‘Mutter’, ананың, анадан, анаңны, анасы, анасына, анасында, анасыбілә, анамыз (Radloff 1887: 3-4). ana ‘Mutter’, ananyḡ aḡasy ‘der Mutter Bruder’ (Grønbech 1942: 37). anaḟı 60v/27 (Drimba 2000: 117); anaḟibile 62r/9 (Drimba 2000: 119); ananíḡ 65v/17 (Drimba 2000: 127); anaḡnı 66v/4 (Drimba 2000: 128); anaḟı 69r/11 (Drimba 2000: 130); anamíḟ 69v/13 (Drimba 2000: 131); anaḟı 70r/14, anaḟınæ 70v/13 (Drimba 2000: 132); anaḟı 70v/19, 71r/10 (Drimba 2000: 133); ana 71v/20 (Drimba 2000: 134); anaḟınæ 72v/7, ananíḡ ? hatalı işaret 72v/7, ana[s > j]i 72v/8 (Drimba 2000: 136); ana 74v/8 (Drimba 2000: 138); anadæn 76r/3, Anaḟında 76r/7 (Drimba 2000: 139).

ET. ana ‘мать’ (Uig III), ana ata ‘родители’ (Suv), ana baba ‘родители’ (TT III) (DTS 1969: 43). ana/’N’ A) Adv. a) ‘Mutter’; b) ‘Mutter’; B) Adnom. a) ‘Mutter-, mütterlich’; b) ‘Mutter’ (UW 1977: 129). ana ‘anne, ana’ (ETŞ 1992: 240). ana ‘ana’ (Gabain 2000: 260). ana ‘anne’ (AY-YK 2012: 219). ana ‘anne’ (ABH 2013: 182). [krş. anač < *küç*. ana (Uig III) (DTS 1969: 43)]. anač/’N’Č ‘Mütterchen’ (UW 1977: 129, 130). anač ‘anacık, annecik’ (ETŞ 1992: 240). OT. Krh-T. ana ‘ana, anne’ (KB III 1979: 19). ana ‘ana, anne’, anasındın tuğa bitig bilmegen ‘ümme, okuma yazma bilmeyen’, anasındın tuğa bitig bilmegli ‘ümme’, ana tişi qarındaşı ‘teyze’ (TKT 2004: 216, 217). ana ‘ana’ (DLT-Atalay 2006: IV-23). [krş. anač ‘küçükken büyük bir anlayış gösteren kız; anacık’ [‘Herkesin anası imiş gibi kendini sevdiren, küçüklüğünde büyük bir anlayış gösteren kız çocuk. Bu söz, kız için, sevgi izleri olarak söylenir.’] (DLT-Atalay 2006: I-52; IV-24). anala- ‘называть, считать матерью’ (MK) (DTS 1969: 43). anala- ‘ana edinmek, ana demek’ (DLT-Atalay 2006: IV-24). anasız ‘без матери, лишенный матери’ (QBN) (DTS 1969: 43) . Hrz-T. ана ‘мать’ (HŞ 1979: 240). ana ‘ana, anne’, ana karındaşı ‘teyze’, aşnukı ana ‘Hava ana, ilk ana’ (İML 1988: 10, 12). ana ‘ana, anne’ (ME 1993: 86; NF 1998: 16; KurT 2002: 49). ana ‘anne’ (KE 1997: 26). krş. anaatası ‘ana tarafından dede’ (İML 1988: 10). anač ‘anač, analaşmış’ (İML 1988: 10). analıg ‘analı, annesi olan’ (KE 1997: 27). anasız ‘annesiz, öksüz’ (KE 1997: 27; NF 1998: 17). M-Kıpt. ana ‘mother’ (RH 2000: 109, 231). ana ‘anne’ (KİLE 1931: 3; GT 1989: 250; İMS 1992: 500; KF 2006: 74; KMT 2002: 87; TK 2008: 186; KK 1999: 100). aña ‘ana’ (BV 1986: 116; KFLT 1989: 940). Çağ. ana ‘anne’ (MK 1993: 390).

102. ança: öyle; o kadar; bir ança ‘bir anda, aniden’.

ança ança CC-İ 31b/15

ança anea CC-A 61b/18, 61b/18, 62b/18, 62b/34, 62b/34, 70a/12, 72b/32

ançamı Anea mı CC-A 75b/7-8

anča ‘tantum’, anča anča, anča čakli (Kuun 1880: 249); CC-A 75b/7-8 *işa. f. – anl. f. → Čami ‘multitudo’ ~ ar. خَمْع* (Kuun 1880: 282). анца ‘so viel’, бір анца ‘schon’, анца цаклы ‘solange’ (Radloff 1887: 4); CC-A 75b/7-8 *ançamı işa. f. – anl. f.* цамы ‘Menge’ (Radloff 1887: 58). anča ‘so, so sehr, so viel’, anča-my köp sövmekden esirdiñ ‘wurdest du so sehr von der Liebe berauscht?’, anča çaqlı ‘dermassen, so sehr’, sojurıyal javdy tenriden anča çaqlı kim bu ğahan toldy barča sarıxtıyndan ‘es regnete Gnade von gott, so sehr dass diese Welt sich ganz anfüllte von dem, was von dir übrigblieb’, anča . neče

‘so . wie, in dem Masse . wie’, anča söver-biz teñirni neče biz any(η) bujruxy(n) tutar-biz ‘wir lieben Gott in dem Masse, wie seine Gebote halten’, bir anča ‘jetzt, sofort’ (Grønbech 1942: 37, 167). anza 31r/14 (Drimba 2000: 75); anča 61r/18, anča 61r/18 (Drimba 2000: 118); anča 62r/18 (Drimba 2000: 119); anča 62r/34, 62r/34 (Drimba 2000: 120); anča 69v/6 (Drimba 2000: 131); anča 72r/16 (Drimba 2000: 135); An čamī 75r/7-8 (Drimba 2000: 139). ET. anča ‘biraz’ (Mayt: 349). anča 1. ‘так, таким образом, подобным образом’ (Ton); 2. ‘столько, столь много, так много, значительно’ (E) (TT VI), anča jemā ~ anča qija jemā ‘несколько, ничуть (с отрицанием)’ (Uig III) (TT X)(Uig IV), anča munča ‘много, значительно, очень’ (Rach I) (TT VI) (DTS 1969: 43). anča/’NČ (I) A) Adv./Präd. a) ‘so viel, in dem Masse, solange’; b) ‘etwas, ein wenig, in geringem Maße’; c) ‘so, in dieser Art’; B) Adnom. a) ‘so viel, zahlreich’; b) ‘solcher, derartiger’ (UW 1977: 132). anča/’NČ (II) ‘diese Zeit, jene Zeit’ (UW 1977: 132). anča ‘biraz, böyle, öyle, o şekilde’ (AY-III 1991: 83). anča; ‘NČ’ ‘o kadar, ..kadar, o türden (‘o’ anlamındaki şahıs ve işaret zamiri ol’un eşitlik hali) (İKPÖ 1998: 134). anča (Üİ 1998: 125). anča ‘biraz, o kadar’ UIV B5; Suv 625, 21 (Gabain 2000: 68). anča ‘öyle, öylece, onca, öylesine’ (IB: 49). anča ‘таким образом’ (TEЭ 2008: 315). anča ‘öyle, şöyle, öylece’ (KUKY 2009 186, 517; Aydın 2012: 152). anča ‘öyle(ce), şöyle(ce)’ (METY 2012: 307). anča ‘biraz; o şekilde, öyle’ (ABH 2013: 182). anča ‘öyle, öylece’ (YKI 2013: 498). [krş. ançada ‘тогда’ (Suv) (DTS 1969: 43). ançada → ančata (UW 1977: 133). ançadakı → ančatakı (UW 1977: 133). ançağınča ‘между тем, в это время’ (Man I) (Suv) (DTS 1969: 43). ançağınča/’NČ’QYNČ’ A) Adv. ‘zu dieser Zeit, inzwischen, als, nachdem’ (UW 1977: 133). ançağınča ‘o sırada’ (Hsüan-X 1975: 120). ançağınča ‘bu esnada, esnasında’ (Gabain 2000: 68). ançağınča ‘bu süre, o aralık, o sırada, -dAn sonra’ (ABH 2013: 182). anč(a)ğınčakan/’NČ’TYNČ’ Q’N ‘zu dieser Zeit, als’ (UW 1977: 133). ančaginčakatägi/’NČ’QYNČ’ Q’ ‘bis zu dieser Zeit, solange’ (UW 1977: 133). ančakatäginčä/’NČ’ Q’T’KYNČ ‘bis zu dieser Zeit’ (UW 1977: 133). ançaqıya ‘kadarlık’ (Mayt: 350). ançak(ı)ya ‘biraz, azıcık’ (ABH 2013: 182). ančakya/’NČ’QY’ A) Adv. a) ‘ein wenig, etwas; für kurze Zeit’; b) ‘absolut, überhaupt (nicht); B) a) ein wenig, etwas, gering’; b) absolut, sehr’ (UW 1977: 133, 134). ançaqy-a ‘birazlık’ (Hsüan-X 1975: 120). ančama/’NČ’M’ A) Adnom. a) ‘wieviel auch immer’; b) ‘wie sehr, was für ein, welcher’ (UW 1977: 134) . ančan I ‘столько, значительно’ (Suv) (DTS 1969: 44). ančan/’NČ’N (I) A) Adv. ‘allmählich stufenweise’; B) ‘einige’ (UW 1977: 134). ančan ančan ‘biraz biraz, öyle öyle’ (Hsüan-

X 1975: 120). ančan (Üİ 1998: 125). ančata/'NČ'ŠY A) Adv. 'zu dieser Zeit, dann' (UW 1977: 134, 135). ančata 'ondan sonra, o zaman, o vakit' (AY-III 1991: 83). ančata 'ondan sonra, o zaman' (AY-YK 2012: 219; Gabain 2000: 260). ančata 'ondan sonra, o vakit, o zaman' (ABH 2013: 182). ančataki/'NČ'D'QY 'seinerzeitig, damalig' (UW 1977: 135). ançgınça 'bu esnâda, nihayet' (Mayt: 349). ançgınça 'nihayet, o esnada' (?) (Gabain 2000: 260). ančma (anča + -ma) 'столь много' (Rach I) (DTS 1969: 44). *ančma* 'o kadar' < *anç* + *ma* (Gabain 2000: 260). aniča → anča (UW 1977: 141). inča 'так, таким образом' (KP) (Uig I), inča qaltī 'так, как; подобно тому, как; также' (Man I) (TT IV) (DTS 1969: 219). OT. anča (KB III 1979: 20). anča → bir anča 'bazı, bir kısım; 2. ansızın, birdenbire', iki anča 'iki kat, iki misli', iki anča artur- 'iki kat artırmak', iki anča üze kııl- 'kat kat yapmak, kat kat artırıp', iki anča üze üze üze üze kıılmağın 'kat kat artırarak', anča bar 'fakat, lâkin', ançası bar 'fakat, lâkin, ancak, bilakis' (TKT 2004: 217, 275, 404, 559, 560). anča 'o kadar, öyle, öylece' (DLT-Atalay 2006: IV-24). krş. ançada 'o zaman, o zaman ki, -dığıında, hemen, birdenbire' (TKT 2004: 559). ançağa → ançağa tegi 'o zamana kadar ki, -a kadar' (TKT 2004: 559). ançağa tegi kaçan '-a kadar' (TKT 2004: 560). Hrз-T. анча 'столько; так' (HŞ 1979: 242). anča 'öyle, öylesine' (ME 1993: 86). anča (NF 1998: 17). anča 'o kadar, o derece' (KurT 2002: 49). anča 'o kadar' (MM 2008: 199). krş. ançada 'o zaman, öyleyse' (KurT 2002: 50). M-KıpT. anča 'öylece', anča tigrü kim '-e kadar ki', ançağa tigi '-e kadar, -e dek', ançağa tigi kim '-e kadar ki, -e dek ki', ançağa tigrü '-e kadar', ançağa tigrü kim '-e kadar ki', ançası bar 'ancak, lakin' (İMS 1992: 500). anča 'o kadar, o şekilde, öyle, şöyle' (KH 2002: 111). krş. ancılayın/ançılayın 'onun gibi, öyle' (KH 2002: 111). ançılayın 'onun gibi' (İMS 1992: 500). Çağ. anča 'öyle, o kadar' (MK 1993: 391).

103. ançağına: biraz.

ançağına ançagına CC-İ 30b/13
anzagina 'aliquantulum' (Kuun 1880: 249). анцагына 'ein Wenig' (Radloff 1887: 4). ančayyna 'ein wenig' (Grønbech 1942: 37). Anzagına 30r/13 (Drimba 2000: 74). ET. [*krş. ančayinča 'между тем, в это время'* (Man I) (Suv) (DTS 1969: 43)]

104. ançaq: ancak, ama.

ançaq ançak CC-A 63a/24.
ançak 'illico' (Kuun 1880: 249). анцак 'sogleich', анцак көрүнмәди (Radloff 1887: 4). ançaq 'einschränkendes Adverb', qačan frište ol sözni ajtty, ançaq körünmәdi 'als der

Engel diese Worte gesprochen hatte, war er nicht mehr zu sehen' (Grønbech 1942: 37).
ançak 62v/24 (Drimba 2000: ?)

ЕТ. ançay 'столько, так много' (Е) (Man III) (DTS 1969: 43). ançak/'NČ'Q 'genauso' (UW 1977: 133). ançak 'öylece' (KUKY 2009 187). ançak 'henüz, sadece' (METY 2012: 307). krş. OT. ançağ 'kadar' (TKT 2004: 217). krş. ançağlı 'gibi, sanki', ançağlı . teg 'gibi, sanki' (TKT 2004: 217). Hrz-T. анчак 'лишь; однако; лишь только' (HŞ 1979: 242). ançağ/ançuk 'yoksa, aksi hâlde, için' (KurT 2002: 50, 51). M-KırT. ancaq 'o kadar, yalnız' (KİLE 1931: 3). ancağ 'ancak' (BV 1986: 116; KFLT 1989: 941). ancağ 'ancak', ançağa tigrü kim '-e kadar ki' (İMS 1992: 500). ancak 'ancak, yalnız' (KF 2006: 74).

105. andaoh: o zaman, o vakit, ondan sonra.

andaoh Andaoh CC-İ 33b/4

andaoh 'tunc' (Kuun 1880: 249). Andaoh 33r/4 (Drimba 2000: 77).

ЕТ. antay 'такой; так, таким образом' (KT) (Ton) (TT VII) (ThS), antay osuyluy 'такой, подобный' (Uig II) (Suv) (DTS 1969: 45). andağ 'öyle, onun gibi' (ETŞ 1992: 240). andağ Yen; MII 5, 9 / antağ HüenVII 1796 / āntāg / āndāg 'öyle, böylece' (Gabain 2000: 45, 260, 261). anday 'так, такой' (TEЭ 2008: 315). andag/antag 'öyle, onun gibi, o kadar, onca (Yen, Mir) (YKI 2013: 498). antag, atak † /'NT'Q A) Adv./Präd. a) 'so, in dieser Weise, in der erwähnten Weise, in der bekannten Weise'; b) 'so, in der folgenden Weise, folgendermaßen'; c) (wie).so..; (wie)., in dieser Weise'; d) 'ein derartiger. (der).; ein solcher. (der).'; e) 'manchmal.., (da).; gewisse Zeiten.., (da).; vielleicht'; B) Adnom. a) 'von derartigen, von solchen; derartig, solch'; b) 'derartig, folgend, unten erwähnt'; c) 'so.., (wie).; (in welcher Weise)., (in) derartiger (Weise)'; d) 'ein der artiger. (der).; ein solcher ..(der).; jemand.., (der).'; e) 'manchmal.., (da).; gewisse Zeiten.., (da).; vielleicht.., (daß).'; B) Adnom. a) 'von derartigen, von solchen; derartig, solch'; 'derartig, folgen, unten, erwähnt'; c) 'so.., (wie).; (in welcher Weise)., (in) derartiger (Weise).'; d) ein derartiger.., (der).; ein solcher.., (der).'; e) gewisse (Zeit).., (da).; manche (Gelegenheit).., (da).'; C) 'mancmal wenn.., manchal wenn..; vielleicht wenn.., vielleicht..; sei es daß.., sei es daß' (UW 1977: 150, 151, 152, 153, 154). antay 'öyle, o gibi' (Hsüan-X 1975: 121). antağ 'bunun gibi, böylesi, böyle, öyle, o gibi; bunca, onca' (AY-III 1991: 83). antay; 'NT'X 'onun gibi, öyle' (İKPÖ 1998: 135). antağ 'öyle, o kadar, onca' (IB: 49). antag/anteg 'öyle, şöyle' (KUKY 2009 187).

antag ‘öyle, böyle’ (Aydın 2012: 152). antag, anteg ‘öyle, o kadar, şöyle’ (METY 2012: 307). antag ‘onun gibi, öyle’ (AY-YK 2012: 220). antag ‘öyle, böyle, o gibi’ (ABH 2013: 183). antak, antag †/’NT’^Q (I) A) Adv. a) ‘sofort, alsband’; b) ‘(sobold)„, sofort..’ (UW 1977: 155). antak, antag †/’NT’^Q (UW 1977: 155). *antak* ‘hemen, derhal’ TTV B17 / andağ KS 17; MIII 5, 4 (Gabain 2000: 68, 261). [krş. anda/anta/(a)nta ‘orada, ondan sonra; derhal’ (Gabain 2000: 68, 260, 261). anda ‘orada; ondan sonra’ (ABH 2013: 182). anta/’NT’ (I) < Lok. von → ol ‘jener’ A) Adv. a) ‘dann, (nach) jener Zeit’; b) ‘wo, (an) welchem Ort’; B) Adnom. ‘von jenem, davon’ (UW 1977: 145, 146). anta/’NT’ (II) < Lok. von → ol ‘jener’ A) Adv. a) ‘dann, (nach) jener Zeit’; b) ‘sofort, alsbald’; c) ‘dort, an diesem Ort’; d) ‘dorthin, zu jenem Ort’; e) ‘wo’; f) ‘(als)„, (wo).dort, (wo und wann). dann’ (UW 1977: 146, 147, 149). anta/’NT’ (III) < Lok. von → ol ‘jener’ (UW 1977: 149). anta ‘orada’ (Hsüan-X 1975: 121). anta ‘orada, ondan sonra, oradan, buradan’ (AY-III 1991: 83). anta; ‘NT’ ‘ondan, ordan, onda, orada, o sırada, (‘o’ anlamındaki şahıs ve işaret zamiri ol’un ayrılma-bulunma hâli) (İKPÖ 1998: 134). anta ‘1) oraya, orada, oradan, o sırada; 2) o sıradan, o zamandan, ondan’ (KUKY 2009 190, 192) . anta ‘ondan; orada; o zaman’ (Aydın 2012: 152; METY 2012: 307). anta ‘orada, ondan sonra, ondan’ (AY-YK 2012: 220). antaça/’NT’^Č ‘dort, an jenem Ort’ (UW 1977: 149). antaça ‘tam o esnada, tam orada’ StG 47; U 8, 8 (Gabain 2000: 43, 68, 261). antada ‘ondan’ (HUAS 1941: 85). antada ‘ondan, ondan sonra’ (Hsüan-X 1975: 121). antada ‘oradan, ondan’ U 30, 14; MII 7, 15; UIII 74, 23 / antaddata Huas 16 (Gabain 2000: 68). antada ‘ondan sonra’ (HUAS 2014: 145). antada/’NT’^D A) Adv. a) ‘dann, (nach) jener Zeit, (seit) jener Zeit’; b) ‘dort, (von) jenem Ort’; B) Adnom. ‘abgesehen) von jenem, (mehr) als jener’ (UW 1977: 149, 150). antaddata ‘ondan’ (HUAS 1941: 85). antadata ‘o zamandan beri’ (HUAS 2014: 145). antagin/’NT’^{QY} YN ‘so, in dieser Weise’ (UW 1977: 155). antakı/’NT’^Q < anta (II) Adnom. ‘dort befindlich, dort erwähnt, dortig’ (UW 1977: 155). antakı(y)a ok/’NT’^{QY} ’W^Q < anta (II) A) Adv. a) ‘von dort, von jenem Ort’; b) ‘nach dort, in jene Richtung’; c) ‘von diesen Tatsachen, dadurch, daraus’; d) ‘dann, nach jener, Zeit’; B) Adnom. ‘(wo befindlich)„, dortig’ (UW 1977: 155, 156). āndāg ‘öyle, böylece’ (Gabain 2000: 260). OT. Krh-T. andağ ‘öyle’ (KB III 1979: 20). andağ ‘öyle, o şekilde, öylece, onun gibi’ (DH 1993: 190). andağ ‘1. öyle, evet öyle, o şekilde; 2. üstelik, ayrıca’, andağ erse ‘1. öyle ise, bu durumda, o zaman’, andağ ermez ‘hayır, öyle değil, bilakis’, andağ erür ‘evet öyle’ (TKT 2004: 217, 218). andağ ‘böyle, öyle, o kadar’ (DLT-Atalay 2006: IV-24). krş. anda (KB III 1979: 20). anda ‘ondan’ (AH: III). anda ‘orada, o zaman’ (AH: III). anda

‘orada, onda, ondan sonra’ (DLT-Atalay 2006: IV-24). andağuk ‘öyle, öylece, o şekilde, o kadar’ (TKT 2004: 218). Hrz-T. andağ ‘öyle’ (KE 1997: 27; NF 1998: 17). andağ ‘böyle’ (KurT 2002: 51). andağok ‘öyle, öylece, tam o şekilde’ (NF 1998: 18). антаг/антег ‘такой; подобный ему; так’ (HŞ 1979: 241, 243). krş. anda ‘там; туда; тогда; у него’ (HŞ 1979: 242). anda ‘orada’ (İML 1988: 10). anda ‘onda’ (ME 1993: 86). anda ‘o zaman’ (NF 1998: 327). anda ‘orada; oradan; o zaman’ (KurT 2002: 51). anda ‘1. orada, onda; 2. ondan’ (MM 2008: 199). андағок ‘так же; тот час же; сразу; точно таким же образом’ (HŞ 1979: 244). andağuk ‘öyle, öylece, tam o şekilde’ (28). antêg ‘öyle, onun gibi’ (MM 2008: 199). andağı ‘oradaki’ (KurT 2002: 51). M-Kıpt. andağ/andağok ‘öylece, o şekilde’ (İMS 1992: 500). andağ ‘öyle, onun gibi, o şekilde’ (TK 2008: 186). andaq ‘this way’ (RH 2000: 313). krş. anda ‘orada’ (KİLE 1931: 4; KK 1999: 100; KF 2006: 74; TK 2008: 186). anda ‘onda, orada’ (İMS 1992: 500; KMES 1994: 233). andawuq ‘onun gibi’ (KİLE 1931: 4). Çağ. andak ‘ancılayın’ (AL: 28). andağ ‘o kadar, onca, öyle’ (MK 1993: 391). krş. anda ‘orada, onda’ (MK 1993: 391).

106. andı: böyle, böylece.

andı andi CC-A 61b/24

andı andı CC-A 63b/18, 63b/37

andi ‘talıs; tantum’ (Kuun 1880: 158, 167, 249). andy ‘ein soleher, so’, bar-mu andy qyn neçik benim qynym ‘gibt es wohl solehes Leiden wie mein Leiden’, teñeri maña bersin andy könül kim men terçe dayy jaqşy til ürengej-men ‘Gott gebe mir einen solehen Verstand, dass ich die Sprache schnell und gut lerne!’, ol tolmaç andy borçlur ol jazuxny jaşyrma neçik ata ‘der Dolmetseher ist genau so verpflichtet wie der Beichtvater, die (gebeichteten) Sünden zu verschweigen’ (Grønbech 1942: 38). andi 61r/24 (Drimba 2000: 118); andi 63r/18 (Drimba 2000: 121); andi 63r/36 (Drimba 2000: 122).

107. andı-: beklemek, gözetlemek.

andır andır CC-A 81b/19

andır ‘legit’ (Kuun 1880: 249). andy- ‘lauern’ (Grønbech 1942: 38). andır 81r/19 (Drimba 2000: 142).

108. anla-: bkz.

Anladılar Anladılar CC-A 65b/18

Anladılar 65r/18 (Drimba 2000: 125).

109. anna: anne.

anna Anna CC-İ 49b/3

anna ‘mater’ (Kuun 1880: 249). A<n>na 49r/3 (Drimba 2000: 99).

110. aṅla-: bkz. aṅla-.

Aṅlaman	Anṅlaman	CC-A 65b/1
Aṅlarsen ⁿ	Anṅlarṣē	CC-A 65b/2.
Aṅlamazsen	Anṅlamaṣen	CC-A 65b/2
Aṅlar	Anṅlar	CC-A 65b/3
Aṅlamaz	Anṅlamas	CC-A 65b/3
Aṅlarbiz	Anṅlarbıṣ	CC-A 65b/4
Aṅlamazbiz	Anṅlamaṣbıṣ	CC-A 65b/4
Aṅlarsiz	Anṅlarṣis	CC-A 65b/5
Aṅlamazsiz	Anṅlamaṣṣis	CC-A 65b/5
Aṅlarlar	Anṅlarlar	CC-A 65b/6
Aṅlamazlar	Anṅlamaṣlar	CC-A 65b/6
Aṅlaredem	Anṅlaradām	CC-A 65b/7
Aṅlamazēdem	Anṅlamaṣēdām	CC-A 65b/7
Aṅlar edinṅ	Anṅlaradınṅ	CC-A 65b/8
Aṅlamaz edi	Anṅlamaṣedınṅ	CC-A 65b/8
Aṅlar edi	Anṅlar edý	CC-A 65b/9
Aṅlamaz edi	Anṅlamaṣ edy	CC-A 65b/9
Aṅlar ēdik	Anṅlar ēdik	CC-A 65b/10
Aṅlamaz edik	Anṅlamaṣ edik	CC-A 65b/10
Anlar ēdeṅez	Anlar ēdeṅeṣ	CC-A 65b/11
Aṅlamaz edeṅez	Anṅlamaṣ edeṅeṣ	CC-A 65b/11
Aṅlar ēdiler	Anṅlar ēdylar	CC-A 65b/12
Aṅlamazlar edi	Anṅlamaṣlar edy	CC-A 65b/12
Aṅladım	Anṅladım	CC-A 65b/13
Aṅlamadım	Anṅlamadım	CC-A 65b/13
Aṅladınṅ	Anṅladınṅ	CC-A 65b/14
Aṅlamadınṅ	Anṅlamadyınṅ	CC-A 65b/14

Añladı	Anñlady	CC-A 65b/15
Añlamadı	Anñlamady	CC-A 65b/15
Añladık	Anñladyk	CC-A 65b/16
Añlağay edim	Anñlagay edim	CC-A 65b/16
Añladıñız	Anñladıñız	CC-A 65b/17
Añlağay ediñ	Anñlagay ediñ	CC-A 65b/17
Añlağay edi	Anñlagay edy	CC-A 65b/18
Añlamış edim	Anñlamıf edī	CC-A 65b/19
Añlağay edik	Anñlagay edik	CC-A 65b/19
Añlamış ediñ	Anñlamıf ediñ	CC-A 65b/20
Añlağayediñez	Anñlagayedeñez	CC-A 65b/20
Añlamış edi	Anñlamıf edý	CC-A 65b/21
Añlağayediler	Anñlagayediler	CC-A 65b/21
Añlamış edik	Anñlamıf edik	CC-A 65b/22
Añlamış bolğay edim	Anñlamıs bolğay edīm	CC-A 65b/22
Añlamış ediñiz	Anñlamıf ediler	CC-A 65b/23
Añlamış bolğayediñ	Anñlamıs bolğay edy	CC-A 65b/23
Añlamış ediler	Anñlamıf ediler	CC-A 65b/24
Añlamış bolğay edi	Anñlamıs bolğay edy	CC-A 65b/24
Añlağaymen	Anñlagaymen	CC-A 65b/25
Añlamış bolğayedik	Anñlamıs bolğayedik	CC-A 65b/25
Añlağaysen	Anñlagayfen	CC-A 65b/26
Añlamış bolğayediñez	Anñlamıs bolğayedenñez	CC-A 65b/26
Añlağay	Anñlagay	CC-A 65b/27
Añlamış bolğaylar	Anñlamıs bolğeyler	CC-A 65b/27
Añlağaybiz	Anñlagaybız	CC-A 65b/28
Añlayım	Anñlaim	CC-A 65b/28
Añlağaysız	Anñlagayfıf	CC-A 65b/29
Añlağıl	Anñlagıl	CC-A 65b/29
Añlağaylar	Anñlagayler	CC-A 65b/30
Añlasun	Anñlafvn	CC-A 65b/30
Añla	Anñla	CC-A 65b/31
Añlalım	Anñlalem	CC-A 65b/31
Añlalıñ	Anñlalen	CC-A 65b/31

Añlasun	Anñlaſun	CC-A 65b/32
Añlañız	AnñlañeƷ	CC-A 65b/32
Añlalum	Anñlalvm	CC-A 65b/33
añlaluk	anñlaluk	CC-A 65b/33-34
Añlasonlar	Anñlaſonler	CC-A 65b/33
Añlañız	AnñlangıƷ	CC-A 65b/35
Añlasınlar	Anñlaſınlar	CC-A 65b/36
Añlasam edi	Anñlaſam edı	CC-A 65b/36
Añlağaysen	Anñlagayſen	CC-A 65b/37
Añlasen edi	Anñlaſen edı	CC-A 65b/37
Añlağaysız	AnñlagayſıƷ	CC-A 65b/38
Añlasa edi	Anñlaſa edı	CC-A 65b/38
Añlasah edi?	Anñlaſah edı?	CC-A 65b/30
Añlasañız	AnñlaſañıƷ	CC-A 65b/40
Añlasa ^{lar} edi	Anñlaſaler edı	CC-A 65b/41
Añlarbolsan	Anñlarbolſan	CC-A 66a/1
Añlarbolsam	Anñlarbolſam	CC-A 66b/2
Añlarbolsa	Anñlarbolſa	CC-A 66b/3
AñlarbolsaƷ	Anñlarbolſak	CC-A 66b/4
Añlarbolsa ⁿ	AnñlarbolſağıƷ	CC-A 66b/5
Añlarbolsalar	Anñlarbolſalar	CC-A 66b/7
Añladı ^m eſe	Anñladı eſe	CC-A 66b/8
Añladıñ eſe	Anñladıñ eſe	CC-A 66b/9
Añladıeſe	Anñladyeſe	CC-A 66b/10
Añladuk eſe	Anñladuc eſe	CC-A 66b/11
Añladuñuseſe	Anñladuñvöeſe	CC-A 66b/12
Añladılar eſe	Anñladılar eſe	CC-A 66b/13
Añlar egeç	Anñlar egee	CC-A 66b/14
Añlamağa	Anñlamaga	CC-A 66b/15

Añlar^m 65r/1, Anñlaman 65r/1, Anñlarſe 65r/2, Anñlamaſen 65r/2, Anñlar 65r/3, Anñlamas 65r/3, Anñlarbiz 65r/4, Anñlamaſbiz 65r/4, Anñlarſis 65r/5, Anñlamaſſis 65r/5, Anñlarlar 65r/6, Anñlamaſler 65r/6, Anñlarædæm 65r/7, Anñlamaſedæm 65r/7, Anñlar[e > æ]dınğ 65r/8, Anñlamaſedınğ 65r/8, Anñlar edý 65r/9, Anñlamaſ edy 65r/9, Anñlar edik 65r/10, ?An[l > ŋ]lamaſ edik 65r/10, Anlar edeñez 65r/11, Anñlamaſ edeñez

65r/11, Anqlar ędylar 65r/12, Anqlamaqlar edy 65r/12, Anqladım 65r/13, An/ę/lamadım 65r/13, Anqladın 65r/14, Anqlamady 65r/14, Anqlady 65r/15, Anqlamady 65r/15, Anqladyk 65r/16, Anqlagay edim 65r/16, Anqladıniz 65r/17, Anqlagay edin 65r/17, Anladılar 65r/18, Anqlagay edy 65r/18, An[l > ę]lamıf edı 65r/19, Anqlagay edik 65r/19, Anqlamıf edin 65r/20, Anqlagayedenęez 65r/20, Anqlamıf edý 65r/21, Anqlagayediler 65r/21, Anqlamıf edik 65r/22, Anqlamis bolgay edım 65r/22, Anqlamıf edigiz 65r/23, Anqlamis bolgay edyn 65r/23, Anqlamıf ediler 65r/24, Anqlamis bolgay edy 65r/24 (Drimba 2000: 125); Anqlagaymen 65r/25, Anqlamis bolgayedik 65r/25, Anqlagayfen 65r/26, Anqlamis bolgayedenęez 65r/26, Anqlagay 65r/27, Anqlamis bolgeyler 65r/27, Anqlagaybiz 65r/28, Anqlaım 65r/28, Anqlagayıf 65r/29, Anqlagil 65r/29, Anqlagayler 65r/30, Anqlaıvn 65r/30, Anqla 65r/31, Anqlalem 65r/31, Anqlalen 65r/31, Anqlaıun 65r/32, Anqlaęez 65r/32, Anqlalvm 65r/33, anę laluk 65r/33-34, Anqlaıonler 65r/33, Anqlaıız 65r/35, Anqlaıınlær 65r/36, Anqlaıam edi 65r/36, Anqlagayfen 65r/37, Anqlafen edi 65r/37, Anqlagayıf 65r/38, Anqlaıa edi 65r/38, Anqlaıaı edi<c> 65r/39, Anqlaıanniz 65r/40, Anqlaıa(ler edi) 65r/41, Anqlarbolıan 65v/1, Anqlarbolıam 65v/2, Anqlarbolıa 65v/3, Anqlarbolıak 65v/4, Anqlarbolıağiz 65v/5, Anqlarbolıælær 65v/7, Anqladı ęıę 65v/8, Anqladın ęıę 65v/9, Anqlady ęıę 65v/10, Anqladuc ęıę 65v/11, Anqladuıvı ęıę 65v/12 (Drimba 2000: 126); Anqladılæręıę 65v/13, Anqlar egeę 65v/14, Anqlamaga 65v/15 (Drimba 2000: 127).

111. ansızim: ansızın.

ansızim anııe anıeıim CC-A 61b/16

ansesim ‘festine; repente’ (Kuun 1880: 249). ансызын ‘plötzlich’ (Radloff 1887: 4). ansyzyn ‘plötzlich, unerwarteterweise’, kim ansyzyn kelse ‘wenn plötzlich jemand kommt’ (Grønbech 1942: 38). <anııč> anıeıim 61r/16 (Drimba 2000: 118). OT. Hrз-T. ангсузун ‘неожиданно’ (HŞ 1979: 247). anıızın ‘ansızın, birden bire’ (KE 1997: 29). krş. ангсыз ‘несознательный; глупый; несознательно’ (HŞ 1979: 247). ангсызда ‘неожиданно; нечаянно’ (HŞ 1979: 248). M-KıpT. krş. ansız ‘ansızın, gafleten’ (KİLE 1931: 4).

112. ant: yemin; ant iç- ‘yemin etmek’.

ant ant CC-A 58a/4, 67a/3

ant ‘juramentum’, ant içermen ‘juro’ (Kuun 1880: 249). ант ‘der Schwur’, ант içärmän, ант içmägil (Radloff 1887: 4). ant ‘Schwur’, ant iç- ‘schwören’, teŋriniŋ aty bile ant içmegil ‘du sollst nicht bei dem Namen Gottes schwören’, ant içer-men (Grønbech 1942: 38). ant 58r/3 (Drimba 2000: 113); ant 66v/2 (Drimba 2000: 128). ET. ant/’NT a) ‘Eid, Schwur’; b) ‘(Bodhisattva-) Gelübde’ (UW 1977: 145). ant ‘клятва’ (ТЕЭ 2008: 315). *krş.* antık- ‘andiçmek, yemin etmek’ (HUAS 1941: 85). antık- ‘yemin etmek’ (Mayt: 350). antık- ‘yemin etmek, ant içmek’ (HUAS 2014: 145). antık- ‘ant içmek’ (Gabain 2000: 261). antık- ‘yemin etmek’ (METY 2012: 307). antlıg ‘antlı, andı olan; kişi adı’ (Yen) (YKI 2013: 498). antlıq ‘с клятвой, клятвенный верный, преданный’ (E 11) (DTS 1969: 46; ТЕЭ 2008: 315)]. antsız ‘antsız, andı olmayan’ (YKI 2013: 498). OT. and ‘ant, yemin’ (KB III 1979: 20). and ‘ant, yemin’, and sı- ‘yemini bozmak’, and tuta ‘an olsun ki’, esenlik ve şavab iş tuta and: sağlık ve esenlik dileği, İdi tuta and ‘Allah hakkı için’, Qāf tağı yana ajun tegreki and, taŋrı tuta and ‘Allah’a and olsun ki’ (TKT 2004: 217, 345, 402, 418, 653). and ‘ant, yemin’ (DLT-Atalay 2006: IV-24). *krş.* angar-/andgar- ‘yemin ettirmek, ant içirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-24, 25). andık- ‘ant içmek, yemin etmek’ (TKT 2004: 218). andık- ‘ant içmek, yemin etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-25). Hrз-T. and/ant ‘ant, yemin’ (NF 1998: 17, 19; KurT 2002: 51, 53). ант ‘клятва; присяга’ (HŞ 1979: 241). ant ‘yemin, ant’ (İML 1988: 10; ME 1993: 91; MM 2008: 199). ant/t/d ‘ant, yemin’ (KE 1997: 29). *krş.* andık- ‘ant içmek’ (ME 1993: 86). antdaş ‘ant ortağı’ (ME 1993: 91). antdık- ‘ant içmek, yemin etmek’ (ME 1993: 91). antlığ ‘birine ahitle bağlanmış’ (İML 1988: 10). M-KıpT. and/ant ‘yemin’ (İMS 1992: 500, 501; KMT 2002: 87). and ‘ant, yemin’ (KF 2006: 74). and ‘yemin, kasem’ (GT 1989: 251). and = Ar. al-ḥalf wa’l-yamîn ‘swearing, oath, oath’ (RH 2000: 308). ant → ant iş-/ant iş- ‘yemin etmek’ (DM 2003: 71). ant ‘yemin, ant’ (KK 1999: 101). antı ‘ant, yemin’ (KFLT 1989: 940). *krş.* antiş- ‘yemin etmek’ (KİLE 1931: 4). Çağ. ant ‘and, yemin’ (MK 1993: 392).

113. anuqla-: hazırlamak.

anuqladum	anucladum	CC-İ 21a/20.
anuqlağıl	anuclagil	CC-İ 21a/21
anuqlarmen	anuclarmē	CC-İ 21a/19

anuclarmen ‘praeparo’, anuclagil *emir şekli* (Kuun 1880: 249). аныкла (v) ‘bereiten, fertg stellen’, аныклармән, аныкладым, аныкламак, аныклабыл (Radloff 1887: 4).

anuqla- ‘bereit machen’ (Grønbech 1942: 38). Anuclarmē 20v/19, Anucladum 20v/20, Anuclagil 20v/21 (Drimba 2000: 61).

ET. anukl(a)-, arugl(a)- †/’NWQL- ‘vorbereiten’ (UW 1977: 160). [krş. anık → anuk (UW 1977: 141). anuk/’NWQ̃ A) Adv./Präd. a) ‘vorbereitet, gebrauchsfertig, bereit’; b) ‘Vorbereitung, Bestellung (des Feldes); vorbereitet, bestellt’; c) ‘vorgesehen, vorbestimmt, gewiß’; d) ‘bereit, bereitwillig, geneit’; B) Adnom. a) ‘gebrauchsfertig, intakt (?) , zur Verfügung stehend’; b) ‘bestimmt, vorgesehen’ (UW 1977: 159, 160). anuq ‘hazır’ (Hsüan-X 1975: 121). anuk ‘hazır, hazırlık’ (Gabain 2000: 54, 261). anukka tut- ‘hazır olmak, tamamlamak, hazırlamak, hazırda tutmak’. ‘Genellikle tarlanın ekime hazır duruma getirilmesi için kullanılmıştır. Bu ifadedeki anuk sözü, UW 160a’da ‘sipariş’ olarak tanımlanmıştır. Anukın tut- (USp 41), anukça tut- ve anukka ber- (USp 42) kullanımları da saptanmıştır.’ (Çetin 2012-2: 93) . anuqun ‘в готовности’ (USp) (DTS 1969: 46)]. anun-/’NWN- 1) ‘sich vorbereiten, bereit sein’; 2) ‘(den religiösen Wandel) dsziplinieren, kultuvieren, üben; fromm sein’ (UW 1977: 160, 161). anun- ‘hazırlanmak’ (Gabain 2000: 261). anut-/’NWT- 1) a) ‘mit Akk./Cas. ‘bereiten, vorbereiten, herstellen’; b) mit Dat./Akk. ‘bereiten, vorbereiten, herstellen’ (UW 1977: 161). anutul-/ā ıu tu l_ ‘bereitet werden, zurechtgemacht werden’ (UW 1977: 161). OT. anuqla- ‘готовить, готовить’ (QBN) (MK) (DTS 1969: 46). anukla- ‘hazırlamak, hazır bulunmak’ (KB III 1979: 21). anukla- ‘hazır bulunmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-29). krş. anu- ‘hazırlanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-29). anuq ‘готовый, приготовленный’ (MK) (QBN), anuq tut- ‘готовиться, быть готовым’ (QBH) (QBN) (DTS 1969: 46). anuk ‘hazır’ (KB III 1979: 21; TKT 2004: 219). anuk ‘hazır’ (DH 1993: 190). anuk ‘hazır’ (DLT-Atalay 2006: IV-29). anuqluq ‘готовность’ (MK) (DTS 1969: 46). anukluk ‘hazırlık, hazırlanma’ (DLT-Atalay 2006: IV-29). anun- ‘hazırlanmak, hazır olmak’ (KB III 1979: 21; AH: IV). anun- ‘hazırlanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-29). anut- ‘hazırlamak, hazır bulunmak’ (KB III 1979: 21; TKT 2004: 219). anut- ‘hazırlamak’, anutgan ‘daima hazırlıklı, hazırlıyan’ (DLT-Atalay 2006: IV-30). anutul- ‘hazırlanmak, hazır hale getirilmek’ (TKT 2004: 219). Hz-T. krş. anık ‘hazır’ (İML 1988: 10). анук ‘готовый’ (HŞ 1979: 252). anuk ‘hazır’ (ME 1993: 91). anuk ‘hazır, hazırlıklı’ (KE 1997: 29). anuk ‘hazır, hazırlıklı’ (NF 1998: 19). anuk ‘hazır, hazır durumda’ (MM 2008: 199). ануклук ‘проявление готовности’ (HŞ 1979: 253). anukluk ‘hazırlık’ (ME 1993: 91). anun- ‘hazırlanmak’ (ME 1993: 91). анутмак ‘готовить; приготовить’ (HŞ 1979: 251). anut- ‘hazırlamak’ (ME 1993: 91). anut-

‘hazırlatmak’ (KE 1997: 29). anut- ‘hazırlamak, hazır etmek’ (KurT 2002: 53). M-KıpT. krş. anuq ‘hazır’ (KİLE 1931: 4). anuḡ ‘hazır’ (İMS 1992: 501). anuḡlan- ‘hazırlık yapmak’ (KMT 2002: 87).

114. anuḡlamak: hazırlık, tedarik.

anuḡlamak anuclamac CC-İ 21a/22

anuclamac ‘praeparatio’ (Kuun 1880: 249). anuqlamaq (Grønbech 1942: 38). Anuclamac 20v/22 (Drimba 2000: 61). OT. Hrz-T. anuḡla- ‘hazırlamak’ (29). krş. anuḡlan- ‘hazırlanmak’ (ME 1993: 91). M-KıpT. anuqla- ‘hazırlamak’ (KİLE 1931: 4). krş. anuḡlan- ‘hazırlanmak’ (İMS 1992: 501).

115. anuz (< far. henüz): henüz.

anuz anus CC-İ 30b/10

anus ‘adhuc’ (Kuun 1880: 249). anuz *bkz.* hanuz (Grønbech 1942: 38). Anus 30r/10 (Drimba 2000: 74).

116. aṅla-: anlamak; *krş.* aṅla-.

aṅladu^m aṅladū CC-İ 15b/16

aṅlaḡıl aṅlagıl CC-İ 15b/17

aṅlamak aṅlamac CC-İ 15b/18

aṅlarmenⁿ aṅlaırmē CC-İ 15b/15

aṅlar angler CC-A 65a/32

aṅlarmen Aṅlarṁ CC-A 65b/1

aṅlarmen ‘intelligo’, aṅlagıl *emir şekli*, aṅlamac ‘intellectus’ (Kuun 1880: 249). aṅla (v) ‘verstehen, einsehen’, aṅlarṁān, aṅladım, aṅlamak, aṅlaḡıl, aṅlarṁān, aṅlamān, aṅlar ādīm, aṅlamas ādīm, aṅladım, aṅlamađım, aṅlamıḡ ādīm, aṅlaḡaı ādīm, aṅlaḡaıṁıyın, aṅlamıḡ bolḡaı ādīm, aṅla!, aṅlaım aṅlasam ādı, aṅlar bolсам, aṅladı äcä (Radloff 1887: 3). aṅla- ‘verstehen’, aṅlamaq (Grønbech 1942: 38). Anglarmē 15r/15, Anladū 15r/16, Anglagıl 15r/17, Anglamac 15r/18 (Drimba 2000: 54); anglar 64v/29, Aṅlarṁ 65r/1, angler 64r/30 (Drimba 2000: 125).

ET. aṅgar-/’NKQ’R- (?) ‘einsehen, verstehen (?)’ (UW 1977: 163). aṅkar → aṅgar (UW 1977: 164). [krş. aṅla- bil- ‘понимать, уразумевать’ (Uig I) (DTS 1969: 47). anlay ‘обладающий пониманием, разумный’ (Man I) (DTS 1969: 47). aṅlag/’NKL’Q (< *aṅ ‘Einsicht’ + lag?) ‘mit Einsicht mit Verständnis’ (UW 1977: 164). aṅlaḡ ‘akıllı,

zeki, anlayışlı' (Gabain 2000: 261). OT. Krh-T. aṅḡa- 'anlamak' (AH: III). aṅla- 'понимать' (МК) (QBN) (DTS 1969: 47). aṅḡla- 'anlamak' (KB III 1979: 20). aṅḡla- 'anlamak' (DLT-Atalay 2006: IV-27). anglamak 'anlamak' (DH 1993: 190). krş. aṅa- 'разуметь, понимать' (Yug) (DTS 1969: 46). Hrz-T. aṅḡla- 'anlamak' (ME 1993: 88; NF 1998: 18). aṅla- 'anlamak; öğrenmek; sanmak' (KE 1997: 28). aṅla- 'anlamak' (MM 2008: 199). англамак 'понимать' (HŞ 1979: 249). aṅlamak 'akıl erdirmek, anlamak' (İML 1988: 10). krş. aṅḡlat- 'anlatmak' (ME 1993: 88). англатмак (HŞ 1979: 249). AO-Kıpt. aṅḡla- 'anlamak' (AO 1996: 202). krş. aṅḡlat- 'anlatmak' (AO 1996: 202). M-Kıpt. aṅla-: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 4). anyla-/anla- 'rozumieć' (Bulg-M 1954: 42). aṅḡla- 'anlamak' (İMS 1992: 500; MG 1984: 99). aṅla- 'anlamak' (KFLT 1989: 940; KH 2002: 111). aṅla- 'kabul etmek, telakki etmek' (GT 1989: 252). aṅla- 'anlamak' (KK 1999: 100). krş. aṅlat- 'izah etmek, anlatmak' (GT 1989: 252). aṅlu 'anlayışlı' (KİLE 1931: 4). Çağ. aṅḡla- 'anlamak' (MK 1993: 392). krş. anglan- → anglankusı 'anlansa gerek' (AL: 28).

117. aṅrı-: seçmek, ayırmak.

aṅrıḡlar aṅrıḡler CC-A 59b/9

ayiringler 'eligete' (Kuun 1880: 141, 247). aṅrıḡler 59r/9 (Drimba 2000: 115).

118. apak: bembeyaz.

apak apac CC-A 60b/14

apac 'admodum albus' (Kuun 1880: 248); ап ак 'ganz weiss' (Radloff 1887: 2). a(l)pa 60r/14 (Drimba 2000: 116).

OT. M-Kıpt. ab-(b)ak 'beyaz, bembeyaz' (İMS 1992: 496). apak/appak 'bembeyaz' (KK 1999: 101). apak 'ap ak, bem beyaz' (KH 2002: 111). apak 'bembeyaz' (DM 2003: 71; KMT 2002: 87). appaq 'bem beyaz' (KİLE 1931: 4).

119. apostol (< e. yun. apostolos): havari.

apostol^largā apoḡtolergā CC-A 72a/40

apostoler 'apostoli' (Kuun 1880: 250). apostol 'apostoles' (Grønbech 1942: 38). apoḡtolergā 71v/20 (Drimba 2000: 135).

- 120.** apostolik (< lat. apostolicus, e. yun. apostólikos): havarilerle ilgili olan; papalıkla ilgili olan.

apostolik apoŝtolik CC-A 75a/17

apostolik ‘apostolicus’ (Kuun 1880: 250). apostolik ‘apostolisch’, bir ary katolik dayy apostolik klisea ‘die eine heilige und apostolische Kirche’ (Grønbech 1942: 39). apoŝtolik 74v/17 (Drimba 2000: 138).

- 121.** ar-:yorulmak.

armayın armain CC-A 76a/4

arma in (armain) ‘indefesso’ (Kuun 1880: 250). ap (v) ‘ermüden’, армайн (Radloff 1887: 4). ar- ‘ermüden’, jürüp jürgrüp armajyn jetmege uçmaqtayy elbek menğü tojya boluş kim baraly ‘hilf dass wir gehen, um unermüdlich gehend und laufen zu dem reichlichen, ewigen Mahle im Paradies zu gelangen’ (Grønbech 1942: 39). arma iin 75v/4 (Drimba 2000: 139).

ET. *krş.* ar-/’R- (I) ‘müde werdeb, ermüden’ (UW 1977: 169). ar- ‘yorulmak’ (IB: 49). *krş.* arı- ‘yorulmak’ (Gabain 2000: 261). arı- ‘tükenmek, yok olmak’ (METY 2012: 308). arıl- ‘yorulmak’ (Gabain 2000: 261). arın- (II) Hyperplene-Schreibung für → ärin- ‘faul, träge, nachlässig, müde sein/werden’ (UW 1977: 192). arnag/’RÑ’Q ‘Kunstgriff, Praktik’ (UW 1977: 201). arsik-/’RSYQ- ‘sich täuschen lassen, getäuscht werden’ (UW 1977: 202). aru- ‘yorulmak’ (Mayt: 353). OT. ar- ‘yorulmak’ (KB III 1979: 22; AH: IV). ar- (II) ‘yorulmak, gücü yetmemek’ (TKT 2004: 220). ar- ‘yorulmak, dermansız kalmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-30). *krş.* argar-/argur- ‘yormak’ (DLT-Atalay 2006: IV-31). argur- ‘yormak, zayıflatmak’ (KB III 1979: 22). argurt- ‘yordurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-31). argurtur- ‘yordurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-31). arımak ‘yorulmak’ (DH 1993: 190). harımak ‘yorulmak’ (DH: 201). Hrz-T. ar- ‘yorulmak’ (ME 1993: 91; NF 1998: 19). ar- ‘yorulmak; bozulmak’ (KE 1997: 29). ar- ‘yorulmak, zayıflamak’ (KurT 2002: 53). ar- ‘yorulmak, yorgun düşmek’ (MM 2008: 199). армак ‘уставать’ (HŞ 1979: 186). armak ‘yorulmak’ (İML 1988: 11). *krş.* ardırmak ‘yormak’ (İML 1988: 10). ardur- ‘yormak’ (ME 1993: 92). argur- ‘yormak, yorgun düşürmek’ (KE 1997: 31). arguz- ‘yormak’ (ME 1993: 92). арымак ‘уставать’ (HŞ 1979: 190). armaḳ ‘yorgunluk; dermansızlık’ (KurT 2002: 56). arnuḳ ‘yorgun’ (KE 1997: 33). arnuklat- ‘yorgun düşmek’ (ME 1993: 92). M-Kıpt. ar- ‘yorulmak’ (KİLE 1931: 5). år- ‘męczyć się, być zmęczonym’ (Bulg-M 1954: 42). ar- ‘yorulmak, zahmet çekmek’ (KMT 2002: 87). *krş.* arıl- ‘arınmak, temizlenmek’ (KF 2006: 76). arılmiŝ = Ar. ta’bân ‘tired’ (RH 2000: 260).

armak ‘zahmet, meşakkat’ (KMT 2002: 88). armavu ‘tembel’ (KMT 2002: 88). Çağ. ar- → ardı ‘yorıldı’, armay ‘yorulmaz, yorulmazın’ (AL: 8). har- ‘yorulmak’ (MK 1993: 445).

122. ara: ara.

arassında	ħarassında	CC-İ 31b/19
arassında	araşfında	CC-A 64a/34
arasındı	araşındı	CC-A 58b/23

arassında ‘inter’ (Kuun 1880: 172, 250, 251); harassında (Kuun 1880: 251); CC-A 58b/23 arasındı → *işa. f. arasnada: arasinda kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 259). apa ‘Zwischenraum’, арасында (Radloff 1887: 4). ara ‘Zwischenraum; die zurückzulegende Strecke zwischen zwei Punkten’, eki qatnyň arasynda ‘dazwischen’, barça qatunlar arasynda alyyşly sen ‘du bist gebenedeit unter allen Weiben’, ujuşusy arasynda ‘während des Schlafes’ (Grønbech 1942: 39). <h>araşfında 31r/18 (Drimba 2000: 75); araşındı 58r/23 (Drimba 2000: 113); arařfındæ 63v/34 (Drimba 2000: 123). ET. ara 1. ‘в служ. знач. между (чему-л.), среди (чего-л.)’ (TT VI) (TT X); 2. ‘между, среди’ (KT) (Man I); aradın aẓun *din*. ‘промежуточное существование, промежуточное бытие, в котором пребывают существа между своей смертью и последующим своим возрождением в новом бытии, мире’ (Uig II), ara. arala ~ arala. ara ‘то . то, иногда’ (USp), arata arata ‘время от времени’ (Usp), ara ba- ‘вмешиваться, принимать участие’ (Ton) (DTS 1969: 50) . ara/’R’ (I) A) Adv. a) ‘“zwischen-, abweg-”; b) ‘untereinander, gegenseitig’; c) ‘füreinander’; d) ‘inzwischen, in der Zwischenzeit’; e) ‘manchmal’; B) a) ‘m Raum zwischen, zwischen, innerhalb’; b) ‘inmitten, unter’; c) ‘zu . hin, unter . hin’; d) ‘durch..hindurch’; e) ‘in der Zeit von, indessen, während’ (UW 1977: 171, 172). ara/’R’ (II) A) Adv. ‘im Raum zwischen, zwischen’; b) ‘inmitten, in, unter, aus der Mitte von, von’; c) ‘zu..hin’; d) ‘im Bereich von, im Inneren von, an, bei’; e) ‘in. hinein, an ..hin’; f) ‘in der Zeit zwischen, zwischen’; h) ‘in der Zeit von, während, wenn’; B) Adnom. ‘Zwischenraum-, zwischen. befindlich’ (UW 1977: 174). ara ‘1) ara (yer, mekân, topluluk hakkında); 2. ara (zaman hakkında)’ (Hsüan-X 1975: 121). ara ‘ara, orta; arasında, ortasında, içinde’ (AY-III 1991: 83). ara ‘ara, arasında’ (ETŞ 1992: 242; Üİ 1998: 126). ara; ‘R’ ‘arası, arasında, aralık’ (İKPÖ 1998: 135). ara ‘ara’ (Gabain 2000: 261). āra ‘ara, arasında; bir ara, bu arada’ (IB: 50). ara ‘промежуток, между’ (TEЭ 2008: 315). ara ‘arasında, içinde’ (KUKY 2009 200). ara ‘arasında’ (Aydın 2012: 153; YKI 2013: 498). ara ‘ara, arasında, içine; arasında’,

ékin ara ‘ikisinin arasında’ (METY 2012: 308). ara ‘ara, iç, orta’ (AY-YK 2012: 220). ara ‘ara, arasında, içinde’ (ABH 2013: 183). [*krş.* araçl/’RYČY → ara (II) ‘Fürsprecher, Beschützer’ (UW 1977: 182). araçsız/’RYČYSYZ → ara (II) ‘ohne Fürsprecher, Beschützer’ (UW 1977: 182). arada/’R’D’ < ara (II) Adv. ‘manchmal, von Zeit zu Zeit’ (UW 1977: 174). aradın/’R’DYN < ara (II) Adnom. ‘(zeitlich) dazwischen liegend, Zwischen-’ (UW 1977: 175). arakl/’R’Q A) a) ‘im Zwischenraum liegend, Zwischen-’; b) ‘inmitten. befindlich, unter. befindlich, unter. üblich’; c) ‘im Bereich von. befindlich, an. befindlich’; d) ‘in der Zwischen seiend, (zeitlich) dazwischen liegend’ (UW 1977: 175). aral ‘остров; чаща (?)’ (ThS II) (DTS 1969: 50). arala-/’R’L’- 1) ‘(tadelnd) unterbrechen, tadeln’; 2) ‘(in der Freude, bei der Arbeit): eine Pause machen, unterbrechen, innehalten’ (UW 1977: 175). aralı ‘çatallı’ (Mir) (YKI 2013: 498). aralıg/’R’LYQ, aralık † < ara (II) + lıg (?) (UW 1977: 175). aralıy/aralıq ‘промежуток, интервал, свободное место’ (Uig II) (DTS 1969: 50)]. arası/’R’SYZ A) Adv. a) ‘ohne Zwischenraum, dicht’; b) ‘ohne Unterbrechung, dauernd’; c) ‘ohne Intervall, unmittelbar’; B) Adnom. ‘ohne Intervall, unmittelbar’ (UW 1977: 176). arası ‘arasız, aralıksız’ (ETŞ 1992: 242). OT. Krh-T. ara ‘bâzân’ (KB III 1979: 22). ara ‘ara, arasında’ (KB III 1979: 22; DLT-Atalay 2006: 30). ara ‘ara, arasında, -a.’ (TKT 2004: 220). ara ‘ara’ (AH: IV). *krş.* arala ‘между, среди’ (QBN) (DTS 1969: 50). arala- ‘1. посредничать, примирять’ (MK); 2. ‘проходить (между)’ (MK) (DTS 1969: 50). arala-/arıla- ‘aralamak, arasını bulmak, barıştırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-30, 33). aralaş ‘karışık, karmakarışık’ (DH 1993: 190). arıla- I ‘посредничать, примирять’ (MK) (DTS 1969: 52). araql ‘находящийся между чем-л., в середине, в промежутке’ (QVK) (DTS 1969: 51). Hrz-T. ara ‘промежуток; середина; в середине’ (HŞ 1979: 171). ara ‘ara’ (ME 1993: 91). ara ‘ara, arasında’ (KE 1997: 29). ara ‘ara; zaman,süreç’ (NF 1998: 19). ara ‘ara, aralık; arasında’ (KurT 2002: 53). ara ‘ara, arasında’ (MM 2008: 199). *krş.* arakl ‘birinin, bir şeyin arasında bulunan’ (KurT 2002: 54). arala- ‘arasına girmek, aralamak’ (MM 2008: 200). aralat- ‘(arasını) açmak’ (ME 1993: 91). arasynda ‘между, среди’ (HŞ 1979: 172). AO-Kıpt. ara ‘ara, arasında’ (AO 1996: 202). M-Kıpt. ara: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 5). ara ‘ara’ (MG 1984: 99; BV 1986: 116; KMES 1994: 233; KMT 2002: 88). ara 1) ‘şahıslar arasında ilgi’; 2) ‘yer, mevki’; 3) ‘iki şey arasındaki mesafe’; 4) ‘iç’, aradan git- ‘ortadan kalkmak, kaybolmak’ (GT 1989: 252). ara ‘iki şeyin arası’ (İMS 1992: 501). ara ‘ara, açıklık’ (KH 2002: 111). ara ‘1) iki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, açıklık, aralık, uzaklık, mesafe; 2) toplu bulunan nesnelerin veya kişilerin içi’ (TK 2008: 188). *krş.* ara- ‘aralamak’ (KMES 1994: 233).

arala- ‘aralamak’ (KFLT 1989: 941). arala- ‘arasını açmak, parmakların arasını hilallemek’ (İMS 1992: 501). aralaş- ‘birbirine tutturmak’ (İMS 1992: 501). aralaş- ‘birbirine tutturmak, birbirine dolaşmak, birbirine sarılmak’ (TK 2008: 188). aramaçlık ‘arama’ (KFLT 1989: 941). Çağ. ara ‘ara’ (AL: 13). ara ‘ara, arasında’ (MK 1993: 392).

123. araba: savaş ya da yarış arabası; şaryo.

araba Aʿaba CC-İ 52a/18

araba araba CC-A 60b/29, 60b/29.

araba *araba* CC-A 82b/34

araba ‘currus’ (Kuun 1880: 250). араба ‘Wagen=araba’ (Radloff 1887: 4). araba ‘Wagen’ (Grønbech 1942: 39). Araba 51v/18 (Drimba 2000: 103); araba 60r/28, 60r/28 (Drimba 2000: 116); araba 82r/33 (Drimba 2000: 144).

OT. araba ‘araba, araba yükü’ (NF 1998: 19). AO-Kıpt. araba ‘araba’ (AO 1996: 203). M-Kıpt. araba (KİLE 1931: 5). araba ‘araba’ (KMT 2002: 88).

124. araklı: keten dokuma.

araklı Araclí CC-İ 47b/8

araclic ‘genus quoddam telae’ (Kuun 1880: 250). араклы ‘tele fabriane’ (??) (Radloff 1887: 4). araqly ‘eine Art Leinwand’ (Grønbech 1942: 39). Araclí 47r/8 (Drimba 2000: 97).

125. arçıla-: tartışmayı kesmek ya da ayırmak, bölmek (almancaya göre).

arçılarmen *n* arçııarmē CC-A 58a/15

arçılarmen ‘decortico’ (Kuun 1880: 250). арцыла (v) ‘abgehülst, abgeschält sein’, арцылымән; W. W. Radloff CC-A 71a/29 numaralı satırdaki arzulap kelimesini арцыла madde başında арцылып şeklinde kaydetmiştir (Radloff 1887: 4). arçyla- ‘einen Streit beilegen’, arçylar-men (Grønbech 1942: 40). arçııarmē 57v/15 (Drimba 2000: 112).

126. arı I: kutsal kişi; kutsal, temiz, saf; arı tın ‘kutsal ruh’; *krş.* arrı.

arı ? CC-İ 36a/10, CC-A 61b/2, 61b/2, 61b/2, 61b/2, 61b/8,

61b/21, 62a/1, 62a/11, 62a/13, 62a/22, 62b/9, 62b/17,
62b/19, 63a/25, 63a/26, 63a/35, 63a/35, 63b/6, 69b/23,
75a/16, 76b/18, 80b/2

are	aʔre	CC-A 69b/31
are	are	CC-A 80b/2
arı	arı	CC-A 73b/7, 73b/13, 73b/22, 75a/7, 75a/13
arı	arí	CC-A 73b/9, 73b/16, 73b/17, 76b/12
arılar	arelar	CC-A 62b/33
arılarga	arlarga	CC-A 61b/3, 61b/8
arılarnıñ	arılarnıñ	CC-A 72a/26
arılarnıñ	arılernıñ	CC-A 72b/2
aritur	aretur	CC-A 63a/21
arimen	arimē	CC-A 63b/29

are ‘sanctus; purus’, arri ‘nitidus’ (Kuun 1880: 250). ары ‘rein, heilig’, ары кыз, арылар, арыларның, арыларға (Radloff 1887: 4). ary ‘rein, sauber; rein, gereinigt, heilig’, bir ary katolik dayy apostolik klisea ‘die eine heilige katholische und apostolische Kirche’, ary tirö(v) ‘das heilige Leben, d. h. die Ewigkeit’, ary tyn ‘der Heilige Geist’, ar(y)lar ‘die Heiligen’, ary bejmiz teñiri ‘unser heiliger Herr Gott’, ary qyz mariam ‘die heilige Jungfrau Maria’, ary mariam qatun, ary Lucas ‘der Heilige Lukas’ (Grønbech 1942: 41, 42); ary steffan: biz oqur-biz ary steffandan kim. ‘wir lesen von dem heiligen Stephanus, dass..’ (Grønbech 1942: 146, 179, 277); ary Augustin: ary Augustin ol aláj ajtyr ‘der heilige Augustin er sagt so’ (Grønbech 1942: 176, 276). Are Paulus 62v/25 (Drimba 2000: 120); are francif 61r/2 (Drimba 2000: 117, 120); arı g/e/gor 62r/19 (Drimba 2000: 119); Arı Ambrofius 62v/35 (Drimba 2000: 121); are 35v/10 (Drimba 2000: 81); are 61r/2, 61r/2, 61r/2, are 61r/8 (Drimba 2000: 117); arlarga 61r/3, 61r/8 (Drimba 2000: 117); aretirotan 61r/21, Are 61v/1, aretin 61v/11, are 61v/13 (Drimba 2000: 118); are 61v/22, arekys 62r/9, are 62r/17, are 62r/19 (Drimba 2000: 119); aretur 62v/21, arelar 62r/33, Are 62v/25 (Drimba 2000: 120); are 62v/26, 62v/35, Are 62v/35, Are 63r/6 (Drimba 2000: 121); aremē 63r/29 (Drimba 2000: 122); a<tí>ret[í > ĭ]nıñ 69r/19 (Drimba 2000: 130); aritin 70r/11 (Drimba 2000: 131); arilarnıñ 71v/13 (Drimba 2000: 134); arilernıñ 72r/1 (Drimba 2000: 135); aritıngæ 73r/4, arıkız 73r/6, 73r/8, ari 73r/10, 73r/19, arı 73r/13, 73r/14 (Drimba 2000: 137); ari/tin/gæ 74v/13, are 74v/16 (Drimba 2000: 138); aritın-dæn 76r/11-12, aretingæ 76r/17 (Drimba 2000: 139); aretın 80b/2, arekыз 80r/2 (Drimba 2000: 140). ET. arag/arıg ‘temiz’ (Mayt: 352. arag

→ arığ (UW 1977: 175). arığ ‘arı, temiz, pak’ (HUAS 1941: 85; HUAS 2014: 145). arıy III 1. ‘чистый, незагрязненный; чисто’ (Uig I) (Rach I); 2. ‘нравственно безупречный, благородный, порядочный, непорочный’ (Ton) (KP); 3. *din*. ‘чистый, истинный, неложный, праведный, священный, святой’ (Chuast) (TT II) (Uig I); arıy ıduq ‘священный, святой’ (TT VII), arıy silik ‘чистый, праведный’ (SA), arıy süzük suv ‘прозрачная вода’ (Suci) (TT IV) (Suv), arıy turuq ‘чистый’ (Kuan), arıy IV: arıy tegin unv. (DTS 1969: 52). arığ, arık †/’RYQ (I) A) Adv. a) ‘rein, sauber, ohne Schmutz’; b) ‘rein, klar, ohne Trübung, durchsichtig’; c) ‘Reinheit, Klarheit, Deutlichkeit’; d) ‘rein, makellos, tadellos’; e) ‘rein, gründlich, völlig’; f) Reinheit, Unerschütterlichkeit, Konsequenz; rein, unerschütterlich, ungebrohen, konsequent’; g) Reinheit, Unbehindertheit, Ungestörtheit’; h) rein, die Wahrheit ausdrückend, heilsam, zum Heil führend’; i) ‘Reinheit, Absolutheit, (durch Kleśas oder Āsrava) Unbeflecktheit, (mit Vortellungen, Attributen oder Dualität) Nicht-Behaftet Sein; rein, absolut, unbefleckt, nicht-behaftet’; j) ‘(rituelle) Reinheit, (meist im Sinne der Śikṣāpadas) Keuschheit; rein, keusch’; k) Reinheit, Lichtelement; rein; licht’; B) Adnom. a) ‘sauber, schmutzlos’; b) ‘rein, klar, ungetrübt, unverdeckt, durchsichtig’; c) ‘rein, hell, glänzend (?), strahledn (?)’; d) ‘rein, heilig, charismatisch’; e) ‘rein, makellos, tadellos’; f) ‘rein, unerschütterlich, ungebrohen, konsequent, inbrünstig’; g) ‘rein, unbehindert, ungestört’; h) ‘rein, die Wahrheit ausdrückend, heilsam, zum Heil führend’; i) ‘rein, absolut, (durch Kleśas oder Āsrava) unbefleckt, (mit Vorstellungen, Attributen oder Dualität) nicht-behaftet’; j) ‘(rituell) rein, sündlos, keusch, die Śikṣāpadas haltend, den Śikṣāpadas gemäß’; k) ‘rein, licht’ (UW 1977: 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188; arıy ‘arı, temiz’ (Hsüan-X 1975: 121); arığ (I) ‘temiz, an, saf; temizlik, anlık, saflık’ (AY-III 1991: 83); arığ ‘temiz, arı, saf’ (ETŞ 1992: 243); arıy; ‘RYX ‘arı, saf, temiz’ (İKPÖ 1998: 135); arığ ‘arı, temiz, saf, mukaddes’ (Gabain 2000: 56, 261); arığ ‘temizlik, temiz olma’, (a)rığ ubutı y(e)g t(e)di : (T 37) (KUKY 2009 325, 518; arığ ‘temiz’ (Aydın 2012: 151); arığ ‘iyi, temiz’ (METY 2012: 308); arığ (I) ‘arı, temiz; saf’ (AY-YK 2012: 220; Kan Aruk: kişi adı (UKY 2011: 99; aruk: kişi adı (Yen) (YKI 2013: 498) [krş. arı-/’RY- 1) ‘sauber sein, sauber werden, gereinigt werden’; 2) ‘sauber werden, zum Stillstand kommen (Ausfluß usw.)’; 3) ‘klar werden (Auge), die Wahrheit sehen’; 4) ‘von Kleśas, von Unterscheidungen, von Dualität) rein sein, rein werden, frei sein, frei werden’; 5) ‘bereinigt werden, aufgehoben werden, verschwinden’; 6) ‘sich reinigen, frei machen’ (UW 1977: 180, 181). arı- ‘temiz olmak, temizlenmek, arı olmak, saf olmak’ (AY-III 1991: 83); arı- ‘temizlenmek’ (ETŞ 1992:

243; Gabain 2000: 261); arı- ‘arınmak, temizlenmek’ (Yen) (YKI 2013: 498). arıgla-/RYQ < arıg ‘rein’ + a (UW 1977: 189); arıgla-/RYQL’- 1) ‘auslesen, das Schlechte entfernen’; 2) ‘trainieren, diszipliniere’ (UW 1977: 189, 190); arıgl(ı)g → ayıgl(ı)k (?) † ‘Ehre’ (UW 1977: 175, 296); arıglıg-/RYQ LYQ (I) ‘Reinheits-, (durch Kleśas oder Āsrava) Unbeflecktheits-’ (UW 1977: 190). arıgrak-/RYQŔR’ Ŕ ‘reiner’ (UW 1977: 190). arıl- ‘temizlenmek’ (ETŞ 1992: 243); arıl- † (II) ‘gereinigt werden’ (UW 1977: 191). arıma- ‘temiz olmamak, saf olmamak, arı olmamak’ (AY-III 1991: 84); arımaq ‘очищение; устранение’ (Uig II) (DTS 1969: 52). arımaqlıg → arı- (UW 1977: 191). arımaksız → arı- (UW 1977: 191). arıŔ-/RYŞ (< arı- ‘rein werden’) Adnom. a) rein, unerschütterlich’; b) ‘rein, die Wahrheit ausdrückend, heilsam, zum Heil führend’; c) ‘rein, (durch Kleśas oder Āsrava) unbefleckt’ (UW 1977: 192); arıŔ ‘arı, temiz, pak, saf, duru’ (ETŞ 1992: 243). arıtmaq ‘arındırmak, saflaştırmak’ (Hsüan-X 1975: 121). arıtı ‘asla, hiçbir şekilde, kesinlikle; büsbütün, tamamen’ (ABH 2013: 183). OT. Kṛh-T. arıṭ III *din*. ‘чистый, дозволенный (о пище)’ (MK); ‘совершенно, совсем, полностью; как следует’ (MK) (QBN) (DTS 1969: 52); arıg ‘temiz, pāk’ (KB III 1979: 22); arıg/arık ‘temiz, pāk’ (AH: IV); arıg ‘arı, temiz’ (DH 1993: 190); arıg ‘temiz’ (DLT-Atalay 2006: IV-32); arıg ‘1. arı, pak, temiz ve iyi olan, hoşça giden, helal; 2. münezzeh, takdis ve tenzih etme; 3. mukaddes, kutsal; 4. esma-i hüsnadan: kuddûs’; arıg ay- ‘tesbih etmek’, Arıg Cān ya’ni Cibril ‘Cebrail’, arıg kılınmış ‘temizlenmiş’, arıgrak ‘daha temiz’, arıg Taṅrı ‘subhan Allah’, arıg ve ağır yük ‘temiz ve ağır yük’, arıg yād kıl- ‘tesbih etmek’, arıg yer ‘kutsal toprak, mukaddes yer, Şam’, muşaffā ya’nı arıg ‘(bal için) süzme’ (TKT 2004: 221, 222, 223, 524). arıg ‘pek temiz’ (DLT-Atalay 2006: IV-36). krş. arı- ‘temizlenmek, temiz olmak’ (KB III 1979: 22; DLT-Atalay 2006: 32); arı- ‘arınmak, temizlenmek’ (TKT 2004: 221). arıgla- ‘tesbih etmek’ (TKT 2004: 223); arıgla- ‘iğdiş etmek; bir şey içinden iyisini seçmek ve toplamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-32). arıylıṭ ‘чистота, опрятность’ (MK); ‘благородство, порядочность’ (QBN) (QBN); *din*. ‘правоверность, праведность’ (QBN) (DTS 1969: 52). arın- ‘temizlenmek istemek ve yunmak; iyileşmek; ot tutunmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-33); arın- ‘yikanmak, boy abdesti almak’ (TKT 2004: 223. Hrş-T. Arı kız ‘Kızıoğlu kız, bakir kız’ (İML 1988: 11). arı ‘чистый; благородный’ (HŞ 1979: 188). arıg ‘temiz, arı’ (ME 1993: 92; MM: 200). arıg ‘temiz, arı, masum, suçsuz, günahsız; parlak, güzel, hoş’ (KE: 31). arıg ‘temiz; mukaddes’ (KurT: 54). arıg ‘arı, pāk, temiz; günahsız’ (NF 1999: 20). ARYF ‘чистый’, arıṭ tāṅrı ‘нenoгрешимый бог’ (XIII: 189, 190). arık ‘temiz,

arı' (İML 1988: 11). krş. арымак 'очищать' (HŞ 1979: 188). arı- 'temizlenmek' (KurT: 54). arı- 'temizlenmek, temiz olmak; şüpheden kurtulmak' (KE 1997: 31). arıġla- 'temiz tutmak, tenzih etmek, takdis etmek' (ME 1993: 92). arıġla- 'temize çıkarmak, gerçeġi söylemek' (KE: 31). arıġlık 'temizlik, arılık' (ME 1993: 92). arıġlık 'temizlik, suçsuzluk, masumluk' (KE: 32). arıġlık 'temizlik' (MM: 200). arıġlık 'temizlik, zekât' (KurT: 55). arıġlık 'suçsuzluk, günahsızlık' (NF 1999: 20). АРЫҢ ЛЫК 'чистота' (XIII: 189, 190). arıġsız 'arı ve temiz olmıyan' (İML 1988: 11). arıl- 'temizlenmek' (İML 1988: 11). arıl- 'temizlenmek, arılmak' (ME 1993: 92). arıl- 'temizlenmek' (KE: 32; (İML 1988: 11; NF: 20). arımak 'arı, temiz olmak' (İML 1988: 11). arın- 'arınmak, temizlenmek' (ME 1993: 92). arın- 'temizlenmek, kurtulmak' (KE: 32). arın- 'temizlenmek' (KurT: 55). arımak 'arı, temiz olmak' (İML 1988: 11). arısız 'pis, murdar' (ME 1993: 92). MK. arı, aru, arıġ 'pure' (RH: 405). arı 'temiz, saf' (GT: 204; İMS: 501). arı, aru 'arı, temiz, kirli olmayan' (KF: 76; MG: 100). arı 'temiz, saf, pak' (KMES: 234). arıġ 'arı, temiz; saf; müezzeh; temizlenmiş; hoş; seçilmiş', arıġ Taġrı 'müezzeh, temiz, uzak' (K-Ef: 160). arıġ '1. temiz, saf; 2. kutsal, mübarek; 3. güzel, hoş; 4. müezzeh, fariġ' (İMS: 501). aru 'arı, temiz' (KFLT: 942; KK: 101). arıdıcı 'temizleyen' (KF: 76). arıdıcı 'temizleyici, temizleme özelliġi olan' (KMES: 234). arıġla- 'temizlemek; müezzeh kılmak; temiz olanı seçmek' (K-Ef: 160). arıġlık '1. müezzeh, fariġ; 2. temizlik' (İMS: 501). arıla- 'yüceltmek' (KMES: 234). arılık 'temizlik' (İMS: 501). arıd- 'temizlemek' (KFLT: 941). arıl- 'arınmak, temizlenmek' (KF: 76). arılca 'doġunca, aydınlanınca' (KF: 76). arılık 'arılık, temizlik' (KF: 76). arın- 'temizlenmek' (K-Ef: 161; İMS: 501; KMES: 234). arın- 'temizlemek' (KFLT: 941). arın- 'arınmak, temizlenmek' (KF: 76; MG: 100). arınıcı 'arınan, temizlenen' (KF: 76). M-Kıpt. arı/arıġ (KİLE 1931: 5). arı 'arı, temiz' (MG 1984: 100). arı 'temiz, pāk', aru etekli 'namuslu, iffetlü' (GT 1989: 253). arı 'temiz, saf' (İMS 1992: 501). arı 'temiz, saf, pak' (KMES 1994: 234). arı/aruq 'lean, emaciated; pure' (RH 2000: 129, 264, 27). arı 'saf, temiz, güzel' (KH 2002: 111). arı/aru 'arı, temiz, kirli olmayan' (KF 2006: 76). arıġ 'temiz' (BV 1986: 118). arıġ '1) temiz, saf; 2) kutsal, mübarek; 3) güzel, hoş; 4) müezzeh, fariġ' (İMS 1992: 501). arıġ = Ar. al-tâhir 'clean, pure' (RH 2000: 128). aru 'arı, temiz' (KFLT 1989: 942). aru 'temiz' (KK 1999: 101). aru 'arı, temiz' (KMT 2002: 88). aru 'temiz, pak', aru ol- 'temiz olmak' (KF 2006: 77). krş. arı- 'temizlemek' (BV 1986: 118). arıd- 'temizlemek' (KFLT 1989: 941). arıdıcı 'temizleyici, temizleme özelliġi olan' (KMES 1994: 234). arıdıcı 'temizleyici, temizleyen', arıdıcı kııl- 'temiz' (KF 2006: 76). arıġlık '1) müezzehlik, fariġlik; 2) temizlik' (İMS 1992: 501). arıla-

‘yüceltmek’ (KMES 1994: 234). arılık ‘temizlik’ (İMS 1992: 501). arıluğ ‘arılık, temizlik’ (KF 2006: 76). arula- ‘temizlemek, arıtmak’ (KF 2006: 77). Çağ. arığ/arık ‘arı, pak’ (AL: 8). arığ ‘temiz’ (MK 1993: 392). krş. arı- ‘temizlenmek’ (MK 1993: 392). O-Moğ. Mnt. ariy ‘pure’, ariy usun ‘clean water’, Mong. arāj ‘pure, clean, immaculate, holy’ (Poppe 1955: 38).

127. arı II: beri, itibaren.

arı arı CC-İ 30b/14

emdiden ari ‘admomum’ (Kuun 1880: 253). ары ‘jenseits’, әмдідән ары ‘später’ (Radloff 1887: 4). Arı 30r/14 (Drimba 2000: 74).

128. arıg: zayıf; krş. arıh.

arıg Areg CC-İ 39b/7

areg ‘macer’ (Kuun 1880: 250). *işa. f.* арык ‘mager’ (Radloff 1887: 4). *işa. f.* арых ‘mager’ (Grønbech 1942: 42). Areg 39r/7 (Drimba 2000: 86).

ET. arıq I ‘тощий, худой’ (KT) (DTS 1969: 52). arok/’RWQ̣ A) Adv./Präd. ‘Müdigkeit, Ermüdung’; B) ‘müde, erschöpft’; C) *Eigennamen eines Zeugen in juristischem Dokument*: tanuk a. ‘Arok ist Zeuge’ (UW 1977: 201). aruk → arok (UW 1977: 216). aruq; “RWQ ‘yorgun, yorgun’ (İKPÖ 1998: 135). aruk ‘yorgunluk, yorgun’ (Gabain 2000: 262). arokla-/’RWQ̣L’- ‘sich ausruhen’ (UW 1977: 201). aroksuz/’RWQ̣SWZ ‘ohne Ermüdung, unermüdlich’ (UW 1977: 201). arukla- → arokla (UW 1977: 216). aruksuz ‘yorulmaz’ (Gabain 2000: 262). OT. Krh-T. arık ‘zayıf, cılız’ (Oğuz ve Kıpçak dillerinde) (DLT-Atalay 2006: I-66; IV-33). aruk ‘yorgun’ (DLT-Atalay 2006: IV-39). krş. arukluk ‘yorgunluk’ (DLT-Atalay 2006: IV-39). arukla- ‘dinlenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-39). Hrz-T. arık ‘zaif’ (İML 1988: 11). aruk ‘zayıf, arık’ (ME 1993: 93). aruk ‘zayıf, cılız, arık’ (KE 1997: 35). aruk ‘arık, zayıf, cılız, güçsüz’ (NF 1998: 22). krş. arukla- ‘zayıflamak’ (ME 1993: 93). aruklat- ‘zayıflatmak’ (ME 1993: 93). arukluk ‘zayıflık’ (KE 1997: 35). arukluk ‘zayıflık’ (ME 1993: 93). M-KıpT. arık ‘zayıf’ (BV 1986: 118). aruq ‘zaif’ (KİLE 1931: 6). aruk ‘yorgun’ (BV 1986: 120). aruk ‘semiz olmayan, cılız’ (GT 1989: 254). aruk ‘zayıf, cılız’ (İMS 1992: 502). aruk ‘zayıf’ (KMT 2002: 88). krş. aruqla- ‘zaiflemek’ (KİLE 1931: 6). arukla- ‘zayıflamak’ (KFLT 1989: 942). arukla- ‘zayıflamak’ (KH 2002: 111).

- 129.** arıh: bkz. arıg.
 arıh arıh CC-A 58b/28.
 Arıhlarnıñ Arıhlarnıñ CC-A 74a/1.
 arıh (Kuun 1880: 250). арык ‘mager’ (Radloff 1887: 4). арых ‘mager’ (Grønbech 1942: 42). arıx 58r/28 (Drimba 2000: 114); Arixlarnıñ 73v/1 (Drimba 2000: 137).
- 130.** arık: zayıf.
 arık arek CC-A 60b/13
 арык ‘mager’ (Radloff 1887: 4). arek 60r/13 (Drimba 2000: 116).
- 131.** arıksuz: saf olmayan.
 arıksuz arıkfus CC-A 63b/28
 ariksus (Kuun 1880: 168). арыксыз ‘unheilig, unrein’ (Radloff 1887: 4). aryqsuz ‘unrein’, aryqsuz könül-bile ‘unlauteren’ (Grønbech 1942: 42). arıkfus 63r/28 (Drimba 2000: 121).
 ET. arıysız ‘нечистый, незнатный, низкого происхождения; презренный’ (QBN) (QBK); ‘нечестивый, неправедный’ (QBN) (DTS 1969: 52)]. arıgsız/’RYQSYZ A) Adv. a) ‘Unreines, Unrat’; b) ‘Exkremente, Kot und Urin’; c) ‘Stuhl, Kot’; d) ‘Unreinheit, Beflecktheit (durch Kleśas)’; e) ‘(rituelle) Unreinheit, Unkeuschheit’; B) a) ‘unrein, Unrat-’; b) ‘Exkrementen’; c) ‘Stuhl-, Kot-’; d) ‘unrein, (durch Kleśas) befleckt’; e) ‘dem dunklen Prinzip zugehörig, Finsternis-’ (UW 1977: 190, 191). arıgsız ‘kir’ (Gabain 2000: 261). arıgsız ‘kirli, pis, temiz olmayan, pasaklı’ (ABH 2013: 183). arıysız ‘нечистый, грязный; нечистоты, грязь’ (Uig III) (DTS 1969: 52). arıgsız ‘kir, pislik’ (Gabain 2000: 50). [krş. arıysızlıq ‘нечистоты, навоз’ (Suv) (DTS 1969: 52)]. arıgsızlıg/’RYQSYZLYQ a) ‘unrein, schmutzig’; b) ‘mit Exkrement oder Kot behaftet, Exkrement-, Kot-’ (UW 1977: 191). Hrız-T. arıgsız ‘pis, murdar’ (ME 1993: 92). arıgsız ‘pis, suçlu, kötü huylu; (kadınlar için) ay hali’ (KE: 32). arıgsız ‘kirli; iğrenç, kötü’ (KurT: 55). arıgsız ‘kirli, pis, kötü’ (MM: 200). arıgsız ‘arı ve temiz olmayan’ (İML 1988: 11). arıgsız ‘pis, murdar’ (ME 1993: 92). krş. arıgsızlık ‘kötülük’ (KE: 32). arıgsızlık ‘pislik, murdarlık’ (NF 1999: 20). 2.3. HK. 2.3.1. KT. arıgsız ‘kirli; bozuk; kötü; çirkin; hayırsız’ (K-Ef: 161). arısuz ‘temiz olmayan, şartlara uygun olmayan, kirli’ (KMES: 234). arısuz ‘temiz olmayan, kirli’ (KF: 76). M-KıpT. arıgsız ‘impure’ (RH 2000: 128). arısuz ‘temiz olmayan, şartları uygun olmayan, kirli’ (KMES

1994: 234). arısz ‘temiz olmayan, kirli’ (KF 2006: 76). Çağ. arırsız ‘temiz olmayan, kirli’ (MK 1993: 392).

132. arın-: arınmak.

arınalı	arínalı	CC-A 76a/3
arındum	aríndum	CC-İ 12b/14
arınmak	arĩ’mac	CC-İ 12b/16
arınmaz	arinmas	CC-A 63a/37
arınmağa	arínmaga	CC-İ 12b/17
arınurmen	arínurmẽ	CC-İ 12b/13
arınğay	aringay	CC-A 63b/8
arınğıl	arínğıl	CC-İ 12b/15

arınurmen ‘purgo; mundo’; aringil *emir şekli*; arınlalı ‘sanctificemus’; arınmaga ‘mundare’ (Kuun 1880: 250). арын (v) ‘gereinigt werden’, арынырмән, арындым, арынғыл, арынмак, арынмаға, арынмас, арыналы (Radloff 1887: 4). aryn- ‘rein werden; sich von einem Verdach reinigen, freisprochen werden’, jazuqlı ğan sav bolmaz arynmaz jazuqlı çyqmajynça ‘eine sündige Seele wird nicht gesund und rein, ohne dass die Sünde herauskommt’, arynmaq (Grønbech 1942: 42). Arínurmẽ 12r/13, Aríndum 12r/14, Arínğıl 12r/15, *arínmaga* 12r/17 (Drimba 2000: 50); arinmas 62v/37, arínğay 63r/8 (Drimba 2000: 121); arínalı > tírínalı 75v/3 (Drimba 2000: 139).

ET. arınmaq *din*. ‘очищение, избавление’ (Suv), arınmaq süzülmäk ‘очищение, освобождение’ (Suv) (DTS 1969: 52). arın-/’RYN- (I) ‘sich reinigen, rein sein, (von Sünden oder Kleśas) unbefleckt sein, (von Unterscheidungen) frei sein’ (UW 1977: 191, 192). [krş. arınmaqlıy ‘связанный с очищением’ (Suv) (DTS 1969:52). arınmaklıg → arın- (I) (UW 1977: 192). OT. arın- 1. ‘очищаться, чиститься’ (MK); 2. ‘сводить, удалять (о волосах на теле)’ (MK) (DTS 1969: 52). arın- ‘temizlenmek’ (KB III 1979: 23). arın- ‘yıkanmak, boy abdesti almak’ (TKT 2004: 223). krş. M-Kıpt. arın- ‘temizlenmek’ (KİLE 1931: 5; BV 1986: 118; İMS 1992: 501). arın- ‘arınmak, temizlemek’ (MG 1984: 100). arın- ‘temizlemek’ (KFLT 1989: 941).

133. arıt-: arıtmak.

arıtma	arıtma	CC-A 63a/33
--------	--------	-------------

aritmā ‘purgare; murdare’ (Kuun 1880: 250). арыт (v) ‘reinigen’, арытма, арытмак бiлā (Radloff 1887: 4). арыт- ‘reinigen’, барčā jamandan арытма ‘von allen Übeln reinigen’ *krş.* артымақ (Grønbech 1942: 42). aritmā 62v/33 (Drimba 2000: 121).

ET. arit- ‘arındırmak, temizlemek; arınmak’ (HUAS 2014: 145). arıtı ‘arica, temizce, mec. hulûsu kalple’ (HUAS 1941: 85). arıd- ‘temizlemek, temizletmek’ (ETŞ 1992: 243). arıt-/’RYT- 1) ‘reinigen, säubern’; 2) ‘beseitigen, wegnehmen’; 3) ‘reinigen, befreien’; 4) ‘reinigen, besprechen, weihen’; 5) ‘reinigen, (von Kleśas usw.) befreien’; 6) ‘beseitigen’; 7) ‘sich reinigen (?)’ (UW 1977: 192, 193, 194). arıt- ‘arıtmaк, temizlemek, saflaştırmak, temiz duruma getirmek’ (AY-III 1991: 84). arıt- ‘temizletmek, temizlemek’ (ETŞ 1992: 243). arıt- ‘temizlemek’ (Gabain 2000: 261). arıt- ‘temizlemek’ (AY-YK 2012: 220). arıtı ‘arica, temizce, mec. hulûsi kalple’ (HUAS 1941: 85). arıtı/’RYTY ‘A) Adv. a) ‘völlig, gründlich’; b) ‘überhaupt (nicht), absolut (nicht)’; B) Adnom. ‘völlig, (...-los), absolut (...los)’ (UW 1977: 195). arıtı ‘asla, katiyen, hiç bir suretle; pek; muhakkak’ (Üİ 1998: 126). arıtın-/’RYTYN ‘sich reinigen, sich waschen’ (UW 1977: 195). arıtın- ‘temizlenmek’ (AY-YK 2012: 220). arıtınmaқ ‘temizlenme, arınma, yıkanma’ (AY-III 1991: 84). arıtınmaқlıғ ‘temizleme, arınma, yıkanma’ (AY-III 1991: 84). arıtmaқ (arı[t]ma ?) ‘temizleme, arıtma’ (AY-III 1991: 84). arıtmaқlıғ ‘temizleme, arıtma, yok etme’ (AY-III 1991: 84). OT. Krh-T. arıt- ‘temizlemek, temize çıkarmak, günahтан arıtmak’ (TKT 2004: 224). arıt- ‘temizlemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-33). arıt- ‘taşağı çıkarmak, iğdiş etmek; çocuğı sünnet etmek; erkekleşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-34). arıtmaq ‘очищение’ (QBK) (DTS 1969: 53). arıtış- ‘temizlemekte yardım ve yardım etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-34). Hrz-T. arıt- ‘arıtmaк, temizlemek’ (ME 1993: 92; KurT: 55; MM 2008: 200). arıt- ‘temizlemek, temizletmek’ (KE: 32). arıt- ‘temizlemek, günahтан arındırmak’ (NF 1999: 20). arıtmaк ‘temizlemek’ (İML 1988: 11). başka dönem. arıt- ‘temizlemek; eleyerek, kalburlayarak temizini ayırıştırmak’ (K-Ef: 161; İMS: 501). arıt- ‘arıtmaк, temizlemek’ (KF: 76). arıt- ‘temizlemek, temizletmek’ (KMES: 234). arıtmaқ kıl- ‘temizlik yapmak’ (KF: 76). arıtıғu ‘temizleyici’ (K-Ef: 161). M-KıpT. arıt- ‘temizlemek’ (KİLE 1931: 5; BV 1986: 118). арыт- ‘oczyścić’ (Bulg-M 1954: 43). arıt- ‘temizletmek’ (İMS 1992: 501). arıt- ‘temizlemek, temizletmek’ (KMES 1994: 234). arıt- ‘arıtmaк, temizlemek’ (KF 2006: 77). arut- → arut ‘clean!’ (RH 2000: 71). Çağ. arıt- ‘temizlemek’ (MK 1993: 392). O-Moğ. arčiғu ‘to clean’ (RH 2000: 93).

arqa Archa CC-İ 48b/4

archa ‘humeri patella’ (Kuun 1880: 250). apka ‘Rücken’ (Radloff 1887: 4). arqa ‘Rücken, bez. der obere Teil desselben’ (Grønbech 1942: 40). Archa 48r/4 (Drimba 2000: 98).

ET. arqa ‘спина’ (Uig I-II), arqa ber- ‘отворачиваться, показывать спину’ (TT VI), arqa bermäk ‘отстранение, пренебрежение’ (Suv) (DTS 1969: 53). arka/’RQ̇ (I) A) Adv. a) ‘Rücken, Rückseite des Körpers’; b) ‘Rückseite, Hinterseite’; c) ‘Mißachtung, Desinteresse, Ablehnung, Widerspruch’; d) ‘Hilfe, Unterstützung’; B) Adnom. ‘Rücken-, Oberflächen’ (UW 1977: 195, 196). arka/’RQ̇ (II) A) Adv. ‘Schar, Gruppe, Gemeinde (buddh. und man.) Partei’; B) Adnom. a) ‘Schar-Gruppen-, Gemeinde-, Bevölkerungs-’; b) ‘alle, ganz’ (UW 1977: 196, 197). arqa ‘1.) arka, destek, yardım; topluluk; 2) parça, bölünmüş topluluk, küme’ (AY-III 1991: 84). arqa ‘diğer, başka’ (ETŞ 1992: 244). arqa ‘arka’ (Gabain 2000: 261). arka ‘sirt’ (KUKY 2009 220, 518). arka ‘arka, sirt’ (Aydın 2012: 153). arka ‘arka’ (METY 2012: 308). arkalaş-/’RQ̇’L’Ş ‘sich (in Gruppen) spalten’ (UW 1977: 197). arqalıy ‘имеющий опору, поддержку; опирающийся на что-л.’ (Suv) (DTS 1969: 54)]. arkalıg-/’RQ̇’LYQ a) ‘helfend, Hilfs-’; b) ‘beruhend auf, abhängig von’ (?); (UW 1977: 197). arkalıg ‘yardım, destek; destekli, arkalı’ (AY-III 1991: 84). arkası/’RQ̇’Sİ A) Adv. ‘insgesamt’; B) Adnom. ‘alle, ganz’ (UW 1977: 198). arkaş-/ā rqa ş - ‘ineinander legen, zusammenlegen’ (?) (UW 1977: 198). OT. Krh-T. arqa 1. ‘спина’ (MK); 2. *yan anl.* ‘поддержка, опора; пособие’ (QBK) (QBN), *arqa ber-* ‘отворачиваться, показывать спину’ (QBK), *arqa jöläk yan anl.* ‘опора, поддержка’ (QBN) (QBK) (DTS 1969: 53). arqa ‘arka, arka taraf, art’ (KB III 1979: 23). arqa ‘arka, yardımcı’ (KB III 1979: 23). arqa ‘arka, sirt’ (KB III 1979: 24). arqa ‘arka, sirt, arka taraf’, *arqa bérigli* ‘yüz çeviren, ardını dönen’, arqada oltur- ‘halef olmak’, arqa suwı ‘meni’, arqa üküş bérigen ‘şükürün karşılığını veren. esma-i hüsnadan: şekûr’, kizleyü arqa bérigli ‘sirt çeviren, arkasını dönüp kaçan’ (TKT 2004: 224, 225, 470). arka ‘arka; sirt; sıkıntılı anlarda yardım eden kişi, yardımcı’ (DLT-Atalay 2006: IV-34). krş. arqasız ‘лишенный поддержки, опоры’ (MK) (QBK) (DTS 1969: 54). arqalan- 1. ‘прислоняться спиной’ (MK I); 2. ‘полагаться, считать опорой’ (MK I) (DTS 1969: 54). arkalan- ‘arka -yani yardımcı- sahibi olmak, bir şeye sırtını vermek, dayamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-35). arqaş- 1. ‘помогать нести ношу (на спине)’ (MK I); 2. ‘оказывать поддержку, помощь (друг другу)’ (MK I); 3. опираться (друг на друга)’ (MK I) (DTS 1969: 54)]. arqaş- ‘yük yüklemekte yardım etmek, arka arkaya gelmek (çıkmaq)’ (DLT-Atalay 2006: IV-35). Hrz-T. arka ‘arka,

sırt' (İML 1988: 11). arka 'arka' (ME 1993: 92). arka 'ark, sırt; bir defada sırtta yüklenecek yük; destek, dayanak' (KE 1997: 32). arka '1) sırt; arka; 2) yardım, dayanak' (KurT 2002: 55, 56). arka 'arka, sırt' (NF 1998: 21; MM 2008: 200). krş. arkalıg 'arkalı, sırtlı' (KE 1997: 33). M-KıpT. arha 'arka' (KH 2002: 111). arqa: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 6). arka 'arka; sırt' (MG 1984: 100; (DM 2003: 71). arka 'arka' (BV 1986: 118; KFLT 1989: 941). arka '1) sırt, arka; 2) bir şeyin esas yüzünün tersi', arka göster- 'sırtını çevirmek, dönüp kaçmak', arka ur- 'dayanmak, güvenmek', arkasına sığa- 'korumak, destek olmak', arkasına götür- 'yüklenmek, sırtına almak' (GT 1989: 253). arka '1) zürriyet, soy sop; 2) arka sırt' (İMS 1992: 501). arka 'arka, sırt' (KMES 1994: 234). arka 'arka, sırt', arka ber- 'yardım etmek' (KMT 2002: 88). arka 'sırt' (KK 1999: 101). arqa 'back' (RH 2000: 101, 212). arka '1) arka, arka taraf; 2) destek', arka kaytar- 'sırt dönmek, sırtını vermek' (KF 2006: 77). arka '1) omurga, bel kemiği; 2) arka kemiği; 3) sırt', arka bër- 'arkasını dönmek, sırtını dönmek' (TK 2008: 188). krş. arkalan- 'dayanmak, güvenmek' (MG 1984: 100). arkalaş- 'yardım etmek' (KMT 2002: 88). arkalu 'arkalı (sırtlı)' (KH 2002: 110).

135. arxum: yavaş, sakın; *krş.* aqrın.

arxum archum CC-İ 32a/24

archum 'plane' (Kuun 1880: 250). aqrın, arqyn 'langsam' (Grønbech 1942: 39). archum 31v/24 (Drimba 2000: 26).

136. armut: armut.

armut Aırmut CC-İ 53b/27

armut 'pirum' (Kuun 1880: 250). армұт 'Birne' (Radloff 1887: 5). armut 'Birne' (Grønbech 1942: 40). Armut 53r/27 (Drimba 2000: 106).

OT. Krh-T. armut 'armut' (DLT-Atalay 2006: IV-36). armut 'груша' (MK) (DTS 1969: 53). [*krş.* armutlan- 'давать урожай груш' (MK I) (DTS 1969: 53)]. armutlan- 'armutlanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-36). Hrz-T. armūd 'armut' (KE 1997: 33). M-KıpT. armuṭ 'armut' (DM 2003: 71; KK 1999: 101). armut 'armut' (KMT 2002: 88).

137. arpa: arpa.

arpa Arpa CC-İ 56a/4

arpa 'hordeum' (Kuun 1880: 250). арпа 'Gerste' (Radloff 1887: 5). arpa 'Gerste' (Grønbech 1942: 40). Arpa 55v/3 (Drimba 2000: 109).

ET. arpa/'RP' A) Adv. 'Gerste, Gerstenkorn'; B) 'Gersten-' (UW 1977: 201). arpa 'arpa' (Gabain 2000: 261). arpala-/'RP'L'- < → arpa 'Gerste' (UW 1977: 201, 202). arpalıp → arpalap (arpala-) (UW 1977: 177). OT. Kırh-T. arpa 'arpa' (KB III 1979: 24). arpa 'arpa' (DLT-Atalay 2006: IV-36). [krş. arpağan 'растение, похожее на ячмень' (MK I) (DTS 1969: 53). arpagan 'arpaya benzer başağı bulunan, evini bulunmıyan bir bitki' (DLT-Atalay 2006: IV-36). arpala- 'arpa vermek' (DLT-Atalay 2006: IV-36). arpalan- 'arpalanmak, arpa sahibi olmak' (DLT-Atalay 2006: IV-36). Hrız-T. arfa/arpa 'arpa' (KE 1997: 30, 33). арпа 'ячмень' (HŞ 1979: 173). arpa 'hububat' (İML 1988: 11). arpa 'arpa' (NF 1998: 21; KurT 2002: 56). M-KıpT. arfa/arpa 'arpa' (DM 2003: 71; KK 1999: 101). arpa 'arpa' (KİLE 1931: 5; BV 1986: 119; KFLT 1989: 941; İMS 1992: 502; KH 2002: 111; KMT 2002: 88; KF 2006: 77). arpa 'arpa', arpa arpa 'az az, tane tane' (GT 1989: 253). arpa = Ar. al-ša'ir 'barley' (RH 2000: 151, 256). Çağ. arpa 'arpa' (MK 1993: 392).

- 138.** arrı: bkz. arı.
 arrı Arrı CC-İ 39b/3
 arrı 'nitidus' (Kuun 1880: 250). Arrı 39r/3 (Drimba 2000: 86).

- 139.** arşun: arşın.
 arşun arşın CC-İ 43b/22
 arsun 'ulna' (Kuun 1880: 250). аршын 'Arschine' (Radloff 1887: 5). arşun 'Elle' (Grønbech 1942: 40). arşın 43r/22 (Drimba 2000: 91).
 OT. Hrız-T. arşun 'arşın' (NF 1998: 21; KurT 2002: 56). M-KıpT. arşın 'ölçü, uzunluk; bir dirsek uzunluğu' (TK 2008: 189). arşun 'arşın (uzunluk ölçüsü)' (MG 1984: 101). arşun 'arşın' (BV 1986: 119; KFLT 1989: 941). arşun 'bir uzunluk ölçüsü, arşın' (KF 2006: 77). M-KıpT. arşun 'arşın' (DM 2003: 71; KK 1999: 101; KMT 2002: 88).

- 140.** art:art, arka; artındaki kaç '(eyerin) arkasındaki kemer'.

artına	artına	CC-A 61a/13
artinça	artinça	CC-İ 26b/14
artinça	artınça	CC-İ 26b/16
artinça	aftınça	CC-İ 26a/15
artında	Aftında	CC-İ 33a/1
artındaki	Artındaşı?	CC-İ 52b/8

artında	artīdα	CC-A 61a/20
artunça	artwnēe	CC-A 62a/36
artunça	artūēe	CC-A 62a/38

art ‘dorsum’, artinča yururmen ‘sequor’, artinča yurugil *emir şekli*, artında ‘retro’, artwnče *yani* artinča ‘a tergo’ (Kuun 1880: 250). арт ‘hintertheil’, артына, артанда, артындағы, артында (Radloff 1887: 4). art ‘die Hinterseite, der Raum hinter etwas’, artynnda ‘hinten’, artynndaғы qaş ‘der hinter Sattelbogen’, artynča jürü- ‘folgen’, keliniz terče benim artunča ğuhut jerine ‘kommt schnell hinter mir her ins Land der Juden’, alar artunča jerosolimya deġri bardy ‘sie begaben sich hinter ihm her zu Jerusalem’ (Grønbech 1942: 40). Artinča 26r/14-26r/16, Artinča 26r/15 (Drimba 2000: 69); Artinda 32v/1 (Drimba 2000: 77); Artindazı 52r/8 (Drimba 2000: 104); artīnæ 60v/13, artīdæ 60v/20 (Drimba 2000: 117); artwnče 61v/36, artūče 61v/38 (Drimba 2000: 119).

ET. art I ‘спина’ (Uig I), art basut ‘опора, поддержка, помощь’ (Suv) (DTS 1969: 55; TEÖ 2008: 315). art/’RT (I) A) Adv. a) ‘Nacken, Rücken’; b) ‘Bergrücken, Bergkette, Gebirge’; c) ‘Hilfe, Beistand, Assistenz’; B) Adnom. a) ‘Bergrücken-, Gebirgs-’; b) ‘Hilfs-, zusätzlich’ (?) (UW 1977: 105). art ‘dağ, tepe’ (ETŞ 1992: 244). art ‘geçit’ (< ar- ‘dolaşmak’) (Gabain 2000: 55, 261). art ‘arka, yardım’ (Gabain 2000: 261). ārt ‘dağ geçidi’ (IB: 50). art ‘art, arka’ (Yen), ‘dağ geçidi’ (Mir) (YKI 2013: 498). [*krş*. artız- ‘(birine) itimat etmek’ (HUAS 1941: 62, 85). artız- ‘kandırılmak, aldatılmak; aldanmak’ (HUAS 2014: 145). OT. Krh-T. art ‘dağ, tepe’ (KB III 1979: 25). art ‘sırt; dağ belı ve sırtı; sarp yer, yokuş; boyun, tepe’, art saç ‘arka saç’, arsal saç ‘kızıla çalan saç’ (DLT-Atalay 2006: I-105; IV-37). art I ‘задняя сторона чего-л.’ (МК I-III), art başı ‘вершина горы’, art jış ‘подъем и спуск; вершина и склон (низина) в горах’ (МК III) (DTS 1969: 55). artla- ‘enseyi tokatlamak; sille vurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-38). Hrz-T. ard ‘art, arka’, artġaru ‘arkaya’ (ME 1993: 92). ard ‘art, arka, sırt’, artġaru/artķaru ‘geri, geriye’ (KurT 2002: 54, 56). арт ‘назад; спина; за; позади’, артķару ‘сбоку; через; над’, арты-аркасы ‘опора’ (HŞ 1979: 173, 175, 177). art ‘art, arka’ (KE 1997: 34; NF 1998: 21). *krş*. артында ‘вслед за’ (HŞ 1979: 178). артында ‘позади; за’ (HŞ 1979: 178). AO-Kıpt. art ‘art, arka’ (AO 1996: 203). M-Kıpt. ard/art ‘bir şeyin arka ciheti’ (KİLE 1931: 5, 6). ard ‘art, son’ (BV 1986: 118). ard ‘arka, arka taraf’, ardınca ‘1) arkasında, peşi sıra; 2) ardından, gıyabında’ (GT 1989: 253). ard/ard ‘art, arka’ (DM 2003: 71). ard/art ‘arka, geri’ (KMES 1994: 235). ard/art ‘art, arka, bir şeyin arkasında kalan kısım’, artġa ħal- ‘geri kalmak’, artġaru ħoy- ‘bırakmak, terk etmek’, artķa ħoy- ‘geriye bırakmak’ (TK 2008: 188, 189). art ‘art, arka’ (MG 1984: 101; KH 2002: 112).

art ‘art’ (BV 1986: 119, 120). art ‘1) geride bulunan, sonraki; 2) ard, arka; 2) arka, öte; 4) kıç’, artkaru ‘geri, geride’ (İMS 1992: 502). art ‘arka, arka taraf’ (KF 2006: 77). krş. artkarı/artkaru ‘arkaya, arkasına’ (KH 2002: 111). artkaru ‘arkaya doğru’ (BV 1986: 120). atkı (< artkı) ‘arka; sonraki’ (TK 2008: 191).

141. art-: yükselmek, üstesinden gelmek, üstün olmak.

artarmen	artařmẽ	CC-İ 26a/13
artkıl	artchıl	CC-İ 26a/15
artqan	Art chan	CC-İ 38b/18
artın	artin	CC-İ 26a/14

artarmen ‘supero’, artchil *emir şekli*, artchan ‘superfluum’ (Kuun 1880: 250). apt (v) ‘übertreffen’, артармән, арттым, арткыл, артка, арткан (Radloff 1887: 4). art- ‘mehr sein, übersreffen’, artqan ‘Überfluss, Überschuss, Überrest’ (Grønbech 1942: 40). Artarmẽ 25v/13, Artín 25v/14, Artchıl 25v/15 (Drimba 2000: 68); Art chan 38r/18 (Drimba 2000: 85).

ET. ard- → art- (II) (UW 1977: 177). art- ‘размножаться (о животных)’ (E 8); ‘превосходить (с исх.)’ (Suv) (DTS 1969: 55, 56). art-/RT- (I) ‘größer sein/werden, sich vermehren’ (UW 1977: 205). art-, art- ‘artmak, üstün gelmek’ (Gabain 2000: 261). art- ‘увеличиваться’ (TEЭ 2008: 315). art- ‘artmak, üstün olmak’ (AY-YK 2012: 220). [krş. OT. Krh-T. art- ‘artmak, fazlalaşmak’ (KB III 1979: 25). art- ‘artmak’ (TKT: 225; AN: IV). Hrz-T. артмак ‘увеличиваться, прибавляться; возрастать’ (HŞ 1979: 175). art- ‘artmak’ (ME 1993: 92). art- ‘artmak, çoğalmak’ (KE 1997: 34; NF 1998: 21; KurT 2002: 56). art- ‘çoğalmak, fazlalaşmak’ (MM 2008: 200). artmak ‘ziyade olmak, çoğalmak’ (İML 1988: 11). M-KıpT. art- (KİLE 1931: 6). art- ‘powiększać się’ (Bulg-M 1954: 42). art- ‘artmak, fazlalaşmak’ (İMS 1992: 502). art- ‘artmak’ (KK 1999: 101). art- ‘artmak, çoğalmak’ (KF 2006: 77). art- ‘artmak, çoğalmak’ (TK 2008: 189). artmaq ‘surplus, more’ (RH 2000: 125). krş. arta- ‘artmak, fazlalaşmak’ (KFLT 1989: 941). artı- ‘artmak’ (KFLT 1989: 941). artgağ ‘tavan, kubbe’ (TK 2008: 189). artuq- ‘artırmak’ (KFLT 1989: 941). Çağ. art- ‘artmak’ (MK 1993: 392). krş. artan- → artanıb/artayıb ‘asub geçub’ (AL: 12).

142. artımağ: temizlik, saflık; krş. artı-, arın-.

artımağ	Artımac	CC-İ 32b/15.
---------	---------	--------------

artımac bile ‘pure’ (Kuun 1880: 250). artımaq ‘Reinlichkeit’, artımaq bile (Grønbech 1942: 41). Artımac 32r/15 (Drimba 2000: 76).

143. artır-: artırmak.

artırimeñ artırımē CC-A 82a/32

artirimē (artirimen) ‘supersum’ (Kuun 1880: 250). арттыр (v) ‘vergrössern’, арттырымән (Radloff 1887: 4). artyr- ‘übertreffen’, artyry-men (Grønbech 1942: 41). artırı[r > mē] 81v/32 (Drimba 2000: 143).

ЕТ. artur- II ‘увеличивать, прибавлять’ (Suv) (DTS 1969: 57). artur-/’RTWR- (I) ‘viel werden lassen, sich vermehren lassen, anhäufen’ (?) (UW 1977: 216). ОТ. Krh-T. arttur- ‘увеличивать, прибавлять’ (Yug) (DTS 1969: 57); . artur- ‘artırmak, arttırmak’ (KB III 1979: 26) . artur- ‘artrımak????, takviye etmek’, iki ança artur- ‘iki kat artırmak’ (TKT 2004: 228). artur- ‘aşırı gitmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-39) . arttur-/artur- ‘artrımak??, fazlalaştırmak’ (AH: IV, V). krş. arturul- ‘ihtilafa düşmek’ (TKT 2004: 228). Hrz-T. artur- ‘arttırmak’ (KE 1997: 35; NF 1998: 22; ME 1993: 93). artur- ‘artırmak; yüceltmek’ (KurT 2002: 57). artur- ‘çoğaltmak, artırmak’ (MM 2008: 200). артурмак ‘увеличивать; преувеличивать’ (HŞ 1979: 176). krş. arturuş- ‘(açık) arttırma yapmak, arttırışmak’ (ME 1993: 93). M-KıpT. artdur-/artır-/arttur-/artur- ‘artırmak, çoğalmak’ (TK 2008: 189). artur- ‘artırmak’ (KİLE 1931: 6; KFLT 1989: 942). артур- ‘powiększać, pomnażać’ (Bulg-M 1954: 42). artur- ‘artırmak, arttırmak’ (MG 1984: 101). artur- ‘arttırmak’ (BV 1986: 120). artur- ‘arttırmak, çoğaltmak’ (GT 1989: 254; KMT 2002: 88). artur- ‘arttırmak, fazlalaştırmak’ (İMS 1992: 502; KMES 1994: 235). artur- ‘arttırmak, çoğaltmak, katmak’ (KF 2006: 77). krş. artdurmak ‘artırma, çoğaltma’ (TK 2008: 189). arturul- ‘artırılmak, fazlalaştırmak’ (İMS 1992: 502). Çağ. arttur- ‘arttırmak’ (MK 1993: 394).

144. artmağ I: artma.

artmağ Artmac CC-İ 26a/16

artmac (Kuun 1880: 250). artmac 25v/16 (Drimba 2000: 68).

145. artmağ II: heybe.

artmağ Artmac CC-İ 52a/11

artmac, artmac ‘mantica duas habens peras’ (Kuun 1880: 250). артмак ‘Packsäcke’ (Radloff 1887: 4). artmaq ‘Quersack’ (Grønbech 1942: 41). Artmac 51v/11 (Drimba

2000: 103). Krh-T. [krş. artığ ‘yükletilen yükün bir dengi’ (DLT-Atalay 2006: IV-38). artığ ‘kadın mintanı göğüslük’ (DLT-Atalay 2006: IV-38). artıl- ‘yüklemek, binmek; ardılmak, bir binit üzerine başı bir tarafa ayakları bir tarafa gelmek üzere heybe gibi ardılmak; erişilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-38). artin- ‘укреплять вьюк на спине животного’ (МК I) (DTS 1969: 57)]. artın- ‘yükletmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-38). artış- ‘bir şeyi hayvana ardmak ve yükletmekte yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-38). Hrz-T. krş. артмак II ‘наружать’ (HŞ 1979: 175). M-KıpT. artmaq ‘hurcun’ (KİLE 1931: 6). krş. ара́тма ‘heybe’ (DM 2003: 71).

146. artuq: fazla; fazlalık.

artuq artuc CC-İ 38b/18

artuq Artuc CC-İ 32a/22

artuq artuch CC-A 61b/4, 61b/4, 62b/19, 62b/26, 62b/35

artuq artuk CC-A 69b/23

artuc ‘plus; superfluum’; artuch ‘amplius’ (Kuun 1880: 250). артык ‘mehr’ (Radloff 1887: 4). artuq, artux ‘was eine gewisse Menge überschreitet, Überrest’, kim teñirni söver barčáda(n) artux dayy qonşuñny neçik kensiñni, ol tutar teñirniñ barčá bujruñun ‘wer Gott liebt über alles und deinen Nächsten als dich selbst, der hält alle Gottes Gebote’, anča teñeri any artux sövgej ‘um soviel mehr wird ihn Gott lieben’, barçalardan artuq ary ‘heiliger als alle anderen’, artux jeğenimden, artux içğenimden astry ulu jazuqlu-tur-men ‘durch das, was ich zu viel gegessen und getrunken habe, bin ich ein sehr grosser Sünder’, ne artux ne eksik ‘weder mehr noch weniger’ (Grønbech 1942: 41). Artuc 31v/22 (Drimba 2000: 76); artuc 38/18 (Drimba 2000: 85); artuch 61r/4, 61r/4 (Drimba 2000: 117); artuch 62r/19 (Drimba 2000: 119); artuch 62r/26 (Drimba 2000: 120); artuch 62r/35 (Drimba 2000: 120); artuk 69r/14 (Drimba 2000: 130).

ET. *adruq/artuk* ‘artık’ (Gabain 2000: 41). artok ‘fazla, fazlası’ (HUAS 2014: 145). artok/’RTWQ̣ A) Adv./Präd. a) ‘sehr, reichlich, strak, groß’; b) ‘Mehrbetrag, Überschuß; mehr, reichlicher, stärker, größer, besser’; c) ‘(nicht) mehr’; B) Adnom. a) sehr, reichlich, stark, groß’; b) ‘mehr, in starkärem Maße’; c) ‘nachfolgend, sekundär, Zweit-’ (UW 1977: 210, 211, 121). artuq ‘fazla, artık’, artuqraq ‘daha çok’ (Hsüan-X 1975: 121). artuk ‘fazla’ (YKI 2013: 498). artuk ‘artık, fazla, zaid’ (HUAS 2014: 85). adruq (artuq ‘ziyade’ nin göçüşmeli biçimi) (Gabain 2000: 259). arduq ‘çok fazla, bir hayli’ (ETŞ 1992: 242). artuk ‘artık, fazla, zaid’ (HUAS 1941: 85). artuq 1. ‘большой, больше’ (Ton) (KT) (Uig); 2. *sayı adlarında: qırq artuqı jeti jolı sülämiş* ‘сорок семь

раз он ходил с войском [в поход]’ (КТ), *otuz artuqı bir* ‘тридцать один’ (БК); *artuq erüſ* ‘много’ (ТТ II) (DTS 1969: 57; ТЕЭ 2008: 315). *artuq* ‘fazla, artık, artmış, çok’ (AY-III 1991: 84). *artuq* ‘fevkalade, çok fazla, son derece, mükemmel’ (ETŞ 1992: 245). *artuq*;’RTWQ ‘artık, fazlalık, daha çok, fazla aşırıca’ (İKPÖ 1998: 136). *artuk* ‘çok, fazla’ (Üİ 1998: 126). *artuk* 1) ‘–den çok, -i aşkın’; 2) ‘sayıca çok, fazla’ (KUKY 2009 176, 200, 518); *kırk artukı yeti* ‘kırk yedi’ (KUKY 2009: 324, 526). *artuk* ‘(sayılarda) fazla’ (Aydın 2012: 153). *artuk* ‘fazla, sayıca çok’ (METY 2012: 308). *artuk* ‘fazla, fazlasıyla’ (AY-YK 2012: 221). *artukı* 1) ‘ve, ayrıca’; 2) ‘artı’ (KUKY 2009 206, 518). *adrukluğ* ‘fevkalade’ (Gabain 2000: 259). *artokluk/ārto qlū Adv.* a) ‘mit. – Überschuß versehen, an. überragend’; b) ‘mehr, reichlicher, stärker, größer’ (UW 1977: 2012, 213). *artokrak/’RTWQR’Q̄ A)* a) ‘sehr, besonders, in starkem Maße, in höchstem Maße, absolut total, endgültig, ein für alle Mal’; b) ‘mehr, noch mehr, in größerem Maße’; c) ‘darüberhinaus, ferner, indessen, andereits, dagegen’; B) Adnom. a) ‘sehr, besonders, äußerst, extrem’; b) ‘nachfolgend, sekundär’ (UW 1977: 213, 214, 215). *artoksuz/’RTWQ SWZ* ‘ohne Überschuß’ (UW 1977: 215). *arttoq* ‘ziyade, artık’ (Gabain 2000: 261). *artukrak* ‘fazlaca, çok fazla, daha çok, ziyadesiyle’ (AY-III 1991: 84). *artukrak* ‘daha çok, fazlaca’ (ETŞ 1992: 245). *artukrak* ‘bundan başka, ek olarak, ayrıca’ (AY-YK 2012: 221). OT. Krh-T. *artuq* ‘сильно, весьма; в большом количестве, много’ (QBK) (QBN); ‘избыточный, излишний, чрезмерный’ (QBN); *artuq telim* ‘много’ (QBK), *artuq üküſ* ‘много, очень’ (QBK) (DTS 1969: 57). *artuq* ‘fazla, ziyâde, daha çok’ (KB III 1979: 26). *artuk* ‘fazla, ziyade; üstün’ (DH 1993: 190). *artuk* ‘fazla’ (TKT 2004: 226). *artuk* ‘fazla, ziyade’ (DLT-Atalay 2006: IV-39). [krş. *artuqlan-* ‘переходить меру, границы (в чем-л.)’ (МК I) (DTS 1969: 57). *artuklan-* ‘aşırı gitmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-39). *artuqluq* ‘превосходство’ (QBK) (DTS 1969: 57). *artukluk* ‘fazlalık’ (KB III 1979: 26). *artukluk* ‘1. fazlalık; 2. varlık, zenginlik; 3. ihsan, lütüf, fazilet; 4. fesat, fitne, bozgunculuk; 5. haksızlık; *artukluk* bér- ‘üstün kılmak’, *artukluk* bérmek idisi ‘lütüf sahibi’, *artukluk* béril- ‘üstünlük béril- ‘üstünlük verilmek’, *artukluk* kııl- ‘aşırıya kaçmak, ileri gitmek, azgınlık yapmak’, *artukluk* tilemegüçi ‘zulmetmeyen’, *artukluk* ur- ‘üstün kılmak’, *fazl????/artukluk* ‘lütüf, ihsan’ (TKT 2004: 227, 358). *artuqluqun* ‘излишне, чрезмерно’ (МК II) (DTS 1969: 57)] . Hrз-T. *artık* ‘artık, fazla’ (İML 1988: 11). *артук* ‘больше’, *артук-ăкськ* ‘больше ли, меньше ли; много ли, мало ли; неопределенное количество’ (HŞ 1979: 176). *artuq* ‘fazla’ (ME 1993: 92). *artuq* ‘fazla, çok; değerli, kıymetli’ (KE 1997: 35). *artuq*

‘fazla, çok; değerli, kıymetli’ (NF 1998: 21). artuḵ ‘artık; çok, fazla’ (KurT 2002: 57). artuḵ ‘fazla, çok’ (MM 2008: 200). krş. artuḵluḡ ‘üstün’ (ME 1993: 92). artuḵlı/uḵ ‘üstünlük taslamak, kendini beğenmişlik’ (KE 1997: 35). artuḵluḡ ‘üstünlük’ (ME 1993: 92). artuḵluḡ ‘1) ilave, fazlalık; 2) ölçüsüzlük, azgınlık’ (KurT 2002: 57). артыксы ‘излишний, лишний’ (HŞ 1979: 177). artuḵsı ‘fazladan, nafile’ (ME 1993: 93). artuḵsı ‘nafile, fazladan, çok’ (NF 1998: 22). AO-Kıpt. artuḵ ‘fazla, çok’ (AO 1996: 203). M-Kıpt. artıq ‘surplus, more (than)’ (RH 2000: 120). artuq ‘fazla, iki şeyin yekdiğerinde olan fazla ve ziyadesi’ (KİLE 1931: 6). artuḵ ‘fazla’ (MG 1984: 101; BV 1986: 120; KFLT 1989: 942). artuḵ ‘1) artık, geriye kalan; 2) başka, gayrı; 3) fazla, ziyâde; 4) üstün’ (GT 1989: 254). artuḵ ‘artık, fazla’ (İMS 1992: 502). artuḵ ‘artık, çok fazla’ (KMES 1994: 235). artuḵ ‘artık, fazla’ (KH 2002: 111; KMT 2002: 88). artuḵ ‘fazla, ziyade’, artuḵ ol- ‘fazla olmak’, artuḵ vir- ‘fazla vermek’, artuḵ eyle- ‘ziyade etmek, çoğaltmak’ (KF 2006: 77). krş. artuḵçı ‘üstün’ (KFLT 1989: 942). artuḵçı ‘fazla, ziyade’ (KF 2006: 77). artuḵçılık ‘üstünlük’ (KFLT 1989: 942). artuḵla- ‘fazlalaştırmak’ (KFLT 1989: 942). artuḵlık ‘fazlalık’ (KMES 1994: 235). artuḵlu ‘fazla’ (KFLT 1989: 942). artuqluq ‘abundance, excess’ (RH 2000: 321). artuḵsulıḡ ‘üstünlük, efdallik’ (İMS 1992: 502). Çağ. artuḡ ‘fazla, artık; başka’ (MK 1993: 394). artuḵ ‘fazla, artık’ (MK 1993: 394). krş. artuḵsı-lık ‘ziyadelik’ (AL: 13).

147. artum: çok; *krş.* artuḵ.

artum artum CC-İ 32a/16

artum ‘nimis’ (Kuun 1880: 250). artum ‘sehr, allzu’ (Grønbech 1942: 41). Artum 31v/16 (Drimba 2000: 76).

148. aruṽ: arı, temiz; kutsal; *krş.* arı, arrı.

aruṽ aruṽ CC-A 70b/12

arovyani are (Kuun 1880: 250). ap̄y ‘keusch’ (Radloff 1887: 4). arov ‘rein, unschuldig’, qollaryṇny arov körüp ‘sehend, dass deine Hände unschuldig waren’ *krş.* aruvlyḡ (Grønbech 1942: 40). ar[oṽ > uṽ] 70r/8 (Drimba 2000: ?).

149. aruṽlıḥ: saflık, temizlik; boy aruvlıḥı ‘iffet’; *krş.* arov, arı/arrı.

aruṽlıḥı aruṽlıḥı CC-A 66b/19

boy aruvlihi ‘castitas’ (Kuun 1880: 302). арўлык ‘Keuscheit’, боi арўлыкы (Radloff 1887: 4). aruvlyx ‘Reinheit, Unbeflecktheit’, boj aruvlyxy (Grønbech 1942: 41). aruvlíxi 66r/19 (Drimba 2000: 128).

OT. arīyliḡ ‘чистый, порядочный’ (QVK) (DTS 1969: 52). arıǵlıq ‘temizlik’ (KB III 1979: 23). ARİǴLIQ ‘1. müzenezzeh olma’; 2. temizlik’ (TKT 2004: 223). arīqlīq 1. ‘чистота, опрятность’ (МК); 2. *yan anl.* ‘благородство, порядочность’ (QBN) (QVK); 3. *din.* ‘правоверность, праведность’ (QBN) (DTS 1969: 52).

150. arzula-:arzulamak, istemek.

arzulap arʔʒulap CC-A 71a/29

arczulap ‘affectans’ (Kuun 1880: 250). W. W. Radloff söz konusu kelimeyi арцыла madde başında арцылып şeklinde kaydetmiştir (*bkz.* arçıla-) (Radloff 1887: 4). arzula- ‘begehren, zu besitzen wünschen’, jazyqsyzlyqyḡny arzulap ‘indem er wünschte, deine Sündlosigkeit bei sich zu haben’ (Grønbech 1942: 42). ar<u>zulap 70v/15 (Drimba 2000: 133).

OT. ārzūla- ‘arzu etmek, istemek, temenni etmek’ (TKT 2004: 229). arzula- ‘хотеть, желать’ (QBN) (QVK) (МК III) (DTS 1969: 59). [*krş.* arzu ‘желание, стремление’ (QVK) (QBN), arzu ber- ‘исполнять желания’ (QVK), arzu bul- ‘получить, достигнуть желаемого’ (QVK), arzu je- ‘удовлетворить [свои] желания’ (QVK), arzu ni’mät *yan anl.* ‘блага’ (QBN), arzu qol- ‘испытывать желание, желать’ (QVK), arzu tiläk ~ tiläk arzu ‘желания’ (QBN), arzu tiläk bul- ‘достигнуть [исполнения] желаний’ (QBN), arzuqa teg- ‘прийти к уели, достигнуть желаемого’ (QVK) (DTS 1969: 59)]. Hrz-T. ārzūla- ‘arzulamak, istemek’ (NF 1998: 22). arzula- ‘arzulamak, dilemek’ (KurT 2002: 57). *krş.* ārzū ‘arzu, istek’ (NF 1998: 22). ārzülüḡ ‘arzulu, istekli’ (NF 1998: 22). M-Kıpt. *krş.* arzû ‘şiddetli istek, arzu’ (GT 1989: 254). Çağ. *krş.* ārzū ‘arzu’ (МК 1993: 394). ārzū-mend ‘istekli, hevesli’ (МК 1993: 394).

151. as-:asmak, bağlamak; *krş.* asıl-.

asarmen aʃarʔmen CC-İ 21a/26

aşıl aʃchıl CC-İ 21a/28

astum aʃtum CC-İ 21a/27

asarmen ‘pendo’, aschil *emir şekli* (Kuun 1880: 249). ac (v) ‘aufhängen’, асармән, астым, аскыл (Radloff 1887: 7). as- ‘aufhängen’ (Grønbech 1942: 42). Aġarmen 20v/26, Aġtun 20v/27, Aġchil 20v/28 (Drimba 2000: 61).

ET. as- I ‘вешать’ (KP) (DTS 1969: 59). as-/’S- (II) ‘hängen, aufhängen, anhängen’ (UW 1977: 224). as-; ‘‘S(=Ş)- ‘asmak’ (İKPÖ 1998: 136) . as- ‘asmak’ (Gabain 2000: 262). as- (I) ‘asmak’ (AY-YK 2012: 221). as- I ‘asmak’ (ABH 2013: 183). [*krş.* asgin-/’SQYN A) Adv. ‘hängend, aufgehängt’; B) ‘hängend, aufgehängt’ (UW 1977: 226). asgu/’SQW ‘was man aufhängen kann, Hänge-’ (UW 1977: 226). asguk/’SQWQ ‘Banner, Fahne’ (UW 1977: 227). asin- < *dön.* as- I (TT VII) (TT VIII) (DTS 1969: 61)]. asin- ‘takılmak, asılmak’ (Gabain 2000: 262). askıntur- ‘asılmak’ (Gabain 2000: 262). asdur- → asıtur- (UW 1977: 226). asıtur-/’SDWR- (II) ‘aufhängen lassen’ (UW 1977: 236). az- (II) → as- (I) (UW 1977: 319). OT. Krh-T. as- ‘asmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-40). ās- 1. ‘повесить (лясо на вертел) ?’ (MK I); 2. ‘казнить (через повешение)’ (MK I) (DTS 1969: 59). *krş.* asin- ‘bir şeyi çekmek, germek’ (DLT-Atalay 2006: IV-40). asış- < *işt.* as- I (MK I) (DTS 1969: 61). asış- ‘asışmak, asmakta yardım etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-41). astur- ‘astırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-41). asun- ‘asılmak, asılı olmak’ (KB III 1979: 30). Hrz-T. as- ‘asmak’ (ME 1993: 93). as-/ş- ‘asmak’ (KE 1997: 36). as- I ‘asmak’ (KurT 2002: 57). asmak ‘1. dar ağacına çekmek; 2. bir nesneyi diğer bir nesneye takıp yahut bağlayıp aşaya sarkıtarak bırakmak, asmak’ (İML 1988: 12). *krş.* asıg I ‘bağlanma, bend edilme’ (KurT 2002: 58). asıgılığ/asıgılık ‘asılı’ (KE 1997: 37). asıgılığ ‘asılı’ (NF 1998: 23). asmış ‘asılmış’ (İML 1988: 12). astur- ‘astırmak’ (KE 1997: 38; KurT 2002: 58). M-Kıpt. as- ‘baş aşağı asmak’ (KİLE 1931: 6). as- ‘asmak’ (MG 1984: 102; BV 1986: 121; İMS 1992: 502. aş- ‘asmak’ (KFLT 1989: 942; KK 1999: 101). as- → asa qoy ‘hang!’ (RH 2000: 64). aş- ‘asmak’ (KH 2002: 111). aş- ‘asmak, germek’ (KMT 2002: 88). *krş.* asmaqlık ‘asma’ (KFLT 1989: 943). Çağ. as- → as ‘as’ (AL: 15). as- ‘asmak’ (MK 1993: 394).

152. asıl-: asılmak, bağlanmak; *krş.* as-.

asıldı aġıldı CC-A 72a/22

asıldı ‘pependit’ (Kuun 1880: 249). асыл (v) ‘hängen, aufhängen sein’, кацта кацан асылды ‘als er am Krenze hing’ (Radloff 1887: 7). asyl- ‘aufgehängt sein, hangen’ (Grønbech 1942: 43). aġıldı 71v/11 (Drimba 2000: 134). ET. asıl-/’SYL- (II) ‘hängen, aufgehängt sein’ (UW 1977: 232). asıl- ‘asılmak’ (ETŞ 1992: 246). OT. Krh-T. asıl- ‘asılmak’ (KB III 1979: 29). asıl- ‘asılmak’ (TKT 2004: 230). asıl- ‘asılmak’ (DLT-

Atalay 2006: IV-40). Hrз-T. asıl- ‘asılmak’ (KE 1997: 37; NF 1998: 23). asılmak ‘yukarda olan bir nesneye takılmak, asılmak’ (İML 1988: 12). M-KıpT. asıl-: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 6). asыл- ‘być zawieszonym, zawiesić się, powiesić się’ (Bulg-M 1954: 43). asıl- ‘asılmak’ (KFLT 1989: 942; İMS 1992: 502). Çağ. asıl- ‘asılmak’ (MK 1993: 394).

153. asra- (< O-Moğ. *asara-*): bakmak, beslemek; büyötmek.

asrar aşrar CC-A 71a/15

asrar ‘alit’ (Kuun 1880: 249). асра (v) ‘ernähren’, асраp, асрауың (Radloff 1887: 7). asra- ‘zu essen geben, ernähren’ (Grønbech 1942: 42). aşrar 70v/8 (Drimba 2000: 132). *Mongqol-un niuča tobča’an*’da *asara-* şeklinde görölen kelime, 1300 yılında yazıldığı tahmin edilen *Subhāgitaratnanidhi* adlı eserin Moğolca tercümesinde yine *asara-* şekliyle tanıklanmıştır. bkz. Mnt. *asara-* ‘to take care, to take charge’ < **asa-* (Aalto 1952: 7; Kempf 2009: 83); [*asa*]ra(·*asu*) ‘to protect, keep, guard’, *asara*-¹⁰ ‘to have a pity’ (Bosson 1961: 95); *asara-* ‘protéger, sauver’ (Ligeti 1964: 250). 1340 yılına ait Çince ve Moğolca olarak iki dilli yazılan Prens Aruř Yazıtı’nda yine *asara-* ‘assister, protégé’ şeklinde kaydedilmiştir (Kara 1964: 149; Cleaves 1964-1965: 44). Kelimenin kökeni hakkında yapılan çalışmalara baktığımızda L. V. Clark’ın Moğ. *asara-* ‘to take care of, raise’ > Tü. *ařa-* ‘to eat’ şeklindeki açıklamasını görmekteyiz. L. V. Clark bu açıklamasını, A. Róna-Tas’ın *The Altaic Theory and the History of a Middle Mongolian Loanwords in Chuvash* başlıklı çalışmasındaki verilere dayandırmıştır (Clark 1980: 42). A. Róna-Tas’ın aynı çalışmasına dayanarak kelimenin kökenine değinen É. Csáki kelimenin Moğolcadan geri ödünçlendiğini belirtmiştir (Csáki 2006a: 42; Csáki 2006b: 20). M. Ölmez ‘On Mongolian *asara-* ‘to nourish’ and Turkish *ařa-* ‘to eat’ From Middle Mongolian to Modern Turkic Languages’ başlıklı makalesinde kelimenin kökenini ayrıntılı bir şekilde incelemiş, evvelce yapılan açıklamaları sorgulamıştır. M. Ölmez’e göre *asara-* fiilinin kökenini oluşturan **asa* kelimesi Moğolcada tanıklanmamıştır ve Türkçe *ař* kelimesine dayanmaktadır. M. Ölmez bu görüşünü desteklemek için **asa/ař* örneğindeki gibi Türkçede konsonantla biten ve Moğolcaya alıntılıandığında vokal bitişli olan diğér örnekleri de kaydetmiştir (Ölmez 2007: 241-244). G. Doerfer de *asra-* ‘ernähren, erziehen’ kelimesinin Moğolcadan Türkçeye geçtiğini kaydetmiştir (Doerfer 1963: 130, 131). 1335 yılına ait Çince-Moğolca yazıtta *asarayda-* şekli ile kayıtlıdır (Cleaves 1950: 79). Bolor Erkike’de *asara-* şekli var (Cleaves 1968: 9). *asarāmīřī* اسرامش ~ اسرامشی ~ اسرامیشی ‘für jemanden sorgen, ihn aufziehen’ ← B-OMoğ. *asara-* (+

Tü. :*mīš*/ :*miš* (Suffix des Partizips der unbestimmten perfekten Handlung) + Far. Abstraktsuffix + *ī*) (Doerfer 1963: 130, 131). asira-, ašira- *†*/'SYR'- 1) 'versorgen, unterhalten, aufziehen'; 2) 'verwalten, innehaben'; 3) 'in die (geistliche) Obhut nehmen, (auf dem Heilsweg) betreuen' (UW 1977: 232, 233). OT. asramak 'saklamak, gizlemek, korumak, gözetmek; beslemek' (DH 1993: 191) . Hrz-T. асрамак 'хранить; охранять; кормить; поспитывать; выращивать' (HŞ 1979: 196). asra- 'besleyip büyütmek, himaye etmek' (KE 1997: 37). asra- 'bakmak, besleyip büyütmek, himaye etmek' (NF 1998: 23). Çağ. asra- → asra 'sakla, hıfz eyle', asraben 'saklayıben', asratay 'sakladayın', asraguluk 'saklanacak ve saklamalı', asragam 'sakladığı', asraguçı 'saklayıcı' (AL: 14). asra- 'korumak, beslemek, geçindirmek, lazım olan gıdayı vermek' (MK 1993: 395).

- 154.** asrat-: besletmek.
asratı aḫratı CC-A 73a/10
asrati (Kuun 1880: 205). асрат (v) 'ernähren lassen', асратты (Radloff 1887: 7). asrat- 'aufheben', mannasyn kimge asratty '(du) der er sein Manna anvertraut hat' (Grønbech 1942: 42). aḫrati 72v/5 (Drimba 2000: 136).

- 155.** asroṽ: koruma, himaye.
asroṽiṇ aḫroṽiṇ CC-A 71b/6
asrov 'protectio' (Kuun 1880: 249). asrov 'Obhut, Schutz' (Grønbech 1942: 43). aḫroṽiṇ 71r/3 (Drimba 2000: 133). OT. Hrz-T. асрағ 'приют; пристанище; убежище' (HŞ 1979: 196).

- 156.** assoṽ: yardım; assoṽ etiz- 'yardım etmek'.
assoṽ aḫḫow CC-A 56b/15, 59b/11
assov 'adjutorium' (Kuun 1880: 249). ашау 'Hülfe' (?), мән саға ашау әтішірмән (Radloff 1887: 7). asov 'Beistand, Hilfe', asov etiz- 'Beistand, leisten' (Grønbech 1942: 42). aḫḫow 56r/15 (Drimba 2000: 110); aḫḫow 59r/11 (Drimba 2000: 115).

- 157.** ast:alt.
astında Aḫtında CC-İ 33a/13

astında ‘subtus’ (Kuun 1880: 249). ast ‘der Unterheil’, астында (Radloff 1887: 7). ast(-) ‘die Unterseite, der Raum unter etwas’ (Grønbech 1942: 43). Aştında 32v/13 (Drimba 2000: 77).

ET. *krş.* asra ‘altta’ (HUAS 2014: 85). asra ‘alt, aşağı, aşağıda’ (HUAS 2014: 145, 146). asra 1. ‘внизу’ (КТ) (Chuast); 2. ‘низкий; смиренный, покорный’ (ТТ I-III), asra mansiz ‘низкий, низменный (о мыслях, желаниях)’ (ТТ II); 3. ‘под’ (USp) (DTS 1969: 61). asra ‘alçak, mütecaviz, aşağı’ (ETŞ 1992: 247). asra ‘aşağıda, alçak gönüllü’ (Gabain 2000: 262). asra ‘aşağıda, aşağıya’ (IB: 50). asra aşağı, alt, aşağıda, altta’ (Aydın 2012: 153). asra ‘aşağıda’ (Aydın 2012: 153). asra ‘aşağıda, altta’ (METY 2012: 308). asra ‘aşağıda, aşağıya’ (Mir) (YKI 2013: 498). asraqi ‘находящийся внизу, под чем-л.’ (Suv), *elig asraqi* elige (DTS 1969: 61). astin ‘вниз, внизу’ (QBN) (DTS 1969: 61). OT. ast ‘alt, aşağı’ (KB III 1979: 29. ast ‘alt’ (DH 1993: 191). ast ‘sokak’ (DLT-Atalay 2006: IV-41). *krş.* asra ‘низкий; смиренный, покорный’ (Yug) (DTS 1969: 61). asra ‘alt’ (AH: V). asra ‘alt, aşağı’ (DLT-Atalay 2006: IV-41). astin ‘1. alçak, bayağı; 2. alt’, astınrak ‘‘en aşağı, daha aşağı, mertebe’ (TKT 2004: 231). astin ‘aşağı, alt’ (AH: V). astin ‘aşağı, alt’ [‘Bu söyleyiş fasihi değildir, fasihi altın’dır.’] (DLT-Atalay 2006: I-108, 109; IV-41). basra ‘aşağı, alt’ (asrasında yerine) (AH: VIII). Hrz-T. ast ‘alt’ (KE 1997: 38). ast ‘alt, aşağı’ (NF 1998: 23). ast → astındaki ‘(bir şeyin) altında olan’ (KurT 2002: 58). *krş.* aspa ‘под’ (HŞ 1979: 195). asra ‘aşağı’ (ME 1993: 93). asra ‘alt, aşağı’ (NF 1998: 23). asra ‘aşağı; aşağıda, altta’ (KurT 2002: 58). asraqi/asrakı: asraqi kün ‘evvelki gün’, elik asrakı ‘esir (köle ve halayık gibi besleme)’ (İML 1988: 12, 29). asrakı ‘sonra gelenler, küçükler’ (MM 2008: 200). astin ‘alt, altında; alçak, bayağı, değersiz’ (KE 1997: 38). astin ‘alt, aşağı’ (NF 1998: 23). астында ‘под’ (HŞ 1979: 195). astınrak ‘aşağırak’ (ME 1993: 93). M-Kıpt. ast ‘alt’ (BV 1986: 122). ast ‘alt, aşağı’ (İMS 1992: 503; TK 2008: 190). *krş.* asra ‘below, beneath’, asraqi ödür = Ar. awwal min amsi ‘before yesterday’ (RH 2000: 97, 238). Çağ. ast ‘alt, aşağı’ (MK 1993: 395). *krş.* astı ‘altı’ (AL: 15).

158. astehan: Astrahan.

astehan Aştexan CC-İ 47/19

Astehan ch. ‘tella Astexane’ (Kuun 1880: 270). астызан, астызан катәні ‘eine Art Leinwand’ (Radloff 1887: 7). astexan: aus Asti (Grønbech 1942: 275). Aştexan 46v/19 (Drimba 2000: 96).

159. astelan: faiz.

astılan Aftelan CC-İ 38b/12

astelan 'usura' (Kuun 1880: 249). аслам 'Zinsen, Wucher' (Radloff 1887: 7). astylan 'Wucher, Z?ns' (Grønbech 1942: 43). Aftelan 38r/11 (Drimba 2000: 84).

160. astlan: aslan. astlan

Aftlan CC-İ 54b/15

astlan 'leo' (Kuun 1880: 249). аслан 'der Löwe' (Radloff 1887: 7). astlan, arslan 'Löwe' (Grønbech 1942: 40, 43). A/r/ftlan 54r/15 (Drimba 2000: 107).

ET. arslan II: arslan balbal (USp), arslan meñü (Man I), arslan siq toyrul (USp) (DTS 1969: 55). arslan/'RSL'N A) Adv. a) 'Löve'; b) 'Furchtloser, Bester von'; B) Adnom. a) 'Löwen-'; b) 'des Furchtlosen, des Besten von' (UW 1977: 202, 203). arslan 'arslan' (ETS 1992: 244). arslan/'RSL'N 'arslan, kişi adı' (İKPÖ 1998: 136). arslan bilge teng ri ilig küñçük ıduq-ıut: Arslan Bil'e Tengri Küñçük Iduq Kut (ETS 1992: 244). arslan, arslan 'aslan, şahıs adı, ünvan' (Gabain 2000: 261; TEÖ 2008: 315). arslan 'arslan' (AY-YK 2012: 220). arslan: kişi adı (YKI 2013: 498). krş. arslanlig/'RSL'N LYQ 'mit Löwen verziert, Löwen-' (UW 1977: 203). OT. Krh-T. *arslan II: unv. arslan tegin* (MK II), *begäč arslan tegin* 'принц Арслан-тегин' (MK II) (DTS 1969: 55, 91). arslan 'arslan' (KB III 1979: 24; AH: IV). arslan 'arslan', arslanlayu 'arslan gibi, arslanımsı', enüklüg arslan 'yavrulu arslan' (DLT-Atalay 2006: I-153; IV-37). arslan 'arslan burcu' (KB III 1979: 25). krş. arslanla- 'arslanlaşmak, arslan gibi olmak' (KB III 1979: 25). Hrz-T. arslan '1. yabani, yırtıcı hayvan, aslan; 2. ükek (bürc) atlarından biri' (İML 1988: 11). арслан 'лев' (HŞ 1979: 180). arslan 'aslan' (ME 1993: 92; NF 1998: 21; KurT 2002: 56). arslan 'arslan; arslan burcu, burc-ı esed' (KE 1997: 33). krş. арсланлык 'отвага; героизм' (HŞ 1979: 180). M-KıT. arslan/arslan: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 6). arslan/aşlan 'arslan' (DM 2003: 71, 72). arslan 'arslan' (KK 1999: 101). arslan/arslan: Aslan (özel ad) (KMT 2002: 88). arslan = Ar. al-asad 'lion' (RH 2000: 168). arslan 'aslan' (GT 1989: 254; İMS 1992: 502; TK 2008: 189). aslan 'aslan' (KMT 2002: 88). Çağ. arslan 'aslan' (MK 1993: 392). Arslanopu/Harslanopa: Bernat Wapowski Kroniği'nde kayıtlı olan ve Lyubne Nehri kıyısında Ruslar tarafından öldürülen on iki Kuman prensinden birinin adı (Tryjarski 1969: 39, 40; Gałęzowskiego 1829: 25).

161. astlançı: aracı, tüccar; tefeci.

astlançı aştlançı CC-İ 44b/24

astlançı ‘revenditor’, *iş.a. f.* astanči (Kuun 1880: 101, 249). астламцы ‘Wucherer’ (Radloff 1887: 7). astlančy ‘Zwischenhändler, Wiederverkäufer, Wucherer’ (Grønbech 1942: 43). Aştlançı 44r/24 (Drimba 2000: 93). OT. Hrz-T. krş. aslam ‘fayda, faiz’ (ME 1993: 93). M-KıpT. aslan (=asığ) ‘faide’ (KİLE 1931: 6). aslam ‘faiz’ (İMS 1992: 502). astlançı: ‘tüccar, tefeci’ (< astlan ‘tefecilik, vurgunculuk’ + -çı), ayrıca *krş.* asrı, asru, astrı, astru ‘aşırı, çok, fazla, fazlasıyla’ (Güner 2010: 1435).

162. astrı: çok, fazla; *krş.* astru

astrı astrı CC-A 62a/34

astrı aştı CC-A 63a/8, 63a/11, 63a/20, 63a/21

astrı ‘multum; valde’ (Kuun 1880: 249). астры ‘unterhalb’ (Radloff 1887: 7). astru, astrı *bkz.* asru (Grønbech 1942: 43). aştırvlu 61r/5 (Drimba 2000: 117); aştı 61v/34 (Drimba 2000: 119); aştı 62v/8, 62v/11, 62v/19, 62v/21 (Drimba 2000: 120). OT. AO-KıpT. asrı ‘çok, pek çok’ (AO 1996: 203). M-KıpT. asrı ‘aşırı, çok, fazla’ (MG 1984: 102).

163. astru: *bkz.* astrı.

astru aştı CC-A 61b/5

iş.a. f. asau ‘maximopere’ (Kuun 1880: 157, 249). astruvlu 61r/5 (Drimba 2000: 117).

164. aş I: aş, yemek

aş as CC-İ 6a/25

aş aş CC-İ 7a/17

aş as CC-İ 21b/20, 21b/21

aş As CC-İ 36b/20, 53a/22

aşını asını CC-A 71a/15

aşını aştını CC-A 73a/12

aşka aşca CC-İ 9a/4

as ‘cibus’, ascaundarmen (asca undarmen) ‘invito ad prandium’, as berumen ‘alo’ (Kuun 1880: 249). аш ‘Speise, Gastmahl’, ашка ўндәрмән, аш бiшiргән әў, аш бәрiмән, аш

вакты, ашын, ашы ‘der essbare’, ашыны (Radloff 1887: 7). аш ‘Nahrung, Speise, Futter’, аш тынны ким тóждырыр ‘Speise, welche den Geist sättigt’, ашқа үнде- ‘zun Essen einladen’, аш бер- ‘zu essen geben’, аш биşürgen ev ‘Küche’, аш оқты ‘Essenszeit, Bezeichnung der dritten kanonischen Stunde’, ?getreide ашы ‘der Kern’ (Grønbech 1942: 43). As 5r/25 (Drimba 2000: 42); As 6v/17 (Drimba 2000: 43); a[ʃ > ʃ]c[a > a] 8v/4 (Drimba 2000: 46); As 20v/20, ?21 (Drimba 2000: 62); As 36r/19 (Drimba 2000: 82); As 52r/22 (Drimba 2000: 105), аšíní 70v/8 (Drimba 2000: 132).

ЕТ. аш ‘aş, yemek, yiyecek’ (HUAS 1941: 85; HUAS 2014: 146). аш 1. ‘еда, пища’ (Suv); 2. ‘пир, угощение; званый обед’, аш іçkü ‘еда и питье, пища’ (Suci), аш tatıy ‘пища’ (Suv), mün аш ‘пропитан’ (MO) (DTS 1969: 61, 62, 352). аш/’Ş A) Adv./Präd. a) ‘Speise, Nahrung, Lebensmittel, Proviant’; b) ‘Speise usw. (des Dharma)’; c) ‘Futter’; d) ‘Mahlzeit, Gastmahl, Bewirtung’; e) ‘Bezeichnung einer Steuer für die Bewirtung von Beamten usw.’; B) a) ‘Speise-, Nahrung-, Lebensmittel-, Proviant-’; b) ‘Speise usw. (des Dharma)’; c) ‘Mahlzeit-, Gastmahl-, Bewirtung-’ (UW 1977: 237, 238, 239, 240). аш ‘aş, yiyecek’ (Hsüan-X 1975: 122). аш ‘yemek, gıda, aş, yiyecek’ (AY-III 1991: 84). аш ‘nimet, yiyecek’ (ETŞ 1992: 247). аш; ‘Ş ‘gıda, yiyecek’ (İKPÖ 1998: 137). аш, аш ‘yemek’, käsmä аш ‘kıyma yemek’ (Gabain 2000: 57, 262). аш ‘yemek’ (KUKY 2009 236, 518). аш ‘yemek, yiyecek, aş’ (METY 2012: 308). аш ‘yemek, yiyecek’ (AY-YK 2012: 221). krş. аша/’Ş’ Hypostasierter Vok. von → аш ‘Speise’ (UW 1977: 240). ашаç/аşıç/еşiç ‘tencere’, çodhın ешит ‘bakır tencere’, еşiç bukaç ‘tencere, bardak, tas’, еşiç kezi (DLT-Atalay 2006: IV-42, 155, 197, 310). еşiçlen- ‘tencere sahibi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-198). ашан buarad tire işareti var mı? < dön. аша- ‘есть, питаться, кормиться, принимать пищу’ (Suv) (TT I) (Man III) (DTS 1969: 62). ашар ‘еда, корм’ (USp) (DTS 1969: 62). ашат- < ettir. аша- ‘вознаграждать’ (Suv) (DTS 1969: 63). ашči ‘повар’ (TT VI) (DTS 1969: 63). ашла- I ‘есть, кушать’ (KP) (DTS 1969: 63). ашла- (ya da aşan-); ‘ŞL’ ‘yemek, gıda almak’ (İKPÖ 1998: 137). ашлиy I 1. ‘обеспеченный едой, пищей’ (Suv); 2. ‘имеющий в качестве пищи что-л.’ (Uig II) (DTS 1969: 63). ашlık ‘mutfak’ (Mayt: 354). ашsüz ‘лишенный еды, пищи’ (KT) (DTS 1969: 64). ашsız ‘aç, sefil, perişan’ (KUKY 2009 180, 296, 518). ашsız ‘karnı aç’ (Aydın 2012: 153). ашsız ‘aç, yemeksiz’ (METY 2012: 308). işiç11 ‘çömlek’ (Gabain 2000: 276); işiç (Bang-Rahmeti 1934: 261). ОТ. Krh-T. аш 1. ‘еда, пища’; 2. ‘пир, угощение; званый обед’ (QVK), аш başči ‘главный пов’ (QVK), аш işçisi ‘кухонный работник, повар’ (QBN), аш suv ‘пища (harf. пища и веда)’ (QBN), аш tarıy ‘зерно; налог (натурой, зерном)’ (USp), аш tat- ‘отведать пищу’ (QBN), аш taturıyan ‘гостеприимный, хлебосольный’

(MK I), aş tergi ‘столик с пищей’ (QBN), boşu aş ‘угощение перед дорогой (*harf.* пища-разрешение)’ (MK I), javğan aş ‘постная еда’ (MK III) (DTS 1969: 62, 115, 249). aş ‘aş, yemek, ziyâfet’ (KB III 1979: 30). aş ‘aş, yemek’ (TKT 2004: 231). aş ‘yemek’ (AH: V). aş ‘yemek, aş’, boşu aş ‘izin yemeği’, kewgin aş ‘doyurmayan aş’, özlüğ aş ‘yağlı yemek’ (DLT-Atalay 2006: I-45; IV-42, 104, 308). [krş. ašač ‘котелок, кастрюля’ (MK III) (DTS 1969: 62). ašaγu ‘кушанья, яства’ (QBN) (DTS 1969: 62). ašat- < *ettir*. aša- ‘угощать, кормить’ (MK I) (DTS 1969: 63). aščī ‘повар’ (QBK), aščī baši ‘главный стольник’ (QBH), aščī idiščī ‘прислужники за столом’ (QBN) (DTS 1969: 63). ašbar ‘saman, kepek ve ot gibi şeyler karıştırılıp ısıtılarak hazırlanan hayvan (at) yemi’ (DLT-Atalay 2006: I-117; IV-43). aşçı ‘aşçı, ahçı’ (KB III 1979: 31). ašič ‘горшок’ (MK III), ašič buqač *yan anl.* ‘посуда (всякая)’ (MK I) (DTS 1969: 63). ašlaq ‘кушанья, яства’ (MK II) (DTS 1969: 63). ašlamak ‘yemek vermek, yedirmek’ (DH 1993: 191). ašliq I ‘кухня’ (MK I) (DTS 1969: 63). ašliq II ‘зерно, злаки, хлеб’ (MK II) (DTS 1969: 63). ašlık ‘aş evi, mutfak; yemeklik’ [‘Oğuzlar buğdaya *ašlık* derler.’] (DLT-Atalay 2006: I-114; IV-43). ašsat- ‘yemek arzulatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-44). Hrз-Т. аш ‘еда, пища’ (HŞ 1979: 202). aş ‘yenecek şey, aş’ (İML 1988: 12). aş ‘aş, yemek’ (ME 1993: 93; NF 1998: 23). aş ‘gıda, yemek’ (KurT 2002: 58). aş ‘yiyecek, yemek’ (MM 2008: 200). krş. aşçı ‘aşçı’ (KE 1997: 39). ашлык ‘хлеб; зерно; зерновые культуры’ (HŞ 1979: 204). ašlık ‘zahire’ (İML 1988: 12). ašlık ‘buğday, zahire’ (ME 1993: 94). ašlık ‘buğday’ (MM 2008: 200). AO-KıpT. ašlık ‘aşlık, erzak’ (AO 1996: 203). M-KıpT. aş ‘yemek’ (KİLE 1931: 6; BV 1986: 120; İMS 1992: 503; KK 1999: 101). aş ‘yemek, aş’ (DM 2003: 72). aş = Ar. al-ṭa‘âm ‘food; (cooked) food’ (RH 2000: 152, 292). aş ‘yemek’, aş bol- ‘yaramak’ (KMT 2002: 89). aş ‘yemek, yiyecek’ (TK 2008: 190). krş. aşçı ‘aşçı’ (KK 1999: 101). ašliq ‘buğday’ (KİLE 1931: 7). işiç = Ar. al-qidr ‘cooking pot’, taš işiç = Ar. al-burma ‘earthenware pot’ (RH 2000: 146, 278). Çağ. āš ‘yemek, aş’ (MK 1993: 395).

165. aş II: aç; *krş.* aç.

aş as CC-A 71a/12

as ‘famelicus’ (Kuun 1880: 194, 249). аш ‘hungrig’, карын аш ? (Radloff 1887: 7). aš tynny kim tójdıryr ‘Speise, welche den Geist sättigt’ (Grønbech 1942: 43). aš 70v/6 (Drimba 2000: 132).

166. aša-: yemek.

aşsa aſfa CC-İ 6a/24

aşadun aʃardun CC-İ 6a/23

aşarmen aʃarmen CC-İ 6a/22

azsarmen ‘edo’, as *emir şekli* [Bu şekil tıpkıbasımda yer almamaktadır.], assa *şart şekli* (Kuun 1880: 249). аша (v) ‘essen’, ашармән, ашадым, аша (Radloff 1887: 7). aša- ‘essen’ (Grønbech 1942: 44). A/z/ʃarmen 5v/21, A/z/ʃa<r>dun 5r/22, Aſfa 5r/23 (Drimba 2000: 42). ET. aša- ‘yemek, bel’ etmek’ (HUAS 1941: 86); aša ‘yemek yemek’ (HUAS 2014: 146). aša/’Š’ 1) ‘essen, verzehren’; 2) ‘empfangen, genießen, erleiden’; 3) ‘Freude genießen, glücklich sein’ (UW 1977: 240, 241). aša- 1. ‘есть, кушать’ (LCK) (TT V); 2. ‘пользоваться (уважением, почетом); вкушать (блага, удовольствия)’ (KP); 3. ‘получить (по заслугам) заслужить, пожать плоды’ (Suv) (DTS 1969: 62). aša- ‘istifade etme, yemek yemek, faydalanmak’ (ETŞ 1992: 247). aša-; ‘Š’ ‘yemek, tüketmek, gıda almak’ (İKPÖ 1998: 137). aša- ‘yemek, beslemek’ (Gabain 2000: 262). ašan/’Š’N- 1) ‘essen, verzehren’; 2) ‘empfangen, genießen’ (UW 1977: 241, 242). ašan- ‘yemek yemek’ (Aydın 2012: 153; Aydın 2012: 153; METY 2012: 308). ašan-; ‘ŠN’ ‘beslenmek, gıda almak, yemek’ (İKPÖ 1998: 137). ašantur-/’Š’NTWR- ‘essen lassen, zum Essen einladen, speisen’ (UW 1977: 242). ašat-/’Š’T- ‘essen lassen, speisen’; 2) ‘empfangen lassen, genießen lassen’ (UW 1977: 242). ašat- ‘yedirmek’ (Gabain 2000: 262). aščı/’ŠČY A) Adv. ‘Koch’; B) Adnom. ‘Koch’ (UW 1977: 242). aščı ‘aşçı’ (Gabain 2000: 262). OT. aša- ‘yemek, aş yemek’ (KB III 1979: 31). aša- ‘yemek, aş yemek’ (Hakanlılarca yalnız büyüklerin sofrasında; öteki Türklerce herkes için) DLT-Atalay 2006: 42). krş. ašat- ‘yemek yedirmek’ (Türklerin çoğunda, yalnız büyüklerin yemeklerinde; Oğuzlarca genel ad olarak) (DLT-Atalay 2006: IV-43). Hrz-T. ашамак ‘есть; кушать; принимать пишу’ (HŞ 1979: 203). aša- ‘yemek yemek’ (KE 1997: 39; NF 1998: 24). aša-/aşı- ‘yemek yemek’ (TK 2008: 190). krş. ašat- ‘yemek yedirmek’ (NF 1998: 24). M-KıpT. aša- ‘yemek’ (KMT 2002: 89).

167. aşı: öz.

aşı así CC-A 83a/28

asi ‘nucleus’ *özellikle* ‘nucleus ejus’, özi ‘granum ejus’ kelimesinin hatalı yazımı (Kuun 1880: 235, 249)]. (Drimba 2000: ?). ašlaştur- ‘iyice ve sağlamca bağlamak’ (ETŞ 1992: 248).

168. aşık-: acele etmek, ıvmek.

aşığirmen aŋıgırmen CC-A 58a/15

aşıkmamağıl asıcmamagıl CC-A 57b/18

aşıkmən ?asíc?men CC-A 57b/17

aşıqtım aŋıctım CC-A 58a/16

asigirmen ‘festino’, asicmen: asicman ‘non festino’ *kelimesinin hatalı yazımı*, asicmamağıl: asicmagıl ‘ne festines’ *kelimesinin hatalı yazımı* (Kuun 1880: 249). ашык (v) ‘eilen’, ашығырмән, ашыкман ‘ich eile nicht’, ашыкмағыл (Radloff 1887: 7). aşyq- ‘eilen’ (Grønbech 1942: 44). asıgırmen 57v/15, asıctım 57v/16, <?> asic[ti>m]en 57v/17, asícma<ma>gil 57v/18 (Drimba 2000: 112). aşuk- ‘acele etmek’ (ETŞ 1992: 248). aşuk- ‘acele etmek’ (Gabain 2000: 262). Hrz-T. aşıktı ‘acele etti’ (İML 1988: 94). ашукмак ‘торопиться; спешить’ (HŞ 1979: 206). M-KıpT. aşık- ‘acele etmek’ (KFLT 1989: 943; İMS 1992: 503). aşık- ‘acele etmek, kızmak’ (KH 2002: 111). aşık-/aşuk- ‘acele etmek, çabuk geçmek; süratle gitmek; koşmak’ (TK 2008: 191). krş. aşıkmağ ‘acele etme, çabuk geçme; dünya’ (TK 2008: 191). Çağ. aşuk- → aşıktı ‘acele ve ızdırab eyledi’ (AL: 17). krş. aşukkan acele eyleyen’ (AL: 18).

169. aşkara (< far. āşikāre): aşikâr, aleni.

aşkara Aşcafa CC-İ 32b/9

ascara ‘palam’ (Kuun 1880: 249). aıkapä ‘offen, öffentlich’ (Radloff 1887: 7). aşqara ‘öffentlich, offenkundig’ (Grønbech 1942: 44). Aşcara 32r/9 (Drimba 2000: 76). OT. āşkārā ‘aşıkar, açık, açıkça, meydanda’ (TKT 2004: 232). aşkara ‘âşikâr’ (AH: V). Hrz-T. āşkārā ‘açık, belli’ (KE 1997: 39). āşkäre ‘aşıkar, açık, belli’ (KE 1997: 39). āşkäre ‘âşikâr, açık, belli, meydanda, görünen’ (NF 1998: 24). aşkarā ‘açık, âşikâr’ (KurT 2002: 59). krş. āşkār ‘açık, belli’ (KE 1997: 39). M-KıpT. âşikâre/eşkäre ‘açık, görünen, belli, meydanda’ (GT 1989: 255, 304). âşikâre ‘belli, açık, meydanda’ (İMS 1992: 503). āşikâre/âşkäre ‘görünen, belli’ (DM 2003: 72). âşikâre ‘açıkta olan, görünen’, âşkäre eyle- ‘açıklık getirmek, aydınlatmak’, âşikâre işle- ‘açık işlemek, gizlememek’ (KF 2006: 78). aşkar ‘sarı (açık) renkli at’ (KH 2002: 111). aşkara ‘açık, aşıkar’ (KFLT 1989: 943). aşkäre ‘belli, meydanda, ortada, açık’ (TK 2008: 191). işker ‘âşkäre, açık, belli’ (KFLT 1989: 1010). Çağ. âşikâr ‘belli, açık, meydanda’ (MK 1993: 395).

170. aşılk: tahıl, hububat.

aşlık aslıc CC-İ 56a/3

aslı ‘frumentum’ (Kuun 1880: 249). ашлык ‘Getreide’, ашлык jär (Radloff 1887: 7). aşlyq ‘Korn, Getreide’ (Grønbech 1942: 44). aslıc 55v/2 (Drimba 2000: 109). ET. aşıly I 1. ‘обеспеченный едой, пищей’ (Suv); 2. ‘имеющий в качестве пищи что-л.’ (Uig II) (DTS 1969: 63). aşılg/’ŠLYQ A) Adv. ‘mit Speise ausgestattet, einer mit...-Speise, ...Fresser’; B) Adnom. ‘mit. –Speise, sich nährend von...’ (UW 1977: 243). aşılg ‘geçinme, yiyecek sahibi olma’ (ETŞ 1992: 248). aşılk/’ŠLYQ a) ‘Kühne’; b) ‘Getreide, Weizen’ (UW 1977: 243). aşılk ‘mahsul, ürün’ (ETŞ 1992: 248). aşılk ‘aşhane’ (Gabain 2000: 262). aşız/’Š SYZ ‘ohne Speise, nüchtern’ (UW 1977: 245). OT. aşılk ‘aş evi, mutfak; yemeklik (Oğuzlarca) buğday’ (DLT-Atalay 2006: IV-43). Hrz-T. aşılk ‘buğday, zahire’ (KE 1997: 39; NF 1998: 24). M-Kıpt. aşılk ‘yemeklik buğday vb.’ (DM 2003: 72).

- 171.** aşılk ‘tane; tahıl tanesi’ (TK 2008: 191). aşru: çok, fazla. S’li okunabilir?.

aşru afru CC-A 64b/5

aşru afru CC-A 64b/8

asru ‘multum; valde’ (Kuun 1880: 249). ашру ‘sehr’, ашру улу, ашру (Radloff 1887: 7). asru ‘sehr, überaus’, jeğit daıy astr(y) körkli kişi ‘ein junger und überaus schöner Mann’, astrı jaman sasır ‘er riecht sehr übel’, astru ulu jazuqlu-tur-men ‘ich bin ein sehr grosser Sünder’, asru qara, asru tatly, asru tiler-men, asru sözler-men (Grønbech 1942: 43). afru 64r/7, 64r/8, 64r/9, 64r/10, 64r/10 (Drimba 2000: 123). Zuhail Ölmez Moğolcadan geri ödünçlendiğini belirttiği *asru* kelimesini *asru* ‘çok, fazla’ < Moğ. *asuru* < ET. *aşru* < **aşuru* < *aş-ur-u* şeklinde açıklamıştır (Ölmez 2011: 163); ayrıca bkz. Moğ. *asuru* ‘very, extremely’ < Tü. *aşru* (Clark 1980: 42). ET. *asru* ~ *aşru* ‘чрезмерно, в высшей степени; в избытке’ (QBK) (DTS 1969: 61, 64). krş. aš-/’Š- 1) ‘übersteigen, überschreiten, überwinden’; 2) ‘übertreffen, überragen, sich (vor j-m) auszeichnen’ (UW 1977: 240). aş- ‘çoğal(t)mak’ (Mayt: 354). aş- ‘aşmak, geçmek’ (Hsüan-X 1975: 122). aş- ‘(dağ, tepe, ova vs.) aşmak’ (UKY 2011: 94). aş- ‘aşmak, geçmek, üzerinden geçmek’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 498). asıl-, aşı- /’SYL- (I) ‘zunehmen, sich vermehren, prosperieren, reich sein, Nutzen haben’ (UW 1977: 231, 232). aşun- ‘artmak, çoğalmak, aşınmak’ (ETŞ 1992: 248). OT. asru ‘çok, pek’ (AH: V). krş. aş- ‘aşmak, bir tepeyi öbür yana geçmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-42). aşru ‘aşırı, çok’ (KB III 1979: 31). asru ‘pek çok, fazla’ (DH 1993: 191). aşrul- ‘aşırılmak; tepeden aşırılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-43). ašsa- II ‘хотеть переправиться, перейти через

что-л.' (MK I) (DTS 1969: 64). aşsa- 'tepeyi aşmak istemek; yemek yemek istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-44). aşu- 'koşmak, aşmak' (DLT-Atalay 2006: IV-44). aşuk 'insanın aşığı, topuğu; topuk kemiği' (DLT-Atalay 2006: IV-44). aşukla- 'aşuk kemiğine vurmak' (DLT-Atalay 2006: IV-44). *bir ikindi aşun-* 'birbiri peşisıra koşuşmak' (TKT 2004: 275). aşun- 'geçmek, aşmak' (DLT-Atalay 2006: IV-45). Hrz-T. aş- 'aşmak, çıkmak, geçmek' (ME 1993: 93). aş- 'aşmak, çıkmak, yükselmek, artmak' (KE 1997: 39). aş- II 'aşmak, yükselmek, doğmak' (KurT 2002: 59). aş- 'geçmek, aşmak' (MM 2008: 200). ашмак 'переваливать; переходить' (HŞ 1979: 205). krş. асру/асры 'много; очень; весьма' (HŞ 1979: 197, 199). asru 'çok' (KE 1997: 38). аша 'через' (HŞ 1979: 203). аша '1) üzerinden, haddinden fazla; 2) orada, uzakta, öte tarafta' (KurT 2002: 59). aş- 'aşmak, çıkmak, geçmek, ağmak, yükselmek' (NF 1998: 24). aşmak 'geçmek' (İML 1988: 12). aşur- 'aşırarak, geçirmek' (ME 1993: 94). aşur- 'aşırarak, çıkarmak' (KE 1997: 40). aşur- 'aşırarak, ağdırmak, çıkarmak' (NF 1998: 24). AO-Kıpt. aş- 'aşmak' (AO 1996: 203). krş. aşur- 'aşırarak, geçirmek' (AO 1996: 203). M-Kıpt. krş. aş-: aşmaq fiilinden emri hazır (KİLE 1931: 6). aş- 'aşmak, geçmek' (MG 1984: 102). aş- 'çok olmak, (bir haddi) geçmek' (GT 1989: 255). aş- 'aşmak, geçmek' (KH 2002: 111). aş- 'aşmak, geçmek', haddın aş- 'taşmak, ortalığı kaplamak' (TK 2008: 190). haddın aşmak 'haddi aşmak, azmak, ileri gitmek' (TK 2008: 235). aşur- 'aşırarak, geçirmek' (MG 1984: 103). aşur- 'aşırarak' (BV 1986: 123).

172. aşuk (< far. 'âşik): âşik.

aşuk Afuch CC-İ 50a/6

asuch 'amator' (Kuun 1880: 249). aşuq 'verliebt' (Radloff 1887: 44). Afuch 49v/7 (Drimba 2000: 100).

173. at I: ad; krş. atağ-, atlı.

at at CC-İ 19b/14

at At CC-İ 35a/8, CC-A 62a/27

atlar A tlar CC-İ 35a/10

atların Atların CC-İ 35a/11

atnı Atnı CC-İ 35a/9

atı ate CC-A 62a/23

atını atine CC-A 62a/26

atını atine CC-A 62a/28

atig	atig	CC-A 64a/27
atı	atı	CC-A 67a/3
atiṇa	atiṇa	CC-A 70b/14

at ‘nomen’ (Kuun 1880: 248). at ‘Name’, атны, атлар, атларны, аты, аты билä, атына, атыңа (Radloff 1887: 6). at ‘Name’ (Grønbech 1942: 44). at 19r/13 (Drimba 2000: 59); At 34v/8, Atnı 34v/9, A<tlr>tlar 34v/10, Atlarnı 34v/11 (Drimba 2000: 79); ate 61v/23 (Drimba 2000: 119); atine 61v/26 (Drimba 2000: 119); atiçinde 61v/27 (Drimba 2000: 119); atıne 61v/28 (Drimba 2000: 119); atig 63v/27 (Drimba 2000: 122); ati 66v/2 (Drimba 2000: 128); atiṇæ 70r/9 (Drimba 2000: 131). ET. aḍ ‘ad, isim, şeref, şan, şöhet’ (ETS 1992: 227). at ‘ad; mec. rütbe, mevki’ (HUAS 1941: 86). at ‘ad, isim’ (HUAS 2014: 146) . at ‘ad; mec. rütbe, mevki’ (HUAS 1941: 86). at I 1. ‘имя’ (Uig I); 2. ‘титул, звание’ (MÇ); 3. ‘название, наименование’, at al- ‘называть по имени’ (TT I), at ber- ‘давать имя, титул, название’ (KT), at jol ‘слава, удача, успех’ (Suv) (TT VII), atı kötrülmış ‘прославленные (harf. превознесенный именем, эпитет божества)’ (Uig I) (TT X), at kü ~ kü at ‘слава’ (KT) (KP), at maṅal ~ at maṅal ‘счастье’ (TT VII), at maṅal qıl- ‘ублагодотворять (?)’ (USp), at öḡ ‘название-образ (четвертый элемент двенадцатичленной причинной связи = skr nāmarūpa)’ (Uig II), at tap- ‘получить имя’ (E), atga teg- ‘приобрести, получить титул, звание; приобрести известность’ (TT VII), at tut- ‘называться, носить имя’ (Chuast) (KT) (DTS 1969: 64, 65) . āt ‘имя, название’ (TT VIII) (DTS 1969: 65). at/’T (I) A) Adv. ‘Personname, Vorname, Beiname, Bezeichnung’; b) ‘Wort, Ausdruck, Phrase’; c) ‘Nomen, Begriff, Konzept (Fiktionen der Parikalpita-Wesenheit ohne Realität, im Vijñānavāda-Buddhismus); d) ‘Name (in der Junktur skr. nāmarūpa)’; e) ‘Titel, Status, Rang’; f) ‘Titel, Buchtitel’; g) ‘Verehrungs-Formel, Invokation’; h) ‘Devise, Losung’; i) ‘(guter) Ruf, Ruhm, Ehre’; j) ‘Glück, Glückwunsch’; B) a) ‘Personname-, Vorname-, Beiname-, Bezeichnung-’; b) ‘Wort-, Ausdruck-, Phrase-’; C) ‘Nomen-, Begriff-, Konzept- (Fiktionen der Parikalpita-Wesenheit ohne Realität, im Vijñānavāda-Buddhismus); d) ‘Name (in der Junktur skr. nāmarūpa)’; e) ‘Titel-, Status-, Rang-’; f) ‘Titel-, Buchtitel-’; g) ‘(guter) Ruf-, Ruhm-, Ehre-’; h) ‘Glück-, Glückwunsch’; Nom. A) Adv./Präd. a) ‘Personname, Vorname, Beiname, Bezeichnung’; b) ‘Wort, Ausdruck, Phrase’; c) ‘Nomen, Begriff, Konzept’; d) ‘Name (in der Junktur skr. nāmarūpa)’; e) ‘Titel, Status, Rang’; f) ‘Titel, Buchtitel’; g) ‘Verehrungs-Formel, Invokation’; h) ‘Devise, Losung’; j) ‘Glück, Glückwunsch’; B) a) Personname-, Vorname-, Beiname-, Bezeichnung-’; b) ‘Wort-, ausdruck-, Phrase-’; c) ‘Nomen-, Begriff-, Konzept-’; d) ‘

'Name-' (in der Junktur skr. nāmarūpa); e) 'Titel-, Status-, Rang-, Amt-'; f) 'Titel-, Buchtitel-'; g) '(guter) Ruf-, Ruhm-, Ehre-'; h) 'Glück-, Glückwunsch-' (UW 1977: 247, 248, 249, 250, 251, 252). āt 'ad, isim, unvan; şöhet, ün' (AY-III 1991: 84). at 'ad, isim' (ETŞ 1992: 248). at;'T' 'ad, ün, unvan' (İKPÖ 1998: 138). at 'ad, isim' (Üİ 1998: 127). at 'isim, şöhet' (Gabain 2000: 262). at 'имя; титул, звание' (ТЕЭ 2008: 315). at 1) 'kimlik, *bodun* kimliği; ad', 2) 'unvan', ār (a)t 'erlik (yetişkinlik) unvanı' (KUKY 2009 294, 522). at 'ad, unvan', atı kötrülmüş 'adı yüce (Buddha için) (Aydın 2012: 153). at (I) [at] 'ad, isim' (AY-YK 2012: 221). āt, at 'ad, isim' (METY 2012: 308). at 'ad, isim' (Yen, Kır) (YKI 2013: 498). [*krş.* adan- → atan- (UW 1977: 47). ađan- 'ad verilmek, çağrılmak' (ETŞ 1992: 228). adsız → atsız (UW 1977: 61). atal-/T'L- 'benannt werden, bezeichnet werden' (UW 1977: 257). atan- (< *dön.* ata-) 'называться, считаться' (Kuan) (Suv) (DTS 1969: 66). atan-/T'N '1) *mit Cas.* 'bezeichnet werden; sein'; 2) *mit Cas.* 'ernannt werden' (UW 1977: 47, 257, 258). atan- 'adlandırmak, denilmek' (Üİ 1998: 127). atan- 'şöhret kazanmak, tesmiye edilmek, tayin edilmek' (Gabain 2000: 262). ātan- 'ünlenmek, ünlü olmak' (IB: 50). atan- 'ad veya unvan verilmek' (KUKY 2009: 400, 518). atan- 'atanmak, mevki atlamak' (Mir) (YKI 2013: 498). atanmış 'знаменитый' (ThS II) (DTS 1969: 66). atığ 'şöhret' (ETŞ 1992: 249). atlay 'прославленный, знаменитый' (Man I) (DTS 1969: 66). *atsiz* 'безвестный', *atsiz erñäk* 'безымянный палец' (TT V), *atsiz belgüsiz* 'без имени и без примет' (Suv) (DTS 1969: 68). atsız/TSYZ A) Präd. 'ohne Nomen', Begriff, Konzept'; B) a) 'ohne Namen, ohne Bezeichnung, namenlos' (UW 1977: 274). OT. ad/at 'ad, nâm' (AH: I, V). at 'ad, isim' (KB III 1979: 32, 33, 34). at 'ad, isim' (TKT 2004: 233). at 'ad, isim; unvan, lakap' (DLT-Atalay 2006: IV-45). Hrz-T. ad/at 'ad, isim' (KE 1997: 4). az 'имя; прозвищ' (HŞ 1979: 164). at 'isim' (İML 1988: 12). at 'ad, isim; lakap, unvan; şöhet, ün' (KE 1997: 40). at I 'ad' (KurT 2002: 60). at 'isim, ad' (ME 1993: 94; NF 1998: 24; MM 2008: 201). AO-Kıpt. at 'ad, isim' (AO 1996: 203). M-Kıpt. ad 'isim' (KİLE 1931: 1; KMES 1994: 230). ad/at 'ad, isim' (MG 1984: 93, 103). ad 'isim' (KFLT 1989: 935). ad 'ad, isim', ad *ko-* '1) adlandırmak, isim vermek; 2) isim bırakmak', adını bilme- 'kendisini tanımamak' (GT 1989: 244). ađ 'ad, isim' (DM 2003: 69). ađ 'isim' (KK 1999: 99). ad = Ar. al-ism 'name' = Far. nâm = Moğ. nere 'name' (RH 2000: 306). ad 'ad, isim' (KF 2006: 76). at 'ad, isim' (BV 1986: 123; İMS 1992: 503). at 'isim' (KK 1999: 101. *krş.* adař 'namesake' (RH 2000: 235). ağsız → ağsız barmak 'yüzük parmağı' (KK 1999: 99). atal- 'ad verilmek, adlandırmak' (TK 2008: 191). atsız 'atsız,

atı olmayan' (KMT 2002: 89). Çağ. at 'isim' (AL: V). at 'ad, isim' (MK 1993: 395). krş. atag-lığ/atak-lık 'adlanmış ve namzâd' (AL: 4). atık- → atıkmağ 'ad çıkarmak ma'nâsınadır. Atıkıp ad çıkarmak demek olur' (AL: 27). atқа-/ata- → atқadı/atadı 'ad kodı demektir (ad verdi)' (AL: 2).

174. at II: at.

at	At	CC-İ 52a/20, 54b/14, CC-A 81a/38
atım	atī	CC-A 82b/32

at 'equus' (Kuun 1880: 248). at 'Pferd', атым (Radloff 1887: 6). at 'Pferd' (Grønbech 1942: 44). At 51v/20 (Drimba 2000: 103); At 54r/14 (Drimba 2000: 107); at 80v/38 (Drimba 2000: 141); atī 82r/31 (Drimba 2000: 144). ET. at 'лошадь, конь', *jol atī* 'ездовой конь' (USp), *özlük at* 'скакун' (BK) (ThS) (DTS 1969: 65, 271, 395; TEЭ 2008: 315). at/'T (II) A Adv. 'Pferd, Roß'; B) Adnom. 'Pferd-, Roß-' (UW 1977: 252, 253). at 'at' (Gabain 2000: 262). at 'at' (KUKY 2009 217; Aydın 2012: 153). at 'at', ak at, özlük at, tığ at, toruk at (IB: 50). at 'at, binek hayvanı' (METY 2012: 308). at orukı 'bir at geçebilecek genişlikte (yol)', bir (a)t orukı : (ä)rm(i)ş : (a)nın b(a)rm(i)ş : (T 24) (KUKY 2009 237) . at 'at' (Yen, Kır, Mir) (YKI 2013: 498). ET. at 'horse' < P-Türk. *hat (Vovin 2004: 126). krş. atçı alp totok: kişi adı (Yen) (YKI 2013: 498). OT. Krh-T. at 'лошадь, конь' (MK I) (QVK), at adyır ~ at ajyır 'кони' (QVK), jandıq at 'простой, непородистый конь' (MK III) munduz joriya at 'глупый, неумный' (MK I), qoş at 'запасная лошадь' (MK III), salya at 'упрямая, норовистая лошадь' (MK I), uyar at 'лошадь с белым пятном на лбу' (MK I) (DTS 1969: 65, 232, 249, 482). at 'at' (AH: 233). at 'at', . *ala at* 'alaca renkli, ala kır'at', . *at birkığı* 'atıv veya eşeğin genizden ses çıkarması', . *at kamçısu* 'at siki', . *bögrül at* 'böğürleri ak olan at'. *bül at* 'ayakları sekili olan, ayaklarında aklık bulunan at'. *bulak at* 'boyu kısa, sırtı geniş at' (DLT-Atalay 2006: IV-113). *çından at* 'kula renkli at' (DLT-Atalay 2006: IV-149). *kaşga at* 'yüzü ak, gözlerinin çevresi kara olan at, peçeli at' (DLT-Atalay 2006: IV-277). *kerşegü at* 'kürek kemiğinin altında yağırlı bulunan at' (DLT-Atalay 2006: IV-304). *ketki at* 'sırtı dar, yanları geniş at' (DLT-Atalay 2006: IV-307). *kewel at* 'yürüyüşlü, küheylan at; soylu at' (DLT-Atalay 2006: IV-308). *kızgul at* 'boz ile kır arasında olan at'. *kuba at* 'rengi kumral –konur al- ile sarı arasında olan at' (DLT-Atalay 2006: IV-372). *munduz yoriga at* 'yorga yürüyüşten başka yürüyüş bilmeyen at'. *or at* 'donu kırmızı ile sarı arasında bulunan at'. *oy at* 'yağız at', . *ozuk at* 'koşu ve benzerlerinde ileri giden ve başka atları geçen at'. *ök at* 'dört yaşını geçmiş at'. *salga at* 'gem almaz, başı sert at; çamış

at', . *senğregü at* 'engi hastalığına tutulmuş olup burnundan irin gibi sümük akan at' . *torığat* 'doru renkli at' . *tüküz at* 'alında bir parça beyaz olan at' . *tüm at* 'düz, tamamiyle doru at' . *tüm kara at* 'düz kara at' , . *tüm taruğ at* 'düz –tamamen- doru at' . *ugar at* 'alında akı olan at' . *ulduk at* 'nalsız at' . (DLT-Atalay 2006: I-45, 46, 49, 53; IV-18, 45, 46, 47, 107, 125, 326, 415, 437, 440, 448, 485, 505, 641, 642, 669). krş. *atat* 'atlaşmak, -tay-at olmak' (DLT-Atalay 2006: IV-48). *atçı* 'всадник' (QVK) (DTS 1969: 65). *atçı* 'süvari' (KB III 1979: 35). *atgar* 'ata bindirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-48). *atlaq* < *at II* 'кони' (МК I) (DTS 1969: 67). *atlaş* 'играть в азартную игру, поставив на кон коня' (МК II) (DTS 1969: 67). *moğ. adağun* 'at' (Gabain 2000: 44). *Hrz-T. at* 'at', *at yılı*: Türkçeden 12 yıl atlarından 7 nci yılın adıdır (İML 1988: 12, 13). *at* 'at, binek hayvanı' (ME 1993: 94). *at/t* 'at' (KE 1997: 41). *at/at* 'at' (NF 1998: 25). *at III* 'at' (KurT 2002: 60). *at* 'at, yük, binek hayvanı' (MM 2008: 201). krş. *atgar* 'birini ata bindirmek' (KE 1997: 46). *atgar* 'ordu toplamak' (KurT 2002: 61). *atlık* 'at bağlanacak yer' (İML 1988: 13). *atmık* 'at sahibi' (İML 1988: 13). *AO-KıpT. at* 'at' (AO 1996: 203). *M-KıpT. at* 'beygir' (KİLE 1931: 7). *at* 'at' (MG 1984: 103; İMS 1992: 503; (DM 2003: 72; KMT 2002: 89). *at* 'at' (BV 1986: 123; GT 1989: 255; KFLT 1989: 943; KH 2002: 111; KF 2006: 78). *at* = *al-ḥail* 'horse(s)' (RH 2000: 165). krş. *aṭṭur* 'doru at' (DM 2003: 72). *Çağ. at* 'at' (AL: V). *at* 'at, beygir' (MK 1993: 395).

175. *ata:baba; ulu atta* 'büyük baba'; *tın ata* 'vaftiz baba'; *krş. atta*.

<i>ata</i>	<i>ata</i>	CC-A 61b/3, 62a/10, 62a/17, 62a/30, 63b/10, 63b/19, 66a/16, 69b/9, 71a/37, 73a/18, 73b/5, 75a/1, 75a/14, 75a/14
<i>atadan</i>	<i>atadan</i>	CC-A 75a/4
<i>atağa</i>	<i>ataga</i>	CC-A 63b/16, 75a/5, 76b/18
<i>atam</i>	<i>atam</i>	CC-A 61b/9
<i>Atamız</i>	<i>Atamıs</i>	CC-A 64a/27
<i>ataña</i>	<i>ataña</i>	CC-A 73a/34
<i>ataniñ</i>	<i>ataniñ</i>	CC-A 75a/11
<i>atañnı</i>	<i>atañnı</i>	CC-A 67a/7
<i>atası</i>	<i>atafı</i>	CC-A 76b/14

ata 'pater', *atta*, *ullu ata* 'avus' (Kuun 1880: 114, 248); *tın ata* 'pater spiritualis=ruhani baba' (Kuun 1880: 248, 249). *ata* 'Vater', *тын ата* 'geistlicher Vater', *улу ата* 'Grossvater', *атам*, *атаңны*, *атасы*, *атамыз*, *атаға*, *атаның* (Radloff 1887: 6). *ata*

‘Vater’, tenri ata ‘Gott Vater’, ata tenri ‘Gott der Vater’, atasyz ‘ohne Vater’, tyn ata ‘geister Vater genannt’, ulu ata ‘Grossvater’ (Grønbech 1942: 44). ata 61r/3, atam 61r/9 (Drimba 2000: 117); ata 61v/10, 61v/10-11, 61v/17, <ata> 61v/11 (Drimba 2000: 118); ata 61v/30 (Drimba 2000: 119); ataga 63r/16, ata 63r/19 (Drimba 2000: 121); Atamís 63v/27 (Drimba 2000: 122); ata 65v/16 (Drimba 2000: 127); atanji 66v/4 (Drimba 2000: 128); ata 69r/7 (Drimba 2000: 130); ata 70v/19 (Drimba 2000: 133); ata 72v/9, ataja 72v/17 (Drimba 2000: 136); ata 73r/3 (Drimba 2000: 137); ata 74v/1 (Drimba 2000: 137); atadan 74v/4, ataga 74v/5, ataniñ 74v/11, ata 74v/14 (Drimba 2000: 138); atajı 76r/13, ataga 76r/17 (Drimba 2000: 139).

ET. ada (I) (UW 1977: 43). ađa ‘ata, baba’ (ETŞ 1992: 228). ata/’T’ (I) A) Adv. a) ‘Vater, Schwiegervater’; b) ‘Vater (Titel Buddhas); B) Adnom.) ‘Vater-, Schwiegervater-’; b) ‘Vater- (Titel Buddhas)’; C) In Eigennamen (UW 1977: 254, 255). ata ‘baba’ (ETŞ 1992: 249). ata ‘ata’ (Gabain 2000: 262). ata ‘дед, старший братъ отца’ (ТЕЭ 2008: 315). ata ‘baba’ (KUKY 2009 248). [krş. atač (< küç. ata I) ‘папенька’ (Uig III) (DTS 1969: 66). atač/’T’Č ‘Väterchen’ (UW 1977: 257). ataç ‘babacık, babacağız’ (ETŞ 1992: 249). ataç ‘sevgili ata’ (Gabain 2000: 262). ataç ‘babacık’ (Aydın 2012: 153). ataç ‘baba, babacık’ (METY 2012: 308). ataçım ‘babacığım’ (Gabain 2000: 41). atač: özel isim, ār atım atač kün elim atayı bar altun ‘Мое имя мужа воинаАтач. Прозвище моего народа ‘имеющий золото’ ‘ (ТЕЭ 2008: 315). Ataçuk: kişi adı → Kagas Ataçuk, Bıja Kagas Ataçuk (UKY 2011: 94, 96, 99). ataman12: bir unvan niteleyicisi (KUKY 2009: 271, 518). OT. Krh-T. ata I ‘отец’ (QBN) (QBH) (MK III), ata ana ‘родители, отец и мать’ (MK I), qañsıq ata ‘неродной отец, отчим’ (MK III) (DTS 1969: 65, 66, 419); unv. ata saγun (MK I) (DTS 1969: 66). ata ‘baba’ (KB III 1979: 35). ata ‘ata, baba, ced’ (DH 1993: 191). ata ‘baba, ata, ced’, ata ana ‘ana baba’, ata kız karındaşı ‘hala’ (TKT 2004: 234). ata ‘baba’ (AH: V). ata ‘baba, ata’ (DLT-Atalay 2006: IV-47); hata ‘ata’ (Xotan ve Kençek dillerince) (DLT-Atalay 2006: IV-212). krş. atač (< küç. ata I) ‘папенька’ (MK II), atač oγul ‘мальчик, который ведет себя как взрослый’ (MK I) (DTS 1969: 66). ataç ‘büyüklük gösteren çocuk’, ataç oγul ‘halkın büyüğü imiş gibi büyüklük taslıyan çocuğa ‘ataç oγul’ denir’ (DLT-Atalay 2006: I-52; IV-48). atakı ‘babacığım anlamına sevgi bildiren bir söz’ (DLT-Atalay 2006: IV-47). ataliγ ‘имеющий отца’ (QNB) (DTS 1969: 66). atasagun¹³ ‘physician’ < ata ‘father’ + sa:ğū:n a title (EDPT: 71). atasayun ‘hekim, doktor’ (DLT-Atalay 2006: IV-48). hata ‘отец’ (MK I) (DTS 1969: 197). Hrz-T. ata ‘baba’, aşnukı ata ‘Âdem, ilk baba’, ata ekesi ‘babanın kızkardeşi’, atakarındaşı ‘babanın erkek

kardeşi, amca' (İML 1988: 12). ata 'ata, baba' (ME 1993: 94). ata 'baba, ata, ced', uluğ ata, ata karındaşı, ata cedd (KE 1997: 43, 44). ata 'ata, baba, ced' (NF 1998: 26). ata 'baba' (KurT 2002: 60; MM 2008: 201). ata 'отец' (HŞ 1979: 155). AO-Kıpt. aṭa 'ata, baba' (AO 1996: 203). M-Kıpt. ata 'baba; Adem' (KİLE 1931: 7). ata 'ata', 'Alī Atası: Şakīk İbn-i İbrahim-i Belhī; Faḫih Leys Atası: Ebu l-leys es-Semerkindī (KMES 1994: 232, 256). aṭa 'baba' (KK 1999: 101). ata 'baba' (GT 1989: 256; KFLT 1989: 943; KF 2006: 78; TK 2008: 191). ata 'baba', ata ana 'anne baba', ata ata 'dede, büyük baba', atası karındaşı 'amca' (İMS 1992: 503). ata 'father', ulu ata 'grandfather', qayın ata 'father-in-law' (RH 2000: 109, 230, 232). aṭa 'baba', aṭa karındaşı 'amca' (KMT 2002: 89). Çağ. ata 'baba' (MK 1993: 396).

176. atag-: ad vermek; *krş.* attag-.

atagdım atagdım CC-İ 19b/12

atagirmenⁿ atagirmē CC-İ 19b/11

atagirmen 'nomino', attagil *emir şekli* (Kuun 1880: 249). atar (v) 'nennen', атаҕырмән, атаггыл (?) (Radloff 1887: 6). at taq- 'benennen' (Grønbech 1942: 44). Atagirmē 19r/10, Atagdim 19r/11 (Drimba 2000: 59). ET. Ø. *krş.*

ata-/’T’ 1) (durch die Invokationsformel) anrufen, preisen'; 2) 'rezitieren'; 3) 'die Invokationsformel rezitieren, die invokative Buddhānusmṛti üben'; 4) 'nennen, bezeichnen-'; 5) a) 'ernennen'; 6) 'geben, verleichen' (UW 1977: 255, 256, 257); ata- 'ad veya unvan vermek' (KUKY 2009 400). ataqımsın- 'мнить себя прославленным (~ знаменитым)' (TT VII) (DTS 1969: 66); atakımsın- 'şöhrete layık olmak' (ETŞ 1992: 249). atan- 'ad veya unvan verilmek' (KUKY 2009 400). ata- 1. 'называть, давать имя' (Man I); 2. 'давать титул, титуловать' (MÇ); 3. 'называть, упоминать, произносить' (USp), atanmīš kūn 'назначенный день' (TT VI) (DTS 1969: 66). ata- 'ad vermek' (Hsüan-X 1975: 122). ata- 'ad vermek, adlandırmak, çağırmak, seslenmek' (AY-III 1991: 84). ata- 'adını anmak, çağırmak' (ETŞ 1992: 249). ata- 'adlandırmak' (Üİ 1998: 127). ata- 'tanınmak, çağırmak, ad vermek; seslenmek' (Gabain 2000: 48, 262). ata- 'anmak, adını söylemek' (AY-YK 2012: 222). *krş.* atakı- 'meşhur olmak' (Gabain 2000: 262). ataqımsın- 'мнить себя прославленным (~знаменитым)' (TT VII) (DTS 1969: 66). atakımsın- 'şöhret kazanmaya alışmak; ün sahibi gibi davranmak' (Gabain 2000: 59, 262). atık-/’DYQ- 'gerühmt werden, berühmt sein' (UW 1977: 259).

atıkımsın- , atakımsın- †, adıkımsın- † ‘als berühmt auftreten, Ruhm verbreiten’ (UW-Çev.: 102; UW 1977: 257). OT. ata- ‘ad vermek, adlandırmak’ (KB III 1979: 35). ata- ‘adını söylemek’, atanmış ‘belirlenmiş, karar verilmiş, muayyen’, atanmış (burada ı harfi var mı?) öd ‘ecel’ (TKT 2004: 235). krş. atag ‘lakap, ünvan’ (KB III 1979: 35). Hrz-T. ata- ‘adlandırmak, ad vermek, adını anmak; -den saymak’ (KE 1997: 45). ata- ‘ad vermek, adlandırmak’ (NF 1998: 26). ata- ‘adlandırmak, saymak’ (MM 2008: 201). ata- ‘takma ad- lakap vermek’ (DLT-Atalay 2006: IV-47). atay~ataq II ‘название, прозвание’ (QBK) (DTS 1969: 66). atan- ‘adlandırmak, ad almak’ (KB III 1979: 35). atan- ‘adanmak, ad almak’ (AH: V). atık- ‘ad sahibi olmak, ismi yayılmak, meşhur olmak’ (KB III 1979: 35). atsız ‘безвестный’ (QBK) (DTS 1969: 68). krş. atağ ‘прозвище’ (HŞ 1979: 155). atağлы ‘называемый; известный по имени, по названию’ (HŞ 1979: 156). atağlık ‘kötü bir haber verilerek korkutulmuş (kişi)’ (KE 1997: 45). M-Kıpt. adan- ‘ad takınmak’ (KİLE 1931: 1). attanıl- ‘ad verilmek’ (İMS 1992: 503). krş. ada- ‘adlandırmak’ (ME 1993: 83). atamak ‘atkomak’ (İML 1988: 13). атанғы (HŞ 1979: 156). атанмак ‘называются’ (HŞ 1979: 156). атанғычы ‘называемый; названный; именуемый’ (HŞ 1979: 156). atan- ‘adlanmak’ (ME 1993: 94). atan- ‘adlandırılmak; zikredilmek’ (KE 1997: 45). atan- ‘adlandırılmak, ad almak’ (KurT 2002: 61). Çağ. krş. ata- → atagıl ‘adlagıl ve ad kogıl demektir ve adagıl yani namzed eylegil demektir’ (AL: 2). atamağ: ad komağdur (AL: 25). atal- → ataldı ‘adlandı ve namdar oldu demektir, bir dahi emr için taayyun oldu demektir’ (AL: 2). atıg- → atıgıp ‘adlanıb demektir (ad verilip, ad konup)’ (AL: 2).

177. atalih: üvey baba.

atalih atalih CC-A 59b/30

atalih ‘vitricus’ (Kuun 1880: 249). аталык ‘Stiefvater’ (Radloff 1887: 6). atalyx ‘Stiefvater’ (Grønbech 1942: 44). atalih 59r/29 (Drimba 2000: 115).

ET. OT. Krh-T. atalık ‘babalık’ (KB III 1979: 36). Hrz-T. atalık ‘babalık’ (NF 1998: 26). Çağ. atağlıg/atalıg ‘atalık ma‘nâsımadur...’ (AL: 27).

178. atar (< ar. ‘aṭṭār’): aktar.

atar Atar CC-İ 41a/20

atar ‘aromatopala’ (Kuun 1880: 249). аттар ‘Spezerihändler’ (Radloff 1887: 6). atar ‘Spezereihändler’ (Grønbech 1942: 44). Atar 40v/20 (Drimba 2000: 88).

179. atasız: babasız, yetim.

atasız ataǵıǵ CC-A 70a/29

atasis (Kuun 1880: 191). атасыз ‘vaterlos’ (Radloff 1887: 6). ataǵıǵ 69v/15 (Drimba 2000: 131).

ET. atasız E-31/12 (TEЭ 2008: 315). OT. [krş. atasız ‘babasız’ (QBN) (DTS 1969: 66). atasız ‘yetim’ (TKT 2004: 235). Hz-T. atasız babasız’ (KE 1997: 45).

180. ataş: adaş.

ataş atas CC-A 82a/8

atas ‘cognominis’ (Kuun 1880: 249). атташ ‘Namensvetter’ (Radloff 1887: 6). ataş ‘Namensbruder’ (Grønbech 1942: 44). ataş 81v/8 (Drimba 2000: 142).

ET. adaş ‘друг, приятель, товарищ’, adaş böşük yan. ‘свойственник, свояк, мужчина (?) из породнившихся семей’ (Uig III), adaş böşük tut- ‘поддерживать близкие отношения, дружить’ (Uig IV), adaş qudaş~adaş qadaş yan. ‘товарищи, друзья, приятели’ (Huas) (DTS 1969: 9). adaş: kudaş ile birlikte ‘arkadaş’ (HUAS 1941: 83); adaş ‘arkadaş, eş, dost’ (HUAS 2014: 145). adaş/D’Ş ‘Kamerad, Gefährte’ (UW 1977: 48). adaş, ādhaş ‘adaş, arkadaş, dost’ (Gabain 2000: 3, 259). adaş ‘товарищ’ (TEЭ 2008: 314). OT. Krh. adaş ‘arkadaş, dost’ (KB III 1979: 5). adaş ‘друг, приятель, товарищ’, adaş böşük yan. ‘свойственник, свояк, мужчина (?) из породнившихся семей’ (Uig III), adaş böşük tut- ‘поддерживать близкие отношения, дружить’ (Uig IV), adaş qudaş ~ adaş qadaş yan. ‘товарищи, друзья, приятели’ (Huas) (DTS 1969: 9). krş. adaş- ‘arkadaş olmak, ahabab olmak’ (KB III 1979: 5). ataşık ‘benzer, ortak, adaş’ (TKT 2004: 235). Hz-T. at II → at taşı ‘adaş’ [kılmadımız añar anda öndin at taşı (آت تاشی) ‘bundan önce (hiçbirini) ona adaş yapmadık’, heç bulur mu sãn añar at taşı (آت تاشی) ‘ona bir adaş bulabilir misin?’](KurT 2002: 60). adaş/adhaş ‘arkadaş, dost’ (DLT-Atalay 2006: IV-5, 6).

181. atla-: atlamak, aşmak.

atlarmen Atlarmen CC-A 81a/32

atlarmen ‘transgredior’ (Kuun 1880: 249). атла (v) ‘schreiten’, атламән (Radloff 1887: 6). atla- ‘überschreiten’ (Grønbech 1942: 44). Atlarmen 80v/32 (Drimba 2000: 141).

ET. atla-/’TL’- ‘reiten’ (UW-Çev.: 102). OT. Hz-T. atlamak ‘adım atmak’ (İML 1988:

13). M-KıpT. atla- ‘adım atmak; 2) üzerinden geçmek’ (İMS 1992: 503). krş. atlam ‘adım’ (İMS 1992: 503).

182. atlan-: at binmek.

atlan	Atlan	CC-İ 12a/3
atlandum	Atlandum	CC-İ 12a/2
atlanurmen	Atlanurmē	CC-İ 12a/1

atlanurmen ‘equito’, atlan *emir şekli* (Kuun 1880: 249). атлан ‘auf’s Pferd steigen, reiten’, атланырмән, атландым (Radloff 1887: 6). atlan- ‘reiten’ (Grønbech 1942: 45). Atlanurmē 11v/1, Atlandum 11v/2, Atlan 11v/3 (Drimba 2000: 49). ET. atlan- ‘выступать, отравляться’ (TT II) (DTS 1969: 67). atlan-/’TL’N- 1) ‘auf das Pferd steigen, aufsteigen’; 2) ‘reiten, losreiten’; 3) ‘aufbrechen’ (?) (UW 1977: 269). atlan- ‘atla gitmek; ata binmek’ (Gabain 2000: 49, 262). atlan- ‘ata binmek’ (KUKY 2009 410; Aydın 2012: 154) . atlan- ‘ata binmek, atlanmak’ (METY 2012: 308). atlat- ‘ata bindirmek’ (KUKY 2009 410; Aydın 2012: 154). krş. atlantur-/’TL’NTWR- ‘losreiten lassen, losschicken’ (UW 1977: 269). atlantur-; ‘TL’NTWR- ‘ata bindirmek, ata bindirilmek’ (İKPÖ 1998: 138). atlat- ‘ata bindirmek’ (KUKY 2009 410; METY 2012: 308; Aydın 2012: 154). OT. Krh-T. atlan- ‘atlanmak, ata binmek’ (KB III 1979: 37). atlan- ‘ata binmek’ (AH: 235). atlan- 1. ‘сидиться верхом на коня’ (MK I); 2. ‘выступать, отравляться’ (QBK); 3. ‘взбираться’ (MK I) (DTS 1969: 67). atlan- ‘ata binmek, atlanmak; bir şeyin üzerin çıkmak (Oğuzca); atlaşmak, at haline gelmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-49). atlaş- ‘at ortaya koyarak bahse girmek, atı ödül koyarak yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-50). krş. atlandur- ‘süvari olmak’ (TKT 2004: 235). Hrz-T. atlan- ‘ata binmek, atlanmak’ (ME 1993: 94). atlan- ‘süvari olmak, ata binmek’ (KE 1997: 46). atlan- ‘ata binmek, süvari olmak’ (NF 1998: 27). atlanmak ‘ata binmek’ (İML 1988: 13). krş. атламак сидиться верхом на коня’ (HŞ 1979: 207). atlandur- ‘toplamak, hazırlatmak’ (KurT 2002: 61). atlantur- ‘ata bindirmek, atla göndermek’ (KE 1997: 46). M-KıpT. atlan- ‘ata binmek’ (KİLE 1931: 7; GT 1989: 256). Çağ. krş. atlanmağlıg ‘ata binmek, ata binmeklik’ (MK 1993: 396).

183. atlı: adlı, adlında.

atlı	atlı	CC-A 60b/20
------	------	-------------

atlı ‘nominatus’ (Kuun 1880: 249). атлы ‘einen Namen habend’ (Radloff 1887: 6). atlı 60r/19 (Drimba 2000: 116). ET. adhlig ‘adlı, isimli, meşhur’ (Gabain 2000: 4, 262).

adlıy¹⁴ bkz. atlıy I (DTS 1969: 13). atlağ ‘adlı, isimli, meşhur’ (Mayt: 355; Gabain 2000: 262). atlıy I 1. ‘называемый, именуемый, по имени’ (Uig II); 2. ‘именитый, знатный, сланный’ (Uig III) (DTS 1969: 67). atlıy bkz. atlıy I (DTS 1969: 68). atlı(ı)g/’TLQ (I) A) Adv./Präd. ‘der mit Namen..., der. Genannte’; B) Adnom. a).genannt, ..benannt, namens..’; b) ‘das heißt’ (UW 1977: 269, 270, 271, 272). atlı(ı)g/’TLQ (II) A) Adv. a) ‘mit. Ruf, mit gutem Ruf, berühmt’; b) ‘vornehm; Edler, Notabler’; c) ‘mit Glück, glückbringend’; B) Adnom. a) ‘mit. Ruf, mit gutem Ruf, berühmt’; b) ‘vornehm; Edler, notabler’; c) ‘mit Glück, glückbringend’ (UW 1977: 272, 273). atlı(ı)γ ‘1) adlı; 2) bir memuriyet unvanı’ (Hsüan-X 1975: 122). atlı(ı)ğ ‘adlı, denen, denilen, diye adlandırılan’ (AY-III 1991: 84). atlığ ‘adlı, ünlü, şanlı, tanınmış kimse’ (ETŞ 1992: 250). atlı(ı)ğ ‘adlı, denen’ (Üİ 1998: 128). atlığ ‘adlı, isimli, meşhur’ (Gabain 2000: 262). atlıg I ‘unvanlı, unvan sahibi’ (KUKY 2009 295). atlıg ‘unvanlı’ (Aydın 2012: 154). atlıg II ‘unvanlı, adlı, isimli’ (METY 2012: 308). atlı(ı)g [atlı(ı)g] ‘..adında, ..adlı’ (AY-YK 2012: 222). atlıg ‘adlı, unvanlı’ (Yen) (YKI 2013: 498). OT. Krh-T. atlıg (KB III 1979: 34). atlığ ‘adlı’ (DH 1993: 191). atlığ ‘adlı’, gayy atlıg tamuğ ‘Cehennemde bir vadi’, Tuvā atlıg ‘Tuva vadisi’ (TKT 2004: 235, 365, 695). atlığ ‘adlı, unvanlı; ulusun büyüğü’ (DLT-Atalay 2006: IV-45). Hrzt-T. adlıg ‘adlı, şanlı, şöhretli’ (KE 1997: 7). adlu/atlıg ‘adlı, adlanan’ (KurT 2002: 42). atlıg ‘atlı-sanlı adam’ (İML 1988: 13). atlıg/adlıg ‘adlı; şöhretli, ünlü’ (KE 1997: 46). atlıg ‘adlı’ (NF 1998: 27). atlıg ‘...adlı, ...adında’ (KurT 2002: 61). AO-Kıpt. atlı/atlıg ‘adlı, isimli’ (AO 1996: 203). M-Kıpt. adlu ‘adlı’ (KMES 1994: 230; KFLT 1989: 935). adlu ‘meşhur’ (GT 1989: 245). atlı/atlıg ‘adlı, isimli’ (İMS 1992: 503). atlıg ‘horseman; rider’ (RH 2000: 120, 262). Çağ. at-lıg/at-lık ‘namdar’ (AL: 4).

184. atlu: atlı; atlu kişi ‘asker’.

atlu Atlu CC-İ 46a/16

atlu chisi ‘eques’ (Kuun 1880: 249). атлы ‘ein Pferd habend, beritten’, атлы кіші (Radloff 1887: 6). atlu ‘beritten’, atlu kişi ‘Kavallerist’ (Grønbech 1942: 45). Atlu 45v/16 (Drimba 2000: 95). ET. atlağ ‘atlı’ (Gabain 2000: 262). atlıy II 1. ‘имеющий коня’ (ThS II); 2. ‘конный, на коне’ (Suv) (Ton) (ThS II), atlı sü ‘конница’ (BK) (DTS 1969: 67, 68). atlıg/’TLYQ (III) A) Adv. ‘zu Pferde, reitend’; B) ‘mit Pferd, beritten’ (UW 1977: 273). atlık/’TLYQ ‘sich (für den Unterhalt) nicht auf andere stützend, autark’ (UW 1977: 273, 274). atlıg ‘atlı’ (Gabain 2000: 262). atlıg ‘atlı; süvari; atı olan’ (IB: 50). atlıg II ‘süvari, atlı asker’ (KUKY 2009 309) . atlıg ‘atlı, atlı birlik, süvari

birliği' (Aydın 2012: 154). atlıg I 'atlı (asker), süvari' (METY 2012: 308). atlı 'atlı, süvari; atı olan' (Mir) (YKI 2013: 498). krş. atsa < at- (MK I) (DTS 1969: 68). OT. atlıg 'atlı, süvari' (DLT-Atalay 2006: IV-46). Hrз-T. atlı/atlıg 'atı olan ve ata binmiş olan' (İML 1988: 13). атлыг 'верховой; конник; наездник' (HŞ 1979: 158). atlıg 'atlı, süvari' (ME 1993: 94). at/tlıg 'süvari, atlı' (KE 1997: 47). atlıg 'atı olan; ata binmiş, süvari' (NF 1998: 27). M-Kıpt. atlıg 'atlı' (BV 1986: 126). atlu 'atlı, süvari' (KİLE 1931: 7). atlu 'atlı' (KFLT 1989: 943). atlu 'atlı' (KMT 2002: 89).

185. atoŵ: ada.

atoŵ atoŵ CC-A 58b/17

atov 'insula' (Kuun 1880: 249). aray 'Insel' (Radloff 1887: 6). atov 'Insel; auric, rasch' (Grønbech 1942: 45). atoŵ 58r/17 (Drimba 2000: 113).

OT. Hrз-T. atağ 'ada; sahil, kıyı' (KE 1997: 45). M-Kıpt. otuv: Toksuba kabilesinde - ada- demekmiş, aynı manada sair kabileler ise *atraç* kelimesini kullanmışlar (KİLE 1931: 64).

186. atta: bkz. ata.

atta Atta CC-İ 49b/2 → 111.

aқта Acta CC-İ 49b/10 t sorunu var.

atta (Kuun 1880: 248). *işa. f.* Attta 49r/2, Acta 49r/10 (Drimba 2000: 99).

187. attag-: bkz. attag-.

attagıl attagıl CC-İ 19b/13

attagıl *emir şekli* (Kuun 1880: 249). taq- (taç-?) 'anhängen', at taq- 'benennen' (Grønbech 1942: 235). Attagıl 19r/12 (Drimba 2000: 59).

188. Augustin: Agustin.

Augustin Auguſtin CC-A 62b/18, 63b/6

Augustin (Kuun 1880: 247); Augustinus 'S. augustinus' (Kuun 1880: 307). augustin: der Heilige Augustinus (Grønbech 1942: 276). Auguſtin 62r/18 (Drimba 2000: 119); auguſtin 63r/6 (Drimba 2000: 121).

189. ave: Havva.

ave	aue	CC-A 61b/28, 69b/3, 69b/6, 69b/9, 69b/13, 69b/17, 69b/21, 69b/25, 69b/31, 69b/35, 69b/39, 70a/2, 70a/4, 70a/8, 70a/10, 70a/14, 70a/18, 70a/22, 70a/25, 70a/29, 70b/1, 70b/5, 70b/8, 70b/11, 70b/14, 70b/17, 70b/20, 70b/23, 70b/26, 70b/30, 70b/33, 71a/2, 71a/6, 71a/10, 71a/14, 71a/17, 71a/21, 71a/25, 71a/29, 71a/33, 71a/37, 71b/4, 71b/8, 71b/12, 71b/16, 71b/20, 71b/24, 71b/28, 71b/32, 71b/36, 71b/39, 72a/2, 72a/6, 72a/10, 72/14, 72a/18, 72a/22, 72a/26, 72a/34, 72a/38, 72b/2, 72b/5, 72b/9, 72b/13, 72b/18, 72b/22, 72b/26, 72b/30, 72b/34, 72b/38, 73a/2, 73a/6, 73a/10, 73a/14, 73a/14, 73a/18, 73a/18, 73a/18
ave	ave	CC-A 69b/1, 69b/29
<i>Ave</i>	[..]	CC-A 72a/30
Ave	Añe	CC-A 72b/43

ave ‘Ave’, ave qyz, ave sen qyz, ave oýul, ave ana, ave sen üstüngi ata, ave Jesusnyň anasyna, ave ananyň oýluna, ave saa, ave maria ‘das Ave-Maria’ (Grønbech 1942: 45). aue 61r/28 (Drimba 2000: 118); Aue 69r/1 (Drimba 2000: 129); Aue 69r/3, 69r/5, 69r/7, 69r/9, 69r/10, 69r/13, 69r/15, 69r/17, 69r/19, 69r/21, 69r/23, 69v/1, 69v/2 (Drimba 2000: 130); Aue 69v/4, 69v/5, 69v/7, 69v/9, 69v/11, 69v/13, 69v/15, 70r/1, 70v/3, 70r/5, 70r/7, 70r/9, 70r/11 (Drimba 2000: 131); Aue 70r/13, 70v/13 (Drimba 2000: 132); Aue 70v/15, 70v/17, 70v/18, 71r/2, 71r/3, 71r/4, 71r/6, 71r/8, 71r/10, 71r/12, 71r/14, 71r/16 (Drimba 2000: 133); Aue 71r/20, 71r/21, 71v/1, 71v/3, 71v/5, 71v/7, 71v/9, 71v/11, 71v/13, 71v/15, 71v/17 (Drimba 2000: 134); Aue 71v/19, 72r/1, 72r/2, 72r/5, 72r/7, 72r/9, 72r/11, 72r/13, 72r/15, 72r/17 (Drimba 2000: 135); Aue 72r/19, 72r/21, 72v/1, 72v/3, 72v/5, 72v/7, 72v/9, aue 72v/7, 72v/9, 72v/9 (Drimba 2000: 136).

190. aṽaz (fär. āvāz): ses.

aṽazı	Awajı	CC-İ 36b/4
aṽazı	aṽajı	CC-İ 36b/5

avas ‘vox’ (Kuun 1880: 250). аваз ‘Stimme’, авазы (Radloff 1887: 8). avaz ‘Stimme’, avazy (Grønbech 1942: 45). *Awajı* 36v/4, *aṽajı* 36r/5 (Drimba 2000: 81). OT. Hrz-T. āvāz ‘ses’ (KE 1997: 47). āvāz ‘ses, seda’ (NF 1998: 27). krş. āvāzlıg ‘sesli’ (NF 1998:

28). M-Kıpt. āvāz ‘ses, avaz’ (MG 1984: 105). âvâz ‘ses, sadâ’ (GT 1989: 256). āvāz ‘ses, sada’ (İMS 1992: 504). āvāz ‘ses’ (DM 2003: 72). avaz ‘ses’ (KK 1999: 101). āvāz ‘ses, gürültü’ (KF 2006: 78). Çağ. krş. āvāze ‘yüksek ses; şöhret, ün’ (MK 1993: 396). bed-āvāz ‘fena sesli’ (MK 1993: 402).

191. aṽṣtır-: çene çalmak.

aṽṣtırmağa aṽṣtirmaga CC-A 58b/7

Austirmaga ‘fauces’ (Kuun 1880: 247). ауштыр ‘auf die Seite herabziehen, überreden’; ауштырмаға ‘erklärt durch= den Murch rorn = überreden?’ (Radloff 1887: 2). avstyr- ‘den Mund bewegen; schwatzen’ (Grønbech 1942: 45). aṽṣtirmaga 58r/7 (Drimba 2000: 113).

192. aṽlak: çöl, kurak alan. ince sırada okunabilir mi?

aṽlak aṽlak CC-A 58a/19

aslaku ‘çöl’ (Kuun 1880: 137, 249). avlaq ‘Ödland, Wüste’ (Grønbech 1942: 45). aṽla<k> 57v/19 (Drimba 2000: 112). ET. ağlak ‘boş, ıssız yer’ (Mayt: 345). aylaq ‘безлюдный, уединенный’ (Suv) (Uig III) (DTS 1969: 21). OT. aglak ‘ıssız, çorak, oturulmayan yer, boş’, aglak yēr ‘ıssız yer’ (DLT-Atalay 2006: I-119; IV-111). krş. agla- ‘yalnız olmak, boş olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-11). aglat- ‘savmak, uzaklaştırmak, ıraklaştırmak, boşaltmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-11). Hrz-T. аглак ‘укромное место’ (HŞ 1979: 211). ağlak ‘boş, ıssız, çorak yer’ (KE 1997: 11). M-Kıpt. avlak ‘ıssız, تنها yer, çöl’ (TK 2008: 191).

193. aṽrız: özel, hususi.

aṽrız Aurex CC-İ 51b/27

aurex ‘aurex’ (Kuun 1880: 247). аурыз [pers. البریز] ‘abritt’ (Radloff 1887: 2). avryz ‘Abort’ (Grønbech 1942: 45). Aurex 51r/27 (Drimba 2000: 103).

194. aṽur: saygı, hürmet; şeref, onur; krş. ağır II.

aṽur auûr CC-İ 31b/6

ager sij bila, auûrsibile ‘saygıyla’ (Kuun 1880: 248). avursy bkz. ayyrsyj (Grønbech 1942: 45). auûr/ibile 31r/6 (Drimba 2000: 75).

195. aṽurla-: saygı göstermek; *krş.* ağırla-.

aṽurlağıl aṽurğlagıl CC-A 67a/5

Kelimenin beşinci işareti, altına nokta işaretleri konularak metinden çıkarılmıştır; ayrıca l harfi sonradan eklenmiştir. avurglagil ‘sanctifica’ (Kuun 1880: 250). aṽur[g >l]agil 66v/3 (Drimba 2000: 128).

196. aṽuz: ağız; *krş.* ağız.

aṽzu aṽzu CC-A 60b/8

aṽzu aṽzu CC-A 60b/8

aṽziṅ aṽziṅ CC-A 71b/16

aṽzun aṽzū CC-A 61a/13

aṽzum aṽzū CC-A 61a/21

avzu ‘os ejus’, avzū *aynı* avzum ‘os meum’ (Kuun 1880: 146, 147, 250). ағыз ‘ağız’, ағызбілә, ағзына, аузың, аузу (Radloff 1887: 3). ағыз, avuz ‘Mund’ (Grønbech 1942: 30, 45). aṽzu 60r/8 (Drimba 2000: 116); aṽzū 60v/13, aṽzū 60v/20 (Drimba 2000: 117); aṽziṅ 71r/8 (Drimba 2000: 133).

197. ay I: ay (gök cismi).

ay ay CC-İ 36a/29, CC-A 60b/12?, 61a/10

ay ‘luna’ (Kuun 1880: 248). ai ‘Mond; Monat’ (Radloff 1887: 1). aj, āj ‘Mond’ (Grønbech 1942: 30). ay 35v/29 (Drimba 2000: 81); ay 60r/12 (Drimba 2000: 116); ay 60v/10 (Drimba 2000: 117). ET. ay ‘ay’ (HUAS 1941: 86); ay ‘Ay; Maniheizmde Ay tanrı’ (HUAS 2014: 146). aj~āj I 1. ‘месяц, луна (с ветило)’; *ast.* 2. ‘Луна (планета)’, aj erkligin jorıylı *din*. ‘бродящие силой месяца (название разновидности духов земли)’ (TT VI), aj tāṅri *din*. ‘божество Луна’ (Man III) (Uig III) (DTS 1969: 24, 25). ay/Y (I) A) Adv./Präd. a) ‘Mond’; b) ‘Monat’; B) Adnom. a) ‘Mond-’; b) ‘Monats-’ (UW 1977: 281, 282, 283284). ay ‘ay (gök cismi)’ (Hsüan-X 1975: 122). ay teṅri ‘ay tanrı, ay tanrısı’ (ETŞ 1992: 253). ay; ‘Y ‘gökteki ay, otuz gün’ (İKPÖ 1998: 138). ay ‘ay’ (IB: 50). aj ‘луна’, aj çor: özel isim (TEƏ 2008: 314). ay ‘ay’ (Yen, Kır, Mir), kişi adı (Yen) (YKI 2013: 498). *krş.* aykı/YQY a) ‘im. Monat befindlich, dem. Monat zugehörig’; b) ‘. Monat(e) lang, . Monat(e) dauernd’ (UW 1977: 313, 314).

aysız/'YSYZ 'ohne Mond' (UW 1977: 314). OT. Krh-T. ay 'ay, kamer', ay toldı: Ay-Toldı (KB III 1979: 38, 47). ay '1. ay, kamer; 2. ay, 30 gün' (AH: 236). ay 'yılın on ikide biri olan zaman; gökteki ay, kamer', tolun ay 'ayın on dördü', oglak ay 'yeni gün -nevruz- den sonra gelen yıl parçası', uluğ ay 'yaz ortası', ay ewi 'hâle, ay evi' (DLT-Atalay 2006: IV-52). aj~āj I l. 'месяц, луна (с ветило)'; *ast.* 2. 'Луна (планета)' (DTS 1969: 24, 25). krş. aydıñ 'aydın, ay aydınlığı' (DLT-Atalay 2006: IV-54). Hrz-T. ай 'луна' (HŞ 1979: 387). ay I 'ay' (MM 2008: 201). ay 'ay, hilâl' (ME 1993: 95). ay I 'ay, kamer' (KE 1997: 48). ay II 'ay, kamer' (NF 1998: 28). ay 'ay, kamer, mah; bir aylık zaman' (KurT 2002: 62). krş. aydın 'ışık, nur' (İML 1988: 13). айдынг 'свет' (HŞ 1979: 403). AO-Kıpt. ay 'ay' (AO 1996: 203). M-Kıpt. ay 'kamer', ay ağıllandı 'ayın etrafında hafif ve tonuk bir geniş çenber hasıl oldu, ay halelendi' (KİLE 1931: 7, 8). ay 'ay, kamer' (MG 1984: 106). ay 'ay' (BV 1986: 126). ay 'ay, kamer' (DM 2003: 72). ay 'ay, kamer' (GT 1989: 257; İMS 1992: 504; KK 1999: 101; KMT 2002: 89; TK 2008: 191). krş. Ayba/Aybeg: Aybey (özel ad) (KMT 2002: 90). Aydemür: Aydemir (özel ad) (KMT 2002: 90). aydın 'ışık, nur' (KİLE 1931: 8). aydın = Ar. al-ḍau 'light' (RH 2000: 201). aydınlık 'ay ışığı' (DM 2003: 73). aydınlık 'aydınlık, ay ışığı' (KMT 2002: 90). aydınlı- 'ışık oldu, parlamak, ışıklamak' (KİLE 1931: 8). aydınlık 'ışık' (GT 1989: 258). Aydigin: Aytigin (özel ad) (KMT 2002: 90). Aydoğdı: Aydoğdu (özel ad) (KMT 2002: 90). Aygine: Küçük ay (özel ad) (KMT 2002: 90). Aysaru: Mübarek ay (özel ad) (KMT 2002: 90). Ayseli: Temiz ay (özel ad) (KMT 2002: 90).

198. ay II: ay (yılın on iki bölümünden her biri).

ay	Ay	CC-İ 36b/14, 37a/8, 37a/9
ay	ay	CC-İ 37a/10, 37a/11, 37a/13, 37a/15, 37a/16, 37a/20
ay	ay	CC-İ 37a/12, 37a/14, 37a/17, 37a/18, 37a/19, 37a/21, CC-A 72a/28
ayda	ayda	CC-A 64a/1
ay 'mensis', ay basi 'calendae', safar ay 'januarius', sounz ay 'februarius', ylias ay 'martius', tob ay 'aprilis', songusax ay 'majus', cus ay 'junius', orta cus ay 'julius', sonchitx ay 'augustus', ches ay 'september', orta ches ay 'october', curban baran ay 'november', asuc ay 'december' (Kuun 1880: 248). ? 'Mond (gök cismi), Monat, ai башы 'ayın başlangıcı' (Radloff 1887: 1). aj, āj 'Monat', aj başy 'der erste des Monats', safar aj, sövünč aj, il(k) jaz aj, tob-aj, soñu jaz aj, küz aj, orta küz aj, soñ küz aj, qyş aj, orta qyş aj, qurban bajram aj, azuq aj (Grønbech 1942: 30). Ay 36r/13, Ay 36v/8, Ay		

baŋi 36v/9, Safar aý 36v/10, Sounz aý 36v/11, Ylias ay 36v/12, Tob aý 36v/13, Songuŋax ay 36v/14, Cux aý 36v/15, Orta Cux aý 36v/16, Sonchitx aý 36v/17 (Drimba 2000: 82); Ches aý 36v/18, Orta Ches aý 36v/19, Curbã barã ay 36v/20, Afuc aý 36v/21 (Drimba 2000: 83); ay/da/ 64a/40 (Drimba 2000: 122); ay 71v/14 (Drimba 2000: 134). ET. ay 'ay' (HUAS 1941: 86); ay 'yılın on ikide biri' (HUAS 2014: 146). aj~āj II 'месяц (мера времени)' (BK), aram aj 'название первого месяца в году в уйгурском календаре' (USp), čaqšapat/čaxšapat/čayšabud aj 'месяц соблюдения обета воздержания, двенадцатый (?) месяц древнеуйгурского календаря' (USp), ikindi aj 'второй месяц года' (TT VII) (DTS 1969: 25, 140, 206). ay/'Y (II) Adv. a) 'im ..Monat'; b) 'Monate lang, ..Monate dauernd' (UW 1977: 285). ay 'ay (yılın on ikide biri)' (Hsüan-X 1975: 122). ay 'ay (yılın on iki ayından her biri)' (ETŞ 1992: 251). ay; 'Y 'gökteki ay, otuz gün' (İKPÖ 1998: 138). ay 'ay' (Gabain 2000: 263). ay 'ay, bir aylık zaman dilimi' (KUKY 2009 212); ay togsık 'batı' (KUKY 2009 227) . ay 'ay (yılın bölümü)' (Aydın 2012: 154). ay 'ay, ay (otuz gün)' (METY 2012: 308). ay tugsık 'batı, garp, batı yönü' (METY 2012: 308). ay 'ay, zaman dilimi' (AY-YK 2012: 222). ay: otuz günlük süre (Yen) (YKI 2013: 498). [krş. ajqı 'месячный, продолжающийся в течение месяца' (Chuast) (DTS 1969: 30). aykı 'her ay' (Gabain 2000: 47). aylag/'YL'Q '..Monate alt, . monatig' (UW 1977: 314). aylı 'gökyüzündeki ay, aylı, aya ait' (ETŞ 1992: 253). ajlıy 'месячный (при определении возраста по месяцам)' (DTS 1969: 30). aylık 'aylık' (KB III 1979: 47). aylık 'aylık, 30 günlük' (TKT 2004: 241). OT. Krh-T. aj~āj II 'месяц (мера времени)' (QBK), oýlaq aj 'весна' (MK I), uluý aj 'название времени года, середина лета' (MK I), uluý oýlaq aj 'название времени года, начало лета' (MK I) (DTS 1969: 25, 363, 610). ay 'ay, 30 gün' (KB III 1979: 39). ay 'yılın on ikide biri olan zaman; gökteki ay, kamer', oglak ay 'ilk bahar sonu, yaz başı', uluğ oglak ay 'ilk bahar sonu, yaz başı' (DLT-Atalay 2006: IV-52, 423). [krş. ayliq 'имеющий срок на столько-то месяцев' (QBN) (DTS 1969: 30). aylık 'aylık' (KB: 47). Hrz-T. ay 'ayın yer küresi çevresinde dönmesine dayanarak, hesap edilen vakit ölçüsü' (İML 1988: 13). ay 'ay, 30 günlük zaman' (ME 1993: 95). ay II 'ay, 30 gün' (KE 1997: 48). ay I 'ay, 30 gün' (NF 1998: 28). ay 'ay, kamer, mah; bir aylık zaman' (KurT 2002: 62). ay II 'yılın on ikide biri, 30 günlük zaman birimi' (MM 2008: 201). krş. aylık 'aylık, bir ay için' (ME 1993: 95). aylık 'aylık' (KE 1997: 62). aylık 'aylık; aylık, ücret' (NF 1998: 36). aysalı '1) ay ışığının düştüğü yer; 2) kadın ismi' (KİLE 1931: 8, 9). M-KıpT. ay 'ay, otuz günlük süre' (İMS 1992: 504; KK 1999: 101). ay 'yılın on ikide biri, ay' (GT 1989: 257). ay 'yılın on ikide biri' (KFLT 1989: 944). ay 'ay, Ramazan ayı' (KMES 1994:

236). ay ‘ay, otuz günlük süre’ (DM 2003: 72). ay = Ar. al-qamar ‘moon’, ay tutundu = Ar. ḥasafa al-qamar ‘the moon eclipsed’, yeni ay ‘new moon’, ikinç ay = Ar. awwaluhu ‘its first month’ = Far. mâh-i duvum-I tâbistan ‘second month of summer’, üçünç ay ‘third month’ = al-šahr al-ṭanî minhu ‘the second month of it’ = Far. mâh-i siyum-i tâbistân ‘third month of summer’, ikinç ay ‘second month (of autumn)’, ikinç ay ‘second month’ = Ar. awwaluhu ‘its first beginning’ = Far. mâh-i duvum-i zimistân ‘the second month of autumn’, üçünç ay ‘third month (of autumn)’ (RH 2000: 134, 135, 199, 239, 240). ay ‘ay, yılın on ikide biri’ (KH 2002: 112). ay ‘30 günlük süre’ (KMT 2002: 89). ay ‘yılın on iki bölümünden her biri’ (KF 2006: 79). ay ‘otuz günden oluşan zaman dilimi’ (TK 2008: 191). krş. aylık ‘aylık’ (KFLT 1989: 944). aylık ‘30 günlük’ (İMS 1992: 505).

199. ay III: seslenme edatı.

ay	Ay	CC-İ 34a/17, 34a/23
----	----	---------------------

aj sen, aj siz (Kuun 1880: CII, 73). aj ‘vokativische Interjektion’, aj sen ‘vocativo te’, aj siz ‘vocativo o uos’ (Grønbech 1942: 31). Ay[ʃ > s]en 33v/17, Ay Sîx 33v/23 (Drimba 2000: 78). ET. AJ V: 1. *препозитивная усилительная частица*: meni osyançuladî bu moçoçlar tep aj kəd övkâsi kelti ‘[Ирод] страшно разгневался, решив, что эти маги им пренебрегли’ (Uig I); 2. *постпозитивная усилительно- вокативная частица*: muṭ-aj muṭ-aj jiṭtürmiş mēn isig şevâr amraq adajimîn ‘o горе, o горе, потерял я горячо любимое дорогое дитя!’, AJ VI *межд.* ‘эй, о; ах, ай’, aj jeklâr tē-kin maṭa sözlānlâr meniṭ baliqimtaqî bodunuṭ buqunuṭ neḡülüg ölürür sizlâr ‘эй, демоны, скажите мне немедленно, почему вы губите людей у меня в городе? (Uig I), aj kim sen neḡülüg kentü özün-ök ‘эй, кто ты? каков ты сам по себе? (Uig I); aj moçoçlar-a sizlâr üç türlüḡ saqinç üzâ kirtinijlâr ‘o маги, вы утвердились (*букв.* вступили) в трех видах мышления’ (Uig I) (DTS 1969: 1, 25). a’/ (I) ‘1) a) Vokativ; b) Vokatif (in Verbindung mit präponiertem ay), ay är a ‘o Mann!’, ay motgalayane a ‘o Maudgalyāyana!’, ay içilârim a ‘o meine Brüder!’, 2) Wehruf, ay açig ämgäk a ‘o bitterer Schmerz!’, 3) Hypostatischer Nominative von Eigennamen’ (UW 1977: 35). ay/’Y (III) A) a) ‘o, he, hallo, los, wohlan!’, a. koo vapşı ‘o Meister Kuang!’, Anm. ya küü taw ‘o Küü Taw’, a. subuṭiya ‘o Subhūti!’, a. ulug äzrwaya ‘o großer Brahmā’, a. s(ä)n kim bolur s(ä)n ‘he du, wer bist du?’, a. s(ä)n w(i)rogdad ogulı ‘o du, Sohn Virōydāoḡs!’, a. ulug elig ‘o großer König!’, a. çantallar ‘o ihr Henker!’, a. buryoka ‘o Minister!’, a. mogoçlara ‘o ihr Magier!’, a. braman bahşıya ‘o Meister Brahmane!’, a.

baba ‘o liebe (Mutter)!’, a. kızım ‘o meine Tochter!’, a. ädgülerim ‘o meine Guten!’, a. yavız tınl(ı)g ‘o du böses Lebewesen!’, a. ärä ‘o Mensch!’, a. içilärimä ‘o ihr meine Brüder!’, a. mäniñ ogluma ‘o mein Sohn!’, a. tözünlär ogliya ‘o Sohn von Edlen!’, a. yänä ymä tözünlär ogliya ‘und wiederum, o Sohn von Edlen!’, ya [yegil] ‘los, friß!’, a. küsüşüm ol maña berü yarlık?zunlar. ‘wohlan, ich möchte, daß man mir. zu geben gerucht!’, a. kim s(ä)n ‘he, wer bist du!’, elig bāg isig özümin ulañ a. ‘. der König möge doch mein Leben erhalten!’, b) ‘o Freude, oh, wie [sehr]!’, a. tañlançığda tañlançığ ulug törlügä ulug törlüg ‘wie überaus wunderbar unf überaus großartig!’, a. biz körü tągüntim(i)z. ‘oh, wir haben [mich] diese Brahmanen zum Erstaunen gebracht!’, ayı ymä ädgü a. eliglär hanlarnıñ ağırlıg ıdok savları ‘oh, wie überaus vortrefflich sind die verehrungswürdigen, heiligen Worte der Herrscher!’, ädgü a. ädgü a. ‘Sādhu, Sādhu!’, ulug törlüg a. a. ‘wie großartig!’, ädrämli (lies: ärtimlig) törö kālmākiniñ ämgāki nā ymä tärk nā ymä t(a)vrañ a. ‘oh, wie schnell und wie rasch kommt das Leid des Eintreffens der Aniryatā!’, han[larnıñ] muñadınçığ tañlançığ a. ‘wie wunderbar ist [der Aufstieg] der Buddhas!’, c) ‘o Schmerz, au, o weh’, ai tsai ‘o weh!’, a. yarok üzüt ‘o weh, dier arme Tigerin!’, a. ämgāk a. ämgāk ‘o Schmerz, o Schmerz!’, a. açığ ämgākā ‘o bitterer Schmerz!’, muñ a. muñ a. ‘o Kummer, o Kummer!’, a. meni agulug yılan tilki ‘o weh, mich hat eine giftige Schlange gebissen!’, öni saçılıp yatur a. kalmış süñök yer sayu ‘o weh, seine Knochenreste liegen überall verstreut!’, B) Ohne Kont.: a. tañlançığ, a. ämgāk (UW 1977: 285, 286). ay!/äy! ‘ey’ (Hsüan-X 1975: 122, 137). ay (I): ünlem, nida, ‘ey!’ (AY-III 1991: 85). ay, äy: ünlem (Gabain 2000: 263, 265) . krş. aya! ‘ey’ (Mayt: 355). aykır-/’QYR- ‘jubeln, jauchzen’ (UW 1977: 314). aykır- ‘haykırmaq’ < ay: ünlem (Gabain 2000: 49). OT. Krh-T. ay ‘ey! (hitap edatı, nida)’ (KB: 39). ay: buyruğu tanınamayı bildiren bir söz (DLT-Atalay 2006: IV-52). ay: hitap edatı (DLT-Atalay 2006: IV-52). krş. aya ‘ey!’ (AH: VI). Hrz-T. ay (III) ‘ey (seslenme)’ (MM 2008: 201). krş. aya I ‘ey!’ (KurT 2002: 63). ayā (< Far.) ‘ey (seslenme)’ (MM 2008: 202). eñ ünl. ‘o’ (HŞ 1979: 388). ey ‘ey’ (NF 1998: 141). eya ‘ey’ (NF 1998: 143). M-KıpT. èy ‘ey!’ (TK 2008: 228). ey: ‘ey’, seslenme edatı (İMS 1992: 543). iy ‘ey (hitap edatı)’ (GT 1989: 356). Çağ. ey ‘ey’ (MK 1993: 433).

200. aya: avuç içi.

aya aya CC-İ 49a/1

aya ‘palma manus’ (Kuun 1880: 248). aja ‘Handfläche’ (Radloff 1887: 3). aja ‘Handfläche, die flache Hand’ (Grønbech 1942: 31). Aya 48v/1 (Drimba 2000: 98).

ET. aja ‘ладонь’ (Suv), aja jārīn- ‘хлопать (?) в ладоши’ (Uig I), aja(lar)nī qavšur- ‘сложить ладонями обе руки, обращенны пальцами вверх (жест благоговения или приветствия)’ (TT X) (Uig III) (DTS 1969: 25). aya-/’Y’ A) Adv. ‘Hand, Handfläche’; B) a) ‘Hand-, Handflächen-’; b) ‘Handvoll, Packen, Bund, Satz’ (?) (UW 1977: 289, 290). ay-a ‘aya, el ayası’ (Hsüan-X 1975: 122). aya ‘aya, el ayası, avcun içi’ (AY-III 1991: 85). aya ‘avuç, avuç içi’ (ETŞ 1992: 251). aya; ‘Y(=β) ‘avuç içi’ (İKPÖ 1998: 138). aya ‘el ayası’ (Gabain 2000: 263). aya ‘avuç içi’ (AY-YK 2012: 222). Krh-T. aya ‘aya, avuç, avuç içi’ (KB III 1979: 45). (DH 1993:). aya ‘aya, avuç içi’, aya urmak ‘el çırpma, alkışlamak’ (AH: 240). aya ‘avuç içi, aya’, kars kars aya yap- ‘el ayalarını birbirine vurarak ses çıkarmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-53, 273). [krş. aya < far. ‘eya! (hitap edatı, nida)’ (KB III 1979: 45). ayala- ‘el ayalarını birbirine vurma’ (DLT-Atalay 2006: IV-54). Hrз-T. айа ‘ладонь’ (HŞ 1979: 388). aya ‘aya, avuç içi, el ayası’ (KE 1997: 60). aya ‘avuç içi’ (ME 1993: 95; NF 1998: 35; MM 2008: 202). aya III ‘avuç’ (KurT 2002: 63). M-Kıpt. aya ‘el içi’, aya ur- ‘el çırpma’ (KİLE 1931: 8). aya ‘aya, el içi’ (MG 1984: 106). aya ‘aya, avuç içi’ (KK 1999: 102). aya ‘avuç içi’ (KMT 2002: 90). ayağ = Ar. rāḥat al-yad ‘palm of the hand’ (RH 2000: 208). Çağ. aya ‘yassı, düz el’ (MK 1993: 396).

201. aya-: reddetmek, kabul etmemek.

ayadı ayadı CC-A 82a/10

ayadi ‘recusavit’ (Kuun 1880: 248). aja (v) ‘Mitleid haben’, ајады (Radloff 1887: 3). aja- ‘verweigern’ (Grønbech 1942: 31). aḡagil 56r/18 (Drimba 2000: 110); ayadi 81v/10 (Drimba 2000: 142). ET. aja- 1. ‘беречь, содержать в порядке’; 2. ‘жалеть, щадить’; aja aḡirla- ‘почитать, относиться с глубоким почтением, благоговеть’ (Hüen) (Uig II) (TT V) (TT VII) (DTS 1969: 25, 26). aya-/’Y’- 1) a) ‘huldigen, Verehrung erweisen’; b) mit Akk. ‘huldigen, Verehrung erweisen’; c) ‘mit Cas. ‘huldigen, Verehrung erweisen’; d) mit Dat. ‘huldigen, Verehrung erweisen’ (UW 1977: 290, 291). aya- ‘saymak, hürmet etmek’ (Hsüan-X 1975: 122). aya- ‘to show respect, to honor’ (Tekin 1988: 117). aya- ‘saymak, saygı göstermek, hürmet etmek’ (AY-III 1991: 85). aya- ‘iş görmek, saymak, hürmet etmek’ (ETŞ 1992: 251). aya- ‘hürmet etmek, saymak’ (Gabain 2000: 263). aya- ‘mal, mülk, servet vb.) korumak, bekçilik etmek’ (KUKY 2009 396). aya- ‘saygı göstermek’ (AY-YK 2012: 222). [krş. ? 1. ‘беречь, содержать в порядке’ (MK); 2. ‘жалеть, щадить’ (QBN) (DTS 1969: 25, 26). ajaḡ I ‘благоговение, почитание, почести’ (TT III), ajaḡ čiltay ‘благоговение, почитание,

почет' (USp) (Uig II) (TT I), ajaŋqa tegimlig 'достойный поклонения, досточтимый' (Suv) (TT X) (MO) (DTS 1969: 26). ayag/'Y'Q (I) A) Adv. 'Huldigung; Verehrung; Ehre, Würde'; B) Adnom. 'Huldigung-, Verehrung-; Ehre-; Würde-' (UW 1977: 292, 293, 294). ayay 'saygı, hürmet' (Hsüan-X 1975: 122). ayağ 'saygı, hürmet' (AY-III 1991: 85; ETŞ 1992: 252; Gabain 2000: 263). ayağ 'hürmet, saygı' (Üİ 1998: 127). ayag 'saygı, hürmet' (AY-YK 2012: 222). ayaglıg/'Y'QLYQ Adv./Präd. a) verehrt, angesehen; Verehrter, angesehener'; b) 'mit (UW 1977: 295, 296). ayay-lıy 'saygıyla ilgili' (Hsüan-X 1975: 123). ayağlıg 'sanlı, hürmetli, itibarlı', ayaylıyın bütmiş ordu 'Suchen sarayı' (ETŞ 1992: 252). ayagsız/'Y'QSYZ 'ohne Verehrung, ohne Ansehen, verachtet' (UW 1977: 296). ayal-/ 'Y'L- 1) 'verehrt werden, geehrt werden'. ayamak/'Y'M'Q A) Adv. 'Huldigung, Verehrung'; B) Adnom. 'Huldigungs-, Verehrungs-' (UW 1977: 297). ayamak 'saygı göstermek, hürmet etmek' (AY-III 1991: 85). ayamak 'saygı, tapınma' (AY-YK 2012: 222). ayan-/ 'Y'Ñ- 'verehrt werden, geehrt werden' (UW 1977: 297). ayanç 'korku, heybet, hürmet' (Gabain 2000: 47, 263). ayançaŋ/'Y'NČ'NK A) Adv. 'Ehrfurcht'; B) 'ehrfürchtig' (UW 1977: 297, 298). ayançaŋg 'saygılı, hürmetli' (AY-III 1991: 85). ayançaŋg 'hürmete layık, sanlı, saygı değer, hürmetli' (ETŞ 1992: 251). ayançaŋ 'saygıdeğer, hürmete layık; hürmetkâr' (Gabain 2000: 47, 263). ayançaŋlan-/ 'Y'NČ'ÑKL'N 'Ehrfürchtig sein' (UW 1977: 298). ayançaŋlıg/'Y'NČ'NKLYQ 'Ehrfurcht, ehrfürchtig' (UW 1977: 298). ayançaŋsız/'Y'NČ-NKSYZ 'ohne Ehrfurcht' (UW 1977: 298). ayançsız 'korkusuz' (Gabain 2000: 263). ajaš- (< išt. aja-) 'взаимно сочувствовать и любить, относиться со взаимной симпатией и любовью' (Suv) (DTS 1969: 27). ayaš-/ 'Y'Š- 'sich gegenseitig ehren, sich gegenseitig achten' (UW 1977: 298). ayaš- 'karşılıklı saygı göstermek' (AY-III 1991: 85). ayat-/ 'Y'T- 1) 'huldigen lassen; verehren lassen'; 2) 'verehrt werden' (UW 1977: 298, 299). ayatıl-/ 'Y'TYL- (< ayat- 'huldigen lassen') 'verehrt, verwöhnt werden' (UW 1977: 299). ayınç 'korku, heybet, hürmet' (Gabain 2000: 263). ayınçsız 'korkusuz' (Gabain 2000: 263). ayman- 'çekinmek, korkmak, ürkmek' (AY-III 1991: 85). OT. Krh-T. aya- 'acımak, korumak' (KB III 1979: 45). aya- 'lâkap vermek; korumak' (DLT-Atalay 2006: IV-53). aja- 1. 'беречь, содержать в порядке' (МК); 2. 'жалеть, щадить' (QBN) (DTS 1969: 25, 26). [krş. ajaŋ I 'почетное звание, присвоенное кому-л. имя' (QBN) (МК), ajaŋ aja- 'присваивать кому-л. почетное имя, звание, титул' (МК) (DTS 1969: 26). ayağ 'lakap, takma ad' (DLT-Atalay 2006: IV-53). ayamak 'esirgemek, vermek istememek' (DH 1993: 191).

ajatił- < ettir. edil. aja- (DTS 1969: 27). Hrız-T. krş. aya ‘lağap, sonradan takılan at’ (İML 1988: 13). ayağ ‘saygı’ (KurT 2002: 63). Çağ. aya- → ayamay ‘dirig tutmaz, men etmez’ (AL: 30). aya- ‘dikkat etmek, saklamak, korumak’ (MK 1993: 396).

202. ayağ: ayak; ayağ üzi ‘ayağın üstü’15; krş. ayak.

ayağ Ayag CC-İ 49a/19

ayağı ayagı CC-İ 52b/25

ayach ‘pes’, ayak, ayak uxi ‘suffrago’ (Kuun 1880: 248). ajaq, ajáq ‘Fuss’, ajay-üzi ‘Rist, Fussrücken’, qazan ajaq ‘Dreifuss, auf den der Kessel über das Feuer gestellt wird’, töşekniñ ajayy ‘Nachttisch’ (Grønbech 1942: 31). Ayag 48v/19 (Drimba 2000: 99); ayagı 52r/15 (Drimba 2000: 104). ET. adaq ‘ayak’, adaq üzä ükşür- ‘(yatmış durumda) bir ayağını öbür ayağının üzerine koymak’ (Hsüan-X 1975: 118). ADAQ I ‘устье (реки)’ (Man III), adaq ayrıy ‘болезнь ног’ (Rach I), adaqın yorı- ‘передвигаться на ногах, двигаться’ (Huas), adaq qamašt- ‘натрудить ноги (?)’ (KT) (DTS 1969: 8). adak/’D’Q ‘A) Adv. a) Fuß, Füße, Bein, Beine; b) vor; c) zu, an; d) Pfote, Huf; e) Fuß, Ständer; g) Ende; B) Adnom. a) Fuß-; b) Ende-; c) Eigennamen: a. totok’ (UW 1977: 45, 46). adak ‘ayak’ (ETŞ 1992: 228). adaq: ‘D’Q, ‘D’X: ‘ayak’ (İKPÖ 1998:130). adak, yadak ‘ayak’ (Gabain 2000: 258). adaq ‘ноги’ (TEЭ 2008: 314). adak ‘ayak’ (Mayt: 344; KUKY 2009 220; Aydın 2012: 151). adak kamşat- ‘istikrarsızlaştırmak’ (User 2008: 137). adak ‘ayak’, tek başına görülmez, yalnızca şu deyimde geçer: adak kamşat- sarsılmak’ (METY 2012: 307). adak [adağ] ‘ayak’ (AY-YK 2012: 217). adak ‘ayak’ (HUAS 1941: 83; HUAS 2014: 145). ayak/’Y’Q A) Adv. a) ‘Schale, Trinkschale’; b) ‘Bettelschale’; B) Adnom. ‘Schale-, Trinksschale-’ (UW 1977: 297). ayak ‘fincan, kadeh’ (Gabain 2000: 263). ayak ‘fincan, kadeh’ (IB: 50). krş. adaqlıy ‘имеющий ноги, -иогий’ (Tiş) (DTS 1969: 9). ADAQTAQİ ‘последний, конечный’, baştınqı ortunqı adaqtaqı eşgölärinä tükällig ‘совершенный в своих первоначальных, срединных и конечных добродетелях (Suv) (DTS 1969: 9). OT. adağ ‘ayak’ (KB III 1979: 4). ADAĞ ‘ayak’, adağ astı ‘alt, aşağı taraf’, adağın ‘ayakta’, adağın bol- ‘1. kalkmak, ayağa kalkmak; 2. meydana gelmek, hazır olmak’, adağın kıl- ‘1. namazı tam erkânı ile yerine getirmek; 2. ayakta durmak, geçerli kılmak; 3. doğru yapmak’, adağın kılığlı ‘(namaz) kılan, eda eden’, adağın tur- ‘1. ayakta durmak, kıyam etmek; 2. davranmak, hareket etmek’, adağın turğan ‘1. namaz kılan; 2. idareci ve hakim olan’, adağın turğan eren ‘Allah’a itaat eden erkek’, adağın turğan tişi ‘Allah’a itaat eden kadın’, adağın turmak ‘makam, mevki’, adağın turuglı orun ‘kalacak yer, makam’,

adağın tut- ‘(namazda) ayakta durmak’, adağ tik- ‘inat etmek, ayak diremek, direnmek’, onğ kol sol adağ ‘sağ el sol ayak, çapraz’ (TKT 2004: 200, 201, 202, 568). adağ ‘ayak’ (AH: I). adhak/azak ‘ayak’ (DLT-Atalay 2006: IV-5, 56). ayak ‘çanak, kâse, kadeh’ (KB III 1979: 45). ayak ‘çanak, kâse, kadeh’ DLT-Atalay 2006: 53). ayakçı ‘kâseci’ (DLT-Atalay 2006: IV-54). krş. adaklık ‘üzüm çardaklarına ayak yapılacak ağaç’ (DLT-Atalay 2006: IV-5). adağşu ‘birlikte, beraber, yanyana’ (KB III 1979: 5; Ölmez 2009: 405). adhakla- ‘ayağa vurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-6). adhaklan- ‘ayaklanmak, ayak sahibi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-6). Hrz-T. adak/ayak ‘basıp durmağa ve yürümeğe yarayan uzuv’, ayak bileziği ‘ayak bileği halkası’, ayak siniri ‘ayağın âsabi’, saç adakı ‘sacayak’ (İML 1988: 13, 57). adağ ‘ayak’ (ME 1993: 84). adağ I/ayak ‘ayak’ (KE 1997: 4, 60). adağ II/ayağ/k ‘kadeh, çanak, kase’ (KE 1997: 5, 60). adağ I ‘ayak; alt, giriş’ (NF 1998: 5). adağ II ‘kadeh’ (NF 1998: 5). adağ/ayak ‘ayak’ (KurT 2002: 41, 63). adağ/ayak (I) ‘ayak’ (MM 2008: 197, 202). аяк ‘нога; конец’ (HŞ 1979: 389). аяк ‘чаша; бокал с вином’, аяк-чанак ‘посуда’ (HŞ 1979: 389). ayak ‘ayak’ (ME 1993: 95). ayak/adağ II ‘kadeh’ (NF 1998: 35). ayak II ‘kadeh’ (KurT 2002: 63). ayak (II) ‘kadeh, çanak, kâse’ (MM 2008: 202). азақ ‘нога; ноги’ (HŞ 1979: 166). krş. ayakça ‘aşağı, engine’ (ME 1993: 95). ayakçı ‘çanakçı’ (İML 1988: 13). ayakçı ‘içki hazırlayıp sunan’ (KE 1997: 61). M-Kıpt. aḏaq/ayaq ‘ayak’ (KİLE 1931: 1, 8). aḏaq/ayaq ‘foot; bowl, cup’, ayaq tutuğçı = Ar. al-sâqî ‘cupbearer’, aḏaq yüzi = Ar. zāhr al-qadam ‘upper part of the foot’, ayaq astı = Ar. baṭnuhu ‘its (the foot’s sole)’, çöngек ayaq ‘leather milking-pot’ (RH 2000: 107, 146, 203, 212, 213, 280). ayağ/ayak ‘ayak’ (KMES 1994: 236, 237). ayağ ‘ayak’ (KK 1999: 102). ayak ‘ayak’ (MG 1984: 106; BV 1986: 126; KH 2002: 112). ayak ‘1) kap, kacak; 2) ayak’, ayak tiri ‘ücret’, ayak çanak ‘kap kacak’ (İMS 1992: 504). ayak ‘ayak’, kıç ayakları ‘atın arka ayakları’, ön ayakları ‘atın ön ayakları’ (KMT 2002: 90, 132). ayak ‘ayak’, ayak bas- ‘adım atmak, yürümek’, ayak üstüne götür- ‘ayakta tutmak, yaşatmak’, ayakdan düş- ‘yürüyemez hale gelmek, güçsüz kalmak’, ayakın bağla- ‘yürüyemez, kaçamaz hale gelmek’, ayakına altun dök- ‘ikramda bulunmak’, ayakına bıçku ur- ‘kesmek’, ayakına düş- ‘ayağına kapanmak, yalvarmak’ (GT 1989: 257). ayak I ‘kadeh’ (DM 2003: 72). ayak II ‘ayak’ (DM 2003: 73). ayak ‘ayak’, ayak bas- ‘adım atmak’ (KF 2006: 80). ayak ‘1) ayak; 2) kap kacak’, ayak ayar- ‘ayartmak, uymak, bağlanmak, peşinden gitmek’ (TK 2008: 192). Çağ. ayağ ‘ayak’ (MK 1993: 396). ayak ‘kadeh’ (MK 1993: 396). krş. ayağsız ‘ayaksız’ (MK 1993: 396). krş. ayakçı ‘saki’ (AL: 36).

- 203.** ayağış-: aynı yatakta ayakları diğerinin başına gelecek şekilde yan yana yatmak; *krş.*
ayağ~ayak.

ayağışıp aiagesíp CC-A 57b/19

alar aiagesip iattiler ‘conjunctis pedibus jacuerunt’ (Kuun 1880: 254). ajağyş- ‘die Füße gegen die Füße eines Anderen stemmen’, alar ajağyşyp jattylar ‘si logen mit den vusen czu samme’ (Grønbech 1942: 31); aiagesíp 57r/23 (Drimba 2000: 112).

Çağ. krş. ayak- → ayaktı ‘belürmez oldu, kitti’, ayakkaç yana ‘battıktan sonra’ (AL: 36).

- 204.** ayak: ayak; kazan ayak ‘saçayağı’; *bkz.* ayağ.

ayak ayac CC-İ 53b/4

ayak ayak CC-A 82b/34

ayak Ayach CC-İ 49a/18

ayach, ayak ‘pes’, ayak uxi ‘suffrago’ (Kuun 1880: 248). ajak ‘der Fuss’, ajak ýcri ‘Blatt am Fusse’, төшәкнiң аҗакы (?) ‘Bettfuss’, Казан аҗағы (Radloff 1887: 3); Ayach 48v/18 (Drimba 2000: 99); ayac 53r/4 (Drimba 2000: 105); ayak 82r/33 (Drimba 2000: 144).

- 205.** ayaklı: ayaklı.

ayaklı ayaklı CC-A 61a/25

ayakli (Kuun 1880: 147). ajakлы ‘Füsse habend’, төрт аҗаклы ‘vierfürsig’ (Radloff 1887: 3). ayaklı 60v/25 (Drimba 2000: 117). ET. adaklıg ‘ayaklı, ayağı olan’ (HUAS 1941: 83). ādaqlıq ~ ādāqlıq (TT VII) (DTS 1969: 14). adaqlıq (TEƏ 2008: 314). *adaklıg* ‘ayaklı’ (Yen) (YKI 2013: 497). adaklıg ‘ayaklı’ (HUAS 2014: 145). adaklıg/’D’QLQ ‘1) Adv. einer mit. Füßen, ein –Füßiger’; B) Adnom. mit. Füßen, ...-füßig’ (UW 1977: 47). OT. ayağlığ ‘ayaklı’ (DH 1993: 191). ayağlığ ‘kâseli’ (DLT-Atalay 2006: IV-54). Hrz-T. aḍaqlıg/ayaklıg I ‘ayaklı’ (KE 1997: 5, 61). krş. ayaklıg II ‘kadehlik’ (KE 1997: 61).

- 206.** ayan-: sakınmak, korumak, esirgemek, kıyamamak.

ayandım ayandım CC-A 56b/17

ayanırmen aianırmen CC-A 56b/16

ayanğıl aiağıl CC-A 56b/18

aianirmen ‘parco’, ayandim ‘pererci’ (Kuun 1880: 248); aiagil (Kuun 1880: 132). ajan (v) ‘schonen’, ajanyrmän, ajandym, ajanžыл (Radloff 1887: 3). ajan- ‘schonen’ (Grønbech 1942: 31). aianírmén 56r/16, ayandím 56r/17, aíagil 56r/18 (Drimba 2000: 110).

207. ayaz: açık, aydınlık hava.

ayaz Ayas CC-İ 37b/5

ayaz Aiaz CC-A 66a/38

aiaz ‘caelum serenum’ (Kuun 1880: 247); ayas *ayn* aiaz (Kuun 1880: 248). ajaz ‘klar, von Wetter’ (Radloff 1887: 3). ajaz ‘heiter, unbewölkt’ (Grønbech 1942: 31). Ayas 37r/6 (Drimba 2000: 83); Aiaz 65v/38 (Drimba 2000: 127). ET. ayaz/’Y’Z A) Adv. ‘(klarer) Himmel, Firmament’; B) Adnom. ‘(klarer) Himmel-, Firmament-; klar, hell’ (UW 1977: 299). ayaz ‘gök, yukarı’ (ETŞ 1992: 252). OT. ayas ‘ayaz; kölelere verilen adlardan’, ayas kök ‘açık hava’ (DLT-Atalay 2006: IV-54). ajas I ‘чистое, ясное (о небе)’ (МК); ajas II *unv.*: дается рабам с красивым лицом’ (МК) (DTS 1969: 27).

208. aybaşı: ayın ilk günü.

aybaşı Ay başı CC-İ 37a/9

aybasi ‘calendae’ (Kuun 1880: 248). Ay başı 36v/9 (Drimba 2000: ?).

209. ayğakla-: konuşmak.

ayğakladı aygakladı CC-A 66b/17

aygakladı ‘perdidit’ (Kuun 1880: 247). aiğakla (v) ‘bezeugen, angeben’, aiğakladı ‘er ist zu Grunde gegangen’ (Radloff 1887: 1). ajğaqla- ‘angeben, verklagen’ (Grønbech 1942: 31). aygakladı 66r/17 (Drimba 2000: 128).

210. ayınçı: iftiracı.

ayınçı ajínčī CC-A 81b/2

aringči ‘detractor’ (Kuun 1880: 250). ajyñčy ‘Verläumder’ (Grønbech 1942: 33). ajínčī 81r/2 (Drimba 2000: 141). OT. M-Kıpt. krş. ayqaq ‘slanderer’ (RH 2000: 271).

211. ayınklan-: kötülemek.

ayınklanmaz ainclāmas CC-A 63a/28

aynalamas ‘non delectatur’ (Kuun 1880: 165, 247). айнала, тәңри јолына айналамас ‘er kann sich nicht wenden, nicht zum Wege Gottes kommen’ (Radloff 1887: 1). anyqlan- ‘sich vorbereiten’, kim öz jazuxyn jaşyrsa alaj biliñiz kim ol teñri joluna anyqlamaz ‘wenn jemand seine eigene Misselate verhehlt, wisset dass er sich nicht auf Gottes Weg bereitet’ (Grønbech 1942: 38). aínclāmas 62v/28 (Drimba 2000: 121).

ET. ańıg/anyıg/ayıg ‘kötü, fena’ (Gabain 2000: 39). ańıg ‘kaygı, sıkıntı; febalık, kötülük’ (METY 2012: 307). ańıg ‘kötü, fena; çok’ (Mir) (YKI 2013: 498). ayır ‘kötü’ (Hsüan-X 1975: 123). ayıgla- ‘kötülemek’ (AY-III 1991: 85). ayıgla- ‘kötülemek, fenalık etmek’ (ETŞ 1992: 253). ayıglamaqsız ‘kötülemesiz’ (AY-III 1991: 85). ayıglıg ‘fenalık, kötülük yapan’ (ETŞ 1992: 253). ańıt- ‘korkutmak’ (METY 2012: 307). anyıt- ‘korkutmak’ (Aydın 2012: 153). ayıg ‘kötü, fena’ (AY-YK 2012: 222). ayın- ‘korkmak’ (IB: 50). ayınç ‘korku’ (AY-YK 2012: 222). ayıg ‘kötü, fena’ (AY-III 1991: 85). ayır, ayay; ‘‘YX, ‘YYX, ‘Y’X, ‘β(=Y)YX ‘kötü, çok’ (İKPÖ 1998: 139). ańıg → ayıg (UW 1977: 165). OT. Krh-T. *ayıg* ‘fena, kötü’ (KB: 46). *ayıgla-* ‘kötülemek’ (KB: 46). *ayınğla-* ‘kötülemek, küçük düşürmek, mahcup etmek’ (KB: 46). ayıg: ‘ ‘ne iyi, ne fena’ yerine kullanılan bir edat; iyi ve kötüye delâlet eden kelimelerde pekitme edatı’ (DLT-Atalay 2006: IV-54).

212. ayıpsız: günahsız.

ayıpsız aypfız CC-A 70a/6

ayıpsız aypfız CC-A 75b/5

aypsız ‘sine macula’ (Kuun 1880: 247). аіпсыз ‘schuldlos, fleckenlos’ (Radloff 1887: 2). ajpsyz, ajypsyz ‘sündenfrei, makellos’ (Grønbech 1942: 32, 33). aypfız 69v/3 (Drimba 2000: 131); ayıpfız 75r/5 (Drimba 2000: 139). ET. ayıpsız/’YYP SYZ A) Adv. ‘tugendhaft’; B) Adnom. ‘tugendhaft’ (UW 1977: 309). ayıpsız ‘ayıpsız, ayıbı olmayan’ (ETŞ 1992: 252). ayıpsız/’YYP SYZ ‘Tugendhaftigkeit, Tugend’ (UW 1977: 309). ayıbsızlık ‘ayıbı olmamak’ (ETŞ 1992: 252). OT. Krh-T. krş. °ajb/°ajıb ‘позор; порок; изъян’ (Yug) (QBN) (DTS 1969: 27, 28). °ayb ‘ayıp, kusur’ (KB III 1979: 46). °ayp ‘ayıp, kusur’ (TKT 2004: 241). Hrzt-T.. °ayb ‘suç; kusur’ (KurT 2002: 64). krş.. °ayblig ‘kusurlu, arızalı’ (KurT 2002: 64). M-Kıpt. °aybsız/°aybsuz ‘ayıplı, kusurlu’ (KH 2002: 112). krş. °ayb ‘ayıp, kusur’ (İMS 1992: 504). °ayb/°gayb ‘kusur, noksan, çirkinlik’ (TK 2008: 192). °ayıb ‘ayb, ayıp, utanılacak şey’ (KFLT 1989: 944). °ayıb/°ayb ‘ayıp, kusur’ (KF 2006: 80). °aybla- ‘ayıplamak, kınamak’ (İMS 1992: 504). °ayblı ‘ayıplı, kusurlu’

(İMS 1992: 504). ‘ayblı/‘ayblu ‘ayıplı, kusurlu’ (KH 2002: 112). ‘ayıblu ‘ayıplı’ (KFLT 1989: 944). Çağ. ‘ayb ‘ayıp, kusur’ (MK 1993: 397). krş. ‘ayb-b̄n-lık ‘ayıp görme’ (MK 1993: 397). ‘ayb-cū(y) ‘insanın ayıbını araştırıp soran’ (MK 1993: 397). ‘ayb-cū(y)-luk ‘insanın ayıbını araştırıp sorma’ (MK 1993: 397). ‘ayb-ğu(y) ‘dedikoducu’ (MK 1993: 397).

213. ayır-: bölmek, ayırmak.

ayırdun ayırdun CC-İ 27a/3

ayırğıl ayırğıl CC-İ 27a/4

ayırğan ayırğa CC-A 61a/10, 61a/11

ayırumen ayırumen CC-İ 27a/2

ayrumen ‘separo’, ayırğıl *emir şekli*, ayırğa *yani* ayırğan ‘seperatus, distinctus’ (Kuun 1880: 247). айр (v) ‘trennen, absondern’, айрымән, айрымән, айрым, айрыл, айрыңлар, айрың (Radloff 1887: 1). айр-, айр- ‘trennen, unterscheiden’, eki jolny айрыңлар ‘unterseheidel zwei Wege’ (Grønbech 1942: 33). Ayrumen 26v/2, Ayrdun 26v/3, Ayırğıl 26v/4 (Drimba 2000: 69); ayırğa 60v/10, ayırğa 60v/11 (Drimba 2000: 117). ET. adar- ‘разделять, анализировать’ (Uig II) (DTS 1969: 9) . adar- → adır- (UW 1977: 47). adır- ‘ayırmak’ (HUAS 1941: 83; HUAS 2014: 145). adır- ‘разделять, отделять друг от друга; разлучать (Suv) (Huas) (Uig III); различать, разбираться, понимать (Suv); отделять, отграничивать (USp); лишать чего-л., кого-л. (TT IV) (Uig II) (Suv); пережить смерть кого-л. (E) (DTS 1969: 11, 12). adır- ‘ayırmak’ (Mayt: 344; HUAS 1941: 83). adır-/DYR- ‘1) a) mit Abl. trennen, abtrennen; b) mit Akk./Cas. trennen, abtrennen; c) mit Akk. Lok. trennen; d) mit Lok., mit Akk.-Abl.-Lok. trennen; 2) mit Akk. vom Leben trennen, töten; 3) mit Akk. (das Leben), mit Lok. (vom Leben eines anderen) abshneiden, rauben’; 4) eine Ehe trennen, scheiden; 5) mit Akk. (Gattin) verstoßen; 6) a) mit Akk.-Cas. absondern, einteilen; 7) zuteilen, festsetzen; 8) a) unterscheiden, im Detail betrachten; b) mit Akk./Cas. unterscheiden, im Detail betrachten; c) mit Akk. unterscheiden; 9) sich auszeichnen’ (UW 1977: 47, 53, 54). adır- ‘ayırmak, seçmek’ (ETŞ 1992: 229). adır- ‘ayırmak’ (AY-III 1991: 81). adır- ‘ayırmak’ (Üİ 1998: 122). adır- ‘ayırmak’ (Gabain 2000: 258). adır- ‘разлучаться, отделять’ (TEЭ 2008: 314). adır- ‘ayırmak, taksim etmek’ (TDY 2014: 183). adır- → adır- (UW 1977: 51). adır- ‘ayırmak, ayırt etmek’ (AY-YK 2012: 217). krş. ad- ‘ayrışmak, farklılaşmak’ (Hsüan-X 1975: 118). adara/adıra ‘mufassalan’ (Mayt: 344). ADART-

‘подвергать опасности, причинять вред’ (ThB) (DTS 1969: 9). *adartla-* → *adırtla-* (UW 1977: 47). *adıkmiş* → *atıkmiş* (UW 1977: 48). *adıra* (< *adır* ‘trennen’): Name des siebenten Bewußtseins im Buddhismus (UW 1977: 54). *adīrīl-* (< *edil*. *adīr-*) ‘быть отделенным (Suv); отделяться, расставаться, разлучаться (Ton) (Suv) (E); уан. отделиться, разлучиться (умереть) (E)’ (DTS 1969: 12). *adırıl-* → *adırıl-* (UW 1977: 54). *adırıl-* ‘ayrılmak’ (ETŞ 1992: 230; Üİ 1998: 122). *adırıl-*: *bāgim+kä adırıldım* ‘beyimden ayrıldım’ (Gabain 2000: 112, 131). *adīrīl-* ‘разлучаться, отделяться; быть разлученным, отделенным (говорит тот, кто уходит) (TEЭ 2008: 314). *adırılğuluk*: *bol-mış bolğay odğurağ adırılğuluk alp ada* ‘ağır ayrılık tehlikesi, muhakkak olmuş (meydana gelmiş) olacak’ (Gabain 2000: 89). *adīrılmaqlıy* ‘связанный с разлукой’ (Suv) (DTS 1969: 12). *adīrīn-* ‘отделиться, отделить себя от кого-л. (*dat.*); уан. умереть’ (E) (DTS 1969: 12). *adīrīn-* ‘разлучаться, отделяться (говорит тот, кто уходит)’ (TEЭ 2008: 314). *adırt* ‘различие’ (Suv) (TT I); *adırt keñ* ‘точный’ (TT V); *adırt ödürt* ‘разнообразный, всевозможный’ (Suv) (DTS 1969: 12). *adırt* ‘ayırıcı özellik’ (Hsüan-X 1975: 118). *adırt* /DYRT A) Adv. a) ‘unterschied, verschieden’; b) ‘Unterscheidungen’; c) ‘geaue Beschreibung, Besonderheit, das Wesen’; B) a) ‘Unterscheidungen machend, unterscheidend’; b) ‘Beschreibungs’; c) ‘genau, ausführlich’ (UW 1977: 54, 55). *adırt* ‘fark, ayrıcalık’ (ETŞ 1992: 229). *adırt* ‘farklı; fark, ayrılık’ (Üİ 1998: 122). *adırt* ‘ayırma, fark’ (Gabain 2000: 55, 259). **adırt-* (UW 1977: 55). *adırt-* ‘ayırma, tefrik etmek’ (ETŞ 1992: 229). *adırtıqlıy* ‘имеющий различие’ (TT VIII) (DTS 1969: 12). *adırtıglıg* (UW 1977: 55). *adırtla-* ‘различать, разграничивать’ (Uig III) (TT I); ‘разделять, подразделять’ (Suv) (DTS 1969: 12). *adırtla-* /DYRTL’ 1) a) mit Akk. ‘unterscheiden’; b) mit *dopp. Akk.* ‘unterscheiden’; 2) a) ‘erkennen, (geistig) analysieren’; 3) mit Akk. ‘untersuchen’ (UW 1977: 47, 55). *adırtla-* ‘ayırt etmek’ (ETŞ 1992: 229). *adırtla-* ‘tefrik etmek’, *adırtlayu* ‘teferruat ile’ (Mayt: 344). *adırtla-* ‘ayırma, ayıklamak’, *adırtlağuluk*: *adırtlağuluk bālgü* ‘ayırt ettirici işaret’ (Gabain 2000: 57, 131, 259). *adırtlamaq* ‘различение’ (Suv) (DTS 1969: 12). *adırtlan-* (< *dön*. *adırtla-*) ‘быть обследованным, осмотренным (врачом)’ (Uig II) (DTS 1969: 12). *adırtlan-* /DYRTL’N ‘untersucht werden’ (UW 1977: 55). *adırtlay16* ~ *adırtlıy* ‘отчетливый, -о; ясный, -о; толковый, -о’ (USp) (Suv) (DTS 1969: 12). *adırtlıg* /DYRTLYQ A) Adv./Präd. a) ‘klar, deutlich, detailliert, genau’; b) ‘bestimmt, mit Sicherheit’; c) ‘bekannt, berühmt’; B) Adnom. a) ‘klar, deutlich’; b) ‘bestimmt, sicher’; c) eigentlich, selbst’ (UW 1977: 56). *adırtlıg* ‘farklı, ayrımlı, belirgin, vazıh, ayrıntılı’ (AY-III 1991: 81). *adırtlıg* ‘ayrılık, farkli, iyice’ (ETŞ 1992: 229). *adırtlıg*

‘açık, ayrıntılı, kesin’ (Üİ 1998: 122). adırtlıg ‘sarih, açık’ (Gabain 2000: 259). adırtlıg ‘ayrıntılı, anlaşılır’ (AY-YK 2012: 217). adırtl(ı)gsız (UW 1977: 56). adırtsız ‘неразлучный, неотделимый’ (USp) (Huan) (Uig III) (DTS 1969: 13). adırtsız/’DYRTSYZ A) Adv. a) ‘nichtverschieden, gleich’; b) ‘ohne Unterscheidung, gleichmäßig, unparteiisch’; c) ‘ohne Unterscheidung, nichtunterscheidend’; d) ‘drucheinander, konfus’; B) Adnom. a) ‘nichtverschieden, gleich’; b) ‘ohne Unterscheidung, gleichmäßig, unparteiisch’; c) ohne Unterscheidung, nichtunterscheidend; ohne Verschiedenheit, ettributlos’ (UW 1977: 56, 57). adırtsız ‘farksız, ayrımsız, eşit, denk, aynı’ (AY-III 1991: 81). adrat-/’DR’T ‘trennen, aussondern’ (UW 1977: 58). adrıl- ‘ayrılmak’ (HUAS 1941: 83; Mayt: 344; HUAS 2014: 145). adrıl-/’DRYL- 1) a) ‘getrennt werden, sich trennen’; b) mit Abl./Lok. ‘getrennt werden, sich trennen’; 2) ‘sich vom Leben trennen, sterben’; 3) ‘entkommen, sich losmachen’; 4) ‘zerfallen’; 5) mit. Abl. ‘stammen, herkommen’; 6) ‘eingeteilt werden, unterschieden werden’ (UW 1977: 58, 59). adrıl-; ‘DRYL- ‘ayrılmak’ (İKPÖ 1998:130). adrıl-: bir+kiä adrıl- ‘tamamıyla ayrılmak’ (Gabain 2000: 105, 131). adrıl- ‘ayrılmak’ (HUAS 1941: 83; ETŞ: 230; Aydın 2012: 151; METY 2012: 307) . adrıl- ‘1) ayrılmak; 2) (*kagan, beg, yer* sub sözleri ve *bodun* adlarının bulunma-ayrılma durumuyla) belirli bir siyasal oluşumdan kopmak; 3) (*at, tabar, kagan* vb. sözlerin bulunma-ayrılma durumuyla) ölmek, vefat etmek’ (KUKY 2009 331, 348, 363). adrıl- (< *edil.* adır-) 1. ‘расставаться, разлучаться, разделяться’ (Chuast L) 2. ‘подразделяться, члениться’ (Uig II), 3. ‘выделяться’ (USp) (DTS 1969: 13). adrılmağlıg ‘ayrılma’ (Mayt: 345). adro-/’DRW 1) ‘vordringen, Fortschritte machen (auf dem buddh. Heilsweg)’; 2) ‘sich auszeichnen, exzellent sein, übertreffen’ (UW-Çev.: 19). adru- ‘различать’ (TT V) (DTS 1969: 13). adru- ‘seçmek’ (Gabain 2000: 259). adrul-: adrul- kükül- ‘прославиться, быть известным’ (Suv) (DTS 1969: 13). aduruq ‘избранный’ (Suv) (DTS 1969: 13). adrun-/’TRWN- < adır- ‘trennen’ (UW 1977: 61). adrut- (*ettir.* adur-) ‘различаться, быть различимым’ (TT V) (DTS 1969: 13). adrut-/’DRWT- ‘getrennt, ausgesondert werden’ (UW 1977: 61). atrıl- ‘ayrılmak’ (HUAS 1941: 86). adur- ‘ayrılmak, ayırmak’ (ETŞ 1992: 231). atra- → adru- (UW 1977: 274). atır- ‘ayırmak’ (ETŞ 1992: 249). atırd ‘ayrılık, fark’ (ETŞ 1992: 249). atırdlıg ‘seçkinlik, seçkin, açıkça, açık olarak’ (ETŞ 1992: 249). atırdlıgsız ‘ayrılık gözetmeden, ayırmadan’ (ETŞ 1992: 249). atırt ‘fark, ayrıcalık’ (ETŞ 1992: 249). atırıl- ‘ayrılmak’ (ETŞ 1992: 250). OT. Krh-T. *adhırım* ‘eğerin altına iki yana konan keçe, teyelti’ (DLT-Atalay 2006: IV-8). *adhırış* ‘ayrılış, ikiye ayrılan yolun başı’ (DLT-Atalay

2006: IV-8). *ad(i)r-* ‘1. açıklamak; 2. ayırmak; 3. engel olunmak; yasaklanmak’, *ad(i)r-seç-* ‘ayrıntılı olarak açıklamak; 2. hüküm vermek’ (TKT 2004: 204). *adırmak* ‘1. hakkı batıldan ayırma, ayırt etme, furkan’, *adırmak açmak* ‘ayrıntı, tafsilat’, *ad(i)rmağ künü* ‘hüküm günü’ (AH: 204). (DLT-Atalay 2006:). *adîr-* ‘различать, разбираться, понимать’ (QBK); ‘выделять, обособлять’ (QBH), *adîr- ödür-* ‘отличить, отметить, выделить, отобрать, избрать’ (QBH) (QBK) (DTS 1969: 11, 12). *adîr-* ‘ayırmak’ (KB III 1979: 6). *adhîr-* ‘ayırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-7). [krş. *adhîrîl-* ‘ayrılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-8). *adhîrîş-/ayrîş-* ‘ayrışmak, birbirinden ayrılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-8, 55). *adîrt* ‘ayırma’ (KB III 1979: 7). *adîrt-* (< *ettir. adîr-*) ‘различать’ (QBK) (DTS 1969: 12). *adîrt-* ‘ayırmak, ayırt etmek’ (KB III 1979: 7). *adîrtla-* ‘разделять, подразделять’ (QBK) (DTS 1969: 12). *adîrtla-* ‘ayırt etmek, ayırmak’ (KB III 1979: 7). *adîrtlay~adîrtlîy* ‘отчетливый, -o; ясный, -o; толковый, -o’ (QBK) (DTS 1969: 12). *ADİRTLÂŞ-* ‘anlaşmazlığa düşmek, ihtilafa düşmek’ (TKT 2004: 204). *adîrîl-* (< *edil. adîr-*) ‘расставаться, разлучаться, разделяться’ (QBK) (DTS 1969: 13). *adîrîl-* (< *edil. adîr-*) 1. ‘раздваиваться, разделяться надвое, расходиться’; 2. разлучаться друг с другом, расставаться’ (QBN) (DTS 1969: 15). *adîrîl-* ‘ayrılmak’ (KB III 1979: 8). *adîrîl-* ‘ayrılmak, bir kenara çekilmek’, *éw barqđın adîrîl-* ‘hicret etmek’, *ewdin adîrîlğan* ‘muhacir, göç etmiş’ (TKT 2004: 205, 350, 351). *adîrîlmağlık* ‘ayrılık çıkarma’ (TKT 2004: 206). *adîrîş-* (< *işt. adîr*) ‘расставаться (друг с другом), разлучаться, отделяться (друг от друга)’ (MK) (DTS 1969: 15, 16). *ajrîş-* ‘расставаться (друг с другом)’ (MK) (DTS 1969: 30). Hrз-T. *adîr-/ayır-* ‘ayırmak’ (KE 1997: 7, 62). *adîr-* ‘ayırmak’ (NF 1998: 6). *adîr-/ayur-* ‘ayırmak’ (KurT 2002: 41, 65). *ayır-* ‘ayırmak’ (ME 1993: 95). *azırmak/айырмак* ‘отделить; разлучать’ (HŞ 1979: 169, 418). krş. *adırmaklık* ‘seçme, fark etme’ (KurT 2002: 42). *adîrîl-* ‘ayrılmak’ (ME 1993: 84). *adîrîl-/ayrîl-* ‘ayrılmak’ (KE 1997: 7, 62). *adîrîl-* ‘ayrılmak’ (NF 1998: 6). *adîrîl-/adîrîl-/ayrîl-* ‘ayrılmak, uzaklaşmak’ (KurT 2002: 42, 64, 65). *adîrîlmağlık* ‘ayrılma, ayrılık’ (KurT 2002: 42). *ayırtla-* ‘seçmek, ayırt etmek’ (ME 1993: 95). *ayra* ‘ayrıntılı, açık, seçik’ (NF 1998: 37). *ayrîl-* ‘ayrılmak’ (ME 1993: 95). *ayrılmağ* ‘ayrılma, ara’ (KurT 2002: 64). *ayrîş-* ‘biribirinden ayrılmak’ (ME 1993: 95). *ayrışmak* ‘ayrılık, firkat’ (ME 1993: 95). *ayrît* ‘fark, ayrılık’ (ME 1993: 95). *azrılmağ* [*cufıdın azrılmağdın saklağay* ‘eşinden ayrılmaktan korur’] (KurT 2002: 67). AO-KıpT. *ayır-* ‘tefrik etmek’ (KİLE 1931: 8). krş. *ayırîla-* ‘ayrılmak’ (KİLE 1931: 8). *ayrîl-* ‘ayrılmak’ (AO 1996: 203). M-KıpT. *ajyr-* ‘oddzielać, rozłączać’ (Bulg-M 1954: 42). *ayır-* ‘ayırmak; uzaklaştırmak’ (MG 1984:

107). ayır- ‘ayırmaq; uzaklaşmaktırmaq’ (MG 1984: 107). ayır- ‘uzaklaşmaktırmaq’ (GT 1989: 258). ayır- ‘1) kesip ayormaq; 2) ayırmaq, seçmek; 3) ayırmaq, uzaklaşmaktırmaq; 4) ayırmaq, bölmək; 5) birbirinden ayırmaq’ (İMS 1992: 504). ayır- ‘ayırmaq’ (KF 2006: 80). ayur- ‘ayırmaq’ (KMES 1994: 237; TK 2008: 192). krş. ajyrła- ‘rozłaczać się’ (Bulg-M 1954: 42). ayran ‘ayıran, tefrik eden’ (KİLE 1931: 8). ayraq ‘ayıran, tefrik eden’ (KİLE 1931: 8). ayrıl- ‘1) uzaklaşmaq, ayrılmak; 2) bir yerden bir yere gitmek, sefer etmek’ (GT 1989: 258). ayrıl- ‘ayrılmak’ (KFLT 1989: 945; KMT 2002: 90; KF 2006: 80). ayrıl-/ayrul- ‘1) bölünmek, ayrılmak; 2) ayrılmak; 3) uzaklaşmaq; 4) kesilip ayrılmak, parçalara ayrılmak’ (İMS 1992: 505). ayruluk/ayruluk ‘ayrılık’ (KFLT 1989: 945). Çağ. ayır- ‘ayırmaq’ (MK 1993: 397). krş. ayrıl- ‘ayrılmak’ (MK 1993: 397). ayrış- → ayrıştı ‘ayrıldı’ (AL: 38).

214. ayl: uçkur, kemer. ayl tart- ‘kemer bağlamak’.

ayl Aıl CC-İ 52b/20

ayl ayl CC-İ 6b/24, 6b/25, 6b/27

ayl~ail ‘cingulum’, ayltartarmen ‘cingo’ (Kuun 1880: 247). айл ‘Bauchriemen, Riemen’, айл тартармән, тарттым ‘den Bauchriemen festziehen’ (Radloff 1887: 1). ajl ‘Bauchgurt, Gürtel’, ayl tart ‘den Gürtel schnallen’ (Grønbech 1942: 31). Ayltarta/r/mẽ 6r/24, Ayltartũ 6r/25, Ayl 6r/26 (Drimba 2000: 43); Aıl 52r/20 (Drimba 2000: 104).

215. aylı: hamile.

aylı aylı CC-A 76b/8, 76b/13

aylı ‘gravida’ (Kuun 1880: 247). аілы ‘schwanger’, аілы болды ‘sie wurde schwanger’ (Radloff 1887: 1). ajly ‘schwanger’, ary tyndan ajly boldy ‘sie wurde schwanger vom Heiligen Geiste’ (Grønbech 1942: 31). aylı 76r/7, 76r/12 (Drimba 2000: 139). OT. M-Kıpt. ayly ‘hamile’ (KMT 2002: 90).

216. ayna (< Far. āzīne): cuma.

ayna Ayna CC-İ 37a/5

aynada aynada CC-A 63b/22

aynada aynada CC-A 63b/23

aynada aynada CC-A 62b/6

aynada aynada CC-A 62b/7

ayna ‘dies Veneris’ (Kuun 1880: 247). айна ‘Freitag’, айнада (Radloff 1887: 1). ajna, ájna ‘Freitag’ (Grønbech 1942: 31). Ayna 36v/5 (Drimba 2000: 82); «aynadæ» 62r/6 (Drimba 2000: 119); «aynadæ» 62r/7 (Drimba 2000: 119); aynadæ 63r/22, a/y/nædæ 63r/23 (Drimba 2000: 121). adina/’DYN’ ‘Freitag’ (UW 1977: 57). . OT. Krh-T. ađına ‘(F. azine) cuma günü’ (KB III 1979: 6). ādīne ‘Cuma (günü)’ (TKT 2004: 204). Hrz-T. adinā ‘Cuma’ (KurT 2002: 42). ādīne ‘cuma, cuma namazı’ (ME 1993: 84). ādīne ‘cuma günü’ (KE 1997: 7). ayna ‘cuma günü’ (NF 1998: 36). азинă ‘неделя’ (HŞ 1979: 171). Āzīne: Medine’de bir mescid (NF 1998: 505). M-Kıpt. ayna kūn =Ar. al-jum’a = Far. âdīna ‘Friday’ (RH 2000: 130). ayna ‘Cuma günü’ (KİLE 1931: 8).

217. aynı-: heyecanlanmak.

aynır aynır CC-A 83a/30

aynır *krş. çağ.* ايناماق باش ‘(ruhu) kaygılanmak, telaşlanmak’ (Kuun 1880: 235). аіны (v) ‘abstehen, nüchtern werden, sich absagen’ (Radloff 1887: 1). ajny- ‘seinen Charakter oder Zustand wechseln’, köñlüm ajnyr ‘ich werde erregt’ (Grønbech 1942: 32, 68). aynır 82v/30 (Drimba 2000:).

218. ayran: inek ya da at ahır.

ayran Ayran CC-İ 52a/23

ayran ‘trabes unum equum ab altero dividens’ (Kuun 1880: 247). айран ‘Stall, Standort von Pferden’ (Radloff 1887: ??). ajran ‘Pferdestand’ (Grønbech 1942: 32). Ayran 51v/23 (Drimba 2000: 103).

219. ayrı: ayrı, başka, diğer.

ayrı ayrı/ CC-A 60b/9

ayrı ‘distinctus’ (Kuun 1880: 247). айры ‘getrennt, getheilt, gabelförmig, auseinander gehend’ (Radloff 1887: 1). ajry ‘verzweigt, gegabelt’, ajry ağaç ‘ein gegabelter Baum’ (Grønbech 1942: 32). ayrı 60r/9 (Drimba 2000: 116); ayrı 60v/23 (Drimba 2000: 117). ET. adrı ‘çatal’ (Mayt: 345). adrı/’DRY ‘sich gabelnd, gegabelt’ (UW 1977: 58). adrok/’DRWQ̄ A) Adv./Präd. a) ‘Unterschied, verschieden; b) Vorzug, Vortrefflichkeit, vorzüglich; c) mit Abl./Lok. ‘besser, am besten, der Beste’; d) ‘abweichend falsch; B) ‘Adnom. a) verschiedene, viele, alle’; b) ‘Vorzug, vorzüglich, herrlich’; c) ‘mit Lok.

‘besser’ (UW 1977: 60). adrok ‘ayrı’ (HUAS 2014: 145). adruk ‘ayrı’ (HUAS 1941: 83). adruk ‘ayrı, çeşit’ (Mayt: 345). adruq 1. ‘разный, различный, разнообразный’ (KP); 2. ‘отличный, выдающийся’ (KP); 3. ‘отборный, избранный’ (TT X), adruq adruq ‘различные, разнообразные’ (Suv), adruq qıl- ‘исказать, делать иным’ (TT II) (DTS 1969: 13). adruq ‘özellik, nitelik’ (Hsüan-X 1975: 118). adruk (UW 1977: 61). adruk ‘ayrı, farklı, başka, seçkin, ayrıcalıklı’ (AY-III 1991: 81). adruk ‘seçkin, seçilmiş’, adruk adruk ‘başka başka, ayrı ayrı’ (ETŞ 1992: 230). adruq; ‘DRWQ ‘farklı, çeşitli, ayrı, seçkin’ (İKPÖ 1998: 130). adruk ‘ayrı, üstün, seçkin; üstünlük, vasıf’ (Üİ 1998: 122). adruk ‘başka, bundan başka, ayrı’ (Gabain 2000: 259). adruk [adruk] ‘farklı’ (AY-YK 2012: 217). krş. adroklug/’DRWQ LWQ ‘vorzüglich, herrlich’ (UW 1977: 60). adrukluğ ‘seçkin, seçilmiş, ayrıcalıklı’ (ETŞ 1992: 231). adruqsuz ‘одинаковый’ (Uig II), tüz adruqsuz ‘одинаковый, лишенный различия’ (Kuan) (DTS 1969: 13, 602). adruksuz ‘farksız, aynı’ (AY-YK 2012: 217). atrok, atruk → adrok (UW 1977: 274). atrun- → adrun- (UW 1977: 274). atruk ‘seçkin’ (ETŞ 1992: 250). ayraqlıq ‘alametli, ayrıcalıklı’ (ETŞ 1992: 253). OT. Krh-T. adhri ‘buğday temizlemek için kullanılan aygıt, yaba; çatal, çatal değnek; [‘iki yanı bulunan her nesneye da *adhri* denir.],’ adhri butluğ ‘bacakları açık kişi, eğri bacak’ (DLT-Atalay 2006: I-126; IV-7). adhruk ‘başka, ayrı’ (Oğuzca) (DLT-Atalay 2006: I-98; IV-8). adri 1. ‘раздвоенный, разветвленный’ (МК); 2. ‘еревян пая клюшка с развилкой. для игры в мяч’ (МК); 3. ‘орудие в виде развилки для провеивания зерна’ (МК) (DTS 1969: 15). adruq ‘1. ‘другой’ (МК); 2. ‘отличие, различие’ (QBN) (DTS 1969: 16). adruk ‘fark, farklı’ (KB III 1979: 8). ajru ‘тогда, в таком случае’ (МК) (DTS 1969: 30). ayru ‘başka; değilse’, munu tilemese sen ayru ne kerek ‘sen bunu dilemiyorsan, başka ne istersin’ (DLT-Atalay 2006: I-126; IV-55). ajruq ‘иной, другой; особо’ (МК) (DTS 1969: 30). [krş. adın ‘başka’ (AH: II). adhın ‘başka, diğer, ayrı’ (başka Türkler) (DLT-Atalay 2006: I-98; IV-7). adhrik ‘ayrık otu, cynodon dactylon’ [‘Türkler buna adhrik derler. Oğuzlar ÷ harfini ı ye çevirirler.]] (DLT-Atalay 2006: I-113; IV-8). adhrım ‘eğerin altına iki yana konan keçe, teyelti’ (DLT-Atalay 2006: IV-8). adir I ‘отделение, ответвление, развилина’ (QBN) (DTS 1969: 11). adrik~ajrik ‘пырей’ (МК) (DTS 1969: 15, 30). adrim ‘войлочная подкладка под седло, потник’ (МК), ‘расставание, разлука’ (МК) (DTS 1969: 15). adriş ‘развилка дороги’ (МК) (DTS 1969: 15). ayrık ‘ayrık otu’ (Oğuzca) (DLT-Atalay 2006: IV-55). Hrz-T. ayrı ‘ayrı, farklı’ (KE 1997: 62). ayru/ayru ‘ayrı, özel’ (KurT 2002: 64). krş. ayruk ‘ayrı, diğer, başka’ (KurT 2002: 64). M-Kırt. ayrı ‘1) ince yol; 2) tepe’ (KİLE 1931: 8). ayru ‘separate, apart’ (RH 2000: 271). ayru

‘iki çatallı olan (şey)’ (MG 1984: 108). ayru ‘ayrı’ (GT 1989: 258). krş. ayrıç ‘iki çatallı olan ok, yol, tahta ve saire’ (KİLE 1931: 8). ayruk ‘1) başka, diğer; 2) başka, öteki’ (GT 1989: 258). ayrıç ‘başka’ (KK 1999: 102). ayruç ‘başka, gayrı’ (KİLE 1931: 8). ayruk ‘başka’ (BV 1986: 128). ayruç ‘other than’ (RH 2000: 96). ayruk ‘ayrı, diğer’ (KH 2002: 112). ayruk ‘başka’ (KMT 2002: 90). ayruqla- ‘başkalaştırmak’ (KİLE 1931: 8). ayrukısı ‘başka türlü’ (GT 1989: 258). Çağ. ayru ‘ayrı’ (MK 1993: 397).

220. ayt-: söylemek, demek; itiraf etmek.

ayt	ayt	CC-İ 10b/6, 12b/20
aytebildiñ	ayte bildiñ	CC-A 72a/40
aytebilipsen	ayte bılıpſen	CC-A 72b/28
aythıl	aytthıl	CC-A 63b/16
aytıñız	aytingıs	CC-A 61b/27, 63b/22
aytıñız	aytın gıs	CC-A 63b/31-32
aytıñız	aytingıs	CC-A 62b/6
aytıñız	aytingıllı	CC-A 61b/1
aytıp	aytíp	CC-A 82b/24
aytıpturur	aytıpturur	CC-A 69b/4
aytır	aytır	CC-A 62a/1, 62b/14, 62b/18, 62b/19, 63a/2, 63a/25, 63a/26, 63a/35, 63b/6, 63b/10, 63b/38, 64a/21
aytıredim	ayteredim	CC-A 61b/22
aytırlar	aytırlar	CC-A 62a/8
aytırmē	aytırmē	CC-A 61b/7
aytgānça	aytgānça	CC-A 75a/10
aytgānçı	aytga εı	CC-A 76b/13
aytkaymē	aytkaymē	CC-A 61b/25
aytkınça	aytkınçe	CC-A 63b/13
aytma	aytma	CC-A 63b/7, 63b/18, 63b/24
aytmağa	aytmaga	CC-A 61b/27, 63b/1, 63b/9, 63b/12
aytmağa	aytma ga	CC-A 63b/21-22
aytmağa	aytmaga	CC-A 62b/6, 62b/7
aytmağ	aytmac	CC-İ 36a/22
aytmağ	aıtmac	CC-İ 12b/21
aytmasa	aytmafa	CC-A 63a/34, 63b/22

aytmasağ	aytmaşag	CC-A 63b/15
aytmış	aytmıs	CC-A 76b/10
aytsa	aytşa	CC-A 62b/21, 63a/25, 63a/29
aytsağ	aytşak	CC-A 63a/29, 63a/31
ayttalı ^m	ayttalı	CC-A 69b/29
ayttı	aytı	CC-A 62a/2, 62a/6, 62a/19, 62a/20, 62a/21, 62a/35, 63a/1, 63a/18, 63a/24
ayttı	aytı	CC-A 76b/12
ayttı	ayttı	CC-A 62a/18
ayttı ^m	ayttı	CC-A 61b/19
ayttum	aytum	CC-İ 12b/19
ayttun	aytun	CC-İ 10b/5
ayturıdı	ayturıdı	CC-A 62a/16
ayturmen ⁿ	aituřmē	CC-İ 13a/18
ayturmen ⁿ	aytuřmē	CC-İ 11a/4
aytqanda	aytchanda	CC-A 63a/28

aytı ‘dixit’, ayturmen ‘dico’, ayt ‘dic’ (Kuun 1880: 247). aıt (v) ‘sagen, sprechen’, aıt!, aıtma, aıtıңыз, aıtкыл!, aıтыр, aıтырмән, aıтырлар, aıтыр әдім, aıта, aıттым, aıтты, aıтса, aıтсақ, aıтмасақ, aıтмаса, aıтканца, aıталы, aıтмақ, aıтмыш, aıтмаға, aıтып (Radloff 1887: 1-2). ajt- ‘sagen, erzählen, hersagen, verkünden’; ajtyanča; bitiv ajtyanča ‘gemäss der (Heiligen) Schrift’; ajtty: bejm teğeri benim tynym alyyl ‘er sagte: Mein Herr Gott, nimm meinen Geist auf’; egir biz ajtsaq jazuqsuz-biz kensimizni aldar-biz ‘so wir sagen, wir haben keine Sünde, so verführen wir uns selbst’; ol oylan alaj ajtty alarya: keliniz ‘jener Knabe sprach also zu ihnen: Kommt’; ol sözni ajtty da ğanyn teğeri eline berdi ‘diese Worte sprach er und gab seine Seele in die Hand Gottes’; men söjnüp ajtyr-edim sizge ‘ich habe euch freudiglich die Worte Gottes verkündet’; ajtyңыз kensi jázyqyңызny ‘beichtet eure Sünden’; jazyq ajtmaq, burun ajtyңыз bir pater noster bir ave maria ‘saget zuerst ein Pater und ein Ave Maria’; qačan qaraңызny ğakimge ajtmasaң, neçik sav bolaj-sen ‘wenn du deine Wunden dem Arzt nicht sagen willst, wie sollst du genesen’; işlerini ajtá bildiң ‘du konntest seine Werke verkünden’; kim . öjgünç yryn sâ ajtta[lym] ‘damit wir dir Lobgesänge singen möchten’; köñül içinde ajt-, köñülde ajt- ‘sich etwas überlegen, sich für etwas entschliessen’ (Grønbech 1942: 32). Ayturmē 10r/4, Aytun 10r/5, Ayt 10r/6 (Drimba 2000: 48). aiturmē 12r/18 (Drimba 2000: 50); aytum 12r/19, ayt 12r/20, aıtmac 12r/21 (Drimba 2000: 51); aytmac 35v/21 (Drimba

2000: 81); ayt/in/gis 61r/1, aytirmē 61r/7 (Drimba 2000: 117); aytī 61r/19, ayteredim 61r/22, aytkaymē 61r/25, aytmaga 61r/27, aytingis 61r/27, aytir 61v/1 (Drimba 2000: 118); ayti 61v/2, 61v/6, 61v/19 (Drimba 2000: 118); aytirlar 61v/8 (Drimba 2000: 118); ayturidi 61v/16 (Drimba 2000: 118); anaytti 61v/18 (Drimba 2000: 118); ayti 61v/20, 61v/21, 61v/35 (Drimba 2000: 119); «aytmaga» 62r/6, 62r/7 (Drimba 2000: 119); «aytingis» 62r/6 (Drimba 2000: 119); aytir 62r/14 (Drimba 2000: 119); aytir 62r/18, 62r/19 (Drimba 2000: 119); aytfa 62r/21, 62v/25, 62v/27 (Drimba 2000: 120); ayti 62v/1, 62v/17, 62v/24, aytir 62v/25 (Drimba 2000: 120); aytir 62v/26, 62v/35, 63r/6, 63r/10, aytfa 62v/28, aytchanda 62v/28, aytjak 62v/29, 62v/31, aytmafa 62v/34, 63r/22, aytmaga 63r/1, 63r/9, 63r/12, aytma 63r/7, aytkinče 63r/13, aytmafa 63r/15, aythil 63r/16, aytma 63r/18, 63r/21-22, 63r/24, aytingis 63r/22 (Drimba 2000: 121); aytin gis 63r/31-32, aytir 63r/38 (Drimba 2000: 122); aytipturur 69r/4, aytal(ī) 69r/18 (Drimba 2000: 130); ayte bildiñ 71v/20, ayte bilipfen 72r/14 (Drimba 2000: 135); aytgančæ 74v/10, /(a)ytgančæ 74r/17 (Drimba 2000: 138); aytmiš 76r/9, aytī 76r/11 (Drimba 2000: 139); aytīp 82r/23 (Drimba 2000: 144).

ET. ayt- ‘sormak, söylemek’ (ETŞ 1992: 253). ayt- ‘sormak’ (Gabain 2000: 263). ayt- ‘söylemek, demek; 2) ad vermek’ (KUKY 2009 391, 400). ayt- ‘söylemek’ (Aydın 2012: 154). ayt- ‘buyurmak, emretmek; sormak’ (METY 2012: 308). [krş. ay- ‘söylemek, demek’ (HUAS 1941: 86); ay- ‘emretmek, buyurmak; (bir kişiyi bir işle görevlendirmek’ (HUAS 2014: 146). aj- ‘называть’ (TON) (DTS 1969: 25). ay/Y- 1) a) Akk. ‘befehlen, veranlassen’; b) mit Dat. ‘befehlen, veranlassen’; c) mit Dat. –*galı* (zu tun) ‘befehlen, veranlassen’; d) ‘-*galı* (zu tun) ‘befehlen, veranlassen’; 2) a) ‘mitteilen, erklären, sagen, sprechen’; b) mit Akk./Dat. ‘mitteilen, erklären, sagen, sprechen’; c) mit Cas./Dat. ‘mitteilen, erklären, sagen, sprechen’; 3) weissagen, wahrsagen, prophezeien’; 4) mit Akk. ‘ordnen, verwalten’ (UW 1977: 286, 287, 288, 289). ay- ‘söylemek’ (ETŞ 1992: 251). ay-; ‘Y ‘anlatmak, açıklamak, söylemek, belirtmek, tasvir etmek’ (İKPÖ 1998: 138). ay- ‘söylemek’ (Gabain 2000: 263). ay- ‘1) demek, söylemek, açıklamak; 2) talimat vermek, buyurmak; 3) yol göstermek, öğütlemek, danışmanlık yapmak; 4) (*kıyın* sözüyle) ceza tebliğ etmek; 5) (*teñri* ve *yer* sözleriyle) egemen olmak, hükmetmek; 6) (*bodun* sözüyle) egemenlik altına almak (KUKY 2009 368, 390, 401, 406, 418). ay- ‘söylemek, emretmek’ (Aydın 2012: 154). ay- ‘söylemek’ (METY 2012: 308). ayag/Y’Q (II) ‘Befehl’ (UW 1977: 294); ayagka tagimlik/Y’QQ’ A) Adv./Präd. a) ‘Ehrwürdiger, Verehrungswürdiger’; b) ‘Hochwürden’; B) Adnom. a) ‘ehrwürdig, verehrungswürdig’; b) ‘Hochwürden’ (UW

1977: 294, 295). *ajjučī* ‘советник’ (Ton) (DTS 1969: 28). *aygučī* /’YQWČY a) ‘Minister (?); Landrat; Präfekt’; b) ‘Gemeinde-Aufseher, Superintendent’ (?); c) ‘Verwalter, Ökonom’ (UW 1977: 299, 300). *aygučī* ‘kağan sözcüsü, danışman’ (KUKY 2009 253). *aygučī* ‘sözcü, danışman’ (Aydın 2012: 154). *aygučī* ‘danışman’ (METY 2012: 308). *aygučīs(ı)z* → *aygučī* (UW 1977: 300). Начало - половина дела. Дополнительно спасибо за перевод. *ajīd-* < *ettir*. *aj-* (DTS 1969: 28). *ayīd-* ‘söylemek’ (Aydın 2012: 154). *ajīy* II ‘слово, указание, предписание’ (ТТ II) (DTS 1969: 29). *ayıgma* ‘danışman, sözcü’ (METY 2012: 308). *ajīl-* (< *edil*. *aj-*) ‘быть сказанным’ (МК) (DTS 1969: 29). *ajīt-* (< *ettir*. *aj-*) 1. ‘позволять (~просить, дать, заставить) говорить (~излагать, произносить)’ (ТТ VI) (USp); 2. ‘спрашивать, обращаться с вопросом, расспрашивать’ (КР); 3. ‘спрашивать, требовать ответа; призвать к ответу’ (МÇ); 4. ‘показывать, наставляя’ (Suv) (DTS 1969: 29, 30). *ajīt-* ‘обвинять; наказывать’ (БК) (DTS 1969: 31). *ajītış-* (< *edil*. *ışt*. *aj-*) ‘переговорить (друг с другом), договориться’ (МО) (DTS 1969: 30). *ayit-/’YYT* 1) ‘fragen, sich erkundigen’; 2) ‘(Frage) stellen, äußern’; 3) ‘erbitten, verlangen, fordern’; 4) a) mit Akk. ‘untersuchen, prüfen’; b) mit Cas. ‘untersuchen, prüfen’; 5) ‘befragen, sich diktieren lassen’; 6) ‘um Erlaubnis fragen’; 7) ‘nach dem Befinden fragen’; 8) ‘vom Orakel erfragen, sich weissagen lassen’; 9) mit Dat. ‘mitteilen, erklären, sagen’ (?); b) mit Akk. ‘mitteilen, erklären, sagen’ (UW 1977: 309, 310, 311, 312). *ayit-* ‘sormak’ (Hsüan-X 1975: 123). *ayit-* ‘sormak’ (AY-III 1991: 85). *ayit-* ‘sormak’ (İKPÖ 1998: 139). *ayit-* ‘sormak’ (Üİ 1998: 128). *ayit-* ‘sormak’ (Gabain 2000: 263). *ayit(ı)g* → *aytıg* (UW 1977: 313). *ayg* ‘söz, kelime’ (Gabain 2000: 37, 51). *aymaglıg* ‘denilen, unvanlı?’ (Aydın 2012: 154). *ayog* ‘hüküm, buyruk, emir; (mecazen) ülke, memleket’ (METY 2012: 308). *aytıg/’YTQ* A) Adv. a) ‘Frage’; b) ‘Untersuchung, Verhör’; B) a) ‘Frage-’; b) ‘Anfrage- (nach dem Wohlergehen), Höflichkeits-’ (UW 1977: 315, 316). *aytıg* ‘sorgu-sual’ (ETS 1992: 253). *aytıg* ‘soru, sorgu’ (Üİ 1998: 129). *aytıgčī/’YTYQČY* ‘Bote, der sich nach dem Befinden erkundigt’ (UW 1977: 316). *añit-/ayit-* ‘korku salmak, korkutmak, tedhiş etmek, yıldırmak’ (KUKY 2009 354; User 2008: 192). *aytıš* → *aytıš-* (UW 1977: 313). *aytıš-/’YTYŠ-* 1) a) ‘sich gegenseitig fragen, sich beraten, debattieren’; 2) ‘sich gegenseitig nach dem Befinden fragen, sich begrüßen’ (UW 1977: 316). *ayur* ‘anlatıcı, râvi’ (UKY 2011: 95). OT. Krh-T. *ayit-* ‘sormak; söylemek, demek’ (KB III 1979: 46). *ajīt-* 1. ‘позволять (~просить, дать, заставить) говорить (~излагать, произносить)’ (QBN); 2. ‘спрашивать, обращаться с вопросом, расспрашивать’ (QBN); 3. ‘спрашивать, требовать ответа; призвать к ответу’

(QBK); 4. ‘говорить, сказать’ (МК) (DTS 1969: 29, 30). ayt- ‘söylemek’ (Oğuzca); ‘sormak’ (DLT-Atalay 2006: IV-55). ayt- ‘söylemek’ (AH: VI). ayt- ‘1. demek, söylemek; 2. iddia etmek’, rāz ayt- ‘gizli konuşmak’, tesbīh ayt- ‘tenzih etmek, ululamak’, tesbīh ayt- ‘tenzih etmek, ululamak’ (TKT 2004: 241, 242, 597, 674). [krş. aj- 1. ‘говорить, рассказывать; разъяснять, толковать’ (QBK) (QBN); 2. ‘называть’ (QBK)(QBN) (DTS 1969: 25). ay- ‘demek, söylemek’ (KB III 1979: 41). ay- ‘1. söylemek, demek, bilip ifade etmek, isnat etmek; 2. sormak; 3. anlatmak’, *belgülig söz ay-* ‘söylemek, meramını açıkça söylemek’, *keçmişini ay-* ‘hikâye etmek, anlatmak, bildirmek’, *özr ay-* ‘özür dilemek’, *rāst ay-* ‘doğru söylemek’, *rāz ay-* ‘gizli konuşmak’, *tesbīh ay-* ‘tesbih etmek’ (TKT 2004: 236, 434, 588, 595, 597, 674). ay- ‘söylemek’ (AH: VI). ay- ‘söylemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-53). . *ayağ* ‘lakap, ünvan’, *ad ayağ birle* (KB III 1979: 45). . *ayık* ‘vâde, vait, söz verme’ (KB III 1979: 46). *ayık* ‘vait, söz verme’ (DLT-Atalay 2006: IV-54). *ay(ı)l-* ‘söylenmek, denilmek’ (TKT 2004: 241). *ayıl-* ‘söylenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-54). *ay(ı)ş-* ‘karşılıklı söyleşmek’, *hüccet ayış-* ‘tartışmak, çekişmek’ (TKT 2004: 241, 388). *aymak* ‘söylemek, demek’ (DH 1993: 191). *aymak* ‘söz, konuşma’, *aymış yol* ‘söylenilen doğru yol’, *rāz aymak* ‘fısıldaşma, gizli konuşma’ (TKT 2004: 239, 597). *ajtīy* 1. ‘распросы о состоянии здоровья’ (МК); 2. ‘спрос, призыв к ответу (~ к отчету), требование держать ответ’ (QBN) (DTS 1969: 30). *aytığ* ‘(hatır) sorma, suâl’ (KB III 1979: 47). *aytık/ğ* ‘söz’ (TKT 2004: 242). *aytığ* ‘hitap; hatır sorma’ (DLT-Atalay 2006: IV-55). *aytıglı* → *tesbīh aytıglı* ‘Allah’ı tesbih eden’ (TKT 2004: 674). *aytın-* ‘sormayı kendi üstüne almak’ (DLT-Atalay 2006: IV-55). *aytış* ‘hatır sorma’ (DLT-Atalay 2006: IV-55). *aytıkuvçı* ‘söyleyen, diyen’ (DH 1993: 191). *aytmak* ‘söylemek, demek’ (DH 1993: 191). *ajtur-* < *ettir*. *aj-*; (DTS 1969: 30). *aytur-* ‘söyletmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-56). *ayturmak* ‘söylemek’ (DH 1993: 191). *Hrz-T.* *айырмак* ‘говорить; произносить; вымолвить’ (HŞ 1979: 403). *ayıt-/ayt-* ‘söylemek, demek’ (NF 1998: 36, 37; MM 2008: 202). *айырмак* ‘заставить говорить; приказать’ (HŞ 1979: 393, 467). *ayt-* ‘demek, söylemek’ (ME 1993: 96; KE 1997: 63; KurT 2002: 65). *aytmak* ‘söylemek, demek’ (İML 1988: 14). *krş.* *аймак* ‘говорить; рассказывать; описывать’ (HŞ 1979: 448). *ay-* ‘söylemek, demek’ (ME 1993: 95; KurT 2002: 62). *ay-* ‘söylemek, sormak’ (KE 1997: 49; NF 1998: 28). *ay-* ‘söylemek, demek’ (MM 2008: 201). *aydış-* ‘söyleşmek’ (ME 1993: 95). *aydış-* ‘karşılıklı bir şeyler söyleşmek’ (KE 1997: 61). *ayduş-/aytış-/aytuş-* ‘kendi aralarında konuşmak’ (KurT 2002: 64, 65). *айғу* ‘для того, чтобы говорить’ (HŞ 1979: 432).

айғучы ‘говорящий’ (HŞ 1979: 432). ayıl-I ‘söylenilmek, açığa vurulmak’ (KE 1997: 62). ayıtuç/ayıtuçı (?) ‘konuşan, konuşmacı; sorgucu (?)’ (KurT 2002: 65). aymak ‘söylemek, demek’ (İML 1988: 14). ayıtış- ‘konuşmak’ (NF 1998: 38). айтышмак < айтмак/айытмак ‘говорить другу’ (HŞ 1979: 395). ayut- ‘demek; söyletmek, sormak (?)’ (KurT 2002: 65). айутурмак ‘заставить говорить’ (HŞ 1979: 465). АО-КыпТ. айт- ‘söylemek’ (AO 1996: 203). М-КыпТ. айд-/айт- ‘söylemek’ (KMES 1994: 237). айт- ‘söylemek’ (KİLE 1931: 8). айт- ‘söylemek, demek’ (MG 1984: 107; İMS 1992: 505). айт- → айтгыл ‘say!’ (RH 2000: 62). ай(ı)t- ‘demek, söylemek’ (KMT 2002: 90). айт- ‘mówić’ (Bulg-M 1954: 41). айт- ‘söylemek’ (BV 1986: 128). айт- ‘söylemek, demek’ (DM 2003: 73; KH 2002: 112). eyit-/eyt- ‘söylemek, demek’ (KMES 1994: 255). ey(i)t- ‘söylemek, demek’ (KK 1999: 108). eyt- ‘demek, söylemek’ (TK 2008: 229). krş. ай- ‘söylemek’ (BV 1986: 126). Aytmış: Söylemiş, demiş (özel ad) (DM 2003: 73). eyid-/eyit-/iyid- ‘söyleme’ (KFLT 1989: 984, 1011). eyiddür- ‘söyletmek’ (KFLT 1989: 984). eyidmeklik ‘söyleme’ (KFLT 1989: 984). eyit- ‘demek, söylemek; 2) rivâyet etmek, nakletmek’ (GT 1989: 305). eyit- ‘demek, söylemek’, şi‘r eyit- ‘şiir söylemek’ (KF 2006: 104, 183). Çağ. айт- → айтман ‘eytemezin’, айтıb ‘eydüb’, айтук ‘eytdik’ (AL: 37). айт- ‘söylemek, demek’ (MK 1993: 397). krş. айгаğ ‘sır’ (MK 1993: 397).

221. ayıl-: söylenmek.

ayıldı ayılde CC-A 62a/23, 62b/2

ayilde (Kuun 1880: 160, 161). айтыл (v) ‘gesagt werden’, айтылды (Radloff 1887: 2). айтыл- ‘gesagt, genannt werden’, burun alaj айтылды pajyanbardan ‘es wurde früher vom Propheten so gesagt’, bugün айтылды anyн алыышы aty ‘an diesem Tag wurde sein gesegneter Name genannt’ (Grønbech 1942: 33). ayilde 61v/23, 62r/2 (Drimba 2000: 119). OT. ayıl- ‘denilmek, söylenmek’ (TKT 2004: 242). ayıl- ‘sorulmak; söylenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-55). Hrz-T. ayıl- ‘denmek, söylenmek’ (ME 1993: 96). ayıl- ‘söylenmek’ (KE 1997: 65; NF 1998: 38). айтұл- ‘denilmek, söylenmek, demek (saygı ifade edilirken)’ (KurT 2002: 65). М-КыпТ. айтұл- ‘söylenilmek, denilmek’ (İMS 1992: 505). eydil- ‘söylenmek, denilmek’ (KMES 1994: 255). eydil- ‘denilmek, konuşulmak’ (KF 2006: 104). eytül- ‘denilmek, söylenilmek’ (TK 2008: 229). krş. eyidilin- ‘söylenilmek’ (KFLT 1989: 984). eyidilin- ‘söylenilmek’ (KFLT 1989: 984). Çağ. айтұл- ‘söylenmek, denmek’ (MK 1993: 398).

222. aytır-: söyletmek.

aytırgay aytırgay CC-A 63b/14

aytirgay (Kuun 1880: 167). aıттыр (v) ‘zum Sprechen bringen’, aıттырғай (Radloff 1887: 2). ajtyr- ‘zum Sagen zwingen’, kim bu ğehanda jazuxyn keçiktirse, tamuǵta höküüm urmaǵ-bile ajtyrǵaj ‘wenn jemand in dieser Welt seine Sünden verhehlt, so wird man ihn in der Hölle durch gerichtliche Verfügung zum Bekennen zwingen’ (Grønbech 1942: 33). aytirgay 63r/14 (Drimba 2000: 121). ayturul- ‘sorulmak’ (ETŞ 1992: 253)

223. ayu: ayı.

ayu Ayu CC-İ 55a/14

ayu ‘ursus’ (Kuun 1880: 248). aju ‘der Bär’ (Grønbech 1942: 33). Ayu 54v/14 (Drimba 2000: 107).

ET. adıy ‘медведь’ (ThS II) (DTS 1969: 10). OT. Krh-T. adıy I ‘медведь’ (MK I) (DTS 1969: 14). krş. adıylayu ‘как медведь, подобно медведю’ (QBH) (DTS 1969: 10). adıylıy ‘изобилующий медведями’ (MK) (DTS 1969: 15).

224. az: az.

az Ax CC-İ 32a/7, 32b/2

azraq Axrac CC-İ 32a/8

ax ‘paucus; modicus’, axrac ‘modice’ (Kuun 1880: 249). az ‘wenig’, azpak, bıp az (Radloff 1887: 7). az ‘Wenig’, bir az teñeri söz ‘einige Bibelsprüche’, azraq ‘ziemlich wenig, mässig mit Massen’ (Grønbech 1942: 45). Ax 31v/7, Axrac 31v/8, Ax 32r/2 (Drimba 2000: 76). ET. as ‘az’ (Gabain 2000: 262, 263). aşırak ‘pek az, azca’ (ETŞ 1992: 247). asqya ‘azıcık’ (Gabain 2000: 262). az I 1. ‘мало, немного’ (KP); 2. ‘редко’ (KT); 3. ‘немногочисленный; небольшой’ (KT); 4. ‘малое количество’ (KT) (ThS II) (DTS 1969: 71; TEЭ 2008: 315). az/’Z (I) a) ‘Weniges, das Wenige, wenig’; b) ‘ein wenig, kurze Zeit, kurze Distanz’; B) Adnom. ‘wenig, gering’ (UW 1977: 316, 317). az (I) ‘az, çok değil’ (AY-III 1991: 85). az ‘az; azlık’ (Üİ 1998: 129). az ‘az’ (Gabain 2000: 262, 263). āz ‘az’ (IB: 50). az II ‘sayıca az’ (KUKY 2009 176). az ‘az’ (Aydın 2012: 154). az ‘az, çok değil’ (METY 2012: 308). az ‘az’ (Kır, Mir) (YKI 2013: 498). [krş. azça ‘az miktarda’ (KUKY 2009 177). azlan- I ‘считать [для себя] малым, недостаточным’, azlan- qıvırqaqlan- ‘скаредничать, скупиться’ (Suci) (DTS 1969: 73). azlan- II ‘хотеть, жаждать’ (Suv) (DTS 1969: 73). azlanmaq ‘arzulamak’ (Mayt: 358). azlanmaq ‘вожделен не, жадность, алчность’ (Uig II) (Suv) (DTS 1969: 73).

azlan- ‘azımsamak, az görmek’ (ETŞ 1992: 254). azma/’ZM’ ‘wie wenig auch immer’ (UW 1977: 323). azrakça ‘pek az; çok az’ (Gabain 2000: 43, 263). azrakçak(ı)ya/’ZR’QČ’QY ‘ganz, ganz wenig, in ganz ganz geringem Maße’ (UW 1977: 323). azu- ‘уменьшаться’ (Suv) (DTS 1969: 73). azu-/’ZW- ‘weniger werden, sich verringern’ (UW 1977: 326). azu- ‘azalmak’ (AY-YK 2012: 223). azlan-/’ZL’N- 1) a) mit Dat. ‘begehren’; 2) mit Lok. ‘geizig sein’ (UW 1977: 322). azlan- ‘hasislik etmek, cimrilik etmek, pintilik etmek’ ?. azlanmak/’ZL’NM’Q A) Adv. a) ‘Begehren, Gier’; b) ‘Geiz’; B) Adnom. ‘Begehren-, Gier-’ (UW 1977: 322, 323). az-lan- ‘hırslanmak’ (Üİ 1998: 129). azlanmaksız/’ZL’NM’QSYZ a) ‘ohne Begehren, ohne Gier’; b) ‘ohne Geiz, ohne Knausern’ (UW 1977: 323). azlanıttur-/’ZL’NDWR- ‘Begehren veranlassen’ (UW 1977: 323). OT. Krh-T. az I 1. ‘мало, немного’ (QBN) (Yug); 2. ‘редко’ (QBN); 3. ‘немногочисленный; небольшой’ (QBN); 4. ‘малое количество’ (QBN), sözüg/söz(üg) az qıl- ‘мало говорить, быть немногословным’ (QBN) (DTS 1969: 71, 511). az ‘az’ (KB III 1979: 48). az ‘az, sayıca ve miktarca az’, azka üküş bergeñ ‘esma-i hüsnadan: şekûr’, azkına bitig ‘değeri az olan, değersiz’, az tã‘atka üküş yanut bergeñ ‘esma-i hüsnadan: şekûr’ (TKT 2004: 242, 243). az ‘az’ (AH: VI). az ‘az’, azrak ‘daha az’ (DLT-Atalay 2006: IV-56). krş. azağı → azkına ya’nî azağı ‘az, azıcık’ (TKT 2004: 243). azla- ‘находить, считать малым, недостаточным’ (Yug) (QBK) (DTS 1969: 73). azlan- I 1. ‘считать (для себя) малым, недостаточным’ (MK I); 2. ‘пренебрегать, гнушаться’ (QBN) (DTS 1969: 73). azın ‘az’ (QNB) (DTS 1969: 73). azlîq ‘недостаток; малое количество’ (QBK) (DTS 1969: 73). azla- ‘az görmek, azımsamak’ (KB III 1979: 50). azla- ‘azımsamak, az görmek’ (AH: VII). azlan- ‘az bulmak, azımsamak’ (KB III 1979: 50). azlan- ‘azımsamak, az görmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-57). azlık ‘azlık’ (KB: 50). Hrz-T. az ‘az’, azın azın ‘azar-azar’ (ME 1993: 96). az ‘az, nadir, az bulunan’ (KE 1997: 65). az ‘az, azlık’ (KurT 2002: 65). krş. azla- ‘убавлять; уменьшать’ (HŞ 1979: 190). azla- ‘aşağılamak, horlamak’ (NF 1998: 40). azlık ‘azlık’ (NF 1998: 40). M-KıpT. az: Bugünkü manasında, az boldu ‘azaldı’ (KİLE 1931: 9). az ‘az’ (MG 1984: 108; KMT 2002: 90). az ‘az; sarı renkli at’ (BV 1986: 128). az ‘az, çok olmayan’ (İMS 1992: 505; KMES 1994: 237). az ‘az, çoğun zıddı’ (KFLT 1989: 945). az ‘çok olmayan, az’, az gör- ‘basit görmek, önemsememek’ (GT 1989: 258). az(d) ‘az’ (KK 1999: 102). az = Ar. qaşîr ‘short’ (RH 2000: 268). az ‘az, eksik’ (KH 2002: 112). az ‘az, çok olmayan’, az eyle- ‘az yapmak’ (KF 2006: 80). az ‘az, çok olmayan’ (TK 2008: 193). krş. azaçık ‘azıcık, azıcık’ (KMT 2002: 91).

azacuk ‘azcık’ (KFLT 1989: 945). azacuk ‘çok az, birazcık’ (GT 1989: 259). azırak ‘azca’ (BV 1986: 129). azırğa- ‘küçümsemek’ (KMT 2002: 91). azla- ‘azalmak’ (KİLE 1931: 9). azlı ‘az, biraz’ (TK 2008: 194). azlık ‘az olma, çok olmama’ (İMS 1992: 505). azsin- ‘azımsamak’ (KMT 2002: 91). Çağ. az ‘az’ (MK 1993: 398).

225. azam: insan; *krş.* adam, azan.

azam	aşam	CC-İ 31b/4
azam	aşam	CC-A 63a/7, 63a/22, 80b/2, 80b/3, 80b/4
azamlar	aşamlar	CC-A 75a/6
azam ^{nı}	aşānī	CC-A 69b/41

aazam ‘homo’, azam (Kuun 1880: 247). азам ‘Mensch’, азамны, азамлар (Radloff 1887: 7). azam ‘Mensch’ (Grønbech 1942: 46). *azam* 31r/4 (Drimba 2000: 75); azam 62v/7, 62v/22 (Drimba 2000: 120); aşānī 69r/24 (Drimba 2000: 130); azamlar 74v/6 (Drimba 2000: 138); azam 80r/2, 80r/3, 80r/4 (Drimba 2000: 140).

226. azan: adam, insan; *krş.* adam, azam.

azan	Afan	CC-İ 48a/2
------	------	------------

aazam ‘homo’, asan (Kuun 1880: 247). Afan 47v/2 (Drimba 2000: 97).

227. azaş-: yolunu şaşırmak.

azaştı	Azaştı	CC-A 81a/31
--------	--------	-------------

azasti ‘aberravit’ (Kuun 1880: 249). азам ‘sich verirren’, азамты (Radloff 1887: 7). azaş- ‘sich verirren’ (Grønbech 1942: 46). Azaştı 80v/31 (Drimba 2000: 141). ET. [*krş.* aş- ‘azmak, ayrılmak, yoldan çıkmak, şaşırmak’ (ETŞ 1992: 246). asıd- → azıt- (UW 1977: 227). asıdtur- → azıttur- (UW 1977: 227). az-/’Z- (I) 1) ‘abweichen, fehlgehen, sich verirren, sich irren (Person, Bewußtsein)’; 2) ‘verfehlen, verpassen’ (UW 1977: 318, 319). az- ‘sapıtmak, yolunu şaşırmak, yolu kaybetmek’ (ETŞ 1992: 253). az- ‘şaşırmak, yanılmak, azmak’ (Gabain 2000: 263). āz- ‘sapmak, yoldan çıkmak, yolu kaybetmek’ (IB: 50). az- ‘1) ayrılmak; 2) bağlı olunan siyasal oluşumun önderinden ayrılmak, başsız kalmak’ (KUKY 2009 331, 363). az- ‘yoldan çıkmak’ (METY 2012: 308). az- ‘ayrılmak, çekip gitmek’ (Yen); ‘yolunu kaybetmek, yoldan çıkmak, sapmak’ (Mir) (YKI 2013: 498). azag ‘yanlış; dalâlete sapmış’ (Mayt: 358). azag/’Z’Q Adnom. ‘häretisch, Häretiker-’ (UW 1977: 319). azag ‘sapık’ (Üİ 1998: 129). azgan/’ZQ’N A) Adv. ‘Dornenstrauch’; B) Adnom. Dornen-’ (UW 1977: 320). azgın/’ZQ’YN A) Ad. ‘ein

Verirrter, ein Irrender'; B) Adnom. 'verirrt, irrend' (UW 1977: 320). azgur- 'azdırmak, doğru yoldan çıkarmak' (HUAS 1941: 86); azgur- 'kandırmak, yoldan çıkarmak, baştan çıkarmak, baştan çıkarmak' (HUAS 2014: 146). azgur-/ZQWR- 'fehlleiten, verführen, verleiten' (UW 1977: 320). azgur- 'ayartmak, azdırmak' (Gabain 2000: 263). azış- 'ayrılmak' (Yen) (YKI 2013: 499). azıt-/ZYT- 'verwirren, durcheinanderbringen' (UW 1977: 321). azıt- 'yoldan çıkmak, sapıtmak, yoldan çıkarmak' (ETŞ 1992: 253). azıttur-/SYDTWR- 'verwirren, durcheinanderbringen' (UW 1977: 321). azma- 'ayrılmamak' (Aydın 2012: 154). (a)zman 'iğdiş at' (Gabain 2000: 263). azman 'iğdiş at' (KUKY 2009: 179). azmış 'azmış, yoldan çıkmış, (doğru yolu) şaşırılmış' (AY-III 1991: 85). azsız/ZSYZ A) 'Freiheit von Gier, Begierde, Habsucht; frei von Gier, Begierde, Habsucht'; B) Adnom. 'frei von Gier, Begierde, Habgier' (UW 1977: 232, 324). azsız 'hırssız, hırslı olmayan' (ETŞ 1992: 254). OT. krş. az- 'azmak, yolunu şaşırmak, yoldan çıkmak' (KB III 1979: 49). az- 'azmak, doğru yoldan çıkmak' (TKT 2004: 243). az- 'azmak, yoldan çıkmak' (DLT-Atalay 2006: IV-56). azak 'yolunu şaşıran, nereden geldiği belli olmayan; baştan savan' (KB III 1979: 49). azgan 'yaban çiçeği' (KB: 49). azgır 'azgın, azılı' (KB III 1979: 49). azğurğucu 'azdırıcı, yoldan çıkarıcı, gaflete düşürücü' (DH 1993: 191). azğurmak 'azdırmak, yoldan çıkarmak, gaflete düşürmek' (DH 1993: 191). azıglı 'azılı, cesaretli atılgan, gözüpek' (KB: 49). azıl- 'yanılmak' (AH: VII). azıl- 'azılmak' (DLT-Atalay 2006: IV-57). azıt- 'azıtmak, yoldan çıkarmak' (KB III 1979: 49). azıt- 'azdırmak', azıtgan 'batıla sapan', azıtıglı 'azan, azıtan' (TKT 2004: 245). azıt- 'yoldan çıkarmak, azıtmak' (DLT-Atalay 2006: IV-57). azma 'taşağının derisi yırtıldığı için aşamıyan koç' (DLT-Atalay 2006: I-130). azmak 'azmak, yoldan çıkmak, doğru yoldan sapmak' (DH 1993: 191). azmak 'azma, sapıklık; aldatma, kandırma' (TKT 2004: 243). aztur- 'azdırmak, yoldan çıkarmak' (TKT 2004: 245). azuk 'azmış, yolunu şaşırmış' (KB III 1979: 50). azuk 'yolunu kaybeden, nereye gittiği ve nereden geldiği belli olmıyan', azuk munk 'kaçan, yoldan çıkan, azan' (DLT-Atalay 2006: IV-57). Hrz-T. krş. az- 'azmak, doğru yoldan çıkmak, sapmak' (KE 1997: 65). az- 'azmak, doğru yoldan çıkmak' (NF 1998: 38). az- 'yoldan çıkmak, sapıtmak, azmak' (MM 2008: 202). az- 'azmak, yoldan çıkmak' (ME 1993: 96; KurT 2002: 66). azdur- 'yoldan çıkarmak, azdırmak' (ME 1993: 96; KE 1997: 66; NF 1998: 40; KurT 2002: 66; MM 2008: 202). azgaş- 'zıtlaşmak' (MM 2008: 202). azgış- 'tartışmak, zıtlaşmak' (KurT 2002: 66). azgun 'azmış, doğru yoldan çıkmış' (NF 1998: 40). azgun 'yoldan çıkmış, azgın' (KurT 2002: 66). azgunluk 'azgınlık, azma' (KurT 2002: 66). azgunluk 'azgınlık' (ME 1993: 96). azgunluk 'azgınlık, azma' (NF 1998: 40). azgur- 'azdırmak,

yoldan çıkarmak' (ME 1993: 96). azğur- 'azdırmak, hak yoldan çıkarmak' (NF 1998: 40). azıdmak 'azıtmak, işi yolundan sapırmak' (İML 1988: 14). azığığ I 'azmış, doğru (din) yolundan sapmış olan' (KE 1997: 67). azıkığılı (KurT 2002: 66). azıt- 'azdırmak, yoldan çıkarmak' (NF 1998: 40). azmak 'yolunu şaşırmak, yoldan sapmak' (İML 1988: 14). azmaklık 'azgınlık; düşüncesizlik' (KurT 2002: 67). M-KıpT.M-KıpT. krş. az- 'yoldan çıkmak, sapınmak, şaşırmak' (KİLE 1931: 9). az- 'sapmak, şaşırmak' (MG 1984: 108). az- '1) doğru yoldan çıkmak, sapıtmak; 2) yolu şaşırmak, kaybetmek' (GT 1989: 258). az- 'azmak, yolunu sapıtmak' (İMS 1992: 505). az- 'azmak, azıtmak, sapıtmak' (KMT 2002: 91). az- 'azmak, şaşırmak, sapmak, yoldan çıkmak' (TK 2008: 193). azdır- 'şaşırtmak, bozdurmak' (MG 1984: 108). azdur- 'zmniejszyć, pomniejszyć' (Bulg-M 1954: 43). azdur- 'yoldan çıkarmak' (KFLT 1989: 945). azdur- 'azdırmak, yoldan çıkarmak' (KF 2006: 81). azdur- 'azdırmak, şaşırtmak, saptırmak, yoldan çıkartmak' (TK 2008: 193). azğan 'kafir, sapık, fasık' (İMS 1992: 505). azğunluk 'kötülük, sapıklık' (GT 1989: 259). azğunluk 'azgınlık, şaşkınlık' (KF 2006: 81). azğunluk 'sapıklık, dalalet' (İMS 1992: 505). azğunluk 'azgınlık, sapmış olma hali' (KMES 1994: 238). Çağ. krş. az- 'azmak, sapmak, şaşırmak' (MK 1993: 398). azık-/azığ- → azıkıb 'azıgup, yol azıp' (AL: 13). azık- 'yoldan çıkmak' (MK 1993: 398). azgur- → azgurdung 'azdırdın' (AL: 13). azıkkan 'yoldan azan' (AL: 13).

228. azat (< far. āzād): özgür, hür, serbest.

azat aʃat CC-İ 4b/16, 4b/17, 4b/18, 4b/19

asat etermen 'libero', asat et *emir şekli*, asat kisi 'homo liber' (Kuun 1880: 249). azat 'frei', azat ātārmān, azat kimi (Radloff 1887: 7). azat 'frei', azat et- 'freilassen', azat kişi 'liber homo' (Grønbech 1942: 46). Aʃa[c > t] 4r/16-4r/17, Aʃat 4r/18 (Drimba 2000: 40). OT. Krh-T. āzād 'azat, hür', āzāt kıl- 'azat etmek, hürriyetini vermek', āzād tişi 'imanlı hür kadın' (TKT 2004: 244). azad 'āzād, hür' (AH: VII). Hrz-T. azad 'özgür, serbest' (KurT 2002: 66). āzād 'hür, serbest' (KE 1997: 66). āzād 'hür, serbest, kölelikten azad edilmiş (kişi)' (NF 1998: 39). āzāt 'hür, serbest' (ME 1993: 96). krş. āzādlik 'hürriyet, serbestlik' (KE 1997: 66; NF 1998: 39). AO-KıpT. āzād 'hür, serbest bırakılmış, başı boş' (AO 1996: 203). M-KıpT. azad → azad et- 'uwalniać, wyzwalać' (Bulg-M 1954: 43). āzād 'hür, serbest' (KFLT 1989: 945). āzād 'serbest olan' (GT 1989: 259). āzād 'kurtulmuş, serbest' (İMS 1992: 505). krş. āzāde 'kayıt altında olmayan' (GT 1989: 259). āzādla- 'serbest bırakma' (KFLT 1989: 945). āzādli 'kurtulmuş, serbest'

(İMS 1992: 505). azādlik ‘kurtulmuş, serbest’ (İMS 1992: 505). azādlik ‘hürriyet, serbestlik’ (KFLT 1989: 945). azādlu ‘azat edilmiş, azatlanmış’ (KFLT 1989: 945). azādsuz ‘azatlanmış’ (KFLT 1989: 945). Çağ. āzād ‘kurtulmuş, serbest’ (MK 1993: 399).

229. azih I: azık, nevale.

azih a3ih CC-A 71a/2

azihı a3ihı CC-A 71b/34.

azih ‘edulium’ (Kuun 1880: 249). asyχ ‘Nutzen, Vorteil’ *krş.* azyq (Grønbech 1942: 43); azyχ ‘Speise’ (Grønbech 1942: 46). aziχ 70v/1 (Drimba 2000: 132); aziχi 71r/19 (Drimba 2000: 134). asig, asik †, ašig † -/’SYQ A) Adv./Präd. a) ‘(materieller) Vorteil, Gewinn, Nutzen’; b) ‘Zinsen’; c) ‘Vorteil, Gewinn, Nutzen (für den Heilsweg), Heil’; d) ‘Nutzen, Heil’; B) Adnom. a) ‘Vorteil-, Nutzen-, Zweck-’; b) ‘Vorteil-, Gewinn-, Nutzen- (für den Heilsweg), Heil-’ (UW 1977: 227, 228, 229). asig ‘fayda’ (IB: 50). asuk → azuk (UW 1977: 236). azuq I ‘пища, продовольствие, провиант, корм’ (KT) (DTS 1969: 73). azuk/’ZWQ̃ A) Adv. ‘Verpflegung, Proviant’; B) ‘Verpflegung-, Proviant-’ (UW 1977: 327). azuk ‘erzak, azık’ (Gabain 2000: 263). azuk ‘yemek, azık’ (KUKY 2009 236). azuk ‘azık, yiyecek’ (Aydın 2012: 154; METY 2012: 308). asgar-/’SQ’R- (< asig ‘Nutzen’ + ar-) 1) ‘Zinsen bringen’; 2) ‘(den leidenden Lebewesen auf dem Weg zur Erlösung) helfen, Schutz gewähren’ (UW 1977: 226). asıglıg, asıklıg † A) ‘Adv./Präd. a) ‘mit (materiellem) Vorteil, Gewinn, Nutzen’; b) ‘mit Vorteil, Gewinn, Nutzen (für den Heilsweg), Heil; Vorteilhaftigkeit, Nützlichkeit’; B) Adnom. a) (materiell) vorteilhaft, gewinnbringend, nützlich’; b) ‘vorteilhaft, nützlich (für den Heilsweg), heilbringend’; c) ‘vorteilhaft, nützlich, heilbringend’ (UW 1977: 229, 230, 231). asıgsız/’SYQSYZ A) a) ‘ohne (materialien) Vorteil, Gewinn, Nutzen’; b) ‘ohne Vorteil, Gewinn, Nutzen (für den Heilsweg), ohne Heil’; B) Adnom. ‘ohne Vorteil, Gewinn, Nutzen (für den Heilsweg), nicht heilbringend’ (UW 1977: 231). azuklug/’SWQLWQ ‘mit Verpflegung/Proviant ausgestattet’ (UW 1977: 327). azut-/’SWD ‘verkürzen’ (UW 1977: 327, 328). OT. Krh-T. azuq I ‘пища, продовольствие, провиант, корм’ (MK I) (Yug) (DTS 1969: 73). azuk ‘azık, yiyecek’ (KB III 1979: 50). azuk ‘azık’ (DLT-Atalay 2006: IV-57). azuk ‘azık’ (AH: VII). [krş. azuklan- ‘azık sahibi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-57). azuqluγ ‘имеющий запас иродуктов’ (MK I), azuqluq~azuqlıq ‘продукты, еда, угощение’ (MK I) (DTS 1969: 74). azukluğ ‘azığı olan, azıklı’ (DLT-Atalay 2006: IV-57). azukluk ‘azıklık, azık için hazırlanmış şey’

(DLT-Atalay 2006: IV-57). azuksızın ‘azıksız olarak’ (DH 1993: 191). Hrz-T. азык ‘пиша; съестные припасы’ (HŞ 1979: 192). azık ‘yol yiyeceği, yolda yenilecek nesne’ (İML 1988: 14). azık ‘azık’ (ME 1993: 96). azık ‘azık, yol yiyeceği, yiyecek’ (NF 1998: 40). azık ‘erzak, yiyecek’ (MM 2008: 202). azuk ‘azık, yol yiyeceği’ (KE 1997: 67). azuk ‘gıda, erzak’ (KurT 2002: 67). krş. azuklan- ‘azık hazırlamak’ (KE 1997: 67). azuklandur- ‘azık vermek’ (NF 1998: 40). M-Kıpt. azıg ‘azık’ (BV 1986: 129). azıq ‘erzak’ (KİLE 1931: 9). azık ‘yolculuk için hazırlanmış yiyecek’ (GT 1989: 259). azıq ‘provisions’ (RH 2000: 153). azuk ‘azık, yiyecek’ (İMS 1992: 505). krş. azuklandur- ‘azık, rızık vermek’ (İMS 1992: 505). azuksuz ‘yolculukta yiyeceği olmayan’ (GT 1989: 259).

230. azih II: yarar, fayda; krş. azık.

azihğa azihğa CC-A 67a/18

azihğa afihğa CC-A 70a/2

azık, azih ‘utilitas’, azihle ‘utile’ (Kuun 1880: 249). azyx ‘Nutzan, Vorteil’, azyxqa tejip-tur ‘es ist gelungen’ (Grønbech 1942:). aziygæ 66v/17, afihğa 69v/1, afihğa 69v/1 (Drimba 2000: 130).

ET. asağ/asıg ‘fayda; hizmet’ (Mayt: 353, 354). asag → asıg (UW 1977: 224). asay (ve asıy?); ‘SX, S’X ‘yarar, fayda, kâr’ (İKPÖ 1998: 136). asıg ‘yarar, fayda, kâr, kazanç’ (AY-III 1991: 84). asıg ‘fayda, istifade’ (ETŞ 1992: 246). krş. asağlağ/asağlıg ‘faydalı’ (Mayt: 353). asıgılg ‘yararlı, faydalı, kazançlı’ (AY-III 1991: 84). asıgsız ‘faydasız’ (ETŞ 1992: 246). asiy ‘польза’ (TEƏ 2008: 315). asıg ‘yarar, fayda’ (AY-YK 2012: 221). asıg/asug ‘yarar fayda (Yen, Mir) (Kır) (YKI 2013: 498). OT. asıg ‘fayda, kâr, kazanç’ (KB III 1979: 28). asıg/asık ‘fayda’ (AH: V). asıg ‘fayda, kazanç’ (DLT-Atalay 2006: IV-40). aşıg ‘fayda, kazanç’ (DH 1993: 190). krş. asıgçı ‘faydacı, kârcı, tefeci, faizci’ (KB III 1979: 28). Hrz-T. асыг ‘польза; выгода’ (HŞ 1979: 199). as(ı)g ‘fayda, yarar’ (KE 1997: 37). asıg II ‘fayda, hayır, semere’ (KurT 2002: 58). asıg ‘fayda, yarar, kazanç’ (MM 2008: 200). krş. asıgılg ‘faydalı, kazançlı’ (İML 1988: 11). asıgılg ‘faydalı’ (KE 1997: 37). асыгсыз ‘бесполезный’ (HŞ 1979: 201). asıgsız ‘faydasız, yararsız’ (ME 1993: 93; KE 1997: 37). asşu ‘fayda, yarar’ (ME 1993: 93). M-Kıpt. asıg ‘faide’ (KİLE 1931: 6). asıg ‘kazanç’ (KMT 2002: 88). asşı ‘fayda’ (KFLT 1989: 943). Çağ. asıg ‘fayda’ (MK 1993: 394).

231. azıhlı: yararlı.

azıhlı aızıhle CC-A 67a/12

azihle ‘utile’ (Kuun 1880: 249). азыклы ‘Nutzen bringen’ (Radloff 1887: 7). azyxly ‘nützlich’ (Grønbech 1942: 46). azyxle 66v/12 (Drimba 2000: 129). asaglag → asıgılg (UW 1977: 224). asıgılg ‘fayda, istifade’ (ETŞ 1992: 246). OT. asıgılg ‘faydalı, kazançlı’ (DLT-Atalay 2006: IV-40). Çağ. asıg-lık ‘assılı, faydalı’ (AL: 16).

232. azık: bkz. azıh II.

azıkı aızıkı CC-A 67a/16

azık ‘utilitas’ (Kuun 1880: 249). азык ‘1. Nutzen’, азыкы бар, азыкка тїптїр, азыкка; 2. ‘Proviant’, тын азыкы, азык ai (Radloff 1887: 7). azyq, azyx ‘Nutzan, Vorteil’, azyqy bar ‘es ist nützlich’ (Grønbech 1942: 46). aziki 66v/15 (Drimba 2000: 129).

233. aziz (< ar. ‘azîz): aziz; krş. haziz.

aziz aızıż CC-A 83a/9

aziz aynı haziz (Kuun 1880: 249). арыз ‘fremd’ (Radloff 1887: 7). azyz krş. hazyz (Grønbech 1942: 46). aziz 82v/9 (Drimba 2000: 144). asiz → aziz (UW 1977: 233). aziz/’SYZ << ar. ‘aziz ‘lieb, teuer’ (UW 1977: 321). OT. ‘aziz ‘aziz, kıymetli’ (KB III 1979: 50). ‘aziz ‘1. aziz, değerli kimse, 2. aziz, şerefli, değerli’, ‘azîrak ‘en üstün’ (TKT 2004: 245). Hr-z-T. äziz ‘высокий’ (HŞ 1979: 169). ‘aziz ‘değerli, yüce’ (ME 1993: 96). ‘aziz ‘aziz (kişi), ulu, yüce’, eyyühe’l- ‘aziz ‘ey aziz’, ‘Aziz: Zeliha’nın kocası, Reyhan melikin kâtibi, Yusuf’u kul olarak satın alan kişi (KE 1997: 67, 219, 768). ‘aziz ‘aziz, muhterem (kişi), ulu, yüce’, ‘Ömer ibnü ‘Abdu’l-‘Aziz: Emevî halifelerinin sekizincisi (NF 1998: 40, 530). ‘aziz ‘değerli, kıymetli, aziz’ (MM 2008: 202). krş. ‘azizlik ‘yücelik, büyüklük’ (ME 1993: 96). ‘azizlik ‘lütuf, nezaket, hürmet’ (KurT 2002: 66). ‘izz ‘ulu, yüce, aziz’ (KE 1997: 278). i‘zâz ‘saygı gösterme, ağırlama, ululama’ (NF 1998: 191). ‘izze → Rabbü’l ‘izze ‘yüce Allah’ (NF 1998: 348). ‘izzet ‘izzet, itibar, şeref, kıymet’ (KE 1997: 278). ‘izzet ‘izzet, değer, kıymet, saygı, yücelik’ (NF 1998: 191). ‘izzetle- ‘izzet etmek, yüceltmek’ (KE 1997: 278). ‘izzetlig ‘aziz, ulu’ (NF 1998: 191). ‘izzetsiz ‘izzetsiz’ (KE 1997: 278). ‘İzzî: Kûfe’de bir tepe (NF 1998: 522). AO-Kıpt. ‘aziz ‘aziz, değerli, muhterem’ (AO 1996: 204). krş. ‘izzet ‘izzet’ (AO 1996: 219). M-Kıpt. ‘aziz ‘1) kıymetli, şerefli; 2) ileri gelen, şerefli kimse’, ‘aziz-i Mısr ‘Mısır hükümdarı’ (GT

1989: 259). ‘azîz ‘muhterem, saygın’ (İMS 1992: 505). ‘azîz ‘yüce, değerli’ (KF 2006: 81). ‘azîz ‘mutlak galip, tam kudret sahibi, ‘esma-i hüsnâ’ dan’ (TK 2008: 194). krş. ‘azîzirek ‘çok izzetli’ (KFLT 1989: 946). ‘azzeismuhû: ‘ismi azîz olsun’ manasında duâ cümlesi (GT 1989: 259). ‘azze ve celle: ‘Azîz ve celîl olsun’ manasında duâ cümlesi (GT 1989: 259). ‘izzet ‘izzet, hürmet’ (MG 1984: 168). ‘izzet ‘izzet’ (BV 1986: 201). ‘izzet ‘şan ve şeref, yücelik, itibar’, ‘izzet um- ‘saygı beklemek’ (GT 1989: 356). ‘izzetlü ‘izzetli, yüce olan’ (KMES 1994: 268). izzetlü ‘kudretlü, kıymetli’ (KF 2006: 129). ‘izzet ‘izzet, ikram, azizlik’ (KFLT 1989: 1002). ‘izzet ‘ululuk, yücelik’ (İMS 1992: 543). Çağ. ‘azîz ‘sevgili, saygıdeğer’ (MK 1993: 398). krş. ‘azze ve celle ‘aziz ve celil olan’ (MK 1993: 399). ‘izzet ‘değer, kıymet, yücelik’ (MK 1993: 465).

234. azkine/aşkine: azıcık.

azkine askine CC-A 61a/22
askine ‘paucus’ (Kuun 1880: 249). aşkine 60v/22 (Drimba 2000: 117). azk(ı)ya/’ZQY A) a) ‘weniges, eine ganz geringe Menge’; b) ‘nur etwas,ein klein wenig, in ganz geringem Maße’; c) ‘für kurze Zeit, zeitweise’; B) Adnom. a) ‘ganz wenig, ganz gering’; c) ‘sehr, ganz’ (?) (UW 1977: 321, 322). azkıña ‘azıcık, az miktarda’ (KUKY 2009 177). azkıña ‘az, azıcık’ (METY 2012: 308). azkınya ‘az sayıda, azıcık’ (Aydın 2012: 154). OT. Hrız-T. azğına/azkına ‘az, biraz’ (KurT 2002: 66, 67). krş. kına ‘tahdit edatı’ (KurT 2002: 163). M-KıpT. azgine ‘azıcık, biraz, çok az’ (KH 2002: 112).

235. azuq: azuq ay ‘Aralık’.

azuq Afuc CC-İ 37a/21
asuc ay ‘december’ (Kuun 1880: 248). aşur(a) aj (?) bkz. azuq (Grønbech 1942: 44); azuq, azuq aj ‘Monatsname mit ‘december’ identifiziert’, azuq *oder für* asur ay, *yani* aşur(a)-aj ‘verschrieben’ (Grønbech 1942: 46). Afuc 36v/21 (Drimba 2000: 83).

236. Āron: Amram ve Yoheved’in oğlu, Musa peygamberin ağabeyi. İsrail’in ilk yüksek rahibi (BTD 1867: 6).

āron aaron CC-A 72a/2
aaron (Kuun 1880: 199, 307). aaron: der Hohepriester Aaron (Grønbech 1942: 276). aaron 71v/1 (Drimba 2000: 134). İbranice şekli אהרן Ahārōn olan kutsal adın kökeni

muhtemelen Mısır diline dayanmaktadır (Stuhlman 2004?) ‘light bringer’ (*krş. İbr. Ahārōn; Ar. harun*).

237. badam (< far. bādām): badem.

badam Badam CC-İ 54a/13, 65b/35

badam ‘amydalum’ ~ *far.* بادام (Kuun 1880: 299). बादام ‘Mandel’ (Radloff 1887: 70). badam ‘Mandel’ (Grønbech 1942: 46). Badam 53v/14 (Drimba 2000: 106). OT. Hrzt-T. bādām ‘badem’ (NF 1998: 41). M-Kıpt. bādām ‘badem’ (GT 1989: 260). bādām/bayam ‘badem’ (KMT 2002: 91, 93). batam = Ar. al-laūs ‘almond’ (RH 2000: 322). bayam ‘badem’ (KİLE 1931: 16; (DM 2003: 75).

238. bağ: bağ, üzüm bağı; *krş.* bakça.

bağ Bag CC-İ 40b/8

bag ‘vinea’ (Kuun 1880: 299). бағ ‘Garten’ (Radloff 1887: 69). bay ‘Weingarten’ (Grønbech 1942: 46). Bag 40r/8 (Drimba 2000: 87).

ET. bāy~bay II (< Sogd. b’γ) ‘сад’ (TT IV) (USp) (DTS 1969: 77). *bağ* < O.Far. *bāğ* (b’ğ) ‘bahçe’ (Gabain 2000: 266). OT. bay~bāy (< Sogd. b’γ) ‘виноградник’ (MK) (DTS 1969: 77). bağ < far. ‘bağ, bahçe’ (KB: 51). bağ: bağ u çemen ‘bahçe ve çimen’ (DH: 191). bāğ ‘bağ, bahçe’ (TKT 2004: 247). bag ‘bağ; üzüm asması’ (DLT-Atalay 2006: IV-59). [*krş. baycī ‘bahçevan’* (DTS 1969: 77). Hrzt-T. bāğ ‘bağ, büyük bahçe’ (KE 1997: 68). bağ ‘bağ, bahçe’ (NF 1998: 41). bağ ‘bağ, bahçe’ (NF 1998: 41). bağ I ‘bahçe’ (KurT 2002: 68). bāğ ‘bağ, bahçe’ (MM 2008: 202). *krş.* bāgdār ‘bahçıvan’ (NF 1998: 41). AO-Kıpt. bağ ‘bağ, büyük bahçe’ (AO 1996: 204). M-Kıpt. bağ ‘bostan’ (KİLE 1931: 13). bağ ‘1) ağaç ve çiçek dikili yer, bahçe; 2) üzüm tarlası, bağ’ (GT 1989: 260). bāğ ‘üzüm bağı’, bāğ bustān ‘para getiren mal mülk, bağ bostan’ (İMS 1992: 505, 506). bāğ ‘bağ, bostan’ (KMT 2002: 91). *krş.* bāğubān ‘bahçe bekçisi’ (GT 1989: 261). Çağ. bāğ ‘bağ, bahçe, bostan’ (MK 1993: 399). *krş.* bāğ-bān ‘bahçıvan, bağcı’ (MK 1993: 399). O-Moğ. Kv-P. baq ‘garden’ < OT. bay ‘vineyard’, Kum. bay ‘vineyard’ < Far. bāy ‘garden, vineyard’ (Poppe 1955: 38).

239. bağ-: bakmak; *krş.* bah-, bak-.

bağarmen bagārmē CCİ 25a/12

bağkıl baghchīl CCİ 25a/14

bağtın bagtīn CCİ 25a/13

Bagarmen ‘respicio’, baghchil *emir şekli* (Kuun 1880: 299); *işa. f.* бак (v) ‘schauen’, бакармән, бактым, баккыл (Radloff 1887: 69). Bagarmë 24v/12, Bagtîn 24v/13, Baghchîl 24v/14 (Drimba 2000: 66). ET. baq- ‘dikkatle bakmak, incelemek’ (DTS 1969: 82). baḡ- ‘bakmak, görmek’ (ETŞ 1992: 256). [*krş. baḡın-* ‘bakınmak, görmek’ (ETŞ 1992: 257). OT. baḡ- ‘bakmak’ (KB: 53; AH: VII). baq- ‘dikkatle bakmak, incelemek’ (DTS 1969: 82). baḡ- ‘1. bakmak, görmek, görüp ibret almak; 2. bakmak, gözetlemek, 3. beklemek’ (TKT 2004: 248, 249). bak- ‘bakmak’, titinü bak- ‘dik, keskin bakmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-61, 627). *krş. baqîy ‘bakış, nazar’ (DTS 1969: 82). baḡıḡlı ‘bakan, seyreden’ (TKT 2004: 248). bakıl- ‘bakılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-62). baḡın- ‘bakınmak’ (KB: 54). baḡın- ‘bakınmak, bakmak’ (AH: VII). bakın- ‘bir şeyin sonuna bakmak ve düşünmek; beklemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-63). baqîş ‘gözleme, gözetleme; görme’ (DTS 1969: 82). baqîş- <? baq- (DTS 1969: 82). baḡış- ‘bakışmak’ (KB: 55). baḡış- ‘bakışmak –göz ucu ile-’ (DLT-Atalay 2006: IV-63). baḡış ‘bakış, bakışma, bakma’ (KB: 55). bakıt- ‘baktırmak, bakıtmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-63). bakku/baku ‘tepe, yüksekçe yer’ (DLT-Atalay 2006: IV-63). bakur- ‘baktırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-64). Hrz-T. baḡ- ‘bakmak’ (MM 2008: 203). baḡ- ‘bakmak’ (ME 1993: 97). baḡ- ‘bakmak, dikkate almak; bakmak, besleyip büyütme’ (KE 1997: 70). baḡ- ‘bakmak, görmek’ (NF 1998: 43). baḡ- ‘bakmak, izlemek’ (KurT 2002: 69). bakmak ‘görmek üzere gözlerini şu veya bu tarafa yöneltmek’ (İML 1988: 15). *krş. baḡış- ‘bakışmak’ (ME 1993: 97). bakışmak ‘karşılıklıca bakmak, bakışmak’ (İML 1988: 15). baḡmaḡ ‘bakma, bakış’ (ME 1993: 97). baktırmak ‘başkasını bakmağa sevk etmek’ (İML 1988: 15). AO-KıpT. baḡ- ‘bakmak’ (AO 1996: 204). M-KıpT. baq- ‘patrzeć’ (Bulg-M 1954: 45). baḡ- (MG 1984: 110). baḡ- ‘bakmak’ (BV 1986: 131; GT 1989: 262; İMS 1992: 506; KMES 1994: 238; KH 2002: 113; (DM 2003: 73; KMT 2002: 91; KF 2006: 81). baq- → baq ‘look!’ (RH 2000: 65). baḡmaḡ ‘bakmak’ (KFLT 1989: 948). *krş. baḡıcı ‘bakıcı, bakan’ (KMES 1994: 238). bakıl- ‘1) bakılmak, değer verilmek; 2) bakılmak’ (İMS 1992: 506). bakılın- ‘bakılmak’ (İMS 1992: 506). baḡış ‘bakış’ (KH 2002: 113). baḡmaklık ‘bakma’ (KFLT 1989: 948). baḡtır- ‘baktırmak’ (MG 1984: 110; KK 1999: 102). baḡtur- ‘baktırmak’ (BV 1986: 131). Çaḡ. bak- ‘bakmak’ (MK 1993: 400).***

240. baḡa: paha.

baḡa	saga	CC-A 46b/12
baḡa	baga	CC-A 64b/2

Saga?: бага ‘pretium’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 292); CC-A 64b/2 *işa. .f – anl. f.* бага ‘rana’ ~ çağ. بَاقَه, *mac. béka* (Kuun 1880: 299). баҗа ‘Preis’ (Radloff 1887: 69). Saga 46r/12 (Drimba 2000: 95); бага 64r/2 (Drimba 2000: 123).

241. bağatur: kahraman, yiğit; *krş.* bahadur.

bağatur Bagatv? CC-İ 50a/17

Bagat *yani* bagatur ‘probus; integer’ ~ *moğ.* baghator, *mac. bátor* (Kuun 1880: 299). баҗатыр (?) ‘probus’ (Radloff 1887: 69). bayatur ‘brav’ (Grønbech 1942: 46). Bagatur 49v/17 (Drimba 2000: 100). ET. *batur*: bir unvan (Yen) (YKI 2013: 499). *bayatur unv.* (Ths) (DTS 1969: 77). *krş. batur* I ‘kahraman, yiğit’ (DTS 1969: 89). *batur* II bkz. *bayatur* (DTS 1969: 89). *baturluq* ‘kahramanlık, fedakârlık’ (DTS 1969: 89). Hrzt-T. *bahādır* ‘bahadır, yiğit, kahraman’ (KE 1997: 70). *bahātur* ‘bahadır, yiğit, kahraman’ (NF 1998: 42). M-Kıpt. *bahādır* ‘cesur, yiğit’ (İMS 1992: 506). *bahādur* ‘cesur, bahadır’ (MG 1984: 109). *bahādur* ‘yiğit, cesur, kahraman’ (GT 1989: 261). *bahādur* ‘cesaretli, yiğit, kahraman’ (DM 2003: 73). *krş. bahādurlıq* ‘yiğitlik, kahramanlık’, *bahādur* (GT 1989: 261). *bahadurlıq* ‘kahramanlık’ (KFLT 1989: 947). Çağ. *bahādır* ‘cesur, yiğit’ (MK 1993: 399). *krş. bahādırlıq* ‘cesurluk, yiğitlik’ (MK 1993: 399).

242. bağıl (< *ar.* بَخِيل baḥīl): kıskanç.

bağıl bağıl CC-A 66a/3.

Bagil kisi ‘invidus’ (Kuun 1880:?). баҗыл ‘neidisch’, баҗыл *kiui* (Radloff 1887: 69). *baqyl, bayyl* ‘neidisch’, *bayyl kişi* ‘invidus’ (Grønbech 1942: 47, 49). bağıl 66r/2 (Drimba 2000: 128). ET. *krş. bağıllıq* ‘hasislik, nekeslik’ (ETŞ 1992: 256). OT. *bāḥīl* ‘hasis’, *bāḥīl kol-* ‘helâllaşmak’ (KB: 53). *bahil* ‘cimri, hasis, tamahkâr’ (DH: 191). *būḥūl* ‘hasislik’ (AH: XIII). *krş. baḥīllıq* ‘1. kıskanç, ihtiras; 2. cimrilik, hasislik’, *baḥīllıq kıl-* ‘cimrilik etmek’ (TKT 2004: 248). Hrzt-T. *baḥıl* ‘cimri, pinti’ (ME 1993: 97). *baḥīl* ‘cimri, hasis’ (KE 1997: 70). *baḥīl* ‘cimri, hasis, tamahkâr’ (NF 1998: 42). *krş. bağıllıq* ‘cimrilik’ (ME 1993: 97). *baḥīllıq* ‘cimrilik, hasislik, tamahkâlık’ (NF 1998: 42). M-Kıpt. *bahıl* ‘hasis, cimri’ (GT 1989: 261). *baḥıl* ‘cimri’ (KFLT 1989: 948). *baḥīl* ‘cimri’ (İMS 1992: 506). *krş. baḥīllıq* ‘cimrilik’, *baḥīllıq eyle-* ‘cimrilik yapmak’ (KF 2006: 81). *bağıllıq* ‘hasislik, cimrilik’ (GT 1989: 261). *bağıllıq* ‘cimrilik’

(İMS 1992: 506). Çağ. bahīl 'hasis, cimri, tamahkar' (MK 1993: 400). krş. buhl 'cimrilik, pintilik' (MK 1993: 414).

243. bağıla-: bağlamak.

bağıladılar bageladılar CC-A 64a/17

işa. f. bayla- 'binden, zusammenbinden' (Grønbech 1942: 47). bageladılar 63v/17 (Drimba 2000: 122).

244. bağır: bakır.

bağır Bagef CC-İ 43a/11

bağır bagır CC-A 61a/2.

Bager 'cuprum', bagir (Kuun 1880: 299). бағыр 'bakır' (Radloff 1887: 69). bayyr 'Kupfer' (Grønbech 1942: 47). Bager 42v/11 (Drimba 2000: 90); bagir 60v/2 (Drimba 2000: 116).

ET. bakır 'bakır' (ETŞ 1992: 257). bakır 'para' (Yen) (YKI 2013: 499). krş. bakırlağ 'bakırdan' (Mayt: 358). OT. Krh-T. bakır 'bakır', bakır yulı 'erimiş bakır, bakır menba'ı' (TKT 2004: 249). bakır 'Çin parası', bakırlığ tağ 'bakırlı dağ', bakır sokum: Merih yıldızı (DLT-Atalay 2006: IV-63, 528). bakırsukun: Merih yıldızı? (KB: 55); Bakırsokum 'the copper whistle' (Esin 1980: 166). Hrz-T. bakır 'maden' (İML 1988: 15). bakır 'bakır' (KE 1997: 71; NF 1998: 44; KurT 2002: 69). M-KıpT. baqır: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 13). bakır 'bakır madeni' (KFLT 1989: 948). bakır 'bakır' (KK 1999: 102; KMT 2002: 91; (DM 2003: 73). baqır = Ar. al-nuḥâs 'copper' (RH 2000: 165).

245. bağırçı: bakırcı.

bağırçı bagerçi CC-İ 7a/16

бишпұңи 'Kochen' (Radloff 1887: 75). bayyrçy 'Koch' (Grønbech 1942: 47). Bagerçi 6v/16 (Drimba 2000: 43). OT. M-KıpT. baqırçı 'bakırcı' (KFLT 1989: 948). baqırçı/baqırşı 'bakırcı' (KMT 2002: 91).

246. bağış: bağış, hediye.

bağış bageş CC-İ 9b/8

Bages ‘donum’ (Kuun 1880: 299). бағыш ‘Geschenk’ (Radloff 1887: 69). бауыш ‘Geschenk’ (Grønbech 1942:). Bages 9r/8 (Drimba 2000: 47).

247. bağışla-: bağışlamak.

bağışla bageşla CC-İ 9b/7

bağışladum bageşladum CC-İ 9b/6

bağışlarmen n bageşlaŕmē CC-İ 9b/5

Bageslarmen ‘dono’, bagesla *emir şekli* (Kuun 1880: 299). бағышла (v) ‘schenken’, бағышлармән, бағышладым, бағышла (Radloff 1887: 69). бауышла- ‘schenken’ (Grønbech 1942: 47). Bageslarmē 9r/5, Bagesladum 9r/6, Bagesla 9r/7 (Drimba 2000: 46). OT. Krh-T. bağışla- ‘bağışlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-60). bağışla- ‘bağışlamak’ (KB III 1979: 53). bağışla- II ‘hediye etmek, bağışlamak’ (DTS 1969: 78). krş. bağışlal- ‘bağışlanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-60). bağışlan- ‘bağışlanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-60). Hrz-T. bağışla- ‘bağışlamak’ (ME 1993: 96; MM 2008: 203). bağışla- ‘bağışlamak, affetmek; ihsan etmek, lutf etmek’ (KE 1997: 69). bağışla- ‘bağışlamak, affetmek; bağıшта, ihsanda bulunmak’ (NF 1998: 41). bağışla- ‘bağışlamak, hediye etmek’ (KurT 2002: 68). M-KıpT. bağışla- ‘podarować, darować’ (Bulg-M 1954: 44). bağışla- ‘bağışlamak, affetmek’ (KMES 1994: 238; KFLT 1989: 947). bağışla- ‘1) ihsân etmek, bahşetmek; 2) alacağından vaz geçmek’ (GT 1989: 260). bağışla-/bağışla- ‘bağışlamak, hibe etmek’ (İMS 1992: 506). bağışla- ‘bağışlamak, vermek’ (KF 2006: 81). bağışla- ‘bağışlamak’ (KMT 2002: 91). krş. bağışlan- ‘bağışlanmak, karşılıksız verilmek’ (İMS 1992: 506). bağışlan- ‘affedilmek, bağışlanmak’ (KF 2006: 81). bağışlayıcı ‘bağışlayıcı, bağışlayan’ (KMES 1994: 238). bağışlayıcı ‘affeden, bağışlayan’ (KF 2006: 81).

248. bağla-: bağlamak; *krş.* balğa-, bavla-.

bağlağaybiz bağlağaybis CC-A 64a/5

bağladılar bağladılar CC-A 64a/20

Baglağaybis ‘ligabimus’, bağlanan ‘ligator’ (Kuun 1880: 299); balgamis (baglamis ‘bağlamıştır?’ kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı) (Kuun 1880: 300). бағла (v) ‘binden’, бағлаған, бағлағаибыс, бағладылар (Radloff 1887: 70). bağla- ‘binden, zusammenbinden, bündeln’, any tikmege bağladylar ‘sie banden ihn an den Pfahl’ (Grønbech 1942: 46). bağlağaybis 63v/5, bağladılar 63v/20 (Drimba 2000: 122). Sözcük

Grønbech tarafından [b(a)]gl(a)[d(i)m] olarak düzeltilmiş; Grønbech'in okuyuşu, Clauson ve Berta tarafından benimsenmiştir (ED: 314b; Berta 2004: 320). Clauson, Suci Yazıtı'ndaki bağla- 'bağlamak' fiiline, Suci yazıtı'ndaki cümle bağlamında '(başka bir boya, kabileye) kız vermek' karşılığını vermiştir (Krş. Erdal 1991: 432). ET. bağla- '1. bağlamak; 2. evlendirmek, başını bağlamak' (KUKY 2009: 394, 518). [krş. bağlal- 'bağlanmak' (ETŞ 1992: 256). OT. bağla- 'bağlamak', köngül bağla- 'sebat göstermek' (TKT 2004: 247, 489). bağla- 'bağlamak' (AH: VII). bağla- 'bağlamak' (DLT-Atalay 2006: IV-60). [krş. baylan- (< dön. bayla-) '1. bağlanmış olmak; 2. (kendisi için) bağlamak' (DTS 1969: 78). bağlan- 'bağlanmak' (KB: 53; AH: VII). bağlan- 'bağlanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-61). bağlat- 'bağlatmak, bohçalamak' (DLT-Atalay 2006: IV-61). Hrız-T. bağla- 'bağlamak' (ME 1993: 97; MM 2008: 203). bağla- 'bağışlamak, kapatmak, kilitlemek; ilgi kurmak' (KE 1997: 69). bağla- 'bağlamak, kapatmak' (NF 1998: 42). bağla- 'bağlamak, kapamak, düğümlemek' (KurT 2002: 68). bağlamak 'bağla sıkıştırmak; bağlamak' (İML 1988: 15). krş. bağlan- 'bağlanmak' (ME 1993: 97). bağlan- 'bağlanmak' (KE 1997: 69). bağlan- 'bağlanmak, kapanmak' (NF 1998: 42). bağlan- 'bağlanmak' (KurT 2002: 68). bağlaş- 'bağlaşmak' (ME 1993: 97). bağlat- 'bağlatmak, kapatmak' (KE 1997: 69). AO-KıpT. bağla- 'bağlamak' (AO 1996: 204). M-KıpT. bağla- 'raptetmek' (KİLE 1931: 13). bayla- 'zamyak' (Bulg-M 1954: 44). bağla- '1) raptetmek, bağlamak; 2) bir araya getirmek, derleyip toplamak; 3) kapamak, önüne set çekmek; 4) hâsıl etmek; 5) çalışamaz hale getirmek' (GT 1989: 260, 261). bağla- 'bağlamak' (MG 1984: 109; BV 1986: 130; KMT 2002: 91; KF 2006: 81). bağla- 'bağlamak, sarmak, bantlamak' (KH 2002: 112). balğa- 'bağlamak, demet yapmak' (TK 2008: 194). bağlamaq 'to bind' (RH 2000: 125). krş. bağlan- 'bağlanmak' (MG 1984: 109; BV 1986: 131; KH 2002: 113). M-KıpT. bağla- 'bağlamak' (KFLT 1989: 947). bağla- '1) düğümlemek; 2) bağlamak, bir şeyi sağlamca bağlamak; 3) sarık yapmak; 4) kapıyı kapamak' (İMS 1992: 506). bağla- → bağla 'bind!' (RH 2000: 66). krş. bağlan- 'bağlanmak' (KFLT 1989: 947). bağlan- '1) kuşanmak, takınmak; 2) bağlanmak; 3) düğümlenmek, sıkıca bağlanmak' (İMS 1992: 506). Çağ. bağla- 'bağlamak' (MK 1993: 399). krş. bağlan- 'bağlanmak' (MK 1993: 399). bağlaştur- 'bir araya getirmek, (şiir) yazmak' (MK 1993: 399).

249. bağlağan: bağlayan.

bağlağan Baglagan CC-İ 45a/11

baýlayan ‘wer bindet’ (Grønbech 1942: 47). Baglagan 44v/11 (Drimba 2000: 93).

250. bah-: bkz. bağ-, bağ-.

bahmış	bahmıs	CC-A 69b/33
bahıp	bahıp	CC-A 70b/34
bahalı	bahalı	CC-A 79b/5

anl. f. bahalı ‘pretious est’ (Kuun 1880: 219). *işa. f.* – *anl. f.* бакалы ‘theuer’ (Radloff 1887: 69). baq, bağ- ‘sehen, schauen, in einer gewissen Richtung blicken’ (Grønbech 1942: 47, 49); CC-A 79b/5 bahalı → *işa. f.* – *anl. f.* bahaly ‘köstlich’ (Grønbech 1942: 47); járlýlaryá . bağmyş ‘er schaute auf die Armen’, bizge bağyp ‘auf uns schauend’ (Grønbech 1942: 49). bağmıs 69r/20 (Drimba 2000: 130); bağ[a > i]p 70r/22 (Drimba 2000: 132); bahalı 79r/5 (Drimba 2000: 140).

251. baha (< far. bahā): değer, paha; baha ur- ‘hesap etmek’.

baha	bacha	CC-İ 12b/22, 12b/23, 12b/24, 12b/25
baha	baha	CC-A 74b/18
baha	ba ha	CC-A 75b/7

Baha ‘pretium’ ~ *far.* بَهَا (Kuun 1880: 299). бака ‘Preis’, бака урумән ‘ich schätze den Preis’ (Radloff 1887: 69). baha ‘Preis, Wert’, ulu baha ‘ein hoher Preis’, baha ur- ‘schätzen, bewerten’ (Grønbech 1942: 47). Bacha 12r/22, 12r/23, 12r/24, 12r/25 (Drimba 2000: 51); baha 74r/9 (Drimba 2000: 138); ba ħa 75r/7 (Drimba 2000: 139). OT. bahâ ‘bahâ, değer, kıymet; bedel’ (DH: 191). bahâ ‘değer, baha’ (TKT 2004: 247). baħa ‘kıymet, değer’ (AH: VII). Hrz-T. baħâ ‘değer, fiyat’ (ME 1993: 97). bahâ ‘baha, değer, fiyat’ (KE 1997: 69; NF 1998: 42). bahâ ‘değer, kıymet’ (MM 2008: 203). krş. bahālīg ‘değerli, kıymetli’ (KE 1997: 70; MM 2008: 203). bahālīg ‘pahalı, değerli, kıymetli’ (NF 1998: 42). M-KıpT. bahâ ‘değer, paha’ (MG 1984: 109). bahâ ‘baha, değer’ (KFLT 1989: 947). bahâ ‘kıymet, değer, karşılık, paha’ (GT 1989: 261). baħâ ‘paha, fiyat, değer’ (DM 2003: 73). bahâ ‘değer, kıymet’ (İMS 1992: 506; KF 2006: 81). baha ‘price, value’ (RH 2000: 307). Çağ. bahâ ‘kıymet, değer, bedel’ (MK 1993: 399). krş. bahālīk ‘değerli, kıymetli’ (MK 1993: 399).

252. bahadur: kahraman, yiğit; krş. bağatur.

bahadur	bahadur	CC-A 73b/20
---------	---------	-------------

bahadur ‘tapfer, brav’ (Grønbech 1942: ?). *bahadur* 73r/17 (Drimba 2000: 137).

253. bahasız: paha biçilemez.

bahasız bahası CC-A 75a/1

Bahasız ‘naestimabilis’ (Kuun 1880: 299). бакасыз ‘werthlos, werthvoll, der Preis ist unbestimmbar’ (Radloff 1887: 69). bahasyz ‘unschätzbar’ (Grønbech 1942: 47). bahaşız 75r/1 (Drimba 2000: 139). OT. Krh-T. bahâsız ‘baha biçilmez; çok değerli’ (DH: 191).

254. baht (< far. baht): talih, baht.

baht baht CC-A 76b/20

bahtğa bahtgā CC-A 72b/40

Baht ‘prosperitas’ ~ *far.* بَخت (Kuun 1880: 299). бахт ‘Glück’, *işā. f.* бахтка (Radloff 1887: 69). baht ‘Glück’ (Grønbech 1942: 48). bahtgæ 72r/20 (Drimba 2000: 136); baht 76r/19 (Drimba 2000: 139). OT. Krh-T. *baht* ‘baht, talih, kısmet’ (KB: 53). *baht* ‘baht, tâlih; kısmet, uğur’, tire-baht ‘kara bahtlı’ (DH: 192, 223). *baht* ‘tâlih’ (AH: VII). *baht* → *bed-baht* ‘ümitsiz’ (TKT 2004: 254). *bedbaht* ‘bedbaht, talihsiz’ (AH: VIII). Hrз-T. baht ‘talih, şans’ (ME 1993: 97). baht ‘baht, şans, talih’ (KE 1997: 70). baht ‘hediye, armağan’ (KurT 2002: 69). krş. *bed-baht* ‘kötü, talihsiz, kutsız’ (ME 1993: 99). *bed-baht* ‘bedbaht, kötü talihli’ (NF 1998: 52). *bed-baht* ‘talihsiz, mutsuz’ (MM 2008: 204). *nîk-bahtlık* ‘iyi yazgı’ (ME 1993: 160). *nikbaht* ‘bahtı açık’ (KurT 2002: 196). M-Kıpt. baht ‘nasip, kısmet, talih’, bahtı düşmüş ‘talihsiz, şanssız’, nigûn-baht ‘bahtsız, talihsiz, kötü talihli’, nîk-baht ‘bahtı iyi, bahtiyar, talihli’, şûr-baht ‘talihsiz, bedbaht’ (GT 1989: 262, 439). baht ‘halis, saf’, baht eyle- ‘temizlemek, özüne döndürmek’ (KF 2006: 81). krş. *bed-baht* ‘kötü talihli, talihsiz, bedbaht’ (GT 1989: 265). *bedbaht* ‘bahtsız, kötü talihli’ (İMS 1992: 508). *bedbahtlık* ‘kötü talihli olma’ (İMS 1992: 508). Çağ. baht ‘baht, talih’, baht-yār ‘mutlu’, *bed-baht* ‘bahtsız, bahtı kara, talihsiz’ (MK 1993: 400, 402).

255. bahtlı: talihli, bahtlı.

bahtlı bahtlı CC-A 71a/8

bahtlı bahtlı CC-A 72a/22

bahtli ‘fortunatus’ (Kuun 1880: 299). *işā. f.* бахтлы ‘glücklich, selig’ (Radloff 1887: 69). bahtly ‘glücklich’ (Grønbech 1942: 48). bahtlı 70v/4 (Drimba 2000: 132); baht/t/li

71v/11 (Drimba 2000: 134). OT. Hrз-T. krş. bahtlık ‘talih, şans’ (ME 1993: 97). bahtluluk ‘bahtlılık’ (ME 1993: 97). M-Kıpt. bahtlu ‘iyi tâlihli, mesut’ (GT 1989: 262).

256. baq-: bakmak; *krş.* bağ-, bah-.

baqıp bachıp CC-A 62a/16

baqqaybiz backeybis CC-A 64a/4

baqıl bakıl CC-A 73b/23

Bachip ‘respiciens’ (Kuun 1880: 299). бак (v) ‘schauen’, баккыл, бакып, баккайбиз (Radloff 1887: 69). baq-, baḡ- ‘sehen, schauen, in einer gewissen Richtung blicken’, *kök ary baqqyl* ‘schaue gen’, CC-A 62a/16 baqıp → *işa. f. joxary baḡyp* ‘aufwärts blickend’ (Grønbech 1942: 49). bachip 61v/16 (Drimba 2000: 118); ba/c/keybis 63v/4 (Drimba 2000: 122); bakıl 73r/20 (Drimba 2000: 137).

257. baqa: değer, paha; *krş.* baha.

baha bacha CC-İ 12b/22, 12b/23, 12b/24, 12b/25

Bacha ‘aestimatio’ ~ *far.* باھا ‘pretium; valor’, bacha ururmen ‘aestimo’, bacha ur ‘aestima’ (Kuun 1880: 299). бака ‘Preis’, бака урумән ‘ich schätze den Preis’ (Radloff 1887: 69). Bacha 12r/22, 12r/23, 12r/24, 12r/25 (Drimba 2000: 51).

258. baqami: kan ağacı kızılı.

baqami Bachamí CC-İ 47a/30

Bachami ‘color rubicundus’, ‘pseudopurpureus’ (Kuun 1880: 299). бакамы ‘eine Farbe, bakamfarbig’ (Radloff 1887: 69). baqami ‘die rote Farbe des Blutholzes’ (Grønbech 1942: 49). Bachamí 46v/30 (Drimba 2000: 96).

259. baqan: kan ağacı.

baqan Bachan CC-İ 41b/12

Bachan ‘lignum Bresillum’ *ayrica* ‘color ejus tincturam referens’ (Kuun 1880: 299). бакам ‘Farbholz’ (Radloff 1887: 69). baqam ‘Brasilienholz, Blutholz’ (Grønbech 1942: 49). Bachan 41r/12 (Drimba 2000: 88).

260. baqça (far. bāḡçe): bahçe; bağ, bostan; *krş.* bağ.

baqça Bacça CC-İ 40b/6, 40b/7

baqçada bachçada CC-A 64a/11

Bachča ‘hortus’ (Kuun 1880: 299). бакца ‘Garten’, бакцада (Radloff 1887: 69). *işa. f.* baḡča, baqča ‘Garten’ (Grønbech 1942: 47, 49). Bacça 40r/7, 40r/7 (Drimba 2000: 87); bachčada 63v/11 (Drimba 2000: 122). OT. Krh. baḡče ‘bahçe’ (AH: VII). Hrz-T. bāḡiça ‘küçük bahçe’ (NF 1998: 41). baḡča ‘bahçe’ (NF 1998: 44). baḡča ‘bağ, bahçe’ (KurT 2002: 69). AO-Kıpt. bāḡča ‘bahçe’ (AO 1996: 204). Çağ. baḡče ‘bahçe’ (MK 1993: 399).

261. baḡçaçı: bahçıvan; bahçeci.

baḡçaçı Bacçaží CC-İ 45b/9

Bacčazi ‘hortulanus’ (Kuun 1880: 299). бакцацы ‘Gärtner’ (Radloff 1887: 69). baqçačy ‘Gärtner’ (Grønbech 1942: 49). Bacčazi 45r/9 (Drimba 2000: 94).

262. baḡıl: kıskanç; krş. bağıl.

baḡıl Bachıl CC-İ 50b/19

Bachıl ‘invidus’ (Kuun 1880: 299). бакыл ‘neidisch’ (Radloff 1887: 69). baqyl, bayyl ‘neidisch’ (Grønbech 1942: 49). Bachıl 50r/19 (Drimba 2000: 101).

263. baḡlı: pak.

baḡlı bāklı CC-A 76a/8

Baklı ‘foetus’ (Kuun 1880: 298). baqlı, baqlı johan ‘der heilige Johannes’ (Grønbech 1942: 49). bāklı 76r/7 (Drimba 2000: 139). OT. Hrz-T. krş. pāk ‘pak, temiz, arı’ (NF 1998: 343). pak ‘temiz, pak’ (KurT 2002: 217). pāklik ‘paklık, arılık’ (NF 1998: 343). M-Kıpt. pāk ‘temiz’ (GT 1989: 414). krş. pāk-bâz ‘sadık âşık’ (GT 1989: 414). Çağ. pāklik ‘temizlik’ (MK 1993: 520). krş. nā-pāk ‘pis, kirli’ (MK 1993: 509). nā-pāklik ‘pislik, murdarlık’ (MK 1993: 509). pāk ‘temiz, pak’ (MK 1993: 520). pāk-bāz ‘temiz oynayan (mec. sadık âşık)’ (MK 1993: 520). pāk-dāmen ‘eteği temiz: namuslu’ (MK 1993: 520). pāk-ḡılkat ‘temiz yaradılışlı’ (MK 1993: 520). pāk--naḡar ‘temiz bakışlı’ (MK 1993: 520). pākize-tıynet ‘temiz yaradılışlı’ (MK 1993: 520). pāk-rev ‘edepli, ahlâklı (mec. sadık âşık, bağlı)’ (MK 1993: 520).

264. baḡşı (< Moğ. baḡşı): yazıcı, kâtip.

baḡşı Bacşı CC-İ 41a/11

Bacsi ‘scribe’ (Kuun 1880: 299). бaкшы ‘Schreiber’ (Radloff 1887: 69). baqşy ‘Schreiber’ (Grønbech 1942: 49). Bacfı 40v/11 (Drimba 2000: 88). Yuan Hanedanlığı döneminde ‘usta, öğretmen’ ve ‘büyücü’ anlamıyla görülen Çince 博士 *bo shih/boshi*¹⁷ kelimesi, Türkler ve Moğollar arasında da aynı anlamla kullanılmıştır (Kuijp 1995: 275). ET. bakşı < Çin. *po-şi* < *pâk-si* ‘hoca, üstat, öğretmen, usta’ (AY-III 1991: 86). baqşı ‘bahşı, kam’ (Yen) (YKI 2013: 499). bahşı < Çin. 博士 *bo shih* ‘hoca, üstat’ (AY-YK 2012: 223). baqşı I ‘öğretmen, hoca’ (DTS 1969: 82). baqşı II ? (DTS 1969: 82). bakşı ‘bahşı, hoca, öğretici, muallim’ (ETŞ 1992: 257). [*krş. baqşılıy ‘öğretmenlik, hocalık’ (DTS 1969: 82). baqşılığ ‘öğreticilik, muallimlik’ (ETŞ 1992: 257). baqşızın? ‘hocasız’ (DTS 1969: 82, 83).* AO-KıpT. baqşı ‘katip’ (AO 1996: 204). Çağ. bahşı: Türkistan şahlarının kâtiplerine derler ki hiç Türkî bilmeyeler (AL: 121). ö. a. Kīchkhāna Bakhshī: Ali Şir Nevaî’nin babası (Subtenly 1979-1980). Tib. pag-ši ‘teacher’ < Uyg. bakši < Çin. po ši ‘a wide-read scholar, professor’ (po < bak = Kant.-Hakk. pok, Kor. pak, Viet. bak + ši [*š’i]). Karma Bakši (1204-83); Moğ. bakši = Skr. guru/ācārga; Kom. bacsi ‘scribe, secretary’ (Laufer 1916: 487). bakshī ‘religious teacher; scribe; strolling minstrel; magician; shaman; quack doctor, Buddhist lama, scholar’: XIV. yüzyıl başında El-Nüveyri tarafından yazılan *Nihāyat al-arab fī funūn al-adab* adlı Memluk dönemi ansiklopedisinde geçmektedir (Amitai 2004: 694).

265. bal: bal.

bal	Bal	CC-İ 41a/23, CC-A 71b/32
baldan	baldā	CC-A 70b/26

Bal ‘mel’, bal seker ‘saccarum melleum’ (Kuun 1880: 300). бал ‘Honig’, балдан, бал шākāрдāн тип (Radloff 1887: 70). bal ‘Honig’ (Grønbech 1942: 48). Bal 40v/23 (Drimba 2000: 88); baldā 70r/17 (Drimba 2000: 132); balsekerdātūr 71r/16 (Drimba 2000: 133). OT. bal~bāl ‘bal’ (DTS 1969: 80). bal ‘bal’ (Suvarlar, Kıpçak ve Oğuz dillerinde) (DLT-Atalay 2006: IV-64). Hrz-T. bal ‘arıyağı, bal’ (İML 1988: 15). Hrz-T. bal ‘bal’ (ME 1993: 97; NF 1998: 44; KE 1997: 71; KurT 2002: 69). AO-KıpT. bal ‘bal’ (AO 1996: 204). M-KıpT. bal: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 13). bal ‘bal’ (BV 1986: 131; GT 1989: 262; KMES 1994: 238; KFLT 1989: 948; KK 1999: 102) . bal ‘bal’, bal kōrkutu ‘bal arısı’ (İMS 1992: 506. bal = Ar. al-‘asal ‘honey’, bal sıra ‘honey beer’ (RH 2000: 152, 296, 328). bal ‘bal’ (KH 2002: 113; KMT 2002: 91). *krş. balsız ‘balsız’ (BV 1986: 132).*

266. balaban: şahin.

balaban Balaban CC-İ 55b/6

Balaban ‘falco’ ~ *osm.* بلابان (Kuun 1880: 300). балабан ‘junger Vogel’ (Radloff 1887: 70). balaban ‘Jagdfalke’ (Grønbech 1942: 48). Balaban 55r/6 (Drimba 2000: 108). OT. M-Kıpt. balaban ‘çakır doğan’ (İMS 1992: 506). balaban ‘çakır’ (DM 2003: 73). balahan ‘çakır doğan’ (KMT 2002: 92). Balaban: Çakır (özel ad) (DM 2003: 73).

267. balaçuk balçık.

balaçuk Balazuc CC-İ 55b/18

Balazuc ‘pullaster’ (Kuun 1880: 300). балацук (v)18 ‘Küchlein’ (Radloff 1887: 70). balaçuq ‘Küchlein’ (Grønbech 1942: 48). Balazuc 55r/18 (Drimba 2000: 108). ET. balaçuk: Balaçuk (özel isim) (ETŞ 1992: 257). M-Kıpt. balçık ‘balçık’ (BV 1986: 132; KK 1999: 102). balçık ‘çamur’ (GT 1989: 262). balçık ‘balçık çamur’ (İMS 1992: 506; KMT 2002: 92). balçiq ‘clay, mud’ (RH 2000: 250). Çağ. balçığ ‘balçık, çamur’ (MK 1993: 400).

268. balaʿvuz: bal mumu.

balaʿvuz Balaux CC-İ 41b/14

balaux ‘cera’ (Kuun 1880: 300). balavuz ‘Wachs’ (Grønbech 1942: 48). Balaux 41r/14 (Drimba 2000: 88). OT. M-Kıpt. balanus ‘mum, şam’ (KİLE 1931: 13). balavası ‘balmumu’ (DM 2003: 73).

269. balçuk: balçık.

balçuk Balçuc CC-İ 40a/8

Balçuc ‘lutum’ (Kuun 1880: 300). балцук ‘Lehm, Schlamm’ (Radloff 1887: 70). balçuq ‘Lehm, Schm’ (Grønbech 1942: 48). Balçuc 39v/8 (Drimba 2000: 86). OT. balçık ‘balçık, çamur’ (TKT 2004: 249). balçık ‘balçık, sıvık çamur’ (Oğuzca) (DLT-Atalay 2006: IV-64). Hrz-T. balçık ‘yapışkan çamur, balçık’ (İML 1988: 15). balçık ‘çamur’ (ME 1993: 97) . balçık ‘balçık, çamur’ (KE 1997: 72; NF 1998: 44). balçık ‘balçık, kil, çamur’ (KurT 2002: 69). krş. balçıkçı ‘balçık yoğuran’ (KurT 2002: 69). M-Kıpt. balçiq ‘çamur’ (KİLE 1931: 13). balçık ‘balçık, çamur’ (MG 1984: 110; KFLT 1989: 948). balçık ‘balçık’ (BV 1986: 132). balçiq = Ar. al-ṭîn ‘clay’ (RH 2000: 144).

balşık ‘balçık’ (DM 2003: 73). krş. balçaqla- ‘balçıklamak, bir şeyi çamurlamak’ (KİLE 1931: 13). balçyqla- ‘wysmarować blotem, obłocić, wymieszać’ (Bulg-M 1954: 45). balçıkla- ‘çamur sürmek’ (KMT 2002: 92).

270. baley: ebedî, sonsuz.

baley baley CC-A 83a/25

Baley ‘aernatus’ (Kuun 1880: 300). bäläi ‘ewig (?)’ (Radloff 1887: 72). baley ‘ewig’ (Grønbech 1942: 48). baley 82v/25 (Drimba 2000: 144).

271. balğa-: balgamış ‘bağlı’; krş. bağla-, bavla-.

balgamış Balgamış CC-İ 39b/26

Balgamis: bağlamış ‘ligatus’ kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı (Kuun 1880: 300). балҕа=баҕла (v) ‘binden’, балҕамыш (Radloff 1887: 70). balğa- (Grønbech 1942: 48). Balgamış 39r/26 (Drimba 2000: 86).

272. balıq: balık.

balıq balık CC-A 60b/25

Balık ‘piscis’ (Kuun 1880: 300). балык ‘Fisch’ (Radloff 1887: 70). balık 60r/24 (Drimba 2000: 116). ET. balıq; P’LYQ, P’LYX ‘balık’ (İKPÖ 1998: 165). balak/balıq ‘balık’ (Gabain 2000: 266; ETŞ 1991: 257). OT. *Krh-T.* balıq ‘balık’ (KB: 55). *Hrz-T.* balık ‘1. su hayvanı; 2. ükek (bürç) atlarından biri’, balık yılı: Türkçe yıl atlarından 5 nci yılın adı olmak üzere gösterilmiştir. (İML 1988: 15). balıq ‘balık; balık burcu, burcu hut’ (KE 1997: 72). balıq ‘balık’ (NF 1998: 44; KurT 2002: 69). krş. balıqçı ‘balık avcısı’ (İML 1988: 15). M-KıpT. balıq: Bugünkü manasında, balıq bāy: bir nevi balık (KİLE 1931: 13). balık ‘balık’ (BV 1986: 132; KK 1999: 102). balıq ‘fish’ (RH 2000: 154, 224). balıq ‘balık’ (GT 1989: 262; İMS 1992: 507; KMT 2002: 92; (DM 2003: 73; TK 2008: 194). krş. balıqçı ‘balık avcısı, balıkçı’ (GT 1989: 262). Çağ. balıg ‘balık’ (MK 1993: 400).

273. balqam: balgam.

balqam balcham CC-İ 36b/8

балкам ‘Phlegma’ (Radloff 1887: 70). *işa. f.* balqam ‘Schleim, Phlegma’ (Grønbech 1942: 48). OT. balqam ‘balgam’ (DTS 1969: 80). balgam ‘balgam’ (KB: 55). M-KıpT.

balgam ‘solunum organlarının salgıladığı, ağızdan dışarı atılan sümüksü madde’,
balgam kel- ‘balgam kelmek’ (KF 2006: 82). balgam ‘balgam’ (İMS 1992: 507).

274. balkı-: parlamak.

balkıdın balkıdın CC-A 72b/7

balkısın balkıfın CC-A 74b/2

Bakiding? ‘fulsisti’ (Kuun 1880: 298); balkisin ‘fulgeat’ (Kuun 1880: 300). балкы (v) ‘funkeln, glänzen’, балкыдың, балкысын (Radloff 1887: 70). balqy ‘funkeln, strahlen’, syzıan kümüşlej balqydyń ‘du funkeltet wie geschmolzenes Silber’ (Grønbech 1942: 48). balkıdın 72r/4 (Drimba 2000: 135); balkıfın 74r/1 (Drimba 2000: 137). OT. M-KıpT. balqı- ‘şiddetle aydınlanmak, parlamak’ (KİLE 1931: 13).

275. balsanyan (< Lat. balsamum): balsam.

balsanyan baljanıan CC-A 66b/4

Balsaman ‘balsamum’ ~ *ar.* بِلْسَان (Kuun 1880: 300); балсаман ‘Balzamus’ (Radloff 1887: 69). balsanian ‘Balsam’ (Grønbech 1942: 48).

276. balta: balta; nacak.

balta Balta CC-İ 44a/16, 53b/8

Balta ‘securicula’ (Kuun 1880: 300). балта ‘Beil’ (Radloff 1887: 70). balta ‘(kleine) Axt’ (Grønbech 1942: 48). Balta 43v/15 (Drimba 2000: 92); Balta 53r/8 (Drimba 2000: 105). ET. baltu ‘balta’ (DTS 1969: 81). baltu ‘balta’ (Mayt: 359; Gabain 2000: 266; AY-YK 2012: 223). OT. baldu ‘1. nacak; 2. balta’ (DTS 1969: 80). baldu ‘balta’ (KB: 55; DLT-Atalay 2006: IV-65). Hrz-T. balta ‘teber’ (İML 1988: 16). bal/ta ‘balta’ (KE 1997: 72). balta/balța ‘balta’ (NF 1998: 44). baltä ‘balta’ (KurT 2002: 70). M-KıpT. batla: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 13). balta ‘balta’ (KFLT 1989: 948; KK 1999: 102). balța ‘balta’ (DM 2003: 74). balta = Ar. al-fa’s ‘axe, hatchhet’ (RH 2000: 282). Çağ. baltu ‘balta’ (AL: 128).

277. baltıçaq: çekiç.

baltıçaq baltıeak CC-A 58b/25

Baltıçak ‘malleus’ (Kuun 1880: 300). балтыңақ ‘Hammer’ (Radloff 1887: 70). baltıçaq ‘Hammer’ (Grønbech 1942: 48). baltıçak 58r/25 (Drimba 2000: 114). Hrz-T. baltaçık ‘büyük çekiç’ (İML 1988: 16). M-KıpT. baltacaq ‘küçük balta’ (KİLE 1931: 13).

Birazcık duygularıma saygı gösterseydin. Bu kadar hiçe saymasaydın beni. Mini etekli resimlerini beğeniyorsun. Diğer hocalarla olan resimlerini değil. Tek başına onun resimlerini. Belli ki ondan hoşlanıyorsun. Elbette ki karışmak hakkım değil. Ama bana da biraz saygı gösterseydiniz. Bu kadar gözüme sokmasaydınız. Burada bir insanın kalbi kırılıyor. Bu kadar tazeyken göstermeseydiniz.

278. baluḫ: balık.

baluḫ Baluc CC-İ 22b/12, 46b/29

baluc (Kuun 1880: 300). балык 'Fisch' (Radloff 1887: 70). baluq 'Fisch' (Grønbech 1942: 48). Baluc 22r/12 (Drimba 2000: 63); Baluc 46r/29 (Drimba 2000: 96). ET. baliq I 'balık' (TT) (DTS 1969: 80). balaq 'balık' (DTS 1969: 80). OT. baliq I 'balık' (DTS 1969: 80). balık 'balık' (DLT-Atalay 2006: IV-65). [*krş. baliqçin 'beyaz kuş, balıkçıl' (DTS 1969: 80). balıkçın 'balıkçıl kuşu' (DLT-Atalay 2006: IV-65). baliqlıy 'balıklı, balık bakımından zengin olan' (DTS 1969: 81). balıklıḡ 'balığı olan, balıklı' (DLT-Atalay 2006: IV-65). balıksa- 'balık yemek istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-65).*]

279. baluḫra-: balık tutmak.

baluḫra balucra CC-İ 22b/11

balucra, balucla *emir şekli* (Kuun 1880: 300). *işa. f.* балыкла (v) 'fischen', балыкла (Radloff 1887: 70). baluqla-, baluqra 'fischen' (Grønbech 1942: 49). Balucra 21r/11 (Drimba 2000: 63).

280. baḫlura-:balık tutmak.

baḫlurarmenⁿ baclurarmē CC-İ 22b/9

Baclurarmen: baluclarmen 'piscor' *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı*, balucra (Kuun 1880: 300). *işa. f.* балыкла (v) 'fischen', балыклармән (Radloff 1887: 70). baluqla-, baluqra 'fischen' (Grønbech 1942: 49). Baclurarmē 21r/9 (Drimba 2000: 63).

281. baluḫla-: balık avlamak.

baluḫladum^m balucladū CC-İ 22b/10

балыкла (v) 'fischen', балыкладым (Radloff 1887: 70). Balucladū 21r/10 (Drimba 2000: 63). ET. OT. Krh-T. (US:). (KB III 1979:). (TKT 2004:). (AH:). (DLT-Atalay

2006:). (DH ?) Ø; (KTS:). [*krş. baliqlan- ‘(su birinkitisi ile ilgili) balıklı olmak’ (DTS 1969: 81).*

282. band (< Far. bend): ciger band ‘akciğer’.

band band CC-İ 48b/14

band: ğigar band (Grønbech 1942: 49). band 48r/14 (Drimba 2000: 98). OT. Krh-T. bēnd ‘bend, bağlı, ait’ (KB: 74). bend → ciğerbend ‘gönül bağlısı’ (DH: 195). M-Kıpt. bend → ciger-bend ‘ciğer takımı’, dülbend ‘sarık’ (GT 1989: 280, 295). krş. ser-bend ‘sarık, baş örtüsü’ (KMT 2002: 136). tulband ‘sarık’ (DM 2003: 116). Çağ. bend ‘bağ, yular, bağlama’ (MK 1993: 404).

283. bapaz: bkz. papaz.

bapaz Bapas CC-İ 36a/12

Bapas ‘preysbiter’ (Kuun 1880: 299). bapas (Grønbech 1942: 49). Bapas 35v/12 (Drimba 2000: 81).

284. baptisma (< Lat. baptizare): vaftiz.

baptisma baptıſmα CC-A 75a/17

Baptisma ‘baptisma’ (Kuun 1880: 299). baptisma ‘Taufe’ (Radloff 1887: 49). baptıſmædep 74v/17 (Drimba 2000: 138).

285. bar I: var, mevcut, yok karşıtı.

bar baş CC-İ 15b/1

bardun bardun CC-İ 25b/13

barmen**n** bařmē CC-İ 25b/12

bar^r ba CC-A 60b/27

bar bar CC-A 60b/28, 62b/28, 75a/6

barisse barıſſe CC-A 63b/31

barmu barmu CC-A 63b/37

bar**dır** b’dı CC-A 81b/19

Bar ‘est’, barmen ‘sum’, bardun: bardum (*bitmiş zaman*) kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı (Kuun 1880: 299). бар ‘das Sein’, бар әді, бар ісә, бардыр, бармы (Radloff 1887: 70). bar ‘was vorhanden ist’, CC-A 63b/31 barisse → *işa. f. - anl. f. barysy* ‘alles’, barysy jazuxuguz ‘alle eure Sünden’ (Grønbech 1942: 50); bozyaj yat kişi bardır

‘vielleicht ist ein Fremder’ (Grønbech 1942: 66); barmu, kerek jarov bar-mü ‘hast du die Sachen?’ (Grønbech 1942: 166). mendabar 15r/1 (Drimba 2000: 54). Barmě 25r/12, Bardun 25r/13 (Drimba 2000: 67); bag(ar) 60r/26, bar 60r/27 (Drimba 2000: 116); bar 60v/23 (Drimba 2000: 117); bar 61v/35 (Drimba 2000: 119); bardir 62r/17 (Drimba 2000: 119); barmu 63r/36 (Drimba 2000: 122); bar 66v/15 (Drimba 2000: 129); bar 72r/12 (Drimba 2000: 135); bar 74v/6 (Drimba 2000: 138); burası ayrılmadı?. ET. bar I ‘1. var, mevcut; 2. hâlihazırda bulunan; bütün, tamam’ (DTS 1969: 83). bar ‘var’ (Hsüan-X 1975: 123; IB: 50). bar ‘var, mevcut’, bar er-, bar bol- (ETŞ 1992: 258). bar; P’R ‘var, mevcut’ (İKPÖ 1998: 165; Aydın 2012: 154). bar ‘var, mevcûd’ (Üİ 1998: 131; AY-III 1991: 86; AY-YK 2012: 223). bar/pār ‘var, varlık’ (Gabain 2000: 266). bar ‘1. var, mevcut; 2. varlıklı, zengin’ (KUKY 2009: 296, 327, 518). bar ‘var, mevcut; zengin, varlıklı’ (METY 2012: 309). bar ‘var’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 499). OT. *bar* ‘var, mevcut’ (KB: 55; AH: VII; DLT-Atalay 2006: 66). krş. barak/bark ‘mal, mülk, ev’ (AY-III 1991: 86). baram: aḡi baram ‘богатство’ (Man I) (DTS 1969: 17). baramlıḡ ‘müreffeh, varlıklı’ (Gabain 2000: 266). baryu ‘ganimet’ (DTS 1969: 83). baryuluḡ ‘zengin, varlıklı’ (DTS 1969: 83, 84). barı ‘hepsi, tümü’ (MÇ) (DTS 1969: 84). barı ‘hepsi’ (KUKY 2009: 519). barım; P’RYM19 ‘zenginlik, mal mülk, servet’ (İKPÖ 1998: 166). barım: aḡi barım ‘богатство’ (TT VI) (DTS 1969: 17). barım ‘имущество’ (TEƏ 2008: 317). barım ‘mal mülk, servet’ (KUKY 2009: 239). barım ‘varlık, servet’, kişi adı (Yen) (YKI 2013: 499; Aydın 2012: 155). barımlıḡ ‘müreffeh, varlıklı’ (Gabain 2000: 266). barımlıḡ ‘varlıklı, zengin, varsıl’ (AY-III 1991: 86; ABH 2013: 187). barın ‘hepsi, tümü’ (DTS 1969: 84). barlıḡ I ‘varlık, mevcudiyet’ (Yug) (DTS 1969: 84). baru ‘hepsi, tümü’ (DTS 1969: 85). barm (barım *yahut* baram) ‘varlık, mal’ (HUAS 1941: 87). barım ‘mal, mal mülk, servet’ (METY 2012: 309). *barım* ‘1. hayvan; 2. mal, varlık’ (MO) (DTS 1969: 84). barım ‘mal mülk, servet’ (KUKY 2009: 239, 518). (*baj~*)*barımlıḡ* ‘müreffeh, varlıklı’ ? (DTS 1969: 79, 84). *barın* ‘hepsi, tümü’ (US) (DTS 1969: 84). *bark*20 ‘ev bark’ (HUAS 1941: 87). *bark* ‘ev-bark’ (ETŞ 1992: 259). *bark/park* ‘mal, mülk, bina, ev bark’ (Gabain 2000: 54, 266). bark ‘ev, yapı’ (HUAS 2014: 147). bark ‘anıt-kabir; ev, barınak, ev bark’ (METY 2012: 309). bark ‘ev, barınak, konut; türbe, mezar’, bark itḡüçi ‘mimar’ (KUKY 2009: 241, 280, 300, 519). bark ‘1. çadır; 2. anıt mezar’, bark itḡüçi ‘anıt mezar ustası’ (Aydın 2012: 155). barklıḡ ‘bark sahibi’ (ETŞ 1992: 259). barmış ‘zengin, müreffeh’ (KUKY 2009: 180, 296, 519). OT. Krh-T. bar ‘mevcut, var’, bir ü bar ‘Bir ve Var (Allah)’ (DH: 192, 193). bar ‘var’ (TKT 2004: 249). krş. *barı* ‘bütünü, tamamı, hepsi’ (KB: 59). *barı* ‘bütün, tamamı’, barı ört- ‘bütün

günahları bağışlamak', barı üze 'göz önünde' (TKT 2004: 251). *barķ* 'bark, mülk' (KB: 60). *barķ* '(ev) bark' (TKT 2004: 251). bark 'bark, mülk' (Her zaman 'ew' kelimesi ile beraber kullanılır) (DLT-Atalay 2006: IV-70). *barķın* 'yolcu; gidişat' (KB: 60). *barlama-* 'Tanrının varlığını ikrar etmemek', *taṅgrını barlamama-* 'Tanrıyı inkâr etmek, küfre dalmak' (TKT 2004: 251, 652). *barlık* 'varlık, mevcudat' (DH: 192). *barlık* 'güç, iktidar' (TKT 2004: 251). *barlık* 'varlık' (AH: VII). *baru* 'bütünü, tamamı, hepsi' (KB: 60). Hrż-T. *bar* '1. var, hazır; 2. evet' (İML 1988: 16). *bar* 'var' (ME 1993: 98; KE 1997: 72). *bar* 'var, mevcut olan' (NF 1998: 44). *bar* 'var, var olmak, bulunmak' (KurT 2002: 70). *bar* 'mevcut, var' (MM 2008: 203). *krş. barı* 'hep, bütün; hepsi; tamamıyla, hepten' (KE 1997: 79). *barı* 'hep, hepsi' (NF 1998: 49). *barı* 'tamam, bütün; tamamı, hepsi' (MM 2008: 203). *barın-* 'yetinmek, geçinmek' (ME 1993: 97). *barķ* 'ev, bark' (ME 1993: 98). *bark/borķ* 'ev vark' (KE 1997: 79, 133). *barķ* 'ev bark' (NF 1998: 49). *barķ* (KurT 2002: 70). *barla-* 'Allah'ın varlığını kabul etmek' (KE 1997: 79). *barlık* 'varlık, mal, servet' (ME 1993: 98). *barlık* 'varlık, var olma' (NF 1998: 49; MM 2008: 203). *barķlıg* 'evi barkı olan' (KE 1997: 79). *baru* 'duvar' [*tamı barusı üstünü altını öräläri barça taş birlä turur* 'duvarı, altı, üstü, sütunları hepsi taşdandır'] (KurT 2002: 71). AO-KıpT. *bar/var* 'var', *bar Tengri* (AO 1996: 204, 239). *krş. barı* 'bütünü, tamamı, hepsi' (AO 1996: 205). *barķ* 'bark, mülk' (AO 1996: 205). M-KıpT. *bar* 'var' (KİLE 1931: 13; MG 1984: 110; BV 1986: 132; KK 1999: 102). *bar* 'var, mevcut', *bar kim* 'ne var ki' (İMS 1992: 507). *bar* = Ar. *al-abad wa'l-dâ'im* 'the eternal and everlasting' (RH 2000: 198). *bar* 'var, mevcut' (KH 2002: 113; (DM 2003: 74; TK 2008: 194). *var* 'var, mevcut' (GT 1989: 460; KMES 1994: 311; TK 2008: 341). *var* 'var' (KFLT 1989: 1081; KF 2006: 195). *krş. barı* 'hepsi, tümü, bütünü' (TK 2008: 195). *barlık* 'varlık, mevcudiyet' (İMS 1992: 507). *barlık* 'varlık; zenginlik' (TK 2008: 195). *baru* 'hepsi, tümü, bütünü' (TK 2008: 195). *varlık* '1) mevcudiyet, var olan; 2) mal, mülk, servet' (GT 1989: 460). Çağ. *bar* 'var' (AL: 122). *bar* 'var demektir hest manasına ve bir dahi emr idüb var kit demektir' (AL: 122). *bar* 'var, mevcud' (MK 1993: 400). *krş. barı* 'bütün, hep, hepsi, herkes' (MK 1993: 401). *barlık* 'varlık' (MK 1993: 401).

286. bar II: isim bildirmesi.

bar	bar	CC-A 62a/35, 67a/16, 72b/24
bardır	bardır	CC-A 62b/17

bar ‘es gibt, est, habere’, bar-men ‘ich bin da; surr’, bar-dim ‘ich war da’, mende bar ‘ich habe’, bizge bar qutulur ‘es ist für uns Erlösung da’, azyqy bar ‘es ist nützlich’ bar-mu andy qyn neçik benim qynym ‘gibt es wohl solches Leiden wie mein Leiden’, baş üstünde altun çac astry jaryq bar edi ‘über (seinem) Haupt gab es ein goldenes Kreuz sehr leuchtend’, bozçaj jat kişi bar dyr ‘vielleicht ist ein Fremder da’; *Als Kopula*: Christusnug tanyqy bar dyr ‘er ist ein Zeuge Christi’ (Grønbech 1942: 50).

287. bar-: varmak.

baralmazbiz	bar almaŋbıs	CC-A 62b/29
barabilmez	barabilmes	CC-A 62b/27
baralı	baralı	CC-A 76a/5
bardı	bardı	CC-A 64a/15
bardı	bardı	CC-A 62a/38, 63a/7, 63a/7, 63a/13, 80b/5
bardı	bardı	CC-A 62a/37-38?
bardıĝ	bardıĝ	CC-A 63a/18
bardun	bardun	CC-İ 29a/11
bargaysız	bargayŋıs	CC-A 63b/5
bargıl	bargıl	CC-İ 29a/12
barıñız	barıñıs	CC-A 62a/4
barır	barır	CC-A 65a/15, 65a/26
barır	barır	CC-A 82b/23
barırlar	barırlar	CC-A 65a/26
barırlaridi	barırlaridi	CC-A 63a/8
barırsız	barırŋıs	CC-A 63b/36
barsağ	barŋak	CC-A 62b/29
barsın	barŋı	CC-A 81b/30
barumen	barumē	CC-İ 29a/10
barurmen	barurıñ	CC-A 65a/17
barursen	barurŋen	CC-A 65a/20
baruğız	baruğıs	CC-A 63a/1

bardun: bardum (*bitmiş zaman*) kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı, barumen ‘giderim, varırım’, bargıl *emir şekli*, barumen ‘eo’, (Kuun 1880: 300). бар ‘gehen’ барыман, бардым, барбыл, барір, барірлар, барірсız, барырлар, барды, бардың, барғаисыз, барыңыз, баралы, бара білмәс, баралмаспыз (Radloff 1887: 70). bar- ‘gehen, sich

irgendwohin begeben', CC-A 65a/26 barırlar → *işa. f. – anl. f. bary (bara) jürler*, CC-A 63a/1 baruğız → *işa. f. baruñyz*²¹, CC-A 63a/13 bardı → *işa. f. – anl. f. bardyñ*²², bardy ilgeri 'er ging voran', ol düşmanlar(y)na utru bardy 'er ging den Feinden entgegen', jerosolimya degri bardy 'sie gingen bis zu Jerusalem', baryñyz betlemya 'gehet zu Bethlehem', jolya bardy 'er gab sich auf den Weg', joldan baryr-syz 'ihr geht auf dem Wege dahin', kim biz ol jol-bile barsaq 'dass wir den Weg gehen mögen' (Grønbech 1942: 50). Barumē 28v/10, Bardun 28v/11, Bargıl 28v/12 (Drimba 2000: 72); barıngis 61v/4 (Drimba 2000: 118); bar di 61v/37-38, bardı 61v/38, 62r/3 (Drimba 2000: 119); barabilmes 62r/27, bar almañbis 62r/29, barñak 62r/29, barugis 62v/1, bardı 62v/7, 62v/13, barırlaridi 62v/8, bardig 62v/18 (Drimba 2000: 120); bargayñis 63r/5 (Drimba 2000: 121); barıñis 63r/36, bardı 63v/15 (Drimba 2000: 122); barir 64r/14, 64r/23, barurñ 64r/15, barurñen 64r/17 (Drimba 2000: 124); baralı 75v/5 (Drimba 2000: 139); bardı 80r/5 (Drimba 2000: 140); barır 82r/22 (Drimba 2000: 144). Clauson, *bagır* sözcüğünün Açurı Yazıtı'ndaki anlamını sorgulamaz; ancak duyguların ciğerden kaynaklandığına dair inanışlar nedeniyle, sözcüğün metaforik anlamlar kazandığını belirtir (ED: 317ab). Bu anlam ilişkisi *öpke* 'ciğer; öfke' ve *bagırsak* 'merhametli' sözcüklerinde de görülür. Manichaica II, 8/ 12'de kayıtlı *bagırsakım* 'Merhametlim!' ünlemi de, Türkçede iç organların adlarından ünlemleşmeler olabileceğine örnek teşkil etmektedir (ED: 9a; 319b).

ET. bar- 'varmak, gitmek' (HUAS 1941: 87; Üİ 1998: 131; IB: 50; Aydın 2012: 155; AY-YK 2012: 223). bar- 'gitmek, varmak, devam etmek' (Hsüan-X 1975: 124; AY-III 1991: 86). bar- 'varmak, erişmek, ulaşmak' (ETŞ 1992: 258). bar-; P'R- 'varmak, gitmek' (İKPÖ 1998: 165). bar- 'gitmek, varmak', ärür barur 'hür, müstakil', barma yıl 'geçen yıl' (Gabain 2000: 57, 266). bar- 'уходить' (ТЕЭ 2008: 317). b(a)r- '1. gitmek, yol almak, ilerlemek', 2. '(yönelme durumuyla) varmak, ulaşmak, erişmek', 3. '(Türk kaganları ve kaganlık ailesi bireyleri için) dünyadan ayrılmak, ölmek', 4. '(savaşta) hücum etmek', 5. (genellikle el / il, bodun sözleriyle) 'kalkınmak, müreffeh düzeye ulaşmak, ekonomik ve siyasal bağımsızlık içinde olmak, iyi bir yaşam sürmek', 6. hareketin derece derece, yavaş yavaş gerçekleştiğini ifade eden birleşik fiil çekimleri yapar' (KUKY 2009: 331, 349, 372, 398, 413, 418, 519). bar- 'varmak, gitmek, ulaşmak', *ermiş barmış* 'rahat, müreffeh, zengin, bolluk içerisinde' (METY 2012: 309). bar- 'gitmek, ulaşmak; yardımcı fiil' (ABH 2013: 187). bar- 'varmak, gitmek' (Yen, Kır, Mir) (YKI 2013: 499). bar- 'varmak, ulaşmak; devam etmek' (HUAS 2014: 147). krş. barıg 'yürüyüş' (Gabain 2000: 266). barıgılıg 'serap' (ETŞ 1992: 259). barıy-sa-; P'RYX S'- 'gitmek istemek, gitmeyi düşünmek' (İKPÖ 1998: 166). barıgsa- 'gitmek

istemek, gitmeyi arzu etmek' KP 68, 9 (Gabain 2000: 59, 266). barın- '(kan v. b.) boşanmak' (Mayt: 360). barış 'varış, gidiş' (Hsüan-X 1975: 124). barış 'gidiş, varış' (Gabain 2000: 266). barma: barma yıl 'geçen yıl' (Gabain 2000: 266). barmağ 'varmak, ulaşmak' (ETŞ 1992: 259). barmağsız 'varmadan, ulaşmadan' (ETŞ 1992: 259). OT. bar- '1. gitmek, yollanmak; 3. kaybolmak, ortada olmamak' (DTS 1969: 83). bar- '1. varmak, gitmek, yürümek; 2. üzüntüden yok olup gitmek, mahvolmak', erte bar- 'sabah erken gitmek, ayrılmak' (TKT 2004: 250, 345). *bar-* 'varmak, gitmek' (KB: 56; AH: VII; DLT-Atalay 2006: IV-66). krş. baragan 'çok varan, çok giden' (DLT-Atalay 2006: IV-68). *barğal-* 'gitmek üzere olmak' (KB: 59). barğū 'gitme, gidiş' (Hsüan-X 1975: 124). barıg 'gidiş' (DLT-Atalay 2006: IV-68). barıglı 'giden' (TKT 2004: 250). barıgsa- 'varmak, gitmek istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-68). barıl- 'varılmak, gidilmek' (DLT-Atalay 2006: IV-68). barımsın- 'gider gibi görünmek' (DLT-Atalay 2006: IV-70). barın- 'gider varır görünmek' (DLT-Atalay 2006: IV-70). barın- 'aybaşı kanı boşanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-70). barış → keliş barış 'geliş, gidiş', kelişlig barış-lıg ew 'konuk odası' (DLT-Atalay 2006: IV-298). barış- 'birbirine gitmek, gitmekte yardım ve yarış etmek', keliş- barış- 'birbirine gelip gitmek' (DLT-Atalay 2006: IV-70, 298). barmağ → barmağ kelmek 'gidip gelme, değişme', ırak barmağ 'uzun ve zahmetli sefer' (TKT 2004: 250, 393). barsa- 'varmak, gitmek istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-70). bartur- 'vardırmak, göndermek' (DLT-Atalay 2006: IV-71). Hrız-T. bar- 'gitmek' (ME 1993: 98). bar- 'varmak, gitmek, ölmek' (KE 1997: 75). bar- 'varmak, erişmek, gelmek; gitmek; ölmek; evlenmek' (NF 1998: 46). bar- 'gitmek, hareket etmek' (KurT 2002: 70). bar- 'varmak, gitmek' (MM 2008: 203). barmağ 'yürümek, gitmek' (İML 1988: 16). krş. barış- 'birlikte gitmek' (ME 1993: 98). barmağ 'göç, hicret' (ME 1993: 98). baruş- 'gitmek, birlikte hareket etmek' (KurT 2002: 71). AO-KıpT. var- 'varmak' (AO 1996: 239). krş. barış 'varış, gidiş' (AO 1996: 205). barış- 'barışmak' (AO 1996: 205). M-KıpT. bar- 'varmak' (KİLE 1931: 15; BV 1986: 133). bar- 'varmak, gitmek' (MG 1984: 110; KK 1999: 102; KMT 2002: 92; DM 2003: 74; KF 2006: 195). bar- '1) geçip gitmek; 2) yürüyüp gitmek, gitmek' (İMS 1992: 507). bar- → bar 'go!' (RH 2000: 64). bar- 'varmak, gitmek, ulaşmak' (TK 2008: 194). var- → varursan 'varıyorsun' (KİLE 1931: 116). var- '1) gitmek; 2) ulaşmak, vâsıl olmak' (GT 1989: 460). var- 'varmak, ulaşmak' (KMES 1994: 311; KH 2002: 143). var- 'ulaşmak' (KFLT 1989: 1081). krş. baraş- 'barışmak' (KK 1999: 102). barıştır- 'barıştırmak' (KK 1999: 102). barış- 'anlaşmak, barışmak' (GT 1989: 263). barış- 'barışmak, barış yapmak' (KMT 2002: 92). barma → barma suluq 'yol ve seyahet için su kabı' (KİLE 1931: 15). barmağ

‘varma, ulaşma, gitme’ (TK 2008: 195). varıcı ‘varan’ (KFLT 1989: 1081). Çağ. bar- ‘gitmek’ (MK 1993: 400). *krş.* barış ‘kidiş demektir kitmek manasına’ (AL: 121). barmag → barmagları ‘varup kitmekleri’ (AL: 123). baru ‘var kit’ (AL: 122).

288. baran: kurban baran ay ‘Kasım’.

baran n barā CC-İ 37a/20

bajram (Grønbech 1942: 48). barā 36v/20 (Drimba 2000: 83). OT. bârân ‘yağmur’ (GT 1989: 263).

289. barça: hepsi, bütün; barça törede ‘genelde, âdet olarak’; *krş.* barçe, barçı.

barça a barṣ CC-İ 31b/2

barça barēa CC-A 69b/36, 70a/14, 71a/9, 71a/17, 71a/27, 71b/18, 71b/26, 71b/26, 72a/38, 72b/16, 72b/36, 75a/2, 75a/3, 75a/6

barça barṣa CC-İ 35b/7

barça barēa CC-A 72b/32, 73a/20

barça barēa CC-A 62a/3

barçadan n barēa dā CC-A 70a/27

barçadan n tur barēadātur CC-A 70b/7

barçalardan n barēalardā CC-A 69b/23

barçalarnı barēalarnı CC-A 69b/27

barçalarnı barēalarnı CC-A 72a/12

barçalarnı barēalarnı CC-A 70a/20, 76b/17

barçamızçı barēamıfēi CC-A 70a/2

barçasın barēafın CC-A 72b/28

barçağa barēaga CC-A 73b/21, 74a/1, 74b/20, 75a/1

barçamızçı barēamıfēi CC-A 70a/2, CC-İ 31b/2

işā. f. Barz tourada ‘communiter’, barza, (Kuun 1880: 300). барца ‘alle’, барцада, барцадан, барчадан тур, барцаға, барцаларны, барцалардан, барцасы, барцамызда (Radloff 1887: 70). barča, barčá ‘all, ganz’, *als Überglied*: bar barča ‘alles’, barčaya erkli ‘allmächtig’, barčaya tañlančyχ boldy ary qyz mariamdan ‘für alle wunderbar entstand (Christi Blut) aus der Heiligen Jungfrau Maria’ (Grønbech 1942: 50); barčadan üstün kötürdi ‘er hat (dich) über Alle erhoben’, barčamyz ‘wir alle’, biz barčalarny ‘uns alle’, barčalarny sövündürdiñ ‘du hast alle erfreut’, barçalardan artuq ary ‘heiliger als

alle anderen’, ave sen qyz kim qollaryň avuzuň dayyn saýyncyň barça birge qopsap-turur ‘Ave, Du Jungfrau, weil deine Hände, dein Mund und deine Gedanken alle zusammen psalmierten’; *Adverbial*: taş . kök jerni barça tolturdy ‘der Stein erfüllte Himmel und Erde ganz’, barça körünür körünmez ‘alles Sichtbare und Unsichtbare’, tegrini sövgil barça üstünde ‘du sollst Gott lieben über alles’, barça (a?) törede ‘im allgemeinen, für gewöhnlich’, qurban barça andan qaldy ‘von da an hörten alle Opfer auf’, syryn barça bilgen ‘alle Geheimnisse kennend’, köktegiler barça sapty ‘alle Himmlischen sind dir gewichen’, anyň köp tanlaryň ajta bilip-sen barçasyn ‘du wusstest seine zahlreiche Wunder sämtlich zu verkünden’ (Grønbech 1942: 51). barza 35r/7 (Drimba 2000: 80); barçe 61r/3, 61r/8 (Drimba 2000:117); barçæ 61v/3 (Drimba 2000: 118); barçe 61v/17 (Drimba 2000: 118); barçe 61v/25 (Drimba 2000: 119); barçe 62r/15 (Drimba 2000: 119); barçedan 62r/15 (Drimba 2000: 119); barçeda(n) 62r/25 (Drimba 2000: 120); barçe 62r/27, 62r/33, 62v/2 (Drimba 2000: 120); barçe 62v/33, Barçe 63r/23 (Drimba 2000: 121); barçe 63r/38, 63v/7, 63v/22, barçeji 63v/15 (Drimba 2000: 122); barçe 63v/32, 63v/34 (Drimba 2000: 123); barça 66v/1 (Drimba 2000: 128); barçalardä 69r/14, barçalarní 69r/16, barça 69r/22, barçamızçı 69v/1 (Drimba 2000: 130); barçalarní 69v/10, barça dā 69v/14, barçadatur 70r/4 (Drimba 2000: 131); barça 70v/9, 70v/14 (Drimba 2000: 132); barça 71r/9, 71r/13, 71r/13 (Drimba 2000: 133); barçalarnı 71v/6 (Drimba 2000: 134); barça 71v/19, 72r/8, 72r/18, barçaşın 72r/14, barça 72r/16 (Drimba 2000: 135); barça 72v/10 (Drimba 2000: 136); barçaga 73r/18, 73v/1 (Drimba 2000: 137); barçaga 74v/1, barça 74v/2, 74v/3, 74v/6 (Drimba 2000: 138); barçalarnı 76r/16 (Drimba 2000: 139). ET. barça I ‘bütün, tüm, tümü, hepsi’ (DTS 1969: 83; ETŞ 1991: 259). barça ‘büsbütün, bütünüyle, hep, hepsi, tamamen’ (Hsüan-X 1975: 124). barça ‘bütün, hepsi, bütünüyle, büsbütün, tamamıyla’ (AY-III 1991: 86). barça; P’RC ‘hepsi, ne kadar varsa’ (bar ‘var’+ eşitlik eki –ça) (İKPÖ 1998: 166). barça ‘bütün, hep, hepsi, büsbütün, tamamıyla’ (Üİ 1998: 131). barça/parçā ‘bütün, hepsi; hep’ < *bar-ır+ça (Gabain 2000: 266). barça ‘tümüyle, bütünüyle, toptan, tamamen’ (KUKY 2009: 187, 519). barça ‘bütün, hep’ (METY 2012: 309). barça ‘bütün, hepsi, bütünüyle, büsbütün’ (AY-YK 2012: 223; ABH 2013: 187). OT. Krh-T. *barça* ‘bütün, hep; bütünü, hepsi’ (KB: 56). barça ‘bütün, hep’ (DH: 192). *barça* ‘bütün’ (TKT 2004: 250). barça ‘bütün, hep’ (DLT-Atalay 2006: IV-68). [*krş. . barī ‘hepsi, tümü’ (MÇ) (DTS 1969: 84).* HrZ-T. barça ‘hep, bütün; bütünü, hepsi’ (KE 1997: 79). barça ‘hep, bütün’ (NF 1998: 48). barça ‘bütün, hepsi, hep’ (KurT 2002: 70). AO-KıpT. barça ‘bütün, hep’ (AO 1996: 205). M-KıpT. barça ‘hepsi, hep’ (KİLE 1931: 15). barça ‘hepsi, bütün’ (MG 1984:

111). barça ‘hepsi’ (BV 1986: 133). barça ‘hep, hepsi, bütün’ (İMS 1992: 507; KMES 1994: 238). barça ‘tüm, hep’ (KFLT 1989: 948). barça ‘bütün, hep’ (KK 1999: 102). barça = Ar. kull ‘all, whole’ (RH 2000: 269). barça ‘bütün, hep, hepsi’ (KH 2002: 113). barça ‘bütün, her, bir’ (KF 2006: 82). barça ‘hep, bütün’ (TK 2008: 195). barça ‘hep, bütün, tamam’ (DM 2003: 74). Çağ. barça/barı/barın ‘cümlesi’ (AL: 123). barça ‘bütün, tamamıyla, hepsi’ (MK 1993: 401).

290. barçe: bkz. barça.

barça	barœe	CC-A 61b/3, 61b/8, 62a/17, 62a/25, 62b/15, 62b/27, 62b/33, 63a/2, 63a/33, 63b/23, 63b/38, 64a/7, 64a/22, 64a/32, 64a/34, 67a/1
-------	-------	--

barçadan	barœedan	CC-A 62b/15
----------	----------	-------------

barçadan	barœeda	CC-A 62b/25
----------	---------	-------------

barçası	barœefı	CC-A 64a/15
---------	---------	-------------

Barçe ‘omnes’ (Kuun 1880: 300); barčásky ‘alle’, *Adverbial*: kök barčá açylup-tur ‘der Himmel hat sich ganz geöffnet’, barčá jarajdy ‘(sein Fleisch) war lauter Wunden’, teñirniň barčá bujruxu ‘alle Gottes Gebote’, barčá kişi ‘alle Menschen, jedermann’, barčá arylar ‘alle Heiligen’ (Grønbech 1942: 51).

291. barçı: bkz. barça.

barçıdan	barœıdan	CC-A 62a/8, 62a/24
----------	----------	--------------------

barçıdan	bar œıdan	CC-A 62a/23-24
----------	-----------	----------------

barčádan bejik teñri ‘Gott, der erhabener als alles ist’, (Grønbech 1942: 51). barčıdan 61v/8 (Drimba 2000: 118); bar čıdan 61v/23-24 (Drimba 2000: 119); barčıdan 61v/24, 61v/24 (Drimba 2000: 119).

292. bardak: testi.

bardağ	Başdac	CC-İ 53a/15
--------	--------	-------------

bardağ	bardac	CC-A 66b/4
--------	--------	------------

Bardac ‘urceus’ (Kuun 1880: 300). бардак ‘Wasserkrug’ (Radloff 1887: 70). bardağ ‘Krug’ (Grønbech 1942: 51). Bardac 52v/15 (Drimba 2000: 105); bardac 65v/4 (Drimba 2000: 126). OT. M-KıpT. bardağ ‘testi’ (KİLE 1931: 15). bardağ ‘bardak’ (KMT 2002: 92). bardağ ‘büyük testi, fıçı’ (DM 2003: 74). krş. bardağçı ‘testi, fıçı yapımıyla uğraşan’ (DM 2003: 74).

293. barlu: varlıklı; barlu kişi 'zengin'; *krş.* barça.

barlu Baflu CC-İ 49b/26

барлы 'besitzend' (Radloff 1887: 69). Barlu 'reich', Barlu kişi (Grønbech 1942: 51). Barlu 49r/26 (Drimba 2000: 99). OT. *barlığ* 'mallı, zengin' (DLT-Atalay 2006: IV-66). Hrz-T. barlu 'zengin, varlıklı' (ME 1993: 98). M-Kıpt. Barlı: Kıpçak kabilelerinden birisi (KİLE 1931: 15). barlu 'varlıklı, zengin' (KİLE 1931: 15). barlu 'varlıklı' (KMT 2002: 92).

294. barmağ: parmak.

barmağ Başmac CC-İ 49a/3

barmağ ~~Başmae~~ CC-İ 49a/20

barmağ Barmac CC-İ 49a/21

barmağ barmak CC-A 60b/27

CC-A 60b/27 barmağ → *işa. f. – anl. f.* Harmak 'praedo' (Kuun 1880: 274); barmac 'digitus' (Kuun 1880: 300). CC-A 60b/27 barmağ → *işa. f. – anl. f.* kapmak 'Angel' (Radloff 1887: 23); бармак 'der Finger', табан бармакы 'Zen' (Radloff 1887: 70). barmaq 'Finger, Zehe' (Grønbech 1942: 51). Barmac 48v/3 (Drimba 2000: 98); <Barmac> 48v/20, Barmac 48v/20 (Drimba 2000: 99); barma/k/ (Drimba 2000: 116). OT. Hrz-T. barmağ 'parmak' (İML 1988: 16; KE 1997: 79; NF 1998: 49; KurT 2002: 70; MM 2008: 203). barmağ 'parmak' (ME 1993: 98). M-Kıpt. barmaq 'parmaq', at barmaq 'dödüncü parmak', çäçä barmaq 'serçe parmak' (KİLE 1931: 7, 15, 27). barmağ 'parmak', adsız barmağ 'yüzük parmağı', şoluk barmağ 'serçe parmağı' (KK 1999: 99, 103, 124). barmağ 'parmak' (MG 1984: 111; BV 1986: 133; GT 1989: 263; KMES 1994: 239; KFLT 1989: 949; (DM 2003: 74; TK 2008: 195). barmağ 'parmak', barmağ başı 'parmak ucu', çalak barmağı 'serçe parmağı', şehadet barmağı 'işaret parmağı' (İMS 1992: 507, 515, 596). barmaq 'finger', baş barmaq = Ar. al-ibhâm 'thumb', ? barmaq = Ar. al-sabbâba 'index finger', orta barmaq = Ar. the middle finger, kiçijik barmaq = Ar. al-binşir wa'l hınşir 'ring finger and little finger' (RH 2000: 106, 208). barmağ 'parmak', adsız barmağ/atsız barmağ 'küçük parmakla orta parmak arasındaki parmak' (KMT 2002: 85, 92). barmağ 'parmak', şehadet barmağ 'şehadet parmağı, işaret parmağı' (KF 2006: 82). *krş.* barmağla- 'parmaklamak' (KMT 2002: 92).

295. bas-: basmak, ayakla ezmek.

bassarmen ⁿ	baſſarmē	CC-A 58a/34
basıp	baſıp	CC-A 70a/31
başkanı ^m	baſkanī	CC-A 61a/2
bassa	baſſa	CC-A 63b/34

Bassarmen ‘premo’, basıp ‘premens’ (Kuun 1880: 299). бас (v) ‘drücken’, басармән, басып, басканы (Radloff 1887: 70). bas- ‘drücken, treten’, basar-men ‘ich drucke’, ylanny basyp jančty ‘er hat die Schlange zertreten’, tamya bas ‘drücke das Siegel auf’ (Grønbech 1942: 51, 52). baſſarmē 57v/34 (Drimba 2000: 113); baſkanī 60v/2 (Drimba 2000: 116); baſıp 69v/16 (Drimba 2000: 131); baſſa 74v/10, 74v/13, 74v/16 (Drimba 2000: 138).

ET. bas- ‘1. basmak; 2. (damga, ^{mühür}) vurmak; 3. basmak, ezmek, yenmek; 4. saldırmak, hücum etmek’ (DTS 1969: 85). bas- ‘basmak, üzerine çökmek, üstünü kapatmak’ (ETŞ 1992: 259). bas- ‘basmak, mahvetmek’ (Gabain 2000: 266). bas- ‘1. basmak, bastırmak, 2. hükümlanlık etmek, egemenlik kurmak, zapturapt altına almak, 3. basmak, baskın vermek, 4. (*sıgıt*) sözüyle feryat figan etmek, 5. (*teñri, umay, yir, sub* sözleriyle) bastırmak, durdurmak, zarara yol açacak bir olayı önlemek, tehlikeyi gidermek, 6. (*teñri* sözüyle) bastırmak, sıkıştırmak, tazyik etmek’ (KUKY 2009: 339, 354, 357, 380, 407, 519). bas- ‘to press, crush, oppress, make a surprise’ (Khabtagaeva 2009: 133). bas- ‘1. basmak, baskın vermek; 2. içine gömmek; 3. yardım etmek’ (Aydın 2012: 155). bas- ‘baskın yapmak, basmak; bastırmak, baskına uğratmak’ (METY 2012: 309). bas- ‘basmak’ (ABH 2013: 187). bas- ‘press, crush, ooppress; impress; attack (tr.)’ (Robbeets 2015: 171, 238, 291). [*krş. basdık-/bastık-* ‘ezilmek’ (Gabain 2000: 266). *bazğan* ‘çekiç, basan’ MI (Gabain 2000: 52). basyuqluy ‘muazzam, kocaman’ (DTS 1969: 85). *basğuk* ‘dağ silsilesi’ (Gabain 2000: 266; AY-YK 2012: 223). *basğukluk* ‘baskı altında olma’ (ETŞ 1992: 260). *basıdıl-* ‘ezilmek, altında kalmak’ (ETŞ 1992: 260). *basıdılmaklıg* ‘bastırılmaklı, bastırılmış olan’ (ETŞ 1992: 260). basıy II ‘vergi türü’ (DTS 1969: 85). basık- ‘sokmak, batırmak’ (KUKY 2009: 381). basık- ‘basmak, bastırmak, gömmek, gömülmek’ (METY 2012: 309). basık- ‘basmak, bastırmak’ (Aydın 2012: 155). basın- (< dön. bas-) ‘1. yenilmiş olmak, fethedilmiş olmak; 2. zulmetmek? (soru işaretiyle bırakılmış)’ (DTS 1969: 85, 86). basın- ‘basmak, ezmek’ (Gabain 2000: 266). basın- ‘batmak; aşağıya doğru gitmek’ (IB: 51). basın- ‘çekinmek, baskı altında olduğunu hissetmek’ (KUKY 2009: 351, 519). basın- ‘yenilmek’ (METY 2012: 309). basın- ‘batmak, aşağıya doğru gitmek’ (Mir) (YKI 2013: 499). basın- ‘come under stress (intr.), impose restraint on oneself (intr.), oppress, repress (metaphorically)

(tr.)' (Robbeets 2015: 238). basınç 'tazyik' (Mayt: 360). basındur-/ basıntur- (dön. ettir. bas-) 'esir edilmek, esaret altına alınmak' (DTS 1969: 86). basındur- 'ezilmek' (Gabain 2000: 266). basit- (< ettir. bas-) 'zaptedilmek, esir edilmek; yenilmek' (DTS 1969: 86). basit- 'basılmak, tahakküm altına girmek, baskıya uğramak' (ETŞ 1992: 260). basit- 'ezilmek' (Gabain 2000: 266). basit- '1. bastırmak, 2. baskına uğratmak, düşman saldırısına maruz bırakmak' (KUKY 2009: 340, 381, 519). basit- 'baskına uğramak, basılmak' (METY 2012: 309). basit- 'ezilmek' (ABH 2013: 187). basit- 'to be overwhelmed, be oppressed; be taken by surprise, be overcome, fall victim to (intr.)' (Robbeets 2015: 238, 291). basquq~basıyüq~başıyüq 'yığın, kütle' (DTS 1969: 85, 86, 87). bastıq- 'tahakküm altına almak' (ETŞ 1992: 260). bastıqmaq 'hastalık, maraz' (DTS 1969: 86). basudçılığ 'yardımcılık' (ETŞ 1992: 260). basur- 'ezilmiş olmak, yani birinin emrine girmek' (Gabain 2000: 60, 266). basur- 'to press sth. onto sth. else, weigh down (tr.)' (Robbeets 2015: 291). basut 'yardım' (Hsüan-X 1975: 124). *basut*²³ 'yardım' (Gabain 2000: 266); bkz. *art basut* 'опора, поддержка, помощь' (Suv) (DTS 1969: 55). *basutçî* 'hami, destekleyen, yardımcı' (DTS 1969: 86), krş. moğ. *basumǰi* < *basumǰi*, *basumǰi* 'contempt, humiliation, low esteem, disregard', Hal. *basamǰ*, Bur. *bahamǰa*, Kalm. *basmdǰi*, KÖ-Moğ. *basumǰila*- (Khabtagaeva 2009: 133, 174). *basutçı* 'yardımcı' (Gabain 2000: 266). *basutluy* 'himaye eden' (DTS 1969: 86). başa- 'saldırmak, hücum etmek' (LOK) (DTS 1969: 87). OT. bas- 'basmak, bastırmak' (TKT 2004: 251). bas- 'basmak, üzerine çökmek, yıkmak' (DLT-Atalay 2006: IV-71). *krş. bas-* 'basmak', köñgöl bas- . *basğu bol-* (KB: 60). *basğuçı* (KB: 60). *basıyüçî* 'idare eden, idareci, yönetici' (DTS 1969: 85). *basıy* I 'gece baskını' (DTS 1969: 85). *basıq-* 'basılmak, baskına uğramak' (KB: 61). *basıq-* 'mağlup edilmek' (TKT 2004: 251). *basık-/bassık-* 'düşman tarafından basılmak; basılmak, baskına uğramak' (DLT-Atalay 2006: IV-71, 72). *basıl-* 'basılmak' (KB: 61). *bas(ı)l-* 'basılmak', dāğ *bas(ı)l-* 'dağ basılmak, dağlanmak' (TKT 2004: 251). *basimçî* 'zalim, zorba' (DTS 1969: 85). *basımçı* 'zulmeden, zalim' (KB: 61). *basın-* 'basmak, kahretmek, zayıf görmek' (KB: 61; DLT-Atalay 2006: 71). *basınç* 'baskı, tazyik, zulüm' (KB: 61). *basinçaq* 'güçsüz, aşağılanmış, tezlil edilmiş' (DTS 1969: 86). *basınçak* 'aciz, zayıf, güçsüz, kuvvetsiz' (KB: 61). *basış-* (< *ışt. bas-*) '1. ezmek, sıkmak; 2. (bir nesneyi) karşılıklı dövmek' (DTS 1969: 86). *basış-* 'basmakta yardım etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-72). *basit-* (< *ettir. bas-*) 'zaptedilmek, esir edilmek; yenilmek' (DTS 1969: 86). *basıt-* 'bastırmak' (KB: 61). *basmak* 'basmak, çiğnemek, ayak altına almak, ezmek; yenmek, gâlip gelmek'

(DH: 192). *basruq* ‘dayanak, destek’ (DTS 1969: 86). *basruk* ‘baskı, basrik’ (DLT-Atalay 2006: IV-72). *basruk* ‘sabit dağ’ (TKT 2004: 252). *bassık*- ‘basılmak, baskına uğramak’ (KB: 61). *bastur*- ‘bastırmak; bağlamayı ve bastırmayı emretmek; bastırılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-72). *basu* ‘demir tokmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-72). *basur*- ‘bastırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-72). *basut*- ‘yardım, arka’ (KB: 61). *basut*- ‘yardım, arka; acıyan; yardımcı’ (DLT-Atalay 2006: IV-72). *basutçi* ‘hami, destekleyen, yardımcı’ (DTS 1969: 86). *basutçı* ‘yardımcı’ (KB: 62). *bazgan* ‘sel sularının yardığı yer’ (DLT-Atalay 2006: I-18). *Hz-T. baş*- ‘basmak’ (ME 1993: 98). *bas*- ‘basmak; baskın yapmak, mağlup etmek’ (KE 1997: 79). *bas*- ‘basmak, bastırmak; saldırmak, üzerinde çullanmak, yenmek, alt etmek, döğüşte galip gelmek; masaj yapmak’ (NF 1998: 49). *bas*- ‘ezmek; zapt etmek; çiğnemek’ (KurT 2002: 71). *bas*- ‘basmak’ (MM 2008: 203). *basmak* ‘ayakla çiğnemek, basmak’ (İML 1988: 16). *krş. başhunçılamak* ‘baskın, akın’ (ME 1993: 98). *başık*- ‘üstüste sıkışmak’ (ME 1993: 98). *basık*- ‘basılmak, baskına uğramak’ (KE 1997: 80). *basıl*- ‘yumuşamak, (öfkesi) geçmek’ (KE 1997: 80). *basıl*- ‘basılmak; yo edilmek, etkisiz hale getirilmek’ (NF 1998: 49). *basılduruk* ‘direk’ (KE 1997: 80). *başın*- ‘zulmetmek’ (ME 1993: 98). *basınçak* ‘birçare adam’ (İML 1988: 16). *basış*- ‘basışmak, birbirini alt etmek’ (ME 1993: 98). *başkınlık* ‘mâğlubiyet’ (KurT 2002: 72). *başmak* ‘baskın, ânî saldırma’ (ME 1993: 98). *başruk* ‘üstüsten sıkışmak’ (ME 1993: 98). *başrul*- ‘bastırılmak’ (ME 1993: 98). *bastur*- ‘hücum etmek’ (KE 1997: 80). *bastur*- ‘bastırmak’ (NF 1998: 49). *başur*- ‘bastırmak, sıkıştırmak’ (ME 1993: 98). *basur*- ‘bastırmak, sıkıştırmak, tıkamak’ (KE 1997: 80). *basur*- ‘bastırmak’ (MM 2008: 204). *bazgan* ‘büyük çekiç’ (İML 1988: 94). *AO-KıpT.* *bas*- ‘basmak’ (AO 1996: 205). *krş. basınç* ‘zahmet, eziyet’ (AO 1996: 205). *M-KıpT.* *bas*- ‘galip gelmek, yıkmak (küreşte)’ (KİLE 1931: 15). *bas*- ‘basmak’ (MG 1984: 111; BV 1986: 133; KFLT 1989: 949; KH 2002: 113). *baş*- ‘ayak basmak’ (GT 1989: 263). *bas*- ‘basmak, çiğnemek’ (İMS 1992: 507). *baş*- ‘ezmek, basmak, üzerini kapamak’ (KK 1999: 103). *baş*- ‘basmak, ezmek’ (KMT 2002: 92). *baş*- ‘basmak, ayak basmak’ (KF 2006: 82). *krş. basan*: Köpekler kurtu yıkarımsı (KİLE 1931: 15). *başcaq* ‘mayor’ (RH 2000: 202). *basıq* = Ar. *ḥarab* ‘destruction, desolation’ (RH 2000: 260). *başıl*- ‘yatıştırılmak, bastırılmak’ (GT 1989: 263). *bazık* ‘basık, kalın’ (KH 2002: 113). *Çağ. krş. bas*- ‘basmak’ (MK 1993: 401). *krş. moğ. basu*- ‘to condemn, to hold in low esteem, treat lightly’, *moğ. bazu*- [*bažu*-] ‘to press, crush, squeeze’ < türk. *bas*- ‘to press, crush, oppress, make a surprise attack’ (Golden 2006: 35; Robbeets 2005: 534, 535). *baskıc*

‘nerdüban’ (AL: 124). basrug ‘hargâh esbabı’ (AL: 24). Moğ. *basu-* ‘to condemn; to hold in low esteem, treat lightly; to disregard, ignore, underestimate’ < Türk. **basû-* (Khabtagaeva 2009: 133). mac. *baszik* < türk. *bas-* ‘nyom’ bkz. ES 2006: *baszik* maddesi.

296. basa: sonra; ilaveten, bundan başka; *krş.* bassa.

basa basa CC-İ 31a/14, 31a/15

Basa ‘ergo’ (Kuun 1880: 299). *ḡaza* ‘auch’ (Radloff 1887: 71). basa ‘und, dann auch, ferner; daher, aber’ (Grønbech 1942: 52). *baḡa* 30v/14, *Baḡa* 30v/15 (Drimba 2000: 74). ET. basa ‘sonra’ (Hsüan-X 1975: 124; ETŞ 1992: 260; AY-YK 2012: 223). *basa* ‘art, akap, sonra; müteakiben, akabinde’ (Üİ 1998: 131). *basa/pasā/psa* ‘ondan sonra, *basa basa* ‘çok sonra’, *una basa* ‘derhal’ (Gabain 2000: 266). *basa* ‘sonra, -den sonra’ (KUKY 2009: 220, 519). *basa* ‘ondan sonra, sonra’ (ABH 2013: 187). *basa* ‘also, in addition, once more’ (Robbeets 2015: 171). OT. *Krh-T. basa* ‘sonra’ (KB: 60; DLT-Atalay 2006: 71). Hrz-T. *basa* ‘sonra’ (KurT 2002: 71). *krş.* *başaladu* ‘arka arkaya’ (ME 1993: 98). M-Kıpt. *basa*: Söz söyleyen kimseyi sözüne devam ettirmek için söylenen ‘daha, daha’ kelimesi mukabilidir. Halâ bugün İstanbulda durmadan söyleyen kimse için *pasa* söyledi derler, *basaḡı* gün ‘yarından sonra (öbür gün)’ (KİLE 1931: 15). *başa* ‘ancak, illâ’ (DM 2003: 74). Çağ. *basa* ‘sonra’ (MK 1993: 401). *krş.* O-Moğ. *basa* ‘also, then, thereafter’ < Türk. *bas-* ‘press, crush, oppress’ (Robbeets 2015: 171).

297. bassa: sonra; *krş.* basa.

bassa Baḡḡa CC-İ 33a/16

bassa baḡḡa CC-A 63b/34, 64a/32, 75a/10, 75a/13, 75a/16

Bassa ‘sed’ (Kuun 1880:). *ḡaza* ‘auch’ (Radloff 1887: 71). basa ‘und, dann auch, ferner; daher, aber’ (Grønbech 1942: 52). *Baḡḡa* 32v/16 (Drimba 2000: 77); *baḡḡa* 63r/34 (Drimba 2000: 122); *baḡḡa* 63v/32 (Drimba 2000: 123).

298. baş I: baş, kafa; bir şeyin ucu, yakını ya da çevresi.

baş Bas CC-İ 48a/7

baş ~~baş~~ baḡ CC-A 62a/34

baş baḡ CC-A 62b/10

baş bas CC-A 65a/2, 65a/2

baş *bas* CC-A 82b/16 açıklama lazım?

başı	baxí	CC-İ 43b/12
başdır	basídír	CC-A 61a/4
başım	basī	CC-A 81b/13
başına	başchina	CC-A 64a/24
başında	bařıdā	CC-A 60b/20, 60b/22, 61a/23
başını	basını	CC-A 74b/22

CC-A 74b/22 *anl. f.* → Bas ‘lana’, bas ‘caput; principum’, bas urdılar ‘in asylum se receperunt’ (Kuun 1880: 299). баш ‘Kopf, Anfang’, ätik башы, цäpi башы, башына, башыны, башында; *iřa. f.* – *anl. f.* башыр (v) ‘sich verneigen, danken’, CC-A 62b/10 baş urdılar → башырдылар (Radloff 1887: 71). baş ‘Kopf, Haupt; Anfang, oberes Ende; von den heiden Enden des Armes der Wage’, baş urdylar ‘sie verneigten sich’, etik bařy ‘Schuhschnabel, Zehenkappe’, aj bařy ‘der erste des Monats’, čeri bařy ‘Heerführer’ (Grønbech 1942: 52). Bas 15r14 (Drimba 2000: 54); Baxí 43v/12 (Drimba 2000: 92); Bas 47v/7 (Drimba 2000: 97); bařıdā 60r/19, 60r/21, bařídír 60v/4 (Drimba 2000: 116); bařıdā 60v/23 (Drimba 2000: 117); <vřtu bas> baz 61v/34 (Drimba 2000: 119); baz 62r/10 (Drimba 2000: 119); başchina 63v/24 (Drimba 2000: 122); bas 64r/2 (Drimba 2000: 124); başını 74r/11 (Drimba 2000: 138); başı 81r/13 (Drimba 2000: 142); baş 82r/15 (Drimba 2000: 143). ET. baş ‘baş’, baş kılmak ‘metbû olarak kabul etmek’ (HUAS 1941: 87). 127. baş I ‘1. baş, kafa; 2. *yan anl.* sorumluluk (MO); 3. başucu; 8. baş, başkan; 9. ilk, baş, başlangıç’ (DTS 1969: 86, 87). baş ‘başlangıç, baş kısım’ (Hsüan-X 1975: 124). baş ‘baş, önce’ (ETŞ 1991: 260). baş ‘baş, kafa, ilk, öncü’ (AY-III 1991: 86). baş-; P’Ş ‘baş, başkan, uç, sınır’ (İKPÖ 1998: 167). baş ‘baş, ilk’ (Üİ 1998: 132). *bař/bhāřı/bař/pař/bas* ‘baş, ilk, öncü’; *bhāřı* ‘başı’ (Gabain 2000: 266). *bař* ‘baş; başlangıç’ (IB: 51). *bař* ‘голова, начало’ (ТЕЭ 2008: 318). baş ‘1. baş, kafa; 2. bir kavim, boy, topluluk veya ordunun lideri; 3. tepe, zirve, doruk, ırmak başı’ (KUKY 2009: 220, 222, 253). baş ‘lider; ırmak ağzı, dağ zirvesi’ (UKY 2011: 95). baş ‘baş, başlangıç; önder, lider, şef; y. a. parçası’, şıp başı: Şıp Başı (METY 2012: 309, 312). baş ‘1. baş, kafa; 2. dağ zirvesi veya ırmakların birbirine karışma yeri’ (Aydın 2012: 155). baş ‘baş, kafa’ (AY-YK 2012: 223). baş ‘baş, kafa; başlangıç, öncü’ (ABH 2013: 187). baş ‘baş’ (Mir), ‘ilk, lider’ (Yen), ‘başlangıç’ (Mir), ‘dağın zirvesi’ (Kır), kişi adı (Yen) (YKI 2013: 499). baş ‘baş, başlangıç’, baş kılmak ‘yaralamak’ (HUAS 2014: 147). [*krř.* başad- ‘başkanlık etmek, yönetmek, idare etmek’ (DTS 1969: 87). başad- ‘önder olmak, komutan olmak’ (KUKY 2009: 373, 519). başad- ‘liderlik etmek,

kumanda etmek' (METY 2012: 309). başad- 'komuta etmek' (Aydın 2012: 155). başağut 'sevilen, başta gelen' (Mayt: 361). başça 'çok sayıda' (Yen) (YKI 2013: 499). başçi I 'idareci, şef' (DTS 1969: 87). başçı 'rehber, yol gösterici' (ETŞ 1992: 260). başçi II '?' (DTS 1969: 87). başçı 'başrahip, manastır yöneticisi' (Hsüan-X 1975: 124). başdın 'üstün' (AY-YK 2012: 223). başdınkı/ baştınkı 'birinci, ilk, baştaki, başta olan' (AY-III 1991: 86). başdınkı 'başta olan, birinci' (AY-YK 2012: 223). başgıl 'alın akıtmalı at' (KUKY 2009: 179, 519; METY 2012: 309). başgu özel ad (Gabain 2000: 266). başgu (başgıl?) 'alın akıtmalı (at)' (Aydın 2012: 155). başlay I~başlaq 'başlangıç, temel' (DTS 1969: 88). başlaylıy~başlaylay 'başlıca, temel, esas' (DTS 1969: 88). başlağ 'başlangıç' (Gabain 2000: 44). baştın 'önde gelen, iyi' (Hsüan-X 1975: 124). baştınqı '1. başlangıçtaki, ilk; 2. üstün, yüksek' (DTS 1969: 88). baştınqı 'ilk, birinci' (Hsüan-X 1975: 124). baştınkı 'ilk, birinci, baştaki' (Gabain 2000: 267). boy adı. Ava Baş: bir boy (UKY 2011: 94, 144). Baş Kay: bir boy (UKY 2011: 95, 144). ak baş: kişi adı (Yen) (YKI 2013: 497). ak baş: Bir boy (UKY 2011: 144). Boy adı. ak baş: Tölislere şad atanan Moyun Çor'un küçük oğlu Bilge Tölis Ulug Bilge'ye bağlı bir boy (KUKY 2009 154). yer adlarında . Arkar Baş/Arkar Baş: İrtiş Irmağı'nın başka bir ırmak ile birleşme yeri (ETYA 2012: 45; UKY: 94, 110). As Öñüz Baş: Ötüken bölgesinde bir dağ veya tepe (ETYA 2012: 47; UKY 2011: 94, 110). Çuş Baş: II. Türk KAğanlığı ile Dokuz Oğuzlar arasındaki savaşın yapıldığı yerlerden biri (ETYA 2012: 74). Idok Baş: Soğdluların yaşadığı Soğdiyana bölgesine yakın bir yer, büyük olasılıkla bir dağ (ETYA 2012: 88). Ivrbaş: Bugün Hakasya'da bulunan Ona Irmağı'nın güney veya güneydoğusunda bulunan bir dağ veya tepe (ETYA 2012: 89). Kan Idok Baş: Ötüken'in ortasında bulunan dağ zirvelerinden biri. Hangay dağ sırasının en yüksek bölümünü oluşturan Otgon Tenger Dağı'na yakın başka bir zirve. (ETYA 2012: 99; UKY 2011: 99). Tamag Idok Baş: Altay Dağlarını'nın batısında, Çungarya bölgesinde bir yer, büyük olasılıkla bir dağ (ETYA 2012: 158). OT. baş I '4. boğaz, ?; 5. başak, ?; 6. tepe, doruk; 7. yukarı; 8. baş, başkan; 9. ilk, baş, başlangıç' (DTS 1969: 86, 87); aba başi 'растение, похожее на огурцы, с колючим стеблем, употребляется в пищу горцами' (MK) (DTS 1969: 1). baş 'baş', baş beđü-, baş eg-, baş kötür-, baş yi-, baş yumıt-, başka ur-, başa bar-, başa kötür-, başa yasta-, başın kökke tegür-, başın kırut- (KB: 62, 63). baş 'baş, ön, uç', baş bol-, baş kıl-, başka bar-, akılar başı, aşçı başı, er başı, hıalayık başı, idişçi başı, il başı, ilç başı, iş başı, işçi başı, söz başı, su başı (KB: 63). baş (II) '1. baş; 2. saç baş; 3. baş, bir şeyin ağzı, yanı başı', baş koğı eren 'mütevazi

erkek, alçak gönüllü adam', baş kodi kemişmiş 'başını öne eğen, hor, halir', baş kodi tişi 'mütevazı kadın', baş kötürgen 'büyüklük taslayan', baş tezgini turukar karağu 'şaşkınlıktan baş dönmek', hayl başı 'başka, reis, server' (TKT 2004: 252, 374). baş 'baş', kara-baş/karavaş 'câriye' (AH: VIII, XXXIII). baş 'başlangıç, baş' (AH: VIII). baş 'baş', aba başı 'dağlarda yetişir, dağlılar yer, hıyar gibi dikenli bir ot', egetlik kara baş 'gerdek gecesinde gelinle birlikte gönderilen hizmetçi kadın', çalanğ başı 'çalçene, bağırğan kişi' (DLT-Atalay 2006: I-86, 150; IV-72, 132). *krş. başak* 'okun veya mızrağın ucuna geçirilen demir, temren; ok temreni, ok başağı' (DLT-Atalay 2006: IV-73). başakla- 'başak, demir uç takmak' (DLT-Atalay 2006: IV-74). *başçı* 'başkan, baş, şef, aş başçısı, budun başçı, sü başçı' (KB: 64). *başçı* 'öncü, rehber, kılavuz, reis' (DH: 192). *başyan* 'büyük balık' (DTS 1969: 87). *başyaq* 'kalça kemiğinin başı' (DTS 1969: 87). *başgak* 'oyluk kemiklerinin üstü' (DLT-Atalay 2006: IV-74; DLT-Ercilasun: 577). *başyil* 'beyaz başlı hayvan' (DTS 1969: 87). *başgil* 'başı ak', başgil yılki 'başı ak, dört ayaklı hayvan' (DLT-Atalay 2006: IV-74). *başıl* 'tepesinde beyazı bulunan', başıl koy 'tepesinde beyazı bulunan koyun' (DLT-Atalay 2006: IV-74). *başil* 'alnında beyaz beneği olan koyun' (DTS 1969: 87). *başker-* → başkeralmay 'başa çıkamadan' (DH: 192). başsıra- 'başsız bırakmak, ölçüyü yitirmek, kontrolden çıkmak' (KB: 65). Hrız-T. baş ağığ 'baş ağrısı', baş bağı 'baş sargısı' (İML 1988: 16); baş balçık²⁴ 'baş balçığı' (İML 1988: 16) [Kelimenin düzeltilmiş okuma ve anlamı için bkz. *baş balçık* 'saç yıkamakta kullanılan kil' (Kaymaz 2014: 40)]; başsağrağı 'başcanağı, kafatası', tandırbaşı 'tandır örtüsü' (İML 1988: 17, 68). baş 'baş, önsöz, uç' (ME 1993: 99). baş I 'baş, kafa; ilk, ön, kısım, uç; önder, lider', kavbaş 'kurukafa, korkuluk' (KE 1997: 80, 305). baş II 'baş, kafa; uç, ilk; ileri gelen kişi önder' (NF 1998: 50). baş I '1) baş; başlangıç; üst, yukarı; 2) kendisi' (KurT 2002: 71). baş I '1. kafa, baş; 2. ön, uç' (MM 2008: 204). *krş. başak* 'okun başına geçirilen demir, ok temreni' (NF 1998: 50). başak 'okun ucuna takılan demir' (MM 2008: 204). başar- 'gerçekleştirmek, uygulamak; başarmak' (KurT 2002: 71). başbak 'başlık, türban, miğfer' (KurT 2002: 72). başçı 'baş, reis' (İML 1988: 17). başçı 'önder' (ME 1993: 99). başçı 'lider, önder, kılavuzluk eden, yol gösteren' (KE 1997: 81). başçıla- 'yol gösrmek, kılavuzluk etmek' (KurT 2002: 72). başlak 'koşuda önde giden at' (İML 1988: 17). başlak ? (KE 1997: 83). AO-KıpT. baş 'baş' (AO 1996: 205). M-KıpT. baş '1) kafa, baş; 2) yara; 3) çiban' (KİLE 1931: 15). baş 'baş; uç noktası' (MG 1984: 112). baş 'baş' (BV 1986: 134; KFLT 1989: 949; KH 2002: 113). baş 'baş', baş yülütçi 'berber' (DM 2003: 74). baş '1) kafa, baş; 2) yukarı, üst; 3) güç, kuvvet; 4) başlangıç noktası', baş kaldur- '1) uyanmak, kendine

gelmek; 2) âsî olmak, isyan etmek, karşı gelmek', baş korkusu 'ölüm korkusu', baş murâkabeye çek- 'dalmak, kendinden geçmek, tefekküre dalmak', baş ve göz üstinde otur- '(birisine) değer verilmek, baş tacı edilmek, iyi karşılanmak', başa ilet- '(bir işi) başarmak, neticelendirmek', başa var- 'başa çıkmak, gücü yetmek', bada kibr hevâsın dut- 'kibirlenmek, kibirli hareket etmek', başı git- 'ölmek', başından gider- 'başından uzaklaştırmak, def etmek', başıyla oyna- 'ölümüne sebep olmak' (GT 1989: 263, 64). baş 'baş', baş ayakı 'sakatat', baş başka 'yalnız olarak', baş yüw- 'el çekmek, ilgilenmemek' (İMS 1992: 507). baş 'baş, kafa' (KMES 1994: 239; KMT 2002: 92). baş 'baş, kafa', baş barmak 'baş parmak' (KK 1999: 103). baş 'head', baş tepesi = Ar. wasatuhu 'its crown', baş artısı = Ar. al-dağan 'chin' (RH 2000: 98, 204, 206). baş 'baş, bir şeyin başlangıcı', baş barmak 'başparmak' (KF 2006: 82). baş 1) 'kafa, ser', baş tart- 'asilik etmek, isyan etmek, direktmek'; 2) 'büyüklük taslamak, kibirlenmek; itaat etmemek'; 2) 'uç' (TK 2008: 195). krş. başaq: Bugünkü manasında, sünbüle (KİLE 1931: 15). başak 'okun ucundaki sivri demir' (İMS 1992: 507). başar- 'başa çıkarmak, itmam etmek' (KİLE 1931: 15). başar- 'yapmaya muktedir olmak, yapabilmek' (GT 1989: 264). başçı 'yönetici, başkan' (MG 1984: 112). başdağ 'çoluk çocuğu olmayan tek başına yaşayan' (KMT 2002: 92). başıra 'başına' (GT 1989: 264). sübaşı 'komutan' (KMT 2002: 140). Sübaşı: Komutan (özel ad) (KMT 2002: 140). Çağ. baş → baş tuman/baş tuban 'baş aşağı' (AL: 124). baş 'baş' (MK 1993: 400). krş. başak 'ok demreni' (AL: 124). başakçı 'başak toplayan' (MK 1993: 402).

299. baş II: ilk, başlangıç, temel; aybaşı 'ayın ilk günü'.

baş baş CC-İ 15b/14

başı başı CC-İ 37a/9

Bas 15r/14 (Drimba 2000: 54); Ay başı 36v/9 (Drimba 2000: 82).

300. başka: başka, onun dışında; yalnız.

başka Başcha CC-İ 32b/17, 32b/7

başka başch ka CC-A 61b/16-17

başka baska CC-A 70a/4

başka başaka CC-A 62b/28

Bascha 'praeter; sine' (Kuun 1880: 299). башка 'anders' (Radloff 1887: 71). başka 'anderer als, verschieden von; ausser, ohne', kim ansyzyn kelse bizim jyy-övge ulu

künden başqa ‘wenn plötzlich jemand zu unserer Kirche kommt anders als am’, teñirniñ sövmekinden başqa ‘ohne die Liebe Gottes’, barčamyž-čá andan başqa tejšli edik tas bolmaqya ‘ohne ihn wären wir alle der (ewigen) Verdammnis anheimgefallen’ (Grønbech 1942: 52, 53). Baŋcha 32r/17 (Drimba 2000: 76); Baŋcha 32v/7 (Drimba 2000: 77); baŋch ka 61r/16-17 (Drimba 2000: 118); baz<a>ka 62r/28 (Drimba 2000: 120); başka 69v/2 (Drimba 2000: 130). ET. başqa ‘başka’ (Gabain 2000: 45, 266). OT. Hrż-T. başğa ‘ayrı (ayrı), teker (teker)’ (KE 1997: 82). başka I ‘başka, diğər’ (NF 1998: 50). başka II ‘tek başına, ayrı ayrı’ (NF 1998: 50). M-KıpT. başğa/başka ‘başka, farklı, özge’ (KMES 1994: 239). başğa/başka ‘başka, diğər’ (İMS 1992: 507). başka ‘başka’ (MG 1984: 112; BV 1986: 135; KH 2002: 113). başka ‘başka, farklı’ (KF 2006: 83). başka ‘başka, ayrı, farklı’ (TK 2008: 196).

301. başkaç: yönetici, başkan.

başkaç başkac CC-İ 24a/16

Baskac ‘rector’ (Kuun 1880: 299). basqaq ‘Bürgermeister, Gouverneur’ (Grønbech 1942: 52). Baŋkac 23v/16 (Drimba 2000: 65).

OT. başyaq ‘kalça kemiğinin başı’ (DTS 1969: 87).

302. başkarış-: tartışmak.

başkarışirmen baskarışirmē CC-A 82a/5

abskarisirme (abskarisirmen) ‘disputo’ (Kuun 1880: 250). baskarisirmē ‘tartışırım’ (Kuun 1880: 226). башкарыш (v) ‘streiten’, башкарышырман (Radloff 1887: 71). başqarış- ‘diskutieren’ (Grønbech 1942: 53). başkarışirmē 81v/5 (Drimba 2000: 142).

ET. krş. başkar- ‘değişmek, başkalaşmak’ (ETŞ 1992: 261). Çağ. krş. başkar- → başkarur-sın ‘yol kösterirsin’ (AL: 125). başkar- ‘başarmak, (yol göstermek) sevk etmek’ (MK 1993: 402). başkarmak ‘başarmak, becermek’ (AL: 126).

303. başla- I: başlamak

başladum başladum CC-İ 15b/12

başlağıl başlagil CC-İ 15b/13

başlarmen başlarmē CC-İ 15b/11

başladılar başladılar CC-A 62a/18

Baslarmen ‘incipo’, baslagil *emir şekli* (Kuun 1880: 299). башла (v) ‘beginnen’, башларман, башладым, башлабыл, башладылар (Radloff 1887: 71). Başlarmē

15r/11, Bafladum 15r/12, Baflagil 15r/13 (Drimba 2000: 54); bazladilar 61v/18 (Drimba 2000: 118). ET. başla- ‘1. yönetmek, idare etmek; 2. başlamak; 3.’ (DTS 1969: 88). başla- ‘başlamak’ (Hsüan-X 1975: 124; AY-III 1991: 86 ;KUKY 2009: 332, 357, 519; AY-YK 2012: 224). başla- ‘başlamak, başa çıkmak, başa geçmek’ (ETŞ 1992: 261). *başla-/paşla-* ‘başlamak’ (Gabain 2000: 266). *başla-* ‘возглавлять’ (TEƏ 2008: 318). *başla-* ‘başta olmak, önde olmak, başlamak’ (ABH 2013: 187). *krş. [başla]ğ* ‘başlangıç’ (AY-III 1991: 86). *başlağ* ‘başlangıç’ (Gabain 2000: 267). *başlağlığ* ‘başlayan, başlangıcı olan, başta olma’ (ETŞ 1992: 261). *başlağısız* ‘başlangıcı olmayan, ezeli’ (ETŞ 1992: 261). *başlan-* ‘başlanmak’ (Hsüan-X 1975: 124). başlayı ‘başta, baş olarak, ilk olarak’ (Üİ 1998: 132). başlayı ‘başlayarak’ (Gabain 2000: 267). başlayı ‘1. –den itibaren; 2. önce, ilkin, ilk olarak’ (KUKY 2009: 200, 206, 519). başlayı ‘önce’ (METY 2012: 309). başlayı ‘1. ilk önce, evvela; 2. baş, lider olarak’ (Aydın 2012: 155). başlayı ‘başlangıç’ (Hsüan-X 1975: 124). OT. *başla-* ‘başlamak’ (KB: 64). *başla-* ‘başlamak’ (TKT 2004: 253). Krh-T. başlan- ‘başlanmak; yönelmek; hayvan dağa doğru sürülmek; başaklanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-74). başlat- ‘başlatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-75). Hrzt. başla- ‘1. başlamak; 2. yönlendirmek’ (ME 1993: 99). başla- ‘başlamak; komuta etmek, yö göstermek, kılavuzluk etmek’ (KE 1997: 82). başla- ‘başlamak; başa geçmek, önderlik etmek, yol göstermek, kılavuzluk etmek’ (NF 1998: 50). başla- ‘başlamak’ (KurT 2002: 72; MM 2008: 204). başlamak ‘bir işe girişmek, başlamak’ (İML 1988: 17). *krş. başlağı* ‘rehber, kılavuz’ (KurT 2002: 72). başlat- ‘başla geçirmek, öne almak’ (KurT 2002: 72). AO-Kıpt. başla- ‘başlamak’ (AO 1996: 205). M-Kıpt. başla-: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 15). başla- ‘başlamak’ (MG 1984: 112; BV 1986: 135; İMS 1992: 507; KMES 1994: 23; KFLT 1989: 949; KK 1999: 103; KH 2002: 113; KF 2006: 83). başla- ‘bir işe girişmek, başlamak’ (GT 1989: 264). başlamaq ‘to begin’ (RH 2000: 310). Çağ. başla- → başlab ‘ibtidâ eyleyüb ve kılavuz olub yol kösterüb’ (AL: 125).

304. başla- II: baş olmak, önderlik etmek.

başladı basladí CC-A 71b/2

başlap baslap CC-A 74b/32

baslarmen ‘başlarım’, baslagil *emir şekli* (Kuun 1880: 299). башла (v) ‘beginnen’, башлап (Radloff 1887: 71). başla- ‘beginnen, anfangen’, qačan anajttı andan qatty ura başladılar ‘als er so sprach, fingen sie an, noch gewaltsamer zu schlagen’, julunyanlarnıy xac öze başlap jetkir meñülükke ‘führe die durch das Kreuz Erlösten und lasse sie die

Ewigkeit erreichen', jollaryňny ol başlady 'er bereitete ('disposuit') deine Wege; er führte deine Wege; er leitete deine Schritte' (Grønbech 1942: 52). Baflarmê (15a11), Bafladum (15a12), Baflagil (15a13) (Drimba 2000: 54); ba[f > ş]ladı 71r/1 (Drimba 2000: 133); başlap 74r/16 (Drimba 2000: 138). ET. başla- '1. yönetmek, idare etmek; 2. başlamak; 3.?' (DTS 1969: 88). başla- 'başlamak, başa çıkmak, başa geçmek' (ETŞ 1992: 261). başla- 'başa geçmek, lider olmak' (KUKY 2009: 332, 357, 519). başla- 'baş olmak, önderlik etmek' (Yen) (YKI 2013: 499). krş. başlayı '1. ilk önce, evvela; 2. baş, lider olarak' (Aydın 2012: 155). OT. başla- 'başlamak, kılavuzluk etmek, komutanlık etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-74). krş. başlaı II 'hür, serbest' (DTS 1969: 88). başlamaq 'komuta etmek; kumandanlık etmek' (DTS 1969: 88).

305. başla- III: oruç tutmak.

başlarmen başlařmê CC-İ 15b/7
Baflarmê 15r/7 (Drimba 2000: 54).

306. başlı: başlı.

başlı başlı CC-A 60b/14, 60b /27
башлы 'einen Kopf habend' (Radloff 1887: 71). başlı 60r/14, 60r/26 (Drimba 2000: 116). ET. başlıg (yılan başlıg) 'başlı (yılan başlı)' (HUAS 1941: 87). başlıı I '1. başlı, başı olan; 2. başkanı, idarecisi olan' (DTS 1969: 88). başlıg 'başlı' (ETŞ 1992: 261). başlıg '1. başkan, riyasetli; 2. mağrur, gururlu, asi, dikbaşlı' (KUKY 2009: 171, 180, 305, 519). başlıg 'gururlu, mağrur' (METY 2012: 309). başlıg '1. mağrur; 2. lider' (Aydın 2012: 155). OT. başlıı I '2. başkan, idarecisi olan' (DTS 1969: 88). başlıı 'baş, yönetici, idareci' (DTS 1969: 88). Hrz-T. başlıg II/başlıg I 'başlı, önderi olan' (KE 1997: 83). başlıg 'başlı olan, başlı; 2) bağlı, bağlanmış' (KurT 2002: 72). AO-Kıpt. başlı 'başkanlığında, reisliğinde' (AO 1996: 205). başlıg 'başkanlığında, önderliğinde' (AO 1996: 205). M-Kıpt. başlı → başlı aýladi 'yaraladı' (KİLE 1931: 16). başlı 'başlı' (KH 2002: 113). başlı → kámkaş başlı 'akılsız insan' (KMT 2002: 111).

307. başmak: ayakkabı.

başmak Başmac CC-İ 44a/11

başmak Başmac CC-İ 52a/9

anl. f. Basmac 'caclaneum' (Kuun 1880: 299). башmak 'Schuh' (Radloff 1887: 71). başmaq 'Schuh' (Grønbech 1942: 52). Ba[f > s]mac (Drimba 2000: 91), Başmac 51v/9

(Drimba 2000: 103). ET. OT. başmaq ‘ayakkabı; potin, iskarpin’ (DTS 1969: 88). başmak ‘pabuç’ (DLT-Atalay 2006: IV-75). basaq II ‘ayakkabı; potin, iskarpin’ (DTS 1969: 87). [krş. *başmaqılan- ‘ayakkabı giymek’* (DTS 1969: 88). *başmaklan-* ‘başmak sahibi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-75). Hrz-T. başmak ‘pabuç’ (İML 1988: 17). başmaq ‘nalin, sandal’ (ME 1993: 99). başmaq ‘ayakkabı, pabuç’ (KE 1997: 83). krş. başmaqçı ‘ayakkabıcı’ (İML 1988: 17). başmaqılg ‘ayakkabılı, pabucu olan’ (KE 1997: 83). M-KıpT. başmaq ‘ayak kabı’ (KİLE 1931: 16). başmaq ‘çizme’ (KK 1999: 103). başmaq ‘shoe, slipper’ = Ar. al-madâs ‘shoe’/Ar. al-ḥidâ ‘sandal’ (RH 2000: 160, 302). başmaq ‘ayakkabı’ (KMT 2002: 92). krş. başmaqçı ‘pabuççu’ (KFLT 1989: 949).

308. başsız: başı olmayan, başsız.

başsız başfıf CC-A 65a/2

башсыз ‘kopflos’ (Radloff 1887: 71). başsyz ‘sine capite’ (Grønbech 1942: 52). başfıf 64r/2 (Drimba 2000: 124). ET. *başsız ‘başsız, başı olmayan’* (DTS 1969: 88). OT. başsız (DLT-Atalay 2006: IV-73).

309. bat-: batmak.

batarmen batarmē CC-İ 18a/28

battım battím CC-İ 18a/29

batmaz batmaз CC-A 70b/15

Batarmen ‘mergo’ (Kuun 1880: 299). бат (v) ‘untertauchen, versinken’, баттармән, баттым, батмаз (Radloff 1887: 70). bat- ‘untertauchen; untergehen (Sonne und Mond.)’, bu ğahannyn teñizine batmaz juldüz ‘der Stern, der nicht in das Meer dieser Welt hinabtaucht’ (Grønbech 1942: 53). *batarmē* 17v/27, *battím* 17v/27 (Drimba 2000: 57); batmaz 70r/10 (Drimba 2000: 131). ET. bağ- ‘batmak, çıkmak’ (ETŞ 1992: 255). bat- ‘gizlemek’ (Mayt: 361). bat- ‘1. batmak, dalmak; 2. (gök cisimleriyle ilgili) çekilmek, girmek’ (DTS 1969: 89). bat- ‘1) suya gömülmek, batmak (gemi hakkında); 2) (güneş) batmak’ (Hsüan-X 1975: 124). bat- ‘batmak, yok olmak, görünmemek, gizlenmek’ (AY-III 1991: 86). bat- ‘batmak’ (Gabain 2000: 267; ETŞ 1991: 261; AY-YK 2012: 224). bat- ‘1. batmak, gömülmek; 2. (güneş, ay, yıldız vb.) batmak’ (KUKY 2009: 332, 409, 519). bat- ‘(aydınlık) bitmek, kaybolmak’ (UKY 2011: 95). bat- ‘batmak, güneş batmak’ (METY 2012: 309, 317). bat- ‘batmak, görünmemek’ (HUAS 2014: 147). krş. bataklık ‘abdesthane’ (Gabain 2000: 267). batar ‘batı’ (DTS 1969: 89). batıg ‘bataklık, derin’ (Gabain 2000: 267). batıgılg ‘abdesthane’ (Gabain 2000: 267).

batıl- < *edil. bat-* (DTS 1969: 89). *batıl-* ‘batmak, katılmak, karışmak’ (ETŞ 1992: 261). *batıl-* ‘batmış olmak’ (Gabain 2000: 267). *batım* ‘derinlik’ (DTS 1969: 89). *batım* ‘batım’ (Gabain 2000: 267). *batım* ‘(süňü) sözü ile bir süngü boyu uzunluk’ (KUKY 2009: 230, 237, 519, 528). *batım* ‘batım’, süyüg batımı ‘mızrak boyu, mızrak batımı’ (METY 2012: 309, 317). *batım* ‘mızrak vs. batma uzunluğu’ (Aydın 2012: 155). *batsık* ‘batış’ (Gabain 2000: 267). *batsık* ‘(güneşin) battığı (yer)’ (Aydın 2012: 155). *patıl-* ‘batmış olmak’ (Gabain 2000: 267). *pattihlik* ‘abdesthane’ (Gabain 2000: 267). OT. *bat-* 2. (gök cisimleriyle ilgili) çekilmek, girmek’ (DTS 1969: 89). *bat-* ‘batmak’ (KB:65). *bat-* ‘(güneş) batmak’ (TKT 2004: 253). *bat-* ‘batmak, gözden kaybolmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-75). [*krş. batar* ‘batı’ (KB: 65). *batğal-* ‘batmak üzere olmak’ (KB: 65). *batıy* ‘1. nemli çukur yer; 2. çukur’ (DTS 1969: 89). *batığ* ‘derin’ (KB: 65). *batığ* ‘bataklık’ (KB: 65). *batığ* ‘bata; ırmak ve ırmağa benzer şeylerin derin olan olan yerleri’ (DLT-Atalay 2006: IV-75). *batıydağı* ‘bataklıkta bulunan, bataklıktaki’ (DTS 1969: 89). *batsığ* ‘batı, garp’, *batsığ* kün (DLT-Atalay 2006: IV-76). Hrz-T. *bať-* ‘batmak’ (ME 1993: 99). *bat-* ‘batmak’ (KE 1997: 83). *bat-* ‘batmak (güneş için); (tere) batmak, bulanmak’ (NF 1998: 51). *bat-* ‘batmak; girmek; dalmak’ (KurT 2002: 72). *bat-* ‘gözden kaybolmak, batmak’ (MM 2008: 204). *batmak* ‘suya dalmak’ (İML 1988: 17). *krş. batıkmak* ‘batmak, kaybolmak’ (İML 1988: 17). *batık* ‘suya batırılmış olan’ (İML 1988: 17). M-KıpT. *bat-* ‘batmak’ (KİLE 1931: 16; BV 1986: 135; KMES 1994: 239). *bať-* ‘zanurzyć się w wodzie’ (Bulg-M 1954: 46). *bat-* ‘batmak, gömülmek’ (MG 1984: 112). *bat-* ‘1) gömülmek, batmak; 2) girmek, hülûl etmek’ (GT 1989: 264). *bat-* ‘1) güneşin batması, gözden kaybolması; 2) suya dalmak’ (İMS 1992: 507). *bať-* ‘batmak, suya dalmak’ (KK 1999: 103). *bať-* ‘güneş vs. batmak’ (KK 1999: 103). *bať-* ‘ay, güneş yıldız batmak’ (KMT 2002: 93). *bat-* ‘(güneş, yıldızlar) ufku altına inmek, batmak’ (KF 2006: 83). *batmaq* ‘to descend’ (RH 2000: 124). *krş. baťkır-* ‘batırmak’ (KK 1999: 103). Çağ. *bat-* ‘batmak’ (MK 1993: 402

310. batı: kün batısı ‘batı’.

batısı Batıfı CC-İ 37b/4

batis ‘(güneşle ilgili) batış; batı’ (Kuun 1880: 299). *iş.a. f. – anl. f. батыш* ‘Untergang’, кун батышы (Radloff 1887: 70). Batıfı 37r/4 (Drimba 2000: 83). ET. *batsıy~batsıq*: künbatsıy~künbatsıq (DTS 1969: 89). kün batsık/batsık ‘batı’ (KUKY 2009: 230, 528).

311. batır-: saklamak, gizlemek.

batırmağıl	batırmagıl	CC-A 57b/11
batırrime ⁿ	batırrímě	CC-İ 9a/20
batırdım	batırdím	CC-İ 9a/21
batırmağa	batırmaga	CC-İ 9a/22

Batirrimen ‘celo’, batırmaga *infinitif şekli*, batırmagıl *emir şekli* (Kuun 1880: 299). *iş. f.* баттыр (v) ‘hineinstecken’, баттырымән, баттырдым, баттырмага, баттырмағал (Radloff 1887: 70). batyr- ‘verhehlen’, batyrmağıl ‘verhehle nicht’ (Grønbech 1942: 53). batırrímě 8v/20, batırdím 8v/21, batırmaga 8v/22 (Drimba 2000: 46); batırmagıl 57r/15 (Drimba 2000: 111). ET. *batar-* ‘batırmak’ (Gabain 2000: 267). baður- ‘kapatmak, batırmak’ (ETŞ 1992: 256). batur- I (< *ettir. bat-*) ‘2. saklamak, gizlemek, gizli tutmak’ (DTS 1969: 89). batur- ‘gizlemek, batırmak, saklamak’ (AY-III 1991: 86). OT. Krh-T. batur- ‘batırmak’ (KB III 1979: 65). batur- I (< *ettir. bat-*) ‘1. suya batırmak, daldırmak; 2. saklamak, gizlemek, gizli tutmak’ (DTS 1969: 89). batur- ‘boğmak, gark etmek’ (TKT 2004: 253). krş. batruş ‘bulanık, koyulaşmış- çorba veb. hakkında’ (DLT-Atalay 2006: IV-76). batruş- ‘birbirini batırmak, batırışmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-76). Hrz-T. baður- ‘a) geçirmek, sokmak; b) suda batırmak’ (ME 1993: 99). batur- ‘batırmak, boğdurmak’ (KE 1997: 83). krş. baṭrul- ‘batırılmak’ (ME 1993: 99). M-Kıpt. batur- ‘inkâr etmek’ (KİLE 1931: 16). batur- ‘batırmak’ (BV 1986: 136).

312. batış: güneşin batışı.

batışdağı	batışdağı	CC-A 76b/2
-----------	-----------	------------

Batis ‘occatus’ (Kuun 1880: 299). батыш ‘Untergang’, батышдағы (Radloff 1887: 70). batyš ‘(Sonnenuntergang), Westen’, kün batyšy ‘Westen’, batyšdayy kriv ‘der Sonnen(untergang) im Westen’ (Grønbech 1942: 53). batışdæğı 76r/2 (Drimba 2000: 139). OT. Hrz-T. batış ‘güneşin batması, gurûb’ (NF 1998: 51).

313. batman (Sogd. ptm’n): bir ağırlık ölçüsü.

batman ⁿ	batmā	CC-A 60b/28
---------------------	-------	-------------

iş. f. – anl. f. CC-A 60b/28 beş batman → beg bac mâ *yani* bak manga ‘attende mihi’ (Kuun 1880: 144, 298). batmā 60r/27 (Drimba 2000: 116). Eski Uygur ağırlık birimi ölçüsü, Çin. 斤 jin (yaklaşık 640 gram) (Matsui 2014: 99). *batman* ‘a unit of measurement’ < Sogd. ptm’n (Golden 2004: 173).

ET. *batman* < O-Far. *patmān* ‘bir ağırlık ölçüsü’ (Gabain 2000: 267). *badman* ‘batman’ (ETŞ 1992: 256). OT. *batman* ‘batman’ (DLT-Atalay 2006: IV-75). Hrz-T. *batman* ‘mayi nesnelere ve urluklar /hububat/ ölçeğinin adı olan’ (İML 1988: 17). *batman* ‘batman, bir türk ağırlık ölçüsü’ (KE 1997: 83; NF 1998: 51). *batman* ‘batman, ölçü birimi’ (KurT 2002: 73). *batman* ‘yörelere göre değişen bir ağırlık ölçüsü, batman’ (MM 2008: 204). M-KıpT. *batman* ‘ölçü’ (KİLE 1931: 16). *batman* ‘batman (ağırlık ölçüsü)’ (MG 1984: 113). *batman* ‘altı okka ağırlığında bir ölçü’ (BV 1986: 135). *batman* ‘ağırlık ölçüsü’ (KMES 1994: 240). *batman/bitmen*: Bölgelere göre değişen ikiden sekiz okkaya kadar sıvı ve tahıl ölçüsü (KFLT 1989: 949). *batman* ‘miktarı yerine göre değişen eski bri ağırlık ölçüsü birimi’ (GT 1989: 264). *batman* ‘batman’ (İMS 1992: 507; KMT 2002: 93). *batman* ‘batman’ (KK 1999: 103; (DM 2003: 74). *batman* → bir *batman* = Ar. *manan* ‘a weight of 2 ratl’ = Far. *yak man* ‘one *man*’ (RH 2000: 244). *batman* ‘iki ile sekiz okka arasında değişen bir ağırlık ölçüsü’ (KH 2002: 113). *batmān* ‘batman, bir ağırlık ölçüsü’ (KF 2006: 83). Çağ. *batman* ‘batman’ (MK 1993: 402). Hex. 201B-24 Türk. Moğ. *batman* (Golden 2000: 244, 383); *باتمان* *batman* ‘weight unit’ < O-Far. *patman* (Kai-Lung 2008: 49) . O-Moğ. HY-ME *badman/batman* (*batma:n*) ‘a weight; a unit of weight’ < OT. *batman* (Clauson 1960: 309; Street 1983-1984: 83).

314. *baṽ*: *bağ*, *zincir*.

baṽlarımı *baṽleriní* CC-A 72b/42

Bav ‘vinculum’ (Kuun 1880: 299). *бай=бағ* ‘Strick’, *байларны* (Radloff 1887: 69). *bav* ‘Fessel, Kette’ (Grønbech 1942: 53). *baṽleriní* 72r/21 (Drimba 2000: 136).

ET. *bay* ‘örtü’, *qamış bay* ‘hasır, bambudan örtü’ (Hsüan-X 1975: 123). *bağ* ‘bağ, köstek, bend’ (AY-III 1991: 86). *bağ* ‘bağ’ (ETŞ 1992: 255). *bağ* ‘bağ’ (ETŞ 1992: 256). *bağ* ‘bağ’ (Üİ 1998: 129). *bağ* ‘bağ, bohça, bölük’ (Gabain 2000: 266). *krş. ba-* ‘bağlamak’ (HUAS 1941: 86; Üİ 1998: 129; Aydın 2012: 154). *ba-*; *P* ‘bağlamak’ (İKPÖ 1998: 164). *ba-* ‘bağlamak’ (Gabain 2000: 265). *bā-* ‘bağlamak’ (IB: 50). *ba-* ‘1. bağlamak; 2. (hayvan) bağlamak’ (KUKY 2009: 339, 394, 518). *ba-* ‘bağlamak’ (METY 2012: 309). *ba-* ‘bağlamak’ (Mir) (YKI 2013: 499). *bağdaşın-* ‘Paryanka durumunda oturmak’ = Skr. *paryanka-bandha* ~ *utkuṭâsana* (AY-III 1991: 86). *bayış* ‘çadır organı’ *y юрты* (DTS 1969: 78). *bağış* ‘halat’ (Gabain 2000: 45). *bağış* ‘bağ, ip’ (IB: 50). *bayış* ‘веревка юрты’ (TEƏ 2008: 317). *bağış* ‘bağ, ip’ (Mir) (YKI 2013: 499). *baylıy* ‘2. bir şeyle ilgili olan, bir şeye ait olan’ (DTS 1969: 78). *baylıy* ‘1) örtülü, hasır örtülü; 2.

soyundan, soylu' (Hsüan-X 1975: 123). bağlıg 'bağlı, birleşik' (Yen) (YKI 2013: 499). baylıq 'top, tomar' (DTS 1969: 78). bağtaşın- 'bağdaş kurmak, bağdaş kurarak oturmak' (ETŞ 1992: 256). bal- bağlanmak' (Üİ 1998: 130). balığ²⁵ 'bağlı, mahpus', balığ başlıg 'bağlı' (HUAS 1941: 87). ban- 'bağlamak' (Yen) (YKI 2013: 499). OT. bağ 'bağ, düğüm, bağlayacak ip' (KB: 52). bag 'bağ, üzüm bağlayacak ip veb.; odun ve benzeri bağlamları' (DLT-Atalay 2006: IV-59). krş. ba- 'bağlamak' (KB: 51; AH: VII). ba- '(ahit) bağlamak, pekiştirmek' (TKT 2004: 247). ba- 'bağlamak; örgü yapmak' (DLT-Atalay 2006: IV-58). badga- 'güreşte ayak yakalamak, çelme vurmak' (DLT-Atalay 2006: IV-58). bagda- 'güreşte sarmaya almak, sarmalamak, ayak yakalamak, çelme vurmak' (DLT-Atalay 2006: IV-59). bagdat- 'güreşte sarmaya aldirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-59). bağış 'parmakların ve başka uzuvların ek yerleri; kamış ve benzerlerinin boğumları' (DLT-Atalay 2006: IV-60). *bayliş '1. bağlı olan' (DTS 1969: 78)*. bağdaş 'bağdaş' (KB: 52). bal- 'bağlanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-66). ban- 'bağlanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-66). Hrız-T. bağ 'bağ, ip' (İML 1988: 15). bağ 'bağ, bez, sargı' (ME 1993: 96). bağ 'bağ, halat, çukur' (KE 1997: 68). bağ 'örtü; bağ, deste, demet' (NF 1998: 41). bağ II 'sargı, bağ' (KurT 2002: 68). krş. ba- 'bağlamak', köz ba- 'sihir yapmak', köz bağucı 'göz bayıcı, sihir yapan' (ME 1993: 96, 150). bağdaş 'bağdaş' (ME 1993: 96). bağdaş 'bağdaş, ayakları birbiri altına alarak oturma' (KE 1997: 68). bağımak 'kapanmak, kilitlemek' (İML 1988: 15). bağış 'parmakların ve başka uzuvların ek yerleri' (KE 1997: 68). bağlıg 'kapalı' (İML 1988: 15; MM 2008: 203). bağlıg 'bağlı, kapalı' (NF 1998: 42). bağlıg 'bağlı' (KE 1997: 69). ban- 'bağlanmak' (ME 1993: 97; MM 2008: 203). M-KıpT. bağ 'bir şeyin bağı' (KİLE 1931: 13). bağ 'bağ; kuşak' (MG 1984: 109). bağ 'bağ, ip' (BV 1986: 130). bağ 'bağ' (KFLT 1989: 947). bağ 'bağlayacak şey, bağ' (GT 1989: 260). bağ '1) düğüm; 2) bağ, ip', birtük bağı 'kırık kemiğe bağlanan tahta sargı' (İMS 1992: 505, 510). bağ 'tie, belt, cord' (RH 2000: 114). krş. bağdaş 'bağdaş, oturuş şekli' (KFLT 1989: 947). bağlı '1) bağli, bağlanmış; 2) sıkıca bağlanmış, düğümlemiş' (İMS 1992: 506). bağlu 'bağli' (KFLT 1989: 947). bağlu 'bound, tied' (RH 2000: 119). Çağ. krş. bağış 'bend u bağ' (AL: 126). bağış da 'bağdaş kurub oturmağa derler' (AL: 126). bağlıg/bağlık 'bağlu, bağçelu, bendle bağli' (AL: 126). bağlıg 'bağli' (MK 1993: 399).

315. baṽla-: bağlamak; krş. bağla-, balğa-.

baṽlagıl baṽlagıl CC-A 82b/13

Bavlati ‘disposuit’ (Kuun 1880: 299). баула (v) ‘binden’, баулабыл (Radloff 1887: 69). baʋlagıl 82r/17 (Drimba 2000: 143).

316. baʋursak: en yakın, sevgili, sevilen.

baʋursak	baʋrsak	CC-A 59b/14
baʋursakiñ	baʋursakiñ	CC-A 72a/8
baʋursakdır	baʋrfakdır	CC-A 82a/38

Bavursak ‘intimus; delectator; amicus’ (Kuun 1880: ?). баурцак ‘mitleidig, geliebt’, баурцакың (Radloff 1887: 69). bavursaq ‘geliebt; wer etwas lieb hat’, bavursaq dyr ‘ich habe ihn gern’, öz bavursaqyñ *Jesusny* ‘deinen eigenen geliebten Jesum’ (Grønbech 1942: 53). baʋurfakiñ 71v/4 (Drimba 2000: 134); baʋrfakdır 81v/38 (Drimba 2000: 143). ET. bağarsuk ‘bağırsak’ (Gabain 2000: 45). bağırsak ‘merhametli’ (ETŞ 1992: 255). bağırsak ‘bağırsak, merhametli’ (Gabain 2000: 266). [krş. bayir I ‘2. karın; 4. akraba’ (DTS 1969: 78). bağar/bağır ‘karaciğer, karın; dost, akraba’, bağrın yorığma ‘karın üstünde sürünenler’ (Gabain 2000: 52, 266). bağır ‘bağır, karın’ (HUAS 1941: 87). bağır ‘bağır, göğüs, ciğer’ (ETŞ 1992: 256). bağır: ‘ah!, vah!’ anlamında bir acınma ünlemi (Yen) (YKI 2013: 499). bağır ‘bağır; ciğer’ (HUAS 2014: 147). OT. bağırsak ‘merhametli, şefkatli, sadakatli’, bağırsak bol-, bağırsak bolun- (KB: 52). bağarsuk ‘bağırsak’ (TKT 2004: 247). bağırsak ‘şefkatli, esma-i hüsnadan: raûf’ (TKT 2004: 247). bagirsuk ‘bağırsak’ (DLT-Atalay 2006: IV-60). [krş. bayir I ‘1. karaciğer (MK); 3. kalp (QNB)?’. bağır ‘bağır, karaciğer’, bağır bir-, bağırқа urun-, bağırı қıl- (KB: 52). bağır ‘ciğer, yürek’ (DH: 191). bağır ‘bağır; karaciğer’ (DLT-Atalay 2006: IV-59). bağırдақ ‘kadın göğüslüğü’ (DLT-Atalay 2006: IV-59). bağırла- ‘bağırına vurmak; yayın tutamağını düzeltmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-59). bayirlan- ‘pıhtılaşmak’ (DTS 1969: 78). bağırлан- ‘pıhtılaşmak, akar şey koyulaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-60). bayirliñ ‘dayanıklı, sağlam; mert’ (DTS 1969: 78). bağırлғ ‘kimseyi dinlemiyen’, bedük bağırлғ ‘kimseye boyun eğmiyen; ciğeri büyük’, ya bağırı ‘yayın orta yeri’ (DLT-Atalay 2006: IV-59). bağırса- ‘canı ciğer istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-60). bayirsaqlıq ‘sadakat, bağlılık’ (DTS 1969: 78). bağırsaklık ‘merhametlilik, bağlılık’ (KB: 53). bayirsiz ‘kötü, bencil’ (DTS 1969: 78). bağırsız (KB: 52). bağırık ‘bağır (ciğeri) göğüs kemiklerine yapışmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-61). Hrз-T. bağırsak ‘şefkatli, merhametli’ (KE 1997: 68). bağırsak ‘şefkatli, lütfkâr’ (KurT 2002: 68). bağarsuk ‘bağırsak’ (NF 1998: 41). krş. bağır ‘karaciğer’ (İML 1988: 15). bağ(ı)r ‘bağır,

göğüs' (KE 1997: 68). bağ(ı)r 'bağır, göğüs, ciğer' (NF 1998: 41). bağır 'ciğer, bağır' (MM 2008: 203). bağırsaklık 'acıma, şefkat, merhamet' (KurT 2002: 68). bağırtak (İML 1988: 15). M-KıpT. bağarsuq 'bağırsaq' (KİLE 1931: 14). bağarsuq 'bağırsak' (GT 1989: 260). bağarşuq 'bağırsak' (DM 2003: 73). bağarsuq 'entrails' (RH 2000: 211). bağırsak 'bağırsak' (KMT 2002: 91). krş. bağır 'ciğer' (İMS 1992: 506). bağır 'kara ciğer' (KİLE 1931: 14). bağır 'bağır' (GT 1989: 260). bağır 'karaciğer' (DM 2003: 73). bağır 'liver' (RH 2000: 105). bağır 'ciğer' (KMT 2002: 91). bağırdağ 'beşik bağı' (KMT 2002: 91). bağırtaq = Ar. al-şudra 'vest' (RH 2000: 163). baqurdaq 'buğaz, gırtlak' (KİLE 1931: 14). Çağ. krş. bağ(ı)r 'bağır, karaciğer' (MK 1993: 399).

317. bay: zengin; krş. baylık.

bay bay CC-İ 11b/1, CC-A 73b/23

bay ba CC-İ 49b/26

Bay 'dives' (Kuun 1880: 299). 49b/26 numaralı satırdaki bay kelimesinin son işareti metinde görülmemektedir. Bu işaret G. Kuun tarafından i işareti olarak kaydedilirken, V. Drimba tarafından y olarak kaydedilmiştir (Kuun 1880: 115; Drimba 2000: 100). 6ai 'reich' (Radloff 1887: 69). baj 'reich' (Grønbech 1942: 48). Bay 11r/1 (Drimba 2000: 49); ba(y) 49r/26 (Drimba 2000: 100); bay 73r/20 (Drimba 2000: 137). ET. baj I '1. zengin', *baj apa unv.* (DTS 1969: 79; TEÖ 2008: 317). bay-; P'Y 'zengin' (İKPÖ 1998: 167). bay 'zengin' (ETŞ 1992: 261; AY-III 1991: 86; IB: 51; KUKY 2009: 180, 296, 519). *baj II: baj baliq yer. Uygur şehri* (DTS 1969: 79). bay 'zengin' (Gabain 2000: 267). *baj balık*: Moyun Çor'un Selenge kıyısında Soğut ve Çinli ustalara inşa ettirdiği kent (KUKY 2009: 149, 519). bay kıl- 'zenginleştirmek, kalkındırmak' (KUKY 2009: 399, 519). bay 'zengin, varlıklı', bay balık y.a.: Bay Balık (METY 2012: 309). bay 'zengin, varlıklı' (Aydın 2012: 156). bay 'zengin' (Yen, Mir), kişi adı (Yen) (YKI 2013: 499). Baybalık: Selenge Irmağı kıyısında, Çinli ve Soğdlulara yaptırılan bir kent (UKY 2011: 112). krş. *baya-* 'müreffeh olmak, zenginleşmek' (Gabain 2000: 267). *bayağut* 'zengin' = Skr. şreşhl (Mayt: 361). *bayağut* 'zengin, tüccar' (Üİ 1998: 132). *bayağut* 'zengin kimse' (Gabain 2000: 267). *bayça*: kişi adı (Yen) (YKI 2013: 499). *bayu-* 'zenginleşmek' (ETŞ 1992: 261). bayumaklıg 'zengin olma' (AY-III 1991: 86). *bajutmiş*: *qutluq bajutmiş unv.* (DTS 1969: 79). *bazgan* 'a blacksmith's hammer' (Erdal 1991: 285). *bazgan* 'çekiç (?)', tazyik ederek' (Gabain 2000: 267). *bazgan* 'basan, bastıran' (Tekin 2002: 85). OT. Krh-T. bay 'zengin' (KB III 1979: 65). bay 'zengin, varlıklı' (AH: 254). bay 'zengin' (DLT-Atalay 2006: IV-76). baj I '1. zengin; 2. cömert'

(DTS 1969: 79). [*krş.* bayu- ‘zenginleşmek’ (KB: 67). bayu- ‘zenginlemek, zenginleşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-76). *bajut-* (< *ettir. baju-*) ‘1. zengin etmek, zenginleştirmek; 2. artırmak, çoğaltmak’ (DTS 1969: 79). bayut- ‘zenginleştirmek’ (KB: 67). bayut- ‘zenginletmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-77). bayut- ‘zenginleşmek’ (TKT 2004: 254). Hrzt-T. bay ‘zengin’ (İML 1988: 17; NF 1998: 51). bay ‘zengin; çokluk’ (KE 1997: 84). bay ‘zengin, varlıklı’ (ME 1993: 99; KurT 2002: 73; MM 2008: 204). *krş.* bayı- ‘zenginleşmek’ (ME 1993: 99). bayımak ‘zengin olmak’ (İML 1988: 18). bayıt- ‘zengin etmek’ (KE 1997: 84). M-Kıpt. bay ‘zengin’ (KİLE 1931: 16; MG 1984: 113; GT 1989: 264; KFLT 1989: 94; KK 1999: 103; KMT 2002: 93; (DM 2003: 74). bay ‘zengin, varlıklı’ (İMS 1992: 507). bay ‘rich’ = Ar. *ğanîy* ‘wealthy’ (RH 2000: 118, 267). bay ‘koca, bey’ (KF 2006: 83). bay ‘zengin, varlıklı’ (TK 2008: 196). *krş.* bayı- ‘zengin olmak’ (KİLE 1931: 16). *bajy-* ‘wzbogacać się, stać się bogatym’ (Bulgm 1954: 45). Baybars: Zengin (özel ad) (DM 2003: 75). Gühārbay: Cevher zengini (özel ad) (DM 2003: 84). Çağ. bay ‘zengin’ (MK 1993: 402).

318. baylık: zenginlik.

baylık Baylic CC-İ 11b/2

baylic ‘divitiae’ (Kuun 1880: 299). байлык ‘Reichthum’ (Radloff 1887: 69). bajlyq ‘Reichtum’ (Grønbech 1942: 48). Baylic 11r/2 (Drimba 2000: 49). ET. bajluq~bajliq ‘zenginlik’ (DTS 1969: 79). OT. Krh-T. baylık ‘zenginlik’ (KB III 1979: 67). baylık ‘zenginlik’ (AH: VIII). Hrzt-T. baylık ‘zenginlik’ (ME 1993: 99). M-Kıpt. baylıq/baylık ‘zenginlik’ (TK 2008: 196). baylık ‘zenginlik, servet, mal’ (GT 1989: 265). baylık ‘zenginlik, varlıklı olma’ (İMS 1992: 508). baylık ‘zenginlik’ (KK 1999: 103).

319. bazar (< far. *bāzār*): pazar.

bazar Baxar CC-İ 46b/3

Baxar ‘forum’ ~ *mac.* *vásár* (Kuun 1880: 299). базар ‘Markt’ (Radloff 1887: 71). bazar ‘Markt’ (Grønbech 1942: 53). Baxar 46r/2 (Drimba 2000: 94). OT. Krh-T. bāzār ‘pazar, çarşı, alış veriş yer; bu dünya’ (DH: 192). Hrzt-T. bazar ‘pazar’ (KurT 2002: 73). bāzār ‘pazar, çarşı’ (KE 1997: 84; NF 1998: 52). AO-Kıpt. bāzār ‘pazar, çarşı’ (AO 1996: 205). M-Kıpt. bazar/bazara, yubunlu bazarı: Rumların ‘yubunlu’ nam mahelde kırdaki kurulur panayırları ki kırk gün devam eder (KİLE 1931: 16, 128). bāzār ‘çarşı, pazar’ (İMS 1992: 508). bāzār ‘1) çarşı, pazar; sürüm, revaç; 2) güzellik, parlaklık’ (GT 1989: 265). bāzār ‘Pazar, pazar yeri’ (KMES 1994: 240; KFLT 1989: 950). bazar ‘pazar’ (KK

1999: 103). bâzâr ‘pazar’ (KMT 2002: 93). bazar/bâzâr ‘Pazar’ (KF 2006: 83). bazar = al-sûq ‘bazaar market’ (RH 2000: 249). krş. bazârçı ‘pazarcı’ (DM 2003: 75). Çağ. bâzâr ‘pazar, çarşı’ (MK 1993: 402).

320. bazargan (< far. bâzergān): pazarcı.

bazargan Baxargan CC-İ 46b/2

baxargan ‘mercator’ ~ *far.* بازار (Kuun 1880: ?). базарҗан ‘Kaufmann’ (Radloff 1887: 71). bazargan ‘Kaufmann’ (Grønbech 1942: 53). Baxargan 46r/2 (Drimba 2000: 95). OT. Hrız-T. bâzırgān ‘tüccar’ (ME 1993: 99). bâzırgān ‘tüccar, tacir’ (KE 1997: 84). bâzırgān ‘tüccar, tacir’ (NF 1998: 52). bâzırgān ‘tüccar; alışveriş, kervan’ (KurT 2002: 78). krş. bâzırgānlık ‘ticaret’ (NF 1998: 52). bâzırgān ‘alışverişle, ticaretle uğraşmak’ (KurT 2002: 78). AO-KıpT. bâzergān ‘tacir, tüccar’ (AO 1996: 205). krş. bâzergānlık ‘tacirlik’ (AO 1996: 205). M-KıpT. bâzergen ‘tacir, ticaretle uğraşan’ (İMS 1992: 508). bâzergenlik ‘ticaretle uğraşma’ (İMS 1992: 508). bâzırgān ‘tüccar’ (GT 1989: 265). bâzırgān ‘tüccar’ (KMT 2002: 93). O. Moğ. *bezirget* ‘merchants’ < Kum. *bazargan* ‘merchant’ < Far. *bâzārgān* ‘merchant’ (Poppe 1955: 38; Poppe 1954: 289).

321. bazılık; ; krş. bazlık, bazluğ

bazılık bañılıç CC-A 62a/9

Baxilic ‘pax’ (Kuun 1880: 299). *işa. f.* базлык ‘Friede’ (Radloff 1887: 71). bazlyq, bazylyx, bazluğ ‘Friede’, teñeri bersin kensi bazluğyn ‘Gott gehe seinen eigenen Frieden’ (Grønbech 1942: 53). bañılıç 61v/9 (Drimba 2000: 118). ET. krş. baz IV: baz kıl- ‘yatıştırmak, ?’ (DTS 1969: 89). *baz III: baz kayan unv.* (DTS 1969: 89). baz ‘barışık, sakin; barış’ (AY-III 1991: 86). *baz kıl-* ‘hakimiyeti altına almak’ (Gabain 2000: 267). baz ‘bağımlı, tâbi’, baz kıl- ‘itaat altına almak, bağımlı kılmak, kendi siyasal oluşumuna dahil etmek, ilhak etmek’ (KUKY 2009: 180, 305, 519). baz ‘bağımlı, tabi’ (METY 2012: 309). baz ‘bağımlı, tâbi’, baz kagan: dokuz Oğuzların kağanı (Aydın 2012: 156). bazlan- ‘(bulunma durumuyla) tâbi olmak, bağımlı olmak, katılmak, iltihak etmek, sığınmak, iltica etmek’ (KUKY 2009: 365, 519) . bazlan- ‘tâbi olmak’ (UKY 2011: 95). bazlan- ‘bağımlı olmak’ (METY 2012: 309). OT. [*krş. baz I ‘yabancı’* (DTS 1969: 89). *baz* ‘yat, yabancı, garip’ (KB: 68). *baz* ‘yat, yabancı, garip’ (DLT-Atalay 2006: IV-77). M-KıpT. krş. baz ‘sülh’ (KİLE 1931: 16). krş. bazlaş- ‘barışmak, sülh etmek’ (KİLE 1931: 16).

- 322.** bazlık: barış, uyum; krş. bazılık, bazluk.
 bazlık Baxlic CC-İ 36a/18
 Baxlic ‘pax’ (Kuun 1880: 159, 299). базлык ‘Friede’ (Radloff 1887: 71). bazlyq, bazylyx, bazlux ‘Friede’ (Grønbech 1942: 53). Baxlic 35v/18 (Drimba 2000: 81).
- 323.** bazluk:krş. bazılık, bazlık
 bazlukın başluchin CC-A 62a/30
 базлык ‘Friede’, базлыкын (Radloff 1887: 71). bazlyq, bazylyx, bazlux ‘Friede’ (Grønbech 1942: 52, 53). başluchin 61v/30 (Drimba 2000: 119).
- 324.** be: ayva.
 be Be CC-İ 53b/30
 Be ‘malum cydonium’ (Kuun 1880: 300); бә ‘malum cydonium?’ (Radloff 1887: 71); be ‘Quitte’ (Grønbech 1942: 53).
- 325.** beçe:kalça kemiği.
 beçe beçe CC-A 82b/2
 Beçi el ‘urbs munita; castellum’ ~ *mac.* Bécs-Pécs (Kuun 1880: 300); beçel ‘hüftenlahm’ (Grønbech 1942: 54).
- 326.** bedbaqt (< far. bed-baht):şanssızlık, talihsizlik.
 bedbaqt badbact CC-İ 50a/23
 Badbact ‘demens’, far. بد بخت, *mac.* boldogtalan (Kuun 1880: 299). бадбакт ‘unglücklich’ (Radloff 1887: 70). badbaqt ‘unglücklich’ (Grønbech 1942: 46). Badbact 49v/23 (Drimba 2000: 100). OT. Krh-T. krş. bed ‘kötü, fena, çirkin, yaramaz’, bed-kerde ‘kötülük yapmış’, bed-kirdâr ‘kötü hareketli, günahkâr’ (DH: 192). [*krş. bād ‘kötü, berbat’ (DTS 1969: 89).* Hrз-T. bed-baht ‘kötü bahtlı, talihi kötü olan’ (KE 1997: 84). krş. bed ‘kötü’ (KE 1997: 84).
- 327.** beg: bey, prens; krş. bey.
 beg Beg CC-İ 46a/9
 Beg ‘princeps; dominus’ (Kuun 1880: 300). бәр ‘Fürst’ (Radloff 1887: 71). beg ‘Fürst’ (Grønbech 1942: 54). Beg 45v/9 (Drimba 2000: 94). ET. beg I ‘1. idareci, yönetici, önder’ (DTS 1969: 91). beg II: beg arslan (DTS 1969: 91). bağ ‘yüksek memur’ (Hsüan-X 1975:

125). beg 'bey, efendi, üst düzey görevli; prens' (AY-III 1991: 86). beg 'bey', ıma şiri beg: İma Sri Bey (özel isim) (ETŞ 1992: 262, 307). bağ 'bey' (Gabain 2000: 267). beg 'bey' (IB: 51). bağ 'ök' (TEÖ 2008: 318). beg 'bir boyun veya kavmin başkanı' (KUKY 2009: 255, 519). beg 'bey' (METY 2012: 309; Aydın 2012: 156; AY-YK 2012: 224). bağ 'bey, efendi, üst düzey görevli' (ABH 2013: 188). beg/bey 'bey' (Yen, Kır, Mir) (YKI 2013: 499). *pāg* 'bey' (Gabain 2000: 267). kişi adlarında. Köl Beg Bilge Kagan: Mo-yan-chou Kağan'ın babası Köl Bilge Kağan (UKY 2011: 101). Köl Bilge Kagan: Mo-yan-chou Kağan'ın babası Köl Bilge Kağan (UKY 2011: 101). yer adlarında. Ürüñ Beg: Kırgızların oturdukları yerlere yakın bir yer (UKY 2011: 106, 140; ETYA 2012: 186). [*krş. begäč 'prens' (DTS 1969: 91)*]. begedmek 'hükmetme' (Mayt: 362). *beğiç* 'beycik' (Yen) (YKI 2013: 499). *begimsin- 'kendini bey hissetmek' (DTS 1969: 92)*. *begimsin-* 'bey olmak, bey olmak istemek' (ETŞ 1992: 262). *bägimsin-* 'bey olmaya çalışmak; beylenmek' (Gabain 2000: 59, 267). *beglig* 'beyliğe mensup olan, soylu' (DTS 1969: 92). *bäglig* 'beyli, şahane, bey neslinden' (Gabain 2000: 267). *beglik* 'bey olacak, bey olmaya aday' (IB: 51). *beglik* 'bey olmaya layık, bey olmaya yaraşır' (METY 2012: 309; Aydın 2012: 156). *beglik* 'beylik, bey olma durumu' (Yen, Mir) (YKI 2013: 499). *bägräk*; P'KR'K26 'çok büyük, çok soylu bey' (İKPÖ 1998: 167). *bägräk* 'bey' (Gabain 2000: 267). *begrek* 'soylu bey' (Yen) (YKI 2013: 499). *bägsik* 'bey neslinden; bey gibi, beye yakışır' (Gabain 2000: 48, 267). OT. beg I '1. idareci, yönetici, önder; 2. koca, eş' (DTS 1969: 91). beg 'bey' (KB: 69; AH: VIII). beg 'bey, önde gelen kişi' (TKT 2004: 254). *beg/bég* 'bey, koca, evli erkek', *beg éli* 'beyin buyruğu altında olan vilayet', *bilge beg* 'bilgin, akıllı ve hakîm bey' (DLT-Atalay 2006: I-48; IV-78, 79, 92). *inanç beg* 'inanılan, güvenilen bey' (DLT-Atalay 2006: IV-217). *big* 'bey' (DH: 193). [*krş. begeç* 'beyceğiz (küçültme ile birlikte acıma ve sevmeye bildirir)' (DLT-Atalay 2006: IV-79)]. *begi I* '1. kahraman; 2. koca, eş' (DTS 1969: 91). *begi II* '?' (DTS 1969: 91). *beglä- I* 'bey olarak saymak, bey diye düşünmek' (DTS 1969: 92). *begle-* 'bey saymak, bey diye ad vermek' (DLT-Atalay 2006: IV-79). *beglen-* 'bey edinmek, birini kendine bey olarak seçmek' (KB: 71). *beglen-* 'kadın evlenmek, koca sahibi olmak, koca edinmek' (DLT-Atalay 2006: IV-79). *beglig* 'evli, kocalı', *beglig bol-* 'evli, kocalı olmak' (TKT 2004: 254). *beglik* 'beylik; bey idaresi; bey hakimiyeti' (DTS 1969: 92). *beglik* 'beylik' (KB: 71). *beglik* 'beylik' (DLT-Atalay 2006: IV-79). *begsig* 'beye benzer' (DTS 1969: 92). *beki bkz. begi I* (DTS 1969: 92). *beklä- II: bkz. beglä- I* (DTS 1969: 92). *beklän-/beglän-* '1. beye tabi olmak; 2. (kadın için) evlenmek' (DTS 1969: 92). Hrzt. *bég* 'bey, emîr' (ME 1993: 99). *beg* 'bey, efendi' (KE 1997: 85). *bég* 'bey, efendi; vali' (NF 1998: 52). *beg/bäg* 'bir bölgenin yöneticisi, bey' (KurT 2002: 74). *bik* 'bey, emîr' (İML 1988: 19). *krş. béglik*

‘beylik’ (ME 1993: 99). beglik ‘bey olacak, bey olmaya lâıyk’ (KE 1997: 85). bēglik ‘beylik, valilik’ (NF 1998: 52). beglik ‘idare, yönetim’ (KurT 2002: 74). bēgsin- ‘beylik etmek’ (ME 1993: 100). bikliĝ ‘kocalı kadın’ (İML 1988: 19). AO-KıpT. beg/bey ‘bey’ (AO 1996: 205). krş. beglik ‘beylik’ (AO 1996: 205, 206). M-KıpT. beg ‘1) ileri gelen nüfuzlu kimse, bey; 2) küçük devlet başkanı; 3) baş, bey’ (GT 1989: 265). beg ‘bey’ (KMES 1994: 240; (DM 2003: 75). beg/bey/biy ‘bey’ (KK 1999: 103). beg ‘commander; prince’ = Ar. al-amîr = Far. qa’an ‘the emperor’ (RH 2000: 116, 201). beg ‘bey, hüküm sahibi kimse’ (KF 2006: 84). bāy: Kıpçakça Emir demektir (KİLE 1931: 17). bey ‘bey, emir’ (KMT 2002: 93). big ‘bey’ (MG 1984: 115). big ‘beğ’ (BV 1986: 139). big ‘bey’ (İMS 1992: 509). krş. beglik ‘beylik’ (KFLT 1989: 950). beylik ‘beylik’ (KK 1999: 103). krş. big ‘bey’ (MK 1993: 406). Beluk²⁷: Kuman Hanı’nın adı (Beluk = Begljuk ~ Biljuk: Beğlük) (Golden 1979-1980: 304). Çağ. big ‘beg’ (AL: 134).

328. behet (< Far. behet): kaparo.

behet Behet CC-İ 46b/8

Behet ‘arrha’ ~ ar. بَيْعَةٌ, far. بَيْعَانِه (Kuun 1880: 300). *işā. f.* быкыт ‘Tauschhandel’ (Radloff 1887: 73). behet ‘Aufgeld’ (Grønbech 1942: 54). Behet 46r/8 (Drimba 2000: 95).

329. bek: kuvvetli; pek, çok.

bek bek CC-A 74b/24

bek bāk CC-A 76a/5

berk~bek ‘fest, stark; Festigkeit, Stärke’, bek tamuq ‘die feste Hölle’ (Grønbech 1942: 55, 56); CC-A 76a/5 bek menĝü toy → *işā. f.* – *anl. f.* elbek menĝü toj ‘das reichliche, ewige Mahl’ (<elbek, elpek ‘reichlich’) (Grønbech 1942: 86). bek 74r/12 (Drimba 2000: 138); bæk 75v/5 (Drimba 2000: 139). J. R. Hamilton Eski Türkçe bert-28 ‘ezmek, çiğnemek, vurarak sertleştirmek’ kelimesini açıklarken *bä- ‘sert olmak’ fiilinden bahsetmiştir (İKPÖ 1998: 168). ET. bek I ‘kilit’ (Yug) (DTS 1969: 92). bek II ‘kuvvetli, sağlam’ (DTS 1969: 92). b(e)k ‘sağlam, sıkı, sert, berk’ (AY-III 1991: 86); bek ‘sağlam, çok kuvveli’ (ETŞ 1992: 262); 3 bāk ‘sağlam, koyu (orman)’ (Gabain 2000: 267); b(ä)k ‘sıkı, sağlam’ (Gabain 2000: 33); b(e)k ‘sıkı, sağlam’ (AY-YK 2012: 224); b(ä)k ‘sıkı, sağlam, pek’ (ABH 2013: 188); pek ‘pek, daha’ (ETŞ 1992: 407); [krş. begädmäk: begädmäk erklänmäk ‘güçlenme ve kuvvetlenme’ (DTS 1969: 91). begilik ‘kuvvetli, sağlam’ (DTS 1969: 92). begrü ‘güvenilir, sağlam’ (DTS 1969: 92). bāk-lä-, P’KL’-

‘sabit kılmak, hareketsiz bırakmak, güvenli bir yerde tutmak, hapsetmek’ (İKPÖ 1998: 167). bāklā- ‘tahkim etmek’ (Gabain 2000: 267). bekle- ‘beklemek’ (ETŞ 1992: 262; AY-YK 2012: 224). bāklā- ‘yerleştirmek, koymak (asıl anlamı: sıkılamak, sağlamlaştırmak)’ (ABH 2013: 188). beklet- ‘bekletilmek’ (ETŞ 1992: 262). bekrek ‘kudretli, güçlüce’ (ETŞ 1992: 262). bākürü (bākürü?) -; P’KRW ‘sıkıca, kuvvetlice’, (bāk ‘sabit, sıkı, güçlü’ + -ü- + pekiştirme eki -t- + zarf-fiil eki -ü) (İKPÖ 1998: 167). bāksiz ‘dayanıksız’ (Gabain 2000: 267). b(ā)ksiz ‘dayanıksız, sağlam olmayan, sıkı değil, geçici’ (ABH 2013: 188). *bekür-/bekürt-* < *ettir. bekü-* (DTS 1969: 93). *bekür-* ‘sıkıca, sağlamca yapmak’ (ETŞ 1992: 262). *bākür-* ‘tahkim etmek’ (Gabain 2000: 267). *bākürü* ‘sağlam’ (Gabain 2000: 267). OT. bek II ‘kuvvetli, sağlam’ (DTS 1969: 92). bek ‘pek, sağlam, muhkem; çâre, tedbir; kilît’ (KB: 72). bek ‘muhafaza, kilit, emniyet’ (AH: VIII). bek ‘muhkem, kavi, pek, sağlam, sıkı’, bek tur- ‘yerinde sağlam durmak’, bek bekeç ‘tekinlerin sanı’ (DLT-Atalay 2006: IV-79). [*krş. beglä-* II~beklä- II ‘*korumak, himaye etmek*’ (DTS 1969: 92). *begläş-* < *işt. beglä-* II (DTS 1969: 92). *beglät-* I < *ettir. beklä-* II; *beglig* ‘kilitli’ (DTS 1969: 92). *beglik* ‘sağlamlık’ (DTS 1969: 92). *beki-* ‘sağlamlaşmak’ (KB: 72). *bekiş-* < *işt. bekü-* (DTS 1969: 92). *bekiş-* ‘pekişmek, sağlamlaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-80). *bekiştür-* ‘pekiştirmek, sağlamlaştırmak’ (TKT 2004: 255). *bekit-* ‘pekitmek, sağlamlaştırmak’ (KB: 72; DLT-Atalay 2006: IV-80). *bekle-* ‘kilitlemek, bağlamak, muhafaza etmek’ (KB: 72). *bekle-/bikle-* ‘muhafaza etmek’ (AH: VIII, IX). *bekle-* ‘beklemek, gözetmek; saklamak, hapsetmek; pekitmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-80). *beklen-* ‘kilitlemek, kapatmak’ (KB: 73). *beklen-* ‘bekişmek, sağlamlaşmak; kapanmak, kapatılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-80). *bekleş-* ‘muahede yapmak, ahitleşmek; kapatmakta yardım etmek; (Oğuzca) beklemekte, gözetlemekte yardım etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-80). *beklet-* ‘kilitlemek, kapatmak’ (KB: 73). *beklet-* ‘bağlatmak; hapsettirmek; (Oğuzca) bekletmek, gözettirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-80). *beklik* ‘sağlamlık’ (KB: 72). *bekmes/pekmes* ‘pekmez’ (Oğuzca) (DLT-Atalay 2006: IV-80). Eski Kıpçakça *bekmes/bekmez* < **bek* ‘katı, sert, koyu’ + *mes* (Gülensoy 692); *bekmes* ‘syrup of fruit juice’ < *bek* + *muzz* ‘rather acid’ (EDPT: 327). *bekreş-/bekriş-* ‘pekişmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-81). *bekriş-* < *ettir. işt. bekü-* (DTS 1969: 93). *bekrü* ‘sağlamca, sıkıca, sertçe’ (KB: 73). *bekü-* ‘sertleşmek, katılaşmak’ (DTS 1969: 93). *bekü-* ‘berkişmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-81). *bekü-* ‘sağlamlaşmak’, bekümiş tag ‘sabit ve gösterişli dağ’, *berk bekümiş* ‘sağlam’ (TKT 2004: 255, 264). *bekürt-* ‘pekitmek, sağlamlaştırmak’ (KB: 73). *beküt* ‘gizli, saklı’ (DLT-Atalay 2006: IV-81). *beküt-* ‘sabit ve sağlam tutmak,

pekiştirmek, kuvvetlendirmek' (TKT 2004: 255). *beküt-* 'pekitmek, sağlamlaştırmak' (KB: 73; DLT-Atalay 2006: IV-81). *beküş-* 'pekişmek, sağlamlaşmak' (DLT-Atalay 2006: IV-81). Hrız-T. bek 'emin, sağlam, güvenilir' (KE 1997: 85). krş. bākçi 'bekçi, muhafız' (KurT 2002: 74). bēkçi 'bekçi' (ME 1993: 100). bēkçilik 'bekçilik' (ME 1993: 100). bēkle- 'a) korumak; b) öğrenmek, hıfz etmek' (ME 1993: 100). bēkle- 'hıfz etmek, ezberlemek' (NF 1998: 53). bāklā- 'kaçınmak, korunmak' (KurT 2002: 74). bēkle- 'korumak, muhafaza etmek' (MM 2008: 204). beklemek 'korumak, saklamak' (İML 1988: 18). bākū- 'sağlamlaşmak' (KurT 2002: 74). bākūt- 'sağlamlaştırmak' (KurT 2002: 74). M-Kıpt. bāk 'pek, kuvvetli, bağ' (KİLE 1931: 16). bēk 'pek, sıkı, kuvvetli' (TK 2008: 196). bik 'sıkı, pek, kuvvetli' (MG 1984: 115). krş. Bekçeri: Güçlü asker (özel ad) (KMT 2002: 93). bāklā- 'intizâr etmek' (KİLE 1931: 16). bēkle- 'beklemek' (KFLT 1989: 950; KF 2006: 84). bēkle- 'korumak, muhafaza etmek' (GT 1989: 266). bēkle- 'kilitlemek' (KK 1999: 103). bēkle- → bēkle 'guard!' (RH 2000: 73). bēkle- 'muhafaza etmek, saklamak' (TK 2008: 196). bekâmâs 'pekmez' (KK 1999: 103). bekmeş 'pekmez' (KMT 2002: 93). bekmes 'pekmez' (DM 2003: 75). bekmez 'pekmez' (KMES 1994: 240). bekmez 'syrup of fruit juice' (RH 2000: 326). Bektemür: Bekdemir (özel ad) (KMT 2002: 93). Bektaş: Bektaş (özel ad) (KMT 2002: 93). bākū- 'barkımak, kuvvetlenmek' (KİLE 1931: 16). Ayrıca bkz. ö.i. TM. Begtughdî: Gazneli Mesut döneminde saray kölelerinin üst düzey kumandanı < beg 'a firm, strong one (bek)...' + tugh- 'to be born' (Bosworth 2001: 304); Bektegin 'strong, solid prince' < bek 'strong firm, solid' + tegin 'prince' (Bosworth 2001: 304).

330. bel: böbrek, bel.

bel Bel CC-İ 49a/8

Bel 'ren' (Kuun 1880: 301). 6āl 'Taille' (Radloff 1887: 71). bel 'Taille' (Grønbech 1942: 55). Bel 48v/8 (Drimba 2000: 99). ET. bel 'bel, tümsek' (ETŞ 1992: 263). bel; PYL 'bel, kuşak, böbrekler, gövde' (İKPÖ 1998: 168). bāl 'поясница' (TEЭ 2008: 318). bēl 'bel, sırt' (Yen, Mir) (YKI 2013: 499). bil 'bel' (IB: 51). krş. beltir 'dört yol ağzı' (Mayt: 363). *beltir* 'the junction of two or more roads or rivers' (EDPT: 334). *beltir* 'yol kavşağı, yol ağzı' (ETŞ 1992: 263). bāltir; P'LTyr 'yol kavşağı, yolların ya da akar suların birleştiği yer' (bāl 'bel, gövde' (= kol ve bacakların birleştiği yer ?) + bulunma hâli eki -tir) (İKPÖ 1998: 168). beltir '(ırmak) birleşme yeri' (UKY 2011: 95). OT. bēl 'bel', bēl kıl- 'bir kimseye dilediğinden çok yemek vermek' (DLT-Atalay 2006: IV-81). bil 'bel' (KB: 77). Hrız-T. bēl 'bel' (ME 1993: 100; KE 1997: 85; NF 1998: 53;

MM 2008: 204). bel 'bel' (KurT 2002: 74). AO-Kıpt. bel 'bel' (AO 1996: 205). M-Kıpt. bäl 'bir şeyin ortası; bugünkü manasında' (KİLE 1931: 16). bel 'bel, sırt' (KK 1999: 103). bel 'bel' (KF 2006: 84). bil 'bel' (MG 1984: 115; BV 1986: 139; İMS 1992: 509). bil 'bel', bil bağla- 'dayanmak, güvenmek' (GT 1989: 270). bil = Ar. al-wasat 'waist' (RH 2000: 212). bil 'bel' (KH 2002: 114). bil → bil bağı 'kuşak, kemer' (KMT 2002: 94). krş. bellik 'bele bağlanan silâhların tümü' (KMT 2002: 93). bilik 'silah' (KİLE 1931: 18). biltirik 'harp edevatının mahfazası' (KİLE 1931: 18). Çağ. bil 'bel' (MK 1993: 407).

331. bele-: kundağa sarmak.

belermen belermê CC-A 82a/5

Belermê (belermen) 'fascio' (Kuun 1880: 301). 6älä (v) 'einwickeln (in Windeln), 6äläpmäh (Radloff 1887: 72). bele- 'in Windeln wickeln', beler-men 'ich windel' (Grønbech 1942: 55). belermê 81v/5 (Drimba 2000: 142). OT. bele- 'belemek, beşiğe bağlamak; bulaştırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-81). krş. bèlel- 'batmak, bir şeye bulanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-82).

332. belgirt-: belirtmek.

belgirti belgirtí CC-A 66b/28

Belgirtir: belgirti, beldirti 'manifestavit' *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 30'). *iş. f. – anl. f.* 6ilript 'wissen machen', 6ilriptip (Radloff 1887: 74). belgirt- 'zeigen, an den Tag legen' (Grønbech 1942: 55). be/l/girtí 66r/28 (Drimba 2000: 128). ET. bālgürt-; PLKWRT- 'açığa çıkarmak, belirtmek' (İKPÖ 1998: 168). b(ä)lgürt- 'belirtmek, göstermek', bālgürtmä ät'öz = Skr. nirmāṇakaya 'görünen vücut' (Gabain 2000: 57, 267). [krş. b(ä)lgü 'belgi, alâmet' (Hsüan-X 1975: 126). b(e)lgü 'belirti, işaret, emare, belgi = Skr. *lakṣaṇa, nimitta* (AY-III 1991: 86). belgü 'işaret, belirti' (ETŞ 1992: 263). belgü 'işâret, alâmet, belgi' (Üİ 1998: 132). bālgü 'belgi, işaret, fal, nişan' (Gabain 2000: 267). belgü 'damga, nişan' (KUKY 2009: 243, 519). belgü 'belgi, işaret, belge' (METY 2012: 309). b(ä)lgü 'belirti, işaret, belgi' (ABH 2013: 188). bhālkü/pālgü 'belgi, işaret, fal, nişan' (Gabain 2000: 267, 268). belgüle- 'belgilemek, işaret etmek' (Üİ 1998: 133). belgülüg 'gözle görülür, açık' (DTS 1969: 93). b(ä)lgülüg 'belgili, açık seçik' (Hsüan-X 1975: 126). b(e)gülüg 'belgili, açık, açık seçik, aşikâr, açık olarak, belirli' (AY-III 1991: 86). belgülüg 'belli, işaretli' (ETŞ 1992: 263). belgülüg 'açık, sarıh, vâzıh' (Üİ 1998: 133). bālgülük 'işaretli, delâlet, belirli, tanınan' (Gabain 2000: 267).

belgür- 'görünmek, gözükmek; meydana çıkımak' (DTS 1969: 93). bālgür- 'belirmek, ortaya çıkmak' (Hsüan-X 1975: 126). b(e)lgür- 'belirmek, ortaya çıkmak, görünmek' (AY-III 1991: 86). belgür- 'belirmek' (ETŞ 1992: 263). bālgür-; P'LKWR- 'açığa çıkmak, belirmek' (İKPÖ 1998: 167). bālgür-/b(ä)lgür- 'belirmek, görünmek, göstermek' (Gabain 2000: 33, 267). bālgür- 'обнаруживаться' (ТЕЭ 2008: 318). b(e)lgür- 'belirmek, ortaya çıkmak' (AY-YK 2012: 224). bālgür- 'belirmek, ortaya çıkmak, görünmek' (ABH 2013: 188). belgürmek 'belirme, tezahür' (DTS 1969: 93). b(e)lgürt- 'belirtmek, göstermek' (AY-III 1991: 86). belgürt- 'belirtmek, ortaya çıkarmak' (ETŞ 1992: 263). bālgürt- 'belirtmek, göstermek', bālgürt-ip 'belirtip, gösterip' (TTV AII 6), bālgürtme ät'öz = Skr. nirmāṇakaya 'görünen vücut' (Gabain 2000: 36, 50, 267). b(e)lgürt- 'belirtmek, ortaya çıkmak' (AY-YK 2012: 224). b(ä)lgürt- 'belirtmek, göstermek' (ABH 2013: 188). b(e)lgürtme 'belirmiş, yeni bir vücutla ortaya çıkmış, vücut bulmuş; belirtme, gösterme, açık etme, açık hale getirme' (AY-III 1991: 87). b(e)lgürtme 'belirmiş, vücut bulmuş' (AY-YK 2012: 224). OT. belgü 'alâmet, nişan' (KB: 73). [krş. belgü '1. ayet; 2. nişan, alamet, işaret, açık delil; 3. ibret, ders' (TKT 2004: 256). belgü 'alâmet, nişan, im, belge' (DLT-Atalay 2006: IV-82). belgüle- 'belirlemek' (KB: 74). belgölüg 'belli, açık' (KB: 74). belgölüg 'belli' (AH: VIII). belgölüg '1. belli, görünen, bilinen, apaçık, açıkça, aşikâr; 2. delil, hüccet, açık delil', belgölüg belgü 'açık delil, kanıt', belgölüg hüccet '1. açık delil, kanıt, basiret', belgölüg kıl- '1. belirgin kılmak; 2. ortaya koymak, açıklamak, tavsiye etmek, meşru kılmak, farz kılmak', belgölüg nişān 'apaçık mucize, açık delil', belgölüg söz ay- 'söylemek, meramını açıkça söylemek', belgölüg tile- 'tahkik etmek, iyice araştırmak' (TKT 2004: 257, 258). belgölüg 'belli' (DLT-Atalay 2006: IV-82). belgölük 'açıklık, gözle görürlülük' (DTS 93). belgür- 'görünmek, gözükmek; meydana çıkımak' (DTS 1969: 93). belgür- 'belirmek, meydana çıkmak' (KB: 74). belgür- '1. görünmek, belli olmak, açığa çıkmak; 2. açıklanmak' (TKT 2004: 258). belgür- 'meydana çıkmak, belirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-82). belgürt- 'belirtmek, göstermek, belli etmek' (KB: 74). belgürt- '1. açıklama yapmak, belli etmek, açığa vurmak, meydana çıkarmak; 2. yerine getirmek, pekiştirmek, kuvvetlendirmek; 3. ayırt etmek, farkına varmak, bilmek; 4. belirgin kılmak, üstün kılmak', belgürtü adırmağ 'açıklama, ayrıntı' (TKT 2004: 259). belgürtmek 'açıklama, beyan' (TKT 2004: 259). belgüsüz 'bilinmeyen, gayp', belgüsüzin ya'nî gaybın 'gıyaben, görmeden', belgüsüz kıl- 'yok etmek', hisâb kıl- 'hesaba çekmek' (TKT 2004: 259, 377, 384). belgüsüz (DLT-Atalay 2006: IV-82).

belgüsüzlük ‘belirsizlik, farkına varılmazlık’ (TKT 2004: 260). Hz-T. belgü ‘işaret, alâmet’ (ME 1993: 100). belgü ‘iz, işaret, nişan, belgi’ (KE 1997: 86). bālgü ‘belgi, işaret; şahadet, delil’ (KurT 2002: 74). krş. belgirmek ‘belirmek’ (İML 1988: 19). belgüle- ‘işaretlemek’ (ME 1993: 100). belgölüg ‘belli, belirtili’ (ME 1993: 100). belgölü/ig ‘belli, bilinen, açık seçik’ (KE 1997: 86). bālgölüg ‘belirli; muteber’ (KurT 2002: 75). belgür- ‘belirmek’ (ME 1993: 100). belgür- ‘belli olmak, ortaya çıkmak, gerçekleşmek’ (KE 1997: 86). belgür- ‘belirmek, belli olmak, ortaya çıkmak’ (NF 1998: 53). belgürt- ‘belirtmek’ (ME 1993: 100). belgürt- ‘belli olmak, ortaya koymak, açığa vurmak’ (KE 1997: 87). bālgürt- ‘belirtmek; sunmak, göstermek’ (KurT 2002: 75). belgürt- ‘belirtmek, göstermek’ (MM 2008: 204). belgüsiz ‘belli olmayan, belirsiz’ (KE 1997: 87). belgüsüz ‘belirsiz’ (ME 1993: 100). belgüt- ‘belirtmek’ (KE 1997: 87). bellig ‘belli’ (KE 1997: 87). M-Kıpt. belgürüd- ‘belirtmek’ (KFLT 1989: 951). krş. belge = Ar. al-‘alâma ‘mark’ = Farç nişân = Moğ. belge (RH 2000: 312). bālgü ‘zahir, aşikâr’ (KİLE 1931: 17). belgü ‘sign, mark’ = Moğ. belgetü ‘having a sign, mark’ (RH 2000: 311). belgüli/bilgüli ‘belli, belirlenmiş’ (TK 2008: 196, 200). bālgölü ‘malûm’ (KİLE 1931: 17). belgölü ‘belli’ (KFLT 1989: 950). bālgür- ‘zahir olmak’ (KİLE 1931: 17). belgür-/bilgür- ‘belirmek’ (BV 1986: 137, 140). belgür- ‘belirmek, ortaya çıkmak, görünmek’ (KFLT 1989: 950). belgüsiz ‘alametsiz, işaretsiz’ (BV 1986: 137). belgüsüz ‘belirsiz’ (KFLT 1989: 951). belin- ‘belli olmak, ortaya çıkmak’ (KF 2006: 84). bellü ‘belli, açık, aşikâr’ (GT 1989: 266; KMES 1994: 240). belür- ‘meydana çıkmak, görünmek’ (GT 1989: 266). bilgür- ‘belirmek, ortaya çıkmak’ (İMS 1992: 509). Çağ. bilgür- ‘belirmek, ortaya çıkmak’ (MK 1993: 408). krş. bigür- → bigürür ‘belürdür, belürür’ (AL: 136). bilgür- → bilgürüb ‘belürüb’ (AL: 137).

333. beligab: kemer, kuşak.

beligab beligab CC-İ 51b/32

beligab ‘cibgulum’ (Kuun 1880: 301). ălbăş ‘Leibgurt’ (Radloff 1887: 72). beliyab ‘Leibgurt’ (Grønbech 1942: 55). ET. OT. belbay ‘kuşak, kemer’ (LOK) (DTS 1969: 93). Hz-T. bilbağı ‘kuşak’ (İML 1988: 18).

334. belsendi: belden üstü çıplak.

belsendi beljēdı CC-A 81b/22

Belsêdi *yani* belsendi ‘nudus super cingulum’ (Kuun 1880: 301). бәлсәһ (v) ‘das Hemd über den Gürtel herablassen’, бәлсәһди (Radloff 1887: 72). belsendi ‘mit nachtem Oberleib’ (Grønbech 1942: 55). beljêdi 81r/22 (Drimba 2000: 142).

335. benze-:benzemek.

benzer benxar CC-İ 26b/24

Benxar ‘similitat’ (Kuun 1880: 300). benze- ‘ähneln’ (Radloff 1887: 55). benxar 26v/24 (Drimba 2000: 70). ET. mǎñzä- ‘benzemek’ (Gabain 2000: 286). krş. bǎñiz ‘лицо’ (TEƏ 2008: 318). beñiz ‘beniz’ (Yen) (YKI 2013: 499). mengiz ‘beniz, görünüş’ (HUAS 1941: 101). mǎñiz ‘beniz’ (Gabain 2000: 46). mǎñiz/mǎñis ‘görünüş, güzellik’ (Gabain 2000: 286). meñgizlig ‘çehrelî, yüzlü’ (Mayt: 430). mǎngizlig ‘sevinçli, neşeli’ (Hsüan-X 1975: 158). mengizlig ‘güzel, yakışıklı, alımlı, ‘benizli’ ‘ (AY-III 1991: 104). mǎngizlig ‘güzel, yakışıklı, alımlı’ (ABH 2013: 212). meñgizsiz ‘renksiz, soluk’ (Mayt: 430). mǎngsä- ‘benzemek’ (Hsüan-X 1975: 158). mǎñsät-/mǎñizät-/mǎñzät- ‘benzetmek, mukayese etmek’ (Gabain 2000: 286, 287). OT. meñgze- ‘benzemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-412). krş. meñgiz ‘beniz, yüz’ (KB: 313). meñg(i)z ‘beniz, yüz’ (DLT-Atalay 2006: IV-411). meñgizlen- ‘benizlenmek, güzelleşmek; benzine renk gelmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-411). meizlig ‘gibi, benzer, eş, denk, misal’, ol meizlig ‘öyle’ (TKT 2004: 518, 563). meñgzek ‘benzer, eş’ (KB: 314). mezek ‘misal, benzetme, kendisine benzetilen’, mezek yaⁿⁱ mesel ‘teşbih, benzetme’ (TKT 2004: 519, 520). mezeksiz ‘eşi ve benzeri olmayan, esma-yı hüsnadan: azîz’ (TKT 2004: 519). mezeş- ‘benzer olmak’, mezeşigli rāstlık içre ‘birbiriyle uyumlu’ (TKT 2004: 519). mezet- ‘benzetmek’ (TKT 2004: 519). meñgzet- ‘benzetmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-412). Hrız-T. meñgze- ‘benzemek’ (ME 1993: 156). meñze- ‘benzemek’ (KE 1997: 434). meñgze- ‘benzemek’ (NF 1998: 288). mǎñzä- ‘benzemek’ (KurT 2002: 189). meñze- ‘benzemek’ (MM 2008: 239). krş. meñzek ‘benzer’ (KE 1997: 435). mǎñizäk/mǎñzäk ‘örnek, misal; mesel’ (KurT 2002: 190). meñzet- ‘benzetmek’ (KE 1997: 435). meñgzeş- ‘benzeşmek’ (ME 1993: 156). meñgzeşiksiz ‘farklı’ (ME 1993: 156). meñ(i)z ‘beniz, yüz’ (KE 1997: 434). mǎñiz ‘yüz; görünüş’ (KurT 2002: 189). meñiz ‘beniz, yüz, görünüş’ (MM 2008: 239). meñgizlig ‘gibi’ (ME 1993: 156). meñgizlig ‘gibi’ (NF 1998: 288). meñizlig ‘gibi’ (KE 1997: 434). meñizlig ‘benzer, gibi’ (KurT 2002: 189).

meñzek ‘gibi, benzer’ (İML 1988: 50). M-Kıpt. beñze- ‘benzemek’ (GT 1989: 267; KMES 1994: 241; KH 2002: 113). beñze- ‘benzemek’ (KK 1999: 103). meñze- ‘benzemek’ (KFLT 1989: 1033; KH 2002: 133). krş. bengiz = Ar. al-şûra ‘form, likeness’ = Moğ. çirai (RH 2000: 307). bengiz ‘color, complexion’ = Ar. al-laun ‘color’ = Far. rang = Moğ. önge (RH 2000: 307). bengis/beñiz ‘beniz’ (KMT 2002: 93). beñmezetlemeksüz ‘benzersiz, eşsiz’ (KMES 1994: 241). beñzet- ‘benzetmek’ (GT 1989: 267). măn ‘benzeyiş’ (KİLE 1931: 58). meñiz ‘özellik’ (KFLT 1989: 1033). meñiz ‘benzeyiş’ (KMT 2002: 128). mänzä- → mänzädi ‘benzedi’ (KİLE 1931: 58). mänzäş → mänzäş boldı ‘ihtiyaç ve zarurettten müşkül mevkide kaldı’ (KİLE 1931: 58).

336. ber- I: vermek.

ber	beʿ	CC-İ 7a/7, 9b/4, 18b/29, 24b/14
berdi	beʿdı	CC-A 72a/28
berdi	berdı	CC-A 62a/21
berdi	berdı	CC-A 62a/21, 71a/23
berdi	berdı	CC-A 76b/14
berdi	berdi	CC-İ 8a/2, 71a/23
berdim	berdım	CC-A 58b/39
berdiñ	berdiñ	CC-A 75b/6
berdüm	berdum	CC-İ 7a/6, 9b/3, 21b/20, 23b/18, 25a/9
berdün	berdü	CC-İ 18b/28
berdün	berdun	CC-İ 7b/28, 24b/13, 27a/26, 28b/16
bereyim	beráým	CC-İ 11b/13
bergen	brgā	CC-A 72b/9
bergeyidik	bergeyídık	CC-A 62b/11
bergil	beʿgıl	CC-İ 23b/19
bergil	bergıl	CC-A 56b/5, CC-A 64a/29
bergil	bergıl	CC-İ 28b/17
bergil	beʿgıl	CC-İ 8a/1, 25a/10, 27a/27
beriñiz	beríñıs	CC-A 82b/24
beriptur	bʾiptɹ	CC-A 70a/24
beripturur	bʾiptɹur	CC-A 71b/18
berir	berir	CC-A 62b/36

bermegil	bermagıl	CC-A 67a/13
bermek	bermac	CC-İ 23b/20
bermek	bermaç	CC-İ 36a/22
bernelimen ⁿ	bernelımē	CC-İ 11a/14
bermen	bermān	CC-İ 11b/14
bermesse ^e	bermāff	CC-İ 11b/14
bernelü	bernalü	CC-A 11a/15
bernelürmen ⁿ	bernalurımē	CC-İ 11a/14
berse	berfa	CC-A 61b/18
berse	berfā	CC-İ 11a/13
bersen	berfen	CC-A 61b/24
bersen	berfen	CC-A 62a/30
bersin ^s	berfin	CC-A 73a/16
bersin	berfin	CC-A 76b/20
berümen ⁿ	berumē	CC-İ 18b/27, 22a/21
berümen ⁿ	berumē	CC-İ 23b/17, 28b/15
berümmen ⁿ	berümē	CC-İ 27a/25
berümen ⁿ	berumē	CC-İ 7a/5, 9b/2, 24b/12
berümen	berumen	CC-İ 21b/20
berür	berur	CC-A 71a/15
berürmen ⁿ	berurımē	CC-İ 25a/8
berürmen ⁿ	berurımē	CC-İ 7b/27

Berumen ‘do’, ber *emir şekli*, besa ‘si dat’, beraym (Kuun 1880: 300); bernalurmen-bernelimen ‘debeo dare’, bernalu boldum ‘debui dare’ (Kuun 1880: 301). bāp (v) ‘geben’, bāpımān, bārdım, bāp, bārdı, bārdım, bārdıñ, bārmān, bārcā, bārmācā, bārgān, bārgāi ādik, bārpāim, bārgıl, bārcın, bārmāk, bāripitir, bārip turur (Radloff 1887: 71); CC-İ 11a/14 bernelürmenⁿ → *işa. f. – anl. f.* bārmā ‘Schuld’, bārmā alıymın ‘auf Schuld nehmen’, CC-A 11a/15 bernelü men → *işa. f. – anl. f.* bārmāli ‘schuldig’, bārmāli mān (Radloff 1887: 71). ber-, bir-²⁹ ‘geben’, kündeği ötmekimizni bizge bugün bergil ‘gib uns heute unser tägliches Brot’, kim maya berse men-d’-ayap berejim. kim maya bermese men-d’-ayap bermen ‘wenn jemand mir gibt, gebe ich auch ihm; wenn jemand mir nicht gibt, gebe auch ihm nicht’, amanat ber- ‘anvertrauen’, aš ber- ‘Vieh weiden’, gıvāp ber- ‘antworten’, jemiš ber- ‘Früchte tragen’, jüvüt ber- ‘trösten’,

jyqrar (jyxrar) ber- ‘bekennen’, keješ ber- ‘raten’, ötünčke ber- ‘leihen’, qarav ber- ‘belohnen, vergelten’, salam ber- ‘begrüssen’, tanuqluq ber- ‘zeugen’, ögünč ber- ‘lobpreisen’, ite ber- ‘stossen’, ačá ber- ‘yardımcı fiil?’enthüllen’ (Grønbech 1942: 55, 56); CC-A 11a/15 bernelü → *işa. f. – anl. f.* berneli, bernelü ‘schuldig’, bernelü-men, berneli-men, bernelü boldum (Grønbech 1942: 56). berumẽ 6v/5, berdum 6v/6, ber 6v/7 (Drimba 2000: 43); berurmẽ 7r/27, berdun 7r/28 (Drimba 2000: 44); Berumẽ 9r/2, Berdum 9r/3, Ber 9r/4 (Drimba 2000: 46); Bernalumẽ 10v/14, *berneřimẽ* 10v/14, Bernaluboldum 10v/15 (Drimba 2000: 48); *berfa* 11r/13, *berayım* 11r/13, *bermařf(a)* 11r/13, berman 11r/14 (Drimba 2000: 49); berumẽ 18r/27, berdũ 18r/28, ber 18r/29 (Drimba 2000: 58); berumen 21r/20, berdum 21r/21 (Drimba 2000: 62); berumẽ 21v/21 (Drimba 2000: 63); berumẽ 23r/17, berdum 23r/18, bergıl 23r/19, bermac 23r/20 (Drimba 2000: 64); berumẽ 24r/12, berdun 24r/13, ber 24r/14 (Drimba 2000: 66); berurmẽ 24v/8 (Drimba 2000: 66); berdum 24v/9 (Drimba 2000: 66); bergıl 24v/10 (Drimba 2000: 66); berũmẽ26v/25, berdun 26v/26, bergıl 26v/27 (Drimba 2000: 70); berũmẽ 28v/15, berdun 28v/16, bergıl 28v/17 (Drimba 2000: 71); bergıl 56r/5 (Drimba 2000: 109); berdim 58r/39 (Drimba 2000: 114); *berfa* 61r/18, *berfen* 61r/24 (Drimba 2000: 118); berdi 61v/21 (Drimba 2000: 119); *berfen* 61v/30 (Drimba 2000: 119); bergey/i/dik 62r/11 (Drimba 2000: 119); berir 62r/36 (Drimba 2000: 120); bergıl 63v/29 (Drimba 2000: 122); bermagıl 66v/8 (Drimba 2000: 129); briptur 69v/12 (Drimba 2000: 131); berur 70v/8, berdi 70v/12 (Drimba 2000: 132); berdi 71v/14 (Drimba 2000: 134); brgã 72r/5 (Drimba 2000: 135); brfın 72v/8 (Drimba 2000: 136); berdiř 75r/6, berdı 76r/13, berfın 76r/19 (Drimba 2000: 139); berıńıs 82r/23 (Drimba 2000: 144).

ET. ber-/bir ‘1. vermek, sunmak, takdim etmek; 2. evlendirmek, kız vermek; 3. ödemek; 4. ?’ (DTS 1969: 95). bär- ‘vermek’ (Hsüan-X 1975: 126). ber-/bir- ‘vermek’ (AY-III 1991: 87). ber-; PYR- ‘vermek, (birisi için bir şey) yapmak’ (İKPÖ 1998: 168). bär- ‘давать’ (TEƏ 2008: 318). ber- ‘vermek’ (METY 2012: 310; ABH 2013: 189). bër- ‘vermek’ (Yen, Mir) YKI 2013: 499; Aydın 2012: 156; AY-YK 2012: 224). bir- ‘vermek’ (HUAS 1941: 88; ETŞ 1992: 268; Üİ 1998: 136; IB: 51). bir- ‘vermek, iade etmek’ (Gabain 2000: 268). bir-/ber- ‘1. vermek, iletmek; 2. düşmana teslim etmek; 3. (iş sözüyle ve iş küç söz öbeğiyle) hizmet etmek; 4. (yabgu, şad, tutuk sözleriyle) bir göreve atamak, tayin etmek; 5. (at sözüyle) ad veya unvan vermek; 6. (siñil, kız sözleriyle) kız vermeki evlendirmek; 7. (küç sözüyle) (teñri) güçlü kılmak, güçlendirmek; 8. (bilig sözüyle) biligli kılmak, bilgilendirmek; 9. (il sözüyle) illi kılmak, devletli kılmak; 10. (kan sözüyle) (teñri) kağanlı kılmak; 11. yardımcı fiil’

(KUKY 2009: 340, 381, 394, 400, 407, 413, 418, 520). birmek ‘vermek’ (AY-III 1991: 88; ETŞ 1992: 269). per- ‘vermek, iade etmek’ (Gabain 2000: 268). [krş. birgü ‘verme’ (AY-III 1991: 88). bergü; PYRKVV ‘bağış, verilecek ya da ödenecek şey’ (ber- ‘vermek’ + nomen futuri özelliğinde fiilden isim eki –gü) (İKPÖ 1998: 168). *bergüçi* ‘veren, alacaklı’ (DTS 1969: 95). *berigsä-* < ist. *ber-* (DTS 1969: 95). *berim* ‘vergi; ödeme; borç’ (DTS 1969: 96). *berimçi* ‘borçlu’ (HUAS 2014: 147). *bërsig* ‘verecek, verme isteği’ (Aydın 2012: 157). *birgin* ‘(borcunu) ödeme’ (Gabain 2000: 268). *birim* ‘borç’ (ETŞ 1992: 269; Gabain 2000: 268). *birimlig* ‘borçlu, verimli’ (ETŞ 1992: 269). *birmeklig* ‘verecekli, vermekli’ (ETŞ 1992: 270). *birt* ‘vergi’ (Mayt: 367; Gabain 2000: 268). *birügçi* ‘verici, veren’ (ETŞ 1992: 270). OT. Krh-T. *bir-* ‘vermek’ (KB III 1979: 87). *bër-* ‘1. vermek, getirmek; bağışlamak, sunmak; miras bırakmak; 4. kesinlik bildiren yardımcı fiil; 5. yardımcı fiil’, *berekât ber-* ‘mübarek eylemek’, *boyun bër-* ‘itaat etmek, teslim olmak, boyun eğmek, müslüman olmak’, *boyun bërigli* ‘1. müslüman; 2. boyun eğen, tâbi olan, emir altına giren’, *boyun bërmiş eren* ‘müslüman erkek’, *boyun bërmiş künçuy* ‘müslüman kadın’, *cezâ bër-* ‘karşılık vermek, mükafatlandırmak’, *dād bër-* ‘adaletli davranmak’, *dād bermek* ‘adil olma, adalet’, *erkliglik bër-* ‘halifelik vermek, halife yapmak’, *esenlik bërigen* ‘selamet veren, esma-yı hüsnadan: selâm’, *ḫalf yanut bër-* ‘karşılık vermek, bedelini mükâfat olarak vermek’, *rūzī bërigen* ‘1. rızık veren, rızıklandıran; 2. esma-yı hüsnadan: rahmân’, *tevbe bër-* ‘tövbeyi nasip etmek’, *uluğ bër-* ‘artırmak’ (TKT 2004: 261, 263, 293, 294, 307, 317, 344, 345, 369, 599, 675, 709). *ber-/bir-/vir-* ‘vermek’ (AH: VIII, X, LXXI). *bër-* ‘vermek, gelmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-83). *ber-* ‘1. vermek, sunmak, takdim etmek’ (DTS 1969: 95). [krş. *bergü ‘hediye’* (DTS 1969: 95). *bërigli* → *kizleyü arka bërigli* ‘sırt çeviren, arkasını dönüp kaçan’ (TKT 2004: 470). *berimçi ‘borçlu’* (DTS 1969: 96). *bërim* ‘verim, borç; verecek’ (DLT-Atalay 2006: IV-84). *bërimliğ* ‘verimli; borçlu’ (DLT-Atalay 2006: IV-84). *berimlik ‘borçlu; borçla ilgili, borca ait’* (DTS 1969: 96). *bëriş* → *alış bëriş* ‘bir hakkı alma verme’ (DLT-Atalay 2006: IV-20). *bëriş-* ‘verişmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-84). *bermek* ‘vermek’ (DH: 192). *birim* ‘verme, verecek, borç’ (KB: 92). *biriş-* ‘karşılıklı vermek’ (KB: 92). Hrız-T. *bër-* ‘a) vermek; b) yardımcı fiil olarak’ (ME 1993: 101). *bër-* ‘vermek’, kesinlik bildiren tasvirî fiil (KE 1997: 87). *bër-* ‘1) vermek; evlenmek; 2) kesinlik bildiren tasvirî fiil’ (NF 1998: 54, 57). *bär-* ‘1) vermek; 2) İsimlerle birlikte kullanıldığında bir dizi bağlı sözcük öbekleri kurar’ (KurT 2002: 75, 76). *bër-* ‘vermek’ (MM 2008: 204). *birmek* ‘vermek’ (İML 1988: 20). krş.

bêrdür- ‘verdirmek, ’(KE 1997: 95). bergü ‘cömert’ (İML 1988: 18). bèrici ‘veren’ (ME 1993: 101). bèrim-alım ‘alış-veriş’ (ME 1993: 101). bëriş- ‘verişmek’ (ME 1993: 101). bèrmek ‘verme, bağış’ (ME 1993: 101). AO-KıpT. ber-/bir-/ver- ‘vermek’ (AO 1996: 206, 207, 239). M-KıpT. ber- ‘dawać’ (Bulg-M 1954: 46). ber- ‘vermek’ (KMT 2002: 93; (DM 2003: 75). bêr-/vêr- ‘vermek’ (TK 2008: 197, 344). bir- ‘1) vermek; 2) yardımcı fiil’ (MG 1984: 118, 119). bir- ‘vermek’ (KİLE 1931: 18; BV 1986: 144; KK 1999: 104; KH 2002: 114). bir- ‘vermek’, mang bir- ‘ezan okumak’ (İMS 1992: 510, 564). bir- → birgîl ‘give!’ (RH 2000: 64). ver- ‘vermek’ (BV 1986: 335). ver-/vir- ‘vermek’ (KFLT 1989: 1083). vir- ‘1) vermek; 2) ödemek, tediye etmek, vermek; 3) ihsan etmek; 4) iade etmek; 5) meyve vermek; 6) göndermek; 7) takmak’ (GT 1989: 463). vir- ‘vermek’ (KMES 1994: 312). vir- ‘vermek’, şalavât vir- ‘salavât vermek’ (KF 2006: 175, 195). krş. bêrgüçi → rızk bêrgüçi ‘rızk veren; rezzak, ‘esma-i hüsnâ’dan’ (TK 2008: 310). biriş- karşılıklı alıp vermek’ (İMS 1992: 510). bêrne ‘verme’ (TK 2008: 198). bêrmek ‘verme; yardımcı fiil’ (TK 2008: 198). virici ‘verici, veren’ (KMES 1994: 312). virmeklik ‘verme’ (KFLT 1989: 1083). Çağ. bir- ‘vermek’ (MK 1993: 410). krş. birgüci ‘virici’ (AL: 132).

337. ber- II: yardımcı fiil.

iteberimen	Jteberimen	CC-A 58b/8
bergil	bergîl	CC-A 83a/10

338. berehet (< Ar. bereket): kutlu, mübarek.

berehet	başahat	CC-İ 38a/15
---------	---------	-------------

Barachat ‘benedictus’ *özellikle* ‘benedictio’ ~ بَرَكَتٌ (Kuun 1880: 300). bāpākār ‘gesegnet’, Segen’ (Radloff 1887: 71). barakat ‘gesegnet’ (Grønbech 1942: 50). başahat 37v/15 (Drimba 2000: 84). İbr. בְּרַכָּה bərəkāh ‘benediction’ (Leslau 1945: 70, 71).

OT. Krh-T. berekāt ‘bereket’, berekāt kıl- ‘bereket vermek, bereketlendirmek’ (TKT 2004: 260, 263). krş. berekātlig ‘bereketli, hayırlı, yüce’, berekātlig kıl- ‘bereketli kılmak’ (TKT 2004: 263). mübârek ‘mübarek, uğurlu; bereketli’, mübârek-bâd: ‘mübarek olsun, kutlu olsun’ manasında bir söz (DH: 212). mübârek ‘mübarek’ (TKT 2004: 525). Hrız-T. bereket ‘bereket’ (KE 1997: 95; NF 1998: 58). krş. bēřekāt ‘bereket’ (ME 1993: 101). berekāt ‘bereket, bereketler, bolluk’ (KE 1997: 95). berekāt ‘bereket, hayır, bereketler, bolluk’ (NF 1998: 58). bārākātlik ‘kutlu, mübarek’ (KurT 2002: 76).

bereketsiz ‘bereketsiz’ (KE 1997: 95). mübârek ‘uğurlu’ (ME 1993: 157). mübârek ‘mübârek’ (KE 1997: 451). müteberrik ‘mübârek sayılan, uğurlu’ (NF 1998: 305). teberriük ‘uğurlu sayma’ (ME 1993: 184). teberrük ‘uğur sayma, mübarek kabul etme’ (KE 1997: 613). teberrük ‘bereket, uğur sayma’ (NF 1998: 416). AO-Kıpt. krş. mübârek ‘mübârek’ (AO 1996: 226). M-Kıpt. bereket ‘uzak, kurtulmuş, salim’ (İMS 1992: 508). bereket ‘berekat, bolluk’ (KH 2002: 113). krş. berekât ‘uğur, mübareklik, feyiz’ (GT 1989: 267). berekât ‘berekatler, bolluklar’ (İMS 1992: 508; KMES 1994: 241). berekat ‘bolluk, Tanrı vergisi’ (KF 2006: 84). mübârek ‘uğurlu’ (GT 1989: 393). mübârek ‘berekatli, feyizli’, mübârek ol- ‘berekatli olmak’ (KF 2006: 153). teberrük ‘uğur sayma’ (İMS 1992: 602). Çağ. bereket ‘bolluk, mutluluk’ (MK 1993: 404). krş. bârek-Allah ‘mübârek ola, Allah mübarek etsin, hayırlı ve bereketli olsun’ (MK 1993: 401). mübârek ‘berekatli, feyizli’ (MK 1993: 502). nâ-mübârek ‘uğursuz, meymenetsiz’ (MK 1993: 509). tebârek ‘mübârek etsin’ (MK 1993: 550). teberrük ‘mübârek sayma, uğur sayma’ (MK 1993: 550).

339. bergonya: Burgonya.

bergonya Bergonía CC-İ 47b/6

bergonia: Bourgogne? (Grønbech 1942: 276). Bergonía 47r/6 (Drimba 2000: 96).

340. beri: beri.

beri beri CC-A 67a/4.

bāpi ‘diesseits, vor, seit, калрāндāн bāpi (Radloff 1887: 71). beri ‘nach, nacher’, ol kelgenden beri (=ol kелgeli) ‘nachdem (‘postquam’) er gekommen war’ (Grønbech 1942: 56). beri 66v/4 (Drimba 2000: 128).

ET. beri ‘güney’ (METY 2012: 310). bārü ‘beri’ (Hsüan-X 1975: 126). beri ‘beri, bu yana ({-Din} ile)’ (AY-III 1991: 87). berü ‘-den beri, beri’ (ETŞ 1992: 264). bārü; P’RW ‘bu yana doğru, buradan, beri’ (< bergārü < bu yer qaru ‘bu yere doğru’ ?) (İKPÖ 1998: 168). bārü/pārü ‘..den beri, beriye’ (Gabain 2000: 267). berü ‘beri, yan’ (KUKY 2009: 234, 520). berü ‘beri, bu yana’ (AY-YK 2012: 224). bārü ‘beri, bu yana’ (ABH 2013: 188). berü ‘beri, geri’ (Yen) (YKI 2013: 499). krş. bērdin ‘güneyden’ (Aydın 2012: 157). bērgerü ‘güneye, güneyde’ (Aydın 2012: 157). *beridin* güney, güneyden’ (METY 2012: 310). *berigerü* ‘güneye, güneye doğru’ (METY 2012: 310) . *beriyē* ‘güneyde’ (METY 2012: 310). berüki (AY-III 1991: 87). berüki ‘berideki, bu taraftaki’ (METY

2012: 310). berüki 'berideki, gerideki' (Aydın 2012: 156). bır/bir 'güney' (Gabain 2000: 268). biri 'güney' (Gabain 2000: 268). birtin 'sağ, güney' (AY-YK 2012: 226). OT. Krh-T. berü 'beri' (KB: 75). berü 'beri, tarafına' (DLT-Atalay 2006: IV-85). Hrzt-T. baru II/berü (KurT 2002: 71). beri 'beri, ... den beri' (ME 1993: 101). beri/berü 'beri, ...-den beri' (KE 1997: 95, 96). berü 'beri' (NF 1998: 59). berü 'beri, buraya' (ME 1993: 101). bürü 'buraya, bu tarafa; oradan' (KurT 2002: 77). AO-Kıpt. beri/berü 'beri' (AO 1996: 206). M-Kıpt. beri 'beri, -den beri' (KK 1999: 103). beri 'şura bura; buraya, şuraya' (DM 2003: 75). beri 'bu yana, -dan beri' (KF 2006: 84). berü '(-den) hali eki almış kelimelerden sonra getirilerek bir işin başlangıcını belirtir' (GT 1989: 268). biri 'beri' (MG 1984: 119). birü '-den beri' (İMS 1992: 510).

341. beril-: verilmek.

berilgey berılğay CC-A 66b/30.

berelipturur berelipturur CC-A 73b/10

ōāpil (v) 'gegeben werden', ōāpilrāi, ōāpilin typyp (Radloff 1887: 71). beril- 'gegeben werden', dünjege tirelik berilip turur 'Leben ist der Welt gegeben worden' (Grønbech 1942: 56). berelipturrur 73r/7 (Drimba 2000: 137).

OT. bér(i)l- 'verilmek' (TKT 2004: 263). *béril-* 'verilmek' (DLT-Atalay 2006: IV-84). biril- 'verilmek' (KB: 92; AH: XI). Hrzt-T. béril- 'verilmek' (KE 1997: 95). béril- 'verilmek' (NF 1998: 58). bäril- 'verilmek; geri verilmek; aktarılmak' (KurT 2002: 76). béril- 'verilme' (MM 2008: 205). krş. bérilgölüg 'verilen, gödnerilen, ihsan edilen' (KE 1997: 95). AO-Kıpt. biril- 'verilmek' (AO 1996: 207). M-Kıpt. béril-/bérül-/vérül- 'verilmek' (TK 2008: 198, 344). biril- 'verilmek' (İMS 1992: 510). viril- 'verilmek' (GT 1989: 463; KMES 1994: 312; KFLT 1989: 1083). viril-/virül- 'verilmek' (KF 2006: 196). krş. bérilmek 'verilme' (TK 2008: 198).

342. berin-: verilmek.

berindim berındım CC-A 82a/14

berindim (Kuun 1880: 301). bāpīn (v) 'sich hingeben', bāpīndīm 'ich habe gear(b..)' (Radloff 1887: 71). berin- 'sich ergeben (?)' (Grønbech 1942: 56). berındım 81v/13 (Drimba 2000: 142).

343. beriş-: yardım etmek.

berişirmen berísirmē CC-A 82b/35

ḡāpīu (v) ‘zusammengeben’ (Radloff 1887: 71). beriš- ‘mit anderen zusammen geben’, berišir-men ‘ich hülfe gäben’ (Grønbech 1942: 56). beriširmē 82r/34 (Drimba 2000: 144). ET. krş. beriş-siz ‘verişsiz’ (Üİ 1998: 137). OT. bəriş- ‘karşılıklı vermek’ (TKT 2004: 264).

344. berk: kuvvetli.

berk berch CC-İ 13a/17.

berk berc CC-İ 31a/20.

Berk ‘firmamentum’, berc chele, berklep (Kuun 1880: 301); ḡäpḡ ‘fest, stark’, ḡäpḡ kälä (Radloff 1887: 71). berk~bek ‘fest, stark; Festigkeit, Stärke’, berk qyly ‘fest (adv.)’, berk et- ‘stärken, befestigen’ (Grønbech 1942: 56). ET. berk ‘1. sağlam, kuvvetli; 2. güçlü, hakimiyet sahibi’ (DTS 1969: 96). berk ‘iyi, sağlam’ (ETŞ 1992: 264). bärk/pärk ‘sağlam, koyu (orman)’ (Gabain 2000: 267). bärk ‘koyu, sıkı, sık’ (ABH 2013: 188). berk ‘sağlam’ (Yen) (YKI 2013: 499). [krş. berklig ‘güçlü, kuvvetli, sağlam’ (DTS 1969: 96). berklig ‘kuvvetli’ (ETŞ 1992: 264). bärklig ‘muhafaza ederek’ (Gabain 2000: 267). birklig bkz. berklig (DTS 1969: 102). b(ä)rkrän- ‘(vücut) katılaşmak’ (Hsüan-X 1975: 125). OT. berk ‘1. sağlam, kuvvetli’ [krş. berik ‘sağlamlaştırılmış, müstahkem’ (LOK) (DTS 1969: 95). berk ‘sağlam, kuvvetli, mahfuz, bağ’ (KB: 75). berk ‘hikmetli, sağlam’, berk/īmīn ‘güvenilir’, berk bıçığ ‘and, yemin, söz’, berk bekümiş ‘sağlam’, berk bol- ‘gerçekleşmek, ciddileşmek’, berk kııl- ‘kuvvetlendirmek’, berk kıılmış ‘müstahkem, korunmuş’, berk soğuşmuş ‘kenetlenmiş’, berk tur- ‘sebat etmek’, berk tut- ‘1. sıkıca tutmak, sahip olmak; 2. inanmak, iman etmek’ (TKT 2004: 264, 265). berk/birk ‘sıkı, sağlam’ (AH: IX, XI). berk ‘muhafaza edilmiş, tahkim edilmiş, sağlam’ (DLT-Atalay 2006: IV-84). berklig ‘güçlü, kuvvetli, sağlam’ (Yug) (DTS 1969: 96). berkü- ‘sağlam olmak’ (TKT 2004: 265). Hrz-T. berk ‘sağlam’ (İML 1988: 18). berk ‘sağlam’ (ME 1993: 101). berk ‘sıkı, sağlam, güvenli, emin’ (KE 1997: 96). berk ‘sağlam, muhkem’ (NF 1998: 59). bärk ‘berk, sağlam’ (KurT 2002: 76). krş. berklig ‘kapalı, kilitli’ (KE 1997: 96). berklig ‘kapalı, kilitlenmiş’ (KurT 2002: 77). M-Kıpt. berik ‘berk, kuvvetli, sağlam’ (KFLT 1989: 951). bärk ‘kuvvetli, sağlam’ (KİLE 1931: 17). berk ‘kuvvetli’ (BV 1986: 138). berk ‘sağlam, sıkı, kuvvetli’ (GT 1989: 268). berk ‘sağlam’ (İMS 1992: 508). berk ‘hard, firm’ (RH 2000: 265). berk ‘sağlam, sert, güçlü’ (KH 2002: 113). krş. berkin- ‘kuvvetlenme, sağlama’ (KFLT 1989: 951). berkiş- ‘kuvvetleşme’ (KFLT

1989: 951). *berklik* ‘güçlülük, kuvvetlilik, sağlamlık’ (KH 2002: 114). *birkin-* ‘sağlamlaştırmak, kuvvetlendirmek’ (İMS 1992: 510). Çağ. *birk* ‘berk ve muhkem’ (AL: 133). *birk* ‘berk, sıkı, sıkı, sağlam’ (MK 1993: 410). *birrigen* ‘berk olan, berkinen’ (AL: 133).

345. *berket-*: *bkz.* *berkit-*.

*berketermen*ⁿ *berketermen* CC-İ 13a/14

berketermen ‘fırno’ (Kuun 1880: 301). *бәпкит* (v) ‘befestigen’, *бәпкитирмән* (Radloff 1887: 71). *Berchiturmē / vel berketerm* 12v/14 (Drimba 2000: 51). OT. *berkit-* ‘perkitmek, sağlamlaştırmak’ (KB: 75). *berkit-/berküt-* ‘pekiştirmek, sağlamlaştırmak, sağlama bağlamak’ (TKT 2004: 265). *berkit-* ‘berkitmek, sağlamlaştırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-85). *birkitmek* ‘perkitmek, kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak’ (DH: 193). Hrз-T. *berkit-* ‘sağlamlaştırmak’ (ME 1993: 101). *berkit-* ‘sağlamlaştırmak; bağlamak, kapatmak, kilitlemek’ (KE 1997: 96). *bärküt-* ‘kapamak, kilitlemek’ (KurT 2002: 77). *krş.* *berki-* ‘sağlamlaşmak’ (ME 1993: 101). *berki-* ‘sağlamlaşma, kuvvetlenme’ (KE 1997: 96). M-KıpT. *berkid-* ‘kuvvetlendirmek’ (KFLT 1989: 951). *bärkit-* ‘kuvvetlendirmek, tersin etmek, sağlamlaştırmak’ (KİLE 1931: 17). *birkit-* ‘sağlamlaştırmak’ (MG 1984: 119). *krş.* *bäkit-* ‘berkitmek, kuvvetlendirmek’ (KİLE 1931: 16). *bärki-* ‘1) sağlamlaşmak, kuvvetlenmek; 2) sabit olmak, yerleşmek, kökleşmek’ (KİLE 1931: 17). *berkidmeklik* ‘kuvvetlendirme’ (KFLT 1989: 951). *berkit-* ‘sağlamlaştırmak’ (İMS 1992: 508; KMT 2002: 93). Çağ. *birkit-* → *birkitib* ‘berkidüb’ (AL: 133). *birkit-* ‘berkitmek, sağlamlaştırmak, kuvvetlendirmek’ (MK 1993: 410).

346. *berkit-:sağlamlaştırmak; bkz.* *berket-*

berkit *berchit* CC-İ 14a/9

berkitkil *berchitchil* CC-İ 13a/16

berkittim *berchittim* CC-İ 14a/8

berkittün *berchittun* CC-İ 13a/15

*berkitürmen*ⁿ *berchitürmē* CC-İ 14a/7

*berkitürmen*ⁿ *berchitürmē* CC-İ 13a/14

Berchiturmen ‘fırno’, *berchitchil* (Kuun 1880: 301). *бәпкит* (v) ‘befestigen’, *бәпкитирмән*, *бәпкиттим*, *бәпкитkil* (Radloff 1887: 71). *berkit-* ‘befestigen, stärken’ (Grønbech 1942: 56); CC-İ 13a/15 *berkittün* → *işa. f.* *berk et-* ‘stärken, befestigen’

(Grønbech 1942: 95). Berchíturmě 12v/14, Berchittun 12v/15, Berchítchíl 12v/16 (Drimba 2000: 51); Berchíturmě 13v/7, Berchittím 13v/8, Berchít 13v/9 (Drimba 2000: 52).

347. berkle-: berklep ‘sağlam, güçlü’.

berklep berklep CC-İ 30b/20

ḡäpklä (v) ‘befestigen’, ḡäpklän (Radloff 1887: 71). berklep ‘fest (adv)’ (Grønbech 1942: 56). /kerklep./ 30v/20 (Drimba 2000: 75). OT. berkle- ‘saklamak, korumak’ (DTS 1969: 96). berkle- ‘kilitlemek, bağlamak, muhafaza altına almak’ (KB: 75). berkle- ‘saklamak, hapsetmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-85). [krş. *berklet-* ‘korutmak, muhafaza ettirmek, korumakla emretmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-85). Hrız-T. bärklä- ‘kilitlemek, kapamak’ (KurT 2002: 76). krş. bärklät- ‘tutsak etmek, hapsetmek’ (KurT 2002: 77).

348. besle-: beslemek; *bkz.* bestle-.

beslegil beḡlagıl CC-A 57b/22

beslagil (Kuun 1880: 300). *işā. f.* ḡäctlä (v) ‘nähren, füttern’, ḡäctlägıl (Radloff 1887: 72). beḡlagıl 57r/26 (Drimba 2000: 112).

OT. Hrız-T. krş. bēsi ‘aile (ferdleri)’ (ME 1993: 101). bēslegü ‘aile (ferdleri)’ (ME 1993: 101). M-Kıpt. besle- ‘beslemek’ (BV 1986: 138; KF 2006: 84; KK 1999: 1103). besle- ‘terbiye etmek, beslemek’ (İMS 1992: 508; KMT 2002: 93). bisle- ‘beslemek’ (KFLT 1989: 954). bisle- ‘1) bakmak, büyütme, beslemek; 2) korumak, yüceltmek’ (GT 1989: 272). krş. bislen- ‘beslenmek’ (GT 1989: 272). bisleyici ‘besleyici, rızık veren’ (KMES 1994: 242).

349. bestle-: beslemek; *krş.* besle-.

bestlermen beḡtlärmě CC-İ 19a/11

bestledün beḡtladun CC-İ 19a/12

bestlegil beḡtlagıl CC-İ 19a/13

bestle beḡtla CC-İ 21b/22

bestlermen beḡtlermě CC-İ 19a/11-12

Bestlarmen ‘nutrio’, bestlagil *emir şekli*, bestla ‘besle’, sening sosini bestlermen ‘non curo verba tua’ (Kuun 1880: 300). ḡäctlä (v) ‘nähren, füttern’ [W. Radloff, Farsça پشت (Alm. gedörtes) kelimesinden geldiğini kaydetmiştir.], ḡäctlärmän, ḡäctlädim, ḡäctlägıl, ḡäctlä, ḡäctlägıl (Radloff 1887: 72). bestle-, besle- ‘ernähren, füttern’;

pflegen, hegen', tamayyn beslegil 'fülle den Rachen (mit Kummer) sollst du dich nähren', seniñ sözini bestler-men 'ich lege mir deine Worte ans Herz' (Grønbech 1942: 56). Beſtlarmê 18v/11, Beſttermê 18v/11-12, Beſtladun 18v/12, Beſtlagıl 18v/13 (Drimba 2000: 59). Beſtla 21r/22 (Drimba 2000: 62).

350. bestlemek: yiyecek, gıda.

bestlemek beſtlamac CC-İ 19a/14

Bestlamac 'nutrimentum' (Kuun 1880: 300). бәстлә (v) 'nähren, füttern', бәстләмәк (Radloff 1887: 72). bestlemek 'Nahrung' (Grønbech 1942: 56). Beſtlamac 18v/14 (Drimba 2000: 59).

351. beş: beş.

beş bes CC-A 60b/3, 60b/27, 60b/27, 60b/28, 61a/38

beşi besî CC-A 61a/38

işa. f. – anl. f. CC-A 60b/28 beş batman → beg bac mâ *yani* bak manga 'attende mihi', Bac respice' (Kuun 1880: 144, 298); bes 'quinque' (Kuun 1880: 300). бәш 'fünf' (Radloff 1887: 72). beš 'fünf' (Grønbech 1942: 56). beš 60r/3, 60r/26, 60r/26, 60r/27 (Drimba 2000: 116); beš 60v/34, bešibile 60v/34 (Drimba 2000: 117). ET. *beş* 'beş' (Gabain 2000: 268). beš I 'beş', beš II: beš enätkäk eli yer: beş Hint ülkesi (doğu, güney, batı, kuzey ve orta), beš balıq yer: Beş Balık şehri, beš keçän yer: Beş Keçän şehri (DTS 1969: 96). *beş* 'beş', *beş balıq-lıy*: Beşbalıklı, Beşbalık şehrinden (Hsüan-X 1975: 127). *beş/biş* 'beş (5), sayı adı', *biş on* 'elli (50), sayı ismi', *biş tümen* 'elli bin (50.000)' (ETŞ 1992: 264, 270). beş-; PYŞ 'beş' (< Toh.-B piş³⁰ 'beş') (İKPÖ 1998: 168). baş 'beş' (Gabain 2000: 267). baş/biş 'пять', baş il: Пять государства (TEŞ 2008: 318). *beş/biş* 'beş', *beş balık*: VIII yüzyılda Basmılların oturduğu şehir (Pei-ting), *beş bın* 'beş bin', *beş bın er başı* 'beş bin askerden oluşan askeri birliğin başı', *beş yüz başı* 'beş yüz kişilik askeri birlik başı' (KUKY 2009: 315, 520). beş 'beş, 5', beş yüz 'beş yüz '500' (METY 2012: 310). beş 'beş', beş balık: bugünkü Çin'in kuzey-batısında bir kent (Aydın 2012: 157). beş 'beş' (ABH 2013: 189). beş 'beş', beş yegirmi 'on beş' (Yen, Mir) (YKI 2013: 499). beş 'beş', beş y(è)g(i)rmi 'on beş', beş y(è)g(i)rminç 'on beşinci' (AY-YK 2012: 224). biş (bişinç) 'beş (beşinci)' (HUAS 1941: 88). biş 'beş (5)' (Üİ 1998: 137). *biş* 'beş' (AY-III 1991: 88; Gabain 2000: 267; IB: 51). *peş* 'beş' (Gabain 2000: 268). *pheş* 'beş' (Gabain 2000: 268). [*krş. beşägü* 'beş, beşi' (DTS 1969: 97). *beşär* 'beşer' (DTS 1969: 96). *beşinç/bişinç* 'beşinci' (DTS 1969: 96). *beşinç* 'beşinci' (KUKY 2009: 322;

METY 2012: 310). *běšinč* ‘beşinci’ (Aydın 2012: 157). *bişer* ‘beşer’ ETŞ 1992: 270). *bişinç* ‘beşinci’ (AY-III 1991: 88; ETŞ 1992: 270; Üİ 1998: 138). OT. *běš* ‘beş, (5)’, *běšte biri* ‘beşte bir, 1/5’, *běš namāz* ‘beş vakit namaz’ (TKT 2004: 265). *běš* ‘sayıda beş’ (DLT-Atalay 2006: IV-86). *biš* ‘beş (5)’ (KB: 93). krş. *běšinč* ‘sayıda beşinci’ (DLT-Atalay 2006: IV-86). Hrzt. *běš* ‘beş’ (ME 1993: 101; KE 1997: 96). *běš* ‘beş (5)’ (NF 1998: 59). *beš* ‘beş’ (KurT 2002: 77; MM 2008: 205). *biš* ‘beş’ (İML 1988: 20). krş. *běšegü* ‘beşi’ (KE 1997: 97). *běšägü* ‘beşer, beşli’ (KurT 2002: 77). *běšer* ‘beşer (beşer)’ (KE 1997: 97). *běšinč* ‘beşinci (5.)’ (KE 1997: 97). *běšinč/beşinci* ‘beşinci (5.)’ (NF 1998: 59). *bişinč*: ‘beşinci’ demek olan ‘*bişinči*’ nin kısaltılmış şeklidir (İML 1988: 20). AO-Kıpt. *biš* ‘beş, sayı adı’ (AO 1996: 207). M-Kıpt. *beš* ‘beş sayısı’ (DM 2003: 75). *beyš* ‘beş sayısı’ (KK 1999: 103). *biš* ‘beş (sayı)’ (MG 1984: 120; KMT 2002: 95). *biš* ‘beş’ (KİLE 1931: 18; BV 1986: 147; GT 1989: 273; İMS 1992: 510). *biš* ‘beş, beş sayısı’ (KMES 1994: 243). *biš* = Ar. *ḥamsa* ‘five’ (RH 2000: 190, 241). *biš* ‘sayı sözü, beş (5)’ (KH 2002: 115). *biš* ‘beş (sayı ismi)’ (KF 2006: 88). krş. *beşinci* ‘beşinci’ (GT 1989: 268; KH 2002: 114). *beyšinči* ‘beşinci’ (KK 1999: 103). *bişinci* ‘beşinci’ (KMES 1994: 243; KFLT 1989: 954; KH 2002: 115). Çağ. *biš* ‘beş adet’ (AL: 134). *biš* ‘beş’ (MK 1993: 411). krş. *bişevle* ‘beşi bile’ (AL: 134). *bişelesı* ‘beşi bile ve beşincisi’ (AL: 134). *bişinci* ‘beşinci’ (MK 1993: 411).

352. *betikçi*: krş. *bitikçi*.

betikçi *betichzi* CC-İ 26a/26

Betichzi ‘scriba’ (Kuun 1880: 300). *Betichzi* 25v/26 (Drimba 2000: ?).

353. *betlem* (< ibr. ‘ekmek evi’): *Beytullahim*.

betlemge *betlemga* CC-A 62a/4

betlemde *betlemgda* CC-A 62b/2

Betlem: oppidum tribus Judae notissimum ~ ibr. *בֵּית לֶחֶם* (Kuun 1880: 300, 307). *betlem*: Bethlehem (Grønbech 1942: 276). *betlemga* 61v/4 (Drimba 2000: 118); *betlem*[g > d]a 62r/2 (Drimba 2000: 119). OT. krş. *beyt* ‘ev’, ehl-i *beyt* ‘Hz. Peygamber’in yakınları’ (KB: 76, 144). Hrzt. krş. *beyt* ‘beyit’ (ME 1993: 101). *beyt* ‘ev’ (NF 1998: 60). *beyit* ‘beyit, şiiir; ev, hane’, *beyt*’l-aḥḫān ‘hüzünler evi. Yakub peygamberim çadırı’, *beytü*’l-māl ‘maliye hazinesi’, *beytü*’r-risāle ‘peygamberlik meskeni’ (KE 1997: 98). *beytü*’i-ḥarām ‘Kâbe’ (MM 2008: 205). ehl-i *beyt*: Hz. Muhammed’in yakın akrabası olanlar (KE 1997: 179). ehl-i *beyt* ‘Hz. Muhammed’in yakın akrabası olanları ev halkı, yakın

çevre' (NF 1998: 116). M-Kıpt. krş. beyt 'ev' (BV 1986: 138). beyt '1) iki mısradan meydana getirilmiş nazım; 2) hâne, ev', beyt-ü'l-mâl 'devlet hazinesi' (GT 1989: 268). beyt → beytü'l-mal 'hazine' (KFLT 1989: 952). beyt → Beyt-i Muqaddes 'Kabe', ehl-i beyt 'Hz. Peygamber'in yakın akrabası' (İMS 1992: 509, 521). beyt → beytü'l-mâl 'devlet hazinesi', ehl-i beyt 'Hz. Peygamber'in yakın akrabası' (KF 2006: 84, 102). beyti's-sarc 'her tarafı siyah renkte, dengeli, seçkin olarak kabul edilen at; eyerin oturduğu yer' (KH 2002: 114). beyt-i şikāl 'bukağılık zincir yeri' (KH 2002: 114). Çağ. krş. Beytu'llāh 'Allah'ın evi, kâbe' (MK 1993: 405). beytü'l-aḥzān 'kederler evi' (MK 1993: 405). beytü'l-aḥzān 'Yusuf'u kaybeden Yakub'un çadırı; dünya' (MK 1993: 405). beytü'l-ḥarām 'kâbe' (MK 1993: 405). beytü'l-ḥüzn 'hüzünlü, gamlı, kederli ev' (MK 1993: 405). beytü'l-telef 'telef evi, yok olma' (MK 1993: 405).

354. betli: tuman betli 'karanlık yüzlü'.

betli betlí CC-A 82a/29

Bet 'vultus', tuman betli 'tetricus' (Kuun 1880: 300). бәрли 'Gesicht habend', туман бәрли 'von finstern Antlitz' (Radloff 1887: 72). betli 'eine gewisse Miene habend', tuman betli 'mit finsterer Miene' (Grønbech 1942: 57). betlí 81v/29 (Drimba 2000: 143). ET. krş. *bit* 'yüz, bet' (Gabain 2000: 269).

355. bey I: bey, baron; efendi; *krş.* beg.

bey Bey CC-İ 46a/10, 46a/17, CC-A 61b/1, 61b/7, 61/8, 61b/9, .
62a/8, 64a/33, 73a/6, 75a/13

beyginem beygínəm CC-A 76a/1

beyim beym CC-A 62a/19, 62a/20

beyimiz beymıs CC-A 62a/22

beyimiz Beymıs CC-A 62b/13

beyimiz beymís CC-A 73b/18

beyimiz beymıf CC-A 69b/31, 70a/29

beyimiz beymíf CC-A 75a/2

beyimizni beýímıfńı CC-A 73b/19

beyni beyní CC-A 76b/11

beg~bey 'önde gelen, seçkin; lord or master of the house', Beygin *küçültme hali* (Kuun 1880: 300). *işa. f.* бї 'Herr, Adliger', бї тәңрі, бїні, бїм, бїјіміз, бїјімізні, бїјіңні (Radloff 1887: 73); CC-A 76a/1 beyginem → *işa. f.* бїгїнә 'lieber Herr' (Radloff 1887:

74). bey, bij (?) ‘Herr’, bej teŋri ‘der Herr Gott’, bejm teŋeri ‘mein Herr Gott’, söjgil teŋirni senin b(e)jiŋni ‘du sollst gott deinen Herrn lieben’, bejmiz teŋri ‘unser Herr Gott’, bejmiz ‘*Chritus; Jesus*’, beymi[z] ‘*Jesus Christus*’ (Grønbech 1942: 54, 57); bejgine *karitatives Deminative* von bej, e tatlı bejginem ‘o mein lieber Herr’ (Grønbech 1942: 54). Bey 45v/10, 45v/17 (Drimba 2000: 95); bey 61r/1, 61r/7, 61r/8, 61r/9 (Drimba 2000: 117); beym 61v/19 (Drimba 2000: 118); beym 61v/20 (Drimba 2000: 119); beymis 61v/22 (Drimba 2000: 119); Beymis 62r/13 (Drimba 2000: 119); bey 63v/33 (Drimba 2000: 123); beymiŋ 69r/19 (Drimba 2000: 130); beymiŋ 69v/15 (Drimba 2000: 131); bey 72v/3 (Drimba 2000: 136); beymis 73r/15, beýimiŋni 73r/16 (Drimba 2000: 137); beymiŋ 74v/2, bey 74v/13 (Drimba 2000: 138); beyginaem 75v/1, beyni 76r/10 (Drimba 2000: 139).

356. bey II: kısarak.

bey bey CC-A 61a/12
bej ‘Stute’ (Grønbech 1942: 54).
OT. Hrz-T. bi ‘kısarak’ (KurT 2002: 78).

357. beyenç: ilahi *krş.* beyinç.

beyenç beyenç CC-A 76b/18
Beyenç ‘hymnus’ (Kuun 1880: 300). bejenç, bejinç ‘Freude’ (Grønbech 1942: 54, 55).
beyenç 76r/17 (Drimba 2000: 139).

358. beyi-: dans etmek; *krş.* biyi-.

beyidim Beyidim CC-İ 5b/13
beyigil Beýgil CC-İ 5b/14
beyirmen Beyrmẽ CC-İ 5b/12

Beyrmen ‘salto’, beygil *emir şekli* (Kuun 1880: 300). *işā. f. 61* (v) ‘tanzen’, 6ijipmān, 6īdim, 6īril, 6īn (Radloff 1887: 73). beji-, biji- ‘tanzen’, bijip ‘scharæ[e] kind[e]’ (Grønbech 1942: 54). Beyrmẽ 5r/12, Bey[r > i]di[n > m] 5r/13, Beýgil 5r/14 (Drimba 2000: 41); beýnıp 76r/9 (Drimba 2000: 139).

ET. būdi- ‘dans etmek’ (Gabain 2000: 271). OT. Krh-T. būdhi- ‘oyynamak; raksetmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-122). būdhik ‘oynayış; zıplayış; raks’ (DLT-Atalay 2006: IV-122). būdhik ‘oyun, raks’ (DLT-Atalay 2006: IV-122). būdhüş- ‘oyunda ve raksta yarışmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-122). būdhüt- ‘oynatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-

122). bŭdĭg ‘oyun, raks’ (KB: 119). Hrз-T. biyimek ‘ oynamak, raksetmek’ (İML 1988: 21). krş. biyiçi ‘ oynayıcı, rakedici’ (İML 1988: 20). M-Kıpt. bey- ‘raksetmek, oynamak’ (KMT 2002: 94).

359. beyik: büyük; yüksek; *krş.* beyiklŭk.

beyik beik CC-A 58b/34

beyik beyik CC-A 62a/8

Beik ‘altus’ (Kuun 1880: 300). *işa. f.* bŭk ‘hoch’ (Radloff 1887: 73). bejik ‘hoch’, bejik teŋri ‘der erhabene Gott’ (Grønbech 1942: 54). beik 58r/34 (Drimba 2000: 114); be yik 61v/8-9 (Drimba 2000: 118). ET. bedŭk ‘1. büyük’ (DTS 1969: 91). bādŭk ‘büyük’ (Hsüan-X 1975: 125). bedŭk ‘büyük, iri’ (AY-III 1991: 86). be[dŭk] ‘büyük’ (IB: 51). bedŭk ‘büyük’ (METY 2012: 309; Gabain 2000: 267). bādŭk ‘великий’ (ТЕЭ 2008: 318). bedŭk ‘büyük’ (KUKY 2009: 177, 519). bedŭk ‘(mec.) zorlu’ (Aydın 2012: 156). bādŭk ‘büyük, yüksek’ (ABH 2013: 188). bedŭk ‘büyük’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 499). [*krş.* bedŭ- ‘1. artmak, büyümek, çoğalmak’ (DTS 1969: 91). bedŭ- ‘büyülemek’ (ETŞ 1992: 262). b(ā)dŭ- ‘büyülemek’ (Gabain 2000: 33, 267). bedŭklentŭr- < dön. edil. bedŭklä- (W17). bādŭt- ‘büyütmek’ (Hsüan-X 1975: 125). OT. bedŭk ‘1. büyük; 2. çok’ (DTS 1969: 91). beđŭk ‘yüksek’ (DTS 1969: 91). beđŭk ‘büyük’ (KB: 68). beđŭk ‘büyük’, beđŭk ğızāre ‘büyük kase, çanak’, beđŭk yılan ‘büyük yılan, ejderha’ (TKT 2004: 254). bedhŭk/bedŭk ‘büyük’, bedŭk bağırlıĝ ‘kimseye boyun eğmiyen; ciĝeri büyük’ (DLT-Atalay 2006: IV-59, 77). [*krş.* bedhŭt- ‘büyütmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-78). bedŭ- ‘2. (insanla ilgili olarak) büyülemek’ (DTS 1969: 91). beđŭ- ‘yükselmek, büyülemek’ (DTS 1969: 91). beđŭ- ‘büyülemek’ (KB: 68). bedŭ- ‘büyülemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-77). bedŭkle- ‘1. büyük olarak saymak, büyük olduğunu düşünmek; yüceltmek, yükseltmek; 2. (insanla ilgili olarak) büyülemek’ (DTS 1969: 91). bedŭkle- ‘büyük saymak’ (DLT-Atalay 2006: IV-78). bedŭklän- < bedŭklä- ‘?’ (DTS 1969: 91). beđŭklŭk ‘büyüklŭk’ (KB: 69). bedŭt- (< ettir. bedŭ-) ‘1. artırmak, çoğaltmak; 2. büyütmek’ (DTS 1969: 91). beđŭt- (< ettir. beđŭ-) ‘1. artırmak, büyükmek, çoğaltmak; 2. yan anl. yükseltmek, yüceltmek’ (DTS 1969: 91). beđŭt- ‘büyütmek’ (KB: 69). Hrз-T. bedŭk ‘büyük’ (NF 1998: 52). biyik/böyük ‘büyük’ (KE 1997: 117). böyük ‘yüksek, büyük’ (ME 1993: 107). büyük ‘büyük’ (KurT 2002: 91). M-Kıpt. bëyik/bëyük ‘büyük’ (TK 2008: 199). beyŭk ‘büyük, ulu’ (İMS 1992: 509). biyik ‘yüksek’ (MG 1984: 121). büyük ‘büyük, iri’ (MG 1984: 134). büyük ‘büyük’ (BV 1986: 160; GT 1989: 276; KK

1999: 106). *krş.* büyü- ‘gelişmek, büyümek, yaşı ilerlemek’ (GT 1989: 276). büyüklük ‘büyüklük’ (BV 1986: 160). büyükrek ‘çok büyük’ (BV 1986: 160). Çağ. beyik ‘büyük’ (AL: 129). biyik ‘büyük’ (MK 1993: 411).

360. beyiklük: büyüklük; *krş.* beyik.

beyiklük Beich luch CC-İ 53b/23

Beichluch ‘altitudo’ (Kuun 1880: 300). бѣиклѣк ‘Höhe’ (Radloff 1887: 74). bejicklük ‘Höhe’ (Grønbech 1942: 55). *Beich luch* 53r/23 (Drimba 2000: 105). ET. OT. beḡicklük ‘yükseklik, büyüklük’ (DTS 1969: 91). Hrz-T. biyiklik ‘büyüklük’ (KE 1997: 117). büyüklüg ‘büyüklük, ölçü’ (KurT 2002: 91).

361. beyinç:sevinç; *krş.* beyinç.

beyinç beyine CC-A 73b/23

Beyinç ? (Kuun 1880: 300). *işa. f.* бѣинч ‘Tanz’ (Radloff 1887: 74). bejenč, bejinč ‘Freude’ (Grønbech 1942: 54, 55). beyinč 73r/20 (Drimba 2000: 137).

362. beyni-: dans etmek, oynamak.

beynip beýnıp CC-A 76b/10

Beynip ‘saliens’ (Kuun 1880: ??). *işa. f.* beyn- ‘tanzen’ (Grønbech 1942: 54).

363. beyuda: süleyman taşı.

beyuda Beíuda CC-İ 47b/16

Beyuda ‘gemma rubicunda rubino similis’ ~ *far.* بيجاده بيجاد (Kuun 1880: 300). бѣйѣдѣ ‘Granat’ (Radloff 1887: 71). beğuda ‘Granat’ (Grønbech 1942: 54). Beíuda 47r/16 (Drimba 2000: 97).

364. bez-: vazgeçmek.

bezermen bexarmê CC-İ 23b/15

bezdüm bexdum CC-İ 23b/16

bezgil bexgıl CC-İ 23b/17

Bexarmen ‘renuncio’, bexgil *emir şekli* (Kuun 1880: 300). bez- ‘verzichten, sich abwenden’ (Grønbech 1942: 57). Bexarmê 23r/14, Bexdum 23r/15, Bexgıl 23r/15 (Drimba 2000: 64).

OT. [krş. bez- 'titremek' (DTS 1969: 97). M-Kıpt. bez- 'bezmek, bıkmak, usanmak' (MG 1984: 115).

365. bezergen (< far. bāzergān): tüccar.

bezergen^{dir} bežergēdir CC-A 61a/36
bezergēdir 60v/33 (Drimba 2000: 117).

366. bezgek: hastalık nöbeti.

bezgek bežgek CC-A 81a/2

Bezgek 'torcular' (Kuun 1880: 300). бәзгәк 'das kalte Fieber (das Kalder)' (Radloff 1887: 72). bezgek 'das kalte Fieber' (Grønbech 1942: 57). bezgek 80v/2 (Drimba 2000: 140).

367. bıçak: bıçak; hançer.

bıçak Bıçac CC-İ 43a/15, 44a/5
bıçak Bıçac CC-İ 51a/13
bıçak bıçac CC-A 57a/24
bıçakdır bıçakdır CC-A 61a/7.

işa. f. biçek (Kuun 1887: 146); biçak 'culter', bizac 'culter plicatilis', biçac etiçci 'scalper sutorius', biçacçi 'cultrarius' (Kuun 1880: 301). быцак 'Messer' (Radloff 1887: 73). byçaq 'Messer', byçaq etikçi (Grønbech 1942: 71). Bıçac 42v/15 (Drimba 2000: 90); Bıçac 43v/15 (Drimba 2000: 91); Bizac 50v/13 (Drimba 2000: 101); biça(c) 56r/24 (Drimba 2000: 110); bi[ş > ç]akdır 60v/7 (Drimba 2000: 117).

ET. *biçäk/bıçak* 'bıçak; çakı' (Gabain 2000: 43, 268). biçak 'bıçak' (DTS 1969: 104). bıçak 'bıçak' (Gabain 2000: 268). [krş. *bi III 'ustura'* (DTS 1969: 97). *bī (hangi metinde?)* < *bkz. bi III* (DTS 1969: 104). *bī* 'bıçak' (Gabain 2000: 268; ABH 2013: 189; AY-YK 2012: 224). *bıç-* 'kesmek, biçmek' (ABH 2013: 189; Gabain 2000: 268; Aydın 2012: 157). *bıç-* '1. kesmek; 2. (saç, kulgak, ve yanak sözleriyle) ölmüş kimsenin ardından yas göstergesi olarak saçları kesmek, yanak ve kulakları çizmek, yırtmak' (KUKY 2009:340, 395, 520). *bıç-* 'biçmek, kesmek' (IB: 51; METY 2012: 310). *bıç-* 'biçmek, kesmek' (Mir) (YKI 2013: 499). *bisiz: bisiz biçyusuz 'ateşli silah olmadan'* (DTS 1969: 103). *bisiz* 'bıçaksız, kesicisiz' (AY-III 1991: 88). *biçil-* < *edil. biç-* (DTS 1969: 105). *bıçıl-* 'kesilmek, biçilmek' (ABH 2013: 189; Gabain 2000: 268). *biçtaçī* 'işkenceci, zalim' (DTS 1969: 105). *biçtur-* < *ettir. biç-* (DTS 1969: 105). *pi* 'bıçak'

(Gabain 2000: 268). OT. Krh-T. biçek ‘bıçak’, salcı biçek ‘aşçı, mutfakta bulunan kimse’ (DLT-Atalay 2006: IV-90, 485). [krş. biç- ‘1. kesmek, biçmek (QBN); 2. (üzüm) toplamak’ (Yug) (DTS 1969: 98). biç- ‘kesmek; doğramak; biçmek’ (QBK) (DTS 1969: 104). biç-/biç- ‘kesmek, biçmek’ (KB: 76). biç-/biç- ‘biçmek kesmek ‘hüküm, hüküm verme’ (TKT 2004: 266, 267). biç- ‘kesmek, biçmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-87). bıçak/biçek ‘bıçak’ (KB: 76, 77). bıçäklä- ‘vurmak, bıçakla yarmak’ (DTS 1969: 98). bıçgıl ‘eldeki, ayaktaki çatlaklar, bıçılın; yerdeki yarıklar ve çatlaklar’, bıçgıl yér ‘yarık yer’ (DLT-Atalay 2006: IV-88). bıçığ ‘söz, ahit, antlaşma, yemin’, berk bıçığ ‘and, yemin, söz’, bıçığ buz- ‘yemini bozmak’, bıçığ kıl- ‘buyurmak, fermanlamak’ (TKT 2004: 264, 267). bıçıl- ‘kesilmek, biçilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-88). bıçılğan ‘elde, ayakta ve yeryüzünde olan yarıklıklar’ (DLT-Atalay 2006: IV-88). bıçguç ‘makas, sındı’ (DLT-Atalay 2006: IV-88). bıçım ‘kesim, dilim’ (DLT-Atalay 2006: IV-88). bıçın- ‘kendi için doğramak, kendini doğrar gibi göstermek; kendi başına doğramak’ (DLT-Atalay 2006: IV-88). bıçış- ‘biçmekte ve kesmekte yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-88). bıçma ‘biçme, kesme’, bıçma yorınça ‘biçilmiş yonce’ (DLT-Atalay 2006: IV-89). bıçtur- ‘biçtirmek, kestirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-89). bıçuk ‘buçuk’ (KB: 77). bıçuk ‘kesik, parçalanmış her şeyin yarısı, buçuk’ (DLT-Atalay 2006: IV-89). biç- ‘biçmek’ (AH: IX). bıçekle- ‘bıçaklamak, bıçakla vurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-90). bıçeklen- ‘bıçak sahibi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-90). buçgak ‘kesilmiş hayvan derisinden çarık yapılan uçlar’ (DLT-Atalay 2006: IV-110). Hrz-T. bıçak ‘kesme aleti, bıçak’ (İML 1988: 21). bıçak ‘bıçak’ (ME 1993: 102; KurT 2002: 78; MM 2008: 206). bıçak/biçek ‘bıçak’ (KE 1997: 98). krş. biç- ‘kesmek, doğramak’ (KurT 2002: 79). bıçık ‘kesilmiş’ (İML 1988: 21). bıçtur- ‘kestirmek’ (KurT 2002: 78). biç- ‘biçmek’ (ME 1993: 102). biçmek ‘kesmek’ (İML 1988: 19). biçmez ‘kesmez, kör’ (İML 1988: 19). bişmek ‘ekin biçmek’ (İML 1988: 20). buçuk ‘yarım, buçuk’ (MM 2008: 211). piçmez ‘kesmez, kör’ (İML 1988: 57). M-KıpT. bıçaq ‘pıçak’ (KİLE 1931: 20). bıçak ‘bıçak’ (MG 1984: 115; GT 1989: 268; KFLT 1989: 952; İMS 1992: 509; KK 1999: 104) bıçak/bışak ‘bıçak’ (DM 2003: 76). bıçaq = Ar. al-sikkîn ‘knife’ (RH 2000: 146, 177, 288). krş. biç- ‘biçmek, ikiye bölmek’ (KK 1999: 104). bıçuk/buçuk ‘yarım, buçuk’, bıçuk yarısı ‘dörtte bir, çeyrek’ (KK 1999: 105). biç-: biçmāk mastarının hal fiilinden menkul ismi has (KİLE 1931: 17). biç- ‘kroić’ (Bulg-M 1954: 46). biç- ‘biçmek’ (KFLT 1989: 952; İMS 1992: 509). biç- ‘kumaş, elbise biçmek’ (KMT 2002: 94). biçig ‘biçilmiş, koparılmış’ (İMS 1992: 509). biçil- ‘biçilmek’ (KFLT 1989: 953).

bıçmek 'to harvest' (RH 2000: 125). bıçaqsuz 'bıçaksız' (KFLT 1989: 952). buçuq 'nısıf' (KİLE 1931: 22). buçuq 'buçuk, yarım' (MG 1984: 132; KH 2002: 116; KF 2006: 90). buçuq 'yarım' (BV 1986: 157; KFLT 1989: 957). buçuq 'yarı, yarım, buçuk' (KMT 2002: 97). buşuq 'buçuk, yarım' (DM 2003: 79). Tib. pi-çag 'large butcher-knife' < Uyg. (Laufer 1916: 492). Çağ. bıçak 'bıçak' (MK 1993: 405).

368. bıçaqçı: bıçak yapan kimse.

bıçaqçı Bıçacçı CC-İ 44b/30

быцакчы 'Messerschmied' (Radloff 1887: 73). byçaqçy 'Messerschmied' (Grønbech 1942: 71). Bıçacçı 44r/30 (Drimba 2000: 93).

OT. Hrz-T. bıçaqçı 'bıçak yapan' (İML 1988: 21). M-KıpT. bıçaqçı 'bıçakçı' (KK 1999: 104).

369. bıçkı: testere; krş. buçkı.

bıçkı Bıçhı CC-İ 43b/21

bıçkı Bıçhı CC-İ 44a/18

Biçchi 'serra', Bizchi 'forfex' (Kuun 1880: 301). быцкы 'Säge, Schneiderscheere' (Radloff 1887: 73). byçqy, buçqy 'Säge; Schere (des Kürschners und des Schneiders)' (Grønbech 1942: 67, 72). Bizhı 43r/21 (Drimba 2000: 91); Bıçhı 43v/18 (Drimba 2000: 92). ET. krş. *bıçğuluğ* 'bıçaklı' (Mayt: 364). bıçğusuz 'bıçaksız, bıçkısız, kesicisiz' (AY-III 1991: 87). OT. Krh-T. biçyu 'kesme aleti, bıçak' (DTS 1969: 105). bıçğu 'bıçak, bıçkı' (Gabain 2000: 52, 268). bıçgu 'bıçkı, bıçak' (AY-YK 2012: 225). bıçgu 'bıçak, bıçkı, kesici alet' (ABH 2013: 189). *biçyu* 'kesme aleti, bıçak' (DTS 1969: 105). [*krş. bıçğu* 'biçilecek' (TKT 2004: 266). *bıçgu* 'bıçkı, bıçak' (DLT-Atalay 2006: IV-88). *biçyuç* 'eğri bıçak' (DTS 1969: 105). Hrz-T. bıçku 'kılıç' (KurT 2002: 78). krş. bıçkıla- 'doğramak' (KurT 2002: 78). M-KıpT. biçgu = Ar. al-minşâr 'saw' (RH 2000: 283). bıçkı 'bıçkı' (KK 1999: 104) . bıçkı 'bıçkı, testere' (DM 2003: 76). bıçku 'testerenin büyüğü, bıçkı' (GT 1989: 268). bıçku/bıçkuç 'bıçkı, testere' (KMT 2002: 94). krş. bıçkıç 'makas' (DM 2003: 76).

370. biçen: saman.

biçen Bızan CC-İ 56a/21

Bizan ‘foenum’ (Kuun 1880: 301). бѣдѣн ‘Heu’ (Radloff 1887: 74). bičen ‘Heu’ (Grønbech 1942: 57). Bizan 55v/20 (Drimba 2000: 109). OT. M-KıpT. krş. biçin ‘ekin biçimi’ (KİLE 1931: 18). biçin ‘biçme, hasat’ (GT 1989: 269).

371. bičenlik: samanlık.

bičenlikte bīēanlīcta CC-A 62a/5

Bičanlik ‘praesepe’ (Kuun 1880: 301). бѣдѣнлѣк ‘die Raufe für Heu, Krippe’, бѣдѣнлѣктѣ (Radloff 1887: 74). bičenlik ‘Krippe’ (Grønbech 1942: 57). bičanlīcta 61v/5 (Drimba 2000: 118).

372. bigev: benzer.

bigevēdi bigeuedı CC-A 62a/34. Bigevedi: bigen edi ‘similis fuit’ (Kuun 1880: 301). бѣгѣвъ ‘ähnlich’, бѣгѣвъ әдѣ (Radloff 1887: 74). bigev ‘ähnlich’, ol juldüz neçik bir oylan bigev edi ‘der Stern war einem Knaben ähnlich’ (Grønbech 1942: 57). bigeuedi 61v/34 (Drimba 2000: 119).

373. bil- I: bilmek

bilgen	bilgē	CC-A 72a/38
bilin̄iz	bilingıs	CC-A 63a/27
bilip	bılıp	CC-A 63b/32
biliptursen	bılıpt̃jē	CC-A 71a/6
bilir	bılır	CC-A 65a/15, 65a/25, 65a/30
bilirler	bılırlar	CC-A 65a/25
bilirmen	bılırm̃	CC-A 65a/17
bilirmesen	bılırm̃aʃen	CC-A 64b/33
bilirsən	bılırʃen	CC-A 63a/40
bilirsən	bılırʃen	CC-A 64b/33
bilirsən	bılırʃen	CC-A 65a/20
bilmeyin	bilm̃aín	CC-A 73b/15
bilmege	bilmaga	CC-A 62a/19
bilmem	bilmē	CC-A 61b/22
bilmen	bilmē	CC-A 63b/18
bilmez	bilmes	CC-A 63b/29

bilmezler	bilmeſler	CC-A 59b/9
bilmezler	bilmesler	CC-A 62a/20
bilsin	biľſin	CC-A 74b/10

bil (v) ‘wissen’, bilirmän, bildim, bilgil, bilircän, bilip, bilircin, bildin, bilirmicän, bilin, bilinip, bilgän, biliniz, bilmäſä, bilmän, bilmäjin, bilmäs, bara bilmäc, bilmäclär, bilmäſänni (Radloff 1887: 74). bil- ‘wissen, kennen, verstehen’, jarly miskin kişiler jaqşy bitik bilmezler ‘arme, unglückliche Menschen kennen die gute Schrift (die Bibel) nicht’, er jazuxyn bilmejın ‘ohne die Sünde mit dem Manne (d. h. die Begattung) zu kennen’, til bilmen ‘ich kenne die Sprache nicht’, ol bilmez kim tamuſnuſ otun aldy ‘er weiss nicht, dass er sich das Feuer der Hölle erworben hat’, jalyyz teſrige bilip-tirsın qovanmaſa ‘in Gott allein hast du dich zu freuen gewusst’ (Grønbech 1942: 57); bil- ‘regieren’, teſri . ginslerni bilsin ‘Gott soll die Völker beherrschen’ (Grønbech 1942: 57); bilir-me-sen (Grønbech 1942: 166). bilmeſler 59r/9 (Drimba 2000: 115); bilmē 61r/22 (Drimba 2000: 118); bilmesler 61v/20 (Drimba 2000: 118); bilmaga 62r/19 (Drimba 2000: 119); bilinſis 62v/27, bilirſen 62v/39, bilmen 63r/18 (Drimba 2000: 121); bilmes 63r/29, bilip 63r/32 (Drimba 2000: 122); bilirſen 64r/32, bilirmäſen 64r/32 (Drimba 2000: 123); bilir 64r/14, 64r/22, bilirmē 64r/15, bilirſen 64r/17, bilirler 64r/22 (Drimba 2000: 124); bilir 64r/27 (Drimba 2000: 125); biliptrſē 70v/3 (Drimba 2000: 132); bilgē 71v/19 (Drimba 2000: 135); bilmäin 73r/12, biľſin 74r/5 (Drimba 2000: 137).

ET. bil- ‘bilmek; anlamak, idrāk etmek’ (HUAS 1941: 88). bil- ‘1. bilmek, öğrenmiş olmak; 2. anlamak, kavramak; 3. sorumluluk almak; 4. ?’ (DTS 1969: 98). bil- ‘bilmek; anlamak, ayırımına varmak, tefrik etmek’ (AY-III 1991: 87). bil--, PYL-: bilmek ?. bil- ‘1) bilmek; 2) anlamak’ (Hsüan-X 1975: 127; Aydın 2012: 157; AY-YK 2012: 225. bil- ‘bilmek’ (ETŞ 1992: 265; IB: 51). bil-; PYL- ‘bilmek’ (İKPÖ 1998: 170). bil- ‘bilmek, anlamak, farkına varmak’ (Üİ 1998: 133). bil-/pil- ‘bilmek’, tuyguluſ bilgüluſ yok ‘duyulacak, bilinecek yol, duyulması ve bilinmesi gereken yol’ (Gabain 2000: 56, 268). bil- ‘знать’ (TEƏ 2008: 318). bil- ‘1) bilmek, bilgi sahibi olmak; 2) öğrenmek, bilgi edinmek; 3. tanımak, bilip ayırmak, seçmek, idrak etmek’ (KUKY 2009: 356, 520). bil- ‘bilmek; anlamak; farkına varmak’ (METY 2012: 310). bil- ‘bilmek; anlamak, ayırımına varmak’ (ABH 2013: 189). bil- ‘bilmek’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 499). bil- ‘bilmek, tanımak; farkında olmak, ayırımına varmak’ (HUAS 2014: 147). [krş. bilil- ‘bilinmek’ (ETŞ 1992: 267; Üİ 1998: 134). bilis ‘2. bilme’ (DTS 1969: 100). bilgen ‘bilgin’ (ETŞ 1992: 266). bilgi ‘bilgi’ (ETŞ 1992: 266). bilgin ‘bilgi, bilgin, bilge’ (ETŞ 1992: 266).

bilmäk ‘anlama, kavrama’ (Hsüan-X 1975: 127). *bilmek* ‘bilmek’ (ETŞ 1992: 267). *bilmeklig* ‘bilişli, bilinen’ (ETŞ 1992: 267). *bilsik-* ‘bilinmek’ (Gabain 2000: 60). *biltiz-* < *ettir. bil-* (DTS 1969: 100). *biltür-* ‘bildirmek’ (Hsüan-X 1975: 128). *biltür-* ‘bildirmek, haber vermek’ (ETŞ 1992: 267). OT. *bil-* ‘bilmek’ (KB: 78; AH: IX). *bil-* ‘1. bilmek, anlamak, tanımak, uzağı görmek, bulmak; 2. öğrenmek; 3. bilmek, fark etmek, farkına varmak; 4. tespit etmek’, *uğ-* ... *bil-* ‘tanımak’, *bilgen* ‘1. bilen, haberdar, bilgili, çok iyi bilen; 2. bilgili, hünerli, işinin ehli, bilgin; 3. bilgisi ile her yeri kuşatan; 4. her şeyi bilen, esma-i hüsnadan: habîr, alîm’, *bilginrek* ‘en iyi bilen’, *bilgil!* ‘bak!, dikkat et!’, *ķapsayu bilgen* ‘bilgisi ile her tarafı kuşatan, her şeyden haberdar olan’ (TKT 2004: 270, 422, 704). *bil-* ‘bilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-90). [*krş. bildüz-* ‘bilmek, öğretmek’ (Oğuzca) (DLT-Atalay 2006: IV-90). *bilemsin-* ‘biler gibi görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-92). *bilgimsin-* < ? *bil-* ‘biliyor gibi görünmek’ (DTS 1969: 99). *bilgimsin-* ‘kendini akıllı göstermek’ (DLT-Atalay 2006: IV-93). *bilgülig* ‘bilinen’ (DH: 193). *biligsä-* < *ist. bil-* ‘bilmek istemek, öğrenmek istemek’ (DTS 1969: 100). *bilür-* < *ettir. bil-* (DTS 1969: 100). *bilimsin-* ‘biliyormuş gibi yapmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-93). *biliş* ‘biliş, bildik, tanıdık’ (KB: 85). *biliş* ‘biliş, bilme’ (DH: 193). *biliş-* ‘tanışmak’ (TKT 2004: 273). *biliş-* ‘bilişmek, tanışmak’ (KB: 85; DLT-Atalay 2006: IV-94). *biliş* ‘biliş, tanış; bilen, bilici’ (DLT-Atalay 2006: IV-94). *bilmek* ‘1. bilme, bilgi, bilim, bilgisi olma; 2. ayırt etme, tanıma, bilmekın adıır- ‘belli etmek, ayırt etmek’, *bilmez* ‘cahil, bilgisiz’, *bilmezlik* ‘cahiliyet’ (TKT 2004: 271). *bilsik-* ‘bilinmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-94). *biltür-* ‘öğretmek, bildirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-94). *biliktü* → *Biliktü Qayan* (Chao-tsung 1369-1378) (Farquar 1966: 384). HrZ-T. *bil-* ‘bilmek’ (ME 1993: 102). *bil-* ‘bilmek, anlamak; yeterlik bildiren tasvirî fiil’ (KE 1997: 99). *bil-* ‘1) bilmek, anlamak; 2) muktedir olmak’ (KurT 2002: 79, 80). *bil-* ‘1. bilmek; 2. yeterlilik fiili’ (MM 2008: 206, 207). *bilmek* ‘bir şey hakkında bilgi edinmek’ (İML 1988: 20). *krş. bilgen* ‘âlim, bilgin’ (ME 1993: 102). *biliçi* ‘belirti, alamet’ (KE 1997: 103). *bilmek* ‘ilim, bilim’ (ME 1993: 102). *bilmäk* ‘bilgi, bilme’ (KurT 2002: 81). *bilmeklik* ‘bilgi, bilme’ (KE 1997: 103). *bilmäklik* ‘bilgi, anlama’ (KurT 2002: 81). *bilmeslik* ‘bilmezlik, bilgisizlik’ (KE 1997: 103). *bilmez* ‘cahil’ (ME 1993: 102). *bilmezlik* ‘cahillik’ (ME 1993: 102). AO-Kıpt. *bil-* ‘bilmek’ (AO 1996: 206). *krş. biliş-* ‘karşılıklı bilmek’ (AO 1996: 206). M-Kıpt. *bil-* ‘wiedzieć, znać, umieć’ (Bulg-M 1954: 46). *bil-* ‘1) bilmek; 2) muktedir olmak (iktidarî yardımcı fiili olarak)’ (MG 1984: 116). *bil-* ‘1) bilmek; 2) anlamak, farkına varmak; 3) öğrenmek, haberdâr olmak; 4) gücü yetmek, elinden gelmek; 5) anlamak, hesabını yapmak, hesap etmek; 6)

zannetmek; 7) takdir etmek, değerini bilmek; 8) sorumlu tutmak; 9) öyle kabul etmek, saymak; 10) hissetmek, duymak' (GT 1989: 270). bil- 'bilmek' (BV 1986: 139; KMES 1994: 241; KFLT 1989: 953; KK 1999: 104; KMT 2002: 94; (DM 2003: 76; KF 2006: 85). bil- → bilgil 'know!' (RH 2000: 71). bil- 'bilmek' (KH 2002: 114). bil- 'bilmek, anlamak' (TK 2008: 199). krş. bildir-/bildür- 'bildirmek' (DM 2003: 76). bildür- 'bildirmek' (MG 1984: 117; BV 1986: 140; KFLT 1989: 953; İMS 1992: 509; KH 2002: 114; TK 2008: 200). bilenlik 'bilme, bildik' (TK 2008: 200). bilgesiz = al-jâhil = nâ-dân 'ignorant' (RH 2000: 127). bilgir- 'bildirmek, belli olmak' (MG 1984: 117). bilgüçi 'bilen, her şeyi hakkıyla bilen, 'esma-i hüsnâ' dan' (TK 2008: 200). bilgüli/bilgülü 'bilen, bilgili' (İMS 1992: 509). bili 'ilim' (KİLE 1931: 18). bilici 'bilen, bilgili' (KF 2006: 87). biliçi 'bilgin' (KH 2002: 114). biliş 'tanıdık, dost' (İMS 1992: 509). biliş 'bildik, tanıdık' (KMT 2002: 94; DM 2003: 77). biliş- 'tanışmak, birbirini tanımak' (GT 1989: 270). bilmek 'bilmek' (KFLT 1989: 954). bilmek 'bilme' (TK 2008: 200). bilmeklik 'bilmeklik' (BV 1986: 140; TK 2008: 200). bilmeslik 'bilmezlik' (TK 2008: 200). Çağ. bil- → bilding 'bilsün' (AL: 138). bil- 'bilmek' (MK 1993: 405). krş. bilgüci 'bilici' (AL: 138). bilgülük 'bilmekli, marifetli' (AL: 136).

374. bil- II: iktidari fiil

bildün	bıldun	CC-İ 25b/6
bilgil	bılgıl	CC-İ 25b/7
bilürmen	bıluřmē	CC-İ 25b/5
aytebildiñ	ayte bıldıñ	CC-A 72a/40
aytebilipfen	ayte bılipfen	CC-A 72b/28
barabilmez	barabılmes	CC-A 62b/27

Bilurmen 'scio', bilgil *emir şekli*, CC-İ 25b/6 *iş. f.* bildum (Kuun 1880: 301). bil- *mit Gerund* 'können', işlerini ajtá bildiñ 'du konntest seine Werke verkünden', tañlaryn ajtá bilip-sen 'du hast seine Wunder verkünden können', kişi jolsuz bara-bilmez 'man kann nicht ohne Weg gehen' (Grønbech 1942: 57). Bilurmē 25r/1, Bildun 25r/2, *bılgıl* 25r/3 (Drimba 2000: 67); ayte bildiñ 71v/20, ayte bilipfen 72r/14 (Drimba 2000: 135).

OT. AO-KıpT. bil-: Yeterlilik fiili (AO 1996: 206).

375. bildir-: öğretmek, bilinmesini sağlamak.

bildirdi	bıldırdı	CC-A 74b/35
bildirdi	bıldırdı	CC-A 76b/7

bildirdiñ bildirđiñ CC-A 72a/40

бiлдip (v) ‘wissen machen’, бiлдipдi, бiлдipдiң (Radloff 1887: 74). bildir- ‘mitteilen, bekannt machen’, (işlerni) apostolerge bildirdiñ ‘du hast seine Werke den Aposteln mitgeteilt’, bilinmegenni bildirdi ‘nicht Gewusstes machte er bekannt’ (Grønbech 1942: 57). bildirđiñ 71v/20 (Drimba 2000: 135); bildirdi 74r/18 (Drimba 2000: 138); bildirdi 76r/6 (Drimba 2000: 139). ET. bildür- (< ettir. bil-) ‘bildirmek, haber vermek, haberdar etmek’ (DTS 1969: 99). bild(ü)r- ‘bildirmek, tanıtmak’ (TKT 2004: 271). bildür- ‘bildirmek, anlatmak’ (Üİ 1998: 133). biltürmek ‘öğretme, öğütme’ (DTS 100). OT. bildür- ‘bildirmek’ (KB: 81; AH: IX). bildürmek ‘bildirmek’ (DH: 193). krş. bildürgüçi ‘bildirici, bildiren’ (DH: 193). *bildürgülük* ‘tezkere, vesika, belge’ (DTS 1969: 99). Hrz-T. bildür- ‘bildirmek’ (ME 1993: 102). bildür- ‘bildirmek, farkına vardırmaq’ (KE 1997: 103). bildür-/biltür- ‘bildirmek; haber vermek’ (KurT 2002: 80, 81). AO-KıpT. bildür- ‘bildirmek’ (AO 1996: 206). M-KıpT. bildir-/bildür- ‘bildirmek’ (KF 2006: 85). bildür- ‘1) bildirmek; 2) hissettirmek, sezmek; 3) tanıtmak, anlatmak, söylemek’ (GT 1989: 270). bildür- ‘bildirmek’ (KMES 1994: 242). krş. bildirmek (KF 2006: 85).

376. bile: ile; krş. birle.

bile bıla CC-İ 30b/17, 30b/21, 31a/9, 31b/6, 31b/6, 31b/10, 31b/24, 31b/27, 31b/29, 31b/30, 32a/5, 32a/9, 32a/17, 32a/20, 32b/15, 32b/16, 33a/17, 33b/1, 33b/9, CC-A 60b/25, 61a/8, 61a/24, 61b/10, 61b/11, 61b/14, 62a/14, 62a/15, 62a/16, 62b/9, 62b/29 birl.?, 63a/25??. 63a/31, 63a/9, 63b/9, 63b/10, 63b/14, 63b/17, 63b/20, 63b/21, 63b/26, 63b/28, 63b/28, 63b/39, 64a/4, 64a/10, 64a/11, 64a/11, 64a/12, 64a/15, 64a/33, 64a/34, 67a/3

bile bıla CC-İ 33a/2, 33a/6, 33a/19, 33a/21

bile bile CC-A 75a/11

bile bile CC-A 61b/13, 62a/26

bile bile CC-A 76b/5

bile bile CC-A 61a/18, 61a/38

bile bıla CC-A 74b/6

bile ~~bile~~ CC-A 62b/5

bile ~~bile~~ CC-A 62b/30, 63a/7, 63b/11, 63b/12, 63b/39

bile ble CC-A 63b/31

bile bıfla CC-İ 31b/21

bile bırla CC-İ 33a/8

Bila, bile ‘cos’ (Kuun 1880: 301). bile, birle 1) mit *komitative und instrümental*: benim bile, seniñ bile, anyñ bile, bizim bile, ne bile ‘womit’, tiliñ bile ‘mit deiner Zunge’, erki bile ‘aus eigenem Willen, freiwillig’, könlünüz bile ‘in eurem Herzen’, 2) *Hilft zahlreiche lateinische Adverbia wiedergeben, wie*: boj bile ‘personaliter’, 3) *Komitative*: Christus-bile tözme ‘mit Christus leiden’, su qan-bile ‘Wasser und Blut’, jene hajbat-bile kelmek-turur ‘und zum zweitenmal wird er kommen mit Herrlichkeit’, 4) *Instrumental*: taş-bile taşlap öldürdiler ‘sie steinigten (ihn) mit Steinen und töteten (ihn)’, jol-bile bar- ‘einen gewissen Weg gehen’, tolmaç-bile jazuxun ajtmaya ‘durch den Dolmetscher seine Sünden beichten’ (Grønbech 1942: 57, 59, 60). bile 30r/17, [Bírla > bile] 30r/21, bila 30v/14 (Drimba 2000: 74); bila 31r/6, *auûrîbîle* 31r/6 (Drimba 2000: 75); *bile* 31r/9 (Drimba 2000: 75); bila 31r/24 (Drimba 2000: 75); *bîla* 31r/26, 31r/27 (Drimba 2000: 75); *bila* 31v/5, 31v/9 (Drimba 2000: 76); CC-İ 32a/17 *işa. f. bîla* 31v/17 (Drimba 2000: 76); *bila* 31v/20, 32r/15 (Drimba 2000: 76); *bila* 32r/16, *bîla* 32v/2, 32r/6 (Drimba 2000: 77); *Anînbila* 32v/17 (Drimba 2000: 77); *bîla* 32v/19, 32v/21, *Vxbila* 33r/1 (Drimba 2000: 77); *bila* 33r/9 (Drimba 2000: 77); *bile* 60r/24 (Drimba 2000: 116); *kokbîle* 60v/8 (Drimba 2000: 117); *bile* 60v/24, *beşîbîle* 60v/34 (Drimba 2000: 117); *erkîbile* 61r/10, *congulbile* 61r/11, 61r/13, 61r/14 (Drimba 2000: 118); *bêlufchmachîbile* 61v/14 (Drimba 2000: 118); *bile* 61v/16 (Drimba 2000: 118); *congulbile* 61v/26 (Drimba 2000: 119); <<tolmazbile>> 62r/5 (Drimba 2000: 119); *anañîbile* 62r/9 (Drimba 2000: 119); *iolbile* 62r/29, *côgûlbîle* 62r/30, *a[u>gi]ñîbile* 62v/25 (Drimba 2000: 120); *congulbile* 62v/31, 63r/9, 63r/20, 63r/28, *tilîgbîle* 63r/9, *erkinbile* 63r/10, *kuçbîle* 63r/12, *urmachbîle* 63r/14, *tolmaçbîle* 63r/18, 63r/21, *iazuchbîle* 63r/28 (Drimba 2000: 121); *conglüğîñîble* 63r/31, *crîstusbîle* 63r/39, *køñîbile* 63v/4, *fanarlarbîle* 63v/10, *çiraklarbîle* 63v/11, *nebîle* 63v/11, *ialbarmachîbile* 63v/12 (Drimba 2000: 122); *jøiurgamachbîle* 63v/33, *jenîgbîle* 63v/34 (Drimba 2000: 123); *bile* 66v/2 (Drimba 2000: 128); *bîlæ* 74r/3 (Drimba 2000: 137); *haybatbîle* 74v/11, *oulbîle* 74v/14 (Drimba 2000: 138); *tenbîle* 76r/4 (Drimba 2000: 139). ET. *bîlä* ‘tamamen, bütün’ (Matsui 2014: 102). OT. Krh-T. *bile* ‘ile, beraber’ (KB: 81). *bile* ‘ile, birlikte, beraber’ (DH: 193). *bile* ‘ile’ (TKT 2004: 272; AH: IX). *bile* ‘ile, beraber’ (DLT-Atalay 2006: IV-91). krş. *bilen* ‘ile, birlikte, beraber’ (DH: 193). Hrzt. *bile* ‘ile’ (İML 1988: 19). *bile* ‘beraber, birlikte’ (ME 1993: 102). *bile* ‘birle, beraber’ (KE 1997: 103). *bîlä* ‘birlikte, beraber’ (KurT 2002: 80). *bile* ‘ile, birlikte, beraber’ (MM 2008: 207). AO-Kıpt. *bile/birle* ‘birlikte, ile’ (AO 1996: 206, 207). M-Kıpt. *bîlä/birlä* ‘ile’ (KİLE 1931: 18). *bile* ‘birlikte, beraber’, *bile ol-* ‘berâber olmak, birlikte olmak’, *bilece* ‘berâber,

yanında' (GT 1989: 270). bile 'ile, birlikte' (İMS 1992: 509; KMES 1994: 242; (DM 2003: 76). bile 'beraber' (KFLT 1989: 953). bile 'birlikte' (KK 1999: 104). bile 'ile, birlikte' (KH 2002: 114). bile 'birlikte, beraber' (KMT 2002: 94). bile 'ile, birlikte', ne bile 'neyle' (KF 2006: 85, 87). birle 'ile' (MG 1984: 119). Çağ. bile/birle 'ile, birlikte' (MK 1993: 407, 410).

377. bile: bkz. bile.

bile bile CC-A 75a/14

378. bile-:bilemek.

bilermen bilermen CC-A 66a/32

Bilermen 'acuo' (Kuun 1880: 301). 6ilä (v) 'schleifen' (Radloff 1887: 74). bile- 'schärfen' (Grønbech 1942: 58). OT. bile- 'bilemek' (DLT-Atalay 2006: IV-91). krş. bilet- 'biletmek' (DLT-Atalay 2006: IV-92). Hrız-T. bile- 'bilemek' (MM 2008: 207). bilemek 'bileği taşına tutarak keskinleştirmek, bilemek' (İML 1988: 19). M-Kıpt. bilä-: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 18). krş. bilen- 'keskinleşmek; mec. cezalandırmak' (TK 2008: 200). Çağ. bile- 'bilemek' (MK 1993: 408).

379. bilegü: bileği taşı; krş. bilev:

bilegü bıl g CC-A 61a/18-19.

işa. f. bila (Kuun 1880: 146). işa. f. 6iläy 'Schleifstein' (Radloff 1887: 74). (Drimba 2000: 92). ET. krş. bilegüsüz 'bileyisiz, keskin olmayan' (ETŞ 1992: 264).

OT. bilegü 'bileği' (DLT-Atalay 2006: IV-91). M-Kıpt. bilegi/bilegü 'bileği' (DM 2003: 76). bilev = Ar. al-misann 'whetstone' (RH 2000: 148, 305). bilewü 'bileği' (KİLE 1931: 18). bilevü 'bileği' (KMT 2002: 94). krş. bilevüle- 'bileğilemek' (KMT 2002: 94).

380. bilev: bkz. bilegü.

bilev Bílau CC-İ 44b/1

Bilau 'cutis' (Kuun 1880: 301). 6iläy 'Schleifstein' (Radloff 1887: 74). bilev 'Schleifstein, Schärfleder' (Grønbech 1942: 58). Bilau 44r/1 (Drimba 2000: 92).

381. bilge: bilge.

anl. f. – işa. f. Bil ‘lumbi’ (Kuun 1880: 301). 6ilrā ‘Weisheit, weise’ (Radloff 1887: 74). bilge ‘weise’ (Grønbech 1942: 58). bilgä 59r/8 (Drimba 2000: 115). ET. bilge (bilge bilig) ‘bilge, ârif, irfan sahibi’ (HUAS 1941: 88). bilgä I ‘1. hikmetli, akıllı; 2. hakîm, bilge’ (DTS 1969: 99). bilgä II *unv.* (DTS 1969: 99). bilgä biliglig ‘bilge, hikmet ve fatânet sahibi’ (Hsüan-X 1975: 127). bilge ‘bilge, hakîm’, *bilge bilig* = Skr. *prajñā* ‘hikmet, erdem’, *jñāna* ‘bilgi’ (AY-III 1991: 87). bilge ‘bilge, âlim, hikmetli’ (ETŞ 1992: 265). bilgä; PYLK’ ‘bilge, bilgin’ (İKPÖ 1998: 170). bilge ‘bilge, hakîm’ (Üİ 1998: 133). bilgä ‘bilge, hakîm’ (Gabain 2000: 51; ABH 2013: 189). bilgä ‘мудрый’ (TEƏ 2008: 318). bilge/bilige ‘1. bilge; 2. bir unvan niteleyicisi’, bilge işbara tamgan tarkan: Eletmiş Yabgu’nun küçük oğlu, bilge kagan ‘İlteriş Kağan’ın büyük oğlu, II. Köktürk Devleti kağanı, bilge tarduş ulug bilge yabgu: Moyun Çor’un Tarduşlara *yabgu* atadığı büyük oğlu, bilge tölis ulug bilge çad: Myoun Çor’un Tölislere *şad* atadığı küçük oğlu, bilige kutlug tarkan señün: Taryat Yazıtı’nın *bitigçisi*, bilige señün uzal öñ erkin: Taryat Yazıtı’nın hazırlanması emrini veren iki kişiden biri (KUKY 2009: 131, 134, 139, 172, 272, 520); akınçu alp bilge çigşi: Moyun Çor’a bağlı bir *çigşi* (KUKY 2009 133, 517); elbilge katun: İkinci Uygur kağanı Moyun Çor’un karısı (KUKY 2009: 133, 522); oğuz bilge tamgaçı: Kül Tigin’in cenaze törenine Türgiş Kağan’ı temsilen katılan mühürdar (KUKY 2009: 139, 528); tay bilge tutuk: Kutlug Bilge Kül Kağan’ın747’de babası tarafından *yabgu* atanan oğlu, Moyun Çor’un kardeşi (KUKY 2009: 137, 531). bilge ‘1. bilge, hakîm; 2. unvan niteleyicisi’ (Aydın 2012: 157). bilge ‘bilgi, bilinç’ (HUAS 2014: 147). bilge, bilige akıllı, bilge; danışman; bir unvan’ (METY 2012: 310). bilge ‘bilge’ (AY-YK 2012: 225). bilge ‘bilge’, bir unvan (Yen) (YKI 2013: 499). bilige: bir unvan niteleyicisi (UKY 2011: 96). Êl Bilge Katun: Mo-yan-chuo Kağan’ın karısı (UKY 2011: 98). elbilge: unvan, kaganın eşinin unvanı (Bilge Kagan’ın eşinin unvanı) (METY 2012: 312). Köl Beg Bilge Kagan: Mo-yan-chou Kağan’ın babası Köl Bilge Kağan (UKY 2011: 101). Köl Bilge Kagan: Mo-yan-chou Kağan’ın babası Köl Bilge Kağan (UKY 2011: 101). Öz Bilge Bünyi (UKY 2011: 102). Tay Bilge Totok: Mo-yan-chuo Kağan’ın ağabeyi (UKY 2011: 104). Tokuz Bolmış Bilge Tay Señün (UKY 2011: 105). Bilige Señün Uzal Öñ Êrkin (UKY 2011: 106). Bilge Taluy: kişi adı (AY-YK 2012: 225). bilgebilge. [*krş. bilgälig ‘akıl sahibi olan, hikmet sahibi olan’* (DTS 1969: 99). bilgülük ‘binecek, bilinmesi gerekli, bilinesi’ (AY-III 1991: 87). OT. bilge ‘bilgin, hakîm, âlim’ (KB: 82). bilge ‘bilge, âlim’ (TKT 2004: 272). bilge ‘bilge, hakîm; akıllı; bilgin, âlim’, bilge beg ‘bilgin, akıllı ve

hakîm bey' (DLT-Atalay 2006: IV-92). [*krş. bilgedh-/bilget-* 'akıllanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-92). *bilgälän-* 'akıllanmak' (DTS 1969: 99). Hrz-T. bilge 'bilge, hakim' (KE 1997: 103). *krş. bilgez er* 'bilgili, âlim adam' (İML 1988: 19) [Kelimenin düzeltilmiş okuması için bkz. bilge er (Kaymaz 2014: 40)]. M-KıpT. bilgä 'alim' (KİLE 1931: 18). bilge 'wise' (RH 2000: 127).

382. bilik: bilgi, hikmet.

bilik bılık CC-A 70a/12, 71b/26

ōilik 'das wissen' (Radloff 1887: 74). bilik 'Wissen' (Grønbech 1942: 58). bilik 69v/6 (Drimba 2000: 131); bilik 71r/13 (Drimba 2000: 133).

ET. bilig 'bilim, ilimi niyet' (HUAS 1941: 88). bilig = Skr. vijñana 'bilgi, şuur (mücerret mefhum teşkil eder)' (Mayt: 364). bilig I '1. bilgi; 3. ihtiyat (Rach)' (DTS 1969: 99, 100). bilig II unv. (DTS 1969: 100). bilig 'bilgili' (Hsüan-X 1975: 127). bilig 'bilgi; bilinç' = Skr. vijñāna (AY-III 1991: 87). bilig 'bilgi, fazilet' (ETŞ 1992: 266). bilig 'bilgi, vukûf' (Üİ 1998: 134). bilig 'bilgi, malumat; hassa', bilig bilmä kişi IS 7 (Gabain 2000: 51, 57). bilig 'bilgi, hikmet, akıl, zihin' (KUKY 2009: 293, 325, 520). bilig bilgi, akıl, hikmet' (METY 2012: 310). bilig 'bilgi' (Aydın 2012: 157). bilig 'bilgi; bilinç' (AY-YK 2012: 225; ABH 2013: 189). [*krş. biliglig* '1. bilen, akıllı, hikmetli; 2. okumuş, bilgin' (DTS 1969: 100). *biliglig* 'bilgili' (Hsüan-X 1975: 127). *biliglig* 'bilgili, hikmetli' (ETŞ 1992: 266). *biliglig* 'bilgili, bilinçli' (AY-III 1991: 87; AY-YK 2012: 225; ABH 2013: 189). *biligsiz* '1. akılsız, bilgisiz; 2. görgüsüz, kaba saba' (DTS 1969: 100). *biligsiz* 'bilgisiz' (Hsüan-X 1975: 127). *biligsiz* 'bilgisiz, akılsız' = Skr. moha (AY-III 1991: 87). *biligsiz* 'bilgisiz, hikmetsiz' (ETŞ 1992: 266). *biligsiz* 'bilgisiz, cahil' (KUKY 2009: 172, 520; Aydın 2012: 157). *biligsiz* 'bilgisiz, bilinçsiz' (HUAS 2014: 147). *biligsiz* 'cahil, bilgisiz' (METY 2012: 310). *biligsizlik* 'cahillik' (DTS 1969: 100; ETŞ 1992: 267). OT. bilig I '1. bilgi; 2. akıl; 3. ihtiyat (Rach)' (DTS 1969: 99, 100). bilig 'bilgi, hikmet' (KB: 82). bilig 'bilgi, ilim', bilig bilmez kişi 'ümmî'; bilig/hıred 'akıl' (TKT 2004: 272). bilig 'bilgi, ilim' (AH: X). bilig 'akıl, us; hikmet; bilgi' (DLT-Atalay 2006: IV-93). [*krş. biliglig* '1. bilen, akıllı, hikmetli; 2. okumuş, bilgin' (DTS 1969: 100). *biliglig/biligliğin* (DLT-Atalay 2006: IV-93). *biligse-* 'akıllanmak; akıllı olmak istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-93). *biligsiz* '1. akılsız, bilgisiz; 2. görgüsüz, kaba saba' (DTS 1969: 100). *biligsiz* 'cahil', *biligsizin* 'bilmeyerek, farkında olmadan' (TKT 2004: 272). *biligsiz* (DLT-Atalay 2006: IV-93). *biligsizlik* 'cahillik' (DTS 1969: 100). *biligsizlik* 'cahillik, bilgisizlik', *biligsizliğin* 'bilmeyerek' (TKT 2004: 273).

biligsizliĝ (DLT-Atalay 2006: IV-93). Hrzt. bilig ‘bilgi, ilim’ (ME 1993: 102). bilig ‘bilgi’ (KE 1997: 103). bilig ‘bilgi’ (KurT 2002: 80). krş. biliglig ‘bilgili’ (KE 1997: 103). biliglü ‘bilgin, âlim’ (ME 1993: 102). biligsiz ‘bilgisiz, câhil’ (ME 1993: 102). biligsiz ‘bilgisiz’ (KE 1997: 103). biligsizin ‘bilmeden, bilmeyerek’ (KurT 2002: 80). biligsizlik ‘bilgisizlik’ (ME 1993: 102; KurT 2002: 81). bilikliĝ ‘bilgili, bilgisi olan adam’ (İML 1988: 19). bilikisiz ‘bilgisiz’ (İML 1988: 20) . AO-Kıpt. krş. bilgüsiz ‘bilgisiz, habersiz’ (AO 1996: 206). M-Kıpt. krş. bilig ‘bilgi’ (KFLT 1989: 953). Çaĝ. bilig ‘bilmek, idrâk’ (AL: 137). bilig ‘bilgi’ (MK 1993: 408). krş. biliglig ‘bilgili’ (MK 1993: 408).

383. bilin-: bilinmek, bilinir olmak.

bilinmegenni	bílínmaganní	CC-A 76b/7
<i>bilinmegenni</i>	aānı	CC-A 74b/35

білін (v) ‘erfahren’, білінмәгәнни (Radloff 1887: 74). bilin- ‘erfahren’, bilinmegen ‘was (bis dahin) niemand wusste’ (Grønbech 1942: 58). /(bi)l(ínm)agāni 74r/18 (Drimba 2000: 138); bílínmaganní 76r/6 (Drimba 2000: 139). ET. bilin- (< *dön*. bil-) ‘1. bilincine ermiş olmak, anlamak; 3. bilinmek, öğrenilmek’ (DTS 1969: 100). bilin- ‘bilmek; anlaşılmak, bilinir hale gelmek, bilinmek; pişman olmak, itiraf etmek’ (AY-III 1991: 87). bilin- ‘bilinmek, itiraf etmek’ (ETŞ 1992: 267). bilin-; PYLYN- ‘kavramak, anlamak’ (İKPÖ 1998: 170). bilin- ‘bilmek, pişman olmak, kendini bilmek’ (Gabain 2000: 59). bilin- ‘bilmek, bilinmek; itiraf etmek’ (ABH 2013: 189). OT. bilin- ‘bilmek, anlamak’ (KB: 84). bilin- ‘tanınmak, bilinmek, teşhis edilmek’ (TKT 2004: 273). bilin- ‘bilinmek’ (AH: X). bilin- ‘kendi işini bilmek; itiraf etmek; bilinmek, anlaşılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-93). *bilinček* ‘?’ (DTS 1969: 100) . bilinček ‘bir zaman sonra hırsızın veya başkasının elinde bulunan her çalınmış malın adı’ (DLT-Atalay 2006: IV-93). Hrzt. bil(i)n- ‘bilinmek’ (KE 1997: 103). bilin- ‘bilinmek’ (KurT 2002: 81). bilinmiş ‘meşhur, tanınmış’ (ME 1993: 102). M-Kıpt. bilin- ‘bilinmek’ (BV 1986: 140; KFLT 1989: 953; İMS 1992: 509). bilin- ‘bilinmek, anlaşılmak’ (KMES 1994: 242). bilin-/bilün- ‘bilinmek, tanınmak’ (TK 2008: 200).

384. bir: bir; bir ança ‘bir anda, aniden’.

<i>bir</i>	br	CC-A 61a/1
<i>bir</i>	bı	CC-A 60b/1

bir	bir	CC-İ 31b/15, CC-A 61b/27, 61b/28, 62a/33, 63a/6, 63a/7, 63a/8, 63a/10, 63a/17, 63a/38, 63b/1, 63b/32, 64a/15, 64b/25, 65a/5, 65a/6, 73b/7, 74b/22, 75a/1, 75a/14, 75a/16, 75a/17, 80b/1
bir	Bır	CC-İ 37b/30 → 555
bir	bır	CC-A 58a/26, 74b/30, 75a/2, 82b/19
<i>bir</i>	r	CC-A 61a/1
birdir	bırdır	CC-A 83a/25
birdir	bırdır	CC-A 82b/15, 82a/19, 82b/17
birin	bırın	CC-A 74b/22
birisi	Bırıfı	CC-İ 36b/29
birsi	bırfı	CC-A 63b/23
birisi	bırıfı	CC-İ 36b/30
birisi	bırıfı	CC-A 62b/7

CC-A 61a/1 *bir* uçu yay → *işa. f. – anl. f.* buçujay, Buçu ‘dimidia pars’ (Kuun 1880: 145; 303). bir ‘unus’, bir anza ‘jam’ (Kuun 1880: 301). бір ‘ein, eins’, бір кат, бір аз, бірrä, бірси, бірін (Radloff 1887: 74); бірпикр’н ‘übermorgen’ (Radloff 1887: 74); CC-A 61a/1 *bir* → *işa. f. – anl. f.* буюу ‘Hälfte’ (Radloff 1887: 76). bir *das A) Zahlwort* 1) eins, 2) Ein einziger, nur einer: bir söz-bile barčásy(n) jerge urdy ‘mit *einem* Wort schlug er sie alle zu Boden’, ynanyr-men barčaya erkli bir ata teŋrige ‘ich glaube an den einen, allmächtigen Gott Vater’, bir kez ‘einmal’, 3) Einer und derselbe: bir jügünč tejsin siz üçövge ‘eine und dieselbe Verehrung möge zu Euch Dreien gelangen’, taŋyl bavlayyl ekisi bir-dir ‘‘taijyl’ und ‘bavlayyl’ bedeuten beide dasselbe’, bir joly ‘derselben Art’, bir qat ‘einfach’, bir anča ‘jetzt, sofort’, B) *Unbestimmt*: irgendeiner: bir kez bir alyşşly kişi jolya bardy ‘einmal machte sich ein geheiligter Mensch auf den Weg’, bir az ‘ein wenig, ein paar’, bir . bir ‘einer . der andere’, terezü dek bir başyny endirip birin kötürdi ‘wie eine Wage eine Schale senkte und die andere hob ..’ birisi~birsi ‘der darauffolgende’, kelir ajnada . bir(i)si ajnada ‘am nächsten Feiertag . am darauffolgenden Feiertag’, bir(i)si kün ‘übermorgen’, tanda devül birisi kün ‘nicht morgen, sondern übermorgen’ (Grønbech 1942: 58, 59). Bır 31r/14 (Drimba 2000: 75); *biriŋi* 36r/28, Bır/i/ŋi 36r/28 (Drimba 2000: 82); Bırchat 37r/30 (Drimba 2000: 84); bír 57v/26 (Drimba 2000: 113); (bi)r 60v/1, br 60v/1 (Drimba 2000: 116); bir 61r/27, 61r/28 (Drimba 2000: 118); bir 61v/33 (Drimba 2000: 119); <<biriŋi>> 62r/7 (Drimba 2000: 119); bir 62v/6, 62v/7, 62v/8, 62v/11, 62v/17 (Drimba 2000: 120); bir 62v/38,

63r/1, birfı 63r/23, bir 63r/32 (Drimba 2000: 121); bir 63v/15 (Drimba 2000: 122); bir 64r/24 (Drimba 2000: 123); bir 64r/5, birkeş 64r/6 (Drimba 2000: 124); bir 73r/4, 74r/11, 74v/1 (Drimba 2000: 137); birin 74r/11, bir 74r/15, 74v/2, bir 74v/1, 74v/14, bir 74v/2, 74v/16, 74v/17 (Drimba 2000: 138); bir 80r/1 (Drimba 2000: 140); birdır 82r/14, 82r/17, bir 82r/18, bir 82r/18 (Drimba 2000: 143). ET. bir ‘bir’ (HUAS 1941: 88; Gabain 2000: 268; IB: 51; Aydın 2012: 157; AY-YK 2012: 225; ABH 2013: 190). bir ‘1. bir; 2. birinci; 3. aynı, bir; 5. ?; 6. ?’ (DTS 1969: 101). bir ‘bir’, bir tığ ‘aynı’, bir qoşmadın ‘eksiksiz’, bir yangı ‘aynı ilk günü’ (Hsüan-X 1975: 128). bir ‘bir’ = Skr. *eka* (AY-III 1991: 87). bir ‘bir (1), sayı adı’, bir bir ‘ayrı ayrı, tek tek’ (ETŞ 1992: 267, 268). bir; PYR ‘bir, bir kez’ (J. R. Hamilton kelimeyi Toharca par-/pär- (parwe/pärwat, ‘birinci’ kelimesiyle karşılaştırmıştır) (İKPÖ 1998: 170). bir ‘bir (1), bir’ (Üİ 1998: 136). bir ‘один’ (TEƏ 2008: 318). bir ‘1. bir, tek; 2. aynı; 3. birinci, ilk’, bir kırk ‘otuzbir’, bir otuz ‘yirmibir’, bir tümen ‘on bin’, bir tümen artukı yeti biş ‘onyedi bin’, bir yegirmi ‘onbir’, bir yegirminç ‘onbirinci’ (KUKY 2009: 182, 313, 321, 520). bir ‘bir; aynı’ (METY 2012: 310). bir ‘bir’ (Yen, Kır, Mir), bir otuz ‘yirmi bir’ (Yen), bir yetmiş ‘altmış bir’ (Yen) (YKI 2013: 499). biir ‘bir’ (Gabain 2000: 268). [*krş. birdäm ‘tamamen, kesinlikle’ (DTS 1969: 102). birdem ‘büs bütün, tam’ (ETŞ 1992: 268). birdäm/birtäm ‘beraber, birden, birlik; büsbütün; bir kere’ (Gabain 2000: 45, 268). birdemleti ‘tam olarak, tam; hiç bir zaman, asla’ (Üİ 1998: 136). birdem-lig ‘tam, tam olarak’ (Üİ 1998: 136). birger- ‘hep birlikte olmak’ (ETŞ 1992: 269). birgerü ‘birlikte, beraber, hep birlikte (AY-III 1991: 88). birgerü ‘beraber, beraberce’ (Üİ 1998: 137). birgärü; PYRK’RW ‘bir noktada, hepsi bir arada’ (İKPÖ 1998: 170). birgärü ‘birlikte, bir olarak’ (ABH 2013: 190). birgärü ‘beraber’ (Gabain 2000: 49, 268). birgert- ‘bir araya getirmek’ (Üİ 1998: 137). birgülük ‘bütün, hep’ UIII 15, 19 (Gabain 2000: 75). birin birin ‘teker teker, bir bir’ (ETŞ 1992: 269). birisi ‘biri, bir tanesi’ (ABH 2013: 190). birker- ‘birlikte olmak’ (ETŞ 1992: 269). birle- ‘birleştirmek’ hang metin? (DTS 1969: 102). birök ‘eğer, ise, şayet, ola ki’ (AY-III 1991: 88). birök ‘eğer, fakat’ (ETŞ 1992: 270). birök ‘eğer, şâyet’ (Hsüan-X 1975: 128; Üİ 1998: 137). birök; PYRWK ‘yine de, ama bir de’ (İKPÖ 1998: 170). birök/birük/pirök ‘şimdi, fakat, ise’ (Gabain 2000: 268). birök ‘eğer, ola ki’ (AY-YK 2012: 226). birök ‘eğer, şayet, ola ki’ (ABH 2013: 190). birtem ‘birlikte, büsbütün, toptan’ (AY-III 1991: 88). birtem ‘büs bütün, toptan, tam, daima’ (ETŞ 1992: 270). birtäm ‘tamamen, birden, büsbütün; uzun müddet’ (ABH 2013: 190). birtämlä- ‘sona ermek’ (Hsüan-X 1975: 128). birtemle- ‘şeklini değiştirmek, tamamlamak’ (ETŞ 1992: 270). birtemleti ‘bütün, büsbütün, tamamıyla,*

hiç kalmamacasına' (AY-III 1991: 88). bitemlig 'biricik' (ETŞ 1992: 270). *pirök* 'şimdi, fakat, ise' (Gabain 2000: 268). OT. bir '3. aynı, bir; 4. tek olan, tanrı' (DTS 1969: 101). bir 'bir' (KB: 85; AH: X). bir ü bar 'Bir ve Var (Allah)' (DH: 193). bir 'bir, tek, aynı', bir ança 'bazı, bir kısım; 2. ansızın, birdenbire', biri... bir 'birbiri', bir ikindi 'birbiri arasında, birbirini', bir ikindi aşun- 'birbiri peşisıra koşuşmak', bir ikindi birle 'birlikte, bir arada', bir ikindi utruşğan 'karşı karşıya olan, yüz yüze veren', bir ögür 'bir grup, bir grup ileri giden', bir ök 'tek, yegâne', bir sıar bol- 'uzaklaşmak', bir sıardın kit- 'uzaklaşıp bir tarafa çekilmek', biri soınça biri kelgen 'ard arda birbirini ardınca gelen', bir yolu 'bir kez, toptan, hep birlikte', tağı bir 'öbür, diğer' (TKT 2004: 274, 275, 276, 643). bir 'bir' (DLT-Atalay 2006: IV-94, 95). [*krş.* *birdem* 'uzun müddet' (DLT-Atalay 2006: IV-95). biregü 'biri, birisi' (KB: 91). biregü '1. biri, birisi, herhangi biri; 2. diğer kişi' (TKT 2004: 275). *birägü* 'bir, herhangi bir' (DTS 1969: 101). birinç 'sayıda birinci' (DLT-Atalay 2006: IV-95). *birtem* 'bütünüyle, tamamen' (KB: 93). Hrz-T. bir 'en küçük ve ilk bütün sayı: bir' (İML 1988: 20). bir 'bir' (ME 1993: 103). bir 'bir (1); tek; aynı' (KE 1997: 104). bir 'bir; herhangi bir' (KurT 2002: 81). bir 'bir; tek' (MM 2008: 207). *krş.* biregü/birev 'biri, birisi' (KE 1997: 110). birägü 'bir, birisi, herhangi biri' (KurT 2002: 82). birin birin 'birer birer' (ME 1993: 103). birinçi 'birinci' (İML 1988: 20). birle- '(Tanrıyı) bir saymak' (ME 1993: 104). birle- 'Allah'ın birliğini kabul etmek, tevhid etmek' (KE 1997: 114). birlaş- 'birleşmek' (KurT 2002: 82). birkaç 'birkaç' (MM 2008: 208). AO-KıpT. bir 'sayı adı, bir; belgisiz sıfat' (AO 1996: 206). M-KıpT. bir: Bugünkü manasında, bir ança 'bir az, bir parça' (KİLE 1931: 18). bir 'bir' (MG 1984: 117; BV 1986: 140; KFLT 1989: 954; KK 1999: 104; TK 2008: 201). bir '1) bir (sayı sıfatı); 2) bir (belirsizlik sıfatı); 3) berâber, aynı, bir; 4) başka, değişik; 5) yalnız, tek', bir nefes '1) kısa bir zaman, bir an; 2) bir müddet, biraz' (GT 1989: 271, 272). bir 'bir', bir ança 'bazı, kimi' (İMS 1992: 510). bir 'bir, tek' (KMES 1994: 242). bir = Ar. wâhid 'one', bir bir = Ar. uḥâdâ 'one by one' (RH 2000: 190, 244). bir = Ar. al-šahr al-tânî 'the second month' (RH 2000: 240). bir 'sayı adı, bir (1)' (KH 2002: 114). bir 'bir (sayı)', birisi kün 'yarından sonra' (KMT 2002: 94). bir 'bir sayısı' (DM 2003: 77). bir 'bir (sayı ismi)' (KF 2006: 87). bir 'benzeri olmayan, tek' (KF 2006: 88). *krş.* birbir 'birbiri, her biri' (TK 2008: 201). birbir/biribiri 'birbiri' (GT 1989: 272). birbir 'birbiri' (KH 2002: 114). birbir 'birbiri' (KF 2006: 88). birbir 'birbiri, her biri' (TK 2008: 201). birev 'her biri, birisi' (TK 2008: 201). biregü 'biri, bir kimse, başkası' (GT 1989: 272). birewle 'birlikte, beraber' (TK 2008: 201). biri '1) herhangi biri, biri; 2) öteki, diğeri' (GT 1989: 272). biri 'biri' (KH 2002: 114). biri 'herhangi biri', birisi kün

‘bir sonraki gün’ (KF 2006: 88). biri ‘biri, birisi, bir kişi’ (TK 2008: 201). biribiri ‘birbiri, her biri’ (TK 2008: 201). birikdür- ‘biriktirmek’ (KİLE 1931: 18). birikün ‘gelecek gün, yarın’ (İMS 1992: 510). birili ‘bir olarak, az olarak, bir’, azlı birili ‘az az, biraz biraz; az olarak’ (TK 2008: 201). birin ‘first’ (RH 2000: 243). birince ‘birçok’ (BV 1986: 145). birincer ‘bir nice, bir çok’ (BV 1986: 145). birinci ‘birinci’ (KH 2002: 114). birinçi/biringı ‘birinci’ (KK 1999: 104). birinçke ‘birinci’ (BV 1986: 145). birkaç ‘bazı, birkaç (belirsizlik sıfatı)’ (GT 1989: 272). birkaç ‘birkaç’ (MM 2008: 208). birle- ‘bir olduğunu kabul etmek’ (İMS 1992: 510). birle- ‘tek olduğunu kabul etmek’ (KF 2006: 88). birlici ‘bir olan, başka benzeri olmayan’ (KMES 1994: 242). Çağ. bir yolu ‘bir nev‘le bir vechile’ (AL: 134). bir ‘bir (sayı sıfatı)’ (MK 1993: 409). krş. ev ‘bir kimesne’ (AL: 29). birbiri ‘birbiri’ (MK 1993: 410). birbirleri ‘birbirleri’ (MK 1993: 410). birev ‘bir kimesne’ (AL: 134). birgine/birkine ‘biricik’ (AL: 133).

385. biraz: biraz.

biraz birağ CC-A 61b/26

biras ‘aliquandum’ (Kuun 1880: 301). бираг ‘einmal’, бирагдä (Radloff 1887: 74). birağ 61r/26 (Drimba 2000: 118). OT. Hrz-T. biraz ‘biraz, az’ (KE 1997: 110). M-KıpT. biraz (BV 1986: 144). biraz ‘biraz’ (KK 1999: 104; (DM 2003: 77). birez ‘azıcık, biraz’ (GT 1989: 272). birez ‘biraz’ (KFLT 1989: 954). krş. birezcük ‘birazcık’ (KFLT 1989: 954).

386. birerde: bazen.

birerde bıradä CC-İ 30b/12

bıradä ‘aliquando’ (Kuun 1880: 301). бирадä ‘einmal’, бирадä (Radloff 1887: 74). birer ‘je einer’, birerde ‘bisweilen’ (Grønbech 1942: 59). Bir[a > e]rd[a > æ] 30r/12 (Drimba 2000: 74).

ET. krş. *birär* ‘bir, birer’ (DTS 1969: 101, 102). birer ‘birer, birer birer, tek tek’ (AY-III 1991: 88). birer ‘her biri, her’, birer birer ‘birer birer, teker teker’ (ETŞ 1992: 268). birär; PYR’R ‘birer (üleştirme sayısı)’ (İKPÖ 1998: 170). birer ‘birer, her biri bazı’ (Üİ 1998: 137). birer ‘birer’ (AY-YK 2012: 225). birär ‘birer’ (ABH 2013: 190). OT. krş. birer ‘birer; biraz;ara-sıra’ (KB: 91). Hrz-T. krş. birer ‘birer, bir bir’ (İMS 1992: 510). birer ‘birer, her biri; bir defa, bir kez; bazen’ (KE 1997: 110). birer ‘birer’ (MM 2008: 207). M-KıpT. krş. birer ‘ara-sıra’ (MG 1984: 119). birer ‘birer’ (KK 1999: 104). birer (BV 1986: 144). biresige ‘birlikte, beraber’ (İMS 1992: 510). Çağ. birer ‘birer’ (MK 1993: 410).

387. birge: aynı anda; birlikte.

birge birgǫ CC-A 71b/18

birge Bírğa CC-İ 33a/9

birge birge CC-A 64a/5

Birga, birge ‘simul’ (Kuun 1880: 301). Bīprā (Radloff 1887: 74). birge ‘zusammen’, birge çöple- ‘zusammen binden’ (Grønbech 1942: 59). Bírğa 32v/9 (Drimba 2000: 77); birge 63v/5 (Drimba 2000: 122); birgæ 71r/9 (Drimba 2000: 133). ET. birkä ‘вместе’ (TEÖ 2008: 318). OT. Krh-T. birge ‘birlikte, beraber’ (DH: 193). Hrз-T. birge ‘birlikte, beraber’ (KE 1997: 110). AO-KıpT. birge ‘birlikte’ (AO 1996: 207). M-KıpT. birge ‘beraber, birlikte’ (MG 1984: 119; İMS 1992: 510). birge ‘birlikte’ (BV 1986: 145; TK 2008: 201).

388. birgi: trompet.

birgi bīrgí CC-A 60b/11

Birgi ‘tuba’ (Kuun 1880: 301). bīrgí 60r/11 (Drimba 2000: 116).

389. birik-: bir olmak, birleşmek.

birikgeni bırıkgānı CC-A 71a/23

Bīpık (v) ‘sich vereinigen’, Bīpıkkānı (Radloff 1887: 74). birik- ‘vereinigt werden’, birikgen (Grønbech 1942: 59). bırıkgānı 70v/12 (Drimba 2000: 132). ET. *birik*- ‘toplanmak’ (ETŞ 1992: 268). *birik*- ‘birleşmek, bir olmak’ (Üİ 1998: 137). *birik*- ‘birikmek’ (Gabain 2000: 268). *biriki* ‘birleşik, birleşmiş’ (DTS 1969: 102). *bir(i)ki* ‘birleşik’ (Gabain 2000: 268). *biriki* ‘birleşik, müttehit’ (KUKY 2009: 180, 305, 520). *birikmāk* ‘birleşme, bir araya gelme’ (DTS 1969: 102). *birikmek* ‘toplanmak’ (ETŞ 1992: 269). *birki* ‘birleşik, birleşmiş’, *birkü* y.a. parçası: üç *birkü* birle ‘birlikte, ile’ (METY 2012: 310). *birki* ‘birleşik, bir arada’ (Aydın 2012: 158). *birkü*: üç *birkü* bir yer ismi (Gabain 2000: 268). *birikiş*- ‘birleşmek, toplamak’ (ETŞ 1992: 269). OT. *birik*- ‘birikmek, toplanmak, bir olmak’ (KB: 92). *birik*- ‘birikmek’ (AH: XI). krş. *birikil*- ‘birikilmek, toplanmak’ (AH: X). Hrз-T. *birik*- ‘birlikte yapmak’ (ME 1993: 103; KE 1997: 111). *birik*- ‘birikmek, toplanmak’ (MM 2008: 207). M-KıpT. krş. *birkiş*- ‘toplaşmak’ (BV 1986: 145).

390. biriktir-: ulaştırmak.

biriktirdiñ biriktirdiñ CC-A 69b/8

biriktirriptur biriktiripta CC-A 71a/23.

Biriktirding ‘univisti’ (Kuun 1880: 301). biriptip (v) ‘sich vereinigen lassen, vereinigen’, biriptirdiñ, biriptiriptip (Radloff 1887: 74). biriktir- ‘vereinigen, verbinden’, sözün tenge biriktirdiñ³¹ ‘du hast das Wort dem Fleisch verbunden’ (Grønbech 1942: 59). biriktirdiñ 69r/6 (Drimba 2000: 130); biriktiriptur 70v/12 (Drimba 2000: 132).

ET. *birükdür*- ‘bir araya getirmek, toplamak’ (ETŞ 1992: 269). *birükdür*- ‘birleştirmek’ (Üİ 1998: 137). OT. biriktür- ‘birikmek, toplanmak, bir olmak’ (KB: 92). Hrz-T. biriktür- ‘toplamak’ (ME 1993: 103). biriktür- ‘biriktirmek, toplanmak’ (KE 1997: 111).

391. birle: ile; *krş.* bile.

birle ~~Birlä~~ CC-İ 30b/21

birle birlä CC-İ 31b/10

birle birla CC-İ 33a/8

Birla ‘cum’ (Kuun 1880: 301). [Birlä > *bile*] 30r/21 (Drimba 2000: 74); birla 31r/9 (Drimba 2000: 75); birla 32v/8 (Drimba 2000: 77).

ET. birle ‘ile; -e karşı’ (HUAS 1941: 88). birlä I ‘birlikte, bir arada’ (DTS 1969: 102). birlä II birle ile, birlikte ‘?’ (DTS 1969: 102). birle ‘ile, birlikte’ (AY-III 1991: 88). birlä ‘ile, birlikte’, kälmiştägi birlä ‘gelinceye kadar’ (Hsüan-X 1975: 128). birle ‘ile, birlikte’ (ETŞ 1992: 269; Aydın 2012: 158). birlä; PYRL’ ‘ile, birlikte’ (bir ‘bir’ + ıl/-il- ‘bağlanmak/iştirilmek’ + zarf-fiil eki –ä) (İKPÖ 1998: 171). birle ‘ile; bununla birlikte’ (Üİ 1998: 137). birlä ‘birlikte, ile’ (Gabain 2000: 268). birle ‘1. ile, birlikte (edat); 2. ile (bağlaç)’ (KUKY 2009: 200, 206, 520). birle ‘ile’ (AY-YK 2012: 225). birle ‘ile, birlikte’ (Yen) (YKI 2013: 499). üç birkü birle birlikte, ile’ (METY 2012: 310). [*krş.* *birläki* ‘bir arada olan, birlikte olan’ (DTS 1969: 102). OT. birle ‘ile, beraber’ (KB: 92). birle ‘birlikte, beraber’ (DH: 193). birle → bir ikinci birle ‘birlikte, bir arada’ (TKT 2004: 275, 276). birle ‘ile’ (AH: XI). birle ‘ile, beraber’ (DLT-Atalay 2006: IV-95). *krş.* birlen ‘birlikte, beraber’ (DH: 193). Hrz-T. birle ‘ile’ (İML 1988: 20; ME 1993: 103). birle/birlen ‘ile, beraber’ (KE 1997: 111, 115). birlä ‘birlikte, ile (birliktelik ve vasıta edatı)’ (KurT 2002: 82). birle ‘ile, birlikte, beraber’ (MM 2008: 208). *krş.* birläki ‘birlikte, beraber’ (KurT 2002: 82). M-KıpT. birle ‘ile’ (BV 1986: 145; GT 1989: 272; KMES 1994: 242; KFLT 1989: 954). birle ‘ile, birlikte’ (KH 2002: 115). birle ‘ile,

birlikte, beraber' (İMS 1992: 510; TK 2008: 202). krş. birlen 'ile, birlikte, beraber' (TK 2008: 202).

392. birlik: birlik; üçlük birlikne 'üçlü birlik, teslis'.

birlikne birlıkne CC-A 59b/19.

birlik birlıc CC-A 64b/25.

birlic 'unitas' (Kuun 1880: 301). birlık 'Einheit', ўдлўк бirlıkkinä (Radloff 1887: 74).

birlik 'Einheti', üçlük birlik(i)ne 'Dreiheit (wird zur) Einheit' (Grønbech 1942: 60).

birlıkne 59r/19 (Drimba 2000: 115); birlic 64r/24 (Drimba 2000: 123).

OT. birlik 'birlik, vahdet' (KB: 93). Hrz-T. birlik 'vahdet, birlik, teklik; toplanma, topluluk' (KE 1997: 115). birlik 'birlik' (KurT 2002: 82). birlik 'birlik, vahdet' (MM 2008: 208). M-KıT. birlik 'birlik, bir olma' (İMS 1992: 510). birlik 'tek, bir olma durumu, vahdet' (KMES 1994: 242).

393. biş-: pişmek; bişmiş kerpiç 'tuğla'; krş: bişi.

bişmiş Bıfmiş CC-İ 51b/21

işa. f. бiш (v) 'gar werden', бiшмiш кәрпiш 'gebrannter Ziegelstein' (Radloff 1887: 75).

biş- '(reifen, gar werden, gekocht werden)', bişmiş kerpiç 'Backsteine' (Grønbech 1942: 60). Bıfmiş 51r/21 (Drimba 2000: 102).

ET. biş- '2. olmak, olgunlaşmak' (DTS 1969: 105). biş- 'olgunlaşmak (ekin hakkında)' (Hsüan-X 1975: 129). biş- 'pişmek, olmak, olgunlaşmak' (AY-III 1991: 87). biş- 'olgunlaşmak' (Üİ 1998: 133). biş-/biş- 'olmak, pişmek' (Gabain 2000: 35, 268). biş- 'pişmek, olgunlaşmak' (IB: 51). biş- 'pişmek, olgunlaşmak' (Mir) (YKI 2013: 499). [krş. bişiy '1. pişmiş (yemekle ilgili). 4. ? (metallerle ilgili)' (DTS 1969: 105, 106). bışığ 'olgun, pişmiş; say eden' (Gabain 2000: 268). bışığ 'olgun, yetişmiş' (ETŞ 1992: 264). bışığ 'pişmiş, olgunlaşmış herhangi bir nesne ya da kavram' (AY-YK 2012: 225). bişrun- < ettir. dön. biş- (DTS 1969: 106). bışrun- 'öğrenmek, çalışmak, alıştırma' (AY-III 1991: 87). yapmak, 'talim etmek', olgunlaşmak. bışrun- 'olgunlaşmak, öğrenmek, pişmek' (ETŞ 1992: 264). bışrun- 'olgunlaşmak, talim etmek, işlemek, uygulamak' (Üİ 1998: 133). bışrun- 'öğrenmek, olgunlaştırmak; uygulamak' (AY-YK 2012: 225). bışrun- 'öğrenmek, çalışmak, alıştırma yapmak, talim etmek' (ABH 2013: 189). bişrundur- < dön. ettir. biş- (DTS 1969: 106). bişrunmaq 'tekemmül etme, olgunlaşma' (DTS 1969: 106). bişrunmaqlıy 'olgunlaşmayla ilgili' (DTS 1969: 106). bışur- 'pişirmek, olgunlaştırmak, olgun hale getirmek, talim ettirmek' (AY-III 1991: 87).

bışurun-/bışrunul- < *ettir. dön. edil. bış-* (DTS 1969: 106). *bışig* ‘olgun, pişmiş; say eden’ (Gabain 2000: 268). OT. *bış-* ‘pişmek, olgunlaşmak’ (KB: 77). *bış-* ‘pişmek’ (TKT 2004: 267). *bışmek* ‘pişmek; olgunlaşmak’ (DH: 193). *pış-* ‘pişmek; olmak (kemale gelmek), kırmızı tulumunu olması için sallamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-473). [*krş. bışig* ‘pişmiş, olgun’ (KB: 77). *pışig* ‘pişmiş’, *pışig kerpiç* ‘pişmiş kerpiç, tuğla, kiremit’ (DLT-Atalay 2006: IV-304). *pışigla-* ‘pişirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-474). *pışık* ‘pişmiş’ (DLT-Atalay 2006: IV-474). *pışırıl-* ‘pişirilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-474). Hrız-T. *bış-* ‘pişmek’ (MM 2008: 206). *bış-/bış-* ‘pişmek’ (KE 1997: 99, 115). *bış-* ‘olgunlaşmak, pişmek’ (ME 1993: 104). *bış-* ‘yetişmek, olgunlaşmak’ (KurT 2002: 82). *krş. bışig* ‘olgun, tecrübeli’ (ME 1993: 102). *pişik et* ‘haşlanmış et’ (İML 1988: 57). *pişmiş* ‘olgun’ (İML 1988: 57). M-KıpT. *bış-* ‘gotować się’ (Bulg-M 1954: 46). *bış-* ‘pişmek’ (BV 1986: 148; KFLT 1989: 954; İMS 1992: 510; KK 1999: 104). *bış-* ‘pişmek, yanmak’ (GT 1989: 273). *bış-* ‘pişmek’ (KMT 2002: 95; (DM 2003: 77). *pış-* ‘pişmek, ısıtmak’ (KH 2002: 137). *krş. bışmiş* ‘pişmiş’ (DM 2003: 77).

394. *bışi:* pişkin; *krş. bış-*.

<i>bışi</i>	<i>Bıřĩ</i>	CC-İ 38a/22, 38a/25
-------------	-------------	---------------------

Bisi ‘coctus; maturus’ (Kuun 1880: 301). *biimi* ‘gekocht’ (Radloff 1887: 75). *bışi reif* (Grønbech 1942: 60). *Bıřĩ 37v/22* (Drimba 2000: 84). ET. *bışiş* ‘1. pişmiş (yemekle ilgili). 4. ? (metallerle ilgili)’ (DTS 1969: 105, 106). [*krş. OT. bışiş* ‘1. pişmiş (yemekle ilgili; 2. kaynamış (şarapla ilgili; 3. yanmış (tuğlayla ilgili; 4. ? (metallerle ilgili; 5. tamamlanmış, bitmiş (işlerle ilgili)’ (DTS 1969: 105, 106). *bışiq bkz. bışiş* (DTS 1969: 106). [*krş. bışi* ‘ucuz, bayağı’ (DTS 1969: 105). *bışişyla-* ‘pişirmek’ (DTS 1969: 106). M-KıpT. *bışi* ‘yufka’ (KİLE 1931: 19). *krş. bışık* ‘pişmiş’ (BV 1986: 148). *pişig* → *pişmiş wa pişig* ‘boiled and cooked’ (RH 2000: 292).

395. *bışir-:* pişirmek; *krş. bışür-*.

<i>bışirmiş</i>	<i>bışırmış</i>	CC-İ 9a/19.
-----------------	-----------------	-------------

<i>bışir</i>	<i>bışır</i>	CC-İ 7a/15.
--------------	--------------	-------------

<i>bışirdim</i>	<i>bışırdım</i>	CC-İ 7a/14
-----------------	-----------------	------------

9a/19 numaralı satırdaki kelime G. Kuun tarafından *bisirmis* ‘pişirmiş’ şeklinde işaretlenirken, V. Drimba tarafından *Bı[şu>/ř]* şeklinde işaretlenmiştir. (Kuun 1880: 301; Drimba 2000: 46). Kelimenin metindeki Latince karşılığı olan *coctum* kelimesinin

coquô ‘pişirmek’ fiilinin partisip şekli olduğu bilgisi ve tıpkıbasımdaki işaretleme, G. Kuun’un okumasının doğru olduğunu göstermektedir. bisirmis ‘coctum’ (Kuun 1880: 301). бiшiр (v) ‘kochen’, бiшiрдiм, бiшiр, бiшiрмиш (Radloff 1887: ?). bişür-/bişir- ‘reifen lassen’, bişürmiş ‘gekocht’, aş bişürgen ev32 ‘Küche’ (Grønbech 1942: 60). Bi[ʃu > /i]rd[u > i]m 6v/14, Bi[ʃu > /i]r 6v/15 (Drimba 2000: 43); Bi[ʃu>/i]rínis 8v/19 (Drimba 2000: 46).

OT. bışur- ‘pişirmek’ (KB: 77). pışur- ‘pişirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-474). Hrz-T. bişür- ‘pişirmek’ (ME 1993: 104). bişür- ‘pişirmek, kızdırmak’ (KE 1997: 115). pişirmek ‘bir çiğ nesneyi ateşte yahut kaynar su içinde tutarak yenecek hale getirmek’ (İML 1988: 57). krş. bişürt- ‘pişirtmek, yemek yaptırmak’ (KE 1997: 115). bişürül- ‘(bitki için) büyümek, yetişmek’ (KE 1997: 115). M-KıpT. bişir- ‘pişirmek’ (KİLE 1931: 19; İMS 1992: 510; KK 1999: 104; (DM 2003: 77). bişür- ‘pişirmek’ (KFLT 1989: 954). bişür- ‘gotować’ (Bulg-M 1954: 47). bişür- ‘pişirmek’ (BV 1986: 148; İMS 1992: 510). büşür- ‘pişirmek’ (KMT 2002: 98). pişir- ‘pişirmek’ (KH 2002: 137). krş. bişiril- ‘pişirilmek’ (İMS 1992: 510). Çağ. bişür- ‘pişirmek’ (MK 1993: 411).

396. biştür-: olgunlaştırmak; *krş.* bişür-/bişir-, biş-.

biştürümen *n* bıştufumē CC-İ 18a/18

Bisturumen ‘maturo’ (Kuun 1880: 301). бiшiр (v) ‘kochen’, бiшiрimān (Radloff 1887: 75). biştür- ‘reifen lassen’ (Grønbech 1942: 61). Bif<t>urumē 17v/18 (Drimba 2000: 57).

397. bişür-: *krş.* bişir-.

bişürgen *n* bışurgā CC-İ 7a/17

bişürtim bışurtım CC-İ 18a/19

bisur *emir şekli*, bisirgan eu ‘coquina’ (Kuun 1880: 301). бiшiр (v) ‘kochen’, бiшiргāн, бiшiрдiм (Radloff 1887: 75). bişür-/bişir- ‘reifen lassen’, bişürmiş ‘gekocht’, aş bişürgen ev33 ‘Küche’ (Grønbech 1942: 60). bışurgā 6v/17 (Drimba 2000: 43).

398. bişüt-: pişirmek.

bişütürmen *n* bışfuturmē CC-İ 7a/13

Bışuturmen ‘coquo’ (Kuun 1880: 301). *işā. f. – anl. f.* бiшiр (v) ‘kochen’, бiшiрimān (Radloff 1887: 75). Bi/z[ʃu > /i]turmē 6v/13 (Drimba 2000: 43).

399. bit: bit.

bit Bít CC-İ 55a/32

Bit ‘pediculus’ (Kuun 1880: 301). Ёir ‘Laus’ (Radloff 1887: 74). bit ‘Laus’ (Grønbech 1942: 61). Bít 54v/32 (Drimba 2000: 108).

ET. bit II ‘bit, böcek’ (DTS 1969: 103). OT. bit ‘bit’, tarıĝ biti ‘tahıl biti’ (DLT-Atalay 2006: IV-95). [krş. bitle- ‘böcek aramak, böcek öldürmek’ (DTS 1969: 104). bitle- ‘bit aramak’ (DLT-Atalay 2006: IV-97). Hrz-T. bit ‘parazit, bit’ (İML 1988: 20). bît ‘bit’ (ME 1993: 103). krş. bitlemek ‘birisinin başından bitlerini ayıklamak’ (İML 1988: 20). M-KıpT. bit ‘kehle, bit’ (KİLE 1931: 19). bit ‘bit’ (BV 1986: 148; (DM 2003: 77; KF 2006: 88). bit ‘bit’, böşek (böcek) biti ‘bit’ (KMT 2002: 95). bit ‘bit’, koy biti ‘kene’ (İMS 1992: 510, 556). bit ‘louse’ (RH 2000: 170, 224). krş. bitlä- → bitlädi ‘bitini temizledi’ (KİLE 1931: 19). bitle-/bitlen- ‘bitlenmek’ (KMT 2002: 95).

400. bit-: bitmek.

biter biter CC-A 57b/24

biter biter CC-A 57b/24

bitip bitip CC-A 72b/16

bitti bitı CC-A 74b/14

bitti bittı CC-A 70b/1

bitti bittı CC-A 73b/15

Ёir (v) ‘vollendet werden, wachsen, entstehen’, Ёитти, Ёитин öctý (Radloff 1887: 74). biter 57r/27, biter 57r/27 (Drimba 2000: 112); bittı 70r/1 (Drimba 2000: 131); bitip 72r/8 (Drimba 2000: 135); bittı 73r/12 , bitı 74r/7 (Drimba 2000: 138).

ET. bit- ‘bitmek, tamamlanmak, gerçekleşmek’ (Üİ 1998: 142). büt- ‘bitmek, meydana gelmek, vücuda gelmek’ (ETŞ 1992: 283). büt- ‘bitmek, tamamlanmak’ (Hsüan-X 1975: 132). büt- ‘bitmek, tamamlanmak, sona ermek, tamam olmak; olmak, olgunlaşmak’ (AY-III 1991: 91). büt- ‘bitmek, muvaffak olmak’ (ETŞ 1992: 284). büt-/püt- ‘bitmek’ (Gabain 2000: 271). büt- ‘bitmek, tamam olmak’ (AY-YK 2012: 228). [krş. bütker- ‘tamamlamak, bitirmek’ (ETŞ 1992: 283). bütkerlig ‘tamamen, iyice’ (ETŞ 1992: 283). bütker- ‘yerine getirmek, bitirmek’ (ETŞ 1992: 285). bütmek ‘bitme, tamamlanma; olgunlaşma’ (AY-III 1991: 91). bütmek ‘inanmak, iman etmek’ (ETŞ 1992: 285). bütü ‘tamamıyla, tümüyle, tam olarak’ (Rach) (DTS 1969: 134). bütü(t) ‘son, netice, bitiş’ (ETŞ 1992: 285). bütüt ‘ikmal, tekâmül’ (Gabain 2000: 271). OT. Kırh-T. bit-/büt-

‘inanmak, tapınmak, kulluk etmek’, bitip şābit tur- ‘inancında sebat etmek’ (TKT 2004: 279, 280, 302). bitmek/bütmek ‘bitmek, son bulmak, sona ermek, tamamlanmak, dolmak’ (DH: 193, 194). *büt-* ‘ses kesilmek, alçalmak, borcu veya alacağı gerçekleşmek, yara kapanmak, sona ermek, yük olmak, bir şeye inanmak, ikrar etmek’ (KB: 120). *büt-* ‘inanmak’ (AH: XIII). *büt-* ‘ses kısılmak, alçalmak; borcu veya alacağı gerçekleşmek; yara kapanmak; sona ermek, yok olmak; bir şeye inanmak, ikrar etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-126). *büt-* ‘bitmek –neşvü nema-; yaratılmak, doğmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-126). *krş. bitgen* ‘iman eden’, bitgen künçuy ‘iman eden kadın’ (TKT 2004: 280). *bitigli/bütügli* ‘inanana, iman eden’, mü‘min ya‘nî bitigli ‘iman eden’ (TKT 2004: 280, 302, 528). *bitmek* ‘iman’ (TKT 2004: 280). *büte* ‘çok, pek çok’ (KB: 121). *bütür-* (ettir. *büt-* II) ‘yetiştirmek, büyütme’ (DTS 1969: 134). *bütrürek* ‘tamamen, tamamiyle, iyice’ (KB: 121). *bütül-* ‘inanılmak, tamamlanmak, olgunlaşmak’ (KB: 121). *Hrz-T. bit-* I ‘bitmek, tamamlanmak’ (KE 1997: 115). *bit-* II ‘(bitki için) bitmek, yetişmek’ (KE 1997: 115). *bit-* III ‘inanmak, tapınmak’ (KE 1997: 115). *bit-* II ‘bitmek, yetişmek’ (KurT 2002: 82). *bit-* ‘tamam olmak, tamamlanmak’ (MM 2008: 208). *bitmek* ‘tohum filizlenip, topraktan dışarı çıkmak’ (İML 1988: 20). *büt-* ‘inanmak’ (ME 1993: 109; MM 2008: 212). *büt-* ‘inanmak; bitmek’ (KE 1997: 148). *büt-* I ‘inanmak’ (NF 1998: 91; KurT 2002: 91). *büt-* II ‘büyümek, yerine yenisi gelmek’ (NF 1998: 91). *krş. bitker-/bitkür-/bütker-* ‘bitirmek, sona erdirmek’ (KE 1997: 117). *bütker-* ‘bitirmek, tamamlamak’ (KE 1997: 148). *bütmegen* ‘kâfir, zındık’ (ME 1993: 109). *bütük* ‘iman eden, inanan, sofu’ (KE 1997: 148). *M-Kıpt. bit-* ‘ot veya nebat çıkmak’ (KİLE 1931: 19). *bit-* ‘skończyć się, rosnać’ (Bulg-M 1954: 47). *bit-* ‘bitmek, yetişmek’ (MG 1984: 121). *bit-* ‘bitmek, sona ermek, neticelenmek’ (GT 1989: 273). *bit-* ‘yetiştirmek, yerden çıkmak’ (GT 1989: 273). *bit-* ‘bitki bitmek, gelişmek’ (İMS 1992: 510). *bit-* ‘bitmek’ (BV 1986: 148; KH 2002: 115; KF 2006: 88). *krş. bitiş* ‘bitiş, son’ (BV 1986: 148). *bitişiglig* ‘yaradılış, asıl, maya’ (MG 1984: 121). *bitmek* ‘bitme, yetiştirme’ (KMT 2002: 95). *Çağ. bit-* ‘bitmek, hasıl olmak’ (MK 1993: 411). *büt-* ‘bitmek, tükenmek, sonuna gelmek; iyileşmek, sağalmak; inanmak’ (MK 1993: 415). *büt-* → *bütmengiz* ‘inanmangız, müteselli olmangız’ (AL: 140). *bütev* ‘bütün, dürüst’ (AL: 141). *püt-* → *pütti* ‘bitdi’ (AL: 139). *krş. bütker-* ‘sonuna getirmek’ (MK 1993: 416).

401. biti: büyüyen, ritmi artan.

biti bıtı CC-A 60b/3

biti bít√ CC-A 60b/3

biti biti ‘crescendo’ (Kuun 1880: 301). biti 60r/3, bítí 60r/3 (Drimba 2000: 116).

402. biti-: yazmak.

bitidim bítidī CC-A 60b/3, 60b/3

bitidim bítídím CC-A 60b/23

bitidim ‘crevi?’ (Kuun 1880: 301). bīri (v) ‘schreiben’, bītīdīm (Radloff 1887: 74). bítidī 60r/3 (Drimba 2000: 116).

ET. biti- ‘yazmak, döğme yapmak’ (Mayt: 367). biti- ‘yazmak < Çin. piēt ‘yazı fırçası’ + i- (Hsüan-X 1975: 128). biti- ‘yazmak’ (< Çin. piēt ‘fırça’ + T. +i-?) (AY-III 1991: 88). biti- ‘yazmak’ (IB: 51). biti- ‘yazmak’ (ETŞ 1992: 270; Gabain 2000: 269; Aydın 2012: 158; AY-YK 2012: 226). biti- ‘oyarak yazmak; yazmak’ (DTS 1969: 103; TEƏ 2008: 318). biti-; PYTY- ‘yazmak’ (< Çin. bi 筆, O-Çin. *pī it, ‘fırça’ + isimden fiil eki -i-) (İKPÖ 1998: 171). biti- ‘yazı yazmak’ (KUKY 2009: 404, 520). biti- ‘yazmak; hakketmek’ (METY 2012: 310). biti- ‘yazmak’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 500). [krş. bidgüçi ‘yazıcı’ (UKY 2011: 96). bitkâçi (bitgâçi?); PYTK’CY ‘yazıcı, kopyacı’ (İKPÖ 1998: 171). bitigâçi ‘yazıcı memur, kâtip’ (DTS 1969: 103). bitigüçi ‘yazıcı’ (Gabain 2000: 269). bitikâçi ‘yazıcı memur, kâtip’ (DTS 1969: 106). bitkâçi < Sür. peṭkā, peṭkā ‘vesika’ ve +çi ‘yazıcı’ (Gabain 2000: 269). bitil- (< edil. bit-) ‘yazılmış olmak, yazılmak’ (DTS 1969: 104). bitimek ‘yazma, yazılma’ (DTS 1969: 104). bitimek ‘yazmak’ (ETŞ 1992: 271). bitit- ‘yazdırmak’ (Hsüan-X 1975: 128; ETŞ 1992: 271; Aydın 2012: 158). bitit- ‘yazı yazdırmak’ (KUKY 2009: 405, 520). bitit- yazdırmak, yazdırtmak’ (METY 2012: 310). bitit-/bitit- ‘yazdırmak’ (AY-YK 2012: 226). bititmāk ‘kopya etme, yazma görevi’ (DTS 1969: 104). bitkâçi ‘yazıcı memur, kâtip’ (DTS 1969: 104). bitigü ‘mürekkep’ (DTS 1969: 104). OT. biti- ‘yazmak’ (KB: 93; AH: XI). biti- ‘yazmak, takdir etmek, nasip etmek’, bitimiş sörçek ‘efsane, yazılı hikaye’ (TKT 2004: 280). biti- ‘yazmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-95). bitimek ‘yazmak’ (DH: 193). krş. bitigü ‘kalem’ (KB: 95). bitigü ‘Türk diviti ve başka divitler’ (DLT-Atalay 2006: IV-96). bitil- ‘yazılmak’ (KB: 95; DH: 193; AH: XI). bitil- ‘yazılmak, farz kılınmak, takdir edilmek’, bitilmiş ‘kitap’ (TKT 2004: 281). bitin- (< dön. biti-) ‘1. yardım olmadan yazmak; 2. yazılmış olmak; 3. yazar gibi yapmak’ (DTS 1969: 104). bitin- ‘yazılmak’ (KB: 95). bitin- ‘yazılmak, kaydedilmek’, bitinmiş ‘yazılı, yazılmış’ (TKT 2004: 282). bitin- ‘yazılmak, yazınmak, kendisi için başkasının yardımı olmaksızın yazmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-96). bitiş- ‘yazmakta yardım ve yariş etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-

96). *bitit*- ‘yazdırmak’ (KB: 95). *bitit*- ‘yazdırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-97). *bititdäçi* ‘kopya etmekle, yazmakla görevlendirilen kişi’ (DTS 1969: 104). *bititgüçi* ‘kopya etmekle, yazmakla görevlendirilen kişi’ (DTS 1969: 104). *bitker*- → *bitkerip* ‘yazdırıp’ (DH: 193). *Hz-T. bit-/biti*- ‘yazmak’ (KurT 2002: 82, 83). *biti*- ‘yazmak’ (ME 1993: 103). *biti*- ‘yazma’ (KE 1997: 115. *bitimek* ‘yazmak’ (İML 1988: 20). *krş. biti/ül*- ‘yazılmak’ (KE 1997: 117). *bitil*- ‘yazılmak’ (KurT 2002: 83). *bitin*- ‘yazılmak’ (KurT 2002: 83). *bitit*- ‘yazdırmak’ (ME 1993: 104). *bititmek* ‘yazdırmak’ (İML 1988: 20). *AO-Kıpt. biti*- ‘yazmak’ (AO 1996: 207). *krş. bitinil*- ‘yazılmak’ (AO 1996: 207). *bitkeçi* ‘yazıcı, katip’ (AO 1996: 207). *M-Kıpt. biti*- ‘yazmak’ (KİLE 1931: 19). *biti*- → *bitikil* ‘write!’ (RH 2000: 62). *krş. biti* ‘kitap, yazı’ (KİLE 1931: 19). *Çağ. biti*- → *bitidi* ‘yazdı’ (AL: 130). *biti*- ‘yazmak’ (MK 1993: 411). *krş. bitil*- → *bitilib* ‘yazılıp’ (AL: 130). *bitil*- ‘yazılmak’ (MK 1993: 411). *bitiley* ‘biz yazalım’ (AL: 130). *bitküci/bitiküci* ‘yazıcı’ (AL: 130).

403. *bitik*: kitap; yazı.

<i>bitik</i>	<i>Bítíc</i>	CC-İ 41a/5
<i>bitik</i>	<i>Bitíc</i>	CC-İ 41a/17, 45b/26, CC-A 62a/24
<i>bitik</i>	<i>bitık</i>	CC-A 59b/9, 63a/6

Bitik ‘litera’, *bitic ostasi* ‘magister scholarum’ (Kuun 1880: 301). *bitik* ‘die Schrift’, *bitik ustası*, *bitik tilinçä* ‘in der Schriftsprache’ (Radloff 1887: 74). *bitik* ‘Schrift; Buch; Lagerverzeichnis’, *jaqşı?* *bitik* ‘das gute Buch, die Bibel, die christliche Lehre’, *bitik tili* ‘Büchersprache (Bibelsprache?)’, *bitik ostasy* ‘Schulmeister’ (Grønbech 1942: 61). *Bítíc* 40v/5 (Drimba 2000: 87); *Bitíc?* 40v/17 (Drimba 2000: 88); *Bitic* 45r/26 (Drimba 2000: 94); *bitik* 59r/9 (Drimba 2000: 115); *bitic* 61v/24 (Drimba 2000: 119); *bitik* 62v/6 (Drimba 2000: 120).

ET. biçig/bitig (YKI 2013: 499, 500). *bitig* ‘1. kitap; belge’, *agam bitig* (*Skr. agama-sutra*) ‘цикл буддийских сочинений’ (TT VI) (DTS 1969: 16, 103). *bitig* 1) ‘kitap’, *bitig nom*; 2) ‘mektup’, *bitig ıdış-* ‘mektuplaşmak’ (Hsüan-X 1975: 128). *bitig* ‘kitap’ (AY-III 1991: 88; ETŞ 1992: 271; IB: 51; AY-YK 2012: 226). *bitig* ‘kitabe, yazıt; yazı’ (METY 2012: 310). *bitig* ‘yazıt’, *bitig taş* ‘yazılı taş’, *bitig taş etgüçi* ‘yazıt ustası’ (Aydın 2012: 158). *bitig* ‘yazı, yazıt’, *bitig taş itgüçi* ‘yontucu, heykeltraş’ (KUKY 2009: 244, 281, 520). *bitig, ptig* ‘yazı, harf, mektup, vasiyetname, kitap’ (Gabain 2000: 269). *OT. bitig* ‘2. mektup; 3. yazı; 4. muska’ (DTS 1969: 103). *bitig* ‘mektup’ (KB: 94). *bitig* ‘1. (kutsal) kitap, Kur‘an-ı Kerim; Lehv-i mahfuz; kitap hükmü; 4. yazı; 5.

ferman, buyruk'; bitig/yarlıg 'kitap', azkına bitig 'değeri az olan, değersiz' (TKT 2004: 243). bitig 'yazma, yazı' (DLT-Atalay 2006: IV-96). bitik 'kitap; mektup; yazma, yazı, yazış; yazılı şey, kâğıt', ay bitigi 'askerin adıyla azığının yazıldığı defter' (DLT-Atalay 2006: IV-53, 96). bitik (g) 'muska; afsun, üfürük' (DLT-Atalay 2006: IV-96). [krş. biti 'kutsal kitap, semavi kitap' (DTS 1969: 103). biti 'gökten inen kitaplardan her biri' (DLT-Atalay 2006: IV-95). bitiglig I 'yazılı, yazıyla ilgili olan' (DTS 1969: 103). bitiglig II 'güzel yazısı olan' (DTS 1969: 103). bitikliğ 'yazı yazılacak nesne sahibi' (DLT-Atalay 2006: IV-96). bitiglik 'okur yazarlık, bilgi sahibi olma' (DTS 1969: 103). bitiklik 'yazı yazılmak için hazırlanan şey' (DLT-Atalay 2006: IV-96). bitigsiz 'yazılmamış' (DTS 1969: 104). Hrız-T. bitig 'kitap, mektup' (ME 1993: 104). bitig 'yazı, mektup, ferman' (KE 1997: 116). bitig 'kitap, yazı, belge' (KurT 2002: 83). krş. bitigleş- 'mektuplaşmak' (ME 1993: 104). bitikleme 'yazmak' (İML 1988: 20). bitiglig 'yazılı, yazısı olan' (KurT 2002: 83). AO-KıpT. bitig 'mektup' (AO 1996: 207). M-KıpT. betig 'kitap' (İMS 1992: 508). bitig 'mektup' (KK 1999: 104). bitig 'kitap' (KH 2002: 115). bitik 'kitap, yazı, mektup' (KİLE 1931: 19). bitik 'book' (RH 2000: 309). bitik 'kitap' (KMT 2002: 95). bitik 'kitap, mektup' (DM 2003: 77). Çağ. bitik 'mektub' (AL: 130). krş. biti 'mektub, nâme' (AL: 130). bitiklik 'yazılmış' (AL: 131).

404. bitikçi: kâtip, yazıcı; krş. bétikçi.

bitikçi Bítícĭ CC-İ 41a/11

bitikçi 'scriba' (Kuun 1880: 301). 6irikçi 'Schreiber' (Radloff 1887: 74). bitikçi 'Schreiber' (Grønbech 1942: 61). Bítícĭ 40v/11 (Drimba 2000: 88).

ET. bitigçi 'yazıcı memur, kâtip' (DTS 1969: 103). bitihçi 'yazıcı, taş ustası (Yen) (YKI 2013: 500). [krş. bitgäçi bkz. bitkäçi (DTS 1969: 103). bitkäçi 'yazıcı memur, kâtip' (DTS 1969: 106). OT. bitigçi 'yazıcı memur, kâtip' (DTS 1969: 103). bitigçi 'kâtip' (KB: 95). Hrız-T. bitigçi 'mektup, ferman yazan' (KE 1997: 116). bitigçi 'yazıcı' (KurT 2002: 83). bitikçi 'yazıcı, kâtip' (İML 1988: 20). krş. bitigleş- 'yazışmak, fermanlaşmak' (KE 1997: 116). bitiglig 'yazılı' (KE 1997: 116). bitigsiz 'yazısız, senetsiz' (KE 1997: 117). AO-KıpT. bitigçi 'katip, yazıcı' (AO 1996: 207). M-KıpT. bitikçi 'kâtip, yazıcı' (KMT 2002: 95).

405. bitir-: başarmak, gerçekleştirmek, bitirmek.

bitirimen bitírrímē CC-İ 22b/19

bitirdim bitírdím CC-İ 22b/20

bitirmek bitirmek CC-İ 22b/21

Bitirrimen ‘perficio’, bitirmek ‘perfectio’ (Kuun 1880: 301). bitrip (v) ‘beendigen’, bitripimān, bitripdim, bitripmāk (Radloff 1887: 74). bitir- ‘vollenden’, bitirmek ‘Vollendung’ (Grønbech 1942: 61). *bitirrímē* 22r/19, *bitirdim* 22r/19, *bitirmek* 22r/19 (Drimba 2000: 63).

ET. büdür- ‘bitirmek, yerine getirmek’ (ETŞ 1992: 283). *bütür-* ‘yerine getirmek’ (Hsüan-X 1975: 132). *bütür-* ‘bitirmek, tamamlamak, sona erdirmek; olgunlaştırmak’ (AY-III 1991: 91). *bütür-* ‘bitirmek, tamamlamak, gerçekleştirmek, yerine getirmek’ (Üİ 1998: 142). *bütür-* ‘bitirmek’ (Gabain 2000: 271). *bütür-* ‘bitirmek, tamamlamak’ (AY-YK 2012: 228). *bütür-* ‘bitirmek, tamamlamak, sona erdirmek’ (ABH 2013: 193). *bütürü* ‘büsütün, tamamıyla’ (Hsüan-X 1975: 132). *bütürü* ‘tamamıyla’ (Gabain 2000: 271). [*krş. büdürgü* ‘temin etme, elde etme’ (ETŞ 1992: 284). *bütürmek* ‘bitirme, tamamlama, ikmal’ (DTS 1969: 135). *bütürmek* ‘bitirme, tamamlama, sonuçlandırma’ (AY-III 1991: 91). *bütürü* ‘tamamıyla’ (ABH 2013: 193). OT. *bitürmek* ‘bitirmek, tamamlamak, sona erdirmek’ (DH: 193). *bitür-/bitür-* ‘tamamlamak, giydirmek’ (AH: XI, XIII). *bütür-* ‘sağaltmak, sağlam hale koymak, alacağını tanıklamak, isbat etmek’ (KB: 121). *bütür-* ‘tamamlamak, giydirmek’ (AH: XIII). Hrz-T. *bitir-* ‘sona erdirmek, tamamlamak, bitirmek’ (İML 1988: 20). *bitür-* ‘(iş) bitirmek, yapmak’ (ME 1993: 104). *bitür-* ‘bitirmek, büyötmek, yetiştirmek’ (KurT 2002: 83). *bitür-* ‘sona erdirmek, tamamlamak’ (MM 2008: 208). *bütür-/bitür-* ‘bitirmek’ (KE 1997: 148). *krş. bitürmeklik* ‘(iş) bitirme’ (ME 1993: 104). M-Kıpt. *bitir-* ‘bitirmek; yok etmek, helak etmek’ (TK 2008: 202). *bitür-* ‘yarayı bağlamak, sarmak’ (KİLE 1931: 20). *bitür-* ‘kończyć, zakończyć’ (Bulg-M 1954: 47). *bitür-* ‘bitirmek’ (BV 1986: 148). *bitür-* ‘tamamlamak, yerine getirmek, bitirmek; sona erdirmek’ (GT 1989: 273). *bitür-* ‘1) bitki yetiştirmek, bitirmek; 2) bitirmek, üretmek’ (İMS 1992: 510). *bitür-* ‘işini görmek, bitirmek’ (KMT 2002: 95). *bitür-* ‘bitirmek, tamamlamak’ (KF 2006: 88).

406. bitişli: terbiyeli.

bitişli bitişli CC-A 82a/20

Bitisli kisi ‘homo litteratus’ (Kuun 1880: 301). bitişli ‘höflich, gewandt’, bitişli kişi (Grønbech 1942: 61). *bitişli* 81v/20 (Drimba 2000: 142).

407. bitiv: yazı; kitap.

bitiv	bítiv	CC-A 60b/22
bitivler	bitvlar	CC-A 75a/10, CC-A 60b/22

bitiv *işa. f. – anl. f.* → Bitis ‘extuberatio’ (Kuun 1880: 144, 301); Bitv ‘scriptura’ (Kuun 1880: 301). bitiv, bitüv ‘Schrift’, bitüvler ajtyança ‘gemass den (heiligen) Schriften’ (Grønbech 1942: 61). bítiv 60r/21 (Drimba 2000: 116); bitvlar 74v/10 (Drimba 2000: 138).

408. bitünlük: bütünlük; *krş.* bütün, bütü(n)lük.

bitünlük	Bıtun luc	CC-İ 31b/21.
----------	-------------	--------------

Bitunluc birla ‘integre’ (Kuun 1880: 301). Butun | luc 31r/19 (Drimba 2000: 75).

OT. bütünlük ‘doğruluk, dürüstlük’ (DTS 1969: 134). bütünlük ‘bütünlük, mükemmellik’ (KB: 121). bütünlük ‘yemin, and, söz’ (TKT 2004: 303). [*krş. bütünlük/bütünlükün* ‘şüphesiz, elbette, kesin olarak, andolsun ki!’ (TKT 2004: 303, 304). Hrız-T. bütünlük ‘hakikî, doğru, aşikâr’ (KurT 2002: 91). bütünlük ‘mükemmellik, kemale ermişlik’ (NF 1998: 91). *krş.* bütünlüğün ‘doğru, gerçek olarak, hakikaten’ (KurT 2002: 91).

409. biyen-: sevinmek.

biyenirmen	bienı	CC-İ 14b/2
biyendim	biendı	CC-İ 14b/3
biyenip	býenıp	CC-İ 14b/6

Bieni(rmen) ‘gaudeo’, byenip ‘gaudendo’ (Kuun 1880: 301). *işa. f.* bijin (v) ‘tanzen, springen’, bijinärmän, bijindim, bijinin (Radloff 1887: 74). bijen- ‘sich freuen’ (Grønbech 1942: 57). *bieni(rmē)* 14r/2, *biendi(m)* 14r/3, *býenıp* 14r/6, *bíip* 14r/6 (Drimba 2000: 53).

OT. M-Kıpt. begen- ‘hoşlanmak, beğenmek’ (GT 1989: 266). bāyān-: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 17). *krş.* begenil- ‘beğenilmek’ (GT 1989: 266). Çağ. bigen- ‘beğenmek’ (MK 1993: 406).

410. biyi-: *bkz.* beyi-.

biyip	bíip	CC-İ 14b/6
-------	------	------------

biji- (Grønbech 1942: 57).

411. biysin-: kibirlenmek.

biysinirmen **n** b́yʃńrmē CC-A 81b/11

Biysinirmē (biysinirmen) ‘sperno’ (Kuun 1880: 301). biysin- ‘verachten’ (Grønbech 1942: 57). b́/y/ʃńrmē 81r/11 (Drimba 2000: 142).

412. biz I: biz.

biz B́x CC-İ 34a/8

biz b́ʃ CC-A 57b/18, 62a/28, 65a/22, 76b/17,

biz b́s CC-A 62a/13, 62a/28, 62a/40, 62b/18? birl., 62b/29, 63a/29, 63a/30, 64a/30, 64a/31

biz b́ʒ CC-A 65a/30, 69b/29, 75a/6, 80b/2

bizni b́ʒń CC-A 76b/19

bizni b́ʒ ń CC-A 73a/28-29

bizde b́ʒdα CC-A 76a/1

bizde b́ʃdα CC-A 63a/30

Bizziŋ B́xdam ʃiŋ CC-İ 34a/9

bizdem B́xdam CC-İ 34a/12

bizdin B́xd́n CC-İ 34b/25

bizge B́xga CC-İ 34a/10

bizge b́ʃga CC-A 62a/10, 62a/30, 62b/16, 62b/36, 64a/30, 64a/31

bizge b́ʃga CC-A 64a/1

bizge b́ʒgα CC-A 70a/2, 70b/1, 70b/8, 71a/4, 71b/6, 71b/34, 72a/32, 72b/22, 72b/24, 72b/42, 72b/43?, 73a/4?, 73a/16, 73a/16, 73b/10

bizge b́ʒgα CC-A 70b/28, 70b/34, 71b/38 (farklılık), 73b/11

bizge b́ʃgá CC-A 64a/29

bizge b́ʃgα CC-A 61b/18, 62b/13, 64a/31, 69b/2, 69b/3, 69b/11

bizin B́x́n CC-İ 34a/24

bizim b́ʃʒim CC-A 61b/11

bizim b́ʃ́im CC-A 61b/16, 62a/29

bizim b́ ʃim CC-A 62a/26-27

bizim b́ʃ́im CC-A 63a/32, 73a/22

bizi**m** b́ʒī CC-A 70b/21

bizin B́x́n CC-İ 32a/17

Bizin B́x́n CC-İ 34a/11

bizler	bıǵlar	CC-A 76a/3
bizni	bıǵnı	CC-A 70a/2, 70a/10
bizni	bıǵnı	CC-A 70b/10?, 72a/8
bizni	bıǵnı	CC-A 64a/32, 64a/32, 69b/25, 69b/29
bizni	bıǵnı	CC-A 80b/8
bizni	bıǵnı	CC-A 74a/2, 76a/2
bizim	beǵım	CC-A 75a/7

Bix ‘nos’ (Kuun 1880: 301). биз ‘wir’, бизиң, бизим, бизгә, бизни, биздә, биздән, бизләp (Radloff 1887: 74, 75). biz ‘wir’; *Gen.* biziñ, bizim; *Substantivisch:* biziñ, biziñni; *Akk.* bizni; *Dat.* bizge; *Lok.* bizde; *Abl.* bizden; *Pl.* bizler; *Als Attribut:* biz miskin azam üçün ‘für uns arme Menschen’ (Grønbech 1942: 61, 62). Bıx 33v/8, Bıx[dam > /in] 33v/9, Bıxga 33v/10, Bıxın 33v/11, Bixdam 33v/12 (Drimba 2000: 78); Bixin 34r/24, Bixdın 34r/25 (Drimba 2000: 79); bıf 57r/22 (Drimba 2000: 112); bıf<z>im 61r/11, bıfım 61r/16, bıfgæ 61r/18 (Drimba 2000: 118); bıfga 61v/10 (Drimba 2000: 118); Biz 61v/13 (Drimba 2000: 118); bi fım 61v/26-27 (Drimba 2000: 119); bıfım 61v/27 61v/29 (Drimba 2000: 119); bis 61v/28, 61v/40 (Drimba 2000: 119); bıfga 61v/30, 62r/16 (Drimba 2000: 119); bıfgæ 62r/13 (Drimba 2000: 119); bisani 62r/18 (Drimba 2000: 119); kimbis 62r/29 (Drimba 2000: 120); bıfga 62r/36 (Drimba 2000: 120); bıfdæ 62v/30 (Drimba 2000: 121); bıfım 62v/32 (Drimba 2000: 121); bıfgä 63v/29, bıfgæ 63v/30, 63v/31, bis 63v/30, 63v/31, bıfgæ 63v/31 (Drimba 2000: 122); bıfnı 63v/32 (Drimba 2000: 123); bıf 64r/19 (Drimba 2000: 124); biz 64r/27 (Drimba 2000: 125); bıfgæ 69r/2, 69r/3, bıfnı 69r/15, 69r/17, biz 69r/18, bizgæ 69v/1, 70r/1, 70r/5 (Drimba 2000: 130); bizni 69v/5, bıznı 70r/6 (Drimba 2000: 131); bizı 70r/14, bizgæ 70r/18, bizgæ 70r/22, 70v/2 (Drimba 2000: 132); bizgæ 71r/3 (Drimba 2000: 133); bizgæ 71r/21, 71v/16, biznı 71v/4 (Drimba 2000: 134); bizgæ 72r/11, 72r/12 (Drimba 2000: 135); bizgæ 72r/21, 72v/8, bizgæ 72r/22, bı[r > z]gæ 72v/2, bıfım 72v/11, biz nı 72v/14-72v/15 (Drimba 2000: 136); bizgæ 73r/7, 73r/8, bıznı 73v/2 (Drimba 2000: 137); biz 74v/6, bezim 74v/7 (Drimba 2000: 138); bizdæ 75v/1, bıznı 75v/2, biz 75v/2, bizlær 75v/2, bıf 76r/15, bıf 76r/16, bıznı 76r/18 (Drimba 2000: 139); (b)is 80r/2, bıfni 80r/8 (Drimba 2000: 140).

ET. biz ‘biz (isim cümlesinde koşaç: -ız)’ (HUAS 1941: 88). biz ‘biz’ (Hsüan-X 1975: 129; AY-III 1991: 88; ETŞ 1992: 271). biz III ‘1. biz; 2. ?’ (DTS 1969: 104; (TEƏ 2008: 318). biz; PYZ ‘biz (şahıs zamiri)’ (İKPÖ 1998: 171). biz ‘biz’ (Gabain 2000: 46). biz ‘1. biz; 2. fiil çekimi ögesi’ (KUKY 2009: 195, 196, 520). biz: 1. çokluk kişi zamiri

(Aydın 2012: 158). biz ‘biz, 1. çoğul kişi eki’ (METY 2012: 310). biz ‘biz, birinci çoğul kişi adılı; birinci çoğul kişi çekim eki’ (ABH 2013: 190). biz ‘biz’ (Yen) (YKI 2013: 500). biziñ ‘bizim’ (ABH 2013: 190). OT. biz ‘biz’ (KB: 95; AH: XI; TKT 2004: 282). biz/miz ‘biz’ (DLT-Atalay 2006: IV-97, 413). Hrzt. biz: şahıs zamirlerinden ‘ben’ in çokluk şeklidir (İML 1988: 21). biz ‘biz’ (ME 1993: 104; KE 1997: 117; KurT 2002: 84; MM 2008: 208). AO-Kıpt. biz ‘biz’ (AO 1996: 207). M-Kıpt. biz/miz ‘biz (zemir)’ (KİLE 1931: 20, 59). biz ‘biz (şahıs zamiri)’ (MG 1984: 121; KMES 1994: 243; KMT 2002: 95). biz ‘biz (zamir)’ (BV 1986: 148). biz/miz ‘biz’ (KK 1999: 105, 118). biz ‘we’ (RH 2000: 89, 312). biz ‘biz (1. çokluk şahıs zamiri)’ (GT 1989: 273; İMS 1992: 510; KF 2006: 88). biz/miz ‘biz’ (TK 2008: 202). miz ‘biz’ (TK 2008: 291). Çağ. biz ‘biz (1. tekil kişi adılı)’ (MK 1993: 411). *krş.* bicek ‘iğne’ (AL: 129).

413. biz II: biz, ucu keskin tığ.

biz Bix CC-İ 44a/4

Bis ‘subula’ (Kuun 1880: 301). *ḥiz* ‘Ahle’ (Radloff 1887: 75). biz ‘Ahle’ (Grønbech 1942: 61). Bix 43v/4 (Drimba 2000: 91). OT. Hrzt. biz ‘kunduracı aleti, biz’ (İML 1988: 21). M-Kıpt. biz ‘iri iyne’ (KİLE 1931: 20). biz = Ar. al-işfā ‘a shoe-maker’s awl’ (RH 2000: 180, 282). biz ‘delgi aleti, biz’ (DM 2003: 77).

414. boday: buğday; *krş.* buğday, boğday.

boday boday CC-İ 56a/2

bodaj ‘frumentum’ (Kuun 1880: 303). boydáj, buydaj, bodaj ‘Weizen’ (Grønbech 1942: 62). *boday* 55v/1 (Drimba 2000: 109).

ET. buydaj I ‘buğday’ (TT) (DTS 1969: 120). buğday ‘buğday’ (Gabain 2000: 270). OT. buydaj II: buydaj başı *ast.* ‘takım yıldız?’ (DTS 1969: 120). buğday ‘buğday’ (KB: 113). Hrzt. boğday ‘buğday’ (KurT 2002: 84). buğday ‘buğday; başak burcu, burc-ı sünbüle’ (KE 1997: 141). buğday ‘buğday’ (ME 1993: 107; MM 2008: 211). buğday ‘buğday’, buğday aş ‘buğdayla yapılır bir yemek’, buğday başı ‘1. buğdayın başağı; 2. ükek (bürç) adlarından biri’ (İML 1988: 22). M-Kıpt. boğday: Bugünkü manasında, boğday ämlü ‘buğday renkli’ (KİLE 1931: 20). budaw ‘buğday’ (TK 2008: 208). buğda = Ar. al-ḥinta ‘wheat’ (RH 2000: 151). buğdan/buğday ‘buğday’ (BV 1986: 158). buğday ‘buğday bitkisi’ (KFLT 1989: 957). buğday ‘buğday’, buğday ağacı ‘Hz. Adem’in cennette iken meyvesinden yiyip çıkarılmasına neden olan ağaç’, buğday başı ‘buğday başağı’, buğday suwı (İMS 1992: 512). buğday ‘buğday’ (GT 1989: 2274; KK

1999: 105; (KMT 2002: 97; (DM 2003: 78; KF 2006: 90). Çağ. buğday ‘buğday’ (MK 1993: 414).

415. boğa: boğa.

boğa Boga CC-İ 55a/26

Boga ‘taurus’ (Kuun 1880: 301). боҕа ‘Stier’ (Radloff 1887: 72). boğa ‘Stier’ (Grønbech 1942: 62). Boga 54v/26 (Drimba 2000: 108).

ET. buqa I ‘boğa, damızlık erkek hayvan’ (DTS 1969: 125). buqa; PWQ ‘boğa, kişi adı’ (İKPÖ 1998: 173). buқа ‘boğa’ (Gabain 2000: 270). buka ‘boğa’ (METY 2012: 311; Aydın 2012: 160). [krş. buya II: unv. buya qan (DTS 1969: 120). Beg Buka ö.i. (User 2007: 556). buka ‘boğa’ (KUKY 2009: 281). buka ‘boğa’ (METY 2012: 311). OT. boka ‘boğa’ (DLT-Atalay 2006: IV-101). buқа ‘boğa’ (KB: 113). krş. bokadh-/bokat- ‘boğalanmak, boğa olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-101). M-Kıpt. boğa ‘erkek tohumluk hayvan’ (KİLE 1931: 13). boğa ‘boğa, öküz’ (KK 1999: 105). boğa ‘boğa’ (KMT 2002: 95). boğa ‘kaplumbağa’ (DM 2003: 77). buqa = Ar. al-ṭaur ‘bull; ox’ (RH 2000: 167). ö.i. TM. Buqā: Gazneli Mesud dönemindeki şeflerden birini adı; ayrıca bkz. Bughā al-Kabīr/Bughā al-Şaghīr < buqā ‘bull’ (Bosworth 2001: 305).

416. boğavul (< Moğ. bökevül): mübaşir.

boğavul Bogaul CC-İ 46a/15

Bogaul ‘vigil; custos’ (Kuun 1880: 301). бөрәйл ‘Beamter’ (Radloff 1887: 73). boğavul ‘Gerichtsdienner’ (Grønbech 1942: 62). Bogaul 45v/15 (Drimba 2000: 95). OT. AO-Kıpt. bökevül ‘ordu muhafız askeri’ (AO 1996: 208). Moğ. bökevül ‘commissary’ (Vásáry 1995: 479).

417. boğaz: boğaz.

boğaz Bogax CC-İ 48b/1

боғаз ‘Kehle’ (Radloff 1887: 72). boğaz ‘Kehle’ (Grønbech 1942: 62). Bogax 48r/1 (Drimba 2000: 98).

ET. bhog(a)z ‘boğaz’ (Gabain 2000: 269). boğaz I ‘boğaz, gırtlak’ (TT) (DTS 1969: 109). boğaz III: unv. boğaz tegin (DTS 1969: 109). boyuz-; PWWXZ ‘boğaz, gırtlak’ (İKPÖ 1998: 171). boguz ‘boğaz’ (KUKY 2009: 220, 520). boğaz/boguz ‘boğaz’

(Gabain 2000: 269). bog(u)z ‘boğaz’ (METY 2012: 310). boguz ‘boğaz’ (Aydın 2012: 158). *krş. boğuzlan- ‘boğazlanarak öldürülmek’ (DTS 1969: 110). boğuzluğ: boğuzluğ at ‘kesilmeklik at’ (Usp) (DTS 1969: 110).* boguzlan- ‘boğazlanmak, boğazı kesilmek suretiyle yara almak veya ölmek’ (KUKY 2009: 349, 520). boguzlan- ‘boğazlanmak, öldürülmek’ (METY 2012: 310). boguzlan- ‘boğazlanmak’ (Aydın 2012: 159). OT. boğaz I ‘boğaz, gırtlak’ (DTS 1969: 109). boğaz II: töl boğaz ‘hamile’ (DTS 1969: 109, 579). boğaz ‘boğaz’ (KB: 96). boğuz ‘boğaz’ (TKT 2004: 287). bogaz/bog(uz) ‘boğaz’ (DLT-Atalay 2006: IV-99, 101). boğuz I ‘1. boğaz, gırtlak; 2. mide’ (DTS 1969: 110). *krş. boğuzla- ‘boğazını kesmek, (hayvan) kesmek’ (TKT 2004: 287). boğuzlağı ‘kurban’ (TKT 2004: 287). boğuzlan- ‘(hayvan) kesilmek’ (TKT 2004: 287). Hrız-T. boğaz ‘gırtlakın yukarısı, boğaz’ (İML 1988: 21). boğaz ‘boğaz’ (ME 1993: 105; KurT 2002: 84; MM 2008: 208). boğ(u)z ‘boğaz; yiyecek’ (KE 1997: 121). *krş. boğazla- ‘boğazlamak’ (ME 1993: 105). boğazla-/boğuzla- ‘(hayvan) kesmek, boğazlamak’ (MM 2008: 208). boğuzdak ‘gırtlak borusu’ (İML 1988: 21). boğuzla- ‘boğazını kesmek, kesmek, öldürmek’ (KE 1997: 121). boğuzla- ‘boğazlamak, kesmek’ (KurT 2002: 84). boğuzlan- ‘boğazı kesilmek’ (KE 1997: 122). boğuzlan- ‘(hayvan) kesilmek’ (MM 2008: 208). boğuzlaş- ‘boğazlaşmak’ (ME 1993: 105). boğuzlat- ‘boğazını kesmek’ (KE 1997: 122). M-KıpT. boğaz: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 20). boğaz/boguz ‘boğaz’ (BV 1986: 149). boğaz ‘throat’ (RH 2000: 100, 206). boğaz ‘boğaz’ (KMT 2002: 95; KH 2002: 115; (DM 2003: 77; KF 2006: 89; TK 2008: 203). boğuz ‘boğaz deliği’ (İMS 1992: 511). *krş. boğazla- ‘boğazından kesmek’ (KİLE 1931: 20). boğazla- ‘boğazlamak’ (KFLT 1989: 955). boğazla- ‘boğazını keserek öldürmek’ (GT 1989: 273). boğazla- ‘boğazlamak, kesmek’ (KK 1999: 105). boğazla- ‘boğazlamak, hayvanı kesmek’ (KF 2006: 89). boğazlan- ‘boğazlanmak’ (KFLT 1989: 955). boğuz- ‘boğazlamak’ (İMS 1992: 511). boğuzla- ‘boğazlamak, boğazını kesmek’ (KMT 2002: 95). boğuzlan- ‘boğazlanmak’ (İMS 1992: 511). boğuzla- ‘boğazlamak’ (BV 1986: 149). Çağ. boğ(u)z ‘boğaz’ (MK 1993: 411).***

418. boğday: buğday; *krş. boday, buğday.*

boğday bogday CC-A 57b/22

Bogday (Kuun 1880: 303). бoгдaй ‘buğday’ (Radloff 1887: 75). boydáj, buydaj, bodaj ‘Weizen’ (Grønbech 1942: 62, 67). bogday 57r/26 (Drimba 2000: 112).

419. boğul-: suda boğulmak; *krş. buğul-.*

boğulurmen bogulurmen CC-İ 19a/15

boğuldum boguldum CC-İ 19a/16

boğulmak bogulmac CC-İ 19a/17

Bogulurmen ‘aquis suffocor; flecto’, bogulmac ‘suffocatio’ (Kuun 1880: 302). *iş.a. f.* – *anl. f.* бѣгыл (v) ‘gebogen werden, sein’, бѣгыләмән (Radloff 1887: 76). boğul- ‘ertrinken’ (Grønbech 1942: 62). Bogulurmen 18v/15, Boguldum 18v/17, Bogulmac 18v/18 (Drimba 2000: 59).

ET. [*krş. boymaq I ‘boğulma’ (Rach) (DTS 1969: 109).* OT. bogul- ‘boğulmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-100). boğul- ‘boğulmak’ (ME 1993: 105).

420. boğum: boğum; *krş.* buvuğ, buvun.

boğum bogum CC-İ 48a/6

Bogun, buum ‘membrum corporis humani’ (Kuun 1880: 302). боғун ‘Gelenk’ (Radloff 1887: 72). boğum, buvun ‘Glied, Gelenk’ (Grønbech 1942: 63, 70). bogum 47v/6 (Drimba 2000: 97).

ET. OT. boğım ‘eklem, mafsalsal (parmakta, kamaştı) (DTS 1969: 109). bogım/bogun/boğum ‘boğum’ (DLT-Atalay 2006: IV-99, 100). Hrz-T. boğun ‘eklem, mafsalsal’ (ME 1993: 105). M-KıpT. boğun ‘boğum, kamaştı boğumu’ (MG 1984: 121). boğun ‘mafsalsal, ek yeri’ (BV 1986: 149). boğun ‘boğum, eklem’ (KFLT 1989: 955). boğun ‘parmak boğumu’ (KMT 2002: 95).

421. boğuzgur: obur.

boğuzgur boguzgur CC-A 66b/31, 67a/26

Boguzgur ‘gulosus’ (Kuun 1880: 302). боғузғур ‘gefrässig’ (Radloff 1887: 72). boğuzğur ‘gefrässig, unmässig’ (Grønbech 1942: 63). boguzgur 66r/30 (Drimba 2000: 128); boguzgur 66v/16 (Drimba 2000: 129).

ET. [*krş. boyuzlan- ‘boğazlanarak öldürölmek’ (DTS 1969: 110).* *boyuzlıy: boyuzlıy at ‘kesilmeklik at’ (Usp) (DTS 1969: 110).* OT. [*krş. boyuz I ‘1. boğaz, gırtlak; 2. mide’ (DTS 1969: 110).* *boyuz II ‘?’ (DTS 1969: 110).* *boquz bkz. boyuz I (DTS 1969: 112).* M-KıpT.

422. boh: dışkı; *bkz.* bok.

boh Bogh CC-İ 49a/13

Bogh ‘excrementum’ (Kuun 1880: 302). бок ‘Extrememente’ (Radloff 1887: 72). boğ ‘Mist’ (Grønbech 1942: 63). Bogh 48v/13 (Drimba 2000: 99). OT. bok ‘bok’ (Oğuzca) (DLT-Atalay 2006: IV-101). krş. bokla- ‘boklamak, pislemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-102). Hrz-T. bok ‘insan ve hayvanın kalın bağırsağından çıkan nesne’ (İML 1988: 21). M-KıpT. boq: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 20). boğ ‘bok’ (BV 1986: 150). boq ‘excrement also human excrement’ (RH 2000: 215).

423. bohorik (<?): şömine.

bohorik Bogho’ic CC-İ 53b/9

boxorik ‘Kamin; Kochherd’ (Grønbech 1942: 63). Boghoric 53r/9 (Drimba 2000: 105).

424. boğ: krş. boh.

boğu bogu CC-A 61a/9

anl. f. Bog ‘vapor’, bogu ‘vapor ejus’ (Kuun 1880: 301). бок ‘Extrememente’, боғы (Radloff 1887: 72). boq ‘Mist’ (Grønbech 1942: 65). bogu 60v/9 (Drimba 2000: 117).

425. boğorik: şömine.

boğorik Bochoich CC-İ 51a/24

Bochorich ‘caminus’ ~ *far.* بخارية (Kuun 1880: 301). Bochorich 50v/24 (Drimba 2000: 102).

426. bol-: olmak.

bol maz b mɑf CC-A 60b/7-8

bol bol CC-İ 13b/2, 25b/14, CC-A 76b/4

bol *boldı?* CC-İ 31b/23

boldı boldı CC-İ 28b/6, CC-A 69b/25, 72b/24, 80b/3

boldı boldı CC-A 71a/25, 70b/31, 73a/4, 73b/22, 76b/7, 76b/8, 76b/13

boldım boldım CC-A 59b/25

boldıñ boldıñ CC-A 73a/25

bolduh bolduh CC-A 73b/16

bolduğ edi bolduk edi CC-A 79b/2

boldum boldum CC-İ 11a/15, 13a/12, 22a/8

boldumedi boldumedi CC-İ 13a/13

bolğan bolğan CC-A 72a/38

bolğan turur	bolganturur	CC-A 75a/6
bolğān	bolgā	CC-A 72b/22, 73a/2
bolğanda	bolgangα	CC-A 59a/5
bolğay	bolgay	CC-A 61b/21, 62a/4, 62b/34, 63a/26, 63b/20, 63b/27, 64a/7, 74b/12, 74b/20
bolğay	bolgey	CC-A 63b/2, 63b/3
bolğayedı	bolgayedı	CC-İ 2b/5
bolğay edi	bolgay edy	CC-A 65b/24
bolğayedik	bolgayedic	CC-İ 2b/7
bolğayedik	bolgayedık	CC-A 65b/25
bolğayediler	bolgaedj ylar	CC-İ 2b/9
bolğay edim	bolgay edim	CC-A 65b/22
bolğayedim	bolgayedım	CC-İ 2b/3
bolğay ediñ	bolgay edyñ	CC-A 65b/23
bolğayediniñiz	bolgayedeñe3	CC-A 65b/26
bolğayediniñiz	bolgaedĩgı3	CC-İ 2b/8
bolğayediniñiz	bolg dı	CC-İ 2b/4-5
bolğaysen	bolgayfen	CC-A 63b/16
bolğay	bolgαy	CC-A 61b/12, 61b/13
bolğıl	bogıl	CC-İ 22a/10
bolğıl	bolgıl	CC-A 64a/33
bolğul	bolgul	CC-A 74a/1
bolmadı	bolmadı	CC-A 73b/14
bolmadıkda	bolmadıkda	CC-A 70b/33
bolmağan	bolmagan	CC-A 75a/13
bolmağay	bolmagay	CC-A 63a/35
bolmağıl	bolmagıl	CC-A 67a/10
bolmağıl	bolmagıl	CC-A 67a/12, 67a/16, 67a/22
bolmak	bolmac	CC-İ 36a/20
bolmakğa	bolmakga	CC-A 70a/4
bolmaz	bolmas	CC-A 63a/36, 63b/37
bolmazsa	bolmajfa	CC-İ 30b/11
bolmaz	bolmaq	CC-A 60b/7

bolmış	bolmís	CC-A 72a/30
bolsamen ⁿ	bolʃamē	CC-A 57b/32
bolsedi	bolsedí	CC-A 59a/28
bolsun ⁿ	bolʃũ	CC-İ 15b/3
bolsun ⁿ	bolʃũ	CC-A 73a/15
bolupturrur	boluptʳur	CC-A 63a/7, 72b/43, 73a/32, 73b/10, 75a/8
bolupturur	bolupturur	CC-A 73b/9
bolur	bolur	CC-A 56b/26, 57b/33, 66a/7
bolurmen ⁿ	bolurmē	CC-İ 13a/11
bolurmen ⁿ	bolurímē	CC-İ 22a/7
toğup	bolup toğup	CC-A 73b/11
bolsa	bolʃa	CC-A 66a/3
bolsak	bolʃak	CC-A 66a/4
bolsam	bolʃam	CC-A 66a/2
bolsan	bolʃan	CC-A 66a/1
bolsa ⁿ gız	bolʃāgıɣ	CC-A 66a/5
bolsalar	bolʃalar	CC-A 66a/7
bolsun	bolʃun	CC-A 73b/1, 76b/20

CC-A 70a/4 *işā. f.* bolmaga (Kuun 1880: 284); Bolurmen ‘fio; sum’, bol *emir şekli*, boldum *geçmiş zaman*, bolsun ‘sit’, bolsamen *birinci teklik şahıs şart şekli* (Kuun 1880: 302). бол (v) ‘sein’, болурмән, болур, болдум, болдың, болды, болдук әді, болдук, бол, болбул, болғыл, болсун, болсамән, болса әді, болғаі, болған, болмыш, болуп, болғанда, болмаға, болмак, болман, болмас, болмаса, болмағаі, болмағыл, болмадыкта (Radloff 1887: 72, 73). bol- 1) ‘werden’, bolur ‘wirt’, kişi bolup-turur ‘er ist Mensch geworden’, tym boldy ‘es wurde ruhig’, sav bolmaz ‘wird nicht gesund’, 2) ‘erschaffen werden, entstehen, hinzukommen, eintreten, geschehen; (mit dem Dativ) zukommen, zuteil werden’, andan ulam bar barça bolıan-turur ‘durch Den ist alles geschaffen’, ханлыхын уңу болмағай ‘Seines Königtumes wird kein Ende sein’, sayınmaңыз kim (ol boşaq) bu ğehanda bolıaj, ol boşaq bolıaj sizge ary tirö(v)ten ‘glaubet nicht, dass der Ablass in dieser Welt eintreten wird, der Ablass soll euch (erst) von der Ewigkeit zuteil werden’, aña bolyaj kökdegi tügenmez tirilik ‘ihm soll das ewige Leben im Himmel zuteil werden’, saya bolsun, . *nachträglich durch toy- ersetzt. Ergänzt die Kopula, indem es alle ungebräuchlich gewordenen Formen des Verbs er- ersetzt:*

'esse', bernelü-men *heisst* im *Präteritum* bernelü boldum, aç bol- 'hungrig sein', bolup 'als, in Gestalt von', bir frište anyñ-bile bardy azam bolup 'ein Engel ging mit ihm in Gestalt eines Menschen', bol, bolıyl, bolmayıl, bolıaj, bolsa, bolmasa, bolıanda, bolman. *Bildet zusammengesetzte Verb formen* : keške eşıtmiş bolıaj edim, anıamyş bolıaj edim, anıar bolsam. (Grønbech 1942: 63, 64); bu kiçe . kövüs bulıaq boldy 'gestern Abend wurde . Busen unruhig (?)' (Grønbech 1942: 68). bolıayedı[n > m] 2r/2, *bolg(aye)d(ding)/* 2r/3-4, bolıayedı 2r/6, bolıaedıgis 2r/7 (Drimba 2000: 36); bolıaedj 2r/8 (Drimba 2000: 37); Bolurmē 12v/11, Boldum 12v/12, Boldumedi 12v/13 (Drimba 2000: 51); Sagabolsū 15r/3 (Drimba 2000: 54); bolurmē 21v/7, boldum 21v/8, bogıl 21v/10 (Drimba 2000: 62); bol 25r/14 (Drimba 2000: 67); *boldı* 28v/6 (Drimba 2000: 71); bolıaffa 30r/11 (Drimba 2000: 74); *bold(i)* 31r/20 (Drimba 2000: 75); bolımac 35v/20 (Drimba 2000: 81); bolur 56r/26 (Drimba 2000: 110); bolıamē 57r/35 (Drimba 2000: 112); bolur 57r/36 (Drimba 2000: 112); bolıandæ 58v/5 (Drimba 2000: 114); boldım 59r/24, bolıedi 59r/27 (Drimba 2000: 115); bolımaıf 60r/7 (Drimba 2000: 116); bolıgæy 61r/12, 61r/13, bolıay 61r/21, 61v/4 (Drimba 2000: 118); bolıay 62r/34 (Drimba 2000: 120); bolup 62v/7 (Drimba 2000: 120); bolıay 62v/26, 63r/20, 63r/27, bolımagay 62v/35, bolımas 62v/36, 62v/37, bolıgey 63r/2, 63r/3, bolıayıfen 63r/16 (Drimba 2000: 121); bolıay 63v/7 (Drimba 2000: 122); bolıgil 63v/33 (Drimba 2000: 123); bolur 65v/7 (Drimba 2000: 126); bolımagil 66v/6 (Drimba 2000: 128); bolımagil 66v/7, 66v/11, 66v/14 (Drimba 2000: 129); boldı 69r/15, bolıma/k/ga 69v/2 (Drimba 2000: 130); bolımadıkda 70r/21, boldı 70v/13 (Drimba 2000: 132); bolımıs 71v/15 (Drimba 2000: 134); bolıgan 71v/19, bolıgā 72r/11, boldı 72r/12 (Drimba 2000: 135); bolup 72r/22, bolıgā 72v/2, boldı 72v/2, bolıjū 72v/8, boldıñ 72v/13, bolup 72v/16 (Drimba 2000: 136); bolıjun 73r/1, bolıpturrur? 73r/6, [bolup > togup] *turur* 73r/8, bolıadı 73r/11 , boldıx 73r/13, boldı 73r/19, bolıgul 73v/1 (Drimba 2000: 137); bolıay 74r/6 , bolıay 74r/10, bolıgan 74v/6, bolıpturrur 74v/8, bolımagan 74v/13 (Drimba 2000: 138); bol 76r/3, boldı 76r/6, 76r/7, 76r/12, bolıjun 76r/19, boldı 79r/2 (Drimba 2000: 139); boldı 80r/3 (Drimba 2000: 140).

ET. bol- 'olmak' (HUAS 1941: 89; ETŞ 1992: 272; Üİ 1998: 138; Aydın 2012: 159; AY-YK 2012: 226). bol- 'olmak; zühür etmek; iktidarî y. fiil' (Mayt: 369). bol- 'olmak, yardımcı eylem' = Skr. *upâdâya* (AY-III 1991: 88). bol-/pl-/pol- 'olmak' (Gabain 2000: 269). bol- '1. gerçekleşmek, olmak, vuku bulmak, yer almak; 2. var olmak; 3. (zaman) geçmek, geride kalmak; 4. ..haline gelmek, . olmak; 5. ?; 6.? ; 7.?' (DTS 1969: 111; TEƏ 2008: 319). bol- 'olmak, yardımcı fiil', tapsız bol- 'hastalanmak', tağlık bol- 'kör

olmak', t(ä)ngri bol- 'ölmek, nirvāṇa'ya ulaşmak', toyın bol- 'rahip olmak', y(a)rl(i)γ bol- 'buyurulmak, ferman olunmak' (Hsüan-X 1975: 130). bol-; PWL-, PWR- 'olmak, bulunmak, meydana gelmek' (İKPÖ 1998: 171). bol- 'olmak' (IB: 51). bol- '1. olmak, varlık kazanmak; 2. olmak, yaratılmak, vücuda gelmek; 3. yardımcı fiil' (KUKY 2009: 332, 406, 412, 520). bol- 'olmak; var olmak' (METY 2012: 310). bol- 'olmak; yardımcı eylem' (ABH 2013: 191). bol- 'olmak' (Yen, Mir) (YKI 2013: 500). [*krş. bolıy* 'olma' (Hsüan-X 1975: 130). *bolmaq* 'oluş; varlık, mevcudiyet' (DTS 1969: 112). bolmak 'olmak, olma' (AY-III 1991: 89). *bolmaq* 'olmak' (ETŞ 1992: 274). bolmaklıg 'olma, olmak, 'olmaklı' ' (AY-III 1991: 89). *bolmaqlıy* 'varlıkla, mevcudiyetle ilgili' (DTS 1969: 112). *bolmamak* 'olmamak' (ETŞ 1992: 274). *bolıy* 'varlık, mevcudiyet; oluş' (DTS 1969: 112). bolug 'oluş, varoluş' (IB: 51). *bolıy*: kişi adı, Teñride bolmış Êl Êtmış Bilge Kagan/Teñride bolmış Êl Êtmış Bilge Kan/Teñride Bolmuş Êl Êtmış Uygur Kagan: Mo-yan-chou Kağan, Tokuz Bolmuş Bilge Tay Senjün (UKY 2011: 97, 104, 105). boltuq- 'olmak' (AY-III 1991: 89). *boltuq*- 'bulunmak' (ETŞ 1992: 274). [*krş. boltuq*- < *edil*. bol- (DTS 1969: 112). OT. bol- 'olmak' (KB: 97). bolmak 'olmak' (DH: 194). bol-/ol- 'olmak' (AH: XI). *bol*- 'olmak, bulunmak', *beglig bol*- 'evli, kocalı olmak', *berāber bol*- 'aynı olmak, bir olmak', *berk bol*- 'gerçekleşmek, ciddileşmek', *bī-namāz bolmaq* '(kadınlar için) dini vecibeleri yerine getiremeyecek durumda olma, adet görme', *bir sıar bol*- 'uzaklaşmak', *bol-/erte kop*- 'sabahlamak', *bolga kim* 'belki, ihtimal ki', *bolgay kim* 'belki, olası ki, umulur ki, ihtimal ki, muhtemel', *bolmağay kim* 'mümkün değil, hiç', *erklig bol*- 'malik olmak, gücü yetmek, muktedir olmak, hükmetmek', *erklig bolmış* 'dost', *garqa bolmış* 'boğulmuş, gark olmuş', *hālde tanuq bol*- 'hazır bulunup tanık olmak', *hālīfe bol*- 'birinin yerine geçmek, vekâlet etmek', *hāzır bolmaq* 'şahit olmak', *helāk bol*- '1. helak olmak, yok olmak, mahvolmak; 2. ölmek; 3. günah, suç işlemek, sıkıntıya düşmek', *hılāf bol*- 'ayrılık, ihtilaf, uyuşmazlık', *hīre bol*- 'şaşkın şaşkın dolaşmak', *hor bol*- '1. küçük düşmek; 2. hor, hakir, bayağı', *hoşnūd bol*- 'hoşnut olmak, memnun olmak', *savaş bol*- 'kavga olmak, çekişme olmak'. (TKT 2004: 254, 263, 264, 265, 288, 289, 290, 291, 342, 343, 344, 364, 369, 370, 374, 375, 383, 384, 385, 386, 608) . *ıraq bol*- 'uzun gelmek, uzun olmak' (TKT 2004: 393). *īmīn bol*- 'emin olmak' (TKT 2004: 407). *kāfir bol*- 'kâfir olmak, iman etmemek, inkâr etmek' (TKT 2004: 419). bol- 'olmak', . *adh bol*- 'iyilik getirmek', . *bars bol*- 'kabarmak', . *çumılı bol*- 'sıcaktan göz kararmak', . *ir bol*- 'utanmak', . *kaw kuw bol*- 'dikilirken büzülmek, çekilmek, kötü dikilmekten kıvrışmak' . *us bol*- 'hayrı ve şerri

ayırt etmek', . (DLT-Atalay 2006: I-36; IV-5, 70, 102, 103, 160, 234, 283) . [krş. *bolalmak* 'olabilmek' (DH: 194). *bolmaq* 'oluş; varlık, mevcudiyet' (DTS 1969: 112). *boluyluy* 'işe yarar' (DTS 1969: 112). *boluğlı* → *hoşnüd boluğlı* 'memnun, hoşnut olması istenilen' (TKT 2004: 386). *bolumsuz* 'layık olmayan' (KB: 103). *bolun-* 'olmak' (KB: 103). *bolun-* 'olunmak' (TKT 2004: 291). *bolun-* 'bulunmak' (AH: XII). *bolunğu* → *hoşnüd bolunğu* er- 'hoşnut etmek' (TKT 2004: 386) . *bolunmuş* → *hoşnüd bolunmuş* 'memnun edilmiş' (TKT 2004: 386) . *olgun* 'olgun' (DLT-Atalay 2006: IV-437). Hrzt. *bol* 'olmak' (ME 1993: 105; KE 1997: 122; KurT 2002: 84; MM 2008: 208). *bolmak* 'olmak' (İML 1988: 21). krş. *boldur-* 'yapmak' (ME 1993: 105). *bolğuluk* 'olur, olmalı' (KurT 2002: 85). *bolun-* 'olmak' (MM 2008: 210). *boluş-* 'oluşmak, (işe) koyulmak, girişmek' (ME 1993: 106). *bolut-* 'türetmek, îcat etmek' (ME 1993: 106). *ol-* 'olmak' (KurT 2002: 200). AO-Kıpt. *bol-/ol-* 'olmak' (AO 1996: 207, 228). krş. *olın-/olun-* 'olunmak' (AO 1996: 228, 229). M-Kıpt. *bol-* 'olmak' (KİLE 1931: 20; MG 1984: 121; BV 1986: 150; İMS 1992: 511; KK 1999: 10; KMT 2002: 95; (DM 2003: 77). *bol-/ol-* 'olmak' (KMES 1994: 243; KH 2002: 115; 135). *bol-* → *boldı* 'he became' (RH 2000: 95). *bol-* '1) olmak; 2) meydana gelmek, gerçekleşmek, vuku bulmak; 3) bulunmak, mevcut olmak; 4) olmak; yardımcı fiil' (TK 2008: 204). *ol-* 'być, stać się' (Bulg-M 1954: 63). *ol-* 'stawać się dojrzałym, dojrzeć' (Bulg-M 1954: 63). *ol-* 'olmak' (MG 1984: 226; KFLT 1989: 1946; KF 2006: 162). *ol-* '1) olmak; 2) mevcut olmak, bulunmak; 3) kalmak, bulunmak; 4) sahip olmak, bulunmak; 5) meydana gelmek, yapılmak, hâsıl olmak; 6) meydana gelmek, olmak; 7) bir halden bir hale geçmek; 8) geçmek; 9) düşmek; gerekmek; yakışmak; 10) beraber olmak, birlikte olmak; 11) ait olmak' (GT 1989: 408, 409). *ol-/bol-* 'olmak' (İMS 1992: 578). *ol-/bol-* 'olmak; yardımcı fiil' (TK 2008: 304). *olmaq*: *olmaq* fiilinden mazi, bugünkü manasında (KİLE 1931: 62). krş. *boldur-* 'oldurmak' (KİLE 1931: 20). *bolmak* '1) olma; 2) olmak; yardımcı fiil' (TK 2008: 208). *bolmaqlık* 'olmalık' (BV 1986: 156). *bolmaqlık* '1) olmalık, olma; 2) meydana gelme, gerçekleşme, vuku'a gelme' (TK 2008: 208). *bolın-/bolun-* 'olmak' (MG 1984: 129). *bolın-/bolun-* 'olunmak' (İMS 1992: 511). *bolmaslık* 'olmazlık; yardımcı fiil' (TK 2008: 208). *oldur-* 'gerçekleştiren' (KF 2006: 167). *olun-* 'yapılmak, edilmek, olunmak' (GT 1989: 409). Çağ. *bol-/ol-* 'olmak' (MK 1993: 411, 516). krş. *bolmaqlık* 'olmalık' (MK 1993: 411).

427. bolar: billur; bkz. bolor.

bolar bolar CC-A 82a/15

bolar ‘crystallum’ *ar.* بَلَّور, *yun.* βήρυλλος (Kuun 1880: 302). болар ‘Cyrstall’ (Radloff 1887: 73). bolor, bolar ‘Kristall’ (Grønbech 1942: 64). bolar 81v/15 (Drimba 2000: 142). OT. Hrз-T. бүлүр ‘billur’ (KE 1997: 147). M-KıpT. billur ‘billur, kristal’ (GT 1989: 270).

428. bolmaçı: olan.

bolmaçı	bolmaēí	CC-A 70b/5
---------	---------	------------

bolmaçı	bolmaεí	CC-A 75b/6
---------	---------	------------

Bolmači ‘in vanum’, äč bolmači (Kuun 1880: 302). бол (v) ‘sein’, болмачы (Radloff 1887: 72, 73). bolmačy ‘nichtig’, eč bolmačy neme³⁴ ‘eine ganz nichtige Sache’, ġanyɣny almájyp-sen bolmačy ‘du hast deine Seele nicht umsonst empfangen’ (Grønbech 1942: 64). bolmači 70r/3 (Drimba 2000: 131); bolmači 75r/6 (Drimba 2000: 139).

429. bolor (< Ar. billur): billur; *krş.* bolar.

bolor	Boloꝛ	CC-İ 47b/25
-------	-------	-------------

Bolor 47r/25 (Drimba 2000: 97).

430. boluş: yardım; *krş.* boluş-, boluşmaq.

boluşu	bolusu	CC-A 61b/29
--------	--------	-------------

boluş	bolus	CC-A 72b/24
-------	-------	-------------

болуш ‘Hülfe’ (Radloff 1887: 73). boluš ‘Hilfe’ (Grønbech 1942: 65). bolus 72r/12 (Drimba 2000: 135); boluš 75v/5 (Drimba 2000: 139).

OT. boluş ‘sözle yardım’, boluş kıl- ‘sözle yardım etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-103).

boluš ‘yardım, destek; koruma, himaye’ (DTS 1969: 112).

431. boluş-: yardım etmek; *krş.* boluş, boluşmaq.

boluş	boluş	CC-İ 3b/26
-------	-------	------------

boluş	bolus	CC-A 76a/5
-------	-------	------------

boluşmağay	boluſch magey	CC-A 63b/5
------------	---------------	------------

boluşmağay	boluſchmagay	CC-A 63b/14
------------	--------------	-------------

boluşsun	boluſſū	CC-A 62a/30
----------	---------	-------------

boluşsun	boluſſun	CC-A 62b/12
----------	----------	-------------

boluṣun	boluṣun	CC-A 62a/10
boluṣtum	boluṣtum	CC-İ 3b/25
boluṣurmen	boluṣurmē	CC-İ 3b/24

Boluzurmen ‘adjuvo’, bolus *emir şekli* (Kuun 1880: 302). болуш (v) ‘helfen’, болушурмән, болуштум, болуш, болушмак, болушсун, болуш, болушмакы билә, болушмаџаи (Radloff 1887: 73). boluṣ- ‘helfen’, ol boluṣsun bizge ata ‘(mit vorausgehendem kim-Satz oder Optativ) dazu ver helfe uns (Gott) der Vater’, ol aga neme-de boluṣmagáj35 ‘das wird ihm nichts helfen’, boluṣ kim baraly ‘hilf, dass wir gehen’ (Grønbech 1942: 65). Bolu[ʃ > z]urmē 3r/24, Bolu[ʃ > z]t[u > i]m 3r/25 (Drimba 2000: 38); Bolus 3r/26 (Drimba 2000: 39); boluṣṣũ 61v/30 (Drimba 2000: 119); boluṣṣun 62r/12 (Drimba 2000: 119); boluṣch magey 63r/5, boluṣchmagay 63r/14 (Drimba 2000: 121). OT. boluṣ- ‘birinden yana çıkmak, birinin dileğine uymak’ (DLT-Atalay 2006: IV-103). M-Kıpt. boluṣ- ‘yardım etmek’ (KİLE 1931: 20). boluṣ- ‘yardımlaşmak’ (KMT 2002: 95).

432. boluṣmak: yardım; *krş.* boluṣ, boluṣ-.

boluṣmak	boluṣmac	CC-İ 3a/27
boluṣmaḳı	bøluṣchmachı	CC-A 62a/14

iṣa. f. Bulusmach, Bolusmac ‘auxilium’ (Kuun 1880: 302, 303). boluṣmaq ‘Hilfe’, teṣriniṣ boluṣmaḳy bile³⁶ ‘mit Gottes Hilfe’ (Grønbech 1942: 65). Boluṣmac 3r/27 (Drimba 2000: 39); bøluṣchmachibile 61v/14 (Drimba 2000: 118).

433. bor: şarap; *krş.* borla.

bor	boz	CC-İ 40b/17
-----	-----	-------------

Bor ‘vinum’ ~ *uyg.-mac.* bor (Kuun 1880: 302). бор ‘Wein’ (Radloff 1887: 72). bor ‘Wein’ (Grønbech 1942: 65). bor 40r/17 (Drimba 2000: 87).

ET. bor < Ö-İra. ‘şarap’ (Mayt: 371). bor/bhor < O-Far. bōr (bwr), yun. βοτρός ‘şarap’ (Gabain 2000: 269). *krş.* borluḳ ‘üzüm bağı’ (Mayt: 371). *borluq; PWRLWQ, PWRLWX* ‘bağ, meyve bahçesi’ (İKPÖ 1998: 173). *borluqçı; PWRLWQCY, PWRLWXCY* ‘bağcı, bahçıvan’ (İKPÖ 1998: 173). *borluḳ* ‘bağ’ (Gabain 2000: 269). OT. bor ‘şarap’ (KB: 103). bor ‘şarap, süci’ (DLT-Atalay 2006: IV-103). [*krş. borçı* ‘içki içen, içkiye düşkün’ (KB: 103). *borluq ‘bağ’ (DTS 1969: 113). borluqçı I ‘üzümcü’ (DTS 1969: 113). borluqçı II unv. ‘?’ (DTS 1969: 113). bura bkz. bor (DTS 1969: 125). Hrzt-T. krş. borlaḳ*

‘üzüm bağı’ (KE 1997: 133). M-Kıpt. bor ‘şarap’ (KMT 2002: 96). O-Moğ. Mnt. ME. bor ‘wine’ < Kum. bor ‘wine’ (Poppe 1955: 39).

434. borç: borç.

borç boṛṣ CC-İ 11a/16

Borz ‘aes alienum’ (Kuun 1880: 302). боpц ‘Schuld’ (Radloff 1887: 72). borč ‘Schuld’ (Grønbech 1942: 65). Borz 10v/16 (Drimba 2000: 48). OT. Hrz-T. borç ‘ödünç alınan para, borç’ (İML 1988: 21). borç ‘borç’ (ME 1993: 106; KurT 2002: 85). krş. borçlaş- ‘borç etmek’ (ME 1993: 106). AO-Kıpt. borç ‘borç’ (AO 1996: 208). M-Kıpt. borč → borč al- ‘pożyczyć, zaciągnąć dług’ (Bulg-M 1954: 48). borç/boruç ‘borç’ (KFLT 1989: 955). borç ‘ödenmesi gerekli olan para veya başka şey’ (GT 1989: 273). borç ‘borç’ (İMS 1992: 511; (DM 2003: 77; KF 2006: 89). krş. borçsız ‘borçsuz’ (İMS 1992: 511). Çağ. borç ‘borç’ (MK 1993: 411).

435. borçlı: borçlu; krş. borçlu.

borçlı boṛṣlı CC-İ 11a/17

borçlı boṛelṣ CC-A 62b/37

borzli ‘debitor’ (Kuun 1880: 302). борцлы ‘schuldig’ (Radloff 1887: 72). borčlu, borčly ‘schuldig, verpflichtet’, borčlular, barčá kiši borčlu-tur oručta jazuxyn ajtma ‘jeder Mensch ist verpflichtet, während des Fastens seine Sünden zu bekennen’ (Grønbech 1942: 65). Borzlı 10v/17 (Drimba 2000: 49); <borčli> 62r/37 (Drimba 2000: 120). OT. borçluğ ‘borçlu, borcu olan’ (TKT 2004: 291). Hrz-T. borçlu ‘borçlu, borcu olan’ (ME 1993: 106). borçluğ ‘borçlu’ (MM 2008: 210). M-Kıpt. borçlı ‘borçlu, borcu olan’ (İMS 1992: 511). borçlu ‘borçlu, borcu olan kimse’ (KF 2006: 89). boruçlu ‘borçlu’ (KFLT 1989: 956). Çağ. borçluğ ‘borçlu, borçlu olma hali’ (MK 1993: 413).

436. borçlu: bkz. borçlı.

borçlular Boṛç luṛlaṛ CC-İ 41a/12

borçlutur boṛelutṣ CC-A 63b/18, 63b/23

borčluc *yani* borčluc tur ‘obstrictus est’ (Kuun 1880: 167); borčluc ‘obstrictus’ (Kuun 1880: 302). борцлы ‘schuldig’, борцлулар (Radloff 1887: 72). Boṛç lurlar 40v/12 (Drimba 2000: 87); borčlutur 63r/18, 63r/23 (Drimba 2000: 121).

437. borla: bağ, üzüm bağı; *krş.* bor.

borla Bozla CC-İ 40b/8

Borla ‘vinea’ (Kuun 1880: 302). борла ‘Weingarten’ (Radloff 1887: 72). borla ‘Weingarten’ (Grønbech 1942: 65). Borla 40r/8 (Drimba 2000: 87). ET. OT. *borluq* ‘bağ’ *hangi metinde?* (DTS 1969: 113). Hrız-T. *krş.* borlak ‘(sık yapraklı genç ve gür) ağaç’ (ME 1993: 106). AO-KıpT. borla ‘üzüm bağı’ (AO 1996: 208). M-KıpT. borla ‘üzüm’ (KİLE 1931: 21; KMT 2002: 96).

438. borun: enborun önce; *krş.* burun.

borun borũ CC-İ 30b/5

borun b3rũ CC-İ 32a/25

enborun ‘önce’ (Kuun 1880: 252). *işā. f.* en-burun, em-burun, am-burun ‘zu allererst’ (Grønbech 1942: 69). Emb[u > o]rũ 31v/25 (Drimba 2000: 76). ET. burun I ‘1. burun’ (DTS 1969: 126). burun ‘önce’ (ETŞ 1992: 280). burun ‘burun, hortum’ (Gabain 2000: 270). [*krş.* *burunča* ‘önceleri, önceden’ (DTS 1969: 126). *burunda* ‘eskiden, eskide, önceleri’ (DTS 1969: 126). *buruntuğ* ‘gem’ (Mayt: 376). OT. burun I ‘1. burun; 2. çıkıntı’ (DTS 1969: 126). burun II ‘1. önce, ilk, başlangıç, başlangıçta; 2. ?’ (DTS 1969: 126). burun ‘önce, ileri’ (KB: 116). burun ‘burun, burc’ (KB: 117). burun ‘önce, evvel’ (DH: 194; AH: XIII). burun ‘önce’ (TKT 2004: 300). burun ‘burun, öne doğru çıkıntı yapan yer’, kıwal burun ‘çekme, düzgün burun’ (DLT-Atalay 2006: IV-118). *krş.* burunduk ‘yular’ (KB: 117). burunduruk ‘yular, buruna geçirilen yular, burunduruk’ (DLT-Atalay 2006: IV-118). burunla- ‘buruna vurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-118). Hrız-T. burun ‘soluk almağa ve koklamağa yarıyan malûm uzuv, burun’ (İML 1988: 22). bur(u)n ‘burun; önce’ (KE 1997: 144). burun (I) ‘burun’ (ME 1993: 108; MM 2008: 211). burun (II) ‘önce’ (ME 1993: 108; MM 2008: 212). bur(u)n ‘burun; önce’ (NF 1998: 89). *krş.* burna ‘önce’ (KE 1997: 144). burundak ‘yular /deve için/’ (İML 1988: 22). burunduk ‘burunsuluk’ (ME 1993: 108). burunduk ‘burunduk’ (KE 1997: 145). burundukla- ‘burunduk takmak’ (KE 1997: 145). burunduklat- ‘burunduk taktırmak’ (KE 1997: 145). burunlîğ ‘burunlu’ (KE 1997: 145). AO-KıpT. burun ‘önce, evvel’ (AO 1996: 209). M-KıpT. burn ‘burun’ (KF 2006: 90). burun ‘1) evvel, evvelce, evvel zamanda, akdem; 2) Bugünkü manasında’ (KİLE 1931: 23). burun ‘1) önce, -den önce; 2) burun’ (İMS 1992: 512). burun ‘önce, evvel’ (MG 1984: 133; (KMT 2002: 97; KF 2006: 90). burun ‘evvel’ (BV 1986: 158). burun ‘1) ön, önce; 2) burun, koklama organı’

(KMES 1994: 244). burun ‘burun, organ’ (KFLT 1989: 958). burun ‘önce’ (KFLT 1989: 958; KK 1999: 106). burun ‘nose’ (RH 2000: 99, 205). burun = Ar. sâbiq ‘antecedent’ (RH 2000: 263). burun ‘ön, önce’ (KH 2002: 116). burun ‘burun’ (GT 1989: 275; KK 1999: 106; (DM 2003: 79; TK 2008: 209). krş. burunduk ‘deve yuları’ (KMT 2002: 97). burunduruq ‘devenin burnuna takılan şey, bir ucu topaçlı olup diğer ucuna da ip bağlarlar’ (KİLE 1931: 23). burunlu (BV 1986: 159). Çağ. burun ‘evvel’ (AL: 143). burun ‘önce’ (MK 1993: 415). krş. burna/burnagı ‘evvelki’ (AL: 144). burnagıca ‘evvelki deklü’ (AL: 144).

439. bostaŋ (< būstān): bostan.

bostaŋ Boŋtaŋ CC-A 58a/23

iş.a. f. – anl. f. Botang ‘umbra’ (Kuun 1880: 302). bostan ‘Baumgarten’ (Grønbech 1942: 65). bo<ŋ>taŋ 57/23 (Drimba 2000: 113).

OT. Krh-T. būstān ‘bağ, bahçe’ (DH: 194). Hrz-T. bostan ‘bahçe’ (ME 1993: 106). bostan ‘bağ, bahçe’ (KurT 2002: 85). būstān ‘bostan, bahçe’ (KE 1997: 145; NF 1998: 89). M-Kıpt. bostān ‘bostan’ (KMT 2002: 96). būsitān/būstān ‘bahçe, çiçek bahçesi’ (GT 1989: 275). bustān ‘bostan’ (BV 1986: 159). bustān ‘bahçe’ (KFLT 1989: 958). bustān ‘bostan, bahçe’, bāğ bustān ‘para getiren mal mülk, bağ bostan’ (İMS 1992: 505, 512). būstān ‘1) bahçe, bağ; 2) cennet’ (TK 2008: 209). Çağ. bostān ‘sebze bahçesi’ (MK 1993: 413). būstān ‘bahçe, gül bahçesi’ (MK 1993: 415).

440. boş: boş.

boş bos CC-İ 29b/14.

Bos ‘vacuum’ (Kuun 1880: 302). бош ‘leer, frei’ (Radloff 1887: 73). boš ‘leer(er Raum)’ (Grønbech 1942: 65). boš 29r/14 (Drimba 2000: 73).

ET. boš I ‘2. (hayvanlarla ilgili) hür, özgür, serbest’ (DTS 1969: 113). boš ‘boş’ (ETŞ 1992: 275; Gabain 2000: 269). boš ‘serbest’ (IB: 51). OT. boš I ‘1. boş, kullanılmayan; 2. (hayvanlarla ilgili) hür, özgür, serbest; 3. bağımsız, müstakil; 4. bekar; dul’ (DTS 1969: 113). boš II ‘(zeminle ilgili) yumuşak, gevşek’ (DTS 1969: 113). boš ‘boş, hür, ergin; sölpük, pörsük, gevşek; salıvermiş, boşaltılmış’, boš yılkı ‘başıboş salınmış, hayvan sürüsü’ (DLT-Atalay 2006: IV-103). [krş. boşnul- ‘kurtulmak, rahat bir nefes almak’ (METY 2012: 310). boşun- ‘farig olmak, kurtulmak, (günahtan) temizlenmek’ (HUAS 1941: 89). boşun- ‘bağışlanmak, affedilmek, özgür bırakılmak’ (HUAS 2014: 148). boşun- ‘kurtulmak, rahat bir nefes almak’ (METY 2012: 310). boşun- ‘kurtulmak’

(KUKY 2009: 373, 521). *boşanil-* (< dön. edil. *boşa-*) ‘özgür olmak’ (MÇ) (DTS 1969: 113). *boşnul-* ‘kurtulmak, rahat bir nefes almak’ (METY 2012: 310). *boşunçsuz* ‘affedilmez’ (HUAS 2014: 148). *boşunul-* ‘serbest kalmak’ (KUKY 2009: 373, 521). *bořurķan* ‘kurtarmak’ (Gabain 2000: 269). OT. *boş* ‘boş, serbest’ (KB: 104). *boş* ‘boş’ (AH: XII). krş. *boşanala-* bkz. *boşanil-* (DTS 1969: 113). *boşyun-* II ‘kurtulmak’ (DTS 1969: 114). *boşlay* ‘işi olmayan, faaliyet göstermeyen; avare, haylaz’, *boşla:g yulkr*³⁷ ‘an animal which has been turned loose’ (EDPT: 381; DTS 1969: 114). *boşlağ* ‘boş, avare’ (KB: 104). *boşlağ/boşluğ* ‘boş, gevşek’ (AH: XII). *boşluy* ‘işi olmayan, faaliyet göstermeyen; avare, haylaz’ (DTS 1969: 114). *boşluk* ‘boşluk, kurtulma, serbest kalma’ (KB: 104). *boşut-* ‘boş bırakmak, serbest bırakmak’ (KB: 104). *boşut-* ‘bırakmak; boş bırakmak, serbest bırakmak; yumuşaklık (ishal) vermek’ (DLT-Atalay 2006: IV-104). *boşutgan* ‘çok yumuşaklık (ishal) veren, çok yumuşatan’ (DLT-Atalay 2006: IV-104). Hrz-T. *boş* ‘hür, serbest’ (İML 1988: 21). *boş* ‘boş’ (ME 1993: 106; MM 2008: 210). *boş* ‘başi boş, sahipsiz’ (KE 1997: 133). krş. *boşlağ* ‘boş, âvâre’ (ME 1993: 106). M-KıpT. *boş* ‘1) hal, boş; 2) kocasından ayrılan’ (KİLE 1931: 21). *boş* ‘boş’ (MG 1984: 130; BV 1986: 156; KH 2002: 116; KMT 2002: 96; (DM 2003: 77). *boş* ‘dolu olmayan, boş’, *boş ol-* ‘habersiz kalmak, bilgisiz olmak’ (GT 1989: 273, 274). *boş* ‘boş, dolu olmayan, serbest’, *boş bol-* ‘1) تنها, boş olmak; 2) boşanmak, boş olmak’, *boş koy-* ‘arasını geniş ve bol bırakmak’ (İMS 1992: 511). *boş* ‘disappointment’ (RH 2000: 310).

441. *boşak*: günahlardan kurtuluş.

<i>boşak</i>	<i>boşak</i>	CC-A 61b/12, 61b/14, 61b/15, 61b/19, 61b/21, 61b/26.
<i>boşak</i>	boş <i>boşac</i>	CC-A 61b/19
<i>boşak</i>	<i>boşac</i>	CC-A 61b/20

Boşak ‘remissio peccatorum’ (Kuun 1880: 302). *boşmak* ‘Befreiung, Verzeihung’ (Radloff 1887: 73). *boşaq* ‘Ablass’ (Grønbech 1942: 65). *boşak* 61r/12, 61r/14, <boş> *boşac* 61r/19, *boşac* 61r/19, 61r/21, 61r/26 (Drimba 2000: 118). ET. *boşuy* ‘3. (günahlardan) kurtuluş, bağışlanma, af’ (TT) (DTS 1969: 114, 115). OT. *boşuy* ‘1. müsaade, izin; hanın huzurundan ayrılmak için verdiği izin; 2. hediye, ?’ (DTS 1969: 114, 115). *boşuğ* ‘ihsan, hediye’ (KB: 104).

442. *boşan-*: kurtulmak.

<i>boşanurmen</i>	<i>bořanuřmē</i>	CC-İ 12b/2
<i>boşandum</i>	<i>boşandum</i>	CC-İ 12b/3

Bosanurmen ‘expedio’, bosan *emir şekli* (Kuun 1880: 302). бошан (v) ‘sich befreien’, бошанырмән, бошандым, бошан, бошанмас (Radloff 1887: 73). boşan- ‘sich befreien, loskommen’ (Grønbech 1942: 65). Bo[ʃ > ʃ]anuŋmẽ 12r/2, Bo[ʃ > ʃ]andum 12r/3, Bo[ʃ > ʃ]an 12r/4, Bo[ʃ > ʃ]anmac 12r/4 (Drimba 2000: 50). ET. [krş. boş- ‘kurtarmak, affetmek’ (Gabain 2000: 269). *boşanıl-* (< dön. edil. boş-) ‘özgür olmak’ (MÇ) (DTS 1969: 113). *boşanala-* bkz. *boşanıl-* (DTS 1969: 113). boşu- ‘(günahı üzerinden) atmak’ (HUAS 1941: 89). boşu- ‘boş bırakmak, serbest bırakmak’ (ETŞ 1992: 275). boşu- ‘kurtarmak, affetmek’ (Gabain 2000: 48, 269). boşu- ‘bağışlamak, özgür bırakmak, serbest bırakmak’ (HUAS 2014: 148). boşumak ‘bağışlamak, serbest bırakmak; kurtarmak’ (AY-III 1991: 89). OT. boşan- (< dön. boş-) ‘1. kurtulmak, hür olmak; 2. (düğümle ilgili) gevşemek; 3. (kadın için) eşinden ayrılmak’ (DTS 1969: 113). boşan- ‘kadın boşamak, boşanmak, bağı çözülmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-103, 104). krş. *boşa-* ‘bırakmak, terketmek, ayrılmak’ (KB: 104). *boşa-* ‘boşamak, nikahı bozmak’ (TKT 2004: 292). *boşu-* ‘3. bırakmak, salıvermek, özgürlük vermek; 4. bağışlamak’ (DTS 1969: 114). *boşu-* ‘1. kurtulmak, serbest kalmak; 2. (düğümle ilgili) gevşemek; 3. bırakmak, . salıvermek, özgürlük vermek; 4. bağışlamak; 5. (kadın eşten) ayrılmak; 6. (mide) bozulmak, ishal olmak’ (DTS 1969: 114). boşu- ‘boşalmak; boşanmak, çözülmek, gevşemek; izin verip bırakmak; boşamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-104). boşug ‘hanın, elçiye dönmesi için izin vermesi; izin’, boşug aş ‘izin yemeği’ (DLT-Atalay 2006: IV-104). boşugu ‘salıverme zamanı’ (DLT-Atalay 2006: IV-104). *boşul-* (< edil. boşu-) ‘kurtulmak; bağışlanmak’ (DTS 1969: 115). *boşumaq:* *boşumaq qutqarmaq* din. ‘kurtulma, kurtuluş’ (DTS 1969: 115). *boşun-* ‘boşalmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-104). *boşunmaq* ‘kurtulma, kurtuluş’ (DTS 1969: 115). boş- ‘salıvermek, boşamak, âzâd etmek’ (ME 1993: 106). boşamak ‘azat etmek, boşamak (karısını boşamak) ve bırakmak’ (İML 1988: 21). boşamış ‘boşanmış, serbest bırakılmış’ (İML 1988: 21). *boşun-* (< dön. boşu-) ‘kurtulmak’ (DTS 1969: 115). Hrz-T. boşan- ‘boşanmak’ (ME 1993: 106). M-KıpT. boşan- ‘ayrılmak, çıkmak’ (MG 1984: 130). boşan- ‘boşanmak’ (BV 1986: 156; KFLT 1989: 955). boşan- ‘boşanmak, ayrılmak’ (KF 2006: 89). boşan- ‘boşanmak’ (TK 2008: 208). krş. boş- ‘karısını ayırmak, serbest bırakmak’ (KİLE 1931: 21). boş- ‘dać rozwód, rozwieść’ (Bulg-M 1954: 48). boş- ‘boşamak, serbest bırakmak’ (KFLT 1989: 955). boşandur- ‘serbest bıraktırma’ (KFLT 1989: 955).

443. boşanmaq: kurtuluş.

boşanmaq boşanmac CC-İ 12b/4

Bosanmac ‘actio expediendi’ (Kuun 1880: 302). бошан (v) ‘sich befreien’, бошанмас (Radloff 1887: 73). boşanmaq ‘Befreiung’ (Grønbech 1942: 65). Bo[ʃ > /]anmac 12r/4 (Drimba 2000: 50).

444. boşat-: serbest bırakmak; bağışlamak; *krş.* boşşat-.

boşat bofat CC-İ 4a/11

boşatım bofatım CC-İ 4a/10

boşatım bofattı CC-İ 4b/10

boşaturmen boʃaturmē CC-İ 4a/9

boşatkıl bozatkıl CC-A 61b/10

boşatkıl bozatchıl CC-A 62a/19

boşatma bozatma CC-A 63a/33

Boʃaturmen ‘absolvo’, bosat *emir şekli*, bossatim *geçmiş zaman*, bozzatkil ‘remitte’ (Kuun 1880: 302). бошат (v) ‘befreien, loslassen’, бошатырмән, бошаттым, бошаткыл, бошатма (Radloff 1887: 73). boşat- ‘freilassen, auf freien Fuss setzen; vergeben, verziehen’, jázuqlarymyzny bizge boşatqyl ‘vergib uns unsere Schuld’, sen boşatxyl alary³⁸ ‘verziehe uns unsere Sünden vergeben’, jayzqymdan boşatqyl ‘spreche (mich) von meinen Sünden los’ (Grønbech 1942: 65, 66); bizim jazuqumuz boşatma ‘unsere Sünden vergeben’ (Grønbech 1942: 66). Bo/z/faturmē 3v/8, Bofat[in > im] 3v/9, Bofat 3v/10 (Drimba 2000: 39); Bofattı 4r/10 (Drimba 2000: 40); bozatkil 61r/10 (Drimba 2000: 118); bozatchil 61v/19 (Drimba 2000: 118); bozatma 62v/33 (Drimba 2000: 121). ET. [*krş. bošut-* (< *ettir. bošu-*) ‘1. kurtarmak’ (DTS 1969: 115). boşat- ‘boşaltmak; çözmek; çözülmek, bırakılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-104). boşat- (*ettir. boša-*) ‘1. kurtarmak, serbest bırakmak; 2. boşaltmak; 3. (düğümü) gevşetmek; 4. ayrılmak, boşanmak’ (DTS 1969: 113). [*krş. bošut-* (< *ettir. bošu-*) ‘2. ishal olmak, (mide) temizlenmek’ (DTS 1969: 115). M-KıpT. boşat- ‘boşaltmak, bırakmak’ (MG 1984: 130). boşat- ‘boşaltmak’ (KK 1999: 105). boşat- ‘to release, empty’ (RH 2000: 123). boşatmaq. boşatmaq bofatmac CC-İ 4a/12. бошат (v) ‘befreien, loslassen’, бошатма (Radloff 1887: 73). boşatmaq (Grønbech 1942: 66). Bofatmac 3v/11 (Drimba 2000: 39).

445. boşov: kurtuluş, kurtulma.

bošov bosov CC-A 72a/4, 74b/28

Bosov ‘remissio; liberatio’, CC-A 74b/28 *işa. f. – anl. f.* → Bogov ‘moles’ (Kuun 1880: 302). бѣзъ ‘Verwirrung’ (Radloff 1887: 76). bošov ‘Befreiung’, bošov tejdi tutyanlarya ‘es kam die Befreiung für die Gefangenen’ (Grønbech 1942: 66). bošov 71v/2 (Drimba 2000: 134); bošov 74r/14 (Drimba 2000: 138).

ET. boşuy ‘3. (günahlardan) kurtuluş, bağışlanma, af’ (TT) (DTS 1969: 114, 115). boşuğ ‘kurtuluş’ (Gabain 2000: 269). OT. boşuy ‘1. müsaade, izin; hanın, huzurundan ayrılmak için verdiği izin; 2. hediye, ?’ (DTS 1969: 114, 115). Hrz-T. boşuğ ‘ishal’ (KE 1997: 133).

446. boşşakmak: affetmek.

boşşakmāgına bossakmagina CC-A 75a/18

işa. f. бошат (v) ‘befreien, loslassen’, бошатмағына (Radloff 1887: 73). bošatmaq, jazyqlarnyñ bošatmayy ‘die Vergebung Sünden’³⁹ (Grønbech 1942: 66). bossakmaginæ 74v/18 (Drimba 2000: 138).

447. boşşat-: ; bkz. boşat-.

boşşatkıl bozzatkıl CC-A 64a/30.

işa. f. бошат (v) ‘befreien, loslassen’, бошатырбыз (Radloff 1887: 73). bozzatkıl 63v/30 (Drimba 2000: 122). boşşattır-: boşşattır bozzattır CC-A 64a/30. boşşattır 63v/30 (Drimba 2000: 122).

OT. M-Kıpt. boşattır- ‘boşamak’ (KK 1999: 105).

448. boy I: beden, vücut; boy bile ‘bizzat’; boyu(n)ğa ‘tamamen, bütünüyle’; boy aruvlılı ‘iffet’; boy suklıku ‘şehvet’.

boy Boy CC-İ 32b/16, 48b/10, CC-A 80b/3

boy boy CC-A 66b/19, 66b/29

boyını boyını CC-A 70b/11

boyıñ boyıñ CC-A 69b/21, 70b/18

boyıñ bōyıñ CC-A 71a/31

boyıñ boyıñ CC-A 71b/38

boyuñnı boyuñnı CC-A 75b/4

Boy ‘corpus; persona’, boy bile ‘personaliter’, boy aruvlihi ‘castitas’, boy sokluki ‘luxuria’ (Kuun 1880: 302). боi ‘Körper, selbst’, боjың, боjына, боjуңны, боjын, боjыны, боjына (Radloff 1887: 72). boj ‘Körper’, boj aruvlyxy ‘Keuschheit’, boj suqluqi ‘Lüsterheit’, (Grønbech 1942: 63). Boy 32r/16 (Drimba 2000: 77); Boy 48r/10 (Drimba 2000: 98); boy 66r/19, 66r/29 (Drimba 2000: 128); boyıñ 69r/13 (Drimba 2000: 130); boyını 70r/7 (Drimba 2000: 131); boyıñ 70r/12 (Drimba 2000: 132); boyıñ 70v/16 (Drimba 2000: 133); boyıñ 71r/21 (Drimba 2000: 134); boyuñnı 75r/4 (Drimba 2000: 139); boy 80r/3 (Drimba 2000: 140).

ET. bod I ‘1. beden, gövde, vücut’ (DTS 1969: 106, 107). bod II ‘boy, kavim’ (DTS 1969: 107). boy ‘boy, endam’ (ETŞ 1992: 271). bod ‘boy, vücut’ (Hsüan-X 1975: 129). bod ‘boy, kabile’ (KUKY 2009: 285, 520). bod ‘boy, kavim’ (METY 2012: 310). bod ‘boy, halk’ (Aydın 2012: 158). [krş. bodluy ‘boyly’ (Hsüan-X 1975: 129). bodsuz ‘bedensiz, vücutsuz’ (DTS 1969: 107). bodun; PWDWN ‘halk, insanlar; boylar, oymaklar’ (bod ‘boy, kurumlaşmış topluluk’ + çokluk ya da topluluk bildiren - °n eki (İKPÖ 1998: 171). bodun ‘halk’ (IB: 51). bodun ‘народ’ (TEƏ 2008: 319). bodun ‘kabile, boylar, halk, maiyet’, bodun bol- ‘millet olmak’ (KUKY 2009: 285, 520). bodun ‘halk’ (Gabain 2000: 269; Aydın 2012: 158; ABH 2013: 190). bodun ‘boy, boylar, halk’ (METY 2012: 310). bodun ‘halk’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 500). budun ‘halk, millet, ulus’ (ETŞ 1992: 277); ayrıca bkz. Hot. unv. bādūna/bādauna/bādāna (Bailey 1939: 91). OT. bođ ‘boy, kamet’ (KB: 95). bođ ‘çehre’ (TKT 2004: 284). bod/bodh/boy ‘boy; kamet’ (DLT-Atalay 2006: IV-98). bođ ‘boy, vücut’ (AH: XI). boy ‘boy, ulus; kavim, kabile, aşiret, hısım’ (DLT-Atalay 2006: IV-105). [krş. bodluy I ‘bedenle ilgili, cismî; boyly poslu’ (DTS 1969: 107). bodluy II: bkz. butluy (DTS 1969: 107). bodun ‘kavim, halk, insan topluluğu (insanlar); Çigil lehçesinde raiyyet, avam tabakası’, bodun başkanı ‘kavmin reisi’, bodunlug bokunlug ‘kavim kabile sahibi’ (DLT-Ercilasun: 591, 592) . butluy ‘ayaklı, ayağı olan’ (DTS 1969: 130). bodluy ‘boyly’ (DTS 1969: 108, 109). bodh-luğ → tal bodh-luğ ‘boyu düzgünce kişi; -en çok- ince uzun cariyeler için kullanılır’ (DLT-Atalay 2006: IV-563). budun ‘halk, ulus, kavim’ (KB: 112). budun ‘halk’ (AH: XIII). bod(u)n/bođ(u)n ‘1. kavim, nesil, halk, ahali, toplum, insanlar; 2. ehl; 3. aile, varis olan kişiler, kavim; 4. ümmet’, bodun/ögür ‘insanlar’, éw boğnı ‘ehl-i beyt, aile’, ewdin adırılğan ‘muhacir, göç etmiş’, éw tonı ‘mal, eşya, meta’, katıg da°viçi boğun ‘karşı çıkan, inatçı topluluk’, şenbe boğunları ya°nı cuhūdlar ‘Cumartesi halkı yani Yahudiler’, urağut boğnı ‘evlilikte kadın tarafı’ (TKT 2004: 286, 287, 351, 427, 638,

714). budun başgani ‘ulusun başı, büyüğü’ (DLT-Atalay 2006: IV-74). Hz-T. boy ‘1. uzunluk; 2. bir nevi galle adıdır’ (İML 1988: 21). boy ‘boy, boyun’ (ME 1993: 106). boy ‘boy’ (KurT 2002: 85). boğ/boy ‘boy’ (KE 1997: 121, 133). krş. boğluğ ‘boyly’ (KE 1997: 121). boğluğ/boylyğ ‘boyly’ (KurT 2002: 84, 85). boğun ‘halk, kavim’ (ME 1993: 105). boğunluğ ‘boya, kavme mensup’ (KE 1997: 121). boylyğ ‘boyly’ (KE 1997: 134). AO-Kıpt. boy ‘vücut, boy, beden’ (AO 1996: 208). M-Kıpt. boy ‘kamet’ (KİLE 1931: 21). boy ‘boy, vücut’ (MG 1984: 130). boy ‘boy’ (BV 1986: 156; KFLT 1989: 956; KMT 2002: 96). boy ‘boy’, boy sun- ‘itaat etmek’ (İMS 1992: 511). boy ‘body’ (RH 2000: 107). krş. bolı ‘boyly’ (KK 1999: 105). boyı = Ar. al-qâma ‘stature’ (RH 2000: 204). boyly ‘boy pos sahibi olan boyu olan’ (GT 1989: 274).

449. boy II: kişi, insan

boy Boy CC-İ 49a/29

boy ‘corpus; persona’ (Kuun 1880: 302). boj-bile ‘persönlich’ (Grønbech 1942: 63). Boy 48v/29 (Drimba 2000: 99).

450. boya: boya; renk.

boya boya CC-İ 28a/12

Boya ‘tinctura’ (Kuun 1880: 302). *işa. f.* бојай ‘Farbe’ (Radloff 1887: 72). boya ‘Farbe’ (Grønbech 1942: 63). Boya 28v/12 (Drimba 2000: 71). boy ‘renk’ (Gabain 2000: 269). ET. boduğ ‘boya, kına, renk’ (Mayt: 369). boduğ ‘boya’ (ETŞ 1992: 272). krş. boduğluğ ‘renkli, boyalı’ (Mayt: 369). boy ‘renk’ (ETŞ 1992: 275). OT. bodhug/bodug ‘boya; kına’ (DLT-Atalay 2006: IV-98). boğuğ ‘boya’ (KB: 96). Hz-T. boğuğ ‘boya’ (ME 1993: 104). boyağ ‘boya’ (KE 1997: 134). krş. boyağçılık ‘boyama işçiliği’ (KE 1997: 134). boyağlı ‘boyalı’ (ME 1993: 106). M-Kıpt. boya ‘dye’ (RH 2000: 325). boya ‘boya’ (KMT 2002: 96). boyağ ‘boya’ (İMS 1992: 511).

451. boya-: boyamak.

boyarmen boyarmē CC-İ 28a/8

boyadum boyadum CC-İ 28a/9

boyağıl boyagıl CC-İ 28a/10

Boyarmen ‘tingo’, boyağıl *emir şekli* (Kuun 1880: 302). boja (v) ‘färben’, бојармән, бојадым, бојабыл (Radloff 1887: 72). (Grønbech 1942: ?). Boyarmē 28v/8, Boyadum 28v/9, Boyağıl 28v/10 (Drimba 2000: 71). ET. bodı- ‘yapıştırmak, boyamak’ (Gabain

2000: 269). *bodu-* ‘yapıştırmak, boyamak’ (Gabain 2000: 269). [*krş. boduyluy ‘boyalı, renkli’ (DTS 1969: 108).* *bodul-* ‘takılmak, boyanmak’ (Gabain 2000: 269). OT. *bodhu-* ‘boyamak; yapıştırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-98). *bođu-* ‘boyamak’ (KB: 96). [*krş. bodul-* ‘boyanmak’ (KB: 96). Hrzt. *boya-* ‘boyamak’ (ME 1993: 106). boyamak ‘boya sürmek, boyamak’ (İML 1988: 21). *krş. boyanmak ‘kendi kendini boyamak’ (İML 1988: 21).* M-Kıpt. *boja-* ‘farbować, barwić’ (Bulg-M 1954: 47). *boya-* ‘boya sürerek renk vermek, boyamak’ (GT 1989: 274). *boya-* ‘boyamak’ (KFLT 1989: 956; İMS 1992: 511; (KMT 2002: 96). *krş. boyal-* ‘boyamak, boyanmak, renklenmek’ (TK 2008: 208). *boyan-* ‘boyanmak’ (İMS 1992: 511). boyamak ‘boya’ (DM 2003: 78).

452. boyacı:boyacı.

boyacı	boyaşı	CC-İ 28a/11
--------	--------	-------------

boyazi ‘tinctor’ (Kuun 1880: 302). бојацы ‘Maler, Färber’ (Radloff 1887: 72). bojačy ‘Färber’ (Grønbech 1942: 63); (Drimba 2000: ?). OT. Hrzt. *boyağcı ‘boyacı’ (İML 1988: 21).* M-Kıpt. *boyaşı ‘boyacı’ (KMT 2002: 96).* *boyağcı ‘boyacı’ (İMS 1992: 511).* boyoŵ: renk. boyoŵ

	boŵiow	CC-İ 9a/25
--	--------	------------

Boyiow ‘color’ (Kuun 1880: 302). бојай ‘Farbe’ (Radloff 1887: 72). bajov ‘Farbe’ (Grønbech 1942: 48).

453. boyun: boyun

boyun	boyn	CC-İ 9a/18
-------	------	------------

boyun	Boŷn	CC-İ 48b/3
-------	------	------------

boyununa	boyununa	CC-A 64a/17-18	silik yazım var?
----------	----------	----------------	------------------

Boyn ‘collum’ (Kuun 1880: 302). боін ‘Hals’ (Radloff 1887: 72). bojun, bojyn⁴⁰ ‘Hals’, bojunya jovut- ‘herunterschlucken’ (Grønbech 1942: 63). Boyn 8v/18 (Drimba 2000: 46); Boŷn 48r/3 (Drimba 2000: 98). ET. boyun ‘boyun’ (ETŞ 1992: 275; Gabain 2000: 269). *krş. boymul ‘having a white neck’ (Tekin 1993: 52; IB: 47).* T. Tekin, S. G. Clauson’un *buymul ‘having a white neck’* şeklinde kaydettiği kelimenin *boymul* < **boynul* ‘having a white neck’ şeklinde o’lu olarak okunması gerektiğini belirtmiş ve *boyun* kelimesindeki *n* ünsüzünün dudaksılaşmasıyla oluştuğunu söylemiştir; ayrıca kelimeyi DLT’de kayıtlı *boyrul* < *boyrul-ul* ‘having white on the throat’, *başil* ‘having white on the heade’ < *baş* ‘head’, *bögrül* ‘having white on the flank’ < *böğür* ‘flank’ kelimeleri ile karşılaştırılmıştır (Tekin 1969: 59; Tekin 1993: 45; EDPT: 386). Marcel

Erdal n/η ünsüzünün bazı Eski Türkçe kelimelerde (yuvarlak vokallerin yanında) m ünsüzüne dönüştüğünü söylerken, buna örnek olarak *boymul* < *boyun* +, *kömül* < *köñül*, *kömüldürük* < *köñül* +, *yürüm karak* < *yürün karak* kelimelerini kaydetmiştir (Erdal 2004: 117). I. Hauenschild *boymul* < boyun ‘Hals’ kelimesinin DLT’de koyun ve diğer hayvalar için kullanıldığını kaydetmiştir. *boymul at* ‘al-faras alladī fī ‘nuqihī bayād’ (Hauenschild 2000: 215, 216). Kelimenin Anadolu ağızlarında, boynunda sadece beyaz değil siyah leke olan hayvanları da işaret ettiği görülmektedir. bkz. *boymul* ‘boyun siyah koyun’ (Schaf mit schwarzwm Hals) < *boyun* ‘Hals, Nacken’ > *boyum* + (< γ°l) > *boymul* (Cirtautas 1961: 113, 114); ayrıca bkz. *boymul* (Erdal 1991: 99); *boymul* (~*moymul*) ‘Bir tür kuş’ < **boyun-ul* (Gülensoy 2007: 164). *boymul* ‘bir tür doğan’ (IB: 51). *boyunduruk* ‘boyunduruk’ (Gabain 2000: 269). OT. Krh-T. boyun ‘boyun’ (KB: 104). *boy(u)n* ‘boyun’, *boyun bér-* ‘itaat etmek, teslim olmak, boyun eğmek, müslüman olmak’, *boyun bérigli* ‘1. müslüman; 2. boyun eğen, tâbi olan, emir altına giren’, *boyın bérmiş eren* ‘müslüman erkek’, *boyun bérmiş künçuy* ‘müslüman kadın’, *boyun içindeki* ‘köle’, *boyun su-* ‘1. itaat etmek, boyun eğmek, teslim olmak, (islamiyeti) kabul etmek; 2. tahrik etmek’, *boyun suğan* ‘1. itaatkar; 2. kendi rızası ile başışta bulunan, sadaka veren, hayırsever’, *boyun suğan ... künçuy* ‘müslüman kadın’, *boyun suğlı* ‘1. müslüman, inanan; 2. boyun eğen’, *boyun sumak* ‘boyun eğme, taat’, *boyun sun-* ‘itaat edilmek, sözü dinlenmek’, *boyun sümek* ‘itaat, itaat etme’, *boyun sügen* ‘itaatkâr’ (TKT 2004: 293, 294). *boyın/boyun* ‘boyun, tutamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-105). *bojun I* ‘boyun’ (DTS 1969: 111). *bojîn* ‘2. kılıcın ya da bıçağın sağıyla ağzının birleştiği yer’ (DTS 1969: 110). krş. *boymul* ‘boynunda beyazlık olan hayvan, moymul’ (DLT-Atalay 2006: IV-105). *boyna-* ‘kurulmak, gururlanmak, böbürlenmek, mağrur olmak, dik başlı olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-105). *boynağu* ‘1. zorba, cebredici, isyankâr’, *boynağu/mütekebbir* ‘kibirlenen’, *boynağu boynın sığan* ‘esma- hüsnadan: kakhâr’, *haddin taş boynağu* ‘azgın’, *boynağu/mütekebbir, yâ boynaguluk kıl-* ‘itaatsizlik etmek, yan çizmek’, *yolsuz boynağu* ‘azgın’ (TKT 2004: 292, 368, 529, 588, 787). *boynağuluk* ‘1. azgınlık, aşırılık; 2. gurur, kibir; 3. şeytana, puta tapma’, *boynağulu/ık kıl-* ‘kibre kapılmak, büyüklük taslamak, itaatkâr olmamak, azmak’ (TKT 2004: 292). *boynak* ‘dağ boynu, belen’ (DLT-Atalay 2006: IV-105; Emre 1943: 95). *boynat-* ‘dik başlılık etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-105). *boyunduruk* ‘boyunduruk’ (DLT-Atalay 2006: IV-106). *boyunla-* ‘boyuna vurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-106). *Hz-T. boyun* ‘başı gövdeye bağliya uzuv, boyun’ (İML 1988: 21). *boy(u)n* ‘boyun’ (KE 1997: 134). *boyun* ‘boyun’ (KurT 2002: 85). krş. *boynağu* ‘itaatsiz, asi, isyankâr’ (KE 1997: 134). *boynağu* ‘inat,

dikkafalı, itaatsiz’ (KurT 2002: 85). boynağulık/ boynağuluk ‘itaatsizlik, inatçılık’ (KurT 2002: 85). boynağuluk ‘itâatsizlik’ (ME 1993: 107). boynağulı/ķ ‘asilik, isyan’ (KE 1997: 134). boyunduruk ‘boyunduruk’ (KE 1997: 135). AO-Kıpt. krş. boyunsa- ‘itaat etme, boyun eğme’ (AO 1996: 208). M-Kıpt. boyun ‘boyun’ (KF 2006: 89). boyını ‘boyun’ (DM 2003: 78). boyun: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 21). boyun ‘boyun’ (MG 1984: 130; BV 1986: 156; KFLT 1989: 956; KK 1999: 105; (KMT 2002: 96; KH 2002: 116). boyun ‘boyun’, boyun vimeme- ‘itaat etmemek, karşı gelmek’, boyunına al- ‘üstlenmek, deruhte çekmek’ (GT 1989: 274). boyun ‘kefil’ (GT 1989: 274). boyun ‘boyun’, boyun bağı ‘gerdanlık’, boyun sun- ‘itaat etmek’ (İMS 1992: 511). boyun ‘boyun, başla omuz arasındaki kısım’ (KMES 1994: 243). boyun ‘neck’ (RH 2000: 100, 207). moyun ‘boyun’ (TK 2008: 291). krş. boyunbağı ‘gerdanlık’ (KFLT 1989: 956). boyunduruk ‘boyunduruk’ (KMT 2002: 96). boyunla- ‘boyuna vurmak’ (KİLE 1931: 21). bojunla- ‘bić po karku, polićzkować’ (Bulg-M 1954: 47). boyunla- ‘sille vurmak’ (KMT 2002: 96). boyunlu ‘boyunlu’ (BV 1986: 157). boyunlu ‘boyunlu’ (KH 2002: 116). Çağ. boy(u)n ‘boyun’ (MK 1993: 413)

454. bozağ: boz.

bozağ Boxag CC-İ 47b/2

Boxag ‘fuscus’ (Kuun 1880: 302). бозағ ‘grau’ (Radloff 1887: 73). *işā. f.* boz-ağ ‘grau’ (Grønbech 1942: 66). Boxag 47r/2 (Drimba 2000: 96). ET. krş. boz ‘boz’ (Gabain 2000: 269). boz ‘boz, renk adı’ (ETŞ 1992: 275). boz ‘boz’, boz ok: Oğuz boylarından biri (KUKY 2009: 156, 183, 521). boz ‘boz, boz renk’, boz ok k.a. ‘Boz Oklar’ (METY 2012: 310). boz ‘boz, gri’ (Mir) (IB: 51; YKI 2013: 500; Aydın 2012: 159). Boz Ok: Bir boy (UKY 2011: 145). OT. krş. boz ‘boz renk’ (KB: 105). boz ‘boz renk’ (DLT-Atalay 2006: IV-106). Hrz-T. krş. boz ‘kül renkli, boz’ (İML 1988: 21). boz ‘boz’ (ME 1993: 107). boz ‘boz, açık toprak rengi’ (KE 1997: 135). bozluk ‘bozluk, grilik’ (ME 1993: 107). M-Kıpt. krş. boz ‘göy rengi, kır’ (KİLE 1931: 21). boz ‘bir renk’ (KFLT 1989: 956). boz ‘boz, beyaz’ (KK 1999: 105). boz = Ar. al-ašhab bi-ša‘r aswad ‘gray; with black hair’ (RH 2000: 277). boz ‘boz (KH 2002: 116). boz ‘boz, kır’ (KMT 2002: 96). boz/boz ‘kır at’ (DM 2003: 78). krş. bozğuş: Aslı itibarile bozquş olup ismi has mukabilinde kullanılmıştır (KİLE 1931: 21). Bozğuş: Bozkuş (özel ad) (KMT 2002: 96). ayrıca bkz. Erm. **պաւլախ** pawzlax < Far. بوز bôz + lağ (Hübschmann 1882: 127).

455. bozğay: belki.

bozğay boxgay CC-İ 31a/23

bozğay bozgay CC-A 81b/19

boxgai chî (bolgai chim): bolgai chim ‘fortasse’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 302). bozyaj yat kişi bardır ‘vielleicht ist ein Fremder’ (Grønbech 1942: 66). boxgay41 30v/23 (Drimba 2000: 75); bozgay 81r/19 (Drimba 2000: 142).

456. bögey-: itaat etmek, boyun eğmek

bögeygen bogeygan CC-A 59b/16

bögeyip bogeyp CC-A 82b/23

Bogeyp: jaksi bogeyp ‘bene armatus’ (Kuun 1880: 301). *işa. f.* bōrōi (v) (Radloff 1887: 73). bögej- ‘gehorchen’, jáqşy bögeyip baryr ‘er geht gehorsam fort’, bögejgen, bögeymek (Grønbech 1942: 66). boge/y/gan 59r/16 (Drimba 2000: 115); bogeyp 82r/22 (Drimba 2000: 144). bögeymek: bögeymek bogeymac CC-A 59b/15 . Bogeymac ‘obedientia’ (Kuun 1880: 301). bögej- ‘gehorchen’, bögeymek (Grønbech 1942: 66) bogeymac 59r/15 (Drimba 2000: 144).

457. bölövt: bölüm.

bölövt bölövt CC-A 82a/22

Bólóv ~ *çağ.* بولوك ‘pars’ (Kuun 1880: 228); Bolov ‘pars’ (Kuun 1880: 302). bōläý ‘Theil’ (Radloff 1887: 73). *işa. f.* kōlōüt (bölčüt?) ? (Grønbech 1942: 151). bólóvt 81v/22 (Drimba 2000: 143).

458. börçi: *börk* yapan kimse, şapkacı.

börçi Bozçı CC-İ 44b/27

Borçi: borčči ‘pileo’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 302). bōrkçi ‘Mützenmacher’ (Radloff 1887: 73). börçi ‘Hutmacher’ (Grønbech 1942: 66). Borçi 44r/27 (Drimba 2000: 93).

OT. Krh-T. börkçi ‘takkeci, serpuşçu, külah yapan ve satan’ (DLT-Atalay 2006: IV-108). Hrz-T. börkçi ‘kalpakçı (kalpak yapan)’ (İML 1988: 22).

459. böri: kurt.

böri bəri CC-A 57b/6.

işa. f. boru ‘lupus’ *doğrusu* böri (Kuun 1880: 302). бөпý ‘Wolf’ (Radloff 1887: 73). böri, börü ‘Wolf’ (Grønbech 1942: 66). bəri 57r/10 (Drimba 2000: 111). ET. böri I ‘kurt’ (E 11) (DTS 1969: 118). böri II: er böri *unv.* (DTS 1969: 118). böri ‘kurt’ (Gabain 2000: 269; IB: 51; KUKY 2009: 219, 521; METY 2012: 310; Aydın 2012: 160; (AY-YK 2012: 227). böri ‘волк’ (TEƏ 2008: 319). böri ‘kurt, börü’ (ABH 2013: 191). böri ‘kurt’ (Yen, Mir); kişi adı (Yen) (YKI 2013: 500). tölböri: kişi adı (Yen). OT. böri I ‘1. kurt; 2. oğlan çocuğu’ (DTS 1969: 118). böri ‘kurt’ (KB: 10). [*krş. bərlejü ‘kurt gibi, kurda benzer’* (DTS 1969: 118). böri ‘kurt’, ar böri ‘sırtlan’ (DLT-Atalay 2006: IV-31, 108). *krş. bərleyü ‘kurt’ gibi* (DLT-Atalay 2006: IV-108). Hrız-T. böri ‘kurt’ (KE 1997: 135; KurT 2002: 86). M-Kıpt. böri ‘kurt’ (KFLT 1989: 956; İMS 1992: 512; KK 1999: 105). börü ‘kurt’ (KİLE 1931: 22; (KMT 2002: 96). Çağ. böri ‘kurd, kürk’ (AL: 143). böri ‘kurt’ (MK 1993: 413). Bōrililer: Rûm Selçukluları döneminde Suriye’deki atabek devletçiklerinden biri (Golden 2012: 237); ayrıca bkz. Bōrids/Būrids < böri ‘wolf’, Bzn-T. Boritakanos < böri-tarkhan (Bosworth 2001: 304; User 2007: 563); Bōri: Gazneli Mesud döneminde sultanların at ustası, *ākhur-sālār*. (Bosworth 2001: 304).

460. bōrk: bōrk.

bōrk Bōrc CC-İ 44b/28

bōrk bōrc CC-İ 52a/3

Borc ‘pileus; petasus’ (Kuun 1880: 302). бөрк ‘Mütze’ (Radloff 1887: 73). bōrk ‘Mütze’ (Grønbech 1942: 66). Borc 44r/28 (Drimba 2000: 93); borc 51v/3 (Drimba 2000: 103). ET. bōrk ‘bōrk’ (ETŞ 1992: 284). OT. Krh-T. bōrk ‘posttan yapılmış başlık, bere, külâh’ (DH: 194). bōrk ‘bōrk, şapka’ (AH: XII). bōrk ‘başlık, külâh, bōrk’, bōrkin kuturma ‘önde, arkada iki kanadı bulunan külâh’, sukarlaç bōrk ‘uzun külâh’, kıldığı bōrk ‘kenarlı, kıyılı külâh’ (DLT-Atalay 2006: IV-108). Hrız-T. bōrk ‘kalpak’ (İML 1988: 21). bōrk ‘bōrk, başlık’ (KE 1997: 135). bōrklüg ‘bōrklü’ (KE 1997: 135). bōrük ‘bōrk’ (ME 1993: 107). M-Kıpt. bōrk ‘eskiden kullanılan bir cins başlık’ (İMS 1992: 512). bōrk ‘cap; hat, headgear’ (RH 2000: 163, 300). Çağ. bōrk ‘başlık, bōrk’ (MK 1993: 413).

461. bōrlen-: tomurcuklanmak; *krş. bōrlen-*.

bōrlendi bōrlendi CC-A 73b/15

börlendi ‘tomurcuklandı’ (Kuun 1880: 302); burlendi *yani* borlendi ‘tomurcuklandı’ (Kuun 1880: 303). бѣплән (v) ‘sich mit Knospen bedecken’, бѣпләнді (Radloff 1887: 76). börlen-, bürlen- (Grønbech 1942: 66). bœrlendí 73r/12 (Drimba 2000: 137). OT. pürlen- ‘tomurcuklanmak, filizlenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-476).

462. börü: kurt.

bözü Bozu CC-İ 55a/16

bözü (Grønbech 1942: 66). Boru 54v/16 (Drimba 2000: 107).

463. böv: örümcek.

böv bœv CC-A 66a/26

Böv ‘aranea’ (Kuun 1880: 302). *işa. f.* бәй ‘Spinne’ (Radloff 1887: 71). *işa. f.* böv ‘Spinne’ (Grønbech 1942: 66). bœv 65v/25 (Drimba 2000: 127).

OT. böğ/böy ‘bir çeşit örümcek, böğ’ (DLT-Atalay 2006: IV-107, 108). M-Kıpt. böy ‘akrep’ (KİLE 1931: 22). böy ‘akrep’ (KMT 2002: 96).

464. böz: bez.

böz böz CC-A 83a/15

Böz ‘tela’, böz togur ‘textit’ (Kuun 1880: 302). бöz ‘Baumwollenzeug’ (Radloff 1887: 73). böz ‘Baumwollenzeug’ (Grønbech 1942: 66). böz 82v/15 (Drimba 2000: 144). Kelimenin kökeni hakkındaki yaygın görüş Mısır diline dayandığı ve Mısır dilinden Aramice, İbranice ve Arapça gibi Semitik dillere geçtiği yönündedir (Lambdin 1953: 147, 148). T. Tekin Maytrisimit’teki örneği kaydederken Süryaniceden alıntılandığını belirtmiştir. *böz* < Sür. *buz* = Yun. *pussos* ‘bez, pamuklu’ (Mayt: 351, 372). A. v. Gabain ise Süryanice ve Yunancaya Mısır dilinden geçtiğini söylemiştir. *böz* (ü?) << Sür. *buz*, Yun. *βύσσος* *byssos* < Mıs. ‘pamuklu kumaş’ (Gabain 1982: 187; Gabain 2000: 270). V. Rybatzki, Uygurcadaki tarım kelimelerini incelediği çalışmasında *böz* kelimesinin hem eski hem yeni Türk ve Moğol dillerindeki varyantlarını incelemekle kalmamış, aynı zamanda kelimenin kökeni hakkında da ayrıntılı açıklamaya yer vermiştir (Rybatzki 2001: 134, 135, 136, 137). Öncelikle tıpkı A. v. Gabain gibi kelimenin Mısır dilinden geçmiş olabileceğini belirtmiş, Mısır diline ise ürünün kendisiyle birlikte Fenikelilerden geçmiş olabileceğini söylemiştir. Bunun yanı sıra Semitik dillerdeki varyanlarını da kaydetmiştir. bkz. Fen. ‘*bš/bwš* ‘byssus, fine white Egyptian linen’ Aram. *būša*, Sür.

būṣā, Asur. *būṣu*, İbr.-Ar. *būṣ*, Eti. *bīsās*, Y-Asur. *bū-ṣi*, G-Bab. *bū-ṣā* (Rybatzki 2001: 139). ET. *böz*; PWZ ‘pamuklu kumaş, bez’ (İKPÖ 1998: 173). *bāz* ‘bez, çıban’ (ABH 2013: 189). ayrıca bkz. Rachmann 1995: 20-23; Rachmann 2011: 506; Erdal 1997: 365. Bunlara ek olarak D. Matsui, Çin ve Orta Asya’da kumaşın bir değişim aracı olarak kullanıldığını ve iki ucundan bükülmesiyle elde edilen şeklin (*iki baylıy böz* ‘iki (ucu) bağlı bez, iki tomarlı bez’ ya da *yarim böz*) ölçü birimi olduğunu kaydetmiştir (Matsui 2014: 101). OT. Krh-T. *böz* ‘bez (pamuktan yapılmış kumaş)’ (KB: 105). *böz* ‘bez’ (AH: XII). *böz* ‘bez’, eteklik *böz* ‘etek yapılacak bez’ (DLT-Atalay 2006: I-162, IV-108). Hrz-T. *bös/büse*: Uygur baskılarında görülen geniş kuşak < Türk. *bös* ‘cotton cloth’ (Esin 1980: 176). *böz* ‘bez, kumaş’ (KE 1997: 135). *böz* → ey *bözi* ‘ipekli kumaş’ (MM 2008: 218). krş. *bözçi* ‘bez dokuyan, dokumacı’ (KE 1997: 135). M-Kıpt. *bāz* ‘gudde, bez’ (KİLE 1931: 17). *bez* = Ar. *al-ğudda* ‘gland’/Ar. *ṭaub qutn* ‘cotton garment’ = Far. *karbās* ‘a white cotton garment; fine, linen, muslin’ (RH 2000: 293, 297). *biz* ‘bez’ (BV 1986: 149; KFLT 1989: 955). *biz/böz* ‘bez, kumaş’ (KMT 2002: 95, 96). *böz* ‘ham bez, pamuklu’ (İMS 1992: 512). krş. *beyâz* ‘ak, beyaz’, *beyâza gel-* ‘temize çekilmek, yazılmak’ (GT 1989: 268). Çağ. *böz* ‘imale ile gayet yoğun penbe bezi’ (AL: 146). *böz* (MK 1993: 413). O-Moğ. *böz* ‘cotton, linen’ (RH 2000: 297). ayrıca krş. E-Jap. *pusa* ‘hemp’, *fusa* ‘hemp, tree’, *nusa* ‘sacrificial tree bark cuttings’, Rus. *byaz* ‘cotton’ (Johnson-Decker: 1980: 271). İng. *byssinosis* ‘An exceedingly fine and valuable textile fibre and fabric known to the ancients, it denoted properly a kind of flax, but used also cotton, silk, etc...’ < Yun. *βύσσος* ya da Lat. *byssus*; İng. *byssus* ‘a very fine white silky fibre’ (Massoud 1964: 1); *byssus* ‘a sort of silklike substance’ (Appleby 1997: 30); *byssaceous* ‘byssoid’, *byssoid* ‘filamentous, cobwebby, as in the mycelium’ (Murill 1905: 60); *byssa’ceous-byssoid* ‘of fine filaments or byssus’, *bys’sus* ‘a fine filamentous mass’ (Kellerman 1905: 102).

465. brıçak: burçak.

brıçak Brıçac CC-İ 56a/9

brizac (Kuun 1880: 131) Kelime, G. Kuun’un yayınının metin kısmında kaydedilmiştir; fakat madde başı yapılmamıştır. Kelimenin Latince karşılığı olan *erbegia* kelimesi İtalyanca *erbaggio* ‘yeşillik, sebze’ olarak açıklanmıştır. *işa. f. byrčaq* ‘Gemüse’ (Grønbech 1942: 72). *Brızac* 55v/8 (Drimba 2000: 109).

466. brinc: piring; krş. brinc.

brinc bríng CC-İ 56a/5

Brinç ‘oruza’ ~ *far*. برنج (Kuun 1880: 303). бѣринц ‘Reis’ (Radloff 1887: 74). brinç ‘Reis’ (Grønbech 1942: 67). Brinç 46v/1 (Drimba 2000: 96); brín[g > č] 55v/4 (Drimba 2000: 109). OT. M-KıpT. birinç ‘pirinç’ (KK 1999: 104).

467. brinç:bkz. brinç.

brinç Brinç CC-İ 47a/1

468. bu: bu, şu

bu Bu CC-İ 31b/11, 31b/21, 34b/14, CC-A 61b/19, 61b/20, 62b/25, 62b/36??, 63a/38 [*birl*. bu dünyada → ~~bwd~~ budwniada], 63b/11, 63b/13, 64a/1, 69b/3, 70b/14, 71a/14, 71b/30, 72a/18, 72a/28, 72b/32, 73b/19, 74b/28.

bular Bulaş CC-İ 34b/19

bulardan Bulaşdan CC-İ 34b/23

bulargā Bulaşga CC-İ 34b/21

bularnı Bulaşnı CC-İ 34b/22

bularnıñ Bulaş nıng CC-İ 34b/20

bu ‘hic; iste’, muning *genitif*, mungar *datif*, bular *çokluk* şekli, bugün ‘hodie’ (Kuun 1880: 302). бу ‘dieser’, бу кѣцѣ, бу цыкандѣ, бу кѣн, бу дѣнѣдѣ, булар, буларнынъ, буларѣ, буларны, булардан (Radloff 1887: 75). bu ‘dieser’, *Pl.* bular, bularnıñ, bularnı, bulargā, bulardan; bu ğehanda (ğahan) ‘diese Welt’, bu dünja (dunja), bukün, bugün ‘heute’ (Grønbech 1942: 67, 68). bu 31r/19 (Drimba 2000: 75); Bu 34r/14, Bular 34r/19, Bular nıng 34r/20, Bularga 34r/21, Bularnı 34r/22, Bulardan 34r/23 (Drimba 2000: 79); <buč> buğehanda 61r/20 (Drimba 2000: 118); buğehanda 62r/36 (Drimba 2000: 120); <bwd> budwniada 62v/38 (Drimba 2000: 121); bddwniada 63r/11, buğehanda 63r/13 (Drimba 2000: 121); bu 63r/40 (Drimba 2000: 122); bu 69r/3 (Drimba 2000: 130); bu 70r/9 (Drimba 2000: 131); bu 70v/7 (Drimba 2000: 132); bu 71r/15 (Drimba 2000: 133); bu 71v/9, 71v/14 (Drimba 2000: 134); bu 72r/16 (Drimba 2000: 135); Bu 73r/16 (Drimba 2000: 137); bu 74r/14 (Drimba 2000: 138).

ET. bo ‘bu’ (HUAS 2014: 148; ABH 2013: 190; Aydın 2012: 158). bo ‘bu’, bo nā ‘bu kadar’ (Hsüan-X 1975: 129). bo ‘bu’ (Üİ 1998: 138). bo ‘bu’, boçegü ‘bu üçü birlikte’ (METY 2012: 310). bo/boo ‘bu’ (AY-YK 2012: 226). bo ‘bu’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 500). bu ‘bu (işaret sözü)’ (ETŞ 1992: 276). bu; PW ‘bu (işaret sıfatı ve zamiri)’ (İKPÖ 1998: 173). bu ‘этот’ (TEƏ 2008: 319). bu ‘bu’ (IB: 51; KUKY 2009: 184, 198, 521).

krş. bolar ‘bunlar’ (Hsüan-X 1975: 129; AY-III 1991: 89; Üİ 1998: 140). bonta ‘burada’ (METY 2012: 310). bo/boo ‘bu’ (M II, II) (Gabain 2000: 35). bödke ‘şu anki, bu devirde, bu devirdeki’ (METY 2012: 310). buçegü ‘bu üçü birlikte’ (Aydın 2012: 160). bular ‘bunlar (çokluk işaret zamiri)’ (ETŞ 1992: 276). (buñar)/muña/muñar (Gabain 2000: 67). bunda/munta/muntada Suv 610, 8; MIII 25, 9/muntuda KP 37, 4; 34; 8 (Gabain 2000: 67). bunı/munı (Gabain 2000: 67). (bunuñ)/moñuñ (Gabain 2000: 67). bunta ‘burada’ (KUKY 2009: 192, 521). bunta ‘burada (bu zamanda), buraya (Yen) (YKI 2013: 500). bunta ‘burada’ (Aydın 2012: 160). büçegü ‘bu üçü birlikte’ (KUKY 2009: 323, 521). moña ‘buna’ (ABH 2013: 213). monda/monta ‘burada’ (ABH 2013: 213). mondag/montag ‘böyle, böylesi’ (HUAS 2014: 151). monı ‘bunu’ (AY-YK 2012: 247; ABH 2013: 213). monta ‘bunda, burada’ (AY-YK 2012: 247). montada ‘bundan, bundan da, daha; buradan’ (ABH 2013: 213). montag ‘bunun gibi, böyle’ (AY-YK 2012: 247). montag ‘böylesi, bu(nun) gibi, benzeri, böyle’ (ABH 2013: 213). monuñ ‘bunun’ (AY-YK 2012: 247; ABH 2013: 213). mu ‘bu, işaret zamiri’ (ETŞ 1992: 376). mu+ ‘bu’ (Üİ 1998: 160). munçulayu ‘bu surette, böylece’ (ETŞ 1992: 376). mundag ‘böylece, bu suretle’ (HUAS 1941: 101). mundağ/muntağ ‘böyle, böylece, bunun gibi’ (ETŞ 1992: 376, 377). mundağ/muntağ/montäg ‘böyle, bunun gibi’ (Gabain 2000: 67, 287). mündırtım ‘bundan dolayı’ (Gabain 2000: 67). munı ‘bunu’ (Hsüan-X 1975: 159). munı: ‘bunu’ (bu’nun belirtme durumu) (AY-III 1991: 104). munı; MWNY ‘bunu’ (İKPÖ 1998: 202). munılayı ‘böyle, böylece’ (Hsüan-X 1975: 159; AY-YK 2012: 247). munılayı ‘bunun gibi , böylece’ (ETŞ 1992: 376). munıla-yu ‘böyle, bunun gibi’ (Gabain 2000: 49). munılayı/moñilāyū ‘böyle, böylece’ Hüan 18/54 (Gabain 2000: 67, 287). munitäg ‘böyle, bunun gibi’ AI (Gabain 2000: 67). munta; MWNT ‘burası, burada, buradan’ (İKPÖ 1998: 202). munta ‘burada, buraya’ (Hsüan-X 1975: 159; Gabain 2000: 33). muntag ‘bu kadar’ (HUAS 1941: 102). muntağ ‘bu gibi, bunun gibi, böyle’ (Hsüan-X 1975: 159). muntağ ‘böylesi, bu(nun) gibi, benzer, böyle’ (AY-III 1991: 104). muntağ ‘böyle, bunun gibi’ (Üİ 1998: 161). muntağ/montäg (Gabain 2000: 287). muntuda; MWNTWD’ (‘burası’ anlamındaki *munta*’nın varyantı olması gereken *muntu*’nun bulunma-ayırılma hali) (İKPÖ 1998: 202). muntuda ‘buradan’ (Gabain 2000: 33). munuñ; MWNWKNK ‘bunun’. munung: ‘bunun’ (bu’nun genitifi) (AY-III 1991: 104). krş. E-Moğ. *mun* ‘o’, çokluk *mut* (Gabain 2000: 67). OT. bu/mu ‘bu’ (KB: 105, 317). bu ‘bu’ (AH: XII). bu ‘bu, işte bu’, bu kün ‘bu gün’, bu kâfir: Fir’avn için, bu mel’ün: 1. Sâmirî için; 2. Fir’anv için, bu öğür ‘bu insanlar, bu topluluk, bunlar’, ha bular

‘ha onlar’ (TKT 2004: 296, 297, 367). bu ‘bu’ (DLT-Atalay 2006: IV-109). krş. munda ‘bunda, burada’ (DLT-Atalay 2006: IV-414). munda ‘burada’ (AH: XLV). mundağ ‘böyle, böylece; mademki’ (KB: 319). mundağ ‘böyle’ (DLT-Atalay 2006: IV-414). mundın ‘buradan’ (AH: XLV). mundın ‘buradan’ (DLT-Atalay 2006: IV-414). muṅga ‘buna’ (AH: XLV). muṅgar ‘buna, bunda’ (DLT-Atalay 2006: IV-415). munı ‘bunu’ (AH: XLV). munı (munu): ‘İşte bu’ anlamına gelir edattır (DLT-Atalay 2006: IV-415). munu ‘işte, işte bu’ (KB: 321). munu ‘şüphesiz, mutlaka, işte bunu, bunu’, munu ... ök ‘hiç şüphesiz’ (TKT 2004: 523). Hrız-T. bu ‘yakındakini işaret sözü’ (İML 1988: 22). bu ‘bu, o’ (ME 1993: 107). bu/mu ‘bu’ (KE 1997: 135, 444). bu/mu ‘bu’ (NF 1998: 294). bu (KurT 2002: 87). bu ‘1. (sıfat) bu; 2. (zamir) bu’ (MM 2008: 210, 211). krş. muṅa ‘buna’ (MM 2008: 241). muṅar (KurT 2002: 191). muṅar ‘buna’ (MM 2008: 241). munda ‘burada’ (İML 1988: 51). munda ‘burada, buradan’ (KurT 2002: 192). munda ‘1. burada; 2. bundan’ (MM 2008: 241). mundağ ‘böyle, böylece’ (KE 1997: 448). mundağ ‘böyle’ (KurT 2002: 192). mundağla- ‘böyle yapmak’ (KE 1997: 449). mundağ-ok ‘böyle, öyle’ (MM 2008: 241). mundağuk ‘tam böyle, böylece’ (KE 1997: 449). mundağı ‘buradaki’ (KurT 2002: 192). mundın ‘bundan’ (KurT 2002: 192; MM 2008: 241). munı ‘bunu’ (MM 2008: 241; KurT 2002: 192). muṅın/muṅun (KurT 2002: 193). munlar ‘bunlar’ (MM 2008: 241; KurT 2002: 193). muntég ‘böyle, bunun gibi’ (MM 2008: 241). muntég-ök ‘böyle, bunun gibi’ (MM 2008: 241). munuṅ ‘bunun’ (MM 2008: 241). AO-Kıpt. bu/mu ‘bu’ (AO 1996: 208, 225). krş. bulayu ‘böyle’ (AO 1996: 208). M-Kıpt. bu: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 22). bu ‘bu’ (MG 1984: 130; İMS 1992: 512; KK 1999: 105; DM 2003: 78). bu/mu ‘bu’ (BV 1986: 157, 240; TK 2008: 208). bu ‘1) bu (işaret zamiri); 2) bu (işaret sıfatı)’, bu resme ‘bu şekilde, bu tarzda’ (GT 1989: 274). bu ‘1) bu (işaret sıfatı); 2) bu (işaret zamiri)’ (KMES 1994: 243, 244). bu ‘işaret zamiri’ (KFLT 1989: 957). bu ‘this one’ (RH 2000: 88). bu ‘işaret sözü, bu’ (KH 2002: 116). bu ‘bu (işaret sıfatı/ işaret zamiri)’ (KMT 2002: 96, 97). bu ‘bu (işaret zamiri)’ (KF 2006: 89). mu/bu ‘edat, mu’ (TK 2008: 291). krş. böyle ‘bunun gibi, bu şekilde’ (GT 1989: 274). bular/bunlar ‘bunlar’ (GT 1989: 275). bular ‘bunlar’ (KK 1999: 106). bular ‘these’ (RH 2000: 312). bulay ‘bu şekilde, bu gibi’ (MG 1984: 133). bunda ‘burada’ (GT 1989: 275). bundaq ‘thus, like, this, in this way’ (RH 2000: 313). bungar ‘these’ (RH 2000: 89). bunlar ‘bunlar’ (KMES 1994: 244). muṅgar ‘buna’ (İMS 1992: 570). munda ‘burada, şurada’ (KİLE 1931: 59). munda ‘bunda’ (İMS 1992: 570). mundan ‘bundan’ (İMS 1992: 570). muṅda ‘burada’ (KK 1999: 118). muṅda ‘buradan’

(KK 1999: 118). mundağ ‘böyle, bu şekilde bunun gibi’ (TK 2008: 294). mundig ‘bu şekilde, bu biçimde’ (İMS 1992: 570). munlar ‘bunlar’ (KFLT 1989: 1036; İMS 1992: 570). munday ‘böyle, bunun gibi’ (TK 2008: 294). muni ‘bunu’ (İMS 1992: 570; KK 1999: 118). muṅga/muṅgar ‘buna’ (TK 2008: 294). munuṅ ‘bunun’ (İMS 1992: 570). Çağ. bu ‘bu (işaret sıfatı)’ (MK 1993: 413). krş. bunlar ‘bunlar’ (MK 1993: 414). munda ‘bunda, burada’ (MK 1993: 501). mundağ ‘böyle, bunun gibi’ (MK 1993: 501). mundın ‘bundan’ (MK 1993: 501). muni ‘bunu’ (MK 1993: 501). muniṅ/muṅun ‘bunun’ (MK 1993: 501). muṅga ‘buna’ (MK 1993: 501). munsız ‘bunsuz’ (MK 1993: 501).

469. buçgak: yer, köşe.

buçgakından buçgakındon CC-A 76b/2

Buçgak ‘angulus’ (Kuun 1880: 302). буцкак ‘Rand’, буцкакындан (Radloff 1887: 76). buçyaq ‘Winkel’, kün tuvuşnyḡ buşyaky⁴² ‘die Weltgegend des Sonnenaufganges’ (Grønbech 1942: 67). buçgakındæn 76r/2 (Drimba 2000: 139). ET. OT. buçyaq I ‘1. köşe; 2. yer, bölge’ (DTS 1969: 119). buçgak ‘taraf, bölüm’ (TKT 2004: 298). buçyaqlan- ‘köşelenmek, köşeli hale gelmek’ (DTS 1969: 119). buçyaqsız: buluşsuz buçqaysız *bkz.* buluşsuz (DTS 1969: 119). M-KıpT. bucaq ‘köşe, zaviye’ (KİLE 1931: 22). bucağ ‘bucak, köşe’ (KMES 1994: 244; KFLT 1989: 957). bucağ ‘kuytu yer, köşe, bucak’ (GT 1989: 274). bucağ ‘ev vb. nin bir tarafı’ (KMT 2002: 97). bucağ ‘köşe, bucak’ (DM 2003: 78).

470. buçkı: makas; krş. bıçkı.

buçkı Buçchí CC-İ 43a/26

Buçchi ‘forfex’ (Kuun 1880: 302). byçqy, buçqy ‘Säge; Schere (des Kürschners und des Schneiders)’ (Grønbech 1942: 67, 72). Buçchí 42v/26 (Drimba 2000: 90). ET. OT. *bīçyu* ‘kesme aleti, bıçak’ (DTS 1969: 105). *bīçyuč* ‘eğri bıçak’ (DTS 1969: 105).

471. buğa: boğa.

buğa buga CC-A 61a/28

Buga ‘taurus’ (Kuun 1880: 302). buğa (Grønbech 1942: 67). buga 60v/27 (Drimba 2000: 117). *Nāşırūd-dīn Toğ Buğa: Kısas-ı Rabgûzî*’in sunulduğu kişi (KE 1997: 802).

472. buğday: buğday; *krş.* boday, boğday.

buğday Bugday CC-İ 55b/3

Bugday ‘frumentum’ (Kuun 1880: 303). бѹѣдѧ ‘Waizen’ (Radloff 1887: 75). boğdáj, buydaj, bodaj ‘Weizen’ (Grønbech 1942: 62, 67). Bugday 55v/2 (Drimba 2000: 109).

473. bugün: bugün.

bugün bugun CC-A 62a/1, 62a/3, 62a/22, 62a/32, 64a/29

bugün bugū CC-A 62a/23, 63b/38, 64a/1, 63a/2

bugun ‘hodie’ (Kuun 1880: 302). бѹгѹн ‘heute’ (Radloff 1887: 76). bugün, bukün ‘heute’ (Grønbech 1942: 67, 68). bugun 61v/1, 61v/3 (Drimba 2000: 118); Bugun 61v/22, 61v/32 (Drimba 2000: 119); bugū 61v/23 (Drimba 2000: 119); bugū 62v/2 (Drimba 2000: 120); bugū 63r/38, 63r/40, bugun 63v/29 (Drimba 2000: 122). ET. bokün/bökün ‘bugün’ (Gabain 2000: 269). *krş.* bökünki ‘bugünkü’ (AY-III 1991: 89; ABH 2013: 191). Hrз-T. bugün ‘bulunduğumuz gün, bugün’ (İML 1988: 22). bukün ‘bugün’ (MM 2008: 211). M-KıpT. bukün ‘bugün’ (İMS 1992: 512; KMES 1994: 244; (DM 2003: 78). bu kün ‘bugün’ (KK 1999: 106). bukün = Ar. al-yaum = Far. imrûz ‘today’ (RH 2000: 130). bukün ‘bu gün’ (KMT 2002: 97).

474. buğovlı: zincirli.

buğovlı buğovlí CC-A 61a/27

Bugovli ‘catenis vinctus’ (Kuun 1880: 302). buğovlí 60v/27 (Drimba 2000: 117).

OT. *krş.* buğağ ‘bağ, köstek’ (Mayt: 373). buğağ ‘bağ, bend’ (TKT 2004: 298). Hrз-T. *krş.* boğağ ‘zincir, bukağı’ (KurT 2002: 84). buğağ ‘bukağı’ (ME 1993: 107). buğağ ‘bukağı, köstek, pranga’ (KE 1997: 141). buğağula- ‘bukağılamak, zincire vurmak’ (ME 1993: 107). buğağulan- ‘zincire vurulmak’ (ME 1993: 107). M-KıpT. *krş.* buğav ‘zincir’ (DM 2003: 78). buğaw ‘zincir, köstek, pranga’ (TK 2008: 209). buğavlan- ‘bağlanmak, zincirlemek’ (TK 2008: 209). buqayula- ‘spętać, zakuć w kajdany’ (Bulg-M 1954: 48). buğağula- ‘bağlamak’ (BV 1986: 158). O. Moğ. Mnt. buqa’u ‘k’ang, a torture instrument consisting of a board fastened to the neck of a criminal’, ME. buqa’u ‘ring’, Ord.-Kalm. buğū ‘bracelet’ < OT. buqayu ‘pillory’ (Pope 1955: 39).

475. buğul-: *krş.* boğul-.

buğulurmen bvgvlvrmë CC-İ 19a/15

işa. f. – anl. f. bürger- ‘sich biegen, sich krümmen’ (Grønbech 1942: 70). *bvgvlvrmë* 18v/16 (Drimba 2000: 59).

476. bukün: bugün.

bukün buchun CC-İ 31b/8

bukün Buchū CC-İ 36b/25

bukün bukvn CC-İ 36b/25

bukun~buchun ‘bugün’, birisi kun ‘öteki gün’, okzav kun ‘bir gün öncesinde’, ulukun ‘bayram; yortu?’, kundegi ‘her günlük, gündelik’ (Kuun 1880: 265); bugün ‘bugün’ *krş.* bukun, buchun (Kuun 1880: 302). bukün (Grønbech 1942: 67). *işa. f. бѣгѹн ‘Heute’* (Radloff 1887: 76). bugün, bukün ‘heute’ (Grønbech 1942: 67, 68). Buchun 31r/8 (Drimba 2000: 75); Buchū 36r/24, /bukvn/ 36r/25 (Drimba 2000: 82).

477. bul- I: bulmak.

bulğay bulgay CC-A 61b/20

bul- (Grønbech 1942: 68). bulğay 61r/20 (Drimba 2000: 118).

ET. bul- ‘nail, mazhar olmak’ (HUAS 1941: 89). bul- ‘1. bulmak, arayıp bulmak; 2. elde etmek, bulmak, edinmek; 3. nail olmak, varmak’ (DTS 1969: 121). bul- ‘bulmak, elde etmek’ (Hsüan-X 1975: 130; AY-III 1991: 89; AY-YK 2012: 227; ABH 2013: 191). bul- ‘bulmak’ (ETŞ 1992: 277; Gabain 2000: 270; IB: 52). bul-; PWL- (PWR-) ‘bulmak; olduğunu düşünmek’ (İKPÖ 1998: 174). bul- ‘bulmak, kazanmak, elde etmek’ (Üİ 1998: 141). bul- ‘1. bulmak, temin etmek; 2. (*kan* sözüyle) kağan önderliğinde siyasal örgütlenme kurmak, *il* ve *bodunu* yönetecek bir lider bulmak; 3. (*er at* sözleriyle) erlik, kahramanlık adını veya unvanını almak’ (KUKY 2009: 340, 360, 401, 521). bul-bulmak’ (METY 2012: 311). bul- ‘elde etmek’ (Aydın 2012: 160). bul- ‘bulmak’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 500). pul- ‘bulmak’ (Gabain 2000: 270). [*krş. bolduḡ- → anaçım-a siz-te yime bolduḡmasar ‘Ey anacığım, siz de bulunmamış olsa idi.’* (ETŞ 1991: 158, 159). *bulmaq ‘kazanç, başarı, sonuç’* (DTS 1969: 123). bulmak ‘bulmak, elde etmek’ (AY-III 1991: 89). *bulmaḡ* ‘bulmak’ (ETŞ 1992: 279). *bulmīš unv.* (DTS 1969: 123). *bultuḡ-* ‘bulunmak, mevcut olmak’ (Mayt: 374). *bultuḡ-* ‘bulunmak’ (Üİ 1998: 141). *bultukmaz* (bultukmaz) ‘bulunamaz, elde edilemez’ (AY-YK 2012: 227). *bultur-* < *ettir. bul-* (DTS 1969: 123). *bulug* ‘buluş, arayış’ (Mir) (YKI 2013: 500). *bulul-* ‘bulunmak’ (ETŞ 1992: 279; Üİ 1998: 141). *bulun-* ‘bulunmak’ (Gabain 2000: 270). *bulunč* ‘buluntu, kazanç’

(DTS 1969: 123, 124). *bulunç* ‘kazanç, yarar, fayda; ganimet, elde edilen şey (AY-III 1991: 90). *bulunç* ‘kısmet, nasip’ (ETŞ 1992: 279). *bulunç/pluñç* ‘kazanç’ (Gabain 2000: 270). ‘kazanç’ (Gabain 2000: 270). *bulunçsuz/bulunçusuz* ‘bulunmaz, bulunamaz’ (Gabain 2000: 54, 270). *bulunçusuz*; PWLWNCWSWZ ‘bulunmaz’ (İKPÖ 1998: 174). *bulunçusuz~bulunçsuz* ‘tutulmaz, bulunmaz, ele geçmez, erişilmez’ (DTS 1969: 124). *buluş-* ‘buluşmak (?)’ (Gabain 2000: 270). *bultuğ-* ‘bulunmak’ (Gabain 2000: 270). *bultur-* ‘buldurmak’ (Gabain 2000: 270). OT. *bul-* ‘bulmak’ (KB: 113; AH: XIII; Atalay 2006: IV-113). *bul-* ‘bulmak, ele geçirmek’ (TKT 2004: 298). [*krş. bulduk-* ‘bulunmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-113). *bulduz-* ‘buldurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-114). *bulul-* ‘bulunmak’ (KB: 116). *bulun-* ‘bulunmak’ (KB: 116; AH: XIII). *bul(u)n-* ‘bulunmak’ (TKT 2004: 299). *buluş I* ‘kazanç, kar’ (DTS 1969: 124). *buluş* ‘kişinin yaptığı bir işten elde ettiği kazancı’ (DLT-Atalay 2006: IV-116). *bulun-* ‘bulunmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-115). Hrzt. *bul-* ‘bulmak’ (ME 1993: 107; KE 1997: 141; MM 2008: 211). *bulmak* ‘bir nesneyi arayıp yahut rastgelerek ele geçirecek bir halde bulunmak’ (İML 1988: 22). *krş. bulun-* ‘bulunmak’ (ME 1993: 108; MM 2008: 211). *bul(u)n-* ‘bulunmak’ (KE 1997: 142). *buluş-* ‘buluşmak; yaklaşmak, dostça yaklaşmak; hemfikir olmak’ (KE 1997: 143). M-Kıpt. *bul-* ‘bulmak’ (KİLE 1931: 22; KFLT 1989: 957). *bul-* ‘znależć, napotkać’ (Bulg-M 1954: 48). *bul-* ‘bulmak’ (MG 1984: 132; BV 1986: 158). *bul-* ‘1) arayarak veya tesadüfen bir şeyi elde etmek; 2) tedârik etmek; 3) görmek, bulmak; 4) elde etmek, almak; 5) uğramak, duçar olmak’ (GT 1989: 275). *krş. bulın-/bulun-* ‘var olmak, bulunmak, mevcut olmak’ (GT 1989: 275). *bulun-* ‘bulunmak’ (MG 1984: 133).

478. *bul-* II: olmak.

<i>bulsun</i>	<i>bulfun</i>	CC-A 64a/27
<i>bulsun</i>	<i>bulfũ</i>	CC-A 64a/28

bulfun 63v/27, *bulfũ* 63v/28 (Drimba 2000: 122).

479. *bulah:* kaynak, memba.

<i>bulah</i>	<i>bulah</i>	CC-A 71b/14
--------------	--------------	-------------

Bulah ‘fons’ (Kuun 1880: 303). *işa. f. бѣлѣкъ* ‘Quelle’ (Radloff 1887: 75). *işa. f. bulax* ‘Quelle’ (Grønbech 1942: 68). *bulah* 71r/7 (Drimba 2000: 133). ET. *bulak* ‘bulak, ark, kaynak’ (Gabain 2000: 270). OT. *bulak* ‘pınar’ (KB: 115). *bulak* ‘çeşme, pınar’ (DH: 194). Hrzt. *bulak* ‘bulak, çeşme, pınar’ (KE 1997: 142). M-Kıpt. *bulak* ‘göl’ (KMT

2002: 97). bulav ‘pınar’ (BV 1986: 158). Çağ. bulağ ‘pınar’ (MK 1993: 414). Moğ. bulag ‘water spring’ (Schwarz 2001: 3).

480. bulğa-: karışmak.

bulgay bulgay CC-A 62a/20.

bulya- ‘trüben’, bulıamyş ‘trübe’ (Grønbech 1942: 68).

ET. bulya- ‘3. *yan anl.* birinin canını sıkmak, incitmek, gücendirmek, üzme; 4. *yan anl.* hoşnutsuzluk yaratmak, fesat karıştırmak’ (DTS 1969: 122). bulğa- ‘bulandırmak, bulamak’ (ETŞ 1992: 278). bulğa-/bulқа- ‘karıştırmak’ (Gabain 2000: 41, 270). bulga- ‘1. bulamak, karıştırmak; 2. iç karışıklık çıkarmak, kaosa sürüklemek; 3. safları karıştırmak, dağıtmak’ (KUKY 2009: 340, 369, 521). bulga- ‘nifak çıkarmak, kargaşa yaratmak, düzenini bozmak’ (METY 2012: 311). bulga- ‘karıştırmak’ (Aydın 2012: 160). [*krş.* bulgak ‘karışık’ (Aydın 2012: 160; YKI 2013: 500). *bulğalış-* ‘birbirine bulanmak, karışmak’ (Üİ 1998: 141). *bulıamaq* ‘dalgalanma, karışıklık’ (DTS 1969: 122). OT. bulamak ‘bulamak’ (DH: 194). bulya- ‘1. karıştırmak, birbirine katmak (Rach); 2. bulandırmak’ (DTS 1969: 122). bulga- ‘bulandırmak, barıştırmak, bulanıp kusayazmak, öfkelenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-114). bulga- ‘can sıkmak’ (yalnız kullanılmaz) (DLT-Atalay 2006: IV-114). *krş.* *bulnuq-* ‘(savaş düzeniyle ilgili) karışmak’ (DTS 1969: 123). *bulnuq-* ‘karışmak, bulanmak’ (KB: 116). *bulula- bkz. bulya-* (DTS 1969: 123). bulgayuk ‘bulanık’ (DLT-Atalay 2006: IV-115). Hrz-T. bulğa- ‘bulamak, bulaştırmak’ (ME 1993: 108). bulğa- ‘bulamak, kirltmek, karıştırmak; bozgunculuk etmek’ (KE 1997: 142). *krş.* bulgamaç ‘bulamaç’ (İML 1988: 22). O-Moğ. bulya ‘feud, fight’, ‘uprising’, bulya ‘battle’, bulıay ‘feud’ < Türk.: OT. Kum. bulıay ‘disturbance, upheaval’, Çağ. bulıay ‘disturbance, upheaval’ (Poppe 1955: 39). M-KıpT. bolğa- ‘bulamak’ (BV 1986: 156). bulğa- ‘bulamak’ (KİLE 1931: 22). bulğa- ‘bulamak, karıştırmak’ (İMS 1992: 512). *krş.* bolğan ‘bulanmış’ (BV 1986: 156). bolğanuk ‘bulanık’ (BV 1986: 156). bulaca ‘bulaca’ (DM 2003: 78). bulamaç ‘bulamaç, un çorbası’ (DM 2003: 78). bulğaş- ‘bulaşmak’ (KMES 1994: 244). bulağaw ‘karışıklık; intizamsız, karma karışık kaçışmak’ (KİLE 1931: 22). bulaş- ‘wymieszać, mieszać’ (Bulg-M 1954: 48). bulaş- ‘bulaşmak’ (İMS 1992: 512). bulaştur- ‘bulaştırmak’ (İMS 1992: 512). bulaştur- ‘karıştırmak, bulaştırmak’ (KMT 2002: 97). bulğamaç ‘bulamaç’ (KİLE 1931: 22). bulğay- (KİLE 1931: 23). Çağ. bulğa- ‘bulamak, bulaştırmak’ (MK 1993: 414). *krş.* bulğat- ‘bulandırmak’ (MK 1993: 414).

481. bulğak: kargaşa, karışıklık.

bulğak bulgac CC-İ 31b/23

булҭак ‘getrübt, verdorben’ (Radloff 1887: 76). bulyaq ‘Verwirrung (?)’, bu kiçe . kövüs bulyaq boldy ‘gestern Abend wurde . Busen unruhig (?)’ (Grønbech 1942: 68). *bulgac* 31r/20 (Drimba 2000: 75). *bulyaq I* ‘1. (suyla ilgili) dalgalanma; 2. karışıklık, heyecan, galeyan, telaş; 3. isyan, kargaşa’ (DTS 1969: 122, 123). *krş. bulyaq bkz. bulyaq I* (DTS 1969: 122). *bulyaq I* ‘2. karışıklık, heyecan, galeyan, telaş; 3. isyan, kargaşa’ (DTS 1969: 122, 123). *bulğak* ‘karışıklık, isyan’ (Gabain 2000: 270). bulgak ‘kargaşalı, anarşi içinde’ (KUKY 2009: 180, 305, 521). *bulayuyq* ‘1. bulanık; 2. dalgalanma, öfke, kargaşa’ (DTS 1969: 122). *bulyama* ‘yağsız, baharatsız bulamaç’ (DTS 1969: 122). *bulgama* ‘yağsız ve tatsız bulamaç’ (DLT-Atalay 2006: IV-114). *bulyaq II* ‘?’ (DTS 1969: 123). *krş. OT. bulğak* ‘düşmanın gelmesi yüzünden halk arasında çıkan karışıklık, bulanıklık’ (KB: 115). *bulğak* ‘fitne, fesat, sıkıntı, keder’, *bulğak* sınağ ‘fitne’, *bulğak* kıl- ‘başını derde sokmak’ (TKT 2004: 299). bulgak ‘düşman gelmesi yüzünden halk arasına düşen karışıklık’ (DLT-Atalay 2006: IV-114). bulgak ‘bulanık’ (DLT-Atalay 2006: IV-114). *krş. bulğaklık* ‘fitne, fesat’, *bulğak* kıl- ‘başını derde sokmak’ (TKT 2004: 299). Hrz-T. bulgak ‘kargaşalık’ (İML 1988: 22). *bulğak* ‘karışıklık, fitne’ (ME 1993: 108). O-Moğ. Mnt. bulya ‘feud, fight’ . Çağ. bulğag ‘karışıklık’ (MK 1993: 414).

482. bulğamış: rüzgârlı.

bulğamış Bulgamış CC-İ 39b/22

Bulgamis ‘turbidus’ (Kuun 1880: 303). булҭа (v) ‘umrühren’, булҭамыш (Radloff 1887: 75). *Bulgamış* 39r/22 (Drimba 2000: 86).

483. bulğan-: karışmak.

bulğanır bulganır CC-A 83a/31. (булҭан (v) ‘sich trüben’, көңлүм булҭаныр (Radloff 1887: 76). *bulyan-* ‘getrübt werden’, көңлүм bulyanır ‘ich werde erregt (=könlüm ajıyr)’ (Grønbech 1942: 32, 68). *bulganır* 82v/31 (Drimba 2000: 144). ET. *bulyan-* (< *dön. bulya-*) ‘1. karışmak, karma karışık olmak (Rach) 3. kirlenmek, pislenmek (Rach). 4. *yan anl.* kederlenmek, üzülmek; 5. *yan anl.* heyecan, ruh karışıklığı içinde olmak’ (DTS 1969: 122). *bulğan-* ‘bulanmak, pislenmek’ (ETŞ 1992: 279). *bulğan-/bulğañ* - ‘karışmak’ (Gabain 2000: 270). *bulgan-* ‘bulanmak, karışmak’ (AY-YK 2012: 227). [*krş. bulyanč* ‘heyecan, karışıklık’ (DTS 1969: 122). *bulganç* ‘kargaşalı,

anarşi içinde, kaotik' (KUKY 2009: 180, 305, 521). bulganç 'kargaşa, karışıklık, kargaşalık' (METY 2012: 311). bulganç 'karışık' (Aydın 2012: 160). *bulğandurmaklığı* 'bulandırılmış' (ETŞ 1992: 279). *bulyanmaq: bulyanmaq jajqanmaq 'dalgalanma, titreşim, salınım'* (DTS 1969: 122). *bulğantur-* 'bulandırmak' (ETŞ 1992: 279). OT. bulyan- (< dön. bulya-) '1. karışmak, karma karışık olmak (Rach). 2. bulanmak; 4. *yan anl.* kederlenmek, üzülmek; 5. *yan anl.* heyecan, ruh karışıklığı içinde olmak' (DTS 1969: 122). bulgan- 'bulanmak; kızmak, öfkelenmek; karışmak' (DLT-Atalay 2006: IV-114). [*krş.* bulğan- 'yanlış yola saptırılmak' (TKT 2004: 299). *bulğanuḡ* 'bulanık' (KB: 115). bulğanuḡ- 'fasık, sorun çıkaran' (TKT 2004: 299). Hrz-T. bulğan- 'birşey sürünmek, bulanmak' (ME 1993: 108). bulğan- 'bulanmak, karışmak' (KE 1997: 142). *krş.* bulğanuḡ 'bulanık' (ME 1993: 108). bulğanuḡ 'kötü, yoldan çıkmış' (KE 1997: 142). M-KıpT. bulan- 'duru halini kaybetmek, bulanmak' (GT 1989: 275). bulğan- 'bulanmak' (İMS 1992: 512). *krş.* bulğanıḡ 'bulanık' (İMS 1992: 512). bulğanuḡ 'bulanık' (BV 1986: 156). bulğandur- 'bulandırmak' (KİLE 1931: 22). bulanıḡ = Ar. mutakaddir 'turbid' (RH 2000: 268). Çağ. bulğan- 'bulanmak, karışmak' (MK 1993: 414).

484. bulğastur-: karıştırmak.

bulğastur bulğastur CC-İ 18a/13.

bulğasturdun bulğasturdun CC-İ 18a/12

Bulğastur 'miscce' (Kuun 1880: 303). булғаш (v) 'vermischen', булғаштырдым, булғаштыр (Radloff 1887: 76). bulyaştur- 'zusammenrühren' (Grønbech 1942: 68). Bulğasturdun 17v/12, Bulğastur 17v/13 (Drimba 2000: 57).

ET. *krş.* bulğaş- 'yığın halinde mevcut olmak' (Gabain 2000: 270). OT. [*krş.* *bulyaş* 'karışıklık, telaş' (DTS 1969: 123). *bulğaş* 'düşman gelmesi üzerine halk arasına düşen karışıklık' (DLT-Atalay 2006: IV-114). *bulğaş*- 'karışmak' (KB: 115). *bulyaştur-* (< *işt. bulya-*) 'karışmak' (DTS 1969: 123). Hrz-T. bulğastur- 'örtmek' (ME 1993: 108). bulğastur- 'bulaştırmak, bozmak' (NF 1998: 88). *krş.* bulğaş- 'bulaşmak, karılmak, karışmak, bulanmak' (NF 1998: 88). bulğaşuḡ 'kapalı, karışık' (ME 1993: 108). bulğaşuḡ 'karışık, anlaşılmaz, girift' (NF 1998: 88). M-KıpT. *krş.* bulğaş- 'bulaşmak' (İMS 1992: 512). bulğışıḡ/bulğışıḡ 'anlaşılmaz, karışık' (İMS 1992: 512).

485. bulqçı: balıkçı; *krş.* baluḡ.

bulqçı bulczí CC-İ 22b/16

Bulczi: baluczi ‘piscator’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 300). балыкцы ‘Fischer’ (Radloff 1887: 70). baluqçy ‘Fischer’ (Grønbech 1942: 49). Bulczi 22r/16 (Drimba 2000: 63). ET. balıqçı; P’LYZCY ‘balıkçı’ (İKPÖ 1998: 165). balıqçı ‘balıkçı’ (DTS 1969: 80). krş. balıqçı ‘balıkçı’ (KE 1997: 72).

486. buloŭ: silah.

buloŭlar buloŭwlar CC-A 64a/9

bulov ‘irgend eine Waffe’ (Grønbech 1942: 68).

487. bulun: kenar, köşe, dirsek.

bulun bulun CC-A 65a/5

iş.a. f. bulun ‘Ecke, Winkel’ (Grønbech 1942: 68). bulun 65v/5 (Drimba 2000: 126). bulunug (bulung yerine) ‘köşe’ (HUAS 1941: 90).

ET. bulun; PWLWNK ‘köşe, açı, dünyanın dört ‘bucak’ından biri’ (İKPÖ 1998: 175). bulung ‘köşe, taraf’ (Üİ 1998: 142). bulu ‘kenar, bucak’ (IB: 52). bulun ‘köşe, bucak, taraf’ (KUKY 2009: 234, 521). bulun ‘köşe, bucak, taraf’ (METY 2012: 311). bulun ‘taraf, bucak’ (HUAS 2014: 148). Hrş-T. bulun/n ‘taraf, yön’ (KE 1997: 142).

488. bulud: bulut; krş. bulut.

bulud Bulud CC-İ 37b/8

Bulud ‘nubilum’ (Kuun 1880: 303). Bulud 37r/8 (Drimba 2000: 83).

ET. bulit ‘bulut’ (DTS 1969: 123). bulit/bulut ‘bulut’ (ETŞ 1992: 278, 279). bulit/pulit ‘bulut’ (Gabain 2000: 270). bulit ‘bulut’ (Mir) (IB: 51; YKI 2013: 500). [krş. bulıdçıla- ‘bulut gibi olmak’ (ETŞ 1992: 279). bulitçulaju ‘bulut gibi’ (DTS 1969: 123). bulitçulayu ‘bulut gibi’ (Gabain 2000: 270). bulitli ‘bulutlu, kapalı’ (DTS 1969: 123). bulitsız ‘bulutsuz’ (AY-III 1991: 89). OT. bulit ‘bulut’ (KB: 115). buli/ut ‘1. bulut; 2. gök’, päre bulut ‘bir parça bulut’, ürü bulut ‘bulut’ (TKT 2004: 299, 590, 725). bulit/bulut (AH: XIII). bulut ‘bulut’ (DLT-Atalay 2006: IV-116). [krş. bulitlan- ‘bulutla kaplanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-115). Hrş-T. bulit/bulut ‘bulut’ (ME 1993: 108; KE 1997: 143; NF 1998: 88). bulut ‘bulut’ (İML 1988: 94; KF 2006: 90; TK 2008: 209). krş. bulitlan- ‘bulutlanmak’ (ME 1993: 108). M-KıpT. bulit/bulut = Ar. al-ğaim ‘clouds’ (RH 2000: 141, 199). bulit ‘bulut’ (KMT 2002: 97). bulut ‘bulut’ (İMS 1992: 512). bulut

‘bulut’ (KK 1999: 106; (DM 2003: 78). krş. bulutlu ‘bulutlu’ (İMS 1992: 512). Çağ. bulut ‘bulut’ (MK 1993: 415).

489. bulut: bulut; bkz. bulut.

bulutlar Bulutlar CC-İ 37a/11. Bulutlar ‘nubes’ (Kuun 1880: 303). булут ‘Wolke’, булутлар (Radloff 1887: 75). bulut ‘Wolke’, bulutlar (Grønbech 1942: 68). Bulutlar 37r/11 (Drimba 2000: 83).

490. bur-: burmak, kıvrımak.

burarmenⁿ burarmē CC-İ 28b/12

burdun burdun CC-İ 28b/13

burgıl burgıl CC-İ 28b/14

Burarmen ‘torqueo’, burgıl *emir şekli*, burulipturgan ‘tortuosus’ (Kuun 1880: 303). бур (v) ‘drehen, winden’, бурармән, CC-İ 28b/13 burdun → *işa. f.* бурдум, бурдыл, бурмыш (Radloff 1887: 75). bur- ‘drehen, winden’ (Grønbech 1942: ?). Burarmē 28v/12, Burdun 28v/13, *burgıl* 28v/14 (Drimba 2000: 71).

ET. *krş. burqī ‘buruşuk, kırışık’ (DTS 1969: 126). burkıraq ‘ekşi’ (Mayt: 376).* OT. bur- ‘kokmak, güzel kokmak’ (KB: 116). [*krş. burqar- ‘kırışmak’ (DTS 1969: 126).* burkı ‘ekşi yüz; kırışık’ (DLT-Atalay 2006: IV-117). burkıt- ‘yüz buruşturmak, ekşitmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-117). *burquγ ‘(yüzdeki) kırışık, kıvrım’ (DTS 1969: 126). burkuğ ‘deri ve deri gibi şeylerin büzülmesi’ (DLT-Atalay 2006: IV-117). burqur- ‘buruşmak, buruş buruş olmak’ (DTS 1969: 126). burkur- ‘buruşmak, büzülmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-117).* Hrz-T. *krş. bur(u)n- ‘kıvrılmak, dolanmak’ (KE 1997: 145).* M-KıpT. bur- ‘kręcić, skręcać nić’ (Bulg-M 1954: 48). bur- ‘burmak, kıvrımak’ (MG 1984: 133). bur- ‘bükme, çekme; ayarlamak’ (GT 1989: 275). bur- ‘burmak, bükme, kıvrımak’ (KK 1999: 106). bur- ‘ip bükme’ (KMT 2002: 97). *krş. burq- ‘buruşmak, büzülmek’ (TK 2008: 209). burul- ‘burulmak, kıvrılmak’ (MG 1984: 133).*

491. buraǎ: burgu, delgi.

buraǎ Buǎau CC-İ 44a/17

işa. f. Buran ‘tereбра’ (Kuun 1880: 303). *işa. f.* бѣрпән ‘Balken’ (Radloff 1887: 76). burav ‘Bohrer’ (Grønbech 1942: 69). Burau 43v/16 (Drimba 2000: 92). bwrAv burau ‘Bohrer; verina’ (Berta 1996: 561).

492. burç: biber.

burç Buşç CC-İ 41a/24

Burč ‘piper’ ~ *mac. bors* (Kuun 1880: 303). бурч ‘Pfeffer’ (Radloff 1887: 75). burč ‘Pfeffer’ (Grønbech 1942: 69). Burç 40v/24 (Drimba 2000: 88). OT. M-Kıpt. burç ‘kara biber’ (KİLE 1931: 23). burç ‘biber’ (KMT 2002: 97; (DM 2003: 79). krş. burçalak ‘bir nevi nebat, sahra lâlesi’ (KİLE 1931: 23).

493. burçak: dolu.

burçak buşzac CC-İ 19b/9.

burzac ‘grando’ (Kuun 1880: 303). бурчак ‘Hagel’ (Radloff 1887: 75).

OT. *burčaq II ‘iri ter damlaları’* (DTS 1969: 125). *burçak ‘ter taneleri’* (DLT-Atalay 2006: IV-117). krş. *burçaqlan- ‘(sıvılarla ilgili) damlalar oluşmak’* (DTS 1969: 125). burçaklan- ‘burçaklanmak; -akar hakkında- tane tane akmak, burçak burçak olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-117). Hrz-T. burçak ‘burçak’ (NF 1998: 89). M-Kıpt. burçaq ‘dolu’ (KİLE 1931: 23). burçak ‘dolu’ (KMT 2002: 97). O-Moğ. burčaq ‘pea; bean’ (RH 2000: 70).

494. burğuça: trompet.

burğuça Burguça CC-İ 45b/22

Burguça ‘tuba’, burgular ‘tubae majoris formae’ (Kuun 1880: 303). бурђуца ‘kleine Trompete’ (Radloff 1887: 75). burğuça ‘kleine Trompete’ (Grønbech 1942: 69). Burguça 45r/22 (Drimba 2000: 94).

OT. M-Kıpt. krş. burğu ‘boru’ (KİLE 1931: 23).

495. burğular: boru, borazan.

burğular Burgulaş CC-İ 45b/21

бурђу ‘Trompete’, бурђулар (Radloff 1887: 75). burğu ‘Trompete’, burğular (Grønbech 1942: 69). Burgular 45r/21 (Drimba 2000: 94). ET. burğu ‘boru’ (Gabain 2000: 270). OT. Krh-T. borğu ‘Sur, kıyamette üflenecek boru’ (TKT 2004: 291). burqı ‘buruşuk, kırışik’ (DTS 1969: 126). Hrz-T. borğu ‘boru’ (İML 1988: 21). krş. borğuçı ‘borucu’ (İML 1988: 21). M-Kıpt. krş. borğı ‘boru’ (DM 2003: 77). borğu ‘boru, çağırma’ (İMS 1992: 511).

496. burın: burun; *bkz.* boru(n), burun I, burun II.

burın Buen CC-İ 48a/17

buen (burun ‘burun’ kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı), embûrun ‘primo’ (Kuun 1880: 302). *iş.a. f.* burun, brun ‘Nase’ (Grønbech 1942: 69). бұрын ‘Nase’ (Radloff 1887: 75). Tıpkıbasımda buen şeklinde işaretlenen kelime V. Drimba, K. Grønbech ve G. Kuun tarafından da buen şeklinde okunmuştur (Drimba 2000: 97; Grønbech 1942: 69) (Radloff 1887: ?) Kelimenin Farsça karşılığı bin, Latince karşılığı ise nasus şeklinde verilmiştir. Her iki kelime de *burun* anlamına gelmektedir (*bkz.* bin ‘nasus’, buen ‘nasus’, burun ‘nasus’ (Kuun 1880: 302, 345). Kelimenin okunmasıyla ilgili olarak, ikinci konsonant olan r harfinin yazılmadığını ve metindeki e harfinin ı sesini işaretlemeye kullanıldığını düşünerek, burın şeklindeki bir okumayı öne sürebiliriz. Buen 47v/17 (Drimba 2000: 97).

497. burmuş: kokmuş.

burmuş Buşmış CC-İ 37b/29

burmix ‘burulmuş, bükülmüş latinesini yaz?’ *krş.* burarmen (Kuun 1880: 303). бұр (v) ‘drehen, winden’, бұрмыш (Radloff 1887: 75). burmyş (Grønbech 1942: 68). Buşmış 37r/29 (Drimba 2000: 83).

498. burul-: kıvrılmak.

burulıpturğān burulıpturgā CC-A 70a/31

бұрул (v) ‘sich winden’, бұрулып турған (Radloff 1887: 75). burul- ‘sch winden, sich aufrollen’, burulyp-turğān ylan ‘die Schlange, die sich (zum Angriff) aufgerollt hat’ (Grønbech 1942: 69). burulıpturgā 69v/16 (Drimba 2000: 131).

499. burun I: daha önce; önce; *bkz.* borun.

burun bûrũ CC-İ 32a/25

burun brũ CC-A 58a/19

burun burũ CC-A 61b/2, 63a/15, 63b/8, 63b/21, 75a/4

burun burun CC-A 61b/27, 63b/20

burun burũ CC-A 62b/5, 62b/5

Burun ‘primum’ (Kuun 1880: 303). бұрын ‘früher’, аң бұрын (Radloff 1887: 75). 1) ‘früher’, burun alaj ajtyldy pajyanbardan ‘vormals wurde vom Propheten also gesprochen’ (Grønbech 1942: 66); 2) ‘zuerst’, burun keldi körkli jegit ‘zuerst kam ein

schöner junger Mensch’; kim köñül-bile burun sayyşlasa ‘wenn man es sich zuerst im Herzen überlegt’; burun . ekinçi ‘etc. ersten . zweitens . etc.’; 3) ‘vor’ (Mit dem Ablativ), kün tuvmazdan brun ‘vor Sonnen aufgang’, barça zamanlardan burun ‘vor aller Zeit’ (Grønbech 1942: 69). brũ 57v/19 (Drimba 2000: 112); burun 61r/27 (Drimba 2000: 118); burũ 62r/2 (Drimba 2000: 119); << <amburũ> >> 62r/5, <<ani burũ>> 62r/5 (Drimba 2000: 119); burũ 63r/8, 63r/21, burun 63r/20 (Drimba 2000: 121); burũ 74v/4 (Drimba 2000: 138).

500. burun II: burun.

burnuⁿ burnũ CC-A 63a/9

Burun ‘nasus’ (Kuun 1880: 303). бурун ‘Nase’, бурнун (Radloff 1887: 75).

501. burunğı: ilk.

burunğı Buşunğı CC-İ 38a/6

Burungi ‘primus’ (Kuun 1880: 303). бурунғы ‘früher’ (Radloff 1887: 75). burunғы ‘der erste’ (Grønbech 1942: 69). Burunğı 37v/6 (Drimba 2000: 84). ET. burunğı ‘1. eskiden, evvel, kadim’ (DTS 1969: 126).

OT. Krh-T. burunğı ‘2. başlangıçta, ilk’ (DTS 1969: 126). Hrз-T. burunğı ‘önceki, evvelki’ (MM 2008: 212). Hrз-T. burunğı ‘önceki’ (ME 1993: 108). burunğı ‘evvelki’ (BV 1986: 159). Çağ. burunğı ‘önceki’ (MK 1993: 415).

502. burun^{sız}: burunsuz.

burun^{sız} burũjĩf CC-A 61a/9

burũsis *yani* burunsis ‘sine tubere’ (Kuun 1880: 303). буръыс ‘ohne Bohrer’ (Radloff 1887: 75). burũjĩf 60v/9 (Drimba 2000: 117).

OT. M-KıpT. burunsız (burnsı) ‘kulpsuz’ (TK 2008: 209).

503. buruşmış: buruşmak.

buruşmış Buşuşmıs CC-İ 38b/5

Burusmis ‘contractus’ (Kuun 1880: 303). бъръмыш (v) ‘sich zusammenziehen’, бъръмышмııı ‘gerunzelt’ (Radloff 1887: 76). buruş- ‘sich runzeln’, buruşmyş ‘runzlig’ (Grønbech 1942: 69). Buruşmıs 38r/5 (Drimba 2000: 84).

ET. OT. buruş-I ‘1. buruşmak; 2. *yan anl.* (işlerle ilgili) dolaşmak, takılıp kalmak’ (DTS 1969: 127). buruş- ‘yüz buruşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-118). burış ‘deride ve elbisede buruşukluk’ (DLT-Atalay 2006: IV-117).

504. but: bacak.

but Buth CC-İ 49a/14

Buth ‘coxa’ (Kuun 1880: 303). but ‘Schenkel’ (Grønbech 1942: 70). Buth 48v/14 (Drimba 2000: 99). ET. buđ/but ‘ayak, bacak’ (ETş 1992: 277, 282). but ‘bacak, ayak, but’ (Gabain 2000: 271). but I ‘2. ayak’ (DTS 1969: 129; (TEĞ 2008: 319). krş. butlug: tört butlug ‘but, bacak, ayak (dört ayaklı (hayvan(lar).)’ (HUAS 1941: 90). butluğ ‘bacaklı, butlu’ (Gabain 2000: 271). butlug ‘bacaklı’ (Yen) (YKI 2013: 500). butlug ‘bacaklı, butlu’ (HUAS 2014: 148). OT. but ‘but, bacak’ (KB: 118). but ‘but’ (DLT-Atalay 2006: IV-119). butla- ‘buduna vurmak; budunu ısırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-121). butluğ ‘(DLT-Atalay 2006: IV-’, adhrı butluğ ‘bacakları açık kişi, bacakları açık kimse, eğri bacak’ (DLT-Atalay 2006: IV-7, 119, 120). Hrz-T. bud/but ‘but, bacak’ (ME 1993: 107, 108). but ‘but, bacak’ (KE 1997: 146). M-KıpT. bud ‘but’ (KİLE 1931: 22, 24; KFLT 1989: 957). bud = Ar. al-fahid ‘thigh’ (RH 2000: 213). but ‘but, vücudun kalça ile diz arasındaki kısmı’ (MG 1984: 133). but ‘but’ (BV 1986: 159). buđ ‘but’ (KK 1999: 106; (KMT 2002: 97). but ‘thigh, leg’ (RH 2000: 106). but ‘vücuduna kalça ile diz arasındaki bölümü, uyluk’ (KH 2002: 116). buđ ‘uyluk’ (DM 2003: 79). but ‘but, vücudun kalça ile diz arasındaki bölümü’ (KF 2006: 90). Çağ. but ‘but’ (AL: 141).

505. butak: dal.

butak Butac CC-İ 53b/18

Butac ‘ramus’ (Kuun 1880: 303). 6yrak ‘Zweig’ (Radloff 1887: 76). butaq ‘Zweig’ (Grønbech 1942: 70). Butac 53r/18 (Drimba 2000: 105).

ET. budık/butık ‘dal, budak’ (ETş 1992: 277, 282). butiq I ‘dal, budak’ (DTS 1969: 129, 130). butık/budhihk ‘budak’ (Gabain 2000: 271). butık ‘budak’ (ABH 2013: 192). krş. buta- ‘budamak, vurmak, dövmek, kesmek’ (ETş 1992: 282). OT. Krh-T. butak ‘dal’ (DH: 194). butak ‘dal’ (TKT 2004: 301). butak ‘budak, dal’ (DLT-Atalay 2006: IV-120). butık ‘budak, dal’ (KB: 118). [krş. *butakla-* ‘budamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-120). *butaklan-* ‘budaklanmak, tomurcuklanmak, kollara ayırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-120). *butan-* ‘budanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-120). *butı-* ‘budamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-120). *butıkla-*

‘budamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-120). butıklan- ‘budalanmak, dallanmak’ (KB: 118). Hrż-T. budak/butak ‘dal’ (ME 1993: 107, 108; KE 1997: 140; NF 1998: 87, 89). butak ‘budak’ (İML 1988: 22). butak ‘dal’ (MM 2008: 212). Hrż-T. buda- ‘budamak’ (ME 1993: 107). budaklan- ‘çatallanmak, yayılmak’ (ME 1993: 107). butaklan- ‘(ağaç) dallanmak’ (NF 1998: 89). M-Kıpt. budaq/butaq ‘dal’ (KİLE 1931: 22, 24). budak ‘ince, küçük dal’ (GT 1989: 274). budak ‘budak’ (KFLT 1989: 957). budak ‘dal, budak’ (DM 2003: 78). butak ‘budak’ (MG 1984: 134; BV 1986: 159; (KMT 2002: 98). butak ‘dal, budak’ (İMS 1992: 512). butak ‘budak’ (KK 1999: 106). butaq = Ar. al-ğuşn ‘twig; branch’ (RH 2000: 157, 252). krş. buda- ‘ağaçların dallarını veya lüzumsuz kısmını kesmek’ (KİLE 1931: 22). buda- ‘budaklarını kesmek veya kısaltmak’ (GT 1989: 274). Çağ. budag ‘budak’ (MK 1993: 414).

506. buṽ: buhar.

buṽ buṽ CC-A 60b/9

Buv ‘sylva’ (Kuun 1880: 303). ḡy ‘Dampf’ (Radloff 1887: 75). buṽ 60r/9 (Drimba 2000: 116).

507. buṽ-: boğmak.

buṽarmen buṽarmē CC-A 82a/24

buv- ‘ersticken, erwürgen’, buvar-men (Grønbech 1942: 70).

OT. boğ- ‘boğmak’ (KB: 96). boğ- ‘boğmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-98). krş. boğ ‘bohca, boğ, eşya konan heybe’ (DLT-Atalay 2006: IV-98). *boγ- I ‘boğmak, boğazını sıkmak’ (DTS 1969: 109)*. boğla- ‘boğlamak, bohcalamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-99). boglan- ‘bohçalanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-99). boglun- ‘boğulmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-99). bogmak ‘gömlek düğmesi’ (DLT-Atalay 2006: IV-99). *boγmaq II ‘gömlekteki bağ, düğüm’ (DTS 1969: 109)*. bogmak ‘gerdanlık, gelin gerdanlığı’ (DLT-Atalay 2006: IV-99). *boγmaq III ‘düğünden önce geline verilen gerdanlık’ (DTS 1969: 109)*. bogmakla- ‘düğümlemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-99). bogmaklal- ‘düğümlemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-99). *boγmaqlal- ‘bağlamak, düğümlemek, (gömlekle ilgili) iliklenmek’ (DTS 1969: 109)*. bogmaklan- ‘düğümlemek, gömleğini iliklemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-99). bognaklan- ‘bulut parça parça olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-100). bogsuk/boxsuk ‘kölelerin boyunlarına geçirilen lâle’ (DLT-Atalay 2006: IV-100, 101). bogtur- ‘boğdurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-100). boğul-

‘boğulmak’, boğulmuş ‘boğulmuş’ (TKT 2004: 287). bogul- ‘boğulmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-100). bogun- ‘boğulmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-101). bogundi ‘hayvanların sidikliği, mesane (yalnız hayvanların, insanların değil)’ (DLT-Atalay 2006: IV-101). boguş- ‘birbirini boğmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-101). bogsuk ‘kölelerin boyunlarına geçirilen lâle’ (DLT-Atalay 2006: IV-100). bogtur- ‘boğdurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-100). boxsuklan- ‘eli boynuna bağlanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-101). boxtuy ‘elbise bohçası, heybesi’ (DLT-Atalay 2006: IV-101). Hrz-T. boğ- ‘boğmak’ (ME 1993: 105). krş. boğış ‘boğum, eklem’ (ME 1993: 105). boğmağ ‘gerdanlık’ (İML 1988: 21). boğmak ‘kolye’ (KE 1997: 121). boğşun- ‘(kemik eklem yerinden) çıkmak’ (ME 1993: 105). M-KıpT. boğ- ‘boğmak’ (KFLT 1989: 955; İMS 1992: 511; KK 1999: 105; KMT 2002: 95). krş. boğak ‘damağın altı’ (KK 1999: 105). boğardak ‘yutak’ (KK 1999: 105). boğmaq ‘necklace’ (RH 2000: 164).

508. buvug: boğum; *krş.* boğum, buvun.

bu *v*ug Buug CC-İ 49a/4

Buug ‘nodus’ (Kuun 1880: 302). *işa. f.* бѣн ‘Gelenk, Geschlecht’ (Radloff 1887: 75). buvux ‘Gelenk’ (Grønbech 1942: 70). buvuh (?) ‘eklem, mafsalsal’ (Grønbech 1992: 43) Söz konusu kaynakta kelimenin yanına soru işareti konmuştur. Bunun nedeni son konsonantın okunmasıyla ilgili olabilir (Radloff 1887: ?). Buug 48v/4 (Drimba 2000: 98).

OT. M-KıpT. boğun ‘eklem, boğum, mafsalsal’ (İMS 1992: 511). krş. bun ‘eklem yeri’ (KK 1999: 106).

509. buvun: boğum; *krş.* boğum, buvun.

bu *v*un buun CC-İ 48a/6

Buum ‘membrum corporis humani’ (Kuun 1880: 302). buvun ‘Glieder, Gelenk’ (Grønbech 1942: 303). *işa. f.* бѣн ‘Gelenk, Geschlecht’ (Radloff 1887: 75). buun 47v/6 (Drimba 2000: 97).

510. buya: meyan kökü.

buya Buaya CC-İ 42b/16

buyan/boyan. *işa. f.* Buyu ‘reglisse?’ (Kuun 1880: 303). *işa. f.* 6yjj ‘Pech’ (Radloff 1887: 75). *işa. f.* büyen ‘Lakritze’ (Grønbech 1942: 70). Buya 42r/16 (Drimba 2000: 90).

511. buyruk: kural, düzen, komut, emir; *krş.* buyuruḳ.

buyruḳun bwyruḳun CC-A 62b/17

buyruḳın bwyruḳy CC-A 62b/18

buyruk buyruk CC-A 62b/25

buyruḳun bwyruḳun CC-A 672b/27

buyuruc~bwruch ‘buyruk, emir’ (Kuun 1880: 303). *işa. f.* 6yjypyk ‘Befehl’, 6yjypykym, 6yjypyky, 6yjypykyn (Radloff 1887: 75). *işa. f.* bujruḳ, bújruḳ ‘Befehl, Vorschrift, Gebot’, bujruḳ tut- ‘ein Gebot halten’ (Grønbech 1942: 68). Buyuḫuc 21a/14 (Drimba 2000: 62); bwyruḳun 62r/17 (Drimba 2000: 119); bwyruḳy 62r/18 (Drimba 2000: 119); b[a > u]yruk 62r/25 (Drimba 2000: 120); buyruḳun 62r/27 (Drimba 2000: 120). ET. buryuḳ/buyruk ‘kumandan, vekil’ (AY-III 1991: 90). buryuk ‘kumandan, vekil, amir’ (ABH 2013: 192). bujruḳ/burjuḳ ‘emir, buyruk’ (DTS 1969: 121, 125). buyruk ‘buyruk, emir, ferman’ (ETŞ 1992: 283). *buryuḳ/buyruk/pujruk* ‘kumandan, vekil; başkumandan, bakan’ (Gabain 2000: 41, 270). buyruk ‘kumandan’ (KUKY 2009: 257, 521). buyruk ‘komutan’ (UKY 2011: 97). buyruk ‘kumandan, amir’ (METY 2012: 311). buyruk: bir unvan (Yen) (YKI 2013: 500). OT. Krh-T. buyruk ‘müşâvir, vezir’ (KB: 118). buyruk ‘1. buyruk, emir; 2. izin, müsaade’ (TKT 2004: 301). Hrz-T. buyruk ‘emir, buyruk’ (ME 1993: 108; KE 1997: 146; NF 1998: 90; MM 2008: 212). AO-KıpT. buyruḡ ‘buyruk, emir’ (AO 1996: 209). M-KıpT. buyruk ‘buyruk, emir’ (MG 1984: 134; KFLT 1989: 958; (KMT 2002: 97; KF 2006: 90). buyruk ‘emir’ (BV 1986: 159; İMS 1992: 513; KK 1999: 106; (DM 2003: 79). buyruk ‘emir, ferman’ (GT 1989: 276). buyruk ‘ferman, emir’ (KMES 1994: 244). buyuruḳ ‘emir, buyruk, hüküm’ (TK 2008: 209). *krş.* buyrukınsuz ‘izinsiz, emirsiz’ (KFLT 1989: 958). Çağ. buyruḡ ‘emir’ (MK 1993: 415).

512. buyur-:buyurmak, emretmek

buyur buıur CC-İ 16a/3

buyuramen buıuramē CC-İ 16a/1

buyurdun buıurđun CC-İ 16a/2

buyurdun buyurdun CC-İ 21b/12

buyurgıl	buyurgil	CC-İ 21b/13
buyurumen ⁿ	buyurumē	CC-İ 21b/11
buyurur	buyurur	CC-A 62b/13
buyurdu	buyurdu	CC-A 62b/22

Buiuramen ‘jubeo’, buiur *emir şekli*, bugurumen *yani* buiuramen, buyurgil *emir şekli* (Kuun 1880: 303). буйур ‘befehlen’, буйурамән, буйурдум, буйур, буйуруп, буйурду (Radloff 1887: 75). bujur- ‘befehlen, dekretieren’, CC-İ 16a/3 buyur → *anl. f.* bujur ‘jawohl’ (Grønbech 1942: 67, 68). Buíuramē 15r/1, Buíurdun 15r/2, Buíur 15r/3 (Drimba 2000: 54). Buyurumē 21v/11, Buyurdun 21v/12, Buyurgil 21v/13 (Drimba 2000: 62); buyurur 62r/13 (Drimba 2000: 119); buyurdu 62r/22 (Drimba 2000: 120). ET. *buyur-* ‘emretmek, buyurmak’ (Gabain 2000: 271). *buyur-* ‘buyurmak, emretmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-121). OT. Krh-T. *buyur-* ‘buyurmak, emretmek’ (KB: 118; TKT 2004: 301). krş. *buyrul-* ‘buyrulmak’ (TKT 2004: 301). *buyrulmuş* ‘farz’ (TKT 2004: 301). Hrz-T. *buyur-* ‘emretmek, buyurmak’ (ME 1993: 108; MM 2008: 212). *buyur-* ‘buyurmak, emretmek’ (KE 1997: 146). *buy(u)r-* ‘buyurmak, emretmek’ (NF 1998: 90). *buyurmak* ‘1. emretmek; 2. öne, yukarı geçmek’ (İML 1988: 22). krş. *buyurun-* ‘buyurmak, emretmek’ (ME 1993: 108). *buyrul-* ‘görevlendirilmek, emir almak’ (NF 1998: 90). M-KıpT. *bujur-* ‘rozказыwać’ (Bulg-M 1954: 48). *buyur-* ‘buyurmak, emretmek’ (MG 1984: 134; KMES 1994: 244; KK 1999: 106; KF 2006: 90; TK 2008: 209). *buyur-* ‘emretmek’ (KFLT 1989: 958). *buyur-* ‘1) emretmek, buyurmak; 2) söylemek, anlatmak’ (GT 1989: 276). *buyur-* ‘emretmek, buyurmak’ (İMS 1992: 513; (KMT 2002: 98). *buyur* → *buyur* ‘order!’ (RH 2000: 62). krş. *buyrul-* ‘emredilmek’ (KFLT 1989: 958). *buyrul-* ‘buyrulmak, emredilmek’ (İMS 1992: 513; KF 2006: 91). *buyrulın-* ‘emredilinmek’ (KFLT 1989: 958). *buyurla-* ‘hediye vb. kabul etmek’ (KMT 2002: 98). *buyurul-* ‘emredilmek, buyurulmak’ (TK 2008: 209). Çağ. *buyur-* ‘buyurmak, emretmek’ (MK 1993: 415).

513. buyuruḡ: kural, düzen, komut, emir; *krş.* buyuruḡ.

buyuruḡ	buyuruc	CC-İ 21b/14
---------	---------	-------------

Buyuruc ‘mandatum’ (Kuun 1880: 303). буйурук ‘Befehl’ (Radloff 1887: 75). bujuruq ‘Befehl, Vorschrift, Gebot’ (Grønbech 1942: 68). Buyuruc 21r/14 (Drimba 2000: 62).

514. buz: buz.

buz	buз	CC-A 61a/9
-----	-----	------------

buz bus CC-A 57b/10

Bus ‘glaciers’, CC-A 61a/9 *anl. f.* Buz ‘caeruleus’ (Kuun 1880: 303). 6ыз ‘Eis’ (Radloff 1887: 76). buz ‘Eis’ (Grønbech 1942: 70). buz 60v/9 (Drimba 2000: 117). ET. buz ‘buz’ (ETŞ 1992: 283). buz ‘buz’ (DLT-Atalay 2006: IV-121). buzluk ‘buzluk, içerisinde buz konularak yaz için saklanan yer’ (DLT-Atalay 2006: IV-121). OT. Krh-T. buz ‘buz’ (KB: 118). Hrz-T. buz ‘buz’ (İML 1988: 22; 1997: 146). krş. buzluk ‘buz saklanan yer, buzhanı’ (İML 1988: 22). M-Kıpt. buz: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 24). buz ‘buz’ (BV 1986: 159; İMS 1992: 513; KK 1999: 106; (KMT 2002: 98; (DM 2003: 79). buz = Ar. al-jamad/al-jalîd ‘ice’ (RH 2000: 136, 200). krş. buzla- ‘donmak, buzlamak’ (İMS 1992: 513). Çağ. buz ‘buz’ (MK 1993: 502).

515. buz-: bozmak, yok etmek, mahvetmek.

buzadur^{ur} bu^zadur^z CC-A 73b/12-13

buzarmenⁿ Buxarmē CC-İ 6a/19

buzdum Buxdum CC-İ 6a/20

buzğıl Buğıl CC-İ 6a/21

buzup bu^zup CC-A 73a/30, 74b/24

Buxarmen ‘rumpo’, buxgil *emir şekli* (Kuun 1880: 303). 6ыз ‘zerbrechen’, бузармән, буздум, бузгыл, бузуп, бузадыр (Radloff 1887: 76). buz- ‘sprengen, zerbrechen; vernichten, tamu tabakyny buzup ‘das Tor Hölle sprengend’ (ayrıca *bkz.* kabağ daki dipnota gönderme yap), tamuqny buzup ‘der Hölle zerstörend’ (Grønbech 1942: 70). Buxarmē 5v/18, Buxdum 5v/19, Buğıl 5v/20 (Drimba 2000: 42); buzup 72v/5 (Drimba 2000: 136); buza durur 73r/9-73r/10 (Drimba 2000: 137); buzup 74r/12 (Drimba 2000: 138).

ET. buş- ‘bozmak’ (ETŞ 1992: 281). boz- ‘1. bozmak; 2. tahrip etmek, yıkmak, dağıtmak; 3. (savaşta) bozguna uğratmak’ (KUKY 2009: 340, 381, 521). buz- ‘1. kırmak, parçalamak; yıkmak; 2. yenmek, üstün gelmek; yok etmek, mahvetmek’ (DTS 1969: 130). bu^z- ‘bozmak, mahvetmek, tahrip etmek’ (AY-III 1991: 91). buz- ‘mahvetmek, bozmak’ (Gabain 2000: 271). buz- ‘bozmak’ (ETŞ 1992: 283). buz-bozguna uğratmak, yenmek’ (METY 2012: 311). buz- ‘bozmak, dağıtmak’ (Aydın 2012: 160). buz- ‘bozmak, mahvetmek, zarar vermek’ (HUAS 2014: 148). [*krş.* buşul- ‘bozulmak’ (ETŞ 1992: 281). buşulmaksız ‘değişmeden, bozulmadan’ (ETŞ 1992: 281). boz- *bkz.* buz- (*eser belirtilmemiş*) (DTS 1969: 115). bozmaq *bkz.* buzmaq (*eser*

belirtilmemiş) (DTS 1969: 115). *bozul-* ‘bozulmak’ (HUAS 1941: 89). *bozulmaqsız* bkz. *buzulmaqsız* (*eser belirtilmemiş*) (DTS 1969: 116). *buzulmaksız* ‘sağlam, bozulmayan, kalıcı, ‘bozulmasız’ ‘ (AY-III 1991: 91). *buzyaq* ‘bozma, mahvetme, ihlal’ (DTS 1969: 130). *buzkun* ‘bozgun’ (METY 2012: 311). *buzmaq* ‘bozma, mahvetme’ (DTS 1969: 131). *buzuğlu* ‘mahvedici’ (Gabain 2000: 56). *buzul-* < edil. *buz-* ‘2. yok olmak, mağlup edilmek; 5. yan anl. bozulmak, aksamak’ (DTS 1969: 131). *buzul-/püsl-* ‘mahvedilmek, bozulmak’ (Gabain 2000: 271). *buzul-* ‘mahvedilmek, bozulmak’ (ABH 2013: 192). *buzulmaq* ‘mahvolma, yok olma, bozulma’ (DTS 1969: 131). *buzulmak* ‘mahvedilme, bozulma’ (ABH 2013: 192). *buzulmaqsız* ‘bozulmadan’ (DTS 1969: 131). *bozulmaksız* ‘sağlam, bozulmayan, kalıcı, ‘bozulmasız’ ‘ (ABH 2013: 193). OT. Kırh-T. *buz-* ‘bozmak, yıkmak, harap etmek, viraneye çevirmek, darmadağın etmek’ (KB III 1979: 118). *buzmak* ‘bozmak’ (DH: 194). *buz-* ‘bozmak, harap etmek’, *bıçığ buz-* ‘yemini bozmak’ (AH: 267, 301). *boz-* ‘bozmak, yıkmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-106). *buz-* ‘1. kırmak, parçalamak; yıkmak; 2. yenmek, üstün gelmek; yok etmek, mahvetmek; 3. yan anl. bozmak, karıştırmak; tahrip etmek’ (DTS 1969: 130). [*krş.* *bozuk* ‘bozuk, kırık yıkık’ (DLT-Atalay 2006: IV-106). *bozul-* ‘bozulmak, yıkılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-106). *bozuş-* ‘bozmakta yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-107). *buzyuçi* ‘katil’ (DTS 1969: 130). *buzyuluq* ‘kırık, parça’ (DTS 1969: 130). *buzuğ* ‘bozuk, kırık, yıkık’ (KB: 119). *buzul-* < edil. *buz-* ‘1. yıkılmak, tahrip olmak; 2. bozulmak, mahvolmak; 2. yok olmak, mağlup edilmek; 3. zarar görmek, batmak; 4. yan anl. (iş vs. hakkında) altüst olmak, bozulmak, mahvedilmek; darmadağın olmak; başarısızlığa uğramak’ (DTS 1969: 131). *buzul-* ‘bozulmak, yıkılmak’ (KB: 119). *buzuq I* ‘yıkılmış, tahrip edilmiş; kırılmış, parçalanmış’ (DTS 1969: 131). *buzuş-* < işt. *buz-* (DTS 1969: 131). Hrız-T. *boz-* ‘bozmak’ (ME 1993: 107). *buz-* ‘bozmak’ (MM 2008: 212). *buz-* ‘bozmak, harap etmek, yıkmak’ (KE 1997: 146). *buz-* ‘bozmak, harap etmek, yıkmak, değiştirmek’ (NF 1998: 90). *krş.* *bozgun* ‘bozucu, tahripkâr’ (ME 1993: 107). *bozgunluk* ‘yanlış, saçma’ (ME 1993: 107). *bozuğ* ‘bozuk’ (ME 1993: 107). *bozul-* ‘bozulmak’ (ME 1993: 107). *bozukmuş* ‘soyulmuş, yağma edilmiş’ (İML 1988: 21). *bozuş-* ‘birbirini bozmak, nakzetmek’ (ME 1993: 107). *buzul-* ‘bozulmak, yıkılmak’ (KE 1997: 147). *buzul-* ‘bozulmak’ (MM 2008: 212). M-KıpT. *boz-* ‘bi şeyi yağmalamak yahut nakzetti’ (KİLE 1931: 21). *boz-* ‘bozmak’ (KFLT 1989: 956; İMS 1992: 511). *boz-* ‘bozmak, telef etmek, yıkmak’ (KK 1999: 105). *boz-* ‘bozmak’, *avdaz boz-* ‘abdesti bozmak’, *mesh boz-* ‘mesh bozmak’ (KF 2006: 79, 89, 150). *buş-* ‘kızmak, öfkelenmek’ (KMT 2002: 97). *buz-* ‘zepsuć, porwać’ (Bulg-M 1954: 48). *buz-* ‘altın vs. bozdurmak’

(KMT 2002: 96). krş. bozıl-/bozul- ‘bozulmak’ (KMES 1994: 243). bozuğ ‘kötü, şer, günahkâr’ (TK 2008: 208). bozul- ‘bozulmak’ (İMS 1992: 511). bozul- ‘bozulmak’, avdaz bozul- ‘abdesti bozulmak’ (KF 2006: 79, 89). bozuldı ‘garet edilmek’ (KİLE 1931: 21). bozuq: Kötü bir şeye ıtlak olunurmuş (KİLE 1931: 21). bozuş- ‘bozuşmak, karşı karşıya gelmek’ (İMS 1992: 512). Çağ. buz- ‘bozmak’ (MK 1993: 415). krş. bozuğ ‘virane’ (AL: 146). buzuğ/buzuğ ‘bozuk, harabe’ (MK 1993: 415). buzuğluğ ‘bozukluk, haraplık’ (MK 1993: 415). buzul- ‘bozulmak’ (MK 1993: 415).

516. buzaṽ: buzağı.

buzaṽ buxau CC-İ 54b/27

Buxau ‘vitellus’ (Kuun 1880: 303). бѹзай ‘Kalb’ (Radloff 1887: 76). buzav, buzov ‘Kalb’ (Grønbech 1942: 70). buxau 54r/27 (Drimba 2000: 107).

ET. buzaṽu I ‘dana, buzağı’ (DTS 1969: 130). buzaṽu II: buzaṽu tili ‘sıçan, fare’ (DTS 1969: 130). *buzaṽu III unv.* (DTS 1969: 130). *buzaṽu/pūzāṽu* ‘buzağı’ (Gabain 2000: 271). buzagu ‘buzağı’ (Mir) (IB: 52; YKI 2013: 500). [*krş.* buzaṽula- ‘buzağılamak’ (Gabain 2000: 49). buzaṽula- ‘(inek) doğurmak’ (IB: 52). buzaṽula- ‘buzağılamak’ (YKI 2013: 500). OT. buzaṽu ‘buzağı’ (TKT 2004: 302). buzagu ‘buzağı’, buzagu tılı ‘buzağılamak, buzağı doğurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-121). Hrз-T. buzaṽu ‘buzağı’ (KE 1997: 147; KurT 2002: 86; MM 2008: 212). M-Kıpt. buzaṽu ‘buzağı’ (KFLT 1989: 958; İMS 1992: 513; (KMT 2002: 98; (DM 2003: 79). buzaṽu ‘süt danası’ (KK 1999: 106). buzaṽu ‘calf’ (RH 2000: 167, 217). buzav ‘buzağı; yavru’ (TK 2008: 209). buzavu ‘buzağı’ (KİLE 1931: 24). Moğ. bura’u ‘calf’ < P-Türk. buzaṽu (Clauson 1959: 184, 186).

517. buzoṽ: bkz. buzav.

buzoṽley buzoṽley CC-A 70b/22

Buzov ‘ruina’ (Kuun 1880: 303). бѹзай ‘Kalb’, бѹзайлаі (Radloff 1887: 76). buzoṽley 70r/14 (Drimba 2000: 132).

518. бүгү: bilge.

bügülerden bvgvlar dē CC-A 75a/15-16

Bugolar (?=bugular) ‘prophetae’ (Kuun 1880:). бѹгѹ ‘Weiser, Prophet’, бѹгѹләрдән улам (Radloff 1887: 76). bögü ‘weise’, bögüler ‘die Propheten’ (Grønbech 1942: 70). bvgvlar dē 74v/15-16 (Drimba 2000: 138).

ET. bögü ‘dirayetli, büyücü, şahıs adı’ (Gabain 2000: 269). bögü ‘мудрый’ (TEЭ 2008: 319). bögü: bir unvan niteleyicisi (KUKY 2009: 273, 521). bögü ‘bir unvan’ (METY 2012: 310). bögü kagan: Kapgan Kağan’ın kağanlık unvanlarından biri (Aydın 2012: 159). bögü: kişi adı veya unvanı (Yen) (YKI 2013: 500). bögü ‘hikmet’ (Mayt: 377). bögü ‘hikmet, bilgelik; büyü, doğa üstü güç’ (AY-III 1991: 91). bögü ‘büyü’ (ETŞ 1992: 284). bögü ‘dirayetli, büyücü, şahıs adı’ (Gabain 2000: 269). krş. bögüle- ‘büyülemek’ (ETŞ 1992: 284). bögülen- ‘tabiat üstü güç göstermek, büyülemek’ (Üİ 1998: 142). bögülenmek ‘dindarlık, zahitlik, inanç, itikat, gizemli bilgelik, gizemli güç’ (AY-III 1991: 91). bögülüg ‘büyülü’ (ETŞ 1992: 284). bögün- ‘vakıf olmak, tanımak’ (Gabain 2000: 271). bögüş = Skr. prajñā ‘hikmet’ (Mayt: 377). bögüş ‘hikmet, fazilet’ (ETŞ 1992: 284). bögüş ‘dirayet’ (UII 9, 12) (Gabain 2000: 45). OT. bögü ‘bilgin, akıllı, hakîm, bilge’ (KB: 119). bögü/bükü ‘akıllı, akıllı kişi’, külüg bögü ‘ünlü bilgin’ (DLT-Atalay 2006: IV-92, 123, 124). krş. bögüle- ‘bilgi ile techiz olmak’ (KB: 119). Hrzt-T. bükü ‘büğü, sihir’ (İML 1988: 23). Moğ. bö’e > Türk. bögü (Amita-Preiss 1991: 353).

519. bük-: bükmek.

bügüp bugvp CC-A 60b/7

bügermen bugermen CC-A 82b/12

Bugermen ‘plico’ (Kuun 1880: 302). бѹк (v) ‘zusammenbiegen’, бѹгәрмән, бѹгѹп (Radloff 1887: 76). bük- ‘biegen, falten’, büger-men (Grønbech 1942: 70). bugvp 60r/7 (Drimba 2000: 116); bugermen 82r/12 (Drimba 2000: 143).

ET. bög- I (*eser belirtilmemiş*) bkz. bük- I (DTS 1969: 131). bög- ‘eğmek, bükmek’ (Gabain 2000: 271). bük- ‘bükmek’ (AY-III 1991: 91). bükün- ‘bükülmek, kıvrılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-123). bükül- ‘bükülmek; kesilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-124). bükün ‘kör bağırsak’ (DLT-Atalay 2006: IV-125). büküş- ‘bükmekte yardımcı etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-125). Hrzt-T. bük- ‘bükmek’ (KE 1997: 147). bükmek ‘dürmek, boru şeklinde bükmek’ (İML 1988: 22). krş. bükrey- ‘eğilmek, bükülmek’ (KE 1997: 147). bükülmek ‘bükülmek’ (İML 1988: 23). bükür- ‘bükmek, kıvratmak’ (ME 1993: 109). bükürül- ‘(ip) gerilmek’ (ME 1993: 109). M-Kıpt. bük- ‘bükmek’ (MG 1984: 134; BV 1986: 159; KK 1999: 106; KF 2006: 91). bük- ‘eğmek, bükmek’ (GT 1989: 276; (KMT 2002: 98). krş. bükäl- ‘secde eylemek, kıçını kaldırmak’ (KİLE 1931: 24).

bükär 'bükülmüş şey' (KİLE 1931: 24). bükül- 'bükülmek' (MG 1984: 134; İMS 1992: 513). büküm 'büküm yeri' (İMS 1992: 513).

520. bükürü: eğri, büğrü.

bükürü Bucfu CC-İ 50b/16

bükürü bvcrü CC-A 59b/13

Bucru 'gibbus' (Kuun 1880: 302). бѣкпѣ 'buckelig' (Radloff 1887: 76). bükürü 'krumm; höckerig' (Grønbech 1942: 70). Bucru 50r/16 (Drimba 2000: 101); buc<r>ru 58v/13 (Drimba 2000: 114).

ET. bügri 'eğri' (Mayt: 377). krş. bük 'kıvrım, kıvrım kıvrım' (ETŞ 1992: 284). bügri (bukri) 'eğri büğrü' (DLT-Atalay 2006: IV-123). Hrız-T. bügri 'eğri, eğik, kambur' (KE 1997: 147). bükri 'büğrü, bükülmüş' (ME 1993: 109). krş. bükre- 'eğilmek, bükülmek, kamburlaşmak' (NF 1998: 91). bükert- 'eğmek, kamburlaştırmak' (NF 1998: 91). M-Kıpt. bükri = Ar. al-aḥḍab 'hunch-backed' (RH 2000: 275). bükürü 'kambur' (KİLE 1931: 24). krş. bükürüji = al-aḥḍab 'hunch-backed' (RH 2000: 183). bükürün 'büküm' (BV 1986: 159).

521. bülbul (< far. bulbul): bülbul.

bülbul Bulbul CC-İ 55b/24

Bulbul 'lusciniā' ~ *far.* بُلْبُل (Kuun 1880: 303). бѣлбѣл 'Nachtigal' (Radloff 1887: 76). bülbul 'Nachtigall' (Grønbech 1942: 70; Grønbech 1992: 44). Bulbul 55r/24 (Drimba 2000: 108). OT. Hrız-T. bülbul 'bülbul' (KE 1997: 147; MM 2008: 212). bülbul 'güzel ötüşüyle bilinen kuş, bülbul' (GT 1989: 276).

522. bünyat (*far.* bünyād): temel.

bünyat buniat CC-İ 14a/3, 14a/4, 14a/6

bünyat buniat CC-İ 14a/5

Buniat 'fundamentum' ~ *ar.* بُنْيَانٌ, بُنْيَانٌ; buniat etarmen 'fundo', buniat echil (etchil) (*emir şekli*) *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 303). бунят 'Gebäude' (Radloff 1887: 75). bunjat 'Grundlage, Ursprung', bunjat et- 'gründen' (Grønbech 1942: 68). Buniat 13r/3, 13r/4, 13r/6 (Drimba 2000: 52); Buniat 13r/5 (Drimba 2000: 52).

OT. Krh-T. bünyād 'asıl, esas, temel; bina, yapı' (DH: 194). bünyad 'temel' (AH: XIII). krş. bīna 'bina, ev, yapı; yapma, kurma' (KB: 85). binā 'bina, yapı; yapma, kurma' (DH:

193). bīna ‘binâ, yapı’ (AH: X). Hz-T. krş. bīnā ‘yapı, bina’ (ME 1993: 103). binā ‘bina, ev’ (KE 1997: 103). binā/binā ‘bina’, binā eyle- ‘gerçekleştirmek’ (KF 2006: 87). binā ‘1) yapı, inşa, bina; 2) yapı, inşa; saray, köşk; 3) yapma, kurma’ (TK 2008: 201). bine ‘1) kurma, yapma; 2) yapı, bina’ (İMS 1992: 509). M-Kıpt. būnyād ‘asıl, esas, temel’ (GT 1989: 276). būnyād ‘asıl, temel’ (İMS 1992: 513). Çağ. krş. binā ‘yapı, ev’ (MK 1993: 408).

523. bür: *krş.* bürük.

bür bvr CC-A 81a/31

Bur ‘germen; gemma’ (Kuun 1880: 303). бѣп ‘Knospe’ (Radloff 1887: 76). bür ‘Knospe’ (Grønbech 1942: 70). bvr 80v/31 (Drimba 2000: 141). ET. bür ‘tomurcuk’ (Mayt: 377; Gabain 2000: 271). M-Kıpt. krş. bürçek ‘dalların baş kısmı’ (KMT 2002: 98).

524. bürçe: pire.

bürçe Burça CC-İ 55a/33

Burça ‘pulex’ (Kuun 1880: 303). бѣрца ‘Floh’ (Radloff 1887: 76). bürçe ‘Floh’ (Grønbech 1942: 70). Burça 54v/33 (Drimba 2000: 108).

OT. Krh-T. krş. bürge ‘pire’, bürge kişi ‘bir yerde durmayan, zevzek, taşkın kimse’ (DLT-Atalay 2006: IV-125). bürgele- ‘öfkeden pire gibi sıçramak, pirenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-125). Hz-T. krş. bürge ‘pire’ (İML 1988: 23). M-Kıpt. bürçe ‘pire’ (KİLE 1931: 25; İMS 1992: 513; KF 2006: 91). bürçe/büre ‘pire’ (KMT 2002: 98). bürşe ‘pire’ (DM 2003: 79). krş. bürge = Ar. al-burgûṭ ‘flea’ (RH 2000: 171, 224).

525. bürkür-: püskürtmek, saçmak, yaymak.

bürkürimen *n* bvrkvrímē CC-A 81a/19

Bvkurimē (bokurimen) ‘spargo’ (Kuun 1880: 301). bürkür- ‘spritzen, stieben’, bürküri-men (Grønbech 1942: 71). bvrkvrímē 80v/19 (Drimba 2000: 141).

526. bürlen-: tomurcuklanmak; *krş.* bürlen-.

bürlendi bvrlendí CC-A 79b/1

Burlendi *yani* bürlendi ‘germinavit’ (Kuun 1880: 303). бѣплән (v) ‘sich mit Knospen bedecken’, бѣпләнді (Radloff 1887: 76). bürlen- ‘Knospen treiben’, bürlendi quru çybuḡ ‘das trockene Reis keimte’ (Grønbech 1942: 71). bvrlendí 79r/1 (Drimba 2000: 140).

527. bürtüğ:kum tanesi; *krş.* bür.

bürtük rtuk CC-A 57b/30

işa. f. – *anl. f.* Burmix ‘tortus’ (Kuun 1880: 303). *işa. f.* бѣртѣк ‘Sandkorn’ (Radloff 1887: 76). (bu)rtuk 57r/33 (Drimba 2000: 112); *bürtük* ‘grain of sand’ (Kongur 1986: 42, 43). I. M. Kongur *bürtük* (*bürtik*, *börtek*, *börtük*) kelimesinin kökünü **bür* ‘grain, speck, tiny particle, small bit, little knob’ (E-Uyg. *bür* ‘počka (rastenija), Osm. *bür* ‘tomurcuk’) köküne dayandırmış ve morfolojik olarak *qol* ‘hand, arm’~*qoltuq* ‘armpit’, *kin* ‘navel’~*kindik* ‘navel’, *owul* ‘oy, child, kid, nestling, offspring’~*owulduq* ‘fish roe’ kelimeleriyle aynı yapıda olduğunu belirtmiştir; ayrıca Macarca *börtű* ‘Körnchen’ (*ezüst börtű* ‘sivler pellet’, *arany börtű* ‘gold pellet’) kelimesinin, ET. **bürtüğ* < **bürtüg* < **bürtük* ‘minuscule particle, tiny fragment, small bit, grain, little seed, granule; corn, grain’ kelimesinden alıntılandığını kaydetmiştir (Kongur 1986: 40, 49, 51). OT. M-Kıpt. bürtüğ ‘tane’ (KİLE 1931: 25).

528. būsre-: razı olmak, izin vermek, onaylamak, Allah’ın . razı olması.

būsrep bvšrep CC-A 70b/7.

būsregençe bvšraganēa CC-A 66b/24

Busrāgāncā ‘secundum approbationem’, Busrep ‘approbans; approbando’ (Kuun 1880: 303). бѣцпѣ (v) ‘billigen’, бѣцпѣн (Radloff 1887: ?). būsre- ‘genehmigen, gutheissen, billigen’, sen būsregençe, čyn ıan būsrep seni sevdi ‘der wahre König hat dich billigend geliebt’, būsürer-men (Grønbech 1942: 71). bvšrep 70r/4 (Drimba 2000: 131).

529. būsüre-: geri dönmek.

būsürermen bvšvrärmē CC-A 81b/30

kusurärmē (kusurärmen)~busurärmen ‘?’ (Kuun 1880: 266). башыр (v) ‘sich verneigen, danken’, башырармән (Radloff 1887: 71). bvšvrärmē 81r/30 (Drimba 2000: 142). OT. M-Kıpt. *krş.* besre/bisre ‘yakın’ (KMT 2002: 94).

530. bütülük: zırh. tekmelik.

bütülük butuluc CC-İ 51a/10

Butuluc ‘lorica’ (Kuun 1880: 303). *işa. f.* – *anl. f.* бугулык ‘Beinschienen’ (Radloff 1887: 76). bütülük ‘Kürass’ (Grønbech 1942: 71). Butuluc 50v/10 (Drimba 2000: 101).

531. bütün: bütün; gerçek, hakikat; *krş.* bütü(n)lük, bitünlük.

bütü n	Butû	CC-İ 38b/13
bütün	Butun	CC-İ 38a/4
bütün	bvtvn	CC-A 76b/19
bütün	bwtwn	CC-A 64a/22
bütü nden	butūdā	CC-A 60b/13

Butun ‘intereger; perfectus’, butu butu ‘integre’ (Kuun 1880: 303). бѣтън ‘ganz’ (Radloff 1887: 76). bütün ‘ganz, vollständig’, bütün ülüş ‘das Ganze, Gesamtheit’, heç bütün joşady teni ‘sein Fleisch wurde (durch die Geisselung) gänzlich zerstört’, (bizni) töresine bütün etsin ‘(Christus) vervollkommne uns (d. h. mache uns bereit) für seine Lehre’ (Grønbech 1942: 71). Butun 37v/4 (Drimba 2000: 84); Butû 38r/13 (Drimba 2000: 85); butūdā 60r/13 (Drimba 2000: 116); bwtwn 63v/22 (Drimba 2000: 122); bvtvn 76r/18 (Drimba 2000: 139).

ET. büdün ‘düzgün, bütün, tam’ (ETŞ 1992: 283). *büdün/bütün/pütüm* ‘bütün’ (Gabain 2000: 271). *bütün* ‘bütün, tamamıyle’ (Hsüan-X 1975: 130). *bütün* ‘bütün, tam’ (Üİ 1998: 143). *krş.* OT. Krh-T. bütün ‘doğru, dürüst, sahih, bütün’ (KB: 121). bütün ‘tamam, sağlam’ (DH: 194). *bütün* ‘muhakkak ki, şüphesiz ki’, bütün işlig ‘hüküm ve hikmet sahibi: hakîm’, bütün söz ‘hikmet’, çin bütün ‘gerçek, samimi’, edgü bütün söz ‘doğru ve güzel söz’ (TKT 2004: 302, 303, 314, 325, 369). bütün ‘bütün’ (AH: XIII). bütün ‘doğru, dürüst, sahih; bütün’, çin bütün kişi ‘kendine güvenilebilir, doğru, dürüst kişi’ (DLT-Atalay 2006: IV-127). [*krş. bütünle- ‘gerçeği elde etmeye çalışmak, doğruyu aramak’ (DTS 1969: 134).* bütünle- ‘gerçekliğini aramak’ (DLT-Atalay 2006: IV-127). *bütünsüz ‘dürüst olmayan, ikiyüzlü, riyakar’ (DTS 1969: 134).* *bütrü ‘tamamıyla, tümüyle, tam olarak’ (Rach) (DTS 1969: 134).* *bütürü ‘büsbütün, tamamıyla’ (DTS 1969: 135).* Hrз-T. bütün ‘tam, eksiksiz, noksansız’ (İML 1988: 23). bütün ‘bütün, tam’ (KE 1997: 148). bütün ‘bütün, tam’ (NF 1998: 91). bütün ‘bütün, tam, doğru, gerçek’ (KurT 2002: 91). bütün ‘doğru, gerçeklik’ (MM 2008: 212). M-KıpT. bitün ‘tamam’ (KİLE 1931: 19). bütün ‘bütün’ (BV 1986: 160). bütün ‘bütün, tam’ (İMS 1992: 513). bütün ‘complete, entire, perfect; whole’ (RH 2000: 119, 264). bütün ‘sağlam’ (KMT 2002: 98). *krş. bütünle- ‘bütünlemek’ (BV 1986: 160).* Çağ. bütün ‘bütün’ (MK 1993: 416).

532. бүтүнлүк: hakikat; iman; бүтүнлүк et- ‘gerçek olduğuna inanmak, yemin etmek’;
krş. бүтү(n), bitünlük.

bütünlük butüluc CC-A 58b/4

Bucûluc ‘magia’ (Kuun 1880: 303). бѹтѹнлѹк ‘Vollkommenheit’ (Radloff 1887: 76).

bütünlük ‘Wahrheit’, бүтүнлүк eter-men ‘ich leiste einen Eid’ (Grønbech 1942: 71).

butüluc 58r/4 (Drimba 2000: 113).

533. cahan (< Ar. cihān): cihan.

cahan Gahan CC-A 72b/32

cahandan Gahādā CC-A 72a/18

цыхан ‘die Welt’, цыһада (Radloff 1887: 59). Gahādā 71v/9 (Drimba 2000: 134); cahan

72r/16 (Drimba 2000: 135).

534. can I (< far. cān): can, ruh.

can Gan CC-A 63a/5, 63a/23, 63a/36, 66a/19

canı Gane CC-A 63a/20, 63a/21, 63a/26, 63b/7

canımızga Gañımuşga CC-A 62a/29

canımıznu Gañımuşnu CC-A 62b/11

canın Ganın CC-A 63b/35

canın Ganin CC-A 62a/21

canıñ G nıñ CC-A 72a/34

canıñ Ganıñ CC-A 71a/8

canına Ganına CC-A 63b/34

canından Ganıdan CC-A 62b/15

canından Ganından CC-A 62b/15

canını Ga nını CC-A 75b/3 ii

canınga Ganınga CC-A 63b/16

canıñnı Ganıñnı CC-A 69b/9, 70b/5

canlarımız Ganlarımıñ CC-A 74b/30

cannı Gannı CC-A 71a/12

Ġan ‘anima’ ~ far. جان (Kuun 1880: 283). цан ‘Seele’, цанны, цаны, цаныны, цанын,

цанындан, цаның, цаныңа, цаныңны, цаларымыз⁴³, цанымызға, цанымызны

(Radloff 1887: 58). ġan ‘Seele’ (Grønbech 1942: 98). ġanin 61v/21 (Drimba 2000:

119); ġa[ñ > nı]muşga 61v/29 (Drimba 2000: 119); ġañımuşnu 62r/11 (Drimba 2000:

119); ğanından 62r/15 (Drimba 2000: 119); ğanīdan 62r/15 (Drimba 2000: 119); ğan 62v/5, 62v/23, ğane 62v/20 , 62v/21, 62v/26 (Drimba 2000: 120); ğan 62v/36, ğane 63r/7, ğanīnga 63r/16 (Drimba 2000: 121); ğanīna 63r/34, ğanin 63r/35 (Drimba 2000: 122); Gan 65v/19 (Drimba 2000: 127); ğanīñni 69r/7 (Drimba 2000: 130); ğanīñni 70r/3 (Drimba 2000: 131); ğanīñ 70v/4, ğannī 70v/6 (Drimba 2000: 132); ğanīñ 71v/17 (Drimba 2000: 134); ğanda 73r/2 (Drimba 2000: 137); ğanlarīmīf 74r/15 (Drimba 2000: 138); ğa nīnī 75r/3 (Drimba 2000: 139). ET. can ‘can’ (ETŞ 1992: 286). OT. Krh-T. can ‘can, ruh, yaşayış, gönül, yürek, kalp, kuvvet, kudret’ (KB: 123). cān ‘can, ruh, dirilik veren kudret’, bi-can ‘cansız’, b-can kılmak ‘cansız hale getirmek, öldürmek’, cān u dil ‘can ve gönül’, cān-bahş ‘can bağışlayan’, can ver ‘canlı varlık’ (DH: 193, 194). can ‘can’ (AH: XIV). cān ‘can, ruh’ (TKT 2004: 305). krş. cānâne ‘sevgili’ (DH: 194). cānlığı ‘canlı’ (DH: 194). Hrzt-T. can ‘can’ (ME 1993: 109). cān ‘can; samimi, içten’ (KE 1997: 150). can ‘can, ruh’ (NF 1998: 92). cān ‘ruh, hayat, can’ (MM 2008: 212). krş. cānvār ‘zararlı, vahşi hayvan; hayvan’ (NF 1998: 92). cānlig ‘canlı’ (KE 1997: 150). cansız ‘cansız’ (NF 1998: 92). M-Kıpt. cān ‘can’ (MG 1984: 135). cān ‘ruh, can’ (İMS 1992: 513; KK 1999: 106; (DM 2003: 79; KF 2006: 91; TK 2008: 211). cān ‘ruh, can’, cān kulağıyla diñle- ‘çok dikkatle dinlemek’, cāne gel- ‘bezemek, usanmak’, cāndan bir ramağ kal- ‘öle yazmak, ölmesi kalmak’, cāndan el yu- ‘candan vaz geçmek, ölümü göze almak’, cānı ħatarda ko- ‘tehlikeye atılmak, tehlikeyi göze almak’, cānına geç- ‘çok tesir etmek, canına tak etmek’ (GT 1989: 276, 277). krş. cānân ‘sevgili’ (GT 1989: 277). Cānberdi: Canverdi (özel ad) (DM 2003: 79). Cānbay: Ruhu zengin (özel ad) (DM 2003: 79). Cānım/Cānum: Canım, ruhum (özel ad) (DM 2003: 79). Cānķılıç: Cankılıç (özel ad) (DM 2003: 79). Cānsever: Cansever (özel ad) (DM 2003: 79). canlu ‘canlı’ (KFLT 1989: 959). cānsız ‘cansız, ölü’ (İMS 1992: 513). Çağ. cān ‘can, ruh’, cān-feşān ‘can saçan’, cān-kāh ‘can eritici; can, ruh tüketici’, cān-sipārlig ‘canını teslim etme hali, canını feda etmeklik’ (MK 1993: 416, 417). krş. cānlig ‘canlı’ (MK 1993: 416). cānsız ‘cansız’ (MK 1993: 416).

535. can II: cihan, dünya; krş.

canda Gandā CC-A 73b/3

ğanda (< pers. (Kuun 1880: 207). (Drimba 2000: ?). cehān ‘cihan, dünya’, ol cehān ‘öbür dünya, ahiret’ (TKT 2004: 306, 560). cihan ‘âlem, kâinat, dünya, yeryüzü’ (KB: 125). cihān ‘cihan, dünya, âlem’ (DH: 195). Hrzt-T. cehān ‘cihan, dünya’ (KE 1997: 151). cihān ‘dünya, âlem’ (MM 2008: 213). AO-Kıpt. cihān ‘cihan, dünya’ (AO 1996: 209).

M-Kıpt. jihân → bu jihân ‘this world’, ol jihân ‘that world’ (RH 2000: 61). cihân ‘dünya, âlem’ (MG 1984: 135). cihân ‘dünya, cihân-dîde ‘çok yaşamış, gün görmüş, tecrübeli’, cihân-penâh ‘cihânın güvenip dayandığı, bütün insanların sığınağı olan’ (GT 1989: 280). cihân ‘dünya’ (KH 2002: 117). krş. Mâ-cihân: Dünya ayı (özel ad) (KMT 2002: 127). Mâh-ı Cihân: Dünya ayı (özel ad) (KMT 2002: 128). Çağ. cihân ‘dünya’, cihân-dâr ‘cihanı dünyayı tutan hükümdar’, cihân-gerd ‘dünyayı dolaşan’, cihân-gîr ‘dünyayı zapteden’, cihân-tâb ‘dünyaya sıcaklık ve ışık veren’ (MK 1993: 418).

536. cift (<far. cuft): çift; eşit.

cift Gıft CC-İ 37b/26

Gift ‘par’ ~ *far.* جِفت (Kuun 1880: 273). ıııft ‘Paar’ (Radloff 1887: 60). ğift ‘gleich, ebenbürtig’ (Grønbech 1942: 98). Gift 37r/26 (Drimba 2000: 83). OT. cütf ‘1. eş, karı kocadan biri; 2. çift çift, eşli; 3. çeşit, tür’, cütf/éş ‘eş’, cütf kııl- ‘çift kılmak’ (TKT 2004: 308). krş. cüftlendür- ‘eş olarak vermek, evlendirmek’ (TKT 2004: 308). Hrız-T. cüft ‘çift, iki tane, eş’ (ME 1993: 109). cuft ‘çift; karı koca; zevce’ (KurT 2002: 92). cüft ‘çift, eş’ (KE 1997: 154). cüft ‘eşi karı kocadan biri’ (NF 1998: 96). cüft ‘çift’ (MM 2008: 213). krş. cüftlen- ‘evlenmek’ (NF 1998: 96). cüftlendür- ‘evlendirmek’ (ME 1993: 109). cüftlendür- ‘evlendirmek’ (NF 1998: 97). cüftleş- ‘birleşmek’ (ME 1993: 109). cüftli/ük ‘evlilik; eş olarak’ (KE 1997: 154). cüftlük ‘eş olarak’ (NF 1998: 97). cüftlük ‘çift olma, birleşme’ (ME 1993: 110). M-Kıpt. cüft ‘eş, karı kocadan biri’ (TK 2008: 212). çeft ‘çift’ (KK 1999: 106). çift → çift öküz ‘plowing ox’ (RH 2000: 217). Çağ. cüft ‘çift, eş; benzer’ (MK 1993: 419).

537. ciger (< far. cmger): ciğer; ciger band ‘akciğer’.

ciger Gıgar CC-İ 48b/13, 48b/14

Gigar ‘iecur’, gigar band ‘pulmo’ ~ *far.* خِكر بَند، خِكر (Kuun 1880: 273). ııiräp ‘Leber’ (Radloff 1887: 60). ğıgar ‘Leber’, ğıgar band ‘Darm’ (Grønbech 1942: 98). Gigar 48r/13, 48r/14 (Drimba 2000: 98). OT. Krh-T. ciğer ‘ciğer, bağır’, ciğerbend ‘gönül bağılsı’ (DH: 195). M-Kıpt. ciger → ciger-bend ‘ciğer takımı’, ciger-kûşe ‘çok sevilen, pek değerli varlık, evlât’ (GT 1989: 280). Çağ. ciger ‘ciğer, bağır’ (MK 1993: 418).

538. cihan (< far. cihân): dünya, cihan krş. cehan. yahan.

cihanda Gehanda CC-A 61b/20, 62b/36??, 63a/39, 63b/11

cihanın Gehānīn CC-A 70b/14

cahanda Gaehhanda CC-A 69b/3?

Ġehan ‘mundus’ ~ *far.* جَهَان, جِهَان, ol ġehan ‘vita aeterna post mortem’ (Kuun 1880: 283). *iṣa. f.* цыһан ‘die Welt’, цыһанның, цыһанда (Radloff 1887: 59). ġahan, ġehan ‘Welt’, bu ġehanda ‘auf dieser Welt’, ġehanda ‘in jener Welt, im Jenseits’ (Grønbech 1942: 98). <buč> buġehanda 61r/20 (Drimba 2000: 118); buġehanda 62r/36 (Drimba 2000: 120); olġehanda 62v/39, buġehanda 63r/13 (Drimba 2000: 121); ġ/eh/anda 69r/3 (Drimba 2000: 130); ġeḡānīn 70r/9 (Drimba 2000: 131).

539. cincibil (< ar. zencebīl): zencefil.

cingibil Ġincībīl CC-İ 41b/1

Gingibil ‘gingiber’ *ar.* زَنْجَبِيل (Kuun 1880: 273). cīncībīl ‘Ingwer’ (Radloff 1887: 60). ġingibil ‘Ingwer’ (Grønbech 1942: 98). Ġincibil 41r/1 (Drimba 2000: 88). OT. M-Kıpt. zencebil ‘zencefil’ (BV 1986: 358; TK 2008: 355). zencebīl ‘zencefil (zingiber officinale)’ (KH 2002: 148).

540. cins (z Ar. cins): halk. cinslerni

Ġiñflerni CC-A 74a/11

Ġinsler ‘nationes’ ~ *ar.* جُنُس (Kuun 1880: 283). cīnc ‘Geschlecht, Nation’, cīncilärni (Radloff 1887: 60). ġins ‘Volk, Völkerschaft’ (Grønbech 1942: 98). ġiñflerni 74r/5 (Drimba 2000: 137). OT. Krh-T. cins ‘cins, tür, çeşit; soy’, nâ-cins ‘cinsi belli olmayan, soysuz’ (DH: 195, 213). krş. Hrız-T. cins ‘tür, çeşit’ (MM 2008: 213). krş. cīnslık ‘benzeşme’ (ME 1993: 109). M-Kıpt. cins ‘çeşit, tür’ (İMS 1992: 515). cins ‘cins, tür, çeşit’ (KF 2006: 92). cins ‘cins, tür’ (TK 2008: 212). krş. nâ-cins ‘cinsi bozuk, soysuz’ (GT 1989: 399). Çağ. cins ‘çeşit, türlü; soy’ (MK 1993: 419).

541. cömert (< far. cevān + merd): cömert; krş. yömert.

cömert jomart CC-İ 31b/29

cömert Go mart CC-A 75b/7 . CC-A 75b/7 → *iṣa. f.* - *anl. f.* ägo ‘qua ratione’, Mart ‘vir’ (Kuun 1880: 251, 304). цомарт ‘freigiebig’ (Radloff 1887: 59). ġomard, ġomart ‘freigiebig’, ġomart köñül-bile (Grønbech 1942: 98). Ioma[t > rt] 31r/26 (Drimba 2000: 75); ægo 75r/7 (Drimba 2000: 139). ET. krş. cuanmartlık ‘cömertlik’ (ETŞ 1992: 286). OT. Krh-T. krş. merd ‘merd, yiğit’ (AH: XLIII). Hrız-T. cūmerd

‘cömert, eli açık’ (NF 1998: 96). cüvân-merd ‘cömert, eli açık’ (NF 1998: 99). krş. cıvanmardlık ‘cömertlik’ (ME 1993: 109). cevân-merd ‘genç ve mert kişi’ (KE 1997: 153). cevân-merdlik/cevân-merdlik ‘yiğitlik, mertlik’ (KE 1997: 154). cūmerdlik ‘cömertlik’ (NF 1998: 96). merdān ‘mertler, yiğitler’ (KE 1997: 435). cūvan ‘genç’ (NF 1998: 99). cüvân-merdlik ‘cömertlik, eli açıklık’ (NF 1998: 99). nā-cūmerd ‘hasis, cimri’ (NF 1998: 307). nā-cuvānmerd ‘mert, dürüst olmayan (kişi)’ (NF 1998: 307). M-Kıpt. comard/cōmerd ‘eli açık, kerek sahibi, cömert’ (GT 1989: 280). cōmerd ‘cömert, eli açık’ (KK 1999: 106). cōmerd ‘cömert’ (KMT 2002: 98). cōmārt ‘kerim, bugünkü manasında’ (KİLE 1931: 25). krş. comardlık/cōmerdlik ‘cömertlik’ (GT 1989: 280). cōmardlık ‘el açıklığı’ (İMS 1992: 515). cōmerdlik ‘cömertlik’ (KK 1999: 106). cūvānmerd ‘mürüvvat sahibi, cōmerd’ (GT 1989: 281). cūvānmerdlik ‘cömertlik’ (GT 1989: 281). seremerd ‘akıllı, cömert’ (GT 1989: 428). Çağ. civān-merd ‘temiz, asil, cömert’ (MK 1993: 419).

542. çart: gürültü.

çart εart CC-A 61a/28
 čart ‘gürültü’ (Kuun 1880: 282).

543. çağı: kuvvet.

çağı εagí CC-A 81a/18
 Čagi ‘potentia’ (Kuun 1880: 281). *anl. f.* çağ, çağ ‘Kraft’, çağy (Grønbech 1942: 73).
 čægí 80v/18 (Drimba 2000: 141).

544. çağır: şarap. çağır Çagef CC-İ 40b/17

Čager ‘vinum’ ~ *mac.* csigér (Kuun 1880: 281). цағыр ‘Wein’ (Radloff 1887: 58). çağыр ‘Wein’ (Grønbech 1942: 72). Çager 40r/17 (Drimba 2000: 87). OT. çağır I ‘üzüm suyu, taze şarap’ (DTS 1969: 136). [*krş. çağır-la- ‘üzümü, şarap yapmak üzere hazırlamak’ (DTS 1969: 136). çağır-lıy ‘şarap yapmak üzere üzümü hazırlayan’ (DTS 1969: 136). çağır ‘şarap; şıra’ (DLT-Atalay 2006: IV-130). çağır-lığ ‘şaraplı; şarabı olan’ (DLT-Atalay 2006: IV-130). çağır-la- ‘şıra yapmak; şıra içmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-130). çağır-lan- ‘şıra veya şarap sahibi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-130). Hrz-T. çağır ‘şarap’ (İML 1988: 23). çağır ‘şarap’ (ME 1993: 110). çağ/kır ‘şarap’ (KE 1997: 156). krş. çağırçı ‘şarapçı’ (İML 1988: 23). M-Kıpt. çağır ‘şarap’ (KK 1999: 106). çağır = Ar. al-ḥamr ‘wine’, susuz çağır ‘waterless wine’ = Ar. al-širf ‘unmixed (wine)’ = Far. bî-*

âb ‘without water’ (RH 2000: 296). çağır ‘şarap’ (BV 1986: 163; KH 2002: 117; (KMT 2002: 99). çağır ‘içki’ (İMS 1992: 515).

545. çağır-: çağırmaq.

çağırса εagirʃ? CC-A 59b/12

Čagırsa ‘si clameret’ (Kuun 1880: 282). цакыр (v) ‘rufen, schreien’, цакырса (Radloff 1887: 58). çağыр- ‘rufen, unrufen’, neçe çağырса eşitmex joχ hergiz ‘wie sehr man auch (Gott um Erbarmen), anruft, gibt es niemals ein Erhören’ (Grønbech 1942: 72). çağırʃä 59r/12 (Drimba 2000: 115). OT. Krh-T. çağır- ‘bağırmaq’ (TKT: 310). [krş. čaqriş- (işt. < čaqir-) (DTS 1969: 140). Hrz-T. çağır-/çağur-/çaқur- ‘bağırmaq, seslenmek; selâmlamak, arz etmek’ (KurT 2002: 92, 93). çağırmaq ‘davet etmek ve kandırmaq’ (İML 1988: 23). çağır- ‘çağırmaq’ (ME 1993: 110). krş. çağlık/çaқluk ‘haykırış, bağırış’ (KurT 2002: 93). çağrış- ‘bağırışmaq’ (ME 1993: 110). çağuruş- ‘haykırmak, birbirini çağırmaq’ (KurT 2002: 93). M-KıpT. çağыр- ‘krzyzeć, wolać’ (Bulg-M 1954: 49). çağır- ‘bağırmaq, haykırmak’ (GT 1989: 281). çağır- ‘çağırmaq’ (KFLT 1989: 962; KF 2006: 92). çağır- ‘bağırmaq, çağırmaq’ (KMT 2002: 99). çağır- ‘seslenmek, çağırmaq’ (İMS 1992: 515). krş. çağırıd- ‘çağırtmaq’ (KFLT 1989: 962).

546. çağundur: pancar.

çağundur Çagundur CC-İ 54b/2

Čagundur ‘gea’ (Kuun 1880: 282). цағындыр ‘rothe Röbe’ (Radloff 1887: 58). *anl. f.* čügündür ‘rote Rübe’ (Grønbech 1942: 77). Çagundur 54r/2 (Drimba 2000: 106). OT. M-KıpT. čögündür = Ar. al-salq ‘a variety of chard’ = Far. čugundur ‘rape, beet’ (RH 2000: 320).

547. çah: bkz. çak.

çahında εahında CC-A 59b/28

çahta εahta CC-A 59b/24

Čahında ozga: çahından ö. ‘importune’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880:). çaq, čáχ ‘Zeit’ (Grønbech 1942: 72, 73). čæhta 59r/23 (Drimba 2000: 115). ET. çak ‘tam’ (ETŞ 1992: 286). çak ‘doğru olarak, tamamıyla’ (Gabain 2000: 271). çak ‘tam, tamı tamına’, çak elig yıl ‘tam elli yıl’ (METY 2012: 311). çak ‘doğru olarak, tamamıyla, tam’ (ABH 2013: 193). [krş. čaq II ‘tam’ (DTS 1969: 139, 140). Hrz-T. çak

‘çağ, dönem, vakit, zaman’ (KE 1997: 156). *çağ* ‘zaman, vakit’ (KurT 2002: 93). AO-KıpT. *çağ* ‘çağ, zaman’ (AO 1996: 209). M-KıpT. *çağ/çağ* ‘çağ’ (İMS 1992: 515). *çağ* ‘zaman, vakit’ (MG 1984: 136). *çağ* ‘-dığı zaman’ (KK 1999: 106). *çağ* ‘time’ (RH 2000: 311). Çağ. *çağ* ‘zaman, çağ’ (MK 1993: 419). krş. *çağlık* ‘gibi’ (MK 1993: 419).

548. *çahla*:- öyle yapmak, tam öyle yapmak.

çahlasaңыз *çahlasangis* CC-A 82b/21
Čahlasangis ‘si bene attenditis’ (Kuun 1880: 282). *цакла* (v) ‘mesen’, *цакласаңыз* (Radloff 1887: 58). *čáχla*- ‘so tun’, *čáχlasaңыз* ‘dass ihr es (so) einrichtet!’ (Grønbech 1942: 72). *čæχlasangis* 82r/20 (Drimba 2000: 143). OT. Hrz-T. *çağla*- ‘takdîr etmek, üleştirmek, tevzi etmek’ (ME 1993: 110). AO-KıpT. *çağla*- ‘mülâhaza, muhakeme etmek, değerlendirmek’ (AO 1996: 209). krş. *çağdavul* ‘artçı, dümdar’ (AO 1996: 209). Çağ. *çaydayul* ‘rear-guard, officer of the watch in Khiva < Moğ. *çaydayul* ‘police, watchman, sentry’; Moğ. *çay*, YCPS *cah* ‘time’, Hua-yi yi-yü *çaχ* ‘season, time’ < Türk. *çay* ‘time, measure’ < Çin.!; YCPS *çayda’ulsun* ‘rear-guard’; *çayda*- ‘to watch, to supervise’; Hal. *cagdā* ‘militia, watchman’, *cagda*- ‘to watch, to supervise’; Ord. *čaGDül* ‘spy, scout’; Y-Moğ. *çay* ‘time; measure’, *çayla*- ‘to measure’, *çaylasi ügei* ‘immeasurable’ [‘to measure’ > ‘to apply measures’ > ‘to take care that measures (such as laws) be complied with’ > ‘to watch, to be in the rear-guard’] (Poppe 1967: 510, 511). *čatxoulъ* kelimesi . *чатховуль*. 42 аморійських мучениках. Y-Moğ. *çaydayçi* ‘надсмотрщик, караульный, часовой’ (Лиджиев 2011: 114, 115). Y-Moğ. *çaydaqu* ‘иметь надзор, надзирать, караулить’ (Лиджиев 2011: 114, 115). Kalm. *çayдахu* ‘караулить, держать дозор’ (Лиджиев 2011: 114, 115).

549. *çağ*: zaman, an; hal, durum; *krş.* *çah*.

çağta *çakta* CC-İ 31a/5
çağlarında *çakta’ında* CC-A 74b/28. *çak* ‘tempus’ (Kuun 1880: 281). *цак* ‘Zeit’, *äptä цак*, *käpāk цакта* ‘früher’, *цакларында* (Radloff 1887: 58). *čáχ*, *çağ* 1) ‘Zeit’, *erte çağta* ‘in früherer Zeit’, *qyn çağlarynda* ‘in der Passionszeit’; 2) ‘Umstände, Art’, *kerekli çağta* ‘nötigenfalls’; 3) ‘Kraft’ (Grønbech 1942: 73). *çakta* 30v/5 (Drimba 2000: 74); *çaklarında* 74r/14 (Drimba 2000: 138).

550. *çağ*:- suçlamak.

çağarmen *çagarmē* CC-İ 5a/11

çaqtım ʒaktím CC-İ 5a/12

ça~~k~~kıl ʒachıl CC-İ 5a/13

Zagarmen ‘accuso’, zackil *emir şekli* (Kuun 1880: 298). цак (v) ‘anklagen, beschuldigen’, цакармән, цактым, цаккыл, цакмак (Radloff 1887: 58). čaq-, čaḡ-⁴⁴ ‘verlaumden’ (Grønbech 1942: 73). Zagarmē 4v/11, Za[ga > k]tím 4v/11, Zac[hu > ki]l 4v/13 (Drimba 2000: 40). ET. krş. çağur- ‘iftira etmek’ (Gabain 2000: 271). çası ‘iftira’, çasur- ‘iftira etmek’, çasut ‘iftira’ (Gabain 2000: 271). çasut ‘iftira’ (ETS 1992: 288). Hrz-T. çaḡ- ‘gammazlık etmek’ (NF 1998: 100). OT. M-Kıpt. çaḡ- ‘şikayet etmek’ (KK 1999: 106). çaḡ- ‘birini bir büyüğe şikâyet etmek’ (KMT 2002: 99). çaḡ- ‘ihbar etmek, ifşa etmek’ (TK 2008: 212).

551. çaḡmaḡ: töhmet.

çaḡmaḡ ʒacmach CC-İ 5a/14

Zacmach ‘accusatio’ (Kuun 1880: 298); цак (v) ‘anklagen, beschuldigen’, цамак (Radloff 1887: 58). čaq-, čaḡ-⁴⁵ ‘verlaumden’, čaqmaq (Grønbech 1942: 73). Zacmac/h/ 4v/14 (Drimba 2000: 40).

552. çaḡar-: ötmek.

çaḡaradır εaḡaradır CC-A 57b/5

Čacharadir ‘glocitat’ (Kuun 1880: 281). цакыр (v) ‘rufen, schreien’, таук цакырады (Radloff 1887: 58). čaḡar- ‘krähen’, tavoḡ čaḡara-dyr ‘der Hahn kräht’ (Grønbech 1942: 72). ča/cha/radir 57r/9 (Drimba 2000: 111). OT. Krh-T. çaḡır- ‘bağırmaq’ (TKT 2004: 310). Hrz-T. çaḡır- ‘çağırmaq, seslenmek, bağırmaq’ (NF 1998: 100). çaḡırmaq ‘bağırmaq’ (İML 1988: 24). çaḡırış- ‘bağırışmaq’ (NF 1998: 100). AO-Kıpt. çaḡır- ‘çağırmaq’ (AO 1996: 209). M-Kıpt. çaḡır- ‘çağırmaq, davet etmek’ (TK 2008: 212). krş. çaḡırdı ‘davet, çağrı’ (TK 2008: 213). çaḡırıl- ‘çağırılmak, davet edilmek’ (TK 2008: 213). çaḡırış- ‘birbirini çağırmaq, seslenmek’ (TK 2008: 213).

553. çaḡlı: gibi, kadar.

çaḡlı εaḡlı CC-A 66b/12, 70a/12, 72b/32

цаклы ‘Zeit, Maass habend’, кәңәр цаклы јазык, анца цаклы, цаклы (Radloff 1887: 58). čaḡly ‘so beschaffen, irgend einer Art seiend, ein gewisses Mass habend’, anča čaḡly ‘dermassen, so sehr’, kečer čaḡly jazıyq ‘lässliche Sünden’ (Grønbech 1942: 73).

çakli 66r/12 (Drimba 2000: 128); çakli 69v/6 (Drimba 2000: 131); çakli 72r/16 (Drimba 2000: 135). OT. Hrz-T. çaklı ‘...kadar, değin’ (KurT 2002: 93). çaklu ‘ölçülü’ (ME 1993: 110). AO-Kıpt. çahlık/çaqlık ‘kadar’ (AO 1996: 209). M-Kıpt. çaklı ‘kadar’ (TK 2008: 213).

554. çaķuķ: çekik.

çaķuķ Çachuķ CC-İ 40b/18, 44a/21. çaķuķ Çacuķ CC-İ 43a/4. Čacuč ‘malleus’, čachuč (Kuun 1880: 281). *işā. f.* цăкѣ ‘Hammer’ (Radloff 1887: 58). čaquč ‘Hammer, Vorhammer’ (Grønbech 1942: 73). Çachuķ 40r/18 (Drimba 2000: 87); Çacuķ 42v/4 (Drimba 2000: 90); Çachuķ 43v/21 (Drimba 2000: 92). çekük ‘çekik’ (DTS 1969: 143). OT. Krh-T. çekük ‘çekik’ (DLT-Atalay 2006: IV-140). Hrz-T. çekik ‘kakma için kullanılan demir tokmak, çakik’ (İML 1988: 24). M-Kıpt. çăkūķ ‘çekik’ (KİLE 1931: 28). çeküč = Ar. al-miṭraqa ‘hammer’ (RH 2000: 283). çeküķ ‘çekik’ (KMT 2002: 99; (DM 2003: 80).

555. çaķuķı: iftiracı.

çaķuķı εakuεı CC-A 67a/30
çaķuķı εakuεı CC-A 66a/37. Čakuči ‘itham eden?’, *işā. f.* çakçi (Kuun 1880: 181, 186, 281). *anl. f.* цакыцы ‘Ankläger’ (Radloff 1887: 58). čaqučy ‘Verleumder’ (Grønbech 1942: 74). çak/u/či 65v/37 (Drimba 2000: 127); çakuči 66v/18 (Drimba 2000: 129). OT. Hrz-T. çakkıcı ‘koğucu, curnalcı’ (İML 1988: 24). krş. çakmak ‘koğuculuk etmek’ (İML 1988: 24). M-Kıpt. krş. čaqmaq ‘calumny, lie’ (RH 2000: 114).

556. çal-: ses çıkarmak.

çalarmen çalarmen CC-İ 25b/1

çaldun çaldun CC-İ 25b/2

çalgıl çalgıl CC-İ 25b/3

Čalarmen ‘sono’, čalgil *emir şekli* (Kuun 1880: 282). цал (v) ‘schwingen, ein Seiteninstrument spielen’, цалармăн, CC-İ 25b/2 çaldun *işā. f.* – *anl. f.* цалдым, цалбыл (Radloff 1887: 58). çal- ‘spielen’ (Grønbech 1942: 72). Çalarmē 25v/1 [Tıpkıbasımdan farklı olarak son işareti ē şeklinde okunmuştur.] (Drimba 2000: 67). Çaldun 25v/2, Çalgıl 25v/3 (Drimba 2000: 68). ET. çal- ‘1. vurmak, darbelemek; 2. fırlatmak, devirmek, yıkmak’ (DTS 1969: 137)???????? . çal- ‘atmak, vurmak,

çalmak' (Gabain 2000: 271). çal- 'atmak, vurmak, yere çalmak' (ABH 2013: 192). çal- 'yere çalmak, vurmak, yenmek; söz kulağa çalmak' (DLT-Atalay 2006: IV-132). krş. çalsık- 'vurulmuş olmak, uğramış olmak' (ETŞ 1992: 286). OT. çal- 'yere çalmak, vurmak, yenmek' (KB: 127). çal- 'yere çalmak' (TKT 2004: 310). çal- 'yere vurmak, çalmak' (AH: XIV). Hz-T. çal- I 'atmak, fırlatmak, (yere) çalmak' (KurT 2002: 93). çal- II '(müzik aleti) çalmak' (KurT 2002: 93). AO-KıT. krş. çalgı 'tırpan' (AO 1996: 209). M-KıT. çal- 'çalmak' (BV 1986: 163). çal- '1) vurmak, çarpmak; 2) çalgı çalmak' (GT 1989: 281). çal- 'herhangi bir musiki aletini çalmak' (İMS 1992: 515). Çağ. çal- 'çalmak (çalgi aleti)' (MK 1993: 420).

557. çalıh: öfkeli.

çalıh εalıh CC-A 81b/27, 81b/28

Čalıh 'iracundus' (Kuun 1880: 282). цалык 'zornig, händelsuchend' (Radloff 1887: 58). čályx 'jähzornig, heftig' (Grønbech 1942: 72). čælih 81r/27, 81r/28 (Drimba 2000: 142). OT. Hz-T. çalık 'gafil' (İML 1988: 24). çalık 'çaresiz, deli divane' (KE 1997: 157). krş. çalıklık 'hızlı yürüyen, koşan (hayvan)' (KE 1997: 157). çalıklık 'haşarılık etme, sakın rahat durmama' (NF 1998: 100). M-KıT. çalıq '1) başı sert at; 2) ismi has; 3) kılıçla vurmak' (KİLE 1931: 26). çalık 'afacan, yaramaz' (KMT 2002: 99).

558. çalış: tek gözü gören.

çalış çalış CC-İ 50b/4

Zalış 'strabo' (Kuun 1880: 298). цалыш 'über Kreuz, verquer', цалыш көз 'schielend' (Radloff 1887: 58). čályš 'schieläugig' (Grønbech 1942: 73). zalış 50r/4 (Drimba 2000: 101).

559. çalma: yazma, tülbent.

çalma Çalma CC-İ 52a/4

Čalma 'mantile' (Kuun 1880: 282). цалма 'Turban' (Radloff 1887: 58). čalma 'Kopftuch' (Grønbech 1942: 72). Çalma 51v/4 (Drimba 2000: 103). OT. Hz-T. çalma 'sarık' (ME 1993: 110; KE 1997: 157).

560. çaman: tembel, uyuşuk.

çaman εaman CC-A 58a/1, 60a/12

Čaman ‘piger’ (Kuun 1880: 282). цаман ‘träge’ (Radloff 1887: 58). čaman ‘Kümmel’ (Grønbech 1942: 73). čaman 57v/1 (Drimba 2000: 112); čaman 59v/18 (Drimba 2000: 115).

561. çanak: tabak, çanak.

çanak Çanac CC-İ 53b/5

çanak εanak CC-A 61b/2

čanac ‘tabak, çanak’, čamek [G. Kuun’un čamek şeklinde okuduğu kelime 60b/2 numaralı satırdaki çanak kelimesidir.] (Kuun 1880: 282). цанак ‘Schlitten’ (Radloff 1887: 58). čanaq, čánaq ‘Schale, Napf’ (Grønbech 1942: 73). Çanac 53r/5 (Drimba 2000: 105); čænæk 60v/2 (Drimba 2000: 116). ET. çanak ‘kap, kacak’ (Mayt: 378). çanak ‘kap kacak’ (Oğuzca), ‘çanak, tuzluk ve tuzluğa benzer ağaçtan oyulmuş kap’ (DLT-Atalay 2006: IV-134). OT. Hrz-T. çanak ‘topraktan aş kabı, çanak’ (İML 1988: 24). çanak ‘kadeh, bardak’ (ME 1993: 110). çanak ‘çanak, kap’ (KE 1997: 157). çanak ‘çanak, kap, kâse’ (NF 1998: 100). çanak ‘kâse’ (KurT 2002: 94). M-Kıpt. çanak ‘çanak, kap’ (KFLT 1989: 962; (DM 2003: 80). çanak ‘çukur şeklinde olan kap’ (KMES 1994: 246). çanak ‘çanak’ (BV 1986: 163; KK 1999: 106; GT 1989: 281; (KMT 2002: 99). çanak ‘kap kacak, çanak’ (İMS 1992: 515). krş. çanakçı ‘çanakçı’ (KK 1999: 106).

562. çarçaçık: fıçı.

çarçaçık εαρεαεik CC-A 61a/3

çarçaçık εαρεαεik CC-A 61a/3

Čarčačik ‘valde mobilis’ (Kuun 1880: 282). цапча ‘Quaste’, цапчацк ‘kleine quaste?’ (Radloff 1887: 58). čápčacyq ‘Fässchen’ (Grønbech 1942: 73). čæpčæčik 60v/3, čæpčæčik 60v/3 (Drimba 2000: 116).

563. çaplatmak: şaplak.

çaplatmak εaplatmak CC-A 66a/25

Čaplatmak ‘alapa’ (Kuun 1880: 282). цаплатмак ‘eine Ohrfeige geben’ (Radloff 1887: 58). čaplatmaq ‘Ohrfeige’ (Grønbech 1942: 73). čaplatmak 65a/25 (Drimba 2000: 127).

564. çarçığa: şahin.

çarçığa Çarçığa CC-İ 55b/7

čarčiga ‘nisus’ (Kuun 1880: 282). *iša. f.* карцы́жа ‘der Habicht’ 46 (Radloff 1887: 23). Çarçığa 55r/7 (Drimba 2000: 108). karçığay ‘doğan kuşu’ (İML 1988: 95).

565. çarpuv̇: çarpma.

çarpu v̇n εαrpυū CC-A 81b/4

Čarpuū ‘via caesis vel dejectis arboribus impedita’ (Kuun 1880: 282). čárpuvun ‘Missgeschick, Unfall’ (Radloff 1887: 74). čærpυū 81r/4 (Drimba 2000: 141).

566. çarşav̇ (< far. çāder-şeb): çarşaf.

çarşav̇ Çiarşau CC-İ 53a/2

Čiarzau ‘lintheamen’ (Kuun 1880: 282). *iša. f.* čarčav ‘Bettuch’ (Grønbech 1942: 74). Çiarzau 52v/2 (Drimba 2000: 104). OT. M-Kıpt. çārşuv ‘çarşaf’ (İMS 1992: 516).

567. çatır (< far. çāder): çadır.

çatır Çater CC-İ 52a/13

Čater ‘tentorium’ (Kuun 1880: 282). çatыр ‘Zelt’ (Radloff 1887: 58). čatyr ‘Zelt’ (Grønbech 1942: 74). Çater 51v/13 (Drimba 2000: 103). OT. Krh-T. çādır ‘çar, kadınların dış giysisi’ (TKT 2004: 310). çatır ‘çadır’ (DLT-Atalay 2006: IV-138). Hrz-T. çadır ‘çadır’ (ME 1993: 110). çadır ‘çadır; örtü, kadın giyimi çarşaf’ (KE 1997: 156). çādır ‘kadınların başlarına bürüdükleri örtü’ (NF 1998: 100). çatır ‘çadır’ (İML 1988: 24). krş. çatırcı ‘çadırcı’ (İML 1988: 24). M-Kıpt. çādār/çādır/çādur ‘çadır’, çādār tiregi ‘çadır direği’ (DM 2003: 80). çadır ‘çadır’ (GT 1989: 281). çatır ‘çadır’ (KİLE 1931: 27). çatır = Ar. miẓalla rasuhu ‘an umbrella, parasol; its head’ (RH 2000: 203). Çağ. çadır ‘çadır’ (MK 1993: 419). O-Moğ. Mnt. čačir ‘tent’, ME. čadur < Türk.: OT. čačir ~ çatır, Kum. čatir < Far. čādar ‘tent, pavilion’ (Poppe 1955: 39).

568. çatlav̇uk: findık.

çatla v̇uk Çatlauc CC-İ 54a/2

Čatlauc ‘avellana’ (Kuun 1880: 282). чатрлăѣк ‘Nuss’ (Radloff 1887: 59). čatlavuq ‘Haselnuss’ (Grønbech 1942: 74). Çatlauc 53v/2 (Drimba 2000: 106). OT. M-Kıpt. çätlāwük ‘bir nevi findık’ (KİLE 1931: 28). çetlevük ‘fıstık’ (DM 2003: 80). çetleyik

‘fıstık, fındık ve bütün kabuklu şeyler’ (KMT 2002: 99). krş. şetlegen ‘fıstık’ (DM 2003: 109).

569. çayhal-: çalkalanmak, sallanmak.

çayhaladır εayhaladır CC-A 82b/8

çayhalmaz εayhalmaz CC-A 60b/6. çayhaladır ‘strepit’, çayhalmaz ‘meoveri non potest’ *ya da muhtemelen* ‘non strepit’ (Kuun 1880: 281). цаикал (v) ‘schaukeln, bewegt werden’, цаикалмас (Radloff 1887: 58). čáhχal- ‘hin und her bewegt werden, rauschen’, čájχala-dyr (Grønbech 1942: 72). čæyχalmæf 60r/6 (Drimba 2000: 116); çayhaladır 82r/8 (Drimba 2000: 143).

570. çayna-:çiğnemek.

çaynarmen žaynařmẽ CC-İ 18a/14

çaynadun žaynadun CC-İ 18a/15

çaynağıl žianagıl CC-İ 18a/16

Zaynarmen ‘mastico’, zianagil *emir şekli* (Kuun 1880: 298). цаина (v) ‘kauen’, цаинармән, цаинадым, цаиғыл (Radloff 1887: 58). čajna- ‘kauen’ (Grønbech 1942: 72). Zaynarmẽ 17v/14, Zaynadun 17v/15, Zianagıl 17v/16 (Drimba 2000: 57). OT. Krh-T. [krş. čeknã ‘tırmık’ (DTS 1969: 143). čignã- bkz. čeknã- (DTS 1969: 145). čeknã- ‘saplamak, batırmak’ (DTS 1969: 143). Hrzt. çayna- ‘kemirmek, çiğnemek’ (ME 1993: 110). çeyne- ‘çiğnemek’ (KE 1997: 159; NF 1998: 102). çeyne- ‘çiğnemek’ (MM 2008: 213). çiynek ‘dişle ezmek, çiğnemek’ (İML 1988: 25). krş. çeynem ‘lokma, küçük parça’ (NF 1998: 102). M-Kıpt. čajnã- ‘žné, przegryzać’ (Bulg-M 1954: 49). çayna- ‘(sakız vs.) çiynek’ (İMS 1992: 516). çeyne- ‘çiğnemek’ (BV 1986: 164; KK 1999: 107). çeyne- ‘çiğnemek’ (KH 2002: 117). şeyne- ‘çiğnemek’ (KMT 2002: 141; KF 2006: 183). krş. çaynal- ‘çiynek’ (İMS 1992: 516). çeyneyici ‘çiğneyici, çiğneyen’ (KH 2002: 117). çārşenbe (< far. çār + şenbe): çarşamba. çārşenbe Çaar sanbe CC-İ 37a/3. čaar sanbe ‘d. Mercurii’ (Kuun 1880: 293). işa. f. ца̋рша̋мби ‘Mittwoch’ (Radloff 1887: 59). čahar-šanbe ‘Mittwoch’ (Grønbech 1942: 72). Çaar sanbe 36v/3 (Drimba 2000: 82). OT. çārşenbe ‘çarşamba’ (DH: 195). krş. çahâr ‘dört’ (DH: 195). şenbe ‘cumartesi, cumartesi tatili’, şenbe bođunları yaⁿⁱ cuhūdlar ‘Cumartesi halkı yani Yahudiler’ (TKT 2004: 638). Hrzt. çaharşānbā → çaharşānbā kün ‘çarşamba günü’ (KurT 2002: 93). çehār-şenbe ‘çarşamba’ (KE 1997: 158).

çehārşenbih ‘çarşamba’ (NF 1998: 101). krş. du-şenbe ‘pazartesi’ (KE 1997: 173). duşānbā → duşānbā kün ‘pazartesi’ (KurT 2002: 101). şānbā → şānbā kün ‘cumartesi’ (KurT 2002: 244). şenbih ‘cumartesi’ (NF 1998: 388). yek-şenbe ‘Pazar’ (KE 1997: 723). yākşānbā → yākşānbā kün ‘pazar günü’ (KurT 2002: 321). yek-şenbih ‘pazar günü’ (NF 1998: 478). Far. šanbaδ/šanba > Sür. שַׁבָּת *šabbēṯā*, İbr. שַׁבָּת *šabbāṯ* = Yun. σάββατον (Hübschmann 1892: 246). AO-Kıpt. krş. düşünbe ‘pazartesi’ (AO 1996: 211). M-Kıpt. çeharşenbe = Ar. al-arba‘ā = Far. čahat-šanbih ‘Wednesday’ (RH 2000: 129). krş. düşünbe kün = Ar. al-iṭnain = Far. dû-šanbih ‘Monday’ (RH 2000: 129). şenbe kün = Ar. al-sabt = Far. šanba ‘Saturday’ (RH 2000: 129). sehşenbe kün = Ar. al-ṭalātā = Far. sih-šanbih ‘Tuesday’ (RH 2000: 129). yekşenbe kün = Ar. al-aḥad = Far. yak-šanbih ‘Sunday’ (RH 2000: 129).

571. çebər: terbiyeli, kibar, temiz.

çebər ɛebər CC-A 82b/14

Čeber kisi ‘homo purus’ (Kuun 1880: 282). ɛāḇāp ‘reinlich, vorsichtig’ (Radloff 1887: 59). čeber ‘nett, anständig’ (Grønbech 1942: 74). čebər 82r/14 (Drimba 2000: 143). E-Far. çībara (özel ad) ‘Schönheitsträger’ (Hinz 1973: 162). čebār (*moğ.* čeber) ‘1. güzel (sıfat), 2. güzel (isim)’ (DTS 1969: 142).

572. çehla-: bataklık içinde olmak.

çehlap ɛehlap CC-A 81a/7

çehlayrak ɛehlayrak CC-A 81a/8

Čehlap, čehlayrak ‘eo modo’ (Kuun 1880:). čáχla- ‘so tun’, čáχlap, čáχlajraq ‘auf solche Weise ‘in der Mose’ (Grønbech 1942: 72). čehlap 80v/7 (Drimba 2000: 140); čexlayrak 80v/8 (Drimba 2000: 140). OT. Hrz-T. çekle- ‘çizmek, işaretlemek’ (ME 1993: 110).

573. çekmen: yün kumaş.

çekmen Çacmā CC-İ 43b/20

çekmen ɛekm̃ CC-A 64b/21

Čacman ‘pannus’ (Kuun 1880: 281); Čekm̃ *yani* çekmān ‘pannus’ (Kuun 1880: 282). ɛākmān ‘Tuch’ (Radloff 1887: 59). çekman ‘wollenes Turch’ (Grønbech 1942: 74). Çacmā 43r/20 (Drimba 2000: 91); çekm̃ 64r/20 (Drimba 2000: 123). OT. Krh-T. krş.

çek ‘çizgili, kumaş gibi bir pamuk dokuma’ (DLT-Atalay 2006: IV-139). M-Kıpt. çekmen ‘a kind of outer jacket’ (RH 2000: 301).

574. çekmençi: dokumacı.

çekmençi çekmēi CC-A 64b/22

çekmči ‘pannorum textor’ (Kuun 1880: 282). цäкмәнці ‘Tuchfabrikant’ (Radloff 1887: 59). čelmenčy ‘Turchweber’ (Grønbech 1942: 74). çekmči 64r/21 (Drimba 2000: 123).

575. çemen: kimyon.

çemen Çaman CC-İ 42a/27 . çaman (Kuun 1880: 282). čaman ‘Kümmel’ (Grønbech 1942: 73). Çaman 41v/27 (Drimba 2000: 89). H. Hübschmann E-Erm. 𐤒𐤌𐤕𐤌𐤓 *čaman* ‘kimyon’ kelimesini semitik bir alıntı olarak kaydetmiş ve Sür. 𐤒𐤌𐤕𐤌𐤓 *kammōnā*, İbr. *kammōn*, Fen. χαμῶν, Ar. *kammūn*, Lat. *cumīnum* örneklerini vermiştir (Hübschmann 1892: 248). T. Gülensoy ise kelimeyi OT. *çümgen* kelimesine dayandırmıştır (Gülensoy 2007: 229). çemen ‘çimen, çimenlik’ (DH: 195). Hrzt. çimgen ‘çimen, çimenlik’ (NF 1998: 104). M-Kıpt. çemen ‘çimen’ (GT 1989: 282). çemen = Ar. al-kaudan wa huwa al-rakūb ‘a sluggish horse’ (RH 2000: 277). çemen ‘çimen’ (KMT 2002: 99). çümān ‘çimen’ (KİLE 1931: 32). krş. çümgen ‘bahçe’ (İMS 1992: 517. kemmūn ‘kimyon’ (BV 1986: 209). Çağ. çemen ‘çimen, çayırılık’, çemen-ārā ‘yeşilliği süsleyen’, çemen-der ‘eşek’ (MK 1993: 420).

576. çerçi: çerçi.

çerçi Çarçı CC-İ 44b/23

çerçi čerēi CC-A 83a/29

Čarči ‘mercenarius’, Čerči ‘mercator’ (Kuun 1880: 282). цәрці ‘Händler’ (Radloff 1887: 59). čerčy ‘Kleinhändler, Krämer’ (Grønbech 1942: 74). Çarçı 44r/23 (Drimba 2000: 93); čerči 82v/29 (Drimba 2000: 144).

577. çerek: çürük; krş. çürü-.

çerek ēerek CC-A 59a/5. *işa. f. – anl. f.* çeçek (Kuun 1880: 140). *işa. f. – anl. f.* 𐤒𐤌𐤕𐤌𐤓 ‘Blume, Pocken’ (Radloff 1887: 59). čerek ‘faul, verfault’, çerek bohyanda sen bojunya jovutmayyl ‘wenn est faul ist, schlucke es nicht herunter’ (Grønbech 1942: 74). čerek 58v/5 (Drimba 2000: 114). OT. Hrzt. çürük ‘çürük,

çürümüş' (KurT 2002: 98). M-Kıpt. çürük 'çürük' (İMS 1992: 517). şürük 'çürük' (DM 2003: 110).

578. çeren: ceren.

çeren *erē* CC-A 83a/20

Čerē (?çeren) *muhtemelen* 'equus subruber' (Kuun 1880: 282). цәрән 'enkopicze=Heuhaufen (?)' ot yığını (Radloff 1887: 59). çeren, çerem (?) (Grønbech 1942: 74). čerē 82v/20 (Drimba 2000: 144).

579. çeri: asker; çeribaşı 'komutan'; *krş.* çeyri.

çeri *eri* CC-A 62a/7

iş. f. Čeryii 'exercitus', çeribasi 'dux exercitus' (Kuun 1880: 282). цәрі 'Heer', цәрі, цәрі башы (Radloff 1887: 59). čery, čejry 'Herr', čery başy 'Heerführer, Heerschar' (Grønbech 1942: 74). čeri 61v/7 (Drimba 2000: 118). B. Ya. Vladimirtsov kelimenin kökenini Sanskritçeye dayandırmaktadır. bkz. Skr. *kṣātrika* > Sogd. 'γšōrt'k 'царский' > Uyg. *kṣatrik* > *čarik~čërik* > Y-Moğ. *čarik~čarig~čërig~čërig* > Çağ-Moğ. *čirig*, Hal. *церік* 'воин, солдат, войско' (Vladimirtsov 1929: 136). N. Poppe bu etimolojiye katılmayıp Sogudça ve Uygurcadaki kelimelerin aynı kelimeler olmadığını söylemekle birlikte kelimeyi čer- 'to fight' kelimesine dayandırmıştır; ayrıca N. Poppe, G. v. Ramstedt'in Koreceye dayanarak yaptığı etimolojiyi şüpheli bulduğunu da belirtmiştir. bkz. Moğ. *čërig* 'army' = Kor. *chārīda* 'to make ready, to prepare', Kuzey Kor. *tchārīda* 'to put in order' (Poppe 1929: 512, 513). ET. çärig 'ordu' (Gabain 2000: 271). çërig 'asker' (ETS 1992: 288; KUKY 2009: 281, 310, 521; Aydın 2012: 161; AY-YK 2012: 229). çërig 'asker, ordu' (UKY 2011: 97). çërig 'asker, er' (METY 2012: 311). OT. çërig 'asker, ordu' (KB: 128; DH: 195). çëriğ 'asker; asker dizisi; ordu', ülker çëriğ 'harp usulünde bir hile tarzı' ['Savaşta ülker çëriğ denen bir kurnazlık vardır: Askerler her yandan bölük bölük toplanır; birisi ilerleyince ötekiler ona uyar. Bu hile ile yenilme işi az olur.'] (DLT-Atalay 2006: I-142, 95; IV-712). [*krş.* *çer* 'savaşta karşılıklı duran saflar' (DLT-Atalay 2006: IV-141). *čërgä* 'sıra' (DTS 1969: 144). *čërgäš-* 'sıraya sokmak, düzene sokmak' (DTS 1969: 144). *çerkeş-* 'saf haline gelmek, sıralanmak, dizilmek; düzelmek' (DLT-Atalay 2006: IV-142). Hrz-T. çërig 'asker; ordu' (KE 1997: 158). çërik 'savaş ordusu' (İML 1988: 25). çërig 'asker, ordu', çërig-ķara 'askeri kuvvet, ordu' (ME 1993: 111). çërig 'asker, ordu' (NF 1998: 101). çärig 'ordu, asker; sefer' (KurT 2002: 95). *krş.* çëriglig 'askeri, ordusu olan' (KE 1997: 159). AO-Kıpt. çeri/çërig

‘asker’ (AO 1996: 209). krş. çerge < Moğ. ‘sıra, saf, dizi’ (AO 1996: 209). M-Kıpt. çäri/çärik ‘asker’ (KİLE 1931: 28). çeri/çerig ‘ordu, asker’, çeri başı ‘komutan’ (İMS 1992: 516). çeri ‘ordu, asker’ (KF 2006: 93). şeri ‘çeri, asker’ (KMT 2002: 141). şeri/şerü ‘ordu, asker’, şerü baş ‘komutan’ (DM 2003: 109). krş. Bekçeri: Güçlü asker (özel ad) (KMT 2002: 93). Çağ. çirik ‘asker, ordu’ (MK 1993: 421). krş. çerge ‘katar’ (MK 1993: 420).

580. çeribaşı: çeribaşı.

çeribaşı Çeıbaşı CC-İ 46a/11

Çeribaşı 45v/11 (Drimba 2000: 95). OT. M-Kıpt. çeribaşı ‘komutan’ (KF 2006: 93).

581. çerli: zayıf.

çerli  erlı CC-A 58b/31

 erli ‘mager’ (Kuun 1880: 282).  erly ‘mager’ (Grønbech 1942: 74).  erlı 58r/31 (Drimba 2000: 114).

582. çermez: rüzgârlı.

 ermez  ermes CC-A 81a/34

 ermas ‘ventrosus’ (Kuun 1880: 282). *iş.a. f.*  yrmyş ‘gefaltet’ (Grønbech 1942: 79).  ermes 80v/34 (Drimba 2000: 141).

583.  ert-: dedikodu yapmak.

 ertermen  erterm  CC-A 81b/18

 erterm  ( ertermen) ‘strepito’ (Kuun 1880: 282).      (v) ‘knippsen, schnellen’,            (Radloff 1887: 59).  ert ‘schnalzen, knipsen’,  erter-men (Grønbech 1942: 74).  erterm  81r/18 (Drimba 2000: 142).  ert- ‘elinden bırakmak; bir şeyin ucunu kırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-143).  ertil- ‘yok edilmek; ortadan yok olmak, ölmek, kaybolmak; uzaklaşmak; elden çıkmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-143).

584.  e    h: tatlı, hoş.

 e    h  eux CC-İ 31a/8

   h ‘dulciter’ (Kuun 1880: 282).       ‘S   ’ (Grønbech 1942: 75). /   h/ 30v/13 (Drimba 2000: 74).

585. çeyri: asker; ordu; krş. çeri.

çeyri Çeyĩ CC-İ 51a/2

čejri (Grønbech 1942: 74). Çeyrri 50v/2 (Drimba 2000: 101).

586. çibuh: çubuk; krş. çibuğ.

çibuh εibuh CC-A 73b/15

çibuh εibuh CC-A 76b/14

Čibuch ‘baculus; fustis’, čibug ‘dal, çırpı, çubuk’ (Kuun 1880: 282). цыбык ‘Ruthe’ (Radloff 1887: 60). čybuχ ‘Zweig, Reis; Rute, Gerte’ (Grønbech 1942: 78). čibuχ 73r/12 (Drimba 2000: 137); čibuχ 76r/13 (Drimba 2000: 139). ET. çibık ‘çubuk, dal’ (ETŞ 1992: 288). çubık ‘çubuk’ (Mayt: 380). OT. čibīq ‘1. çubuk, kolay bükülür ince ağaç dalı; 2. sap’ (DTS 1969: 147). [krş. čip ‘çubuk, kolay bükülür ince ağaç dalı’ (DTS 1969: 150). çibık ‘çubuk, yaş olan dal’ (DLT-Atalay 2006: IV-144). čibiqla- ‘çubukla vurmak, kamçılamak’ (DTS 1969: 147). çibıkla- ‘taze çubukla vurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-144). čubiqla- ‘çubukla vurmak, kamçılamak’ (DTS 1969: 156). čubuq ‘çubuk’ (DTS 1969: 156). krş. çip ‘her ince ve yumuşak dal’ [‘Bu kelime çibık sözünden kısaltılmıştır.’] (DLT-Atalay 2006: I-318). M-Kıpt. çibiq ‘dal’ (KİLE 1931: 29). çibuğ ‘çubuk, düz dal’ (GT 1989: 283). çibuğ ‘dal’ (KMT 2002: 100).

587. çibuğ: çubuk, değnek, dal; krş. çibuh.

çibuğ εibugı CC-A 70b/1

çibuğlar εibuchlar CC-A 64a/20

čibug ‘virga’ (Kuun 1880: 282). цыбык ‘Ruthe’, цыбыгы, цыбыклар (Radloff 1887: 60). čybuq ‘Zweig, Reis; Rute, Gerte’ (Grønbech 1942: 78). čibuchlar 63v/20 (Drimba 2000: 122); čibugi 70r/1 (Drimba 2000: 131).

588. çığ I: çiy, şebnem.

çığ Çığ CC-İ 37a/17

Čig ‘rosata; pruina’ (Kuun 1880: 282). цыг ‘Thau, Reif’, цыгы (Radloff 1887: 59). čyq, čyχ47 ‘Tau’ (Grønbech 1942: 79). Çığ 37r/17 (Drimba 2000: 83); čígi 76r/6 (Drimba 2000: 139). çi ‘toprakta yaşlık; yaş’ (DLT-Atalay 2006: IV-151). M-Kıpt. şık ‘çığ, şebnem’ (DM 2003: 109).

589. çığ II: kırağı. düşmek fiili kırağı için mi çiy için mi kontrolünü yap?.

çığ Çığ CC-İ 37a/16

çığı είγί CC-A 76b/6

çig ‘gülden yapılmış, gül içeren; kırağı’ (Kuun 1880: 282). цыг ‘Thau, Reif’, цыгы (Radloff 1887: 59). çyq, çyχ48 ‘Reif’ (Grønbech 1942: 79). Çığ 37r/16 (Drimba 2000: 83); čígí 76r/6 (Drimba 2000: 139).

590. çığ-: bkz. çık-.

çığkıl ığchıl CC-İ 12a/10

çığtum ığtum CC-İ 12a/9

çığup εı gup CC-A 80b/4

цыгып (< цык (v) ‘herausgehen’) (Radloff 1887: 59). çyq-, çyχ- ‘herauskommen, hinausgehen’ (Grønbech 1942: 79). Zigtum 11v/8, Zigchil 11v/9 (Drimba 2000: 50); či gup 80r/4-5 (Drimba 2000: 140). OT. çık- ‘çıkma’ (KB: 129; AH: XIV). çık- ‘1. çıkmak, ayrılmak, gitmek; 2. sefere çıkmak, cihada gitmek’ (TKT 2004: 311). çık- ‘çıkma’ (DLT-Atalay 2006: IV-146). krş. çıkğu → kağgudın çıkğu yer ‘çıkış yolu’ (TKT 2004: 417). çıkıl- ‘çıkılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-147). çıkış ‘menfaat, çıkar’ (DLT-Atalay 2006: IV-147). çıkış- ‘çıkarmakta yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-147). çıkmağ ‘1. çıkma, dışarı çıkış; 2. (hayata) çıkış, diriliş’ (TKT 2004: 311). çıkış- ‘çıkarmakta yardım ve yarış etmek, bir şeyi çıkarmak, meydana çıkarmak gibi’ (DLT-Atalay 2006: IV-147). çıktur- ‘çıkartmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-148). Hrız-T. çık- ‘(dışarı) çıkmak, yükselmek’ (ME 1993: 111). çık- ‘çıkma; ortaya çıkmak, belirtmek’ (KE 1997: 160). çık- ‘çıkma; ortaya çıkmak; ayrılmak, kaçmak; erişmek; ölmek’ (NF 1998: 102). çık- ‘çıkma’ (KurT 2002: 96; MM 2008: 213). çıkmak ‘1. içerden dışarıya gitmek, çıkmak; 2. güneş, ay ve yıldız gibi şeylerin doğması’ (İML 1988: 26). çıkmak ‘(yola) çıkmak’ (ME 1993: 111). krş. çıkan ‘filiz, sap’ (KurT 2002: 96). çıkın- ‘çıkma’ (KurT 2002: 97). çıkış ‘masraf, harcolunan para’ (İML 1988: 26). çıkış- ‘yarış etmek, karşı karşıya gelmek’ (KE 1997: 164). AO-Kıpt. çık- ‘çıkma’ (AO 1996: 209). krş. çıkış ‘harcama’ (AO 1996: 209). M-Kıpt. çık- ‘dışarı çıkmak’ (KMT 2002: 100). çık- ‘çıkma, gitmek’ (KF 2006: 93). çiq- ‘wychodzić, ukazywać się’ (Bulg-M 1954: 50). çık- ‘çıkma’ (MG 1984: 137; BV 1986: 164; İMS 1992: 516; KK 1999: 107). çık- ‘1) dışarı çıkmak; 2) ayrılmak, uzaklaşmak; 3) ortaya çıkmak, görünmek; 4) peydah olmak, belirtmek; 5) gitmek; 6) yükselmek; 7) sokağa çıkmak; 8) fırlamak,

ayrılmak; 9) hissedilmek, duyulmak; 10) duyulmak' (GT 1989: 283). çık- 'doğmak (güneş, ay)' (KK 1999: 107). çık- 'çıkmaq, ayrılmak' (KMES 1994: 246). çık- 'çıkmaq' (KH 2002: 117). çık- '1) yukarı doğru hareket etmek, yükselmek; 2) yükselip oturmak, üstüne çıkmak; 3) ayrılmak, uzaklaşmak; 4) ortaya çıkmak, meydana gelmek; kaynaklanmak; 5) dirilmek' (TK 2008: 213). çıqmaq 'to go out' (RH 2000: 124). şık- 'çıkmaq' (DM 2003: 109). krş. çığık/çıguk 'çıkık' (BV 1986: 164). Çağ. çık- 'çıkmaq' (MK 1993: 420).

591. çığar-: çıkarmak.

çığardı	εıgardı	CC-A 74b/24
çığardı	εıgardı	CC-A 75b/16
çığardıñ	εıgardıñ	CC-A 73a/30
çığardun	ığardun	CC-İ 12a/13
çığargıl	ığargıl	CC-İ 12a/14
çığarupturğar	εıgarupturgā	CC-A 69b/29
çığarurmen	ığaruırmē	CC-İ 12a/12

zihargil 'extrahe' (Kuun 1880: 282). цығар (v) 'herausbringen', цығарымән, цығардым, цығарбыл, цығардың, цығарды, цығарып турған (Radloff 1887: 59). çyyar- 'herausbringen, herausziehen', qatty ölimge kirip ölümdeñ bizni çyyardyñ 'in den schweren Tod gehend hast du uns vom Tode herausgebracht' (Grønbech 1942: 78). Zıgarurmē 11v/11, Zıgardun 11v/12, Zıgargıl 11v/13 (Drimba 2000: 50); çıgaruptur[d > g]ā 69r/17 (Drimba 2000: 130); çıgardıñ 72v/15 (Drimba 2000: 136); çıgardı 74r/12 (Drimba 2000: 138); çıgardı 76r/15 (Drimba 2000: 139). OT. çıkar- 'çıkarmak' (KB: 130; AH: XIV). çıkar- '1. çıkarmak; 2. uzaklaştırmak, sürmek, sürgün etmek; 3. ortaya çıkarmak' (TKT 2004: 313). çıkar- 'çıkarmak' (DLT-Atalay 2006: IV-147). krş. çıkarıglı 'ortaya çıkaran, belli eden' (TKT 2004: 313). çıkarmak 'çıkarmak' (DH: 195). çıkarmak → çıkarmak tilemek 'sonuç çıkarmak, sonuca varmak' (TKT 2004: 313). çıkar(ı)l- 'çıkartılmak, uzaklaştırmak' (TKT 2004: 313). Hrız-T. çıkar- 'çıkarmak' (ME 1993: 111; KE 1997: 163; MM 2008: 214). çıkar- 'çıkarmak, sürmek' (NF 1998: 104). çıkar- 'çıkarmak, kovmak' (KurT 2002: 96). çıkar- '1) çıkmak; 2) yaratmak; 3) ayırmak' (KF 2006: 93). çıkarmak 'çıkarmak (giyim hakkında)' (İML 1988: 26). krş. çıkarıl- 'çıkartılmak' (ME 1993: 111; KurT 2002: 97). çıkarın- 'çıkartılmak, uzaklaştırılmak' (KurT 2002: 97). çıkarış- 'birbiriyle birlikte çıkarmak' (ME 1993: 111) . çıkarmak

‘çıkarma, ihraç’ (ME 1993: 111). çıkart- ‘çıkartmak’ (KE 1997: 164). AO-KıpT. çıkar- ‘çıkarmak’ (AO 1996: 209). M-KıpT. çyqar- ‘wyprowadzàć’ (Bulg-M 1954: 50). çıkar- ‘çıkarmak; uzatmak’ (MG 1984: 138). çıkar- ‘1) dışarı çıkarmak; 2) çekip çıkarmak; 3) almak, çıkarmak; 4) kurtarmak; 5) hazırlamak; 6) ayırmak, vermek; 7) kavuşturmak, ulaştırmak; 8) bulunduğu yerden ayırmak’ (GT 1989: 283). çıkar- ‘çıkarmak’ (BV 1986: 165; KFLT 1989: 963; İMS 1992: 516; KK 1999: 107; KH 2002: 117). çıkar- ‘1) çıkarmak; uzaklaştırma; 2) ortaya çıkarmak, meydana getirmek; 3) çekip çıkarmak; can almak’ (TK 2008: 214). krş. çıkarıl- ‘çıkartılmak’ (BV 1986: 165; İMS 1992: 516). çıkarıl- ‘çıkartılmak’ (KFLT 1989: 963). çıkarmak ‘1) gönderme, yollama; 2) kurtarma; 3) diriltme’ (TK 2008: 214). çıkarmaklık ‘yetiştirme, büyütme’ (TK 2008: 214). Çağ. çıkar- ‘çıkarmak’ (MK 1993: 421). krş. çıkarıl- ‘çıkartılmak’ (MK 1993: 421). çığmak: ayağın üstündeki tümsek. çığmak Çığmac CC-İ 49a/17 Çığmac ‘cubitus’ (Kuun 1880: 282). *işa. f. – anl. f.* цыџанак ‘Ellenbogen’ (Radloff 1887: 59). çyymaq ‘Spann, Rist’ (Grønbech 1942: 78). Çığmac 48v/17 (Drimba 2000: 99).

592. çıgrıgçı: çıkırıkçı.

çıgrıgçı Çıgrıgzi CC-İ 45b/8

Çıgrıgzi ‘tornator’ (Kuun 1880: 282). *işa. f.* цıкırıкці ‘der Drechsler’ (Radloff 1887: 60). *işa. f.* çyryqçy ‘Drechsler’ (Grønbech 1942: 78). Çıgrıgzi 45r/8 (Drimba 2000: 93). OT. Kırh-T. çıgrı ‘çıkırık; değirmen, çark, dolap gibi şeylerin çıkırığı; ip çıkırığı ve her türlü makara; değre, felek’ (DLT-Atalay 2006: IV-146). Hrz-T. krş. çıkırı ‘çıkırık (ip için); su dolabı’ (KE 1997: 164). çıkırık ‘çıkırık, iplik sarmak için küçük çark’ (İML 1988: 26). M-KıpT. krş. çırırq: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 30). çıkırık ‘çıkırık’ (MG 1984: 138; (KMT 2002: 99). çıkırık ‘dolap’ (İMS 1992: 516). şıkırık ‘çıkırık’ (DM 2003: 109).

593. çih-: krş. çığ-, çık-.

çiharmen Çıgharmē CC-İ 12a/8

çihtı εihtí CC-A 72a/2

çigharmen ‘exeo’ (Kuun 1880: 282). çyq-, çyğ- ‘herauskommen, hinausgehen’ (Grønbech 1942: 79). Çıgharmē 11v/7 (Drimba 2000: 50); çıhtí 71v/1 (Drimba 2000: 134).

594. çık-: çıkmak; krş. çığ-, çıh-.

çıktı	εıktı	CC-A 73a/4
çıktı	εıktı	CC-A 76b/17 drimba i harfi?.
çıktılar	εık tiler	CC-A 62b/2-3
çıkmaıynça	εıkmamıεε	CC-A 63a/36
çıkmaıynça	εıkmamıεε	CC-A 63a/37
çıkısın	εıkfın	CC-A 74b/2

Çiktiler III. *çokluk şahıs geçmiş zaman* (Kuun 1880: 282). цык ‘herausgehen’, цыкармән, цыктым, цыккыл, цыкты, цыктылар, цыкмаінцы, цыксын (Radloff 1887: 59). чыq-, чыx- ‘herauskommen, hinausgehen’, чыqtylar Ierusalemдан ‘sie gingen aus Jerusalem’, ханның аламы чыqсын ‘es mögen des Königs Fahnen herauskommen’ Grønbech 1942: 79). čik tiler 62r/2 (Drimba 2000: 119); čikmainče 62v/36, čikmaınče 62v/37 (Drimba 2000: 121); čikti 72v/2 (Drimba 2000: 136); čikf[v > f]n 74r/1 (Drimba 2000: 137); čiktı 76r/16 (Drimba 2000: 139). ET. čiq- I ‘1. çıkmak, bir şeyin sınırından ayrılmak; 2. bir yere yönelmek; 3. ayrılmak; 4. yan anl. ?; 5. çıkmak, ilerlemek, yükselmek; 6. görünmek, zuhur etmek; 7. bir şey haline dönüşmek; 8. çıkmak, tırmanmak’ (DTS 1969: 150). [krş. čiy- ‘bağlamak, düğümlemek’ (DTS 1969: 147). čiqıl- (edil. < čiq-) (DTS 1969: 151). čiqış- (ışt. < čiq) (DTS 1969: 151). čiqtur- (ettir. < čiq- I) (DTS 1969: 151).

595. çin: gerçek.

çin	εın	CC-A 80b/7, 80b/8
çin	εın	CC-A 70a/25, 70b/7, 75a/5, 75a/5

Čin ‘verus’ (Kuun 1880: 282). цын ‘wahr, wahrhaft’ (Radloff 1887: 59). чын ‘wahr, echt, richtig’, чын хан ‘der wahre König’, чын теңри ‘der wahre Gott’ (Grønbech 1942: 78). čin 69v/13, 70r/4 (Drimba 2000: 131); čin 74v/5, 74v/5 (Drimba 2000: 138); čin 80r/7, 80r/8 (Drimba 2000: 140). ET. čin I (çin. < çjen, čin) ‘1. gerçek, gerçeklik, hakikat; 3. dürüst, doğruluğu seven; 4. ?; 5. gerçekten, hakikaten, doğru olarak, sahiden’ (DTS 1969: 148, 149). çin < Çin. *chên* ‘gerçek, doğru; gerçeklik, doğruluk’ = Skr. *satya*, *satyatâ* (AY-III 1991: 91). çin ‘gerçek, doğru’ (ETŞ 1992: 288). çin tigin kelin teңgri: Çin Tigin Kelin Tengri (ETŞ 1992: 289). çin/cim < Çin. 眞 *chên* ‘dürüst, doğru’ (Gabain 2000: 272). çin (< Çin. *chên*) ‘gerçek, doğru’ (Üİ 1998: 142; AY-YK 2012: 229). çin (<

Çin. 真 zhēn) ‘gerçek, dürüst, doğru’ (ABH 2013: 192). çin ‘gerçek’ (KE 1997: 164). [krş. *çin̄yaru: çin̄yaru kör- ‘dikkatle bakmak’ (DTS 1969: 149). çinğar-u ‘tam’ (Gabain 2000: 49). çin̄in: çin̄in bişiyin ermāk ‘temiz yüreklilik, doğruluk, dürüstlük’ (DTS 1969: 149). çinju < Çin. 真如 chēn-ju ‘hakikat’ (Gabain 2000: 272). çinqar- ‘düzeltmek, doğrusunu bulmak’ (Hsüan-X 1975: 133). çinğar- ‘araştırmak, dikkat etmek’ (ETŞ 1992: 289). çinla- ‘doğrulamak, hakikileşmek’ (ETŞ 1992: 289). çinlayu ‘gerçek olarak’ (Üİ 1998: 142). çinsiz ‘hayalî, gerçek olmayan’ (DTS 1969: 149). çm?su < Çin. chēn-ju = Skr. tathatā ‘gerçek, doğru; gerçeklik’ (AY-III 1991: 91). çinsiz ‘gerçek olmayan’ (Üİ 1998: 142). çinsu ‘olduğu gibi, dosdoğru’ (ETŞ 1992: 289). çinu- ‘titizlik göstermek’ (Hsüan-X 1975: 133). OT. çin ‘gerçek, doğru, sahih’ (KB: 130). çin ‘1. doğru, hak, gerçek; 2. doğru söyleyen, doğru kişi, samimi kişi’, çin bütün ‘gerçek, samimi’, çin kıl- ‘gerçek yapmak, ortaya koymak’, çin köni ‘doğru söyleyen, doğru’, çin-ok ‘şüphesiz, muhakkak ki, gerçekten, kesinkes’, çin söz ‘doğru söz, hikmet’, çin sözlegli ‘doğru sözlü’, çin tutuğlu ‘doğrulayan, tasdik eden’, çin ya-ni rāst sözlegüçi ‘doğru söyleyen’, çin tutmağlı ‘gafil, bihaber’, keç çin sözlegli ‘sıddık, çok doğru sözlü’ (TKT 2004: 314, 363, 435). çin ‘doğru’ (AH: XV). çin ‘doğru, gerçek, sahih’, çin bütün kişi ‘kendine güvenilebilen, doğru dürüst kişi’ (DLT-Atalay 2006: IV-149). [krş. *çin̄yar- ‘gerçeği aramak, incelemek, bir şeyin mahiyetini araştırmak’ (DTS 1969: 149). çinğar- ‘tasdik etmek, doğrulamak’ (TKT 2004: 315). çinğarığı ‘tasdik eden, doğrulayan’ (TKT 2004: 315). çiniq- ‘doğrulanmak, doğruluğu çıkmak’ (DTS 1969: 149). çinik- ‘gerçekleşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-150). çinla ‘gerçekten, hakikaten, aslında’ (DTS 1969: 149). çinla- ‘gerçeği araştırmak, incelemek’ (DTS 1969: 149). çinla- ‘tahkik etmek, gerçekliğini araştırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-150). çinlat- ‘gerçekletirmek, gerçekliğini araştırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-150). çinlık ‘doğruluk, gerçeklik’ (KB: 131). çinlık ‘gerçek, hak’, çinlık/rāstlık ‘gerçek’, çinlık üze ‘şüphesiz’ (TKT 2004: 315). Hr̄z-T. çin ‘gerçek, doğru; sadık’ (KurT 2002: 97). çin ‘gerçek, doğru’ (MM 2008: 213). çin → çin aymak ‘doğru söylemek’ (İML 1988: 25). krş. çindar- ‘incelemek’ (ME 1993: 111). çindariş- ‘iyice hesap edişmek’ (ME 1993: 111). çindaru ‘iyice, dikkatle, adamakıllı’ (ME 1993: 111). çinok ‘hakikaten, gerçekten; böylece; artık’ (KurT 2002: 97). çin-ok ‘gerçek, hakikat’ (MM 2008: 214). M-Kıpt. çin ‘doğru, gerçek’ (KMT 2002: 100). çin ‘doğru, gerçek, hakikat’ (TK 2008: 214). krş. çynqar- ‘ciężko wzdychać,**

wydawać westchnienie' (Bulg-M 1954: 49). Çağ. çın 'doğru, gerçek' (MK 1993: 421).
krş. çınlık 'doğruluk, gerçeklik' (MK 1993: 421).

596. çınay: kadın eş.

çınay Çınay CC-İ 49b/5 333 bkz. sonnot49.

Çınay 'uxor' (Kuun 1880: 282). цынаи 'Gattin, Frau' (Radloff 1887:59). <Çınay> 49r/5
(Drimba 2000: 99).

597. çınığ-: denenmek.

çınığıpturğan ɛınığıptuğan CC-A 69b/35

işa. f. – *anl. f.* Čimgipturğan 'probatum est' ~ *osm.* čintürmək 'examinare', *alt.* čene
'probare' (Kuun 1880: 282). *işa. f.* – *anl. f.* цымгы (v) 'erproben', цымгып турган
(Radloff 1887: 60). čynyq- 'erprobt werden, als echt erwiesen werden', jetti otda
čynyypyturğan 'in sieben Feuern geläutert' (Grønbech 1942: 78). čınığıpturğan 69r/22
(Drimba 2000: 130). çınla-: çınlamış ɛınlamış CC-A 61a/30. Čıglamis 'ora
consuta' (Kuun 1880: 282). čınlæmiş 60v/28 (Drimba 2000: 117). krş. çınğra-
'çınlamak' (DLT-Atalay 2006: IV-150). çınğrak 'gür ve pürüzsüz ses' (DLT-Atalay
2006: IV-150). çınğrat- 'çınlatmak' (DLT-Atalay 2006: IV-150).

598. çırak (< far.çerāğ): mum, چراغ.

çırak Çırac CC-İ 40b/16

çırak Çırac CC-İ 53a/18

çıraklar ɛıraklar CC-A 64a/11

buradaki anlam meşale mi? grønbech öyle demiş. Čirac 'candela' (Kuun 1880: 282).
цырак 'Licht', цыраklar бiлä (Radloff 1887: 59). *anl. f.* čyraq 'Kerze; Fackel'
(Grønbech 1942: 79). Çirac 40r/16 (Drimba 2000: 87); Çırac 52v/18 (Drimba 2000:
105); čiraklarbile 63v/11 (Drimba 2000: 122). OT. çerāğ 'yağa bulandırılıp yakılan fitil'
(DH: 195). çerāğ '1. kandil; 2. şeriat' (TKT 2004: 310) . Hrz-T. çerāğ 'mum, çıra' (KE
1997: 158). çerāğ 'kandil, çıra' (MM 2008: 213). çıra 'çıra, mum, kandil gibi aydınlatma
vasıtası', çıra ayağı 'çırakma', çıra yağı 'mum yağı' (İML 1988: 26). çıra/çırağ 'çıra,
kandil' (KurT 2002: 97. çırağ 'çıra, lamba' (ME 1993: 112). çırağ 'mum' (NF 1998:
104). krş. şeb-çerāğ 'geceyi aydınlatan' (KE 1997: 581). M-KıpT. çerāğ 'ışık, kandil'
(TK 2008: 213). çırağ = Ar. al-sirāj 'lamp', çırağ yandır 'light the lamp' (RH 2000: 78,

281). çıraç: Farisîcenin çırağ ından müştak olup, bugünkü manasında istimal edilmiştir (KİLE 1931: 30). çırâk ‘mum, kandil’, çırağını yak- ‘yardım etmek’ (GT 1989: 283). çıraç ‘lâmba’ (KK 1999: 107). çıraç ‘çerağ, kandil ışık’, çıraç ol- ‘yol göstermek, aydınlatmak’, çıraç kıl- ‘ışık tutmak’ (KF 2006: 93). çıraç ‘kandil’, çıraç ayağı (KMT 2002: 100). şıraç ‘ışık, kandil’ (DM 2003: 109). Çağ. çerāğ ‘mum’ (MK 1993: 420). krş. şeb-çirāğ ‘gece parlayan yakut’ (MK 1993: 541).

599. çıraklık: mumluk, şamdan.

çıraklık Çırac líc CC-İ 53a/17

Čiraclic ‘candelabrum’ ~ *far.* چراغ (Kuun 1880: 282, 283). цыраклык ‘Leuchter’ (Radloff 1887: 60). čyraqlyq ‘Leuchter’ (Grønbech 1942: 79). Çırac líc 52v/17 (Drimba 2000: 105). OT. Hrз-T. çıraqlıg ‘aydınlık’ (KE 1997: 164). M-KıpT. şıraklık ‘şamdan’ (DM 2003: 109).

600. çiray: yüz, çehre.

çiray žiray CC-İ 11a/9

çiray çiray CC-İ 49a/24

Čiray ‘vultus’ (Kuun 1880: 282); Ziray ‘imago’ (Kuun 1880: 298). цыpai ‘Antlitz’ (Radloff 1887: 59). čyraj ‘Gesicht; Porträt’ (Grønbech 1942: 79). Ziray 10v/9 (Drimba 2000: 48); Çiray 48v/25 (Drimba 2000: 99). OT. M-KıpT. cirey (KFLT 1989: 960).

601. çırlak: cırcır böceği.

çırlak εırlak CC-A 82b/13

Čırlac ‘frictio’ (Kuun 1880: 283). цырлак ‘ein vlischin (?)’ (Radloff 1887: 60). čyrmaq ‘Grille? Bach?’ (Grønbech 1942: 79). čırlak 82r/13 (Drimba 2000: 143).

602. çırma-: sarmak.

çırmarmen εırmarmen CC-A 56b/7

çırmadım εırmadım CC-A 56b/8

çırmamağa εırmamaga CC-A 56b/9

çırmadım εırmadım CC-A 60b/4

Čırmarmen ‘intorqueo’, čırmamaga ‘intorquere’ (Kuun 1880: 283). цырма (v) ‘verwickeln, umwickeln’, цырмармән, цырмадым, цырмаға (Radloff 1887: 60). čyrma- ‘wickeln, winden’, čyrmar-men (Grønbech 1942: 79). čırmarmen 56r/7,

čirmadím 56r/8 (Drimba 2000: 109); čirmamaga 56r/9 (Drimba 2000: 110); čirmadím 60r/4 (Drimba 2000: 116). OT. Çağ. krş. çırman- ‘sarılmak, dolanmak’ (MK 1993: 421). çırmandur- ‘dolandırmak’ (MK 1993: 421).

603. çırmal-: sarılmak.

çırmaluptur εırmaluptur CC-A 56b/6

Kelime söz konusu yayının metin kısmında kaydedilirken, sözlük kısmında kaydedilmemiştir. Metin kısmında dipnot verilerek Kazakça čırma- fiiliyle karşılaştırılmıştır (Kuun 1880: 132). цырмал (v) ‘verworren, verwickelt sein’, цырмалыптыр (Radloff 1887: 60). čyrmal- ‘verwickelt, gewunden werden’, čyrmaluptur (Grønbech 1942: 79). čırmaluptur 56r/6 (Drimba 2000: 109).

604. çırpı: çalı çırpı.

çırpı εırpı CC-A 81b/21

Čırpı ‘ramalia’ (Kuun 1880: 283). цырпы ‘dürres Reis’ (Radloff 1887: 60). čyrpy ‘Reisig’ (Grønbech 1942: 79). čırpı 81r/21 (Drimba 2000: 142).

605. çıvalduz: çuvaldız; krş. çuvalduz.

çıvalduz εıalduz CC-A 66a/33

Čıalduz ‘acus grossior’ ~ *far*. حوالدوز (Kuun 1880: 282). čıalduz 65v/33 (Drimba 2000: 127). OT. M-KıpT. çuvaldız ‘çuvaldız çuvalduz ‘çuvaldız’ (KFLT 1989: 963). çuvaldız ‘çuvaldız’ (DM 2003: 80). çuvaldız ‘çuvaldız iynesi’ (KİLE 1931: 32). çuvaldız/şuvaldız ‘çuvaldız’ (DM 2003: 110). krş. çuvu ‘biz’ (KİLE 1931: 32).

606. çıyrun: felaket. ya da çan?.

çıyrun εıyrū CC-A 81b/3

Čıyrū *yani* čıyruk ‘campana’ (Kuun 1880: ?). čyjrū ‘Unglück’ (Radloff 1887: 78). čıyrū 81r/3 (Drimba 2000:).

607. –çi: +çİ.

çi εı CC-A 64b/19

çi 64r/18 (Drimba 2000: 123).

608. çibin: sinek; süvrü çibin ‘sivri sinek’.

çibin çıbın CC-İ 55a/31

çibin Çıbın CC-İ 55b/1

Čibin ‘musca’, suru čibin ‘culex’ (Kuun 1880: 282). цыбын ‘Fliege’ (Radloff 1887: 60). čibin ‘Fliege’, sürü čibin ‘Mücke’ (Grønbech 1942: 75). Çıbın 54v/31, Suruçibin 55r/1 (Drimba 2000: 108). OT. Krh-T. çibun ‘sinek’ (KB: 129). Hrz-T. çibin ‘sinek’ (İML 1988: 25). çibin ‘sivrisinek’ (KE 1997: 164). çıbın ‘sivrisinek’ (NF 1998: 102). krş. çibinlağu ‘yelpaze’ (İML 1988: 25). M-Kıpt. çıban ‘çıban’ (BV 1986: 164). çibin ‘kara sinek’ (KİLE 1931: 29). çibin ‘sinek’ (İMS 1992: 517; (KMT 2002: 100). čibin = Ar. al-ba‘ûd ‘gnat; mosquitoes’/Ar. al-baqq ‘bedbug, gnat’ (RH 2000: 175, 229). şibin ‘sinek’ (DM 2003: 109). Çağ. çipin ‘sinek’ (MK 1993: 421).

609. çiçek: çiçek.

çiçek ɟɪɟac CC-İ 14a/1

çiçekleri ɟɪɟekleri CC-A 74b/16

Čiçek ‘flos’ (Kuun 1880: 282); Zizac ‘flos’ (Kuun 1880: 298). işa. f. цăцăк ‘Blume, Pocken’, цăцăklăpi (Radloff 1887: 59). čiček ‘Blume’ (Grønbech 1942: 75). Zizac 13v/1 (Drimba 2000: 52); čičekleri 74r/8 (Drimba 2000: 138). ET. çäçäk/jäjäk ‘çiçek’ (Hsüan-X 1975: 133; Gabain 2000: 271, 275; ABH 2013: 193). çeçek ‘çiçek’ (AY-III 1991: 91; ETŞ 1992: 288). çeçek ‘çiçek’, koşgaç örük çeçeki ‘akasya’ = Skr. śirīṣa (AY-YK 2012: 229, 241). krş. çäçäklig ‘çiçekli’ (Hsüan-X 1975: 133). çeçek ‘çiçek’ (DLT-Atalay 2006: IV-139). çeçeklik ‘çiçeklik’ (DLT-Atalay 2006: IV-139). çeçäklük ‘çiçeklik, çiçek bahçesi’ (DTS 1969: 143). OT. çéçek ‘çiçek (çiçek için tomurcuk)’ (TKT 2004: 310). çiçek ‘çiçek’ (KB: 131). krş. çiçeklik ‘çiçek bahçesi’ (KB: 131). Hrz-T. çeçek ‘çiçek’, çeçek yağı ‘çiçek yağı’ (İML 1988: 24; KE 1997: 157). çeçek ‘çiçek’ (MM 2008: 213). çiçek ‘çiçek’ (ME 1993: 112; NF 1998: 104). çeçäk ‘çiçek’ (KurT 2002: 95). krş. çeçäglig ‘çiçekli, çiçek açmış’ (KurT 2002: 95). çeçeklik ‘çiçeklik, bahçe’ (KE 1997: 158). M-Kıpt. çičäk: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 29). çiçek ‘çiçek’, çiçek çık- ‘çiçek hastalığına tutulmak’ (İMS 1992: 517). čiček = Ar. al-ward ‘rose’ (RH 2000: 157). çiçek ‘çiçek’ (GT 1989: 284; KK 1999: 107; (KMT 2002: 101; (DM 2003: 80). Çağ. çiçek ‘çiçek’ (MK 1993: 421).

610. çiçeklen-: çiçeklenmek.

çiçeklenmiş εἰσεκλῆμις CC-A 70b/18

Čiçeklėmis *yani* çiçeklenmiş ‘floruit’ (Kuun 1880: 282). цацәклән (v) ‘erblühen’, цацәклән миш (Radloff 1887: 59). çiçeklen- ‘erblühen’ (Grønbech 1942: 75). çiçeklēmí[ʃ >ʃ] 70r/12 (Drimba 2000: 132). čečäklig ‘çiçekli, çiçeği olan’ (DTS 1969: 143). çeçeklen- ‘çiçeklenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-139). Hrz-T. çeçeklen- ‘çiçeklenmek’ (KE 1997: 158). çeçäklän- ‘çiçek açmak, çiçeklenmek’ (KurT 2002: 95). krş. çiçekle- ‘çiçek açmak’ (ME 1993: 112). çiçeklen- ‘çiçeklenmek’ (KK 1999: 107).

611. çil: dağ tavuğu; keklik.

çil Çıl CC-İ 55b/14

Čil ‘perdix’ (Kuun 1880: 283). ııl ‘Haselhuhn’ (Radloff 1887: 60). čil ‘keklik?’ (Grønbech 1942: 75). čil ‘Rebhuhn’ Grønbech 1992: 51). Çıl 55r/14 (Drimba 2000: 108). OT. krş. *čilgü at* (DLT’de ara? [ayrıca bkz. *čil* ‘ein Fleck auf der Haut, der durch einen Schlag entstanden ist’, *čil at* ‘tüyü kırmızı ve beyaz karışık olan at, alaca renkli, benekli at’, Gag. çil beegir ‘çalaja loşad (graugeflecktes Pferd)’ (Hauenschild 2000: 209)]. Hrz-T. çil ‘bir cins kuş’ (İML 1988: 25). M-KıpT. çil ‘çil kuşu’ (KİLE 1931: 29). krş. čilgü ‘chestnut, sorrel horse’ (RH 2000: 175).

612. çimdi-: çimdiklemek.

çimdirmen εἰμδirmē CC-A 81a/1

Čimdirmē (čimdirmen) ‘vellico’ (Kuun 1880: 282). цимді ‘kneifen’, цимдірмән (Radloff 1887: 60). *işa. f.* čymdy- ‘kneifen’, čymdyr-men (Grønbech 1942: 78). čimdirmē 80v/1 (Drimba 2000: 140).

613. čine-: nakışlamak, iğne işi yapmak.

činermen εἰνᾶρμεν CC-A 81a/37

Činärmen ‘suo cum serico’ (Kuun 1880: 282). цінă ‘sticken’, цінärmән (Radloff 1887: 60). čine- ‘mit Seide sticken’, činer-men (Grønbech 1942: 75). činärmen 80v/37 (Drimba 2000: 141). OT. čikne- ‘sıkı dikmek, altın tel ile ipek kumaş üzerine nakış işlemek; yer sürgü çekmek’ (KB: 132).

614. çipçik: serçe; kanatlı hayvan.

çipçik Çípçíc CC-İ 55b/4

çipçikler Çípçíclaf CC-İ 29b/4

Çipçic ‘avis’, çipziclar (Kuun 1880: 282). ципчик ‘Sperling, kleiner Vogel’, ципчикләр (Radloff 1887: 60). чыпчық ‘Vogel’, чыпчықлар (Grønbech 1942: 78). çipziclar 29r/4 (Drimba 2000: 72); Çipçic 55r/4 (Drimba 2000: 108). OT. Hrz-T. çipçık ‘serçe kuşu’ (İML 1988: 95). çipçuk ‘serçe’ (KE 1997: 164). çipçuk ‘serçe’ (NF 1998: 104). M-Kıpt. çapçuq/çipçiq ‘serçe’ (KİLE 1931: 26). çıfçağ ‘serçe’ (KK 1999: 107). çipçık/çipçuk ‘serçe’, it çipçukı ‘serçeye benzeyen, üzüm ve çekirge ile beslenen bir kuş’ (İMS 1992: 517, 542). çipçuk ‘serçe’ (KMT 2002: 100). sibçik = Ar. al’uṣfūr ‘sparrow’ (RH 2000: 188). şıpsık ‘serçe’ (DM 2003: 109). krş. çi ‘bir nevi kuş’ (KİLE 1931: 28).

615. çirkin (< far. çirkmn): çirkin.

çirkin Çırchín CC-İ 50a/24

Çirchin ‘turpis’ (Kuun 1880: 283). циркин ‘niederträchtig’ (Radloff 1887: 60). čirkin ‘hässlich’ (Grønbech 1942: 75). Çırchín 49v/24 (Drimba 2000: 100). M-Kıpt. çirkin: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 29). çirkin ‘güzel olmayan, çirkin’ (GT 1989: 284). çirkin ‘çirkin’ (KK 1999: 107; (KMT 2002: 101).

616. çivrumba: acı marul.

çivrumba Çiurûba CC-İ 42a/26

çiurûba ‘puls cumino et aceto cocta’ ~ ar. زیرقبا (Kuun 1880: 282). čiurumba ‘Zichorie’ (Grønbech 1942: 75). Çiurûba 41v/26 (Drimba 2000: 89).

617. çiyig: çığ, pişmemiş.

çiyig Çıyg CC-İ 38a/24

Çıyg ‘crudus’ (Kuun 1880: 282). işa. f. ıık ‘roh’ (Radloff 1887: 60). čijik (čijix) ‘roh, ungekocht, ungebraten’ (Grønbech 1942: 75). Çıyg 37v/24 (Drimba 2000: 84). OT. Hrz-T. çığ ‘olmamış, pişmemiş, çığ’ (İML 1988: 25). M-Kıpt. çiq/çik ‘1) çig, çiy; 2) tecrübesiz adam’, çik ät ‘pişmemiş et’ (KİLE 1931: 29, 30). çık ‘çığ, çığ tanesi’ (KK 1999: 107). çig ‘çığ’ (BV 1986: 165; (KMT 2002: 101). çig ‘çığ, pişmemiş’ (KH 2002: 117). čik ‘dew’ (RH 2000: 200). şig ‘çığ, pişmemiş’ (DM 2003: 110). krş.

618. çiz-: çizmek, yazıp çizmek.

çizermen çıxarm CC-İ 26a/22

çizdüm çısdum CC-İ 26a/23

çizgil çisgil CC-İ 26a/24

çizmek çismac CC-İ 26a/25

Çisarmen ‘scribo’, çisgil *emir şekli*, çismac ‘scriptura’ (Kuun 1880: 282). *iş.a. f. – anl. f.* сыз (v) ‘schreiben’, сызармән, сыздым, сызбыл, сызмак (Radloff 1887: 66). çiz- ‘schreiben’ (Grønbech 1942: 75). Çixarmê 25v/22, Çizdum 25v/23, Çisgıl 25v/24 [Tıpkıbasımdan farklı olarak kelimenin ikinci ve beşinci işareti í şeklinde işaretlenmiştir], Çismac 25v/25 (Drimba 2000: 68). ET. çiz- ‘çizmek’ (Gabain 2000: 272). Hrz-T. çiz- ‘yazmak, çizmek’ (ME 1993: 112). çiz- ‘çizmek, yazmak’ (NF 1998: 104). krş. çizig ‘çizgi’ (ME 1993: 112). M-Kıpt. çyz- ‘pisać, kreslić’ (Bulg-M 1954: 50). çiz- ‘çizmek’ (İMS 1992: 517). çiz- ‘yazmak, çizmek’ (KMT 2002: 100). krş. çizov ‘çizi, hat’ (KİLE 1931: 30).

619. çoğanak: dirsek.

çoğanak εoganak CC-A 58b/32. Čoganak ‘cubitus’ (Kuun 1880: 283). *iş.a. f.* цығанак ‘Ellenbogen’ (Radloff 1887: 59). *iş.a. f.* čyğanaq ‘Ellenbogen’ (Grønbech 1942: 78). (Drimba 2000:). OT. M-Kıpt. çaganak ‘dirsek’ (KK 1999: 106). çığanaq ‘dirsek’ (KİLE 1931: 29).

620. çohmarlı: topuzlu.

çohmarlı εohmarlı/ CC-A 60b/14

Čohmarli ‘ad similitudinem clavae’ (Kuun 1880: 283). цокмарлы ‘ein Knipfel, eine Keule habend’ (Radloff 1887: 59). çohmarly ‘mit einer Keule versehen’ (Grønbech 1942: 75). çohmarlı 60r/14 (Drimba 2000: 116). ET. krş. çoq-; CWX- ‘vurmak, öldürmek’ (Yansılamalı bir kelime olup soq- ve toq- ile eş değerdedir (?); krş. çoqmar/çokmaq/çoqman ‘topuz, sopa’ (İKPÖ 1998: 177). M-Kıpt. krş. çoqmar ‘topuz’ (KİLE 1931: 31). çokmar ‘topuz’ (KK 1999: 107). çokmar ‘çomak’ (KMT 2002: 101; (DM 2003: 80). şokmar ‘çomak’ (DM 2003: 110).

621. çohrah: krş. çokrak.

çohrah εohrah CC-A 73b/11

çohrah (Kuun 1880: 283). Čohraḡ 73r/8 (Drimba 2000: 137). ET. krş. čoqra- ‘temel ve yan anl. kaynamak; dalgalanmak, köpürmek, coşmak’ (DTS 1969: 154). čoqrat- (ettir. < čoqra-) ‘dalgalandırmak, çalkantı çıkarmak’ (DTS 1969: 154). çokura- ‘kaynamak’

(Gabain 2000: 272). OT. [*krş. çoqarat- 'kaynatmak' (DTS 1969: 153). çoqra- 'kaynamak; dalgalanmak, köpürmek, coşmak' (DTS 1969: 154). çokra- 'pınarda su ve tencerede bir şey kaynamak', çokrama yul 'suyu çok olan, fişkırıan kaynak; fişkırma' (DLT-Atalay 2006: IV-156, 157). çokrama yul 'fişkırıan kaynak, suyu çok olan kaynak', çokrama yulak 'küçük küçük bir çok su pınarları' (DLT-Atalay 2006: IV-810). çoqraş- (işt. <çoqra-) 'temel ve yan anl. kaynamak; dalgalanmak, köpürmek, coşmak' (DTS 1969: 154). çokraş- 'çoğalmak ve dalgalanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-157). çokrat- 'kaynatmak' (DLT-Atalay 2006: IV-157). çoqrat- (ettir. < çoqra-) 'dalgalandırmak, çalkantı çıkarmak' (DTS 1969: 154). çoqurat- 'kaynatmak' (DTS 1969: 154). M-KıPT. çokrak 'daha çok, daha fazla' (KMES 1994: 246). krş. çoqra- 'kaynamak' (KİLE 1931: 31).*

622. çokrak: kaynak; *krş.* çohrach.

çokrak εochrach CC-A 57b/12

çokrak εokrak CC-A 75b/3

Čokrak 'scaturigo', čochrach (Kuun 1880: 283). цокпак 'Quelle' (Radloff 1887: 59). čaqraq 'Quelle', čoqraq suvu 'Quellwasser' (Grønbech 1942: 75). čochrach 57r/16 (Drimba 2000: 111); çokrak 75r/3 (Drimba 2000: 139).

623. çoyun: cevher.

çoyun εοiun CC-A 66a/31

čojun 'Erz' (Grønbech 1942: 75).

624. çök-: (özellikle ibadette) diz çökmek.

çöküngiz εokvñgíř CC-A 59b/31

çöküp εø cwp CC-A 62a/18-19

Čokunggis 'inclinate', čöcwp 'inclinans' (Kuun 1880: 283). цök (v) 'niederknien', цökýп (Radloff 1887: 59); CC-A 59b/31 çöküngiz → *işa. f. – anl. f.* цoky (v) 'sich bekreuzigen', цокуңыз (Radloff 1887: 59). čök- 'die Knie beugen', tiziñiz čöküniz 'kinet nieder', tizin čöküp jügüнди 'er brach in die Knie' (Grønbech 1942: 76). čokvñgíř 59r/30 (Drimba 2000: 115); čø cwp 61v/19 (Drimba 2000: 118). ET. cök- 'çökmek' (Gabain 2000: 271). krş. čökeř-/čökit- 'diz çökmek, çökmek; çökertmek' (AY-III 1991: 91). čökiđ- 'diz çökmek' (Hsüan-X 1975: 133). OT. čök- 'çökmek' (KB: 133; AH: XV). čök- 'çökmek, diz üstü çökmek', čöküglü 'diz çökmüş' (TKT 2004: 315). čök- 'diz

çökmek, dibe çökmek' (DLT-Atalay 2006: IV-157). krş. çöker- 'çökertmek, düşürmek' (AH: XV). çökit- 'çökertmek' (KB: 133). çöktür- 'çöktürmek, maden ayırıp çöktürmek' (DLT-Atalay 2006: IV-158). çökür- 'çökertmek' (KB: 133). çökür- 'çökmek, ihtirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-158). çöküt 'kısa, kısalık, cücelik' (KB: 133). çöküt 'kısa' (DLT-Atalay 2006: IV-158). Hz-T. çök- 'çökmek, oturmak' (ME 1993: 112). çök- 'çökmek, çömelmek' (KE 1997: 164). çök- 'diz çökmek, çömelmek' (NF 1998: 105). çök- 'diz çökmek' (KurT 2002: 98). çök- 'eğilmek, diz çökmek, çökmek' (MM 2008: 214). krş. çöker- 'çöktürmek' (ME 1993: 112; KE 1997: 164). çökür- 'çöktürmek' (ME 1993: 112). çökür- 'diz çöktürmek' (NF 1998: 105). çöküş- 'oturşmak, birlikte oturmak' (ME 1993: 112). M-Kıpt. çök- 'diz üzerine çökmek' (KİLE 1931: 31). çök- 'çökmek' (BV 1986: 166; (KFLT 1989: 963). çök- 'dizlerinin üstüne çökmek' (İMS 1992: 517). çök- 'çökmek, oturmak' (KMT 2002: 101).

625. çömiç: kepçe.

çömiç Çömiç CC-İ 53a/29
anl. f. Čömič 'capsa' (Kuun 1880: 283). *iş. f.* цомыч 'Schöpfkelle' (Radloff 1887: 59).
 čömič 'Schaumlöffel, Schöpflöffel' (Grønbech 1942: 76). Çömiç 52v/29 (Drimba 2000: 105). ET. krş. com-/çom- 'dalmak' (Gabain 2000: 272). çom(ı)n- 'dalmak' (Gabain 2000: 272). *çomur-*, CWMWR-: batırmak, suya gömmek (*çom-*, '(suda) batmak' + ettirgen -*or-* eki) sayfa?. *çomur-* 'batırmak' (Gabain 2000: 272). *çomurmuş* 'sulu şeyleri almaya mahsus kepçe' (Gabain 2000: 272). Hz-T. çömçe 'kepçe' (NF 1998: 105). krş. çom- 'dalmak, suya girmek' (NF 1998: 105). *çomur-* 'batırmak' (KurT 2002: 98). çömdür- 'suya batırmak' (KE 1997: 165). çömür- 'daldırmak, batırmak' (KE 1997: 165). M-Kıpt. krş. çömçä 'kepçe' (KİLE 1931: 31). çömçe 'kepçe' (BV 1986: 166; (KMT 2002: 101). çömçe 'kepçe, büyük kaşık' (DM 2003: 80). Çağ. krş. çöm- 'suya dalmak, batıp çıkmak' (MK 1993: 421). çömür- 'daldırmak' (MK 1993: 421).

626. çömlek: çömlek.

çömlek Çömlac CC-İ 41a/21
 çömlek Çömlat CC-İ 53a/31

Čömlac 'olla; vas coquinarum' (Kuun 1880: 283). цömläk 'Topf' (Radloff 1887: 59); CC-İ 41a/21 çömlek → *anl. f.* цömläk 'Magazin, Niederlage' (Radloff 1887: 59). čömläk 'Kochtopf' (Grønbech 1942: 76). Çömlac 40v/21 (Drimba 2000: 88); Çömlat 52v/31 (Drimba 2000: 105). OT. Krh. krş. čöňäk 'kova, bakraç' (DTS 1969: 155). M-

KıpT. çömläk 'küçük tencere' (KİLE 1931: 31). çölmek/çömlek 'çömlek' (GT 1989: 285; (DM 2003: 80).

627. çöp: çöp, artık.

çöbū εöbv CC-A 81b/7

çöp 'Überbleibsel, Abfälle', tirki çöbū tyndan tatly 'die Überbleibsel vom Opfer sind süsser als die Seele (?)' (Grønbech 1942: 76). čóbv 81r/7 (Drimba 2000: 141). ET. çöp 'çöp; çöp ve benzerleri' (Gabain 2000: 45, 272). krş. çöbik 'çöp, bulanık' (Gabain 2000: 45). OT. krş. çöpik/şöpik 'meyva yenildikten sonra atılan şey, çör çöp' (DLT-Atalay 2006: IV-159, 557). Hrз-T. çöp 'çöp (ME 1993: 112; KE 1997: 165). krş. çöplü 'çöplü, pis' (ME 1993: 112). çöplüg 'çöplü' (KE 1997: 165). M-KıpT. çöp: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 31). çöp 'çöp' (İMS 1992: 517). şöp 'çöp' (DM 2003: 110).

628. çöpçövre: etrafında, çepeçevre.

çöpçövre Çop çoura CC-İ 31a/3

çöp, çöp çövre 'ringsumher' (Grønbech 1942: 76). Çop çoura 30v/4 (Drimba 2000: 74).

629. çöple-: toplamak.

çöplermen zoplarmē CC-İ 9a/14

çöpledüm zopladum CC-İ 9a/15

çöple zopla CC-İ 9a/16

çöplegeybiz εoplegaybis CC-A 64a/4-5

Çöplegaybis 'colligemus' (Kuun 1880: 283); Zoplarmen 'colligo', zopla *emir şekli* (Kuun 1880: 298). цöplä (v) 'zusammenlesen', цöplärmän, цöplädim, цöplä, цöpläräiöiz (Radloff 1887: 59). CC-İ 9a/14, 9a/15, 9a/16 → çopla- 'sammeln' (Grønbech 1942: 75); çöple- 'zusammenbinden', kerek kim biz..jyğaj-biz çöplegey-biz birge kültebegni bayğaj-biz 'es behuf uns, dass wir (sie) sammeln, zusammenbinden und zu einer Garbe binden' (Grønbech 1942: 76). Zoplarmē 8v/14, Zopladum 8v/15, Zopla 8v/16 (Drimba 2000: 46); çöple gaybis 63v/5 (Drimba 2000: 122).

630. çöv: gürültü.

çöv εøv CC-A 58a/27

Čov? (Kuun 1880: 283). čov ‘Lärm’ (Grønbech 1942: 76). <č> čov 57v/27 (Drimba 2000: 113). OT. Hrз-T. çoğı ‘gürültü patırtı; kavga döğüş’ (KurT 2002: 98). çoğı ‘kötü söz, bağırışma’ (ME 1993: 112). krş. çoğaş- ‘bağırıp çağırmaq, gürültü yapmak’ (ME 1993: 112). M-KıpT. krş. çav ‘feryat, seda, ses’ (KİLE 1931: 27).

631. çövgüç: iftiracı.

çövgüçler εowguęler CC-A 64a/24

Čowgučler ‘tumultus; mallei’ (Kuun 1880: 283). *iřa. f.* цăкўңлăp (< цăкўң ‘Hammer’) (Radloff 1887: 59). čovguč ‘Verleumder’ (Grønbech 1942: 76). (Drimba 2000:).

632. çövlan-: gürültü yapmak.

çövlanmenğiz εovlanmañğıf CC-A 58a/28

čovlan- ‘lärmnen’ (Grønbech 1942: 76). čovlanmañğıf 57v/28 (Drimba 2000: 113). OT. çoğla- ‘bağırmak, çağırmaq’ (KB: 132). Hrз-T. krş. çoğlaş- ‘sövüşmek, ağız kavgası yapmak’ (ME 1993: 112).

633. çövre: çevre; çepeçevre; çövre yürü- ‘çevrelemek, sarmak’; krş. çüvre. çöpçövre

Çop çoura CC-İ 31a/4

çövre зoura CC-İ 7b/16, 7b/19

çövre ?зoufa CC-İ 7b/17, 7b/18

çövre çoufa CC-İ 33a/4

čoura ‘rotunde’, čop čoura ‘circum’ (Kuun 1880: 283); Zourayururmen ‘circumdo’, zoura iurgil *emir řekli* (Kuun 1880: 298). *iřa. f.* цăýpă ‘rund’, цöп цăýpă (Radloff 1887: 58). čövre, čüvre ‘Umkreis; umher; ringsum’; čöp čövre; čövre жүr- ‘um etwas herumgehen; verkehrt umgekert’ (Grønbech 1942: 76). Zourayururmë 7r/16, Zoura yururdum 7r/17, Zoura [zur > *iurgil*] 7r/18, Zoura 7r/19 (Drimba 2000: 44). OT. Hrз-T. čörä ‘etraf, çevre (?)’ (KurT 2002: 98). M-KıpT. çevre ‘çevre’ (MG 1984: 137). çewre ‘çevre’, çepçewre/çöpçöwre ‘çepçevre’ (BV 1986: 164, 166). çevre ‘etraf’, çevresin tut- ‘etrafını sarmak’, çevre yanı ‘etraf, yanı, çevresi’ (GT 1989: 282). çewre ‘çevre, etraf’ (İMS 1992: 516). çevre ‘yakın, etraf’ (KF 2006: 93). krş. çevrüm ‘daire’ (KFLT 1989: 963).

634. çövr-: çevrelemek, etrafını sarmak.

çövrümen	Çourumē	CC-İ 30a/4
çövr (ürdüm	Çourdum	CC-İ 30a/5
çövrü8 (rgil	Çourgil	CC-İ 30a/6
çövrümek	Çourmac	CC-İ 30a/7

işa. f. Čonrumen/čourumen ‘volvo’, *işa. f.* čonrgil/čourgil, *işa. f.* čonrmac/čourmac ‘actio volvendi’ (Kuun 1880: 62, 283). *işa. f.* цäýp (v) ‘umwickeln, umhüllen’, цäýpмән, цäýрдүм, цäýргил, цäýрмәк (Radloff 1887: 58). čövür- ‘drehen’, čövürmek ‘Umdrehung’ (Grønbech 1942: 76). Çourumē 29v/4, Çourdum 29v/5, Çourgil 29v/6, Çourmac 29v/7 (Drimba 2000: 73). OT. Krh-T. çevril- ‘çevrilmek, döndürülmek’ (KB: 128). çevrül- ‘çevrilmek, döndürülmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-143). çevrüş- ‘çevrişmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-143). çevür- ‘çevirmek; bir şeyi sol elin baş parmağı üzerinde çevirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-144). Hrz-T. çevirmek (İML 1988: 25). çevür- ‘çevirmek, değiştirmek, döndermek’ (ME 1993: 111). çevür- ‘çevirmek’ (KE 1997: 159). çev(ü)r-/çevür- ‘çevirmek, döndürmek’ (NF 1998: 102). çäwür- ‘yüz çevirmek, döndürmek’ (KurT 2002: 96). krş. çevrül- ‘dolaşmak, dolanmak’ (ME 1993: 111). çevrül- ‘çevrilmek’ (NF 1998: 101). çevrün- ‘devretmek, dönmek’ (ME 1993: 111). M-Kıpt. çevir- ‘çevirmek’ (KK 1999: 107). çevir- ‘çevirmek, döndürmek’ (TK 2008: 213). çevür- ‘çevirmek, döndürmek’ (MG 1984: 137). çevür- ‘döndürmek, ayırmak’ (GT 1989: 282). çevür- ‘çevirmek, dönmek’ (KMES 1994: 246). çevür- ‘1) çevirmek, altını üstüne getirmek; 2) çevirmek, bir yere yönelmek’ (İMS 1992: 516). krş. çefrül- ‘çevrilmek, değişmek’ (İMS 1992: 516). çevril- ‘çevrilmek’ (MG 1984: 137). çevril- ‘çevrilmek’ (BV 1986: 164). çevrül- ‘1) çevrilmek, değişmek; 2) yönelmek’ (İMS 1992: 516).

635. çövrme: çepeçevre.

çövrme	Çourma	CC-İ 33a/4
--------	--------	------------

Čourma ‘rotunde’ (Kuun 1880: 283). *işa. f.* цäýp (v) ‘umwickeln, umhüllen’, цäýpmä (Radloff 1887: 58). čövürme ‘umher, ringsum’ (Grønbech 1942: 76). Çourma 32v/4 (Drimba 2000: 77).

636. çuğur: çukur.

çuğur Çuğur CC-İ 40a/7

Čugur ‘fossa’ (Kuun 1880: 283). цугур ‘Vertiefung, Grube’ (Radloff 1887: 60). čuyur ‘Graben’ (Grønbech 1942: 77). Çugur 39v/7 (Drimba 2000: 86). OT. Krh-T. krş. çugurdan ‘uçurum, yar’ (DLT-Atalay 2006: IV-159). Hrz-T. çukur ‘çukur’ (ME 1993: 112; MM 2008: 214). çukur ‘derin oyuk’ (KE 1997: 165). çukur ‘çukur’ (NF 1998: 105). M-Kıpt. çuğur ‘çukur’ (MG 1984: 139). çuqur: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 32). çukur ‘çukur’ (BV 1986: 166; KFLT 1989: 963; İMS 1992: 517; KH 2002: 117). şukur ‘çukur’ (DM 2003: 110).

637. çuh: çuh çula- ‘bağırmaq’

çuh euh CC-A 81b/9

čuh čula ‘brüllen’, čux-čular-men (Grønbech 1942: 77). čuh 81r/9 (Drimba 2000: 141). OT. çuh çuh: Atı yürütmek ve azarlamak için çıkarılan ses (DLT-Atalay 2006: IV-159).

638. çula-: çuh çula- ‘‘bağırmaq’’.

çulærmenⁿ eulärmē CC-A 81b/9

цѣкцѣлă (v) ‘ich gabule (?)’ (Radloff 1887: 60). čulärmē 81r/9 (Drimba 2000: 141). OT. M-Kıpt. çula- ‘sarmak, dolamak’ (KH 2002: 117).

639. çulğan-: sarmak, sarılmak.

çulğanmış eulğanmiz CC-A 62a/5

Čulğanmiz ‘involutum’ (Kuun 1880: 283). цулған (v) ‘eingewickelt sein’, цулғанмыш (Radloff 1887: ?). čulğan- ‘gewickelt sein’, čüprek(k)e čulğanmyš ‘in Windeln gewickelt’ (Grønbech 1942: 77). çulğanmiz 61v/5 (Drimba 2000: 118). ET. krş. çuğ ‘bağ’ (Üİ 1998: 143). Hrz-T. çulğan- ‘örtünmek, bürünmek’ (ME 1993: 112). çulğan- ‘sarınmak, bürünmek’ (NF 1998: 105). krş. çulğa- ‘sarmak, örtmek, dolamak’ (KE 1997: 165). çulğa- ‘dolamak, sarmak’ (NF 1998: 105). çulğaş- ‘üst üste çıkmak, bürünmek’ (KE 1997: 165). M-Kıpt. çolğa- ‘çul sermek’ (BV 1986: 165). çulğa- ‘sarmak, dolamak’ (MG 1984: 139). çulğa- ‘üzerine bir şey giyinmek’ (İMS 1992: 517). krş. çolğaştur- ‘çul serdirmek, liff etmek’ (BV 1986: 165). çulğan- ‘bir şey giyinmek’ (İMS 1992: 517). çulğaş- ‘dolaşmak, sarılmak’ (MG 1984: 139). çuğ ‘ile, ile birlikte, ile beraber; birlikte, müştereken, ortaklaşa; aynı zamanda’ (MTS: 327). çugla- ‘toplanmak, birleşmek; sarmak, sarıp sarmalamak’ (MTS: 327). çuglara- ‘yığılmak, toplanmak, bir

araya gelmek, birleşmek; birikmiş ve toplanmış olmak; doluşmak, toplanmak, üşüşmek' (MTS: 327, 328). çuglaragul- 'yığmak, toplamak, bir araya getirmek, birleştirmek; biriktirmek; toplatmak, biriktirmesini sağlamak' (MTS: 328). çuglalar 'yığılma, birikme, yığın, kütle, küme, öbek, kalabalık, yığılma' (MTS: 328). Çağ. çulga- 'sarmak, dolamak' (MK 1993: 422).

640. çulğav: dizden aşağı sarılan bez.

çulğav Çulgau CC-İ 52a/7

Čulgau 'solea socci' (Kuun 1880: 283). цулҭай 'Strumpf, Fusslappen' (Radloff 1887: 60). čulγau 'Fusslappen' (Grønbech 1942: 77). Çulgau 51v/7 (Drimba 2000: 103). çuglag 'toplantı, toplanma, meclis, birleşim, toplantı; paket sargısı' (MTS: 327). çuglagul 'birleştirmek, toplamak' (MTS: 327). çuglagulga 'kolleksiyon, sergi' (MTS: 327). çuglagulugçi 'kolleksiyoncu, tahsildar, alımcı' (MTS: 327).

641. çuprak: bez parçası.

çuprak euprak CC-A 60a/8

Čüprāk 'fragmentum panni' (Kuun 1880: 283). čuprak 59v/13 (Drimba 2000: 115).

642. çura: av kuşu.

çura Çuşa CC-İ 55b/9

Čura 'falco albus' ~ ar. جُرَّة (Kuun 1880: 283). цўра 'der weisse Falke' (Radloff 1887: 60). čura 'küçük bayağı atmaca' (Grønbech 1942: 77). čura 'kleiner Sperber' (Grønbech 1992: 53). Çura 55r/9 (Drimba 2000: 108).

643. çuvalduz: çuvaldız; kırş. çıvalduz.

çuvalduz Čualdus CC-İ 45a/12

Čualdus (Kuun 1880: 283). цуалдус 'grosse Nadel' (Radloff 1887: 60). čuvalduz 'Packnadel' (Grønbech 1942:). Čualdus 44v/12 (Drimba 2000: 93).

644. çuvla-: gürültü yapmak.

çuvluydır evvlvydır CC-A 81b/8

Čuuliydir *muhtemelen* 'jugo similis est' (Kuun 1880: 283). čúvla- 'poltern, lärmern' (Grønbech 1942: 77). čvvlvydır 81r/8 (Drimba 2000: 141).

645. çuz: ipekli giysi, brokar.

çuz Çux CC-İ 46b/14

Čuz ‘sericum e folliculis factum, e quibus eruperint bombycum papiliones’ ~ ar. قُرْ (Kuun 1880: 283). čuz ‘Zindeltaffet’ (Grønbech 1942: 77). Çuz 46r/14 (Drimba 2000: 95). OT. Hrz-T. çuz ‘yaldızlı kırmızı renkli bir Çin kumaşı’ (KE 1997: 165).

646. çüçi: tatlı.

çüçi eueí CC-A 58b/17

Čuči ‘serio’ (Kuun 1880: 283). bulunamadı (Radloff 1887:). cüci ‘sanft; süsslich?’ (Grønbech 1942: 77). čuči 58r/17 (Drimba 2000: 113). ET. süçig ‘tatlı, lezzetli’ (Mayt: 462). süçig ‘tatlı’ (Gabain 2000: 295; KUKY 2009: 182, 530; Aydın 2012: 178). süçig ‘tatlı, hoş’ (METY 2012: 320). OT. süçig ‘1. tatlı; 2. şarap’ (DTS 1969: 516). süçig ‘tatlı; içilecek şey, şurup’ (KB: 411). süçüg ‘tatlı, hoş, güzel’ (TKT 2004: 633). süçüg ‘tatlı’ (AH: LVIII). süçük ‘tatlı’ (DH: 219). [krş. süçi- ‘tathlanmak, güzelleşmek’ (KB: 411). süçin- ‘tadım bulmak, mahzuz olmak’ (KB: 411). süçin- (dön. < süçi-) ‘bir şeyin tadını çıkarmak’ (DTS 1969: 516). süçir- (ettir. < süçi-) (DTS 1969: 516). süçiş- bkz. süçüş- (DTS 1969: 516). süçit- ‘tathlandırmak’ (KB: 411). süçüş- ‘tatlı hale gelmek, tathlaşmak’ (DTS 1969: 516). Hrz-T. suçug/süçüg ‘tatlı’ (KurT 2002: 238, 241). süçi/süçüg ‘tatlı, hoş’ (ME 1993: 179). süçü ‘tatlı’ (İML 1988: 64). süçüg ‘tatlı, tadı güzel olan’ (KE 1997: 576). süçüg ‘tatlı’ (NF 1998: 384). M-Kıpt. şuçi ‘wine’ (RH 2000: 153). süci ‘içki’ (KFLT 1989: 1063). süci ‘şarap, içki’ (GT 1989: 434). süçi ‘1) tatlı; 2) şarap’ (KİLE 1931: 94). süçi ‘şarap’ (DM 2003: 107). sücü = Ar. al-samn = Far. rauğan ‘clarified butter’ (RH 2000: 152). sücü ‘tatlı, her şeyin tathısı’ (KMT 2002: 140). sücü ‘üzümden yapılan bir içki’ (KMT 2002: 140). krş. şüşüş ‘kuru üzümden yapılan bir tür şarap’ (KK 1999: 124). Çağ. çüçük ‘tatlı’ (MK 1993: 422). krş. süçi-hâne ‘şarap dükkânı’ (MK 1993: 538).

647. çüçkir-: hapşirmek, aksırmak.

çüçkirdim euekvrd̃ CC-A 58a/12

işa. f. Čučkordim ‘sternutavi’ (Kuun 1880: 283). цўцкўр (v) ‘niesen’ (Radloff 1887: 60). işa. f. čüčkür- ‘niesen’, čüčkürdim (Grønbech 1942: 77). čvčkvrd̃ 57v/11 (Drimba 2000: 112). OT. M-Kıpt. çüčkür- ‘aksırmak’ (KİLE 1931: 32). şüşkür- ‘hapşirmek’ (KK 1999: 124).

81r/20 (Drimba 2000: 142). OT. Hrz-T. krş. çürî- ‘çürümek’ (KE 1997: 165). çürît- ‘çürümek’ (KE 1997: 165). çürü- ‘çürümek’ (ME 1993: 112).

652. çü *v*:- yere yatmak.

çü *v*ermen *ε*uermē CC-A 82a/15

Čuermê (čuermen) ‘jaceo’ (Kuun 1880: 283). čüve- ‘niederwerfen’, čüver-men (Grønbech 1942: 78). č[u > v]ermē 81v/15 (Drimba 2000: 142).

653. çüvel-: çömelmek.

çü *v*eldi *ε*veldí CC-A 82b/34

Čučldi ‘sursum versus est’ ~ *mac.* csukkanni (Kuun 1880: 283). *işā. f.* *u*čkyl (v) ‘umfallen’, араба *u*čkylđi (Radloff 1887: 60). čüvel- ‘umgeworfen werden’, araba čüveldi (Grønbech 1942: 78). čvældí 82r/33 (Drimba 2000: 144).

654. çüvre: çevre.

çüvre *ε*vvre CC-A 82b/25

Čuvre ‘latus vestis posticum’ (Kuun 1880: 283). *u*čpā ‘umgekehrt’, *u*čpā kīđi (Radloff 1887: 60). čövre, čüvre ‘Umkreis; umher; ringsum’ (Grønbech 1942: 76, 78). čvvre 82r/24 (Drimba 2000: 144).

655. da: ve, de, da.

da da CC-A 57b/21, 62a/21, 63b/36, 69b/37, 82b/17.

Da ‘et’ (Kuun 1880: 290). -da, -de, mindiñ *xačqa* kim biz-de mineli ‘du bist aufs Kreuz gestiegen, damit wir (es) auch besteigen’, kim maya berse mend’ayar berejim ‘wenn jemand mir gibt, geb’ ich auch ihm’, men azam-de dölmen⁵⁰ (*ya da* bolman), men frište-men ‘ich bin kein Mensch, sondern ich bin ein Engel’, neme-de ‘durchaus nichts’, urdym-da jazdym ‘ich schlug und verfehlte das Ziel’, tanyqyz-da körüniz ‘wisset und seht’, sözni ajtty-da ğanyn teñeri eline berdi ‘diese Worte sprach er und gab seine Seele in die Hand Gottes’ (Grønbech 1942: 79, 80). da 57r/25 (Drimba 2000: 112); da 61v/21 (Drimba 2000: 119); da 63r/36 (Drimba 2000: 122). OT. de ‘dahi’ (BV 1986: 167). M-KıpT. da/de ‘dahi, da, de’ (TK 2008: 214, 215). de ‘(edat) dahi, de’ (KMES 1994: 248). de ‘de (bağlamak edatı)’ (KF 2006: 95).

656. –da: lokatif eki.

da da CC-İ 30b/4, 31b/18, CC-A 61b/20

–da: das Lokativsuffix (Grønbech 1942: 80, 81). da 12r/20 (Drimba 2000: 51); Da 30r/4 (Drimba 2000: 74); Da 31r/17 (Drimba 2000: 75).

657. daç (< ar. t̤ac):taç.

daçı daēi CC-A 71b/8

daçını daēini CC-A 70a/27

Dač ‘korona’, salik dač ‘corona regalis’ ~ *far.* تاج (Kuun 1880: 290). CC-A 70a/27 daçını → *işa. f.* тацыны (Radloff 1887: 77). dač (Grønbech 1942: 80, 232). dačini 69v/14 (Drimba 2000: 131); dači 71r/4 (Drimba 2000: 133). OT. Krh-T. t̤ac ‘tac, hükümdarların başlarına giydikleri kıymetli taşlarla süslü başlık; sûfilerin başlarına giydikleri keçeden veya kaba kumaştan yapılmış takke’ (DH: 2121).

658. dağı: dahi; *krş.* dağın.

dağı dage CC-A 57b/24, 58b/12, 59b/17b, 61b/3, 61b/24, 62a/5, 62a/9, 62a/10, 62a/10-11, 62a/13, 62a/17, 62a/20, 62a/29, 62b/11, 62b/15, 62b/24, 62b/26, 62b/32, 63a/4, 63a/8, 63a/21, 63a/26, 63a/30, 63a/32, 63a/33, 63a/34, 63b/4, 63b/4, 63b/7, 63b/20, 63b/24, 63b/25, 63b/28, 63b/26, 64a/1, 64a/5, 64a/7, 64a/9, 64a/11, 64a/13, 64a/13, 64a/15, 64a/16, 64a/17, 64a/17, 64a/19, 64a/20, 64a/25, 64a/30, 64a/31, 64a/34, 75a/19.

dağı dag? CC-A 76b/20

dağı dag? CC-A 70a/31

дагы ‘auch’ (Radloff 1887: 57). dayy, tayy 1) ‘auch, jedoch’, eşitmex jox hergiz dayy quttylmaq jox ‘es gibt niemals ein Erhören und auch kein Entkommen’, heç neme-tayy ‘durchaus nichts’; 2) ‘und’, ġany ary dayy alyysly bolıaj ‘seine Seele wird heilig und gesegnet werden’, bergej-idik ġanumuznu dayy tynymyzny teŋrige ‘dass wir unsere Seele und unseren Geist Gott weihen möchten’, alabota tigenek dayy kükel biter ‘Gänsefuss, Dornengestrüpp und Schlehdorn sollen aufwachsen’, söjgil teŋirni seniŋ b(e)jiŋni kirti köŋlünden, barčá ġanyndan, barčá kücünden dayy tynyndan ‘du sollst Gott, deinen Herrn, lieben aufrichtigen Herzens, von ganzer Seele, von allen Kräften und vom (ganzen) Gemüt’, anda bolıaj saga ulu ujat dayyy kerti ujat dayy ölüm ujat da ‘wird dir grosse Schande und wahre Schande und Todesschande werden’; 3) Verbindet Verbformen und längere Sätze: kensimizni aldarbiz dayy kertilik bizde joq-tur ‘wir

trügen uns selbst, und die Wahrheit ist nicht in uns’, teñeri küçlü-dür dayy jarlyğançlıdur bizim jazuqumuz boşatma dayy barčá jamandan arytma ‘Gott ist mächtig und barmherzig um unsere Sünden zu vergeben und von allen Übeln zu reinigen’, dayy ğuhutlar any tuttular dayy bayladylar dayy jañaq(y)na bojuna urdylar ‘und die Juden ergriffen ihn und banden ihn und schlugen (ihn) auf die Backen und auf den Körper’, kim teñriden qorğsa dayy kim köñülbile burun sayyşlasa neçik ujat bolıaj ‘wenn jemand sich vor Gott fürchtet, und wenn jemand es sich zuerst im Herzen überlegt, welche Schande wird (ihm) nicht werden!’ (Grønbech 1942: 80, 81); dayy (Grønbech 1942: 232). dage 57r/27 (Drimba 2000:112, 59r/12 (Drimba 2000: 115), dage 59r/17 (Drimba 2000: 115); dage 61r/3 (Drimba 2000: 117); dage 61r/24, 61v/5, 61v/9, 61v/10, 61v/13, 61v/17 (Drimba 2000: 118); da ge 61v/10-11 (Drimba 2000: 118); dage 61v/20, 61v/29, 62r/10, 62r/15 (Drimba 2000: 119); dage 62r/24, 62r/26, 62r/32, 62v/4, 62v/8, 62v/21 (Drimba 2000: 120); dage 62v/26, 62v/30, 62v/32, 62v/33, 63r/4, 63r/4, 63r/7, 63r/20, 63r/24, 63r/25, 63r/28 (Drimba 2000: 121); dage 63r/30, 63r/31, 63r/38, 63r/40, 63v/1 63v/5, 63v/7, 63v/9, 63v/11, 63v/14, 63v/14, 63v/15, 63v/16, 63v/17, 63v/17, 63v/19, 63v/20, 63v/25, 63v/30, 63v/31 (Drimba 2000: 122); dage 63v/34 (Drimba 2000: 123); dagın 69v/16 (Drimba 2000: 131); Dagi 74v/2, dage 74v/19 (Drimba 2000: 138); dag[e > n] 76r/19 (Drimba 2000: 139). ET. taqı ‘henüz, daha, dahi, bir daha, artık’, taqı y(e)mä ‘ve ayrıca’ (Hsüan-X 1975: 173). taqı ‘ve, dahi, de/da, artık, kaldı ki’ (AY-III 1991: 112). taqı; T’XY, T’QY ‘ve, dahi, öte yandan, dahası’ (İKPÖ 1998: 213). taqı ‘da/de, dahi, daha’ (Üİ 1998: 178). taqı ‘ve, dahi’ (Gabain 2000: 296). taqı ‘1. ve; 2. dahi, daha’ (KUKY 2009: 206, 531). taqı ‘dahi, daha, ve’ (METY 2012: 321). taqı ‘ve, ayrıca’ (AY-YK 2012: 257). taqı ‘daha, daha fazla; artık; ve, ayrıca’ (ABH 2013: 223). OT. Krh-T. taqı ‘ve, daha, henüz, sonra’, ĩmān taqı tevbe ‘sunma, ulaşma’, taqı bir ‘öbür, diğer’ (TKT 2004: 406, 642, 643). taqı ‘dahi’ (DLT-Atalay 2006: IV-562). Hrız-T. dağı/taqı ‘daha’ (KE 1997: 166). taqı ‘dahi, daha’ (İML 1988: 67). taqı ‘ve, da/de, dahi’ (KE 1997: 589). taqı ‘daha, da/de, ve’ (NF 1998: 394). taqı ‘ve, da/de, hem de, ancak, fakat’ (KurT 2002: 248). krş. dakmak ‘takmak, iliştiirmek’ (İML 1988: 27). taq- ‘takmak’ (NF 1998: 394). AO-KıpT. dağı/dağı/taqı ‘dahi’ (AO 1996: 210, 235). dağı ‘ve, daha, dahi’ (KFLT 1989: 964). M-KıpT. dağı ‘dahi, bile’ (KK 1999: 107). dağı ‘dahi, de’ (KMT 2002: 102). dağı ‘1) dahi, de; 2) daha; 3) daha, henüz; 4) daha, henüz; 5) ve; 6) başka; 7) ayrıca, bundan başka; 8) daha ziyâde, daha çok’ (GT 1989: 285). dağı

‘1) ve; 2) da, de, dahi’ (KMES 1994: 247). daḥı ‘dahi’ (KF 2006: 94). daḳı ‘dahi; ve’ (MG 1984: 140). Çağ. dağı ‘dahi, de’ (MK 1993: 422).

659. dağın: değin, ve; *krş.* dağı.

dağın	dag?	CC-A 70a/14, 71b/16, 71b/28
dağın	dagen	CC-İ 30b/10, CC-A 62a/19, 63b/12
dağın	dagaen	CC-A 64a/2
dağın	dagın	CC-A 75a/16
dağın	dagn	CC-A 75a/7

Dagen ‘adhuc’ (Kuun 1880: 290). дағын ‘auch, abermals’ (Radloff 1887: 57). dağyn ‘bisher’, =dağy, *Verbindet Nomina*: bizge sağynmağ kerek *Christusnuñ* qynlaryn dağyn ölümün ‘es ziemt uns, Christi Leiden und Tod zu gedenken’, ğormat duvlat dağyn bağt bersin ‘er gebe uns Ehre, Heil und Glück’; *Satzverbindend*: ylanny basyp jančty dağyn öltürdi ‘er hat die Schlange zertreten und getötet’ (Grønbech 1942: 81). Dagen 30r/10 (Drimba 2000: 74); Dagen 61v/19 (Drimba 2000: 118); dagen 63r/12 (Drimba 2000: 121); dag[a > e]n 63v/2 (Drimba 2000: 122); darin 69v/7 (Drimba 2000: 131); darin 71r/8, 71r/14 (Drimba 2000: 133); dagn 74v/7, 74v/16 (Drimba 2000: 138).

660. -dan: ablatif eki.

dan	Dan	CC-İ 31a/7, 32b/25
-----	-----	--------------------

-dan *das Ablativsuffix*, (Grønbech 1942: 81). Dan 30v/7 (Drimba 2000: 74); Dan 32r/25 (Drimba 2000: 77).

661. darçını (< far. dārçmīn): tarçın; gül darçını ‘tarçın çiçeği’.

darçını	Daçını	CC-İ 41b/2
darçını	daşınıj	CC-İ 41b/3

Darçinj ‘cinnamomum’, *anl. f.* gul darcinj ‘flos’ ~ *far.* دارچینی (Kuun 1880: 290, 291). дарцын ‘Zimmet’, гүл дарцыны (Radloff 1887: 57). darčini ‘Kaneel’, gül darčini ‘Zimtblume’ (Grønbech 1942: 81). Daşını 41r/2, daşınıj 41r/3 (Drimba 2000: 88). darı: *darı* dır CCİ 56a/6. Dri ‘prisana’ (Kuun 1880: 291). OT. Hrz-T. tarığ ‘darı’, kızıltağı ‘kırmızı darı’ (İML 1988: 43, 69). M-KıpT. tarıq/taru = Ar. al-duḥn ‘pearl millet’ = Far. gâvars ‘millet’ (RH 2000: 151, 256).

662. daru: ilaç.

daru dāru CC-İ 42a/14

Daru ‘medicamentum’ *far.* دارو (Kuun 1880: 290). dāpy ‘Medicin’ (Radloff 1887: 57). daru ‘Arznei’ (Grønbech 1942: 81). daru 41v/14 (Drimba 2000: 89). OT. Krh-T. daru ‘ilaç, devâ’ (KB: 134). dāru ‘ilaç’ (DH: 196). Hrз-T. dārū ‘ilaç’ (ME 1993: 113; KE 1997: 166; NF 1998: 106; MM 2008: 214). M-Kıpt. dārū ‘ilaç’ (MG 1984: 140). daru ‘darı’ (KFLT 1989: 965). dārū ‘ilaç’, dārū yi- ‘ilaç içmek’ (GT 1989: 285).

663. daṽ: soru; krş. dāṽe.

daṽ daw CC-İ 23a/10

Daw ‘quaestio’ ~ *far.* دأو (Kuun 1880: 290). daave, dav ‘Vorladung (vors Gericht)’ (Radloff 1887: 80). /.daw./ 22v/10 (Drimba 2000: 64). OT. Krh-T. davâ ‘mes’ele, bir mes’ele hakkında belli bir fikir, iddia, nefsin kendisine ait olmayan şeyleri kendine maletmesi, Hak vergisi olan güzel ve iyi huyların kendisine ait olduğunu iddia etmesi’, davâ-yı Hudâ ‘Tanrılık iddiasında bulunma’ (DH: 196). daṽi ‘dâva, iddia’ (KB: 134). krş. daṽiçi ‘davacı’, katıg daṽiçi boğun ‘karşı çıkan, inatçı topluluk’ (TKT 2004: 317, 427). Hrз-T. daṽâ ‘iddiâ, dâvâ’ (ME 1993: 112). daṽâ ‘dava’ (NF 1998: 106). daṽi ‘dava’ (KFLT 1989: 966). daṽi ‘iddia, dava, halk’ (KE 1997: 166). daṽi ‘dava, iddia’ (MM 2008: 214). krş. daṽacı ‘davacı’ (KFLT 1989: 967). daṽalaş- ‘tartışmak, münakaşa etmek’ (KurT 2002: 99). M-Kıpt. daṽâ ‘iddia, dava’ (İMS 1992: 517). daṽâ ‘iddia, dava’ (TK 2008: 215). daṽi ‘dâvâ, iddiâ’ (MG 1984: 140). daṽi ‘1) dava; 2) iddia’, daṽi it- ‘iddia etmek’ (GT 1989: 286).

664. daṽud: Hz. Davud.

daṽud daud CC-A 74b/12, 76b/12

daud: David (Grønbech 1942: 276). daud 74r/6 (Drimba 2000: 138); daud 76r/11 (Drimba 2000: 139). OT. Hrз-T. Dāṽūd: Davud peygamber (KE 1997: 775). *Dāṽūd*: Dāṽud peygamber, *Dāṽūd-ı Tāyîr*. Ebû Süleyman Dāṽud bin Nusayr et-Taʿî. İlk dönem sufi ve zahidlerinden biri; *Ebû Dāṽud-ı Secestānî*. Ebû Dāṽud Süleyman bin el-Eṣṣas bin İshâk es-Secestânî el-Ezdî. Kütüb-i sitte’den biri olan Sünen’in müellifi, muhaddis (NF 1998: 511, 512). M-Kıpt. krş. Dāṽūdî ‘Dāṽud peygamberin sesini andıran (ses)’ (GT 1989: 286).

665. dāve (< Ar. da‘vā): soru; *krş. dāv.*

dāve daaue CC-İ 23a/10

дай ‘Streit’ (Radloff 1887: 57). daave, dav ‘Vorladung (vors Gericht)’ (Grønbech 1942: 80). Daaue 22v/10 (Drimba 2000: 64).

666. de-: demek, söylemek.

degelim degəlīm CC-A 73b/20?

dep dep CC-A 60b/23, 74b/8, 74b/12, 75a/3, 75a/15, 75a/17, .
76b/3, 76b/4

deptur^{sen} dept’jē CC-A 82b/25

dey dey CC-A 75a/2, 76b/14

işa. f. tā (v) ‘sagen’ (Radloff 1887: 50). de- ‘sagen, meinen, für etwas halten’, bahadursen degelim ‘wir wollen sagen: Du bist ein Held’, CC-A 82b/25 deptur^{sen} → işa. f. dep-tir-sen (sen any jibek-mü dep-tir-sen ‘glaubtest du, es wäre Seide?’) (Grønbech 1942: 81, 82, 167); Sonst nur in den Gerundialformen dep und dej : als weiterführendes und begründendes Anführungswort: ynanyr-men, barčaya erkli bir ata teŋrige, kökni jern[i] barča körünür körünmezni jaratty dej; dayy bir bejmiz Jesus Christusya teŋriniŋ jalγuz tuγan oulu dep ‘ich glaube an den einen allmächtigen Gott Vater, sagend dass er Himmel und Erde, alles Sichtbare un Unsichtbare erschaffen hat; und an unseren einen Herrn Jesus Christus, sagend dass er Gottes eingeborener Sohn ist’, teŋgri seni sojuryady óvluma bol dep anasy ‘Gott hat dir Gnade geschenkt, indem er sagte: Meinem Sohne sei du die Mutter’, teŋri kim ğinslerni bilsin, anlar aγar kim tabunsyn, tolsun daud qopsaγany, aγac bolγaj dep sebebi ‘dass Gott die Völker beherrschen soll, dass diese ihn anbeten sollen, und dass Davids Gesang erfüllt werden soll, dazu wird das Kreuz die Ursache sein’, erkli Christusny óveli, qyz anadan dep töredi ‘wir wollen den mächtigen Christus preisen, weil er von einer jungfräulichen Mutter geboren ist’; An die Bedeutung für etwas halten anknüpfend, tritt dep auch als vergleichende Konjunktion auf, weshalb es mit dek zusammengestellt wird: juluv dep anlarny tögüp ‘als Lösegeld diese (sc, Wasser und Blut) vergiessend’, aγar ata ovul-bile bir meqüde[š] teŋri dep evünčli tabunmaqymyz kerek-turur ‘ihn (den Heiligen Geist) müssen wir anbeten und verherrlichen als einen Gott, der mit dem Vater und dem Sohne zugleich ewig ist’ (Grønbech 1942: 81, 82); dej ‘wie’, munyŋ-dej taŋyş ‘ein Wunder

wie dieses', dep (Grønbech 1942: 82). dep 60r/22 (Drimba 2000: 116); dey 66v/28, dep 66v/28 (Drimba 2000: 130); deg[e > æ]lím 73r/17, dep 74r/4 (Drimba 2000: 137); dep 74r/6, 74v/3, dey 74v/2, teñridep 74v/15, baptifmædep 74v/17 (Drimba 2000: 138); dep 76r/3, dey 76r/13 (Drimba 2000: 139); deptrfē 82r/24 (Drimba 2000: 144). ET. te- 'demek, söylemek' (Hsüan-X 1975: 178; ABH 2013: 228). te-/ti- 'demek, söylemek' (ETŞ 1992: 442, 450). te-; TY- 'demek, söylemek' (İKPÖ 1998: 218). te-/ti- 'demek' (Gabain 2000: 299). të- 'demek, söylemek' (UKY 2011: 104; METY 2012: 322; Aydın 2012: 181; AY-YK 2012: 260). të- 'demek' (Yen, Mir) (YKI 2013: 508). te- 'demek, söylemek' (Aydın 2012: 181; HUAS 2014: 153). ti-/te- '1. demek, söylemek; 2. düşünmek' (KUKY 2009: 356, 393, 532). ti- 'demek' (HUAS 1941: 114; Üİ 1998: 184). ti- 'demek, söylemek' (AY-III 1991: 114; IB: 60). krş. tēgme 'denen, . adlı' (AY-YK 2012: 260). tēmek 'denen' (AY-YK 2012: 260). tēmiş 'diyen, söyleyen' (UKY 2011: 104). teş- 'deyişmek, karşılıklı söylemek' (Hsüan-X 1975: 178). teş- '(aralarında) konuşmak' (ABH 2013: 228). tet- 'denilmek, öyle olduğunu söylemek' (Hsüan-X 1975: 178). tet-; TYT- 'dedirtmek ya da çağırarak, denilmek ya da çağırarak' (İKPÖ 1998: 220). tētyük 'denen' (AY-YK 2012: 261). tēyin 'diye' (METY 2012: 322). tēyin 'diye, diyerek' (Aydın 2012: 182). tiđ- 'demek, söylemek' (ETŞ 1992: 451). tiğme 'denilen, söylenilen' (ETŞ 1992: 451). tigde 'denen, denilen, diye adlandırılan, adı verilen, adlı' (AY-III 1991: 115). tigmä 'malum, isimli, adlı' (Gabain 2000: 56, 299). timek 'demek' (ETŞ 1992: 453). timeklig 'söylenecek' (ETŞ 1992: 453). timäklig: sadu timäklig saw 'aferin' denilecek söz, isabetli söz' (Gabain 2000: 57). tip 'diye' (KUKY 2009: 206, 532). tit- 'denilmek, söylenmek' (ETŞ 1992: 454). tit- 'denilmek, -dır/-dir' (Üİ 1998: 186). titme 'denilen, denen, diye adlandırılan; yani' (AY-III 1991: 115). tiyin 'diye, için' (Gabain 2000: 300). tiyin/teyin 'diye' (KUKY 2009: 207, 532). tiyş- 'söyleşmek' (Gabain 2000: 300). OT. di-/te-/ti- (AH: XVI, LX, LXII). té- 'demek', tép 'diye', téyü 'diye' (TKT 2004: 663, 664). té-/ti- 'demek, söylemek' (DLT-Atalay 2006: IV-591, 619). ti- 'demek' (KB: 443). krş. dimek 'demek, söylemek' (DH: 196). tētür- 'söyletmek, dedirtmek' (DLT-Atalay 2006: IV-608). Hrzt. T. dē- 'demek, söylemek' (KE 1997: 166). të- 'demek' (ME 1993: 184). të- 'söyleme, demek' (KE 1997: 604; MM 2008: 260). te- 'demek, söylemek' (NF 1998: 408; KurT 2002: 256). krş. tēdür- 'dedirmek, söyletmek' (KE 1997: 614). tēn- 'denmek' (ME 1993: 185). ten- 'denmek, denilmek' (NF 1998: 421). tēyiş- 'söyleşmek, konuşmak' (KE 1997: 630). AO-Kıpt. di-/ti- 'demek' (AO 1996: 210). M-Kıpt. de-/di- 'söylemek' (BV 1986: 169). de-/di-/ti- 'söylemek, demek' (İMS 1992: 518, 519, 606). de-/di- 'demek, söylemek' (KMES

1994: 248). de- ‘demek, söylemek’ (KMT 2002: 102). dè- ‘demek, söylemek, anlatmak’ (TK 2008: 215). di- ‘söylemek, demek’ (GT 1989: 289). di- ‘demek, söylemek’ (KH 2002: 120). di- ‘demek’ (KF 2006: 96). di-/dü- ‘demek, söylemek’ (KFLT 1989: 969, 974). ti- ‘demek, söylemek’ (MG 1984: 258). ti- ‘söylemek’ (BV 1986: 308). krş. dimeklik ‘söyleme’ (KFLT 1989: 970). dinil- ‘söylenmek’ (KFLT 1989: 970). diyü ‘diye’ (GT 1989: 293). diyil- ‘söylenilmek, denilmek’ (İMS 1992: 519). Çağ. di- ‘demek, söylemek’ (MK 1993: 425).

667. degri: değin, kadar.

degri	degri	CC-A 62a/38, 62b/4
degri	degri	CC-A 64a/21, 62a/38, 64a/21

Degri, deyri (Kuun 1880: 291). *işā. f.* tārpi ‘bis’ (Radloff 1887: 50). degri, dejri ‘bis’, jerosolimya degri bardy ‘(sie) gingen bis zu Jerusalem’, köpge dejri ‘lange’ (Grønbech 1942: 82). degri 61v/38 (Drimba 2000: 119); degri 62r/4 (Drimba 2000: 119); degri 63v/21 (Drimba 2000: 122). Hz-T. tēgrü ‘kadar’ (ME 1993: 185).

668. dek: gibi.

dek	dek	CC-A 74b/22
-----	-----	-------------

dek ‘wie’ (Grønbech 1942: 82). dek 66v/28 (Drimba 2000: 130); dek 74r/11 (Drimba 2000: 138). ET. tēg ‘gibi’, anı tēg օk ‘tıpkı, tam onun gibi’, bir tēg ‘aynı’ (Hsüan-X 1975: 176). teg ‘gibi’ (Mayt: 470; Üİ 1998: 181; IB: 60; KUKY 2009: 203, 531; METY 2012: 321; Aydın 2012: 180; AY-YK 2012: 259). teg ‘gibi’ = Skr. sāmānya (AY-III 1991: 113). teg: ‘gibi’ manasında edat (ETŞ 1992: 442). tēg; T’K ‘gibi, benzer (edat)’ (İKPÖ 1998: 216). tēg/tāg ‘gibi’ (Gabain 2000: 298). tēg ‘наподобие’ (ТЕЭ 2008: 326). teg ‘gibi’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 508). tēg ‘benzeri, gibi’ (ABH 2013: 225). OT. dek ‘gibi’ (DH: 196). teg ‘gibi’ (KB: 430). teg ‘gibi’ (TKT 2004: 664; AH: LXI). tek ‘tek, sadece, bir şey dilemiyerek; gibi, benzetme edatı’ (DLT-Atalay 2006: IV-595). Hz-T. değ ‘gibi’ (KE 1997: 167). tēg ‘gibi’ (ME 1993: 184; NF 1998: 416; MM 2008: 260). teg ‘gibi, kadar’ (KE 1997: 614). tek ‘benzetme edatı’ (İML 1988: 70). krş. tegi ‘kadar’ (NF 1998: 418). tēgi ‘... kadar’ (KurT 2002: 257). tēgi ‘değin, kadar’ (MM 2008: 261). tēgsün ‘... kadar, değin’ (KurT 2002: 259). teki ‘değin, kadar’ (İML 1988: 70). M-Kıpt. dāk ‘gibi’ (KİLE 1931: 33). dek/dik ‘-e kadar’ (KMES 1994: 248, 249). dek ‘gibi’ (KFLT 1989: 967). dek ‘kadar’ (GT 1989: 286). dek ‘değin, kadar’ (KH 2002: 119). tig

‘gibi’ (MG 1984: 259). krş. digi ‘-e kadar (son takı)’ (İMS 1992: 519). tegi/tigi ‘-e kadar’ (İMS 1992: 603, 606). tigi ‘kadar’ (BV 1986: 308). Çağ. dik ‘gibi’ (MK 1993: 426).

669. dela: sansar.

dela Dela CC-İ 43b/6

Dela ‘mustela foina’ ~ *far.* دَلَّة (Kuun 1880: 291). дәлә ‘ein Thier (?)’ (Radloff 1887: 57).

dela ‘Steinmarder(fell)’ (Grønbech 1942: 83). Dela 43r/6 (Drimba 2000: 91).

670. derzi (< *far.* derzm): terzi.

derzi Derxí CC-İ 43b/19

Derxi ‘sartor’ ~ *far.* دَرَزِي (Kuun 1880: 291). дәрзі ‘Schneider’ (Radloff 1887: 57). derzi

‘Schneider’ (Grønbech 1942: 83). Derxí 43r/19 (Drimba 2000: 91). OT. M-Kıpt.

terzi/terzü ‘terzi’ (İMS 1992: 605).

671. devül: değil.

de **vülmen** dewlmē CC-A 63a/22

de **vül** devl CC-A 71a/14

de **vül** deul CC-İ 36b/29

Devl ‘non est’, Dolmê: dögülmen ‘non sum’ *için* (Kuun 1880: 165, 291). *işa. f.* täril (?)

‘nicht’, tärilmän (Radloff 1887: 50); дәйл ‘nicht’ (Radloff 1887: 57). devül

‘unflektierbares Negationswort’, muḫtaç devül bu dunjanyñ ötmekine ‘(sie) bedürfen

nicht des Brotes dieser Welt’, tanda devül birisi kün ‘nicht morgen, sondern

übermorgen’; CC-A 63a/22 de **vülmen** → *işa. f.* men azam-da döl-men (*oder* bolman)

‘ich bin kein Mensch’ (Grønbech 1942: 83). *deul* 36r/28 (Drimba 2000: 82); dewlmē

62v/22 (Drimba 2000: 120); devl 70v/7 (Drimba 2000: 132). OT. Krh-T. tegül ‘değil’

(Oğuzca) (DLT-Atalay 2006: IV-595). krş. dhağ ‘yok, değil’ (Arguca) (DLT-Atalay

2006: IV-166). dağ ol ‘değil’ (Arguca) (DLT-Atalay 2006: IV-165). Hrз-T. degül/devül

‘değil’ (ME 1993: 113, 114). dägül/tägül ‘değil’ (KurT 2002: 100, 259). deyül ‘değil’

(İML 1988: 27). AO-Kıpt. degül ‘değil’ (AO 1996: 210). M-Kıpt. dägül ‘değil’ (KİLE

1931: 33). degül ‘1) değil; 2) Çekimli fiillerden sonra gelerek manayı olumsuz yapar’

(GT 1989: 286). degül ‘değil’ (BV 1986: 167; İMS 1992: 518; KMES 1994: 248; KH

2002: 119; KF 2006: 95; KF 2006: 95). degül/tügül ‘değil’ (KK 1999: 107, 127).

dögül/tögül ‘değil’ (MG 1984: 141). tegil ‘değil’ (DM 2003: 113). tögül ‘değil’ (MG 1984: 265; TK 2008: 334). krş. degülmissе ‘olmasaydı, olmamış olsaydı’ (GT 1989: 286).

672. deyin: kadar, değin.

deyin deín CC-A 76a/2

Dein ‘usque’ (Kuun 1880: 291). *işa. f.* tārīn (?) ‘bis’ (Radloff 1887: 50). dejin ‘bis’, batyšdayy krivge dejin ‘bis zum (Sonnen)untergang im Westen’ (Grønbech 1942: 82). deín 76r/2 (Drimba 2000: 139). ET. krş. degi ‘-e kadar, kadar, değin’ (ETŞ 1992: 292). tegi ‘dek; değin; -a kadar’ (HUAS 1941: 113). tegi ‘dek; değin, kadar’ (Hsüan-X 1975: 176; AY-III 1991: 113; Üİ 1998: 181). tegi ‘kadar, -e kadar’ (ETŞ 1992: 442). tägi ‘kadar’ (Gabain 2000: 298). tegi ‘...e kadar’ (IB: 60). tegi ‘-e kadar, - değin’ (KUKY 2009: 203, 531). tegi ‘kadar, degin’ (METY 2012: 322). tegi ‘. kadar’ (AY-YK 2012: 259). tegi ‘kadar’ (Aydın 2012: 180). tegi ‘-e kadar’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 508). OT. Krh-T. tegin ‘değin’ (DLT-Atalay 2006: IV-593). deyin ‘gibi’ (KFLT 1989: 969). krş. tegi ‘kadar, dek’ (KB: 432). tegi ‘kadar’ (TKT 2004: 666). tegü ‘kadar, dek’ (DLT-Atalay 2006: IV-595). Hrz-T. krş. tägin ‘... kadar’ (KurT 2002: 257). täginç ‘... kadar, değin’ (KurT 2002: 258). tekinçe ‘değin’ (İML 1988: 71). M-KıpT. degin ‘kadar’ (GT 1989: 286; KMES 1994: 248; KFLT 1989: 967; KK 1999: 107). degin ‘-a/-e kadar’ (KF 2006: 95). degin ‘değin, dek, kadar’ (KH 2002: 119). krş. degince ‘değince, kadar’ (KH 2002: 119). deginç ‘değin, dek, kadar’ (KH 2002: 119). deginç ‘-e/-a kadar’ (KF 2006: 95). deginçe ‘-e kadar’ (KK 1999: 107). digin ‘kadar’ (KF 2006: 96). tigin ‘kadar’ (BV 1986: 308; İMS 1992: 606).

673. deyri: değin, kadar.

deyri deyri CC-İ 31a/10

deyri deyrí CC-A 61a/17

degri, deyri (Kuun 1880: 291). *işa. f.* tārpi ‘bis’ (Radloff 1887: 50). dejri (Grønbech 1942: 82). *deyrí* 30v/10 (Drimba 2000: 74); *deyrí* 60v/17, 60v/18 (Drimba 2000: 117).

674. dider (< far. dmdār): yüz.

dideriñe dideriñα CC-A 73b/3

dider ‘yüz’ (Kuun 1880: 291). дідар ‘Antlitz’, дідәрінгä (Radloff 1887: 57). dider ‘Angesicht’, dideriñe (Grønbech 1942: 83). diideriñæ 73r/2 (Drimba 2000: 137).

675. diṽar (< far. dmvār): duvar; diṽar ostası ‘yapı ustası, yapıcı’.

diṽar Duua CC-İ 45a/1

diṽar Díuar CC-İ 51a/25, 51b/26

Diuar ‘paries’ ~ *far.* دیوار, diua ostası ‘caementarius’, diva: divar *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 291). дѣвар ‘Wand, Bau’, дѣвар устасы (Radloff 1887: 57). dyvar (divar?) ‘Wand, Mauer’, dyvar ostasy ‘Maurer’ (Grønbech 1942: 83). Diua 44v/1 (Drimba 2000: 93); Díuar 50v/25 (Drimba 2000: 102); Díuar 51r/26 (Drimba 2000: 103). OT. M-KıpT. davār/divār/dīvār ‘duvar, avlu’ (KF 2006: 95, 98). dīvār/divār ‘duvar’ (KFLT 1989: 969). dīvār ‘duvar’ (KMT 2002: 103). divār ‘duvar’ (BV 1986: 169). dīvār ‘duvar’ (İMS 1992: 519). duvar: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 36). duvār/ḡuvār ‘duvar’ (DM 2003: 82). ṭuvar ‘duvar’ (KK 1999: 127). Çağ. divār ‘duvar’ (MK 1993: 427).

676. diṽat (< ar. divāt): divit.

diṽat Duat CC-İ 41a/6

Duat ‘atramentarium’ *ar.* دَنَوَات (Kuun 1880: 291). дыат ‘Dintenfass’ (Radloff 1887: 57). duvat ‘Tintenfass’ (Grønbech 1942: 83). Duat 40v/6 (Drimba 2000: 87).

677. dost (< far. dūst): dost, arkadaş.

dost dost CC-A 66a/34

Dost ‘amicus’ ~ *far.* دوست (Kuun 1880: 291). дост ‘Freund’ (Radloff 1887: 57). dost ‘Freund’ (Grønbech 1942: 83). doſt 65v/34 (Drimba 2000: 127). OT. Krh-T. dost ‘dost’ (KB: 135; AH: XVII). dōst ‘1. dost; bir şeyin hizmetinde bulunan; 3. sahiplenilen, himaye eden; dost, hami, esma-i hüsnadan: veliyy’, dōst tut- ‘1. dost tutmak, dost edinmek; 2. sahip çıkmak, arka çıkmak’, iç dōst ‘sırdaş’ (TKT 2004: 321, 395, 397, 398). krş. dōstlaş- ‘dost edinmek’, erklig dōst ‘destek olan, arka çıkan’ (TKT 2004: 321, 342, 343, 344). dōstluk ‘dostluk, sevgi’, dōstluk tut- ‘dost edinmek’ (TKT 2004: 321). Hrз-T. dōst ‘arkadaş’ (ME 1993: 115). dost ‘dost’ (KE 1997: 171). dost ‘dost’ (NF 1998: 110). dost ‘dost, arkadaş’ (KurT 2002: 101). dost ‘sevgili, yâr, dost’ (MM 2008: 214). krş. dostlan- ‘dost edinmek, dost olmak’ (KurT 2002: 101). dōstlaş- ‘arkadaşlık etmek’ (ME 1993: 115). dōstluk ‘arkadaşlık’ (ME 1993: 115). dostluk/ık ‘dostluk’ (KE 1997: 171). dostluk

‘dostluk’ (NF 1998: 110). AO-Kıpt. dost ‘dost, arkadaş’ (AO 1996: 210). krş. dostluk ‘dostluk’ (AO 1996: 210). M-Kıpt. dost ‘dost, arkadaş’ (MG 1984: 142). dost ‘dost’ (KFLT 1989: 972; KF 2006: 98). dost ‘1) ahbap, arkadaş; 2) yakın olan, dost’ (GT 1989: 293). dost ‘dost, arkadaş’ (KK 1999: 107). dost ‘dost, arkadaş’ (KH 2002: 121). dōst ‘dost’ (KMT 2002: 103). dōst ‘arkadaş’ (DM 2003: 82). krş. dōstlaş- ‘dost olmak’ (KMT 2002: 103). dostlık/dostluk ‘dost olma hali, dostluk’ (GT 1989: 293). dosutlık ‘dostluk’ (KFLT 1989: 972). Çağ. dost ‘dost’ (MK 1993: 427). krş. dostluğ ‘dostluk’ (MK 1993: 427).

678. dört: dört.

dört dört CC-A 61a/25

tōpt ‘dört’ (Radloff 1887: 53). dört (Grønbech 1942: 83). dort 60v/25 (Drimba 2000: 117). ET. tört ‘dört’ (HUAS 1941: 117; ETŞ 1992: 460; Üİ 1998: 187; IB: 61; UKY 2011: 105; Aydın 2012: 183). tört ‘dört’ = Skr. catur (AY-III 1991: 116). tört ‘dört’, tört tuşum = Skr. catur-yoni ‘dört türlü doğuş’ (Hsüan-X 1975: 182). tört; TWYRT ‘dört’ (krş. Toh. A/B štwar/štwer ‘dört’, štärt/štarte ‘dördüncü’ (İKPÖ 1998: 225). tört: tört yınakdağı ‘4 gök çevresindeki’ (Gabain 2000: 47). tört ‘dört’, tört tümen ‘kırk bin’, tört yegirmi ‘on dört’ (KUKY 2009: 315, 319, 533). tört ‘dört, 4’ (METY 2012: 323). tört ‘dört’, tört y(è)g(i)rmi ‘on dört’, tört y(è)g(i)rminç ‘on dördüncü’ (AY-YK 2012: 263). tört ‘dört’ (ABH 2013: 232). tört ‘dört’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 509). krş. törtegü ‘dördü, dördü birlikte’ (Üİ 1998: 188). törtter ‘dörder; dört’ (AY-III 1991: 116). törttez ‘dörder, üleştirme sayı sıfatı’ (ETŞ 1992: 460). törtli ‘dörtlü’ (ETŞ 1992: 460). OT. tört ‘dört (4)’ (KB: 462). tört ‘dört, dört unsur (su, hava, ateş, toprak)’ (DH: 224). tört ‘dört’, törtter törtter ‘dörder dörder’ (TKT 2004: 686). tört ‘dört’ DLT-Atalay 2006: IV-646). krş. törtegü ‘her dördü’ (KB: 462). törtgül ‘dört köşeli, murabba’ (DLT-Atalay 2006: IV-645). Hrız-T. tört/tört ‘dört’, dört ayak ‘dört ayaklı hayvan’ (İML 1988: 28, 75). tört ‘dört’ (ME 1993: 190; NF 1998: 431; KurT 2002: 273; MM 2008: 264). krş. törtegü ‘dördü, dördü birden’ (KE 1997: 645). törtegü ‘dördü, dördü birlikte’ (NF 1998: 431). törtter ‘dörder’ (NF 1998: 431). törtlenç ‘dördüncü’ (MM 2008: 264). M-Kıpt. tört ‘dört (sayı)’ (MG 1984: 142; (KMT 2002: 103). tört ‘dört’ (GT 1989: 294). tört ‘dört, dört sayısı’ (KMES 1994: 250). tört ‘dört sayısı’ (KK 1999: 108; (DM 2003: 82). tört ‘sayı adı, dört (4)’ (KH 2002: 121). tört ‘dört (sayı ismi)’ (KF 2006: 98). dörüd/dörüt ‘dört’ (KFLT 1989: 973). tört: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 106). tört ‘dört (sayı)’

(MG 1984: 265). tört 'dört' (BV 1986: 317). tört 'dört sayısı' (İMS 1992: 609). tört = Ar. arba'a 'four' (RH 2000: 190). krş. dördäwü 'bir arada toplu olan dört şey' (KİLE 1931: 36). törtgül 'dört köşeli' (BV 1986: 317). törtkil 'dörtgen' (İMS 1992: 609). Çağ. tört 'dört' (MK 1993: 557). krş. törtev 'dördü' (MK 1993: 557). dur-: yardımcı fiil; *krş.* ?. *durur* 73r/10 (Drimba 2000: 137). *dur* 'is' (RH 2000: 312).

679. düley: sonsuza dek.

düley duley CC-A 83a/26

Duley 'aeternus' ~ çağ. *تولای* (Kuun 1880: 291). дýläi (?) 'ewig (??)' (Radloff 1887: 58). duley 'ewig' (Grønbech 1942: 83). duley 82v/26 (Drimba 2000: 144).

680. düni: dünya.

düni dwni CC-A 63a/5??.

dünj-üstinde 'auf der Welt' (Grønbech 1942: 83). dwniüftinde 62v/5 (Drimba 2000: 120).

681. dünya (< ar. dunyā): dünya.

dünyada dwnıada CC-A 63a/38

dünyada dwniada CC-A 63b/11

dünya dunıa CC-A 74b/20

dünya dunja CC-A 70b/33

dünya dvnıa CC-A 73b/18

dünyaga dvnıaga CC-A 73b/10

dünyanı dvnıanı CC-A 76a/2

dünyanıñ dunıanıñ CC-A 72b/38

dünyanıñ dunjaanıñ CC-A 71a/14

bu dwnia 'vita terrestris; hic mundus' ~ ar. *اخرة دُنْيَا* (Kuun 1880: 283). дýнjä 'Welt', дýнjäниң, дýнjägä, дýнjäни, дýнjädä, бу дýнjädä (Radloff 1887: 57-58). dunjá, dunijá, dünja, dünje 'Welt' (Grønbech 1942: 83). dun[i > j]æ 70r/21, dunjäniñ 70v/7 (Drimba 2000: 132); dunjäniñ 72r/19 (Drimba 2000: 136); dvnjáægæ 73r/7, dvnjáe 73r/15 (Drimba 2000: 137); dunjáe 74r/10 (Drimba 2000: 138); dvnjáeni 75v/2 (Drimba 2000: 139). OT. Krh-T. dünya 'dünya, âlem' (KB: 136). dünya 'dünya' (AH: XVII). krş. dünyâ-dâr 'dünyayı tutan, dünyada kudret ve kuvvet sahibi olan, dünya işleriyle uğraşp

mal mülk edinen' (DH: 196). dünyâlık 'dünyaya ait, dünya ile ilgili' (DH: 196). Hz-T. dünyâ 'dünya' (ME 1993: 117). dünyâ/dünye 'dünya' (MM 2008: 214). dünyâ 'dünya; dünya malı, dünyalık' (KE 1997: 173). dünyâ 'dünya; dünya malı, dünyalık, dünya zevkleri' (NF 1998: 111). krş. dünyâlık 'dünyalık, dünya malı' (KE 1997: 174). dünyâvî 'dünyevî, dünyaya ait, mal mülk' (NF 1998: 112). M-KıT. dünya 'dünya' (BV 1986: 171). dünyâ/dünye 'içinde yaşadığımız âlem; dünya' (GT 1989: 295). dünyâ 'dünya' (KMES 1994: 252; KF 2006: 100; TK 2008: 216). dünyâ 'dünya, içinde yaşadığımız âlem' (İMS 1992: 519). dünyâ/dünye 'dünya' (KFLT 1989: 975). krş. dünyâlan- 'yurt tutmak' (TK 2008: 216). dünyelik 'yaşamak için gerekli olan mal mülk' (GT 1989: 296). dünyevî 'dünya ile ilgili' (İMS 1992: 519). Çağ. dünyâ 'dünya' (MK 1993: 429).

682. dürüst (< far. durust): gerçek, doğru; d(ü)rüst tenri 'gerçek tanrı'.

dürüst druft CC-A 67a/35

Drust 'verus' ~ *far.* دُرُسْتُ (Kuun 1880: 291). дѣ́ръст 'recht, richtig' (Radloff 1887: 58). drust 'wahr, richtig', drust tenriden (Grønbech 1942: 83). druft 66v/29 (Drimba 2000: 130). OT. Krh-T. dürüst 'kuşkusuz, şüphesiz' (TKT 2004: 322). dūrūst 'dürüst, doğru, hakikî' (AH: XVII). krş. rast 'doğru' (AH: LIII). Hz-T. durust 'doğru, açıkça, belirli' (KurT 2002: 101). dürüst 'doğru' (ME 1993: 117). dürüst 'dürüst, doğru' (KE 1997: 174). dürüst 'gerçek, doğru, geçerli; tam, bütün', ten-dürüst 'vücudu sağlam, sağlıklı, kuvvetli' (NF 1998: 111, 421). dūrūst → tēndūrūst 'sağlam' (ME 1993: 185). dürüst 'sağlam, doğru, sahih' (MM 2008: 214). krş. dürüstlük 'dürüstlük, doğruluk' (KE 1997: 174). rāst 'doğru, gerçek' (ME 1993: 169). rāst 'doğru, gerçek, dürüst' (KE 1997: 520). rāst 'doğru, gerçek, düzgün, nizamlı; hazır' (NF 1998: 349). rast 'doğru, dürüst; sadık' (KurT 2002: 218). rāst 'doğru, gerçek, uygun, hak, mübarek' (MM 2008: 249). rastlan- 'gönderilmek' (KurT 2002: 218). rāstlīg 'doğruluk' (KE 1997: 520). rāstlīk 'doğruluk, gerçeklik' (KE 1997: 521). rāstlīk 'adâlet' (ME 1993: 169). rāstlīk 'dürüstlük, doğruluk, gerçeklik' (NF 1998: 350). ten-dürüstlük/ten-dürüstlük 'vücut sağlığı, dinçlik' (NF 1998: 421). AO-KıT. rāst 'doğru' (AO 1996: 230). M-KıT. durust 'doğru' (GT 1989: 296). durust 'doğru, sağlam' (İMS 1992: 519). dūrūst 'dürüst' (BV 1986: 171). dūrūst 'doğru, düzgün, sağlam' (KH 2002: 122). krş. durustlık/durustluk 'doğru olma, doğruluk' (İMS 1992: 519). rāst 'rast, doğru' (BV 1986: 266). rāst 'doğru, düzgün; tesadüf, isabet' (GT 1989: 418). rāst 'doğru', rāst tut- 'doğrulamak' (İMS 1992: 582).

rast ‘doğru, gerçek’ (DM 2003: 102). rāst ‘doğru, gerçek’ (TK 2008: 310). rāstı ‘doğrusu, gerçeği’ (İMS 1992: 582). rāstlık ‘doğruluk, doğru olma’ (İMS 1992: 582). Çağ. dürüst ‘dürüst, doğru, tam’ (MK 1993: 428). krş. rāst ‘doğru; sağ’, çep ü rāst ‘sağ ve sol’, rāst-başar ‘doğru görme, doğru gören’, (MK 1993: 420, 524). rāstlıg ‘doğruluk’ (MK 1993: 524). rāstlık ‘doğruluk, uygunluk’ (MK 1993: 524). rāst-mānened ‘doğruya benzer, doğru gibi’ (MK 1993: 524).

683. düşman (< Far. dušmān):; krş. tüşman.

düşmanların dwzmanlarne CC-A 64a/14

Duzmanlar ‘hostes’ (Kuun 1880: 290, 291). тушман ‘Feind’, *iş a. f.* тушманларына (Radloff 1887: 56). düşman, tüşman, tuşman ‘Feind, Gegner’ (Grønbech 1942: 84, 257). dwzmanlarne 63v/14 (Drimba 2000: 122). OT. düşman ‘düşman’ (AH: XVII). düşman/düşman/düşman ‘düşman, hasım’ (KB: 135, 137). düşman ‘1. düşman; 2. düşmanlık, gazap’, örtügli dušmān ‘gizli düşman, meşru olmayan dost’ (TKT 2004: 322, 584). krş. düşmanlık ‘düşmanlık, kin, nefret’ (TKT 2004: 323). Hrz-T. düşman ‘düşman’ (KurT 2002: 101). dušmān ‘düşman’ (ME 1993: 116). dušmān/düşmen ‘düşman, hasım’ (KE 1997: 174). düşman ‘düşman’ (NF 1998: 111). krş. düşmanlık ‘düşmanlık’ (ME 1993: 116). dušmānlık/düşmenlik ‘düşmanlık’ (KE 1997: 174, 175). düşmanlık/düşmānlık ‘düşmanlık’ (NF 1998: 112). AO-KıpT. dušmān/düşmen ‘düşman’ (AO 1996: 211). krş. dušmānlig ‘düşmanlık’ (AO 1996: 211). M-KıpT. düşmen/düşmān ‘hasım, düşman’ (GT 1989: 297). dušmān ‘düşmān, hasım’ (KMES 1994: 252). dušmān ‘düşman’ (KFLT 1989: 975; (DM 2003: 82). düşman ‘düşman’ (İMS 1992: 519). düşmen ‘düşman’ (MG 1984: 142). krş. dušmānlık ‘düşmanlık, düşman olma’ (İMS 1992: 520). Çağ. dušmān/düşmen ‘düşman’ (MK 1993: 428). krş. düşmenlik ‘düşmanlık’ (MK 1993: 428).

684. düvlet (< Ar. devlet): devlet, talih, baht.

düvlet duvlat CC-A 76b/19 → bkz. sonnot 51.

Duvlat ‘imperium’ ~ ar. دَوْلَة (Kuun 1880: 291). dāy'lāt ‘Glück, Reich’ (Radloff 1887: 57). duvlat ‘Heil’ (Grønbech 1942: 83). duvlat[k > t] 76r/19 (Drimba 2000: 139). ET. devlet ‘devlet, kut, saadet’ (ETŞ 1992: 292). OT. Krh-T. devlet ‘baht, talih, saadet, devlet, ikbal’ (KB: 134). devlet ‘devlet, ikbal, baht açıklığı’ (DH: 196). devlet ‘tâlih, ikbâl, saâdet’ (AH: XVI) . Hrz-T. dāvlat ‘devlet’ (ME 1993: 113). devlet ‘devlet, baht,

talih, saadet, uğur' (KE 1997: 169). devlet 'baht, talih, uğur' (NF 1998: 109). devlet 'saadet, mutluluk' (MM 2008: 214). krş. devletli'ğ 'devletli, kutlu' (KE 1997: 169). AO-Kıpt. devlet 'devlet' (AO 1996: 210). krş. devletli/devletlü 'ikbal sahibi, bahtlı' (AO 1996: 210). M-Kıpt. devlet 'baht, saâdet' (MG 1984: 141). devlet '1) bir hükümet idaresinde teşkilâtlandırılmış siyasî topluluk; 2) zenginlik, saadet; 3) talih, şans; 4) saltanat', devlet-i dünyâ 'dünyâ saltanatı, dünyâ mülkü', şâhib-devlet 'büyüklik sahibi, ulu kişi' (GT 1989: 288, 423). devlet 'devlet' (KH 2002: 120). krş. devletlen- 'faydalanmak' (GT 1989: 289). devletlü 'makam mevki sahibi, şanslı, talihli' (GT 1989: 289). devletsüz 'şanssız, uğursuz' (GT 1989: 289). Çağ. devlet 'baht, büyük, zenginlik, büyük rütbe ve mevki; hükümet idaresinde teşkilatlandırılmış siyasi topluluk', devlet-h^vah 'devlet isteyen', devlet-mend 'devletli' (MK 1993: 425).

685. e: el; vokatif.

e E CC-A. 73b/17
E 73r/14 (Drimba 2000: 137).

686. eç: hiç; *krş.* heç.

eç αε CC-A 75b/3, 75b/4
eç Ωε CC-A 75b/6

ăč, ăč bolmači 'gratis; gratuito' (Kuun 1880: 241, 252). äč 'irgend, mit', äč hāmā jok (Radloff 1887: 11). eč, eč bolmačy neme 'eine ganz nichtige Sache', eč jazyqsyž 'ganz ohne Sünde' (Grønbech 1942: 84, 102). æč 75r/3, 75r/4 (Drimba 2000: 139). OT. hiç 'hiç' (KB: 178; AH: XXV). hīç 'hiç, hiç bir', hīç kimerse 'hiç kimse' (TKT 2004: 382). Hrız-T. hēç 'hiç, hiç bir zaman, asla' (NF 1998: 168). hīç 'hiç' (ME 1993: 126; KE 1997: 247). hīç 'yok, hiç' (MM 2008: 222). AO-Kıpt. hīç 'hiç' (AO 1996: 215). M-Kıpt. hiç '1) hiç, asla; 2) başka, hiç' (GT 1989: 336). hiç 'hiç, hiçbir' (KF 2006: 121). hīç 'hiç' (MG 1984: 154; KFLT 1989: 997). hīç 'yok denecek kadar az, önemsiz' (İMS 1992: 533). hīç 'yok denecek kadar az olan; yok olan' (TK 2008: 241). Çağ. hīç 'hiç, hiçbir' (MK 1993: 451).

687. ečki: keçi.

ečki eçhí CC-İ 55a/3

ečki Ezchí CC-İ 55a/4

ezchi ‘caper’, tisi ezchi ‘capra’ (Kuun 1880: 252). äçki ‘Ziege’, tişi äçki (Radloff 1887: 11). ečki ‘Bock’, tişi ečki ‘Ziege’ (Grønbech 1942: 84). Ezchí 54v/3, ezchí 54v/4 (Drimba 2000: 107). ET. äçkü ‘keçi’ (Gabain 2000: 263). OT. Krh-T. keçi ‘keçi’ (Oğuzca) (DLT-Atalay 2006: IV-290). Hrz-T. eçkü ‘keçi’ (MM 2008: 215). eçkü/ekçi ‘keçi’ (KE 1997: 176, 180). keçi ‘keçi’ (ME 1993: 137). M-KıpT. äçki ‘keçi’ (KİLE 1931: 9). ečki ‘keçi’ (KFLT 1989: 979; (KMT 2002: 104). içkü ‘keçi’ (İMS 1992: 536). keçi ‘keçi’ (KFLT 1989: 1017; KK 1999: 112; (KMT 2002: 115). keçi ‘goat’, keçi moynuzu ‘carob bean (lit goat’s horn)’ (RH 2000: 167, 218, 323). keşi ‘keçi’, keşi boynuzı/keşi boynuzı ‘keçi boynuzu’ (DM 2003: 91). Çağ. öçkü ‘keçi’ (MK 1993: 518). üçkü ‘keçi’ (AL: 93).

688. egeçi: hala.

egeçi Egaşı CC-İ 49b/15

Egazi ‘amita’ (Kuun 1880: 251). äräüi ‘Tante=hala’ (Radloff 1887: 9). egeçi ‘Vaterschwester’ (Grønbech 1942: 84). Egazi 49r/15 (Drimba 2000: 99).

689. egelik: *krş.* egilik, eygilik.

egelik egelik CC-A 62a/27

işa. f. ejgilik, egilik, ijgilik ‘Güte; Wohlwollen, Gnade’ (Grønbech 1942: 85). egelik 61v/27 (Drimba 2000: 119). ET. ädgülük ‘iyi’ (Hsüan-X 1975: 134). edgülüg ‘iyi; iyilik; ‘iyili’ ‘ (AY-III 1991: 92). edgülük ‘iyilik’ (ETŞ 1992: 294). edgülük ‘iyi, üstün vasıflı’ (Üİ 1998: 144). ädgülük ‘iyilik, iyi’ (Gabain 2000: 50, 263). edgülük/edgülüg ‘iyilik’ (AY-YK 2012: 230). OT. Krh-T. edgülük ‘iyilik’ (KB: 142). edgülük/esgülük (AH: XVIII, XX). edgülük ‘iyilik, iyi amel, güzellik, nimet’, edgülük kıl- ‘iyilik yapmak, lütufta bulunmak’, edgülük kılğan ‘iyilik eden, hayırsever’, iş soı edgülüki ‘iyi son, kurtuluş’ (TKT 2004: 326, 327, 413). Hrz-T. ed’gülük ‘iyilik’ (İML 1988: 28). äğrülük ‘доброе дело; доброта’ (HŞ 1979: 169). edgülük/eygülük ‘iyilik’ (ME 1993: 117, 122). edgülük ‘iyilik’ (KE 1997: 177; NF 1998: 113). ädgülük ‘hayır, iyilik’ (KurT 2002: 102). M-KıpT. edgülük ‘iyilik, güzellik’ (İMS 1992: 520). eylük ‘iyilik’ (GT 1989: 306). ızgülük ‘iyilik’ (BV 1986: 200).

690. eger: eğer; *krş.* egir.

eger Egar CC-İ 33a/11

eger Eger CC-A 59b/27

Egar, eger *şart bağlacı* ‘si’ (Kuun 1880: 251). äräp ‘wenn’ (Radloff 1887: 9). eger, egir ‘wenn, falls’, egir senin köñlün ajtsa sever-men, ynanmayyl ‘wenn dein Herz sagt: Ich liebe (Gott), glaube es nicht’, egir dayy, anyñ üçün jaqşy keñeşñiz köñlüniz-bile egir dayy barysy jazuxunuz ajtyñyz jaşyрмаңыз ‘deshalb beratet euch wohl in eurem Herzen, dass ihr auch alle eure Sünden beichtet und (nichts) verhehlt’ (Grønbech 1942: 84). Eger 59r/26 (Drimba 2000: 115). OT. Krh-T. eger ‘eğer, şâyet’ (KB: 143). eger/ger ‘eğer, şâyet’ (DH: 197, 199). eger ‘1. eğer, -dığı zaman; 3. ve’ (TKT 2004: 328, 329). eger ‘eger’ (AH: XVIII). Hrz-T. eger ‘eğer’ (KE 1997: 178; NF 1998: 114). eger ‘şâyet, eğer’ (MM 2008: 215). iyer ‘eğer’ (İML 1988: 35). krş. ger < Far. eger (KE 1997: 227). AO-KıpT. eger ‘eğer’ (AO 1996: 211). M-KıpT. eger ‘eğer (şart edatı)’ (MG 1984: 142; BV 1986: 172; KFLT 1989: 979). eger ‘eğer, şâyet’ (İMS 1992: 520; KMES 1994: 254; KH 2002: 122; TK 2008: 217). eger/ger ‘eğer, şâyet’ (GT 1989: 298, 315). eger ‘eğer’ (KK 1999: 108). krş. egerçi (KFLT 1989: 979). egerçi ‘her ne kadar, gei???, ise de’ (GT 1989: 298). egerçi ‘eğer’ (TK 2008: 217). gerçi ‘...ise de, gerçi, her ne kadar’ (GT 1989: 315). veger ‘eger’ (GT 1989: 462). Çağ. eger/ger ‘eğer’ (MK 1993: 429, 439). krş. egerçi ‘her ne kadar, ise de’ (MK 1993: 429).

691. egeṽ: ege, törpü.

egeṽ Egau CC-İ 43a/6

egau ‘linea’ (Kuun 1880: 251). äräý ‘Feile’ (Radloff 1887: 9). egev ‘Feile’ (Grønbech 1942: 84). Egau 42v/6 (Drimba 2000: 90). OT. Hrz-T. igegü ‘ege’ (İML 1988: 33).

692. egi: iyi

egi egi CC-A 61b/11

egi egi CC-A 61b/13, 61b/14, 62a/9, 62a/9, 62a/10, 62b/30

ejgi, egi, (eji?) ‘gut’, egi erk qunda ‘aus allen Kräften’, egi köñül ‘guter Wille, gute Gesinnung’ (Grønbech 1942: 85). egi 61r/11, 61r/13, 61r/14, 61v/9, 61v/9, 61v/10 (Drimba 2000: 118); egi 62r/30 (Drimba 2000: 120). ET. edgü ‘iyi’ (HUAS 1941: 91; ETŞ 1992: 293; IB: 52; Aydın 2012: 161). ädgü ‘1) iyi, güzel, iyilik’ (Hsüan-X 1975: 134). edgü ‘iyi, güzel; iyilik, üstünlük’ (AY-III 1991: 92). ädgü; ’DKW ‘iyi, en iyi’ (İKPÖ 1998: 139). edgü ‘iyi, üstün sınıf’ (Üİ 1998: 143). ädgü, ëdhgü ‘iyi, iyilik,

üstünlük', ädgü ögli 'dost, arkadaş' (Gabain 2000: 52, 263). ädgü 'добро' (TEƏ 2008: 316). edgü '1. iyi, has, katışıksız; 2. soylu, safkan at; 3. iyilik, kâr, kazanç, yarar' (KUKY 2009: 1172, 179, 325, 522). edgü 'iyi, iyilik; yarar' (METY 2012: 311). edgü edgü: Bir ünlem, 'Çok iyi!, çok güzel!' = Skr. sadu sadu (AY-YK 2012: 230(AY-YK 2012: 230). ädgü 'iyi, güzel; iyilik, üstünlük' (ABH 2013: 194). edgü/edkü 'iyi' (Yen, Mir) (YKI 2013: 500). ädgü 'iyi' (HUAS 2014: 146). eygü 'iyi' (ETŞ 1992: 304). krş. edgün: edgün barmış 'iyilikle gitmiş', Buddha'nın on unvanından beşincisi = Skr. sugata (AY-YK 2012: 230) . ädgüsiz (TEƏ 2008: 316). edgüti 'iyice' (HUAS 1941: 99; Aydın 2012: 161). edgüti 'iyice, daha iyice, daha iyi' (ETŞ 1992: 294). edgüti 'adamakıllı, iyice' (KUKY 2009: 188, 522). edgüti 'iyice' (METY 2012: 311). edgüti 'iyice' (AY-YK 2012: 230). edgüti 'iyi, iyice' (Mir) (IB: 52; YKI 2013: 500). ädgüti 'iyice, tam olarak' (HUAS 2014: 146). OT. Krh-T. edgü 'iyi' (KB: 139). edgü/eygü/idgü 'iyi' (AH: XVIII, XXI, XXXVIII). edgü '1. iyi kişi, salih insan, hayırlı insan; 2. iyi, hayırlı, güzel', edgü bütün söz 'doğru ve güzel söz', edgü iş 'faydalı iş, hayırlı amel', edgü işlig 'iyilik yapan', edgü kılıklı 'iyi, güzel davranan', edgü körklüg va'de 'en güzel vaad, cennet', edgü urağut 'iyi kadın, namuslu kadın' (TKT 2004: 324, 325). edhgü 'iyi', edhgü yawlak 'iyi kötü' (DLT-Atalay 2006: IV-168, 761). krş. edgüleş- 'iyileşmek, iyi geçinmek' (KB: 142). Hrz-T. ed'gü/eygü 'iyi' (İML 1988: 28, 32). edgü 'iyi' (ME 1993: 117). edgü 'iyi, iyilik' (KE 1997: 176). edgü 'iyi' (NF 1998: 113). ädgü/äygü/äzgü 'iyi, hayırlı; sağlıklı' (KurT 2002: 102). edgü 'iyi, güzel' (MM 2008: 215). äzğy 'хороший; добрый', äzğy-йаман 'всякое (и хорошее и плохое)' (HŞ 1979: 168, 169). AO-KıpT. eyü 'iyi' (AO 1996: 212). M-KıpT. edgü 'doğru, gerçek; iyi kişi' (İMS 1992: 520). eygi 'iyi' (KMT 2002: 105). eygü 'iyi' (KFLT 1989: 984). eyü '1) güzel, hoş, iyi; 2) hayırlı, doğru; 3) çok, hayli' (GT 1989: 306). eyü 'good' (RH 2000: 117). èzgü 'iyi, güzel, faydalı' (TK 2008: 229). iygi 'iyi' (KF 2006: 129). izgü 'iyi' (BV 1986: 200). yiyi 'iyi' (BV 1986: 351). krş. eygüsüz 'kötü' (KFLT 1989: 984).

693. egilik: iyilik; *krş.* egelik, eygilik.

egilik	egılıc	CC-A 64b/24
egilik	egılık	CC-A 62b/37, 76b/10
egilikde	egilikda	CC-A 76b/19

Egilik (Kuun 1880: 252). egilik ‘Güte; Wohlwollen, Gnade’ (Grønbech 1942: 85). egilik 62r/37 (Drimba 2000: 120); egilic 64r/23 (Drimba 2000: 123); egilik 76r/9, egilikdæ 76r/18 (Drimba 2000: 139).

694. egir: bkz. eger.

egir egr CC-A 62b/21, 63a/29, 63a/30

eger, egir ‘wenn, falls’, egir seniñ köñlün ajtsa sever-men, ynanmayyl ‘wenn dein Herz sagt: Ich liebe (Gott), glaube es nicht’, egir dayy, anyñ üçün jaqşy keñeşñiz köñlüniz-bile egir dayy barysy jazuxunuz ajtyñyz jaşyrmañyz ‘deshalb berätet euch wohl in eurem Herzen, dass ihr auch alle eure Sünden beichtet und (nichts) verhehlt’ (Grønbech 1942: 84). egir 62r/21 (Drimba 2000: 120); egirbis 62v/29 (Drimba 2000: 121); egir 63r/31 (Drimba 2000: 122).

695. egir-: eğirmek; krş. yir-.

egirürmenⁿ egirürmē CC-İ 13b/7

egirdüm egirdum CC-İ 13b/8

egirgil egirgıl CC-İ 13b/9

Egirurmen ‘filo’, egirgil *emir şekli* (Kuun 1880: 252). ärip (v) ‘spinnen=eğirmek’, äripimān, äripdīm, äriprił (Radloff 1887: 9). egir-; (ejir-?) ‘spinnen’ (Grønbech 1942: 84). Egirürmē 13r/7, Egirdum 13r/8, Egirgıl 13r/9 (Drimba 2000: 51). ET. egir- ‘sarmak, etrafını çevirmek’ (ETŞ 1992: 294). ägir-/äñir-, ägär- ‘eğirmek, takip etmek, çevirmek, kuşatmak’ (Gabain 2000: 263, 264). egir- ‘1. sarmak, eğirmek, bükme; 2. çevresini sarmak, kuşatmak, ablukaya almak’ (KUKY 2009: 340, 382, 522). egir- ‘çevirmek, kuşatmak’ (METY 2012: 312). egir- ‘etrafını sarmak’ (Aydın 2012: 161). egir- ‘kuşatmak, çevirmek’ (Yen) (YKI 2013: 501). eñgir- ‘çevrilmek’ (ETŞ 1992: 297). äñir-; NKYR- ‘eyirmek, çevirmek’ (İKPÖ 1998: 140). ävir- ‘1) çevirmek, tercüme etmek; 2) sevap tevcih etmek, kazanılan sevabı birisine bağışlamak’ (Hsüan-X 1975: 137). evir- ‘çevirmek; yöneltmek, tevcih etmek’ (AY-III 1991: 94). evir- ‘çevirmek, işlemek’ (ETŞ 1992: 303). äwir-/awır- ‘evirmek, çevirmek, tercüme etmek’ (Gabain 2000: 265). evir- ‘çevirmek, döndürmek; dolanmak’ (METY 2012: 312). evir ‘evirmek, çevirmek’ (Aydın 2012: 162). krş. egirgü ‘eğiren’ (Mayt: 382). ägirt- ‘takip edilmek’ (Gabain 2000: 263). ävirgü ‘çevirme, tercüme etme’ (Hsüan-X 1975: 137). evirmek ‘çevirme, evirme; yöneltme, tevcih’ (AY-III 1991: 94). evirmek ‘çevirmek’ (ETŞ 1992: 303).

ävirmäk-lig ‘tercümeyle ilgili’ (Hsüan-X 1975: 137). evirmeklig ‘çevirme, ‘çevirmekli’ ‘ (AY-III 1991: 94). evirt- ‘çevirtmek’ (AY-III 1991: 94). evirt- ‘çevirtmek, çevirmek’ (ETŞ 1992: 303). evirü ‘bir de’ (ETŞ 1992: 303). evril- ‘çevrilmek, dönmek, yön/inanç değiştirmek’ (AY-III 1991: 94). evril- ‘dönmek’ (Üİ 1998: 147). evril- ‘çevrilmek’ (ETŞ 1992: 303). *äwri/-äri-* ‘evrilmek, dönmek, davranmak, dinini değiştirmek’ (Gabain 2000: 265). evriliñsiz ‘sarsılmaz, dönmez, çevrilmez, sağlam, yerinden oynamaz’ (AY-III 1991: 94). evrinçkençig ‘dönenceli, sürekli dönen, dönüşüp duran, savrulan, sürekli hareket halinde bulunan’ (AY-III 1991: 94). evriş ‘değişiklik, davranış şekli, iş-güç’ (AY-III 1991: 94). *äwür-* ‘çevirmek, işlemek’ (Gabain 2000: 265). OT. egir- ‘sarmak’ (AH: XVIII). egir- ‘eğirmek’, egirmiş yip ‘eğrilmiş ip’ (TKT 2004: 329). egir- ‘sevketmek; döndürmek; eğirmek; çevirmek, bir yeri kuşatmak, sarmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-171). krş. egirik ‘eğrilmiş (ip), egirik yeşilmeki ‘açılma, çözülme’ (TKT 2004: 330). egirse- ‘eğirmek istemek; çevirmek, bir yeri kuşatmak istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-171). egirt- ‘eğirtmek; kalenin etrafını kuşatmayı emretmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-171). egrik ‘eğirilen ip, eğrilmiş ip’ (DLT-Atalay 2006: IV-172). egril- ‘kale kuşatılmak, sarılmak; ip eğirilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-172). egrimlen- ‘su göllerde eğreklenmek, kaynıyarak ve akarak dönmek, düdenlenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-172). egrin- ‘kendi için eğirmek; kendini eğirir gibi göstermek’ (DLT-Atalay 2006: IV-172). egriş- ‘bir yeri sarmakta, kuşatmakta yardım etmek; ip eğirmekte yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-172). ewrügüli ‘felaket çarkı’ (TKT 2004: 354). evir- ‘evirmek, çevirmek’ (AH: XXI). ev/ewrül- ‘1. dönmek, dolaşmak, gezip dolaşmak, geri dönmek, dönüp gitmek; 2. yüz çevirmek, kabul etmemek, arka dönüp gitmek, vazgeçmek; 3. çevrilmek, döndürülmek, saptırılmak’ (TKT 2004: 352). evrül- ‘yönelinen yerden çevrilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-208). evrülmek ‘dönme’ (TKT 2004: 352). ewrülmiş ‘sapmış’, ewrülmiş kirçe ‘iki parmak arasındaki kir kadar’ (TKT 2004: 353). ewrülün- ‘çevrilmek, döndürülmek’ (TKT 2004: 353). evür- ‘evirmek, çevirmek, döndürmek’ (KB: 165). ew/v(ü)r- ‘1. döndürmek, bir şeyi diğer bir şeyden uzak tutmak; 2. döndürüp dolaşmak; 3. vazgeçirmek, çevirmek; 4. vazgeçmek, dönmek; 5. malik olmak, gücü yetmek; 6. dönüştürmek, geri döndürmek, şekil değiştirmek; 7. yapmak, kılmak, ortaya koymak; 8. çevirmek, beyan etmek, açıklamak’, *koğı ewür-* ‘tersine çevirmek’ (TKT 2004: 354, 472). ewür- ‘çevirmek, evirmek; döndürmek, altını üstüne getirmek’, ewürgen tewürgen ‘her zaman’. evirip çeviren, güç işleri başaran’ (DLT-Atalay 2006: IV-208, 209). Hrz-T. egir- ‘çevirmek, kuşatmak’ (ME 1993: 118).

egir- ‘(çıkırcık için) eğirmek, çevirmek; kuşatmak, kaplamak’ (KE 1997: 179). egir- ‘kuşatmak’ (NF 1998: 115). egirmek ‘eğirmek (iğle iplik bükme)’ (İML 1988: 28). krş. egirt- ‘döndürtmek, çevirtmek’ (KE 1997: 179). evren ‘üzerinde yıldızların döndüğü gök, felek’ (İML 1988: 31). ew/vrül- ‘dönmek, düşmek, devrilmek, debelenmek’ (KE 1997: 215). e’vrül- ‘çevrilmek, dönmek’ (ME 1993: 121). ewrül- ‘dönmek, değiştirmek’ (NF 1998: 141). evrül- ‘dönmek’ (MM 2008: 218). ev/wür- / öwür- ‘çevirmek, döndürmek’ (KE 1997: 215, 512). ewür- ‘çevirmek, döndürmek’ (MM 2008: 218). e’wür- ‘çevirmek, döndermek’ (ME 1993: 121). ewür- ‘çevirmek, değiştirmek’ (NF 1998: 141). äyüymäk ‘поворачивать; перевернуть’ (HŞ 1979: 263). öwrül- ‘çevrilmek, dönmek’ (KE 1997: 512). M-Kıpt. āgīr- ‘eyirmek’ (KİLE 1931: 10). egir- ‘eğirmek’ (KFLT 1989: 979). evür- ‘evirmek’ (BV 1986: 175). krş. egret- ‘çevirmek, kıvırtmak’ (KH 2002: 122). èvrül-/èwüril- ‘çekilmek, yere batmak’ (TK 2008: 228). èwüril- ‘dönüşmek, benzemek’ (TK 2008: 228). Çağ. igir- ‘dönmek, döndürmek’ (MK 1993: 457). krş. engir- → engirdi ‘çevirdi’ (AL: 28). ivür- → ivürdi ‘döndürdi’ (AL: 82). igergüci ‘dönücü, döndürücü’ (AL: 65). igirmek/igirmek ‘dönmek’ (AL: 65). igrik/igrim ‘suyun döne döne akduğuna derler’ (AL: 66). ivrül- ‘çevrilmek, dönmek’ (MK 1993: 465). ivrürgeç ‘döndürücü’ (AL: 82).

696. egiz: ikiz.

egiz egíz CC-A 81a/15

Egiz ‘gemelli’ (Kuun 1880: 252). äriz ‘Zwillinge’ (Radloff 1887: 9). egiz ‘Zwilling’ (Grønbech 1942: 84). egí[? > z] 80v/15 (Drimba 2000: 141). ET. ikiz ‘близнец’ (TEЭ 2008: 320). ikkiz ‘ikiz’, ikkiz oğlan ‘ikiz çocuk; ikiz çocuklar’ (DLT-Atalay 2006: I-143; IV-229). OT. ikkiz ‘ikiz’ (DLT-Atalay 2006: IV-229). Hrz-T. ekiz/ikiz ‘ikiz’ (ME 1993: 118, 129). êkiz ‘iki (2) (manzum bölümde)’ (KE 1997: 183). êkiz ‘ikiz’ (NF 1998: 117). M-Kıpt. ikiz ‘ikiz’ (KFLT 1989: 1006).

697. egri: eğri; yalan; egri kişi ‘yalancı’.

egri Egří CC-İ 31a/18

egri Egří CC-İ 50b/25

egrimizni egrımıfni CC-A 70b/3

Egri ‘curvus’, egri chele ‘falso’, egricsi ‘falcus’ (Kuun 1880: 252). ārpi ‘schief, falsch=hatalı, yanlış’, ārpi kälä, ārpi kişi, ārpiimizni (Radloff 1887: 9). egri ‘krumm,

falsch, lügnerisch', egri qyly, egri k(i)şi (Grønbech 1942: 85). Egri 30v/18 (Drimba 2000: 75); Egri 50r/25 (Drimba 2000: 101); [t > e]grimişni 70r/2 (Drimba 2000: 131). ET. egri 'eğri, yamuk, düz olmayan' (ETŞ 1992: 294). ägri 'eğri' (Gabain 2000: 263). egri '1. egri; 2. hörgüçlü (deve)' (KUKY 2009: 180, 522). egri 'hörgüç', egri teve 'hörgüçlü deve, Asya devesi' (METY 2012: 312). egri teve 'tek hörgüçlü deve' (Aydın 2012: 161). egri teve > teve 'deve' (Yen) (YKI 2013: 501). krş. ägrik 'girdap' (Gabain 2000: 263). OT. Krh-T. egri 'eğri' (KB: 144). egri 'çukur, iniş' (TKT 2004: 330). krş. eg- 'eğmek' (KB: 143). egil- 'eğilmek' (KB: 143). egrilik 'eğrilik' (KB: 144). egrilik/eyrilik 'eğrilik' (AH: XVIII). egrilik 'eğrilik, yan çizme' (TKT 2004: 330). egriliksiz 'kusursuz, eksiksiz' (TKT 2004: 330). Hrz-T. äгри 'кривой' (HŞ 1979: 220). egri/eyri 'çarpık, eğri', egri arka 'kanbur', eyri kişi 'eğri adam, doğruluktan şaşan adam' (İML 1988: 28, 32). egri 'eğri' (KE 1997: 179). ägri 'eğri; eğrilik; eğilmiş' (KurT 2002: 103). krş. eg- 'eğmek' (ME 1993: 118). eg- 'eğmek, bükmek; fikrini değiştirmek' (KE 1997: 178). èg- 'eğmek' (MM 2008: 215). egil- 'eğilmek' (ME 1993: 118). egil- 'eğilmek, bükülmek' (KE 1997: 179). ègil- 'eğilmek' (MM 2008: 215). ekilmek 'eğrilmek' (İML 1988: 28). M-Kıpt. egri 'eğri, doğrunun zıddı' (KFLT 1989: 979). egri 'bozuk, kötü' (GT 1989: 298). egri = Ar. al-mu'wajj = Far. kaj 'crooked, bent' (RH 2000: 127, 271). egri 'eğri' (KH 2002: 122; (KMT 2002: 104). krş. eg- 'eğip bükmek' (GT 1989: 298). eg- 'eğmek' (KMT 2002: 104). egmek 'to bend, to curve' (RH 2000: 310). eyil- 'eğilmek' (KF 2006: 104). igil- 'eğilmek, meyletmek' (İMS 1992: 536). Çağ. igri 'eğri' (AL: 66; MK 1993: 457). krş. igme 'eğilmiş, iki kat olmuş' (AL: 67).

698. egulu. ehşi: ekşi.

ehşi ehsí CC-İ 38a/12

Ehsi 'acerbus' (Kuun 1880: 252). eḡşi 'sauer' (Grønbech 1942: 85). ehsí 37v/12 (Drimba 2000: 84). OT. Krh-T. eksig 'ekşi' (DLT-Atalay 2006: IV-175). Hrz-T. ekşi 'acı' (İML 1988: 28). M-Kıpt. ehşi 'ekşi' (KFLT 1989: 979). ekşi 'ekşi' (KH 2002: 122; (KMT 2002: 104). ekşi 'ekşi', ekşi yağurt 'ekşi yoğurt' (DM 2003: 82). Yun. oksi galan 'sour milk' (RH 2000: 155).

699. eher: bitki.

eher Ehaí CC-İ 45a/28

Ehar 'planta' (Kuun 1880: 252). eḡer (eker?) 'Pflanze' (Grønbech 1942: 85). Ehar 44v/28 (Drimba 2000: 93).

700. eki: iki; *krş.* ekki.

eki	ekı	CC-A 59b/8, 60b/21? düzeltme.
eki	ekı	CC-A 61a/29, 61a/30, 76b/9
<i>eki</i>	<i>ekı</i>	CC-A 82b/31
ekini ^{ng}	ekin ^{ng}	CC-İ 31b/19
ekisi	ekıfı	CC-A 82b/15, 82b/17, 83a/25

eki, ecchi ‘duo’, eki katning harassinda ‘inter’ (Kuun 1880: 251); CC-A 61a/29 → *işa*. *f. – anl. f.* eba si(...) ‘convalles’ (Kuun 1880: 147, 252, 256). äki ‘zwei’, äkici (Radloff 1887: 8). ekki, eki ‘zwei’, ekki qat ‘doppel, zweifach’, maıtar-men över-men ekisi bir-dir ‘bedeuten beide dasselbe’ (Grønbech 1942: 85, 86). *eki<nıg>* 31r/18 (Drimba 2000: 75); eki 59v/8 (Drimba 2000: 115); * < eki 60r/20 (Drimba 2000: 116); eki 60v/27, 60v/28 (Drimba 2000: 117); ekı 76r/8 (Drimba 2000: 139); ekıfı 82r/14 (Drimba 2000: 143); ekı 82r/30 (Drimba 2000: 144). ET. eki/äki ‘iki’ (HUAS 1941: 91; HUAS 2014: 146; TEĞ 2008: 316). äki/iki ‘iki’ (Gabain 2000: 264). eki ‘iki’ (IB: 52). eki ‘1. iki; 2. ikinci’, eki bıı ‘iki bin’, eki otuz ‘yirmiiki’, eki üç bıı ‘iki üç bin’, eki yegirmi ‘oniki’, eki yüz ‘iki yüz’, ekin ‘ikinci’ (KUKY 2009: 314, 317, 318, 319, 320, 321, 522). eki ‘iki, ikisi, 2’ (METY 2012: 312). eki ‘iki’, eki ediz: bir boy (Aydın 2012: 163). eki ‘iki’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 502). ekki, YKY, ‘iki (2) rakamı’ (İKPÖ 1998: 143). iki ‘iki’ (HUAS 1941: 94; Hsüan-X 1975: 142; AY-III 1991: 95; Üİ 1998: 148; AY-YK 2012: 234; ABH 2013: 200). iki ‘iki’, iki yigirmınç ‘on ikinci’ (ETŞ 1992: 312). *krş.* ekegü ‘iki parça’ (METY 2012: 312; Aydın 2012: 163). ekegü ‘ikisi (birlikte)’ (Yen) (YKI 2013: 502). ekiz ‘ikiz’ (Yen, Kır) (YKI 2013: 502). ekkigü, YKYKW ‘ikisi, ikisi bir arada’ (İKPÖ 1998: 144). ekkiläyü; YKYL’YW ‘bir kez daha, ikinci kez, yeniden’ (İKPÖ 1998: 144). ekün ‘ikisi, ikisi birden’ Man. Erz. 8, 27 < ekigü + n (Gabain 2000: 75). ikegü ‘ikisi, ikisi bir arada’ (Hsüan-X 1975: 142). ikegü ‘ikisi, ikisi birden’ (ETŞ 1992: 310). ik(ä)gü: ik(ä)gü bol- ‘tezatlı olmak’ (Gabain 2000: 274). ikegü ‘iki, iki parça, iki bölük’, ikegü bol- ‘1. ikiye ayrılmak, bölünmek; 2. (*il* ve *bodun*) bölünmek, parçalanmak, birliğı bozulmak’ (KUKY 2009: 323, 332, 364, 524). ikegü ‘ikisi birlikte’ (AY-YK 2012: 234). ikägü ‘ikimiz’ (ABH 2013: 200). ikidin ‘ikisi birden’ MIII 8, 10 (Gabain 2000: 75). ikigü ‘her ikisi’ (ETŞ 1992: 312). ikigü ‘her iki’ (Üİ 1998: 148). ikile ‘iki defa; yeniden’ (Mayt: 393). ikile- ‘iki kere olmak’ (ETŞ 1992: 312). ikiläyü ‘yeniden, bir daha, tekrar’ (Hsüan-X 1975: 143). ikileyü ‘yeniden, ikinci kez, tekrar, bir daha’ (AY-III 1991: 95). ikileyü ‘bir ikinci kez, tekrar, yeniden’ (Üİ 1998: 148). ikiläyü

‘yeniden’ (Gabain 2000: 75, 274). ikileyü ‘bir ikinci kez, yeniden’ (AY-YK 2012: 234). ikili ‘iki, ikili’ (ETŞ 1992: 312). ikin ‘tekrar’ (Mayt: 393). ikirçgü ‘ikircik, kuşku, şüphe’ (Hsüan-X 1975: 142). ikirçgü ‘işkil, şüphe, kuşku’ (ETŞ 1992: 312). ikirçgü ‘şüphe’ (Gabain 2000: 274). ikirer ‘ikişer’ (AY-III 1991: 95). ikisiz ‘ikisiz, ikisi de olmamak’ (ETŞ 1992: 312). OT. Krh-T. iki ‘iki (2)’ (KB: 190; AH: XXIX). iki ‘iki’, iki ança ‘iki kat, iki misli’, iki ança artur- ‘iki kat artırmak’, iki ança üze kıl- ‘kat kat yapmak, kat kat artırıp’, iki ança üze üze üze üze kılmağın ‘kat kat artırarak’, iki yolu ‘iki defa, iki kez’, iki yüzlüg ‘iki yüzlü, münafık’, iki yüzlüg/yalğan ‘yalancı, iki yüzlü’, iki yüzlüg urağut ‘münafık kadın’, iki yüzlüglük kıl- ‘münafıklık etmek’, iki yüzlük ‘iki yüzlülük, münafıklık’, ol iki ‘o iki kişi’ (TKT 2004: 403, 404, 405, 561). ikki ‘iki, birbiri; ikisi, ikiden her biri’ (DLT-Atalay 2006: IV-229). krş. ikegü ‘ikisi’ (TKT 2004: 403). ikigü ‘her iki, her ikisi’ (KB: 191). ikigün ‘her iki, her ikisi’ (KB: 191). ikile ‘tekrar, yeniden’ (KB: 191). ikin ikin ‘ikişer ikişer’ (TKT 2004: 404). ikirer ikirer ‘ikişer ikişer’ (TKT 2004: 404). Hrz-T. êkki/eki ‘iki (2)’ (NF 1998: 116, 117). êkki ‘iki’ (MM 2008: 215). iki ‘birden sonra gelen sayı’ (İML 1988: 33). iki ‘iki’ (ME 1993: 129; KurT 2002: 134). krş. êkegü ‘ikisi, her ikisi’ (KE 1997: 180). êkegü ‘ikisi, ikisi birden’ (NF 1998: 116). êkele ‘ikisi birden’ (KE 1997: 180). êkkilenç ‘ikinci olarak, ikinci kez’ (KE 1997: 183). икăгү ‘вдвоем’ (HŞ 1979: 433). êkkişer ‘ikişer’ (NF 1998: 118). ikegü/ikigü ‘ikisi’ (ME 1993: 129). ikägü ‘ikisi; her ikisi’ (KurT 2002: 134). ikägün/ikigün ‘ikisi birlikte’ (KurT 2002: 134, 136). ikilä ‘her ikisi; hem bu hem öbürü’ (KurT 2002: 136). ikilemek ‘iki misli olmak’ (İML 1988: 33). ikilenci ‘ikinci kez’ (ME 1993: 129). iklençi ‘ikinci’ (KE 1997: 265). AO-KıpT. iki ‘iki, sayı adı’ (AO 1996: 216). krş. ikegü ‘her iki, her ikisi’ (AO 1996: 216). M-KıpT. eki ‘iki’ (KFLT 1989: 980). êkki ‘iki’ (TK 2008: 218). yeki ‘iki sayısı’ (DM 2003: 122). iki: Bugünkü manasında, iki bilä ‘iki yüzlü kılınc’, iki boz at: Türkçede ‘iki kardeş’ ismini taşıyan yıldız, iki yıllı tay ‘iki yaşındaki at’ (KİLE 1931: 38). iki ‘iki’ (MG 1984: 159; BV 1986: 190; GT 1989: 346; İMS 1992: 536; KMES 1994: 263; KFLT 1989: 1006; KK 1999: 110; (KMT 2002: 108; KF 2006: 124). iki ‘sayı adı, kik (2)’ (KH 2002: 127). iki = Ar. itnânî ‘two’ (RH 2000: 190, 241). Çağ. iki ‘iki’ (MK 1993: 458). krş. ikegü ‘ikisi bile’ (AL: 63). ikelesi ‘ikisi birlikte, her ikisi’ (MK 1993: 458). ikev ‘ikisi, her ikisi’ (MK 1993: 457). ikevle/ikevlen ‘ikisi bile’ (AL: 63). ikilesi ‘ikisi bile’ (AL: 63). ikin ‘ikisin’ (AL: 62). ikine ‘ikinci’ (AL: 68).

701. ekinçi: ikinci; yeniden, tekrar.

ekinçi E . kınşı CC-İ 31b/17

ekinçi	Echinzi	CC-İ 38a/7
ekinçi	ekinœe	CC-A 62b/3, 63a/14
ekinçi	ekinœe	CC-A 63a/10, 63b/9

ekinzi ‘iterum’, echinzi ‘secundus’ (Kuun 1880: 251). äkinçi ‘der zweite=ikinci’ (Radloff 1887: 9). ekinçi 1) ‘der zweite’, burun. ekinçi. ‘etc, erstens., zweitens. etc.’; 2) ‘zum zweiten Mal, wiederum, wieder’, julduz ekinçi köründi ‘der Stern erschien wieder’ (Grønbech 1942: 86). E[ch > k]inzi 31r/16 (Drimba 2000: 75); Echinzi 37v/7 (Drimba 2000: 84); ekinœe 62r/3 (Drimba 2000: 119); ekinœe 62v/10, ekinœe 62v/14 (Drimba 2000: 120); <eg> ekinœe 63r/9 (Drimba 2000: 121); ekinçi 63v/15 (Drimba 2000: 122). ET. krş. äkindi/äkinti/ikinti ‘ikinci’ (Gabain 2000: 264, 274). ekinti ‘ikinci, ikinci olarak’ (HUAS 1941: 91; HUAS 2014: 146). ekinti ‘ikinci’ (IB: 52; KUKY 2009: 322, 522). êkinti ‘ikinci’ (Aydın 2012: 163). êkinti ‘ikinci, ikinci olarak’ (METY 2012: 312). ekkinti; ’YKYNTY ‘ikinci’ (İKPÖ 1998: 144). ikinti ‘1) ikinci; 2) ertesi’ (Hsüan-X 1975: 142). ikinti ‘ikinci’ (ETŞ 1992: 312; AY-III 1991: 95; Üİ 1998: 149; AY-YK 2012: 234; ABH 2013: 200). ikintiş ‘karşılıklı’ UIII 23, 4 (Gabain 2000: 75). OT. Krh-T. ikinç/ikinçi ‘ikinci’ (KB: 191). ikinç ‘ikinci’ (TKT 2004: 405; AH: XXIX). krş. ikindi ‘ikinci bir kişi’ bir ikindi ‘birbiri arasında, birbiri’, bir ikindi aşun- ‘birbiri peşisıra koşuşmak’, bir ikindi birle ‘birlikte, bir arada’, bir ikindi utruşğan ‘karşı karşıya olan, yüz yüze veren’ (TKT 2004: 275, 405). ikindi ‘bazısı, öteki, ikinci’ (DLT-Atalay 2006: IV-229). Hrz-T. êkinç/êkinçi I/êkkinç/êkkinçi ‘ikinci (2)’ (NF 1998: 116, 117, 118). êkinç/êkinçi ‘ikinci’ (KE 1997: 182). êkinç/êkinçi ‘ikinci’ (MM 2008: 215). êkişer ‘ikişer’ (KE 1997: 183). ikinci ‘ikinci’ (ME 1993: 129). икинч/икинчи ‘второй’ (HŞ 1979: 436). ikinçi ‘birinciden sonra gelen, ikinci’ (İML 1988: 33). M-KıpT. ikinci: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 38). ikinci ‘ikinci’ (GT 1989: 346; KH 2002: 127). ikinç ‘second’ = al-wâhid ‘the first single’ = Far. duvum ‘second’ (RH 2000: 243). ikinçi ‘ikinci’ (BV 1986: 192; KMES 1994: 264; KFLT 1989: 1006; KK 1999: 110; KF 2006: 125). krş. ikinçileyin ‘ikinci kez, ikinci olarak’ (KH 2002: 127). Çağ. ikinçi ‘ikinci’ (MK 1993: 458).

702. ekindü: günün dokuzuncu saati; öğleden sonra.

ekindü	Echindu	CC-İ 36b/22
--------	---------	-------------

echindu ‘tempus post meridiem’ (Kuun 1880: 251). äkindi ‘Zeit des Nachmittagsgebetes’ (Radloff 1887: 9). ekindü ‘(der zweite), nur noch als Bezeichnung der kanonischen Stunde Vesper’ (Grønbech 1942: 86). Ethindu 36r/21 (Drimba 2000:

82). OT. Krh-T. ikindi ‘ikindi’ (DLT-Atalay 2006: IV-229). Hrз-T. êkindü/êkindü/êkindük ‘ikindi’ (KE 1997: 183). êkindü/êkindük ‘ikindi vakti, ikindi’ (NF 1998: 117). êkindü ‘ikindi’, êkindü namāzı ‘ikindi namazı’ (MM 2008: 215). ikindi ‘ikindi vakti’ (İML 1988: 33). M-KıpT. ikindi ‘ikindi vakti’ (İMS 1992: 537). ikindi ‘ikindi, ikindi vakti’ (KMES 1994: 264). ikindü ‘afternoon prayers’ (RH 2000: 131). yikindü ‘ikindi, ikindi vakti’ (KMT 2002: 157). krş. yikiz ‘ikindi vakti’ (KMT 2002: 158).

703. ekki: *krş.* eki.

ekki Ecchi CC-İ 37b/31

ekki Ecchí CC-İ 38a/1

ekki, eki ‘zwei’, ekki qat ‘doppel, zweifach’ (Grønbech 1942: 85). Ecchi 37r/31, Ecchí 37v/1 (Drimba 2000: 84).

704. eksik: *krş.* eksük, essik.

eksik Ekȳfík CC-İ 32a/4

eksik ekfíc CC-A 62b/19

eksik ecfíc CC-A 73b/14

Eksik ‘minus; defectus’ (Kuun 1880: 251). äkcik ‘wenig’ (Radloff 1887: 9). efsik⁵², eksük (Grønbech 1942: 84, 86); eksük, eksik, CC-İ 32a/4 eksik → *işā. f.* ejsik ‘weniger’, ne artux ne eksik ‘weder mehr noch weniger’, erdem eksik bolmady ‘die Jungfräulichkeit wurde nicht weniger’ (Grønbech 1942: 85, 86). E[y > k]fíc 31v/4 (Drimba 2000: 76); ekfíc 62r/19 (Drimba 2000: 119); ecfíc 73r/11 (Drimba 2000: 137). ET. egsüg ‘eskiklik, kusur’ (HUAS 1941: 91). ägsüg/ägzig/äksük ‘eksik’ (Gabain 2000: 41, 263, 264). ägsük ‘недостаток’ (TEЭ 2008: 316). egsük ‘eksik, kusur’ (Yen) (YKI 2013: 501). ägsük ‘eksik’ (HUAS 2014: 146). eksük ‘eksik’ (Üİ 1998: 144). krş. egsü- ‘azalmak, eksilmek’ (ETŞ 1992: 294). egsüksüz ‘eksiksiz, tam’ (AY-III 1991: 92; ETŞ 1992: 295). ägsüksüz ‘eksiksiz, tam, mükemmel, kâmil’ (ABH 2013: 194). eksi ‘eksi’ (ETŞ 1992: 295). eksüksüz ‘eksiksiz’ (Hsüan-X 1975: 134; Üİ 1998: 144). OT. eksük ‘eksik’ (KB: 144). eksük ‘eksik’ (DLT-Atalay 2006: IV-175). krş. eksi-/iksi- ‘eksilmek’ (AH: XVIII, XXIX). eksü- ‘eksilmek’ (KB: 144). eksü- ‘eksilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-175). ésil- ‘eksilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-195). esil- ‘eksilmek’ (AH: XX). Hrз-T. ekse ‘eksik’ (ME 1993: 118). eksik/öksük ‘eksik’ (KE 1997: 503). äkcȳk

‘неполноценный; ничтожный’ (HŞ 1979: 221). eksük ‘eksik’ (ME 1993: 118). eksük/öksük ‘eksik, noksan’ (KE 1997: 183). äksük/öksük ‘az, eksik’ (KurT 2002: 103, 209). krş. ekis- ‘azaltmak, eksiltmek’ (ME 1993: 118). ekismek ‘indirim, tenzilat’ (ME 1993: 118). äksämäk ‘уменьшать; утолять; удивлять; делать неполноценным’ (HŞ 1979: 220). eksil- ‘eksilmek’ (ME 1993: 118). eksil-/eksül- ‘eksilmek, azalmak’ (NF 1998: 118). eksilmek ‘nakıs olmak, azalmak, eksilmek’ (İML 1988: 28). eksü- ‘eksilmek, azalmak’ (KurT 2002: 103). eksü/il- ‘eksilmek’ (KE 1997: 183). äksükсүз ‘без недостатка; без изъяна’ (HŞ 1979: 221). eksün ‘eksik’ (ME 1993: 118). AO-Kıpt. iksük ‘eksik’ (AO 1996: 216). M-Kıpt. äksük ‘eksik; noksan’ (KİLE 1931: 10). eksük ‘eksik, fazla olmayan’ (KMES 1994: 254). eksük ‘eksik’ (KFLT 1989: 980; KH 2002: 122). eksük ‘eksik, az’ (GT 1989: 300). eksük ‘deficit, deficiency’ (RH 2000: 121). eksük ‘deficient’ (RH 2000: 324). eksük ‘eksik, noksan’ (KMT 2002: 104). eksük ‘eksik, tam olmayan’, eksük eyle- ‘eksik yapmak’, eksük ol- ‘eksik olmak’ (KF 2006: 102). iksik ‘eksik, az’ (MG 1984: 160). iksük ‘eksik’ (BV 1986: 192). iksük ‘eksik, noksan’ (İMS 1992: 537). krş. äksil-: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 10). äksil- ‘zmniejszyć’ (Bulg-M 1954: 43). eksil- ‘azalmak, eksilmek’ (KFLT 1989: 980; GT 1989: 300). eksil- ‘eksilmek’ (KH 2002: 122). eksilid- ‘eksiltmek, azaltmak’ (KFLT 1989: 980). eksilmek ‘eksilmek’ (KFLT 1989: 980). eksükle- ‘azaltmak’ (KFLT 1989: 980). eksüklemek ‘eksiltme’ (KFLT 1989: 980). iksil- ‘eksilmek’ (BV 1986: 173). iksil-/iksül- ‘eksilmek, noksanlaşmak’ (İMS 1992: 537). Çağ. öksük ‘eksik’ (MK 1993: 518). krş. üksü- → üksüdi ‘eksildi’ (AL: 107). öksü- ‘eksilmek’ (MK 1993: 518).

705. eksiklik: eksiklik.

eksiklik ekſiclic CC-A 59b/17

äksiklik ‘Mangel’ (Radloff 1887: 9). eksiklik ‘Mangel, Fehler’ (Grønbech 1942: 86). ekſiclic 59r/17 (Drimba 2000: 115). ET. egsüklük ‘eksik, natamam’ (HUAS 1941: 91); ägsüklük ‘eksiklik, azlık, yetersizlik’ (HUAS 2014: 146). Hrz-T. eksüklik ‘eksiklik’ (KurT 2002: 103). eksüklük ‘eksiklik’ (KE 1997: 183). M-Kıpt. eksiklik ‘deficiency’ (RH 2000: 324). eksüklik/eksüklük ‘hata, kusur’ (GT 1989: 300). eksüklik ‘eksiklik’ (KMES 1994: 254).

706. eksit-: eksiltmek, azaltmak.

eksit Ecſit CC-İ 10a/19

eksittim Ecſittım CC-İ 10a/18

eksitürmen Eſitürmë CC-İ 10a/17

eksitmedi ekſitmädí CC-A 76b/16

Eksitmädi ‘non diminuit’, Ecsittim ‘diminui’, ecsit *emir şekli* (Kuun 1880: 251). äkcit ‘verringern’, äkcitipmäh, äkcittim, äkcit, äkcitmädi (Radloff 1887: 9). eksit ‘vermindern’, öz járqynyn eksitmedi ‘seinen eigenen Glanz verminderte es nicht’ (Grønbech 1942: 86). Eſitürmë 9v/17, Ecſittím 9v/18, Ecſit 9v/19 (Drimba 2000: 47); ekſitmädí 76r/15 (Drimba 2000: 139). ET. ägsüt- ‘eksiltmek, azaltmak; eksik yapmak, ihmal etmek’ (HUAS 2014: 146). ägsüt- ‘eksiltmek’ (Gabain 2000: 263). eksüt- ‘eksiltmek’ (Üİ 1998: 144). krş. egsü- ‘eksik olmak, kusuru olmak’ (HUAS 1941: 91). egsü- ‘azalmak, eksilmek’ (ETŞ 1992: 294). ägsü-/ägsö- ‘eksilmek’ (Gabain 2000: 263). OT. Krh-T. eksüt- ‘eksiltmek, azaltmak’ (TKT 2004: 330). krş. eksütmek ‘azaltma, eksiltme’, tarlıq ... eksütmek ‘kıtık’ (TKT 2004: 330, 659). eksütmeklik ‘azaltma, eksiltme’ (TKT 2004: 330). eksütül- ‘eksiltmek, azaltılmak’ (TKT 2004: 331). Hrз-T. eksit- ‘eksiltmek’ (ME 1993: 118). eksit-/eksüt- ‘azaltmak, eksiltmek’ (NF 1998: 118). eksit- ‘azaltmak, eksiltmek’ (MM 2008: 216). eksitmek ‘eksiltmek’ (İML 1988: 28). äksüt-/öksüt- ‘azaltmak, eksik yapmak’ (KurT 2002: 104, 209). öksüt- ‘eksiltmek, azaltmak’ (KE 1997: 503). krş. eksü- ‘azalmak, eksilmek’ (MM 2008: 216). äксимäk ‘уменьшаться; убавляться; сокращаться’ (HŞ 1979: 222). M-KıpT. eksit-/iksüt- ‘noksanlaştırmak’ (İMS 1992: 537). eskit- ‘eksiltmek, azaltmak’ (İMS 1992: 521). iksit- ‘eksiltmek, azaltmak’ (MG 1984: 160). krş. iksütül- ‘noksanlaştırmak’ (İMS 1992: 538).

707. eksük:krş. eksik.

eksük Ecfuc CC-İ 10a/20

Ecsuc (Kuun 1880: 251). Ecfuc 9v/20 (Drimba 2000: 47).

708. el I: el; kol.

el El CC-İ 48b/28

eline eline CC-A 62a/21

el el CC-A 65a/2

elim elim CC-A 81b/14

el ‘manus’, elim? silengdir ‘decipit’ (Kuun 1880: 253). äl ‘Hand’, älinä bärđi (Radloff 1887: 10). el ‘Hand’ (Grønbech 1942: 86). El 48r/28 (Drimba 2000: 98); eline 61v/21 (Drimba 2000: 119); el 64r/2 (Drimba 2000: 124); elim 81r/14 (Drimba 2000: 142). ET. elig ‘el’ (HUAS 1941: 91; Aydın 2012: 161). elig, elg-, ’LK-, ’LK-, ’LYK ‘el’

(İKPÖ 1998: 144). ālig/ilig ‘el’ (Gabain 2000: 264, 274). elig ‘el’ (IB: 52). elig (I) ‘el’ (KUKY 2009: 220, 522). elig II ‘el’ (METY 2012: 312). elig ‘el’ (Mir) (YKI 2013: 501). ālig/ālg ‘el’ (HUAS 2014: 146). ilig (II) ‘el’ (AY-III 1991: 95). ilig ‘el’ (Hsüan-X 1975: 143; ETŞ 1992: 313; AY-YK 2012: 234). OT. Krh-T. el ‘el’ (KB: 145). el/elig/ilig ‘el’ (AH: XVIII, XXIX). el/elig/el(i)g ‘el’, élig bér- ‘muzaffer kılmak’, elig bul- ‘etkisi altına almak’ (TKT 2004: 331, 332). *elig/eliğ* ‘el’, *onğ elig* ‘sağ el’ [‘Oğuzlar *sağ elig* derler.’], *sol elig* ‘sol el’ [‘Bütün Türkler sol ele *sol elig* derler.’] (DLT-Atalay 2006: I-72; IV-176). elig ‘el’ (KB: 145). krş. eligleş- ‘elleşmek, el sıkışmak, tokalaşmak, vedalaşmak’ (KB: 146). elliğ → ‘el’li, eli olan’, şel şüş elliğ ‘udumsuz, eli yönetimsiz’ (DLT-Atalay 2006: IV-177). ellik ‘eldiven, elcik’ (DLT-Atalay 2006: IV-177). Hrz-T. āлиг/ел/елг/елиг ‘рука’ (HŞ 1979: 231, 234, 438, 443, 445). el ‘tutmağa ve başka işlere yarayan uzuv’ (İML 1988: 29). el/elig ‘el’ (ME 1993: 118). el/el(i)g ‘el’ (KE 1997: 185). èl/èlig ‘el’ (NF 1998: 118, 119). āl/ālig ‘1) el, pençe; 2) güç; imkân’ (KurT 2002: 104, 105). el/elig I ‘el’ (MM 2008: 216). elüg ‘kulp, yular’ (ME 1993: 119). krş. eliglig ‘eli olan’ (KE 1997: 186). āliklāş- ‘el ele tutuşmak’ (KurT 2002: 106). M-Kıpt. el/il ‘el; atın ön ayakları’ (MG 1984: 143, 160). el ‘el’, el qaldur- ‘dua etmek’, el şun- ‘1) avuç açmak, istemek, dilenmek; 2) el uzatmak’, el tarlıgı ‘geçimini temin edemeyecek kadar sıkıntıda olma’, el yu- ‘ümidi kesmek, vaz geçmek’, eli alçaq ‘hakir, zelil, zavallı’, eli deg- ‘bir işi yapmaya fırsat bulmak’, elin al- ‘yardım etmek’, elinden ‘sebebiyle, yüzünden’, elini kışa tūt- ‘(bir hareketi) yapmamak’, elin kes- ‘ümidini kesmek, vaz geçmek’ (GT 1989: 300, 301). el (èl) ‘el’ (KMES 1994: 254). el ‘el, organımız’ (KFLT 1989: 980). el ‘el’ (KK 1999: 108; (DM 2003: 83). el ‘hand’, sağ ilig ‘right-handed’, sol ilig ‘lef-handed’ (RH 2000: 105, 207). el → el degşüri ‘atın satılma sonucunda el değiştirmesi’ (KMT 2002: 104). el ‘1) el; 2) halk’ (KF 2006: 102). il ‘el’ (BV 1986: 192; İMS 1992: 538; (KMT 2002: 109). il ‘el, bir organımız’ (KMES 1994: 264). krş. elin- ‘elini sürmek, dokunmak’ (KMT 2002: 104). āllik ‘eldiven’ (KİLE 1931: 10). İlaldı: İlaldı (özel ad) (KMT 2002: 109). İlbaştı: İlbaştı (özel ad) (KMT 2002: 109). İlbegi: İlbeyi (özel ad) (KMT 2002: 109). ilçek ‘elcik, küçük el (alay için kullanılır)’ (İMS 1992: 538). Çağ. il ‘el’ (AL: 69). il/il(i)g ‘el’ (MK 1993: 459). ilik ‘el’ (AL: 67). *krş.* ilikley/ilikleb ‘ele kötür, ele kötüreyin’ (AL: 68). ilger- → ilgerdi ‘ele kötürdi’ (AL: 70).

709. el II: vilayet.

el El CC-İ 40a/20

el 'regio' (Kuun 1880: 253). el 'Volk; Provinz' (Grønbech 1942: 86). El 39v/20 (Drimba 2000: 87). ET. el '1) il, ülke, memleket; 2) halk', el üklitmiş: özel ad, kadın adı 'halkı çoğaltmış olan' (Hsüan-X 1975: 137, 138). el (il?); 'YL 'imparatorluk, devlet, hükümdarlık; kişi adı' (İKPÖ 1998: 144). äl/el/il 'il, devlet, kabile', il ötükän kıtı 'devletin ana parçası' (Gabain 2000: 264, 274). il 'ülke, devlet' (IB: 53). äl/el/il 'государство, племенной союз, эль' (TEЭ 2008: 316, 320). el '1. ülke, yurt, vatan, memleket, devlet; 2. yönetim; 3. bir unvan niteleyicisi', el etmiş yabgu: II. Köktürk Kağanlığı döneminde yaşamış Köktürk yabgusu, el/il etmiş: bir unvan niteleyicisi, elbilge katun: İkinci Uygur kağanı Moyun Çor'un karısı (KUKY 2009: 135, 522) (KUKY 2009: 274, 282, 522). el 'devlet, hanedan, ülke, memleket; halk', el tut-'devlet yönetmek, ülkeyi yönetmek', elbilge: unvan, kaganın eşinin unvanı (Bilge Kagan'ın eşinin unvanı) (METY 2012: 312). el 'ülke, yurt'; el çor tegin: kişi adı ve unvanı; el etmiş yavgu: kişi adı ve unvanı; elbilge katun: Elteriş Kağan'ın eşi, Bilge Kağan'ın annesi; eltever: yüksek bir unvan, boy lideri; elteverlig 'elteveri olan'; elteriş kagan: II. Türk Kağanlığı'nın kurucusu, Bilge Kağan'ın babası (Aydın 2012: 163). el 'yurt, ülke', kişi adı (Yen) (YKI 2013: 502). eli 'ülke, devlet' (Mir) (YKI 2013: 502). il (I) 'ülke, memleket, devlet' (AY-III 1991: 95). il (II) 'hükümdar, han, hakan' (AY-III 1991: 95). il 'il, ülke, eyalet, devlet, halk', il kan 'hükümdar' (ETŞ 1992: 313, 314). il 'devlet' (Gabain 2000: 272). il bol- 'devlet olmak, devletleşmek' (KUKY 2009: 358, 524). krş. bökkülü? çöllüg el: Kore (Aydın 2012: 159). etetmiş: bir unvan, Moyun Çor'un babası' (METY 2012: 312). elig 'hükümdar' (Hsüan-X 1975: 138). elig 'hükümdar' (Yen) (YKI 2013: 502). elle- 'ülke kurmak, ülke sahibi olmak' (METY 2012: 312). elle- 'ülke, yurt yapmak' (Aydın 2012: 163). el-lig 'memleketli' (Hsüan-X 1975: 138). ellig, elläg; 'YLYK, 'YL'K 'hünkâr, kral, devlet başkanı' (İKPÖ 1998: 145). ellig 'devleti olan, devletli, ülkesi olan, ülke sahibi, ülkeli, devletli' (METY 2012: 312). ellig 'yurdu, vatani olan' (Aydın 2012: 163). elsire- '(bodun) egemen devletini yitirmek, devlet düzeni, birliği kaybolmak' (KUKY 2009: 364, 522). elsire- 'ilsizleştirmek, yurtsuzlaştırmak' (Yen) (YKI 2013: 502). elsire- ülkesiz kalmak, ülkesini/bağımsızlığını yitirmek' (METY 2012: 312). elsire- 'yurdunu kaybetmek' (Aydın 2012: 163). elsiret-/ilsiret- 'devletsiz, vatansız bırakmak' (KUKY 2009: 382, 522). elsiret- 'ülkesiz, devletsiz bırakmak' (METY 2012: 312). elsiret- 'yurtsuz bırakmak'. elteriş: bir unvan; Kutlug Kagan'ın unvanı' (METY 2012: 313). eltever: bir unvan' (METY 2012: 313). elteverlig: eltever unvanlı' (METY 2012: 313). ilbilge/elbilge: kağan eşlerinin unvanlarının (katun) niteleyicisi (KUKY 2009: 274, 524). ilbilge katun: İteriş Kağan'ın karısı, Kül

Tigin ve Bilge Kağan'ın annesi (KUKY 2009: 133, 524). il-bilgä: İl-tiriş kağanın zevcesi, Bilge kağanın annesi (Gabain 2000: 274). ildiş-/iltişi- (Gabain 2000: 274). ilig (I) 'hükümdar, han, hakan' (AY-III 1991: 95). ilig 'hakim, hükümdar, kağan' (ETŞ 1992: 313). ilig 'hükümdar' < *illig: il 'devlet, kabile' + lig (Gabain 2000: 44, 274). ilän- 'takılmak; hüküm sürmek, hakimiyete geçmek' (Gabain 2000: 274). ille- 'devlet haline getirmek, devlet kurmak' (KUKY 2009: 360, 524). illig/ellig 'devlet sahibi, devletli, bağımsız (boy, *bodun*)' (KUKY 2009: 181, 291, 524). (i)l-tāb(i)r: bi ünvan (Gabain 2000: 275). ilsirä- 'ilsiz kalmak' (Gabain 2000: 50). ilsiret- 'memleketsiz bırakmak' (Gabain 2000: 48). ilteriş/elteriş: II. Köktürk Devleti'nin kurucu kağanının unvanının niteleyicisi (KUKY 2009: 274, 523). ilteriş/elteriş kağan: II. Köktürk Kağanlığı'nın kurucusu, Kutlug Kağan (KUKY 2009: 131, 524). il-t(i)r(i)ş: bir Türk kağanının adı, Bilge kağanın pederi (Gabain 2000: 275). yer adları. bök<k>ülü? çöllüğ el: Kore? ülkesi (ETYA 2012: 55). OT. el '1. il, şehir, kent; 2. yer, belde' (TKT 2004: 331). el/él 'il, vilayet', beg eli 'beyin buyruğu altında olan vilayet', uç el 'sınır, sınırdaki il' (DLT-Atalay 2006: I-48; IV-175, 681). el 'Atı anlatır bir isimdir. Çünkü at, Türkün kanadıdır. Atlara bakan seyise *el başı* derler. 'vilâyetin başı' demektir; bununla ata bakan kimse murad edilir.' (DLT-Atalay 2006: I-49). il 'il, memleket, ülke, halk, saltanat' (KB: 191). il 'ülke, memleket; halk' (DH: 204). il 'el, halk' (AH: XXIX). krş. ilig 'hükümdar' (KB: 194). Hrз-T. ел 'народ; страна' (HŞ 1979: 439). el 'il, yurt, memleket', (ME 1993: 118). el 'memleket, halk; yabancı, el gün' (KE 1997: 183). el 'il, memleket' (NF 1998: 118). el 'halk; ülke' (KurT 2002: 105). il 'el, ükle' (İML 1988: 33). krş. ellig 'memleketli' (NF 1998: 120). ellig 'şehirli' (KurT 2002: 106). elliglü 'hemşehri' (ME 1993: 119). AO-KıpT. il 'il' (AO 1996: 216). M-KıpT. il 'el, memleket' (KİLE 1931: 38, 161). il '1) el; şehir, belde' (İMS 1992: 538). il = Ar. al-wilâya 'province'/Ar. al-buldân 'countries' (RH 2000: 144, 248). il 'iklim' (KMT 2002: 108). krş. illi 'şehirli, şehirde oturan' (İMS 1992: 538). Çağ. il 'el, yabancı, başkası' (MK 1993: 459). il 'memleket, ülke' (MK 1993: 459). İltut: Yabani Kumanlara ait Şarukan hanedanının lideri. İltut/Eltout < el 'Volk, Provinz' + tut- 'greifen, nehmen; anfassen, berühren; behalten' (Golden 2012: 290; Golden 1979-1980: 306; Grønbech 1942: 86; 258). İl Mengü: Samaniler dönemindeki isyankar general Abū 'Alī Chaghanī'nin hacibi olan kumandan. İl Mengü < él 'realm' + benggü/menggü 'eternal, everlasting' (> 'heaven, sky') (Bosworth 2001: 305).

710. el III: halk.

el	el	CC-A 73b/12
elni	elnı	CC-A 62a/353.
elni	elni	CC-A 62a/25

el ‘pax’ *ya da muhtemelen* ‘populus’ (Kuun 1880: 207, 253). äl ‘Stamm, Volk’ (Radloff 1887: 10). el ‘Volk; Provinz’ (Grønbech 1942: 86). elni 61v/3 (Drimba 2000: 118); elni 61v/25 (Drimba 2000: 119); el 73r/9 (Drimba 2000: 137).

711. elat: özsü.

elat	Elat	CC-İ 48a/8
------	------	------------

elat ‘humor’ (Kuun 1880: 253). elat ‘die Säfte’ (Grønbech 1942: 86). Elat 47v/8 (Drimba 2000: 97).

712. elbeklik: bolluk, bereket; genişlik.

elbekligiñden	elbekligiñdā	CC-A 71a/10
---------------	--------------	-------------

Olbeklig ‘abundantia’ ~ *mong.* elbek (Kuun 1880: 258). ölġāk ‘reichlich’, ölġāklik ‘Fülle, Überfluss’, ölġākıñdān (Radloff 1887: 15). elbeklik ‘Überfluss’ (Grønbech 1942: 87). elbekligiñdā 70v/5 (Drimba 2000: 132).

713. elbeti: elbette; *krş.* alpant.

elbeti	elbēt√	CC-A 59a/4
--------	--------	------------

elbeti	elbetı	CC-A 66b/20
--------	--------	-------------

elbeti ‘mutlaka’ (Kuun 1880: 140, 254), elbeti ‘en azından, hiç değilse’ (Kuun 1880: 183, 254). älġāt ‘überhaupt’ (Radloff 1887: 11). elbeti ‘jedenfalls, unbedingt’ (Grønbech 1942: 87). elbētı 58v/4 (Drimba 2000: 114); el[vv > lb]lleti 66r/20 (Drimba 2000: 128). OT. Hrz-T. elbette ‘elbette, mutlaka, muhakkak’ (NF 1998: 119). AO-KıpT. elbette ‘elbette, mutlaka’ (AO 1996: 211). M-KıpT. elbetde ‘elbette, şüphesiz’ (KFLT 1989: 980). elbette ‘kesin olarak, mutlaka’ (İMS 1992: 521). elbette ‘şüphesiz’ (GT 1989: 301). elbette ‘elbette’ (BV 1986: 173; KF 2006: 102). elbette ‘elbette, kesinlikle’ (TK 2008: 218). Çağ. elbette ‘mutlaka, eninde sonunda’ (MK 1993: 430).

714. elçi: elçi.

elçi	Elşı	CC-İ 17b/10, 46a/12
------	------	---------------------

elçi	elēı	CC-A 60b/11
------	------	-------------

elçi	elēı	CC-A 60b/27
------	------	-------------

elçi, elzi ‘nuncius’ (Kuun 1880: 253). älçi ‘Gesandter, Bote’ (Radloff 1887: 11). elçi ‘Bote; Botschafter’ (Grønbech 1942: 87). Elzi 17r/10 (Drimba 2000: 56); Elzi 45v/12 (Drimba 2000: 95); elçi 60r/11, elçi 60r/12, 60r/26 (Drimba 2000: 116). ET. elçi ‘посол’ (TEЭ 2008: 320). elçi ‘elçi’, kişi adı (Yen) (YKI 2013: 502). ilçi ‘elçi’ (Gabain 2000: 274). OT. ilçi ‘devlet adamı, bey, hükümdar; elçi’ (KB: 193). HrZ-T. елчи ‘посланник’ (HŞ 1979: 442). elçi ‘elçi’ (KE 1997: 184; NF 1998: 119). elçi/elçü ‘elçi, peygamber’ (KurT 2002: 105). krş. elçilik ‘elçilik’ (NF 1998: 119). elçülük ‘elçinin göreî, elçilik’ (KurT 2002: 105). AO-KıT. ilçi ‘elçi’ (AO 1996: 217). krş. ilçilik ‘elçilik’ (AO 1996: 217). M-KıT. elçi/elşi ‘elçi’ (DM 2003: 83). ilçi ‘elçi’ (KMT 2002: 109). ilçi: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 38).

715. elek: elek.

elek Elac CC-İ 42a/17

elac ‘cribrum’ (Kuun 1880: 253). älāk ‘Sieb’ (Radloff 1887: 10). elek ‘Sieb’ (Grønbech 1942: 87). Elac 41v/17 (Drimba 2000: 89). OT. Krh-T. krş. elge- ‘elemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-176). elgel- ‘elenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-176). elgen- ‘kendisi için elemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-176). elgeş- ‘elemekte yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-176). elget- ‘eletmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-176). HrZ-T. ileg → un ilegi ‘un eleği’ (İML 1988: 80). krş. elemek ‘unu elekten geçirmek’ (İML 1988: 29). ile- ‘elemek’ (BV 1986: 194). M-KıT. elek ‘elek’ (KMT 2002: 104). yelek ‘elek, kalbur’ (DM 2003: 122). krş. ele- ‘elemek’ (KMT 2002: 11. elekle- → elekle ‘sift!’ (RH 2000: 68).

716. elelik: barış, uyum.

elelik elelic CC-İ 22b/2

elelik ‘pax’ (Kuun 1880: 253). *işa. f.* ällick ‘Friede’ (Radloff 1887: 10). *işa. f.* ellik ‘Friede’ (Grønbech 1942: 87). *elelic* 22r/2 (Drimba 2000: 63). OT. krş. el ‘iki bey arasındaki barışıklık’ (DLT-Atalay 2006: IV-176). *ilimğa* → Ş. Tekin Yarkand’daki Karahanlı metinlerinde kayıtlı *ilimğa* kelimesini *ilimğa* < **il imğa* ‘sır-kâtibi’ (KB) şeklinde açıklamıştır. bkz. ‘the secretary who writes the sultan’s letters in Turkish script’ (DLT), **il* ‘peace between two kings’ > ‘Turkish scripts’ (Uighur script), imğa ‘treasurer’. Ş. Tekin *ilimğa* konumundaki kişinin katiplik vazifesi olduğunu, diğer hakanlarla ve özellikle Kaşgar’ın doğusundaki gayrimüslim Uygur hakanlarıyla yazışmalardan sorumlu olduğunu belirtmiştir; ayrıca incelemiş olduğu belgenin sonundaki İmğa Hâcib’in imzasının Uygur

harfli oluşunu da bu sebebe bağlamıştır (Tekin 1979-1980: 878, 879). *ılmğa* ‘kâtip, sır kâtibi’ (KB: 182). *ılmga/alımga* ‘Hâkanın mektuplarını Türk yazısıyla yazan’ [ayrıca bkz. *ılmga* ‘malmüdürü, tahsildar, hazinedar’] (DLT-Atalay 2006: I-143; IV-216). *élleş-* ‘barışı sağlamak, ıslah etmek’ (TKT 2004: 332). *élleşmek* ‘1. barış; 2. teslim olma, boyun eğme’ (TKT 2004: 332). *illeş-* ‘sulh yapmak, barışmak, uzlaşmak’ (KB: 197). *iltiş-* ‘sulh etmek, barışmak’ (KB: 197). *Hz-T. krş. eläşmäk* ‘barış’ (KurT 2002: 105). *élleş-* ‘barış yapmak’ (ME 1993: 119). *M-Kıpt. krş. älăš-* ‘zawierać pokój’ (Bulg-M 1954: 43). *il* ‘sulh’ (KİLE 1931: 38); ayrıca *krş. O-Moğ. il* ‘obedient’ (RH 2000: 79). *il* ‘barış’ (KMT 2002: 108). *ileş-* ‘barışmak’ (KMT 2002: 109). *ılkhān* ‘subject, submissive khan; subject khans, the khans who brought *il*’ (> *Moğ. el/ıl* ‘peace, harmony’): Hülagu ve atalarının unvanıdır. İlk defa Abaga’nın sikkesinde kaydedilmiştir. *elighkhan* unvanının büzüşmesiyle *elkhan* (> *Ar.-Far. ılkhān*) şekline dönüşmüştür (Amitai-Preiss 1991: 353, 361; Amita-Preiss 1994: 24, 25, 26, 27). *il-khan* < Türk. *il/el* ‘tribe; people; polity’ > *Moğ. ‘subservient; subordinate; submissive’* (Arslanova 2005: 279).

717. *elgen-*: korkmak.

<i>elgenirmen</i>	<i>elgenírmēn</i>	CC-A 56b/1
<i>elgendim</i>	<i>elgendím</i>	CC-A 56b/2

älğän (v) ‘erschrecken’, *älğänirmän*, *älğändim* (Radloff 1887: 10). *elgen-* ‘erschrecken’ (Grønbech 1942: 87). *elgenírmēn* 56r/1 (Drimba 2000: 109); *elgendím* 56r/2 (Drimba 2000: 109).

718. *elgendir-*: korkutmak.

<i>elgendirrimen</i>	<i>elgēdirrimē</i>	CC-A 56b/3
----------------------	--------------------	------------

älğändir (v) ‘in Schrecken setzen’, *älğändirimän* (Radloff 1887: 10). *elgendir-* ‘erschrecken, Furcht einjagen’, (seni) *elgendirri-men* (Grønbech 1942: 87). *elgēdirrimē* 56r/3 (Drimba 2000: 109).

719. *elikle-*: alay etmek.

<i>eliklermen</i>	<i>elıclármē</i>	CC-İ 16b/7
<i>elikledüm</i>	<i>elıcladum</i>	CC-İ 16b/8
<i>eliklegil</i>	<i>elıclagıl</i>	CC-İ 16b/9
<i>eliklediler</i>	<i>elıc ladılar</i>	CC-A 64a/24-25

elikladiler ‘irriserunt’, eliclarmen ‘irrideo’, eliclagil *emir şekli* (Kuun 1880: 253). äliklä (v) ‘verspotten’, älikläpmän, äliklädim, älikläril, äliklämäk, äliklädiläp (Radloff 1887: 10). elikle- ‘verspotten, höhnen’ (Grønbech 1942: 87). Eliclarmë 16r/7, Elickladum 16r/8, Elíclagıl 16r/9 (Drimba 2000: 55); elic ladılar 63v/24-25 (Drimba 2000: 122). OT. elikle- ‘alay etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-177). élükle- ‘alay etmek’ (TKT 2004: 332). krş. elük ‘alay etme, maskaraya alma’ (DLT-Atalay 2006: IV-178). élüklegli ‘alay eden’ (TKT 2004: 333). Hrız-T. eligle- ‘alay etmek, ayıplamak’ (ME 1993: 119). elüklä- ‘gülmek, alay etmek’ (KurT 2002: 106). krş. elüklän- ‘alaya maruz olmak’ (KurT 2002: 106).

720. eliklemek: istihza, alay.

eliklemek Elıclamac CC-İ 16b/10, 45b/19

eliklamac ‘irrisio’ (Kuun 1880: 253). eliklemek ‘Spott, Verhöhnung’ (Grønbech 1942: 87). Eliclamac 45r/19 (Drimba 2000: 94).

721. elpek: bolluk.

elpek elpek CC-A 81b/18

Elpek ‘ornamentum quoddam collo vestimenti assutum’ (Kuun 1880: 254). älpäk ‘oberic (?)’ (Radloff 1887: 10). elbek, elpek ‘überschüssig, übrig’ (Grønbech 1942: 86, 87). elpek 81r/18 (Drimba 2000: 142). ET. elbeg ‘zengin, bolluk içinde’ (Aydın 2012: 161).

722. elpent: elbette; krş. elbeti.

alpant alpant CC-A 82a/7

alpant *yani* elbeti, elbette ‘necessario’ (Kuun 1880: 251, 254). алпайт ‘Edelmann’ (Radloff 1887: 6). kontrol et? alpavut ‘Soldat’ (Grønbech 1942: 35). alpant 81v/7 (Drimba 2000: 142).

723. elsiz: elsiz.

elsiz eljif CC-A 65a/2

eljif 64r/2 (Drimba 2000: 124).

724. elt-: götürmek, kaldırmak.

eltkil Eltchıl CC-İ 10a /12

elttiler	eltiler	CC-A 64a/18
elttim	Elttim	CC-İ 10a /11
eltirsen	æltirſen	CC-A 75b/6
elttüm	Eltum	CC-İ 20a/24
eltürmem	Elturmem	CC-İ 20a/23
eltürmen	Elturmē	CC-İ 10a/10

Æltirsen ‘asportas’ (Kuun 1880: 251); Elturmen ‘duco; porto’, eltchil (Kuun 1880: 253). ælr (v) ‘bringen, führen’, ælripmān, ælrtim, ælrcil, ælrcilāp, ælripcān (Radloff 1887: 10). elt- ‘wegführen, fortbringen; tragen’, elttiler any tört jaryyčy allynda ‘sie führten ihn vor vier Richter’, eltir-sen xaçymny ‘du trägst mein Kreuz’ (Grønbech 1942: 87). Elturmē 9v/10, Elttim 9v/11, Eltchil 9v/12 (Drimba 2000: 47); Elturmem 20v/23, Eltum 20v/24 (Drimba 2000: 61); eltiler 63v/18 (Drimba 2000: 122); æltirſen 75r/6 (Drimba 2000: 139). S. Is’haki, kelimenin kökenini ælit-/ælt-/ilt- ‘tragen, forthführen, bringen’ < *æl ‘Hand’ -i-t- şeklinde açıklamakla birlikte æl ‘Hand’ kökünü şüpheli olarak görmüş ve soru işareti eklemiştir (Is’haki: 1933: 168). ET. èlet- ‘iletmek, göndermek’ (Aydın 2012: 163). èlet- ‘taşımak’ (Yen) (YKI 2013: 502). elt- ‘getirmek, iletmek’ (Hsüan-X 1975: 138). elt- ‘iletmek, getirmek’ (İB: 52). ælt- ‘водить’, elt- ‘водить (войска)’ (TEƏ 2008: 316, 320). elt-/ilt- ‘1. iletmek, alıp götürmek, taşımak; 2. ordu sevk etmek’ (KUKY 2009: 341, 522). èlt- ‘sürmek, alıp götürmek’ (METY 2012: 312). èlt- ‘iletmek, taşımak’ (Mir) (YKI 2013: 502). elit-, elt-; ’YLYT-, ’YLT- ‘ilerletmek, götürmek, nakletmek, iletmek, sevk etmek’ (İKPÖ 1998: 145). elit- ‘iletmek, taşımak, getirmek’ (HUAS 2014: 148). ilt- ‘götürmek, ulaştırmak, sevk etmek’ (ETŞ 1992: 315). ildin- ‘sevk edilmek, götürülmek, iletilmek’ (ETŞ 1992: 313). ilit- ‘iletmek, göndermek’ (HUAS 1941: 94). ilit-/ilt- ‘götürmek; hücum etmek’ (Gabain 2000: 274). ilt- ‘götürmek, sevk etmek, iletmek, yol göstermek’ (AY-III 1991: 95). ilt- ‘носить’ (TEƏ 2008: 320). ilt- ‘götürmek, iletmek’ (AY-YK 2012: 234). iltü ‘oraya’ (Gabain 2000: 275). krş. altmış/’LTMYŠ (II) (Var. von eltmış (→ elt- ?): Männlich Eigennamen (UW 1977: 112). eltgü ‘taşımak, nakletme’ (Hsüan-X 1975: 138). iltin- ‘birlikte götürmek’ (Mayt: 395). iltin- ‘götürülmek’ (ETŞ 1992: 315). iltinmek ‘sevk etme (tenasuh nazariyesinde: ruhun başka âleme sevk)’ (Mayt: 395). iltiş- ‘kavga etmek, küsüşmek’ (ETŞ 1992: 315). iltkel- ‘götürmek, götürülmek’ (ETŞ 1992: 315). OT. e/èlet- ‘iletmek, götürmek’ (TKT 2004: 331). elt- ‘sevk etmek, yönetmek, götürmek’ (TKT 2004: 332). ilet- ‘iletmek, götürmek, ilişmek’ (KB: 193). ilet- ‘iletmek, götürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-231). ilt- ‘iletmek götürmek, göndermek, ulaştırmak’ (KB: 197). iltmek ‘iletmek, götürmek,

sevk etmek, yöneltmek' (DH: 204). krş. iltgüçi 'ulaştırır, eriştiren' (KB: 197). Hz-T. elet-/elt- 'iletmek, götürmek' (ME 1993: 118). elet- 'iletmek, yollamak' (KE 1997: 185). elet-/elt- 'iletmek, götürmek, göndermek' (NF 1998: 119, 120). елатмáк 'отнести; нести; доставить' (HŞ 1979: 441). élt- 'iletmek, götürmek' (KE 1997: 187). elt-/ált- 'götürmek, taşımak' (KurT 2002: 106). елтмáк 'отводить' (HŞ 1979: 442). M-KıT. iled- 'iletmek, ulaştırmak' (KFLT 1989: 1006). ilet- 'iletmek' (KFLT 1989: 1006). ilet- '1) götürmek, iletmek; 2) getirmek' (GT 1989: 347). ilet- 'götürmek, iletmek' (İMS 1992: 538). ilt- 'iletmek' (MG 1984: 162). ilt- 'iletmek, ulaştırmak' (KMT 2002: 109). krş. iletici 'ulaştırır, eriştiren', iletici kıl- 'ulaştırır kılmak' (KF 2006: 125). Çağ. ilt- 'göndermek, iletmek, ulaştırmak' (MK 1993: 460). Çağ. ilet- → ilette 'ilette', iletürge 'almak için ve iletmek için' (AL: 74).

725. eltiri: kuzu derisi.

eltiri Eltirí CC-İ 43a/29

eltiri 'pellis agnina' (Kuun 1880: 253). älripi 'Lammfell' (Radloff 1887: 10). *işa. f.* eltir 'Lammfell' (Grønbech 1942: 87). i harfı var mı? Eltirí 42v/29 (Drimba 2000: 90). OT. Krh-T. *eldiri*: DLT'de *elri* ve *eldiri* 'oğlak derisi' şeklinde iki varyant vardır. Kaşgarlı Mahmut bu durumu 'Bir ÷ ziyadesiyle *eldiri* dahi denir' diyerek açıklamıştır (DLT-Atalay 2006: I-127; IV-177). Hz-T. eltirik 'güzel kürk' (İML 1988: 29).

726. elzabet: Elizabet.

elzabet elı́ab? CC-A 76b/10

elzabet: Elisabeth (Grønbech 1942: 276). elzabet 76r/9 (Drimba 2000: 139).

727. em I: ilaç.

em em CC-A 58b/2

Em 'medicamentum' (Kuun 1880: 252). äm 'Medicin' (Radloff 1887: 12). em 'Arznei', em üçün jer-men 'ich esse als Arzenei' (Grønbech 1942: 87). em 58v/2 (Drimba 2000: 113). ET. em 'ilaç, deva, em' (AY-III 1991: 92). *äm, im, yäm* 'ilaç' (Gabain 2000: 39, 264, 275). *em* 'ilaç, çare' (AY-YK 2012: 230). krş. ämçi/ämjü/ämçin 'tabip' (Gabain 2000: 264). emçi 'ilaç yapan adam, eczacı' (DLT-Atalay 2006: IV-178). emsi- 'ağzı zehir gibi acılaşımak' (IB: 52). emsi- 'zehirlenmek, ağzı zehir gibi acılaşımak' (Mir (YKI 2013: 501). emsiz 'ilâcsız' (Mayt: 383). OT. em 'ilâç' (KB: 146). em/im 'ilâç' (AH: XIX, XXIX). em 'şifa, deva, ilâç' (TKT 2004: 333). em 'ilaç', em sem 'ilâç'

(DLT-Atalay 2006: IV-178, 504). krş. emçi ‘tabip’ (KB: 146). emçi ‘ilaç yapan adam, eczacı’ (DLT-Atalay 2006: IV-178). emle- ‘ilaçlamak, sağaltmak’ (‘Yalnız kullanılmaz samla- ile beraber gelir.’) (DLT-Atalay 2006: IV-180). emlel- ‘ilaçlanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-180). emlen- ‘kendine ilaç vermek’ (DLT-Atalay 2006: IV-181). emleş- ‘ilaçlanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-181). emlet- ‘ilaçlatmak, ilaç ettirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-181). Hrz-T. âm → âm-sâm ‘ilâç ve karışım’ (KurT 2002: 106, 228). krş. emçile- ‘tedâvî etmek’ (ME 1993: 119). emle- ‘tedavi etmek, iyileştirmek’ (KE 1997: 189). emlegçi ‘emleyici, tedavi edici’ (İML 1988: 29). emlemek ‘tedâvî, ilaçlama’ (ME 1993: 119). emçilemek ‘tedâvî’ (ME 1993: 119). emçilik ‘tabâbet, doktorluk’ (ME 1993: 119). Çep. çi-me ‘physician’ < Tib. am-çi/em-çi/am-ji ‘physician’ < Uyg. âmçi (Laufer 1916: 489).

728. em II: en; *krş.* en, eñ.

em	em	CC-İ 32a/25
em	am	CC-A 62b/5

em-burun, am-burun ‘zu allererst’ (Grønbech 1942: 36, 69, 87). Emb[u > o]rũ 31v/25 (Drimba 2000: 76). ET. aň ašnu: Hyperplene-Schreibung für → äň ašnu (UW 1977: 163). aň ašnuča: Hyperplene-Schreibung für → äň ašnuča (UW 1977: 163). ang ‘en’ (Hsüan-X 1975: 120). ang (AY-III 1991: 83). aň (äň?) ‘en, pek (çok)’ (Gabain 2000: 261). aň’ilki Hyperplene-Schreibung für → äň’ilki (UW 1977: 164). ’eng ‘en, pek, pek çok, olağanüstü, fevkalade’, ’eng’ ilki ‘ilk, birinci, en ilk’ (AY-III 1991: 92). eng ‘en, üstün’, eng’ ilki ‘ilk önce, en önce’, enginçig ‘yüce, yüksek, ulu’ (ETŞ 1992: 296). ‘eng ‘en’ (Üİ 1998: 144). äň/aň ‘en, pek (çok)’ (Gabain 2000: 264). eñ ‘en, ilk’ (METY 2012: 312). eñ ‘en, çok, pek çok’ (AY-YK 2012: 231). äň ‘en, pek, pek çok, olağanüstü’ (ABH 2013: 195). OT. eñg ‘en, daha (kuvvetlendirme edatı)’ (KB: 149). M-KıpT. ing ‘en’ (İMS 1992: 539).

729. emanuel: Emanuel.

emanuelni	emanuelní	CC-A 76b/13
-----------	-----------	-------------

emanuel: Emanuel (Grønbech 1942: 276). emanuel[ín > ní] 76r/12 (Drimba 2000: ?).

730. emçek: meme.

emçek	Emşac	CC-İ 48b/6
-------	-------	------------

Emzak ‘mamma’ (Kuun 1880: 253). әмшәк ‘weibliche Brust’ (Radloff 1887: 12). emçek ‘Brustwarze’ (Grønbech 1942: 87). Emzac 48r/6 (Drimba 2000: 98). ET. krş. *ämig/imig* ‘meme’ (Gabain 2000: 264, 275). *emig* ‘emme, emmek’ (IB: 52). *emig* ‘meme’ (Mayt: 383; ABH 2013: 194). *emig* ‘meme’ (Mir) (YKI 2013: 501). *emiz-* ‘emzirmek’ (Mayt: 383). *emki* ‘memeli, meme’ (ETŞ 1992: 296). әмси- ‘emmek’ (Gabain 2000: ?). OT. krş. *em-* ‘emmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-178). *em-* ‘emmek’, *emgen* tamur ‘şah damarı’ (TKT 2004: 333). *emikdeş* ‘bir memeden emen iki çocuk, süt kardeş’ (DLT-Atalay 2006: IV-180). *emikle-* ‘memesine vurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-180). *emse-* ‘emmek istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-181). *emür-* ‘emzirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-182). *emüz-* ‘emzirmek’, *emüzgen* ‘süt anne’ (TKT 2004: 335). *emüz-* ‘emzirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-182). Hrz-T. *emcek* ‘meme’ (ME 1993: 119). *emçek* ‘meme’, *emçek ütü* ‘meme deliği’ (İML 1988: 29). әмшәк ‘meme, kadın göğsü’ (KurT 2002: 106). ??eçmek ‘göğüs, meme’ (KE 1997: 188). krş. *em-* ‘emmek’ (ME 1993: 119; KE 1997: 188; NF 1998: 120; KurT 2002: 106). әммак ‘сосать’ (HŞ 1979: 238). *emdür-* ‘emdirmek, emzirmek’ (ME 1993: 119). *emdür-* ‘emdirmek, emzirmek’ (NF 1998: 121). *emikdaş* ‘süt kardeşi’ (KE 1997: 189). *emdürül-* ‘emzirilmek’ (ME 1993: 119). *emizmek* ‘emzirmek’ (İML 1988: 29). *emmek* ‘1. memeden ağızla süt çekmek; 2. umumiyetle şu veya bu şeyi emmek’ (İML 1988: 29). *emük* ‘göğüs, meme’ (KE 1997: 189; NF 1998: 123). әмүкдаш ‘молочный брат; молочная сестра’ (HŞ 1979: 238). *emüz-* ‘emzirmek, süt vermek’ (KurT 2002: 107). *emzülük* ‘emzik’ (ME 1993: 119). AO-KıpT. *әмшәк* ‘meme’ (KİLE 1931: 11). krş. *emildeş* ‘foster-brother’ (AO 1996: 485). *әмзүр-* ‘emzirmek’ (KİLE 1931: 11). M-KıpT. *emcek* ‘meme’ (KK 1999: 108). *emçek* ‘meme’ (BV 1986: 173; İMS 1992: 521; KMT 2002: 104; DM 2003: 83). *emçek* ‘female breast’ (RH 2000: 104, 209). *emçek* ‘meme’ (TK 2008: 219). *imçek* ‘meme’ (BV 1986: 195). krş. *em-* ‘emmek’ (KFLT 1989: 981; KMT 2002: 104). *em-* ‘süt emmek’ (İMS 1992: 521). *emikdaş* = Ar. al-rađî ‘milk-brother’ (RH 2000: 233). *emiz-* ‘emzirmek’ (İMS 1992: 521). *emiz-/emüz-* ‘emzirmek’ (TK 2008: 219). *emizge-* ‘emzirmek’ (TK 2008: 219). *emmek* ‘emmek’ (KFLT 1989: 981). *emüz-* ‘emzirmek’ (KFLT 1989: 982). *emzür-* ‘emzirmek’ (KFLT 1989: 982; KMT 2002: 104). Çağ. *imcek* ‘avret memesi’ (AL: 77).

731. emdi: şimdi; krş. imdi.

emdi	Emdi	CC-İ 32a/2, 32a/12, 33a/22, CC-A 63b/29, 71a/35.
emdiden	emdidan	CC-İ 30b/14

emdidenⁿ emdidā CC-İ 31a/15

Emdiginden Emdígiden CC-A 81a/14

Emdi ‘modo; nunc; statim’, emdidan ari ‘admodum’, emdidan cheri ‘quondami’ (Kuun 1880: 253); CC-A 81a/14 *işā. f. – anl. f.* → čordig ‘inclinatus ad malum eram’ (Kuun 1880: 283). ämdi ‘jetzt’, ämđidan aры, ämđiden käipi (Radloff 1887: 12). emdi, imdi ‘jetzt; gleich, sofort’, emdiden kerі ‘früher, vormals’, emdiden aры ‘von jetzt an’, emdigiden ‘von jetzt aus gerechnet früher, bis jetzt’ (Grønbech 1942: 88). Emdidan 30r/14 (Drimba 2000: 74); Emdidā 30v/5 (Drimba 2000: 74); Emdí 31v/2, 31v/12 (Drimba 2000: 76); Emdí 32v/22 (Drimba 2000: 77); emdimē 63r/29 (Drimba 2000: 122); emdi 70v/18 (Drimba 2000: 133); Emdígiden 80v/14 (Drimba 2000: 141). ET. amtı ‘imdi şimdi’ (HUAS 1941: 84; Mayt: 349; IB: 49; HUAS 2014: 145). amtı, ämti † /’MTY (I) A) Adv. a) ‘jetzt, nun’; b) ‘im Folgen’ (UW 1977: 125, 126, 127). mtı ‘şimdi’ (Hsüan-X 1975: 120). a.mtı/’MTY (II) A) Adv. ‘Jetztzeit, Gegenwart’; B) Adnom. ‘jetzig, gegenwärtig’ (UW 1977: 127). amtı ‘şimdi, şimdiki, halihazırdaki, bugünkü’ (AY-III 1991: 83). amtı ‘şimdi, şu an’ (ETŞ 1992: 239). amtı; ‘’MTY, ’MTY ‘şimdi, hâlen’ (İKPÖ 1998: 134). amtı, a.mtı, ämti ‘şimdi’ (Gabain 2000: 33, 260, 264). amtı ‘şimdi’ (Üİ 1998: 125; Gabain 2000: 260; AY-YK 2012: 219). amtı ‘şimdi, şimdiki, bu zamanki’ (KUKY 2009 175). amtı ‘şimdi, hâlihazırda’ (Aydın 2012: 151). amtı ‘şimdi, şimdiki’ (METY 2012: 307). amtıka ‘şimdıcik’ (ETŞ 1992: 239). amtıkan/’MTY Q’N ‘jetzt sofort’ (UW 1977: 127, 128). amtıkatāgi → amtı II. amtıkı ‘şimdiki’ (Mayt: 349). amtıkı/’MTY Q’Y A) ‘das Jetzige, das Gegenwärtige; der Zeitgenosse’; B) Adnom. a) ‘jetzig, gegenwärtig’; b) ‘oben erwähnt, im Text zitiert’ (UW 1977: 128). amtıkına † → amtıkan (UW 1977: 128). amtıkına ‘şimdıcik, şu an, şimdıcik’ (ETŞ 1992: 239). amtıkıya ‘şimdi’ (Mayt: 349). ämti ‘şimdi’ (Gabain 2000: 260). amtısön ‘bu anda, hali hazırda’ (Gabain 2000: 260). OT. Krh-T. emdi ‘şimdi’ (KB: 146). emdi/imdi (AH: XIX, XXIX). emdi ‘1. şimdi, görüleceği gibi, takdir edilir ki, ama; 2. fakat’ (TKT 2004: 333). emdi ‘şimdi’ (DLT-Atalay 2006: IV-178). imdi ‘şimdi’ (DH: 204). Hrз-T. емди ‘теперь’ (HŞ 1979: 450). ěmdi ‘şimdi’ (NF 1998: 121; MM 2008: 216). imdi ‘şimdi’ (KE 1997: 268). AO-KıpT. emti/imdi ‘şimdi’ (AO 1996: 212, 217). krş. şimdi ‘şimdi’ (AO 1996: 234). M-KıpT. ěndi ‘şimdi, şu an’ (TK 2008: 219). imdi ‘şimdi’ (KİLE 1931: 39; MG 1984: 162; KFLT 1989: 1007; İMS 1992: 539; (KMT 2002: 109). krş. şimdi ‘hâlâ, el’an, bugünkü manasında’ (KİLE 1931: 96). şimdi ‘içinde bulunulan zaman, şu anda, şimdi’ (GT 1989: 436). Çağ. imdi ‘şimdi’ (MK 1993: 460).

732. emdürmiş: indirmiş.

emdürmiş Emdurmîş CC-İ 38b/7

Emdurmîş ‘descensus’ (Kuun 1880: 85, 253). *işa. f.* әндірміш (Radloff 1887: 9). *işa. f.* endürmiş (< endür-, endir- ‘herabsteigen lassen; senken’) (Grønbech 1942: 88, 89). Emdurmîş 38v/7 (Drimba 2000: 84); Emdurmîş: *faut. pour endürmiş* (Drimba 2000: 198). endür- emdur- (*endur-*) ‘herabsteigen lassen; senken’ CCI; *endir-, endEr-, endir-, ender-* CCD, endirdiñ qutqardaçımız Jesusnî ‘du Liebest unseren Erlöser Jesum herabsteigen’ (Arpad 1996: 145).

733. emegen: yaşlı kadın.

emegen emegan CC-A 82b/26

işa. f. emegar ‘vetula’ (Kuun 1880: 252). әмәгән ‘alte Frau’ (Radloff 1887: 12). emegen ‘alte Frau’ (Grønbech 1942: 88). emegan 82r/25 (Drimba 2000: 144).

734. emen-: utanmak; *krş.* imen-.

emenirmen emanírmén CC-A 83a/3

Emanirmen ‘caveo’ (Kuun 1880: 252). әмән (v) ‘sich in Acht nehmen’ (Radloff 1887: 12). emen-, imen- ‘sich schämen’ (Grønbech 1942: 88, 106). emanírmén 82v/3 (Drimba 2000: 144). OT. Hrz-T. емәнмәк ‘стесняться; стыдиться; бояться’ (HŞ 1979: 450). *krş.* емәнмаклик ‘стыд; стеснение; страх’ (HŞ 1979: 450).

735. emeşşe (< far. hemîşe): daima, her zaman.

emeşşe amassa CC-A 83a/7

amassa ‘semper’ (Kuun 1880: 250). әмәсә ‘immer’ (Radloff 1887: 12). hámášá, amaša ‘immer, immerfort’ (Grønbech 1942: 36, 100). amašša 82v/7 (Drimba 2000: 144). .

736. emgek:ızdırap, acı; emgek ölüm ‘ızdıraplı ölüm’.

emgek emgek CC-A 80b/3

emgek æmgæk CC-A 76a/3

Ämgäk ‘cruciatu’ (Kuun 1880: 251); Emgek ‘cruciatu’ (Kuun 1880: 253). emgek ‘Leiden, Qual; qualvoll’, emgek tart- ‘Qual erdulden’, emgek ölüm ‘der qualvolle Tod’ (Grønbech 1942: 88). æmgæk 75v/2 (Drimba 2000: 139); emgek 80r/3 (Drimba 2000: 144).

140). ET. emgek 'sıkıntı, eziyet, ıstırap, 'emek' 'Skr. dukkha (AY-III 1991: 92). emgek 'ıstırap, eziyet' (Üİ 1998: 144). ämgäk; 'MK'K, 'MK'K 'acı, sıkıntı' (İKPÖ 1998: 140). ämgek/ämkäk 'acı, ızdırıp' (Gabain 2000: 264). emgek 'acı, keder' (IB: 52). emgek 'zahmet, eziyet' (KUKY 2009: 327). emgek 'eziyet, sıkıntı' (METY 2012: 312). emgek 'sıkıntı' (Aydın 2012: 161). emgek 'sıkıntı, zahmet' (AY-YK 2012: 230). emgek 'sıkıntı, eziyet, ızdırıp' (ABH 2013: 194). emgek 'sıkıntı, keder' (Mir) (YKI 2013: 501). krş. emgeğ- 'zahmet çektiirmek' (ETŞ 1992: 295). ämgäklämək 'emek vermek' (Hsüan-X 1975: 134). ämgäklig 'elemli, ıztıraplı, ıztırapla ilgili' (Hsüan-X 1975: 134). emgeklig 'ıstıraplı, sıkıntılı, eziyetli' (AY-III 1991: 92). emgeklig 'emekli, zahmetli' (ETŞ 1992: 296). ämgäklig 'ızdıraplı, sıkıntılı, eziyetli' (ABH 2013: 194). emgeksiz 'sıkıntısız, zahmetsiz' (AY-YK 2012: 231). emget- 'acı çektiirmek, elem vermek, ıstırap çektiirmek' (AY-III 1991: 92). emget- 'eziyet vermek, eziyet etmek' (ETŞ 1992: 296). emget- 'eziyet etmek' (KUKY 2009: 327, 522; METY 2012: 312). ämgät- 'ızdırıp vermek, acı çektiirmek' (HUAS 2014: 146). ämgät-/ëmgät- 'tazip etmek, acı vermek' (Gabain 2000: 264). emgetir- 'emek vermek, eziyet etmek' (HUAS 1941: 92). emgetmek 'acı çektiirmek, eziyet verme' (AY-III 1991: 92). emgetmeme- 'sıkıntı çekmemek' (Aydın 2012: 161). OT. Kırh-T. emgek 'sıkıntı, zahmet, eziyet, güçlük, üzüntü', emgek/tarlık 'sıkıntı, güçlük, zorluk', emgek azu tarlık 'sıkıntı, güçlük' (TKT 2004: 333). emgek 'eziyet, mihnet' (AH: XIX). krş. emgek 'emek, zahmet, eziyet' (KB: 148). emgek 'emek, zahmet' (DLT-Atalay 2006: IV-179). emgeklen- 'zahmetli saymak' (DLT-Atalay 2006: IV-179). emgeksiz 'zahmetsiz, eziyetsiz' (TKT 2004: 334). Hrş-T. ámək 'труд; трудность; затруднительное положение' (HŞ 1979: 235). ámgak 'невзгоды; мучения; тягота' (HŞ 1979: 236). emgek 'zahmet' (ME 1993: 119). emgek 'emek, zahmet, eziyet' (KE 1997: 188). emgek 'zahmet, eziyet, sıkıntı, zorluk, ağrı' (NF 1998: 121). ämgäk 'sıkıntı, eziyet, azap' (KurT 2002: 107). krş. em- I 'eziyet, zahmet çekmek' (KE 1997: 188). ámgakli 'испытывающий трудности; трудный; трудный; тяжелый; мучительный' (HŞ 1979: 236). emgeklik 'zahmet çeken' (KE 1997: 188). ämgäklig 'azap, eziyet' (KurT 2002: 107). emgeklig 'sıkıntılı, üzüngün' (NF 1998: 122). emget- 'yormak, zahmet vermek' (ME 1993: 119). emget- 'zahmet vermek, eziyet çektiirmek, üzme' (KE 1997: 189). emget- 'eziyet çektiirmek, sıkıntıya sokmak' (MM 2008: 216). imgeklü 'zahmet, meşakkat çeken' (İML 1988: 33). M-KıpT. emek 'çalışma' (GT 1989: 302). êmek 'sıkıntı, eziyet, acı' (TK 2008: 219). ämgäk 'emek' (KİLE 1931: 11). emgek 'eziyet, zahmet' (İMS 1992: 521, 539). imgek 'eziyet, zahmet' (MG 1984: 162). krş. imget- 'zahmete, sıkıntıya sokmak' (MG 1984: 162). Çağ. imgek 'emek, zahmet' (MK

1993: 460). emgen-: zahmet çekmek, acı çekmek. emgenip Emganíp CC-A 57b/22. Emganip ‘laborans’ (Kuun 1880: 253). ämrän (v) ‘sich quälen’, ämränip (Radloff 1887: 12). emgen- ‘leiden’, emgenip terlep qynalyp andan tamaýyn beslegil ‘mit Leiden, im Schweisse (deines Angesichts) und mit Kummer sollst du dich davon (?sc, vom Acker) nähren’ (Grønbech 1942: 88). Emganíp 57r/26 (Drimba 2000: 112). ET. ämgän- ‘ıztırap çekmek’ (Hsüan-X 1975: 134; ABH 2013: 194). emgen- ‘ıstırap çekmek, eziyet çekmek’ (Üİ 1998: 144). ämgän-; ’MK’N–54 ‘acı çekmek’ (İKPÖ 1998: 140). ämgän-/ëmgēn ‘ıztırap çekmek’ (Gabain 2000: 264). emgen- ‘sıkıntı çekmek, zahmete katlanmak’ (AY-YK 2012: 231). OT. emgen- ‘emenmek, zahmet çekmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-179). krş. emge- ‘zahmet çekmek, eziyet çekmek’ (KB: 147). emge- ‘zahmet, eziyet çekmek’ (TKT 2004: 333). emge- ‘emek çekmek, zahmet çekmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-179). emgeş- ‘birbiri yüzünden zahmet çekmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-179). emget- ‘eziyet etmek, incitmek’ (TKT 2004: 334). emget- ‘yordurmak, zahmet çektirmek, eziyet çektirmek’ (KB: 148). emget- ‘yordurmak, emek çektirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-179). emgetil- ‘eziyet edilmek’ (TKT 2004: 334). Hrz-T. amgänmák/emganmak ‘мучиться’ (HŞ 1979: 237, 451). emgen- ‘zahmet çekmek’ (ME 1993: 119). emgen- ‘zahmet, eziyet çekmek, emek sarfetmek, yorulmak’ (NF 1998: 122). krş. amgämák ‘утруждать себя; страдать; мучиться’ (HŞ 1979: 237). emge- ‘zahmet, eziyet çekmek’ (KE 1997: 188). emget- ‘zahmet çektirmek, eziyet etmek’ (NF 1998: 122). ämgät- ‘eziyet etmek’ (KurT 2002: 107). M-KıpT. ämgän- ‘emek çekmek’ (KİLE 1931: 11). emgen- ‘zahmet çekmek’ (KFLT 1989: 981). imgen- ‘zahmet çekmek’ (MG 1984: 162). krş. imge- ‘zorluk çekmek’ (BV 1986: 195). imget- ‘emek verdirmek’ (BV 1986: 195). Çağ. imgek ‘zahmet ve meşakkat’ (AL: 76).

737. eminç: sakinlik, sükûnet.

eminç emíne CC-A 73a/2

eminçde emíneda CC-A 72a/12. Eminç ‘tranquillitas’ (Kuun 1880: 252). ämínç ‘Ruhe’ (Radloff 1887: 12). eminç ‘Ruhe’ (Grønbech 1942: 88). emínč/dæ/ 71v/6 (Drimba 2000: 134); emínč 72v/2 (Drimba 2000: 136).

738. eminlik: emniyetlilik, güvende olma.

eminlik emınlıc CC-İ 33a/21

Eminlic bila ‘tute’ (Kuun 1880: 252). ämih ‘sicher’, ämihlik ‘sicherheit’, ämihlik bilä (Radloff 1887: 12). eminlik ‘Sicherheit’, eminlik-bile (Grønbech 1942: 88). Emínlic 32v/21 (Drimba 2000: 77).

739. emle-: tedavi etmek.

emlermen emlarmen CC-A 58b/3

Emlarmen ‘medicor’ (Kuun 1880: 252). ämlä (v) ‘Arzenei geben, heilen’, ämläpman (Radloff 1887: 12). emle- ‘heilen’ (Grønbech 1942: 88). emlarmen 58r/3 (Drimba 2000: 113). ET. emle- ‘ilâçla tedâvî etmek’ (Mayt: 383). emle- ‘tedavi etmek’ (ETŞ 1992: 296). OT. emle- ‘ilâçlamak, tedâvî etmek, iyileştirmek’ (KB: 149). emle- ‘ilaçlamak, sağaltmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-180). krş. emlel- ‘ilaçlanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-180). emlen- ‘kendine ilaç etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-181). emleş- ‘ilaçlanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-181). emlet- ‘ilâçlatmak, tedavi ettirmek’ (KB: 149). emlet- ‘ilaçlatmak, ilaç ettirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-181). krş. ämlä- ‘tedavi etme’ (KurT 2002: 107).

740. en: en; krş. em II, eñ.

en En CC-İ 30b/5

Enborun ‘ante’ (Kuun 1880: 252). *işa. f.* аң бурун ‘sehr früh’ (Radloff 1887: 9). *işa. f.* en-burun ‘zu allererst’ (Grønbech 1942: 69). Enborû 30r/5 (Drimba 2000: 74).

741. en-: krş. eñ-.

endün Endun CCİ 10a/8

enermen Enarmē CCİ 10a/7

engil Engíl CCİ 10/9

enip eníp CC-A 75a/7

Enarmen ‘descendo’, engil *emir şekli* (Kuun 1880: 252). äñ (v) ‘herabsteigen’, äñäpman, äñdım, äñgil, äñgän typ, äñip (Radloff 1887: 9). en- ‘herabsteigen’, kökden enip ‘vom Himmel herabsteigend’ (Grønbech 1942: 88). Enarmē 9v/7, Endun 9v/8, Engil 9v/9 (Drimba 2000: 47); eníp 74v/7 (Drimba 2000: 138). ET. en- ‘inmek’ (Hsüan-X 1975: 138; ABH 2013: 198). en-; ’YN- ‘inmek’ (İKPÖ 1998: 145). äñ-/’NK- (I) 1) mit Akk./Cas. ‘(Finger) biegen, beugen, krümmen’; 2) mit Akk./Dat. ‘geneigt, empfänglich machen’ (UW-Çev.: 143). ën- ‘inmek’ (METY 2012: 313; Aydın 2012: 163). äñ-gil/äñil

‘eğil!’ (Gabain 2000: 41). *en-* ‘inmek’ (Yen) (YKI 2013: 502). *in-* ‘inmek’ (HUAS 1941: 94). *in-* ‘inmek, alçalmak’ (ETŞ 1992: 315). *in-* ‘inmek’ (Gabain 2000: 275). *in-* ‘inmek’ (KUKY 2009: 332, 524). *en* → *en* yok ‘iniş yokuş’ (DLT-Atalay 2006: I-49). *krş.* *anı-* Hyperplene-Schreibung für *äjid-* → *äjit-* (UW 1977: 164). *äjid-* Hyperplene-Schreibung für *äjid-* *äjit-* (UW 1977: 164). *ajış-* Hyperplene-Schreibung für → *äjış-* (UW 1977: 164). *anit-* Hyperplene-Schreibung für → *äjit-* (UW 1977: 164). *anjıttır-* Hyperplene-Schreibung für → *äjıttır-* (UW 1977: 164). *anjıttır-* Hyperplene-Schreibung für → *äjıttır-* (UW 1977: 164). *’engitdür-* ‘eğmek’ (AY-III 1991: 93). *äjil-/’NKYL-* (< *äj-* (I) ‘biegen’) ‘mit Dat. ‘sich (ver)beugen, gebeugt werden’ (UW-Çev.: 144) . *äjir-* † → *ägir-* → *äjil-* (UW-Çev.: 144). *äjış-*, *äjiz-* †/’NKYŞ- (< → *äj-* (I) ‘biegen’) ‘sich neigen, sich herabbeugen’ (UW-Çev.: 144). *äjit-*, *anjıt-* †/’NKYT- ‘sich verbeugen, sich verneigen; Ehrfurcht bezeigen’ (UW-Çev.: 144, 145). *äjit-*, *anjıt-* †/’NKYT- (< *äj-it-*) ‘sich verbeugen, sich verneigen; Ehrfurcht bezeigen’ (UW-Çev.: 145, 146). *äjıttır-/’NKYTDWR-* ‘sich verneigen lassen’ (UW-Çev.: 146). *inil-* ‘alçalmak’ (ETŞ 1992: 316). *inmek* ‘inmek, aşağı inmek’ (ETŞ 1992: 316). OT. *in-* ‘inmek’ (KB: 198). *in-* ‘inmek; nâzil olmak’ (DH: 204). *in-* ‘1. inmek; 2. başına bela olmak; maruz bırakmak, kuşatmak, sarmak’ (TKT 2004: 407). *in-* ‘inmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-232). *krş.* *enüç* ‘göze inen perde’ (DLT-Atalay 2006: IV-183). *inil-* ‘inilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-233). *inmiş* ‘(yıldırım gibi inen), inmiş’ (TKT 2004: 408). *inse-* ‘inmek istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-233). Hrız-T. *en-* ‘inmek’ (ME 1993: 119). *en-* ‘inmek, nazil olmak’ (NF 1998: 123). *in-* ‘inmek’ (KE 1997: 269). *in-* ‘inmek, nazil olmak’ (KurT 2002: 137). *inmek* ‘yukardan aşağıya inmek’ (İML 1988: 34). *krş.* *eniş-* ‘birlikte inmek’ (ME 1993: 119). *inül-* ‘inilmek, indirilmek’ (KurT 2002: 138). AO-KıpT. *in-* ‘inmek’ (AO 1996: 217). M-KıpT. *in-* ‘zejšé (w doł), opuścić się’ (Bulg-M 1954: 53). *in-* ‘düşmek, gelmek, inmek’ (GT 1989: 348). *in-* ‘inmek’ (BV 1986: 195; KH 2002: 127; (KMT 2002: 109; KF 2006: 126). *in-* ‘1) konaklamak; 2) eğilmek; 3) aşağı inmek; 4) akmak, gelmek, suf in-; 5) nazil olmak, inmek’ (İMS 1992: 539). *in-* ‘inmek, nüzul etmek’ (TK 2008: 248). *krş.* *insek* ‘alçak’ (KH 2002: 128).

742. *enç:* özgür irade.

<i>enç</i>	<i>ene</i>	CC-A 72a/6
<i>ençim</i>	<i>eneím</i>	CC-A 83a/2

Enč köngül ‘liberum arbitrium’, *enčim* ‘ego ipse’ (Kuun 1880: 252). *әнч* ‘Ruhe, ruhig’ (Radloff 1887: 9). *enč* ‘ruhig’, *enč* köñüliñden ‘Hier also etwa in der Bedeutung

wohlerwogen?’ (Grønbech 1942: 88); enči ‘Privateigentum’, enčim. enč 71v/3 (Drimba 2000: 134); enčim 82v/2 (Drimba 2000: 144).

743. endér-: indirmek; *krş.* endir-.

endérđıñ enderđıñ CC-A 70b/16

enderding ‘descendere’ (Kuun 1880: 252). äндір (v) ‘herabbringen’, äндірміш, äндірдің (Radloff 1887: 9). *işa. f.* endirdiñ qutqardačymyz Jesusny ‘du liessest unseren Erlöser Jesum herabsteigen’ (< endür-, endir- ‘herabsteigen lassen; senken’) (Grønbech 1942: 88, 89). enderđıñ 69v/8 (Drimba 2000: ?). entür- (endtür-?); ’YNTWR- ‘araştırmak, aramak’ (İKPÖ 1998: 145). ET. intür- ‘bastırmak’ (ETŞ 1992: 317). OT. indür- ‘indirmek’ (KB: 198). ind(ü)r- ‘1. indirmek; 2. indirilmek’ (TKT 2004: 408, 409). *krş.* ind(ü)rül- ‘indirilmek’ (TKT 2004: 409). Hrz-T. èndür- ‘indirmek’ (ME 1993: 119). èndür- ‘indirmek, nazil etmek’ (NF 1998: 123). ендүрмак < ермак ‘вводить; всунуть; опустить винз’ (HŞ 1979: 457). êngdür- ‘indirmek, eğmek’ (ME 1993: 119). indür- ‘indirmek’ (KE 1997: 270; KurT 2002: 137). *krş.* èndürül- ‘indirilmek’ (NF 1998: 123). indürül- ‘indirilmek, gönderilmek’ (KurT 2002: 138). M-KıpT. èndür- ‘indirmek’ (TK 2008: 219). indir-/indür- ‘indirmek, vahi etmek’ (KF 2006: 126). indür- ‘indirmek’ (BV 1986: 195). indür- ‘1) indirmek; 2) başını indirmek, eğmek’ (İMS 1992: 539). *krş.* indüril-/indürül- ‘indirilmek’ (İMS 1992: 539). indürücü ‘indiren’ (KF 2006: 126). Çağ. indür- ‘indirmek’ (MK 1993: 460).

744. endir-: eğmek, indirmek; *krş.* ender-.

endirip endirp CC-A 74b/22

endür-, endir- ‘herabsteigen lassen; senken’ (Grønbech 1942: 88, 89). endirp 74r/11 (Drimba 2000: 138).

745. eniş: vadi.

eniş Eniş CC-İ 40a/6

eniş Enís CC-İ 40a/19

enis ‘vadi; iniş, eğimli yer’ (Kuun 1880: 252). äніш ‘Thal=vadi’ (Radloff 1887: 9). eniş ‘Tal, Niederung, Abhang’ (Grønbech 1942: 89). Enís 39v/6 (Drimba 2000: 86); Enís 39v/19 (Drimba 2000: 87). ET. iniş ‘gelecek, ati’ (ETŞ 1992: 316). OT. iniş ‘iniş’ (KB:

199). Hrz-T. ениш ‘спуск’ (HŞ 1979: 457). iniş ‘yokuşun karşıtı, iniş’ (İML 1988: 33). iniş ‘iniş, yokuş’ (KE 1997: 271). M-Kıpt. äniş ‘eniş, yokuşun zıddı’ (KİLE 1931: 11). iniş ‘iniş’ (İMS 1992: 539; (KMT 2002: 109). iniş ‘descent’ (RH 2000: 121, 248).

746. enur: vadi.

enur enur CC-A 81b/22

enur ‘vallis’ (Kuun 1880: 252). enur 81r/22 (Drimba 2000: 142).

747. eṇ: en, pekiştirme; krş. *em II, en*.

eṇ eṇ CC-A 58b/33

Ӈң төбәңгисі ‘der Unterste’ (Radloff 1887: 9). eṇ: *Kendinden sonraki ismi fonetik olarak az ya da çok asimile eden kuvvetlendirme ön eki*, eṇ [eṇ] töbengisi ‘das allerunterste’, em-burun ‘zuerst’, am-burun (Grønbech 1942: 69). eṇ 57v/32 (Drimba 2000: 113).

748. eṇ-: eğilmek; krş. en-.

eṇdim eṇdīm CC-A 58a/35

eṇermen eṇermen CC-A 58a/34

eṇiptirmen eṇiptīr men CC-A 58a/34

Engermen ‘incurvor; me inclino’, engiptir men, engdim ‘incurvatus sum; me inclinavi’ (Kuun 1880: 252). Ӈн (v) ‘beugen’, Ӈңәрмән, Ӈңип-тір, Ӈңдім, Ӈңгіл (Radloff 1887: 9). eṇ- ‘sich herabbeugen’ (Grønbech 1942: 89). eṇermen 57v/34, eṇiptir men 57v/34, eṇdīm 57v/35 (Drimba 2000: 113).

749. eṇse: ense.

eṇse eṇse CC-A 58a/20

Engse ‘collum’ (Kuun 1880: 252). Ӈңсә ‘der Nacken=ense’ (Radloff 1887: 9). eṇse ‘Nacken’ (Grønbech 1942: 89). eṇse 57v/20 (Drimba 2000: 112). OT. Hrz-T. eṇse ‘ense, boynun arka kısmı’ (KE 1997: 191). eṇgse ‘ense’ (NF 1998: 124). M-Kıpt. änsä: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 11). eṇse ‘ense’ (KK 1999: 108). eṇse ‘ense’ (DM 2003: 83). iṇgse ‘ense’ (BV 1986: 196; İMS 1992: 539).

750. eṇsele-: ensesine vurmak.

eṇselermen eṇsaḷərme CC-A 59b/8

eŋseledim eŋʃæledím CC-A 59b/9

Engsalermen ‘colaphum infringo’, engsaladim *bitmiş zaman* (Kuun 1880: 252). äŋcälä (v) ‘einen Hieb auf den Nacken geben=birinin ensesine vurmak’, äŋcälälrmän, äŋcälädím (Radloff 1887: 9). eŋsele- ‘jem, einen Nackenschlag versetzen; ohrfeigen(?)’, seni eŋseler-men (Grønbech 1942: 89). eŋʃ[a > æ]lərmê 58v/8, eŋʃæledím 58v/9 (Drimba 2000: 114). OT. Hrz-T. eŋsele- ‘enselemek, ensesine yarışmak’ (KE 1997: 191). M-Kıpt. änsälä- ‘ensesine vurmak’ (KİLE 1931: 11).

751. epçi: kadın, hanım.

epçi Epçi CC-İ 48a/3

epçi Epçi CC-İ 49b/5

epçi epçi CC-İ 46a/22

Epzi ‘uxor’ (Kuun 1880: 252). äpçi ‘Frau’ (Radloff 1887: 12). epçi ‘Frau; Ehefrau’, evdegi epçi ‘Dienerin’ (Grønbech 1942: 89). epçi 45v/22 (Drimba 2000: 95); Epzi 47v/3 (Drimba 2000: 97); Epzi 49r/5 (Drimba 2000: 99). ET. äbçi ‘жена’ (TEƏ 2008: 315). evçi ‘eş, zevce’ (Yen) (YKI 2013: 501). OT. Krh-T. evçi ‘kadın’ (KB: 164). Hrz-T. epçi ‘kadın’ (İML 1988: 29). M-Kıpt. äbçi ‘kadın’ (KİLE 1931: 9). ebcı (ebçi) ‘kadın’ (KMES 1994: 252). ebçi ‘eş, hanım’ (KFLT 1989: 977). ebşi ‘eş, hanım’ (DM 2003: 82). epçi → qarı epçi ‘old woman’, qısır epçi = Ar. ‘aqîm ‘barren’, irsek epçi = Ar. qahba ‘whore’ (RH 2000: 267). epçi ‘karı, eş zevce’ (KH 2002: 123). epçi ‘kadın, hanım, eş’ (KMT 2002: 105). ibçi ‘kadın’ (MG 1984: 157; KK 1999: 108). Çağ. ipçi ‘zevce, kadın’ (MK 1993: 461).

752. er: erkek, koca; insanoğlu.

er ef CC-İ 48a/4

er Ef CC-İ 49b/4

er Er CC-A 73b/14 **55**

er er CC-A 73a/2

er ər CC-A 73b/23

erniŋ erniŋ CC-A 76b/8

Er ‘mas; masculus; maritus’ (Kuun 1880: 253). äp ‘Mann, Ehemann’, äpniŋ (Radloff 1887: 9). er ‘Mann; Ehemann; männlich’, er jazuxy ‘die Sünde mit dem Manne; die Begattung’ (Grønbech 1942: 89). Er 47v/4 (Drimba 2000: 97); Er 49r/4 (Drimba 2000:

99); Er 73r/11,  r 73r/20 (Drimba 2000: 137); ern n 76r/7 (Drimba 2000: 139). ET. er ‘kimse; erkek’, er at ‘erke in b l   ismi’ (Mayt: 383). er ‘er, bey, erkek; ki i, kimse’ (AY-III 1991: 93). er ‘er, adam, insan’ (ET  1992: 297).  r; ’R ‘adam, erkek’ ( KP  1998: 141).  r ‘er, bey; erkek, yi it adam’,  r at ‘b l  a erdikten sonra erke e verilen ad’ (Gabain 2000: 45, 264). er ‘erkek, adam’ (IB: 52).  r ‘ уж,  ужчина,  уж-воин’,  r at ‘имя  ужа-воина’ (TE  2008: 316). er ‘1. yi it, kahraman; 2. adam, erkek; 3. asker; 4. erlik, erdem’, er at ‘erlik (yeti kinlik) unvanı’ (KUKY 2009: 173, 246, 310, 325, 522). er ‘er, asker; adam, erkek’ (METY 2012: 312). er ‘asker, adam’, er at. erlik unvanı (Aydın 2012: 161, 162). er ‘erkek, adam, asker’ (Yen, Kır, Mir) (YKI 2013: 501). kr . eren ‘er, erkek; ki i, insan; erler, erkekler, insanlar’ (AY-III 1991: 93). er-en ‘eren, kahraman’ (   1998: 146).  r n ‘eren, er, erkek, bey; yi it’,  r n kırk n ‘gen  kızlar ve gen  o lanlar’ (Gabain 2000: 44, 264).  r n ‘ ужи’ (TE  2008: 316). Eren: ki i adı (UKY 2011: 97). eren ‘erler, asker, askerler’ (METY 2012: 312). eren ‘adam(lar), asker(ler)’ (Aydın 2012: 162). eren ‘askerler, adamlar’, ki i adı veya unvanı (Yen) (YKI 2013: 501).  r ng k ‘erkek ik, adamcık’ > ‘parmak’ (Gabain 2000: 45). OT. Krh-T. er ‘er, erkek, adam’ (KB: 150). er ‘ki i, adam, erkek’, er o lan ‘o ul, evlat’ (TKT 2004: 336). er/ r ‘er, ki i, adam’ (AH: XIX, XXIX). aluk er ‘kel, daz ki i; kaba,  iddetli kimse’ (O uzca), . at m er ‘iyi atan adam, ni ancı’, . axsun  er ‘sarho lukta kavga eden adam’, . ayban  er ‘kel adam’ ( i ilce), . cabak er ‘soysuz, mayası bozuk, s ts z adam’, .  engel er ‘ er adam,  erli adam’, .  omak eri ‘m sl man’, . endik er ‘budala adam’, . er ‘er, erkek, adam’, . kekmek er ‘tecr beli adam’. kırbas er ‘ba ında sa  olmıyan adam’ (DLT-Atalay 2006: IV-317). ki irgek er ‘evinde birini g r nce canı sıkılan, evi kendine dar gelen ki i’. kur  er ‘dayantılı ve yi it adam’, . kur  eren (DLT-Atalay 2006: IV-?). ortu er ‘ya lı adam’, .  l t er ‘kuvvetten d  m   ya lı, kimse’, . taguzmak er ‘etine dolgun, bodur ki i’. (DLT-Atalay 2006: I-67, 74, 105, 116; IV-128, 141, 157, 184, 187, 295, 335, 380, 458, 562). eredh- ‘erkek lemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-188). *boy n b rmi  eren* ‘m sl man erkek’ (TKT 2004: 294). eren ‘insan, insanlar’ (KB: 156). eren ‘erkek’ (TKT 2004: 341). eren/iren ‘er, insan’ (AH: XX, XXX). eren: er’in kural dı ı  o ul  ekli (DLT-Atalay 2006: IV-187). ba   o   eren ‘m tevazi erkek, al ak g n ll  adam’ (TKT 2004: 252).  rl - ‘ озмужать’ (TE  2008: 317). eret- ‘ta a ı  ıkarmak, i di  etmek;  ocu u s nnet etmek; erkek lemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-189). ???erlen ernek/ern k ‘parmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-191, 192). erigsig/ersig ‘yi it’ (AH: XX). ernek ‘parmak’ (KB: 158). ernek ‘parmak, parmak ucu’, ernek u ı ‘parmak eklem yeri’ (TKT 2004: 344). ern ey  ‘altı parmaklı adam’ (DLT-Atalay 2006:

IV-192). ernğeyü ‘çok kısa boylu, cüce’ (DLT-Atalay 2006: IV-192). ?- ‘kadın evlenmek, er sahibi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-191). erleş- ‘erkeklikte yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-191). ersig ‘erkek, yiğit, mert, cesur, kahraman’ (KB: 158). ersig ‘adama benzer’ (DLT-Ercilasun 2014: 643). ersiglik ‘yiğitlik, mertlik’ (KB: 158). ersin- ‘erkekleşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-192). Hrз-T. айр/ер ‘человек; муж; герой; молодец; удалой; хороший’ (HŞ 1979: 410). er ‘erkek’ (İML 1988: 29). er ‘kişi’ (ME 1993: 119). er ‘erkek, koca; kişi; asker; erkeklik’ (KE 1997: 191). er ‘kişi, erkek, koca, asker’ (NF 1998: 124). är ‘erkek, koca; savaşçı, kahraman’ (KurT 2002: 108). èr ‘erkek, adam’ (MM 2008: 216). krş. epän/ärpän ‘человек; мужчина’ (HŞ 1979: 172). eren ‘kişi, insan’ (ME 1993: 120). eren ‘erkek, insan, insanlar’ (KE 1997: 208). eren ‘erkek, kişi, asker, koca’ (NF 1998: 135). ärän ‘adam, insan’ (KurT 2002: 110). èren (II) ‘erkek’, baba èren: (özel isim) Baba İslâm (MM 2008: 202, 217). ereñek ‘parmak ucu’ (İML 1988: 30). eremik/iremik ‘erkeksi, erkekleşmiş, hali erkeğe benzeyen kadın’ (İML 1988: 30, 34). erim ‘koca, zevce’ (İML 1988: 30). ernek ‘parmak’ (ME 1993: 120; KE 1997: 209). erlig ‘kocası olan’ (NF 1998: 136). M-KıpT. är ‘erkek adam’ (KİLE 1931: 11). er ‘1) erkek kişi, adam; 2) koca, eş’ (GT 1989: 303). er ‘erkek’ (KK 1999: 108). er ‘man’ (RH 2000: 115, 204). er ‘adam’ (KMT 2002: 105). er ‘erkek, er’ (KF 2006: 103). èr ‘1) erkek; 2) insan; insan kalabalığı’, èr içre ‘cemaat, topluluk’ (TK 2008: 220). ir ‘er, erkek’, ir qarındaş ‘erkek kardeş’ (İMS 1992: 540). krş. eren ‘erkek’ (KFLT 1989: 982). eren ‘kimse, kişi’ (GT 1989: 303). eren/iren ‘er, yiğit’ (İMS 1992: 521, 540). èren ‘er, erkek’ (TK 2008: 221). èrnük ‘erkeklik’ (TK 2008: 221). Rûmeri: Rumeri (özel ad) (KMT 2002: 134). Şarkeri: Doğulu (özel ad) (KMT 2002: 141). Türkeri: Türkeri (özel ad) (KMT 2002: 149). Uçeri: Uçeri (özel ad) (KMT 2002: 149). Çağ. ir ‘merd’ (AL: 51). ir ‘er, erkek, insan’ (MK 1993: 461). krş. iren ‘insan, adam, kişi, olgun insan, hür insan’ (MK 1993: 462).

753. er-I: cevherî fiil.

Añlamış bolğay edim	Añlamış bolğay edím	CC-A 65b/23
Añlamış edim	Añlamış edī	CC-A 65b/19
Añlağay edim	Añlağay edim	CC-A 65b/16
aytıredim	ayteredim	CC-A 61b/22
bolğayedim	bolğayedım	CC-İ 2b/3
bolğayediy	bolgd	CC-İ 2b/4
eşitkeyedim	Eşitkaedım	CC-İ 2a/22

eşitüredim	Eşituredím	CC-İ 1b/15
essirgeredim	eşşirgaredím	CC-A 67a/30
Añlaredem	Añlarədam	CC-A 65b/7
Añlamaz ediñ	Añlamaşediñ	CC-A 65b/8
Añlamış ediñ	Añlamıf ediñ	CC-A 65b/20
Añlağay ediñ	Añlagay ediñ	CC-A 65b/17
Añlamış bolğay ediñ	Añlamıs bolgay edyn	CC-A 65b/23
eşitkeyedin	Eşitkaedin	CC-İ 2a/23
eşitürediñ	Eşitüreding	CC-İ 1b/16
Añlar ediñ	Añlarədiñ	CC-A 65b/8
Añlamaz edi	Añlamaş edy	CC-A 65b/9
Añlamazlar edi	Añlamaşlar edy	CC-A 65b/12
Añlamış bolğay edi	Añlamıs bolgay edy	CC-A 65b/24
Añlamış edi	Añlamıf edý	CC-A 65b/21
Añlar edi	Añlar edý	CC-A 65b/9
Añlasa edi	Añlaşa edı	CC-A 65b/38
Añlasah edi	Añlaşah edı	CC-A 65b/39
Añlasalar edi	Añlaşalar edı	CC-A 65b/41
Añlasam edi	Añlaşam edı	CC-A 65b/36
Añlasan edi	Añlaşen edı	CC-A 65b/37
Añlağay edi	Añlagay edy	CC-A 65b/18
bar edi	bar edı	CC-A 62a/35
bigevedı	bıgeuedı	CC-A 62a/34
bolduh edi	bolduh edı	CC-A 73b/16-17
bolduk edi	bolduk edı	CC-A 79b/2
boldumedi	boldumedi	CC-İ 3a/13
bolsedi	bolşedi	CC-A 59b/28
bolğayedi	bolgayedi	CC-İ 2b/5
eşitkeyedi	Eşitkaedj	CC-İ 2a/24
eşitkeyleredi	Eşitkaylaredj	CC-İ 2a/28
eşittedi	Eşittedi	CC-İ 2a/4
eşittikedi	Eşiticedi	CC-İ 2a/6
eşittüleredi	Eşitularedi	CC-İ 2a/8

eşit ^t ün ^ü zedi	Eṣitunḡufedı	CC-İ 2a/7
eşittüredi	Eṣitturedı	CC-İ 2a/3
eşitüredi	Eṣituredı	CC-İ 1b/17
eşitüredi	Eṣituredı	CC-İ 2a/2
eşitürleredi	Eṣiturlaredı	CC-İ 1b/21
kerek edi	cheʿac edı	CC-İ 20b/15
olturmazedi	olturmazedı	CC-A 81a/7
yok edi	ıochadı	CC-A 64a/22
Añlağay edik	Añlağay edık	CC-A 65b/19
Añlamaz edik	Añlamaz edık	CC-A 65b/10
Añlamış edik	Añlamıř edık	CC-A 65b/22
Añlamış bolğayedik	Añlamıs bolğayedık	CC-A 65b/25
bolğayedik	bolğayedıc	CC-İ 2b/7
eşitke ^y edik	Eṣitkaedıc	CC-İ 2a/26
teyişli edik	teyişlı edık	CC-A 70a/4
Añlar ędik	Añlar ędik	CC-A 65b/10
eşitüredük	Eṣitüreduc	CC-İ 1b/19
Añlamaz ediñiz	Añlamaz edeñež	CC-A 65b/11
Añlamış bolğayedıñiz	Añlamıs bolğayedeñež	CC-A 65b/26
Añlağayedıñiz	Añlağayedeñež	CC-A 65b/20
bolğayedı ⁿ giz	bolgaedıgış	CC-İ 2b/8
eşitke ^y ediñiz	Eṣitkaedıngıř	CC-İ 2a/27
eşitürediñiz	Eṣituredıngıř	CC-İ 1b/20
Anlar ędiñiz	Anlar ędeñež	CC-A 65b/11
Añlamıř ędiñiz	Añlamıř edigiz	CC-A 65b/23
bolğayediler	bolgaedj ylar	CC-İ 2b/9
Añlağayediler	Añlağayediler	CC-A 65b/21
Añlamıř ediler	Añlamıř ediler	CC-A 65b/24
Añlar ędiler	Añlar ędylar	CC-A 65b/12
mun ^d us egeç	mūdus egeç	CC-A 72a/10
könü egeç	könv egeç	CC-A 72a/14
Añlar egeç	Añlar egeç	CC-A 66a/14
yama ⁿ sız egeç	yamā ^f iž agae	CC-A 75b/3-4

siz egeç	ſiʒ aɣæ	CC-A 75b/4
kök hanı egeç	køk ha nı aɣæ	CC-A 75b/5
ayıpsız <i>egeç</i>	ayıpſiʒ <i>aɣæ</i>	CC-A 75b/6-7
kız egeç	kıʒ aɣæ	CC-A 76b/13
kayda egen	kayda eɣen	CC-A 81b/16
ko <i>v</i> atı erdi	koatı erdı	CC-A 70b/17
eşit <i>t</i> ierse	Eſitierſa	CC-İ 2b/29
eşittikerse	Eſitticerſa	CC-İ 3a/2
eşittilererse	Eſittılarerſa	CC-İ 3a/4
eşittim <i>r</i> se	Eſittımırſa	CC-İ 2b/27
eşit <i>t</i> iſerse	Eſitingerſa	CC-İ 3a/3
eşitt <i>i</i> ſerse	Eſittingerſa	CC-İ 2b/28
erdenlikin erür	erdenlikin ervr	CC-A 71b/12
sözlemeki erür	ſözlemekı ervr	CC-A 69b/35
konuşın er <i>ür</i>	konuşın err	CC-A 72a/26
us er <i>ür</i>	uſ erɹ	CC-A 71b/26
alayese	alayesa	CC-İ 33b/6
eşit <i>t</i> iese	eſiteſe	CC-İ 2b/21
kimese	kımeſe	CC-A 61b/26, 63a/34
yok ese	Yoc exa	CC-İ 32a/13
Añladıeş	Añladyeſe	CC-A 66a/10
Añladılardeş	Añladılardeş	CC-A 66a/13
Añladı <i>m</i> eş	Añladı eſe	CC-A 66a/8
Añladın eş	Añladın eſe	CC-A 66a/9
Añladuk eş	Añladuc eſe	CC-A 66a/11
Añladuñuşeş	Añladuñv6?eſe	CC-A 66a/12
alay ese	alayeſa	CC-A 82a/2
boldı ese	boldı ʃē aſa	CC-A 71a/25
tıntiese	tıntaſa	CC-A 69b/21
sezdi ese	ſeʒdı aſa	CC-A 76b/11
barisse	barıſſe	CC-A 63b/31
izderdin	Ixdardın	CC-İ 16a/21
bardun	bardun	CC-İ 25b/13

Egeč, ägäč ‘ens’ (Kuun 1880: 251); egen: etgen ‘factum’ kelimesinin eksik yazımı (Kuun 1880: 252); erur ‘est’ (Kuun 1880: 253). e-, er- (Grønbech 1942: 84); er- ‘sein’; 1) erür: barča teñrilik us erür, barča haqyl bilik turur ‘(ihre Gedanken) sind alle göttliche Vernunft, sind alle Weisheit und Wissen’ (Grønbech 1942: 89); 2) erdi, edi: juldüz nečik bir oylan bigev edi ‘der Stern war einem Knaben ähnlich’, bar edi, bar, kerek edi, tejšli edik tas bolmaqya ‘wir wären der (ewigen) Verdammnis anheimgefallen’, barčá jarajdy ‘(sein Fleisch) war lauter Wunden’ (Grønbech 1942: 90); 3) egen: qajda egen ‘wo ist er wohl?’ (Grønbech 1942: 90); 4) ese: ‘joq ese’ wenn nicht, joχ-alaj-ese ‘wie anders’, jeme-se ‘oder auch’, alaj ese ‘jedoch’, ne kim ese ‘wie dem auch sei’, kim-ese ‘wer auch immer’ (Grønbech 1942: 90); 5) erip (Grønbech 1942: 90); 6) egeč: ‘obwohl, ..seiend’, men jamanly sen ajypsyz egeč eltir-sen χačymny ‘obwohl ich schlecht bin und du ohne Schuld, trägst du mein Kreuz’, kötürdi qyz qyz egeč emanuelni ‘die Jungfrau trug, obwohl Jungfrau seiend, den Emanuel’ (Grønbech 1942: 90); 7) -r edim, idim: aňlar edim, esirger edim, men söjnüp ajtyr edim sizge teñeri sözi ‘ich erzählte euch freudiglich das Wort Gottes’, baryrlar-idi ‘sie gingen daher’, ajtyr-idi ‘er sagte’, aňlamaz edim, tašlar-idi (Grønbech 1942: 90); 8) -dym edi: ešittim edi, boldum edi, ölümliχ bolduq edi ‘wir waren sterblich geworden (Grønbech 1942: 90)’; 9) -myš edim: aňlamyš edim (Grønbech 1942: 90); 10) -γaj edim, aňlayaj edim, keške ešitkej edim, bergej-idik ‘dass wir geben’; -myš bolγaj edim, aňlamyš bolγaj edim, k(eške) ešitmiš bolγaj edim; 11) -sam edi: aňlasam edi, bolsedi ‘wenn er auch gewesen wäre’ (Grønbech 1942: 91); 12) -dym ese, aňladym ese, ešittim erse, neşik kim ešittim ese, jüsüp qyznyň bollašmyšy sezdi ese saarya tüšti ‘als Joseph die Schwangerschaft der Jungfrau erkannt hatte, schämte er sich’, boldy ese, tinti-ese ya da tint-ese (Grønbech 1942: 91); 13) -r egeč: aňlar egeč; -γaj egeč, tüšürgej-geč [tušurgergeč] ‘indem er (sie hinab) stürzt’ (Grønbech 1942: 91). Cherac edí 20r/15 (Drimba 2000: 61); Yoc exa 31v/13 (Drimba 2000: 76); ayteredim 61r/22 (Drimba 2000: 118); bariŋfe 63r/31 (Drimba 2000: 122). ET. er- ‘ermek/irmek, olmak’ (HUAS 1941: 92). är- ‘1) imek, yardımcı fiil’, ärür ‘-dir’, ärmäz ‘değildir; olmayan’, ärsär ‘buna gelince; ise’, ärdäçi ‘bulunan’; 2) ‘var olmak, bulunmak’, ärkän ‘iken’ (Hsüan-X 1975: 135, 136). er-: ‘imek, yardımcı eylem, {-Dİr}’; var olmak, bulunmak, mevcut olmak’ (AY-III 1991: 93). er- ‘imek, olmak, var olmak, (ek-fiil)’ (ETŞ 1992: 297). er- ‘olmak, imek (cevherî fiil)’ (Üİ 1998: 145). er-; ‘R- ‘imek, olmak’ (İKPÖ 1998: 146). är-/ër- ‘olmak’, ärmäz iş ‘cinayet’, ärtük tåg = Skr. tathatā ‘öylelik’, ärür barur ärikli ‘hür ve bağımsız’, ärmäz iş ‘cinayet’ UIII 83, 23 (Gabain 2000: 57, 264) . är-/er- ‘быть’ (TEƏ 2008: 316, 320). er-: imek fiili (Ayдын

2012: 162). er- 'olmak' (IB: 53; AY-YK 2012: 231). är- 'imek, yardımcı eylem' (ABH 2013: 195). er- 'olmak' (Yen, Mir) (YKI 2013: 501). är- 'imek (ek eylem); mevcut olmak; mevcut olmak, bulunmak, kalmak' (HUAS 2014: 146). ir-: yardımcı eylem (METY 2012: 314). krş. ergü '(kalınacak) yer, barınak, mevki, orun, ikametgah, ev, durak' (AY-III 1991: 93). ergülüg 'konut, durak yaşanılan yer, ikamet yeri' (AY-III 1991: 93). erigme 'mevcut, var olan' (AY-III 1991: 93). erinç; 'RYNC, 'YRYNC ('imek, olmak' anlamındaki er- fiilinden yapılmış, 'sanılır ki, her hâlde, kuşkusuz' anlamına gelen isim-fiil) (İKPÖ 1998: 146). erken 'iken' (AY-III 1991: 93). ärkän 'iken' (Gabain 2000: 264; HUAS 2014: 146). erkli 'olan; iken' (METY 2012: 312). ermek 'olma' (Mayt: 387). ermek 'imek, olmak, (ek-fiil ismi)' (ETŞ 1992: 300). ermez 'olmaz, değil' (AY-III 1991: 93). ärikli 'olmakta olan' (Gabain 2000: 52). OT. Krh-T. e-/er- 'olmak' (DLT-Atalay 2006: IV-167, 187). er- 'olmak, imek (cevherî fiil)' (KB: 152). er-/ir- 'imek' (AH: XIX, XXIX). er- '1. geçmişte olmak, geçmek; 2. imek, -dır/-dir, olmak, bulunmak', beräber er- 'aynı olmak, farkı bulunmamak', erklig er- 'hükümrân olmak, muktedir olmak, gücü yetmek', éweklik kılğan er- 'acelecilik etmek', füsüs tutğan er- 'alay etmek', füsüs tutuğlı er- 'alay etmek, dalga geçmek', heläl er- 'helal olmak', hoşnüd ér- 'hoşnut olmak, memnun olmak', kaçğurğan er- 'mahzunlaşmak, üzölmek', kaçğuruğlı er- 'üzölmek', kırtuluğlı er- 'kırtarılmak'. (TKT 2004: 262, 336, 342, 343, 344, 351, 361, 376, 386, 418, 502). krş. emes 'değil' (DH: 197). eren 'ermiş kişi, hakikatı bulmuş, Allah dostu' (DH: 197). ernğen/eringen 'ergen, bekâr' (DLT-Atalay 2000: 192). erken/irken 'iken' (AH: XX, XXX). ermez/s 'değil, olmaz, hayır!' (TKT 2004: 340). Hrz-T. емек 'был' (HŞ 1979: 403). i-/er- 'erişmek; olmak; imek (cevherî fiil)' (KE 1997: 192, 258). er- 'olmak, imek fiili (cevherî fiil)' (NF 1998: 124). èr- (II) 'imek (ek fiil)' (MM 2008: 216). är-/er- 'olmak' (KurT 2002: 108). ermek/irmek (İML 1988: 30, 34). krş. eren (I) 'ermiş, eren' (MM 2008: 217). ergen 'ergen, yetişkin' (NF 1998: 136). èrmes 'değil, yok' (MM 2008: 217). èrür: '-dır/-dir' (bildirme) (MM 2008: 217). AO-KıpT. er-: imek yardımcı fiili (AO 1996: 212). i-/ir-: imek yardımcı fiili (AO 1996: 216, 217). M-KıpT. è- 'olmak' (TK 2008: 216). er-/ir- (BV 1986: 174). i-/ir-: cevheri fiil (İMS 1992: 535, 540). i-: imek (yardımcı fiildir) (KMES 1994: 262). i-/yi-: imek (KF 2006: 123, 202). i-/ir-: imek (cevherî fiili)' (MG 1984: 157, 164). ir-: Cevheri fiil (BV 1986: 196). ir- → irdim 'I was' (RH 2000: 95). krş. ergen 'bekâr erkek' (KMT 2002: 105). erinç → kılgas erinç 'perhaps (you) will do' (RH 2000: 87). Çağ. i-/ir- 'imek, olmak, var olmak' (MK 1993: 456, 461). krş. ikec:

Ekser bir lafızla dahi istimal olunur; filan ikce filan iken demekdir' (AL: 67). isa/ise 'yok ise, bar ise' (AL: 56).

754. er- II: ulaşmak, varmak, yetişmek.

erip erip CC-A 69b/41

er- 'sich behaglich fühlen', ermejın saa bardym 'ich begab mich ungern zu dir' (Grønbech 1942: 91). erip 69r/24 (Drimba 2000: 130). ET. är-/ir- 'ermek, vasıl olmak' (Gabain 2000: 264, 275). er- '1. ermek, ulaşmak, olgunlaşmak; 2. (el/il, bodun sözleriyle) kalkınmak, müreffeh düzeye ulaşmak, ekonomik ve siyasal bağımsızlık içinde olmak' (KUKY 2009: 398, 415, 417, 522). ér- 'erişmek, ulaşmak' (Aydın 2012: 164). ér- 'ulaşmak, yetişmek' (METY 2012: 313). ir- 'ermek, vasıl olmak' (Üİ 1998: 149). ir- '(yönelme durumuyla) erişmek, varmak, ulaşmak' (KUKY 2009: 332, 524). krş. irgür- 'davranmak, tamamlamak, becermek, başarmak' (ETŞ 1992: 317). *ärgü* 'ikâmetgâh, ev' (Gabain 2000: 264). erig 'erişilebilir, yakın' (KUKY 2009: 175, 522). èrig 'ulaşılabilir, yakın yer' (METY 2012: 312). èrig 'erişilebilir, ulaşılabilir' (Aydın 2012: 164). eriglig 'kuvvetli, kudretli' (ETŞ 1992: 297). erik- 'hakim olmak, tutmak' (ETŞ 1992: 297). ermiş 'zengin, müreffeh' (KUKY 2009: 181, 297, 523). *ermiş barmış* 'rahat, müreffeh, zengin, bolluk içerisinde' (METY 2012: 309). ertür- 'geçirmek, aşmak' (Üİ 1998: 147). irtür- 'ulaşmak' (Gabain 2000: 275). ertür- '1. yaptırmak; 2. (yog sözüyle) cenaze töreni düzenletmek' (KUKY 2009: 341, 395, 523). ertür- 'yoluna koymak, düzenlemek, organize etmek, yaptırmak', ertürü it- 'düzenleyip / hazırlayıp göndermek' (METY 2012: 312). ertür- 'eriştirmek, ulaştırmak' (Aydın 2012: 164). ärü ärü 'git gide' (Gabain 2000: 265). irişmek 'erişmek, yetişmek' (ETŞ 1992: 318). irtür- 'ulaştırmak, eriştirmek' (KUKY 2009: 341, 524). èrinç/èrinj 'iyi yaşayış, nimet içinde geçiniş; nimet, bolluk' (DLT-Atalay 2006: IV-190). ertür- 'ulaştırmak' (KB: 159). ertür- 'vazgeçmek, bağışlamak, kabullenmek; geçirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-193). ermeli 'çevik at, hızlı at, tırısa kalkmış at' (METY 2012: 200, 312). ermeli 'hızlı koşan at' (Aydın 2012: 162). Hrz-T. ér- (I) 'ulaşmak, kavuşmak, varmak' ??? MM?. yermek 'ermek, ulaşmak' (İML 1988: 89). AO-KıpT. krş. eriş-/iriş- 'erişmek, ulaşmak' (AO 1996: 212, 217). M-KıpT. ér- '1) ulaşmak, varmak; 2) olmak' (TK 2008: 220). ir- 'vasıl olmak, irişmek' (KİLE 1931: 40). ir- 'ermek, yetişmek' (MG 1984: 163). ir- 'ermek' (BV 1986: 196). krş. eriş-/iriş- '1) erişmek, ulaşmak; 2) sonuca ulaşmak; 3) bir şeyi elde etmek' (İMS 1992: 521, 540). erişdür- 'eriştirmek' (KF 2006: 103). irgür- 'ulaştırmak, eriştirmek' (GT 1989: 339). iriş- '1) ulaşmak, varmak, erişmek; 2) kavuşmak; 3) gelmek, yetişmek; 4) yükselmek, erişmek; 5) olmak' (GT 1989: 350). iriş- 'erişmek, yetişmek' (MG 1984: 164).

irişdür- 'ulaştırmak' (GT 1989: 350). irişdür- 'eriştirmek, ulaştırmak' (KH 2002: 128). iriştür- 'eriştirmek, kavuşturmak' (İMS 1992: 540). yeriş- 'erişmek, ulaşmak' (KF 2006: 201). Çağ. ir- → ir 'idüb iriş' (AL: 51). ir- 'ermek, yetişmek' (MK 1993: 461). krş. iren/irgen 'irişen' (AL: 51). iren 'insan, olgun insan' (MK 1993: 461). iriş- 'yetişmek, ulaşmak' (MK 1993: 462).

755. erdem: fazilet, erdem.

erdem erdem CC-A 57b/36, 66b/14
erdem 'ars; virtus' (Kuun 1880: 136, 182, 253). ärdäm 'Handwerk, Kunst, Verdienst, Tugend' (Radloff 1887: 10). erdem 'Tugend; Tüchtigkeit, Fertigkeit' (Grønbech 1942: 91). erdem 66r/14 (Drimba 2000: 128). ET. ädräm 'erdem, fazilet' (Hsüan-X 1975: 134). edrem/erdem 'erdem, fazilet; güç' (AY-III 1991: 92). ädirem/ädräm/ /ärdäm 'erkeklik, kuvvet; erdem, fazilet; güç; yiğitlik' (Gabain 2000: 41, 45, 263, 264). edrem/erdem/erdem 'erdem, fazilet' (AY-YK 2012: 230, 231). eldem/erdem 'kahramanlık' (Yen) (YKI 2013: 501). ärdäm 'доблесть' (TEƏ 2008: 316). erdem 'kahramanlık, yiğitlik, erlik' (KUKY 2009: 325, 522). erdem 'fazilet, faziletli, erdem, erdemli' (METY 2012: 312). erdem 'erdem' (Aydın 2012: 162). erdem/erdhem 'fazilet, edep, terbiye; hüner' (DLT-Atalay 2006: IV-188). krş. ädrämlig 'erdemli, muktedir, faziletli' (Hsüan-X 1975: 134; Gabain 2000: 263). erdemli 'erdemli, faziletli' (IB: 53). erdemlig 'erdemli, faziletli' (Yen, Mir); bir unvan (Yen) (YKI 2013: 501). OT. Krh-T. erdem 'erdem, fazilet' (KB: 155). erdem/irdem 'fazilet' (AH: XX, XXX). erdemsiz şa: 'faydasız kuş' anlamına aynı kuşa verilen lâkap' (DLT-Atalay 2006: IV-556). Hrzt-T. ердám/ардам 'мастерство; . erdem 'erdem' (ME 1993: 120). erdem 'erdem, fazilet' (KE 1997: 208). krş. erdemsiz 'bir şeyden boş olan' (İML 1988: 30). M-Kıpt. ärdäm 'fazilet' (KİLE 1931: 11). erdem 'fazilet', erdem iyesi 'faziletli' (DM 2003: 83).

756. erdemli: faziletli, erdemli.

erdemli Erdamli CC-İ 50a/2
Erdamli (erdemli) 'eximus' (Kuun 1880: 253). ärdämlig 'tugenhaft' (Radloff 1887: 10). erdemli 'tugenhaft' (Grønbech 1942: 91). Erdamli 49v/2 (Drimba 2000: 100). ET. edremliq/edremliq 'erdemli' (AY-YK 2012: 230). OT. Hrzt-T. erdemliq 'bir şeye hazırlanmış olan' (İML 1988: 29). M-Kıpt. erdemli 'erdemli, alim' (KMT 2002: 105).

757. erden: bakire.

erdenj erdenj CC-A 71b/36, 75a/9

erdenj erdenj CC-A 73b/14

Erdeng ‘virgo’, erdenglik ‘virginitas’ (Kuun 1880: 253). ärdäñ ‘jungfräulich’, ärdäñ tūrdaçy (Radloff 1887: 10). erdenj ‘Jungfräulichkeit, jungfräulich’, erdenj ana mariam ‘die jungfräuliche Mutter Maria’, erdenj tuvurdaçy ‘die jungfräulich Gebärende’ (Grønbech 1942: 91). erdenj 71r/20 (Drimba 2000: 134); erd[ë > en] 73r/11 (Drimba 2000: 137); erdenj 74v/8 (Drimba 2000: 138).

758. erdenlik: bekâret.

erdenlikij erdenlikij CC-A 71b/12

ärdäñlik ‘Jungfrauenschaft’, ärdäñlikij (Radloff 1887: 10). erdenlik ‘Jungfräulichkeit’ (Grønbech 1942: 91). erdenlikij 71r/6 (Drimba 2000: 133).

759. eremsir-: övünmek.

eremsirmen eremfirmë CC-A 80b/27

Eremsirmë (eremsirmen) ‘glorior’ (Kuun 1880: 253). eremsi- ‘prahlen’, eremsir-men (Grønbech 1942: 92). /.eremfirmë./ 80v/24 (Drimba 2000: 141). OT. M-Kıpt. èremsi-/èrümse- ‘övünmek, büyüklük taslamak, kibretmek’ (TK 2008: 221).

760. erik I: erik.

erik Eşic CC-İ 54a/6

Eric ‘prunum’ (Kuun 1880: 253). äpik ‘Apricose’ (Radloff 1887: 9). erik ‘Pflaume’ (Grønbech 1942:92). Eřic 53v/6 (Drimba 2000: 106). äruk ‘erik’, tülüg äruk ‘kayısı’ (Gabain 2000: 265). erük ‘Şeftali, kaysı, erik gibi meyvalara verilen genel bir adıdır; araları bir sıfatla ayrılır’; tülüg erük ‘şeftali’, sarıg erük ‘kaysı, zerdali’, kara erük ‘erik’ (DLT-Atalay 2006: I-69). erüklen- ‘eriklenmek, erik meyvası vermek’ (DLT-Atalay 2006: IV-193). erükse- ‘eriksemek, canı erik istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-194). M-Kıpt. erik → sarıg erik/saru erik = Ar. mišmiş ‘apricot’, qara erik ‘peach, plum’, qara erük = Ar. al-injâş ‘pear; plum’ (RH 2000: 156, 255). äruk ‘erik, sarı erik, şeftali’ (KİLE 1931: 12). erük ‘erik’, qara erük ‘siyah erik’ (DM 2003: 83, 88). Çağ. örük ‘...erik dedikleri meyveye derler ve mutlak zerdalu’ya derler ve bir yerde mukim olmuş kimesneye derler. Netekim bir leşker bir menzilde otursa ol gün örük oldu derler’ (AL: 97).

761. erik II: pars

erik Eříc CC-İ 43b/12

Eric ‘panthera’ (Kuun 1880: 253). erik ‘gegerbttes Leder’ (Grønbech 1942: 92). Eric 43r/12 (Drimba 2000: 91).

762. erik-: iğrenmek.

erigirmen eregirmen CC-İ 5b/1

eriktim eriktım CC-İ 5b/2

Eregirmen ‘fastidio’, eriktim *bitmiş zaman* (Kuun 1880: 253). äpik (v) ‘Ekel empfinden’, äpīräpmān, äpiktım (Radloff 1887: 9). erik- ‘Ekel empfinden’ (Grønbech 1942: 92). eregirmen 5r/1, eriktım 5r/2 (Drimba 2000: ?).

763. erikle-: tabaklamak.

eriklegen eriklagan CC-A 56b/13

Eriklagan ‘effinctum’ (Kuun 1880: 253). äpiklä (v) ‘geben’, äpiklägān täpi (Radloff 1887: 9). erikle- ‘gerben, eriklegen teri’ (Grønbech 1942: 92). eriklagan 56r/13 (Drimba 2000: 110). OT. erükle- ‘sepilemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-193). erük ‘kendisiyle deri sepilenen her nesne’ (DLT-Atalay 2006: I-70).

764. erinçek: tembel.

erinçek erīēak CC-A 59b/23

Erinçak ‘pigrita’, erinçäk (irençäk) ‘piger’ (Kuun 1880: 253). äpīnçäk ‘faul’ (Radloff 1887: 9). erinçek ‘faul, Faulheit’ (Grønbech 1942: 92). erīçak 59r/22 (Drimba 2000: 115). *arin*⁵⁶ ‘erinmek, gevşek isteksiz olmak’ (HUAS 1941: 85). *ärin*- ‘tembelleşmek, üşenmek’ (Gabain 2000: 264). *ärin*- ‘erinmek, üşenmek, tembellik etmek’ (HUAS 2014: 146). érin- ‘erinmek, üşenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-189). krş. *ärinügsüz* ‘yorulmaz’ (Gabain 2000: 264). *erinmeksiz* ‘üşenmeden, üşenmeksiz’ (ETŞ 1992: 299). *ermegü*- ‘tenbel, eringen’ (DLT-Atalay 2006: IV-191). *ermegür*- ‘erinmek, üşenmek’, (HUAS 1941: 92). *ärmegür*- ‘tembellik etmek, kayıtsız kalmak, üşenmek’ (HUAS 2014: 146). *ermegür*- ‘tembelleşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-191). *irinügsüz* ‘üşenmeden, üşenmeksizin’ (ETŞ 1992: 318). OT. krş. *ir*- ‘bıkmak, usanmak’ (TKT 2004: 409). *irin*- ‘üşenmek’ (KB: 200). Hrż-T. krş. *ernek* ‘kolaylık’ (ME 1993: 120). *ėrnük* ‘tembel, üşengeç’ (ME 1993: 120). *ir*- ‘usanmak, bıkmak’ (KE 1997: 271). *irik*-

‘sıkılmak, usanmak, bıkmak’ (KE 1997: 271). iril- ‘bıkmak, usanmak’ (KE 1997: 271). M-KıpT. krş. ärän- ‘bıkmak, sıkılmak’ (KİLE 1931: 11).

765. erk: güç, kuvvet.

erk	erk	CC-A 62a/10
erki	erkı	CC-A 61b/10
erki	erki	CC-A 63b/11
erkimden	erkimdan	CC-A 61b/6
erkin	erkın	CC-A 63b/10
erkinden	erkíndē	CC-A 80b/2

Erk ‘vis; potentia; liberum arbitrium’ (Kuun 1880: 253). әрік ‘Wunsch, Wille’, жаман әркімдән, әркі билә, әркін билә, әркіндән (Radloff 1887: 10). erk ‘Kraft, Macht’, erk qun, bej tenjir erki-bile jazuqymdan boşatqyl ‘durch die Kraft Gottes des Herrn, spreche (mich) von meinen Sünden los’, öz ary tyn erkinden ulam ‘durch die Kraft seines eigenen Heiligen Geistes Wunsch, Wille’, CC-A 63b/10 erkin bile yazuqnı qoymağa → *işa. f.* erki-bile jazuğun qojmağa (kerek) ‘du musst aus deinem freien Willen von deinen Sünden ablassen’, jağşyrağ-tur bu dünjada erki-bile jazuğyn ajtmaya, tamuğa dayyn kerti jaryuda küç-bile ajtqynčá ‘es ist besser seine Sünden in dieser Welt freiwillig zu bekennen als (sie) in der Hölle und vor dem gerechten Gericht mit Gewalt zu bekennen (zum Bekennen gezwungen zu werden)’ (Grønbech 1942: 92). erkímdan 61r/6 (Drimba 2000: 117); erkibile 61r/10 (Drimba 2000: 118); erk 61v/10 (Drimba 2000: 118); erkinbile 63r/10 (Drimba 2000: 121); erkibile 61r/11 (Drimba 2000: 121); erkíndē 80r/2 (Drimba 2000: 140). ET. *erk* ‘irade’ (HUAS 1941: 92). erk ‘güç, kuvvet, kudret, erk’ (AY-III 1991: 93). *erk* ‘kuvvet’ (ETŞ 1992: 299). *ärk*; *RK* ‘güç, kuvvet, irade, cüzî irade’ (İKPÖ 1998: 142). *ärk* ‘kuvvet, kudret, irade’ (Gabain 2000: 264). *erk* ‘güç, güçlü’ (Yen) (YKI 2013: 501). *ärk* ‘güç, kudret’ (HUAS 2014: 146). krş. *erkin*: bir unvan, ö.a. parçası (METY 2012: 313). *ärsirä*- ‘kuvvetsiz olmak’ (Gabain 2000: 265). OT. Krh-T. erk ‘güç, iktidar’ (DH: 198). erk ‘kudret, kuvvet, saltanat, güç, hükümlanlık’, erk qural ‘nüfuz, etki, güç’, tegre kapsal- ya^{nî} erk bolma- ‘kuşatılmak, çaresiz kalmak, mahvolmak’ (TKT 2004: 341, 666). erk ‘saltanat sözü ve buyruğu geçerlik, kudret, iktidar, gücü yeter’ (DLT-Atalay 2006: IV-190). erk/irk ‘kuvvet, kudret, nüfuz’ (AH: XX, XXX). krş. erked- ‘gücü yetmek’, erked- u- ‘gücü yetmek, muktedir olmak’ (TKT 2004: 342). erkle- ‘basamak, ayak altında çiğnemek’ (TKT 2004:

342). erklen- ‘sahiplenmek’ (TKT 2004: 342). erklik ‘mülk, saltanat, kudret’ (TKT 2004: 344). Hrzt-T. ерк ‘власть; власть; могущество’ (HŞ 1979: 181). erk ‘güç, kuvvet, yetki’ (ME 1993: 120; KE 1997: 209; NF 1998: 136). ärk ‘güç, kuvvet, kudret’ (KurT 2002: 111). krş. erklen- ‘sahip ve hakim olmak’ (ME 1993: 120). erklen- ‘güçlenmek, yetki sahibi olmak’ (NF 1998: 136). erklerdür- ‘sahip yapmak’ (ME 1993: 120). erklik ‘güçlülük, hakimiyet’ (KE 1997: 209). erkmiş ‘dul kadın’ (İML 1988: 30). ersindür- ‘yetki vermek’ (ME 1993: 120). M-Kıpt. ärk ‘ihtiyar, seçme’ (KİLE 1931: 12). erk ‘iktidar, güç, irade’ (KFLT 1989: 982). êrk ‘1) erk, güç, kuvvet; 2) arzu, istek, irade’ (TK 2008: 221). krş. erklen- ‘bir işi sürdürmeye azimli olmak’ (İMS 1992: 521). Çağ. irk ‘ihtiyar’ (AL: 48).

766. erke: erkek.

erke Erca CC-İ 48a/4

erca *yani* er (Kuun 1880: 253). *işa. f.* ärkäk ‘Mann, Männchen’ (Radloff 1887: 10). *işa. f.* erkek ‘männlich; Männchen’ (Grønbech 1942: 92). Erca 47v/4 (Drimba 2000: 97).

ET. erkek/*irkek* ‘erkek’ (AY-III 1991: 93, 96). *ärkāk/irkāk* ‘erkek’ (Gabain 2000: 264, 275). êrkek ‘erkek’ (Mir) (YKI 2013: 502). erkeklen-/irkeklen- ‘dalgalanmak; erkek olmak; ürpermek’ (DLT-Atalay 2006: IV-190, 235). irkek ‘erkek’ (IB: 53). OT. Krh-T. erkek ‘erkek’ (KB: 158). erkek ‘erkek’, erkek oğlan ‘erkek çocuk, oğul’ (TKT 2004: 342). Hrzt-T. аркак ‘мужчина’ (HŞ 1979: 182). erkek/*irkek* ‘dışının karşıtı, erkek’ (İML 1988: 30, 34). erkek ‘erkek; erkeklik organı’ (KE 1997: 209). erkek → erkek-tavuk ‘horoz’ (ME 1993: 120). erkek ‘erkek’ (NF 1998: 136). ärkäk ‘adam, erkek’ (KurT 2002: 111). krş. erkeklik ‘erkeklik’ (NF 1998: 136). M-Kıpt. ärkāk: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 12). erkek ‘male’ (RH 2000: 116). erkek ‘erkek’ (KMT 2002: 105). irkek ‘erkek’ (BV 1986: 197; KFLT 1989: 1009; KH 2002: 128; KF 2006: 126). irkek ‘er, erkek’ (İMS 1992: 540). *irkek* ‘her hayvanın erkeği’ (KK 1999: 110).

767. erkeç: erkek keçi.

erkeç erkeç CC-A 83a/28

erkeç johladim ‘perdidi’ (Kuun 1880: 253). erkeç ‘Bock, Ziege’ (Grønbech 1942: 92). erkeç 82v/28 (Drimba 2000: 144). ET. erkeç ‘genç teke’ (Mayt: 386). OT. erkeç ‘genç teke’ (KB: 158). erkeç ‘erkeç, genç teke’ (DLT-Atalay 2006: IV-190). M-Kıpt. ärkāk ‘koç, Kıpçaklarda inelmiş keçi’ (KİLE 1931: 12). irkeç ‘he goat’ (RH 2000: 219).

768. erkelen-: sevmek, şımartılmak.

erkelenedir ərkelənədir CC-A 82a/27

işa. f. – anl. f. Kelənədir? ‘trahit’ (Kuun 1880: 263). ərkelən (v) ‘liebkosen’, ərkelənədir (Radloff 1887: 10). erkelen- ‘weichlich, verzärtelt werden’, erkelene-dir (Grønbech 1942: 92). ərkelənədir 81v/27 (Drimba 2000: 143).

769. erkli: güçlü, kuvvetli; iktidar sahibi.

erkli erkli CC-A 63b/5

erkli erkli CC-A 75a/1, 80b/1, 80b/4

Erkli ‘potens’, erkli erksiz ‘coacte’ (Kuun 1880: 253). ərkli ‘freiwillig’ (Radloff 1887: 10). erkli erksiz (Grønbech 1942: 92); erkli ‘mächtig; freiwillig’, erkli erksiz tamuqqa baryaj-siz ‘ihr werdet wohl oder übel in die Hölle fahren’ (Grønbech 1942: 93). erkli 63r/5 (Drimba 2000: 121); erkli 74v/1 (Drimba 2000: 138); erkli 80r/1, 80r/4 (Drimba 2000: 140). ET. *erklig* ‘iradeli, hür’ (HUAS 1941: 92). erklig ‘güçlü, kuvvetli, kudretli, erkli’ (AY-III 1991: 93). *erklig* ‘kudretli, kuvvetli’ (ETŞ 1992: 299). *erklig* ‘güçlü; güç, yetenek; duyu organı’ (Üİ 1998: 146). *ärklig* ‘güçlü, kudretli, bahadır, zühre (gezegen)’, *ärklig han* = Skr. *Yama*: yer altı tanrısı (Gabain 2000: 264). *erklig* ‘güçlü, kudretli’ (IB: 53). *ärklig* ‘Эрклиг (владика подземного мира)’ (ТЕЭ 2008: 317). *erklig* ‘1. kudretli, muktedir, kadir; 2. Tanrı Erklig’ (KUKY 2009: 173, 302, 533). *erklig* ‘güçlü; kaim’ (METY 2012: 312). *erklig* ‘güçlü, muktedir’ (Aydın 2012: 162). *erklig* ‘güçlü, kudretli’ (AY-YK 2012: 231). *erklig* ‘güçlü, kudretli, güç sahibi’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 501). *ärklig* ‘güçlü, erkli, irade sahibi’ (HUAS 2014: 146). *erkligin* ‘iradeli olarak, hür olarak’ (HUAS 1941: 92). krş. erklig-lig ‘fitratlı, güçlü, duyu organı sahibi’ (Üİ 1998: 146). OT. erklig ‘1. veli, hami, sığınılacak kişi, dost, bekçi; vekil; 3. her şeye nezaret eden, vekil olan, esma-yı hüsnadan: vekil; 4. hükümdar, mülk sahibi, esma-yı hüsnadan: melik’, erklig bol- ‘malik olmak, gücü yetmek, muktedir olmak, hükmetmek’, erklig bolmış ‘dost’, erklig dōst ‘destek olan, arka çıkan’, erklig er- ‘hükümrân olmak, muktedir olmak, gücü yetmek’, erklig ewrükli ‘sahip, malik’ (TKT 2004: 342, 343, 344). erklik ‘güçlü’ (DH: 198). krş. erkliglik ‘nüfuz, güç, kudret’, erkliglik bér- ‘halifelik vermek, halife yapmak’ (TKT 2004: 344). Hrз-T. аркли ‘вольный; имеющий право; властный; полноправый; полновластный’ (HŞ 1979: 184). erklig ‘sahip, yetkili, mâlik’ (ME 1993: 120). erklig ‘hakim, yetkili, sahip, güçlü’ (KE 1997: 209). erklig ‘yetkili, hakim, malik, güçlü’ (NF 1998: 136). *ärklig* ‘güçlü; kudretli; hükümdâr,

hâkim' (KurT 2002: 112). erklü 'hür, serbest' (ME 1993: 120) . irkli 'buyruk sahibi' (İML 1988: 34). krş. ärkliglik 'dilek, irâde' (KurT 2002: 112). M-Kıpt. erkli 'kararlı, sebatlı' (İMS 1992: 521).

770. erksin-: bir şeyin sahibi olmak.

erksindeçi erkşındaēı CC-A 69b/27

erksindaçi 'sahip, malik' (Kuun 1880: 253). äpkcin (v) 'besitzen', äpkcindaçi (Radloff 1887: 10). erksin- 'über etwas verfügen', barčalaryn erksindeçi 'der Besitzer von Allem' (Grønbech 1942: 93). erkşındaçi 69r/16 (Drimba 2000: 130). ET. erksin- 'gasp etmek, kendine maletmek; hâkim olmak' (Mayt: 387). erksin- 'hakim olmak, kuvvetlenmek' (ETŞ 1992: 299). *ärksin-* 'hakimiyeti eline almak, hakimiyeti gasp etmek, hakimiyeti ele almak' MIII 22, 7 (Gabain 2000: 50, 264). *erksinm-e* 'hükmetme, hâkim olma' (Üİ 1998: 146). erksinmek 'hakimiyet, egemenlik, iktidar, yetki' (AY-III 1991: 93). *erksinmek* 'egemenlik, hakimiyet' (AY-YK 2012: 231).

771. erksiz: güçsüz.

erksiz erkşis CC-A 63b/5

erksiz erkşif CC-A 70a/31, 71b/4

Erksindaçi 'possessor' (Kuun 1880: 253). äpkciz (?)⁵⁷ 'wider willen', äpkli äpkciz; äpkciz 'kraftlos' (Radloff 1887: 10). erksiz 'machtlos; ungern', erksiz qyl- 'machtlos machen' erksiz et-, erkli erksiz (Grønbech 1942: 92). erkşif 63r/5 (Drimba 2000: 121); erkşif 69v/16 (Drimba 2000: 131); erkşif 71r/2 (Drimba 2000: 133). ET. erksiz 'kuvvetsiz' (ETŞ 1992: 299). *ärksiz* 'isteksiz, kindar' (Gabain 2000: 265). *ärksiz* 'güçsüz, iradesiz; kendiğilinden' (HUAS 2014: 146). *krş. erksizin* 'iradesiz olarak' (HUAS 1941: 92). OT. erksizlik 'kudretsizlik, güçsüzlük' (KB: 158). Hrz-T. арксиз 'невольный; неволе; поневоле', арксизда 'невольно; поневоле' (HŞ 1979: 183). erksiz 'âciz, zelil' (ME 1993: 120). erksiz 'güçsüz, yetkisiz' (KE 1997: 209).

772. erlik: kafa.

erlik æerlic CC-İ 48a/27

erlic 'natura' (Kuun 1880: 253). äplik 'Mannheit, Muth' (Radloff 1887: 10). erlik (Grønbech 1942: 93). Æerlic 47v/27 (Drimba 2000: 98). OT. erlik 'erkeklik' (DLT-Atalay 2006: IV-187). Hrz-T. erlik → erlik sıvı 'meni' (ME 1993: 120). erlik 'erkeklik' (KE 1997: 209). erlik 'erkeklik' (NF 1998: 136). M-Kıpt. erlik 'erlik' (BV 1986: 174).

erlik ‘erlik, yiğitlik’ (GT 1989: 303). erlik sufi/irlik suwı ‘meni, döl suyu’, irlik sufi çık- (İMS 1992: 540). Çağ. irlik/irenlik ‘erlik’ (AL: 51).

773. erni: diş eti.

erni Erní CC-İ 48a/23

erni ‘gingiva’ (Kuun 1880: 253). *işa. f. anl. f.* әрiң ‘Lippe’ (?) (Radloff 1887: 9). *işa. f.* erin ‘Nasenloch; Zahnfleisch’ (Grønbech 1942: 92). Erní 47v/23 (Drimba 2000: 98).

774. ernin: burun deliği.

ernin Efnín CC-İ 48a/18

ernin ‘naris’ (Kuun 1880: 253). әрiң ‘Lippe’ (?) (Radloff 1887: 9). *işa. f.* erin ‘Nasenloch; Zahnfleisch’ (Grønbech 1942: 92). Er/i/ní<n> 47v/18 (Drimba 2000: 97). OT. M-Kıpt. erin ‘dudak’ (KMT 2002: 105). Çağ. ir(i)n ‘dudak’ (MK 1993: 462). Çağ. irin ‘alt tutak’ (AL: 49).

775. ersek: fahişe.

ersek Ersat CC-İ 45b/23

ersek erjek CC-A 59b/24

Ersac, Ersek ‘meretrix; luxuria’ ~ *far.* هُرْزَه (Kuun 1880: 104, 117, 253). ärsäk ‘Männertoll, wollüstig’ (Radloff 1887: 10, 118). ersek ‘mannstoll, Hure; lüster, unkeusch’, ersek bolmayyl ‘du sollst nicht ehebrechen’ (Grønbech 1942: 93). Ersat 45r/23 (Drimba 2000: 94); erjek 59r/23 (Drimba 2000: 115). persian loanwords anatolian turkish. ersek ‘ortaya düşmüş azgın kadın, orospu’, ersek işler ‘ortaya düşmüş azgın kadın’ (DLT-Atalay 2006: I-104; IV-192). erseklen- ‘kadın azgınlığından erkek istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-192). Hrz-T. irsek ‘orospu kadın’ (İML 1988: 34). M-Kıpt. ärsäk ‘orospu’ (KİLE 1931: 12). erseg ‘(a woman) fond of men, nymphomaniac’ < er + seg ‘fond of’ (Clauson 1959: 177).

776. ersekçi: fahişe.

ersekçi Erfaczi CC-İ 50b/22

ersaczi ‘luxoriosus’ (Kuun 1880: 253). әрсәкчи ‘liederlich, wollüstig’ (Radloff 1887: 10). ersekçi ‘wer unkeusch ist’ (Grønbech 1942: 93). Ersaczi 50r/22 (Drimba 2000: 101).

777. erseklik: fahişelik.

erseklik erfeklik CC-A 67a/33

erkseklik ‘luxoriosus’ (Kuun 1880: 253). äpcäklik ‘Ueppigkeit, Wollust’ (Radloff 1887: 10). erseklik ‘Unkeuschheit’ (Grønbech 1942: 93). erfeklik 66v/20 (Drimba 2000: 129).

778. erseksiz: namuslu; günahsız.

erseksiz Erfacsis CC-İ 50a/11

ersacsis ‘castus’ (Kuun 1880: 253). äpcäkciiz ‘keusch’ (Radloff 1887: 10). erseksiz ‘keusch’ (Grønbech 1942: 93). Erfacsis 49v/11 (Drimba 2000: 100).

779. ert-: geçip gitmek, geçmek.

ertmez ertmez CC-A 73a/8

Ertmez ‘non praeterit’ (Kuun 1880: 253). äpt (v) ‘verbringen’, äptmäz (Radloff 1887: 10). ert- ‘vergehen (von der Zeit)’ (Grønbech 1942: 93). ertmez 72v/4 (Drimba 2000: 136). ET. ärt- ‘geçmek, zaman çekmek’ (Hsüan-X 1975: 136). ert- ‘1. geçmek, (zaman) geçmek; 2. ölmek’ (AY-III 1991: 93). ert- ‘geçmek’ (ETŞ 1992: 300; Aydın 2012: 162; AY-YK 2012: 231; ABH 2013: 196). ärt-; ‘RT- ‘fazla olmak, aşmak, geride bırakmak’ (İKPÖ 1998: 142). ert- ‘geçmek, nihayete ermek’ (Üİ 1998: 147). ärt-/irt- ‘geçmek, işlemek, devam ettirmek’ (Gabain 2000: 265, 275). ert- ‘(ırmak vb. su kütlesini, dağ, tepe vb. yüksek yerleri) aşmak, geçmek’ (KUKY 2009: 341, 523). ert- ‘geçmek; gitmek’ (METY 2012: 312). krş. ärttür- ‘geçirtmek, yaptırmak’ (Gabain 2000: 265; ABH 2013: 196). ärtiñü, ärtiñü; ‘RTYNKW, ‘RTWNKW ‘aşırı şekilde, çok’ (İKPÖ 1998: 142). ärtgür-/ärgür-58 ‘geçirmek; geçirtmek, yaptırmak’ (Gabain 2000: 264, 265). erti- ‘geçmek’ (ETŞ 1992: 300). ärtimlig ‘fânî, fânîlik, ölümlük’ (Hsüan-X 1975: 136). ertimlig ‘geçici, ölümlü, fani, fanilik’ (ETŞ 1992: 300). ärtimlig ‘fâni, geçici’ (Gabain 2000: 57, 265; ABH 2013: 196). ertiñgü ‘fevkalâde’ (Mayt: 387). ärtiñgü ‘son derece’ (Hsüan-X 1975: 136). ertiñgü ‘son derece, aşkın, olağanüstü, fevkalade’ (AY-III 1991: 93). ertiñgü ‘fazlasıyla, son derece, fevkalade’ (ETŞ 1992: 300). ertiñü ‘pek büyük’ (Aydın 2012: 162). ertiñü ‘aşırı, çok, pek çok’ (AY-YK 2012: 231). ärtiñgü ‘son derece, aşkın, olağanüstü’ (ABH 2013: 196). ertmiş ‘geçmiş (zaman), mazi’ (AY-YK 2012: 231). ertük- ‘sona ermek’ (ETŞ 1992: 300). ertür- ‘yapmak, işlemek, uzaklaştırmak, geçirmek’ (AY-III 1991: 93). ertür- ‘geçirmek’ (ETŞ 1992: 300). ärtür- ‘yapmak, geçirmek’ (Gabain 2000: 60). ärtür- ‘yaptırmak’ (Aydın 2012: 162). OT. ert-

‘geçmek’ (KB: 158). ert- ‘geçmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-192). ertik ‘işlek yol’ (DLT-Atalay 2006: I-103). Ertiş: ‘Yemek’ kırlarında bulunan bir ırmağın adı. Bir göle akar, birçok kolları vardır. Bu suya *Ertiş suwı* denir. Kelime *ertişmek* masdarından gelen *ertiş* kökünden alınmıştır, ‘benimle yarış, hangimiz daha ileri geçeceğiz’ demektir.’ (DLT-Atalay 2006: I-97).

780. erte: vakitli, vaktinde; erte çahta ‘eskiden, önceleri’.

erte	erte	CC-A 60b/33
erte	Eşta	CC-İ 33b/8
erte	ertā	CC-İ 31a/5
erte	ertā	CC-İ 36b/20
erte	Tank ^{er} şta	CC-İ 36b/19
erte	arte	CC-İ 36b/21
ertegi	ertegi	CC-A 66a/11

Ärtā ‘mane’, tanc ertā ‘primo diluculo’ (Kuun 1880: 251); erta ‘tempestive’, ertā çahta ‘quondam’ (Kuun 1880: 71, 253). äptā ‘früh’ таңäptā ‘früh morgens’, äptā цақта, äprāri ‘einst, früher’ (Radloff 1887: 10). erte 1) ‘früh’; 2) ‘rechtzeitig’; 3) ‘vormalig’, erte çahta ‘in früherer Zeit’; 4) ‘Morgen, morgens’, таң erte ‘Morgen’, күн erte, таң erte ‘Prima (kanonische Stunde)’ (Grønbech 1942: 93); ertegi ‘früher’ (Grønbech 1942: 93). /.*ertae* (Drimba 2000: 74); Erta 33r/8 (Drimba 2000: 78); [Tan erta > *Tankertae*] 36r/18, *ertae* 36r/19, *arte* 36r/20 (Drimba 2000: 82); erte 60r/32 (Drimba 2000: 116). ET. ärtā ‘tan vakti’ (Hsüan-X 1975: 138). erte ‘erte, geçmiş, öncelikli’, erte keçer ‘geçer gider, gider geçer’ (ETŞ 1992: 300). *ärtä/irtä* (Gabain 2000: 265, 275). *erte* ‘sabah’ (Aydın 2012: 164). erte ‘sonraki’ (Yen) (YKI 2013: 501). *irte* ‘erken, eski, kadim’ (ETŞ 1992: 318). OT. erte/erti ‘erte, erken, sabah’ (KB: 158, 159). erte ‘sabah’ (DH: 198). erte ‘sabah, tan vakti’, erte bar- ‘sabah erken gitmek, ayrılmak’, erte kop- ‘sabah kalkmak, uyanmak’ (TKT 2004: 290, 344, 345). erte/irte ‘sabah, erken vakit’ (AH: XX, XXX). krş. erken ‘erken’ (DLT-Atalay 2006: IV-191). értele- ‘erken başlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-193). irtäkän ‘evvelce’ (Gabain 2000: 275). Hrz-T. äptā ‘утром’, ертä-кечä ‘утром и вечером; чельйй день’ (HŞ 1979: 174). erte ‘sabah’ (KE 1997: 210). erte ‘sabah; yarım’ (NF 1998: 136). érte ‘sabah’ (MM 2008: 217). irte ‘sabahın evel vakti, er, erken’ (İML 1988: 34). krş. ér ‘erken’ (ME 1993: 120). értecek ‘sabahleyin’ (ME 1993: 120). ертäги ‘утренний’ (HŞ 1979: 412). ertele- ‘sabahlamak, geceyi geçirmek’ (NF 1998: 136). ертäси ‘на следующий день’ (HŞ 1979: 412). ertesі ‘sabah; daha

sonra, gelecek, ertesi (gün)' (KE 1997: 210). ertesi 'sabah; ertesi gün' (NF 1998: 136). M-Kıpt. erte 'early morning' (RH 2000: 131). erte 'seher vakti, sabah' (TK 2008: 222). irtā 'yarın' (KİLE 1931: 40). ırte 'erte' (BV 1986: 197). ırte 'tan, sabah aydınlığı', ırte aşı 'sabah yemeği', ırte maṅgı 'sabah ezanı', ırte 'sabah, sabah vakti' (KMES 1994: 265). ırte 'sabah' (GT 1989: 350; KFLT 1989: 1009). ırte 'day-time' (RH 2000: 235). ırte 'sabahleyin, yarın' (KMT 2002: 110). ırte 'sabahın erken vakti, seher vakti' (KF 2006: 127). krş. irtelē- 'sabahlamak' (İMS 1992: 540). irtesi 'ertesi gün, yarın' (İMS 1992: 540; KF 2006: 126). irtesi 'ertesi gün, sabahleyin' (GT 1989: 350). Çağ. ırte/ırte çağda/irtek 'evvelki zamanda, evvel kiçenler, kadim kelenler' (AL: 47). krş. ir 'erken'(AL: 51).

781. erüv: çabuk, hızlı.

erüv ervv CC-A 58a/7, 60a/11

Eruv 'vis' (Kuun 1880: 253); CC-A 58a/7 erüv *işa. f. – anl. f.* Cruvvrıs (Kuun 1880: 269). äpŷ 'Kraft' (Radloff 1887: 10). erüv 'rasch, energisch' (Grønbech 1942: 93). ervv 57v/7 (Drimba 2000: 112); ervv 59v/17 (Drimba 2000: 115).

782. es: akıl, us.

es eſ CC-A 59b/18

esime eſıma CC-A 82a/9

Ees 'intellectus', esima kirdi 'in mentem mihi venit' (Kuun 1880: 252). äc 'Vernunft', äcimä (Radloff 1887: 11). es 'Vernunft, Gedächtnis', esime kirdi 'es fiel mir ein' (Grønbech 1942: 94). eſ 58v/18 (Drimba 2000: 114); eſıma 81v/9 (Drimba 2000: 142). OT. Hrz-T. es 'akıl, us' (KE 1997: 210). M-Kıpt. ës 'akıl, huş', ëske tüşürmek 'akla getirmek; öğüt vermek, öğüt, mev'ize' (TK 2008: 222). krş. ëske- 'düşünmek, dikkate almak; nasihat ve öğüt kabul etmek, düşünüp ibret almak' (TK 2008: 222). ëske- 'düşünme; nasihat ve öğüt kabul etme, düşünüp ibret alma' (TK 2008: 222). essiz 'without intelligence' (RH 2000: 317).

783. esir-: sarhoş olmak.

esirdiñ aſirdiñ CC-A 75b/8

Äsirding ‘misertus es’ (Kuun 1880: 251). äcip (v) ‘sich betriken’ (Radloff 1887: 11). esir- ‘betrunken sein’, sövmekden esirdiñ ‘du wurdest aus Liebe berauscht’ (Grønbech 1942: 94). æġirdiñ 75r/8 (Drimba 2000: 139). ET. esür- ‘sarhoş olmak’ (Mayt: 388). äsür-/isür- ‘sarhoş olmak’ (Gabain 2000: 265, 275). OT. Krh-T. esir- ‘sarhoş olmak’ (KB: 160). krş. Hrз-T. асирмак ‘пьянеть; напиться пьяным’ (HŞ 1979: 197). esirmek ‘sarhoş olmak’ (İML 1988: 30). esrū- ‘sarhoş olmak’ (ME 1993: 121; MM 2008: 217). es(üü)/ir- ‘sarhoş olmak, esirmek’ (KE 1997: 211). es(ü)r- ‘sarhoş olmak’ (NF 1998: 137). krş. esrū- ‘sarhoş olmak’ (NF 1998: 137). M-Kıpt. esir- ‘sarhoş olmak, içki içmek’ (İMS 1992: 522). esir-/esür- ‘sarhoş olmak’ (DM 2003: 83). äsri- ‘sarhoş olmak’ (KİLE 1931: 12). esri- ‘sarhoş olmak’ (KFLT 1989: 982). Çağ. ösür- ‘sarhoş olmak’ (MK 1993: 519).

784. esirt-: kendinden geçirmek, sarhoş etmek.

esirtir eġirtir CC-A 71a/12

Esirtir ‘inebriat’ (Kuun 1880: 252); esirtir ‘sarhoş eder’ (Kuun 1880: 252). äcipr (v) ‘betrunken machen’, äciprtip ‘zu tirenken geben (??)’, äciprtiñ (Radloff 1887: 11). esirt- ‘berauschen’, susun ġanny kim esirtir ‘Getränk, welches die Seele berauscht’ (Grønbech 1942: 94). eġirtir 70v/6 (Drimba 2000: 132). OT. Krh-T. esrūt- ‘sarhoş etmek’ (TKT 2004: 347). esürt- ‘sarhoş etmek’ (KB: 160). esürt- ‘sarhoş etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-197). krş. esrütgü ‘içki’ (TKT 2004: 347). Hrз-T. esrit- ‘sarhoş etmek’ (NF 1998: 137). esrūt- ‘sarhoş etmek’ (KE 1997: 211). M-Kıpt. esrid- ‘sarhoş etmek’ (KFLT 1989: 982). èsrūt- ‘kendinden geçirmek’ (TK 2008: 222). krş. esridici ‘sarhoşluk verici’ (KFLT 1989: 982).

785. esker-: düşünmek.

eskermez eġkermæf CC-A 81a/10

Eskerimäz ‘nihilipendit’ (Kuun 1880: 252). esker- ‘bedenken, erwägen’, eskermez ‘er zieht es nicht in Betracht’ (Grønbech 1942: 94). eġkermæf 80v/10 (Drimba 2000: 140).

786. eski: eski.

eski Eġhi Eġchí CC-İ 39b/5

eski eġkí CC-A 66a/10

Eschi ‘vetus’ (Kuun 1880: 252). äcki ‘alt’ (Radloff 1887: 11). eski ‘alt’ (Grønbech 1942: 94). <Eġhi> Eġchí 39r/5 (Drimba 2000: 86); eġk[æ > i] 65v/10 (Drimba 2000: 126). ET.

eski ‘eski, yeni olmayan’ (ETŞ 1992: 301). *äski* ‘eski’ (Gabain 2000: 265). OT. eski ‘eski’ (KB: 160). eski ‘eski’, eski/keçki ‘yaşlı’ (TKT 2004: 346). eski ‘eski’ (DLT-Atalay 2006: IV-195). krş. eskir- ‘eskimek’ (DLT-Atalay 2006: IV-196). eskir-/iskir- (AH: XXI, XXX). Hz-T. áski ‘старый; ветхий; древний’ (HŞ 1979: 199). eski ‘yeninin karşısı’ (İML 1988: 31). *ëski/eski* ‘eski’ (ME 1993: 120, 121). eski ‘eski, köhne, viran’ (NF 1998: 137). krş. eskimek ‘üzerinden uzun zaman geçmek, eskimek’ (İML 1988: 31). áskirmek ‘стареть; становиться ветхим; изнашиваться’ (HŞ 1979: 199). eskir- ‘a) eskimek; b) eskitmek’ (ME 1993: 121). eskir- ‘eskimek’ (KE 1997: 211). eskir- ‘bozulmak, çürümek’ (NF 1998: 137). eskirt- ‘eskitmek’ (ME 1993: 121). AO-Kıpt. iski eski’ (AO 1996: 218). M-Kıpt. *äski*: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 12). eski/iski ‘eski’ (MG 1984: 143, 165). eski ‘eski, yeni olmayan’ (İMS 1992: 522). eski ‘eski’ (GT 1989: 304; KK 1999: 108; KH 2002: 123). eski ‘old’ (RH 2000: 122, 266). iski ‘eski’ (BV 1986: 198). krş. eski- ‘eskimek’ (KFLT 1989: 982). iski-/iskü- ‘eskimek’ (BV 1986: 198). Çağ. iski ‘eski’ (MK 1993: 462). krş. iskir- → iskirdi ‘köhne oldu, eskidi’ (AL: 52). iskir- ‘eskimek’ (MK 1993: 462).

787. esle-: düşünmek.

eslemez *eflam* CC-A 81a/10

esle- ‘beachten’, eslem[ez] (Grønbech 1942: 94). Hz-T. esle- ‘dikkate almak, korkmak’ (ME 1993: 121).

788. esne-: esnemek.

esnermen *efnermē* CC-A 58a/14

işa. f. Esvermen ‘oscito’ (Kuun 1880: 252). *äsnä* (v) ‘gähnen’, *äsnärmän* (Radloff 1887: 11). esne- ‘gähnen’, esner-men (Grønbech 1942: 94). *efnermē* 57v/14 (Drimba 2000: 112). ET. esne- ‘esnemek’ (Mir) (YKI 2013: 501). esne- ‘esmek; esnemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-196). esnet- ‘estirmek; esnetmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-196). Hz-T. *ēsne*- ‘a) esnemek; b) tan atmak’ (ME 1993: 121). esne- ‘(yel için) esmek’ (KE 1997: 211). krş. esil- ‘uzatmak, germek, çekip uzatmak’ (NF 1998: 137). M-Kıpt. esne- ‘esnemek’ (KMT 2002: 105). isne- ‘esnemek’ (İMS 1992: 541; KF 2006: 127). krş. esnemek ‘esneme’ (KMT 2002: 105).

789. esrikçi: içkici.

esrikçi *efrikeí* CC-A 66a/7

Esrikči ‘bibulus’ (Kuun 1880: 252). äcipik ‘betrunken’, äcipikçi ‘Trunkenbold’ (Radloff 1887: 11). esrikči ‘Trunkenbold’ (Grønbech 1942: 94). eřrikči 66r/7 (Drimba 2000: 128). ET. krş. esrük ‘sarhoş’ (ETŞ 1992: 301). äsrük ‘sarhoş, sarhoşluk’ (Gabain 2000: 265). OT. Krh-T. esrük ‘sarhoş’ (KB: 160). krş. esgürük ‘sarhoş’ (DLT-Atalay 2006: IV-194). esrük ‘sarhoş ayık’ (DLT-Atalay 2006: IV-6). esrük ‘sarhoş’ (TKT 2004: 346). esrüklik ‘sarhoşluk’, katıgılık/esrüklik ‘zorluk, sarhoşluk’ (TKT 2004: 346, 428). Hrz-T. äcrük ‘пьяный’ (HŞ 1979: 198). esrük ‘serhoş’ (İML 1988: 31). esrük ‘sarhoş; azgın, yabanî’ (KE 1997: 211). esrük ‘sarhoş’ (NF 1998: 137). krş. äcrümäk ‘пьянет; опьянет; напиток; пить пьяным’ (HŞ 1979: 198). äcrüklyk ‘опьянение’ (HŞ 1979: 198). esrüklik ‘sarhoşluk’ (ME 1993: 121). M-Kıpt. esirik/esrik ‘sarhoş’ (İMS 1992: 522). esrik ‘sarhoş’ (KK 1999: 108). äsrük ‘serhoş’ (KİLE 1931: 12). esrük ‘sarhoş’ (GT 1989: 304; KFLT 1989: 982; (KMT 2002: 105; KF 2006: 103). esrük = Ar. sakrân ‘drunk’ (RH 2000: 263). krş. esiriklik/esrüklik/esrüklik ‘sarhoşluk’ (İMS 1992: 522). esrüklik ‘sarhoşluk’ (KFLT 1989: 982; KF 2006: 103). Çağ. krş. esrük-kine ‘serhoşça’ (AL: 14). ösrük ‘sarhoş’ (MK 1993: 519). ösrüklik ‘sarhoşluk’ (MK 1993: 519). üsrük ‘mest’ (AL: 103).

790. essik: krş. eksik, eksük.

essik eşfic CC-İ 32a/4

essik ‘minus; defectus’ (Kuun 1880: 251). eşfic 31v/4 (Drimba 2000: 76).

791. essirge-: merhamet etmek.

essirgegil eşşirgagıl CC-A 67a/26

essirgermen eřřirgermē CC-A 67a/28

essirgeredim eşşirgaredım CC-A 67a/30

Essirgermē (essirgermen) ‘conqueror’ (Kuun 1880: 252). äciprä (v) ‘bemitleiden’, äcipräpmän, äcipräril, äcipräp ädim (Radloff 1887: 11). *işa. f.* esirge- ‘bemitleiden, sich erbarmen’, seni esirger-men ‘ich erbarme mich deiner’ (Grønbech 1942: 94). eşşirgagıl 66v/22, eřřirgermē 66v/23, eşşirgaredım 66v/25 (Drimba 2000: 130). ET. äsirgä-/isirkä- ‘esirgemek, hasislik etmek’ (Gabain 2000: 265, 275). *esirka-*; ‘YSYRK’- ‘merhamet etmek, acımak, yakınmak’ (İKPÖ 1998: 147). äsirkä- ‘esirgemek, hasislik etmek’ (ABH 2013: 198). ësirke- ‘esirgemek, korumak’ (Yen) (YKI 2013: 502). krş. äsirgämäk-lig ‘acımayla ilgili, merhametle ilgili’ (Hsüan-X 1975: 136). äsirgänçig ‘acınası, merhamet adilesi’ (Hsüan-X 1975: 136). äsirgänçsiz ‘cömert’ (Gabain 2000: 265). esirkençsiz

‘esirgemeyen, cömert, (birşeyden) kaçınmayan’ (AY-III 1991: 93). esirkençsiz ‘esirgeme, cömertlik’ (ETŞ 1992: 301). äsirkänçsiz ‘esirgemeyen, cömert, (bir şeyden) kaçınmayan’ (ABH 2013: 196). isirkägü ‘merhamet, hasislik’ (Gabain 2000: 275). OT. Krh-T. esirke- ‘acımak, eseflenmek’ (KB: 160). esirge- ‘acımak, eseflenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-195). krş. esirgen- ‘acınmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-195). Hrzt-T. äsirkämək ‘жалеть; сочувствовать; благосклонно относиться’ (HŞ 1979: 200). esirge- ‘esirgemek’ (ME 1993: 121). esirge- ‘esirgemek’ (KE 1997: 211). M-Kıpt. äsirgä- ‘merhamet etmek’ (KİLE 1931: 12). esirge- ‘şefkat göstermek, korumak’ (GT 1989: 303). esirge- ‘merhamet etmek, bağışlamak’ (İMS 1992: 522). Çağ. esirge- ‘korumak, sakınmak’ (MK 1993: 432).

792. eş-: kürek çekmek.

eşermen	eşermen	CC-A 57b/27
eştım	eştım	CC-A 57b/28

esermen ‘kürek çekerim?’, estim *bitmiş zaman* (Kuun 1880: 252). äw (v) ‘rudern’, äwäpman, äwtim (Radloff 1887: 11). eş- ‘(Faden) drillen; rudern’, eşer-men, eştım (Grønbech 1942: 94). eşermen 57r/30 (Drimba 2000: 112); eştım 57r/31 (Drimba 2000: 112). OT. eş- ‘eşmek; taşmak; at hakkında yorga yürümek’ (DLT-Atalay 2006: IV-197). krş. eşil- ‘eşilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-198). eşiş- ‘toprak eşmekte yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-198). eşit- ‘eştirmek, araştırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-199). Hrzt-T. krş. eşme ‘kuyu’ (ME 1993: 121). eştür- ‘eştirmek, kazdırmak’ (KE 1997: 212). M-Kıpt. iş- ‘eşmek, kazmak’ (İMS 1992: 542). krş. işkik ‘kayık küreği’ (KİLE 1931: 41). Çağ. iş- → işer ‘eşer, kazar’ (AL: 60). krş. eşgek ‘gemi küreği’ (AL: 19).

793. eşek: eşek.

eşek	eşac	CC-İ 54b/19
eşek	Esac	CC-İ 54b/20
eşek	esec	CC-A 66a/18

Esac ‘asinus’, tisi esac ‘asina’, esec (Kuun 1880: 252). äwāk ‘Esel’, tımi äwāk (Radloff 1887: 11). eşek ‘Esel’, *işā. f.* tiş eşek ‘Eselin’ (Grønbech 1942: 94). Esac 54r/19, eşac 54r/20 (Drimba 2000: 107); esek 65v/18 (Drimba 2000: 127). ET. äşgäk/ëşgäk ‘eşek’ (Gabain 2000: 45, 265). OT. Krh-T. eşek ‘eşek’ (TKT 2004: 347). eşgek ‘eşek’ [‘İki diyalektten –Oğuz ve Türk diyalektlerinden- biriyle eşyek. ı harfi, bir cinsten olan iki harfin birisinden çevrilmiştir.’] (DLT-Atalay 2006: I-111). eşek/eşyek ‘eşek’ [‘eşgek de

denir. ى harfî ile söylemek daha fasihtir.]] (DLT-Atalay 2006: I-114, 200). krş. eşgeklen- ‘eşek sahibi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-197). Hrz-T. eşek ‘eşek’ (ME 1993: 121; İML 1988: 31). eşek/eşgek ‘eşek’ (KE 1997: 211). eşek ‘eşek’ (NF 1998: 137). ешек ‘осел’ (HŞ 1979: 427). M-Kıpt. äšāk ‘eşek’ (KİLE 1931: 12). eşek ‘eşek’ (BV 1986: 174; GT 1989: 304; KFLT 1989: 983; KK 1999: 108; (KMT 2002: 105). eşek = Ar. al-ḥimār ‘donkey’ (RH 2000: 166, 216). eşek/yeşek → yabān eşegi/yeşek ‘yaban eşeği’ (DM 2003: 118, 119, 123). eşek ‘eşek’ (TK 2008: 222). işek ‘eşek’ (BV 1986: 199; İMS 1992: 542). krş. eşeklü ‘eşekli’ (KMT 2002: 105). eşeksiz ‘eşeksiz’ (KMT 2002: 105). Çağ. işek ‘eşek’ (AL: 59; MK 1993: 463).

794. eşik: kapı.

eşik	Eḡich	CC-İ 9a/11
eşikdir	esíkdír	CC-A 61a/20
eşikini	esíkíní	CC-A 76b/17
eşikni	Eḡichnǝ	CC-İ 9a/12, 9a/13
eşik	esík	CC-A 61a/21. CC-A 61a/20

eşik → *anl. f.* esik ‘asinus’ (Kuun 1880: 146, 252); CC-A 76b/17 eşikini → *anl. f.* Esik ‘fenestra’ (Kuun 1880: 252); Esich ‘porta’, esichni yaparmen ‘protam claudo’, esichni jap *emir şekli* (Kuun 1880: 252). äšīk ‘die Thür’, äšīkíní (Radloff 1887: 11). eşik ‘Tür’ (Grønbech 1942: 94). E[ḡ > ḡ[ich/nǝ/ 8v/11, E[ḡ > ḡ[ichnǝ 8v/12, Eḡīknǝ 8v/13 (Drimba 2000: 46); eşíkdír 60v/20, eşík 60v/21 (Drimba 2000: 117); eşíkíní 76r/16 (Drimba 2000: 139). ET. işik ‘eşik’ (Gabain 2000: 276). OT. işik ‘eşik’ (KB: 206). Hrz-T. eşik ‘kapı’ (KE 1997: 212). eşik ‘kapı’ (NF 1998: 137). ешик ‘дверь; уан anl. двор’ (HŞ 1979: 430). işik ‘eşik’ (İML 1988: 34). krş. eşikçi ‘kapıcı’ (KE 1997: 212). AO-Kıpt. işik ‘kapı’ (AO 1996: 218). M-Kıpt. eşik ‘kapı’ (TK 2008: 223). işik ‘eşik’ (KİLE 1931: 40; KFLT 1989: 1010). işik ‘eşik, kapı’ (GT 1989: 351; İMS 1992: 542; KMES 1994: 266). işik ‘kapı’ (KK 1999: 110; (KMT 2002: 110). Çağ. işik ‘kapı’ (AL: 60).

795. eşit-: işitmek, duymak.

eşit	Eḡit	CC-İ 2a/18
eşattan	Eḡattan	CC-İ 3a/27
eşitgenimden	eḡitganímdā	CC-A 61b/4
eşitiñler	esittıñler	CC-A 59b/10

eşittinler	esittinler	CC-A 59b/8
eşitinler	Eřitínlar	CC-İ 2a/19
eşitkeyedi	Eşitkaedj	CC-İ 2a/24
eşitkeyedik	Eşitkaedic	CC-İ 2a/26
eşitkeyedim	Eşitkaedım	CC-İ 2a/22
eşitkeyedin	Eşitkaedın	CC-İ 2a/23
eşitkeyediñ	Eşitkaeding	CC-İ 2b/4
eşitkeyediñiz	Eşitkaedingiş	CC-İ 2a/27
eşitkey	Eşitchay	CC-İ 2b/13
eşitkey	Eşitkay	CC-İ 2a/12
eşitkeybiz	Eşitchaybış	CC-İ 2b/15
eşitkeybiz	Eşitkaybıs	CC-İ 2a/14
eşitkeyler	Eşitchaylar	CC-İ 2b/17
eşitkeyler	Eşitkaylar	CC-İ 2a/16
eşitkeyleredi	Eşitkaylaredj	CC-İ 2a/28
eşitkeymen	Eřitchaymẽ	CC-İ 2b/11
eşitkeymen	Eřittaymẽ	CC-İ 2a/10
eşitkeysen	Eşitchayfen	CC-İ 2a/11, 2b/12
eşitkeysiz	Eşitkayfış	CC-İ 2a/15
eşitkeysiz	Eşitchayfış	CC-İ 2b/16
eşitmiş	eşitmış	CC-İ 2b/4
eşitmiş	Eşitmış	CC-İ 2b/5, 2b/7
eşitmiş	Eşitmıs	CC-İ 2b/3, 2b/8, 2b/9
eşitsin	Eşitşin	CC-İ 2a/20
eşittedi	Eşittedi	CC-İ 2a/4
eşitti	Eşitti	CC-İ 1b/25
eşittierse	Eşitierşa	CC-İ 2b/29
eşittiese	eşiteşe	CC-İ 2b/21
eşittinğesse	eşitğessa	CC-İ 2b/20
eşittik	Eşittic	CC-İ 1b/27
eşittik e	şitic	CC-İ 2b/23
eşittikedi	Eşiticedi	CC-İ 2a/6
eşittikerse	Eşitticerşa	CC-İ 3a/2

eşitiler	Efitılar	CC-İ 1b/29
eşittiler	eşittılar	CC-İ 2b/25
eşittilererse	Efittılarerfa	CC-İ 2b/4
eşittim er se	Efittimrfa	CC-İ 2b/27
eşittimesse	Efittimeşfa	CC-İ 2b/19
eşittiñ	Efiting	CC-İ 1b/24
eşittiñerse	Efitingerfa	CC-İ 3a/3
eşittiñerse	Efittingerfa	CC-İ 2b/28
eşittiñiz	efittingiş	CC-İ 2b/24
eşittiñiz	Efittın gış	CC-İ 1b/28
eşittüleredi	Efitularedi	CC-İ 1b/8
eşittim	Efitım	CC-İ 1b/23
eşittüñüzedi	Efitungufedi	CC-İ 2a/7
eşittüredi	Efitturedi	CC-İ 2a/2
eşitir	Efitır	CC-İ 1b/9
eşitürbiz	Efiturbıs	CC-İ 1b/11
eşitüredi	Efituredı	CC-İ 1b/17
eşitüredi	Efituredi	CC-İ 2a/2
eşitüredim	Efituredım	CC-İ 1b/15
eşitürediñ	Efitureding	CC-İ 1b/16
eşitürediñiz	Efituredingiş	CC-İ 1b/20
eşitüredük	Efitufeduc	CC-İ 1b/19
eşitürler	Efiturlar	CC-İ 1b/13
eşitürleredi	Efiturlaredi	CC-İ 1b/21
eşitürmem	Eşitürmem	CC-İ 1b/7
eşitürsen	Efiturşen	CC-İ 1b/8
eşitürsüz	Efiturşış	CC-İ 1b/12
eşitse	eşitşe	CC-A 61b/13
eşitmese	eşitməşe	CC-A 61b/14
eşitkeyler	g eşit kaler kayler	CC-A 63b/3

Eziturmem, eziturmen ‘audio’, esitum *bitmiş zaman* (Kuun 1880: 252). äšit (v) ‘hören’, äšitirmän, äšitigläp, äšitkäñidän, äšitcă, äšitmăcă, äšitigläp, äšitkäñidän,

äšitcä, äšitmäcä (Radloff 1887: 12). ešit-, išit- ‘hören’, benim sözüm ešitiñler ‘hört meine Worte’ (Grønbech 1942: 95, 108). E[ʃ > z]iturmēm 1r/7, Ešiturfē[m > n] 1r/8, Ešit[u > i]r 1r/9, Ešiturbis 1r/11, Ešiturfis 1r/12, Ešiturlar 1r/13, Ešituredim 1r/15, Ešitureding 1r/16, Ešituredi<c> 1r/17, Ešitufeduc 1r/18, Ešituredingis 1r/20, Ešiturlaredj 1r/21 (Drimba 2000: 35); Ešit[u > i]m 1r/23, Ešit[u > i]ng 1r/24, Ešitti 1r/25, Ešittic 1r/27, Ešittin<d>gis 1r/28, Ešitilar 1r/29, Ešituredi 1v/2, Ešitturedi 1v/3, Ešitt<i>edi 1v/4, Ešit<t>[u>i]cedi 1v/6, Ešitungufedi 1v/7, Ešit<t>ularedi 1v/8, Ešitta/y/mē 1v/10, Ešitka/y/sen 1v/11, Ešitkay 1v/12, Ešitka/y/bis 1v/14, Ešitk/ay/fis 1v/15, Ešitkaylar 1v/16, Ešit 1v/18, Ešitínglar 1v/19, Ešit[un > in] 1v/20, Ešitkaed[u>i]m 1v/22, Ešitkaedin 1v/23, Ešitkaedj 1v/24, Ešitkaedic 1v/26, Ešitkaedingis 1v/27, Ešitkaylaredj 1v/28, Ešitkaeding 2r/3, e[ʃ > z]itmiz 2r/3, Ešitmif 2r/4, Ešitmif 2r/6, Ešitmif 2r/7, Ešitmis 2r/8, Ešitcha/y/mē 2r/10, Ešitcha/y/[is>en] 2r/11, Ešitchay<lar> 2r/12, Ešitcha/y/bis 2r/14, Ešitcha/y/fis 2r/15, Ešitchaylar 2r/16, Ešittimešša 2r/18, ešit[ü>ĩ]gešša 2r/19, ešit[i>e]fe 2r/20, ešit[u>i]c 2r/22, ešitíngis 2r/23, ešittilar 2r/24, Ešittimrša 2r/26, Ešittingerša 2r/27, Ešitierša 2r/28, Ešitticerša 2v/2, Ešittingerša 2v/3, Ešittilarerša 2v/4 (Drimba 2000: 36); EšciCC-An 2v/27 (Drimba 2000: 38); ešitiñler 59v/8 (Drimba 2000: 115); <ešitiñler> 59r/10 (Drimba 2000: 115); ezitganimd[ē > æ] 61r/4 (Drimba 2000: 117); ezitfe 61r/13, ezitmæfæ 61r/14 (Drimba 2000: 118); <g> ezit<kaler>kayler 63r/3 (Drimba 2000: 121). ET. ešid- ‘işitmek’ (Yen) (YKI 2013: 502). ešid- ‘işitmek’ (HUAS 1941: 92; IB: 53). ešid- ‘işitmek, duymak’ (AY-III 1991: 93). ešid-/ešit-/išit- ‘işitmek, duymak; dinlemek’ (ETŞ 1992: 301, 319). ešid- ‘işitmek’ (Mir) (YKI 2013: 502; Aydın 2012: 164). ešid-, ’YŞYD- ‘dinlemek, işitmek’ (İKPÖ 1998: 147). ešid-/ešit- ‘işitmek, duymak’ (AY-YK 2012: 232). äšid- ‘işitmek, duymak’ (HUAS 2014: 147; ABH 2013: 196). ešid- ‘işitmek, duymak’ (METY 2012: 313). ešid- ‘1. işitmek, duymak, dinlemek; 2. arz, talep vb. dikkate almak, gereğini yerine getirmek, kabul etmek; 3. (genellikle *kü ve sab* sözleriyle) haber almak, duyum almak, istihbarat edinmek; 4. (*kulkak* sözüyle) aldırış etmek, önemsemek, önem vermek’ (KUKY 2009: 369, 391, 523). äšit- ‘işitmek’ (Hsüan-X 1975: 136). äšit-/äšid-/išit-/išid-/ešit- ‘işitmek’ (Gabain 2000: 265, 273, 276). ešit- ‘işitmek’ (Yen) (YKI 2013: 502). krş. ešdür- ‘işittirmek, duyurmak’ (Hsüan-X 1975: 138). ešidgü ‘işitecek’ (Yen) (YKI 2013: 502). äšid(?)siç ‘Maniheizm’de dinleyici’ (Gabain 2000: 265). äšidil- ‘işitilmek’ (Hsüan-X 1975: 136). ešidil- ‘işitilmek, duyulmak’ (AY-III 1991: 94). ešidil- ‘işidilmek, duyulmak’ (ETŞ 1992: 301). ešidilmek ‘işitilme, duyulma’ (AY-III 1991: 94). äšidüt ‘işitme’ (Gabain 2000: 265). ešidüt ‘işitme, duyma’ (ETŞ 1992: 301). išitil-/išitil-

(Gabain 2000: 33, 276). *iştig* ‘dinleme, duyma’ (ETŞ 1992: 320). *iştil* ‘işitilmek’ (Mayt: 398). OT. eşit-/iştir- ‘işitmek, duymak, dinlemek’ (KB: 160, 206). eşit-iştir- ‘işitmek’ (AH: XXI, XXXI). e/éşit- ‘1. işitmek, duymak; 2. duymak, kabul etmek’, eşitgen ‘işiten, duyan, esma-yı hüsnadan: semî’, üküş eşitgen ‘1. kulak veren, dinleyen; 2. casus’ (TKT 2004: 348, 720). èşit-/iştir- ‘işitmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-198, 239). krş. eşittür- ‘duyurmak’ (TKT 2004: 348). eşittür- ‘ıştırtmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-199). eştür- ‘ıştırtmek, haber vermek’ (KB: 162). èştür- ‘ıştırtmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-199). Hrz-T. äšitmäk/ешитмәк ‘слышать; услышать’ (HŞ 1979: 206, 428, 430). eşit- ‘işitmek, duymak’ (ME 1993: 121; MM 2008: 218). eş(i)t- ‘işitmek, duymak’ (NF 1998: 137). iştir- ‘işitmek, duymak’ (KE 1997: 273; NF 1998: 190). işitmek ‘kulakla duymak, işitmek’ (İML 1988: 34). krş. eşitil- ‘işitilmek, duyulmak’ (NF 1998: 138). eşittür- ‘duyurmak’ (ME 1993: 121). eşittür- ‘duyurmak, anlatmak, söylemek’ (NF 1998: 138). işitdür- ‘ıştırtmek, duyurmak’ (KE 1997: 276). işitil- ‘işitilmek’ (KE 1997: 276). ışıttirmek ‘kulakla duyurmak’ (İML 1988: 34). AO-KıpT. işit-/iştir- ‘işitmek’ (AO 1996: 218). M-KıpT. eşit- ‘işitmek, duymak’ (TK 2008: 223). işid- ‘işitmek, dinlemek, kale almak’ (KFLT 1989: 1010). iştir- ‘słyszec, posłyszeć’ (Bulg-M 1954: 53). iştir- ‘işitmek’ (BV 1986: 199; KK 1999: 110). iştir- ‘1) duymak, işitmek; 2) dinlemek’ (GT 1989: 351). iştir- ‘işitmek, duymak’ (İMS 1992: 542; KMES 1994: 267; KF 2006: 128). iştir- → iştir ‘listen!’ (RH 2000: 65). iştir- ‘işitmek, duymak’ (KMT 2002: 110). yeşit- ‘işitmek’ (DM 2003: 124). krş. eşitmek ‘işitme, duyma’ (TK 2008: 223). eşitür- ‘ıştırtmek, duyurmak’ (TK 2008: 223). işiddür- ‘ıştırtmek’ (KFLT 1989: 1010). işidil- ‘dikkate alınmak’ (KFLT 1989: 1010). işidil- ‘duyulmak, dinlenmek’ (GT 1989: 351). işidilmek ‘dinlenmek, itibar edilmek’ (KFLT 1989: 1010). işidmek ‘dinlemek, dikkate almak’ (KFLT 1989: 1010). işidür- ‘duyurmak, ışıttirmek’ (KF 2006: 128). işitil- ‘işitilmek’ (MG 1984: 165). Çağ. iştir- ‘işitmek’ (MK 1993: 463).

796. eşitme: işitme.

eşitmege	yışitmaga	CC-İ 3a/22
eşitmege	Eşatmaga	CC-İ 3a/22
eşitmege	Eşitmaga	CC-İ 3a/28
eşitme	eşitma	CC-A 63b/23
eşitme	eşitma	CC-A 62b/7

Esitmac ‘auditus’, esitmaga *infinitif* (Kuun 1880: 252). ? (Radloff 1887: 11). [Efatınaga > *yzıtmaga*] 2v/22, Eſitmac 2v/28 (Drimba 2000: 38); «ezitmë» 62r/7 (Drimba 2000: 119); ezitme 63r/23 (Drimba 2000: 121).

797. eşitmek: işitmek.

eşitmek Eſitmac CC-İ 37a/24

eşitmek esitmach CC-A 59b/12.

? (Radloff 1887: 11). eşitmek ‘das Hören; Gehör’, eşitmeç joç ‘es gibt kein Erhören’ (Grønbech 1942: 95). Eſitmac 36v/24 (Drimba 2000: 83); eşitmach 59r/12 (Drimba 2000: 115).

798. eşkik: kürek.

eşkik eskik CC-A 57b/28

Eskik ‘remus’ (Kuun 1880: 252). әшкік ‘Ruder’ (Radloff 1887: 12). eşkik ‘Ruder’ (Grønbech 1942: 95). eşkik 57r/32 (Drimba 2000: 112).

799. et: et.

et Et CC-İ 48b/26

Et ‘caro’ (Kuun 1880: 252). ät ‘Fleisch’, ол äт үстүндä käläpän (Radloff 1887: 11). et ‘Fleisch’, et üstünde kelemen anyñ ğany astry ary-tur ‘jener im Fleisch Aussätzige, seine Seele ist sehr heilig’ (Grønbech 1942: 95). Et 48r/26 (Drimba 2000: 98).

ET. et ‘et, ‘somut’ ‘ (AY-III 1991: 94). ’ät (at?); ’T ‘et’ (İKPÖ 1998: 142). ät ‘et’ (ETŞ 1992: 301; Gabain 2000: 265). et ‘et’ (IB: 53). et ‘et’ (Mir), et öz ‘beden, insani bedeni, can’ (Yen) (YKI 2013: 501). krş. etçi ‘kasap’ (Mayt: 388). etlig ‘etli’ (Mayt: 388). OT. et ‘et’ (KB: 162; TKT 2004: 349). et ‘et’, iç et ‘ciğere bitişik olan ince et’ (DLT-Atalay 2006: I-35; IV-200, 201, 223) . krş. etik- ‘çocuk yetiştirmek, tombullaşmak, büyümek’ (DLT-Atalay 2006: IV-202). etle- ‘etlik yapmak, et yapmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-203). etlel- ‘et yapılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-203). etlen- ‘etlenmek, şişmanlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-203). etlet- ‘kestirip et haline getirtmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-203). etlik ‘et asılacak çengel’ (DLT-Atalay 2006: IV-201). etlik ‘et asılacak çengel. Kesilmek için hazırlanan koyuna da etlik denir.’, etlik koy ‘etlik koyun’, etliĝ kişi ‘şişman kimse; et sahibi olan kimse’, kedrim et ‘derisi yüzülmüş et’ (DLT-Atalay 2006: I-101; IV-201, 292). etliĝ kişi ‘etli, şişman’ (DLT-Atalay 2006: IV-201). etliĝ kişi ‘et sahibi olan kimse’ (DLT-Atalay 2006: IV-201). etliĝ yer ‘yumuşak yer’ (DLT-Atalay

2006: IV-201). etse- ‘canı et istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-204). etset- ‘ete istek getirtmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-204). Hrz-T. et ‘мясо’ (HŞ 1979: 390). et ‘canlıların derisile kemiği arasında malûm madde, et’, ey yağı ‘etle birlikte olan yağ, et yağı’ (İML 1988: 31). et ‘et’ (ME 1993: 121). et ‘et; beden, vücut’ (KE 1997: 212). et ‘et; vücut’ (NF 1998: 139). krş. etçi ‘kasap’ (İML 1988: 31). etlig ‘şişman’ (NF 1998: 139). M-KıpT. ät: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 12). et ‘et’ (GT 1989: 304; KH 2002: 123). èt ‘et’ (TK 2008: 223). it ‘et’ (MG 1984: 166; BV 1986: 199; İMS 1992: 542). krş. etlü ‘etli’ (KH 2002: 123). itlik ‘etlik’ (BV 1986: 199). itsiz ‘etsiz’ (BV 1986: 199).

800. et-: yapmak, etmek.

et	et	CC-İ 4b/6, 4b/18, 5b/18, 12b/8, 19b/16
ete	ete	CC-A 63b/34
eter	eter	CC-A 62b/31, 62b/33, 66b/20
etermen ⁿ	etarmē	CC-İ 5b/16
etermen ⁿ	etaŕmē	CC-İ 5a/21, 7a/9, 7a/10, 12b/6, 13a/7, 14a/3, 16a/15, 16b/4, 18b/11, 19b/15, 23a/11, 27b/8
etermen ⁿ	etermē	CC-A 58b/4
etermen ⁿ	etermē	CC-İ 4b/16, 5a/20
etermen	etermen	CC-A 56b/25
ethil	ethıl	CC-İ 5a/23
eti	etí	CC-İ 18b/13
etken ⁿ	etkā	CC-A 71b/4
etkenlerge	etchenlergā	CC-A 64a/30
etkil	echıl	CC-İ 14a/5, 19b/17
etkil	etchıl	CC-İ 13a/9, 16b/6, 23a/13, 27b/10
etkil	etkıl	CC-İ 7a/11
etkil	etkıl	CC-A 58a/32, 59b/17
etmek	etmac	CC-İ 23a/14
etmese	etmeŕe	CC-A 63b/24
etse	etŕe	CC-A 63b/34
etsin	etŕın	CC-A 76b/19
et ⁱ	etı	CC-A 79b/3
etti	etti	CC-A 62a/14, 66b/34, 73b/17
etti	ettı	CC-A 76b/12

et̃im	etim	CC-İ 13a/8
ettim	ettim	CC-İ 18b/12, CC-A 61b/7
ettim	ettím	CC-İ 4b/17, 5b/17, 7a/11
et̃im	etím	CC-İ 27b/9
ettin	ettin	CC-İ 5a/22, 16b/5
ettin	ettín	CC-İ 12b/7, 19b/16
et̃üm	etum	CC-İ 23a/12

Etarmen ‘facio’, etchil *emir şekli* (Kuun 1880: 252); CC-A 58b/4 etermen *işa. f. – anl. f. Cocrme (cocremen)* ‘gemisco’ (Kuun 1880: 267); CC-İ 7a/11 → *işa. f. ektil* (Kuun 1880: 285). ät (v) ‘machen, thun’, ätärmîn, ättim, ätkil, ätäp, ättim, ätit, ätcä, ätkil, ätcin, ätkän, ätkänlläpğä, ätä, jypak ätärmîn ‘entfernen’, tamam ätärmîn ‘beendigen’, bünjat ätärmîn ‘bauen’, ýc ätärmän ‘baden’, jaryk ätärmän ‘erleuchten’, jara ätärmän ‘verwunden’, äiripak ätärmän ‘verbessern’, zyjan ätärmän ‘beschädigen’, täpk ätärmän ‘verlassen’, kulluk ätärmän ‘dienen’ (Radloff 1887: 11). et- ‘tun’, ylan bojyna jamanlyχ? etse ġanyna ete almaz ‘wenn auch die Schlange dem Körper Schaden zufügt, kann sie es der Seele nicht tun’, bizge jaman etχenler? ‘diejenigen, die Böses gegen uns tun; unsere Schuldiger’, köp tañlar etti ‘er wirkte viele Wunder’, kim etir (eter) benim bújruχun ‘wer meine Gebote ausführt’, kim. any etmese ‘wer das nicht tut’, azat et- ‘freilassen’, bunjat et- ‘gründen’, bütünlük et- ‘einen Eid leisten’, bütin et- ‘vervollkommen’, ejgirek et- ‘verbessern’, erksiz et- ‘machtlos machen’, (=erksiz qyl-), χarğ et- ‘ausgeben’, izan et- ‘schaden’, jara et- ‘verwunden, töten’, jaraq et- ‘freilassen’, jaryχ et- ‘erleuchten’, jázyq et- ‘sünden’, medet et- ‘Abhilfe bringen’, qabul et- ‘billigen’, qamlyq et- ‘wahrsagen’, qulluq et- ‘dienen’, rančylyq et- ‘wahrsagen’, sabur et- ‘leiden’, saburluχ et-, saγys et- ‘gedenken’, satov et- ‘handeln’, tafs et- ‘loslassen’, tamam et- ‘vollenden’, tesnif et- ‘verfassen’ (Grønbech 1942: 95); us et- ‘baden, waschen’, zijan et- ‘schaden’ (Grønbech 1942: 96). echíl 13v/5 (Drimba 2000: 52; et 12r/8 (Drimba 2000: 50, 19r/15 (Drimba 2000: 59, 4r/11 (Drimba 2000: 40), 5r/18 (Drimba 2000: 41; etaramē 12r/6 (Drimba 2000: 50; Etarmē 12v/7 (Drimba 2000: 51), 16r/4 (Drimba 2000: 55; *etermē* 4v/19 (Drimba 2000: 40; *etarmē* 4v/21 (Drimba 2000: 40, 5r/16 (Drimba 2000: 41), 13v/3 (Drimba 2000: 52), 15v/15 (Drimba 2000: 54, 18r/11 (Drimba 2000: 58), 19r/14 (Drimba 2000: 59, 22v/11 (Drimba 2000: 64, 27r/8 (Drimba 2000: 70; etarmen 6v/9 (Drimba 2000: 43; Etchíl 12v/9 (Drimba 2000: 51; etchil 16r/16 (Drimba 2000: 55); etchíl 19r/16 (Drimba 2000: 59, 22v/13 (Drimba 2000: 64, 27r/10 (Drimba 2000: 70); etermen 56r/25 (Drimba 2000:

110); et[hi > ki]l 6v/11 (Drimba 2000: 43); ethil 4v/23 (Drimba 2000: 41; Etim 12v/8 (Drimba 2000: 51; eti 18r/13 (Drimba 2000: 58; etím27r/9 (Drimba 2000: 70; etís 13v/4 (Drimba 2000: 52; etkíl 57v/32 (Drimba 2000: 113; etmac 22v/14 (Drimba 2000: 64; etti[n > m] 5r/17 (Drimba 2000: 41; ettim 18r/12 (Drimba 2000: 58; ettím 6v/10 (Drimba 2000: 43; ettin 4v/22 (Drimba 2000: 41; ettín 12r/7 (Drimba 2000: 51), ?16r/15 (Drimba 2000: 55, ?19r/15 (Drimba 2000: 59); ettim 61r/7 (Drimba 2000: 117); etti 61v/14 (Drimba 2000: 118); eter 62r/31, 62r/33 (Drimba 2000: 120); anietmeje 63r/24 (Drimba 2000: 121); etje 63r/34, ete almas 63r/34, etchenlergä 63v/31 (Drimba 2000: 122); eter 66r/20 (Drimba 2000: 128); etkã 71r/2 (Drimba 2000: 133); etti 73r/14 (Drimba 2000: 137); etti 76r/11, etjín 76r/18, eti 79r/3 (Drimba 2000: 140). ET. et- '1) yapmak, inşa etmek; 2) süslemek' (Hsüan-X 1975: 138). ät-/it- 'etmek, yapmak' (Gabain 2000: 265, 275). et- 'делать, устраивать' (TEÖ 2008: 320). et-/it- 1. yapmak, etmek; 2. *bodun* ve *törü* düzeni kurmak; 3. (*çerig* sözüyle) asker konuşlandırmak; 4. (*bark*, *bitig taş*, *taş bark*, ı sözleriyle) mimari yapı kurmak; 5. (*timag* sözüyle) takdir etmek, methüsenada bulunmak; 6. (*teñri*) nizam vermek, düzenlemek' (KUKY 2009: 341, 360, 382, 391, 403, 408, 524). ét- 'düzenlemek, yoluna koymak, örgütlemek' (METY 2012: 313). ét- 'etmek, yapmak' (Yen, Kır, Mir) (YKI 2013: 502; AY-YK 2012: 233). et- 'hazırlamak' (HUAS 2014: 148). ét- '1. düzenlemek, düzene sokmak; 2. takdir etmek' (Aydın 2012: 164). it- 'düzene sokmak' (IB: 53). krş. etdür-/ettür- 'yaptırmak' (Hsüan-X 1975: 139). etgü 'yapma, inşa etme' (Hsüan-X 1975: 138). etig 1) 'süs, dekorasyon', etig yaratır; 2) 'heykel, heykelcik'; 3) 'hazırlık' (Hsüan-X 1975: 139). étig/étig 'süs, güzellik' (AY-YK 2012: 233). etig 'süs, dekorasyon' (ABH 2013: 198). etiglig 'süslü, süslenmiş' (Hsüan-X 1975: 139). etin- 'süslenmek' (Hsüan-X 1975: 139). étin- '(kendini) düzenlemek, örgütlemek, örgütlenmek, yoluna koymak' (METY 2012: 313). étin- '(kendini) düzenlemek, düzene sokmak' (Aydın 2012: 164). etin- 'hazırlanmak' (ABH 2013: 198). étit- 'düzenlemek, düzenletmek, örgütlemek, yoluna koymak' (METY 2012: 313). itig 'fiil, edim' (Üİ 1998: 150). itig 'alet' (Gabain 2000: 276). itiglig '(ile) donanımlı, süslü; işlek, çalışan, birleşik, girişik, karmaşık' = Skr. *saṃskṛta* (AY-III 1991: 96). itiglig 'şartlı durum, şarta bağlı durum' (Üİ 1998: 150). itiglig 'iş edinmiş olan kimse' = Skr. *saṃskṛta* (Gabain 2000: 276). itigsiz 'şartsız durum, şarta bağlı olmayan durum' (Üİ 1998: 150). itigsiz 'işsiz, çalışmaya ihtiyacı olmayan, hareketsiz, zamanın dışında, ölümsüz, semavî' = Skr. *asaṃskṛta* (AY-III 1991: 96). itigsiz 'işsiz, hareketsiz' = Skr. *asaṃskṛta* (Gabain 2000: 276). itin- 'hazırlanmak' (Gabain 2000:

276). itin-/etin- ‘1. edinmek, temin etmek, kendisine bir şey sağlamak; 2. (el ve törü) kurulmak, düzenlenmek, örgütlenmek’ (KUKY 2009: 333, 358, 524). itit-/etit- ‘1. yaptırmak; 2. (örgin sözüyle) kurdurmak, inşa ettirmek’ (KUKY 2009: 341, 403, 524). itüg ‘çare, deva’ (ETŞ 1992: 320). OT. ét- ‘etmek, yapmak’, ét-/tut- ‘edinmek’, hılâf et- ‘karşı gelmek’, hezîne ét- ‘harcamak’, қоdı ét- ‘yere batırmak, yerin dibine geçirmek’ (TKT 2004: 349, 380, 383, 472). et-/it- ‘etmek’ (AH: XXI, XXXI). èt- ‘(yardımcı fiil), yapmak, etmek, eylemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-201). it- ‘yapmak, etmek, eylemek, kılmak; düzenlemek, yoluna koymak, hazırlamak’ (KB: 207). krş. étig ‘1. ziynet, mücevher; 2. teçhizat, malzeme; 3. hile’, étig/al ‘hile, aldatma’, étig étgen ‘göz boyayıcı, kendini başka türlü gösteren’, étig gevher yinçü ornatıglıg ‘ziynet eşyası’ (TKT 2004: 349). étin- ‘edinmek, hazırlanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-202). étiş- ‘barıştırmak, beraber yapmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-203). éttür- ‘onartmak, düzeltmeyi emretmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-204). itgüçi ‘tanzim edici, düzenleyici; tanzim eden, düzenleyen’ (KB: 208). itig ‘hazırlık, hâl, usul, düzen, süs’ (KB: 208). itin- ‘hazırlanmak, tamamlanmak; süslenmek, düzene koymak, çâre bulmak’ (KB: 209). Hrz-T. et- → namaz etmek ‘namaz kılmak’ (İML 1988: 51). ét- ‘yapmak, etmek’ (ME 1993: 121; MM 2008: 218). етмак ‘делать; сделать’ (HŞ 1979: 393). it- ‘düzenlemek, tertip etmek’ (KE 1997: 277). krş. edin- ‘edinmek’ (ME 1993: 117). édiş- ‘birlikte yapmak’ (ME 1993: 117). éttür- ‘ettirmek’ (ME 1993: 121). AO-KıpT. et-/it- ‘etmek, yapmak’ (AO 1996: 212, 218). M-KıpT. ét- ‘1) yapmak, etmek, kurmak; 2) etmek; yardımcı fiil’ (TK 2008: 223). id-/it- ‘etmek’ (KF 2006: 123, 129). it- ‘zniszezyć się, zmarnowac’ (Bulg-M 1954: 53). it- ‘etmek’ (MG 1984: 166; BV 1986: 199). it- ‘etmek, eylemek’ (KMES 1994: 267). it- → ittingiz ‘you (pl. m.) did’ (RH 2000: 83). it- ‘etmek, yapmak’ (KH 2002: 128). it- ‘yapmak, etmek (yardımcı fiil)’ (KMT 2002: 110). krş. edici ‘eden, yapan’ (KF 2006: 101). étmek ‘etme; yardımcı fiil’ (TK 2008: 227). étülmek ‘edilme; yardımcı fiil’ (TK 2008: 227). idici ‘edici, eden, eyleyici’ (KMES 1994: 263). idici ‘yapıcı’ (KFLT 1989: 1005). idicirek ‘daha çok yapıcı’ (KFLT 1989: 1005). idinmek ‘edinmek’ (GT 1989: 345). idiş- ‘yapışmak, karşılık veya birlikte yapmak’ (KFLT 1989: 1005). idit- ‘etmek’ (KH 2002: 127). Çağ. it- ‘etmek, yapmak, kılmak’ (MK 1993: 464).

801. etez: vücut; krş. etiz.

etezge etezga CC-A 72a/36.

işa. f. edez ‘corpus’ (Kuun 1880: 252). *işa. f.* ädäz(ш) ‘Gefäss’, ädäzgrä (Radloff 1887: 11). etez (Grønbech 1942: 96). etezgæ 71v/18 (Drimba 2000: 134). ET. et’öz ‘vücut, beden, gövde’ (HUAS 1941: 92). ät’öz ‘vücut’ (Hsüan-X 1975: 136). ät’öz; ’T’WYZ ‘beden, insan bedeni’ (İKPÖ 1998: 142). ät’öz/ät’üz/ätüz ‘vücut, şahıs, kendi’, ät’öz *koduğ* ‘ölüm; ölü’ (Gabain 2000: 51, 265). et’öz ‘beden, vücut’ = Skr. kāya (AY-YK 2012: 232). etüz ‘vücut, beden’ (ETŞ 1992: 302). krş. etüzlüg ‘vücutlu, vücudu olan’ (Mayt: 389). etüzlüg ‘vücutlu, vücuda sahiplik’ (ETŞ 1992: 302). OT. et öz ‘vücut, beden, ten’ (KB: 163). et-öz ‘can, nefis, kişi, kimse’ (TKT 2004: 350). krş. et-özsüz ‘kıyas gerektirmeyen, bir cana karşılık olmaksızın’ (TKT 2004: 350). Hrz-T. et öz ‘can, nefis’ (İML 1988: 31). M-Kıpt. krş. et ‘et’ (KK 1999: 108). et/yet ‘et’, kuru yet ‘kuru et’ (DM 2003: 83). et = Ar. al-laḥm ‘flesh, meat’ (RH 2000: 293). et ‘et’ (KMT 2002: 105; KF 2006: 103). it ‘meat’, çig it ‘raw meat’, pişig it ‘cooked meat’ (RH 2000: 153). krş. etçi ‘kasap’ (KMT 2002: 105). yetçi ‘kasap’ (DM 2003: 124).

802. etik: çizme, edik.

etik	etic	CC-İ 7a/25, 7a/26
etik	etíc	CC-İ 7a/27, 7a/28
etik	Etíc	CC-İ 44a/10, 52a/8
etik	Etic	CC-İ 44a/12
etikden	etíkdā	CC-A 60b/27

Etic ‘calceus’, etic baxi ‘pars anterior calcei’, etic cheyarmen ‘calceo’, etic chey *emir şekli* (Kuun 1880: 252). ärik ‘Stiefel’ (Radloff 1887: 11). etik ‘Fusszeug; Stiefel’, etik kej- ‘Stiefel anziehen’, etik başy ‘Schuhschnabel, Zehenkappe’ (Grønbech 1942: 96). Etic 6v/25, Etic 6v/26, Etíc 6v/27 (Drimba 2000: 43); Etíc 43v/10 (Drimba 2000: 91); Etic 43v/12 (Drimba 2000: 92); Etíc 51v/8 (Drimba 2000: 103); etíkdā 60r/26 (Drimba 2000: 116). ET. etük ‘terlik ayakkabı’ (Mayt: 388). etük ‘çizme’ (ETŞ 1992: 302). ’ätük; ’TWK ‘ayakkabı, pabuç’ (İKPÖ 1998: 142). etik/etük ‘pabuç, mest’, etük бүкүм ‘kadın ayakkabısı’ (DLT-Atalay 2006: IV-202, 204). etüklük → etüklük sagrı ‘ayakkabı yapmak için kullanılan sahtiyan; mest için ayrılan sahtiyan’ (DLT-Atalay 2006: IV-204, 482). etüklen- ‘ayakkabı, edik sahibi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-205). Hrz-T. edük ‘edik, ayakkabı’, yip edük ‘çorap’ (ME 1993: 118, 210). edük/etük/ötük ‘çizme, ayakkabı, pabuç’ (KE 1997: 178, 213, 511). etük ‘çizme’ (İML 1988: 31). etük ‘edik, ayakkabı’ (ME 1993: 121). M-Kıpt. ädük/ätik ‘pabuç, çizme’ (KİLE 1931: 9, 12). edük ‘çizme’ (KF 2006: 101). etik ‘terlik’ (KK 1999: 108). etik ‘boot, slipper’ (RH 2000:

159). etük 'mesh, çizme', sermüze etük/sirmüze etük 'kısa çizme' (İMS 1992: 522, 590, 592). etük 'mes' (KMT 2002: 105). ötük 'boot, slipper', kön ötük 'leather bott' (RH 2000: 302). Çağ. ötük 'çizme' (MK 1993: 519).

803. etikçi: kunduracı.

etikçi Eticçi CC-İ 44a/2

etikçi eticçi CC-İ 44a/5

eticçi '?' (Kuun 1880:). ätikçi 'Schuster' (Radloff 1887: 11). etikçi 'Schuhmacher', byçaq etikçi 'Schuhmachermesser' (Grønbech 1942: 96). Eticçi 43v/2, eticçi 43v/5 (Drimba 2000: 91). OT. etükçi 'ayakkabıcı' (KB: 163). etükçi 'paçuççu, kava' (DLT-Atalay 2006: IV-204).

804. etil-: edilmek.

etilmey etilmey CC-A 75a/5

äril (v) 'gemacht werden', äriilmäi (Radloff 1887: 11). etil- 'gemacht, erschaffen werden' (Grønbech 1942: 96). etilmey 74v/5 (Drimba 2000: 138). ET. itil- 'tanzim edilmek' (ETŞ 1992: 319). itil- 'tekemmül etmek, süslenmek, donatılmak' (Gabain 2000: 276). OT. Krh-T. étil- 'düzelmek; edilmek, yapılmak', étilgen sayılğan 'bir çok işlere giren, çıkan' (DLT-Atalay 2006: IV-202). itil- 'düzenlenmek, yapılmak; yoluna girmek' (KB: 208). Hrz-T. édil- 'yapılmak, edilmek' (ME 1993: 117). M-KıpT. étil- 'edilmek; yardımcı fiil' (TK 2008: 227). idil- 'yapılmak' (KFLT 1989: 1005). Çağ. itil- 'yapılmak, edilmek' (MK 1993: 465).

805. etiz: vücut, beden; *krş.* etez.

etiz etif CC-A 73b/9

etiz etiz CC-A 76b/15

Etis (Kuun 1880: 252). ätiz 'hoch erhaben' (Radloff 1887: 11). etiz 'Körper', söz etiz bolup-turur (Grønbech 1942: 96). etif 73r/6 (Drimba 2000: 137); etiz 76r/14 (Drimba 2000: 139).

806. etiz- yoksa yetiş-: ulaştırmak, yetiştirmek.

etizermen etizermñ CC-A 56b/15

etizermen 'yardım ederim, desteklerim' (G. Kuun kelimeyi etişlāmāk kelimesiyle karşılaştırmıştır; ancak bu kelimenin metinde nerede geçtiğine ya da başka bir metne

aitse hangi metne ait olduğuna dair bilgi yoktur.) (Kuun 1880: c). äriw (v) [är'den] 'zusammen thun', acy äriwipmān (Radloff 1887: 11). etiz- 'gelangen lassen, zukommen lassen', men saa asov etizermen 'ich leiste dir Beistand' (Grønbech 1942: 96). etizerm 56r/15 (Drimba 2000: 110). ET. etiz- 'yaptırmak, ettirmek' (Yen) (YKI 2013: 502). M-KıpT. etiş- 'etişmek; yardımcı fiil' (TK 2008: 227).

807. etmeçi:ekmekçi.

etmeçi Etmaçi CC-İ 45a/18

Etmaçi: etmacçi 'pistor' kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı (Kuun 1880: 252). ätmākci 'Bäcker' (Radloff 1887: 11). *iş.a. f.* etmekçi 'Bäcker' (Grønbech 1942: 96). Etmaçi 44v/18 (Drimba 2000: 93).

808. etmek: makarna.

etmek Etmac CC-İ 45a/24

Etmac 'panis' (Kuun 1880: 252). ätmāk 'Brot' (Radloff 1887: 11). etmek, ötmek 'Brot' (Grønbech 1942: 96). Etmac 44v/24 (Drimba 2000: 93). OT. etmek '(yenecek) ekmek' (KB: 163). etmek 'ekmek', epmek 'ekmek' (Yağma, Toxsı boylariyle Oğuz ve Kıpçaklardan bir takımlarının dillerinde) (DLT-Atalay 2006: I-101, 102). etmek (étmek) 'yenecek ekmek', kewşek etmek 'bir çeşit ekmek' (DLT-Atalay 2006: IV-203, 308). krş. etmeklen- 'ekmek sahibi olmak' (DLT-Atalay 2006: IV-204). Hrz-T. етмак 'хлеб' (HŞ 1979: 395). etmek 'ekmek' (ME 1993: 121). M-KıpT. ätmāk → ätmāk jap- 'piec chleb' (Bulg-M 1954: 43). etmek 'ekmek' (KFLT 1989: 983). etmek = Ar. al-ḥubz 'bread' (RH 2000: 152).

809. ev: ev; evdeki epçi 'hizmetçi kadın'; evdeki kız 'hizmetçi kız'.

ev Eu CC-İ 40a/27

evdegi Eudagi CC-İ 46a/22, 46a/23

evge euga CC-A 62b/4, 62b/9

eu 'domus' (Kuun 1880: 251). äy 'das Haus', äyğä, äyğäki (Radloff 1887: 8). ev 'Haus', evdegi epçi 'Dienerin', evdegi qyz 'Dienstmädchen' (Grønbech 1942: 96, 109). eu 6v/17 (Drimba 2000: 43); Eu 39v/27 (Drimba 2000: 87); Eudagi 45v/22, 45v/23 (Drimba 2000: 95); euga 62r/4, 62r/9 (Drimba 2000: 119). ET. äb/äw/ëw 'ev, çadır' (Hsüan-X 1975: 137; Gabain 2000: 263, 265). eb 'ev' (IB: 52). äb 'дом' (TEЭ 2008:

315). eb ‘çadır, konut, karargâh’ (KUKY 2009: 241, 522). ev ‘ev, ev bark’ (HUAS 1941: 92). ev ‘ev, çadır, ikametgah’ (AY-III 1991: 94). ev ‘ev’ (ETŞ 1992: 302). äþ; ß ‘ev, çadır’ (İKPÖ 1998: 139). ev ‘karargâh’ (UKY 2011: 98). ev ‘ev’ (METY 2012: 312). ev ‘çadır, karargâh, anıt mezar’ (Aydın 2012: 162). ev ‘ev’ (AY-YK 2012: 232). ev ‘ev’ (Yen, Kır, Mir) (YKI 2013: 501). krş. eble- ‘evlendirmek’ (KUKY 2009: 395, 522). evle- ‘evlendirmek, evermek’ (METY 2012: 312). evle- ‘yurt kılmak’ (Yen) (YKI 2013: 501). evlig ‘evli’ (ETŞ 1992: 303). OT. ef/ew/öw/üv ‘ev’, bedhizliĝ ew ‘süslü ev’, ev kızı ‘aile kızı’, ev kurşaĝı ‘yünden dokunur, bel kuşaĝına benzer bir nesne olup çadırın etrafına sarılır’, furxan ewi ‘put evi, puthane’ (DLT-Atalay 2006: I-81; IV-78, 170, 205, 206, 210, 470). é/ew ‘ev, mesken’, éw barĝdın ağrıl- ‘hicret etmek’, éw barĝdın kesil- ‘hicret etmek, göç etmek’, kiĝig éw ‘oda’, peygâmbere éwi boğnı ‘ehl-i beyt’ (TKT 2004: 350, 460, 592). ev ‘ev’ (KB: 163). üy ‘ev’ (DH: 225). krş. ewlen- ‘hâlelenmek; kendine ev edinmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-207). ewlen- ‘evlenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-207). evleş- ‘evini ortaya koyup kumar oynamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-205). evlik ‘kadın’ (KB: 164). evlük ‘kadın’ (DLT-Atalay 2006: IV-206). ewse- ‘evini özlemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-208). ewset- ‘evini özletmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-208). ewsin- ‘evi benimsemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-208). Hrz-T. eý ‘дом’ (HŞ 1979: 461). ev ‘insanın oturacaĝı yapı, ev’, ev kökesi ‘evin tavanı’ (İML 1988: 31). év ‘ev’ (ME 1993: 121). ew/v / öw/öy ‘ev, oda’ (KE 1997: 213, 511, 512). ew ‘ev, oda’ (NF 1998: 139). êw ‘ev’ (MM 2008: 218). krş. êvlen- ‘evlenmek’ (ME 1993: 121). evliĝ ‘evlenmiş olan kimse’ (İML 1988: 31). ewlü/ik ‘evlik, eve lâıyk’ (KE 1997: 215). ew/vlüĝ ‘evi olan, evli; zevce’ (KE 1997: 215). êwlük ‘evlik’ (NF 1998: 141). ivlenmek ‘evlenmek’ (İML 1988: 35). ivsongu ‘evin ucu’ (İML 1988: 35). ivtibi ‘ev dibi, yani evin başköşesi’ (İML 1988: 35). ivtirigi ‘ev eşyası’ (İML 1988: 35). öwlüĝ ‘eř, zevce’ (KE 1997: 512). AO-KıpT. ev/ew/öy ‘ev’ (AO 1996: 212, 230). M-KıpT. äv ‘ev’ (KİLE 1931: 12). ev ‘hane, ev’ (GT 1989: 304). ev ‘ev’ (KMES 1994: 254; KH 2002: 123; (KMT 2002: 105; KF 2006: 103). ev ‘ev, oda’ (KFLT 1989: 983). ev ‘ev’ (KK 1999: 108). êw/üy ‘ev’ (TK 2008: 228, 349). iw ‘ev’, iv başı ‘ev bacası’, iv ördegi ‘yabani olmayan evcil ördek’, iv töpesi ‘baca’, iw tut- ‘ev tutmak, yerleşme’, kıl iw ‘çadır’, yak iw ‘kilise’ (İMS 1992: 543, 551, 617). iv/ew ‘house’ iv qabaĝı ‘cover of a tent (house)’, qara iv ‘tent’, qara iv qapuĝı ‘door of the tent’, qara iv kizi ‘felt of the tent’, iv oqı ‘tent beam’ (RH 2000: 103, 144, 251, 252). iw ‘ev’ (BV 1986: 200). yev ‘ev’ (DM 2003: 124). krş. evdaş ‘hanım, eř’ (KMT 2002: 105). ävdäř ‘bir evde yaşayup yekdiĝerini tanıyanlar’ (KİLE 1931: 12).

iwdeş ‘eş, koca’ (İMS 1992: 543). evdeş ‘eş, hanım’ (KFLT 1989: 983). ävlen- ‘tezevvüç etmek’ (KİLE 1931: 13). ävlän- ‘ożenié się, pobrać się’ (Bulg-M 1954: 43). evlen- ‘evlenmek’ (GT 1989: 304; İMS 1992: 522; KMES 1994: 255; KF 2006: 103). evlen- ‘evlenmek, nikah yapmak’ (KFLT 1989: 983). evlendir- ‘evlendirmek’ (KK 1999: 108). evlendür- ‘evlendirmek’ (KFLT 1989: 983; KF 2006: 103). ävländür- ‘ożenię’ (Bulg-M 1954: 43). evlenmek ‘evlenme’ (KFLT 1989: 983). ävlü ‘evli’ (KİLE 1931: 13). evlü ‘evli, nikahlı’ (KFLT 1989: 983). evlü ‘evli, ev sahibi’ (KMT 2002: 105). evsüz ‘evi olmayan’ (GT 1989: 304). evsüzlik ‘evi olmama hali, evsizlik’ (GT 1989: 305). Çağ. öy ‘ev’ (AL: 117). krş. öylük ‘evli’ (AL: 118; MK 1993: 519).

810. eṽangelim: İncil.

eṽangelim	ewangelim	CC-A 62a/1
eṽangelim	ewāgelī	CC-A 62b/13, 62b/16

Ewāgelī ‘evangelium’ (Kuun 1880: 253), CC-A 62a/1 eṽangelim → *işa. f.* elbangelim, *işa. f.* ewangelin (Kuun 1880: 254). evangelim ‘Evangelium’ (Grønbech 1942: 96). ewangelim 61v/1 (Drimba 2000: 118); ewāgelī 62r/13, 62r/16 (Drimba 2000: 119). ET. evingliun ‘Evangelium, İncil’ (ETS 1992: 303). ävngliun ~ ävängliun ‘евангелие’ (TT III) (DTS 1969: 76). ävanḡliun < O. Far. (Turfan Yazmalarına göre) **evangelyön* (‘wnglywn) ‘incil’ (Gabain 2000: 265). OT. krş. incil ‘İncil’ (TKT 2004: 408). Hrz-T. krş. incil ‘İncil’ (KE 1997: 270; NF 1998: 521). M-KıpT. İncil ‘İsa peygambere indirilen mukaddes kitap’ (KFLT 1989: 1008). İncil ‘Hz. İsa’ya indirilen mukaddes kitap’ (GT 1989: 348). İncil ‘Hz. İsa’ya indirilen kitap’ (İMS 1992: 539).

811. eṽel (< Ar. evvel): temel, başlangıç.

eṽel	aṽal	CC-A 66b/12
eṽeli	aṽalı	CC-A 72a/14

aval ‘principium; origo’ (Kuun 1880: 250). авал ‘der Anfang’, көңүлүк авалы ‘Anfang der Gerechtigkeit’ (Radloff 1887: 8). aval ‘Stimme’, könülük avaly ‘die Quelle der Gerechtigkeit’ (Grønbech 1942: 45). aṽal 66r/12 (Drimba 2000: 128); aṽalı 71v/7 (Drimba 2000: 134). OT. Krh-T. evvel ‘önce’ (DH: 198). evvel ‘evvel, ilk, önce, ilk önce’ (TKT 2004: 355). evvel ‘evvel, önce’ (AH: XXI). äwwäl *bz.* ävväl ‘başlangıçta,

önce' (DTS 1969: 76) . äwwäl *bkz.* ävväl '1. сначала, прежде; 2. до, перед' (Yug) (DTS 1969: 76) . krş. evvelkı 'önceki' (TKT 2004: 355). Hrız-T. evvel 'önce, ilk' (ME 1993: 122). evvel 'evvel, önce, önceki, ilk' (KE 1997: 215). evvel 'evvel, önce, ilk', rebî'ü'l-evvel 'Arap aylarının üçüncüsü' (NF 1998: 141, 350). evvel 'ilk, birinci' (MM 2008: 218). krş. awwaldaki 'önceki, geçmiş' (KurT 2002: 62). evvelin 'öncekiler' (KE 1997: 216). AO-Kıpt. evvel 'evvel, önce' (AO 1996: 212). M-Kıpt. avval 'evvel, ilk, başlangıç', şavt-ı avval 'birinci şavt' (İMS 1992: 504, 596). avval/evvel 'önce, evvel', evvel'ül-müslimîn 'ilk müslüman' (KF 2006: 103, 191). evvel 'evvel' (BV 1986: 175). evvel 'ilk, önce, birinci' (KMES 1994: 255). evvel 'önce' (KFLT 1989: 984). evvel '1) ilk, birinci; 2) önce, ilkin; 3) baş, başlangıç; 4) daha önce geçen, eski', evvel emirde 'önce, ilkin, ilk iş olarak', evvelki 'önceki, ilkinki' (GT 1989: 305). evvel 'önce' (TK 2008: 228). Çağ. evvel 'önce, ilk önce' (MK 1993: 433). krş. evvelîn 'evvel gelen insanlar, eski zaman adamları', evvelîn vü âhirîn 'eskiler ve yeniler' (MK 1993: 433). evvelgi 'önceki' (MK 1993: 433).

812. eʋet: evet.

eʋet euet CC-İ 31b/13

euet (evet) 'ita' (Kuun 1880: 251). ävāt 'so' (Radloff 1887: 12). evet 'ja' (Grønbech 1942: 96). Euet 31r/12 (Drimba 2000: 75). ewet 'evet, peki' ['Bunda üç türlü söyleyiş vardır. Yağma, Toxsı, Kıpçak boyları ewet, Oğuzlar emet/evet, öbür Türkler yemet derler.'] (DLT-Atalay 2006: IV-207). OT. emet/yemet 'evet' (Oğuzca) (DLT-Atalay 2006: IV-179, 771). iʋit 'evet' (KB: 210). M-Kıpt. ävāt: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 12). evet 'evet' (GT 1989: 304; KK 1999: 108; DM 2003: 83). evet 'yes!' (RH 2000: 90).

813. eʋünçlü: büyük, ulu, celil.

eʋünçlü eʋvnelu CC-A 75a/15?

Evunçlu 'gloriosus' (Kuun 1880: 253). äʋñçlŷ 'gepriesen' (Radloff 1887: 8). *işa. f.* övünçlü, övünçli 'lobend', övünçli (-ü) tabunmaq 'lobende Anbetung' (Grønbech 1942: 185). eʋvñçl[u > i] 74v/15 (Drimba 2000: 138).

814. ey: iyi; *krş.* eygi, eygir.

ey ey CCİ 32a/20

äi [*bakınız aynı*=äiri] ‘trefflich’, äi ßila (Radloff 1887: 8). ejgi, egi, (eji?) ‘gut’, eji-bile ‘passend, nett, anständig’ (Grønbech 1942: 85). ey 31v/20 (Drimba 2000: 76).

815. eyer: eyer; eyer yaboğı ‘eyer örtüsü’; eyerniñ ağacı ‘eyerin oturma yeri’; eyer yaboçı.

eyer Eyat CC-İ 52a/24

eyer Eyaş CC-İ 52a/28, 52b/11

eyerniñg Eyarniğ CC-İ 52b/6

Eyar ‘habena’ (Kuun 1880: 252). äjār ‘Sattel=eyer’, äjār jabŭwy, äjārniñ aǵacy (Radloff 1887: 9). ejer ‘Sattel’, ejerniñ aǵacy ‘Sattelgestell’, ejer jaboǵy ‘Leibdecke; Satteldecke’ (Grønbech 1942: 85). Eyat 51v/24, Eyar 51v/28 (Drimba 2000: 103); Eyarniğ 52r/6 (Drimba 2000: 104); Eyar 52r/11 (Drimba 2000: 104). OT. eğer ‘eyer’ (KB: 138). edher ‘eğer, hayvan eğer’ (DLT-Atalay 2006: IV-167). *krş.* eğerle- ‘eyerlemek’ (KB: 139). edherle- ‘eğerlemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-168). edherlik ‘üzerine eğer konulan ağaç’ (DLT-Atalay 2006: I-151). edherliğ ‘eğer sahibi’ (DLT-Atalay 2006: I-151). Hrз-T. eğer/eyer ‘eyer’ (NF 1998: 113, 143). ейар ‘седлю’ (HŞ 1979: 388). *krş.* ederledi ‘hayvanın sırtına eyer koydu’ (İML 1988: 95). eğerle- ‘eğerlemek’ (ME 1993: 117). iyerlemek ‘eğerlemek’ (İML 1988: 35). iyeryabıǵı ‘eğer örtüsü’ (İML 1988: 35). M-KıpT. äğār ‘eyer’ (KİLE 1931: 13). eyer ‘at eyeri’ (KFLT 1989: 984). eyer/eyir = Ar. al-sarj ‘saddle’ (RH 2000: 177, 289). eyer ‘eyer’ (KK 1999: 108; (KMT 2002: 105; (DM 2003: 83; KF 2006: 104). iyer ‘eyer’ (MG 1984: 167; İMS 1992: 543). iyer ‘eğer (at eğer)’ (BV 1986: 200). *krş.* äğärlä- ‘eyerlemek’ (KİLE 1931: 13). eyerle- ‘eyerlemek’ (KK 1999: 108; KH 2002: 123; (KMT 2002: 105). eyerle- → eyerle ‘saddle (a horse)!; saddle (an animal)!’ (RH 2000: 77). eyerle- ‘eyerlemek, eyer vurmak’ (KF 2006: 104). iyerle- ‘eğerlemek’ (BV 1986: 200). iyerle- ‘eğerlemek, eyer vurmak’ (İMS 1992: 543). iyerlet- ‘eyerletmek’ (MG 1984: 168). Çağ. iger ‘eyer’ (AL: 65).

816. eyerçi: saraç, eyerci.

eyerçi Eyarçı CC-İ 44b/15

Eyarçı ‘ephippiarius’ (Kuun 1880: 252). äjār ‘Sattelmacher’ (Radloff 1887: 9). ejerçi ‘Sattler’ (Grønbech 1942: 85). Eyarçı 44r/15 (Drimba 2000: 92). OT. Hrз-T. eyerçi ‘eğerci, saraç’ (İML 1988: 32). eyerçi ‘eğerci. eyerçi ‘eyerci’ (DM 2003: 83).

817. eygi: iyi; *krş.* ey, eygir.

eygirek	Eygírac	CC-İ 18b/11, 32a/10
eygirek	Eygirac	CC-İ 18b/12
eygirek	Eygírac	CC-İ 18b/13
eygirek	Eigírac	CC-İ 32a/6
eygiler	eygil ^{er}	CC-İ 35b/2
eygi	eygí	CC-İ 39a/16, 49b/25
eygi	eigí	CC-A 64b/24
eygi	eygı	CC-A 67a/7
eygi	eygı	CC-İ 30b/16

eygi ‘bonus; bene’, eigirac, eygirac ‘melius’, eygirac etarmen ‘melioro’, eygirac et *emir şekli* (Kuun 1880: 251, 252). äiri, äiriläp, äiripäk (Radloff 1887: 8). ejgi, egi, (eji?) ‘gut’; ejgirek ‘besser’, ejgirek ‘etverbessern’ (Grønbech 1942: 85). Eygírac 18r/11, 18r/12, 18r/13 (Drimba 2000: 58); eygí 30r/16 (Drimba 2000: 74); Eigírac 31v/6 (Drimba 2000: 76); Eygírac 31v/10 (Drimba 2000: 76); eygil[? > a]r 35r/2 (Drimba 2000: 80); eygí 38v/16 (Drimba 2000: 85); eygí 49r/25 (Drimba 2000: 100); eigi 64r/23 (Drimba 2000: 123).

818. eygilik: iyilik; *krş.* egelik, egilik.

eygilik	Eýgílíc	CC-İ 38b/20
---------	---------	-------------

eygilic ‘bonitas’ (Kuun 1880: 251). äirilik ‘die Gute’ (Radloff 1887: 8). *işa. f.* ijgilik, ejgilik ‘Güte; Wohlwollen, Gnade’ (Grønbech 1942: 85, 105). Eýgílíc 38r/20 (Drimba 2000: 85).

819. eygir: *bkz.* eygi.

eygir	eygır	CC-İ 35b/1
-------	-------	------------

işa. f. eyger , eygir (Kuun 1880: 75, 251). eygir 35r/1 (Drimba 2000: 80).

820. eynek: tek.

eynek	eynek	CC-A 74b/26
-------	-------	-------------

anl. f. eynek ‘ecce!’ (Kuun 1880: 251). äinäk ‘allein’, äinäk умудымыз (Radloff 1887: 8). ejnek ‘einzig’, ejnek umunčymyz ‘unsere einzige Hoffnung’ (Grønbech 1942: 85). eynek 74r/13 (Drimba 2000: 138).

821. ezik: tembel; uyuşuk.

ezik eżíc CC-A 58a/3

Ezic ‘piger’ (Kuun 1880: 252). äćik ‘träge’ (Radloff 1887: 11). eżíc 57v/3 (Drimba 2000: 112).

822. falam: *krş.* fallan.

falam falam CC-İ 33b/11

Falam ‘talīs’ < *ar.* فُلَانٌ, *ibr.* פִּלְאָנִי (Kuun 1880: 305). falam 33r/11 (Drimba 2000: 78). OT. M-Kıpt. falān/fulān ‘falan, filan’ (KF 2006: 114).

823. fallan (< *ar.* fulān): falan, filan; *krş.* falam.

fallan Fallan CC-İ 35b/20 → **SN 59.** fallan (Kuun 1880: 305). *işā. f.* – *anl. f.* фалан ‘solch’ (Radloff 1887: 76). falan ‘ein solcher’ (Grønbech 1942: 97). (Drimba 2000: ?).

824. fener (< *rum.*): fener; ıssı fanar ‘yanan fener’.

fener Fanar CC-İ 46b/25

fenerler fanarlar CC-A 64a/10

Fanar ‘lampas’ < *yun.* φανάριον (Kuun 1880: 305). фанар ‘Laterne’, фанарларбілә (Radloff 1887: 76). fanar ‘Laterne, Lampe’ (Grønbech 1942: 97). Fanar 46r/25 (Drimba 2000: 95); fanarlarbile 63v/10 (Drimba 2000: 122).

825. fil (< *ar.* fi’l): fil tişi ‘fil dişi’.

fil Fıl CC-İ 41b/11

Fil tisi ‘ebur’ (Kuun 1880: 305). fil ‘Elefant’, fil tişi ‘Elfenbein’ (Grønbech 1942: 97). Fil 41r/11 (Drimba 2000: 88).

826. Fransis: Aziz Fransis.

fransışa francıfca CC-A 61b/2, 61b/8

işā. f. Franasca ‘Franciscus’ (Kuun 1880: 305). francıfca 61r/2, 61r/8 (Drimba 2000: 117).

827. frengi (< *Far.* freng): frengi suf ‘frenk yünü’.

frengi Frangi CC-İ 46b/4

Frangi suf ‘vellus’ (Kuun 1880: ?). *işa. f.* фpәнҗи ‘europäisch’ (Radloff 1887: 76). frangi ‘europäisch’, frangi suf ‘europäische Schafswolle’ (Grønbech 1942: 97). Frangi 46v/4 (Drimba 2000: 96).

828. frişte (< far. firişte): melek.

frişte Frišta CC-İ 36a/8

frişte frişte CC-A 62a/2, 63a/7, 63a/10, 63a/13, 63a/14, 63a/18

frişte frišta CC-A 62a/6

frişte frişte CC-A 63a/9

friştege friştage CC-A 63a/15

frişteler friştalar CC-A 62a/7

frişteler frişteler CC-A 63a/4

friştemen n friştamē CC-A 63a/22

frişte frišta CC-A 63a/24, 64a/13, 66a/18

frişte frišta CC-A 76b/3

frişteler friştalar CC-A 73a/20

frişteleri friştal’ı CC-A 70a/12

friştelerin friştal’nın CC-A 72b/2

frişte ista CC-A 76b/12

Frista ‘Angelus’ (Kuun 1880: 305). *işa. f.* фäpиштä ‘Angel’, фäpиштägä, фäpиштäläp, фäpиштäläpниң (Radloff 1887: 76). frişte, ferišta, frişte ‘Engel’ (Grønbech 1942: 97). Frišta 35v/8 (Drimba 2000: 81); frişte 61v/2, frišta 61v/6 (Drimba 2000: 118); friztalar 61v/7 (Drimba 2000: 118); frişteler 62v/4, frişte 62v/7, 62v/10, 62v/13, 62v/14, friştage 62v/15, frişte 62v/17 (Drimba 2000: 120); friştamē 62v/22, friştä 62v/24 (Drimba 2000: 120); friştä 63v/14 (Drimba 2000: 122); Friştä 65v/18 (Drimba 2000: 127); frişteler <i> 69v/6 (Drimba 2000: 131); friştelerin 72r/1 (Drimba 2000: 135); friştælær 72v/10 (Drimba 2000: 136); friştä 76r/3, (fr)işte 76r/11 (Drimba 2000: 139). ET. *brişti/frişti* < Sogd. frişti (fryšty, βryšty) ‘elçi, ferişte, melek’ (Gabain 2000: 270). ferişti ‘melek’ (HUAS 1941: 93). firişti ‘melek’ (ETŞ 1992: 304). firişti (< *soğd.* fryšty ‘melek’) (HUAS 2014: 148). prişti ‘melek’ (ETŞ 1992: 409). OT. fērişte ‘melek’ (KB: 167). ferişte ‘melek’ (DH: 198). ferişte ‘melek’ (TKT 2004: 358). Hrз-T. ferişte ‘melek’ (KE 1997: 222). ferişte ‘melek’ (NF 1998: 146). krş. feriştei ‘bir ferişte’ (KE 1997: 223).

feriştelik ‘feriştelik, meleklik’ (KE 1997: 223). M-Kıpt. fereşte/ferište ‘melek’ (KK 1999: 108). ferište/firište ‘melek’ (GT 1989: 308). ferište ‘melek’ (İMS 1992: 525; (DM 2003: 83; TK 2008: 231). firište ‘melek’ (KMT 2002: 107). pirište = Ar. al-melek ‘angel’ (RH 2000: 198). Çağ. firište ‘melek’ (MK 1993: 436).

829. fus: ?.

fus Fus CC-İ 50b/21

Fus ‘vaniloquus, vanus’ < ar. Fuzuli فضالى ‘qui supervacaneis occupatur et rebus ad se non spectantibus’ (Kuun 1880: 305) .

830. Gabriel: Gabriel melek.

gabriel Gabriel CC-A 76b/3

gabriel (Kuun 1880: 307). gabriel: der Erzengel Gabriel (Grønbech 1942: 275). Gabriel 76r/3 (Drimba 2000: 139). OT. Çağ. Cibrîl ‘Cebrail’ (MK 1993: 418).

831. Geger: Saint Gregory, I. Gregor, Büyük Gregorius.

gegor gregor CC-A 62b/19

Geger *yani* Gregor ‘S. Gregorius’ (Kuun 1880: 273, 307). gregor: der Heilige Gregorius (Grønbech 1942: 276). g/e/gor 62r/19 (Drimba 2000: 119).

832. gehellük: tembellik.

gehellük gahalluk CC-A 66b/1

Gahalluk ‘pigritia’ (Kuun 1880: 273). кагаллык ‘Langsemkeit’ (Radloff 1887: 22). ğahalluq ‘Trägheit’ (Grønbech 1942: 97). gahalluk 66r/1 (Drimba 2000: 144).

833. goçkar: koç.

goçkar Goçkar CC-İ 54b/29

Gozchar ‘aries’ (Kuun 1880: 273). Gozchar 54r/29 (Drimba 2000: 107).

834. gül (< Far. gul): gül darçını ‘tarçın çiçeği’.

gül Gul CC-İ 41b/3

gul darcinj ‘çiçek’ (Kuun 1880: 290). *işā. f.* kыл ‘Blume’, кыл дарцын (Radloff 1887: 35). gül ‘Blume’, gül darçını ‘Zimtblume’ (Grønbech 1942: 97). Gul 41r/3 (Drimba 2000:

88). OT. gül ‘gül, çiçek’ (AH: XXIV). Krh-T. gülisan ‘gül bahçesi’ (DH: 200). gülzâr ‘gül bahçesi’ (DH: 200). krş. güleğ ‘gül suyu’ (KB: 170). cülembin ‘bal ile gül yaprağından yapılan bir cins tatlı’ (KB: 126). Hrzt-T. krş. gülgün ‘gül renkli’ (İML 1988: 32). M-Kıpt. gül: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 43). gül ‘gül’ (GT 1989: 323; KK 1999: 108; KH 2002: 125). krş. gülâbdân ‘ içine gül suyu konulan kap’ (GT 1989: 323). gülbahâr: Gülbahar (özel ad) (KMT 2002: 107). Gülçiçek: Gülçiçek (özel ad) (KMT 2002: 107). gülistân ‘1) gül bahçesi, güllük; 2) Sa’dî’nin meşhur eseri’ (GT 1989: 323). Gülnâr: Gülnar (özel ad) (KMT 2002: 107). gülşeker ‘gül tatlısı’ (GT 1989: 323). gülşen ‘gül bahçesi’ (GT 1989: 324). Çağ. gül ‘gül’, gül-berg ‘gül yaprağı’, gül-bün ‘gül kökü, gül biten yer’, gül-güne ‘kadınların kullandıkları gül renkli düzgün’, gül-‘izârî ‘gül yanaklı, al yanaklı olan’ (MK 1993: 440, 441). krş. gülistân ‘gül bahçesi’ (MK 1993: 441). gülşen ‘gül bahçesi’ (MK 1993: 441).

- 835.** gülaf (< far. gul-âb): gülaf suyu ‘gül suyu’; gülaf yağı ‘gül yağı’; krş. külaf.
 gülaf Gulaf CC-İ 42a/20, 42b/12
 Gulaf suj ‘aqua rosacea’ far. كلاب (Kuun 1880: 273). CC-İ 42a/20 *iş.a. f.* → k’yl an cyi⁶⁰ (Radloff 1887: 35); CC-İ 42a/20 *iş.a. f.* → r’yl-an cyjy (Radloff 1887: 67). gülaf ‘Rose’, gülaf jayy ‘Rosenöl’, gülaf suvy ‘Rosenwasser’ (Grønbech 1942: 97, 158). Gulaf 41v/20, 42r/12 (Drimba 2000: 89). OT. cülab ‘gül suyu’ (KB: 126). Hrzt-T. gül-âb ‘gül suyu’ (KE 1997: 228). krş. pür-gülâb ‘gül suyu ile dolu’ (MM 2008: 249). M-Kıpt. gülâb ‘gül suyu’ (KMT 2002: 107). gülaf: Farîsîcenin gül + ab ından muharreftir. Türkler b harfını f olarak telâffuz ettiklerinden gülaf olmuştur (KİLE 1931: 43). gülâf ‘gül suyu’ (İMS 1992: 525). gülaf ‘gülsuyu; gül kırmızısı’ (KH 2002: 125). gülâf ‘gül’, gülâf şuyı ‘gül suyu’ (DM 2003: 84). güleğ ‘gül, çiçek’ (KK 1999: 108). Çağ. gülâb ‘gül suyu’ (MK 1993: 440).

- 836.** -ğa: datif eki.
 ğa ga CC-İ 31b/18
 -ğa *das Dativsuffix* (Grønbech 1942: 97). ga 31r/17 (Drimba 2000: 75).

- 837.** ğafta (< Far. hefte): hafta.
 ğafta Gafta CC-İ 36b/31

Gaſta'hebdomas' ~ *far.* هَفْتَة (Kuun 1880: 273). *iſa. f.* häḫṭrā 'die Woche' (Radloff 1887: 37). hafta 'Woche' (Grønbech 1942: 99). Gaſta 36r/30 (Drimba 2000: 82). OT. Hrż-T. hafta 'hafta' (KE 1997: 232; NF 1998: 154). AO-Kıpt. krş. heft-yek 'yedide bir' (AO 1996: 215). M-Kıpt. hefte 'hafta' (GT 1989: 334). krş. heft 'yedi' (GT 1989: 334).

838. ġala: köy; çiftlik evi.

ġala Gala CC-İ 40a/25

Gala 'civitas; arx; castellum' ~ *ar.* قَلْعَة (Kuun 1880: 273). *anl. f.* – *iſa. f.* кала 'Dorf' (Radloff 1887: 23). ġala 'Dorf' (Grønbech 1942: 99). Gala 39v/25 (Drimba 2000: 87).

839. ġaranful (< *ar.* karanful): karanfil.

ġaranful Gaſanful CC-İ 41b/6

Garanful 'caryophyllus aromaticus' ~ *ar.* قَرَنْفُل (Kuun 1880: 273). *iſa. f.* каранфыл 'die Nelke' (Radloff 1887: 22). ġaranful 'Gewürznelke' (Grønbech 1942: 97). Garanful 41r/6 (Drimba 2000: 88). OT. karanfıl 'karanfil' (KB: 223). Hrż-T. karanfıl 'karanfil' (KE 1997: 297).

840. ġarip (< *ar.* ġarīb): yabancı.

ġarip Gāip CC-İ 50b/27

Gāip *yani* ġarip 'peregrinus' ~ *ar.* غَرِيب (Kuun 1880: 273). ġarip 'Verbrechen' (Radloff 1887: 36). ġarip 'fremd' (Grønbech 1942: 97). Ġarip 50r/27 (Drimba 2000: 101). OT. ġarīb 'garip, kimsesiz; gurbette olan, yurdundan ayrı olan' (DH: 199). ġarīb 'garīp' (AH: XXII). krş. ġarīblik 'yabancılık, kimsesizlik' (KB: 169). ġarīblik 'gariplik' (DH: 199). Hrż-T. ġarīb 'yabancı' (ME 1993: 123). ġarīb 'yabancı, kimsesiz; ġarip, tuhaf', ġarīb-dost 'kimsesizlerin, ġariplerin dostu' (KE 1997: 226). ġarīb 'yabancı, gurbette olan' (NF 1998: 149). ġarīb 'kimsesiz, ġarip' (MM 2008: 219). krş. ġarīblik 'yabancılık, gurbet' (KE 1997: 227). ġarīblik 'gurbet, kendi memleketinin dışında bulunma' (NF 1998: 149). M-Kıpt. ġarīb '1) gurbette olan, yabancı; 2) görülmemiş' (GT 1989: 312). ġarīb 'gurbette olan, ġarip' (KFLT 1989: 989). krş. ġarīblik 'gariplik' (KFLT 1989: 989). ġarīblik 'yabancılık, gurbet', ġarīblikā düş- 'gurbete düşmek', ġarīblikā git- 'gurbete gitmek, gurbete çıkmak' (GT 1989: 312). ġarīblik 'alışılmamış durum, şaşkınlık' (KF

2006: 116). ğurbet ‘yabancı yer, yabancı memleket’ (GT 1989: 323). Çağ. krş. ğarabet ‘gariplik, tuhafılık’ (MK 1993: 438). ğarīb-zāde ‘garipten doğmuş’ (MK 1993: 438).

841. haber (< ar. ḥaber): haber. yeni, en son.

haber habar CCİ 18b/9

anl. f. Habar ‘resnovae; nova’ ~ *ar.* خَبَر (Kuun 1880: 274). *işā. f.* кабар ‘Nachricht’ (Radloff 1887: 25). ḫabar ‘Nachricht’ (Grønbech 1942: 99). ?Habar 18b?/9 (Drimba 2000: 59). OT. Krh-T. bi-haber ‘habersiz, hakikatten uzak’ (DH: 193). ḥaber ‘haber’, ḥaber bér- ‘haber vermek’ (TKT 2004: 367). ḥaber ‘haber’ (AH: XXIV). krş. ḥaberli ‘haberdar, esma-i hüsnadan: habîr’ (TKT 2004: 367). Hrż-T. ḥabar ‘haber’ (ME 1993: 124). ḥaber ‘haber’ (KE 1997: 229; NF 1998: 152; MM 2008: 219). krş. aḥbār ‘haber, haberler’ (KE 1997: 12). aḥbār → *Kaʿbūʿl-aḥbār*: Ebū İshāk Kaʿb bin Mânîʿ. Hz. Muhammed devrinde yaşamış rivayetleri işe meşhur hadis râvisi; *Kenzüʿl-aḥbār*: İmam Muhammed-i Beşveriyye’nin hadis kitabı; *Nişābuʿl-aḥbār*: İmâm Ebuʿl-ʿAlâ ûşî’nin hadis kitabı; *Şihābuʿl-aḥbār*: İmam Abdullah Kuzaʿî’nin hadis kitabı (NF 1998: 522, 523, 529). bē-ḥaber ‘baygın, kendinden geçmiş’ (NF 1998: 53). ḥabîr ‘haberli, bilgili’ (KE 1997: 230). Kaʿbūʿl-Aḥbār: Ebu İshak Kaʿb bin Mânîʿ. Hz. Muhammed döneminde yaşamış rivayetleri ile meşhur bir hadis râvisi (KE 1997: 790). AO-Kıpt. ḥaber ‘haber’ (AO 1996: 213). krş. aḥbār ‘haberler, söylentiler’ (AO 1996: 201). M-Kıpt. ḥabar ‘haber’ (KFLT 1989: 991). ḥaber ‘haber, bilgi’ (GT 1989: 325; KMES 1994: 258; TK 2008: 234). ḥaber ‘haber’ (İMS 1992: 525). ḥaber ‘haber’, ḥaber-I mütevâtir ‘birçoklarının birçokları vasıtasıyla rivayet ettikleri hadis-I şerifler’ (İMS 1992: 528; KF 2006: 117). krş. bî-ḥaber ‘habersiz, bilgisiz’ (GT 1989: 269). ḥaberçi ‘peygamber’ (DM 2003: 84). ḥaber-dâr ‘haberdar’ (BV 1986: 179; TK 2008: 234). uḥbirū ‘haber virildi’ (KFLT 1989: 1076). Çağ. ḥaber ‘haber’ (MK 1993: 441). krş. ber-haber ‘haberli’ (MK 1993: 404). bî-ḥaber ‘habersiz, bilgisiz’ (MK 1993: 406). iḥbār ‘haber verme, bildirme, anlatma’ (MK 1993: 457). muḥbir ‘haber veren’, muḥbir-i sādık ‘sadık haberci’ (MK 1993: 500).

842. haç (< far. hāc): haç; çarmıh.

haç Ghaç CC-İ 36a/11

haç Xaε CC-A 74b/18

haç hae CC-A 74b/26, 74b/32, 75a/9

haçda	haeda	CC-A 70b/23, 72a/22
haçımını	ha eımnı	CC-A 75b/6
haçka	haeka	CC-A 70a/8, 72b/20, 74b/4, 75b/8, 76b/1
haçnıñ	haenıñ	CC-A 74b/2

Chazč, kač, Hač, Ghač ‘cruх’ ~ *far.* خاچ (Kuun 1880: 270, 273, 274). CC-A 75b/6 haçımını → *işa. f.* – *anl. f.* каты ‘Fehler’, катамны (Radloff 1887: 23); *işa. f.* кац ‘Kreuz’, кацның, кацка, кацта, кацтан (Radloff 1887: 24). хаč ‘Kreuz’ (Grønbech 1942: 99). Ghaç 35v/11 (Drimba 2000: 81); хаčka 69v/4 (Drimba 2000: 131); хаčda 70r/15 (Drimba 2000: 132); хаčda 71v/11 (Drimba 2000: 134); хаčka 72r/10 (Drimba 2000: 135); hačnıñ 74r/1, hačka 74r/2 (Drimba 2000: 137); Xač 74r/9, hač 74r/13, хаč 74r/16, хаčka 74v/9 (Drimba 2000: 138); ха čimni 75r/6, хаčka 75r/8, 75v/2 (Drimba 2000: 139). OT. M-KıT. hāc ‘haç’ (MG 1984: 149; İMS 1992: 528). hāç ‘haç, istavroz’ (KFLT 1989: 991). hāş ‘haç’ (DM 2003: 84).

843. haçan: ne zaman, -dİğİndA.

haçan	haean	CC-A 70b/18
-------	-------	-------------

Haçan ‘quando’ (Kuun 1880: 274). *işa. f.* кацан ‘wann’ (Radloff 1887: 24). хаçan (Grønbech 1942: 99). хаçan 70r/12 (Drimba 2000: 132).

844. hağ (< Ar. hağğ): hak; hağ teyir- ‘ödemek; çözmek, serbest bırakmak’.

hağ	ghac	CC-İ 25b/16, 25b/19
-----	------	---------------------

Ghac teyrumen ‘solvo’, Ghac teyrmac ‘solutio’ (Kuun 1880: 273). хаq ‘Bezahlung’, хаq teyir- ‘bezahlen’, хаq tejirmek (Grønbech 1942: 101). Ghac 25r/16 (Drimba 2000: 67). ET. hağ ‘hak’ (ETŞ 1992: 305). OT. Krh-T. hağ ‘hak’ (AH: XXIV). hak ‘hak, doğru, hakikat olan’ (DH: 200). hağ(k) ‘hak, hakikat, doğru, gerçek’ (KB: 172). hağ(k) ‘hak, gerçek’, hağsızın ‘haksız yere’ (TKT 2004: 369). krş. hakk’al yakîn ‘doğruluğunda şüphe olmayan bilgi’ (DH: 200). krş. hağikāt ‘bir şeyin doğrusu, asıl, gerçek’ (KB: 173). hağikāt ‘hakikat’ (AH: XXIV). hağku’l-yakîn ‘insanın kendi nefsinde ispatlanmış bilgi’ (KB: 173). Hrз-T. hağ (I) ‘gerçek, doğru’ (MM 2008: 220). hağ (II) ‘hak, pay, hisse’ (MM 2008: 220). Krh-T. krş. hağikāt ‘gerçek, bir şeyin aslı, hakikat’ (MM 2008: 220). Hrз-T. hağ ‘gerçek, hak’ (ME 1993: 124). hağ(k) ‘gerçek, doğru, hak’ (KE 1997: 232). hağ(k) ‘1) Hak, Allah; 2) doğru, gerçek; 3) hak’ (NF 1998: 155, 157). krş. el-hağ ‘doğrusu’ (KE 1997: 184). hağikāt ‘gerçek, hakikat’ (ME 1993: 124). hağikāt ‘hakikat,

gerçek, doğru' (KE 1997: 232). ḥakīkat 'hakikat, gerçek, gerçekten' (NF 1998: 154). ḥakla- 'paylaştırmak' (ME 1993: 124). ḥakla- 'gerçek, doğru olduğunu kabul etme' (NF 1998: 157). ḥakla- 'gerçek, doğru olduğunu kabul etme' (NF 1998: 157). ḥaklık 'gerçeklik, doğruluk' (NF 1998: 157). ḥaksuz 'haksız' (KFLT 1989: 992). muḥakḳak 'gerçekliği belli olmuş, gerçek' (NF 1998: 296). muḥakḳık 'tahkik eden, gerçeği arayan' (KE 1997: 446). mustahak 'hak etmiş, lâıyık olan' (NF 1998: 299). nāḥāk 'haksızca' (ME 1993: 158). nā-ḥak 'haksız, haksız yere' (NF 1998: 307). taḥkīk 'gerçeği araştırma; gerçek, doğru' (KE 1997: 588). AO-Kıpt. ḥak(k) '1) Allah; 2) hak, bir insana ait olan şey' (AO 1996: 214). M-Kıpt. ḥak 'hak' (KFLT 1989: 992). Ḥak 'Tanrı, Allah' (GT 1989: 326). ḥak 'doğru, doğruluk, gerçek', nā-ḥak 'haksız' (GT 1989: 326, 399). ḥak '1) doğru, gerçek; 2) hisse, pay; 3) bir şeye veya birine ait' (İMS 1992: 528). ḥak(k) 'hak, hakikat, gerçek' (KMES 1994: 259). ḥak/ḥakḳ '1) gerçek, doğru; 2) Allah', Ḥakḳullāh 'Allah' (KF 2006: 117, 118). ḥakḳ/ḥak '1) doğru, gerçek, hakikat; 2) lüzumlu gerekme, vacip; 3) pay, hisse', ḥak-ı Allah (TK 2008: 235). krş. ḥakīkat 'hakikat' (BV 1986: 180). ḥakīkat 'hakikat, gerçek' (KFLT 1989: 992; KF 2006: 118; TK 2008: 235). ḥakīkat 'gerçek, doğru' (İMS 1992: 528). ḥakīkatī 'gerçek, gerçeğe mensup' (KF 2006: 118). ḥakīkī 'doğru, gerçek' (İMS 1992: 528). ḥakīkī 'gerçek' (KF 2006: 118). ḥakḳān 'doğrusu' (İMS 1992: 528). ḥakḳat 'gerçek' (İMS 1992: 528). ḥakḳında/ḥakında 'dair, için, hakkında' (GT 1989: 326). ḥaklık 'doğruluk, gerçeklik' (İMS 1992: 528). ḥaksinâslık 'hak tanırlık, vefâdarlık' (GT 1989: 326). ḥaksız 'haksız' (KF 2006: 118). muḥakḳak 'doğru yapılan' (TK 2008: 292). müstahakḳ 'hak etmiş' (MG 1984: 216). müstahak/müstehak 'hak etmiş, layık', müstahak ol- 'doğru olmak' (KF 2006: 154). müstehak 'hak etmiş, hak kazanmış' (İMS 1992: 573). müstehak 'hak eden' (TK 2008: 298). taḥkīk 'doğru olup olmadığını meydana çıkarma' (MG 1984: 250). taḥkīk 'bir şeyin hakikatini arama, doğru ve gerçeğini ortaya çıkarma; hakikatde, gerçekte' (GT 1989: 441). taḥkīk 'doğru olup olmadığını araştırma' (İMS 1992: 599). taḥkīk 'doğru olup olmadığını araştırma, ortaya çıkarma' (KMES 1994: 305). taḥkīk 'şüphesiz, gerçekten' (KF 2006: 185). taḥkīk '1) doğru olup olmadığını araştırma, meydana çıkarma; 2) gerçekten, doğrusu' (TK 2008: 325). Çağ. ḥak(k) 'Allah, Tanrı; doğruluk, insaf; bir insana ait olan şey', ḥak(k)-güy 'doğru söyleyen', ḥak(k)-nā-şinās 'hakkı tanımayan', ḥakḳ-nā-şinâslıg 'hakkı tanımazlık', ḥakḳü's-sa'y 'iş ücreti, emeğin

karşılığı', ḥaḳ-şinās 'hakkı tanıyan' (MK 1993: 442). krş. fi'l-ḥaḳīka 'gerçekte' (MK 1993: 436). ḥaḳīkat 'gerçek, doğru' (MK 1993: 442). ḥaḳīkī 'gerçek' (MK 1993: 442). ḥuḳūk 'haklar, hakikatler' (MK 1993: 453). nā-ḥaḳ(ḳ) 'haksız; beyhude, boş' (MK 1993: 508). taḥḳīḳ 'gerçeği araştırma' (MK 1993: 546).

845. haḳıl (< ar. aḳl): akıl; krş. aḳıl.

haḳıl haḳıl CC-A 71b/26

Hakıl 'prudencia' (Kuun 1880: 274). haqyl, aqyl 'Verstand, Weisheit; klug' (Grønbech 1942: 101). hakil 71r/13 (Drimba 2000: 133).

846. halal (< ar. ḥalāl): helal, meşru; bayan eş; halal oğul 'meşru oğul'; krş. hallal.

halal Ghalal CC-İ 49b/29

halal halöl CC-A 59b/26

Ghalal 'legitimus' (Kuun 1880: 273). ḥalāl 'rein', ḥalāl oğul 'rechtmässiger Sohn' (Radloff 1887: 36). ḫallal 1) 'gesetzlich erlaubt', ḫallal oğul 'ehelicher Sohn', benim ḫallal ḫatunym-dyr 'sie ist meine Ehefrau'; 2) 'Ehefrau', alḫanym ḫallalym 'die von mir geheiratete Frau' (Grønbech 1942: 99). Ghalal 49r/29 (Drimba 2000: 100); ḥalæl 59r/25 (Drimba 2000: 115). OT. ḥalal 'helâl' (KB: 173). ḥalal 'halâl' (AH: XXIV). helâl 'helâl, şeriatçe yasak olmayan' (DH: 202). ḥelâl 'helal, helal kılınmış', ḥelâl er- 'helal olmak', ḥelâl kıl- 'helal söylemek, meşru kılmak', hezîne kıl- 'harcamak, hayır olarak harcamak, nafaka vermek' (TKT 2004: 376, 380). Hrż-T. ḥalâl 'helal' (ME 1993: 124). ḥelâl 'helal' (KE 1997: 244; NF 1998: 170). ḥelâl 'dinî bakımdan yasak ve günah olmayan şey, caiz, helal' (MM 2008: 221). krş. ḥalâllık 'helallik' (ME 1993: 124). ḥelâllık 'helallik, helal olma' (NF 1998: 170). M-KıpT. ḥalâl 'meşru, helâl' (GT 1989: 327). ḥalâl 'dinî hükümler bakımından yasak olmayan' (İMS 1992: 529) . ḥelâl 'haram olmayan şey, helâl' (KF 2006: 120). krş. ḥalâllaş- 'helallaşmak, haklarını karşılıklı olarak helal etmek' (İMS 1992: 529).

847. halğan: kalan.

halğan Ghalgan CC-İ 38b/17

Ghalgan: kalgan 'remanens' *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 274). ḫalğan 'Überrest' (Grønbech 1942: 99, 191). Ghalgan 38r/17 (Drimba 2000: 85).

848. halha: kalkan; *krş.* *qalkān*.

halha halha CC-A 83a/13

Halha (halhan) *yani* kalkan ~ *çağ*. قالكان (Kuun 1880: 233, 274). *işa. f.* halḥa ‘Fingerring’ (Radloff 1887: 36). *ḫalqa*, *ḫalḫa* ‘Ring’ (Grønbech 1942: 99). *ḫalḫa* 82v/13 (Drimba 2000: 144).

849. halı: halı; kilim.

halı Gali CC-İ 53a/6

Gali ‘tapetum’ ~ *far.* قالی (Kuun 1880: 273). *işa. f.* qali ‘grosser Teppich’ (Grønbech 1942: 191). Gali 52v/6 (Drimba 2000: 104). OT. Hrzt-T. ḡalı/ḡalı ‘halı’ (NF 1998: 149, 198). M-Kıpt. ḥalı ‘halı, sergi’ (DM 2003: 84). qalı ‘a costly kind of carpet’ (RH 2000: 321). ḡalı ‘sergi, halı’ (KMT 2002: 111).

850. halka (< ar. ḥalka): halka, daire. yular, dizgin.

halka Ghalcha CC-İ 52b/2

Ghalcha ‘anellus capistri’ (Kuun 1880: 273). *ḫalqa*, *ḫalḫa* ‘Ring’ (Grønbech 1942: 100). Ghalcha 52r/2 (Drimba 2000: 104). OT. ḥalka ‘zır yapımında kullanılan halka’ (TKT 2004: 370). Hrzt-T. ḥalka ‘halka, tasma’ (ME 1993: 124). ḥalka ‘halka, tasma; (kapı için) tokmak’ (KE 1997: 236). ḥalka ‘halka’ (NF 1998: 161). M-Kıpt. ḥalaḫa ‘halka’ (KFLT 1989: 992). ḥalka ‘halka, çember’ (MG 1984: 150). ḥalka ‘halka’ (BV 1986: 180; İMS 1992: 529).

851. hallal (< ar. ḥalāl): *bkz.* halal.

hallalım hallalīm CC-A 59a/15

hallal hallal CC-A 66b/24

Hallal ‘licitus; legalis’, hallalim ‘uxor mea’ ~ *ar.* حلال (Kuun 1880: 274). hallalīm 58v/15 (Drimba 2000: 114); hallal 66r/23 (Drimba 2000: 128).

852. ham (< *far.* ḥām): ham, olmamış; acı, keskin.

ham Gham CC-İ 38a/21, 38a/23

Gham ‘hamacerbus’ ~ *far.* خام (Kuun 1880: 273). *işa. f.* kam ‘unreif, sauer’ (Radloff 1887: 25). *ḡam* ‘unreif, herb’ (Grønbech 1942: 100). Gham 37v/21, 37v/23 (Drimba 2000: 84). OT. Hrzt-T. ḥām ‘işlenmemiş, sade’ (NF 1998: 161). *krş.* ḡamla- ‘hamlamak’

(ME 1993: 125). Һамлуқ ‘hazımsızlık, hamlık’ (ME 1993: 125). M-KıpT. Һәм ‘işlenmemiş (deri)’ (MG 1984: 151). Һәм ‘1) işlenmemiş; 2) acemi, tecrübesiz’ (GT 1989: 328). Çağ. Һам ‘çiğ; boş, nafile, beyhude’ (MK 1993: 444).

853. hamış: kamış; krş. қамыш.

hamışdır hamís dír CC-A 61a/3

hamış hamís CC-A 61a/4

Hamis ‘canna’ (Kuun 1880: 274). *işā. f.* камыш ‘Schilf, Rohr’, CC-A 61a/4 hamışdır → *işā. f.* камыш башы (Radloff 1887: 25, 71). Һамыш ‘Rohr, Stengel; Schilf’ (Grønbech 1942: 100, 192). Һамыш dír 60v/3, Һамыш 60v/3 (Drimba 2000: 116). ET. qamış ‘kamış’ (Hsüan-X 1975: 143). qamış; Q’MYŞ ‘kamış’ (İKPÖ 1998: 180). қамыш/қамуш ‘hint kamışı, bambu, kamış’ (Gabain 2000: 277). қамыш/қамуш ‘kamış, saz, sazlık’ (IB: 54). kamış ‘kamış, saz’ (METY 2012: 314). kamış ‘kamış’ (AY-YK 2012: 236). kamış/қамуш ‘kamış, saz’ (Mir) (YKI 2013: 503). қамуш ‘kamış’ (IB: 37). OT. Krh-T. kamış ‘kamış; kamışlık’, sargan kamış ‘kamışı kurutan tepe’, tong kamış ‘halfa, kandıra otu’ (DLT-Atalay 2006: IV-259, 491, 639). krş. kamışlıғ ‘kamışlı’ (DLT-Atalay 2006: IV-259). kamışlan- ‘kamışlık olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-259). Hrz-T. kamış ‘sulak yerlerde biten içi boş ve boğumlu bitki’ (İML 1988: 37). қамыш ‘kamış’ (KE 1997: 290). M-KıpT. қамыш ‘kamış’ (MG 1984: 172; GT 1989: 360; KH 2002: 128). қамыш ‘kamış’, sükker қамыш ‘şeker kamışı’ (İMS 1992: 545, 594). qamış ‘reed, cane, rush’ (RH 2000: 254). қамыш ‘kamış, şeker kamışı’, қамыш bal ‘kamış balı’, қамыш şuyı ‘kamış suyu’ (DM 2003: 87). қамыш ‘saman’ (KF 2006: 131). krş. қамышlıғ ‘kamışlık’ (İMS 1992: 545). Çağ. қамыш ‘kamış’ (MK 1993: 468).

854. han: han, hakan; tanrı; krş. қан II.

han han CC-A 70b/7

hangınam hangınam CC-A 75b/7

hanı ha nı CC-A 75b/5

hanı haní CC-A 73b/21

hanı hānı CC-A 71b/4

hanı hanı CC-A 74b/16

hanı hānı CC-A 71b/12, 72a/20

hanımız hānımı CC-A 70a/25

hanınga hāninga CC-A 72b/42

Han ‘dominus; Deus’, čin hānimiz, CC-A 75b/7 hangınam → *işa. f. – anl. f.* Hangi ‘qualis’ + nam ‘nomen’ ~ *far.* نالم (Kuun 1880: 274, 291). kan ‘Kaiser, Fürst’, CC-A 71b/12 hanñiñ, CC-A 72a/20 hanñiñ, CC-A 74b/2 Hanñiñ, CC-A 74b/16 hanñiñ *işa. f.* канһың, CC-A 75b/5 hanı → *işa. f.* каны, CC-A 70a/25 hanñimiz → *işa. f.* канымыз (Radloff 1887: 22). *хан, ханγyna* (Grønbech 1942: 100); *хан* 1) ‘Kaiser’; 2) ‘König’, *ханγyna karitatives Diminutiv von хан*: e ğomart ханγynam ‘mein freigebigere König’ (Grønbech 1942: 192). *хănīmīf* 69v/13 (Drimba 2000: 131); *хăni* 71r/2, *хăniñ* 71r/6 (Drimba 2000: 133); *хăniñ* 71v/10 (Drimba 2000: 134); *хăni* 72r/21 (Drimba 2000: 136); *Xāniñ* 74r/1, *хāniñ* 74r/8 (Drimba 2000: 138); [*χ > k*]anī 73r/18 (?); *ха ni* 75r/5 (Drimba 2000: 139); *hangīnam* ? (Drimba 2000: 139). ET. xan ‘hükümdar, imparator, Çin imparatoru’ (Hsüan-X 1975: 139); *han/kan* ‘han’ (Gabain 2000: 273, 277); han ‘hakan, han, hükümdar’ (ABH 2013: 198); *kan* (II) ‘hakan, han, hükümdar’ (AY-III 1991: 97); *kan* ‘hükümdar, han, hakan, kağan’ (ETŞ 1992: 325); *qan*; X’N, Q’N ‘han, ulu hakan, imparator’ (İKPÖ 1998: 180); *kan* ‘han, hükümdar’ (IB: 54); *kan* (I) ‘kağan’, *kan bol-* ‘kağan olmak, tahta çıkmak’ (KUKY 2009: 264, 525); *kan* ‘han, hükümdar’, Teñride bolmış Êl Êtmiş Bilge Kan (UKY 2011: 99, 104); *kan* I ‘han, hakan’ (METY 2012: 314); *kan* ‘han’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 503; Aydın 2012: 167); *qang* ‘baba’ (Hsüan-X 1975: 143); *kan* ‘han, hükümdar’ (AY-YK 2012: 236); *qang* ‘baba’, ög *qang* ‘anne ve baba’ (AY-III 1991: 97); *qang* ‘baba’ (ETŞ 1992: 326); *qañ* ‘baba’ (Gabain 2000: 277); *qañ*; Q’NK, X’NK ‘baba’ (İKPÖ 1998: 181); *qan* ‘хан’ (TEƏ 2008: 325); *qañ* ‘отец’ (TEƏ 2008: 325); *qañ* ‘baba’ (METY 2012: 314; Aydın 2012: 167; ABH 2013: 203); *qañ* ‘baba’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 503) . Proto-Moğol halkı olan Ruan-Ruanlardan geçtiği düşünülen *kağan* kelimesi tarihte ilk defa Siyen-pi Qifu kabilesi tarafından MS. III. yüzyılın ikinci yarısında unvan olarak kullanılmıştır (Golden 2013: 54). A. Vovin, pek çok İç Asya dilinde görülen *qayan* ‘emperor, supreme ruler’ kelimesinin etimolojisini *qa ‘great’ + qan ‘qan’ şeklinde yapmış, kelimenin kökünü Proto-Yenisey *qεʔ~qaʔ ‘big, great’ kelimesine dayandırmıştır (Vovin 2004: 129; Vovin 2007: 180, 181). → krş. *hağan/kağan*⁶¹ ‘Kağan’ (Gabain 2000: 273, 275); *kağan* ‘kağan, hakan’ (ETŞ 1992: 323); *kağan* ‘kağan’, *kağan bol-* ‘kağan olmak, tahta çıkmak’, *kağan kış-* ‘kağan yapmak, tahta çıkarmak’ (KUKY 2009: 260, 358, 361, 524); *kagan* ‘hakan, kağan, han, hükümdar’ (METY 2012: 314); *kagan* ‘kağan’ (Aydın 2012: 166, 167); Köl Beg Bilge Kagan: Mo-yan-chou Kağan’ın babası Köl Bilge Kağan (UKY 2011: 101);

Köl Bilge Kagan: Mo-yan-chou Kağan'ın babası Köl Bilge Kağan (UKY 2011: 101); Tenride bolmış Êl Êtmiş Bilge Kagan/Tenride Bolmış Êl Êtmiş Uygur Kagan: Mo-yan-chou Kağan (UKY 2011: 104); kağanla- 'kağan yapmak, tahta çıkarmak' (KUKY 2009: 361, 524); kaganla- 'hakan yapmak, hakan olarak başa geçirmek' (METY 2012: 314); kaganla- 'kağanlı duruma getirmek' (Aydın 2012: 167). kañıç 'babacık' (Yen) (YKI 2013: 503); kanlan- '(bodun) kağan önderliğinde siyasal örgütlenme kurmak, bir başı, lideri olmak' (KUKY 2009: 358, 525); kanlan- 'han sahibi olmak' (Aydın 2012: 167); kaganlıg 'hakanlı, hakanı olan' (METY 2012: 314); kaganlıg 'kağanı olan' (Aydın 2012: 167); kağansıra- 'kağansız olmak' (Gabain 2000: 276); kagansıra- 'kağansız kalmak, liderini kaybetmek' (KUKY 2009: 364, 524); kagansıra- 'hakansız kalmak' (METY 2012: 314); kagansıra- 'kağanını kaybetmek' (Aydın 2012: 167); kagansırat- 'kağansız bırakmak, lidersiz, başsız bırakmak' (KUKY 2009: 382, 524); kagansırat- 'hakansız bırakmak' (METY 2012: 314); kagansırat- 'kağanını elinden almak' (Aydın 2012: 167); kañıç? 'babacık, babacağız' (ETŞ 1992: 326); kanlan- 'han sahibi olmak, başlarına idareci olan han geçmesini sağlamak' (METY 2012: 314); qañsıra- 'остаться без отца, осиротеть' (TEƏ 2008: 325); kañsıra- 'babasını kaybetmek' (Yen) (YKI 2013: 503); kañsız 'babasız' (Yen) (YKI 2013: 503). OT. han 'hakan, hükümdar' (DH: 201); xan 'han; Türklerin en büyüğü başbuğu; Afrasyab oğullarına verilen ungun' (DLT-Atalay 2006: IV-212) → krş. kañğdaş 'babaları bir olan' (DLT-Atalay 2006: IV-261); Hrzt. han 'hükümdar' (İML 1988: 95). AO-Kıpt. ħan 'han' (AO 1996: 214). M-Kıpt. ħan 'han, hakan' (KH 2002: 125). qan 'melik, xan' (KİLE 1931: 68). krş. O-Moğ. Mnt. qan melig: a personal name < Türk.: Osm. melik 'king' < Ar. malik 'king' (Poppe 1955: 40).

855. hanat: kanat.

hanat hanat CC-A 66a/24

Hanat 'ala' (Kuun 1880: 274). kañat 'Flügel' (Radloff 1887: 22). ħanat 'Flügel' (Grønbech 1942: 100). ET. kañat 'kanat' (ETŞ 1992: 326; Gabain 2000: 277). kanat 'kanat' (IB: 54). kanat 'kanat' (Mir) (YKI 2013: 503). OT. kañat 'kanat' (KB: 220). kañat '1. kanat; 2. kol' (TKT 2004: 422). kanat 'kanat' (DLT-Atalay 2006: IV-260). krş. kanatlan- 'binek sahibi olmak; uçmak; kanatlanmak; kanadı çıkmak, bitmek' (DLT-Atalay 2006: IV-260). Hrzt. kanat 'kuşların uçmasını temin eden uzuv' (İML 1988: 37). kañat 'kanat' (ME 1993: 134; KE 1997: 294; NF 1998: 199; KurT 2002: 142).

kanatlıg 'kanatlı' (KE 1997: 294). kanatlu 'kanatlı' (KurT 2002: 143). M-Kıpt. kanad/kanat 'kanat' (GT 1989: 360). qanat 'kanat' (KİLE 1931: 68). qanat = Ar. al-janâh 'wing' (RH 2000: 230). kanat 'kanat', yarı kanat 'baykuş' (İMS 1992: 546, 619). kanat 'kanat' (KMT 2002: 112; KF 2006: 131). kanat 'kanat', yir kanat 'yarasa' (DM 2003: 87). krş. kanatsuz 'kanatsız' (GT 1989: 360). kanatlan- 'kanat verilmek, uçmak' (GT 1989: 360). Çağ. kanat 'kanat' (MK 1993: 468).

856. hanlıh: krş. kanlık.

hanlıhınıñ hanlıheniñ CC-A 75a/12

ханлыг 'Königtum; Königreich' (Grønbech 1942: 100, 192). ханлихениñ 74v/12 (Drimba 2000: 138). ET. kanlık 'hanlık' (IB: 54). kanlık 'hanlık' (Mir) (YKI 2013: 503). M-Kıpt. hanlık 'hanlık, büyüklük' (KH 2002: 125).

857. hanlık: hanlık.

hanlığın hanlechín CC-A 64a/28

hanlık hālík CC-A 70a/26, CC-A 70a/26

işa. f. – anl. f. Salik 'sertus' (Kuun 1880: 294). CC-A 70a/26 hanlık → işa. f. – anl. f. малык 'König', малык тацыны (Radloff 1887: 77). ханлыг, ханлыг (Grønbech 1942: 100). ханlechín 63v/28 (Drimba 2000: 122); хālik 69v/14 (Drimba 2000: 131).

858. haram (< Ar. ḥarām): haram.

haram haram CC-A 66b/24

Haram 'illicitus' (Kuun 1880: 274). hapam 'verboten' (Radloff 1887: 36). хaram 'verboten, Verbotenes' (Grønbech 1942: 101). haram 66r/23 (Drimba 2000: 128). OT. ḥaram 'haram' (KB: 175; AH: XXV). harām 'haram, helal olmayan, dince yasak edilmiş' (DH: 201). ḥarām 'haram', ḥarām kıl- 'haram etmek', ḥaram kılinmış 'haram edilmiş şey' (TKT 2004: 371, 372). krş. ḥarem 'kutsal yer', ḥarem yeri 'Mekke-i mükerreme', mescid-i ḥarām/mezgit-i ḥarām: Mescid-i Haram (TKT 2004: 372, 519, 521). mahrem 'mehrem, gizli; birine ait hususi şey; çok samimi, içli-dışlı; kendisine nikâh düşmeyen' (DH: 209). Hrз-T. ḥarām 'haram, dînî yasak' (ME 1993: 125). ḥarām 'haram', mescidü'l-ḥarām 'Mekke'deki Kabe-i şerif', meş'arü'l-ḥarām 'haramı bildiren' (KE 1997: 238, 435). ḥarām 'haram'; *Mescidü'l-Ḥaram*: Mekke'deki Ka'be-i şerif; *Meş'aru'l-ḥarām*: Mekke'de Merve ile Safâ arasında hac merasiminin yapıldığı yer; Şeyhü'l-ḥarām Ebu'l Abbās Mūsā: Bir âbid (NF 1998: 162, 526). ḥarām 'dince

yasaklanan şey, haram' (MM 2008: 220). krş. harāmluk 'haram olacak şey' (NF 1998: 162). harāmluk 'haram olma durumu' (MM 2008: 221). harām-zāde 'piç' (KE 1997: 238). harēm 'harem, yasak yer' (ME 1993: 125). harem 'harem' (KE 1997: 238). Harem: Mekke ve Medine'nin kutsal topraklarından dolayı verilen isim (KE 1997: 783). harem 'herkesin girmesine müsaade edilmeyen saygıdeğer ve kutsal yer' (NF 1998: 162). ihrām 'hacıların hac görevi sırasında giyindikleri dikişsiz elbise' (MM 2008: 224). ihrām 'ihram' (ME 1993: 129; KE 1997: 264; NF 1998: 183). mahrem 'mahrem, haram olan' (NF 1998: 275). mahrūm 'mahrum, yoksun' (KE 1997: 416; NF 1998: 275). muhṛim 'ihrama giren' (ME 1993: 157). muḥarrem 'kamer takviminin birinci ayı; haram olan, yasaklanmış' (KE 1997: 446). nā-mahrem 'namahrem' (KE 1997: 458). nā-mahrem 'namahrem, yabancı erkek tarafından görülmesi caiz olmamakla kendisinden kaçılan yabancı' (NF 1998: 307). M-Kıpt. harām 'yapılması veya kullanılması dinen yasaklanmış olan, helâl olmayan, haram' (GT 1989: 329). harām 'haram, Cenab-ı Allah tarafından yasak edilen işler' (KMES 1994: 260). harām 'yasak olan şeyler' (KFLT 1989: 993). harām 'dinen yasaklanmış şey', mescid-i harām/mescidü'l harām: Mekke'de Ka'be'nin bulunduğu en büyük mescid, meş'ar-i harām/ meş'ar-il harām: Hac zamanında Ka'be'de ziyaret edilen muayyen yer (İMS 1992: 530, 566, 567). harām 'din açısından haram olan şeyler, haram' (KF 2006: 118). harām 'şeriatça, dince yasak edilmiş şey' (TK 2008: 237). krş. harāmî 'haydut, yol kesen, hırsız' (GT 1989: 329). harāmî 'hırsız, yolkesen' (KF 2006: 119). harāmlık 'haram olma' (İMS 1992: 530). harām-zāde 'gayri meşru münasebetlerden doğmuş; soysuz' (GT 1989: 329). harem '1) mukaddes yer: Kâbe; 2) büyük saraylarda kadınlara mahsus olan kısım', harem-miṣāl 'harem gibi' (GT 1989: 329). harem 'Hac zamanında ihrama girilen yerden itibaren Kabe'ye doğru olan kısım', haremeyn 'Mekke ile Medine' (İMS 1992: 530). harīm 'herkesin girmesi yasak olan yer' (GT 1989: 330). ihrām 'Hacıların Kabe'yi tavaf için Mekke dışında örtünmek zorunda oldukları dikişsiz bürgü' (İMS 1992: 536). ihrām 'Hac seferinde giyilen özel bir giysi' (KF 2006: 124). mahrem 'dinen kadının kendinden kaçmadığı erkek' (İMS 1992: 563). mahrūm 'yoksun' (KFLT 1989: 1031). mahrūm 'istediğini elde edemeyen, mahrum' (GT 1989: 380). mahrūm 'yoksun' (İMS 1992: 563). mahrūm 'isteğini elde edemeyen, mahrum', mahrūm eyle- 'nasipsiz bırakmak' (KF 2006: 148). mahrūm 'mahrum, yoksun' (TK 2008: 286). muhṛim 'mahrum olunmuş' (KFLT 1989: 1037). muhṛim 'ihram girmiş kimse' (İMS 1992: 569). muhṛim 'ihram giren, ihramlı' (KF 2006: 152). Çağ. harām 'haram' (MK 1993: 445). krş. harām-

zāde ‘piç (çocuk)’ (MK 1993: 445). harem ‘herkesin girmesine izin verilmeyen saygıdeğer, kutsal yer’ (MK 1993: 445). mahrem ‘haram, şeriatın yasak ettiği şey; çok samimi, içli dışlı olan’ (MK 1993: 489). mahremlik ‘gizlilik’ (MK 1993: 489). nā-mahrem ‘mahrem olmayan, yabancı’ (MK 1993: 509).

859. hasal: nöbetçi, gözcü; bekçi.

hasal Ghasal CC-İ 51a/5

Ghasal ‘vigil; excubiae’ (Kuun 1880: 273). *iş.a. f. – anl. f.* җазал ‘Gesang’ (Radloff 1887: 36). ɣasal, (ɣašal?) ‘Wache, Wachtposten’ (Grønbech 1942: 101). Ghasal 50v/5 (Drimba 2000: ?).

860. hasır (< ar. ḥāšmr?): hasır.

hasır Ghaser CC-İ 53a/8

Ghaser ‘cubiculum tegeti stratum’ ~ ar. خالصر ‘storearum textor’ (Kuun 1880: 273). ɣasyr ‘Matte’ (Grønbech 1942: 101). Ghaser 52v/8 (Drimba 2000: 104). OT. M-Kıpt. ḥasır ‘hasır’ (GT 1989: 330).

861. hatun: hanım, hanım eş; *krş.* katon, katun.

hatun hatū CC-A 81b/10

hatun hatun CC-A 73b/18

hatunımdır hatunī dr CC-A 59b/26

hatunların hatūların CC-A 71b/8

iş.a. f. Hatun ‘uxor’, hatumumdir (Kuun 1880: 144, 274). катын ‘Frau’, CC-A 71b/8 hatunların → *iş.a. f.* катынларның (Radloff 1887: 23, 24). ɣatun 1) ‘Frau’; 2) ‘Ehefrau’; 3) ‘Hausfrau’, ɣallal ɣatun ‘Ehefrau’, tul ɣatun ‘Witwe’ (Grønbech 1942: 101, 196). ɣatunī dr 59r/25 (Drimba 2000: 115); ɣatūların 71r/4 (Drimba 2000: 133); ɣatun 73r/15 (Drimba 2000: 137); ɣatū 81r/10 (Drimba 2000: 141). ET. ḥatun/katun (*krş.* Sogd. *ḥwt’ynh*) ‘kadın, kraliçe’ (Gabain 2000: 273, 278). hatun ‘kadın, kraliçe’ (ABH 2013: 198). ɣatın ‘kadın, hatun’, ɣatın ana ‘kayın valide, kaynana’, ɣatın ata ‘kayın peder, kaynata’ (ETŞ 1992: 330). ɣatun- ‘(burada) tanrıça, ilahe’ (AY-III 1991: 97). katun ‘hatun, hükümdar eşi’ (IB: 54). qatun ‘госпожа-река’ (TEƏ 2008: 325). katun: kağan eşlerinin unvanı (KUKY 2009: 265, 525). katun ‘hatun, sultan, hakanın eşi’ (METY 2012: 315). katun ‘kağanın karısı’ (Aydın 2012: 168). katun ‘hakanın eşi’ (Kır, Mir) (YKI 2013: 503). katun: Hatun Irmağı (Yen) (YKI 2013: 503). qutlugh-

daughter-abagha-ilkhan-r-1265-82/. yer adı. Katun: Güney Sibirya'da bulunan bugünkü Katun Irmağı (ETYA 2012: 111). qayātun (可賀敦/khaʔ-ya-ton/) 'empress; qayan's wife' Türkler ve Ruan-Ruanlar tarafından kullanılmıştır (Vovin 2004: 129; Vovin 2007: 177). OT. ḥatun 'hatun, kadın' (TKT 2004: 373). katun 'kadın, hatun, Afrasyab kızlarından olanların adı', oğlagu katun 'asaletli, asıl kadın' (DLT-Atalay 2006: IV-281, 422). krş. katunlan- 'hanımlanmak, han karısı şekline girmek' (DLT-Atalay 2006: IV-281). Hrız-T. ḥatun 'hanım' (ME 1993: 125). ḥatun 'kadın, zevce' (KE 1997: 240). ḥatun 'kadın, hatun' (NF 1998: 165). katun 'hatun; bey karısı' (İML 1988: 39). krş. ḥatunluğ 'karısı olan' (NF 1998: 166). ḥatunsuz 'karısı olmayan' (NF 1998: 166). AO-Kıpt. ḥatun 'hatun' (AO 1996: 214). M-Kıpt. ḥatın 'kadın' (DM 2003: 84). ḥātun 'kadın' (MG 1984: 153). ḥatun 'hatun' (BV 1986: 183; GT 1989: 331). ḥatun 'kadın' (KFLT 1989: 995; İMS 1992: 531). ḥarbiyye ḥatun 'Müslümanların savaştıkları yerlerdeki kadınlardan biri' (İMS 1992: 530). ḥatun 'lady, queen' = Ar. al-sayyida 'princess' = Moğ. qatun 'queen' (RH 2000: 202). qatun 'xatun, hanım', Naz xatun: İsmi has (KİLE 1931: 60, 73). ḥatun 'kadın, eş' (TK 2008: 238). ḥatun 'kadın' (KFLT 1989: 1016; (KMT 2002: 114). krş. ḥatunnuk 'dişilik' (TK 2008: 238). Çağ. ḥātun 'kadın' (MK 1993: 447).

862. haṽa I: hava, meteorolojik durum.

haṽa haua CC-İ 37b/9, 37a/20

haṽa haṽa CC-İ 36b/2

Hawa 'aēr' (Kuun 1880: 274). haya 'Luft; Wetter', jamʕyprly haya (Radloff 1887: 36). hava 'Luft, Atmosphäre; Witterung', jaryq hava 'Helle', jamyurlu hava 'Regenwetter' (Grønbech 1942: 101). [Ghaua > hawa] 36r/1 (Drimba 2000: 81); haua 37r/9, 37r/20 (Drimba 2000: 83). OT. havâ 'hava' (DH: 201). Hrız-T. ḥava 'hava' (ME 1993: 125). havâ 'hava' (KE 1997: 241). havâ '1) hava; 2) arzu, istek, heves' (NF 1998: 166). krş. havādār 'dost' (NF 1998: 166). M-Kıpt. havâ 'gökyüzü, hava' (MG 1984: 153). havâ '1) boşluk, hava; 2) bir yerin sıhhi durumu, hava' (GT 1989: 331). hevâ 'hava; heves' (BV 1986: 184). Çağ. havâ 'hava' (MK 1993: 447).

863. haṽa II: Hz. Havva.

haṽa haṽa CC-A 72b/9

ha'va: Eva (Grønbech 1942: 276). ha'va 72r/5 (Drimba 2000: 135). OT. Krh-T. ḥava: Havva, Âdem peygamberin eşi (KB: 177). Hz-T. Ḥavvā: Hz. Havva (KE 1997: 784; NF 1998: 518).

864. haza (< ar. hāzā): özellikle.

haza Ghaxa CC-İ 32b/3

Ghaxa 'proprie' ~ ar. خاصا (Kuun 1880: 273). ḡaza (ḡasa?) 'besonders, speziell' (Grønbech 1942: 102). Ghaxa 32r/3 (Drimba 2000: 76).

865. hayış: kayış.

hayış hays CC-A 61a/6

Hays 'acuncula' (Kuun 1880: 274). iṣa. f. kaim 'Riemen' (Radloff 1887: 21). ḡajyṣ 'Lederriemen' (Grønbech 1942: 99). ḡayṣ 60v/6 (Drimba 2000: 117). OT. Hz-T. ḡayṣ 'kayış' (KE 1997: 308). M-KıT. qayış 'kayış, bugünkü manasında' (KİLE 1931: 74). ḡayṣ 'kayış' (MG 1984: 175; BV 1986: 208; (DM 2003: 89). qayış 'strap, thong, belt' (RH 2000: 290). krş. ḡayışçı 'kayışçı' (DM 2003: 89).

866. haziz: aziz; kutsal; krş. aziz.

haziz haʒiʒ CC-A 71a/31

hazizler haʒiʒlar CC-A 73a/20

aziz aynı haziz 'carus; incomparabilis' ~ ar. عَزِيز (Kuun 1880: 196, 249, 274). hazıʒ 'rein', hazıʒlap (Radloff 1887: 36). hazıʒ 'selten, köstlich; heilig', köktegi hazıʒlar 'die Heiligen im Himmel' (Grønbech 1942: 102). haziz 70v/16 (Drimba 2000: 133); hazizlər 72v/10 (Drimba 2000: 136).

867. heç: hiç.

heç Heç CC-İ 32a/14

heç hee CC-A 61b/14?, 62b/37, 64a/21, 73a/2, 76b/8

Heç 'nihil' ~ ar. هَيْج (Kuun 1880: 252); heç 'hiç' (Kuun 1880: 274). heç, heç tügenmez 'es soll kein Ende haben', ave. er jüzini heç körmegen 'ave dir, die du gar keines Mannes Antlitz gesehen hast', heç bütün joḡady teni 'sein Fleisch wurde (durch die Geisselung) gänzlich zerstört', heç neme 'gar nichts', heç neme-tayy 'durchaus nichts', aḡa heç neme juvuq boṣaq 'er bekommt gar keine Lossprechung und Ablass' (Grønbech 1942: 102). Heç 31v/14 (Drimba 2000: 76); /h/eç 61r/14 (Drimba 2000: 118); heç 62r/37 (Drimba

2000: 120); heč 63v/21 (Drimba 2000: 122); heč 72v/2 (Drimba 2000: 136); heč 76r/7 (Drimba 2000: 139). OT. M-KıpT. hiç ‘hiç’ (BV 1986: 186; KK 1999: 108). hîş ‘hiç’ (DM 2003: 84).

868. hekim (< ar. ḥakmm): hekim, doktor.

hekim hakim CC-A 63b/16

hekimge hakimga CC-A 63b/15

Hakim ‘medicus’ ar. حکم (Kuun 1880: 274). hakim ‘Artz’, hakym, hakymğa (Radloff 1887:36). çakim ‘Arzt’ (Grønbech 1942: 99). hakimga 63r/15 (Drimba 2000: 121).

869. hem (< Far. hem): hem, ve, de, da.

hem hā CC-A 69b/21, 69b/23, 70a/18, 71a/4, 71a/8, 71a/12, 72a/34, . 71b/24, 72b/2, 73a/6, 73a/20

Hā yani ham ‘et; atque; ac’ (Kuun 1880: 274). CC-A 71a/12 han aş → işa. f. – anl. f. карын аш (Radloff 1887: 7); hām ‘und auch’ (Radloff 1887: 37). ham 1) ‘und auch, ferner auch’, aryların qovançy ham friştelerin ‘der Heiligen Freude und der Engel’, kertegi kündeş jaryç-tur ham işi ‘ihre Kammer ist wie die Sonne hell und warm’; 2) ‘und’, ğanyñ ham teniñ ‘deine Seele und dein Körper’, elbekligin den kim tilese alyr rajyan susun ğanny kim esirtir ham aş tynny kim tójdıyır ‘wer es will, nimmt von deinem Überfluss umsonst Getränk, welches die Seele berauscht, und Speise, welche den Geist sättigt’; başly ğanyñ andan tyndy tolu-qylly ham sövündi ‘deine beglückte Seele erholte sich vollkommen dadurch und freute sich’, qyz saýynyan beş tenrini ham tilegen menü jylların ‘die Jungfrau, die (nur) an Gott den Herrn gedacht hat und ewige Jahre erbeten hat’ (Grønbech 1942:100). hā 69v/9, çan 70r/4 (Drimba 2000: 131); [ç > h]ā 70v/2, hā 70v/4, 70v/6 (Drimba 2000: 132); hā 69r/13, 69r/14?, [ç > h]ā 71r/12 (Drimba 2000: 133); [ç > h]ā 71v/17 (Drimba 2000: 134); [ç]ā 72r/1 (Drimba 2000: 135); hā 72v/3, 72v/10 (Drimba 2000: 136). OT. hem ‘hem, bir de ve’ (KB: 177). hem ‘ve, hem’, hem hem ‘ne ... ne de’, hem yana ‘hem de’, hem yime ‘hem de’ (TKT 2004: 377, 379). hem ‘hem’ (AH: XXV). krş. hem dem ‘dost, arkadaş’ (DH: 202). hemhâne ‘evdeş, eş’ (DH: 202). hemvâr ‘düz, uygun; elverişli’ (DH: 202). Hrz-T. hem ‘ve, da/de, hem’ (KE 1997: 244). hem ‘hem’ (NF 1998: 170). hem ‘ve, da/de, hem’ (MM 2008: 222). krş. AO-KıpT. hem ‘hem, aynı zamanda’ (AO 1996: 215). krş. hemân ‘hemen, derhal’ (AO 1996: 215). M-KıpT. hem: Kelimelerin başına gelerek birlik ve ortaklık

ifade eden sıfatlar yapar (GT 1989: 335). hem ‘karşılaştırma edatı’ (KFLT 1989: 996). hem ‘benzer görevli sözleri birbirine bağlayan edat’ (KMES 1994: 261). hem ‘hem’ (KH 2002: 125). hem ‘aynı zaman, da, de’ (TK 2008: 240). krş. hemān ‘hemen’ (KFLT 1989: 996). hemân ‘1) hemen, derhal, o anda; 2) yine, gene; 3) aksine, belki; 4) yalnız, sadece; 5) işte; 6) sanki’ (GT 1989: 335). hem-derd ‘dert ortağı, aynı derdi paylaşan’ (GT 1989: 335). hem-râz ‘sır arkadaşı’ (GT 1989: 335). hem-reng ‘aynı renkte, rengi bir’ (KH 2002: 126). hem-şoḥbet ‘birlikte sohbet eden, sohbet arkadaşı’ (GT 1989: 335). Çağ. hem ‘hem, aynı zamanda’ (MK 1993: 449). krş. hemān ‘hemen, derhal, o anda; aynı şekilde’ (MK 1993: 449). hemāna ‘güya, sanki’ (MK 1993: 449). hem-dem ‘sıkfıkı, can ciğer arkadaşı’ (MK 1993: 449). hem-demlik ‘samimi arkadaşlık’ (MK 1993: 449). hem-dest ‘kuvvet ve kudrette beraber olan, elele veren; ortak’ (MK 1993: 449). hem-destlik ‘ortaklık’ (MK 1993: 449). hem-ḥāne ‘bir evde oturan, arkadaşı’ (MK 1993: 449). hem-ḫadem ‘ayakdaş, arkadaşı’ (MK 1993: 449). hem-niṣīn ‘birlikte oturup kalkan, teklifsiz arkadaşı’ (MK 1993: 449). hem-rāh/hem-reh ‘yoldaş, yol arkadaşı’ (MK 1993: 449). hem-rāhlığ ‘yol arkadaşlığı, yoldaşlık’ (MK 1993: 449). hem-rāz ‘sır arkadaşı’ (MK 1993: 449). hem-zād ‘yaşdaş, 534 713 71 80. hem-zānū ‘yan yana oturan, diz dize oturup konuşan’ (MK 1993: 449).

870. hemeşe (< Far. hemişe): daima.

hemeşe ḥamāṣa CC-A 72a/34

iṣa. f. – anl. f. Hamara ‘continuo’ ~ *far. هَمَار* (Kuun 1880: 274). ḥamāšā, amaša ‘immer, immerfort’ (Grønbech 1942: 100). hæmæ[z >š]æ 71v/17 (Drimba 2000: 134). OT. hemeşe ‘daima’ (DH: 202). hemeşe ‘1. daima, devamlı, ebedî; 2. asla, hiçbir zaman’, hemeşe yaʿnî ulaşu ‘ebediyen, daima’, hemeşe/ulaşu ‘her zaman, asla’ (TKT 2004: 379). Hrız-T. hemeşe ‘her zaman, daima’ (ME 1993: 126). hemeşe ‘daima, her vakit’ (KE 1997: 245). hemeşe ‘devamlı, sürekli, daima’ (NF 1998: 171). krş. hemān ‘hemen, o anda, aynı zamanda’ (NF 1998: 171). hemān ‘hemen, derhal, o anda’ (MM 2008: 222). M-Kıpt. hemeşe ‘her zaman, dayıma’ (MG 1984: 154). hemeşe ‘dâimâ, her zaman’ (GT 1989: 335). hemeşe ‘her zaman, daima’ (KH 2002: 125). hemeşe ‘daima, her zaman’ (TK 2008: 240). Çağ.

871. henüz (< Far. henüz): henüz.

henüz han9 CC-A 59b/28

hanuz, anuz ‘bisher; noch’, eger toz topraq qujaşdan miñ qurla jaryq bolsedi, hanuz ten[ri]niñ jaryǵlyqyna köre qaraǵy-dyr ‘wären auch Staub und Schmutz (d. h. dieses irdische Leben) (so und so viel) tausend mal heller als die Sonne gewesen, so sind sie noch (als) Dunkelheit (anzusehen) im Vergleich mit Gottes Licht (d. h. dem Jenseits) (Grønbech 1942: 100, 101). hanus 59r/27 (Drimba 2000: 115). OT. Hrz-T. henüz ‘henüz, hâla, şu anda’ (KE 1997: 245). henüz ‘henüz’ (NF 1998: 171). AO-KıpT. henüz ‘henüz’ (AO 1996: 215). M-KıpT. henüz ‘henüz’ (KFLT 1989: 996). henüz ‘daha, hâlâ, henüz’ (GT 1989: 335). henüz ‘şimdiye kadar, ancak’ (İMS 1992: 533). Çağ. henüz ‘henüz’ (MK 1993: 450).

872. hep: hep.

hep hap CC-A 60b/26

anl. f. Hap ‘vas’ (Kuun 1880: 274). *işa. f.* – *anl. f.* kap ‘(Sack?)’, kap opto ‘grade in der Mitte’ (Radloff 1887: 24). ǵap Sack’ (Grønbech 1942: 101). ǵap 60r/25 (Drimba 2000: 116). OT. AO-KıpT. hep ‘hep, bütün’ (AO 1996: 215). M-KıpT. hep ‘hep, bütün’ (KH 2002: 126). krş. hepsi ‘hepsi, bütün’ (KH 2002: 126).

873. her (< Far. her): her.

her her CC-A 63b/24

her ‘jeder’, her jylda ‘jedes Jahr’ (Grønbech 1942: 102). her (Drimba 2000: ?). OT. her ‘her’ (AH: XXV). krş. her-āyine ‘şüphesiz, mutlaka, kesinlikle’ (TKT 2004: 379). Hrz-T. her ‘her, bütün, hep’ (KE 1997: 246). her ‘her’ (NF 1998: 171). krş. her-āyīne ‘elbette, mutlaka’ (KE 1997: 246). AO-KıpT. her ‘her, bütün’ (AO 1996: 215). M-KıpT. her ‘her, hep, bütün’ (MG 1984: 154; İMS 1992: 533; KH 2002: 126). her ‘her bir, her’, her-āyīne ‘mutlaka, her halde’, her ne ‘1) ne, her ne (belirsizlik zamiri); 2) ne, her ne (belirsizlik sıfatı)’ (GT 1989: 335). her ‘her’ (BV 1986: 184; KFLT 1989: 996). her ‘hep, bütün’ (KMES 1994: 261). her ‘her, her bir’ (KF 2006: 121). her ‘her, bütün’ (TK 2008: 240). Çağ. her ‘her’ (MK 1993: 450). krş. her-āyīne ‘mutlaka, elbette; yoksul, muhtaç, zavallı, aciz’ (MK 1993: 450).

874. hergiz (< Far. hergiz): asla; krş. herkiz.

hergiz hergyşş CC-İ 32a/15

hergiz hergıꞤ CC-A 59b/12

Hergys, herchis ‘nunquam’ ~ *far.* هرگز (Kuun 1880: 274). hergiz, herkis ‘nie’ (Grønbech 1942: 102). /*hergys*/ 31v/15 (Drimba 2000: 76); hergis 59r/12 (Drimba 2000: 115). OT. Krh-T. hergiz ‘asla, hiçbir zaman’ (KB: 178). hergiz ‘aslâ’ (DH: 202). hergiz ‘asla, hiçbir zaman’ (TKT 2004: 379). Hrz-T. hergiz ‘asla, hiçbir zaman’ (KE 1997: 246). hergiz ‘asla, hiçbir zaman’ (NF 1998: 171). AO-Kıpt. herkes ‘herkes’ (AO 1996: 215). M-Kıpt. hergiz ‘aslâ, katiyen’ (GT 1989: 336). hergiz ‘asla, katiyen, hiç bir vakit’ (İMS 1992: 533). hergiz ‘asla, sakın, hiçbir’ (KH 2002: 126). her kez ‘her sefer’ (KF 2006: 121). herkez ‘herkes’ (TK 2008: 240). Çağ. hergiz ‘asla, hiçbir zaman’ (MK 1993: 450).

875. herkiz: *krş.* hergiz.

herkiz Hăřchís CC-İ 32a/15

ăpric ‘niemal’ (Radloff 1887: 10). harkiz (Grønbech 1942: 101). H[a > e]rthís 31v/15 (Drimba 2000: 76).

876. Herodes (< *esk. Yun.* Hērôdês): Yehuda kralına özgü isim.

herodes herodes CC-A 62a/39

Herodes ‘nom, proprium regis Judeae’ (Kuun 1880: 274, 307). herodes: der König Herodes; Der Vierfürst Herodes (Grønbech 1942: 276). herodes 61v/39 (Drimba 2000: 119).

877. hersegçi: fahişe.

hersegçi hersekēi CC-A 67a/28

Hersegçi (Kuun 1880: 274). hersekçi 66v/17 (Drimba 2000: 129).

878. hersek: fahişe.

hersek herfek CC-A 67a/12

Hersek ‘luxoriosus; luxuria’ ~ *far.* هرزة ‘vanussermo; nugae’ (Kuun 1880: 274). hersek (Grønbech 1942: 102). herfek 66v/7 (Drimba 2000: 129).

879. heybet (< *ar.* heybet): heybet.

heybet haybat CC-A 75a/11

Haybat ‘gloria’ (Kuun 1880: 274). haiḡāt ‘Herrlichkeit’, haiḡāt ḡilā (Radloff 1887: 36). hajbat ‘Herrlichkeit’ (Grønbech 1942: 99). haybatbile 74v/11 (Drimba 2000: 138). OT. Hrz-T. heybet ‘heybet, korku ve hürmet hissi uyandıracak olan’ (KE 1997: 246). heybet ‘heybet, korku, azamet’ (NF 1998: 171). M-Kıpt. heybet ‘heybet’ (MG 1984: 154). heybet ‘azamet, ululuk, büyüklük, gösteriş’ (GT 1989: 336). heybet ‘gösteriş, heybet’ (KFLT 1989: 996). heybet ‘korku ile saygı duygularını birden uyandıran hal veya gösteri’ (İMS 1992: 533). krş. heybetlü ‘heybetli’ (KFLT 1989: 996). Çağ. heybet ‘heybet’ (MK 1993: 450).

880. heybetli: gösterişli, görkemli, heybetli.

heybetli haybatlı CC-A 74b/15

heybetli haybatlı CC-A 70b/7

Haybatlı, haybetli ‘gloriosus’ (Kuun 1880: 274). haiḡātly ‘herrlich’ (Radloff 1887: 36). hajbatly ‘herrlich’ (Grønbech 1942: 99). haybatlı 70r/4 (Drimba 2000: 131); haybatlı 74r/7 (Drimba 2000: 138). OT. Hrz-T. heybetlīG ‘heybetli’ (KE 1997: 246). heybetlig ‘heybetli’ (NF 1998: 171). M-Kıpt. krş. heybet ‘heybet’ (MG 1984: 154).

881. hılı: şekilde.

hılı halā CC-İ 31a/24

ḡale, könü-ḡale ‘treulich’ (Grønbech 1942: 99). *ḡonuḡalæ* 30v/24 (Drimba 2000: 75).

882. hop-: kopmak, çıkmak; kom hop- ‘dalga çıkmak’.

hoptı hoptí CC-A 58b/22

Hopti ‘sesublevavit’, comhopti *yani* com hopti ‘se multum sublevavit’ (Kuun 1880: 274). ḡoptí 58r/23 (Drimba 2000:113).

883. hor (< Far. ḡvār): hor, hakir.

hor hoʔ CC-A 82b/6

Hor ‘defectus’ (Kuun 1880: 274). *iṣa. f.* kop ‘Schande’ (Radloff 1887: 26). ḡor ‘schlecht, mangelhaft’ (Grønbech 1942: 103). ḡor 82r/6 (Drimba 2000: 143). OT. ḡvār ‘hor, hakir, bayağı’, ḡvār bol- ‘aşağılan(mış)’, ḡvār kıl- ‘rezil rüsva etmek’, ḡvār kılğan ‘alçaltıcı’, ḡvār kılğanrak ‘daha çok rezil edici’, ḡvārrak ‘an alçak, bayağı’ (TKT 2004: 371). ḡor → ḡor bol- ‘1. küçük düşmek; 2. hor, hakir, bayağı’ (TKT 2004: 385). krş. ḡvārluḡ

‘aşağılık, rezillik, bayağılık’ (TKT 2004: 372). *horluk* ‘horluk, zillet, aşağılayıcı durum’ (TKT 2004: 385). *Hz-T. hor* ‘hor, alçak’ (ME 1993: 126). *hor* ‘kendi, kendi kendine, da/de, bile’ (KE 1997: 250). *hor* ‘hor, adi, bayağı, aşağılık’ (NF 1998: 174). *hor* ‘aşağılanmış, düşkün’ (KurT 2002: 129). *krş. horluk/horluk* ‘aşağılama, horluk’ (KurT 2002: 130). *horluk* ‘aşağılık, bayağılık, adilik’ (NF 1998: 174). *M-KıT. hor* ‘hor’ (BV 1986: 186). *hor* ‘hakir, zelil, alçak’, *hor dut-* ‘hakir görmek, gözetmemek’, *hor gör-* ‘hakir görmek, küçük görmek’ (GT 1989: 336). *ẖvār* ‘hor, aşağı’ (İMS 1992: 530). *krş. horluk* ‘zillet, zelillik’ (GT 1989: 340). *horluk* ‘aşağılık, bayağılık’ (İMS 1992: 534). *Çağ. ẖvār* ‘hor, hakir, aşağı; yiyen, yiyici’ (MK 1993: 445). *krş. ẖvārlıg* ‘horluk, hakirlik, aşağılık’ (MK 1993: 446).

884. *hora-*: güçsüzleşmek.

horarmen *hozarmē* CC-A 82b/5

horarmē (*horarmen*) ‘deficio’ (Kuun 1880: 274). *χora-* ‘schwach, entkräftet werden’, *χorar-men* (Grønbech 1942: 103). *χorarmē* 82r/5 (Drimba 2000: 143).

885. *horla-*: horlamak, küçümsemek.

horlarmen *horlarmē* CC-A 83a/4

Horlarmē (*horlarmen*) ‘despicio’ (Kuun 1880: 275). *χorla-* ‘verachten, geringschätzen’, *χorlar-men* (Grønbech 1942: 103). *χorlarmē* 82v/4 (Drimba 2000: 144). OT. *ẖvārla-* ‘horlamak, küçük düşürmek’, *ẖvārlağan* ‘küçük düşürücü’ (TKT 2004: 372). *krş. ẖvārlağlı* ‘alçaltıcı, küçük düşürücü, hor eyleyici’ (TKT 2004: 372). *Hz-T. horla-* ‘hor görmek’ (ME 1993: 126). *horla-* ‘horlamak, aşağılamak, küçük görmek’ (NF 1998: 174). *horla-* ‘aşağılama, horlama’ (KurT 2002: 130). *krş. horlan-* ‘aşağılanmak’ (KurT 2002: 130). *krş. ẖōrla-* ‘aşağılamak, küçük görmek’ (İMS 1992: 534).

886. *horma* (< far. *hurmā*): hurma.

horma *Ghozma* CC-İ 54a/12

ghorma ‘hurma’ (Kuun 1880: 274). *xopma* ‘Dattel’ (Radloff 1887: 37). *χorma* ‘Dattel’ (Grønbech 1942: 103). *Ghorma* 53v/13 (Drimba 2000: 106). OT. *hurmā* ‘hurma ağacı’, *hurmā* *қапыңа* ‘hurmanın dışındaki zar kadar, zerre kadar’, *hurmā* *түпі* ‘hurma ağacı’ (TKT 2004: 387). *Hz-T. hurma* ‘hurma’ (ME 1993: 126). *hurmā* ‘hurma’ (KE 1997: 251). *hurmā* ‘hurma’ (NF 1998: 175). *hurma* ‘hurma ağacı; hurma’ (KurT 2002: 131).

M-Kıpt. *hurma* ‘hurma’ (BV 1986: 187). *ḥurmā* ‘hurma’ (KFLT 1989: 998; İMS 1992: 534). *ḥurma* ‘hurma’ (GT 1989: 340). *ḥurma* ‘hurma’ (KH 2002: 126; KF 2006: 122). *ḥurmā* ‘hurma’ (KMT 2002: 107). *ḥurmā* ‘hurma’, *ḥurmā ağacı* ‘hurma ağacı’, *ḥuru hurma* ‘kuru hurma’ (DM 2003: 85, 97). *ḥurmā* ‘hurma ağacının meyvesi’ (TK 2008: 243). *ḥurma* ‘hurma’ (KK 1999: 117; KMT 2002: 125).

887. horon: horon; *krš.* *ḥoron*.

horon horon CC-A 83a/10

iṣa. f. Horen ‘saltatio; chorea’ (Kuun 1880: 274). *ḥoron* ‘Ringtanz’ (Grønbech 1942: 103). *ḥoron* 82v/10 (Drimba 2000: 144).

888. horoz (< *far.* *ḥorūs*): horoz.

horoz *Ghoz°x* CC-İ 55b/17

Ghor°x ‘gallus’ (Kuun 1880: 274). *xopoz* ‘Hahn’ (Radloff 1887: 37). *ḥoroz* ‘Hahn’ (Grønbech 1942: 103). *ḥoroz* ‘horoz’ Grønbech 1942: *Ghor/o/x* 55r/17 (Drimba 2000: 108). OT. M-Kıpt. *ḥorāz* ‘horoz’ (İMS 1992: 534). *ḥoroz* ‘horoz’ (DM 2003: 85).

889. horu-: sallamak.

horumen horumen CC-A 81a/28

Herumen ‘flabello refrigero’ (Kuun 1880: 274). *ḥor-* ‘schwanken, flattern’, *ḥoru-men* (Grønbech 1942: 103). *ḥorumen* 80v/28 (Drimba 2000: 141).

890. hoş (Far. *ḥoş*): hoş; hoşnut.

hoş *Ghos* CC-İ 31b/27, 32a/20

hoş *Ghes hoşf* CC-İ 30b/17

Chos ‘carus’ ~ *far.* *خوش* (Kuun 1880: 272); *Ghos* ‘carus’, *ghos ey bila* ‘honeste’, *iṣa. f.* *Hess congul bila* (Kuun 1880: 274). CC-İ 30b/17 *hoş* → *iṣa. f.* *казыз* ‘lieb’ (Radloff 1887: 24); *кош көңүл билä* (Radloff 1887: 26). *ḥoş* ‘gutmütig, freundlich, lieb’, *ḥoş-bile* ‘passend, nett, anständig’, *ḥoş köñül-bile* ‘bereitwillig, freundlich’ (Grønbech 1942: 103). [*Ghes* > *hořf*] 30r/17 (Drimba 2000: 74); *Ghos* 31r/24 (Drimba 2000: 75); *Ghos* 31v/20 (Drimba 2000: 76). ET. *hoş* ‘hoş’ (ETŞ 1992: 305). OT. *hoş* ‘güzel’ (KB: 180; AH: XXVI). *hoş* ‘hoş, iyi, güzel’ (DH: 202). *hoş* ‘hoş, güzel’, *hoş kel-* ‘hoşa gitmek, hoşlanmak’, *hoş tur-* ‘arınmak, temiz olmak’ (TKT 2004: 385). *krš.* *hoşlamak*

‘hoşlanmak, zevk almak, memnun olmak’ (DH: 202). hoşnud ‘hoşnud, memnun’ (DH: 203). hoşnüd ‘hoşnut, memnun’, hoşnüd bol- ‘hoşnut olmak, memnun olmak’, hoşnüd boluğlı ‘memnun, hoşnut olması istenilen’, hoşnüd bolunğu er- ‘hoşnut etmek’, hoşnüd bolunmuş ‘memnun edilmiş’, hoşnüd ér- ‘hoşnut olmak, memnun olmak’, hoşnüd kıll- ‘memnun etmek, hoşnut etmek’ (TKT 2004: 386). hoşnudluk ‘memnunluk’ (DH: 203). hoşnüdlik ‘rıza, memnuniyet’, hoşnüdlik tile- ‘hoşnut etmek, memnun etmek istemek’ (TKT 2004: 386). huşlamak ‘hoş görmek, hoşlanmak’ (DH: 203). na-hoş ‘nâhoş’ (AH: XLVI). Hrz-T. hoş ‘hoş, iyi, güzel’, hoş yıldığlı ot ‘safran’ (ME 1993: 126). hoş ‘hoş, iyi, güzel’ (KE 1997: 250; NF 1998: 174). hoş ‘güzel, iyi hoş’ MM 2008: 223). krş. hoşlan- ‘neşelenmek, sevinmek’ (ME 1993: 126). hoşlan- ‘hoşlanmak’ (KE 1997: 250). hoşlan- ‘hoşlanmak, hoşuna gitmek’ (NF 1998: 174). hoşlık ‘hoşluk, ragat’ (KurT 2002: 130). hoşluk ‘hoşluk, iyilik, güzellik’ (KE 1997: 251). hoşluk ‘hoşluk, güzellik, iyilik’ (NF 1998: 174). hoşnüd ‘memnun’ (ME 1993: 126). hoş-nüd ‘hoşnut, memnun’ (KE 1997: 251). hoşnüd ‘hoşnut, memnun’ (NF 1998: 174). hoşnud ‘memnun; mutlu’ (KurT 2002: 130). hoşnüdli/uk ‘hoşnutluk, memnuniyet’ (KE 1997: 251). hoşnudluk ‘memnuniyet, sevinme’ (ME 1993: 126). hoşnüdlik ‘hoşnutluk, memnuniyet’ (NF 1998: 175). hoşnudluk ‘memnuniyet; sevinç’ (KurT 2002: 130). nâ-hoşnüd ‘memnun, hoşnut olmayan’ (NF 1998: 307). nâ-hoşî ‘fenalık, iğrençlik’ (MM 2008: 243). AO-Kıpt. hoş ‘hoş, güzel’ (AO 1996: 215). krş. hoşnüd ‘razı, memnun’ (AO 1996: 215). M-Kıpt. hoş → hoş ol- ‘poprawić się, wyleczyć się’ (Bulg-M 1954: 52). hoş ‘hoş, güzel’ (MG 1984: 155). hoş ‘hoş’ (BV 1986: 186). hoş ‘güzel, iyi, tatlı’, hoş geç- ‘rahat yaşamak’, hoş gel- ‘iy görünmek, güzel görünmek’, hoş-hân ‘güzel okuyuşlu, okuyuşu güzel olan’, hoş-hû ‘güzel huylu, huyu güzel olan’, hoş-ţab ‘güzel huylu, tabiatı güzel olan’ (GT 1989: 340). hōş ‘1) güzel; 2) tatlı’ (İMS 1992: 534). hoş ‘hoş, iyi’ (KK 1999: 108). hoş ‘güzel, iyi’ (KF 2006: 122; TK 2008: 242). hoş ‘hoş, iyi, güzel’ (DM 2003: 85). hōş ‘iyi, hoş’ (KH 2002: 126). krş. hoşluk ‘güzellik’ (GT 1989: 340). hoşnüd ‘razı, memnun’ (İMS 1992: 534). hoşnüdlik ‘razılık, memnuniyet’ (İMS 1992: 534). hoşrak ‘hoşça’ (BV 1986: 186). sarhoş ‘sarhoş, kendinden geçmiş’ (GT 1989: 425). Çağ. hoş ‘hoş, iyi, güzel’ (MK 1993: 453). krş. hoş-hulk ‘iyi huylu’ (MK 1993: 453). hoşā ‘ne hoş, ne güzel’ (MK 1993: 453). hoş-âmed ‘hoş geldin’ (MK 1993: 453). hoş-âvâz ‘güzel sesli’ (MK 1993: 453). hoş-âyende ‘hoşa giden, beğenilen’ (MK 1993: 453). hoş-dil ‘gönlü hoş, memnun’ (MK 1993: 453). hoş-güy ‘tatlı dilli’ (MK 1993: 453). hoş-hâl ‘hali vakti yerinde, geçimi yerinde olan’ (MK 1993: 453). hoş-hân ‘güzel okuyan’ (MK

1993: 453). hoş-ḥūyluk ‘iyi huyluluk’ (MK 1993: 453). hoş-nağme ‘güzel sesli’ (MK 1993: 453). hoş-nevāz ‘zevk okşayıcı’ (MK 1993: 453). hoşnūd ‘hoşnut, memnun razı’ (MK 1993: 453). hoş-nümā(y) ‘güzel görünen’ (MK 1993: 453). hoş-nüvis ‘güzel, iyi yazan’ (MK 1993: 453). nā-ḥoş ‘hoş olmayan; çirkin, kötü’ (MK 1993: 508). nā-ḥoşluk ‘hoşnutsuzluk’ (MK 1993: 508).

891. hotar-: boşaltmak.

hotar^{ir}men hotarírmē CC-A 82a/3

Hotarimê (hotarimen) ‘libero’ (Kuun 1880: 274). kötýp (kötäp) (v) ‘aufheben’, *işā. f. – anl. f.* kötäpimān (Radloff 1887: 33). ḫotar- ‘ausleeren’, ḫotary-men (Grønbech 1942: 103). ḫotarí[r > m]ē 81v/3 (Drimba 2000: 142).

892. ho^{var}-: ?.

ho^{var}dı hoardi CC-A 81b/20b

Hoardi ‘fugatus est’ ~ *çağ.* قابارماق (Kuun 1880: 227, 274). ḫoardí (Drimba 2000: 142).

893. ho^{van}-: sevinmek; *krş.* ḫo^{van}-.

ho^{van}gil hoangil CC-A 81a/16

Hoangil ‘age aevum per voluptates’ (Kuun 1880: 274). *işā. f.* куаңғыл (куан (v) ‘sich freuen, sich rühmen’) (Radloff 1887: 28). ḫovan- ‘sich freuen; sich belustigen, schmausen’, ḫovanıyl (Grønbech 1942: 103, 201). ḫoangil 80v/16 (Drimba 2000: 141). OT. Krh-T. krş. kuvanuşmak ‘sevinçlenmek’ (DH: 208). Hrz-T. küw/ven- ‘güvenmek, öğünmek; sevinmek’ (KE 1997: 412). krş. küv/wenç ‘güvenç, övünç; iftihar’ (KE 1997: 412).

894. ho^{vanlan}-: gururlanmak.

ho^{vanlan}ır howanlānır CC-A 81a/24

Hovoanlānır ‘gloriatur’ (Kuun 1880: 274). *işā. f.* haýалан (v) ‘stolz werden’, haýаланыр (Radloff 1887: 36). ḫovanlan- ‘prahlen’, ḫovanlanyr (Grønbech 1942: 103). ḫowanlānır 80v/24 (Drimba 2000: 141).

895. ho^{var}-: ölmek.

ho *v*ardı hoardí CC-A 82a/20

χovar- ‘sterben’ (Grønbech 1942: 103). χoardí 81v/20 (Drimba 2000: 142).

896. ho *v*at: küçük.

ho *v*atdirmen *n* hoatdirmē CC-A 82a/31

Hoatdirmē (hoatdirmen): *muhtemelen* hoatdim ‘diminitus sum’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 274). χovat ‘klein’, χovat-dyr-men (Grønbech 1942: 104). χoatdirmē 81v/31 (Drimba 2000: 143).

897. ho *v*atlan-: kuvvetlenmek.

ho *v*atlangıl hoatlangıl CC-A 59b/21

Hoatlangıl ‘corroborā’ ~ *ar.* قَوَّضَ (Kuun 1880: 274). *işā. f.* қуатлан (v) ‘sich stärken, stark werden’, қуатланғыл (Radloff 1887: 28). χovatlan- ‘stärken’ (Grønbech 1942: 104). χoatlangıl 59r/20 (Drimba 2000: 115).

898. hoz: ceviz.

hoz hoʒ CC-A 61a/22

Hoz ‘nux’ (Kuun 1880: 274). χoz (Grønbech 1942: 104). χoz 60v/22 (Drimba 2000: 117).

899. hökküm < Ar. ḥukm): hüküm; höküm ur- ‘hüküm vermek’.

hökküm *m* hœckū CC-A 63b/14

işā. f. – *anl. f.* Höckû?: hoskun ‘vehemens’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 275). *işā. f.* hökŷm ‘Rechtsspruch, Aussage vor dem Richter’ (Radloff 1887: 37). *işā. f.* χöküm ‘Urteil’, höküm urmaχ-bile ‘durch eine gerichtliche Verfügung’ (Grønbech 1942: 104). hœckū 63r/14 (Drimba 2000: 121). Ar. حَكِيم *hakīm* ‘physician; learned, wise’ = İbr. חַכָּהִם khakhām, ḥākām (Eitan 1924: 269); חַכָּהם *haḥām* ‘scholar; scholar in theology’ (Leslau 1945: 70, 73). OT. ḥukm ‘hüküm, emir’ (KB: 180). ḥukm ‘hüküm, karar, irade’, ḥukm-i hudâ ‘Hüda’nın hükümü, Allah’ın takdiri’ (DH: 203). ḥukm ‘1. hüküm, takdir; 2. hikmet’, ḥukmke turuχ- ‘muhakeme etmek’, ḥukm kııl- ‘1. hüküm vermek, hükmetmek, takdir etmek, karar vermek; 2. hükmetmek, hükmedilmek; 3. yapmak; vahyetmek’, ḥukm kıılmaχ ‘hükmetmek’, ḥukm kııldur- ‘hüküm verdirmek’, ḥukm kıılığlı ‘1. hüküm

veren, hükmeden; 2. yaradıcı', hüküm kıl(ı)n- 'hükmedilmek, sonuca bağlanmak', hüküm kılınmış 'hükmedilmiş, karara bağlanmış' (TKT 2004: 388, 389, 390). hüküm 'hüküm' (AH: XXVI). krş. ahkâm 'hükümler; kanunlar, nizamlar; şariat esasları' (DH: 189). hâkim 'hakîm' (KB: 173). hâkim 'hâkim, hükmeden; haklı ve haksız ayırılıp adaletle karar veren' (DH: 200). hikmet 'hikmet, Allah'ın birliğini, kudretini, yüceliğini ve Allah sevgisini, ilâhi hakikatleri ifade eden dini, ahlâki, tasavvufi ve öğretici özlü söz; varlığın mâhiyet ve hakikatlerinden bahseden ilim, hak olan söz, tatbik edilen ilim, söz ve işte isabet, didaktik ve tasavvufi şiir' (DH: 202). hükema 'hakimler, alimler, bilginler' (KB: 180). hükûmet 'hüküm sahibi olma, hükmetme' (DH: 203). Hz-T. hüküm 'hüküm, karra; emir' (KurT 2002: 130). hüküm 'sicil, hüküm, hüküm-nâme 'sicil, karar' (ME 1993: 127). hüküm 'hüküm, emir' (KE 1997: 252). hüküm/hüküm 'hüküm, emir, buyruk' (NF 1998: 176). hüküm/hüküm 'hüküm' (MM 2008: 223). hüküm/hüküm 'hüküm' (MM 2008: 223). krş. ahkâm 'hüküm(ler), buyruk(lar)' (MM 2008: 197). ahkâm 'hüküm(ler), buyruk' (ME 1993: 84). ahkâm 'hükümler, emirler' (KE 1997: 13). ahkâm 'hükümler, emirler, şartlar' (NF 1998: 9). hâkim 'hâkim, kadı' (ME 1993: 124). hakîm 'bilge' (KE 1997: 232). *hakîm* 'hakim, hüküm veren, kadı'; *Hakîm*: Hakîm bin Hizâm. Huneyn savaşında müellife-i kulûb olarak kendisine ganimetten yüz deve verilen sahabe; *Loqmân Hakîm*: Lokman Hekim (NF 1998: 155, 517, 524). hikmet 'hikmet' (KE 1997: 248; NF 1998: 172). hükemâ 'hâkimler' (KE 1997: 252). muhkem 'sağlam' (ME 1993: 157). AO-Kıpt. hüküm 'hüküm' (AO 1996: 216). krş. ahkâm 'hükümler, usûller' (MG 1984: 94). hâkim 'hakim' (AO 1996: 214). M-Kıpt. hüküm/hüküm (KFLT 1989: 999). hüküm '1) emir, irâde, hüküm; 2) icap, gerek, sebep', hüküm it- '1) karar vermek; 2) hüküm sürmek, hüküm etmek', hüküm-i gürûr 'büyüklük, gururla hükmetme', hüküm-i ilâhî 'Allah'ın emri, Allah'ın hükmü', hüküm-i zarûret 'mecburen' (GT 1989: 342). hüküm 'hüküm, emir' (İMS 1992: 534). hüküm 'hüküm, karar', hüküm ol- 'karar verilmek' (KF 2006: 122). hüküm 'karar, hüküm' (TK 2008: 243). hüküm 'hüküm' (BV 1986: 187; KMES 1994: 262). krş. ahkâm 'hükümler' (KFLT 1989: 937; İMS 1992: 498; TK 2008: 181). hâkim 'hakim, yargıç' (KFLT 1989: 992). hakem 'iki tarafın arasını bulmak için seçilen kimse' (GT 1989: 326). hakîm '1) bir şeye hükmeden; 2) doktor' (İMS 1992: 528). hikem 'hikmetler' (GT 1989: 336). hikmet '1) hakîkate ait veciz söz; hikmet; 2) sebep' (GT 1989: 336). hikmet 'hikmet' (MG 1984: 154; BV 1986: 186; İMS 1992: 533; KF 2006: 121; TK 2008: 241). hükemâ 'hakîm, bilgin kimseler' (GT 1989: 342).

ḥukmī ‘itibarlı olan’ (İMS 1992: 534). ḥukmī ‘hükme ait, hükümle ilgili’ (KMES 1994: 262). ḥukmī ‘aslî, esas, kalıcı’ (KF 2006: 122). muḥkem ‘sağlam’ (KFLT 1989: 1037). Çağ. krş. aḥkām ‘emirler, hükümler’ (MK 1993: 387). ḥakīm ‘bilgin’ (MK 1993: 442). ḥākimlīg ‘hakimlik’ (MK 1993: 442). ḥikmet ‘bilgelik; sebep’ (MK 1993: 451). ḥukemā ‘bilginler’ (MK 1993: 454). ḥukm ‘hüküm’, ḥukm sür- ‘hüküm sürmek’, ḥukm-rān ‘hüküm süren’ (MK 1993: 454). ḥukūmet ‘hükümet’ (MK 1993: 454). maḥkeme ‘mahkeme’ (MK 1993: 489). maḥkūm ‘mahkum, hükümlü’ (MK 1993: 488).

900. hökümçi: hâkim.

hökümçi Ghocumçi CC-İ 44b/19

Ghocumçi ‘advocatus’ ~ *ar.* حاکم (Kuun 1880: 274). hökümçi ‘Advocat’ (Radloff 1887: 37). xökümçi ‘Rechtsanwalt’ (Grønbech 1942: 104). Ghocumçi 44r/19 (Drimba 2000: 93).

901. hörmət: hürmet.

hörmət hor CC-İ 31b/6

hörmət hoꝛmat CC-A 62b/36

hörmət høꝛmat CC-A 76b/19

işā. f. Horn. *yani* hürmet ‘honorifice’, hormat ‘honor’ ~ *ar.* حُرْمَت (Kuun 1880: 275). höpmāt ‘Ehre’ (Radloff 1887: 37). xormat ‘Ehre’ (Grønbech 1942: 103). *hor(mat)* 31r/6 (Drimba 2000: 75); hormat 62r/36 (Drimba 2000: 120); xormat 76r/18 (Drimba 2000: 139). OT. Krh-T. ḥurmēt ‘hürmet, itibar, ikram’ (KB: 180). Hrz-T. ḥurmēt ‘saygı’ (ME 1993: 126). ḥürmet ‘hürmet, saygı’ (KE 1997: 253). ḥürmet ‘hürmet, saygı, değer, kıymet’ (NF 1998: 176). ḥurmāt ‘kutsallık, saygı’ (KurT 2002: 131). ḥürmet ‘saygı, hürmet’ (MM 2008: 223). krş. ḥürmetlīg ‘hürmetli, saygı duyulan’ (KE 1997: 253). ḥürmetlīg/ḥürmetlig ‘saygıdeğer’ (NF 1998: 176). ḥurmätlik ‘şeref, saygınlık’ (KurT 2002: 131). ḥürmetsiz ‘saygı duyulmayan’ (KE 1997: 253). ḥürmetsiz ‘adi, bayağı’ (NF 1998: 176). AO-KıpT. ḥürmet ‘hürmet, saygı’ (AO 1996: 216). M-KıpT. ḥürmet ‘saygı, ihtiram’ (KFLT 1989: 999). ḥürmet ‘saygı, itibar’ (GT 1989: 342). ḥürmet ‘saygı’ (İMS 1992: 535). ḥürmet ‘saygı, hürmet’ (KF 2006: 122). krş. bî-ḥurmatlīg ‘saygisızlık, zorluk’ (GT 1989: 269). ḥurmetli/hürmetlü ‘saygıya değer, şerefli’ (TK 2008: 243).

hürmetsüz ‘saygısız, hürmetsiz’ (GT 1989: 342). Çağ. hürmet ‘saygı’ (MK 1993: 454).
krş. bî-hürmet-lîğ ‘saygısızlık’ (MK 1993: 406).

902. hürmetle-: saygı göstermek.

hürmetlegil hormatlagil CC-A 67a/7

Hormatlagil ‘honora’ (Kuun 1880: 275). höpmärlä ‘ehren, achten’, höpmärläril (Radloff 1887: 37). xormatla- ‘ehren’, ataŋny anaŋny xormatlayyl ‘du sollst deinen Vater und deine Mutter ehren’ (Grønbech 1942: 103). hormatlagil 66v/4 (Drimba 2000: 128). OT. M-KıpT. hürmetle- ‘saygı göstermek, ikram etmek’ (İMS 1992: 535).

903. hristos: Kristos.

hristos hrıftoz CC-A 75b/1

hrıftoz 75r/1 (Drimba 2000: 139).

904. hu v̇: kovmak.

hu v̇armen huarmē CC-A 58a/40

hu v̇dim hudím CC-A 58a/41

Huarmen ‘venor’, huladim~hudim ‘venatus sum’ (Kuun 1880: 275). *işa. f. k̄y* (v) ‘verfolgen’, kuwarmän, k̄yдым (Radloff 1887: 28). xuv- ‘jagen’, xuv-ar-men, xu(v)dym (Grønbech 1942: 104). (Drimba 2000: ?). OT. kow- ‘koğmak, kovalamak; sürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-350). krş. kowuş- ‘koğmağa, tardetmeğe çalışmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-350). Hrz-T. kav-/kov- ‘kovmak, kovalamak, sürmek, deffetmek’ (KE 1997: 305, 375). kav-/kov- ‘kovmak, kovalamak, iteklemek’ (NF 1998: 207). qov- ‘ardından gitmek’ (ME 1993: 147). krş. qovuş- ‘koşuşmak, yarışmak’ (ME 1993: 148). kuw- ‘kovalamak, izini sürmek’ (KurT 2002: 182). M-KıpT. kavmak ‘kovmak, uzaklaştırmak’ (TK 2008: 258). qov- → qovdı ‘kovdu, takip etti’ (KİLE 1931: 79). qov- ‘kovmak’ (MG 1984: 199). qov-/kow- ‘kovmak’ (İMS 1992: 556). krş. qovulmak ‘sürülmek, sevk edilmek’ (TK 2008: 278). Çağ. kav- ‘kovmak’ (MK 1993: 470).

905. hu v̇ala-: kovalamak.

hu v̇alarmen hualarmen CC-A 58a/39

hu v̇aladım hualadím CC-A 58a/40

Hualamen ‘venor’, huladim, hudim ‘venatus sum’ (Kuun 1880: 275). кyала (v) ‘verjagen, vertreiben’, кyалармән, кyаладым (Radloff 1887: 28); хuвала- ‘jagen, verfolgen, хuvalar-men, хuvaladym (Grønbech 1942: 104). хuалармен 57v/39, хuаладім 57v/40 (Drimba 2000: 113). ET. қоғла-/kowla- ‘kovalamak’ (Gabain 2000: 282). крş. kovit- ‘kovalatmak’ (ABH 2013: 208).

906. huṽun: kavun.

hu ṽun huun CC-A 60b/32

anl. f. Huun *muhtemelen* ‘Kuman’ (Kuun 1880: 275). хuвun (Grønbech 1942: 104). хuun 60r/31 (Drimba 2000: 116). OT. kagun ‘kavun’ (DLT-Atalay 2006: IV-250). крş. kagunluğ ‘kavunlu’ (DLT-Atalay 2006: IV-250). kagunluk ‘kavunluk, kavun tarlası’ (DLT-Atalay 2006: IV-250). kagunlan- ‘kavun sahibi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-250). kagunsa- ‘canı kavun istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-251). Hrz-T. қавun‘ kavun’ (ME 1993: 136). M-KıpT. qavun → sarı qavun ‘kavun’ (KİLE 1931: 87). qavun = Ar. al-biṭṭiḥ ‘melon, watermelon’ (RH 2000: 157).

907. -ıdan: hakkında, dair.

ıdan ıdan CC-İ 30b/6

Dan 30r/6 [Kelimenin ilk işareti olan ı kaydedilmemiştir.] (Drimba 2000: 74).

908. ıdır-: göndermek.

ıdırdı jdırdı CC-A 76b/3

anl. f. Jdirdi *muhtemelen* ‘advenit’ (Kuun 1880: 278). ıdıp (v) ‘geschickt werden, sich schicken lassen’ (Radloff 1887: 17). ydyr- ‘entsandt werden’ (Grønbech 1942: 272). jdırdı 76r/3 (Drimba 2000: 139).

909. ıh-: akışına bırakmak.

ıhar ıhar CC-A 81a/34

yḫ- ‘mit dem Strom fahren’, keme yḫar (Grønbech 1942: 272).

910. ıgla-: ağlamak.

ıgladıṅ ıgladıṅ CC-A 70b/23

ıgladum ygladum CCİ 21b/2

ıǵlaǵıl	yǵlagıl	CCİ 21b/3
ıǵlamak	yǵlamac	CCİ 21b/4
ıǵlap	jǵlap	CC-A 71b/22
ıǵlarmen	yǵlarmē	CCİ 21b/1

ıǵlading ‘haykırdın, yakındın’ (Kuun 1880: 255); Yǵlarmen ‘fleo’, yǵlagıl *emir şekli*, Yǵlamac ‘fletus’ (Kuun 1880: 281). ыǵла (v) ‘weinen’, ыǵлап, ыǵладың (Radloff 1887: 16); okuma sorunu? јыǵла (v) ‘weinen’, јыǵлармән, јыǵладым, јыǵлабыл (Radloff 1887: 43). yyla-, ‘weinen’ (Grønbech 1942: 272, 273). Yǵlarmē 21r/1, Yǵladum 21r/2, Yǵlagıl 21r/3 (Drimba 2000: 61); ıǵladıñ 70r/15 (Drimba 2000: 132); jǵlap 71r/11 (Drimba 2000: 133). ET. ayla – II ‘сокрушаться, страдать’ (Suv) (DTS 1969: 21). ıǵla- ‘aǵlamak’ (ETŞ 1992: 307). aǵla- (Gabain 2000: 259). ıǵla-/ıǵıla-/yıǵla- (Gabain 2000: 39, 273). yıyla- ‘aǵlamak’ (Hsüan-X 1975: 198). yıǵla- ‘aǵlamak’ (ABH 2013: 242). ET. ıyla-, yıyla-; ’YXL’-, YYXL’- ‘hıçkırmak, aǵlamak, yakınmak’ (İKPÖ 1998: 150). krş. ıylaş-; ’YXL’Ş- ‘aǵlaşmak’ (İKPÖ 1998: 150). yıylaş- ‘aǵlaşmak’ (Hsüan-X 1975: 198). yıǵlaş- ‘aǵlaşmak’ (ABH 2013: 242). OT. Krh-T. ıǵla-/yıǵla- ‘aǵlamak’ (TKT 2004: 392, 777). ıǵla-/yıǵla- ‘aǵlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-215, 781). krş. ıǵlaş-/yıǵlaş- ‘aǵlaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-215, 781). yıǵlat- ‘aǵlatmak’ (KB: 538; DLT-Atalay 2006: IV-781). Hrz-T. aǵlamak ‘göz yaşı dökmek’ (İML 1988: 8). ıǵla-/yıǵla- ‘aǵlamak’ (MM 2008: 223, 272). ыǵламак ‘плакать’ (HŞ 1979: 431). yıǵla- ‘aǵlamak’ (ME 1993: 208; KurT 2002: 326). yıǵla- ‘aǵlamak’ (KE 1997: 733; NF 1998: 483). krş. aǵlançı ‘çabuk aǵlayan’ (İML 1988: 8). aǵlatmak ‘aǵlatmak, başkasını aǵlamaya mecbur etmek’ (İML 1988: 8). ıǵı ‘aǵıt, feryâd’ (ME 1993: 127). ıǵlat- ‘aǵlatmak’ (ME 1993: 127). ыǵлатмак ‘заставить плакать’ (HŞ 1979: 431). yıǵı ‘göz yaşı, aǵlama, girye’ (KE 1997: 732). yıǵlağ ‘devamlı aǵlayan, gözü yaşlı’ (KE 1997: 735). yıǵlağlık ‘aǵlamaklık’ (KE 1997: 735). yıǵılaş- ‘çıǵlık atmak’ (KE 1997: 733). yıǵlaş- ‘aǵlaşmak’ (ME 1993: 208; NF 1998: 484). yıǵlaş- ‘aǵlaşmak, hep birlikte aǵlamak’ (KurT 2002: 326). yıǵlat- ‘aǵlatmak’ (ME 1993: 208; KurT 2002: 326). M-KıpT. aǵla-/ıǵla- → ıǵladu ‘aǵlattı’ (KİLE 1931: 2, 41). aǵla- ‘göz yaşı dökmek, aǵlamak’ (GT 1989: 246). aǵla-/yıǵla- ‘aǵlamak’ (KK 1999: 99, 131). aǵla- → aǵla ‘weep!’ (RH 2000: 66). aǵla- ‘aǵlamak’ (KF 2006: 71). ıǵla- ‘aǵlamak’ (KMT 2002: 108). yıǵla- ‘aǵlamak’ (İMS 1992: 620; (DM 2003: 124). yıǵlamağ ‘crying’ (RH 2000: 114). Çağ. yıǵla- ‘aǵlamak’ (MK 1993: 570). krş. yıǵlat- ‘aǵlatmak’ (MK 1993: 570).

911. ıǵlamak: aǵlamak.

ıǵlamak yǵlamac CC-İ 21a/4

jilamac ‘ıtırılı, kokulu’ (Kuun 1880: 277, 281). yǵlamaq ‘Weinen’ (Grønbech 1942: 272, 273). Yǵlamac 21r/4 (Drimba 2000: 62). OT. M-KıpT. aǵlamaǵı ‘aǵlaması, aǵlayış sebebi’ (KF 2006: 71).

912. ıǵran-: hırlamak.

ıǵranıydır ygranídır CC-A 57b/1

ugraiadır ‘murmurat’ (Kuun 1880: 259); *krş.* Tü. okramak⁶² (Kuun 1880: 134). уѣpai (v) ‘knurren’, ит уѣраја дыр (Radloff 1887: 18). ygranídır 57r/5 (Drimba 2000: 111); DMC XVII 457-459 bakılmadı (Drimba 2000: 235).

913. ıla-: aǵlamak.

ılap ylap CC-A 59b/11

Ylap: *muhtemelen* ulap ‘moriens’ (Kuun 1880: 281). bulunamadı (Radloff 1887:). yla- ‘weinen’ (Grønbech 1942: 272, 273). ylap 59r/11 (Drimba 2000: 115).

914. ılan: yılan.

ılanını ilānı CC-A 70a/31

ılan ılan CC-A 63b/33, 63b/33

İlan ‘serpens’ (Kuun 1880: 256). ylan (Grønbech 1942: 273). ılan 63r/33, 63r/33 (Drimba 2000: 122); ilānı 69v/16 (Drimba 2000: 131). ET. yılan ‘yılan’ (ETŞ 1992: 507; IB: 64). yılan/ylaṃ ‘yılan’ (Gabain 2000: 310). yılan ‘yılan’ (HUAS 1941: 125; Hsüan-X 1975: 199). yılan; YYL’N ‘yılan’ (İKPÖ 1998: 235). yılan ‘yılan yılı’ (KUKY 2009: 216, 537; UKY 2011: 108). yılan ‘yılan’, yıl adında (METY 2012: 327). yılan ‘yılan’ (Mir) (YKI 2013: 512). *krş.* OT. yılan ‘yılan’ (KB: 539; AH: LXXIII). yılan ‘yılan’, beḏük yılan ‘büyük yılan, ejderha’ (TKT 2004: 254, 777). yılan ‘yılan’, nek yılan ‘ejderha’, ok yılan ‘kendini insan ve başka şeyler üzerine atan bir yılan’, sogan yılan ‘tulum gibi iri bir yılan’ (DLT-Atalay 2006: IV-419, 783). Hrız-T. yılan ‘bildiğimiz zehirli hayvan’, yılan yılı: Türkçe on iki yıl atlarından 6 ncı yılın adıdır (İML 1988: 91). yılan ‘yılan’ (ME 1993: 209; KE 1997: 736; NF 1998: 485; KurT 2002: 327). M-KıpT. ılan ‘yılan’ (KFLT 1989: 1001). ılan/yılan = Ar. al-ḥayya ‘snake’, ılan balıq = Ar. al-timsâḥ ‘crocodile’ (RH 2000: 170, 221). ılan/yılan ‘yılan’ (KK 1999: 131; KF 2006: 122, 202). yılan ‘yılan’ (BV 1986: 346; GT 1989: 469; (KMT 2002: 157; (DM 2003:

124). yılan ‘yılan’, yılan balık ‘yılan balığı’ (İMS 1992: 620). yılan ‘yılan’ (MK 1993: 570).

915. inan-: inanmak

Inanırmen	Inanırmen	CC-A 75a/1
inadum	Inādum	CC-İ 7b/23
inagān	Ināgaan	CC-İ 7b/26
inanganınız	ínanganínif	CC-A 80b/8
inanganler	ínanganler	CC-A 80b/6
inangay	ínangay	CC-A 72b/11
inagıl	Ināgıl	CC-İ 7b/24
inanırlar	īanırler	CC-A 59b/10
inanırmē	jnanírm	CC-A 75a/16
inanırmē	jnanírmē	CC-A 75a/13
inamac	Ināmac	CC-İ 7b/25
inanmaganlar	ínanmaganlør	CC-A 80b/5
inanmagıl	in anmagıl	CC-A 62b/21
inanurmē	Inanurmē	CC-İ 7b/22

Inanmagıl ‘ne credas’, inangay *gelecek zaman* (Kuun 1880: 255); CC-A 59b/10 *işa. f.* – *anl. f.* iañirler: *muhtemelen* iangilirler şekli (Kuun 1880: 275); jnanurmen ‘credo’, jnangıl *emir şekli*, jnangaan (jnangan) partisip şekli, CC-İ 7b/25 *işa. f.* → Jnanmac ‘actus credendi’ (Kuun 1880: 278). ынан (v) ‘glauben’, ынанымән, ынаным, ынанмак, ынанғыл, ынанған, ынанмағыл, ынанғаи, ынанмағанлар, ынанғанлар, ынанмыс, ынанымән (Radloff 1887: 16). ynan- ‘trauen, glauben’, teñrige ynanyanymyz ‘diejenigen unter uns, die an Gott glauben’, talaşman sözün (sözni?) ynanyrlar ‘sie glauben die Worte des Haderers’, ynanyan, ynanmayanlar. ynanyanlar ‘die Ungläubigen. die Gläubigen’, ynanmaq ‘Glaube’ (Grønbech 1942: 273). Inanurmē 7r/22, Inādum 7r/23, Ināgıl 7r/24, Ināmac 7r/25, Ināgaan 7r/26 (Drimba 2000: 44); īanırler 59r/10 (Drimba 2000: 115); ín anmagıl 62r/21 (Drimba 2000: 120); ínangay 72r/6 (Drimba 2000: 135); Inanırmen 74v/1, jnanírmē 74v/13, jnanírm 74v/16 (Drimba 2000: 138); ínánmaganlør 80r/5, ínanganler 80r/6, ínanganínif 80r/8 (Drimba 2000: 140). ET. inan- ‘inanmak, güvenmek’ (HUAS 1941: 85) . inan- ‘inanmak, güvenmek’ (AY-III 1991: 94). inan- ‘inanmak, iman etmek’ (ETŞ 1992: 307). inan- ‘inanmak’ (AY-YK 2012: 233). inan- ‘inanmak’ (Gabain 2000: 273; ABH 2013: 199). krş. manç ‘(bir

unvan), mutemet (?)’ (Mayt: 392). inanç ‘bir memurluk unvanı güvenilen bey’ (Hsüan-X 1975: 142). inanç ‘bir unvan, bir memuriyet unvanı; maiyet’ (AY-III 1991: 94). inanç ‘inanç, itimat, itikad’ (ETŞ 1992: 308). inanç; ’YNNC: ‘güvenilir kişi, sadık dost, bakan’ anlamlarını taşıyan bir unvan (İKPÖ 1998: 150). inançlıg (?) ‘İnanç’lı (?) ,güvenilir (?)’ (METY 2012: 313). *Külüğ Onı Öz Inançu* (UKY 2011: 101). inançu: bir unvan niteleyicisi, inançu apa yargan tarkan: kişi adı ve unvanı, tarduş inançu çor: kişi adı ve unvanı (Aydın 2012: 164, 179). inançı/inançu: bir unvan (Yen) (YKI 2013: 502). inanç: ünvan, inançu: şahıs ismi (Gabain 2000: 54). inançi/inançu/inanču: unvan (TEƏ 2008: 320). inanç/inançu: yüksek bir rütbe, şahıs ismi? . inanç ‘güvenilen, inanılan’, Inanç Beg ‘inanılan, itimad edilen Bey’ (DLT-Atalay 2006: I-133; IV-217). OT. inan- ‘inanmak, güvenmek’ (KB: 182). inan- ‘inanmak’ (AH: XXVIII). inan- ‘inanmak, güvenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-217). krş. inanç ‘güvenilen, inanılan; güvenme, inanma’ (KB: 183). inanç ‘inanma’ (AH: XXVIII). inanç ‘güvenilen, inanılan’, inanç beg ‘inanılan, güvenilen bey’ (DLT-Atalay 2006: IV-217). Hrzt-T. inan- ‘inanmak’ (NF 1998: 177; KurT 2002: 132; MM 2008: 223). inan- ‘inanmak’ (KE 1997: 270). ынанмак ‘верить’ (HŞ 1979: 455). krş. inancı ‘güven, itimad’ (ME 1993: 127). inanç ‘inanç’ (KE 1997: 270). inanç ‘inanç, inanılacak güvenilecek kimse’ (İML 1988: 33). inançsız ‘hayin’ (İML 1988: 33). AO-Kıpt. inan- ‘inanmak’ (AO 1996: 216). inan- ‘güven’ (MG 1984: 156). M-Kıpt. inan- ‘inanmak’ (İMS 1992: 535). inan- ‘inanmak, iman etmek’ (KMES 1994: 262). inan- ‘inanmak, doğrulamak’ (KMT 2002: 108). inan- ‘iman etmek, inanmak’ (GT 1989: 348). inan- ‘inanmak’ (KFLT 1989: 1008). krş. inancı ‘güvenilen, inanılan’ (BV 1986: 195). krş. inandır- ‘kabul ettirmek, inandırmak’ (GT 1989: 348). inanıl- ‘inanılmak’ (KFLT 1989: 1008).

916. inçka-: inlemek.

inçkaydır inekaydır CC-A 57b/7

inçkaydır *muhtemelen* ‘ağlayıp üzülüyor’ (Kuun 1880: 255). ынцка (v) ‘jammern’, ынцкаидыр (Radloff 1887: 16). ynçqa- ‘stöhnen’, kişi ynçqaj-dyr (Grønbech 1942: 273). (Drimba 2000: ?). OT. krş. inçık ‘ah vah, inildemek; sızlanmak, şikâyet etmek’ (KB: 183). inçıkla- ‘inlemek, inildemek; sızlanmak, şikâyet etmek’ (KB: 183). Hrzt-T. ынчкамак ‘вздыхать; стенать; стонать; охать; кряхтеть’ (HŞ 1979: 456). krş. inçık ‘ah vah etmek, ağlayıp inleme’ (KE 1997: 255). inçıkla- ‘hıçkırarak ağlamak, inlemek’ (KE 1997: 256). inçıklan- ‘hıçkırmak, inlemek’ (KE 1997: 256). M-Kıpt. inçka- (BV 1986: 188). Çağ. inckirmek ‘hıçkırmak’ (AL: 80).

917. ır: şarkı, türkü.

ır	yr	CC-İ 6b/18
ırın	ırın	CC-A 69b/30

Ir ‘cantus; cantilena’ (Kuun 1880: 256); Yr ‘cantus’ (Kuun 1880: 281). јыр ‘Gesang’, јырын (Radloff 1887: 43). yr ‘Gesang’, öjgünč yry ‘Lobgesang’ (Grønbech 1942: 273). Yr 6r/18 (Drimba 2000: 42); ırın 69r/18 (Drimba 2000: 130). ET. ır/yır ‘şarkı, ‘ (Gabain 2000: 39, 273). ır ‘şarkı’ (METY 2012: 313). yır; YYR ‘şarkı’ (İKPÖ 1998: 236). OT. ır ‘ır, ırlama’ (DLT-Atalay 2006: IV-217). yır ‘koşma, türlü, hava, ır, musikide ırlama, gazel’ (DLT-Atalay 2006: IV-786). krş. yragu ‘çalgıcı; şarkıcı, çağırıcı’ (DLT-Atalay 2006: IV-786). Hrz-T. ır ‘gazel, şarkı’ (ME 1993: 127).

918. ırah: uzak.

ırah	Yşah	CC-İ 32b/5
------	------	------------

yrah (Kuun 1880: 281). yraç ‘weit entfernt’ (Grønbech 1942: 274); Yrah 32r/5 (Drimba 2000: 76). ET. ıraç/yıraç ‘uzak’ (Hsüan-X 1975: 142; Gabain 2000: 273). ıraç ‘uzak, ırak’ (AY-III 1991: 94). ıraç/yıraç ‘uzak, ırak’ (ETŞ 1992: 308, 507). ıraç; ’YR’Q ‘uzaklaşmış, uzaktaki, uzak’ (İKPÖ 1998: 151). ıraç ‘uzak’ (Üİ 1998: 147). ırak ‘uzak’ (KUKY 2009: 175, 523; METY 2012: 313). ırak ‘ırak, uzak’ (Aydın 2012: 164). OT. ıraç ‘1. uzak; 2. uzaklık, mesafe; 3. derin, yoğun’, ıraç bol- ‘uzun gelmek, uzun olmak’, ıraç barmaç ‘uzun ve zahmetli sefer’ (TKT 2004: 393). yıraç ‘uzak’ (KB: 541). yıraç ‘uzak’ (AH: LXXIII). yırak ‘uzak, ırak’ (DLT-Atalay 2006: IV-786). krş. yıraklık ‘uzaklık, ıraklık’ (DLT-Atalay 2006: IV-786). Hrz-T. ырак ‘далеко’ (HŞ 1979: 411). ırah ‘uzak’ (İML 1988: 36). ıraç ‘uzak, ırak’ (ME 1993: 127). ıraç/yıraç ‘ırak, uzak’ (KE 1997: 256). ıraç/yıraç ‘uzak’ (NF 1998: 178; MM 2008: 223, 272). ıraç/yıraç ‘ırak, uzak’ (KE 1997: 737; NF 1998: 486). ıraç/yıraç ‘uzak; son; son derece’ (KurT 2002: 132, 328). yıraç ‘uzak, ırak’ (ME 1993: 209). krş. yıraklık ‘uzaklık’ (MM 2008: 272). AO-KıpT. yıraç ‘uzak’ (AO 1996: 241). M-KıpT. ıraç ‘uzak’ (GT 1989: 343; KFLT 1989: 1001; KH 2002: 127; KF 2006: 123). ıraç ‘distant’ (RH 2000: 120). yıraç ‘uzak’ (KİLE 1931: 126). yıraç ‘uzak’, yıraç tur- ‘çekinmek, uzak durma’ (İMS 1992: 621). yıraç ‘uzak’ (BV 1986: 346; KH 2002: 146; (KMT 2002: 157; (DM 2003: 124; TK 2008: 351). yıraç Ar.ba’îd ‘distant’ (RH 2000: 259). krş. yıraklı ‘uzaklaşma; Allah’ın rahmetinden uzaklaşma’ (TK 2008: 351). yıraklık ‘uzaklık, uzak olma’ (İMS 1992: 621). Çağ. yıraç ‘yırak, uzak’ (MK 1993: 570). krş. yıraçlık ‘uzaklık’ (MK 1993: 571).

919. ırağ-: uzaklaştırmak, ortadan kaldırmak.

ırağirmen Iragırmen CC-İ 4b/9

Iragirmen ‘dilato’ (Kuun 1880: 256). yraq ‘entfernen’ (Grønbech 1942: 274). Iragirmen 4r/9 (Drimba 2000: 40). ET. krş. ıra-/yıra- ‘kaçmak’ (Gabain 2000: 39, 273). irat- ‘uzaklaştırmak’ (Üİ 1998: 147). OT. krş. yıra- ‘uzaklaşmak, ırak olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-786). yırat- ‘uzaklaştırmak’ (KB: 540; DLT-Atalay 2006: IV-786). Hrız-T. krş. ır- ‘uzaklaşmak’ (KE 1997: 256). ıradı ‘uzaklaştırdı’ (İML 1988: 95). yıra- ‘uzaklaşmak’ (ME 1993: 209). yırat- ‘uzaklaştırmak’ (ME 1993: 209). yırat- ‘göndermek, uzaklaştırmak’ (KE 1997: 738). yırat- ‘uzaklaştırmak’ (NF 1998: 486).

920. ırağ: uzak; ırağtım ‘boyunca’.

ırağtım yractım CC-İ 30b/8

ırağ yrac CC-İ 31b/27

ırağ irach CC-A 63a/10

Irach ‘lontanus’, irachti: irachtan ‘e lontano’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 256); Yrac ‘procul’, yractım ‘o longinquo’ (Kuun 1880: 281). jypak ‘weit, fern’, jypak ätärmän, jypak ät, jypakтын ‘von weitem’ (Radloff 1887: 43). yraq ‘weit entfernt’, yraqтын ‘von weither’, *iş.a. f.* joldan yraq qaçty ‘er floh weitab vom Wege’ (Grønbech 1942: 274). Yractım 30r/8 (Drimba 2000: 74); irach 62v/10 (Drimba 2000: 120).

921. ırçı: türkücü, şarkıcı.

ırçı Yrçı CC-İ 45b/11

yrçı ‘cantor’ (Kuun 1880: 281). jырцы ‘Sänger’ (Radloff 1887: 43). yrçy ‘Sänger’ (Grønbech 1942: 274). Yrçı 45r/11 (Drimba 2000: 94).

922. ırğal-: hareket etmek.

ırğaladır rğaladır CC-A 82b/6

Jrgaladır ‘fluctuat’, jrgalmas ‘movere non potest’ (Kuun 1880: 278). yrğal- ‘geschüttelt werden, schwanken’, yrğala-dyr (Grønbech 1942: 274). jrgaladır 82r/6 (Drimba 2000: 143). ET. ırğal- ‘sallanmak’ (ETŞ 1992: 308). ırğal- ‘ırğalanmak, ırğalmak, sallanmak’ (ABH 2013: 199). OT. ırğal- ‘sallanmak, ırğalanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-218). krş.

ırğağ ‘donmuş olan buz bu buzluğa çekip getirmek için kullanılan kanca’ (DLT-Atalay 2006: I-141). ırğa- ‘ırgamak, sallamak, silkelemek’ (TKT 2004: 393). ırğa- ‘sallamak, ırgalamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-218). ırğan- ‘deprenmek, hareket etmek’ (TKT 2004: 393). ırğan- ‘ırgalanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-218). ırğaş- ‘ırgalamaktan yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-218). ırğat- ‘ırgalatmak, sallatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-218). Hrız-T. krş. ırğa- ‘sallamak’ (KE 1997: 256). ırğa- ‘sallamak, silkelemek, ırgalamak’ (MM 2008: 223). ırğa- ‘çevirmek’ (ME 1993: 127). ırğa- ‘silkelemek, sarsmak’ (KurT 2002: 132). ırğağ ‘kanca’ (KE 1997: 256). ırğamak ‘silkeleme’ (KurT 2002: 132). ırğan- ‘kımıl(n)mak’ (ME 1993: 127). ırğan- ‘sallanmak, ırgalanmak’ (KE 1997: 256). ırğat- ‘sarsmak, silkelemek’ (KurT 2002: 132). M-Kıpt. krş. ırğa- → ırğa/ıra ‘salla’, ırğadı ‘salladı’ (KİLE 1931: 42).

923. ırıla-: şarkı ya da ilahi söylemek.

ırladım	yrladım	CC-İ 6b/6
ırlağıl	yşlagıl	CC-İ 6b/7
ırlarlar	ırlarlar	CC-A 62a/7-8
ırlarmen	yrlarmē	CC-İ 6b/15
ırlap	ırlap	CC-A 72b/3

İrlarlar ‘cantant’ (Kuun 1880: 256); yrlarmen ‘canto’, yrlagıl *emir şekli* (Kuun 1880: 281). ырла (v) ‘singen’, ырларлар, ырлап, ырлармән, ырладым, ырлабыл (Radloff 1887: 43). yrla- ‘singen’ (Grønbech 1942: 274). Yrlarmē 6r/15, Yrladım 6r/16, Yrlagıl 6r/17 (Drimba 2000: 42); ırlar lar 61v/7-8 (Drimba 2000: 118); ırlap 72r/2 (Drimba 2000: 135). ET. ırıla- (İKPÖ 1998: 151). yırıla-, ırıla-, YYRL’-, ‘YRL’- ‘şarkı söylemek’ (İKPÖ 1998: 236). OT. yırıla- ‘terennüm etmek; zikretmek’ (KB: 541). yırıla- ‘şarkı, gazel söylemek; ırlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-787). Hrız-T. ırıla- ‘şarkı söylemek’ (KurT 2002: 132). ırlamak ‘ır (şarkı) söylemek’ (İML 1988: 36). krş. ырлавчы ‘певец’ (HŞ 1979: 417). ırlat- ‘şarkı söyletmek’ (KE 1997: 256). yırlayıcı ‘tağanni eden, hanende’ (İML 1988: 91). M-Kıpt. ırıla- → ırladı ‘teganni etti’ (KİLE 1931: 42). ırıla- ‘şarkı söylemek’ (KFLT 1989: 1001). ırıla- ‘şarkı söylemek’ (İMS 1992: 535). ırıla- ‘şarkı söylemek’ (KMT 2002: 108). ырла- ‘śpiewać, nucié, melodiğ’ (Bulgm 1954: 58). yırıla- ‘şarkı söylemek’ (İMS 1992: 621). krş. ırlağuçı ‘şarkıcı’ (KFLT 1989: 1001). ırlayıcı ‘şarkıcı’ (KMT 2002: 108). Çağ. yırıla- ‘şarkı söylemek’ (MK 1993: 571).

924. ırs: vaşak.

ırs Yfğ CC-İ 55a/13

Yrs ‘uncia’ ~ *ar.* عرس (Kuun 1880: 281). ырыс ‘Luchs’ (?) (Radloff 1887: 16). yrs ‘Luchs’ (Grønbech 1942: 274). Yrs 54v/13 (Drimba 2000: 107).

925. ıskarlat: ince bez.

ıskarlat Yfscarlat CC-İ 47a/5

Yscarlat ‘coccum’ ~ *osm.* اسكرلت (Kuun 1880: 281); yscarlat ≈ ıskarlat ‘kırmızıya yakın renk’ (Ünal 2010: 207). ыскарлат ‘Scharlat’ (Radloff 1887: 16). ysqarlat ‘eine Art feines Tuch’ (Grønbech 1942: 274). Yfscarlat 46v/5 (Drimba 2000: 96).

926. ıspanak (< rum.): ıspanak.

ıspanak Yfpanac CC-İ 54a/25

Yspanac ‘olus Hispanicum; spanachium’ (Kuun 1880: 281). ыспанак ‘Spinat’ (Radloff 1887: 17). yspanaq ‘ıspanak’ (Grønbech 1942: 274). yspanaq ‘Spinat’ (Grønbech 1942: 274). Yfpanac 53v/25 (Drimba 2000: 106).

927. ıssı: sıcak; yanan, yanan; ıssı fener ‘yanan fener’

ıssı Yfñi CC-İ 39b/18

ıssı yfy CC-A 64a/10

ıssi Yfñi CC-İ 5b/19

Yssi ‘calidus’, ysy (Kuun 1880: 281). ыссы ‘heiss’, ыссы су, ыссы (??) фанарлар билä ‘mit brennenden (?) Laternen’ (Radloff 1887: 16). isi, issi, jisi ‘heiss; brennend, Brand’, issi su ‘ein warmes Bad’, isi fанарлар ‘brennende Laternen’ (Grønbech 1942: 107). Yfñi 5r/19 (Drimba 2000: 41); Yfñi 39r/18 (Drimba 2000: 86); yfy 63v/10 (Drimba 2000: 122). ET. krş. isig ‘sıcak’, *isig* öz ‘yaşam, hayat, can’ (AY-III 1991: 96). isig ‘sıcak’, isig öz ‘beden, vücut, hayat’ (ETŞ 1992: 318). isig ‘sıcak, hararet, sıtma, sevimli’, isig öz ‘hayat’ (Gabain 2000: 275). isig ‘aziz, sevgili’ (IB: 53). *isig*: özel ad, *isig inäl elimkä bāgimkä bökmädım* ‘Исиг Ынал, моим государством, моим беком – я не наслаждался!’ (TEЭ 2008: 321). isig ‘sıcak’, isig yer ‘sıcak yer (?)’ (METY 2012: 314). isig ‘sıcak’ (AY-YK 2012: 235, ABH 2013: 201). isig öz ‘das warme Selbst, das Leben’ (Sybel 1922: 19); *isig* öz ‘beden, gövde, vücut’ (Caferoğlu 1968: 98); [*isig*] öz *adasıña tægip näčük* (Wilkens 2004: 161); *isig* öz ‘life; warm core’ (Johanson; Csató Johanson

2006, UW 1977: 225); *isig* öz Mz. 797-75/17; 797-102/06; U 1798-191/12 (Elmalı 2013: 164, 165, 169). *İsig İnal* (E 23 Çaa-Hol XI), *isig* 'ılık, nazik, gülyüzlü' (Useev 2015: 32). ısıg 'harâret' (Mayt: 392). OT. ıssıg 'sıcak, sıcaklık' (DH: 203). *isig* 'sıcak, sıcaklık; iltifat' (KB: 201). *isig* 'sıcak', *isig* suw 'sıcak su' (TKT 2004: 411). *isig* 'sıcak', *isig* yêr 'uzayıp giden boz kır', *isig* yêr 'uzayıp giden çöl' (DLT-Atalay 2006: I-72; IV-237). *isig* 'sevgi; sevda' ['Nitekim *köngül isigligi kerek* denir ki 'Gönül sıcaklığı gerek' demektir.'] (DLT-Atalay 2006: I-152). *isig* 'sıcak', *isig* yêr 'uzayıp giden boz kır' (DLT-Atalay 2006: IV-237). krş. ısın- 'ısınmak, sevmek' (KB: 183). ısın-/isin- 'ısınmak; sevmek' (DLT-Atalay 2006: IV-237). isi- 'ısınmak' (KB: 201). isigle- 'çok sıcakta gitmek' (DLT-Atalay 2006: IV-237). isiglen- 'bir şeyi sıcak bulmak' (DLT-Atalay 2006: IV-237). isin- 'ısınmak, sevmek, bağlanmak' (KB: 201). isin- 'ısınmak, hararet basmak, yakılmak' (TKT 2004: 411). isirgen- 'sıcak yüzünden isiriklenmek' (DLT-Atalay 2006: IV-237). işi- 'ısınmak, bir nesnenin bütün parçaları arasına sıcaklık yayılmak' (DLT-Atalay 2006: IV-237). isit- 'ısıtmak, bağlamak' (KB: 201). isit- 'ısıtmak; ısıtmaya tutulmak' (DLT-Atalay 2006: IV-237). is(i)til- 'ateşte kızdırmak' (TKT 2004: 411). Hrız-T. ısıg/k 'ısı, sıcak, sıcaklık; samimi, sevecen' (KE 1997: 256). ısıg/isig/issig 'sıcak, kaynar, kızgın' (KurT 2002: 132, 138). isig/ısıg/ıssıg 'ısı, sıcaklık' (KE 1997: 272). isig/issig 'sıcak' (NF 1998: 187, 188). исиг 'жаркий; жарко; горячий; горячо; уан anl. страстный; напряженный' (HŞ 1979: 423). issi 'sıcak', isigkün 'sıcak gün', isisuv 'hamamı sıcak su', isisuvcu 'hamamcı' (İML 1988: 34). исси 'жаркий; жарко' (HŞ 1979: 423). is(s)ig 'sıcak, ısı' (ME 1993: 130). issü 'ısı, sıcak(lık)' (ME 1993: 130). krş. ısı- '(içi) ısınmak, sevmek' (KE 1997: 257). ısın-/isin- 'ısınmak' (ME 1993: 127, 130). ısıt-/isit- 'ısıtmak' (ME 1993: 127, 130). ısıtma/ısıtme 'sıtma' (ME 1993: 127, 130). ısıtma 'sıtma' (İML 1988: 36; KE 1997: 257). ısıtmak 'kızdırmak, sıcaklık vermek' (İML 1988: 36). ısıtmağ 'ateş (hastalık)' (NF 1998: 178). M-KıpT. ısı 'ısı, sıcak' (MG 1984: 156). ısı 'ısı, sıcak, sıcaklık' (TK 2008: 244). isi 'sıcak' (KİLE 1931: 40). isi/isig 'sıcak', isig suf/isig suw 'hamam' (İMS 1992: 540, 541). isi 'heat; warmth' (RH 2000: 140, 261). isig 'warm, hot' = Ar. al-ḥummâ 'fever' (RH 2000: 182, 308). ıssı 'sıcak' (KFLT 1989: 1001; KH 2002: 127). ıssı 'sıcaklık, ısı', ıssı şovuk çek- 'iyi ve kötü günler görmek, tecrübe kazanmak' (GT 1989: 343). issi/issig 'sıcak' (BV 1986: 198). issi 'sıcak', issi su 'hamam, sıcak su' (KMT 2002: 110). issi 'sıcak, sıcaklık' (DM 2003: 86). krş. ısın- 'ısınmak' (KFLT 1989: 1001). ısın- 'alışmak' (GT 1989: 343). ısıt- 'ısıtmak' (KH 2002: 127). ısıtma 'sıtma' (KMT 2002: 108). isin- 'ısınmak' (İMS 1992: 541). isit- 'ısıtmak' (BV 1986: 197). isitme = Ar. al-ḥummâ 'fever' (RH 2000:

273). issin- ‘ısınmak’ (KMT 2002: 110). issirek ‘çok sıcak’ (BV 1986: 198). Çağ. ısığ/ısık ‘sıcak, sıcaklık, hararet’ (MK 1993: 455). ıssı/ısık ‘ıssı’ (AL: 54). krş. ısıt- → ısıttı ‘ısıtma dutdı’ (AL: 54). ısıtgan ‘ısıtma dutan’ (AL: 54). ısırganmak ‘bir kişinin hayâdan yüzi kızardı derler’ (AL: 55).

928. ıssılık: sıcaklık.

ıssılık İjfilic CC-İ 8b/14

Issilic ‘calidus’ (Kuun 1880: 255). ыссылык ‘Hitze’ (Radloff 1887: 17). issilik ‘Hitze’ (Grønbech 1942: 107). İjfilic 8r/14 (Drimba 2000: 45). OT. Hrz-T. ıssılık ‘sıcaklık, hararet’ (KurT 2002: 133). ıssıgılık ‘sıcak’ (KE 1997: 256). исиглик ‘горячность; темперамент; любовь’ (HŞ 1979: 424). isiglik ‘sıcaklık’ (NF 1998: 187). is(s)iglik ‘sıcaklık, kızgınlık’ (KurT 2002: 138). M-Kıpt. issilik ‘sıtma’ (KİLE 1931: 40).

929. issin-: ısınmak.

issinurmen İjfinurmen CC-İ 8b/11

Issinurmen ‘calefacio’ (Kuun 1880: 255). ыссын ‘heiss werden’, ыссынымән (Radloff 1887: 17). issin- ‘sich erwärmen’ (Grønbech 1942: 107). İjfinurmen 8r/11 (Drimba 2000: 45). OT. ısın- ‘ısınmak; sevmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-219). krş. ısış- ‘ısınmak, bir nesnenin bütün parçaları arasına sıcaklık yayılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-219). isi- ‘ısınmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-236). Hrz-T. ısın- ‘ısınmak; alışmak, sevmek, hoşlanmak’ (KE 1997: 257). ысынмак < ысымак ‘согреваться; затопаться; горячиться’ (HŞ 1979: 425). ısınmak ‘ısınmak, sıcaklamak’ (İML 1988: 36). Çağ. ısın- ‘ısınmak’ (MK 1993: 455).

930. ısan: inanç.

ısan jsan CC-A 81b/31

ышан (v) ‘vertrauen’, ышанымән, ышандым, ышанмак (Radloff 1887: 17). yšan < ? ‘Bild’ (Grønbech 1942: 274). jšan 81r/31 (Drimba 2000: 142). OT. Krh-T. ısan ‘keramet sahibi veli, şehy’ (DH: 204). Hrz-T. krş. ышанж ‘доверие’ (HŞ 1979: 427).

931. ısan-: inanmak; krş. ışsan-.

ısanurmen Işsanurmẽ CC-İ 8b/22

işsanurmen ‘inanırım’, izzangil *emir şekli* (Kuun 1880: 255). yšan- ‘sich vertrauen, glauben’, yšanmaq ‘Vertrauen, Glaube; Hoffnung’ (Grønbech 1942: 274). I/z/[ʃ > ʃ]anurmẽ 8r/22, izzandum 8r/23, izzangil 8r/24 (Drimba 2000: 45). OT. Kırh-T. işan- ‘itimad etmek, inanmak, güvenmek’ (KB: 183). işen- ‘güvenmek, inanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-239). Hrız-T. ышанмак ‘верить’ (HŞ 1979: 428). M-KırT. işan- ‘inanmak, iman etmek’ (TK 2008: 244). işen- ‘dayanmak, güvenmek’ (İMS 1992: 542). Çağ. işen- ‘inanmak, tasdik etmek’ (MK 1993: 463).

932. işanmaq: inanç; ümit.

işanmaq Işanmac CC-İ 8b/25

işanmaq Yşanmac CC-İ 36a/14

Isanmac ‘inanç’ (Kuun 1880: 255); CC-İ 36a/14 işanmaq → *işa. f.* Usanmac ‘spes’ (Kuun 1880: 260). I/z/[ʃ > ʃ]anmac (Drimba 2000: 46); Y[ʃ > ş]anmac 35v/14 (Drimba 2000: 81).

933. işarlı: kıskanç.

işarlı jfarlı CC-İ 50b/19

ызарлы ‘beleidigend’ (Radloff 1887: 17). yzarly < ? ‘neidisch’ (Grønbech 1942: 275). *jfarlı* 50r/19 (Drimba 2000: 101).

934. işşan-. işşır-: alevlendirmek.

işşırımen issırrımẽ CC-A 56b/20

işşırdım issırdım CC-A 56b/21

işa. f. Issirrimen ‘struo ignem’ (Kuun 1880: 255). *işa. f.* ысыр (v) ‘schüren (das Feuer)’, ысырымән, ысырдым (Radloff 1887: 16). *işa. f.* yşyr- ‘(auflodern machen) das Feuer schüren’, yşyrry-men, yşyrdym (Grønbech 1942: 275). <is> işşırımẽ 56r/20, işşırdım 56r/21 (Drimba 2000: 110).

935. ıy- I: göndermek.

ıyarmen yaırmẽ CC-İ 17b/7

ıydun yydun CC-İ 17b/8

ıygıl yygıl CC-İ 17b/9

Yarmen ‘mitto’, yygil *emir şekli* (Kuun 1880: 279). ī (v) ‘schicken’, ĩjärmān, ĩdīm, ĩrīl (Radloff 1887: 17). yj- ‘schicken; einlassen’ (Grønbech 1942: 272). Yařmē 17r/7, Yydun 17r/8, Yygıl 17r/9 (Drimba 2000: 56). ET. ıy- ‘basamak, egemenliği altına almak’ (METY 2012: 313). ı-/ıd-/ıt- ‘terk etmek, göndermek, kaçırmak’ (Gabain 2000: 273). ı-/ıd- ‘göndermek’ (Aydın 2012: 164). ıd- ‘göndermek’ (HUAS 1941: 95; IB: 53). ıd- ‘göndermek, neşretmek’ (Mayt: 391). ıd-/ıt- ‘göndermek’ (Hsüan-X 1975: 141). ıd- ‘göndermek, yükseltmek’ (AY-III 1991: 94). ıd- ‘göndermek, havale etmek’ (ETŞ 1992: 306). ıd-; ’YD- ‘gitmesine izin vermek, göndermek, bırakmak, terketmek’ (İKPÖ 1998: 149). ĩd- ‘посылать; не следовать’ (TEƏ 2008: 321). ıd-/yıd-/ıt- ‘1. göndermek, yollamak; 2. görevli olarak bir yere göndermek, yetki vererek göndermek; 3. (il, yer sub, kağan, türk atı sözleriyle) vatani, Türk adını bırakmak, farklı bir etnik kimliğe geçmek; 4. (genellikle sab sözüyle) mesaj göndermek, haber iletmek; 5. yardımcı fiil’ (KUKY 2009: 341, 369, 391, 397, 414, 419); ıda taşda ‘(vatansızlar için) sağda solda, orada burada, diasporada’ (KUKY 2009: 307, 523); ıduk ‘kutsal’ (KUKY 2009: 302, 523); ıduk baş: Ötüken’in zirvelerinden biri (KUKY 2009: 148, 523); ıdukkut: bazı Türk boylarının (Basmıl gibi) liderlerinin un vanı (KUKY 2009: 259, 523). ıd-, ıd-, ıt-, yıd- ‘göndermek, yollamak’, ıdok ‘kutsal, mübarek’; ö.a. parçası: ıdok baş, ıdok kut (METY 2012: 313). ıd- ‘göndermek’ (Mir) (YKI 2013: 502). yıd- (?) ‘haber göndermek’ (METY 2012: 327). krş. ıdış- ‘karşılıklı göndermek’ (Hsüan-X 1975: 141). ıdok ‘kutsal: yer adı’ (UKY 2011: 98). ıdok ‘kutsal’, ıdok baş: Soğdiyana bölgesinde bir dağ, ıdok kut: boy lideri (Aydın 2012: 164). ıdok ‘kutsal, mukaddes’ (ABH 2013: 199). ıdok ‘kutsal, aziz’ (Yen) (YKI 2013: 502). ıduķ *göndeirlmiş > mukaddes (Mayt: 391). ıduķ ‘aziz, gönderilmiş, mübarek, mukaddes’, kireşiz ıduķ kıut: Kireşiz Iduk Kut, künçük ıduķ kıut: Künçük Iduk Kut (ETŞ 1992: 306, 344, 365). ıduķ ‘mukaddes’ (Gabain 2000: 58). ĩduq ‘святой’ (TEƏ 2008: 321). ıduk ‘kutsal’ (AY-YK 2012: 233). ĩduq qut ‘(Tanrıya tercih olunan) kutsal karizma’ (Matsui 2014: 100). Iduk Baş: Soğdluların yaşadığı Soğdiyana bölgesine yakın bir yer, büyük olasılıkla bir dağ (ETYA 2012: 88). Kan Iduk Baş: Ötüken’in ortasında bulunan dağ zirvelerinden biri. Hangay dağ sırasının en yüksek bölümünü oluşturan Otgon Tenger Dağı’na yakın başka bir zirve. (ETYA 2012: 99; UKY 2011: 99, 120). Tamag Iduk Baş: Altay Dağları’nın batısında, Çungarya bölgesinde bir yer, büyük olasılıkla bir dağ (ETYA 2012: 158). ıdokluk ‘kutluluk, kutsallık’ (Mir) (YKI 2013: 502). ıdturun- ‘kaybetmek, yitirmek’ (ETŞ 1992: 306). ıduq ‘kutsal, mukaddes’, ıduqlar ‘azizler’ (Hsüan-X 1975: 141). ıduk ‘kutsal, mukaddes, ‘gönderilmiş’ ‘ (AY-III 1991: 94). ıdukluk ‘kutlu, kutluluk’ (IB: 53). OT. ıd- ‘salmak,

göndermek, serbest bırakmak; geçirmek, ulaştırmak' (KB: 181). ıd- '1. göndermek, bırakmak, 2. indirmek, göndermek; 3. göndermek, serbest bırakmak, rahat bırakmak', ıd-/ındür- 'indürmek', durüd ıd- 'salavat getirmek', ilgerü ıd- '1. önceden yapmak; 2. takdim etmek, sunmak, önceden arz edilmek', қоdı ıd- 'indirmek, göndermek', vahy ıd- 'vahy göndermek, vahyetmek', yarlıg ıd- 'vahyetmek, vahiy göndermek' (TKT 2004: 322, 391, 406, 472, 732, 758). ıd-/ıt-/ıs-/ız- 'göndermek' (AH: XXVIII). krş. *ıdhuk* 'kutlu ve mübarek olan her nesne' ['Bırakılan her hayvana bu ad verilir. Bu hayvana yük vurulmaz, sütü sağılmaz, yünü kırılmaz; sahibinin yaptığı bir adak için saklanır.'], *ıdhuk tağ* 'geçit vermiyerek uzanıp giden dağ' (DLT-Atalay 2006: I-66). ıdğan 'gönderen, veren' (TKT 2004: 392). ıdhıl- 'salıvermek, boşanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-214). ıdhınçu → ıdhınçu saç 'erkeğin sonradan bırakılan saçı', ıdhınçu yılkı 'yük vurulmıyarak bırakılan hayvan' (DLT-Atalay 2006: IV-214). ıdhış- 'birbirine armağan vermek, armağanlaşmak ve bunda yarış etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-214). ıdhısa- 'göndermek istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-215). ıdhuk 'kutlu ve mübarek olan; aslında sahibinin yaptığı bir adak için saklanarak yünü kırılmıyan, sütü sağılmıyan, yük vurulmıyarak başı boş bırakılıp salıverilen her hayvana bu ad verilir', ıdhuk tağ 'geçitsiz sıra dağlar' (DLT-Atalay 2006: IV-215). ıdıgılı 'gönderen, gönderici', қоdı ıdıgılı 'indiren' (TKT 2004: 392, 472). ıdııl- '1. gönderilmek; 2. indirilmek', yarlıg ıdııl- 'vahiy gönderilmek, vahyolunmak' (TKT 2004: 392). ıdılmış 'peygamber' (TKT 2004: 392). ıdımak 'serbest bırakma' (TKT 2004: 392). ıdıuk 'kutlu ve mübârek olan, mukaddes, aziz' (KB: 182). Hrз-T. ı-/ığ-/ız- '1) göndermek; yollamak; bırakmak; 2) uzatmak' (KurT 2002: 131, 133). ызмак 'отправлять; посылать' (HŞ 1979: 169). ıd-/ıy- 'göndermek' (ME 1993: 127). ıd- 'göndermek' (KE 1997: 254). ıd- 'göndermek, yollamak, atmak' (NF 1998: 177). ıd-/ıy- 'göndermek, yollamak' (MM 2008: 223). ıdmek 'göndermek' (İML 1988: 33). ыймак 'послать; отправлять' (HŞ 1979: 468). ызмак 'отправлять; посылать; ниспослать' (HŞ 1979: 405). krş. ıdala- 'göndermek' (KE 1997: 255). ıdıı- 'göndermek, yollamak' (KurT 2002: 131). ıdııl- 'gönderilmek' (KurT 2002: 132). ıdıış- 'gönderişmek' (ME 1993: 127). ıdıur- 'göndermek' (KE 1997: 255). ıdıurt- 'göndertmek' (KE 1997: 255). ıyıış- 'gönderişmek' (ME 1993: 128). ıyınmış 'hür, azad edilmiş' (ME 1993: 128). ыза → ыза бермак 'посылать; отправлять' (HŞ 1979: 404). ызартмак < ызмак 'посылать; ссылатъ; ниспослать; отправлять; направлять' (HŞ 1979: 404). ызгу 'отправление; отправка' (HŞ 1979: 404). ızıt-

‘ulaştırmak, sunmak’ (KurT 2002: 133). iber-/yiber- ‘göndermek’ (KE 1997: 738). AO-KıpT. ıy-/iy- ‘göndermek’ (AO 1996: 216, 219). krş. ıyış- ‘karşılıklı göndermek’ (AO 1996: 216). yiber- ‘göndermek’ (AO 1996: 241). yiberil- ‘gönderilmek’ (AO 1996: 241). M-KıpT. ı- → ı ‘gönder’ (ıdmaq fiilinden emri hazır’ (KİLE 1931: 41). ıy- ‘göndermek’ (MG 1984: 156). ıy- ‘send!’ (RH 2000: 78). id-/iy- ‘göndermek, yollamak’ (İMS 1992: 536, 543). iy- ‘gönderme’ (KFLT 1989: 1011). krş. iyebir- ‘göndermek, yollamak’ (İMS 1992: 543). iyil- ‘gönderilmek, yollanmak’ (İMS 1992: 543). yeber- ‘göndermek, yollamak’ (DM 2003: 122). yiber- ‘göndermek’ (TK 2008: 351). yibermek ‘gönderme’ (TK 2008: 351). yiberül- ‘gönderilme’ (TK 2008: 351).

936. ıy- II: kokmak.

ıyır	ygır	CC-A 63a/22
------	------	-------------

Ygır ‘olet’ (Kuun 1880: 281). yj- ‘riecken (wohl oder übel)’, jaqşy yjyr ‘duftet wohl’ (Grønbech 1942: 273).

937. ıyla-: koklamak.

ıylarmen	yylarmē	CC-İ 15a/11
ıyladum	Iyladum	CC-İ 15a/12
ıylağıl	Iylagıl	CC-İ 15a/13

Yylarmen ‘odoror’, jylagıl *emir şekli* (Kuun 1880: 280). ılā (v) ‘riecken’, ılārmān, ılādım, ılāril, ılāmāk (Radloff 1887: 17). yjla- ‘riecken’ (Grønbech 1942: 273). Y[u > y]larmē 14v/11, Iyladum 14v/12, Iylagıl 14v/13 (Drimba 2000: 53). ET. yıdla- ‘koklamak’ (Gabain 2000: 310). krş. yid ‘1) güzel koku; 2) fena koku’ (Hsüan-X 1975: 198). yıd/yıd ‘koku, güzel koku’, yıd yıpar ‘misk ü anber’ (AY-III 1991: 124). yıd ‘koku, rayiha, ıtır, misk’, yıd yıpar ‘misk, rayiha, ıtır, amber’ (ETŞ 1992: 506). yıd ‘koku’ (Üİ 1998: 202). yıd/yıt ‘koku, rahiya’ (Gabain 2000: 51, 310). yıd ‘güzel koku’ (AY-YK 2012: 274). yıd ‘koku, güzel koku’ (ABH 2013: 242). yıdı- ‘güzel koku saçmak’ (Hsüan-X 1975: 198). yıdı- ‘kokmak’ (Gabain 2000: 310). yıdıg ‘fena kokan’ (Gabain 2000: 310; ABH 2013: 242). yıdı- ‘kokutmak’ (Gabain 2000: 310; IB: 64). yıdı- ‘kokutmak’ (Mir) (YKI 2013: 512). yıdlağ/yıdlağ ‘kokulu’ (Mayt: 506). yıd-lıy ‘güzel kokulu’ (Hsüan-X 1975: 198). yıdlağ ‘kokulu, miskli’ (ETŞ 1992: 506). OT. Krh-T. yıdhla- ‘koklamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-779). krş. ıd koku, misk’ (KB: 181). yıd ‘koku’ (KB: 537). yıd ‘koku’ (AH: LXXIII). yıdh- ‘kötü fena kokmak, bozulmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-779). yıdh/yıdh ‘koku’ (DLT-Atalay 2006: IV-779, 788). yıdhıg

‘kötü kokan her şey’, yıdığ ot ‘üzerlik otu’ (DLT-Atalay 2006: IV-779). yıdığ ‘kötü kokulu (şey), kötü kokan (şey)’ (KB: 537). yıdhlan- ‘kokmak, bozulmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-779). yıdhlaş- ‘koklaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-779). Hrz-T. yıdla- ‘koklamak’ (ME 1993: 208). yıdla- ‘kokmak, koklamak’ (KE 1997: 731). yıdla- ‘koklamak’ (NF 1998: 482). krş. yıdı- ‘kötü kokmak’ (KB: 537). yıdığ ‘koku’ (ME 1993: 208). yıdığ ‘koku’ (KE 1997: 731; NF 1998: 482). yıdığ ‘pis kokulu’ (MM 2008: 271). yıdlan- ‘kokmak’ (ME 1993: 208). yıdlan- ‘kokmak’ (KE 1997: 731). yıdlat- ‘koklatmak’ (ME 1993: 208). yıylan- ‘kok(u yap) mak’ (ME 1993: 209). yıdlığ ‘kokulu’ (NF 1998: 482). yiyig ‘fena kokuyan’ (İML 1988: 90). yiyimek ‘bozulup kötü ve ağır kokumak’ (İML 1988: 90). M-KıpT. yıdığ ‘kötü kokan şey’ (BV 1986: 346). yıdığ/yiyi ‘koku’ (İMS 1992: 620, 22). yiyi ‘koku’ (KİLE 1931: 126; (KMT 2002: 158). krş. yıdığlıg ‘kokulu’ (İMS 1992: 620). yiyilä- → yiyilädi ‘kokladı’ (KİLE 1931: 126). yiyle- ‘koklamak’ (GT 1989: 471; İMS 1992: 622; (KMT 2002: 158).

938. ıylamağ: koku.

ıylamağ Yylamac CC-İ 37a/26

ıylamağ Iylamac CC-İ 15a/14

CC-İ 15a/14 *iş.a. f.* → Jilamac ‘odotarus’, yylamac (Kuun 1880: 277); CC-İ 37a/26 *iş.a. f.* → Yylamac ‘odoratus’ (Kuun 1880: 280). ılāmāk (Radloff 1887: 17). yjlamaq ‘Geruch; Geruchsinn’ (Grønbech 1942: 273). Iylamac 14v/14 (Drimba 2000: 53); Yylamac 36v/26 (Drimba 2000: 83).

939. ıymış: kokmuş.

ıymış Iymış CC-İ 39a/24

Jymis ‘putridus’ (Kuun 1880: 276). yjmyš ‘stinkend’ (Grønbech 1942: 273). Iymış 38v/24 (Drimba 2000: 85).

940. iç: iç, içteki.

iç iε CC-A 69b/39

iç Yç CC-İ 53b/22

içinde iεında CC-A 62b/14

içinde I:şında CC-İ 31b/12

içinde iεinde CC-A 62a/27

içinde	ıeında	CC-A 63b/6
içinde	ıında	CC-İ 12b/18, 12b/19, 12b/21
içinde	ıeında	CC-A 62b/16
içinden	ıeındā	CC-A 63a/36
içinde	ıeında	CC-A 62a/1
içindegi	ıeındağı	CC-A 60b/6

İçindagi ‘quod intus est; intimum’ (Kuun 1880: 255); jzinda ‘intus’ (Kuun 1880: 278); Yč ‘medulla arboris’ (Kuun 1880: 281). iç ‘Inneres’, içim, içinda, içindän, içindägi, içiñni, iç közümizniñ (Radloff 1887: 17). iç ‘das Innere, Mark eines Baumes’, iç közimiz ‘unser inneres Auge’, içinde ‘drinnen’, bitik içinde ‘in einem Buch’, evangelim içinde ‘im Evangelium’, içinden temeri çyqmajynča ‘bis der Eiter herauskommt’, köñül içinde ajt- ‘sich etwas überlegen, sich für etwas entschliessen’, içkeri ‘drinnen; inmitten, unter’ (Grønbech 1942: 104). izinda 12r/18 (Drimba 2000: 50); izinda 12r/19, 12/21 (Drimba 2000: 51); I<z>:zında 31r/11 (Drimba 2000: 75); Yç 53r/22 (Drimba 2000: 105); jčindægı 60r/6 (Drimba 2000: 116); içindæ 61v/1 (Drimba 2000: 118); atiçinde 61v/27 (Drimba 2000: 119); içinda 62r/14, 62r/16 (Drimba 2000: 119); içindæ 62v/6 (Drimba 2000: 120); içindā 62v/36 (Drimba 2000: 121); iç 69r/23 (Drimba 2000: 130). ET. iç ‘iç’, iç ordu ‘hükümdar sarayı’ (Hsüan-X 1975: 142). iç ‘iç, iç taraf’ (ETŞ 1992: 309). iç ‘iç’ (AY-III 1991: 94; Gabain 2000: 274; IB: 53; AY-YK 2012: 234). iç; ’YC ‘iç’ (İKPÖ 1998: 147). iç ‘внутренний’ (TEЭ 2008: 320). iç ‘1. iç; 2. has, hassa, kağana bağlı, siyasal merkez; 3. mide’ (KUKY 2009: 220, 234,305, 523); iç buyruk başı: iç buyruk başı (KUKY 2009: 254, 523). iç ‘iç, içeri, merkez; saraya ait, has’ (METY 2012: 313). iç ‘iç’, iç buyruk: bir unvan (Aydın 2012: 165). iç ‘iç, içi’ (ABH 2013: 199). iç ‘iç’ (Yen, Mir), oş iç ‘karın, bağırsaklar’ (Mir) (YKI 2013: 502). krş. iççi ‘kasap’ (DLT-Atalay 2006: IV-201). içdin ‘iç, içeri’ (Üİ 1998: 147). içgär-/içkär- ‘ithal etmek, itaatı altına almak, eve dönmek’ (Gabain 2000: 274). içger- ‘1. içeri sokmak; 2. içine almak, ihtiva etmek; 3. itaat altına almak, bağımlı kılmak, kendi siyasal oluşumuna dahil etmek, ilhak etmek; 4. (savaşta) düşmanı ülke veya karargah sınırlarına sokmak’ (KUKY 2009: 341, 370, 523). içger- ‘bağımlı kılmak, tabi kılmak, bağlamak’ (METY 2012: 313). içger- ‘tâbi etmek, boyunduruk altına almak’ (Aydın 2012: 165). içgärü; ’YCK’RW ‘içeriye, içerde, hükümdarın yanına doğru, kral sarayında, hükümdarın sarayı’ (İKPÖ 1998: 147). içgerü ‘ileriye doğru, içeriye doğru’ (ABH 2013: 199). içgin- ‘1. girmek; 2. tâbi olmak, bağımlı olmak, katılmak, iltihak etmek, sığınmak, iltica etmek’ (KUKY 2009: 332, 365, 523). içgin- ‘bağımlı olmak, tabi olmak’ (METY 2012: 313). içgin-

‘tâbi olmak’ (Aydın 2012: 165). içik- ‘içeri girmek’ (ETŞ 1992: 309). içik- ‘girmek, itaat etmek; içeri girmek, emri altına girmek’ (Gabain 2000: 49, 274). içik- ‘1. girmek; 2. tâbi olmak, bağımlı olmak, katılmak, iltihak etmek, sığınmak, iltica etmek’ (KUKY 2009: 332, 365, 523). içik- ‘boyunduruk altına girmek, bağımlı olmak’ (METY 2012: 313). içik- ‘tâbi olmak, bağımlı olmak’ (Aydın 2012: 165). içker- ‘içine almak, içermek, ihata etmek’ (Üİ 1998: 148). içkermeklig ‘içeri alınmışlık, götürülmüşlük’ (ETŞ 1992: 310). içlig ‘yüklü (kadın), hamile’ (Gabain 2000: 274). içrâ ‘içerde’ (Gabain 2000: 274). içre ‘içine’ (IB: 53). içre ‘1. gizli; 2. devlet, savaş vs. sırrı içeren (bilgi); 3. siyasal merkez, yönetim merkezi’ (KUKY 2009: 306, 523). içre ‘içeri, içeride, bağlı’ (METY 2012: 313). içre ‘içinde, hakkında(ki); içeri’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 502). içre ‘iç kısım, gizli’ (Aydın 2012: 165). içrâki/içrâk ‘должность’ (TEЭ 2008: 320). içreki ‘içindeki’ (HUAS 1941: 93). içrâki ‘içerdeki, hareme ait’, *içrâki orun* ‘harem, iç daire’, içrâki orunç ‘saray memuru, müdürü’ (Gabain 2000: 47, 274). içreki ‘içerideki, dahilî, has, saraya mahsus, kağana mahsus’ (KUKY 2009: 181, 306, 523). içreki ‘içerideki, içerisindeki’ (METY 2012: 313). içreki ‘1. tâbi; 2. has’ (Aydın 2012: 165). içtin ‘dâhilî’ (Mayt: 393). içtin ‘iç’ (Gabain 2000: 274). içtin ‘içeri, iç’ (Hsüan-X 1975: 143). OT. iç ‘iç’ (KB: 185; AH: XXVIII). iç u taş ‘iç ve dış’ (DH: 203). iç ‘iç, içeri, -de, hak(kında)’, *boyun içindeki* ‘köle’, iç/üze ‘-da, içinde’, iç dōst ‘sırdaş’, iç yolu ‘yol’, köüller içindeki ‘gönüldeki, kalpteki niyet ve sırlar’, mülk içinde ‘mülk, tasarrufta olan (TKT 2004: 294, 395, 397, 398, 489, 527). iç ‘iç, her nesnenin içi’, iç et ‘ciğere bitişik olan ince et’, iç kur ‘iç kuşağı, uçkur’, iç söz ‘yürekteki gizli şey, sır’, kartal iç ‘parçalanmış et’ (DLT-Atalay 2006: I-35; IV-201, 223). krş. içegü ‘kaburga kemiklerinin iç tarafında bulunan şeylerin adı, içirik’ (DLT-Atalay 2006: I-137). içger ‘içeriye sokmak; suçlarını söyleme, koğlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-223). içik- ‘savaşta kendi dileğiyle teslim olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-224). için: ‘ara, iç’ anlamı bildiren bir edattır, *olar için etişdiler* ‘onlar kendi aralarında barıştılar’ (DLT-Atalay 2006: I-76; IV-224). içkin → içkin er ‘düşmanlardan iken bu yana geçen, kendisine dokunulmıyan, baysallık veren kişi; mülteci’ (DLT-Atalay 2006: IV-224). içle- ‘iç geçirmek, astarlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-224). içlen- ‘içlenmek, tanelenmek, içi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-224). içlik ‘eğer keçesi, içlik’ (DLT-Atalay 2006: I-102). içre ‘içinde’ (DH: 203). içre → kârâku içre ‘karanlık içinde olan’ (TKT 2004: 424). içre ‘içinde’ (AH: XXVIII). içre ‘de; içinde; içerisinde’ (DLT-Atalay 2006: IV-225). içtonlanmak/iştonlanmak ‘iç donu giymek’ (DLT-Atalay 2006: IV-225). Hrz-T. ич ‘нутро; внутренность’, ичи-ташы ‘как внутренность; так и внешность его’ (HŞ 1979: 395). iç ‘iç’ (ME 1993: 128). iç

‘iç, içeri; kalp, gönül’ (KE 1997: 259). iç ‘iç, içeri; konu, hak; kalp, gönül’ (NF 1998: 180). iç ‘iç, ara, orta’ (KurT 2002: 133). iç ‘iç, dâhil’ (MM 2008: 224). krş. ычкынмак ‘терять; выпустить; вырваться; освободиться’ (HŞ 1979: 398). ычкынурмак < ычкынмак ‘терять; выпустить’ (HŞ 1979: 399). ичагү ‘кишка’ (HŞ 1979: 159). içkerü/i ‘iç, içeri’ (KE 1997: 262). içkik ‘astar’ (İML 1988: 32). içkin ‘(yakın) arkadaş’ (ME 1993: 128). içkinlik ‘(yakın) arkadaşlık’ (ME 1993: 128). içkur ‘iç kuşak, uçkur’ (İML 1988: 32). içkur ‘kuşak, kemer, uçkur’ (ME 1993: 128). ичрă ‘в’ (HŞ 1979: 396). ичрă ‘iç; içeri, içerisinde’, ичрăki ‘içinde olan’ (KurT 2002: 134). içre ‘içinde, içerisinde, arasında’ (MM 2008: 224). içton ‘iç donu, don’ (İML 1988: 35). AO-KıpT. iç ‘iç’ (AO 1996: 216). krş. içgerü ‘içeri, içeriye doğru’ (AO 1996: 216). içqur ‘uçkur, don bağı’ (KİLE 1931: 38). içton ‘iç donu’ (KİLE 1931: 38). M-KıpT. iç ‘1) içeri, iç; 2) ara, arası; 3) zarf, müddet; 4) mide, karın; 5) insanda zâhirî olmayan derûnî yön; 6) bir şeyin ortasındaki kısım; 7) datif ve lokatif ekleriyle bu ekin fonksiyonunda kullanılmıştır’ (GT 1989: 344). iç ‘iç’ (MG 1984: 157; BV 1986: 189; KFLT 1989: 1004; KH 2002: 127). iç ‘iç, içeri’, iç yağı ‘iç yağı’ (İMS 1992: 535, 536). iç ‘iç, dış karşıtı’ (KMES 1994: 263). iç ‘interior, or inside (of something)’ iç yağı = Ar. al-şahm ‘fat’ (RH 2000: 211, 318). iç ‘1) iç, iç kısım; 2) ara’ (KF 2006: 123). iç ‘iç, iç kısım’ (TK 2008: 245). krş. içer ‘within, inside’ (RH 2000: 97). içerü/içre ‘içinde, üzere’ (GT 1989: 344). içkerü ‘içeri’ (İMS 1992: 536). içlik wa yağırılıq ‘stuffing of a saddle and felt placed under the saddle’ (RH 2000: 289). içre ‘iç, içeri; içinde’ (TK 2008: 245). içkeri/içkerü ‘iç, içeri’ (DM 2003: 86). Çağ. iç ‘iç’ (MK 1993: 457). krş. içkiyân → içkî/içki ‘begs or princes present at court, near the person of the khan, ... courtiers’ (Subtelny 1979-1980: 805). içlik ‘içlik’ (KMT 2002: 108). iç ton ‘don’ (KMT 2002: 108). içyağ ‘içyağı’ (DM 2003: 86). Çağ. krş. içki ‘içerüki’ (AL: 46). içten ‘diz donu’ (AL: 60).

941. iç-: içmek; ant iç- ‘yemin etmek’.

iç	Iɣ	CC-İ 5b/8
içer	jæer	CC-A 61a/7
içermen	ɪærmē	CC-A 58b/4
içermen	yɣarmē	CC-İ 5b/6
içgenimden	yɛganımdā	CC-A 61b/4
içip	íeíp	CC-A 75a/2
içiptursen	ɪeiptrʃen	CC-A 72a/36
içmegil	ɪeməɣıl	CC-A 67a/3

ıçıp ‘ıçıp’ (Kuun 1880: 255); yčgan ‘potus’, Yzarmen ‘bibo’, iz ‘bibe’ (Kuun 1880: 281). иц (v) ‘trinken’, ицärmän, ицтım, иц, ицп, ицптірcän, ицкänимдän, ант ицärmän ‘ich schwöre’, ант ицmäril (Radloff 1887: 17-18). іç- ‘trinken’, іçgenim ‘was ich ‘getrunken habe’, ант іç- ‘einen Eid leisten’ (Grønbech 1942: 104). Yzarmë 5r/6, Iztum 5r/7, Iz 5r/8 (Drimba 2000: 41); jčer 60v/7, yčganimd[ẽ > æ] 61r/4 (Drimba 2000: 117); іçmægил 66v/2 (Drimba 2000: 128); іçіptrfен 71v/18 (Drimba 2000: 135); іçіp 75r/2 (Drimba 2000: 139). ET. іç- ‘іçmek’ (Gabain 2000: 274; IB: 53). іç- ‘іçmek’ (Mir) (YKI 2013: 502). krş. иçgäk/иçgäk/иçkäk ‘çok іçen, yarasa, iblis; vampir’ (Gabain 2000: 52, 274). иçgek ‘şeytan’ (AY-YK 2012: 234). иçkek ‘cin, şeytan’ (ETŞ 1992: 309). иçgü ‘іçecek’ (Hsüan-X 1975: 142). иçgü ‘іçki, іçecek, іçilecek şey’ (AY-III 1991: 95; ABH 2013: 200). иçgü (иçkü?); ’YCKW ‘іçecek, иçki’ (İKPÖ 1998: 148). иçgü/иçkü ‘іçki’ (Gabain 2000: 274). иçgü ‘іçki, іçecek’ (AY-YK 2012: 234). иçgülük ‘іçilesi/іçilecek şey, іçecek’ (AY-III 1991: 95). иçiglik ‘іçki’ (Gabain 2000: 274). иçil- ‘іçilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-224). иçim ‘іçki, иçim’ (Gabain 2000: 274). иçkü ‘іçki, иçilen şeyler’ (HUAS 1941: 93). иçtür- ‘іçirmek’ (Gabain 2000: 274). OT. іç- ‘іçmek’ (KB: 185; TKT 2004: 398; AH: XXVIII). krş. иçgen ‘іçen’ (TKT 2004: 398). иçgü ‘іçecek şey’, иçgü yér ‘(su) іçilecek yer’ (TKT 2004: 398). иçgüçi ‘іçkiye mübtelâ’ (KB: 186). иçigli ‘іçen’ (TKT 2004: 398). иçim ‘іçecek’ (KB: 186). иçkü ‘іçki, иçilen şey’ (DLT-Atalay 2006: IV-224). иçmek ‘іçme, иçim’ (TKT 2004: 398). иçrüş- ‘іçirişmek, иçirmekte yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-225). иçse- ‘іçmek istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-225). иçtür- ‘іçirmek, su иçirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-225). Hrz-T. іç- ‘іçmek’ (ME 1993: 128; KE 1997: 260; KurT 2002: 134; MM 2008: 224). іç-/иç- ‘іçmek’ (NF 1998: 181, 189). ичмāk ‘пить’ (HŞ 1979: 400). иçmek ‘suyu ve sulu bir şeyi ağızla іçeriye çekmek’ (İML 1988: 32). ичмāk ‘іçmek, иçme’ (KurT 2002: 134). krş. ичим ‘напиток’ (HŞ 1979: 402). иçim ‘yudum; іçecek’ (KE 1997: 262). иçim ‘yudum’ (NF 1998: 182). иçиш- ‘birlikte olmak’ (ME 1993: 128). иçkü ‘іçilecek nesne, иçki’ (ME 1993: 128; İML 1988: 32). иçkü ‘іçki, іçecek’ (KurT 2002: 134). иçrüş- ‘birbirine karşılıklı иçirmek, иçirişmek’ (ME 1993: 128). M-Kıpt. іç- → іçkil ‘drink!’ (RH 2000: 63). іç- ‘іçmek’ (MG 1984: 157; BV 1986: 189; GT 1989: 344; KFLT 1989: 1004; İMS 1992: 536; KK 1999: 108; KH 2002: 127; (KMT 2002: 108; KF 2006: 123). іç-/üç- ‘іçmek’, иçgü yér ‘(su) іçilecek yer’ (TK 2008: 245, 338, 398). иш- ‘іçmek’ (DM 2003: 86). krş. иçe- ‘іçmek; yardımcı fiil’ (TK 2008: 245). иçil- ‘іçilmek’ (İMS 1992: 536). иçир- ‘іçirmek’ (KK 1999: 108; (KMT

2002: 108). içiş- 'wywyższyć się nad kim' (Bulg-M 1954: 53). içmek 'içilecek şey' (İMS 1992: 536). içmek '1) içecek şey; 2) eritilmiş şeker şerbeti' (KK 1999: 109, 110). içmeklik 'içme' (KFLT 1989: 1004). içmek 'içilecek şey' (DM 2003: 86). içtir-/yiştür- 'su içirmek' (DM 2003: 86, 125). Çağ. krş. içki/içkü 'şarab sohbeti' (AL: 45). içkülük 'içilecek nesne' (AL: 45).

942. içeg: iç organlar.

içeg Yçag CC-İ 48b/15

Yçag 'intestina' (Kuun 1880: 281). içäk 'Darm' (Radloff 1887: 18). iça. f. içeç 'Eingeweide' (Grønbech 1942: 105). Yçag 48r/15 (Drimba 2000: 98). OT. Hrz-T. krş. içegü 'kaburga kemiklerinin iç tarafında bulunan şeylerin adı, bağırsak' (KE 1997: 261). M-KıpT. içegi 'kaburga kemiklerinin içinde bulunan beyazımsı sıvı' (İMS 1992: 536). içek 'bağırsak' (KK 1999: 108). içegü (BV 1986: 189).

943. içik: kürk.

içik jëik CC-A 82b/31

içik 'kürk giysi' (Kuun 1880: 255). içik 'der überzogene Pelz' (Radloff 1887: 18). içik 'Oberpelz' (Grønbech 1942: 105). jçik 82r/30 (Drimba 2000: 144). OT. Krh-T. içük 'samur, teğın gibi hayvanların derisinden yapılan kürk' (DLT-Atalay 2006: IV-225). OT. içük 'samur, teğın gibi hayvanların derisinden yapılan kürk' (DLT-Atalay 2006: IV-225). krş. içükle- 'samur, teğın gibi hayvanların kürkünden urbasına iç geçirmek, iç kaplatmak' (DLT-Atalay 2006: IV-225). içmek 'kuzu derisinden yapılmış olan kürk' (DLT-Atalay 2006: I-102). içmeklen- 'kuzu kürkü giymek ve buna sahip olmak' (DLT-Atalay 2006: IV-225). M-KıpT. içük wa kürk 'fur-skinned, coat and fur (coat)' (RH 2000: 298). krş. içmek 'fur coat' (RH 2000: 163).

944. içim: iç, iç kısım.

içim j3im CC-A 58b/13

Izim 'pars vestimenti interior' (Kuun 1880: 255). yşym 'Futteral' (Grønbech 1942: 274). j3im 58r/13 (Drimba 2000: 113).

945. içir-: içirmek.

içirdiler ııırdılır CC-A 72b/20

içip (v) ‘zu trinken geben’, içirdiläp (Radloff 1887: 18). içir- ‘trinken lassen’, ovlyŋa. ötli sirke içirdiler ‘sie gaben deinem Sohn galligen Essig zu trinken’ (Grønbech 1942: 105). içirdilr 72r/10 (Drimba 2000: 135). ET. içir- ‘içten ve gönülden olmak’ (ETŞ 1992: 310). OT. içür- ‘içirmek’ (KB: 187). iç(ü)r- ‘içirmek’ (TKT 2004: 399). içür- ‘içirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-225). Hrz-T. ичирмáк/ичүрмак ‘напоить; поить; дать пить’ (HŞ 1979: 397, 401). içür- ‘içirmek’ (ME 1993: 128). krş. ичүргү ‘попона седла’ (HŞ 1979: 401). M-KıpT. içir-/üçür- ‘içirmek’ (BV 1986: 189). içir- ‘içirmek’ (KK 1999: 108). içür-/üçür- ‘içirmek’ (TK 2008: 245, 339). krş. içürt- ‘içirtmek’ (TK 2008: 245). içürül- ‘içirilmek’ (TK 2008: 245).

946. içiş-: karşılıklı içmek, birlikte içmek.

içiştı jæestı CC-A 81a/5

içesti ‘?’ (Kuun 1880: 255). içиш (v) ‘zusammentrinken’, içишти (Radloff 1887: 18). içiş- ‘mit anderen zusammen trinken’, içiştı (Grønbech 1942: 105). jč[e > i] 80v/5 (Drimba 2000: 140).

947. içkeri: içeri.

içkeri ıçchāi CC-İ 31b/12, 31b/20

Izchari ‘intus’ (Kuun 1880: 255). içкәрі ‘inwendig, drinnen’ (Radloff 1887: 18). içkeri (Grønbech 1942: 105). ishari 31r/11, Izhari 31r/18 (Drimba 2000: 75). ET. içkerü ‘içeri, içeriye, saraya mensup’ (Hsüan-X 1975: 142). OT. M-KıpT. içeri/üçerü ‘içeri’ (KFLT 1989: 1004). içeri ‘içeri, iç kısım’ (KF 2006: 123).

948. içkin-: kaçmak.

içkinirmen jekínirmē CC-A 82a/6

içkinirmē (içkinirmen) ‘kaçarım, uzaklaşırım’ (Kuun 1880: 255). ыцкын (v) ‘entwischen’, ыцкынымән (Radloff 1887: 16). yčqyn- ‘entwischen’, yčqynyr-men (Grønbech 1942: 272). jčkínirmē 81v/6 (Drimba 2000: 142).

949. içkir: sargı.

içkir jekír CC-A 83a/1

ičkir ‘(lat. quo herniosi utuntur) yırtılmaya? kullanılan sargı’ (Kuun 1880: 255). ыцкыр ‘Hosenschnur’ (Radloff 1887: 16). yčqyr ‘Gürtel, Hosenträger’ (Grønbech 1942: 272). jčkır 82v/1 (Drimba 2000: 144).

950. içrih: içerisi.

içrihin ierihın CC-A 69b/21

ičrih ‘içteki, en içteki’ (Kuun 1880: 255). içpik ‘das Innere’, içpikın (Radloff 1887: 18).

içriğ ‘das Innere’ (Grønbech 1942: 105). içriğın 69r/13 (Drimba 2000: 130).

ET. krş. içerig ‘içerig’ (ETŞ 1992: 309).

951. idmele-: hareket etmek.

idmelegil idmälägil CC-A 66b/16

itmele- ‘Exerzizien halten’ (Grønbech 1942: 109). işa. f. itmele- ‘Exerzizien halten’ (Grønbech 1942: 109). idmälägil 66r/16 (Drimba 2000: 128).

952. igine: iğne.

igine Ygına CC-İ 43a/25

igine ygına CC-İ 45a/12

Ygina63 ‘acus’ (Kuun 1880: 281). iğnä ‘Nadel’ (Radloff 1887: 17). igine ‘Nadel; Packnadel’ (Grønbech 1942: 105, 106). Ygına 42v/25 (Drimba 2000: 90); ygına 44v/12 (Drimba 2000: 93). ET. yigne ‘iğne’ (Mayt: 509). OT. yigne ‘iğne’ (DLT-Atalay 2006: IV-789). Hrz-T. igine/yigne ‘iğne’ (KE 1997: 264; KE 1997: 739). yigne ‘iğne’ (İML 1988: 89). krş. yigneçi ‘iğneci’ (İML 1988: 89). yignelik ‘iğnelik, iğne kabı’ (İML 1988: 89). M-KıpT. ignä/inä ‘iğne’ (KİLE 1931: 38, 39). igine ‘iğne’ (BV 1986: 190; KFLT 1989: 1006; İMS 1992: 536; KK 1999: 110). igine ‘iğne’, tüme yine ‘çuvaldız’ (DM 2003: 85, 117). iyne ‘iğne’ (KMT 2002: 110). yigne ‘needle’ (RH 2000: 148). yigne ‘iğne’ (KMT 2002: 157). Çağ. igine ‘iğne’ (MK 1993: 457).

953. igisi: koku.

igisi ygiğĩ CC-A 57b/31

Ygi ‘odor’, ygisi ‘odor ejus’ (Kuun 1880: 281). iric ‘Geruch’ (Radloff 1887: 17). yjy ‘stinkend; Geruch’ (Grønbech 1942: 273). ygiğĩ 57r/34 (Drimba 2000: 112).

954. igren-: iğrenmek, tiksинmek.

igrenmedi gıygrenmedi CC-A 63a/3

igrenir ygrenir CC-A 63a/4

Ugrenir ‘abominatur’ (Kuun 1880: 259). ўгрән (v) ‘sich abwenden’, ўгрәнір, ўгрәнмәді (Radloff 1887: 20). igren- ‘sich ekeln’, igrenmedi kişi kelependen neçik teñri igrenir dayy frišteIer jazuqlı kişiden ‘nicht haben die Menschen einen Abscheu vor den Aussätzigen gehabt, wie Gott einen Abscheu hat, und die Engel, vor sündigen Menschen’ (Grønbech 1942: 105). y/<gi>/grenmedi 62v/3 (Drimba 2000: 120); ygrenir 62v/4 (Drimba 2000: 120). OT. yigren- ‘tüyü ürpermek; iğrenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-789). krş. yigrentür- ‘iğrendirmek, kötü göstermek’ (TKT 2004: 779). Hrız-T. yigrenmek ‘iğrenmek’ (İML 1988: 89). Hrız-T. yigren- ‘iğrenmek’ (ME 1993: 209; KE 1997: 739). yigren- ‘iğrenmek, nefret etmek, istememek’ (NF 1998: 477). yigrän- ‘nefret etmek, iğrenmek’ (KurT 2002: 328). krş. yigrençek ‘iğrenç’ (NF 1998: 487). yigränmək ‘istenmez, sevilmez’ (KurT 2002: 328). yigrenüş- ‘birbirinden nefret etmek’ (NF 1998: 487). M-KıpT. yiyren- ‘iğrenmek, tiksirmek’ (İMS 1992: 622). krş. yegir- ‘tiksinmek’ (DM 2003: 122).

955. ikti: evcil ev hayvanı.

ikti Yktı CC-İ 38a/13

ikti ‘zahm; Haustier’ (Grønbech 1942: 105). Yktı 37v/13 (Drimba 2000: 84).

956. il- I: eğilmek.

iliptir ilıptır CC-A 59a/11

ıl (v) ‘gebogen sein’, аҗаң ıліптір (Radloff 1887: 17). il- ‘herabhängen, sich herabbeugen’, аҗаң ilip-tir (Grønbech 1942: 105). ilıptır 58v/11 (Drimba 2000: 114).

957. il- II: bağlamak.

ilermen ylermen CC-İ 21a/26

ildim ıldım CC-İ 21a/27

ilgil ılgıl CC-İ 21a/28

ilermen Jlermen CC-A 58b/19

Ilermen ‘pendeo’, iliptir ‘alligatum est’ (Kuun 1880: 256); ylermen ‘pendo’, ilgil *emir şekli*, ilgil *emir şekli* (Kuun 1880: 281). il (v) ‘aufhängen’, iläpмән, ildım, ilril (Radloff 1887: 17). il- *anl. f.* ‘herabhängen, sich herabbeugen’, iler-men (Grønbech 1942: 105). *ylermen* 20v/26, *ıldım* 20v/27, *ilgil* 20v/28 (Drimba 2000: 61); *Jlermen* 58r/19 (Drimba

2000: 113). ET. il- ‘iliştirmek, bağlamak, ilişmek’ (ETŞ 1992: 313). il-/yil-/yl- ‘iliştirmek, asmak; hücum etmek’ (Gabain 2000: 39, 274). krş. ilân- ‘takılmak; hüküm sürmek, hakimiyete geçmek’, ilânmäksiz ‘hiç bir şeye dokunmayan, ilişiksiz; serbest, bağımsız’ (Gabain 2000: 57, 274). ilânmäksiz ‘ilişiksiz’ (Gabain 2000: ?). iliksiz ‘alâkasız, cömert’ (Mayt: 395). ilildür- ‘birbirine bağlamak, indirmek’ (Üİ 1998: 149). iliş ‘bağ’ (Gabain 2000: 274). iliş- ‘ilişmek’ (ETŞ 1992: 314). ilişlig ‘ilişme, takma, yapışma’ (ETŞ 1992: 314). iliş ‘(ruhi) bağ’ (ABH 2013: 200). OT. il- ‘ilişmek, düşmek, inmek, bağlamak, kurmak, indirmek’ (KB: 193). il- ‘ilişmek’, tiken tonuğ ildi ‘diken elbiseye ilişti’ (DLT-Atalay 2006: I-169; IV-230). ilmek ‘bağlamak, eklemek’ (DH: 204). krş. ılış- ‘birbirine ilişmek; çatışmak; asmakta yardım etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-216). ildür- ‘iliştirmek, indirmek’ (KB: 193). ilert- ‘iliştirmek, ilıştırtmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-231). ili → ili kapuğ ‘iliştirilivermiş, anahtarsız açılabilen kapı’ (DLT-Atalay 2006: IV-231). iliş- ‘birbirne ilişmek, çatışmak; yapışmak, tutuşmak’ (KB: 196). iliş- ‘ilişmek’ (AH: XXIX). iliş- ‘birbirine ilişmek; çatışmak; asmakta yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-231). iltür- ‘iliştirmek, astırtmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-231). Hrz-T. il- ‘takmak, bağlamak’ (ME 1993: 129). il- ‘ilişmek, iliştirmek, bağlamak’ (KE 1997: 265). il- ‘bağlamak’ (MM 2008: 225). илмăк ‘прицепляя; поймать; ловить’ (HŞ 1979: 444). krş. ilersük ‘uçkur’ (İML 1988: 33). ilersük ‘şalvar uçkuru’ (NF 1998: 184). илгү ‘зацепка’ (HŞ 1979: 444). ilik I ‘ilik, düğme deliği’ (ME 1993: 129). ilik II ‘asılı, asılmış’ (ME 1993: 129). ilmek ‘ilmek’ (ME 1993: 129). yilik ‘ilik’ (KE 1997: 739; NF 1998: 487). AO-KıpT. krş. ilmek ‘posta hayvanı, binek hayvanı’, ulağ ilmek tut- (AO 1996: 217). M-KıpT. krş. ilersik ‘uçkur, don bağı’ (KMT 2002: 109). iliş- ‘yetişmek, erişmek’ (KF 2006: 125). ilkik ‘düğme iliği’ (KİLE 1931: 39). Çağ. il- ‘ilişdirmek’ (AL: 72). krş. il- → ilmey ‘közüne ilmez demektir’ (AL: 72).

958. ilgeri: ileri.

ilgeri	ilgarı	CC-A 62a/37, 62b/3
ilgeri	ylgarı	CC-İ 30b/5

Ilgari ‘prae’ (Kuun 1880: 256); Ylgari ‘ante’ (Kuun 1880: 281). ilräpi ‘früher’, (Radloff 1887: 17). ilgeri ‘vorne; voran’, andan julduz ilgeri bardy ‘dann ging der Stern voran’ (Grønbech 1942: 106). y/l/gari 30r/5 (Drimba 2000: 74); ilgarı 61v/37, 62r/3 (Drimba 2000: 119). ET. ilgerü/iligerü ‘doğu’ (KUKY 2009: 228, 524). ilgerü, iligerü ‘doğu, doğuda, doğuya doğru’ (METY 2012: 314). ilgärü ‘önde, şarkta’ (Gabain 2000: 274). ilgerü ‘doğuya, doğuda’ (Aydın 2012: 165). OT. ilgerü ‘ön, önce’, ilgerü ıd- ‘1. önceden

yapmak; 2. takdim etmek, sunmak, önceden arz edilmek', ilgerü kel- 'önceden yapmak, sunmak', ilgerü keç- 'öne geçmek' (TKT 2004: 405, 406). Hrз-T. ileri 'daha önce' (İML 1988: 33). ilerü 'ileri' (ME 1993: 129). илгарү 'вперед' (HŞ 1979: 443). ilgerü/i 'doğu; ileri, ön taraf' (KE 1997: 266). ilärü/ilgärü 'önceden; ileri', ilärüki 'önceki; eski' (KurT 2002: 136). krş. iley 'ön' (ME 1993: 129). ileg/iley 'ön, ön taraf' (KE 1997: 266; NF 1998: 184). AO-KıpT. ilgerü 'ileriye doğru' (AO 1996: 217). M-KıpT. ileri/ilgerü 'ileri' (DM 2003: 85). ilerü 'önce, evvel', ilerü gel- 'öne çıkmak, ileri varmak' (GT 1989: 347). ilerü 'in front of' (RH 2000: 97). ilerü 'ileri' (KH 2002: 127). ilerü/ilgerü 'ileri' (KF 2006: 125). ilgeri 'ileri' (KK 1999: 110). ilgeri 'önce, evvel, önde, ileri', ilgeri bolğan 'önce olan, evvelki', ilgeri yiber- 'önden göndermek; önceden işlemek, yapmak' (TK 2008: 247). ilgärü 'ileri, ön, birinci' (KİLE 1931: 38). ilgerü 'ileri' (MG 1984: 161; BV 1986: 192; KFLT 1989: 1006). ilgerü 'ileri' (İMS 1992: 538). yılgerü 'ön' (KMT 2002: 158). krş. iley 'ön, huzur' (MG 1984: 161). iley 'ön, yan' (BV 1986: 194). iley 'ön' (KFLT 1989: 1006). iley 'ön' (KH 2002: 127). iley '1) erkek ve kadınların tenasül uzvu; 2) ön, ön taraf; 3) kat, huzur' (İMS 1992: 538). iley 'ön kısmı, ön tarafı, alın' (KF 2006: 125). ileyin 'arka' (KK 1999: 110). Çağ. ilgeri 'ileri' (MK 1993: 459). krş. iley 'ön' (AL: 72; MK 1993: 459).

959. ilim: ağ.

ilim jlím CC-A 81a/16

Ilim 'rete' (Kuun 1880: 256). ilim 'ein Netz' (Radloff 1887: 17). ilim 'Fischgarn' (Grønbech 1942: 106). OT. M-KıpT. elim = Ar. al-gira 'glue' (RH 2000: 286).

960. ilin-: bağlanmak.

ilnirler ø ilnirler CC-A 59b/11

Cilnirler 'intrans' (Kuun 1880: 267). ilin (v) 'hängen' (*vergl.* < ilinđip) (Radloff 1887: 17). ilin- 'haften, hängen bleiben', jekniñ tuzaq(y)na il(i)nirler 'sie bleiben in der Schlinge des Teufels hängen' (Grønbech 1942: 106). <e> ilnirler 59r/11 (Drimba 2000: 115). ET. ilin- 'takılmak, ilişmek, yapışmak, tutunmak' (AY-III 1991: 95). ilin- 'bağlanmak, takılmak, asılmak, ilişmek, yapışmak' (ETŞ 1992: 314). ilin-/yilin- 'takılmak, ilişmek' (Gabain 2000: 274). ilin- 'ilinmek, takılmak' (IB: 53). ilin- 'takılmak, ilişmek, bağlanmak (dünyevi şeylere)' (ABH 2013: 200). ilin- 'takılmak, yakalamak' (Mir) (YKI 2013: 502). krş. ilinçsiz 'bağlı olmayan' (AY-YK 2012: 234). ilinmek 'ilişmek, bağlanmak' (ETŞ 1992: 314). ilinmeksiz 'bağlanmadan' (ETŞ 1992:

314). ilinmeksiz ‘bağlanmasız’ (AY-YK 2012: 234). OT. ilin- ‘yakalanmak, tutulmak, kapılmak, kaptırmak’ (KB: 196). ilin- ‘tutulmak’ (TKT 2004: 406). ilin- ‘yakalanmak, tutulmak’ (AH: XXIX). ılın-/ilin- ‘ilişmek, tutulmak, uğramak, takılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-216). Hrz-T. ilin- ‘asılmak, bağlanmak’ (ME 1993: 129). il(i)n- ‘ilişmek, ilişkili olmak, yakalamak, yaklaşmak, maruz kalmak’ (KE 1997: 266). илинмăк ‘прицепляться; попадаться’ (HŞ 1979: 446). M-KıpT. ilin- → ilindi ‘ilişti, asıldı’ (KİLE 1931: 38).

961. ilkyaz: Mart, baharın ilk ayı.

ilkyaz Ylias CC-İ 37a/12

ilki ‘der Erste’, ilki jaz ai ‘der erste Frühlingsmonat, März’ (Radloff 1887: 17). iljaz aj, ilk (Grønbech 1942: 106); il(k) jaz aj ‘erster Frühlingsmonat’ (Grønbech 1942: 119). Ylias 36v/12 (Drimba 2000: 82). ET. krş. ilk ‘asıl, önce, ilk, evvel, eski’ (ETŞ 1992: 314). ilk ‘ilk, birinci’ (KUKY 2009: 176, 321). ilk ‘ilk’ (Aydın 2012: 165). ilk ‘ilk, birinci, başlangıç’ (HUAS 2014: 149). ilk ‘ilk, her şeyin evveli’ (DLT-Atalay 2006: IV-231). ilkevsüklen- ‘ilkevsüklenmek’ (ETŞ 1992: 314). ilki ‘ilk, ilk olan, birinci, baş, başlangıç’ (AY-III 1991: 95). ilki ‘ilk, en ilk’ (HUAS 1941: 94). ilki ‘ilk, önce’ (Üİ 1998: 149). ilki ‘ilk, birinci’, ey ilki ay ‘ilk ay’ ‘ (METY 2012: 314). ilkidinbärü ‘başlangıçtan beri’ (Hsüan-X 1975: 143). ilkisiz ‘öncesiz, başlangıçsız, ezeli’ (AY-III 1991: 95). ilkisiz ‘öncesiz, ilki olmayan’ (ETŞ 1992: 314). ilkisiz ‘ezeli, başlangıcı olmayan’ (Gabain 2000: 48). ilkisiz ‘öncesiz, başlangıçsız, ezeli’ (ABH 2013: 200). ilkisizdinbärüki ‘ezeli olana ait (yani, ezelden beri’ (Gabain 2000: 47). Marcel Erdal *ilki* şeklinin aslî şekil olduğunu belirtmiş ve *il+gärü* ile paralliliğine değinmiştir. Son sesteki i’nin muhtemelen III. teklik şahıs iyelik olduğunu söylemiştir. bkz. ilki < il+ki ‘that which is in front’ (Erdal 1984: 265). OT. krş. ilk ‘ilk’ (TKT 2004: 406). ilk ‘ilk, her şeyin evveli’ (DLT-Atalay 2006: IV-231). Hrz-T. krş. ilik/ilk ‘ilk; evvel; önceki’ (KurT 2002: 137). ilk ‘ilk’ (ME 1993: 129). ilk ‘ilk, ilk önce’ (KE 1997: 266). ilk ‘ilk, önce’ (NF 1998: 184). ilk ‘birinci, ilk’ (MM 2008: 225). ilki ‘birinci, ilk; önceki’ (KurT 2002: 137). AO-KıpT. ilki ‘ilki’ (AO 1996: 217). M-KıpT. ilk ‘ilk, birinci’ (İMS 1992: 538).

962. illa (< Ar. illā): fakat.

illa ylla CC-İ 33a/16

Ylla ‘sed’ ~ *ar.* إلا (Kuun 1880: 281). illa ‘aber’ (Radloff 1887: 106). ylla 32v/16 (Drimba 2000: 77). OT. illā ‘ancak’ (KMES 1994: 265). M-KıpT. illā ‘ancak’ (KFLT 1989: 1006).

963. illik-: alay etmek.

illiktiñiz illıctıñıf 66b/32

Illictingvis: illictingis ‘sprevistis’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* ~ çağ-uyg. eliklämək ‘capessere’ (Kuun 1880: 256). *işa. f.* ilik- ‘verspotten’ (Grønbech 1942: 106). ylla 32v/16 (Drimba 2000: 77).

964. illindir-: yakalamak.

illindirdi illınd’dı CC-A 70a/10

Illınd’dı *yani* illindurdi ‘illaqueavit’ (Kuun 1880: 256). ilındır (v) ‘anhängen’, ilındırđı (Radloff 1887: 17). *işa. f.* ilindir- ‘festhängen machen, bestriicken’, alaj bizni ilindirdi sövmekliğiniñ tuzayy ‘so hat uns die Schlinge seiner Liebe verstrickt’ (Grønbech 1942: 106). illındrdı 69v/5 (Drimba 2000: 131).

965. imdi: *krş.* emdi.

imdi jmdı CC-İ 31b/15

Jmdi ‘jam’ (Kuun 1880: 278). emdi, imdi ‘jetzt; gleich, sofort’ (Grønbech 1942: 88, 106). *jmdi* 31r/14 (Drimba 2000: 75).

966. imen-: utanmak, çekinmek; *krş.* emen-.

imenirmen imenirmē CCİ 29b/21

imendim imēdim CCİ 29b/22

Imenirmen ‘verecundor’, imendim *bitmiş zaman* (Kuun 1880: 256). imān (v) ‘sich schämen’, imānırmān, imāndım (Radloff 1887: 18). imen- ‘sich schämen’ (Grønbech 1942: 88, 106). (Drimba 2000: ?). OT. Hrız-T. eyemen- ‘çekinmek, korkmak’ (NF 1998: 143).

967. imsiri: mumya.

imsiri Ymşırı CC-İ 42b/8

Ymsiri ‘mumia’ ~ *ar.* الترياق (Kuun 1880: 281). imsiri(?) ‘Mumiai, medizinisches Erdpech aus Persien’ (Grønbech 1942: 106). Ymşırı 42r/8 (Drimba 2000: 89).

968. in: in, mağara.

inine jnina CC A.61a/7

ini jni CC-A 61a/23

Jn 'foramen' (Kuun 1880: 278). in 'Höhle', ininā, ini бар (Radloff 1887: 17). in 'Höhle' (Grønbech 1942: 106). jninæ 60v/7, jni 60v/23 (Drimba 2000: 117). ET. in 'in, hayvan yuvası' (IB: 53). OT. in 'in; ev' (KB: 197). in 'mağara' (TKT 2004: 407). in/yin 'arslanın, tilkinin yatağı, bütün yırtıcı hayvanların durağı, ini' (DLT-Atalay 2006: I-49; IV-232). in/yin/yin 'çukur' (DLT-Atalay 2006: IV-232, 784). Hrz-T. ин 'нора' (HŞ 1979: 452). in 'in, hayvan yuvası' (KE 1997: 269). in 'in, hayvan yuvası' (NF 1998: 186). M-Kıpt. in: Kıpçakçada 'hayvanat yuvası' (KİLE 1931: 39). in 'delik, yuva' (GT 1989: 348). in 'hayvan yuvası' (İMS 1992: 539). in 'mağara' (KMT 2002: 109). krş. inegü 'in' (BV 1986: 195). Çağ. ini 'küçük karındaş' (AL: 78). krş. ineg 'küçük karındaş' (AL: 78). inegesi 'küçük karındaş' (AL: 78).

969. inah: krş. inak.

inah jnah CC-A 82a/19

inah 'sırdaş, güvenilir kişi' (Kuun 1880: 255). ынак 'treu' (Radloff 1887: 16). ynaḡ 'treu' (Grønbech 1942: 273). jnaḡ 81v/19 (Drimba 2000: 142). Kelime, Türk ve Moğol devletlerinde İslâm öncesi dönemden XIX. yüzyılın ikinci yarısına kadar kullanılan bir unvandır (Taşağıl 2000: 255). inak (ināk/ināgh/ināk) 'close friend, confidant, trustworthy person' < inan- [*ina-] 'to trust, to rely on' (Bregel 1982: 419, 420). Runik yazıtlarda görülmeyp, ilk olarak Uygur harfli metinlerde görülmüştür. bkz. inağ 'sığınmak, güven, ümit' UII-32, 65; UIII-9, 6; Suv 24, 14; TTX 44; Inak kulu: Antroponim USp 304; umuğ inağ 'inanılan, beklenen, arzu edilen bir şey ve ya kimse' (Bregel 1982: 419, 420; Caferoğlu 1968: 85; Donuk 1988: 16). XII. yüzyılın sonlarında ise Moğolcaya girmiştir. Mnt. inay 'favourite', çokluk ina'ud, inaq 'locum tenens' ME., Moğ. inay 'intimate friend', Hal. yanag, Kalm. inæg 'friend' < Türk: ET. inaq 'friend', Kum. inaq~inay 'faithful' krş. ET. inan- 'to trust' (Poppe 1955: 39). Davlathvāğa İnāq (Türk.-Moğl. unv. ināq 'intimate'): Timur'un oğlu Miranşah'ın (1336-1408) sicil memuru (Woods 1984: 335, 337). inak şeklinin yanında inākān ve inākiyān olmak üzere çokluk şekilleri de vardır. bkz. umārā' wa inākiyān, muḡarribān wa inākān, khawwāṣṣ wa inākān, farzandān wa nūkarān wa inākiyān. Timur devrinden sonra Orta Asya'da sadece Özbek Hanları tarafından kullanılmıştır. Madjma' al-arkām'da 'ināk-i kalān ve

‘*ināḳ-i khurd* olmak üzere iki türlü *ināḳ* kaydedilmiştir. Kelime, Hive Hanlığında Özbek boylarının liderlerinin unvanı olmuştur. *atalıḳ*’tan sonraki ikinci önemli unvandır. Bunun yanı sıra Şecere-i Terākime’de, Ebu’l Gāzī (AO 1996: tarafından Hazārasp’tan Hive’ye getirilen ve kendisine *ināḳliḳ* verilen *Yādigār Ināḳ*’tan bahsedilmiştir; ayrıca XVIII. yüzyılın üçüncü çeyreğinde Kungrat boyunun liderinin adı Muhammad Amīn Ināḳ’tır ve 1920’lere kadar devam eden hakimiyet dönemi literatürde *Ināḳlar* (İng. *ināḳids*) olarak adlandırılmıştır (Bregel 1982: 419, 420). bkz. Inak et-Türkî: Hazar asıllı olduğu düşünülen Türk-Abbâsî Kumandanı (Yıldız 1971: 53; Yıldız 2000: 257; Pamukçu 1994: 144); ayrıca *inak* > *Yinö*: Hazar Hakanlığı’na bağlı olarak yaşayan Macarların yedi boyundan biri (Taşağıl 2000: 255). Kelime ayrıca Slovakya’da toponim olarak da görülmektedir. Komarno İlçesi’nde, Nitra Nehri’nin sağ kıyısında ve Nové Zámky’nin 12 km. güneyinde bir köy olan *Imel Köyü* (~Mac. *Imely*), XIII-XIV. yüzyıla ait kaynaklarda Inó/Imó olarak kaydedilmiştir. Bu şekil Eski Macarca **Ināy* < ET. **ināḳ*’dan gelmektedir. krş. Çağ. *inak*, *ynaq* ‘friend, confidant; the one who can be trusted; counsellor; minister’ (Balaskovics 1973: 196). ET. *inag* ‘dayanak, sığınmak, güvence, inanılacak-güvenilecek şey/kimse’ (AY-III 1991: 94). *inag* ‘inanç, sığınak, güven, melce, destek’ (ETŞ 1992: 307). *inag* ‘inanç, dayanak’ (AY-YK 2012: 233). *inag* ‘dayanak, sığınak, güvence, umut bağlanan şey/kimse’ (ABH 2013: 199). krş. *inagsız* ‘sığınaksız, dayanacak yeri-kimsesi olmayan’ (AY-III 1991: 94). *inal* ‘confidant’ < **ina-* ‘to trust’ (Clauson 1962: 154). *İnal*: Kelime Turfan metinlerinde açıkça unvan olarak kaydedilmiştir (Donuk 1988: 16). bkz. *bütürmiş (butur-?) ināl • il içkärmiş ināl • trz (taz) ināl • kün arıy ināl* TIII-15; ai ayaz (navaz?) ināl arıy ayaz ināl TIII-16; qamal ügä ināl buyat TIII-17; aḡmraq qizim(i)z yigätmiş qatun t(ä)ngrim • oγul[umuz] . ināl bilgä TIII-6; oγul ināl ügä qanmış (qai-?) TIII-13; inim(i)z t(ä)ngridä bulmış ināl TIII-16 (Müller 1915: 6-12; 22, 23); ayrıca bkz. Hot. İnaḳa (Bailey 1939: 91). *inal*: Inal (özel isim), *itte ināl*: İtte Inal (özel isim), *kedin ināl*: Kedin Inal (ETŞ 1992: 307, 320, 332). *Ināl Tudun Ch’üle* (Beckwith 1993: 137). *inal* ‘(bir unvan), vekil (?)’ (Mayt: 392). *inal* ‘trustworthy, a title of office’ (Vásáry 1995: 484). *inal* ‘bakan gibi yüksek bir mevki ünvanı’ (Gabain 2000: 53). *inal*: unvan (TE᠓ 2008: 321). *inal* ‘sadık’, bir unvan (Yen, Kır) (YKI 2013: 502). *Ināl-khān*: governor in Uṭrār (Korobeinikov 2014: 356). *İsig Ināl* (E 23 Čaa-Hol XI), *Ögdem Alık Ināl* (E 38 Ak-Yüs), *Kalıttık Ināl Öge* (E 49,2, Kök Tirig) (Useev 2015: 30, 32, 33). OT. Kırh-T. *inal* ‘anası hakan soyundan babası halktan olan bütün gençlere verilen unvan, beyzâde, inanılır kimse’ (KB: 182). *inal* ‘anası hatun

kökten, babası ortalık adamı olan gençlere verilen ungun' (DLT-Atalay 2006: IV-217). Kelime Yarkand'daki Karahanlı belgelerinde Yaḥyā Īnal el-Ḥācib ve Maḥmūd Īnal isimlerinde kaydedilmiştir. Īnal (اينال/انال) 'trustworthy' < *ina- (Tekin 1979-1980: 872, 873, 875). TM. Īnāltegin: Hindistan'daki Gazneli gücünün başkumandanı. Ön seste y ile *yīnāl*: Muhammad b. Yīnāl al-Tarjuman: 'the interpreter'; Büveyhîler döneminde, Türkler ile Büveyhî ordusundaki yerli Daylami unsurları arasında askerî temaslarda görevli olan ve Türklerin hizmetinde yer alan memur (Bosworth-Clauson 1965: 10; Bosworth 2001: 306). Yīnāl-aş-Şaghīr: İbn-i Fadlan'a göre Oğuzlar tarafından. Yīnāliyān: Selçuklular döneminde, İbrahim İnāl tarafından yönetilen iki süvari grubundan biri (diğeri Seljūqiyān) (Bosworth 1961: 437; Bosworth 2001: 306). Hrз-T. ынағ 'друг;товарищ; близкий' (HŞ 1979: 453). mağ 'emin, güvenilir' (ME 1993: 127). mağ 'emin, güvenilir dost' (KE 1997: 255). krş. M-Kıpt. maḳ 'dost' (KMT 2002: 108). inal 'yakınyen bilen' (İML 1988: 33). Çağ. inak 'nâyib ve mukarrib' (AL: 81).

970. inak: krş. inah.

inak jnak CC-A 66b/13
ынак 'treu' (Radloff 1887: 16). ynaq 'treu' (Grønbech 1942: 273).

971. inamlı: inançlı.

inamlı inamlı CC-A 59b/14
inamlı 'sırdaş, güvenilir' (Kuun 1880: 255). ынамлы (?) 'treu' (Radloff 1887: 16). ynamly 'treu, ehrlich, vertrauenswürdig' (Grønbech 1942: 273). inamlı 59r/14 (Drimba 2000: 115). OT. M-Kıpt. krş. nam 'güven' (MG 1984: 156). inam 'doğru, emin adam' (KİLE 1931: 39).

972. incir: incir.

incir Ingír CC-İ 54a/8
ingir 'incir' (Kuun 1880: 255). иңіріп 'Feige' (Radloff 1887: 17). inğir 'Feige' (Grønbech 1942: 107). Ingír 53v/8 (Drimba 2000: 106). OT. Hrз-T. incir 'incir' (KE 1997: 270). M-Kıpt. incīr 'incir meyvası' (KFLT 1989: 1008). incir 'incir' (İMS 1992: 539; KK 1999: 110; (KMT 2002: 109). incir 'incir', kuru incir 'kuru incir' (DM 2003: 85, 97). injir 'fig' (RH 2000: 255).

973. inçke: ince.

inçke Inçcha CC-İ 39b/9

inçke inekα CC-A 58b/29

inčcha ‘ince (Kuun 1880: 87, 255); inčha ‘dar, sıkı’ (Kuun 1880: 139, 255). inčkā ‘dünn’ (Radloff 1887: 17). inčke ‘dünn, fein’ (Grønbech 1942: 106). Inzha 39r/9 (Drimba 2000: 86); inčkæ 58r/29 (Drimba 2000: 114). ET. inçge ‘ince’ (ETŞ 1992: 315). inçgekie ‘incecik’ (ETŞ 1992: 316). inçke/yinçke ‘ince’ (AY-III 1991: 95, 124). inčkä/yinčkä ‘ince’ (Gabain 2000: 275). yinçge ‘zarif’ (Mayt: 510). yinçge ‘ince’ (KUKY 2009: 179, 537; METY 2012: 327; Aydın 2012: 190). OT. yinçke ‘ince’ (KB: 545). yinçke ‘ince, kıvrak’, yinçke kız ‘cariye, karavaş’, yinçke körügli laṭîf ‘esma-yı hüsnadan: laṭîf’ (TKT 2004: 779). yinçke ‘ince’, yinçke kişi ‘pinti kişi’ (DLT-Atalay 2006: IV-326, 785). Hrzt. ince ‘kalının karşısı, ince’ (İML 1988: 33). yiniçke ‘1. ince; 2. sofu, müttaki’ (İML 1988: 90). yinçge ‘ince’ (ME 1993: 209; KE 1997: 739). yinçke ‘ince’ (NF 1998: 487). krş. yinçgelik ‘incelik’ (ME 1993: 209). M-Kıpt. ince ‘ince, zayıf’ (GT 1989: 348). inçe/inçge ‘ince’ (MG 1984: 163). inçe/inçke ‘ince’ (KH 2002: 128). inčke = Ar. daqîq ‘fine; slender’ (RH 2000: 262). yeniçke/yenişke ‘ince, hassas’ (DM 2003: 123). yinçe/yinçge ‘ince’ (BV 1986: 347). yinçe ‘ince’ (KMT 2002: 158). yinçge ‘ince’ (BV 1986: 348). yinçke ‘ince’ (İMS 1992: 621). yinje ‘fine, thin’ (RH 2000: 120). krş. inçikelik ‘incelik’ (KFLT 1989: 1008; KH 2002: 128). yinçeçük ‘incecik’ (DM 2003: 125). yinçker- ‘incelmek’ (BV 1986: 348). Çağ. inçke ‘ince’ (MK 1993: 460). incek ‘ince’ (AL: 80).

974. inçkele-:incelemek.

inçkelep Inçca lap CC-İ 33b/2

inčcalap ‘ineden inceye, parçaçıklar halinde’ (Kuun 1880: 255). inčkalāp ‘fein’ (Radloff 1887: 17). inçkelep ‘haarfein, genau’ (Grønbech 1942: 106). Inçca lap 33r/2 (Drimba 2000: 77). ET. yinçkele- ‘incelemek, parçalamak’ (Üİ 1998: 203). OT. Hrzt. yinçgele- ‘incelemek’ (ME 1993: 209). yinçgele- ‘incitmek, zarar vermek’ (KE 1997: 739). krş. inçgel- ‘incelmek’ (KE 1997: 270). yinçgel- ‘incelmek’ (ME 1993: 209).

975. ine: iğne.

ine ine CC-A 66a/31

ine ‘iğne’ (Kuun 1880: 255). inā ‘fein, dünn’ (Radloff 1887: 17). ine ‘Nadel; Packnadel’ (Grønbech 1942: 105, 106). ine 65v/33 (Drimba 2000: ?).

976. inek: inek.

inek ynac CC-İ 54b/26

Ynac ‘vacca’ (Kuun 1880: 281). инак ‘Kuh’ (Radloff 1887: 17). inek ‘Kuh’ (Grønbech 1942: 106). ynac 54r/26 (Drimba 2000: 107). ET. inġek ‘inek’ (Mayt: 395). inġäk; ‘YNK’K ‘inek’ (İKPÖ 1998: 149). iek ‘inek’ (IB: 53). ingek ‘inek’ (METY 2012: 314). inek/ingek ‘inek’ (Kır, Mir) (YKI 2013: 502). OT. ingek ‘inek’ [‘Oğuzlar kaplumbağanın dişisine de *ingek* derler.’] (DLT-Atalay 2006: I-111). ingek ‘inek’ (KB: 199; DLT-Atalay 2006: IV-233). Hrz-T. инак ‘ковора’ (HŞ 1979: 454). inek ‘inek’ (KE 1997: 271; NF 1998: 186). M-KıpT. inek ‘inek’ (KK 1999: 110; (KMT 2002: 109; (DM 2003: 86). inek = Ar. al-baqara ‘cow’ (RH 2000: 167, 217). inġek/inek (BV 1986: 195).

977. ingçü: inci.

ingçü Ingçu CC-İ 47b/26

ingçu ‘mücevher, değerli taş’ (Kuun 1880: 255). иицŷ ‘Perle’ (Radloff 1887: 17). *işa. f.* inçü ‘Perle’ (Grønbech 1942: 106). Ingçu 47r/26 (Drimba 2000: 97). ET. yençü; YYNCW ‘inci’ (< Çin. zhen zhu 珍珠 O-Çin. *cŷ in-cŷou ‘gerçek inci’) (İKPÖ 1998: 233). yinçü < Çin. ?-t’šiu ‘inci’ (Hsüan-X 1975: 199). yinçü ‘inci, kıymetli taş’ (Mayt: 510). yinçü ‘inci’ (AY-III 1991: 124; ETŞ 1992: 509; ABH 2013: 242). yinçü ‘inci’(KUKY 2009: 146, 237, 537) . yènçü ögüz: İnci Irmağı, Sirderya (Aydın 2012: 189; ETYA 2012: 192). yinçü ögüz: Sir Derya (Seyhun) ırmağı (KUKY 2009: 146, 237, 537). yènçü: ırmak adı (inci), yençü ügüz: İnci Irmağı, Sır Derya (METY 2012: 327). krş. yinçülüg ‘incili, inciyle işlenmiş’ (Hsüan-X 1975: 199). yinçülüg ‘incili, inci’ (ETŞ 1992: 509). yinçür- ‘hürmet etmek, secde etmek’ (Mayt: 510). OT. yinçü/yünçü ‘inci’ (KB: 545). yinçü ‘inci’, étig gevher yinçü ornatıglıg ‘ziynet eşyası’ (TKT 2004: 349, 779). cincü/yincü/yinçü/yünçü ‘inci’, kepekliġ yincü ‘küçük inci’ (DLT-Atalay 2006: IV-128, 302, 792, 825). krş. yinçüle- ‘inci dizmek’ (KB: 545). Hrz-T. иижŷ ‘жемчуг’ (HŞ 1979: 456). yincü ‘inci’ (İML 1988: 89; KurT 2002: 328). yinçü ‘inci’ (ME 1993: 209; NF 1998: 487). yinçü ‘inci; inci gibi diş’ (KE 1997: 739). M-KıpT. inci/incü ‘inci’ (KK 1999: 110. incu ‘inci’ (KF 2006: 126). incü ‘inci’ (GT 1989: 348). inçi ‘inci’ (DM 2003: 85). inçü ‘inci’ (KİLE 1931: 39; KFLT 1989: 1008). yinçü ‘inci’ (İMS 1992: 621; (KMT 2002: 161). yinçü = Ar. al-lu’lu ‘pearl, pearls’ (RH 2000: 164, 303). Yinçü: İnci

(özel ad) (KMT 2002: 161). krş. İnçibay: İnci zengini (özel ad) (DM 2003: 86). inçüçi 'incici' (KFLT 1989: 1008). Çağ. incu/inci/ünçü 'incu' (AL: 79, 116).

978. ini: torun.

ini Ynj CC-İ 49b/14

Ynj 'nepos' (Kuun 1880: 281). ini 'jüngerer Bruder' (Radloff 1887: 17). ini 'Kindessohn' (Grønbech 1942: 107). Ynj 49r/14 (Drimba 2000: 99). ET. ini 'küçük kardeş' (Mayt: 395). OT. Krh-T. ini 'küçük erkek kardeş', ağa ini 'büyük ve küçük erkek kardeşler' (DH: 189, 204). Hrzt-T. ини 'младший брат' (HŞ 1979: 460). ini 'küçük erkek kardeş' (KE 1997: 271). M-Kıpt. ini 'younger brother' (RH 2000: 213). inim: Büyüğün küçüğe hitap ettiği zaman söylediği kelimedir (KİLE 1931: 39).

979. ip: ip; halat.

ip yp CC-İ 13b/10

ip Yp CC-İ 43a/28, 45a/14

ip ip CC-İ 44a/19, 45a/13

Yp 'filum', uxun ip 'linea piscaria' yogun ip 'filum grossum' (Kuun 1880: 281). jip 'Faden', жоун jip (Radloff 1887: 44). ip 'Faden, Garn, Schnur', joyn ip 'grober Faden', uzun ip 'Seil, Tau' (Grønbech 1942: 107). Yp 13r/10 (Drimba 2000:); Yp 42v/28 (Drimba 2000: 90); ip 43v/19 (Drimba 2000: 92); ip 44v/13, Yp 44v/14 (Drimba 2000: 93). ET. yip (yip ?); YYP 'ip' (İKPÖ 1998: 236). yip 'ip' (Üİ 1998: 203). OT. yip 'ip, tel, kendisiyle at bağlanan uzun örk' (DLT-Atalay 2006: IV-785). yip 'ip' (KB: 546; TKT 2004: 779). krş. yıpla- 'ip üzerinde oynamak, canbazlık etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-785). yıpla- 'iple kıl aldırma' (DLT-Atalay 2006: IV-785). yıplaş- 'iple birbirinden kıl yoluşmak' (DLT-Atalay 2006: IV-785). yıplat- 'ipletmek, iple kıl yoldurmak' (DLT-Atalay 2006: IV-786). yiplük → ħurmā yiplüğünçe 'hurma çekirdeğindeki lifler kadar' (TKT 2004: 387, 780). Hrzt-T. yif 'iplik' (İML 1988: 89). yip 'ip', yip edük 'çorap', yip katı 'ip katı' (ME 1993: 210). yip 'ip' (KE 1997: 740; KurT 2002: 328). yip 'ip, pamuk' (NF 1998: 487). krş. iplik 'iğne ipliği' (İML 1988: 95). yipçi 'ipçi' (İML 1988: 89). yiplük 'iplik, (ince) ip' (ME 1993: 210). M-Kıpt. ip/yip 'ip' (KİLE 1931: 39, 125; KK 1999: 110, 131). ip 'ip' (GT 1989: 349). ip 'ip', ip saracak 'ip çıkırığı' (DM 2003: 86). ip = Ar. al-ḥabl 'rope' (RH 2000: 179, 251). yip 'ip' (MG 1984: 287; BV 1986: 348; İMS 1992: 621; KFLT 1989: 1009). krş. iplik 'iplik' (KFLT 1989: 1009; (DM 2003:

86). yiplik ‘thread, cord’ (RH 2000: 302). yiplik ‘iplik’ (İMS 1992: 621; KF 2006: 203). yiplik ‘ip, iplik’ (KMT 2002: 158).

980. ipek: ipek.

ipek Ypac CC-İ 47a/2

Ypac ‘sericum’ (Kuun 1880: 281). jipäk ‘Seide’ (Radloff 1887: 44). ipek ‘Seide’ (Grønbech 1942: 107, 124). Ypac 46v/2 (Drimba 2000: 18). Hrz-T. yipek ‘ipek’ (KE 1997: 740; NF 1998: 487; MM 2008: 272). yipäk ‘ipek’ (KurT 2002: 138, 329). krş. yipekçi ‘ipekçi’ (İML 1988: 90). M-Kıpt. yipäk ‘ipek’ (KİLE 1931: 125). yipek ‘ipek’ (BV 1986: 348; KMT 2002: 158). yipek ‘ipek’, yipek kōrkutı ‘ipek böceği’ (İMS 1992: 621). Çağ. ipek ‘ipek’ (MK 1993: 461).

981. ipkin (< far. âbgûn): suya benzer, mavi.

ipkin Ipchin CC-İ 47b/3

Ipchin ‘aquae colorem referens; violaceus’ (Kuun 1880: 256). ипкин ‘violett’ (Radloff 1887: 18). ipkin ‘violett’ (Grønbech 1942: 107). Ipchin 47r/3 (Drimba 2000: 96).

982. israhel:İsrail.

israhelnin ifrahelnin CC-A 72a/20

israhel: Israel (Grønbech 1942: 276). ifrahelnin 71v/10 (Drimba 2000: 134). OT. Hrz-T. İsrāʾil → Benū İsrāʾil ‘İsrail oğulları’ (NF 1998: 508).

983. iş: iş; amel.

iş Iş CC-İ 46a/2

iş ys CC-İ 21a/16

işi ifi CC-A 70a/19.

işine isine CC-A 59b/25

işlerimden ı3lermdā CC-A 61b/5

işlerini jslrini CC-A 72a/40. CC-A 72a/40

işa. f. – anl. f. Amlr (ar.) yani amllar ‘opera’ (Kuun 1880: 250); İs ‘iş’, izlar ‘iş; zahmet, emek’ (Kuun 1880: 255); Ys ‘opus’ (Kuun 1880: 281). иш ‘Geschäft, Sache’, ишләрindən (Radloff 1887: 18). iş 1) ‘Werk, Tat, Arbeit’, ave syryn barča bilgen kim teŋriniñ senden bolıan işlerini ajta bildiñ, apostolerge bildirdiñ ‘Ave, weil (quod) du

alle seine Geheimnisse, die du wusstest, und die von Gott in dir gewirkten Werke verkünden konntest und den Aposteln mitteiltest, ten işisiz ‘ohne das Werk des Fleisches (d. h. ohne körperliche Vermischung)’; 2) ‘Sache, Angelegenheit’, men teŋriniŋ işine osal boldym ‘ich habe Gottes Sache vernachlässigt’ (Grønbech 1942: 107, 108). Ys 20r/16 (Drimba 2000: 61); Is 45v/2 (Drimba 2000: 94); işine 59r/24 (Drimba 2000: 115); izlar[m > ím]d[ě > æ] 61r/5 (Drimba 2000: 117); ifi 69v/9 (Drimba 2000: 131); jşlríní 71v/20 (Drimba 2000: 135). ET. iş/iş ‘iş; iş, güç’ (ETŞ 1992: 309, 319). iş/iş ‘iş’ (Gabain 2000: 273, 275). iş/iş ‘iş, görev’ (AY-III 1991: 96). iş ‘iş, görev’ (Hsüan-X 1975: 143; ABH 2013: 201). iş ‘iş, fiil’, tengri taplamaz işig ‘tanrının razı olmadığı işi’, işke ködügke ‘işe güce, meşguliyet’e’ (HUAS 1941: 94). iş; ‘YŞ ‘çalışma, iş’ (İKPÖ 1998: 149). iş ‘iş, faâliyet’ (Üİ 1998: 149). iş ‘дело’ (TEЭ 2008: 321). iş ‘iş, hizmet’, iş küç ‘iş güç, hizmet’ (KUKY 2009: 295, 296). iş ‘iş, çalışma, hizmet, görev’ (METY 2012: 314). iş ‘iş, görev’ (AY-YK 2012: 235; HUAS 2014: 149). iş ‘iş, uğraş’ (Aydın 2012: 166). krş. işlig ‘işli, işi olan’ (ETŞ 1992: 320). OT. eş/iş ‘iş’ (AH: XXI, XXX). iş/iş ‘iş’ (DLT-Atalay 2006: IV-220, 239). iş ‘iş’ (KB: 203). iş ‘1. iş, amel; 2. emir, buyruk; 3. olay, meydana geliş’, iş soı edğülükü ‘iyi son, kurtuluş’, bütün işlig ‘hüküm ve hikmet sahibi: hakîm’, çalpak iş ‘utanılacak şey, utanç veren iş’, edğü iş ‘faydalı iş, hayırlı amel’, edğü işlig ‘iyilik yapan’, esenlik ve şavab iş tuta and: sağlık ve esenlik dileği, iş kılığlı ‘iş yapan, çalışan’, melâmet kılığlı ‘ayıplayan, kınayan’, yawuz iş ‘fuhuş, kötü ve çirkin iş, kötü amel’ (TKT 2004: 302, 310, 324, 325, 345, 413, 516, 766). krş. işil- ‘işe yatmak, işe yordam hasil etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-239). işlig/g ‘işli, eylemli’, yawuz işlig/g ‘bozgunculuk yapan, bâtıllı seçen’, yawuz işlig/ortak katıglı ‘bozguncu, fesat çıkaran’ (TKT 2004: 413, 766). Hz-T. iş ‘çalışma, uğraşma’ (İML 1988: 34). iş ‘iş’ (ME 1993: 131). iş ‘vazife, görev’ (KE 1997: 273). iş ‘iş, görev, hareket; durum, hal; çare’ (NF 1998: 188). иш ‘работа; дело’ (HŞ 1979: 426). iş ‘iş, hareket’ (MM 2008: 226). krş. işe- ‘işlemek’ (ME 1993: 132). işlig ‘işli, amelli’ (KE 1997: 277). işilik ‘iş, işlik’ (KE 1997: 277). işlig → tākiz işlig ‘bilge, hikmet sahibi’ (KurT 2002: 260). AO-KıpT. iş ‘iş’ (AO 1996: 218). M-KıpT. eş ‘iş’ (KFLT 1989: 983). iş ‘1) Bugünkü manasında; 2) hadise, vaka’ (KİLE 1931: 40). iş → iş bér- ‘zatrudniac’ (Bulg-M 1954: 53). iş ‘1) hareket, davranış, amel; 2) meşgale, iş’, iş ısmarla- ‘iş buyurmak’, iş it- ‘harekette bulunmak’, işe dut- ‘çalıştırmak’, işet yara- ‘değeri olmak, işe yaramak’ (GT 1989: 351). iş ‘iş’ (MG 1984: 165; KFLT 1989: 1010; İMS 1992: 542; KH 2002: 128; (KMT 2002: 110). iş/yeş ‘iş’, iş küç ‘yapılacak iş, meşguliyet’ (DM 2003: 86, 123). iş ‘iş, görev’ (KMES 1994: 266). iş = Ar. al-‘amal wa’l-şuğl ‘work,

labor and work, job', iş et 'work!' (RH 2000: 76, 309). iş 'iş, amel' (KF 2006: 127). iş/üş 'iş, amel', iş öt- 'zamanı geçmek, iş işten geçmek' (TK 2008: 250, 349). Çağ. iş 'iş' (MK 1993: 463). krş. işlik 'işli' (MK 1993: 463).

984. işçi: işçi, çalışan.

işçi JSİ CC-A 83a/16

işā. f. Iščv 'oprerarius' (Kuun 1880: 255). işçi 'der Arbeiter' (Radloff 1887: 18). işçi 'Arbeiter' (Grønbech 1942: 108). (Drimba 2000: ?). Kelimenin son harfi √ işareti, yani i sesidir. Bu v olarak okunmuştur?. (Kuun 1880:). işçi 'der Arbeiter' (Radloff 1887: 18). işçi 82v/16 (Drimba 2000: 144). OT. işçi 'işçi, hizmetkâr' (KB: 206). işçi 'işçi' (DLT-Atalay 2006: IV-221). Hrzt-T. işçi 'işçi' (KE 1997: 273; KurT 2002: 139). M-KıT. işçi 'işçi' (KFLT 1989: 1010; (DM 2003: 86).

985. işsiz: işi olmadan.

işsiz işi işi CC-A 70b/31

anl. f. izici3 (iz 'Spur', izih, izi) (Radloff 1887: 18). işi işi 70r/20 (Drimba 2000: 132). ET. işsiz 'işsiz, faaliyetli' (Üİ 1998: 150). Hrzt-T. işsiz 'işsiz, boş' (ME 1993: 132). krş. işsizlik 'işsizlik' (ME 1993: 132).

986. işittir-: işittirmek, duyurmak.

işittirdi işittirdi CC-A 69b/8

āširtip (v) 'hören lassen', āširtipdi (Radloff 1887: 11). (ešittir-), işittir- 'sich Gehör verschaffen, erhört werden' (Grønbech 1942: 95, 107). işittirdi 69r/6 (Drimba 2000: 130).

987. işlemek: iş, faaliyet.

işlemek İflamac CC-İ 46a/4

işlemekimden işlemacimde CC-A 61b/6 64

islamac 'faaliyet, iş' (Kuun 1880: 255); CC-A 61b/6 işlemekimden *işā. f.* – *anl. f.* → Ulema: ulema *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 260). işlā (v) 'arbeiten', işlāmāk (Radloff 1887: 18). işlemek 'Tätigkeit, Wirken' (Grønbech 1942: 108). İflamac 45v/4 (Drimba 2000: 94). ET. işle- 'işlemek, çalışmak, yapmak, yerine getirmek' (AY-III 1991: 96). işle- 'işlemek, yapmak, etmek' (ETŞ 1992: 320). iş-le- 'işlemek, çalışmak, ifa etmek, yapmak' (Üİ 1998: 149). işlā- 'işlemek, yapmak, yerine

getirmek' (HUAS 2014: 149). krş. işlâ- 'yapmak, yerine getirmek' (Hsüan-X 1975: 143). işlâ-; 'YŞL'- 'çalışmak, bir eseri tamamlamak' (İKPÖ 1998: 149). işlâ- 'işlemek' (Gabain 2000: 276). işlâmâsig 'işlenmemesi gereken, yapılması yasak olan' (HUAS 2014: 149). işleş- 'çalışmak, çalışıp çabalamak' (Üİ 1998: 150). işlet- 'kullanmak, işletmek' (AY-III 1991: 96). işlât- 'kullanmak' (Gabain 2000: 276). işlet- 'işlemek, işletmek, yaptırmak, çalıştırmak' (ETŞ 1992: 320). işlât- 'kullanmak, işletmek' (ABH 2013: 201). OT. işla-/işle- 'işlemek' (DLT-Atalay 2006: IV-221, 239). işle- 'işlemek, görmek, meşgul olmak, çalışmak, yapmak' (KB: 206). işle- 'çalışmak', işlegen 'işçi, çalışan' (TKT 2004: 413). işlemek 'işlemek, yapmak' (DH: 205). krş. işlel- 'işlenmek' (DLT-Atalay 2006: IV-239). işleş- 'iş yapmakta yarış ve yardım etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-240). işlet- 'işletmek, kullanmak, sarfetmek' (KB: 207). işlet- 'işletmek' (DLT-Atalay 2006: IV-240). Hz-T. işle- 'işlemek, çalışmak' (ME 1993: 132). işle- 'işlemek, çalışmak, yapmak' (KE 1997: 276). işle- 'çalışmak, iş yapmak' (NF 1998: 190). işlâ- 'çalışmak, yapmak' (KurT 2002: 139). işle- 'yapmak, çalışmak, işlemek' (MM 2008: 226). işlemek 'işlemek, çalışmak' (İML 1988: 34). ишлăмак 'делать' (HŞ 1979: 430). krş. işleş- 'birlikte çalışmak' (ME 1993: 132). işlet- 'çalıştırmak' (ME 1993: 132; NF 1998: 190). işlet- 'işletmek, çalıştırmak, yerine getirmek, yapmak' (KE 1997: 276). işlet- 'kullanmak, çalıştırmak' (MM 2008: 226). M-KıpT. işle- 'işlemek' (MG 1984: 165; KFLT 1989: 1010). işle- '1) çalışmak; 2) hareket etmek, davranmak; 3) yapmak, icrâ etmek' (GT 1989: 352). işle- 'işlemek, yapmak, ifâ etmek' (KMES 1994: 267). işle- 'işlemek, koklamak' (KH 2002: 128). işle- 'uğraşmak, yapmak, işlemek' (KMT 2002: 110). işle- 'işlemek, yapmak' (DM 2003: 86). işle- 'yapmak, gerçekleştirmek' (KF 2006: 128). işle- 'işlemek, yapmak, çalışmak, uğraşmak' (TK 2008: 250). krş. işlemek 'çalışmak' (KFLT 1989: 1010). işlen- 'işlenmek' (MG 1984: 166). işlen- 'işlenmek, nakşedilmek' (İMS 1992: 542). işlen- 'yapılmak' (KF 2006: 128). işlet- 'işletmek, nakşettirmek' (İMS 1992: 542). işlet- 'uğraştırmak' (KMT 2002: 110). işleyici 'yaradan' (KF 2006: 128). Çağ. krş. işlegen 'iş işleyen ve birbirine koşulan' (AL: 57).

988. it: köpek.

it	Itt	CC-İ 55a/6
<i>it</i>	<i>It</i>	CC-A 57b/1
itdir	ít dír	CC-A 61a/13
it	It	CC-A 57b/1

it ýt CC-A 57b/17

it 'köpek', itt *yani* it (Kuun 1880: 255). ir 'der Hunt' (Radloff 1887: 17). it 'it' (Grønbech 1942: 108). Itt 54v/6 (Drimba 2000: 107); It 57r/5, 57r/5 (Drimba 2000: 111); ýt 57r/21 (Drimba 2000: 111); it dír 60v/13 (Drimba 2000: 117). ET. it 'it, köpek' (ETŞ 1992: 320). it; 'YT 'köpek, kişi adı' (İKPÖ 1998: 151). it: köpek yılı (KUKY 2009: 215, 523). it 'köpek', yıl adında: it yıl 'köpek yılı' (METY 2012: 313). it yıl 'köpek yılı' (Aydın 2012: 165). it 'köpek', it burnı 'it üzümü (yabanî gül meyvası)' (Gabain 2000: 276); it burnı 'kuşburnu' (Tokyürek 2013: 252). krş. itačuk: kişi adı < *itačuk < it 'köpek' + küçültme eki (IB: 48, 54). OT. it/it 'it, köpek' (KB: 183, 207). it 'it, köpek', kutuz it 'kuduz köpek, kudurmuş köpek' (DLT-Atalay 2006: IV-221, 390). it 'it, köpek' it nefis 'köpek nefis' (DH: 205). it 'it, köpek', awlağlı it kuşu (TKT 2004: 414). krş. itlğ 'itli, köpekli' (DLT-Atalay 2006: IV-222). itla- 'köpekletmek; söğmek' (DLT-Atalay 2006: IV-222). Hrz-T. ит 'собака' (HŞ 1979: 390). it 'köpek', av iti 'av köpeği', ityılı 'Türkçe on iki yıl atlarından 11 nci yılın adıdır' (İML 1988: 13, 35). it 'it, köpek' (ME 1993: 132; KE 1997: 277; KurT 2002: 139). krş. itçi 'köpekçi' (İML 1988: 35). ayrıca bkz. Tryjarski 1979. M-KıpT. it 'köpek' (KİLE 1931: 41; MG 1984: 166; KFLT 1989: 1010; GT 1989: 352; İMS 1992: 542). it 'it, köpek' (KK 1999: 110; KH 2002: 128). it 'it, köpek', tazı it 'tazı' (DM 2003: 86, 113). it 'it, köpek', köpek it 'köpek', tazı it 'tazı' (KMT 2002: 110). it = Ar. al-kalb 'dog' (RH 2000: 168, 222). Çağ. it 'it, köpek' (MK 1993: 464). krş. itlik 'itlik, köpeklik' (MK 1993: 465).

989. it-: itmek.

iteberimen Jteberímen CC-A 58b/8

işa. f. Jocerimen: joc berimen 'pungo' (Kuun 1880: 277). it- 'stossen', ite beri-men (Grønbech 1942: 108). Jteberímen 58r/8 (Drimba 2000: 113). ET. it- 'çegip yaraştırmak' (HUAS 1941: 95). OT. it- 'itmek' (DLT-Atalay 2006: IV-240). krş. itegü 'değirmende dönen taşın üzerine bindirilen ağaç parçası (Unun bir az kalın olması istenirse taş, bununla biraz yukarı kaldırılır; ince olması istenirse aşağı indirilir.)' (DLT-Atalay 2006: IV-240). itil- 'itilmek, defedilmek, serpilmek, büyümek; imeklenmek; sürünmek' (DLT-Atalay 2006: IV-240). itinçü → itinçü neng 'itilen nesne' (DLT-Atalay 2006: IV-241). itindi neng 'itilmiş nesne, itik' (DLT-Atalay 2006: IV-241). itiş 'itişme; iki kişi arasındaki elle müdafaa' (DLT-Atalay 2006: IV-241). itiş- 'itişmek, bir şeyi müdafaada yardım ve yarış etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-241). itlin- 'itilmek' (DLT-Atalay 2006: IV-241). itliş- 'itilmek, itilişmek' (DLT-Atalay 2006: IV-241). itse-

‘itmek istemek, itsemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-241). Hrз-T. it- ‘itmek, iteklemek’ (KE 1997: 277; NF 1998: 190). krş. itiş- ‘itişmek’ (ME 1993: 132). M-Kıpt. yit- ‘itmek’ (BV 1986: 350). Çağ. it- → itesel ‘itiver düşür’ (AL: 39).

990. itlen-: kaybolmak.

itlendim j̄tlandím CC-A 57b/8

itlenmişlerni itlānmís lānı CC-A 76b/5 → *bkz. sonnot65*

itlandim ‘perivi’, itlānmislar *yani* itlānmislar ‘erranles’ (Kuun 1880: 255). itlān (v) ‘verloren gehen’, itlāndim, itlāndimışlāpni (Radloff 1887: 17). itlen- ‘verloren sein’, itlendim, itlenmişlerni tabuvsap ‘die Verlorenen zu finden wünschend’ (Grønbech 1942: 108). j̄tlandím 57r/12 (Drimba 2000: 111); itl[ænm > æmí]ş læ/r/ní 76r/4 (Drimba 2000: 139). ET. itlin- ‘kaybolmak’ (Üİ 1998: 151). krş. ita, itta (i-?); ’YT’, ’YTT’66 ‘yok olma, ne yazık, boşuna’ (İKPÖ 1998: 151). Hrз-T. итлānmāk < итмāk ‘теряться; потеряться; исчезать’ (HŞ 1979: 391). krş. итилмак < итмāk ‘теряться; быть потерянным’ (HŞ 1979: 393). Çağ. it- → itti ‘yavu kılındı, zâyî oldu’ (AL: 41), itelik ‘gidecek ve zâyî olacak nesne’ (AL: 42).

991. iz: iz, işaret.

izi ízí CC-A 61a/19

izin Iızın CC-A 56b/28

Izi ‘vestigum ejus’, Izin ‘calcar’ (Kuun 1880: 255). iz ‘Spur’, izin, izi (Radloff 1887: 18). iz ‘Spur’ (Grønbech 1942: 108). V. Drimba’nın, kelimenin ilk işaretinin kaydedilmesiyle ilgili iki farklı kaydı vardır. Bunlardan ilki, Metin bölümündeki Izin şekli, diğeri ise Notlar bölümündeki j̄zín şeklidir (Drimba 2000: 110, 234). ET. iz ‘iz, nişan’ (Gabain 2000: 276, 210). OT. ız/iz ‘iz’ (KB: 184). iz ‘iz’ (TKT 2004: 414). iz ‘iz’ (AH: XXXI). iz ‘yerde ve deride uzunlamasına olan çizik’ (DLT-Atalay 2006: IV-241). krş. izle- ‘takip etmek’ (KB: 210). izlemek ‘izlemek, izinde olmak, takip etmek, araştırmak’, izley-almak ‘izleyebilmek’ (DH: 205). Hrз-T. iz ‘iz (insan ve hayvan tabanının yerde kalan resmi)’ (İML 1988: 35). iz ‘iz’ (ME 1993: 132; NF 1998: 191). ið ‘iz’ (KurT 2002: 134). iz ‘nişan, iz’ (MM 2008: 226). krş. izle- ‘takip etmek, izlemek’ (MM 2008: 226). излāmāk ‘искать’ (HŞ 1979: 422). AO-Kıpt. iz ‘iz’ (AO 1996: 219). M-Kıpt. iz: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 41). iz ‘iz’ (MG 1984: 168; BV 1986: 200). krş. izle- ‘takip etmek, arkası sıra gitmek’ (KF 2006: 129). izle- ‘istemek, dilemek,

arzu etmek' (TK 2008: 251). izletil- 'istenilmek' (İMS 1992: 543). izlik 'ayakkabı' (KMT 2002: 110).

992. izan: hasar.

izan ızan CC-İ19b/16

izan 'Schaden', izan et- (Grønbech 1942: 108, 275).

993. izbe: oda.

izbe Yxba CC-İ 51a/23

Yxba 'camera' (Kuun 1880: 281). ызба 'Zimmer' (Radloff 1887: 17). izba 'Kammer' (Grønbech 1942: 108). Yxba 50v/23 (Drimba 2000: 102).

994. izde-: aramak.

izdedim yǵdedim CC-İ 23a/7

izdegil ıxdagıl CC-İ 16a/22

izdegil yxdagıl CC-İ 23a/8

izdegil yǵdegil CC-İ 23a/8

izdemek yǵdemek CC-İ 23a/9

izdemek Ixdamac CC-İ 16a/23

izderdin Ixdardın CC-İ 16a/21

izdermen yǵdermen CC-İ 22b/6

izdermenⁿ Ixdaǵmẽ CC-İ 15b/20

izdersiz yǵderfıs CC-A 62a/37

izdediler yǵdediler CC-A 64a/11

ixdamac, ysdemek 'aramak', ixdagıl *emir şekli* (Kuun 1880: 255, 281). ysdermen 'quaero', ysdegil *emir şekli*, ysdediler *geçmiş zaman*, Ysdemek 'quaestio' (Kuun 1880: 281). ızdā (v) 'suchen', ыздәрмән, ыздәдәм, ыздәгил, ыздәмәк, ыздәрсіз, ыздәдиләп (Radloff 1887: 18). izde- 1) 'suchen', *any izdediler baǵçada* 'sie suchten ihn im Garten'; 2) 'Klage führen, vor Gericht fordern', izdemek (Grønbech 1942: 108). Ixdarmẽ 15v/20, Ixdardın 15v/21, Ixda/gil/ 15v/22, Ixdamac 15v/23 (Drimba 2000: 55). [Yxdarmẽ > yǵdermen] 22v/6, [Yxdadum > yǵdedum] 22v/7, [Yxdagıl > yǵdegil] 22v/8, [Yxdamac > yǵdemek] 22v/9 (Drimba 2000: 64); yǵderfıs 61v/37 (Drimba 2000: 119); yǵdediler 63v/11 (Drimba 2000: 122). ET. *ästä-/istä-/izdä-* 'izlemek, aramak, istemek' (Gabain 2000: 50, 265, 275). *isde-* 'istemek, arzu etmek' (ETŞ 1992: 318). *istä-* 'izlemek,

aramak, istemek' (ABH 2013: 201). *istek* 'istek; araştırma', *istek kop-* 'istek gelmek' (DLT-Atalay 2006: IV-236). *istām* 'istek, arzu' (Gabain 2000: 53). OT. *iste-* 'istemek' (AH: XXX). *iste-* 'istemek; arkasına düşmek; aramak' (DLT-Atalay 2006: IV-238). *izde-* 'tâkip etmek' (AH: XXXI). krş. *ertti-/irte-* 'incelemek, araştırmak' (AH: XX, XXX). *irde-/irte-* 'aramak' (DLT-Atalay 2006: IV-234, 236). *irte-* 'istemek, aramak, araştırmak' (KB: 200). *irte-* 'araştırmak, haberdar olmak' (TKT 2004: 411). *irtel-* 'aranmak, araştırılmak; istenmek' (DLT-Atalay 2006: IV-236). *irteş* 'araştırma, irdeme; isteme; iş hususunda vakı olan bahis, döğüş, kavğa', *irteş kop-* 'bahis kızıışmak' (DLT-Atalay 2006: IV-236). *irteş-* 'araştırmak' (KB: 200). *irtet-* 'istetmek; aratmak' (DLT-Atalay 2006: IV-236). *istel-* 'istenmek, aramak' (DLT-Atalay 2006: IV-238). Hrzt-T. *iste-* 'istemek, aramak' (ME 1993: 130; KE 1997: 272; NF 1998: 188). *iste-* 'istemek, dilemek' (MM 2008: 226). *istemek* 'dilemek' (İML 1988: 34). *istā-* 'aramak' (KurT 2002: 138). *izde-* 'dilemek, isemek' (MM 2008: 226). *izdemek* 'istemek' (İML 1988: 35). *издѣмѣ* 'искать' (HŞ 1979: 422). krş. *istek* 'istek, arzu' (ME 1993: 130). *istāt-* 'aratmak' (KurT 2002: 139). *istāyçi/istāyici* 'arayıcı; isteyici' (KurT 2002: 139). *izdeklülük* 'ihtiyaç' (ME 1993: 132). AO-Kıpt. *iste-* 'istemek' (AO 1996: 218). M-Kıpt. *istā-* 'szukać' (Bulg-M 1954: 53). *iste-* '1) talep etmek, arzu etmek, istemek; 2) aramak; 3) ümid etmek, beklemek' (GT 1989: 351). *iste-* 'istemek, dilemek, arzu etmek' (KMES 1994: 266). *iste-* → *istegil* 'seek, look (for)!' (RH 2000: 76). *iste-* 'istemek' (İMS 1992: 541; KF 2006: 127). *izde-* 'istemek' (KK 1999: 110). *izde-* 'aramak' (KF 2006: 129). *izde-* → *izdedi* 'aradı' (KİLE 1931: 41). *izde-* 'istemek; aramak' (MG 1984: 168). *izde-* 'istemek, dilemek' (KMES 1994: 268). *izde-* 'istemek' (KFLT 1989: 1011). *izde-* 'araştırmak' (KMT 2002: 110). *yizde-* 'istemek' (DM 2003: 125). krş. *izden-* 'istenmek' (KFLT 1989: 1011). Çağ. *iste-* 'istemek' (MK 1993: 462).

995. kebek: kepek.

kebek Chebac CC-İ 56a/11

anl. f. Chebac 'pulegium' ~ *ar.* حَبَقْ (Kuun 1880: 271). *kābāk* 'Kleie' (Radloff 1887: 32). kebek 'Kleie' (Grønbech 1942: 135). Chebac 55v/10 (Drimba 2000: 109). ET. *kāpāk* '(baş) kiri, kepek' (Gabain 2000: 279). OT. kepek 'unda ve başda bulunan kepek' (DLT-Atalay 2006: IV-301). krş. kepeklik 'kepek konan yer' (DLT-Atalay 2006: IV-301). kepekliğ 'kepeği olan', kepekliğ yincü 'küçük inci' (DLT-Atalay 2006: IV-301, 302). Hrzt-T. kebek 'kepek' (İML 1988: 39). M-Kıpt. *kābāk* 'kepek' (KİLE 1931: 43). kebek 'bran' (RH 2000:

294). kepek ‘kepek’ (İMS 1992: 550; KK 1999: 113; KH 2002: 130; (DM 2003: 90). krş. kepeklü ‘kepekli’ (KFLT 1989: 1018).

996. kebelmiş: giyinmiş.

kebelmiş Chebelmís CC-İ 38a/27

Chebelmis ‘vestitus’ (Kuun 1880: 271). *işā. f.* – *anl. f.* kijil (v) ‘angekleidet sein’, kijilmış (Radloff 1887: 34). kebel- ‘sich anziehen’, kebelmiş ‘angekleidet’ (Grønbech 1942: 135). Chebelmís 37v/27 (Drimba 2000: 84).

997. keben: yığın, öbek.

keben keben CC-A 83a/21

Keben? ‘tegillum’ (Kuun 1880: 263). kăbān ‘Heuschouer’ (Radloff 1887: 32). keben ‘Haufe’ (Grønbech 1942: 135). keben 82v/21 (Drimba 2000: 144).

998. kebensi-: gürültü etmek.

kebensir kebēfir CC-A 81b/15

Kebēsir *yani* kebensir ‘mucescit’ (Kuun 1880: 263). kebensi- ‘dröhnen, krachen’, kebensir (Grønbech 1942: 135). kebēfir 81r/17 (Drimba 2000: 142).

999. keber-:gebermek.

kebermiş kebermîf CC-A 58a/40

Kebermis ‘vestitus’ (Kuun 1880: 263). kayıt yok (Radloff 1887:). < k ?> kebermís 58r/40 (Drimba 2000: 114). OT. krş. kabar- ‘kabarmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-243). kabargan ‘vucüta kaşınmak ve sıcak yüzünden çıkan kabartı, sivilce’ (DLT-Atalay 2006: IV-243). kabart- ‘kabartmak, şişirmek; obartmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-243). Hrz-T. krş. kabār- ‘kabarmak, şişmek’ (ME 1993: 132). kabārcuḳ ‘kabarcık, şişkinlik’ (ME 1993: 132). kabārt- ‘yüceltmek’ (ME 1993: 132). M-Kıpt. kăbārmāk ‘üflemek, şişmek’ (KİLE 1931: 43). krş. ġābā: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 42). ġābār- → ġābārdi ‘hamile oldu, karnı şişt’ (KİLE 1931: 42).

1000. kebit: depo, ambar, dükkân.

kebit Chebit CC-İ 40a/28

anl. f. Chebit ‘apotheca’ (Kuun 1880: 271). kăbir ‘Laden’ (Radloff 1887: 32). kebit ‘Laden, Bude’ (Grønbech 1942: 135). Chebit 39v/28 (Drimba 2000: 87). OT. Krh-T.

kebit ‘dükkâ’ (KB: 232). kepit ‘dükkân, mağaza; meyhane’ (DLT-Atalay 2006: IV-302). M-KıpT. kebit = Ar. al-hânû ‘store, shop’ (RH 2000: 144). O-Moğ. *k‘ebid* ‘shop’ Kv-P. 152 < Türk.; OT.-Kum. *kebit* ‘shop, store’ > Rus. *kibitka* ‘strange, foreign’ (Pope 1955: 39).

1001. keç: geç.

keç Cheç CC-İ 33b/5

Cheč ‘selvaticus’ (Kuun 1880: 270). keč ‘spät’ (Grønbech 1942: 135). Cheç 33r/5 (Drimba 2000: 78). ET. kaç ‘geç’ (Hsüan-X 1975: 151). keç ‘geç, erken değil’ (AY-III 1991: 97). keç; KYC ‘geç, gecikmiş, çok sonra’ < *ke⁶⁷ ‘sonra, sonraki + küçültme eki –ç (İKPÖ 1998: 192). keç ‘uzun (süre)’ (ABH 2013: 205). kiç ‘geç’ (Mayt: 411). kiç ‘geç, uzun zaman’ (ETŞ 1992: 341). krş. ür keç ‘en sonunda, er geç’ (Hsüan-X 1975: 190). ür kiç ‘er geç, daima’ (ETŞ 1992: 486). OT. keç ‘uzun zaman, geç’, keç ƙal- ‘geç kalmak, geride bulunmak’ (TKT 2004: 433). kēç ‘geç-vakit-’ (DLT-Atalay 2006: IV-289). kiç ‘geç, uzun’ (KB: 255). krş. kēçil- ‘geciktirilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-290). kēçit- ‘geciktirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-291). kēçür- ‘geciktirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-291). Hrz-T. kēç ‘geç’ (ME 1993: 137; NF 1998: 211). keç I ‘geç, gecikmiş’ (KE 1997: 310). keç ‘geç’ (KurT 2002: 154). krş. kēçse- ‘geç saymak’ (ME 1993: 137). kēçür- I ‘geciktirmek’ (ME 1993: 137). M-KıpT. giç ‘geç’ (GT 1989: 318). kiç ‘geç’ (BV 1986: 217). krş. kiç- ‘gecikmek’ (KMT 2002: 118). Çağ. kiç ‘geç’ (MK 1993: 476).

1002. keç-: geçmek; vazgeçmek

keçmek cheşmac CC-İ 10b/20, 10b/21

keçermen *cheşarmē* CC-İ 28a/22

keçtün cheştun CC-İ 28b/1

keçkil cheşchıl CC-İ 28a/2

keçtim cheştım CC-İ 10b/18

keçermen *chrařmē* CC-İ 10b/17, CC-İ 10b/17

keçermen *işā. f. – anl. f. cherarmen* (Kuun 1880: 21). Chezarmen ‘transeo’, chezchil (Kuun 1880: 271). кӑц (v) ‘übersetzen (über einen Fluss), vergeben’, кӑцӑрмӑн, CC-İ 28b/1 keçtün → *işā. f. кӑцтӑм, кӑцкӑл* (Radloff 1887: 31); *işā. f. – anl. f. кӑс (v) ‘schneiden, abschneiden’, CC-İ 10b/17 keçermen → işā. f. – anl. f. кӑсӑрмӑн, CC-İ 10b/18 keçtim işā. f. – anl. f. кӑстӑм, CC-İ 10b/20, CC-İ 10b/21 keçmek → işā. f. – anl.*

f. kăcmăk (Radloff 1887: 31). keç- ‘vorübergehen, hinübergehen, weggehen’, keçer çaqlı jazyq ‘lässliche Sünden’, tynymdan keç- ‘beunruhigt werden, verzweifeln’ (Grønbech 1942: 135). chrarmê 10r/17, cheztım 10r/18 (Drimba 2000: 48); Chezarmê 28v/22, Cheztun 28v/1, Chezchıl 28v/2 (Drimba 2000: 71). ET. kăç- ‘karşıdan karşıya geçmek’ (Hsüan-X 1975: 149). keç- ‘geçmek’ (AY-III 1991: 97; ETŞ 1992: 332). kăç- ‘kaçmak, geçmek’ (Gabain 2000: 279). keç- ‘geçmek, (ırmak vb. su kütlesini) aşmak’ (KUKY 2009: 342, 525). keç- ‘(ırmak, göl vs.) geçmek’ (UKY 2011: 100). keç- ‘geçmek, aşmak’ (METY 2012: 315). keç- ‘(ırmak, göl vs.) geçmek’ (Aydın 2012: 168). keç- ‘gecikmek, geç kalmak; geçmek’ (ABH 2013: 204). kiç- ‘geçmek’ (ETŞ 1992: 340). krş. kăçă ‘öte tarafta’ (Gabain 2000: 279). keçig ‘geçit’ (KUKY 2009: 224, 236, 526; AY-YK 2012: 237). keçig ‘geçit’ (Yen) (YKI 2013: 503). yer adlarında. Kara Señir –Kara Señir Keçig: Güney Sibirya’da bir dağ geçidi (ETYA 2012: 104). Tebsey Keçig: Tebsey Geçidi (ETYA 2012: 167). keçe ‘geçe, öte, ötesinde, öte taraf’ (METY 2012: 315). kêçe ‘akşam’ (Mir) (YKI 2013: 504). keçigsiz ‘geçitsiz, geçit olmaksızın’ (METY 2012: 315). keçigsiz ‘geçidi olmayan’ (Aydın 2012: 168). OT. keç- ‘geçmek, ölmek’ (KB: 232). keç- ‘1 geçmek, geçip gitmek; 2. önce, evvelden olmak’, keç/ap berkü- ‘yaşamak’, haddin keç- ‘haddi aşmak, aşırıya kaçmak, haksızlık etmek, zulmetmek’, haddin keçmek, azgınlık gösterme, haddi aşma’, ilgerü keç- ‘öne geçmek’ (TKT 2004: 368, 406). keç- ‘geçmek’ (AH: XXXIV). kêç- ‘gecikmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-290). kiç- ‘gecikmek’ (AH: XXXVII). krş. keçig ‘geçit’ (KB: 233). keçigli ‘1. (yoldan) geçen, yolculuk eden; 2. öne geçen, önde bulunan; 3. en üstün, en erdemli; 4. aciz bırakan; 5. geçmiş’ (TKT 2004: 433). keçik ‘köprü, geçit’ (DLT-Atalay 2006: IV-290). keçiksiz ‘geçitsiz’ (DLT-Ercilasun 2014: 698). keçil- ‘geçilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-290). keçimlig ‘geçici’ (KB: 233). keçiş ‘geçme’ (KB: 233). keçiş ‘geçit; ırmağın, derenin geçidi’ (DLT-Atalay 2006: IV-290). keçiş- ‘geçmekte yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-290). keçit- ‘geçirtmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-290). keçki ‘eski’ (TKT 2004: 434). keçmiş ‘eski topluluk, halk’, keçmiş kıssa ‘kıssa, hikâye’, keçmişini ay- ‘hikâye etmek, anlatmak, bildirmek’ (TKT 2004: 433, 434). keçrügli → uçuzlap keçrügli ‘kahredici, kahredici üstünlüğe sahip olan’ (TKT 2004: 701; Çetin 2008: 166, 326). keçrüksin- ‘geçer görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-291). keçrüş- ‘birbirini geçmek, geirmekte yardım etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-291). keçse- ‘geçmek istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-291). keçset- ‘geçmek umudunda bulundurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-291). keçtür- ‘geçirtmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-291). keçün- ‘geçer görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-291). Hrz-T. keç- I ‘a) (haddi) aşmak; b) zaman

geçmek' (ME 1993: 137). keç- II 'ölmek' (ME 1993: 137). kēç- III 'gecikmek' (ME 1993: 137). keç- 'geçmek; bağışlanmak; vazgeçmek; ölmek' (KE 1997: 310). keç- 'geçmek; yaşamak; vazgeçmek; feda etmek; ölmek' (NF 1998: 211). kaç- 'geçmek; affetmek' (KurT 2002: 154). kēç- 'geçmek' (MM 2008: 229). keçmek 'geçmek' (İML 1988: 39). krş. kēçil- 'geçilmek' (MM 2008: 229). AO-Kıpt. keç- 'geçmek' (AO 1996: 220). M-Kıpt. geç- '1) gelip geçmek; 2) gitmek, geçmek; 3) uğramak, yanından geçmek; 4) karşıdan karşıya geçmek; 5) tamam olmak, bitmek; 6) oturmak, yerleşmek; 7) batmak, nüfuz etmek; 8) dolmak, tamam olmak; 9) vâki olmak, geçmek; 10) gelmek', geçer nesne 'daimî olmayan, geçici olan şey' (GT 1989: 313). geç- 'geçmek' (KH 2002: 123). kaç-/kâş- (KİLE 1931: 46). kēç- 'mijać, przechodzić' (Bulg-M 1954: 58). kēç- 'spóźnić się' (Bulg-M 1954: 59). keç- → keçip kit- 'bir suyun öye yakasına geçmek' (İMS 1992: 549). keç- 'geçmek, (güneş) batmak' (KMES 1994: 271). keç- 'geçmek' (KK 1999: 112; KH 2002: 129; KMT 2002: 115). keč- → kečgıl 'pass!' (RH 2000: 75). keç- 'geçmek', avdaz keç- 'abdesti geçerli olmak', ğuslı keç- 'boy abdesti alma zorunda kalmak', düşe keç-, düşüne keç-, namāz keç- 'namazı geçerli olmak' (KF 2006: 79, 117, 134, 156). keçmek 'geçmek' (KFLT 1989: 1017). kiç- 'geçmek' (MG 1984: 190; BV 1986: 217). kiç- '1) zulmetmek, adaletsizlik yapmak; 2) zaman bakımından önce olmak; 3) gelip geçmek; 4) anılmak, zikredilmek; 5) göçmek, nakletmek; 6) vakit geçmek, uzamak; 7) öne geçmek; 8) yok olmak, fevt olmak; 9) geçmek' (İMS 1992: 553). kiç- '1) geçmek; 2) tecavüz etmek, haksızlık etmek' (KMES 1994: 274). krş. keçi 'geçit' (KMT 2002: 115). keçken 'geçen' (KMT 2002: 115). kēçüt/kiçit (KİLE 1931: 48). keçüt 'geçit' (KMT 2002: 115). kiçik- → kiçikdi 'mahsus gecikti' (KİLE 1931: 48). kiçik-/küçük 'gecikmek, geç kalmak' (İMS 1992: 553). kiçit/kiçüt 'geçit' (İMS 1992: 553, 554). keçil- 'geçilmek' (KF 2006: 135). kiçüçi 'geçirici, kayıkçı' (AO 1996: 222). kâşkân yıl 'aşığın yıl' (KİLE 1931: 46). Çağ. kiç- 'geçmek' (MK 1993: 476).

1003. keçe: gece; akşam; geç vakit.

keçe Cheṣa CC-İ 36b/16, 36b/24

Cheṣa 'nox; sero' (Kuun 1880: 271). kēṣā 'Abend' (Radloff 1887: 31). keçe 'spät; Nacht' (Grønbech 1942: 135). Chez[a > æ] 36r/15, 36r/23 (Drimba 2000: 82). ET. kēṣā 'gece, akşam' (Hsüan-X 1975: 151). kiçe 'akşam' (IB: 55; KUKY 2009: 213, 526). krş. kēṣālig 'geceye ait, geceyle ilgili', kēṣālig üd 'akşam vakti' (Hsüan-X 1975: 151). OT. kiçe 'gece' (KB: 255). kéçe 'gece, geceleyn' (TKT 2004: 434). keçe/kiçe 'gece; akşam'

(AH: XXXIV, XXXVII). keçe ‘keçe’ (Oğuzca) (DLT-Atalay 2006: IV-290). krş. kēçelik ‘gece’ (TKT 2004: 434). Hrız-T. kēce ‘gece’ (ME 1993: 137; KE 1997: 311). kăčă ‘akşam, gece’ (KurT 2002: 154). kēce ‘gece’, kēce namāzı ‘yatsı namazı’ (MM 2008: 229). krş. kēcele- ‘gecelemek, geceyi geçirmek’ (NF 1998: 212). kēcelet- ‘geceletmek’ (ME 1993: 137). kēçelik ‘gecelik, gece için, gece vakti’ (KE 1997: 312). AO-KıpT. kiçe ‘gece’ (AO 1996: 222). M-KıpT. gice ‘gece’, gice iriş- ‘gece olmak’, gice gündüz ‘durmadan, devamlı’ (GT 1989: 317). kici ‘gece’ (KMES 1994: 274). gice ‘gece’ (KH 2002: 124). kece/kice ‘gece’ (KFLT 1989: 1017, 1021). kece ‘akşam’ (KK 1999: 112). keçe ‘night’, bu keçe ‘tonight’, tün keçe ‘last night’, tangda keçe ‘tomorrow night’ (RH 2000: 235). kece ‘gece’, ‘arefe kece ‘Arife gecesi’, āşūra kece ‘Muharrem ayının onuncu gecesi’, bedr kece ‘dolunay gecesi’, berā‘at kece ‘Beraat gecesi’ (KF 2006: 76, 78, 84, 134). kēç ‘gece’ (TK 2008: 260). kēçe ‘gece; karanlık’ (TK 2008: 260). kăčă ‘gece’ (KİLE 1931: 43). kice ‘gece’ (KMES 1994: 274). kiçe ‘gece, geceleyin’ (MG 1984: 190; BV 1986: 217). kiçe ‘gece’ (İMS 1992: 553; KH 2002: 130; (KMT 2002: 118). krş. gicesi ‘geceleyin, gece vakti’ (GT 1989: 317). Çağ. kiçe ‘gece’ (MK 1993: 476).

1004. keçer: affedilebilir, bağışlanabilir (günah için).

keçer keeer CC-A 66b/11

kăц (v) ‘übersetzen (über einen Fluss), vergeben’, kăцăp (Radloff 1887: 31); kăцăp цаклы жазык (Radloff 1887: 58). kečer čaqly jazıyq ‘lässliche Sünden’ (Grønbech 1942: 73).

1005. keçiktir-: geciktirmek.

keçiktirse keeıktırfe CC-A 63b/11

kăцıktıp (v) ‘verzeihen’, kăцıktıpcă (Radloff 1887: 31). keçiktir- ‘zurückhalten, verhehlen’, kim bu ğehanda jazıxyn keçiktirse ‘wenn jemand in dieser Welt seine Sünden verhehlt’ (Grønbech 1942: 135). keçiktırfe 63r/13 (Drimba 2000: 121). OT. Hrız-T. krş. keçik- ‘gecikmek’ (KE 1997: 312). M-KıpT. kēçikdür- ‘1) ertelemek; 2) başışlamak, affetmek’ (TK 2008: 260). kēçikdüröl-/kēçükdüröl-/kēçükdürel- ‘ertelenmek’ (TK 2008: 260).

1006. keçir-: geçirmek; ulaştırmak.

keçirip keeırıp CC-A 72b/5

keçirgil кеѳirgil CC-A 73a/36

Keçirip ‘deducendo’ (Kuun 1880: 262). CC-A 73a/36 → *işa. f. – anl. f.* кацыр (v) ‘vertreiben’, кацырбыл (Radloff 1887: 24); кăçip (v) ‘herüberführen’, кăçipip (Radloff 1887: 31). keçir- ‘vorübergehen lassen; hindurchführen’, jamanymyzny keçirgil ‘lass unser Übel vorübergehen’, otdan keçirip ‘durch das Feuer gehen lassend’ (Grønbech 1942: 135). keçirip 72r/3 (Drimba 2000: 135); keçirgil 72r/18 (Drimba 2000: 137). ET. keçür- ‘geçirmek’ (ETŞ 1992: 332; KUKY 2009: 342, 526). keçür- ‘(ırmak, göl vs.) geçirmek’ (UKY 2011: 100). keçür- ‘geçirmek, geçmesini sağlamak’ (METY 2012: 315). krş. keçürmek ‘geçirmek’ (ETŞ 1992: 332). OT. keçür- ‘geçirmek, affetmek’ (AH: XXXIV). keçür- ‘geçirmek, bağışlamak’ (KB: 233). keç(ü)r- ‘1. affetmek, bağışlamak; 2. geçirmek’, keçür-/öte- ‘bildirmek, tebliğ etmek, açıklamak’ (TKT 2004: 434, 435). keçür-/kiçür- ‘geçirmek, affetmek’ (AH: XXXIV, XXXVII). keçür- ‘evirip çevirmek, başarmak; bağışlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-291). keçürgen ‘1. yumuşak huylu, mütevazî; 2. affedici, yumuşak huylu, esma-yı hüsnadan: halîm; 3. çok affedici, esma-yı hüsnadan: afuvv’, keçürgen/örtgen ‘affeden, bağışlayıcı, esma-yı hüsnadan: afuvv’ (TKT 2004: 435). keçürmek ‘1. af, affetme; 2. tamamlamak, bir işi yerine getirmek’, yazuk keçürmek ‘bağış, af’ (TKT 2004: 435, 769). keçürse- ‘geçirmek istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-291). keçürt- ‘geçirtmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-292). Hrз-T. keçür-II ‘aşırarak, geçirmek’ (ME 1993: 137). keçür- II ‘(vakit) geçirmek’ (ME 1993: 137). kēçür- IV ‘affetmek’ (ME 1993: 137). keçür- ‘geçirmek; affetmek, bağışlamak’ (KE 1997: 312). keç(ü)r- I ‘affetmek, bağışlamak’ (NF 1998: 212). keç(ü)r- II ‘geçirmek; sürdürmek, devam ettirmek’ (NF 1998: 212). kăçir-/kăçür- ‘bağışlamak, affetmek’ (KurT 2002: 154). kēçür- ‘geçirmek’ (MM 2008: 229). krş. kēçürüş- ‘geçirmek’ (ME 1993: 137). kēçürt- ‘geçirtmek’ (ME 1993: 137). M-Kıpt. geçür- ‘1) geçirmek, girdirmek; 2) harcamak, tüketmek; 3) takmak’ (GT 1989: 314). keçür-/kiçir- ‘geçirmek’ (MG 1984: 190). keçür- ‘geçirmek’ (KFLT 1989: 1017). kiçür- ‘1) bağışlamak, affetmek; 2) geçirmek’ (İMS 1992: 553, 554). Çağ. kiçür- ‘geçirmek’ (MK 1993: 476).

1007. keçöv: tembel; uyuşuk.

kečov кѳeoв CC-A 58a/4

Kečov ‘piger; cunctabundus’ (Kuun 1880: 263). кăцŷ68 ‘träge’ (Radloff 1887: 31). keçöv ‘träge’ (Grønbech 1942: 135). keçov (Drimba 2000: 112).

1008. kegel: bkz. kehel.

kegel Kagal CC-İ 39b/15

Kagal ‘lentos’ ~ *ar.* كاهل (Kuun 1880: 261). (Radloff 1887: 31). Kagal 39r/15 (Drimba 2000: 86). OT. kâhil ‘yaşlı, ihtiyar; yorgun, tembel, iş göremez’ (DH: 205). kâhil ‘tembel, yavaş ve ağır davranan’ (TKT 2004: 419). krş. kâhillik ‘tembellik’ (TKT 2004: 419). Hrız-T. kâhil ‘ihmal eden, bir işi yerine getirmeyen’ (KE 1997: 286). krş. kahillik ‘tembellik’ (ME 1993: 133). kâhillik/kâhillik ‘tenbellik’ (NF 1998: 196). M-Kıpt. kâhel ‘ağır hareket eden, tenbel, gayretsiz’ (GT 1989: 358). kehel ‘tembel’ (KMT 2002: 115). krş. kâhellik ‘tenbellik, ağır davranma’ (GT 1989: 358).

1009. kehel: tembel; uyuşuk, yavaş; krş. kegel.

kehel Chahal CC-İ 50a/26

kehel kahal CC-A 66a/36

Chahal ‘vilis’ ~ *far.* كاهل (Kuun 1880: 269). kaşal ‘langsam’ (Radloff 1887: 22). kahal ‘langsam, träge, faul’ (Grønbech 1942: 134). Chahal 49v/26 (Drimba 2000: 100); kahal 65v/36 (Drimba 2000: 127). OT. M-Kıpt. kahil = Ar. kaslân ‘lazy, sluggish’ (RH 2000: 268).

1010. kekir-: geçirmek.

kekirdim kekirdi CC-A 58a/9

Kakirdim ‘edidi sputum’ (Kuun 1880: 261). kâkip ‘rülpsen, aufstossen’, kâkipdi, kâkipimân (Radloff 1887: 30). kekir- ‘rülpsen’, kekirdim (Grønbech 1942: 136). kekirdi 57v/9 (Drimba 2000: 112). OT. kegir- ‘geçirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-294). Hrız-T. kegir- ‘geçirmek’ (ME 1993: 137). kegir- ‘geçirmek’ (NF 1998: 213). kekirmek ‘geçirmek (midedeki gazı ağızdan çıkarmak)’ (İML 1988: 39). kekirmek = Ar. al-juša ‘belch(ing), burp(ing)’ (RH 2000: 214). krş. kegrik ‘geçirme’ (ME 1993: 137). kegrik ‘geçirti’ (NF 1998: 213).

1011. kel-: gelmek.

keldi keldi CC-A 62a/1, 63a/11, 63a/14, 63a/16

keldi keldi CC-A 63a/17

keldi leldi CC-A 63a/10

keldik keldik CC-A 62b/1

keldim keldim CC-A 63a/23

keldüm	cheldum	CC-İ 29b/19
kelgen	kelgan	CC-A 61a/32, 61a/34
kelgeli	kelgalı	CC-A 67a/2
kelge ⁿ den	kelgādan	CC-A 67a/3
kelgeli	chelgali	CC-İ 29b/20
kelgey	kelgāy	CC-A 60b/23
kelgil	kelgıl	CC-A 66b/36
kelñiz	kelıngıs	CC-A 62a/35
kelip	kelıp	CC-A 61b/17, 64a/13, 70a/8, 80b/5
kelip	kelíp	CC-A 76b/12
kelir	kelır	CC-A 63b/22
kelir	kelır	CC-A 62b/5
kelirm	kelírm	CC-A 81b/20
kelirsiz	kelırıs	CC-A 63b/36
keliyorlar	kelíyorler	CC-A 81a/18
keliyr	kelíyr	CC-A 60b/12, 60b/12, 60b/13
keliyrir	kelíyrır	CC-A 60b/11
kellir	kellir	CC-A 60b/33
kelmek ^t urrur	kelmek ^t ırur	CC-A 75a/12
kelse	kelǵa	CC-A 61b/11, 61b/16
kelse	kelsa	CC-A 60b/16
kelsin	kel ǵın	CC-A 64a/27-28
kelürmen ⁿ	chelurmē	CC-İ 29b/18

Keliyrir ‘venit’, keĵi *yani* kelejir, kelgay ‘veniat’, keluyorler ‘veniunt’ keyi? (Kuun 1880: 263); CC-A 62b/1 keldik → *işa. f.* geldik (Kuun 1880: 161, 263); CC-A. 67a/3 kelgeⁿden → *işa. f.* kelgādan (Kuun 1880: 184); Chelurmen ‘venio’, chelgali *gerundium şekli* (Kuun 1880: 271). käl ‘kommen’, kälirmän, kälip, kälirсіз, kälдім, kälді, kälril, kälіңіз, kälсä, kälǵäi, kälǵän, kälǵändän, kälip, kälǵäli, CC-A 75a/12 kelmek^turrur → *işa. f.* kälмәк түрүр (Radloff 1887: 31). CC-A 81a/18 keliyorlar → *anl. f.* keli-jorlar ‘sie kommen’ (< jor- ‘gehen, Nur als Hilfsverb belegt’) (Grønbech 1942: 126); kel- ‘kommen’, kelir ajnada ‘am darauffolgenden Feiertag’, kelsin senin ǵanlyǵyn ‘dein Reich komme’, utru kel- ‘entgegenkommen’, kim egi köñülbile bizim jyǵ-övge kelse ‘wenn jemand mit gutem Willen zu unserer Kirche kommt’, kökden kelip ‘vom Himmel

kommend', kensi munda kelir-men 'ich werde selbst hierherkommen' (Grønbech 1942: 136). Chelurmẽ 29r/18, Cheldũ 29r/19, Chelgalí 29r/20 (Drimba 2000: 73); keliyrír 60r/11, keliyr 60r/12, 60r/12, 60r/13, 60r/26, kelgæy 60r/22, kellír 60r/32 (Drimba 2000: 116); kelgen 60v/29, kelgan 60v/31 (Drimba 2000: 117); kelfæ 61r/11, 61r/16, kelip 61r/17 (Drimba 2000: 118); keldi 61v/2 (Drimba 2000: 118); kelingis 61v/35 (Drimba 2000: 119); <<kelir>> 62r/6 (Drimba 2000: 119); leldi 62v/10 (Drimba 2000: 120); keldi 62v/11, 62v/14, 62v/17 (Drimba 2000: 120); kelir 63r/22 (Drimba 2000: 121); kelişfis 63r/36, kelip 63v/14, kelfĩn 63v/27-28 (Drimba 2000: 122); kelgil 66r/36, kelgæli 66v/2, kelgãndan 66v/3 (Drimba 2000: 128); kelip 69v/4 (Drimba 2000: 131); kelmekturrur 74v/12 (Drimba 2000: 138); kelip 76r/11 (Drimba 2000: 139); ke[t > l]ip 80r/5 (Drimba 2000: 140); keli<o>orler 80v/18 (Drimba 2000: 140). ET. kel- 'gelmek' (HUAS 1941: 96; AY-III 1991: 98; Üİ 1998: 153; METY 2012: 315; Aydın 2012: 168; AY-YK 2012: 238). kâl- 'gelmek' (Hsüan-X 1975: 150). kel- 'gelmek', inç kelmek 'huzura kavuşmak' (ETŞ 1992: 315, 332). kâl-; K'L-, KL- 'gelmek' (İKPÖ 1998: 190). kâl- 'gelmek', ançulayu kâlmış = Srk. tathāgata 'öyle gelmiş (yâni Buda)' (Gabain 2000: 279). kel – '1. gelmek; 2. saldırmak, hücum etmek; 3. (yalabaç, sab, ötüg sözleriyle) (bir bodundan başka bir boduna) iyi niyet mesajı gelmek; 4. (yaş, sığıt sözleriyle) üzülme, kederlenmek, acı çekmek; 5. (udısık, olursık sıfat-fiilleriyle kelme-) huzuru kaçmak, dirlik, düzenlik ve rahat içinde olamamak' (KUKY 2009: 333, 352, 373, 389, 526). kâl- 'gelmek, çıkmak, yardımcı fiil' (ABH 2013: 204). kel- 'gelmek' (Yen, Mir) (IB: 54; YKI 2013: 503). krş. kelgin 'felaket, taşkın' (ETŞ 1992: 334). kelig 'hayal görme, şekil değiştirme' (ETŞ 1992: 334). kâlig 'gelme, peyda olma' (Gabain 2000: 279). kâlig 'gelme, ortaya çıkma', kũũ kâliş = Skr. aupapāduka 'başkalaşıma uğrayarak (metamorföz ve transformasyon yoluyla) doğma' (Hsüan-X 1975: 150). kelig → küü kelig 'büyülü geliş' = Skr. řddhipāda, abhiññā (AY-YK 2012: 245). keliglig 'gelişli, değişmiş olan' (ETŞ 1992: 334). kâliş-/kâlür- 'getirmek' (Gabain 2000: 60). kâliş 'gelme, ortaya çıkma' (Hsüan-X 1975: 150). kelig 'gelme, geliş' (kũũ ile) (AY-III 1991: 98). kâlmädük öd 'istikbal, gelecek' (Gabain 2000: 56). kâlmäk 'gelmek' (Hsüan-X 1975: 150; ETŞ 1992: 333). kelmeksiz 'gelmeden, gelmeksiniz' (ETŞ 1992: 333). kältäçi 'gelecek, gelici, gelen' (Gabain 2000: 55). kelüd 'geliş' (ETŞ 1992: 334). OT. kel- 'gelmek' (KB: 235). kel-/kil- 'gelme' (AH: XXXV, XXXVII). kel- '1. gelmek, hazır olmak; 2. olmak, bir halden başka bir hale geçmek; 3. meydana getirmek, yapmak; 4. getirmek; 5. (sınırı) aşmak, geçmek', hoş kel- 'hoşa gitmek, hoşlanmak', ilgerü kel-

‘önceden yapmak, sunmak’, örtüglüg kel- ‘örtülü, gizli olmak’, örtülü yawuz kel- ‘üzülmek, tasalanmak’, tap kel- ‘yetmek, yeterli olmak’, yawuz kel- ‘üzmek, kötü gelmek’ (TKT 2004: 275, 385, 406, 418, 436, 437, 438, 585, 654, 766). kel- ‘gelmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-295). krş. kelgel- ‘gitmek, üzere olmak’ (KB: 238). kelgen → biri soınça biri kelgen ‘ard arda birbiri ardınca gelen’, koşlup kelgen ‘birbiri peşi sıra gelen’ (TKT 2004: 480). kelgü ‘gelecek olan’ (TKT 2004: 438). kelgin ‘büyük ırmakların veya denizlerin taşar gibi kabarması’ (DLT-Atalay 2006: IV-297). kelig ‘geliş’ (DLT-Ercilasun 2014: 702). keligli ‘yakınında, hazırında olan’, keligli tartıglı ‘gelen çeken, (gemi için) suyu yarararak ilerleyen’ (TKT 2004: 438). keligse- ‘gelmek istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-297). kelimsin- ‘gelir görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-297). kelin- ‘gelecekte olmak’ (TKT 2004: 440). kelinmiş ‘gelecekte vuku bulacak’ (TKT 2004: 440). keliş ‘geliş’, keliş barış ‘geliş gidiş’, kelişlig barış-lığ ew ‘konuk odası’ (DLT-Atalay 2006: IV-298). keliş- ‘gelişmek, karşılıklı gidip gelmek’ (KB: 238). keliş- ‘gelişmek’, keliş- barış- ‘birbirine gelip gitmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-298). kelhiz ‘sel’ (DLT-Ercilasun 2014: IV-702; Gönülal 2014: 181). kelse- ‘gelmek istemek, gelsemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-298). Hrız-T. kıl- ‘gelmek’ (ME 1993: 138). kel- ‘gelmek’ (KE 1997: 314). kel- ‘gelmek; meydana gelmek, zahir olmak; dönmek, dönüşmek; uygun düşmek, münasip olmak’ (NF 1998: 213). kâl- ‘gelmek’ (KurT 2002: 154). kâl- ‘gelmek’ (MM 2008: 229). kelmek ‘gelmek’ (İML 1988: 39). krş. kelin- ‘gelmek’ (ME 1993: 138). keliş- ‘birlikte gelmek’ (ME 1993: 138). kâlmâk → muşır kâlmâk ‘tövbe etmek, pişman olmak’ (KurT 2002: 156). AO-Kıpt. krş. keliş/kiliş ‘geliş’ (AO 1996: 221, 222). kiliş- ‘kaşılıklı gelip gitmek’ (AO 1996: 222). M-Kıpt. gel- ‘1) bir yere gelmek; 2) dönmek, avdet etmek; 3) (huzuruna) çıkmak, girmek; 4) (sesi) çıkmak, gelmek; 5) geçmek, yaşamak; 6) belirlemek, çıkmak; 7) meydana gelmek; 8) ulaşmak, erişmek, gelmek; 9) ayrılmak; 10) nâzil olmak, söylenmek; 11) varmak, gitmek; 12) olmak, meydana gelmek’ (GT 1989: 314). kâl- → kâldi: kâlmâk fiilinden mazi (KİLE 1931: 44). kel- ‘gelmek, (haber) ulaşmak’ (KMES 1994: 271). kel- → kel ‘come!’ (RH 2000: 66). kel- ‘gelmek’ (KFLT 1989: 1018; KF 2006: 135; KK 1999: 112; (KMT 2002: 115; (DM 2003: 90). kel-/kil- ‘gelmek’ İMS 1992: 550, 554). kâl- ‘1) gelmek; 2) ulaşmak, varmak; 3) gelip çatmak, isabet etmek; 4) gönderilmek; 5) olmak, oluşmak; meydana gelmek; 6) gelip geçmek; 7) belirlemek, ortaya çıkmak; 8) gelmek; yardımcı fiil’ (TK 2008: 261). kil- ‘gelmek’ (MG 1984: 191; BV 1986: 217; KMES 1994: 274). krş. gelür ‘kazanç, gelir’ (GT 1989: 315). keldeçi ‘gelecek’, keldeçi ay, keldeçi kün (KMT 2002: 115). kelesi ‘gelecek’ (KK 1999: 113).

kelgen ‘gelecek’, kelgen ay, kelgen kiçe, kelgen yıl (KMT 2002: 116). Keykeldi: İyi geldi (özel ad) (KMT 2002: 117). kilesi yıl ‘gelecek yıl’ (İMS 1992: 554). kilen ‘birbirini takip eden, ara vermeden, arkası sıra gelen’ (KMES 1994: 274). vazgel- ‘vaz geçmek, feragat etmek’ (GT 1989: 461). Çağ. kil- ‘gelmek’ (MK 1993: 476).

1012. kelemen: düşkün; yoksul, fakir; *krş.* keleppen.

kelemen	Chelapan	CC-İ 50b/2
kelepenler	kelepenler	CC-A 63a/3
kelepen den	kelepēdē	CC-A 63a/3
kelemen	kelemen	CC-A 63a/11

Kelemen, keleppen ‘leprosus’ (Kuun 1880: 263); Chelapan ‘misellus’ (Kuun 1880: 271). kälāpān ‘aussätzig’, kälāpāndān, kälāpānlāp (Radloff 1887: 31). kelemen ‘aussätzig’ (Grønbech 1942: 137). Chelapan 50r/2 (Drimba 2000: 101); kelepenler 62v/3, kelepēdē 62v/3, kelemen 62v/11 (Drimba 2000: 120). OT. M-Kıpt. kälābān ‘miskinlik hastalığına uğrayan kimse’ (KİLE 1931: 44).

1013. keleppen: *bkz.* kelemen.

keleppenlerge	keleppenlerga	CC-A 63a/1
keleppen ni	keleppēni	CC-A 63a/12
keleppen ni	𐌕 keleppēni	CC-A 63a/14
keleppen	keleppen	CC-A 63a/17, 63a/21

CC-A 63a/14 keleppen~~ni~~ → *işa. f.* keleleppēm (Kuun 1880: 165). *işa. f.* kälāpān ‘aussätzig’, CC-A 63a/12 keleppen~~ni~~ → *işa. f.* kälāpānni, CC-A 63a/1 keleppenlerge → *işa. f.* kälāpānlāpgrä (Radloff 1887: 31). keleppen ‘aussätzig’ (Grønbech 1942: 137). keleppenlerga 62v/1, keleppēnni 62v/12, keleppēni 62v/14, keleppen 62v/17, kele<p>pen 62v/21 (Drimba 2000: 120).

1014. keli: havan kolu.

keli	Chelí	CC-İ 42a/16, 53b/3
------	-------	--------------------

Chelí ‘pistillum’ ~ çağ. kili (Kuun 1880: 271). kālī ‘Mörserkenle’ (Radloff 1887: 31). keli ‘Mörserkeule’ (Grønbech 1942: 137). chelí 41v/16 (Drimba 2000: 89); Chelí 53r/3 (Drimba 2000: 105). OT. M-Kıpt. keli ‘buğday havanı’ (KMT 2002: 116).

1015. kelin: gelin.

kelin kelī CC-A 61a/4

kālin ‘junge Frau, Braut’ (Radloff 1887: 31). kelin ‘Braut’ (Grønbech 1942: 137). kelī 60v/4 (Drimba 2000: 116). ET. kālin/kālinün ‘gelin’ (Gabain 2000: 279). kelin ‘gelin’ (Yen) (YKI 2013: 503). keliñ ‘gelin’ (Aydın 2012: 169). keliñün ‘gelinler’ (KUKY 2009: 253, 526). kilin ‘gelin’ (ETŞ 1992: 342). kelin ‘gelin’ (DLT-Atalay 2006: IV-298). OT. kelin ‘gelin’ (KB: 238). Hrız-T. kelin ‘1. düğünü yapılmakta olan kız; 2. gelin’ (İML 1988: 40). kelin ‘gelin’ (ME 1993: 138; KE 1997: 322; NF 1998: 218). M-KıpT. gelin ‘gelin’ (GT 1989: 315). kālin ‘gelin’ (KİLE 1931: 44). kelin = Ar. zaujat al-ibn ‘wife of the son’ (RH 2000: 232). kelin ‘gelin’ (KMT 2002: 116). Çağ. kilin ‘gelin’ (MK 1993: 477).

1016. keltir-: getirmek.

keltirdi keltirdí CC-A 73b/14

kālrip ‘bringen’, kālripdi (Radloff 1887: 31). keltir- ‘bringen’, qujaş tirilikni keltirdi ‘die Sonne brachte das Leben’ (Grønbech 1942: 137). keltirdí 73r/11 (Drimba 2000: 137). ET. keltür- ‘getirmek, sokmak, girmesine izin vermek’ (METY 2012: 315). krş. kālir-/kālür- ‘getirmek’ (Gabain 2000: 279). kelür- ‘(dünyaya) getirmek, doğurmak’ (IB: 54). kelir-/kelür- ‘getirmek, getirtmek’ (KUKY 2009: 342, 526). kelir-, kelür- ‘getirmek, gelmek (?)’ (METY 2012: 315). kelür- ‘getirmek’ (ETŞ 1992: 334; Aydın 2012: 169). kelür- ‘geldirmek, getirmek’ (HUAS 1941: 96). kälür- ‘getirmek, getirtmek’ (Hsüan-X 1975: 150). kälür-; K’LWR- ‘getirmek, götürmek’ (İKPÖ 1998: 191). kelür- ‘getirmek’ (AY-YK 2012: 238). kelür- ‘getirmek, (dünyaya) getirmek, doğum yapmak’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 503). kälürt- ‘getirtmek’ (Hsüan-X 1975: 150). OT. Kırh-T. keldür-/keltür- ‘getirmek’ (KB: 237, 238). keld(ü)r- ‘1. getirmek, getirip göstermek, vermek; 2. gelmek; 3. yapmak, meydana getirmek; 4. yöneltmek’ (TKT 2004: 438, 439). keldür(ü)l- ‘gönderilmek’ (TKT 2004: 439). keldür-/keltür- ‘getirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-297, 298). keld(ü)r- ‘almak’ (TKT 2004: 446). kiltür- ‘getirmek’ (AH: XXXV, XXXVII). Hrız-T. keldür- ‘getirmek’ (ME 1993: 138). keldür-/keltür- ‘getirmek; dünyaya getirmek, doğurmak’ (NF 1998: 217). keldürmek ‘getirmek’ (İML 1988: 39). keltür- ‘getirmek’ (ME 1993: 138). keltür- ‘getirmek’ (KE 1997: 323; KurT 2002: 156). keltür-/keldür- ‘getirmek; aktarmak, iktibas etmek; çocuk dünyaya getirmek, doğurmak’ (NF 1998: 218). keltür-/kétür- ‘getirmek’ (MM 2008: 230). keltürmek ‘getirmek’ (İML 1988: 40). krş. keltürül- ‘getirilmek’ (ME 1993: 138). AO-KıpT. keltür- ‘getirmek’ (AO 1996: 221). M-KıpT. keltir- ‘getirmek’ (KK 1999: 113; (DM 2003: 90). keltir- → keltir

‘bring!’ (RH 2000: 66). kältür- → kältürdi ‘getirdi’ (KİLE 1931: 44). keltür- ‘getirmek’ (İMS 1992: 550; (KMT 2002: 116). keltür- ‘1) getirmek; 2) yaklaşmak; 3) getirmek; yardımcı fiil’, ĩmān keltürmek (TK 2008: 261, 262). kiltir- ‘getirmek’ (MG 1984: 192). kiltür- ‘getirmek, çevirmek, tercüme etmek’ (MG 1984: 192). kiltür- ‘getirmek’ (BV 1986: 218). krş. keltürt- ‘getirtmek; yardımcı fiil’ (TK 2008: 262). Çağ. kiltür- ‘getirmek’ (MK 1993: 477). krş. kiltürt- ‘getirtmek’ (MK 1993: 477).

1017. keltiriş-: karşılıklı getirmek.

keltirişti keltiristı CC-A 81a/6

Keltiristi *bitmiş zaman*, sukeltiristi *yani* su keltiristi ‘juvavit in gerenda aqua’ (Kuun 1880: 263). kälripim (v) ‘zusammen (mit Jemand) bringen’ (Radloff 1887: 31). keltiriş- ‘beim Bringen helfen’, su keltirişti (Grønbech 1942: 137). keltirişti 80v/6 (Drimba 2000: 140).

1018. keltür-: getirmek.

keltür cheltuş CC-İ 4b/5

keltürdüm chelturdum CC-İ 4b/4

keltürürmen cheltuřmẽ CC-İ 4b/3

Chelturmen ‘adduco’, cheltur *emir şekli* (Kuun 1880: 271). *işa. f.* kälrip ‘bringen’, CC-İ 4b/3 keltürürmen → *işa. f.* kälripimān, CC-İ 4b/4 keltürdüm → *işa. f.* kälripdim, CC-İ 4b/5 keltür → *işa. f.* kälrip (Radloff 1887: 31). keltür- ‘bringen’, qujaš tirilikni keltirdi ‘die Sonne brachte das Leben’ (Grønbech 1942: 137). Chelturmẽ 4r/3, Chelturdum 4r/4, Cheltur 4r/5 (Drimba 2000: 39).

1019. keme: gemi.

keme kemα CC-A 81a/34

Kema ‘navis’ (Kuun 1880: 263). kāmā ‘Boot’ (Radloff 1887: 32). keme ‘Schiff’ (Grønbech 1942: 137). kemα 57v/41 (Drimba 2000: 113); kemα 80v/34 (Drimba 2000: 141). ET. kāmī ‘gemi’ (Hsüan-X 1975: 151). kemi; KMY, K’MY ‘gemi’ (İKPÖ 1998: 192). kāmī/kimi ‘gemi’ (Gabain 2000: 279). kēmi ‘gemi’ (AY-YK 2012: 238). kāmī ‘gemi’ (ABH 2013: 204). kimi ‘gemi’ (Mayt: 411). krş. kemiçi; KYMYCY ‘gemici’ (İKPÖ 1998: 192). kāmīçi ‘gemici’ (Gabain 2000: 279). OT. kime ‘gemi’ (KB: 257). kemi ‘gemi’ (TKT 2004: 440). kemi/kimi ‘gemi’ (DLT-Atalay 2006: IV-299, 330). Hrz-

T. kemi/kimi ‘gemi, merkep’, kiçikimi ‘küçük gemi’ (İML 1988: 40, 41). kime/kimi ‘gemi’ (KE 1997: 358, 359). kemi ‘gemi’ (NF 1998: 219). kâmi ‘gemi’ (KurT 2002: 156). krş. kemiçi ‘1. gemi yapıcı; 2. gemide çalışan’ (İML 1988: 40). kimiçi ‘gemici’ (KE 1997: 359). kimisiz ‘gemisiz’ (KE 1997: 359). AO-Kıpt. krş. kemeçi/kemiçi ‘gemici’ (AO 1996: 221). M-Kıpt. gemi ‘gemi’ (GT 1989: 315). kāmā/kāmi ‘gemi’ (KİLE 1931: 44). kemi ‘gemi’ (KFLT 1989: 1018; İMS 1992: 550; (KMT 2002: 116; (DM 2003: 90). kemi = Ar. al-safīna ‘ship’ (RH 2000: 143, 281). krş. gemici ‘kemi kullanan kişi, gemi sahibi, gemici’ (GT 1989: 315). kemiçi ‘gemiçi’ (KFLT 1989: 1018; İMS 1992: 550; (KMT 2002: 116). Çağ. kime ‘gemi’ (MK 1993: 477).

1020. kemeç: mayasız.

kemeç kemeç CC-A 66a/19

Kemeç: kemečsis ‘azymus’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 263). kāmāc ‘ungesäuert’ (Radloff 1887: 32). kemeč ‘ungesäuert(?)’ (Grønbech 1942: 137). kemeč 65v/19 (Drimba 2000: 127).

1021. kemer (< far. kemer): para kesesi.

kemer chamar CC-İ 52a/15

Chamar ‘adstrictorium lorum caligagarum’ ar. حَمِيرُ (Kuun 1880: 270). kamap ‘Riemen’ (Radloff 1887: 25). kamar ‘Geldtasche, Gürtel’ (Grønbech 1942: 134). (Drimba 2000: ??). OT. kemer ‘kemer, kuşak’ (NF 1998: 219).

1022. kemir-: kemirmek.

kemirrimenⁿ kemírrímē CC-A 58b/27

Kemirrimen ‘rodo’ (Kuun 1880: 263). kāmip (v) ‘nagen’, *işa. f.* kāmipimān (Radloff 1887: 32). kemir- ‘nagen’, kemirri-men (Grønbech 1942: 137). (Drimba 2000: ??). OT. kemir- ‘kemirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-299). krş. kemrüş- ‘kemirişmek, kemirmekte yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-299). Hrız-T. kemür- ‘kemirmek’ (ME 1993: 138). M-Kıpt. kāmür- → kāmürdi ‘kemirdi’ (KİLE 1931: 44). Çağ. kömür- → kömürdi ‘kemik ve gayri nesne kemürdi’ (AL: 364). krş. kömüklük ‘kömülmüş’ (AL: 364).

1023. kemiş-: atmak, fırlatmak.

kemişürmenⁿ chemíşurmē CC-İ 22a/23

kemiştin chemíştín CC-İ 22a/24

kemişkil chemiſchil CC-İ 22a/25

Chemisurmen ‘projicio’, chemischil *emir şekli* (Kuun 1880: 271). кымыш (v) ‘projicio’, кымышырмаң, кымыштым, кымышкыл (Radloff 1887: 27). kemiş- ‘nieder-, fort-, wegwerfen’ (Grønbech 1942: 137). Chemiſurmẽ 21v/23, Chemiſtın 21v/24, Chemiſchil 21v/25 (Drimba 2000: 63). ET. kemiş- ‘fırlatmak, atmak’ (Mayt: 406). kemiş- ‘atmak, fırlatmak, terk etmek, vazgeçmek’ (AY-III 1991: 98). kemiş- ‘bırakmak, atmak’ (ETŞ 1992: 334). kâmiş-; K’MYŞ- ‘yere atmak, geri fırlatmak, devirmek’ (İKPÖ 1998: 191). kâmiş- ‘atmak, vazgeçmek, terk etmek’ (Gabain 2000: 279). kâmiş- ‘atmak, fırlatmak, terk etmek, vazgeçmek’ (ABH 2013: 205). OT. kemiş- ‘saldırmak, sürmek, çıkarıp atmak, bırakmak’ (KB: 238). kem(i)ş- ‘1. atmak, salmak, bırakmak, koymak, vermek; 2. teklif etmek, ortaya atmak; 3. koymak, yerleştirmek’, çav kemişgen ‘yalan haber yayan, dedikodu yapan’, helâklik kemiş- ‘yok etmek’, köz kemiş- ‘göz atmak, yükselerek bakmak, bakmak’, kulağ tut-/kemiş- ‘kulak vermek, dikkatle dinlemek’, kura kemiş- ‘kura atmak’ (TKT 2004: 310, 376, 440, 441, 497, 500). kemiş-/kimiş- ‘atmak’ (AH: XXXV, XXXVII). kem(i)ş- ‘saldırmak, çıkarmak, atmak, sürmek; bir şeyi çıkarıp atmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-299). kemişigli ‘yere atan, bırakan’ (TKT 2004: 441). baş koğı kemişmiş ‘başını öne eğen, hor, hakir’ (TKT 2004: 252). Hrz-T. kemiş- ‘atmak’ (ME 1993: 138). kemiş- ‘atmak; koymak; doldurmak; toplanmak; yarışmak’ (KE 1997: 326). kemiş- ‘atmak, dökmek, koymak, bırakmak; vermek; sermek, yaymak; meydana getirmek’ (NF 1998: 219). kâmiş- ‘atmak, koymak, yerleştirmek’ (KurT 2002: 157). kemiş- ‘bırakmak, sürmek, yaymak’ (MM 2008: 230). kemişmek ‘düşürmek, bırakmak’ (İML 1988: 40). krş. kemişiş- ‘atışmak’ (ME 1993: 138). M-Kıpt. kâmiş- → kâmişti ‘attı’ (KİLE 1931: 44). kemiş- ‘bırakmak, salmak’ (BV 1986: 209; KH 2002: 129). kemiş- ‘atmak, fırlatmak’ (KFLT 1989: 1018). kemiş- ‘1) atmak, bırakmak; 2) aşağı koymak’ (İMS 1992: 550). kemiş- ‘mahvetmek, atmak’ (KMT 2002: 116). kemiş- ‘salmak, bırakmak, atmak’ (DM 2003: 90). krş. kemişle- ‘bırakmak; terk etmek’ (TK 2008: 263).

1024. kemişil-: atılmak, kovulmak.

kemişşildi kemizzildi CC-A 63a/40

kemişşildi kemiżşildi CC-A 63b/40

Kemizildi ‘demtus’ (Kuun 1880: 263). kâmişil (v) ‘sich vermindern’, *işā. f.* kâmişildi (Radloff 1887: 32). kemişil- ‘fortgeworfen, ausgestossen werden’, ol tenjirniñ köpden kemişildi ‘er ist längst aus Gottes Gefilden ausgestossen worden’ (Grønbech 1942: 137).

kemízzildi 63r/40 (Drimba 2000: 122). ET. kemişil- ‘atılmak’ (Üİ 1998: 153). OT. kemişil- ‘1. atılmak, atılarak verilmek; 2. yere kapanmak’ (TKT 2004: 441). M-Kıpt. kemişil-/kemişül- ‘atılmak, bırakılmak’ (İMS 1992: 550).

1025. kendi: kendi; kendine tut- ‘saklamak’; *krş.* kensi.

kendime chendíma CC-İ 24a/9, 24a/10

chendíma chendíma CC-İ 24a/11

Chemdim ‘egomet’, chendima ‘mihi ipso’, chendima tutarmen ‘mihi retineo’, ch. tutchil *emir şekli* (Kuun 1880: 271). кәнді ‘selbst’, кәндімә тутармән ‘ich behalte bei mir’ (Radloff 1887: 30). kendi ‘selbst’, kendime tut- ‘zu mir nehmen, bei mir behalten’ (Grønbech 1942: 137). Chendima 23v/9 (Drimba 2000: 65). ET. *k(e)nti/k(e)ntü* ‘kendi’ (AY-III 1991: 98). *k(ä)ntü* ‘kendi’ (Hsüan-X 1975: 150; ABH 2013: 205). *kändü/käntü* AI/*k(ä)ntü/kntü* AI-W/*kndü* AI ‘kendi, bizzat, şahıs, bu’ (Gabain 2000: 74, 279). *kentü* ‘kendi, kendisi’ (HUAS 1941: 96; ETŞ 1992: 334). *käntü*; KNTW ‘kendi, kendisi, bizzat’ (İKPÖ 1998: 191). *kentü* ‘kendi’ (IB: 54; KUKY 2009: 197, 526; Aydın 2012: 169). *k(e)ntü* ‘kendi’ (AY-YK 2012: 238). *kentü* ‘kendi, kendisi’ (METY 2012: 315). *kentü* ‘kendi’ (Mir) (YKI 2013: 503). OT. *kendü* ‘kendi’ (KB: 239). *kendü* ‘kendi’ (AH: XXXV). *kendü* ‘1. kendi; 2. doğrusu, gerçekte, hayır hayır!, zaten; 3. bilakis, aksine’ (TKT 2004: 442). *kendü* ‘kendi, zat, nefis, kendisi’ (DLT-Atalay 2006: IV-300). Hrз-T. *kəndü* ‘kendi’, *kəndü özi* ‘kendi kendisi’ (ME 1993: 139). *kendü* ‘kendi, kendisi’ (KE 1997: 326). *kendü* ‘kendi’ (NF 1998: 220). *kändü* ‘kendi, kendisi’ (KurT 2002: 157). *kendü* ‘kendi’ (MM 2008: 230). *krş.* *kendülügi* birle ‘kendiliğinden’ (ME 1993: 139). *kendüzi* ‘kendisi’ (KE 1997: 326). *kendüzü* ‘kendi’ (NF 1998: 220). AO-Kıpt. *kendü* ‘kendi’ (AO 1996: 221). M-Kıpt. *kendi/kendü* ‘kendi’ (BV 1986: 210). *kendi/kinsi* ‘kendi’ (KK 1999: 115). *kändü* ‘kendisi’ (KİLE 1931: 44). *kendü* ‘kendi, kendisi’ (GT 1989: 366). *kendü* ‘kendi’ (İMS 1992: 550; KMES 1994: 271; KFLT 1989: 1018). *kendü* ‘kendi, öz’ (KF 2006: 135). *kindü* ‘kendi’ (MG 1984: 194). *krş.* *kendüye* ‘kendisine’ (GT 1989: 364). *kendüz* ‘kendisi, şahısı’ (GT 1989: 364).

1026. kendir: kendir.

kendir Chendir CC-İ 45a/17

kendir Chendír CC-İ 46b/13

Chendir ‘cannabis’ (Kuun 1880: 271). кәндір ‘Hanf’ (Radloff 1887: 30). kendir ‘Hanf’ (Grønbech 1942: 138). Chendir 44v/17 (Drimba 2000: 93); Chendir 46r/13 (Drimba

2000: 95). ET. kentir; KYNTYR ‘kenevir, kendir’ (İKPÖ 1998: 193). M-KıpT. kändir ‘kinnap, keten’ (KİLE 1931: 44). kendir ‘keten’ (KMT 2002: 116). kendir ‘kendir’ (DM 2003: 90). krş. kendirsi ‘keten, kumaş parçası’ (DM 2003: 90).

1027. kenete (< moğ.): aniden.

kenete kenetα CC-A 83a/11

Kenetä *muhtemelen* ‘similis’ (Kuun 1880: 262). kähätä ‘gleich, sogleich’ (Radloff 1887: 30). kenete ‘plötzlich’ (Grønbech 1942: 138). kenetæ 82v/11 (Drimba 2000: 144).

1028. kensi: bkz. kendi.

kensi kenḡi CC-A 61b/1, 62a/30, 62b/6, 62b/9, 63a/19, 63a/25,
63a/28,

63b/1, 63b/7, 63b/9, 63b/22, 63b/33, 64a/11, 64a/12,

80b/8

kenḡi kēḡi CC-A 71b/14

kenḡi kēḡi CC-A 81b/20

kensimizni kenḡimiḡni CC-A 63a/30

kensini kenḡını CC-A 64a/13

kensine kenḡinā CC-A 80b/2

Kansi ‘quaecunque; omnia’ (Kuun 1880: 261); Kensi ‘ipse; suus’ (Kuun 1880: 262). kähci ‘selbst’, kähciḡi, kähciḡā, kähciḡimizni (Radloff 1887: 30). kensi ‘selbst, die eigene Person’, kensi munda kelir-men ‘ich werde selbst hierherkommen’, kim kensi çyn teḡri bizni üretti ‘weil der wahre Gott uns selbst belehrt hat’, teḡri öz kensi aḡyşlar ‘Gott selbst segnet (sie)’, kensiniḡ qanlı teri ‘sein eigener blutiger Schweiss’, boj jaratup kensine ‘sich selbst einen Körper erschaffend’, kim teḡirni söver barçāda(n) artux dayy qonşuḡny neçik kensiḡni ‘wer Gott liebt über Alles und deinen Nächsten als dich selbst’, kensimizni aldar-biz ‘wir trügen uns selbst’, kensi aḡyzy ‘sein eigener Mund’, kensi jazuḡy ‘seine eigenen Sünden’, kensi jazuḡuḡ ‘deine eigenen Sünden’, kensi jazuḡuḡuz ‘eure eigenen Sünden’ (Grønbech 1942: 138). kenḡi 60r/1 (Drimba 2000: 117); kenḡi 61v/30, 62r/9 (Drimba 2000: 119); kenḡi 62v/19, 62v/25 (Drimba 2000: 120); kenḡi 62v/28, 63r/1, 63r/7, 63r/9, 63r/22, kenḡimḡiḡni 62v/30 (Drimba 2000: 121); kenḡi 63r/33, 63v/11, 63v/12, kenḡini 63v/14 (Drimba 2000: 122); kēḡi 71r/7 (Drimba 2000: 133); kenḡinā 80r/3, kenḡi 80r/8 (Drimba 2000: 140); kēḡi 81r/20 (Drimba 2000: 142).

1029. kent (< Soğ. kanth) : şehir.

kent chent CC-İ 40a/24

Chent ‘urbs’ ~ çağ. كينت, كيند, *mac.* kend, Kis Kend, Nagy Kend (Kuun 1880: 271). кәнт ‘Stadt’ (Radloff 1887: 30). kent ‘Stadt’ (Grønbech 1942: 138). chent 39v/23 (Drimba 2000: 87). ET. kânt ‘şehir’ < Sogd. kanth (Hsüan-X 1975: 150). kânt < Sogd. kanth (knḏh) ‘şehir’ (Gabain 2000: 279). kent ‘kent’ (AY-YK 2012: 238). OT. ken ‘doğu ülkelerinde her şehre verilen addır’ (DLT-Atalay 2006: IV-300). kēnd ‘kent, şehir’ (KB: 238). kend/kent ‘şehir, kale’, udhu kend: Argu lehçesinde bir şehrin adı (DLT-Atalay 2006: I-87; IV-300, 301). kend (< Soğd.) ‘şehir, memleket’ (TKT 2004: 441). Yarkanda يارکند : Yarkand metinlerinde ve Karahanlı sikkelerinde kayıtlı şehir adı. Ş. Tekin Yarkand metinlerini incelediği makalesinde kelimeyi ayrıntılı olarak ele almıştır. Kelimenin Çince kaynaklarda çeşitli şekillerde kaydedildiğini, VIII. yüzyıla ait Tibet metinlerinde ise G-yar-skyan ‘upper city’ olarak yer aldığını belirtmiştir [G-yar-skyan ‘upper city’ < *Yar*, *g-yar*, *ya-yar* ‘above, up’ + *-kanda* (کنده) < Hot. kanthā ‘city’ ~ Sogd. knḏh, knḏ, knḏ’k]. Kelimenin *yār* kısmını ise Türkçe *yar-* ‘to split, to clave’ < **ya-r* fiiline dayandırmıştır; ayrıca *yār*+ yapısının İç Asya’da mahalli yer adlarında ve en erken olarak ‘above, up, upper’ anlamıyla Tibet kaynaklarında görüldüğünü belirtmiştir. (R. N. Frye’den naklederek) kelimenin İran dillerinde yer almadığını ilave etmiş, Türkçede ‘the vertically eroded bank of the river’ ya da ‘a precipice’ anlamına gelebileceğini söylemiştir (Tekin 1979-1980: 874, 875). Hz-T. kend/t ‘kent, şehir’ (KE 1997: 326). känd/kânt ‘köy, şehir’ (KurT 2002: 157, 158). kent ‘köy ve şehir’ (İML 1988: 40). krş. kentlig ‘kentli’ (KE 1997: 327). kentteş ‘şehirdeş, hemşeri’ (İML 1988: 40). AO-KıpT. kent ‘kent’ (AO 1996: 221). M-KıpT. kend/kent ‘köy, kent’ (İMS 1992: 550). kend ‘kent, semt’ (KF 2006: 135). kânt ‘köy’ (KİLE 1931: 45). kent ‘köy, kent’ (KK 1999: 113). kent = Ar. al-qarya ‘village, small town’, kent qapuğı ‘gate of the town’ (RH 2000: 144, 248). kent ‘köy’ (KMT 2002: 116). krş. kentli ‘kentte oturan’ (İMS 1992: 550). Çağ. kint ‘köy’ (MK 1993: 477).

1030. keñ: geniş.

keñ kē CC-A 75a/9

keñ keñ CC-A 58b/30

Keng ‘amplus’ (Kuun 1880: 262). кәң ‘weit’ (Radloff 1887: 30). keñ ‘weit, breit’ (Grønbech 1942: 138). keñ 58r/30 (Drimba 2000: 114). ET. keng ‘1) geniş; 2) açık (yüz hakkında)’ (Hsüan-X 1975: 151). keñ ‘geniş’ (AY-YK 2012: 238). kiñ ‘geniş, mufassal’

(Gabain 2000: 281). king ‘geniş, bol, çok’ (AY-III 1991: 99). king ‘geniş, kolay, rahat’ (ETŞ 1992: 343). king ‘geniş’ (Üİ 1998: 155). krş. kengürt- ‘genişletmek, eklemeler yapmak’ (Hsüan-X 1975: 151). kengürü ‘genişleterek, yorumlayarak’ (Hsüan-X 1975: 151). kingür- ‘kolaylaştırmak, genişletmek’ (ETŞ 1992: 343). kingür- ‘genişletmek’ (Üİ 1998: 155). kiñürt- ‘genişletmek, tefsir etmek’ (Gabain 2000: 281). kiñürü ‘müfassal’ (Gabain 2000: 281). kingürü ‘ayrıntısıyla, açarak, yayarak, ‘genişleterek’, bütünüle, mufassalan’ (AY-III 1991: 99). OT. ké ‘1. geniş; 2. çok, bol’, ké işlig ‘geniş ihsan sahibi, rahmeti bol olan, esma-i hüsnadan: vâsi’, ké kııl- ‘bol bol vermek’, ké közlüg ‘iri gözlü’, ké rahmetlig ‘rahmeti bol olan, esma-i hüsnadan: vâsi’ (TKT 2004: 442). kiñg ‘geniş’ (KB: 257). kiñg ‘geniş’ (DLT-Atalay 2006: IV-330). krş. kéü- ‘genişlemek’ (TKT 2004: 443). kéüt- ‘1. bol bol vermek, bollaştırmak, genişletmek; 2. zengin etmek, zenginleştirmek’ (TKT 2004: 443). kengüt- ‘genişletmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-301). kiñge ‘geniş’ (KB: 258). kiñgit- ‘genişletmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-330). kiñgü- ‘genişlemek’ (KB: 258). kiñgü- ‘genişlemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-330). kingümek ‘genişlemek’ (DH: 207). kiñgrün- ‘genişlemek, bir zaman nimet içinde yaşamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-330). kiñgür- ‘genişletmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-330). kiñgüt- ‘genişletmek, bollaştırmak’ (KB: 258). Hrş-T. kēng ‘geniş’ (ME 1993: 139). kēñ ‘geniş, çok, bol’ (KE 1997: 326). kē ‘geniş, büyük’ (NF 1998: 220). keñ ‘geniş; bol; bolluk’ (KurT 2002: 157). kiñ ‘geniş’ (İML 1988: 41). krş. kēnge- ‘uzak durmak’ (ME 1993: 139). kēngeşlik ‘kolaylık’ (ME 1993: 139). kēñit- ‘rahatlatmak, ferahlatmak’ (KE 1997: 327). kēñit- ‘genişletmek’ (MM 2008: 230). kēngrit- ‘geniş oturmak’ (ME 1993: 139). kēñrū ‘çok, fazla’ (KE 1997: 327). kēngürü ‘ferah, rahat’ (ME 1993: 139). kēngürü- ‘genişlemek’ (ME 1993: 139). kēngürülük ‘müsaade, izin’ (ME 1993: 139). kēñsü ‘çok, fazla’ (KE 1997: 327). keñüt- ‘sakinleştirmek, ferahlatmak’ (KurT 2002: 158). M-Kıpt. giñ ‘gen, geniş’ (KH 2002: 124). kēñ ‘vâsi, geniş, gen’ (KİLE 1931: 44). keñ ‘geniş’ (KK 1999: 113). keng = Ar. wâsi ‘wide; broad’ (RH 2000: 272). keng = Ar. al-wâsi ‘wide’, keng közlük = Ar. a’yan ‘large-eyed; beautiful-eyed’ (RH 2000: 128). keng ‘geniş’, keng eyle- ‘geniş açmak’, keng ol- ‘geniş olmak’ (KF 2006: 135). kēng ‘1) geniş; 2) geniş; bol, çok’, kēng kııl- ‘bollaştırmak, çoğaltmak’, kēng kııl- ‘döşemek, yaymak, ihsan etmek’ (TK 2008: 263). kiñ ‘geniş’ (KMT 2002: 118). kiñg ‘geniş, bol’

(MG 1984: 194). kīng ‘geniş’ (BV 1986: 220; İMS 1992: 554). krş. kīngrek ‘genişçe’ (BV 1986: 220). Çağ. krş. kīnglik ‘genişlik’ (MK 1993: 477).

1031. keñeş: öğüt, tavsiye.

keñeş chengas CC-İ 7a/5, 7a/6, 7a/7, 7a/8

Chengas ‘consilium’, chengas berumen ‘consulo’ (Kuun 1880: 271). kăñâş ‘Rath’, kăñâş bārimān (Radloff 1887: 30). keñeş ‘Rat’, keñeş ber- ‘Rat geben’ (Grønbech 1942: 138). Chengas 6v/5, 6v/6, 6v/7, 6v/8 (Drimba 2000: 43). ET. kăñiş ‘müzakere, nasihat’ (Gabain 2000: 279). OT. keñgeş ‘işlerde danışma, görüşme, düşünme, tedbir’ (DLT-Atalay 2006: IV-300). kīñgeş ‘danışmak, görüşme, düşünme’ (KB: 258). krş. keñgeşliĝ ‘danışıklı, tedbirli’ (DLT-Atalay 2006: IV-301). keñgeşsiz ‘danışiksiz, tedbirsiz’ (DLT-Atalay 2006: IV-301). Hrз-T. kēñgeş ‘danışma, müşâvere’ (ME 1993: 139). kēñeş ‘istişare, karşılıklı fikir alışverişi’ (KE 1997: 327). kēñeşsiz ‘istişaresiz, danışiksiz’ (KE 1997: 327). M-KıpT. kēñgeş ‘istişare, danışma, uzlaşma’ (TK 2008: 263).

1032. keñeş-: düşünmek, düşünüp taşınmak.

keñeşñiz kengez zıngıs CC-A 63b/30-31

Kengezgingis ‘consulite’ (Kuun 1880: 262). kăñâş ‘sich berathen’, kăñâşñiz (Radloff 1887: 30). keñeş- ‘überlegen, sich beraten’ (Grønbech 1942: 138). kengez zingis 63r/30-31 (Drimba 2000: 122). ET. kēñgeş- ‘müzâkere etmek’ (Mayt: 497). kīñgâş- ‘danışmak’ (< kīñ ‘geniş’ -ş- kuvvetlendirme) (Gabain 2000: 49). kīñâş- ‘müşavere etmek, danışmak’ (Gabain 2000: 281). OT. keeş- ‘istişare etmek, danışmak’ (TKT 2004: 442). keñgeş- ‘karşılıklı danışmak, tedbir etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-301). kīñgeş- ‘karşılıklı danışmak’ (KB: 258). krş. kēñge- ‘danışmak, görüşmek; tedbir etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-300). keeşil- ‘istişare edilmek, danışılmak’ (TKT 2004: 442). kīñge- ‘danışmak, görüşmek’ (KB: 258). kīñgeşçi ‘müşâvir’ (KB: 258). Hrз-T. kēñgeş- ‘danışmak’ (ME 1993: 139). kēñeş- ‘danışmak, akıl almak, istişare etmek’ (KE 1997: 327). kăñâş- ‘görüşmek, müzakere etmek’ (KurT 2002: 157). krş. keneşetmek ‘danışan adama fikir ve akıl vermek, yol göstermek’ (İML 1988: 40). M-KıpT. kēñgeş- ‘danışmak, müşavere etmek’ (İMS 1992: 550).

1033. keŋlik: genişlik.

keŋlik Chenglic CC-İ 38b/28

Chenglic ‘largitudo’ (Kuun 1880: 271). kählik ‘Breite’ (Radloff 1887: 30). keŋlik ‘Breite, Weite’ (Grønbech 1942: 138). Chenglic 38r/28 (Drimba 2000: 85). OT. kėlik ‘1. bolluk, refah, rahatlık; 2. nimet’, kėlik hāl ‘bolluk, refah’, kėlikin teg- ‘kuşatmak, her yeri kaplamak, içine almak’ (TKT 2004: 442, 443). Hrız-T. kēŋlik ‘geniş, verimli’ (ME 1993: 139). kēŋlik ‘genişlik; bolluk, çokluk’ (KE 1997: 327). keŋlik ‘genişlik, bolluk’ (KurT 2002: 158). krş. kēŋliklü ‘zengin, verimli’ (ME 1993: 139). M-Kıpt. kēŋlik ‘bolluk’ (TK 2008: 263).

1034. kepes: şapka.

kepes Chepas CC-İ 52a/3

Chepas ‘petasus’ (Kuun 1880: 271). kănăc ‘Käpsel’ (Radloff 1887: 31). kepes ‘Mütze’ (Grønbech 1942: 138). Chepas 51v/3 (Drimba 2000: 103). OT. M-Kıpt. kăpās ‘börk, kalpak ve başa geçirilen sair şeyler’ (KİLE 1931: 43). kebeş ‘börk, kalpak ve başa geçirilen sair şeyler’ (KMT 2002: 115).

1035. ker-: germek.

kerip keríp CC-A 72b/20

kerdiler kerdíler CC-A 64a/25

kăp (v) ‘ausspannen, kreuzigen’, kăpdílăp, kăpín (Radloff 1887: 30). ker- ‘ausspannen, ausdehnen’, ھاç üstünde kerdiler ‘sie schlugen (ihn) ans Kreuz’, ھاçqa kerip öltürdiler ‘sie kreuzigten und töteten (ihn)’ (Grønbech 1942: 139). ker/di/ler 63v/25 (Drimba 2000: 122); keríp 72r/10 (Drimba 2000: 135). ET. krş. kerik ‘işkence aleti’ (Mayt: 407). krş. kergek bol- ‘(Türk *kağanları* ve *kağanlık* ailesi bireyleri, beyler vb. için) ölmek, vefat etmek’ (KUKY 2009: 349, 526). kergek bol- ‘ölmek’ (Aydın 2012: 169). kirişlig ‘kirişli’ (ETŞ 1992: 344). OT. ker- ‘germek, kabartmak’ (KB: 239). ker- ‘yaymak, döşemek’ (TKT 2004: 443). ker- ‘germek’ (AH: XXXV). krş. kertür- ‘gerdirmek, serdirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-305). Hrız-T. ker- ‘germek, örmek, kapamak’ (KE 1997: 327). kăr- → boyun kăr- (KurT 2002: 158). krş. kărgās/kărkās → kărkās kuş ‘akbaba’ (KurT 2002: 158). kerikmek ‘gerinmek’ (İML 1988: 40). keril- ‘gerilmek’ (KE 1997: 329). kerin- ‘gerinmek, uzamak’ (ME 1993: 139). kəriş ‘çekiş, husûmet’ (ME

1993: 139). kəriş- ‘çekişmek’ (ME 1993: 140). kərniş- ‘husûmetleşmek’ (ME 1993: 140). kiriş ‘kiriş’ (ME 1993: 145). kiriş II ‘kiriş’ (NF 1998: 251). kiriş ‘kiriş, yayın iki ucundaki esnek bağ’ (KE 1997: 363). M-KıpT. kār- → kārđi ‘gerdi’ (KİLE 1931: 45). kār- ‘nabrznieć, pęcznieć’ (Bulg-M 1954: 59). ker- ‘asmak, germek’ (KMT 2002: 116). krş. kiril- ‘gerinmek’ (KK 1999: 115). kiriş ‘ok kirişi, veter’ (KİLE 1931: 49). kiriş ‘kiriş, yay kirişi’ (MG 1984: 196). kiriş = Ar. al-watar ‘bowstring’, kiriş-i ya ‘bowstring’ = Far. kiriş-i kamân ‘any bowstring (RH 2000: 176, 285, 286). kiriş ‘kiriş’ (KMT 2002: 119; (DM 2003: 93). kirişçi ‘kirişçi’ (DM 2003: 93). kirişsüz ‘kiriş, yayın iki ucuna ... bağı’ (KF 2006: 141).

1036. kerek: gerekli, lazım.

kerektur	cherac tur	CC-İ 20b/14
kerek	cheşac edí	CC-İ 20b/15
kerek	kerek	CC-A 60b/21, 60b/22, 64a/1, 66b/8
kerek	kerec	CC-A 62b/35, 63b/8, 63b/8
kerekimizde	kerekímızda	CC-A 66b/35
kerektirbiz	kerectırbis	CC-A 63b/39
kerekturrur	kerekt’rur	CC-A 75a/10

Kerek ‘necesse est’ (Kuun 1880: 263); cherac tur ‘oportet’, cherac edi ‘oportuit’ (Kuun 1880: 271). kăpăk ‘nöthig’, kăpăk цакта, CC-A 66b/35 kerekimizde → *işā. f.* kăpăgímızdă, kăpăktıpбіз, CC-A 75a/10 kerekturrur → *işā. f.* kăpăk трупп (Radloff 1887: 30). kerek ‘notwendig, das Nötige’, qajma kerekimizde ‘in allen unseren Bedürfnissen’, kerek jarov ‘Ausrüstung, Sachen’, aña kerek tört neme: burun qajyyрмах kerek kirti köñülbile kensi jazuxuñ üçün ‘ihm sind vier Dinge nötig: erstens musst du aufrichtigen Herzens über deine Sünden trauern’, bizge sayynmaх kerek *Christus*nuñ qynlaryn ‘es ziemt uns, Christi Leiden zu gedenken’, sövünüp tözme kerek ‘man muss mit Freuden leiden’, kerek bizge sayyşlamaya neçik. ‘wir müssen bedenken, wie..’, kerek kim biz köñül közi-bile baqqáj-biz ‘wir müssen mit dem Auge des Herzens schauen’, kerek-tur, kerek-edi, añar. övünçli tabunmaqymyz kerekturur ‘ihn müssen wir verherrlichen und anbeten’, kerek-tir-biz *Christus*-bile tözme ‘wir müssen mit Christus leiden’ (Grønbech 1942: 139). Cherac tur 20r/14, Cherac edí 20r/15 (Drimba 2000: 61); kerek 60r/20, 60r/21 (Drimba 2000: 116); kerec 62r/35 (Drimba 2000: 120); kaygir machkerek 63r/8 (Drimba 2000: 121); kerectirbis 63r/39 (Drimba 2000: 122); kerek 66r/8, kerekímızdæ 66r/35 (Drimba 2000: 128); kerekturrur 74v/15 (Drimba 2000:

138). ET. k(e)rgek 'gerek, ihtiyaç, lüzum' (AY-III 1991: 98). kerek/kergek 'gerek, lazım' (ETŞ 1992: 335). kerkeg 'gerek, vacip; emir icabı; noksan, kusur' (HUAS 1941: 97). kârgäk 'gerek, ihtiyaç' (Hsüan-X 1975: 151). kârgäk; KRK'K 'gerekli, gereken, ihtiyaç, uygun olan, yaraşan, gereken, olması gereken, zorunlu olan' (kârgä- 'eksik olmak, gerekmek' + sonuç bildiren -k eki) (İKPÖ 1998: 191). kergek 'gerek' (Üİ 1998: 153). kârgäk/kârgäk 'ihtiyaç, lâzım, gerek' (Gabain 2000: 279). kergek ihtiyaç, gereksinim' (METY 2012: 315). k(e)rgek: (..mlş ile birlikte) '...-malı.' (AY-YK 2012: 238). k(ä)rgäk 'gerek, ihtiyaç, lüzum' (ABH 2013: 205). krş. kerge- 'kusurlu olmak' (HUAS 1941: 97). kergek-le- 'gerek görmek' (Üİ 1998: 154). kergekled- 'ihtiyaç göstermek' (ETŞ 1992: 335). kergeksiz 'gereksiz, lüzumsuz' (ETŞ 1992: 335). kergeksiz 'gereğinden çok, çok miktarda' (KUKY 2009: 178, 526). kergeksiz 'gereğinden fazla, çok, pek çok' (METY 2012: 315). kergeksiz 'eksiksiz, çok miktarda' (Aydın 2012: 169). k(e)rgeksiz 'gereksiz' (AY-YK 2012: 238). kârgäksiz 'gereksiz, boş' (ABH 2013: 205). kârgät- 'kusurlu olmak, eksik kalmak' (HUAS 2014: 149). kârgät- 'mahrum etmek' (Gabain 2000: 279). OT. kerek 'gerek, gerekli' (KB: 239). kerek 'gerek, gerekli', kerek bol- 'gerekmek, uygun olmak' (TKT 2004: 443, 444). kerek 'gerek' (AH: XXXV). kerek 'gerek, olmalı, yaraşır, lâzım, ihtiyaç; gerekli' (DLT-Atalay 2006: IV-302). krş. kerek- 'gerekmek' (KB: 241). kerek- 'gerekmek, gerekli olmak', kerekmez 'gerekli olmaz, hakkı olmaz, uygun olmaz, yakışmaz', kerekmez söz 'boş söz' (TKT 2004: 444). kerekle- 'yokluğu dolayısıyla aramak' (KB: 241). kerekle- 'yokluğu dolayısıyla aramak, araştırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-302). Hrız-T. kerek 'gerek' (ME 1993: 139). kerek 'gerek, lazım' (KE 1997: 328). kerek 'gerek, gerekli, lazım' (NF 1998: 220). kâräk 'gerek, lâzım, gerekli' (KurT 2002: 158). kerek 'gerek' (MM 2008: 230). krş. kerek- 'gerekmek, gerekli olmak' (KE 1997: 328). kerek- 'gerekmek, gerekli olmak' (NF 1998: 221). kerek- 'gerekli olmak, gerekmek' (MM 2008: 230). kereksiz 'gereksiz, gerekli olmayan' (NF 1998: 221). AO-KıpT. kerek 'gerek' (AO 1996: 221). M-KıpT. gerek '1) icap eder, gerekir, lâzım; 2) ister' (GT 1989: 316). gerek/kerek 'gerek, lâzım' (KH 2002: 124, 130). kerek '1) lazım, gerekli; 2) ister' (KF 2006: 136). kerek 'gerek, gerekli' (MG 1984: 177; İMS 1992: 550). kerek 'gerek' (KFLT 1989: 1018). kerek 'gerekli, lazım, elzem' (TK 2008: 263). kerek 'gerek, gerekli' (MG 1984: 195). kerek 'gerek' (BV 1986: 210). krş. gerek- 'yakışmak, uygun olmak' (GT 1989: 316). kerek- 'gerekmek' (BV 1986: 210; (DM 2003: 90). kerek- 'gerekmek, lazım olmak' (KFLT 1989: 1018). kerek- 'gerekmek, gerekli olmak' (TK 2008: 263).

kerekse ‘gerekse, öyle olsa’ (İMS 1992: 550). kirek- ‘gerekmek, icâb etmek’ (MG 1984: 195). Çağ. kirek ‘gerek’ (MK 1993: 478). krş. kirek- ‘gerekmek’ (MK 1993: 478).

1037. kerekli: krş. kerek.

kerekli kereclî CC-A 59b/24

iş. f. – anl. f. Karech čahta ‘in tempore necessitatis’ (Kuun 1880: 262). kerekli ‘eine Notwendigkeit in sich schliessend’, kerekli čahta ‘nötigenfalls’ (Grønbech 1942: 139). kereclî 59r/23 (Drimba 2000: 115). ET. k(e)rgeklig ‘gerekli’ (AY-III 1991: 98). kărâklig; KR’KLYK ‘gerekli, gereken, uygun olan’ (İKPÖ 1998: 191). kărgăklig ‘gerekli, mühim’ (Gabain 2000: 279). kărgăklig ‘gerekli, mühim’ (ABH 2013: 205). k(e)rgeklig ‘gerekli’ (AY-YK 2012: 238). OT. Hrż-T. kereklig ‘gerekli, lazım’ (KE 1997: 328). M-KıpT. kerekli ‘gerekli olan, gereken’ (İMS 1992: 550). kereklü ‘lazım olan, gerekli’ (KF 2006: 136). krş. kereklürek ‘en gerekli’ (KFLT 1989: 1018). Çağ. kereklik ‘gerekli’ (MK 1993: 478).

1038. keri: geri; sonra; imdiden keri ‘şimdiden sonra, artık’.

keri cherí CC-İ 24a/20, 24a/21

keri cheri CC-İ 31a/5

Cheri caytarmen ‘revertor’ (Kuun 1880: 271). keri ‘zurück, nach hinten’, emdiden keri ‘früher, vormals’, keri qajt- ‘zurückkehren’ (Grønbech 1942: 139). Cherí 23v/20, 21 (Drimba 2000: 65); cheri 30v/5 (Drimba 2000: 65). ET. kirü/kerü ‘batı’ (KUKY 2009: 229, 529). kèrü ‘batı, batıda’ (METY 2012: 315). kèrü ‘batıya, batıda’ (Aydın 2012: 169). OT. gerü ‘... doğru’ (DLT-Atalay 2006: IV-211). kerü ‘geri, ...den ise’ (DLT-Atalay 2006: IV-305). kirü ‘arka, sırt, ard’, kirü yığıl- ‘geri döndürülmek, saptırılmak’ (TKT 2004: 469). kirü ‘geri, arka’ (DLT-Atalay 2006: IV-334). Hrż-T. kerü ‘sonra’ (KE 1997: 329). gerü/kirü ‘geri, arka’, gerü ermek ‘bir kenare çekilmek’ (İML 1988: 32, 41). M-KıpT. girü ‘1) tekrar, yeniden; 2) katiyen, aslâ; 3) bir daha, tekrar; 4) sonra’, girü çal- ‘sonraya kalmak, bâkî kalmak’, girü tüt- ‘alıkoymak’ (GT 1989: 318, 319). keri/kirü ‘geri’ (İMS 1992: 550, 554). kerü ‘arka’ (KMT 2002: 117). kèrü ‘geri’ (TK 2008: 263). kiri ‘geri’ (MG 1984: 196). kirü ‘geri’ (BV 1986: 221). kirü ‘backwards, behind’ (RH 2000: 97).

1039. keril-: gerilmek.

kerilmiş kerilpmís CC-A 75a/9

kāpil (v) ‘aufgespannt sein’, kāpilın mic (Radloff 1887: 30). keril- 1) ‘sich dehnen, sich recken’, kerilir-men; 2) ‘ausgespannt werden’, xačqa keril-men ‘er wurde gekreuzigt’ (Grønbech 1942: 139). keril[ip > mis] 74v/9 (Drimba 2000: 138). ET. kārīl- ‘uzatılmak, gerilmek’ (Gabain 2000: 279). OT. keril- ‘gerilmek; gerinmek, esnemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-303). M-Kıpt. keril- ‘gerilmek’ (BV 1986: 210). kērīl- ‘gerilmek; çalım satmak, böbürlenmek, kasılmak’ (TK 2008: 263).

1040. keriş: tartışma, çekişme.

keriş kerís CC-A 82a/35

Keris ‘rixa’ (Kuun 1880: 263). kāpiın ‘Streit, Gezänke’ (Radloff 1887: 30). kerış ‘Zank, Streit’ (Grønbech 1942: 139). kerış 81v/35 (Drimba 2000: 143). OT. kerış ‘savaşta dayanma’ (DLT-Atalay 2006: IV-303). krş. kerış- ‘uğraşmak; kavga etmek, çekişmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-303). kerış- ‘germekte yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-303).

1041. kerki: balta.

kerki Cherchí CC-İ 44a/15

Cherchi ‘securis’ (Kuun 1880: 271). kāpki ‘Axt’ (Radloff 1887: 30). kerki ‘Zimmeraxt’ (Grønbech 1942: 140). Cherchí 43v/14 (Drimba 2000: 92). OT. kerki ‘dülger keseri’ (DLT-Atalay 2006: IV-304). Hrız-T. kerki ‘balta’ (İML 1988: 40). M-Kıpt. kerki = Ar. al-qadûm ‘adze’ (RH 2000: 283). kerki ‘balta’ (KMT 2002: 116).

1042. kermen: şehir.

kermen *n* kermē CC-A 71b/12

Kermē *yani* kermen ‘urbs’ (Kuun 1880: 263). kāpmān ‘Festung, Stadt’ (Radloff 1887: 31). kermen ‘Stadt’ (Grønbech 1942: 140). kermē 71r/6 (Drimba 2000: 133). OT. Hrız-T. Kirmān: İran’ın güneyindeki dağ (KE 1997: 793). M-Kıpt. kermen ‘şehir’ (KMT 2002: 116).

1043. kerpiç: tuğla, kerpiç; bişmiş kerpiç ‘tuğla’.

kerpiç cherptç CC-İ 51b/21

iş a. f. Cherptč ‘later’, bismis cherptč ‘later coctus’ (Kuun 1880: 271). kāpniç ‘Ziegel’, bişmiş kāpniç ‘gebrannter Ziegel’ 69 (Radloff 1887: 31); bişmiş kāpniç ‘gebrannter Ziegelstein’ (Radloff 1887: 75). kerpič ‘ungebrannter Ziegel’, bişmiş kerpič

‘Backsteine’ (Grønbech 1942: 140). черптъ 51v/21 (Drimba 2000: 102). ET. kerpiç ‘kerpiç’ (Mayt: 407). OT. kerpiç ‘kerpiç’ (TKT 2004: 444). kerpiç ‘kerpiç’, pışıg kerpiç ‘pişmiş kerpiç, tuğla, kiremit’ (DLT-Atalay 2006: IV-304). Hrzt-T. kerpiç/kerpiç ‘kerpiç, tuğla’ (KE 1997: 327, 329). kirpiç ‘çiğ tuğla, kerpiç’, yig kerpiç ‘pişirilmemiş tuğla’ (İML 1988: 41, 89). kirpiç ‘tuğla, kerpiç’ (KurT 2002: 167). krş. kirpiççi ‘tuğlacı’ (İML 1988: 41). M-Kıpt. gerpüç ‘tuğla, kerpiç’ (GT 1989: 316). kerpiç ‘kerpiç’, bişi kerpiç ‘kiremit’ (İMS 1992: 510, 550). kerpič ‘brick’ (RH 2000: 250). kerpiç ‘kerpiç’ (KMT 2002: 116). kărpüç ‘kerpiç’ (KİLE 1931: 45). kerpüç ‘kerpiç’ (KFLT 1989: 1019). Çağ. kirpiç ‘kerpiç, tuğla’ (MK 1993: 478).

1044. kersenî: tembel; uyuşuk.

kersenî kerfañi CC-A 58a/5

Kersenî ‘piger’ (Kuun 1880: 263). кăрсăñи ‘faul’ (Radloff 1887: 31). işa. f. kerseng ‘träge, faul’ (Grønbech 1942: 140). <k> kerfañi 57v/5 (Drimba 2000: 112).

1045. kert-: kertmek, çentik.

kertermen kertermē CC-A 83a/5

Kerterme (kertermen) ‘incido’ (Kuun 1880: 263). кăрт ‘einkerben’ (Radloff 1887: 30). kert- ‘Einschnitte machen’, karter-men (Grønbech 1942: 140). kertermē 82v/5 (Drimba 2000: 144). krş. kărtkūn- ‘inanmak, iman etmek’ (HUAS 2014: 149). kertgūn- (kertkūn-?); KYRTKWN ‘inanmak, doğru kabul etmek’ (İKPÖ 1998: 193). kărtgūñç/kirtgūñç (Gabain 2000: 280). kărtkūnmăk ‘inanç’ (HUAS 2014: 149). OT. kert- ‘kertmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-304). krş. kertik ‘ekmek ve ekmeğe benzer şeylerin sayısını bilmek için bir ağaçta yapılan kertik, çetele’ (DLT-Atalay 2006: IV-304). kertil- ‘kertilmek; - insanlar için- horlanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-304). kertiş- ‘kertmekte yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-304). kertük ‘ağaçta açılan kertik’, kertük kemrük ‘kesik, gedik’ (DLT-Atalay 2006: IV-305). M-Kıpt. kert- ‘cimada çekmek’ (KMT 2002: 117). kirt- ‘kertmek’ (MG 1984: 196). kirt- ‘sokulmak, atılmak’ (TK 2008: 275). krş. kărtmă ‘elma’ (KİLE 1931: 46). kărtik ‘kertik’ (KİLE 1931: 46). kirtülmek ‘sokulma’ (TK 2008: 275).

1046. kerte: gerdek, gelin odası.

kertegi kertegi CC-A 70a/18

Kertek Kertek CC-A 76b/16

CC-A 76b/16 Kertek *anl. f* → Kertek ‘justus’, Kerteg ‘talamus’ (Kuun 1880: 263). *anl. f.* kăprāk ‘Zimmer’ (Radloff 1887: 30). kertek ‘Brautkammer’ (Grønbech 1942: 140). kertegi 69v/9 (Drimba 2000: 131); Kertek 76r/15 (Drimba 2000: 139). OT. Hrз-T. kërdek ‘gerdek’ (ME 1993: 139). M-KıpT. kirdäk ‘yeni damadın zifaf evi’ (KİLE 1931: 49). kirmek ‘gerdek’, kirmekke kir- (İMS 1992: 554).

1047. kertelik: ; *krş.* kertilik.

kertelik kertelik CC-A 63a/30

iş. *f.* kăprilik ‘Wahrheit’ (Radloff 1887: 31). (Drimba 2000: ?).

1048. kerti: doğru, gerçek, hakikat.

kerti chertí CC-İ 30a/25

kerti kerti CC-A 62b/16, 62b/23, 63a/3, 63a/31, 63b/4, 63b/12, 63b/26, 73a/4

kerti kerti CC-A 72a/2

Kerti ‘verus; sincerus’ (Kuun 1880: 263); Cherti ‘veritas’ (Kuun 1880: 271). kăpri ‘wahr’, kăpti kōñlǝbilä, kăpti kōñlǝndä (Radloff 1887: 30). kerti, kirti ‘wahr, echt, richtig, untrüglich, zuverlässig, gläubig; Wahrheit’, kerti söylemek ‘wahre Liebe’, kerti keleşenler teñri allynda ‘wahre Aussätze vor Gott’, kerti sion ‘ein wahres Sion’, kerti nişan ‘ein untrügliches Kennzeichen’, kerti jaryu ‘das gerechte Gericht’, kerti (kirti) kōñlǝbile ‘aufrichtigen Herzens, von ganzem Herzen’, kirti kōñlǝnden ‘von deinem ganzen Herzen’ (Grønbech 1942: 140). Chertí 29v/25 (Drimba 2000: 73); kerti 62r/16 (Drimba 2000: 119); kerti 62r/23, 62v/3 (Drimba 2000: 120); kerti 62v/31, 63r/4, 63r/12, 63r/26 (Drimba 2000: 121); kerti 71v/1 (Drimba 2000: 134); kerti 72v/2 (Drimba 2000: 136). ET. *kărtü* ‘gerçek, hakikat, doğru’ (HUAS 2014: 150; ABH 2013: 205); *kértü/kértü* ‘gerçek, doğru’ (AY-YK 2012: 239); *kirdü* ‘hakiki’ (ETŞ 1992: 344); *kirtü* ‘gerçek, hakikat, doğru’ (AY-III 1991: 100); *kirtü* ‘doğru, hakiki, mümin’, *köni kirtü* ‘dos-doğru, doğru dürüst’ (ETŞ 1992: 345, 353); *kirtü* ‘gerçek’ (Üİ 1998: 156); *kertü/kirtü/kertö* (Gabain 2000: 280); *krş. kirtkü* ‘gerçek, sahih, hakikî’, *kirtkü tengri* ‘hakikî tanrı’, *kirtkü tengri* yalvaçı ‘hakikî ilâhî resul’ (HUAS 1941: 97); *kértgün-* ‘inanmak’ (AY-YK 2012: 239); *kértgünç* ‘inançlı’ (AY-YK 2012: 239); *kirtgün-* ‘iman etmek, inanmak’ (ETŞ 1992: 344); *kirtgün-/kirtkün-* ‘inanmak’ (Gabain 2000: 281); *kirtgünç* ‘inanç, inançlı, imanlı, mümin’ (AY-III 1991: 100); *kirtgünç* ‘iman, inanç’ (ETŞ 1992: 345); *kirtgünç* ‘inanç, din’ (Üİ 1998: 156); *kirtgünç/kertgünç* ‘inanç, iman;

münün' (Gabain 2000: 54, 281); *kirtgünçlüg* 'imanlı' (ETŞ 1992: 345); *kirtgünçüllüg* 'sofu, halim, imanlı' (Gabain 2000: 281); *kirtkünyük* 'inançlı, inanmış' (Gabain 2000: 58); *kirtkün-* 'inanmak, itikat etmek' (HUAS 1941: 97); *kirtün-* 'doğru olmak' (Gabain 2000: 49, 281); *kirtgür-* 'inanmak' (Mayt: 412). OT. *kertü/kirtü* 'gerçek' (AH: XXXV, XXXVIII); *kirtü* 'gerçek' (KB: 260); *kirtü* 'yemin, ant; gerçeklik, doğruluk' (DLT-Atalay 2006: IV-333); krş. *kirtginse-* 'tasdik etmek istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-333); *kirtgün-* 'inanmaki iman etmek' (TKT 2004: 468); *kirtgün-* 'inanmak, gerçekleşmek' (DLT-Atalay 2006: IV-333); *kirtgüngen* 'iman eden' (TKT 2004: 468); *kirtgünmek* 'iman' (TKT 2004: 468); *kirtgünmiş* 'inanmış, iman etmiş', *kirtgünmiş* *künçuy* 'mü'min kadın' (TKT 2004: 468); *kirtgünügli* 'mümin, iman etmiş' (TKT 2004: 468); *kirtin-* 'inanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-333). Hrız-T. *kértü/kirtü* 'gerçek' (ME 1993: 139, 146). *kärtü* 'doğru, gerçek' (KurT 2002: 159). krş. *kerçek* → *kerçek* ayttı 'doğru söyledi' (İML 1988: 95). *kerçek* 'gerçek' (KE 1997: 328). *kertü-* 'inanmak' (KurT 2002: 159). *kertlülüg/kertülüg* 'hakikat, gerçek' (KurT 2002: 159). *kertikin-/kertikün-/kirtikin-/kirtikün-* 'inanmak, iman etmek' (KurT 2002: 159, 167). *kértün-* 'inanmak, gerçek saymak' (ME 1993: 139). *kertün-/kirtün-* 'inanmak, iman etmek' (KurT 2002: 159, 167). *kirtün-/kirtgün-* (KE 1997: 363). *kirtün-* 'inanmak' (NF 1998: 251). M-Kıpt. *kerti* 'doğru, gerçek', *kerti eñlik* 'bitkiden yapılan ve kadınların yüzlerine sürdükleri enlik' (KMT 2002: 117). *kirtü:* doğru sözlü manasında olup, kendisinden fiil yapılmazmış, *kirtü* söz 'doğru söz', *kirtü* sözlädi 'doğru söyledi' (KİLE 1931: 49). krş. *gerčäk et-* 'być prawdziwym' (Bulg-M 1954: 52). *gerçek* 'doğru' (GT 1989: 315). *gerçeklik* 'doğruluk' (GT 1989: 315). *kerçek* 'gerçek, doğru' (KMES 1994: 271). *kerçek* 'gerçek' (KF 2006: 135). *kerşek* 'doğru' (KMT 2002: 117). *kerşek* 'gerçek' (DM 2003: 90). *kirtülä-* → *kirtülädi* 'her hangi bir işte ciddiyet davrandı' (KİLE 1931: 50).

1049. *kertile-*: doğrulamak.

kertilep *Cheşılap* CC-İ 33b/12 → SN-70

käprilä (v) 'wahr sein', *käpriläp* (Radloff 1887: 31). *kertilep*, *kertlep* 'wahr, aufrichtig', *saņa kertlep kim syynyj jek tuşmandan ol quttulur* 'wer in Aufrichtigkeit zu dir seine Zuflucht nimmt, der wird von dem bösen Feinde befreit' (Grønbech 1942: 140). *Chert/i/lap* 33r/12 (Drimba 2000: 78). OT. Krh-T. *kirtüle-* 'tasdiklemek' (DLT-Atalay 2006: IV-334). Hrız-T. *kirtüle-* 'doğrulamak, tasdik etmek' (MM 2008: 233). krş. *kirtmek* 'kertmek, çintmek' (İML 1988: 41).

1050. kertilik: doğruluk; *krş.* kertelik.

kertilik kertılık CC-A 62b/30

käprilik ‘Wahrheit’ (Radloff 1887: 31). kertilik ‘Wahrheit’ (Grønbech 1942: 140).
kertilikučü 62r/30 (Drimba 2000: 120).

1051. kertir-: tasdiklemek.

kertirir kertırır CC-A 62a/25

işa. f. – *anl. f.* käprti ‘wahr’, käprtidir (Radloff 1887: 30). kertirir 61v/25 (Drimba 2000: 119).

1052. kertle-: kertleb ‘doğru, hakiki’.

kertlep kertlep CC-A 69b/15

Chertlap ‘vere’ (Kuun 1880: 271). käptmä ‘Birne’ (Radloff 1887: 31). kertir- ‘bedeuten’, *Jesus Christus* bitik tilinče, tatarčá qutqardačy ol kertirir barčá elni qutqardačy ‘Jesus Christus auf Büchersprache, auf Tatarisch Kutkardatschi, das bedeutet der Erlöser aller Völker’ (Grønbech 1942: 140). kertlep 69r/10 (Drimba 2000: 130).

1053. kertme: armut.

kertme chertme CC-İ 53b/27

Chertme ‘pirui’ (Kuun 1880: 271). kertme ‘Birne’ (Grønbech 1942: 141). chertme 53r/27 (Drimba 2000: 106). OT. M-KıpT. kertme ‘armut’ (KMT 2002: 117).

1054. kertelik: doğruluk.

kertelik kertelik CC-A 63a/30

kertelik 62v/30 (Drimba 2000: 121)

1055. kes-: kesmek.

kesmeyin keşmeyn CC-A 72b/13

Kesmey ‘nonsecans’ (Kuun 1880: 263). kâc (v) ‘schneiden, abschneiden’, kâcmäi (Radloff 1887: 31). kes- ‘schneiden’, kişi kesmej ‘ohne dass ein Mensch geschnitten hat’ (Grønbech 1942: 141). keşmey<n> 72r/7 (Drimba 2000: 135). ET. kes- ‘kesmek, ayırmak’ (AY-III 1991: 98). kes-/kez- ‘kesmek’ (ETŞ 1992: 335, 336). kâs- ‘kesmek’, kâsmä aş ‘kıyma yemek’ (Gabain 2000: 57, 279). kes- ‘kesmek’ (Mir) (IB: 54; YKI

2013: 504). krş. keşiş- ‘kesişmek’ (Mayt: 407). kaskilä- ‘keskilemek, ufaltmak’ (Gabain 2000: 279). käsmä aş ‘kıyma, kesme aş’ (Gabain 2000: 279). kaskilä- ‘keskilemek, ufaltmak’ (Gabain 2000: 279). OT. kes- ‘kesmek’ (KB: 241; AH: XXXV). kes- ‘1. kesmek, ilgi kesmek; 2. kesmek, ayırmak, ortadan kaldırmak; 3. sıvazlamak; 4. hükmetmek, hüküm vermek’, hitāb kesmek ‘güzel konuşmak’ (TKT 2004: 385, 445). krş. kesil- ‘1. bir yerden ayrılmak, göç etmek, hicret etmek; 2. ayrı durmak, ayrılmak, uzak durmak; 3. kesilmek’, éw barqđın kesil- ‘hicret etmek, göç etmek’ (TKT 2004: 350, 445, 446). kesil- ‘kesilmek’ (KB: 242; DLT-Atalay 2006: IV-305). kesilgüsüz ‘sonu gelmeyen, tükenmeyen’ (TKT 2004: 446). kesilmiş ‘1. farz, Allah’ın emri, 2. kesilmiş, son bulmuş’ (TKT 2004: 446). kesin- ‘kesinmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-306). keşiş- ‘kesmekte yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-306). keslin- ‘kesilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-306). kesliş- ‘kesilip ayrılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-306). kesme ‘perçem, saç’ (KB: 242). kesme ‘kâkül, zülûf, perçem’ (DLT-Atalay 2006: I-11; IV-306). kesme ‘enli ok temreni’ (DLT-Atalay 2006: IV-306). kesmek ‘hüküm, hüküm verme’ (TKT 2004: 445). kesmelen- ‘zülûflenmek, kâküllenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-306). kestür- ‘kestirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-306). kesük ‘kesik’ (KB: 242). Hrzt. keş- I ‘kesmek, kırmak’ (ME 1993: 140). keş- II ‘farz kılmak’ (ME 1993: 140). kes- ‘kesmek’ (KE 1997: 329; KMT 2002: 117; MM 2008: 230). kes- ‘kesmek, tıraş etmek; terk etmek’ (NF 1998: 221). käs- ‘1) kesmek; kırmak, yortmak; dermek, toplamak (meyveleri); 2) ayrılmak, dünya işlerinden uzak olmak, uymak, gönül bağlamak’ (KurT 2002: 159, 160). kesmek ‘bir nesne keskin birşeyler yarmak’ (İML 1988: 41). käsmäk (KurT 2002: 161). krş. käsät- ‘bölmek, parçalamak’ (KurT 2002: 160). kesik ‘çocuksuz (çocuktan kesilen)’ (İML 1988: 41). kêsig I ‘kesme’ (ME 1993: 140). kêsig II ‘tumar’ (ME 1993: 140). keşil- ‘kesilmek, kopmak’ (ME 1993: 140). kesil- ‘kesilmek’ (KE 1997: 330; MM 2008: 230). kesil- ‘kesilmek; durmak, dinmek; ayrı düşmek; ayrılmak’ (NF 1998: 222). kesilin- ‘ayrılmak, terk etmek, ilgisiz kalmak’ (NF 1998: 222). käsilin- ‘kesilmek, derilmek, toplanmak’ (KurT 2002: 161). kesilmek ‘bir nesne keskin bir şeyle yarılmak’ (İML 1988: 41). keşiş- ‘(ilgiyi) kesmek’ (ME 1993: 140). keşlin- ‘uzak durmak’ (ME 1993: 140). keşliş- ‘ayrılmak’ (ME 1993: 140). kesi/ük ‘kesik, kesilmiş; kesinti’ (KE 1997: 330). käsmäklik (KurT 2002: 161). keşük ‘kesik’ (ME 1993: 140). kesük ‘kesik’ (NF 1998: 222). käsük → kıyrukı käsük ‘güçük, kıyruğu kesik’ (KurT 2002: 161). M-Kıpt. käs- → kästi. Bugünkü manasında (KİLE 1931: 46). käs- ‘ciać, krajać, obciać (winna latorośl)’ (Bulg-M 1954: 59). kes- ‘kesmek’ (BV 1986: 210; KFLT 1989: 1019; KK 1999: 113). kes- ‘1) kesmek; 2) unutmak, beklememek’ (GT

1989: 367). kes-/kis- 'kesmek' (İMS 1992: 551, 554). kes- → kes 'cut!' (RH 2000: 67). kes- 'kesmek' (KH 2002: 130). kes-/kis- 'kesmek' (KF 2006: 136). kës- 'kesmek' (TK 2008: 263). kis- 'kesmek' (MG 1984: 196). krş. kesegen 'kesegen, keskin' (MG 1984: 177). kesegen 'kesici, keskin' (KFLT 1989: 1019). kesegen 'keskin' (GT 1989: 367). keser 'keser' (GT 1989: 367). kesici 'kesici' (KFLT 1989: 1019). kəsiçi: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 46). kesik/kesük 'kesik, kesilmiş' (İMS 1992: 551). kəsil- 'być odciğty' (Bulg-M 1954: 59). kesil- 'kesilmek' (BV 1986: 211; İMS 1992: 551; KK 1999: 114; KF 2006: 136). kesil- '1) kesilmek, 2) ayrılmak, uzaklaşmak; vazgeçmek' (GT 1989: 367). kesil- 'aravermek, kesilmek' (KMES 1994: 271; KFLT 1989: 1019). kəsil-/kəsül- '1) kesilmek; bitmek, tükenmek; 2) kesilmek; yok etmek, ortadan kaldırmak' (TK 2008: 263, 264). kəsilmek 'kesilme; yönelme' (TK 2008: 264). kaskäl- → kaskäldi 'parça parça kesti' (KİLE 1931: 46). kaski 'pıçkı' (KİLE 1931: 46). keski 'keski, kesme aleti' (KK 1999: 114). keskin = Ar. al-ḥād 'sharp' (RH 2000: 261). kəsük 'harem ağası, tavaşi' (KİLE 1931: 46). kaskil- 'krajać na kawalki' (Bulg-M 1954: 60). kisgen 'kesegen, keskin' (MG 1984: 196). kisik 'kesik' (BV 1986: 221). ksil- 'ayrılmak, kopmak' (MG 1984: 196). kistür- 'kestirmek' (MG 1984: 196). Çağ. kis- 'kesmek' (MK 1993: 478).

1056. kesek: dilim.

kesek kefec CC-A 66b/9

işa. f. Keseo: kesev 'buccella' *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 262). *işa. f.* kəcäy 'Bissen' (Radloff 1887: 31). *işa. f.* kese '(etwas Abgeschnittenen), ein Stück Brot' (Grønbech 1942: 141). (Drimba 2000: ?). OT. kesek 'mal, eşya, meta', kesek kan 'kan parçası, döllenmiş yumurta' (TKT 2004: 445). kesek 'kesik, parça' (DLT-Atalay 2006: IV-305). krş. kes 'parça parça', kes kes 'parça parça, lime lime', kes kes kıl- 'ayırarak, parçalamak, parça parça etmek' (TKT 2004: 444). kes 'parça' (DLT-Atalay 2006: IV-305). kes 'kesek, abdest bozduktan sonra bununla temizlenir' (DLT-Atalay 2006: IV-305). kesle- 'kesikle koğmak' (DLT-Atalay 2006: IV-306). Hrz-T. kesek 'parça, bölüm' (KE 1997: 330). kesek 'sertleşmiş toprak parçası' (NF 1998: 222). kāsāk 'parça, kısım' (KurT 2002: 160). kisek 'toprak parçası, kesek' (İML 1988: 41). AO-KıpT. kesek 'kısım, parça' (AO 1996: 221). M-KıpT. kesek 'kesek' (BV 1986: 211). kesek 'sabanla çıkan tezek' (KMES 1994: 271). kesek 'parça' (KFLT 1989: 1019; (KMT 2002: 117). kesek '1) toprak parçası; 2) parça; 3) küçük parça', kesek altun 'altın parçası', kesek kan 'kan pıhtısı' (İMS 1992: 551). kesek 'clod of earth, mud, brick' (RH

2000: 142). kesek I ‘kesek, sağlam toprak parçası’ (DM 2003: 91). kesek II ‘ekmek dilimi’ (DM 2003: 91). kesek ‘toprak parçası, çömlenmiş toprak parçası’ (KF 2006: 136). kiseg ‘kese, torba’ (MG 1984: 196). kisek ‘kesek’ (KMES 1994: 275). Çağ. kisek ‘kesek, toprak halinde yapışmış toprak tabakası’ (MK 1993: 478).

1057. kesetmek: şaşırtmak.

kesetmek kefetmak CC-A 83a/3

Kesetmak için ‘coactus’ (Kuun 1880: 262). *işā. f.* кысыт (v) ‘bedrängen’, кысытмак ўцўн (Radloff 1887: 28). keset- ‘einschüchtern’, kesetmek için (Grønbech 1942: 141). kefetmak 82v/3 (Drimba 2000: 144).

1058. kestane (< Rum): kestane.

kestane Caftana CC-İ 54a/11

Castana ‘custanea’ ~ *yun.* καστανόν (Kuun 1880: 267). qastana ‘Kastanie’ (Grønbech 1942: 195). Caftana 53v/12 (Drimba 2000: 106). OT. M-Kıpt. kestene ‘kestane’ (DM 2003: 91).

1059. keşke: keşke. Kelime sadece bir kez 2/22. satırda keşke → cheşcha şeklinde geçmiştir, diğer kullanımlarda k (=c) şeklinde kısaltılmıştır.

k c CC-İ 2a/23, 2a/24, 2a/25, 2a/26, 2a/27, 2a/28, 2b/3, . 2b/4, 2b/5, 2b/7, 2b/8, 2b/9, 2b/11, 2b/12, 2b/13, 2b/15, . 2b/16, 2b/17

keşke Cheşcha CC-İ 2a/22, 33b/15

Chescha ‘utinam’ ~ *far.* کاشکی, کاشک (Kuun 1880: 271). keşke ‘dass doch!’, -yaj: keşke eşitkej-edi, k(eške) eşitmiş bolıyaj-edi, k(eške) eşitkej (Grønbech 1942: 141). Cheşcha 1v/22, C 1v/23, 1v/24, 1v/26, 1v/27, 1v/28, 2r/2, 2r/3, 2r/4, 2r/6, 2r/7 (Drimba 2000: 36); C 2r/8, 2r/10, 2r/11, 2r/12, 2r/14, 2r/15, 2r/16 (Drimba 2000: 39); Cheşcha 33r/15 (Drimba 2000: 77). . OT. Hrz-T. kâşkî ‘keşke’ (KE 1997: 302). kâşkî ‘keşke’ (NF 1998: 204). kaşki ‘keşke’ (KurT 2002: 148). M-Kıpt. kâşki ‘keşke, ne olurdu’ (GT 1989: 363). keşke ‘keşke’ (KK 1999: 114). kâşki ‘keşke; dilek anlatan cümlelerin başına getirilir’ (TK 2008: 257). kâskâ ‘keşke’ (KİLE 1931: 46).

1060. ket-: gitmek.

ketermen ⁿ	chetařmẽ	CC-İ 24a/17
ket ^u m	chetum	CC-İ 24a/18
ketkil	chetchıl	CC-İ 24a/19

Chetarmen ‘recedo’, chetchıl *emir şekli* (Kuun 1880: 271). kār (v) fortgehen’, kātārmān, kātım, kātıl (Radloff 1887: 31). ket- ‘fortgehen’, šişik ketken ‘nicht mehr geschwollen, zusammengeklappt’ (Grønbech 1942: 141). Chetarmẽ 23v/17, Chetum 23v/18, Chetchıl 23v/19 (Drimba 2000: 65). ET. ket- ‘uzaklaşmak, vazgeçmek, gitmek’ (AY-III 1991: 98). kêt- ‘gitmek’ (AY-YK 2012: 239). kid-/kit- ‘gitmek’ (ETŞ 1992: 341, 345). kit- ‘gitmek, uzaklaşmak, vazgeçmek, çekinmek’ (AY-III 1991: 100). kit- ‘gitmek’ (Gabain 2000: 281). kit- ‘gitmek’ (Yen) (YKI 2013: 504). krş. ketār- ‘1) uzaklaştırmak; 2) vazgeçirmek; 3) kısaltmak, bir metin içerisindeki bazı kısımları çıkartmak’ (Hsüan-X 1975: 152). kêter- ‘gidermek, yok etmek’ (AY-YK 2012: 239). kidmek ‘gitmek, yok olmak’ (ETŞ 1992: 341). kider- ‘gidermek’ (ETŞ 1992: 341). kidār-/kitār- ‘gidermek’ (Gabain 2000: 39, 281). kiter- ‘uzaklaştırmak, gidermek, yok etmek, ortadan kaldırmak’ (AY-III 1991: 100). kiter- ‘gidermek, çıkarmak, uzaklaştırmak, ortadan kaldırmak’ (Üİ 1998: 156). *kitgü* ‘zail olma’, *ig toğa kitgüsü yok* ‘hastalıkların gitmesi yok, hastalıklar tükenmez’ U 45, 4 (Gabain 2000: 52, 281). kitiş- ‘ayrılmak’ (Gabain 2000: 281). OT. kit- ‘gitmek’ (KB: 265). kit- ‘yok olup gitmek, zeval bulmak’, bir sıardın kit- ‘uzaklaşıp bir tarafa çekilmek’ (TKT 2004: 275, 469). kit- ‘gitmek; çekilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-336). krş. kêter-/kiter- ‘gidermek’ (DLT-Atalay 2006: IV-307, 336). kêtış- ‘ayrılmak, ayrışmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-307). *ketki at* ‘sırtı dar, yanları geniş at’ (DLT-Atalay 2006: IV-307). kiter- ‘gidermek’ (KB: 265). kiter- ‘gidermek, yok etmek, ortadan kaldırmak’, kiterü qal- ‘erteleyebilmek’ (TKT 2004: 470). Hrız-T. kêt- ‘gitmek’ (MM 2008: 230). kit- ‘gitmek’ (ME 1993: 146; KE 1997: 364). kitmek ‘gitmek, uzaklaşmak’ (İML 1988: 42). krş. keter- ‘gidermek, yok etmek; sürmek, kovmak, kovalamak; çekmek, çıkarmak’ (NF 1998: 222). ketār- ‘çıkarmak, ayırmak, uzaklaştırmak’ (KurT 2002: 161). kêter- ‘gidermek, yok etmek’ (MM 2008: 230). kiter- ‘gidermek’ (ME 1993: 146). kiter-/kitür- ‘gidermek, yok etmek, uzaklaştırmak’ (KE 1997: 365). kitermek ‘1. gidermek, uzaklaştırmak; 2. bir yana alıkomak’ (İML 1988: 42). kiteril- ‘giderilmek’ (ME 1993: 146). AO-KıpT. git- ‘gitmek’ (AO 1996: 213). krş. gider- ‘gidermek, ortadan kaldırmak’ (AO 1996: 213). M-KıpT. git- ‘1) uzaklaşmak, gitmek; 2) ayrılmak, terketmek; 3) kaybolmak, zâyil olmak; 4) ölmek; 5) geçmek, ulaşmak; 6) düşmek, çıkmak’ (GT 1989: 319). git- ‘gitmek’ (KH 2002: 124). ked- ‘gitmek’ (KFLT 1989: 1017). ket- ‘jechać, poruszyć się’

(Bulg-M 1954: 60). ket-/kit- '1) nakletmek, göçmek; 2) yüz çevirmek, ayrılmak; 3) yok olmak, devam etmek; 4) gitmek; kaybolmak' (İMS 1992: 551, 554). ket- 'gitmek' (KK 1999: 114; (DM 2003: 91). kêt- 'gitmek' (TK 2008: 264). kid- 'gitmek' (KFLT 1989: 1021). kid-/kit- 'gitmek' (MG 1984: 191, 197). kit- 'gitmek' (BV 1986: 221; KMES 1994: 275; (KMT 2002: 120; KF 2006: 142). krş. gider- '1) yok etmek, ortadan kaldırmak; 2) uzaklaşmak, def etmek, atmak, çıkarmak; 3) kaçırmak; 4) azaltmak, eksiltmek' (GT 1989: 318). gider- 'gidermek' (KH 2002: 124). gideril- 'yok edilmek' (GT 1989: 318). keter- 'ortadan kaldırmak, gidermek' (İMS 1992: 551). keter- 'gidermek' (KK 1999: 114). keteril-/kiteril- 'giderilmek, ortadan kaldırmak' (İMS 1992: 551, 555). ketince 'gidince, temizlenince' (KF 2006: 136). kider- 'gidermek, yok etmek' (KMES 1994: 274). kider- 'gidermek' (KFLT 1989: 1021). kider-/kiter- 'gidermek, arındırmak' (KF 2006: 140, 142). kiderici 'arındıran, gideren' (KF 2006: 140). kideridmeklik 'giderme, izale etme' (KFLT 1989: 1021). kiderje yıl = Ar. al-qâbil 'next (year)' (RH 2000: 135). kiter- 'gidermek, uzaklaştırmak' (MG 1984: 197). kiter- 'gidermek' (BV 1986: 222). kiter- 'gidermek, ortadan kaldırmak' (İMS 1992: 555). kitil- 'gedilmek, gedik açılmak' (MG 1984: 197). Çağ. kit- 'gitmek' (MK 1993: 479). krş. kiter- 'gidermek' (MK 1993: 479).

1061. keten (< ar. kettān): keten.

keten	chetā	CC-İ 47a/12
keten	chetan	CC-İ 47a/13, 47a/15
keten	Chetan	CC-İ 47b/9
keteni	chetanj	CC-İ 47a/14, 47a/18, 47a/19, 47a/20
keteni	katanj	CC-İ 47b/6
keteni	ketanj	CC-İ 47b/7

Chetan 'tela' ~ *ita.* cotone/*ar.* قُطْن, yionban chetan 'tella de Cap', russi ch. 't. de Rens (? Rheims)', alamani ch. 't. de Alemagna', orlens ch. 't. de Orlens', lonbardi ch. 't. Lobarde '(Lombardia)', astexan ch. 't. Astexane', ostume ch. 't. Ostume', bergonia k., bgamasce k. 't. Bgamasce' (Pergamo)', chetan can 't. cruda' (Kuun 1880: 270) [Champagne: Bugün Fransa'nın 26 bölgesinden biri olan ve ülkenin kuzeydoğusunda yer alan Champagne-Ardenne bölgesinin adı], Rusi ch 'Reims keteni [Bu keten türü K. Grønbech tarafından 'Rus keteni' olarak çevrilmiştir. Söz konusu keten türünü 'Rus keteni' olarak kaydeden bir diğer bilim adamı da Peter Golden olmuştur (kaynakça yazılmadı). ancak yionban chetan ve orlens ch türlerinin de Fransa'nın bölgelerine ait

olmasına ve Reims şehrinin de Champagne-Ardenne bölgesinde olmasına dayanarak, G. Kuun'un 'Reims keteni' şeklindeki anlamlandırmasının doğru olduğunu söylemek mümkündür (Kuun 1880: 270; Grønbech 1992: 100). alamani ch 'Alman keteni', orlens ch. 'Orleon keteni [Orleans: Fransa'nın ortakuzeyinde yer alan şehir'; lonbardi ch. 'Lombardiya keteni', astehan ch. '?', ostume ch. '?', bergonia k.~bgamasce k. 'Bergama keteni' (Kuun 1880: 270, 275). kätān 'Leinwand' (Radloff 1887: 31). ketan, katan '(Flachs) Leinwand', ğonban ketan 'Leinwand aus Champagne', rusi ketan 'russische Leinwand', alamani ketany 'deutsche Leinwand', orlens ketan 'Leinwand aus Orleans', lonbardi ketany 'lombardische Leinwand', astexan ketany 'Leinwand aus Asti(?)', ostume ketany 'Leinwand aus Ostuni(?)', bergonia katany?, bergamaske ketany 'Leinwand aus Bergamo', ketan (i) qan 'drap impérial' (Grønbech 1942: 141, 276). chetā 46v/12, chetan 46v/13, 46v/15, chetanĵ 46v/14, 46v/18, 46v/19, 46v/20, katanĵ 47r/6 (Drimba 2000: 96); ketanĵ 47r/7, Chetan 47r/9 (Drimba 2000: 97). OT. Hrż-T. kettān 'keten' (KE 1997: 330; NF 1998: 223). M-KıpT. kettan 'keten' (BV 1986: 211). kettān 'keten' (İMS 1992: 551). Çağ. ketān 'keten' (MK 1993: 473).

1062. ketir-: getirmek.

ketirgen katgrā CC-A 72b/9

Kätgā *yani* kätirgan 'amovīt' (Kuun 1880: 262). *işa. f.* kättip (v) 'fortbringen lassen', kätirgān⁷¹ (Radloff 1887: 31). ketir- 'entfernen', jermiş. hava syıytyn ketirgen 'die Frucht, die die Trauer der Eva fortgenommen hat' (Grønbech 1942: 142). kätgrā 72r/5 (Drimba 2000: 135). OT. Krh-T. ketür- 'almak' (TKT 2004: 446). ketür- 'getirmek' (AH: XXXV, XXXVII). ketür- 'getirmek' (ME 1993: 140). ketür- getirmek' (KE 1997: 323). Hrż-T. ketür- 'getirmek' (KE 1997: 330). kätür- 'getirmek' (KurT 2002: 161). krş. keltürt- 'getirtmek' (KE 1997: 325). M-KıpT. getür- '1) alıp getirmek; 2) götürmek, iletmek; 3) söylemek; 4) bulmak, tedârik; 5) vermek; 6) sevk etmek, iletmek; 7) tutmak, yakalamak; 8) vermek, söylemek' (GT 1989: 316). getür- 'getirmek' (KH 2002: 124). kätür- → kätürdi: kältürmāk fiilinden mazi, bugünkü manasında (KİLE 1931: 47). ketür- 'getirmek' (KMES 1994: 271; KFLT 1989: 1019; (KMT 2002: 117). ketür- 'taşımak, getirmek' (İMS 1992: 551). ketür- 'getirmek', iman ketür-, kāmēt ketür- 'cemaatle kılınan namazlarda 'kad-kameti's-salāt' kelimelerini okumak', şalavāt ketür- 'salavāt getirmek', vücūd ketür- 'vücuda getirmek, oluşturmak' (KF 2006: 131, 136, 175). kitür- 'getirmek' (MG 1984: 197). krş. getürt- 'getirtmek' (GT 1989: 316). ketürül- 'kaldırılmak' (İMS 1992: 551). Çağ. kitür- 'getirtmek' (MK 1993: 479).

1063. ketken:giden.

ketkenⁿ chetchâ CC-İ 38b/1

kâr (v) fortgehen', шішік кăтрăн 'die Geschwulst hat abgenommen' (Radloff 1887: 31).

chetchâ 38r/1(Drimba 2000: ?).

1064. key-: giymek.

key cheý CC-İ 7a/27

keydi keydí CC-A 76b/5

keydi keydí CC-A 76b/15

keydü^m cheydü CC-İ 16a/8

keydün cheydun CC-İ 7a/26

keyermenⁿ cheyařmë CC-İ 7a/25, 16a/7

keygil cheygıl CC-İ 16a/9

kijgil 'indue' (Kuun 1880: 263); cheyarmen 'induo', cheygıl *emir şekli* (Kuun 1880: 270). kī 'anziehen'; CC-İ 7a/25 keyermenⁿ → *işa. f.* kijärmän; CC-İ 7a/27 key → *işa. f.* kī; kīril; CC-A 76b/5, CC-A 76b/15 keydi → *işa. f.* кіді (Radloff 1887: 34). kej- '(Kleider) anziehen', etik kej- 'Stiefel anziehen', etiz kejdi 'es zog einen Körper an, d. h. es verkörperte sich' (Grønbech 1942: 136, 142). cheyarmë 6v/25, cheydun 6v/26, cheý 6v/28 (Drimba 2000: 43); Cheyarmë 15v/7, Cheydü 15v/8, Cheygıl 15v/9 (Drimba 2000: 54); keydí 76r/4, keydí 76r/14 (Drimba 2000: 139). ET. *kād-* 'giymek' (Hsüan-X 1975: 149). *ḳād-* 'giymek' (Gabain 2000: 279). *key-* 'giymek' (ETŞ 1992: 336). krş. kedgü 'giyecek, giysi' (ETŞ 1992: 332). keḡgölük 'giyilecek, giyilesi, giyilir türden, giymek için' (AY-III 1991: 97). kedgölük 'giyilecek' (AY-YK 2012: 238). kädgür- 'giydirmek' (Gabain 2000: 279). kedil- 'giyilmek, giydirilmek' (ETŞ 1992: 332). kädil-/kätıl- 'giyilmek' (Gabain 2000: 40, 279). kedılme- 'yeni bir şekle girmemek, yeni bir bedene sokulmamak' (AY-III 1991: 97). keḡım 'giyim, giysi, elbise' (AY-III 1991: 97). kädım 'giyim, elbise' (Gabain 2000: 53, 279). kedım 'giyim, kuşam' (KUKY 2009: 237, 526). kedım 'zırh' (METY 2012: 315; Aydın 2012: 168). keḡım 'giyim, giysi' (AY-YK 2012: 238). kädım 'elbise' (ABH 2013: 204). kädımlıg 'zırhlı, giyimli, elbiseli' (Gabain 2000: 279). kedımlıg '1. giyimli; 2. teçhizatlı, mücehhez, donanımlı (at, asker vb.)' (KUKY 2009: 180, 181, 311, 526). kedımlıg 'zırhlı' (Aydın 2012: 168). kedür- 'giydirmek' (ETŞ 1992: 332). kädür- 'giymek, giydirmek' (Gabain 2000: 279). keygür- 'giydirmek' (HUAS 1941: 97). OT. Krh-T. keḡ- 'giymek' (KB: 234). keḡ- '1.

(mücevher) takmak; 2. giymek' (TKT 2004: 436). keđ-/ket-/key-/ki- 'giymek' (AH: XXXV, XXXVII). kedh- 'giymek' (DLT-Atalay 2006: IV-292). krş. keđgü 'giyecek, elbise' (KB: 234). keđgülük 'giyecek' (KB: 234). kedhgü 'giyilecek nesne' (DLT-Atalay 2006: IV-293). kedhil- 'giyilmek' (DLT-Atalay 2006: IV-293). kedhindi → kedhindi ton 'çok giyilen elbise' (DLT-Atalay 2006: IV-293). kedhrül- 'giyilmek' (DLT-Atalay 2006: IV-293). kedhrüş- 'birbirine giydirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-293). keđim 'giyim, giyecek, elbise' (KB: 234). keđim/keyim/kidim 'giyim' (AH: XXXV, XXXVI, XXXVII). keđük 'kepenek, yağmurluk, giyecek' (KB: 234). kedük 'tulganın altına giyilen tüyden yapılmış takke' (DLT-Atalay 2006: IV-292). kedük 'yağmurluk', kedüklük kidhiz 'yağmurluk yapmak için ayrılmış, hazırlanmış keçe' (DLT-Atalay 2006: IV-292). kedüklüg 'yağmurluk sahibi' (DLT-Atalay 2006: IV-292). kedhük 'kepenek, yağmurluk; elbise, giyecek' (DLT-Atalay 2006: IV-294). ket- 'giymek' (DLT-Atalay 2006: IV-307). Hrz-T. keđ-/key- 'giymek' (ME 1993: 137, 140). keđ-/key- 'giymek' (KE 1997: 312, 330). keđ-/key- 'giymek, giyinmek; kuşanmak' (NF 1998: 213, 223). kăđ-/kăz- II/kiy- 'giyinmek' (KurT 2002: 154, 161, 168). keđ- 'giymek, giyinmek' (MM 2008: 229). krş. keđik 'giyilmiş, giyili' (KE 1997: 313). keđim 'giyim, giyecek' (KE 1997: 313). keđim 'giyim, giyecek' (KurT 2002: 155). keđür-/keđüz- 'giydirmek' (KE 1997: 313, 314). keygü 'giyecek' (ME 1993: 140). keyim 'giyim, giyecek' (ME 1993: 140). kigü 'giyim' (İML 1988: 41). kiydük 'giyecek, elbise' (KurT 2002: 168). kiyür- 'giydirmek' (KurT 2002: 168). M-Kıpt. gey-/giy- 'giymek' (GT 1989: 317). kăy- → kăydi 'geydi' (KİLE 1931: 47). kăj- 'włózyć na siebie, ubrać się' (Bulg-M 1954: 59). key-/kiy- 'giymek' (MG 1984: 178, 198; KK 1999: 114, 116; KF 2006: 137, 142). key- 'giymek' (KMES 1994: 272; KFLT 1989: 1019). key- 'giymek, giyinmek' (KMT 2002: 117). key-/kiđ 'giymek' (İMS 1992: 551, 554). krş. geyecek/giyecek 'elbise, giyecek' (GT 1989: 317). geyesi 'elbise, giyecek' (GT 1989: 317). geyür- 'giydirmek' (GT 1989: 317). kăyâsi 'giyesi, elbise' (KİLE 1931: 47). këyim/küyüm 'örtü, bürüngü; giyecek, giyim' (TK 2008: 264, 284). keymek 'elbise' (DM 2003: 92). kiymek 'uzun kadın gömleği' (KK 1999: 116). Çağ. kiy- 'giymek' (MK 1993: 479).

1065. keydir:- giydirmek.

keydirdi keyd'dı CC-A 71b/8

keydirdi keyd'dí CC-A 70a/27

iş. f. Ked'di *yani* kedurdi 'vestivit', keddi *düzelme işareti vardır* (Kuun 1880: 262). kīdīp (v) 'anziehen', kīdīrdi (Radloff 1887: 34). kejdīr- 'anziehen, bekleiden', oylun saa kejdirdi türlü türlü kejitlerni 'dein Sohn hat dir allerhand Kleider angezogen', xanlyq dačyny kejdirdi 'er hat (dir) seine königliche Krone aufgesetzt' (Grønbech 1942: 136). keydrdi 69v/14 (Drimba 2000: 131); keydrdi 71r/4 (Drimba 2000: 133). OT. Krh-T. krş. kedhür- 'giydirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-294). kedhürse- 'giydirmek istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-294). keđür- 'giydirmek' (KB: 235). Hrzt-T. keđdür-/keydür- 'giydirmek' (KE 1997: 312, 331). keydür- 'giydirmek' (ME 1993: 140). këydür- 'giydirmek' (MM 2008: 230). krş. keđür- 'giydirmek' (KE 1997: 312). keđüz- (KE 1997: 312). keyür- 'giydirmek' (ME 1993: 140). M-Kıpt. käydür- → käydürdi 'geydirdi' (KİLE 1931: 47). kejdür- 'ubrać, włożyć na kogo' (Bulg-M 1954: 59). keydür- 'giydirmek' (İMS 1992: 551). keydürül- 'giydirilmek' (İMS 1992: 551). kiydür- 'giydirmek' (MG 1984: 198). Çağ. kiydür- 'giydirmek' (MK 1993: 479).

1066. keyik: yabani hayvan; keyik tonguz 'yabani domuz'; krş. kiyik.

keyik Cheyc CC-İ 38a/14, 54b/23

Cheyc 'selvaticus' (Kuun 1880: 270). kī 'wild lebendes Thier, wild', kīk тоңус 'wildes Schwein' (Radloff 1887: 34). kejik 'wild; wildes Tier', kejik toņuz 'wildes Schwein' (Grønbech 1942: 136). Cheyc 37v/14 (Drimba 2000: 84); Cheyc 54r/23 (Drimba 2000: 107). ET. gäjik/käjik 'лань' (TEЭ 2008: 320). gëyik/këyik 'yabani hayvan' (Yen, Mir) (YKI 2013: 502, 504). keyik 'geyik', kelen keyik 'gergedan', keşigsiz keyik 'vakitsiz geyik' (*muhtemelen koştımayan ya da yavaş koşan geyik, bkz. kez- maddesi/keşigsiz*) (ETŞ 1992: 333, 335; Arat 1991: 108). käyik/kiyik 'geyik' (Gabain 2000: 279). käyik 'vahşi hayvan' (Hsüan-X 1975: 151). keyik 'av hayvanı, geyik' (KUKY 2009: 219, 299, 526). keyik 'yaban hayvanı' (METY 2012: 315). keyik 'geyik; hayvan' (AY-YK 2012: 238). käyik 'yabani hayvan, vahşi hayvan; geyik' (ABH 2013: 205). kiyik 'yaban hayvanı, av hayvanı', bars kiyik 'pars' (IB: 44, 55). krş. keyikçi 'avcı' (Mayt: 407). keyikçi; K'YYK[CY] 'büyük hayvan avcısı, geyik avcısı' (İKPÖ 1998: 193). OT. Krh-T. keyik 'geyik' (KB: 242). keyik 'vahşi hayvan, yırtıcı hayvan' (TKT 2004: 446). keyik 'geyik; yaban hayvanı; aslında yabani olan her şey, eti yenen hayvanlardan ceylan, sığın, dağ keçisi gibi hayvanlar; yabani (vahşi) –evcil (ehlî) karşıtı; av hayvanı ve av', keyik söğüt 'yaban söğüdü' (DLT-Atalay 2006: IV-309, 532). Hrzt-T. keçik 'av hayvanı' (ME 1993: 137). keçik I/keyik 'geyik; yabani hayvan' (KE 1997: 312, 331). keçik/keyik 'yabanî hayvan' (NF 1998: 213, 223). keçik 'yabani av hayvanı' (MM 2008: 229). kiyik

‘yabanî; geyik’ (İML 1988: 42). kiyik ‘(genellikle) hayvan; yaban keçisi’ (KurT 2002: 168). M-KıpT. geyik ‘geyik’ (KH 2002: 124). keğik ‘her türlü av hayvanı’ (İMS 1992: 549). keyik ‘wild game, antelope’ (RH 2000: 220). keyik ‘geyik, ceylân’, keyik sığır ‘yaban sığırı’ (DM 2003: 91). kiyik ‘geyik’ (MG 1984: 198). kiyik ‘av hayvanı’ (İMS 1992: 555). krş. kăjıklă- ‘polować na zwierza’ (Bulg-M 1954: 59). Çağ. kiyik ‘geyik’ (MK 1993: 479).

1067. keyin-: giyinmek; ten keyin- ‘vücut bulmak’.

keyinip keyíníp CC-A 72a/32.

CC-A 72a/32 keyinip → *işa. f.* кийин (v) ‘sich ankleiden’, кийініп (Radloff 1887: 34). kejin- ‘sich anziehen, sich mit etwas bekleiden’, ten kejinip ‘sich verkörpernd’ (Grønbech 1942: 136). keyíníp 71v/16 (Drimba 2000: 134).

1068. keyiri: geri; krş. keyri.

keyiri ceyírí CC-İ 24a/6

ceyiri algil *emir şekli* (Kuun 1880: 267). *işa. f.* qajra, qájry, qájry-y ‘zurück’, qajra al- ‘zurücknehmen, wiedergewinnen’, qájry almaq (Grønbech 1942: 190). Ceyírí 23v/6 (Drimba 2000: 65). ET. krş. kid ‘son, arkada’ (Gabain 2000: 281). kidin ‘sonra, arka, garb, batı’, kidin tağdın ‘şimal-garb, kuzey-batı’ (ETŞ 1992: 342). kidin ‘arkada, batıda; kuzey, kuzeyde; öte tarafta’ (Gabain 2000: 281). kidirti ‘arkada, arkadan, sonradan’ (ETŞ 1992: 342). kidirti ‘batıda’ (Gabain 2000: 281). kin ‘son’ (Mayt: 412). kin ‘sonra’ (IB: 55). kinki ‘sonraki’ (Mayt: 412). kisre ‘sonra’ (Mayt: 412). kisreki ‘sonraki’ (Mayt: 412). OT. Kırh-T. krş. kayra ‘tekrar’ (KB: 230). kid/kidh ‘arka; son, sonra’ (DLT-Atalay 2006: IV-328, 329). kiğin ‘arka, sonra’ (KB: 256). *kiğin* ‘1. sonra, yakında; 2. arka, art; 3. ökçe, topuk’, *kiğin bar-* ‘geri kalmak’, *kiğin kalğan* ‘geride kalan’, *kiğin keligli* ‘geride, arkada kalan’, *kiğin koç-* ‘ertelemek’, *kiğinke koğmak* ‘erteleme’, *kiğinki* ‘1. ahiret; 2. sonraki, sonradan gelen’, *kiğinki kün* ‘ahiret’, *kiğinki saray* ‘ahiret, ahiret mekanı’, *kiğin koç-* ‘ertelemek’, *kiğin sal-* ‘ertelemek, sona bırakmak’, *kiçit-* ‘ertelemek, sonraya bırakmak’ (TKT 2004: 461, 462). *kiğin* ‘sonra’ (AH: XXXVII). kiyin ‘sonra’ (DH: 207). Hrız-T. krş. kağra/kayra ‘geri, geriye; yeniden’ (KurT 2002: 141, 151). kayra ‘geri’ (ME 1993: 136). kayra ‘geri, ters yön; tekrar, yeniden’ (KE 1997: 308). kayra ‘tekrar, yeniden; geri’ (NF 1998: 209). kedin ‘sonra’ (ME 1993: 137). kedin/kéyin ‘sonra’ (KE 1997: 313; MM 2008: 229). keğin ‘arkada, geride; sonra’

(KurT 2002: 155). M-Kıpt. krş. kayıra ‘tekrar’ (MG 1984: 175). kayra ‘tekrar’ (İMS 1992: 549). Çağ. krş. kiyin ‘geri, arka’ (MK 1993: 479).

1069. keyit: giyim.

keyitge keytgə CC-A 67a/7

keyitlerni keyitl?ní CC-A 71b/10

CC-A 67a/7 keyitge *işa. f.* → Keyc ‘vestis’, CC-A 71b/10 *işa. f.* keyit → Keyic ‘indumentum’ (Kuun 1880: 262). CC-A 67a/7 keyitge → *işa. f. – anl. f.* кīк (?) ‘Kleidung’, кīккă (Radloff 1887: 34); CC-A 71b/10 keyitlerni → *işa. f. – anl. f.* кīк ‘Kleider’, кītlārñi (Radloff 1887: 34). kejit ‘Kleider, Kleidung’ (Grønbech 1942: 136). keyitlrni 71r/5 (Drimba 2000: 133). OT. keğüt ‘giyecek, hil’at’ (KB: 235). kedhüt ‘çamaşır, giyecek; gelin ve güveyin hısımlarına armağan olarak giydirdikleri elbise’ (DLT-Atalay 2006: I-12; IV-294).

1070. keyri: *krş.* keyiri.

keyri cayfa CC-İ 24a/5

keyri ceyrí CC-İ 24a/7, 24a/8

Cayra ‘re; retro’, *örn.* cayra alurmen ‘recupero’, ceyri almac ‘geri alma, geri alış’ (Kuun 1880: 267). kăiri ‘zurück’, kăiri алырмăн, kăiri кайтармăн, амдідăн kăiri (Radloff 1887: 30). Cayra 23v/5, Ceyrí 23v/7 (Drimba 2000: 65).

1071. kez: kez.

kez kes CC-A 65a/5

kez keʃ CC-A 65a/6

Kes ‘viciş’, bir kes ‘semel’ (Kuun 1880: 262). kăc, бip kăc ‘ein Mal’ (Radloff 1887: 31). kez ‘mal’, bir kez ‘einmal’, bir kez bir alıysly kişi jolıya bardy ‘einmal machte sich ein geheiligter Mensch auf den Weg’ (Grønbech 1942: 142). ke[z >ʃ] 64r/5, birkeʃ 64r/6 (Drimba 2000: 124). ET. kez ‘an, zaman, defa, kez’ (Üİ 1998: 154). kăz ‘daha’ (ABH 2013: 205). OT. Hrз-T. kez ‘defa, kere, kez’ (ME 1993: 140). M-Kıpt. kez ‘defâ, kez’ (MG 1984: 178; KH 2002: 130). kez/kiz ‘defâ, kez’ İMS 1992: 551, 555). kez ‘kere’ (BV 1986: 211). kez ‘defa, kere’ (GT 1989: 368; KMES 1994: 272; KFLT 1989: 1019; KF 2006: 137). kiz ‘defâ, kere’ (MG 1984: 198).

1072. kez-: gezmek.

kezermen n kezermē CC-A 81a/28

Kezerme (kezermen) ‘coquo’ (Kuun 1880: 263). kez- ‘umhergehen’ (Grønbech 1942: 142). kezermē 80v/28 (Drimba 2000: 141). ET. kez- ‘gezmek’ (ETŞ 1992: 336). kâz- ‘geçmek’ (Gabain 2000: 279). kez- ‘ilerlemek, gitmek’ (METY 2012: 315). kez- ‘gezmek, dolaşmak’ (Üİ 1998: 153). krş. keşigsiz ‘vakitsiz’ (ETŞ 1992: 335). kâzâ ‘sıra ile’ (Gabain 2000: 280). OT. kez- ‘gezmek, dolaşmak’ (KB: 242; TKT 2004: 446; DLT-Atalay 2006: IV-310). kezigli ‘vesvese’ (TKT 2004: 447). keziş- ‘gezmekte yarışmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-310). kezit- ‘gezdirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-310). Hrzt- kez- ‘gezmek, dolaşmak’ (ME 1993: 140). kez- ‘gezmek’ (KE 1997: 331). kez- ‘gezmek, yolculuk etmek’ (NF 1998: 223). kâz- I ‘gezmek, eyahat etmek’ (KurT 2002: 161). krş. kâzdır- ‘gezdirmek, dolaştırmak’ (KurT 2002: 162). kezdır-/kezdür- ‘gezdirmek’ (KF 2006: 137). kezdür- ‘gezdirmek’ (ME 1993: 141). kezdür- ‘gezdirmek’ (KE 1997: 331). M-Kıpt. gez- ‘dolaşmak, gezmek’ (GT 1989: 317). kez- ‘dolaşmak, gezdirmek’ (KK 1999: 114). kez- ‘dolaşmak, gezmek’ (KMT 2002: 117). kez- ‘gezmek, yürümek’ (DM 2003: 92). krş. kezdır- ‘dolaştırmak, gezdirmek’ (KK 1999: 114). Çağ. kız- ‘gezmek’ (MK 1993: 479). krş. kizdür- ‘gezdirmek’ (MK 1993: 479).

1073. keziṽ: salgın.

keziṽ kezív CC-A 81a/3

Keziv ‘sectio; consuetudo’ (Kuun 1880: 263). *işā. f. – anl. f.* кәүѣ 72 ‘träge’ (Radloff 1887: 31). keziṽ ‘Seuche’ (Grønbech 1942: 142). keziṽ 80v/3 (Drimba 2000: 140). ET. kezig ‘dizi, sıra’ (Mayt: 407). kezig ‘sıra, dizi, saf’ (Üİ 1998: 154). kezig ‘sırası gelmiş olma’ (ETŞ 1992: 336). kâzig/kâzig ‘sıra’ (Gabain 2000: 280). kezig ‘vardiyalı iş gücü’ (Matsui 2014: 100). kezig ‘sıra; müddet’ (ABH 2013: 206). *kezik IV* ‘бегущий’: *kejik sanī dāvlāt kişidīn kezik* ‘Считай счастье оленем, убегающим от людей’ (QBH 39₁₃). *keziklig II* ‘блуждающий’: *keziklig kişi tēg közün jummadī* ‘он не смыкал глаз, подобно человеку, больному лихорадкой’ (DLT) (DTS 1969: 305). OT. kezig ‘sıra, nöbet, sıtma’ (KB: 243). kezik ‘gezek; sıtma, nöbet, işte nöbet’, kezik sarığ ‘sarılık hastalığı’ (DLT-Atalay 2006: IV-310). Hrzt- kezig ‘fırsat, sıra’ (ME 1993: 141). kezik ‘sıra, nöbet’ (KE 1997: 331). krş. kezegleş-/kezigleş- ‘nöbetleşmek’ (ME 1993: 141).

1074. kibi: gibi.

kibi chibí CC-İ 33a/14, 33b/11

kibi kibı CC-A 64b/17

kibi kibı CC-A 64b/18, 67a/15

Kibi ‘ad similitudinem’ (Kuun 1880: 263). киби ‘gleich, ähnlich’, аның киби, тоңус киби, сәнің киби (Radloff 1887: 35). kibi ‘wie’, toғuz kibi ‘wie ein Schwein’, sevgil senin qaryndaşyn senin kibi ‘du sollst deinen Bruder lieben wie dich selbst’, anyñ-kibi ‘so’, munyñ-kibi ‘solcher’ (Grønbech 1942: 142). Aninchibí 32v/14 (Drimba 2000: 77); Moninchibí 33r/11 (Drimba 2000: 78); kibi 64r/16, tonguskibi 64r/17 (Drimba 2000: 123); kibi 66v/10 (Drimba 2000: 129).

ET. krş. kib ‘misal’ (Gabain 2000: 281). OT. kibi ‘gibi’ (DLT-Atalay 2006: IV-328). krş. kep ‘kalıp, vücut, forma’ (KB: 239). kip ‘kalıp, benzer, öğür’ (DLT-Atalay 2006: IV-330). Hrız-T. bigi/biki/käbi ‘gibi, benzer’ (KurT 2002: 78, 154). AO-Kıpt. kibi ‘gibi’ (AO 1996: 222). krş. bigin ‘gibi’ (AO 1996: 206). krş. M-Kıpt. gibi ‘1) gibi; 2) benzeri; 3) -a benzer; 4) şekilde, tarzda’ (GT 1989: 317). gibi/kibi ‘gibi’ (KH 2002: 124, 130). kibe/kibi ‘gibi’ (KFLT 1989: 1021). kibi ‘gibi’ (KİLE 1931: 48; MG 1984: 189; BV 1986: 216; İMS 1992: 553; KMES 1994: 273; KF 2006: 139; TK 2008: 274). kibi/kibik ‘gibi’ (KK 1999: 115). kibi ‘like’ (RH 2000: 311). kibik ‘gibi’ (DM 2003: 93). krş. kâp ‘kalıp’ (KİLE 1931: 45). Çağ. kibi ‘gibi’ (MK 1993: 476). krş. bigin ‘gibi’ (AL: 139).

1075. kibrit: күкүрт.

kibrit Chıbrıt CC-İ 40b/21

Chibrit (*ar.* kibrit) ‘sulphur’ ~ *ar.* كِبْرِيتْ (Kuun 1880: 272). киѡпир ‘Schwefel’ (Radloff 1887: 35). kibrit ‘Schwefel’ (Grønbech 1942: 142). Chıbrıt 40r/21 (Drimba 2000: 87). OT. M-Kıpt. kibrit ‘kibrit, күкүрт’ (BV 1986: 217). kibrit-i ḥafatānī ‘sulfür tonik’ (KH 2002: 130). kibrit ‘kibrit’ (MK 1993: 476).

1076. kiçe: gece.

kiçe kiçe CC-İ 31b/21

kiçe ‘Nacht’, bu kiçe ‘gestern Abend’ (Grønbech 1942: 135, 142).

1077. kiçi: күçük.

kiçi Chıcı CC-İ 35a/20, 36a/3

kiçini Chıçınj CC-İ 35a /21

kiçini Chıçınj CC-İ 36a/4

kiçiler Chıılaf CC-İ 35a /22

kyçe ‘küçük’ [Söz konusu yayında madde başı yapılan kelime için, yayının 146. sayfasındaki kasart kiçe kâ tāmīs kara ulusga jaylimē ifadesine gönderme yapılmıştır; ancak tıpkıbasımında 60b/15. satırda yer olan bu ifadede bahsedilen kelime yoktur.] (Kuun 1880: 263); Chiçi ‘parvus’ (Kuun 1880: 271). kiçi ‘klein’, kiçi, kiçini, kiçilär, kiçiläpni (Radloff 1887: 34). kiçi ‘klein’, burny kiçi ‘kurznasig’, kiçi ayulu-bile ‘demütig’ (Grønbech 1942: 142). Chiçi 34v/20, Chiçinj 34v/21, Chizilar 34v/22, Chizilarnj 34v/23 (Drimba 2000: 80); Chiçi 35v/3, Chiçinj 35v/4 (Drimba 2000: 81). ET. kiçig ‘küçük’ (HUAS 1941: 97; ETŞ 1992: 341; IB: 55; AY-YK 2012: 240). kiçig ‘rahıp adayı’, kiçig-räk ‘küçükçe’ (Hsüan-X 1975: 152). kiçig; KYCYK ‘küçük’ (İKPÖ 1998: 193). kiçig ‘1. ast, kıdemsiz, rütbesiz; 2. az, pek az, hiç’ (KUKY 2009: 173, 178, 526). kiçig ‘az, az kala, birazcık’ (METY 2012: 316). kiçig ‘küçük, az’ (Aydın 2012: 170). kiçig ‘küçük’ (ABH 2013: 206). kiçig ‘küçük, hakir’ (Yen, Kır, Mir) (YKI 2013: 504). krş. kiçigkie ‘küçücük’ (ETŞ 1992: 341). OT. kiçig ‘küçük, genç’ (KB: 255). kiçig ‘küçük’, kiçig éw ‘oda’, kiçigrek ‘daha küçük’ (TKT 2004: 460). kiçig ‘küçük’ (AH: XXXVII). kiçik/kiçük ‘küçük; küçüklük’ (DLT-Atalay 2006: IV-328). krş. kiçiglik ‘küçüklük, çocukluk, gençlik’ (KB: 256). kiçiglik ‘küçüklük’ (TKT 2004: 460). küçükle- ‘küçük saymak’ (DLT-Atalay 2006: IV-328). Hrız-T. kiçi ‘küçük’, kiçikimi ‘küçük gemi’ (İML 1988: 41). kiçig ‘küçük’ (ME 1993: 145; MM 2008: 233). kiçig II ‘küçük, yaşça küçük; önemsiz’ (NF 1998: 241). kiçig ‘küçük, ufak’ (KurT 2002: 165). krş. kiçiglik ‘küçüklük, çocukluk’ (KE 1997: 353). kiçiglik ‘küçüklük, yaşça küçük olma’ (NF 1998: 241). kiçikmek ‘yavaş davranmak’ (İML 1988: 41). M-KıpT. kiçi ‘küçük, sagır’ (KİLE 1931: 48). kiçi ‘küçük’ (KFLT 1989: 1021; GT 1989: 370; KH 2002: 130). kiçi/kiçig/küçük ‘küçük’ (İMS 1992: 553, 561). kiçi ‘1) küçük; 2) kişi’ (KF 2006: 140). kiçik ‘küçük’ (MG 1984: 191). kiçik ‘küçük’ (BV 1986: 217). kiçik = al-şagîr ‘small, little’ (RH 2000: 127, 265). küçük ‘1) köpäk yavrusu; 2) kuyruğu kesik’ (KİLE 1931: 54). krş. kiçgez ‘küçücük, küçük çocuk’ (KH 2002: 130). kiççük (KİLE 1931: 48). kiççük ‘küçücük’ (İMS 1992: 553). kiçigez ‘küçücük’ (BV 1986: 217; KFLT 1989: 1021). kiçilik ‘küçüklük’ (KFLT 1989: 997). kiçilik ‘küçüklük, küçük iken’ (KH 2002: 130). kiçilik/hiçilik ‘küçüklük’ (KFLT 1989: 1021). kiçkes/kiçkez ‘küçük’, kiçkez çıpçuk ‘küçük kuş’, kiçkez oğlan ‘küçük çocuk’ (İMS 1992: 553). kiçkez ‘küçük’ (KK 1999: 115). kiçkez → kiçkez tağ ‘küçük dağ’, kiçkez tirek ‘küçük ağaç’ (DM 2003: 93). kiçkinä ‘küçücük’ (KİLE 1931: 48). Kiçrekba: Küçük bey (özel ad) (KMT 2002: 118). Çağ. kiçig ‘küçük’ (MK 1993: 476).

1078. kiçiyde-: kaşınmak.

kiçiyder kīēiyder CC-A 58a/29

Kiçiyder m̃a ‘pruritum sentio’ (Kuun 1880: 263). *işa. f.* кыцы (v) ‘jucken’, кыцыдыр (Radloff 1887: 27). kiçi- ‘jucken’, kiçij-dir munda (Grønbech 1942: 142). kīçiyder 57v/29 (Drimba 2000: 113). OT. Hrz-T. krş. kiçig I ‘kaşıntı, uyuz’ (NF 1998: 241). M-KıpT. krş. kiçi- → kiçidi ‘kaşındı’ (KİLE 1931: 48).

1079. kilese: kilise.

kilesege kleſeaga CC-A 75a/17

kleſeaga 74v/17 (Drimba 2000: 138).

1080. kilim (< Far. gilīm): kilim.

kilim Chílím CC-İ 53a/5

Chilim ‘tapetes’ (Kuun 1880: 272). kilim ‘Teppich’ (Radloff 1887: 34). kilim ‘wollene Bettdecke’ (Grønbech 1942: 142). Chílím 52v/5 (Drimba 2000: 104). OT. Krh-T. gilem ‘kilim, çul’ (DH: 200). Hrz-T. kīlim ‘kilim’ (ME 1993: 145). kilīm ‘aba, hırka; kilim’ (KE 1997: 353). kilīm ‘aba, çuha, hırka’ (NF 1998: 242). kilim ‘rug without a pile’ (RH 2000: 278). kilīm ‘kilim, derviş hırkası’ (MM 2008: 233). M-KıpT. kilim ‘halı, kilim’ (GT 1989: 371). kilim ‘kilim’ (KMT 2002: 118).

1081. kilise (< Rum): kilise.

kilesege kleſeaga CC-A 75a/17

kilisesini klīſiaſíní CC-A 73a/12. Kilisia ‘ecclesia’ (Kuun 1880: 264). klisia ‘Kirche, Ekklesia’ (Grønbech 1942: 149). klīſiaſíní 72v/6 (Drimba 2000: 136); kl[e > i]ſeaga 74v/17 (Drimba 2000: 138). OT. Hrz-T. kälisä ‘kilise’ (KurT 2002: 156). keñise ‘kilise’ (KE 1997: 327). M-KıpT. kenise ‘kilise’ (İMS 1992: 550; KF 2006: 135).

1082. kim: kim, her kim; ki; kimkim ‘her kim’.

kim kým CC-İ 11b/13, 11b/13

kim chĩ CC-İ 2b/20, 2b/21, 2b/23, 2b/24, 2b/25, 31a/23

kim	kim	CC-A 61b/11, 61b/13, 61b/14, 61b/14, 62a/2, 62a/3, 62a/9, 62a/13, 62a/17, 62b/16, 62b/23, 62b/25, 62b/30, 63a/27, 63a/27, 63a/28, 63a/31, 63a/38, 63b/6, 63b/10, 63b/13, 63b/22, 63b/24, 63b/26, 63b/27
kim	kím	CC-İ 31b/31, CC-A 61b/20, 64a/27, 69b/4, 69b/6, 69b/15, 69b/15, 73b/1, 74b/4, 75a/3, 75a/14, 75b/2, 75b/2, 75b/8, 76a/1, 76a/2, 76a/2, 76a/3, 76a/5, 76b/14
kim	kym	CC-A 62a/26, 62b/1, 62b/25, 63b/32
kim	Kym	CC-A 63a/39
kim	kım	CC-A 61b/19, 61b/24, 62a/28, 62a/39 [birl. ol kim → olkım], 62b/4, 62b/24, 62b/28, 62b/29 ? birl. , 63a/3, 63a/19, 63b/16, 63b/19, 63b/20, 63b/21, 63b/29, 63b/39, 64a/2, 64a/8, 64a/28, 70a/2, 75b/1
kim	kım	CC-A 62b/6 drimbadan farklı, 62b/7
kim	Kım	CC-A 61b/16
kim	kī	CC-A 69b/3, 69b/30, 70a/12, 70a/14, 70a/16, 70b/5, 70b/7, 70b/8, 70b/14, 70b/22, . 70b/23, 70b/26, 71a/2, 71a/6, 71a/10, 71a/12, 71a/12, 71a/14, 71a/17, 71a/21, 71a/33, 71a/37, 71b/12, 71b/16, 71b/22, 71b/22, 71b/28, 71b/30, 71b/30, 72a/6, 72a/10, 72a/22, 72a/38, 72a/30, 72a/30, 72a/34, 72a/38, 72b/11, 72b/16, 72b/18, 72b/28, 72b/32, 73a/8, 73a/16, 74b/10, 74b/10, 74b/20, 75a/6
kimden	kīdā	CC-A 70a/29
kimden	kímdan	CC-A 73b/18
kimese	kimese	CC-A 61b/26
kimese	kimeşe	CC-A 63a/34
kimge	kīgā	CC-A 70b/11, 72a/18, 72b/26, 72b/30, 73a/10
kiminintur	chımının t	CC-İ 30b/22
kimler	kīl'	CC-A 72b/11
kimnintur	kımnın t	CC-A 30b/22
kimniŋ	kīnıŋ	CC-A 70a/10
kimniŋ	kīnıŋ	CC-A 69b/35, 70a/8, 70a/18, 71b/24, 72a/22
kimniŋ	kīnıŋ	CC-A 69b/25, 69b/39, 70a/4, 71b/32, 72b/34
kimni	kymni	CC-A 62a/37
kimniŋ	kímnıŋ	CC-A 70a/22, 70b/17
kim	kım	CC-A 62a/4
kimni	kīnı	CC-A 72b/5

Kym ‘quis’, kim ‘quod’, kimkim ‘quisquis’, kîl’kî *yani* kimlärkim (Kuun 1880: 263) (Kuun 1880: 263). CC-A 62b/29 kim → *işa. f. – anl. f. kip (v)* ‘eintreten’, kipäpöic (Radloff 1887: 34); kim ‘wer, welcher’, kimniñ, kimgä, kimni, kimdän, kim kim ‘wer es auch sei’, hä kim äcä ‘wer es auch sei’, hä kim, kimläp kim (Radloff 1887: 35). kim 1) ‘wer’; 2) ‘jemand’; 3) ‘welcher; derjenige welcher; wer auch immer, was auch immer’, *Nom.* kim, *Gen.* kimnig, *Akk.* kimn, *Dat.* kimgē, *Abl.* kimden, *Pl.* kimler; *Als interrogatives Pronomen:* kim sasyr ‘wer stinkt’, kim unutyaj munča ijgilikni ‘wer wird eine solche Güte vergessen?’, munyq-dej tanyş kim kördi ‘wer hat je ein Wunder wie dieses gesehen?’, kimniñ-tur ‘wessen ist es?’; *Als Relativpronomen:* kim als Subjekt: ajtty kütöväçige kim qójar küter ‘(der Engel) sagte zu den Hirten, welche ihre Schafe hüteten’, xajda-tur ol kim toxydy ğuhutlar xany ‘wo ist der, der geboren ist, der König der Juden?’ (Grønbech 1942: 143, 144); (kim) Wenn das Relativpronomen auf ein Pronomen 2. Pers, oder ein vokativisch stehendes Nomen hinweist, steht auch das Prädikat des Relativsatzes in der 2. Pers: atamyz kim kökte-sen ‘Vater unser, der du bist im Himmel’, ave saa kim yyladyñ ‘ave dir, die du weintest’; *mit Wiederholung des Pronomens:* vaj sen jazuqly kişi kim sen jazuquñny. jaşyry-sen ‘wehe dir sündigen Menschen, der du deine Sünden verhehlst’; *Von leblosen Dingen:* meñü jyllar. kim ertmez ‘ewige Jahre, die nicht vergehen’, ne kim ata ajtyr ‘das was der Beichtvater sagt’, kim unutyaj munča ijgilikni kim içip tatly çoqraq suvuny tojdyrды ğanyny ‘wer wird eine solche Güte vergessen, wenn man das süsse Quellwasser getrunken hat, das Einem die Seele sättigte’, kim *als Objekt:* ol körkli kişi kim sen kördiñ ‘jener schöne Mensch, den du sahst’, ol boşaq kim men ajttym ‘jener Ablass, den ich nannte’, ol kim *flektiert.* Genitiv: ave qyz kimniñ oğuly bizni tilej jarly boldy ‘Ave, Jungfrau, deren Sohn, uns begehrend, arm wurde’, Akkusativ: anda tapqaj-siz jañy xan toyrmyş kimni siz izder-siz ‘dort werdet ihr finden, dass der neue König geboren ist, den ihr sucht’, Dativ: ave teñriniñ qaznasy mannasyn kimgē asratty ‘ave du Schatzkammer Gottes, der er sein Manna anvertraute’, Ablativ: e ol alyşly xatun kimden bejimiz tody ‘oh, jene gebenedeite Frau, von der unser Herr geboren wurde’, Dem Hauptsatz vorangestellt: kim etir benim bújruñ ol meni söver ‘wer meine Gebote ausführt, der liebt mich’, Diese Ausdrucksweise bildet den Übergang zur Anwendung des kim als demonstratives Relativpronomen derjenige welcher: kim ol atyny köñülde tutar, kirti köñül-bile söver ‘wer diesen seinen Namen im Herzen behält, liebt ihn von ganzem Herzen’ (Grønbech 1942: 144); bu qaravny saa berdi toyz aj kim sende qondy ‘diese Belohnung gab dir

der, welcher neun Monate in dir verweilte ave kim bolmyş-sen aar ana ‘ave (dir), die du ihm eine Mutter geworden bist’, ave kimniñ sözlemeki erür kümişniñ avazy ‘ave deren Reden (wie) der Klang des Silbers ist’, ave. ajpsyz anda kimni qyldy ‘ave (dir), die er damals sündenfrei machte’, ave kimge jaş jaşyndan us övretmiş teñri tuvğan söz ‘ave (dir), welche von jungen Jahren auf das gotterzeugte Wort Weisheit gelehrt hat’ (Grønbech 1942: 145); ave qyz elbekligiñden kim tilese alyr rajyan susun ğanny kim esirtir ham aš tynny kim tójdıyryr ‘ave, Jungfrau,wer es will, nimmt von deinem Überfluss umsonst Getränk, welches die Seele berauscht, und Speise, welche den Geist sättigt’, teñirniñ sövmekinden başqa ne kim jol bar köktegi ħanlyqta baralmaz-biz teñeri qattynda ‘welche Wege es auch gibt, so können wir ohne Gottes Liebe nicht im himmlischen Königsreich vor Gott treten’, ne kim ‘ese wie dem auch sei’, kim-ese ‘wer es auch sei’, jazuxyn ajtmasa dayy juq tu(t)masa kim-ese bolmayaj ary ‘wenn man nicht seine Sünden beichtet und Lossprechung erhält, wird niemand geheiligt’, kim-kim egi köñül-bile ešitmese ‘wenn irgendeiner nicht mit gutem Willen (das Evangelium) hört’, bu joluğa kim-kim kirer Jesusyğa mayat jeter ‘wer auch immer diesen deinen Weg betritt, wird sicher zu deinem Jesus gelangen’, añar kimler kim ynanyaj teñrini körüp qovanyaj ‘wer auch immer an ihn glauben wird, soll Gott schauen und sich freuen’, kim maya berse men-de-ayar berejim kim maya bermese men-de-ayar bermen ‘wenn jemand mir gibt, gebe ich auch ihm; wenn jemand mir nicht gibt, gebe auch ich ihm nicht’, kim teñriden qorxsa dayy kim köñülbile burun saıyşlasa neçik ujat bolıaj ‘wenn jemand sich vor Gott fürchtet, und wenn jemand es sich zuerst im Herzen überlegt, welche Schande wird (ihm) nicht werden!’, kim her jylda any etmese, ol teñirden dayy papdan qaryyşludur ‘wenn jemand dies nicht jedes Jahr tut, ist er von Gott und vom Papst verflucht’, kim kensi jazuxyn ajtsa ajtxanda soñra qojsa, teñri any jar(y)ıayaj ‘wenn jemand seine Sünden beichtet und, nachdem er gebeichtet hat, (von der Sünde) ablässt, wird sich Gott seiner erbarmen’, kim bilip bir jazuxun teñirniñ jetesin alsa, aña jaqşyray-tur ylan alsa kensi ayyz(y)na ‘wenn jemand, sich einer Sünde bewusst, Gottes Kommunion empfängt, wäre es ihm besser, wenn er eine Schlange in den Mund nähme’, kim als Konjunktion, In Wunschsätzen: ‘dass!’, kim biz ol jol-bile barsaq ‘dass wir den Weg gehen mögen!’ Objekt- und Prädikatsätze: ‘dass’, jaqşy bilir-sen kim ol ğehanda jaşynmaz-sen ‘du weißt sehr wohl, dass du dich in jener Welt nicht wirst verstecken können’, kim egi köñül egi erk qunda tutsa, ol bolussun bizge ata oıul dayy ary tyn ‘dass man den guten Willen aus allen Kräften behält, dazu ver helfe uns der Vater und der Sohn und der heilige Geist’, boluş kim baraly ‘hilf dass wir gehen’, jalbarsyn kim. ‘sie

möge erleben, dass..’, men körer-men kim. ‘ich sehe, dass..’, körgüzdiler alary kim. ‘sie erklärten ihnen, dass..’, ol, biz oqur-biz ary stefandan kim. ‘wir lesen von dem heiligen Stephanus, dass..’, saýynmaýyz kim. ‘glaubet nicht, dass..’, kerek kim biz köñül közi-bile baqqáj-biz ‘wir müssen mit dem Auge des Herzens schauen’, ulu sövünč kim. ‘die grosse Freude, dass..’, ol-tur kerti nišan kim sen teñirni söver-sen ‘dies ist ein untrügliches Zeichen, dass du’ (Grønbech 1942: 145, 146); ‘Gott liebst’, sebebi kim. ‘die Ursache, dass..’, saa ýýlap kim jügünür mayat-tur kim jarylyatyr ‘es ist sicher, dass wer vor dir weinend niederkniet, wird Gnade finden’, Folgesätze: ‘so dass’, egir biz jazuqymyzny kerti köñül-bile ajtsaq kim teñeri önünde olturur [olturur]. ‘wenn wir unsere Sünden von ganzem Herzen beichten, so dass sie vor Gott zu stehen kommen..’, ol, anča-my köp sövmekden esirdiñ kim xačqa minmege ujalmadyñ ‘wurdest du so sehr aus Liebe berauscht, dass du dich nicht schämtest, auf’s Kreuz zu steigen?’, ave saa kimniñ tili meñü sözden bilik aldy anča čaqlı kim fristeler⁷³ saa jetmejin tañlarlar ‘ave dir, deren Zunge vorn ewigen Wort Wissen schöpfte, so sehr dass die Engel, ohne dich zu erreichen, sich wunderten’, teñeri maya bersin andy köñül kim men terče dayy jaqşy til ürengej-men ‘Gott gebe mir einen solchen Verstand, dass ich die Sprache schnell und gut lerne!’, Als vergleichende Konjunktion: bolsun seniñ tilemegin nečik kim kökte aláj jerde ‘dein Wille geschehe, wie im Himmel so auf Erden’, Kausalsätze: ‘weil’, qačan sen anyñ üçün qajyyrsañ kim teñeri sövmez ‘wenn du deshalb trauerst, weil Gott (dich) nicht liebt..’, ol ave qyz kim erdenlikniñ erür kermen meñü xannyñ ‘ave, Jungfrau, weil deine Jungfrauenschaft die Stadt des ewigen Königs ist’; Ähnlich: čünkim ‘deshalb weil’, Finalsätze: ‘damit’, bizni čyýaryp-turýan ölümniñ qabaqyndan, sionda biz kim turalym ‘du hast uns aus der Pforte des Todes herausgebracht, damit wir in Sion leben’, sövdüñ bizni kim seni söveli ‘du liebtest uns, damit wir dich lieben’ Verstärkt, nečik kim ešittik ‘als wir hörten’, ‘audirernus’, xačda qačan kim asyldy ‘als er am Kreuze hing’ (Grønbech 1942: 148). [chĩ > chĩ] 2r/19, 2r/20, 2r/22, 2r/23, 2r/24 (Drimba 2000: 37); Kým 11r/13, 11r/13 (Drimba 2000: 49); Chímínintur 30r/22, /kímnig | tur/ 30r/23 (Drimba 2000: 74); chĩ 30v/23 (Drimba 2000: 75); Kim 61r/11, 61r/13, 61r/16, kím kím 61r/14, kim 61r/19, 61r/19, 61r/24, 61v/3,, kím 61v/2, 61v/9, 61v/13, 61v/17, nekimefe 61r/26 (Drimba 2000: 118); olkim 61v/39 (Drimba 2000: 119); kim 61v/28 (Drimba 2000: 119); kymni 61v/37 (Drimba 2000: 119); kym 62r/4 (Drimba 2000: 119); <<kim>> 62r/4 (Drimba 2000: 119); << <kim> >> 62r/6 (Drimba 2000: 119), <<kim>> 62r/7 (Drimba 2000: 119); kím 62r/16 (Drimba 2000: 119); kím 62r/23, 62r/25, 62r/30, 62v/3 (Drimba 2000: 120); kim 62r/24, 62v/17 (Drimba 2000: 120); kym

62r/25 (Drimba 2000: 120); nekim 62r/28 (Drimba 2000: 120); kimbis 62r/29 (Drimba 2000: 120); kim 62v/27, 62v/31, 63r/16, 63r/19, 63r/20, 63r/21, 63r/22, kim CC-A 63b/24 → *işa. f.* kím 63r/24, kím 62v/27, 62v/28, kimefe 62v/34, kímfen 62v/38, kym 62v/39, kím 63r/6, 63r/10, 63r/27, kim 63r/13, Kím 63r/26 (Drimba 2000: 121); kim 63r/29, 63r/39, 63v/2, 63v/8, Kym 63r/32, nečikkím 63v/28 (Drimba 2000: 122); kī 69r/3, kím 69r/4, 69r/5, 69r/10, kim 69r/10 i harfî farklı?, 69v/1, kīnī 69r/15, 69r/21, 69r/23, kī 69r/18, kīnī 69v/2 (Drimba 2000: 130); kímni 69v/3, kīnī 69v/4, 69v/9, kīnī 69v/5 (Drimba 2000: 131); kī 69v/6, 69v/7, 69v/8, 70r/3, 70r/4, 70r/5, 70r/9, kímni 69v/11, 70r/11, kīdā 69v/15, kīmgæ 70r/7 (Drimba 2000: 131); kī 70v/6, 70v/6, 70v/7, 70v/11 (Drimba 2000: 132 bu sayfadaki kimleri bir daha say?); kī 70v/17, 70v/19, 71r/6, 71r/8, 71r/11, 71r/11, 71r/14, 71r/15, 71r/15, kīnī 71r/12, 71r/16 (Drimba 2000: 133); kī 71v/3, 71v/5, 71v/14, 71v/5, 71v/15, 71v/17, kīmgæ 71v/9, kīnī 71v/11, /kī/ 71v/11 (Drimba 2000: 134); kī 71v/19, 72r/6, 72r/8, 72r/9, 72r/14, 72r/16, kīrkī 72r/6, kīgæ 72r/13, 72r/15, kīnī 72r/17 (Drimba 2000: 135); kī 72v/4, 72v/8, kīgæ 72v/5, kīnī 72v/10 (Drimba 2000: 136); kím 73r/1, 74r/2, kīmdæn 73r/15, kī 74r/5 (Drimba 2000: 137); kī 74r/5, kím 74v/3, 74v/6, 74v/14 (Drimba 2000: 138); kim 75r/1, Kím 75r/2, kím 75r/2, 75r/8, 75v/1 75v/2, 75v/2, 75v/2, 75v/5, 76r/13 (Drimba 2000: 139). ET. kem I ‘kim’ (METY 2012: 315). kim ‘kim’ (HUAS 1941: 97; AY-YK 2012: 240). kim ‘ki, o ki, kim, öyle ki’ (Hsüan-X 1975: 152). kim ‘kim; ki, öyle ki, şayet’ (AY-III 1991: 99). kim: ‘kim’ soru edatı, ‘kimse’ soru zamiri (ETŞ 1992: 342). kim; KYM ‘kim (soru zamiri); her kim, hiç kimse (belirsizlik zamiri); kimki (ilgi zamiri); çünkü (sebeup bildiren bağlaç). (amaç bildiren bağlaç)’ (İKPÖ 1998: 194). kim ‘kim’ (Üİ 1998: 155). *k(i)m* IE 22 / *kim* KP 22, 4 ‘kim’, *kim qayu* ‘kim?’ AI (Gabain 2000: 73). kim ‘kim’ (KUKY 2009: 193, 526; Aydın 2012: 170). kim ‘kim; ki, öyle ki, şayet’ (ABH 2013: 207). *kimkă* ‘kime?’ IE 9 (Gabain 2000: 73). *kimni* üçün ‘kimin için?’ UIII 22, 5 (Gabain 2000: 73). OT. kim ‘kim, kimse’ (KB: 256). *kim* (I) ‘1. kim; 2. kim ki’, *bolğa kim* ‘belki, ihtimal ki’, *bolğay kim* ‘belki, olası ki, umulur ki, ihtimal ki, muhtemel’, *bolmağay kim* ‘mümkün değil, hiç’, kim + kim ‘her kim, kim ki’ (TKT 2004: 290, 382, 463, 464); kim (II) ‘1. ki; 2. ne zaman ki, ta’, neteg kim ‘gibi, benzer, nasıl ki’ (TKT 2004: 464, 466, 535). kim ‘kim’ (AH: XXXVII). kim ‘kim’ (DLT-Atalay 2006: IV-329). krş. kimerse ‘kimse, kişi’, hīç kimerse ‘hiç kimse’ (TKT 2004: 466). OT. Hrzt-T. kim ‘1. şahsı sorma sözü; 2. bağlama sözü’ (İML 1988: 41). kim ‘ki’ (ME 1993: 145). kim erse ‘kimse’ (ME 1993: 145). kim I ‘kim, kimse, kişi; kimi, bazısı’ (KE 1997: 354).

kim II ‘ki’ (KE 1997: 355). kim I ‘kim; kimse, kişi’ (NF 1998: 242). kim II ‘ki’ (NF 1998: 243). kim ‘kim, ki; bu, şu; nasıl; için, diye’ (KurT 2002: 165). kim (I) ‘ki (edat)’ (MM 2008: 233). kim (II) ‘kim?’ (MM 2008: 233). krş. kimerse ‘kimse, kişi’ (KE 1997: 358; NF 1998: 247). kimsä ‘birisi, kimse’ (KurT 2002: 166). AO-KıpT. kim/kim ‘ki’ (AO 1996: 222). krş. kim-erse/kim-irse ‘kimse’ (AO 1996: 222). kimsene ‘kimse’ (AO 1996: 222). M-KıpT. kim: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 48). kim ‘kim (zamir)’ (MG 1984: 192; KF 2006: 140). kim ‘1) kim (soru zamiri); 2) kim (belirsizlik zamiri); 3) kim (bağlama zamiri); 4) kim (bağlama edatı); 5) zira’ (GT 1989: 371). kim ‘1) kim soru zamiri; 2) ki bağlaç’ (İMS 1992: 554. kim ‘kim?’ (KK 1999: 115; (KMT 2002: 118; (DM 2003: 93). kim ‘who?’ = Moğ. ken (RH 2000: 88, 314, 317). kim ‘kim; soru sözü’ (TK 2008: 274). kim ‘kim; kimse’ (TK 2008: 274). krş. kimärsä/kimärsä (KİLE 1931: 49). kim-erse/kim-irse ‘kimse’ (MG 1984: 194). kimesne ‘kimse, kişi’ (GT 1989: 371). kimesne ‘kimse’ (KH 2002: 131). kimerse ‘kimse’ (BV 1986: 220; İMS 1992: 554). kimsä ‘şahıs, bugünkü manasında’ (KİLE 1931: 49). kimse ‘kimse’ (MG 1984: 194; KK 1999: 115). kimse/kimsene ‘kimse’ (DM 2003: 93). kimse ‘kimse, her hangi biri’ (KF 2006: 140). kimsene ‘kimse, hiç kimse’ (GT 1989: 371). kimü ‘kimi, kimisi, bazıları’ (TK 2008: 275). Çağ. kim ‘kim (soru adılı)’ (MK 1993: 477). krş. kimse ‘kimse, kişi’ (MK 1993: 477).

1083. kinde: daha sonra, sonra.

kinde chinde CC-İ 36b/22

anl. f. chindä ‘tempus post meridiem’ (Kuun 1880: 251). kinde ‘(nachher), Vesper’ (Grønbech 1942: 148). *chinde* 36r/21 (Drimba 2000: 82). ET. kën ‘sonra’ (AY-YK 2012: 238). kin ‘sonra, gelecek, sonraki’ (AY-III 1991: 99). kin ‘sonra, son’ (ETŞ 1992: 343). kin ‘sonra’ (Üİ 1998: 155). kin ‘arka, art; sonra, istikbal’ (Gabain 2000: 51, 281). krş. kinki ‘sonraki, gelecekteki’ (AY-III 1991: 99). OT. Krh-T. kin ‘arka, geri, sonra’ (KB: 257). Çağ. krş. kin ‘arka’ (MK 1993: 477).

1084. kindik: göbek.

kindik Chindic CC-İ 48b/8

Chindic ‘lumbus’ (Kuun 1880: 271). kindik ‘Nabel’ (Radloff 1887: 34). kindik ‘Nabel’ (Grønbech 1942: 148). Chindic 48r/8 (Drimba 2000: 98). ET. kintik ‘göbek’ (Gabain 2000: 281). OT. Hrz-T. kindik ‘göbek’ (KE 1997: 359; NF 1998: 249). ayrıca bkz. Dol. ki:n ‘navel; center; central’, Yak. ki:n ‘navel; navel string; core, pith (of something);

axis, pivot; center' (Li 2009: 243). M-Kıpt. kindek 'göbek' (KK 1999: 115). kindik 'göbek' (KİLE 1931: 49; (KMT 2002: 118). kindik = Ar. al-surra 'navel', kindik öngü 'what is in front of the navel' (RH 2000: 209). kündük 'göbek' (İMS 1992: 561). krş. kinçäk 'misk göbeği' (KİLE 1931: 49).

1085. kingir: eğri, kıvrık.

kingir kíngír CC-A 59b/12

Kingir 'curvus' (Kuun 1880: 263). киңір 'krumm' (Radloff 1887: 34). qıñır 'schief, krumm' (Grønbech 1942: 207). kíngír 58v/12 (Drimba 2000: 114). OT. Çağ. kingir 'Hindistan'da kullanılan bir müzik aletinin adı' (MK 1993: 477).

1086. kiñöǵ: çarmıha gerilmiş.

kiñöǵ kíñoǵ CC-A 58b/11

Kinov 'cruciatus' (Kuun 1880: 263). кынау 'pınar, kaynak' (Radloff 1887: 27). kujov 58r/11 (Drimba 2000: 113).

1087. kir: kir, pislik.

kir kír CC-A 76b/15

kir 'kir, pislik' (Kuun 1880: 263). кір 'Schmutz' (Radloff 1887: 34). kir 'Schmutz' (Grønbech 1942: 148). kír 76r/14 (Drimba 2000: 139). ET. kkir 'kir, leke, pislik' (AY-III 1991: 99). kir/kkir 'kir, pas' (ETŞ 1992: 343, 345). kir 'kir' (Gabain 2000: 281). kir 'kir, leke, pislik' (ABH 2013: 207). krş. kirik 'kirli, kirlenmiş' (ETŞ 1992: 344). kirik- 'kirlenmek' (ETŞ 1992: 344). kirlig 'kirli, pis' (ETŞ 1992: 344). kirlig /kk- 'kirli' (Üİ 1998: 155). kirsiz/kkirsiz 'kirsiz, temiz, kirli olmayan, arı, pak' (ETŞ 1992: 344, 345). kirsiz 'kirsiz, temiz' (Üİ 1998: 155). kkirlig 'kirli, lekeli' (AY-III 1991: 100). kkirsiz 'lekesiz, kirsiz' (AY-YK 2012: 240). OT. kir 'kir' (KB: 259). kir 'kir', ewrülmiş kirçe 'iki parmak arasındaki kir kadar', köül kiri 'aldatma yolu, hile, fesat'. (TKT 2004: 353, 466, 489). kir 'kir' (DLT-Atalay 2006: IV-331). krş. kirik- 'kirlenmek' (DLT-Atalay 2006: IV-331). Hrz-T. kir 'kir, pis(lik)' (ME 1993: 145). kir 'kir' (KE 1997: 359; NF 1998: 251). kir 'kir, kirli' (KurT 2002: 167). krş. kirlen- 'kirlenmek' (ME 1993: 145). kirlü 'kirli, pis' (ME 1993: 146). M-Kıpt. kir: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 49). kir 'kir' (BV 1986: 220; İMS 1992: 554; KK 1999: 115; (KMT 2002: 118). kir 'kir, pis'

(KMES 1994: 274). krş. kirät- ‘zabrudzić’ (Bulg-M 1954: 60). Çağ. krş. kirlik ‘kirli’ (MK 1993: 478).

1088. kir-: girmek.

kirdi	kırdí	CC-A 80b/4
kirdi	kírdı	CC-A 82a/9
kirdiler	kırdıler	CC-A 62b/8
kirdiñ	kırdıñ	CC-A 71a/2
kirer	kırer	CC-A 71b/30
kirer	kírer	CC-A 61a/7
kirip	kırıp	CC-A 73a/28
kire	kyræ	CC-A 76b/6

kip (v) ‘eintreten’, kipäp, кірдің, кірді, кірділär, кір̈гä, äcimä кірді ‘es ist mir eingefallen hatırladım, aklıma geldi’ (Radloff 1887: 34). kir- ‘eintreten, sich in etwas hineinbegeben’, kirdiler ol evge ‘sie traten in das Haus’, bu joluña kim kim kirer ‘wer auch immer diesen deinen Weg betritt’, tuvurdaçy qyz köksüne kökniñ çygy tüşüp kire tuvurmayanny tuvurdy ‘indem der Himmelstau sich in den Busen der Gebärerin Jungfrau senkte, gebär (Maria) ihn, den noch niemand geboren hatte’, ölümge kir- ‘den Tod erleiden’, esime kirdi ‘es fiel mir ein’ (Grønbech 1942: 148); jükke kire-mi-sen ‘willst du (für ihn) bürgen?’ (Grønbech 1942: 167). kírer 60v/7 (Drimba 2000: 117); kirdiler 62r/8 (Drimba 2000: 119); kirdiñ 70v/1 (Drimba 2000: 132); kirer 71r/15 (Drimba 2000: 133); kirip 72v/14 (Drimba 2000: 136); kyræ 76r/5 (Drimba 2000: 139); kirdí 80r/4 (Drimba 2000: 140); kirdi 81v/9 (Drimba 2000: 142). ET. kir- ‘girmek’, toyn kir- ‘rahipliğe girmek’, (Hsüan-X 1975: 152). kir- ‘girmek’ (AY-III 1991: 99; ETŞ 1992: 343; Üİ 1998: 155; IB: 55; Aydın 2012: 170; AY-YK 2012: 240; ABH 2013: 207). kir-; KYR- ‘girmek, (saraya) gelmek, (denize) gitmek’(-ki ‘içeri, arka’ + isimden fiil eki -r-) (İKPÖ 1998: 194). kir- ‘1. (yönelme durumuyla) bir yere girmek; 2. (*bodun* sözü ve *bodun* adlarıyla) (yönelme durumuyla ve yön edatlarıyla) bağımlı olmak, iltihak etmek, iltica etmek; 3. (düşman saflarının arasına) dalmak, hücum etmek’ (KUKY 2009: 335, 366, 374, 526). kir- ‘girmek, katılmak’ (UKY 2011: 100). kir- ‘girmek; tabi olmak, bağlanmak’ (METY 2012: 316). kir- ‘girmek’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 504). krş. kigür- ‘sokmak’ (Hsüan-X 1975: 152). kigür- ‘sokmak, giydirmek’ (ETŞ 1992: 342; Aydın 2012: 170). kigür-; KYKWR- ‘girdirmek, sokmak’ (*kig- ‘geri gitmek, içeri gitmek’ +

ettirgenlik eki -°r-) (İKPÖ 1998: 193). kigür-/kigür- ‘içeri sokmak, girdirmek’ (Gabain 2000: 41, 281). kigürmek ‘giymek, giyinmek, sokmak’ (ETŞ 1992: 342). kirigsä; KYRYKS’- ‘girmek istemek, (denize) gitmek istemek’ (İKPÖ 1998: 195). kirkel- ‘girmek üzere olmak’ (ETŞ 1992: 344). kirmek ‘girmek’ (ETŞ 1992: 344). OT. kir- ‘girme’ (KB: 259). kir- ‘1. girmek; 2. söze girmek, lafa dalmak, bir şeye başlamak; 3. batağa dalmak; 4. girmek, yol almak’, terke kir- ‘ücretle çalışmak’ (TKT 2004: 466, 467, 672). kir- ‘girmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-331). krş. kigrül- ‘konulmak, sokulmak’ (TKT 2004: 462). kigür- ‘girdirmek’ (KB: 256). kig(ü)r-/kivür- ‘1. koymak, sokmak, dahil etmek, yerleştirmek; 2. girmek’ (TKT 2004: 462). kirgen ‘giren’ (TKT 2004: 467, 470). kirkü → kirkü yer ‘girecek yer’ (TKT 2004: 467). kirküzmek ‘girdirmek, sokmak’ (DH: 207). kirigli ‘giren, girecek olan’ (TKT 2004: 467). kirigse- ‘girmek istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-331). kiril- ‘girilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-331). kirimsin- ‘giren görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-332). kirin- ‘girmek, girer göstermek, girmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-332). kiriş ‘gelir’ (KB: 259). kiriş ‘bir adamın akarlarından olan geliri’ (DLT-Atalay 2006: IV-332). kiriş- ‘girmek, girmekte yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-332). kirtür- ‘girdirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-334). Hrz-T. kir- ‘girmek’ (ME 1993: 145; MM 2008: 233). kir- ‘girmek, katılmak, dahil olmak’ (NF 1998: 249). kir- ‘girmek; batmak; çıkmak’ (KurT 2002: 167). kirmek ‘dışarıdan içeriye sokulmak, girmek’ (İML 1988: 41). krş. kigür- ‘sokmak, girdirmek’ (ME 1993: 145; KE 1997: 353). kig(ü)r-/kirkür- ‘sokmak; göndermek, yollamak’ (NF 1998: 241, 251). kirkül-: kir- fiilinin edilgen çatısı (KurT 2002: 167). kirküz- ‘girdirmek, sokmak’ (KE 1997: 363). kirküz- ‘götürmek’ (KurT 2002: 167). kiriş ‘gelir, irat’ (İML 1988: 41). kiriş I ‘kavga, çekişme’ (NF 1998: 251). kiriş- ‘girmek’ (ME 1993: 145). kirmeklik ‘girme(k), giriş’ (ME 1993: 146). kivgür-/kiv/wür-/kigür- ‘girdirmek, sokmak’ (KE 1997: 365). kivür- ‘girdirmek, sokmak’ (ME 1993: 146). kiwür- ‘getirmek, koymak’ (KurT 2002: 167). kiwür- ‘girdirmek, sokmak’ (MM 2008: 234). kivürül- ‘girmek, karışmak’ (ME 1993: 146). AO-KıpT. kir- ‘girmek’ (AO 1996: 222). krş. kiriş- → kirişti ‘girişti’ (KİLE 1931: 49). M-KıpT. gir- ‘1) girmek; 2) dalmak, içine düşmek; 3) gitmek, girmek; 4) binmek; 5) çıkmak’ (GT 1989: 318). kir- ‘girmek’ (MG 1984: 194; BV 1986: 221; İMS 1992: 554; KMES 1994: 274; (KMT 2002: 118; KF 2006: 140; TK 2008: 275). kir- → kir ‘enter!’ (RH 2000: 77). krş. kewrül- ‘girdirilmek’ (İMS 1992: 551). kewür- ‘girdirmek, sokmak’ (İMS 1992: 551). kiril- ‘girilmek’ (İMS 1992: 554). kiriş- ‘girmek’ (MG 1984: 196). kiriş- ‘girmek,

karşılıklı girmek' (İMS 1992: 554). kirmeklik 'girme işini yapma' (KMES 1994: 275). kivür- 'girdirmek' (BV 1986: 222). kivür- 'sokmak' (KFLT 1989: 1022). kivür- 'sokmak, göndermek' (KF 2006: 142). kirgürmeklik 'girdirme, sokma' (TK 2008: 275). kirgüz- 'sokmak, girdirmek' (TK 2008: 275). kiriş- 'dönmek, yönelmek' (TK 2008: 275). Çağ. kir- 'girmek' (MK 1993: 477). krş. kirgür-/kivür- 'içeri sokmak, koymak, bırakmak' (MK 1993: 476, 479).

1089. kiraz (< Rum): kiraz.

kiraz Chiras CC-İ 53b/26

Chiras 'cerasum' ~ *ar.* كراس (Kuun 1880: 272). kipäc 'Kirsche' (Radloff 1887: 34). kiras 'Kirsche' (Grønbech 1942: 148). Chiras 53r/26 (Drimba 2000: 106). OT. M-KıpT. kiraz 'kiraz' (DM 2003: 93).

1090. kirde: ekmek, somun; tart ya da turta.

kirde Chırda CC-İ 45a/25

kirde Chırda CC-İ 45a/26

Chırda 'torta' (Kuun 1880: 272). кырда 'Strick, Tau' (Radloff 1887: 27). kirde 'Torte, Kuchen' (Grønbech 1942: 148). Chırda 44v/25, Chırda 44v/26 (Drimba 2000: 93).

1091. kireç (< far. gireç): kireç.

kireç Chırac CC-İ 45a/5

kireç Chırac CC-İ 51b/14

Chirac, chirač 'calx' ~ *far.* چَرَج (Kuun 1880: 272). kipäc 'Kalk' (Radloff 1887: 34). kireç, kreč 'Kalk, Kalkmörtel' (Grønbech 1942: 148, 157). Chırac 44v/5 (Drimba 2000: 93); Chırac 51r/14 (Drimba 2000: 102). OT. M-KıpT. kireç 'kireç' (İMS 1992: 554; (KMT 2002: 118; KF 2006: 141). kireč 'lime, chalk' (RH 2000: 322).

1092. kirik-: uymak, uyuşmak.

kirigib kırıgıb CC-A 82a/37

Kirigib *muhtemelen* 'lucrosus' (Kuun 1880: 264). *işā. f. – anl. f.* бипик (v) 'sich vereinigen', бипирин (Radloff 1887: 74). kirik- 'sich anschliessen, einstimmen', kirigip (Grønbech 1942: 148). kırıgıb 81v/36 (Drimba 2000: 143).

1093. kiriŋ: giriş.

kriṽge krívga CC-A 76b/2

kriṽvine krívina CC-A 61a/18

Kriv ‘introitus’, kuun tuusning bučgakindan. batisdagi krivgä *dein* ‘a solis ortu ad occasum usque’ ~ *çağ.* kirmäk, *kaz.* ker ‘introire’ (Kuun 1880: 266). кырыи ‘Rand’, кырыына (Radloff 1887: 27); Kelime söz konusu yayında madde başı yapılmamıştır. kır̃ỹgä (Radloff 1887: 34). (kiriv), kriv (Grønbech 1942: 148). krí<v>vinæ 60v/18 (Drimba 2000: 117); krívga (Drimba 2000: 139).

1094. kirpi: kirpi.

kirpidir kírpidír CC-A 61a/5

kirpi kírpi CC-A 61a/26

Kirpi ‘palpebrae’ (Kuun 1880: 264). kipni ‘Igel’ (Radloff 1887: 34). kirpi ‘Igel’ (Grønbech 1942: 148). kírpidír 60v/5 (Drimba 2000: 116); kírpi 60v/26 (Drimba 2000: 117). OT. kirpi ‘kirpi’, okluğ kirpi ‘büyük kirpi’ (DLT-Atalay 2006: IV-333, 429). krş. kirpilen- ‘sertleşerek kirpi gibi büzülmek, yüzü asılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-333). Hrz-T. kirpi ‘üstü iğnelerle örtülü, malûm küçük hayvan’ (İML 1988: 41). M-KıpT. kirpi: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 49). kirpi ‘kirpi’ (İMS 1992: 554; (DM 2003: 93). kirpi = Ar. al-qunfuḍ ‘hedgehog’ (RH 2000: 224).

1095. kirpik: kirpik.

kirpik Chírích CC-İ 48a/13

Chirpich ‘palpebrae’ (Kuun 1880: 272). kipnik ‘Wimper’ (Radloff 1887: 34). kirpik ‘Augenlid, Wimpern’ (Grønbech 1942: 148). Chírích 47r/13 (Drimba 2000: 97). ET. kirpik ‘kirpik’ (Gabain 2000: 281). OT. kirpik ‘kirpik’ (DLT-Atalay 2006: IV-333). krş. kirpüklen- ‘gözde kötü kıl bitmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-333). Hrz-T. kirpük ‘kirpik’ (KE 1997: 363; NF 1998: 251; MM 2008: 233). M-KıpT. kirfik ‘kirpik’ (KK 1999: 115). kirfik/kirpik ‘kirpik’ (KMT 2002: 120). kirpik: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 49). kirpik ‘eye-lashes’ (RH 2000: 98, 204). kirpik ‘kirpik’ (DM 2003: 93). kirpük ‘kirpik’ (İMS 1992: 554). kirpük ‘kirpik’ (KH 2002: 131).

1096. kirti: gerçek.

kirti kírte CC-A 62a/26

kirti kırtı CC-A 62b/14, 63b/9

kirti (Grønbech 1942: 148). kirtē 61v/26 (Drimba 2000: 119); kirti 62r/14 (Drimba 2000: 119); kirti 63r/9 (Drimba 2000: 121).

1097. kiş: samur.

kiş Chis CC-İ 43b/4

Chis ‘mustela zibellina’ (Kuun 1880: 271). kim ‘Zobel’ (Radloff 1887: 34). kiş ‘Zobel’ (Grønbech 1942: 148). [G > C]hīs 43r/4 (Drimba 2000: 91). kiş ‘1. samur; 2. samur kürkü’ (KUKY 2009: 219, 239, 299, 526). kiş ‘samur’ (METY 2012: 316; Aydın 2012: 170). kiş ‘samur’ (Yen) (YKI 2013: 504). OT. kiş ‘samur, samur kürk’ (KB: 260). kiş ‘samur’ (DLT-Atalay 2006: IV-334). krş. kişçi ‘avcı’ (KB: 260). Hrż-T. kiş ‘1. samur; 2. ok kuburu, tirkeş, sadak’ (İML 1988: 41). kiş ‘samur’ (KE 1997: 363). M-Kıpt. kiş ‘samur’ (KİLE 1931: 50; İMS 1992: 554). kiş = Ar. al-sammûr ‘sable’/Ar. al-ja‘ba ‘quiver’, kiş qurı = Ar. nitaq al-ja‘ba ‘belt of the quiver’ = Far. kamar-i kaş (RH 2000: 164, 223, 287).

1098. kişen: atın ayağına vurulan zincir.

kişen chīfan CC-İ 52a/30

Chisan ‘scutica’ (Kuun 1880: 271). kimān ‘Fussfessel’ (Radloff 1887: 34). kişen ‘Fussfessel des Pferdes’ (Grønbech 1942: 149). chīfan 51v/30 (Drimba 2000: 103). ET. kişān ‘bağ, uçkur’ (Gabain 2000: 281). krş. kişā- ‘bağlamak’ (Gabain 2000: 281). kişe- ‘kösteklenmek’ (IB: 55). kişe- ‘kösteklemek’ (Mir) (YKI 2013: 504). OT. kişen ‘köstek’ (KB: 261). kişen ‘köstek’ (DLT-Atalay 2006: IV-334). krş. kişe- ‘kösteklemek, bağlanmak’ (KB: 260). kişe- ‘kösteklenmek, bağlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-334). kişel- ‘kösteklenmek, bağlanmak’ (KB: 260). Hrż-T. kişen ‘köstek’ (KE 1997: 363). M-Kıpt. kisen ‘yular’ (DM 2003: 93). kişān ‘ayak bağı’ (KİLE 1931: 50). kişen = Ar. al-‘iqāl ‘cord used for hobbling the feet of a camel’ = Far. aşkal ‘fetters’ (RH 2000: 113). kişen ‘at kösteği’ (KMT 2002: 120). krş. kişānlā- → kişānlādi ‘atın ayağına bağ vurdu’ (KİLE 1931: 50). kişānlā- ‘spętać (konie)’ (Bulg-M 1954: 60).

1099. kişi: insan.

kişi kıfı CC-İ 4b/19

kişi chıfı CC-İ 31b/4, 50a/13

kişi cfi CC-İ 50b/25

kişi chıfi CC-İ 46a/16, 50a/10

kişi	chıfı	CC-İ 49b/26 → 111, 50a/9, 48a/2
kişi	chıfı	CC-İ 9b/16, 50a/15
kişi	chısı	CC-İ 50a/14
kişi	chıSı	CC-İ 19b/28
kişi	kı3ı	CC-A 63a/3, 63a/12, 63a/14, 63a/38, 63b/6, 63b/15
kişi	kısı	CC-A 72b/13, 82b/14
kişi	kıczı	CC-İ 31b/10
kişi	kısı	CC-A 64b/3
kişi	kısı	CC-İ 50b/21
kişi	kısı	CC-İ 50b/20, CC-A 66b/3, 75a/8, 81b/19, 81b/32, 82a/20
kişi	ky3fı	CC-A 63a/15?
kişi	kyfı	CC-A 63a/25
kişi	ky3ı	CC-A 59b/27, 63a/7, 63a/8, 63a/9, 63a/10, 63a/11, 63a/16, 63a/17, 63a/19, 63b/23
kişi	ky3i	CC-A 63a/11
kişi	kysı	CC-A 57b/7
kişi	ksı	CC-A 58a/31
kişiden	ky3ıden	CC-A 63a/4, 63a/38
kişidir	kıfıdır	CC-İ 5b/24
kişidir	kısıdır	CC-A 59b/27
kişiğe	kıfıga	CC-A 59b/9
kişiğe	ky3ıga	CC-A 63b/1
kişiler	kısıler	CC-A 64b/3
kişiler	ky3ıler	CC-A 59b/8
kişiler	kysiler	CC-A 59b/9
kişini	kısını	CC-A 67a/8
kişiniñ	kısınıñ	CC-A 67a/14
kişisen	ky3ıfen	CC-A 63a/15
kişiğe	ky3ı3ıga	CC-A 63a/18-19
kişi	kı sı	CC-A 73a/24-26

Kisi, Kyzi, kysi ‘homo’ (Kuun 1880: 263); Chisi ‘homo’ (Kuun 1880: 271). CC-A 58a/31 *qorqunçı kişi* → *işa. f. коркунцы koi* (Radloff 1887: 26); *kişi* ‘Mensch’,

kişiniñ, kişigä, kişini, kişidän, kişilär, atly kişi 'Reiter', kam kатын kişi, jǵzğan kişi (Radloff 1887: 34, 35). kişi, kši 'Mensch, Leute', kişini öltürmegil 'du sollst nicht töten', kişi bol- 'Mensch werden', nečik kişi jolsuz bara-bilmez qajda tiler 'wie man ohne Weg nicht dorthin gehen kann, wo man Lust hat' (Grønbech 1942: 149, 157). *kiñidir* 4v/24 (Drimba 2000: 41); *Chıñı* 9r/16 (Drimba 2000: 47); *Yxganchısı* 18v/28 (Drimba 2000: 59); *chiñi* 31r/4 (Drimba 2000: 75); *kiczi* 31r/9 (Drimba 2000: 75); *chiñi* 45v/16 (Drimba 2000: 95); *chiñi* 47v/2 (Drimba 2000: 97); *chisi* 49r/26, *chiñi* 49v/9, 48v/10, 49v/10, *chiñi* 49v/13, *chısı* 49v/14, *chiñi* 49v/15 (Drimba 2000: 100); *kiñi* 50r/20, *kiñi* 50r/21, *cñi* 50r/25 (Drimba 2000: 101); *kyñi* 57r/11 (Drimba 2000: 111); *kyziler* 59r/8 (Drimba 2000: 115); *kiñidir* 60v/27 (Drimba 2000: 117); *kyzi* 62r/27, 62v/7, 62v/8, 62v/9, 62v/10, 62v/11, 62v/14, 62v/17, 62v/19, *kizi* 62v/3, *kyziden* 62v/4, *kyzi* 62v/11, *kizi* 62v/12, *ky[j > z]i* 62v/15, *nekyziñen* 62v/15, *ky<za>zigæ* 62v/17, *kyñi* 62v/25 (Drimba 2000: 120); *kizi* 62v/38, 63r/6, 63r/15, *kyziden* 62v/38, *kyziga* 63r/1, *kyzi* 63r/23 (Drimba 2000: 121); *kisi* 64r/3, *kisiler* 64r/3 (Drimba 2000: 123); *kiñi* 66r/3, *kiñini* 66v/5 (Drimba 2000: 128); *kiñiniñ* 66v/9 (Drimba 2000: 129); *kisi* ? 72r/7 (Drimba 2000: 135); *ki si* 72v/12-13 (Drimba 2000: 136); *kisi* 74v/8 (Drimba 2000: 138); *kiñi* 81r/32, 81v/20 (Drimba 2000: 142); *kiñi* 82r/14 (Drimba 2000: 143). ET. kişi 'kişi' (HUAS 1941: 98; Aydın 2012: 170). kişi 'kişi, insan' (Hsüan-X 1975: 152). kişi 'kişi, şahıs' (ETŞ 1992: 345). kişi; KYŞY 'insan, kişi' (İKPÖ 1998: 195). kişi/kşi 'kişi', kişi ärmäz 'insan olmayan, insandan gayrısı' UIII 20, 23 (Gabain 2000: 53, 281). kişi 'kişi, insan, adam' (IB: 55). kişi 'kişi, insan', kişi oğlu 'insanoğlu' (KUKY 2009: 246, 247, 526). kisi 'eş, kadın' (METY 2012: 316). kişi 'insan, kişi' (METY 2012: 316). kişi 'kişi, insan, şahıs' (AY-III 1991: 100; AY-YK 2012: 240; ABH 2013: 207). krş. kisi 'zevce' (IB: 55). kisi 'karı, eş' (Aydın 2012: 170). kisi 'eş, zevce' (Yen, Kır, Mir) (YKI 2013: 504). kişilen- 'evlenmek' (Mayt: 413). kişisiz 'insansız, boş, ıssız, 'kişisiz', kimsiz-kimsesiz' (AY-III 1991: 100). OT. kisi 'kadın, karı' (KB: 260). kişi 'kişi, insan, adam, kimse' (KB: 261). kişi 'kişi, insan' (TKT 2004: 469). *kişi* 'kişi, adam, insan, kimse; halk; karı, kadın', . *arkuk kişi* 'söz dinlemez, kalp kimse', . çümerük kişi 'her zaman gözü sulanan, gözü az gören adam' . *etliğ kişi* 'şişman kimse; et sahibi olan kimse', . *ısrım kişi* 'suratsız, sıkıntılı adam', . *ısrım kişi* 'suratsız, sıkıntılı adam', . *ıssız kişi* 'yüzsüz, iyilik bilmez adam', . *inğes kişi* 'yabancı gibi sağına, soluna bakan adam' (DLT-Atalay 2006: IV-233). *kırt kişi* 'kötü huylu ve pinti adam' . *mun kişi* 'yüreği dölek, gönlü selek adam' . *ötüglüğ kişi* 'Hâkandan bir dileği olan kimse', . *öz kişi* 'sağır adam', *öz kişi* 'hısım', . *sibiz kişi* 'alık, dalgın adam' . *sun kişi* 'yumuşak huylu, yüreği selek

adam' . *yiñçe kişi* 'pinti kişi' (DLT-Atalay 2006: IV-326). (DLT-Atalay 2006: I-45, 102, 107, 109, 142, 143, 152; IV-220, 320, 335, 414, 471, 521, 541). krş. kişilik 'insanlık' (KB: 264). Hrз-T. kişi 'insan, adam' (İML 1988: 41). kişi 'kişi, kimse' (ME 1993: 146; KE 1997: 363). kişi 'kişi' (NF 1998: 251). kişi '1) kişi, kimse; 2) kadın, eş hanım' (KurT 2002: 167). kişi 'kişi, insan' (MM 2008: 234). krş. kişilik 'insanlık' (KE 1997: 364). kişisiz 'kışisiz, kimsesiz' (KE 1997: 364). AO-KıpT. kişi 'kişi, adam' (AO 1996: 222). M-KıpT. kişi '1) küçük; 2) kişi' (KF 2006: 140). kişi '1) adam, insan; 2) kadının kocası' (KİLE 1931: 50). kişi 'kişi' (MG 1984: 196; KMES 1994: 275; KK 1999: 115; KH 2002: 130). kişi 'şahıs, kimse; insan' (GT 1989: 371). kişi 'kişi, şahıs' (İMS 1992: 554; (DM 2003: 93). kişi 'man, human being; person' (RH 2000: 109, 203). kişi 'kişi, insan' (KMT 2002: 120; TK 2008: 275). Çağ. kişi 'kişi, insan' (MK 1993: 478). krş. kişilik 'kişilik, şahsiyet, insanlık' (MK 1993: 478).

1100. kişine-: kişnemek.

kişineydir kyžineydir CC-A 57b/4

Kyzineydir 'hinnit' (Kuun 1880: 263). кишнә (v) 'wiehern', жылкы кишнәдир (Radloff 1887: 35). kişine-, kişne- 'wiehern', жылкы kişinej-dir 'die Pferde wiehern' (Grønbech 1942: 149). kyzineydir 57r/8 (Drimba 2000: 111). OT. kişne- 'kişnemek' (DLT-Atalay 2006: IV-336). Hrз-T. kişnә- 'kişnemek' (KurT 2002: 167). M-KıpT. kişnә- → kişnәdi: kişnämäk filinden mazi, bugünkü manasında (KİLE 1931: 50). kişnә- 'rzeć (o koniu), wydawać rzenie' (Bulg-M 1954: 60). kişne- 'kişnemek' (KMT 2002: 119).

1101. kitab (< ar. kitāb): kâtip.

kitab chıtab CC-İ 45b/27

Chitab 'schola' [Metinde söz konusu kelimenin Latincesi scola, Farsçası chitab şeklinde verilmiştir. G. Kuun, Farsça chitab kelimesine *Arapça kuttab kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* şeklinde dipnot vermiştir (Kuun 1880: 104). Metinde Kuman Türkçesine ait olan kısımda, chitab kelimesinin yanında eşanlamlısı olarak osta kelimesi vardır. Bu durumda osta kelimesinin teklik şekilde olmasına da dayanarak, Arapça küttāp kelimesinin teklik anlamda yani 'kâtip' anlamıyla alıntılandığını söyleyebiliriz; ancak bu şekilde düşündüğümüzde Latince kısmıyla anlam uyuşmamaktadır. Latince scola kelimesi 'okul' anlamına gelmektedir. Nitekim Farsça chitab kelimesine kuttab diye anlam veren G. Kuun, Kuman Türkçesindeki chitab kelimesine schola diye anlam vermiştir. Latince schola kelimesinin '1. bilimsel rapor, ders, konferans; 2. okul,

mektep; 3. ekol, felsefî eğlim?’ şeklindedir (LRS 1976: 905; Kuun 1880: 271)]. chitab (Grønbech 1942: 75); katib ‘Lehrer’ (*Glosse Falsche*) (Grønbech 1942: 134). chitab 45r/27 (Drimba 2000: 94). OT. kıtab ‘kitap’ (KB: 265). kitāb ‘kitap’, Mūsā kitābı: Tevrat (TKT 2004: 469, 524). kıtab ‘kitap’ (AH: XXXVIII). krş. kâtib ‘kâtip, yazıcı, yazan’ (DH: 206). kidip/kıtib ‘kitap’ (AH: XXXVII). kitâbet ‘kâtiplik, yazı yazma, yazı kaleme alma’ (DH: 207). kitâbetlîğ ‘yazan, kaleme alan’ (DH: 207). mekteb ‘mektep’ (DH: 210). Hrız-T. kıtab ‘kitap’ (ME 1993: 146). kitāb ‘kitap’, kitāb-ı kadīm ‘Kuran-ı Kerim’ (KE 1997: 365). kitāb ‘kitap’ (NF 1998: 252; MM 2008: 234). krş. kâtib → kâtib-i vahy: Muaviye’nin lakabı; Muhammed Kâtib: Magâzî adlı kitabı olan din âlimi (NF 1998: 207, 528). kıtâbet ‘kitabet’ (KE 1997: 365). kitâbet ‘yazılma’ (NF 1998: 252). kitabhan ‘okumuş, bilgili’ (KurT 2002: 167). maktâb ‘okul’ (KurT 2002: 188). mükâteb ‘yazışma’ (ME 1993: 158). AO-KıpT. krş. mektûb ‘mektup’ (AO 1996: 225). M-KıpT. kitāb ‘kitap’ (MG 1984: 197; BV 1986: 222; KMES 1994: 276; KH 2002: 131; KF 2006: 142). kitāb ‘kitap’ (GT 1989: 371). kitāb/kiteb ‘kitap’, fâtihe-i kitāb ‘Fatıha suresi’ (İMS 1992: 524, 555). kitāb → ile’l-kitāb ve’s-sünnet ‘kitaba ve sünnete kadar’ (TK 2008: 247). krş. kâtib ‘yazan, yazıcı’ (GT 1989: 363). Kitāb-ı ‘azîz ‘Kuran-ı Kerim’ (KFLT 1989: 1022). kitâbet ‘yazılmış yazı’ (MG 1984: 197). kitâbet ‘bir köleyi ödemeyi kabul ve taahhüt ettiği bedeli ödediğinde azad olmak üzere tasarrufta bulunmak hürriyetine ve mülk edinme hakkına malik kılmak’ (KFLT 1989: 1022). kitâbet ‘köle ile efendi arasında geçerli olan ahit’ (İMS 1992: 555). kitâbî ‘ehli kitap denilen yahudi ve hristiyanlara verilen ad’ (KFLT 1989: 1022). Kitâbullah ‘Kuran-ı Kerim’ (KFLT 1989: 1022). kütüb ‘kitaplar’ (KFLT 1989: 1029). mekteb ‘mektep’ (KFLT 1989: 1033). mekteb ‘okul, mekteb’, mekteb-hâne ‘ders verilen yer, okul’ (GT 1989: 381). mektûb ‘yazılmış şey’ (MG 1984: 209). mektûb ‘mektup’ (GT 1989: 381). mükâteb/mükâtebe ‘köleliğin bir çeşidi’ (KFLT 1989: 1040). mükâteb/mükâtebe ‘tamamlandığı zaman azad edilmek üzere bedele bağlanan kadın köle’ (İMS 1992: 572). mükâteblik ‘bir bedele bağlama’ (İMS 1992: 572). kütüb ‘kitaplar’ (TK 2008: 284). Çağ. kitāb ‘kitap’ kitāb ‘kitap’ (MK 1993: 478). krş. kâtib ‘yazan, yazıcı’ (MK 1993: 470). Kâtibî-i Nişāburî: Özel ad (MK 1993: 470). Kirāmü’l-kâtibîn ‘yazıcı melekler’ (MK 1993: 478). kütüb ‘kitaplar’ (MK 1993: 486). mekteb ‘mektep’, mekteb-dār ‘öğretmen’ (MK 1993: 491). mektûb ‘mektup’ (MK 1993: 491).

1102. kitira: kitre ağacı.

kitire Chıtışa CC-İ 42b/3

Chitira ‘tragacanthae’ ~ *ar.* كَثِيرَا (Kuun 1880: 271). kiripä ‘tragacanthae’ (Radloff 1887: 34). kitira ‘Tragant’ (Grønbech 1942: 149). Chitira 42r/3 (Drimba 2000: 89).

1103. kiy-: giymek.

kiygil kijgil CC-İ 31b/3

kiydi kiydi CC-A 82b/25

Kijgil ‘indue’ (Kuun 1880: 263). kī ‘anziehen’, CC-İ 31b/3 kiygil → *iřa. f.* kīril, CC-A 82b/25 kiydi → kīdi (Radloff 1887: 34). kij- ‘(Kleider) anziehen’, kōnčekūñni kijgil ‘ziehe deine Hosen an’, čüvre kijdi ‘er hat (das Kleid) verkehrt angezogen’ (Grønbech 1942: 136, 142). *kijgil* 31r/3 (Drimba 2000: 75); kiydi 82r/24 (Drimba 2000: 144).

1104. kiyik: yabani hayvan.

kīyik kījik CC-A 61a/33

kiyik kījik CC-A 61a/33, 61a/34, 61a/35

işa. f. – *anl. f.* Kyk ‘incendium’ (Kuun 1880: 263). kījik 60v/30, 60v/31, 60v/32, kījik 60v/30 (Drimba 2000: 117).

1105. kiyiz: keçe.

kiyiz Chíix CC-İ 52b/10

Chiix (Kuun 1880: 271). *işa. f.* kīz ‘Filz’ (Radloff 1887: 34). kijiz ‘Filzdecke’ (Grønbech 1942: 142). Chíix 52r/10 (Drimba 2000: 104). ET. keyiz/kidiz ‘keçe’ (Mayt: 407, 411). kidiz/kiiz/ki’iz⁷⁴ ‘keçe’ (W 49) (Gabain 2000: 35, 281). kidiz ‘keçe’ (Mir) (IB: 55; YKI 2013: 504). OT. kīdiz ‘keçe’ (KB: 256). kidiz ‘keçe, Türkmenlerin çadır örtüleri ve göç zamanı bürgüleri gibi’ (DLT-Atalay 2006: IV-329). kiyiz ‘keçe’ (DH: 207). krş. kidhizlik yüng ‘keçe yapmak için hazırlanan yün’ (DLT-Atalay 2006: IV-329). kidhizliğ ‘keçe sahibi olan’ (DLT-Atalay 2006: IV-329). Hrız-T. kiyiz ‘keçe’ (İML 1988: 42; KE 1997: 366). kiyiz ‘keçe, çuval’ (NF 1998: 252). M-KıpT. kiyiz ‘keçe’ (KİLE 1931: 50). kiyiz ‘döşek, keçe, yün’ (KFLT 1989: 1022). kiyiz ‘keçe’ (İMS 1992: 555; (KMT 2002: 120; (DM 2003: 93). kiyiz = Ar. al-libd ‘felt’ (RH 2000: 278). kīz ‘keçe’ (MG 1984: 198). Çağ. kiyiz ‘keçe’ (MK 1993: 479).

1106. kizlen-: gizlenmek.

kizlenmiş kīzlemiş CC-A 66a/20

kizlän ‘sich verbergen’, kizlänmiş (Radloff 1887: 34). kizlen- ‘sich verstecken’ (Grønbech 1942: 149). kizlēmif 65v/20 (Drimba 2000: 127). ET. krş. kizlä- ‘ölu gömmek, defn etmek’ (Hsüan-X 1975: 153). kizle- ‘gizlemek, saklamak’ (AY-III 1991: 100). kişle- ‘gizlemek, saklamak’ (ETŞ 1992: 345). kizlä-; KYZL’- ‘gizlemek, saklamak, gizli tutmak, kapatmak’ (İKPÖ 1998: 195). kizlä- ‘gizlemek’ (Gabain 2000: 281). kizlāmāk ‘gizlemek’ (Hsüan-X 1975: 153). kizlençü ‘gizli’ (AY-YK 2012: 241). OT. krş. kizle- ‘gizlemek’ (KB: 265). kizle- ‘gizlemek, saklamak’, kizleyü arka bérigli ‘sırt çeviren, arkasını dönüp kaçan’ (TKT 2004: 470). kizle- ‘gizlemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-336). kizlen- ‘saklar görünmek, kendi kendine saklamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-336). kizlençü ‘gizli’ (DLT-Atalay 2006: IV-337). kizleş- ‘birbirinden gizlemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-337). kizlet- ‘gizletmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-337). Hrız-T. kizlen- ‘gizlenmek’ (ME 1993: 146; KE 1997: 366). kizlen- ‘gizlenmek, saklanmak’ (NF 1998: 252). krş. kizle- ‘gizlemek’ (ME 1993: 146; KE 1997: 366). kizle- ‘gizlemek, saklamak’ (KurT 2002: 168). kizlençi ‘saklı gizlide olan’ (KE 1997: 366). kizlençü ‘gizli’ (KurT 2002: 168). kizlet- ‘gizletmek, saklatmak’ (KE 1997: 366). kizli/kizlü ‘gizli, esrarlı’ (KurT 2002: 168, 169). M-Kıpt. kizlen- ‘gizlenmek, saklanmak’ (KFLT 1989: 1022; İMS 1992: 555; KK 1999: 116; (KMT 2002: 120). krş. gizle- ‘saklamak, ortaya çıkarmamak’ (GT 1989: 319). gizlü ‘1) saklı olan, gizli; sır; 2) gizli olarak’ (GT 1989: 319). kizlä- → kizlädi ‘1) gizledi; 2) yeri ekmek, terbiye etmek’ (KİLE 1931: 50). kizle- ‘gizlemek, saklamak’ (MG 1984: 198; İMS 1992: 555). kizle- ‘gizlemek’ (BV 1986: 222; KMES 1994: 276). kizle- ‘gizlenmek’ (KFLT 1989: 1022). kizle- ‘gizlemek, aldatmak’ (KMT 2002: 120). kizlü ‘gizli’ (KFLT 1989: 1022).

1107. köb-: şişmek.

köböptur kobopt^r CC-A 58b/39

Kobopt^r yani koboptur ‘tumidus est’ (Kuun 1880: 264); köbö- ‘anschwellen, zunehmen’, köböpt-tur (Grønbech 1942: 149). ET. krş. köpük ‘köpük’ (IB: 55). OT. krş. köfük ‘köpük’ (DH: 208). köpük(ğ) ‘köpük’ (DLT-Atalay 2006: IV-362). köpür- ‘köpürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-362). köpürt- ‘köpürtmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-362). Bize göre, *gēp- ilk biçimi, dudak ünsüzü -p etkisiyle önündeki ünlüyü yuvarlaklaştırıp Ön Türkçe *köp- dal biçimini oluşturmuştur. *köp-, ‘şişmek, kabarmak’ anlamıyla arkaik bir unsur olarak XV. yy. Oğuz Türkçesinde karşımıza çıkar: *Palamut agacını yemekten devenin karnı köpti* (Terc.TTS); *Şişirip kendözün köptürmek ister, kime olsa elin öptürmek ister* (GR. TTS). köp- ‘şişmek, kabarmak’ fiili,

muhtemelen Eski Türkçe öncesi dönemde, *köp* ‘çok’ sözünü kalıplaştırarak bir isim dengi oluşturur. Bu isim dengi de, olma ifade eden fiillerin yapımında görev alan *+r* ekiyle genişleyerek *köp-ü-r-* ‘küpürmek; küpürerek kabarmak’ fiilini meydana getirir (User 2010: 2). *köpirt-* ‘küpürtmek’ (KB: 280). krş. krş. kaba ‘sık, gür’ (KE 1997: 281; User 2010: 2). *ķabar-* ‘kabarmak, şişmek, su toplamak’ (KE 1997: 280; User 2010: 2). *ķabar* ‘kabarmak, şişmek; böbürlenmek’ (NF 1998: 199). *ķaparķuk* ‘kabarcık’ (NF 1998: 199). *ķapart-* ‘uzatmak, çoğaltmak’ (NF 1998: 200). *köpük* ‘köpük’ (ME 1993: 149). *köpük* ‘köpük’ (KE 1997: 383). *köpükle-* ‘küpüklemek’ (ME 1993: 149). *köpüklen-* ‘küpüklenmek’ (ME 1993: 149; KE 1997: 383). M-KıT. krş. *qab-* ‘pochwycić, zdobyć (łupy)’ (Bulg-M 1954: 64). *ķaba* ‘kaba, sık’ (KK 1999: 110). *qabar-* → *qabardı*: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 67). *ķabarķuk* ‘kabarcık’ (İMS 1992: 543). *köfük/köpük* ‘tüylü köpek’ (DM 2003: 95). *köpük*: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 52). *köpük* ‘köpük’ (BV 1986: 225; KFLT 1989: 1024). *köpük* ‘köpük’, *köpük at-* (İMS 1992: 557). *köpür-* → *köpürdü*: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 52).

1108. köbelek: kelebek.

köbelek kobelek CC-A 60b/2, 81a/32

anl. f. Kobelek ‘spuma; papilio’ (Kuun 1880: 264). *köǵäläk* ‘Schmetterling’ (Radloff 1887: 34). *köbelek* ‘Schmetterling’ (Grønbech 1942: 149). *kobelek* 60r/2 (Drimba 2000: 116); *kobelek* 80v/32 (Drimba 2000: 140). OT. krş. *kebeli* ‘ışık etrafında geceleri uçan kelebek, pervane, evelek’ (DLT-Atalay 2006: IV-289). Hrş-T. *kelebek*: bildiğimiz güzel kanatlı böcek (İML 1988: 39). *kelebek* ‘kelebek’ (ME 1993: 138; KE 1997: 322). *käbäläk/käpäläk* ‘kelebek’ (KurT 2002: 153, 158). Çağ. *köpelek* ‘kelebek’ (MK 1993: 481).

1109. köç-: göçmek.

köçti kœtí CC-A 72a/18

köц (v) ‘fortziehen, nomadisieren’, *kœцti* (Radloff 1887: 33). *köç-* ‘(nomadisieren) fortziehen’, *qačan köçti* bu ğahandan ‘als sie aus dieser Welt fortzog’ (Grønbech 1942: 149). *kœçti* 71v/9 (Drimba 2000: 134). ET. *köç-* ‘göçmek’ (ETŞ 1992: 350; KUKY 2009: 388, 527). *köç-* ‘göçmek, göç etmek’ (METY 2012: 316). OT. *köç-* ‘göçmek’ (KB: 274). *köç-* ‘göçmek’ (TKT 2004: 480). *köç-* ‘göçmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-354). krş. *köç* ‘göç’ (KB: 273). *köçgü* ‘göç’ (TKT 2004: 480). *köçkün* ‘göç eden’ (KB: 274). *köçrüm* ‘belinleme, telaş; köy halkının şehre kaçışması’ (DLT-Atalay 2006: IV-

354). köçüt ‘göç atı’ (KB: 274). köçüt ‘at’ (DLT-Atalay 2006: IV-354). köçütçi ‘göçüren, göçürecek olan’ (KB: 274). Hrz-T. köç- ‘göçmek’ (ME 1993: 148; MM 2008: 234). köç- ‘göçmek, göç etmek’ (KE 1997: 377). köç- ‘göçmek, göç etmek, yola koyulmak, yolculuğa devam etmek; ölmek’ (NF 1998: 258). köçmek ‘göçmek, göç etmek’ (İML 1988: 46). krş. köç ‘göç’ (ME 1993: 148; KE 1997: 377). köçmek ‘göç, hicret’ (ME 1993: 148). köçnük ‘devrilmiş’ (ME 1993: 148). AO-KıpT. krş. köç ‘göçmek’ (AO 1996: 223). M-KıpT. köç- → köçdi: köçmāk fiilinden mazi, bugünkü manasında (KİLE 1931: 50). köč- ‘przenosić się z miejsca na miejsce, koczować’ (Bulgm 1954: 60). köç- ‘göçmek, nakletmek’ (İMS 1992: 556). köç- ‘göçmek’ (KK 1999: 116; (KMT 2002: 121). köč- → köčgıl ‘depart, move away!’ (RH 2000: 75). krş. köç: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 50). köçken ‘kartal’ (KMT 2002: 122). Çağ. köç- ‘göçmek’ (MK 1993: 480). köç ‘göç’ kelimesi, Küç-ebā ‘nomad’ klanının üyesi olan Kuman valisi Soudimir Koučebič’in isminde görülmektedir (Golden 1979-1980: 299).

1110. köçür-: göçürmek.

köçürdi kœvrdí CC-A 71a/29

Köçürdi ‘transtulit’ (Kuun 1880: 265). көүрп (v) ‘überführen’, *işa. f.* көүрпди (Radloff 1887: 33). köçür- ‘irgendwohin wegführen’, теңри көчүрди hazyz bojyn menülükge ‘Gott hat deine heilige Person in die Ewigkeit hinübergeführt’ (Grønbech 1942: 150). kœvrdí 70v/15 (Drimba 2000: 133). ET. köçür- ‘göçürmek’ (Gabain 2000: 282). köçür- ‘göçürtmek, göç ettirmek’ (IB: 55). köçür- ‘göçürtmek, göç ettirmek’ (Mir) (YKI 2013: 504). OT. köçür- ‘göçürmek; yazmak, istinsah etmek, nakletmek’, köçürme oçak ‘bir yerden öbür yere göçürülebilen ocak’, köçürme oyun ‘ ‘ondört’ adı dahi verilen bir oyun’ (DLT-Atalay 2006: IV-354). krş. Hrz-T. köçür- ‘göçürmek, göç ettirmek’ (KE 1997: 377). AO-KıpT. köçür- ‘göçürmek’ (AO 1996: 223).

1111. kögen: köken.

kögen^{de} kogēde CC-A 60b/32

kögen ‘Strick, an dem die jungen Lämmer und Zicklein angebunden werden’ (Grønbech 1942: 150). kogēde 60r/31 (Drimba 2000: 116). S. Tezcan *Etimoloji Önerileri* başlıklı makalesinde *köken* kelimesinin CC’deki ve Kazakçadaki anlamıyla Moğolcaya *kögene* şeklinde geçtiğini kaydetmiş ve bu anlamın birincil olduğunu belirtmiştir. S. G. Clauson’un *kögen* > *kö-* ‘gözetmek’ şeklindeki tahlili ile H. Eren’in *kök* + (e)n (küçültme eki) şeklindeki tahliline katılmayarak ‘bağ; kayıştan kesilmiş eyer bağı’

anlamına gelen *kök* kelimesiyle ilişkilendirmiştir. *kök* + *gen* (bitki adları türeten bir ek) > *köken* (Tezcan 2011: 825). kögen/köken (?) ‘iki kazın arasına gerilen ip, bu ipe analarının yanına gitmemesi gereken hayvan yavruları bağlanır.’, yelü kögen ‘gökkuşağı’ (Hsüan-X 1975: 153, 197). OT. kögen ‘ilmikli köstek, süt sağılacağı zaman hayvanların ayağına vurulur’ (DLT-Atalay 2006: IV-355).

1112. köger-: göğermek.

kögeripdir kogerípdír CC-A 82a/40

Kogeripdir ‘pudet’ (Kuun 1880: 264). köräp (v) ‘blau werden’, *işa. f.* köräpín ríp (Radloff 1887: 32). kegerípdír 81v/40 (Drimba 2000: 143). ET. köker- ‘göğermek, yeşillenmek’ (ETŞ 1992: 351). OT. köger- ‘göğermek, gök rengini almak’ (DLT-Atalay 2006: IV-355). Hrız-T. köger- → kögerdi ‘mavileşti’ (İML 1988: 95). köger- ‘a) filizlenmek, çıkmak; b) mavileşmek; c) küflenmek’ köger. köker- ‘göğermek; yeşermek, yeşillenmek’ (KE 1997: 379). krş. kökert- ‘yeşillendirmek’ (KE 1997: 379). M-KıpT. göger- ‘göğermek, küf rengini almak’ (KH 2002: 124). Çağ. köker- ‘göğermek; yeşermek, büyümek; çiçek açmak’ (MK 1993: 480).

1113. kögis: göğüs; krş. köküs, kövüs.

kögisiñ køgıfıñ CC-A 73a/4

Kögis (Kuun 1880: 265). *işa. f.* köryc ‘Brust’, *işa. f.* körycýñ (Radloff 1887: 32). *işa. f.* kögüs ‘Brust, Busen’ (Grønbech 1942: 150, 156). køgıfıñ 72v/2 (Drimba 2000: 136). ET. kögüz ‘göğüs, kalp’ (ETŞ 1992: 351). kögüz ‘göğüs’ (Gabain 2000: 46, 282). köküz ‘göğüs, kalp; düşünce, fikir’ (AY-III 1991: 100). köküz ‘göğüs’ (ABH 2013: 208). krş. köküzlög ‘göğüslü’ (ETŞ 1992: 351). OT. kögüz ‘göğüs’ (KB: 274). kök(ü)s/köküz ‘gönül, yürek’, köküs ya^{nı} köül ‘kalp, yürek’, köküzlerdeki ‘gönüldeki, kalpteki’ (TKT 2004: 481). kök(ü)s/kögüz ‘göğüs’ (DLT-Atalay 2006: IV-356, 358). könçük ‘göğüs yakası’ (TKT 2004: 482). Hrız-T. kögüs ‘gövüs’ (İML 1988: 46). kögüs ‘göğüs’ (ME 1993: 148). kög(ü)s/z ‘göğüs’ (KE 1997: 377). kök(ü)s ‘göğüs’ (NF 1998: 258). köküs ‘göğüs, sine’ (KurT 2002: 173). köküz ‘göğüs’ (MM 2008: 234). krş. kögüslög ‘göğüslü’ (KE 1997: 378). kögüzlük ‘gerdanlık’ (ME 1993: 148). kökre ‘sine, göğüs’ (KE 1997: 379). M-KıpT. gögüs ‘vücudun ön kısmı, göğüs’ (GT 1989: 319). gögüs ‘göğüs’ (KH 2002: 124). kögs ‘göğüs’ (KF 2006: 143). kögüs ‘göğüs’ (MG 1984: 200; BV 1986: 224; KFLT 1989: 1024; (KMT 2002: 122; (DM 2003: 95). kögüz/kövüs

‘chest, breast, bust’ (RH 2000: 101, 209). köküs ‘göğüs’ (KK 1999: 116). krş. kökrek ‘kaburga’ (TK 2008: 279). kökürdeş ‘süt kardeşi’ (KMT 2002: 122). Çağ. kögsük ‘köğüs’ (AL: 359). kök(ü)s ‘göğüs’ (MK 1993: 481). krş. kögreg ‘ciğer’ (AL: 361). kökütaş ‘bir kişinin oğlının dayesinin oğlu olsa iksi dahi ol dayening südin emüb ile büyüeler daye oğlına dirler ki mahdum oğlu anga kökütaş deyu hitab ider’ (AL: 361). kömrek ‘böğür’ (AL: 365).

1114. kök I: mavi.

kök kok CC-A 60b/4

kök Coc CC-İ 47a/31

Coc ‘caeruleus’ (Kuun 1880: 267); CC-A 60b/4 kök yibekî *işā. f. – anl. f.* → Bekjñ bekî (bekin) (Kuun 1880: 300). kök75 ‘blau’ (Radloff 1887: 32). kök ‘blau’ (Grønbech 1942: 150). Coc 46v/31 (Drimba 2000: 96); kok 60r/4 (Drimba 2000: 116). ET. kök; KWYK ‘mavi, ya da yeşil (Çincesi ts’ing), gök, gök kubbe’ (< *kö- ‘yukarda olmak’) (İKPÖ 1998: 195). kök ‘mavi, gök rengi’ (Üİ 1998: 157). kök ‘gök, mavi’ (Gabain 2000: 283). kök ‘mavi’ (IB: 55). kök ‘голубой (о небе)’ (TEЭ 2008: 323). kök (I) ‘mavi, yeşil, boz, gri, lacivert (gökyüzünün her türlü rengi)’ (KUKY 2009: 183, 527). kök ‘mavi (göğün rengi olarak); boz, gri’; ö.a./y.a.parçası: kök türük, kök öñ, kök teyen (METY 2012: 316). kök ‘mavi, boz’ (Aydın 2012: 171). kök ‘gök; gök rengi, mavi’ (AY-YK 2012: 242). kök ‘gök, mavi, asuman’ (ABH 2013: 208). kök ‘mavi, gri, boz; gökyüzü; kişi adı’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 504). krş. OT. kök ‘mavi, yeşil’, kök ayuk: Kök Ayuk (Türkmen büyüklerine verilen ad) (KB: 275). kök (II) ‘yeşil’, kök tınçımış ‘kokuşmuş’ (TKT 2004: 481). kök ‘gök rengi, gök renk, lâcivert’, köm kök ‘gömgök’, köp kök ‘gömgök’, kök tupulgan/kök tubulgan: bir kuş adı (DLT-Atalay 2006: IV-356, 648, 653). kök ‘şehrin dört yanını saran yeşil bölge’ (DLT-Atalay 2006: IV-356). krş. kögle- ‘-hayvan- yeşil ot yemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-355). kökçin ‘göğümsü, kır’ (KB: 275). kökegün ‘gök sinek’ (DLT-Atalay 2006: IV-357). kökşin ‘göğümsü, gök renkte’ (DLT-Atalay 2006: IV-358). Hrız-T. kök ‘mavi renk’, köktonlu ‘mavi gömlekli’, kömkök ‘gömgök, masmavi’ (İML 1988: 46). kök II ‘mavi’ (ME 1993: 148). kök II ‘yeşil; mavi; ot’ (KE 1997: 379). kök ‘gök’ (MM 2008: 234). krş. kökiş ‘göğümsü, mavimsi’ (ME 1993: 148). M-KıpT. gök ‘yeşil’ (GT 1989: 320). gök ‘mavi’ (KH 2002: 124). kök ‘1) renk (açık mavi); 2) sema; 3) cins, kök’ (KİLE 1931: 51). kök ‘gök, gökyüzü’ (MG 1984: 200). kök ‘mavi’ (BV 1986: 224; KK 1999: 116). kök ‘gök,

gökyüzü' (KMES 1994: 277). kök 'kök, taze, çiğ' (KFLT 1989: 1024). kök 'mavi' (İMS 1992: 556; (DM 2003: 95). kök = Ar. al-samâ 'sky' = Far. âsmân 'heaven' (RH 2000: 141). kök = Ar. al-akḥal 'dark blue'/Ar. azraq 'blue' (RH 2000: 182, 258). krş. göklü 'mavi (gözlü)' (KH 2002: 124). köbkök/kömkök 'gömgöy' (KİLE 1931: 50, 51). kömkök/köpkök 'masmavi' (KK 1999: 116). künkök 'gömgök, masmavi' (KMT 2002: 126). kömkök/köñkök 'masmavi' (DM 2003: 95). Çağ. kök 'yeşil' (MK 1993: 480). kökümtül 'köm kök' (AL: 361).

1115. kök II: gökyüzü; köktegi kanlık 'semavi hakimiyet'

kök	kök	CC-A 60b/4, 61a/8
kök	Kök	CC-İ 36a/27, CC-A 62a/17, 71a/4, 75a/10, 75b/5
kök	køk	CC-A 72b/16, 72b/42
kökarı	køkarı	CC-A 73b/23
kökdegi	køcdage	CC-A 63b/27
kökden	køkdā	CC-A 70a/8, 73a/12
kökden	køkdan	CC-A 75a/3
kökge	køkgα	CC-A 71a/2, 72b/3, 73b/5
kökge	køk gα	CC-A 75a/10-11
kökke	køcka	CC-A 80b/5
kökte	køcte	CC-A 62b/32
kökte	køcta	CC-A 64a/28
köktegi	køctage	CC-A 62b/28
köktegi	køctagı	CC-A 62b/31
köktegiler	køctagiler	CC-A 63b/3
köktegiler	køctagıl'	CC-A 72b/36
kökte	køctα	CC-A 64a/27
köktegi	køctagı	CC-A 73a/20
kökni	køkni	CC-A 69b/27
kökni	køkni	CC-A 70a/14, 73a/24, 75a/1
kökniñ	køkniñ	CC-A 72b/38
kökniñ	køkniñ	CC-A 75b/6
kökniñ	Køkniñ	CC-A 76b/15

Kök, Kök 'caelum', kökari 'caelum versus', köktage chanlik 'regnum caeleste' (Kuun 1880: 264, 265); coc 'gökyüzü' (Kuun 1880: 267). көк 'der Himmel', көкниң, көккә,

köknî, köktä, köktän, köktägi, köktägilär, köklär, köklärni (Radloff 1887: 32). kök ‘Himmel’, kök jer ‘Himmel und Erde’, köktegiler ‘die Himmlischen’ (Grønbech 1942: 150). K[o > ø]k 35v/26 [Söz konusu değişim tıpkıbasımında görülememiştir. bkz. tbsm CC-İ 36a/27] (Drimba 2000: 81); kokbile 60v/8 (Drimba 2000: 117); kök 61v/17 (Drimba 2000: 118); koktage 62r/28 (Drimba 2000: 120); køctagi 62r/31 (Drimba 2000: 120); køcte 62r/32 (Drimba 2000: 120); køctagiler 63r/3, køcdage 63r/27 (Drimba 2000: 121); køcta 63v/28 (Drimba 2000: 122); kóknî 69r/16 (Drimba 2000: 130); køkdæ 69v/4, køknî 69v/7 (Drimba 2000: 131); køkgæ 70v/1, kök 70v/2 (Drimba 2000: 132); køkgæ 72r/2, kök 72r/8, køkt[e > æ]gilr 72r/18 (Drimba 2000: 135); køknî 72r/19, kök 72r/21, køk[d > t]æ 72v/6, kø/k/tægi 72v/10, køknî 72v/12 (Drimba 2000: 136); køkgæ 73r/3, køkari 73r/20 (Drimba 2000: 137); køknî 74v/1, køkdæn 74v/7, kök gē 74v/10-11 (Drimba 2000: 138); kök 75r/5, køknî 76r/6, Køknî 76r/14 (Drimba 2000: 139); kócka 80r/5 (Drimba 2000: 140). ET. kök ‘gök, sema’ (HUAS 1941: 99). kök ‘gök, açık hava’, kök ıalık ‘gök yüzü’ (ETŞ 1992: 350, 351). krş. OT. kök ‘kök, temel’ (KB: 274). kök ‘gök, gökyüzü’ (KB: 274). kök (I) ‘gök’, kök ıapuşı ‘gökyüzü’ (TKT 2004: 480, 481). kök ‘gök, hava, sema’ (DLT-Atalay 2006: IV-356). kök ııgırısı (DLT-Atalay 2006: IV-146). kök ‘kök, asıl’ (DLT-Atalay 2006: IV-356). krş. kökdē- ‘eğer tahtalarını diktirmek, bağlatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-356). kökād- ‘göge yükselmek, yükseltmek’ > ‘övmek’ (Gabain 2000: 49, 283). kökle- ‘bir işin esasına vâkıf olmak’ (KB: 275). kökle- ‘eğer bağını sıkı bağlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-357). köklen- ‘sıkı bağlanmak; asaletli veya zengin olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-357). kökleş- ‘ilişip sokulmak; eğer bağlamakta yardım etmek; hısımlıkta bağlanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-357). köklet- ‘eğer tahtalarını diktirmek, bağlatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-357). kökseğüçi ‘göge yükselmek isteyen’ (KB: 275). kökteş- ‘ilişip sokulmak, eğer bağlamakta yardım etmek; hısımlıkla bağlanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-358). Hrız-T. kök ‘soyun aslı; gök sema’ (İML 1988: 46). kök I ‘gökyüzü’ (ME 1993: 148; KurT 2002: 173). kök I ‘gök, gök yüzü’, Kökbâyıl: Üçüncü kat gök ferishtelerinin ulusu (KE 1997: 378, 793). kök ‘gök, gök yüzü’ (NF 1998: 258). kök II ‘kök, asıl’ (KurT 2002: 173). krş. köke → ev kökesi ‘evin tavanı’ (İML 1988: 31). köklüğ ‘asil, soylu’, kökyayı ‘eleğimsağma’, kökyolu ‘samanoğrusu, hacılar yolu’ (İML 1988: 46). M-KıpT. gök ‘semâ, gök’ (GT 1989: 320). kök ‘gök, sema’, kök ‘ilimleri, kökke ıık- (İMS 1992: 556). kök ‘kök’ (GT 1989: 373). kök ‘gökyüzü’ (KK 1999: 116). kök ‘semâ, gökyüzü’ (KMT 2002: 122; (DM 2003: 95). kök ‘asıl, esas’ (KMT 2002: 122). kök ‘döl suyu’ (KMT 2002: 122). kök ‘gök’ (KF 2006: 143). kök ‘gök, gök yüzü’ (TK 2008: 278). krş.

köklä- → köklädi ‘oldu, kökleşti’ (KİLE 1931: 51). köklük ‘nesep, soy sop’ (İMS 1992: 557). TM. ö. i. Köktāsh: *Irāqī* olarak adlandırılan Türkmenlerin liderlerinden biri. Köktāsh < kök ‘sky’ (> ‘sky-coloured, blue/green’) + tāsh ‘stone’ (Bosworth 2001: 307).

1116. kökçe: güzel.

kökçe kokεα CC-A 60b/32

işa. f. – anl. f. Kečak ‘paucus’ (Kuun 1880: 262). ko/k/čæ 60r/31 (Drimba 2000: 116). OT. M-KıpT. gökçek ‘güzel’ (KH 2002: 124). kökçek ‘güzel, hoş, iyi’, kökçek gümān tut- ‘hakkında iyi düşünmek’, kökçek kör- ‘beğenmek, tasvip etmek’ (İMS 1992: 556, 557).

1117. kökre-:kükremek.

kökrer chocrar CC-İ 28b/3

kökredi chocradı CC-İ 28b/4. Chocrar ‘tonat’ (Kuun 1880: 272). kökpä (v) ‘donnern’, kökpär, kökpädi (Radloff 1887: 32). kökre- ‘donnern’ (Grønbech 1942: 150). Cho/c/rar 28v/3, Chocradı 28v/4 (Drimba 2000: 71). ET. kökirä-/kökrä-/kökürä- ‘gürlemek, kükremek’ (Gabain 2000: 283). kükire- ‘kükremek, gürlemek’ (ETŞ 1992: 364). küküre- ‘gürlemek’ (ETŞ 1992: 364). krş. OT. kökre- ‘kükremek, inlemek, feryat etmek’ (TKT 2004: 481). kökre- ‘kükremek’ (KB: 275; DLT-Atalay 2006: IV-357). krş. kökreş- ‘gürlemek, kükremek; kişnemek; kükreşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-357). Hrz-T. kökre- ‘kükremek; şimşek çakmak, (gök) gürüldemek’ (KE 1997: 379). kükre- ‘kükremek’ (ME 1993: 154). M-KıpT. kökrä- → kökrädi ‘gürledi’ (KİLE 1931: 51). kökürmek ‘gök gürlemesi’ (DM 2003: 95). Çağ. krş. künġrenmek- ‘kızgınlık anında mırıldanmak’ (MK 1993: 486). kökremek: kökremek chocramac CC-İ 28b/5. Chocramac ‘tonitru’ (Kuun 1880: 272). kökpä (v) ‘donnern’, kökpämäk (Radloff 1887: 32). kökremek ‘Donner’ (Grønbech 1942: 150). Chocramac 28v/5 (Drimba 2000: 71). OT. M-KıpT. kökremek ‘gök gürlemesi’ (KMT 2002: 122).

1118. kökü: göğüs; krş. kögis, kövüs.

köksüne køkşunα CC-A 76b/6

köksügde køkşugde CC-A 64a/35

Koksug ‘pectus’ (Kuun 1880: 265). *işa. f.* köğýc ‘Brust’, *işa. f.* көксýңдә, көксýнә (Radloff 1887: 32). көсýгde 63v/34 (Drimba 2000: 123); көкşunæ 76r/6 (Drimba 2000: 139).

1119. kölege:gölge.

kölege colaga CC-İ 53b/24

köleges*i* kolagáí CC-A 60b/1

CC-A 60b/1 köleges*i* → *işa. f.* – *anl. f.* Kolagacep ‘se agitando’ (Kuun 1880: 143, 265); colaga, coläge ‘umbra’ (Kuun 1880: 268). kölärä ‘Schatten’ (Radloff 1887: 33). kölege ‘Schatten’ (Grønbech 1942: 150). Colaga 53r/24 (Drimba 2000: 106); kolægæfi 60r/1 (Drimba 2000: 116). ET. kölige ‘gölge’ (Mayt: 416). köligä ‘gölge’ (Gabain 2000: 283). krş. köliq- ‘gölgelendirmek’ (ETŞ 1992: 351). köligelik ‘gölgelik, çardak’ (Mayt: 416). kölün- ‘gölgelemek’ (Gabain 2000: 283). OT. kölik/kölike ‘gölge’ (KB: 275). kölike ‘gölge’, kölike kıl- ‘gölgelemek, gölgeli hale getirmek’ (TKT 2004: 482). kölige ‘koyu gölge’ (DLT-Atalay 2006: IV-358). krş. kölik ‘gölge’ (DLT-Atalay 2006: IV-359). kölikelik ‘gölgelik’ (TKT 2004: 482). Hrş-T. kölge/kölige ‘gölge’ (ME 1993: 148, 149; NF 1998: 258). kölege/kölge/kölige ‘gölge’ (KE 1997: 379). kölākā/kölkā ‘gölge’ (KurT 2002: 173). krş. köletgü ‘gölgelik’ (KE 1997: 379). köligelen- ‘gölgede oturmak’ (ME 1993: 149). M-KıpT. gölge ‘gölge’ (GT 1989: 320). köledge ‘gölge’ (KFLT 1989: 1024). kölege ‘gölge’ (KMES 1994: 277; TK 2008: 279). kölge ‘gölge’ (DM 2003: 95; KF 2006: 143). kölgäy ‘kölge, hayal’ (KİLE 1931: 51). kölgey ‘gölge’ (KK 1999: 116). kölige ‘gölge’ (BV 1986: 225; İMS 1992: 557). kölige = Ar. al-ẓill ‘shadow, shade’ (RH 2000: 201, 324). krş. köledgelen- ‘gölgelenmek’ (KFLT 1989: 1024). kölege ‘gölge’ (TK 2008: 279). kölek ‘gölge’ (KMT 2002: 122). köligelen- ‘gölgelenmek’ (İMS 1992: 557). köligelik ‘gölgelik’ (İMS 1992: 557).

1120. köm-: gömmek.

kömermen*n* chomarmē CC-İ 27b/15

kömdün chomdun CC-İ 27b/16

kömgil chongıl CC-İ 27b/17

Chomarmen ‘sepelio’, chongıl *emir şekli* (Kuun 1880: 272). köm (v) ‘begraben’, kömärmän, CC-İ 27b/16 kömdün → *işa. f.* көмдým, CC-İ 27b/17 kömgil → *işa. f.* көмгýл (Radloff 1887: 34). köm- ‘begraben’ (Grønbech 1942: 151). Chomarmē 27r/15, Chomdun 27r/16, Cho[n > m]gil 27r/17 (Drimba 2000: 70). ET. köm- ‘gömmek’

(Gabain 2000: 283; AY-YK 2012: 242). OT. köm- ‘gömmek, gömerek saklamak’ (TKT 2004: 482). köm- ‘gömmek’ (KB: 275; DLT-Atalay 2006: IV-359). krş. *kömeç* ‘küle gömülerek pişirilen çörek’ [‘Küle ve küle benzer şeylere bir nesne gömüldüğünde kullanılan كُمدى *kömdi* fiilinden alınmıştır.’] (DLT-Atalay 2006: I-12; IV-359). kömçü ‘gömü, define, hazine’ (DLT-Atalay 2006: IV-359). kömüç ‘gömü, define’ (DLT-Atalay 2006: IV-359). kömün- ‘gömülmek; gömer görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-359). kömüş- ‘gömmekte yardım etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-360. Hrzt-T. köm- ‘gömmek’ (ME 1993: 149; KE 1997: 379; NF 1998: 259; KurT 2002: 173). kömmek ‘gömmek’ (İML 1988: 46). krş. *kömeç* ‘külede pişirilen çörek’ (KE 1997: 380). kömüglüg ‘gömülü’ (KE 1997: 380). M-Kıpt. köm- → kömdi ‘gömdü’ (KİLE 1931: 51). köm- ‘grzebać’ (Bulg-M 1954: 61). köm- ‘gömmek’ (MG 1984: 200; KK 1999: 116; KFLT 1989: 1024). köm- ‘gömmek, gizlemek’ (İMS 1992: 557). köm- ‘gömmek, defnetmek’ (KMT 2002: 122). krş. *kömeč* ‘baked bread in the ashes’ (RH 2000: 154). Çağ. köm- ‘gömmek’ (MK 1993: 481).

1121. kömiş; *krş.* kümiş.

kömiş kömis CC-A 60b/11

Komis ‘argentum’ (Kuun 1880: 265). *işa. f.* קֶמֶשׁ ‘Silber’ (Radloff 1887: 36). kömiş (Grønbech 1942: 151). kómiş 60r/11 (Drimba 2000: 116). ET. kümüş; KWMWŞ ‘gümüş’ (İKPÖ 1998: 199). kümüş ‘ceпeбpo (TEĞ 2008: 323). kümüş ‘gümüş’ (KUKY 2009: 237, 240, 528; METY 2012: 317). kümüş ‘gümüş’ (Yen, Kır) (YKI 2013: 505). OT. kümüş → kümüş tégin ‘rengi gümüş gibi saf köle’ (DLT-Atalay 2006: IV-593). Hrzt-T. kümiş/kümüş ‘gümüş’ (ME 1993: 154). kümüş ‘gümüş’ (KFLT 1989: 1028). krş. kümişlik ‘gümüşlük’ (KFLT 1989: 1028). kümüşlü ‘gümüşlü’ (KFLT 1989: 1028). M-Kıpt. gümüş ‘gümüş’ (GT 1989: 324). kümüş = Ar. al-fıḍḍa ‘silver’, kümüş bez silver cloth’ (RH 2000: 159, 165, 303).

1122. kömül-: gömülmek.

kömülüpturur kömvlypturur CC-A 75a/9

Kömvlypturur *yani* kömvlypturur ‘sepelitus est’ (Kuun 1880: 265). kömýl (v) ‘begraben werden’, kömýlýп трупп (Radloff 1887: 34). kömül- ‘begraben werden’ (Grønbech 1942: 151). kömvlypturrur 74v/9 (Drimba 2000: 138). ET. kömül- ‘gömülmek’ (Mayt: 416). OT. Krh-T. kömül- ‘gömülmek’ (KB: 276). Hrzt-T. kömül- ‘gömülmek’ (ME

1993: 149). köm(ü)l- ‘gömülmek’ (KE 1997: 380). kömül- ‘gömülmek, saplanmak’ (NF 1998: 259). M-KıpT. gömül- ‘gömülmek’ (GT 1989: 320). kömil-/kömül- ‘gömülmek’ (İMS 1992: 557). kömül- ‘gömülmek’ (KFLT 1989: 1024; TK 2008: 279). krş. gömülgen ‘bataklık, çamur’ (GT 1989: 320). kömülgän ‘şiddetli çamur’ (KİLE 1931: 51). Çağ. krş. kömüklük ‘kömülmüş’ (AL: 364).

1123. kömüldrük: kemer tokası.

kömüldrük Comuldruc CC-İ 52b/17

Comuldruc ‘pectorale’ (Kuun 1880: 268). kömýлдрýк ‘Brustriemen’ (Radloff 1887: 34). Comuldruc 52r/17 (Drimba 2000: 104). kömüldürük ‘the breast-strap of a saddle’ > *kömül (köñül kelimesinin varyantı) (EDPT: 722). T. Tekin EDPT’deki bu açıklamaya katılmanın zor olduğunu belirtmiştir. Öncelikle, köñül kelimesinin sadece Çuvaşçada m’li olduğunu (Çuv. *kāmāl* ‘delight, pleasure, desire’) ve ñ > m değişmesinin çok eski olmadığını kaydetmiştir (Tekin 1994: 251; Tekin 1987: 38). Bunun yanı sıra, kömüldürük kelimesinin *köm ‘at göğsü’ şeklindeki eski bir isimden türediğini belirtmiştir. k sesinin düştüğü diğer varyantlar için Çağ. *ömgen* ‘at göğsü’, B-Tat. *ömgön* ‘at göğsü’, Kır. *ömgök* örneklerini vermiştir. Buna göre kelimenin kökünü *öm > *höm > *köm şeklinde açıklamıştır; ayrıca Tuna Bulgarcası *Хωγмсхн Kyne HUMSHI KUPE* ‘göğsü örten zırh, göğüs zırhı’ ifadesindeki *Хωγмсхн* kelimesinin de yukarıdaki *köm kökünden gelişmiş olduğunu belirtmiştir (Tekin 1987: 36, 37, 38). Kelime, Dunhuang’da bulunan ve IX. yüzyıla ait olan Türkçe-Hotence kelime listesinde *kāmūlādrūhā*: /kömüldrüy/ ‘the breast-girth on the saddle’ şeklinde kaydedilmiştir (Emmerick; Róna-Tas 1992: 209). H. W. Bailey söz konusu kelimenin Türkçe *kāmūlā* (köngül) ‘breast’ ve Hotence *drūysi* olmak üzere iki kelimedenden oluştuğunu söylemiştir; fakat Hotence *drūysi* kelimesi (bağımsız olarak) tanıklanmamıştır (Bailey 1944: 291, 295; Emmerick; Róna-Tas 1992: 209). Bunun yanı sıra G. Doerfer de kelimeyi köñül ‘Herz’ ile ilişkilendirmiştir. G. Doerfer’e göre Türkçe kömüldürük ‘Brustriemen’ kelimesinin Moğolca karşılığı kömöldürge, Türkçe +dUrUk ekinin ise Moğolca karşılığı +dUrgA’dır. G. Doefer, ägindirik ‘Pelerine’ //egeldürge ‘Schulterriemen’ örneğini de buna delil olarak göstermiştir (Doerfer 1974: 113). Yukarıda bahsettiğimiz verilere göre kelimenin köñül ‘gönül’ + dürük şeklinde oluştuğunu söylemek yanlış olmaz. DLT’de kayıtlı boyunduruk ve közüldürük kelimeleri de aynı yapıda olduğu için bu görüşü desteklemektedir diğer duruk eklerini de bul ? (DLT-Atalay 2006: IV-106, 370, 372). OT. Krh-T. kümüldrük ‘at göğüslüğü’ (DLT-Atalay 2006: IV-397). M-KıpT.

kömüldürük 'atın göğsünde kayışların iltisak noktasında yapılan süs halkası' (KİLE 1931: 51). kömüldürük 'at göğüslüğü' (MG 1984: 200). kömüldürük 'göğüslük' (KMT 2002: 122).

1124. kömür: kömür.

kömür Comur CC-İ 43a/20

Comur 'carbo' (Kuun 1880: 268). kömŷp (Radloff 1887: 34). kömür 'Kohle' (Grønbech 1942: 151). Comur 42v/19 (Drimba 2000: 90). ET. kömür 'kömür' < köy- 'yanmak' + mür, kömür tag: bir dağ adı (Gabain 2000: 53, 283). kömür 'kömür' (METY 2012: 316). yer adı. Kömür Tag: Kara Kum'un kuzey veya kuzey-batısında bir dağ (UKY 2011: 101, 127; ETYA 2012: 132). OT. kömür 'kömür' (KB: 276; DLT-Atalay 2006: IV-360). krş. kömürlük 'kömür yapmak için yakılan ağaç ve kömür konan yer' (DLT-Atalay 2006: IV-360). kömürlüğ 'kömür sahibi, kömürü olan' (DLT-Atalay 2006: IV-360). Hrız-T. kömür 'yanmış ve kararmış odun' (İML 1988: 46). kömür 'kömür' (KE 1997: 380). M-KıpT. kömür: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 51). kömür 'kömür' (İMS 1992: 557; KMES 1994: 277; (KMT 2002: 122; (DM 2003: 95; KF 2006: 144). kömür = Ar. al-fahm 'charcoal(s)' (RH 2000: 254). krş. kömürçi 'kömürücü' (DM 2003: 95).

1125. kön: gün; bkz. kün I, kün.

könde kö?nda CC-İ 31a/3, 31a/3

kōh (Radloff 1887: ?). Cond[a > æ] 30v/3, C[o > v]nd[a > æ] 30v/3 (Drimba 2000: 74). ET. kün 'gün; güneş' (HUAS 1941: 100). kün '1. gün; 2. güneş' (Hsüan-X 1975: 156). kün 'güneş, gün' (ETŞ 1992: 364; Aydın 2012: 173). kün/kün 'gün, güneş, cenup, güney', kün batsıkımaru 'gün batısına doğru' MIII 9,3, kün tuğsukdunkı 'gün doğusundaki' MIII 9, 1, kün tuğ-s(ı)kda 'doğuda' IE 4 (Gabain 2000: 54, 285). kün; KWYN, KWN 'güneş, gün; kişi adı' (< Toh. A kom, B kaum) (İKPÖ 1998: 199). kün/kün (?) 'солнце' (TEƏ 2008: 323). kün '1. güneş; 2. gün; 3. gündüz', kün batsık/batsık 'batı', kün ortusu 'güney', kün togsık 'doğu' (KUKY 2009: 213, 230, 231, 216, 528). kün 'güneş; gün', kün tugsık 'dogu', kün batsık 'batı', kün orto 'güneşin ortada olduğu yön > güney, aydınlık' (METY 2012: 317). kün 'gün' (AY-YK 2012: 244). kün 'Maniheizm'de Güneş tanrı' (HUAS 2014: 150). kün I 'gün' (AY-III 1991: 103; ABH 2013: 210). kün II 'güneş' (ABH 2013: 210). kün 'güneş' (Yen, Mir); kişi adı (Yen) (YKI 2013: 505). kün 'gün; gündüz' (HUAS 2014: 151). krş. kündäm

‘güneşli’ (Gabain 2000: 46). kündüz/küntüz ‘gündüz’ (Gabain 2000: 285). kündäm ‘güneş gibi’ (Gabain 2000: 285). künikeki ‘günlük’ (ETŞ 1992: 365). künintä ‘her gün’ (Gabain 2000: 285). künli ‘güneşli, güneş’ (ETŞ 1992: 365). künlik ‘günlük’ (KUKY 2009: 324, 528; UKY 2011: 101). künlük ‘gün, günlük’ (METY 2012: 317). küntä ‘her gün’ (Hsüan-X 1975: 156). küntekirilig ‘güneşin ufka yaklaşması’ (ETŞ 1992: 365). küntämäk ‘her gün’ (ETŞ 1992: 365; Gabain 2000: 285). küntin ‘güney’ (AY-YK 2012: 244). küntün ‘güney, güneye’ (Hsüan-X 1975: 156). küntün ‘cenup, güney’, küntün bulungdın ‘cenub-ı garbî, güney-batı’ (ETŞ 1992: 365). küntüz ‘during daytime’ (Erdal 2004: 84). küntüz ‘gündüz’ (AY-III 1991: 103; METY 2012: 317; Aydın 2012: 173; AY-YK 2012: 245). OT. kün ‘güneş’, kün toğdı ‘Kün-Toğdı’ (KB: 300, 302). kün ‘gün, gündüz’ (KB: 301). kün ‘1. gün; 2. gündüz; 3. güneş’, kün batsıg ‘batı, garb’, kün batsıg yer ‘batı, güneşin battığı yer’, kün tuğar(ı) ‘doğu, maşrık’, kün tuğmış vaqt ‘güneşin doğuş zamanı, sabah’, kün tuğsuğ(ı) ‘doğu, güneşin doğduğu yer’, cezā küni ‘hesap günü’, hisāb küni ‘hesap günü’, ‘id küni ‘bayram günü’, *kiḏinki kün* ‘ahiret’ (TKT 2004: 307, 384, 399, 462, 510, 511). kün ‘gün’ (AH: XLI). kün ‘gün, güneş, gündüz’, kün batsık ‘batı’, kün togsuğ ‘doğu’, emik kün ‘ılık gün’, ortu kün ‘öğle vakti’ (DLT-Atalay 2006: IV-180, 397, 442). krş. künçe ‘bir gün kadar’ (DH: 208). kündüz ‘gündüz’ (KB: 302; TKT 2004: 512; AH: XLI). kündüz ‘gündüz; gün ışığı’ (DLT-Atalay 2006: IV-398). künlük ‘günlük’ (KB: 302). künlük ‘gün hesabıyla yapılan iş, gündelik’ (DLT-Atalay 2006: IV-398). Hrz-T. kün ‘güneş’, tumağlıg kün ‘bulutlu kün’, ulugkün ‘kıyamet günü’ (İML 1988: 49, 76, 80). kün (I) ‘güneş’ (ME 1993: 154; MM 2008: 237). kün I ‘gün, gündüz’ (KE 1997: 407; NF 1998: 271). kün II ‘güneş’ (NF 1998: 272). kün II ‘güneş; güneş ışığı’ (KE 1997: 410). kün (II) ‘gün’, şek küni ‘hilalin görülmemesi sebebiyle şabanın otuzuncu günü mü yoksa ramazanın birinci günü mü olduğuna tereddüt edilen gün’ (ME 1993: 154; MM 2008: 237, 257). kün I ‘güneş’ (KurT 2002: 185). kün II ‘gün’ (KurT 2002: 185). krş. kündüz ‘gündüz’, kündüzleyin ‘gündüzleyin’ (ME 1993: 154). kündüz ‘gündüz’ (KE 1997: 411; NF 1998: 272; MM 2008: 237). kündüz ‘1) gün, gündüz; 2) güneş’ (KurT 2002: 185). kündüzin ‘gündüz’ (KFLT 1989: 1029). küngärü ‘güneşli hava, güneşli yer, sıcak’ (KurT 2002: 185). küngak ‘gündüz bekçisi’ (İML 1988: 49). künlük ‘günlük’ (KE 1997: 411; NF 1998: 273). AO-KıpT. kün ‘gün’ (AO 1996: 224). krş. kündüz ‘gündüz’ (AO 1996: 224). M-KıpT. gün ‘zaman, gün’ (GT 1989: 324). gün ‘gün’ (KH 2002: 125). kün ‘1) gün, yevm; 2) güneş’ (KİLE 1931: 55). kün ‘gün’ (MG 1984: 205; BV 1986: 231; KK 1999: 117;

KH 2002: 132; TK 2008: 284). kün 'gün', esregü kün 'dünden önceki gün' (KMT 2002: 105, 126). kün 'güneş' (MG 1984: 205; (KMT 2002: 126). kün '1) gün; 2) gündüz', hamīs kün 'Perşembe günü', hiseb küni 'Kıyamet günü', oraḳ küni 'ekin biçim günü', terviye kün 'Arafadan önceki gün', teşrīk kün 'Arapların çölde kurban kestikleri Zilhiccenin 10, 11, 12 ve 13. günleri' (İMS 1992: 530, 534, 561, 578, 605). kün 'gün, aydınlık olan vakit' (KMES 1994: 279). kün = Ar. al-šams 'sun', kün yıldız = Ar. al-zuhara 'the planet Venus', ülker yıldız = Ar. al-turayyâ 'Pleiades' (RH 2000: 134, 199). kün 'gün', arefe kün 'Arife günü', teşrīk kün 'kurban etlerinin güneşte kurutulduğu gün' (KF 2006: 76, 146, 189). krş. erkün = Ar. ba'da ḡadin = pas fardâ 'after tomorrow' (RH 2000: 130). gündüz 'gündüz, gündüz vakti' (GT 1989: 324). kunder: Bitki adı (BV 1986: 232). Kündoḡdı: Gündoḡdu (özel ad) (KMT 2002: 126). Kündoḡmıṣ: Gündoḡmuṣ (özel ad) (KMT 2002: 126). kündür: Bitki adı (BV 1986: 232). kündüs: Bitki adı (BV 1986: 232). kündüz 'gündüz' (KİLE 1931: 55; BV 1986: 232; KMES 1994: 280; KK 1999: 117; (KMT 2002: 126; KF 2006: 147; TK 2008: 284). kündüz = Ar. al-nahâr = Far. rûz 'daytime' (RH 2000: 130). künlük 'günlük' (İMS 1992: 561). künsâli: kün + sâli kelimelerinden mürekkep olup – temiz güneş demek ise de, ismi hastır (KİLE 1931: 55). Çaḡ. kün 'güneş' (MK 1993: 486). krş. küncilik 'her gün' (AL: 365). kündüz 'gündüz' (MK 1993: 486). künlük 'günlük' (MK 1993: 486).

1126. köñçek: pantolon.

köñçek Chonzac CC-İ 51b/30

köñçeküñgni conæekvñni CC-İ 31a/3

Conček, Chonzac 'bracca' (Kuun 1880: 268, 272). köñçäk 'Hosen', köñçäkññi kñil 'ziehe dis Hosen an' (Radloff 1887: 32). köñçek 'Hosen' (Grønbech 1942: 151). *končekvñni* 31r/3 (Drimba 2000: 75); Chonzac 51r/30 (Drimba 2000: 103). OT. Hrз-T. küñçük 'cep; göḡüs, koyun' (KurT 2002: 185). krş. kön 'deri' (İML 1988: 46). kön 'deri, gön' (KE 1997: 380). kön 'deri, gön' (NF 1998: 259). M-KıpT. köñçek 'urba, iç donu' (KFLT 1989: 1024). köñçek 'pelerin gibi omuza alınan bir elbise', köñçekli keḡik 'ayaklarında pelerine benzer tüyleri olan bir hayvan', köñçekli kögerçin 'paçalı güvercin' (İMS 1992: 557). köñçek = Ar. sarâwil 'panties' = Far. šalvâr (RH 2000: 298). köñçek 'giysi' (DM 2003: 95). köñçek 'don' (KMT 2002: 122; KF 2006: 144). köñçük 'cep' (İMS 1992: 557). küñçäk 'don' (KİLE 1931: 55). krş. kön 'meşin, gön' (KİLE 1931: 51). Köñçek/Konçak Otrakoviç: Don Kumanlarının başbuḡu, Rus knezi Vladimir

İgoreviç'in kayınpederi ve Şarukan'ın torunu. krş. Memluk Kıpçak adı كنجك *Könček* (Golden 1979-1980: 305; Yücel 2004: 196). Könçek: Çağatay prensi Du'a'nın sekizinci oğlu (Quinn 1989: 250).

1127. könder-: düzeltmek, doğrultmak.

könderdiñ kōd'dıñ CC-A 70a/20

köndergil kondergil CC-A 66b/21

könderir kōdrır CC-A 70b/3

Kondergil 'complana' (Kuun 1880: 264). CC-A 70b/3 könderir → *işa. f. – anl. f.* көндүр (v) 'einwilligen machen, in Uebereinstimmung bringen', көндүрүп (Radloff 1887: 32). könder- 'gerade machen, richten; berichtigen', egrimizni ol könderir 'was in uns krumm ist, macht er gerade', jolumny köndergil sen 'führe mich auf den richtigen Weg' (Grønbech 1942: 151). kondergil 66r/21 (Drimba 2000: 128); kōdrdin 69v/10, kōdrır 70r/2 (Drimba 2000: 131). ET. krş. J. R. Hamilton köni; KWYNY 'doğru, gerçek' kelimesini kön- 'doğru olmak, olgunlaşmak, kusurlarını düzeltmek, itiraf etmek, doğruyu söylemek' kelimesine dayandırmıştır (İKPÖ 1998: 196). krş. köntül- 'doğrultmak, düzeltmek' (Gabain 2000: 283). köntür- 'düzeltmek' (Hsüan-X 1975: 154). OT. Krh-T. könder- 'doğrultmak, yola çıkarmak' (KB: 276). krş. kön- 'doğrulmak, düzelmek, doğruyu söylemek, yola çıkmak' (KB: 276). kön- 'hidayete ermek, doğru yola girmek' (TKT 2004: 482). kön- 'düzelmek, doğrulmak; yola gelmek; inkârdan sonra ikrar etmek; yola çıkmak; (Arguca) yanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-360). köndger- 'doğrultmak, düzeltmek, dikmek; yola kılavuzlamak; ikrar ettirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-360). köndgür- 'doğrultmak' (DLT-Atalay 2006: IV-360). köndgürt- 'doğrultmak, diktirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-360). könd(ü)r- 'doğru yol göstermek, hidayete erdirmek', yolka köndür- 'hidayete erdirmek', yolka köndürmek 'hidayet' (TKT 2004: 483, 785). köndergen 'doğru yola sevkeden, hidayete erdiren' (TKT 2004: 483). köndür(ü)gli 'doğru yol gösteren' (TKT 2004: 483). könger- 'doğrultmak; doğru yolu göstermek, kılavuzlamak; doğruyu söyletmek' (DLT-Atalay 2006: IV-361). königli 'hidayete eren, doğru yola giren' (TKT 2004: 482). könit- 'doğrultmak' (KB: 280). könit- 'doğrultmak' < kön- (DLT-Atalay 2006: IV-362; EDPT: 730). könül- 'doğrulmak' (KB: 280). könül- 'doğru yola girmek', könülmüş 'doğru yola girmiş' (TKT 2004: 488). Hrız-T. könder- 'yöneltmek, çevirmek' (ME 1993: 149). krş. kön- 'itiraf etmek' (ME 1993: 149). kön- 'düzelmek, doğru yola girmek' (KE 1997:

380). *kön-* ‘dopru yolda olmak’ (KurT 2002: 173). *kön-* ‘doğrulamak’ (MM 2008: 235). *köndür-* ‘yöneltmek, doğru yola sevk etmek; ikrar etmek; uğurlamak, yola çıkarmak, kılavuzluk etmek’ (KE 1997: 380). *köndür-* ‘doğru yola sevk etmek, yönlendirmek’ (NF 1998: 259). *köndür-* ‘yöneltmek, göndermek’ (KurT 2002: 173). *köngär-* ‘düzeltmek, düzenlemek’ (KurT 2002: 174). *ködürül-* ‘gönderilmek, doğru yolda olmak’ (KurT 2002: 174). *könül-* ‘doğru olmak’ (ME 1993: 149). *könül-* ‘doğrulmak, düzelmek’ (KE 1997: 382). *könült-* ‘doğrultmak’ (ME 1993: 149). AO-KıpT. *könder-* ‘göndermek’ (AO 1996: 223). *könder-* ‘koymak, bırakmak’ (MG 1984: 200). M-KıpT. *göndür-* ‘1) göndermek, yollamak; 2) uğurlamak, yolcu etmek’ (GT 1989: 320). *köndär-* → *köndärdi* ‘gönderdi’ (KİLE 1931: 51). *könder-/köndür-* ‘göndermek, yollamak’ (İMS 1992: 557). *könder-* ‘göndermek’ (KF 2006: 144). *krş. kö-* ‘doğrulmak, düzelmek; hidayete ermek, doğru yolda olmak’ (TK 2008: 279). *köndür-* ‘1) doğrultmak, düzeltmek; doğru yol göstermek, hidayete erdirmek; 2) döndürmek, çevirmek, düzene koymak’ (TK 2008: 279). *köndürmeklik* ‘doğru yol gösterme, hidayete erdirme’ (TK 2008: 279). *könmek* ‘hidayete erme’ (TK 2008: 279). *könül-* ‘doğru yola girmek’ (İMS 1992: 557). *könül-* ‘doğru yolu seçmek, hidayet üzere bulunmak’ (TK 2008: 279).

1128. *könel-*: kabiliyeti olmak.

köneldi *koneldi* CC-A 82a/32

Koneldi: tatar tilga *koneldi* ‘se ad sincere loquendum applicavit’ (Kuun 1880: 264). *könäl* (v) ‘grade thun’, tatar tilgä *könäl*di (Radloff 1887: 32). *könel-* ‘zu etwas tüchtig sein’, tatar tilge *köneldi* ‘er sprach Tatarisch richtig’ (Grønbech 1942: 151). (Drimba 2000: ?).

1129. *könen-*: *gönenmek*.

könenmedim *konēmadım* CC-A 67a/8

Konēmizim *yani* *konenmizim* ‘contenti eramus’ (Kuun 1880: 264). *könäh* (v) ‘sich ergötzen’, *işa. f.* *könähmīšim* (Radloff 1887: 32). *könen-* ‘befriedigt werden, sich freuen’, *ejgi* *kejitge* *könenmedim* ‘ich fand an schönen Kleidern kein Gefallen’ (Grønbech 1942: 151). *konēm[a > æ]dim* 66v/8 (Drimba 2000: 129). OT. Hrз-T. *krş. kö-* *kün* ‘bahit, talih’ (İML 1988: 46, 49). *könen* ‘talihli, bahtiyar’ (İML 1988: 46). M-KıpT. *künän-* → *künändi* ‘nimet ve izzet sahibi oldu’ (KİLE 1931: 55). Çağ. *krş. gönen-krş. gönendi* ‘sevindi ve fahr eyledi’ (AL: 367).

1130. könesu: cıva; *krş.* könesuṽ.

könesuyı Chonaſuj CC-İ 42a/22

könessʔu koneſſu CC-İ 15a/1

Konessu ‘argentum vivum’ ~ *yun.* ὑδράργυρος, *mac.* kéneső (Kuun 1880: 264); Chonasuj ‘argentum vivum’ (Kuun 1880: 272). kõnăcŷ ‘Quecksilber’ (Radloff 1887: 32). kõne suvy, kõne suvu ‘Quecksilber’ (Grønbech 1942: 151). Chonaſuj 41v/22 (Drimba 2000: 89). OT. Hrż-T. künesü ‘cıva’ (İML 1988: 49). M-Kıpt. künesufi ‘cıva’ (İMS 1992: 561). küney ſu ‘cıva’ (KMT 2002: 126).

1131. könesuṽ: cıva; *krş.* könesu.

könesu *ṽun* koneſuṽ CC-A 60b/3

Kelimeyle son sesiyle ilgili okuma farklılıkları vardır. Örnekte, metnin başlıca imla özelliği olan hece sonundaki m, n, ŋ seslerinin yazılmadığı görülmektedir; ancak kelimenin sonundaki bu sesin m mi yoksa n mi olduğuyla ilgili kesin bir delil yoktur. G. Kuun, W. Bang ve J. Nemeth bu sesi m olarak işaretlemiş ve dolayısıyla eki I. teklik şahıs iyelik eki olarak kaydetmişlerdir [konesuum ‘..benim cıvam’ (Bang 1912: 336); Könesuwum ‘..benim cıvam’ (Nemeth 1913: 579); könesim (Kuun 1880: 143, 264)]. kõne suvy, kõne suvu ‘Quecksilber’ (Grønbech 1942: 151). Bunun yanı sıra, V. Drimba 1973 tarihli çalışmasında *könessuwum* şeklinde kaydettiği kelimeyi, diğer çalışmasında koneſuṽ şeklinde işaretlemiştir (Drimba 1973: 201; Drimba 2000: 116). Bunlara ek olarak, yu *ṽur*- fiilinin geçişli bir fiil olduğu ve bu geçişli fiilin iyelik eki almış bir isme bağlandığında akuzatif eki alması gerektiğinden, könesu *ṽun* şeklindeki okumayı uygun gördük. Okuma önerimizin kuvvetlendirilmesi için yu *ṽur*- fiilinin Türk dili tarihinde geçişli ya da geçişsiz şekilde kullanılıp kullanılmadığına bakılması gerekmektedir. koneſuṽ 60r/3 (Drimba 2000: 116).

1132. kõni: doğru, dürüst, meşru; *krş.* kõnü.

kõni kõni CC-A 63b/2

Kõni ‘justus; rectus’, kõz kõnü ‘valde justus’ (Kuun 1880: 265). kõni ‘gerade; richtig; gesetzmässig; gerecht; verlässlich’, kõni jaryčy ‘ein gerechter Richter’ (Grønbech 1942: 151, 152). kõni 63r/2 (Drimba 2000: 121). ET. kõni ‘doğru, gerçek’, kõni tüz tuyuylı = Skr. anuttara-samyak-sambodhi ‘en üstün cihanşumul bilgi sahibi’ (Hsüan-X

1975: 154). *köni* ‘doğru, gerçek’ (AY-III 1991: 101). *köni* ‘adil, doğru’, *köni* kirtü ‘dos-doğru, doğru dürüst’ (ETŞ 1992: 353). *köni* ‘doğru’ (Üİ 1998: 157). *köni*; KWYNY ‘doğru, gerçek’ (*kön-* ‘doğru olmak, olgunlaşmak, kusurlarını düzeltmek, itiraf etmek, doğruyu söylemek’ + zarf-fiil eki *-i-*) (İKPÖ 1998: 196). *köni* ‘doğru, düz’ (AY-YK 2012: 242). *köni* ‘doğru, gerçek’ (Gabain 2000: 283; ABH 2013: 207). *köni*: kişi adı (Yen) (YKI 2013: 504). *krş.* OT. *köni* ‘dik, doğru, gerçek’ (KB: 278). *köni* ‘1. doğru, doğru söyleyen, doğru yolda olan; 2. gerçek, doğru, hak; 3. hak dine inanan, cahiliyye devrinde İbrahim Peygamber dinî üzere olan’, *köni bütün* ‘saygıya değer’, *köni işlig* ‘esma-i hüsnâ’dan: hakîm’, *çın köni* ‘doğru söyleyen, doğru’, *könike tapuğlı* ‘doğru söyleyen’, *könike tut-* ‘tasdik etmek’, *könirek* ‘daha doğru, daha doğru sözlü’, *köni söz* ‘doğru söz’, *köni sözlegli eren* ‘sadık, doğru sözlü erkek’, *köni sözlegli künçuy* ‘sadık, doğru sözlü kadın’, *köni tur-* ‘dik durmak, düzgün durmak’, *köni tüz* ‘dosdoğru, düpdüz’, *köni yol* ‘hidayet, doğru yol’, *köni yol bulmuşrak* ‘hidayete daha çok eren’, *köni yolka bar-* ‘doğru yolu bulup ilerlemek’, *köni yolka bar-* ‘doğru yolu bulup ilerlemek’, *köni yolka kön-* ‘doğru yola girmek, hidayete ermek’, *köni yolka köndür-* ‘doğru yola iletmek’, *köni yolka köndürmek* ‘doğru yolu gösterme, hidayet’, *köni yolka könmiş* ‘hidayete eren’, *köni yol körküt-* ‘doğru yolu göstermek’, *köni yol körset-* ‘doğru yolu göstermek’, *köni yolluğrak* ‘hidayete girecek olan, daha doğru yolda olan, hidayete daha çok eren’, *köni yolsuzın* ‘yol gösterici’, *köni yol tut-* ‘doğru yolu seçmek, hidayete yönelmek’, *köni yolluğrak* ‘hidayete girecek olan, daha doru yolda olan, hidayete daha çok eren’, *köni yolsuzın* ‘yol gösterici olmaksızın’, *köni yol tut-* ‘doğru yolu seçmek, hidayete yönelmek’, *tüz köni* ‘doğru, hak, müstakim’ (TKT 2004: 314, 484, 485, 486, 487, 700). *köni* ‘doğru’ (AH: XL). *köni* ‘düz, doğru; emniyetli’ (DLT-Atalay 2006: IV-362). *krş.* Hrz-T. *köni* ‘doğru, düz’ (İML 1988: 46). *köni* ‘doğru’ (ME 1993: 149). *köni* ‘doğru, gerçek’ (KE 1997: 380). *köni* ‘doğru, gerçek, hak’ (NF 1998: 259). *köni* ‘doğru, hak, adil’ (KurT 2002: 174). *köni* ‘doğru, âdil’ (MM 2008: 235). *krş.* *köniçi* ‘doğrucu, gerçekçi’ (KE 1997: 380). AO-KıpT. *köni* ‘doğru, dürüst’ (AO 1996: 223). M-KıpT. *köni* ‘doğru’ (BV 1986: 225). *köni* ‘doğru, yanlış olmayan’ (İMS 1992: 557). *köni* ‘right, correct’ (RH 2000: 127).

1133. *könü*: doğru, dürüst, meşru; közkönü ‘?’; *krş.* *köni*.

könü *cönu* CC-İ 31a/24

könü *conu* CC-İ 31a/24, 38a/8

könü	Conu	CC-İ 49b/30
könü	kønu	CC-A 70a/24
könü	kønv	CC-A 64b/25, 72a/14
közkönü	køzkønu	CC-A 70a/24

Conu ‘rectus; legalis’; conu chelle, *işa. f.* cönuhülä ‘fideliter’ (Kuun 1880: 268). көнү ‘gerecht’ (Radloff 1887: 32). könü ‘gerade; richtig; gesetzmässig; gerecht; verlässlich’, тыңу-көз-көнү öpkesi ‘sein höchst gerechter Zorn’, könü qyly, könü xale (Grønbech 1942: 151, 152). Conu chelle 30v/24, *cönuçalæ* 30v/24 (Drimba 2000: 75); conu 37v/9 (Drimba 2000: 84); Conu 49r/30 (Drimba 2000: 100); kønv 64r/24 (Drimba 2000: 123); /kønu/ 69v/12 (Drimba 2000: 131); kønv 71v/7 (Drimba 2000: 134).

1134. könülik: doğruluk, adalet; *krş.* könülük.

könülik	kønulic	CC-A 64b/26
könülik	kønvlik	CC-A 70b/15

Konulvkçe ‘cum justitia’ (Kuun 1880: 264); könulic ‘justicia’ (Kuun 1880: 265). könülik ‘Gerechtigkeit’ (Grønbech 1942: 152). kønulic 64r/25 (Drimba 2000: 123); kønvlik 70r/10 (Drimba 2000: 131). OT. könilik ‘doğruluk, gerçeklik’ (KB: 279). könilik ‘1. doğruluk, gerçek, hak, adalet; 2. hikmet; 3. hidayet, doğru yol’, könilik kılğan ‘adaletli davranan’, hikmet/könilik ‘hikmet’ (TKT 2004: 383, 487). könilik ‘doğruluk’ (AH: XL). Hrız-T. könilik ‘doğruluk’ (KE 1997: 380; NF 1998: 259). könilik ‘doğruluk, adalet’ (KurT 2002: 174).

1135. könülük: *bkz.* könülik.

könülük	kønvlvk	CC-A 72a/14
könülükçe	konvlvkçe	CC-A 82b/7

Konulvkçe ‘cum justitia’ (Kuun 1880: 264). көнүлүк ‘Gerechtigkeit’, көнүлүкчä (Radloff 1887: 32). könülük ‘Gerechtigkeit’, könülükçe ‘gerechter Weise’ (Grønbech 1942: 152). kønvlvk 71v/7 (Drimba 2000: 134); konvlvkçe 82r/7 (Drimba 2000: 143).

1136. көңүл: gönül, kalp; akıl, bilinç.

kөңүл	congul	CC-İ 7a/2, 7a/3, 7a/4, 8a/8, 12b/18, 12b/19, 12b/21, 30b/17, 31b/27, 31b/29, 31b/30, 32a/9, CC-A 61b/11, 61b/13, 61b/14, 61b/24, 62a/10, 62a/26, 63a/31, 63a/9, 63b/20, 63b/26, 63b/28, 64a/4
-------	--------	--

köñül	Congul	CC-İ 48b/12
köñgöl	cōgul	CC-A 62b/30
köñgöl	cōgul	CC-İ 6b/1
köñülde	congulde	CC-A 62a/26, 62a/28
köñülde	congulda	CC-İ 12b/20
köñüldegi	køñvldagı	CC-A 71b/24
köñlini	congl'ni	CC-A 62b/20
köñülüñden	køñvlnhdā	CC-A 72a/6
köñlög	conglug	CC-A 62b/21
köñlögden	conglugdē	CC-A 62b/14
köñlünğiz	conglūgıf	CC-A 63b/31
köñlügimize	conglug mıfe	CC-A 64a/5-6
köñlümüz	conglumız	CC-A 64a/6
köñlün	conglū	CC-A 83a/30, 83a/31
köñülni	congulnı	CC-A 62a/9

Congul ‘cor’, congul azmac ‘consolatio’, congul açırgamach ‘contritio cordis’, congul izinda aitmac ‘electio’, olu conglu ‘superbus’, kiczi congulu bila ‘humiliter’, hess congul bila, ghos congul bila ‘benigne, jomart congul bila ‘largiter’, jengul congul bila ‘leviter’, yaman congul bila ‘maligne’, conglū aynır ‘angitur animo’, conglū bulganır ‘contristatur’ (Kuun 1880: 268). köñül ‘Sinn, Herz, Gemüth’, köñlŷ, köñŷl bilä, köñŷlni, köñŷldä, CC-A 71b/24 köñüldegi → *işa. f.* köñŷldäki, köñlŷm, köñlŷn, köñlŷndän, köñlŷndä, köñlŷmız, köñlŷñiz bilä, köñŷl ацармын ‘sich erheiten’, köñŷl ацырѣмак ‘bekümmert sein’, kăziz köñŷl bilä ‘freundlich’, kici köñŷl bilä ‘demüthig’, кош köñŷl bilä ‘gern’, jomart köñŷl bilä ‘freigiebig’, jäñil köñŷl bilä ‘gern’, jaman köñŷl bilä ‘ungern, böswillig’ (Radloff 1887: 32). köñül 1) ‘Herz’, kütebegni baylayaj-biz dayy köñlümize qojyaj-biz ‘wir werden eine Dornenkrone binden und unserem Herzen aufsetzen’; 2) ‘Verstand, Bewusstsein, Seele’, tejeri maña bersin andy köñül kim men terçe dayy jaqşy til ürengej-men ‘Gott gebe mir einen solchen Verstand, dass ich die Sprache schnell und gut lerne’, kim ol atyny biz. köñülde tutsaq. ‘dass wir diesen seinen Namen im Herzen bewahren’, köñül közi-bile baq- ‘mit dem inneren Auge schauen’, köñüldegi sayynç ‘die innersten Gedanken’, köñül aç- ‘trösten, ermuntern’, köñül içinde ajt-, köñülde ajt- ‘sich etwas überlegen, sich für etwas entschliessen’, köñül açyryamaş ‘Reue’; 3) ‘geistige Veranlagung, Gemüt, Gesinnung’, egi köñül ‘gute Gesinnung, guter Wille’, jaman köñül-bile ‘mit bösem Willen, boshast’, kerti (kirti)

könjül-bile ‘aufrichtigen Herzens, von ganzem Herzen’, kirti könjlünden ‘von deinem ganzen Herzen’, xoš könjül-bile ‘bereitwillig, freundlich’, ğomart könjül-bile ‘freigebig’ (Grønbech 1942: 152); jeñil könjül bile (Grønbech 1942: 152, 153). Cöğul 6v/1 (Drimba 2000: 43); Congul 6v/2, 6v/3, 6v/4 (Drimba 2000: 43); Congul 12r/18 (Drimba 2000: 50); Congul 12r/19, 12r/20, 12r/21 (Drimba 2000: 51); congul 30r/17 (Drimba 2000: 74); congul 31r/24, 31r/26, 31r/27 (Drimba 2000: 75); congul 31v/9 (Drimba 2000: 76); Congul 48r/12 (Drimba 2000: 98); congulbile 61r/11, 61r/13, 61r/14, congul 61r/24 (Drimba 2000: 118); kongulni 61v/9 (Drimba 2000: 118); congul 61v/10 (Drimba 2000: 118); congulde 61v/26 (Drimba 2000: 119); congulbile 61v/26 (Drimba 2000: 119); congulde 61v/28 (Drimba 2000: 119); congludē 62r/14 (Drimba 2000: 119); congl’ní 62r/20 (Drimba 2000: 119); conglug 62r/21 (Drimba 2000: 120); cöğulbile 62r/30 (Drimba 2000: 120); congulbile 62v/31, 63r/9, 63r/20, 63r/26, 63r/28 (Drimba 2000: 121); conglügiþble 63r/31, congul 63v/4, conglug miþe 63v/5-6, conglumiz 63v/6 (Drimba 2000: 122); kø[n > ŋ]vldægi 71r/12 (Drimba 2000: 133); kønvliþdæ 71v/3 (Drimba 2000: 134); conlū 82v/30, 82v/31 (Drimba 2000: 144). ET. köngül ‘gönül, kalp; his; arzu’ (HUAS 1941: 100). *könğül* ‘gönül, yürek, irade’, *könğül bilig uyuş* = Skr. cittaviññāja ‘yürek ve şuur’, *könğül uyuş* = Skr. viññāja ‘şuur’, *çinumaq saqlanmaq könğüli* ‘titizlik gösterme düşüncesi’, *köymäk-lig könğüli* ‘merhamet etme düşünceleri’, *ögin könğülin içuntur-* ‘meditasyona girmek’ (Hsüan-X 1975: 153). *könğül* ‘gönül, yürek, kalp; düşünce’ = Skr. *manas*, *citta*, *könğül örit-* ‘karar vermek’ = Skr. *cittotpāda* (AY-III 1991: 101). *könğül* ‘gönül’ (ETŞ 1992: 352). *könül*, *könl-*; KWYNKWL, KWYNKL-, KWNKWL ‘gönül, duygular, vicdan, dilek’ (İKPÖ 1998: 196). *könğül* ‘gönül’ (Üİ 1998: 157). *könül/kön(ü)l* ‘gönül’ (Gabain 2000: 283). *könül* ‘(insanın) iç dünyası, gönül’ (KUKY 2009: 327, 527). *könül* ‘düşünce; gönül’ (AY-YK 2012: 242, HUAS 2014: 150). *könül* ‘gönül, iç, düşünce’ (METY 2012: 316). *könül* ‘gönül’ (Aydın 2012: 171; ABH 2013: 208). *krş. köngle-* ‘aldırmak, gönül geçirmek’ (ETŞ 1992: 352). *könlä-* ‘düşünmek’ (Gabain 2000: 283). *könülgär-* ‘tefekkür etmek, düşünmek’ (ABH 2013: 208). *könülkär-* ‘düşünmek, tefekkür etmek’ (Gabain 2000: 49, 283). *könülker-* ‘düşünmek, tefekkür etmek’ (AY-YK 2012: 242). *könğülsüz* ‘gönülsüz’ (ETŞ 1992: 353). *könğülsüz* ‘gönülsüz’ (Üİ 1998: 158). *könğülsüz* ‘düşüncesiz’ (HUAS 2014: 150). OT. *könğül* ‘gönül, yürek, anlayış’ (KB: 276). *köül* ‘gönül, kalp, yürek, iç’, *irig köüllüg*

‘katı yürekli’, köül ağırlığı ‘geçimsizlik, dargınlık’, köül bağla- ‘sebat göstermek’, köül kiri ‘aldatma yolu, hile, fesat’, köül ur- ‘tevekkül etmek’, köül urğan ‘tevekkül eden’, köli/ün ‘gönüllü, istekli, kendi rızasıyla bir şey yapan’, köüller içindeki ‘gönüldeki, kalpteki niyet ve sırlar’, köüllerdeki ‘kalplerde olan, sırlar, gizler’, köüllerdeki rāzlār ‘gönüldeki sırlar’ (TKT 2004: 410, 427, 488, 489, 490). köngül ‘gönül, kalp, yürek; anlayış’ (DLT-Atalay 2006: IV-361). krş. köngüldeş ‘gönül arkadaşı’ (KB: 278). köngüldeş ‘gönül arkadaşı’ (DLT-Atalay 2006: IV-361). köngüllen- ‘gönüllenenmek; - çocuk- düşünmek ve anlamak; arzu etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-361). köñsüz ‘gönülsüz, isteksiz, zoraki’ (KE 1997: 383). köñsüz ‘gönülsüz, zorla’, köñsüzün ‘zorla, istemeyerek’ (TKT 2004: 490). Hrız-T. köngül ‘gönül’ (ME 1993: 149). köñ(ü)l ‘gönül; hafıza’ (KE 1997: 381). köñ(ü)l ‘gönül, yürek; hafıza, akıl’ (NF 1998: 259). köñül ‘gönül, kalp, dilek, istek’ (KurT 2002: 174). köñül ‘gönül’ (MM 2008: 235). krş. köñ ‘deri’ (İML 1988: 46). köñüllen- ‘sevmek, hoşlanmak’ (KE 1997: 382). köñülleş- ‘heveslenmek’ (ME 1993: 149). köñüllet- ‘heveslendirmek’ (ME 1993: 149). köñülsin- ‘gönülü ısınmak, gönülü bağlanır gibi görünmek’ (KE 1997: 383). köñülsüz ‘isteksiz’ (ME 1993: 149). köñülsüzlük ‘isteksizlik’ (ME 1993: 149). AO-KıpT. köngül ‘gönül’ (AO 1996: 223). M-KıpT. göñül ‘1) kalp, gönül; iç; 2) benlik’, göñül al- ‘cezbetmek, çekmek’, göñül bağla- ‘gönül vermek, severek bağlanmak’, göñül қо- ‘gönül bırakmak’, göñül vir- ‘bağlanmak, tutulmak, âşık olmak’, göñüle in- ‘hatıra gelmek; kalbine tesir etmek’, göñülü ısın- ‘yumşamak, benimsemek’, göñülü ıal- ‘gücenmek, kırılmak’, göñülü sınık tut- ‘üzülmek’, göñülü ıar ‘sıkıntılı, kederli’ (GT 1989: 320, 321). kögöl/köngöl ‘gönül, göğüs’ (TK 2008: 278). kögöl/köngöl ‘gönül’ (TK 2008: 279). kömül ‘gönül’ (DM 2003: 95). köñül ‘gönül’ (KİLE 1931: 51). köngül ‘gönül, kalp’ (MG 1984: 200). köngül ‘gönül’, köngül köynügi ‘gönül yanığı, gönülden yanma’, köngül közi ‘gönül gözü’, köngül қop- ‘heyecanlanmak’, köngül tön- ‘gönül dönmek, kötü şeyler düşünmek’, köngülü bulğan- ‘aklı karışmak’, köngülden kiçür- ‘düşünmek, hatırına getirmek’ (İMS 1992: 557). köngül ‘gönül’ (BV 1986: 225). köñül ‘gönül’ (KMES 1994: 277; KFLT 1989: 1024; (KMT 2002: 122; KF 2006: 144). krş. köñ ‘gönül, ruh’ (KK 1999: 116). köngülsüz ‘gönülsüz, inanmadan’ (İMS 1992: 557). Çağ. köñ(ü)l ‘gönül’ (MK 1993: 481).

1137. köñü/lü: olu köñü/lü ‘yüce gönüllü’.

köñü/lü conglu CC-A 50b/18

köñlü (< köñüllü) ‘eine gewisse Gesinnung habend’, ulu köñlü ‘hochmütig’ (Grønbech 1942: 153). ET. köñgüllü ‘gönüllü’ (ETŞ 1992: 353). köñgöl-lüg ‘düşünceli, tavırlı’ (Hsüan-X 1975: 153). köñgüllüg ‘kalpli, gönüllü, gönle sahip, düşünceli’ (AY-III 1991: 101). köñüllüg ‘gönül sahibi’ (AY-YK 2012: 242). köñüllüg ‘kalpli, gönüllü, gönle sahip; (iyi) düşünceli’ (ABH 2013: 208). OT. Krh-T. köüllüg ‘kalpli’ (TKT 2004: 490). Hrz-T. köñüllü/köñüllü/ig ‘gönüllü’ (KE 1997: 382, 383). köñüllü/köñüllüg → katıg köñüllüg ‘gaddar yürekli’, rähim köñüllüg ‘merhametli’ (KurT 2002: 176). M-KıpT. köñgüllüg ‘gönüllü’ (BV 1986: 225). Çağ. köñgüllük ‘gönüllü’ (MK 1993: 481).

1138. köp: çok; bol; köpgedeyri ‘uzunca’; köp kurla ‘sık sık’.

köp cöp CC-A 62b/33, 62a/13, 62b/34

köp Cop CC-İ 31a/22, 32a/3, 33a/10, 33b/18

köp cop CC-İ 32a/16

köp kop CC-A 71b/32, 76b/10, 76b/19

köp köp CC-A 72b/28, 74b/24, 75b/8

köpden köpden CC-A 63b/40

köpge kopga CC-İ 31a/10

köpten köpten CC-A 63a/20

Kopgadeyri ‘diu’, köpten ‘jamdudum’ (Kuun 1880: 264); Cop ‘multum; satis; valde’, cop curla ‘frequenter’ (Kuun 1880: 268); Cöp ‘multum; magis’ (Kuun 1880: 269) [cop~cöp kelimesine G. Kuun tarafından üç farklı anlam verilmiştir. Bunlardan ilki 31b/3 numaralı satırdaki kelime için verdiği ‘çok’ anlamı, ikincisi 32b/10 numaralı satırdaki kelime için verdiği ‘yeterli’ anlamı, üçüncüsü ise 33a/18 numaralı satırdaki kelime için verdiği ‘fazlasıyla’ anlamıdır. G. Kuun’un köp kelimesine üç anlam vermesi, kelimenin Latincedeki üç farklı kelimeye karşılık olarak gösterilmesiyle açıklanabilir. Metinde sırasıyla Latince multum, satis ve valde kelimelerinin karşılıkları köp kelimesiyle verilmiştir (Kuun 1880: 268, 70, 72, 68)]; 61b/12 numaralı satırdaki köp kelimesinin son harfi muhtelemelen önce m olarak yazılmış daha sonra p olarak düzeltilmiştir. G. Kuun kelimeyi cöm şeklinde ‘çok’ şeklinde okurken, V. Drimba cö[m > p] şeklinde kaydetmiştir (Kuun 1880: 268; Drimba 2000: 118). cöp ? (cöp ‘çok’

kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı) (Kuun 1880: 283). көп ‘viel’, көптән, CC-İ 31a/10 köpge → *işa. f.* көпкә (Radloff 1887: 34). көп ‘viel, sehr’, köpge dejri ‘lange’, köpden, köpten ‘seit langem, längst’, anyñ ğany teñri allynda köpten öldi ‘seine Seele ist längst vor Gott tot’, көп qyn ‘viel Leiden’, көп egilik ‘viel Gnade’, көп tañlar ‘viele Wunder’, bal şekerden-tur көп tatly ‘(ihre Lippen) sind viel süsser als Honig und Zucker’, көп qurla ‘häufig’, ança-my көп sövmekden esirdiñ ‘wurdest du so sehr von der Liebe berauscht’, көп (köm?) tözdi ‘er litt viel alles; sämtlich’, olğa көп [køp] çyyardy ‘die Beute führte er insgesamt hinaus’ (Grønbech 1942: 153). /.kopga/ 30v/10 (Drimba 2000: 74); Cop 30v/22 (Drimba 2000: 75); Cop 31v/3, cop 31v/16 (Drimba 2000: 76); Cop 32v/10 (Drimba 2000: 77); Cop 33r/18 (Drimba 2000: 78); cøp 61v/13 (Drimba 2000: 118); cøp 62r/33, 62r/34, көpten 62v/20 (Drimba 2000: 120); көpden63r/40 (Drimba 2000: 122); kop 71r/16 (Drimba 2000: 133); көp 72r/14 (Drimba 2000: 135); көp 74r/12 (Drimba 2000: 138); көp 75r/8, kop 76r/9, 76r/18 (Drimba 2000: 139). ET. kop ‘hepsini, kâmilten’ (HUAS 1941: 99). qop ‘her türlü, bütün, birçok’ (Hsüan-X 1975: 147). қop ‘bütün, hep; bütünüyle; her türlü, çok, bir çok’ (AY-III 1991: 100). қop ‘bütün, sayısız’ (ETŞ 1992: 348). qop; QWP ‘hep, hepsi, tamamı’ (İKPÖ 1998: 187). қop ‘bütün’ < *қo- ‘koymak’ (Gabain 2000: 54). қop ‘hepsi, çok’ (Gabain 2000: 282). kop ‘hep, hepsi’ (IB: 55). kop ‘tümüyle, bütünüyle, toptan, tamamen’ (KUKY 2009: 188, 527). kop ‘hep, bütün’ (METY 2012: 316). kop ‘tamamen’ (Aydın 2012: 171). qop ‘весь, все’ (TEЭ 2008: 325). kop ‘bütün, hep’ (AY-YK 2012: 241). kop ‘bütün, hep; bütünüyle; her türlü’ (ABH 2013: 207). kop ‘bütün, hepsi’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 504). көp ‘kesif, çok, her türlü’ (ETŞ 1992: 353). көp ‘çok’ (Gabain 2000: 283). krş. қopan ‘hep’ (Gabain 2000: 282). kopın ‘tümüyle, bütünüyle, toptan, tamamen’ (KUKY 2009: 189, 527). kopın hepsi, hep birlikte, bütünüyle’ (METY 2012: 316). қoptın ‘her taraftan, her yerden’ (ETŞ 1992: 348). OT. kop ‘çok, pek: obartma ve pekitme edatı’ (DLT-Atalay 2006: IV-345). көp ‘çok’ (KB: 280). көp ‘çok’, köprek ‘pek çok’ (TKT 2004: 490). көp ‘çok’ (AH: XL). көp ‘çok, bütün, hep; -saç ve ağaç hakkında- gür, sık’ (DLT-Atalay 2006: IV-362). krş. көpeд- ‘çoğalmak’ (KB: 280). köprak ‘pek çok, pek fazla’ (DH: 208). Hrz-T. көp ‘çok’ (ME 1993: 149; KE 1997: 383; NF 1998: 260; KurT 2002: 176). көp ‘çok, fazla’ (MM 2008: 235). krş. көpel- ‘artmak, çoğalmak’ (KE 1997: 383). köplük ‘çokluk’ (ME 1993: 149). köplük ‘çokluk, fazlalık’ (KurT 2002: 176). AO-KıpT. көp ‘çok’ (AO 1996: 223). M-KıpT. көp ‘çok, kesîr’ (KİLE 1931: 52). көp ‘çok’ (MG 1984: 201; BV 1986: 225; KFLT 1989: 1024; KMT 2002: 123; TK 2008: 279). көp ‘çok, fazla’ (İMS 1992: 557). көp = Ar. kañîr ‘much’

(RH 2000: 268). krş. köpirek ‘çokça’ (KFLT 1989: 1024). köplik/köplük ‘çokluk, fazlalık’ (İMS 1992: 557). Çağ. köp ‘çok’ (MK 1993: 481).

1139. köprü: köprü.

köprü Chopru CC-İ 40b/2

Chopru ‘pons’ (Kuun 1880: 272). көпү ‘Brücke’ (Radloff 1887: 34). köprü ‘Brücke’ (Grønbech 1942: 153). Chopru 40r/2 (Drimba 2000: 87). ET. köprüg ‘köprü’ (ETŞ 1992: 354; Gabain 2000: 283; AY-YK 2012: 242). OT. köfrüg ‘köprü’ (DH: 208). köprüg ‘köprü’ (DLT-Atalay 2006: IV-362). Hrз-T. köprü ‘doğru, düz’ (İML 1988: 46). köprü ‘köprü’ (KurT 2002: 176). köprüg ‘köprü’ (KE 1997: 383; NF 1998: 260). AO-KıpT. krş. köprüçi/köprükçi ‘köprücü’ (AO 1996: 223). M-KıpT. köbür ‘köprü’ (DM 2003: 95). köpri ‘köprü’ (KMT 2002: 123; KF 2006: 144). köprü: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 52). köprüg ‘köprü’ (İMS 1992: 557). köprük → köskü köprük ‘bridge (covered by a kiosk/inn)’ (RH 2000: 249). Çağ. köprüg ‘köprü’ (MK 1993: 481).

1140. köptelük (*far. küfte-tü.-lük*): (köfte yapımında kullanılan) tahıl.

köptelük Coptaluc CC-İ 56a/24

Coptaluc ‘granum’ (Kuun 1880: 268). coptaluc (?) Kelime söz konusu kaynakta soru işaretiyle bırakılmıştır (Radloff 1887: 116). köptelük ‘irgend ein Gericht aus Mehl und Fleisch’ (Grønbech 1942: 153); köptelük ‘undan ve etten yapılan bir yemek’ (Golden 1992: 53). Coptaluc 55v/23 (Drimba 2000: 109).

1141. kör I: kör.

kör Coz CC-İ 50b/5

kör köz CC-İ 50b/20

Cor ‘caecus’ (Kuun 1880: 268). kop ‘blind’ (Radloff 1887: 26). kör ‘blind, einäugig’ (Grønbech 1942: 153). Cor 50r/5, kór 50r/20 (Drimba 2000: 101). OT. M-KıpT. kör → kör ol- ‘być niewidomym, ślepym’ (Bulg-M 1954: 61). kör ‘kör’ (MG 1984: 201; KK 1999: 116). kör ‘görmeyen, âmâ’, kör-baht ‘bedbaht, talihsiz’ (GT 1989: 373). kör ‘kör, âmâ’ (KFLT 1989: 1024). kör ‘kör, göremeyen’ (İMS 1992: 557). kör ‘kör, gözleri görmeyen kimse’, kör eyle- ‘kör etmek’ (KF 2006: 144).

1142. kör II: hendek, çukur.

kör kôr CC-A 81b/15

Kör ‘fossa’ (Kuun 1880: 265). köp ‘Grab’ (Radloff 1887: 33). kör ‘Grab’ (Grønbech 1942: 153). kór 81r/15 (Drimba 2000: 142).

1143. kör-: görmek.

köralmadım	koꝶalmadım	CC-A 83a/8
kördi	cördi	CC-A 63a/9
kördi	kördi	CC-A 63a/12
kördi	koꝶdi	CC-A 76b/9
kördi	koꝶdí	CC-A 76b/14
kördig	koꝶdig	CC-A 63a/19
kördiler	koꝶdılar	CC-A 62b/8
kördük	kørdukch	CC-A 62a/40 ?
kördün	chordun	CC-İ 28b/16
körermen	chorarmē	CC-İ 28b/15
körermen	cofařmē	CC-İ 25b/5
körermen	koꝶarmē	CC-A 62a/16
körgenimden	køꝶganimdā	CC-A 61b/3
körgil	chorgil	CC-İ 28b/17
körgil	coşgıl	CC-İ 25b/6, 25b/7
körmegen	køꝶmægā	CC-A 73a/2
körmegen	koꝶmagan	CC-A 76b/8
körügiz	cørugıs	CC-A 63a/1
körügiz	køꝶugıs	CC-A 62a/16
körüñiz	kørwngıs	CC-A 63b/37
körüp	køꝶup	CC-A 72b/18
körüp	kørup	CC-A 70a/22, 70b/13, 72b/11
körüpturganda	køꝶuptꝶgāda	CC-A 72b/18

CC-A 83a/8 köralmadım *iş.a. f. – anl. f.* Koral ‘instrumentum’ + madım ‘maden, metal’ (Kuun 1880: 233, 265, 304); Kordılar ‘viderunt’, körgan ‘visus’ (Kuun 1880: 265); Chorarmen ‘video’, chorgil *emir şekli* (Kuun 1880: 272). köp (v) ‘sehen’, көрпәрмән,

kördüm, kördün, kördü, kördük, kördilär, körgil, körüñüz, körgänimdän, körmäğän, körälmädim, köyp, körüp турганда, körä, körmäk (Radloff 1887: 33). kör- 1) ‘sehen, erblicken, mit dem Gesichtssinn erfassen’ (Grønbech 1942: 153); körüniz, men körer-men kim kök barčá açylup-tur ‘er blickte gen Himmel und sagte: Sehet, ich sehe, dass der Himmel sich ganz geöffnet hat’ (Grønbech 1942: 153, 154); biz anyñ juldusun kördük (kördüx) ‘wir haben seinen Stern gesehen’, körgenim ‘was ich gesehen habe’, qurbanyny javly körüp ‘als er sah, dass ihr Opfer fett war’, tüš kör- ‘träumen’, kör-alma- ‘nicht sehen wollen, nicht ausstehen können, hassen: kör-almadym; 2) erleben, ausstehen, qyn kör- ‘gemartert werden’, körmek ‘das Sehen; Gesicht, Sehkraft’ (Grønbech 1942: 154). Corarmë 25v/5, Corgıl 25v/6, 25v/7 (Drimba 2000: 68); Chorarmë 28v/15, Chordun 28v/16, Chorgıl 28v/17 (Drimba 2000: 72); körganımd[ë > ä] 61r/3 (Drimba 2000: 117); körugis 61v/16 (Drimba 2000: 118); korarmë 61v/16 (Drimba 2000: 118); kördü[ch > k] 61v/40, kordılar 62r/8 (Drimba 2000: 119); cörugis 62v/1, cördı 62v/9, kördı 62v/12, kordı/g/ 62v/19 (Drimba 2000: 120); körwngis 63r/36 (Drimba 2000: 122); körup 69v/11, 70r/8 (Drimba 2000: 131); körup 72r/6 (Drimba 2000: 135); körvpturgāda 72r/9 (Drimba 2000: 135); körmægä 72v/2 (Drimba 2000: 136); körup 74v/9 (Drimba 2000: 138); kormagan 76r/7, kordı 76r/8 (Drimba 2000: 139); koralmadım 82v/8 (Drimba 2000: 144). ET. kör- ‘uymak’ (HUAS 1941: 100). kör- 1) ‘görmek, bakmak’, titrü kör- ‘ters bakışlarla bakmak’, tül kör- ‘düşmek’; 2) ‘nezaret etmek’; 3) ‘birisi hakkında olmak (düş hakkında)’ (Hsüan-X 1975: 154). kör- ‘görmek, bakmak’ (AY-III 1991: 101; IB: 55). kör- ‘görmek’ (ETŞ 1992: 354). kör-; KWR-, KWYR- ‘görmek, bakmak’ (İKPÖ 1998: 196). kör- ‘görmek, bakmak’ (Üİ 1998: 158). kör-/kr- ‘görmek’ (Gabain 2000: 282, 283). kör- ‘1. görmek, bakmak; 2. (yönelme bulunma durumuyla) bağımlı olmak, itaat etmek, iltihak etmek, iltica etmek; 3. (yügerü zarfıyla) asayiş, esenlik ve huzura kavuşmak; 4. (emgek sözüyle) eziyet çekmek; 5. (köz sözüyle) aldırış etmek, önemsemek, önem vermek; 6. (edgü/beñi sözleriyle) esenlik ve huzur içinde yaşamak, gün yüzü görmek; 7. yaşamak, görüp geçirmek, tanık olmak; 8. yardımcı fiil’ (KUKY 2009: 354, 366, 370, 392, 415, 527). kör- ‘görmek; bağımlı olmak’ (METY 2012: 316). kör- ‘1. görmek; 2. itaat etmek, tâbi olmak’ (Aydın 2012: 171). kör- ‘görmek’ (AY-YK 2012: 242). kör- ‘görmek, uymak’ (HUAS 2014: 150). kör- ‘görmek, bakmak’ (ABH 2013: 208). krş. körgü ‘itaat’ (Gabain 2000: 283). körgülük ‘görünen’ (Mayt: 418). körgülük ‘görülecek, görülesi, görülmesi gerekli’ (AY-III 1991: 101). körgü-lüksüz ‘görülmez’ (Üİ 1998: 158). körkid-/körkit- ‘göstermek’ (ETŞ 1992: 355). körkit- ‘göstermek’ (AY-III 1991: 101; Üİ 1998: 158;

Gabain 2000: 283; AY-YK 2012: 242). körtür- 'göstermek' (Gabain 2000: 283). körmeklig 'görme' (Mayt: 418). körtür- 'göstermek' (Mayt: 418). körüg 'güzel, güzellik, görüş' (ETŞ 1992: 356). körüglüg 'görünüşlü, gözlü' (ETŞ 1992: 356). körügse- 'görmek istemek' (Gabain 2000: 283). körügse- 'görmek istemek' (AY-YK 2012: 243). körügse- 'göresi gelmek, görmek istemek' (ABH 2013: 209). körüklüg 'manzaralı, güzel' (IB: 55). körül- 'görölmek' (Hsüan-X 1975: 154). körüm 'görüş' (ETŞ 1992: 356). körüm 'noktai nazar, bakış; fal, rüya' (Gabain 2000: 283). körümçi 'falcı' (Gabain 2000: 283). körünç 'piyes; görülecek şey' (Mayt: 419). körünç 'görünüş' (Gabain 2000: 283). körünçlä- 'teşhir etmek' (Gabain 2000: 283). körünçle- 'göstermek' (AY-YK 2012: 243). körünçlüg 'sergi iskelesi' (Gabain 2000: 283). körüş- 'birbirini görmek, görüşmek' (ETŞ 1992: 356). körüş-; KWYRK 'güzellik, görünüş' (İKPÖ 1998: 197). körüş- 'görüşmek, selamlaşmak' (Gabain 2000: 60). körüş- 'görüşmek' (Mir) (IB: 56; YKI 2013: 504). köşün-/közün- 'gördürmek, göründürmek, göstermek; görünmek' (ETŞ 1992: 356, 357). köznük 'pencere' (Mir) (YKI 2013: 504). közün- 'görünmek, gözükmek', közünür üd 'şu an, şimdi, içinde bulunan zaman' (AY-III 1991: 101). közün- 'gözükmek, görünmek' (Hsüan-X 1975: 155; Üİ 1998: 158). közün-; KWYZWN- 'görünmek, gözükmek; görünür olmak, hazır bulunmak' (kör- 'görmek' kelimesinin varyantı ya da *köz- + -°n ile yapılmış dönüşlü biçim) (İKPÖ 1998: 197). közün-/közüñ- 'görünmek' (Gabain 2000: 283). közüñ- 'görünmek, gözükmek' (AY-YK 2012: 243). közüñdür- 'göstermek, görünür kılmak' (AY-YK 2012: 243). közüñmek 'görünme, gözükmek' (AY-III 1991: 102). közüñmüz 'görünmeyen dünya, öteki dünya' (Hsüan-X 1975: 155). közüñügme 'görünen, gözüken' (AY-III 1991: 102). közüñük 'pencere' (Gabain 2000: 54; IB: 56). közüñür 'görünen dünya, bu dünya' (Hsüan-X 1975: 155). közüñür 'görünür, anlık, bir an' (Gabain 2000: 58). OT. kör- 'görmek, bakmak' (KB: 280). kör- '1. görmek, farkına varmak; 2. görmek, karşılamak, ulaşmak, görüşmek; 3. haberdar olmak', (TKT 2004: 490, 491, 492). kör- 'görmek' (AH: XL). kör- 'görmek, bakmak', kaya kör- 'uzaktan görmek', kıya kör- 'yan bakmak; arkaya bakmak' (DLT-Atalay 2006: IV-284, 324, 363). krş. körgeñ '1. gören; 2. gören, esma-yı hüsnadan: basîr' (TKT 2004: 492). körgü '1. görme, görüş, karşılaşma; 2. basiret, gönül gözü' (TKT 2004: 492). körküt- 'göstermek' (KB: 285). körküt- 'göstermek' (TKT 2004: 493). körmek 'görme, karşılaşma' (TKT 2004: 492). körse- 'görsemek, görmek istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-364). körset- 'göstermek' (TKT 2004: 495). körtür- 'gördürmek' (DLT-Atalay 2006: IV-365). körüg 'görülen' (KB: 285). körügli '1. gören, uzağı gören; 2. her şeyi gören,

esma-yı hüsnadan: basîr' (TKT 2004: 492). körügse- 'görsemek, görmek ve kavuşmak istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-365). körül- 'görülme' (KB: 285; DLT-Atalay 2006: IV-365). körüş 'bakışış' (DLT-Atalay 2006: IV-365). körüş- 'görüştürmek, yüz yüze bakmak' (KB: 286). körüş- '-gözle- bakmak' (DLT-Atalay 2006: IV-365). közü- 'görülme' (DLT-Atalay 2006: IV-372). közü- 'görüştürmek' (DLT-Atalay 2006: IV-371). közü- 'görüştürmek' (KB: 305). Hrız-T. kör- 'görmek' (ME 1993: 149; MM 2008: 235). kör- 'görmek, bakmak' (KE 1997: 383). kör- 'görmek, bakmak; maruz kalmak; sorumlu tutmak' (NF 1998: 260). kör- 'görmek; gözden geçirmek, sanmak' (KurT 2002: 176). körmek 'görmek' (İML 1988: 47; ME 1993: 149). krş. körgetil- 'gösterilmek' (ME 1993: 150). körgü 'gösteri, tatbikat' (KE 1997: 389). köriş- 'görüştürmek' (NF 1998: 263). körkât-/körküt- 'göstermek' (KurT 2002: 176). körküt- 'göstermek' (NF 1998: 263). körküt- 'göstermek' (ME 1993: 149; MM 2008: 235). körtâr- I 'göstermek' (KurT 2002: 177). körül- 'görülme' (ME 1993: 150). körüş- 'görüştürmek' (ME 1993: 149; KE 1997: 391; MM 2008: 235). körüşgölüg 'istişare edilen, akıl danışılan' (NF 1998: 263). körüştür- 'görüştürmek, tanıştırmak' (KE 1997: 391). M-Kıpt. gör- '1) fark etmek, görmek; 2) bulmak, görmek; 3) rastlamak, görmek; 4) bilmek, tanımak, öğrenmek; 5) anlamak, sezmek, fark etmek; 6) duymak, işitmek; 7) karşılaşmak' (GT 1989: 321). gör- 'görmek' (KH 2002: 124). kör- 'widzieć' (Bulg-M 1954: 61). kör- '1) görmek; 2) iktidarî yardımcı fiil olarak' (MG 1984: 201, 202). kör- 'görmek' (BV 1986: 225; KMES 1994: 277; KF 2006: 144; TK 2008: 280). kör- 'görmek', yig kör- 'düşmanlık yapmak' (KMT 2002: 123). kör- 'görmek', yig kör- 'kinlenmek, nefret etmek' (İMS 1992: 558, 621). kör- → körgül 'see!' (RH 2000: 65). krş. göriş 'görünüş' (KH 2002: 125). göster- '1) göstermek; 2) ortaya koymak, göstermek; 3) kılavuzluk etmek, yol göstermek' (GT 1989: 322). körgüçi 'her şeyi gören, 'esma-i hüsnâ'dan (K. el-basîr)' (TK 2008: 280). körmek 'görme; yaşama, maruz kalma' (TK 2008: 280). körmeklik 'görme' (KFLT 1989: 1025). körsâ- → körsâdi 'bir kadınla yatmak için şehveti arttı' (KİLE 1931: 52). körset- 'göstermek' (TK 2008: 280). körsetül- 'gösterilmek' (TK 2008: 280). körül- 'görülme' (İMS 1992: 558). körüş- → körüşdi 'musafaha etti' (KİLE 1931: 53). körüş- '1) karşılaşmak, tesadüf etmek; 2) vedalaşmak, Allahâısmarladık demek' (İMS 1992: 558). közü- 'mirror' (RH 2000: 148). közü- 'gözükmek' (KMES 1994: 277). közü- 'görünmek, ortaya çıkmak' (KMT 2002: 123). Çağ. kör- 'görmek; (kıymet) takdir etmek' (MK 1993: 482). O. Moğ. körsis 'the

neighbours', körši 'neighbour', Moğ. körsi, Bur. xürši < Türk.: OT. körši 'friend', Yak. körsü 'lover' < körüş- 'to see each other' (Poppe 1955: 40).

1144. köre: göre.

köre coze CC-A 59b/29

köre kəza CC-A 66b/10, 71a/35

Core 'inrespectu; comparate' (Kuun 1880: 268); CC-A 66b/10 *işa. f. – anl. f.* → baca 'respectu ejus' (Kuun 1880: 298). köre 'in Anbetracht, gemäss; wegen, infolge', aar köre, atyna köre 'deinem Namen gemäss', ol ráximiñe köre 'durch dein Mitleid', teñriniñ jaryxlyqyna köre 'im Vergleich mit Gottes Licht' (Grønbech 1942: 154). core 59r/28 (Drimba 2000: 115); kəræ 66r/10 (Drimba 2000: 128); kəræ 70r/9 (Drimba 2000: 131); kəræ 70v/18 (Drimba 2000: 133); kə ræ 72v/17-72v/18 (Drimba 2000: 136-137). OT. Hrz-T. köre 'göre' (NF 1998: 262). körä '(-a) göre, ... (ile) karşılaştırınca' (KurT 2002: 176). M-KıpT. göre 'göre' (GT 1989: 321; KH 2002: 124). köre 'göre (edat)' (MG 1984: 202; KFLT 1989: 1025). Çağ. köre 'göre' (MK 1993: 482).

1145. körgüz-: göstermek, işaret etmek.

körgüz coğux CC-İ 20a/22

körgüzdiler koğuxdılar CC-A 62b/1

körgüzdiñ kərgüzdıñ CC-A 71b/28

körgüzdiñ kərgüzdıñ CC-A 70b/15

körgüzdüm coğuxdum CC-İ 20a/21

körgüzdün coğuxdun CC-İ 18b/24

körgüzgil coğuxgıl CC-İ 18b/25

körgüzme coğuxma CC-A 63a/23

körgüzmesi korguxmeñi CC-A 58b/20

körgüzüp kərgüvp CC-A 73a/38

körgüzürmen coğuxurmē CC-İ 18b/23

körgüzürmen coğuxurmē CC-İ 20a/20

körgüzür koğuxfur CC-A 62b/16

Korgussur 'monstrat', korguzding 'monstravisti' (Kuun 1880: 265); corgux, corguxgil, corgusurmen 'monstro', corguxgil *emir şekli* (Kuun 1880: 268). köprüz (v) 'göstermek,

gördürmek', körgýzärmän, körgýздўм, körgýzgil, körgýzmäk, körgýз, körgýздін, körgýзўр, körgýzmä, körgýзўп (Radloff 1887: 33). körgüz- 'zeigen; erzählen, erklären, offenbaren', teñeri bizge körgüzür evangelim içinde nişan kerti söjmekiñ 'Gott zeigt uns im Evangelium ein Kennzeichen der wahren Liebe', baruñyz körgüzüñiz papazlarğa 'gehet hin und zeigt euch den Priestern', körgüzdiler alarğa kim *Christus* betlemde toxxaj 'sie erklärten ihnen, dass Christus in Bethlehem geboren werden sollte'; 2) 'erleben lassen, geschehen lassen', teñri körgüzmesin 'Gott verhüte!' (Grønbech 1942: 154). Corgufurmë 18r/23, Corguxdun 18r/24, Corguxgil 18r/25 (Drimba 2000: 58). Corgufurmë 19v/19, Corgxdun 19v/20, Corgux 19v/21 (Drimba 2000: 60); korgufmeſi 58r/20 (Drimba 2000: 113); korgufdilar 62r/1 (Drimba 2000: 119); korgufſſ[i > u]r 62r/16 (Drimba 2000: 119); corgufma 62v/23 (Drimba 2000: 120); kerguzdiñ 70r/10 (Drimba 2000: 131); kerguzdiñ 71r/14 (Drimba 2000: 133); kergvzvp 72r/19 (Drimba 2000: 137). OT. körgüz- 'göstermek' (TKT 2004: 492). Hrz-T. körgez-/körgüz- 'göstermek' (KE 1997: 389). körgüz- 'göstermek' (NF 1998: 262). körküz- → körküzdi 'göstermek' (KİLE 1931: 52). körküz- 'göstermek' (ME 1993: 150). AO-Kıpt. körgüz- 'göstermek' (AO 1996: 223). M-Kıpt. körgez-/körgüz- 'göstermek' (KFLT 1989: 1025). körgüz- 'göstermek' (MG 1984: 202). körgüz- → körgüz 'show it!' (RH 2000: 65). körgüz- 'göstermek' (KK 1999: 117). körküz- 'göstermek' (İMS 1992: 558). Çağ. körküz- 'göstermek' (MK 1993: 482).

1146. körgüzmek: göstermek.

körgüzmek corguxmac CCİ 18b/26

Corguxmac 'demonstratio' (Kuun 1880: 268). köprýз (v) 'zeigen, sehen lassen', körgýzärmän, körgýздўм, körgýzgil, körgýzmäk, körgýзділär, körgýздін, körgýзўр, körgýzmä, körgýзўп (Radloff 1887: 33). körgüzmek (Grønbech 1942: 154). corguxmac 18r/26 (Drimba 2000: 58). OT. Hrz-T. körgüzmek 'göstermek' (İML 1988: 46). Çağ. körgüz- → körgüzür 'kösterir' (AL: 356).

1147. körk: güzellik.

körk	Choꝛc	CC-İ 38b/21
körk	køꝛk	CC-A 76b/22
körki	køꝛkı	CC-A 72b/38, 74b/14
körkiñ	køꝛkıñ	CC-A 70b/20

Korh76 ‘pulcritudo’, K rk ‘decus’ (Kuun 1880: 265); Chorc ‘pulcritudo’ (Kuun 1880: 272). k p k ‘Sch nheit’; CC-A 70b/20 k rki j    i a. f. k p k  ; CC-A 72b/38, 74b/14 k rki    i a. f. k p k   (Radloff 1887: 33). k rk ‘Sch nheit’ (Gr nbech 1942: 154). Chorc 38r/21 (Drimba 2000: 85); k rki 72r/19 (Drimba 2000: 136); k rki 74r/7 (Drimba 2000: 138). ET. k rg/k rk ‘g r n  , g zellik, g zel, resim’ (Gabain 2000: 283). k rk ‘g zel; v cut; heykel’ (Mayt: 418). k rk ‘1) g zellik; 2) heykel, Buddha veya boddhissattva heykeli’ (Hs an-X 1975: 154). k rk ‘g zellik, ihtiya , g rk, g rkem, g r n  ’ (AY-III 1991: 101). k rk ‘bi im,  ekil, g zellik, y z’ (ET  1992: 354). k rk; KWYRK ‘g zellik, g r n  ’ (k r- ‘g rmek’ + sonu  bildiren ek –k eki) ( KP  1998: 197). k rk ‘g zellik, g r n  ’ (AY-YK 2012: 242). kr . k rkl  ‘g zel’ (Hs an-X 1975: 154; ABH 2013: 209). k rkle ‘g zel’ = Skr. *sobha* (AY-III 1991: 101). k rkle ‘g zel’ (ET  1992: 355; AY-YK 2012: 243). k rkl ; KWYRKL ‘g zel’ (k rk ‘g zellik’ + isim eki –l , ikizci i CC’de k rkl  ve k rkli ‘g zel’) ( KP  1998: 197; Gabain 2000: 283). k rkle- ‘g zelle mek, g zel addetmek’ (ET  1992: 355). k rkl - ‘s slenmek’ (Gabain 2000: 283). k rklen- ‘g zel hale gelmek’ (ET  1992: 355). k rtle ‘g zel’ (ET  1992: 355). k rtl  ‘g zel’ (Gabain 2000: 283). k rtle: ki i adı (Yen) (YKI 2013: 504). OT. k rk ‘g zellik, s s’ (KB: 284). k rk ‘g zellik’ (TKT 2004: 492). k rk ‘ziynet, s s’ (AH: XL). k rk ‘g zellik’ (DLT-Atalay 2006: IV-363). kr . k rkedh-/k rket- ‘g zelle mek’ (DLT-Atalay 2006: IV-364). k rks z ‘ irkin, k rks z i  ‘k t ,  irkin, i , hareket’, k rks z k l- ‘rezil r sva etmek, utandırmak’, k rks z yazu  ‘utan  verici g nah, hayasızlık’ (TKT 2004: 494). Hrz-T. k rk ‘g zellik’ ( ML 1988: 46). k rk ‘g zellik’ (KE 1997: 390). k rk ‘g zellik, hususiyle y z g zelli i’ (KurT 2002: 176, 355). kr . k rklen- ‘g zelle mek’ (KE 1997: 390). k rkl k ‘g zellik’ (MM 2008: 235). M-K pT. k rk ‘g zellik’ (K LE 1931: 52). k rk ‘g zellik, iyilik’ (MG 1984: 202).  a . g rg ‘h sn’ (AL: 357). kr . g rke-    g rkedi ‘g zel oldu’ (AL: 357).

1148. k rkimetsiz: engelsiz.

k rkimetsiz k  k mat   CC-A 74b/18

Korkimatsis ‘inaestimabilis’ (Kuun 1880: 265). *anl. f.* – *i a. f.* k  mat ‘Preis’, k p k  mat   ‘ohne Preis’ (Radloff 1887: 27). q matsyz ‘unsch tzbar’ (Gr nbech 1942: 206). k rk ma/t/  z 74r/9 (Drimba 2000: 138).

1149. k rkli: g zel; kr . k rkl .

körkli	cörkli	CC-A 63a/9
körkli	cöꞑkli	CC-A 63a/16
körkli	korklı	CC-A 63a/19

Corkli ‘pulcer’ (Kuun 1880: 269); chorclu ‘güzel’ (Kuun 1880: 272). *işā. f.* köpklý ‘schön’ (Radloff 1887: 33). körkli ‘schön’ (Grønbech 1942: 154). cörkli 62v/9, korkli 62v/19 (Drimba 2000: 120). ET. körklüg ‘güzel, görklü; güzel görünüşlü’ (AY-III 1991: 101). körklüg ‘güzel, güzelliğe ait’ (ETŞ 1992: 355). körklüg ‘güzel; manzaralı’ (Gabain 2000: 283; ABH 2013: 209). körklüg ‘güzel’ (AY-YK 2012: 243). körklüg ‘güzel, manzaralı, geniş görüş alanına sahip’ (Mir) (YKI 2013: 504). OT. körklüg ‘güzel’ (KB: 285). körklüg ‘1. güzel, iyi, hoşā giden; 2. daha güzel, en güzel’, körklüg bāḳi ‘sürekli olan iyi şey’, körklüg kıl- ‘güzel yapmak, iyileşmek, islah etmek’, körklüg kılıḡlı ‘iyi amelli’, körklügrek ‘daha iyi, daha güzel’, eḡḡü körklüg vaḡde ‘en güzel vaad, cennet’ (TKT 2004: 324, 325, 494). körklüg ‘iyi; güzel ve gösterişli; dostça’ (DLT-Atalay 2006: IV-363). krş. körklüḡlük ‘güzellik’ (KB: 285). körklüḡlük ‘iyilik, iyilik etme’ (TKT 2004: 494). Hrz-T. görklü ‘güzel, iyi’ (KH 2002: 125). körklu ‘güzel’ (İML 1988: 46). körklü/körklüg ‘güzel’ (MM 2008: 235). körklü/körklüg ‘güzel’ (NF 1998: 263). körklüḡ ‘güzel’ (İML 1988: 47). körklüg ‘güzel’ (ME 1993: 150). körklüg ‘güzel; iyi’ (KurT 2002: 177). körklü/ig ‘güzel’ (KE 1997: 390). krş. körklüḡlen- ‘güzelleşmek’ (KE 1997: 391). körklüḡlük/körklülük ‘güzellik, iyilik’ (ME 1993: 150). M-Kıpt. körklü ‘güzel’ (KİLE 1931: 52). körklü/körklüg ‘güzel, iyi’ (MG 1984: 202). körüklü ‘güzel, görklü’ (KFLT 1989: 1025). körüklü ‘beautiful’ (RH 2000: 117, 261). körklürek ‘güzelce’ (KFLT 1989: 1025). Çaḡ. görklük ‘hüsün-dâr’ (AL: 357).

1150. körklü: güzel; *krş.* körkli.

körklü	Choꞑclu	CC-İ 39a/18, 49b/28
--------	---------	---------------------

chorclu (Kuun 1880: 272). köpklý ‘schön’ (Radloff 1887: 33). körklü ‘schön’ (Grønbech 1942: 154). Chorclu 38v/18 (Drimba 2000: 85); Chorclu 49r/28 (Drimba 2000: 100).

1151. körksizlik: çirkinlik.

körksizlik	Coꞑcḡxlíc	CC-İ 39a/10
------------	-----------	-------------

Corcsixlic ‘turpitude’ (Kuun 1880: 268). көрксѣц ‘hässlich’, *işa. f.* көрксѣцлик Corcǵixlic 38v/10 (Drimba 2000: 85). OT. Krh-T. körksüzlük ‘çirkinlik, kabalık’ (KB: 285).

1152. körksüz: çirkin.

körksüz Choꝛxux CC-İ 39a/19

corsux (chorcsux kelimesinin *eksik* ya da *hatalı yazımı*) (Kuun 1880: 268). körksüz ‘hässlich’ (Grønbech 1942: 155). Chorxux 38/19 (Drimba 2000: 85). ET. körksüz ‘çirkin, çirkinlik’ (Gabain 2000: 45, 283). körksüz ‘güzel olmayan, çirkin’ (AY-YK 2012: 243). OT. körksüz ‘çirkin’ (KB: 285). Hrz-T. körksüz ‘çirkin’ (İML 1988: 47; ME 1993: 149). körksü/iz ‘güzelliği olmayan, çirkin’ (KE 1997: 391). körksüz ‘çirkin’ (NF 1998: 263). körksüz ‘çirkin, biçimsiz’ (KurT 2002: 177). M-KıpT. körüksiz ‘ugly’ (RH 2000: 117).

1153. körmek: görüş, bakış.

körmek chormac CC-İ 29a/18

körmek cormac CC-İ 30a/15

körmek Coꝛmac CC-İ 37a/23

Cormac, Chormac ‘visus’ (Kuun 1880: 265, 272). Chormac 28v/18 (Drimba 2000: 72); Cormac 29v/15 (Drimba 2000: 73); Cormac 36v/23 (Drimba 2000: 83). ET. krş. körmäklik ‘görme, görüş’ (KurT 2002: 177). körmeksiz ‘görmeden, görmeksizin’ (ETŞ 1992: 355).

1154. körövül: set, duvar.

körövül kørøvl CC-A 81a/25

köröül ‘duvar’ (Kuun 1880: 265). körövül ‘Wall, Mauer’ (Grønbech 1942: 155). kørøvl 80v/25 (Drimba 2000: 141).

1155. körpe: kuzu pöstekisi.

körpe coꝛpa CC-A 56b/10

Corpa ‘pellisagnina’ (Kuun 1880: 268). köpñä ‘Lampfell’ (Radloff 1887: 33). körpe ‘Lampfell’ (Grønbech 1942: 155). corpa 56r/10 (Drimba 2000: 110). körpe ‘produced late

in the season' (EDPT: 737). OT. körpe 'körpe, mevsimi geçtikten sonra çıkan şey; zamanından sonra doğan yeni hayvan', körpe oğul 'yazın doğan çocuk' (DLT-Atalay 2006: IV-364). krş. körpele- 'körpe ot yemek' (DLT-Atalay 2006: IV-364). körpelen- 'yeniden çıkmak, yeniden bitmek' (DLT-Atalay 2006: IV-364). M-KıpT. körpä 'körpe, süt emen kuzu' (KİLE 1931: 52).

1156. körümlî: güzel.

körümlî kørṽlî CC-A 72a/2

Körûli *yani* körüngli 'spectabilis' (Kuun 1880: 265). köpým 'das Sehen', *işā. f.* köpýmly 'der zu sehen ist' (Radloff 1887: 33). körümlî 'schön, stattlich' (Grønbech 1942: 155). kør/r̃ṽlî 71v/1 (Drimba 2000: 134). ET. krş. körüm 'bakış, görüş, görünüş, manzara; kanı, kanaat' (AY-III 1991: 101). körüm 'görüm, görme' (Üİ 1998: 158). OT. körüm 'görüm' (AH: XL).

1157. körün-:görünmek.

köründi koꝛũdı CC-A 62a/7, 62a/32, 62b/3

köründüm Coꝛũndum CC-İ 4a/17

köründüñ coꝛũnduñ CC-İ 30a/13

körüngendir koꝛũgã dır CC-A 61a/22

körüngil Coꝛũngıl CC-İ 4a/16

körünir koꝛũnır CC-A 61a/20

körünmedi koꝛũmadı CC-A 63a/24

körünmek coꝛũnmac CC-İ 4a/21

körünmezni kørṽmeʃnı CC-A 75a/2

körünür coꝛũnu CC-İ 30a/14

körünür kørũunur CC-A 75a/2

körünürmen coꝛũnuřmẽ CC-İ 30a/12

körünürmen Coꝛũnuřmẽ CC-İ 4a/18

Korunir 'videtur', korũgã 'visus', körũdi *yani* körundi 'visum est' (Kuun 1880: 265). corunurmen 'videtur', maga corunur 'videtur mihi', corungil *emir şekli* (Kuun 1880: 268). köpýh 'erscheinen, sich zeigen, zu sehen sein', köpýhýrmãh, köpýhýřm, köpýhngil,

көрүнмәк, көрүнүрмән, көрүнмәді, көрүнүрмәді, көрүнүр, көрүнүр көрүнмәсі, көрүнді, көрүнгән (Radloff 1887: 33). körün- ‘sich zeigen, erscheinen, sichtbar sein’, körün, anda ulu çeri köründi ‘da erschien eine grosse Heerschar’, ol julduz köründi kün toyuşy ol üç xanğa ‘der Stern zeigte sich im Osten den drei Königen’; barça körünür körünmez ‘alles Sichtbare und Unsichtbare’, maya körünür ‘es scheint mir’, körünmek (Grønbech 1942: 155). Corunurmë 3v/17, Corundum 3v/18, Corungil 3v/19, Corunmac 3v/20 (Drimba 2000: 39); Corunurmë 29v/12, Corunduñ 29v/13, Corunur 29v/14 (Drimba 2000: 73); korunır 60v/21, korügã dır 60v/22 (Drimba 2000: 117); korüdi 61v/7 (Drimba 2000: 118); korüdi 61v/32 (Drimba 2000: 119); körüdi 62r/3 (Drimba 2000: 119); korûmadi 62v/24 (Drimba 2000: 120); kør[u > v]n[u > v]r 74v/2, kørvmeşni 74v/2 (Drimba 2000: 137). ET. körün- ‘görünmek’ (ETŞ 1992: 356). krş. körünçle- ‘seyretmek, bakmak’ (ETŞ 1992: 356). OT. körün- ‘görünmek, huzura çıkmak’ (KB: 286). körün- ‘görünmek’, hayāl kör(ü)n- ‘... gibi görünmek’ (TKT 2004: 373, 495). körün- ‘görünmek’ (AH: XL). körün- ‘görünmek, kavuşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-365). krş. körünç ‘görülecek şey; bir şeyden seyreden halk’ (DLT-Atalay 2006: IV-365). köründür- ‘göstermek, getirmek’ (KB: 286). Hrз-T. körin-/körün- ‘görünmek’ (KurT 2002: 176, 177). körün- ‘görünmek’ (ME 1993: 149; MM 2008: 235). kör(ü)n- ‘görünmek’ (NF 1998: 263). M-KıpT. görin-/görün- ‘1) görünmek; 2) meydana çıkmak, görünmek’ (GT 1989: 321). görin- ‘görünmek’ (KH 2002: 124). körin- ‘ukazywać się, pojawiać się’ (Bulg-M 1954: 61). körin- ‘görünmek’ (MG 1984: 202; KFLT 1989: 1025). körün- → köründü ‘göründü’ (KİLE 1931: 52). körün- ‘görünmek’ (MG 1984: 203; BV 1986: 226; KF 2006: 144; TK 2008: 280). körün- ‘1) göz ile görünmek; 2) açık olmak, ortaya çıkmak; 3) görülmek’ (İMS 1992: 558). Çağ. körün- ‘görünmek’ (MK 1993: 482).

1158. körüvse-: görmeyi istemek.

körüvsep kørwʃap CC-A 71a/33

körüvsep kørwʃa CC-A 71a/33

Körusap ‘multum desiderans’ (Kuun 1880: 265). köpȳcä (v) ‘zu sehen wünschen’ (Radloff 1887: 33). körüvse- ‘zu sehen wünschen’, teñriñ körüvsep ‘deinen Gott zu sehen wünschend’ (Grønbech 1942: 155). kørwʃap 70v/17, kørwʃap 70v/17 (Drimba 2000: 133).

1159. kösürükle-:bağlamak.

kosuruklarmen *n* koşvruklarmē CC-A 81a/38

kosuruklarmē ~ *mac.* koszorú ‘sertum’ (Kuun 1880: 223); *iş.a. f.* kosoruluklarmen ‘jugo’ (Kuun 1880: 264). кошырук, кошырукла (v) ‘drei füsse der Pferde koppeln’, кошыруклармән (Radloff 1887: 26). kösürükle- ‘dem Pferde Fussfesseln anlegen’, at kösürükler-men (Grønbech 1942: 155). koşvruklarmē 80v/38 (Drimba 2000: 141). OT. krş. kösrük tusağ ‘atın ön ayaklarına vurulan köstek’ (DLT-Atalay 2006: IV-366). kösür- ‘hayvanın ön ayaklarını kösteklemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-366).

1160. kösöŵ: ocak demiri.

kösöŵ koşöŵ CC-A 58b/19

Kosov ‘lignum, quo ignis struitur’ (Kuun 1880: 265). közäý ‘der Feuerhaken’ (Radloff 1887: 33). kösöŵ ‘Schüreisen’ (Grønbech 1942:). koşöŵ 58r/19 (Drimba 2000: 113).

1161. köşegen: perde; krş. kölige.

köşegen Chosagan CC-İ 53a/7

iş.a. f. кошаған ‘Reisezelt’ (Radloff 1887: 26). köşegen ‘Bettgardine’ (Grønbech 1942: 155). Chosagan 52v/7 (Drimba 2000: 104). OT. krş. köşi- ‘kapatmak, örtmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-367). köşige ‘açık gölge; zayıf gölge, gölgemsi’; köşi:ge: ‘light shadow’ > köşi-, kölige ‘deep shade’ (DLT-Atalay 2006: IV-367; EDPT: 753). köşik ‘örtü, perde; gölge’ (DLT-Atalay 2006: IV-367). köşit- ‘örtmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-367). köşün- ‘gölgelenmek, gölgeye çekilmek; kendini gizlemek, örtmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-367).

1162. köt: kış, anüs.

köti kot√ CC-İ 48b/20

Koti ‘podex (ejus)’ (Kuun 1880: 264). köt ‘der Hintern’, kötrý (Radloff 1887: 33). köt ‘Hinterer’ (Grønbech 1942: 155). *koti* 48r/20 (Drimba 2000: 98). ET. köt; KWYT ‘yüksek, yukarı, yükseklik, seçkin; kişi adı’ (İKPÖ 1998: 197). OT. köt ‘göt, arka’, köt iç ‘genç çocuğa söğüldüğü zaman söylenen bir kelime’ (DLT-Atalay 2006: IV-367). krş. kötle- ‘fenalık yapmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-367). kötlet- ‘düzdürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-367). kötlük: söğmek için kullanılır, ‘puşt’ (DLT-Atalay 2006: IV-367). Hrz-T. köt ‘göt’ (ME 1993: 150; BV 1986: 226). krş. kötcek ‘kış, insanın arka

kısmı' (KMES 1994: 277). M-KıpT. köt 'mak'ad' (İMS 1992: 558). köt 'kıç' (KK 1999: 117). köt 'buttocks' (RH 2000: 104, 212). köt 'oturak yeri, kıç' (KMT 2002: 123). köt 'göt' (DM 2003: 96).

1163. köter-: kaldırmak, götürmek.

köterdiñ köterdiñ CC-A 71a/17

kötŕp (kötäp) (v) 'aufheben', kötärдің (Radloff 1887: 33). *işa. f.* kötŕ- '1) 'erheben', terezü dek bir başyny endirip birin kötürdi 'wie eine Wage ein Ende senkte und das andere hob..', küčsizimizni kötŕir 'er erhebt (hält aufrecht) was in uns schwach ist', köterdiñ barča tügel küsenčleriñ teñrige 'du erhobtest alle deine vollkommenen Wünsche zu Gott', teñrige kötürdiñ qurban öz bavursaqyñ Jesusny 'du brachtest Gott deinen eigenen geliebten Jesus als Opfer dar'; 2) 'aufheben und davontragen; tragen', jázyçymyzny kötürdiñ 'du hast unsere Sünden getragen', kötürdi qyz. emanuelni 'die Jungfrau trug den Emanuel', jovyq kötürmeklik 'das Davontragen der Lossprechung, Busse' (Grønbech 1942: 156). köterdiñ 70v/9 (Drimba 2000: 132). Hrız-T. köter- 'kaldırmak' (ME 1993: 150; NF 1998: 263). köter-/kötŕ- 'kaldırmak; ortadan kaldırmak, gidermek; almak, taşımak' (KE 1997: 392). köter- 'yükseltmek, kaldırmak' (MM 2008: 235). kötermek 'yüklenmek, kaldırmak' (İML 1988: 47). M-KıpT. götŕ- 'götürmek' (KH 2002: 125). keter-/kötŕ- 'götürmek' (KK 1999: 114, 117). köter-/kötŕ- 'götürmek' (BV 1986: 226). köter- '1) kaldırmak, yükseltmek; 2) nakletmek, taşımak' (İMS 1992: 558). köter- 'kaldırmak' (KF 2006: 144). kötŕ- 'götürmek, taşımak; kaldırmak' (MG 1984: 203). kötŕ- 'götürmek' (KFLT 1989: 1025). kötŕ- → kötŕ 'lift, raise!; lift up!' (RH 2000: 64, 66). krş. köteril-/köterül- '1) yükseltmek, kaldırılmak; 2) taşınmak' (İMS 1992: 558). kötert- 'taşımak' (İMS 1992: 558). Çağ. köter- 'kaldırmak' (MK 1993: 482).

1164. kötŕ-: krş. kötŕ-.

kötirdiñ kötŕdiñ CC-A 72a/6

kötirdiñ 72v/14 (Drimba 2000: 136). ET. ködür-/kötŕ- 'yükseltmek, tahammül etmek, taşımak' (Gabain 2000: 283). kötŕ- 'taşımak, elde tutmak, cenaze taşımak' (Hsüan-X 1975: 155). kötŕ- 'götürmek' (ETŞ 1992: 357). kötŕ-/ködŕ- 'yükseltmek, tahammül etmek, taşımak', qopda kötrŕlmiş nom 'herşeyin . üstünde olan öğreti' (Gabain 2000: 57, 283). kötŕ- '1. kaldırmak, yükseltmek, yukarı çıkarmak; 2. (*Türk teñrisi*) kağan ve katunu yüceltmek, ululamak' (KUKY 2009: 343, 408, 527). kötŕ- '1. kaldırmak,

yükseltmek, yukarı çıkarmak; 2. (*Türk teğrisi*) kağan ve katunu yüceltmek, ululamak' (KUKY 2009: 343, 408, 527). kötür- 'yükseltmek, kaldırmak' (METY 2012: 316). kötür- '(yukarı) kaldırmak' (Aydın 2012: 172). kötür- 'kaldırmak, yükseltmek, taşımak, götürmek' (ABH 2013: 209). krş. ködürme 'götürmek, dolaşmak' (ETŞ 1992: 351). kötü- 'binmek, çıkmak' (Gabain 2000: 283). kötü 'yayla, yüksek yer, tepe' (Mayt: 419). kötü 'yayla' (Gabain 2000: 283). kötürgü 'tahtirevan, mahfe, teskere' (Hsüan-X 1975: 155). kötörü 'yukarıya' (Gabain 2000: 283). kötürme 'götürme' (ETŞ 1992: 357). OT. kötür- 'götürmek, kaldırmak, yükseltmek, yok etmek' (KB: 286). köt(ü)r- '1. yüklenmek, kazanmak, edinmek; 2. (yük) taşımak, yüklenmek; 3. yüceltmek, yükseltmek; 4. hamle yapmak, üstüne varmak; 5. yüklenmek, bindirmek' (TKT 2004: 496). kötür- 'götürmek' (DLT-Atalay 2006: IV-368). krş. kötü 'tepe, tepecik' (KB: 286). kötü 'tepe, dağlık yer; toprak yığını, tepecik' (DLT-Atalay 2006: IV-367). kötrügli '1. taşıyan; 2. yükselten' (TKT 2004: 496). kötrüm 'köşk' (TKT 2004: 495). kötrüm 'üzerinde oturan kerevet, dükkân, seki' (DLT-Atalay 2006: IV-368). kötrüş- 'kaldırıp götürmekte yardım etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-368). kötü 'dam' (DLT-Atalay 2006: IV-368). Hrız-T. költür-/kötür- 'götürmek' (NF 1998: 258). köt(ü)r- 'kaldırmak, taşımak, götürmek; ortadan kaldırmak, yol etmek' (NF 1998: 263). kötür- 'kaldırmak' (KurT 2002: 177). krş. kötrün- 'çekilmek, vazgeçmek' (ME 1993: 150). kötrüş- 'birlikte götürmek' (ME 1993: 150). kötürt- 'yukarı kaldırtmak' (KE 1997: 393). kötürt- 'kaldırtmak' (KurT 2002: 178). M-Kıpt. götür- '1) taşımak, yüklenmek; 2) kaldırmak, açmak' (GT 1989: 322). kötür- → kötürdi 'götürdü' (KİLE 1931: 53). kötür- '1) kaldırmak; 2) taşımak' (İMS 1992: 558). kötür- 'götürmek, kaldırmak' (KMT 2002: 123). krş. götrül- 'kaldırılmak, yol edilmek, götürülmek' (GT 1989: 322). kötrül- '1) kaldırılmak; 2) taşınmak' (İMS 1992: 558). kötürd- 'götürtmek' (KFLT 1989: 1025). kötürül- 'kaldırmak' (MG 1984: 204).

1165. kötür-: kaldırmak, götürmek; *krş.* kötü-.

kötürdij	køturdíj	CC-A 73a/28
kötürdi	køturdí	CC İ .70a/27
kötürdi	køtvrđı	CC-A 74b/22
kötürdi	køtvrđí	CC-A 76b/13
kötürir	køtır	CC-A 70b/3

Köturdi ‘levavit; sustentavit’ (Kuun 1880: 265); coturulmis ‘asılmış, kaldırılmış’ (Kuun 1880: 268). kötýp (kötäp) (v) ‘aufheben’, kötýrip, kötýrdiñ, kötýrdi (Radloff 1887: 33). kóturdi 69v/14, kóturir 70r/2 (Drimba 2000: 131); koturdıñ 71v/3 (Drimba 2000: 134); kótvrđi 74r/11 (Drimba 2000: 138); kótvrđi 76r/12 (Drimba 2000: 139).

1166. kötürem: zayıf, cılız.

kötürem kötvrem CC-A 58b/30

Kötürem ‘macer’ (Kuun 1880: 265). kötýpäm ‘mager’ (Radloff 1887: 33). kötürem <? ‘mager’ (Grønbech 1942: 156). kötvrem 58r/30 (Drimba 2000: 114). OT. M-KıpT. kötrem ‘kötürüm, eli ayağı tutmayan’ (İMS 1992: 558).

1167. kötürmeklik: bkz. kötür-.

kötürmeklik cotur meclíc CC-İ 36a/21

Coturmeclíc (Kuun 1880: 268). kötýp (kötäp) (v) ‘aufheben’, kötýpmäklík (Radloff 1887: 33). cotur meclíc 35v/21 (Drimba 2000: 81).

1168. kötürülmüş: yükseltilmiş.

kötürülmüş Coturulmuş CC-İ 38b/6

Coturulmis ‘suspensus’ (Kuun 1880: 268). kötýpyl (v) ‘erhoben sein’, kötýpylmış (Radloff 1887: 33). kötürül- ‘emporgehoben, aufgehängt werden’, kötürülmüş (Grønbech 1942: 156). Coturulmis 38v/6 (Drimba 2000: 84). ET. kötrülmüş → *atı kötrülmüş* ‘adı yüceltilmiş, adı yükseltilmiş’ = Skr. *lokajyeṣṭha* (AY-III 1991: 101). kötrülmüş ‘yüce, yüceltilmiş’ (AY-YK 2012: 243). krş. kötröl-/kötrül- ‘yükseltmek’ (Gabain 2000: 283). kötrül- ‘yükseltmek, yüceltilmek’ (AY-III 1991: 101). kötrül- ‘kaldırılmak, yükseltmek’ (ETŞ 1992: 356). kötrül- ‘yüceltilmek, yükseltmek’ (AY-YK 2012: 243). kötrülme ‘kaldırılma, götürülme’ (ETŞ 1992: 357). OT. Krh-T. krş. kötrül- ‘yok edilmek’ (KB: 287). kötrül-/kötürül- ‘kaldırılmak’ (AH: XL). Hrş-T. krş. köteril- ‘kaldırılmak, yükseltmek; ortadan kalkmak, yok olmak’ (KE 1997: 392). kötrül- ‘yükseltmek; yok edilmek, yukarı çekilmek’ (KE 1997: 392). kötrül- ‘götürülmek’ (ME 1993: 150). kötrül- ‘ortadan kalkmak, yok olmak’ (NF 1998: 263). kötürül- ‘kaldırılmak; kurtulmak’ (KurT 2002: 178). M-KıpT. köteril-/köterül- ‘1) kaldırılmak; yerinden koparılmak, yerinden sökülme; 2) kaldırılmak; yerinden oynatılmak’ (TK 2008: 280). kötrül- ‘götürülmek’ (KFLT 1989: 1025).

1169. kövlek: gömlek.

kövlek Choulac CC-İ 51b/29

Choulac ‘indusium’ (Kuun 1880: 272). kăýlāk ‘das Hemd’ (Radloff 1887: 30). kövlek ‘Hemd’ (Grønbech 1942: 156). Choulac 51r/29 (Drimba 2000: 103). OT. kölek ‘gömlek’ (TKT 2004: 488). köŋlek ‘gömlek’ (DLT-Atalay 2006: IV-361). krş. köŋlek ‘gömlek’ (KB: 276). köŋleklen- ‘gömleklenmek, gömlek giymek’ (DLT-Atalay 2006: IV-361). Hrz-T. kömlek ‘gömlek’ (İML 1988: 46). köŋlek ‘gömlek’ (ME 1993: 149). köŋlek ‘gömlek, elbise’ (KE 1997: 381). köŋlek ‘gömlek, elbise’ (NF 1998: 259). krş. köŋleklik ‘elbiselik (kumaş)’ (NF 1998: 259). M-KıpT. göñlek ‘gömlek’ (GT 1989: 320). köŋlek ‘gömlek’ (İMS 1992: 557). köŋlek = Ar. al-qamîş ‘shirt’ (RH 2000: 158, 298). könläk ‘gömlek’ (KİLE 1931: 51). köñlek/köñülek ‘gömlek’ (KFLT 1989: 1024). köñlek ‘gömlek’ (KMT 2002: 122; KF 2006: 144). kömlek ‘gömlek’ (KK 1999: 116; (DM 2003: 95).

1170. kövüs: göğüs; krş. kögis, köküş.

kövüs kövs CC-İ 31b/21

kövsi көvŋi CC-A 67a/14

kövsi көvŋi CC-A 76b/7

kövsin көvŋin CC-A 74b/6

CC-İ 31b/21 kövüs → *işa. f.* – *anl. f.* карыф ‘unverständlich’ (Radloff 1887: 23); *işa. f.* көrŋc ‘Brust’, CC-A 67a/14-CC-A 76b/7 kövsi → *işa. f.* көкci, CC-A 74b/6 kövsin → *işa. f.* көкcŋn (Radloff 1887: 32). kövüs ‘Brust, Busen’ (Grønbech 1942: 150, 156). *kövs* 31r/19 (Drimba 2000: 75); көvŋi 66v/14 (Drimba 2000: 129); көvŋin 74r/3 (Drimba 2000: 137); көvŋi 76r/6 (Drimba 2000: 139).

1171. köy-: yanmak; parlamak.

köyedirgen kojedırgan CC-A 60b/2

Kojedirgan ‘effundens’ (Kuun 1880: 264). kojedırgan 60r/2 (Drimba 2000: 116). ET. kön-/küy- ‘yanmak, kavrulmak’ (Gabain 2000: 283). köy- ‘yanmak’ (Mayt: 419). köy- ‘yanmak, ‘göyünmek’ ‘ (AY-III 1991: 101). köy- ‘yanmak, kavrulmak’ (ABH 2013: 209). krş. könü- ‘tamamıyla yanmak’ (Gabain 2000: 283). könür- ‘kızartmak,

dağlamak, yakmak' (Gabain 2000: 283). köyir- 'yakmak, dağlamak' (Gabain 2000: 283). köyür- 'yakmak' (AY-YK 2012: 243). kōymāk-lig 'yanan, acılı, ızdıraplı' (Hsüan-X 1975: 155). köytril- 'yakılmak' (Gabain 2000: 283). köyük 'yanmış' (Mayt: 419). küyür- 'yakmak' (Mayt: 419). küyür- 'yakmak, tutuşturmak' (ETŞ 1992: 367). OT. köy- 'yanmak; yakmak' (DLT-Atalay 2006: IV-368). küy- 'yanmak' (KB: 304). küymek 'yanmak' (DH: 208). krş. köyde 'altın ve gümüş eirtilerek süzülen ocak' (DLT-Atalay 2006: IV-369). köyük 'yanmış, yanık' (DLT-Atalay 2006: IV-369). köy(ü)r- 'yakmak', köyrür ot 'yakıcı ateş', köyürge ot 'cehennem ateşi, azgın ateş' (TKT 2004: 496). köyür- 'yanmak, yaktırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-369). küyür- 'yakmak, yaktırmak' (KB: 305). Hrz-T. köy- 'yakmak' (İMS 1992: 558). köy- 'yanmak' (ME 1993: 150; KE 1997: 393; NF 1998: 264). küy- 'yanmak' (KurT 2002: 186). krş. köynük 'yanık, göynük' (ME 1993: 151). köynüklüg 'yakıcı; yakan' (KE 1997: 393). köyüklen- 'yanmak' (ME 1993: 151). köyül- 'olgunlaşmak' (ME 1993: 151). köyür- 'yakmak' (KE 1997: 393). küyünmek 'yanmak' (İML 1988: 50). M-KıpT. köy- 'yanmak' (BV 1986: 226). köy- 'yakmak' (KFLT 1989: 1025). krş. göyündür- 'yakmak' (KH 2002: 125). köndür- 'yakmak' (KH 2002: 131). köydür- 'yakmak' (BV 1986: 226). köydür- 'yakmak, yaktırmak' (İMS 1992: 558). köydür- → köydür 'burn, set on fire!' (RH 2000: 71). köydür- 'yakmak; yakıp kavurmak' (TK 2008: 280). köydürül- 'yaktırmak' (İMS 1992: 558). köjın- 'załować, palić się' (Bulg-M 1954: 61). köynük 'yanan (peşiman olan)' (KİLE 1931: 53). köynük 'yanık' (İMS 1992: 558). köyün- → köyündi 'yaktı' (KİLE 1931: 53). köyün- 'yanmak' (BV 1986: 227). köyündür- → köyündürdi 'yaktı' (KİLE 1931: 53). köyündür- 'yakmak' (KFLT 1989: 1025; KMT 2002: 123). köyündür- 'yakmak, dağlamak' (KH 2002: 131). Çağ. köy- → köydi 'yandı' (AL: 367). köy- 'yanmak' (MK 1993: 482). krş. köydür- → köydürgeli 'yakmak için ve yakalıdan beru' (AL: 367).

1172. köz: göz.

köz	Chox	CC-İ 48a/15, 48a/16
közge	køzga	CC-A 74b/28
közi	køfi	CC-A 64a/4
közimizniñ	køzimífníñ	CC-A 69b/39

Köz 'oculus' (Kuun 1880: 265); Chox 'oculus', chox yaruhi 'lumen oculi' (Kuun 1880: 272). köz 'Auge', közý bilä, közgä, köзімізнің (Radloff 1887: 33). köz 'Auge'; köz

jaruɣy ‘Augenlicht’ (Grønbech 1942: 156). Chox 47v/15, 47v/16 (Drimba 2000: 97); kəfibile 63v/4 (Drimba 2000: 122); kəzimifnıŋ 69r/23 (Drimba 2000: 130); kəzga 74r/14 (Drimba 2000: 138). ET. köz ‘göz’, köz bilig uɣuɣ = Skr. caksurvijnāja ‘görme yoluyla kazanılan bilgi’ (Hsüan-X 1975: 155). köz ‘göz’ = Skr. caksus (AY-III 1991: 101). köz; KWYZ ‘göz’ (İKPÖ 1998: 197). köz ‘göz’ (HUAS 1941: 100; ETŞ 1992: 357; Üİ 1998: 158; KUKY 2009: 221, 527; METY 2012: 317; AY-YK 2012: 243; ABH 2013: 209). köz ‘göz’, köz kaşı ‘kaş’, köz kapağı ‘göz kapağı; kirpik’ (Gabain 2000: 283). köz ‘слава’ (TEƏ 2008: 323). köz ‘göz’ (Yen) (Aydın 2012: 171; YKI 2013: 504). OT. köz ‘göz’ (KB: 287). köz ‘göz’ (AH: XL). köz ‘göz’, ulas köz ‘sarhoş gibi süzgülün ve yakışılı olan göz’, közi çerliĝ ‘gece görüp gündüz göremiyen, bulutlu günde görüp bulutsuz günde göremiyen’ (DLT-Atalay 2006: I-59; IV-141, 369, 370). krş. közlü ‘gözlü’ (AY-YK 2012: 243). közkiş- ‘birbirini görmek’ (Gabain 2000: 283). közlä- ‘gözmek’ (Gabain 2000: 283). közle- ‘gözmek, gözetlemek’ (IB: 56). közle- ‘gözmek, gözetlemek’ (Mir) (YKI 2013: 504). közi-liĝ: çer közi-liĝ ‘gece görüp gündüz göremiyen, bulutlu günde görüp bulutsuz günde göremiyen’ (DLT-Atalay 2006: IV-141). köznäk ‘akis’ (Gabain 2000: 283). OT. köz ‘göz’, közi yümüklüĝler ‘namahreme bakmayan’, köz kemiş- ‘göz atmak, yükselerek bakmak, bakmak’, köz tut- ‘gözetmek, beklemek’, köz tut-/bağ- ‘bakmak, beklemek’, köz tutğan ‘gözetleyen, bekleyen’, köz tutuĝlı ‘gözetken, gözetleyen’, köz yaruĝı ‘göz aydınlığı, göz bebeĝi’ (TKT 2004: 496, 497, 498). köz ‘göz’, közi çerliĝ ‘gece görüp gündüz göremiyen, bulutlu günde görüp bulutsuz günde göremiyen kimse; Nyctalopie’ye tutulmuş adam’ (DLT-Atalay 2006: IV-369, 370). krş. közdin ‘göz atarak, göz ucuyla bakarak’ (TKT 2004: 497). közger- ‘gördürmek, görüştürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-371). közle- ‘göze vurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-371). közleş- ‘görme işinde –gözmekte- yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-371). közlüĝ ‘1. gören, kör olmayan; 2. gönül göz olan, basiretli’ (TKT 2004: 498). közlük/közöldürük ‘at kuyruĝundan yapılmış bir dokumadır; göz ağrıdığı veya kamaştığı zaman üzerine konur’ (DLT-Atalay 2006: IV-370, 372). kara közlüĝ ‘kara gözlü (cennet kızı)’ (TKT 2004: 423). közünc ‘bir şeyden seyreden halk’ (DLT-Atalay 2006: IV-372). Hrız-T. köz ‘göz’, közaĝrısı ‘göz ağrısı’ (İML 1988: 47). köz ‘göz’, köz ba- ‘sihir yapmak’, köz bağucı ‘göz bayıcı, sihir yapan’ (ME 1993: 151). köz I ‘göz; nazar’ (KE 1997: 394). köz I ‘göz; görme, görüş’ (KurT 2002: 178). köz ‘göz’ (MM 2008: 235). krş. közdemci ‘gözcü’ (ME 1993: 151). közdemçi ‘bekçi ve gözcü/casus’ (İML 1988: 47). közenek ‘pınar, kaynak’ (ME 1993: 151). közgür- ‘göstermek’ (ME 1993: 151). közli/közlüĝ ‘gözü olan, gören’ (KurT

2002: 179). közlüg ‘gözlü; görür halde olan’ (KE 1997: 395). közlüg ‘gözlü’ (ME 1993: 151). közlüg ‘gözlü’ (NF 1998: 265). AO-Kıpt. köz ‘göz’ (AO 1996: 223). M-Kıpt. göz ‘göz’, göz dut- ‘beklemek’, gözine gel- ‘gözüne görünmek’, gözini bağla- ‘gözünü kapamak’, gözini dik- ‘gözünü (GT 1989: 322). göz ‘göz’ (KH 2002: 125). köz → çağır gözlü ‘mavi gözlü’ (KİLE 1931: 27). köz ‘1) çeşme; 2) göz’, yumaq közlü ‘gözü kapalı’ (KİLE 1931: 53, 129). köz ‘1) kaynak, göze; 2) ateş közü; 3) göz’, köz iyeleri ‘görüş kabiliyeti olan kimseler’, köz ƿaraŋı ‘gözün burunla birleştiği yer’, köz yaşı ‘göz yaşı’ (İMS 1992: 558). köz ‘göz’ (MG 1984: 204; BV 1986: 227; KFLT 1989: 1025; KK 1999: 117; (KMT 2002: 123; KF 2006: 144; TK 2008: 281). köz ‘pınar, çeşme, su kaynağı’ (KMES 1994: 277). köz ‘eye’, közüm ‘my eyes’ (RH 2000: 98, 205). köz ‘kaynak’ (KMT 2002: 123). köz I ‘kaynak, göze’ (DM 2003: 96). köz II ‘göz’ (DM 2003: 96). köz ‘pınar’ (KF 2006: 144). krş. gözle- ‘beklemek, ummak’ (GT 1989: 322). gözlü ‘gözlü’ (KH 2002: 125). közäk ‘büyük gözlü adam’ (KİLE 1931: 53). közlä- → közlädi ‘murakabe etti’ (KİLE 1931: 53). közle- ‘gözlemek’ (MG 1984: 204; BV 1986: 227). közle- ‘gözlemek, bakmak’ (KMT 2002: 123). közlü ‘1) gözlü, gören; 2) gözeli’ (İMS 1992: 558). közlü ‘gözü olan, gözlü’ (KMT 2002: 123). közlük → keng közlük = Ar. a‘yan ‘large-eyed; beautiful-eyed’ (RH 2000: 258). közüdürük ‘something wowed from horse tails and put on the eye if it is bleared or dazed’ (RH 2000: 300). közüdürük ‘kıldan yapıp gözün üzerine konulan göz örtüsü, hayvanların etrafı görmemek için gözlerine takılan kapak, belki de gözlük’ (KİLE 1931: 54). Çağ. köz ‘göz’ (MK 1993: 483).

1173. köz: pekiştirme edatı.

köz könü ‘çok doğru’ (Kuun 1880: 265). köc köňý ‘ganz gerecht’ (Radloff 1887: 33). köz ‘Vorsilbe, welche das Wort’, könü ‘verstärkt’, тыну-көз-көнү ‘höchst gerecht’ (Grønbech 1942: 156). тыну-көз-көнү öpkesi ‘sein höchst gerechter Zorn’ (Grønbech 1942: 151, 152). közkön[u > v] 69v/12 (Drimba 2000: 131). ET. krş. kök (II): pekiştirme ve vurgulama edatı (KUKY 2009: 199, 527). *Orh.* kOk (< (O)k Ok) (Erdal 2004: 125, 528). Çağ. krş. közle- → közleli ‘közleyelim’ (AL: 359).

1174. közsiz: kör.

közsiz Choxfis CC-İ 50b/5

Cheoxis: közsiz ‘talpa’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı ~ mac.* vakondok ‘köstebek’ (MLS 1075; Kuun 1880: 270); Choxsis ‘caecus’ (Kuun 1880: 272). közciz ‘blind’ (Radloff 1887: 33). közsiz ‘blind; Maulwurf’ (Grønbech 1942: 157). Choxfis 50r/5 (Drimba 2000: 101). OT. Hrз-T. közsü/iz ‘kör, âmâ’ (KE 1997: 395). közsüz ‘kör, âmâ’ (NF 1998: 265). közsüz ‘kör, gözü görmez’, toğa közsüz ‘kör’ (KurT 2002: 178, 269). M-KıpT. gözsüz ‘kör, âmâ’ (GT 1989: 322). kössiz/kössüz = Ar. al-a‘mâ ‘blind’, kössiz ‘blind mouse’ (RH 2000: 102, 183). közsiz ‘kör’ (KK 1999: 117). közsiz ‘gözsüz’ (KMT 2002: 123). közsüz ‘âma’, közsüz sâbâk ‘kör sıçan’ (KİLE 1931: 54). közsüz ‘kör’ (KFLT 1989: 1025). közsüz ‘gözleri görmeyen’ (İMS 1992: 558). köz-siz = Ar. al-a‘mâ ‘blind’ (RH 2000: 275).

1175. kübe: örme zırh.

kübe Chuba CC-İ 51a/10

Chuba ‘vestis militaris ex anulis ferreis conserta’ (Kuun 1880: 272). кѣбѣ ‘Panzer’ (Radloff 1887: 36). kübe ‘Ringpanzer’ (Grønbech 1942: 157). Chuba 50v/10 (Drimba 2000: 101). OT. kübe yarık ‘bütün vücade giyilen zırh; zırh; zırh ve kalkana verilen ad’ (DLT-Atalay 2006: IV-392, 749). küpe ‘küpe’ (DLT-Atalay 2006: IV-399). Hrз-T. küpe ‘küpe’ (ME 1993: 154). kübeyarik ‘zırh’ (İML 1988: 49). M-KıpT. kübâ ‘harp esnasında geyilen zırh’ (KİLE 1931: 54). küpe ‘küpe’ (KFLT 1989: 1029; (KMT 2002: 127). küpe = Ar. al-qurt ‘earring’ (RH 2000: 304).

1176. küç: güç, kuvvet, kudret; iş; kücü yet- ‘yapabilmek, muktedir olmak’.

küç Cuç CC-İ 46a/3

küç kue CC-A 63b/11, 82a/16

küç kwε CC-A 64a/16

küçün kuşun CC-İ 21a/2, 21a/3, 21a/4

Kuč ‘vis; vigor; potentia’ (Kuun 1880: 265); kuzun ‘potentia, Kuzun: kuzum ‘possum’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* ‘ (Kuun 1880: 266); Cuč ‘labor’ (Kuun 1880: 269). кѣу ‘Stärke’, CC-İ 21a/2, 21a/3, 21a/4 küçün → *işa. f.* кѣуѣм, CC-A 62b/15 küçüg → *işa. f. – anl. f.* кѣуѣн, кѣу билä (Radloff 1887: 36). küč 1) ‘Kraft; Vermögen’, küč sunadyr-men ‘ich strenge meine Kräfte (vergeblich) an’, barčā küčün-den ‘von allen deinen Kräften’, küčüm jeter ‘meine Kraft reicht, ich vermag’; 2) ‘Anstrengung, Arbeit’; 3) ‘Gewalt’, erki-bile. küč-bile ‘freiwillig. gezwungen, notgedrungen’, küčsiz ‘schwach’ (Grønbech 1942: 157). Kuzun 20r/2, 20r/3 (Drimba 2000: 61); Cuç 45v/3 (Drimba

2000: 94); kučbile 63r/12 (Drimba 2000: 121); kwe 63v/15 (Drimba 2000: 122); kuč 81v/16 (Drimba 2000: 142). ET. *güč* ‘сила’ (TEƏ 2008: 320). küc/küç ‘güç, kuvvet’ (Gabain 2000: 285). küç ‘güç, kuvvet, kudret’ (HUAS 1941: 100). küç ‘güç, kuvvet, yardım’, küç oğul: özel ad (Hsüan-X 1975: 155, 156). küç ‘güç, kuvvet; korama, yardım’ (AY-III 1991: 103). küç; KWYC ‘güç, kuvvet’ (İKPÖ 1998: 198). küç ‘güç’ (Üİ 1998: 159). küç ‘сила’ (TEƏ 2008: 323). küç ‘güç, kuvvet’ (ETŞ 1992: 363; IB: 56; KUKY 2009: 326, 527; AY-YK 2012: 244). küç ‘güç, güçlü, kuvvetli’ (METY 2012: 317). küç ‘güç’ (Aydın 2012: 172). küç ‘güç, kuvvet’ (ABH 2013: 210). küç ‘güç’ (Yen, Mir); kişi adı (Yen) (YKI 2013: 505). krş. küçe- ‘zorlamak’ (ETŞ 1992: 363; Üİ 1998: 160). küçä-; KWYC ‘zorlamak, engellemek’ (İKPÖ 1998: 198). küçä- ‘çabalamak, zorlamak; yağma etmek’ (Gabain 2000: 48, 285). küçäd- ‘kuvvetlenmiş olmak’ (Gabain 2000: 285). küçed – ‘güçlenmek, kuvvetlenmek’ (AY-III 1991: 103). küçlëndür- ‘kuvvetlendirmek, güçlendirmek’ (Gabain 2000: 285). küçlëndür- ‘güçlendirmek’ (ABH 2013: 210). küçsirä- ‘güçsüz olmak’ (Gabain 2000: 285). küçsiret- ‘kuvvetten düşürmek’ (ETŞ 1992: 363). küçsirä- ‘güçsüz olmak, güçsüzleşmek’ (ABH 2013: 210). OT. küç ‘1. güç, kuvvet; 2. zulüm, zorbalık, haset’, küç ét- ‘zulmetmek’, küçi/ün ‘zulmetmek’, küçin tut- ‘zorla bir şey yaptırmak’, küç kıl- ‘zulmetmek, eziyet etmek, haksızlık etmek’, küç kıldaçı ‘zalim’, küç kılğan ‘zulmeden’, küç kılğuçı ‘zulmeden’, küç kılığlı ‘zalim’, küç kılığlı er- ‘zulmetmek’, küç kılın- ‘zulmedilmek, haksızlık edilmek’, küç kılmaç ‘zulüm’, küç kuvvet ‘güç kuvvet’, küç tegürngenrek ‘en zalim’ (TKT 2004: 504, 505, 506). küç ‘güç’ (AH: XLI). küç ‘kuvvet; zor, güç; zulüm’, küç tegin ‘kuvvetli tegin’ (DLT-Atalay 2006: IV-392, 393). krş. küçed- ‘çoğalmak’ (KB: 297). küçek ‘zorba’ (KB: 297). küçel- ‘zor kullanılmak, bir şey yapmak için zorlanmak’ (TKT 2004: 506). küçel- ‘zulmedilmek; malı zorla elinden alınmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-393). küçemçi ‘zalim’ (KB: 297). küçkey ‘zalim, zorba’ (KB: 297). küçlen- ‘kuvvetlenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-394). küçlëndür- ‘güçlü kılmak, desteklenmek’ (TKT 2004: 506). Hz-T. küç ‘güç, kuvvet’ (İML 1988: 49; MM 2008: 236). küç ‘güç, kuvvet; zulüm, kaba kuvvet; güçlük; zorluk’ (KE 1997: 405). küç ‘güç, kudret’ (KurT 2002: 183). krş. küçemci ‘zalim’ (ME 1993: 153). küçemle- ‘zulmetmek, zorlamak’ (ME 1993: 153). küçemlemek ‘zulüm, baskı’ (ME 1993: 153). küçey ‘zor, güç’ (ME 1993: 153; NF 1998: 270). küçäy ‘ağır, zor, zararlı’ (KurT 2002: 183). küçäyläş- ‘birbiri için üzölmek’ (KurT 2002: 183). küçeylik ‘güçlük’ (ME 1993: 153). küçeylik ‘güçlük, zorluk’ (NF 1998: 270). küçäylik ‘kötölük, zarar; belâ’ (KurT 2002: 183). küçlemek ‘zorlamak, zorbalık etmek’ (İML 1988: 49). küçlen- ‘güçlenmek’ (ME 1993: 153; KE

1997: 406). küçlen- ‘güçlenmek, güç kazanmak’ (KurT 2002: 184). küçlendür- ‘güçlendirmek’ (ME 1993: 153). küçlündür- ‘sağlamlaştırmak’ (KurT 2002: 184). küçün ‘güçlülük, zorla’ (ME 1993: 153). küçürgeniş- ‘güçlük çıkarışmak’ (ME 1993: 153). AO-KıpT. küç ‘güç’ (AO 1996: 224). M-KıpT. güç ‘kuvvet, kudret, güç’ (GT 1989: 323). güç ‘zor, şiddet’ (GT 1989: 323). güç ‘güç, zor’ (KH 2002: 125). küç ‘kuvvet, güç’ (KİLE 1931: 54; MG 1984: 205). küç ‘güç’ (BV 1986: 230; KFLT 1989: 1028). küç ‘1) zor, cebir; 2) güç, kuvvet’ (İMS 1992: 561). küç ‘güç’, küç eyle- ‘güç kullanmak’, küci yet- ‘gücü yetmek’ KF 2006: 146). küç ‘güç, kudret’ (KMES 1994: 279). küç ‘zor, güç’ (DM 2003: 97). küç ‘güç, zorluk, güçlük’ (TK 2008: 283). krş. küçlik ‘güçlük, zorluk’ (İMS 1992: 561). küçle- ‘zorlamak; mecbur tutmak, yüklemek’ (TK 2008: 283). küçünsiz ‘zayıf’ (KK 1999: 117). Çağ. küç ‘güç’ (MK 1993: 485).

1177. küç-: zorlamak, baskı yapmak, mecbur etmek.

küçermen n kuæermē CC-A 82a/28

Kučermê (küçermen) ‘cogo’ (Kuun 1880: 265). кѣдѣ (v) ‘anstrengen, zwingen’, кѣдѣрмѣн (Radloff 1887: 36). *işā. f.* küçe- ‘nötigen, Gewalt antun’, küčer-men (Grønbech 1942: 157). kučermē 81v/28 (Drimba 2000: 143).

1178. küçen-: zorlanmak.

küçengil kuæengíl CC-A 59b/18

Kučengil ‘exerce teipsum’ (Kuun 1880: 265. кѣдѣн (v) ‘sich zwingen’, кѣдѣнгил (Radloff 1887: 36). küçen- ‘sich anstrengen’, küçengil (Grønbech 1942: 157). kučengíl 59r/18 (Drimba 2000: 115). OT. Krh-T. küçen- ‘gücü kuvveti kalmamak; zulmetmek; ağırlaşmak, fazla yüklenmiş olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-393). krş. küçe- ‘zorlamak, baskı yapmak’ (KB: 297). küçe- ‘zorlamak’, küçegüçi ‘cabbar, zorlayıcı’ (TKT 2004: 506). küçe- ‘zorlamak’ (AH: XLI). küçe- ‘zulmetmek; zorla fenalık etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV- 393). Hrз-T. krş. küçä- ‘güç kullanmak, zorlamak’ (KurT 2002: 183). M-KıpT. küçen- ‘güçlenmek’ (BV 1986: 230). küçän- → küçändi ‘yüklenmeğe gücü yetmedi (hücum etmeğe gücü kâfi gelmedi)’ (KİLE 1931: 54). krş. küçe- ‘tiksindirmek, nefret ettirmek’ (İMS 1992: 561).

1179. küçlü: güçlü, kuvvetli.

küçlü Chuçlu CC-İ 50a/4

küçlü kuêlu CC-A 57b/33

küçlü kwēlu CC-A 62a/24

küçlüdür kuɜludur CC-A 63a/32

Kuezlu ‘superbus’, Kuçlu, kwçlu, Chuçlu ‘fortis’ (Kuun 1880: 265, 272). кѣцлѣ ‘stark’ (Radloff 1887: 36). küçlü ‘stark; mächtig’ (Grønbech 1942: 157). Chuçlu 49v/4 (Drimba 2000: 100); kuçlu 57r/36 (Drimba 2000: 112); kwçlu 61v/24 (Drimba 2000: 119); kuzludur 62v/32 (Drimba 2000: 121). ET. küçlüg ‘güçlü’ (Gabain 2000: 285; KUKY 2009: 173, 527; HUAS 2014: 150). küçlüg ‘güçlü, kuvvetli’ (AY-III 1991: 103; ETŞ 1992: 363; IB: 56; METY 2012: 317; AY-YK 2012: 244; ABH 2013: 210). küçlüg; KWYCLWK ‘güçlü, kuvvetli’ (İKPÖ 1998: 198). küçlüg ‘güçlü’, küçlüg kagan: kişi adı ve unvanı (Aydın 2012: 171). küçlüg ‘güçlü’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 505). OT. küçliğ ‘güçlü, kuvvetli’ (DLT-Atalay 2006: IV-393). küçlüg ‘1. zorba, zalim; 2. esma-yı hüsnadan: kavî’, küçlüg bol- ‘güçlü, kudretli olmak’, küçlüg kııl- ‘kuvvetlendirmek’, galebe kıılığlı/küçlüg ‘üstün gelen’, küçlügrec ‘daha güçlü’, küçlüg uğan ‘1. muktedir, gücü yeten; 2. her şeye gücü yeten, esma-yı hüsnadan: kadîr’ (TKT 2004: 363, 506, 507). Hrız-T. küçlig/küçlüg ‘güçlü, kuvvetli’ (KurT 2002: 184). küçlüg ‘güçlü’ (ME 1993: 153). küçlüğ ‘küçlü, kuvvetli’ (İML 1988: 49). küçlüg ‘güçlü, kuvvetli’ (KE 1997: 406). küçlüg ‘güçlü’ (NF 1998: 270). AO-KıpT. küçlü ‘güçlü’ (AO 1996: 224). M-KıpT. güçlü ‘kuvvetli, güçlü’ (GT 1989: 323). güçlü ‘güçlü’ (KH 2002: 125). küçli ‘güçlü’ (BV 1986: 230; KK 1999: 117; TK 2008: 283). küçli ‘güçlü, kuvvetli’ (İMS 1992: 561). küçlü ‘güçlü’ (KFLT 1989: 1028). küçlü = Ar. qawîy ‘little; few’ (RH 2000: 268). küçlüg ‘strong’ (RH 2000: 122).

1180. küçsiz: güçsüz, kuvvetsiz.

küçsizimizni kuçsıjımiɜnı CC-A 70b/3

Kučsis ‘infirmity’ (Kuun 1880: 265). кѣцсиз ‘kraftlos, schwach’, кѣцсизимизни (Radloff 1887: 36). kuçsıjımiɜnı 70r/2 (Drimba 2000: 131). ET. küçsüz ‘güçsüz, kuvvetsiz’ (ETŞ 1992: 363). küçsüz ‘güçsüz’ (Gabain 2000: 285; ABH 2013: 210). OT. küçsüz ‘zayıf, güçsüz’, küçsüz tut- ‘güçsüz bulmak’, küçsüz tutul- ‘zayıf düşürülmek’, küçsüz tutulmuş ‘zayıf, aciz’ (TKT 2004: 507). krş. küçsüzle- ‘güçsüz bulmak, güçsüz eddetmek’ (TKT 2004: 507). Hrız-T. küçsüz ‘beceriksiz, güçsüz’ (İML 1988: 49). küçsüz ‘güçsüz, zayıf’ (ME 1993: 153). küçsüz ‘güçsüz’ (KE 1997: 406). M-KıpT. küçsiz ‘güçsüz, âciz’ (DM 2003: 97). küçsüz ‘weak’ (RH 2000: 122, 262).

1181. küçüg: değersiz, kıymetsiz.

küçüg kuεug CC-A 62b/15

işa. f. – anl. f. кўцўғ (кўц ‘Stärke’) (Radloff 1887: 36). kučug 62r/15 (Drimba 2000: 119).

1182. kügürçin: güvercin.

kügürçinley kvgʔeinley CC-A 71b/10 → *bkz. sonnot 77*

Kugrçin ‘columba’, kugrçinley ‘sicut columba’ (Kuun 1880: 265). көғўрцн ‘Taube’, көғўрцнлāi (Radloff 1887: 32). kügürçin ‘Taube’ (Grønbech 1942: 157). kugurçinley 71v/5 (Drimba 2000: 134). ET. kögürçkän ‘güvercin’ (Gabain 2000: 282). kögürçgän ‘güvercin’ (ABH 2013: 208). kögürçgün ‘güvercin’ (Mayt: 416). OT. kökürçkün ‘güvercin’ (DLT-Atalay 2006: IV-358). krş. kökürçgünleş- ‘güvercini öndül koyarak yarışa girmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-358). Hrз-T. kögercin ‘güvercin’ (ME 1993: 148). kögerçgün ‘güvercin’ (KE 1997: 377). M-KıpT. gögercin ‘güvercin’ (GT 1989: 319). kögerçin/kögerçün ‘güvercin’, könçekli kögerçin ‘paçalı güvercin’ (İMS 1992: 556, 557). kügarçin ‘güvercin’ (KİLE 1931: 54; (DM 2003: 97). kügercin ‘güvercin’ (BV 1986: 230; KFLT 1989: 1028). kügerçin = Ar. al-ḥamâm ‘dove, pigeon’ (RH 2000: 189, 228). kükercin ‘güvercin’ (KK 1999: 117). küverçin ‘güvercin’ (KMT 2002: 127).

1183. kükel: yabani erik.

kükel kukel CC-A 57b/24

Kukel ‘gramen’ (Kuun 1880: 265). кўкāl ‘Unkraut’ (Radloff 1887: 35). kükel ‘Schlehdom’ (Grønbech 1942: 158). kukel 57r/27 (Drimba 2000: 112).

1184. kül-: gülmek.

külermen chulärmē CC-İ 24b/8

küldüm chuldum CC-İ 24b/9

külgil chulgıl CC-İ 24b/10

Chularmen ‘rideo’, chulgil *emir şekli* (Kuun 1880: 272). кўл (v) ‘lachen’, кўлārmān, кўлđўm, кўлrıl (Radloff 1887: 36). kül- ‘lachen’ (Grønbech 1942: 158). Chulärmē 24r/8, Chuldum 24r/9 (Drimba 2000: 65); Chulgıl 24r/10 (Drimba 2000: 66). ET. krş. külüşüg ‘gülüş’ (Gabain 2000: 285). külçir- ‘gülümsemek’ (Mayt: 424). külçirā ‘gülümseyerek’ (Hsüan-X 1975: 156). külüşüg ‘güle güle’ (ETŞ 1992: 364). OT. kül- ‘gülmek’ (KB: 299; TKT 2004: 510; AH: XLI; DLT-Atalay 2006: IV-395). krş. külçir- ‘gülümsemek’ (KB: 300; AH: XLI). küldür- ‘güldürmek’ (KB: 300). külgüçi ‘gülen kimse’ (KB: 300).

külsir- ‘gülümsemek, gülümser görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-396). kültür- ‘güldürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-396). külümsin- ‘gülümsemek, güler görünmek, gülümsemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-397). külinç ‘gülünç’ (KB: 300; DLT-Atalay 2006: IV-397). küleş- ‘gülüşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-397). külüt ‘halk arasında gülünç olan kimse’ (DLT-Atalay 2006: IV-397). Hz-T. kül- ‘gülmek’ (ME 1993: 154; KE 1997: 406; NF 1998: 270; KurT 2002: 184; MM 2008: 236). külmek ‘gülmek’ (İML 1988: 49). krş. külçir- ‘gülümsemek’ (KE 1997: 407). küldür- ‘güldürmek’ (ME 1993: 154; KurT 2002: 184). küldür- ‘güldürmek, sevindirmek’ (NF 1998: 271). külegen ‘çok gülen’ (İML 1988: 49). külüğ ‘maskara’ (İML 1988: 49). külimsi- ‘gülümsemek’ ‘407). külümsin- ‘gülümsemek’ (KE 1997: 407). küleş- ‘gülüşmek’ (KE 1997: 407; NF 1998: 271). küleş- ‘gülüşmek, hep birlikte gülmek’ (KurT 2002: 184). M-KıpT. gül- ‘1) neşelenmek, gülmek; 2) alay etmek, gülmek’ (GT 1989: 323). kül- ‘šmíac síř’ (Bulg-M 1954: 62). kül- ‘gülmek’ (İMS 1992: 561; KMES 1994: 279; KFLT 1989: 1028; KK 1999: 117; (DM 2003: 97; KF 2006: 146; TK 2008: 283). kül- → külgil ‘laugh!’ (RH 2000: 66). krş. küläç ‘çok gülen, beşuş çehreli kimse’ (KİLE 1931: 54). küldür- → küldürdi ‘güldürdü’ (KİLE 1931: 54). Çağ. kül- ‘gülmek’ (MK 1993: 485). krş. küldür- ‘güldürmek’ (MK 1993: 485). külegeç ‘güleç, güler (yüzlü)’ (MK 1993: 485).

1185. külaf (<far. gul-āb): gül; krş. gülaf.

külaf Chulaf CC-İ 42b/17

Chulaf: gül, chul ‘rosa’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 272). kŷl an ‘Rossen wasser’ (Radloff 1887: 35). külaf (Grønbech 1942: 97, 158). Chulaf 42r/17 (Drimba 2000: 90). OT. M-KıpT. külāf ‘bitki adı’ (BV 1986: 230).

1186. külmek: gülmek.

külmek Culmak CC-İ 45b/18

Culmak ‘risus; jocus’ (Kuun 1880: 269). kŷl (v) ‘lachen’, kŷlmäk (Radloff 1887: 36). külmek ‘Gelächter; Spott, Mockieren’ (Grønbech 1942: 158). Culmak 45r/18 (Drimba 2000: 94).

1187. kültebeg: demet, bağ.

kültebegni kultebegni CC-A 64a/5

Kulte-beg ‘fasciculus spicarum’ (Kuun 1880: 266). kýlṛäōär ‘Garbe’ (Radloff 1887: 36). kulte-beg ‘gewundenes Band, Kranz’, kulte-begni baylayaj-biz ‘wir sollen einen Kranz (Dornenkrone) flechten’ (Grønbech 1942: 158). kulte-begni 63v/5 (Drimba 2000: 122).

1188. kültgü: gülecek.

kültgüm chultchum CC-İ 24b/11

Chulctum ‘risus’ (Kuun 1880: 272). CC-İ 24b/11 kültgüm → *işa. f. kýlkým* (kýlký ‘Gelächter’) (Radloff 1887: 36). Chultchum 24r/11 (Drimba 2000: 66). külgü/kültgü ‘gülüş, gülme; kalb sektesi’ (DLT-Atalay 2006: IV-395, 396). OT. Hrz-T. kültgü ‘eğlence, şamata’ (KE 1997: 407). külütgü ‘gülünç ,eğlenceli’ (KurT 2002: 184). krş. külgü ‘eğlence’ (KE 1997: 407). Çağ. külgü ‘gülme’ (MK 1993: 485).

1189. kümiş: gümüş; krş. kümüş.

kümiş Cumis CC-İ 43a/9

Kömis ‘argentum’ (Kuun 1880: 265); Cumis ‘argentum’ (Kuun 1880: 269). kýmýш ‘gümüş’ (Radloff 1887: 36). kümiş ‘Silber’ (Grønbech 1942: 158). Cumis 42v/9 (Drimba 2000: 90); kvmísníň 69r/21 (Drimba 2000: 130). ET. kümüş ‘gümüş, gümüştén’ (Hsüan-X 1975: 156). kümüş ‘gümüş’ (ETŞ 1992: 364; Aydın 2012: 173; AY-YK 2012: 244). kümüş/kümüś ‘gümüş’ (Gabain 2000: 285). krş. kümüşlüğ ‘gümüşlü’ (Mayt: 425). OT. kümiş ‘gümüş’ (TKT 2004: 510). kümüş ‘gümüş’ (KB: 300). kümüş ‘gümüş; akça; kadın adı’, kümüş tégin (DLT-Atalay 2006: IV-397). Hrz-T. kümiş ‘gümüş’ (MM 2008: 236). kümüş ‘bildiğimiz kıymetli maden: gümüş’ (İML 1988: 49). kümüş ‘gümüş’ (NF 1998: 271; KurT 2002: 184). krş. kümişçi/kümüşçi ‘madenci, maden işçisi’ (KurT 2002: 184). M-Kıpt. kümiş ‘gümüş’ (BV 1986: 231; KF 2006: 146). kümiş/kümüş ‘gümüş’, kümiş ayak/kümüş ayak ‘gümüş kadeh’ (DM 2003: 97, 98). kümüş ‘gümüş’ (MG 1984: 205; İMS 1992: 561; KK 1999: 117; TK 2008: 284). krş. kümüşli ‘gümüşlü’ (İMS 1992: 561). Çağ. kümüş ‘gümüş’ (MK 1993: 486).

1190. kümüş:gümüş; krş. kümiş.

kümüşley kvmusley CC-A 72b/7

kümişniň kvmísníň 69b/35

kýmýш ‘Silber’, kýmýшнің, kýmýшläi (Radloff 1887: 36). kümüş ‘Silber’ (Grønbech 1942: 158). kvm[u > v]šley 72r/4 (Drimba 2000: 135).

1191. kün I: gün; ulu kün ‘kutsal gün’; *krş.* kōn, kün.

kün	cun	CC-İ 36a/24, 37a/6
kün	Cun	CC-İ 36b/15
kūn	kū	CC-A 62a/22
kün	kun	CC-İ 36b/29, CC-A 61b/11, 61b/14
kün	kvn	CC-İ 36b/20, 36b/30, CC-A 82b/31
kün	kwn	CC-A 61b/19
kūnde	kūdα	CC-A 72a/16
kūnden	kūdan	CC-A 61b/16
kūnni	kūni	CC-A 62a/32
kūnni	kunní	CC-A 67a/5

iş. f Kuun *yani* kun, cun ‘dies; sol’, buchun ‘hodie’, birisi kun ‘alio die’, okzav kun ‘pridie’, ulukun ‘festum’ (Kuun 1880: 265, 269). olu kun *yani* ulukun (ulu kun), cun tousin (tousi ‘doğuş’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı*) [73/3 numaralı satırda kayıtlı olan kün toʋsın ifadesinin sonundaki n harfi G. Kuun tarafından (yukarıda belirtildiği gibi) *eksik ya da hatalı yazım* şeklinde yorumlanmıştır. ? ; cum batisi ‘occidens’ [73/4 numaralı satırdaki kün batısı ifadesinin ilk kelimesi G. Kuun tarafından cum olarak (son harfi m ile) kaydedilmiştir.] (Kuun 1880: 269); chun ‘gün’ (Kuun 1880: 272). kün ‘Tag’, bukün, bugün ‘heute’, ozav kün ‘vorgestern’ (Grønbech 1942: 158, 159). кўн ‘der Tag’, кўнни, кўндä, кўндән, улу кўн (Radloff 1887: 35); бiрiсiккўн ‘übermorgen’ (Radloff 1887: 74). cun 35v/23 (Drimba 2000:81); Cu[m > n] 36r/14, *kvn* 36r/19, 36r/28, kun 36r/28, cun 36v/6 (Drimba 2000: 82); cun touʃin, cun batisi (Drimba 2000: 83); vlukun 61r/11, kun 61r/14, vlukūdan 61r/16, kwn 61r/19 (Drimba 2000: 118); kū 61v/22 (Drimba 2000: 119); kūni 61v/32 (Drimba 2000: 119); kwn 61v/33, 61v/40 (Drimba 2000: 119); kunní 66v/3 (Drimba 2000: 128); kūdæ 71v/8 (Drimba 2000: 134); kvn 82r/30 (Drimba 2000: 144).

1192. künde: hergün, günlük, kündeği ‘günlük, gündelik, her günü; sıradan’.

kūnde	kūdα	CC-A 62a/10, 75a/10
kündeği	kvndeği	CC-İ 31a/2
kündeği	kundeği	CC-A 64a/29. kundeği ‘quotidianum’ (Kuun 1880: 265, 269); Conde conde ‘quotidie’ (Kuun 1880: 268) [Söz konusu ifadedeki ilk kelimenin ilk ünlüsüyle ilgili okuma farklılığı vardır. Tıpkıbasıma göre condα cundα şeklinde olduğu

açıkça görülen ifadedeki ilk kelimenin ilk ünlüsü G. Kuun tarafından dar vokalle cünde cünde şeklinde kaydedilip tekrar grubu olarak düşünülürken, V. Drimba tarafından ise *conda*[a>æ] *c*[o>v]*nd*[a>æ] şeklinde kaydedilmiştir. Bu ifadedeki ikinci kelimenin, birincisinin düzeltilmiş şekli olabileceği ve ifadenin aslında tek kelimedenden oluştuğu ihtimallerden biridir. Ifadenin hemen üstündeki kündeği ifadesi de bu görüşü destekler niteliktedir. Diğer ihtimal ise ifadenin tekrar grubu olabileceğidir. Eğer tekrar grubu olarak düşünürsek, ilk kelimedeki vokal farklılığının sebebi ne olabilir? (Kuun 1880: 268; Drimba 2000: 75). *кўндä* (Radloff 1887: 35). */kvndegí* 30v/2 (Drimba 2000: 74); *kūdæ* 61v/10 (Drimba 2000: 118); *kundegi* 63v/29 (Drimba 2000: 122); *k[ũ > ỹ]dæ* 74v/10 (Drimba 2000: 138). OT. Hrz-T. *künde* ‘her gün’, *kündeki* ‘hergünkü’ (ME 1993: 154). krş. *kündelik* ‘gündelik, günlük’ (ME 1993: 154).

1193. *könde*: *b*kz. *künde*.

<i>könde</i>	<i>könda</i>	CC-İ 31a/3
Cond[a > æ] (Drimba 2000: 74).		

1194. *kün* II: *güneş*; *kün tovsın* ‘doğu’; *kün batısı* ‘batı’.

<i>kün</i>	<i>Cun</i>	CC-İ 37b/3, 37a/6, 37b/4, CC-A 58a/19
<i>kün</i>	<i>kwn</i>	CC-A 62a/33, 62a/40
<i>kün</i>	<i>Kvn</i>	CC-A 76a/2
<i>kün</i>	<i>kĩ</i>	CC-A 81b/11
<i>kündey</i>	<i>kĩdey</i>	CC-A 70a/18
<i>künniñ</i>	<i>kĩnĩñ</i>	CC-A 72a/24

Kuun *yani kun* ‘dies; sol’ (Kuun 1880: 265); *kun tuomeesden brũ* ‘a solis ortu’ (Kuun 1880: 265); *kwn yani kun*, *kwn toguschi* ‘oriens’ (Kuun 1880: 266); CC-İ 37b/4 *kün işa. f. cum batısı* ‘occidens’ (Kuun 1880: 269). *anl. f. кўн* ‘der Tag’, *кўнниң*, *кўндäi*, *кўн тўшы-тоғуши* ‘Osten, Sonnenaufgang’, *кўн батышы* ‘Sonnenuntergang, Westen’, *кўн уякты* ‘die Sonne ging unter’ (Radloff 1887: 35). *kün* ‘Sonne’, *kün tovuşy* (tovuşy, *tuvuş*) ‘Sonnenaufgang’, *kün batyšy* ‘(Sonnenuntergang,) Westen’, *kün tuv-* ‘die Sonne geht auf’, *kün ujaç-* ‘die Sonne geht unter’, *tünekün* ‘gestern’, *birisi kün* ‘übermorgen’, *şabat kün* ‘Sonabend’, *ulu kün* ‘Feiertag’, *kün erte* ‘Prima (kanonische Stunde)’, *künde künde* ‘täglich, Tag für Tag’, *kündeği* ‘täglich’, *kündeği ötmek* ‘das tägliche Brot’ (Grønbech 1942: 158, 159). *Cun* 37r/3, 37r/4 (Drimba 2000: 83); *k[u>v]n* 57v/19

(Drimba 2000: 112); k̃vdey 69v/9 (Drimba 2000: 131); k̃vniŋ 71v/12 (Drimba 2000: 134); Kvn 76r/1 (Drimba 2000: 139); k̃v 81r/11 (Drimba 2000: 142).

1195. kün III: *krş.* küni.

kün cū CC-İ 46a/25

işa. f. Cu(?ma) ‘pellex’ (Kuun 1880: 269). *işa. f. – anl. f.* кѣн ‘Sclavin’ (Radloff 1887: 35). *işa. f.* kün ‘Sklavin’ (Grønbech 1942: 159). (Drimba 2000: ?). *kün/kün* ‘bond woman; woman prisoner; woman slave’ (Gabain 2000: 285). kün ‘kadın tutsak’ (KUKY 2009: 298). kün ‘cariye, (kadın) hizmetçi’ (UKY 2011: 101). kün ‘cariye, kadın köle’ (METY 2012: 317). kün ‘cariye’ (Aydın 2012: 173). kün kul bol- ‘tutsak olmak’ (KUKY 2009: 374, 528). *krş.* künäd- ‘to be (woman) slave’ (Gabain 2000: 285). küned- ‘(kadın) tutsak olmak’ (KUKY 2009: 374, 528). küned- ‘cariye olmak’ (METY 2012: 317; Aydın 2012: 173). künlög ‘a person who has woman slave?????’ (METY 2012: 317). künlög ‘cariyesi olan’ (Aydın 2012: 173). OT. Krh-T. künğ ‘cariye’ (KB: 302). künğ ‘cariye’ (DLT-Atalay 2006: IV-399). Hrz-T. küñ ‘kenizek, cariye’ (İML 1988: 49). künğ ‘cariye’ (ME 1993: 154). kün ‘cariye’ (KE 1997: 411). küñ ‘kız; (kız) köle’ (KurT 2002: 185).

1196. kün-: itiraf etmek, günah çıkarmak.

künermen kvnermē CC-A 66b/13

künermen kunerñ CC-A 75a/17

Kunerz (kunermen) ‘confiteor’ (Kuun 1880: 266). *işa. f. – anl. f.* көн (v) ‘einwilligen’, көнәрмән (Radloff 1887: 32). kün- ‘bekennen’, küner-men bir baptisma ‘ich bekenne die eine Taufe’ (Grønbech 1942: 159). kvnermē 66r/13 (Drimba 2000: 128); kunerñ 74v/17 (Drimba 2000: 138).

1197. küni: metres, kapatma; *krş.* künni.

küni Chuní CC-İ 49b/19

Chuni ‘amica’ (Kuun 1880: 272). *işa. f. – anl. f.* кѣн ‘Sclavin’, кѣни (Radloff 1887: 35). küni ‘Konkubine’, küniden tovya[n] ‘Kebskind’ (Grønbech 1942: 159). Chuní 49r/19 (Drimba 2000: 100). ET. küñi bol- ‘(kadın) tutsak olmak’ (KUKY 2009: 374, 528). küñi kıl- ‘(kadın) tutsak yapmak’ (KUKY 2009: 383, 528). *krş.* OT. küni ‘kuma’ (DLT-

Atalay 2006: IV-399). Hrз-T. küni 'kuma' (NF 1998: 273). M-KıpT. kiniy = Ar. al-
darra 'wife other than the first of a plural marriage' (RH 2000: 232).

1198. küñilemek: kıskanmak.

küñilemek küñilamac CC-A 59b/22

işa. f. Kuñlamak 'invidia' (Kuun 1880: 266). кўнўлā (v) 'beneiden', кўнўлāмāк (Radloff 1887: 35). *işa. f.* küñilemek 'Neid' (Grønbech 1942: 159). küñilamac 59r/21 (Drimba 2000: 115). ET. krş. küneyinki (küneyingi) 'kıskanç, haset' (ETŞ 1992: 365). küni 'hasetlik, kıskançlık' (Gabain 2000: 285; METY 2012: 317; Aydın 2012: 173). küni 'haset, kıskançlık' (KUKY 2009: 327, 527). küñile- 'kıskanmak, imrenmek, haset etmek, günölemek' (AY-III 1991: 103). Hrз-T. küñile- 'günölemek, kıskanmak' (KE 1997: 411). küñile- 'günölemek, kıskanmak' (NF 1998: 273). krş. küñenç 'kıskanç' (KE 1997: 411). M-KıpT. günile- 'kıskanmak, çekememek' (GT 1989: 324). küñilā- → küñilādi 'kıskandı' (KİLE 1931: 55). küñilemaq 'to envy' (RH 2000: 125). küñle- 'imrenmek, gıpta etmek' (KMT 2002: 126). küñlen- 'şaşmak, hayret etmek' (KMT 2002: 127).

1199. küñni: bkz. küni.

küñniden Chunnıdan CC-İ 50b/7

Chuuradan touga(n): kumadan togan 'spurius' *ifadesinin eksik ya da hatalı yazımı*. G. Kuun, çalışmasının dizin kısmında chuuradan şeklinde kaydettiği kelimeyi, metin kısmında cunradan diye kaydetmiştir (Kuun 1880: 272). *işa. f. – anl. f.* кўн 'Sclavin', кўндāн тўбан 'Bastard' (Radloff 1887: 35). Chunnıdan 50r/7 (Drimba 2000: 101).

1200. küñüçi: kıskanç.

küñüçi kvñvñi CC-A 67a/18

küñüçi kuvñei CC-A 67a/30

işa. f. Konvñi 'invidus' (Kuun 1880: 264); *işa. f.* Kuvñi *yani* konvñi (Kuun 1880: 266). кўнўўчи 'neidisch' (Radloff 1887: 35). küñüçi 'neidisch' (Grønbech 1942: 159). kvñvñi 66v/12 (Drimba 2000: ?). ET. küñiçi 'hasût' (Mayt: 425). Hrз-T. küñüçü 'kıskanç adam' (İML 1988: 49). küni 'kıskanç' (KİLE 1931: 55).

1201. kürek: kürek.

kürek Chuşac CC-İ 45a/20

churac ‘kürek’ (Kuun 1880: 272). кърпак ‘Schaufel’ (Radloff 1887: 35). kürek ‘(Back) Schaufel’ (Grønbech 1942: 159). Churac 44v/20 (Drimba 2000: 93). OT. Krh-T. kürgek ‘kürek’ (DLT-Atalay 2006: IV-400). Hrz-T. kürgek ‘kürek’ (KE 1997: 412). M-Kıpt. küräk ‘toprak küreği’ (KİLE 1931: 56). kürek ‘kürek’ (KMT 2002: 127; (DM 2003: 98).

1202. kürkçi: kürkçü.

kürkçi kurke CC-A 66a/35

kurk/č/ 65v/35 (Drimba 2000: 127). OT. M-Kıpt. krş. kürk ‘kürk’ (KMT 2002: 127).

1203. kürük: körük.

kürük Cuşuc CC-İ 43a/18

Curuc ‘follis’ (Kuun 1880: 269). *işā. f.* көрүк ‘Blasebalg’ (Radloff 1887: 33). kürük, körük ‘Blasebalg’ (Grønbech 1942: 155, 159). Curuc 42v/18 (Drimba 2000: 90). OT. körük ‘kuyumcu veya demirci körüğü’ (DLT-Atalay 2006: IV-365). krş. körükle- ‘körüklemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-365). Hrz-T. körük ‘ateşi alevlendirmek için kullanılan demirci aleti’ (İML 1988: 47). körük ‘(demirci) körüğü’ (KurT 2002: 177).

1204. küsemek: istek, arzu.

küsemek Cuşamac CC-İ 11a/13

Cusamac ‘desiderium’ (Kuun 1880: 269). *işā. f.* кързәмәк (< кързән (v) ‘wünschen’) (Radloff 1887: 36). küsemek ‘Wunsch’ (Grønbech 1942: 159). Cuşamac 10v/13 (Drimba 2000: 48). ET. krş. kösädük/küsädük ‘istik’ (Gabain 2000: 51, 285). küsä- ‘dilemek, arzulamak’ (Hsüan-X 1975: 156). küse- ‘istemek, dilemek, arzulamak’ (AY-III 1991: 103). küse- ‘istemek, arzu etmek’ (ETŞ 1992: 365). küse- ‘arzu etmek, istemek’ (Üİ 1998: 160). küsä-/küsä- ‘istemek’ (Gabain 2000: 285). küse- ‘istemek, arzulamak’ (AY-YK 2012: 245). küsä- ‘istemek, dilemek, arzulamak’ (ABH 2013: 210). küsüş ‘dilek, istek’ (Hsüan-X 1975: 156). küsüş ‘istik, dilek, arzu’ (Mayt: 426; AY-III 1991: 103). küsüş ‘arzu, istek’ (ETŞ 1992: 366; AY-YK 2012: 245). küsüş/küsüş ‘arzu, istek’ (Gabain 2000: 55, 286). küsüş-; KWYSWŞ ‘istik, arzu’ (İKPÖ 1998: 199). küsüşlög ‘dilenilen, istenilen’ (Hsüan-X 1975: 156). küsüşlög ‘istikli, arzulu, isteyen, arzulayan’ (AY-III 1991: 103). küsüşlög ‘istenilen, istekli’ (ETŞ 1992: 367; Gabain 2000: 286). OT. köse- ‘arzu etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-366). küse- ‘istemek, arzulamak, özlemek’ (KB: 303). küse- ‘arzu etmek’ (TKT 2004: 512; AH: XLI). krş. kösekçi ‘yemeklere iştahlı’ (DLT-Atalay 2006: IV-365). küsemiş: Küsemiş (Ay-

Toldı'nın dostu)' (KB: 303). köşeş- 'istemek; öğünmek' (DLT-Atalay 2006: IV-366). küset- 'arzu ettirmek, heveslendirmek' (TKT 2004: 512). küsüş 'aziz, değerli, nâdir' (KB: 303). Hrız-T. küse- 'arzu etmek, özlemek' (KE 1997: 412). krş. küsiş 'istenilen, değerli, nadir' (KE 1997: 412). M-KıpT. küse- 'arzu etmek' (KMT 2002: 127).

1205. küsen-:istemek, arzulamak.

küsenürmenⁿ cuřanuřmē CC-İ 11a/10

küsendüm cuşandum CC-İ 11a/11

k c CC-İ 11a/12

küsengenim^m kuřengañim CC-A 58a/31

Cusanurmen 'desidero' (Kuun 1880: 269). кўзән (v) 'wünschen', CC-İ 11a/11 küsendüm → *işa. f.* кўзәндім, CC-İ 11a/10 küsenürmenⁿ → *işa. f.* кўзәнірмән, CC-A 58a/31 küsengenim^m → *işa. f.* кўзәһгәһим (Radloff 1887: 36). küsen- 'wünschen', küsengen 'Wunsch' (Grønbech 1942: 159). Cuřanurme 10v/10, Cuşandum 10v/11, C 10v/12 (Drimba 2000: 48); kuřengañi[m > ñi] 57v/31 (Drimba 2000: 113). ET. küsen- 'arzulamak' (ETŞ 1992: 366).

1206. küsenç: arzu, istek.

küsenç kvřaŋe CC-A 69b/2

küsençi kuřaŋeı CC-A 74a/1

küsençler^{iŋ} kuřāeler^{iŋ} CC-A 71a/17

küsençler^{ıŋ} kvřātłrıŋ CC-A 71a/17 → *bkz. sonnot 78.*

küsānč 'arzu, istek' (Kuun 1880: 266). CC-A 69b/2 küsenç → *iřa. f.* кўзәһңц 'Wunsch', CC-A 74a/1 küsençi → *iřa. f.* кўзәһңці, CC-A 71a/17 küsençler^{iŋ}-küsençler^{ıŋ} → *iřa. f.* кўзәһңцләрıŋ (Radloff 1887: 36). küsenč 'Wunsch; Sehnsucht, Verlangen' (Grønbech 1942: 159). kvřaŋe 69r/5 (Drimba 2000: 130); kuřāē[t > č]lrıŋ 70v/9, /kuřāēčlerıŋ/ 70v/9 (Drimba 2000: 132); kuřaŋči 73v/1 (Drimba 2000: 137). ET. küsānč 'istek, arzu' (Gabain 2000: 48). krş. küsençig 'arzulanen; şirin' (Mayt: 426). küsençig 'arzulanen, istenen, iřtiyaklı' (ETŞ 1992: 366). küsānçig 'sevilen; arzu edilen, istenilen' (Gabain 2000: 48, 57). küsençigsiz 'arzu etmeden, istemeden' (ETŞ 1992: 366). OT. M-KıpT. küsenç 'arzu' (BV 1986: 232).

1207. küsen-:istemek.

küşenedir kusānadır CC-A 82a/23

işa. f. – anl. f. Kuganadır? ‘coaptat’ (Kuun 1880: 265); kusengan ‘arzu edilen, istenilen’ (Kuun 1880: 266). küšen- ‘wiederholen’ (Grønbech 1942: 160). kusænædir 81v/23 (Drimba 2000: 143).

1208. küt-: gütmek.

küter kuter CC-A 62a/2

Kuter ‘pastorem agit’ (Kuun 1880: 265). кўт (v) ‘hüten’, ким коилар кўтāп (Radloff 1887: 36). küt- ‘Vieh hüten, weiden’, qójlār küter ‘sie hüteten ihre Schafe’ (Grønbech 1942: 160). kuter 61v/2 (Drimba 2000: 118). ET. küd- ‘gözetmek, bakmak’ (Mayt: 424). küd- ‘gütmek’ (ETŞ 1992: 364). kü<d>- ‘beklemek, gözlemek’ (METY 2012: 317). küt- ‘beklemek’ (KUKY 2009: 343, 528). krş. ködh- ‘gözlemek; görmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-354). ködüş- ‘bekleşmek, birbirini bekleşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-354). OT. küđ- ‘beklemek’ (KB: 297). küđ-/küš- ‘beklemek’ (AH: XLI). küđ- ‘1. zaman vermek, mühlet vermek, ertelemek, beklemek; 2. mühlet vermek’ (TKT 2004: 507, 508). küdh- ‘durmak, beklemek; gözlemek, gütmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-394). küt- ‘gütmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-401). krş. küđül- ‘beklenilmek’, küđülmüş ‘mühlet verilen, müsamaha gösterilen’ (TKT 2004: 509). küttür- ‘güttürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-401). Hrз-T. krş. küđ-/küđe-/küy- ‘beklemek’ (KE 1997: 406, 412). küy- ‘beklemek, gecikmek’ (ME 1993: 154). küy- ‘beklemek’ (NF 1998: 273). küydür- ‘bekletmek’ (ME 1993: 155). küymek ‘mühlet, vade’ (ME 1993: 155). küz-/küzi- ‘beklemek’ (KurT 2002: 186). M-KıpT. köj- ‘oczekiwać cierpliwie’ (Bulg-M 1954: 61). küd- ‘gütmek, idare etmek’ (KFLT 1989: 1028). küy- ‘beklemek, sabretmek’ (KFLT 1989: 1019).

kütöŵ: gütmek.

kütöŵden kwtøuden CC-A 63b/40

Kwtov ‘registrum; liber’ (Kuun 1880: 266). кўтў ‘Behütung, Schutz’, *işa. f.* тәһрінің кўтўwıндан (Radloff 1887: 36). kütöv ‘Weide’ (Grønbech 1942: 160). kwtøuden 63r/40 (Drimba 2000: 122).

1209. kütövçi: çoban.

kütövçiye kutøveiga CC-A 62a/2

kütövçiye kutøveiga CC-A 62a/6

işa. f. Kutönçi ‘pastor’ (Kuun 1880: 265). кѣтѣи ‘der Hirt’, кѣтѣирä (Radloff 1887: 36). kütövçi ‘Hirt’ (Grønbech 1942: 160). kutövčigæ 61v/2, kutövčiga 61v/6 (Drimba 2000: 118). OT. krş. kütçi ‘çoban’ (KB: 303). M-Kıpt. küdici ‘çoban’ (KFLT 1989: 1028).

1210. kü *vez*lü: kibirli, gururlu, büyük burunlu.

kü *vez*lü kueşlu CC-A 67a/16

ET. krş. küvez ‘gurur’ (Mayt: 426). küvezlengülüg ‘mağrur’ (Mayt: 426). OT. krş. *kü vez* ‘mağrur, kibirli’ (KB: 304). küvezlen- ‘şımarmak’, küvezlenmek ‘kibirilenme, büyüklük taslama’, küvezlik ‘gösteriş, çalım satma’ (TKT 2004: 512). *kü vezlik* ‘gurur, kibir’ (KB: 304).

1211. kü *vür*:- sevk etmek, yöneltmek.

kü *vür*megil kuurmagıl CC-A 64a/32

kü *vür*üp kvvrup CC-A 70b/10

Kuurmagıl ‘neimpellas’ (Kuun 1880: 265). *işa. f.* – *anl. f.* kyp (v) ‘stellen’, курмағыл, кырын (Radloff 1887: 28). küvür- ‘einführen’, bizni jür-gen jóllaryña küvürüp ‘uns auf die Wege führend, die du gegangen bist’, jekniñ synamaqyna bizni küvürmegil ‘führe uns nicht in die Versuchung des Teufels’ (Grønbech 1942: 160). kuurmagıl 63v/32 (Drimba 2000: 123); kvvrup 70r/6 (Drimba 2000: 131).

1212. küy-: beklemek.

küyermen Cuyarmě CC-İ 11b/20

küydüm Cuydum CC-İ 11b/21

küygil Cuygıl CC-İ 11b/22

Cuyarmen ‘excepto’, cuygil (Kuun 1880: 269). küj- ‘erwarten’, küjüp-turup-tyr-men ölülerniñ qopmaqlıqyn ‘ich erwarte die Auferstehung der Toten’ (Grønbech 1942: 157). Cuyarmě 11r/20, Cuydum 11r/21, Cuygil 11r/22 (Drimba 2000: 49).

1213. küydür-: yakmak, ateşlemek.

küydürümen Cȳȳdurumě CC-İ 4a/2

küydürdüm Cŷŷdurdum CC-İ 4a/3

küydür Cŷŷdur CC-İ 4a/4

Cüydururmen ‘ardeo; accendo’, cuydur *emir şekli* (Kuun 1880: 269). *işa. f.* кўидўр (v) ‘brennen, verbrennen, anzünden’, кўидўрўман, кўидўрдўм, кўидўр (Radloff 1887: 35). küjdür-, *işa. f.* köjdür- ‘verbrennen, anzünden’ (Grønbech 1942: 150, 158). [Condurumē > Cøydurumē > Cuydurumē] 3v/1, [Condurdum > Cøydur > Cuydur] 3v/2, [Condur > Cøydur > Cuydur] 3r/4 (Drimba 2000: 39). ET. köydür- ‘yakmak, dağlamak’ (Gabain 2000: 283). krş. OT. küydürmek ‘yakmak’ (DH: 208). köytür- ‘yakmak; yaktırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-369). Hrз-T. қойдүр- ‘yakmak, yaktırmak’ (KE 1997: 393). köydür- ‘yakmak’ (ME 1993: 150). köydür- ‘yakmak’ (NF 1998: 264). köydür- ‘yakmak’ (MM 2008: 235). küydür- ‘yakmak’ (KurT 2002: 186). AO-KıpT. köydür- ‘yaktırmak’ (AO 1996: 223). M-KıpT. krş. köndür- ‘yakmak’ (BV 1986: 225).

1214. küyegü: damat.

küyegü Chuyegu CC-İ 49b/12

Chuyeyu ‘gener’ (Kuun 1880: 272). кўјјарў ‘Schwiegersohn, Schwager, Bräutigam’, кўјјарўни (Radloff 1887: 35). küjegü ‘Bräutigam; Schwiegersohn’ (Grønbech 1942: 158). Chuyegu 49v/12 (Drimba 2000: 99). ET. küdägü ‘güveyi, damat’ (ETŞ 1992: 364; Gabain 2000: 285). küdägü ‘зять’ (TEŞ 2008: 323). küdegü ‘güvey’ (Yen) (YKI 2013: 505). OT. küdegü ‘güvey’ (KB: 298). küdhegü ‘güveyi’ (DLT-Atalay 2006: IV-394). Hrз-T. güyeg ‘güveyi’ (İML 1988: 32). küdegü ‘güyeği’ (ME 1993: 153). küdegü ‘güveyi, damat’ (KE 1997: 406, 412). küdegü ‘güvey, damat’ (NF 1998: 270). küdägü/küzägü ‘enişte’ (KurT 2002: 184, 186). krş. küdägülig ‘(kadın için) evli’ (KurT 2002: 184). M-KıpT. güyegü ‘güveyi, damat’ (GT 1989: 325). küyägü/küyäwü/küyäwüw (KİLE 1931: 56). küyegü ‘damat, güveyi’ (KFLT 1989: 1029). küyegü = Ar. al-ḥatan ‘son-in-law, bridgeroom’ (RH 2000: 232). küyegü ‘güveyi’, küyegü oṭı ‘güveyi otu’ (KMT 2002: 127).

1215. küygelek: hafif meşrep.

küygelek kvygelek CC-A 81a/33

Kuygelek *muhtemelen çağ.* كيككاناك *yırtıcı bir kuş* (Kuun 1880: 265). küjgelek ‘leichtfertig’ (Grønbech 1942: 158). kvygelek 81r/33 (Drimba 2000: 142).

1216. kŷyöŷ: damat.

kŷyöŷ kuyov CC-A 76b/17

kŷyöŷni kvyöŷní CC-A 70a/20

anl. f. Kuyov, Kujöv ‘angor; sponsus (Kuun 1880: 265). kŷjöv ‘Bräutigam; Schwiegersohn’ (Grønbech 1942: 158). kvjöŷní 69v/10 (Drimba 2000: 131); kuyov 76r/16 (Drimba 2000: 139).

1217. küz: küz ay ‘Haziran’; orta küz ay ‘Temmuz’.

küz Cux CC-İ 37a/15, 37a/16

küzün kvzun CC-A 66a/40

iş.a. f. kuzim: kuzin ‘autumnus’ kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı (Kuun 1880: 266) (Kuun 1880:). kŷz ‘Herbst’, kŷz ai, orta kŷz ai, soңғы kŷz ai, kŷzŷn (Radloff 1887: 36). küz ‘Herbst’, küzün ‘im Herbst’, küz aj ‘Herbstmonat’, orta küz aj ‘mittlerer Herbstmonat’, soң küz aj ‘letzter Herbstmonat’ (Grønbech 1942: 160). Cux 36v/15, 36v/16 (Drimba 2000: 82); kvzun 65v/41 (Drimba 2000: 127). ET. küz ‘güz’ (Hsüan-X 1975: 157; Gabain 2000: 286; UKY 2011: 101). küz ‘güz, sonbahar’ (ETŞ 1992: 367). küz ‘sonbahar’ (KUKY 2009: 212). küz ‘güz, sonbahar’ (METY 2012: 317). krş. küzki/kŷski ‘sonbahara ait’ (Gabain 2000: 286). OT. küz ‘güz, sonbahar’ (KB: 305; AH: XLI). küz ‘güz, güz mevsimi, sonbahar’ (DLT-Atalay 2006: IV-403). krş. küze-‘sonbaharı geçirmek’ (DLT-Ercilasun 2014: 759). küzer- ‘(zaman) sonbahar olmaya yüz tutmak’ (DLT-Ercilasun 2014: 759). küzger- ‘(zaman) sonbahar olmaya yüz tutmak’ (DLT-Ercilasun 2014: 759). küzük- ‘güzleşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-404). Hrız-T. küz ‘güz, sonbahar’ (İML 1988: 50; KE 1997: 412; MM 2008: 237). M-Kıpt. küz ‘sonbahar’ (KİLE 1931: 56; KK 1999: 118; (DM 2003: 98). küz ‘güz mevsimi, sonbahar’ (KFLT 1989: 1029). küz ‘güz’ (İMS 1992: 561). küz = Ar. al-ḥarîf ‘autumn’, küz evveli ‘first month of autumn’ (RH 2000: 136, 239).

1218. küzen: ƣara küzen ‘kokarca’.

ƣara küzen Ƣarachuŷan CC-İ 43b/11

ƣara küzen Cara cuxan CC-İ 55a/18

cara cuxan~charachusan ‘kara kedi’ *bkz.* kara [ƣara küzen kelimesi metinde iki yerde geçmektedir. Bunlardan ilk geçtiğı yer olan 43a/11 numaralı satırda karşılık olarak *gati spuči* ifadesi varken, 54b/18 numaralı satırda *g(atus) spucius* ifadesi vardır. Her iki ifade

de, V. Drimba tarafından(*muhtemelen*) İtalyanca *gatti spuzzi* ‘kır sansarı’ ifadesiyle açıklanmıştır (Drimba 2000: 207, 230). fakat G. Kuun, chara chusan (charachusan) şeklinde işaretlediği kelimedden 43a/11 numaralı satırdakine *lat. felis niger* ‘kara kedi’, 54b/18 numaralı satırdakine *lat. iltis* ‘kokarca’ anlamını vermiştir (Kuun 1880: 98, 128, 267, 270).]. кѣзѣн ‘iltis’, kapa кѣзѣн (Radloff 1887: 36). küzen: qara küzen ‘Iltis; Iltisfell’ (Grønbech 1942: 160). Charachuſan 43r/11 (Drimba 2000: 91); Cara cuxan 54v/18 (Drimba 2000: 107). OT. M-KıpT. küzän ‘sansar (belette)’ (KİLE 1931: 56). küzen ‘gelincik’ (KMT 2002: 127).

1219. küzgü: ayna.

küzgü Chuxgu CC-İ 44a/29

Chuzgu ‘speculum’ (Kuun 1880: 272). кѣзгѣ ‘Spiegel’ (Radloff 1887: 36). küzgü ‘Spiegel’ (Grønbech 1942: 160). Chuxgu 43v/29 (Drimba 2000: 92). ET. köznü ‘ayna’ (Mir) (YKI 2013: 504). közüü ‘ayna’ (IB: 56). közüngü ‘ayna’ (ETŞ 1992: 357; Gabain 2000: 283). közüngü ‘ayna’ (AY-YK 2012: 243). OT. küzgü ‘ayna’ (AH: XLI). Hrz-T. közgü ‘ayna’ (İML 1988: 47; KE 1997: 395; MM 2008: 235). krş. közgüçü ‘aynacı’ (İML 1988: 47). M-KıpT. közgi ‘ayna’ (KK 1999: 117). közgi/közügü ‘ayna’ (DM 2003: 96). közgü ‘ayna’ (İMS 1992: 558). közgü = Ar. al-mir’ât ‘looking glass, mirror’ (RH 2000: 284). közgü ‘ayna’ (KMT 2002: 123). köznü ‘ayna’ (KİLE 1931: 54; KFLT 1989: 1025). krş. közgüçi ‘aynacı’ (DM 2003: 96). Çağ. közgü ‘ayna’ (MK 1993: 483).

1220. kababa (< Ar.): Hint biberi.

kababa Chababa CC-İ 41b/25, 41b/26

Chababa ‘uva malvatic’ ~ ar. حَبَب (Kuun 1880: 270). кабаба ‘uva malativa’ (Radloff 1887: 25). kababa ‘Kubebe (Piper cubeba)’ (Grønbech 1942: 134). Chababa 41r/25, 41r/26 (Drimba 2000: 88).

1221. kabak I: kapı.

kabağı kabagı CC-A 69b/1

kabakından kabakından CC-A 69b/29

kabakını kabakını CC-A 73a/30

Kabag ‘porta’ (Kuun 1880: 261). кабак (кабык?) ‘Thür, Thor’, CC-A 69b/1 kabağı → *iş.a. f.* кабакы, кабакындан, кабакыны (Radloff 1887: 25). CC-A 73a/30 Tamu

kabakını buzup → *işa. f. – anl. f.* tamu tabakyny buzup ‘das Tor Hölle sprengend’79 (Grønbech 1942: 70); qabaq ‘Tor, Pforte’ (Grønbech 1942: 188). kabagi 69r/1, kabakından 69r/17 (Drimba 2000: 130); kabakını 72v/15 (Drimba 2000: 136). kapag/kapıg ‘kapu’ (HUAS 1941: 95). kapağ/kapak/kapıg ‘kapı’ (Gabain 2000: 277). kapıg ‘kapı’ (ETŞ 1992: 327). kapıg ‘kapı’ (KUKY 2009: 243, 525). qapaγ, Q’P’X ‘kapı’ (İKPÖ 1998: 182). kapıg ‘kapı, dervaze, bab-ı ali’ (METY 2012: 314). kapıg ‘kapı, geçit’ (AY-YK 2012: 236). kapıg ‘kapı’ (HUAS 2014: 149). kapıg → temir kapıg: Demir Kapı. Semerkant’tan Termez yoluyla Belh’e giden yolun hemen hemen yarısında bulunan Baysun silsilesindeki Buzgala Geçidi (Aydın 2012: 167, 181; ETYA 2012: 170, 171). krş. qapaγçı, qapıγçı; X’P’XCY, Q’P’XCY, X’P’X-CY, X’PYXCY ‘kapıcı, kapı bekçisi’ (İKPÖ 1998: 182). OT. kapuğ ‘kapı’ (KB: 221). kapuğ ‘kapı’, kök kapuğı ‘gökyüzü’ (TKT 2004: 423, 481). kapuğ ‘kapı’, kapuğ sedhrek ‘parmaklıklı kapı’ (DLT-Atalay 2006: IV-264). kapuk ‘kapı’ (DH: 206). krş. kapak ‘göz kapağı’ (DLT-Atalay 2006: IV-263). kapak ‘kızın kızlığı, bekâret’ (DLT-Atalay 2006: IV-263). kapaklıg/kapıglıg → kapaklıg kız ‘kız oğlan kız’ (DLT-Atalay 2006: IV-263). kapga ‘büyük kapı, kale kapısı’ (DLT-Atalay 2006: IV-263). kapgak ‘kapak, sadağın kapağı’ (DLT-Atalay 2006: IV-263). kapgaklan- ‘kapaklanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-263). kapıl- ‘kapanmak, hapsedilmek; kapılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-263). kapın- ‘yagma eder görünmek; hastalığa kapılmak, yakalamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-263). kapış ‘kapış, kapıp alma, yağma etme, çalma’ (DLT-Atalay 2006: IV-264). kapugçı ‘kapıcı’ (KB: 222). kapul- ‘sıkışmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-264). Hrz-T. kapak ‘göz kapağı’ (İML 1988: 37). kapak ‘göz kapağı’ (MM 2008: 228). kapıg → kapıg tundurmak ‘kapıya kapatmak’ (İML 1988: 37). kapu/kapuğ (KurT 2002: 144). kapuğ ‘kapı’ (ME 1993: 134). kapuğ ‘kapı’ (KE 1997: 295; NF 1998: 200). krş. kapga ‘sokak ve hisar kapısı’ (İML 1988: 37). kapıgçı ‘kağıcı’ (İML 1988: 37). kapuğçı ‘kapıcı, nöbetçi, bekçi’ (KE 1997: 296). kapugluğ/kapuğluk ‘kapılı’ (KE 1997: 296). AO-Kıpt. kapu ‘kapı’ (AO 1996: 219). krş. kabakçı ‘öncü asker, birlik’ (AO 1996: 219). kabakçılık ‘öncülük’ (AO 1996: 219). M-Kıpt. kapı/kapu ‘kapı’ (DM 2003: 87, 88). qapu: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 69). kapu ‘1) kapı; 2) konu, mesele’ (GT 1989: 361). kapu ‘kapı’ (KMES 1994: 269; KFLT 1989: 1014; KK 1999: 111; KF 2006: 131). qapu = Ar. al-bâb ‘door, gate’ (RH 2000: 144). krş. kabak ‘göz kapağı’ (İMS 1992: 543). qapaq ‘1) göz kapağı; 2) kepek; 3) ok atmaya mahsus alet’ (KİLE 1931: 69). kapak ‘kapak’ (KFLT 1989: 1014). qapaq ‘eyelid’ (RH 2000: 98). qaby jaḅ- ‘zamknáč okladke (książki)’ (Bulg-M 1954: 65). kapu ‘kapı’ (KMT 2002: 112). kapucı ‘kapı bekçisi,

kapıcı' (GT 1989: 361). kapuçı 'kapıcı' (KMT 2002: 112). qapuçı = Ar. al-bawwâb 'gatekeeper' (RH 2000: 203).

1222. kabak II: kabak.

kabak Cabac CC-A 54a/31

iş. f. Cabuc 'cucurbita' (Kuun 1880: 267); Cabac 53v/31 (Drimba 2000: 106). OT. kabak 'kabak' (TKT 2004: 415). kabak 'kabak, yaş iken yemeği yapılan bir sebze' (DLT-Atalay 2006: IV-242). krş. kabaklık 'kabak tarlası, kabak biten yer' (DLT-Atalay 2006: IV-243). M-Kıpt. kabak 'kabak (sebze)' (İMS 1992: 543). kabak 'kabak bitkisi' (KMES 1994: 268). kabak 'kabak' (KK 1999: 110; (KMT 2002: 111). qabaq 'gourd, pumpkin, marrow' (RH 2000: 325).

1223. kabuk: kabuk.

kabuk Cabuc CC-İ 53b/21

Cabuc 'cortex' (Kuun 1880: 267). *iş.* f. – *anl.* f. кабык (кабак?) 'Kürbis' (Radloff 1887: 25). qabuq 'Rinde' (Grønbech 1942: 188). Cabuc 53r/21 (Drimba 2000: 105). ET. kavık 'kepek, kabuk' (ETŞ 1992: 330). OT. kavık 'kepek, darı kepeği' (DLT-Atalay 2006: IV-282). Hrız-T. kabık/kabuk 'kabuk' (KurT 2002: 139). kabuk 'kabuk' (KE 1997: 280). M-Kıpt. qabuq 'ağaç kabuğu' (KİLE 1931: 67). kabuk 'kabuk' (BV 1986: 201; İMS 1992: 544; KH 2002: 128; (DM 2003: 87). krş. kabuksız 'kabuksuz' (BV 1986: 201). Çağ. krş. kabuzag 'kabuk' (MK 1993: 466).

1224. kabul (< Ar. kabûl): kabul.

kabul kabul CC-A 66b/20

Kabul eter 'accipit' (Kuun 1880: 261). кабыл 'einverstanden' (Radloff 1887: 25). qabul 'Gutheissung', qabul et- 'genehmigen, billigen' (Grønbech 1942: 188). kabul 66r/20 (Drimba 2000: 128). OT. kabul 'kabul', kabul kıılığlı 'kabul eden' (TKT 2004: 415). Hrız-T. kabûl 'kabul' (KE 1997: 280). AO-Kıpt. kabûl 'kabul' (AO 1996: 219). M-Kıpt. kabûl 'kabul' (MG 1984: 169; KMES 1994: 268). kabul 'kabul' (BV 1986: 201). kabûl 'kabul etme' (KFLT 1989: 1012). kabûl 'benimseme, kabullenme, alma' (GT 1989: 356). kabûl 'alma, razı olma' (İMS 1992: 544). kabûl 'benimseme, kabul etme' (KF 2006: 129, 130). kabûl 'kabul, kabul etme, benimseme' (TK 2008: 252). krş. maqbûl 'beğenilmiş, beğenilen' (GT 1989: 380). maqbûl 'beğenilen, hoş karşılanan' (İMS 1992: 563). maqbûl 'kabûl olunmuş, beğenilen' (KMES 1994: 280). Çağ. kabûl

‘kabul etme, alma’ (MK 1993: 466). krş. *qabil* ‘kabul eden’ (MK 1993: 466). *qabūliyyet* ‘kabuledilebilirlik’ (MK 1993: 466). *nā-maḳbūl* ‘kabul olunmamış, beğenilmemiş’ (MK 1993: 509).

1225. *qaburqa* (< Moğ.): *kaburga*.

qaburqa *Chaburqa* CC-İ 49a/9

Chaburqa ‘costa’ (Kuun 1880: 270). *qabyrqa* ‘Rippe’ (Radloff 1887: 25). *qaburqa* ‘Rippe’ (Grønbech 1942: 188). *Chaburqa* 48v/8 (Drimba 2000: 99). bkz. (Nugteren 397). OT. Hrз-T. *qagurqa* ‘kaburga’ (MM 2008: 226). M-KıpT. *qabırqa* ‘kaburga’ (DM 2003: 87). *qaburqa* ‘kaburga’ (TK 2008: 252).

1226. *qabut*: *qabut yapqut* ‘safir’

qabut *Chabut* CC-İ 47b/13

Chabut yapqut ‘sapphirus’ (Kuun 1880: 270). *işa. f.* *qābūt* ‘blaugrau’, *qābūt jakyt* ‘der Saphir’ (Radloff 1887: 32). *yapqut*, *qabut yapqut* ‘Saphir’ (Grønbech 1942: 114); *qabut* ‘blau’ (Grønbech 1942: 134). *Chabut* 47r/13 (Drimba 2000: 97).

1227. *qaç*: *haç*, *istavroz*.

qaç *chazε* CC-A 62a/34

qaçdan *chaēdan* CC-A 63b/38

qaç *chaε* CC-A 64a/23, 64a/25

Kaç, *Chazč* ‘crux’ (Kuun 1880: 261, 270). *işa. f.* – *anl. f.* *казык* ‘der Pflock’, алтын *казык* ‘der Polastern’ (Radloff 1887: 24). *cha[z > č]* 61v/34 (Drimba 2000: 119); *chačdan* 63r/38, 63v/23, *chač* 63v/25 (Drimba 2000: 122).

1228. *qaç-*: *kaçmak*.

qaçtığ *kaçtığ* CC-A 63a/17

qaçarmen *chaçarmē* CC-İ 13b/11

qaçkıl *chaçchıl* CC-İ 13b/13

qaçtı *kaeti* CC-A 63a/10

qaçtı *kaete* CC-A 63a/13

qaçtum *chaçtum* CC-İ 13b/12

qaçtı *kacte* CC-A 73a/28

Kačti ‘aufugit’, kačirgil *emir şekli* (Kuun 1880: 261); Chazarmen ‘fugio’, chazchil *emir şekli* (Kuun 1880: 270). кац (v) ‘fliehen’, кацырмән, кацтым, кацкыл, качты, кацтың (Radloff 1887: 24). qač- ‘fliehen’, joldan yrağ qačty ‘er floh weit ab vom Wege’ (Grønbech 1942: 188). Chazarmê 13r/11 (Drimba 2000: 51); Chaztum 13r/12, Chazchil 13r/13 (Drimba 2000: 52); kačti 62v/10, kačte 62v/13, kaztig 62v/17 (Drimba 2000: 120); kacte 72v/14 (Drimba 2000: 136). ET. kaç- ‘kaçmak’ (ETŞ 1992: 322; KUKY 2009: 373, 524; METY 2012: 314; Aydın 2012: 166). krş. kaçığ = Skr. ayatana-indriya ‘duyu organı’ (Mayt: 399). kaçığ ‘duyu organı’, Man. altı kaçığ ‘altı duyu organı’, bud. altı kaçığlar ‘altı duyu organları’ . (Çin. liù zéi ‘altı hırsız, altı duyu’, liù jí ‘duyu organları, altı hırsız’) (ETŞ 1992: 322; Tokyürek 2012: 2900). kaçığlıg ‘hasse, his’ (ETŞ 1992: 322). kaçış- ‘(etrafa) dağılmak’ (Aydın 2012: 166). kaçma ‘kaçak’ (ETŞ 1992: 322). kaçurmak ‘kaçırmak’ (ETŞ 1992: 322). OT. kaç- ‘kaçmak, kaçınmak, sakınmak’ (KB: 211). kaç- ‘kaçmak’, kaçıp kurtulmak ‘kurtulma, kurtuluş’ (TKT 2004: 415). kaç- ‘kaçmak’ (AH: XXXI). kaç- ‘kaçmak; gitmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-243). kaç kaç: cin çarpmasına karşı üzerlik ile yapılan tütsüde söylenen söz’ (DLT-Atalay 2006: IV-244). kaçmak ‘kaçmak, uzaklaşmak, ayrılmak’ (DH: 205). krş. kaçgın ‘kaçan’ (DLT-Atalay 2006: IV-243). kaçıl- ‘kaçılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-244). kaçın- ‘kaçar görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-244). kaçış ‘halk arasında uyuşmazlık, döğüş’ (DLT-Atalay 2006: IV-244). kaçış- ‘kaçışmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-244). kaçıt- ‘kaçırmak’ (KB: 212). kaçıt- ‘kaçırtmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-244). kaçmak ‘korku, ürküntü’ (TKT 2004: 415). kaçrumsın- ‘kaçırır görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-245). kaçruş- ‘birbirini kaçırarak’ (DLT-Atalay 2006: IV-245). kaçtur- ‘kaçırtmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-245). kaçur- ‘kaçırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-245). kaçurmak ‘kaçırmak, uzaklaştırmak’ (DH: 205). kaçurt- ‘kaçırtmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-245). kaçut ‘kısa mızrak’ (DLT-Atalay 2006: IV-245). kaçut ‘savaş ve kavgada yiğitlerin birbirleriyle çarpışmaları’ (DLT-Atalay 2006: IV-245). Hrз-T. kaç- ‘kaçmak’ (ME 1993: 132; KE 1997: 281; KurT 2002: 140). kaç-/kaş- ‘kaçmak’ (NF 1998: 193). kaçmak ‘gizlice savuşup gitmek, kaçmak’ (İML 1988: 36). krş. kaçag ‘bozgunluk, hezimet’ (İML 1988: 36). kaçğ/kağ ‘kaçak, firar eden’ (KE 1997: 283). kaçğaklık ‘kaçaklık’ (KE 1997: 283). kaçğın ‘kaçma, kaçış’ (KurT 2002: 140). kaçğınçı ‘bozguna uğrıyan, münhezim’ (İML 1988: 36). kaçur- ‘kaçırmak’ (ME 1993: 132; NF 1998: 194). kaç(u)r- ‘kaçırmak’ (KE 1997: 283). AO-KıpT. krş. kaçur- ‘kaçırmak’ (AO 1996: 219). M-KıpT. qač- ‘uciekać, pędzić’ (Bulg-M 1954: 65). kaç- ‘kaçmak’ (MG 1984: 169; GT 1989: 357; İMS 1992:

544; KF 2006: 130). qač- → qačgil ‘flee!’ (RH 2000: 73). kaç- ‘kaçmak, uzaklaşmak’ (TK 2008: 252). kaçmak ‘kaçmak’ (BV 1986: 202). kaçmak ‘kaçma; ürküntü, tiksinti’ (TK 2008: 252). kaç- ‘kaçmak’ (DM 2003: 89). krş. Kaçmas: Kaçmaz (özel ad) (DM 2003: 87). qaçur- ‘przepędzić, spowodować ucieczkę’ (Bulg-M 1954: 65). kaçır- ‘nefret ettirmek, tiksindirmek’ (İMS 1992: 544). Çağ. kaç- ‘kaçmak’ (MK 1993: 466). krş. kaçur- ‘kaçırmak’ (MK 1993: 466).

1229. kaçan: ne zaman, -dİğİndA.

kaçan	Chažā	CC-İ 32b/20
kaçan	kaean	CC-A 57b/22, 62a/1, 62a/6, 62a/14, 62a/15, . 62a/18, 62b/8, 62b/21, 62b/23, 62b/24, 63a/7, 63a/10, 63a/12, 63a/17, 63a/24, 63a/25, 63b/15, 63b/18, 69b/2, 70b/25, 71b/38, 72a/16, 72a/22
Kaçan	Kaean	CC-A 61b/29
kaçan	kaeā	CC-A 70b/31, 72a/18, 72b/7, 72b/44

Chazan ‘quando’ (Kuun 1880: 270). kaçan ‘ne zaman, ki o zaman’ (Radloff 1887: 24). kaçan, *işa. f. kaçan* 1) ‘wann’; 2) als, indem, nachdem’, kaçan ol kişi aştı, frişte ekinçe keldi ol kişi qatynda ‘als der Mann vorübergangen war, kam der Engel wiederum zur Seite jenes Mensche’, kaçda kaçan kim asyldy ‘als er am Kreuze hing’; 3) ‘wenn’, kaçan boydaj sačarsen, aar qovra biter ‘wenn du Weizen sähst, wächst an seiner Stelle Stroh (Unkraut) auf’, kaçan kişi kensi ayyzy-bile jazuxyn ajtsa, andan ğany ary dayy alyşly bolıaj ‘wenn ein Mensch mit eigenem Munde seine Sünden beichtet, dann wird seine Seele heilig und gesegnet werden’, sövüngej-sen soıy künde, oyuluq öcin kaçan alsa ‘du wirst dich am letzten Tage freuen, wenn dein Sohn seine Rache nehmen wird’ (Grønbech 1942: 188, 189). Chažā 32r/21 (Drimba 2000: 77); kaçan 57r/26 (Drimba 2000: 112); kaçan 61v/1, 61v/6 (Drimba 2000: 118); kaçan 62r/2, 62r/8 (Drimba 2000: 119); kaçan 62r/21, 62r/23, 62r/24, 62v/7, 62v/12, 62v/17, 62v/24, 62v/25, Kaçan 62v/9, 62v/10 (Drimba 2000: 120); kaçan 63r/15, 63r/18 (Drimba 2000: 121); kaçan 69r/2 (Drimba 2000: 130); kaçan 70r/16, 70r/20 (Drimba 2000: 132); kaçan 71r/21, 71v/8, 71v/9, 71v/11 (Drimba 2000: 134); kaçā 72r/4 (Drimba 2000: 135); kaçā 72r/22 (Drimba 2000: 136). ET. kaçan ‘ne zaman, ne zaman ki’ (AY-III 1991: 96). kaçan ‘ne zaman ki, ne vakit, ne zaman’ (ETŞ 1992: 322). kaçan; Q’C’N ‘ne zaman, eğer (?)’ (İKPÖ 1998: 178). kaçan ‘ne zaman ki’ (Üİ 1998: 151). kaçan ‘ne zaman, nereye’ UII 29, 12 (Gabain 2000: 72, 276). kaçan ‘kaç defa, o kadar’ MIII 7, 5 / kaç’an MI 16, 11 /

kaçan kata 'sık sık, ekseriya' MIII 7, 5 (Gabain 2000: 47, 72, 73, 276). kaçan 'ne zaman' (KUKY 2009: 193, 524). kaçan 'her, her ne olursa, her zaman' (METY 2012: 314). kaçan 'nasıl' (Aydın 2012: 166). kaçan '..DİĞİndA, ..DİĞİ zaman, ne zaman ki' (AY-YK 2012: 235). kaçan 'ne zaman, ne zaman ki, işte o zaman' (ABH 2013: 202). krş. kaç 'kaç' (Gabain 2000: 47, 276). kaç 'kaç' (KUKY 2009: 193, 524; Aydın 2012: 166). kaç 'kaç, birkaç (soru ve belirsizlik zamiri)' (İKPÖ 1998: 177). kaçanın 'ne zaman, vakta ki' (Mayt: 399). OT. kaçan 'ne zaman, ne vakit, nasıl' (KB: 212). kaçan 'vaktaki; nasıl, ne zaman' (DH: 205). kaçan 'ne zaman, ne zamanki, -dığıında, -dığı için' (TKT 2004: 415). kaçan 'ne zaman' (AH: XXXIII). kaçan 'ne vakit, vaktaki?, ne zaman' (DLT-Atalay 2006: IV-244). krş. kaç 'kaç, birkaç' (KB: 211). kaç 'bir kaç' (AH: XXXIII). kaç: 'kaç', sayı soran bir edat (DLT-Atalay 2006: IV-243). kaçar 'kaç kerre' (DLT-Atalay 2006: IV-244). kaçur 'kaç kerre' (DLT-Atalay 2006: IV-245). Hrzt. kaçan '1. ne zaman ki; 2. ne zaman' (İML 1988: 36). kaçan 'ne zaman, ne zaman ki, ...-dığı zaman' (KE 1997: 282). kaçan 'ne zaman' (NF 1998: 193). kaçan '-dığı zaman' (KurT 2002: 140). kaçan 'ne zaman, nasıl, -dığı zaman, -ınca' (MM 2008: 226). krş. kaç 'kaç, bir kaç' (KE 1997: 281). kaç 'kaç' (NF 1998: 193; MM 2008: 226). kaç 'ne kadar, kaç' (KurT 2002: 139). kaç kaç 'tekrar tekrar' (ME 1993: 132). AO-Kıpt. krş. kaç 'kaç' (AO 1996: 219). M-Kıpt. haşan 'ne zaman? ne vakit' (DM 2003: 84). qačan 'ne vakit' (KİLE 1931: 67). kaçan 'ne zaman, ...dığı zaman' (MG 1984: 169). kaçan 'ne zaman' (BV 1986: 202; KK 1999: 110; KF 2006: 130). kaçan 'ne zaman, ne vakit; nasıl' (GT 1989: 357). kaçan 'ne zaman, vaktaki' (İMS 1992: 544). kaçan 'ne zaman, ne zaman ki, vaktaki' (KMES 1994: 268). qačan 'when' (RH 2000: 96, 314). kaçan 'ne zaman, -dığı zaman, eğer' (KH 2002: 128). kaçan 'ne zaman' (KMT 2002: 111). kaçan 'ne zaman, ...dığı zaman, ...dığıında' (TK 2008: 252). krş. qaç: Sual mukabilinde kullanılır -ne kadar, kaç- (KİLE 1931: 67). kaç 'kaç, kaç' (KMT 2002: 111). Çağ. kaçan 'nasıl, ne zaman' (MK 1993: 466). kada-: çivilemek. kadadı kadadı CC-A 74b/4. Kadadi 'elavavit' (Kuun 1880: 261). kada (v) 'annageln', кадады (Radloff 1887: 24). qada- 'annageln, befestigen', tenin. xaçqa temir myx qadady 'sein Fleisch haben eiserne Nägel ans Kreuz geheftet' (Grønbech 1942: 189). kadadı 74r/2 (Drimba 2000: 137). OT. M-Kıpt. krş. kaç- 'çakmak, saplamak' (GT 1989: 358). kaç- 'kapıyı vurmak, dövmek' (KMT 2002: 111). kaçla- 'eti parçalamak' (KMT 2002: 111). Çağ. krş. kaç- 'kakmak, çivi çakmak' (MK 1993: 467).

1230. kadek: çivi, mih.

қадақлар chadaklar CC-A 64a/23

Chadak ‘clavus’ (Kuun 1880: 270). *işa. f. xadaq* (Radloff 1887: 99). *işa. f. xadaq* 1) ‘Nagel Anhängehaken’; 2) ‘Buckel (am Sattel und Zaumzeug)’ (Grønbech 1942: ?). chadaklar 63v/23 (Drimba 2000: 122). ET. қадaғ ‘günah, suç, kötülük, kusur’ (ABH 2013: 202). krş. қадақсыз ‘eksiksiz’ (ETŞ 1992: 322). M-KıpT. қадақ ‘çivi, kazık’ (TK 2008: 252).

1231. қадаṽ: çivi.

қадаṽ Cheadau CC-İ 51a/29

қадаṽ cadau CC-İ 52a/22

CC-İ 52a/22 қадаṽ *işa f.* → Cadan ‘clavus’ (Kuun 1880: 267); cheadau: chadak, chadau ‘clavus’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 270). қадау ‘Nagel’, қадаулар (Radloff 1887: 24). qadav 1) ‘Nagel Anhängehaken’; 2) ‘Buckel (am Sattel und Zaumzeug)’ (Grønbech 1942: 189). Cheadau 50v/29 (Drimba 2000: 102); cadau (Drimba 2000: 103).

1232. қағи-: küfretmek.

қағирмен Cagirmē CC-İ 5b/20

қағидım Cagıdım CC-İ 5b/21

қағıғıl Cagıgıl CC-İ 5b/22

Cagirmen ‘blasphemo’, cagidım *bitmiş zaman*, cagigil *emir şekli* (Kuun 1880: 267). қағы (v) ‘schimpfen, tadeln’, қағырмән, қағыдым, қағығыл, қағымак (Radloff 1887: ??). qayy- ‘schelten, schimpfen’ (Grønbech 1942: 189). Cagirmē 5r/20, Cagidım 5r/21, Cagıgıl 5r/22 (Drimba 2000: 41). OT. kakı- ‘birine kızmak, darılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-252). krş. kakığ ‘kakıma, kızma, istemezlik, rağmen’ (DLT-Atalay 2006: IV-252). kakış- ‘biribirine kızışmak, birbirinin başına vuruşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-252). kakıt- ‘kızdırmak, canını sıktırmak’, kakıtgan ‘daima can sıkan’ (DLT-Atalay 2006: IV-252). M-KıpT. қақи- ‘kızdırmak’ (KK 1999: 110). krş. қаған ‘kızmış, öfkeli, kükremiş’ (GT 1989: 357). қақын- ‘öfkelenmek’ (KK 1999: 111).

1233. қағıt (< far. kâğaz, kâğız): kâğıt.

қағıt Chageth CC-İ 41a/18

Chageth ‘papyrus’ ~ *far.* كَاغْد (Kuun 1880: 269). kaṣar ‘Papier’ (Radloff 1887: 22). kayyt ‘Papier’ (Grønbech 1942: 134). Chageth 40v/18 (Drimba 2000: 88). OT. M-Kıpt. kâğıd ‘kâğıt’ (KMT 2002: 111). kâğıd ‘kâğıt’ (DM 2003: 87).

1234. қақıмақ: hakaret.

қақıмақ Cachımac CC-A 5b/23

Cachimac ‘blasphemia’ (Kuun 1880: 267); qaqymaq ‘Schimpf’ (Grønbech 1942: 193).

1235. қақır-: hafifçe öksürmek.

қақırdı^m kakırdı CC-A 58a/13

kakыр (v) ‘sich räuspern’, kakырдым (Radloff 1887: 22). qaqyr- ‘sich räuspern’, qaqyrdy (Grønbech 1942: 193). kakırdı 57v/12 (Drimba 2000: 112). OT. Hrz-T. қақır- ‘boğazını gürültü ile temizlemek’ (KE 1997: 287). kakırmak ‘hafifçe öksürmek’ (İML 1988: 36).

1236. қақна: kuzu postakisi.

қақна cachna CC-A 56b/11

Cachna ‘opus sculptile’ (Kuun 1880: 267). cachna [Kelime söz konusu kaynakta (?) şeklinde soru işaretiyle bırakılmıştır.] (Radloff 1887: 118). qaḫna ‘feines Lammfell’ (Grønbech 1942: 189). cachna 56r/11 (Drimba 2000: 110). Hrz-T. krş. қақла- ‘(eti dilip) kurutmak’ (ME 1993: 133).

1237. қал-: kalmak, durmak.

қалdı kaldı CC-A 71a/27

қалдım caldım CC-İ 17b/12

қалдum kaldum CC-İ 24b/24

қалғıl calgıl CC-İ 17b/13

қалғıl kalgıl CC-İ 24b/25

қалırmenⁿ calırmē CC-İ 17b/11

қалurmen kalurmen CC-İ 24b/23

Kalurmen ‘maneo’, kalgıl *emir şekli* (Kuun 1880: 262); Calirmen ‘maneo’, calgil *emir şekli* (Kuun 1880: 267). ghalgan (kalgan kelimesinin *eksik ya da hatalı yazımı*) *krş.* kalurmen (Kuun 1880: 274). кал ‘bleiben’, CC-İ 24b/23 қалurmen → *işa. f.* калырмән, калғыл, калған, калды (Radloff 1887: 23). qal-, *işa. f.* ḫal- ‘bleiben, zurückbleiben;

unterbleiben', qurban barča andan qaldy 'von da an hörten alle Opfer auf', *çalıyan* 'Überrest' (Grønbech 1942: 191). *calirmē* 17r/11, *caldım* 17r/12, *calgıl* 17r/13 (Drimba 2000: 56). Kalurmen 24r/23, Kaldum 24r/24, Kalgıl 24r/25 (Drimba 2000: 66); kaldı 70v/14 (Drimba 2000: 132). ET. qal- 'kalmak' (Hsüan-X 1975: 143). al- 'kalmak' (ET 1992: 323; Gabain 2000: 277). qal; Q'L 'kalmak' (İKPÖ 1998: 178). qal- 'оставаться' (TEЭ 2008: 325). kal- 1. kalmak, herhangi bir durumu sürdürmek, olmak, herhangi bir durumda veya mekanda bulunmak; 2.hayatta kalmak, sağ kalmak; 3. çaresiz kalmak, hiçbir şey yapamamak; 4. (*idisiz*. sözüyle) *yir sub* sahipsiz kalmak, öndersiz ve *bodunsuz* kalmak; 4. yardımcı fiil' (KUKY 2009: 333, 352, 364, 414, 524, 525) . kal- 'kalmak, arta kalmak' (METY 2012: 314; Aydın 2012: 167; ABH 2013: 202). kal- 'kalmak' (Yen) (IB: 54; YKI 2013: 503; AY-YK 2012: 235). kr. kalıt- 'bırakmak, (*uğur* sözüyle) yolu bırakmak, gidilen istikameti değitirmek' (KUKY 2009: 342, 525). alı 'baki, artık' (Gabain 2000: 277). alınsız 'bakisiz' (Gabain 2000: 277). alınu 'fazla, bırakılmış' (Gabain 2000: 277). kalıız 'kalmamacasına, bütün, hep, bakiyesiz' (AY-III 1991: 96). alısız 'istisnasız' (ET 1992: 324). alısız 'bakisiz, bütün, hep; bakiyesi olmayan, kalıntısız' (Gabain 2000: 51, 277). kalısız 'eksiksiz' (AY-YK 2012: 235). kalısız 'bütün, hep' (ABH 2013: 202). kalmı '(geri) kalan' (Aydın 2012: 167). OT. al- 'kalmak' (KB: 215; AH: XXXIII). al- 'kalmak', ke kal- 'ge kalmak, geride bulunmak', kiterü al- 'erteleyebilmek' (TKT 2004: 419, 433, 470). kal- 'kalmak, bırakmak' (DLT-Atalay 2006: IV-253). kalmak 'kalmak, bulunmak' (DH: 205). kr. kal a 'a ve kal' ['Xala oymağının adı buradan gelmi denir.'] (DLT-Atalay 2006: IV-254). aldaı 'kalıcı, baki' (TKT 2004: 419). alığlı → meğü alığlı 'ebedi kalıcı' (TKT 2004: 420, 518). alım 'kalma, kalı' (KB: 218). almı 'geride kalan' (TKT 2004: 420). kaltur- 'gemek, arkada bırakmak' (DLT-Atalay 2006: IV-256). Hrz-T. al- 'kalmak' (ME 1993: 133; KurT 2002: 141; MM 2008: 227). al- 'kalmak; devamlılık bildiren yardımcı fiil' (KE 1997: 287). kr. almı 'tortu; devam' (KurT 2002: 142). alundu 'kalıntı, artık' (ME 1993: 133). AO-KıpT. al- 'kalmak' (AO 1996: 219). M-KıpT. qal- → qaldı: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 68). qal- 'zosta' (Bulg-M 1954: 65). al- 'kalmak' (MG 1984: 170; BV 1986: 203; KK 1999: 111; KH 2002: 128; KF 2006: 131). al- '1) geride kalmak, bulunmak; 2) yaamak, hayatta olmak; 3) ebedi olmak, devam etmek; 4) bulunmak, olmak; 5) olduğu yerde kalmak; 6) miras olarak kalmak; 7) nââr kalmak, çaresiz kalmak; 8) vaz gemek' (GT 1989: 359). al- '1) kalmak, terketmek; 2) artmak; 3) kalmak' (İMS 1992: 545). al- 'kalmak, iz bırakmak' (KMES 1994: 268). al- '1) kalmak, durmak; 2) geriye kalmak; 3) geriye

kalmak; yaşamak; 4) geriye kalmak; artmak; 5) devam etmek' (TK 2008: 254). krş. kaldır 'kaldırmak' (KK 1999: 111). kaldır-/kaldur- 'kaldırmak' (KF 2006: 131). kaldur- '1) yukarı kaldırmak; 2) alıp başka yere götürmek, nakletmek' (GT 1989: 359). kaldur- 'kaldırmak' (KMES 1994: 269). kaldur- 'bırakmak; geri/geriye bırakmak' (TK 2008: 254). kaltur- 'sarsılmak, çalkalanmak' (TK 2008: 254). kalmak 'geriye kalma' (TK 2008: 254). Kalmak ('a person who remained infidel; who did not accept İslam'): Batı Moğolları < kal- 'to stay, remain', ~ Moğ. qalimaγ (Kara 2010: 170). Çağ. kal- 'kalmak' (MK 1993: 467).

1238. *qālā* (< Ar. *qāl'a*): kale.

qālā Kalaa CC-İ 40a/24

Kalaa 'castrum; castellum' (Kuun 1880: 262). *кала* 'Dorf' (Radloff 1887: 23). *qalaa* 'Burg' (Grønbech 1942: 191). Kalaa 39v/24 (Drimba 2000: 87). OT. Hrz-T. *qāl'a/kāle* 'kale' (KE 1997: 289, 290). *qāl'a* 'kale' (MM 2008: 227). AO-Kıpt. *qāl'a* (AO 1996: 219). M-Kıpt. *qāl'a* 'kale' (MG 1984: 171; KFLT 1989: 1013; İMS 1992: 545; KK 1999: 111; KMT 2002: 111). *qāl'a* 'kale' (GT 1989: 359). *kāle* 'söz, laf' (TK 2008: 254).

1239. *qalan* (< ar. *qalem*): kamış, kalem.

qalan Kalā CC-İ 41a/7

qalan Chalan CC-İ 45a/8

Metinde iki farklı imlayla kaydedilen kelimeye Latince? karşılık olarak *calamus* 'kamış' ve *penellum* 'fırça' anlamları verilmiştir. Her iki anlam da yazı yazmaya ya da çizmeye yarayan alet olma özelliğini taşımaktadır. *qala(m)* kelimesine CC'nin yazarları tarafından ve G. Kuun tarafından verilen kamış anlamının kalem kavramıyla olan paralellliğini izah etmek gereklidir. Kamış kelimesinin Türkiye Türkçesindeki anlamları arasında *yazma* ya da *çizme* kavramıyla ilgili bir anlam yer almamaktadır (kamış: 1. Buğdaygillerden, sulak nemli yerlerde yetişen, boğumlu, sert gövdesi olan bitkilere verilen ad. 2. Bu bitkiden yapılmış. 3. Erkeklik organı, penis.) (TS: 1180). ancak Türkçe Sözlük'teki kamış kalem şeklindeki madde başında şu şekilde açıklama yapılmıştır: *is. esk.* Yazı yazmak için kullanılan ince kamıştan yapılmış kalem (TS: 1180). Bu bilgilere ve dayanarak ve *qala(m)* kelimesin *kamış* şeklinde anlamlandırılmasına bakarak, kamış kelimesinin arkaik *kalem* anlamının CC'nin yazarları tarafından bulunduğunu söyleyebiliriz. Bu bilgidenden de yola çıkarak, *kamıştan yapılan kalem* olarak izah edilen

kamış kalem ifadesinin, birinci unsurun anlamının unutulduğu bir ikileme olabileceği ihtimalini de düşünebiliriz. Kalam ‘calamus’ (Kuun 1880: 262); chalan ‘penicillus’ (Kuun 1880: 270). *işā. f.* калам ‘Schreibfeder’ (Radloff 1887: 23). qalam ‘Schreibfeder’ (Grønbech 1942: 191). Kalā 40v/7 (Drimba 2000: 87); Chalan 44v/8 (Drimba 2000: 93). ET. kalam80 = Yun. <καλαμος ‘kalem’ (Gabain 2000: 277). qalem ‘kalem’ (ETŞ 1992: 323). kelem < Skr. kalama/kala-ma ‘kalem’ (Mayt: 406). OT. qalem ‘kalem’, levh-u qalem ‘levh ile kalem’ (KB: 217, 306). kalem ‘kalem, Levh-i mahfûz’a olacak şeyleri yazan ilâhi kalem; mufasssal ilim’ (DH: 205). krş. kılam ‘kalemler’ (KB: 248). Hrz-T. qalam ‘yazı için kamış çubuk’ (KurT 2002: 141). qalem ‘kalem’ (ME 1993: 133). qalem ‘kalem’ (KE 1997: 290). qalem ‘kalem; hüküm’ (NF 1998: 198). qalem ‘kalem, yazı kalemi’ (MM 2008: 227). M-Kıpt. qalam ‘kalem’ (İMS 1992: 545). qalem ‘kalem’ (KFLT 1989: 1013; GT 1989: 359; KK 1999: 111; TK 2008: 254). Çağ. qalem ‘kalem’ (MK 1993: 467). krş. qalem-dân ‘kalemlik, kalem kutusu’ (MK 1993: 467). qalem-zen ‘kalem vurucu, yazıcı’ (MK 1993: 467).

1240. qalay: kalay.

qalay Kalay CC-İ 43a/12

Kalay ‘stannum’ (Kuun 1880: 262). kalai ‘Zinn’ (Radloff 1887: 23). qalaj ‘Zinn’ (Grønbech 1942: 191). Kalay 42v/12 (Drimba 2000: 90). OT. M-Kıpt. qalay ‘kalay’ (BV 1986: 203). qalayı ‘kalay’ (KFLT 1989: 1013).

1241. qalıñ: kalın.

qalıñ kalın CC-A 58b/26

işā. f. Kaling ‘spissus’ (Kuun 1880: 262). калың ‘dick’ (Radloff 1887: 23). qalyñ ‘dicht’ (Grønbech 1942: 191). kalıñ 58r/26 (Drimba 2000: 114). ET. qalın ‘kalabalık, çokluk’ (ETŞ 1992: 324). qalım; X’LYN ‘yoğun, kalın, çok’ (İKPÖ 1998: 179). qalın ‘koyu, çok kalın’ (Gabain 2000: 277). qalın ‘многочисленный’ (TEЭ 2008: 325). kalın ‘kalın’ (KUKY 2009: 177, 525; METY 2012: 314; Aydın 2012: 167). kalın ‘güçlü, kuvvetli, yoğun, pek fazla’ (Yen) (YKI 2013: 503). OT. qalın ‘kalabalık, çok, sürü’ (KB: 218). qalın ‘kalın’, qalın barçın ‘kalın ipke, atlas’ (TKT 2004: 420). kalın ‘kalabalık; çok; sürü; kalın, kesif, yıgarlı olan her nesne’ (DLT-Atalay 2006: IV-255). krş. kalnat- ‘kalınlaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-256). kalnu- ‘kalınlaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-256). Hrz-T. qalı ‘kalın; çok, kalabalık’ (NF 1998: 198). qalıñ ‘kalın’ (KurT 2002: 141). krş. qalıñlıq ‘kalınlık, genişlik’ (KE 1997: 290). qalıñlıq ‘kalınlık’ (NF 1998: 198).

kalınlık ‘kalınlık, yoğunluk’ (KurT 2002: 141). M-Kıpt. qalın ‘metîn, yoğun, kalın’ (KİLE 1931: 68). kaling ‘kalın’ (MG 1984: 171; BV 1986: 203; İMS 1992: 545). kalın ‘kalın’ (KMT 2002: 111; (DM 2003: 87).

1242. kalıp : kundura kalıbı.

kalıp Kalıp CC-İ 44a/3

Kalıp ‘forma’ (Kuun 1880: 262). калып ‘Leisten, form’ (Radloff 1887: 23). qalyp ‘Leisten (des Schuhmachers)’ (Grønbech 1942: 191). Kalıp 43v/3 (Drimba 2000: 91). OT. krş. *kalbüd* ‘kalıp, vücut’ (KB: 217) . Hrzt-T. krş. *kālbed* ‘vücut, bedeb’ (NF 1998: 198). *kālbüd* ‘kalıp’ (ME 1993: 133). *kelbüd* ‘kalıp’ (ME 1993: 138). *kelbüt* ‘vücut, kemik’ (KE 1997: 322). Çağ. *kālīb* ‘vücut, beden, gövde’ (MK 1993: 467). [bkz. Ar. قالب = Türk. *kalēb/kalēb* < Y-Far. كالب = Erm. *կէրպ*, daha uzun şekil *kālbud/kālbad* < Peh. *کالبد* (Müller 1891: 263; Müller 1892: 264); *կալապար* *kalapar*, Türk. *کالپ* *kalüb* = Ar. قَالِب ‘calibre’, Far. کلب *kālbud* ‘forma’ = Yun. χαλοπίον (Hübschmann 1882: 130, 133); Far. *k’lbyd* ‘form, shape, body’, Peh. Y-Far. *kālbud* < Sür. *صحب* (Henning 1937: 84)].

1243. kalç: kuru.

kalç kalç CC-A 58b/29

işa. f. – anl. f. Kak ‘aridus; siccus’ (Kuun 1880: 261). kalçan: Kalkani ‘scutum ejus’ (Kuun 1880:); калкан ‘der Schild’, калканы (Radloff 1887: 23); qalqan ‘Schild’ (Grønbech 1942: 191). OT. kalçan ‘kalkan’ (KB: 218). kalçan ‘kalkan’ (TKT 2004: 420). kalkan/kalkanğ ‘kalkan’ (DLT-Atalay 2006: IV-256). Hrzt-T. kalkan ‘eski zaman savaşlarında ok ve kılıca karşı öne tutulup korunmağa yarıyan alet’ (İML 1988: 36). kalçan ‘kalkan’ (ME 1993: 133). kalçan ‘kalkan’ (KE 1997: 290; NF 1998: 198). kalçan ‘kalkan’ (KurT 2002: 141). krş. kalkançı ‘kalkan yapan yahut satan kimse’ (İML 1988: 36). M-Kıpt. qalqan ‘muharebelerde kullanılan zırh’ (KİLE 1931: 68). kalçan ‘kalkan’ (MG 1984: 171; KFLT 1989: 1013; İMS 1992: 545; KK 1999: 111; KF 2006: 131). qalqan = Ar. al-turs ‘shield’ (RH 2000: 180, 288). kalçan ‘kalkan’ (KMT 2002: 111; DM 2003: 87). krş. kalçançı ‘kalkancı’ (DM 2003: 87). Çağ. kalçan ‘kalkan’ (MK 1993: 468). O-Moğ. qalqan = Ar. al-turs ‘shield’ (RH 2000: 180, 288).

1244. *qaltaq*: iffetsiz kadın.

qaltaq *Chaltac* CC-İ 45b/24

qaltaq *Caltac* CC-İ 50b/11

Caltac ‘admissarius; scortator’ (Kuun 1880: 267); *Chaltac* ‘ka lena’ (Kuun 1880: 270). *kalıtrak* ‘Kupplerin’ (Radloff 1887: 23). *qaltaq* ‘Kuppler, Kupplerin’ (Grønbech 1942: 191). *Chaltac* 45r/24 (Drimba 2000: 94); *Caltac* 50r/11 (Drimba 2000: 101).

1245. *qam*: şaman, kam.

qam *kam* CC-İ 5a/24

Kam katun ‘incantatrix’ (Kuun 1880: 262). *kam* ‘Zauberer’, *kam kатын киши* ‘Zauberin’ (Radloff 1887: 25). *qam* ‘(Schaman.)’, *qam qatun* ‘Zauberin’ (Grønbech 1942: 191). *kam* 4v/24 (Drimba 2000: 41). ET. *qam* ‘büyücü, şaman’ (Gabain 2000: 277). OT. *qam* ‘kâhin, hakîm’ (KB: 218). Hrz-T. *kam* ‘kâhin, (şaman) efsuncu’ (İML 1988: 36). M-KıpT. *qam* ‘shaman’ = Ar. al-kâhin ‘diviner’ = Far. nişân-gûy ‘sign-sayer’ = Moğ. idugân ‘shaman, shamaness’ (RH 2000: 306). krş. *qamla-* → *qamladı*: hekimlik etti (KİLE 1931: 68). *qamla-* ‘leczyć, uzdrowić’ (Bulg-M 1954: 65).

1246. *qamal* (< ar. ḥammāl): *hammal*.

qamal *Chamal* CC-İ 45b/4

Chamal ‘gestor’ ~ ar. حَمَّال (Kuun 1880: 270). *kamal* ‘der Träger’ (Radloff 1887: 25). *işa. f. qam(m)al* ‘Lastträger’ (Grønbech 1942: 100). *Chamal* 45r/4 (Drimba 2000: 94).

1247. *qamal-*: çalkalanmak.

qamaladır *qamaladır* CC-A 82b/7

Kamaladır ‘fascinat; fascinando movet’ (Kuun 1880: 262). *kamal* (v) ‘wimmeln (es wagat)’, *kamala дыр* (Radloff 1887: 25). *qamal-* ‘geschüttelt werden, schwanken’, *qamala-dyr* (Grønbech 1942: 192). *qamaladır* 82r/7 (Drimba 2000: 143). ET. *kamıl-* ‘fırlamak, düşmek, bayılmak’ (ABH 2013: 203). *kamıl-* ‘yere yıkılmak, düşmek’ (Mir) (YKI 2013: 503).

1248. *qamçı*: kamçı.

qamçılar *kameılar* CC-A 64a/20

kamцы ‘Peitsche’, *Knute*, *kamцылар* (Radloff 1887: 25). *qamçıy* ‘Peitsche’ (Grønbech 1942: 192). *qamçılar* 63v/20 (Drimba 2000: 122). OT. *qamçı* ‘kamçı’ (KB: 218). *qamçı*

‘kamçı’ (DLT-Atalay 2006: IV-257). kamçı ‘at, deve ve sığırın erkeklik aygıtı’ (DLT-Atalay 2006: IV-258). kamçıgu ‘ağızda ve parmaklarda şiddetli ağrı ve sıcaklık yüzünden çıkan bir sivilce’ (DLT-Atalay 2006: IV-258); ayrıca bkz. D-Uyg. qamçu ‘tinea, eczema’, B-Uyg. qamçayî/qamçaya ‘tinea, eczema; psoriasis’ < daha eski Türkçe şekil *kamçıgu~kamçagu ‘skin irritation’ (Nugteren-Roos 1966: 47, 84). tat. kamčaw ‘gangrene’ (Nugteren-Roos 1996: 47). Hrız-T. kamçı ‘deriden örülen, bir değneğin ucuna bağlanan ve vurmak için kullanılan nesne’ (İML 1988: 36). qamçı ‘kamçı’ (ME 1993: 133). qamçı ‘kamçı’ (KE 1997: 290; KurT 2002: 142). krş. qamçılaş- ‘kamçı ile vurmak’ (ME 1993: 133). M-Kıpt. qamçı ‘kamçı’ (KİLE 1931: 68). qamçı ‘kamçı’ (MG 1984: 172; BV 1986: 204; İMS 1992: 545; KK 1999: 111; KFLT 1989: 1013; KH 2002: 128; (KMT 2002: 111). qamçı = Ar. al-miqra‘a ‘whip, lash’ (RH 2000: 179, 291). qamçı/qamşı ‘kamçı’ (DM 2003: 87). krş. qamçıla- ‘kamçılamak’ (MG 1984: 172).

1249. qamır (< Ar. ḥamīr): hamur.

qamır Chamīr CC-İ 45a/23

Chamir ‘farina’ ~ ar. جَمِير (Kuun 1880: 270). камыр ‘Teig’ (Radloff 1887: 25). qamyr ‘Teig entspricht der Glosse’ (Grønbech 1942: 100). Chamir 44v/23 (Drimba 2000: ?). OT. Khrh-T. krş. ḥamr ‘şarap’ (TKT 2004: 371). Hrız-T. ḥamīr ‘hamur’ (KE 1997: 237). ḥamīr ‘hamur’ (NF 1998: 161). krş. ḥamr ‘şarap’ (KE 1997: 237; NF 1998: 161). ḥammār ‘şarap satıcısı’ (NF 1998: 161). M-Kıpt. ḥamur ‘içki, sarhoşluk veren içecek’ (KFLT 1989: 993). ḥamr ‘şarap’, ḥamr nefis ‘günahkâr’ (TK 2008: 237). ḥamrı ‘şarap rengi’ (KMT 2002: 107).

1250. qamış: kamış; bkz. hamış.

qamışlar kamiz lar CC-A 64a/22-23

iş. f. – anl. f. Kamiz: kamçi ‘fustis’ kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı (Kuun 1880:). камцы ‘Peitsche, Knute’, *iş. f. – anl. f.* камцылар (Radloff 1887: 25). qamyş ‘Rohr, Stengel; Schilf’ (Grønbech 1942: 100, 192). kamizlar 63v/22-23 (Drimba 2000: 122).

1251. qamlık: kehanette bulunma.

qamlık kamlık CC-İ 5a/20

Kamlik etermen ‘fascino’ (Kuun 1880: 261). камлык ‘Zauberei’, камлык ätärmän ‘ich zaubere, wahrsage’ (Radloff 1887: 25). qamlyq ‘Wahrsagen’, qamlyq et- ‘wahrsagen’ (Grønbech 1942: 192). *kamlik* 4v/20 (Drimba 2000: 40).

1252. қамуш: tembel.

қамуш ~~Chamus~~ CC-İ 50a/13

Chamus ‘quietus’ (Kuun 1880: 270). камуш ‘schweigsam’, камуш төзүмлү киши (Radloff 1887: 25). қамуш ‘friedlich, ruhig’ (Grønbech 1942: 100). <Chamus> 49v/13 (Drimba 2000: 100).

1253. қан I: hakan, padişah; *bkz.* han.

қан Can CC-İ 46a/6, 46a/20

қан chan CC-A 62a/37, 62a/38

қанда chanda CC-A 62b/1

қанға changa CC-A 62a/33

қанні channi CC-A 62a/40

қанні channi CC-A 62a/39

Can ‘imperator’, can catonj ‘imperatrix’ (Kuun 1880: 267). kan ‘Kaiser, Fürst’, кан катыны ‘Kaiserin’, канға, канны, каның (Radloff 1887: 22). qan 1) ‘Kaiser’, qan qatuny ‘Kaiserin’; 2) ‘König’ (Grønbech 1942: 192). Can 45v/6 (Drimba 2000: 94); Can 45v/20 (Drimba 2000: 95); changa 61v/33 (Drimba 2000: 119); chan 61v/37, 61v/38, channi 61v/39, chan<n>i 61v/40, chanda 62r/1 (Drimba 2000: 119).

1254. қан II: kan.

қан Can CC-İ 48b/24

қан kã CC-A 61a/15

қан kan CC-İ 36b/7

қанı kanı CC-A 74b/16

қанı kanı CC-A 60b/25

қанıң kanıң CC-A 76a/2

қанını kanını CC-A 75b/1

Kan, can ‘sanguis’ (Kuun 1880: 261, 267); CC-A 60b/25 қанı *anl. f.* → Kani ‘ubi’ (Kuun 1880: 261). кан ‘Blut’, каның, каны, каныны (Radloff 1887: 22). qan ‘Blut’

(Grønbech 1942: 192). [Ch > k]an 36r/7 (Drimba 2000: 81); Can 48r/24 (Drimba 2000: 98); kanı 60r/24 (Drimba 2000: 116); kã 60v/15 (Drimba 2000: 117); kan 74r/3 (Drimba 2000: 137); kani 74r/8 (Drimba 2000: 138); kanîni 75r/1, kanîj 75v/2 (Drimba 2000: 139). ET. kan (I) 'kan' (AY-III 1991: 96). kan (II) 'kan' (; KUKY 2009: 525; METY 2012: 314; Aydın 2012: 167; ABH 2013: 203). krş. kana- 'kanamak' (Gabain 2000: 277). kanağ 'kan aldırma' (ETŞ 1992: 326). kanta 'kanlı' W 36 (Gabain 2000: 48). OT.kan 'kan', kan takı iri 'kan ve irin, kokuşmuş sıvı', kesek kan 'kan parçası, dölllenmiş yumurta' (TKT 2004: 421, 422, 445). kan 'kan' (DLT-Atalay 2006: IV-259). krş. kana-/kanı- 'kanamak, kan gelmek; kan almak' (DLT-Atalay 2006: IV-260, 262). kanat- 'kanatmak' (DLT-Atalay 2006: IV-260). Hrz-T. kan 'kan' (ME 1993: 134; KE 1997: 293; KurT 2002: 142; MM 2008: 227). krş. kana- 'kanamak' (NF 1998: 199). kanağu 'neşter' (İML 1988: 37). kanat- 'kanatmak' (KE 1997: 294; NF 1998: 199). M-Kıpt. qan 'kan' (KİLE 1931: 68). kan 'kan' (MG 1984: 172; 1986: 204; GT 1989: 360; KMES 1994: 269; KFLT 1989: 1013; İMS 1992: 545; KK 1999: 111; KH 2002: 129; (DM 2003: 87; KF 2006: 131). qan 'blood' (RH 2000: 108, 214). kan 'kan', kan alıcı 'kan alıcı' (KMT 2002: 112). krş. kana- 'kanamak' (BV 1986: 204; İMS 1992: 546). kanat- 'kanatmak' (MG 1984: 172; BV 1986: 204). Kanım/Kanum: Kanım (özel ad) (DM 2003: 87). Verdiқан: Kan verdi (özel ad) (DM 2003: 118). Çağ. kan 'kan' (MK 1993: 468).

1255. kançık:kançık.

kançık kãεik CC-A 81b/12

Kãčik 'canis femina' (Kuun 1880: 261). канцык 'die Hündin' (Radloff 1887: 22). qančyq 'Hündin' (Grønbech 1942: 192). kãčik 81r/12 (Drimba 2000: 142). OT. Khrh-T. kançık 'dişi köpek' (DLT-Atalay 2006: IV-261). Hrz-T. kançık 'dişi köpek' (ME 1993: 134). kançık 'dişi köpek' (KE 1997: 294). M-Kıpt. kançık 'dişi it' (KMT 2002: 112). qançuq 'dişi köpek' (KİLE 1931: 69). kançuk 'dişi köpek' (DM 2003: 87).

1256. kandala (< Ar.): tahta kurusu.

kandala Candala CC-İ 55b/2

Candala 'cimex' ~ ar. قَنْدَلَة (Kuun 1880: 267). кандала 'die Wanze' (Radloff 1887: 22). qandala 'Wanzen' (Grønbech 1942: 192). Candala 55r/2 (Drimba 2000: 108). OT. M-Kıpt. kandala 'bit' (İMS 1992: 546). kandala 'baş biti' (KMT 2002: 112). kandala 'tahtakurusu' (DM 2003: 87).

1257. қанфор (< Ar. qāfur): kâfur.

қанфор Canfoꞑ CC-İ 42a/1

Canfor ‘camphora’ ~ ar. كُفُور (Kuun 1880: 267). qanfor ‘Kampfer’ (Grønbech 1942: 192). Canfor 41v/1 (Drimba 2000: 89).

1258. қанға: zemin.

қанға canga CC-İ 51b/18

Canga ‘tabulatum’ (Kuun 1880: 267). қаңа ‘Brett’ (Radloff 1887: 22). қаңа, тақта қаңа ‘Fussboden, Diele’ (Grønbech 1942: 193). canga 51r/18 (Drimba 2000: 102).

1259. қанлы: kanlı, kan olan.

қанлы kālī CC-A 60b/24

қанлы canli CC-A 63b/13

канлы ‘blutig’ (Radloff 1887: 22). qanly ‘blutig’ (Grønbech 1942: 192). kālī 60r/23 (Drimba 2000: 116); canli 63v/14 (Drimba 2000: 122). ET. қанлы ‘kanlı’ (ETŞ 1992: 327). kanlıg ‘kanlı’ (ABH 2013: 203). OT. Hrз-T. қанліг ‘kanlı’ (KE 1997: 295; NF 1998: 199).

1260. қанлық: *krş.* hanlıh.

қанлықта chan licta CC-A 62b/28-29

қанлық chan lık CC-A 62b/31-32

канлык ‘das Reich, Königreich’, канлықта, канлыкын, канлыкының (Radloff 1887: 22). qanlyq, ханlyq, ханlyх ‘Königtum; Königreich’, köktegi ханlyq ‘das Himmelreich’, ханlyq daçy ‘Königskrone’ (Grønbech 1942: 100, 192). chan licta 62r/28-29, chan lik 62r/31-32 (Drimba 2000: 120). ET. kaganlıg ‘kağanı olan, kağanlı, bağımsız (boy, bodun)’ (KUKY 2009: 181, 291, 525).

1261. қанов: eğri.

қанов kanov CC-A 81b/33

Kanov ‘ventrosus’ (Kuun 1880: 261). іша. *f.* - anl. *f.* qamov ‘gefaltet, krumm’ (Grønbech 1942: 192). kanoʻv 80v/33 (Drimba 2000: 141).

1262. kañırı: mahcup.

kañırırır kañırırır CC-A 81b/6

Kangiridir ‘decipit’ (Kuun 1880: 261). qañyryt- ‘in Verlegenheit setzen, zum besten haben’, qañyrydyr (Grønbech 1942: 193). kañırırır 81r/6 (Drimba 2000: 141).

1263. kapsa: tabut.

kapsa kapja CC-A 81a/24

Kapsa ‘cista; feretrum’ (Kuun 1880: 261). kapca ‘die Lade’ (Radloff 1887: 25). qapsa ‘Kasten; Sarg’ (Grønbech 1942: 193). kapja 80v/24 (Drimba 2000: 141). A. Tietze’nin kaydettiğine göre *kapsa* kelimesi Yunanca *κῆψα* ‘Kiste, Behälter, Korb’ kelimesinden alıntıdır. bkz. *κῆψα* ‘Kiste, Behälter, Korb’: *kapsa* (Balıkesir) ‘Holzkiste, mit der Haustiere (Pferde?) gefüttert werden’, (Konya, Antalya, Çanakkale, İçel) ‘Gartengattertür’, (Sivas, Giresun) ‘rundes Holzgefäß mit Lederboden für Saatgut’ (Tietze 1955: 224, 254); *κῆψακι* ‘Kiste, Korb’: *kapsak* (İzmir, Kütahya, Manisa) ‘aus Zweigen geflochtener grosser Korb’, (Aydın) ‘Gartengattertor’, *kabsak* (Aydın), *kopsak* (Manisa) ‘grosser Korb’ (Tietze 1955: 224, 254). V. Drimba kelimenin kökenini Latince olarak kaydetmiş, fakat aslında Yunanca *κῆψα* ‘case’ kelimesine dayandığını söylemiştir (Drimba 1966: 487); ayrıca krş. Hot. *kafša* ‘container’ [*yaraga va dva u khāškya* ‘two *yarya*q (Türk. *yarya*q ‘pelt’) and one *kafša* ‘container’] (Bailey 1958: 541); Moğ. *absa* < **hapsa* ‘Kiste’ → Orok *xapsaw/xapsau* ‘Korb’; Hal. *avs(an)*, Bur. *absa*, Dag. *awsa* ‘coffin’. O-Moğ. Ø (Rozycki 1994: 75) . ET. krş. *kap* ‘husye (?)’, torba’ (Mayt: 402). OT. krş. *ka* ‘kap, tabak’ (KB: 211). *kap* (I) ‘kılıf, zar’ (TKT 2004: 422). *kap* ‘kap, tulum, çuval, dağarçık; zarf; anası karnında, çocuğun bulunduğu torba’, kaplı oğul ‘bu torba ile doğan çocuktur ki uğurlu olur’ (DLT-Atalay 2006: IV-262). *kaplan*- ‘kap sahibi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-264). *kapsa*- ‘kapsamak, kaplamak, kuşatmak’, kapsayu bilgen ‘bilgisi ile her tarafı kuşatan, her şeyden haberdar olan’ (TKT 2004: 422). *kapsağlı* ‘kuşatılmış’ (TKT 2004: 422). *kapsal*- ‘kuşatılmak’ (TKT 2004: 422). *kapsamak* ‘kaplamak, çine almak, ihata etmek; çevirmek’ (DH: 205). Hrız-T. krş. *kap* ‘1. kılıf, kın; 2. ağacın kabuğu’ (İML 1988: 37). *kap* I ‘kabuk’ (ME 1993: 134; NF 1998: 199). *kap* II ‘çanak, kap’ (ME 1993: 134). *kap* I ‘kap, zar; çanak’ (KE 1997: 295). *kapçı* ‘kıncı’ (İML 1988: 37). *kapla*- ‘kaplamak’ (KE 1997: 295). *kapla*- ‘kaplamak, sarmak, kuşatmak, etrafını çevirmek’ (NF 1998: 200). *kaplamak* ‘kılıfa koymak’ (İML 1988: 37). *kapsa*- ‘kaplamak, sarmak’ (ME 1993: 134). *kapsa*- ‘kapsamak, etrafını sarmak’ (KE 1997: 295). *kapsa*- ‘kapsamak, kuşatmak’ (NF 1998: 200). *kabsa*-/*kapsa*-

(KurT 2002: 139). kapsa- ‘içine almak, kapsamak’ (MM 2008: 228). kapsa- ‘kapsamak, çembere almak, etrafını çevirmek’ (KurT 2002: 143). kapsan- ‘kaplanmak, kuşatılmak, sarılmak’ (NF 1998: 200). AO-Kıpt. krş. kap ‘kap’ (AO 1996: 219). M-Kıpt. krş. qab ‘kabuk’ (KİLE 1931: 67). kab ‘kap’ (BV 1986: 201). kab ‘1) içine su vesaire konan çanak, kap; 2) kabuk’ (GT 1989: 356). kab ‘içine bir şey konulup saklanacak kap, kab’ (İMS 1992: 543). kab ‘içine sıvı konulabilecek bir nesne, abdest almak için içine su konularak kullanılan nesne’ (KF 2006: 129). kaburçuk ‘koku kutusu’ (KMT 2002: 111). kaburçak → kaburçaklı bağa ‘kaplumbağa’ (İMS 1992: 544). kaburçaklı bağa ‘kurbağa, kutulu kurbağa’ (KMT 2002: 111). kap ‘kap’ (KFLT 1989: 1014; (KMT 2002: 112). kapçuk ‘kapçık’ (BV 1986: 204). kapçuk ‘buğdayın üstündeki sert kabuk’ (KFLT 1989: 1014). kapçuk ‘para kesesi’ (İMS 1992: 546). qapla- → qapladı ‘deriden veya başka bir şeyden ona kap yaptı’ (KİLE 1931: 69). kapla- ‘kaplamak, örtmek’ (KMES 1994: 269). kapla- ‘kaplamak, içine almak’ (TK 2008: 255). kapsa- ‘içine almak, kapsamak’ (İMS 1992: 546). kapsan- ‘kuşatılmak, kapsanmak’ (İMS 1992: 546). kapurçuk ‘kabuk’ (MG 1984: 172). qavza- → qavzadı ‘bir şeyi ihtiva etti’ (KİLE 1931: 73). Çağ. krş. kapal- ‘kuşatmak, çevrelemek’ (MK 1993: 468).

1264. kapuç: kese, küçük çanta.

kapuç Chapuç CC-İ 42a/19

Chapuč ‘sacculus’ (Kuun 1880: 270). *işa. f.* капыц ‘Beutel, Säckchen’ (Radloff 1887: 24). qapuč ‘Beutel’ (Grønbech 1942: 193). Chapuç 41v/19 (Drimba 2000: 89).

1265. qar: kar.

qar kaş CC-İ 19b/7

qar kaş CC-İ 19b/8, 19b/9

qar Chaş CC-İ 37b/13

Kar, Char ‘nix’, kar yayar ‘ningit’ (Kuun 1880: 262). kap ‘Schnee’, kap жады, kap жапар (Radloff 1887: 22). qar ‘Schnee, M.’, qar jaγ- ‘schneien’ (Grønbech 1942: 193). Kar 19r/6, 19r/7, 19r/8 (Drimba 2000: 59); Char 37r/13 (Drimba 2000: 83). ET. kar ‘kar’ (KUKY 2009: 216, 525; Aydın 2012: 167). OT. qar ‘kar’ (KB: 222). kar ‘kar’ (DLT-Atalay 2006: IV-265). krş. karık- ‘kardan göz kamaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-269). karıla- ‘karlamak, ses çıkararak kar getirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-270). karla- ‘karlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-272). karlan- ‘karlanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-

272). karlat- ‘kar yağdırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-272). Hrzt-T. kar ‘kışın donmuş halde yağın ve yerde birikip kalan ak madde, kar’ (İML 1988: 37). qar ‘kar’ (KE 1997: 296; NF 1998: 200; KurT 2002: 144). M-Kıpt. qar ‘kar’ (KİLE 1931: 69). qar ‘kar’ (BV 1986: 205; KK 1999: 111; (KMT 2002: 112; (DM 2003: 88). qar = Ar. al-talj ‘snow’ (RH 2000: 136, 200). Kobjak Karlyeviç: Dnyeper Kumanlarından Daniil’in babası. Kobjak > köbäk ‘dog’ + Karlyeviç > qarlı ‘pokrytyj snegom’ (Golden 1979-1980: 308; Yücel 2004: 195). Çağ. qar ‘kar’ (MK 1993: 468).

1266. qara I: siyah, kara; kara kuş ‘kartal’; qara teyin ‘sincap’.

qararaq	cararac	CC-A 64a/14
qara	kara	CC-A 60b/5, 60b/5, 60b/33, 60b/33
qara	Chara	CC-İ 46b/27
qara	kara	CC-A 66a/22
qara	cara	CC-A 64b/8
qara	kara	CC-A 64b/8, 64b/14, 64b/24
qararaq	cara rac	CC-A 64b/14
qara	Cara	CC-İ 43b/3, 55a/18
qara	Chafa	CC-İ 43b/11

Kara, Chara ‘niger; atramentum’ (Kuun 1880: 262, 270); kara kus, chara chus ‘aquila’ (Kuun 1880: 129, 266); Cara cuxan ‘felis niger’ (Kuun 1880: 267); charachusan *yani* chara chusan ‘iltis’ (Kuun 1880: 270). kapa ‘1. schwarz’, kapa тін ‘Eichhörnchen’, kapa кўзан, ашпу kapa ‘sehr schwarz’, kapapak, kapa куш (Radloff 1887: 22). qara ‘schwarz’, qararaq ‘schwärzer’, qara-quş ‘Adler’, qara küzen ‘iltis’, qara tejin ‘graues Eichhörnchen’, qara-quş ‘Adler’ (Grønbech 1942: 193). Caratê 43r/3, Charachušan 43r/11 (Drimba 2000: 91); Chara 46v/27 (Drimba 2000: 96); Cara 54v/18 (Drimba 2000: 107); kara 60r/5, 60r/32, 60r/32 (Drimba 2000: 116); kara 60v/15 (Drimba 2000: 117); cara 64r/8, kara 64r/8, 64r/13, 64r/23, cara rac 64r/13 (Drimba 2000: 123); kara 66a/22 (Drimba 2000: 127). ET. qara ‘siyah, kara’, qarakuş ‘karakuş’ (Mayt: 402). kara ‘halk, avam tabakası’ (AY-III 1991: 97). qara ‘kara, siyah, renk adı’ (ETŞ 1992: 327). qara; XR’ ‘kara, siyah, kişi adı’ (İKPÖ 1998: 182). qara/ḳ(a)ra/ḳra ‘kara’ (Gabain 2000: 33, 278). kara ‘kara; avam; alt tabaka’ (IB: 54). qara ‘черный; простой (народ)’ (TEЭ 2008: 325). kara ‘1. kara, siyah; 2. doğuştan veya hükümdar buyruğuyla bazı ayrıcalıklara sahip olanların ve özel unvanlar taşıyanların dışındaki kişiler, avam, halk’, kara buluk: Abakan’ın kuzeyinde bir bölge, kara köl: 715’te Kül Tigin komutasındaki

Köktürk ordusunun Az kavmiyle savaştığı Tannu-Ula'nın kuzeyinde birgöl, Kara Nor, kara kum: İleriş'in kışlık ordugâhı, Yinshan'ın (Çogay Yış) kuzeyinde, Çin kaynaklarında Hei-sha-ch'eng olarak geçen bölge, kara sub: Kuzeybatı Moğolistan'da bir ırmak, kara yotulkan: bir ırmak (KUKY 2009: 144, 147, 150, 152, 183, 292, 525). kara buluk, kara köl: Kara Köl, kara kum: Kara Kum (METY 2012: 311, 315, 316). kara '1. kara, siyah; 2. avam, sıradan', kara köl: bir göl, kara kum: Gobi'nin güney bölümlerinde bir çöl, kara türgüş: bir boy (Aydın 2012: 167). kara 'kara, siyah', kara küji < Moğ. küji < Çin. hiang chu 'tütsü, kara günlük yağı' (AY-YK 2012: 236). kara II 'kara, siya' (ABH 2013: 203). kara 'kara, siyah; (avam) halk; kişi adı (Yen, Kır, Mir), kara señir: yer adı (Yen) (YKI 2013: 503). kara 'karanlık' (HUAS 2014: 149). krş. Kara Buluk: Abakan ve Minusinsk kentlerinin güney bölümünde bir yer (ETYA 2012: 101; UKY 2011: 99, 121). Kara Köl: Bugün Moğolistan'ın kuzey-batısında bulunan Bayan Ülgiy kentine yakın bir göl (ETYA 2012: 102). Kara Kum: Gobi'nin güney bölümlerinde bir çöl (UKY 2011: 121; ETYA 2012: 103). Kara Señir –Kara Señir Keçig: Güney Sibirya'da bir dağ geçidi (ETYA 2012: 104). Kara Yotulkan: Kuzey-Batı Moğolistan'da bir ırmak (ETYA 2012: 105; UKY 2011: 99, 122). OT. kara 'kara', kara kuş 'kartal', kara kuş 'Jüpiter', kap kara 'kapkara' (KB: 221, 223). kara 'kara, siyah' (DH: 206). kara 'kara', kap kara 'kapkara, simsiyah', kara közlüg 'kara gözlü (cennet kızı)' (TKT 2004: 422, 423). kara 'kara; karanlık', kara kuş 'müşteri yıldızı', kara kuş yıldız 'müşteri yıldızı', kara kuş 'mizân yıldızı', kara kuş 'kara kuş, tavşancıl', kara kuş 'deve tabanının uçları' (Oğuzca) (DLT-Atalay 2006: IV-265). krş. karala- 'karalamak; pislemek' (DLT-Atalay 2006: IV-267). Hrız-T. kara 'kara', kapkara 'aşırı kara', kara ev 'oba, keçeden ev', karakımız 'sütün kaymağı', kara kurşun 'kurşun madeni', karaşuş 'tavşancıl', karasaç/karasaçlı 'kara saçlı' (İML 1988: 37). kara 'kara, siyah' (ME 1993: 134; KurT 2002: 144). kara I 'kara, siyah; siyah tenli; işe yaramaz, halk, ahali, bölge' (KE 1997: 296). kara I 'kara, siyah; karartı, gölge' (NF 1998: 200). kara II 'toprak' (NF 1998: 201). kara III 'yılki ile birlikte hayvan, hayvan sürüsü' (NF 1998: 201). krş. çımkara 'pek kara, siyah' (İML 1988: 26). karalığ 'yılki ile birlikte hayvan sahibi' (NF 1998: 201). qaramtul 'karamsı' (ME 1993: 134). qaramtul 'karamsı, siyahımsı' (NF 1998: 201). AO-KıpT. krş. kara 'hayvan' (AO 1996: 219). M-KıpT. qara 'siyah, kara', qapqara 'simsiyah', qara ätmäk 'siyah etmek', qara qurut 'siyah peynir', qara yağız: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 70). kara 'kara' (BV 1986: 205). kara 'kara, siyah' (KFLT 1989: 1014; KH 2002: 129). kara 'siyah, kara', kara bal 'siyah bal', kara yarmuk 'bakır para' (DM 2003: 88). kara 'siyah', kara it- 'lekelemek, karartmak'

(GT 1989: 361). qara = Ar. al-adham ‘black (horse)’ (RH 2000: 175). qara = al-aswad ‘black’, qap qara = aswad hâlik ‘pitch-black very black’, qara titrek ‘black trembling poplar’ (RH 2000: 181, 182, 253, 258, 277). qara ‘siyah, kara’, qara sevda ol- ‘aşk olmak’ (KF 2006: 131). qara ‘kara, siyah’, qara yağız ‘kara yağız’ (MG 1984: 173; (KMT 2002: 112, 113). qara ‘siyah’ (KMES 1994: 269). qara ‘kara, siyah’ (KFLT 1989: 1014). qara ‘yeryüzü; siyah’, qara boyag ‘demirsülfat’, qara iw ‘çadır’, qara qurbân ‘Kurban bayramı günü kesilen kurban’, qara taş ‘Hacer-i Esved taşı’ (İMS 1992: 546, 547). qara ‘1) köle; 2) siyah, kara’, qara balı ‘şeker kamışı balı’, qarayağız ‘esmer’ (KK 1999: 111). qara ‘kara, siyah’, qara gâyet ‘simsiyah’ (TK 2008: 255). qara ‘koyu; pekiştirme sıfatı’, qara sarı ‘sapsarı, sarı sarı’ (TK 2008: 255). krş. kapkara ‘kapkara’ (KK 1999: 111). kapkara ‘simsiyah’ (KMT 2002: 112). kapkara ‘kapkara, simsiyah’ (DM 2003: 88). qaraca ‘karaca’, qaraca qaz: bir nevi kuş (KİLE 1931: 70). Qaraköz: Karagöz (özel ad) (DM 2003: 88). qaraqulak ‘kulakları siyah, çakala benzer bir hayvan’ (GT 1989: 361). qaral- ‘kararmak; çirkinleşmek, çirkin bir hal almak’ (TK 2008: 255). qaraldu ‘karaltı’ (KİLE 1931: 70). qaralt- ‘renk değiştirme, yakıp kavurma, kapkara bir hale getirme’ (TK 2008: 255).

1267. qara II:mürekkep.

qara Chaşa CC-İ 41a/15

kapa 2. ‘Tinte’ (Radloff 1887: 22). qara ‘Tinte’ (Grønbech 1942: 193). Chara 40v/15 (Drimba 2000: 87). OT. M-Kıpt. qara ‘mürekkep’ (İMS 1992: 546).

1268. qarabar (< Far. kehribā): kehribar.

qarabar Chaşabar CC-İ 42a/23

Charabar ‘electrum’ (Kuun 1880: 270). kapaḅar ‘Ambra’ (Radloff 1887: 22). karabar ‘Bernstein’ (Grønbech 1942: 134). Charabar 41v/23 (Drimba 2000: 89). OT. Hrız-T. krş. pür-keh-rübā ‘sarı, tam sarı’ (KE 1997: 518).

1269. qarabat (< Ar.): genelev.

qarabat Charabat CC-İ 45b/25

Charabat ‘lupanar’ ~ ar. جرابات (Kuun 1880: 270). kapaḅar ‘Bordell’ (Radloff 1887: 22). qarabat ‘Bordell; Hure’ (Grønbech 1941: 101). Charabat 45r/25 (Drimba 2000: 94). OT. Hrız-T. qarābāt ‘meyhane’ (NF 1998: 162). M-Kıpt. qarābāt ‘meyhane’ (GT 1989: 329).

Çağ. ḥarābāt ‘meyhaneler’ (MK 1993: 445). krş. ḥarābātī ‘vaktini meyhanede geçiren; pejmürde adam’ (MK 1993: 445).

1270. қарақчі: dilenci.

қарақчі karakeı CC-A 75b/5

Karakči ‘praedo’ (Kuun 1880: 262). kapакцы ‘Räuber’ (Radloff 1887: 22). qaraqčy ‘Bettler’ (Grønbech 1942: 193). karakči 75r/5 (Drimba 2000: 139). ET. krş. қарақ ‘göz bebeği, bakış’ (ETŞ 1992: 327). karagu ‘gözetleme kulesi’ (Aydın 2012: 168). OT. қарақчі ‘yağmacı, yankesici’ (KB: 223). krş. қарақ ‘göz bebeği (KB: 223). қарағу → baş tezinip turuқar қарағу ‘şaşkınlıktan baş dönmek’ (TKT 2004: 252). Hrз-T. krş. қара- ‘bakmak’ (KE 1997: 297). қарағу ‘kör, âmâ’ (KE 1997: 297). қарағу ‘kör, gözü görmez’ (KurT 2002: 144). қарақ ‘göz bebeği, göz’ (KE 1997: 297). қаравул ‘karakol’ (KE 1997: 298). AO-KıpT. krş. қарақоллық ‘karakolluk, nöbetçilik’ (AO 1996: 220). қаравул ‘nöbetçi, gözcü, karakol’ (AO 1996: 220). қаравуллық ‘nöbetçilik, gözcülük’ (AO 1996: 220). M-KıpT. krş. қара- ‘bakmak’ (TK 2008: 255). қараңғ ‘1) ufuk; 2) sahil, kenar’ (İMS 1992: 546). qaraq ‘gözün karası’ (KİLE 1931: 70). qarapçı ‘fakir’ (KİLE 1931: 70). qaravul ‘karakol’ (KİLE 1931: 70). Çağ. krş. қарағ ‘göz; bakış, bakma, nazar’ (MK 1993: 468). krş. қарақчі ‘yol kesek, yağmacı, yan kesici’ (MK 1993: 469). O-Moğ. qaraq ‘pupil (of the eye)’ (RH 2000: 98).

1271. қарақуш: kartal.

қарақуш Chaşachus CC-İ 55b/5

kara-kuş ‘kartal, karakartal’ (Grønbech 1942: 13). Charachus 55r/5 (Drimba 2000: 108). OT. Hrз-T. karakuş ‘tavşancıl’ (İML 1988: 37). M-KıpT. қарақуш ‘tavşancıl kuşu’ (İMS 1992: 546). қарақуш ‘kartal, tavşancıl kuşu’ (KK 1999: 111). qaraquş ‘eagle’ (RH 2000: 187). qaraquş = Ar. al-‘uqab ‘black eagle, sea eagle’ (RH 2000: 190, 227). қарақуш ‘tavşancıl’ (KMT 2002: 112). қарақуш ‘tavşancıl kuşu’ (DM 2003: 88). Қарақуш: Karakuş (özel ad) (KMT 2002: 112).

1272. қаралық: karalık, siyahılık.

қаралық karalic CC-A 64b/25

қаралық karalic CC-A 30b/1

Karalic 'atramentum; nigredo' (Kuun 1880: 262). каралык 'Schwärze' (Radloff 1887: 22). qaralyq 'Schwärze; Tintenfass' (Grønbech 1942: 193). karalic 64r/24 (Drimba 2000: 123). Hrз-T. қаралығ/қаралық 'karalık, kara tenlilik' (KE 1997: 297). қаралық 'karalık, siyahlık' (ME 1993: 134). қаралық 'karanlık' (KurT 2002: 145). M-KıpT. қаралық 'karalık, siyahlık; kara duman' (TK 2008: 255). қаралық 'siyahlık' (KH 2002: 129). Çağ. қаралығ 'karalık' (MK 1993: 469).

1273. қарандаш: ; *krş.* қарындаш.

қарандаш Charandas CC-İ 49b/9

қарандаш Chaşandas CC-İ 49b/8

Charandas 'frater', chez charandas 'soror' (Kuun 1880: 270). qarandaš 'Bruder; Geschwister', qyz qarandaš 'Schwester' (Grønbech 1942: 193, 195). Charandas 49r/8, 49r/9 (Drimba 2000: 99). ET. қарындаш 'kardeş' (Gabain 2000: 45, 278). OT. қарындаш 'kardeş' (KB: 225; DH: 206; TKT 2004: 424). *krş.* қарындашлық 'kardeşlik; hısımlık' (DH: 206). Hrз-T. қарандаш/қарындаш 'erkek kardeş' (KurT 2002: 145, 146). қарындаш 'kardeş' (ME 1993: 135). қардаш/қарындаш 'kardeş' (KE 1997: 298, 300). қарынташ 'kardeş', atakarындаşı 'babanın erkek kardeşi, amca', kızkarынташ 'kız kardeş' (İML 1988: 12, 38, 43). қарындаш 'kardeş; eş, dost, tanıdık' (NF 1998: 202). қарындаш 'kardeş' (MM 2008: 228). *krş.* қардашлық 'kardeşlik' (KE 1997: 298). қарындашлық 'kardeşlik' (NF 1998: 203). AO-KıpT. қарындаш 'kardeş' (AO 1996: 220). *krş.* қарындашлық 'kardeşlik' (AO 1996: 220). M-KıpT. қарындаш 'kardeş' (KİLE 1931: 70). қарындаш 'kardeş' (MG 1984: 173; BV 1986: 205; (KMT 2002: 113). қарандаш '1) kardeş; 2) dost, arkadaş' (GT 1989: 362). қарындаш 'kardeş', ir қарындаш 'erkek kardeş' (İMS 1992: 540, 547). қарындаш/қарdeş 'kardeş' (TK 2008: 256). қарынташ/қарындаш 'brother', uluğ қарын даš 'big brother', ata қарындаш = Ar. al-'amm 'paternal uncle' (RH 2000: 109, 231).

1274. қараңғы: қаранлық.

қараңғыdır karagıgıdı CC-A 59b/29

Karangi 'obscurus' (Kuun 1880: 262); Dir 'est' (Kuun 1880: 291). kara<g>ıgı di(r) 59r/29 (Drimba 2000: 115). ET. qarangqu/q(a)rangqu 'karanlık' (Hsüan-X 1975: 143). қараңғқу 'karanlık' (ETŞ 1992: 328). қараңғу 'karanlık' (Gabain 2000: 278). O. F. Sertkaya Çağataycadaki ve Türkiye Türkçesindeki Moğolca alıntıları incelediği çalışmasında Moğolca *karagu* kelimesinin hibrit bir kelime olduğunu, Türkçe *qara*

‘black’ kelimesi ile Moğolca *-gu(y)* ekinde oluştuğunu kaydetmiş, Moğolca ekin Türkçe *-lık* ekine denk olduğunu belirtmiştir (Sertkaya 1992: 269). krş. *qarağu/qaraķu* ‘kara’ (Gabain 2000: 278). OT. *qaraŋġku* ‘karanlık’ (KB: 223). *qaraķu* ‘karanlık’, *qaraŋġku* içre ‘karanlık içinde olan’ (TKT 2004: 423, 424). *karaŋġgu/karaŋġku* ‘karanı, karanlık’ (DLT-Atalay 2006: IV-267). krş. *qarağu* ‘kör’ (KB: 223). *qarağu* ‘kör, âmâ’, *qarağu bol-* ‘körleşmek, görünür olmak’, *qarağu kıl-* ‘kör yapmak’ (TKT 2004: 423). *qaraġuluk* ‘körlük, görmezlik’ (TKT 2004: 423). *qaraġur-* ‘karartmak’ (KB: 223). *qaraķuluk* ‘karanlık’ (TKT 2004: 424) . Hrż-T. *karaŋu* ‘karanlık’ (İML 1988: 37). *qaraŋġu/qaraŋķu* ‘karanlık’ (ME 1993: 134). *qaraŋġ/ķu* ‘karanlık’ (KE 1997: 297). *qarağu/qaraķu* ‘karanlık’ (NF 1998: 201). *qaraŋġu/qaraŋķu* ‘karanlık’ (KurT 2002: 145). krş. *qaraŋġuluk* ‘karanlık’ (ME 1993: 134). *qaraŋġulu/ıķ* ‘karanlık’ (KE 1997: 297). *qaraŋġķuluk* ‘karanlık’ (NF 1998: 201). M-Kıpt. *qaraŋu* → *qaraŋu bol-* ‘oślepnąć, być ślepym, zaniewidzieć’ (Bulg-M 1954: 66). *qarağu* ‘karanlık’ (KMT 2002: 112). *qaranu* ‘darkness’, *qaraŋu dün* = Ar. *laila muzlîma* ‘dark, tenebrous night’ (RH 2000: 118, 133). *qaraŋu* ‘karanlık’ (BV 1986: 205). *qaraŋġgu* ‘karanlık’ (İMS 1992: 546). *qaraŋu* = Ar. *al-ẓulma* ‘darkness’ (RH 2000: 201). *karaŋu* ‘karanlık’ (TK 2008: 255). *qaraŋu* ‘karanlık’ (GT 1989: 361). krş. *qaraġlık* ‘karanlık’ (KF 2006: 131). *qaraŋġuluk/qaraŋġuluk* ‘karanlık, karalık’ (TK 2008: 255, 256). *qaraŋġulik* ‘karanlık’ (İMS 1992: 546). *qaraŋulik* ‘karanlık’ (GT 1989: 361). Çağ. *qaraŋu* ‘karanlık’ (MK 1993: 469).

1275. *qaraŋu*: karanlık.

qaraŋu *Carangu* CC-İ 37b/10

qaraŋu *Charangu* CC-İ 37b/19

Carangu ‘obscurus; obscuritas’ (Kuun 1880: 267). *караңу* ‘dunkel’ (Radloff 1887: 22). *qaraŋu* ‘Finsternis; Dunkles Wetter’ (Grønbech 1942: 193). *Carangu* 37r/10, *Charangu* 37r/19 (Drimba 2000: 83).

1276. *qarar-*: kararmak.

qarardı *karardı* CC-A 72a/24

Karardı ‘obscuritas facta est’ (Kuun 1880: 262). *kapap* (v) ‘schwarz werden’, *kapapmak*, *капарды* (Radloff 1887: 22). *qarar-* ‘verfinstert werden’, *künniŋ jaryŋy qarardy* ‘der Glanz der Sonne verdunkelte sich’, *qararmaq* ‘Schwärze’ (Grønbech 1942: 193).

kara/r/di 71v/12 (Drimba 2000: 134). ET. qarar- 'kararmak' (Hsüan-X 1975: 143). qarar- 'kararmak, kara hale gelmek, siyahlaşmak' (ETŞ 1992: 328). qarar- 'kararmak' (Gabain 2000: 51, 278). karar- 'kararmak' (ABH 2013: 204). krş. qararığ 'karanlık' (ETŞ 1992: 328; Gabain 2000: 278). OT. qarar- 'kararmak' (KB: 224). karar- 'kararmak' (DLT-Atalay 2006: IV-267). krş. qarart- 'karartmak' (KB: 224). qarart- 'karartmak' (DLT-Atalay 2006: IV-267). Hrz-T. qarar- I 'karanlık olmak' (ME 1993: 134). qarar- II 'kara olmak' (ME 1993: 134). qarar- 'kararmak' (KE 1997: 298; NF 1998: 201). qarar- 'karanlık olmak, kararmak' (KurT 2002: 145). krş. qarart- 'karartmak' (KE 1997: 298; NF 1998: 201; KurT 2002: 145; MM 2008: 228). qarart- 'karaya boyamak' (ME 1993: 135). M-Kıpt. qarar- 'kararmak' (BV 1986: 205; KH 2002: 129). qarar- 'siyahlaşmak; batmak, kaybolmak' (GT 1989: 361). qarar- 'kararmak, siyahlanmak' (İMS 1992: 546). qarar- 'siyahlaşmak' (KK 1999: 111). krş. qarart- 'siyahlaşmak, karartmak; morartmak' (GT 1989: 361). Çağ. qarar- 'kararmak' (MK 1993: 469).

1277. qararmak: karalık, siyahlık.

qararmak chararmac CC-İ 19a/14

qararmak Chaşarmac CC-İ 39a/14

Chararmac 'nigredo' (Kuun 1880: 270). Chararmac 38v/14 (Drimba 2000: 85). ET. qararmak 'kararmak' (ETŞ 1992: 328).

1256. karaş: tazminat, ücret, ödöl; krş. karoş.

karaş charau CC-İ 22b/8

karaş carau CC-İ 23b/17, 23b/19

karaş caşau CC-İ 23b/18

karaşsı Carauxĩ CC-İ 23b/20

karaşnı karaşnı CC-A 72a/28

Karav 'retributio' (Kuun 1880: 262); Carau berumen 'retribuo', carau bergil *emir şekli*, Carauxĩ *yani* carauxini bermac 'retributio' (Kuun 1880: 267); charau 'praemium' (Kuun 1880: 270). karay 'Beholnung', karay bāřimān, karaуны cā bāřdĩ, karawımyz (Radloff 1887: 22). qarav 'Entgelt, Belohnung', qarav ber- 'belohnen' (Grønbech 1942:

194). Charau 22r/8 (Drimba 2000: 63). Carau 23r/17, 18, 19 (Drimba 2000: 64); kara'vni 71v/14 (Drimba 2000: 134). kara 'kara, zulmet' (HUAS 1941: 96).

1257. *ķara'vaş*: hizmetçi kız.

ķara'vaş *Caşauas* CC-İ 46a/25

ķara'vaş *karauas* CC-A 66a/39

Karavas 'ancilla' (Kuun 1880: 262); carauas 'serva' (Kuun 1880: 267). *ķaravař* 'Dienerin' (Radloff 1887: 22). *qaravaş* 'Magd, Sklavin' (Grønbech 1942: 194). Carauas 45v/25 (Drimba 2000: 95); karauas 65v/38 (Drimba 2000: 127). OT. Krh-T. *ķara-baş/ķaravař* 'câriye' (AH: XXXIII). Hrz-T. *karabaş* 'cariye, odalık' (İML 1988: 37). *ķarabař* 'cariye' (ME 1993: 134). *ķarabař* 'kadın köle, cariye' (KE 1997: 297). *ķarabař/ķaravař* 'cariye, kadın köle' (NF 1998: 201). *ķarabař* 'köle kız, cariye' (KurT 2002: 144). *ķarabař* 'cariye' (MM 2008: 228). AO-Kıpt. *ķaravař* 'cariye, köle' (AO 1996: 220). M-Kıpt. *ķarabař* 'cariye' (KMT 2002: 112).

1258. *ķarç* (< ar. *ħarç*) : *ħarç*; *ħarç* et- 'harcamak'.

ķarç *charg* CC-İ 12b/6, 12b/7, 12b/8

Charg etarmen 'expendo' ~ ar. *خَرَّاحٌ*, *charg* et *emir şekli* (Kuun 1880: 270). *ķarç* 'Ausgabe', *ķarç* *ätäpman* (Radloff 1887: 23). *ħarğ*, *ħarç* 'Ausgabe, Aufwand', *ħarç* et- 'ausgeben' (Grønbech 1942: 101). Char[g > ĉ] 12r/6, 12r/7, 12r/8 (Drimba 2000: 50). OT. Hrz-T. *ħarç* 'harcama' (ME 1993: 125). *ħarç* 'harç, harcama, gider' (KE 1997: 238). *ħarç* 'harç, harcama, kullanma' (NF 1998: 162). *krş. ħarāc* 'haraç, vergi' (KE 1997: 237; NF 1998: 162). *ħarāclġ* 'haraca bağlanmış' (KE 1997: 237). AO-Kıpt. *krş. ħarācāt/ķarācāt* 'vergiler' (AO 1996: 214, 220). *ħarç* 'vergi' (AO 1996: 214). M-Kıpt. *ħarāc/ħariç* 'haraç' (KFLT 1989: 993). *ħarac* 'haraç' (GT 1989: 329). *ħarāc* 'Müslüman olmayanlardan alınan vergi' (İMS 1992: 530). *ħarāc* 'haraç' (KF 2006: 118). *ħarç* 'harcama, masraf' (GT 1989: 329). *krş. ħarācī* 'haraçla ilgili, harç alınan' (İMS 1992: 530). Çağ. *ħarāc* 'haraç, müslüman olmayanlardan alınan vergi' (MK 1993: 445).

1259. *ķarçağa*: aladoğan.

ķarçağa *karęaga* CC-A 66a/26

Karčaga 'accipiter' (Kuun 1880: 262). *iřa f. ķarçyġa* 'der Habicht' 81 (Radloff 1887: 23). *qarčyġa*, *qarčayā* (?) 'Habicht' (Grønbech 1942: 194). *karčaga* 65a/27 (Drimba

2000: 127). OT. Hrz-T. *qarçıǵay* ‘kartal, doğan’ (KE 1997: 298). M-KıpT. *qarçıǵa* ‘şahin, doğan’ (İMS 1992: 547). Moğ. *qarçıǵay* ‘falcon’ (Sertkaya 1987: 273).

1260. *qarǵa*:- beddua etmek.

qarǵadı *kargadı* CC-A 57b/24

Kargadi ‘execratus est’ (Kuun 1880: 262). *karǵa* (v) ‘verfluchen’, *karǵadı* (Radloff 1887: 23). *qarǵa*- ‘verfluchen’, *qarǵady* (Grønbech 1942: ?). *kargadi* 57r/27 (Drimba 2000: 112). OT. *qarǵa*- ‘lanetlemek’ (TKT 2004: 424). *karga*- ‘lânet etmek, beddua etmek; lânetlemek’, *karga*- arka- ‘lanet etmek, kötülüğü sayıp dökmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-34, 268). krş. *kargak* ‘lânet, kargış’ (DLT-Atalay 2006: IV-268). *kargal*- ‘lânetlenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-268). *kargan*- ‘kendine lânet etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-268). *kargaş*- ‘birbirine lânet etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-268). *kargat*- ‘lânetletmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-268). Hrz-T. *qarǵa*- ‘lanet etmek, beddua etmek’ (KE 1997: 298). *qarǵa*- ‘beddua etmek’ (NF 1998: 201). M-KıpT. *qarǵa*- → *qarǵadı* ‘beddua eyledi’ (KİLE 1931: 70).

1261. *qarǵaşa*: *kargaşa*.

qarǵaşa *kargasā* CC-A 82a/28

Kargase ‘lippus’ (Kuun 1880: 262). *qarǵaşa* ‘streitsüchtig’ (Grønbech 1942: 194). *kargaşæ* 81v/28 (Drimba 2000: 143).

1262. *qarǵışlı*: lanetli; krş. *qarǵışlu*.

qarǵışlı *Charǵeslí* CC-İ 38a/16

Chargesli ‘maledictus’ (Kuun 1880: 270). *karǵış* ‘der Fluch’, *karǵışlı* ‘verflucht’ (Radloff 1887: 23). *qarǵışly* ‘verflucht’ (Grønbech 1942: ?). *Chargeslí* 37v/16 (Drimba 2000: 84). OT. krş. *qarǵış* ‘beddua’ (KB: 224). *kargış* ‘lânet, beddua; ilenme’ (DLT-Atalay 2006: IV-268). *qarǵış* ‘lanet’ (TKT 2004: 424). Hrz-T. krş. *qarǵış* ‘beddua’ (KE 1997: 298; NF 1998: 202). *karkış* etmek ‘karǵamak, ilenç etmek’ (İML 1988: 38). M-KıpT. krş. *qarǵış* ‘beddua’ (KK 1999: 111). *qarǵış* ‘beddua, ilenç’ (DM 2003: 88). *qarǵışla*- ‘beddua etmek’ (DM 2003: 88). Çağ. *qarǵış* ‘beddua, ilenç’ (MK 1993: 469). *qarǵışlu*: krş. *qarǵışlı*. *qarǵışludur* *kargırludur* CC-A 63b/25. *Kargizlu* ‘maledictus’ (Kuun 1880: 262). *qarǵışlu* ‘verflucht’ (Grønbech 1942: 194). *ka/r/gizludur* 63r/25 (Drimba 2000: 121).

1263. karı:-yaşlanmak, kocamak.

karıdım karedim CC-A 57b/26

Karedim ‘vidi’ (Kuun 1880: 262). кары (v) ‘alt werden’, карымак (Radloff 1887: 22). qary- ‘altern’, qarydym, qarymaq ‘Alter’ (Grønbech 1942: 195). karedim 57r/29 (Drimba 2000: 112). ET. hāri-/karı- ‘ihtiyarlamak’, qarımaq ölmek = Skr. jaramaraṇa (Gabain 2000: 273, 278). qarı- ‘yaşlanmak’ (Hsüan-X 1975: 143). karı- ‘yaşlanmak’ (KUKY 2009: 349, 525; METY 2012: 315; Aydın 2012: 168). krş. qarı; X’RY ‘yaşlı, ihtiyar’ (İKPÖ 1998: 182). karı ‘ihtiyar, yaşlı’ (ETŞ 1992: 328). qarı ‘ihtiyar’ (Gabain 2000: 278). karı ‘yaşlı’ (IB: 54). karı ‘yaşlı’ (METY 2012: 315). karı ‘yaşlı, koca’ (Mir) (YKI 2013: 503). karı bol- ‘yaşlanmak’ (KUKY 2009: 349, 525). karıg ‘yaşlı’ (Aydın 2012: 168). qarılığ ‘ihtiyarlık’ (Gabain 2000: 278). OT. qarı- ‘ihtiyarlamak’ (AH: XXXIII). karı- ‘kocalmak, yaşlanmak, kocamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-269). krş. qarı/qarılığ ‘yaşlı’ (KB: 224). karı ‘yaşlı, ihtiyar; yaşlı olan her hang bir şey’ (DLT-Atalay 2006: IV-269). karıla- ‘yaşlı saymak; ihtiyarlığa nispet etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-270). qarılığ ‘yaşlılık’ (KB: 225). qarılığ ‘(ileri derecede) yaşlılık’ (TKT 2004: 424). qarıt- ‘kocatmak’ (KB: 225). karıt- ‘kocamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-271). karızan ‘çok kocamış kişi’ (DLT-Atalay 2006: IV-271). Hrız-T. qarı- ‘yaşlanmak, kocamak’ (ME 1993: 135). qarı- ‘ihtiyarlamak, yaşlanmak’ (KE 1997: 299; NF 1998: 202). qarı- ‘yaşlanmak, kocamak’ (MM 2008: 228). karımak ‘kocamak’ (İML 1988: 38). krş. karı ‘kocamış erkek ve kadın’ (İML 1988: 38). qarı ‘yaşlı, ihtiyar’ (ME 1993: 135; NF 1998: 202). qarı II ‘ihtiyar, yaşlı’ (KE 1997: 298; KurT 2002: 146). qarı ‘yaşlı, ihtiyar’ (MM 2008: 228). qarılığ ‘ihtiyarlık’ (KE 1997: 299). qarılığ ‘yaşlılık, ihtiyarlık’ (NF 1998: 202). qarılığ ‘yaşlılık’ (KurT 2002: 146). qarıt- ‘kocatmak’ (ME 1993: 135). M-Kıpt. qary- ‘postarzec siğ, byc zaawansowanym w wieku’ (Bulg-M 1954: 66). krş. qarı ‘ihtiyar’ (KİLE 1931: 70). qarı ‘ihtiyar’ (MG 1984: 173; (KMT 2002: 113). qarı ‘ihtiyar (kadın), kocakarı’ (GT 1989: 362). qarı ‘1) yaşlı, ihtiyar; 2) eş, hanım’ (İMS 1992: 547). qarı ‘eş, hanım’ (KK 1999: 111). qarı ‘old’, qarı epçi = Ar. ‘ajûz ‘old woman’ (RH 2000: 264). Çağ. krş. qarı ‘yaşlı’ (MK 1993: 469). qarılığ/qarılığ ‘yaşlılık’ (MK 1993: 469).

1264. karıl:- kısılmak.

karıldı karıldı CC-A 81a/40

карыл (v) ‘heiser werden’, *işa. f. ұнұ карылды* (Radloff 1887: 23). qaryl- ‘heiser sein’, üni qaryldy (Grønbech 1942: 195). karıldı 80v/40 (Drimba 2000: 141). ET. qarıl- ‘karışmak’ (Mayt: 403; AY-III 1991: 97; ETŞ 1992: 328; Gabain 2000: 278). krş. qar-

‘karıştırmak’ (Mayt: 402). OT. karıl- ‘karılmak, katışmak, karışmak’ (KB: 224). karıl- ‘karışmak, karılmak’ (Oğuzca) (DLT-Atalay 2006: IV-269). krş. kar- ‘bir şeyi bir şeyle karıştırmak; katmak, karmak; boğazda su durmak; su bir yerde durmak; taşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-265). karık ‘karılmış, katışmış’ (KB: 224). karımsın- ‘boğulur gibi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-270). karmak ‘karışmak, karıştırmak’ (DH: 206). Hrız-T. karıl- ‘karışmak’ (KE 1997: 299). krş. qar- ‘karıştırmak’ (ME 1993: 134; KurT 2002: 144). qarım ‘karışma’ (ME 1993: 135). qarış ‘karışma, karışıklık’ (ME 1993: 135). qarımak: qarımak Charımac CC-İ 39a/13. Charımac ‘senectus’ (Kuun 1880: 270). Charımac 38v/13 (Drimba 2000: 85). ET. qarımak = Skr. jara ‘ihtiyarlama’ (Mayt: 403). krş. qarımaklağ ‘ihtiyarlamaya âit’ (Mayt: 403). OT. karımak ‘ihtiyarlamak, yıpranmak, eskimek’ (DH: 206).

1265. qarın: karın.

qarın	Caren	CC-İ 48b/9
qarın	karī	CC-A 60b/26

Caren ‘venter’ (Kuun 1880: 267); CC-A 60b/26 qarın → *işā. f. – anl. f.* Kani̇ yani kangī ‘qualis’ (Kuun 1880: 261, 274). қарын ‘der Bauch’ (Radloff 1887: 23). qarın ‘Bauch’ (Grønbech 1942: 195). Caren 48r/9 (Drimba 2000: 98); karū[> ī] (Drimba 2000: 116). ET. hārin/qarın ‘karın’ (Gabain 2000: 273, 278). qarın ‘karın, anarahmi’ (Mayt: 403). qarın ‘karın, iç’ (AY-III 1991: 97). qarın ‘karın’ (ETŞ 1992: 328). karın ‘karın’ (Mir (IB: 54; YKI 2013: 503). krş. qarınlığ ‘karna âit’ (Mayt: 403). OT. qarın ‘karın’ (KB: 225). qar(ı)n ‘karın’ (TKT 2004: 424). qarın ‘karın’ (AH: XXXIII). karın ‘karın’ (DLT-Atalay 2006: IV-270). krş. karınla- ‘karna vurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-271). karnagu er ‘koca karınlı adam’ (DLT-Atalay 2006: IV-273). karnak er ‘koca karınlı adam’ (DLT-Atalay 2006: IV-273). Hrız-T. karın ‘insan ve hayvanların malûm uzvu, karnı’, karındaki oğlan ‘rahimdeki çocuk’, karnaç ‘karnı aç olan’ (İML 1988: 38). qarın ‘karın’ (ME 1993: 135). qar(ı)n ‘karın; göbek, kuşak’ (KE 1997: 299). qar(ı)n ‘karın’ (NF 1998: 202). qarın ‘mide, karın’ (KurT 2002: 146; MM 2008: 228). M-Kıpt. qarın ‘karın’ (KİLE 1931: 70). qarın ‘karın’ (MG 1984: 173; KMES 1994: 269; KFLT 1989: 1014; KH 2002: 129; (KMT 2002: 1113; (DM 2003: 89; KF 2006: 132). qarın ‘karın, qarın belâsı ‘açlık derdi, mide derdi’ (GT 1989: 362). qarın ‘karın, işkembe’ (KK 1999: 111). qarın ‘belly; stomach’ (RH 2000: 104, 209, 226).

1266. qarındaş: erkek kardeş; *krş.* qarandaş.

qarındaşın qarıdasın CC-A 67a/15

Karîdas *yani* karindas ‘frater; proximus’ (Kuun 1880: 262). карындаш ‘Bruder’, карындашын, кыз карындаш (Radloff 1887: 23). qaryndaş ‘Bruder; Geschwister’ (Grønbech 1942: 193, 195). karîdaşın 66v/10 (Drimba 2000: 129).

1267. qarış-: savunmak.

qarışurmen *n* karıřurmẽ CC-İ 11a/1

qarıştım kaıştım CC-İ 11a/2

qarış karış CC-İ 11a/3

qarışmak kaışmac CC-İ 11a/4

Karismac ‘defensio’, Karisurmen ‘defendo’ (Kuun 1880: 262). *anl. f.* карыш (v) 1. sich entgegenstellen, карышырмән, карыштым, карыш, карышмак; 2. sich vermischen (Radloff 1887: 23). qaryş- ‘sich entgegentreten, verteidigen’, qaryşmaq (Grønbech 1942: 195). Karıřurmẽ 10v/1, Karıştım 10v/2, Karis 10v/3, Karismac 10v/4 (Drimba 2000: 48). ET. qarış- ‘kavga etmek, düşmanlaşmak’ (Gabain 2000: 278). qarış- ‘karışmak’ (ETŞ 1992: 328). OT. qarış- ‘karışmak, karşılamak, karşı koymak’ (KB: 225). qarış- ‘savaşmak, çarpışmak, karşı karşıya gelmek, karşılamak’ (TKT 2004: 425). qarış- ‘karılmak; kamaşmak; karşılanmak; karşı koymak’ (DLT-Atalay 2006: IV-271). *krş.* qarış ‘(karma) karışık’, qatış qarış ‘karışık, girift, anlaşılmaz’ (TKT 2004: 425, 429). qarışğu ‘vasıl olan’, cezā ... qarışğu ‘karşılaşma ve yanıt alma’ (TKT 2004: 308). Hrz-T. *krş.* qarış → qarış qatış ‘karışıklık, karmaşıklık’ (KurT 2002: 147, 150). M-KıpT. qaryş- ‘mieszać, wymieszać’ (Bulg-M 1954: 66). qarış- ‘karışmak’ (MG 1984: 173). qarış- ‘karışmak’ (ME 1993: 135). qarış- ‘karışmak, kaynaşmak’ (NF 1998: 203). qarış- ‘karışmak’ (BV 1986: 205; GT 1989: 362; KF 2006: 132). qarış- ‘karışmak, birbirine girmek’ (İMS 1992: 547). *krş.* qaryşla- ‘mierzyć (piğdzia)’ (Bulg-M 1954: 66). qarışığsız ‘samimî, içten’ (KurT 2002: 147).

1268. qarıştur-: karıştırmak.

qarıştururmen *n* carıřstufurmẽ CC-İ 18a/11

qarıştur carıştuş CC-İ 18a/13

Caristururmen ‘misceo’ caristur *emir şekli* (Kuun 1880: 267). *iş.a. f.* карыштыр (v) ‘untereinander mischen, карыштырымән, карыштыр (Radloff 1887: 23). qaryştur-

‘mischen’ (Grønbech 1942: 195). Carıftururmē 17v/11, Carıftur 17v/12 (Drimba 2000: 57). Hrız-T. qarıştur- ‘karıştırmak’ (ME 1993: 135). qarıştur- ‘karıştırmak’ (NF 1998: 203). krş. qarışturul- ‘karıştırılmak’ (ME 1993: 135). M-KıpT. qarışdur- ‘karıştırmak’ (KFLT 1989: 1014; GT 1989: 362). qarıştur- ‘karıştırmak’ (BV 1986: 205). qarıştur- ‘karıştırmak, birbirine katmak’ (İMS 1992: 547).

1269. qarma-: dokunmak.

qarmadım Carmadım CC-İ 48a/28

Carmadim ‘iter praetentavi’ (Kuun 1880: 267). карма (v) ‘ergreifen, tasten’, кармадым (Radloff 1887: 23). qarma- ‘tasten’, qarmadym (Grønbech 1942: 194). OT. karmamak ‘kavramak, tutmak, el yordamıyla tutmak, yakalamak, sürüklemek’ (DH: 206).

1270. qarmala-: acele etmek.

qarmalarmen karmalarmē CC-A 82b/29

Karmalarme (karmalarmen) ‘festino’ (Kuun 1880: 262). anl. f. кармала (v) ‘ungeschickt um sich greifen’, кармалармән ‘festino’ (Radloff 1887:). qarmala- ‘eilen’ (Grønbech 1942: 194). karmalarmē 82r/28 (Drimba 2000: 144).

1271. qarov: tazminat, ücret, ödöl; krş. qaraş.

qarovımız karovımız CC-A 73b/1

qarov ‘Entgelt, Belohnung’ (Grønbech 1942: 194). karovımız 73r/1 (Drimba 2000: 137).

1272. qarsaq: karsak.

qarsaq Charsac CC-İ 43b/9

Charsac ‘canis corsac’ (Kuun 1880: 270). qarsaq ‘Steppenfuchs, Korsak und dessen Fell’ (Grønbech 1942: 194). Charsac 43r/9 (Drimba 2000: 91). OT. Hrız-T. karsak ‘derisinden güzel kürk yapılan tilki nev’inden yabani hayvan’ (İML 1988: 38). M-KıpT. qarsaq = Ar. al-fanak ‘fennec’ (RH 2000: 164).

1273. qarşı: qarşı; qarşı bar- ‘karşılamak’.

qarşı qarşı CC-A 63a/13, 63a/18

Karzi ‘obviam; contra’ (Kuun 1880: 262). каршы ‘entgegen’, каршы барды (Radloff 1887: 23). qarşy ‘entgegen’, ol frişte sövünüp qarşy bardy ‘der Engel freute sich und ging (ihm) entgegen’ (Grønbech 1942: 194). karzi 62v/13, 62v/18 (Drimba 2000: 120). ET. qarşı ‘zıd, aksi, muhalif, muarız’ (Üİ 1998: 152). qarşı ‘karşı, saray, köşk’ (ETŞ 1992: 328). qarşı/kārşı ‘kavga, karşı’ (Gabain 2000: 278). qarşı ‘karşı’ (AY-YK 2012: 236). qarşı ‘karşı, rakip’ (Mir) (IB: 54; YKI 2013: 503). krş. qarşısız ‘karşılıksız’ (ETŞ 1992: 328). OT. qarşı/kaşru ‘karşı’ (KB: 226). qarşı/kaşru ‘saray, köşk’ (KB: 226). qarşı ‘saray, köşk’ (TKT 2004: 425). qarşı ‘hakan sarayı, köşk’ (DLT-Atalay 2006: IV-273). qarşı/karşu ‘karşı, zıt’ (DLT-Atalay 2006: IV-273). qarşı ‘iki bey arasındaki uyuşmazlık’ (DLT-Atalay 2006: IV-273). karşu ‘karşı’ (DH: 206). qarşu ‘karşı’ (AH: XXXIV). krş. karşut ‘zıt’ (DLT-Atalay 2006: IV-273). Hrız-T. qarışı ‘saray’ (KurT 2002: 147). qarşa → qarşa qarşu ‘karşı karşıya’ (KurT 2002: 147). qarşı ‘saray’ (ME 1993: 135). qarşu ‘karşı’ (ME 1993: 135; KE 1997: 301; NF 1998: 203). krş. qarşun- ‘yönelmek’ (ME 1993: 135). M-Kıpt. qarşı ‘karşı’ (KK 1999: 111). qarşu ‘karşı’ (MG 1984: 173; BV 1986: 206; KFLT 1989: 1014; KH 2002: 129). qarşu ‘1) karşı, karşı; 2) ...e doğru’, qarşu gel- ‘karşılama, karşı çıkmak’ (GT 1989: 362). qarşu ‘karşı’, qarşu tap- ‘yönelmek’, qarşu tur- ‘yönelmek’ (İMS 1992: 547). qarşu ‘karşı, yönelik’ (KMES 1994: 269). qarşu ‘karşı’, qarşu dur- ‘karşı durmak, karşıasına almak’, qarşu eyle- ‘karşı koymak’, qarşu otur- ‘karşıasına oturmak, paralel oturmak’, qarşu ol- ‘doğru olmak’ (KF 2006: 132). qarşu ‘facing, opposite’ (RH 2000: 316). qarşu ‘karşı’ (TK 2008: 256). krş. qarşul- ‘yan yana, bir arada olmak’ (MG 1984: 174). qarşula- ‘karşılama, beklemek’ (KF 2006: 132). qarşulaş- ‘karşılaşmak’ (KFLT 1989: 1014). O-Moğ. Mnt. qarşı ‘palace’, Moğ. qarşı, Hal. ordo qarşı ‘palace’ < Türk.: OT., Çağ. qarşı ‘palace’ < Kuçan kerciye ya da Skr. griha ‘house’ (Poppe 1955: 40). M-Kıpt. qarşu ‘karşı, mukabil, bugünkü manasında (KİLE 1931: 71).

1274. kart: yaşlı, kart, kocamış.

kart	Chart	CC-İ 39a/26
kart	Chart	CC-İ 50a/21

Chart ‘senex’ (Kuun 1880: 270). kapt ‘Greis’ (Radloff 1887: 23). qart ‘alt, bejahrt’ (Grønbech 1942: 194). Chart 38v/26 (Drimba 2000: 85); Chart 49v/21 (Drimba 2000: 100). ET. qart: özel ad, *qaşqır baj: qart qaj kez* ‘Кашкыр Бай карт..’ (TEƏ 2008: 325, 159). Hrız-T. kart/t ‘yaşlı, ihtiyar’ (KE 1997: 301). krş. karta- ‘yaşlanmak, ihtiyarlamak’

(KE 1997: 300). kartlık 'yaşlılık, ihtiyarlık' (KE 1997: 302). AO-Kıpt. kart 'yaşlı' (AO 1996: 220). M-Kıpt. kart 'yaşlı' (KMT 2002: 113). kart 'ihtiyar, çok yaşlı' (TK 2008: 256). krş. kartay- 'ihtiyarlamak, yaşlanmak' (TK 2008: 256).

1275. kasap (< ar. kaṣṣāb): kasap.

kasap Caṣap CC-İ 44b/29

Casap 'lanio' ~ ar. قَصَاب (Kuun 1880: 267). kacap 'Schlächter' (Radloff 1887: 24). qasap 'Schlächter, Metzger' (Grønbech 1942: 195). Caṣap 44r/29 (Drimba 2000: 93). OT. M-Kıpt. kaṣṣāb 'kasap' (KF 2006: 132).

1276. kesertke: kertenkele.

kesertke kaṣartka CC-A 58a/10

iṣa. f. Kasart 'frustulum' (Kuun 1880: 261). kayıt yok (Radloff 1887:). qasartqa 'Eidechse' (Grønbech 1942: 195). <kaṣartka> 57v/10 (Drimba 2000: 112). kāsārtkā~kāsārtki < kāsīl + t + gū (Hauenschild 1998: 139). M-Kıpt. kaṣartku 'çekirge' (İMS 1992: 547). kaṣırtka 'kene' (KMT 2002: 113). kāsāltāki 'kertenkele ve ona benzer bir hayvan' (KİLE 1931: 46). kesürtüki 'kertenkele' (DM 2003: 91). kiselenṅgi 'kertenkele' (İMS 1992: 554).

1277. kaş I:kaş, gözlerin üzerinde kemerli birer çizgi oluşturan kısa kıllar.

kaş Cas CC-İ 48a/12, 52b/7, 52b/8

Cas 47r/12 (Drimba 2000: 97). kaş 'kaş' (KUKY 2009: 221, 525). ET. qaş 'kaş' (Hsüan-X 1975: 144). kaş 'kaş' (ETŞ 1992: 329; Gabain 2000: 278). kaş 'kaş' (METY 2012: 315; Aydın 2012: 168). kaş 'kaş' (Yen) (YKI 2013: 503). OT. kaş 'kaş' (KB: 226). kaş 'ön; huzur, nezd' (DH: 206). kaş 'kaş' (AH: XXXIV). kaş 'yama, tepe' (TKT 2004: 425). kaş 'göz üstündeki kaş' (DLT-Atalay 2006: IV-276). krş. kaşlıg 'kaşlı' (DLT-Atalay 2006: IV-276). Hrzt. kaş 'insanın gözleri üzerinde yay şeklinde uzanan kıllar, kaş' (İML 1988: 38). kaş 'kaş' (ME 1993: 135). kaş I 'kaş' (KurT 2002: 147). kaş II 'tepe' (KurT 2002: 147). krş. kaşlıg 'kaşlı' (NF 1998: 204). M-Kıpt. qaş '1) Bugünkü manasında; 2) tepenin başı' (KİLE 1931: 72). kaş 'kaş' (MG 1984: 174; BV 1986: 206; GT 1989: 363; (KMT 2002: 113; (DM 2003: 89; KF 2006: 132). kaş '1) gözün üst kısmı; 2) yüzük kaşı' (İMS 1992: 548). qaş 'eye brow' (RH 2000: 98, 204). kaş 'ön, huzur, kat' (TK 2008: 257). Çağ. kaş 'kaş' (MK 1993: 469). krş. kaşlık 'kaşlı' (MK 1993: 470). kaş

II: kaş, eyerin ön ve arkasındaki çıkıntılı bölüm. Cas ‘cilium; arcus’, alındaki cas ‘anterior equestris sellae arcus’, artındaki cas ‘posterior equestris sellae arcus’ (Kuun 1880: 267). каш ‘Sattelknopf’, алдындағы каш, артындағы каш (Radloff 1887: 24). qaş ‘(Rand,) Augenbraue; Sattelbogen’, алдындағы qaş ‘der vordere Sattelbogen’, артындағы qaş ‘der hintere Sattelbogen’ (Grønbech 1942: 195). cas 52r/7, 52r/8 (Drimba 2000: 104). ET. kaş ‘süs taşı, kırat’ (Gabain 2000: 278). OT. Krh-T. kaş ‘kaş, lekesiz beyaz veya kara taş’ (DLT-Atalay 2006: IV-276). krş. kaşla- ‘kaş, gereç? yapmak; kaşa vurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-277). Hrzt. kaş ‘(yüzük için) ön yüz, taş’ (NF 1998: 204). M-Kıpt. kaş ‘eyerin önünde ve ardında olan yükseklikler’ (MG 1984: 174). kaş ‘yüzük kaşı’ (KFLT 1989: 1015; (KMT 2002: 113). qaş ‘jade, precious stone’, yüz qaş/yüzük qaş ‘ring with a bezel’ (RH 2000: 147, 304). qaş ‘yüzük kaşı’ (KK 1999: 112). krş. qaşlı ‘kaşlı yüzük’ (KK 1999: 112). Çağ. kaş ‘karşı, ön’ (MK 1993: 469).

1278. kaşı-: kaşmak; krş. qaşı-.

kaşidun	caşidun	CC-İ 14b/14
kaşıgil	caşıgil	CC-İ 14b/15
kaşirmen	caşirmē	CC-İ 14b/13

Casirmen ‘fodio’, casigil *emir şekli* (Kuun 1880: 267). кашы (v) ‘sich kratzen’, CC-İ 14b/15 kaşıgil → кашырғыл (Radloff 1887: 24). qaşy- ‘reiben, kratzen’ (Grønbech 1942: 195). Caşirmē 14r/13, Caşidun 14r/14, Caşıgil 14r/15 (Drimba 2000: 53). OT. kaşı- ‘kaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-277). krş. kaşın- ‘kaşınmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-277). kaşıt- ‘kaşıtmaq’ (DLT-Atalay 2006: IV-277). Hrzt. kaşı- ‘kaşmak’ (MM 2008: 228). kaşmak ‘bedenin kaşınan yerini oğmak’ (İML 1988: 38). krş. kaşın- ‘kaşınmak’ (ME 1993: 135). M-Kıpt. qaşı- → qaşıdı ‘atı kaşağıyla temizledi’ (KİLE 1931: 72). kaşı- ‘kaşmak’ (BV 1986: 206; İMS 1992: 548; KK 1999: 111; KH 2002: 129; KF 2006: 132). qaşı- → qaşı ‘scratch!’ (RH 2000: 72). kaşı- ‘tumar etmek’ (KMT 2002: 113). krş. kaşın- ‘kaşınmak’ (KK 1999: 111; KH 2002: 129). kaşın- ‘(at) işemek’ (KMT 2002: 114).

1279. kaşka: kabak kafalı.

kaşka	kaska	CC-A 83a/19
-------	-------	-------------

Kaska ‘calvus’ (Kuun 1880: 261). kaska ‘kahl’ (Radloff 1887: 24). qaşqa ‘kahlköpfig’ (Grønbech 1942: 195). kaşka 82v/19 (Drimba 2000: 144). OT. M-Kıpt. qaşqa ‘alındaki beyazlık (hayvanlar için)’ (KİLE 1931: 72).

1280. *қағрау*: *қағағи*.

қағрау *Chafrau* CC-İ 52a/25

Chasrau ‘strigilis ferrea, qua equum radunt’ (Kuun 1880: 270). *қағрау* ‘Striegel’ (Radloff 1887: 24). *қағрау* ‘Striegel’ (Grønbech 1942: 195). *Chafrau* 51v/25 (Drimba 2000: 103).

1281. *қағғи*: *bkz. қағи*.

қағғирмен *kassírmén* CC-İ 14a/21

қағғидым *kassadím* CC-İ 14a/22

Kassirmen ‘frico’ *casirmen*? ‘kazarım’, *casigil*? *emir şekli* (Kuun 1880: 267). *кашы* (v) ‘sich kratzen’, CC-İ 14a/21 *қағғирмен* → *іша. f. кашырмән*, CC-İ 14a/22 *қағғидым* → *кашыдым* (Radloff 1887: 24). *іша. f. қаға-* ‘reiben, kratzen’ (Grønbech 1942: 195). *kaššírmén* 13v/21, *kaššadím* 13v/22 (Drimba 2000: 52).

1282. *қауқ*: *қауқ*.

қауқ *Chasuc* CC-İ 53a/30

Chasuc ‘cochlear’ (Kuun 1880: 270). *іша. f. кашық* ‘Löffel’ (Radloff 1887: 24). *қауқ* ‘Löffel’ (Grønbech 1942: 196). *Chasuc* 52v/30 (Drimba 2000: 105). OT. *қауқ/қауқ* ‘қауқ’ (DLT-Atalay 2006: IV-277, 278). *krş. қауқла-/қауқла-* ‘қауқlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-277, 278). *қауқлан-* ‘қауқ sahibi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-278). Hrz-T. *қауқ* ‘mayi yemekleri yemek için kullandığımız alet’ (İML 1988: 38). M-KıpT. *қауқ/қауқ* ‘қауқ’ (DM 2003: 89). *қауқ* ‘қауқ’ (KİLE 1931: 72). *қауқ* ‘қауқ’ (BV 1986: 206; KK 1999: 111; (KMT 2002: 114). *krş. қауқçı* ‘қауқçı’ (KK 1999: 111).

1283. *қат* I: *kat*, *tabaka*; *kez*, *defa*.

қат *chat* CC-İ 37b/30, 37b/31, 38a/1

қатнығ *katning* CC-İ 31b/18

Chat *yani* *kat*, *birchat* ‘simplex’, *ecchi chat* ‘duplex’ (Kuun 1880:). *kar* ‘Schicht, Mal’, *äki kar* (Radloff 1887: 23). *qat* 1) ‘Schicht’, *eki qatnyғ* arasynda ‘dazwischen’; 2) ‘mal, -fach’, *bir qat-ekki qat* ‘einfach-zweifach’ (Grønbech 1942: 196). *katnyғ* 31v/17 (Drimba 2000: 75); *Birchat* 37r/30 (Drimba 2000: 84). G. Doerfer *qat* kelimesinin DLT’de tanıklanan *qa-* ‘aufschichten, zusammenlegen’ fiilinden türediğini kaydetmiştir

(Doerfer 1967: 419; DLT-Atalay 2006-IV: 242). A. B. Ercilasun ilk anlamının *tabaka* olduğunu belirttiği *kat* kelimesinin ilk defa İrk Bitig’de *Ulug eb örtenmiş, katiña tegi kalmaduk; bükiñe tegi kodmaduk* ‘büyük (bir) ev yanmış, en alt katına dek (bir şey) kalmamış; köşesine bucağına dek (bir şey) koymamış’ cümlesinde tanıklandığını söylemiştir (Ercilasun 2011: 10, 17). ET. kat ‘kat, tabaka’ (HUAS 1941: 96). qat ‘kat’ (Hsüan-X 1975: 144). at ‘kat, tabaka, kat kat, defa, kez’, at at ‘kat kat, üst üste’ (ETŞ 1992: 329, 330). qata; Q’T, XT ‘defa, kez, kere’ (İKPÖ 1998: 183. qat; X’T ‘kat, kıvrım, sıra’ (İKPÖ 1998: 183). at ‘kat, kez, defa’ (Üİ 1998: 152). at ‘defa, kat’ (Gabain 2000: 278). kat ‘kat’ (IB: 54). kat ‘kat, tabaka’ (AY-YK 2012: 237). kat ‘kat, tabaka’ (Mir) (YKI 2013: 503). kat ‘kat, katman’ (HUAS 2014: 148). krş. at- ‘karıştırmak, bîtap düşmek’ (Mayt: 403). at- ‘katmak’ (Gabain 2000: 278). ata ‘defa, sıra, kez’ (AY-III 1991: 97). qata; Q’T, XT ‘defa, kez, kere’ (İKPÖ 1998: 183). ata ‘defa, sıra’ (Gabain 2000: 278). qata ‘paz, kpar’ (TEƏ 2008: 325). kata ‘kez, defa’ (AY-YK 2012: 237). kata ‘kez, defa’ (Yen) (YKI 2013: 503). qataylan-; X’T’XL’N- ‘gayret etmek, çabalamak’ (İKPÖ 1998: 183). atçığ ‘hasse, duyu organı’ (ETŞ 1992: 329). atığ ‘mahlût, karışık’ (Gabain 2000: 278). katıl- ‘karışmak, birbirine karışmak, ittifak etmek’ (HUAS 1941: 96). atıl- ‘karışmak’ (Mayt: 404). atıl- ‘katılmak, kanşmak’ (AY-III 1991: 97). atıl- ‘katılmak’ (Gabain 2000: 278). katıl- ‘1. katılmak, eklenmek, karışmak; 2. askerî birliğe katılmak, müttefik olmak’ (KUKY 2009: 333, 373, 525). katıl- ‘katılmak, dahil olmak’ (UKY 2011: 100). katıl- ‘karışmak, katılmak’ (HUAS 2014: 149). atılış- ‘birbirine karışmak, birbirine katılmak’ (Üİ 1998: 152). qatın ‘tekrarlanan, mütekerrir’ (Hsüan-X 1975: 144). *kat+in kat+in* ‘repeatedly’ (Huan) (Erdal 2004: 327). atın ‘tekrar’ (Gabain 2000: 278). atna- ‘üzerinde durmak’ (ETŞ 1992: 330). atna- ‘tekrar etmek, tekrarlamak’ (Üİ 1998: 152). atun- ‘fazlalaşmak’ (ETŞ 1992: 330). OT. at ‘kat, huzur, ön taraf’ (TKT 2004: 426). kat ‘yan, yamaç’, kat kadrak ‘dağ katları ve kıvrımları, yamaç, yan’ (DLT-Atalay 2006: IV-246, 278). kat ‘nezd, yan’ (DLT-Atalay 2006: IV-278). krş. ka- ‘yığmak; sandığa koymak’ (DLT-Atalay 2006: IV-242). kadhığ ‘ikileme dikiş, çifte dikiş’ (DLT-Atalay 2006: IV-247). at- ‘katmak, karıştırmak’ (KB: 227). at- ‘katmak’, ortak at- ‘1. (Tanrıya) ortak koşmak; 2. (Tanrıya) ortak koşulmak, şirk koşulmak; 3. muhalefet etmek, çekişmek’, tüşek at- ‘cinsel ilişkide bulunmak’ (TKT 2004: 426, 569, 570, 688). at- ‘katmak’ (AH: XXXIV). kat- ‘katmak, ilave etmek, karıştırmak’ (DLT-Ercilasun 2014: 692). ata ‘defa’ (KB: 227; AH: XXXIV). kata ‘kere, defa, gez’ (DLT-Atalay 2006: IV-279). atıglı ‘vebal, bir eylemin kötü sonucu’, ortak atıglı ‘bozguncu, fesat çıkarıcı’ (TKT 2004: 426, 766). atıg ‘karışık’ (AH:

XXXIV). katık 'katgı, her hangi bir nesneye katılan; sirke, yoğurt gibi tutmaç yemeğine katılan nesne' (DLT-Atalay 2006: IV-279). katıl- 'katılmak, karıştırılmak' (KB: 228). katıl- 'karıştırılmak; erkek kadın çiftleşmek' (DLT-Atalay 2006: IV-280). katış → katış karış (TKT 2004: 425). katın- 'katar görünmek' (DLT-Atalay 2006: IV-280). katış- 'katmakta yardım ve yarış etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-280). katılış 'katılış; su kollarının kavşıtında olan su birikintisi' (DLT-Atalay 2006: IV-281). katılış- 'su kolları kavuşmak' (DLT-Atalay 2006: IV-281). katnat- 'tekrar ettirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-281). katut 'katık', katutluğ ok 'temreni ağıya bulaşmış ok' (DLT-Atalay 2006: IV-281, 282). Hz-T. kat 'yan' (İML 1988: 38). kat I 'defa, kez' (ME 1993: 135). kat II 'tin, tel, kat' (ME 1993: 135). kat III 'huzur, ön' (ME 1993: 135). kat 'kat; huzur, yan; takım' (KE 1997: 302). kat 'kat, huzur, yan; kat; (elbise için) takım' (NF 1998: 204). kat '1) kat, sıra; defa, kez; 2) taraf, yan' (KurT 2002: 148). kat 'huzur, kat' (MM 2008: 228). krş. kat- I 'katmak' (ME 1993: 135). kat- II '(küpe vs.) takmak' (ME 1993: 135). kat- III '(sürme) çekmek' (ME 1993: 136). kat- 'katmak, ilave etmek, karıştırmak' (KE 1997: 303). kat- 'katmak, ilave etmek, koymak; içine sokmak; bir yerde tutmak, kapatmak; takmak; koşmak' (NF 1998: 205). kat- 'katmak, bağlamak, karıştırmak' (KurT 2002: 148). kata 'defa, kere' (NF 1998: 206; MM 2008: 228). kata 'defa, kez, kat' (KurT 2002: 148). katık 'baharat' (ME 1993: 136). katıksız 'saf, temiz, arı' (ME 1993: 136). katıl- 'katılmak, aynı fikirde olmak' (KE 1997: 304). katıl- 'koşulmak, katılmak; birleşmek, bağlanmak' (KurT 2002: 149). katılış 'kavuşma, birleşme' (KurT 2002: 150). katımluk 'katılma, karışma' (ME 1993: 136). katın- '(sürme) çekmek, (küpe) takmak' (ME 1993: 136). katış-karış 'karma karış' (ME 1993: 136). katla 'defa, kez' (KurT 2002: 150). katmak 'karıştırmak' (İML 1988: 39). katıtur- 'kattırmak, sokturmak' (ME 1993: 136). M-Kıpt. gat: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 72). kat 'yan, nezd, huzur' (MG 1984: 174). kat 'kat' (MG 1984: 174). kat 'kat' (BV 1986: 207). kat 'huzur' (KFLT 1989: 1015; KH 2002: 129). kat '1) yan, huzur, nezd; 2) yan; nazar; 3) yan, etraf, ön' (GT 1989: 363). kat '1) kat, tabaka; 2) kat, nezd, huzur', kat kat 'tabaka tabaka' (İMS 1992: 548). kat 'huzur, yan' (KMES 1994: 269). kat 'kat, yan, huzur' (KK 1999: 111). qat 'bye the side of' (RH 2000: 319). kat 'yan, huzur, nezd' (KMT 2002: 114). kat 'kat, huzur' (DM 2003: 89; KF 2006: 132; TK 2008: 257). krş. kat- 'katmak' (BV 1986: 207; İMS 1992: 548). kat- 'karıştırmak' (GT 1989: 363; (KMT 2002: 114). qat- → qat 'mix!' (RH 2000: 76). kat- 'katmak, karıştırmak, ilave etmek' (KH 2002: 129). qatı 'yan, nezd' (KİLE 1931: 72). katıg 'katık, yiyecek' (İMS 1992: 548). katıgsız

‘saf, katıksız’, katıksız kılğan ‘ihlaslı’, katıksız kılığlı ‘has kılan’ (TKT 2004: 428). qatıq ‘ekmekle beraber yenilen süt, yoğurt gibi şeyler’ (KİLE 1931: 72). katıl- ‘katılmak’ (BV 1986: 207). katıl- ‘cinsî ilişkide bulunmak’ (KFLT 1989: 1015). katılmaçlık ‘cinsî ilişkide bulunma’ (KFLT 1989: 1015). katın ‘çok’ (KFLT 1989: 1015). Katıyala: Güçlü yaylı (özel ad) (KMT 2002: 114). katla ‘defâ, kere’ (MG 1984: 175). qatla → bir qatla wa bir ker ‘one time and one moment’ (RH 2000: 307). katla- ‘yanında, yakınında olmak’ (MG 1984: 175). Çağ. krş. kat- ‘katmak’ (MK 1993: 470). katıl- ‘katılmak’ (MK 1993: 470). katla ‘defa, kere’ (MK 1993: 470).

1284. kat II: huzur, nezd.

katında	catında	CC-İ 30b/7, 30b/19
katında	chatında	CC-İ 31b/25
kattında	kattında	CC-A 62b/29
kattında	kattında	CC-A 62b/34
katında	katinde	CC-A 63a/11
katında	katinde	CC-A 63a/15

Kat ‘latus’ (Kuun 1880: 261); catında ‘apud’ (Kuun 1880: 267); chatında ‘juxta’ (Kuun 1880: 269). kat ‘Seite’, катында (Radloff 1887: 23). qat(-) ‘Seite, der Raum neben oder bei etwas’, qatında, tejeri qattynda ‘bei Gott’ (Grønbech 1942: 196). Catında 30r/7, 30r/19 (Drimba 2000: 74); Chatında 31r/22 (Drimba 2000: 75); kattında 62r/29, kattında 62r/34, katinde 62v/11, 62v/15 (Drimba 2000: 120).

1285. katı: güçlü, kuvvetli; katı, sert; krş. kattı.

katı	Catı	CC-İ 30b/21
katı	Chatı	CC-İ 39b/16
katıdır	katıdır	CC-A 81a/33

cati chele ‘fortiter’ (Kuun 1880: 261); Chatı ‘durus’ (Kuun 1880: 269). каты ‘stark, fest’, аҗым каты дыр ‘die Strömung ist stark’ (Radloff 1887: 23). qaty ‘hart, fest, stark, heftig’, qaty qyly, aḡym qaty-dyr ‘der Strom ist stark’ (Grønbech 1942: 196). Catı 30v/21 (Drimba 2000: 75); Chatı 39r/16 (Drimba 2000: 86); katıdır 80v/33 (Drimba 2000: 141). kat-ıg ‘hard’ < kat- ‘to be hard’ (Erdal 1991: 191). ET. katab/katıg ‘sert, haşin, katı’ (Mayt: 404). katı ‘katı, sert, şiddetli’ (KUKY 2009: 182, 525). katı ‘katı, sert, şiddetli’ (UKY 2011: 100). katı ‘sert, katı’ (METY 2012: 315). kaḡıg ‘sağlam, katı, gayret’ (ETŞ 1992: 323). kaḡaḡ/katıg ‘katı’ (Gabain 2000: 276). katıgı ‘kaba, katı’ (ETŞ

1992: 329). katıg 'sert, katı' (AY-III 1991: 97). katıg 'sert, kuvvetli, haşin, katı' (ETŞ 1992: 329). katıg 'katı' (IB: 54). katıg/katıg 'katı, sert' (AY-YK 2012: 237). katıg 'sert, katı' (ABH 2013: 204). katıg 'katı, sert' (Mir) (YKI 2013: 503). krş. kadek/katağ/katıg/kattih 'katı, gayret' (Gabain 2000: 278). kat- 'katmak, sertleşmek' (ABH 2013: 204). katağlan-/katığlan- 'cehdetmek' (Mayt: 404). katağlan-/katığlan-/kattihlam 'zahmet etmek, cehtetmek, uğraşmak' (Gabain 2000: 278). katağlıg 'pek' (Mayt: 404). katıg 'sert' (Gabain 2000: 278). katıgdı 'sıkıca, sim sıkı' (ETŞ 1992: 330). katıgdı/katıgtı 'sıkı, sıkıca' (IB: 54). katıgdı 'sıkı, iyice' (KUKY 2009: 188, 525). katıgdı/katıgtı 'sıkı, sıkıca' (Mir) (YKI 2013: 503). katıgdı 'sıkıca' (Aydın 2012: 168). katıgtı 'iyice, sağlamca' (AY-YK 2012: 237). katıgla- 'yormak, germek, zorlamak' (Gabain 2000: 278). katığlan- 'gayret etmek, çabalamak' (AY-III 1991: 97). katığlan- 'uğraşmak' (ETŞ 1992: 330). katığlan- 'katlanmak, gayret etmek, cehdetmek' (Üİ 1998: 152). qatıylan- 'быть твердым (в убеждениях), стойким, упорным' (TEŞ 2008: 325). katığlan- '1. katılaşmak, sertleşmek; 2. çalışmak, çabalamak' (KUKY 2009: 333, 396, 525). katığlan- 'gayret etmek, gayretli olmak' (METY 2012: 315). katığlan- 'çabalamak, gayret etmek' (AY-YK 2012: 237). katığlan- 'çalışıp çabalamak' (Yen) (YKI 2013: 503). katığlandaçı 'ceht edici' (Gabain 2000: 55). katığlanmak 'gayret etme, çabalama, uğraşma' (AY-III 1991: 97). katın- 'kuvvetlenmek' (ETŞ 1992: 330). katın-/katun- 'katılaşmak' (Gabain 2000: 278). OT. Krh-T. katıg 'katı, sert, çok' (KB: 227). katıg '1. katı, sert, haşin, çetin, şiddetli, elim, korkunç; 2. sert, acımasız; (rüzgâr için) soğuk ve şiddetli', ey katıgılık 'eyvah, yazıklar olsun!', katıg da'vîçi boğun 'karşı çıkan, inatçı topluluk', katıg irig 'ağır, şiddetli', katıg kawî 'şiddetli, çetin, sert', katıg köüllüg 'kötü kalpli', katıg ot 'azap, azap ateşi, şiddetli ateş', katıgrağ 'daha güçlü, daha şiddetli, daha kuvvetli', katıg ün 'çığlık' (TKT 2004: 356, 427). katıg 'kuvvetli, pek, muhkem, sert' (AH: XXXIV). katıg 'katı, sert' (DLT-Atalay 2006: IV-279). kattıg 'katı, sert; şiddetli' (DH: 206). krş. kat- 'katılaşmak, sertleşmek' (DLT-Ercilasun 2014: 692). katıg 'katı, sert' (DLT-Atalay 2006: IV-279). katıgür- 'gülerek katılmak' (KB: 227; DLT-Atalay 2006: IV-279). katığlan- 'katlanmak, çabalamak' (KB: 227). katığlan- '1. uğraşmak, çabalamak, gayret göstermek; 2. cihat etmek', katığlanmaklarça 'gücü yettiğince, en kuvvetli şekilde', yori- katığlan- 'çalışıp çabalamak, çalışmak' (TKT 2004: 427, 789). katığlan- 'çabalamak, uğraşmak' (DLT-Atalay 2006: IV-279). katığlanmak 'eziyet çekmek, üzülmek' (DH: 206). katıgılığ 'soysuz; katıklı' (DLT-Atalay 2006: IV-279). katıgılık 'sertlik, müşkilât' (KB: 228). katıgılık '1. güç, kuvvet; 2.

zarar; 3. eyvah, yazık, vay!, yazıklar olsun!; 4. vebal, kötü son', katıgılık/esrüklik 'zorluk, sarhoşluk', katıgılık kıl- 'zorlamak' (TKT 2004: 428). katıgılık 'felâket' (DLT-Atalay 2006: IV-279). katıksız '1. sadece, yalnız; 2. ihlas sahibi, temiz, halis', katıksız bol- 'uzaklaşmak, bir yana çekilmek', katıksız kıl- 'içtenlikle bir şeyi yerine getirmek, yapmak', katıksız kılğan 'samimi olan', katıksız kılıklı 'günahtan arınmış' (TKT 2004: 429). katın- 'sertelmek' (DLT-Atalay 2006: IV-280). katkı 'katı, haşin, kibir' (KB: 229). katkı 'katı' (DLT-Atalay 2006: IV-280). katlan- 'cihat etmek, savaşmak, mücadele etmek' (TKT 2004: 429). katlan- 'katlanmak' (AH: XXXIV). Hz-T. katı 'hasis' (İML 1988: 38). katı/katıg 'çok; katı; çok; şiddetli, sert; hızlı; zor, güç; iyice, sağlamca; kötü' (NF 1998: 206). katı/katıg 'sağlam, güçlü; sert, şiddetli, gaddar' (KurT 2002: 148, 149). katıg 'sert, sıkı, güç' (ME 1993: 136). katıg I 'katı, sert; güçlü; çok, güç, zor' (KE 1997: 303). katıg '1. katı, sert; 2. çok' (MM 2008: 228). katıu 'katı, sert' (ME 1993: 136). krş. katıgılan- 'katlanmak' (ME 1993: 136). katıgılan- 'katlanmak, dayanmak, zahmet çekmek, yorulmak' (KE 1997: 304). katıgılan- 'uğraşmak, meşgul olmak' (KurT 2002: 149). katıgılan- 'uğraşmak, zorlanmak, direnmek' (MM 2008: 228). katıgılaş- 'sertleşmek' (ME 1993: 136). katıgılık 'güçlük, zorluk' (KE 1997: 304). katıgılık/katıgılık '1) sağlamlık, güç; 2) zorluk; üzüntü' (KurT 2002: 149). katıl- 'eziyet işkence etmek' (KE 1997: 304). katıl- 'sıkıntı, eziyet vermek, kötülük etmek' (NF 1998: 207). katılan- /katıgılan- 'çaba göstermek, uğraşmak' (NF 1998: 207). katın- 'sertçe çarpmak' (NF 1998: 207). katkıkur- → katkıkura kül- 'kahkaha ile gülmek' (ME 1993: 136). katlan- 'katlanmak' (ME 1993: 136). katlan- 'katlanmak, dayanmak, tahammül etmek' (KE 1997: 304). katlan- 'mücadele etmek' (KurT 2002: 150). katlaştur- 'inat etmek, ısrar etmek' (KurT 2002: 150). katlat- 'tahammül ettirmek, zora dayandırmak' (KE 1997: 304). katmak 'katılaşmak' (İML 1988: 39). AO-Kıpt. katı 'sert, güçlü, sağlam' (AO 1996: 220). M-Kıpt. qatı/qattı 'şedid, katı' (KİLE 1931: 72, 73). katı '1) sert, kırıcı; 2) fazla, çok' (GT 1989: 363). katı/katıg '1) çok, fazla; 2) sağlam; 3) sert; 4) şiddetli, katı taş 'büyük taş', katı ayıt- 'açıktan ve yüksek sesle söylemek', katıg qarı 'çok yaşlı' (İMS 1992: 548). katı '1) sert, yumuşak olmayan; 2) yüksek sesle konuşma, açık' (KMES 1994: 270). katı/katıg 'katı, çok, çok fazla, şiddetli, iyice, sıkı sıkı, ağır' (BV 1986: 207). katı 'katı, sert, dik, ağır', kaskatı 'kaskatı, çok sert' (KH 2002: 129). katı 'katı' (KMT 2002: 114). katı 'katı, sert' (DM 2003: 89). katı '1) sıkı; 2) çok; 3) yüksek, yukarı', katı çağır- 'yüksek sesle çağırmak', katı dutıcı 'iyi bakan, sıkı bakmak' (KF 2006: 132, 133). katı/katıg '1) şiddetli, çetin, ağır; 2) sert, galiz; 3) kuvvetli, berk, muhkem' (TK 2008:

257). *qatıg* ‘katı, sert; çok’ (MG 1984: 175). *qatu/qatıg* ‘strong; hard, fım’ (RH 2000: 121, 265). krş. *kat-* ‘katılaşımak, katı olmak, sertleşmek; mec. öfkelenmek’ (TK 2008: 257). *qatyl-* ‘wzmocnić się, utwierdzić się’ (Bulg-M 1954: 66). *katılık* ‘meşakkat, sıkıntı’ (GT 1989: 363). *katılık/katıluk* 1) ‘sert’, *katılık kııl-* ‘sert davranmak’; 2) ‘sertlik; azap’, *katılık tat-* ‘azap yaşamak, azap görmek’, *katıluk tart-* ‘azap çekmek, azap yaşamak’ (TK 2008: 257, 258). *qatlan-* → *qatlandı* ‘sabr ve tahammül etti’ (KİLE 1931: 73). Çağ. *qatıg* ‘katı, sert, güç’ (MK 1993: 470). krş. *katıklık* ‘katılık’ (MK 1993: 470). Dob.-Tat. *qatlanşıq* → *qat qat qatlanşıq / qatlamadan app-aşıq*. (laana) ‘Il a beaucoup de couches, mais il est plus ouvert que la galette. (chou)’ (Mándoky 1968: 377).

1286. *katır*:*katır*.

<i>katır</i>	<i>catr</i>	CC-İ 54b/18. <i>katır</i>	<i>Chatef</i>	CC-İ 54b/21.
--------------	-------------	---------------------------	---------------	--------------

Chater ‘mulus’ ~ *ar. قِطَار*, *tisi chater* ‘mula’ (Kuun 1880: 269). *катыр* ‘Maulesel’, *тиші катыр* (Radloff 1887: 24). *qatyr* ‘Maultier’, *tişi qatyr* ‘Maultierstute’ (Grønbech 1942: 197). *Chater* 54r/18, *Catr* 54r/21 (Drimba 2000: 107). OT. Krh-T. *katır* ‘katır’ (KB: 228). Hrз-T. *hatır* ‘katır’ (KE 1997: 240). *katır* ‘malûm ehlî hayvan, katır’ (İML 1988: 38). *katır* ‘katır’ (NF 1998: 207; MM 2008: 228). M-KıpT. *qatır*: Bugünkü manasında (hayvan) (KİLE 1931: 73). *katır* ‘katır’ (BV 1986: 207; KFLT 1989: 1015; GT 1989: 363; İMS 1992: 548; KK 1999: 112; (KMT 2002: 114; (DM 2003: 89). *qatır* ‘mule’ (RH 2000: 165, 216).

1287. *katıra*:-*katılaşımak*.

<i>katırap</i>	<i>catırap</i>	CC-İ 31a/21
----------------	----------------	-------------

Katırap (Kuun 1880: 261). *катырап* ‘heftig, stark’ (Radloff 1887: 24). *qatırap* ‘kräftig’ (Grønbech 1942: 197). */katırap./* 30v/21 (Drimba 2000: 75). OT. Krh-T. *katur-* ‘katılaştırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-281).

1288. *katıştur*:- *kariştirmek*.

<i>katıştur</i>	<i>chatıstur</i>	CC-İ 28a/20
<i>katışturđum</i>	<i>chatısturdū</i>	CC-İ 28a /19
<i>katışturmak</i>	<i>chatısturmac</i>	CC-İ 28a /21

katıştururmen *chatısturumē* CC-İ 28a /18. *anl. f.* *Chatisturumen* ‘temperovinum’, *chatıstur emir şekli*, *Chatısturmac* ‘temperantia’ (Kuun 1880: 270). *катыш* (v) ‘sich vermischen’, *катыштыр* (v) ‘vermischen’, *катыштырымән*, *катыштырдым*,

катыштыр, катыштырмак (Radloff 1887: ??). qatyštur- ‘(den 'Wein) mischen’, qatyšturmaq ‘das Mischen’ (Grønbech 1942: 197). Chatıfturumē 28v/18, Chatıfturdū 28v/19, Chatıftur 28v/20, Chatıfturmac 28v/21 (Drimba 2000: 71). ET. krş. M-KıpT. ҡaтışdur- ‘karıştırmak’ (KFLT 1989: 1015). krş. ҡaтış- ‘karışmak, birlikte olmak’ (KE 1997: 304). ҡaтуş- ‘1) birbirine karışmak; 2) katılmak’ (TK 2008: 258). ҡaтуşқан ‘katılan şey, katgı’ (TK 2008: 258). ҡaтуşturul- ‘kattırılmak’ (TK 2008: 258). ҡaтуşturulған ‘katılan şey’ (TK 2008: 258).

1289. ҡatife (< ar. ҡaтмfe): kadife.

ҡatife Catıfa CC-İ 47a/21

catifa ‘holosericum’, ar. قَطِيفَةٌ (Kuun 1880: 267). катыфа ‘Sammet’ (Radloff 1887: 24). qatifa ‘Samt’ (Grønbech 1942: 196). Catifa 46v/21 (Drimba 2000: 96).

1290. ҡatolik (< Lat. catholicus): katolik.

ҡatolik katolik CC-A 75a/16

Katolik ‘catholicus’ (Kuun 1880: 261). qatolik ‘katholisch’ (Radloff 1887: 196). katolik 74v/16 (Drimba 2000: 138).

1291. ҡaton: қан ҡatonı ‘hanın, padişahın hanımı’; soltan ҡatonı ‘kraliçe’; krş. hatun, ҡatun.

ҡatonı catonj CC-İ 46a/20, 46a/21

catonj 45v/20, 45v/21 (Drimba 2000: 95).

1292. ҡatra: baca.

ҡatra Catıfa CC-İ 51b/23

anl. f. Catra ‘mensa’ ~ yun. καθέδρα (Kuun 1880: 267). qatra ‘Schornstein’ (Grønbech 1942: 196). Catra 51r/23 (Drimba 2000: 103).

1293. ҡatti: bkz. ҡatı.

ҡatti kattı CC-A 62a/18

ҡatti katte CC-A 64a/20

ҡatti kattı CC-A 64b/14

ҡattıraқ kattı rac CC-A 64b/15

Katti ‘durus’, CC-A 62a/18 ҡatti işa. f. – anl. f. → Katli: andan katli ‘eo fortius’ (Kuun 1880: 261). катты ‘hart’, каттыпак (Radloff 1887: 24). qatty ‘hart, fest, stark, heftig’,

any qatty urdylar ‘sie schlugen ihn hart’, qattyraq ‘härter’ (Grønbech 1942: 196). katti 61v/18 (Drimba 2000: 118); katte 63v/20 (Drimba 2000: 122); katti 64r/13, katti rac 64r/14 (Drimba 2000: 123).

1294. katulan-: çabalamak.

katulangıl katulangıl CC-A 59b/20

Katulangil ‘exerceteipsum’ (Kuun 1880: 261). *işa. f.* катылан (v) ‘sich zwingen’ (Radloff 1887: 24). qatulan- ‘sich anstrengen, sich bemühen’ (Grønbech 1942: 196). katulangil 59r/19 (Drimba 2000: 115).

1295. katun: kadın, hanım; *krş.* hatun, қатон.

katun katun CC-İ 5a/24

katun katū CC-A 61b/7

katun Chatvn CC-İ 36a/7

katunga katūga CC-A 60b/7-8, 61b/2

katunlar katunlār CC-A 64a/34

Katū *yani* katun ‘femina; domina’ (Kuun 1880: 261). катын ‘Frau’, катыны, катынға, катынлар, кам катын киши (Radloff 1887: 23, 24). qatun 1) ‘Frau’, mariam qatun ‘die Jungfrau Maria’; 2) ‘Ehefrau’; 3) ‘Hausfrau’, qan qatuny ‘Kaiserin’, sultan qatuny ‘Königin’, qam qatun ‘Zauberin’ (Grønbech 1942: 196). *katun* 4v/24 (Drimba 2000: 41); Chat[o > u]n 35v7 (Drimba 2000: 81); katūga 61r/2, katū ga 61r/7-8 (Drimba 2000: 117); katunlār 63v/34 (Drimba 2000: 123).

1296. kavdan: çorak arazi.

kavdan kavdan CC-A 82a/14

Kavdan ‘quodincrematum non est’ (Kuun 1880: 262). qavdan ‘Land mit dürrem Gras’ (Grønbech 1942: 197). kavdæn 81v/14 (Drimba 2000: 142).

1297. kavurqına: kavurma tavası.

kavurqına Chaúrčina CC-İ 53b/7

Chaurcina ‘vaslatum’ (Kuun 1880: 269). qavurqyna ‘eine Art Pfanne zum Braten oder Rösten’ (Grønbech 1942: 197). Chaúrčina 53r/7 (Drimba 2000: 105).

1298. kav^ursın: kuş tüyü yazı kalemi.

kav^ursın kav^rfîn CC-A 58a/16

Kavosin ‘scapus pennae’ (Kuun 1880: 262). qavursyn ‘Federkiel’ (Grønbech 1942: 197). kav^rfîn 57v/16 (Drimba 2000: 112).

1299. kaya:kaya.

kaya kaía CC-A 58a/28

Kaia ‘rupes’ (Kuun 1880: 261). kaya ‘Felsen’ (Radloff 1887: 22). qaja ‘Felsen’ (Grønbech 1942: 190). kaía 57v/28 (Drimba 2000: 113). ET. kaya ‘kaya’ (Gabain 2000: 279). kaya ‘kaya’ (IB: 54). kaya ‘kaya’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 503). krş. kayalık ‘kayalık’ (ETŞ 1992: 331). OT. kaya ‘kaya’ (KB: 229). kaya ‘kaya’, yalım kaya ‘sarp dağın eteği’, kaya kör- ‘uzaktan görmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-284). krş. kayan ‘kayalar’ (KB: 230). Hrz-T. kaya I ‘kaya’ (KurT 2002: 150). M-KıpT. qaya ‘kaya’ (KİLE 1931: 74). kaya ‘kaya’ (KMT 2002: 114). Çağ. kaya ‘kaya’ (MK 1993: 470).

1300. kayda: ki orada, orada.

kayda Chayda CC-İ 33b/13

kayda kayda CC-A 62b/4, 62b/27, 69b/31

kayda kayde CC-A 63b/2

kaydatur chaydatur CC-A 62a/39

kayda kaydæ CC-A 60b/24, 81b/16

Kay ‘quod’, kayda ‘ubi’, kaysi ‘qualis’ (Kuun 1880: 261); chayda ‘ubi’, chaydam: chaydan ‘unde’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 269). kai, kai cāni ‘dass dich’, kaima ‘wer auch immer’, kaıda ‘wo?’, kaıda typ (Radloff 1887: 21). *işa. f. xajda* (Grønbech 1942: 99); qajda, *işa. f. xajda* ‘wo’, *xajda-tur* ol kim toydy ‘wo ist der, der geboren ist’, *Als Relativpronomen*: (julduz) bardy ilgeri aña degri ol evge, qajda Cristus jatyr ‘der Stern zog vor (ihnen) her bis dahin vor das Haus, wo Christus lag’, kişi jolsuz barabilmez qajda tiler ‘ohne Weg kann man nicht dorthin gehen, wo man Lust hat’ (Grønbech 1942: 189, 190). Chayda 33r/13 (Drimba 2000: 78); kaydæ 60r/23 (Drimba 2000: 116); chaydatur 61v/39 (Drimba 2000: 119); kayda 62r/4 (Drimba 2000: 119); kayda 62r/27 (Drimba 2000: 120); kayde 63r/2 (Drimba 2000: 121); kayda 69r/19 (Drimba 2000: 130); kaydæ 81r/16 (Drimba 2000: 142). ET. kayda ‘nerede (soru edatı)’ (ETŞ 1992: 331. krş. kâyū/kanyu ‘kim, hangi’ (Gabain 2000: 279). kanda ‘nerede’ (ETŞ

1992:326). kanta ‘nerede, nasıl’ (ABH 2013: 203). kanta ‘nerede?’ (METY 2012: 314). kanta ‘nerede’ anlamında bir soru sözcüğü (Yen, Mir) (YKI 2013: 503). kantan ‘nereden’ (KUKY 2009: 193, 525; METY 2012: 314; Aydın 2012: 167). OT. kayda ‘nerede, nasıl’, kayda kim ‘her nerede’, kayda ma ‘her nerede’ (TKT 2004: 430, 431). kayda ‘nerede’ (AH: XXXIV). kayda ‘nerede’ (DLT-Atalay 2006: IV-284). krş. kaçça ‘nereye, nasıl’ (KB: 221). kaçça ‘nereye’ (AH: XXXIII). xanda ‘nerede’ (Oğuzca ve Kıpçakça’ (DLT-Atalay 2006: IV-213). Hrz-T. kayda ‘nerede, nereye, nereden, nasıl’ (KE 1997: 307). kayda ‘nereye; nerede’ (NF 1998: 208). kayda/kayuda ‘nerede; nereden; nereye’ (KurT 2002: 151, 153). krş. kaçça ‘nereye’ (KE 1997: 294; NF 1998: 199). kaçça ‘kaç, ne kadar; nereye; nasıl; zira; eğer’ (KurT 2002: 143). kanda ‘nerede’ (İML 1988: 37). kanda ‘nereye’ (NF 1998: 199). kanda ‘nere, nerede’ (KE 1997: 294). kanda ‘nerede’ (KurT 2002: 143). kandin ‘nereden’ (KE 1997: 295; NF 1998: 199). kaydalık ‘neredelik’ (KE 1997: 307). kaydın ‘nereden, nasıl’ (KE 1997: 307). kaydın ‘nereden’ (KurT 2002: 151). kaygaru ‘nereye’ (KurT 2002: 151). M-Kıpt. krş. kaçça → kaçça barursan ‘nereye varırsın’ (KİLE 1931: 69). qanda ‘nereye’ (KİLE 1931: 69). M-Kıpt. qayda ‘nereye’ (KİLE 1931: 74). kayda ‘nerede’ (İMS 1992: 548; KK 1999: 112; KH 2002: 129). kayda ‘nereye’ (DM 2003: 89). kayda ‘1) nasıl; 2) nerede, nereye’ (TK 2008: 259). krş. kaydasa ‘bir yere’ (DM 2003: 89). kanda ‘nerede, her nerede’ (GT 1989: 360). kanda ‘nerede’ (KMES 1994: 269). kanda ‘nerede’ (KFLT 1989: 1014). kandalık ‘bir şeyin nerede olduğu’ (KFLT 1989: 1014). kandan ‘nereden’ (GT 1989: 360). Çağ. kayda ‘nerede’ (MK 1993: 470). krş. kayan ‘nere, nereye’ (MK 1993: 471). kaydın ‘nereden’ (MK 1993: 471).

1301. kaydam: nerede.

kaydam Chaydam CC-İ 33b/14

işa. f. кайдан ‘von wo’ (Radloff 1887: 21). *işa. f.* qajdan ‘woher’ (Grønbech 1942: 190). Chaydam 33r/14 (Drimba 2000: 78). OT. kaydın ‘nereden, nasıl’ (TKT 2004: 431). M-Kıpt. kaydan ‘nereden’ (KFLT 1989: 1016; İMS 1992: 548).

1302. kayğı: kaygı, tasa.

kaygımıznı kaygımıfnı CC-A 69b/19

кайғы ‘Kummer’, кайғысы, кайғымысны (Radloff 1887: 21). qajyy Kummer, Sorge’ (Grønbech 1942: 190). kayg[v >ı]mıfnı 69r/12 (Drimba 2000: 130). ET. qadyu ‘kaygı, keder’ (Hsüan-X 1975: 143). qadğu/qatğu/kayğu ‘kaygı, endişe, telaş’ (ETŞ 1992: 322,

329, 331). qaḏy; Q'DYN 'kayın peder?' (İKPÖ 1998: 178). ƙaḏgu/ƙaṯku/ƙay̱gu 'keder, kaygı; acı, ızdırıp' (Gabain 2000: 41, 276, 278, 279). ƙaḏgu 'kaygı' (AY-YK 2012: 235). ƙaḏgu 'keder, kaygı' (ABH 2013: 202). ƙṟş. ƙaḏguluḡ 'kaygılı' (ETŞ 1992: 322). ƙaḏgulug 'kederli, kaygılı' (ABH 2013: 202). ƙay̱gusuz 'kaygısız, tasasız, kedersiz' (ETŞ 1992: 331). OT. ƙaḏgu 'kaygı, düşünce' (KB: 213). ƙaḏgu 'kaygı, üzüntü, tasa', ƙaḏgudın ƙı̱ḡu yer 'çıkış yolu' (TKT 2004: 417). ƙaḏgu/ƙas̱gu 'kaygı, keder' (AH: XXXIII, XXXIV). ƙaḏgu/ƙadẖgu 'kaygı' (DLT-Atalay 2006: IV-246). ƙṟş. ƙaḏguluḡ 'üzüntülü' (TKT 2004: 417). ƙaḏguluk 'kaygılı, üzüntülü', ƙaḏguluk ƙıl-/yawuz kel-'üzülmek, tasalanmak' (TKT 2004: 417, 418). ƙadẖgulan- 'kaygılanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-247). ƙaḏgusuz 'kaygısız, huzurlu' (TKT 2004: 418). Hrz-T. ƙaḏgu/ƙay̱ḡı 'ƙaydı' (ME 1993: 132, 136). ƙaḏgu 'kaygı, tasa, üzüntü' (KE 1997: 284). ƙaḏgu/ƙay̱ḡı 'kaygı, üzüntü, endişe' (NF 1998: 195, 208). ƙaḏgu 'endişe, kaygı' (KurT 2002: 140). ƙaḏgu/ƙay̱gu 'kaygı, düşünce' (MM 2008: 277). ƙay̱gu 'kaygı, tasa, üzüntü' (KE 1997: 307). ƙṟş. ƙaḏguluḡ 'kaygılı, üzüntülü' (KE 1997: 284). ƙaḏguluk/ƙay̱guluḡ/ƙay̱guluk 'kaygılı, kederli' (KurT 2002: 140, 151). ƙaḏguluk 'kaygılı' (ME 1993: 133). ƙaḏgusuz 'kaygısız' (ME 1993: 133). ƙaḏgusuzluk 'kaygısızlık, rahatlık' (NF 1998: 195). ƙay̱ḡulu 'kaygılı' (ME 1993: 136). ƙay̱ḡuluḡ 'kaygılı' (ME 1993: 136). ƙay̱ḡuluḡ 'kaygılı, tasalı, üzüntülü' (NF 1998: 195). M-Kı̱pT. ƙaḏgu 'üzüntü, kaygı' (İMS 1992: 544). ƙay̱gu/ƙay̱ku 'kaygı, sıkıntı, problem' (KH 2002: 129). ƙay̱ḡı → ƙay̱ḡı tut- 'üzülmek, kederlenmek' (KMT 2002: 114). ƙṟş. ƙay̱ḡulu 'sıkıntılı, kaygılı' (KH 2002: 129).

1303. ƙay̱ḡır-: ƙaygılanmak.

ƙay̱ḡırsanḡ ƙay̱ḡırjā CC-A 62b/23

ƙay̱ḡırmak ƙay̱ḡır mach CC-A 63b/8

Kaygirsang 'si angeris' (Kuun 1880: 261). ƙaiḡыр (v) 'Kummer haben', ƙaiḡырсам, ƙaiḡырмак (Radloff 1887: 21). qaj̱yyr- 'trauern' (Grønbech 1942: 190). ƙay̱ḡırjā(g) 62r/23 (Drimba 2000: 120); ƙay̱ḡır machkerec 63r/8 (Drimba 2000: 121). ET. ƙaḏḡur- 'kaygı duymak, hasret çekmek' (ETŞ 1992: 322). OT. ƙaḏḡur- 'kaygılanmak' (KB: 214). ƙaḏḡur- 'üzülmek, endişelenmek, korkmak', ƙaḏḡurḡan er- 'mahzunlaşmak, üzülmek', ƙaḏḡurup 'üzüntüden, üzüntü yüzünden', ƙaḏḡuruḡlı er- 'üzülmek' (TKT 2004: 418). ƙadẖḡur- 'kayırmak, kaygıya düşmek, kaygılanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-247). ƙay̱ḡur- 'kayırmak, kaygılanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-285). ƙṟş. ƙaḏḡurt- 'kaygılandırmak, üzme' (TKT 2004: 418). ƙay̱ış- 'birbirine acımak, birbirini kayırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-285). ƙay̱tur- 'kayırtmak, yardım ettirmek' (DLT-

Atalay 2006: IV-286). Hrз-T. ҡаҙғур- ‘kaygılanmak’ (ME 1993: 133). ҡаҙғур- ‘kaygılanmak, üzölmek’ (KE 1997: 284). ҡаҙғур- ‘üzölmek, tasalanmak, endişe etmek’ (NF 1998: 195). ҡаҙғур-/ҡayғur- ‘kaygılanmak, üzölmek, sinirlenmek’ (KE 1997: 307). ҡаҙғур-/ҡayғur- ‘üzölmek, kederlenmek’ (KurT 2002: 141, 151). krş. ҡаҙғurt- ‘üzmek’ (NF 1998: 195). M-KıpT. ҡаҙғур- ‘üzölmek, kederlenmek’ (İMS 1992: 544). ҡayғır- ‘tasalanmak’ (KK 1999: 112). ҡayғır-/ҡayғur- ‘üzölmek, endişe etmek’ (KF 2006: 133). ҡayғur- ‘kaygılanmak’ (KFLT 1989: 1016). ҡayғur- ‘üzölmek, endişe etmek’ (İMS 1992: 548). ҡayғur- ‘kaygılanmak, endişelenmek’ (TK 2008: 259). ҡayқır- ‘kaygılanmak, tasalanmak’ (KMES 1994: 270). krş. ҡаҙғurt- ‘üzüntüsüne sebep olmak’ (İMS 1992: 544).

1304. ҡayın I: kim, ne.

ҡayın Chayın CC-İ 32b/24

qajyn (Grønbech 1942: 189). Chay[m > ín] 32r/24 (Drimba 2000: 77).

1305. ҡayın II: kayın.

ҡayın Chain CC-İ 49b/11

Chain ‘socer’ (Kuun 1880: 269). kайн ‘Schwiegervater’ (Radloff 1887: 21). qajyn ‘Schwiegervater’ (Grønbech 1942: 191). Chain 49r/11 (Drimba 2000: 99). ET. qadın; Q’DYN ‘kayın peder’ (İKPÖ 1998: 178). qadın ‘тесть’ (TEЭ 2008: 324). kadın ‘kayınbirader’ (Yen) (YKI 2013: 503). OT. ҡadıın ‘kayın, kocanın erkek kardeşi, dünür, kayın peder’ (KB: 214). kadhın/kayın/kazın ‘kayın, dünür, hısıım’, kadhın kadhınagun ‘kayın ve kayın babalar; ‘kayın mayın’ gibi bir deyim’ (DLT-Atalay 2006: IV-248, 288). Hrз-T. ҡayın ‘amcazade’ (NF 1998: 208). kayın ana ‘kaynana’ (İML 1988: 39). kayın ata ‘kayınbaba’ (İML 1988: 39). ҡayın → ҡayın ata ‘kaynata’ (KurT 2002: 151). M-KıpT. ҡayınata ‘kaynata’ (KFLT 1989: 1016). qayın ata ‘father-in-law’ (RH 2000: 232). qayın ana ‘mother-in-law’ (RH 2000: 232). ҡayın ana ‘kaynana’ (KMT 2002: 114). ҡayın ата ‘kayın peder, kayın baba’ (KMT 2002: 114). ҡayın ҡarındař ‘kayın birader’ (KMT 2002: 115).

1306. ҡayma: her.

ҡayma Chayma CC-İ 32a/18

ҡayma kayma CC-A 66b/35

Chayma ‘omne’ (Kuun 1880: 269). qajma ‘(wer) was auch immer’, qajma kerekimizde utru kelgil ‘was immer wir auch benötigen (in allen unseren Nöten), komme (uns) entgegen’ (Grønbech 1942: 190). Chayma 31v/18 (Drimba 2000: 76); kayma 66r/35 (Drimba 2000: 128).

1307. қайна-: kaynamak.

қайнайдыр kayneydir CC-A 81b/26

işa. f. – anl. f. Ksyneydir: syneydir ‘probat’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 266). кайна ‘kochen’ (Radloff 1887: 21). qajna- ‘(aufkochen)’, sarovum qajnáj-dyr ‘ich habe Sodbrennen’ (Grønbech 1942: 190). kayneydir 81r/26 (Drimba 2000: 142). ET. krş. kayıntur- ‘kaynatmak, ısıtmak’ (AY-YK 2012: 237). OT. қайна- ‘kaynamak’ (KB: 230). қайна- ‘kaynamak’, қайнар ‘kaynamış, sıcak’, қайнар isig suw ‘sıcak su’, қайнар suw ‘kaynar su’ (TKT 2004: 431). қайна- ‘kaynamak; karşı gelmek, kabulden çekinmek, sözünü reddetmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-285). krş. kayın- ‘kaynamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-285). Hrз-T. қайна- ‘kaynamak; parlamak, ışıldamak’ (KE 1997: 308). қайна- ‘kaynamak, pişmek’ (NF 1998: 209). kaynamak ‘mayi nesne sıcaklık tesirile hareket etmek’ (İML 1988: 39). M-KıpT. qayna- → qaynadı ‘kaynadı’ (KİLE 1931: 74). қайна- ‘kaynamak, bitişmek’ (MG 1984: 176). қайна- ‘kaynamak’ (BV 1986: 208; İMS 1992: 549; TK 2008: 259). қайна- ‘kaynamak, ısıtmak’ (KH 2002: 129). krş. қайнан- ‘kaynatılmak, ısıtılmak’ (KH 2002: 129).

1308. қайнат-: kaynatmak.

қайнатım caynatım CC-İ 5b/10

қайнатурмен caynaturmẽ CC-İ 5b/11

қайнатур cáynatur CC-İ 5b/9

Caynaturmen ‘ferveo’, caynatur *emir şekli* (Kuun 1880: 267). кайнат (v) ‘kochen, zum Kochen bringen’, кайнатырмән, кайнаттым, кайнатыр (Radloff 1887: 21). qajnat- ‘kochen’ (Grønbech 1942: 190). Caynaturmẽ 5r/9, Caynatım 5r/10, Caynatur 5r/11 (Drimba 2000: 41). OT. kaynat- ‘kaynatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-286). Hrз-T. қайнат- ‘kaynatmak’ (ME 1993: 136; KE 1997: 308). M-KıpT. qaynat- → qaynattı ‘kaynattı’ (KİLE 1931: 74). qajnat- ‘zagotować (wode)’ (Bulg-M 1954: 65). қайнат- ‘kaynatmak’ (BV 1986: 208; İMS 1992: 549). krş. қайнатıl- ‘kaynatılmak’ (İMS 1992: 549).

1309. қайphas: Kayphas.

қайphas kayphas CC-A 64a/19

kayphas: der Hohepriester Kaiphas (Grønbech 1942: 277).

1310. қайсы: hangi, hangisi.

қайсы Chayfı CC-İ 32b/27

қайсы Chayfı CC-İ 35b/22

қайсынı kayfen CC-A 62b/24

қайсы kayfı CC-A 62b/37

қайсынı kayfenı CC-A 64a/23-23

chaysı ‘qualis’ (Kuun 1880: 269). kaıсы ‘was für ein’, kaıсыны (Radloff 1887: 21). qajsy, *Akk.* qajsyn, qajsyny, *Als Relativpronomen:* anyñ üçün bizge teñeri berir xormat sövünç egilik, qajsy heç tügenmez ‘deshalb verleiht uns Gott Ehre, Freude und Gnade, welche nie enden soll’, tigenek tağı qajsyny başyna urdylar ‘die Dornenkrone, welche sie ihm aufs Haupt setzten’, qačan sen sövinsen anyñ üçün qajsyn teñri söver kim bu bujuruq tutar ‘wenn du dich deswegen freust, dass Gott denjenigen liebt, der dies Gebot hält’ (Grønbech 1942: 189). Chayfı 32r/27 (Drimba 2000: 77); Chayfı 35r/22 (Drimba 2000: 80); kayfen(i) 62r/24 (Drimba 2000: 120); kayfı 62r/37 (Drimba 2000: 120); kayfeni 63v/23-24 (Drimba 2000: 122). OT. Hrz-T. қайсы ‘hangi’ (MM 2008: 228). M-KıpT. қайсы ‘hangi’ (KMES 1994: 270; KF 2006: 133). қайсы ‘hangi, hangisi’ (KH 2002: 129; (DM 2003: 90; TK 2008: 259). қайсу ‘biri, birisi’ (TK 2008: 259). қайысы/қайусы ‘hangisi’ (İMS 1992: 549). Çağ. қайысы/қайусы ‘hangi, hangisi’ (MK 1993: 471).

1311. қайт-: geri dönmek.

қайтармен caytarımē CC-İ 24a/20

қайтқыл kaytchıl CC-İ 24b/22

қайтум caytum CC-İ 24a/21

қайтум kaytum CC-İ 24b/21

қайтурмен kayturmē CC-İ 24b/20

қайтғай kaytgey CC-A 80b/7

Kayturmen ‘revertor’, kaytchil (Kuun 1880: 261); caytarmen ‘reddo’ (Kuun 1880: 267); cheri caytarmen ‘geri dönerim’ (Kuun 1880: 271). kair (v) ‘zurückkehren’, kairapmān, kairтым, kairкыл, kairkai (Radloff 1887: 21). qajt- ‘zurückkehren’, keri qajt-, ynanyanlar alyaç meñü uçmaqnyñ tynç[yn]a jana qajtyaj ‘die Gläubigen mit sich

nehmend wird er wieder zur Ruhe des ewigen Paradieses zurückkehren' (Grønbech 1942: 190). Caytarmē 23v/20, Caytum 23v/21 (Drimba 2000: 65). Kayturmē 24r/20, Kaytum 24r/21, Kaytchil 24r/22 (Drimba 2000: 66); kaytgey 80r/7 (Drimba 2000: 140). ET. krş. kay- 'geri dönmek' (Yen) (YKI 2013: 503). OT. krş. kadıt- '(yöneldiği yönden) geri dönmek' (DLT-Ercilasun 2014: 676). kaytış- 'birbiri ardına gitmek' (DLT-Atalay 2006: IV-286). Hz-T. kayıt- 'geri dönmek' (MM 2008: 229). kayt- 'dönmek' (ME 1993: 136). kayt- 'dönmek, geri dönmek' (KE 1997: 308). kayt- 'geri dönmek' (KurT 2002: 152). krş. kaydış- 'geri dönmek' (ME 1993: 136). kayrıl- 'dönmek' (ME 1993: 136). kayta 'tekrar, yeniden, yeni baştan' (KE 1997: 308). M-Kıpt. kayıd-/kayıt- 'geri dönmek' (KFLT 1989: 1016). qayıt- → qayıttı 'döndü, avdet etti' (KİLE 1931: 74). kayıt- 'geri dönmek' (MG 1984: 176). kayıt- 'dönmek' (BV 1986: 208; KFLT 1989: 1016; İMS 1992: 549). kayıt-/kayt- 'geri dönmek' (KK 1999: 112). kayıt- 'geri dönmek' (KMT 2002: 115). kayt- 'dönmek, döndürmek' (KH 2002: 129). kayt- 'dönmek' (KF 2006: 133). kayt- 'dönmek, geri dönmek' (TK 2008: 259). krş. Kayıt: Dön (özel ad) (DM 2003: 89). kayıtmak 'dönmek' (KFLT 1989: 1016). Kayıtmas: Dönmez (özel ad) (DM 2003: 89). kayrılıp bak- 'dönüp bakmak' (İMS 1992: 549). kayta 'geri, arka' (MG 1984: 176). Çağ. kayt- 'dönmek, çekilmek, geri gitmek' (MK 1993: 471).

1312. kaytar-: geri vermek.

kaytardun	chaytardun	CC-İ 23a/3
kaytargıl	chaytar°gıl	CC-İ 23a/4
kaytargıl	kaytargıl	CC-A 59b/17
kaytarumen	chaytarumē	CC-İ 23a/2

Kaytargil 'redde' (Kuun 1880: 261); Chaytarumen 'reddo', chaytargil *emir şekli* (Kuun 1880: 269). kairap (v) 'geri vermek, geri getirmek', kairapымән, kairapдым, kairapбыл (Radloff 1887: 21). qajtar- 'zurückgeben' (Grønbech 1942: 190). Chaytarumē 23r/2, Chaytardun 23r/3, Chaytargıl 23r/4 (Drimba 2000: 64); kaytargıl 59r/17 (Drimba 2000: 115). OT. katar-/kaytar- 'geri döndürmek, yöneltisinden döndermek, yöneltisinde döndermek, çevirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-279, 286). kaytar- 'geri çevirmek, geri göndermek' (TKT 2004: 431). krş. kaytart- 'saldırtmak' (DLT-Atalay 2006: IV-286). Hz-T. kaytar- 'geri getirmek, döndermek, yöneltmek' (ME 1993: 137). kaytar- 'geri çevirmek, döndürmek' (KE 1997: 308). kaytar- 'göndermek, geri göndermek; geri vermek, ödemek; geri almak; karşılıklı vermek' (NF 1998: 209). kaytar- 'döndürmek, geri çevirmek' (KurT 2002: 152). krş. kaytarıl- 'geri

çevrilmek, döndürülmek' (KurT 2002: 152). kaytarış- 'geri çevirmek' (ME 1993: 137). kaytmaq 'ricat, hezimet' (ME 1993: 137). AO-KıpT. kaytar- 'döndürmek, çevirmek' (AO 1996: 220). M-KıpT. qaytar- → qaytar 'geri döndür' (KİLE 1931: 74). kaytar- 'çevirmek, geri döndürmek' (MG 1984: 176). kaytar- 'döndürmek' (BV 1986: 209; KFLT 1989: 1016). kaytar- '1) istigfar etmek, tevbe; 2) geri vermek, reddetmek' (KMES 1994: 271). kaytar- 'geri vermek' (İMS 1992: 549; KK 1999: 112). kaytar- 'geri göndermek, geri çevirmek' (KF 2006: 133). kaytar-/kaytur- 'döndürmek, çevirmek' (TK 2008: 259). krş. kaytarcı 'inkarcı, reddeden' (KMES 1994: 270). kaytarıl- 'geri çevrilmek, iade edilmek' (İMS 1992: 549). kaytarınıl- 'döndürülmek' (KFLT 1989: 1016). kaytarmaklık 'döndürme' (KFLT 1989: 1016). kaytur- '(selam) almak, geri vermek' (KMES 1994: 271). kaytur- 'geri vermek, çevirmek, reddetmek' (KMT 2002: 115). kaytarulmaq 'döndürülme, çevrilme' (TK 2008: 260). Çağ. kaytar- 'geriye döndürmek, çevirmek' (MK 1993: 471).

1313. kaz: kaz.

kaz Chax CC-İ 55b/15

kazdır kaş dir CC-A 61a/39

CC-A 61a/39 kazdır → *işa. f. – anl. f.* Kazar: bazar (dir) 'forum est' (Kuun 1880: 261); Chax 'anas' (Kuun 1880: 270). kaz 'Gans' (Radloff 1887: ?). qaz 'Gans' (Grønbech 1942: 197). Chax 55r/15 (Drimba 2000: 108); kaz dir 60v/35 (Drimba 2000: 117). ET. hḳāz/kaz 'kaz' (Gabain 2000: 279). OT. kaz 'kaz' (KB: 231). kaz 'kaz', kazlayu 'kaz gibi' (DLT-Atalay 2006: I-100; IV-287). Hrz-T. kaz 'kaz' (İML 1988: 39; KE 1997: 309; NF 1998: 210). M-KıpT. qaz 'kaz' (KİLE 1931: 74). kaz 'kaz' (İMS 1992: 549; KK 1999: 112; (KMT 2002: 115). qaz 'goose' (RH 2000: 188, 227). kaz 'kaz', qaraca kaz 'ördekten küçük mavi bir kuş' (DM 2003: 88, 90). Çağ. kaz 'kaz' (MK 1993: 471).

1314. kazan: kazan; kazan ayak 'saçayağı'.

kazan Chaxan CC-İ 53a/27

kazan Caxan CC-İ 53b/4

Kazan 'quum' (Kuun 1880: 261); Chaxan 'caldarium', chaxan ayac 'pes caldarii' (Kuun 1880: 270). kazan 'Kessel', kazan ajaғы 'Dreifuss' (Radloff 1887: 24). qazan 'Kessel', qazan ajaq 'Gestell des Kessels' (Grønbech 1942: 197). Chaxan 52v/27, Caxan 53r/4 (Drimba 2000: 105). OT. Hrz-T. kazan 'büyük tencere' (İML 1988: 39). kazan/kazgan 'kazan, büyük tencere' (KE 1997: 309). kazan 'kazan' (KurT 2002: 153). M-KıpT.

qazan ‘bakırdan mamûl büyük tencere’ (KİLE 1931: 74). qazan ‘kazan’ (BV 1986: 209; İMS 1992: 549; KK 1999: 112; (DM 2003: 90). qazan ‘bakır kap, kazan’ (KMT 2002: 115). krş. qazancuq ‘küçük kazan’ (BV 1986: 209).

1315. qazğan-: kazanmak.

qazğangil	caxgangil	CC-İ 5a/2
qazğandum	caxgandum	CC-İ 5a/1
qazğanırmē	caŕğanírmē	CC-İ 4b/23

Caxgangil ‘acquire’ (Kuun 1880: 267). казған (v) ‘erwerben’, казғанырмән, казғандым, казғанғыл (Radloff 1887: 24). qazğan- ‘erwerben’ (Grønbech 1942: 197). Caŕ/g/an/u > i]rmē 4r/23, Cax/g/and[u > i]m 4v/1, Cax/g/angil 4v/2 (Drimba 2000: 40). ET. qazğan- ‘kazanmak’ (AY-III 1991: 97). qazğan-; Q’ZX’N-; X’ZX’N- ‘kazanmak, elde etmek’ (İKPÖ 1998: 183). qazğan- ‘toplamak, zaptetmek’ (Gabain 2000: 279). qazğan- ‘добывать, захватывать добычу’ (TEƏ 2008: 325). kazgan- ‘1. kazanmak, kazanç elde etmek, ganimet sağlamak; 2. (il, bodun, törü sözleriyle) kazanmak, elde etmek, edinmek, fethetmek’ (KUKY 2009: 361, 397, 525). kazgan- ‘kazanmak, yenmek, elde etmek’ (METY 2012: 315). kazgan- ‘kazanmak, elde etmek’ (Aydın 2012: 168). kazgan- ‘kazanmak’ (Yen) (YKI 2013: 503). krş. qazğanıl- ‘kazanılmak’ (ETŞ 1992: 329). qazıaq ‘добыча, завоеванное’ (TEƏ 2008: 325). kazgak ‘kazanç’ (Mir) (YKI 2013: 503). qazğanç????; X’ZX’NC ‘kazanç, gelir’ (İKPÖ 1998: 183). qazğanç ‘kazanç’ (Gabain 2000: 279). kazğanç ‘kazanç’ (IB: 54). kazğanç ‘kazanç’ (Mir) (YKI 2013: 503). OT. qazğan- ‘kazanmak’ (KB: 231; AH: XXXIV). qazğan- ‘1. kazanmak, edinmek, sahip olmak; 2. yapmak, işlemek’ (TKT 2004: 432). kazgan- ‘kazanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-287). krş. qazğanç ‘kazanç’ (KB: 231). kazğanç ‘kazanç’ (DLT-Atalay 2006: IV-287). Hrз-T. qazan-/қаdğan-/qazğan- ‘kazanmak, elde etmek’ (KurT 2002: 140, 153). qazğan- ‘kazanmak’ (ME 1993: 137; KE 1997: 310). kazanmak ‘edinmek, hâsıl etmek, kazanmak’ (İML 1988: 39). krş. qazanç ‘kazanç’ (KurT 2002: 153). kazğanç ‘kazanç’ (İML 1988: 39). qazğanç ‘kazanç’ (KE 1997: 310; KurT 2002: 145, 352). M-KıpT. qazan- ‘kazanmak’ (KFLT 1989: 1016; (KMT 2002: 115). krş. qazanç ‘kazanç’ (MG 1984: 177; (KMT 2002: 115). Çağ. qazğan- ‘kazanmak’ (MK 1993: 471). qazma: kazma. qazma Chafma CC-İ 45a/2 . Chasma ‘muri fundamentorum effossio’ (Kuun 1880: 270). kaz (v) ‘graben’, казма ‘der Graben’ (Radloff 1887: 24). qazma ‘Ausgrabung (für die Grundmauern eines Hauses)’ (Grønbech 1942: 197). Chafma 44v/2 (Drimba 2000: 93). ET. krş. qaz- ‘kazmak,

çıkarmak' (Gabain 2000: 279). kaz- 'kazmak' (AY-YK 2012: 237). kaşğuk/kaşğuk 'kazık' (ETŞ 1992: 329, 331). kaşğuk/kaşğuk (Gabain 2000: 278). OT. krş. kaz- 'kazmak' (KB: 231). kaz- 'kazmak, at haşarılanarak ve çamışlanarak ayağıyla yeri kazmak; kazılmak' (DLT-Atalay 2006: IV-287). kazgan 'sel sularının yardığı yer', kazgan yer 'içerisinde yarlar, batalıklar, çatlaklıklar buluna yer' (DLT-Atalay 2006: IV-287). kazı- 'kazımak' (AH: XXXIV). kazı- 'kazmak ve eşmek, deşmek; kazımak' (DLT-Atalay 2006: IV-287). kazıl- 'kazılmak' (KB: 232). kazıl- 'kazılmak' (DLT-Atalay 2006: IV-288). kazış- 'kazmakta yardım ve yarış etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-288). kazılın- 'kazılmak, çukurlar yapılmak' (DLT-Atalay 2006: IV-288). kaznğuk/kazunğuk 'kazık', temür kaznğuk/temür kazunğuk 'kutup yıldızı, demir kazık' (DLT-Atalay 2006: IV-288). kaztur- 'kazdırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-288). kazuk 'kazık' (TKT 2004: 432). kazuk 'kazılmış', temür kazuk 'kutup yıldızı' (DLT-Atalay 2006: IV-288). Hrız-T. krş. kaz- 'kazmak' (ME 1993: 137). kazdur- 'kazdırmak' (KE 1997: 309; KurT 2002: 153). kazgan '(köpek sıfatlarından), kazan, kazıcı' (İML 1988: 39). kazık 'yere kakılan sivri ağaç değnek yahut demir' (İML 1988: 39). kazıl- 'eşilmek, kazılmak' (İMS 1992: 549). kazmak 'çukur açmak' (İML 1988: 39). kazı/ık 'kazık, kalas, değnek' (KE 1997: 310). kazuk 'kazık' (NF 1998: 211; KurT 2002: 153). M-Kıpt. kazma 'kazma' (DM 2003: 90). krş. qaz- → qazdı: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 74). kaz- '1) eşmek, yarmak; eşip çıkarmak; 2) kazmak; rahatsız etmek' (GT 1989: 364). kaz- 'kazmak, eşmek' (İMS 1992: 549). qaz- → qaz 'dig!' (RH 2000: 68). kaz- 'kazmak' (KMT 2002: 115). kazdur- 'kazdırmak' (KFLT 1989: 1017). kazıcı 'kazıcı' (DM 2003: 90). qazıq 'kazık' (KİLE 1931: 75). qazıq = Ar. al-watad 'tent peg; peg' (RH 2000: 179, 251). kazıl- 'kazılmak, oyulmak' (MG 1984: 177). kazıl- 'kazılmak' (KF 2006: 134). kazmaklık 'kazma işi' (KFLT 1989: 1017). kazuk 'kazık' (BV 1986: 209; KFLT 1989: 1017). qazuq = Ar. al-mismâr 'nail' (RH 2000: 291). Çağ. kaz- 'kazmak' (MK 1993: 471).

1316. kazna: hazine.

kaznası kaznaî CC-A 73a/10

Kazna 'gazophylacium' ~ ar. خَزَانَةٌ (Kuun 1880: 261). казна 'Schatz', казнасы (Radloff 1887: 24). qazna 'Schatzkiste' (Grønbech 1942: 197). kaznaî 72v/5 (Drimba 2000: 136). OT. hazine 'hazine, kıymetli eşyanın ve paranın saklandığı yer' (KB: 177). hazine 'hazine' (TKT 2004: 375). hezîne 'yardım, nafaka', hezîne ét- 'harcamak', hezîne kılmak

‘harcamak, hayır olarak harcamak, nafaka vermek’ (TKT 2004: 380). krş. kaznaç ‘hazine’ (KB: 231). Hrз-T. hāzīne ‘hazine’ (KE 1997: 243; NF 1998: 167). kaḏna ‘ambar, kiler’ (KurT 2002: 141). krş. hāzin ‘hazinedar’ (KE 1997: 243). hāzīne-dār ‘hazinedar’ (NF 1998: 167). AO-Kıpt. hāzīne ‘hazine’ (AO 1996: 215). M-Kıpt. hāzīne ‘para konan veya saklanan yer’, hāzīne-I beytü’l-mâl ‘devlet hazinesi’ (GT 1989: 334). hāzīne ‘hazine’ (KH 2002: 125). hāzīne ‘hazine’ (TK 2008: 239). qazna ‘devlet hazinesi’ (KİLE 1931: 75). Çağ. hāzīne/hızāne ‘hazine’, hızāne-dār ‘hazineyi bekleyen, koruyan’ (MK 1993: 448, 451, 452). krş. hāzin ‘hazine bekçisi’ (MK 1993: 448). kazna (Halperin 1983: 245). kaznaç: . kaznaçı kaḡnaʿi CC-A 82b/8. Kasnaci ‘thesaurarius’ (Kuun 1880: 261). казнацы (Radloff 1887: 24). qaznaçy ‘Schatzmeister’ (Grønbech 1942: 197). kaḡnaʿi 82r/8 (Drimba 2000: 143).

1317. kāl: yabani, vahşi.

kāl kaal CC-A 81b/24

Kaal ‘ferus’ (Kuun 1880: 261). кал ‘wild’ (Radloff 1887: 23). *işa. f.* qal ‘wild’ (Grønbech 1942: 191). kaal 81r/24 (Drimba 2000: 142).

1318. kıçkır-: bağırmaq, haykırmak, hıçkırmak.

kıçkır Cheṣchír CC-İ 6a/16

kıçkırdun Cheṣchírdun CC-İ 6a/15

kıçkırıp kığkerıp CC-A 69b/6

kıçkırır kyękerır CC-A 63b/37

kıçkırırmen *n* Cheṣchírírmē CC-İ 6a/14

kıçkıрмақ Cheṣchírmac CC-İ 6a/17

Kyčkerir ‘clamat’ (Kuun 1880: 263); Chezchirirmen ‘clamo’, Chezchirmac ‘clamor’ (Kuun 1880: 271). кыцкыр ‘schreien’, CC-İ 6a/14 kıçkırırmen *n* → *işa. f.* кыцкырымән, CC-İ 6a/15 kıçkırdun → *işa. f.* кыцкырдым, кыцкыр, кыцкырмақ, кыцкырыр, кыцкырып (Radloff 1887: 27). қуцқыр- ‘schreien; rufen’, қуцқыр- sen teңrige ‘du hast zu Gott gerufen’, қуцқырмақ ‘Geschrei’ (Grønbech 1942: 205). Cheṣchír[u > i]rmē 5v/14, Chezchírdun 5v/15, Chezchír 5v/16, Chezchirmac 5v/17 (Drimba 2000: 42); kyčkerir 63r/38 (Drimba 2000: 122); kičkerip 69r/5 (Drimba 2000: 130). ET. krş. kıkıruş- ‘kıkırdaşmak, bağrışmak’ < kı82: ünlem (Gabain 2000: 49). kıkır- ‘bağırmaq’

(Gabain 2000: 280). kıkırış-/kıkırış-/kıkırış-/kıkırış- ‘bağırışmak’ (Gabain 2000: 280). OT. kıkırmak ‘hıçkırmak’ (DH: 207). krş. kık(ı)r- ‘yüksek sesle çağırmak, bağırarak; haykırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-313). kıkırış- ‘çağırışmak, bağırışmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-313). Hrz-T. kıkır- ‘bağırarak’ (KE 1997: 332). krş. kığı/ur- ‘bağırarak, çağırmak’ (KE 1997: 332). kıgur-/kıkır- ‘bağırarak; seslenmek’ (KurT 2002: 162). kıkır- ‘çağırmak, bağırarak’ (ME 1993: 141). kıkırış- ‘çağırışmak’ (ME 1993: 141). M-Kıpt. kıçğur- ‘seslenmek’ (TK 2008: 264). kıçkır- ‘seslenmek, bağırarak’ (KH 2002: 130). qıçqur- → qıçqırdı ‘çağırdı, bağırdı, feryat etti’ (KİLE 1931: 75). kışkır- ‘bağırarak, çığlık atmak’ (KK 1999: 115). krş. içhur- ‘chrapać (podezas snu)’ (Bulg-M 1954: 53). qyyr- ‘krzyczeć, (wydawać rozkazy)’ (Bulg-M 1954: 68). Çağ. kıçkır- ‘bağırarak, çağırmak’ (MK 1993: 473).

1319. kıl-: yapmak, etmek.

kıldı	kıldı	CC-A 70a/6
kıldı	kıldí	CC-A 70a/31, 70b/30
kılalım	kılalím	CC-A 73b/20
kıllalım	kíllalím	CC-A 79b/4

kıldı ‘fecit’, killalim ‘actitemus’ (Kuun 1880: 264). кыл ‘machen’, CC-A 79b/4 kıllalım → *işa. f.* кылалым, кылды (Radloff 1887: 27). qyl- ‘machen, tun’, syj tabuxny qylalym ‘wir wollen (Gott) Ehre und Verehrung erweisen’, usyňny teňri tamam tügel qyldy ‘deinen Verstand machte Gott ganz vollkommen’, erksiz qyl- ‘machtlos machen’, ajpsyz qyl- ‘makellos machen’ (Grønbech 1942: 206). kıldı 69v/3, kıldí 69v/16 (Drimba 2000: 131); kıldí 70r/19 (Drimba 2000: 132); kılalím 73r/17 (Drimba 2000: 137); kíllalím 79r/4 (Drimba 2000: 140). ET. kıl- ‘kılmak, yapmak, işlemek’ (HUAS 1941: 98). kıl- ‘yapmak, icrâ etmek’ (Mayt: 408). qıl- ‘kılmak, yapmak, yerine getirmek’, törü qıl- ‘tören yapmak’, uz qıl- ‘hazırlık yapmak’ (Hsüan-X 1975: 146). kıl- ‘yapmak, etmek, yerine getirmek, ifa etmek’ (AY-III 1991: 98). kıl- ‘kılmak, yapmak’ (ETŞ 1992: 336). qıl-; XYL-, QYL- ‘kılmak, yapmak, üretmek, temin etmek’ (İKPÖ 1998: 184). kıl- ‘yapmak, etmek, kılmak’ (Üİ 1998: 154). qıl- ‘делать’ (TEЭ 2008: 325). kıl- → öküş kıl-/öküş kıl- 1. çoğaltmak; 2. (*bodun* nüfusunu) çoğaltmak, bozulmuş demografik yapıyı düzeltmek’ (KUKY 2009: 343, 399, 529). kıl- ‘kılmak, yapmak, etmek, yaratmak’ (METY 2012: 315). kıl- ‘kılmak, yapmak, etmek’ (AY-YK 2012: 239). kıl- ‘yapmak, etmek, yerine getirmek’ (ABH 2013: 206). kıl- ‘yapmak, etmek’ (Yen) (YKI

2013: 504; Aydın 2012: 169). krş. qılıu ‘yapma, yerine getirme’ (Hsüan-X 1975: 146). kılımsın- ‘yapar gibi yapmak, yapıyor gibi davranmak, kılımsınmak’ (Gabain 2000: 59, 280). kılığ ‘seciye, hareket tarzı’ (Gabain 2000: 280). kılkülük ‘kılmak, için’ (Gabain 2000: 4). kılmak ‘yapma, etme’ (AY-III 1991: 99). kılmağlağ/kılmağlığı ‘icra olunan’ (Mayt: 410). kılmaklığı ‘yapma, etme, ‘kılmaklı’ ‘ (AY-III 1991: 99). kılmağlığı ‘yapılacak, yapılmış olan’ (ETS 1992: 338). kılmağ kılınç ‘yapılmayacak iş, yapılmaması gereken iş’ (Gabain 2000: 56). kıltur- ‘kıldırmak, yaptırmak’, toyın kıltur- ‘rahipliğe sokmak’ (Hsüan-X 1975: 146). kıltur- ‘yaptırmak, ettirmek’ (AY-III 1991: 99). kış- ‘etmek, yapmak’ (METY 2012: 316; Aydın 2012: 170). kış- ‘yapmak, etmek’ (Yen) (YKI 2013: 504). OT. ’ā qıl- ‘удивлять’ (MK) (DTS 1969: 1). kıl- ‘kılmak, etmek, yapmak’ (KB: 243). kıl- ‘1. kılmak, yapmak, etmek, meydana getirmek; 2. yaratmak, var etmek; 3. (namaz) kılmak’ (TKT 2004: 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453). belgüsüz kıl- ‘yok etmek’, *berk kıl*- ‘kuvvetlendirmek’, *berk kılmış* ‘müstahkem, korunmuş’, *bey’et kıl*- ‘anlaşmak, itaat etmek’, *bıçığ kıl*- ‘buyurmak, fermanlamak’, *bulğak kıl*- ‘başını derde sokmak’, çın kıl- ‘gerçek yapmak, ortaya koymak’, *dād kıl*- ‘adaleti yerine getirmek, adil olmak, adaletli davranmak’, *dereng kıl*- ‘1. beklemek, durmak, kalmak, zaman geçirmek; 2. alıkoymak, durdurmak, engel olmak’, *edgölük kıl*- ‘iyilik yapmak, lütufta bulunmak’, *endāze kıl*- ‘1. nasip etmek, takdir etmek; bir şeyi ölçü gözeterek yapmak’, *endişe kıl*- ‘düşünmek’, éweklik kılğan er- ‘acelecilik etmek’, *farīza kıl*- ‘1. farz kılmak; 2. meşru kılmak’, *fermān tutuğlı kıl*- ‘musahhar kılmak, emrine vermek’, *harīs kıl*- ‘teşvik etmek’, hāzır kılınmış ‘hazır bulunan, huzura getirilen’, *hāzır kılıp ilinmiş* ‘hazırlanmış, hazır bulundurulmuş’, *hilāf kıl*- ‘1. karşı gelmek, muhalefet etmek, itaat etmemek, isyan etmek; 2. aldatmak, kandırmak; 3. vazgeçmek, caymak, dönmek’, *hilāf kılığlı* ‘geride kalan, arkada kalan’, *hilāf kılmak* ‘karşı gelmek’, *hoşnūd kıl*- ‘memnun etmek, hoşnut etmek’, *hüküm kılmak* ‘hükmetmek’, *icābet kıl*- ‘1. kabul etmek; 2. cevap vermek’, *iki ança üze kıl*- ‘kat kat yapmak, kat kat artırıp’, *iki ança üze üze üze üze kılmakın* ‘kat kat artırarak’, *işāret kıl*- ‘işaret etmek; 2. vahyetmek, bildirmek’, *kamuğ kıl*- ‘yapmak, yerine getirmek’, *karār kıl*- ‘sabit kılmak, yerinde kalmak’, *karār kılgu yer* ‘karar kılınacak yer’, *katıksız kıl*- ‘içtenlikle bir şeyi yerine getirmek, yapmak’, *katıksız kılğan* ‘samimi olan’, *katıksız kılığlı* ‘günahtan arınmış’, *kes kes kıl*- ‘ayırarak, parçalamak, parça parça etmek’, meyl kılmak ‘meyl’, ni’met kıl- ‘rahmet etmek, ihsan etmek’ (TKT 2004: 260, 263, 264, 265, 267, 299, 314, 326, 327, 351, 357, 359, 363, 372, 374, 384, 386, 388, 389, 390, 395, 404, 413, 420,

424, 429, 444, 520, 537). kıska/kısa kıl- ‘kısaltmak’ (TKT 2004: 457). kısmet kıl- ‘paylaşmak’ (TKT 2004: 457). kıssa kıl- ‘anlatmak, hikâye etmek’ (TKT 2004: 457). küç kıl- ‘zulmetmek, eziyet etmek, haksızlık etmek’, küç kıldaçı ‘zalim’, küç kılğan ‘zulmeden’, küç kılğuçı ‘zulmeden’, küç kılıklı ‘zalim’, küç kılıklı er- ‘zulmetmek’, ‘özü kılğuçı’ (TKT 2004: 504, 505, 589). lağv kıl- ‘gürültü yapmak, gereksiz konuşmak’ (TKT 2004: 513). rāst kıl- ‘gerçekleştirmek, yerine getirmek, sadık olmak’, rāstlık kıl- ‘doğru çıkarmak, gerçek kılmak’ (TKT 2004: 596). şıfat kıl- ‘benzetmek, birini bir şeye yakıştırmak, vasıflandırmak’ (TKT 2004: 618). tesbîh kıl- ‘1. ‘sübhanallah’ demek, tesbih etmek; 2. namaz kılmak’ (TKT 2004: 674, 675). kıl- ‘kılmak, yapmak, etmek’ (AH: XXXVI). *kıl*- ‘kılmak, yapmak, etmek, eylemek, olmak’, *a kıl*- ‘şaşırtmak, şaşalatmak’, baçığ kıl- ‘andlaşmak, ahidleşmek’, badar kıl- ‘sesle çarpmak, itmek’, bél kıl- ‘bir kimseye dilediğinden çok yemek vermek’, boluş kıl- ‘sözle yardım etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-1, 58, 81, 103, 313). krş. kıldaçı ‘yapan’ (TKT 2004: 453). *kılğan* ‘yapan’, *edgülik kılğan* ‘iyilik eden, hayırsever’ (sayfa numarası ekle?) (TKT 2004: 452). *galebe kılğan* ‘esma-i hüsnadan: kakhâr’ (TKT 2004: ?) . *hılâf kılğan* ‘geride kalan’ (TKT 2004: ?). *îmîn kılğan* ‘emniyete kavuşturan, esma-i hüsnadan: mü’min’ (TKT 2004: 407). kılğuluk ‘yapılmış, yerine getirilmiş’, kılğuluk kılınmış ‘yapılan, yapılmış’ (TKT 2004: 453). kılıklı ‘yapan’, hüküm kılıklı ‘1. hüküm veren, hükmeden; 2. yaradıcı’, namāz tesbîh kılıklı ‘tesbih eden’ (TKT 2004: 388, 389, 390, 452, 530). *dereng kılıklı* ‘bir yerde eğlenen, kalan’ (TKT 2004: ?). *endişe kılıklı* ‘düşünen’ (TKT 2004: ?). huşūmet kıl(ı)ş- ‘tartışmak’ (TKT 2004: 387). kılış ‘edim, eylem’ (TKT 2004: 453). kılış- ‘karşılıklı yapmak’ (TKT 2004: 454). kılış- ‘yapmakta yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-315). kıldur- ‘yaptırmak’, hüküm kıldur- ‘hüküm verdirmek’ (TKT 2004: 388, 389, 390, 453). şenbe kıl- ‘Cumartesi yasağına uymak’ (TKT 2004: 638). takşîr kıl- ‘geri durmak, vazgeçmek’ (TKT 2004: 643). kılur- ‘yaptırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-315). Hrız-T. kıl- ‘kılmak, etmek, yapmak’ (KE 1997: 332; NF 1998: 224; MM 2008: 231). kıl- ‘yapmak, etmek’ (KurT 2002: 162)(KurT 2002: . kılmak ‘yapmak’ (İML 1988: 42). krş. kıldur- ‘yaptırmak’ (ME 1993: 142). kıldur- ‘yaptırmak, ettirmek’ (KE 1997: 345). kıldur- ‘kıldırmak, yaptırmak, ettirmek’ (NF 1998: 238). kılmaçlık ‘icraat, ifa etme’ (KurT 2002: 163). kılınmış ‘iş-güç’ (İML 1988: 42). kılış- ‘ble bşy yapmak’ (ME 1993: 143). kılış- ‘karşılıklı bir şey yapmak’ (KE 1997: 346). kılış-/kılış- ‘bir işi birlikte yapmak’ (NF 1998: 239). kılışmak

→ ur kılışmak ‘vuruşmak’ (İML 1988: 80). kılmağlık/kılmağlık ‘kılmak, etmek’ (NF 1998: 239). AO-KıpT. kıl- ‘kılmak, etmek, yapmak’ (AO 1996: 221). M-KıpT. qıl- → qıldı ‘yaptı’ (KİLE 1931: 75). kıl- ‘kılmak, yapmak, etmek’ (MG 1984: 178; KH 2002: 130). kıl- ‘kılmak’ (BV 1986: 211). kıl- ‘yapmak’ (KFLT 1989: 1019). kıl- ‘yapmak, etmek’ (GT 1989: 368). kıl- ‘kılmak, yapmak’ (İMS 1992: 551). kıl- ‘namaz kılmak’ (KK 1999: 114). kıl- ‘kılmak’ (KFLT 1989: 1026). qıl- → qıl ‘do’ (RH 2000: 82). kıl- ‘1) ifa etmek, yerine getirmek, kılmak, etmek; 2) eylemek, göstermek’ (KMES 1994: 273). kıl- ‘kılmak (yardımcı fiil)’ (KMT 2002: 118). kıl- ‘kılmak, yapmak’, tevbeyi kıl-, imamlar kıl- (KF 2006: 137). kıl- ‘1) yapmak, etmek; 2) yaratmak; 3) tayin etmek, belirlemek; 4) kılmak; yardımcı fiil’ (TK 2008: 264, 265). kılmağ ‘1) yapmak, etmek, yaratmak; 2) kılmak; yardımcı fiil’ (TK 2008: 273). krş. kıldur- ‘kıldırmak, yaptırmak’ (MG 1984: 186). kıldur- ‘kıldırmak’ (BV 1986: 214; İMS 1992: 552). kıldurmak ‘kılmak; yardımcı fiil’ (TK 2008: 272). kıldurul- ‘kıldırılmak; yardımcı fiil’ (TK 2008: 272). kılıcı ‘kılıcı, ifa edici’ (KMES 1994: 273). kılıcı ‘kılan, yapan’ (KF 2006: 138). kılık → kılığı yaman ‘of bad character’ (RH 2000: 264). kılış- ‘kılışmak’ (İMS 1992: 552). kılmaslık ‘kılmazlık; yardımcı fiil’ (TK 2008: 273). Çağ. kıl- ‘yapmak, etmek’ (MK 1993: 473). krş. kılıl- ‘yapılmak’ (MK 1993: 475).

1320. kılı: ..şeklinde, .

kılı	chele	CC-İ 30b/16, 30b/20, 31a/8, 31a/10, 31a/18, 31a/20, . 31a/21, 31b/1, 32a/1, 32b/10
------	-------	--

kılı	kılı	CC-A 71a/8
------	------	------------

Orta chele ‘communiter’ (Kuun 1880: 257); CC-A 71a/8 kılı *işa. f.* → Killi ‘bona indoles’ (Kuun 1880: 264); Cati chele ‘fortiter’ (Kuun 1880: 267). killi~killih ‘iyi huy, iyi yaratılış’ (Kuun 1880: 264). qyly ‘so beschaffen’, ğanyñ andan tyndy tolu-qyly ‘deine Seele erholte sich vollkommen dadurch’, Wird überhaupt häufig zur Widergabe lateinischer Adverbia verwendet wie, jaqşy-qyly, orta-qyly (Grønbech 1942: 206). <chele> 30r/16, chele 30r/20, 30v/10 (Drimba 2000: 74); chele 30v/18, 30v/20, 30v/21, 31r/1 (Drimba 2000: 75); chele 31v/1 (Drimba 2000: 76).

1321. kılıç: kılıç.

kılıç	Chıç	CC-İ 44b/14
kılıç	Clıç	CC-İ 51a/12
kılıçlar	kılıçlar	CC-A 64a/9

Clič ostasi ‘gladiorum fabricator’, cliz *yani* clič (Kuun 1880: 269). кылыц ‘das Schwert’, кылыцлар, кылыц устасы (Radloff 1887: 27). qylyč, qlyč ‘Schwert’, qlyč ostasy ‘Schwertschmied’ (Grønbech 1942: 197, 206). Cliç 44r/14 (Drimba 2000: 92); Cliz 50v/12 (Drimba 2000: 101); kil/i/č/l/ar 63v/9 (Drimba 2000: 122). ET. kılıç ‘kılıç’, şahıs adı (ETŞ 1992: 338; Gabain 2000: 280). kılıç ‘kılıç’ (IB: 54; AY-YK 2012: 240). kılıç ‘kılıç’ (Mir) (YKI 2013: 504). krş. kılıçla- ‘kılıçla yaralamak veya öldürmek’ (KUKY 2009: 382, 526). kılıçla- ‘kılıçlamak, kılıçla saldırmak’ (METY 2012: 315). kılıçla- ‘kılıçla kesmek’ (Aydın 2012: 169). OT. kılıç ‘kılıç’ (KB: 248). kılıç ‘içinde kılıç olan kamçı’ (DLT-Atalay 2006: IV-257). kılıç ‘kılıç’ (DLT-Atalay 2006: IV-314). krş. kılıçla- ‘kılıçlamak, kılıç ile çalmak ve vurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-314). Hrzt. kılıç ‘bildiğimiz keskin silah’ (İML 1988: 42). kılıç ‘kılıç’ (ME 1993: 142; KE 1997: 346; NF 1998: 238; KurT 2002: 163). kılıç ‘kılıç’, kılıçkabı ‘kılıç kını’, kılıçtutğası ‘kılıç kabzası’ (MM 2008: 232). krş. kılıççı ‘kılıç açan ve bileyen’ (İML 1988: 42). kılıçlaş- ‘kılıçla vuruşmak’ (ME 1993: 143). M-Kıpt. kılıç ‘kılıç’ (KİLE 1931: 75). kılıç ‘kılıç’ (MG 1984: 186; GT 1989: 369; KFLT 1989: 1020; KK 1999: 115; (DM 2003: 92). kılıç/kılınç ‘kılıç’, kılıç tart- ‘kılıç çekmek’ (İMS 1992: 552). qılıč = Ar. al-saif ‘sword’ (RH 2000: 176, 284). Kılıç: Kılıç (özel ad) (KMT 2002: 118; (DM 2003: 92). kılıç ‘kılıç’, kılıç yet- ‘kılıç darbesiyle vurmak’ (TK 2008: 272). krş. kılıççı ‘kılıççı’ (KK 1999: 115). kılıççı ‘kılıç işiyle uğraşan’ (DM 2003: 92). Çağ. kılıç ‘kılıç’ (MK 1993: 475).

1322. kılıklı: düzgün kimse; krş. kıllıklı.

kılıklı Cheleclí CC-İ 50a/12

Killihli ‘(aliqua re) affectus’, jengil killihli kisi ‘levis homo’, killihli ‘morigerus; obediens’ (Kuun 1880: 264); Cheleclí ‘honestus’ (Kuun 1880: 271). кылык ‘Naturell’, кылыклы ‘ehrlich, von gutem Naturell’, jәңil кылыклы ‘von leichem Naturell’ (Radloff 1887: 27). qylyqly 1) ‘einen gewissen Charakter habend’; 2) ‘wohlerzogen, rechtschaffen’ (Grønbech 1942: 206). Cheleclí 49v/12 (Drimba 2000: 100). ET. krş. kılık ‘yaradılış, huy’ (Mayt: 409). kılık ‘kılık, şekil, hareket etme’ (ETŞ 1992: 338). kılık ‘yaradılış’ (AY-YK 2012: 240). OT. Krh-T. krş. kılığ/kılık ‘huy, tavır’ (AH: XXXVI). kılık/kılk ‘kılık, huy, gidiş, tavır’ (KB: 248, 250). kılık ‘yapma, eylem, iş’, edgü kılıklı ‘iyi, güzel davranan’ (TKT 2004: 324, 325, 453). kılık ‘huy, gidiş’ (DLT-Atalay 2006: IV-314). Hrzt. kılık/ğlig ‘huylu, tabiatlı’ (KE 1997: 346). kılıklığ ‘huylu, tabiatlı,

yaratılışlı' (NF 1998: 238). krş. kılık 'huy, yaratılış' (ME 1993: 143). kıl(ı)ğ 'huy, tabiat, mizaç, karakter' (KE 1997: 346). kılık 'mizaç, huy, tabiat' (NF 1998: 238). kılık 'davranış; faaliyet' (KurT 2002: 163). kılık 'davranış, huy, yaradılış' (MM 2008: 232). kılıklan- 'huy edinmek' (ME 1993: 143). M-Kıpt. krş. qılıq 'huy, ahlâk' (KİLE 1931: 75). Çağ. kılığlıg 'kılıklı' (MK 1993: 475). krş. kılığ 'huy, davranış' (MK 1993: 475).

1323. kıllı: şeklinde.

kıllı chelle CC-İ 31a/11, 31a/24
chelle 30v/11 (Drimba 2000: 74); chelle 30v/24 (Drimba 2000: 75).

1324. kıllıhlı: bkz. kılıklı.

kıllıhlı kıllıhlı CC-A 66b/15
kıllıhlı kıllıhlı CC-A 81b/32

Killihli '(aliquare) affectus', jengil killihli kisi 'levishomo', killihli 'morigerus; obediens' (Kuun 1880: 264). qylyxly 1) 'einen gewissen Charakter habend', jeñil qylyxly kişi 'ein leichtsinniger Mensch'; 2) 'wohlerzogen, rechtschaffen' (Grønbech 1942: 206). killixli 66r/15 (Drimba 2000: 128); killixli 81r/32 (Drimba 2000: 142).

1325. kıllın-:kılınmak.

kıllınalım killinalım CC-A 79b/4

Killinalım 'actitemus' (Kuun 1880: 264). *işa. f.* кылын (v) 'für sich machen', кылыналым (Radloff 1887: 27). *işa. f.* qylyn- 'machen, tun' (Grønbech 1942: 206). killinalım 79r/4 (Drimba 2000: 140). ET. kılın- 'yaratılmak' (HUAS 1941: 98; Aydın 2012: 169). kılın- 'hazırlanmak, meşgul olmak, ilgilenmek, uğraşmak' (AY-III 1991: 98). kılın- 'çalışmak, yapılmak' (ETŞ 1992: 338). kılın- 'meşgul olmak, esaslı yapmak, hazırlamak, gayret etmek, yaratılmak, kılınmak' (Gabain 2000: 59, 280). kılın- 'yaratılmak, doğmak' (KUKY 2009: 406, 526). kılın- 'yaratılmak, meydana getirilmek' (METY 2012: 316). kılın- 'hazırlanmak, meşgul olmak; ilgilenmek, uğraşmak' (ABH 2013: 206). krş. kılınç 'âmal (ve amel), harekât (ve hareket)' (HUAS 1941: 98). qılınç 'iş, amel' (Hsüan-X 1975: 146). kılınç = Skr. bhava 'olmak, var olma, amel, iş' (Mayt: 409). kılınç 'iş, davranış' = Skr. bhava, samskâra (AY-III 1991: 98). kılınç 'iş, fiil, amel' (ETŞ 1992: 339). qılınç; XYLYNC, QYLYNC 'eylem, iş' (İKPÖ 1998: 184). kılınç 'amel' (Üİ 1998: 154). kılınç/kliñç 'iş, işlem, amel' (Gabain 2000: 280). kılınç 'âdet, huy, yaradılış' (METY 2012: 316). kılınç 'eylem, davranış' (AY-YK 2012: 240).

kılınç ‘iş, davranış, amel’ (HUAS 2014: 150). kılınçlığı ‘davranışlı, davranışa sahip’ (AY-III 1991: 99). kılınçlığı ‘iş, icraat, amel’ (ETŞ 1992: 339). kılınçlığı ‘davranışlı, amelli’ (HUAS 2014: 150). OT. Kırh-T. kılın- ‘kılınmak, yapılmak’ (KB: 249). kıl(ı)n- ‘yapılmak’ (TKT 2004: 453). kılın- ‘kılınmak, edinmek, yapmak’ (AH: XXXVII). helâl kılın- ‘helal kılınmak’, . hilâf kılın- ‘vazgeçilmek, cayılmak’, . *endâze kılınmış* ‘takdir edilmiş’ sayfa numarası ekle?. (TKT 2004: 377, 384). hüküm kıl(ı)n- ‘hükmedilmek, sonuca bağlanmak’, hüküm kılınmış ‘hükmedilmiş, karara bağlanmış’ (TKT 2004: 388, 389, 390). icâbet kılın- ‘kabul edilmek’ (TKT 2004: 395). işâret kıl(ı)n- ‘vahyedilmek, bildirilmek’ (TKT 2004: 413). kaza kılın- ‘hüküm verilmek’ (TKT 2004: 432). kılğuluk kılınmış ‘yapılan, yapılmış’ (TKT 2004: 453). küç kılın- ‘zulmedilmek, haksızlık edilmek’ (TKT 2004: 505). la’net kılın- ‘lanetlenmek’ (TKT 2004: 513). tükel kılın- ‘tam, eksiksiz verilmek’ (TKT 2004: 697). va’de kıl(ı)n- ‘vaadedilmek, korkutulmak’ (TKT 2004: 732). kılın- ‘tavır takınmak, -kadın- nazlanmak; yapılmak, kılınmak, işlenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-314). krş. kılınç ‘iş, davranış, huy’ (KB: 249). kılınç ‘iş, amel; ahlak, minez, huy; fena huy; kadın naz ve kırışması’ (DLT-Atalay 2006: IV-315). kılınçlan- ‘nazlanmak, -kadın- kırışmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-315). kılınış- ‘karşılıklı yapmak’ (TKT 2004: 454). kılınmış ‘yapılmış, yerine getirilmiş’, hilâf kılınış- ‘anlaşmazlık çıkarmak’, kılınmış kılgu ‘yerine getirilmiş’ (TKT 2004: 384, 454). Hz-T. kılın- ‘yapılmak’ (ME 1993: 143). kılın- ‘yapılmak, edilmek’ (KE 1997: 346; KurT 2002: 163). kıl(ı)n- ‘kılınmak, yapılmış, edilmek’ (NF 1998: 238). kılın- ‘edilmek, kılınmak’ (MM 2008: 232). krş. kılınç ‘hulk ve tabiat’ (İML 1988: 42). kılınç ‘fiil, hareket’ (ME 1993: 143). AO-Kıpt. kılın- ‘kılınmak, yapılmak’ (AO 1996: 221). M-Kıpt. kılın- → qılındı ‘kendisinde ahlâk olmadığı halde ahlâk izhar etti’ (KİLE 1931: 75). kılın- ‘kılınmak, edilmek’ (MG 1984: 187). kılın- ‘kılınmak, yapılmak’ (İMS 1992: 552). qılın- → qılınmış ‘made, done’ (RH 2000: 88). kılın- ‘1) yaratılmak; 2) tayin edilmek, belirtilmek; 3) kılınmak; yardımcı fiil’ (TK 2008: 272). kılınmak ‘yapılma’ (TK 2008: 272). krş. kılındur- ‘ata istenilen tavrı takındırmak’ (MG 1984: 187).

1326. kın: kılıf, kın.

kın kın CC-A 58b/12

kin ‘vagina’ (Kuun 1880: 263). кын ‘Scheide’ (Radloff 1887: 27). qyn ‘Scheide’ (Grønbech 1942: 206). kin 58r/12 (Drimba 2000: 113). OT. kın ‘kın, bıçak ve kılıç kını’ (KB: 251). kın ‘kın, bıçak ve kılıç kını; kılıf’ (DLT-Atalay 2006: IV-316). krş. kınla- ‘kın yapmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-316). Hz-T. kın II ‘kın’ (ME 1993: 143). kın II

‘kın, kılıç kılıfı’ (KE 1997: 346). kın ‘kın, kılıç kılıfı’ (NF 1998: 239). M-Kıpt. qın ‘bıçak kını, eslehe kabı’ (KİLE 1931: 76). kın ‘kın’ (MG 1984: 188; İMS 1992: 552; (KMT 2002: 118). qın = Ar. al-quḏḏa ‘feather of an arrow’ (RH 2000: 177). kın ‘kın, kılıf’ (DM 2003: 92).

1327. kına (< Ar. ḥinna): kına.

kınadır kínadır CC-A 60b/4

anl. f. Kinadır ‘cannabis’ (Kuun 1880: 263). кына ‘Saft, mit dem man die Fingernägel färbt’ (Radloff 1887: 27). kínadır 60r/4 (Drimba 2000: 116). OT. Hrz-T. ḥinā ‘kına’ (KE 1997: 247). kına ‘kına’ (ME 1993: 143). M-Kıpt. ḥinnā ‘kına’ (KFLT 1989: 997). kına ‘kına’ (BV 1986: 215; (DM 2003: 92). kına ‘kına’, kına yaq-, kına yaqın- (İMS 1992: 552). qina ‘henna’ (RH 2000: 113). krş. kınala- ‘kına sürmek’ (KMT 2002: 118). O-Moğ. qina ‘henna (a reddish orange cosmetic)’ (RH 2000: 91).

1328. kına-: eziyet etmek.

kınadı kínad√ CC-A 58b/10

Kinadi ‘torsit’ (Kuun 1880: 263). qyna- ‘quālen, martern, peinigern’ (Grønbech 1942: 205, 207). kínadi 58r/10 (Drimba 2000: 113). ET. kına- ‘taciz etmek, incitmek, kınamak’, kınaguçı ‘kınayıcı, işkenceci’ (Gabain 2000: 53, 280). krş. OT. kına- ‘azap etmek, işkence etmek, ceza vermek’, kınayu yoḏ- ‘zorla belirsiz hale getirmek, ortadan kaldırmak’ (TKT 2004: 456). kına- ‘eziyet etmek’ (AH: XXXVII). kına- ‘işkence etmek, cezalandırmak; bir şeye kın yapmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-316). krş. kınağlı ‘azap edici, azapla cezalandırıcı’, kınağlı er- ‘azab edici olmak’ (TKT 2004: 456). kınal- ‘işkence edilmek’ (TKT 2004: 456). kınan- ‘azap edilmek’ (TKT 2004: 456). kınat- ‘eziyet etmek’ (TKT 2004: 456). kınat- ‘işkence yaptırmak, cezalandırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-316). Hrz-T. kına- ‘cezalandırmak, işkence etmek, eziyet etmek’ (ME 1993: 143). kına- ‘işkence etmek, eziyet etmek, cezalandırmak’ (KE 1997: 347). krş. kınal- ‘cezalandırmak, eziyet edilmek’ (KE 1997: 347). kınan- ‘işkence, eziyet çekmek’ (KE 1997: 347). kınanmak ‘utanmak’ (İML 1988: 42). M-Kıpt. kına- ‘cezalandırmak, cinayet işlemek’ (KMT 2002: 118). krş. kınan- ‘kınanmak’ (KFLT 1989: 1020).

1329. kıpçak: Kıpçak coğrafyası.

kıpçakda kípεakda CC-A 60b/16

Kipčah ‘nomen regionis’ (Kuun 1880: 263, 307). qypčaq: Kiptschak (Grønbech 1942: 277). kípčækdæ 60r/16 (Drimba 2000: 116). OT. kıfçakla- ‘Kıpçak boyundan saymak, Kıpçak boyuna nispet etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-312). kıfçaklan-/kıwçaklan- ‘Kıpçak kılığına girmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-312, 324). O-Moğ. Mnt. *kibča’ut* ‘the Kipchak Turks’ (Poppe 1955: 39). krş.

1330. kıncır: eğri.

kıncır kīGır CC-A 81b/5

Kıgır ‘nictatur’ (Kuun 1880: 263); qyngyr ‘schieläugig’ (Grønbech 1942: 207). OT. kınğır ‘kızgın, hiddetli’ (DLT-Atalay 2006: IV-316). kınğır ‘şaşı, yan bakış’ (DLT-Atalay 2006: IV-316). kınğru ‘yan, şaşı’ (DLT-Atalay 2006: IV-316). Hrız-T. kınçır ‘şaşı gözlü’ (İML 1988: 42). krş. kınğır ‘eğri, yan’ (ME 1993: 143). M-KıpT. ƙalcır ‘şaşı’ (KK 1999: 111). krş. qıncır ‘üst kapağı tersine çevrilmiş göz kapağı’ (KİLE 1931: 75). qınğır = Ar. al-aḥwaş ‘squint-eyed’ (RH 2000: 275).

1331. kıptı: makas.

kıptı cheptí CC-İ 43b/21

Chopti ‘forfex’ (Kuun 1880: 272). кыпты ‘Scheere’ (Radloff 1887: 28). qypty ‘Schere’ (Grønbech 1942: 207). cheptí 43r/21 (Drimba 2000: ?). kıftı ‘makas, kırkı’ (DLT-Atalay 2006: IV-312). krş. kıftula- ‘sındı ile kırmak, kırpmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-312). Hrız-T. kıftı ‘makas’ (İML 1988: 42). krş. kıftıcı/kıftıcu ‘makas yapan tahut satan’ (İML 1988: 42, 95). M-KıpT. kıptı ‘makas’ (KK 1999: 114; (KMT 2002: 118). kıptu ‘makas’ (İMS 1992: 552). qıptu = Ar. al-miqaşş ‘scissors’ (RH 2000: 282).

1332. kırıl-: ölmek.

kırıldı kīrıldí CC-A 82a/19

anl. f. Kirildi *muhtemelen* ‘distensum est’ (Kuun 1880: 264). кыр (v) ‘umbringen’, кырыл (v) ‘umkommen, sterben’ кырылды (Radloff 1887: 27). qyryl- ‘sterben, krepieren’ (Grønbech 1942: 207). kıl[> r]ıldí 81v/19 (Drimba 2000: 142). OT. kırıl- ‘kabuğu soyulmak; malı alınmak, yoksullaşmak; kar kürünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-318). krş. kırık ‘sakat’ (DLT-Atalay 2006: IV-320). kırın- ‘soyar ve kazır görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-318). kırın- ‘soyar veya kazır görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-318). kırındı ‘her şeyin kırıntısı, kazıntısı, soyuntusu’ (DLT-Atalay 2006: IV-318).

kırış- ‘kazımakta ve sıyırmakta yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-318). kırık ‘kırık, yıkılmış; yıkıcı’ (KB: 252). Hz-T. krş. kır- ‘(toplu halde) öldürmek, kırmak, kazımak’ (ME 1993: 143). kır- ‘kırmak, delmek; bozguna uğratmak, katliam yapmak’ (KE 1997: 347). kırım/kırım ‘hendek’ (KurT 2002: 164, 179). kırış ‘öldürülmüş’ (İML 1988: 43). M-Kıpt. qırıl- → qırıldı ‘helâk oldu, mahvoldu’ (KİLE 1931: 76). krş. kır- ‘kırmak’ (İMS 1992: 552). kır- ‘gidermek, mahvetmek’ (KMT 2002: 118). kırık ‘kırık’ (KFLT 1989: 1020). Çağ. kır- ‘kırmak, bükmek’ (MK 1993: 475).

1333. kırımızı: kırmızı.

kırımızı Cremíxi CC-İ 47a/29

Cremixi ‘cremixile’ (Kuun 1880: 269). крѣмызы ‘roth’ (Radloff 1887: 27). qyrmyzy ‘karmesinrot’ (Grønbech 1942: 207). Cremíxi 46v/29 (Drimba 2000: 96).

1334. kırk-: kesmek, kısaltmak.

kırkar kirkar CC-A 81a/25

Kirkar ‘curtat’ (Kuun 1880: 264). kırк (v) ‘abscheeren’, kırкар (Radloff 1887: 27). qyrq- ‘(kurz schneiden.) kurz machen’, qyrqar (Grønbech 1942: 207). kirkar 80v/25 (Drimba 2000: 141). OT. kırk- ‘kırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-319). krş. kırkıl- ‘kırılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-319). kırış- ‘kırmakta yardım etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-319). Hz-T. kırk- ‘kırmak, kesmek’ (ME 1993: 143). kırk- ‘kırmak, kesmek, tıraş etmek’ (KE 1997: 438). kırmak ‘1. tepmek; 2. kırmak’ (İML 1988: 43). M-Kıpt. kırk- ‘kırmak’ (KMT 2002: 118). krş. kırkıl- ‘kırılmak’ (KFLT 1989: 1020). Çağ. kırk- ‘kırmak, kesmek’ (MK 1993: 475).

1335. kırkma: kırılmış koyun postakisi.

kırkma kirkma CC-A 56b/12

Kirkma ‘pellis ovina’ (Kuun 1880: 264). kırкма ‘ein geschorenes’ (Radloff 1887: 27). qyrxma ‘(Geschorenes.) kurzgeschorenes Schaffell’ (Grønbech 1942: 207). kirkma 56r/12 (Drimba 2000: 110).

1336. kırış-: hırlaşmak, kavga etmek.

kırışırmen kırışchirmě CC-A 56b/14

кырлыш (v) ‘sich streiten’, кырлышырман (Radloff 1887: 27). qyrlyş- ‘sich streiten’ (Grønbech 1942: 207). kirlifchirmë 56r/14 (Drimba 2000: 110). OT. Hrz-T. ħırlaş- ‘hırlaşmak’ (KE 1997: 247).

1337. kırloṽ: yırtık, yarık.

kırloṽ	kíroṽ	CC-A 82a/34
--------	-------	-------------

anl. f. kisloṽ ‘vervactum’ (Kuun 1880: 263). qyrlov ‘Riss, Bruch’ (Grønbech 1942: 207). kíroṽ 81v/34 (Drimba 2000: 143). ET. krş. kır- ‘kırmak’ (ETŞ 1992: 339).

1338. kıroṽ: kırağı.

kıroṽ	kíroṽ	CC-A 83a/19
-------	-------	-------------

kirov ‘pruina’ (Kuun 1880: 264). qyrov ‘Reif’ (Grønbech 1942: 207). kíroṽ 82v/19 (Drimba 2000: 144). ET. kırağı ‘kırağı’ (ETŞ 1992: 340). OT. kıragu ‘kırağı’ (DLT-Atalay 2006: IV-316).

1339. kıs-: sıkıştırmak.

kısarmen	chexařmë	CC-İ 26b/24
----------	----------	-------------

kıstum	cheştum	CC-İ 26b/25
--------	---------	-------------

kıskıl	cheşkıl	CC-İ 26b/26
--------	---------	-------------

Kisarmen ‘premo’ (Kuun 1880: 263). qys- ‘zusammendrücken’, qysar-men (Grønbech 1942: 207). Ch[e > i]xarmë 26r/24, Ch[e > i]řtum 26r/25, Ch[e > i]şkıl 26r/26 (Drimba 2000: 69). ET. kıs- ‘çimdiklemek, kısmak’ (Gabain 2000: 280). krş. kısağ/kısığ/kızığ ‘dar, daraltma, hapis, kısık’ (Gabain 2000: 280). kısığ ‘dar’ (Mayt: 410). kısıl ‘boğaz, vadi’ (Gabain 2000: 53). OT. Krh-T. kıs- ‘kısaltmak, sıkmak, baskı altında bulundurmak’ (KB: 252). kıs- ‘sıkı tutmak, kısmak’ (TKT 2004: 457). kıs- ‘kısaltmak, daha kısa yapmak, kısarak çalmak; kıstırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-321). krş. kısığ ‘kısı, hapis, sıkıntı’ (DLT-Atalay 2006: IV-321). kısıl- ‘kısılmak, arada kalmak’ (KB: 252). kısıl- ‘kısılmak, arada kalmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-321). kısın- ‘kısmak, cimrilik etmek; sidiği tututmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-321). kısılın- ‘kısılmak, araya sıkışmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-322). kısmak ‘üzenginin iki yanında bulunan kayış; ilmikli ip, kement’ (DLT-Atalay 2006: IV-322). kısruş- ‘kısmakta yardım etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-322). kıstur- ‘kıstırmak, işkence ile cezalandırmak; kısılmasını

emretmek, azalmasını emretmek' (DLT-Atalay 2006: IV-323). kısur- 'kısaltmak' (KB: 252). kısır- 'kısaltmak' (DLT-Atalay 2006: IV-323). Hrız-T. kıs- 'kısmak, çekmek' (ME 1993: 144). kıs- 'kısmak, kıstırmak, bastırmak, almak' (KE 1997: 348). kıs- 'kıstırmak, sıkmak' (NF 1998: 239). kıs- 'kısmak, sıkıştırmak' (KurT 2002: 164). kıs- 'açıp kapamak, rahatsız etmek; ovmak' (MM 2008: 233). M-Kıpt. kıs- 'kısmak, sıkmak' (MG 1984: 188). kıs- 'çekmek' (KFLT 1989: 1020). kıs- → qıs ğıl 'press, squeeze!' (RH 2000: 71). kıs- 'kısmak, kıstırmak' (KH 2002: 130). krş. kııda- 'kısmak' (KFLT 1989: 1020). kııdamak 'kısmak' (KFLT 1989: 1020).

1340. kısar-: sıkıştırmak, basmak.

kıсармен kıřaramē CC-A 58b/8

kisarmen 'sıkıştırmak, bastırmak' (Kuun 1880: 263). кыс (v) 'drücken, zusammendrücken', кысармән (Radloff 1887: 28). kışar<a>mē 58r/8 (Drimba 2000: 113). OT. Hrız-T. kısarla- 'sıkıştırmak' (ME 1993: 144). kısarlanmak 'zaruret, çaresizlik' (ME 1993: 144).

1341. kısım: hasım.

kışım Cşım CC-İ 49b/22

Csim 'socrus' (Kuun 1880: 269). *işa. f. anl. f.* eşi 'Schwiegermutter' (Grønbech 1942: 94). Cşım 49r/22 (Drimba 2000: 100). OT. Krh-T. şaşım 'hasım, düşmanlık' (KB: 175). şaşm 'hasım, kavgalı, münakaşa eden, davacı' (TKT 2004: 373). krş. şaşmlaş- 'çekişmek, tartışmak' (TKT 2004: 373). Hrız-T. şaşm 'hasım, düşman' (KE 1997: 239; NF 1998: 163). krş. şaşmlık 'düşmanlık' (KE 1997: 239). M-Kıpt. şaşım 'düşman' (İMS 1992: 531). şışım 'akraba, yakın, hısım' (GT 1989: 336).

1342. kıska: kısa.

kıřka Čeřcha CC-İ 39a/21

kışkadur kışchadur CC-A 62b/36

Kizcha 'brevis' (Kuun 1880: 263); chescha 'curtus' (Kuun 1880: 271). кыска 'kurz', кыска дур, кыска кыска (Radloff 1887: 28). qysqa, *iřa. f.* qysşa 'kurz' (Grønbech 1942: 207). Čeřcha 38v/21 (Drimba 2000: 85); kizchadur 62r/36 (Drimba 2000: 120). ET. kısga 'kısa' (METY 2012: 316). kısğa 'kısa' (ETř 1992: 340; Gabain 2000: 51). kıska baş: kiři adı (Yen) (YKI 2013: 504). krş. kışkar- 'kırmak, kısaltmak' (ETř 1992:

340). OT. kısga ‘kisa’ (KB: 252). kışka ‘kisa’, kıska/kısa kıl- ‘kısaltmak’ (TKT 2004: 457). kısga ‘kisa’ (DLT-Atalay 2006: IV-321). Hrz-T. kısa/kısga/kıska ‘kisa’ (İML 1988: 43, 95). kısg/ka ‘kisa’ (KE 1997: 349). kısga ‘kisa’ (ME 1993: 144). kışka ‘kisa’ (NF 1998: 239). kışka ‘kisa; alçak’ (KurT 2002: 164). krş. kısaçuk ‘kısacık’ (MM 2008: 233). kısalmak ‘kisa olmak’ (İML 1988: 43). kışkal- ‘kısalmak’ (ME 1993: 144). M-KıpT. qısa/qısga ‘kisa’ (KİLE 1931: 76). kısa ‘kisa’ (GT 1989: 369; KMES 1994: 273). kısa ‘kisa, uzun olmıyan’ (KF 2006: 138). kışka ‘kisa’ (MG 1984: 188; BV 1986: 215; KFLT 1989: 1020; İMS 1992: 552; KK 1999: 115; KH 2002: 130; (DM 2003: 92; TK 2008: 273). kısa/kışka ‘kisa’ (KMT 2002: 118). qısga ‘short’ (RH 2000: 117, 268). krş. kısaçuk ‘kısacık’ (KMT 2002: 118). kışkar- ‘kısaltmak’ (İMS 1992: 552). kışkart- ‘kısaltmak’ (MG 1984: 188; İMS 1992: 552). kışkartıl- ‘kısaltmak’ (İMS 1992: 552).

1343. kısaç: kerpeten.

kısaç Chefchaç CC-İ 43a/5

kısaç Chefcaç CC-İ 43a/7

Chescaz ‘forceps’, Cheschač ‘forceps clavaria’ (Kuun 1880: 271). кыскац ‘Zange’ (Radloff 1887: 28). qyşqač ‘Zange; Kneifzange’ (Grønbech 1942: 208). Chefchaç 42v/5, Chefcaz 42v/7 (Drimba 2000: 90). ET. kısgaç/kısgıç/kısaç/kızgaç ‘kısacık, kerpeten, küçük boyunduruk’ (Gabain 2000: 52, 280). kısaç ‘kısacık’ (Mayt: 410). OT. kısgaç ‘kısacık’ (DLT-Atalay 2006: IV-321). Hrz-T. kısgaç ‘kısacık’ (İML 1988: 43). krş. kısamak ‘bir yaş nesneyi sıkmak’ (İML 1988: 43). M-KıpT. qısgaç ‘kısacık’ (KİLE 1931: 76). qısqaç ‘yengeç’ (KİLE 1931: 76). kısaç ‘yengeç’ (İMS 1992: 552). qısgač = Ar. al-kalbatân wa hiya’l-milzama ‘blacksmith’s tongs; vise, press’ (RH 2000: 283). qısqaç ‘cryfish’ (RH 2000: 102).

1344. kısaça: kısaca.

kısaça kiskaε?a CC-A 61a/27

işā. f. kis kata *yani* kiskata ‘inbrevis’ (Kuun 1880: 263). *işā. f.* – *anl. f.* qysya ‘kurz’ (Grønbech 1942: 207). kiškata 60v/27 (Drimba 2000: 117).

1345. kışkalık: kısalık.

kışkalık Chefchalít CC-İ 39a/11

Cheschalic ‘brevitas’ (Kuun 1880: 271). кыскалык ‘Kürze’ (Radloff 1887: 28). qyşqalyq ‘Kürze’ (Grønbech 1942: 208). Chefchalít 38v/11 (Drimba 2000: 85).

1346. kısta-: sıkıştırmak.

kıstarmen kıftarmē CC-A 58b/2

Kistarmen ‘cogo; impello’ (Kuun 1880: 263). кыста (v) ‘zwingen (?)’, кыстармән (Radloff 1887: 28). qysta- ‘zusammenpressen’, qystar-men (Grønbech 1942: 208). kıftarmē 58r/7 (Drimba 2000: 113). OT. M-KıpT. kısta- ‘müsadere etmek, el koymak’ (İMS 1992: 552).

1347. kıstalış-: sıkışmak.

kıstalışıp kıftalışıp CC-A 81a/18

Kistalicip ‘proturbans’ (Kuun 1880: 263). qystalyş- ‘sich aneinanderdrängen’, qyştalyşyp keli-jorlar ‘sie kommen dicht aneinandergedrängt’ (Grønbech 1942: 208). kıftalışıp 80v/18 (Drimba 2000: 141). OT. M-KıpT. kıstalaş- ‘kalabalık olmak’ (İMS 1992: 553).

1348. kıstraḡ: kısrak.

kıstraḡ Cheṣtrac CC-İ 54b/16

kıstraḡ Cheṣtrac CC-İ 54b/17

Chestrac ‘leopardus’ (Kuun 1880: 271). кыстраḡ ‘Leopard’ (Radloff 1887: 28). qystraḡ ‘junge Stute’ (Grønbech 1942: 208). Cheṣtrac 54r/16, 54r/17 (Drimba 2000: 107). OT. Hrz-T. kıstraḡ ‘kısrak’ (ME 1993: 144; KE 1997: 349). kıstraḡ ‘dişi at, kısrak’ (MM 2008: 233). M-KıpT. kıstraḡ ‘kısrak’ (BV 1986: 215; KK 1999: 115; (DM 2003: 92). kıstraḡ ‘kısrak’, ḡunlanḡı kıstraḡ ‘döl veren kısrak’ (KMT 2002: 118). qısrac = Ar. al-ramaka ‘mare’ (RH 2000: 216).

1349. kış: kış; kış ay ‘Eylül’; orta kış ay ‘.

kış Ches CC-İ 37a/18, 37a/19, 37b/24

kış kış CC-A 61a/1

kış chítx CC-İ 37a/17

kış k s CC-A 66a/4

K(es), Kis, Ches ‘hiems’ (Kuun 1880: 262, 263, 271). кыш ‘Winter’, кыш ай ‘Kasım’ (Radloff 1887: 28). qyş ‘Winter’, qyş aj ‘Wintermonat’, orta qyş aj ‘mittlerer Wintermonat’ (Grønbech 1942: 208). Sonchítz 36v/17 (Drimba 2000: 82); Ches 36v/18, 36v/19, 37r/24 (Drimba 2000: 83); kiş 60v/1 (Drimba 2000: 116). ET. kış ‘kış’ (Hsüan-

X 1975: 147; ETŞ 1992: 340; Gabain 2000: 280; KUKY 2009: 212, 526; Aydın 2012: 170). kış ‘kışın, kış mevsiminde’ (METY 2012: 316). OT. kış ‘kış’ (KB: 252; DLT-Atalay 2006: IV-323). krş. kışlık ‘kışlık, kış için hazırlanmış şey’ (DLT-Atalay 2006: IV-323). Hrz-T. kış ‘yılın en soğuk mevsimi’ (İML 1988: 43). kış ‘kış’ (ME 1993: 144). kış ‘kış’ (KE 1997: 350). kış ‘kış’ (NF 1998: 240). kış ‘kış mevsimi’ (KurT 2002: 164). krş. kışkış ‘kışın..., kış..., kışa ait’ (KurT 2002: 164). M-Kıpt. qış ‘1) kış; 2) kış mevsimi’ (KİLE 1931: 77). kış ‘kış’ (MG 1984: 189; BV 1986: 216; KF 2006: 138). kış ‘kış mevsimi, kış’ (GT 1989: 369). kış ‘kış mevsimi’ (İMS 1992: 553; KK 1999: 115). qış = Ar. al-šitâ ‘winter’ qış evveli = Ar. al-šita’ awwaluhu ‘winter, its beginning’ (RH 2000: 136, 240). krş. qışlıq ‘kışlık’ (KİLE 1931: 77). Çağ. kış ‘kış’ (MK 1993: 475). O. Moğ. Mnt. kişilig: kişi adı < Türk.: qışlıq ‘pertaining or referring to the winter’ (Pope 1955: 40).

1350. kışla-: kışı geçirmek.

kışlamış	kışlamış	CC-A 60b/24, 60b/25
kışlamış	kışlamış	CC-A 60b/26
kışlar	kışlar	CC-A 61a/1

Kışlar ‘hibernat’, Kışlamis ‘abditum est’ (Kuun 1880: 263). кысла (v) ‘pressen’, CC-A 60b/24, 60b/25 CC-A 60b/26 kışlamış → *işa. f. – anl. f.* кысламыш; кышлау ‘Wintersitz (?)’ (Radloff 1887: 28). qyşla- ‘überwintern’, qyş qyşla- ‘im Winterlager wohnen’ (Grønbech 1942: 208). kışlæmiš 60r/23, 60r/24, ki/š/læmiš 60r/25, kışlær 60v/1 (Drimba 2000: 116). ET. kışla- ‘kışlamak’ (Gabain 2000: 280). kışla- ‘(bir yerde) kışlamak, kış mevsimini geçirmek’ (KUKY 2009: 388, 526). kışla- ‘kışlamak, kışı geçirmek’ (METY 2012: 316; Aydın 2012: 170). krş. kışlağ ‘kışla, kışlak’ (Gabain 2000: 44, 280). kışlag ‘kışlak’ (Mir) (IB: 55; YKI 2013: 504). OT. kışla- ‘kışlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-323). krş. kışlağ ‘kışlak, kışlanacak yer’ (DLT-Atalay 2006: IV-323). kışlağlan- ‘kışlak edinmek, kışlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-323). kışlat- ‘kışlatmak, bir şeyi üzerine alıp saklamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-324). Hrz-T. kışla- ‘kışlamak’ (ME 1993: 144). krş. kışlag ‘kışı geçirecek yer’ (İML 1988: 43). AO-Kıpt. kışla- ‘kışı geçirmek, kışlamak’ (AO 1996: 222). M-Kıpt. qyşla- ‘spędzić zimę, zimować’ (Bulg-M 1954: 68). krş. qışlağ ‘winter quarters’ (RH 2000: 141).

1351. kıyar (< far. ḥiyār): hıyar, salatalık; krş. kıyarşenbe.

қыяр Chearf CC-İ 54a/14

Chear ‘cocomarum; cucumis’ ~ *far.* خيار (Kuun 1880: 270). кыяр ‘Gurke’, кыяр шәмбә ‘Cassia’ (Radloff 1887: 27). хејар ‘Gurke’ (Grønbech 1942: 102). Chear 53v/15 (Drimba 2000: 106). OT. M-KıpT. һыяр ‘1) һыяр; 2) bir işi yapıp yapmamaktaki serbestlik’, kavun һыяр ‘yaş ot’ (İMS 1992: 533, 548).

1352. қыяршенбе (far. һыяр-ченбер): Hint һыяры, һыяршенбе; *крш.* қыяр.

қыяршенбе Chear sanba CC-İ 41b/10

Chearsanba ‘cassia’ ~ *far.* خيار شنبر (Kuun 1880: 270). хејар шанба(r) ‘Kassia’ (Grønbech 1942: 102); шанбар, хејар шанбар ‘Kassia’ (Grønbech 1942: 230). Chear sanba 41r/10 (Drimba 2000: 88).

1353. қыйна-: eziyet çekmek.

қынадılar кінadelar CC-A 64a/8

қынарсен кынарсен CC-A 75b/4

Kıynarsen ‘affligens’, *işa.f. – anl. f.* kinaidelar ‘cruciaverunt’ (Kuun 1880: 263). кынау ‘Qual’, кинау (Radloff 1887: 27). қыjna- ‘quälen, martern, peinigen’, қыjna-sen. bojuñny ‘weshalb quälst du deinen Körper’ (Grønbech 1942: 205, 207). кінadelar 63v/8 (Drimba 2000: 122); кынарсен 75r/4 (Drimba 2000: 139). ET. *крш.* қын ‘işkence’ (Mayt: 410). қынлық ‘zindan’ (ETŞ 1992: 336). қынлық/қынлық ‘hapishane’ (Gabain 2000: 44, 280). қын (қын?); QYN ‘işkence, ceza, cezalandırma’ sayfa numarası??. J. R. Hamilton söz konusu kelimeyi açıklarken Run yazısındaki қы(ı)n, Uygurca қын ve қын, CC’de ise қын ve қын(a)- şekilleriyle karşılaştırmıştır (İKPÖ 1998: 184). J. R. Hamilton’un CC’de işaret ettiği şekil, қын maddesinde belirttiğimiz gibi ‘kılıf, қын’ anlamındadır. Kelimenin metinde Latince karşılığı olan *vagina* aynı anlama gelmektedir; ayrıca қын(a)- fiilinin son sesi olan a CC’de yazılmıştır. Parantez içindeki tamir hatalıdır. қын/қын/қын/қын ‘azap, ceza’ UII 20, I; MIII 39, 7 (Gabain 2000: 35, 280, 281). қын/қын ‘кынайıcı, işkenceci’ (Gabain 2000: 280). қындur- ‘cezalandırmak’ (ETŞ 1992: 339). қынлық ‘hapishâne’ (Mayt: 410). қынлық; QYNLYQ ‘hapishane, cezalandırma yeri’ (İKPÖ 1998: 184). қынтur- ‘bir şey için zahmete girmek’ (Mayt: 410). қын ‘ceza’ (KUKY 2009: 159, 526; ETYA 2012: 100; METY 2012: 316; Aydın 2012: 170). қын(ı)t ‘ceza’ (AY-YK 2012: 240). OT. қына- ‘cezalandırmak, işkence etmek’ (KB: 251). қыnamak (DH: 207). *крш.* қын/қын ‘ceza, işkence’ (KB: 251, 253). қын ‘1. azap, işkence, eziyet; 2. verilen hüküm, ceza sözü’ (TKT 2004: 454, 455). қынлық ‘azap veren, azabı

olan' (TKT 2004: 456). Hrз-T. kıyna- 'eziyet etmek, cezalandırmak' (KurT 2002: 165). kıynamak 'cezalandırmak' (İML 1988: 43) . krş. kın I 'işkence, ceza' (ME 1993: 143). kın I 'eziyet, işkence' (KE 1997: 346). kıyın 'azap, eziyet' (KurT 2002: 165). kıynan- 'ceza görmek, eziyet çekmek' (KurT 2002: 165).

1354. kıynalı-: eziyet çektirmek, cefa etmek; çarmıha germek.

kıynalıp kınalıp CC-A 57b/22

işa. f. – anl. f. Kinalip 'affligens se' (Kuun 1880: 263). кына́л (v) 'sich quälen' (Radloff 1887: 27). qynalı- 'Qual erleiden' (Grønbech 1942: 207). kınalıp 57r/26 (Drimba 2000: 112).

1355. kız I: kız; bakire; arı kız 'kutsal bakire'.

kız chex CC-İ 46a/23

kız Chex CC-İ 49b/7, 49b/9

kız kıз CC-A 69b/6, 69b/25, 69b/39, 70a/8, 70a/18, 70a/29, . 70b/5, 70b/8, 70b/17, 71a/10, 71b/4, 71b/12, 71b/28, 72b/2, 76b/13

kız kíz CC-A 73b/9, 71b/16, 73a/6, 73b/11, 73b/22, 76b/3, 76b/6, 76b/13

kız kys CC-A 62b/9

kız kyз CC-A 62a/23, 80b/2

kızdan kıздан CC-A 76b/14

kızını kıznıñ CC-A 76b/11

Kyz 'puella', are kyz 'sanct. virgo', chex 'kız (evlat)' (Kuun 1880: 263). кыз 'Mädchen, Tocher, Jungfrau', а́йдә́ри кыз 'Dienerin, кыз карандаш, ары кыз 'die heilige Jungfrau', кызның, кыздан (Radloff 1887: 28). qyz 1) 'Jungfrau', qyz ana 'die jungfräuliche Mutter', ary qyz mariam 'die Heilige Jungfrau Maria'; 2) 'Mädchen', evdegi qyz 'Dienstmädchen', qyz qarandaş 'Schwester; Tochter' (Grønbech 1942: 208). chex 45v/23 (Drimba 2000: 95); Chex 49r/7, 49r/9 (Drimba 2000: 99); kyz 61v/23 (Drimba 2000: 119); arekys 62r/9 (Drimba 2000: 119); kiz 69r/5, 69r/15, 69r/23 (Drimba 2000: 130); kiz 69v/4, 69v/9, 69v/15, 70r/2, 70r/5, 70r/11 (Drimba 2000: 131); kiz 71r/2, 71r/6, 71r/14, kíz 71r/8 (Drimba 2000: 133); kiz 72r/1 (Drimba 2000: 135); kíz 72v/3 (Drimba 2000: 136); arıkíz 73r/6, 73r/8, kíz 73r/19 (Drimba 2000: 137); kíz 76r/3, 76r/6, 76r/12, kízniñ 76r/10, kiz 76r/12, kizdan 76r/13 (Drimba 2000: 139); arekыз 80r/2 (Drimba 2000: 140). ET. kız 'kız' (AY-III 1991: 99). kız 'kız', kız tengri:

Kız Tengri (özel isim), kutluğ tigin kız teŋgri: Kutlug Tigin Kız Tengri, tilik tigin kız teŋgri: Tilik Tigin Kız Tengri, tölek kız teŋgri: Tölek Kız Tengri (özel isim) (ETŞ 1992: 341, 362, 453, 460). qız; QYZ, XYZ, XYZ ‘kız’ (İKPÖ 1998: 185). qız ‘дочь; девушка’ (TEÖ 2008: 325). kız ‘1. kız, evlenmemiş kadın; 2. kız çocuk’ (KUKY 2009: 246, 251, 526). kız ‘kız’ (METY 2012: 316; Aydın 2012: 170; AY-YK 2012: 240). kız ‘kız, kız evlat’ (ABH 2013: 206). kız ‘kız’ (Yen) (YKI 2013: 504). krş. kırkın ‘bâkire’ (Mayt: 410). kırkın ‘cariye’ (ETŞ 1992: 340). qırqın; QYRQYN ‘kızlar’ (İKPÖ 1998: 185). OT. kız ‘kız, kız çocuk’ (KB: 254). kız ‘1. kız, kız çocuk; 2. bakire kız’, kız kadaş ‘kız kardeş’, kız qarındaş ‘kız kardeş’ (TKT 2004: 460). kız ‘kız, kız çocuk; cariye’, baldır kız ‘üvey kız’, kapaklığ (kapıglığ) kız ‘kız oğlan kız’, yinçke kız ‘yetişkin cariye’, kız kırkın ‘cariye’ (DLT-Atalay 2006: I-326; IV-64, 325, 326). xız ‘kız (Oğuz ve Kıpçaklarca)’ (DLT-Atalay 2006: IV-213). kızı- ‘kızlık bozmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-326). kızlan- ‘kız edinmek, kız çocuk sahibi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-327). kızlaş- ‘bahse bir kız –cariye- koymak’ (DLT-Atalay 2006: IV-327). Hrız-T. kız ‘evlenmiyen kadın’, kızkına ‘kızcağız’ (İML 1988: 43). kız I ‘kız’ (ME 1993: 145). kız ‘kız, kız çocuk’ (KE 1997: 351). kız ‘kız, kız çocuk; huri’, kız oğlan ‘bakire kız, kız oğlan kız’ (NF 1998: 240). kız ‘kız evlât; kız, genç kız’ (KurT 2002: 165). kız (I) ‘kız, kız çocuğu’ (MM 2008: 233). krş. hızsın- ‘ibne gibi davranmak’ (ME 1993: 126). kırnağ⁸³ ‘kız; cariye, odalık’ (KurT 2002: 164). kızla- ‘kızlığını bozmak’ (ME 1993: 145). kızlık I ‘kızlık’ (ME 1993: 145). kızlık II ‘kızı olan’ (KE 1997: 353). kızlık III ‘kızlık, kızlık zarı’ (KE 1997: 353). kızsız ‘kız çocuğu olmayan’ (KE 1997: 353). M-KıpT. kız ‘bakire kız’ (KİLE 1931: 77). kız ‘kız’ (KFLT 1989: 1021; KF 2006: 139). kız ‘kız’, kız oğlan ‘bâkire, genç kız’ (GT 1989: 370). kız ‘kız çocuğu’, kız qarındaş ‘kız kardeş’, kız oğlan kız ‘el değmemiş kız’ (İMS 1992: 553). kız ‘kız, bâkire’ (KK 1999: 115). kız → kız oğlan = Ar. bikr ‘virgin’ (RH 2000: 259). kız ‘kız’, kız qarındaş ‘kız kardeş’, kız oğlan ‘bakire’ (KMT 2002: 118). kız ‘kız, kız çocuğu’ (TK 2008: 274). krş. kırnağ ‘cariye’ (KK 1999: 111). kırnağ ‘cariye’ (KFLT 1989: 1020; (DM 2003: 92). kırnağ ‘cariye, halayık’ (İMS 1992: 552). qırnaq = Ar. jâriya ‘girl; slave-girl, maid’ (RH 2000: 260). kırnağ ‘cariye’ (KMT 2002: 118). kırnağ ‘cariye, hizmetçi’ (KF 2006: 138). kırnağlık ‘cariyelik’ (KFLT 1989: 1020). qızqına = Ar. al-bint ‘girl, daughter’ (RH 2000: 231). qızluq ‘bekâret’ (KİLE 1931: 77). Çağ. kız ‘kız’ (MK 1993: 476).

1356. kız II: pahalı.

kız Ches CC-İ 39b/20

işā. f. Ghos ‘carus’ ~ *far.* خوش (Kuun 1880: 274). *işā. f.* – *anl. f.* kom ‘gut’ (Radloff 1887: 26). Ches 39r/20 (Drimba 2000: 86). ET. kız ‘hasis; kısa’ (Mayt: 410). kız ‘sıkıntı’ (ETŞ 1992: 340). kız ‘pahalı nesne’, kız kişi ‘pinti kişi’ (Arguca) (DLT-Atalay 2006: IV-325, 326). krş. kızığ ‘sıkıntı, dar, daraltılmış’ (ETŞ 1992: 341). kızsız ‘tokluk’ (Mayt: 411). OT. kız ‘pahalı, nâdir’ (KB: 254). kız ‘nâdir’ (AH: XXXVII). krş. kızırğan- ‘pahalıya almak’ (ME 1993: 145). kızlan- ‘pahalı bulmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-327). kızlık ‘kıtlık, nâdirlik’ (KB: 254). kızsız ‘tok, gözü tok, (herhangi bir şeye) gereksinimi olmayan’ (AY-III 1991: 99). kızu- ‘pahalılanmak, fiyatı yükselmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-327). Hrız-T. kız II ‘pahalı’ (ME 1993: 145). krş. kızlık II ‘kıtlık’ (ME 1993: 145). kızlık I ‘kıtlık’ (KE 1997: 353). kızlık ‘açlık; kıtlık; pahalılık’ (KurT 2002: 165). kızlıklu ‘kıtlık’ (ME 1993: 145). M-KıpT. kız ‘pahalı’ (KİLE 1931: 77). qyz ol- ‘drožeć, podnosić (o cenach), zaczynać drożyznę’ (Bulg-M 1954: 68). qız ‘expensive’ = Ar. kanz ‘treasure’ (RH 2000: 121, 267). kız ‘pahalı’ (KMT 2002: 118). kız ‘pahalı, değerli’ (DM 2003: 92). krş. kızlat- → kızlattı ‘pahalılandırdı’ (KİLE 1931: 77). kızlık ‘kıtlık’ (GT 1989: 370; KFLT 1989: 1021). kızlık ‘pahalılık’ (KMT 2002: 119). kızluq ‘pahalılık’ (KİLE 1931: 77).

1357. kız-: kızmak.

kızarmen kızarmē CC-A 82a/16

kizar ‘yanar, tutuşur’ (Kuun 1880: 263). kıız ‘(v) glühen’, *işā. f.* kızap (Radloff 1887: 28). qyz- ‘glühen’, qyzar (Grønbech 1942: 208). kizar<mē> 81v/16 (Drimba 2000: 142). ET. kız- ‘1. çok ısınmak, sıcaklığı artmak; 2. kızmak, öfkelenmek, hiddetlenmek’ (KUKY 2009: 334, 352, 526). kız- ‘kızmak, kızarmak, kor olmak’ (METY 2012: 316). kız- ‘kızmak, sinirlenmek’ (Aydın 2012: 170). krş. kızyan ‘pembe, kızılımsı’ (Hsüan-X 1975: 147). OT. krş. kızgur- ‘ışkenceye koymak, cezasını çektirmek, cezalandırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-326). kızgutluğ ‘azapla cezalandıran, cezasını veren’ (TKT 2004: 460). kızgutlan- ‘suçunun cezasını görerek rüsva olduğundan bir işten çekinmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-326). kızıl- ‘yaptığı suça bir daha dönmek üzere ceza görmek, nedamet etmek, kıyılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-327). Hrız-T. kız- ‘kızmak, ısınmak’ (KE 1997: 352). kız- ‘kızmak, çok ısınmak’ (NF 1998: 241). kızmak ‘fazla ısınmak’ (İML 1988: 43). krş. kızdır- ‘kızdırmak, yakmak’ (KurT 2002: 165). kızdur- ‘kızdırmak, ısıtmak’ (NF 1998: 241). kızığ ‘sıcaklık, ısı’ (KE 1997: 352). kızıt- ‘ısıtmak, kızdırmak’ (ME 1993: 145). M-KıpT. kız- → kızdı ‘ateşlendi, hararetlendi’ (KİLE 1931: 77). kız-

‘kızarmak, yanmak’ (GT 1989: 370). kız- ‘ateşte kızdırılmak’ (İMS 1992: 553). qızmaq ‘to be angry’ (RH 2000: 126). krş. kızdır- ‘kızdırmak’ (KK 1999: 115; (KMT 2002: 118). qızdur- → qızdırdı: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 77). kızdur- ‘kızdırmak’ (BV 1986: 216). kızdur- ‘kızartmak, ateşe atmak’ (KF 2006: 139). kızdurul- ‘yandırılmak, tutuşturulmak’ (TK 2008: 274). qyzdur- ‘rozpalać, rozżarzać’ (Bulg-M 1954: 68). Çağ. krş. kızığ/kızık ‘sıcak’ (MK 1993: 476).

1358. kızar-: kızarmak.

kızarıp kızaríp CC-A 82b/4

Kizar ‘ardet’, Kizarip jatir ‘jacet ardore febrili aggravatus’ (Kuun 1880: 263). кызар (v) ‘roth werden’, кызарып жатыр (Radloff 1887: 28). qyzar- ‘erglúhen’, qyzaryp jatyr (Grønbech 1942: 208). kızaríp 82r/4 (Drimba 2000: 143). ET. krş. kızart- ‘kırmızı yapmak’ (Mayt: 411). OT. kızar- ‘kızarmak’ (KB: 254). kızar- ‘kızarmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-326). krş. kızart- ‘kızartmak, mutlu etmek’ (KB: 254). kızart- ‘kızartmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-326). Hrz-T. kızar- ‘kızarmak’ (ME 1993: 145; KE 1997: 352; NF 1998: 241). krş. kızart- ‘kırmızılaştırmak’ (ME 1993: 145). kızıt- ‘kızdırmak, ısıtmak’ (KE 1997: 353). kızıt- ‘kızdırmak’ (NF 1998: 241). M-KıpT. kızar- ‘kızarmak, kızıl renkli olmak’ (MG 1984: 189). kızar- ‘kırmızılaşmak’ (KK 1999: 115). kızar- ‘kızarmak’ (KH 2002: 130). qızarmaq = Ar. al-qaliyya ‘fried, roasted’ (RH 2000: 323). Çağ. krş. kızart- ‘kızartmak’ (MK 1993: 476).

1359. kızgan-: kızganıp ‘nadiren, seyrek’.

kızganıp Chexganíp CC-İ 33a/20

Chexganip ‘scarse’ (Kuun 1880: 271). *anl. f.* кызған (v) ‘bedrängen (?)’ (Radloff 1887: 28). qyzğan- ‘geizen’, qyzğanyp ‘spärlich’ (Grønbech 1942: 208). Chexganíp 32v/20 (Drimba 2000: 77). ET. kızgan- ‘hasislik etmek’ (HUAS 1941: 98). kızgan- ‘hasislik etmek, kıskanmak’ (Gabain 2000: 280). kızgan- ‘kıskanmak, cimrilik etmek’ (HUAS 2014: 150). krş. kızgak ‘hasis’ (Gabain 2000: 280). OT. kısgan- ‘kıskanmak, pintilik etmek, kısmırlanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-321). krş. kısrkan- ‘kısrırganmak, yedirmekten çekinmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-322). M-KıpT. qısqan- → qısqandı ‘kıskandı’ (KİLE 1931: 76). qysğan- ‘zazdrościć, być zazdrosnym’ (Bulg-M 1954: 68). kısqan- ‘kıskanmak’ (KMT 2002: 118).

1360. kızgançı: cimri.

kızgançı kızganı CC-A 66a/15

Kızganči ‘avarus’ (Kuun 1880: 263). кызҗанчы (Radloff 1887: 28). qyzҗančy ‘geizig, habsüchtig’ (Grønbech 1942: 209). kizganči 65v/15 (Drimba 2000: 127); kizganči 66v/15 (Drimba 2000: 129). OT. Hrz-T. kıskançlık ‘kıskançlık’ (ME 1993: 144).

1361. kızıl: kızıl.

kızıl Chexel CC-İ 47a/28

Chexel ‘ruber’ (Kuun 1880: 271). кызыл ‘roth’ (Radloff 1887: 28). qyzyl ‘hochrot’ (Grønbech 1942: 209). Chexel 46v/28 (Drimba 2000: 96). ET. kızıl ‘kızıl, bakır kırmızısı’ (Mayt: 411). kızıl ‘kızıl’ < *kız ‘kızgın’ (Gabain 2000: 47). kızıl ‘kızıl’ (IB: 55). kızıl ‘kızıl, kırmızı’ (KUKY 2009: 183, 526; METY 2012: 316; Aydın 2012: 170). kızıl → kızıl çintan ‘sandal ağacı’ (çintan < Çin. 旃檀zhān tán < Skr. candana); kızıl v(i)rgersün ‘akasyanın bir türü, çölde yetişen bir ağaçtan yapılan bir tür ilaç = Skr. manāḥsila (AY-YK 2012: 240). kızıl ‘kızıl’ (Mir) (YKI 2013: 504). krş. *kız ‘sıcak’ (Gabain 2000: 280). kızılışğ ‘kızılı, kırmızılı; kızıla, kırmızıya bakar; kırmızımsı’ (Gabain 2000: 51, 281). kızıl ‘kızıl’ (Gabain 2000: 281). OT. kızıl ‘kızıl, kırmızı’, kıp kızıl ‘kıpkızıl’ (KB: 251, 255). kızıl ‘kızıl’ (AH: XXXVII). kızıl ‘kızıl, kızıl renk, kırmızı’, kızıl er- ‘kızarmak’, kızıl öz: Kaşgarda bir kışlak, kızıl süçig ‘şarap; kızıl şarap’ (DLT-Atalay 2006: IV-326, 327, 471, 548). Hrz-T. kızıl ‘kırmızı’, kıpkızıl ‘kıpkırmızı’, kızılgül ‘gül renkli’, kızılşaç ‘kırmızı saçlı’, kızılıtarığ ‘kırmızı darı’ (İML 1988: 43). kızıl ‘kızıl, al’ (ME 1993: 145). kızıl ‘kızıl’ (KE 1997: 352; NF 1998: 241). kızıl ‘kızıl, kırmızı’ (KurT 2002: 165). krş. kızğıt ‘kızıl(ımsı)’ (ME 1993: 145). kızılılık ‘kızılılık’ (ME 1993: 145; NF 1998: 241). kızılılık ‘kızılılık, kızartı’ (KurT 2002: 165). M-KıpT. kızıl ‘kırmızı’, kıpqızıl ‘kıpkırmızı’ (KİLE 1931: 76, 77). kızıl ‘kızıl, kırmızı’ (MG 1984: 189; KH 2002: 130; (KMT 2002: 118; KF 2006: 139). kızıl ‘kızıl’ (BV 1986: 216). kızıl ‘kızıl renk’ (KFLT 1989: 1021). kızıl ‘kırmızı’ (GT 1989: 370; İMS 1992: 553; KK 1999: 115). kızıl = Ar. al-aḥmar ‘red’, kıp kızıl ‘very red’, kızıl ‘arı ‘red bee’ (RH 2000: 181, 257, 324). kızıl ‘kırmızı’, kızıl at ‘doru at’, kızıl erük ‘kırmızı erik’ (DM 2003: 92). krş. kıpkızıl ‘kıpkırmızı’ (KK 1999: 114; (KMT 2002: 118). kıpkızıl ‘kıpkızıl’ (DM 2003: 92). kızılça ‘kırmızıcı’, kızılça turğay ‘bir nevi kuş’ (KİLE 1931: 77). kızılça → kızılça başlı çıpçuk ‘yund kuşu da denilen bir kuş’ (İMS 1992: 553). kızılça ‘kırmızı, kırmızılık’ (DM 2003: 92). kızılılık ‘kırmızılık’ (KMES 1994: 273). Çağ. kızıl ‘kızıl, kırmızı’ (MK 1993: 476).

1362. kobar-: koparmak.

kobar cobar CCİ 12a/20

kobardun cobardun CCİ 12a/19

кобар (v) ‘aufrichten’, CC-İ kobardun → *işa. f.* кобардым, кобар (Radloff 1887: 27).

qobar- ‘aufbauen’ (Grønbech 1942: 197). (Drimba 2000: ??).

1363. kobarmak:

kobarmak cobarımac CC-İ 11b/21

Cobarmac ‘aedificatio’ (Kuun 1880: 268). qobarmaq qobarmaq (Grønbech 1942: 197).

Cobarmac 11v/20 (Drimba 2000: 50).

1364. koçkar: koç.

koçkar koekar CC-A 60b/18

koçkar koekar CC-A 60b/17

koçkar kœekar CC-A 66a/23

Koçkar: köçkar ‘aries’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 264); gozchar ‘koç’ (Kuun 1880: 273). коцкар ‘Widder’ (Radloff 1887: 26). qoçqar, qóçqar ‘Widder’ (Grønbech 1942: 198). koçkar 60r/16, koç/k/ar 60r/17 (Drimba 2000: 116); kœkar 65v/23 (Drimba 2000: 127). ET. qoçyar: özel ad, qoçyar töläs tirig ‘[Я] – тириг Кочкар-телес’ (TEЭ 2008: 146, 325). krş. koç ‘koç’ (Mayt: 413). OT. koçnğar ‘koç’ (DLT-Atalay 2006: IV-337). krş. koç ‘koç’ (DLT-Atalay 2006: IV-337). Hrz-T. koçkar (KE 1997: 367). koçkar ‘koç’ (NF 1998: 252). krş. koç ‘enenmiş erkek koyun’ (İML 1988: 44). koç ‘koç’ (ME 1993: 146; KE 1997: 366). M-KıpT. qoçqar ‘koç’ (KİLE 1931: 78). koçkar ‘koç’ (İMS 1992: 555; KK 1999: 116; (KMT 2002: 120; (DM 2003: 94). qoçqar = Ar. kabš al-ğanam ‘ram, male sheep’ (RH 2000: 217). krş. qoç ‘koç’ (KİLE 1931: 78). qoç ‘ram’ (RH 2000: 167). koç ‘koç’ (KMT 2002: 120). Moğ. quca ‘ram’ (Schwarz 2001: 2).

1365. kol: el; kol.

kol Chol CC-İ 48b/28

kol chol CC-İ 48b/21

kollarıñ kollarıñ CC-A 71b/16

kollarında kollarında CC-A 74b/18

kollarıñnı kollarıñnı CC-A 70b/12

Yukarıdaki örneklerde kol kelimesinin anlamının ‘el’ mi yoksa ‘kol’ mu olduğuna dair kesin bir delil yoktur; ancak iki örnek istisnadır. 48b/21 numaralı satırdaki kelime, Latince brachius ‘kol’ kelimesini karşılarken, 48b/28 numaralı satırdaki kelime ise Latince manus ‘el’ kelimesini karşılamaktadır. latince sözlükten sayfa numarası ver?.

Kol, Chol ‘brachium’ (Kuun 1880: 265, 272). кол ‘der Arm’, колыны, колларның, колларыңны, колларында, сағ колында? lında?, CC-A 60b/1 kölegesî → işa. f. – anl. f. колың ацып (Radloff 1887: 26). qol 1) ‘Arm und Hand’, ҳаҷ аһуышы қоллары ‘die gesegneten Arme des Kreuzes’; 2) ‘Hand’, оң qol ‘die rechte Hand’, sa-qol (saq-qol?) ‘die rechte Seite’ (Grønbech 1942: 198. Chol 48r/21, chol 48r/28 (Drimba 2000: 98); kollarıñnı 70r/8 (Drimba 2000: 131); kollarıñ 71r/8 (Drimba 2000: 133); kolini 72r/17 (Drimba 2000: 135); kollarindæ 74r/9 (Drimba 2000: 138). ET. kol ‘el, kol’ (ETŞ 1992: 346). qol; XWL ‘kol’ (İKPÖ 1998: 186). kol ‘kol’ (Gabain 2000: 43, 282). qol ‘pyka’ (TEÖ 2008: 325). kol- ‘istemek’ (Mir) (YKI 2013: 504). krş. kulaç ‘kulaç’ (ETŞ 1992: 358). kolbiç ‘koltuk altı’ (Gabain 2000: 282). kolıçaq/koılıçaq ‘kolcuk’ (Gabain 2000: 43, 282). OT. kol ‘kol, vâdi’ (KB: 268). kol (I) ‘el; taraf, yan’, o kol sol adak ‘sağ el sol ayak, çapraz’ (TKT 2004: 472, 568). kol ‘kol’ (DLT-Atalay 2006: IV-340). krş. koldaş ‘arkadaş’ (KB: 269; TKT 2004: 473). koldaş ‘koldaş, arkadaş’ (DLT-Atalay 2006: IV-340). koldaşlan- ‘arkadaş olmak, arkadaş saymak’ (DLT-Atalay 2006: IV-341). kolğır- ‘istiyeyazmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-341). kollamak ‘kollamak, gözetmek, yardımcı olmak’ (DH: 207). koltık ‘kol altı, koltuk’ (TKT 2004: 473). kulaç ‘kulaç’ (KB: 290; DLT-Atalay 2006: IV-375). kulaçla- ‘kulaçlamak’ (KB: 289; DLT-Atalay 2006: IV-375). Hrz-T. kol ‘omuz başından parmakların ucuna dek olan uzuv’ (İML 1988: 44). kol ‘kol, taraf, yan’ (ME 1993: 146). kol I ‘kol; el’ (KE 1997: 367). kol I ‘el; (koyun için) ön but’ (NF 1998: 253). kol II ‘dağın tepesinden aşağı inen ve derenin ortasından geçen yüksekçe yer, vadi’ (NF 1998: 253). kol III ‘askerî birlik, ordu’ (NF 1998: 253). kol I ‘el, kol; pençe, ayak’ (KurT 2002: 169). kol II ‘taraf, yan’ (KurT 2002: 169). kol III ‘dere yatağı, vadi’ (KurT 2002: 169). kol ‘kol’ (MM 2008: 234). krş. koldaş ‘yoldaş, arkadaş’ (ME 1993: 146). koldaş ‘arkadaş, dost’ (KE 1997: 369; NF 1998: 254); KurT 2002: 170). koldaşlıq ‘arkadaşlık’ (KE 1997: 370). koldaşlıq ‘yoldaşlık, arkadaşlık’ (ME 1993: 146). kollan- ‘yardımlaşmak’ (ME 1993: 146). kolluğ ‘kollu’ (KE 1997: 370). kulaç ‘iki kolu açmaktan hasıl olan uzunluk ölçüsü’ (İML 1988: 47). kulaçlayu ‘dört nala’ (ME 1993: 151). AO-KıpT. kol ‘kol’ (AO 1996: 223). M-KıpT. qol ‘kol’, sonqol ‘sol kol, sol el’ (KİLE 1931: 78, 92). kol ‘kol, taraf’ (MG 1984: 198). kol ‘1)

kol; 2) taraf' (GT 1989: 372). kol '1) kol; 2) vadi', kol suwı (İMS 1992: 555). kol 'kol' (BV 1986: 222; KFLT 1989: 1022; (KMT 2002: 120; TK 2008: 276). kol 'kol, elden dirseklere kadar olan kısım' (KMES 1994: 276). kol 'el' (KK 1999: 116). qol 'upper arm' (RH 2000: 106). kol 'el, kol' (KH 2002: 131). kol I 'kol' (DM 2003: 94). kol II 'el' (DM 2003: 94). kol 'kol', kol koy- 'ellemek, el atmak' (KF 2006: 142). krş. kolansa 'koltuk altı kokusu' (KK 1999: 116). qoldaş = Ar. al-sâhib 'associate, comrade' (RH 2000: 233). kolduk/koltuk 'koltuk', koltuk sasığı 'koltuk altlarının kötü kokusu' (İMS 1992: 555). qolla- 'pomagać, wspomagać' (Bulg-M 1954: 67). kolluk 'bileklik' (KK 1999: 116). kolluk 'yumruk, bilek' (DM 2003: 94). qoltuq 'kolun alt kısmı' (KİLE 1931: 78). koltuk 'koltuk' (BV 1986: 222; GT 1989: 372; (KMT 2002: 120). koltuk 'koltuk, koltuk altı' (DM 2003: 94). qoltuq 'armpit' (RH 2000: 107, 207). qulaç 'insanın iki kolunu açtığı zaman bir kolundan öteki koluna kadar olan mesafe' (KİLE 1931: 81). qulaç → bir qulaç 'one fathom' (RH 2000: 244). kulaç 'kulaç' (KMT 2002: 124). Çağ. kol 'el' (MK 1993: 479). krş. kolda- 'himaye etmek, elinden tutmak' (MK 1993: 479). koldaş 'arkadaş, dost' (MK 1993: 480). koltuğ 'koltuk, koyun' (MK 1993: 480).

1366. kol-: rica etmek.

kolarmen	colarmē	CC-İ 21a/15
koldum	coldum	CC-İ 21a/16
kolğıl	colgıl	CC-İ 21a/17, CC-A 59b/23

Colarmen 'peto', colgil *emir şekli*, CC-A 59b/23 kolğıl *işa. f. – anl. f.* Colga 'veniam pete' (Kuun 1880: 268). кол (v) 'bitten', колармән, колдым, колбыл, колмак, CC-A 59b/23 kolğıl → *işa. f. – anl. f.* колған (Radloff 1887: 26). qol- 'erbitten', qolıyl (Grønbech 1942: 199). Colarmē 20v/15, Coldum 20v/16, Colgıl 20v/17 (Drimba 2000: 61); colgıl (Drimba 2000: 115). ET. hkuol-/kol- 'rica etmek' (Gabain 2000: 282). kol- 'dilemek, yalvarmak, dua etmek' (HUAS 1941: 98). qol- 'dilemek, istemek', qut qol- 'niyaz etme, niyazda bulunmak' (Hsüan-X 1975: 147). kol- 'istemek, dilemek, rica etmek' (AY-III 1991: 100). kol- 'istemek' (ETŞ 1992: 347). qol-; XWL-, QWL- 'istemek, dilemek, sormak' (İKPÖ 1998: 186). kol- 'dilemek, istemek' (AY-YK 2012: 241). krş. qolıuçı; QWLXWCY 'dilenci, yalvarıcı' (İKPÖ 1998: 186). kolıuçı 'dilenci' (Gabain 2000: 53, 282). koltıuçı 'dilenci=râhip' (Mayt: 414). qoltıuçı; XWLTXWCY, XWR(=L)TXCY, QWLTXWCY 'dilenci' (İKPÖ 1998: 187). kolun- 'niyaz etmek, istemek' (ETŞ 1992: 347). kolun- 'yalvarmak', qut kol- 'ant içmek' (Gabain 2000: 282). kolun- 'dilemek, istemek' (AY-YK 2012: 241). kolunmak 'istenmek' (ETŞ 1992: 347).

kolunç ‘arzu, istek’ (ETŞ 1992: 348). kolutı ‘ricacı, niyazcı’ (ETŞ 1992: 348). OT. kol- ‘istemek’, kolmak ‘istemek’ (TKT 2004: 473). kol- ‘rica etmek, istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-340). krş. koltğu ‘istek, muhtaçlık’ (KB: 269). koltğuçı ‘muhtaç’ (KB: 269). koltur- ‘istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-341). kolun- ‘rica etmek, kendi kendine rica etmek, istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-341). koluş- ‘birbirinden istemek, isteşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-342). Hrız-T. kol- ‘istemek’ (ME 1993: 146; KE 1997: 368, 369). kol- ‘istemek, dilemek, rica etmek, affedilmesine dileme’ (NF 1998: 253). kol- ‘rica etmek, istemek, dilemek’ (KurT 2002: 170; MM 2008: 234). krş. koldur- ‘istemek’ (KE 1997: 370). kolğu ‘istek, arzu, rica’ (MM 2008: 234). koltğa ‘istek, hediye’ (ME 1993: 146). AO-Kıpt. krş. kolka/koltka ‘bir çeşit vergi adı’ (AO 1996: 223). koluş ‘*kolka* ile aynı manaya gelen vergi adı’ (AO 1996: 223).

1367. kolan: kolan.

kolan colan CC-İ 6b/27

Colan ‘cingulum’ (Kuun 1880: 268). qolan ‘Bauchgurt’ (Grønbech 1942: 199). colan 6r/27 (Drimba 2000: 43). OT. Hrız-T. kolan ‘kolan’ (KE 1997: 369). M-Kıpt. qolan = Ar. al-ḥizām ‘belt, girth’ (RH 2000: 291). kolan ‘kolan’ (KMT 2002: 120; (DM 2003: 94). kolañ ‘eyerin bağlandığı bağ, kayış’ (KH 2002: 131).

1368. koligyan: havlıcan.

koligyan Choligiã CC-İ 42b/6

Choligian ‘galanga’ (Kuun 1880: 272). колыцан ‘alpinia galanga’ (Radloff 1887: 26). xolingān (xulingān?) ‘Galgantwurz’ (Grønbech 1942: 103). Choligiã 42r/6 (Drimba 2000: 89).

1369. kolmak: istek.

kolmak Colmac CC-İ 21a/18

Colmac ‘petitio’ (Kuun 1880: 268). qolmaq (Grønbech 1942: 199).

ET. kolmak ‘dileme’ (HUAS 2014: 150).

1370. koltuk: koltuk (omuz başının altında, kolun gövde ile birleştiği yer).

koltuk coltuc CC-A 66a/34

Coltuc ‘ascella’ (Kuun 1880: 268). колтык ‘Achselhöhle’ (Radloff 1887: 26). qoltuq ‘Achselhöhle’ (Grønbech 1942: 199). coltuc 65v/34 (Drimba 2000: 127). ET. koltuk

‘koltuk, kol’ (Mayt: 414). OT. Krh-T. koltık ‘koltuk’ (DLT-Atalay 2006: IV-341). krş. koltukla- ‘koltuklamak, koltuğuna almak; koltuğa vurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-341). Hrız-T. koltuḡ ‘koltuk, kolun bedenle birleştigi yer’ (KE 1997: 370). koltuḡ ‘koltuk, kolun gövdeyle birleştigi yer’ (NF 1998: 254). koltuḡ ‘koyun; koltuk’ (KurT 2002: 170). M-Kıpt. koltuḡ ‘koltuk’ (MG 1984: 199; KF 2006: 142).

1371. kom: dalga.

kom	Com	CC-A 58b/23
-----	-----	-------------

qom ‘Wellen, Wogen’ (Grønbech 1942: 199). Com 58r/23 (Drimba 2000: 113). OT. kum ‘dalga, su dalgası’ (DLT-Atalay 2006: IV-377). krş. kumtur- ‘dalgalandırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-377). Hrız-T. kom ‘dalga’ (KurT 2002: 355). kum II (~kom) ‘dalga’ (ME 1993: 151). M-Kıpt. qum = Ar. al-raml ‘sand’ (RH 2000: 248).

1372. kon-:konmak, yerleşmek; ikamet etmek, oturmak; yaşamak.

kon	con	CC-İ 30a/4
kondı	kōdī	CC-A 72a/28
kondı	kondı	CC-A 69b/31
kondıḡ	kōdīḡ	CC-A 72a/12
konuptur	konuptı	CC-A 70a/6

Kondi ‘habitavit’, kondurding ‘hospitata es’ (Kuun 1880: 264). kon (v) ‘übernachten’, конды, кондың, конуп тип (Radloff 1887: 25). qon- 1) ‘sich niederlassen’, eminçde sen qondıḡ ‘du liessest dich in Ruhe nieder’; 2) ‘sich aufhalten, wohnen’, toyz aj kim sende qondı ‘wer neun Monate in dir verblieb’ (Grønbech 1942: 199). con 29v/3 (Drimba 2000: 73); kondı 69r/19 (Drimba 2000: 130); konuptur 69v/3 (Drimba 2000: 131); kōdīḡ 71v/6, kōdī 71v/19 (Drimba 2000: 134). ET. kon- ‘konmak’ (ETŞ 1992: 348). qon-; QWN-, XWN- ‘konmak, yerleşmek’ (İKPÖ 1998: 187). kon- ‘konmak, yerleşmek, durmak’ (Gabain 2000: 282). kon- ‘(bir yere) yerleşmek, (bir yeri) mesken tutmak’ (KUKY 2009: 388, 526). kon- ‘yerleşmek, yurt tutmak’ (UKY 2011: 100). kon- ‘konmak, yerleşmek’ (METY 2012: 316). kon- ‘yerleşmek’ (Aydın 2012: 171). kon- ‘konmak’ (Mir) (IB: 55; YKI 2013: 504). krş. konduḡ ‘yerleşme’ (Gabain 2000: 51, 282). konul- ‘yerleşmek’ (METY 2012: 316; Aydın 2012: 171). kongu ‘ikamet yeri’ (Gabain 2000: 282). OT. kon- ‘konmak’ (KB: 270). kon- ‘konmak, bir yere konmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-342). krş. konat ‘birbirine yanaşan, toplanan insan kümesi’

(DLT-Atalay 2006: IV-343). konat- ‘kondurmak, oturtmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-343). konum ‘konak, yurt’ (KB: 270). konum ‘yurt, konulan yer, konak’ (DLT-Atalay 2006: IV-344). konut ‘konut’ (KB: 270). Hrzt-T. kon- ‘(kon(akla)mak’ (ME 1993: 147). kon- ‘konmak, bir yerde konaklamak, geceleme’ (KE 1997: 370). kon- ‘konmak, konaklamak, ikamet etmek, yerleşmek, misafir olmak’ (NF 1998: 254). krş. kon ‘vatandaş’ (İML 1988: 44). kondaş ‘indikleri yer müşterek olan, bir mahalleli’ (İML 1988: 44). kondur- ‘konaklatmak’ (ME 1993: 147). kondur- ‘yerleştirmek’ (NF 1998: 254). AO-Kıpt. krş. konum ‘konak, yurt’ (AO 1996: 223). M-Kıpt. qon- → qondı ‘vasıl oldu, kondu’ (KİLE 1931: 78). qon- ‘spocząć’ (Bulg-M 1954: 67). kon- ‘konaklamak’ (GT 1989: 372). kon- ‘inmek, konaklamak’ (İMS 1992: 555). kon- ‘konaklamak, yerleşmek’ (KMT 2002: 121). kon- ‘konmak, yerleşmek’ (KF 2006: 142). Çağ. kon- ‘konmak’ (MK 1993: 480). krş. konalğa ‘konukluk masrafı’ (MK 1993: 480).

1373. konakla-: konaklamak.

konakla	conacla	CC-İ 4a/7
konaklardum	conaclardum	CC-İ 4a/6
konaklarmen	conaclarmē	CC-İ 4a/5

Conaclarmen ‘hospitor’ (Kuun 1880: 268). konak ‘Gast’, konakla ‘zu Gaste sein, besuchen’, konaklarmän, konakladım, konakla (Radloff 1887: 25). qonaqla- ‘beherbergen’, (letztere Glosse von deutscher Hand) (Grønbech 1942: ??). Conaclarmē 3v/4, Conaclardum 3v/5, Conacla 3v/6 (Drimba 2000: 39). ET. krş. konuḫ ‘misâfir’ (Mayt: 414). konuḫluk ‘misafirlik’ (Mayt: 414). konuḫluk ‘konak’ (Gabain 2000: 282). OT. Krh-T. krş. konuḫ ‘konuk’ (KB: 270). konuḫ ‘konuk, misafir’ (TKT 2004: 473). konuk ‘konuk, misafir; ruh’ (DLT-Atalay 2006: IV-344). konukla- ‘konuk etmek; ev sahibinin rızası olmadan evde geceleme’ (DLT-Atalay 2006: IV-344). konuklaş- ‘birbirine konuk olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-344). Hrzt-T. konakla- ‘misafir etmek’ (KE 1997: 370). krş. konak ‘ev, konak’ (ME 1993: 147). konak II ‘misafir; konuk evi, ev’ (KE 1997: 370). konaklat- ‘konuk etmek, misafir ettirmek’ (KE 1997: 370). konuk ‘misafir’ (İML 1988: 44). konuḫ ‘konuk, müsafir’ (ME 1993: 147; NF 1998: 254). konuḫ ‘konuk, misafir; yemek, şölen’ (KE 1997: 371). konuḫ ‘geceleme, barınak; konuk’ (KurT 2002: 170). konuḫçı ‘konuk; tüccar’ (KurT 2002: 170). konuḫla- ‘konuklamak’ (ME 1993: 147). konuḫla- ‘misafir etmek’ (KE 1997: 371). konuḫla- ‘misafir etmek, ağırlamak’ (NF 1998: 254). konuḫla- ‘misafir etmek, konuk almak’ (KurT 2002: 170). konuklamak ‘misafir eylemek’ (İML 1988: 44). konuḫluk ‘toy,

ziyafet' (ME 1993: 147). konuqluk 'misafirlik' (KE 1997: 371). konuqluk 'misafirlik' (NF 1998: 254). konuksuz 'konuksuz, misafirsiz' (KE 1997: 371). konuluk 'ziyafete çağırma' (İML 1988: 44). AO-Kıpt. krş. konak 'misafir, konuk' (AO 1996: 223). M-Kıpt. konakla- 'misafir olmak' (İMS 1992: 555; KK 1999: 116). konakla- 'misafir etmek' (DM 2003: 94). krş. konak 'misafir', konak tarıg 'bir cins darı' (İMS 1992: 555). konak 'misafir' (KK 1999: 116). konak 'misafir, konuk' (KMT 2002: 121). Konakbay: Zengin misafir (özel ad) (DM 2003: 94). qonuq 'misafir' (KİLE 1931: 78). konuk 'misafir' (KFLT 1989: 1023). konuk 'misâfir' (GT 1989: 372). konuk/konak 'konuk, misafir', konuk ol- 'misafir olmak' (KF 2006: 143). qonuqla- → qonuqladı 'misafir etti' (KİLE 1931: 78). konukla- 'misafir etmek' (KFLT 1989: 1023). konuqlık 'misafirlik' (GT 1989: 373). qonuqluq 'misafirlik' (KİLE 1931: 78). konuqluk 'misafirlik' (KFLT 1989: 1023; İMS 1992: 555). O-Moğ. qonağu 'stopping station, inn' (RH 2000: 249).

1374. konaklık: konak, han, otel.

konaklık Chonaclit CC-İ 40a/29

Chonaclit 'hospitium' (Kuun 1880: 272). конаклык 'Gastfreundschaft' (Radloff 1887: 25). qonaqlıq 'Nachtquartier' (Grønbech 1942: 199). Chonaclit 39v/29 (Drimba 2000: 87).

1375. konç: ayak.

konç Chonç CC-İ 49a/16

Chonç 'crus' (Kuun 1880: 272). конц 'Stiefelschaft, Schienbein' (Radloff 1887: 26). qonç 'Bein, Wade' (Grønbech 1942: 199). Chonç 48v/16 (Drimba 2000: 99). OT. Hrz-T. konç 'çizme boynu' (KE 1997: 370). M-Kıpt. qonç 'baldırın yukarı tarafı et ile onun üzerine geyilmiş mes ve yahut çizme arasındaki boşluk' (KİLE 1931: 78).

1376. kondar-: barındırmak.

kondarumen chondarumē CC-İ 24a/12

kondardum chondardum CC-İ 24a/13

kondargıl chondargıl CC-İ 24a/14

Chondarumen 'complano', chondargil *emir şekli* (Kuun 1880: 272). Chondarumē 23v/12, Chondardum 23v/13, Chondargil 23v/14 (Drimba 2000: 65).

1377. kondroç: tütsü.

qondroq Condroc CC-İ 41b/5

Condroc ‘thus’ ~ *far.* كُنْذَر (Kuun 1880: 268). *işa. f.* → кўндўр ‘Weihrauch’ (Radloff 1887: 35). qondroq ‘Weihrauch’ (Grønbech 1942: 199). Condroc 41r/5 (Drimba 2000: 88).

1378. kondur-: barındırmak; misafir etmek.

kondurur^{men} conduru CC-İ 4a/5

kondurim^{en} condurimē CC-İ 15b/5

Kondurding ‘hospitata est’ (Kuun 1880: 264); Condurumen, condirimen ‘hospitio (aliquem) excipio’ (Kuun 1880: 268). кондур (v) ‘zur Nacht bei sich behalten, übernachten lassen’, кондурумән, кондурдың (Radloff 1887: 26). qondur- ‘beherbergen’, küjövni qondurdıy ‘du hast den Bräutigam beherbergt’ (Grønbech 1942: 199). condura(*mē*) 3v/4 (Drimba 2000: 39); *Condurimē* 15r/5 (Drimba 2000:). ET. kondur-/kontur- ‘yerleşmek’ (Gabain 2000: 282). kontur- ‘kondurmak, yerleştirmek, iskan etmek, yurtlandırmak’ (KUKY 2009: 388, 527). kontur- ‘yerleştirmek’ (METY 2012: 316). kontur- ‘kondurmak’ (IB: 55). kontur- ‘yerleşmek’ (Aydın 2012: 171). kontur- ‘kondurmak, konaklatmak’ (Mir) (YKI 2013: 504). OT. Krh-T. kondur- ‘kondurmak, üzerine koymak’ (DLT-Atalay 2006: IV-343). Hrz-T. kondur- ‘kondurmak, yerleştirmek’ (KE 1997: 371). krş. qonğur- ‘yerinden kıpıldatmak, koparmak’ (KE 1997: 371). qon(u)r- ‘kanırmak, yerinden koparmak, sökmek’ (KE 1997: 371). AO-KıpT. kondur- ‘konaklatmak, yerleştirmek, kondurmak’ (AO 1996: 223).

1379. qonşı: komşu.

qonşı Consí CC-İ 49b/21

Consí ‘vicinus’, cōzu *yani* comzu (komşu) ‘vicinus; proximus’ (Kuun 1880: 268). коншы ‘Nachbar’ (Radloff 1887: 26). qonşy, qonşu ‘Nachbar’ (Grønbech 1942: 199). Consí 49r/21 (Drimba 2000: 100). ET. qonşı ‘komşu’ (ETŞ 1992: 348). qonaşı/qonşu ‘komşu’ (Gabain 2000: 282). OT. qoşı ‘komşu’, qoşı bol- ‘komşu olmak’, yat tam qoşı ‘uzak komşu’ (TKT 2004: 473, 764). konşı/koşını ‘komşu’ (DLT-Atalay 2006: IV-344, 348). Hrz-T. qonğşı ‘komşu’ (ME 1993: 147). qonşı ‘komşu’ (KE 1997: 371). qonşı/qoşı ‘komşu’ (NF 1998: 254). qonşı ‘komşu’ (KurT 2002: 170). konşu ‘komşu’ (İML 1988: 44). krş. qonğşılaş- ‘komşuluk etmek’ (ME 1993: 147). qonğşıllıq ‘komşuluk’ (ME 1993:

147; NF 1998: 254). M-KıpT. qonşı 'komşu' (KİLE 1931: 78). qonşı/qomşu 'komşu' (KFLT 1989: 1023). qonşı 'komşu' (GT 1989: 372; (KMT 2002: 121). qonşı/qonuş 'komşu' (DM 2003: 94). qon(g)şı 'komşu' (İMS 1992: 555). krş. qonaş 'komşu' (KK 1999: 116). qonşılık 'komşuluk' (KFLT 1989: 1023). koṅşılık 'komşuluk' (İMS 1992: 555). qonşılık 'komşuluk' (GT 1989: 372).

1380. konuş: konut, mesken.

konuşğa konusga CC-A 70b/33

konuşıñ konusiñ CC-A 72a/26.

konuşı konuзі CC-A 76b/7

işa. f. Konis 'mansio' (Kuun 1880: 264). коныш 'Aufenthalt', CC-A 70b/33 konuşğa → *işa. f.* конушка, конушың (Radloff 1887: 26); CC-A 76b/7 konuşı → *işa. f. – anl. f.* көм (v) 'begraben', көмміші (Radloff 1887: 34). qonuş 'Wohnung' (Grønbech 1942: 199). konuşgæ 70r/21 (Drimba 2000: 132); konusiñ 71v/13 (Drimba 2000: 134); konuşı 76r/6 (Drimba 2000: 139). OT. M-KıpT. krş. qonuş- → qonuştı 'bir araya kondular, komşu oldular' (KİLE 1931: 78).

1381. qoṅran-: mırıldanmak.

qoṅranırmē coṅranırmē CC-A 58a/7

Congranirmen 'murmuro' (Kuun 1880: 268). коңран (v) 'murmeln', коңранырмаһ (Radloff 1887: 25). qoṅran- 'murmeln, flüstern', qoṅranır-men (Grønbech 1942: 199). coṅranırmē 57v/7 (Drimba 2000: 113).

1382. qoṅrov: çan.

qoṅrov kongrov CC-A 83a/24

Kongrov 'campana' ~ *mac.* harang (Kuun 1880: 264). коңрай (v) 'Schelle' (Radloff 1887: 25). qoṅrov 'Schelle' (Grønbech 1942: 200). qoṅrov 82v/24 (Drimba 2000: 144). Mefküre Mollova *Nouveaux côtés dévoilés du 'Codex Cumanicus'* başlıklı makalesinde *qoṅrov* kelimesini incelemiş, kelimenin şamanik-budist bir terim olduğunu kaydetmiştir; ayrıca W. Rubruck'un kaydına işaret ederek, çanın budist papazlar ve şamanlar tarafından kullanıldığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra, günümüzde Lamaist Tuvalıların ayinlerinde de çan kullanıldığını ve lamanın sol elinde *qoñya* adındaki çanı

tutarak kutsal kitabı okuduğunu söylemiştir (Mollova 1993: 125). ET. kongragu ‘çan’ (Mayt: 414). OT. kongragu ‘çingirak, konrak, tongurak, çan’ (DLT-Atalay 2006: IV-343). kongur ‘boğuk ses’ (DLT-Atalay 2006: IV-344). krş. kangrak ‘çan’ (DLT-Atalay 2006: IV-261). Hrzt. qonqray ‘Glöckchen’, Kır. qonqurō ‘Zymbel’ (Poppe 1951: 311). M-Kıpt. qumrawu ‘çan’ (KİLE 1931: 81).

1383. kop-:çıkma, yükselmek.

kopkıl	chopchıl	CC-İ 27a/21
koptı	koptı	CC-A 74b/10
koptı	koptı	CC-A 70b/25
koptun	choptū	CC-İ 27a/20

Koptı ‘surxıt’, chopchıl ‘surge’ (Kuun 1880: 264, 272). коп (v) ‘aufstehen’, коптым, копкыл, копты, копкалыкын (Radloff 1887: 27). qop-, xop- ‘sich erheben, aufstehen; auferstehen’, ?qom xopıy ‘es haben sich Wellen erhoben’, ölümünden qopıy ‘er stand auf vom Tode’ (Grønbech 1942: 200). Choptū 26v/20, Chopchıl 26v/21 (Drimba 2000: 69); koptı 70r/16 (Drimba 2000: 132); koptı 74v/10 (Drimba 2000: 138). ET. kop- ‘kalkmak, uçmak, havalanmak’ (IB: 55). kop- ‘kalkmak, havalanmak, uçmak’ (Mir) (YKI 2013: 504). OT. kop- ‘kopmak, kalkmak, gelmek, meydana gelmek, zuhur etmek’ (KB: 270). kop- ‘kıyam etmek, haşrolmak, kalkmak, ayağa kalkmak’, erte kop- ‘sabah kalkmak, uyanmak’, kopup çıkma ‘harekete geçme’ (TKT 2004: 345, 366, 459, 473, 474). kop- ‘kopmak, gelmek; kalkmak; başlamak, çıkma; baş kaldırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-345). krş. kopğu → gürdın kopğu ‘haşr, dirilme’ (TKT 2004: 474). kopğur- ‘haşredilmek, diriltip kaldırmak’ (TKT 2004: 475). kopruş- ‘bir şeyi yerinden kaldırmakta yardım etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-345). kopsa- ‘çıkma istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-345). kopur- ‘yerinden kaldırmak’ (KB: 271). kopur- ‘diriltmek’ (TKT 2004: 475). kopur- ‘yerinden kaldırmak, kurcalamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-345). kopurmak → oğruş ap kopurmak ‘meydana gelme, oluş’ (TKT 2004: 540). kopurt- ‘yerinden kaldırtmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-345). kopuş- ‘kalkışmak; kalkmakta yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-346). Hrzt. kop- ‘kalkmak, yükselmek’ (ME 1993: 147). kop- ‘kalkmak, yükselmek; zuhur etmek, ortaya koymak’ (KE 1997: 371). kop- ‘kalkmak, ayağa kalkmak; dışarı çıkma; zuhur etmek, meydana gelmek, var olmak’ (NF 1998: 254). kop- ‘kalkmak, yükselmek’ (KurT 2002: 171). kop- ‘yükselmek, ayağa kalkmak, ortaya çıkma’ (MM 2008: 234). kopmak ‘ayağa kalkmak’ (İML 1988: 45). krş. kopsa- ‘kalkmak, çıkma istemek’ (KE 1997: 373). kopur-

‘yerinden koparmak, koparmak’ (KE 1997: 373). *qopuŝ-* ‘koŝuŝmak, kalkuŝmak’ (ME 1993: 147). *qopuŝluĝ* ‘harekete geĉmiŝ, ayaklanmıŝ olan’ (KE 1997: 383). M-KıpT. *qob-* ‘podnosić się (o kurzu)’ (Bulg-M 1954: 67). *qop-* → *qoptı*: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 79). *qop-* → *qoptu* ‘yükseldi’ (KİLE 1931: 79). *qop-* ‘kopmak’ (BV 1986: 223). *qop-* ‘meydana gelmek, çıkmak’ (GT 1989: 373). *qop-* ‘1) sökmek, yerinden çıkarmak; 2) öldürtükten sonra dirilmek, ayaĝa kalkmak’ (İMS 1992: 555). *qop-* ‘toz koparmak’ (KMT 2002: 121). *qop-* ‘ayaĝa kalkmak’ (KMT 2002: 121). *qop-* ‘kopmak’, *kıyāmet qop-* ‘kıyamet kopmak’ (KF 2006: 138, 143). *qop-* ‘1) toplanmak, toplanıp götürölmek; 2) yerinden fırlayacak gibi çarpmak, (kalbin) güm güm atması’ (TK 2008: 276). Çaĝ. *qop-* ‘kalkmak, yükselmek’ (MK 1993: 480).

1384. *qopar-*: kurmak.

qoparurmen coparuŝmen CC-İ 12a/18

Coparurmen ‘aedifico’ *cobar emir ŝekli* (Kuun 1880: 268). *кобар* (v) ‘aufrichten’, *iŝa. f. кобарымын* (Radloff 1887: 26). *qopar-*, *qobar-* (Grønbech 1942: 200). *Coparurmen* 11v/17, *Cobardun* 11v/18, *Cobar* 11v/19 (Drimba 2000: 50). OT. *qopar-* ‘1. inşa etmek; 2. hile, düzen kurarak, plân yaparak geceyi geĉirmek; 3. kaldırmak, haŝretmek; 4. göndermek, hazırlamak, bir araya getirmek’ (TKT 2004: 474, 475). OT. Krh-T. krŝ. *qopar(ı)l-* ‘diriltmek, haŝredilmek’ (TKT 2004: 475). Hrzt-T. *qopar-* ‘kaldırmak, tahrik etmek, koparmak’ (ME 1993: 147). *qopar-/qopur-* ‘koparmak, ayırmak, yükseltmek, kaldırmak; inşa etmek, yapmak, meydana getirmek’ (KE 1997: 372). *qopar-* ‘inşa etmek, yapmak, meydana getirmek, mevcut kılmak; kaldırmak, çekip çıkarmak, koparmak’ (NF 1998: 255). *qopar-* ‘1) kaldırmak, diriltmek, 2) dikmek, inşa etmek’ (KurT 2002: 171). *qoparmak* ‘bir nesneyi yerinden oynatıp, çekip almak, sökmek’ (İML 1988: 45). krŝ. *qoparıl-* ‘büyütölmek’ (ME 1993: 147). *qoparul-* ‘diriltmek, kaldırılmak’ (KurT 2002: 171). *qopariŝ-* ‘(savaŝ) çıkarmak, tahrik ediŝmek’ (ME 1993: 147). M-KıpT. *qopar-* → *qopardı* ‘yoldu, kopardı’ (KİLE 1931: 79). *qobar-* ‘wrywać, wyciągać’ (Bulg-M 1954: 67). *qopar-* ‘koparmak’ (BV 1986: 223; KFLT 1989: 1023). *qopar-* ‘1) yerinden sökmek; 2) öldükten sonra dirilmek; 3) meydana çıkarmak, ortaya çıkarmak’ (İMS 1992: 555). *qopar-* ‘sökmek, yerinden kaldırmak’ (GT 1989: 373). *qopar-* ‘koparmak, kesmek’ (KMT 2002: 121). *qopar-* ‘1) yeniden diriltmek; 2) dağıtmak, yaymak’ (TK 2008: 277). *qoparmak* ‘dağıtma, yayma’ (TK 2008: 277). krŝ. *qoparıl-* ‘yeniden diriltmek’ (TK 2008: 277). *qoparılmak* ‘yeniden dirilmek’ (TK 2008: 277). *qoparulmak* ‘1) yerinden sökülmek; 2) toplanmak, bir araya gelmek’ (İMS 1992: 555).

1385. kópmaqlık: ölümünden sonraki hayat.

k. kópmaqlıqlın kópmaqlıqlın CC-A 75a/18-19
qopmaqlıq ‘Auferstehung’ (Grønbech 1942: 200). kópma/k/lı[g > k]ın 74v/18-19
(Drimba 2000: 138). OT. krş. kópmaql ‘ahiret, haşr’, kópmaql yaʿnī kıāmet ‘kıyamet’
(TKT 2004: 474).

1386. kópma-: ilahi söylemek; krş. kópmaçlı.

kópmaçlı kópmaçlı CC-A 74b/12
kópmaçlı kópmaçlı CC-A 71b/18
Kopsagan ‘psalmus’, kopsaptrur ‘psallit; psallerunt’ (Kuun 1880: 264). kópma (v)
‘besingen’, kópmaçlı kópmaçlı (Radloff 1887: 27). kópma- ‘psalmieren’, daud
kópmaçlı ‘was David gesungen hat’ (Grønbech 1942: 200). kópmaçlı 71r/9
(Drimba 2000: 133); kópmaçlı 74r/6 (Drimba 2000: 138). OT. kópma- ‘kubuz çalmak’
(DLT-Atalay 2006: IV-378). krş. kópmaçlı/kópmaçlı- ‘kubuz çalınmak’ (DLT-Atalay 2006:
IV-378). kópmaçlı- ‘kubuz çalmakta yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-379). kópmaçlı-
‘kubuz çaldırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-379).

1387. kópmaçlı: çalgıcı; krş. kópma-.

kópmaçlı Cobuxçlı CC-İ 45b/12
işa. f. Cobuxçlı ‘sonator’ (Kuun 1880: 268). kópmaçlı ‘der Kobus’, kópmaçlı ‘der
Kobusspieler’ (Radloff 1887: 27). kópmaçlı ‘(Lautenspieler) Musikant’ (Grønbech
1942: 198). Cobuxçlı 45r/12 (Drimba 2000: 94). ET. kópmaçlı (kópmaçlı?); XWPWZ,
QWPWZ ‘bir tür çalgı, kópmaçlı’ (kópma- ‘(sesle ilgili olarak) patlamak, yankı vermek’ + -
oç) (İKPÖ 1998: 187). kópmaçlı ‘kópmaçlı’ (Gabain 2000: 282). OT. kópmaçlı ‘ut, kópmaçlı, kópmaçlı’,
buçlı kópmaçlı ‘inliyen utlardan biri’ (DLT-Atalay 2006: IV-372). Hrş-T. kópmaçlı
‘kópmaçlı’ (İML 1988: 44). krş. kópmaçlı ‘udun Türkçe adıdır ki kópmaçlı da denir’ (İML
1988: 43). kópmaçlı ‘kópmaçlı’ (KE 1997: 373). M-KıpT. kópmaçlı ‘player of the lute’ = Moğ.
quhurçlı ‘player of the lute’ (RH 2000: 306). kópmaçlı ‘kópmaçlı’ (KMT 2002: 120). krş.
kópmaçlı ‘aleti musikiye’ (KİLE 1931: 77). kópmaçlı ‘kópmaçlı’ (KMT 2002: 120). kópmaçlı
‘kópmaçlı’ (KFLT 1989: 1023). kópmaçlı ‘kópmaçlı’ (İMS 1992: 555). Çağ. kópmaçlı ‘kópmaçlı’ (MK
1993: 480). Ç-Moğ. xuur, Y-Moğ. ququr/quur ‘stringed instrument < Proto-Moğ.

*koxur < Pre-Proto Moğ. *kopur < Pre-Proto Bulg. *kopur < Pre-Proto Türk. *kopuz > Proto-Türk. *kopuz > Türk. kopuz (Janhunen 1999: 123).

1388. korgaşın: kurşun; ak korgaşı(n) ‘kalay’.

korgaşın Cozgaşın CC-İ 43a/13

korgaşından korgaġından CC-A 58b/5

korgaşın corgasī CC-İ 43a/12

Korgasin, corgasin ‘plumbum’ (Kuun 1880: 265, 268); accorgasin ‘stannum’ (Kuun 1880: 268). korğaşын ‘Blei’, korğaşындан, ak korğaşын (Radloff 1887: 26). qorğaşын ‘Blei’, aq qorğaşын ‘Zinn’ (Grønbech 1942: 200). corgasī 42v/12, Corgaşın 42v/13 (Drimba 2000: 90); korgasından 58r/5 (Drimba 2000: 113). OT. kurugjın? ‘kurşun’ (DLT-Atalay 2006: IV-384). kuşun? ‘kurşun’ (DLT-Atalay 2006: IV-388). Hrz-T. kurgaşun/kurşun ‘kurşun’ (KE 1997: 400). kurguşın ‘kurlun’ (NF 1998: 268). kurşun ‘bildiğimiz ağır maden’ (İML 1988: 48). krş. kurşuncu ‘kalaycı’ (İML 1988: 48). M-KıpT. qorqaşın = Ar. al-raşâş ‘lead’ (RH 2000: 304). kurgaşın ‘kurşun’ (KK 1999: 117). kurgaşun ‘kurşun’, kurgaşun akça (İMS 1992: 559). kurgaşun/kurşun ‘kurşun’ (KMT 2002: 125). kurguşın ‘kurşun’ (DM 2003: 96). qurğuşun/qurşun ‘kurşun’ (KİLE 1931: 82). kırkuşun ‘kurşun’ (KFLT 1989: 1027). krş. kurgaşunla- ‘kurşunlamak, kurşun sürmek’ (İMS 1992: 560).

1389. korguy (< Moğ. kırıguy): bülbül.

korguy kozguý CC-İ 55b/27

anl. f. Korgui ‘passer’ (Kuun 1880: 265). toprai ‘Sperling, kleiner Vogel’ (Radloff 1887: 52). qorğuj ‘Nachtigall’ (Grønbech 1942: 200). korguy 55r/27 (Drimba 2000: 109). KIRGUI ‘small, havk, small predatory bird’ (Lessing 1960: 471). OT. karguy/karkuy/kırıguy/kırkuy ‘atmaca; atmaca kuşu’, çibek karguy/çibek karkuy/çibek kırıguy/çibek kırkıy ‘delice doğan; moymul; atmacaya benzer bir kuş’ (DLT-Atalay 2006: IV-151, 269, 271, 272, 318, 319; Rybatzki 2008: 388). Hrz-T. krş. kırğu ‘atmaca kuşu’ (İML 1988: 43). M-KıpT. kırğuy ‘atmaca’ (İMS 1992: 552).

1390. korq-: korkmak.

korqarmen chořchärmě CC-İ 22b/4

korqıl choşchıl CC-İ 22b/6 .

qor ^k maq	choşmac	CC-İ 22b/7
qorqsa	koşchşa	CC-A 63b/19
qor ^k tun	choştun	CC-İ 22b/5
qorqmağıl	Korkmagıl	CC-A 76b/12

Chorcharmen ‘paveo’, chorchil *emir şekli*, Chormac: chorcmac ‘pavor’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 272). kopk ‘fürchten’, kopkarmän, kopkтым, kopkкул, kopkmaq, kopkca, kopkмағыл (Radloff 1887: 26). qorq-, qorğ- ‘sich fürchten’, qorqmayyl ‘fürchte dich nicht’, teñriden qorğ- ‘sich vor Gott fürchten’, qormaq ‘Furcht’ (Grønbech 1942: 200). Chorcharmë 22r/4, Chortun 22r/5, Chorchıl 22r/6 (Drimba 2000: 63); korchşa 63r/19 (Drimba 2000: 121); Korkmagıl 76r/11 (Drimba 2000: 139). ET. kork- ‘Allah’tan korkmak’ (HUAS 1941: 99). qorq- ‘korkmak’ (Hsüan-X 1975: 147). qorğ- ‘korkmak’ (AY-III 1991: 100; ETŞ 1992: 349). kork- ‘korkmak’ (Gabain 2000: 282; IB: 55; KUKY 2009: 352, 527; ABH 2013: 207). kork- ‘korkmak, endişelenmek’ (METY 2012: 316). kork- ‘korkmak’ (Mir) (YKI 2013: 504). krş. qorğıd- ‘korkutmak’ (ETŞ 1992: 349). korkmaq ‘korku, korkma’ (HUAS 2014: 150). korkun- ‘korkmak, çekinmek’ (METY 2012: 316). OT. qorğ- ‘korkmak’ (KB: 271). qorğ- ‘1. korkmak, endişe etmek, ürpermek; 2. sakınmak, çekinmek; 3. Tanrıdan korkup ona güvenmek’, uman- yā qorğ- ‘umut etmek veya kaçınmak’ (TKT 2004: 476, 710). kork- ‘korkmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-346). krş. qorğlıq ‘korkak’ (KB: 272). korkluk ‘korkak’ (DLT-Atalay 2006: IV-347). qorğmaq ‘korkma, korku’ (TKT 2004: 477). korkul- ‘korkulmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-347). korkun- ‘korku duymak ve korkusunu saklamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-347). korkuş- ‘birbirinden korkmak, korkuşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-347). Hrз-T. qarğ-/qorğ- ‘korkmak’ (KurT 2002: 147, 171). qorğ- ‘korkmak, çekinmek’ (ME 1993: 147). qorğ- ‘korkmak’ (KE 1997: 373; NF 1998: 255; MM 2008: 234). krş. qorğğan ‘dindar; mümin’ (KurT 2002: 171). qorğaq ‘korkak’ (KE 1997: 374). AO-KıpT. qorğ- ‘korkmak’ (AO 1996: 223). M-KıpT. qorq- → qorqdı: qorqmaq fiilinden mazi, bugünkü manasında (KİLE 1931: 79). qorğ- ‘korkmak’ (MG 1984: 199; BV 1986: 223; KK 1999: 116; (KMT 2002: 121; (DM 2003: 94). qorğ- ‘1) korkmak; 2) endişe etmek; 3) sakınmak, çekinmek’ (GT 1989: 373). qorğ- ‘korkmak, çekinmek’ (İMS 1992: 555). qorğ-/qoruğ- ‘korkmak’ (TK 2008: 277). qorğ-/qoruğ- ‘korkmak’ (KF 2006: 143). krş. qorqaq ‘korkak’ (KİLE 1931: 79). qorğaq ‘korkak’ (KFLT 1989: 1023; KK 1999: 116). qorğmaqlıq ‘korkma’ (KFLT 1989: 1023). Qorğmas: Korkmaz (özel ad) (DM 2003: 94). qorğucı ‘korkan, mütevazi’ (KMES 1994:

276). *qorqucı* ‘korkan’ (KF 2006: 143). *qort-* ‘korkutmak’ (KMT 2002: 121). *qorukuk-* ‘korkmak’ (TK 2008: 277).

1391. *qorquk*: korku.

qorquku *kozkuku* CC-A 64a/12

kopkyk ‘Furcht’ (Radloff 1887: 26). *işa. f. qorqu* ‘Furcht’ (Grønbech 1942: 200). *korkuku* 63v/12 (Drimba 2000: 122). ET. *qorqu* ‘korku’ (Gabain 2000: 282). *kork<g>u* ‘korku’ (ABH 2013: 207). OT. *qorqu* ‘korku’ (KB: 272). krş. *qorquğlı* ‘korkan’ (TKT 2004: 477). Hz-T. *qorquğ/qorku/qorquğ* ‘korku’ (KurT 2002: 172). *qorqu/qorquğ* ‘korku’ (KE 1997: 374). *qorquğ* ‘korku’ (ME 1993: 147). *qorquğ* ‘korku’ (NF 1998: 256). krş. *qorquğlu* ‘korkulu, tehlikeli’ (ME 1993: 147). M-KıT. *qorkı/qorku* ‘korku’ (İMS 1992: 555, 556). *qorkı/qorku/qorquğ* ‘korku’ (KF 2006: 143). *qorku* ‘korku’ (MG 1984: 199; GT 1989: 373; KMES 1994: 276).

1392. *qorkunç*: korkunç.

qorkunç *chorcunç* CC-İ 31a/9

qorkunç *kozkūei* CC-A 58a/32

Korkūči ksi yani korkunçči k. ‘vir pavidus’ (Kuun 1880: 265); *Corcunz bila* ‘dubiose’ (Kuun 1880: 272). *korqunc* ‘Furcht’, *korqunc bilä*; *korquncı* ‘furchtsam’, *korquncı koi* (Radloff 1887: 26). *qorqunç* ‘Furcht’, *qorqunç-bile* ‘schüchtern, furchtsam’, *qorqunçy* ‘furchtsam, feige’ (Grønbech 1942: 200). *Chorchunz* 30v/14 (Drimba 2000: 74); *korkūči* 57v/31 (Drimba 2000: 113). ET. *qorkınç* ‘dehşet, korkma’ (ETŞ 1992: 349). *qorkınç*; *XWRXYNC* ‘korku, ürküntü’ (İKPÖ 1998: 187). *qorkınç* ‘korku, tehlike, korkunç’ (Gabain 2000: 282). *korkunç* ‘korku’ (IB: 55). *korkınç* ‘korku, tehlike’ (AY-YK 2012: 241; ABH 2013: 207). *korkınç* ‘korku’ (Mir) (YKI 2013: 504). *qorkınç* ‘korku, tehlike’ (AY-III 1991: 100). krş. *qorkınçy* ‘korkunç’ (Hsüan-X 1975: 147). *qorkınçığı* ‘korkunç, çok korkma, korkunç gibi’ (ETŞ 1992: 349). *qorkınçy*; *QWRXYNCYX*, *QWRQYNCYX* ‘korkunç’ (İKPÖ 1998: 187). *qorkınçsız* ‘korkusuz, korkmayan’ (AY-III 1991: 100). *qorkunçığı* ‘korkunç, müthiş’ (AY-III 1991: 100; Üİ 1998: 156). *qorkunçığı* ‘korkunç’ (Gabain 2000: 48, 282). *korkunçığı* ‘korkunç’ (AY-YK 2012: 241; ABH 2013: 207). *qorkunçlığı* ‘korkmuş’ (Gabain 2000: 282). *korkınçlığı* ‘korkmuş, korkulu’ (ABH 2013: 207). *qorkunçsız* ‘korkusuz’ (ETŞ 1992: 349). *korkunçsuz* ‘korkusuz (Allah’tan korkusu olmıyan)’ (HUAS 1941: 99). OT. *qorkunç*

‘korkunç’ (KB: 272). *korqu/ınç* ‘korku’ (TKT 2004: 478). *korkunç* ‘korkun’ (DLT-Atalay 2006: IV-347). *korkınçu* ‘korku, korkulacak yer’ (TKT 2004: 477). *krş.* *korğunçluğ* ‘korkulan, bilinmeyen’ (TKT 2004: 478). *korğunçsuz* ‘güvenli’, *korğunçsuz bol-* ‘emin olmak, korkusu olmamak’, *korğunçsuz er-* ‘güvende, emniyette olmak’ (TKT 2004: 478). *Hz-T.* *korğunç* ‘korku’ (ME 1993: 147; NF 1998: 256; KurT 2002: 172). *korqu/ınç* ‘korku’ (KE 1997: 374). *krş.* *korğunçlığ/korğunçluğ* ‘korkunç, korkutucu’ (NF 1998: 256). *korğunçluğ* ‘korkulu’ (ME 1993: 147). *korğunçluğ* ‘korkak’ (KE 1997: 374). *M-Kıpt.* *korkınç/korğunç* ‘korkulu durum’ (İMS 1992: 556). *korğunç* ‘korkunç’ (MG 1984: 199; BV 1986: 223). *Çağ.* *korğunç* ‘korkunç’ (MK 1993: 480).

1393. *korqusuz:* *korkusuz.*

korqusuz *chorchusus* CC-İ 28b/7

kor^{ku}suz *chorxux* CC-İ 39a/19

Chorchusus ‘impavidus’ (Kuun 1880: 272). *anl. f. işa. f.* *körküsüz* ‘hässlich’ (Grønbech 1942: 155). *chorchufus* 28v/7 (Drimba 2000: 71).

1394. *korqut-:* *korkutmak.*

korqutmaq *ko^zkutmak* CC-A 83a/4

Korkutmak için ‘pertimorem’ (Kuun 1880: 265). *kopkyt (v)* ‘erschrecken’, *kopkytmaq* *ўцўн* (Radloff 1887: 26). *qorqut-* ‘Furcht erregen, einschüchtern’, *qorqutmaq* için (Grønbech 1942: 200). *korkutmak* 82v/4 (Drimba 2000: 144). *ET.* *korkıt-* ‘korkutmak’ (AY-YK 2012: 241). *korkut-* ‘korkutmak’ (HUAS 1941: 99). *OT.* *korqıt-* ‘korkutmak’ (KB: 272). *korqu/ıt-* ‘1. çok korkutmak, dehşete düşürmek; 2. korkutmak, uyarmak’ (TKT 2004: 478, 479). *korkıt-* ‘korkutmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-347). *korkut-* ‘korkutmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-347). *krş.* *korqu/ıtğuçı* ‘korkutucu, kötü sonuca karşı uyarıcı, uyarıcı, peygamber’ (TKT 2004: 479). *korqıtıl-* ‘korkutulmak, uyarılmak’ (TKT 2004: 478). *korqu/ıtmak* ‘korkutma, ikaz, uyarı’ (TKT 2004: 479). *korqutmuş* → *korqutmuş kişi* ‘uyarılan, korkutulan kişi’ (TKT 2004: 479). *korqutuğlı* ‘korkutucu, uyarıcı’ (TKT 2004: 479). *korquttaçı* ‘uyarıcı’ (TKT 2004: 479). *Hz-T.* *korqıt-/korqut-* ‘korkutmak’ (NF 1998: 256; KurT 2002: 172). *korqut-* ‘korkutmak’ (ME 1993: 147; KK 1999: 116). *korqu/ıt-* ‘korkutmak’ (İMS 1992: 556; KE 1997: 374). *korqud-* ‘korkutmak’ (KFLT 1989: 1023). *krş.* *korqutğan* ‘vaiz, elçi, tebliğci’ (KurT 2002: 172). *korqutul-* ‘korkutulmak’ (KurT 2002: 172). *korquz-* ‘üzülmek’ (KurT 2002: 172).

koruk- 'korkmak' (KFLT 1989: 1023). korğunıl- 'korkunulmak' (KFLT 1989: 1023).
Çağ. korqut- 'korkutmak' (MK 1993: 480).

1395. korla-: horlamak.

korlaydır coꞤleydır CC-A 57b/8

korlarmen coꞤlārmē CC-A 57b/9

korladım coꞤlādım CC-A 57b/10

Corlarmen 'sterto', corleydir 'stertit', corladım 'stertui' (Kuun 1880: 268). корла (v) 'schnarchen', корлармән, корлады, корлаи дыр (Radloff 1887: 26). corleydir 57r/12, corlārmē 57r/13, corlādım 57r/14 (Drimba 2000: 111).

1396. koron: koron: horon; krş. horon.

koron kōron CCI 5b/15

koron 'chorea' ~ *yun.* χορός (Kuun 1880: 265).

1397. koşşıcı: seçilmiş yargıç başkanı.

koşşıcı kossıeı CC-A 66b/33

işa. f. Kossigi 'dictator' (Kuun 1880: 264). *işa. f.* кошыцы 'Verfasser' (Radloff 1887: 26). *işa. f.* qoşyçy 'Schriftsteller, Dichter' (Grønbech 1942: 201). koşşıcı 66r/33 (Drimba 2000: 128). ET. krş. koş 'çift' (ETŞ 1992: 348). OT. krş. koş 'çift, çifte; her hangi bir şeyin çifti, eşi', koş at 'Hakan yanındaki yedek at' (DLT-Atalay 2006: IV-348). koşa 'çift' (DLT-Atalay 2006: IV-347). koşlan- 'kendine hayvan yedek koşmak' (DLT-Atalay 2006: IV-348). koşlun- 'iki şey birbirine yakın olmak, öğür kılınmak; hayvan bir araya koşulmak' (DLT-Atalay 2006: IV-348). Hrz-T. koşguçı 'müellif' (KurT 2002: 173). krş. koş 'çift' (KE 1997: 374; KurT 2002: 173). koş koş 'tekrar tekrar' (ME 1993: 147). M-Kıpt. qoş '1) çift, mukabil, hemsaye, arkadaş, birlikte olan; 2) yedekte çekilen at' (KİLE 1931: 79). krş. qoşdaş 'arkadaş' (KİLE 1931: 79). Çağ. koş 'çift, zevce' (MK 1993: 480). krş. koşan- 'birlikte olmak, katılmak' (MK 1993: 480).

1398. koşşıl: bağlanmak, birleşmek.

koşşıldım kossıldım CC-A 59b/15

işa. f. Kossidim ‘comitatussum’ (Kuun 1880: 264). кошул (v), ајак кошулҕыл ‘strecke die füsse (?)’ (Radloff 1887: 26). *işa. f.* qoşyl- ‘mit einem anderen zu einem Paar verbunden werden’, alyanym ǵallalym qoşyldym ‘ich nahm die von mir geheiratete Frau zu mir’ (Grønbech 1942: 201). koşıldım 58v/15 (Drimba 2000: 114). ET. qoşul- ‘birleşmek, katılmak, toplanmak, bağlanmak’ (Üİ 1998: 157). krş. qoş- ‘koşmak, nazm etmek’ (ETŞ 1992: 350). qoş- ‘bağlamak, katmak, birleştirmek, iki katı yapmak’ (Üİ 1998: 157). qoş- ‘terkip etmek, koşmak’ (Gabain 2000: 282). qoş- ‘koşmak, birleşmek’ (ABH 2013: 208). koşgaç → koşgaç örük çeçeki ‘akasya’ = Skr. śirīṣa (AY-YK 2012: 241). koşuğ ‘nazm, manzume, şiir’ (ETŞ 1992: 350). koş-ug84 ‘verse, a poem’ (Samanta 601, BuddhStab III 9, ETŞ 16/111) (Erdal 1991: 191). koşuğ ‘bağ’ (Üİ 1998: 157). koşuğluğ at ‘koşulmuş at’ (Gabain 2000: 282). koşuğluğ ‘koşulmuş, sıralanmış’ (ABH 2013: 208). yer adı. koşulgak: Koşulgak (METY 2012: 316). Koşulgak⁸⁵: Türü ve yeri tam olarak belirlenemeyen yer adlarından biri (ETYA 2012: 125). OT. qoşul- ‘yazılmak, düzenlenmek, şiir düzülmek’ (KB: 272). qoşul- ‘isnat edilmek’, qoşlup kelgen ‘birbiri peşi sıra gelen’ (TKT 2004: 480). qoşul- ‘birleşmek, katılmak, tertip edilmek, öğür kılınmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-349). krş. qoş- ‘yazmak, şiir düzmek’ (KB: 272). qoş- ‘yalan ve iftira uydurmak, söylemek’ (TKT 2004: 479). qoş- ‘koymak, katmak; türkü düzmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-348). koşuğ ‘şiir, kaside’ (DLT-Atalay 2006: IV-349). kuşuğ ‘şiir’ (KB: 272). Hrз-T. krş. qoş- ‘... yerine koymak, göstermek, saymak’ (ME 1993: 147). qoş- ‘koşmak, qoşul tutmak’ (KE 1997: 374). qoşa qoşa ‘tekrar tekrar’ (ME 1993: 147). qoşu ‘önceden kararlaştırılmış, sözleştilmiş’ (KE 1997: 375). AO-KıpT. qoşul- ‘birleşmek, katılmak, tertip edilmek’ (AO 1996: 223). krş. qoş- ‘katmak’ (AO 1996: 223). M-KıpT. qoşul- → qoşuldı ‘birleşti’ (KİLE 1931: 79). qoşul- ‘eklenmek, takılmak’ (İMS 1992: 556). qoşul- ‘katılmak, eklemek’ (KF 2006: 143). qoşul- ‘birbirine karışmak, birbirine katılmak, kaynaşmak’ (TK 2008: 278). krş. qoş- → qoştı ‘birleştirdi, yanyana getirdi’ (KİLE 1931: 79). qoş- ‘1) bir şeyi bir şeye yapıştırmak; 2) iki şeyi birleştirmek; 3) katmak, eklemek; 4) takılmak’ (İMS 1992: 556). qoş- ‘eklemek, vermek’ (KMES 1994: 276). qoş- ‘koşmak’ (KK 1999: 116; KF 2006: 143). qoş- ‘1) düzeltmek, tanzim etmek; 2) yanına getirmek; yan yana getirmek’ (TK 2008: 277, 278). qoşdaş ‘arkadaş’ (KİLE 1931: 79). Çağ. qoşul- ‘eklenmek, bağlanmak, katılmak’ (MK 1993: 480). krş. qoşuldur- ‘katmak, eklemek’ (MK 1993: 480).

1399. qoşul-: ilave etmek, eklemek.

koşulğıl koşulğıl CC-A 82b/34

Kosulgil ‘extende’ (Kuun 1880: 264). *işa. f. anl. f.* kösül- ‘sich ausstrecken’, ajaq kösülgil (Grønbech 1942: 155). koŋ[u > v]lgil 82r/33 (Drimba 2000: 144).

ķotur:

ķotur kotur CC-İ 50b/6

Kotur ‘scabies’, toluluc kotur ‘scabiosus’ (Kuun 1880: 264). kotyp ‘Grind’ (Radloff 1887: 26). qotur ‘Schorf, Räude’ (Grønbech 1942: 201). kotur 50r/6 (Drimba 2000: 101). OT. M-Kıpt. qotur = Ar. al-ajrab ‘mangy’ (RH 2000: 275).

1400. ķoturlu: buruşuk.

ķoturlu Chotuflu CC-İ 50b/12

Choturlu ‘scabiosus’ (Kuun 1880: 272). kotурлу ‘gringig’, kotурлу (Radloff 1887: 26). qoturlu ‘grindig, schäbig’ (Grønbech 1942: 201). Choturlu 50r/12 (Drimba 2000: 101).

1401. ķov: kor.

ķov Chou CC-İ 40b/20

Chou ‘escaignis yemek ateşi’ (Kuun 1880: 272). koy (?) ‘Zunder’ (Radloff 1887: 25). qov ‘Zunder’ (Grønbech 1942: 201). Chou 40r/20 (Drimba 2000: 87). ET. krş. kavaĝu ‘kav’ (Mayt: 404). ģawaĝu ‘kav, fitil’ (Gabain 2000: 278) a > o deĝişimine örnekler var onları bul?. OT. kaw ‘kav’ (DLT-Atalay 2006: IV-282). Hrz-T. kavak ‘kav’ (İML 1988: 39). kavlık ‘çakmak kabı’ (İML 1988: 39). M-Kıpt. krş. qav ‘çakmak taşı ile yanan şey’ (KİLE 1931: 73). ģav ‘kav’ (KMT 2002: 114; (DM 2003: 89). Çaĝ. krş. ģoĝlama ‘ateşte kurutulmuş’ (MK 1993: 479).

1402. ķovan-: sevinmek.

ķo *v*analım koanalım CC-A 73b/3

ķo *v*anmaĝa koanmaga CC-A 71a/6

ķo *v*aĝay koāĝay CC-A 72b/11

Koanmaga ‘gloriarı’ (Kuun 1880: 264). куан (v) ‘sich freuen, sich rühmen’, куанмаĝa, куанĝai, куаналым (Radloff 1887: 28). qovan- ‘sich freuen; sich belustigen, schmausen’ (Grønbech 1942: 201). koanmaga 70v/3 (Drimba 2000: 132); koāĝay 72r/6 (Drimba 2000: 135); koanalım 73r/2 (Drimba 2000: 137). OT. kıwan- ‘kendini

beğenmek', kıwangan 'kibirlenen, böbürlenene' (TKT 2004: 459). krş. Hrız-T. kıvan- 'sevinmek, öğünmek' (ME 1993: 144). krş. kıval- 'sevinmek' (ME 1993: 144). kıvandur- 'sevindirmek' (ME 1993: 144). kıvanış 'öğünüşmek' (ME 1993: 144). küwän- 'gururlanmak, övünmek' (KurT 2002: 186). Çağ. kıvan- 'sevinmek; güvenmek' (MK 1993: 485).

1403. kıvanç: övgü.

kı *van*çı koāēi CC-A 72b/2

Koāc *yani* koanč 'gloria' (Kuun 1880: 264). куанд 'Freude, Ruhm' (Radloff 1887: 28). qovanč 'Freude' (Grønbech 1942: 201). koāci 72r/1 (Drimba 2000: 135). ET. krş. küvençlig 'güvenç, gurur, kendini beğenme' (ETŞ 1992: 367). OT. M-Kıpt. krş. küvenç 'güvenç' (BV 1986: 232).

1404. kıvat (< Ar. kuvvet): güç, kuvvet.

kı *vat*ı koatı CC-A 70b/17

Kvat 'vis' (Kuun 1880: 266). *işā. f.* kıat 'Stärke', kıаты (Radloff 1887: 28). qovat 'Kraft' (Grønbech 1942: 201). koatı 70r/11 (Drimba 2000: 131). OT. kıuvvet 'kuvvet' (TKT 2004: 503). kıuvvet 'kuvvet' (AH: XLI). krş. kıav/wī 'kavi, güçlü, kuvvetli', kıatıg kıawī 'şiddetli, çetin, sert', kıav/wī kııl- 'kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak, desteklemek', kıavīrak 'daha güçlü' (TKT 2004: 427, 429, 430). kıavi/kāvi 'kuvvetli' (AH: XXXIV). Hrız-T. kıuvvet 'kuvvet, güç' (ME 1993: 153). kıuvvet 'kuvvet, güç, kudret; etki, tesir' (NF 1998: 269). kıuvvet 'güç, kuvvet' (MM 2008: 236). krş. kıavī 'güçlü, kuvvetli' (ME 1993: 136). kıavī 'sağlam, kuvvetli, güçlü' (NF 1998: 207). kıawi 'güçlü, sağlam' (KurT 2002: 150). kıavī 'kuvvetli, güçlü' (MM 2008: 228). kıavīlen- 'güçlenmek, sağlamlaşmak' (KE 1997: 305). kıuvvetlendür- 'saygı göstermek' (ME 1993: 153). kıuvvetliğ 'kuvvetli, güçlü' (NF 1998: 270). muķavvī 'kuvvetlendiren, sağlamlaştıran' (NF 1998: 297). AO-Kıpt. krş. takvīyet 'kuvvetlendirme' (AO 1996: 235). M-Kıpt. kıuvvat 'güç, kuvvet' (KFLT 1989: 1027). kıuvvet 'kuvvet, güç' (MG 1984: 205; İMS 1992: 560; KH 2002: 132; KF 2006: 146). kıuvvet 'kudret, güç, kuvvet' (GT 1989: 376). kıuvvet 'kuvvet' (BV 1986: 229). kıuvvet 'kuvvet, güç, kudret' (TK

2008: 282). krş. aqvā ‘çok sağlam, çok kuvvetli’ (MG 1984: 95). kavī ‘kavî, kuvvetli’ (MG 1984: 175). kuvvatlan- ‘güçlenmek’ (KFLT 1989: 1027). kuvvatlu ‘güçlü’ (KFLT 1989: 1027). kuvvatlusuz ‘güçsüz’ (KFLT 1989: 1027). kuvvetli ‘kuvvetli’ (BV 1986: 229). kuvvetli ‘kuvvetli, güçlü’ (TK 2008: 283). kuvvetlü ‘güçlü, kuvvetli; üstün’ (GT 1989: 376). kuvvetlü ‘kuvvetli, esaslı’ (KMES 1994: 279). kuvvetlü ‘kuvvetli’ (KF 2006: 146). kuvvetsiz ‘kuvvetsiz’ (BV 1986: 230). muḳavvī ‘kuvvetli’ (BV 1986: 241). Çağ. kuvve ‘kuvvet, güç; niyet, fikir; kabiliyet’, kuvve-i şehvāniyye ‘istek, yeme içme arzusu’ (MK 1993: 485). krş. kavī ‘kuvvetli, güçlü’ (MK 1993: 470). kaviiyyü’l-metīn ‘dayanıklı ve güçlü’ (MK 1993: 470).

1405. koṽra: ekin sapı.

koṽra koṽra CC-A 57b/24

Kovra ‘dumus’ (Kuun 1880: 265). *işā. f. – anl. f.* kŷpa ‘Unkraut (?)’ (Radloff 1887: 29). qovra ‘Halm, Stroh; Unkraut (im Korn)’ (Grønbech 1942: 201). koṽra 57r/27 (Drimba 2000: 112).

1406. koṽruk: kükürt.

koṽruk Chouruc CC-İ 42b/27, 47a/11

Chourut ‘sulphur’ (Kuun 1880: 272). *işā. f.* kăŷpŷr ‘Schwefel’ (Radloff 1887: 30). kövrük ‘Schwefel’ (Grønbech 1942: 156). Chouruc 42r/27 (Drimba 2000: 90); Chouruc 46v/11 (Drimba 2000: 96). OT. Hrż-T. kükürd ‘kükürt’ (KE 1997: 406). M-Kıpt. kükürd ‘kükürt’ (GT 1989: 377). kükürd = Ar. al-kibrît ‘sulfur’ = Far. gugird (RH 2000: 305).

1407. koṽun: kavun.

koṽun Coun CC-İ 54a/20

anl. f. Coun ‘pepo’ (Kuun 1880: 267). kayn ‘die Melone’ (Radloff 1887: 22). qovun ‘Melone’ (Grønbech 1942: 201). Coun 53v/20 (Drimba 2000: 106). OT. kağun ‘kavun’ (KB: 215). Hrż-T. kağun ‘kavun’ (KE 1997: 286). krş. kavunuruğu ‘kavun tohumu, tanesi’ (İML 1988: 39). M-Kıpt. qavun ‘sarı kavun’ (KİLE 1931: 73). kavun ‘kavun’ (KK 1999: 112; (KMT 2002: 114; (DM 2003: 89). kavun ‘kavun’, kavun hıyar ‘yaş ot’ (İMS 1992: 548).

1408. ko v^uş: boşluk, boş yer.

ko v^uş kous CC-A 56b/29

Kous ‘cavus’ (Kuun 1880: 264). *işa. f.* k^yш ‘Höhlung, hohl’ (Radloff 1887: 30). qovuš ‘leer’ (Grønbech 1942: 201). kouš 56r/29 (Drimba 2000: 110). ET. krş. kobı ‘kof, boş, zayıf’ (IB: 55). kovı ‘boş, isteksiz, umutsuz’ (ETŞ 1992: 350). kovı ‘kof, boş, zayıf, az’ (Mir) (YKI 2013: 504). kovuk ‘içi boş’ (Mayt: 415). Hrız-T. kavuş ‘içi boş, kevek’ (KE 1997: 306). koğuş ‘ortası boş olan’ (İML 1988: 44). krş. kavağ ‘içi boş’ (ME 1993: 136). kawağ ‘boş; kovuk’ (KurT 2002: 150). kevek ‘boş, kof’ (KE 1997: 330). koğuz ‘boş, boşluk, eksiklik’ (KE 1997: 367). M-KıT. kavuş ‘koğuş, oluk’ (MG 1984: 175). kovuş ‘yıkılmış, içi boş’ (TK 2008: 278). krş. qovuq ‘içi boş olan her oyuk (delik deşik)’ (KİLE 1931: 80). kovuş ‘kovuk, boş’ (MG 1984: 199).

1409. ko v^uş-: kavuşmak.

ko v^uştı kov^ustı CC-A 58a/37

qovuš- ‘(sich vereinigen)’, qovšty (Grønbech 1942: 201). kov^ustı 57v/37 (Drimba 2000: 113). ET. qaβış-; Q’ βYŞ- ‘buluşmak, kavuşmak’ (İKPÖ 1998: 177). kağuş- ‘kavuşmak’ (ETŞ 1992: 323). kaviş- ‘birleşmek, kavuşmak’ (Gabain 2000: 278). kabış- ‘1. toplanmak, bir araya gelmek; 2. politik ve askeri ittifak yapmak’ (KUKY 2009: 333, 365, 524). kaviş- ‘kavuşmak’ (AY-III 1991: 97). kaviş- ‘birleşmek, karşılaşmak, kavuşmak’ (METY 2012: 315). kaviş- ‘kavuşmak’ (Aydın 2012: 168; ABH 2013: 204). kaviş- ‘kavuşmak, birleşmek’ (Yen) (YKI 2013: 503). krş. kabşur-/kapşur-/kawşur- ‘katlamak, bir araya koymak, kavuşturmak’ (Gabain 2000: 39, 275, 277, 278). kawırğ ‘tevkif, tutuklu’ (Gabain 2000: 278). qavşur- ‘1) bir araya getirmek; 2. (ellerini) kavuşturmak’ (Hsüan-X 1975: 145). kavişığsa- ‘kavuşmak istemek’ (ETŞ 1992: 330). kavra- ‘kavramak’ (ETŞ 1992: 331). kuvra- (kuvura-?) ‘bir araya getirmek’ (Aydın 2012: 172). ku[v]rat- ‘toplamak, bir araya getirmek’ (AY-III 1991: 103). kuvrat- ‘derleyip toparlamak, sağlamlaştırmak’ (Aydın 2012: 172). kuvrat- ‘toplamak, bir araya getirmek’ (UKY 2011: 101). kavşur- ‘kavuşturmak, bir araya getirmek’ (AY-YK 2012: 237). kavşur- ‘katlamak, bitiştirmek, kavuşturmak, bir araya getirmek’ (AY-III 1991: 97). OT. kawuş- ‘kavuşmak, yaklaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-283). ka v^uş- ‘kavuşmak’ (KB: 229). krş. kawra- ‘sıkmak, kavramak’ (DLT-Atalay 2006: IV-283).

ķavur- ‘kavramak, yakalamak’ (KB: 339). kawur- ‘kavramak, sıkmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-283). ķavuştur- ‘kavuşturmak’ (KB: 229). Hrż-T. ķavuş- ‘kavuşmak’ (ME 1993: 136). ķav/wu/iş- ‘kavuşmak, biraraya gelmek; cinsel ilişkide bulunmak’ (KE 1997: 306). ķav/wuştur- ‘kavuşturmak’ (KE 1997: 307). ķawuş- ‘kavuşmak, birleşmek’ (NF 1998: 208). krş. ķavrul- ‘birleşmek, yapışmak’ (ME 1993: 136). ķavruluş- ‘yanaşmak, toplanmak’ (ME 1993: 136). ķavşul- ‘birleşmek, kavuşmak’ (KE 1997: 306). ķavşun- ‘yanaşmak, kavuşmak’ (ME 1993: 136). ķawşur- ‘kavuşturmak, bağlamak’ (NF 1998: 208). ķawuştur- ‘kavuşturmak; bağlamak’ (NF 1998: 208). M-Kıpt. krş. ķavşur- ‘birbiri üzerine koymak, kavuşturmak’ (GT 1989: 364).

1410. ķovuz: halı.

ķo vuz Choux CC-İ 53a/6

Choux ‘tapetum’ (Kuun 1880: 267, 272). *işā. f. – anl. f.* ķīz ‘Filz’ (Radloff 1887: 34). ķövüz ‘Teppich’ (Grønbech 1942: 156). Choux 40v/9 (Drimba 2000: 87).

1411. ķoy: koyun.

ķoy Choy CC-İ 44a/9, 55a/1

ķoy coy CC-İ 54b/28, 56b/2

ķoy koy CC-A 60b/31

ķoylar ķøylar CC-A 62a/2

Koy, Coy ‘ovis’, tisi coy (Kuun 1880: 264, 267); choy ‘aries; ovis domestica’, choy suruchi ‘corium ovinum’ (Kuun 1880: 272). koi ‘koyun?’ (Radloff 1887: 25). qoj, qój ‘Schaf; Hammel’, tişi qoj ‘Mutterschaf’, qoj sürüki ‘Schafsleder’ (Grønbech 1942: 198). Choy 43v/9 (Drimba 2000: 91); coy 54r/28, Choy 54v/1 (Drimba 2000: 107); coy 57r/6 (Drimba 2000: 111); koy 60r/30 (Drimba 2000: 116); koy 60v/9 (Drimba 2000: 117); ķøylar 61v/2 (Drimba 2000: 118). ET. qoy; XWY ‘koyun’ (İKPÖ 1998: 188). ķoy/ķon/ķony/ķoyn ‘koyun’ (Gabain 2000: 39, 282). ķonŷ ‘koyun’ (IB: 55). ķon ‘1. koyun; 2. koyun yılı’ (KUKY 2009: 215, 218, 526; METY 2012: 316). ķonŷ ‘1. koyun; 2. koyun yılı’ (Aydın 2012: 171). ķon ‘koyun’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 504). ķoyn ‘koyun’ (AY-YK 2012: 241). krş. ķonŷlug ‘koyunlu’ (UKY 2011: 101). *etlik koy* ‘etlik koyun’, *kaşga koy* ‘başı ak, başka yerleri kara olan koyun’ (DLT-Atalay 2006: I-101; IV-277). OT. ķon ‘koyun, bağır’ (KB: 269). kon ‘koyun’ (DLT-Atalay 2006: IV-342). ķoy ‘koyun’ (KB: 273). ķoy ‘koyun’, ķoy tewe ‘kurban edilecek koyun ve deve’, ķoy

yüi ‘koyun yünü, koyun yapağısı’ (TKT 2004: 480). koy ‘koyun’, koy yini ‘koyun tersi’, sakar/sokar koy ‘boynuzsuz koyun’ (DLT-Atalay 2006: IV-350, 528, 791). krş. koyçı ‘çoban’ (KB: 273). Hrz-T. koy/koyun ‘koyun’ (ME 1993: 148). koy ‘koyun’ (KE 1997: 375). koy ‘koyun’ (NF 1998: 256). koy/koyun ‘koyun’ (KurT 2002: 173; MM 2008: 234). koyun ‘bildiğimiz yavaş ve faydalı hayvan’ (İML 1988: 95). krş. koyçı ‘çoban, koyun besleyen’ (KE 1997: 377). koyçı ‘çoban’ (KurT 2002: 173). koyçılık ‘çobanlık’ (KurT 2002: 173). koyluğ ‘koyun sahibi’ (NF 1998: 258). koymançı ‘çoban’ (İML 1988: 45). koymat ‘çoban’ (NF 1998: 258). koymatlık ‘çobanlık’ (NF 1998: 258). koyunyılı: Türkçe 12 yıl atlarından 8 nci yılın adıdır (İML 1988: 45). M-KıT. qoyun ‘koyun (hayvan)’ (KİLE 1931: 80). koyın/koyun ‘koyun’ (KFLT 1989: 1024). koyun ‘koyun’ (GT 1989: 373; KK 1999: 116; (DM 2003: 94). qoyun = Ar. al-ğanam ‘sheep’, qoyun yıl ‘year of the sheep’ (RH 2000: 167, 218). koyın ‘koyun’ (KF 2006: 143). krş. koy ‘koyun’ (BV 1986: 223; KFLT 1989: 1023). koy ‘koyun’, koy biti ‘kene’ (İMS 1992: 556). koy ‘koyun’ (MK 1993: 480). Moğ. qoni ‘sheep’ (Schwarz 2001: 2).

1412. koy- I: bırakmak, terketmek; kovmak.

koyarmen	coyarmē	CC-İ 23b/10
koydum	coydun	CC-İ 23b/11
koyğan	coıgan	CC-İ 23b/13
koygil	coygil	CC-İ 9b/15, 23b/12
koymağa	koymaga	CC-A 63b/10
koyup	koyup	CC-A 70a/24, 76b/4

CC-A 70a/24 koyup *işa. f. – anl. f.* koxup ‘demittens’ (Kuun 1880: 264); *işa. f. – anl. f.* Coarmen ‘kovarım’, coygil *emir şekli* (Kuun 1880: 267); coyarmen ‘yerleştiririm; terkederim, bırakırım’, coıgan, coıgan chisi ‘bırakılmış, terkedilmiş kişi’ *yani* coıgan (Kuun 1880: 268); 45/11 numaralı satırdaki koydun (=coydun) kelimesi G. Kuun tarafından, coydum şeklinde *yani* son sesi m olarak işaretlemiştir (Kuun 1880: 48). koi (v) ‘loslassen, lassen’, koımağa, kojyn (Radloff 1887: 25). qoj- ‘anbringen, hinstellen, hinlegen’, öpkessin qojup ‘seinen Zorn fahren lassend’, jazyqlarny qojup ‘die Sünden ablegend’ (Grønbech 1942: 198). Coyarmē 23r/10, Coydun 23r/11, Coygil 23r/12, Coıgan 23r/13 (Drimba 2000: 64); koymaga 63r/10 (Drimba 2000: 121); koyup 69v/12 (Drimba 2000: 131); koyup 75v/4 (Drimba 2000: 139). ET. qod-/qoṭ- 1) ‘bir şeyi bir yere koymak; 2) ‘bırakmak, terk etmek’, ät’öz qod- ‘ölmek’, bir qodmadın ‘eksiksiz olarak’ (Hsüan-X 1975: 147). qoḍ- ‘bırakmak, koymak; terk etmek, vazgeçmek’ (AY-

III 1991: 100). *kođ-/koy-* ‘koymak’ (ETŞ 1992: 346). *qod-*; *QWD-* ‘koymak, yere koymak, bırakmak; tam olarak yapmak (yardımcı fiil) (İKPÖ 1998: 186). *kođ-/kođ-/kot-/koy-* ‘koymak’ < **ko-* (Gabain 2000: 58, 281). *kod-/kot-* ‘1. koymak, bırakmak; 2. (*kan* sözüyle) kağan önderliğindeki siyasal örgütlenmeyi bırakmak’ (KUKY 2009: 343, 370, 526). *kod-*, *kot-* ‘bırakmak, terketmek, öylece bırakmak, o halde koymak’ (METY 2012: 316). *kod-* ‘koymak, bırakmak’ (IB: 55; Aydın 2012: 170). *kod-/kođ-* ‘koymak’ (AY-YK 2012: 241). *kod-* ‘koymak, bırakmak’ (Mir) (YKI 2013: 504). *krş.* *koğdur-* ‘bıraktırmak, koydurmak; vazgeçirmek’ (AY-III 1991: 100). *koğuğ* ‘koyma’ (Gabain 2000: 282). *OT. kođ-* ‘koymak, bırakmak’ (KB: 266). *kođ-* ‘1. koymak, bırakmak, rahat bırakmak; 2. indirmek; 3. doğurmak; 4. ihmal etmek, bırakmak; 5. mühlet vermek; 6. selam söylemek’, *kođ-/yığ-* ‘bırakmak, uzak tutmak’, *kiğin kođ-* ‘ertelemek’, *kiğinke koğmak* ‘erteleme’ (TKT 2004: 461, 471). *kodh-/kot-* ‘koymak, bırakmak; terk edilmek; koyuvermek’ (DLT-Atalay 2006: IV-338, 349). *krş.* *koğuçu* ‘bırakan, terkeden’ (KB: 267). *koğuğlı* ‘bırakan, terkeden’ (TKT 2004: 472). *koğun-* ‘bırakmak’ (KB: 267). *koyuş-* ‘koymakta yardım etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-353). *Hrz-T. kođ-/koy* ‘koymak, bırakmak’ (ME 1993: 146, 148). *kođ-/koy-* ‘koymak, bırakmak, atamak’ (KE 1997: 367, 375). *kođ-/koy-* ‘koymak, bırakmak; kurmak; terk etmek; takmak; sürmek; vazgeçmek, terk etmek’ (NF 1998: 252, 257). *kođ-/koz-* ‘koymak, bırakmak’ (KurT 2002: 169, 173). *kođ-/koy-* (MM 2008: 234). *krş.* *ko-* ‘koymak’ (ME 1993: 146). *ko-* ‘bırakmak, terk etmek’ (MM 2008: 23?). *koğuğlüğ* ‘koyulmuş, hazırlanmış’ (KE 1997: 367). *koğut-* ‘koymak, durdurmak’ (ME 1993: 146). *komak* ‘koymak’ (İML 1988: 44). *kow-* ‘kovmak’ (KE 1997: 375). *koydur-* ‘koydurmak’ (ME 1993: 148). *koydur-* ‘koydurmak, bıraktırmak’ (KE 1997: 377). *koyuş-* ‘birikmek’ (ME 1993: 148). *AO-KıpT. koy-* ‘koymak, bırakmak’ (AO 1996: 223). *M-KıpT. qoj-* → *kirav qoj-* ‘daç w zakład’ (Bulg-M 1954: 60). *koy-* ‘koymak, bırakmak’ (MG 1984: 199; KK 1999: 116; KH 2002: 131). *koy-* ‘koymak’ (BV 1986: 223). *koy-* ‘1) terketmek, 2) izin vermek; 3) bırakmak, atmak; 4) bir şeyi bir yere koymak’, *meñgdeş koy-* ‘bağdaş kurarak oturmak’ (İMS 1992: 556, 566). *qoy-* → *qoy* ‘place!’, *qoy* bir ‘set free’ (RH 2000: 63, 66). *koy-* ‘salıvermek, bırakmak’ (KMT 2002: 121). *koy-* ‘1) koymak; 2) sokmak; 3) bırakmak’, *koyı virmek* ‘salıvermek’ (KF 2006: 143). *koy-* ‘1) bırakmak, terk etmek; 2) bırakmak, müsaade etmek; 3) bırakmak; geriye bırakmak; 4) doğurmak, dünyaya getirmek; 5) unutmak, ihmal etmek, terk etmek’ (TK 2008: 278). *krş.* *ko-/koy-* ‘1) koymak, bırakmak; 2) vaz geçmek, terk etmek, bırakmak; 3) alıkoymak, tutmak’ (GT 1989: 372,

373). *ko-* ‘koymak’ (KMES 1994: 276). *ko-* ‘koymak, bırakmak’ (KFLT 1989: 1022). *ko-* ‘koymak, dökmek’ (KH 2002: 131). *komaklık* ‘bırakmak’ (KFLT 1989: 1023). *konıl-* ‘bırakılmak’ (KFLT 1989: 1023). *koyın-* ‘koyulmak’ (İMS 1992: 556). Çağ. *koy-* ‘koymak’ (MK 1993: 480).

1413. *koy-* II: yerleştirmek, koymak.

<i>koymen</i>	<i>coarmen</i>	CC-İ 9b/13
<i>koymen</i>	<i>coyarmē</i>	CC-İ 22b/13
<i>koydum</i>	<i>coydum</i>	CC-İ 9b/14, 22b/14
<i>koysa</i>	<i>koyfa</i>	CC-A 63a/29
<i>koygan</i>	<i>coygan</i>	CC-İ 9b/16
<i>koygaybiz</i>	<i>coygaybis</i>	CC-A 64a/6
<i>koygil</i>	<i>coygil</i>	CC-İ 22b/15
<i>koygil</i>	<i>coygil</i>	CC-İ 9b/15

Koysa ‘sideponit; si derelinquit’ (Kuun 1880: 264); CC-İ 9b/13 *koymen anl. f.* *Coyarmen* ‘dimitto’ *krş.* *koyan* → SN 86; *Coyarmen* ‘pono; relinquo’, *Coygan* *kisi* ‘homo derelictus’ (Kuun 1880: 268). *koi* (v) ‘loslassen, lassen’, *kojarmān*, *koıdım*, *koıbyl*, *koıgan*, *koica*, *koja* *дырған* (Radloff 1887: 25). *qoj-* ‘anbringen, hinstellen, hinlegen’, (*kültebegni*) *könlümize qojay-biz* ‘wir werden die Dornenkrone unserem Herzen aufsetzen lassen, liegen lassen; loslassen, aufgeben; von etwas ablassen’ (Grønbech 1942: 198). *Coarmen* 9r/13, *Coydum* 9r/14, *Coygil* 9r/15, *Coygan* 9r/16 (Drimba 2000: 47); *Coygil* 22r/15 (Drimba 2000: 63); *koyfa* 62v/29 (Drimba 2000: 121); *coygaybis* 63v/6 (Drimba 2000: 122). *Hrz-T.* *kuy-* ‘a) akmak, dökmek; b) akıtmak, dökmek’ (ME 1993: 153). *krş.* *kuyul-* ‘dök(ül)mek’ (ME 1993: 153). *kuyun-* ‘süzülerek inmek’ (ME 1993: 153). *M-KıpT.* *koy-* ‘indirmek’ (KMT 2002: 121). *kuy-* ‘dökmek; yukarıdan aşağıya dökmek’ (TK 2008: 283). *krş.* *koyun-* ‘su dökmek’ (İMS 1992: 556). *qujul-* ‘przelewać się’ (Bulg-M 1954: 67). *kuyuy-* ‘dökmek’ (TK 2008: 283).

1414. *koyan:* tavşan.

<i>koyan</i>	<i>Coyan</i>	CC-İ 43a/23
<i>koyan</i>	<i>Coyan</i>	CC-İ 55a/17
<i>koyan</i>	<i>koyan</i>	CC-A 61a/23

CC-A 61a/23 *qoyan anl. f.* Cöyan ‘collocatus’ (Kuun 1880: 264); Cöyan ‘lepus’ (Kuun 1880: 268). *kojan* ‘Hase’ (Radloff 1887: 25). *qojan* ‘Hase’ (Grønbech 1942: 198). Cöyan 42v/23 (Drimba 2000: 90); Cöyan 54v/17 (Drimba 2000: 107); *koyan* 60v/23 (Drimba 2000: 117). OT. M-Kıpt. *qoyan* ‘tavşan’ (İMS 1992: 556; (KMT 2002: 121).

1415. *qoyğaş-*: *koyun koyuna yatmak.*

qoyğasıp *koygasıp* CC-A 57b/18

koıǵaşı (v) ‘zusammen sein’, *біз koıǵaшып jattyk* (Radloff 1887: 25). *qojğaş-* ‘Beischlaf ausüben’, *biz qoj aşyp jattyq* ‘wir lagen bei einander’ (Grønbech 1942: 198). *koyğasıp* 57r/22 (Drimba 2000: 112). ET. krş. *qoyun* ‘koyun (sine)’ (Gabain 2000: 282). OT. *koyğaş-* ‘koynuna girmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-352). krş. *koy* ‘elbisenin koynu; kucak’ (DLT-Atalay 2006: IV-352). *koyun* ‘koyun, kucak’ (DLT-Atalay 2006: IV-353). Hrz-T. *qoyğaş-* ‘koynuna girmek’ (ME 1993: 148). krş. *qoyın* ‘göğüs, koyun’ (KurT 2002: 169, 354). *qoy(u)n* ‘koyun, bağır, göğüs’ (KE 1997: 375). M-Kıpt. krş. *qoyun* ‘göğüs, bağır’ (KİLE 1931: 80). *qoyun* ‘koyun, iç taraf’ (İMS 1992: 556). Çağ. krş. *qoyun* ‘koyun, koltuk altı, kucak’ (MK 1993: 480).

1416. *qoymıç-*: *kuyruk kemiği.*

qoymıç *koymıç* CC-İ 48b/22

Koymıç ‘ossum clunium’ (Kuun 1880: 264). *qojmyč* ‘Steissbein’ (Grønbech 1942: 198). *koymıç* 48r/22 (Drimba 2000: 98). OT. M-Kıpt. *qoymuç* ‘oturulan bölge’ (BV 1986: 230). *qoymuç* ‘bir şeyin gerisi’ (İMS 1992: 556).

1417. *qoyşkan-*: *hayvanın kuyruğu altından geçirilerek eyere bağlanan kayış.*

qoyşkan *Coyscan* CC-İ 52b/19

Coyscan ‘pertica; paxillus’ (Kuun 1880: 268). *koışkan* ‘Schwanzriemen’ (Radloff 1887: 25). *işā. f.* *qujšqan* ‘Schwanzriemen’ (Grønbech 1942: 202). *Coyscan* 52r/19 (Drimba 2000: 104). etü kuduzgun ‘kuyruk altı kayışı’. Hot. *kūdāsāḥā:nā* (*qosqan*, *quisqan*) ‘crupper’ (Bailey 1944: 292).

1418. *qoyul-*: *koyulmak.*

qoyulmış *koyulmıs* CC-A 62a/6

Koyulmıs ‘collocatus’ (Kuun 1880: 264). *kojyl* (v) ‘hineingelegt werden’, *kojylмыш* (Radloff 1887: 25). *qojul-* ‘hingelegt werden’, *biçenlikke qojulmyş* ‘in einer Krippe

liegend' (Grønbech 1942: 198). koyulmis 61v/6 (Drimba 2000: 118). OT. қоұл- 'terk olunmak, yalnız bırakılmak' (TKT 2004: 472). krş. koyluş- 'dökülüştirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-352). Hrз-T. қоұл- 'koyulmak, kurulmak, yerleştirilmek' (NF 1998: 253). қойул- 'konulmak' (ME 1993: 148). қойул- 'bırakılmak' (TK 2008: 278). M-Kıpt. қойул- '1) koyulaşmak; 2) konulmak; 3) bırakılmak, terkedilmek; 4) ilaç damlatılmak' (İMS 1992: 556). Çağ. қойул- 'konulmak, verilmek' (MK 1993: 480).

1419. қойурмақ: yayılmak.

қойурмақ kojvrmak CC-A 60b/18

қойурмақдан kojurmakdæn CC-A 60b/18

қойурмақ kojurm CC-A 60b/18

CC-A 60b/18 қойурмақ *işā. f.* Koyur(ir) 'intricatum se expandit', Kojurmak 'actio intricandi' (Kuun 1880: 264). kojvrmak 60r/17, kojurmakdæn 60r/17, kojur(mak) 60r/17 (Drimba 2000: 116).

1420. қоз: ceviz; қоз yağı 'ceviz yağı'.

қоз Chox CC-İ 42b/14, 46b/26

қоз Cox CC-İ 54a/3

Chox, hoz 'nux' (Kuun 1880: 274). koz 'Nuss' (Radloff 1887: 26). qoz, xoz 'Nuss', qoz jaγy 'Nussöl' (Grønbech 1942: 202). Chox 42r/14 (Drimba 2000: 89); Chox 46r/26 (Drimba 2000: 95); Cox 53v/3 (Drimba 2000: 106). OT. Hrз-T. koz 'ceviz', kozyağı 'ceviz yağı', sıvar kozı 'findık' (İML 1988: 45, 46, 64). қоз 'ceviz' (ME 1993: 148). M-Kıpt. qoz 'ceviz' (KİLE 1931: 80). қоз 'ceviz' (BV 1986: 224; KFLT 1989: 1024; İMS 1992: 556; KH 2002: 131; (KMT 2002: 121; KF 2006: 143). қоз 'ceviz', қоз ҳалвасı 'ceviz helvası', қоз іші 'ceviz içi' (DM 2003: 94, 95).

1421. қозғалыс-: karıştırarak aramak.

қозғалысмен *n* kozgalisirmē CC-A 82b/18

Kozgalisirmē (kozgalisirmen) 'concito' (Kuun 1880: 264). қозғалыш (v) 'aufwühlen, austöbern', қозғалышырман (Radloff 1887: 26). qozalyş- 'wühlen', qozalyşyr-men (Grønbech 1942: 202). kozgalisirmē 82r/17 (Drimba 2000: 143). OT. Hrз-T. krş. қозғат- 'sürmek, götürmek' (ME 1993: 148). Çağ. krş. қозға- 'meydana çıkarmak, harekete getirmek' (MK 1993: 480). қозғал- 'harekete gelmek, karışmak, coşmak' (MK

1993: 480). qozğalan ‘gürültü, şamata, karışıklık’ (MK 1993: 480). qozğat- ‘harekete geçirmek’ (MK 1993: 480).

1422. qozı: kuzu.

qozı Coxí CC-İ 55a/2

Coxi ‘agnus’ (Kuun 1880: 268). kozı ‘Lamm’ (Radloff 1887: 26). qozy ‘kuzu’ (Grønbech 1942: 202). Coxí 54v/2 (Drimba 2000: 107). ET. qozı ‘kuzu’ (Gabain 2000: 282). OT. qozı ‘kuzu’ (KB: 273). qızı ‘kuzu’ (KB: 296). kuzı ‘kuzu’, baklan kuzı ‘taze ve semiz kuzu’, baldır kuzu ‘ilk doğan kuzu’ (DLT-Atalay 2006: IV-63, 64, 391). Hrzt. qodı/kozı ‘kuzu’ (KurT 2002: 169, 173). qozı ‘kuzu; koç burcu, burc-ı hameş’, baklan qozı ‘yeni doğmuş, semiz kuzu’ (KE 1997: 71, 377). qozı ‘kuzu’ (NF 1998: 258; MM 2008: 234). kuzu ‘koyun yavrusu’ (İML 1988: 49). M-KıT. qozı ‘kuzu’, qozı qulağı ‘kuzu kulağı’ (KİLE 1931: 80). qozı ‘kuzu’ (DM 2003: 94). qozu ‘kuzu’ (KMT 2002: 121). qızı ‘koyun yavrusu, kuzu’ (GT 1989: 376). qızı ‘kuzu’ (İMS 1992: 560; KK 1999: 117). quzi = Ar. al-ḥarûf ‘lamb’ (RH 2000: 167, 218). krş. qızla- ‘kuzulamak, yavrulamak’ (KFLT 1989: 1027). Çağ. qozı ‘kuzu’ (MK 1993: 480).

1423. kırtian (< rum.): Hristiyan.

krıstıyanlarğa c’ftianlarğa CC-A 63b/38-39

Cştian ‘Christiani’ (Kuun 1880: 269). kırtian ‘Christ’ (Grønbech 1942: 157). crftianlarğa 63r/38 (Drimba 2000: 122).

1424. kırtus: Hz. İsa.

krıstus chrıft9 CC-A 62a/1

krıstus xpc̄ CC-A 62b/13, 63b/38, 64a/35, 69b/30, 70a/20, . 71a/25, 72a/20, 73b/11, 73b/17, 76b/19

krıstus xpc CC-A 62a/24, 62b/1

krıstus xps̄ CC-A 62a/17, 62b/1

krıstus x̄ CC-A 80b/7

krıstus c’ftuʔ CC-A 64a/8

krıstus cr’ftus CC-A 63b/39, 64a/3

krıstus crıftus CC-A 76b/21, 62b/4, 63a/1, 63a/2

krıstus xpc̄ CC-A 64a/1

krıstusğa xcga CC-A 75a/3

ḱristusnı	xpcnı̄	CC-A 71b/38, 76b/2
ḱristusnı̄	xpcnı̄n	CC-A 70b/11
ḱristusnı̄	xpcnı̄n	CC-A 69b/17
	nı̄g.	
ḱristusnı̄	xpcnı̄k	CC-A 73b/20
ḱristusnuġ	c'ftuʃnug	CC-A 64a/3
ḱristusnuġ	xpc̄ nug	CC-A 62b/17

CC-A 62a/1 ḱristus̄ iṣa. f. Christos ~ yun. Χριστός (Kuun 1880: 272, 307). Christus: hrīstoz, cristus, christus (Grønbech 1942: 277). chrīʃtus 61v/1 (Drimba 2000: 118); *Christus* 61v/17 (Drimba 2000: 118); *Christus* 61v/24, 62r/1 (Drimba 2000: 119); crīʃtus 62r/4 (Drimba 2000: 119); *Christus* 62r/13 (Drimba 2000: 119); *Christusnug* 62r/17 (Drimba 2000: 119); Crīʃtus 62v/1 (Drimba 2000: 120); crīʃtus 62v/2 (Drimba 2000: 120); *Christus* 63r/38, crīʃtusbile 63r/39, crīʃtusbile 63r/39, crīʃtuʃn[ig < ug] 63v/3, crīʃtus 63v/3, crtıʃ[u ? > nı̄] 63v/8 (Drimba 2000: 122); *Cristus* 63v/34 (Drimba 2000: 123); *Christusnı̄* 69r/11, *Christus* 69r/19 (Drimba 2000: 130); *Christus* 69v/10, *Christusnı̄* 70r/7 (Drimba 2000: 131); *Christus* 70v/13 (Drimba 2000: 132); *Christusnı̄* 71r/21, *Christus* 71v/10 (Drimba 2000: 134); *Christus* 73r/8, *Christus* 73r/14, *Christus*[nı̄k > nı̄n] 73r/17 (Drimba 2000: 137); *Christusgæ* 74v/3 (Drimba 2000: 138); *Chrīʃtusnı̄* 76r/2, *Christus* 76r/18, crīʃtus 76r/21 (Drimba 2000: 139); *Christus* 80r/7 (Drimba 2000: 140).

1425. ḱuburḱuç: kutu.

ḱuburḱuç	Chubuʃcuç	CC-İ 42a/18
----------	-----------	-------------

Chuburcuç ‘arcula; pyxis’ (Kuun 1880: 272). kyḱypkyu ‘Kochtopf’ (Radloff 1887: 30). quburçuq ‘Schachtel’ (Grønbech 1942: 202). Chuburcuç 41v/18 (Drimba 2000: 89).

1426. ḱuç-: kucaklamak, sarılmak.

ḱuçarmen	Cuḱaʃmē	CC-İ 4b/6
ḱuçkul	Cuḱchul	CC-İ 4b/8
ḱuçtun	Cuḱtun	CC-İ 4b/7
ḱuçtı	kuetı	CC-A 63a/13
ḱuçtuḡ	kuetūg	CC-A 63a/18

Kuĉtu ‘amplexus est’ [Kelimenin son vokalinin u > i şeklinde düzeltildiğini görmekteyiz. G. Kuun bu durumu *u’dan i’ye dönüşmüştür* şeklinde dipnotta belirtmiştir.] (Kuun 1880: 165, 265); Cuzarmen ‘amplector’, custungil *emir şekli*, cuzchul *emir şekli* (Kuun 1880: 269). кyu (v) ‘erbrechen’, кycapмән, кycтум (Radloff 1887: 29). quĉ- ‘umarmen’, öpti quĉty, ol keleppenni ašty ‘er küsste und umarmte jenen Aussätzigen und ging weiter’ (Grønbech 1942: 202). Cuzarmē 4r/6 (Drimba 2000: 39); Cuzt[un > *im*] 4r/7, Cuz<*i*>ch[u > i] 4r/8 (Drimba 2000: 40); kuĉt[u > i] 62v/13 (Drimba 2000: 120). ET. kuĉ- ‘kucaklamak’ (Mayt: 420). krş. quĉuş-; QWCWŞ- ‘kucaklamak’ (İKPÖ 1998: 188). OT. kuĉ- ‘kucuklamak’ (KB: 288). kuĉ- ‘kucaklamak’ (AH: XL). kuĉmak ‘kucaklamak, sarılmak’ (DH: 208). krş. koĉtur- ‘kucaklatmak, koĉturmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-337). koĉuş ‘kucaklama, koĉuşma’ (DLT-Atalay 2006: IV-337). koĉuş- ‘kucaklaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-337). kuĉakla- ‘kucaklamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-373). kuĉam ‘kucak’ (DLT-Atalay 2006: IV-373). kuĉuş- ‘kucuklaşmak’ (KB: 288). Hrz-T. kuĉ- → kuĉtu ‘kucakladı’ (İML 1988: 95). kuĉ- ‘kucaklamak’ (ME 1993: 151). kuĉ- ‘kucaklamak, sarılmak’ (KE 1997: 396). kuĉ- ‘kucaklamak’ (NF 1998: 265; MM 2008: 235). krş. kuĉakla- ‘kucaklamak’ (KE 1997: 306). kuĉaklamak ‘kucaklamak’ (İML 1988: 47). kuĉuş- ‘kucaklaşmak’ (ME 1993: 151; KE 1997: 396; NF 1998: 265). M-Kıpt. qoĉ- → qoĉdı ‘kucakladı’ (KİLE 1931: 78). qoĉ- ‘kucaklamak’ (İMS 1992: 555). qoĉ- → qoĉ ‘embrace!’ (RH 2000: 75). quĉ- ‘obejmować, uściskać kogo’ (Bulg-M 1954: 67). kuĉ- ‘kucaklamak’ (KMT 2002: 123). krş. quĉaq ‘kucak’ (KİLE 1931: 80). kuĉak ‘kucak’ (GT 1989: 374). quĉaqula- → quĉaqladı ‘kucakladı’ (KİLE 1931: 80). kuĉakla- ‘kucaklamak’ (İMS 1992: 558; KF 2006: 145). kuĉaklaş- ‘kucaklaşmak’ (İMS 1992: 558). kuĉuk ‘kucak’ (KMT 2002: 123). Çağ. krş. kuĉak ‘kucak’ (MK 1993: 483).

1427. kuĉira:dolap.

kuĉira Chugífa CC-İ 40b/15

chugira ‘armarium’ (Kuun 1880: 272). *işa. f. кѣпă* ‘armarium’ (Radloff 1887: 36). xuğra (xuğira ?) ‘Schränk, Vorratskammer’ (Grønbech 1942: 104). Chugíra 40r/15 (Drimba 2000: 87).

1428. kul: kul, köle.

kulunı kulunı CC-A 75b/1

kulunıñ kulunıñ CC-A 76b/5

Kul ‘servus’ (Kuun 1880: 266). кул ‘Slave, Diener’, кулуны, кулуның (Radloff 1887: 29). qul ‘Sklave, Diener’ (Grønbech 1942: 202). kulunı 75r/1, kulunıñ 76r/3 (Drimba 2000: 139). ET. kul ‘kul, köle, insanoğlu’ (ETŞ 1992: 358). qul; XWL, QWL ‘uşak, köle; kişi adı’ (İKPÖ 1998: 188). kul ‘kul, köle’ (Üİ 1998: 159). kul ‘kul, esir’ (Gabain 2000: 44). kul ‘kul, köle’ (IB: 56). kul ‘erkek tutsak’, kul bol- ‘tutsak olmak’, kul kıl- ‘tutsak yapmak’, küñ kul bol- ‘tutsak olmak’ (KUKY 2009: 298, 374, 383, 527). kul ‘kul, köle, erkek köle’ (METY 2012: 317). kul ‘köle’ (Aydın 2012: 172). kul ‘köle’, kişi adı (Yen, Kır, Mir) (YKI 2013: 504). krş. kulad- ‘esir olmak, kul olmak’ (Gabain 2000: 284). kulad- ‘tutsak olmak’ (KUKY 2009: 374, 527). kulad- ‘köle olmak’ (METY 2012: 317; Aydın 2012: 171). kullıg ‘esirli, esir sahibi, hükmettiği kimseleri olan, kullu’ (Gabain 2000: 44). kulluk ‘bir esir gibi’ (Gabain 2000: 284). kulsıg ‘köle gibi, kul gibi’ (Gabain 2000: 48). OT. kul ‘kul, köle’ (KB: 289). kul ‘1. kul, (Allah’a göre) insan; 2. köle’ (TKT 2004: 498). kul ‘kul’ (AH: XL). kul ‘kul, köle’, kulsıg er ‘köleye benziyen, huyu köleye benziyen adam’ (DLT-Atalay 2006: IV-375). Hz-T. kul ‘köle’ (İML 1988: 47). kul ‘köle, kul’ (ME 1993: 150; KE 1997: 397; MM 2008: 235). kul ‘kul, köle; Allah’a göre insan’ (NF 1998: 266). kul ‘köle’ (KurT 2002: 179). krş. karaqul ‘köle’ (KurT 2002: 145). kullan- ‘kul, köle yapmak’ (ME 1993: 151). kullan- ‘kul, köle edinmek’ (KE 1997: 399). kulluk ‘kölelik, kulluk’ (MM 2008: 236). kullu/ık ‘kulluk’ (KE 1997: 399). AO-KıpT. kul ‘kul’ (AO 1996: 224). M-KıpT. qul: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 80). kul ‘kul, köle’ (MG 1984: 204; KFLT 1989: 1026; (DM 2003: 96). kul ‘1) Tanrı yarattığı, insan, kul; 2) köle, hizmetçi’ (GT 1989: 374). kul ‘kul’ (BV 1986: 227; TK 2008: 281). kul ‘kul, köle’, kul kırnaq ‘kul köle’ (İMS 1992: 559). kul ‘köle’ (KK 1999: 117; KMT 2002: 123). kul ‘kul, köle, abd’ (KMES 1994: 278). qul = Ar. ‘abd ‘slave’ (RH 2000: 266). kul ‘1) Tanrı’ya göre insan, kul; 2) kul, köle’ (KF 2006: 145). krş. kullan- ‘köleleştirme’ (KFLT 1989: 1026). kullan- ‘köle olarak kullanmak’ (İMS 1992: 559). kullık/kulluk ‘kölelik’ (KFLT 1989: 1026). kullık/kulluk ‘1) ibâdet, tapınma, kulluk; 2) hizmet, hizmette bulunma’, kullukda dur- ‘hizmette bulunmak’ (GT 1989: 375). kullukçı ‘maiyet memuru, hizmetçi, bekçi’ (KFLT 1989: 1026). Çağ. kul ‘kul, köle’ (MK 1993: 483). krş. kulluk ‘kölelik’ (MK 1993: 484).

1429. kula I: tamamen.

kula kula CC-A 58a/33

(Kuun 1880: 266). qula ‘ganz, vollkommen’, qula tüz ‘vollkommen ähnlich’ (Grønbech 1942: 202). kula 57v/33 (Drimba 2000: 113).

1430. kula II: at, kula renginde at.

kula kula CC-A 60b/5

anl. f. kula ‘lanceola’ (Kuun 1880: 266). кyла ‘der Falbe’ (Radloff 1887: 29). kula 60r/5 (Drimba 2000: 116). ET. kula ‘kula (at donu)’ (Kır) (YKI 2013: 504). OT. kula ‘kula renk’ (DLT-Atalay 2006: IV-375). kulan ‘yaban eşeği’ (KB: 290). Hrz-T. kula ‘kula, gri renkli (at)’ (KE 1997: 398). krş. kulan ‘1. hayvanın eğer ve semerini üstüne bağlamak üzere, belinin altından geçirilen kayış, bağ; 2. yabanî eşek’ (İML 1988: 47). kulan ‘yaban eşeği’ (KE 1997: 399; MM 2008: 236). kulan ‘yaban eşeği, kulan’ (KurT 2002: 179). M-Kıpt.krş. qula ‘light brown horse with black mane’ (Schwarz 2001: 2). kula ‘siyahla karışık sarı (at rengi)’ (KMT 2002: 123). krş. kolan ‘yaban eşeği’ (KK 1999: 116). qulan ‘1) hayvanların karnının altından geçen kayış; 2) yabani eşek’ (KİLE 1931: 81). kulan ‘kulan’ (BV 1986: 228). qulan = Ar. al-‘air ‘wild ass, onager’ (RH 2000: 169, 223). kulan ‘yaban eşeği’ (KMT 2002: 124). kulançak ‘küçük tay’ (KMT 2002: 124). O-Moğ. Mnt. qulan ‘wild horse’, çokluk qulad, ME. qulan ‘wild horse’, Moğ. qulan, Hal. xulan, Ord. xulan, Kalm. xulı ‘wild horse’ < Türk.: OT. qulan, Kır. qulan ‘wild horse’ (Poppe 1955: 41). Moğ. qulan ‘wild horse (equus hemionus)’ (Schwarz 2001: 2).

1431. kulağ: kulak.

kulağ Chulag CC-İ 48a/14

Chulag ‘auris’ (Kuun 1880: 272). *iş.a. f.* кулак ‘taub’ (Radloff 1887: 29). qulaq, qulağ ‘Ohr’ (Grønbech 1942: 202). Chulag 47v/14 (Drimba 2000: 97). ET. qulqaq; QWLQ’Q ‘kulak’ (İKPÖ 1998: 188). kulğak ‘kulak’ (Üİ 1998: 159). kulak/kulğak/kulkāk ‘kulak’ (Gabain 2000: 284). kulkak ‘kulak’ (KUKY 2009: 221, 527; METY 2012: 317; Aydın 2012: 171; HUAS 2014: 150). OT. kulak ‘1. kulak; 2. her söyleneni yapan, dinleyen’, kulak tut- ‘dinlemek, dikkatlice dinlemek, kulak tutmak’, kulak tut-/kemiş- ‘kulak vermek, dikkatle dinlemek’ (TKT 2004: 499, 500). kulak/kulxak ‘kulak’, kulak ton ‘yenleri kısa elbise’ (DLT-Atalay 2006: IV-375, 376). kulak ‘kulak’ (AH: XL). kulğak ‘kulak’ (KB: 291). krş. kulakla- ‘kulağa vurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-376). Hrz-T. kulak ‘kulak’, kulaketi ‘kulak yumuşağı’, kulakemçeği ‘kulak kıkırdağı’ (İML 1988: 47). kulak ‘kulak’ (ME 1993: 151; KE 1997: 398; NF 1998: 267; KurT 2002: 179; MM

2008: 236). krş. *kulaklı* ‘kulaklı’ (KE 1997: 399). M-KıT. *kuḷaḡ/kuḷak* ‘kulak, işitme organı’ (KMES 1994: 278). *kuḷaḡ* ‘kulak’, *kuḷaḡı uzun* ‘eşek’ (KMT 2002: 124). *qulaq*: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 81). *kuḷak* ‘kulak’ (MG 1984: 204; BV 1986: 228; KFLT 1989: 1026; KK 1999: 117; KH 2002: 131; (DM 2003: 96; KF 2006: 145). *kuḷak* ‘kulak’, *kuḷak yumşaḡı* (İMS 1992: 559). *kuḷak* ‘kulak’, *kuḷak urmama-* ‘dinlememek, aldırış etmemek’, *kuḷakın bur-* ‘akort etmek, ayarlamak’, *kuḷaḡına barmaḡ tut-* ‘kulaḡını kapamak’, *kuḷaḡında tut-* ‘dinlemek, almak; aklında tutmak’ (GT 1989: 374, 375). *qulaq* ‘ear’ (RH 2000: 100, 206). *kuḷak* ‘kulak’, *kuḷak sal-* ‘yönelmek; söz dinlemek’ (TK 2008: 281). Çaḡ. *kuḷaḡ/kuḷak* ‘kulak’ (MK 1993: 483).

1432. *kuḷaksız*: *saḡır*.

kuḷaksız Chulacfix CC-İ 50b/13

Chulagsix ‘surdus’ (Kuun 1880: 272). *qulaqsyz* ‘taub’ (Grønbech 1942: 202). Chulacfix 50r/13 (Drimba 2000: 101). OT. *kuḷaksız* ‘kulaḡı olmayan’ (İMS 1992: 559).

1433. *kulan*: *kulan*.

kulan *kulan* CC-A 60b/9

kulan *kuḷā* CC-A 60b/10

кулаң алаң ‘bunt’ (Radloff 1887: 29). *kulan* 60r/9, 60r/10 (Drimba 2000: 116).

1434. *kuḷluḡ*: *kulluk*, *kölelik*; *krş.* *kuḷuḡ*.

kuḷluḡ *chulluc* CC-İ 27b/8, 27b/9, 27b/10

Culuc birla ‘humiliter’ (Kuun 1880: 269); Chulluc etarmen ‘servio’, chulluc etchil *emir şekli* (Kuun 1880: 272). *куллык* ‘Dienstbarkeit’, *куллык ätärmän* ‘ich leiste Dienste’, *куллык бilä* ‘ist durch einen Schriftkundigen veranlasst’ (Radloff 1887: 29). *qulluq* 1) ‘Knechtschaft, Dienst, das Dienen’, *qulluq et-* ‘(als Sklave) dienen’; 2) ‘Untertänigkeit, Ehrfurcht, Demut’, *qulluq birle* ‘demütig’ (Grønbech 1942: 203). Chulluc 27r/8, 27r/9, 27r/10 (Drimba 2000: 70). ET. *krş.* *qulluq*, QWLWQ ‘hizmet, hizmetçi takımı, bekçi, kölelik’ (İKPÖ 1998: 188). *kullug* ‘kulu olan, kölesi olan, köle sahibi’ (METY 2012: 317). *kullug* ‘kölesi olan’ (Aydın 2012: 172). OT. *kuḷluḡ* ‘kulluk’ (KB: 291). *kuḷluḡ* ‘kulluk, ibadet’ (TKT 2004: 500). HrZ-T. *kuḷluḡ* ‘hizmet, kulluk’ (KurT 2002: 180). *kuḷluḡ* → *kuḷluḡ töresi* ‘din’ (ME 1993: 151). *kuḷluḡ* ‘kulluk, kölelik’ (NF 1998: 267).

AO-KıpT. kulluk ‘kulluk’ (AO 1996: 224). M-KıpT. kulluk/kulluk ‘kulluk’ (KMES 1994: 278). kulluk ‘kulluk’ (KF 2006: 145). kulluk ‘kulluk, kölelik’ (İMS 1992: 559).

1435. kuluk: bkz. kulluk.

kuluk Culuc CC-İ 31b/10
Culuc 31r/9 (Drimba 2000: 75).

1436. kulukçı: hizmetkâr.

kulukçı Chulucçi CC-İ 45b/5
Chulucçi ‘servus; famulus’ (Kuun 1880: 272). *işā. f.* куллыкцы ‘Diener’ (Radloff 1887: 29). *işā. f.* qulluqçy ‘Diener’ (Grønbech 1942: 203). Chulucçi 45r/5 (Drimba 2000: 93).

1437. kulunla-: at yavrulamak.

kulunlağandır klûlagād’ CC-A 60b/12
Klûlagâ: kulukgan ‘serviens; servus’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı*, çağ. قوللوق ‘service; actionderendre; service; force’, قوللوق مق ‘servir’ (Kuun 1880: 266). qulunla- ‘Füllen werfen’ (Grønbech 1942: 203). klûla[n > g]ād[r > r] (Drimba 2000: 117). ET. kulunla- ‘(at) tay doğurmak’ (IB: 56). kulunla- ‘at yavrulamak’ (Mir) (YKI 2013: 504). krş. kulun: tay (Mir) (IB: 56; YKI 2013: 504). OT. kulna-/kulunla- ‘kulunlamak, kısarak yavru doğurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-376). krş. kulun ‘at yavrusu’ (DH: 208). kulun ‘tay’ (DLT-Atalay 2006: IV-376). Hrız-T. kulunla- ‘(at için) yavrulamak’ (KE 1997: 399). krş. kulun ‘küçük at yavrusu’ (İML 1988: 47). M-KıpT. qulna- → qulnadı ‘kulan yahut tay doğurdu’ (KİLE 1931: 81). krş. qulun = Ar. al-muhr ‘foal, colt’ (RH 2000: 216). kulun ‘küçük tay, bir yaşındaki tay’ (KMT 2002: 124). qulunaçı ‘gebe kalan tay’ (KİLE 1931: 81). kulunçak ‘küçük tay’ (KMT 2002: 124). kulan ‘üç yaşındaki tay’ (KMT 2002: 124).

1438. kum: kum; krş. kun.

kum kum CC-A 66a/25

Kum ‘arena; scaturigo’ [Kelimeyle ilgili olarak G. Kuun tarafından iki farklı anlam verilmiştir. 66a/25 numaralı satırdaki kelime için ‘kum’ anlamını verilmiş ve söz konusu yayında sayfa 180’e gönderme yapılmıştır. 51a/15. satırdaki kelime için ise ‘su kaynağı, su membası’ anlamı verilmiş ve sayfa 134’e gönderme yapılmıştır; ancak adı geçen kelimeye, söz konusu yayının 134. sayfasında değil 120. sayfasında rastlanmıştır.

Kelimenin geçtiği her iki yerde de anlamı ‘kum’ dur; çünkü her iki örneğin de karşısında Latince karşılık olarak ‘arena (*ing.* ‘sand’) kelimesi verilmiştir.] (Kuun 1880: 120, 134, 180, 266); cun ‘kum’ *bkz.* kum (Kuun 1880: 269). кум ‘Sanf’ (Radloff 1887: 30). qum ‘Sand’ (Grønbech 1942: 203). kum 65v/25 (Drimba 2000: 127). ET. qum; QWM ‘kum’ (İKPÖ 1998: 188). қум ‘kum’ (AY-III 1991: 102; ETŞ 1992: 359; Gabain 2000: 284). kum ‘kum, çöl’ (KUKY 2009: 224, 527). kum: y.a. parçası, kara kum (METY 2012: 317). kum ‘kum’ (ABH 2013: 209). OT. Krh-T. қум ‘kum’ (KB: 291; AH: XLI). kum ‘kum’, kum udhu ‘kum yığını’, bagram kum ‘geniş büyük kumluk yer’ (DLT-Atalay 2006: IV-61, 376, 685). *krş.* Hrз-T. kum ‘ufak taneler şeklinde olan taş döküntüsü’ (İML 1988: 47). қум ‘kum’ (KE 1997: 399; NF 1998: 267; MM 2008: 236). M-KıpT. қум ‘kum üzerinde falcılık etmek, kum’ (KİLE 1931: 81). қум ‘kum’ (MG 1984: 204; GT 1989: 375; KK 1999: 117; (KMT 2002: 124; (DM 2003: 96; KF 2006: 145; TK 2008: 281). қум ‘kum’, қум төpesi ‘kum yığını’ (İMS 1992: 559). қум ‘dalga, fırtına’ (KMT 2002: 124). *krş.* qumçı ‘remilci, kum üzerinde fala bakan, falcı’ (KİLE 1931: 81). Қумери: Kumeri (özel ad) (KMT 2002: 124). Çağ. қум ‘kum’ (MK 1993: 484).

1439. kuma: kuma.

kuma kuma CC-A 66a/35

Kuma ‘amasia’ (Kuun 1880: 266). кума ‘Liebhaberın’ (Radloff 1887: 30). quma ‘Kebseweb’ (Grønbech 1942: 203). kuma 65v/35 (Drimba 2000: 127). OT. Hrз-T. koma: ‘1. odalık, cariye; 2. bir adamın karıları biri-birine nisbetle ‘koma’ dırlar (İML 1988: 44). қума ‘câriye’ (ME 1993: 151). қума ‘kuma’ (NF 1998: 267). *krş.* қумалан- ‘câriye almak’ (ME 1993: 152). M-KıpT. quma ‘kadınların ortağı’ (KİLE 1931: 81). қума ‘kuma, evli kadının üzerine gelen kadın’, қума tut- (İMS 1992: 559). қума ‘kuma’ (DM 2003: 96).

1440. kumartkı: antlaşma, ahit.

kumartkı kumartkı CC-A 81a/13

Kumartki ‘testamentum’ ~ *moğ.* gerisetke ‘testamentum’, *uyg.* komar ‘amuletum, donum’ (Kuun 1880: 221, 266). кумарткы ‘Talisman’ (Radloff 1887: 30). qumartqy ‘Vermächtnis’ (Grønbech 1942: 203). kumartkı 80v/13 (Drimba 2000: 141). OT. Hrз-T. қумартғу ‘miras; armağan’ (KE 1997: 399).

1441. kun: *bkz.* қум.

ķun Cun CC-İ 51b/15

Cun ‘arena’ (Kuun 1880: 269). qun ‘Kraft, Macht’, egi erk qunda ‘aus allen Kräften’ (Grønbech 1942: 203). Cun 51r/15 (Drimba 2000: 102).

1442. ķur: kuşak.

ķur Cur CC-İ 51b/32

Cur ‘cingulum’, alton cur ‘balteus auratus’ (Kuun 1880: 269). kyp ‘Leibgurt’ (Radloff 1887: 29). qur ‘Leibgurt’, altyn qur ‘Schwertgehänge’ (Grønbech 1942: 203). Cur 51r/32 (Drimba 2000: 103). ET. ķur ‘kuşak’ (Gabain 2000: 284). OT. ķur ‘kuşak’ (KB: 291). ķur ‘rütbe, derece; toy; maya’ (KB: 291). ķur ‘derece’ (TKT 2004: 500). kur ‘kuşak, kemer’, iç kur ‘iç kuşağı, uçkur’ (DLT-Atalay 2006: I-35, IV-223, 379). krş. kuram ‘meritebe, aşama; sırasına göre’, kuram kişiler ‘sanki Hakanın yanında oturur gibi sırayla oturmuş olan kimseler’ (DLT-Atalay 2006: IV-380). kurdaş- ‘bir dereceye, bir sıraya oturmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-380). kurla- ‘kuşak yapmak ve bağlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-382). kurşa- ‘kuşanmak, kuşağı bağlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-383). kurşağ ‘tura; yünden dokunur, bel kuşağına benzer bir nesne olup çadıra sarılır’ (DLT-Atalay 2006: IV-383). kurşan- ‘kuşanmak, kuşak kuşanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-383). kurşat- ‘kuşak kuşatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-383). Hrz-T. kur ‘kuşak’, iç kur ‘iç kuşak, uçkur’ (İML 1988: 32, 48). ķur ‘kuşak’ (KE 1997: 399). ķur ‘kuşak, kemer’ (ME 1993: 152; MM 2008: 236). ķur ‘kemer’ (NF 1998: 268). ķur II ‘zaman, yaş’ (KurT 2002: 180). krş. ķuram ‘meritebe, aşama’ (MM 2008: 236). ķuram ‘taking seats according to precedence’ (Esin 1980: 174, 175). ķurlu ‘yaşıt, eşit derecede’ (ME 1993: 152). ķurlu/iğ ‘kuşaklı, kemerli’ (KE 1997: 401). ķurlakķın: ‘The Tabğaç emperor had an officier, in the Tabğaç language called *ķurlakķın*, who attached the emperor’s belt, called *ķurlağ*’ (Esin 1980: 613). ķurşan- ‘kuşak sarınmak’ (KE 1997: 401). kurşanmak ‘the girding of the belt and sword’ (Esin 1980: 175). ķurşa- ‘kuşamak, kuşak sarmak’ (KE 1997: 401). ķuşa- ‘kuşatmak’ (ME 1993: 152). ķuşan- ‘kuşanmak’ (ME 1993: 152). M-KıpT. qor ‘bel bağı’ (KİLE 1931: 79). ķur ‘kuşak’ (İMS 1992: 559; (KMT 2002: 124). qur = Ar. al-mintāqa ‘belt, girdle’ (RH 2000: 159, 288). krş. ķurdaş ‘akran, aynı yaşta olan’ (İMS 1992: 559). ķuşak ‘bele sarılan uzun ve dar kumaş; kemer’ (GT 1989: 376). ķuşak ‘kuşak’, ķuşak kıl- (İMS 1992: 560). ķuşak ‘kuşak, kemer’ (KK 1999: 117). ķuşak ‘kuşak’ (KMT 2002: 125; (DM 2003: 97). ķuşak ‘kemer, beli bağladığı sargı’ (KF 2006: 146). ķuşan- ‘beline kuşak, kemer vs. bağlamak, takınmak’ (GT 1989: 376). ķuşanmak ‘takmak, giyinmek’ (KFLT 1989: 1027). ķur ‘kuşak, kemer’

+ şa- ‘beline kuşanmak; etrafını çevirmek, kuşatmak’ (Gülensoy 2007: 580). *qorči*: Moğol imparatorluk muhafızlarının üyeleri tarafından verilen bir unvan, ‘quiver bearer’ (Buell 2003: 224); *qorči* ‘Köcherträger’ (Göckenjan 2005: 73); *qorči* ‘armor-bearer’ (RH 2000: 202); *qorci* ‘archers’ (Dafeng-瞿大風 2003: 246, 247); Mnt. *Horči* (Cleaves 1948: 319); *qorči* ‘quiver-bearer; a member of the elite guard of Qa’an’ (Ledyard 1963: 226, 230; Henthorn 1963: 79, 81); Far. *qūrčī* ‘the keeper of the armoury; a horse guard, a cuirassier’, *qūrčī* ‘Leibwächter’ (45); ZY *qorči* ‘porteur de carquois/quiver-bearer’ (Kara 1990: 318); *qorči baši* ‘le chef de la garde’ (Aubin 1959: 66). *Cormaqaq-Qorci/Chormaghun-Qorci* (?-1240/41): Horasan ve İran’daki Moğol komutanı. 1235-1236 yılları arasında Ermenistan’ı Gürcistan’la birlikte Moğol hakimiyeti altına almıştır (Buell 2003: 109, 145, 136); Ks. *ǰalairtai-Qorči*: 1250’lerin ortasındaki işgal sırasında Kore’de Moğol güçlerini komuta eden komutan (Henthorn 1963: 81, 127); Ks. *Sarta*⁸⁷ *Qorči~Sa-li-ta huo-li-ch’ih* ‘Sarta the Quiver-Bearer’, Kor. *Sallit’a-*: 1231-1232 yılları arasında Kore’de Moğol güçlerini komuta eden komutan (Ledyard 1963: 226, 230; Henthorn 1963: 79, 81); *Teke-Qorči* (*T’ieh-ke huo-erh-ch’ih*): Sarta Qorči’nin ölümüyle birlikte, Kore’den çekilen komutan (Henthorn 1963: 74); Ks. *Yesü-der-Qorči/Yisüder Qorči* (Henthorn 1963: 81; Köhalmi 1984: 289); ayrıca bkz. *Munqasar-qurči/Mengeser-qorči*, *Qubilai-qorči* (Ratchnevsky 1965: 110); *Bač’u Xurč’i~Baiju Qorči* ‘Baiju the Quiver-Bearer’, YCPS *Čormaqaq qorči* (Cleaves 1949: 412); *Qonyai Qorči*, *Qongtayar Qorči* (Cleaves 1952: 111); *Muskeril qorči* ‘le porte-carquois Muskeril’ (Cleaves-Mostaert 1952: 469). ayrıca bkz. *qorliq/qurluq/qoruluq* (Käthe; Köhalmi 1960: 293, 294); *qur/qurluk* (Menges 1974: 57-58); *قربان qurbān* ‘Bogenfutteral’ < Türk. *qurban* < *qur* ‘Gurt, Gürtel’ (TMEN III: 438).

1443. *qur-*: kurmak, düzenlemek, yapmak.

<i>qurar</i>	<i>kurar</i>	CC-A 82a/36
<i>qurarmen</i>	<i>kuram̃</i>	CC-A 66a/13
<i>qurarmen</i>	<i>kurarmē</i>	CC-A 82a/1

Jakurarmē (*jakurarmen*) ‘jugo’ (Kuun 1880: 275). *kyp* (v) ‘stellen’, *ja kyparmān* ‘den Bogen spannen’, *кырулта кырап* ‘er will Hof halten’ (Radloff 1887: 28, 37). *qur* ‘herrichten, einrichten’, *qurulta qurar* ‘er wird eine Ratsversammlung abhalten’, *qurarmen* ‘ich spanne den Bogen’ (Grønbech 1942: 203). *kuram̃* 65v/13 (Drimba 2000: 127); *kurarmē* 81v/1 (Drimba 2000: 142); *kurar* 81v/36 (Drimba 2000: 143). ET. *qur-*

‘kurmak’ (ETŞ 1992: 359). *qur-* ‘germek’ (Gabain 2000: 284). OT. *qur-* ‘kurmak, germek’ (KB: 292). *qur-* ‘kurmak’ (AH: XLI). *kur-* ‘kurmak, germek, toplamak; himaye etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-379). *krş.* *kurmiş* ‘kurulu’ (DLT-Atalay 2006: IV-380). *kuriş-* ‘kuruşmak, kurmakta yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-382). *kurtur-* ‘kurdurmak, toplatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-384). *kurugluğ* ‘sadak, okluk, gedeleş’, *kurugluğ* ya ‘kurulu, kurulmuş yay’ (DLT-Atalay 2006: IV-384). *kuruş-* ‘kurmakta yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-385). Hrz-T. *qur-* ‘a) kurmak, uydurmak; b) hazırlamak’ (ME 1993: 152). *qur-* ‘kurmak, yapmak, inşa etmek’ (KE 1997: 399). *qur-* ‘kurmak, yapmak’ (KurT 2002: 180). *qur-* ‘kurmak’ (MM 2008: 236). *kurmak* → ya *kurmak* ‘yay kurmak’ (İML 1988: 84). *krş.* *qurağ* ‘meclis’ (MM 2008: 236). *quruğ* I ‘hazırlık’ (ME 1993: 152). *qurul-* ‘kurulmak, yapılmak’ (KE 1997: 402). AO-KıpT. *qur-* ‘kurmak’ (AO 1996: 224). M-KıpT. *qur-* → *qurdu*: *qurmaq* fiilinden mazi, bugünkü manasında, *yaya* veterini bağladı (KİLE 1931: 82). *qur-* ‘(yay) kurmak’ (MG 1984: 204). *qur-* ‘tertipleme, hazırlamak’ (GT 1989: 375). *qur-* ‘ok atmak’ (KMT 2002: 124). Çağ. *krş.* *qurul-* ‘kurulmak’ (MK 1993: 484).

1444. *qura*: döküm ocağı.

<i>qura</i>	<i>Chufa</i>	CC-İ 43a/17
-------------	--------------	-------------

Chura ‘fornax’ (Kuun 1880: 272). *işsa. f.* *кърпă* ‘Schmiedeofen’ (Radloff 1887: 35). *işsa. f.* *küre* ‘Schmelzofen’ (Grønbech 1942: 159). *Chura* 42v/17 (Drimba 2000: 90).

1445. *qurban* (< ar. *qurbān*): *kurban*; *qurban* baran ay ‘Kasım’.

<i>qurban</i>	<i>Curbā</i>	CC-İ 37a/20
---------------	--------------	-------------

<i>qurbanını</i>	<i>kurbanını</i>	CC-A 70a/22
------------------	------------------	-------------

<i>qurban</i>	<i>kurbā</i>	CC-A 71a/25, 71a/27
---------------	--------------	---------------------

<i>qurban</i>	<i>kurban</i>	CC-A 72a/6
---------------	---------------	------------

Qurban ‘sacrificium’, ar. *قُرْبَانٌ* (Kuun 1880: 266). *кurban* ‘Opfer’, *кurbanыны*, *кurban* *баран* ai (Radloff 1887: 29). *qurban* ‘Opfer’, *qurban kötür-* ‘als Opfer darbringen’, *qurban bajram aj* ‘Opfermonat, mit’ (Grønbech 1942: 203). *Curbā* 36v/20 (Drimba 2000: 83); *kurbanını* 69v/11 (Drimba 2000: 131); *kurbā* 70v/14, 70v/13 (Drimba 2000: 132); *kurban* 71v/3 (Drimba 2000: 134). ET. *qurban* ‘kurban’ (ETŞ 1992: 359). OT. *qurbān* ‘kurban’, *qurbān kıl-* ‘kurban etmek’, *qurbān kılmağ* ‘kurban etme, kurban sunma’ (TKT 2004: 500). *krş.* *kurb* ‘yakın olma, yakınlık, yakın bulunma’ (DH: 208). *kurbet* ‘yakınlık, akrabalık’ (DH: 208). Hrz-T. *qurbān* ‘cinsel birleşme, yakınlaşma’

(MM 2008: 232). *ḡurbān* ‘kurban’ (ME 1993: 152; KE 1997: 400). *ḡurbān* ‘kurban’ (NF 1998: 268). *ḡurbān* ‘Allah’a yaklaşmak amacıyla hayvan kesme’ (MM 2008: 236). *ḡarābet* ‘yakınlık, siyahlık’ (ME 1993: 134). *ḡurb* ‘yakınlık’ (KE 1997: 400; NF 1998: 268; MM 2008: 236). *ḡurbanlık* ‘kurbanlık’ (ME 1993: 152). *ḡurbānlık* ‘kurbanlık’ (KE 1997: 400). *ḡurbet* ‘yakınlık’ (KE 1997: 400). *ḡurbet* ‘yakınlık, Allah’a yakınlık’ (NF 1998: 268). *ḡurbet* ‘yakınlık, Allah’a yakınlık’ (NF 1998: 268). *muḡarreb* ‘Allah’a yakın olan, Allah’a yakın olan melek’, melek-i muḡarreb (‘Allah’a yakınlığından dolayı) Cebrail’ (KE 1997: 421, 447). *muḡarreb* ‘yakın, Allah’a yakın’ (NF 1998: 297). *muḡarreb* ‘yakın’ (MM 2008: 241). M-Kıpt. *kurban* ‘kurban kesmek’ (KFLT 1989: 1026). *ḡurbān* ‘Allah’a yaklaşmak için kesilen hayvan’, *ḡurbān* bayramı, *ḡurbān* kün, *ḡurbān* boğuzla-, *ḡurbān* kıl- (İMS 1992: 559). *ḡurbān* ‘Allah rızası için kesilen hayvan’ (GT 1989: 375). *ḡurbān* ‘kurban’, *ḡurbān* eyle- ‘kurban kesmek’, *ḡurbān* küni ‘Kurban Bayramı günü’ (KF 2006: 145). *ḡarābet* ‘yakınlık’ (İMS 1992: 546). *ḡarāyib/ḡarāyib* ‘yakınlar, akrabalar’ (KF 2006: 132). *ḡarāyib* ‘yakınlar, akraba’ (İMS 1992: 547). *ḡarīb* ‘yakın, yakın olma’ (TK 2008: 256). *ḡurbanlık* ‘kurban edilecek hayvan’ (İMS 1992: 559). *ḡurbanlık* ‘kurbanlık, kurban kesilecek hayvan’ (KF 2006: 146). *ḡurbet* ‘yakınlık; Allah’a yakınlık’ (GT 1989: 375). *muḡarreb* ‘yaklaşmış, yakın; dost’ (GT 1989: 391). *muḡarreb* ‘yaklaşmış, yakın’ (İMS 1992: 570). *muḡarreb* ‘yakın’ (KF 2006: 152). *muḡarreb* ‘yaklaşmış; yakın’ (TK 2008: 293). *muḡarrib* ‘yaklaştırılan, yakın olan’ (TK 2008: 293). *taḡrīb* ‘yaklaştırma, yakınlaştırma; yaklaşık olarak’ (TK 2008: 325). *taḡarrüb* ‘yaklaşma, yanaşma’ (İMS 1992: 599). *teḡarrüb* ‘yaklaşma, yakınlaşma, yakınlık’, *teḡarrüb* kesb it- ‘yakınlaşmak, yakınlık kazanmak’ (GT 1989: 448). *zevi’lḡurbā* ‘yakın, akraba’ (İMS 1992: 626). Çağ. *ḡarīb* ‘yakın’ (MK 1993: 469). *ḡurb* ‘yakınlık’ (MK 1993: 484). *muḡarreb* ‘yaklaşmış, yakın’, *melāyike-i muḡarrebīn* ‘Allah’a yakın olan melekler’ (MK 1993: 494, 500). *muḡarrebīn* ‘yakınlaşma, yaklaşmış olanlar, yakınlar’ (MK 1993: 500). *taḡarrüb* ‘yaklaşma, yanaşma’ (MK 1993: 546).

1446. *ḡurç*: çelik.

ḡurç *kurē* CC-A 81a/36

Kurč ‘sedile’ ~ *ar. كُرْسِيٌّ* (Kuun 1880: 266). *kypu* ‘Stahl’ (Radloff 1887: 29). *qurč* ‘Stahl’ (Grønbech 1942: 203). *kurč* 80v/36 (Drimba 2000: 141).

1447. kurgak: kurak.

kurgak Curgak CC-A 58b/24

işa. f. – anl. f. Turgak artı ‘vehementia magis magisque aucta est’ (Kuun 1880: 290). quryaq ‘Dürre’ (Grønbech 1942: 204). Curgak 58r/24 (Drimba 2000: 113). ET. kurgak ‘kara, toprak’ (Mayt: 421). kurgak ‘kuru’ (Gabain 2000: 284). OT. kurgak ‘kurak’ (DLT-Atalay 2006: IV-380). krş. kurga- ‘kurumak’ (DLT-Atalay 2006: IV-380). kurgadh- ‘kuraklamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-380). kurgat- ‘kuraklamak, kıtlık olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-380). Hrız-T. kuraq ‘kurak’ (ME 1993: 152). M-Kıpt. quraq ‘kurak sene (yağmursuz geçen sene)’ (KİLE 1931: 82).

1448. kurgan: kurgan, höyük.

kurgan kurgan CC-A 81a/22

Kurgan ‘tumulus’ (Kuun 1880: 266). kypґan ‘Grabhügel’ (Radloff 1887: 29). quryan ‘Grabhügel’ Grønbech 1942: 203). kurgan 80v/22 (Drimba 2000: 141). ET. korgan ‘korugan, sığmak, kale’ (KUKY: 527). kurgan ‘kale’ (Gabain 2000: 284). kurgan/korıgan/korugan < koru- ‘korumak, muhafaza etmek’ (Ölmez 2011: 294). Hrız-T. korgan ‘hisar, kale’ (KE 1997: 373). krş. korıg ‘koru, küçük orman’ (KE 1997: 373). M-Kıpt. qurgan ‘muhasırların muhafazası için yapılan siper, sur’ (KİLE 1931: 82). kurgan ‘kale’ (KMT 2002: 124). kurgan ‘at ahır’ (KMT 2002: 124). kurgan ‘mezar, türbe’ (KMT 2002: 124). krş. korıg ‘koru, kara parçası’ (TK 2008: 277). qoruq ‘enclosed space, preserve’ (RH 2000: 103). korula- ‘korumak, himaye etmek’ (KMT 2002: 121).

1449. qurla: kez, defa.

qurla curla CC-İ 31a/22, 59b/28.

CC-A 59b/28 turla? ‘ad similitudinem’ (Kuun 1880: 290). qurla ‘mal’, miş qurla ‘tausendmal’, köp qurla ‘häufig’ (Grønbech 1942: 204). curla 30v/22 (Drimba 2000: 75); curla 59r/27 (Drimba 2000: 115). ET. qurla ‘sıra’ (Mayt: 421). qurla ‘defa, kez, sefer’ (AY-III 1991: 102). qurla ‘kere, defa’ (Gabain 2000: 47, 284). OT. krş. Hrız-T. qurla ‘defa, kere, kez’ (KE 1997: 400; MM 2008: 236). qurla ‘defa, kez’ (KurT 2002: 180). M-Kıpt. qurla ‘defa, kere’ (MG 1984: 204). qurla ‘defa, sıra’ (BV 1986: 228).

1450. qurla-: iftira etmek.

qurlamış kvrlamıs CC-A 61a/30

Qurlamis ‘maledictus’ (Kuun 1880: 266). kvrlamış 60v/28 (Drimba 2000: 117).

1451. kursak: mide; mesane.

kursak	kvrfak	CC-İ 36b/8
kursak	kvrfak	CC-İ 36b/9
kursak	Cuşsac	CC-İ 48b/11
kursak	Cuşsac	CC-İ 49a/11

Cursac ‘vesica; stomachus’ (Kuun 1880: 269). kypcak ‘Magen’ (Radloff 1887: 29). qursaq (Eingeweide, im besonderen:) ‘Magen’ (Grønbech 1942: 204). *kvrfak* 36r/7 (Drimba 2000: 81); Cursac 48r/11 (Drimba 2000: 98); Cursac 48v/11 (Drimba 2000: 99). ET. kurugsak ‘kursak, mide’ (Mir) (IB: 56; YKI 2013: 505). OT. *ķuruęsak* ‘gönül’ (KB: 293). *ķuruęsak* ‘kursak, mide’ (DLT-Atalay 2006: IV-385). Hrз-T. kursak ‘mide’ (İML 1988: 48). *ķursak* ‘kursak’ (ME 1993: 152; KE 1997: 401). *ķursak* ‘kursak, mide’ (NF 1998: 268). M-KıpT. qursaq ‘kara ciğer’ (KİLE 1931: 82). *ķursak* ‘kursak’ (BV 1986: 229; (KMT 2002: 125). qursaq ‘craw, bladder’ (RH 2000: 327). *ķursak* ‘karın’ (TK 2008: 282).

1452. kuršovla-: sarmak.

<i>ķuršovlapdır</i>	<i>ķursovlapdır</i>	CC-A 82b/20
---------------------	---------------------	-------------

Kursov lap dir ‘cinctus est’ (Kuun 1880: 266). *ķuršovla-* ‘umęurten’ (Grønbech 1942: 204). *ķuršovlapdır* 82r/19 (Drimba 2000: 143).

1453. kurt: solucan.

kurt	Cuşt	CC-İ 55a/28
kurtlay	kurtley	CC-A 70a/29

Kurt, curt ‘vermis’, *ķurtley* ‘sicut vermis’ (Kuun 1880: 266, 269). *ķyрт* ‘Wurm’, *ķyртлай* (Radloff 1887: 29). qurt ‘Wurm’ (Grønbech 1942: 204). Curt 54v/28 (Drimba 2000: 108); *ķurtley* 69v/15 (Drimba 2000: 131). ET. *ķurt* ‘kurt’ (Gabain 2000: 284). *ķurt* ‘kurt, böcek’ (ABH 2013: 209). OT. *ķurt* ‘kurt, solucan’ (KB: 292). *ķurt* ‘kurt, (solucan)’, *ķurt* kenesi ‘küçük kurt, güve böceği’ (TKT 2004: 500, 501). *ķurt* ‘solucan soyundan olan hayvanlar; (Oğuzlarca) yırtıcı hayvanlardan olan kurt’ (DLT-Atalay 2006: IV-383). *ķrę.* *ķurtan-* ‘bitten kaşınmak, koyunlarda aramak’ (DLT-Atalay 2006: IV-383). *ķurtla-* ‘kurt çıkarmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-383). Hrз-T. *ķurt* ‘1. bildiğimiz yabanî, yırtıcı, canavar; 2. böcek’ (İML 1988: 48). *ķurt* ‘kurt (börü)’ (ME 1993: 152).

ķurt I ‘kurt, böcek, solucan’ (KE 1997: 401). ķurt II ‘kurt, börü, yabanî hayvan’ (KE 1997: 401). ķurt ‘kurt’ (NF 1998: 268). ķurt ‘canavar, vahşî hayvan’ (KurT 2002: 180). krş. ķurtla- ‘ķurtlanmak’ (ME 1993: 152). AO-Kıpt. ķurt ‘kurt’ (AO 1996: 224). M-Kıpt. ķurd/ķurt ‘köpeğe benzeyen vahşî hayvan’ (GT 1989: 376). qurt: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 82). ķurt ‘böcek, kurt’ (MG 1984: 205). ķurt ‘kurt’ (BV 1986: 229). ķurt ‘böcek, kurt’, ķonguzan ķurt ‘domuzlan böceğı’ (İMS 1992: 555, 560). ķurt ‘kurt’ (KK 1999: 117). ķurt ‘kurt, solucan’ (KMT 2002: 125). ķurt ‘böcek, kurt’ (DM 2003: 96). ķurt ‘kurt’ (DM 2003: 96). qurt ‘wolf’, telü qurt ‘hyena’, đıfıran qurt ‘dung beetle, black beetle’ (RH 2000: 168, 220, 222, 225). krş. ķurdî ‘kurt cinsinden’ (KF 2006: 146). Çağ. ķurt ‘böcek’ (MK 1993: 484).

1454. ķurtķa: yaşlı kadın.

ķurtķa	kurtka	CC-A 66a/11, 82b/27
--------	--------	---------------------

Kurtka ‘vetula’ (Kuun 1880: 266). kypşka ‘alte Frau’ (Radloff 1887: 29). qurtqa ‘alte Frau’ (Grønbech 1942: 204). kurtka 65v/11 (Drimba 2000: 126); kurtka 82r/26 (Drimba 2000: 144). ET. ķurtģa ‘ihtiyar, yaşlı kadın’ (ETŞ 1992: 360). ķurtģa/ķurtģa ‘ihtiyar kadın’ (Gabain 2000: 284). kurtģa ‘yaşlı, ihtiyar’ (IB: 56). kurtģa ‘yaşlı, ihtiyar’ (Mir) (YKI 2013: 505). OT. ķurtģa ‘acuze, koca karı’ (KB: 292). ķurtģa ‘yaşlı’ (TKT 2004: 501). kurtģa ‘koca karı’ (DLT-Atalay 2006: IV-383). Hrş-T. ķurtķa ‘yaşlı kadın’ (KurT 2002: 181). ķurtķ/ģa ‘kocakarı, yaşlı kimse’ (KE 1997: 401).

1455. ķuru:kuru; kavruk; ķuru süsü(n).

ķuru	Chuşu	CC-İ 39b/1
ķuru	Churu	CC-İ 54a/10
ķuru	kuru	CC-A 73b/15
ķuru	kuru	CC-A 76b/14

Kuru ‘aridus; siccus’ (Kuun 1880: 266); Churu ‘sicus’ (Kuun 1880: 272). kypy ‘trocken’ (Radloff 1887: 29). quru ‘trocken, verdorren’, quru çybuř ‘das trockene Reis’, quru jüzüm ‘Rosine’ (Grønbech 1942: 204). ku/ru/ (Drimba 2000: ??); C/h/uru 38v/28 (Drimba 2000: 86); Churu 53v/11 (Drimba 2000: 106); ku/ru/ 73r/12 (Drimba 2000: 137); kuru 76r/13 (Drimba 2000: 139). ET. quruř ‘kuru, gerçekliğı olmayan’, yoq quruř = Skr. śūnya ‘varlığı olmayan, gerçekliğı olmayan, boş’, yoq quruř = Skr. śūnyatā ‘varlıksızlık, gerçeksizlik’ (Hsüan-X 1975: 148). ķuruğ ‘kuru, boş, gerçekliğı olmayan’,

yok. k. = Skr. *śūnya* ‘varlıksız, varlığı olmayan, boş’ (AY-III 1991: 102). *ķuruğ* ‘boş, kuru, saf, temiz, boşluk’ (ETŞ 1992: 360). *quruγ*; QWRWX, XWRWX ‘kuru, boş’ (İKPÖ 1998: 189). *ķuruğ* ‘boş’ (Üİ 1998: 159). *kurug* ‘kuru, boş’ (AY-YK 2012: 243). *ķhurug/ķuruğ* ‘kuru, boş, peşin’ (Gabain 2000: 284). *kurug* ‘kuru’ (ABH 2013: 210; HUAS 2014: 150). *kuuruğ* ‘boş, kuru’, *yoķ kuuruğ*. = Skr. *śūnya* ‘boş, kuru, gerçeksiz, varlıksız’ (AY-III 1991: 102). *krş. ķurı-* ‘kurumak’ (ETŞ 1992: 359; ABH 2013: 209). *ķurı-/ķuru-* ‘kurumak’ (Gabain 2000: 37, 284). *ķudır-/ķurit-* ‘kurutmak’ (Gabain 2000: 284). *ķurınc* ‘kuruluk’ (Gabain 2000: 284). *ķuruğsuz* ‘eksiksiz, tam’ (ETŞ 1992: 360). OT. *ķuruğ* ‘kuru, boş, asılsız’ (KB: 293). *ķuruğ* ‘kuru’, *ķuruğ balçık* ‘kuru balçık’, *ķuruğ sünük* ‘kuru kemik’ (TKT 2004: 502, 503). *ķuruğ* ‘kuru, boş’ (AH: XLI). *ķuruğ/ķuruk* ‘kuru; asılsız’, *ķuruğ ew* ‘içinde kimse bulunmayan ev’ (DLT-Atalay 2006: IV-384, 385). *krş. kurgır-* ‘kurumak’ (DLT-Atalay 2006: IV-381). *kurı-* ‘kurumak’ (KB: 292; DLT-Atalay 2006: IV-381). *kurın-* ‘kurunmak, kurulanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-381). *kurır-* ‘kurumaya yüz tutmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-382). *kurit-* ‘kurutmak’ (KB: 292; DLT-Atalay 2006: IV-382). *ķuru-* ‘kurumak’ (TKT 2004: 502; AH: XLI). *ķuru-* ‘kurumak’ (DLT-Atalay 2006: IV-384). *ķuruluk* ‘kuruluk’ (DLT-Atalay 2006: IV-384). *ķuruğla-* ‘kuru olarak kullanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-384). *ķuruğlan-* ‘kuru bulmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-384). *ķurugsı-* ‘kurumaya yüz tutmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-385). *ķurur-* ‘kurumaya yüz tutmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-385). *ķuruş-* ‘her tarafı kurumak’ (DLT-Atalay 2006: IV-385). *ķurut* ‘peynir’ (KB: 293). *ķurut* ‘keş, çökelek; yağı alınmış yoğurttan yapılan lor peyniri’ (DLT-Atalay 2006: IV-386). *ķurut-* ‘kurutmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-386). *ķurutsa-* ‘kurut istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-386). *ķuzı-* ‘kurumak; yemeğe iştihası gelmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-391). *ķuzut-* ‘boğazını kurutmak; yemeğe iştihasını getirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-391). *Hz-T.* *ķuru* ‘yaş mukabili’ (İML 1988: 48). *ķuruğ II* ‘kuru’ (ME 1993: 152). *ķuruğ* ‘kuru; boş; mahrum; kuru yiyecek’ (KE 1997: 402). *ķuruğ* ‘kuru; boş’ (NF 1998: 269). *ķur(uğ)/ķuruğ* ‘kuru’ (KurT 2002: 180, 181). *ķuruğ* ‘kuru, boş’ (MM 2008: 236). *krş. ķurı-* ‘kurumak’ (ME 1993: 152; KurT 2002: 180). *ķuru/i-* ‘kurumak’ (KE 1997: 402). *ķurı-/ķuru* ‘kurumak’ (NF 1998: 268). *ķurılık* ‘yaşlılık’ (KurT 2002: 180). *ķurit-* ‘kurutmak’ (KurT 2002: 180). *ķuruğluk* ‘kuruluk’ (KE 1997: 402). *ķurukluğ aş* ‘kuruklu (kurukla terbiyelenen) yemek’ (İML 1988: 48). *ķurula* ‘kuru olarak’ (ME 1993: 152). *ķurut* ‘keş (sıkılmış ve kurutulmuş yoğurt)’, *ķurut et* ‘kurutulmuş et, pastırma’ (İML 1988: 48). *ķurut* ‘keş, çökelek’ (KE 1997: 402). *ķurut-* ‘kurutmak’ (ME 1993: 152). *ķuru/ıt-* ‘kurutmak’ (KE 1997: 402). *ķurutmak* ‘kuru hale koymak’ (İML 1988: 48). AO-

KıpT. *ķuru* ‘kara, toprak’ (AO 1996: 224). M-KıpT. *ķurı* ‘kuru’ (KFLT 1989: 1026; (DM 2003: 96). *ķurı/ķuru* ‘susuz yer, kara; kuru’, *ķuru yir* ‘kara toprak’ (GT 1989: 376). *ķurı/ķuru/ķuruğ* ‘kuru’, *ķuruğ arığ* ‘temiz’ (İMS 1992: 560). *quru* ‘kuru’ (KİLE 1931: 82). *ķuru/ķuruğ* ‘kuru’ (BV 1986: 229). *ķuru* ‘kuru’ (KH 2002: 132; (KMT 2002: 125; KF 2006: 146). *ķuruğ* → *ķuruğ yüzüm* ‘kuru üzüm’ (KK 1999: 117). *quruğ* ‘dry’ (RH 2000: 273). *ķuruğ* ‘kuru, تنها’ (TK 2008: 282). *krş. qur-* → *qurdı* ‘bir şeyin suyunu çekti, emdi’ (KİLE 1931: 82). *ķurı-/ķuru-* ‘kurumak’ (BV 1986: 228, 229). *ķurı-/ķuru-* ‘kurumak’ (KFLT 1989: 1027). *ķurı-* ‘kurumak’ (İMS 1992: 560). *ķurıtıl-/ķurutul-* ‘kurutulmak’ (İMS 1992: 560). *ķuru-* ‘kurumak’ (KMES 1994: 279; KH 2002: 132). *ķurulux* ‘kuruluk’ (KH 2002: 132). *qurut* ‘bir nevi peynir’, *qara qurut* ‘siyah peynir’ (KİLE 1931: 70, 83). *qurut* ‘dried curds used as a kind of cheese’ (RH 2000: 113). *qurut-* ‘wysuszyć, osuszyć’ (Bulg-M 1954: 67). *ķurut-* ‘kurutmak’ (BV 1986: 229; İMS 1992: 560; KH 2002: 132). *ķurut* ‘kurut’, *ķara ķurut* ‘siyah kurut, bir tür peynir’ (KMT 2002: 112, 125). *ķurutul-* ‘kurutulmak’ (İMS 1992: 560). Çağ. *ķuruğ/ķurux* ‘kuru’ (MK 1993: 484). *krş. ķuru-* ‘kurumak’ (MK 1993: 484). *ķurut-* ‘kurutmak’ (MK 1993: 484).

1456. *ķurulta*: *kurultay*; mahkeme; meclis; toplantı.

ķurulta *kurulta* CC-A 82a/36

kurulta ‘aula; comitia’, *kurulta kurar* ‘comitia gerit’ *moğ.* *kurultai* (Kuun 1880: 266). *kypylra* ‘Hofhaltung, Volksversammlung’ (Radloff 1887: 29). *qurulta* ‘Ratsversammlung’ (Grønbech 1942: 204). *kurulta* 81v/36 (Drimba 2000: 143).

1457. *ķurum*: *kurum*.

ķurum *kurum* CC-A 81a/2

Kurum ‘rus’ (Kuun 1880: 266). *kypym* ‘Russ’ (Radloff 1887: 29). *qurum* ‘Russ’ (Grønbech 1942: 204). *kurum* 80v/2 (Drimba 2000: 140). OT. *ķorum* ‘kaya’ (KB: 272). *ķurunluğ* ‘kurumlu’ (Mayt: 421). Hrz-T. *ķorum* → *ķorum taş* ‘kaya, kayalık’ (KurT 2002: 172).

1458. *ķus-*: *kusmak*.

ķusarmen *cuşarmen* CC-İ 29b/16

ķustım *cuştım* CC-İ 29b/17

Cusarmen ‘vomescio’ (Kuun 1880: 269). *kyc* (v) ‘erbrechen’, *kycapmān*, *кыстым* (Radloff 1887:)29. *qus-* ‘erbrechen, auswerfen’ (Grønbech 1942: 204). *cuşarmen*

29r/16, cuſtım 29r/17 (Drimba 2000: 73). ET.  us- ‘kusmak’ (Gabain 2000: 284). krş.  usuk⁸⁸ ‘kusuk’ (ETŞ 1992: 360). OT. kus- ‘kusmak; -boya- solmak, bezikmek’, kusıncıg ‘kusun , i ren ’ (DLT-Atalay 2006: IV-386). krş. kusi  ‘kusu, kuma’ (DLT-Atalay 2006: IV-386). kustur- ‘kusturmak, -boya- soldurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-386). Hrz-T.  us- ‘kusmak’ (ME 1993: 152; NF 1998: 269; KK 1999: 117; MM 2008: 236; KF 2006: 146). kusmak ‘midede olan nesneyi a ızdan boşaltmak’ (İML 1988: 48). krş.  usmak ‘kusmuk’ (KF 2006: 146).  usturmak ‘kusturmak’ (ME 1993: 152). M-KıpT.  us- ‘kusmak’ (İMS 1992: 560; (KMT 2002: 125). krş.  ustur- ‘kusturmak’ (İMS 1992: 560).  usuk ‘kusmuk, kusulan ſey’ (İMS 1992: 560).

1459.  ustun-: sık ve ſiddetli nefes almak, i ini  ekmek; inlemek.

 ustunarmen *n* custunarm  CC-İ 4b/12

 ustundum cust dum CC-İ 4b/13

 ustun il cust gil CC-İ 4b/14

Custunurmen ‘suspiro; respiro’, custungil *emir ſekli* (Kuun 1880: 269). кустун (v) ‘seufzen, athmen,  achzen’, кустунурм н, кустундум, кустун ул, кустунмак (Radloff 1887: 29). qustun- ‘keuchen; seufzen, st hnen’, qustunmaq ‘Seufzer’ (Gr nbech 1942: 204). Cuſtunarm  4r/12, Cuſt dum 4r/13, cuſt /gil/ 4r/14 (Drimba 2000: 40).

1460.  ustunmak:solunum, teneff s.

 ustunmak cust mac CC-İ 4b/14

Custunmac ‘respiratio’ (Kuun 1880: 269). кустун (v) ‘seufzen, athmen,  achzen’, кустунмак (Radloff 1887: 29). cuſt mac 4r/15 (Drimba 2000: 40).

1461. kuş: kuş; kuş s t ‘kuş s t ’;  ara kuş ‘kartal’.

kuş kus CC-A 60b/16, 60b/20, 66a/22

Kus ‘avis’, kara kus ‘aquila’, kussut ‘res quaedam rara’ (Kuun 1880: 266). куш ‘Vogel’,  ара куш (Radloff 1887: 29, 30). quş ‘Vogel’, qara-quş ‘Adler’ (Gr nbech 1942: 204). kuş 60r/16, 60r/19 (Drimba 2000: 116); kus 66a/22 (Drimba 2000: 127). ET. quş ‘kuş’ (Hs an-X 1975: 148).  uş ‘kuş’ (ETŞ 1992: 360; AY-YK 2012: 243). quş; XWŞ, QWŞ ‘kuş’ (İKP  1998: 189).  uş/ uş ‘kuş’ (Gabain 2000: 284). kuş ‘kuş’ (Mir) IB: 56; YKI 2013: 505). krş. quş ; XWŞCY ‘kuşbaz, kapanla kuş tutan, ya da do ancı’ (İKP  1998: 189). quşla- ‘охотиться (на дичь с хищной птицей)’ (TE  2008: 326). kuşla- ‘kuş

avına çıkmak' (IB: 56). kuşla- 'kuş avlamak' (Yen, Mir) (YKI 2013: 505). kuşla- 'kuş avlamak' (DLT-Atalay 2006: IV-387). kuşluğ 'kuşlu' (Gabain 2000: 284). OT. kuş 'kuş' (KB: 293; AH: XLI). kuş 'kuş', awlağlı it kuşu (TKT 2004: 414, 503). kuş 'kuş', ıl kuş 'atmaca', kara kuş 'tavşancıl', kara kuş 'deve ayaklarının ucu', kıl kuş 'ördeğe benzer bir kuş', kız kuş 'insan üzerinde düşecek gibi alçaktan uçan ve tüylerinin rengi bukelemuna benzeyip açılınca renkten renge giren bir kuş', ürüng kuş 'akdoğan', yun kuş 'tavus' (DLT-Atalay 2006: IV-313, 327, 386, 387). krş. kuşçı 'kuşçu' (KB: 293). kuşgaç 'serçe kuşu' (DLT-Atalay 2006: IV-387). kuşla- 'kuş avlamak' (DLT-Atalay 2006: IV-387). kuşlağ 'kuşların çok olduğu yerdir; burada av yapılır' (DLT-Atalay 2006: IV-387). kuşlağan- 'kuş avlağı yapmak' (DLT-Atalay 2006: IV-388). kuşlat- 'kuş tutturmak, kuş avlatmak' (DLT-Atalay 2006: IV-388). Hrzt-T. kuş 'yelekli ve kanatlı hayvan', sarı kuş 'puhu' (İML 1988: 48, 96). kuş 'kuş' (ME 1993: 152; KE 1997: 403; NF 1998: 269; KurT 2002: 181). krş. kuşkaç 'serçe kuşu' (İML 1988: 95). AO-Kıpt. krş. kuşçı 'kuş bakıcısı, kuş terbiyecisi' (AO 1996: 224). M-Kıpt. kuş 'kuş' (DM 2003: 97). quş 'kuş' (KİLE 1931: 83; BV 1986: 229; KFLT 1989: 1027; GT 1989: 376; İMS 1992: 560; KK 1999: 117; (KMT 2002: 125; TK 2008: 282). quş → çağır quş = Ar. al-bâz 'falcon', quş başı = Ar. qalansuwat al-jârih 'hood of predatory birds', quş bağı = Ar. 'iqâl al-janah 'cord of the wings', quş sıçı = Ar. ħur' al-tair 'excrement of a bird' (RH 2000: 227, 230). krş. bayguş/baykuş 'baykuş' (DM 2003: 75). quşluq 'kuşları vurmağa mahsus geniş ok' (KİLE 1931: 83). Kuştemür: Kuşdemir (özel ad) (KMT 2002: 125). Tankuş: Tankuş, sabah kuşu (özel ad) (KMT 2002: 142). Çağ. kuş 'kuş' (MK 1993: 484). krş. kuşçı 'kuşçu, kuş avcısı' (MK 1993: 484).

1463. kuthar-: kurtarmak; krş. kutkar-.

kuthargıl kuthargıl CC-A 64a/32

kuthargil *emir şekli* (Kuun 1880: 265). *iş. f.* qutyar- 'befreien; erlösen', barčá jamandan bizni qutyyar-ğyl 'erlöse uns von allem Übeln' (Grønbech 1942: 205). kutxargil 63v/32 (Drimba 2000: 123). ET. kuğgar- 'kurtarmak, kurtarılmak' (ETŞ 1992: 358). kurtgar- 'kurtarmak' (ETŞ 1992: 360). kurtgar-/kurtkar-/kutgar- 'kurtarmak' (Gabain 2000: 284). qutyar- 'kurtarmak' (Hsüan-X 1975: 148). kutgar- 'kurtarmak' (AY-III 1991: 102). kutkar- 'kurtarmak' (ETŞ 1992: 361). krş. kutgarmak 'kurtarma, kurtarış' (AY-III 1991: 102). kutrar- 'kurtarmak' (DLT-Atalay 2006: IV-389). OT. kurtgar-/kutgar- 'kurtarmak' (TKT 2004: 501, 503). Hrzt-T. kurtar-/kutar-/kutkar- 'kurtarmak, serbest bırakmak' (KurT 2002: 181, 182). kutgar- 'kurtarmak' (ME 1993: 152). kutgarmak 'kurtarma, emniyet'

(ME 1993: 152). kutkarmak ‘kurtarmak’ (İML 1988: 48). krş. qurat- ‘kurtarmak’ (MM 2008: 236). qurtar-/ qurtğ/qar-/ qutqar- / qutar- ‘kurtarmak’ (KE 1997: 401, 403, 404). qurtar-/qutğar-/qurtğar-/qutqar- ‘kurtarmak’ (NF 1998: 268, 269). M-KıpT. qotar- → qotarğıl ‘empty!’ (RH 2000: 77). qurtar- ‘kurtarmak’ (KFLT 1989: 1027; İMS 1992: 560; KF 2006: 146). qurtar ‘selâmete eriştirmek, kurtarmak’ (GT 1989: 376). qutğar-/qutqar- ‘kurtarmak’ (TK 2008: 282). Çağ. qutqar- ‘kurtarmak’ (MK 1993: 484).

1462. qutqar-: kurtarmak; krş. quthar-.

qutqardaçı	kutkarda	CC-A 80b/7-8
qutqardaçı	kutkardaı	CC-A 62a/4, 62a/25
qutqardaçı	kutkar daı	CC-A 62a/25-26
qutqardaçımız	kutkardaımiş	CC-A 70a/16
qutqardı	kutkardı	CC-A 69b/40
qutqardı	kutkardı	CC-A 69b/41
qutqardıñ	kutkardıñ	CC-A 73a/32

Kutkaruv sap *yani* kutkaruvsap ‘salvans; salvando’, *işa. f.* Kutkardaç ‘salvador’, kutkardı ‘salvavit’ (Kuun 1880: 265). kyrkap (v) ‘befreien, retten, erlösen’, куткарды, куткардың; куткардацы ‘der Erlöser’, куткардачымыз (Radloff 1887: 29). qutqar- ‘befreien; erlösen’, tuty unlarny sen qutqardyñ ‘du hast die Gefangenen befreit’, qutqardaçy ‘Befreier, Erlöser’, *Jesus Christus* bitik tilinçe, tatarçá qutqardaçy, ol kertirir barçá elni qutqardaçy ‘Jesus Christus auf Büchersprache, auf Tatarisch Befreier, das bedeutet der Erlöser aller Völker’, biziñ qutqardaçy⁸⁹ ‘unser Erlöser’ (Grønbech 1942: 205). kutkardaçı 61v/4 (Drimba 2000: 118); kutkardaçı 61v/25 (Drimba 2000: 119); kutkar daçı 61v/25-26 (Drimba 2000: 119); kutkardı 69r/24 (Drimba 2000: 130); kutka/r/da<r>čimış 69v/8 (Drimba 2000: 131); kutkardıñ 72v/16 (Drimba 2000: 136); kutkarda-(çı) 80r/7-8 (Drimba 2000: 140). ET. qutyar-, qutar-, XWTX’R-, XWT’R- ‘selâmet getirmek, kurtarmak’ (İKPÖ 1998: 190).

1463. qutqaruvsä-: kurtarmak istemek.

qutqaruvsap	kutkaruv şap	CC-A 76b/5
-------------	--------------	------------

kyrkapyca ‘zu befreien suchen’ (Radloff 1887: 29). qutqaruvsä- ‘zu erlösen wünschen’ (Grønbech 1942: 205). kutkaruv şap 76r/4 (Drimba 2000: 139).

1464. kutlu: kutlu, mübarek.

kutlu Kutlu CC-A 74b/14

kutlu kutlu CC-A 74b/28

Kutlu ‘felix’ (Kuun 1880: 265). кутлу ‘glücklich, selig’ (Radloff 1887: 29). qutlu . ‘glücklich, beglückt, gesegnet’ (Grønbech 1942: 204. Kutlu 74r/7, kutlu 74r/14 (Drimba 2000: 138). ET. kutılığ ‘kutlu, kutsal, kuta sahip’ (AY-III 1991: 102). Kutlug Pads (HUAS 1941: 55). qutluğ ‘kutlu, mübarek’ (Hsüan-X 1975: 149). kutluğ ‘kutlu, kutsal, mukaddes’ (AY-III 1991: 102). kutluğ ‘saadetli, kutlu’, kutluğ tigin kız teŋgri: Kutlug Tigin Kız Teŋgri, *tokluğ kutluğ ağa*: Toklug Kutlug Ağa (ETŞ 1992: 362, 457). qutluğ; QWTLWX, XWTLWX ‘hayatî güç, kutsal sıvı, selâmet, talih, uğur, vb.’ye sahip olan *qut*’lu, kutlu’ (İKPÖ 1998: 190). kutluğ ‘mesut, kutlu, mutlu’ (Gabain 2000: 285). qutluğ: özel ad, qutluğ çigşi bän ‘Я - Кутлуг Чигши’ E-19/1 (TEЭ 2008: 111, 326). kutlug: bir unvan niteleyicisi (KUKY 2009: 275, 527); buyla kutlug yargan: Ötüken Uygur Kağanlığı’ndan Kırgızlara elçi olarak gönderilen Kırgız devlet adamı (KUKY 2009: 134, 521); kutlug bilge seŋün: Taryat Yazıtı’nın *bitig*cisine yazıtta adı geçen boy ve kişi adlarını okuyan iki kişiden biri (KUKY 2009: 135, 527). kutlug ‘bahth, şanslı, talihli, kutlu’ (METY 2012: 317). kutlug yargan: kişi a. (METY 2012: 311). kutlug ‘kutlu, mutlu’ (AY-YK 2012: 244). kutlug ‘kutlu, kutsal, mukaddes’ (ABH 2013: 210). kutlug ‘kutlu, aziz’ (Yen, Kır, Mir) (YKI 2013: 505). kişi adları. Kutlug Bilge Seŋün, Kutlug Çigşi, Kutlug Tarkan Seŋün (UKY 2011: 101). kutlug: kişi adı (Yen) (YKI 2013: 505). krş. gut/kut ‘kut, iyi talih’ (Kır, Mir), özel ad (Yen, Kır) (YKI 2013: 502, 505). qut ‘saadet, azamet’, t(ä)ngri elig qutı ‘hükümdar hazretleri’, burxan qutı ‘Buddha olma şerefi, Buddhalık payesi’ (Hsüan-X 1975: 148). kut ‘mutluluk, saadet; asalet, soyluluk; azamet; ruh’ (AY-III 1991: 102). qut; XWT, QWT ‘hayat suyu, üstün güç, selâmet, büyük mutluluk, talih, uğur, görkem, saygınlık, ahret mutluluğu, koruyucu melek, evrensel güç; kişi adı’ (< *qu- ‘akıtmak, akmak, çıkmak, yayılmak’ + isim eki –t?, krş. Çin. qì 气, fu 福 ve jì 吉, Sogd. frn, E-İran *hvarənah*) (İKPÖ 1998: 189). kut ‘takdis, ruh, rahmet, saadet’, kireşiz ıduğ kut: Kireşiz Iduğ Kut, küñçük ıduğ kut: Küñçük Iduğ Kut (ETŞ 1992: 344, 361, 365). kut ‘kutlu, mübarek’ (Üİ 1998: 159). *kut* (< Orta İran. kōt) ‘saadet, rahmet, azamet, ruh, devlet’, *burhan kutılığ* ‘Buda azametli’ Pf 8, 8, kut kolin- ‘ant içmek’ (Gabain 2000: 47). *kut* ‘unsur (ağaç, toprak, su, maden ve ateş)’ (Gabain 2000: 284). *kut* ‘kut, talih, baht’ (IB: 56). kut ‘kut, talih, tanrı lütfü’ (KUKY 2009: 302, 527). kut ‘kut, talih, baht, şans; kutsal; ö.a. parçası’ (METY 2012: 317). kut

‘talih, baht’ (Aydın 2012: 172). kut/kut ‘kut, mutluluk’ (AY-YK 2012: 244). kut ‘mutluluk, saadet; asalet, soyluluk; azamet’ (ABH 2013: 210). kut ‘kut, saadet, mutluluk’ (HUAS 2014: 150). qutad-; XWT’D- ‘mutlu kılmak, mutlu olmak, talihli olmak; kişi adı’ (İKPÖ 1998: 190). qutad- ‘mutlu olmak, mesut etmek’ (Gabain 2000: 48, 285). kutaḍ- ‘kutlu kılmak, mutlu etmek’ (AY-YK 2012: 244). qutada: kadın ismi (< qut + ad – ‘mesut olmak’) (Gabain 2000: 51). qutadmuş oyul: özel ad, erkek adı ‘saadet bulmuş oğul’ (Hsüan-X 1975: 148). qutadtur- ‘saadete kavuşturmak, mesut ettirmek’ (ETŞ 1992: 361). qutğur- ‘saâdet saçmak’ (Mayt: 422). kutlug ‘kutlu’ (IB: 56). kutsıra- ‘mutsuz kılmak’ (AY-YK 2012: 244). kutsıraḍıl- ‘bedbaht olmak’ (ETŞ 1992: 362). OT. qutluğ ‘mübarek’, qutluğ namâzlı zekâtı ‘mübarek’ (TKT 2004: 503). kutluğ ‘kutlu’, kutluğ tegin ‘uğurlu köle’ (DLT-Atalay 2006: IV-388, 593). krş. qut ‘kut, mutluluk, devlet’ (KB: 293). qut ‘kut, saâdet’ (AH: XLI). kut ‘kut, uğur, devlet, baht, talih, saadet’, kut bul- ‘baht bulmak’, kutı uç- ‘devleti gitmek’ (DLT-Atalay 2006: I-164; IV-388, 389). kutaḍ- ‘kutlu olmak, saadetli olmak, devletli olmak’, kutaḍğu bilig: Kutadgu Bilig (KB: 294, 295). kutaḍ- ‘mesut olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-388). kutan- ‘kutlu olmak, ulu nasipli olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-388). kutat- ‘kutlu olmak, baht ve devlet sahibi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-389). kutsuz ‘kutsuz, işleri ters giden adam’ (DLT-Atalay 2006: IV-388). Hrız-T. qutluğ/kutluğ ‘bahtı açık, saadetli, mukaddes’ (KurT 2002: 182). qutlu ‘uğurlu’ (ME 1993: 152). qutlu/ıg ‘kutlu, saadetli, uğurlu’ (KE 1997: 404). kutluğ ‘mubarek, kutlu’ (İML 1988: 48). qutluğ ‘kutlu’ (KE 1997: 404). krş. qut ‘saadet, kut’ (ME 1993: 152). qut ‘baht, talih açıklığı’ (KurT 2002: 182). kutlamak ‘kutlulamak’ (İML 1988: 48). qutluğ ‘uğur, afiyet’ (ME 1993: 152). kutsuz ‘uğursuz, kötü’ (ME 1993: 152). M-Kıpt. qutlı ‘kutlu, mübarek’ (DM 2003: 97). qutlu ‘bereketli, bahtiyar, mes’ut’ (KİLE 1931: 83). qutlu ‘kutlu, kutsal, iyi, uğurlu’ (KH 2002: 132). qutlu ‘kutlu’ (KMT 2002: 125). qutlu/qutluğ ‘kutlu, hazmedici, afiyet’ (TK 2008: 282). qutluğ = Ar. mubârak ‘blessed’ (RH 2000: 270). krş. Hutluba/Qutluba: Kutlubey (özel ad) (KMT 2002: 108, 125). qut ‘1) kut, bereket; 2) akılsız’ (KİLE 1931: 83). Qutlubars: Kutlubars (özel ad) (KMT 2002: 125). qutlula- ‘kutlamak’ (KMT 2002: 125). kutsuz ‘kutsuz, uğursuz’ (KMT 2002: 125). Quttı: İsmi has (KİLE 1931: 83). Çağ. qutluğ ‘kutlu, mutlu’ (MK 1993: 484). TM. ö. i. Qutlugh Tegin ‘fortunate prince’: Prens Mesud’un hacibi ve kapı görevlisi (ing. doorkeeper). Qutlughanids (Kutlughanlılar): Barak Hacıp tarafından XIII.-XIV. yüzyıllar arasında Kirman’da hakimiyet süren hanedandır. Abbasi Halifesi tarafından Barak Hacıp’e Kutluk Sultan unvanı verilmiştir.

Buna göre barak'ın kurduğu hanedanın adı Kutlughanlılar olarak anılmıştır (Solmaz-Sertkaya 2011: 305; Bosworth 2001: 309).

1465. kuttılmak: *krş.* kütılmak.

kuttılmak kuttılmak CC-A 59b/12

Kuttılmak 'salvatio' (Kuun 1880: 265). кутул (v) 'loskommen', кутулмак (Radloff 1887: 29). quttulmaq joḫ 'es gibt kein Entkommen' (Grønbech 1942: 205). kuttılmak 59r/12 (Drimba 2000: 115). ET. kütulmak 'kurtulma, kurtuluş' (AY-III 1991: 102). *krş.* kütul-/kütul- 'kurtulmak' (Gabain 2000: 41, 284). qutulmaq 'kurtulmak' = Skr. vimukti 'kurtuluş, halâs', qurtulmaq ädgü = Skr. nirvāṇa 'nihaî kurtuluş, sonsuz huzur' (Hsüan-X 1975: 149). kurtul-/kutul- 'kurtulmak' (AY-YK 2012: 243). kütul- 'kurtulmak' (AY-III 1991: 102; Üİ 1998: 159). kütul-/kütul- 'kurtulmak, halas olmak' (ETŞ 1992: 360, 362). kütulmaklağ 'kurtulmaya mahsus' (Mayt: 423). kütulmaklığ 'kurtulma, kurtuluş' (AY-III 1991: 102). kütultur- 'kurtarmak, halas etmek' (ETŞ 1992: 362). OT. kütul- 'kurtulmak, muradına ermek' (TKT 2004: 501). kurtul- 'kurtulmak, doğurmak' (DLT-Atalay 2006: IV-383). kütul- 'kurtulmak' (AH: XLI). kutul- 'kurtulmak; doğurmak' (DLT-Atalay 2006: IV-389). *krş.* kütuluğlı 'kurtulmuş olan, muradına eren', kütuluğlı er- 'kurtarılmak' (TKT 2004: 502). kurtulmuş 'kurtuluşa eren' (TKT 2004: 502). Hrız-T. kütulmak 'emniyet, âfiyet' (ME 1993: 153). *krş.* kütul- 'kurtulmak' (ME 1993: 152; KE 1997: 402; KurT 2002: 181). kütul-/kütul- 'kurtulmak' (NF 1998: 268, 269). kütar- 'kurtarmak' (ME 1993: 152). kütarmağ 'kurtarma, yardım' (ME 1993: 152). kütul-/kütul- 'kurtulmak' (KE 1997: 404). kütul- 'kurtulmak' (KurT 2002: 182). M-KıpT. *krş.* kütıl-/kütul- 'selâmete çıkmak, emin olmak; kurtulmak' (GT 1989: 376). qurtul- → qurtuldı 'halâs oldu, bugünkü manasında' (KİLE 1931: 82). kütıl- 'kurtulmak' (KF 2006: 146). kütul- 'kurtulmak' (MG 1984: 205; KMES 1994: 279; KFLT 1989: 1027; KH 2002: 132). kütul-/kütul- 'kurtulmak' (İMS 1992: 560). kütul- 'kurtulmak' (KMT 2002: 125; TK 2008: 282). kütulmak 'kurtulma' (TK 2008: 282). Çağ. kütul- 'kurtulmak' (MK 1993: 484).

1466. kuttul-: kurtulmak; *krş.* kütul-, kütıl-.

kuttulur kuttv lur CC-A 69b/13-14

işā. f. кутул (v) 'loskommen', кутулып (Radloff 1887: 29). quttul- 'befreit werden, entkommen', jek tuşmandan ol quttulur 'er wird von dem bösen Feind befreit werden'

(Grønbech 1942: 205). kutt/v/ lur 69r/9 (Drimba 2000: 130). OT. qutul- ‘kurtulmak’ (KB: 295).

1467. qutul-: kurtulmak; *krş.* quttıl-, quttul-.

qutulurmen	cutulurme	CC-İ 12a/22
qutuldum	cutuldum	CC-İ 12a/23
qutulğıl	cutulğıl	CC-İ 12a/24
qutulmış	cutulmıs	CC-İ 12a/25

Cutulurmen ‘evado (periculo)’, cutulğıl (Kuun 1880: 269). кутул (v) ‘loskommen’, кутулурмән, кутулдум, кутулғыл, кутулмыш (Radloff 1887: 29). qutul- ‘befreit werden, entkommen’ (Grønbech 1942: 205). Cutulurmẽ 11v/21, Cutuldum 11v/22, Cutulğıl 11v/23, Cutulmıs 11v/24 (Drimba 2000: 50).

1468. qutulmaq: *krş.* quttılmaq.

qutulmaq	cutulmac	CC-İ 12b/1
----------	----------	------------

Cutulmac ‘salus’ (Kuun 1880: 269); qutulmaq (Grønbech 1942: 205). ET. qutulmaq = Skr. vimukti ‘kurtulma’ (Mayt: 421). qutrulmaq (ETŞ 1992: 362). OT. qutulmaq ‘kurtuluş’ (TKT 2004: 502). Hrз-T. qutulmaq ‘kurtuluş, selamet’ (ME 1993: 152). Çağ. *krş.* qutulmağlık ‘kurtulmaklık’ (MK 1993: 485).

1469. qutuluş: kurtuluş.

qutuluş	kutulus	CC-A 72b/24
---------	---------	-------------

işā. f. Kutulis ‘salvatio’ (Kuun 1880: 265). кутулуш ‘Befreiung’ (Radloff 1887: 29). qutuluş ‘Befreiung, Rettung’ (Grønbech 1942: 205). kutul/u/s 72r/12 (Drimba 2000: 135).

1470. qutur-: hiddetlenmek.

quturuptursen	kuturuptrfen	CC-A 80a/20
---------------	--------------	-------------

Kuturupt’sen *yani* kuturuptursen ‘exhilaratus es’ (Kuun 1880: 265). кутур (v) ‘verrückt werden’, кутуруп турсән (Radloff 1887: 29). qutur- ‘ü bermütig werden’, quturup-tur-sen (Grønbech 1942: 205). kuturuptrfen 80v/20 (Drimba 2000: 141). ET. qutur- ‘kudurmak, delirmek’ (ETŞ 1992: 362). OT. kudur- ‘kudurmak; üstüne düşmek, çabalamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-373). kutur- ‘haddini aşmak, kudurmak, azmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-389). *krş.* kudhuz ‘dul kadın’ (DLT-Atalay 2006: IV-374).

kudhuzlan- ‘dul karı ile evlenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-374). *ķutur*- ‘kudurmak’ (KB: 295). *kutuz* ‘yaban sığırı’ (DLT-Atalay 2006: IV-390). *kutuzluk* ‘yaban sığırı sahibi’ (DLT-Atalay 2006: IV-390). *kutuz ıt* ‘kuduz köpek, kudurmuş köpek’ (DLT-Atalay 2006: IV-390). Hrż-T. krş. *quturqan* ‘uyuzluk’ (KİLE 1931: 83). *kuturmuş* ‘taşkın, kudurmuş’ (İML 1988: 48). M-Kıpt. *ķutur*- ‘kudurmak’ (İMS 1992: 560; (KMT 2002: 125). krş. *ķoturğan* ‘uyuz’ (KMT 2002: 121). *ķutur* ‘uyuz, uyuzluk’ (BV 1986: 229). *ķutur* ‘uyuz’ (İMS 1992: 560; KH 2002: 132). Çağ. krş. *ķutuz* ‘kuduz’ (MK 1993: 485).

1471. *ķuṽ*: kuru, solmuş, kurumuş.

ķuṽ *kuṽ* CC-A 58b/29, 60b/10

Kuv ‘pallidus’ (Kuun 1880: 266). *kȳ* ‘bleich’, *kȳ* аҗацтан (Radloff 1887: 28). *quv* ‘bleich, blass, falb’, *quv* ‘hohl’, *quv* аҗац ‘ein hohler Baum’ (Grønbech 1942: 205). (Drimba 2000: ?). OT. krş. *ķoṽdak* ‘cılız’ (KB: 273). *ķoṽı* ‘içi boş, kof’ (KB: 273).

1472. *ķuṽ*:- itiraf etmek, günah çıkarmak .

ķu ṽpturuptirmen *kuṽpturuptirm̄* CC-A 75a/18

kuuṽpturupturmen ‘confiteor’ (Kuun 1880: 266). *kȳ* (v) ‘verfolgen’, *işa. f.* кувѣп трупп трупп (Radloff 1887: 28). *k[uu > vv]pturuptirm̄* 74v/18 (Drimba 2000: 138).

1473. *ķu ṽuh*: saman.

ķu ṽuh *kuuh* CC-A 83a/24

işa. f. Kunh ‘palea’ (Kuun 1880: 265). *quvuḥ* ‘(hohl) Spreu’ (Grønbech 1942: 205). *kuuh* 82v/24 (Drimba 2000: 144).

1474. *ķuy*: ak *ķuy*.

ak ķuy *ak kuy* CC-A 60b/8

akkoy yani ak koy ‘*tentorium novae nuptae?*’ (Kuun 1880: 248). *akkvy* 60r/16 (Drimba 2000: 116). ET. quj ‘женская половина дома’ (ТЕЭ 2008: 325) . *kuy* ‘oba, köy’ (Yen) (YKI 2013: 505). *koy* ‘derenin koyağı, dibi, düzlüğü’ (DLT-Atalay 2006: IV-352). *kuy* ‘dere; kuytu yer, dip’ (DLT-Atalay 2006: IV-390). *ķuytu* ‘kuytu’ (ME 1993: 153). *ķuytu* ‘kuytu, çukur, gizlenebilecek yer’ (NF 1998: 270). *ķuytulan*- ‘gizlenmek’ (ME 1993:

153). M-Kıpt. köy ‘kasaba, köy’ (GT 1989: 374). köy ‘köy’ (KMT 2002: 123). Çağ. k̄ūy ‘köy, mahalle’ (MK 1993: 485).

1475. kuyaş: güneş.

kuyaş	Cuyaş	CC-İ 36b/28
kuyaş	Cuyas	CC-İ 36a/29
kuyaşden	cuyasde	CC-A 59b/27
kuyaş	kujas	CC-A 61a/10
kuyaşnı	kuíasní	CC-A 73b/13

Cuyas ‘sol’ (Kuun 1880: 269). kyjaş ‘Sonne’, kyjaşны, kyjaştan (Radloff 1887: 28). qujaş ‘Sonne’ (Grønbech 1942: 202). Cuyas 35v/27, <Cuyas> 35v/28 (Drimba 2000: 81); cuyaşde 59r/26 (Drimba 2000: 115); kujaş 60v/10 (Drimba 2000: 117); kuíasní 73r/10, kuias 73r/10 (Drimba 2000: 137). ET. künāş ‘güneş’ (Gabain 2000: 285). küneş ‘güneş’ (Mir) (YKI 2013: 505). OT. Krh-T. kuyaş ‘güneş; koyu sıcak, güneşin şiddetle vurması’, türk kuyaş ödi ‘gün ortası’ (DLT-Atalay 2006: IV-390). Hrz-T. künāş ‘güneşli yer’ (KurT 2002: 185). M-Kıpt. güneş ‘güneş’ (GT 1989: 324; KH 2002: 125). quyaş/künāş ‘1) güneşin ziyası; b) güneş’ (KİLE 1931: 55, 83). kuyaş/küneş ‘güneş’ (KK 1999: 117, 118). kuyaş ‘güneş ışığı’ (KMT 2002: 125). küneş ‘güneş’ (MG 1984: 206; BV 1986: 232; KMES 1994: 280; KFLT 1989: 1029; (KMT 2002: 126; (DM 2003: 98; KF 2006: 147). küneş ‘güneş’, küneş açıl-, bat-, çık-, kayış-, köteril-, kötrül-, tutul- (İMS 1992: 561). Çağ. kuyaş ‘güneş’ (MK 1993: 485). küneş ‘küneş’ (AL: 365). küneş ‘güneş’ (MK 1993: 486). krş. kuyaşlık ‘güneşli’ (MK 1993: 485).

1476. kuyruğ: kuyruk.

kuyruğ	cuyfug	CC-İ 9a/17
--------	--------	------------

Cuyrug ‘cauda’ (Kuun 1880: 269). kyipyk ‘Schwanz’ (Radloff 1887: 28). işa. f. qujruḡ ‘Schwanz’ (Grønbech 1942: 202). Cuyrug 8v/17 (Drimba 2000: 46).

ET. kudruk ‘kuyruk’ (Gabain 2000: 284) . kudruk ‘kuyruk’ (IB: 56). kudruk ‘kuyruk’ (Mir) (YKI 2013: 504). krş. kudursug ‘kuyruk sokumu’ (IB: 56). OT. kudruk ‘kuyruk’ (KB: 289). kudruk ‘son’ (TKT 2004: 498). kudruk/kudhruk ‘kuyruk; göt, kış’, kıl kudhruk ‘kıl kuyruk’, suvık kudhruk ‘katır kuyruğu gibi kılsız ve uzun kuyruk’ (DLT-Atalay 2006: IV-313, 373, 374, 543). krş. kuduçak/kudruçak ‘kuyruk kemiği’ (DLT-Atalay 2006: IV-373). Hrz-T. kudruk ‘kuyruk’ (ME 1993: 151). kudruk/kuyruk

‘kuyruk’ (KE 1997: 396, 405). *kuğruk* ‘kuyruk’ (NF 1998: 265). *kuyruk* ‘kuyruk’ (KurT 2002: 182). *krş. kuyrukyağı: malûm* (İML 1988: 48). M-Kıpt. *quyruq* ‘kuyruk’, *qılquyruq* ‘bir kuş ismi’, *quş quyrugu* ‘çıban’ (KİLE 1931: 75, 83). *kuyrux* ‘kuyruk’ (MG 1984: 205; BV 1986: 230; KFLT 1989: 1027; KH 2002: 132). *kuyrux* ‘kuyruk’, *kuyrux yağı* ‘kuyruk yağı’ (İMS 1992: 560). *kuyrux* → *kuyrux yağı* ‘kuyruk yağı’ (KK 1999: 117). *kuyrux* → *kuyrux yağ* ‘kuyruk yağı’ (DM 2003: 97). *quğuruq/quyruq/quyuruq* = Ar. *al-alya* ‘fat tail (of a sheep)’ (RH 2000: 155, 211). *krş. kılkuyrux* ‘kılkuyruk’ (KMT 2002: 118). *kuyruklı* ‘kuyruklu’ (İMS 1992: 560). Çağ. *kuyrux* ‘kuyruk’ (MK 1993: 485).

1477. *kuyu:* *kuyu.*

kuyu *Chuyu* CC-İ 40b/3

kuyu *kuíu* CC-A 57b/13

Chuyu ‘puteus’ (Kuun 1880: 272). *kyjy* ‘Brunnen’ (Radloff 1887: 28). *quju* ‘Brunnen’ (Grønbech 1942: 202). *Chuyu* 40r/3 (Drimba 2000: 87); *kuíu* 57r/17 (Drimba 2000: 111). ET. *kuğuğ* ‘kuyu’ (ETŞ 1992: 359). *kuyu* ‘kuyu’ (Gabain 2000: 284). OT. *kuğuğ* ‘kuyu’ (KB: 289). *kudhuğ* ‘kuyu’, *kudhuğ tegresi* ‘kuyu halkası’ (DLT-Atalay 2006: IV-374). Hrz-T. *kuğduğ/kuyu* ‘kuyu’ (ME 1993: 151, 153). *kuđu/kuğuğ/kuğuğ/kuğuğ* ‘kuyu’ (NF 1998: 265, 266, 270). *kuğuğ/kuğuğ* ‘kuyu’ (KE 1997: 396, 405). *kuğuğ/kuğuğ* ‘kuyu’ (KurT 2002: 179, 182). *kuğuğ* ‘kuyu’ (MM 2008: 235). *kuğuğ* ‘kuyu’ (İML 1988: 48). M-Kıpt. *kuıy/kuıy* ‘kuyu’ (GT 1989: 376; KFLT 1989: 1027). *kuıy* ‘kuyu’, *kuıy şu* ‘kuyu suyu’ (DM 2003: 97). *quyu*: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 84). *kuyu* ‘kuyu, su çıkarmak için kazılan derince çukur’ (KMES 1994: 279). *quyu* = Ar. *al-bi’r* ‘well’ (RH 2000: 143, 243). *kuyu* ‘kuyu’ (KF 2006: 146). *kuğuğ* ‘kuyu’ (İMS 1992: 560).

1480. *lahab* (ar. < laḫab): *takma ad.*

lahab *Lahab* CC-İ 35a/12

lahabra *Lahabrá* CC-İ 35a /13

lahablarnı *Lahablańj* CC-İ 35a /15

lahab ‘pronomen’ (Kuun 1880: 306). *лакап* ‘Zuname’, CC-İ 35a /13 *lahabra* → *işa. f. лакапны, лакаплар, лакапларны* (Radloff 1887: 47). *laḫab* ‘Beiname’ (Grønbech 1942: 161). *Lahab* 34v/12, *Lahabra* 34v/13, *Lahablarnı* 34v/15 (Drimba 2000: 80). OT.

laḳāb ‘lakap’ (KB: 306). Hrz-T. laḳāb ‘takma ad, lakab’ (ME 1993: 155). laḳāb ‘takma ad’ (KE 1997: 413). krş. elḳab ‘lakaplar, ünvanlar’ (KE 1997: 186). laḳāblan- ‘takma ad ile adlanmak’ (ME 1993: 155). laḳāblu ‘takma adlı’ (ME 1993: 155). M-Kıpt. laḳāb ‘lakap’ (İMS 1992: 562). Çağ. laḳāb ‘takma ad’ (MK 1993: 486).

1481. lahan I (< rum.): lahana.

lahan Laghan CC-İ 54b/3

Laghan ‘brassica’ (Kuun 1880: 306). laḡan ‘Kohl’ (Grønbech 1942: 161). Laghan 54r/3 (Drimba 2000: 106).

1482. lahan II (< far. lakan لاكن): vaftiz havuzu.

lahan lahan CC-A 66b/10

Lahan ‘baptisterium’ (Kuun 1880: 306). laḡan ‘(Tauf) Becken’ (Grønbech 1942: 161). lahan 66r/10 (Drimba 2000: 128).

1483. laḳ (< lat., itl. Lak): vernik. .

laḳ lac CC-İ 41b/8

Lac ‘pigmentum rubrum, quo tinguntur coria carpina’ (Kuun 1880: 306). лак ‘Lackfarbe’, рѧнкі лак (Radloff 1887: 47). lak ‘(Lack)’, rang-i-lak ‘Gummilack’ (Grønbech 1942: 161). lac 41r/8 (Drimba 2000: 88).

1484. laḳlabar: bkz. lahab.

laḳlabar Lachlabar CC-İ 35a /14

лакап ‘Zuname’, лакаплар (Radloff 1887: 47). Lachlabar 34v/14 (Drimba 2000: 80).

1485. lal (< lāl): lal; bkz. lāl.

lal Llal CCİ 47b/12

Llal (Kuun 1880: 306). OT. Hrz-T. la‘l ‘kırmızı değerli bir taş; dudak’ (KE 1997: 413). M-Kıpt. la‘al = Ar. ḡajar al-balaḡř ‘Badakhshan stone’ = Far. la‘l ‘a gem, a ruby of the most brilliant lustre’ (RH 2000: 303). Çağ. la‘l ‘kırmızı, değerli süs taşı’ (MK 1993: 486). O. Moğ. Kv-P. nal ‘ruby’, Moğ. nal ‘ruby’, Hal. nal erdeni ‘corundum’, Kalm. nal: değerli taş adı < Türk.: Kum., Osm. lāl < Far. lāl ‘ruby’ > Rus. lal ‘ruby’ (Pope 1955: 40).

1486. –lar:+lAr.

lar lar CC-A 64b/1

lar 64r/1 (Drimba 2000: 123).

1487. last: işlenmemiş ipek. stupa (< *yun.* stuppe) ‘kalın keten ya da kenevir tıkaç, kütük’; seta .
‘ipek’; stupa sete ‘silk stuffing’ (Rubruck 1900: 71; Michael 1923: 35; Halbertsma-
Herold 2008: 39

Last Laft CC-İ 47a/3

Last ‘stupa’ (Kuun 1880: 306). ласт ‘Hede’ (Radloff 1887: 47). last ‘Rohseide’
(Grønbech 1942: 161). Laft 46v/3 (Drimba 2000: 96). last ‘Biçilmiş otlardan yapılmış
ot dizisi’ (DS, c: 9); las ‘Bağ hâline getirilmeden önce, biçildikleri yerde, soldurulmak
üzre sıralar hâlinde bekletilen ve zaman zaman aktarılan yem bitkileri, ot vb.’ (DS, c:
9). Çağ. las لاس ‘Kalın ve kaba işlenmiş ipek’ (Erbay 2008: 488).

1488. layh: layık.

layh layh CC-A 74b/20

Layh ‘dignns; decens; aptus’ (Kuun 1880: 306). лажык ‘passend, werth’ (Radloff 1887:
47). lajx ‘würdig, geeignet’ (Grønbech 1942: 161). layx 74r/10 (Drimba 2000: 138).

1489. lāl (< ar. la’l): kırş. lal.

lāl Laal CC-İ 47b/24

Laal ‘rubinus’ (Kuun 1880: 306). лāl ‘Rubin’ (Radloff 1887: 47). laal ‘Rubin aus
Badakhschan’ (Grønbech 1942: 160). Laal 47r/24 (Drimba 2000: 97).

1490. lenger:çapa.

lenger lenger CC-A 66a/2

länäp ‘Anker’ (Radloff 1887: 47). leŋger ‘Anker’ (Grønbech 1942: 161). (Drimba 2000:
123). OT. Çağ. lenger ‘gemiye yerinde sabit tutmak için denize atılan zincir ve zincirin
ucundaki çapa’ (MK 1993: 487).

1491. –lik:+llk.

lik lic CC-A 64b/23, 64b/26.

lic 64r/22, 64r/25 (Drimba 2000: 123).

1492. limen (< Rum): liman.

limen lîmen CC-İ 21a/25

limen ‘portus’ (Kuun 1880: 306). лиман ‘Hafen’ (Radloff 1887: 47). limen ‘Hafen’ (Grønbech 1942: 161). Lîmen 20v/25 (Drimba 2000: 61).

1493. limon (< rum. ?): limon.

limon Lîmon CC-İ 54a/17

limon ‘limonium’ (Kuun 1880: 306). лимон ‘die Citrone’ (Radloff 1887: 47). limon ‘Zitrone’ (Grønbech 1942: 161). Limon 53v/17 (Drimba 2000: 106).

1494. lonbardi:Lombardiya.

lonbardi Lonbardî CC-İ 47/18

(Kuun 1880:), *işa. f.* ломбарді ‘Lombardei’ (Radloff 1887: 47). ionbardi: die Lombardei (Grønbech 1942: 277). Lonbardî 46v/18 (Drimba 2000: 96).

1495. –luḵ:+lUḵ.

luḵ luc CC-A 64b/26

luc 64r/25 (Drimba 2000: 123).

1496. luḵas:Aziz Lukas.

luḵas lucas CC-A 62a/1

lukas (Kuun 1880: 307). lucas: der Evangelist Lucas (Grønbech 1942: 277). lucas 61v/1 (Drimba 2000: 118).

1497. ma:+mA.

ma mǝ CC-A 64b/32.

-ma (Grønbech 1942: 161). mǝ 64r/31 (Drimba 2000: 123).

1498. maḡat: muhakkak, kelinlikle.

maḡat magat CC-İ 32a/19, CC-A 59b/16, 71b/30.

maḡattur magattı CC-A 71b/22

Magat ‘certus; tutus; omnino’ ~ *moğ.* magat (Kuun 1880: 304). maṣat ‘sicher’ (Radloff 1887: 77). mayat ‘sicher, gewiss, tatsächlich’, mayat-tur kim jarylyatyr ‘es ist sicher, dass er Gnade finden wird’, *Jesusyňa mayat jeter* ‘er wird sicher zu deinem Jesus gelangen’ (Grønbech 1942: 161, 162). magat 31v/19 (Drimba 2000: 76), 59r/16 (Drimba 2000: 115); magattur 71r/11, magat 71r/15 (Drimba 2000: 133). OT. M-KıpT. maḡat ‘mutlaka’ (İMS 1992: 563).

1499. maḡlay (< Moğ.): alın.

maḡlay magley CC-İ 48a/11

Magley ‘frons’ (Kuun 1880: 304). maṅláj ‘Stirn’ (Grønbech 1942: 162). *magley* 47r/11 (Drimba 2000: 97). OT. M-KıpT. maḡlay ‘alın’ (KK 1999: 118). maṅḡlay ‘alın’ (İMS 1992: 564). Çağ. maṅḡlay ‘alın’ (MK 1993: 490).

1500. maḡmude (< ar. maḥmūde): mahmude.

maḡmude Magmuda CC-İ 42a/5

Magmuda ‘scammonia’ ~ *far.-ar.* بِمَحْمُود (Kuun 1880: 304). маџмуда ‘Scammoniensaft’ (Radloff 1887: 77). maymuda ‘Scammonium’ (Grønbech 1942: 162). Magmuda 41v/5 (Drimba 2000: 89).

1501. maḡuh (< Far. panbuk): pamuk; *krş.* mamuh.

maḡuh Magugh CC-İ 41b/18

anl. f. Magugh ‘gossypium’ (Kuun 1880: 304). mayuḡ (?) (Radloff 1887: 162). Magugh 41r/18 (Drimba 2000: 88). OT. pamuk ‘pamuk’ (Oğuzca) (DLT-Atalay 2006: IV-473). Hrz-T. mamuk ‘pamuk’ (KE 1997: 418). *krş.* pamukçalıcı ‘pamuk atıcı’ (İML 1988: 57). pamukçu ‘pamukatıcı’ (İML 1988: 57). M-KıpT. bamuk ‘pamuk’ (DM 2003: 74). banbuk ‘pamuk’ (KMT 2002: 92). bambuk ‘pamuk’ (KF 2006: 82). mamık ‘pamuk’ (KMT 2002: 128). mamuq/panpuq ‘pamuk’ (KİLE 1931: 58, 67). mamuk ‘bitki adı, pamuk’ (BV 1986: 236). mamuk/pamuk ‘pamuk’ (İMS 1992: 564, 581). manbuk ‘panbuk, pamuk’ (KFLT 1989: 1031). pambuk/pampuk ‘pamuk’ (KMES 1994: 293). *krş.* mamuklu ‘pamuklu’ (İMS 1992: 564). manbuklu ‘pamuklu’ (KFLT 1989: 1031). Çağ. mamuk ‘pamuk’ (MK 1993: 490).

1502. mahaḡ (< ar. mihekk): mihen.

mahaḳ Mahac CC-İ 41a/16

Mahac ‘lapis auri’ ~ *ar.* مَحَكُّ ‘lapis Lydius’ (Kuun 1880: 304). maḡaḳ ‘Probierstein’ (Grønbech 1942: 162). Mahac 40v/16 (Drimba 2000: 87).

1503. mahsıt (< Ar. maḳṣad): maksat.

mahsıt mahṣıt CC-A 67a/6

Mahsıt ‘intentio’ ~ *ar.* مقصد (Kuun 1880: 304). maḡsyt ‘Absicht’ (Grønbech 1942: 162)

1504. mahta-: övmek.

mahtarmen mahtarmen CC-A 83a/25

Mahtarmen ‘laudo’ (Kuun 1880: 304). *iṣa. f.* макта (v) ‘loben’, мактармән (Radloff 1887: 77). maḡta- ‘loben, preisen’ (Grønbech 1942: 162). maḡtarmen 82v/25 (Drimba 2000: 144).

1505. –maḳ:-mAḳ.

maḳ mac CC-A 64b/27

mac 64r/26 (Drimba 2000: 123).

1506. maḳala (< *ar.* maḡalle): cadde, meydan.

maḳala Makala CC-İ 40b/11

Makala ‘platea’ ~ *ar.* مَحَلَّة (Kuun 1880: 304). makala ‘Bezirk’ (Radloff 1887: 77). maḳala, (maḡala?) ‘Platz’ (Grønbech 1942: 163). Makala 40r/11 (Drimba 2000: 87). OT. Hrız-T. krş. maḡalle ‘mahalle, mahal, yer’ (NF 1998: 275). maḡal ‘yer’ (MM 2008: 237). M-KıpT. maḡall ‘yer, mahal’ (GT 1989: 377). maḡalla ‘mahalle’ (KFLT 1989: 1031). maḡalle ‘şehirlerin veya kasabaların ayrılmış olduğu bölümlerden her biri’ (GT 1989: 377). maḡalle ‘mahalle’ (İMS 1992: 563). Çağ. maḡalle ‘mahalle, sokak’ (MK 1993: 488). krş. maḡal ‘yer’ (MK 1993: 488). maḡallāt ‘mahalleler’ (MK 1993: 488). maḡalsız ‘yersiz’ (MK 1993: 488).

1507. mamuh: pamuk; *bkz.* maḡuh.

mamuh mamuh CC-A 58b/18

Mamuh ‘xilinum’ (Kuun 1880: 304). мамык ‘Baumwolle’ (Radloff 1887: 77). mamuḡ (und maḡuḡ?) ‘Baumwolle’ (Grønbech 1942: 162). mamuḡ 58r/18 (Drimba 2000: 113).

1508. man-: banmak, daldırmak.

manarmen manarmen CC-A 82a/36

Manarmen 'intingo' (Kuun 1880: 304). маh (v) 'eintauchen, nass werden', маһармән (Radloff 1887: 77). man- 'eintauchen', manar-men (Grønbech 1942: 162). manarmen 81v/34 (Drimba 2000: 143). OT. man- 'kuşanmak; banmak' (DLT-Atalay 2006: IV-406). krş. mandur- 'kuşattırmak; bandırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-406). mangır- 'bandırayazmak' (DLT-Atalay 2006: IV-407). Hrз-T. маһ- 'batırmak, banmak' (ME 1993: 155). man- 'banmak, katık etmek' (NF 1998: 278). krş. maṅu 'lokma' (ME 1993: 156). M-Kıpt. man- 'bandırmak' (BV 1986: 236).

1509. manaysız (< Ar. māni'a): engelsiz.

manaysız manayfıf CC-A 83a/5

Manaysis 'sine modo' (Kuun 1880: 304). manajsyz 'schrakenlos' (Grønbech 1942: 162). маһасыз (Radloff 1887: 77). manayfıf 82v/5 (Drimba 2000: 144).

1510. manna (< lat. manna): ruhsal gıda.

maṇnasın māṇafın CC-A 73a/10

Maña (manna) 'manna' (Kuun 1880: 304). manna 'Manna' (Grønbech 1942: 162). māṇafın 72v/5 (Drimba 2000: 136).

1511. maṇdanus (< rum.): maydanoz.

maṇdanus Mangdan& CC-İ 54a/26

Mangdan 'petroselinum' (Kuun 1880: 304). іша. f. маһдан 'Petersilie' (Radloff 1887: 77). maṇdanus 'Petersilie' (Grønbech 1942: 162). Mangdanus 53v/26 (Drimba 2000: 106).

1512. maṅra-: melemek.

maṅraydır maṅreydır CC-A 57b/2

Mangreydir 'balat' (Kuun 1880: 304). маһра (v) 'blöcken', koі маһраідыр (Radloff 1887: 77). maṅra- 'blöken', qoj maṅraj-dyr 'das Schaf blökt' (Grønbech 1942: 163). maṅreydir 57r/6 (Drimba 2000: 111). ET. maṅgra- 'bağırmaq' (Mayt: 428). maṅra-; M'NKR'- 'bağırmaq' (İKPÖ 1998: 201). maṅra- 'böğürmek' (Gabain 2000: 287). OT. maṅgra- 'bağırmaq' (DLT-Atalay 2006: IV-407). Hrз-T. krş. maṅla- 'bağırmaq' (KE 1997: 419).

1513. maria: Meryem; *krş.* mariam, marian.

maria mar CC-A 61b/28

maria maria CC-A 64a/33, 69b/3, 69b/9, 69b/21, 70a/2, 70a/14, 71a/33

maria maría CC-A 70a/25, 70b/30

maria: ave maria, sövünçlü bolıyl maria (Grønbech 1942: 277). maria 63v/33 (Drimba 2000: 123); maria 69r/3, 69r/7, 69r/13, 69v/1 (Drimba 2000: 130); maria 69v/7, maría 69v/13 (Drimba 2000: 131); maría 70r/19 (Drimba 2000: 132); maria 70v/17 (Drimba 2000: 133). OT. Meryem: Îsâ peygamberin annesi (KE 1997: 796). M-KıpT. meryem ‘meryem’ (BV 1986: 238).

1514. mariam: Meryem; *krş.* maria.

mariam mariam CC-A 61b/2, 62b/9

mariamdan mariamdan CC-A 73b/9

mariamdan mariamdan CC-A 80b/3

mariamdan mariamdā CC-A 75a/8

Mapiam ‘Maria’ (Radloff 1887: 77). mariam: mariam katun (Grønbech 1942: 277). mariam 61r/2 (Drimba 2000: 117); mariam 62r/9 (Drimba 2000: 119); mariamdan 73r/6 (Drimba 2000: 137); mariamdā 74v/8 (Drimba 2000: 138); mariamdan 80r/3 (Drimba 2000: 140).

1515. marian: *bkz.* mariam.

marian Marían CC-İ 36a/7

marian mariā CC-A 61b/7

mariandan mariandan CC-A 62a/23

marian^{dan} ma’iādan CC-A 73b/11, 73b/22

marianğa mariāğa CC-A 76b/3

Marian chaton ‘Sanct. Virgo’ (Kuun 1880: 304). margand ‘Koralle’? (Grønbech 1942: 163); marian (Grønbech 1942: 277). Marían 35r/7 (Drimba 2000: 81); mariā 61r/7 (Drimba 2000: 117); mariandan 61v/23 (Drimba 2000: 119); mariādan 73r/8, mariādan 73r/19 (Drimba 2000: 137); mariāğa 76r/3 (Drimba 2000: 139).

1516. marul: marul.

marul Maful CC-İ 54a/27

Marul 'lactuca' ~ *osm.* مارول (Kuun 1880: 304). марул 'Lattich' (Radloff 1887: 77). marul 'Lattich' (Grønbech 1942: 163). Marul 53v/27 (Drimba 2000: 106).

1517. maskara (< ar. maṣḥara): oyuncu, maskara.

maskara Maṣcara CC-İ 45b/13

mascara 'joculator' ~ *ita.* maschera (Kuun 1880:). mackapa 'Spott, Scherz' (Radloff 1887: 77). masqara 'Clown, Gaukler' (Grønbech 1942: 163). Maṣcara 45r/13 (Drimba 2000: 94). OT. Hrz-T. maṣḥara 'maskara, soytarı, gülünç, rezil, rüsva' (KE 1997: 419). maṣḥara 'şaka, alay' (NF 1998: 279). maṣḥara 'soytarı, maskara' (KurT 2002: 187). M-Kıpt. maṣḥara 'maskara' (KFLT 1989: 1032). maṣḥara 'maskara, soytarı' (İMS 1992: 564). krş. maṣḥaralık 'maskaralık' (İMS 1992: 564). Çağ. maṣḥara 'maskara, soytarı' (MK 1993: 491). krş. maṣḥaralığ 'maskaralık, soytarılık' (MK 1993: 491). temeshur 'maskaralık etmek' (MK 1993: 551).

1518. maşa: maşa.

maşa Maṣa CC-İ 43a/16

Masa 'pruniceps' (Kuun 1880: 304). масса 'Feuerzange' (Radloff 1887: 77). masa 'Feuerzange' (Grønbech 1942: 163). Maṣa 42v/16 (Drimba 2000: 90).

1520. mayan (< Far. miyān): başlıca.

mayan Mayan CC-İ 32b/1

Mayan 'praecipue' (Kuun 1880: 304). majan 'hauptsächlich' (Grønbech 1942: 162). Mayan 32r/1 (Drimba 2000: 76).

1521. maymaçık:

maymaçık māymaʿīk CC-A 61a/26

Maymaçik (Kuun 1880: 304). māymaʿčīk 60v/26 (Drimba 2000: 117).

1522. maymun (< ar. meymūn): maymun.

maymun Maymun CC-İ 55a/15

Maymun 'simia' ~ *far.* ميمون, *mac.* majom (Kuun 1880: 304). маймун 'Affe' (Radloff 1887: 77). majmun 'Affe' (Grønbech 1942: 162). Maymun 54v/15 (Drimba 2000: 107).

harezm için eksik bakıldı. M-Kıpt. maymūn 'maymun' (KFLT 1989: 1032; (DM 2003: 98). maymun 'maymun' (KK 1999: 118).

1523. māna (< Ar. ma'nā): tarz, şekil.

māna maana CC-İ 14a/12, 14a/13

Maana 'forma; modus' (Kuun 1880: 304). māna 'Bedeutung' (Radloff 1887: 77). maana 'Art, Charakter, Beschaffenheit' (Grønbech 1942: 161). Maana 13r/12, 13r/13 (Drimba 2000: 52).

1524. māyunlar: konfeti.

māyunlar Maaīun lar CC-İ 42a/13

Maaiunlar 'conditum subigendo confectum' ~ ar. مَعْخُونٌ (Kuun 1880: 304). mājyūn 'Paste' (Radloff 1887: 77). maagun 'geknetete Medizinalwaren; Latwerge', maagunlar (Grønbech 1942: 161). Maaīun lar 41v/13 (Drimba 2000: 89). ma'cūn 'macun, ilaç', ma'cūn ol- 'macun olmak' (KF 2006: 148). Çağ. ma'cūn 'macun kıvamına getirilmiş ilaç; uyuşturucu maddelerden süzme afyon', ma'cūn-nāk 'ilaçlı, afyonlu' (MK 1993: 488).

1525. mecele: sert kabuk, deri.

mecele meēala CC-A 82b/28

Mečālā 'funis' (Kuun 1880: 304). mecele 'zāher Bast' (Grønbech 1942: 163). mečælæ 82r/27 (Drimba 2000: 144).

1526. meçi: kedi; meçi tişi 'dişi kedi'.

meçi Maží CC-İ 55a/7, 55a/8

mazi 'felis', mazi tisi tisi mazi 'felis femina' kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı (Kuun 1880: 304). māḫi 'Katze' (Radloff 1887: 78). mačy 'Kater', mačy tişi 'Katze' (Grønbech 1942: 161). Mazí 54v/7, 54v/8 (Drimba 2000: 107). OT. M-Kıpt. meçi 'erkek kedi' (KMT 2002: 128). Çağ. möşük 'kedi' (MK 1993: 499).

1527. medet (< Ar. meded): yardım.

medet medet CC-A 73b/17, 74a/1, 79b/3

Medet 'auxilium' ar. مَدَدٌ (Kuun 1880: 304). māḏāt 'Hülfe, Mittel' (Radloff 1887: 78). medet 'Hilfe, Beistand', arylarnyq küsenči barčaya medet boļul 'du Sehnsucht der

Heiligen, sei Abhilfe gegen Alles', medet etti 'er brachte Abhilfe' (Grønbech 1942: 163). medet 73r/14, 73v/1 (Drimba 2000: 137); medet 79r/3 (Drimba 2000: 140). OT. meded 'medet, yardım, imdat' (DH: 208). meded 'yardım', meded bér- '1. yardım etmek; uzatmak; 2. müddet vermek' (TKT 2004: 514, 515). Hrz-T. meded 'meded, yardım' (KE 1997: 420). meded 'meded, yardım' (NF 1998: 280). meded 'yardım' (MM 2008: 238). M-Kıpt. meded 'yardım, meded' (MG 1984: 209; İMS 1992: 565). meded 'yardım' (KF 2006: 149).

1528. meger (< far. meger): belki.

meger magar CC-İ 31a/23

Magar 'fortasse' ~ *far.* مَكَّرَ Kuun 1880: 304). mārāp 'vielleicht' (Radloff 1887: 77). magar 'vielleicht' (Grønbech 1942: 161). Magar 30v/23 (Drimba 2000: 75). OT. Krh-T. meğer 'meğer, meğer ki' (KB: 309). meger 'meğer, belki, ancak, yalnız, sadece, -in dışında' (TKT 2004: 515). Hrz-T. meger 'meger, sadece, dışında, haricinde' (KE 1997: 420). meger 'meğer, yalnız, sadece, eğer, o halde, öyleyse, demek ki' (NF 1998: 280). meger 'oysa, meğer' (MM 2008: 238). AO-Kıpt. meger 'meğer' (AO 1996: 225). M-Kıpt. meger 'yoksa, meğer' (MG 1984: 209). meger 'meğer' (BV 1986: 236; KK 1999: 118; KFLT 1989: 1033). meger 'ancak, yalnız, yoksa, meğer' (GT 1989: 381). meger 'meğer, oysa' (İMS 1992: 565). meger 'meğer, ancak' (TK 2008: 288). meger ki 'meğer, oysa ki, halbuki' (KMES 1994: 281).

1529. mekel: deyim, atasözü.

mekellerni matellarni 69b/36

Matellar 'aenigmata' (Kuun 1880: 304). *işa. f.* matel 'Rätsel' (Grønbech 1942: ?).

1530. melehen (< ar. merhem): merhem.

melehen Malahan CC-İ 44b/2

Malahan 'unguentum' ~ *far.* مَلْهَمَ, *ar.-far.* مَرْهَمَ (Kuun 1880: 304). *işa. f.* малкан 'Salbe' (Radloff 1887: 77). malahan 'Salbe' (Grønbech 1942: 162). Malahan 44r/2 (Drimba 2000: 92). OT. merhem 'merhem, ilaç, deva' (DH: 211). M-Kıpt. merhem 'merhem' (BV 1986: 237; KH 2002: 133). merhem 'ilâç, merhem' (GT 1989: 381). Çağ. melhem/merhem 'merhem', merhem-āyīn 'merhem gibi, merheme benzer' (MK 1993: 494, 495).

1531. mem: *kr̥s. men.*

memiⁿ memỹ CC-A 61b/5
memỹ 61r/5 (Drimba 2000: 117)

1532. men: ben.

mağa	mágá	CC-İ 11a/13, 11a/14, 29b/14
maņa	Manga	CC-İ 33a/4, 61b/24, 63b/17
men	men	CC-İ 5a/17, 55a/15, CC-A 56b/15, 57b/17, 59b/25, 61b/19, 61b/22, 61b/24, 62a/2, 62a/7, 63a/22, 63a/22, 63b/18, 63b/23, 63b/29, 65a/28.
men	mən	CC-A 75b/5
^{men}	n	CC-A 57b/32
men	Men	CC-İ 34a/2
men	men	CC-A 62b/7
nij. Menniņ	Mendāņ	CC-İ 34a/3
Men ^{den}	Medan	CC-İ 34a/6
mende	mendá	CC-İ 11a/13, 11a/14
mende	menda	CC-İ 15a/1
Meni	Menj	CC-İ 34a/5
menim	Mením	CC-İ 34b/1, CC-A 61b/9, 62a/36, 62b/17
menimni	Menímni	CC-İ 34b/2
meni ^ŋ	Menĩ	CC-İ 32a/5
meni ^m	Meñí	CC-A 58a/31
men ⁿ	mē	CC-A 58b/36, 61b/6, 62a/16
menim	mením	CC-A 59b/35, 59b/15, 59b/26, 61b/23
men ^{de}	mēda	CC-A 60b/15
meni ^m	menī	CC-A 60b/30, 61b/8
men ⁿ im	mēim	CC-A 62a/20
meni	meni	CC-A 62b/17
menim	menim	CC-A 82b/32
menim	men̄ym	CC-A 61b/10
memi ^m	memī	CC-A 63b/37
^{menim}	^{mením}	CC-A 82b/32

Yukarıdaki örneklerden 61b/10 numaralı satırdaki örnek, metinde şu şekilde geçmektedir: *bey tengr menym erkıbile ıazukımdan bozatkıł*. Cümleyi gerek anlam bakımından gerekse cümle dizilişi bakımından incelediğimizde, şu şekilde sıralanması gerektiği kanaatindeyiz: ? akuzatif nerede *bey tenr* erki bile benim yazukımdan bozatkıł. Burada *menym* kelimesinin satırın kenarına yazılmış olmasına da bakarak, (aynı kişi tarafından) sonradan ilave edilmiş olabileceği ihtimalini düşünebiliriz. Nitekim bir üst satırdaki cümlede de ‘benim yazukımdan’ şeklinde geçmektedir. Men ‘ego’, *maga* ‘mihi’, benim ‘meum’, *mendabar* ‘habeo’ (Kuun 1880: 304). *mān* ‘ich’, *māniñ*, *māniñ bilä*, *maña*, *mā*, *māni*, *mändä*, *mändän* (Radloff 1887: 77); *mānim* ‘mein’, *mānim ũcũn*, *mānimni* (Radloff 1887: 88). *men* ‘ich’, benim, Akk. *menimni*, Akk. *meni*, Dat. *maña*, *maña*, *maa*, Lok. *mende*, Abl. *menden* (Grønbech 1942: 163, 164). *maga* 11r/13, 11r/13, *mendagar* 11r/13, 11r/14 (Drimba 2000: 49); *mendabar* 15r/1 (Drimba 2000: 54); *Maga* 29v/14 (Drimba 2000: 73); *Meni* 31v/5 (Drimba 2000: 76); *Men* 33v/2, *Men*[dan > *nij*] 33v/3, *Manga* 33v/4, *Menj* 33v/5 (Drimba 2000: 78); *Menim* 34r/1, *Menimni* 34r/2 (Drimba 2000: 79); *men* 56r/15 (Drimba 2000: 110); *men* 57r/21 (Drimba 2000: 111); *(me)n* 57r/35 (Drimba 2000: 112); *Meni* 57v/31 (Drimba 2000: 113); *mē* 58r/36 (Drimba 2000: 114); *menim* 59v/8, 59r/25 (Drimba 2000: 115); *Menim* 59r/15 (Drimba 2000: 115); *Men* 59r/24 (Drimba 2000: 115); *mēdæ* 60r/15 (Drimba 2000: 116); *meni* 60r/29 (Drimba 2000: 116); *menim* 61r/9 (Drimba 2000: 117); *meni* 61r//8 (Drimba 2000: 117); *men*[ĩ > ĩm] 61r/10, *men* 61r/19, 61r/24, *mē* 61v/16, *menim* 61r/23, *manga* 61r/24, *Men* 61r/22, 61v/2 (Drimba 2000: 118); *menim* 61v/36, 62r/17 (Drimba 2000: 119); *mēim* 61v/20 (Drimba 2000: 119); *meni* 62r/17 (Drimba 2000: 119); <<*men*>> 62r/7 (Drimba 2000: 119); *men* 62v/22, 62v/22 (Drimba 2000: 120); *manga* 63r/17, *men* 63r/18, 63r/23 (Drimba 2000: 121); *emdimē* 63r/29, *memi* 63r/36 (Drimba 2000: 122); *men* 64r/14, 64r/25 (Drimba 2000: 124); *Mæn* 75r/5, *maa* 76r/9 (Drimba 2000: 139); *menim* 82r/31 (Drimba 2000: 144). ET. *b(ä)n* Yen-Ton-R, *m(ä)n* Orh-Yen-R, *min* ‘ben’ (Gabain 2000: 39, 65; TEÖ 2008: 318). *ben/bin/men* ‘1. ben; 2. fiil çekimi ögesi’ (KUKY 2009: 194, 195, 196, 520). *ben*: *ben* (I. tekil kişi eki) (METY 2012: 309). *ben/men*: teklik kişi zamiri (YKI 2013: 499, 505). *baña* ‘bana’ (METY 2012: 309). *baña/maña* ‘bana’ (Aydın 2012: 154). *baña* ‘bana’ (Yen) (YKI 2013: 499). *bañar* ‘bana’ (Aydın 2012: 154). *bini* ‘beni’ (METY 2012: 310). *manga* ‘bana’ (Hsüan-X 1975: 158). *manga*: (ben’in datifi) ‘bana’ (AY-III 1991: 104). *maña* ‘bana’ (METY 2012: 318; Aydın 2012: 173; AY-YK 2012: 246). *maña*; M’NK’ ‘bana’

(İKPÖ 1998: 200). men ‘ben’ (HUAS 1941: 101). m(ä)n ‘ben’ (Hsüan-X 1975: 158). m(e)n: 1. ‘ben’, 1. tekil kişi zamiri; 2. 1. kişi eki (AY-III 1991: 104). men/min ‘ben, 1. teklik şahıs zamir’, men bol- (ETŞ 1992: 374). men; MN, M’N ‘ben’ (İKPÖ 1998: 201). men ‘ben (yüklem bağlayıcısı’ (IB: 56). män ‘я’ (TEƏ 2008: 323). men ‘ben; 1. tekil kişi çekim eki, -(y)Im (1. tekil kişi çekim eki) ‘ (METY 2012: 318). m(e)n/men ‘ben’ (AY-YK 2012: 246). man/män: 1. tekil kişi zamiri (HUAS 2014: 151). meni; MYNY, MNY ‘beni’ ?. menig ‘benim’ (METY 2012: 318). mäning ‘benim’ (Hsüan-X 1975: 158). mening: ‘benim’ (men’in genitifi) (AY-III 1991: 104). meniñ; M’NYNK, MYNYNK ‘benim, benimki’ ?. meniñ ‘benim’ (ABH 2013: 212). mini: ‘beni’ (men’in belirtme durumu) (AY-III 1991: 104). mini ‘beni’ (AY-YK 2012: 247). krş. bintegi90 ‘benim gibisi’ (Alyılmaz 2000: 17; Aydın 2012: 157). bintegi benim gibi, bana benzer’ (METY 2012: 310). mensiz ‘ ‘bensiz’, insansız, boş’ (AY-III 1991: 104). mensiz ‘benliksiz’ (Mayt: 430). OT. ben/men/min ‘ben’ (DLT-Atalay 2006: IV-83, 412). men/min ‘ben’ (KB: 309, 315). men ‘ben’ (TKT 2004: 517). men/min ‘ben’ (AH: XLIII). maṅga ‘bana’ (AH: XLIII). maṅga ‘bana’ (DLT-Atalay 2006: IV-406). minde ‘benden’ (AH: XLIV). mindin ‘benden’ (AH: XLIV). mini ‘beni’ (AH: XLIV). krş. menlik ‘benlik, enāniyet, benlik davası’ (DH: 210). men-menlik ‘-ben ben- deme, benlik dâvası gütmek’ (DH: 210). Hrз-T. ben/men: Birinci şahıs zamirinin müfredi ‘ben’ (İML 1988: 18, 50). mēn ‘ben’ (ME 1993: 156; KE 1997: 423; NF 1998: 282). män ‘ben (1. teklik şahıs zamiri)’ (KurT 2002: 188). mēn ‘ben (kişi zamiri)’ (MM 2008: 239). maṅga ‘bana’ (ME 1993: 156). maṅa ‘bana’ (MM 2008: 238). krş. maṅgar-/meṅger- ‘sahiplenmek’ (ME 1993: 156). māṇilāyūn ‘benim gibi’ (KurT 2002: 189). mēnlik ‘benlik’ (MM 2008: 239). muṅga ‘buna’ (ME 1993: 158). munı ‘bunu’ (ME 1993: 158). AO-Kıpt. ben/men ‘ben, birinci teklik şahıs zamiri’ (AO 1996: 205, 225). krş. baṅga ‘bana’ (AO 1996: 204). M-Kıpt. bān/mān ‘ben’ (KİLE 1931: 17). ben ‘ben (şahıs zamiri)’ (KMES 1994: 240; KFLT 1989: 951). ben ‘I’ (RH 2000: 88, 312). ben ‘ben (1. teklik şahıs zamiri)’ (GT 1989: 266; KF 2006: 84). men ‘ben (şahıs zamiri)’ (MG 1984: 209; KMES 1994: 281). men ‘ben’ (BV 1986: 237; KFLT 1989: 1033; KK 1999: 118; (KMT 2002: 128; (DM 2003: 98). men ‘ben (1. teklik şahıs zamiri)’ (İMS 1992: 565; KF 2006: 149). mēn/bēn ‘ben’ (TK 2008: 197, 288). krş. baña: ‘bana’ (‘ben’ zamirinin datif hali) (GT 1989: 263). baña ‘bana’ (KMES 1994: 238; KF 2006: 82). maṅga ‘bana’ (İMS 1992: 564; TK 2008: 287). menden ‘benden’ (İMS 1992: 566). meni ‘beni’ (İMS

1992: 566). benim ‘benim’ (İMS 1992: 566). benlik ‘gurur, kibir’ (GT 1989: 267). Çağ. min ‘ben’ (MK 1993: 498). krş. maṅga ‘bana’ (MK 1993: 490). mini ‘beni’ (MK 1993: 498). mining ‘benim’ (MK 1993: 498). mindin ‘benden’ (MK 1993: 498). minsiz ‘bensiz’ (MK 1993: 498).

1533. meṇ: beyin.

meṇ Meng CC-İ 48a/26

Meng ‘cerebrum’ (Kuun 1880: 304). māṅ ‘Gehirn’ (Radloff 1887: 77). meṇ ‘Gehirn’ (Grønbech 1942: 164). Meng 47v/26 (Drimba 2000: 98). ET. miyi ‘beyin’ (Mayt: 431; Gabain 2000: 287). OT. meṅge ‘beyin, akıl’ (KB: 313). miṅgi ‘beyin’ (DLT-Atalay 2006: IV-413). krş. meṅile- ‘beyin yemek; beyni için koyun kesilmek; yanında güzel gıdalar bulunmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-411). Hrız-T. beyni ‘beyin, ilik’ (İML 1988: 18). mey(i)n/mini ‘beyin’ (KE 1997: 439, 441). M-Kıpt. bengi ‘brain’ (RH 2000: 108). beyin (RH 2000: 214). beyin ‘beyin’ (KMT 2002: 94). beyni ‘beyin’ (DM 2003: 76). mèy ‘beyin’ (TK 2008: 290). meyin ‘beyin’ (İMS 1992: 567). meyni ‘beyin’ (KFLT 1989: 1034).

1534. meṅgü: ebedi, sonsuz; krş. meṇi, meṅü.

meṅgü māṅgv CC-A 76a/5

Mengu ‘aeternus’ (Kuun 1880: 304). māṅgü ‘ewig’, māṅgü ханның (Radloff 1887: 77). meṅü, meṇi ‘ewig’ (Grønbech 1942: 164). māṅgv 75v/5 (Drimba 2000: 139). ET. *bāṅgü/bāṅgü/māṅü* ‘daimî, ebedî, meṅgü, bengi’ (Gabain 2000: 39, 267). *bāṅgü* ‘вечный; памятник’ (TEЭ 2008: 318). beṅgü ‘sonsuz, ebedi’ (KUKY 2009: 175, 520). beṅgü ‘ebedi, sonsuz’ (METY 2012: 309). beṅgü/beṅigü ‘ebedî’ (Aydın 2012: 156). *bāṅgü/bāṅü/māṅgü/māṅü* ‘daimî, ebedî, meṅgü, bengi’ (Gabain 2000: 267, 286). beṅgü/beṅkü/beṅü/meṅgü ‘ebedî (taş) (Yen) (YKI 2013: 499). meṅgi ‘sevinç, saadet, mübarek, ebedi, huzur’ (ETŞ 1992: 374). māṅgü ‘ebedî, sonsuz’ (Hsüan-X 1975: 158). meṅgü ‘bengi, ölümsüz, kalıcı, ebedî, bakî’ (AY-III 1991: 104). meṅigü ‘bengi, ebedî’ (HUAS 1941: 101). meṅigü ‘ebedî, sonsuz’ (HUAS 2014: 151). meṅü ‘ebedi, sonsuz’ (AY-YK 2012: 247). māṅü ‘beṅgü, daimi, kalıcı, ebedî, ölümsüz’ (ABH 2013: 212). krş. meṅilig ‘huzurlu, saadetli’ (ETŞ 1992: 374). meṅülüg ‘ölümsüz, bengi, sonsuz, kalıcı’ (AY-III 1991: 104). māṅülüg ‘sonsuz, ebedî, kalıcı, ölümsüz’ (ABH 2013: 212).

māñūsüz ‘geçici, dayanıksız, ebedî, olmayan, fâni’ (ABH 2013: 212). mēngūsüz ‘fâni’ (Mayt: 430). OT. mēñgü ‘sonsuz, ebedî’ (KB: 313). mengü/mēnggü ‘ebedî, ölümsüz’, mengü kalıglı ‘ebedî kalıcı’ (TKT: 518). mēnggü ‘ebedi, daimi; sonsuz; ebedilik, sonsuzluk’, mēnggü ajun ‘sonsuz dünya, ahiret’ (DLT-Atalay 2006: IV-411). Hrз-T. mengü ‘bengü, ebedî, sonsuz’ (KE 1997: 434). mēnggü ‘ebedî’ (NF 1998: 288). meñi ‘ebedî, sürekli’ (MM 2008: 239). māñü ‘bengi, ebedî’ (KurT 2002: 189). krş. meñ ‘ebedî’ (MM 2008: 239). AO-Kıpt. mēnggü ‘ebedi’ (AO 1996: 225). M-Kıpt. māngü ‘ebedi’, māngü su ‘abu hayat’ (KİLE 1931: 58). mēngü ‘ebedi, sürekli’ (TK 2008: 289). mēnggü ‘‘ebedi, sürekli’ (İMS 1992: 566). mengü → mengü kol- ‘devam etmek’ (KMT 2002: 128).

1535. meñi: ebedî, sonsuz; *krş.* meñü, meñgü.

meñi	meñı	CC-A 70a/6
------	------	------------

meñi	meñı	CC-A 72a/20
------	------	-------------

meñi 69v/3 (Drimba 2000: 131); meñ[v >ı] 71v/10 (Drimba 2000: 134).

1536. meñilük: sonsuzluk.

meñilük	meñılvkα	CC-A 73b/3
---------	----------	------------

iş. f. māñğýlýk ‘Ewigkeit’, māñğýlýkkä (Radloff 1887: 77). meñilük ‘Ewigkeit’, meñilükke ‘bis in alle Ewigkeit’ (Grønbech 1942: 164). meñilvkæ 73r/2 (Drimba 2000: 137). ET. beñülüg ‘bengü, ebedî’ (METY 2012: 309). OT. Krh-T. mēñgölük ‘sonsuzluk, ebedilik’ (KB: 314). Hrз-T. māñülüg ‘ebedî, bengi; ebedilik’ (KurT 2002: 189).

1537. meñü: ebedî, sonsuz; *krş.* meñi, meñgü.

meñü	meñu	CC-A 83a/27, 73a/8, 75a/19, 76b/9
------	------	-----------------------------------

meñü	mengv	CC-A 80b/6, 80b/7
------	-------	-------------------

meñü	mēñu	CC-A 70a/12
------	------	-------------

meñü	meñv	CC-A 71b/12, 72a/25
------	------	---------------------

meñü	Meñv	CC-A 76b/4
------	------	------------

mengu ‘sonsuz, ebedî’ (Kuun 1880: 304). mēñu 69v/6 (Drimba 2000: 131); meñv 71r/6 (Drimba 2000: 133); meñv 71v/13 (Drimba 2000: 134); meñu 72v/4 (Drimba 2000: 134).

136); meṇu 74v/19 (Drimba 2000: 138); Meṇv 76r/3, meṇu 76r/8 (Drimba 2000: 139); mengv 80r/6, 80r/7 (Drimba 2000: 140); meṇu 82v/27 (Drimba 2000: 144).

1538. meṇüdeṣ: sonsuzluk bakımından eş olan.

meṇüdeṣ meṇvdes CC-A 75a/14

işa. f. мәңгүдәш ‘Genosse für die Ewigkeit’ (Radloff 1887: 77). meṇüdeṣ ‘wer mit einem anderen zusammen ewig ist’, ata ovul-bile bir meṇüdeṣ teṇri ‘ein Gott, der mit dem Vater und dem Sohne zugleich ewig ist’ (Grønbech 1942: 164). meṇvdes 74v/14 (Drimba 2000: 138).

1539. meṇülik: *krş.* meṇülük.

meṇülik meṇvlik CC-A 71b/6

işa. f. мәңгүлік ‘Ewigkeit’, мәңгүліккә (Radloff 1887: 77). meṇülik ‘Ewigkeit’ (Grønbech 1942: 164). meṇvlik 71r/3 (Drimba 2000: 133).

1540. meṇülük: sonsuzluk; *krş* meṇülük.

meṇülük	meṇuluk	CC-A 71b/2
meṇülükge	meṇvlvkga	CC-A 71a/31
meṇülükge	meṇvlvkga	CC-A 73a/8
meṇülükke	mēṇulucka	CC-A 74b/32

işa. f. мәңгүлік ‘Ewigkeit’, мәңгүліккә (Radloff 1887: 77). meṇülük ‘Ewigkeit’, meṇülükge, meṇülük tav ‘der ewige Berg’ (Grønbech 1942: 164). meṇv/v/k/gæ 70v/16, meṇuluk 71r/1 (Drimba 2000: 133); meṇv/vk/g/æ 72v/4 (Drimba 2000: 136); mēṇuluckæ 74r/16 (Drimba 2000: 138).

1541. merüymek (< far. merdumek): mercimek.

merüymek Maruímac CC-İ 56a/8

maruimac ‘lens’ ~ *far.* مَرْجَمَك (Kuun 1880: 304). *işa. f.* мәрцимәк ‘Linse’ (Radloff 1887: 78). *işa. f.* marğumak ‘Linse’ (Grønbech 1942: 163). Maruímac 55v/7 (Drimba 2000: 109). OT. Hrz-T. mercümek ‘bildiğimiz hububat’ (İML 1988: 50). M-KıpT. mārçimäk: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 58). mercimek ‘mercimek’ (DM 2003: 99). mercümek ‘mercimek’ (KMT 2002: 128).

1542. meryand (< ar. mercān): mercan.

meryand Maříād CC-İ 42b/2

Mariand ‘coralium’ ~ *ar.* مَرْجَان (Kuun 1880: 304). *işā. f.* маржан ‘Koralle’ (Radloff 1887: 77). Maříād 42r/2 (Drimba 2000: 89). OT. Hrz-T. marcan ‘mercan’ (KurT 2002: 187).

1543. meydan (< *ar.* meydān): cadde, meydan.

meydan Maydan CC-İ 40b/12

maydan ‘locus planus’ ~ *ar.* مَيْدَان (Kuun 1880: 304). ма́йдан ‘Ebene’ (Radloff 1887: 77). majdan ‘Ebene’ (Grønbech 1942: 162). Maydan 40r/12 (Drimba 2000: 87). OT. Krh-T. meydān ‘meydan’ (DH: 211). meýdan ‘meydan’ (AH: XLIII). Hrz-T. meydān ‘meydan’ (KE 1997: 439). M-Kıpt. meydān ‘meydan’ (MG 1984: 211; BV 1986: 238). meydān ‘1) geniş ve düz yer, alan; 2) yarışma, karşılaşma alanı, savaş meydanı’ (GT 1989: 381). Çağ. meydān ‘meydan’ (MK 1993: 497).

1544. meyiz: yüz.

meyiz Meyx CC-İ 49a/24

Meyx ‘vultus’ (Kuun 1880: 304). mīz ‘das Gesicht’ (Radloff 1887: 78). meiiz ‘Gesicht’ (Grønbech 1942: 163). Meyx 48v/24 (Drimba 2000: 99).

1545. mih: mih, çivi.

mih Migh CC-İ 52a/22

mih mih CC-A 74b/4

Migh, mih ‘clavus’ ~ *far.* مِخ (Kuun 1880: 304). myχ ‘Nagel; Buckel (am Sattel und Saumzeug)’ (Grønbech 1942: 167). Migh 51v/22 (Drimba 2000: 103); mih 74r/2 (Drimba 2000: 137). OT. M-Kıpt. mih ‘çivi, mih’ (GT 1989: 381). mīh ‘mih, iri çivi’ (DM 2003: 99). krş. mıxla-/mıqla- → mıqladı ‘çiviledi, farisînin mıx ından muharrestir’ (KİLE 1931: 59).

1546. mirron (< *Ar.* mürr): mür bitkisinden elde edilen tütsü yağı.

mirronimizni mırronímífní CC-A 71b/38

mırronímífní 71r/21 (Drimba 2000: 134).

1547. mihir: aşk.

mihiri mihirí CC-A 70b/17

Mihir ‘affectus’ ~ *far.* مهر (Kuun 1880: 305). mihip ‘Wunsch’ (Radloff 1887: 78). mihir ‘Liebe, Verlangen’ (Grønbech 1942: 164). mih[u > i]rî 70r/11 (Drimba 2000: ?).

1548. min: bin.

min mî CC-A 59b/27

işa. f. miñ ‘tausend’ (Grønbech 1942: 165). mî 59b/27 (Drimba 2000: 115).

ET. *biñ/biñ/miñ/min* ‘bin (sayı)’; miñlig, tümänlig ‘binli, tümenli (on binli)’ (Gabain 2000: 39, 75, 268, 287). *biñ/biñ* ‘тысяча’ (TEƏ 2008: 318). biñ ‘bin’, biñ başı/biña başı ‘bin askerden oluşan askeri birliğin başı’ (KUKY 2009: 318, 520). biñ/biñ ‘bin ‘1000’ ‘: yeti biñ ‘7000’ (METY 2012: 310). biñ/biñ ‘bin’ (Aydın 2012: 157). biñ ‘bin (sayı)’ (Gabain 2000: 268). biñ/biñ ‘bin (sayısız)’ (Yen), biñ açuk: kişi adı veya unvanı (Yen) (YKI 2013: 499). miñg ‘bin (1000), sayı ismi’, miñg ban ‘on bin, on binler’ (ETŞ 1992: 375). miñ; MYNK ‘bin’ İKPÖ 1998: 201). miñg ‘bin’ (AY-III 1991: 104; Hsüan-X 1975: 158). miñg ‘bin’ (IB: 57). miñ ‘bin (sayı)’ (ABH 2013: 212; AY-YK 2012: 247). krş. ban ‘on bin (10.000), sayı adı’ (ETŞ 1992: 258). biña ‘bin askerden oluşan askeri birliğin başı’ (KUKY 2009: 256, 520). miñger ‘biner, biner biner’ (ETŞ 1992: 375). OT. menğ/miñg ‘bin’ (AH: XIV). min ‘bin sayısı’ (KK 1999: 118). miñg ‘bin (1000)’ (KB: 316). miñg ‘sayıda bin’, dük miñg ‘binler arası, birkaç bin’, miñg tümen ‘bir milyon’ (DLT-Atalay 2006: IV-166, 412). krş. miñger ‘biner’ (KB: 316). Hrız-T. bin/miñ ‘bin, on kere yüz’, miñ miñ ‘bin kere bin (milyon)’ (İML 1988: 20, 51). miñg ‘bin’ (ME 1993: 157). miñ ‘bin (1000)’ (KE 1997: 440). miñ ‘bin (1000) sayısı’ (KurT 2002: 190). miñ ‘bin (1000)’ (MM 2008: 240). AO-KıpT. miñg beg ‘binbaşı’ (AO 1996: 225). M-KıpT. biñ ‘bin (1000 sayısı)’ (GT 1989: 271). bin/bing/ming = Ar. alf ‘one thousand’, bing bing = Ar. alfu alfu ‘a thousand thousand million’ (RH 2000: 195, 243). bing/bin ‘bin’ (KF 2006: 87). min ‘bin’ (KİLE 1931: 59; (KMT 2002: 128; (DM 2003: 99). miñ ‘bin’ (KFLT 1989: 1035). miñg ‘bin (sayı)’ (MG 1984: 213; TK 2008: 291). miñg ‘bin sayısı’ (İMS 1992: 568). Çağ. miñg ‘bin’ (MK 1993: 498).

1549. min-: çıkmak.

mindî mîdî CC-A 70a/8

mindîñ Mîdîñ CC-A 76a/1

minermen ⁿ	mínermē	CC-İ 3b/21
minmege	mínmağa	CC-A 75b/8
mineli	mínalı	CC-A 76a/1

Minermen ‘ascendo’ (Kuun 1880: 305). мін (v) ‘bestiegen’, мінärmән, міндің, мінді, мінәлі, мінмәгә (Radloff 1887: 78). min- ‘aufsteigen’, җаңға mindi ‘er stieg aufs Kreuz’ (Grønbech 1942: 165). mínermē 3r/21 (Drimba 2000: 38); mīdi 69v/4 (Drimba 2000: 131); mínmağæ 75r/8, Míndiñ 75v/1 (Drimba 2000: 139);. ET. bin-/min- ‘binmek’ (Gabain 2000: 39). bin- ‘ata binmek’ (KUKY 2009: 410, 520). bin- ‘binmek’ (METY 2012: 310; Aydın 2012: 157). bin-/min ‘binmek’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 499, 505). min- ‘binmek’ (IB: 57). mün- ‘çıkmaк, tırmanmaк’ (Hsüan-X 1975: 159). krş. bintür- ‘ata bindirmek’ (KUKY 2009: 410, 520). bintür- ‘bindirmek’ (METY 2012: 310; Aydın 2012: 157). miñü ‘bineк hayvanı’ (Gabain 2000: 287). OT. min-/mün- ‘binmek’ (KB: 316, 323). min-/mün- ‘binmek’ (TKT 2004: 528). mün- ‘binmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-416). krş. miñgeş-/müngeş- ‘birlikte binişmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-413, 417). mingü ‘binilecek, bineк’ (KB: 317). mingüci ‘binen, binici’ (KB: 317). mündür- ‘bindirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-416). münül- ‘binilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-418). Hrz-T. minmek ‘binmek’ (İML 1988: 51). min-/mün- ‘binmek, çıkmak’ (KE 1997: 440, 454). min-/mün- ‘binmek; aşmak, ağmak, çıkmak’ (NF 1998: 291, 303). min-/mün- ‘(ata) binmek; (gururla) kurulmak; (bir yere) oturmak’ (KurT 2002: 190, 193). mün- ‘binmek’ (ME 1993: 158; MM 2008: 242). krş. biniş- ‘binişmek’ (ME 1993: 103). mindür-/mündür- ‘bindirmek’ (KE 1997: 441, 454). mindür- ‘bindirmek, çıkarmak, aşmak’ (NF 1998: 292). mindür- ‘bindirmek’ (KurT 2002: 191). mündür- ‘bindirmek’ (ME 1993: 158). müngeş- ‘binişmek’ (ME 1993: 158). müngeştür- ‘biniştirmek’ (ME 1993: 158). münül- ‘binilmek’ (MM 2008: 242). münüt ‘binir, bineк atı’ (ME 1993: 158). münüt ‘bineк hayvanı’ (KE 1997: 455). münütlen- ‘binmek, atlanmak’ (ME 1993: 158). M-Kıpt. bin-/min- ‘binmek’ (KFLT 1989: 954). bin- ‘binmek’ (GT 1989: 271; KH 2002: 114; KF 2006: 87). min- → mindi ‘bindi, suvar oldu’ (KİLE 1931: 59). min- ‘binmek’ (MG 1984: 212; BV 1986: 239; İMS 1992: 568; KK 1999: 118; KH 2002: 133; (DM 2003: 99). min- → min ‘mount!’ (RH 2000: 72). minmek ‘binmek’ (KFLT 1989: 1035). krş. mindir- ‘bindirmek’ (KK 1999: 118). mindür- ‘bindirmek’ (BV 1986: 239; KH 2002: 133). minen- ‘binilmek’ (KK 1999: 118). miñgeş- ‘birlikte binişmek’ (BV 1986: 239). minil- ‘binilmek’ (BV 1986: 239).

miniş ‘biniş, binme’ (KK 1999: 118). miniş ‘biniş, binicilik’ (KH 2002: 133). Çağ. krş. mindür- ‘bindirmek’ (MK 1993: 498).

1550. miret (< Ar. mīrās): miras.

miret mıratı CC-A 70a/8

Mirāt ‘haereditas’ < ar. مِيرَاثٌ (Kuun 1880: 305). *işā. f.* mirāc ‘Erbe’, mīpāci (Radloff 1887: 78). miret ‘Erbschaft’ (Grønbech 1942: 165). mīræti 69v/4 (Drimba 2000: 131). OT. mīrās ‘miras’ (KE 1997: 442). mīrās ‘miras’, mīrās-ḥoca ‘mirasyedi’ (NF 1998: 292). M-Kıpt. mīrās ‘miras’ (KFLT 1989: 1035). mīrās ‘miras’, mīrās ḥôr ‘miras yiyen, mirasçı, vâris’ (GT 1989: 388). mīrās ‘ölenin yakınlarına bıraktığı mal mülk’ (İMS 1992: 568). mīrās ‘miras’, mīrās ol- ‘miras kalmak’, mīrās koy- ‘miras bırakmak’ (KF 2006: 151). krş. mīrāsçı ‘varis’ (KFLT 1989: 1036). vārīs ‘mirasçı, kendisine miras düşen’ (KF 2006: 195). verese ‘mirasçılar’ (KF 2006: 195). Çağ. mīrās ‘miras’ (MK 1993: 498). krş. vārīs ‘mirasçı’ (MK 1993: 564).

1551. miron:krş. mirron.

miron miron CC-A 62b/11

işā. f. Myron ‘myrrha’ < ar. مُرْرٌ (Kuun 1880: 305). ??? ‘Myrrhe Salbe, Salböl’ (Grønbech 1942: 165).

1552. mirron:bkz. miron.

mirronimizni mirronımıfñí CC-A 71b/38

mirron ‘Myrrhe Salbe, Salböl?’ (Grønbech 1942: 165).

1553. miskin (< Ar. miskīn): zavallı.

miskin ífkín CC-A 72a/41

miskin mıfkın CC-A 59b/9

miskin mífkín CC-A 80b/2

miskini mífkínı CC-A 72b/40

Miskin ‘pauper, miser’ ~ ar. مَسْكِينٌ (Kuun 1880: 305). mickin ‘armselig, demüthig’, mickini (Radloff 1887: 78). miskin ‘arm, elend’, [mi]skin ayully (Grønbech 1942: 165).

mişkin 59r/9 (Drimba 2000: 115); (m)ıfkın 71v/20 (Drimba 2000: 135); mî[zg >]k]îni 72r/20 (Drimba 2000: 136); mîfkın 80r/2 (Drimba 2000: 140). OT. Krh-T. miskin ‘geçinmek için hiçbir şeyi olmayan yoksul kimse; tasavvufta benliğinden sıyrılıp Tanrı varlığı ile var olan kişi’ (DH: 211). Hrz-T. miskîn ‘miskin, bîçare, aciz’ (KE 1997: 442). miskîn ‘miskin, âciz, zavallı, bîçare, fakir’ (NF 1998: 292). miskîn ‘zavallı, âciz’ (MM 2008: 240). krş. miskînlik ‘miskinlik, acizlik’ (KE 1997: 442). miskînlik ‘acizlik’ (NF 1998: 293). AO-Kıpt. miskîn ‘miskin, aciz, zavallı’ (AO 1996: 225). M-Kıpt. miskîn ‘miskin’ (BV 1986: 240). miskîn ‘1) zavallı, miskin; 2) fakir, yoksul’ (GT 1989: 388). miskîn ‘zavallı, beceriksiz’ (İMS 1992: 568). miskîn ‘fakir, yoksul’, miskîn eyle- ‘alçakgönüllü, mütevazî kılmak’ (KF 2006: 151). miskîn ‘aciz, yoksul, fakir’ (TK 2008: 291). krş. miskînlik ‘alçakgönüllülük’, miskînlik eyle- ‘alçakgönüllülük mütevazîlik göstermek’ (KF 2006: 151). Çağ. miskîn ‘miskin, zavallı’ (MK 1993: 499).

1554. mişiha (< Ar. mesîh): Mesih.

mişiha mısıha CC-A 70a/6

Misiha ‘Messias’ (Kuun 1880: 305). miciha ‘der Messias’ (Radloff 1887: 78). mişiḡa (Grønbech 1942: 277). mişiḡa 69v/3 (Drimba 2000: 131). OT. Çağ. Mesîḡā ‘Hz. İsa’ (MK 1993: 496).

1555. mişmiş: kayısı.

mişmiş Mıfmıs CC-İ 54a/7

Mismis ‘malum Armeniacum’ ~ ar. مِشْمِش (Kuun 1880: 305). mişmiş ‘armenischer Apfel’ (Radloff 1887: 78). mişmiş ‘Aprikose’ (Grønbech 1942: 165). Mıfmıs 53v/7 (Drimba 2000: 106). OT. M-Kıpt. mişmiş ‘zerdali’ (İMS 1992: 567).

1556. miyançı:komisyoncu.

miyançı miançı CC-İ 44b/25

miyançı Mianşı CC-İ 46b/7

Miançı ‘censarius’, mianzi ~ far. میان ‘intercessio’ (Kuun 1880: 304). işa. f. мыжанцы ‘der Mäkler’ (Radloff 1887: 78). mijançı ‘Mäkler’ (Grønbech 1942: 164). miançı 44r/25

(Drimba 2000: 93); Mianzi 46r/7 (Drimba 2000: 95). OT. Hrz-T. krş. miyançılık ‘arabuluculuk’ (KurT 2002: 191).

1557. mo: bu, şu; *krş.* mu, bu.

monın Monín CC-İ 33b/11

monda monda CC-İ 31b/5

Monda ‘hic’, Moninchibi ‘talıs’ (Kuun 1880: 305). *iş.a. .f* мында ‘hier’ (Radloff 1887: 78). monda 31r/5 (Drimba 2000: 75); Monín 33r/11 (Drimba 2000: 78); monzagín(a) 30r/13 (Drimba 2000: 74).

1558. mohdağ: küt.

mohdağ mohdak CC-A 83a/9

Mohdak ‘obtus’ (Kuun 1880: 305). *iş.a. f.* mokak ‘stumpf’ (Radloff 1887: 78). *iş.a. f.* moydaq ‘stumpf’ (Grønbech 1942: 165). moğdak 82v/9 (Drimba 2000: 144).

1559. monça: biraz.

ET. monça ‘bunca, böylesi’ (HUAS 2014: 151). munça ‘bunca’(HUAS 1941: 101). munça ‘bunca, bu kadar, böylesi’ (AY-III 1991: 104). munçulayu ‘böylesine, bu şekilde, böyle, bunca, bu kadar’ (AY-III 1991: 104). krş. bonça ‘bunca, bu kadar’ (METY 2012: 310). bunça ‘bunca, bu kadar’ (KUKY 2009: 187, 521; Aydın 2012: 160). bunça/munça ‘bunca, bu kadar’ (Gabain 2000: 270). monça ‘böyle, böylece’ (AY-YK 2012: 247). monça ‘bunca, bu kadar, böylesi’ (ABH 2013: 212). monçulayu ‘böylece’ (AY-YK 2012: 247). munça ‘bunca, bu kadar’ (Hsüan-X 1975: 159). munça; MWNC ‘bunca, bunun kadar, bunun gibi, de/dahi’ (İKPÖ 1998: 202). munçulayu ‘bu şekilde’ (Üİ 1998: 161). munçulayu ‘böyle, bu kadar’ (Hsüan-X 1975: 159). munçulayu/munçulayu ‘böyle, böylece’ (Gabain 2000: 67, 287). munçulayu; MWNCWL’YW ‘bu kadar, böyle, böylece’ (< munça ulayu ‘bu kadar ekleyerek) (İKPÖ 1998: 202). OT. Krh-T. munça ‘bunca, bu kadar çok’, munça tenglig ‘bu kadar’ (TKT 2004: 298). munça/munca ‘bunca, bu kadar’ (AH: XLV). Hrz-T. munça ‘bunca, bu kadar’ (MM 2008: 241). AO-KıpT. krş. bunçalayın ‘bunun gibi’ (AO 1996: 208). M-KıpT. bunca ‘1) bu kadar, bir çok; 2) böyle’ (GT 1989: 275). munça (KFLT 1989: 1036). munça ‘bunca’ (İMS 1992: 570). krş. buncaq ‘bunca, bu kadar’ (KİLE 1931: 23). buncılayın ‘bunun gibi, böyle’ (GT 1989: 275). Çağ. munça ‘bunca, o kadar’ (MK 1993: 501).

1560. monçağına: biraz.

monçağına monçağın CC-İ 30b/13

Monzagina ‘aliquantulum’ (Kuun 1880: 305). *işa. f.* мында ‘so viel’, мындағына (Radloff 1887: 78). *işa. f.* munčayyna ‘ein wenig’ (Grønbech 1942: 166). monzagín(a) 30r/13 (Drimba 2000: 74).

1568. möhör: möhör (< far. muhr): mühür.

möhör moghoş CCİ 25b/29

Moghor ‘sigillum’ *far.* مهر ‘anulus; signatoruis; sigillum’ (Kuun 1880: 305). *işa. f.* möräp ‘Siegel’ (Radloff 1887: 78). mohor ‘Siegel’ (Grønbech 1942: 165). Moghor 25a/29 (Drimba 2000: 67). OT. Hrz-T. mühr ‘mühür’ (KE 1997: 452; KurT 2002: 193). krş. mührlig ‘mühürlü’ (KE 1997: 452). Çağ. mühr ‘mühür’ (MK 1993: 503).

1569. möhörle-: mühürlemek.

möhörlermen moghoř larmě CC-İ 25b/26

möhörledün moghoş ladun CC-İ 25b/27

möhörle moghoş la CC-İ 25b/28

Moghor larmen (moghorlarmen) ‘sigillo’, moghor la (moghorla) *emir şekli* (Kuun 1880: 305). *işa. f.* möräplä ‘siegel’, möräplärmän, möräplädim, möräplä (Radloff 1887: 78). mohorla- ‘versiegeln’ (Grønbech 1942: 165). Moghor larmě 25r/26, Moghor ladun 25r/27, Moghor la 25r/28 (Drimba 2000: 67). OT. M-Kıpt. muhurla- ‘pieczętowac, nałożyć pieczęć’ (Bulg-M 1954: 62). krş. mühürle- ‘mühürlemek, damgalanmak’ (TK 2008: 295).

1570. mu: bu, şu. *bkz.* bu, mo.

munda mūda CC-A 58a/29, 81b/20

munda munda CC-İ 31a/4

mundan Mundan CC-İ 34b/18

munı Munı CC-İ 34b/17

munıngı Munıgı CC-İ 34b/15

Munıñ Munıñ CC-A 76b/14

muñar Mungař CC-İ 34b/16

бу ‘dieser’, мыңың, мында, муніңкі, муңар, муны, мундан (Radloff 1887: 75); *işa. f.* мыңца ‘so viel’, мыңца (Radloff 1887: 78). munda, mundan, muni, munyn, muñar (Grønbech 1942: 166). Munīgi 34r/15, Mungar 34r/16, Muní 34r/17, Mundan 34r/18 (Drimba 2000: 79); Munín 76r/13 (Drimba 2000: 139).

1571. muhtaç (< ar. muḥtāc):

muhtaç muhtaε CC-A 71a/14

Muhtač ‘egens’ < ar. محتاج (Kuun 1880: 305). мыктац ‘nöthig’ (Radloff 1887: 78). muḫtač ‘bedürftig’, uruḫlaryñ muḫtač devül bu dunjanyñ ötmekine ‘deine Kinder bedürfen nicht des Brotes dieser Welt’ (Grønbech 1942: 165). muhtač 70v/7 (Drimba 2000: 132). OT. Hrz-T. muḥtāc ‘muhtaç, ihtiyacı olan’ (KE 1997: 447). M-KıpT. muḥtāc ‘ihtiyāc sahibi’ (KFLT 1989: 1037). muḥtāc ‘ihtiyacı olan, muhtaç’ (GT 1989: 390). muḥtāc ‘ihtiyacı olan, yoksul’ (İMS 1992: 569). muḥtāc ‘muhtaç, ihtiyacı olan’ (KF 2006: 152). Çağ. muḥtāc ‘ihtiyacında olan’ (MK 1993: 500) . krş. ihtiyāc ‘ihtiyaç’ (MK 1993: 458).

1572. muna: işte, bak!.

muna muna CC-İ 30b/12

Muna ‘ecce’ (Kuun 1880: 305). muna ‘sieh her’ (Grønbech 1942: 165). Muna 30v/12 (Drimba 2000: 74).

ET. muna! ‘işte, bak’ (Mayt: 432). muna/mina ‘işte’ (Gabain 2000: 287). muna ‘işte, şimdi, te’ (ETŞ 1992: 376). muna/mina ‘İşte, böyle!’ AI; UIII 6,1; 42, 16 (Gabain 2000: 67). krş. munaçi ‘işte’ (Mayt: 431). OT. Hrz-T. muna ‘işte!’ (KE 1997: 448).

1573. munça: bkz. monça.

*mun*ça *mun*εα CC-A 75b/7

munça munεά CC-A 75b/2

munça Munça CC-İ 33b/7

işa. f. мыңца ‘so viel’, мыңца (Radloff 1887: 78). munča ‘so viel, so sehr, dermassen’, munča ijgilik ‘eine so grosse Güte’, munča ulu baha ‘ein so hoher Preis’ (Grønbech 1942: 166). Munza 33r/7 (Drimba 2000: 77); munča 75r/2, 75r/7 (Drimba 2000: 139).

1575. mundus (< lat. mundus): saf, temiz.

mundus mūdūf CC-A 72a/10

Mūdus *yani* munduz ‘malı nescius’ (Kuun 1880: 305). мундус ‘thöricht’ (Radloff 1887: 78). munduz ‘(einfältig,) unschuldig’ (Grønbech 1942: 166). mūdūf 71v/5 (Drimba 2000: 134). OT. munduz ‘ahmak, budala’ (KB: 320). munduz ‘budala, alık’, munduz akın ‘ansızın gelen akın’, munduz yorığa at ‘yorga yürüyüşten başka yürüyüş bilmeyen at’ (DLT-Atalay 2006: IV-16, 414). Hrз-T. munduz ‘nimetli, şımarık’ (ME 1993: 157). munduz ‘yaramaz; kötü niyetli’ (KurT 2002: 192). krş. munduzlandur- ‘nimetlendirmek’ (ME 1993: 157).

1576. muṣra-: böğürmek.

muṣraydır muṣreydir CC-A 57b/3

Mungreydir ‘mugit’ (Kuun 1880: 305). муңра (v) ‘brüllen’, сір муңрайдыр (Radloff 1887: 78). muṣra- ‘brüllen’, syr muṣrāj-dyr ‘die Kühe brüllen’ (Grønbech 1942: 166). muṣreydir 57r/7 (Drimba 2000: 111).

ET. möṅgre- ‘böğürmek’ (Mayt: 431). möṅrā- ‘böğürmek’ (Gabain 2000: 287). möre- ‘(geyik) böğürmek’ (IB: 57). müṅre- ‘böğürmek’ (Mir) (YKI 2013: 505). krş. möṅg remek ‘böğürmek’ (Mayt: 431). OT. münṅre- ‘böğürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-417). münṅreṣ- ‘böğürmek, gürültü etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-417). Hrз-T. müñremek ‘sığır ve koyun bağırmak’ (İML 1988: 51).

1577. murad (< ar. murād): niyet, maksad.

muradıña muradıña CC-A 71a/35

muradımızğa muradımızğa CC-A 73a/36

Murad ‘scopus, quo quis vult’ < ar. مُرَاد (Kuun 1880: 305). *iṣa. f.* мурат ‘Wunsch’, мурадымызға (Radloff 1887: 78). murad ‘Wunsch, erstrebtes Ziel’, muradyña emdi tejdiñ ‘du hast jetzt dein Ziel erreicht’, muradymyzğa tejire ‘unser Ziel erreichen lassend’ (Grønbech 1942: 166). muradıña 70v/18 (Drimba 2000: 133); muradımızğa 72r/18 (Drimba 2000: 137). OT. mұrad ‘murād, gāye, maksat’ (AH: XLV). Hrз-T. mұrād ‘istek’ (ME 1993: 158). murād ‘murad, istek, amaç, gaye’, Murād: Güney Araplarının Mazhec birliğine dahil bir kabile (KE 1997: 449, 800). murād ‘istek, dilek, arzu’ (MM 2008: 241). krş. murādliḡ ‘istekli, arzulu’ (KE 1997: 449). AO-KıpT. murād

‘murad, dilek’ (AO 1996: 226). M-Kıpt. murâd ‘1) arzu, istek; 2) maksat’, murâd al-‘zevk almak’ (GT 1989: 391). murâd ‘arzu, dilek, maksat’ (İMS 1992: 570). murâd ‘hedef, amaç, maksat’ (TK 2008: 294). Çağ. murâd ‘arzu, istek, dilek’ (MK 1993: 501). krş. nâ-murâd ‘muradına erişememiş’ (MK 1993: 509). nâ-murâdlığ ‘muradsızlık’ (MK 1993: 509).

1578. murdar (< far. murdâr): pis, kokmuş.

murdar murdar CC-A 63a/12, 63a/17

anl. f. Murdar ‘meretrix; male’ < *far.* مردار (Kuun 1880: 305). мурдар ‘schlecht’, мурдар сасыды (Radloff 1887: 78). murdar ‘faul, verfault (vom Geruch)’, bir murdar sasy kişi ‘ein (wie ein Aas) faul stinkender Mensch’, astry murdar sasydy ‘er stank überaus faul Hure’ (Grønbech 1942: 166). murdar 62v/12, 62v/17 (Drimba 2000: 120). OT. murdâr ‘kirli, pis; şariat hükümlerine ve usullerine uygun olarak kesilmemiş hayvan’ (DH: 212). murdâr ‘murdar, ölmüş’ (TKT 2004: 524). Hrz-T. murdâr ‘murdar, pis’ (ME 1993: 158). murdâr ‘murdar, pis, islâmî şariat esaslarına göre kesilmemiş hayvan’ (KE 1997: 449). M-Kıpt. murdâr ‘1) pis, murdar; 2) leş’ (GT 1989: 391, 392). murdâr ‘kirli, pis’ (İMS 1992: 570). murdâr ‘pis, murdar’ (MK 1993: 501).

1579. murrâtlik: iffetsizlik.

murrâtlik murrâtlic CC-A 67a/34

Murrâtlic ‘luxurious’ (Kuun 1880: 305). murrânčlyq ‘Unkeuschheit’ (Grønbech 1942: 166). Murrâtlic 66v/20 (Drimba 2000: 129).

1580. mülklemek: mülk edinmek; *krş.* mülkre-.

mülklemek mulclamac CC-İ 15a/18

Mulclamac ‘haeraditas’ < *ar.* مَلِكْ res, quam quis possidet’ (Kuun 1880: 305). mýłklä (v) ‘Besitz’ (Radloff 1887: 78). mülkle- ‘erwerben’, mülklemek ‘Erbschaft’ (Grønbech 1942: 167). Mulclamac 14v/18 (Drimba 2000: 54). OT. krş. mēlik ‘melik, hükümdar’, mēlik buğra han: Melik Buğra Han (KB: 309). mēlik ‘hükümdar’ (AH: XLIII). mēliklik ‘meliklik, hükümdarlık’ (KB: 309). mēmalik ‘memleketler, ülkeler’ (KB: 309). mülk ‘memleket’ (KB: 322). mülket ‘saltanat’ (KB: 322). müluk → eḏebü’l-müluk ‘Edebü’l-müluk (Çinlilerin Kutadgu Bilig’e verdikleri ad)’, ʿenisü’-mēmalik ‘(Enîsü’-memâlik (Maçinlilerin Kutadgu Bilig’e verdikleri ad)’ (KB: 138, 150). müluk ‘hükümdarlar’

(KB: 322). Hrız-T. krş. mālīk ‘malik, sahip, yetkili’, mālīkū’l-mülk ‘Allah’ (KE 1997: 418). *mālīk* ‘sahip’; *Enes ibnū Mālīk*: Ebû Hamza Enes bin Mālīk bin Nadr el-Ensârî. Hz. Peygamber’e hizmetiyle tanınan ve en çok hadis rivayet eden sahabelerden biri; *İmām Mālīk*: Mālīk bin Enes, Mālīkî mezhebinin kurucusu; *Mālīk*: Sahabedeb bir zat; *Mālīk*: Ebû’Alî Mālīk bin’Avf el-Ensârî. Huneyn vak’asında müşriklerin (Havâzin kabilesi) başı olup mağlup olması üzerine Tâyîf’e islâmiyeti kabul etmiş sahabe; Mālīk ibni Rabî’a: Sahabeden bir zat; *Mālīk ibnū Dīnār*: Basra’ya yaşamış meşhur zahid ve âlimlerden biri; *Mālīk Zû’ar*: Yûsuf Peygamber’in kardeşlerinin attığı kuyudan kurtaran kervanın ulu kişisi; (NF 1998: 277, 515, 521, 524). melik ‘hükümdar; Allah’ (KE 1997: 421). melik ‘melik, hükümdar’ (NF 1998: 281). melik ‘hükümdar’ (MM 2008: 239). melīke ‘kadın hükümdar’ (KE 1997: ?). mālīkāt ‘memleket, devlet’ (KurT 2002: 188). meliklik (KE 1997: 423). meliksiz ‘hükümdarsız’ (KE 1997: 423). memleket ‘memleket, ülke’ (KE 1997: 423; NF 1998: 281). memleket ‘memleket’ (MM 2008: 239). mülk ‘ev-bark’ (ME 1993: 158). mülk ‘memleket; mal mülk’ (KE 1997: 452). mülk ‘mal mülk; memleket’ (NF 1998: 301). mülket ‘saltanat’ (KE 1997: 453). mülket ‘memleket’ (NF 1998: 302). mülkî ‘bir mülk’ (KE 1997: 453). mülklüg ‘malı mülkü olan’ (KE 1997: 453). mülük ‘hükümdarlar’ (KE 1997: 453). mülük ‘melikler, sultanlar’ (NF 1998: 302). AO-Kıpt. krş. memleket ‘memleket, ülke’ (AO 1996: 225). mülk ‘ülke’ (AO 1996: 226). M-Kıpt. krş. dâme mülkühû: ‘Mülkü dâim olsun’ manasında dua cümlesi (GT 1989: 285). malik → Enes b. Malik: özel ad (KFLT 1989: 982). mālīk ‘sahip’ (KFLT 1989: 1031; İMS 1992: 563). mālīk ‘sahip, mālīk’, mālīk-e’l-harem ‘harem sahibi’, mālīk-e’l-memālīk ‘ülkeler sahibi’ (GT 1989: 381). mālīk ‘sahip, malik’ (KF 2006: 149). mālīk ‘sahip, iye’ (TK 2008: 287). melik ‘hükümdar, melik’ (MG 1984: 209). melik ‘padişah, hükümdar’ (GT 1989: 381; İMS 1992: 565). memālīk ‘ülkeler, memleketler’ (GT 1989: 381). memleket ‘ülke, memleket’ (GT 1989: 381; KH 2002: 133). milk ‘mülk, ülke’ (MG 1984: 212). milk/mülük ‘mülk’ (KFLT 1989: 1040). milk/mülk ‘sahip olunan şey, mal, mülk, varlık; ülke’ (GT 1989: 388, 395). milk/mülk ‘birinin tasarrufu altında bulunan şey’ (İMS 1992: 568, 572). mülk ‘taşınmaz ve gelir getiren mal’ (KF 2006: 154). mülk ‘bir kimsenin tasarrufunda bulunan mal, mülk; güç kudret’ (TK 2008: 296). mülük ‘hükümdarlar, melikler’ (GT 1989: 395). Çağ. krş. mālīk ‘sahip’ (MK 1993: 490). Mālīk ‘yedi cehennemim hakimi ve kapıcısı olan melek’ (MK 1993: 490). melekût ‘hükümdarlık, saltanat, azamet; ruhların ve meleklerin alemi’ (MK

1993: 494). melīk ‘padişah’ (MK 1993: 494). memālīk ‘memleketler, ülkeler; bir devletin toprağı’ (MK 1993: 494). mülk ‘mülk, ülke’ (MK 1993: 504).

1581. mülkre-: miras sahibi olmak; *krş.* mülkle-.

mülkrermen *n* mulcrarmē CC-İ 15a/15

mülkredü *m* mulcradū CC-İ 15a/16

mýłkli ‘besitzend’ (Radloff 1887: 78). mülkre- ‘ereren’, mülklemek ‘Erbschaft’ (Grønbech 1942: 167). Mulcradū 14v/16 (Drimba 2000: 53). Mulcrarmē 14v/15 (Drimba 2000: 54).

1582. mülkri: miras.

mülkri mulcrí CC-İ 15a/17

Mulcrí 14v/17 (Drimba 2000: 54).

1583. münüz: kenar, köşe, dirsek.

münüz muñuř CC-A 66a/5

münüş ‘Ecke, Winkel’ (Grønbech 1942: 167).

1584. mürvet (< ar. muruvvat): mürüvvet.

Mürvetteñe Murvattıñe CC-A 73a/26

Murvat: müvāddāt ‘benignitas’ < ar. مَوَادَّةٌ, مَوَدَّةٌ kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı (Kuun 1880: 305). мýрвāt ‘Gnade’, мýрвātліңä (Radloff 1887: 78). murvat ‘Güte, Grossmut, Erbarmen’ (Grønbech 1942: 166). Murvattıñe 72v/13 (Drimba 2000: 136). OT. M-KıpT. mürüvet ‘mürüvvet, insanlığa uygun davranış’ (KFLT 1989: 1040). *krş.* bî-mürüvvet ‘mürüvetsiz’ (GT 1989: 271). Çağ. mürüvet ‘yiğitlik, cömertlik, iyilikseverlik’ (MK 1993: 505). *krş.* bî-mürüvvet ‘mürüvetsiz’ (MK 1993: 408). bî-mürüvvetlīg ‘mürüvetsizlik, insanıyetsizlik’ (MK 1993: 408).

1585. müz: boynuz.

müzi mvzı CC-A 60b/17, 60b/18, 60b/19

müzın mvzın CC-A 72b/40

Muzi ‘cornu ejus’ (Kuun 1880: 305). mȳz ‘Horn’, mȳzi (Radloff 1887: 78). müz ‘Horn’ (Grønbech 1942: 167). mvzi 60r/16, 60r/17, 60r/18, 60r/19 (Drimba 2000: 116); mvzin 72r/20 (Drimba 2000: 136). ET. miñiz/münüz/müyüz ‘boynuz’ (Gabain 2000: 46, 287). müyüz ‘boynuz’ (ETŞ 1992: 377). münğüz/müngüz ‘boynuz’, münğüz münğüz ‘bir çeşit çocuk oyunu ve bu oyunda söylenen bir söz’, münğüz uşı ‘boynuz özü’ (DLT-Atalay 2006: I-36; IV-417). OT. münğüz ‘boynuz’ (DLT-Atalay 2006: IV-417). krş. moynuz/muynuz/münüz ‘boynuz’ (KE 1997: 442, 451, 455). moynuzluğ ‘boynuzlu’ (NF 1998: 293). münğüzgek ‘çalışma yüzünden elde peyda olan katılık, nasır’ (DLT-Atalay 2006: IV-418). münğüzlen- ‘boynuzu çıkmak, boynuzlanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-418). M-Kıpt. boynuz/muynuz/muyuz ‘boynuz’ (KİLE 1931: 21, 59). boynuz ‘boynuz’ (KMT 2002: 96; (DM 2003: 78; KF 2006: 89). bunuz = Ar. al-qarn ‘horn (of an animal)’ (RH 2000: 226). muñguz ‘boynuz’ (İMS 1992: 570). muynuz ‘boynuz’ (KFLT 1989: 1039). münğüz ‘boynuz’ (BV 1986: 242).

1586. nağt (< ar. nağd): para.

nağt Nagt CC-İ 41a/10, 46b/11

Nagt ‘pecunia’ ~ ar. نَغْد (Kuun 1880: 291). *işā. f.* नाक्त ‘Geld, baares Geld’ (Radloff 1887: 46). naqt (nağt?) ‘bares Geld’ (Grønbech 1942: 168). Nagt 40v/10 (Drimba 2000: 88); Nagt 46r/11 (Drimba 2000: 95). OT. Hrz-T. nağid ‘peşin (ödeme)’ (ME 1993: 159). nağd ‘para, peşi para, nakit’ (NF 1998: 307). M-Kıpt. nağd ‘para olarak bulunan servet’ (İMS 1992: 574). nağid ‘nakit’ (KFLT 1989: 1043). Çağ. nağd ‘akçe, para’ (MK 1993: 508). krş. nuğūd ‘nakitler, paralar’ (MK 1993: 515). O-Moğ. Mnt. nayud/naqud ‘money, coins’, ME. naqd ‘cash’ < Türk.: Osm. naqīt ‘cash’, Kum. naqt < Arab. naqd ‘cash’ (Poppe 1955: 40).

1587. nağ (< Far.): altın sırmalı kumaş.

nağ Nac CC-İ 46b/27

Nac ‘genus piri valde dulce et succosum; herba moschata’ ~ far. نَاق (Kuun 1880:). *anl. f.* नाक ‘Moschuspflanze’ (Radloff 1887: 46). naq ‘eine Art Goldbrokat’ (Grønbech 1942: 167). Nac 46r/27 (Drimba 2000: 96).

1588. nağara (< ar. nağğāre): köçek zili.

nağara Nakaşa CC-İ 45b/16

Nakara: tympani species ~ *ar.* نَقَّارَة (Kuun 1880: 291). *nakapa* ‘eine Art Trompete’ (Radloff 1887: 46). *naqara* ‘Kastagnetten’ (Grønbech 1942: 167). *Nakara* 45r/16 (Drimba 2000: 94). OT. M-Kıpt. *naḳāre* ‘nakkare’ (DM 2003: 99).

1589. *naḳış* (< Ar. *naḳş*): *naḳış*, resim.

naḳış *nacs* CC-İ 11a/8

Nacs ‘effigies’, *nacslagan* ‘pictor’, *ar.* نَقَّاش, نَقَش (Kuun 1880: 291). *nakış* ‘Gemälde’ (Radloff 1887: 46). *naqş* ‘Gemälde’ (Grønbech 1942: 167). *Nacs* 10v/8 (Drimba 2000: 48). OT. HrZ-T. *naḳş* ‘*naḳış*’ (KE 1997: 458). *naḳş* ‘*naḳış*’ (NF 1998: 307). krş. *naḳkaş* ‘*naḳkaş*’ (KE 1997: 458). *naḳkaşlık* ‘*naḳkaşlık*’ (KE 1997: 458). M-Kıpt. *naḳş* ‘resim, *naḳış*’ (İMS 1992: 574). krş. *naḳkâş* ‘*naḳış* ustası, *naḳışçı*’ (GT 1989: 400). Çağ. *naḳş* ‘resim, süsleme sanatı; ipekle, sırma ile işleme’ (MK 1993: 508). krş. *naḳkaş* ‘süsleme sanatçısı’ (MK 1993: 508). *naḳkaşlık* ‘*naḳkaşlık*’ (MK 1993: 508). *naḳş-bendhane* ‘süslemeli dokuma sanatkârının evi’ (MK 1993: 508). *naḳşîn* ‘*naḳışlı*’ (MK 1993: 508).

1590. *naḳışla*:- *naḳşetmek*, *resmetmek*; *naḳışlağan* ‘*ressam*; *naḳkaş*’.

naḳışlarmen *nacslarmē* CC-İ 11a/5

naḳışladum *nacşladum* CC-İ 11a/6

naḳışla *nacşla* CC-İ 11a/7

naḳışlağan *Nacs lagan* CC-İ 45a/7

Nacslagan ‘pingo’, *nacs la* (*nacsla*) *emir şekli* (Kuun 1880: 291). *nacs larmen* (*nacslarmen*) ‘boyarım, resmederim’, *nacs la* (*nacsla*) *emir şekli* (Kuun 1880: 291). *nakışla* (v) ‘malen’, *nakışlarmän*, *nakışladım*, *nakışla* (Radloff 1887: 46). *naqşla* ‘malen’, *naqşlayan* ‘Maler’ (Grønbech 1942: 168). *Nacs larmē* 10v/5, *Nacs ladum* 10v/6, *Nacs la* 10v/7 (Drimba 2000: 48); *Nacs lagan* 44v/7 (Drimba 2000: 93). OT. M-Kıpt. *naḳışla*- ‘*naḳışlamak*’ (KFLT 1989: 1043).

1591. *narengi*: *nar* rengi.

narengi *Naşangi* CC-İ 47b/4

Narangi ‘auriacus color’ ~ *far.* نارَنْجِي (Kuun 1880: 291). *narıncı* ‘Orangefarben’ (Radloff 1887: 46). *narangi* ‘orangefarbig’ (Grønbech 1942: 168). *Narangi* 47r/4 (Drimba 2000: 96). OT. HrZ-T. krş. *nar* ‘nar’ (KurT 2002: 193). M-Kıpt. krş. *enâr* ‘nar’

(KMT 2002: 105). nār 'nar' (KK 1999: 119; (DM 2003: 99). nār 'nar (bitkisi ve meyvası)' (KH 2002: 134). nar 'nar' (KMT 2002: 129).

1592. nardan (< far. nar): nar.

nardan Naşdan CC-İ 53b/29

Nardan 'malum granatum' ~ *far.* ناردان (Kuun 1880: 291). нардан 'Granatapfel' (Radloff 1887: 46). nardan 'Granatapfel (eigtl, dessen Saft und Kernen)' (Grønbech 1942: 168). Nardan 53r/29 (Drimba 2000: 106).

1593. narinç (< far. nārenc): turunç.

narinç Nāinç CC-İ 54a/16

Nainç 'malum aurantium' ~ *far.* نارنج, *ar.* نارنج (Kuun 1880: 291). нарынц 'Orengefarben' (Radloff 1887: 46). narinç 'Apfelsine' (Grønbech 1942: 168). Narinç 53v/16 (Drimba 2000: 106).

1594. nāl (< Ar. na'l): nal.

nāl Naal CC-İ 52a/21

Naal 'solea equi' ~ *ar.* نعل (Kuun 1880: 291). нāl 'Hufesein' (Radloff 1887: 46). naal 'Hufeisen' (Grønbech 1942: 167). Naal 51v/21 (Drimba 2000: 103). OT. Hrz-T. krş. na'lin 'ayakkabı' (KurT 2002: 193, 355). M-Kıpt. na'l 'nal' (BV 1986: 243; KF 2006: 155). na'l 'ayakkabı, pabuç' (İMS 1992: 574). na'l 'ayakkabı' (KMES 1994: 284). krş. na'lband 'at ve benzeri hayvanlara nal takan ve bazı hayvan hastalıklarına bakan kimse, nalbant' (GT 1989: 400). na'lla- 'nallamak' (BV 1986: 243). na'lla- 'nallamak, hayvanın ayaklarına nal çakmak' (GT 1989: 400). Çağ. na'l 'nal' (MK 1993: 508). krş. na'leyn 'bir çift ayakkabı, bir çift nalın' (MK 1993: 508).

1595. nāmatlu : nimetli.

nāmatlu Naamatlu CC-İ 50a/3

Naamatlu 'amoneus' ~ *ar.* نعمة (Kuun 1880: 291). нāmatli 'angenehm' (Radloff 1887: 46). naamatlu 'gnädig, lebenswürdig' (Grønbech 1942: 167). Naamatlu 49v/3 (Drimba 2000: 100). OT. Krh-T. krş. ni'met 'nimet' (KB: 330). ni'met 'nimet, ihsan, bağış, iyilik, lutuf' (TKT: 538). inām 'nimet verme, iyilik etme, ihsanda bulunma; lutuf' (DH: 204). Hrz-T. krş. ni'met 'nîmet' (ME 1993: 160). M-Kıpt. ni'metlü 'nimetli' (KMES 1994: 287; KF 2006: 159). krş. in'âm 'nimet verme, iyilik etme' (GT 1989: 348). ni'met 'iyilik,

ihsan; iyi yaşamak için lâzım olan mal, servet' (GT 1989: 405). mûna'am 'nimetlendirilmiş, refaha ulaştırılmış' (TK 2008: 296). ni'am 'nimetler' (TK 2008: 301). tana'um 'nimet içinde bulunarak rahat etme' (GT 1989: 443). Çağ. krş. in'ām 'nimet verme, iyilik etme' (MK 1993: 460). tena'umāt 'nimetler' (MK 1993: 551). veliyy-i mutlak 'mutlak sahip' (MK 1993: 565).

1596. ne I: ne; ya da; ..ne ..ne; nekimese 'nasılsa, nasıl olursa'..

ne	ne	CC-İ 32b/18, 32b/21, CC-A 61b/26, 62b/19, 62b/19, . 62b/28, 63a/15, 63b/1, 63b/10, 64a/10, 64a/11, 73a/8
----	----	--

ne	Ne	CC-A 62b/31
----	----	-------------

ne	nα	CC-A 75b/4
----	----	------------

nege	Negα	CC-A 67a/24
------	------	-------------

Ne 'quid', ne dan 'quomodo', neuzun 'quare', nekim 'qualiscunque', nekimese 'quisque' (Kuun 1880: 291). hā 'was', hārā, hābīlā, hā kim, hā kim ācā, hā ўцўн (Radloff 1887: 46). ne 1) *Als interrogatives und indefinites Pronomen*: 'was', Dat. nege, Abl. neden, Äqu. neçe; 2) *Als interrogatives Pronomen*: ne üçün 'weshalb', ne qyjnar-sen eç jazyqsyz egeç öz nezik bojuņny 'weshalb quälst du, obwohl du ohne Sünde bist, deinen eigenen zarten Körper', nege tabunyr-sen 'weshalb betest du an', *Attributiv*: ne kiši-sen 'was bist du für ein Mensch', anda ne ujat bolýāj saņa 'welche Schande wird dir da (dann) zuteil werden'; 2) *Als indefinites Pronomen*: kerek. ne kim ata ajtyr juvuqqun tutmaya 'man muss. das, was der Beichtvater sagt, als Lossprechung hinnehmen', ne kim jol bar 'welche Wege es auch gibt', ne kim ese 'wie dem auch sie' (Grønbech 1942: 168); 3) *Als Relativpronomen*: qylyčlar, bulovlar, sünüler, suruqlar, özge sayyt ne-bile tuttular, isi fanarlar-bile, čyraqlar-bile ne-bile any izdediler baıçada 'Schwerter, Keulen(?), Lanzen, Stangen und andere Waffen, mit welchen sie ihn gefangen nahmen; mit brennenden Laternen und mit Fackeln, mit welchen sie ihn im Garten suchten' (Grønbech 1942: 168, 169), kim ol qynny, ol ölümni jaqşy sayynma tilese, ol *Christusnuj* sayytyn neden *Christus* tözdi 'wenn jemand jener Leiden und jenes Todes gedenken will, der denke an diejenigen Geräte Christi, mittels deren Christus gemartert wurde', anyņ üçün. ne üçün. 'deshalb, weil', ne üçün alar alyyşly-dyr, anyņ üçün köktegi xanlyq alarnyň-dyr 'weil sie geheiligt sind, deshalb gehört ihnen das Himmelreich' (Grønbech 1942: 169). Ne 32r/18, 32r/21 (Drimba 2000: 77); nekimefe 61r/26 (Drimba 2000: 118); ne 62r/19, 62r/19 (Drimba 2000: 119); nekim 62r/28, Neučü 62r/31, nekyziŋen 62v/15 (Drimba 2000: 120); ne 63r/1, 63r/10 (Drimba 2000: 121); ne 63v/10,

nebile 63v/11 (Drimba 2000: 122); Negæ 66v/20 (Drimba 2000: 130); ne 72v/4 (Drimba 2000: 136); næ 75r/4 (Drimba 2000: 139). ET. nă 'ne' (Hsüan-X 1975: 159). ne: 'ne', soru edatı (ETŞ 1992: 379). nă; N' 'ne, hangi, hangisi (soru ya da belirsizlik zamiri ya da sıfatı), nă üçün; N' 'WYCWN 'niçin' (İKPÖ 1998: 203). nă 'ne?; hangi?; niçin Ton 40', nă üçün 'niçin?' MI 23, 29 (Gabain 2000: 72). nă 'что' (TEƏ 2008: 323). ne 'ne' (HUAS 1941: 102; AY-III 1991: 104; Üİ 1998: 162; IB: 57; METY 2012: 318; Aydın 2012: 173; AY-YK 2012: 248). ne 'ne, niye' (KUKY 2009: 193, 528). nă 'ne; ..dığı zaman' (ABH 2013: 214). ne 'ne' (Mir) (YKI 2013: 505). krş. nede ötrü/nedde ötrü 'neden ötürü, neden dolayı, ne suretle' (HUAS 1941: 103). năkă 'neye?' Ton 40; KP 5, 2 (Gabain 2000: 72). năglük; N'KLWK 'peki niçin, ama neden, hangi sebeple' (*năglük*'ün iç sesi düşmüş bir varyantı olmalıdır) (İKPÖ 1998: 204). negü 'ne gibi, nasıl' (ETŞ 1992: 380). năgü; N'KW 'ne yani, ne ola ki' (İKPÖ 1998: 204). negü 'ne, nasıl' (Üİ 1998: 162). năgü 'niçin yani?' UIV A42, 'nasıl' Suv 610, 11, 'ne yani?' HüanVII 1969, *năgüdă ötkürü* 'neden ötürü?' UII 5, 14, *năgüdă* 'ondan dolayı' (Gabain 2000: 72, 287). negü 'nere' (IB: 57). năgü 'nasıl, ne' (ABH 2013: 214). negüde 'nerede' (Mir) (YKI 2013: 505). negül 'neden, niçin; ne' (Üİ 1998: 162). năgül 'nasıl?' TTVI Var. 31 (Gabain 2000: 73). năgülük 'neden, ne sebeple' (Hsüan-X 1975: 159). negülük 'neden, niçin' (Üİ 1998: 162). năgülüg/năgülük 'nasıl, niçin?' UIV A20; 27 (Gabain 2000: 73, 287). năgülük 'nasıl, niçin' (ABH 2013: 214). neke 'niye, niçin' (Aydın 2012: 173). nălük 'niçin?' W 88; MI 33, 20 (Gabain 2000: 72). nelük 'niçin, nasıl' (IB: 57). nelük 'niçin' (Mir) (YKI 2013: 505). nămăn 'nasıl?' Hüan (Gabain 2000: 72). nençe 'nice, pek çok' (KUKY 2009: 189, 528). nençe 'nice, nasıl' (Aydın 2012: 173). neng 'hiç, asla, kesinlikle' (Üİ 1998: 162). nănçă 'bir şeye göre' (Gabain 2000: 287). nençe 'nasıl' (METY 2012: 318). nănçă 'bir şeye göre' (Gabain 2000: 72). nătăg 'nasıl, ne gibi' (Hsüan-X 1975: 159). neteg 'nasıl, ne gibi, ne şekilde, ne denli' (AY-III 1991: 105). neteg 'ne gibi, nasıl' (ETŞ 1992: 380; Üİ 1998: 162). nătăg 'nasıl; bir dereceye kadar, hangi', n.., ançulayu 'ne. onun gibi' MI 23, 5 (Gabain 2000: 72, 287). neteg 'nasıl' (IB: 57). nătăg 'nasıl, ne gibi, ne şekilde; ne denli' (ABH 2013: 214). neteg 'nasıl' (Mir) (YKI 2013: 505). netegin 'neden, niçin; nasıl' (Üİ 1998: 162). OT. ne 'ne, nasıl, vesaire' (KB: 324). né/e 'ne, niçin', né ne 'ne, hangi şey, hangisi', né kim 'ne kadar, neyi, her ne ki', né yer 'nere, nerede, her nere' (TKT 2004: 531). ne 'ne' (AH: XLVI). ne 'ne; nasıl; -soru anlamıyla- ne', ne elük 'nasıl' (DLT-Atalay 2006: IV-418). krş. niçün 'niçin' (AH: XLVIII). negü 'ne, nasıl' (TKT 2004: 532). negü/nigü 'ne' (AH: XLVI, XLVIII). negü: 'ne' anlamına edat (DLT-Atalay 2006: IV-419). negülük 'niçin,

nasıl' (KB: 328). nelek 'niçin' (DLT-Atalay 2006: IV-419). nelük 'niçin, neden, nasıl' (KB: 328). nelük 'niçin, neden' (TKT 2004: 533). nelik/nelük 'neden, niçin' (AH: XLVI). nerek 'ne, neye, ne gerek' (KB: 329). nerek 'nereye' (AH: XLVI; DLT-Atalay 2006: IV-421). ne/éerse-nerse 'şey' (TKT 2004: 532, 534). nesne 'nesne' (AH: XLVI). neteg 'nasıl, ne gibi' (KB: 329). neteg 'nasıl', neteg bol- 'nasıl olmak, ne olmak, neteg kim 'gibi, benzer, nasıl ki' (TKT 2004: 535). neteglik 'nasıllık' (KB: 330). netek 'nice, nasıl' (DLT-Atalay 2006: IV-421). nime 'ne' (AH: XLVIII). nimerse 'nesne' (AH: XLVIII). nü: 'ne' anlamında bir edat (KB: 331). Hrz-T. ne/ni 'bildiğimiz soru sözü, ne' (İML 1988: 51, 52). ne 'ne' (ME 1993: 159). ne 'ne; ne... ne; nasıl' (KE 1997: 460). ne 'ne, hangi, nasıl, ne kadar, neden, niçin; ne!' (NF 1998: 310). nã/ne 'ne' (KurT 2002: 194). krş. ne erse 'nesne, şey' (ME 1993: 159). neerse/nesne 'nesne, şey' (KE 1997: 463). neerse/nerse 'şey, nesne' (NF 1998: 312, 314). nè-ërse 'şey, nesne' (MM 2008: 244). negü 'hangi' (KurT 2002: 195). nelik 'niçin' (İML 1988: 51). nelük 'niçin, nedeni nasıl' (KE 1997: 464). nälük 'neden, niçin' (KurT 2002: 195). nemerse 'bir şey, şey' (KE 1997: 464). nãñ 'şey, nesne' (KurT 2002: 195). nerek 'niçin' (İML 1988: 51). nërse 'nesne, şey' (ME 1993: 159). nerse 'nesne, şey' (KE 1997: 464). neteg 'nasıl, niçin' (KE 1997: 465). neteg 'nasıl, ne, ne kadar, niçin' (NF 1998: 314). nätäg 'nasıl, hangi' (KurT 2002: 195). nêteg '1) nasıl, ne şekilde; 2) sanki, âdeta' (TK 2008: 300). nêteg 'nasıl, nice' (MM 2008: 244). nêteglik 'nasıllık' (ME 1993: 160). neteglik 'nasıllık, keyfiyet' (NF 1998: 315). nätäglük 'nasıl, ne şekilde' (KurT 2002: 196). nêteglik 'nasıllık, keyfiyet' (MM 2008: 244). nige 'niçin' (KE 1997: 468). nite 'nite(kim)' (KE 1997: 469). nite 'nasıl' (İML 1988: 52). AO-KıpT. ne/ni 'ne, nasıl', ne-erse 'nesne, şey; her ne ise' (AO 1996: 227). M-KıpT. nã 'ne' (KİLE 1931: 60). ne/ni 'ne' (BV 1986: 243, 245). ne '1) ne, hangi şey (soru zamiri); 2) ne (soru sıfatı); 3) niçin, niye (zarf); 4) değil, ...maz (menfilik edatı)' (GT 1989: 401). ne 'ne (soru zamiri)' (KMES 1994: 285). ne/ni '1) ne, soru edatı; 2) olumsuzluk edatı', ni erse 'nesne, şey', (İMS 1992: 575, 576). ne 'ne' (KK 1999: 119; KH 2002: 134; (KMT 2002: 129; (DM 2003: 99). ne 'what?' (RH 2000: 315). ne/ni '1) ne (soru sıfatı); 2) soru zamiri; 3) zarf; 4) olumsuzluk edatı', ne bile 'neyle' (KF 2006: 87, 156, 157, 159). nè 'ne' (TK 2008: 299). ni 'ne, hangi' (MG 1984: 220). krş. ne: karşılaştırma edatı (KFLT 1989: 1943). ne-çün/ne-y-çün/nüçün (GT 1989: 401). neçün/niçün/ne niçün/ne ni niçün 'niçin, neden' (KK 1999: 119). neden 'neden' (KK 1999: 119). nêdey 'hangi' (TK 2008: 300). nelük 'niçin' (KİLE 1931: 60). nere/nire 'nere' (GT 1989: 403, 405). nerse 'nesne' (BV 1986: 244). nërse 'nesne, şey' (TK 2008: 300). näsä 'şey' (KİLE 1931: 60). nese 'şey, nesne' (KMT 2002: 129). nesne 'şey,

nesne; hiçbir şey; husus' (GT 1989: 403). nesne 'thing' (RH 2000: 95). nesne 'nesne, şey' (KMES 1994: 286; KH 2002: 134; KF 2006: 158). neşin/neşün 'niçin?, neden?' (DM 2003: 100. nete 'nasıl' (KMT 2002: 129). neteg 'nasıl, ne şekilde' (İMS 1992: 576). neyçün 'niçin' (MG 1984: 220). neyçün 'for what?' (RH 2000: 95). niçün/ni üçün 'niçin' (İMS 1992: 576, 577). niçün 'niçin' (GT 1989: 405; KF 2006: 159). nige 'neye' (İMS 1992: 576). nişä 'niçin' (KİLE 1931: 60). nitä 'nasıl' (KİLE 1931: 61). nitek 'nasıl, nice' (BV 1986: 245). nite ki 'nitekim, nasıl ki' (KF 2006: 159). nite kim 'nitekim' (KFLT 1989: 1045). nite-ki/nite-kim 'nasıl ki, nitekim' (GT 1989: 406). niye kim 'niye ki' (KFLT 1989: 1045). Çağ. ni 'ne' (MK 1993: 513). krş. nidin 'neden' (MK 1993: 513).

1597. ne II:değil.

ne	ne	CC-A 73a/8
----	----	------------

hă 'nicht', hă – hă, CC-A 62b/28 kim → *anl. f.* hă kim (< hă 'nicht') (Radloff 1887: 46). ne *nicht, als Verstärkung eines negierten Verbs*: (meñü jyllar kim) meñülükge ne tügenmez 'ewige Jahre, die bis in alle Ewigkeit nicht zu Ende gehen werden', ne. ne. 'weder. noch..', ne artux ne eksik 'weder mehr noch weniger' (Grønbech 1942: 169). (Drimba 2000:). ET. năñ, N'NK 'herhangi bir şey, azıcık bir şey, (olumsuz olarak) hiçbir şey, hiç' (< nă + añ 'eksik, boş, yokluk, hiçbir şey, kusurlu; olabildiğince az şey, azıcık bir şey, vb.?). neñ 'hiç, asla; herhangi, şey' (METY 2012: 318).

1598. neçe:nice.

neçe	Neža	CC-İ 32b/19
neçe	neee	CC-A 59b/12, 61b/17, 62b/18
neçe	Neee	CC-A 62b/33

Neza 'quantum', nezik kim 'sicut' (Kuun 1880: 291). hăčă 'wieviel' (Radloff 1887: 46). neče *Interrogatives, indefinites und relatives Aquatiumomen* von ne, 'wie viel, wie sehr', neče čayyrsa ešitmex joğ hergiz 'wie sehr er auch (Gott um Erbarmen) anruft, gibt es niemals ein Erhören', anča. neče. 'so viel. wie', neče köp sabur eter teñeri üçün, anča köp ülüsü bolıaj teñeri qattynda, anča teñeri any artux sövgej 'wie viel Leiden man um Gottes willen aussteht, so viel Belohnung (Anteil) soll Einem bei Gott zu teil werden (und) um so viel mehr wird ihn Gott lieben', neče kelip teñirge jalbarsa jemese sadayasyndan bizge berse, anča aña papdan juvuqqun boşaq 'so viel (d. h. so häufig) er

kommt und Gott anbetet oder uns von seinen Almosen gibt, dementsprechend viel Lossprechung und Ablass wird ihm vom Papst zuteil' (Grønbech 1942: 169). Neza 32r/19 (Drimba 2000: 77); neče 59r/11 (Drimba 2000: 115); neče 61r/17 (Drimba 2000: 118); neče 62r/18 (Drimba 2000: 119); Neče 62r/32 (Drimba 2000: 120). ET. neče 'nice (belki: her ne suretle-?)' (HUAS 1941: 102). năcă 'nice, ne kadar' (Hsüan-X 1975: 159). neče 'nice, ne kadar' (AY-III 1991: 105). neče 'ne kadar, nice, nasıl' (ETS 1992: 380). neče (Üİ 1998: 162). năcă/năcă 'nice?; ne kadar?, kaç?' Suv 118, 4, năcă..., năcă 'ne kadar..., o kadar' MI 7, 12 (Gabain 2000: 72, 287). neče 'ne kadar, her ne kadar' (AY-YK 2012: 248). năcă 'nice, ne kadar' (HUAS 2014: 151). năcă; N'CWK 'kaç, ne kadar, o kadar' (İKPÖ 1998: 203). năcă 'nice, her ne kadar; gerçi' (ABH 2013: 214). krş. năcădă 'o zaman ki' (Hsüan-X 1975: 159). neçete 'o zaman ki, ne zaman; nasıl, nice' (AY-III 1991: 105). năcătă 'o zaman ki, ne zaman, bir zaman; nasıl, nice' (ABH 2013: 214). năcătă kin 'nice sonra' Suv 619, 18 (Gabain 2000: 72). năcăkătăgi 'niceye kadar?' MI 16, 16 (Gabain 2000: 72). OT. neče 'nice, ne kadar, kaç, nasıl' (KB: 325). né/eçe 'nice, bir hayli', neče kim 'her ne kadar, eğer ki', néçe üküş 'nice, pek çok, çoğu' (TKT 2004: 531, 532). neče/nice/niçe 'nice, ne kadar' (AH: XLVI, XLVIII). nece/neče 'ne kadar, nice, kaç' (DLT-Atalay 2006: IV-419). krş. neçeme 'ne kadar' (KB: 326). neçeme '1. her ne kadar, son derece, nice; 2. gerçekten' (TKT 2004: 532). neçeme 'ne kadar' (DLT-Atalay 2006: IV-419). Hrş-T. neče 'nice, ne kadar çok, ne kadar, pek çok, bir çok, ne zaman' (NF 1998: 312). nečă 'kaç, nasıl, ne kadar' (KurT 2002: 194). nêče '1. ne kadar, kaç; 2. nasıl; 3. çok, çokça' (MM 2008: 244). neşă 'niye, neden, niçin' (KurT 2002: 195). niçe 'kaç' (İML 1988: 52). niçe 'nice, ne kadar, pek çok' (KE 1997: 467). nişe 'niçin, neden, niye' (NF 1998: 316). krş. neçeme 'ne kadar, nice' (KE 1997: 463). neçeme 'ne kadar çok, ne kadar!, nasıl' (NF 1998: 312). AO-Kıpt. neče/niçe 'nice, ne kadar, kaç' (AO 1996: 227). M-Kıpt. năcă 'kaç' (KİLE 1931: 60). neče 'kaç, kaç tane' (KK 1999: 119). neče 'nasıl' (KMT 2002: 129). neče 'kaç, kaç', neçeye 'kaç' (KMT 2002: 129). nêče 'nice, birçok, çokça' (TK 2008: 299). neje 'how many' (RH 2000: 314). nice/niçe '1) nasıl; 2) çok, bir çok, hayli; 3) ne zaman, ne vakit; 4) bu kadar, bunca; 5) niçin, niye' (GT 1989: 403). nice/niçe 'nice' (KMES 1994: 287). nice/niçe 'nice, ne kadar, nasıl' (KH 2002: 134). nice 'ne kadar', nice kez 'kaç kere' (KF 2006: 159). niçe 'nice' (BV 1986: 245). niçe 'nice, ne kadar' (KFLT 1989: 1045). niçe 'nasıl' (İMS 1992: 576). nişe 'how much, how many?; for how much' (RH 2000: 96, 97). nişe 'why?' (RH 2000: 95). krş. nicelik 'keyfiyet' (KMES 1994: 287). nicelik

‘nicelik, miktar’ (KF 2006: 159). nicesi ‘nasıl’ (GT 1989: 403). Çağ. niçe ‘ne kadar’ (MK 1993: 513).

1599. neçik: nasıl, ne şekilde, gibi. 2b/21, 2b/23, 2b/24, 2b/25 numaralı satırlardaki örnekler, kelimenin n harfiyle kısaltıldığı örneklerdir.

n	n	CC-İ 2b/21, 2b/23, 2b/24, 2b/25
neçik	Neçíc	CC-İ 32b/26, 33a/15
neçik	neçik	CC-A 60b/25, 70b/34
neçik	neçik	CC-A 62a/22, 62a/29, 62a/32, 62a/33, 62b/22, . 62b/25, 62b/27, 62b/33, 63a/4, 63a/5, 63a/5, 63a/23, 63a/35, 63b/7, 63b/15, 63b/19, 63b/20, 63b/37, 64a/14, 64a/16, 64a/18, 64a/19, 64a/21, 64a/24, 64a/25, 64a/28, 64a/30, 69b/4

neçik	Neçik	CC-A 62a/1
neçik	neçik	CC-A 62b/32
neçik	neçikk	CC-A 61b/6
neçik	neçic	CC-İ 2b/20

Neçic ‘quomodo’, nezik kim ‘sicut’ (Kuun 1880: 291). нәцiк ‘wie’, нәцiк кiм (Radloff 1887: 46). neçik *Interrogatives Adverb und vergleichende Konjunktion* ‘wie’ (Grønbech 1942: 169); neçik 1) *Interrogatioum* ‘wie’, *neçik sav bolıaj-sen* ‘wie wirst du gesund werden’, *neçik uıat bolıaj* ‘welch eine Schande wird das sein!’, *In Objektsätzen* ary lukas ajtyr evangelim içinde neçik bugün, qačan Christus toıdy, keldi frište jyşda ‘der Heilige Lukas erzählt im Evangelium, wie heute, als Christus geboren wurde, ein Engel auf das Feld kam’, kerek bizge sayyşlamaya neçik ol düşmanlar(y)na utru bardy. neçik..neçik. ‘wir müssen bedenken, wie er den Feinden entgegentrat. und wie. und wie. etc’, körgüzme saıa neçik sasır jazuqlı ğan teıri allynda ‘um dir zu zeigen, wie die sündige Seele vor Gott stinkt Als vergleichende Konjunktion’, kim teıirni söver barčadan artuı dayy qonşuıny neçik kensiıni ‘wer Gott liebt über Alles und deinen Nächsten als dich selbst..’, ol julduz neçik bir oylan bigev-edi ‘der Stern sah aus wie ein Knabe’, bolsun seniı tilemegiı neçik kim kökte aláj jerde ‘dein Wille geschehe, wie im Himmel so auf Erden’, andy. neçik ‘so. wie, ein solcher. wie’, bar-mu andy qyn neçik meniı qynym ‘gibt es wohl solches Leiden wie mein Leiden’; 2) *Satzoerqleichend* any qatty urdyıar, neçik pajıambar ajtyr ‘sie schlugen ihn hart, wie der Prophet sagt’, dayy jázuqlarymyzny bizge boşatqyl, neçik biz boşatyr-biz bizge jaman etıenlerge ‘und vergib uns unsere Schulden, wie wir unsern Schuldigern vergeben’, jazuqlı kişı kim tiler kensi jazuıyn ajtma, neçik teıri tiler dayy seniı ğany arynıaj, aıa kerek tört neme

‘ein sündiger Mensch, welcher wünscht, seine Sünden zu beichten, wie es Gott will, und damit deine Seele gereinigt werde, ihm sind vier Dinge nötig’, ynanmayyl, qačan tapmaz-sen seniñ tirilikin, işin, söziñ, sayynçyñ nečik teñeri bujurdu ‘traue ihm nicht, wenn du dein Leben, deine Werke, deine Worte und deine Gedanken nicht (so) findest, wie es Gott befohlen hat’ (Grønbech 1942: 170); igrenmedi kişi kelependen nečik teñri igrenir dayy frişteler jazuqly kişiden ‘nicht haben die Menschen einen Abscheu vor den Aussätzigen gehabt, wie Gott einen Abscheu hat, und die Engel, vor sündigen Menschen’, nečik. alaj ‘wie. so’, nečik jara jaǵşy bolmaz içinden temeri čyqmajynčá, alaj jazuqly ğan sav bolmaz arynmaz jazuqy čyqmajynča ‘wie eine Wunde nicht heil wird, bis der Eiter herauskommt, so wird die sündige Seele nicht gesund und rein, bis die Sünde herauskommt’, neme joǵ nečik. ‘es gibt nichts, das..’, neme joǵ dünj-üstinde nečik jaman sasyr. nečik sasyr jazuqly ğan teñeri allynda ‘es gibt nichts auf der Welt was so übel riecht, wie eine sündige Seele vor Gott riecht’; 3) *Leitet temporale Nebensätze ein*: als., nečik ešittiñ ese, nečik ešitt(i) ese; nečik kim ešittik, nečik kim ešittiñiz, nečik kim ešittiler, bugün sekizingi kün ayyrlalyq, nečik bejmiz teñeri ary qyz mariamdan toǵdy ‘heute wollen wir den achten Tag feiern (die Oktav von Weihnachten), wo unser Herrgott von der heiligen Jungfrau Maria geboren wurde’ (Grønbech 1942: 171). Nežic 2r/19 (Drimba 2000: 37); N 2r/20, 2r/22, 2r/23, 2r/24 (Drimba 2000: 37); Nečic 32r/26, 32v/15 (Drimba 2000: 77); nečik 60r/24 (Drimba 2000: 116); Nečik 61v/1 (Drimba 2000: 118); nečik 61v/22, 61v/29, 61v/32, 61v/33 (Drimba 2000: 119); nečik 62r/22, 62r/26, 62r/33, 62v/4, 62v/5, 62v/5, 62v/23 (Drimba 2000: 120); nečik 62v/35, 63r/7, 63r/15, 63r/19, 63r/20 (Drimba 2000: 121); nečik 63r/36, 63v/14, 63v/16, 63v/17, 63v/19, 63v/25, 63v/30, nečikkim 63v/28 (Drimba 2000: 122); nečik 69r/4 (Drimba 2000: 130); nečik 70r/22 (Drimba 2000: 132). ET. nečök ‘nasıl, neden, nasılsa, nasıl olup’ (ABH 2013: 214). nečük ‘nasıl, ne şekilde’ (ETŞ 1992: 380). nečük ‘nasıl’ (AY-III 1991: 105; Üİ 1998: 162). năčük; N’CWK ‘nasıl, nasıl olur da, neden’ (İKPÖ 1998: 203). năčük ‘nasıl?’ KP 9, 3 (Gabain 2000: 72, 287). nečük ‘nasıl’ (Mir) (IB: 57; YKI 2013: 505). năčükin ‘nasıl, nasıl olup da’ (Hsüan-X 1975: 159). năčükin ‘nasıl?’ HüanVII 1959 (Gabain 2000: 72). năčükläti ‘niçin; nasıl?’ MI 19, 10 (Gabain 2000: 72, 287). OT. nečük ‘nasıl’, nečük kim ‘nasıl ki’ (TKT 2004: 532). Hrз-T. nečük ‘nasıl’ (KE 1997: 463). nečük ‘nasıl, ne’ (KurT 2002: 194). nêčük ‘nasıl’ (MM 2008: 244). AO-KıpT. ničük ‘nasıl, nice’ (AO 1996: 227). M-KıpT. nečik ‘how?’ (RH 2000: 314). năčük ‘nasıl’ (KİLE 1931: 60). nečük ‘nasıl’ (KK 1999: 119; (KMT 2002: 129). nečik/nečik/neşik/neşük ‘nasıl’ (DM 2003: 100). nečük ‘nasıl, ne şekilde’, nečük eyle-

‘nasıl yapmak’, neçük ki ‘nasıl ki’, neçük ol- ‘nasıl olmak, ne şekilde olmak’ (KF 2006: 158). neçük ‘nasıl, ne şekilde’ (TK 2008: 300). niçük ‘niçin’ (BV 1986: 245). niçük ‘nasıl’ (KFLT 1989: 1045). niçük ‘nasıl, ne şekilde’ (İMS 1992: 576). krş. niçüklük/niçüklük ‘nasıllık, nicelik’ (İMS 1992: 576). Çağ. niçük ‘nasıl, ne kadar, neden’ (MK 1993: 513).

1600. nefes (< Ar. nefes): nefes, soluk; *krş.* neffes.

nefes Nafas CC-İ 49a/7

Nafas ‘flatus’ (Kuun 1880: 291). nāfāc ‘Athem’ (Radloff 1887: 46). nafas ‘Atemzug; Hauch’ (Grønbech 1942: 167). Nafas 48v/7 (Drimba 2000: 99). OT. nefes ‘nefes, soluk’ (KB: 326). Hrz-T. nefes ‘nefes, soluk’ (KE 1997: 463; MM 2008: 244). nefes ‘nefes’ (NF 1998: 313). M-Kıpt. hâric-nefes ‘nefes harcayan, boşuna nefes tüketen’ (GT 1989: 329). nefes ‘soluk, nefes’ (MG 1984: 219; İMS 1992: 575; KH 2002: 134). nefes ‘nefes’ (BV 1986: 243). nefes ‘soluk, nefes, can’ (TK 2008: 300). krş. nefesli (BV 1986: 244). Çağ. nefes ‘nefes’ (MK 1993: 511). krş. enfās ‘nefesler, soluklar; nebi ve veli gibi büyüklerin irşad edici duaları’ (MK 1993: 431).

1601. neffes: ruh; *krş.* nefes.

neffes Naffas CC-İ 49a/28

Naffas ‘anhelitus’ ~ *ar.* نَفَس (Kuun 1880: 291). Naffas 48v/28 (Drimba 2000: 99).

1602. nek: niçin.

nek nāk CC-A 75b/6, 75b/7

Nāk ‘bonus’ (Kuun 1880:). nāk ‘wazu’ (Radloff 1887: 46). nek ‘weshalb’, eç bolmaçy nemege nek berdiñ, munča ulu baha nek tölediñ ‘für eine ganz nichtige Sache weshalb gabst du, weshalb bezahltest du einen so grossen Preis’ (Grønbech 1942: 171); ne-k ‘weshalb’ (Grønbech 1942: 176). nāk 75r/6 (Drimba 2000: 139). ET. krş. nākā; N’K’ ‘niye, ne sebeple, niçin’ (İKPÖ 1998: 204). neke ‘niye, niçin’ (KUKY 2009: 193, 528). neke ‘ne için, niçin, niye’ (METY 2012: 318). OT. ne/ék ‘hiç (olumsuz ve soru cümlelerinde pekiştirme görevinde)’ (TKT 2004: 533). Hrz-T. neg ‘acaba’ (KurT 2002: 194, 356). nek ‘niçin’ (İML 1988: 51).

1603. neme: herhangi bir şey, şey.

nemesi nemāfī CC-A 67a/14

neme	ne mα	CC-A 61b/14-15
nemege	nα mαgα	CC-A 75b/6
neme	Nema	CC-İ 32a/14, 39a/8
neme	neme	CC-A 62b/32??. 63a/4, 63b/8
nemede	nemeda	CC-A 63b/5
nemede	nemeda	CC-A 63b/14

Nāmāgā ‘quare’ (Kuun 1880: 291); nema ‘res’, heç nematage ‘nihil’ (Kuun 1880: 292). nāmā ‘irgend Etwas’, nāmārā, nāmādā, nāmā jok, CC-İ 32a/14 heç neme tağı → *işa. f.* – *anl. f.* äц nāmā tārıl, äц nāmā jok (Radloff 1887: 46). neme 1) *Indefinites Nomen*: ‘irgend etwas, Ding, Sache, Habe’, özge kişiniñ nemesi suşlanmayıl ‘lass dich nicht gelüsten deines Nächsten Habe’, aña kerek tört neme’ihm sind vier Dinge nötig’, eç bolmaçy neme ‘eine ganz nichtige Sache’; 2) *In Verbindung mit einem negativen oder negierten Wort* ‘nichts’, neme joş jerde neçik teñeri söver kökte dayy barçā arylar neçik sabyrluqtur ‘es gibt nichts auf Erden, welches Gott liebt im Himmel und alle Heiligen wie das Martyrium’, ol ujat neme-de boluşmayaj saña ‘jene Scham wird dir durchaus nichts helfen’ (Grønbech 1942: 171), aña heç neme juvuq boşaq ‘ihm wird gar keine Lossprechung und Ablass zu Teil’, heç neme-tayy ‘durchaus nichts’ (Grønbech 1942: 171, 172). nematage 31v/14 (Drimba 2000: 76); Nema 38v/8 (Drimba 2000: 85); ne mæ 61r/14-15 (Drimba 2000: 118); nemeioch 62r/32 (Drimba 2000: 120); Neme 62v/4 (Drimba 2000: 120); nemede 63r/5, 63r/14, neme 63r/8 (Drimba 2000: 121); nemæfı 66v/9 (Drimba 2000: 129); næ mægæ 75r/6 (Drimba 2000: 139). ET. nāmā ‘ne ise’ TTVII (Gabain 2000: 73). krş. nāmān ‘nasıl’ (Gabain 2000: 287). OT. né/eme ‘ne!, çok, pek’, néme az ‘çok az, pek az’, néme eđgü ‘ne güzel!’, néme eşitgen ‘çok duyan’, néme körklüg ‘ne güzel, ne kadar güzel’ (TKT 2004: 533). Hrz-T. neme ‘ne kadar’ (İML 1988: 51). neme ‘ne, ne şey, şey’ (ME 1993: 159). neme ‘nice, ne kadar çok, ne!’ (NF 1998: 314). krş. nēmerse ‘bir şeyler’ (ME 1993: 159). M-Kıpt. nāmā ‘bir şey’ (KİLE 1931: 60). neme ‘nesne’ (KFLT 1989: 1044). neme = Ar. al-şay ‘thing, something’ = Moğ. yâma (RH 2000: 311). nime ‘(bir) şey’ (MG 1984: 220). krş. nemecük ‘nesnecik’ (KFLT 1989: 1044). Çağ. nime ‘şey’ (MK 1993: 514).

1604. nesic (< ar. nesc): altın sırmalı ve incili bir kumaş.

nesic	Nasíc	CC-İ 46b/28
-------	-------	-------------

Nasič ‘vestis serica auro texta’ ~ *ar.* نَسِيح, نَسِيح (Kuun 1880: 291). насыщ ‘seidener Stoff’ (Radloff 1887: 46). nasič (našič?) ‘eine Art Goldbrokat mit Perlen’ (Grønbech 1942: 168). Nasič 46r/28 (Drimba 2000: 96).

1605. net-:ne etmek.

nedirler nedirler CC-A 62a/20

net- < ne et- ‘was tun’, bilmezler nedirler ‘sie wissen nicht, was sie tun’ (Grønbech 1942: 172). OT. Hrz-T. ne’êt- ‘ne etmek, ne yapmak’ (MM 2008: 244). n’it- ‘ne etmek’ (KE 1997: 469). M-Kıpt. krş. n’eyle- ‘ne eylemek, ne yapmak’ (GT 1989: 403). neyle- ‘ne yapmak?’ (DM 2003: 100). n’ol- ‘ne olmak, nolmak’ (GT 1989: 406). Çağ. n’it- ‘ne etmek’ (MK 1993: 514).

1606. nezik (< *ar.* nāzūk): nazik.

nezik nezik CC-A 75b/4

Nāzūk ‘tenuis’ *far.* نازك (Kuun 1880: 291). nāzūk ‘zart’ (Radloff 1887: 46). nezik ‘zart’ (Grønbech 1942: 172). næzik 75r/4 (Drimba 2000: 139). OT. M-Kıpt. nāzūk ‘ince, zarif’ (KİLE 1931: 60). nāzūk ‘nāzūk, ince’ (KH 2002: 134). krş. nāzūklik ‘naziklik, incelik’ (KH 2002: 134). Çağ. nāzūk ‘ince; terbiyeli, saygılı’ (MK 1993: 511). krş. nāzūklik ‘incelik, narinlik, güzellik, zariflik’ (MK 1993: 511).

1607. nil: çivit.

nil Nıl CC-İ 41b/4

Nil ‘indicum; color indicus’ ~ *far.* نيل (Kuun 1880: 292). nil ‘Indigo’ (Grønbech 1942: 172). Nil 41r/4 (Drimba 2000: 88).

1608. nişam: *bkz.* nişan.

nişam nişam CC-A 63a/6

anl. f. nizam ‘Gleichnis’ (Grønbech 1942: 172). nizam 62v/6 (Drimba 2000: 120). OT. nişan ‘nişan, iz’ (KB: 330). nişān ‘1. nişan, işaret, belirti, mucize, ibret, alamet, bir şeyin varlığına tanık olan; 2. ayet’, *belgülig nişān* ‘apaçık mucize, açık delil’ (TKT 2004: 258, 537). nişan ‘nişan’ (AH: XLVIII). nişān < O-Far. nyš’n ‘sign, standard’. Kelime Yarkand’daki Karahanlı metinlerinde kayıtlıdır. Ş. Tekin kelimenin geçtiği cümleyi ‘I put my signature onto this document: İlyās Hāşş Hācib’ şeklinde tercüme etmiştir ve kelimenin gerçek bir ‘signature’ olmadığını, kişi adı olduğunu belirtmiştir (Tekin 1979-

1980: 878, 879). krş. nâmunışan ‘ad, san, iz’ (DH: 213). Hrz-T. nişân ‘işaret, nişan, iz’ (ME 1993: 160). nişân ‘nişan, belirti, işaret, iz’ (NF 1998: 316). nişan ‘alâmet, nişan’ (KurT 2002: 196). nişân ‘iz, belirti, nişan’ (MM 2008: 245). krş. nişanlan- ‘işaretlenmek’ (ME 1993: 160). nişanlığ ‘işaretli’ (ME 1993: 160). nişansız ‘işaretsiz, belirsiz’ (ME 1993: 161). AO-KıpT. nişân ‘nişan, iz’ (AO 1996: 227). krş. nişânlığ ‘nişanlı, alâmetli’ (AO 1996: 227). M-KıpT. nişan ‘dağ, elâmet, nişan’ (KİLE 1931: 60). nişân ‘hedef’ (MG 1984: 220). nişân ‘nişan’ (BV 1986: 245). nişân ‘nişan, alâmet’ (KFLT 1989: 1045). nişân ‘1) alâmet, belirti, iz; 2) hedef’ (GT 1989: 406). nişân ‘nişan, iz, belirti’ (İMS 1992: 577). nişân ‘işâret, belirti, alâmet’ (KH 2002: 135). nişân ‘nişan, iz’ (KMT 2002: 129). krş. bî-nişân ‘gizli, görünmeyen, nişansız’ (GT 1989: 271). nişâne ‘hedef’ (GT 1989: 406). nişâne ‘belirti, işâret’ (KH 2002: 134). nişanla- → nişanladı ‘elâmet, nişan, damğa vurdu’ (KİLE 1931: 60). nişânla- ‘nişan koymak’ (KMT 2002: 129). nişânlu ‘işaretli, işareti olan’ (KH 2002: 135). Çağ. nişân ‘nişan, iz, belirti’ (MK 1993: 514). krş. nişâne ‘iz, belirti’ (MK 1993: 514). Moğ. nisan/nişan ‘mark’ < Uyg. nişan ‘mark, stamp’ < O-Far. nişan; *niš-a-tu bičig* ‘(dieses) gestempelte Schreiben’, *al nišan-tu bičig* ‘(dies) rotgestempelte Schreiben’, *qar-a niš(a)tu bičig* ‘ein (mit) schwarzer (Farbe) gestempeltes Schreiben’ (Cleaves 1955: 42, 43; Farquar 1966: 393).

1609. nişan (< Far.): nişan, iz; alâmet; oñlıq nişan ‘azizlik nişanı’; *krş.* nişam.

nişan	nışan	CC-İ 25b/23
nişan	nişan	CC-A 62a/4, 62b/16, 62b/23
nişan	nıřā	CC-A 69b/11

Nisan ‘signum’ ~ *far.* نیشان (Kuun 1880: 292). нышан ‘Zeichen’ (Radloff 1887: 46). nişan ‘Zeichen’, oñlyq nişan ‘ein Zeichen des Heiles’, kerti nişan kim sen teñirni söversen ‘ein sicheres (Kenn)zeichen, dass du Gott liebst’, ol bolıaj sizge nişan ‘dies soll euch zum Zeichen sein’ (Grønbech 1942: 172). Nışan 25r/23 (Drimba 2000: 67); nizan 61v/4 (Drimba 2000: 118); nızan 62r/16 (Drimba 2000: 119); nızan 62r/23 (Drimba 2000: 120); nišā 69r/8 (Drimba 2000: 130).

1610. nişanla-: işaretlemek.

nişanlarmen	nışan larmē	CC-İ 25b/20
nişanladın	nışan ladın	CC-İ 25b/21
nişanlağıl	nışan lağıl	CC-İ 25b/22

Nisan larmen (nisanlarmen) ‘signo’ nisanlagil *emir şekli* (Kuun 1880: 292). нышанла (v) ‘bezeichnen’, нышанлармән, нышанлабыл (Radloff 1887: 46). nišanla- ‘bezeichnen, merken’ (Grønbech 1942: 172). Nıŋan larmē 25r/20, Nıŋan ladın 25r/21, Nıŋan lagıl 25r/22 (Drimba 2000: 67).

1611. niyet (< Ar. niyyet):niyet.

niyet níat CC-A 59b/17

işa. f. – *anl. f.* Mac etkil ‘invoca’ (Kuun 1880: 141, 304). *işa. f.* – *anl. f.* mak ‘Lob’, mak ärkil (Radloff 1887: 77). *anl. f. işa. f.* mat, mat etkil (Grønbech 1942: 163). níat 59r/17 (Drimba 2000: 115). OT. niyet ‘niyet’ (KB: 330). Hrz-T. niyyet ‘niyet’ (KE 1997: 469; NF 1998: 316; MM 2008: 245). krş. niyetlig ‘niyetli, niyeti olan’ (KE 1997: 469). M-KıpT. niyyet ‘niyet’ (MG 1984: 221; KFLT 1989: 1045). niyyet ‘niyet, meram, kurma’, niyyet kıl, niyyet keltür- (İMS 1992: 577). niyyet ‘niyet, maksad’ (GT 1989: 406; KF 2006: 159). niyyet ‘niyet, bir şeye başlama, maksat’ (KMES 1994: 287). Çağ. krş. bî-niyet ‘niyetsiz, çaresiz’ (MK 1993: 409).

1612. nohut (< far.noḥūd): nohut.

nohut Noghuc CC-İ 56a/7

Noghut ‘cicer’ ~ *far.* نُخود (Kuun 1880: 292). но́гут ‘Bohne’ (Radloff 1887: 46). noḥut ‘Erbse’ (Grønbech 1942: 172). Noghuc 55v/6 (Drimba 2000: 109). OT. Hrz-T. noḥūd ‘nohut’ (KE 1997: 469). M-KıpT. noḥūd/noḥūt ‘nohut’ (İMS 1992: 577). noḥud ‘nohut’ (KF 2006: 160). noḥuṭ ‘nohut’ (KK 1999: 119). noḥūt ‘nohut’ (DM 2003: 100).

1613. nokta I (Ar. nuḳta): an, lahza.

noḳta Nocta CC-İ 36b/18

Nocta ‘punctum temporis; capistrum?’ (Kuun 1880: 292). *işa. f.* - *anl. f.* → нөктä ‘Punct’ (Radloff 1887: 46). noḳta ‘Augenblick’ (Grønbech 1942: 172). Nocta 36r/17 (Drimba 2000: 82). OT. Hrz-T. noḳta ‘nokta’ (KE 1997: 469). M-KıpT. noḳta ‘nokta’ (KH 2002: 135). Çağ. noḳta ‘nokta’ (MK 1993: 515).

1614. nokta II: yular, koşum takımı.

noḳta Nocta CC-İ 52a/26

Nocta ‘capistrum’ (Kuun 1880: 292). нокта ‘Halfter’ (Radloff 1887: 46). noqta ‘Halfter’ (Grønbech 1942: 172). Nocta 51v/26 (Drimba 2000: 103). OT. M-Kıpt. noqta ‘yular’ (KMT 2002: 129).

1615. noṽma: portakal.

noṽma Nouma CC-İ 54a/18

Nouma ‘malum aurantium’ (Kuun 1880: 292). nouma <? ‘Orange’ (Grønbech 1942: 172). Nouma 53v/18 (Drimba 2000: 106).

1616. nöger: arkadaş, yoldaş.

nöger^{er} Noga CC-İ 49b/20

Noga(r) ‘socius’ (Kuun 1880: 292). nöğäp ‘Gefährte’ (Radloff 1887: 46). nöger ‘Genosse, Kamerad’ (Grønbech 1942: 172). Noga 49r/20 (Drimba 2000: 100). OT. M-Kıpt. nöker ‘kardeş’ (DM 2003: 100). Çağ. nöker ‘hizmetkâr, uşak’ (MK 1993: 515).

1617. nur (< Ar. nūr): nur, ışık.

nurı nurí CC-A 69b/9, 76b/15

CC-A 76b/15 *işa. f. – anl. f.* Mir ‘princeps’ ~ *far. میر, ar. أمير* (Kuun 1880: 216, 305); nur ‘lumen’ (Kuun 1880: 292). *işa. f. – anl. f.* mip ‘Herr’ (Radloff 1887: 78). nur ‘Licht’ (Grønbech 1942: 172). nurí 69r/7 (Drimba 2000: 130); nurí 76r/14 (Drimba 2000: 139). OT. nur ‘nur’ (KB: 331). nūr ‘nur, aydınlık’, nūr körküt- ‘tecelli etmek, zahir olmak, görünmek’ (TKT 2004: 538). krş. envar ‘nurlar’ (DH: 197). Hrz-T. nūr ‘nur’ (KE 1997: 469). nūr ‘aydınlık, ışık, parlaklık’ (MM 2008: 245). krş. envār → Meşāriḳu’l-Envār: İmâm Sagâni’nin hadis kitabı (NF 1998: 526). münevver ‘nurlu’, münevver-i kerîm ‘ulu nurlandırıcı’ (KE 1997: 454). nūrānī ‘nurlu’ (KE 1997: 470). nūrullah ‘Allah’ın nuru’ (MM 2008: 245). zu’n-nūreyn: Hz. Osman’ın lakabı (KE 1997: 759). M-Kıpt. nur → nur qyl- ‘oświetlać’ (Bulg-M 1954: 62). nūr ‘aydınlık’ (KMES 1994: 287). nūr ‘göz nuru’ (KFLT 1989: 1045). nūr ‘ışık, ziya, nur’ (GT 1989: 406). nūr ‘aydınlık, parıltı’ (İMS 1992: 577). nūr ‘ışık, aydınlık, nur’ (KF 2006: 160). nūr ‘ışık, aydınlık, nur’, nūr eyle- ‘aydınlandırmak’, nūr kııl- ‘aydın kılmak’, nūr ol- ‘aydın olmak’ (KF 2006: 160). krş. nūrılan- ‘aydınlanmak’ (KF 2006: 160). nurlandır- ‘aydınlılatmak’ (İMS 1992: 577). nūrlı ‘nurlu, aydınlık, parlaklık’ (TK 2008: 302). nurlu ‘nurlu, aydınlı’ (KF 2006: 160).

Çağ. nūr ‘aydınlık, parlaklık, parıltı’ (MK 1993: 515). krş. Nūrī: Ünlü bir din adamı olan Ebu’l-Hüseyin lakabı (MK 1993: 515). nūrsız ‘nursuz, ışıksız’ (MK 1993: 515). nūru’l-milleti ve’d-dīn ‘dinin ve milletin nuru’ (MK 1993: 515).

1618. o: o; vokatif.

o O CC-A 63b/36
o *Interjektion*, ‘o’, o siz barynyz ‘gehet hin’ (Grønbech 1942: 172)

1619. oba: tepe.

oba Oba CC-İ 40a/5, 61a/2
Oba ‘convalles’ (Kuun 1880: 257). oба ‘Hügel’ (Radloff 1887: 14). oba ‘Hügel’ (Grønbech 1942: 173). Oba 39v/5 (Drimba 2000: 86); oba 60v/2 (Drimba 2000: 116). ET. opa ‘ova, düzlük, taş yığını’ (YKI 2013: 506).

1620. oçaq: ocak.

oçaq oça CC-İ 53b/4.
ouyk ‘Dreifuss’ (Radloff 1887: 14). oçaq ‘Feuerstelle, Herd’ (Grønbech 1942: 173). oça(c) 53r/4 (Drimba 2000: 105). ET. oçık/oçuq/oçaq ‘ocak’ (Gabain 2000: 288). uçguk ‘uçuk, ingi, dumagu’ (DLT-Atalay 2006: IV-682). oçuk ‘ocak’ (KUKY 2009: 236, 528); . oçuk ‘ocak’ (METY 2012: 318). uçguk ‘uçuk, ingi, dumagu’ (DLT-Atalay 2006: IV-682). oçuk ‘ocak’ (KUKY 2009: 236, 528); . oçuk ‘ocak’ (METY 2012: 318). OT. oçak ‘ocak’, oçaklık titik ‘ocak yapılacak çamur ve benzeri olan her nesne’ (DLT-Atalay 2006: IV-422, 627). krş. oçaklan- ‘ocaklanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-422). Hrз-T. oçak ‘korluk’ (İML 1988: 52). öçek I ‘ocak’ (NF 1998: 335). M-KıpT. ocaq ‘ocak’ (KFLT 1989: 1046). oçaq ‘ocak’ (KMT 2002: 129; (DM 2003: 100). ojaq/oçaq = Ar. al-kânûn ‘hearth’ (RH 2000: 151, 278). krş. uçuk ‘humma’ (KMT 2002: 149).

1621. oçak: öksürük.

oçak øekac CC-A 58b/15
Oçkac ‘tussis’ (Kuun 1880: 257). oukak ‘Husten’ (Radloff 1887: 14). *işa. f.* öttek ‘Husten’ (Grønbech 1942: 184). øčkac 58r/15 (Drimba 2000: 113).

1622. oğlan: oğlan.

oğlanlar	Oglañlar	CC-İ 45b/29, CC-A 60b/1
oğlanlar ^{im}	oglanlar?	CC-A 61b/1
oğlan	oglan	CC-A 62a/5, 62a/33, 62a/36, 62b/9
oğlannıñ	oglañnıñ	CC-A 76b/7

Oglañ ‘puer’, oglañlar ‘famuli’ (Kuun 1880: 256). oğlañ ‘Knabe, Diener’, oğlañnıñ (Radloff 1887: 13). oylan ‘Kind und junger Mensch (beider Geschlechter), Gehilfe, Diener’, toyyıǵan oylan čupraǵa čulıyanmyş ‘ein neugeborenes Kindlein, in Windeln gewickelt’, sili oylan ‘die reine Jungfrau’ (Grønbech 1942: 173). Oglañlar 61r/1 (Drimba 2000: 117); oglañ 61v/5 (Drimba 2000: 118); oglañ 61v/33, 61v/35, 62r/9 (Drimba 2000: 119); oglañnıñ 76r/6 (Drimba 2000: 139). ET. oglañ ‘oğlañ, genç’ (HUAS 1941: 104). oylan ‘evlât, oğul, rahip adayı genç’ (Hsüan-X 1975: 161). oglañ ‘çocuk, oğul, evlat’ (AY-III 1991: 105). oglañ ‘oğlañ, yiğit’ (ETŞ 1992: 384). oglañ ‘küçük çocuk, çocuk, oğul, oğlañ’ (Gabain 2000: 44, 283). oglañ ‘oğlañ, erkek çocuk(lar)’ (IB: 57). oylan ‘сын; молодой человек’ (TEЭ 2008: 323). oglañ ‘çocuk, evlat’ (Aydın 2012: 173; HUAS 2014: 151). oğlañ ‘oğullar’ (KUKY 2009: 251, 528). oglañ ‘çocuklar, evlatlar, oğullar’ (METY 2012: 318). oglañ ‘çocuk, oğul’ (AY-YK 2012: 249). oglañ ‘çocuklar, oğullar’ (ABH 2013: 215). oglañ ‘çocuklar, evlatlar’ (Yen, Kır, Mir) (YKI 2013: 505). oğulañ ‘oğul, evlat, çocuk’ (ETŞ 1992: 385). krş. oğlañgu ‘çocuk gibi muamele edilen, nazik, şımarık’ (Gabain 2000: 45, 283). oglañk(ı)ya ‘genç oğlañ, oğlañcık’ (AY-YK 2012: 249). oglañ ‘oğullar’ (KUKY 2009: 251, 528). oglañ ‘evlatlar, oğullar’ (METY 2012: 318). oglañ ‘çocuklar’ (Yen) (Aydın 2012: 173; YKI 2013: 505). olan (HUAS 1941:105). OT. aba oylanı ‘человек, сын человеческий’ (QBH) (QBN) (DTS 1969: 1). oğlañ ‘oğlañ, oğul, çocuk, genç’ (KB: 334). oğlañ ‘1. oğul, erkek çocuk; 2. çocuk, küçük çocuk; 3. nesil’, er oğlañ ‘oğul, evlat’, erkek oğlañ ‘erkek çocuk, oğul’ (TKT 2004: 336, 342, 539). oğlañ ‘’ (AH: XLIX). oğlañ ‘oğlañ, oğul; çocuk, çocuklar’ (DLT-Atalay 2006: IV-423). krş. ogla ‘genç, yiğit’ (DLT-Atalay 2006: IV-422). oglañ ‘bolluk içinde büyüyen’, oglañ katun ‘asaletli, asıl kadın’ (DLT-Atalay 2006: IV- 422). oglañsıǵ ‘çocuk gibi, çocuk huylu’ (DLT-Atalay 2006: IV-423). oglañ- ‘üretmek, çoğaltmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-423). Hrz-T. oğlañ ‘юноша; мальчик; ребенок’ (HŞ 1979: 336). oğlañ ‘çocuk, yavru’ (ME 1993: 161). oğlañ ‘çocuk, evlat, oğlañ, erkek evlat’ (KE 1997: 471). oğlañ ‘çocuk; oğul, erkek evlat’ (NF 1998: 318). oğlañ ‘çocuk, bebek’ (KurT 2002: 197). oğlañ ‘çocuk’ (MM 2008: 245). oğlañatası ‘baba çocuǵu’ (İML 1988: 52). krş. oğlañguluğ ‘tazelik, yaşlık’ (ME 1993: 161). oğlañlıǵ ‘çocuǵu olan, çocuklu’ (KE 1997: 473). oğlañlık ‘çocukluk’ (KE 1997:

473). oğlansın- ‘çocukça davranmak’ (ME 1993: 161). AO-KıpT. oğlan ‘prens’ (AO 1996: 228). M-KıpT. oğlan/ovlan ‘genç, çocuk’ (KİLE 1931: 61, 64). oğlan ‘çocuk; erkek çocuk’ (MG 1984: 221). oğlan ‘1) oğul, erkek çocuk; 2) evlât, çocuk; 3) genç; olgunluk çağına yaklaşmış çocuk’ (GT 1989: 407). oğlan ‘oğlan’ (BV 1986: 246; KFLT 1989: 1046; KF 2006: 160). oğlan ‘erkek çocuk’, oğlan bırak- ‘çocuk düşürmek’, oğlan tap- ‘çocuk doğurmak’ (İMS 1992: 577). oğlan ‘çocuk’ (KMES 1994: 288). oğlan ‘oğlan, çocuk’ (KH 2002: 135). oğlan ‘oğlan, çocuk’, ögey oğlan ‘üvey çocuk’ (KMT 2002: 130, 131). oğlan/olan ‘oğlan, çocuk, erkek çocuk’ (TK 2008: 302). krş. oğlancuk ‘oğlancık’ (KFLT 1989: 1046). oğlancuk ‘çocuk, küçük oğlan’ (GT 1989: 407). oğlanlık ‘oğlanlık’ (KFLT 1989: 1046). Çağ. oğlan ‘oğlan, oğul’ (MK 1993: 516).

1623. oğlanlar: hizmetçi.

oğlanlar Oglanlar CC-İ 42a/11, 45b/29
oılanlar (Grønbech 1942: 173). Oglanlar 41v/11 (Drimba 2000: 89); Oglanlar 45r/29 (Drimba 2000: 94).

1624. oğlak: oğlak.

oğlak ogolach CC-İ 55a/5

Kelime söz konusu yayının sözlük kısmında Ogoloch ‘capella’ şeklinde, metin kısmında ise ogolach şeklinde iki farklı okuma ile kaydedilmiştir. (Kuun 1880: 128, 256). оѣлак ‘Zicklein’ (Radloff 1887: 13). *iş.a. f.* oğulach ‘Zicklein’ (Grønbech 1942: 174). *ogolach* 54v/5 (Drimba 2000: 107). OT. oğlak ‘oğlak’, oğlak ay ‘ilk bahar sonu, yaz başı’, uluğ oğlak ay ‘ilk bahar sonu, yaz başı’ (DLT-Atalay 2006: IV-422, 423). oğlak ‘oğlak’ (KB: 333). Hrз-T. оѣлак ‘козленок’ (HŞ 1979: 336). oğlak ‘1. keçi yavrusu; 2. ükek (bürc) atlarından biri’ (İML 1988: 52). oğlak ‘oğlak; oğlak burcu, burc-ı cedi’ (KE 1997: 471; NF 1998: 318). M-KıpT. oğlaq = Ar. al-jady ‘kid, young billy goat’ (RH 2000: 167, 218). oğlak ‘oğlak’ (KMT 2002: 129; (DM 2003: 100). krş. ovlaq ‘ceylan yavrusu’ (KİLE 1931: 64).

1625. oğrı: hırsız.

oğrı Ogrí CC-İ 14a/20

ogri ‘hırsız’ (Kuun 1880: 256). oğry ‘Dieb’ (Grønbech 1942: 173, 174). Ogrí 13v/20 (Drimba 2000: 52).

ET. oğrı ‘gizli, hırsız’ (ETŞ 1992: 385). oğrı; ’WXRY ‘hırsız’ (İKPÖ 1998: 152). oğrı ‘haydut, hırsız’ (Gabain 2000: 288). oğrı ‘hırsız’ (IB: 57). oğrı ‘hırsız, haydut’ (AY-YK 2012: 249). oğrı ‘hırsız’ (Mir) (YKI 2013: 505). OT. oğrı ‘hırsız’ (KB: 334). oğrı ‘hırsız’, oğrı er ‘hırsız adam’, oğrı urağut ‘hırsız kadın’ (TKT 2004: 540). oğrı ‘hırsız; hırsızlık’ (DLT-Atalay 2006: IV-425). krş. oğrılık ‘hırsızlık’, oğrılık kıl- ‘hırsızlık yapmak’ (TKT 2004: 540). oğrın ‘gizlice’ (KB: 334). HrZ-T. oğry ‘вор’ (HŞ 1979: 335). oğrı ‘hırsız’ (KE 1997: 473; NF 1998: 319; KurT 2002: 197). oğru ‘hırsızlığı meslek edinen adam’ (İML 1988: 52). krş. oğrılık ‘hırsızlık’ (ME 1993: 161; NF 1998: 319; KurT 2002: 197). oğrılık/oğruluk ‘hırsızlık’ (KE 1997: 474). oğurluk/oğruluk ‘hırsızlık’ (KE 1997: 476). oğurluk ‘hırsızlık’ (KurT 2002: 201). M-KıT. oğrı ‘hırsız’ (KİLE 1931: 61; İMS 1992: 577; KK 1999: 119; KF 2006: 160). oğrı ‘hırsız’ (KMT 2002: 130; (DM 2003: 100). uğrı/uğru/uğur/uğuru ‘hırsız’ (KFLT 1989: 1075). uğrı ‘hırsız’ (GT 1989: 455). krş. oğrılık/oğruluk ‘hırsızlık’ (İMS 1992: 577). oğurluk ‘hırsızlık’ (KF 2006: 160). uğurluk ‘hırsızlık’ (KFLT 1989: 1076). Çağ. oğrı ‘hırsız’ (MK 1993: 516).

1626. oğrıla-: krş. oğrula-.

oğrılam oğrılam CC-İ 31a/19

Oğrılam ‘furtive’ (Kuun 1880: 256). Oğrılam 30v/19 (Drimba 2000: 75). ET. oğurla- ‘çalmak’ (AY-III 1991: 106). OT. oğrıla- ‘çalmak, hırsızlık etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-425). HrZ-T. oğrılamak ‘çalmak’ (İML 1988: 52). oğurla- ‘çalmak, hırsızlık etmek, gizlemek’ (KE 1997: 476). oğurlamak ‘красть; воровать’ (HŞ 1979: 337). krş. oğurlayü ‘gizlice’ (ME 1993: 161). M-KıT. oğurla- ‘kraść’ (Bulğ-M 1954: 62). oğurla- ‘birisiyle arasındaki mesafeyi azaltmak (asıl m.: çalmak)’ (MG 1984: 221). oğurla- ‘çalmak, hırsızlık etmek’ (İMS 1992: 577). krş. oğur- ‘çalmak, hırsızlık etmek’ (İMS 1992: 577). oğurlan- ‘çalınmak’ (İMS 1992: 577). oğurlat- ‘çaldırmak’ (İMS 1992: 577). uğurlan- ‘soyulmak’ (KFLT 1989: 1075). uğurlat- ‘hırsızlatmak, çaldırmak’ (GT 1989: 455). uğurlayıcı ‘hırsız’ (KFLT 1989: 1075). uğurlayın ‘gizlice’ (KFLT 1989: 1075). Çağ. oğurla- ‘çalmak’ (MK 1993: 516).

1627. oğrula-: çalma; krş. oğrıla-.

oğrularmen oğrulařmē CC-İ 13b/21

oğrularđum oğrulařđum CC-İ 13b/22

oğrula oğrula CC-İ 13b/23

Ogrularmen ‘furor’, ogrula *emir şekli* (Kuun 1880: 256). oyrula-, oyrula- ‘stehlen’ (Grønbech 1942: 173, 174). Ogrularmê 13r/21, Ogrularum 13r/22, Ogrula 13r/23 (Drimba 2000: 52).

1628. oğrulamak: çalmak.

oğrulamak oğrulamac CC-İ 13a/24

Ogrulamac ‘furtus’ (Kuun 1880: 256). oyrulamaq ‘Diebstahl’ (Grønbech 1942: 173). Ogrulamac 13r/24 (Drimba 2000: 52).

1629. oğul: oğul, erkek evlat; krş. oʻul.

oğul	Ogul	CC-İ 49b/6, CC-A 62a/10, 73a/18, 73b/16
oğul	ogul	CC-İ 49b/29
oğulıñ	ogulıñ	CC-A 70b/23
oğluñ	ogluñ	CC-A 71a/25, 72a/14
oğluna	ogluna	CC-A 71a/23
oğluna	øgluna	CC-A 73a/14
oğulı	ogulı	CC-A 69b/25, 72a/22
oğuluñ	oguluñ	CC-A 71b/8, 72a/16

Oul *yani* ogul ‘filius’, ghalal ogul ‘filius legitimus’ (Kuun 1880: 256). оџул, оул ‘Sohn’, оџлум, оулум, оџлына, оулуна, оџлына, оулына, оџулдан, оулдан, оџул билä, оул билä (Radloff 1887: 12, 13). oğul ‘Sohn’, ɣallal oğul ‘ehelicher Sohn’, oylanlarym ‘meine Söhne (oder Kinder?)’ (Grønbech 1942: 173, 174, 181). Ogul 49r/6 (Drimba 2000: 99); ogul 49r/29 (Drimba 2000: 100); ogul 61v/10 (Drimba 2000: 118); ogulı 69r/15 (Drimba 2000: 130); ogulıñ 70r/15, ogluna 70v/12, ogluñ 70v/13 (Drimba 2000: 132); oguluñ 71r/4 (Drimba 2000: 133); ogluñ 71v/7, ogul[i > uñ] 71v/8, o<g>ulı 71v/11 (Drimba 2000: 134); øgluna 72v/7 (Drimba 2000: 136); ogul 73r/13 (Drimba 2000: 137). ET. ogul/ogul ‘çocuk; oğul, evlat’ (METY 2012: 318). oyl-/oğul; ’WXL-/’WXWL ‘evlat, oğul’ (İKPÖ 1998: 152). og(u)l ‘oğul, evlat; yavru’ (IB: 57). oyl ‘сын’ (TEƏ 2008: 323). oğul ‘oğul’, oğul kız ‘kız evlat, bekar kız’ (ETŞ 1992: 385). oğul ‘oğul, evlât’ (Hsüan-X 1975: 161). oğul ‘çocuk, evlat, oğul’ (AY-III 1991: 106). oğul/ohol ‘oğul, çocuk’, şahıs adı (Gabain 2000: 33, 283). oğul ‘1. evlat, çocuk; 2. bir unvan niteleyicisi’, oğul tarkan: Kül Tigin'in cenaze törenine katılan Buharalı bir tarkan (KUKY 2009: 251, 141, 277, 528). ogul ‘çocuk, evlat, oğul’, ogul tarkan: kişi adı ve

unvanı (Aydın 2012: 173). ogul ‘oğul, oğlan’ (AY-YK 2012: 249). og(u)l ‘çocuk, evlat, oğul’ (ABH 2013: 215). ogul ‘oğul, evlat’ (Yen, Kır, Mir); ‘yavru’ (Mir) (YKI 2013: 505). krş. tēnsi oglı: Demir Kapı yakınlarında bir dağ (Aydın 2012: 181). Tēnsi Oglı: Soğdıyana bölgesinde bulunan Ek Tag’a Çinlilerin verdiği ad (ETYA 2012: 173). OT. oğul ‘oğul, oğlan, çocuk, genç’ (KB: 334). oğ(u)l ‘oğul’, oğul kız ‘evlat’, yolka köndürmek ‘hidayet’, yol oğlı ‘yolcu, sefere çıkan’ (TKT 2004: 540, 541, 785). *ogul* ‘oğul, çocuk’, *baldır ogul* ‘üvey oğul’, *ataç oğul*: halkın büyüğü imiş gibi büyüklük taslıyan çocuğa ‘ataç oğul’ denir; *aştal ogul* ‘kişinin en sonraki çocuğu’, *körpe oğul* ‘yazın doğan çocuk’ (DLT-Atalay 2006: I-52, 105; IV-64, 364, 425). *oğul* ‘oğul’ (AH: XLIX). Kelime Yarkand’daki Karahanlı metinlerinde *oğul* اغل şekliyle kayıtlıdır. Ş. Tekin bu kelimenin doğru olup olmadığından şüphe etmiştir. Kelimenin bir dittografi olmadığı takdirde ‘prince’ anlamında olduğunu belirtmiştir (Tekin 1979-1980: 878). krş. ogulçuk ‘ana rahmi, oğulduruk’ (DLT-Atalay 2006: IV-426). oğulkına ‘oğulcuk’ (TKT 2004: 541). oğullan- ‘evlat edinmek’, oğullanmış oğul ‘evlatlık’ (TKT 2004: 541). Hrız-T. oғул ‘сын; род’ (HŞ 1979: 337). oğul ‘1. nesil, evlât; 2. erkek çocuğu’, oğuloğlu ‘erkek çocuğun erkek çocuğu’ (İML 1988: 52). oğul ‘çocuk, evlad’ (ME 1993: 161). oğ(u)l ‘oğul, erkek evlat’ (KE 1997: 474). oğ(u)l ‘oğul, erkek evlat; çocuk’ (NF 1998: 319). oğul ‘oğul, erkek evlat’ (KurT 2002: 197). krş. oğullan- ‘evlat edinmek’ (NF 1998: 320). oğulluk ‘oğlu olan; oğulluk’ (KE 1997: 476). oğulluk ‘evlatlık’ (NF 1998: 320). oğulluk ‘oğlu olan’ (KurT 2002: 198). oğulsuz ‘çocuğu olmıyan’ (İML 1988: 96). oğulsuz ‘çocuksuz, kısır’ (KurT 2002: 198). olıç ‘hükümdar çocuklarından olan’ (İML 1988: 53). AO-KıpT. oğ(u)l ‘oğul, evlat’ (AO 1996: 228). M-KıpT. oğıl/oğul ‘oğlan’ (KF 2006: 160). oğul/ovul: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 61, 64). oğul ‘oğul’ (BV 1986: 246). oğul ‘erkek çocuk, oğul’ (GT 1989: 407). oğul ‘oğul, erkek çocuk’ (KMES 1994: 288). oğul ‘evlat’ (KFLT 1989: 1946). oğul ‘çocuk, erkek çocuk’, oğul kız ‘çocuk’, oğulnıng oğlı ‘torun’ (İMS 1992: 577). oğ(u)l ‘oğul’ (KK 1999: 119). oğul = Ar. al-ibn ‘son’ (RH 2000: 231). oğul ‘oğul’ (KMT 2002: 130). oğul ‘oğul, evlat, erkek çocuk’ (TK 2008: 302). krş. oğılca ‘pregnant’ (RH 2000: 115). Çağ. oğ(u)l ‘oğul, çocuk’ (MK 1993: 516).

1630. oğur:hırsız.

oğur

ogur

CC-A 67a/10

Ogur ‘fur’ (Kuun 1880: 256). оџу ‘Dieb’ (Radloff 1887: 13). оџур ‘Dieb’, оџур болмаџыл ‘du sollst nicht stehlen’ (Grønbech 1942: 173, 174). ogur 66v/6 (Drimba 2000: 128).

1631. oğurla-: çalmak; *krş.* oğrula-.

oğurlamen *en* ogurlarm CC-İ 13b/21

Oğurlarmen ‘furor’ (Kuun 1880: 256). оџурула (v) ‘stehlen’, оџурулармән, оџуруладым, оџурула, оџуруламак, оџурулап (Radloff 1887: 13). oğurla- (Grønbech 1942: 174). *ogurlarm(ē)* 13r/21 (Drimba 2000: 52). ET. oğurla- ‘çalmak’ (ETŞ 1992: 385; Gabain 2000: 288). OT. Hrz-T. oğurla- ‘çalmak, hırsızlık etmek’ (NF 1998: 320). M-Kıpt. oğurla- → oğurladı ‘çaldı, sırkaç etti, hırsızlık etti’ (KİLE 1931: 61). oğurla- ‘çalmak, hırsızlık etmek’ (KMES 1994: 288). oğurla- ‘çalmak’ (KK 1999: 119). oğurla- ‘çalmak, hırsızlık yapmak’ (KMT 2002: 130).

1632. oğut-: cezalandırmak, eğitmek, okutmak

oğuturmen *en* ogutuřmē CC-İ 8a/15

oğuttum oguttum CC-İ 8a/16

oğutķıl ogutchıl CC-İ 8a/17

Oğuturmen ‘castigo’, ogutchıl *emir şekli* (Kuun 1880: 256). оџут (v) ‘lehren’, оџутармән, оџуттум, оџуткыл (Radloff 1887:). oğut- ‘erziehen’ (Grønbech 1942: 174). Oguturmē 7v/15, Oguttum 7v/16, Ogutchıl 7v/17 (Drimba 2000: 45).

1633. oh I: ok.

ohun *en* ohū CC-A 61a/8

işa. f. – anl. f. Ohû, ohumaga, ohuku ‘legere’ (Kuun 1880: 257). ok ‘Pfeil’, okym (Radloff 1887: 12). oħ ‘Pfeil’ (Grønbech 1942: 174). oħû 60v/8 (Drimba 2000: 117). ET. oq ‘стрела’ (TEƏ 2008: 324). ok → Boz Ok: bir boy (UKY 2011: 97, 145). ok → On Ok: On Oklar (UKY 2011: 102, 148). ok ‘ok’, on ok: bir boy (Aydın 2012: 174). ok/ook (I) ‘ok, savaş ve avlanma aracı’ (AY-YK 2012: 249). ok ‘ok’ (Yen, Kır); ‘boy, kabile’ (Yen) (YKI 2013: 505). OT. oħ ‘ok’ (KB: 335; AH: XLIX). oħ (II) ‘şans oku’ (TKT 2004: 541). ok ‘ok; çatıya uzatılan direk; paylar ve toprak hisseleri üzerine üleşmek için atılan ok, çekilen ku‘ra; mirasta düşen pay’, ew okı ‘ev yapılırken çatıya konan direk’, ok yılan ‘kendisini insan üzerine atan yılan’, azuk ok ‘nereden geldiği ve kimin tarafından atıldığı belli olmıyan ok’, cıgılwar okı ‘bir çeşit küçük ok’ (DLT-

Atalay 2006: I-37, 66; IV-145, 429). krş. okçı 'okçu' (KB: 335). oğla-/oğla- 'oklamak' (AH: XLIX). okluğ → okluğ kirpi 'büyük kirpi' (DLT-Atalay 2006: IV-429). okluk 'sadak' (DLT-Atalay 2006: IV-429). oksuz 'düzensiz, örgütsüz' (Aydın 2012: 174). okta- 'ok atmak' (DLT-Atalay 2006: IV-431). oktam 'ok atımı, okluk', bir oktam yer 'bir ok atımı yer' (DLT-Atalay 2006: IV-431). oktat- 'ok attırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-431). Hrzt-T. ок 'стрела' (HŞ 1979: 328). ok 'yayla atılan ucu demrenli alet', ok atmak 'kirişi çekerek, oku havaya uçurmak', ok gezi 'okun kirişe geçen oyuk', okyünü 'okun yeleği' (İML 1988: 52, 53). ok I 'ok' (ME 1993: 161; KE 1997: 476; NF 1998: 320; MM 2008: 245). ok I 'ok (savaş aleti)' (KurT 2002: 199). krş. okla- 'ok atmak' (KE 1997: 478). oklaş- 'ok atışmak' (ME 1993: 161). M-Kıpt. oq: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 62). ok 'ok', ok tart- (MG 1984: 221, 222). ok 'ok silahı' (KFLT 1989: 1046). ok 'ok', ok at- 'ok atmak', ok ur- 'oku hedefe isabet ettirmek' (GT 1989: 407). ok 'ok', ok yinçesi 'okun demiri' (İMS 1992: 578). oq = Ar. al-sahm 'arrow', oq temiri = Ar. al-naşl 'arrowhead', oq tügi = Ar. rişa 'feather (of an arrow)' = Far. par-i tîr 'feather of an arrow' (RH 2000: 176, 177, 287). ok 'ok' (KK 1999: 119; (KMT 2002: 130; (DM 2003: 100; KF 2006: 160). krş. okçı 'okçu' (KMT 2002: 130; (DM 2003: 100).

1634. oh II:krş. ok.

oh ogh CC-İ 35a/3, 35a/4
 oğ *Enklitische Partikel, die zur Hervorhebung des vorhergehenden Wortes dient*, anlar-oğ, anlarny-oğ, anda-oğ 'damals', alaj-oğ 'so' (Grønbech 1942: 178). ogh 34v/3, 34v/4 (Drimba 2000: 79). ET. oq/øk: pekiştirme edatı (Hsüan-X 1975: 161, 164). ok/øk: pekiştirme edatı (AY-III 1991: 106, 107). ok 'ok (kuvvetlendirme edatı)' (ETŞ 1992: 386). ok/øk: kuvvetlendirme edatı (Üİ 1998: 165, 171). ok/øk: pekiştirme ve vurgulama edatı (KUKY 2009: 199, 528). ok/øk: kuvvetlendirme edatı (Aydın 2012: 174). ok/øk: pekiştirme edatı (AY-YK 2012: 249, 251). ok I/øk: pekiştirme edatı (ABH 2013: 215, 217). ök: 'ök', '-dır/-dir' manasında kuvvetlendirme edatı (ETŞ 1992: 398). ök: pekiştirme edatı (METY 2012: 319). ök 'bizzat' (Yen) (Aydın 2012: 175; YKI 2013: 506). krş. birök → abam birök (~ bir-ök) 'если же' (USp) (DTS 1969: 1, 2). birök 'eğer, ise, şayet, ola ki' (AY-III 1991: 88). *birök 'eğer, şâyet'* (Hsüan-X 1975: 128; Üİ 1998: 137). birök; PYRWK 'yine de, ama bir de' (İKPÖ 1998: 170). *birök/birük/pirök* 'şimdi, fakat, ise' (Gabain 2000: 268). *birök* 'eğer, ola ki' (AY-YK 2012: 226). *kök* 'kuvvetlendirme edatı' (Aydın 2012: 171). OT. ok/øk:

kuvvetlendirme edatı (KB: 335, 357). ok (I) 1. mutlaka, kesinlikle, şüphesiz; 2. evet', bir ok 'tek, yegâne', çın-ok 'şüphesiz, muhakkak ki, gerçekten, kesinkes', aa ok 'özellikle ona, sadece ona' (TKT 2004: 275, 314, 541, 548). ök 'mutlaka, kesinlikle. Pekiştirme edatı' (TKT 2004: 578). ok/ök 'hâl anlamına yakın anlamlı bir edat; fiillerde pekitme edatı', özü⁹¹ 'Kadınlara verilen lâkap' (DLT-Atalay 2006: I-71; IV-429). ök 'kendî' (DLT-Atalay 2006: IV-453). Hrз-T. ok 'уже; же' (HŞ 1979: 328). ok II/ök: kuvvetlendirme edatı (KE 1997: 476, 503). ok II/ök 'kuvvetlendirme edatı' (NF 1998: 320, 336). ok III/ök '(edat) ancak, yalnız; da/de' (KurT 2002: 199, 209). ok (II)/ök: Kuvvetlendirme edatı (MM 2008: 245, 248). ök 'как; же; именно' (HŞ 1979: 344). krş. mundağ 'böyle, bu şekilde' (NF 1998: 297). mundağok 'böylece, tam bu şekilde' (NF 1998: 298). mundağ-ok 'böyle, öyle' (MM 2008: 241). muntêg-ök 'böyle, bunun gibi' (MM 2008: 241). ol-ok 'odur' (MM 2008: 246). M-Kıpt. ok 'hemen (kuvvetlendirme edatı)' (MG 1984: 222). ok: Kuvvetlendirme edatı (İMS 1992: 578). ok: Kendinden önce gelen kelimeyi vurgulayan kuvvetlendirme edatı; 'bizzat' (TK 2008: 302). Çağ. ok: pekiştirme ilgeci (MK 1993: 516).

1635. ohçı: ok yapan kimse.

ohçı Oghçı CC-İ 45b/7

Oghçi 'spiculatorum fabricor' (Kuun 1880: 256). okцы 'Pfeilmacher' (Radloff 1887: 12). oхчы 'Pfeilmacher' (Grønbech 1942: 174). Oghçi 45r/7 (Drimba 2000: 94). OT. Hrз-T. окчы 'стрелок; лучник' (HŞ 1979: 329). okçu 'ok yapan' (İML 1988: 53).

1636. ohşaş: krş. okşaş.

ohşaşşı ohsaşşı CC-A 83a/6

Ohsassi 'similitudo' (Kuun 1880: 257). oхşаш 'Ähnlichkeit; ähnlich' (Grønbech 1942: 174, 178, 268). oхşашşı 82v/6 (Drimba 2000: 144). ET. uқşаш 'benzer' (ETŞ 1992: 477). OT. Hrз-T. ohşaş 'benzer, eş' (ME 1993: 161). krş. ohşaş- 'benzeşmek' (ME 1993: 161). ohşaş- 'benzemek, uygun hale gelmek' (KurT 2002: 19)). ohşaşık 'karışık' (ME 1993: 161). ohşaşıklı 'şüpheli' (ME 1993: 161). M-Kıpt. ohşaş 'benzer' (İMS 1992: 577; TK 2008: 302). krş. ohşaşşı 'benzer' (BV 1986: 246). Çağ. ohşaş 'benzemek' (AL: 94).

1637. ok: son çekim edatı; krş. oh.

ok ok CC-A 71a/19

ok ‘auch’, анда ok, алаи ok, алар ok, āp ok (Radloff 1887: 12). oq *Enklitische Partikel, die zur Hervorhebung des vorhergehenden Wortes dient*, aar-oq sinđin ‘du bist auch in ihn gedrungen’ ne-k ‘weshalb’ (Grønbech 1942: 178). ok? 70v/10 (Drimba 2000: 132).

1638. oḵḵu-: okumak.

oḵḵurbiz ockurbis CC-A 62a/13

Ockurbis ‘legimus’ (Kuun 1880: 256). oky (v) ‘lesen’, окурбыз (Radloff 1887: 12). oqu- ‘lesen’, biz oqur-biz ary steffandan kim. ‘Wir lesen von dem heiligen Stephanus, dass..’ (Grønbech 1942: 179). ockurbis 61v/13 (Drimba 2000: 118). ET. oqı- ‘1) yüksek sesle okumak; 2) çağırarak’ (Hsüan-X 1975: 161). okı- ‘okumak, öğrenmek; çağırarak’ (AY-III 1991: 106). oḵı- ‘okumak’ (ETŞ 1992: 386). oqı; ’WQY ‘okumak, ezberden söylemek, çağırarak’ (İKPÖ 1998: 153). okı- ‘çağırarak, davet etmek’ (KUKY 2009: 392, 528; Aydın 2012: 174). okı- (I) ‘çağırarak’ (AY-YK 2012: 249). okı- (II) ‘okumak’ (AY-YK 2012: 249). okı- ‘davet etmek’ (METY 2012: 318). ohki/oḵı- ‘çağırarak, okumak’ (Gabain 2000: 288). krş. oḵid/oḵit- ‘çağırarak, okumak’ (Gabain 2000: 288). oḵıd- ‘okutmak, bildirmek’ (ETŞ 1992: 386). oqıt- ‘okutmak’ (Hsüan-X 1975: 161). oḵit- ‘okutmak, öğretmek’ (ETŞ 1992: 386). okıt- ‘okutmak’ (AY-YK 2012: 249). OT. oḵı- ‘1. okumak; 2. çağırarak’ (KB: 336). oḵı- ‘1. okumak, okuyup ders almak; 2. davet etmek, çağırarak, istemek; 3. tapmak, ibadet etmek; 4. dua etmek, niyaz etmek’ (TKT 2004: 542). oḵı/oḵu- ‘okumak’ (AH: XLIX). okı- ‘okumak; çağırarak’ (DLT-Atalay 2006: IV-430). krş. oḵıçı/oḵığçı ‘davetçi’ (KB: 337). oḵıḡu ‘Kuran’ (TKT 2004: 542). okıl- ‘okunmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-430). oḵımaḡ ‘1. sohbet etme, konuşarak vakit geçirme; 2. dua, dua etme’ (TKT 2004: 542). oḵın- ‘okunmak, okumak’ (KB: 337). oḵın- ‘1. okunmak; 2. çağırılmak’ (TKT 2004: 543). okın- ‘okunmak, okumakta yardım ve yarış etmek; çağırılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-430). oḵış- ‘çağırılmak’ (KB: 337). okış- ‘okuşmak, okumakta yardım ve yarış etmek; çağırılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-430). oḵıt- ‘çağırarak’ (KB: 337). okıt- ‘okutmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-430). oḵıtçı ‘davetçi’ (KB: 337). okıtsa- ‘okutmak istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-430). okuş- ‘çağırılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-431). Hrz-T. oḵı- ‘okumak’, dükedü oḵı- ‘hatmetmek’ (ME 1993: 117). oḵı-/u- ‘okumak; çağırarak, zikretmek’ (KE 1997: 476). oḵı/oḵu- ‘okumak; öğrenim görmek’ (NF 1998: 320). oḵı/oḵu/oḡur- ‘1) seslenmek, bağırarak, çağırarak; 2) okumak’ (KurT 2002: 199, 200). oḵı/oḵu- ‘1. okumak; 2. hatırlamak’ (MM 2008: 245). okumak ‘yazılan bir nesneyi anlamak için gözden geçirmek’ (İML 1988: 53). krş. окуғлы ‘читающий; тот; который прочтет; читатель’

(HŞ 1979: 340). oķıǵu ‘kitap, Kuran’ (KurT 2002: 199). okımak/okumak ‘zvat’; призвать; приглашать’ (HŞ 1979: 343). oķımak ‘feryat, baǵırtı’ (KurT 2002: 200). oķımaķlık ‘çaǵrı, davet’ (KurT 2002: 200). oķıǵuçı ‘okuyucu, okur’ (KurT 2002: 199). oķuǵ ‘dua’ (ME 1993: 161). oķuǵsa- ‘davet etmek istemek, çağırmaq’ (KE 1997: 478). okımak/okumak ‘читать’ (HŞ 1979: 341, 343). oķun- ‘a) okunmak; b) edinmek, saymak’ (ME 1993: 162). oķuş- ‘birlikte okutmak’ (ME 1993: 162). oķut-/oķıt- ‘okutmak’ (NF 1998: 321). oķuyuş- ‘birlikte okumak’ (ME 1993: 162). AO-KıpT. oķu- ‘okumak’ (AO 1996: 228). M-KıpT. oǵı- → oǵı ‘read!’ (RH 2000: 71). oķ-/oķı-/oķu- ‘okumak’ (KK 1999: 119). oķ-/oķı-/oķu- ‘okumak’, ilimoķ-, tahiyyat oķ-, arķunoķ- (KF 2006: 160). oķı-/oķu- ‘okumak’ (MG 1984: 222; İMS 1992: 578; KMES 1994: 288; KH 2002: 135). oķı- ‘okumak’ (KMT 2002: 130). oqu- ‘czytać’ (Bulg-M 1954: 63). oķu- ‘okumak’ (BV 1986: 246). oķı-/oķu- ‘1) söylemek, demek, okumak; 2) kıraat etmek, okumak; 3) çağırmaq; 4) tahsıl etmek, öğrenmek’ (GT 1989: 407, 408). oķu- ‘okumak, tilavet’ (TK 2008: 302). oķu- ‘dua etmek’ (TK 2008: 302). krş. oķıçı ‘okuyucu’ (KK 1999: 119). oķış-/oķuş- ‘karşılıklı okumak’ (KFLT 1989: 1046). oķul- ‘okunmak, tilavet’ (TK 2008: 302). oķumak ‘okumak’ (TK 2008: 302). oķumaķsız ‘okumadan, okuma işi olmadan’ (KMES 1994: 288). oķun- ‘okunmak’ (İMS 1992: 578; KMES 1994: 289). oķut- ‘konuǵa Kur’an okutmak’ (KK 1999: 119). oķut- ‘okutmak’ (GT 1989: 408; KF 2006: 161). oķutmaķ ‘okutma’ (TK 2008: 303). Çaǵ. oķu- ‘okumak’ (MK 1993: 516). krş. okul- → okuldı ‘okundı’ (AL: 104). okuş ‘okuyuş’ (AL: 104). oķut- ‘okutmak’ (MK 1993: 516).

1639. oķşaş: bkz. ohşaş.

oķşaş Ocfas CC-İ 38b/10

Ocsas ‘similis’ (Kuun 1880: 256). okşam ‘ähnlich’, okşamı (Radloff 1887: 12). oqšaš ‘Ähnlichkeit; ähnlich’ (Grønbech 1942: 174, 178, 268). Ocfas 38r/10 (Drimba 2000: 84).

1640. oķşaş-: benzemek.

oķşaşib Ocfasib CC-İ 33a/25

Ocsasib ‘similiter’ (Kuun 1880: 256). okşa (v) ‘gleich sein’, okşarmän, okşat, okşamak, okşadı, okşap (Radloff 1887: ?). oqšaš- ‘einander ähneln’, oqšaşyb ‘in ähnlicher Weise’ (Grønbech 1942: 178). Ocfasib 32v/25 (Drimba 2000: 77).

ET. oķşaş- ‘benzeşmek’ (Üİ 1998: 166). uķşaş- ‘benzeşmek’ (ETŞ 1992: 477).

1641. okşat-:benzetmek.

okşat ocsat CC-İ 29b/11

oqşat- ‘anpassen’, töre oqşat- ‘an etwas gewöhnen’ (Grønbech 1942: 178). ocşat 29r/11 (Drimba 2000: 72). ET. okşat- ‘benzetmek, karşılaştırmak’ (AY-III 1991: 106). okşat- ‘benzetmek, karşılaştırmak’, okşatguluksuz ädgülük umuğ ‘(başkalarıyla) karşılaştırılması mümkün olmayan iyi iş, benzersiz iyi iş’ (Gabain 2000: 56, 162). okşat- ‘benzetmek, benzetmek’ (AY-YK 2012: 249). uqşat- ‘benzetmek’ (ETŞ 1992: 477). krş. ohşati/ohşāti/oğşatı/okşatı ‘benzer’ (Gabain 2000: 288). okşatguluksuz ‘benzersiz, karşılaştırılmaz, emsalsiz, eşsiz’ (AY-III 1991: 106). okşatı ‘benzer’ (Üİ 1998: 166). okşatıg ‘benzetme, karşılaştırma, kıyaslama, kıyas’ (AY-III 1991: 106). okşatıg ‘benzerlik, mukayese’ (Üİ 1998: 166). okşatıgsız ‘benzeri olmayan’ (Gabain 2000: 288). okşatı-lıg ‘benzer’ (Üİ 1998: 166). okşatı-sız ‘benzersiz, kıyassız’ (Üİ 1998: 166). uqşatıncısız ‘benzeri olmayan’ (ETŞ 1992: 477). OT. Hrz-T. oxşamak ‘быть похожим; походить’ (HŞ 1979: 290). krş. oxşашығ ‘подобный; похожий’ (HŞ 1979: 290). M-KıpT. ohşat- ‘benzetmek’ (İMS 1992: 578).

1642. oqt: saat; vakit.

oqt ocht CC-İ 36b/17

oqtı octı CC-İ 36b/20

Oct *yani* ocht ‘hora’, aş octı ‘hora cibi matutini’ ~ *ar.* وَقْتُ (Kuun 1880: 256). yakt ‘die Zeit’ (Radloff 1887: 18). oqt 1) ‘Zeit’, aş oqty ‘Essenszeit, Bezeichnung der dritten kanonischen Stunde’; 2) ‘Stunde’ (Grønbech 1942: 178). ocht 36r/16, octı 36r/19 (Drimba 2000: 82). OT. vaqt ‘vakit’ (KB: 509). vaqt ‘vakit, zaman’, kayu vaqt ‘ne zaman’ (TKT 2004: 431, 732). krş. vaqtılg ‘vakitli, belirli vakitte olan’ (TKT 2004: 733). Hrz-T. vaht/vaqt/vakit ‘vakit, zaman’ (NF 1998: 458). vaqıt ‘vakit, zaman’ (ME 1993: 199). vaqt ‘vakit, zaman’ (KE 1997: 687; MM 2008: 268). waqt ‘zaman, vakit’ (KurT 2002: 302). krş. vaqtı ‘vakitle ilgili, sonu olan’ (KE 1997: 688). vaqtı ‘vaktiyle, bir zamanlar’ (NF 1998: 459). vaqtsız ‘vakitsiz’ (KE 1997: 688). AO-KıpT. vaqt ‘vakit’ (AO 1996: 239). krş. evkat ‘vakitler, zamanlar’ (AO 1996: 212). M-KıpT. vaqıt ‘vakt’ (BV 1986: 333). vaqıt ‘vakit’ (KFLT 1989: 1081). vaqıt/vaqt ‘vakit, zaman’, vaqıt ki ‘ne vakit ki’, vaqıt kirince ‘zamanı gelince’ (KF 2006: 194). vaqt ‘zaman, vakit, mevsim’, vaqt olur ki ‘bazan, zaman zaman’ (GT 1989: 460). vaqt ‘vakit, zaman’,

sünnet-i vakt ‘vaktin sünneti’, vakt koy- ‘zaman belirlemek’ (İMS 1992: 594, 614). vakt ‘vakit, zaman’ (KH 2002: 143). vakt ‘vakit, zaman’ (KMES 1994: 311; MG 1984: 277; TK 2008: 340). krş. bî-vakt ‘zamansız, vakitsiz’ (GT 1989: 273). evkât ‘zamanlar, vakitler’ (GT 1989: 304). vaqtî ‘bir zaman, bir vakit, ...dığı zaman’ (GT 1989: 460). vaqtî ‘bir vakit, bir zaman’, vaqtî ki ‘bir vakit ki’ (KF 2006: 194). vaqtlan- ‘zamanı belirlemek’ (İMS 1992: 614). vaqtlandur- ‘zamanı belirletmek’ (İMS 1992: 614). Çağ. vakt ‘çağ, zaman’ (MK 1993: 564). krş. vaqte ... ki ‘her ne zaman’ (MK 1993: 564). vakitsiz ‘zamansız’ (MK 1993: 564).

1643. ol: o; anda ‘orada, o yerde’

ağar	ágár	CC-İ 11b/13, 11b/14
alarnı	alarne	CC-A 62a/7
alargı	alargı	CC-A 62a/19-20
anda	anda	CC-İ 31b/22, CC-A 59b/11, 62a/4, 62a/7, 62a/36, 63b/1, 63b/3, 70a/6, 71a/19, 72b/24
anda	āda	CC-A 70b/18
andan	Andan	CC-İ 31b/16, 32b/13, 34b/7, CC-A 57b/22, 62a/18, 62a/37, 63a/11, 63a/18, 63a/26, 75a/6, 76b/9, 76b/10, 76b/12
andan	andan	CC-A 62a/37, 63a/18, 63a/26
andan	ādā	CC-A 69b/33, 73a/4
andan	andā	CC-A 70a/4, 71a/4, 71a/8, 71a/27, 71b/14
angay	anag angay	CC-A 63b/27
anı	anı	CC-A 63a/9, 64a/11, 64a/20
anı	Anı	CC-İ 34b/6, CC-A 61a/23, 64a/16, 69b/4, 70b/28
anı	anı	CC-A 82b/25
anı	anı	CC-A 62a/15, 62a/40, 62b/18, 62b/35, . 63a/29, 63b/21, 63b/24, 64a/7, 64a/17, 64a/18, 64a/19
an	an	CC-A 62a/18, 64a/18
anı	anı	CC-A 56b/4
anı	an	CC-A 62b/5
anıg	anıg	CC-A 62a/40, 62b/24, 62b/31, 62b/35, 62b/36, 63a/21, . 63a/23, 63b/16
anıg	anıg	CC-A 62a/23

anıg	anıg	CC-A 62b/24
anıg	aníg	CC-İ 31a/14
anın	Anín	CC-İ 32b/22, 33a/14, 33a/17
anıñ	Aníng	CC-İ 34b/4
anıñg	Anĩg	CC-İ 35a/1
anıg	Aníg	CC-İ 31b/14
anıñ	anıñ	CC-A 58a/29, 70b/22, 72b/28, 74b/16
anıñ	āıñ	CC-A 70b/31
anınğını	Aníngínj	CC-İ 35a/2
aña	anga	CC-A 61b/12, 61b/13, 61b/14, 62b/4, 63b/8, 63b/14, . 63b/33, 73b/7
añar	Angaı	CC-İ 34b/5
añar	añar	CC-A 72b/11, 74b/10, 75a/14
añınça	angınşa	CC-İ 31a/6
ār	aar	CC-İ 34b/5, CC-A 57b/24, 66b/10, 71a/15, 71a/19
anlar	Anlaı	CC-İ 34b/9, 35a/3
anlar	anlar	CC-A 74b/10
anlardan	Anlaıdan	CC-İ 34b/13
anlarğa	Anlaıga	CC-İ 34b/11
anlarını	Anlaınj	CC-İ 35a/4, 34b/12
anlarını	anlarni	CC-A. 74b/8
anlarınıj	Anlaıñĩ	CC-İ 34b/10
alar	alar	CC-A 57b/19, 62a/19, 62a/38, 62b/30, 62b/31, 64a/16.
alarğa	alarga	CC-A 62a/35, 62b/1, 64a/16
alarmıdır	alarmıdır	CC-A 62b/32
oltur	oltur	CC-A 62b/16, 62b/22, 64a/9
ol	ol	CC-A 63a/21
ol	ol	CC-İ 3b/3, 33a/24, 34b/3, CC-A 60b/2, 60b/4, 60b/5, . 60b/6, 60b/8, 60b/8, 60b/8, 60b/13, 60b/13, 60b/14, 60b/16, 60b/22, 60b/24, 60b/26, 60b/27, 60b/30, 60b/31, 60b/31, 60b/32, 61a/1, 61a/2, 61a/3, 61a/4, 61a/5, 61a/6, 61a/7, 61a/8, 61a/9, 61a/10, 61a/12, 61a/13, 61a/14, 61a/15, 61a/18, 61a/19, 61a/20, 61a/21, 61a/22, 61a/25, 61a/26, 61a/27, 61a/27, 61a/27, 61a/29, 61a/29, 61a/36, 61a/37, 61a/39, 61b/19, 61b/20, 62a/4, 62a/6, 62a/10, 62a/16, 62a/21, 62a/25, 62a/26, 62a/27, 62a/28, 62a/29, 62a/32, 62a/32, 62a/33, 62a/33, 62a/35, 62a/38, 62a/39 [<i>birl.</i> ol kim → olkim],

62b/1, 62b/3, 62b/4, 62b/4, 62b/8, 62b/9, 62b/9, 62b/12, 62b/17, 62b/18, 62b/26, 62b/29, 62b/35, 63a/2, 63a/6, 63a/10, 63a/10, 63a/11, 63a/12, 63a/12, 63a/13, 63a/14, 63a/14, 63a/15, 63a/18, 63a/19, 63a/19, 63a/24, 63a/27, 63a/31, 63a/39, 63b/2, 63b/4, 63b/14, 63b/18, 63b/19, 63b/21, 63b/24, 63b/29, 63b/29, 63b/33, 63b/37, 63b/40, 64a/2, 64a/2, 64a/3, 64a/6, 64a/7, 64a/8, 64a/9, 64a/12, 64a/14, 65a/29, 65a/29, 65a/30, 67a/2, 67a/2, 69b/13, 69b/15, 70b/3, 71b/2, 72a/4, 73a/16, 73a/34, 73b/3, 73b/17, 75a/16, 81b/25

ol òl CC-A 61a/1. CC-A 73b/17

ol → *işa. f.* – *anl. f.* sol ‘ille, illa, illud’ (Kuun 1880: 208, 297); Os ol ‘ille’ (Kuun 1880: 257); Ol ‘ille’ (Kuun 1880: 258); anig uçun ‘quamobrem; ergo’, anda ‘illuc’, andam (andan) ‘inde’, anginza ‘donec’ (Kuun 1880: 249); angar, aar *datif halinde*, anlar *çoğul*, anlar ogh ‘ii ipsi’, aning ‘suum’ (Kuun 1880: 258). аныңда ‘bis’ (Radloff 1887: 4); ол ‘о’, аның, аңа, аңар, аңы, аңда, аңдан (Radloff 1887: 13); аңца, алар, анлар, анларға, анларны, анлардац⁹², ошол ‘dieser’ (Radloff 1887: 14); CC-A 73b/17 ol → *işa. f.* – *anl. f.* шол ‘jener’ (Radloff 1887: 68). ol ‘о’, anlar ‘onlar’, anyñ~anyñny ‘onun’, aar-oq ‘aynı’, anda-oñ ‘o anda’ *krş.* anajt- (Grønbech 1942: 37, 176, 177); аңынча ‘bis, so lange’ (Grønbech 1942: 38); аларға⁹³ (Grønbech 1942: 65); ol 1) *Demonstratives Pronomen* ‘er, sie, es; der’, *Gen.* anyñ, *Akk.* any, *Dat.* añar, añar, aar, aña, *Lok.* anda, *Abl.* andan, *Äqu.* аңца, 2) *Pl. Nom.* anlar, alar, *Gen.* anlarnyñ, alarnyñ (Grønbech 1942: 175); *Akk.* anlarny, alarny, *Dat.* anlarya, alarya, *Lok.* anlardan, a(n)lar, anlar-oñ, jalýuz ol ‘nur das’, 3) *Sonstige Belege* ol als *Überglied (stets Subjekt)*: jollaryñny ol başlady ‘er bereitete deine Wege’, ol bolýaj sizge nişan ‘dies soll euch ein Zeichen sein’, ary Augustin ol aláj ajtyr ‘der heilige Augustin er sagt so’, ol boluşsun bizge ata ‘(mit vorangehendem kim-Satz oder Optativ) (dazu) verhelte er uns, Gott’, 4) *Genitiv. Sonstige Belege oben vollständig, Substantivisch*: anıñ, anyñny, köktegi xanlyq alarnyñ-dyr ‘das Himmelreich gehört ihnen’, 5) *Dativ.* aar-oq, 6) *Lokativ.* ‘dort’, anda-oñ, 7) *Ablativ*: ‘aus ihm, von ihm, davon’, andan qatty ‘noch gewaltsamer’, andan jamanraq ‘am schlimmsten’, baxtly ğanyñ andan tyndy tolu-qyly ‘deine beglückte Seele erholte sich dadurch vollkommen’, andan başqa ‘ohne ihn’, andan ulam ‘durch ihn’, 8) *Lokal*: ‘von dort’, *Temporal*: ‘darauf, danach, dann; Seitdem, von der Zeit an’, andan soñra ‘danach’ (Grønbech 1942: 176). ol 3r/3 (Drimba 2000: 38); mendagar 11r/13, mendagar 11r/14 (Drimba 2000: 49); Angınza 30v/6 (Drimba 2000: 74); */Anıgıvçon./* 30v/14 (Drimba 2000: 74); Anıgu/c/zu[m > n] 31r/13 (Drimba 2000: 75); Andan 31r/15 (Drimba 2000: 75); Andan 32r/13 (Drimba 2000: 76); Anınucum 32r/22, Anınchibi

32v/14, Anínbila 32v/17 (Drimba 2000: 77); Yalguxol 32v/24 (Drimba 2000: 77); Ol 34r/3, Aníng 34r/4, Angar 34r/5, *aar* 34r/5, Aní 34r/6, Andan 34r/7, Anlar 34r/9, Anlarnĩ 34r/10, Anlarga 34r/11, Anlarnj 34r/12, Anlardan 34r/13, Anĩg 34v/1, Aníngínj 34v/2, Anlar 34v/3, Anlarnj 34v/4 (Drimba 2000: 79); /aní/ 56r/4 (Drimba 2000: 109); andan 57r/26 (Drimba 2000: 112); *aar* 57r/27 (Drimba 2000: 112); aníj 57v/29 (Drimba 2000: 113); anda 59r/11 (Drimba 2000: 115); ol 60r/2, 60r/4, 60r/5, 60r/6, 60r/8, 60r/8, 60r/13, 60r/13, 60r/14, 60r/16, 60r/21, 60r/23, 60r/25, 60r/26, 60r/29, 60r/30, 60r/30, 60r/31, 60v/1, 60v/2, 60v/3, 60v/4, 60v/5 (Drimba 2000: 116); o(l) 60r/27, 60r/32 (Drimba 2000: 116); ol 60v/6, 60v/7, 60v/10, 60v/12, 60v/13, 60v/14, 60v/15, 60v/18, 60v/19, 60v/20, 60v/21, 60v/22, 60v/23, 60v/25, 60v/26, 60v/27, 60v/27, 60v/27, 60v/28, 60v/28, 60v/31, 60v/32, 60v/35 (Drimba 2000: 117), /ol/ 60v/8, 60v/9, aní 60v/23 (Drimba 2000: 117); (Drimba 2000: 117); ol 61r/19, 61r/20, 61v/6, 61v/16, (Drimba 2000: 118); alarne 61v/7 (Drimba 2000: 118); ani 61v/15 (Drimba 2000: 118); andan 61v/18 (Drimba 2000: 118); alar 61v/19 (Drimba 2000: 118); anga 61r/12, 61r/13, 61r/14 (Drimba 2000: 118); anda 61v/4, 61v/7 (Drimba 2000: 118); ani 61v/15 (Drimba 2000: 118); anaytti 61v/18 (Drimba 2000: 118); Ol 61v/21 (Drimba 2000: 119); anig 61v/23 (Drimba 2000: 119); ol 61v/25, 61v/26, 61v/27, 61v/28, 61v/29, 61v/32, 61v/32, 61v/33, 61v/33, 61v/35, 61v/38, 62r/1, 62r/3, 62r/4, 62r/4, 62r/8, 62r/9, 62r/9, 62r/12, 62r/17 (Drimba 2000: 119); olkim 61v/39 (Drimba 2000: 119); /ol/ 62r/18 (Drimba 2000: 119); alargi 61v/20 (Drimba 2000: 119); alarga 61v/35, 62r/1 (Drimba 2000: 119); andan 61v/37 (Drimba 2000: 119); alar 61v/38 (Drimba 2000: 119); bisani 62r/18 (Drimba 2000: 119); anigvčũ 61v/40 (Drimba 2000: 119); anga 62r/4 (Drimba 2000: 119); oltur 62r/16 (Drimba 2000: 119); ani 61v/40 (Drimba 2000: 119); anda 61v/36 (Drimba 2000: 119); anígibile 62v/7 (Drimba 2000: 120); alar 62r/30 (Drimba 2000: 120); ol 62r/26, 62r/29, 62r/35, 62v/2, 62v/10, 62v/10, 62v/11, 62v/12, 62v/13, 62v/14, 62v/15, 62v/17 (Drimba 2000: 120); ol 62v/6, 62v/12, 62v/12, 62v/14, 62v/18, 62v/19, 62v/27 (Drimba 2000: 120); alar 62r/31 (Drimba 2000: 120); ani 62r/35, 62v/9 (Drimba 2000: 120); oltur 62r/22 (Drimba 2000: 120); anígučũ 62r/23 (Drimba 2000: 120); anigučũ 62r/24, 62r/35, 62r/36, anigvčũ 62v/23 (Drimba 2000: 120); alarnigdir 62r/32 (Drimba 2000: 120); andan 62v/11, 62v/17, aníg 62v/19, anig 62v/21, o(l) 62v/19, 62v/21, 62v/24, andan 62v/25 (Drimba 2000: 120); ani 62v/29, 63r/21, 63v/7, ol 62v/31, 63r/2, 63r/4, 63r/14, 63r/18, 63r/19, 63r/21, 63r/24, olğehanda 62v/39, anda 63r/1, 63r/3, anga 63r/8, 63r/14, anigvčũ 63r/16, anietmeŋe 63r/24, <anag> angay 63r/27 (Drimba 2000: 121); ol 63r/29, 63r/29, 63r/33, 63r/37, 63r/40, 63v/2, 63v/2,

63v/3, 63v/6, 63v/7, 63v/8, 63v/9, 63v/12, 63v/14, aniguču 63r/30, anga 63r/32, anigwčũ 63r/39, Anigučun 63r/40, oltur 63v/9, ani 63v/11, 63v/15, 63v/17, 63v/18, aní 63v/20, alarga 63v/15, alar 63v/15 (Drimba 2000: 122); ol 64r/26, 64r/26, 64r/27 (Drimba 2000: 125); aar 66r/10, ol 66v/2, 66v/2 (Drimba 2000: 128); aní 69r/4, 69r/9, o(l) 69r/10, ādā 69r/20, andā 69v/2 (Drimba 2000: 130); anda 69v/3, ol 70r/2 (Drimba 2000: 131); anda 70r/12, aní 70r/14, aní 70r/18, āi 70r/20, andā 70v/2, 70v/4, 70v/14, aar 70v/8, 70v/10, āda 70r/12 (Drimba 2000: 132); ol 71r/1, 71v/2, andā 71r/7, anlardan 71r/17, aar 71v/15 (Drimba 2000: 134); Aṇar 72r/6, anda 72r/12, aní 72r/14 (Drimba 2000: 135); ādā 72v/2, ol 72v/8, 72v/17 (Drimba 2000: 136); ol 73r/2, 73r/14, a[ng > ŋ]a 73r/4, anlarni 74r/4, a[n > ŋ]lar 74r/5 (Drimba 2000: 137); aní 74r/8, andan 74v/6, Aṇar 74v/14, ol 74v/16 (Drimba 2000: 138); andan 76r/8, 76r/9, 76r/11 (Drimba 2000: 139); ol 81r/25 (Drimba 2000: 142); ani 82r/24 (Drimba 2000: 144). ET. krş. aṇa/aṇar/(a)ṇar MI 14, 15; Ton; AI; UIII 56, 8; U 6, 4 (Gabain 2000: 68). *andin*, *antın* ‘oradan, ondan’ Hsüan 213-6 (Gabain 2000: 260). *andirtın* /’NDYRTYN A) Adv. ‘von dort, von diesem Ort’ (UW 1977: 139). *andıran*, *antaran*, *antran* ‘oradan, büsbütün’ (Gabain 2000: 260). anı ‘onu’ (HUAS 1941: 84; HUAS 2014: 145), . anı /’NY A) Adv. a) ‘jenen, jene, jenes; ihn, sie, es’; b) ‘welchen, welche, welches’; c) ‘(welcher).den, (welche).die, (welches).das’ (UW 1977: 139, 140, 141). anı ‘onu’ (Hsüan-X 1975: 121). anı ‘onu’ (AY-III 1991: 83). anı; ‘NY ‘onu’ (İKPÖ 1998: 134). anı (Üİ 1998: 125). anı/(a)nı, anıtäg ‘böyle, bunun gibi’ (Gabain 2000: 68). anı I ‘onu’ (Aydın 2012: 152; METY 2012: 307). anı ‘onu’ (AY-YK 2012: 220). anın /’NYN A) Adv. a) ‘deshalb, aus diesem Grunde’; b) ‘dadurch, mit diesem Mittel’; B) ‘(weil). deshalb ..’ (UW 1977: 143). anın ‘onunla, onun için, o sebeple’ (Hsüan-X 1975: 121). anın ‘onunla, o sebeple, onun için, bundan dolayı’ (AY-III 1991: 83). anın; ‘NYN ‘onunla (‘o’ anlamındaki şahıs ve işaret zamiri ol’un vasıta hâli)’ (İKPÖ 1998: 134). anın (Üİ 1998: 126). anın ‘onun için’ (Gabain 2000: 260). anın ‘onunla’ (IB: 49). anın ‘üzerinden, oradan, böylelikle, bu şekilde’ (METY 2012: 307). anın ‘onun’ (AY-YK 2012: 220). anıng ‘onun’ (HUAS 1941: 85; Hsüan-X 1975: 121). anıng ‘onun’ (AY-III 1991: 83). anı 7 ‘onun’ (HUAS 2014: 145). anı 7 /’NYNK A) Adnom. a) ‘sein, ihr’; b) ‘dessen, deren’; c) ‘(welcher). dessen, (welche). deren, (welches). dessen’ (UW 1977: 144). anı 7 /an(i) 7 ‘onun’ (Gabain 2000: 68). anı 7 ‘onun’ (Aydın 2012: 152; METY 2012: 307). anı 7 dın /’NYNKDYN < Abl. vom hypostasierten Pronominalstamm → anı 7 (UW 1977: 144). anındınbärü /’NYNDYNP’RW ‘deswegen, weswegen’ (UW 1977: 143). anılayı /’NYL’YW (anı → Akk. von ol ‘jener’ + la -yu) A) Adv. a) ‘üblicherweise,

regelmäsığ' (UW 1977: 141). anılayu (Üİ 1998: 125). antın/'NDYN (II) < Abl. von → ol 'jener' (UW 1977: 158). aña/'NK' (I)/(II) A Adv. a) 'jenem, jener; ihm, ihr; für ihn, für sie, gegen ihn, gegen ise'; b) dorthin, dort hinein'; c) 'welchem, welcher' (UW 1977: 162, 163) . aña; 'NK' 'ona' (İKPÖ 1998: 135). aña 'им, ими' (TEƏ 2008: 315). aña 'ona' (METY 2012: 307). aña 'ona' (AY-YK 2012: 220). añar → aña (UW 1977: 163). añar 'ona' (Aydın 2012: 153; METY 2012: 307). añar 'onun' (YKI 2013: 498). añar/'NK' RW 'dorthin'. añar 'ona' (Aydın 2012: 153 ya da 151?). añar 'ona doğru' (METY 2012: 308). andıran 'von dort weg' (Gabain 1950: 585). anga (Üİ 1998: 126). antran 'oradan', antran 'von dort weg' (Gabain 1950: 585). ol 'o; dır; odur; o anda' (HUAS 1941: 105). ol 'o', işaret sıfatı (Hsüan-X 1975: 161). ol: 1. 'o', işaret sıfatı, 'bu'; 2. '{-dIr}' (AY-III 1991: 106). ol/ool: 'o' işaret sözü (zamir ve sıfat olarak); '-dır/-dir' manasında tekit eki (ol işaret sözü) (ETŞ 1992: 386, 387). ol 'yüklem bağlayıcısı' (IB: 57). ol; 'WL: o (şahıs zamiri, işaret zamiri, işaret sıfatı); ..dır, ..dir, ..dur, ..dür (İKPÖ 1998: 153). ol 'от' (TEƏ 2008: 324). ol '1. o; 2. fiil çekimi ögesi' (KUKY 2009: 195, 196, 528). ol 'o, 3. kişi (işaret) zamiri, onlar; bildirme eki, {+dIr}' (METY 2012: 318) ol: '1. 3. teklik kişi zamiri; 2. -dır/-dir' (Aydın 2012: 174). ol: işaret sıfatı, 'o, bu' (ABH 2013: 215). ol: 'o', ({-dIr} ek-eylem eki olarak) (Yen, Mir) (YKI 2013: 505). olar 'onlar, işaret zamiri' (Hsüan-X 1975: 162). olar 'onlar, bunlar', işaret zamiri (AY-III 1991: 106). olar 'onlar' (ETŞ 1992: 388; Üİ 1998: 168). olar: 'onlar, bunlar', işaret zamiri (ABH 2013: 216). krş. oluğma 'yine de, muhakkak' > ol+ok+ma (ETŞ 1992: 388). OT. anda 'orada, o zaman; âhirette, öbür dünyada' (DH 1993: 190). anda → anda adın 'ondan başka', anda aşnu 'ondan önce', anda burun 'ondan önce', anda kiğin 'ondan sonra', anda kiğin kim 'ondan sonra ki', anda ödin 'ondan önce', anda erken 'orada olmak' (TKT 2004: 548, 549, 550). andan: ' 'ondan, ondan sonra' anlamına bir kelime. Oğuzca. Öbür Türkler bu kelimeyi *anda* diye söylerler, 'orada' anlamınadır.', ['Oğuzlar 'sonra' anlamına kullandıkları zaman الف ن harfini ن ye çevirerek 'andan' derler. Fakat 'orada' manasına kullandıkları zaman öbür Türklere uyarlar.'] (DLT-Atalay 2006: I-109, 130; IV-24). andın 'ondan' (DH 1993: 190; AH: III; DLT-Atalay 2006: 25). alar 'onlar' (DH 1993: 190). alarğa 'onlara' (DH 1993: 190). alarnı 'onları' (DH 1993: 190). andın (KB III 1979: 20). anı (KB III 1979: 20). anı 'onu' (AH: III; DH 1993: 190). anı 'onu, ona' (DLT-Atalay 2006: IV-27). aning 'onun' (DH 1993: 190). aning 'onun' (DLT-Atalay 2006: IV-28). aning 'onun' (AH: IV). anın 'onun ile' (AH: IV). anın 'onun, onunla, ondan' (DLT-Atalay 2006: IV-28). aña (KB III 1979: 20). anga 'onu'

(DH 1993: 190). aa ok ‘özellikle ona, sadece ona’ (TKT 2004: 548). aṅga ‘ona’ (AH: III). anga ‘ona’ (DLT-Atalay 2006: IV-25). aṅgar (KB III 1979: 20). aṅgar ‘ona’ (AH: III). angar ‘ona’ (DLT-Atalay 2006: IV-25). anlar (KB III 1979: 21; AH: IV). anlar/olar: üçüncü çoğul şahıs zamiri: onlar (TKT 2004: 551, 556). anlayu ‘böyle, böylece, aynı şekilde’ (KB III 1979: 21). ansız (KB III 1979: 21). anuṅg/anıṅg, anuṅgçün ‘onun için’ (AH: IV). ol ‘o (-dır, -dir, -dur, -dür); işaret sözü’ (KB: 338, 339). ol ‘1. teklik üçüncü şahıs zamiri: o, ol kâfir: Firavın için, ol meizlig ‘öyle’, ol Tarı ‘O mutlak Tanrı’; 2. işaret sıfatı: o; 3. Arapçadaki zamir-i şan: şüphesiz, gerçekte; 4. copula’ (TKT 2004: 453, 561, 563, 565). ol: şahıs ve işaret zamiri (AH: XLIX). ol ‘o; dır, dir, dur, dür’ (koşaç = haber edatı) (DLT-Atalay 2006: IV-431). onu ‘onu’ (DLT-Atalay 2006: IV-439). Hrzt. алар/анлар/олар (HŞ 1979: 352). aṅa ‘ona’ (MM 2008: 199). aṅa/aṅar ‘ona’ (KurT 2002: 49). aṅga ‘emy’ (HŞ 1979: 246). aṅga ‘ona’ (ME 1993: 87). aṅgar ‘emy; на него’ (HŞ 1979: 246). aṅgar ‘ona’ (ME 1993: 88). aṅgaru ‘oraya’ (ME 1993: 88). aṅar ‘ona’ (MM 2008: 199). andan ‘у него’ (HŞ 1979: 244). андын ‘1) оттуда; от него; 2) поэтому; 3) затем’ (HŞ 1979: 244). andın ‘ondan’ (ME 1993: 86; NF 1998: 327; KurT 2002: 52; MM 2008: 199). anı ‘onu’ (ME 1993: 88; KurT 2002: 52; MM 2008: 199). анын ‘1) его; 2) затем; потом; 3) потому; поэтому’ (HŞ 1979: 253). анынг ‘его; того’ (HŞ 1979: 256). anın ‘onunla’ (MM 2008: 199). anıṅ ‘onun’ (ME 1993: 89). anıñ ‘onun (tamlayan durumu)’ (KurT 2002: 52). anıṅ ‘onun’ (MM 2008: 199). анлар ‘они’ (HŞ 1979: 251). anlar ‘onlar’ (ME 1993: 91). anlar/olar ‘onlar, şunlar’ (KurT 2002: 52, 200). anlar/olar ‘onlar’ (MM 2008: 199). ансыз ‘без него’ (HŞ 1979: 245). o/ol ‘o’ (ME 1993: 161, 162). ol ‘1. o; 2. öteki’ (İML 1988: 53). ol ‘o, onlar’ (KE 1997: 478). ol ‘o (işaret sıfatı), o bir ‘öbür’ (NF 1998: 321, 324). ol ‘o, şu’ (KurT 2002: 200). ol ‘1. o (sıfat); 2. o (zamir)’ (MM 2008: 246). olar ‘onlar’ (KE 1997: 490; MM 2008: 246). олук < ол ‘тот’ + ок ‘тот же’ (HŞ 1979: 365). ol-ok ‘odur’ (MM 2008: 246). ular/olar (KurT 2002: 286). AO-Kıpt. o/ol ‘o, işaret sıfatı’ (AO 1996: 228). krş. aṅga ‘ona’ (AO 1996: 202). anı ‘onu’ (AO 1996: 202). anıṅg/anıṅ ‘onun’ (AO 1996: 202). anlar/olar ‘onlar’ (AO 1996: 202, 228). M-Kıpt. o/ol ‘o’ (TK 2008: 302, 303, 304). ol ‘1) o (zamir); 2) asil’ (KİLE 1931: 61, 62). ol ‘o’ (MG 1984: 222; BV 1986: 246; KFLT 1989: 1046; KK 1999: 119; (KMT 2002: 130). ol ‘1) teklik üçüncü şahıs zamiri ve işaret zamiri; 2) işaret sıfatı’ (GT 1989: 408). o/ol ‘o’ (KMES 1994: 288). ol ‘1) o (zamir); 2) o (sıfat)’ (İMS 1992: 578). ol ‘he’ (RH 2000: 88). ol: Teklik üçüncü şahıs için işaret sözü, ‘o’ (KH

2002: 135). ol 'o (işaret zamiri)' (KF 2006: 161). krş. alar/allar/anlar 'onlar' (KK 1999: 100, 101). alar 'they (m.)' (RH 2000: 89). alar 'onlar' (TK 2008: 183). aña 'ona' (KMES 1994: 233; KF 2006: 76). anda '1) onda ('ol' zamirinin lokatif hali); 2) orada, oraya' (GT 1989: 251). andan '1) sonra; 2) ondan' (KİLE 1931: 4). andan '1) ondan ('ol' zamirinin ablatif hali); 2) oradan, o yerden; 3) sonra, ondan sonra' (GT 1989: 251). andan '1) oradan; 2) ondan' (İMS 1992: 500). andan 'ondan' (KMES 1994: 233). andan 'ondan' (KK 1999: 100). andan/andın 'ondan' (TK 2008: 186). andan 'oradan', andan soñra 'ondan sonra, daha sonra' (KF 2006: 74). andın 'ondan' (İMS 1992: 500). anġa/anġar 'ona' (İMS 1992: 500). anġa/anġar/añar 'ona' (TK 2008: 188). anı 'onu ('ol' zamirinin akkuzatif hali)' (GT 1989: 251). anı 'onu, onun' (KMES 1994: 233). anı 'onu' (İMS 1992: 501; KK 1999: 100; KF 2006: 75; TK 2008: 186). anıġ 'onun' (KK 1999: 100). anıġ 'onun' (İMS 1992: 501; TK 2008: 187). anuñ 'onun ('ol' zamirinin genitif hali)', anuñçün 'o sebepten, o yüzden' (GT 1989: 252). anuñ 'onun' (KMES 1994: 233; KF 2006: 75). anlar 'onlar, olar' (KİLE 1931: 4). anlar 'onlar' (İMS 1992: 501; KF 2006: 75; TK 2008: 187). Çağ. ol: 'o', işaret sıfatı' (MK 1993: 516). ol: 'o' (kişi adılı) (MK 1993: 516). krş. alar 'onlar' (MK 1993: 389). andın 'ondan' (MK 1993: 392). anġ a 'ona (ol adılının datifi)' (MK 1993: 392). angaça/anga tikrü 'ana değin' (AL: 28). anı (MK 1993: 392). anıġ 'onun' (MK 1993: 391). ansız 'onsuz, o olmadan' (MK 1993: 392). olça 'o kadar, o mikdarda, çok' (MK 1993: 516). olçe 'ol nesne' (AL: 113).

1644. olca: ganimet.

olca ølGa CC-A 74b/24

Öl(ğ)ä 'praeda' (Kuun 1880: 258). олъа 'Beute' (Radloff 1887: 15). olġa 'Kriegsbeute' (Grønbech 1942: 177). (Drimba 2000: ?). OT. krş. olca 'ganimet, yağma' (ME 1993: 162). krş. olcala- 'ganimet almak, yağma etmek' (ME 1993: 162). M-KıpT. olca 'ganimet' (İMS 1992: 578). Moğ. olca 'booty' (Sertkaya 1987: 274).

1645. oltur-: oturmak.

oltur	oltı	CC-A 64b/30
oltur	oltur	CC-İ 26a/11
olturdı	olturdı	CC-A 73a/34
olturdun	olturdun	CC-İ 26a/10

olturganı ^m	olturganī	CC-A 61a/2
olturmak	olt ^z mak	CC-A 64b/30
olturmazedi	olturm ^ə fedī	CC-A 81a/7
olturumen	olturumen	CC-İ 26a/9
olturuptur ^d ıñ	olt ^z upt’dıñ	CC-A 71a/35
olturuptur ^r ur	olturupt ^z ur	CC-A 75a/11
olturur	olturur	CC-A 60b/21

Olturumen ‘sedeo’, oltur *emir şekli*, Olturmak ‘sessio’ (Kuun 1880: 258). олтур ‘sitzen’, олтурмән, олтурдум, олтур, олтурмак, олтурмаса, олтурур, олтуруп турур, олтурдун, олтурбан, олтурбаным (Radloff 1887: 14). oltur- ‘sitzen’, olturmasa, olturmaq (Grønbech 1942: 177). Olturumen 25v/9, Olturdun 25v/10, Oltur 25v/11, olturur 60r/20, olturganī 60v/2 (Drimba 2000: 116); oltur 64r/29, olturmak 64r/29 (Drimba 2000: 123); olturti 70v/16, olturupt^rdıñ 70v/18 (Drimba 2000: 133); oltur^dıñ 72v/17 (Drimba 2000: 136); olturuptur^rur 74v/11 (Drimba 2000: 138); olturm^əfedī 80v/7 (Drimba 2000: 140). ET. krş. ol^{yur}-; ’WLXWR- ‘oturtmak’, (*ol- fiilinin -^{yur}-’la yapılmış ettirgeni) (İKPÖ 1998: 153). ol^{gurt}- ‘oturtmak’ (ETŞ 1992: 388). ol^{gurt}- ‘yerleştirmek, oturtmak’ (Gabain 2000: 288). ol^{gurt}- ‘1. oturtmak, yerleştirmek; 2. (bina, yapı, konut vb.) kurdurmak, tesis ettirmek’ (KUKY 2009: 343, 403, 528). olor-/olur- ‘oturtmak, durmak, oturmak’, olurguluk orun ‘oturulan yer, oturmak âdetinde olunan yer, her zaman oturulan yer’ (Gabain 2000: 57, 288). olor- ‘tahta oturmak, tahta çıkmak; hüküm sürmek, yaşamak’ (METY 2012: 318). olor- ‘1. oturmak, bir yerde yaşamak; 2. (tahta) oturmak, (tahta) çıkmak’ (Aydın 2012: 174). olor- ‘oturmak’ (ABH 2013: 216). olor- ‘oturmak; yaşamak’ (HUAS 2014: 151). olorsık ‘oturma’ (Aydın 2012: 174). olort- ‘tahta oturtmak, tahta çıkartmak’ (METY 2012: 318). olur- ‘oturmak’ (HUAS 1941: 105). olur- ‘1) oturmak; 2) ikamet etmek; 3) tahta çıkmak; 4) refakat etmek’ (Hsüan-X 1975: 162). olur- ‘oturmak, tahta oturmak, ikamet etmek’ (AY-III 1991: 106). olur- ‘tahta oturmak; oturmak; durmak’ (IB: 57). olur- ‘oturmak’ (ETŞ 1992: 388; AY-YK 2012: 250). olur-; ’WLWR- ‘oturmak, oturmuş olmak’ (İKPÖ 1998: 153). olur- ‘сидеть, жить’ (TEЭ 2008: 324). olur- ‘1. oturmak; 2. varlığını sürdürmek, hayat geçirmek; 3. (*kağan, yabgu, şad* vd.) tahta çıkmak, hüküm sürmek, hükmetmek; 4. konuşlanmak, mevzilenmek; 5. ikamet etmek, yerleşmek, yurt tutmak’ (KUKY 2009: 335, 358, 374, 388, 528). olur- ‘oturmak; tahta oturmak, tahta çıkmak; durmak, kalmak’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 506). olurmak ‘oturma, ikamet etme’ (AY-III 1991: 106). olurt-

‘tayin etmek’ (Gabain 2000: 60). OT. oldur- ‘oturmak’ (KB: 343). old(u)r-/oltur- ‘oturmak’ (TKT 2004: 566, 567). oldur-/oltur- ‘oturmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-437, 438). krş. oldurğan ‘oturan’ (TKT 2004: 566). oldurğu → oldurğu yer ‘mevzi’ (TKT 2004: 567); . olturğu yer ‘meclis, toplantı mekanı’ (TKT 2004: 567). oldurmak ‘oturma, kalma’ (TKT 2004: 567). oldruğ ‘yer, mekân, mevkî’ (KB: 344). old(u)ruğlı ‘oturan’ (TKT 2004: 566). oldrum ‘kötürüm’ (KB: 344). oldrum ‘kötürüm, yatalak, oturum’ (DLT-Atalay 2006: IV-437). olgut- ‘oturtmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-437). olxut- ‘oturtmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-438). Hrz-T. oldur-/oltur- ‘oturmak’ (ME 1993: 162). oltur- ‘oturmak’ (KE 1997: 492). oltur- ‘oturmak; ikamet etmek’ (NF 1998: 329). oltur-/otur- ‘oturmak’ (KurT 2002: 200; KurT 2002: 204; MM 2008: 246, 247). олтурмак ‘сидеть; жить’ (HŞ 1979: 358). olturmak ‘oturmak’ (İML 1988: 53). krş. олтурғы ‘сидение, проживание’ (HŞ 1979: 357). olturguz- ‘oturtmak’ (KE 1997: 494; NF 1998: 330). олтурмыш ‘сидение; проживание’ (HŞ 1979: 358). olturt- ‘oturtmak’ (ME 1993: 162; KE 1997: 494; NF 1998: 330). olturum ‘kötürüm’ (İML 1988: 53). олтуруш ‘сидение; пребывание; проживание’ (HŞ 1979: 359). olturuş- ‘(birlikte) oturmak’ (NF 1998: 330). oturma ‘oturuş, oturma’ (MM 2008: 247). oturuk ‘yatalak’ (ME 1993: 164; NF 1998: 333). oturuş ‘oturuş’ (ME 1993: 164). oturuş- ‘oturuşmak’ (ME 1993: 164). отурмак ‘сидеть; жить; проживать; существовать’ (HŞ 1979: 278). otur- I ‘oturmak’ (ME 1993: 164). otur- II: devamlılık bildiren yardımcı fiil (ME 1993: 164). отурғы (HŞ 1979: 278). oturuş- ‘sözleşmek, anlaşmak, uyuşmak’ (KurT 2002: 204). oturt- ‘oturtmak’ (ME 1993: 164). AO-Kıpt. oltur-/otur- ‘oturmak’ (AO 1996: 228, 229). otur- ‘oturmak’ (KMES 1994: 291). M-Kıpt. oltur- → olturdi ‘oturdu’ (KİLE 1931: 62). olthur- ‘siedzieć’ (Bulg-M 1954: 63). oltur- ‘oturmak’ (MG 1984: 226; BV 1986: 257; İMS 1992: 578). kıyık otur- ‘tam oturmamak, yarım yamalak oturmak’ (İMS 1992: 553). olthur- ‘oturmak’ (KK 1999: 119; (KMT 2002: 130). oltur-/otur- ‘oturmak’ (TK 2008: 304, 305). otur- ‘oturmak’ (KFLT 1989: 1047; KF 2006: 169). otur- ‘1) oturmak, beklemek; 2) bulunmak, olmak’, otura tur- ‘oturup kalkmak, berâber olmak’ (GT 1989: 411). otur- ‘stand up!’ (RH 2000: 77). krş. olthuruş ‘oturuş’ (KK 1999: 120). olturuş- ‘hep birlikte oturmak’ (İMS 1992: 578). oturaqlı ‘settled, sound, dignified’ (RH 2000: 270). oturud- ‘oturtmak’ (KFLT 1989: 1047). volthur- ‘oturmak’ (DM 2003: 118). Çağ. otur- ‘oturmak’ (AL: 112; MK 1993: 516). krş. olturguz- ‘oturtmak’ (MK 1993: 517). olturmağlıg ‘oturmaklık’ (MK 1993: 517).

1646. olturğuç: sandalye.

olturğuçlar Olturğuçlar CC-İ 45b/28

olturğuç olturğuş CC-İ 26a/12

olturğuç Olturğuş CC-İ 51a/30

Olturguclar ‘scamna’, Olturguz ‘scabellum’ (Kuun 1880: 258). олтурғуц ‘Schemel, Stuhl’, олтурғуцлар (Radloff 1887: 14). olturğuč ‘Bank, Sessel; Schemel’, olturğučlar (Grønbech 1942: 177). Olturguz 25v/12 (Drimba 2000: 68); Olturguclar 45r/28 (Drimba 2000: 94); Olturguz 50v/30 (Drimba 2000: 102). OT. krş. olturgaç ‘sandaliye, skemle’ (KİLE 1931: 62).

1647. olturt-:oturtmak.

olturtı øltztı CC-A 71a/31

олтурт (v) ‘hinsetzen’, Sitz answeisen’, олтуртты (Radloff 1887: 14). olturt- ‘sitzen lassen, setzen’, olturtty oz-oz oñynda ‘er liess (dich) zu seiner eigenen Rechten sitzen’ (Grønbech 1942: 177). ET. olurt- ‘tâyin etmek’ (Gabain 2000: 288). olurt- ‘1. oturtmak, yerleştirmek; 2. tahta çıkarmak, kağan yapmak; 3. (bediz sözüyle) motif, oyma vb. yi yerleştirmek, süsletmek, bezetmek’ (KUKY 2009: 343, 362 , 402). M-KıpT. olturt- → olturttı ‘oturttu’ (KİLE 1931: 62). olturt- ‘oturtmak’ (İMS 1992: 578). Çağ. olturt- ‘oturtmak’ (MK 1993: 517).

1648. olu: olu köñüllü ‘kibirli’; krş. ulu.

olu Olu CC-İ 36a/24, 50b/18

olu Oulu CC-İ 35a/16

olular Oulular CC-İ 35a/18

olunı Oulunj CC-İ 35a/17

olularnı Oulularnj CC-İ 35a/19

Oulu *yani* olu ‘magnus’ (Kuun 1880: 256); olu *yani* ulu (Kuun 1880: 258); olu congru ‘gururlu, kibirli’ (Kuun 1880: 268); olu kun *yani* ulukun (ulu kun) (Kuun 1880: 269). Oulu 34v/16, Oulular 34v/17, Oulunj 34v/18, Oultilarnj 34v/19 (Drimba 2000: 80); Olu 35v/23 (Drimba 2000: 81); Olu 50r/18 (Drimba 2000: 101); oulu 74v/3 (Drimba 2000: 138). ET. ulug ‘ulu, büyük’, yekler uluglar ‘şeytanlar(ın) büyükleri’ (HUAS 1941: 120). uluy ‘ulu, büyük, yüce’ (Hsüan-X 1975: 188). ulıg ‘büyük, başta’ (ETŞ 1992: 477). uluğ ‘ulu, büyük’ (ETŞ 1992: 478). uluy (ulluy?); ’WLWX ‘büyük, ulu, seçkin, başkan’ (< ul ‘toprak, temel’ + luy?) (İKPÖ 1998: 161). uluğ ‘ulu, büyük’ (Üİ 1998: 195).

ulug/uluğ/ulūğ ‘ulu, büyük’ (Gabain 2000: 304). ulug ‘ulu, büyük’ (IB: 62). uluy ‘большой’ (TEƏ 2008: 328). ulug ‘1. yaşlı; 2. yaşça büyük; 3. ileri gelen kimse, ulu, yüce kişi; 4. bir unvan niteleyicisi; 5. büyük, muazzam’, ulug bol- ‘yaşlanmak, ihtiyarlamak’ (KUKY 2009: 138, 139, 170, 174, 178, 179, 279, 350, 534). ulug ‘büyük’ (UKY 2011: 106). uluğ ‘büyük, ulu, yüce’ (AY-III 1991: 119). ulug ‘ulu, büyük; ö.a. parçası’ (METY 2012: 324). ulug ‘büyük’, ulug êrkin: kişi adı ve unvanı (Aydın 2012: 185). ulug ‘büyük, ulu, yüce’ (AY-YK 2012: 266; ABH 2013: 234). ulug ‘ulu, büyük’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 510). uluğ ‘ulu, yüce; büyüklük, ululuk; herşeyin büyüğü’ (DLT-Atalay 2006: I-64; IV-691). bu kelime ile abuška daki eski anlamı paralellik gösterir. uluk → [her eskiyen nesneye *uluk* denir.], uluk ton ‘eskimiş, yıpranmış elbise’ (DLT-Atalay 2006: I-67; IV-692); uluk ‘eski, yıpranmış olan’ (DLT-Ercilasun 2014: 921); . ulug öz mançu: Moyun Çor’a bağlı birliklerde üst düzey bir asker, ulug uruğu: Moyun Çor’a bağlı birliklerde bir yüzbaşı (KUKY 2009: 138, 139, 170, 174, 178, 179, 279, 350, 534). Tuykun Ulug Tarkan Bukug Bıña (UKY 2011: 105). Ulug Uruğu: kişi adı (UKY 2011: 106). krş. ul ‘temel, esas, asıl’ (ETŞ 1992: 477). ulğad-/uluğad- ‘büyümek, yetişmek’ (Gabain 2000: 48, 304). ulgart- ‘1. büyütme, yükseltme; 2. terfi ettirmek, yükseltme’ (KUKY 2009: 346, 401, 534). ulsuz ‘temelsiz, esassız, köksüz, ‘tözsüz’ ‘ (AY-III 1991: 119). ulsuz/uulsuz ‘temelsiz, sayısız’ (ETŞ 1992: 478, 483). uluga: kişi adı (Kır) (YKI 2013: 510). OT. uluğ ‘ulu, büyük’ (KB: 493). uluğ ‘1. büyük, ulu, yüce; 2. ileri gelen kimse, sözü geçen kişi, hayırlı ve faziletli kişi; 3. pek çok; 4. yüce; esma-yı hüsnadan: kebîr, mütekebbir’, uluğ /kerîm ‘üstün, şerefli’, uluğ bahşîşlig ‘esma-yı hüsnadan: rahmân’, uluğ bér- ‘artırmak’, uluğ kün ‘kıyamet günü’, uluğrak ‘1. daha büyük, en büyük, esas, ana’, uluğ tut- ‘ululamak, yücetmek’, uluğ yazuk ‘1. büyük günah; 2. iftira, yalan’, uluğ yer ‘yüksek yer, köşk, saray’, uluğ yüksek ‘yüce, ulu’ (TKT 2004: 707, 708, 709). uluğ ‘ulu, büyük’ (AH: LXVII). ulug/uluğ ‘ulu, büyük, yüce; büyüklük, ululuk’ (DLT-Atalay 2006: IV-691). krş. ul ‘temel’ (KB: 491). ul/uul (AH: LXVII, LXIX). ul ‘temel’, ul/yer töşeki ‘temel’ (TKT 2004: 705). ul ‘duvar temeli’ (DLT-Atalay 2006: IV-688). ul- ‘eskimek’ (KB: 492). ul- ‘eskimek, dağılmak’ (KB: 492). ul- ‘erpmek, eriyecek ve dağılacak hale gelmek, eskiyerek yıpranıp yırtılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-688). ultur- ‘erpmek, yıpratmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-691). uluğad- ‘yüceltmek’ (KB: 494). uluğla- ‘yüceltmek’ (KB: 494). uluğla- ‘takdir etmek, ululamak’ (TKT 2004: 709). ulugla-/uluğla- ‘yüceltmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-692). O-Moğ. Mnt. uluy tay: a place name (Poppe 1955: 42). ulugsa- ‘bir şeyin büyüdüğünü

istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-692). uluğsığ 'büyüklük, taslayan' (KB: 494). uluğsıklık 'zengin, malı mülkü olma', uluğsıklık idisi 'mal mülk sahibi, zengin kişi', uluğsıklık kıl- 'kibirlenmek, büyüklük taslamak', uluğsıklık kılığlı 'kibirlenen' (TKT 2004: 709, 710). uluğsın- 'ululuk taslamak' (AH: LXVII). uluk → uluk ton 'eskimiş, yıpranmış elbise' (DLT-Atalay 2006: IV-692). Hrз-T. улу/улуғ 'великий; большой' (HŞ 1979: 362, 363). ulu/uluğ 'büyük' (ME 1993: 194). ulu/uluğ 'büyük, ulu, yüce, yetişkin' (KurT 2002: 286). ulug/ulu 'bir kavmin büyüğü; 2. sadece büyük', ulugana 'nine', ulugata 'dede', ulugkün 'kıyamet günü', ulu su 'ırmak, nehir' (İML 1988: 80). ulu/ıg/k 'büyük, ulu; ulu kişi, önder' (KE 1997: 667). uluğ 'büyük, ulu; yaşça büyük olan; aziz, eşraftan kimse, önde' (NF 1998: 446). uluğ/uluğ 'yüce, büyük, ulu', uluğ yunuğ 'boy abdesti' (MM 2008: 266). krş. ул 'основание; дно; пятка' (HŞ 1979: 351). ul 'temel' (İML 1988: 79; ME 1993: 193). ul- 'çok yumuşamak, çürümek' (ME 1993: 193). ul- 'çürümek, kötüleşmek, yanmak' (KE 1997: 666). ulal- 'büyümek' (NF 1998: 445). ullu 'temelli' (ME 1993: 194). ulmuş 'pişip ensaci kalmamış et' (İML 1988: 79). ultaŋla- '(ayakkabına) taban geçirmek, yamamak' (ME 1993: 194). ultur- 'çürütmek, kötüleştirmek' (KE 1997: 667). ulugaymak 'büyümek' (İML 1988: 80). uluğla- 'yüceltmek, saymak' (ME 1993: 194). uluğla- 'yüceltmek' (NF 1998: 446). uluğla- 'yüceltmek, göklere çıkarmak' (KurT 2002: 287). uluğsın- 'büyüklenmek' (ME 1993: 194). uluğsın- 'büyüklük taslamak' (NF 1998: 447). uluğsın-/uluğsun- 'yüceltmek' (KurT 2002: 287). uluğsınmak 'büyüklük, kibir' (ME 1993: 194). AO-KıpT. ulu/uluğ 'ulu, yüce' (AO 1996: 238). M-KıpT. ulu 'büyük, ulu', ulu anası 'nine, büyük anne', ulu azu 'büyük dişler' (KİLE 1931: 112). ulu '1) büyük, ulu; 2) ileri gelen, sözü dinlenen büyük zat; 3) talihli, şerefli' (GT 1989: 455). ulu/uluğ 'ulu, yüce', uluğ ana 'büyük anne', uluğ ata 'dede', uluğ suf 'büyük abdest', uluğ suf tök- 'büyük abdestini yapmak', uluğ yazuk 'büyük günah' (İMS 1992: 611). ulu 'ulu, büyük, yüce' (KMES 1994: 308). ulu 'büyük' (KK 1999: 127). ulu 'great', ulu ata 'grandfather' (RH 2000: 109, 116). ulu 'ulu, büyük' (KH 2002: 142). ulu → ulu barmağ 'baş parmak' (KMT 2002: 150). ulu → ulu tağ 'büyük dağ', ulu tirek 'büyük ağaç', ulu tiş 'azı diş' (DM 2003: 117). ulu 1) büyük, yüce; 2) zehirli' (KF 2006: 191). uluğ 'ulu, büyük' (MG 1984: 272). uluğ 'ulu' (BV 1986: 326). uluğ 'büyük' (KFLT 1989: 1076). uluğ 'big, large', uluğ qarın daş = Ar. al-aḥ al-kabîr 'big brother', uluğ ayaq = Ar. al-qaş'a al-kabîra 'large bowl' (RH 2000: 123, 231, 279). uluğ = Ar. kabîr 'great' (RH 2000: 268). uluğ 'ulu, büyük, yüce' (TK 2008: 337). krş. ulaldur- 'büyütmek, yüceltmek' (KMT 2002: 150). ulaş 'karip,

müttasıl' (KİLE 1931: 111). ullan- → ullandı 'köklendi' (KİLE 1931: 111). ullandır- → ullandırdı 'kökleştirdi' (KİLE 1931: 111). ulu- → uludı 'yükseldi, büyüdü' (KİLE 1931: 112). uluğla- 'ululamak' (KFLT 1989: 1076). uluğla- 'yüceltmek' (İMS 1992: 611). ulula- → ululadı 'ağırladı, tazim ve hürmet etti' (KİLE 1931: 112). ulula-/uluğla- 'yüceltmek' (İMS 1992: 611). ulullan- → ululandı 'kökleşti' (KİLE 1931: 112). ulu-zâde 'büyük insan evlâdı' (GT 1989: 455). Çağ. ulug/uluk 'ulu ve büzürk' (AL: 110). uluğ/uluk 'büyük, ulu' (MK 1993: 560). *krş.* ulgan- → ulganganda 'ulalub büyüdüki vakit' (AL: 110). ulgay- → ulgayıb 'büyüyüb ulu bolub' (AL: 111). ulgat- → ulgatıb 'besledub büyüdüb' (AL: 112). ulal- → ulaldı 'büyüdü' (AL: 112). ulu- → ulub 'ulu ve büzürk olub' (AL: 113).

1649. oñ I: sağ, sağ taraf.

oñ	Ong	CC-İ 39b/12
oñ	oñ	CC-A 72b/34, 81b/32
oñında	oñında	CC-A 71a/31
oñında	oñında	CC-A 71b/10, 75a/11

Ong 'dexter; dextera' (Kuun 1880: 257). oñ 'recht, rechts', oñ колыңы, оңында (Radloff 1887: 13). oñ 'rechts, die rechte Seite', oñqoly 'ihre rechte Hand', oñynda 'rechts von ihm, zu seiner Rechten', atanyq oñynda oturup-turur 'er sitzet zur Rechten des Vaters' (Grønbech 1942: 177). Ong 39r/12 (Drimba 2000: 86); oñında 70v/16, oñında 71r/5 (Drimba 2000: 133); oñ 72r/17 (Drimba 2000: 135); oñında 74v/11 (Drimba 2000: 138). ET. ong 'sağ (yan)' (Hsüan-X 1975: 162). ong 'sağ, doğru' (AY-III 1991: 106). oñğ 'sağ, doğru' (ETŞ 1992: 389). oñ 'sağ, doğru, batı, güney', oñdınki tizi 'sağ dizi' (Gabain 2000: 47, 283). oñ 'sağ, sağ yan' (AY-YK 2012: 250). oñğ 'sağ, solun karşıtı', oñğ elig 'sağ el' (DLT-Atalay 2006: I-41; IV-438). *krş.* ongaru 'dosdoğru, doğru; sağa, sağa doğru, sağ tarafa' (AY-III 1991: 106). oñalı 'doğru' (Gabain 2000: 288). oñarı 'doğru, dosdoğru' (AY-YK 2012: 250). ongtıñqı 'sağdaki, sağ yandaki' (Hsüan-X 1975: 162). oñtun+tınta 'düzgün, nizama uygun' (M III 13, 4) (Gabain 2000: 46). OT. oñğ 'sağ, sağ taraf; doğru' (KB: 344). o (II) 'sağ, sağ taraf', o қол sol adak 'sağ el sol ayak, çapraz', o ya'ni sağ 'sağ, sağ taraf' (TKT 2004: 567, 568). oñğ 'sağ' (AH: L). oñğ 'sağ, solun karşıtı' (DLT-Atalay 2006: IV-438). Hrz-T. oñ 'sağ; doğru, gerçek' (KE 1997: 494). oñ 'sağ (taraf, yön)' (KurT 2002: 201). oñ 'doğru, gerçek' (MM 2008: 246). онг 'правый; правая страна; хороший' (HŞ 1979: 371). *krş.* oña 'düz, doğru'

(İML 1988: 53). AO-KıpT. oṅg ‘sağ’ (AO 1996: 229). M-KıpT. oṅ ‘1) sağ taraf; 2) müstakim, doğru’ (KİLE 1931: 62). oṅ ‘sağ taraf’ (KK 1999: 120). oṅg ‘sağ, sağ taraf’ (MG 1984: 226). oṅg ‘sağ’ (TK 2008: 304). krş. oṅqolı ‘askerin sağ tarafı, sağ kolu’ (KİLE 1931: 62).

1650. oṅ II:selamet, sağlık.

oṅ	oṅ	CC-A 81b/32
oṅga	oṅga	CC-A 71b/6
oṅımız	oṅımız	CC-A 75a/7

Oṅg ‘salus’ (Kuun 1880: 257). oṅ cözlämäs, онымыз ўцўн⁹⁴ (Radloff 1887: 13). oṅ ‘Heil; gütig’, ters sözler, oṅ sözlemez ‘er spricht unfreundlich und spricht nicht entgegenkommend’ (Grønbech 1942: 177). oṅga 71r/3 (Drimba 2000: 133); oṅimiz 74v/7 (Drimba 2000: 138); oṅ 81r/32 (Drimba 2000: 142). OT. Krh-T. oṅg ‘kolay’ [‘oṅgay kelimesinin kısaltılmış halidir’], oṅg iş ‘kolay iş’ (DLT-Atalay 2006: I-41; IV-439). krş. oṅgar- ‘iyileşmek, daha iyi yapmak’ (ETŞ 1992: 389). oṅar- ‘farkına varmak; daha iyi olmak, iyileşmek’ (ABH 2013: 216). oṅgard- ‘kolaylaştırmak, kolaylık göstermek’ (ETŞ 1992: 389). oṅgay ‘kolay’ (ETŞ 1992: 389). oṅul- ‘iyileşmek’ (Gabain 2000: 288). OT. o (I) ‘nasip, kısmet’ (TKT 2004: 567). oṅg ‘hayır, kısmet’ (AH: XLIX). oṅg ‘kolay’ (DLT-Atalay 2006: IV-438). krş. oṅgar- ‘düzeltmek, onarmak’ (KB: 344). oar- ‘onarma, düzeltme, yoluna koyma’, oar-/eḏgü kıl- ‘onarmak, iyileşmek, düzeltmek’ (TKT 2004: 568). oarmak ‘düzeltme, dargınlığı barıştırma, işleri yoluna koyma’ (TKT 2004: 568). oṅgay ‘yumuşak’ (KB: 344). oṅgay ‘kolay’ (DLT-Atalay 2006: IV-439). oṅgul- ‘iyileşmek, düzelmek’ (KB: 345). oṅgul- ‘iyileşmek’ (AH: L). oṅgul- ‘iyileşmek, düzelmek, iyi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-439). Hrз-T. krş. oṅar- ‘iyileştirmek, onarmak’ (MM 2008: 246). oṅgar- ‘yapmak, donatmak’, oṅgarası bol- ‘tamiri gerektirmek’ (ME 1993: 162). oṅгармак ‘исправлять; улучшать’ (HŞ 1979: 374). oṅғай ‘легко’ (HŞ 1979: 375). oṅay I ‘kolay’ (KE 1997: 495). oṅaylık ‘kolaylık’ (KE 1997: 495). oṅaylık ‘kolaylık, uygunluk’ (KurT 2002: 201). oṅgul- ‘iyileşmek, şifa bulmak’ (ME 1993: 162). oṅmak ‘bir rütbe ve paye sahibi olmak’ (İML 1988: 53). M-KıpT. krş. oṅar- → oṅardı ‘iyileşti, islah etti’ (KİLE 1931: 62).

1651. оң-: solmak, sararıp solmak, kurumak; *krş.* оңғ-.

оңдım ondım CC-İ 18b/6.

оң- ‘welken, erbleichen’ (Radloff 1887: 177). Оңдım 18r/6 (Drimba 2000: 57). OT. оңғ- ‘solmak, sararmak’ (KB: 344). оңғ- ‘solmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-438). *krş.* оңғук- ‘solmak, rengi atmak; hastalık ve benzerlerinden dolayı buruşmak, tazeliğini ve parlaklığını kaybetmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-439).

1652. оңал-: iyileşmek.

оңалdı оңалді CC-A 58b/37

Ongaldi ‘consanuit’ (Kuun 1880: 257). оңал (v) ‘sich verbessern’ (Radloff 1887: 13). оңалды ‘genesen’ (Grønbech 1942: 178). ? (Drimba 2000:). OT. Hrz-T. оңал- ‘iyileşmek, sağlamlaşmak’ (KE 1997: 494). M-KıpT. оңгал- ‘iyileşmek, sıhhat bulmak’ (BV 1986: 257). оңгал- ‘iyileşmek, eski sağlığına kavuşmak’ (İMS 1992: 578).

1653. оңалт-: tedavi etmek, iyileştirmek.

оңалтгил оңалтгил CC-A 69b/19

Ongatgil ‘medicare’ (Kuun 1880: 257). *ışa. f.* оңат (v) ‘verbessern, heilen’, оңаткыл (Radloff 1887: 13). оңалт- ‘heilen’, аҕрыҕымызны оңалтыыл ‘heile unsere Krankheit’ (Grønbech 1942: 178). оңалтгил 69r/12 (Drimba 2000: 130). OT. Hrz-T. оңалт- ‘iyileştirmek, düzeltmek, tedavi etmek’ (KE 1997: 495).

1654. оңғ-: *bkz.* оң-.

оңғармен *n* оңғармѣ CC-İ 18b/5

Onggarmen ‘marcesco’ (Kuun 1880: 257). *ışa. f.* оң- ‘welken, erbleichen’, оңар-мен (Grønbech 1942: 177). *оңғармѣ* 18r/5 (Drimba 2000: 57).

1655. оңлық: azizlik.

оңлық оңлік CC-A 69b/11

Onglik ‘salutaris; salvator’ (Kuun 1880: 257). оңлық ‘das Gedeihen’, оңлықың сән (Radloff 1887: 13). оңлық ‘Heil, Erlösung’ (Grønbech 1942: 178). оңлик 69r/8 (Drimba 2000: 130).

1656. oᅇlu: oᅇlu solulu ‘saᅇli sollu’.

oᅇlu oᅇlu CC-A 61a/10

Oᅇlu ‘dexter’ (Kuun 1880: 247). oᅇlu ‘ein Rechts habend’, oᅇlu sollu (Radloff 1887: 13). oᅇlu 60v/10 (Drimba 2000: 117).

1657. oprak: elbise, giysi.

oprak Oprac CC-İ 16a/10, 51b/3, 51b/31

Oprac ‘vestimentum’ (Kuun 1880: 257). oprak ‘Kleidungsstücke’ (Radloff 1887: 14). opraq ‘Kleid’ (Grønbech 1942: 178). oprac 15v/10 (Drimba 2000: 54); Oprac 51r/2 (Drimba 2000: 102); Oprac 51r/31 (Drimba 2000: 103);. OT. oprak ‘eskimiş, yıpranmış, çürümüş’ (KB: 345). oprak ‘elbise’ (AH: L). oprak ‘yıpramış, yıpranmış, eskimiş’ (DLT-Atalay 2006: IV-440). krş. opra- ‘çürümek, yıpranmak, eskimek’ (KB: 345). opra- ‘yıpramak’ (DLT-Atalay 2006: IV-440). opras- ‘yıpraşmak, yıpraşmaya başlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-440). oprat- ‘yıpratmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-440). Hrz-T. oprak ‘eskimiş, yıpranmış (giysi), işe yaramaz, mahvolmuş’ (KE 1997: 496). oprak ‘eskimiş, yıpranmış’ (NF 1998: 331). oprak ‘elbise, giysi’ (MM 2008: 246). krş. obradı ‘eskidi, aşındı’ (İML 1988: 96). obramak ‘yıpranmak’ (İML 1988: 52). opra- ‘çürümek, dağılmak’ (ME 1993: 163). opra- ‘eskimek, yıpranmak’ (KE 1997: 496). opramak ‘устареть; приходить в ветхое состояние’ (HŞ 1979: 266). Çağ. krş. ofran- → ofranur ‘eskir ve yıpranır’ (AL: 104). opra- ‘eskimek’ (MK 1993: 517).

1658. or: çukur, hendek.

or oꝛ CC-A 81a/27

Or ‘fossa’ (Kuun 1880: 257). op ‘Grabe’ (Radloff 1887: 13). or ‘(Festungs) graben’, (Grønbech 1942: 179). or 80v/27 (Drimba 2000: 141). ET. or ‘yer, mekan’ (ETŞ 1992: 389). krş. oruk ‘yol; çare’ (AY-III 1991: 106). oruk ‘dar yol, patika’ (KUKY 2009: 236, 529). oruk yol, dar yol’ (METY 2012: 318). oruk ‘oyuk, geçit’ (Aydın 2012: 175). oruk ‘path’ (Erdal yeni ?112). orum ‘kesim’, bir orum ot ‘bir orakta çıkarılan ot’ (DLT-Atalay 2006: IV-422). OT. krş. or- ‘biçmek, kesmek’ (KB: 334). or- ‘biçmek’ (DH: 214). oru ‘şalgam, buğday ve buna benzer şeyleri saklamak için kazılan çukur’ (DLT-Atalay 2006: IV-442). orul- ‘kesilmek, biçilmek’ (NF 1998: 332). M-Kıpt. or ‘hendek ve su yolu’ (KİLE 1931: 62). krş. orak → orak küni ‘ekin biçim günü’ (İMS 1992: 578). orak ‘orak’ (KMT 2002: 130). Çağ. krş. orakçı ‘orakçı, ekin biçen’ (MK 1993: 517).

1659. orbu:sapan.

orbu oꞤbu CC-A 81a/26

Orbu ‘funda’ (Kuun 1880: 25). opōy ‘die Schleuder’ (Radloff 1887: 13). orbu ‘Steinschleuder, Katapulte’ (Grønbech 1942: 179). orbu 80v/26 (Drimba 2000: 141).

1660. orda:senato, belediye.

orda Orda CC-İ 46a/19

Orda ‘curia’ (Kuun 1880: 257). орда ‘Hof eines’ (Radloff 1887: 13). orda ‘Rathaus?, Hoflager?’ (Grønbech 1942: 179). Orda 45v/19 (Drimba 2000: 95). ET. krş. ordu ‘kale, şehir’ (IB: 58). ordo ‘ordu, ordugah, ordunun toplandığı yer, otağ, saray’ (METY 2012: 318). ordo ‘saray’ (ABH 2013: 216). ordo ‘ordugâh, karargâh’ (Aydın 2012: 175). ordu 1) ‘saray, köşk’, iç ordu ‘imparator sarayı’; 2) ‘yıldız burcu’ (Hsüan-X 1975: 162). ordu ‘saray, köşk’ (Mayt: 439; ETŞ 1992: 390). ordu; ‘WRDW95 ‘başkent, hükümdar sarayı’ (İKPÖ 1998: 154). ordu/ortu ‘orgugâh, ordu; saray’ < Hiung-nu dili, ordu kent: M. Kaşgarî zamanında: Kaşgar civarı (Gabain 2000: 288). ordu ‘kağan karargâhı’ (KUKY 2009: 242, 528). ordu ‘saray, hakanın karargahı’ (Mir) (YKI 2013: 506). OT. ordu ‘saray, şehir’ (KB: 345). ordu ‘Hâkanın oturduğu şehir. Bundan alınarak Hâkanların oturdukları Kaşgar şehrine Ordu Kend denilmiştir.’ (DLT-Atalay 2006: I-124; IV-440); Ordu: Balasagun yakınlarında bir şehir. Balasagun şehrine de *Koz ordu* denir (DLT-Atalay 2006: I-124); ordu başı ‘Hâkanların döşeyicisi, yaygıcısı’ (DLT-Atalay 2006: I-124; IV-441); ordu ‘sıçan, köstebek gibi yerde yaşayan hayvanların yuvası’ (DLT-Atalay 2006: IV-441). krş. ordulan- ‘baş şehir edinmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-441). ordhulan- ‘yurt tutmak, yerleşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-441). Hrz-T. орда ‘орда; ханская ставка’ (HŞ 1979: 299). ordu ‘hükümdarın yurdu ve durağı’ (İML 1988: 53). AO-KıpT. orda/ordu ‘şehir, ordu; Han’ın ikamet ettiği yer’ (AO 1996: 229). Çağ. ordu ‘hakanın oturduğu şehir, başkent’ (MK 1993: 517). Tib. hor-du < Moğ. ordu ‘camp, encampment, tent of the Khan’ (Laufer 1916: 499).

1661. orğanan: organ.

orğananı oꞤrgananı CC-A 70b/20

Organan *yun.* ὄργανον (Kuun 1880: 257). oryana ‘Organum’ (Grønbech 1942: 179).

1662. orlens:Orleans.

orlens Orlens CC-İ 47a/15

орленс ‘Orleans’, орленс кăтăни (Radloff 1887: 13). orlens: Orleans (Grønbech 1942: 277). Orlens 46v/15 (Drimba 2000: 96).

1663. orman: orman.

orman Orman CC-İ 40b/4

Orman ‘silva’ (Kuun 1880: 258). орман ‘Wald’ (Radloff 1887: 13). orman ‘Wald’ (Grønbech 1942: 179). Orman 40r/4 (Drimba 2000: 87). OT. orman ‘orman’ (AO 1996: 229). M-KıpT. orman ‘sık ağaçlık, orman’ (KİLE 1931: 63). orman ‘orman’ (KMT 2002: 130). krş. ormanlık ‘ormanlık’ (KK 1999: 120).

1664. orna-: oturmak, ikamet etmek.

ornarmenⁿ ornarmē CC-A 58b/40

Ornarmen ‘habito’ (Kuun 1880: 257). орна (v) ‘an einem Orte sein, wohnen’, орнаrmән (Radloff 1887: 13). orna- ‘wohnen’ (Grønbech 1942: 179). ornarmē 58r/40 (Drimba 2000: 114). ET. krş. oruk ‘yer, mekan, imkan, çare, taht’ (ETŞ 1992: 390). ornag ‘yer’ (AY-YK 2012: 250). ornag ‘konaklama yeri, yer, mevki’ (ABH 2013: 216). ornağ- ‘yerleştirmek’ (ETŞ 1992: 390). ornağmak ‘yerleştirmek’ (ETŞ 1992: 390). ornağlıg ‘oturulacak yer’ (ETŞ 1992: 390). ornan- ‘yerleşmek; düzelmek’ (AY-III 1991: 106). ornan- ‘yerleşmek’ (ETŞ 1992: 390). ornan- ‘yerleşmek, donanmak’ (AY-YK 2012: 250). ornañ- ‘yerleşmek’ (Üİ 1998: 168). ornat- ‘1) yerleştirmek; 2) düzeltmek, yerine getirmek’ (Hsüan-X 1975: 163). ornaş- ‘yerleşmek’ (ETŞ 1992: 390). ornaş- ‘yerleşmek, düzelmek’ (AY-YK 2012: 250). ornaşığlıg ‘yerleşmiş olan’ (ETŞ 1992: 390). ornat- ‘yerleştirmek’ (Üİ 1998: 168). ornat- ‘yerleştirmek, sabitleştirmek’ (AY-YK 2012: 250). OT. orna- ‘yerleşmek’ (KB: 345). orna- ‘yerleşmek, oturmak’ (TKT 2004: 568). orna- ‘yerleşmek; yer tutmak, yer edinmek; -güneş- batmak, kaybolmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-441). krş. ornal- ‘konulmak’ (TKT 2004: 568). ornat- ‘yerleştirmek, yer vermek’, rāst ornatmış ‘mevcut, yerleşmiş’ (TKT 2004: 569, 596). ornat- ‘yerine koymak’ (DLT-Atalay 2006: IV-441). ornatıgılg ‘bezenmiş’, étig gevhер yinçü ornatıgılg ‘ziynet eşyası’ (TKT 2004: 349, 569). Hrz-T. orna- ‘yerleşmek, oturmak’ (ME 1993: 163). orna- ‘yerleşmek, konmak, ikâmet etmek’ (KE 1997: 496). orna- ‘yerleşmek, yer etmek, sabit olmak’ (NF 1998: 331). orna- ‘oturmak, yerleşmek’ (KurT 2002: 201). орнамак ‘водворяться; занять место; обосновать’ (HŞ 1979: 309).

krş. ornaġu → ornaġu yer ‘yerleşme, ikamet yeri’ (KurT 2002: 201). ornaştur- ‘yerleştirme’ (NF 1998: 331). ornat- ‘yerleştirmek’ (ME 1993: 163; NF 1998: 331; KurT 2002: 201). ornat- ‘yerleştirmek, kaplamak’ (KE 1997: 496). орнатмак (HŞ 1979: 309). Çağ. krş. ornat- → ornattı ‘bir nesneyi bir yere urdu berkişdirdi ve sancdı ve mıhladı’ (AL: 99). ornaş- → ornaşib ‘oturuşub ve berkişib’ (AL: 99).

1665. oroz (< far. rūze): talih, baht; krş. roz.

oroꝛuñ oꝛoꝛuñ CC-İ 14a/11

Orozung ‘fortuna’ (Kuun 1880: 257). ырыс ‘Glück’, ырызың (Radloff 1887: 16). oroz (Grønbech 1942: 179). oroꝛuñ 13r/11 (Drimba 2000: 52). OT. Hrз-T. rūzī ‘nasip, kısmet’ (NF 1998: 354).

1666. orşu. orta: orta; orta küz ay ‘Temmuz’; orta kış ay ‘Ekim’.

orta orta CC-İ 30b/20

orta Oꝛta CC-İ 37a/16, 37a/19

ortada oꝛtada CC-A 60b/26

Orta chele ‘communiter’, ortada ‘in medio’ (Kuun 1880: 257). opṛa ‘Mitte, mittler’, opṛa kыш ai ‘December’, opṛa кыз ai ‘September’, opṛa калă, ортада (Radloff 1887: 13). orta 1) ‘Mitte’, orta küz aj ‘mittlerer Herbstmonat’, orta qyş aj ‘mittlerer Wintermonat’; 2) ‘Norm’, orta qyly ‘normalerweise, gewöhnlich’ (Grønbech 1942: 179). Orta 36v/16 (Drimba 2000: 82); Orta 36v/17 (Drimba 2000: 83); ortada 60r/25 (Drimba 2000: 116). ET. orto ‘orta’, kün orto ‘gün ortası, güneşin ortaya geldiği yön, güney’ (METY 2012: 317, 318). ortu ‘orta, ortasında’ (Mir) (YKI 2013: 506). ortu ‘orta, vasat’ (ETŞ 1992: 390). ortu ‘orta, ortasında’ (IB: 58). ortu; ’WRTW ‘merkez, orta’ (İKPÖ 1998: 154). ortu → kün ortusı ‘güney’ (KUKY 2009: 231, 528). otira ‘orta’ (AY-YK 2012: 250). otra ‘orta’ (Hsüan-X 1975: 163). krş. orton ‘ortanca’ (ABH 2013: 216). otraqı ‘ortadaki’ (Hsüan-X 1975: 163). ortunkı ‘ortadaki’ (AY-III 1991: 106). OT. orta ‘orta’ (TKT 2004: 569). ortu ‘orta, orta halli’ (KB: 345). ortu ‘orta’, kün ortu ‘öğle vakti’, ortu er ‘yaşlı adam’, ortu kün ‘öğle vakti’ (DLT-Atalay 2006: IV-442). otra ‘orta; ortada, arada’ (DLT-Atalay 2006: IV-445). otra ‘orta; ortada, arada’ [‘Bu kelime *ortu* sözünden çevrilmiştir.’] (DLT-Atalay 2006: I-125; IV-445). krş. ortula- ‘ortalamak, ortasına varmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-442). Hrз-T. opṛa ‘средний; середина’ (HŞ 1979: 296). orta ‘iki uçtan müsavi olan yer veyahut zaman’ (İML 1988: 53). orta ‘orta’ (ME 1993: 163; KE 1997: 496; KurT 2002: 202). orta ‘orta, orta

derece' (NF 1998: 332). orta orta', orta қа'де/orta otruş 'ikiden fazla rekâtlik namazlarda ikinci rekâtтан sonraki oturma' (MM 2008: 246). krş. ortalık 'âdillik, eşitlik' (ME 1993: 163). ortancı 'ortanca' (KE 1997: 497). ortançı 'ortanca' (KurT 2002: 202). otralık 'meclis, toplantı' (ME 1993: 164). AO-KıpT. orta 'orta' (AO 1996: 229). M-KıpT. orta 'mutavassıt, orta', orta barmaq: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 63). orta 'orta' (MG 1984: 226; BV 1986: 258; KFLT 1989: 1047; KF 2006: 167). orta '1) ara; 2) iç taraf' (GT 1989: 409). orta 'orta', orta cemre 'ikinci cemre', orta çaklı 'orta halli', orta namāz 'ikinci namazı' (İMS 1992: 578). orta 'orta, vasat' (KMES 1994: 291). orta 'orta', orta barmaq 'orta parmak' (KK 1999: 120; (KMT 2002: 130). orta 'middle' = Ar. waşt wa baina 'middle, center, heart, milieu and between, among, amidst' (RH 2000: 96 ,316). orta 'orta, ara' (KH 2002: 136). orta → orta boylı 'orta boylu' (DM 2003: 100). krş. ortaçaqlı 'ne uzun ne kısa, orta' (MG 1984: 226). ortalık 'orta yeri, üreme organı' (KH 2002: 136). ortançı 'ortanca' (KFLT 1989: 1047). Çağ. orta 'orta' (MK 1993: 517).

1667. ortak: ortak.

ortak Ortac CC-İ 49b/20

Ortac 'socius' (Kuun 1880: 257). ortak 'gemeinschaftlich, Gefährte (?)' (Radloff 1887: 13). ortaқ 'Genosse' (Grønbech 1942: 179). Ortac 49r/20 (Drimba 2000: 100). OT. ortak 'ortak', ortak қат- '1. (Tanrıya) ortak koşmak; 2. (Tanrıya) ortak koşulmak, şirk koşulmak; 3. muhalefet etmek, çekişmek', ortak қатған 'müşrik', ortak қатığı 'müşrik; bozguncu, fesat çıkarıcı', ortak қатığı eren 'müşrik, Tanrıya şirk koşan erkek', ortak қатığı қунçу 'ortak koşan kadın', ortak қыл- 'şirk koşulmak', ortak қылығы eren 'Tanrıya ortak koşan adam', ortak қылығы урағут 'Tanrıya ortak koşan kadın' (TKT 2004: 569, 570, 766). ortak 'ortak' (DLT-Atalay 2006: I-99; IV-442). ortuқ 'ortak' (KB: 346). krş. ortaklık 'ortaklık', üleş ortak 'ortak' (TKT 2004: 571, 722). ortaklık 'ortaklık' (DLT-Atalay 2006: IV-442). Hrz-T. ortak 'товарищ; соучастник' (HŞ 1979: 296) . ortak 'şerik' (İML 1988: 53). ortak 'ortak, eş, şerik' (ME 1993: 163). ortak 'ortak, şirk, eş benzer' (KE 1997: 497). ortak 'ortak, müşrik' (NF 1998: 332). ortak 'ortak, şerik' (KurT 2002: 202). ortak 'ortak' (MM 2008: 246). krş. ortaklaş- 'ortaklaşmak' (ME 1993: 163). ortaklık 'ortaklık' (ME 1993: 163; NF 1998: 332). ortaklık 'fesat çıkarma' (KurT 2002: 202). ortakşu (ortakaşu) 'ortaklaşa, ortaklığa' (ME 1993: 163). AO-KıpT. ortak 'ortak, tacir' (AO 1996: 229). krş. ortakçı 'ortak, tacir' (AO 1996: 229). M-KıpT. ortaқ 'şerik' (KİLE 1931: 63). ortak 'ortak, eş' (KMES 1994: 291). ortak 'ortak, şerik' (KFLT 1989: 1047). ortak 'ortak' (GT 1989: 409;

İMS 1992: 578; (KMT 2002: 130; KF 2006: 168). ortağ ‘companion, partner’ (RH 2000: 234). krş. ortaklık ‘ortaklık’ (İMS 1992: 578). Çağ. ortağ ‘ortak’ (MK 1993: 517). O. Moğ. orto’ud ‘merchants’, ortağ~ortağ ‘merchand’ < Türk.: Kum. ortağ ‘companion’, Çağ. ortağ ‘merchand’ (Poppe 1955: 40); orto’ut ‘Kaufleute’ krş. orta ‘Mitte’, örtög ‘Preis’ (Poppe 1954: 290).

1668. ortu: orta.

ortu	O ₂ tu	CC-İ 33b/20
------	-------------------	-------------

Ortu ‘versus’ (Kuun 1880: 257). Ortu 33r/20 (Drimba 2000: 78).

1669. oruç (< Far. rûze): oruç; oruç tut- ‘oruç tutmak’.

oruç	oruş	CC-İ 15b/8, 15b/10
------	------	--------------------

oruç	oruş	CC-İ 15b/9
------	------	------------

oruçta	orueta	CC-A 63b/23
--------	--------	-------------

Oruç *yani* oruz ‘jejunium’ *far.* روزه, oruz tut ‘jenuna’ (Kuun 1880: 257). opyу ‘Fasten’, opyута (Radloff 1887: 13). oruç (sogd,?) ‘Fasten’, oruç tut- ‘fasten’ (Grønbech 1942: 179). oruz 15r/8, or/u/z 15r/9, oruz 15r/9 (Drimba 2000: 54); oruçta 63r/23 (Drimba 2000: 121). OT. rûze ‘oruç’, rûze tutğan eren ‘oruç tutan erkek’, rûze tutğan ... kunchuy ‘oruç tutan kadın’, rûze tutğan tişi ‘oruç tutan kadın’, rûze tutmak ‘oruç tutmak’ (TKT 2004: 598). Hrз-T. oruç ‘oruç’ (ME 1993: 163; KurT 2002: 202; MM 2008: 246). rozä ‘oruç’ (KurT 2002: 219). rûze ‘oruç’ (KE 1997: 526; NF 1998: 353; MM 2008: 251). krş. rozgar ‘gün’ (KurT 2002: 220). rûz ‘gün’ (KE 1997: 526). rûze-dâr ‘oruç tutan, oruçlu’ (KE 1997: 526; NF 1998: 354; MM 2008: 251). M-Kıpt. oruç → oruç tuttı: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 63). oruç ‘oruç’ (KMES 1994: 291; KFLT 1989: 1947; KK 1999: 119). oruç ‘dinî kâideler içinde yiyip içmekten kaçınma, oruç’ (GT 1989: 409). oruç ‘oruç’, oruç bayramı, şamt oruçı ‘oruçlu iken yememe, içmemenin yanında konuşmama’ (İMS 1992: 578, 587). oruç tut- ‘oruç tutmak’ (KMT 2002: 130). oruç ‘oruç’, oruç dut- ‘oruç tutmak’, oruç eyle- ‘oruç tutmak’, oruç ol- ‘oruçlu olmak’, oruç yi- ‘oruç açmak’ (KF 2006: 168, 169). rûze ‘oruç’ (TK 2008: 311). krş. oruçsız ‘oruç olmayan’ (KF 2006: 169). nevrûz ‘güneşin koç burcuna girdiği gün olup ilkbaharın başlangıcıdır’ (İMS 1992: 576). rûzigâr ‘1) zaman, gün; 2) ömür, hayat’, rûzigâr geçür- ‘yaşamak, ömür sürmek’, rûzigâr-ı nâ-müsâ’id ‘müsait olmayan günler; iyi olmayan hayat’ (GT 1989: 421). rûzgâr ‘zaman’ (İMS 1992: 584). Çağ. krş. rûz ‘gün’

(MK 1993: 527). rüzgār ‘zaman, devir; dünya’, tîre-rüzgār ‘talihsiz, bahtı kara, zavallı’ (MK 1993: 527, 555).

1670. orun: yer, bölge, mekan.

orun orũ CC-A 72a/36
Orũ *yani* orun ‘locus’ (Kuun 1880: 257). opyH ‘Stelle’ (Radloff 1887: 13). orun ‘Platz, Stelle’ (Grønbech 1942: 179). orũ 72r/18 (Drimba 2000: 135). ET. oron ‘yer, konak, merhale, mevki’ (ABH 2013: 216). orun ‘yer, mekân, sedir’ (Mayt: 439). orun ‘yer, konak, merhale, mevki, orun’ = Skr. bhûmi, âyatana (AY-III 1991: 106). orun ‘yer’ (AY-YK 2012: 250). orun ‘yer, mevki’ (HUAS 2014: 151). orun ‘yer, mevki’, nomluy orunuγ ‘sûtra’nın yazıldığı yeri’ (Hsüan-X 1975: 163). orun tigin tengri : Orun Tigin Tenri (ETŞ 1992: 391). orun: içräki orun ‘harem’, içräki orunçı ‘saray memuru, teşrifatçı’ (Gabain 2000: 43). krş. orunluk ‘taht’ (Mayt: 440). orunluq; ’WRWNLWQ ‘taht’ (İKPÖ 1998: 154). OT. orun ‘yer, mekân, mevki’ (KB: 346). orun ‘1. yer, makam; 2. içinde bulunan hal, durum’, orunni kërũ kıl- ‘yer açmak, bulunan yeri rahatlatmak’, orun töşek ‘serilecek, döşenecek şey’ (TKT 2004: 571). orun ‘yer’ (AH: L). orun ‘yer, mekân, mevki’ (DLT-Atalay 2006: IV-442). urun ‘oturulan yer’ (DLT-Atalay 2006: IV-698). krş. orunluğ ‘1. mevki ve makam sahibi; 2. topluluk, meclis’ (TKT 2004: 571). Hrз-T. orın/orun (KurT 2002: 201). opyH ‘место’ (HŞ 1979: 314). orun ‘durulan yer’ (İML 1988: 53). orun ‘yer, mahal’ (ME 1993: 163). or(u)n ‘yer, makam’ (KE 1997: 497). or(u)n ‘orun, yer, makam’ (NF 1998: 332). orun ‘yer, makam’ (KurT 2002: 202; MM 2008: 247). krş. orunluğ ‘yerli-yerinde, yararlı’ (ME 1993: 163). orunluk ‘mevki, durum’ (KurT 2002: 203). orunsuz ‘başarısız’ (KurT 2002: 203). AO-KıpT. or(u)n ‘yer’ (AO 1996: 229). M-KıpT. orun ‘mahel, yer’ (KİLE 1931: 63; TK 2008: 304). Çağ. orun ‘yer’ (AL: 95). or(u)n ‘yer, makam, mevki’ (MK 1993: 517).

1671. osal: tembel.

osal ofal CC-A 59b/25, 66b/2

Osal ‘execrabilis; socors; futuri; negligens’ (Kuun 1880: 257). осал ‘böse’ (Radloff 1887: 14). osal ‘faul, nachlässig’, men teñriniñ işine osal boldym ‘ich habe Gottes Sache vernachlässigt’ (Grønbech 1942: 179). ofal 59r/24 (Drimba 2000: 115) ofal 66r/2 (Drimba 2000: 128). G. Doerfer Türk. *osan-* ‘faul sein’ ve *osal* ‘Faulheit’ kelimelerinin kökünü **osa-* fiiline dayandırmıştır (Doerfer 1974: 113). Tarihî metinlerdeki osal/usal,

osan-, osanġ, usayık vb. gövdeler *osa- kökünü ispatlar niteliktedir. ET. osal ‘ihmalkâr’ (Gabain 2000: 53). OT. osal ‘gafil’ (TKT 2004: 571). usal ‘gafil’ (KB: 498). usal → usal kişi ‘gafil, iş bilmiyen’ (DLT-Atalay 2006: IV-699). krş. osallık ‘gaflet’, gaflet ap osallık ‘gaflet, habersiz olma’ (TKT 2004: 363, 571). osan- ‘gafil olmak, ihtiyatsız olmak’ (TKT 2004: 572). osanuk ‘gafil’ (TKT 2004: 572). usallık ‘gafillik’ (KB: 498). usan- ‘gafil olmak’ (KB: 498). usan- ‘usanmak, bıkmak’ (AH: LXVII). usandur- ‘bıktırmak’ (KB: 499). usayuk ‘gafil’ (KB: 499). Hrz-T. osal ‘gâfil, tecrübesiz’ (ME 1993: 163). osal ‘gafil, deneyimsiz’ (NF 1998: 332). osal ‘ilgisiz, ihmalkâr, tembel’ (MM 2008: 247). усал ‘недальновидный; беспечный; скверный; дурной’ (HŞ 1979: 326). krş. osan- ‘usanmak, bıkmak’ (KE 1997: 497). osanġ ‘gâfil, dalgın’ (ME 1993: 163). osanġlık ‘kolaylık’ (ME 1993: 163). усанмак ‘испытывать жажду’ (HŞ 1979: 327). usanmak ‘1. bıkmak, bezmek; 2. gaflet etmek’ (İML 1988: 80). usanuk ‘kaygısız, düşüncesiz, kayıtsız’ (KurT 2002: 291). usanukluk ‘kayıtsızlık, düşüncesizlik’ (KurT 2002: 291). usayık ‘gâfil’ (İML 1988: 80). Çağ. usal ‘tehavün ve tekasül idüb oyalanmağa dirler’ (AL: 102). krş. osan- ‘usanmak, bıkmak; nefret etmek’ (MK 1993: 517).

1672. ossur-: yellenmek.

ossurmen *n* oġŧurmē CC-A 58a/40

iş a. f. – anl. f. Ossi ‘ipse’ (Kuun 1880: 257). oġŧurmē 57v/40 (Drimba 2000: 113). OT. osur- ‘osurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-443). krş. osruş- ‘osuruşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-443). osruk ‘osuruk’ (DLT-Atalay 2006: IV-443). Hrz-T. osurmak ‘yellenmek’ (İML 1988: 54). M-Kıpt. oşır- ‘osurmak’ (KMT 2002: 130). osurmaq: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 63). usurmaq = Ar. al-ḍurât ‘fart’ (RH 2000: 215). krş. osruk ‘osuruk’ (İMS 1992: 579).

1673. osta (< fâr. ustād): öğretmen; usta.

osta oġta CC-İ 9b/12

osta Oġta CC-İ 45b/27

ostası oġtaġi CC-İ 44b/14, 45a/1, 45b/26

Osta ‘doctor; magister’ (Kuun 1880: 257). оста ‘Lehrer, Meister’, кылыц остасы ‘der Waffenschmied’, билик остасы ‘Gelehrter’ (Radloff 1887: 14). osta ‘Fachmann, Meister; Lehrer’, bitik ostasy ‘Schulmeister’, q(y)lyč ostasy ‘Schwertschmied’, dyvar ostasy

‘Maurer’ (Grønbech 1942: 267). [O > V]fta 9r/12 (Drimba 2000: 47); oſtaſı 44r/14 (Drimba 2000: 92); oſtaſı 44v/1 (Drimba 2000: 93); oſtaſı 45r/26, Oſta 45r/27 (Drimba 2000: 94). OT. Hrız-T. uſtād ‘üſtad, bilgin’ (ME 1993: 195). üſtād ‘üſtad, pır, uſta’ (KE 1997: 685). uſtād/üſtād ‘uſta, mualım, hoca’ (NF 1998: 449). uſtad ‘üſtat, uzman’ (KurT 2002: 292). krş. uſtādlık ‘üſtadlık (özentisi)’ (ME 1993: 195). M-KıpT. uſta ‘öğretmen’ (DM 2003: 117). üſtād ‘uſta, bilgili kimse’ (MG 1984: 276). üſtād ‘üſtad’ (BV 1986: 332). üſtād ‘uſta, hoca, üſtat’ (GT 1989: 458). üſtād/üſtāz ‘hoca, üſtad’ (KFLT 1989: 1080). Çağ. üſtād ‘bir konuda uzmanlaſmış kiſi, uſta’ (MK 1993: 563).

1674. ostume: Ostume.

ostume Oſtume CC-İ 47a/20

оcтyмā kātānı ‘eine Leinewand’ (Radloff 1887: 14). ostume: Ostuni (Grønbech 1942: 277). (Drimba 2000: ?).

1676. oszaṽ: dünden önceki, geçen.

oszaṽ o?zaṽ CC-A 58a/8

öкцäŷ, öкцäŷ кŷн ‘vorgestern’ (Radloff 1887: 15). o<s>zaṽ 57v/8 (Drimba 2000: 113).

1677. oş: şu; os ol ‘şu’ .

Oş Os CC-A 73a/34

Os ol ‘ille’ (Kuun 1880: 257). ошол ‘dieser’ (Radloff 1887: 14). oş ‘Deutewort’, oş ol rāhimiſe köre ‘eben jenem deinem Mitleid gemäss’ (Grønbech 1942: 180). Oş 72v/17 (Drimba 2000: 136). ET. uş ‘işte’ (Yen) (YKI 2013: 510). uş ‘gösterme edatı, işte’ (DLT-Ercilasun 2014: 925). uş ‘şimdi’ (DLT-Atalay 2006: I-36). OT. uş ‘işte’ (KB: 499; AH: LXVII; TKT 2004: 714). uş ‘şimdi, işte; gibi’ (DLT-Atalay 2006: IV-700). Hrız-T. oş ‘işte’ (İML 1988: 54). oş/uş (KurT 2002: 203). oş ‘şu, bu, işte şu’ (MM 2008: 247). uş ‘işte’ (KE 1997: 673; NF 1998: 449). krş. oşanlar ‘onlar, işte onlar’ (KurT 2002: 203). ошбу ‘это’ (HŞ 1979: 332). oşbu ‘1. (sıfat) bu, şu, işte şu; 2. (zamir) o, işte o, tam kendisi’ (MM 2008: 247). ошол ‘тот самый’ (HŞ 1979: 332). oşul ‘tam o, kendisi’ (KurT 2002: 203). şol ‘şu, o’ (KurT 2002: 244). şunı (KurT 2002: 245). uş ‘işte, işte şu, böylece, gerçekten’ (KurT 2002: 292). uşanlar ‘işte onlar, şunlar’ (KurT 2002: 292). uşbu ‘işte bu’ (NF 1998: 449). uşbu ‘işte bu, işte kendisi’ (KurT 2002: 292). uşol ‘işte o’ (NF 1998: 449). AO-KıpT. krş. işbu ‘işbu’ (AO 1996: 218). şol ‘şu’ (AO 1996: 234).

M-KıpT. oş: İşbu, arapçadaki ‘hazeka’ manasını ifade eden ‘ha’ kelimesinin mukabilidir (KİLE 1931: 63). oş (İMS 1992: 579). oş ‘look!, see him!’ (RH 2000: 96). uş ‘işte (gösterme edatı)’ (GT 1989: 456). krş. işbu ‘bu, şu’ (GT 1989: 351). oşbu/uşbu (BV 1986: 258). oşbu ‘işte’ (İMS 1992: 579). oşol ‘işte o’ (İMS 1992: 579). şol ‘şu’ (MG 1984: 249; KMES 1994: 303). şol ‘o’ (KFLT 1989: 1067). şol ‘1) şu, o (işaret zamiri); 2) şu, o (işaret sıfatı)’ (GT 1989: 439). şol ‘şu’ (TK 2008: 323; TK 2008: 323). şöyle ‘şöyle’ (KFLT 1989: 1968). şöyle ‘öyle, o şekilde’ (GT 1989: 439). şu: İşaret zamiri (GT 1989: 439). şu ‘şu’ (TK 2008: 324; TK 2008: 324). şundak ‘işte bu’ (TK 2008: 324). şundak ‘işte bu’ (TK 2008: 324). şunday ‘şöyle, şunun gibi’ (TK 2008: 324; TK 2008: 324). uş ‘işte’ (MG 1984: 274). uşandak ‘böyle, böylece’ (TK 2008: 338). uşbu/uşbu ‘bu’ (KFLT 1989: 1077). uşbu ‘bu, işte bu’ (TK 2008: 338). uşda ‘işte’ (KFLT 1989: 1077). Çağ. krş. uşbu ‘işte bu, işbu, bu’ (MK 1993: 561). uşal/uşol ‘ol nesne ve ol kimesne’ (AL: 103). uşal ‘o, şu’ (MK 1993: 561).

1678. oşka-: benzemek.

oşcadım	oşcadım	CC-İ 27a/23
oşkarmen	oşcarmē	CC-İ 27a/22, 29b/9
oşkar	oşcar	CC-İ 27a/24

Oscarmen ‘similo’, oscar ‘similat’ (Kuun 1880: 257). oşqa- ‘sich anpassen’, töre oşqa- ‘pflegen, an etwas gewöhnt sein’ (Grønbech 1942: 178, 180, 181). Oşcarmē 26v/22, Oşcadım 26v/23, Oşcar 26v/24 (Drimba 2000: 70); oşcarmē 29r/9 (Drimba 2000: 72). ET. oxşa- ‘benzemek’ (Hsüan-X 1975: 161). ohşa-/oğşa-/okşa- ‘benzetmek’ (Gabain 2000: 288). okşa- ‘benzemek’ (AY-III 1991: 106). okşa- ‘benzemek’ (AY-YK 2012: 249). ukşa- ‘benzemek’ (ETŞ 1992: 476). krş. okşağı ‘misâl; teşbih’ (Mayt: 437). okşat- ‘benzetmek’ (Mayt: 437). okşatı ‘benzer’ (Mayt: 437). ukşadıg ‘benzer’ (ETŞ 1992: 476). ukşadınçsız ‘benzersiz, benzeri olmayan’ (ETŞ 1992: 476). OT. ohşa- ‘benzemek’, ohşamağan ‘benzemeyen, zıt, karşı, taraf’ (TKT 2004: 451). oxşa- ‘okşamak, şakalaşmak, oynamak; benzemek; (Yemek, Yabaku ve göçebe halkın çokları dillerince) -at- uyumak’ (DLT-Atalay 2006: IV-428). okşa- ‘benzemek’ (KB: 337). krş. oxşağ ‘benziyen, benzer’ (DLT-Atalay 2006: IV-428). oxşat- ‘benzetmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-429). ohşatıl- ‘benzetilmek, benzer gösterilmek’ (TKT 2004: 541). okşağ ‘benzer’ (KB: 337). Hrz-T. oğşa-/ohşa- ‘benzemek, benzer olmak’ (KurT 2002: 197, 199). ohşa- ‘benzemek’ (ME 1993: 161). ohşa- ‘benzemek’ (KE 1997: 476). ohşa- I ‘benzemek’ (NF 1998: 320). ohşamak ‘benzemek’ (İML 1988: 52). krş. ohşağı

‘benziyen’ (İML 1988: 52). oħşanmak ‘hürmet edilmek ve yakın görölmek’ (İML 1988: 52). oħşat- ‘benzetmek’ (ME 1993: 161; NF 1998: 320). M-KıpT. oğşsa-/oğşsa- ‘benzemek’ (BV 1986: 246). oğşsa- ‘benzemek’ (MG 1984: 221; KMES 1994: 288; KF 2006: 160; KH 2002: 135; TK 2008: 302). oğşsa- ‘okşamak’ (GT 1989: 407). oğşsa- ‘benzemek, andırmak’ (İMS 1992: 577). okşsa- ‘benzemek’ (KK 1999: 119). krş. oğşsaş- ‘benzeşmek, benzemek’ (MG 1984: 222). Çağ. oğşsa- ‘benzemek’ (MK 1993: 516). krş. oğşar ‘benzer’ (AL: 94). oğşsaş- ‘benzeşmek’ (MK 1993: 516).

1679. ot I: ot, bitki.

ot	Ot	CC-İ 36b/5, 40a/16
otlar	Otlaş	CC-İ 42a/12

Ot ‘herba; medicina; unguentum’ (Kuun 1880: 257). от ‘Kraut, Pflanze’, отлар (Radloff 1887: 14). ot ‘Kraut; Gemüse’, otlar (Grønbech 1942: 180). Ot 39v/15 (Drimba 2000: 86); Otlar 41v/12 (Drimba 2000: 89); otun 63r/29 (Drimba 2000: 122). ET. ot ‘ot’ (IB: 58). ot ‘ot, çayır, çimen’ (Mir) (YKI 2013: 506). oot/ot (I) ‘ot, bitki’ (AY-YK 2012: 250). ot ‘ot, bitki’ (HUAS 2014: 152). OT. ot ‘ot’ (KB: 347). ot (II) ‘ot’ (TKT 2004: 572). ot ‘bitki, ot; hayvan yemlerinin hepsi’, çiwgin ot ‘hayvanları semirten ot’ (DLT-Atalay 2006: I-35; IV-433); orut ‘solmuş kuru ot’ (DLT-Atalay 2006: I-50; DLT-Ercilasun 2014: 778); . krş. otgar- ‘otlatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-444). otğar- ‘(hayvan) otlatmak’ (TKT 2004: 572). otla- ‘otlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-445). otlat- ‘otlatmak’ (TKT 2004: 572). otluğ ‘otlu’ (DLT-Atalay 2006: IV-443). otluk ‘yemlik, ahır’ (DLT-Atalay 2006: IV-444). Hrz-T. от ‘сено; трава; фураж’ (HŞ 1979: 268). ot II ‘ot, nebat’ (ME 1993: 164). ot II ‘ot’ (KE 1997: 498). ot I ‘ot’ (NF 1998: 332; MM 2008: 247). ot II ‘ot, bitki’ (KurT 2002: 203). krş. otğar- ‘otlatmak’ (KurT 2002: 203). otla- ‘otlamak’ (KE 1997: 499; NF 1998: 333; KurT 2002: 203). отлаř ‘пастбище’ (HŞ 1979: 274). otlağ ‘otlak, mer’a’ (İML 1988: 54). otlağ ‘otlak, merâ’ (ME 1993: 164; KurT 2002: 204). otlağ ‘otlak’ (KE 1997: 499; NF 1998: 333). otlağ ‘mera, çayır, otlak’ (MM 2008: 247). отламак ‘пастись’ (HŞ 1979: 274). otlat- ‘otlatmak’ (NF 1998: 333). M-KıpT. ot ‘nebat’ (KİLE 1931: 63). ot ‘ot’ (BV 1986: 258; KFLT 1989: 1047). ot ‘bitki, ot’ (GT 1989: 411). ot ‘ot (bitki)’ (İMS 1992: 579). ot ‘ot, küçük bitki’ (KMES 1994: 291). ot/oř = Ar. al-ħašîş ‘grass’, kekik ot ‘garden thyme’ (RH 2000: 141, 257, 327). oř ‘ot’ (DM 2003: 101). ot ‘yeşillik, ot’ (KF 2006: 169). krş. otla- → otladı ‘hayvan otladı’ (KİLE 1931: 63). otla- ‘hayvan otlamak’ (İMS 1992: 579). otla- ‘otlamak, hayvanların otlaması’ (KF 2006: 169). otlağ ‘otlak’ (BV 1986:

258; İMS 1992: 579). otlağ 'otlak' (KFLT 1989: 1047). otlağ 'mera, çayır, çimen' (GT 1989: 411). otlağ 'otlak, mera' (KMT 2002: 131). oṭlağ 'otlak, mera' (DM 2003: 101). otlağ 'otlak, yeşillik' (KF 2006: 169). otlan- 'yeşermek' (TK 2008: 304). otlat- 'hayvan otlatmak' (İMS 1992: 579). otlatıl- 'hayvan otlatılmak' (İMS 1992: 579). otlu 'otlu' (İMS 1992: 579). otlu 'otlu, taze, yeşil' (TK 2008: 305). Çağ. ot 'yerde biten ot' (AL: 83).

1680. ot II: ilaç.

ot	Ot	CC-İ 18b/10
otlar	Otlar	CC-İ 42a/14
otun	otun	CC-A 63b/29

ot 'herba; medicina; unguentum' (Kuun 1880: 257). от 'Medicin' отлар (Radloff 1887: 14). ot '(Heilkraut,) Arzenei überhaupt; Salbe', otlar (Grønbech 1942: 180). Ot 18r/10 (Drimba 2000: 58); Ot 42r/24 (Drimba 2000: 90). ET. ot 'ilaç', ot âm qıl- 'ilaç vermek' (Hsüan-X 1975: 163). ot (I) 'ilaç, deva' (AY-III 1991: 107). krş. otsuz 'ilâcsız' (Mayt: 440). OT. ot 'ilâç, çâre; zehir' (KB: 347). ot 'ilâç, em; zehir, ağı', ot yem 'karabiber, kimyon gibi tohum ve baharatlar' (DLT-Atalay 2006: I-35; IV-444). Hrz-T. ot 'bitki, ilaç' (İML 1988: 54). ot 'ilaç' (ME 1993: 164). krş. ota- 'zararlı otları ayıklamak' (KurT 2002: 203). M-KıpT. ot 'ilâç', ot iç- 'ilâç içmek' (GT 1989: 411). oṭ 'deva, ilâç' (DM 2003: 101). krş. oṭla- 'ilâçlanmak, tedavi olmak' (KMT 2002: 131).

1681. ot III: merhem.

ot	Ot	CC-İ 42b/24, 44b/2
----	----	--------------------

ot 'herba; medicina; unguentum' (Kuun 1880: 257). ot '(Heilkraut,) Arzenei überhaupt; Salbe'. Ot 42r/24 (Drimba 2000: 90); Ot 44r/2 (Drimba 2000: 92).

1682. ot IV: ateş.

ot	ot	CC-A 69b/37
otdır	otdır	CC-A 61a/15
otun	otun	CC-A 63b/29
otdan	øtdā	CC-A 72b/5

Ot 'ignis' (Kuun 1880: 257). от 'Feuer', отта, оттан, тамукнуң отун (Radloff 1887: 14). ot 'Feuer' (Grønbech 1942: 180). øtdā 72r/3 (Drimba 2000: 135). ET. oot/ot 'ateş' (ETŞ 1992: 389, 391; AY-YK 2012: 250). oot 'ateş, od' (ABH 2013: 216). ot (II) 'ateş,

od' (AY-III 1991: 107). ot 'ateş' (METY 2012: 318; Aydın 2012: 175; HUAS 2014: 152). ot 'ateş', ot öçürü 'ateş söndürücüsü' UII 9, 4 (Gabain 2000: 47). ot 'ateş', ot sub kıl- 'halk arasında nifak saçmak, kin ve nefret aşılacak' (KUKY 2009: 236, 371, 529). krş. otça 'ateş gibi' (Aydın 2012: 175). otung 'odun' (Mayt: 440). otun 'odun' (Gabain 2000: 47). OT. ot 'ateş, duman' (KB: 346). ot (I) 'ateş, cehennem ateşi', katığ ot 'azap, azap ateşi, şiddetli ateş', otka hâzır kılınmış 'cehenneme gidecek olan', päre ot 'ateş parçası', yakılmış ot 'alevli ateş' (TKT 2004: 427, 572, 572, 590, 738). ot 'âteş' (AH: L). ot 'ateş, duman', ot karak 'gözün gören yeri', köyrür ot 'yakıcı ateş', köyürgen ot 'cehennem ateşi, azgın ateş' (DLT-Atalay 2006: IV-444, 496). krş. odhguç 'ateşin alevi' (DLT-Atalay 2006: IV-422). odun/otun 'alçak, odun' (AH: XLIX, L). ota- 'ısınmak, odun yakmak' (DLT-Atalay 2006: IV-444). otağ 'otağ, çadır' (KB: 347). otağ 'otağ' (DLT-Atalay 2006: IV-444). otlan- 'ateşlenmek, ateş kesilmek, ateş gibi olmak; öfkelenmek' (DLT-Atalay 2006: IV-445). otunğ 'odun', irik otunğ 'odun kırıklakı, kıymık' (DLT-Atalay 2006: IV-234, 446). otunğluk 'odunluk' (DLT-Atalay 2006: IV-446). Hrз-T. ot 'огонь' (HŞ 1979: 268). ot 'ateş' (İML 1988: 54). ot I 'ateş, yangın' (ME 1993: 164). ot I 'ateş' (KE 1997: 498; KurT 2002: 203). ot II 'ateş' (NF 1998: 332; MM 2008: 247). krş. odun 'yakmak için kesilen ağaç' (İML 1988: 52). otaғ 'юрта; палатка; жилище' (HŞ 1979: 270). otağ 'ot (ateş) yer,' (İML 1988: 54). otağ 'otağ, çadır' (KE 1997: 499). otağçı 'otakçı, hergâçi' (İML 1988: 54). otsuz 'parlak olmayan' (KE 1997: 499). otun 'odun' (ME 1993: 164; KE 1997: 499). otun/otu 'odun' (NF 1998: 333). otun/otuñ 'odun, yakıt' (KurT 2002: 204). M-KıpT. od 'ateş' (KFLT 1989: 1046). od 'ateş', od düş- 'ateş düşmek', od yak- 'ateş yakmak', oda birağ- 'ateşe atmak', oda yak- 'ateşe vermek, ateşe yakmak' (GT 1989: 406). od 'ateş, cehennem odu' (KF 2006: 160). ot 'ateş', tiyäk ot (KİLE 1931: 63, 103). ot 'ateş' (İMS 1992: 579). ot 'od, ateş' (KMES 1994: 291). ot 'fire' (RH 2000: 147, 309). ot 'ateş' (KMT 2002: 131; (DM 2003: 101). ot '1) ateş; 2) cehennem; cehennem ateşi' (TK 2008: 304). krş. oda 'evin bölmelerinden her birisi, mesken, yer, oda' (GT 1989: 407). odun 'ateşte yakmak üzere kesilmiş ağaç, odun' (GT 1989: 407). odun = Ar. al-ḥatab 'firewood' (RH 2000: 254, 309). odun 'odun' (KMT 2002: 129). oḍun 'odun' (DM 2003: 100). otaq 'çadır, kırdaki vatan', otaqın qanı 'menzilin nerede' (KİLE 1931: 63). otun 'odun' (İMS 1992: 579; TK 2008: 305). Çağ. ot 'ateş' (AL: 83; MK 1993: 517). krş. otun 'odun' (MK 1993: 517).

1683. otaçı: hekim. .

otaçı Otaçı CC-İ 44b/17, 44b/18

Otaçı 'medicus' (Kuun 1880: 257). otaçı 'Artz' (Radloff 1887: 14). otaçı 'Arzt' (Grønbech 1942: 180). Otaçı 44r/17, 44r/18 (Drimba 2000: 92). ET. otaçı 'tabip' (ETŞ 1992: 391). otaçı 'hekim' (MI 15, 6) (Gabain 2000: 41; Hsüan-X 1975: 163). otaçı 'врач, лекарь' (TEƏ 2008: 324). OT. otaçı 'hekim' (KB: 347). otaçı 'hekim, ilâç yapan' (DLT-Atalay 2006: IV-444). Hrz-T. otaçı 'лекарь' (HŞ 1979: 270). otaçı 'emci, tabib' (İML 1988: 54). otaçı 'hekim, doktor, tabip' (ME 1993: 164). otaçı 'doktor, tabip' (KE 1997: 499). krş. otaçılık 'tedâvî, ilaçlama' (ME 1993: 164). otaçılık 'tabiplik' (KE 1997: 499). otala- 'tedâvî' (ME 1993: 164). otlamak 'tedavi etmek' (İML 1988: 54). M-Kıpt. otaçı/otçı 'tabip, doktor' (KİLE 1931: 63). otaçı 'doktor' (KMT 2002: 131). otaçı = Ar. al-ṭabīb 'physician, doctor' (RH 2000: 321).

1684. otalamak: otlak, mera.

otalamak Otalamac CC-İ 40a/17

otalamac 'locus herbifer; pratum' (Kuun 1880: 257). otla 'Grass fressen', otlamak (Radloff 1887: 14). otalamaq 'Weide, Grasung' (Grønbech 1942: 180). Otalamac 39v/17 (Drimba 2000: 87).

1685. otluğ: ateş yakmak aracı.

otluğ Otluc CC-İ 40b/19

Otluc 'focus' (Kuun 1880: 257). otlyk 'Feuerstelle' (Radloff 1887: 14). otluğ 'Esse' (Grønbech 1942: 180). Otluc 40r/19 (Drimba 2000: 87). ET. otluğ 'ateş' (Mayt: 440). ootluğ 'ateşli' (ETŞ 1992: 389). Hrz-T. otluğ 'ateşli; parlak, pembe' (KE 1997: 499). M-Kıpt. otluğ 'çakmak' (KİLE 1931: 63). Çağ. otluğ/otluk 'ateşin' (AL: 88).

1686. otrak: küçük ada.

otrac otrac CC-A 58b/16

Ottac 'insula' (Kuun 1880: 257). otak 'Insel (?)' (Radloff 1887: 14). *işa. f.* otrač 'kleine Insel, Werder' (Grønbech 1942: 180). otrac 58r/16 (Drimba 2000: 113). ET. otruğ 'ada' (Mayt: 440). otruq; 'WTRWQ 'ada' (İKPÖ 1998: 154). OT. otruğ 'ada' (DLT-Atalay 2006: IV-445).

1687. otru: *krş.* utru.

otru otşu CC-İ 31a/1

Otru ‘contra; obviam’ (Kuun 1880: 257). отру ‘entgegen’ (Radloff 1887: 14). [O > V]tru 30v/1 (Drimba 2000: 74). ET. utru ‘karşı’, utru tut- ‘sunmak, takdim etmek’ (Hsüan-X 1975: 189). utru ‘karşı, mukabil, ileri, ön’, utru tetrü ‘ileri geri, ters yüz’ (ETŞ 1992: 482). utru; ’WTRW96 ‘tersine, karşısında, karşı gelerek’ (İKPÖ 1998: 162). utru ‘karşı’, utru utru ‘derhal, olur. olmaz’ (Gabain 2000: 305). utru ‘karşı’ (IB: 62; KUKY 2009: 235, 535; METY 2012: 325; ABH 2013: 235). utru ‘karşı, karşı taraf’ (UKY 2011: 106). utru ‘karşı, karşın; ötürü’ (HUAS 2014: 154). utru ‘karşı’ (Mir) (YKI 2013: 510). krş. utrun- ‘karşı gelmek’ (Mayt: 494). utrun- ‘muhalefet etmek, karşı koymak’ (Gabain 2000: 305). utruñuk ‘karşıda’ (Gabain 2000: 305). utur- ‘karşı koymak’ (ETŞ 1992: 482). OT. otu/utru ‘ön, karşı’ (KB: 348, 500). otu ‘önce; karşı’, otu ‘karşı; ön; ara, orta, ortasında’ (DLT-Atalay 2006: IV-445, 702). utru ‘ön, ön taraf, karşı’, utru bar- ‘öne gelmek’, utru kel- ‘yönelmek, öne geçmek’, utru kelmiş ‘ilerlemiş, yönelen’, bir ikindi utruşğan ‘karşı karşıya olan, yüz yüze veren’ (TKT 2004: 275, 715). utru ‘karşı’ (AH: LXVII). krş. otrulan- ‘yüz yüze gelmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-445). otrun- ‘karşı koymak istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-445). otuüş- ‘karşı koymak, karşı gelmek, karşılamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-445). utrulan- ‘yüz yüze gelmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-702). utrun- ‘dayatmak ve karşı koymak istemek; yönelmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-702). otuüş- ‘karşı koymak, karşı gelmek, karşılamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-702). Hrz-T. утру ‘напротив; против; навстречу; вперед; прямо’ (HŞ 1979: 271). utru ‘karşı’ (ME 1993: 196; NF 1998: 449; MM 2008: 266). utru ‘karşı, karşı taraf’ (KE 1997: 674). utru ‘doğrudan, karşısına’ (KurT 2002: 293). krş. utruķı ‘öndeki, karşısi’ (KurT 2002: 294). utruşu ‘önü, karşısi’ (KurT 2002: 294).

1688. ottala-: iyileştirmek, tedavi etmek.

ottala	ottala	CC-İ 18b/9
ottaladum	ottaladum	CC-İ 18b/8
ottalarmen	ottalařmē	CC-İ 18b/7

Ottalarmen ‘medicor’, ottala *emir şekli* (Kuun 1880: 257). *işā. f.* отала (v) ‘heilen’, оталармән, оталадым, отала (Radloff 1887: 14). *işā. f.* otala- ‘heilen’ (Grønbech 1942: 180). Ottalarmē 18r/7, Ottaladum 18r/8 (Drimba 2000: 57); Ottala 18r/9 (Drimba 2000: 58). OT. Krh-T. otala- ‘tedâvi etmek’ (AH: L). krş. ota- ‘tedavi etmek’ (KB: 347). ota- ‘ilaç yapmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-444). otat- ‘tedâvi ettirmek’ (KB: 348).

1689. otuz: otuz.

otuz otuĬ CC-A 61a/10

Otus ‘triginta’ (Kuun 1880: 257). otyz ‘dreissig’ (Radloff 1887: 14). otuz ‘dreissig’ (Grønbech 1942: 180). otus 60v/10 (Drimba 2000: 117). ET. otuz ‘otuz’ (Mayt: 440; Hsüan-X 1975: 163; ETŞ 1992: 391; Aydın 2012: 175; HUAS 2014: 151). otuz ‘тридцать’ (TEЭ 2008: 324). otuz ‘otuz’, otuz artukı bir ‘otuzbir’, otuz artukı eki ‘otuziki’, otuz artukı sekiz ‘otuzsekiz’, otuz artukı tokuz ‘otuz dokuz’, otuz artukı tört ‘otuzdört’, otuz artukı üç ‘otuzüç’, otuz tatar: Proto Moğol kabilelerinden biri, (KUKY 2009: 316, 324, 529). otuz ‘otuz, 30’, otuz tatar: Otuz Tatarlar (UKY 2011: 102; METY 2012: 318). otuz ‘otuz’ (Yen, Kır), otuz aglan ‘otuz (sayı) kabile adı’ (Kır) (YKI 2013: 506). OT. ottuz ‘sayıda otuz; (Yağma ilinde Kenğüt’te) üç defa) [‘*Ottuz* kelimesinin üç yerine kullanıldığı da vardır. Ben bunu Yağma ilinde işittim. Bunlar *üç kez içelim* diyecek yerde *ottuz içelim* derler. *Otuz* kelimesini bildiğimiz manada dahi kullanırlar. Benim yanımda üçer kez içtiler.] (DLT-Atalay 2006: I-142; IV-446). otuz ‘otuz (30)’ (KB: 348). Hrz-T. otyz ‘тридцать’ (HŞ 1979: 279). ottuz ‘otuz’ (MM 2008: 247). otuz ‘otuz’ (İML 1988: 54; KE 1997: 499; KurT 2002: 204). krş. ottuzınçı ‘otuzuncu’ (MM 2008: 247). M-KıpT. otuz: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 64). otuz ‘otuz (sayı)’ (MG 1984: 226; (KMT 2002: 131). otuz ‘otuz’ (BV 1986: 259; KFLT 1989: 1047). otuz ‘otuz sayısı’ (İMS 1992: 579). otuz ‘otuz sayısı’ (KK 1999: 120; (DM 2003: 101). otuz = Ar. *talâtûna* ‘thirty’ (RH 2000: 193, 242). otuz ‘sayı sözü, otuz’ (KH 2002: 136). otuz ‘otuz (sayı ismi)’ (KF 2006: 169). Çağ. otuz ‘otuz’ (MK 1993: 517). krş. otuzınçı ‘otuzuncu’ (MK 1993: 517).

1690. ovdarı: sırtüstü.

ovdarı øvdarı CC-A 57b/14

işa. f. – *anl. f.* Sudari ‘retro’ (Kuun 1880: 297). *işa. f.* – *anl. f.* судары (?) ‘zurück’, судары жыкылдым (Radloff 1887: 67). ovdary ‘zu Boden, rückwärts’, ovdary jyxyldym ‘ich fiel auf den Rücken’ (Grønbech 1942: 180). øvdari 57r/18 (Drimba 2000: 111).

1691. ovrvm:gizlice.

ovrum ovrvm CC-İ 31a/19

işa. f. Ourum (Kuun 1880: 256). *işa. f.* ovrvm ‘heimlich’ (Grønbech 1942: 181). *ovrv[m* > *in]* 30v/19 (Drimba 2000: 75).

1692. oṽşa-: okşamak.

oṽṣadı oṽsadı CC-A 71b/36

oṽṣar oṽsar CC-A 82a/7

Ovsadi ‘similis fuit’, Ovsar ‘similis’ (Kuun 1880: 257). ovša- ‘ähneln’, ovšar ‘ähnlich’, zeitin ayačya ovšady ‘(dein Körper) gleich dem Olivenbaume’ (Grønbech 1942: 178, 181). oṽṣadi 71r/20 (Drimba 2000: 134); oṽṣar 81v/7 (Drimba 2000: 142).

1693. oṽuç: avuç.

o ṽuç Ouç CC-İ 48b/27

Ouč ‘pugnus’ (Kuun 1880: 256). ovuč ‘(Handvoll) Faust’ (Grønbech 1942: 181). Ouç 48r/27 (Drimba 2000: 98). adut ‘горсть’ (Suv) (DTS 1969: 14). aḏuṭ ‘avuç’ (AY-III 1991: 81). adut ‘avuç’ (Gabain 2000: 259). adut/’DWT A) Adv. ‘Handvoll’; B) Adnom. ‘Handvoll’ (UW 1977: 61). avdut → adut (UW 1977: 278). avut/’VWT’ → adut (UW 1977: 280). OT. adhut/avut ‘avuç’ (DLT-Atalay 2006: IV-8, 50). aṽuç ‘avuç’ (KB III 1979: 38). aṽut ‘avuç’ (KB III 1979: 38). awuç ‘avuç’ (TKT 2004: 236). Hrz-T. aṽyuc ‘горсть; ладонь’ (HŞ 1979: 263). av/wuç / owuç ‘avuç’ (KE 1997: 48, 499). awuç ‘avuç’ (NF 1998: 28). awuç ‘avuç içi, el içi’ (KurT 2002: 61). krş. awuçam ‘el içi, avuç içi’ (KurT 2002: 62). M-Kıpt. avuç ‘avuç’ (BV 1986: 126; KH 2002: 112; KF 2006: 79). avuç ‘el içi, aya’ (DM 2003: 72). avuç ‘avuç, elin iç kısmı’ (KMES 1994: 236). Çağ. avuç ‘avuç’ (MK 1993: 396).

1694. oṽul: oğul; krş. oğul.

oṽlu oṽlu CC-A 60b/23

oṽlı oulí CC-A 72a/20

oṽlıṇa oṽlıṇa CC-A 72b/18

oṽlu oulu CC-A 75a/3

oṽluⁿ oṽlū CC-A 76b/10

oṽlumız øṽlumıs CC-A 76b/4

oṽluna oulunα CC-A 73b/23

o ṽul oul CC-A 75a/14.

o ṽuldanⁿ ouldā CC-A 75a/15

Ovlu ‘filiu ejus’ (Kuun 1880: 257). оџул, оул ‘Sohn’; оџлум, оулум, оџлыңа, оулуңа, оџлына, оулына; оџулдан, оулдан, оџул билä, оул билä (Radloff 1887: 12, 13). ovul (Grønbech 1942: 181). oǵlu 60r/22 (Drimba 2000: 116); oulí 71v/10, o<g>ulí 71v/11 (Drimba 2000: 134); oǵliŋæ 72r/9 (Drimba 2000: 135); oulunæ 73r/20 (Drimba 2000: 137); ouldæ 74v/14, ouldilē 74v/14 (Drimba 2000: 138); oǵluma 76r/3, oǵlū 76r/9, oǵlunæ 76r/17 (Drimba 2000: 139).

1695. oǵrula: gizlice.

oǵrula ourula CC-İ 31a/20

ovrula ‘heimlich’ (Grønbech 1942: 173, 180). ourulaĩ 30v/19 (Drimba 2000: 75).

1696. oǵulduh: çukur.

oǵulduh oǵlduh CC-A 81a/30

Ovlduh ‘ova piscium’ (Kuun 1880: 257). ovulduχ ‘Rogen, Fischeier’ (Grønbech 1942: 181). oǵulduh 80v/30 (Drimba 2000: 141).

1697. oǵus: çavdar.

oǵus Ous CC-İ 56a/12

Ous ‘siligo’ (Kuun 1880: 256). *işa. f. ȳc* ‘Kälbermilch (?)’ (Radloff 1887: 29); ovus ‘Roggen’ (Grønbech 1942: 181). Ous 55v/11 (Drimba 2000: 109).

1698. oyıncıl:oyuncu.

oyıncıl Oıncıl CC-İ 45b/13

oiıncыл ‘spasshaft, scherzhaf’ (Radloff 1887: 12). *işa. f. ojynčy* (ojunčy) ‘Musikant und Gaukler’ (Grønbech 1942: 175). Oıncıl 45r/13 (Drimba 2000: 94).

1699. oymah: ; bkz. oymaq.

oymah oymah CC-A 58b/32

Oymah (Kuun 1880: 256). ojmaχ ‘Fingerhut’ (Grønbech 1942: 174). oymaχ 58r/32 (Drimba 2000: 114).

1700. oymaq: yüzük; kırş. oymah.

oymak Oymac CC-İ 43a/27

Oymac ‘digitale’ (Kuun 1880: 256). oimak ‘Fingerhut’ (Radloff 1887: 12). ojmaq ‘Fingerhut’ (Grønbech 1942: 174). Oymac 42v/27 (Drimba 2000: 90).

1701. oyna-: oynamak.

oynarmen oynarmē CC-İ 17a/5

oynardum oynardum CC-İ 17a/6

oynağıl oynagıl CC-İ 17a/7

Oynarmen ‘ludo’, oynagıl *emir şekli* (Kuun 1880: 256). oına (v) ‘spielen’, oınarmän, oınaдым, oınaбыл (Radloff 1887: 12). ojna- ‘spielen’ (Grønbech 1942: 174). Oynarmē 16v/5, Oynardum 16v/6, Oynagıl 16v/7 (Drimba 2000: 56). ET. oyna- ‘oynamak’ (Mayt: 441). krş. oynagu → oynagu yer ‘oynanacak yer’ (DLT-Atalay 2006: IV-447). oynak → oynak işler ‘oynak kadın’ (DLT-Atalay 2006: IV-447). OT. oyna- ‘oynamak’ (KB: 3348). oyna- ‘eğlenmek, oynamak, zevkli vakit geçirmek’ (TKT 2004: 573). oyna- ‘oynamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-447). krş. oynagılı ‘oyuncu, eğlencelik’ (TKT 2004: 573). oynak işler ‘oynak kadın’ (DLT-Atalay 2006: IV-447). oynat- ‘oynatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-447). Hrız-T. oyna- ‘oynamak’ (ME 1993: 164; KE 1997: 500; NF 1998: 334; MM 2008: 247). oyna- ‘oynamak, eğlenmek’ (KurT 2002: 205). ойнамак ‘играть; танцевать’ (HŞ 1979: 384). oynamak ‘1. eğlenmek için türlü hareketler ve b. larını yapmak; 2. eğlenmek’ (İML 1988: 54). krş. ойнағучы ‘играющий’ (HŞ 1979: 384). oynagıçı ‘oynayan, eğlenen’ (KurT 2002: 205). ойнатмак (HŞ 1979: 384). oynat- ‘oynatmak’ (ME 1993: 164). oynat- ‘oynatmak, kımıldamak’ (KE 1997: 500). oynat- ‘kandırmak, aldatmak’ (NF 1998: 334). M-Kıpt. oyna- → oynadı: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 64). oyna- ‘oynamak’ (MG 1984: 227; BV 1986: 259; KFLT 1989: 1047; İMS 1992: 579; (KMT 2002: 131). oyna- ‘oynamak, bosanmak’ (MG 1984: 227). oyna- ‘oynamak, eğlenmek’ (GT 1989: 411; TK 2008: 305). vayna- ‘oynamak’ (DM 2003: 118). krş. oynal- ‘oynanmak’ (MG 1984: 227). oynamak ‘oyun’ (KF 2006: 169). Çağ. oyna- ‘oynamak; kumar oynamak, kumara koymak’ (MK 1993: 517).

1702. oynaş: sevgili.

oynaş Oynas CC-İ 49b/19

oynaş øynaĽ CC-A 58a/21

Oynas sis ‘haud amabilis; indecorus’ (Kuun 1880: 256). oınaş ‘Geliebte, Buhlerin, Buhlerei’ (Radloff 1887: 12). ojnaš, ójnaš ‘Konkubine’, ojnaš-siz ‘Ihr seid eine Hure’

(Grønbech 1942: 174). Oynas 49r/19 (Drimba 2000: 100); oynas 57v/21 (Drimba 2000: 112). OT. oynaş ‘oynas’, örtügli oynaş ‘gizli sevgili’ (TKT 2004: 573, 584). oynaş ‘oynas; başka biriyle sevişen kadın’ (DLT-Atalay 2006: IV-447). Hrz-T. oynaş ‘dost, maşuka’ (İML 1988: 96). krş. oynaş- ‘oynaşmak’ (ME 1993: 164). oynaşlık ‘hafiflik, hafif meşreplik’ (KE 1997: 500). M-Kıpt. oynaş ‘maşuka’ (KİLE 1931: 64). krş. oynasmaq ‘to play together’ (RH 2000: 125). Çağ. oynaş ‘oynas’ (MK 1993: 517).

1703. oyo-:uyumak.

oyomıydr oíoumíder CC-A 58b/25

oioumider ‘utrum dormit, an expectatus est ?’ (Kuun 1880: 259). *anl. f.-işa. f.* yjaş-yjay ‘wach’, yjaımydyr (Radloff 1887: 18). oiov ‘wach’, ujuj-my-dyr oiov-my-dyr ‘schläft er oder ist er wach’ (Grønbech 1942: ?). oíoumíder 58r/25 (Drimba 2000: 114). ET. udi- ‘uyumak, uykuya dalmak’ (ETŞ 1992: 475). udi-; ’WDY- ‘uyumak’ (İKPÖ 1998: 160). udi-/uti-/uudi-/uvdi- ‘uyumak’ (Gabain 2000: 304). udi- ‘uyumak’ (KUKY 2009: 348, 534; METY 2012: 324; Aydın 2012: 185; ABH 2013: 233). krş. udısık ‘uyuma’ (Aydın 2012: 185). uudi-/uvdi- ‘uyumak’ (UIII 64, 1) (Gabain 2000: 35). OT. udhu- ‘uyumak’ (DLT-Atalay 2006: IV-685). krş. oduğluk ‘uyanıklık’ (KB: 333). oduğsak ‘uyanık’ (Mayt: 436). udhug ‘uyanık’ (DLT-Atalay 2006: IV-685). udhugluk ‘işlere karşı uyanıklık’ (DLT-Atalay 2006: IV-685). udi- ‘uyumak’ (KB: 488). odu- ‘uyanık olmak, uyanmak’ (KB: 333). udhukla- ‘uyuklamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-686). udhuş- ‘uyumakta yarış etmek; uyuşmak, katılaşmak, pıhtılaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-686). Hrz-T. u-/udi-/uyu- ‘uyumak’ (KE 1997: 664, 666, 675). udi-/uyı-/uyu- ‘uyumak’ (NF 1998: 445). udi-/uzı-/uzu- ‘uyumak’ (KurT 2002: 295, 296). udumak/uyumak ‘uyumak’ (İML 1988: 79, 81). uyı-/uyu- ‘uyumak’ (NF 1998: 450). uyu- ‘uyumak’ (ME 1993: 196; MM 2008: 267). уйумак/узымак ‘спать; уснуть’ (HŞ 1979: 293, 386). krş. uyukla- ‘uyuklamak’ (KE 1997: 675). уйукламак ‘уснуть; спать’ (HŞ 1979: 385). M-Kıpt. udi-/uyu- → uğıdı ‘uyudu’ (KİLE 1931: 111, 113). uy- ‘uyumak’ (KF 2006: 191). uyı-/uyu- ‘uyumak’ (GT 1989: 456). uyı- ‘uyumak’ (KMT 2002: 151). uyu- ‘uyumak’ (İMS 1992: 612). krş. uyukla- ‘uyuklamak’ (KFLT 1989: 1077; KK 1999: 128; (KMT 2002: 151). uyukla- ‘uyumak, uyuklamak’ (KF 2006: 191). uyutkuç ‘süt emen çocuk veya oğlanın kursağının içinde meydana gelen donmuş süte benzer bir şey’ (İMS 1992: 612). Çağ. uyu- → uyub ‘mütaba‘at idüb manasıdır ve bir dahi uyuyub demektir’ (AL: 120). uyu- ‘uyumak’ (MK 1993: 562).

1704. oyoṽla-: oymak.

oyoṽlarmen oyoṽ larmē CC-A 82a/26

ojovla- 'gravieren, einritzen' (Grønbech 1942: 174). oyoṽ larmē 81v/26 (Drimba 2000: 143). ET. krş. oy 'çukur' (Mayt: 441). oy 'kamuş, saz, oyuk, çukur' (ETŞ 1992: 392). oy 'delik' (AY-YK 2012: 250). oy- 'oymak, çıkarmak' (Mayt: 441). oy- 'oymak' (IB: 58). oy- 'oymak' (Mir) (YKI 2013: 506). oyma 'oyucu, sakatat çıkarıcı' (Mir) (YKI 2013: 506). oyma 'oyucu, sakatat çıkarıcı', oyma er 'kesilmiş bir hayvanın iç organlarını (bağırsaklar vb. gibi) kesip koparan adam' (IB: 41, 58) [bkz. oyma är 'oyuncu' < *oy- ' oynamak' (Gabain 2000: 57)]. uy 'çukur' (Mayt: 494). uya 'çukur' (Mayt: 494). uya 'yuva' (IB: 62). OT. krş. oy 'yerdeki oyukluk, çukurluk', oy obuz 'basık, düz yer', oy obuz-luğ yér 'sarp engebeli yer' (DLT-Atalay 2006: IV-446). oy 'basık, düz yer', oyluğ yér 'sarp engebeli yer', oy oyluğ yér 'sarp, engebeli yer' (DLT-Atalay 2006: IV-422). oy- 'oymak; yerleştirmek, sıkıştırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-446). oymak 'oymak; delmek' (DH: 214). oytur- 'oydurmak; bastırmak, sıkıştırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-447). oyuş- 'oymaktave basmakta yardım ve yarış etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-448). Hrız-T. krş. oy- 'oymak, delmek' (ME 1993: 164; KurT 2002: 204). oy- 'oymak' (KE 1997: 499). oymak 'oyuk açmak, çukurlatmak' (İML 1988: 54). uya 'yuva' (İML 1988: 81). M-Kıpt. krş. oy 'vadi' (KMT 2002: 131). uya 'yuva' (KİLE 1931: 113).

1705. oyul-: batmak, çökmek.

oyuldı oíuldí CC-A 58b/9

ојыл (v) 'batmak, çökmek', *iş.a. f.* jär ојылды (Radloff 1887: 13). ojul- 'einsinken', jer ojuldy 'der Boden sank ein' (Grønbech 1942: 175). jeroíuldí 58r/9 (Drimba 2000: 113). OT. oyul- 'oyulmak, çukurlaşmak; sıkıştırılmak' (DLT-Atalay 2006: IV-447). Çağ. uyak- → uyaktı 'tulundı demektir, yani güneş ve ay ve sâir nesne ki...' (AL: 119).

1706. oyun: oyun.

oyun oýn CC-İ 17a/8

Oyn 'ludus' (Kuun 1880: 256). oin 'das Spiel' (Radloff 1887: 12). ojyn, (ojun) 'Spiel' (Grønbech 1942: 175). Oýn 16v/8 (Drimba 2000: 56). ET. oyun 'raks, musiki' (Mayt: 441). oyun 'şarkı, melodi' (Hsüan-X 1975: 163). oyun 'şarkı, melodi, müzik' (AY-III 1991: 107). oyun 'oyun, eğlence' (ETŞ 1992: 392). oyun 'oyun' (AY-YK 2012: 250).

krş. oyunçı ‘mızıkacı’ (Mayt: 441). OT. oyun ‘oyun, yarış’ (KB: 349). oyun ‘oyun’ (TKT 2004: 573). oyun ‘oyun; yarış’, köçürme oyun: ‘ondört’ dahi denilen bir oyun (DLT-Atalay 2006: IV-447). Hrz-T. oyn/oyun (KurT 2002: 205). ойун ‘игра; фехтование; военное упражнение’ (HŞ 1979: 387). oyun ‘oyun’ (ME 1993: 164). oyun ‘oyun, eğlence’ (KE 1997: 500). krş. ойунчы ‘музыкант’ (HŞ 1979: 387). oyunçu ‘oyunla meşgul olan’ (İML 1988: 54). M-Kıpt. oyun: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 64). oyun ‘oyun’ (MG 1984: 227; İMS 1992: 579; TK 2008: 305). oyun ‘eğlence, oyun’, oyun it- ‘oynamak’ (GT 1989: 411). krş. oynıç ‘player, dancer’ (RH 2000: 269). Çağ. oyun ‘oyun’ (MK 1993: 517).

1707. oz-: aşmak, geçmek.

ozdın ozdın CC-A 72a/12
Özding ‘seccessisti’ (Kuun 1880: 258). oz (v) ‘zuvorkommen, vorhergehen’, оздың (Radloff 1887: 14). oz- ‘überholen, zuvorkommen, vorausgehen’, barčalaryn ozdyň ‘du gingst Allen voraus’ (Grønbech 1942: 181). ozdın 71v/6 (Drimba 2000: 134). ET. oş-/oz- ‘geçmek, kurtulmak’ (ETŞ 1992: 391, 392). oż- ‘kurtulmak, serbest olmak, serbest hale gelmek’ (AY-III 1991: 107). oz-; ’WZ ‘kaçmak, kurtulmak, önde olmak, öne geçmek’ (İKPÖ 1998: 154). oz- ‘kurtulmak’ (IB: 58). oz- ‘1. geçmek, aşmak, öne geçmek; 2. kurtulmak’ (KUKY 2009: 343, 375, 529). oz- ‘kurtulmak’ (Üİ 1998: 169; METY 2012: 318). oz-/oż- ‘kurtulmak’ (AY-YK 2012: 250). oz- ‘kurtulmak, serbest kalmak, serbest hâle gelmek’ (ABH 2013: 216). oz- ‘kurtulmak’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 506). krş. oşğur-/ozğur- ‘kurtarmak’ (ETŞ 1992: 391, 392). ozğur- ‘kurtarmak, kaçırmak’ (AY-III 1991: 107). ozğur- ‘kurtarmak, kaçırmak’ (ABH 2013: 216). ozmış: bir unvan niteleyicisi, ozmış tegin/tigin: 742-743 arasında hüküm sürmüş II. Köktürk Devleti’nin son kağanlarından (KUKY 2009: 137, 277, 529). ozmış: Ozmış (METY 2012: 318). Ozmış Kağan (UKY 2011: 102). OT. oz- ‘geçmek, ileri geçmek, ilerlemek’ (KB: 349). oz- ‘geçmek’ (TKT 2004: 573; AH: L). oz- ‘başkasını ileri geçmek’, *ozgan at* ‘çok ileri giden, başkalarını geçen at’, (not ekle: aynı zamanda atla ilgili bir diğer kullanım de?) *ozuk at* ‘koşu ve benzerlerinde ileri giden ve başka atları geçen at’ (DLT-Atalay 2006: I-66; IV-448). krş. oza ‘önce, evvel’ (KB: 349; AH: L). oza ‘geçmiş zaman’, ozakı ‘geçmiş zamana ait’ (DLT-Ercilasun 2014: 781, 782). oza ‘önce’, oza törüt- ‘ilk olarak yapmak, yaratmak’ (TKT 2004: 573). ozıt- ‘ileri sürmek’, *ozıtgan* ‘daima ileri sürüp geçerek kazanan’ (DLT-Atalay 2006: IV-448). *ozuk* ‘üstün’ (KB: 349). oz(u)r- ‘ilerletmek, öne geçmek’ (TKT 2004: 573). ozuş- ‘yarış etmek, yarışmak’

(TKT 2004: 573). Hrз-T. oz- ‘geçmek, aşmak’ (ME 1993: 165). oz- ‘geçmek, gitmek, ilerlemek’ (KE 1997: 500). oz- ‘seçmek; geçmek, aşmak’ (NF 1998: 334). oz- ‘geçmek’ (MM 2008: 247). ozmak ‘önce gelmek, ileri geçmek’ (İML 1988: 54). озмак ‘опережать; обгонять’ (HŞ 1979: 323). krş. oza ‘раньше; прежде; в прошлом; сперва’ (HŞ 1979: 318). oza ‘vakıt’ (İML 1988: 54). oza ‘önce’ (KE 1997: 500; NF 1998: 334). oza ‘önce, evvel’ (MM 2008: 247). oza ‘önce, daha önce’ (KurT 2002: 205). ozağ ‘önceki, geçmiş’ (MM 2008: 247). озагы ‘минувший; прошедший; прошлый’ (HŞ 1979: 320). одақи/озақи ‘önceki’ (KurT 2002: 196, 206). ozaqlıq ‘önceki gibi olma durumu’ (MM 2008: 247). oðar- ‘önce olmak, önceden geçmek’ (KurT 2002: 196). ozdur- ‘göndermek; birini öne geçirmek, tercih etmek, seçmek’ (KE 1997: 500). ozgan ‘(köpek atlarından) koşuda birinci gelen’ (İML 1988: 54). ozğan ‘önceki, ilk, öndeki’ (KurT 2002: 206). озмак ‘опережать; обгонять’ (HŞ 1979: 323). ozmağ ‘yarış, ileri geçme’ (ME 1993: 165). ozuş ‘kurtuluş’ (İML 1988: 54). ozuş- ‘yarışmak’ (ME 1993: 165). AO-KıpT. oza ‘evvel, önce’ (AO 1996: 229). M-KıpT. oz-: ozmaq fiilinden emri hazır *geç*’ (KİLE 1931: 64). oz- ‘przechodzić przemijać’ (Bulg-M 1954: 63). oz- ‘geçmek; üstün olmak’ (MG 1984: 227). oz- ‘başkasından ileri geçmek’ (BV 1986: 259). oz- ‘geçmek, ileri geçmek’ (İMS 1992: 579). oz- ‘geçmek’ (KMT 2002: 131). oz- ‘önden gitmek, koşmak, ileri geçmek, kaçmak’ (TK 2008: 305). krş. ozdur- ‘ileri geçirmek’ (İMS 1992: 579). ozdurul- ‘ileri geçirilmek’ (İMS 1992: 579). ozğunçı ‘ileri geçen, ileri de olan’ (İMS 1992: 579). ozun- ‘geçilmek’ (BV 1986: 259). Çağ. krş. uzagu kün ‘dünkü gün değil öteki gün’ (AL: 102).

1708. õşamak. benzemek.

õşamak Ooşamac CC-İ 39a/15

işa. f. Oasamac ‘similitudo’ (Kuun 1880: 256). *işa. f.* oqşamaq ‘Ähnlichkeit’ (Grønbech 1942: 178). Ooşamac 38v/15 (Drimba 2000: 85).

1709. öbüge: yaşlı.

öbüge öbvga CC-A 58a/22.

Öbuga ‘nemus’ (Kuun 1880: 258). *anl. f.* öbŷğā ‘die Au’ (Radloff 1887: 16). öbüge ‘Grossvater’ (Grønbech 1942: 181). öbvga 57v/22 (Drimba 2000: 112).

1710. öç: öç, intikam.

öç øε CC-A 66a/6, 66a/7

öçin øein CC-A 72a/16

Öč 'vindicta', öč alguči 'vindex' (Kuun 1880: 258). öц 'Rache', öц алҗуцы, öцүн (Radloff 1887: 15). öč 'Rache', öč al- 'sich rächen', oγuluγ öč in qačan alsa 'wenn dein Sohn seine Rache nehmen wird', öč alγučy 'Rächer' (Grønbech 1942: 181). øč 66r/6, 66r/7 (Drimba 2000: 128); øčín 71v/8 (Drimba 2000: 134). ET. ööçe- 'öç almak, intikam duygusu içinde olmak' (ETŞ 1992: 402). öç 'öç, hınç, intikam' (DLT-Atalay 2006: IV-448). öçüt 'öç, hınç' (DLT-Atalay 2006: I-50; IV-449). OT. öç 'öç, kin, intikam' (KB: 350). öç 'öç, intikam', öç al- 'öç almak, intikam almak', öç alğan 'öç alan', öç alın- 'intikam almak, öç almak', öç sür- 'öç almak, intikam almak' (TKT 2004: 574). öç 'öç, hınç, kin intikam' (DLT-Atalay 2006: IV-448). krş. öçke 'kin bağlama' (KB: 350). öçlüğ 'öcü ve hıncı olan' (DLT-Atalay 2006: IV-448). öçüt 'öç' (DLT-Atalay 2006: IV-449). Hrz-T. öч 'мечь' (HŞ 1979: 282). öç 'diyet, kasas' (İML 1988: 54). öç II 'öç, intikam' (ME 1993: 165; KE 1997: 501; KurT 2002: 206). krş. öç- 'sönmek, (siniri) yatışmak' (KE 1997: 501). öç- 'sönmek' (MM 2008: 247). öçelemek 'kin beslemek' (İML 1988: 54). öçkel 'kinci, içten husumet besliyen' (İML 1988: 54). öçkelliğ 'kinci, içten husumet besliyen' (İML 1988: 54). M-Kıpt. öç 'intikam' (KİLE 1931: 64).

1711. öçeş-: yarışmak.

öçeşşirmen øeessírmén CC-A 58a/5

öçeşştím øeesstím CC-A 58a/6

Öčessirmen 'altercor; contendo', *iş.a. f.* öčesstím *bitmiş zaman* (Kuun 1880: 258). öçāw (v) 'wetten (zanken?)', öçāwipmān, öçāwštím (Radloff 1887: 16). öčeš- 'wetteifern; wetten' (Grønbech 1942: 181). øčesstím 57v/6, øčessirmen 57v/5 (Drimba 2000: 112). ET. öçeş- 'öcünü almak, kin beslemek' (Mayt: 442). öçeş- 'karşı gelmek, kin beslemek' (ETŞ 1992: 392). krş. OT. Křh-T. öçeş- 'yarış etmek' (KB: 350; DLT-Atalay 2006: IV-449). krş. öçeş 'yarış' (DLT-Atalay 2006: IV-449). Hrz-T. öçeş- I 'karşılıklı rehin ve teminat vermek' (ME 1993: 165). öçeş- II 'birbiriyle bir işte yarış etmek' (ME 1993: 165). öçeş- 'intikam almak istemek, öç almak' (KE 1997: 501). öçeşmek 'bahse girişmek' (İML 1988: 54).

1712. öçü-: sönmek.

öçügil öevgıl CC-A 83a/12

Öčugıl 'vindica' (Kuun 1880: 258). öčü- 'aufreizen, aufstacheln' (Grønbech 1942: 181). öčvgıl 82v/12 (Drimba 2000: 144). ET. krş. öç- 'sönmek' (Mayt: 441). öçmek 'kalkma,

sönme', emgek öçmeki = Skr. dukkhanirodha (Mayt: 442). OT. Krh-T. krş. öç- '1. (öfke) sönmek, sakinleşmek; 2. sönmek, (ses) kısılmak', öçmiş 'sönüp giden, ölen' (TKT 2004: 574). öç- 'sönmek' (AH: L). öç- '1. (öfke) sönmek, sakinleşmek; 2. sönmek, (ses) kısılmak', öçmiş 'sönüp giden, ölen' (TKT 2004: 574). öç- 'sönmek' (AH: L). öçe- 'yatışmak, sükûn bulmak' (KB: 350). öçük- 'sönmek, soluğu kesilmek' (KB: 350). öçür- 'söndürmek' (KB: 351; TKT 2004: 574). öçüktür- 'kızdırmak, hiddetlendirmek' (AH: L). Hrz-T. krş. öçür- 'söndürmek' (KE 1997: 501; KurT 2002: 206). öçürmāk (HŞ 1979: 287). Çağ. krş. öçük 'sönük, sönmüş' (MK 1993: 518). öçür- 'söndürmek' (MK 1993: 518). ucır- → ucursa 'söyündürse' (AL: 91). üçük 'söyünmüş şem'a' (AL: 91).

1713. ög-: övmek.

ögdiler ögdilr CC-A 72b/3

we. ögelim ögelim CC-A 73b/19

ög- 'loben, preisen' (Grønbech 1942: 181, 185). ögdilr 72r/2 (Drimba 2000: 135); ø[ge > we]lím 73r/16 (Drimba 2000: 137). ET. ög- 'övmek' (Mayt: 443; Hsüan-X 1975: 164; ETŞ 1992: 396; KUKY 2009: 392, 529; METY 2012: 319; Aydın 2012: 175; AY-YK 2012: 251). ög- 'övmek, methetmek' (AY-III 1991: 107; ABH 2013: 217). ög- 'övmek, methetmek' (Yen) (YKI 2013: 506). krş. ögdi 'methiye, övme' (ETŞ 1992: 396). ögdi/ögti 'methiye' (Gabain 2000: 290). ögdi 'öğüt, methiye' (AY-YK 2012: 250). ögdir 'methiye, övgü' (Gabain 2000: 54). öggülüg → *munğadinçığ öggülüg siz anaçım-a* 'fevkal'âde medhedilmeğe değersiniz, ey anacığım' (ETŞ 1991: 160, 161). ögidil- 'övülmek' (ETŞ 1992: 396). ögir- 'sevinmek, kıvanmak' (AY-III 1991: 107; Hsüan-X 1975: 164). ögir- 'sevinmek' (IB: 58; KUKY 2009: 352, 529; AY-YK 2012: 250; ABH 2013: 217). ögir- 'sevinmek, neşelenmek, eğlenmek' (ETŞ 1992: 396). ögir- 'kıvanmak, sevinmek' (Gabain 2000: 290; METY 2012: 319). ögir-/ögür- 'sevinmek' (Yen, Mir) (YKI 2013: 506). ögird- 'sevindirmek' (ETŞ 1992: 396). ögirmek 'sevinme, kıvanma, sevinç' (AY-III 1991: 107). ögirmek 'sevinmek, neşelenmek' (ETŞ 1992: 397). ögirmeklig 'sevinçli, 'sevinmekli' ' (AY-III 1991: 107). ögirmeklig 'sevimli' (ETŞ 1992: 397). ögirmāk 'sevinme, sevinış' (Hsüan-X 1975: 164). ögirt- 'sevindirmek, neşelendirmek' (ETŞ 1992: 397). ögirtür- 'sevindirmek' (ETŞ 1992: 397). ögirtir- 'sevindirmek' (Mayt: 443). ögit- 'sevilme, seçilmek' (ABH 2013: 216). ögmek 'övmek' (ETŞ 1992: 397). ögmeklig 'övülen, övülecek' (ETŞ 1992: 397). ögmiş 'övgü,

methiye; sena, övme' (Gabain 2000: 53, 290). ögrünç 'neş'e, neşeli, sevinç' (ETŞ 1992: 397). ögrünç 'sevinç' (ABH 2013: 217). ögrünçlig 'sevinçli, mutlu' (ETŞ 1992: 397). ögrünçlüg 'sevinçli, kıvançlı' (Hsüan-X 1975: 164). ögrünçlüg 'sevinçli, kıvançlı, mutlu' (AY-III 1991: 107). ögrünçlüg 'sevinç, sevinçlik, memnuniyet, ferah' (ETŞ 1992: 397). ögrünçlüg 'sevinçli' (ABH 2013: 217). ögrünçü 'sevinç' (IB: 58; Mayt: 443). ögrünçü 'sevinç, neşe' (Mir) (YKI 2013: 506). ögrünçüle- 'tenezzühe çıkmak' (Mayt: 443). ögrünçülüg 'sevinçli' (Mayt: 443). ögtür- 'övdürmek' (KUKY 2009: 392, 529). ögtür- 'yüceltmek, övdürmek' (METY 2012: 319). öğür-; 'WYKWR-97 'sevinmek' (İKPÖ 1998: 155). ögürdü 'neşe, hayat kaynağı' (Yen) (YKI 2013: 506). ögüt 'medhetmek, övmek' (Mayt: 444). ögüt- 'övdürmek' (Gabain 2000: 290). ögrünç 'sevinç' (Üİ 1998: 171). ögrönç/ögrünç/ögrünçü/örünçü 'sevinç' (Gabain 2000: 54, 290). ögrünç 'sevinç, mutlululuk, neşe' (METY 2012: 319). ögrünçülüg; 'WYKRWNCWLWK 'şen, neşeli' (İKPÖ 1998: 156). ögrüntür- 'sevinçlendirmek' (Gabain 2000: 290). ögürt- 'kendisini övmek' (Gabain 2000: 290). OT. ög- 'öğmek, medhetmek' (KB: 353). ög- 'öğmek' (AH: L). ög- 'öğmek, sena etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-451). krş. ögdi 'alkış, senâ' (KB: 353). ögdi 'hamd' (TKT 2004: 575). ögdi/ögdü 'medih, senâ, öğme' (AH: L). ögdi 'alkış' (DLT-Atalay 2006: IV-451). ögdil- 'öğölmek, medhedilmek' (KB: 354). ögdilik 'övgüye değer', key ögdilik 'iyi ada, şöhrete pek layık' (TKT 2004: 446, 575). ögdü 'övgü' (NF 1998: 335). ögdül- 'övölmek', ögdölmüş '1. hamde layık, her övgüye layık; 2. hamda layık, esma-yi hüsnadan: hamîd' (TKT 2004: 575). ögdölmüş: Ögdölmüş (KB: 354). öggücü 'öğücü, ögen' (KB: 355). ögse- 'öğmek istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-452). ögtür- 'öğdürmek' (DLT-Atalay 2006: IV-452). ögül- 'öğölmek' (DLT-Atalay 2006: IV-452). ögüş- 'öğüşmek' (DLT-Atalay 2006: IV-453). ögüt 'medih, öğme' (AH: L). Hrz-T. ög- 'övmek' (ME 1993: 165; KE 1997: 501; KurT 2002: 207). ög- 'övmek, methetmek' (NF 1998: 335; MM 2008: 247). ögmāk 'хвалить' (HŞ 1979: 346). krş. ögdi 'alkış, övgü' (KurT 2002: 207). öгдѹ 'хвала; прославление' (HŞ 1979: 345). ögdü 'övgü, medih' (ME 1993: 165). ögdü 'övgü' (MM 2008: 247). ögdöl 'öğmeye değer' (ME 1993: 165). ögdöl/ögdöl 'hamd, övgü' (KurT 2002: 208). ögü- 'öğmek' (ME 1993: 166). ögül- 'öğölmek' (ME 1993: 166). ögül- 'öğölmek, methedilmek' (KurT 2002: 208). ögüş 'biribirini öğmek' (ME 1993: 166). ökdi 'öğme' (İML 1988: 55). M-Kıpt. ög- 'öğmek, medhetmek' (İMS 1992: 580). ök- → ökdi 'medhetti' (KİLE 1931: 65). Çağ. ög- 'övmek' (MK 1993: 518). Oğulmuş: Irâk-ı Acem'de on beş yıl valilik yaptıktan sonra tahta çıkan ve iki yıl geçince öldürölen hükümdar (GT 1989: 407). Çağ. ög- → öger 'medh ider' (AL: 105).

1714. aögünç: övünç.

ögünç øgūē CC-A 71b/18

ögünç øgvne CC-A 76b/18

Ogûč (Kuun 1880: 256, 258). ögünč, ‘Lob’, ataya ögünč. bolsun ‘dem Vater sei Lob’, ögünč ber- ‘lobpreisen’ (Grønbech 1942: 182). øgûč 71r/9 (Drimba 2000: 133); øgvne 76r/17 (Drimba 2000: 139);. OT. ögünç ‘öğünç, öğrenme’ (KB: 356; DLT-Atalay 2006: IV-452). Hrз-T. krş. ögnüş- ‘öğünüşmek, yarışmak’ (ME 1993: 165). Çağ. krş. ögün- ‘övmek’ (MK 1993: 518).

1715. ögür:- haykırmak, bağırmak.

ögürdi ögurdí CC-A 58a/23

Ögürdi ‘misere clamitavit’ (Kuun 1880: 258). öry̋p (v) ‘schreien’, öry̋pdí (Radloff 1887: 15). ögür- ‘kreischen’, ögürdi (Grønbech 1942: 182). ógurdí 57v/23 (Drimba 2000: 112). OT. Hrз-T. krş. üykür- ‘haykırmak’ (ME 1993: 198).

1716. ögüz: öküz.

ögüz Ogus CC-İ 54b/25

Ogus ‘bos’ (Kuun 1880: 256). ögýz (Radloff 1887: 15). ögüz ‘der Ochs’ (Grønbech 1942: 182). Ogus 54r/25 (Drimba 2000: 107). ET. öküz ‘öküz’ (Mayt: 444; Gabain 2000: 290). öküz ‘öküz’ (IB: 58). öküz ‘öküz’ (Yen, Kır, Mir) (YKI 2013: 506). öküz ‘öküz’ (DLT-Atalay 2006: IV-456). OT. öküz ‘öküz’ (DLT-Atalay 2006: IV-456). krş. öküzlen- ‘öküz sahibi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-456). Hrз-T. ögýz ‘бык’ (HŞ 1979: 349). öküz ‘1. enenmiş sığır aygırı; 2. ükek (bürc) atlarından biri’ (İML 1988: 55). krş. öküzçik ‘küçük öküz’ (İML 1988: 55). öküzgine ‘küçük öküz’ (İML 1988: 55). öküzlük ‘öküzlük, öküz için’ (KE 1997: 503). M-Kıpt. öküz: Bugünkü manasında, öküz alması ‘ayva’ (KİLE 1931: 65). öküz ‘öküz’ (BV 1986: 260; (KMT 2002: 132; (DM 2003: 101). Moğ. (h)üker < P-Türk. öküz ‘ox’ < Toh-B. okso (Clauson 1959: 186).

1717. öktem: kibir.

öktem øctem CC-A 66b/26

öktemniñ øktēniñ CC-A 72b/40

Öctem ‘superbus’ (Kuun 1880: 258). öctöm⁹⁸ ‘stolz’, öctem, öctemniñ (Radloff 1887: 14). öctem ‘stolz, übermütig’ (Grønbech 1942: 182). øctem 66r/26 (Drimba 2000: 128); øctēniñ 72r/20 (Drimba 2000: 136);. OT. öctem ‘zâlim, pervasız’ (KB: 357).

1718. öctemlik: kibirlilik.

öctemlik öctēlik CC-A 66b/25

işa. f. Öctelik ‘superbia’ (Kuun 1880: 258). öctämlük ‘der Stolz’ (Radloff 1887: 14). öctemlik ‘Stolz, Hochmut’ (Grønbech 1942:). öctēlik 66r/25 (Drimba 2000: 128).

1719. öctenlen-: böbürlenmek, övünmek, kibirlenmek.

öctenlenir øctenlanir CC-A 81a/23

Öctenlanir ‘gloriatur’ (Kuun 1880: 258). *işa. f.* öctämlä ‘sich rühmen’ (Radloff 1887: 14). *işa. f.* öctemlen- ‘prahlen’, öctemlenir (Grønbech 1942: 182). øctenlanir 80v/23 (Drimba 2000: 141).

1720. öctün-: gücendirmek

öctündüm octundum CC-İ 20b/2

öctüngil octunguil CC-İ 20b/3

öctünmek cotunmac CC-İ 20b/4

octunguil: octungil ‘offende’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı*, (o)cotunmac: octunmac ‘offensio’ *kelimesinin hatalı yazımı* (Kuun 1880: 256). öctŷn (v) beleidigen’, öctŷndŷm, öctŷnġil, öctŷnmäk (Radloff 1887: 15). öctün- ‘kränken’, öctünmek ‘Beleidigung’ (Grønbech 1942: 182). octundum 20r/21, octunguil 20r/22, [C > O]tunmac 20r/23 (Drimba 2000: 60).

1721. öküz: nehir.

öküz ochus CC-İ 14a/19

Ochus ‘flumen’ (Kuun 1880: 256). акыш ‘der Fluss’ (Radloff 1887: 2). ochus 13v/19 (Drimba 2000: 52).

1722. öl-: ölmek.

öldi øldı CC-A 63a/20, 72a/8

öldi øldí CC-A 72a/14

öldi oldí CC-A 82a/18

öldüm	oldum	CC-İ 18a/2
ölermen	olarmē	CC-İ 18a/1
ölgende	ølgēda	CC-A 70b/23
ölgende	ølgenda	CC-A 72a/4

Olarman ‘moriōr’ (Kuun 1880: 258); öldi ‘mortuus est’, olarmen, öldurdiler ‘occiderunt’ (Kuun 1880: 259). öl (v) ‘sterben’, öläpmän, öldүм, öldi, ölgändä (Radloff 1887: 15). öl- ‘sterben’ (Grønbech 1942: 182). Olarmē 17v/1, Oldum 17v/2 (Drimba 2000: 56); øldi 62v/20 (Drimba 2000: 120); ølgēdæ 70r/15 (Drimba 2000: 132); ølgendæ 71v/2, øldi 71v/4, ø/l/di 71v/7 (Drimba 2000: 134); oldi 81v/18 (Drimba 2000: 142). ET. öl- ‘ölmek’ (HUAS 1941: 106; Hsüan-X 1975: 164; ETŞ 1992: 399; Gabain 2000: 290; IB: 58; Aydın 2012: 175; ABH 2013: 218). öl-; ’WYL- ‘ölmek’ (İKPÖ 1998: 156). öl- ‘погибать, умирать’ (TEЭ 2008: 324). öl- ‘1. (sıradan kişiler, Türk Kağanlığı’ndan başka *bodunların* kağanları, *beglen*, *buyrukları*, halkı, askerleri vb. için) ölmek; 2. (*bodun* birliği) bozulmak, (*bodun* varlığı) ortadan kalkmak, mahvolmak, helak olmak, asimile olmak; 3. çok sıkıntı ya da acı çekmek; 4. (hayvan) telef olmak’ (KUKY 2009: 349, 353, 366, 411, 529). öl- ‘ölmek’ (METY 2012: 319). öl- ‘ölmek’ (Yen, Kır, Mir) (YKI 2013: 506). krş. ölmeçi ‘ölmeye yüz tutmuş’ (UKY 2011: 102). ölmäk ‘ölme, ölmek’, qarımaq ölmek = Skr. jaramaraṇa ‘yaşlanmaktan dolayı güçsüz kalmak ve ölmek, 12 nidānadan biri’ (Hsüan-X 1975: 164). ölmek ‘ölmek’ (ETŞ 1992: 399; ABH 2013: 218). ölor-/ölür- ‘öldürmek’ (Gabain 2000: 290). ölür- ‘öldürmek’ (HUAS 1941: 106; AY-III 1991: 108; Gabain 2000: 60; METY 2012: 319; Aydın 2012: 175; ABH 2013: 218; HUAS 2014: 152; Aydın 2012: 17). ölür-; ’WYLWR- ‘öldürmek’ (İKPÖ 1998: 156). ölür- ‘убивать’ (TEЭ 2008: 324). ölür- ‘1. öldürmek; 2. *bodunu* tümüyle veya kısmen ortadan kaldırmak, soykırım yapmak; 3. (savaş sırasında düşman boyların kağanlarını, yabgularını, şadlarını ve askerlerini) öldürmek; 4. hayvan avlamak’ (KUKY 2009: 351, 371, 383, 394, 529). ölürgüçi ‘cani, katil’ (Gabain 2000: 53). ölüť ‘öldürme’ (Gabain 2000: 290). ölüť- ‘1. öldürmek; 2. (*teğri*) ceza vermek, öldürmek’ (KUKY 2009: 351, 408, 529). ölüťçi/ölüçi ‘katil’, ölümçi tınlığ ‘ölüme mahkûm’ (Gabain 2000: 41, 290). ölüťlik ‘mezbaḥa’ (Gabain 2000: 290). OT. öl- ‘ölmek’ (KB: 359; TKT 2004: 579; AH: LI; DLT-Atalay 2006: IV-456). krş. öldi- ‘ölmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-456). ölgüçi ‘ölücü, fânî’ (KB: 360). ölmüş ‘ölü’ (TKT 2004: 579). ölse- ‘ölmek istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-457). ölüť ‘birbirini öldürme, öldürüşme’, ölüť er ‘kuvvetten düşmüş yaşlı, kimse’ (DLT-Atalay 2006: I-52; IV-458). ölüťçi ‘öldürücü, katil’ (KB: 361). ölüťçi ‘öldüren, katil’ (DLT-Atalay 2006: IV-458). ölütle-

‘çarpmak, aralarında ölüm olayazmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-458). Hrз-T. öl- ‘ölmek’ (ME 1993: 166; KE 1997: 503; NF 1998: 336; KurT 2002: 209; MM 2008: 248). олмак ‘умереть’ (HŞ 1979: 361). ölmek ‘yaşamaz olmak’ (İML 1988: 55). krş. ölet ‘cansız, camit nesne’ (İML 1988: 55). олгү (HŞ 1979: 360). ölgü ‘ölüm’ (MM 2008: 248). ölmäклик ‘смереть; кончина’ (HŞ 1979: 362). ölmäklik ‘ölmek, ölüm’ (KurT 2002: 210). олмиш ‘смереть; кончина’ (HŞ 1979: 362). ölmüş ‘vefat etmiş, ölü’ (İML 1988: 55). öltüz- ‘öldürmek’ (KE 1997: 507). M-KıpT. öl- → öldi ‘öldü’ (KİLE 1931: 65). öl- ‘umierać’ (Bulg-M 1954: 64). öl- ‘ölmek’ (BV 1986: 260; GT 1989: 412; İMS 1992: 580; KMES 1994: 292; KFLT 1989: 1048; KK 1999: 120; KH 2002: 136; (KMT 2002: 132; KF 2006: 169; TK 2008: 305). krş. ölmek ‘ölüm’ (KK 1999: 120). ölmek ‘ölmek, ölüm’ (KMT 2002: 132). Ölmes: Ölmez (özel ad) (DM 2003: 101). ölmüş = Ar. mayyit ‘dead, lifeless’ (RH 2000: 272). ölmü ‘to be dead’ (RH 2000: 270). Çağ. öl- → öler/ölür ‘ölür’ (AL: 112). öl- ‘ölmek’ (MK 1993: 518).

1723. ölç-: ölçmek.

ölçermen	olçaermen	CC-İ 18a/20
ölçtüm	olçttum	CC-İ 18a/21
ölçkil	olçhıl	CC-İ 18a/22

Olzarmen ‘metior’, olzchıl *emir şekli* (Kuun 1880: 258). *işā. f. ölçä* (v) ‘messen’, ölçärmän, ölçädīm, ölçägil (Radloff 1887: 15). ölç- ‘messen’ (Grønbech 1942: 182). Olzarmen 17v/20, Olzttum 17v/21, Olzchıl 17v/22 (Drimba 2000: 57). OT. Hrз-T. олчамак ‘измерять’ (HŞ 1979: 359). ölç- ‘ölçmek, değerlendirmek’ (NF 1998: 336). ölçmek ‘ölçekle ölçmek’ (İML 1988: 55). krş. ölçüş- ‘ölç(üş)mek’ (ME 1993: 166). ölçülemek ‘kolla ve ölçekle ölçmek’ (İML 1988: 55). M-KıpT. ölç- ‘ölçmek’ (MG 1984: 229; BV 1986: 260; İMS 1992: 580; (KMT 2002: 132). ölç- → ölç ‘measure!’ (RH 2000: 75). krş. ölçe- ‘ölçmek’ (TK 2008: 305). ölçen- ‘kısmak; daraltılmak, azaltılmak’ (TK 2008: 305). ölçil- ‘ölçülmek’ (KFLT 1989: 1048).

1724. ölçe: ölçü.

ölçe	olça	CC-İ 18a/23
ölçe	olça	CC-İ 38b/24

Olza, Olza ‘mensura’ (Kuun 1880: 258). ölçäý ‘Maass’, узун ölçäý (Radloff 1887: 15). ölçe ‘Mass’, uzun ölçe ‘Längenmass’ (Grønbech 1942: 182). Olza 17v/23 (Drimba

2000: 57); olça 38r/24 (Drimba 2000: 85). OT. Hrız-T. ölçek ‘ölçü, tartı’ (İML 1988: 55). ölçü ‘ölçü, tartı’ (KurT 2002: 209). M-Kıpt. ölçe ‘ölçü’ (İMS 1992: 580). ölçi ‘ölçü’ (KİLE 1931: 65). krş. ölçek ‘ölçek’ (KFLT 1989: 1048; (DM 2003: 101). ölçek/ölçük ‘ölçü, ölçek’ (İMS 1992: 580). ölçe ‘ölçü, ölçek’ (TK 2008: 305). ölçül- ‘ölçülmek, tartılmak’ (İMS 1992: 580). ölsek = Ar. ankuşwân ‘thimble’ (RH 2000: 288).

1725. öldör-: öldürmek.

öldürür øldorur CC-A 63b/35

ölrýp ‘töden’, *iş.a. f.* öldýpýp (Radloff 1887: 15). öldür- ‘töten’ (Grønbech 1942: 182, 183). (Drimba 2000: ?). ET. öldür- ‘öldürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-456). krş. OT. öldür- ‘öldürmek’ (KB: 360). öld(ü)r-/öltür- ‘öldürmek’ (TKT 2004: 579, 581). krş. öldrül- ‘öldürülmek’ (TKT 2004: 579). öldürgen ‘zorba, cabbar’ (TKT 2004: 580). öldürül- ‘vefat etmek’ (TKT 2004: 580). öldürüş- ‘çarpişıp vuruşmak’ (TKT 2004: 581). Hrız-T. öldür- ‘öldürmek’ (ME 1993: 166; MM 2008: 248). öldür-/öltür- ‘öldürmek’ (KE 1997: 505; NF 1998: 336, 337; KurT 2002: 210). öldürmek ‘ölümünü mucip olmak’ (İML 1988: 55). krş. öлтýргýчи ‘убица’ (HŞ 1979: 357). öldürül-/öltürül- ‘öldürülmek’ (ME 1993: 166). öldürül- ‘öldürülmek’ (NF 1998: 337; KurT 2002: 210). öldürüş- ‘savaşmak’ (ME 1993: 166; KurT 2002: 210). öltürt- ‘öldürtmek’ (KE 1997: 507). öтýрмак ‘убивать’ (HŞ 1979: 279). AO-Kıpt. öltür- ‘öldürmek’ (AO 1996: 229). öltür- → öltürdü ‘öldürdü’ (KİLE 1931: 65). M-Kıpt. öldür- ‘zabıjac’ (Bulg-M 1954: 64). öldür- ‘öldürmek’ (GT 1989: 412; (KMT 2002: 132; KF 2006: 170). öltür- ‘öldürmek’ (BV 1986: 260; KK 1999: 120; TK 2008: 305). krş. öldüril-/öldürül- ‘öldürmek’ (KFLT 1989: 1948). öldürmek ‘öldürme’ (KFLT 1989: 1948). öldürüt- ‘öldürtmek’ (KFLT 1989: 1048). öltürül- ‘öldürülmek’ (İMS 1992: 580; TK 2008: 306). öltürüş- ‘karşılıklı öldürmek’ (İMS 1992: 580). ölürt- → ölürt ‘kill!’ (RH 2000: 66). Çağ. öltür- ‘öldürmek’ (AL: 112; MK 1993: 518).

1726. öldür-: öldürmek.

öldürdiler øldurdiler CC-A 62a/15, 64a/25-26

öldürtiler øldurtiler CC-A 64a/9

Olturuldi ‘occisusest’ (Kuun 1880: 258). ölrýp (v) ‘töden’, *iş.a. f.* ölrýpdiläp, (Radloff 1887: ?). öltür- ‘töten’, kişini öltürmegil ‘du sollst nicht töten’ (Grønbech 1942: 182, 183). øldurdiler 61v/15 (Drimba 2000: 118); øldurtiler 63v/9, øldur diler 63v/25-26 (Drimba 2000: 122).

1727. ölim: ölüm.

ölimge ølímgǣ CC-A 73a/28.

ölimden ølímdæn CC-A 73a/28

olímgæ 72v/14, ølímdæn 72v/14 (Drimba 2000: 136). ET. ölöm/ölüm (Gabain 2000: 290). ölüm 'ölüm, ölme' (ETŞ 1992: 399). ölüm 'ölüm' (IB: 58; AY-YK 2012: 251). OT. ölüm 'ölüm' (DLT-Atalay 2006: IV-458). Hz-T. ölüm 'canın tenden ayrılması' (İML 1988: 55). ölüm 'ölüm' (KE 1997: 508; KurT 2002: 210). M-Kıpt. ölüm 'ölüm' (MG 1984: 229).

1728. ölö: ölü; krş. ölü.

ölölerni ølölerni CC-A 75a/12

işa. f. ölylāpñi (Radloff 1887: 15). *işa. f.* ölüleri (tirileri ölüleri jaryulama 'um über die Lebenden und die Toten Gericht zu halten') (Grønbech 1942: 183). øl[o > v]leri 74v/12 (Drimba 2000: 138). ET. ölüg; 'WYLLWK 'ölü' (İKPÖ 1998: 156). ölüg 'ceset, ölü beden, cenaze' (KUKY 2009: 245, 300, 529). ölüg 'ölü' (METY 2012: 319; Aydın 2012: 175). ölüg 'ölü, cenaze' (Yen) (YKI 2013: 506). OT. ölüg 'ölü' (KB: 360; TKT 2004: 581; AH: LI). ölüğ 'ölü' (DLT-Atalay 2006: IV-457). krş. ölügse- 'ölmek istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-458). Hz-T. ölüg 'ölü' (ME 1993: 166; KE 1997: 507; NF 1998: 337). ölüg 'ölü, ceset' (KurT 2002: 210; MM 2008: 248). krş. ölügse 'ölü, cenaze, ceset' (NF 1998: 338). ölügselek 'ölüm' (NF 1998: 338). ölügsek 'ölümlü, fani' (KE 1997: 508). M-Kıpt. öli/ölü 'ölü' (KFLT 1989: 1048). öli/ölüg 'ölü' (İMS 1992: 580). ölü: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 65). ölü 'ölmüş olan, ölü' (GT 1989: 412). ölü 'ölü' (KMES 1994: 292; KMT 2002: 132; KF 2006: 170). ölü = Ar. mayyit 'dead, lifeless' (RH 2000: 272). ölüg 'dead' (RH 2000: 122). ölüg 'ölü' (TK 2008: 306). krş. öl et- *muhtemelen* ölit- 'zamoczyć, zwilżyć' (Bulg-M 1954: 64) . Çağ. ölüg (MK 1993: 518). krş. ölügse 'ceset' (MK 1993: 518). O. Moğ. Mnt. ölüg 'dead', ölümlegü 'to be engaged in a life or death struggle' < Türk.: OT. ölüg, Kum. ölü 'dead' (Poppe 1955: 40) .

1729. öltür-: bkz. öldür-.

öltürmegil øltvrmagıl CC-A 67a/8

öltürdi øltzdi CC-A 70a/31

ölrýp ‘tödden’, ölrýpdi, ölrýpmäri (Radloff 1887: 15). øltv[l > r]magil 66v/5 (Drimba 2000: 128); [dagin øltrdi > erkfið kildi] 69v/16 (Drimba 2000: 131).

1730. öltürgüz-: öldürmek.

öltürgüzdi ølturguzdı CC-A 71b/10

anl. f. олтургуз (v) ‘hinsetzen, Sitz anweisen’ (Radloff 1887: 14). ølturguzdi 71r/5 (Drimba 2000: 133).

1731. öltürül-: öldürülmek.

öltürüldi øltvrvldi CC-A 70b/22

ölrýpýl (v) ‘getödet’, ölrýpýldi (Radloff 1887: 15). öltürül- ‘getötet werden’ (Grønbech 1942: 183). øltvrvldi 70r/14 (Drimba 2000: 132).

1732. ölü: ölü; *krş.* ölö.

ölü Olu CC-İ 39b/25

övlerniň ølvlerniň CC-A 75a/18

Olu ‘mortuus’ (Kuun 1880: 258). *iş.* *f.* öly ‘todt’, ölyläpni (Radloff 1887: 15). ölü ‘tot, ein Toter’ (Grønbech 1942: 183). Olu 39r/25 (Drimba 2000: 86); ølvlerniň 74v/18 (Drimba 2000: 138).

1733. ölük-:ölmek.

ölükti oluıttı CC-A 64a/13⁹⁹

iş. *f.* – *anl. f.* juq-, juç- ‘haften bleiben, kleben; verweilen, bleiben’, *ol syrt üstünde ol juqty* ‘er weilte oben auf dem Berge’ (Grønbech 1942: 129). oliıttı 63v/13 (Drimba 2000: 122).

1734. ölüm: ölüm.

ölüm olum CC-İ 18a/3

ölüm Olum CC-İ 39a/2

ölüm ølwı CC-A 63b/4

ölümnden ølvımden CC-A 80b/4

ölümnden olıvımdā CC-A 75a/10

ölümge ø lumga CC-A 80b/3-4

ölü m inden	ølĩíndā	CC-A 70b/25
ölü m igde	ølĩígdā	CC-A 69b/41
ölümmün	ølwmmwn	CC-A 64a/2
ölümni	ølwmmni	CC-A 64a/2
ölü m niñ	ølĩnĩñ	CC-A 69b/29, 72b/42
ölümün	ølwmmwn	CC-A 63b/30

Olum ‘mors’ (Kuun 1880: 258). ölym ‘der Tod’, ölym, ölymniñ, ölymğä, ölymni, ölymdä, ölymdän, ölymýñ, ölymýñdä (Radloff 1887:). ölüm ‘Tod’, ölüm ujat ‘Todesschande’ (Grønbech 1942: 183). Olum 17v/3 (Drimba 2000: 57); O[n > l]um 38v/2 (Drimba 2000: 85); ølwmm 63r/4 (Drimba 2000: 121); ølwmmwn 63r/30, ølwmmwn 63v/2, ølwmmni 63v/2 (Drimba 2000: 122); ølĩnĩñ 69r/17 (Drimba 2000: 130); ølĩíndä 70r/16 (Drimba 2000: 132); ølĩnĩñ 72r/21 (Drimba 2000: 136); ölvmdä 74v/10 (Drimba 2000: 138); ø lumga 80r/3-4, ölvmden 80r/4 (Drimba 2000: 140). ET. ölüm; ’WYLMWM ‘ölüm’ (İKPÖ 1998: 156). ölüm: ölümçi tınlıg ‘ölümlü, ölecek canlı’ (U 37, 7) (Gabain 2000: 43). ölüm ‘ölüm’ (Mir) (YKI 2013: 506). OT. ölüm ‘ölüm’ (KB: 361; TKT 2004: 581; AH: LI). Hrz-T. ölüm ‘ölüm’ (ME 1993: 166); NF 1998: 338). M-Kıpt. ölüm ‘ölüm’ (KF 2006: 170; TK 2008: 306). ölüm ‘ölüm, ölme’ (GT 1989: 412; İMS 1992: 580). krş. ölümdük ‘leş’ (İMS 1992: 580). Çağ. ölüm ‘ölüm’ (MK 1993: 518).

1735. ölümlih: ölümlü, fani; insan, beşer; krş. ölümlüh.

ölümlih	ølvmlih	CC-A 79b/2
---------	---------	------------

olûluh~olumluh ‘ölümlü; insan, beşer’ (Kuun 1880: 258). ølvmlıx 79r/2 (Drimba 2000: 140).

ET. ölümlüg ‘ölümlü’ (ETŞ 1992: 399).

1736. ölümlüh: fani, ölümlü; krş. ölümlih.

ölü m lüh	ølûluh	CC-A 73b/16
------------------	--------	-------------

Olûluh *yani* olumlüh ‘mortalis’ (Kuun 1880: 258). ölymly ‘sterblich’ (Radloff 1887: 15). ölümlüx ‘sterblich’ (Grønbech 1942:). ølûlux 73r/13 (Drimba 2000: 137).

1737. ömed (< far. ummd, ummmd): ümit.

ömed	Ømad	CC-İ 36a/14
------	------	-------------

Ömad ‘spes’ (Kuun 1880: 258). işa. f. ömýd ‘Hoffnung’ (Radloff 1887: 16). ömed ‘Hoffnung’ (Grønbech 1942: 183). [omad > ømæd] 35v/14 (Drimba 2000: 81). OT. krş.

nevmîd ‘ümitsiz, ümidini kaybetmiş’, mevmîd bol- ‘ümitsizliğe düşmek, umutsuz olmak’ (TKT 2004: 535, 536). Hz-T. umîd ‘umut’ (KurT 2002: 288). ümîd ‘ümit’ (KE 1997: 681). ўмиз ‘надежда’ (HŞ 1979: 367). ümîz ‘ümit’, ümîz vār ‘umutlu’ (NF 1998: 455). krş. nā-ümîd ‘ümitsiz’ (KE 1997: 460). nevmîd ‘ümitsiz’ (ME 1993: 160). umîdvar ‘umutlu, ümit eden’ (KurT 2002: 288). ўмизлик ‘питающий надежды; ненадеющийся’ (HŞ 1979: 368). ümîdlig ‘umutlu’ (KE 1997: 681). ümîdsiz ‘ümitsiz’ (KE 1997: 681). AO-Kıpt. ümîd ‘ümit’ (AO 1996: 239). M-Kıpt. ümîd ‘ümit’ (BV 1986: 332). ümîd/ümîz ‘umma, ümit etme, umut’, ümîd-i nân ‘ümit ekmeği’ (GT 1989: 457). ümîd ‘ümit’, ümîd kes- (İMS 1992: 613). ümmîd ‘ümit, umut’ (TK 2008: 339). krş. nâ-ümîz/nevmîd/nevmîz ‘ümitsiz, ümidi kaybolmuş, me’yus’ (GT 1989: 401, 403). nevmîd ‘ümitsiz’ (İMS 1992: 576). nevmîzlik ‘ümitsizlik’ (GT 1989: 403). ümîd-vār/ümîz-vār ‘ümit eden, uman’ (GT 1989: 457). ümmîdsiz ‘ümitsüz, umutsuz’ (TK 2008: 339). Çağ. ümîd ‘umut, umma’ (MK 1993: 562) . krş. ümîd-vār ‘uman, ümitli’ (MK 1993: 562). ümîd-vārlik ‘ümitlilik’ (MK 1993: 562). nā-ümîdlig ‘ümitsizlik’ (MK 1993: 510). nevmîd ‘ümitsiz, ümidi kırık’ (MK 1993: 513). nevmîdlig ‘ümitsizlik’ (MK 1993: 513).

1738. ön: ön; huzur, kat.

önünde cənüdə CC-A 63a/31

oen *yani* ön ‘coram’ (Kuun 1880: 256). ? (Radloff 1887: 15). ön ‘die Vorderseite, der Raum vor etwas (syn, all)’, tejeri önünde ‘vor Gott’ (Grønbech 1942: 183). cənüdə 62v/31 (Drimba 2000: 121). ET. öng ‘ön, önce’ (ETŞ 1992: 400). öñ (ve ög?); ’WYNK, ’WYK ‘ön, önde (= doğu)’ (İKPÖ 1998: 157). öñ/ön ‘ön, doğu’ (Gabain 2000: 290). öñ ‘1. ön; 2. doğu; 3. bir unvan niteleyicisi’ (KUKY 2009: 231 , 234 , 278, 529). krş. öngdün ‘doğu, ön, öndeki, önde’ (AY-III 1991: 108). öngdün ‘şark, doğu, güney’, öngdün küntün ‘şark-ı cenup, güney-doğu’ (ETŞ 1992: 400). öngdüng ‘önce’ (ETŞ 1992: 400). öngdün ‘önde’ (Üİ 1998: 172). öñdün ‘önde, doğuda’ (Gabain 2000: 290). öñdün ‘doğu’ (KUKY 2009: 232, 529; AY-YK 2012: 251). öñdün ‘doğu, doğuda’ (METY 2012: 319). öngdünglög ‘öncelikle, önceden, daha önce’ (ETŞ 1992: 400). Bu kelimeler Moğolca mı? öñdürü/öñdürüti ‘şarkta, doğuda’ (Gabain 2000: 290)/ öndürüti ‘önden,

önceden, karşı, yukarıdan' (ETŞ 1992: 400). Moğ. öndür/ündür 'high' (Sertkaya 1987: 275). öñgek 'öñgek, daha önce (?)' (ETŞ 1992: 401). öngre 'önce, daha önce, eskiden, evvelce' (AY-III 1991: 108). öñgre 'önce, evvel, dün' (ETŞ 1992: 401). öñrā; 'WYNKR' 'önceleri, eskiden' (İKPÖ 1998: 157). öñrā 'doğuda, önce, ileri' (Gabain 2000: 290). öñre 'önce' (KUKY 2009: 202, 529). öñre 'ön tarafta, önde; doğuda, ileride' (METY 2012: 319). öñre 'önde, doğuda' (Aydın 2012: 176). öñre 'önce, ön' (AY-YK 2012: 251). öñrā 'önce; ön, ileri, doğuda' (ABH 2013: 218). öñgreken 'daha önce' (ETŞ 1992: 401). öngreki 'önceki, daha önceki, evvelki' (AY-III 1991: 108). öñreki 'doğudaki, öndeki' (METY 2012: 319). öñgtün 'önde, ileride, ileriye' (Hsüan-X 1975: 165). öñtün 'doğu' (METY 2012: 319). öñgtünki 'doğudaki' (Hsüan-X 1975: 165). öñü 'ön (?)' (Gabain 2000: 290). OT. öñğ 'ön' (KB: 362). ö 'ön', ö ıd- 'sunmak, yakdim etmek' (TKT 2004: 581). öñğ 'öni önce; öndün' (DLT-Atalay 2006: IV-459). krş. ödin '1. evvel, önce; 2. gayrı, başka', ödin keç- 'önceden olmak, yapılmak, geçmişte kalmak' (TKT 2004: 582). öñğdün 'önden, önceden' (KB: 362). öñğdün 'öndün' ['Oğuzlar ı harfi ile ı harfini atarak öñğ derler. öñğdün yorit 'atını önden sür'. Bu Oğuzlar için bir Kuraldır.'], öñğdünki 'önceki' (DLT-Atalay 2006: I-115; IV-459). örü 'yana, doğru' (TKT 2004: 582). öürt- 'önde gitmek, başı çekmek', öürtgen 'öne geçiren, önde giden' (TKT 2004: 582). Hrz-T. öñг 'прежде; раньше; кроме; перед; впереди; справа' (HŞ 1979: 372). öñğ 'ön, önce(den)' (ME 1993: 166). öñ I 'ön, karşı taraf; önde gelen (kişi)' (KE 1997: 508). ön '1. ön; 2. önce' (MM 2008: 248). krş. öñгдин 'заранее; прежде' (HŞ 1979: 374). öndin 'önce, önceden' (KurT 2002: 211). öñгдүнki 'передний' (HŞ 1979: 374). öñglü 'ön taraflı, ön cephe' (ME 1993: 167). öñi 'önceki' (KurT 2002: 212). öñiñki/öñüki/öñünki 'önceki, ilk' (KurT 2002: 212). önün 'önceden' (ME 1993: 167). öñürt- 'önce işlemek, önceden yapmış olmak' (KurT 2002: 212). AO-KıpT. krş. öñğdin 'önceden, önce' (AO 1996: 229). M-KıpT. öñğ 'ön' (BV 1986: 261). öñ '1) ön, ön taraf; 2) huzur, yan, nezd' (GT 1989: 412). öñ 'önce, evvel' (GT 1989: 412). öng = Ar. şadr 'front part' (RH 2000: 264). öñ 'ön' (KH 2002: 136). krş. öñdin 'önce, daha evvel' (GT 1989: 412). öñürdi 'önce, evvel, iptida' (GT 1989: 413). Çağ. öng 'evvel, sağ taraf' (AL: 116). O-Moğ. öngkergü 'to pass' (RH 2000: 92).

1739. ön-: ortaya çıkmak.

önedurur önədurur CC-A 75a/14

Önadurur ‘procrecit’ (Kuun 1880: 258). ön- ‘aus etwas herauswachsen’, (ary tyn) kim ata ovuldan önedurur ‘der Heilige Geist, der vom Vater und Sohne ausgeht’ (Grønbech 1942:). ønædurur 74v/14 (Drimba 2000: 138). ET. ön- ‘çıkma, neşet etmek’ (Mayt: 445). ön-(ün-!) ‘yükselmek’ (ETŞ 1992: 399). ön- (ün-?); ’WYN-¹⁰⁰ ‘kalkmak, ilerlemek, büyüme, çıkmak, öne çıkmak’ (İKPÖ 1998: 156, 157). ön- ‘выступать’ (TEƏ 2008: 324). ün- ‘(yukarı/dışarı) çıkmak’ (Üİ 1998: 198). ün- ‘1. yükselmek, (bitki) çıkmak, boy vermek, kalkmak, tırmanmak; 2. (düşman saflarının) içinden çıkmak, sıyrılmak, (delip) geçmek’ (KUKY 2009: 337, 378, 535). ün- ‘çıkma, yükselmek; kalkmak’ (METY 2012: 325). ün- ‘ortaya çıkmak, yükselmek’ (AY-YK 2012: 268). krş. ондүрмак (HŞ 1979: 371). öntür- ‘çıkarmak’ (Mayt: 445). öntür- ‘göndertmek, uzaklaştırmak’ (ETŞ 1992: 402). öntür-; ’WYNTWR- ‘göndermek, yolcu etmek’, (‘ilerlemek, çıkmak’ anlamındaki ön- fiilinin -tür- ile yapılmış ettirgeni) (İKPÖ 1998: 157). öntür- ‘выводить’ (TEƏ 2008: 324). önünçsüz ‘geçilmez olan’ (ETŞ 1992: 402). önüş ‘çıkış, yükseliş, henüz’ (ETŞ 1992: 402). ündür- ‘çıkartmak’ (Üİ 1998: 198). üntür- ‘1. yükseltmek; 2. (tan) atmak’ (KUKY 2009: 346, 410, 535). üntür- ‘tan atmak (harfiyen: yükseltmek, çıkartmak)’ (METY 2012: 325). ünüş ‘çıkış, yükseliş’ (AY-YK 2012: 269). OT. ön- ‘bitmek, yetişmek’ (KB: 362). ön- ‘-bitki- bitmek, yetişmek, neşvünema bulmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-458). krş. öndür- ‘-bitki- bitirmek, yetiştirmek; (Uygurca) yöneltmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-459). Hrz-T. ön- ‘bitmek, (bitki) yetişmek’ (MM 2008: 248). öhmaк ‘расти’ (HŞ 1979: 376). krş. ündür- ‘büyütmek, yetiştirme’ (KE 1997: 684). M-Kıpt. ön- → öndü: Büyüdü, neşvü nūma buldu, neticelendi (KİLE 1931: 65). Çağ. ön- → öndi ‘iki kat olur’, öngey ‘bükülür, iki kat olur’ (AL: 116).

1740. önü: yalın, çıplak.

önü ønv CC-A 81a/5

Öngu ‘levis’ (Kuun 1880: 258). öñý ‘bloss’ (Radloff 1887: 15). öñü ‘bloss’ (Grønbech 1942: 183). ønv 80v/5 (Drimba 2000: 140). ET. öñgi ‘artık, her nevi, çeşitli, başka başka, ayrı ayrı’, öñgi öñgi ‘başka başka’ (ETŞ 1992: 401). öñi; ’WYNKY ‘dışarda, kenarda, ayrı, başka yerde, farklı’, (öñ ‘önde, dışarda’ + iyelik ve belirtme eki -i = ‘dışında, ayrı olarak, hariç’) (İKPÖ 1998: 157). krş. öñgin: öñgin öñgin ‘ayrı ayrı’ (ETŞ 1992: 401). öñgisig ‘başka gibi, değişik’ (ETŞ 1992: 401). öñgik ‘kadınların takma olarak keçi kılından yaptıkları zülûf’ < öñi ‘other’, öñgi yürgeyek ‘ulanmış zülûf’ (DLT-Atalay

2006: IV-459; EDPT: 183). öngiklen- ‘zülüflü olmak, takma saç -zülüf- takmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-459). öngük ‘yastıkların uçlarına yapılan ipek salkımlar, saçaklar’ (DLT-Atalay 2006: IV-460) .

1741.öp-: öpmek.

öpermen	opařmẽ	CC-İ 20a/23
öpkil	opchıl	CC-İ 20a/25
öptüm	optum	CC-İ 20a/24
öpti	øptı	CC-A 63a/13, 64a/16
öptüg	øptug	CC-A 63a/18

Oparmen ‘osculator’, opchıl *emir şekli* (Kuun 1880: 257); öpti ‘osculatus est’ (Kuun 1880: 258). өп (v) ‘küssen’, öpärmän, öптўм, öpkil, өпти, өптиң, *anl. f.-ışa. f. cокуп öпўр* 101 (Radloff 1887: 16). öp- ‘küssen’ (Grønbech 1942: 183). Oparmẽ 19v/22, Optum 19v/23, Opchıl 19v/24 (Drimba 2000: 60); øptı 62v/13, øpt[u > i]g 62v/18 (Drimba 2000: 120); øpt[u > i] 63v/16 (Drimba 2000: 122). ET. öp- ‘öpmek’ (Gabain 2000: 290). krş. öpiş-; ’WYPYŞ- ‘öpüşmek’ (İKPÖ 1998: 157). öpügse- ‘öpmek istemek’ (ETŞ 1992: 402). öpügsä- ‘öpmeyi arzu etmek’ (Gabain 2000: 59). OT. öp- ‘öpmek’ (KB: 363; DLT-Atalay 2006: IV-460). krş. öpse- ‘öpmek istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-461). öptür- ‘öptürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-461). öpüş ‘öpüş -iki kişi arasında-’ (DLT-Atalay 2006: IV-461). öpüş- ‘öpüşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-461). Hrz-T. öp- ‘öpmek’ (ME 1993: 167; KE 1997: 509; NF 1998: 339; KurT 2002: 213; MM 2008: 248). öpmek ‘sevme yahut ağırlama duygusunu bildirmek üzere, dudakları başkasının etine dokundurmak’ (İML 1988: 55). krş. öpüş ‘buse, öpme’ (İML 1988: 55). AO-KıpT. öp- ‘öpmek’ (AO 1996: 229). M-KıpT. öp- → öp: öpmek fiilinden emri hazır (KİLE 1931: 65). öp- ‘öpmek’ (KFLT 1989: 1049; İMS 1992: 580; KK 1999: 120; (KMT 2002: 132; KF 2006: 170). öp- → öp ‘kiss!’ (RH 2000: 75). Çağ. öp- ‘öpmek’ (MK 1993: 518).

1742.öpke: öfke.

öpke	opcha	CC-İ 16a/14
öpke	øpkα	CC-A 66b/4
öpkem	øpkam	CC-A 61a/21
öpkessin	øpkαřın	CC-A 70a/24

Opka, öpkä ‘ira’ (Kuun 1880: 257, 258); CC-A 61a/21 öpkem → *ışa. f. – anl. f. öpkəsi*: öpkani kelimesinin *eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 258). önkä ‘Lunge, Zorn’,

öp̄käsīn, öp̄kānī (Radloff 1887: 16). öp̄ke ‘Lunge(?)’; Zorn’ (Grønbech 1942: 183). Op̄cha 15v/14 (Drimba 2000: 54); öp̄kæm 60v/21 (Drimba 2000: 117); øp̄kæ 66r/4 (Drimba 2000: 128); öp̄kæʃīn 69v/12 (Drimba 2000: 131). ET. öbkā/ öp̄kā/öpkā/öwkā ‘akciğer, hiddet, öfke’ (Gabain 2000: 290, 291). öp̄ke ‘akciğer’; öp̄ke ‘öfke, kızgınlık’ [‘.; çünkü öfke akciğerden gelir. Bu, birini ötekine yaklaştırmıştır; nitekim Arapçada yağmura gök dahi denir.’] (DLT-Atalay 2006: I-128). övke ‘öfke, hiddet’ (AY-III 1991: 109). övke ‘öfke’ (Mayt: 449). övke ‘hiddet, öfke’ (ETŞ 1992: 405). krş. övkelig ‘öfkeli’ (Mayt: 449; ETŞ 1992: 405). övkesiz ‘öfkesiz’ (Mayt: 449). OT. öfke ‘öfke’ (DLT-Atalay 2006: IV-451). öp̄ke ‘dalak’ (DH: 215). öp̄ke ‘ak ciğer, ciğer’ (DLT-Atalay 2006: IV-460). öv̄ke ‘öfke, kızgınlık’ (KB: 367). öwke ‘1. öfke, gazap, kin’, öwke kel- ‘1. öfkelenmek; 2. öfkelenlendirmek’, öwkeke sezā bol- ‘öfkelenlendirmek’, öwke sirügli ‘öfkesini bastıran’, öwke siür̄gen ‘çok öfkeli, kızgın’, ḥamiyet öwke ‘taassup ve azgınlık’ (TKT 2004: 370, 586). krş. öwkelig → öwkelig bol- ‘öfkelenmek, gazap etmek’ (TKT 2004: 586, 587). Hr̄z-T. öȳkā/öfkā ‘обида; гнев’ (HŞ 1979: 258). öfke ‘öfke’ (ME 1993: 165). öp̄ke ‘akciğer’ (İML 1988: 55). öv̄ke ‘öfke’ (ME 1993: 168). öwke ‘öfke’ (KE 1997: 511; NF 1998: 340). öfkā/öpkā/öwkā ‘öfke’ (KurT 2002: 207, 213, 216). krş. öfkāli ‘sinirli, öfkeli’ (KurT 2002: 207). öwkelig ‘öfkeli, sinirli’ (KE 1997: 511). öwkelig ‘öfkeli’ (NF 1998: 340). öfkān ‘öfkeli, sinirli’ (KurT 2002: 207). AO-Kıpt. öfke ‘öfke’ (AO 1996: 229). M-Kıpt. öfke ‘akciğer’ (KK 1999: 120). öfken ‘lung’ (RH 2000: 105). öpkā ‘akciğer’ (KİLE 1931: 66). öp̄ke/öwke ‘akciğer’ (BV 1986: 261, 262). öp̄ke = Ar. al-ri’a ‘lung’ (RH 2000: 210). öyke/öyken ‘akciğer’ (KMT 2002: 133). öyke ‘akciğer’ (DM 2003: 101).

1743. öp̄kele-: öfkelenlendirmek.

öp̄kele	op̄chala	CC-İ 16a/13
öp̄keledün	op̄chaladun	CC-İ 16a/12
öp̄kelermen	op̄chalaŕmē	CC-İ 16a/11

Op̄chalar̄men ‘irascor’, op̄chala *emir şekli* (Kuun 1880: 257). öpkālā (v) ‘zürnen’, öpkālāŕmān, öpkālādīm, öpkālā, *işa. f.* öpkālāmākci (Radloff 1887: 16). öp̄kele- ‘zürnen’ (Grønbech 1942: 183). Op̄chalar̄mē 15v/11, Op̄chaladun 15v/12, Op̄chala 15v/13 (Drimba 2000: 54). ET. öbkālā-/öwkilā-/öwkālā- ‘hiddetlenmek, öfkelenmek’ (Gabain 2000: 291). öbkele- ‘öfkelenmek, kızmak’ (IB: 58). övkele- ‘öfkelenmek’ (Mayt: 449). övkele- ‘öfkelenmek, kızmak’ (Mir) (YKI 2013: 506). OT. öp̄kele-

‘ciğerine vurmak; öfkelenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-460). öpkile- ‘öfkelenmek; kızdığı için yüz çevirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-460). övkele- ‘öfkelenmek’ (KB: 367). krş. öwkelen- ‘öfkelenmek, gazap etmek’ (TKT 2004: 587). Hrз-T. öpkelemek ‘öfelenmek’ (İML 1988: 55). öwkele- ‘sinirlenmek, öfkelenmek’ (KE 1997: 511; NF 1998: 340). krş. öўkālānmāk (HŞ 1979: 260). öfkālān- ‘öfkelenmek, sinirlenmek’ (KurT 2002: 207). öfkeleş- ‘birbirine öfkelenmek’ (ME 1993: 165). övkelen- ‘öfkelenmek’ (ME 1993: 168). öwkelen- ‘öfkelenmek, sinirlenmek’ (KE 1997: 511). övkelendür- ‘öfkелendirmek’ (ME 1993: 168).

1744. öpkelmekçi: öfkeli.

öpkelmekçi öpkelmekçi CC-A 67a/20

Opkelmekçi ‘iracundus’ (Kuun 1880: 257). *anl. f.-işa. f.* öпкālāmākçi (Radloff 1887: 16). öpkelmekçi ‘zornig’ (Grønbech 1942: 184). öpkelmekçi 66v/13 (Drimba 2000: 129).

1745. öpmek: öpücük.

öpmek opmac CC-İ 20a/26

Opmac ‘osculum’ (Kuun 1880: 257). öpmek ‘Kuss’ (Grønbech 1942: 183). (Drimba 2000: ?). OT. Hrз-T. öpmāk ‘целовать’ (HŞ 1979: 267). öpmek ‘örme, öpücük, bûse’ (ME 1993: 167). krş. опкў ‘поцелуй; лобзание’ (HŞ 1979: 266). опўшў-ойнашу ‘целуясь и забавляясь’ (HŞ 1979: 267). M-Kıpt. öp- ‘öpmek’ (GT 1989: 413).

1746. örgüz-: koyunları otlağa salmak.

örgüzürmen özgvzvrme CC-A 82b/20

Örgüzurmê (örgüzurmen) ‘pasco’ (Kuun 1880: 258). öргўц (v) ‘ich wieder’, öргўцўрмән (Radloff 1887: 15). örgüz- ‘(die Schafe) auf die Weide treiben’, örgüzürmen (Grønbech 1942: 184). örgvzvrme 82r/19 (Drimba 2000: 143).

1747. örken: kalın ip.

örken ørken CC-A 58a/17

örkenler øzkenler CC-A 64a/23

Örken ‘funis’ (Kuun 1880: 136, 258); örken ‘sargı’ (Kuun 1880: 171, 258). örkān ‘ein langes Seil’ (Radloff 1887: 15). örken ‘Seil, Tau’ (Grønbech 1942: 184). örkenler 63v/23 (Drimba 2000: 122). OT. Krh-T. örgen ‘urgan’ (DLT-Atalay 2006: IV-463). Hrz-T. krş. örgenç ‘urgancı’ (İML 1988: 55). M-KıpT. örgen ‘urgan’ (BV 1986: 261).

1748. örleş: tepe.

örleş Orlaş CC-İ 40a/18

Orlas ‘ascensio’ (Kuun 1880: 258). öplām ‘Erhebung, Aufstelg’ (Radloff 1887: 15). örleş ‘Anhöhe’ (Grønbech 1942: 184). Orlas 39v/18 (Drimba 2000: 87). ET. krş. ör ‘taht’ (Mayt: 446). ör- ‘yukarı çıkmak’ (Mayt: 446). ör- ‘yükselmek, (topraktan) çıkmak, bitmek, yetişmek’ (AY-III 1991: 108). ör- ‘yükselmek, ortaya çıkmak, dimdik olma, yukarı çıkmak’ (ETŞ 1992: 402). ör- ‘yükselmek’ (Gabain 2000: 290). ör- ‘yükselmek, çıkmak’ (AY-YK 2012: 252). örgi- ‘otağ, taht kurmak’ (UKY 2011: 102). örgi- ‘kurmak, yükseltmek’ (METY 2012: 319). örgin/örgün ‘taht’ (Gabain 2000: 290). örgin ‘taht’ (UKY 2011: 102; METY 2012: 319). örgin ‘taht’ (Mir) (YKI 2013: 506). örgün ‘taht’ (Mayt: 446; IB: 58; AY-III 1991: 108). öri/örü ‘yüksek, vakur’ (Gabain 2000: 290). örki/örüki ‘yüksek’ (Gabain 2000: 290). öriđ- ‘yükselmek, yükseltmek, beslemek’ (ETŞ 1992: 402). örit- ‘yükseltmek, beslemek, yetiştirmek’ (AY-III 1991: 108). örit- ‘yükseltmek, uyandırmak’ (Üİ 1998: 172). örit- ‘yükselmek, (fikir) beslemek’ (Gabain 2000: 290). öritdür- ‘yükselttirmek, yetiştirtmek, yükseltmesini sağlamak’ (AY-III 1991: 108). öritmek ‘yükseltme, besleme (AY-III 1991: 108). örit(t)ür- ‘yükselttirmek, yetiştirmek, olmasını sağlamak’ (AY-III 1991: 108). örki ‘muhteşem, büyük’ (Mayt: 447). örki ‘yüksek mevki’ (ETŞ 1992: 403). örle- ‘yükselmek’ (ETŞ 1992: 403). örlä- ‘yükselmek, binmek’ (Gabain 2000: 290). örtür- ‘çıkarmak, yükseltmek’ (Gabain 2000: 291). örü ‘yukarı, üst; yüksek’ (AY-III 1991: 108). örü ‘üst, üstte, yukarı’ (ETŞ 1992: 404). örü ‘yükseliş’ (Gabain 2000: 291). örü ‘yukarı’ (ABH 2013: 218). OT. ör- ‘(ayağa) kalkmak’, öre turgan ‘ayağa kalkan’ (TKT 2004: 583). ör- ‘belirmek; çıkmak, kopmak; yükselmek -bulut-’ (DLT-Atalay 2006: IV-461). krş. örle- ‘yükselmek, belirmek, çıkmak’ (KB: 363). örle- ‘yükseltmek’ (TKT 2004: 583). örü ‘yüksek, dik; üst’ (KB: 364). örüş- ‘belirmek, yükselmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-466). Hrz-T. örlām ‘подъем’ (HŞ 1979: 305). krş. ör ‘yukarı’ (ME 1993: 167). ör- ‘yükselmek, kalkmak’ (ME 1993: 167). ör- ‘yükselmek, ayağa kalkmak; örmek’ (KE 1997: 509). ör- ‘ayağa kalkmak, kalkmak’ (NF 1998: 339). ör- ‘yükselmek’

(MM 2008: 248). öre ‘direk, sütun’ (NF 1998: 339). örge- ‘kalmak, bulunmak’ (KE 1997: 509). örke- ‘yükselmek’ (KE 1997: 509). örge- ‘yükselmek, ağmak, çıkmak’ (NF 1998: 339). örgüç ‘hörgüç’ (NF 1998: 339). örküç ‘hörgüç’ (ME 1993: 167). örle- ‘yükselmek, çıkmak, belirtmek’ (KE 1997: 509). örä I/örü → örü tur- ‘ayakta durmak, durmak’ (KurT 2002: 213, 215). örä II ‘direk, sütun’ (KurT 2002: 213). öpÿ ‘вертикально; прямо’ (HŞ 1979: 310). M-Kıpt. örleş ‘yokuş, çıkış’ (İMS 1992: 580). krş. ör- ‘kalkmak’ (KFLT 1989: 1049). öre tur- ‘ayağa kalkmak, ayakta durmak’, öre turguz- ‘ayağa kaldırmak’ (İMS 1992: 580). örgeç ‘hörgüç; erkeç, enenmiş koç’ (BV 1986: 261). örgeç ‘hörgüç’ (İMS 1992: 580). örgeçlen- ‘hörgüçlenmek’ (İMS 1992: 580). örgüç ‘hörgüç’ (KMT 2002: 132). örgülüg ‘belirmiş’ (BV 1986: 261). örü ‘durma, ayakta durma’ (KMT 2002: 132).

1749. örs: örs.

örs OꞤs CC-İ 43a/3

Ors ‘acmon’ ~ *yun.* ᾠκμων (Kuun 1880: 257). öpc ‘Ambos’ (Radloff 1887: 15). örs ‘Amboss’ (Grønbech 1942: 184). Ors 42v/3 (Drimba 2000: 90). OT. M-Kıpt. örs = Ar. al-‘alât wa hiya’l-zubra ‘anvil; piece of iron, anvil’ (RH 2000: 283).

1750. örtli: alevli, ateşli; krş. örtlik.

örtli örtli CC-A 80b/5

Örtli (Kuun 1880: 258). *işā. f.* öprlÿ ‘feurig’ (Radloff 1887: 15). örtli ‘flammend’, örtli tamuḫ ‘die feurige Hölle’ (Grønbech 1942: 184). örtli 80r/5 (Drimba 2000: 140). ET. krş. ört ‘alev, yalazı’ (Mayt: 447). ört ‘ateş’ (KUKY 2009: 236, 529; METY 2012: 319). ört ‘alev’, örtän ‘alev, alevler’ (Gabain 2000: 44, 290, 291). ört ‘yangın; yanan nesne’ (DLT-Atalay 2006: IV-464). örtçe ‘ateş gibi’ (Aydın 2012: 176). ördän-/örtän- ‘yanmak, tutuşmak’ (Gabain 2000: 291). örte- ‘yakmak’ (Mayt: 447). örten- ‘alev almak, yanmak’ (Mayt: 447). örten- ‘yanmak’ (IB: 58). örtenmek ‘alevlenme’ (Mayt: 447). örlet- ‘kızdırmak, rahatsız etmek’ (Mayt: 447). örtlüg ‘alevli’ (Mayt: 447). örlüş- ‘kızmak’ (Mayt: 447). örtän- ‘tanmak, tutuşmak’ (ABH 2013: 218). örten- ‘yanmak’ (Mir) (YKI 2013: 506). örte- ‘alevlenmek, tutuşmak’ (ETŞ 1992: 403). OT. krş. örte- ‘yakmak’ (KB: 363; DH: 215; AH: LI). Hrz-T. krş. örte- ‘yakmak, yandırmak’ (ME 1993: 167). örtä- ‘yakmak’ (KurT 2002: 214). örte- ‘yakmak’ (KMT 2002: 132). örtämāk ‘сжигать; устроить пожар’ (HŞ 1979: 297). örten- ‘yanmak’ (KE 1997: 510).

örtenmek ‘yanık, göynük’ (ME 1993: 167). Çağ. krş. ört ‘şule-i ateş’ (AL: 96). örte-örte- ‘yakmak’ (MK 1993: 519). örten- → örtenür ‘yanar’ (AL: 96). örten- ‘yanmak’ (MK 1993: 519). örtengücü ‘yanıcı’ (AL: 97). örtük ‘yanmış’ (AL: 97).

1751. örtlik: alevli, ateşli; krş. örtli.

örtlik örtlik CC-A 59b/10

iş.a. f. Örtik ‘igneus’ (Kuun 1880: 141, 258). öпрѣк ‘feurig’ (Radloff 1887: 15). örtlik ‘flammend’, örtlik tamuq ‘die feurige Hölle’ (Grønbech 1942: 184). örtlik 59r/10 (Drimba 2000: 115).

1752. örümçik: örümcek.

örümçik örveik CC-A 58b/26

Örumçik ‘aranea’ (Kuun 1880: 258). öпрѣмѣк ‘Spinne’ (Radloff 1887: 15). örümçik ‘Spinne’ (Grønbech 1942: 184). órvčik 58r/26 (Drimba 2000: 114). OT. örümçek ‘örümcek’ (DLT-Atalay 2006: IV-462). Hrz-T. örümcek ‘örümcek’ (KE 1997: 510). örümçuk ‘örümcek’ (İML 1988: 56; NF 1998: 340). öпрѣмчѣк ‘payk’ (HŞ 1979: 313).

1753. ös-: büyümek, gelişmek.

östi øftí CC-A 72b/16

Östi ‘crevit’ (Kuun 1880: 258). öc (v) ‘wachsen’, öcтѣ (Radloff 1887: 16). ös- ‘wachsen, zunehmen’, taş tavıya kim bitip östi ‘der Stein, der zum Berge wuchs’ (Grønbech 1942: 184). øftí 72r/8 (Drimba 2000: 135). OT. Hrz-T. ös- ‘uzamak, büyümek; sevinmek’ (KE 1997: 510). M-Kıpt. ös- ‘yetişmek, gelişmek’ (TK 2008: 307). krş. östür- ‘bitirmek, yerden çıkarmak’ (TK 2008: 306). östüröv ‘nebat, bitki’ (TK 2008: 306). ösgü [osgu ‘wachsen’] < Moğ. ös- ‘to grow’ (Ölmez 2013: 382).

1754. öseñ: gayretli, çalışkan.

öseñ öfəñ CC-A 82a/11

Ösäñ ‘pertinax’ (Kuun 1880: 258). *iş.a. f.* özäñ ‘widerspenstig’ (Radloff 1887: 16). *iş.a. f.* öşeñ ‘widerspenstig’ (Grønbech 1942: 184). öfəñ 81v/11 (Drimba 2000: 142).

1755. öskür-: öksürmek.

öskürümen oscurumě CC-İ 28b/19

öskürdün oscurdun CC-İ 28b/20

Oscurumen ‘tussio’ (Kuun 1880: 257). öскýр (v) ‘husten’, öскýрýмән, öскýрмәк (Radloff 1887: 16). öskür- ‘husten’ (Grønbech 1942: 184). Oſcurumē 28v/19, Oſcurdun 28v/20 (Drimba 2000: 71). Hrz-T. öksür- ‘öksürmek’ (ME 1993: 166). öksürmek (İML 1988: 96). M-KıpT. öksür- ‘öksürmek’ (KK 1999: 120; KH 2002: 136; (KMT 2002: 132; KF 2006: 169). öksimek = Ar. al-su‘âl ‘cough’ (RH 2000: 274). krş. öksürük ‘öksürük’ (KK 1999: 120).

1756. öskürmek: öksürük.

öskürmek oscurmac CC-İ 28a/21

Oscurmac ‘tussis’ (Kuun 1880: 257). öskür- ‘husten’ (Grønbech 1942: 184). Oſcurmac 28v/21 (Drimba 2000: 71). OT. M-KıpT. öksürmek ‘öksürük’ (KK 1999: 120; (KMT 2002: 132).

1757. öte: öte.

öte øte CC-A 76b/9

Öte ‘trans’ (Kuun 1880: 258). öт (v) ‘durchdringen’, öträ ‘hindurch’ (Radloff 1887: 15). öte ‘durchdringend, durch’, eki qaryn öte kördi meñü jaryxlyq teñrini ‘durch zwei Leiber hindurch erblickte er den Gott des ewigen Lichtes’ (Grønbech 1942: 184). ET. krş. ödhkürü/ötkürü ‘-den dolayı, -den beri’ (Gabain 2000: 291). ödmek ‘geçmek, geçme’ (ETŞ 1992: 395). *ödüş-/ötüş- ‘geçmek’ (Gabain 2000: 291). öt- ‘geçmek, becermek’ (Gabain 2000: 291). ötä- ‘ödemek’ (Mayt: 448; Gabain 2000: 291). öteg ‘ödeme, ödenecek borç’ (ETŞ 1992: 404). ötäğ/ötäk ‘ödünc, borç’ (Gabain 2000: 291). ötegçi ‘borçlu, verecekli’ (HUAS 2014: 152). ötäğçi ‘borçlu’ (Gabain 2000: 291). ötgür- ‘derûnuna nüfûz etmek’ (Mayt: 448). ötgür- ‘tamamıyla anlamak, açıklamak, derinlemesine anlamak, nüfuz etmek’ (AY-III 1991: 108). ötgürü ‘-DEn dolayı; -DEn beri, dolayısıyla, sebebiyle’ (AY-III 1991: 108). ötrö/ötrü ‘sonra’ (Gabain 2000: 291). ötrö ‘ötürü, dolayı’ (UKY 2011: 102). ötrö ‘ötürü’ (Aydın 2012: 176). ötrü ‘-den dolayı; bunun üzerine, sonra’ (Mayt: 448). ötrü ‘sonra, -DEn dolayı, bunun üzerine (AY-III 1991: 108). ötrü ‘ötrü, için, sonra, o zaman’, ötrü kim ‘bundan başka’ (ETŞ 1992: 404, 405). ötrü ‘sonra, ..+den sonra’ (AY-YK 2012: 252). ötrü ‘sonra; -DAn dolayı, bunun üzerine; o vakit’ (ABH 2013: 218). ötür- ‘vakit geçirmek’ (Hsüan-X 1975: 166). OT. öte ‘iyice’ (AH: LI). krş. öt- ‘geçmek, bir şeye geçmek, delmek’ (KB: 365). öt- ‘geçmek, elden çıkmak, yitmek’ (TKT 2004: 585). öt- ‘bir şeye geçmek, delmek; boşalmak, -karın- sürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-467). öte- ‘ödemek’ (KB: 365). öte- ‘1. (emaneti)

sahibine vermek; 2. ödemek, yerine getirmek, eda etmek', şükr öte- 'şükretmek', şükr öteğli 'şükreden' (TKT 2004: 585, 639). öte- 'ödemek' (DLT-Atalay 2006: IV-467). ötel- 'ödenmek' (KB: 365). ötel- 'eda edilmek, yerine getirilmek' (TKT 2004: 585). ötgür- 'ötürtmek, sürdürmek; göndermek; bir şeyi bir şeyin içinden öteye geçirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-468). ötgürüş- 'bir şeyi bir şeye geçirmekte yardım ve yarış etmek; mektuplaşmak' (DLT-Atalay 2006: IV-468). ötki 'ivaz, bedel, karşılık' (DLT-Atalay 2006: IV-468). ötnü 'ödünç', men yarmak ötnü bërdim 'Ben ödünç para verdim.' (DLT-Atalay 2006: I-130; IV-469). отру 'из-за; вследствие' (HŞ 1979: 273). ötrü 'ötürü, dolayı' (KB: 366; AH: LI). ötrüm 'müşhil' (KB: 366). ötrüm 'müşhil, sürgün ilacı', süt ötrüm 'mercimeğe benzer, ishal veren bir ot' (DLT-Atalay 2006: IV-469); ötrüm 'purgative medicine' < 2 ötür- < 1 öt- 'to cross; to pass over, forgive (sins, etc.)' (EDPT: 39, 66, 68). ötrüş- 'göndermek, herhangi bir şeyde yardım ve yarış etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-469); ötrüş- < 2 ötür- < 1 öt- 'to cross; to pass over, forgive (sins, etc.)' (EDPT: 39, 66, 68). ötse- 'öte geçmek istemek, delip geçmek istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-469). ötül- 'geçilmek' (KB: 367). ötür- 'delmek' (DLT-Atalay 2006: IV-470). Hrız-T. krş. öde- 'ödemek, eda etmek' (KE 1997: 501). ödä-/öte- 'ödemek' (KurT 2002: 206, 215). ödek 'ödeme, taksit' (ME 1993: 165). ödäl- 'yerine getirilmek' (KurT 2002: 206). ödemek 'ödeme, ödeyiş' (ME 1993: 165). öt- II '(karın vs.) gurlamak, ses çıkarmak' (ME 1993: 167). öt- I 'geçmek, geçerli olmak' (KE 1997: 510). öt- 'geçmek' (NF 1998: 340; KurT 2002: 215). öt- 'geçmek, aşmak' (MM 2008: 248). ötä 'наквозь; сквозь' (HŞ 1979: 269). öte 'öte, öte taraf' (KE 1997: 510). ötä 'sonra, daha sonra' (KurT 2002: 215). öte 'ileri, öbür taraf' (MM 2008: 249). öte- 'ödemek' (ME 1993: 167). öte- 'ödemek, yerine getirmek' (KE 1997: 510). öte- 'ödemek, eda etmek, yerine getirmek' (NF 1998: 340). ötek 'ödek, ceza' (İML 1988: 56). ötäl- 'sona ermek, tamamlanmak' (KurT 2002: 215). ötän- 'bitmek, tamamlanmak' (KurT 2002: 215). ötemek 'borç ödetmek' (İML 1988: 56). ötkerü 'öte taraf' (KE 1997: 511). ötkür- 'geçirmek' (ME 1993: 167). ötkür- 'geçirmek, geçirtmek, delmek' (KE 1997: 511). ötmek 'geçmek', ozötmek 'karın sürmek (amel)' (İML 1988: 56, 57). ötnüş- 'birlikte gitmek' (ME 1993: 167). ötrü 'ötürü, dolayı' (KE 1997: 511). ötrü 'ötürü, dolayı' (NF 1998: 340). ötür- I 'ishal olmak' (ME 1993: 168). ötür- II 'sürümlü yapmak' (ME 1993: 168). ötür- 'geçirmek' (KE 1997: 511). AO-KıpT. krş. ötürü 'ötürü' (AO 1996: 230). M-KıpT. krş. öde- 'ödemek, eda etmek' (KMES 1994: 292). öde- 'ödemek' (KFLT 1989: 1048; KF 2006: 169). öded- 'ödetmek' (KFLT 1989: 1048). ödemeklik 'ödeme' (KFLT 1989: 1048). öte 'bir yandan bir yana geçen (delik)' (MG 1984: 229). öt-

‘geçmek’ (BV 1986: 261). öt- ‘geçmek, çıkmak’ (KFLT 1989: 1049). öt- ‘geçmek, gitmek’ (KMT 2002: 133). öt- ‘geçmek, nüfuz etmek’ (TK 2008: 306). öte- ‘ödemek’ (İMS 1992: 581). ötel- ‘ödenmek’ (İMS 1992: 581). ötenil- ‘ödenilmek’ (İMS 1992: 581). ötker- ‘geçirmek, nüfuz ettirmek’ (BV 1986: 261; TK 2008: 306). ötkürü/ötürü/ötürü ‘ötürü’ (KFLT 1989: 1049). ötrü ‘ötürü, dolayı’ (MG 1984: 229). ötrü ‘ötrü, yüzünden, dolayı’ (KH 2002: 136). ötürü ‘dolayı, için, ötürü’ (GT 1989: 413). Çağ. krş. öt- ‘geçmek’ (MK 1993: 519). ötker- ‘geçirmek’ (MK 1993: 519). ötkeril- ‘geçirilmek’ (MK 1993: 519). Çağ. krş. öt- → öt ‘keç’, ötti ‘kitti’ (AL: 83). ötkün ‘eyleyen ve geçen’, öte öte ‘keçe keçe’, ötti ‘bir dahi feragat etdi ve vaz kecdi’, ötker- → ötkergeysin ‘feragat etdüresin’ (AL: 84). ötkerü ‘kecür’ (AL: 85). ötküz- → ötküzib ‘kecürüb’ (AL: 85). ötüzmey ‘ben kecürmezsin’ (AL: 85). ötüük ‘keçmiş’ (AL: 86). ötmek ‘kitmek ve geçmek’ (AL: 87). ötmek ‘kitmek ve geçmek’ (AL: 87). ötrü ‘karşı’ (AL: 87). ötleş ötleş ‘kat kat ve peyapey’ (AL: 89).

1758. ötemiş:ödemiş, borçsuz.

ötemiş	otemís	CC-A 61a/13, 61a/13
--------	--------	---------------------

Otemis ‘solvit’ (Kuun 1880: 257). otemiš 60v/12, 60v/12 (Drimba 2000: 117).

1759. ötli: ötli sirke ‘ekşi sirke’.

ötli	øtli	CC-A 72b/20
------	------	-------------

Ötli ‘felleus’ (Kuun 1880: 258). öt ‘Galle’, ötlý ‘mit Galle vermischt’ (Radloff 1887: 15). ötli ‘gallig’, ötli sirke ‘galliger Essig’ (Grønbech 1942: 184). øtli 72r/10 (Drimba 2000: 135).

1760. ötmek: ekmek.

ötmek	øtmek	CC-A 64b/20
ötmekin	øtmekín	CC-A 71a/4
ötmekine	øtmekína	CC-A 71a/15
ötmekley	øtmekley	CC-A 73a/12
ötmekimimizni	øtmäkīmífní	CC-A 64a/29
ötmekniñ	øtmakníñ	CC-A 81b/11

iş a. f. Ötmack ‘panis’, ötmäk vl ötmec (Kuun 1880: 258). ötmäk ‘Brot’, ötmäkimizni, ötmäkiniä, ötmäkläi, ötmäkin (Radloff 1887: 15). ötmek (Grønbech 1942: 185). ötmäckīmífní 63v/29 (Drimba 2000: 122); øtmek 64r/19 (Drimba 2000: 123); øtmekín

70v/2, øtmekínæ 70v/8 (Drimba 2000: 132); øtmekley 72v/6 (Drimba 2000: 136); øtmækniń 80v/11 (Drimba 2000: 140). OT. krş. ebek ‘çocuk dilinde ekmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-167). epmek ‘ekmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-184). Hrz-T. etmek/ötmek ‘ekmek’ (KE 1997: 213, 511). etmek ‘ekmek’ (NF 1998: 139). ötmäk ‘хлеб; лепешки’ (HŞ 1979: 276). ötmäk ‘ekmek’ (KurT 2002: 216). M-Kıpt. ätmäk ‘ekmek’ (KİLE 1931: 12). etmek ‘ekmek’ (GT 1989: 304; KK 1999: 108; (KMT 2002: 105). etmek = Ar. nân ‘bread’ (RH 2000: 294). ötmek ‘ekmek’ (İMS 1992: 581; (DM 2003: 101). krş. etmeksiz ‘ekmeksiz’ (KMT 2002: 105).

1761. ötmekçi: ekmekçi, fırıncı.

ötmekçi øtmækεi CC-A 64b/21

ötmäkçi ‘ekmekçi, fırıncı’ (Kuun 1880: 257); ötmäkçi ‘ekmekçi, fırıncı’ (Kuun 1880: 258). ötmäkçi ‘Brotbäcker’ (Radloff 1887: 15). ötmekçi ‘Bäcker’ (Grønbech 1942: 96). øtmækçi 64r/20 Drimba 2000: 123). OT. Hrz-T. etmekçi ‘ekmekçi’ (KE 1997: 213). ötmäkçi ‘ekmekci, fırıncı’ (KurT 2002: 216). M-Kıpt. etmekçi ‘ekmekçi, fırıncı’ (KMT 2002: 105). ötmekçi ‘ekmekçi’ (İMS 1992: 581; DM 2003: 101).

1762. ötrükçi: yalancı.

ötrükçi Otruczí CC-İ 50b/17

Otruczí ‘mendax’ (Kuun 1880: 257). ötrýk ‘die lüge’, ötrýkçi ‘die Lügner’ (Radloff 1887: 15). ötrükçi ‘Lügner, lügnerisch’ (Grønbech 1942: 185). Otruczí 50r/17 (Drimba 2000: 101). OT. Hrz-T. krş. ötrüklemek ‘yalan söylemek’ (İML 1988: 56). Çağ. krş. ötrük ‘yalan’ (MK 1993: 519). ötrük ‘yalan söz’, ötrükgine ‘tasgir ile yalancuk’ (AL: 87).

1763. ötünç: ödünç.

ötünçke otunzcha CC-İ 18b/27, 18b/28, 18b/29, 18b/30

Otunz ‘mutuum’, otunzcha berumen ‘mutuum argentum do’, otunzcha ber *emir şekli* (Kuun 1880: 257). öтýнц ‘Schuld’, öтýнцкă бāpāmān ‘ausleihen’ (Radloff 1887: 15). ötünč ‘Anleihe’, ötünčke ber- ‘leihen’ (Grønbech 1942: 185). Otunzcha 18r/27, 18r/28, 18r/29 (Drimba 2000: 58). ET. ödkünç ‘sahte, taklit’ (KUKY 2009: 173, 326, 529; UKY 2011: 102). ödkünç ‘kağanı niteleyen bir sözcük ancak anlamı kesin değil, ‘sahte’ ?’ (METY 2012: 319). OT. ötünç ‘ödünç’, ötünçke bér- ‘borç vermek, ödünç vermek’, ötünç bérmek ‘ödünç verme’ (TKT 2004: 585, 586). ötünç ‘ödünç’ (Oğuzca), men anğar

yarmak ödünç bərdim ‘Ben ona ödünç para verdim.’ (DLT-Atalay 2006: I-131; IV-469).
Hrz-T. ödünç ‘ödünç’ (ME 1993: 168). M-KıpT. ödünç ‘borç’ (GT 1989: 412). ödünç
‘ödünç’, ödünç al- (KMT 2002: 131). Çağ. öntüc ‘ödünç’ (AL: 117).

1764. övge-: övmek.

övgeler	øvgerlar	CC-A 62a/8
övger (Grønbech 1942: 185). øvgerlar 61v/8 (Drimba 2000: 118).		

1765. övün-: övünmek.

öväünir	øvnír	CC-A 81a/22
Övnir ‘gloriatur’ (Kuun 1880: 258). äŷн (v) ‘sich loben, rühmen=övünmek’, äŷнip (Radloff 1887: 8). övün- ‘prahlen’, øvnir (Grønbech 1942: 185). øvnír 80v/22 (Drimba 2000: 141). ET. öğün- ‘övünmek, kıvanmak, kıvanç duymak’ (KUKY 2009: 352, 529). ögün- ‘sevinmek, mutlu olmak’ (METY 2012: 319). OT. Krh-T. ögün- ‘kendini öğmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-452). Hrz-T. ögün- ‘öğünmek’ (ME 1993: 166). ögün- ‘övünmek’ (KE 1997: 502). ökünmek ‘öğünmek, maktanmak’ (İML 1988: 55).		

1766. öv: ev; krş.

öŷ	øw	CC-A 62b/4
öŷi	øvı	CC-A 69b/31
öŷi	øvı	CC-A 69b/13
öŷ	ou	CC-A 7a/17

Öw ‘domus’ (Kuun 1880: 251, 258). ev ‘Haus’, CC-A 7a/17 aş bişürgen öŷ → *işa. f.* aş
bişürgen ev ‘Küche’ (Grønbech 1942: 60, 96, 109). eu 6v/17 (Drimba 2000: 43); øw
62r/4 (Drimba 2000: 119); øví 69r/9 69r/19 (Drimba 2000: 130).

1767. öŷ-: övmek.

öŷdiler	øŷdiler	CC-A 72b/3
öŷdiŷ	øŷdiŷ	CC-A 71b/28
öŷeli	oŷalı	CC-A 76b/2
öŷer	øŷer	CC-A 73a/20

övermen övermen CC-A 83a/26

övsin øvşin CC-A 74b/30

we. övelim øgelim CC-A 73b/19

Ovding ‘laudavisti’ (Kuun 1880: 257); Övermen ‘laudo’, Övgâ *yani* övgan ‘laudata’, övsin ‘laudet’ (Kuun 1880: 258). äý (v) ‘loben=övmek, methetmek’, äwärmän, äwär, äwärläp, äýдиң, äýдилäp, äýciң, äwäli, äýräh (Radloff 1887: 8). öv- ‘loben, preisen’, frišteler yrlarlar övgerler teñerni ‘die Engel singen und loben Got’ (Grønbech 1942: 181, 182, 185). óvdiñ 71r/14 (Drimba 2000: 133); óvdiler 72r/2 (Drimba 2000: 135); øver 72v/10 (Drimba 2000: 136); øvşin 74r/15 (Drimba 2000: 138); óvæli 76r/2 (Drimba 2000: 139); óvermen 82v/26 (Drimba 2000: 144).

1768. övdir-: övdürmek.

övdür^{gen} øvd’gā CC-A 73a/16

övdür- ‘gelobt werden’, övdürgen ana ‘die gebenedeite Mutter’ (Grønbech 1942: 185). óv/dr/gæ 72v/8 (Drimba 2000: 136).

1769. övdü: övgü, övme, medih, sena.

övdü øvdv CC-A 73b/5

işa. f. Ovdi ‘laus’ (Kuun 1880: 207). *işa. f.* äýди ‘Lob’ (Radloff 1887: 8). övdü ‘Lob’ (Grønbech 1942: 185). øvdv 73r/3 (Drimba 2000: 137).

1770. övren-: öğrenmek; *krş.* üren-.

övenürmen øuranurmen CC-İ 3b/18

övrendum øurandum CC-İ 3b/19

övrengil øurangil CC-İ 3b/20

Öuranürmen ‘disco’, öurangil *emir şekli* (Kuun 1880: 258, 261). äýpäң (v), ‘lernen’, äýpäңirmän, äýpäңdim, äýpäңgil, äýpäңgäimін (Radloff 1887: 8). övren- ‘lernen’ (Grønbech 1942: 185, 270). [O > Ø]uran[u > i]rmen 3r/18, [O > Ø]urandum 3r/19, [O > Ø]uran/gil/ 3r/20 (Drimba 2000: 38). ET. ögren- ‘alışmak’, ögrenmiş ‘alışmış’ (Mayt: 443). ögür ‘koyun, geyik, bağırtlak kuşu, carıye, deve gibi şeylerin toplu bir halde bulunması, bu gibi şeylerin sürüsü’ (DLT-Atalay 2006: I-54). ögürülen- ‘at sürüsü aygıra

sahip olmak; başka hayvanlar sürü ve bölük haline gelmek' (DLT-Atalay 2006: IV-453). öğren- 'öğrenmek' (KB: 356; DLT-Atalay 2006: IV-451). ögreyük 'görenek, âdet' (DLT-Atalay 2006: I-159). T. Tekin, M. Erdal'ın *öğür* 'herd' + {A-} şeklindeki açıklamasını kabul etmiş ve kelimenin ilk anlamının 'to be associated, tamed, get used, be accustomed' ve 'to associated, tame, accustom' olduğunu belirtmiştir (Tekin 1994: 246). örgenmek 'öğrenmek' (DH: 215). Hrз-T. öгрәнмәк 'учиться; привыкать' (HŞ 1979: 345). öğren-/örgen- 'öğrenmek, tanımak, bilmek, alışmak' (KE 1997: 502, 510). öğren- 'öğrenmek; alışmak, âdet haline getirmek' (NF 1998: 335). ögrän- 'öğrenmek' (KurT 2002: 208). öğren- 'öğrenmek' (MM 2008: 248). M-Kıpt. ögrän-/örän- → öğrendi 'öğrendi' (KİLE 1931: 64, 66). ögrän- 'uczyc siğ' (Bulg-M 1954: 63). öğren- 'öğrenmek' (MG 1984: 228; GT 1989: 412; KK 1999: 120; KH 2002: 136; (KMT 2002: 131; (DM 2003: 101; KF 2006: 169; TK 2008: 305). öğren- '1) öğrenmek; 2) (hayvanlar için) evcilleşmek' (İMS 1992: 580). övren- → övren 'learn' (RH 2000: 62). yören- 'öğrenmek' (KMT 2002: 159). krş. öğreniş- 'öğrenişmek, öğrenmek' (MG 1984: 228). Çağ. örgen- → örgendi 'öğrendi' (AL: 97). örgen- 'öğrenmek' (MK 1993: 518).

1771. övret-: öğretmek.

ö̇vret	ourat	CC-İ 5a/17, 9b/11
ö̇vretmek	ouratımac	CC-İ 5a/18
ö̇vretmiş	ö̇vretmıs	CC-A 72a/26
ö̇vret ^{um}	ouratũ	CC-İ 5a/16
ö̇vret ^{um}	ouratum	CC-İ 9b/10
ö̇vretürmen ⁿ	ouraturmẽ	CC-İ 5a/15
ö̇vretürmen ⁿ	ouraturmẽ	CC-İ 9b/9

Ouratimac 'amonitio', Ouraturmen 'admoneo', Ourat *emir şekli* (Kuun 1880: 256); Ovretmis 'docuit' (Kuun 1880: 257). äypät (v) 'lehren', äypätirmän, äypättim, äypät, äypätmāk, äypätip, äypätti, äypätmııı (Radloff 1887: 8). övret- 'lehren', ave kimge. uš övretmiş teñri tuvğan söz 'ave (dir), welche das gotterzeugte Wort Weisheit gelehrt hat' (Grønbech 1942: 185, 270). Ouraturmẽ 4v/15, Ouratũ 4v/16, Ourat 4v/17, Ouratımac 4v/18 (Drimba 2000: 40); Ouraturmẽ 9r/9, O/u/ratum 9r/10, Ourat 9r/10 (Drimba 2000: 47); övretmıs 72r/13 (Drimba 2000: 135). ET. öğretig 'talim' (Mayt: 443). OT. Krh-T. öğret- 'öğretmek' (AH: L). öğret- 'alıştırmak, öğretmek', öğretilmiş 'öğretilmiş' (TKT

2004: 576). ögret- 'öğretmek' (KB: 356; DLT-Atalay 2006: IV-452). örgetmek 'öğretmek' (DH: 215). krş. ögretig 'terbiye' (KB: 356). Hrzt.-T. ögräd-/ögrät- 'öğretmek' (KurT 2002: 208). ögret- 'öğretmek' (ME 1993: 165; NF 1998: 335; KE 1997: 502). krş. ögrätıl- 'öğretilmek' (KurT 2002: 208). M-Kıpt. ögred- 'öğretmek' (KFLT 1989: 1048). ögrät- → ögrätti 'öğretti' (KİLE 1931: 64). ögret- 'öğretmek' (MG 1984: 228; İMS 1992: 580; KK 1999: 120; KH 2002: 136; (KMT 2002: 131; KF 2006: 169; TK 2008: 305). ögret- 'öğretmek, bildirmek' (GT 1989: 412). övret- 'öğretmek' (KMT 2002: 133). Çağ. örget- 'öğretmek, terbiye etmek' (MK 1993: 518).

1772. öygünç: övme, övgü.

öygünç øygvne CC-A 69b/27

Öygünç 'laudatio' (Kuun 1880: 258). аѡнц 'Preis, Lob' (Radloff 1887: ?). öjgünç 'Lob', öjgünç yry 'Lobgesang' (Grønbech 1942: 182). øygvnç 69r/18 (Drimba 2000: 130).

1773. öz: öz, kendi; öz öz 'bizzat kendi'.

öz øz CC-A 63a/27, 67a/33, 71a/31, 71a/31, 71b/10, 71b/14, .
72a/8, 72b/18, 73b/12, 75b/4, 76b/4, 76b/16, 80b/2

öziñ øziñ CC-A 72b/18

özinden øzindæn CC-A 73b/12

özünden øzvndæn CC-A 67a/33

Ox, Öz 'ipse', özöz (Kuun 1880: 257, 258). öz '1) der beste Theil einer Sache, öздән; 2) selbst, öz öz, öz öзүндән, öz öзүң (Radloff 1887: 16). öz 'selbst, die eigene Person; eigen', öz bavursaqyñ *Jesusny* 'deinen eigenen geliebten Jesum', öz oñynda 'zu seiner Rechten', öz nezik bojuñ 'dein eigener zarter Körper', öz jazuxy 'seine eigenen Sünden', öz kensi 'selbst', teñri öz kensi alyşlar 'Gott selbst segnet (sie)', öz-öz 'selbst', öz-öziñ körüp-turyanda 'während du selbst zusahst', çoxrağ öz-özinden. aşaturur 'die Quelle fließt von selbst', öz-özumden tuvurdym 'ich gebär aus mir selbst', öz-öz oñynda 'zu seiner eigenen Rechten' (Grønbech 1942: 186). øz 62v/27 (Drimba 2000: 121); øz 66v/27, øzvndæn 66v/27 (Drimba 2000: 130); øzøz? 70v/16, øz 71r/5, 71r/7 (Drimba 2000: 133); øz 71v/4 (Drimba 2000: 134); øzøziñ 72r/9 (Drimba 2000: 135); øz [øzindæn > øzenīdæn] 73r/9 (Drimba 2000: 137); øz 75r/4, 76r/3, 76r/15 (Drimba 2000: 139); øz 80r/2 (Drimba 2000: 140). ET. øş 'kendi, kendisi, öz, vücut', öz kentü 'kendi kendisi' (ETŞ 1992: 404, 407). øs/öz 'bizzat, kendi, mahiyet, şahıs, hayat; (n ağzında) vücut', øzin 'kendiliğinden, şahsî' Yen-Hüan, isig öz 'hayat, ömür' (Gabain 2000: 73).

öz 'öz, nefis; vücut' (HUAS 1941: 107). öz 'kendî; hayat' (Mayt: 449). öz 1) 'kendî', öz
öz 'herbiri kendî'; 2) 'hayat gücü, yaş' (Hsüan-X 1975: 166). öz '1. öz, kendi = Skr.
sva-; 2. ömür, hayat, yaşam, yaşam gücü' (AY-III 1991: 109). öz 'öz, kendî, kendisi,
bizzat, has, hususi, asıl, ben' (ETŞ 1992: 405). öz; 'WYZ 'öz, kendi, kişi, bir şeyin özü,
asıl' (İKPÖ 1998: 158). 'WYZ : öz, kendi, kişi, bir şeyin özü, asıl. [*Öz*, Moğolcadaki *öfliir*,
ö'âr, vb.'nin özdeşi gibi görünüyor: krş. Pelliot, JA, 1925, s. 231, n. 1; ve Ligeti, JA, 1938, s.
196-201. Sonuç olarak, *öz*. kelimesi, Bang'ın 'NegVerb', s. 115'te ileri sürdüğü görüşün aksine,
'düşünmek' anlamındaki ö- fiilinden türememiştir. TMEN, no.595.]. öz 'öz, kendi' (Üİ 1998:
173; IB: 58; AY-YK 2012: 252; ABH 2013: 218). öz 'сам; свой, родной' (TEЭ 2008:
324). öz '1. kendi; 2. (*teŋri* tarafından bahşedilen) benlik, manevi varlık, öz; 3. bir unvan
niteleyicisi' (KUKY 2009: 197, 278, 302, 530). öz 'kendî, öz; ö.a. parçası' (METY
2012: 319) . öz 'kendî' (Aydın 2012: 175). öz 'öz, kendi' (Yen, Kır, Mir); kişi adı
(Yen) (YKI 2013: 506). öz 'insanın manevi parçası, can; öz, kendi' (HUAS 2014: 152).
kişi adı. Küllüg Oŋı Öz Inançu (UKY 2011: 101). *Öz Bilge Bünyi* (UKY 2011: 102).
krş. et'öz 'vücut, beden, gövde' (HUAS 1941: 92). et'öz 'vücut, beden' = Skr. *kâya*;
'kendî' (AY-III 1991: 94). özirken- 'benimsemek' (ETŞ 1992: 406). özkie 'öz, cancağız,
kendiceğiz' (ETŞ 1992: 407). özüt (? d: üzüt?) 'ruh' (HUAS 1941: 108, 121). üzüt 'ruh,
tın' (HUAS 2014: 155). özlüg 'aslî, hayat' (Mayt: 450). özlüg 'canlı, vücutlu' (ETŞ
1992: 407). özlüg; 'WYZLWK 'yaratık, özü olan, kişiliği olan' (İKPÖ 1998: 158). özlüg
'canlı' (Gabain 2000: 291; AY-YK 2012: 252). özlük, özlük 'has, saraya mahsus,
hakanlığa ait' (METY 2012: 319). özlük '1. kişiye ait, kişisel mal mülk, at vb. 2. şahsi
at' (KUKY 2009: 180, 298, 530). *özlük* 'has' (Aydın 2012: 176). *özlük* 'has, iyi cins'
(Yen, Mir) (YKI 2013: 506). özüt 'can, ruh' (Gabain 2000: 291). özüt 'ruh' (Mayt: 450).
OT. öz 'öz, kendi, nefis, can, ruh, gönül' (KB: 367). öz (I) 'öz, kendi, nefis, can', özin
bir sıardın tart- 'itaatsizlik etmek, yan çizmek' (TKT 2004: 587, 588). öz 'kendî' (AH:
LI). öz 'öz, kendi, nefis; can, ruh, gönül', öz kişi 'hısım', öz konukı 'göğdenin içinde
kımıldıyan nesne, ruh; can', kızıl öz: Kaşgarda bir kışlak (DLT-Atalay 2006: I-46; IV-
470, 471). *bkz. isig maddesi: isig öz*. öz 'yağ' (DLT-Atalay 2006: IV-471). öz 'ağaç
özü' (DLT-Atalay 2006: IV-472). krş. özek 'belin iç yanında bulunan damar' (DLT-
Atalay 2006: IV-472). özekle- 'şah damarını kesmek; şah damarına vurmak' (DLT-
Atalay 2006: IV-472). özel- 'âciz kalmak, içinden hemen çıkılamayacak bir işe düşmek,
ruhu teslim etmekte zorlanmak; eziyet çekmek' (DLT-Ercilasun 2014: 794). özle-
'benimsemek' (KB: 372). özlük 'benlik' (DH: 215). özlük 'hususî; hususî at' (DLT-
Atalay 2006: IV-471). özüük 'Kadınlara verilen lâkap', ['Altın gibi temiz ruhlu kadına

altun özü denir. Bedeni inci gibi temiz olan kadına *ertini özü* denir. Aslı ‘nefs’ olan *öz* kelimesinden alınmış ve *ئ* harfi o şeyin olduğunu anlatmak için getirilmiştir. *ol erni ök keldür* denir ki ‘o adamın kendisini getir’ demektir. Tok ve kalın söylenen kelimelerle kendilerine *ق* ve *غ* getirilen kelimelerde *ök* yerine *ok* kullanılır.’], ertini özü ‘bedeni inci gibi olan kadın’ (DLT-Atalay 2006: I-71, 193). Hrz-T. *öz* ‘сам; свой; суть; samost’ (HŞ 1979: 316). *öz* ‘1. gövde; 2. akraba’ (İML 1988: 56). *öz* ‘kendi’ (ME 1993: 168). *öz* I ‘kendi’ (KE 1997: 512). *öz* II ‘1) can, mahlûk, varlık; 2) kendi, kendisi’ (KurT 2002: 216). *öz* ‘kendi, nefis, öz’ (MM 2008: 249). krş. *öziyök* ‘kendi kendine’ (NF 1998: 342). *özlük* ‘самость; врожденность; природность; личность; своеобразие’ (HŞ 1979: 322). AO-Kıpt. *öz* ‘öz, kendi’ (AO 1996: 230). M-Kıpt. *öz* ‘1) kendi, nefsi; 2) yemek yerken üzerine çıkan yağ’ (KİLE 1931: 66). *öz* ‘kendi, öz’ (MG 1984: 229; İMS 1992: 581; KH 2002: 136). *öz* ‘öz’ (BV 1986: 262; KFLT 1989: 1049). *öz* ‘öz, kendi (dönüşlülük zamiri)’ (KMES 1994: 293). *öz* ‘kendi’ (KK 1999: 120). *öz* ‘öz (dönüşlülük zamiri)’ (KF 2006: 170). *öz* ‘1) kendi; 2) ruh, can’, *öz hâli birle bol-* ‘kendi halinde olmak; kendi derdine düşmek’ (TK 2008: 307). krş. *özlük* ‘(kendi) kendisi, kendi başına (asıl mânâsı: şahsiyet)’ (MG 1984: 230). *üzit* ‘şeytan’ (KMT 2002: 152). Çağ. *öz* ‘kendi’ (AL: 100; MK 1993: 519). krş. *özlük* ‘kendisi olma, kendilik’ (MK 1993: 520).

1774. *özden:* asil, soylu.

özden Oxdan CC-İ 50a/1

Ozdan ‘de summo loco natus’ (Kuun 1880: 257). *öz* ‘1) der beste Theil einer Sache, özdän; 2) selbst, *öz* *öz*, *öz* *özü*ndän, *öz* *özü*ñ (Radloff 1887: 16). *özden* ‘frei, adlig’ (Grønbech 1942: 186). Oxdan 49v/1 (Drimba 2000: 100). OT. Hrz-T. *özden* ‘hür, serbest, (mec.) uzun’ (KE 1997: 512). M-Kıpt. *özden* ‘güzel’ (KFLT 1989: 1049). *özden* ‘her şeyin güzel olanı’ (KK 1999: 120). *özden* ‘seçkin, asil, güzel’ (KH 2002: 136). *özden* ‘necip, asil’ (KMT 2002: 133). krş. *özdenlik* ‘güzellik’ (KK 1999: 120).

1775. *öze:* üzerinde; yüzünden.

öze øza CC-A 69b/6, 74b/32

Ozä, Özä ‘super; pro; per’ (Kuun 1880: 257, 258). *özä* ‘gemäss, auf’ (Radloff 1887: 16). *öze* *Postposition*: ‘durch, vermittelt, wegen’, küsenč *öze* ‘aus Sehnsucht’, julunyanlar *çaç* *öze* ‘die durch das Kreuz Erlösten’ (Grønbech 1942: 186). *øzæ* 69r/5 (Drimba 2000:

130); øzæ 74r/16 (Drimba 2000: 138). ET. öze 'yukarı, yukarıda, üst, üstte, üstünde, üzerinde' (ETŞ 1992: 406). öze 'dolayı, ondan ötürü, ile, sayesinde, beraber, -da/-de bulunma hali manasında edat' (ETŞ 1992: 406). üze 'üst' (HUAS 1941: 121). üzä 1) 'ile, dolayısıyla'; 2) '-da, üzerinde, (gün) içerisinde', anı üzä 'öyle' (Hsüan-X 1975: 191). üze '1. ile, ve, dolayısıyla; -DE; 2. üzerine, üzerinde, hakkında, üstüne, üst' (AY-III 1991: 121). üza; 'WYZ'102 'üstünde, üst, tarafından, aracılığıyla' (İKPÖ 1998: 164). üz-e 'ile, üzeri, sebebiyle' (Üİ 1998: 199). üzä 'üstünde, -de' (Gabain 2000: 306). üze 'yukarıda; üzerine, üzerinde' (IB: 62). üze '1. yukarı, üst, yukarıda, üstte; 2. üstüne, üzerine, üstünde, üzerinde, -a göre, gereğince' (KUKY 2009: 205, 235, 535). üze 'üstte, yukarıda' (UKY 2011: 106). üze 'üzerine, üzerinde; gereğince' (METY 2012: 325). üze 'üstte' (Aydın 2012: 186). üze/üze 'ile, dolayısıyla, hakkında' (AY-YK 2012: 269). üze 'ile, ve, dolayısıyla; üzerine' (ABH 2013: 237). üzä 'üstte, üstünde' (Yen, Mir) (YKI 2013: 511). üzä 'üstte, üzerinde, yukarıda' (HUAS 2014: 155). krş. öşeliksiz/özeliksiz 'üstün, en üstün, benzersiz, yüce, emsalsiz' (ETŞ 1992: 404, 406). öz- 'yukarı çıkmak, yükselmek' (ETŞ 1992: 406). özeki '...den yapılmış, üzerindeki' (Mayt: 449). özele- 'üste çıkmak, yükselmek' (ETŞ 1992: 406). üzäki 'ile' (Hsüan-X 1975: 191). üzäki 'üzerinde, yukarıda' (HUAS 2014: 155). üz-e-ki 'ile, -den/-dan' (Üİ 1998: 199). üzälänü 'yüksek' (Gabain 2000: 306). üzälik 'yükseklik' (Gabain 2000: 306). üzäliksiz 'en üstün, daha üstünü olmayan' (Hsüan-X 1975: 191). üzeliksiz 'daha üstü olmayan, en üst, en üstün, ulaşılmaz' (AY-III 1991: 121). üzeliksiz/üzeliksiz 'en üstün, ulaşılmaz' (AY-YK 2012: 269). üzäliksiz 'daha üstü olmayan, en üst, en üstün, ulaşılmaz' (ABH 2013: 237). üzere 'üstte' (Yen) (YKI 2013: 511). OT. öze 'üstünde, üzerinde, hakkında' (KB: 371). öze 'üzere, ile' (AH: LII). özele 'üstünde, üzerinde' (KB: 372). üze 'üst, üzeri, -a/-e hakkında, -da/-de, arasında', iç/üze '-da, içinde', rāstlık üze 'doğrusu, adaletle, şüphesiz', üze üze kıl- 'üst üste koymak, bir araya gelmek' (TKT 2004: 395, 397, 398, 596, 728, 729). iki ança üze kıl- 'kat kat yapmak, kat kat artırıp', iki ança üze üze üze kılmağın 'kat kat artırarak' (TKT 2004: 404). üze 'üstünde, üzerinde, üzere, üzerine, üzerindeki' (DLT-Atalay 2006: IV-720). barı üze 'göz önünde' (TKT 2004: 251). Hrız-T. ýzä 'на; над' (HŞ 1979: 317). üze 'üzerine, -a/-e, üstüne' (ME 1993: 198). üze 'üzerine, üzerinde, üstüne, ...-a/-e' (KE 1997: 685). üze 'üzeri, üst, üstünde, üzerine, -da/-de, ile, için' (NF 1998: 456). üzä 'üzerinde, üzerine, ...istikametinde, için, ...esasında' (KurT 2002: 301). üze 'üst, üzeri; üzerine, ile, için' (MM 2008: 268). krş. üzäki 'yukarıda bulunan, üzerindeki' (KurT 2002: 301). üzele → üzele keş- 'haberdar olmak, muttali olmak', üzele keşür- 'haberdar etmek' (ME 1993: 198). üzälä 'üstüne,

üzerine' (KurT 2002: 301). üzele 'üstünde' (MM 2008: 268). üzäsingä 'üstüne' (KurT 2002: 301). üzeyök 'tam üzerinde' (NF 1998: 457). üzre 'üzerinde' (KE 1997: 686). üzre 'üstünde' (NF 1998: 457). üzrä 'üzerine, üzerinde' (KurT 2002: 301). üzre 'üzerine, üstüne, üzere' (MM 2008: 268). AO-Kıpt. üze 'üzerine, üzerinde' (AO 1996: 239). krş. üzerege 'üzerine' (AO 1996: 239). üzereine 'üzerine' (AO 1996: 239). üzre 'üzerine' (AO 1996: 239). M-Kıpt. öze 'üzerine, üzerinde' (BV 1986: 262). öze 'üzerine, üstüne' (İMS 1992: 581). üze 'üstüne, üzereine' (MG 1984: 276). krş. üzere 'üstüne, üzereine' (MG 1984: 276). üzere 'üzerine, üzerinde' (GT 1989: 459). üzere 'üst' (KMT 2002: 152). üzeri 'üstü, üzeri' (MG 1984: 277). üzeri '1) üst, üzeri; 2) gibi' (GT 1989: 459). üzeri 'üzeri, üstü' (TK 2008: 340). üzrä: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 116). üzre 'üstünde, üzerinde' (GT 1989: 459). üzere 'üzere, üzereine, üstüne' (TK 2008: 340). Çağ. krş. üzere 'üzere' (MK 1993: 563).

1776. özge:başka, diğer.

özge	Oxga	CC-İ 35a/5, 35b/24
özgeler	Oxgalaí	CC-İ 35a/7, 35b/25
özge	øfge	CC-A 64a/10
özge	øzga	CC-A 66a/8, 67a/14
özgeçe	ózgææa	CC-A 82a/30

Oxga, ösge 'alius', Özgäčä 'alioquin' (Kuun 1880: 258). özjä 'ein Anderer', özjäläp, özjälä (Radloff 1887: ??). özge 'anderer', özge kişi 'ein anderer Mensch', özge sayıtlar 'andere Waffen', özgeçe 'auf andere Weise' (Grønbech 1942: 186). Oxga 34v/5, Oxgalar 34v/7 (Drimba 2000: 79); Oxga 35r/24 (Drimba 2000: 80); Oxgalar 35r/25 (Drimba 2000: 26); øfge 63v/10 (Drimba 2000: 122); øzge 65v/8 (Drimba 2000: 126); øzgæ 66v/9 (Drimba 2000: 129); ózgæčæ 81v/30 (Drimba 2000: 143). ET. özge 'başka, diğer' (Kır) (YKI 2013: 506). OT. özge 'başka' (AH: LII). Hrz-T. озга 'другой; иной; посторонний; кроме' (HŞ 1979: 322). özge 'başka' (ME 1993: 168). özge 'başka, diğer' (KE 1997: 512; NF 1998: 341; KurT 2002: 217; MM 2008: 249). AO-Kıpt. özge 'başka' (AO 1996: 230). M-Kıpt. özgä 'başkası' (KİLE 1931: 66). özge 'başka' (MG 1984: 229; BV 1986: 264; KFLT 1989: 1049; KH 2002: 136; (KMT 2002: 133). özge 'başka, gayri' (GT 1989: 413; İMS 1992: 581; KMES 1994: 293). özge 'başka, başkası' (KK 1999: 121). özge 'other, other than' (RH 2000: 319). özge 'başka, diğer' (KF 2006: 170). krş. özgele- 'benimsememek, yadırgamak' (İMS 1992: 581). Çağ. özge '...

kendiye demekdir ve gayrı manasına dahi kelür ve medh u zemm manasına dahi kelür ki bir kişining hakkında özgedir dirler...' (AL: 100). özge 'başka' (MK 1993: 520).

1777. özme:.. itham.

özme özmə CC-A 83a/14

Özmä 'depulsio' (Kuun 1880: 258). özme ? (Radloff 1887: 186). ózmæ 82v/14 (Drimba 2000: 144).

1778. palang:leopar.

palang Palang CC-İ 43b/15

Palang 'leopardus' ~ *far.* پَلَنْگ (Kuun 1880: 298). палаң 'Leopard' (Radloff 1887: 68). palañ 'Leopard' (Grønbech 1942: 187). Palang 43r/15 (Drimba 2000: 91).

1779. pap (< ita. papa): papa.

papdan papdan CC-A 61b/19

papdanpapdan CC-A 63b/25

Pap 'sacerdos' ~ *kaz.* pup, *mac.* pap (Kuun 1880: 298). пап 'der Papst', паптан (Radloff 1887: 68). pap 'Papst' (Grønbech 1942: 187). papdan 61r/19 (Drimba 2000: 118); papdan 63r/25 (Drimba 2000: 121).

1780. papaz (< Rum): papaz; *krş.* bapaz.

papaz papaz CC-A 72a/4

papazlarga papaŷlarga CC-A 63a/1-2

Papaz, ulu papaz 'summus pontifex' ~ *yun.* παππός (Kuun 1880: 299). папаз 'Priester', папазларџа (Radloff 1887: 68). papaz, bapas 'Priester', ulu papaz 'Hohepriester' (Grønbech 1942: 187). papaŷlarga 62v/1-2 (Drimba 2000: 120); papaz 71v/2 (Drimba 2000: 134).

1781. pater (< Far. peder):papaz.

pater p̄r CC-A 61b/27

pater noster 'das Vaterunser' (Grønbech 1942: 187). *pater* 61r/27 (Drimba 2000: 118).

1782. paulus:Aziz Paulus.

paulus paulus CC-A 63a/25

paulusğa pau lusga CC-A 61b/2-3

Paulus: nom. proprium unius Apostolorum (Kuun 1880: 298). paulus: der Apostel Paulus (Grønbech 1942: 277). pau lus/ga/ 61r/3 (Drimba 2000: 117); paulus 62v/25 (Drimba 2000: 120); paulus 63r/27 (Drimba 2000: 121).

1783. peç: fırın.

peç Peç CC-İ 45a/19

Pec ‘furnus’ (Kuun 1880: 298). пәц ‘Ofen’ (Radloff 1887: 69). peç ‘Backofen’ (Grønbech 1942: 187). Peç 44v/19 (Drimba 2000: 93).

1784. penşenbe (< Far. pencşenbe): perşembe.

penşenbe Pansanbe CC-İ 37a/4

pansanbe ‘d. Jovis’ (Kuun 1880: 293). пәншәмбѣ ‘Donnerstag’ (Radloff 1887: 69). pansanbe ‘Donnerstag’ (Grønbech 1942: 187). Pansanbe 36v/4 (Drimba 2000: 82). OT. Hrz-T. penç-şenbe ‘perşembe’ (KE 1997: 517). pänc şänbä → pänc şänbä kün ‘perşembe’ (KurT 2002: 218). M-KıpT. penčšenbe = Ar. al-ḥamîs = Far. panj-šanbih ‘Thursday’ (RH 2000: 130).

1785. pergel (< far. pergāl): pergel.

pergel Paǧgal CC-İ 44a/22

Pargal ‘circulus dimensorius’ ~ *far.* پَرگال, *ar.* فرخال (Kuun 1880: 298). парҗал ‘Zirkel’ (Radloff 1887: 68). pargal ‘Zirkel, Kreiszieher’ (Grønbech 1942: 187). Paǧgal 43v/22 (Drimba 2000: 92).

1786. peroza (< far. fmrūze): firuze.

peroza Peroxa CC-İ 47b/19

Peroza ‘gemma vulgo turcois appellata (turchesisus apud du cangium)’ ~ *far.* پیروزه (Kuun 1880: 298). пәпýзä ‘Türkis’ (Radloff 1887: 69). pyroza ‘Türkis’ (Grønbech 1942: 188). Peroxa 47r/19 (Drimba 2000: 97). OT. Hrz-T. piruzä ‘firuze’ (KurT 2002: 218).

1787. peşa (< Far.): sanat, meslek.

peşa Peşa CC-İ 46a/1

peşa pesa CC-A 83a/7

peşa α CC-A 57b/37

Pesa ‘ars’ ~ *far.* پيشه (Kuun 1880: 298). пыша ‘Kunst, Beschäftigung’ (Radloff 1887: 69). peša ‘Handwerk, Handtierung’ (Grønbech 1942: 187). Peša 45v/1 (Drimba 2000: 94); (peš)æ 57r/40 (Drimba 2000: 112); peša 82v/7 (Drimba 2000: 144). OT. piše ‘san’at, meslek’ (KB: 373). Hrz-T. pēše ‘meslek, iş’ (NF 1998: 345). pīše ‘meslek’ (ME 1993: 169). M-Kıpt. pīše ‘sanat, iş’ (İMS 1992: 581). pīše ‘meslek, sanat’ (GT 1989: 416). krş. pīše-kâr ‘sanatkâr, sanat sahibi olan’ (GT 1989: 416). Çağ. pīše ‘meslek, sanat, iş; alışkanlık’ (MK 1993: 523). krş. pīše -ver ‘sanat ehli, işçi’ (MK 1993: 523).

1788. peşman (< Far. peşimān): pişman.

peşmanⁿ peşmā CC-İ 22a/7, 22a/8, 22a/9, 22a/10, 36a/20

Pesman ‘poenitentia’ ~ *far.* پشمان, pesman bolurmen ‘poenitet me’, pesman bogil: bolgil (*emir şekli*) *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı*- (Kuun 1880: 298). пашман ‘traurig’, пашман болурмән ‘Reue empfinden’, языктан пашман болмак (Radloff 1887: 69). pešman ‘Reue, reumütig’, pešman bol- ‘Reue empfinden, bereuen’, jazuqtan pešman bolmaq ‘Reue wegen Sünden’ (Grønbech 1942: 187). Peşmā 21v/7, 8, 9, 10 (Drimba 2000: 62); peşmā 35v/20 (Drimba 2000: 81). OT. Krh-T. peşimān ‘pişman; pişmanlık’ (DH: 215). *peşimān* ‘pişman’, *peşimān bol-* ‘pişman olmak’ (TKT 2004: 592). peşiman/pişman ‘pişman’ (AH: LII). Hrz-T. peşimān ‘pişman’ (KE 1997: 517). peşimān ‘pişmanlık’ (NF 1998: 344). pişimān ‘pişman; pişmanlık’ (NF 1998: 347). M-Kıpt. ḡişman → ḡişman aḡ- ‘wyrzać żal, skrucheć żałować czego’ (Bulg-M 1954: 47). buşmān ‘pişman’ (KFLT 1989: 958). pīšmān ‘pişman’ (İMS 1992: 581). pişmān/peşimān ‘nedâmet getirmiş, nâdim, pişman’ (GT 1989: 416, 417). Çağ. peşimān ‘pişman’ (MK 1993: 522). krş. peşimānlık ‘pişmanlık’ (MK 1993: 522).

1789. petrus: Aziz Peter.

petrus petrus CC-A 61b/2

Petrus: nom. proprium unius Apostolorum (Kuun 1880: 298, 307). petrus: der Apostel Petrus (Grønbech 1942: 277). petrus 61r/2 (Drimba 2000: 117).

1790. peygamber (< far. peygām-ber): peygamber.

peygamber Peygamber CC-İ 36a/9

peygamber

paygambar

CC-A 64a/21

Peygamber ‘propheta’ ~ *far.* پیغمبر, پیغامبر (Kuun 1880: 298). päiṣamḃap ‘Prophet’, päiṣamḃardan (Radloff 1887: 69). pajgambar, pejgambar ‘Prophet’ (Grønbech 1942: 186, 187). Peygamber 35r/9 (Drimba 2000: 81); paygambar 63v/20 (Drimba 2000: 122). ET. pıgambar ‘peygamber, elçi’ (ETŞ 1992: 408). OT. peygāmbēr ‘peygamber’, peygāmbēr éwi boḃnı ‘ehl-i beyt’ (TKT 2004: 592). krş. peygāmbērlik ‘peygamberlik’ (TKT 2004: 592). Hrz-T. paygāmbār ‘peygamber’ (ME 1993: 169). paygambar ‘peygamber’ (KurT 2002: 217). peygamber ‘peygamber’ (KE 1997: 517). peygāmbēr ‘1) peygamber; 2) Hz. Muhammed’ (NF 1998: 344). krş. päygām ‘haber’ (ME 1993: 169). paygāmbārlik ‘peygamberlik’ (ME 1993: 169). peygāmbērlik ‘peygamberlik’ (KE 1997: 518). peygāmbārlik ‘peygamberlik’ (NF 1998: 347). peygāmbēr-zāde ‘Hz. Peygamber’in ailesinden olan’ (NF 1998: 347). AO-KıpT. peygamber ‘peygamber’ (AO 1996: 230). M-KıpT. beygambar/beygānber/peyğanber/peygamber ‘peygamber’ (KK 1999: 121). bāygānbār: bāygān + bār den ibaret olup bugünkü manasında kullanılmıştır (KİLE 1931: 17). peygambar ‘peygamber’ (KFLT 1989: 1050). peygamber ‘nebi, peygamber’ (GT 1989: 416). peygāmbēr ‘peygamber’ (İMS 1992: 581). peygāmbēr ‘Hz. Peygamber’ (KH 2002: 136). peygāmbēr ‘elçi, peygamber’ (KMT 2002: 133). peygāmbēr ‘peygamber, elçi’ (TK 2008: 308). peygānber ‘peygamber’ (DM 2003: 102). krş. peygāmbēr-zādelik ‘peygamber çocuğu olma’ (GT 1989: 416). Çağ. peygāmbēr ‘peygamber’ (MK 1993: 522).

1791. peyğanber: peygamber.

payganbardan

payganbardan

CC-A 62b/2

payganbardan 62r/2 (Drimba 2000: 119).

1792. pil (< Ar. fīl): fil.

pil

Pıl

CC-İ 55a/9

Pil ‘elephas’ ~ *ar.* فیل, *far.* فیل (Kuun 1880: 298). nil ‘Elephant’ (Radloff 1887: 69). pil ‘Elefant’ (Grønbech 1942: 187). Pil 54v/9 (Drimba 2000: 107). OT. Hrz-T. fīl ‘fil’ (NF 1998: 148). pīl ‘fil’ (KE 1997: 518). Çağ. pīl ‘fil’ (MK 1993: 522).

1793. pistak (< Ar. fustuk): fıstık.

pistak

Pıftac

CC-İ 54a/19

Pistac ‘Pistacium’ ~ ar. *فُسْتَقْ, فُسْتَقْ, far. فُسْتَه* (Kuun 1880: 298). пыстак ‘Pistazie’ (Radloff 1887: 69). pistaq ‘Pistazie’ (Grønbech 1942: 187). Piřtac 53v/19 (Drimba 2000: 106). OT. Hrз-T. piste ‘fistık’ (KE 1997: 518). M-KışT. fistuķ ‘fistık’ (GT 1989: 309).

1794. piyale (< far. piyāle): kadeh.

piyale Piala CC-İ 53a/14

Piala ‘cyathus’, *yun. φιάλη* (Kuun 1880: 298). пiала ‘Glas’ (Radloff 1887: 69). pijala ‘Becher’ (Grønbech 1942: 187). Piala 52v/14 (Drimba 2000: 105). OT. Hrз-T. piyāle ‘kadeh’ (KE 1997: 518). M-KışT. piyāle ‘cam kadeh, bardak’ (İMS 1992: 582).

1795. prophet (< Rum): peygamber.

prophet pphet CC-A 76b/13

Ĥphet *yani* prophet ‘propheta’ *yun. προφήτης* (Kuun 1880: 298). profet ‘Prophet’ (Grønbech 1942: 187). prophet 76r/12 (Drimba 2000: 139).

1796. psalmo: ilahi; mezmur .

psalmop°s CC-A 69b/4

psalmo ‘Psalm’ (Grønbech 1942: 187). *psalmo* 69r/4 (Drimba 2000: 130).

1797. rahim (< Ar. raḥm): merhametli, acıyan.

rahimiñe raḥimīñα CC-A 72b/35

Rahim ‘clementia; clemens’ < ar. رَاحِمٌ (Kuun 1880: 306). rahim (pакым?) ‘Gnade’ (Radloff 1887: 47). ráxim ‘Mitleid’ (Grønbech 1942: 209). rəḥimīñæ 72v/17 (Drimba 2000: 136). OT. raḥīm ‘1. merhametli, esma-yı hüsnadan: raḥīm; 2. merhametli, mülayim’ (TKT 2004: 594). krş. raḥm ‘merhamet, acıma, esirgeme’, raḥm kııl- ‘merhamet etmek’, raḥm kıılın- ‘bağışlanmak, merhamet edilmek’ (TKT 2004: 594). raḥmān ‘esma-yı hüsnadan: rahmān’ (TKT 2004: 594). raḥmēt ‘rahmet’ (KB: 374). rahmet ‘acıma, koruma, esirgeme, bağışlama; yağmur’, bârân-ı rahmet ‘rahmet yağmuru. Allah’ın sonsuz rahmet yağmuru’ (DH: 192, 216). raḥmet ‘rahmet, merhamet’, raḥmetdin umunçsuz ‘İblis’, raḥmet ü mağrifet ‘merhamet, acıma, esirgeme’ (TKT 2004: 594, 595). raḥmēt ‘rahmet’ (AH: LIII). raḥmetlig/ğ ‘merhametli, rahmetli’ (TKT 2004: 595). Hrз-T. raḥīm ‘merhametli, acıyan. Allah’ın sıfatlarından

biri' (KE 1997: 519). rahīm 'merhametli, acıyan, affedici' (NF 1998: 349). rahīm 'acıyan, merhametli' (MM 2008: 249). krş. merḥamet 'merhamet' (NF 1998: 288). merḥūm 'ölmüş, rahmetli' (MM 2008: 239). rahm 'acıma, esirgeme, merhamet' (KE 1997: 519). rahm I 'rahim, döl yatağı' (NF 1998: 349). rahm II 'merhamet, acıma' (NF 1998: 349). rahmān 'merhemet eden, Allah'ın sıfatlarından biri' (KE 1997: 519). rahmān → *Abdu'r-raḥmān*: Ebu Bekr'in oğlu; *Abdu'r-raḥmān*: Hz. Ayiše'nin kardeşi; *Abdu'r-raḥmān ibni Ebi Leylī*: Kûfe'nin eşrafından olup Hz. Ali ve Osman'la olan sohbetlerinde kendilerinden hadis rivayet edilmiştir; *Abdu'r-raḥmān bin Avf*: Peygamberin cennete gideceğini müjdelediği aşere-i mübeşşere'den biri; Halīle'-Rahmān: İbrahim Peygamber (NF 1998: 504, 517). rahmānī 'Allah'tan gelen ve hayırlı olan' (NF 1998: 349). rahmet 'esirgeme' (ME 1993: 169). rahmet 'esirgeme' (KE 1997: 520). rahmet 'rahmet, merhamet, esirgeme, bağışlama'; *Rahmet*: Eyyûb Peygamber'in karısı (NF 1998: 349, 531). rahmetliġ/rahmetliġ 'merhametli' (NF 1998: 349). rahmsu/ız 'merhametsiz, acımasız' (KE 1997: 520). AO-KıpT. rahmet 'rahmet, acıma' (AO 1996: 230). krş. merḥamet 'merhamet' (AO 1996: 225). M-KıpT. rahīm 'merhametli, esirgeyen, koruyan' (KF 2006: 171). rahīm 'merhametli, çok merhamet sahibi (Allah)' (GT 1989: 417). rahīm 'merhamet eden, acıyan' (İMS 1992: 582). rahīm 'merhametli, kullarını esirgeyen, 'esma-i hüсна'dan' (TK 2008: 309). rahm 'acıma, esirgeme, koruma', şıla-ı rahm 'ana, baba ve akrabaları ziyaret etmek' (İMS 1992: 582). rahm/rahim 'merhametli, esirgeyen, koruyan', rahim eyle- 'rahim etmek, merhamet etmek, acımak' (KF 2006: 171). krş. merḥamet 'esirgeme, koruma' (GT 1989: 381). merḥamet 'merhamet, bağış' (KMES 1994: 281). rahim 'döl yatağı, rahim' (GT 1989: 417). rahimehu'llah/rahimehümü'llah: 'Allah ona (onlara) rahmet etsin' manasında dua cümlesi (GT 1989: 417). rahimehullah 'Allah merhamet eylesin, anlamında bir söz' (İMS 1992: 582). rahmān 'dünyada her canlıya mümin kafir ayırdetmeksizin merhamet eden, Allah' (İMS 1992: 582). rahmān 'Allah'ın sıfatlarındandır' (KF 2006: 171). rahmet '1) acıma, esirgeme; Allah'ın kullarına olan ihsanı; 2) peygamberimiz Hz. Muhammed için kullanılır, rahmetu'llahi 'aleyh 'Allah'ın rahmeti onu üzerine olsun' (GT 1989: 418). rahmet 'acıma, esirgeme, koruma' (İMS 1992: 582; KMES 1994: 293). teraḥḥum 'merhamet etme, acıma' (GT 1989: 449). Çaġ. rahmet 'rahmet, acıma, esirgeme' (MK 1993: 523). krş. 'aleyhi'r-rahme 'rahmet onun üzerinde' (MK 1993: 389). merḥamet 'şefkat gösterme, acıma' (MK 1993: 495). merḥūm 'zavallı, acınacak

durumla olan' (MK 1993: 495). raḥm 'acıma' (MK 1993: 523). Raḥmān 'herkese merhamet eden Allah (Allah'ın adlarındandır)' (MK 1993: 523). raḥmetu'llāh 'Allah'ın rahmeti' (MK 1993: 523). raḥmsız 'acımasız' (MK 1993: 523). teraḥhüm 'merhamet etme, acıma' (MK 1993: 551).

1798. -rak:-rAk.

raḥ	rac	CC-A 64b/13, 64b/16
-----	-----	---------------------

rac 64r/12, 64r/15 (Drimba 2000: 123). OT. rak 'fazlalık bildiren bir edat' (DLT-Atalay 2006: IV-476). -rak/-rek (AH: LII).

1799. rançılık: kehanette bulunma.

rançılık	ranzılíc	CC-İ 5a/21
rançılık	ranzılíc	CC-İ 5a/22
rançılık	ranzılíc	CC-İ 5a/23

Ranzilic etarmen: rimmalik etarmen 'divino' (< ar. رَمَلٌ) *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı*, ranzilic ethil (Kuun 1880: 306). рымцылык 'Zauberei, Weissagung' (Radloff 1887: 47). rançylyq 'Wahrsagen', rançylyq et- 'wahrsagen' (Grønbech 1942: 209). Ranzılíc 4v/22, Ranzilic 4v/23 (Drimba 2000: 41).

1800. ravend (< far. rāvent): ravent kökü.

ravend	Rauand	CC-İ 41b/28
--------	--------	-------------

Rauand 'rhabarbarum' < far. رَنْد (Kuun 1880: 306). рауанд 'Rhabarber' (Radloff 1887: 47). ravand 'Rhabarberwurzel (Rheum officinale oder Rheum tanguticum)' (Grønbech 1942: 209). Rauand 41r/28 (Drimba 2000: 89). OT. M-KıpT. rāvend 'bitki adı' (BV 1986: 266). krş. rāvende 'bitki adı' (BV 1986: 266).

1801. raygan (< Far.): bedava.

raygan	raygan	CC-A 71a/10
--------	--------	-------------

Raygan 'gratis' < far. رایگان (Kuun 1880: 306). раіған 'umsonst' (Radloff 1887: 47). rajgan 'umsonst, unentgeltlich', rajgan al- 'umsonst bekommen' (Grønbech 1942: 208). raygan 70v/5 (Drimba 2000: 132).

1802. razyana (< far. rāziyāne): rezene.

razyana Raxiana CC-İ 54b/8

Raxiana ‘foeniculum’ < *far.* رازیانه (Kuun 1880: 306). разіана ‘Fenchel’ (Radloff 1887: 47). razijana ‘Fenchel’ (Grønbech 1942: 209). Raxiana 54r/8 (Drimba 2000: 107). OT. M-KıpT. rāziyāne ‘andız otu (juniperus drupacea)’ (KH 2002: 137).

1803. rebe: faiz.

rebe Rebe CC-İ 38b/12

Rebe ‘usura’ < *ar.* رِبَا (Kuun 1880:). pābā ‘Zinsen, Wucher’ (Radloff 1887: 47). rebe ‘Wucher’ (Grønbech 1942: 209). Rebe 38r/12 (Drimba 2000: 84).

1804. –rek: -rAk.

rek rec CC-A 64b/13, 64b/16. rec 64r/12, 64r/15
(Drimba 2000: 123).

1805. reng (< *far.* reng): renk; boya; rengi lak ‘cila reçinesi’.

reng reng CC-İ 28a/12

reng Rang CC-İ 45a/9

rengler Ranglar CC-İ 47a/24

rengi Rangı CC-İ 41b/8

Rang ‘color’ < *far.* رَنگ (Kuun 1880: 306). pānk ‘Farbe’, pānklār (Radloff 1887: 47). rang ‘Farbe; Farbenstot’, rang-i-lak ‘Gummilack’ (Grønbech 1942: 209). rang 28v/12 (Drimba 2000: 71); Rangı 41r/8 (Drimba 2000: 88); Rang 44v/9 (Drimba 2000: 93); Ranglar 46v/24 (Drimba 2000: 96); . OT. Hrız-T. reng ‘renk; tarz, hal’ (KE 1997: 521). rēnk ‘renk’ (ME 1993: 170). renh ‘renk, beniz’ (NF 1998: 351). krş. renglig ‘renkli’ (KE 1997: 521; NF 1998: 351). rēnklen- ‘renklenmek’ (ME 1993: 170). M-KıpT. reng ‘renk’ (GT 1989: 419). reng ‘reng’ (KH 2002: 137). krş. rengîn ‘güzel, hoş, latif’ (GT 1989: 419). renklü ‘renkli, rengen sahip’ (KH 2002: 137). Çağ. reng ‘renk; hile, oyun; suret, şekil’ (MK 1993: 525). krş. reng-āmiz ‘çeşit çeşit, renkli’ (MK 1993: 525). reng-āmizlîğ ‘renklilik’ (MK 1993: 525).

1806. roz (far.): talih, baht.

roz rox CC-İ 14a/11

Rox ‘fortuna’ < *far.* روز (Kuun 1880: 306). *işa. f.* рым ‘Glück’ (Radloff 1887: 47). roz, oroz ‘Schicksal, Glück’ (Grønbech 1942: 209). Rox 13r/11 (Drimba 2000: 52). OT. Hrzt. krş. rûzsuz ‘bahtsız, kısmetsiz’ (ME 1993: 170). rûzsuzluḡ ‘bahtsızlık, kısmetsizlik’ (ME 1993: 170).

1807. russi: Rus, Rusa ait.

russi Ruḡḡi CC-İ 47a/13

руссы ‘russisch’, русы катән (Radloff 1887: 47). rusi ‘russisch, rusi ketan russische Leinwand’ (Grønbech 1942: 209). Ruḡḡi 46v/13 (Drimba 2000: 96).

1808. rustan (< Far.): köylü.

rustan Ruḡtan CC-İ 50a/25

Rustan ‘rusticus’ < *far.* رُوستا نى (Kuun 1880: 306). рустан ‘bäuerisch’ (Radloff 1887: 47). *işa. f.* rustai ‘(Bauer; hier für) bäurisch’ (Grønbech 1942: 209). Ruḡtan 49v/25 (Drimba 2000: 100). OT. Hrzt. rüstā ‘köy’ (KE 1997: 527). krş. rüstāyî ‘köylü’ (NF 1998: 353). M-Kıpt. krş. rüstâyî ‘köylü’ (GT 1989: 421).

1809. saban: saban, pulluk.

saban sabā CC-İ 4b/18, 4b/19, 4b/20

saban Saban CC-İ 40b/9

saban şaban CC-A 66a/27, 66a/29

Saban ‘ager’, sabançi ‘arator’, saban ieri ‘arvum’, saban temir ‘vomer’, saban surarmen ‘çift aro’, saban sur *emir şekli* (Kuun 1880: 294). сабан ‘Acker’, сабан сўрўмән, сабан жәпи ‘Acker’, сабан тәмипи ‘Pflugeisen’ (Radloff 1887: 63). saban ‘Pflug, Ackerfeld’, saban temir ‘Pflugeisen’, saban jeri ‘Ackerland’, saban sür- ‘pflügen’ (Grønbech 1942: 210). Sabā 4r/20-4r/21-4r/22 (Drimba 2000: 40); Saban 40r/9 (Drimba 2000: 87); şaban 65v/27, 65v/29 (Drimba 2000: 127). ET. sapan ‘saban’ (Mayt: 455). krş. sapanla- ‘saban olarak kullanmak’ (Mayt: 455). OT. saban ‘sapan; çift ve çiftçi takım ve aygıtları; çiftçilik’ (DLT-Atalay 2006: IV-477). krş. sapanla- ‘sapanla sürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-477). Hrzt. saban ‘bildiğimiz çift sürmek aleti’ (İML 1988: 57). saban ‘saban, çift sürmeye mahsus alet’ (KE 1997: 528). AO-Kıpt. sab(a)n ‘saban’ (AO 1996: 231). krş. sabançı ‘çiftçi’ (AO 1996: 231). M-Kıpt. şaban ‘saban’ (KMT 2002: 134).

1810. sabançı: çiftçi.

sabançı řabančĩ CC-A 66a/28

сабанчы ‘Ackerbauer’ (Radloff 1887: 63). sabančy ‘Bauer’ (Grønbech 1942: 210). řabančĩ 65v/28 (Drimba 2000: 127).

1811. sabırluş: şehitlik. sabırluştur şabirluctur CC-A 62b/33. Sabirluc ‘martyrium’ (Kuun 1880: 294) sabyrluş ‘Martyrium’ (Grønbech 1942: 210) şabirluctur 62r/33 (Drimba 2000: 120).

1812. sabor: sabır; şile.

sabor sabor şaboş CC-A 62b/33

Sabor eter ‘cruciatuş’ (Kuun 1880: 294). сабыр ‘Geduld’, сабыр äřäp ‘sich gedulden’ (Radloff 1887: 63). sabur ‘geduldsames Leiden’, sabur et- ‘leiden, ausstehen’ (Grønbech 1942: 210). şabor 62r/33 (Drimba 2000: 120). OT. öncesine şabır ‘sabır’ (MM: 251). řabr ‘sabır’ (AH: LIII). Hz-T. řabr ‘sabır, tahammül’ (KE 1997: 529). řabr/ şabur ‘sabır, tahammül’ (NF 1998: 355). sabr ‘sabır, tahammül’ (KurT 2002: 221). křř. řābir ‘sabreden, sabredici’ (KE 1997: 528). řābir ‘sabreden’ (NF 1998: 355). sabrlan- ‘sabretmek, dayanmak’ (KurT 2002: 221). řabūr ‘çok sabırlı’ (KE 1997: 529). M-KıpT. řabr ‘sabır’ (GT 1989: 421).

1813. sabur: sarı sabır otu.

sabur Saburş CC-İ 42a/21

Sabur ‘aloe’, ar. صَبْر (Kuun 1880: 294). сабыр ‘Aloe’ (Radloff 1887: 63). sabur ‘Aloe’ (Grønbech 1942: 210). Sabur 41v/21 (Drimba 2000: 89).

1814. saburluş:

saburluş şaburluch CC-A 62b/31

saburluch ‘şehitlik’ (Kuun 1880: 294). saburluş ‘Martyrium’, řřa. ř. saburluş et- ‘das Martyrium erleiden’ (Grønbech 1942: 210). řab[u > i]rluch 62r/31 (Drimba 2000: 120). OT. M-KıpT. křř. řabr ‘sabır’, şabrga sat- ‘peşin para ile sonradan teslim etmek üzere mal satma’ (İMS 1992: 585). řabr ‘sabır’ (KH 2002: 137; KF 2006: 174; TK 2008: 311). şabur ‘sabır’ (BV 1986: 268; KFLT 1989: 1053). şabırlı ‘sabırlı’ (BV 1986: 268). şabursız ‘sabırsız’ (BV 1986: 268).

1815. saç: saç.

saç Xaç CC-İ 48a/9

Xaç: saç ‘crinis’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 292). цац ‘Haar’ (Radloff 1887: 58). saç ‘Kopfhaar’ (Grønbech 1942: 210). Xaç 47v/9 (Drimba 2000: 97). ET. saç ‘saç’ (Mayt: 452; Gabain 2000: 291; KUKY 2009: 221, 529; METY 2012: 319; Aydın 2012: 175; ABH 2013: 218). saç ‘saç’ (Yen) (YKI 2013: 506). krş. saçlıg ‘saçlı, kıllı’ (ETŞ 1992: 412). OT. saç ‘saç’ (KB: 376; TKT 2004: 601). saç ‘saç - baştaki-’, bogurda saç ‘kıvrıcık saç’, yetüt saç ‘sonradan bırakılan saç’ (DLT-Atalay 2006: IV-101, 477, 778). krş. saçlan- ‘saçlanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-479). saçlaş- ‘birbirinin saçlarını yakalamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-479). saçtaş- ‘birbirinin saçlarını yakalamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-479). Hrz-T. saç ‘baş kılı’ (İML 1988: 57). saç ‘saç’ (ME 1993: 170; KE 1997: 529; NF 1998: 355; MM 2008: 251). saç I ‘(baştaki) saç’ (KurT 2002: 221). krş. saçlanmak ‘saçlı olmak’ (İML 1988: 57). saçlıg ‘saçlı’ (NF 1998: 356). M-KıpT. saç: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 84). saç ‘saç’ (MG 1984: 232; BV 1986: 268; GT 1989: 421; KMES 1994: 295; KFLT 1989: 1053; KK 1999: 121; (KMT 2002: 134; KF 2006: 174). saç ‘saç’, saç tök- ‘saçı örüp bükme’ (İMS 1992: 585). saç ‘hair’ (RH 2000: 98, 204). saç ‘saç, kıl, tüy’ (KH 2002: 137). saç/şaç ‘saç’ (DM 2003: 102, 103). krş. saçaq ‘püskül’ (KİLE 1931: 84). saçak ‘saçak’ (KFLT 1989: 1053).

1816. saç-: ekmek.

saçarmen Sökarzmë CC-İ 26a/19

saçtun saçʒtun CC-İ 26a/19

saçkıl saçchıl CC-İ 26a/20

saçarsen jaearsen CC-A 57b/24

Sazarsen ‘seminas’, sazchil *emir şekli* (Kuun 1880: 294). цац (v) ‘ausstreuen, säen’, сацармән, сацтым, сацкыл, сацарсән (Radloff 1887: 62). saç- ‘säen’ (Grønbech 1942: 210). S/a/<ok>arzmë 25v/18, Sa[ç > z]tun 25v/19, Sazchil 25v/20 (Drimba 2000: 68); jaçarsen 57r/27 (Drimba 2000: 112). ET. saç- ‘saçmak, yaymak, neşretmek’ (Mayt: 452). saç- ‘saçmak’ (ETŞ 1992: 412; Gabain 2000: 292; IB: 58). saç- ‘saçmak, dağıtmak’ (AY-YK 2012: 253; HUAS 2014: 152). saç- ‘saçmak, dağıtmak, yaymak’ (AY-III 1991: 109; ABH 2013: 218). krş. saçal- ‘saçılmak’ MIII 13, 18 (Gabain 2000:

59). saçığ '(saçılan) kurban, sadaka' (Gabain 2000: 292). saçıl- 'dağılmak' (ETŞ 1992: 412). saçılmak 'dağılmak, saçılmak' (ETŞ 1992: 412; AY-YK 2012: 253). saçmak 'saçma, dağıtma, yayma' (AY-III 1991: 109). saçuk 'saçık, dağınık' (Gabain 2000: 292). OT. saç- 'saçmak' (KB: 377; TKT 2004: 601). saç- 'uzaklaşmak' (KB: 377). saç- 'saçmak, serpmek' (AH: LIII). saç- 'saçmak' (DLT-Atalay 2006: IV-478). krş. saçgak → saçgak kişi 'malını saçan, israf eden kişi' (DLT-Atalay 2006: IV-478). saçgır-/saçgur- 'saçtırılmaz' (DLT-Atalay 2006: IV-478). saçıl- 'saçılmak, dağılmak' (KB: 377). saçıl- 'saçılmak' (DLT-Atalay 2006: IV-478). saçın- 'saçmağı iş edinmek' (DLT-Atalay 2006: IV-478). saçıt- 'saçtırmak, dağıtmak' (KB: 377). saçıt- 'saçtırmak, dağıtmak, dağıtmağı emretmek' (DLT-Atalay 2006: IV-478). saçlın- 'bir yere çekilmek, uzaklaşmak, ayrılmak' (TKT 2004: 601). saçtur- 'saçtırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-479). saçu 'elbise ve mendil saçağı' (DLT-Atalay 2006: IV-479). saçuk → saçuk neng 'saçık, saçılmış nesne' (DLT-Atalay 2006: IV-479). saçula- 'saçaklamak, saçak yapmak' (DLT-Atalay 2006: IV-480). Hz-T. saç- 'saçmak, dağıtmak' (ME 1993: 170). saç- 'saçmak, serpmek, atmak; birbirinden uzaklaştırmak' (KE 1997: 529). saç- 'saçmak, serpmek' (NF 1998: 356). saç- 'saçmak, serpmek, yaymak' (KurT 2002: 221). saç- 'serpmek, yaymak, saçmak' (MM 2008: 251). saçmak 'su serpmek' (İML 1988: 57). krş. saçak 'saçak' (ME 1993: 170). saçığla- 'saçmak, nisar etmek' (KE 1997: 529). saçıl- 'saçılmak, dağılmak' (ME 1993: 170; NF 1998: 356). saçıl- 'saçılmak' (KE 1997: 529). saçın- 'patlamak, çatlamak' (KurT 2002: 221). saçra- 'sıçramak; yayılmak' (KE 1997: 529). saçrat- 'yaymak, sıçratmak' (ME 1993: 170). saçsız 'saçı olmayan' (İML 1988: 57). M-Kıpt. saç- 'siać, zasiać, rozpraszać' (Bulg-M 1954: 68). saç- 'saçmak' (BV 1986: 268; KMES 1994: 295). saç- '1) saçmak, ekmek; 2) harcamak' (GT 1989: 422). saç- 'saçmak, dökmek' (KMT 2002: 134). saç- 'saçmak, dökmek' (KF 2006: 174). Çağ. saç- 'saçmak' (MK 1993: 528). krş. saçıl- 'saçılmak' (MK 1993: 528).

1817. sadağa (< ar. şadağa):

sadağasından	ṣaḡa şadagaşından	CC-A 61b/18
--------------	-------------------	-------------

Sadağa	Sadaga	CC-İ 36a/16
--------	--------	-------------

Sadaka 'eleemosyna'~ar. صَدَقَةٌ (Kuun 1880: 293). sadağa 'Almosen', sadağasından (Radloff 1887: 62). sadağa 'Almosen' (Grønbech 1942: 210). Sada[c > g]a 35v/16 (Drimba 2000: 81); <ṣada> şadagaşından 61r/18 (Drimba 2000: 118). OT. şadağa 'sadaka, bağış' (TKT 2004: 601). şadağa 'sadaka' (AH: LIII). Hz-T. şadağa 'sadaka'

(ME 1993: 170). şadağa ‘sadaka’ (KE 1997: 529; NF 1998: 356). krş. şadağat ‘sadakalar’ (KE 1997: 529; NF 1998: 356). şādık → Ca’fer-i Şādık: Ebû Abdillâh Ca’fer bin Muhammed el-Bâkır bin (NF 1998: 509). şıddîk ‘sözünün eri (kişi), gerçek dost. Ebu Bekr’in lakâbı’ (KE 1997: 555). şıdk ‘iç, yürek, temizliği, doğruluk’ (KE 1997: 555). şıddîk ‘pek doğru, sözünün eri, Ebu Bekr’in lakabı’ (NF 1998: 371). taşadduk ‘sadaka verme’ (NF 1998: 405). taşdîk ‘tasdik, gerçek olduğunu söyleme’ (KE 1997: 600). taşdîk ‘tasdik, onay’ (NF 1998: 405). AO-KıpT. şadağa ‘sadaka’ (AO 1996: 231). M-KıpT. şadağa ‘sadaka, zekat’ (KMES 1994: 295). şadağa ‘sadaka’ (KFLT 1989: 1053; İMS 1992: 585). şadağa ‘ihlâs ve samimiyetle, Allah rızası için fakirlere verilen para ve saire; bağış’ (GT 1989: 422). şadağa ‘bağış, sadaka’, sadaka eyle- ‘sadaka vermek, bağışta bulunmak’, sadaka vir- ‘sadaka vermek’ (KF 2006: 174). şadağa ‘bağış, sadaka’, şadağât ‘bağışlar, sadakalar’ (TK 2008: 311). krş. şadâğat ‘samimi dostluk, doğruluk’ (GT 1989: 422). şâdık ‘sadâkatle muttasıf olan, doğru, gerçek, sevgi ve bağlılığı samimi olan’ (GT 1989: 422). şādık ‘içten bağlılığı olan’ (İMS 1992: 585). şādık ‘doğru olan, Allah’ın sevgisini kazanmış’ (KMES 1994: 295). şıddîk → Ebî Bekr-i Şıddîk ‘Hz. Ebû Bekir. İslâmın ilk halifesi ve ilk müslümanlardan’ (KMES 1994: 253). Şıddîk → Ebû Bekr-i Şıddîk: özel ad (KFLT 1989: 979). şıdk ‘doğruluk’ (GT 1989: 429). taşdîk ‘doğrulama, tastik’ (GT 1989: 445). taşdîk ‘doğrulama, doğruluğunu kabul etme’ (İMS 1992: 601). taşdîk ‘gerçek olduğunu söyleme, onaylama’ (KF 2006: 188). taşdîk ‘doğrulama, onama’ (TK 2008: 328). Çağ. krş. şādık ‘sadık, sadakatli; gerçek, doğru’, şubh-ı şādık ‘tan yerinin ağarması’ (MK 1993: 528, 537). şıddîk ‘pek doğru, sözünün eri’ (MK 1993: 533). şıdk ‘doğruluk, gerçeklik’ (MK 1993: 533).

1818. sāt: saat; zaman.

sāt Sa at CC-İ 36b/17

Sat ‘hora’ ~ *ar.* سَاعَة, *far.* ساعة (Kuun 1880: 293). saat ‘Stunde’ (Grønbech 1942: 210, 212). Sa<g>at 36r/16 (Drimba 2000: 82). OT. sa’at ‘saat’ (KB: 376). sâ’at ‘an’ (TKT 2004: 601). sa’at ‘saat’ (AH: LIII) . Hrz-T. sâ’at ‘saat, an, vakit’ (KE 1997: 528; NF 1998: 355). sa’at ‘saat, zaman’ (KurT 2002: 220; MM 2008: 251). M-KıpT. sâat ‘saat’ (BV 1986: 268). sâ’at ‘saat’ (KFLT 1989: 1053; KH 2002: 137; KF 2006: 174). sâ’at

‘vakit, zaman, an, saat’ (GT 1989: 421). sâ‘at ‘vakit, saat, zaman’ (İMS 1992: 585). sâ‘at ‘vakit, an, saat’ (TK 2008: 311). Çağ. sâ‘at ‘saat, vakit, zaman’ (MK 1993: 528).

1819. sâdat: sopa.

sâdat Saadat CC-İ 45a/16

Saadat ‘canna, quae recta nata fuit’ ~ *ar.* صَعْدَة (Kuun 1880: 292); саџат? ‘Stunde’ (Radloff 1887: 61). saadat ‘Stäbchen’ (Grønbech 1942: 209, 210). Saadat 44v/15 (Drimba 2000: 93).

1820. sadi: Etiyopyalı.

sadiler sadiler CC-A 58a/22

Sadiler ‘Aethiopes’ (Kuun 1880: 293). *anl. f.* сады ‘Narr’, садылар (Radloff 1887: 62).

sadi [sadi] <? sadiler (Grønbech 1942: 229). šadiler 57v/22 (Drimba 2000: 112).

1821. sağak: çene; gerdan.

sağak S Bağac CC-İ 48b/2

Sagac ‘mentum’ ~ *ar.* ذَقْنُ (Kuun 1880: 292). саџак (?) ‘Kinn’ (Radloff 1887: 61). saḡaq ‘Kinn’ (Grønbech 1942: 211). [B > S]agac 48r/2 (Drimba 2000: 98). OT. sakak ‘çene’ (DLT-Atalay 2006: IV-483).

1822. sağın-: düşünmek.

sağındum	Sagendum	CC-İ 7b/6
sağındum	ḡagındum	CC-İ 5a/16
sağındum	Sangedum	CC-İ 22a/4
sağingıl	ḡagingıl	CC-İ 5a/17
sağingıl	Sagëgıl	CC-İ 7b/7
sağingıl	Sangegıl	CC-İ 22a/5
sağingān	ḡagīgā	CC-A 73a/7
sağınma	ḡagınma	CC-A 64a/3
sağınmaḡ	ḡaganmac	CC-İ 5a/18
sağınmaḡ	ḡaginmach	CC-A 64a/1
sağınmaḡ	sagenmac	CC-İ 22a/6
sağınmağız	ḡaga ḡagīmagıs	CC-A 61b/20

Sağinsamen	Sağınfamen	CC-A 75b/1
Sağinsamen	Sağınfamen	CC-A 75b/1
saginur	faginur	CC-A 63b/29
saginurmen ⁿ	Sagenurmē	CC-İ 22a/3
saginurmen ⁿ	Sagenuřmē	CC-İ 7b/5

CC-A 75b/1 *işa. f.* saginsamin (Kuun 1880: 213); Saganmac ‘admonitio’, sagenmac, saginir ‘cogitat’ (Kuun 1880: 293). сағын (v) ‘gedenken’, сағындым, сағынғыл, сағынырмаң, сағындым, сағынғыл, сағыныр, сағынма, сағынмаңы, сағынмак, сағынсаман (Radloff 1887: 61). sayyn- 1) ‘denken: sich vergegenwärtigen, über etwas nachdenken, meditieren’, sayynsa-men bahasyz qanyny ‘wenn ich an sein unschätzbares Blut denke’; 2) ‘meinen, glauben’, sayynyr: emdi men ary-men ‘er meint: Jetzt bin ich geheiligt’, sayynmaq ‘Erinnerung, Gedächtnis; Überlegung’ (Grønbech 1942: 211). *fagĩdir(/e/mē)* 4v/15, *fagi[m > n]d(um)* 4v/16, *fagingil(l)* 4v/17, *faganm(ac)* 4v/18 (Drimba 2000: 40); S[a > a]genuřmē 7r/5, Sagedum 7r/6, Sagēgıl 7r/7 (Drimba 2000: 44); Sagenurmē 21v/23, Sangedum 21v/24, Sangengıl 21v/25, Sagenmac 21v/26 (Drimba 2000: 62); <faga> fagĩmagis 61r/19 (Drimba 2000: 118); faginur 63r/29, fagĩnm[a > e] 63v/3 (Drimba 2000: 122); fagĩgā 72v/3 (Drimba 2000: 136); Sağınfamen 75r/1 (Drimba 2000: 138). ET. sakın- ‘düşünmek, teemmül etmek’ (HUAS 1941: 108). saqın- ‘düşünmek; teemmül etmek’ (Mayt: 452). saqın- ‘1) düşünmek; 2) tereddüt etmek’ (Hsüan-X 1975: 167). saqın- ‘düşünmek; ikirciklenmek’ (AY-III 1991: 109). saqın- ‘düşünmek, tasavvur etmek’ (ETŞ 1992: 413). saqın-; S’XYN-; S’QYN- ‘düşünmek, düşünceye dalmak’ (sa- ‘saymak, sanmak, düşünmek, arzu etmek’ + pekiştirmek eki -q- ile yapılmış *saq- fiilinin dönüşlü biçimi) (İKPÖ 1998: 205). saqın- ‘düşünmek’ (Üİ 1998: 174; IB: 58; AY-YK 2012: 253). saqın- ‘düşünmek, plân kurmak, kederlenmek’ (Gabain 2000: 49, 292). sakın- ‘1. endişelenmek, kaygılanmak; 2. düşünmek’ (KUKY 2009: 353, 355, 529). sakın- ‘düşünmek; kaygılanmak’ (METY 2012: 319). sakın- ‘düşünmek’ (Aydın 2012: 176; ABH 2013: 218). sakın- ‘düşünmek’ (Mir) (YKI 2013: 506). krş. saq ‘dikkatli’ (Gabain 2000: 292). sakıngu ‘düşünme, düşünülecek’ (Mayt: 453). saqınmak ‘düşünmek’ (ETŞ 1992: 414). OT. Krh-T. sagın- ‘sanmak, zannetmek; sözle yardım etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-481). saqın- ‘sakınmak; sanmak, düşünmek’ (KB: 378). saq(ı)n- ‘1. günah işlemekten sakınmak, Allah’tan korkmak, takva sahibi olmak; 2. düşünmek, hesap etmek’, saqıp sözlemek ‘hikâye etme, anlatma’ (TKT 2004: 603, 604). saqın- ‘sakınmak, düşünmek, ictinap etmek’ (AH: LIV). sakın- ‘sakınmak; sanmak, düşünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-484).

krş. sak ‘uyanık’ (KB: 378). sak ‘işte uyanık ve zeyrek olan’, sak sak ‘nöbetçinin, bekçinin kaleyi ve altı koruyabilmek için uyanık olmasını emreden söz’ (DLT-Atalay 2006: IV-483). sakçı ‘nöbetçi, muhafız’ (KB: 378). sakınığlı ‘anlayışlı, basiret sahibi’ (TKT 2004: 604). sakınmak ‘takva’ (TKT 2004: 604). sakınuk ‘takvâ sahibi’ (KB: 379). saklık ‘uyanıklık’ (KB: 380). saklık ‘uyanıklık’ (DLT-Atalay 2006: IV-483). saknuğ ‘takva sahibi, Allah’tan korkan, muttaki’, muttaki/saknuğ ‘takva sahibi’, saknuğrak ‘Allah’tan en çok korkan’ (TKT 2004: 525, 605). saknuğluk ‘takva, takva sahibi olma’, saknuğluk sarâyı ‘takva ve sahiplerinin meskeni’, saknuğluk kıl- ‘günahtan kaçınmak’ (TKT 2004: 605, 606). Hz-T. sakın- I ‘düşünmek’ (ME 1993: 171). sakın- II ‘sakınmak, çekinmek, perhiz etmek’ (ME 1993: 171). sak/ğın- ‘düşünmek, hatırlamak; sanmak, zannetmek’ (KE 1997: 532). sakın- ‘sakınmak ,sanmak, zannetmek’ (NF 1998: 358). sakın- I ‘düşünmek, zannetmek’ (KurT 2002: 222). sakın- II ‘sakınmak, kaçınmak’ (KurT 2002: 222). sakın- ‘düşünmek’ (MM 2008: 252). krş. sağınmak ‘sanmak, oranlamak’ (İML 1988: 57). sak I ‘muska’ (ME 1993: 171). sak II ‘emin, mahfuz’ (ME 1993: 171). sak ‘uyanık, zeki’ (MM 2008: 252). sakçı ‘gözcü, nöbetçi, muhafız’ (??????532). sakçı ‘bekçi, koruyucu’ (KurT 2002: 222, 361). sakınmak ‘sakınma, perhiz, takva’ (ME 1993: 171). sakınmış ‘fikir, görüş’ (ME 1993: 171). sakınuk ‘inançlı, mümin’ (KurT 2002: 223). saknuğ ‘iffetli, müttakî’ (ME 1993: 171). saknuğ ‘takva sahibi’ (NF 1998: 360). saknuğluk ‘ihtiyat, tedbir’ (ME 1993: 171). M-Kıpt. sağın- ‘düşünmek’ (MG 1984: 233). sağın-/sakın- ‘düşünmek’ BV 1986: 269). sağın- ‘zannetmek, düşünmek’ (KFLT 1989: 1054). sağın-/şagan- ‘sanmak, zannetmek, düşünmek’ (KK 1999: 121). sakın- ‘sakınmak, korunmak’ (MG 1984: 234; KF 2006: 175). sakın- ‘1) muhafaza etmek, tutmak; 2) gizlemek, gizli tutmak; öğretmemek; 3) korumak, gözetmek’ (GT 1989: 423). sakın- ‘1) sakınmak, çekinmek; 2) sanmak, zannetmek’ (İMS 1992: 586). sakın- ‘sakınmak, kaçınmak’ (KMT 2002: 134). sakın ‘sakın!’ (DM 2003: 102). krş. şakçı ‘bekçi, gözcü, gözetleyen’ (TK 2008: 312). sağil ‘reckon!’ (RH 2000: 67). Çağ. sağın- ‘düşünmek’ (MK 1993: 529).

1823. sağınç: düşünce.

sağınç	şagenş	CC-İ 7b/8
sağınç1	şagīēī	CC-A 71b/24
sağınç1mdan	şagineī dan	CC-A 61b/5-6
sağınçın	şaginein	CC-A 62b/22

sağınçın řaginεnř CC-A 71b/16

Sagenz *yani* saginč ‘cogitatio’ (Kuun 1880: 293). сағынц ‘Gedanken, Erinnerung’, сағынчын, сағынцың (Radloff 1887: 61). sayynč ‘Gedanke, Gedanken’ (Grønbech 1942: 211). Sagenz 7r/8 (Drimba 2000: 44); řaginčĩ dan 61r/5-6 (Drimba 2000: 117); řaginčĩn 62r/22 (Drimba 2000: 120); řaginčĩn 71r/8, řagĩčĩ 71r/12 (Drimba 2000: 133). ET. sayınç ‘düşünce, fikir’ = Skr. sañjñā (Hsüan-X 1975: 167). sakınç ‘fikir; niyet’ (HUAS 1941: 109). sakınç ‘düşünce; istişrak’ (Mayt: 453). saķınç ‘düşünce’ (ETř 1992: 413). saķınç; S’XYNC, S’QYNC ‘düşünce’ (İKPO 1998: 205). saķınç ‘fikir, arzu, düşünce’ (Gabain 2000: 292). sakınç ‘fikir, düşünce’ = Skr. samjna (AY-III 1991: 110; AY-YK 2012: 253). sakınç ‘fikir, düşünce’ (ABH 2013: 218). krř. sağınç-sız ‘düşüncesiz’ (Üİ 1998: 174). sakınçlış ‘endişeli’ (Mayt: 453). saķınçlıř ‘düşünceli’ (ETř 1992: 414). sakınçsız ‘endişesiz’ (Mayt: 453). saķınçsız ‘düşünmeden’ (ETř 1992: 414). OT. sakınç ‘düşünce, endişe’ (KB: 379). saķınç ‘üzüntü, hüzn’ (TKT 2004: 604). saķınç ‘düşünce’ (AH: LIV). sakınç ‘sakınacak řey; sıkıntı; sakınma, kaygı’ (DLT-Atalay 2006: IV-484). Hrз-T. saķınç ‘düşünce, fikir’ (ME 1993: 171; NF 1998: 359). saķınç ‘düşünce, endişe’ (KE 1997: 532). saķınç ‘düşünce, kanı, zan’ (KurT 2002: 222). M-KıpT. sağınç ‘emel, istek, arzu, endişe’ (KFLT 1989: 1054).

1824. sağındır:-düşündürmek.

sağındırımen řagĩdiremẽ CCİ 5a/15

Sagindiremen ‘admoneo’, sagingil *emir şekli*, sagenurmen ‘cogito’, sagengil *emir şekli* (Kuun 1880: 293). сағындыр (v) ‘in Erinnerung bringen’, сағындырымән (Radloff 1887: 61). sayyndyr ‘erinnern’ (Grønbech 1942: 211). OT. Hrз-T. saķındur- ‘düşündürmek’ (KE 1997: 532).

1825. sağış:sayı, hesap.

sağış şagıs CC-A 76b/12

Sagis ‘cogitatio’ (Kuun 1880: 293). сағыш ‘Verstand, Gedächtniss’ (Radloff 1887: 61). şagış 76r/11 (Drimba 2000: 139). ET. sayış ‘sayı’ (Hsüan-X 1975: 167). sağış/saņıř/saķıř ‘sayma, ölçü’ (Gabain 2000: 292). sakış ‘sayı, ölçü’ (AY-III 1991: 110). krş. saķıřlıř ‘sayılı, ölçülü, hesaplı, belirli sayıda’ (AY-III 1991: 110). saķıřsız ‘sayısız, hesapsız, çok’ (AY-III 1991: 110). saķıřsız ‘hesapsız, sayısız’ (ETş 1992: 414). saķıř-sız ‘hesapsız’ (Üİ 1998: 174). OT. saķıř ‘sayma, sayış; hesap’ (KB: 379). saķıř ‘hesap’, saķıř küni ‘kıyamet’, saķıř kün/belgüľüř kün ‘(Allah) katında bilinen, malum

gün', sakış kılguçı 'her şeyin hesabını yapan, esma-yı hüsnadan: hasîb' (TKT 2004: 604). sakış 'sayma' (AH: LIV). sakış 'sayma, sayış' (DLT-Atalay 2006: IV-484). krş. sakışçı 'hesap bilir, hesaptan anlar' (KB: 380). sakışsız 'sayısız, hesapsız' (TKT 2004: 605). Hz-T. sakış 'hesap' (ME 1993: 171). sakış 'sayı, hesap' (NF 1998: 359; KurT 2002: 223; MM 2008: 252). sakışkünü 'hesap günü' (İML 1988: 58). krş. sakışçı 'muhasibeci' (İML 1988: 58). sakışsız 'hesapsız' (KE 1997: 533). sakışsız 'sayısız, hesapsız' (NF 1998: 359). M-KıT. sağış 'sayı, adet, miktar' (KFLT 1989: 1054). sağış 'sayma, hesap' (KMT 2002: 134). sağış 'sayı, adet' (DM 2003: 102). sağış 'reckonig' (RH 2000: 61). krş. sağış 'sayı' (KF 2006: 174).

1826. sağışla-: düşünmek.

sağışlasa	şagışlaşa	CC-A 63b/20, 63b/21
sağışlamağa	şagışlamaga	CC-A 64a/14
sağışlasa	şagışlaşa	CC-A 62b/5

işla. f. Sagazlasa 'si cogitat' (Kuun 1880: 293). сағышла (v) 'nachdenken', сағышласа, сағышламаға (Radloff 1887: 61). sağışla- 'bedenken', kim any burun sağışlasa, ol ujalma 'wenn jemand das zuerst bedenkt, schämt er sich nicht' (Grønbech 1942: 212). <<?>> (Drimba 2000: ?); şagışlaşa 63r/20, 63r/21 (Drimba 2000: 121); şagışlamaga 63v/14 (Drimba 2000: 122). OT. Krh-T. sakışla- 'hesap sormak' (TKT 2004: 605). Hz-T. sağışlamak 'hesap etmek' (İML 1988: 58). sakışla- 'saymak, hesaplamak' (KurT 2002: 223). M-KıT. sağışla- 'hesaplamak' (KK 1999: 121). sağışla- 'saymak, hesap etmek' (KMT 2002: 134). sağışla- 'saymak' (DM 2003: 102).

1827. sağıt:silah.

sağıt	Saget	CC-İ 5a/19, 52a/17, 66a/32
sağıttın	şagıttın	CC-A 64a/3
sağıt	şagit	CC-A 64a/7, 64a/9, 64a/10
sağıtlar	şagitlar	CC-A 64a/8
sağıt	Sageth	CC-İ 51a/6
sağıttan	şagıttan	CC-A 64a/6
sağıttın	şagıttın	CC-A 64a/3

Sageth 'arma' *ar. سِكَّةٌ*, CC-İ 52a/17 Saget 'pannus s. vestis detrita' (Kuun 1880:); CC-A 64a/3 Sagit (sagis ?) 'cogitatio', CC-A 66a/32 *işla. f.* → Sagot 'arma' (Kuun 1880: 293). сағыт 'Waffe', CC-A 64a/3 sağıttın → *işla. f.* сағытын, сағыттан, сағытлар

(Radloff 1887: 61). sayyt ‘Gerät, Instrument; Waffen’ (Grønbech 1942: 212). Saget 4v/19 (Drimba 2000: 40); Sageth 50v/6 (Drimba 2000: 101); Saget 51v/17 (Drimba 2000: 103); jagittin 63v/3, jagitta[m > n] 63v/6, jagit 63v/7, jagitlar 63v/8, jagit 63v/10, (Drimba 2000: 122); jag[? > e]t (Drimba 2000: 127). OT. Hrz-T. savut ‘gemilere kaplanan çelik levha’ (KE 1997: 540). Ukr. savút ‘Küchengeschrir’ (Horbatsch 1979-1980: 437).

1828. sağıtlan-: silahlanmak.

sağıtlanurmen	Sagetlanurmē	CC-İ 5a/7
sağıtlan	Sagetlādum	CC-İ 5a/8
sağıtlangıl	Sagetlangil	CC-İ 5a/9

Sagetlanurmen ‘arma induo’, sagetlangil *emir şekli* (Kuun 1880: 293). сағытлан (v) ‘sich bewaffnen’, сағытланырмән, сағытландым, сағытланғыл (Radloff 1887: 61). sayytlan- ‘sich bewaffnen’ (Grønbech 1942: 212). S[a > a]getlanurmē 4v/7, Sagetlandu[n > m] 4v/8, Sagetlangil 4v/9 (Drimba 2000: 40).

1829. sağlık: sağlık.

sağlık	Saglic	CC-İ 33a/6
sağlık	Saglic	CC-İ 38b/26

Saglic ‘salus’, saglic bila ‘sane’ (Kuun 1880: 293). са́лык ‘Gesundheit’, са́лык билә (Radloff 1887: 61). saylyq ‘Gesundheit’, saylyq-bile (Grønbech 1942: 211). Saglic 32v/6 (Drimba 2000: 77); Saglic 38r/26 (Drimba 2000: 85). OT. Hrz-T. sağlık I ‘sağlık, yaşanılan zaman’ (NF 1998: 356). M-Kıpt. sağlīg/sağlık ‘sağlık, esenlik’ (İMS 1992: 586). sağlıq ‘sağlık, selâmetlik’ (KİLE 1931: 85). sağlık ‘sıhhatte olma, sağlık’ (GT 1989: 423). sağlık ‘dirilik’ (KFLT 1989: 1954). Çağ. sağlīg ‘sağlık, sıhhat’ (MK 1993: 529).

1830. sağrı: güderi.

sağrı	Sagrí	CC-İ 46b/15
-------	-------	-------------

Türkçeden Farsça ve sırt anlamından sırttan çıkarılan deri ve ondan yapılan mamul anlamına varmış. Sağrı kelimesini izah ederken, Latince vokabülerdeki karşılığı olan camutum kelimesine de değinmek gerekir. Pelliot, *Notes On Marco Polo* adlı çalışmasında camutum kelimesinin CC’de yer aldığına değinmiş ve Farsça kīmuḥt ya da kāimuḥt’tan geldiğini kaydetmiştir¹⁰³ (Pelliot 1959: 36, 156, 157, 158); Marco Polo

Seyahatnamesi'ndeki tasvir için ayrıca bkz. sonnot104. Yule ise Francis Johnson'un Farsça sözlüğündeki Kámú şekline işaret etmiş ve camut kelimesini *Russian-Leather* olarak tanımlamıştır. İngilizce shagreen kelimesi ile Türkçe şāghri-saghri kelimelerinin aynı kelimeler olduğunu belirtmiş, atın arka kısmından elde edilen işlenmiş derinin Orta Asya'da çizme yapımında kullanıldığını söylemiştir (Yule 1903: 395). Camutum 'cuir fait de la peau du dos des chevaux' (Klaproth: 230). Vambéry Türkistan, Buhara ve Afganistan'daki manifaturalardan bahsederken *shagreen*'in özelliklerini anlatmış, Tatar dilinde sagri olarak yer aldığını söylemiştir105 (Vambéry 1864: 423). Kelimenin farsçadaki şekli?. Türkçe ve Farsçada ortak olan şeklin İngilizceye hangi dilden girdiği tarafımızca malum değildir106. Sagri 'pannus damascenus' (Kuun 1880: 293). сағры 'Rücken des Pferdes' (Radloff 1887: 61). саҗры 'Leder' (Grønbech 1942: 211, 216). Sagri 46r/15 (Drimba 2000: 95). sağı (IV) 'üstü ince deri ile kaplı sandık' (DS. c.10). sağı (II) 'Hallaç yayının tahtası üstünde pamuk sarılmaması için kuzu derisinden yapılan yer' (DS. c.10). OT. sagrı 'deri, her şeyin derisi', yer sagrısı 'yer yüzü' (DLT-Atalay 2006: IV-482). sagrıla- 'kaba deriyi sertleştirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-482). Hrз-T. sağı 'maruf kalın deri' (İML 1988: 58). M-KıpT. sağı 'atın arka ayağının üstü' (MG 1984: 233). sağı 'sağı' (BV 1986: 269; (KMT 2002: 134).

1831. sağısız: hasta; zayıf; güçsüz.

sağısız	Xagfıx	CC-İ 39a/23
sağısız	Sagfıs	CC-İ 50b/1

Sagsix, sagsis 'infirmus; aegrotus' (Kuun 1880: 293). cаксыз 'schwach, kränklich' (Radloff 1887: 61). sağısyз 'krank' (Grønbech 1942: 211). Xagfıx 38v/23 (Drimba 2000: 85); Sagfıs 50r/1 (Drimba 2000: 101). OT. M-KıpT. sağısız 'hasta' (KK 1999: 121). sağısuz 'hasta' (KFLT 1989: 1954).

1832. sağısızlık:hastalık.

sağısızlık	sacfıxlıc	CC-İ 39a/1
------------	-----------	------------

Sacsixlic 'infirmity' (Kuun 1880: 293). cаксызлык 'Schwäche' (Radloff 1887: 61). sağısyзlyq 'Schwächlichkeit, Krankheit' (Grønbech 1942: 215). sacfıxlıc 38v/1 (Drimba 2000: 85). OT. M-KıpT. sağısuzluk 'hastalık' (KFLT 1989: 1054).

1833. sahav: kekeleyerek; fisıldamak.

sahaṽ fahaṽ CC-A 82b/10

Sahav ‘balbus’ (Kuun 1880: 293). cakay ‘stumm’ (Radloff 1887: 61). saḡav ‘stotternd’ (Grønbech 1942: 212). fahaṽ 82r/10 (Drimba 2000: 143).

1834. sahla-: saklamak, gizlemek.

sahladı *m* fahladī CC-A 60b/24

Sahladi ‘asservavit’ (Kuun 1880: 293). *anl. f.* сакла (v) ‘bewachen’, саклады (Radloff 1887: 61). faḡladī 60r/23 (Drimba 2000: 116). Hrz-T. saḡla- ‘saklamak, gizlemek, muhafaza etmek’ (ME 1993: 171). krş. saḡlan- ‘korunmak’ (ME 1993: 171).

1835. saht:uyanık.

saht faht CC-A 83a/22

Saht ‘vigil’ ~ *čag*. ساقچی (Kuun 1880: 234). cak ‘vorsichtig, wachsam’ (Radloff 1887: 61). *iṣa. f.* saḡ ‘wachsam, wach’ (Grønbech 1942: 212). faḡ<t> 82v/22 (Drimba 2000: 144). OT. saxt ‘eğerle kemerin başına, tokalara işlenen altın veya gümüş işleme (Oğuzca)’ (DLT-Atalay 2006: IV-483). Hrz-T.

1836. saḡa: saka kuşu.

saḡa Saka CC-İ 55b/26

Saka ‘carduelis’ (Kuun 1880: 292). *anl. f.* caka ‘ein Vogel’ (Radloff 1887: 61). saḡa ‘Stieglitz’ (Grønbech 1942: 213). Saka 55r/26 (Drimba 2000: 108).

1837. saḡal: sakal; saḡal yulunguç ‘tırış bıçağı’.

saḡal Sachal CC-İ 44a/27, 49a/25

Sachal ‘barba’, sachal yuzi ‘barbator’ (Kuun 1880: 292). cakał ‘der Bart’ (Radloff 1887: 61). saḡal ‘Bart, saḡal jülüči ‘Barbier’ (Grønbech 1942: 215). Sachal 43v/27 (Drimba 2000: 92); Sachal 48v/25 (Drimba 2000: 99). OT. saḡal ‘sakal’ (KB: 378; TKT 2004: 602). sakal ‘sakal’, ak sakal ‘saçı sakalı ağarmış, kocalmış’, şütük sakal ‘köse sakal’ (DLT-Atalay 2006: IV-15, 483, 558). krş. sakalduruk ‘külâhın başta durması ve yere düşmemesi için çene altından geçirilerek bağlanan ipekten örülmüş bir kaytan’ (DLT-Atalay 2006: IV-483). sakalduruklan- ‘sakalduruğu bağlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-483). Hrz-T. saḡal ‘sakal’ (ME 1993: 171; NF 1998: 358). saḡal ‘sakal’ (KE 1997: 531; KurT 2002: 222; MM 2008: 252). sakal ‘alt çene üzerinde biten kıllar’ (İML 1988: 58).

krş. sakallamak ‘sakallı olmak; sakallanmak’ (İML 1988: 58). sakallığ ‘sakallı’ (İML 1988: 58). sakallığ ‘sakallı’(KE 1997: 531). sakalsız ‘sakalı olmıyan’ (İML 1988: 58). sakalsız ‘sakalsız’ (KE 1997: 532). sakalsız ‘sakalsız, sakalı çıkmamış’ (NF 1998: 358). M-KıpT. saqal: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 87). saqal ‘sakal’ (GT 1989: 423; İMS 1992: 586; KMES 1994: 296; KFLT 1989: 1055; (KMT 2002: 134; KF 2006: 175). şaqal ‘sakal’ (KK 1999: 121). saqal ‘beard’ (RH 2000: 99). şaqal ‘sakal’ (DM 2003: 102). krş. şaqallı ‘sakallı’ (KK 1999: 121). saqal lığ ‘bearded’ (RH 2000: 100). saqallu = Ar. multahî ‘bearded’ (RH 2000: 272). saqallu ‘sakallı’, kaba şaqallu ‘sık sakallı’ (KMT 2002: 111, 134). saqallu ‘sakallı’ (DM 2003: 102). saqalsız ‘sakalsız’ (KİLE 1931: 87). şaqalsız ‘sakalı olmayan’ (KK 1999: 121). saqalsız ‘beardless’ (RH 2000: 100, 259). şaqalsız ‘sakalsız’ (KMT 2002: 134). saqalsız ‘sakalsız’ (DM 2003: 102). Çağ. saqal ‘sakal’ (MK 1993: 529).

1838. sakız: sakız.

sakız Sachex CC-İ 18a/17, 41b/9

Sachex ‘mastiche’ (Kuun 1880: 292). cakıyc ‘Harz’ (Radloff 1887: 61). saqyz ‘Mastix’ (Grønbech 1942: 215). Sachex 17v/17 (Drimba 2000: 57); Sachex 41r/9 (Drimba 2000: 88). ET. sakız ‘sakız, kulak kiri’ (Gabain 2000: 292). OT. sagız ‘sakız’ (DLT-Atalay 2006: IV-481). sakız ‘elbiseye bulaşan meyva suyu veya hurma pekmezi gibi şeyler’, sagız toprak ‘yapışkan toprak’ (DLT-Atalay 2006: IV-484, 641). krş. sagızlığ ‘sakızlı, sakızı olan’ (DLT-Atalay 2006: IV-481). sagızlığ ‘çamuru yapışkan’ (DLT-Atalay 2006: IV-481). sakızlığ ‘sakızlı, yapışkan şeyler yapışmış olan’ (DLT-Atalay 2006: IV-484). Hrız-T. sakız ‘bazı ağaçlardan sızarak çıkan yağlı bir madde’ (İML 1988: 58). sakız ‘sakız’ (KE 1997: 533; KF 2006: 175). M-KıpT. sagız/sakız ‘sakız’ (İMS 1992: 586). sakız ‘sakız’ (KMT 2002: 134; (DM 2003: 102).

1839. sakla-: saklamak, korumak.

sakla Sacla CC-İ 6b/3

saklamak Saclamac CC-İ 6b/4

saklardum Saclardum CC-İ 6b/2

saklarmen Saclarmē CC-İ 6b/1

Saclamac ‘custodia’, saclarmen ‘custodio’, sacla *emir şekli*, saclanurmen ‘caveo’, saclan *emir şekli* (Kuun 1880: 292). cакла (v) ‘bewachen’, cаклармән, cакладым, cакла, cакlamak (Radloff 1887: 61). saqla- ‘hüten’, saqlamaq (Grønbech 1942: 215). Saclarmē

6r/1, Sacla<r>dum 6r/2, Saclamac 6r/3, Sacla 6r/4 (Drimba 2000: 42). OT. sacla- 'hesaplamak, dikkat etmek, tanzim etmek, tedbir almak, korumak' (KB: 380). sacla- 'korumak' (TKT 2004: 605). sacla- 'saklamak, gözetmek' (AH: LIV). krş. saclağuçı 'bekçi' (TKT 2004: 605). saklaş- 'saklaşmak, gizlenmek' (DLT-Atalay 2006: IV-484). Hrz-T. sacla- 'saklamak, korumak, bakmak, gizlemek; dikkate almak, düşünmek' (KE 1997: 533). sacla- 'saklamak, korumak, beklemek, gözetlemek, hakim olmak, kötülükten korumak; takip etmek' (NF 1998: 359). sacla- 'saklamak, korumak' (KurT 2002: 223). sacla- 'dikkate almak' (MM 2008: 252). saklamak 'gönülde saklamak; korumak', sakladı '1. sakladı; 2. korudu' (İML 1988: 58, 96). krş. saclağuçı 'bekçi, koruyucu' (KurT 2002: 224). saklat- 'gözetlemek, korumak, saklatmak' (KE 1997: 533). M-Kıpt. sacla- → saqladı: saqlamaq fiilinden mazi 'muhafaza etti, bekledi, gizledi' (KİLE 1931: 87). sacla- 'saklamak, korumak' (MG 1984: 234). sacla- 'saklamak' (BV 1986: 270; KFLT 1989: 1055). sacla- '1) korumak, gözetmek; 2) muhafaza etmek; 3) haramdan çekinmek; 4) ihtikar yapmak, saklamak; 5) himaye etmek' (İMS 1992: 586). sacla- 'saklamak, muhafaza etmek' (KMES 1994: 296). şacla- 'saklamak, korumak, sakınmak' (KK 1999: 121). sacla- → saqla 'conceal!' (RH 2000: 65). şacla- 'saklamak, korumak' (KH 2002: 138; (KMT 2002: 134). sacla- 'korumak' (KF 2006: 175). krş. şacla- '1) korumak, muhafaza etmek; 2) takva sahibi olmak; Allah'tan korkmak; 3) bellemek, belleyip almak, anlamak; 4) gizlemek' (TK 2008: 312). saklayıcı/saklayıcı 'koruyucu, saklayıcı' (KFLT 1989: 1055). saklayıcı 'koruyucu, koruyan' (KF 2006: 175). Çağ. sacla-/sacla 'saklamak, beklemek, kollamak, dikkat etmek' (MK 1993: 529).

1840. saklan-: saklanmak, korunmak.

saklan	Saclan	CC-İ 6b/7
saklandum	Saclandum	CC-İ 6b/6
saklanurmen	Saclanuřmē	CC-İ 6b/5

saclan *emir şekli* (Kuun 1880: 292). сақлан (v) 'sich hüten', сақланырмән, сақландым, сақлан (Radloff 1887: 61). saqlan- 'sich hüten' (Grønbech 1942: 215). Saclan 6r/5, Saclandum 6r/6, Saclanuřmē 6r/7 (Drimba 2000: 42). ET. saqlan- 'titizlik ve ihtiyat göstermek' (Hsüan-X 1975: 167). saklan- 'saklanmak, sakınmak, korunmak' (ETŞ 1992: 414). saqlan-; S'XL'N- 'dikkat etmek' (< saq 'dikkatli [< *sa- 'saymak' + -q] + isimden isim yapım eki -la- + dönüşlülük eki -n-) (İKPÖ 1998: 206) . saqlan-/saklan-

‘dikkat etmek, saklanmak’ (Gabain 2000: 292). OT. saklan- ‘uyanık olmak, dikkatli olmak, tedbirli bulunmak, ihtiyatlı olmak’ (KB: 380). saklan- ‘korkmak’ (TKT 2004: 605). saklan-/saklan- ‘saklanmak’ (AH: LIV). saklan- ‘saklanmak, çekinmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-484). krş. Hz-T. saklan- ‘düşünmek’ (KE 1997: 533). saklan- ‘sakınmak, çekinmek, kötü bir şeyden uzak durmak, korunmak, dikkat etmek; saklanmak, gizlenmek’ (NF 1998: 360). saklan- ‘saklanmak, korunmak’ (KurT 2002: 224). saklanmak ‘selâmete kurtulmak’ (İML 1988: 58). M-Kıpt. saklan- ‘saklanmak, korunmak’ (MG 1984: 234). saklan- ‘saklanmak’ (BV 1986: 270; KFLT 1989: 1055). saklan- ‘1) çekinmek; 2) korunmak, muhafaza edilmek; 3) uzak durmak, korunmak’ (İMS 1992: 586, 587). saklan- ‘korunmak, dikkatli olmak’ (KH 2002: 138). şaklan- ‘1) korunmak; 2) takva sahibi olunmak; Allah’tan korkmak’ (TK 2008: 312). krş. şaklanmak ‘saklanmak’ (KFLT 1989: 1055). şaklanmak ‘takva sahibi olunma; Allah’tan korkma’ (TK 2008: 313).

1841. sal-:salmak.

saldı ^m	ǰaldī	CC-A 61a/14
salp	ǰalp	CC-A 61a/8. Saldī (saldim) ‘addidi’, CC-A 61a/8 <i>işsa. f. – anl. f.</i> Salp ‘res raptā’ (Kuun 1880: 294). calı (v) ‘koymak, yatırmak’ (Radloff 1887: 62). ǰalp 60v/8, ǰaldī 60v/14 (Drimba 2000: 117). ET. sal- ‘salmak, koymak, gitmek’ (ETŞ 1992: 414). sal- ‘salmak’ (Gabain 2000: 292). sal- ‘bırakmak, salmak’ (AY-III 1991: 110). OT. sal- ‘atmak, bırakmak’ (KB: 380). sal- ‘bırakmak, göndermek’ (TKT 2004: 606). sal- ‘atmak’ (AH: LIV). sal- ‘atmak; bir şeye işaret etmek; göndermek, götürmek; toplamak, toplu hale getirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-485). krş. salış- ‘sallaşmak, birbirini güreşte sallamak, silkişmek; birbirine sallamak, işaretleşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-485). Hz-T. sal- ‘bırakmak’ (ME 1993: 171). sal- ‘salmak, atmak, bırakmak’ (KE 1997: 533). sal- ‘koymak, sermek; bırakmak, terk etmek; sallamak’ (NF 1998: 360). sal- ‘atmak, bırakmak’ (MM 2008: 252). salmak ‘1. eriştirmek; 2. salıvermek’ (İML 1988: 58). krş. saldur- ‘bıraktırmak, attırmak, çekirtmek, koydurmak’ (KE 1997: 535). AO-Kıpt. sal- ‘bırakmak’ (AO 1996: 231). M-Kıpt. sal- → aldı ‘koyuverdi, irsal etti’ (KİLE 1931: 85). sal- ‘salmak, uzatmak; koymak’ (MG 1984: 234). sal- ‘salmak’ (BV 1986: 270). sal- ‘göndermek, salmak’ (GT 1989: 423). sal- ‘bırakmak, salmak’ (İMS 1992: 587). sal- ‘salmak, akıtmak’ (KMES

1994: 296). şal- 'atmak, bırakmak' (KK 1999: 121). şal- 'salmak, sarkmak, bırakmak' (KH 2002: 138). şal- 'salmak, bırakmak, göndermek', kulaş şal- 'yönelmek; söz dinlemek' (TK 2008: 313). krş. şaliber- 'salıvermek, bırakmak' (KMT 2002: 135). salık 'salınmış' (BV 1986: 270). salma 'salınmış, sarkıtılmış' (İMS 1992: 587). şalma → şalma tutmaç = Ar. nau' min al-tutâj ya'malu bil-yad 'a type of tutmaç made by hand' (RH 2000: 292). Çağ. sal- 'salmak; bırakmak, göndermek; koymak' (MK 1993: 529). krş. salıl- 'bırakılmak' (MK 1993: 530).

1842. salamatlık: selametlik.

salamatlık Salamaflıc CC-İ 33a/8

Salamarlic bila: salamlık 'salubriter' *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 294). саламатлык 'Gesundheit', саламатлык билä, бирlä (Radloff 1887: 62). salamatlyq 'Gesundheit', salamatlyq birle (Grønbech 1942: 212). Salamarlic 32r/8 (Drimba 2000: 77). OT. şelametlık 'selâmette olma' (KB: 386). selâmetlik 'selamet, esenlik' (TKT 2004: 610). krş. şelamet 'selâmet' (KB: 386). selâmet 'iyi, salim, esen' (TKT 2004: 610). Hrız-T. salamatlık 'huzur, emniyet' (KurT 2002: 224). selâmetlik 'selamete çıkma, korku ve endişeden uzak olma' (NF 1998: 365). krş. selâmet 'selamet, sağ salim' (KE 1997: 543). selâmet 'selamet, sağ salim' (NF 1998: 364). selâmet 'güvende olma, emin olma' (MM 2008: 253). AO-KıpT. selâmetlık 'salimlik, sağlık' (AO 1996: 232). krş. sâlim 'emin, sâlim' (MG 1984: 235). sâlim 'salim' (BV 1986: 270). selâmet 'selamet' (AO 1996: 232). M-KıpT. salâmatlık 'selametlik, eminlik' (İMS 1992: 587). selâmatlık 'selâmet, eminlik, esenlik' (GT 1989: 427). selâmatlık 'kurtulma' (KMES 1994: 297). selâmatlık 'selamet, esenlik' (KF 2006: 177). krş. salâmat 'kurtulma, selamete çıkma' (İMS 1992: 587). selâmat 'selâmet' (GT 1989: 427). sâlim 'selamette olan' (KFLT 1989: 1056). Çağ. krş. selâmet 'sâlimlik, eminlik, kurtulma' (MK 1993: 533).

1843. salg: adaçayı.

salg Salg CC-İ 54a/24

Salg 'salvia' ~ ar. سلق (Kuun 1880: 294). salg *ya da* salg 'adaçayı' (Grønbech 1942: 213). salg *ya da* salg [salg] <? 'Salbei' (Grønbech 1942: 213). Salg 53v/24 (Drimba 2000: 106).

1844. salın-: salınmak.

salınirmen *n* falínirmē CC-A 83a/27

Salinirmê (salinirmen) ‘suspendo’ (Kuun 1880: 294). салын (v) ‘herabhängen lassen’, салынырмән (Radloff 1887: 62). salyn- ‘behängen’, salynyг-men (Grønbech 1942: 213). falínirmē 82v/27 (Drimba 2000: 144). OT. salın- ‘salınmak, sarkmak’ (KB: 381; AH: LIV). salın- ‘sarkmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-485). krş. salındı ‘atılan; çıkarılan; erkeğin arkaya doğru salıverdiği saç’ (DLT-Atalay 2006: IV-485). salıngula- ‘yukarıdan aşağı sarkmak; taşlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-485). Hrz-T. salın- ‘salınmak, salınarak yürümek’ (KE 1997: 535). salın- ‘aşağı salmak, salınmak, düşmek’ (NF 1998: 360). krş. şalıncak ‘salıncak’ (ME 1993: 172). şalındur- ‘sarkıtmak’ (ME 1993: 172). M-KıpT. salın- → salındı ‘koyuverildi, irsal edildi’ (KİLE 1931: 86). salın- ‘bırakılmak’ (MG 1984: 235). salın- ‘1) hapse atılmak; 2) saçın kıvrık olmayıp sarkması’, salına salına yüri- ‘çalım satarak, kibirlenerek yürümek’ (İMS 1992: 587). salın-/selin- ‘salınmak’ (BV 1986: 271, 273). salın- ‘hıraman olmak, salınmak’ (GT 1989: 423). şalın- ‘salınmak’ (KK 1999: 121). şalın- ‘salınmak, bırakmak, düşmek’ (KH 2002: 138). şalın- ‘bırakılmak, gönderilmek’ (TK 2008: 313). krş. salındır- ‘1) sarkıtmak; 2) başını eğmek’ (İMS 1992: 587). salındur- ‘salındırmak, sarkıtmak’ (BV 1986: 271). salındur- ‘salmak, bırakmak’ (İMS 1992: 587).

1845. salqum: üzüm salkımı.

salqum faḷ falkum CC-A 66b/6

salkum ‘üzüm’ (Kuun 1880: 294). салкым ‘Traube’ (Radloff 1887: 62). salqum ‘Traube’ (Grønbech 1942: 213). <fal> falkum 66r/6 (Drimba 2000: 128). OT. M-KıpT. salqum ‘üzüm salkımı’ (KİLE 1931: 86). salqum ‘salkım’ (KMT 2002: 135).

1846. salqun: rüzgâr, fırtına.

salqun falkvn CC-İ 36b/2

salqun falkun CC-A 66b/2

Salkon ‘ventus’ (Kuun 1880: 78, 294). салкын ‘Wind’ (Radloff 1887: 62). salqun ‘Luftzug, Wind’, jaman salqun ‘Sturm’ (Grønbech 1942: 213). *falkvn* 36r/2 (Drimba 2000: 81); falkun 66r/1 (Drimba 2000: 128). ET. salqım ‘buz, soğuk’ (ETŞ 1992: 414).

1847. salomon: Şalamon.

salomon *n* falomō CC-A 63a/26

salomō (Kuun 1880: 307). salomon: Salomon (Grønbech 1942: 277). ſalomō 62v/26 (Drimba 2000: 121). Hrз-T. Süleymān: Süleyman Peygamber, *Hammāḍ ibnū Ebī Süleymān*: Büyük fakihlerden olup İmam-ı Aʿzam Ebu Hanife’nin hocasıdır; *Rebḥibnū Süleymān*: Bir âbid; *Süleymān ibni Ebā Caʿfer*: Harune'r-Reşid’in vezirlerinden biri; *Süleymān-ı Dāranī*: Bi âbid; *Süleymān-ı Taymī*: Bir âbid; Süleymān ibnū Yesār: Hz. Muhammed’in karısı Meymune’nin azadlısı, tâbi’inden bir zat (NF 1998: 517, 531, 533). M-Kıpt. Süleymān: Süleyman Peygamber (GT 1989: 434). Süleymān → Muḳatil ibn Süleymān: İmam-ı Mukatil bin Süleyman, tefsir âlimlerindendir (TK 2008: 294, 295). Çağ. Süleymān: Süleyman Peygamber (MK 1993: 539).

1848. saltem: ?.

saltem ſaltem CC-A 59a/4
ſaltem 58v/4 (Drimba 2000: 114).

1849. samola: katran.

samola Samola CC-İ 42b/15

Doğu Slav. samala ‘pitch’ (Golden 1992: ?); Kumanca samala ‘zift’ < *rus. smola* (Eren 1979: 9); samala ‘diófa gyantája’ < *rus. smola* ‘gyanta’ (László 2006: 142). samala . Samala ‘pix’ (Kuun 1880: 294). *самала* ‘Theer?’ (Radloff 1887: 63). samala ‘Pech’ (Grønbech 1942: 213). Sam[a > o]la 42r/15 (Drimba 2000: 89). Hrз-T. şamala ‘katran’ (ME 1993: 172). şımala ‘zift, katran’ (ME 1993: 175). M-Kıpt. samalə ‘zift’ (KİLE 1931: 86).

1850. samuḳ: şalgam.

samuḳ Samuc CC-İ 54a/29

Samuc: çamgur ‘rapa’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 294). samuḳ [samuc] <? ‘Rübe’ (Grønbech 1942: 213). Samuc 53v/29 (Drimba 2000: 106).

1851. san: sayı.

san San CC-İ 19a/24

sani sanj CC-İ 37b/2

San ‘numerus’ (Kuun 1880: 293). сан ‘Zahl’, жыллар саны (Radloff 1887: 61). san ‘Anzahl’, jyllar sany ‘Jahrtausend’ (Grønbech 1942: 213). San 18v/24 (Drimba 2000:

59); sanj 37r/2 (Drimba 2000: 83). ET. ? (Hsüan-X 1975: 168; Üİ 1998: 174). san ‘sayı, miktar, hesap (AY-III 1991: 110). san ‘sayı’ (ETŞ 1992: 415; AY-YK 2012: 253). san ‘number’ (Erdal 1991: 306). san; S’N ‘sayı, değer biçme, saygı gösterme, hesap’ (İKPÖ 1998: 206). san ‘sayı, sayma’ (Gabain 2000: 292). krş. sa- ‘saymak’ (AY-YK 2012: 253). say- ‘saymak, batırmak’ (ETŞ 1992: 418). sayu ‘herbiri’ (Mayt: 456). sayu ‘herkes, her biri, (edat olarak da kullanılır)’ (ETŞ 1992: 418). sayu; S’YW ‘her, her bir’ (sa- ‘saymak’ + zarf-fiil eki -(y)u) (İKPÖ 1998: 207). sayu ‘herkes, her biri’ (Gabain 2000: 75, 293). sayu *datif ve lokatif ile birlikte* ‘every’, ‘to every’, sayu ‘to all, in all, at all places’ < sa- ‘to account’ (Erdal 1991: 306, 528; Erdal 2004: 405). sayu ‘her’ (METY 2012: 319; Aydın 2012: 177). sayu ‘her yer; herkes, her biri’ (ABH 2013: 220). Krh-T. Yong Söng Li, KB’deki *sayu* kelimesinin¹⁰⁷ sa- eyleminin normal ulaş biçimi olarak kabul edilemeyeceğini ve Orhon Türkçesinden çağdaş lehçelere kadar (çoğunlukla) sontakı olarak kullanıldığını belirtmiştir; ayrıca *sayu*’nun KB’de beş kez geçtiğini kaydetmiş ve bu örnekler arasındaki şu iki cümlede sontakı olarak kullanıldığı söylemiştir: Şātū tüşte ‘izz ol ağıarı teni / birer bağna sayu ağırlık öñi ‘Rüyada merdiven izzettir, (insan) yükseldiği nisbette (ve) her basamak için ayrı bir itibat görür.’, Ulug tutşa hamyet arslanlayu / ügi teg usuz bolsa tünle sayu ‘Arslan gibi, hamiyeti yüksek tutmalı; baykuş gibi, her gece uykusuz olmalıdır.’ (Li 1997: 243). OT. san ‘sayı, sayma, benzetme’ (KB: 381). san ‘sayı’ (TKT 2004: 606). san ‘sayı’ (AH: LIV). san ‘sayı, sayma, addü itibar’ (DLT-Atalay 2006: IV-486). krş. sa- ‘saymak’ (KB: 376). sa- ‘saymak, hesap etmek’ (TKT 2004: 601). sağlığ ‘sayılı olan her şey’ (DLT-Atalay 2006: IV-481). sagu ‘ölçek’ (DLT-Atalay 2006: IV-482). S. G. Clauson, kelimenin temel anlamının ‘corn measure’ olduğu takdirde sa- ‘to count’ fiilinden türemiş olabileceğini ve sağu: (sa:ğu:) ‘an instrument for counting’ anlamına gelebileceğini; kelimenin temel anlamının ‘a (milk) pail’ olduğu takdirde ise sağ- ‘to milk (an animal)’ fiilinden türemiş olabileceğini kaydetmiştir. Bunun yanı sıra ilk ihtimalin daha uygun olduğunu da eklemiştir (EDPT: 781, 804, 805). sagula- ‘ölçeklemek, ölçekle ölçmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-482). sağ- ‘saymak’ (KB: 378). saştur-/sayıştur- ‘sayışmak, kesişmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-496, 501). satur- ‘saydırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-498). Hrz-T. san I ‘sayı’ (KE 1997: 535). san II ‘itibar, saygınlık’ (KE 1997: 535). san ‘sayı, hesap’ (NF 1998: 360). san ‘sayı, hesap’ (MM 2008: 252). krş. sa- ‘saymak’ (ME 1993: 170; MM 2008: 251). sağu ‘ölçek’ (ME 1993: 171). sağu ‘ölçek’ (KE 1997: 530). sagu ‘ölçek, ölçü’ (MM 2008: 251). sağula- ‘ölçmek’ (ME 1993: 171). sağulaş- ‘ölçüşmek’ (ME 1993: 171). samak ‘saymak’ (İML 1988: 58). samak ‘sayı, hesap’ (KurT 2002: 224).

sanlıg 'sayılı, sayıda' (KE 1997: 537). şavula- 'ölçmek' (ME 1993: 173). say- 'saymak' (KE 1997: 541). sayla- 'seçmek, tercih etmek' (KE 1997: 541). AO-Kıpt. san 'sayı' (AO 1996: 231). krş. sa- → sadı 'sanadı' (KİLE 1931: 84). sanlıg 'itibarlı' (AO 1996: 231). M-Kıpt. san 'sayı' (MG 1984: 235; İMS 1992: 587). şan 'sayı' (TK 2008: 314). krş. sanu 'sayılan, değerli' (KMES 1994: 296). şay- '1) hesap etmek, saymak; 2) kabul etmek, addetmek, hesaba katmak' (GT 1989: 426). say- 'saymak' (İMS 1992: 589). şay- 'saymak' (KMES 1994: 297; (DM 2003: 104). şay- 'saymak' (KK 1999: 121). say- 'saymak, hesaba katmak' (KF 2006: 176). şayıl- 'kabul edilmek, addedilmek' (GT 1989: 426). şaymak 'sayı, adet' (DM 2003: 104). Çağ. san 'sayı' (MK 1993: 530).

1852. sana-: saymak.

sanarmen	Sanarmē	CC-İ 19a/21
sanadum	Sanadum	CC-İ 19a/22
sanağıl	Sanagil	CC-İ 19a/23

Sanarmen 'numero', sanagil *emir şekli* (Kuun 1880: 293). сана (v) 'zählen, denken', санармән, санадым, санабыл, санар такта 'Rechtenbrett' (Radloff 1887: 62). sana- 'zählen, rechnen', sanar taqta 'Rechentafel' (Grønbech 1942: 213). S[a > a]narmē 18v/21, S[a > a]nadum 18v/22, S[a > a]nagil 18v/23 (Drimba 2000: 59). ET. sana- 'saymak' (AY-III 1991: 110). sana- 'saymak' (Gabain 2000: 292). krş. san- 'addetmek, saymak' (Mayt: 454). san- 'saymak, farz etmek' (AY-III 1991: 110). san- 'düşünmek' (ETŞ 1992: 415). san-; S'N 'sayılmak, kendini. saymak, . gibi sayılmak' (İKPÖ 1998: 206). san- 'düşünmek, ait olmak' (Gabain 2000: 292). sañmaq 'считать' (ТЕЭ 2008: 326). OT. sana- '1. sanmak, addetmek, bir şeyden sanmak; 2. saymak' (TKT 2004: 606). sana- 'saymak, hesap etmek' (AH: LIV). sana- 'saymak' (DLT-Atalay 2006: IV-487). krş. san- 'düşünmek' (AH: LIV). san- 'sanmak, zannetmek, düşünmek' (KB: 381). san- 'saymak; sayılmak; sanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-487). sangar- 'bir şeyden saymak, bir şeye nispet etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-488); sanğar- < sa:n / san- (EDPT: 838). Hrz-T. sana- 'saymak' (ME 1993: 172; MM 2008: 252). sana- 'saymak, hesap etmek' (KE 1997: 536). sana- 'denemek, sınamak; saymak, farz etmek' (NF 1998: 360). krş. san- 'düşünmek' (ME 1993: 172). san- 'sanmak, zanetmek' (KE 1997: 535). san- 'sanmak, zannetmek, düşünmek, akıl etmek' (NF 1998: 360). san- (I) 'zannetmek, düşünmek, sanmak' (MM 2008: 252). san- (II) 'saymak' (MM 2008: 252). san- 'sanmak, düşünmek' (KurT 2002: 224). sandı 'zannetti' (İML 1988: 96). sanmaduğ 'ansızın' (ME 1993: 172). M-Kıpt. sana- → sanadı 'saydı' (KİLE 1931: 86). sana-

‘saymak’ (KFLT 1989: 1056; İMS 1992: 587). şana- ‘saymak’ (KMT 2002: 135). sanamaq ‘to count’ (RH 2000: 77, 125). krş. san- ‘saymak’ (MG 1984: 235). şan- ‘zannetmek, sanmak’ (GT 1989: 425). san- → san ‘think, suppose!’ (RH 2000: 75). san- ‘sanmak, zannetmek’ (KF 2006: 176). sanal- ‘sayılmak’ (KFLT 1989: 1056; İMS 1992: 587). şanamak ‘sayı’ (KMT 2002: 135). sanan- ‘sayılmak’ (İMS 1992: 587). şan-kim ‘güya, sanki’ (GT 1989: 425). şanu/şanı ‘zan’ (GT 1989: 425).

1853. sanar: sanar tahta ‘hesap tahtası’.

sanar Sanar CC-İ 41a/8

Sanar ‘tabula’ (Kuun 1880: 293). Sanar 40v/8 (Drimba 2000: 87).

1854. sanç-: batırmak, delmek.

sançarmen sançarmē CC-İ 21b/23

sançip Jançip CC-A 74b/6

sançıl sançıl CC-İ 21b/25

sançmak sançmac CC-İ 21b/26

sançtim sançtim CC-İ 21b/24

Sançip ‘findens’, sanzarmen ‘pungro’, sanzchil *emir şekli*, sanzmac ‘punctus’ (Kuun 1880: 293). санц (v) ‘stechen’, санцармән, санцтым, санцкыл, санцмак, санцып (Radloff 1887: 62). sanč- ‘durchstechen, durchbohren’, sarp sünjü kövüsin sančyp ‘indem die harte Lanze seine Brust durchbohrte’, sančmaq (Grønbech 1942: 213). Sanzarmē 21r/23, Sanztim 21r/24, Sanzchil 21r/25, Sanzmac 21r/26 (Drimba 2000: 62); Jançip 74r/3 (Drimba 2000: 137). ET. sanç- ‘vurmak, saplamak’ (Mayt: 454). sanç-; S’NC-, SNC- ‘sokmak, batırmak, delmek’ (İKPÖ 1998: 206). sanç-/sānc- ‘parça parça kesmek, saplamak, sançmak’ (Gabain 2000: 292). sanç- ‘mızraklamak, bozguna uğratmak’ (IB: 59). sanç- ‘1. (ucu sivri bir nesneyi bir yere veya birine) batırmak, saplamak; 2. kargıyla yaralamak veya öldürmek’ (KUKY 2009: 343, 383, 530). sanç- ‘mızraklamak’ (METY 2012: 319; Aydın 2012: 176). sanç- ‘batırmak, sokmak, sançmak, saplamak’ (ABH 2013: 220). sanç- ‘mızraklama, bozguna uğratmak’ (Mir) (YKI 2013: 507). krş. sançıl- ‘vurulmak’ (Mayt: 454). sançıt- ‘dövüşmek’ (Mayt: 454). sançıt- ‘mağlup olmak’ (ETŞ 1992: 415). sançıt- ‘(hançer, kılıç, kama ile) katledilmek, vurulmak, delinmek’ (Gabain 2000: 292). OT. sanç- ‘sançmak, dürtmek, vurmak’ (KB: 381). sanç- ‘sançmak, dürtmek, sokmak; yenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-487). krş.

sançguçı ‘vuran’ (KB: 382). sançık- ‘yenilmek; vurulmak, sancılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-487). sançıl- ‘batmak’ (AH: LIV). sançıl- ‘saplanmak, sancılmak; -asker, ordu- yenilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-487). Hrzt-T. sanç- ‘saplamak, vurmak, kesmek’ (KE 1997: 536). sanç- ‘saplamak, vurmak, yaralamak, kesmek’ (NF 1998: 360). sanç- ‘sançmak, batmak’ (KurT 2002: 225). sançmak ‘saplamak, batırmak’ (İML 1988: 58). AO-Kıpt. krş. sançış- ‘vuruşmak, savaşmak’ (AO 1996: 231). M-Kıpt. sanç- → sançtı: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 86). şanç- ‘przebić, przekłue’ (Bulg-M 1954: 69). sanç- ‘batırmak, saplamak’ (MG 1984: 235). sanç- ‘saplamak’ (BV 1986: 271; KK 1999: 121). sanç- ‘1) karnı yarmak; 2) bastonla vurmak; 3) hayvanı yürütmek için dürtmek’ (İMS 1992: 587). şanç- ‘vurmak, dürtmek’ (KMT 2002: 135). sanıç- ‘batırmak, sançmak’ (KFLT 1989: 1056). krş. sanjaq = Ar. al-‘alam ‘flag, banner’ (RH 2000: 284). sancak ‘alay bayrağı’ (KF 2006: 176). Sancar: Sancar (özel ad) (KMT 2002: 135; (DM 2003: 103). sançıl- ‘sançılmak, vurulmak’ (MG 1984: 236). sançıl- ‘dürtülmek’ (İMS 1992: 587). Çağ. sanç- ‘saplamak, sokmak’ (MK 1993: 530). krş. sançıl- ‘saplanmak, sokulmak’ (MK 1993: 531). Moğ. jançi- ‘to strike, pierce’ < Türk. sanç- (Clauson 1959: 185).

1855. sançış: savaş.

sançış Sançis CC-İ 51a/3

Sanzis ‘bellum’ (Kuun 1880: 293). санцыш ‘Kampf’ (Radloff 1887: 62). sančyš ‘Krieg, Gefecht’ (Grønbech 1942: 213). Sanzís 50v/3 (Drimba 2000: 101). ET. krş. sançış- ‘vuruşmak’ (Mayt: 454). OT. krş. sançış- ‘birbirine hançer, bıçak gibi şeyler saplamak, birbirine sancımak; birbiriyle savaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-487). Hrzt-T. sançış ‘savaş, vuruşma’ (ME 1993: 172). sançış ‘savaş, dövüş’ (KE 1997: 536). krş. sançış- ‘savaşmak, vuruşmak’ (ME 1993: 172). sançış- ‘savaşmak, döğüşmek’ (KE 1997: 536). sançışsız ‘savaşsız, döğüşsüz’ (KE 1997: 537). M-Kıpt. sançış ‘sançış, vuruş’ (MG 1984: 237). sançış ‘vuruş, batırış’ (KFLT 1989: 1056). şançış ‘savaş’ (KMT 2002: 135). şançış ‘vurma, kavga etme’ (DM 2003: 103). krş. sançış- ‘vuruşmak, sançışmak’ (MG 1984: 237). sandıra-: azmak, kudurmak. sandıraydır şandıreydir CC-A 82b/26 açıklama lazım?. sandıreydir ‘heyecanlı; sayıklayan’ (Kuun 1880: 293). sandyra- ‘toben, von Sinnen sein’, sandyraj-dyr (Grønbech 1942: 213). şandıreydir 82r/25 (Drimba 2000: 144). OT. krş. sandırış/sandırış/sandruş ‘kavga, çekişme’ (DLT-Atalay 2006: IV-487, 488). sandırış-/sanrış-/sanruş- ‘kavga etmek; saçmalamak’ (DLT-

Atalay 2006: IV-488, 489). sandrı-/sanrı- ‘saçmalamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-488).
Hrz-T. şantıra- ‘şaşmak, hayret etmek’ (ME 1993: 172). krş. şantırat- ‘şaşırtmak’ (ME
1993: 172).

1856. sansız:sayısız.

sansız fanfîf CC-A 61a/8

Sansis ‘innumerabilis’ (Kuun 1880: 293). сансыз ‘unzählig’ (Radloff 1887: 62). fanfîf
60v/8 (Drimba 2000: 117). ET. sansız ‘sayısız’ (Mayt: 454; Hsüan-X 1975: 168; ETŞ
1992: 416; Üİ 1998: 174; Aydın 2012: 177). sansız ‘sayısız, hesapsız, çok’ (AY-III
1991: 110). sansız ‘sayısız, çok fazla’ (KUKY 2009: 178, 530). sansız ‘sayısız, hesapsız,
çok sayıda’ (METY 2012: 319). sansız ‘sayısız, çok’ (AY-YK 2012: 253). sansız
‘sayısız, hesapsız’ (ABH 2013: 220). OT. sansız ‘sayısız, hesapsız’ (TKT 2004: 606).
Hrz-T. sansız ‘sayısız’ (KE 1997: 537). sansız ‘sayısız, hesapsız’ (NF 1998: 361). sansız
(BV 1986: 271).

1857. saoh:soğuk; krş. saok.

saoh Saogh CC-İ 39b/19

cök ‘kalt’ (Radloff 1887: 64). savuḡ ‘kalt; Kälte M.’ (Grønbech 1942: 216). Saogh
39r/19 (Drimba 2000: 86). ET. soğek/soğık ‘soğuk’ (Gabain 2000: 294). sogık ‘soğuk’
(ABH 2013: 223). krş. soğıt- ‘soğutmak’ (Gabain 2000: 294). OT. sawuḡ ‘soğuk’ (TKT
2004: 608). soğuk ‘soğuk’ (KB: 400). soğuk ‘(gölge için) koyu’ (TKT 2004: 625). krş.
soğuş- ‘soğumağa yüz tutmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-527). Hrz-T. savuk ‘soğuk’ (İML
1988: 96). şavuk ‘soğuk’ (ME 1993: 173). saw/vuḡ ‘soğuk’ (KE 1997: 540). sawuḡ
‘soğuk’ (NF 1998: 363; KurT 2002: 227). krş. sawu- ‘soğumak’ (NF 1998: 363).
savuḡluk ‘soğukkanlılık, soğukluk’ (KE 1997: 540). savuksu ‘soğuk su’ (İML 1988:
59). savut- ‘soğutmak’ (KE 1997: 540). sawut- ‘soğutmak’ (NF 1998: 363). sav/wu- /
sowı- ‘soğumak’ (KE 1997: 540, 566). sovumak ‘soğumak’ (İML 1988: 63). sovutmak
‘soğutmak’ (İML 1988: 63). M-Kıpt. sawuq/sowuq → sapsawuq ‘çok soğuk’ (KİLE
1931: 86, 92). sawuḡ ‘soğuk’ (İMS 1992: 588). şavuk ‘soğuk’ (DM 2003: 104). savuq
‘cold’ (RH 2000: 308). savuḡ ‘soğuk’ (KMT 2002: 136). soğuq ‘cold’ (RH 2000: 259).
sovuḡ ‘soğuk’ (MG 1984: 244; KFLT 1989: 1061; KH 2002: 139). sowuḡ ‘soğuk’ (BV
1986: 281). şovuḡ ‘soğuk’ (GT 1989: 432). şovuḡ ‘soğuk’ (TK 2008: 318). krş. safu-
‘soğumak’ (İMS 1992: 585). safuḡluk/sawuḡluk ‘soğukluk’ (İMS 1992: 585, 588).

sawu-/sowu- ‘yüz çevirmek, dönmek; soğumak’ (İMS 1992: 588). sawut- ‘soğutmak’ (İMS 1992: 588). şavuṭ- ‘soğutmak’ (KK 1999: 121). sovi- → sovidı ‘soğudu, soğuk oldu’ (KİLE 1931: 92). sowı- ‘soğumak’ (BV 1986: 281). şovu- ‘ateşi geçmek, sönmek’ (GT 1989: 432). Çağ. savuğ ‘soğuk’ (MK 1993: 531). krş. savu- ‘soğumak’ (MK 1993: 531).

1858. saok:soğuk; krş. saoh.

saok Saoc CCİ 13b/6

Saoc ‘frigus’ (Kuun 1880: 292). cök ‘kalt’ (Radloff 1887: 64). savuq ‘kalt; Kälte M.’ (Grønbech 1942: 216, 226). Saoc (?13a/6 (Drimba 2000: 51).

1859. sap-: sapmak.

saptı ƣaptı CC-A 72b/36.

Saptı ‘abscessit’ (Kuun 1880: 294). can (?) (v) ‘cesserunt’ (Radloff 1887: 63). sap- ‘(zur Seite rücken.) jemandem weichen, den Vorrang einräumen’ (Grønbech 1942: 213). ET. sap- ‘eksik olanı tamamlamak, tamir etmek’ (Mayt: 454). sap- ‘devam etmek, techiz etmek’ (Gabain 2000: 292). sap- ‘eklemek, bağlamak; onarmak’ (Mir) (IB: 59; YKI 2013: 507). krş. sapıl- ‘devam etmek’ (Hsüan-X 1975: 168). sapıl- ‘yönelmek’ (ETŞ 1992: 416). sapmak ‘devam ettirmek’ (Hsüan-X 1975: 168). OT. sap- ‘sarmak’ (KB: 382). Hrız-T. şap- ‘takmak, sap geçirmek’ (ME 1993: 172). krş. sap ‘bir şeyin tutulacak yeri’ (KE 1997: 537). M-Kıpt. krş. sap ‘bıçak sapı’ (KİLE 1931: 86). şap ‘sap’ (KMT 2002: 135). sapçaq ‘bakır kulplu kova’ (KİLE 1931: 86).

1860. sar: doğan; akbaba.

sar Saç CC-İ 55b/10, 55b/11

Sar ‘vultur’ (Kuun 1880: 294). cap ‘Geier’ (Radloff 1887: 62). sar ‘Falke; Geier’ (Grønbech 1942: 214). Sar 55r/10, 55r/11 (Drimba 2000: 108).

1861. sara: tañ sara ‘şafak kızılığı’.

sara sara CC-A 66a/33

saraunda CC-İ 36b/30. capa, tañ capa ‘Morgenröthe’, tañ sarasında (Radloff 1887: 62). tañ-sara ‘Morgendämmerung, Morgenröte’, tang sara ‘tan; güneşin doğuşu’ (Grønbech 1942: 235). tanñfara 65v/33 (Drimba 2000: 127).

1862. saraf (ar. šarrāf): sarraf.

saraf Saraf CC-İ 41a/2

Saraf ‘numularius’ ~ ar. صَرَّاف (Kuun 1880: 294). capaf ‘Wechsler’ (Radloff 1887: 62). saraf ‘Geldwechsler’ (Grønbech 1942: 214). Saraf 40v/2 (Drimba 2000: 87). OT. M-Kıpt. krş. şayrafī ‘sarraf’ (İMS 1992: 589).

1863. saray: saray.

saray Safay CC-İ 40a/26

Saray ‘palatium’ ~ ar. سَرَاي (Kuun 1880: 294). capai ‘Palast’ (Radloff 1887: 62). saraj ‘Schloss’ (Grønbech 1942: 214). Safay 39v/26 (Drimba 2000: 87). OT. saray ‘saray’ (KB: 382). sarāy ‘1. yer, mekân, makam; 2. ahiret sarayı’, *kiḏinki saray* ‘ahiret, ahiret mekanı’, sarāy ortası ‘yurt, mekân’, so sarāy ‘ahiret’ (TKT 2004: 462, 607, 626). Hrzt. şaray ‘ev, bina’ (ME 1993: 172). sarāy ‘saray, ev, bina’ (KE 1997: 537; NF 1998: 361). saray ‘ev, mesken’ (KurT 2002: 225). krş. sarayçıġ ‘küçük saray’ (İML 1988: 58). saraykına ‘küçük saray’ (İML 1988: 58). Sarāyī: Saraylı din âlimi (NF 1998: 532). AO-Kıpt. sarāy ‘saray’ (AO 1996: 231). M-Kıpt. sarāy ‘1) konak, saray; 2) yurt, mekân’ (GT 1989: 425). sarāy ‘saray’ (İMS 1992: 588). sarāy ‘ev, saray’ (KMT 2002: 135). krş. kârvânsaray ‘han, kâfile evi’ (KMT 2002: 113).

1864. sarı:karşı.

sare fare CC-İ 33b/20

iş a. f. Jare ‘versus yarık, oluk, çizgi’ (Kuun 1880: 275). sary ‘gegen’ (Grønbech 1942: 215). fare 33r/20 (Drimba 2000: 78).

1865. sarhit: taşkın.

sarhit farhit CC-A 58a/14

sarhitından farxitîdæn CC-A 72a/32

Sarhit ‘superfluum’, sâhit (sarhit) ‘residuum’ ~ ar. سَاءَ بَرَّة (Kuun 1880: 294). kayıt yok (Radloff 1887:). sarxyt ‘Überrest, Überbleibsel’ (Grønbech 1942: 214). farxit 57v/14 (Drimba 2000: 112); farxitîdæn 72r/16 (Drimba 2000: 135). OT. M-Kıpt. sarhit ‘ağızdan akan salya’ (İMS 1992: 588).

1866. sarhit-: def eder, kovar.

sarhitir /arhitir CC-A 82b/12

Sarhitir ‘dimittit’ (Kuun 1880: 294). *işā. f. sarıyt-* ‘herabtröpfeln’, sarıtyr deutschen Schreiber missverstanden, da das Verb sonst immer transitiv ist) (Grønbech 1942: 214). *şarııtır* 82r/12 (Drimba 2000: 143).

1867. sarı I: sarı.

sarı Saĩ CC-İ 47a/32

sarı şare CC-A 60a/11

Sarı ‘flavus’ (Kuun 1880: 294). *сары* ‘gelb’ (Radloff 1887: 62). *sary* ‘gelb; Galle’ (Grønbech 1942: 215). *Sarı* 46v/32 (Drimba 2000: 96); *şare* 59v/15 (Drimba 2000: 115). ET. *sarı* ‘sarı’ (KUKY 2009: 184, 530). *sarı* (Mir)/*sarig* (Yen) ‘sarı’ (YKI 2013: 507). *sarıy*, S’RYX ‘sarı’ (İKPÖ 1998: 206). *sarığ* ‘sarı’ (Mayt: 455; Gabain 2000: 292). *sarıy* ‘желтый’ (TEЭ 2008: 326). *sarığ* ‘sarı’ (KUKY 2009: 184, 530). *sarığ* ‘sarı, çil çil (altın için)’ (METY 2012: 319). krş. *sarğar-/sarğar-* ‘sararmak’ (Gabain 2000: 51, 292). *sarığar-* ‘sararmak’ (ETŞ 1992: 416). OT. *sarığ* ‘sarı’ (KB: 382). *sarığ* ‘sarı, sarı renk’, *sap sarığ* ‘sap sarı’, *sarığ* kezik ‘sarılık hastalığı’, *sarığ* suw ‘karında toplanan sarı su’, *sarığ* surığ ‘her hangi bir sarı renk’, *sarığ* turma ‘havuç’ (DLT-Atalay 2006: IV-491). krş. *sarğar-* ‘sararmak’, *sarğarmış* ‘sararmış’ (TKT 2004: 607). *sargar-* ‘sararmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-491). *sarığlığ* ‘sarılık hastalığı olan’ (DLT-Atalay 2006: IV-491). *sarığlık* ‘sarılık’ (DLT-Atalay 2006: IV-491). *sarığla-* ‘sarılamak, sarı yapmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-491). Hrz-T. *sarığ/saru* ‘sarı’, *sarığ* erik ‘zerdali’, *sapsarığ* ‘sapsarı’, *saru* başlı ‘kızıl saçlı’, *saru* kuş ‘puhu’ (İML 1988: 58, 59, 96). *sarığ* ‘sarı’ (ME 1993: 172; KE 1997: 538; NF 1998: 361; KurT 2002: 225). *saru* ‘sarı, sarılık’ (KurT 2002: 225). *saru* ‘sarı’ (MM 2008: 252). krş. *sarğar-* ‘sararmak’ (ME 1993: 172; KE 1997: 538; NF 1998: 361). *sarğat-* ‘sarartmak’ (ME 1993: 172). *sarığmak* ‘sararmak’ (İML 1988: 58). *sarığlık* ‘sarılık, sarı renklilik’ (ME 1993: 172). *sarığlık* ‘sarılık, sarı renk’ (NF 1998: 361). M-Kıpt. *sarı* ‘sarı renk’, *sapsarı*: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 86, 87). *sarı/sarığ* ‘sarı (renk)’ (MG 1984: 237). *sarı/sarığ* ‘sarı’ (BV 1986: 271, 272). *sarı/sarığ* ‘sarı’, *sarı* ağaç ‘eczacılıkta kullanılan usfur çiçeği’, *sarı* karança, *sarı* suf ‘yaradan akan sarı su’, *sarığ* yağ ‘tereyağı’ (İMS 1992: 588). *şarı* ‘sarı’, *şarı* yağ ‘tereyağı’ (KK 1999: 121). *sarı/saru* ‘sarı’ (KH 2002: 138). *şarı/şaru* ‘sarı’, *şarı* at ‘sarı at’, *şarı* erük ‘kayısı’, *şarı* kavun ‘sarı kavun’, *şarı* kuş ‘baykuş’, *şarı* yağ ‘tereyağı’ (DM 2003: 103). *sarı* ‘sarı’ (KF 2006: 176). *şarı/saru* → *şarı* krse? ‘yellow?’, *saru* erük = Ar. al-mişmiş ‘apricot’ (RH 2000: 102, 255). *şarığ* = Ar. al-aşfar ‘yellow’, *şarığ* erik/*saru*

erik = Ar. mišmiš ‘apricot’, sap sarıg ‘very yellow’, sarıg yağ = Ar. al-samn ‘clarified butter, cooking butter’ (RH 2000: 156, 181, 182, 255, 258, 295). şaru ‘sarı’ (KMES 1994: 297; KFLT 1989: 1056). şaru ‘sarı’, şaru erük ‘sarı erik’ (KMT 2002: 135). krş. şapşarı ‘sapsarı’ (DM 2003: 103). şapşaru ‘sapsarı’ (KMT 2002: 135). sarışın: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 87). saruca ‘sarıca’ (KİLE 1931: 88). şaruca ‘sarımtrak’ (DM 2003: 103). şarulık ‘sarı olma hali, sarılık’ (KH 2002: 138). saruışın ‘sarışın’ (KFLT 1989: 1056). Çağ. sarıg ‘sarı’ (MK 1993: 531).

1868. sarı II: safra.

sarı Saří CC-İ 36b/10

sarı fare CC-A 61a/16

Sarı 36r/9 (Drimba 2000: 82); fare 60v/16 (Drimba 2000: 117).

1869. sarınçka: çekirge.

sarınçka farınęka CC-A 58a/11

Sarinęka ‘locus, in quo colligitur aqua; cisterna’ ~ *ar.* صِهْرِيْجْ (Kuun 1880: 294). sarynęqa ‘Heuschrecke’ (Grønbech 1942: 215). farinęka 57v/11 (Drimba 2000: 112). OT. Krh-T. sarığga/sırığga ‘çekirge’, sarığga er ‘çekirge’ (DLT-Atalay 2006: IV-491, 517). M-KıpT. sarınçka ‘çekirge’ (KMT 2002: 135). sarınęa/sarınęka ‘çekirge’ (İMS 1992: 588). sarınęqan ‘çekirge’ (KİLE 1931: 87).

1870. sarmısak: sarımsak.

sarmısak Sarmışac CC-İ 54b/4

Sarmısac ‘allium’ (Kuun 1880: 294). *işa. f.* сарымсак ‘Lauch’ (Radloff 1887: 62). sarmysaq ‘Knoblauch’ (Grønbech 1942: 214). Sarmışac 54r/4 (Drimba 2000: 106). OT. samursak ‘sarımsak, sarmısak’ (DLT-Atalay 2006: IV-486, 494). Hrz-T. sarımsak ‘bildiğimiz kokulu bitki’ (İML 1988: 59). sarımsak ‘sarımsak’ (NF 1998: 361). sarmusak ‘sarımsak’ (KE 1997: 538). M-KıpT. saramsak ‘sarımsak’ (KK 1999: 121). sarımsaq: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 87). sarımsak ‘sarımsak’ (BV 1986: 272; KH 2002: 138). sarımsaq = Ar. al-tûm ‘garlic’ (RH 2000: 257). şarmısak/şarmusak ‘sarımsak’ (DM 2003: 103).

1871. sarp: sert, şiddetli.

sarp Saşp CC-A 74b/6

Sarp ‘durus’ (Kuun 1880: 294). capn ‘hart, scharf’ (Radloff 1887: 62). sarp ‘hart’ (Grønbech 1942: 214). Sarp 74r/3 (Drimba 2000: 137). ET. sarp ‘zor, güç’ (ETŞ 1992: 416). sarp ‘güç, sarp’ (Gabain 2000: 292). OT. sarp ‘güç, çetin’ (KB: 383). Hrzt-T. sarp ‘yaklaşılması güç olan, yabanî’ (NF 1998: 361). krş. şarpluk ‘sarplık’ (ME 1993: 172). M-Kıpt. sarp ‘sarp, kale, güç şey’ (KİLE 1931: 87). şarp ‘sarp’ (KMT 2002: 135). şarp ‘zor, güç’ (DM 2003: 103).

1872. sarpan: masa örtüsü.

sarpanⁿ sařpā CC-İ 53a/11

Sarpā yani sarpan ‘genus telae bombycinae subtilissimum; mappa’ ~ *ar.* شربتی (Kuun 1880: ?). sarpan [sarpan] < ? ‘Tischtuch’ (Grønbech 1942: 214). Sarpā 52v/11 (Drimba 2000: 104).

1873. sasi: koku.

sasılarnı řafilārnı CC-A 76b/15

sasi ‘sordidus’ (Kuun 1880: 294). сасы ‘übelriechend’, сасыларны (Radloff 1887: ?). sasy ‘stinkend’ (Grønbech 1942: 215). řafilārnı 76r/15 (Drimba 2000: 139). ET. sasag ‘sasıg, (pis) koku’ (Mayt: 455). sasıg ‘çürük, kokmuş’ (Gabain 2000: 292). OT. sasıg ‘kokmuş’, sasıg barıg ‘kokmuş, sası, kokmuş şey’ (DLT-Atalay 2006: IV-68, IV-496). Hrzt-T. sası/sasıg ‘kokmuş, pis kokan’ (NF 1998: 361). sasıg ‘kokmuş, pis koku’ (KE 1997: 539). M-Kıpt. sası ‘fena koku, müteafin’ (KİLE 1931: 88). Çağ. sasıg ‘kötü koku’ (MK 1993: 531).

1874. sası- sasımak, kokmak; *krş.* sassı.

sasirmenⁿ Sařırmē CC-İ 21b/9

sasıdum Saşıdum CC-İ 21b/10

sasır sasır CC-İ 32a/31

Sasir ‘foetet’, sasirmen ‘putreo’, sassimis ‘putridus’ (Kuun 1880: 293). sasy- ‘stinken, faul riechen’, sasımyş, kim sasyr ‘wer stinkt’, ol kensi jazuqyndan astrı jaman sasyr ‘er riecht überaus übel von (oder infolge) seinen eigenen Sünden’ (Grønbech 1942: 215). Sařırmē 21r/9, Saşıdum 21r/10 (Drimba 2000: 62). ET. sası- ‘kokmak’ (Mayt: 455). sası- ‘çürümek, kokmak’ (Gabain 2000: 292). krş. sasıcı ‘çöpçü (?)’ (Mayt: 455). sasılık ‘çöp kovası’ (Mayt: 455). OT. sası- ‘sasımak, kokmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-495).

krş. sasıt- ‘berbat etmek’ (KB: 383). Hrız-T. sası- ‘kokuşmak, bozulmak’ (ME 1993: 172). sası- ‘kokmak, bozulmak’ (KE 1997: 538). sası- ‘kötü, pis kokmak’ (NF 1998: 361).

1875. sassı:kokmuş.

sassı şaffı CC-A 63a/17
şaffı 62v/17 (Drimba 2000: 120).

1876. sassı-: krş. sası.

sassır şaffır CC-A 63a/5, 63a/5, 63a/20, 63a/23
sassıdı şaffıdı CC-A 63a/12. şaffır 62v/5, 62v/5, 62v/20, 62v/23, şaffıdı
62v/12 (Drimba 2000: 120).

1877. sassımış:

sassımış şaffımıs CC-İ 39a/24
şaffımıs 38v/24 (Drimba 2000: 85).

1878. sastıyan (< far. şahtıyān): şahtıyan.

sastıyan Sastıan CC-İ 44a/8
Sastıan ‘corium ex pelle carpina’ ~ *far.* سختیان (Kuun 1880: 293). сактыян ‘Saffianleder’ (Radloff 1887: 61). şahtıyan ‘Saffianleder’ (Grønbech 1942: 212). Sastıan 43v/8 (Drimba 2000: 91). OT. M-Kıpt. şahtıyān ‘deriden yapılmış yaygı’ (DM 2003: 102).

1879. sat-: satmak.

satarmen satarmē CC-İ 29a/2
satın satın CC-İ 29a /3
satkıl satchıl CC-İ 29a /4

satarmen ‘satarım’, satchıl *emir şekli*, (Kuun 1880: 293). sat (v) ‘verkaufen’, сатармән, саттым, саткыл (Radloff 1887: 62). sat- ‘verkaufen’ (Grønbech 1942: 215). Satarmē 28v/2, Satın 28v/3, Satchıl 28v/4 (Drimba 2000: 72). ET. sat- ‘satmak’ (Mayt: 456). sat-; S’T- ‘satmak’ (İKPÖ 1998: 206). sat- ‘satmak’ (Gabain 2000: 292). krş. sağğın ‘satın, satılacak’ (ETŞ 1992: 412). satğın ‘bahasız, ücretsiz’ (Mayt: 456). OT. sat- ‘satmak’ (KB: 383; TKT 2004: 607; AH: LV; DLT-Atalay 2006: IV-496). krş. satın- ‘satar

görünmek' (DLT-Atalay 2006: IV-497). satıl- 'satılmak' (DLT-Atalay 2006: ?). satış- 'satmakta yardım ve yariş etmek, karşılıklı alış veriş etmek', satışgan tawışgan 'daima satan ve tasarruf eden; daima alan satan (DLT-Atalay 2006: IV-497, 498). satsa- 'satmak istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-498). sattur- 'sattırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-498). Hrzt-T. sat- 'satmak' (ME 1993: 172; KE 1997: 539; NF 1998: 361; KurT 2002: 225; MM 2008: 252; KF 2006: 176). sat- 'satmak' (AO 1996: 231). . satmak 'bir nesneyi para mukabilinde vermek' (İML 1988: 59). krş. satğın al- 'satın almak' (ME 1993: 173). satğın 'satın' (NF 1998: 362). satğın (KurT 2002: 225, 357). satmak 'satış' (ME 1993: 173). krş. satdur- 'sattırmak' (KE 1997: 539). satıl- 'satılmak' (KE 1997: 540). satlık 'satılık' (NF 1998: 362). M-Kıpt. sat- 'sprzedawać' (Bulg-M 1954: 69). şat- 'satmak' (KFLT 1989: 1057). şat- 'bir mal veya mülkü para karşılığında vermek, satmak; değiştirmek' (GT 1989: 425). sat- 'satmak', şabrğa sat- 'peşin para ile sonradan teslim etmek üzere mal satma' (İMS 1992: 585, 588). şat- 'satmak' (KK 1999: 121). şat- → şat 'sell!' (RH 2000: 74). şat- 'satmak' (KMT 2002: 135). krş. şatdır-/şatır- 'sattırmak' (KK 1999: 121). satıl- 'satılmak' (KFLT 1989: 1057; İMS 1992: 588). Satılmış: 1) İsmi has; 2) Bugünkü manasında (KİLE 1931: 88). Satılmış: Satılmış (özel ad) (KMT 2002: 135). satmak 'satmak' (KFLT 1989: 1057). Satmaz: Satmaz (özel ad) (KMT 2002: 135). şatır- 'sattırmak' (KK 1999: 121). Çağ. sat- 'satmak' (MK 1993: 531). TM. ö. i. Satılmış 'sold, he was sold' (Bosworth 2001: 309).

1880. satka-: satmak.

satkadı fātkadī CC-A 82b/13
 Satkadi 'offendit' (Kuun 1880: 293). satqa- 'krank machen? beleidigen?', qujum (-n? -η?) satqady (Grønbech 1942: 215). fātkadī 82r/13 (Drimba 2000: 143). OT. satğa- 'çiğnemek, incitmek' (KB: 383). satga- 'çiğnemek; bir yol bir yola çatılmak; uğramak; ödeşmek; karşılaştırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-496). krş. satğag 'müfteri' (KB: 383). satğaguçı 'iftira eden' (KB: 383). satgal- 'çiğnenmek; borç takas yapmak' (DLT-Atalay 2006: IV-497). satgaş- 'rastgelmek, kavuşmak; sataşmak, saldırışmak; (Oğuzlarca) sayışmak, ödeşmek' (DLT-Atalay 2006: IV-497). Hrzt-T. krş. satgaş- 'buluşmak, kavuşmak, görüşmek, karşılaşmak, rastlamak' (NF 1998: 362). satgaş-/satğaş- 'yetmek, birleşmek, kavuşmak' (KurT 2002: 226). satgaşmaklık 'karşılaşma, buluşma yeri' (KurT 2002: 226).

1881. satmak: satış.

satmak satmac CC-İ 29a /5

Satmac ‘venditio’ (Kuun 1880: 293). car (v) ‘verkaufen’, carmak (Radloff 1887: 62). satmaq ‘Verkauf’ (Grønbech 1942: 215). Satmac 28v/5 (Drimba 2000: 72). OT. M-KıpT. şatmak ‘satmak’ (KFLT 1989: 1057).

1882. satov: ticaret.

satoŵ jatov CC-A 56b/25

Satov etermen ‘mercor’ (Kuun 1880: 293). carŷ ‘Verkauf, Handel’ (Radloff 1887: 62). satov ‘Handel’, satov eter-men ‘ich handle, mache Geschäft’ (Grønbech 1942: 215). jatov 56r/25 (Drimba 2000: 110). ET. *satağ/satığ* ‘satış, fiyat’ (Mayt: 456). satığ ‘baha, değer, satılma’ (ETŞ 1992: 417). satı; S’TYX ‘satış, satma’ (İKPÖ 1998: 206). satığ/sattih ‘satış’ (Gabain 2000: 292). krş. satıgsız ‘satın alınmaz’ (ETŞ 1992: 412). satağın ‘satın’ (Mayt: 456). satağsız ‘bahasız, ücretsiz’ (Mayt: 456). satıgsız ‘paha biçilemez, satılık olmayan’ (AY-YK 2012: 254). OT. satığ ‘alışveriş, ticaret’ (TKT 2004: 607). satığ ‘satış, satma; ticaret’ (KB: 383). satığ ‘satış, satma’ (DLT-Atalay 2006: IV-497). krş. satığçılık ‘ticaret’ (TKT 2004: 607). satığla- ‘satışmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-497). satığlaş- ‘satışmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-497). satığlık ‘satılık’ (DLT-Atalay 2006: IV-497). satığsa- ‘satmak istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-497). Hrız-T. satığ ‘satış, ticaret’ (ME 1993: 173). satığ ‘satış’ (KE 1997: 539). satığ ‘ticaret’ (KurT 2002: 226). satığ ‘satış, ticaret’ (MM 2008: 253). AO-KıpT. satığ ‘satış’ (AO 1996: 231). şatuğ ‘satış’ (KFLT 1989: 1057). krş. satığlık ‘satılık’ (KFLT 1989: 1057). M-KıpT. şatuğ/satuk ‘satış’ (KFLT 1989: 1057). krş. satığlık ‘satılık’ (KFLT 1989: 1057).

1883. satugçı: satıcı.

satugçı Satugzi CC-İ 46b/6

сату́кчы ‘Verkäufer’ (Radloff 1887: 62). *işa. f.* satuxçy ‘Verkäufer’ (Grønbech 1942: 215). Satugzi 46r/6 (Drimba 2000: 95). ET. satıgçı ‘satıcı’ (Mayt: 456). satıyçı; S’TYXCy ‘satıcı, tüccar’ (İKPÖ 1998: 206). satıgçı ‘tacir, satıcı’ (Gabain 2000: 292). satıgçı ‘satıcı, tüccar, tacir, alım-satımcı’ (AY-III 1991: 110). OT. satıgçı ‘satıcı, tâcir’ (KB: 383). Hrız-T. satıgçı ‘satıcı’ (İML 1988: 59). satıgçı ‘satıcı, tüccar’ (ME 1993: 173). satıgçı ‘satıcı, tüccar’ (KE 1997: 540). M-KıpT. şatıcı ‘satan, satıcı’ (GT 1989: 425). satıcı ‘satan, satıcı’ (İMS 1992: 588). şatıcı ‘satıcı’ (KMT 2002: 135). şatıcı

‘satıcı’ (DM 2003: 104). satıġçı = Ar. al-tâjir ‘merchant, trader’ = Far. bâzargân = Moğ. qudaldıuġçı (RH 2000: 305).

1884. satuh: satın..

satuh Satugh CC-İ 46b/4

işa. f. satuy ‘Handel; Verkauf’ (Grønbech 1942: 216). Satugh 46r/4 (Drimba 2000: 95).

1885. satuġ: satış.

satuġ satuc CC-İ 29a/5

Satuc ‘venditio’, satugh, satugzi ‘venditor’ (Kuun 1880: 293). satuġ ‘Handel; Verkauf’ (Grønbech 1942: 216). Satuc 28v/5 (Drimba 2000: 72).

1886. satum: satın.

satum Satum CC-İ 11b/16, 11b/17, 11b/18, 11b/19

Satum alurmen ‘emo’, satum alġil *emir şekli*, satum almac ‘emtio’ (Kuun 1880: 293). сатым ‘Verkauf’, сатым алымән [Radloff kelimenin satup=сатып? kelimesi yerine yazılmış olabileceğini kaydetmiş, soru işareti ile bırakmıştır] (Radloff 1887: 62). satun ‘Handel’, satun al- ‘kaufen’, satun almaġ (Grønbech 1942: 215). Satum 11r/16, 11r/17, 11r/18, 11r/19 (Drimba 2000: 49). OT. satġın → satġın al- ‘1. satın almak; 2. seçmek, tercih etmek’ (TKT 2004: 607). Hrz-T. şatın al- ‘satın almak’ (ME 1993: 173). satın al- ‘satın almak’ (KurT 2002: 226). krř. satınalmak/satgun almak ‘bir nesneyi para mukabilinde elde etmek’ (İML 1988: 59). M-KıpT. satın ‘satın (alma)’ (MG 1984: 238). satın → satın al- ‘satın almak’ (İMS 1992: 588). şatın/şatın → şatın al-/şatın- al ‘satın almak’ (KK 1999: 121). satın → satın al ‘buy!’ (RH 2000: 74). şatın/satın/satun → şatın al-/satın al-/şatın al- ‘satın almak’ (DM 2003: 104). şatun- → şatun al- ‘kupować’ (Bulg-M 1954: 69). şatun/satun ‘satın’ (KFLT 1989: 1057). şatun → şatun al- ‘para vererek almak’ (GT 1989: 425). şatun- → şatun al- ‘satın almak’ (KMT 2002: 135). satun → satun al- ‘satın almak’ (KF 2006: 176). krř. satnaal- → satnaaldı ‘satın aldı’ (KİLE 1931: 88).

1887. saṯ: saġ.

saṯ şaw CC-A 63a/37, 63b/15

Saw ‘sanus’ (Kuun 1880: 294). cay ‘gesund’ (Radloff 1887: 61). sav 1) ‘heil, gesund; Gesundheit’, sav bol- ‘gesund werden’; 2) ‘(die) rechte (Seite)’, *Christus* turur atasynyn saqolynda? ‘Christus steht zur Rechten seines Vaters’ (Grønbech 1942: 211). Jaw 62v/37, 63r/15 (Drimba 2000: 121). OT. sağ ‘sağ, sağ taraf’ (TKT 2004: 602). sağ ‘sağ, iyi’ (AH: LIV). sağ ‘sağlık, esenlik’ (DLT-Atalay 2006: IV-480). sağ ‘sağ, tatlı, iyi (Oğuzca); temiz, halis; sağı, sağlam; sıcak’ (DLT-Atalay 2006: IV-480). Hrz-T. sağı ‘sağı (yan)’ (ME 1993: 171). sağı I ‘sağı yan’ (KE 1997: 530). sağı I ‘sağı’ (NF 1998: 356). sağı II ‘sağılıklı, dinç, sağlam’ (NF 1998: 356). sağı ‘1) sağı (taraf); 2) sağı, sağılıklı’ (KurT 2002: 221). sağı ‘solun tersi, sağı’ (MM 2008: 251). sağı el ‘sağı taraf’ (İML 1988: 57). sağı elik ‘sağı el’ (İML 1988: 57). krş. sağı ‘sağı el’ (İML 1988: 57). sağılamak ‘sağı tarafı tutmak’ (İML 1988: 57). sağıdınkı ‘sağıdaki’ (KurT 2002: 221). sağındaki ‘sağıdaki’ (KurT 2002: 221). AO-KıpT. sağı ‘sağı’ (AO 1996: 231). M-KıpT. sağı ‘salim, sağlam, afiyette olmak’ (KİLE 1931: 84). sağı ‘sağı (solun zıddı)’ (MG 1984: 232). sağı ‘sıhhatli, sağlam’ (MG 1984: 233). sağı ‘sağı’ (BV 1986: 269). sağı ‘solun zıddı, sağı’ (GT 1989: 423). sağı ‘sağı, sağ taraf’ (KMES 1994: 295). sağı (sağı) ‘sağı taraf’ (KFLT 1989: 1053). sağı ‘sağılam, sıhhatli’ (İMS 1992: 585). sağı ‘sağı, hasta olmayan’ (KK 1999: 121). sağı ‘right’ (RH 2000: 316). sağı ‘sağı’ (KH 2002: 138). sağı ‘sağılam’ (KMT 2002: 134). sağı ‘gerçek’ (KMT 2002: 134). sağı → sağı kol ‘sağı taraf’ (DM 2003: 102). sağı ‘sağı, sağ taraf’ (KF 2006: 174). krş. sağıl- ‘iyileşmek’ (KFLT 1989: 1054). sağılık ‘sağı ait olma’ (GT 1989: 423). Çağı. krş. sağıl- ‘sağılığa kavuşmak, iyileşmek’ (MK 1993: 529).

1888. savrak: içki tası.

sa^ˈv^ˈra^ˈk ʃa^ˈv^ˈra^ˈk CC-A 82b/14

Savrak ‘cranium’ (Kuun 1880: 294). caypak ‘Schädel’ (Radloff 1887: 61). savraq ‘Schädel’ (Grønbech 1942: 216). ʃa^ˈv^ˈra^ˈk 82r/14 (Drimba 2000: 143). OT. Krh-T. sağırak ‘kâse, büyük kadeh’ (TKT 2004: 602). Hrz-T. sağırak ‘bardak, kadeh’ (ME 1993: 171). sağırak ‘bardak, kadeh’ (KE 1997: 530). sağırak ‘kap’ (NF 1998: 357). sağırak ‘kâse, kupa’ (KurT 2002: 222). M-KıpT. sağıraq ‘wooden bowl, cup, goblet’ (RH 2000: 280). Çağı. krş. sāgar ‘kadeh, içki bardağı’ (MK 1993: 529).

1889. savrı: deri; krş. sağırı.

sa^ˈv^ˈrı ʃa^ˈv^ˈrı CC-A 57b/10

savrı ʃavrí CC-A 61a/22

iş.a. f. Sayri ‘residuum’ ~ *ar.* سَائِر (Kuun 1880: 292); savri ‘pellis’ (Kuun 1880: 294). savry ‘Leder’ (Grønbech 1942: 211, 216). *ǰavri* 57/14 (Drimba 2000: 111).

1890. saṽsar: sansar.

saṽsar Sauǰar CC-İ 43a/5

Sausar ‘mustela martes’ (Kuun 1880: 292). caycap ‘der Marder’ (Radloff 1887: 61). savsar ‘Marder und dessen Fell’ (Grønbech 1942: 216). Sauǰar 43r/5 (Drimba 2000: 91). OT. Hrız-T. saǰsar ‘sansar’ (İML 1988: 58). M-KıpT. savsar ‘sansar’ (İMS 1992: 588). şavşar ‘samur’, şugır savşar ‘gelincik’ (KMT 2002: 136, 139). Moğ. suusar ‘marten’ (Schwarz 2001: 2).

1891. say: sıǵ.

say ǰay CC-A 58a/33

Say ‘vadum; vadodus’ (Kuun 1880: 293). cai ‘seicht’ (Radloff 1887: 61). saj ‘seicht’ (Grønbech 1942: 212). ǰay 58r/33 (Drimba 2000: 114). OT. say ‘çakıl’ (KB: 384). say ‘kara taşlık yer’ (DLT-Atalay 2006: IV-500). krş. saygır- ‘yer kara taşı olayazmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-501). sayık- ‘yer kara taşı olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-501). sayram suw ‘topuktan yukarı çıkmıyan su’ (DLT-Atalay 2006: IV-501). sayramlan- ‘su azalmak, sıǵ bir hal almak, su bir az çekilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-502). Hrız-T. say ‘kara taşlık yer’ (KE 1997: 541). M-KıpT. sıy ‘derin olmayan, sıǵ’ (KMT 2002: 137).

1892. sayǵat:hediye.

sayǵat ǰayǵat CC-A 82a/21

Sayǵāc ‘trabes tabulati’ (Kuun 1880: 293); sajyat [saygat] <? (Grønbech 1942: 212). şavķat Moğ. ‘hediye’ (ME 1993: 173). OT. Çağ. krş. sayǵal- ‘harcanmak, sarf edilmek’ (MK 1993: 532).

1893. saz: çamur, balçık.

sazǵa ǰazǵa CC-A 76b/16

Saz ‘lutum’ (Kuun 1880: 294). caz ‘Sumpf’, cazǵa (Radloff 1887: 63). saz ‘Sumpf’ (Grønbech 1942: 216). ǰazǵa 76r/15 (Drimba 2000: 139). OT. M-KıpT. krş. saz ‘orman’ (KİLE 1931: 88).

1894. sazağan: ejderha; yılan.

sazağan Saxagan CC-İ 55a/12, 55a/29

Saxagan ‘draco; serpens’ (Kuun 1880: 293). sazağan ‘Schlange; Drache’ (Grønbech 1942: 216). Saxagan 54v/12 (Drimba 2000: 107); Saxagan 54v/29 (Drimba 2000: 108). OT. Hrız-T. sazağan ‘büyük yılan, ejderha’ (İML 1988: 59). krş. sazin ‘büyük yılan, ejderha’ (KE 1997: 541). M-KıpT. sazağan ‘koca yılan’ (KİLE 1931: 88). şazğan ‘ejderha’ (KMT 2002: 136). Şarukan/Saruhan: Kuman başbuğunun ismi. Şarukan, Atrak (ya da Etrek/Ötrök) ve Sırçan’ın babası, Konçak (ya da Könçek) ve Eltut’un dedesi. Rus. Šarukan, Gür. Šaruğan ~ Çuv.-Bulg. *šarakan ‘daragon’ > Mac. sárkány; ayrıca bkz. Şorahan: Kıpçak masallarında özel ad (Golden 1979-1980: 306; Yücel 2004: 205).

1895. sār: sıkıntı.

sārga jaarga CC-A 76a/11

Saar ‘sıkıntı, keder?’ (Kuun 1880: 292). cāp ‘Zweifel, Argwohn’, cārpa тўштў (Radloff 1887: 62). saar ‘Scham, Beschämung’, saarya tüšti ‘er schämte sich’ (Grønbech 1942: 210). jaarga 76r/10 (Drimba 2000: 139).

1896. sār-la: utanmak, mahçup olmak.

sārlap saarlap CC-İ 31a/9

sārlarmen jaarlarmē CC-A 83a/3

Saarlap ‘dubitanter’, saarlarme (saarlarmen) ‘caveo’ (Kuun 1880: 292). cārла (v) ‘zweifeln’, коркунц билә cārлап, cārлармән (Radloff 1887: 62). saarla- ‘sich schämen, sich genieren’, saarlap ‘geniert, schamvoll’ (Grønbech 1942: 210). /jaarlap/ (Drimba 2000: 74); ja/a/larmē 82v/3 (Drimba 2000: 144).

1897. sebep:sebep.

sebebi jebebí CC-A 74b/12

Sebeb ‘causa’ ~ ar. سَبَب (Kuun 1880: 295). cābān ‘Ursache’ (Radloff 1887: 64). sebeb ‘Ursache’ (Grønbech 1942: 216). jebebí 74r/6 (Drimba 2000: 138). OT. Krh-T. şebeb ‘sebep, bahâne’ (KB: 385; AH: LV). krş. esbâb ‘sebepler, vasıtalalar’ (DH: 198). Hrız-T. şebeb ‘sebep’ (ME 1993: 173). sebeb ‘sebep, neden’ (KE 1997: 541; NF 1998: 363; KurT 2002: 228). sebeb ‘sebep’ (MM 2008: 253). krş. esbâb ‘gerekli şeyler, malzemeler; giysi, giyecek’ (KE 1997: 210). esbâb ‘gerekli şeyler, ihtiyaç’ (MM 2008:

217). AO-KıpT. sebeb ‘sebep’ (AO 1996: 231). M-KıpT. sebeb ‘sebep’ (MG 1984: 238; BV 1986: 272; GT 1989: 426; KFLT 1989: 1057; İMS 1992: 589). sebeb ‘sebep, neden’ (KH 2002: 138). sebeb ‘sebep, vasıta’ (KF 2006: 176). krş. esbāb ‘sebepler’ (KF 2006: 103). Çağ. sebeb ‘sebep, bahane’ (MK 1993: 532). krş. esbāb ‘sebepler’ (MK 1993: 431). müsebbib ‘sebep olan; gereken’ (MK 1993: 505).

1898. sedef (< ar. şadef): sedef otu.

sedef Sadaf CC-İ 54a/22

Sadaf ‘ruta’ (Kuun 1880: 293). sadaf ‘Raute’ (Radloff 1887: 62). sadaf ‘Raute’ (Grønbech 1942: 210). Sadaf 53v/22 (Drimba 2000: 106). OT. Hrız-T. şudab ‘sedefotu’ (ME 1993: 178).

1899. sefer (< ar. sefer): sefer, yolculuk; sefer ay ‘Ocak’.

sefer Safar CC-İ 29a/14, 37a/10

Safar ‘viaticus’ ar. سَفَر (Kuun 1880: 294). caḫap ‘1) caḫap ai Monatsname, 2) Reise’ (Radloff 1887: 63). safar ‘Reise’, safar aj ‘der zweite Monat des mohammedanischen Kalenders’ (Grønbech 1942: 211). Safar 28v/14 (Drimba 2000: 72); Safar 36v/10 (Drimba 2000: 82). OT. seḫer ‘sefer’ (KB: 385); sefer ‘sefer, yolculuk’ (TKT 2004: 609). krş. müsafir ‘yolcu’ (KB: 323). Hrız-T. seḫer ‘yolculuk’ (ME 1993: 173). sefer ‘sefer, savaş’ (KE 1997: 542). sefer ‘yolculuk; savaş, sefer’ (NF 1998: 363). sāḫar ‘yol, yolculuk, sefer’ (KurT 2002: 228). sefer ‘yolculuk’ (MM 2008: 253). krş. müsafir ‘yolcu’ (ME 1993: 158). sefervarmak ‘yola çıkmak’ (İML 1988: 59). AO-KıpT. sefer ‘savaşa gitme’ (AO 1996: 231). M-KıpT. safar → safar et- ‘podróżować, odbyć podróż’ (Bulg-M 1954: 68). safar ‘yolculuk’ (İMS 1992: 585). sefer ‘savaşa gitme’ (MG 1984: 238). sefer ‘sefer, yol’ (BV 1986: 272). sefer ‘yolculuk, sefer’ (GT 1989: 427). sefer ‘savaş, savaşa gitme’ (KMES 1994: 297). sefer ‘gezi’ (KFLT 1989: 1057). sefer ‘sefer, yolculuk’ (KF 2006: 176). krş. müsafir ‘misafir, konuk’ (KFLT 1989: 1041). müsafir ‘misafir, konuk’ (GT 1989: 397). müsafir ‘misafir’ (İMS 1992: 573). müsafir ‘misafir müsafir ‘misafir, yolcu’ (KF 2006: 154). sāḫer ‘yolculuk’ (İMS 1992: 585). Çağ. sefer ‘yolculuk, sefer’ (MK 1993: 532). krş. seḫer-sāz ‘sefer eden, sefere çıkan’ (MK 1993: 532).

1900. segiz: sekiz.

segiz ʃegiz CC-A 61a/23

Segiz ‘octo’ (Kuun 1880: 295). cäkiz ‘sekiz’ (Radloff 1887: 63). segiz ‘acht’ (Grønbech 1942: 216). ʃegiz 60v/23 (Drimba 2000: 117). ET. segiz ‘sekiz’ (HUAS 1941: 109). säkiz ‘sekiz’ (Hsüan-X 1975: 169). säkiz (säkkiz); S’KYZ ‘sekiz’ (İKPÖ 1998: 207). säkiz/sākız ‘sekiz’ (Gabain 2000: 292, 293). sekiz ‘sekiz’, sekiz otuz ‘yirmisekiz’, sekiz selençe: Sekiz kollu Selenge ırmağı, sekiz tümen ‘seksen bin’, sekiz yegirmi ‘onsekiz’ (KUKY 2009: 161, 316, 317, 319, 320, 321, 530). sekiz ‘sekiz (8)’ (ETŞ 1992: 419; Üİ 1998: 175). säkiz ‘восемь’, säkiz on ‘восемьдесят’ (TEƏ 2008: 326). sekiz on ‘seksen’ (ETŞ 1992: 419; KUKY 2009: 530; METY 2012: 320). sekiz ‘sekiz, 8’ (METY 2012: 319). sekiz ‘sekiz’, y(ë)g(i)rmi ‘on sekiz’ (AY-YK 2012: 254). sekiz ‘sekiz’ (Yen), sekiz kırık ‘otuz sekiz’, sekiz yetmiş ‘almiş sekiz’ (Yen) (YKI 2013: 507). sekiz oğuz: sekiz boydan oluşan Oğuzlar (KUKY 2009: 161, 316, 317, 319, 320, 321, 530). sekiz oguz: Sekiz Oğuzlar’ (UKY 2011: 102; METY 2012: 319) . . krş. sekizer ‘sekizer, üleştirme sayı sıfatı’ (ETŞ 1992: 419). sekizon ‘seksen’ (Yen) (YKI 2013: 507). Yarkand’daki Karahanlı metinlerinde görülen örnekte kelimenin son hecesi uzun vokallidir. bkz. *säksōn* ‘eight’ IV 11 (Erdal 1984: 299). OT. sekiz ‘sekiz, (8)’ (KB: 385; TKT 2004: 609). sekiz/sekkiz ‘sayıda sekiz’, sekiz on ‘sayıda seksen’ (DLT-Atalay 2006: IV-503). krş. seksün ‘sayıda seksen’ (DLT-Atalay 2006: IV-504). Hrız-T. sekiz ‘yediden sonra gelen sayı’ (İML 1988: 59). sekiz/sekkiz ‘sekiz (8)’ (KE 1997: 542; NF 1998: 364). säkiz ‘sekiz (sayısı)’ (KurT 2002: 228). sekkiz ‘sekiz’ (MM 2008: 253). krş. seksen ‘sekiz kere on’ (İML 1988: 59). seksen ‘seksen’ (KE 1997: 543; NF 1998: 364; KurT 2002: 228; MM 2008: 253). seksinç ‘sekizinci’ (NF 1998: 364). AO-KıpT. sekiz ‘sekiz, sayı adı’ (AO 1996: 232). M-KıpT. säkiz: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 88). sekiz ‘sekiz (sayı)’ (MG 1984: 238; (DM 2003: 104). sekiz ‘sekiz’ (BV 1986: 273; KFLT 1989: 1058; GT 1989: 427; İMS 1992: 589; KK 1999: 121; (KMT 2002: 136; KF 2006: 177). sekiz = Ar. *ṭamâniyya* ‘eight’ (RH 2000: 191, 241). sikiz ‘sekiz’ (KMES 1994: 299). krş. sekizinci ‘sekizinci’ (GT 1989: 427; KH 2002: 138). säksän: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 88). seksen ‘seksen (sayı)’ (MG 1984: 238). seksen ‘seksen’ (KFLT 1989: 1058; İMS 1992: 589; KK 1999: 122; (KMT 2002: 136; (DM 2003: 104; KF 2006: 177). sekzen/seksen = Ar. *ṭamânûna* ‘eighty’ (RH 2000: 193, 243).

1901. sekir-: zıplamak, hoplamak, sıçramak.

sekirümen sechırümē CC-İ 27b/11

sekirdün sechırdun CC-İ 27b/12

sekirgil sechirgıl CC-İ 27b/13

Sechirumen ‘salto’, sechirgil *emir şekli* (Kuun 1880: 294). cäkıp (v) ‘springen’, cäkıpımān, cäkırdım, cäkıprıl, cäkıpmāk (Radloff 1887: 63). sekir- ‘springen, hüpfen’ (Grønbech 1942: 216). Sechírúmē 27r/11 Sechírdun 27r/12 Sechírgıl 27r/13 (Drimba 2000: 70). ET. segir- ‘koşmak’ (ETŞ 1992: 419). krş. segre- ‘seğirtmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-503). segriş- ‘seğrişmek, koşuşmak; seğirtmekte yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-503). sekirt- ‘1. musallat etmek; 2. koşturmak’ (TKT 2004: 609). sekirt- ‘seğirtmek; koşturmak’ (KB: 385; DLT-Atalay 2006: IV-503). sekit- ‘sektirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-503). sekri- ‘seğirtmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-503). sekriş- ‘seğrişmek, koşuşmak; seğirtmekte yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-504). sekrit- ‘sıçratmak, atlatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-504). sikri- ‘sıçramak’ (Gabain 2000: 294). Hrz-T. sekir- ‘seğirmek, sıçramak’ (KE 1997: 452). sekir- ‘koşmak, harekete geçmek, hamle kılmak’ (NF 1998: 364). sikirmek ‘sıçramak’ (İML 1988: 60). krş. sēgri- ‘(göz) seğirmek’ (ME 1993: 173). şekirt- ‘sıçratmak’ (ME 1993: 174). sekirt- ‘seğirtmek, hareket ettirmek, oynatmak’ (NF 1998: 364). sekri- ‘sıçramak, zıplamak, atlamak’ (KE 1997: 542). sekri- ‘seğirtmek, atlayıp zıplamak’ (KurT 2002: 228). şekriş- ‘sıçraşmak’ (ME 1993: 174). sekriş- ‘sıçraşmak, koşuşturmak’ (KE 1997: 543). sekriş- ‘hoplayıp, zıplamak’ (NF 1998: 364). sekrit- ‘seğirtmek, sıçratmak’ (KurT 2002: 228). sikirtmek ‘seğirtmek, koşmak’ (İML 1988: 60). M-KıpT. segir- ‘segrimek’ (BV 1986: 272). krş. segirt- ‘koşmak, seğirtmek’ (GT 1989: 427). segirt- ‘atı sürmek, koşmak, sıçratmak’ (KH 2002: 138). segirt- ‘atı sürmek’ (KMT 2002: 136). sāk- ‘sıçramak’ (KİLE 1931: 88). sek- ‘sıçramak, hoplamak’ (GT 1989: 427). sākri- → sākridi: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 88). sekri- → sekri ‘jump!’ (RH 2000: 77). sekri- ‘sıçramak’ (MG 1984: 238). sikri- ‘sıçramak’ (MG 1984: 241). Çağ. sikri- ‘koşmak’ (MK 1993: 535). krş. sikrit- ‘koşturmak’ (MK 1993: 535).

1902. sekirmek:sıçramak.

sekirmek sechirmac CC-İ 27b/14

sechirmac ‘sıçrayış’ (Kuun 1880: 294). sekirmek ‘Sprung’ (Grønbech 1942: 216). Sechirmac 27r/14 (Drimba 2000: 70).

1903. sekizinçi: sekizinci.

sekizinçi fēkızıneı CC-A 62a/22

Sekizinci ‘octavus’ (Kuun 1880: 294). cākizīnċi ‘der Achte’ (Radloff 1887: 63). sekizinci ‘der achte’ (Grønbech 1942: 216). jekizinci 61v/22 (Drimba 2000: 119). ET. sekizinç ‘sekizinci olarak, sekizincileyin’ (HUAS 1941: 109). sekizinç ‘sekizinci; sıra sayı sıfatı’ (Hsüan-X 1975: 169; ETŞ 1992: 419; KUKY 2009: 323, 530; METY 2012: 320; Aydın 2012: 177). sekizinç ‘sekizinci’ (Yen) (YKI 2013: 507). OT. Hrz-T. sekizinç/sekizinci/sekizinç ‘sekizinci’ (KE 1997: 542).

1904. selam: selam.

selam salam CC-İ 27a/25, 27a /26, 27a /27, 27a /28

Salam ‘salutatio’, salam berumen ‘saluto’~*ar*. سَلَام (Kuun 1880: 294). салам ‘Gruss’, салам беримән ‘ich grüsse’ (Radloff 1887: 62). salam ‘Gruss’, salam ber- ‘begrüssen’ (Grønbech 1942: 212). (Drimba 2000: ?). OT. selām ‘selām’ (KB: 386). selām ‘selâmet, emniyet, sâlim olmak, selamlamak’, darü’s selam ‘Selam yurdu’ (DH: 196). selām ‘esenlik, güvenlik, selâm, selâm olsun!’ (TKT 2004: 609). selām ‘selâm’ (AH: LV). krş. selim ‘doğru’ (AH: LV). İslâm ‘itaat, bağlanma, bir şeye teslimiyet; Allah’ın emriyle Hz. Muhammed tarafından bütün insanlara tebliğ edilen din, İslâmiyet’ (DH: 204). Hrz-T. salam ‘selâm’ (KurT 2002: 224). selām ‘selam’ (ME 1993: 174). selām ‘selam’ (KE 1997: 543). selām ‘selam’, ‘aleyküm selâm: bir selam sözü (KE 1997: 543; MM 2008: 198, 253). selām ‘selam’, ‘aleykümü’s-selâm ‘selam sizin üzerinize olsun’, ve’s-selâm ‘işte bu kadar’ (NF 1998: 14, 364, 462). selām ‘selam’, selāmün ‘aleyküm: Allah’ın selamı üzerinize olsun’ anlamında bir söz (MM 2008: 253, 254) . krş. islām ‘islamiyet, müslümanlık’ (MM 2008: 225). islām: Muinü’l-mürîd adlı kitabın yazarı (MM 2008: 226). islam ‘islâm’ (ME 1993: 130). islām ‘İslâm’ (KE 1997: 272). islām ‘islâm, islâm dini’ (NF 1998: 187). islāmuğ ‘müslüman’ (KE 1997: 272). islāmsız ‘kâfir’ (KE 1997: 272). muslim → Muslim bin Yesār: Bir âbid (NF 1998: 528). müsümîn ‘müslümanlar’ (NF 1998: 304). müşūlmān ‘müslüman’ (ME 1993: 158). müsūlmān ‘müslüman’ (KE 1997: 455; NF 1998: 304). müsūlmān ‘İslam dinin kabul etmiş, inanmış’ (MM 2008: 243). müşūlmānlık ‘müslümanlık’ (ME 1993: 158). müsūlmānlık ‘islâmiyet, müslümanlık’ (KE 1997: 456). müsūlmānlık ‘müslümanlık’ (NF 1998: 305). sâlim ‘sağlam, korkusuz, emin’ (MM 2008: 252). selīm ‘doğru, dürüst’ (KE 1997: 543). Selīm: Sahabedeb bir zat (NF 1998: 532). selīm ‘kusursuz, sağlam; kurtulmuş’ (MM 2008: 254). AO-Kıpt. selām → ‘aleyhi’ş-şalāti ve’s-selām ‘salat ve selam onun üzerine!’ (AO 1996: 202). krş. islām ‘İslam’, dārü’l-islām ‘İslâmın hüküm sürdüğü yer’

(AO 1996: 210, 218). müsülmân 'müslüman' (AO 1996: 227). AO-KıpT. selām 'selam' (AO 1996: 232). M-KıpT. salam → salam et- 'pozdrawiac' (Bulg-M 1954: 69). selām → ve's-selām 'işte bu kadar' (MG 1984: 279). selām 'selām' (BV 1986: 273; GT 1989: 427; KMES 1994: 297). selām 'selam' (KFLT 1989: 1058; KK 1999: 122; KF 2006: 177). 'aleyhisselām: 'Selam onun üzerine olsun' manasında dua cümlesi; peygamberler için kullanılır (GT 1989: 250). 'alehi's-selām: 'Selam onun üzerine olsun anlamında' Peygamber için söylenen bir saygı sözü (KH 2002: 110). selām 'selām', 'aleyhi's-selām: 'Allah'ın selamı onun üzerine olsun' anlamında bir söz, esselām: 'selam' anlamında bir söz, esselamü 'aleyke: 'Allah'tan bağış dilerim' anlamında bir söz (İMS 1992: 499, 522, 589; TK 2008: 183). krş. sālīm 'selamette olan' (KFLT 1989: 1056). İslām 'Müslümanlık, İslâmiyet' (GT 1989: 350). islām 'Hz. Muhammed'in Allah tarafından tebliğine me'mur edildiği din. Son kutsal din' (KMES 1994: 265). islām 'İslam dini' (KFLT 1989: 1009). islām: Allah tarafından Hz. Muhammed'e bildirilen en son hak dini, İslām dārı 'Müslüman memleketi', (İMS 1992: 541). islām 'İslâmiyet', dār-ı islām 'müslümanların hakimiyeti altında bulunan yer' (KF 2006: 94, 127). İslām 'İslam dini, Müslümanlık' (TK 2008: 249). müselmân/müslim/müsülmân 'müslüman' (KFLT 1989: 1041). müselmân/müsülmân 'Allah'a teslim olmuş kimse müslüman' (GT 1989: 397). müslim 'İslam dininde olan, müslüman' (TK 2008: 297). müslimân/müsürmân 'müslüman' (DM 2003: 99). müsliṁmân 'müslüman, islam dininden olan' (KF 2006: 154). müsliṁmānlık 'müslümanlık' (KK 1999: 119). müsliṁmānlık 'müsülmanlık' (KF 2006: 154). müsülmân 'müslüman' (MG 1984: 216; İMS 1992: 573; KMES 1994: 284). müsliṁmīn 'müslimanlar' (KF 2006: 154; TK 2008: 297). müsülman = Ar. a'jamî 'non-Arabic; Persian' (RH 2000: 258). müsülmân 'müslüman' (TK 2008: 298). müsülmānlık 'müslümanlık' (MG 1984: 217; GT 1989: 397; İMS 1992: 573). müsülmēnlik 'islam' (KFLT 1989: 1041). selīm 'Selīm' (BV 1986: 273). selīm-nefs 'temiz yaratılışlı' (GT 1989: 427). selm 'barış' (İMS 1992: 590). Çağ. krş. 'aleyhi's-selām 'Allah'ın selamı onun üzerine olsun' (MK 1993: 389). islām 'islam dini', islām-āyīn 'islami adet edinmiş', islām-penāh 'islami koruyan' (MK 1993: 462). islāmī 'islam dinine mensup, bunlarla ilgili olan' (MK 1993: 462). müsilman/müsliman 'müslüman' (MK 1993: 505). müslimanlık 'müslümanlık' (MK 1993: 505). Çağ. krş. ve's-selām 'işte o kadar, son söz budur, artık bitti' (MK 1993: 565).

1905. salan: saman. .

salan Salan CC-İ 52b/26

Salan ‘stramen’ (Kuun 1880: 294). салам ‘Stroh’ (Radloff 1887: 62). salam ‘Stroh’ (Grønbech 1942: 212). Salan 52r/26 (Drimba 2000: 104). OT. Krh-T. krş. saman ‘saman’ (DH: 217). saman ‘saman’ (DLT-Atalay 2006: IV-486). Hrzt-T. krş. saman ‘saman’ (KE 1997: 535). M-Kıpt. şalam ‘saman’ (KMT 2002: 134). krş. saman ‘saman’ (BV 1986: 271; KFLT 1989: 1056; İMS 1992: 587; (KMT 2002: 135). saman = Ar. al-tibn ‘straw’ (RH 2000: 321). samanlu ‘samanlı’ (KFLT 1989: 1056). şaman ‘saman’ (DM 2003: 103).

1906. semir-: semirmek.

semirrir şemirrir CC-A 60b/32

Semirrir ‘impinguatur’ (Kuun 1880: 295). *işa. f. – anl. f.* cāmıpr ‘mästen’ (Radloff 1887: 64). semir- ‘fett werden’ (Grønbech 1942: 216). şemirrir 60r/31 (Drimba 2000: 116). ET. sāmri- ‘to be or become corpulent’ (Erdal 2004: 84). krş. sāmrit- ‘semirtmek’ (Gabain 2000: 293). semrit- ‘semirmek, semirtmek’ (IB: 59). OT. semri- ‘semirmek, yağlanmak’ (KB: 386; DLT-Atalay 2006: IV-504). krş. semriş- ‘semizleşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-504). semrit- ‘semirtmek’ (KB: 386; DLT-Atalay 2006: IV-504). Hrzt-T. semirmek ‘yağ bağlamak’ (İML 1988: 59). krş. sāmirt- ‘semirtmek, beslemek’ (KurT 2002: 228). şemrit-/şemrüt- ‘semizleşmektirmek’ (ME 1993: 174). semrü- ‘semizleşmek’ (NF 1998: 365). M-Kıpt. semir- ‘semirmek’ (BV 1986: 273). sāmri- → sāmridi ‘semirdi, yağlandı, şişmanladı’ (KİLE 1931: 89).

1907. semiz: şişman.

semiz Semix CC-İ 39b/6

Semix ‘pinguis’ (Kuun 1880: 295). cāmız ‘fett, dick’ (Radloff 1887: 64). semiz ‘fett’ (Grønbech 1942: 216). Semix 39r/6 (Drimba 2000: 86). ET. sāmiz ‘semiz, besili’ (Gabain 2000: 55). sāmiz ‘corpulent’ (Erdal 2004: 84). semiz ‘semiz’ (IB: 59; KUKY 2009: 180, 530). semiz ‘semiz, besili’ (METY 2012: 320; Aydın 2012: 177). semiz ‘semiz’ (Mir) (YKI 2013: 507). OT. semiz ‘semiz, kuvvetli’ (KB: 386). semiz/semüz ‘semiz’ (DLT-Atalay 2006: IV-504, 505). semüz ‘semiz’ (TKT 2004: 610). krş. semizlik ‘semizlik’ (DLT-Atalay 2006: IV-504). Hrzt-T. semiz ‘yağlı’ (İML 1988: 59). semi/üz ‘semiz’ (KE 1997: 544). krş. sāmüzlik ‘şişmanlık’ (KurT 2002: 229). AO-Kıpt. semüz ‘semiz, sağlam’ (AO 1996: 232). M-Kıpt. sāmiz/sāmüz ‘semiz’ (KİLE 1931: 89).

89). semiz ‘semiz’ (KK 1999: 122; (DM 2003: 104). semiz ‘fat’ (RH 2000: 128, 263).
semiz ‘semiz, besili’ (KMT 2002: 136). semüz ‘besili, semiz’ (GT 1989: 427). Çağ.
simiz ‘semiz’ (MK 1993: 535).

1908. sen: sen.

sā	ʃaa	CC-A 71a/17, 71a/21, 71a/23, 70v/22?, 71b/8, 71b/28, 72a/34, 81b/30
sağa	ʃaga	CC-A 63a/23
sağa	Saga	CC-İ 15b/3
saha	saha	CC-A 56b/15
saņa	ʃaņa	CC-A 63b/2, 63b/4, 63b/5
saņa	Saņa	CC-İ 34a/15
sana	ʃaņa	CC-A 74b/26
sen	ʃē	CC-A 59a/5, 61b/23, 72a/2, 72a/10, 82b/25
sen	ʃē	CC-A. 71a/25
sen	ʃen	CC-A 61b/9, 62a/19, 62b/23, 62b/23, 62b/24, 63a/38, 63a/40, 65a/29, 71a/33
sen	Sen	CC-İ 34a/13
sen	ʃen	CC-İ 34a/17
sen	ʃan	CC-A 75b/5, 75b/5
senden	ʃādān	CC-A 72a/2
senden	ʃenden	CC-A 73a/38
sende	ʃendā	CC-A 70b/26, 72a/28
senden	ʃādā	CC-A 72a/38
sende	ʃēda	CC-A 60b/15
senden	Sendān	CC-İ 34a/18
Senniņ	Sendān nín	CC-İ 34a/14
senden	ʃendān?	CC-A. 72b/13
seni	ʃení	CC-A 56b/3
seni	ʃaní	CC-A 76a/2
seni	ʃení	CC-A 59a/8, 70b/33, 72b/3, 76b/4
seni	Sení	CC-İ 34a/16
seni	ʃeni	CC-A 67a/28

seni	feni	CC-A 69b/23
senig	fenig	CC-A 62a/17, 62b/21, 62b/22, 64a/34
senig	fenig	CC-Ī 19a/11, CC-A 62b/20, 63b/16, 63b/17
senin	Senín	CC-Ī 33b/9, 34b/26
seni ^{ng}	fenīg	CC-A 62b/14, 63b/7
seniŋ	feniŋ	CC-A 67a/15, 67a/15
seniŋ	feniŋ	CC-A 58b/35
seniŋni	Seníngnĭ	CC-Ī 34b/27
sensen	fenŋē	CC-A 74b/30
senin	fenin	CC-A 63a/6

Sen ‘tu’, saha ‘tibi’, saa, sa (sā) (Kuun 1880: 295). cān ‘du’, ai cān, cān cān, cāniŋ, саңа, cāndā, cāndān, cāniŋni (Radloff 1887: 64). sen ‘du’, *Gen.* seniŋ, seniŋni, *Akk.* seni, *Dat.* saŋa, saa, sa, *Lok.* sende, *Abl.* senden, *Vokativisch:* aj sen, sen tyn atam ‘du, mein geistiger Vater!’, sen ayyryx kiši ‘du kranker Mensch!’, ave sen qyz ‘ave du, Jungfrau!’ (Grønbech 1942: 217). Sagaboljũ 15r/3 (Drimba 2000: 54); *fenig* 18b/11 (Drimba 2000: 59); Senín 33r/9, Sen 33v/13, Sen[dan > niŋ] 33v/14, Sanga 33v/15, Sení 33v/16, Ay[f > s]en 33v/17, /Sendæn/ 33v/18 (Drimba 2000: 78); Senín 34r/26, Seníngnĭ 34r/27 (Drimba 2000: 79); faha 56r/15 (Drimba 2000: 110); /feni/ 56r/3 (Drimba 2000: 109); feniŋ 58r/35 (Drimba 2000: 114); fē 58v/5 (Drimba 2000: 114); fení 58v/8 (Drimba 2000: 114); fēdæ 60r/15 (Drimba 2000: 116); fē 60v/23, fen 61r/9 (Drimba 2000: 117); fenig 61v/17 (Drimba 2000: 118); fen 61v/19 (Drimba 2000: 118); senīgbyigni 62r/14 (Drimba 2000: 119); fenig 62r/20 (Drimba 2000: 119); fenig 62r/21, fenig 62r/22 (Drimba 2000: 120); fen 62r/23, 62r/23, 62v/17, 62v/19, /faga/ 62v/23 (Drimba 2000: 120); fen 62v/37, kímfen 62v/38, fanga 63r/2, 63r/4, 63r/5, <fenin> 63r/6, fenīg 63r/7, Sen 63r/15, fení[g > m] 63r/16, fenig 63r/17, 63r/17 (Drimba 2000: 121); fen 63v/27, 63v/34, fenig 63v/27, 63v/28, 63v/28 (Drimba 2000: 122); fenigbile 63v/34 (Drimba 2000: 123); fen 64r/15 (Drimba 2000: 124); fen 64r/26 (Drimba 2000: 125); feniŋ 66v/10, 66v/10 (Drimba 2000: 129); fení 66v/23, fē 69r/5, 69r/12, 69v/1, fen 69r/9, fanga 69r/10, fení 69r/14, faa 69r/18 (Drimba 2000: 130); faa 69v/6, fení 69v/13, 70r/4, fēdæ 70r/1, fen 70r/3 (Drimba 2000: 131); fēdā 70r/12, faa 70r/15, 70r/22, 70v/1, 70v/9, 70v/11, 70v/12, fendæ 70r/17, fen 70r/18, 70v/20, fēdæ 70r/20, fení 70r/21, <fē> 70v/13 (Drimba 2000: 132); fen 70v/17, 71r/4, 71r/8, faa 71r/4, 71r/11, /faa/ 71r/14 (Drimba 2000: 133); fē 71v/1, 71v/5, 71v/6, 71v/15, fēdæn 71v/1, faa 71v/5, 71v/14, 71v/17, fendæ 71v/19 (Drimba 2000: 134); fædæ 71v/19, fen 72r/1, fení 72r/2, faa 72r/3,

jě 72r/5, 72r/7, jaa 72r/12, 72r/18, 72r/19 (Drimba 2000: 135); jě 72r/19, jědē 72r/22, jaa 72v/3, jen 72v/9, 72v/12, 72v/13, 72v/13, 72v/16 (Drimba 2000: 136); jenden 72r/19, jen 73r/1, 73r/17, 73v/2, 73v/2, saņa 73r/4 (Drimba 2000: 137); jaņa 74r/13, jenjě 74r/15, jení 74r/15 (Drimba 2000: 138); jæn 75r/5, 75r/5, janí 75v/2 (Drimba 2000: 139); jení 76r/3 (Drimba 2000: 139); jen 79r/5 (Drimba 2000: 140); jaa 81r/30 (Drimba 2000: 142); jě 82r/24 (Drimba 2000: 144). ET. sän 'sen' (Hsüan-X 1975: 169). sen/sin: 'sen', 2. teklik şahıs zamiri (ETŞ 1992: 419, 423). sen; S'N, SYN, SN 'sen' (İKPÖ 1998: 208). s(e)n 'sen' (AY-III 1991: 110; Üİ 1998: 175; AY-YK 2012: 254). s(ä)n/sām 'sen' (Gabain 2000: 293). sāniņiz 'By' (TEĖ 2008: 326). sen/sin '1. sen; 2. fiil çekimi ögesi' (KUKY 2009: 195, 196, 530). sen 'sen; 2. tekil kişi çekim eki' (METY 2012: 320). sen '2. teklik kişi zamiri' (Aydın 2012: 177). s(ä)n/sen: 'sen' (2. tekil kişi adılı) (ABH 2013: 220, 221). seni; SYNY 'seni' (İKPÖ 1998: 208). sanga 'sana' (Hsüan-X 1975: 168). sanga: 'sana' (sen'in datifi) (AY-III 1991: 110). saņa 'sana' (METY 2012: 319; Aydın 2012: 177). sini 'seni (2. tekil kişi zamiri belirtme durumu çekimi)' (METY 2012: 320). krş. sinlig 'senli, seninle (birlikte)' (UKY 2011: 103). sinsiz 'sensiz' (UKY 2011: 103). OT. sen 'sen' (KB: 386). sen: ikinci tekil şahıs zamiri, 'sen' (TKT 2004: 610). sen 'sen' (AH: LV). sen 'sen' (Oğuzlarda büyüklere karşı 'siz' yerinde) (DLT-Atalay 2006: IV-505). sin 'sen' (Kençekçe) (DLT-Atalay 2006: IV-523). krş. sa: 'sen' anlamına bir kelime (DLT-Atalay 2006: IV-477). saņa (KB: 382). saņa (AH: LIV). saņa (TKT: 382). saņa 'sana' (DLT-Atalay 2006: IV-488). senle- 'sen demek' (KB: 390). senle- 'sen' diye aytamak; küçük sayılmak' (DLT-Atalay 2006: IV-506). senlet- 'sen' ile aytatmak' (DLT-Atalay 2006: IV-506). sinde 'sende' (AH: LVI). sini (KB: 399). sini 'seni' (AH: LVI). Hrż-T. sen 'ikinci şahıs zamiri' (İML 1988: 59). sen 'sen' (ME 1993: 174). sen 'sen' (KE 1997: 544; NF 1998: 365). sän 'sen' (KurT 2002: 229). sën 'sen' (MM 2008: 254). krş. sënlik 'senlik' (MM 2008: 254). saņa 'sana' (ME 1993: 172). saņa/saņa 'sana' (MM 2008: 252). sensiz 'sensiz' (KE 1997: 552). AO-KıpT. sen 'sen, teklik ikinci şahıs zamiri' (AO 1996: 232). M-KıpT. sän 'sen (zahir)' (KİLE 1931: 89). sen 'sen (şahıs zamiri)' (MG 1984: 238; İMS 1992: 590; KMES 1994: 298; KF 2006: 177). sen 'sen (teklik ikinci şahıs zamiri)' (GT 1989: 427). sen 'sen' (BV 1986: 273; KFLT 1989: 1058; KK 1999: 122; (KMT 2002: 136, 141; (DM 2003: 104). sen 'you (s.); thou' (RH 2000: 88, 312). sin 'sen (şahıs zamiri)' (MG 1984: 242). krş. saņa 'sana' (KK 1999: 121). saņa 'sana (sen zamirinin yönelme hali)' (KF 2006: 176). sanga 'to you (s.)' (RH 2000: 89). saņa 'sana' (İMS 1992: 587; TK

2008: 314). sencileyin ‘senin gibi’ (GT 1989: 428). senden ‘senden’ (İMS 1992: 590). seni ‘seni’ (İMS 1992: 590). sening ‘senin’ (İMS 1992: 590). Çağ. sin ‘sen’ (MK 1993: 535). krş. saŋga ‘sana’ (MK 1993: 531). sening ‘senin’ (MK 1993: 533).

1909. seŋgir: köşe, köşeli; sengir tav ‘kayalık, dağlık kesimin ön kısmı’.

seⁿgir ŋgir CC-A 60b/15

cäñp ‘Bergvorsprung’ (Radloff 1887: 64). seŋir ‘Ecke, Winkel’, seŋir tav ‘Felsen, Vorgebirge’ (Grønbech 1942: 218). Seŋir Tauwda yoğ ‘La Montagne haute a Cime denude n'en a pas’ (Mollova 1996: 211) ŋgir 60r/15 (Drimba 2000: 116). ET. seŋir ‘(dağ) eteği’ (Mayt: 457). seŋir ‘dağ eteği, yamaç, ön cephesi, çıkıntı’ (ETŞ 1992: 419). säñir ‘burun (dağ)’ (Gabain 2000: 293). seŋir ‘dağ tepesi’ (AY-YK 2012: 254). seŋir ‘dağ sırtı’ (Yen), kara seŋir (YKI 2013: 507). OT. seŋir ‘dağ çıkıntısı, dağ burnu; herhangi bir duvarın ucu’ (DLT-Atalay 2006: IV-505). Hrз-T. se(i)r ‘köşe’ (NF 1998: 369). krş. seŋirliĝ ‘köşeli’ (ME 1993: 174). M-KıpT. säñir ‘tepe, siper, kale’ (KİLE 1931: 89). siŋir ‘sinir’ (MG 1984: 242). Sengir Tam: Batı Türkistan ve Tanrı Dağları’ndaki buluntu yerlerinden birinin adı (Ögel 1984: 159). Kaz. kök seŋir ‘yüksek zirve’ (Ayan; İnce 2015: 196). Mnt. Sengir River , Ç-Moğ. Tsenkher River, Erm. Gumsyur = Türk. Qum Sengir ‘Sand Promontory’~Mnt. Qum-Şingir (Boyle 1964: 176, 181); ayrıca bkz. harita- qum_sengir.pdf. . Kes-Sengir: Nehir adı (Venuikof; Michell 1862: 561).

1910. seŋ: buz topağı.

seŋ ŋeŋ CC-A 58b/19

Seng ‘gleba’ ~ far. سنڭ (Kuun 1880: 295). cäñ ‘Stein, Scholle’ (Radloff 1887: 64). seŋ ‘(Eis)scholle’ (Grønbech 1942: 217). ŋeŋ 58r/19 (Drimba 2000: 113). OT. Hrз-T. seng ‘taş’ (KE 1997: 552).

1911. serevün (< Moğ. serevün): serin; krş. serövün.

sere^vün ŋerevün CC-A 58b/37

Sereun ‘frigidus’ (Kuun 1880: 295). cäpāŋ ‘kühl’ (Radloff 1887: 64). işa. f. serövün ‘kühl’ (Grønbech 1942: 218). ŋerevün 58r/37 (Drimba 2000: 114). OT. Hrз-T. krş. sävün- ‘serinle(n)mek’ (ME 1993: 173).

1912. sergek: uyanık.

sergek fergek CC-A 83a/23

Sergek ‘vigil’ (Kuun 1880: 295). cäpräk ‘Jemand, der wenig schläft’ (Kuun 1880: 64). sergek ‘wachsam, wach’ (Grønbech 1942: 218). fergek 82v/23 (Drimba 2000: 144). OT. sergek ‘sarhoşun sarhoşluk yüzünden iki tarafa sallanması’ (DLT-Atalay 2006: IV-506). krş. sergeklemek ‘yalpalanmak, iki yana sallanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-506).

1913. sergiz-: eğitmek.

sergizirmen fergizirmen CC-A 81a/21

Sergizirmen ‘domo’ (Kuun 1880: 295). sergiz- ‘zähmen’, sergizir-men (Grønbech 1942: 218). fergizirmen 80v/21 (Drimba 2000: 141).

1919. seriṽ: uysal.

seriṽ feriv CC-A 81b/25

anl. f. Saroû *yani* sarog ‘bilosum sputum’ (Kuun 1880: 294); Seriv ‘mitis; domesticus’ ~ *mac.* szelid, sziligy (Kuun 1880: 295). cäp̄ȳ ‘zahn’ (Radloff 1887: 64). seriv ‘zahn’ (Grønbech 1942: 218). feriv 81r/25 (Drimba 2000: 142).

1920. seröṽün (< Moğ. serevün): serin; krş. sereṽün.

seröṽün feroū CC-A 81b/26

işa. f. - *anl. f.* sarov ‘Sodbrennen’, sarovum qajnáj-dyr ‘ich habe Sodbrennen’ (Grønbech 1942: 214). feroū 81r/26 (Drimba 2000: 142). OT. seringülemek ‘buz ve benzeri şeyler üstünden kaymak’ (DLT-Atalay 2006: IV-507).

1921. serpildi: serpinti.

serpildi ferpildí CC-A 82a/10

Serpildi ‘insilivit’ (Kuun 1880: 295). cäpnıl (v) ‘abprallen’, cäpnıldı (Radloff 1887: 64). serpildi ‘aufgeprallt’ (Grønbech 1942: 218). ferpildí 81v/10 (Drimba 2000: 142). OT. M-KıpT. krş. säp- → säpti: särpmäk fiilinden mazi, bugünkü manasında (KİLE 1931: 89).

1922. ses: ses.

ses Sax CC-İ 26a/5

Sax ‘sonus’ (Kuun 1880: 293). cäc ‘Stimme, Laut’ (Radloff 1887: 64). saz ‘Klang, Ton’ (Grønbech 1942: 216). Sax 25v/4 (Drimba 2000: 68).

1923. sesken-: korkmak.

seskenirmen *se*ſkenírmē CC-A 56b/1

seskendim *se*ſkendím CC-A 56b/2

Seskenirmen ‘terreor’ (Kuun 1880: 295). cäskän (v) ‘erschrecken’, cäskänírmän, cäskändím (Radloff 1887: 64). sesken- ‘erschrecken’, seskenir-men, seskendim (Grønbech 1942: 218). ſeſkenírme 56r/1, ſeſkendím 56r/2 (Drimba 2000: 109). OT. M-Kıpt. sesken- ‘vehimlenmek, kuruntulu olmak’ (İMS 1992: 590).

1924. seskendir-: korkutmak.

seskendirrimen *se*ſkendírrímē CC-A 56b/3

seskendirdim *se*ſkendírdím CC-A 56b/4

Seskendirimen ‘terreo’ (Kuun 1880: 295). cäskändír- ‘erschrecken’, cäni cäskändírmän, any cäskändírdím (Radloff 1887: 64). seskendir- ‘erschrecken’, seni seskendirri-men, any seskendirdim (Grønbech 1942: 218). Seſkendírrímē 56r/3 (Drimba 2000: 109); ſeſkendírdím 56r/5 (Drimba 2000: 109).

1925. seşenbe (< Far.): salı.

seşenbe Se sanbe CC-İ 37a/2

Se sanbe ‘d. Martis’ (Kuun 1880: 293). *işā. f.* cäşänbī ‘Dienstag’ (Radloff 1887: 64). se-şanbe ‘Dienstag’ (Grønbech 1942: 218). Se sanbe 36v/2 (Drimba 2000: 82). OT. Hrz-T. se-şenbe ‘salı günü’ (KE 1997: 552). säşänbä → säşänbä kün ‘salı günü’ (KurT 2002: 229). AO-Kıpt. se-şenbe ‘pazartesi’ (AO 1996: 232).

1926. seṽ-: sevmek; *krş.* söv-, söṽ-, söy-.

seṽermen *se*ṽermē CC-A 62b/21

seṽgil *se*ṽ gıl CC-A 67a/15

seṽdi *se*ṽdı CC-A 70b/7

cäy (v) ‘lieben’, cäyärmän, cäyđi, cäyřil (Radloff 1887: 63). sev- ‘lieben’, (Grønbech 1942: 218). ſeṽermē 62r/21 (Drimba 2000: 120); seṽ gıl 66v/10 (Drimba 2000: 129);

fevdi 70r/4 (Drimba 2000: 131). ET. seb- 'sevmek' (IB: 59). säf-/säw- 'sevmek' (Gabain 2000: 293). seβ-; S'β-, SYβ- 'sevmek' (İKPÖ 1998: 207). säv- 'sevmek' (ABH 2013: 221). sev- 'sevmek' (Mir) (YKI 2013: 507). krş. säwâr 'sevimli' (Gabain 2000: 58). säwâr 'sevimli, sevilen' (ABH 2013: 221). säwgüsüz 'sevilmeyen, istenmeyen' (Gabain 2000: 57; ABH 2013: 221). sevig 'sevgi' (HUAS 1941: 109). seβig; S'βYK 'seven, sevgili; kişi adı' (İKPÖ 1998: 207). säwig/säwüg 'aşk' (Gabain 2000: 56). sevig → sevig köl êrkin: kişi adı ve unvanı (Aydın 2012: 177). sevig 'sevgi, tutku' (HUAS 2014: 152). säwiglig 'sevimli, sevgili' (Hsüan-X 1975: 169; Gabain 2000: 51). seviglig 'sevimli' (AY-YK 2012: 254). säviglig 'sevimli' (ABH 2013: 221). säwit- 'sevilmek' (Gabain 2000: 60). sävit- 'sevilmek, sevdirmek' (ABH 2013: 221). OT. seŵ- 'sevmek' (KB: 392). seŵ-/siv- 'sevmek' (AH: LVI). sew- '1. sevmek, dilemek, tercih etmek; 2. istemek, arzu etmek, temenni etmek' (TKT 2004: 613). sew- 'sevmek' (DLT-Atalay 2006: IV-508). krş. sewdür- 'sevdirmek' (TKT 2004: 613). seŵdür-/sivdür- 'sevdirmek' (AH: LVI, LVII). seŵil-/seŵül- 'sevilmek' (AH: LVI). seŵit- 'sevdirmek' (KB: 394). sewiŵ- 'sevişmek' (DLT-Atalay 2006: IV-509). seŵmegüçi 'sevmeyen' (KB: 394). sewtür- 'sevdirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-509). seŵüg 'sevgili, sevilen' (KB: 395). sewüg 'sevilen' (TKT 2004: 613). sewük 'sevgili, sevilen' (DLT-Atalay 2006: IV-509). sewüklük 'sevgi' (TKT 2004: 613). Hrz-T. seŵ- 'sevmek' (ME 1993: 174). sew/v- / söw- 'sevmek' (KE 1997: 552, 567). sew-/sev-/söw- 'sevmek' (NF 1998: 369, 379). säw- I 'sevmek' (KurT 2002: 229). sêw- 'sevmek' (MM 2008: 254). sevmek 'birisine gönülden bağlanmak' (İML 1988: 59). krş. seŵdür- 'sevdirmek' (ME 1993: 174). sewdür-/söwdür- 'sevdirmek' (KE 1997: 553, 567). säwdür- 'sevdirmek' (KurT 2002: 229). sevgilü 'sevimli' (KMES 1994: 298). sevgü 'sevgi' (KMT 2002: 137). sewigli 'sevgili' (KurT 2002: 229). sevkü 'sevgili' (İML 1988: 59). seŵmek 'sevme, sevgi' (ME 1993: 174). sewmeklik 'sevmek' (NF 1998: 370). säwmäklik 'sevgi, muhabbet' (KurT 2002: 230). sevmemek 'düşman görmek, nefret etmek' (İML 1988: 59). sewüg 'sevgi, sevgili, sevilen' (KE 1997: 553). säwüg 'sevgili, aziz' (KurT 2002: 230). seŵüglü 'sevgili, sevimli' (ME 1993: 174). sewüglüg/söwüglüg/söwüglük 'sevgili, sevilen, sevimli' (KE 1997: 553, 567). seŵüglük 'dostluk' (ME 1993: 174). sewüglük 'sevgili, dost, hoşça giden, iyi, istenen, sevilen' (NF 1998: 370). sewüglük 'sevgi' (NF 1998: 370). AO-KıpT. sev- 'sevmek' (AO 1996: 232). M-KıpT. säv- → sävdi '1) säwmäk fiilinden mazi, sevdî; 2) İsmi has' (KİLE 1931: 89). sew- 'sevmek' (BV 1986: 274; İMS 1992:

590). sev- 'sevmek, muhabbet beslemek' (GT 1989: 428). sev- 'sevmek' (KK 1999: 122; (KMT 2002: 137; (DM 2003: 105; KF 2006: 178). söv- 'sevmek' (KFLT 1989: 1061). söy- 'sevmek' (TK 2008: 319). krş. sewdür- 'sevdirmek' (İMS 1992: 590). Severbay: Seven zengin (özel ad) (DM 2003: 105). sevgülü 'sevgili, sevimli' (GT 1989: 429). sevgülü 'sevgili' (KFLT 1989: 1059). sevgülük 'en sevgili' (KFLT 1989: 1059). sevici 'seven', sevici ol- 'sevmek' (KF 2006: 178). sövgülük 'daha sevgili' (KFLT 1989: 1061). sewüglü 'sevilen, beğenilen' (İMS 1992: 590). sewügrek 'sevimli, hoş' (İMS 1992: 590).

1927. seṽda (< Ar. sevdā): kara sevdā.

seṽda Sauda CC-İ 36b/11

caыда 'Melancholie' (Radloff 1887: 61). savda 'Melancholie' (Grønbech 1942: 216). Sauda 36r/10 (Drimba 2000: 82). OT. seṽda 'sevdā' (KB: 393). M-KıpT. sevdā 'aşk, sevgi, sevdā' (GT 1989: 429). sevdā 'sevdā, aşk', sevdā ol- 'aşk olmak' (KF 2006: 178). krş. sevdālu 'ağır, ciddî' (KH 2002: 138). Çağ. sevdā 'aşk' (MK 1993: 533).

1928. seṽün-: sevinmek, seṽünür 'mutlu'.

seṽünür Sauunur CC-İ 50a/14

Sauunur chisi 'vir letus' (Kuun 1880: 292). cā́н (v) 'sich freuen', cā́нýр киши (Radloff 1887: 63). seṽün- 'sich freuen', seṽünür kişi 'ein fröhlicher Mensch' (Grønbech 1942: 219). Sauunur 49v/14 (Drimba 2000: 100). ET. seḃin-; S'ḃYN- 'sevinmek' (İKPÖ 1998: 207). säbin-/säwin- 'sevinmek' (Gabain 2000: 39). sebin- 'sevinmek' (IB: 59; KUKY 2009: 353, 530). sevin- 'sevinmek, kıvanmak' (AY-III 1991: 110). sevin- 'sevinmek' (METY 2012: 320; Aydın 2012: 177; AY-YK 2012: 254). sevin- 'sevinmek' (Mir) (YKI 2013: 507). krş. sevinmek 'sevinmek' (ETŞ 1992: 421). OT. seṽin- 'sevinmek' (KB: 393). seṽin-/seṽün- 'sevinmek' (AH: LVI). sewin-/sewün- 'sevinmek' (DLT-Atalay 2006: IV-508, 509). sew(ü)n- 'sevinmek' (TKT 2004: 614). sewnügli → sewnügli er- 'şımarlamak' (TKT 2004: 614). Hrз-T. seṽün- 'sevinmek' (ME 1993: 174). sew/vün- / söwün- 'sevinmek' (KE 1997: 553, 567). sew(ü)n- 'sevinmek, memnun olmak' (NF 1998: 370). säwin-/säwün- 'sevinmek' (KurT 2002: 230). krş. säwinüş- 'sevinmek (işteş fiil)' (KurT 2002: 230). sewnüş- 'sevinmek, mutlu olmak' (NF 1998: 370). sewünüş- 'birlikte sevinmek' (KE 1997: 554). AO-KıpT. sevin- 'sevinmek' (AO 1996: 232). M-

KıpT. sävin- → sävindi ‘sevindi’ (KİLE 1931: 89). sävin- ‘cieszyć się’ (Bulg-M 1954: 70). sevin-/sevün- ‘sevinmek’ (KK 1999: 122). sévin- → sévin ‘jejoice!’ (RH 2000: 62). sevin- ‘sevinmek’ (KH 2002: 138; (KMT 2002: 137). sevin-/sevün- ‘sevinmek’ (DM 2003: 105). krş. sevingen ‘pleased’ (RH 2000: 267). sävgü ‘sevilmiş kimse’ (KİLE 1931: 89).

1929. seyrek: seyrek, nadiren.

seyrek Seyfac CC-İ 38a/17

Seyrac ‘rarus’ (Kuun 1880: 294). sejrek ‘mit grossen Abständen, weitläufig, sparsam’ (Grønbech 1942: 216). Seyrac 37v/17 (Drimba 2000: 84). ET. krş. sedreksiz ‘seyreksiz, sıkça’ (ETŞ 1992: 419). OT. sedhrek (g) ‘seyrek’, sedhrek kapuğ ‘parmaklıklı kapı’ (DLT-Atalay 2006: IV-502). krş. sedret- ‘seyrek hale getirmek, seyretmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-502). sedhre- ‘incelmek, seyremek, seyrekleşmek; elbise erpimek’ (DLT-Atalay 2006: IV-502). sedhreş- ‘seyrekleşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-503). Hrz-T. şeyrek ‘seyrek’ (ME 1993: 174). seyrek ‘seyrek, aralıklı’ (NF 1998: 371). krş. şeyrel- ‘seyrelmek’ (ME 1993: 174).

1930. sez-: sezmek, hissetmek.

sezdi Jezdí CC-A 76b/11

sezdin Sexdín CC-İ 26b/21

sezermen Sexarmê CC-İ 26b/20

Sexarmen ‘sentio’, sexdin *bitmiş zaman*, sezdi *bitmiş zaman* (Kuun 1880: 295). cäz (v) ‘fühlen, erkennen’, cäzdí, cäzärmän, cäzdím (Radloff 1887: ?). sez- ‘von etwas Wind bekommen, ahnen, gewahr werden’, jüsüp qyznyñ bollaşmyşy sezdi-ese ‘als Joseph erkannt hatte, dass die Jungfrau schwanger geworden war.’ (Grønbech 1942: 219). Sexarmê 26r/20, Sexdín 26r/21 (Drimba 2000: 69); Jezdí 76r/10 (Drimba 2000: 139). ET. krş. säzik ‘kuşku, şüphe’ (Hsüan-X 1975: 169). sezik/säzik/sizik ‘şüphe’ (Gabain 2000: 294). sèzik/sèzik ‘kuşku, şüphe’ (AY-YK 2012: 254). säziksiz ‘şüphesiz, mutlaka’ (Hsüan-X 1975: 170). sèziksiz ‘kuşku barındırmayan, kuşkusuz’ (AY-YK 2012: 254). säzin- ‘şüphelenmek, kuşkulanmak’ (Hsüan-X 1975: 170). sezin-; SYZYN- ‘kuşkulanmak, şüphelenmek’ (İKPÖ 1998: 208). sezin- ‘şüphe etmek’ (ABH 2013: 221). sisik/sizik ‘şüphe’ (ETŞ 1992: 424). sizik ‘şüphe’ (Mayt: 459). siziksiz ‘şüphesiz’ (ETŞ 1992: 424). sizin- ‘şüphelenmek’ (Üİ 1998: 175). sizin- ‘şüphe etmek’ (Gabain 2000: 294). OT. sé/ez- ‘sanmak, zannetmek’ (TKT 2004: 615). krş. sézig ‘şüphe, zan,

sanı' (TKT 2004: 616). sezigli 'sanın, zanneden' (TKT 2004: 615). séziglig 'şüpheli, tartışmalı', séziglig bol- 'şüphede kalmak, tartışmak' (TKT 2004: 616). sézigsiz 'şüphesiz' (TKT 2004: 616). séz(i)n- 'sanmak, zannetmek, hesap etmek' (TKT 2004: 617). sezin- 'sezinmek, sanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-509). seziñ 'zan' (TKT 2004: 617). sézindür- '(and, ahd) bozmak' (TKT 2004: 617). sizik 'seziş, sezme, şüphe' (KB: 400). sizin- 'şüphelenmek' (KB: 400). Hrız-T. sêz- 'sezmek' (ME 1993: 174). sez- 'sezmek, anlamak, farkına varmak' (KE 1997: 554). sez- 'sezme, sanmak, zannetmek, tahmin etmek' (NF 1998: 371). krş. sêzig 'zan, kanâat' (ME 1993: 174). sezig 'şüphe, zan, kanaat, sezi' (KE 1997: 555). sêzig 'şüphe, zan' (MM 2008: 254). sezik 'zan, tahmin, seziş, şiphe, küşku' (NF 1998: 371). sâzik 'şüphe, zan' (KurT 2002: 230). sâziklik 'şüphe, zan' (KurT 2002: 231). sâziksiz 'şüphesiz' (KurT 2002: 231). sâzin- 'zannetmek; şüphe etmek' (KurT 2002: 231, 358). sezingü 'şüpheli' (ME 1993: 174). M-Kıpt. sez- 'sezmek, bilmek' (KK 1999: 122). siz- → sizdi 'sezdi' (KİLE 1931: 90). siz- 'sezmek' (KFLT 1989: 1060).

1931. sezmek: sezme, seziş, duygu.

sezmek Sesmac CC-İ 26a/22

Sesmac 'sensus' (Kuun 1880: 295). cäs (v) 'fühlen, erkennen', cäsämäk (Radloff 1887: 64). sezmek 'Vorgefühl, Empfindung, Ahnung' (Grønbech 1942: 219). Sesmac 26r/23 (Drimba 2000: 69).

1932. sı: bkz. sıy.

sı Jı CC-İ 31b/6

auûr/ibile 31r/6 (Drimba 2000: 75).

1933. sıç-: sıçmak.

sıçarmen İİçermē CC-A 58a/39

işā. f. – anl. f. Siermen 'amo' (Kuun 1880: 295). kayıt yok (Radloff 1887:). Sıçermē 57v/39 (Drimba 2000: 113). OT. sıç- 'sıçmak' (DLT-Atalay 2006: IV-510). krş. sıçgak 'sıçırgan, sık sık sıçan' (DLT-Atalay 2006: IV-510). sıçtur- 'sıçırtmak' (DLT-Atalay 2006: IV-510). Hrız-T. sıçmak 'kalın bağırsaktan pislik çıkarmak' (İML 1988: 61). M-Kıpt. sıç- → sıçtı: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 90). syç- 'wyprózniać się' (Bulg-M 1954: 72). sıç- 'sıçmak' (KK 1999: 122). sıç- 'sıçmak' (KMT 2002: 137).

1934. sıçkan: fare.

sıçkan Sıçchan CC-İ 55a/22

Sıçchan ‘mus’ (Kuun 1880: 295). сыцкан ‘Maus’ (Radloff 1887: 66). syçqan ‘Ratte’ (Grønbech 1942: 227). Sıçchan 54v/22 (Drimba 2000: 108). OT. sıçgan ‘sıçan, fare’ (DLT-Atalay 2006: IV-510). Hrz-T. sıçan/sıçkan ‘sıçan, fare’ (KE 1997: 555). sıçğan ‘sıçan’, sıçğan yılı: Türkçe on iki yıl atlarından 1 nci yılın adıdır (İML 1988: 60). M-KıpT. sıçan/sıçğan ‘fare’ (KİLE 1931: 90). şıçan/şıçkan ‘fare’ (KK 1999: 122). sıçan/sıçqan = Ar. sıçan ‘mouse; rat’, sıçqan yıl ‘year of the mouse’ (RH 2000: 175, 220). sıçan ‘fare’ (KMT 2002: 137; KF 2006: 178). sıçğan ‘sıçan’ (BV 1986: 274). sıçқан ‘fare’ (İMS 1992: 590). şıçқан ‘sıçan’ (DM 2003: 106). Çağ. sıçқан ‘sıçan, fare’ (MK 1993: 533).

1935. sığın-: sığınmak.

sıgınır Sığınır CC-A 69b/15

Siginir ‘refugit’ (Kuun 1880: 295). сығын (v) ‘sich unterwerfen, seine Zuflucht nehmen’, сығыныр (Radloff 1887: 66). syğyn-, ‘seine Zuflucht nehmen’, saña kertlep kim sy(γ)ynyr ‘wer in Aufrichtigkeit zu dir seine Zuflucht nimmt’ (Grønbech 1942: 227). ſı<g>ınır 69r/10 (Drimba 2000: 130). ET. sıkın- ‘sığınmak’ (Mayt: 458). krş. sığ- ‘sığmak, hoşla gitmek’ (ETŞ 1992: 421). sığ- ‘sığmak’ (Üİ 1998: 175). sığur- ‘sığdırmak’ (Mayt: 458). sığur- ‘sığdırmak, ihata etmek, içine almak’ (Üİ 1998: 175). sığurmak ‘sığdırma, toplama’ (Mayt: 458). sıγγu ‘sığma, sığacak’ (Hsüan-X 1975: 170). sığur- ‘sığdırmak, içine almak (?)’ (Hsüan-X 1975: 170). sığur- ‘sığdırmak’ (ETŞ 1992: 421). OT. sığın- ‘sığınmak’ (KB: 396; TKT 2004: 618). sığın- ‘sığınmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-512). krş. sığ- ‘tesir etmek, dokunmak’ (KB: 396). sığ- ‘sığmak; tesir etmek, dokunmak, koymak’ (DLT-Atalay 2006: IV-511). sığınçu → örtük sığınçu ‘sığınmak, barınak’ (TKT 2004: 585). sığındur- ‘sığındırmak, himaye etmek, barındırmak’ (TKT 2004: 619). sığıngu ‘barınılacak yer, sonunda varılacak menzil’, sığıngu yer ‘sığınılacak yer’ (TKT 2004: 618). sığur- ‘sığdırmak’ (KB: 396). sığış- ‘sığışmak’ (AH: LVI). Hrz-T. sığın- ‘sığınmak’ (ME 1993: 175). sığ(ı)n- ‘sığınmak’ (NF 1998: 372). sığın- ‘1) yerleşmek, yaşamak; 2) yardım istemek, sığınmak, yalvarmak’ (KurT 2002: 231). sığınmak ‘gizlenip saklanmak’ (İML 1988: 61). sığ/kın- ‘sığınmak’ (KE 1997: 556). krş. sığ- ‘sığmak’ (KE 1997: 556). sığ- ‘sığmak, içine girmek’ (NF 1998: 371). sığındur- ‘sığındırmak’ (ME 1993: 175). sığındur- ‘korumaya almak, sığındırmak’ (NF 1998:

372). sığındur- ‘emanet etmek’ (KurT 2002: 232). sığınğu → sığınğu yer ‘sığınak, melce’ (KurT 2002: 232). sığış- ‘sığmak’ (NF 1998: 372). sığışmak ‘sığmak’ (İML 1988: 61). sığınış- ‘sığınışmak’ (ME 1993: 175). M-Kıpt. sığın- ‘sığınmak’ (MG 1984: 240; İMS 1992: 591; (KMT 2002: 137). sığın- ‘sığınmak’ (KF 2006: 178). sığın- ‘sığınmak, koruması altına girmek’ (KMES 1994: 298). krş. syğ- ‘zawierać’ (Bulg-M 1954: 73). şığ- ‘sığmak’ (GT 1989: 429). sığ- ‘sığmak’ (MG 1984: 240; İMS 1992: 591). sığ- ‘yakışmak, uymak’ (KFLT 1989: 1059). sığınacak ‘ilticâ edecek, sığınacak (yer veya kimse)’ (GT 1989: 429). sığınçı ‘kendisine sığınılan’ (İMS 1992: 591).

1936. sığınç: sığınma.

sığınçı sığınçî CC-A 69b/13

siginč ‘refugium’ (Kuun 1880: 295). сығынч ‘Zufluchtsort’ (Radloff 1887: 66). сығынч ‘Zuflucht’ (Grønbech 1942: 227). şı<g>inçî 69r/9 (Drimba 2000: 130). OT. Hrз-T. sığınç ‘sığınak’ (NF 1998: 372). sığınçu ‘sığınak, melce’ (KurT 2002: 232).

1937. sığır: büyükbaş hayvan; krş. sır.

sığır seğir CC-İ 54b/25

Segir ‘bos’ (Kuun 1880: 294). сығыр ‘Rind’ (Radloff 1887: 65). сығ?ыр ‘Ochs’ (Grønbech 1942: 227). seğir 54r/25 (Drimba 2000: 107). OT. sığır ‘sığır’, suw sığır ‘manda’ (DLT-Atalay 2006: IV-512). krş. sığırla- ‘sığırdan saymak, sığıra nispet etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-512). Hrз-T. sığır ‘sığır’ (KE 1997: 556). sığır ‘sığır, büyük baş hayvan’ (NF 1998: 372). krş. sığırçı ‘çoban, sığır besleyen’ (KE 1997: 556). sığırçılık ‘sığırçılık, çobanlık’ (KE 1997: 556). sığun ‘yaban sığırı, dağ keçisi’ (KE 1997: 556). M-Kıpt. sığır: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 90). sığır ‘sığır’ (MG 1984: 240; KFLT 1989: 1059). sığır ‘sığır’ (GT 1989: 429). sığır ‘sığır’, yabān sığır/yabān sığırı ‘yaban sığırı’ (DM 2003: 106, 118, 119). sığır ‘sığır’, sığır keyik ‘yabanî geyik’ KMT 2002: 137). sığır/sığır ‘sığır’ (İMS 1992: 591). sığır/şır/sıyr ‘sığır’ (KK 1999: 122). sığır öküz ‘bovines, cattle’ (RH 2000: 113, 217). sığır ‘inek’ (KH 2002: 139). sığır ‘inek, sığır’ (KF 2006: 178).

1938. sığırçık: sığırçık.

sığırçık Seğirçic CC-İ 55b/23

Seğirçic ‘columbus’ (Kuun 1880: 294). сығырчык ‘kleiner Vogel, Staar’ (Radloff 1887: 66). сығырчык ‘Täuber(?)’ (Grønbech 1942: 227). Seğirçic 55r/23 (Drimba 2000:

108). OT. sığırçuk ‘sığircık kuşu’ (KB: 396). sığırçık/sığırçuk ‘sığircık kuşu’ (DLT-Atalay 2006: IV-512). M-Kıpt. şığırçık/şığırçuk ‘sığircık’ (DM 2003: 106). sığırçuk ‘sığircık’ (KMT 2002: 137).

1939. sığıt: matem, yas.

sığıtın ĩığítín CC-A 72b/9

Sigit ‘luctus’ (Kuun 1880: 295). syȳt ‘Trauer’ (Grønbech 1942: 228). ĩığítín 72r/5 (Drimba 2000: 135). ET. sığıt ‘ağlama, hıçkırık, inleme, ağıt’ (Gabain 2000: 293). sığıt ‘ağıt, feryat’ (Aydın 2012: 177). krş. sığda-/sığta-/sıkta- ‘feryat etmek, ağıt yakmak’, sıkıtmış tamu = Skr. rau-rava (bud.) ‘feryat cehennemi’ (Gabain 2000: 57, 293). sığıtçı ‘ağlayıcı, yasçı; cenaze alayı’ IE 4 (Gabain 2000: 55, 293). sığıtçı ‘ağıtçı’ (Aydın 2012: 177). sığta- ‘ağıt yakmak’ (Aydın 2012: 177). sığta- ‘feryat etmek, ağıt yakmak’ (ABH 2013: 221). sığtaş- ‘feryat etmek, ağıt yakmak’ (ABH 2013: 221). sıkta- ‘ağlamak’ (Mayt: 458). sıkta-; SYQT’-, SYXT’- ‘hıçkırık hıçkırık ağlamak, feryat etmek’ (İKPÖ 1998: 209). sıkta- ‘hayırmak, feryat etmek’ (Hsüan-X 1975: 170). sıktaş- ‘haykırışmak’ (Hsüan-X 1975: 170). sıktaş-; SYXT’Ş- ‘ağlaşmak, birlikte feryat etmek’ (İKPÖ 1998: 209). OT. sığıt ‘ağlama, ağlayış’ (KB: 396). sığıt ‘ağlama, ağlayış’ (DLT-Atalay 2006: IV-512). krş. sığdat- ‘ağlatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-511). sığta- ‘ağlamak’ (KB: 396). sığta- ‘ağlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-513). sığtaş- ‘ağlaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-513). sığtat- ‘ağlatmak’ (KB: 396; DLT-Atalay 2006: IV-513). sıxıt ‘ağlama’ (DLT-Atalay 2006: IV-514). sıxta- ‘ağlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-514). sıxtaş- ‘ağlaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-514). sıxtat- ‘ağlatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-514). Hrz-T. sığıt ‘sagu’ (İML 1988: 61). sığıt ‘yas’ (ME 1993: 175). sığıt ‘ağlayıp sızlanma, feryat’ (KE 1997: 556). krş. sıhtamak ‘sagu sagmak’ (İML 1988: 61). sığtaçı ‘sagucu, ölü için ağlayıcı’ (İML 1988: 61). sığtamak ‘sagusağmak (ölü için ağlamak)’ (İML 1988: 61). sıktamak ‘ölü için ağlamak’ (İML 1988: 61). M-Kıpt. krş. sıqda- → sıqdadı ‘ölen kimseye karşı mersiye söyleyerek ağladı ve ağlattı’ (KİLE 1931: 91). sıq- → sıqtı: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 91).

1940. sıh-: sıkmak, bastırmak; krş. sık-.

sıharmen ĩiharmen CC-A 81a/37

Siharmen ‘poto’ (Kuun 1880: 295). cyȳa (v) ‘tränken’, cyȳarmän (Radloff 1887: 67). syȳ- ‘drücken, pressen, drängen; auspressen’, syȳar-men (Grønbech 1942: 228, 229). ĩıȳarmen 80v/37 (Drimba 2000: 141). ET. sık- ‘sıkma, ezmek’ (Mayt: 458). sık-

‘sıkmak’ (Gabain 2000: 293). sık- ‘1. bastırmak, sıkıştırmak; 2. (savaşta) bastırmak, sıkıştırmak, püskürtmek’ (KUKY 2009: 344, 384). sık- ‘sıkıştırmak, kıstırmak’ (METY 2012: 320). krş. sığın-/sıkıl- ‘ezilmek, sıkılmak’ (Gabain 2000: 293). sığış ‘sıkıntı’ (Gabain 2000: 55). sıkıg ‘sıkıntı’ (Mayt: 458). sıkıl- ‘sıkılmak’ (ETŞ 1992: 421). sıkıl- ‘eziyet çekmek, sıkılmak’ (Gabain 2000: 293; ABH 2013: 221). sığış/sıkış ‘keder, sıkıntı’ (Gabain 2000: 293). sıkış ‘sıkıntı, keder’ (ETŞ 1992: 421). OT. sık- ‘sıkmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-514). krş. sığruş- ‘sıkıştırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-512). sıgtur- ‘sığdırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-513). sıgur- ‘sığdırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-513). sık- ‘el ile sığamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-514). sıkıl- ‘sıkılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-514). sıkış ‘itişme, çarpışma’ (DLT-Atalay 2006: IV-515). sıkış- ‘sıkışmak, sıkmakta yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-515). sıkış- ‘sıkışmak, sıkışmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-515). sıkman ‘üzüm sıkma zamanı’ (DLT-Atalay 2006: IV-515). sıktur- ‘sıktırmak, sıkılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-515). Hrzt- sık- ‘sıkmak’ (KE 1997: 556). sık- ‘sıkmak, sıkmak işi yapılmak’ (KMES 1994: 298). sık- ‘elle ovmak’ (MM 2008: 254). sıkmak ‘elle sıkıştırıp suyunu almak’ (İML 1988: 61). krş. sıkıg ‘şarap’ (İML 1988: 61). sıkıl- ‘sıkılmak’ (ME 1993: 175). sıkındı ‘sıkıp çıkarılan nesne, usare’ (İML 1988: 61). sıkman ‘üzüm sıkılan yer’ (İML 1988: 61). sıktur- ‘sıktırmak’ (NF 1998: 372). M-Kıpt. sıh- ‘sıkmak’ (KFLT 1989: 1059). sık- ‘sıkmak’ (BV 1986: 275; İMS 1992: 591; KK 1999: 122; KF 2006: 178). krş. sıkık ‘sıkık’ (BV 1986: 275). sıkıl- ‘sıkılmak’ (İMS 1992: 591). sıkıl- ‘sıkılmak, sıkmak işi yapılmak’ (KMES 1994: 298). sıkkur- ‘yıldırım, bezdirmek’ (KMT 2002: 137). sıkıl- ‘sıkılmak’ (İMS 1992: 591).

1941. sıhan-: (kol, yen) sıvanmak.

sıhandı řihandí CC-A 81b/23

Sıhandi ‘manicas ad cubitum usque reduxit’ (Kuun 1880: 295). *işa. ř.* сыбан (v) ‘die Aermel aufstreifen’ (Radloff 1887: 66). syşan- ‘die Ärmel aufkrepeln’, syşandy (Grønbech 1942: 228). řihandí 81r/23 (Drimba 2000: 142). OT. Hrzt- krş. sığ/ka- ‘sıvazlamak, okşamak, sürmek, sıvamak’ (KE 1997: 556). sık- ‘sığaşlamak’ (ME 1993: 175). sık- ‘sıvazlamak, okşamak, masaj yapmak’ (NF 1998: 372). sık- ‘sıvanmak’ (ME 1993: 175). sık- ‘ovuşturmak’ (ME 1993: 175). suva- ‘sıvamak’ (ME 1993: 179).

1942. sık: sık, yoğun.

sık Sech CC-İ 38a/18

Sech ‘spissus’ (Kuun 1880: 294). *işa. f.* шык ‘dicht’ (Radloff 1887: 68). syq ‘eng aneinandergerückt, dicht’ (Grønbech 1942: 229). Sech 37v/18 (Drimba 2000: 84). ET. sık ‘dar, sık’ (Gabain 2000: 293). OT. sık ‘az’ (DLT-Atalay 2006: IV-514). Hrз-T. sık ‘sık’ (ME 1993: 175; BV 1986: 275). M-Kıpt. sık ‘sık, yoğun’ (İMS 1992: 591). sık ‘derin olmayan, sığ’ (KMT 2002: 137). sık ‘sık, sıkı’ (DM 2003: 106).

1943. sık-: sıkmak, bastırmak; *bkz.* sıh-.

sıkarmen secharmē CC-İ 27a/16

sıkıl sechıl CC-İ 27a /18

sıktun sechtun CC-İ 27a /17

Secharmen ‘exprimo’, sechil *emir şekli* (Kuun 1880: 294). сык (v) ‘unterdrücken’, сыкарман, сыктым, сыккыл (Radloff 1887: 65). syq- ‘drücken, pressen, drängen; auspressen’ (Grønbech 1942: 229). Secharmē 26v/16, Sechtun 26v/17, Sechıl 26v/18 (Drimba 2000: 69).

1944. sıkırık: haberci, ulak.

sıkırık Sícříc CC-İ 44b/20

Sicric ‘cursor’ (Kuun 1880: 295). *işa. f. – anl. f.* сәкpиңи ‘Läufer’ (Radloff 1887: 63). syqryq ‘Kurier’ (Grønbech 1942: 229). Sícříc 44r/20 (Drimba 2000: 93).

1945. sıla-: sıvazlamak.

sılar şilar CC-A 81a/13

Silar ‘laegavit’ (Kuun 1880: 296). сыла (v) ‘einreiben’, сылар (Radloff 1887: 66). syla- ‘streicheln’, sylar, elim syláj-dyr ‘er streichelt meine Hand, er hintergeht mir’ (Grønbech 1942: 228). şilar 80v/13 (Drimba 2000: 141). OT. Hrз-T. sıla- ‘el sürmek, sıvazlamak’ (KE 1997: 556). M-Kıpt. sıla- ‘sıvamak’ (KFLT 1989: 1059). krş. sılamak ‘sıvamak’ (KFLT 1989: 1059).

1946. siltoǵ: iftira.

siltoǵ řiltoǵ CC-A 83a/2

Siltov ‘calumnia’ (Kuun 1880: 296). сылтӱ ‘Hader’ (Radloff 1887: 66). syltov ‘Verleumdung’ (Y-Moğ. siltayal- ‘beschuldigen’ syltov ‘Verleumdung’ (Grønbech 1942: 288). ĵiltov 82v/2 (Drimba 2000: 144). OT. Hrzt-T. sıltağ ‘bahane’ (NF 1998: 372).

1947. sın: kabir.

sın ĵin CC-A 81a/24
syn ‘Grabstein, den Verstorbenen darstellend’ (Grønbech 1942: 228). Sin ‘statua sepulcralis’ (Kuun 1880: 295). ET. sın < Çin. ts’in < śin~sin ‘türbe, mezar’ (Hsüan-X 1975: 170). OT. sın ‘mezar’ (DLT-Atalay 2006: IV-515); . sin سين ‘grave, tomb’ (al-kabr) (Golden 1998: 204). Hrzt-T. sın ‘mezar’ (ME 1993: 175; NF 1998: 372). sin ‘mezar’ (KE 1997: 559; MM 2008: 255). krş. sinlağ ‘mezarlık’ (İML 1988: 60). M-Kıpt. sın = Ar. al-qabr ‘grave’ (RH 2000: 252). sin ‘mezar’ (KFLT 1989: 1060). sin ‘mezar, kabir’ (KMT 2002: 138). krş. sinle ‘mezarlık’ (KFLT 1989: 1060).

1948. sın-: kırmak.

sındı ĵındı CC-A 72b/13
Sindi ‘ruptus est’ (Kuun 1880: 295). сын (v) ‘versuchen’, сынды (Radloff 1887: 66). syn- ‘abgebrochen werden’ (Grønbech 1942: 228). ĵındı 72r/7 (Drimba 2000: 135). ET. sın- ‘kırılmak, yıkılmak’ (Hsüan-X 1975: 170). sın- ‘sımak, kırmak; rencide etmek’, baçak sıdımız ‘(vakitsiz) oruç bozduk’ (HUAS 1941: 109). sın-; SYN- ‘kırılmak, parçalanmak’ (İKPÖ 1998: 209). sın- ‘kırılmak, parçalanmak, sınmak’ (Gabain 2000: 293; ABH 2013: 223). sın- ‘kırılmak’ (Mir) (IB: 59; YKI 2013: 507). sınmak ‘kırılma’ (Mayt: 458). krş. sı- ‘kırılmak, yıkılmak’ (Hsüan-X 1975: 170). sı- ‘kırmak, bozmak; yenmek’ (AY-III 1991: 110). sı- ‘kırmak, kırılmak’ (ETŞ 1992: 421). sı- ‘kırmak, yenmek’ (Gabain 2000: 293). sı- ‘1. kırmak; 2. ele geçirmek, fethetmek; 3. (sab sözüyle) dileğini kabul etmemek, bir istek veya ricayı yerine getirmemek’ (KUKY 2009: 344, 384, 392, 530). sı- ‘kırmak; harap etmek, bozmak’ (METY 2012: 320). sı- ‘kırmak, dağıtmak’ (Aydın 2012: 177). sı- ‘kırmak, bozmak’ (HUAS 2014: 152). sıyuk ‘enkaz, harabe’ (Gabain 2000: 55). Sinmas(z) سنماس : Yarkand’daki Karahanlı metinlerinde görülen ‘it will not break’ anlamındaki Türkçe yer adı (Tekin 1979-1980: 874). OT. sın- ‘kırılmak, bozulmak, incinmek’ (KB: 396). sın- ‘kırılmak, yıkılmak’ (TKT 2004: 619). sın- ‘kırılmak, bozulmak, incimek’ (DLT-Atalay 2006: IV-515). krş. sı- ‘kırmak, bozmak, ezmek; kırılmak’ (KB: 395). sı- ‘(and, ahd) bozmak’ (TKT 2004: 617). sı-

‘kırmak’ (AH: LVI). sı- ‘kırmak; bozmak; yenmek, galebe etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-510). sin- ‘kırılmak’ (AH: LVI). sindu ‘makas’ (DLT-Atalay 2006: IV-516). situr- ‘kestirmek, kıydırmak, kırdırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-519). sıyu-¹⁰⁸ ‘yenmek, bozmak, yarmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-520). Hrz-T. sin- ‘kırılmak’ (ME 1993: 175; NF 1998: 372; KurT 2002: 232; MM 2008: 254). sin- ‘kırılmak, bozulmak, bozguna uğramak’ (KE 1997: 557). sîng- ‘kırılmak’ (ME 1993: 175). sînmak ‘kırılmak’ (İML 1988: 62). krş. sı- ‘kırmak’ (ME 1993: 174). sı- ‘kırmak, parçalamak, mehv etmek, ortadan kaldırmak’ (KE 1997: 555). sı- ‘1) kırmak, bozmak, yok etmek; 2) tekdir, azarlama’ (KurT 2002: 231). sı- ‘kırmak, bozmak’ (MM 2008: 254). sîncı ‘deneyici, tecrübeci’ (İML 1988: 62). sindı ‘makas’ (İML 1988: 96). sindu ‘makas’ (NF 1998: 372). sindıcı ‘büyük makasçı’ (İML 1988: 62). sindu ‘makas’ (KE 1997: 557). yarlıgsı- (< yarlıg sı-) ‘duymamak, saymamak, itaat etmemek’ (KurT 2002: 314). M-Kıpt. sin- → sindı ‘kırıldı’ (KİLE 1931: 91). syn- ‘lamaç siğ’ (Bulg-M 1954: 73). sin- ‘kırmak’ (BV 1986: 275). sin- ‘kırılmak’ (MG 1984: 240; KFLT 1989: 1059). şın- ‘kırılmak’ (KF 2006: 178). krş. şı- ‘1) kırmak; 2) bozmak, sözünden dönmek; 3) yenmek, mağlûp etmek’ (GT 1989: 429). sîdur- ‘kırdırmak’ (BV 1986: 274). sindu ‘makas’ (KMT 2002: 137; (DM 2003: 106). simek = al-taḥrib ‘devastation’ (RH 2000: 123). sindü = Ar. al-miqaşş ‘(pair) of scissors’ = Far. nâḥun-gîr ‘scissors’ (RH 2000: 148). Çağ. sin- ‘kırılmak’ (MK 1993: 535).

1949. sina-: denemek.

sınadı ĩınadı CC-A 72b/5

Sinamak ‘tentaio’ (Kuun 1880: 295). сына (v) ‘versuchen, erproben’, сынады, сынамакына (Radloff 1887: 66). syna- ‘erproben’ (Grønbech 1942: 228). ĩınadı 72r/3 (Drimba 2000: 135). ET. sina- ‘denemek’ (Hsüan-X 1975: 170). krş. sınaş- ‘boy ölçüşmek, sınaşmak’ (Gabain 2000: 293). OT. sina- ‘sınamak, tecrübe etmek’ (KB: 397; AH: LVI). sina- ‘sınamak, tecrübe etmek, denemek, imtihan etmek’ (TKT 2004: 619). sina- ‘denemek, sınamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-516). krş. sınağ ‘sınanmış, tecrübe edilmiş’ (KB: 397). sınağ/sınağ ‘sınav, imtihan, tecrübe ediş’ (TKT 2004: 619). sınan- ‘eziyet edilmek, sınanmak’ (TKT 2004: 620). Hrz-T. sina- ‘denemek, sınamak’ (ME 1993: 175; KurT 2002: 232; MM 2008: 255). sina- ‘sınamak, denemek, tecrübe etmek’ (KE 1997: 557; NF 1998: 372). sınamak ‘denemek’ (İML 1988: 62). şuna- ‘sınamak’ (TK 2008: 319). krş. sınağ ‘sınav, imtihan’ (ME 1993: 175; KurT 2002: 232; MM 2008:

255). sınağlıg ‘tecrübeli’ (ME 1993: 175). sınağlıgıg ‘tecrübelilik’ (ME 1993: 175). sınımaduğ ‘tecrübesiz’ (ME 1993: 175). M-Kıpt. sına- → sınağ ‘tecrübe etti, sınağ’ (KİLE 1931: 91). şına- ‘denemek, tecrübe etmek’ (GT 1989: 429). krş. sına- ‘sınanmak, tecrübe edilmek’ (MG 1984: 240). şınamamış ‘tecrübesiz’ (GT 1989: 430).

1950. sınał-: denenmek.

sınałır ĩnalır CC-A 59b/25

Sinalir ‘tentatur’ (Kuun 1880: 295). сынал (v) ‘erprobt sein’, сыналып (Radloff 1887: 66). synal- ‘versucht werden, in Versuchung geführt werden’, synalyr (Grønbech 1942: 228). ĩnalır 59r/24 (Drimba 2000: 115). OT. sınał- ‘sınanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-516).

1951. sınamaq: denemek.

sınamaqına ĩnamakınā CC-A 64a/31

synamaq ‘Versuchung’ (Grønbech 1942: 228). ĩnāmækinæ 63v/31 (Drimba 2000: 122). OT. Krh-T. sınamaq ‘sınama, deneme, tecrübe etme, imtihan’ (TKT 2004: 619). Hrз-T. krş. sınamaqıg ‘sınak, deneme’ (KurT 2002: 232).

1952. sınçla-: göz önüne almak, göz önünde bulundurmak.

sınçladım Síncladím CC-A 59b/13

Síncladím ‘consideravi’ (Kuun 1880: 295). сынцла (v) ‘betrachen’, сынцладым (Radloff 1887: 66). synçla- ‘beobachten, erwägen’ (Grønbech 1942: 228). Síncladím 59r/13 (Drimba 2000: 115).

1953. sınduğ: sandık; krş. sunduğ.

sınduğ Sínduc CC-İ 46b/17, 51a/31, 53a/9

Sínduc ‘capsa’ ~ ar. صَنْدُوقٌ, صَنْدُوقٌ (Kuun 1880: 295); sūduk yani sunduk ‘sandık’ (Kuun 1880: 297). сындык ‘der Kasten’ (Radloff 1887: 66). synduq ‘Kasten, Schrein’ (Grønbech 1942: 225, 228). Sínduc 46r/17 (Drimba 2000: 95); Sínduc 50v/31 (Drimba 2000: 102); Sínduc 52v/9 (Drimba 2000: 104). OT. Krh-T. şanduğ ‘sandık’ (AH: LIV). Hrз-T. şandūğ ‘sandık’ (KE 1997: 537; NF 1998: 361). şanduğ ‘sandık’ (KFLT 1989: 1056). M-Kıpt. şandūğ ‘sanduka, türbe’ (GT 1989: 425). şundūğ ‘sandıklar’ (İMS 1992: 593).

1954. sindur-:

sindururmen ⁿ	Sínduruřmẽ	CC-İ 13b/14
sindurdum	Sinduşdum	CC-İ 13b/15
sindur	Sinduş	CC-İ 13b/16
sindurmağ	Sinduşmac	CC-İ 13b/17
sindurğan	şindrgan	CC-A 72b/40

sindururmen ‘frango’, sindur *emir şekli*, *Sindurmac* ‘*infractio*’ (Kuun 1880: 295). сындыр (v) ‘zerbrochen’, сындырымән, сындырдым, сындыр, сындырмак, сындырған (Radloff 1887: 66). syndur- ‘brechen, zerbrechen’, ökteñniñ müzin synduryan ‘(du,) die du das Horn des Stolzen zerbrochen hast’, syndurmağ ‘Bruch’ (Grønbech 1942: 228, 229). Síndururmẽ 13r/14, Sindurdum 13r/15, Sindur 13r/16, Síndurmac 13r/17 (Drimba 2000: 52); şindrgan 72r/20 (Drimba 2000: 136). sindur- ‘kırdırmak’ (AY-YK 2012: 255). OT. Hrz-T. sindırmak ‘kırmak’ (İML 1988: 62). sindur- ‘kırmak’ (NF 1998: 372). sindur- ‘kırmak, parçalamak’ (KurT 2002: 233). krş. sindırılmak ‘kırmak’ (İML 1988: 62). OT. Krh-T. sindur- ‘(yemin) bozmak, (sözden) dönmek’ (TKT 2004: 620). Hrz-T. sindur- ‘kırdırmak, kırmak, bozmak’ (KE 1997: 557). M-KıpT. sindır- → sindırdı ‘kırdı’ (KİLE 1931: 91). şındır- ‘kırmak’ (KK 1999: 122). syndur- ‘ıamac’ (Bulg-M 1954: 73). sindur- ‘kırmak, kırdırmak’ (MG 1984: 241). sindur- ‘kırdırmak’ (BV 1986: 276; KFLT 1989: 1059; İMS 1992: 591). şındur- ‘kırmak, parçalamak’ (GT 1989: 430). Çağ. sindur- ‘kırmak’ (MK 1993: 535).

1955. sinuğ: kırık.

sinuğ	Sínuc	CC-İ 38a/5
-------	-------	------------

Sinuc ‘fractus’ (Kuun 1880: 295). сынык ‘zerbrochen’ (Radloff 1887: 66). synuq ‘zerbrochen’ (Grønbech 1942: 229). Sínuc 37v/5 (Drimba 2000: 84). ET. sinuğ ‘kırık’ (Mir) (YKI 2013: 507). sinuğ ‘kırık’ (IB: 59). OT. sinuğ ‘kırılmış, kırık’ (KB: 397). sinğuk ‘sınık, kırılmış’ (DLT-Atalay 2006: IV-517). sinuğ ‘sınık, kırılmış’ (DLT-Atalay 2006: IV-517). sınık ‘kırık’ (İML 1988: 62). Hrz-T. sinuğ ‘kırık, tam olmayan’ (KE 1997: 558). sinuğ ‘kırık’ (NF 1998: 372). sinuğ ‘kırık, kırılmış’ (KurT 2002: 233). sinuğ ‘kırık, kırılmış olan’ (MM 2008: 255). krş. sınığ- ‘yenilmek, mağlup olmak’ (ME 1993: 175). sınıkmak ‘zorla kırılmak’ (İML 1988: 62). sınıkmış ‘yenilmiş, bozulmuş’ (İML 1988: 62). M-KıpT. sınığ ‘kırık’ (MG 1984: 241). sınıq ‘broken’ (RH 2000: 119, 271). sinuq ‘sınık, kırık, bozuk’ (KİLE 1931: 91). sinuğ ‘kırık’ (İMS 1992: 591; (KMT 2002: 137). Çağ. sinuğ ‘kırık’ (MK 1993: 535).

1956. sipa-: okşamak.

sıpar ğıpar CC-A 81a/14

Sıpar ‘laevigat’ (Kuun 1880: 295). сыпа (v) ‘streicheln’, сыпар (Radloff 1887: 66).

sypa- ‘streicheln’, sypar (Grønbech 1942: 229). ğıpar 80v/14 (Drimba 2000: 141).

1957. sır I (< ar. sirr): sır.

sırın ğırın CC-A 72/38

Sır ‘mysterium’ ~ ar. سِرُّ ‘arcanum; secretum’ (Kuun 1880: 295). cip ‘Geheimniss’ (Radloff 1887: 66). syr ‘Geheimnis’ (Grønbech 1942: 229). ğırın 71v/19 (Drimba 2000: 135). OT. Krh-T. sır ‘sır’ (AH: LVI). sır(r) ‘sır’ (TKT 2004: 621). krş. esrâr ‘sırlar, gizli manalar, gizli hakikatler’, mağz-ı sır ‘sırrın esası, sırrın özü’ (DH: 198, 209). Hz-T. sır ‘gizli şey, sır’ (MM 2008: 255). sır(r) ‘sır, esrar, giz’ (KE 1997: 558). sır(r) ‘sır, giz’ (NF 1998: 373). sirr ‘sır’ (KurT 2002: 233). krş. esrâr ‘sırlar’ (NF 1998: 137). esrâr ‘sırlar’ (MM 2008: 217). esrâr ‘sırlar, esrar’, ‘âlimü’l-esrâr ‘sırları bilen, Allah’ (KE 1997: 22, 211). sırrana ‘gizli, gizlice’ (KurT 2002: 233). M-Kıpt. sır (KFLT 1989: 1059). sır ‘gizli tutulan, kimseye söylenmeyen’ (İMS 1992: 591). sır ‘gizli olan şey, sır’ (KF 2006: 178). sirr ‘gizli olan şey, sır’ (GT 1989: 430). Çağ. sır® ‘sır’ (MK 1993: 535). krş. esrâr ‘sırlar’ (MK 1993: 432). kıddesallāhu esrarehum ‘Allah onların sırrını mukaddes kılsın’ (MK 1993: 466). kıddesallāhu sirrahu ‘Allah onun sırrını mukaddes kılsın’ (MK 1993: 466). kıddesallāhu sirrahu’l-‘zîz ‘Allah onun aziz sırrını mukaddes kılsın’ (MK 1993: 466). kıddise sirrahu ‘sırrı mukaddes olsun’ (MK 1993: 483). kıddise sirrahumā ‘onun sırrı mukaddes olsun’ (MK 1993: 483).

1958. sır II: sığır; krş. sığır.

sır ğyr CC-A 57b/3

Syr ‘pecus’ (Kuun 1880: 295). cip ‘die Kuh’ (Radloff 1887: 67). syr ‘Rindvieh’

(Grønbech 1942: 229). ğyr 57r/7 (Drimba 2000: 111).

1959. sır-: yağlamak, yağ sürmek.

sırrimen ğırrimē CC-A 81b/10

Sırrimē (sirrimen) ‘labi facio’ (Kuun 1880: 296). сыр (v) ‘werfen’, іша. f. сырымән

(Radloff 1887: 66). syr- ‘streichen, schmieren, wischen’, syrry-men (Grønbech 1942:

229). *ġirrimē* 81r/10 (Drimba 2000: 141). OT. krş. sır ‘kendisiyle Çin kâseleri cilâlanıp üzerine nakış yapılan macun; sır’ (DLT-Atalay 2006: IV-517). sırta- ‘sırlamak, sır vurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-518). sırlat- ‘sırlatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-518). sırlığ ‘sırlı, nakışlı’ (DLT-Atalay 2006: IV-517). Hrız-T. sığır ‘bildiğimiz yurt hayvanı’, sığır yılı: Türkçe 12 yıl atlarından 2 nci yılın adıdır (İML 1988: 61). krş. sığırçı ‘sığır satıcı’ (İML 1988: 61).

1960. sırdağ: kuduz.

sırdağ Sırdac CC-İ 51a/7

Sırdac ‘frexetus’ ~ or? شیرداغ (Kuun 1880: 296). ширдәк ‘Frexetus (?)’ (Radloff 1887: 68). şyrdaq ‘Koller’ (Grønbech 1942: 231). Sırdac 50v/7 (Drimba 2000: 101).

1961. sırğalak: kaydırak.

sırğalak ġirgalak CC-A 61a/17, 61a/17, 61a/18, 61a/18

Sirgalak ‘spatium lubricum’ (Kuun 1880: 296). сырҗалак ‘Rutschbahn’ (Radloff 1887: 66). ġirgalak 60v/17, 60v/17, 60v/18, 60v/18 (Drimba 2000: 117).

1962. sirih: sırık.

sirih ġirih CC-A 61a/1

sirih ġirih CC-A 83a/32

Sirih ‘martes’, CC-A 61a/1 → Sirih ‘desertum’ (Kuun 1880: 296). syryx ‘Angelrute’ (Grønbech 1942: 229). ġirix 60v/1 (Drimba 2000: 116); ġirix 82v/32 (Drimba 2000: 144). OT. sırık ‘sırık, çadır direği’ (DLT-Atalay 2006: IV-519). krş. sırıkluk ‘sırıklık’ (DLT-Atalay 2006: IV-519).

1963. sırıkkış: sıkışık.

sırıkkış sırıckışch CC-A 41b/19

Sirichisch ‘genus mannae valde aestimatum’ ~ *far.* شیرخشث (Kuun 1880: 92). *işā. f.* – *anl. f.* ширкиш ‘Manna’ (Radloff 1887: 68). šir-i-χišť ‘Manna von Cotoneaster nummularia’ (Grønbech 1942: 231).

1964. sırta-: oymak, işlemek.

sırlarmen ġirlarmē CC-A 82a/27

Sirlarmê (sirlarmen) ‘peregrinor’ ~ *ar.* سَيْر ‘profectio; iter’ (Kuun 1880: 296). *işa. f.* – *anl. f.* cäip ‘Reise, Spazierganh’, cäiplä ‘reisen, ausgehen’ (Radloff 1887: 63). syrla- ‘schnitzen’, syrlar-men (Grønbech 1942: 229). ğirlarmê 81v/27 (Drimba 2000: 143).

1965. sırma: sırma.

sırma ğırma CC-A 60b/7

Sırma ‘amotum’ (Kuun 1880: 296). сырман ‘gesteppt’ (Radloff 1887: 66). ğırma 60r/7 (Drimba 2000: 116).

1966. sırt: sırt.

sırtı ğırtı CC-A 60b/31

sırt ğırt CC-A 64a/12

Sırt ‘dorsum; dorsum montis’ (Kuun 1880: 296). сырт ‘Rücken’, сыбыр сырты, сырт ўстўндä (Radloff 1887: 66). syrt ‘Bergrücken, Hügel’ (Grønbech 1942: 229). ğırtı 60r/30 (Drimba 2000: 116); ğırtwğtũ 63v/12 (Drimba 2000: 122). OT. sırt ‘kıl, kalın kıl; (Oğuzlarca) bayır, yokuş, sırt, küçük dere’ (DLT-Atalay 2006: IV-518). krş. sırtla- ‘kuyruğu iple bükme; (Oğuzca) küçük bir dereden yukarı çıkarmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-518). M-KıpT. sırt ‘1) yüksek arazi; 2) Kıpçakda sapan demiri’, sürük sırt ‘Nil nehri sahilinde olan bir nevi canavardır, hem suda ve hem de karada yaşar’ (KİLE 1931: 91, 95). krş. sırtlan ‘sırtlan’ (KMT 2002: 137). şırtlan ‘sırtlan’ (DM 2003: 106). surtalan ‘sırtlan’ (KK 1999: 123) [syrtlan ‘Hyäne; wilde tier mit der Mähne’ > syrt ‘mähne; Rücken’ + an ‘wild’ (Menges 1968/1969: 552)].

1967. sıy: onur, şeref.

sıy sıj CC-İ 31b/6

sıy ğıj CC-A 73b/19

auırsibile ‘saygıyla’ (Kuun 1880: 248). cī ‘Geschenk’, ağыр cī bilä (Radloff 1887: 66). syj ‘Ehre, Ehrenbezeugung’, syj tabuğ ‘Ehre und Verehrung’ (Grønbech 1942: 228); syj tabuğny qylalym ‘wir wollen (Gott) Ehre und Verehrung erweisen’ (Grønbech 1942: 206). Sıj 31r/6 (Drimba 2000: 75).

1968. sıyr: sığır.

sıyr ğıyr CC-A 60b/30

ğıyr 60r/30 (Drimba 2000: 116).

1969. sız-: sızmak, erimek.

sızdı	ŷıdı	CC-A 58b/30
sızdıñ	ŷıdıñ	CC-A 71a/19
sızğān	ŷıgā	CC-A 72b/7

Sızdi ‘defluxit’, sizding ‘liquata est’ (Kuun 1880: 295). *işa. f.* cız (v) ‘sickern, rinnen, fliesen’, cızdıñ, cızdı, cızgān (Radloff 1887: 67). syz- ‘(herausfliessen) flüssig werden, zerfliessen, schmelzen’, syzdy, syzğan kümüš ‘geschmolzenes Silber’ (Grønbech 1942: 229). ŷıdıñ 70v/10 (Drimba 2000: 132); ŷıgā 72r/4 (Drimba 2000: 135). ET. sız- ‘yorgun düşmek’ (Mayt: 458). krş. sızğur- ‘eritmek’ (Mayt: 458). OT. sız- ‘sızmak, erimek’ (KB: 398). sız- ‘sızmak, erimek; -güneş- belirmek, ucu görünmek; arıklamak, zayıflamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-520). krş. sızğur- ‘sızdırmak, eritmek, zayıflatmak’ (KB: 398). sızıt- ‘sızdırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-520). sızur- ‘eritmek’ (KB: 398). Hrzt. sız- ‘sızmak’ (ME 1993: 175). sız- ‘sızmak, bitkin hale düşmek’ (KE 1997: 558). sız- ‘sızmak, erimek’ (NF 1998: 373). sız- ‘hafifçe akmak, sızmak; kendinden geçmek’ (MM 2008: 255). sızmak ‘erimek’ (İML 1988: 62). krş. sızāngla- ‘sızmak’ (ME 1993: 175). sızgunla- ‘sızıntı olmak’ (ME 1993: 175). sızğur- ‘eritmek’ (KurT 2002: 233). sızur- ‘sızdırmak, eritmek’ (MM 2008: 255). sızığ- ‘sızmak, akmak’ (ME 1993: 176). sızılmış ‘eritilmiş’ (İML 1988: 62). M-Kıpt. sız- → sızdı ‘eridi (kurşun ve emsali)’ (KİLE 1931: 91). sız- ‘akmak, sızmak’ (GT 1989: 430). krş. sızur- ‘sızdırmak’ (KFLT 1989: 1060). sızurul- ‘eritmek’ (KFLT 1989: 1060). şyzdur- ‘roztopić, rozpuścić’ (Bulg-M 1954: 73).

1970. sızğır-: cızırdamak, ıslık çalmak; krş. sızğur-.

sızğırurmen	Sıxgıruřmē	CC-İ 27/8
sızğırdu	Sıxgırdū	CC-İ 27a/9
sızğırğıl	Sıxgırgıl	CC-İ 27a /10

Sıxgıurmen ‘fistulo’, sıxgırgıl *emir şekli* (Kuun 1880: 295). сызгыр (v) ‘pfeifen, zischen’, *işa. f.* сызгырымān, сызгырдым, сызгырғыл (Radloff 1887: 66). syzğyr- ‘zischen’ (Grønbech 1942: 230). Sıxgıurmē 26v/8, Sıxgırdū 26v/9, Sıxgırgıl 26v/10, Sıxgurma 26v/11 (Drimba 2000: 69). OT. sızğur- ‘erimek’, sızğurmuş tuç ‘erimiş bakır’ (TKT 2004: 621). sızğur- ‘sızdırmak, eritmek; arıkladmak, zayıflatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-?). Hrzt. sızğur- ‘eritmek, sızırmak’ (ME 1993: 175).

1971. sızgur-: krş. sızgır-.

sızgurma Sıxgurma CC-İ 27a/11

Sixgurma ‘fistula’ (Kuun 1880: 295). *işa. f.* сызгыр (v) ‘pfeifen, zischen’, сызгырма (Radloff 1887: 66). syzyur- ‘zischen’, syzyurma ‘Zischen’ (Grønbech 1942: 230). Sixgurma 26v/11 (Drimba 2000: 69).

1972. sibürtki: süpürge.

sibürtki Sibürtchí CC-İ 45a/21

Siburtchi ‘scoparius’ (Kuun 1880: 295). сыбырткы ‘Besen’ (Radloff 1887: 66). sibürtki ‘Besen’ (Grønbech 1942: 219). Siburtchí 44v/21 (Drimba 2000: 93). ET. krş. sipir- ‘süpürmek’ (Mayt: 459; Gabain 2000: 294). OT. süpür- ‘süpürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-550). krş. süprük ‘süprüntü; bir adama kızıldığında söğme olarak kullanılır’ (DLT-Atalay 2006: IV-550). süprül- ‘süpürülmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-550). süpründi ‘süprüntü’ (DLT-Atalay 2006: IV-550). Hrz-T. krş. sibirmek ‘silip götürmek’ (İML 1988: 59). süpür- ‘temizlemek’ (ME 1993: 179). süpür- ‘süpürmek’ (KE 1997: 578). süpürgü ‘süpürge’ (İML 1988: 65). süpürmek ‘süpürgeyle çöp ve tozu kaldırmak’ (İML 1988: 65). M-KıpT. sipirge/süpürge ‘süpürge’ (DM 2003: 106, 107). süpürgä: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 94). süpürge ‘süpürge’ (KFLT 1989: 1063; (KMT 2002: 140). süpürge = Ar. al-miknasa ‘broom’ (RH 2000: 323). süpürgen ‘süpürge’ (KK 1999: 123). krş. sübür- ‘zamiataç’ (Bulg-M 1954: 72). süprül- → süprüldi: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 94). süpür- → süpürdi: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 94). süpür- ‘süpürmek’ (KK 1999: 123; (KMT 2002: 140). süpürücü ‘süpürücü’ (KFLT 1989: 1063). Çağ. süpür- ‘süpürmek’ (MK 1993: 539).

1973. sidik: idrar; krş. sizik.

sidik Sıdic CC-İ 49a/12

Sidic ‘urina’ (Kuun 1880: 295). cıdık ‘Urin’ (Radloff 1887: 67). sidik ‘Harn’ (Grønbech 1942: 219). Sidic 48v/12 (Drimba 2000: 99). ET. südük ‘sidik’ (Gabain 2000: 295). OT. sidik/sidhük ‘sidik’ (DLT-Atalay 2006: IV-521). Hrz-T. sidük ‘sidik’ (ME 1993: 176; KE 1997: 558). sitik ‘sidik’ (İML 1988: 60). M-KıpT. sidik ‘sidik’ (KMT 2002: 138). sidük/sitük ‘sidik’ (KİLE 1931: 89, 90). sidük ‘idrar, sidik’ (MG 1984: 241; KH 2002: 139). sidük ‘sidik’ (BV 1986: 278; KFLT 1989: 1060; İMS 1992: 591). sidük = Ar. al-

baul ‘urine’ (RH 2000: 215). sidük ‘küçük tuvalet, sidik’ (KF 2006: 178). siydük ‘sidik’ (KFLT 1989: 1060). siytük ‘sidik’ (BV 1986: 278). südük ‘sidik, idrar’ (KMES 1994: 302).

1974. sik: erkeklik organı.

sik Sic CC-İ 48b/17

Sic ‘membrum virile’ (Kuun 1880: 295). cik (v) ‘den coitus ausüben’ (Radloff 1887: 66). sik ‘penis’ (Grønbech 1942: 219). Sic 48r/17 (Drimba 2000: 98). OT. sik ‘sik’ (DLT-Atalay 2006: IV-521). krş. sik- ‘sikmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-521). sikil- ‘sikilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-522). sikiş ‘sikiş’ (DLT-Atalay 2006: IV-522). sikiş- ‘sikişmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-522). sikit- ‘düzdürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-522). siktür- ‘siktürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-522). Hrz-T. sik ‘erkeklik aleti’ (İML 1988: 60). krş. sikmek ‘kadınla yakın temasta bulunmak’ (İML 1988: 60). M-KıpT. sik ‘penis’ (KİLE 1931: 89). sik ‘erkeğin cinsel organı’ (KK 1999: 122). sik ‘penis’ (RH 2000: 104, 212). sik ‘erkeğin cinsel organı’ (KMT 2002: 138). sik ‘erkeklik organı’ (DM 2003: 106). krş. sik- → sikdi ‘Coire cum femina’ (KİLE 1931: 89). sik- ‘spółkować’ (Bulg-M 1954: 70). sik- ‘cinsel ilişkide bulunmak, yatmak’ (KK 1999: 122). sik- ‘nikâhlamak’ (KMT 2002: 138). sikiş: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 89).

1975. silevsin: vaşak; *krş.* silevsün.

silevsin şilevşşin CC-A 60b/7

işa. ř. – anl. ř. Syleysin: siltegejsin ‘movebis’ (Kuun 1880: 296). şilevşşin 60r/7 (Drimba 2000: 116).

1976. silevsün: vaşak; *bkz.* silevsin.

silevsünⁿ Silaufş CC-İ 43b/8

Silausun ‘felis lynx’ (Kuun 1880: 296). cilăřřřř ‘Luchs’ (Radloff 1887: 67). silevsün ‘Luehs und dessen Fell’ (Grønbech 1942: 219). Silaufř 43r8 / (Drimba 2000: 91).

1977. sili: iffetli.

sili şili CC-A 69b/23, 76b/7

Sili ‘purus’ (Kuun 1880: 296). cili ‘ruhig, rein’ (Radloff 1887: 67). sili ‘rein; keusch, unschuldig’ (Grønbech 1942: 220). řili 69r/14 (Drimba 2000: 130); řili 76r/5 (Drimba

2000: 139). ET. silig: özel ad (Mayt: 458). OT. sılığ/sılık ‘güzel’ (AH: LVI). silig ‘temiz, ince; nâzik, tatlı dilli’ (KB: 398). siliğ ‘temiz, ince, yakışıklı, tatlı dilli’ (DLT-Atalay 2006: IV-522). krş. siliglik ‘temizlik, incelik; tatlı dillilik’ (KB: 399). Hrzt-T. sılığ/silig ‘temiz, pâk; değerli, kıymetli; nazik’ (KE 1997: 557, 559). sili ‘tatlı, kibar’ (MM 2008: 255). silig ‘ince, yumuşak’ (ME 1993: 176). silik ‘temiz, arı’ (İML 1988: 60) . krş. siliglik ‘cömertlik’ (ME 1993: 176). siliklik ‘temizlik, arılık’ (İML 1988: 60). M-Kıpt. sāli/sili ‘temiz’ (KİLE 1931: 88, 89). krş. sālik: Kibar, nazikâne vaziyet alanlara vaziyet alanlara denilir, ‘kibar genç’ (KİLE 1931: 89).

1978. silk-: silmek.

silkermen	Silcarmē	CC-İ 27a/5
silktum	Silctum	CC-İ 27a/6
silkkil	Silcchil	CC-İ 27a/7
silkip	ġilkip	CC-A 61a/7

silcarmen ‘excutio’, silkip ‘se movens’, ‘silchil *emir şekli* (Kuun 1880: 296). *işā. f.* cilik ‘schütteln’, cilkārmān, ciliqtim, ciliikkil, cilkip (Radloff 1887: 67). silk- ‘schütteln’ (Grønbech 1942: 220). Silcarmē 26v/5, Silctum 26v/6, Silcchil 26v/7 (Drimba 2000: 69); ġilkip 60r/7 (Drimba 2000: 116). ET. silk- ‘silmek’ (Gabain 2000: 294). silk- ‘silmek, sallamak’ (AY-YK 2012: 255). OT. silk- ‘silmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-522). Hrzt-T. silk- ‘silmek, silkelemek, sallamak’ (KE 1997: 559). silk- ‘silmek, sallamak’ (NF 1998: 373). silk- ‘silkelemek, sarsmak’ (KurT 2002: 233). M-Kıpt. sil- ‘silmek’ (İMS 1992: 591). silk- → silkdi: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 90). silk- ‘silmek’ (KMT 2002: 138).

1979. silkin-: silmek.

silkinedir	ġilkinā dīr	CC-A 82b/10
------------	-------------	-------------

Silkinādir ‘se aginat’ (Kuun 1880: 296). cilkin (v) ‘sich schaukeln’, cilkīnādīr (Radloff 1887: 67). silkin- ‘geschüttelt werden’, silkine-dir (Grønbech 1942: 220). <c> ġilkinā dīr 82r/10 (Drimba 2000: 143). OT. silkin- ‘silkinmek; ürpermek’ (DLT-Atalay 2006: IV-522). Hrzt-T. silkin- ‘silkinmek’ (ME 1993: 176; KE 1997: 559). silkün- ‘silkinmek’ (MM 2008: 255). M-Kıpt. silkin- ‘silkinmek’ (İMS 1992: 591).

1980. sim-: bir seferde yutmak.

simirmen	ġimirmē	CC-A 82a/11
----------	---------	-------------

Simirmê (simirmen) ‘glutio’ *ya da muhtemelen* ‘sorbeo’ (Kuun 1880: 295). sim- ‘schlucken, verschlingen’ (Grønbech 1942: 220). ĩmirmê 81v/11 (Drimba 2000: 142).

1981. siŋ-: sinmek.

siŋdiŋ ĩŋdiŋ CC-A 71a/19

siŋgermen ĩŋgermē CC-A 58b/14

Syngermen ‘digero cibum’, Singding ‘imbibisti’ (Kuun 1880: 295). ciŋ (v) ‘eintreten, verdauen’, ciŋärmān, ciŋdiŋ (Radloff 1887: 66). siŋ- ‘aufgesogen, absorbiert werden, eindringen; verdaut werden’ (Grønbech 1942: 220). <s>ĩŋgermē 58r/14 (Drimba 2000: 113); ĩŋdiŋ 70v/10 (Drimba 2000: 132). ET. siŋ- ‘sinmek’ (AY-YK 2012: 255). OT. siŋg- ‘sinmek, saklanmak, hazmedilmek’ (KB: 399). siŋg- ‘sinmek’ (AH: LVI). siŋg- ‘sinmek, hazmedilmek; işlemek, girmek; saklanmak, sahibine sormadan bir yere girip sinmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-523). si- ‘kolay hazmedilmek, sindirilmek’, öwke siürgeŋ ‘çok fökeli, kızgın’ (TKT 2004: 586, 621). krş. sieg → sieg suw ‘içimi kolay su’ (TKT 2004: 586, 621). siŋgdür- ‘sindirmek, hazmettirmek; saklamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-523). sirügli → öwke sirügli ‘öfkelerini bastıran’ (TKT 2004: 586). siŋgi ‘içe sinen, hazmolunan’ (DLT-Atalay 2006: IV-523). Hrzt-T. siŋg- ‘(içe) sinmek’ (ME 1993: 176). siŋg- ‘sinmek, içe işlemek’ (NF 1998: 373). siŋ- ‘sinmek, içe işlemek’ (KE 1997: 559). krş. siŋgdür- ‘sindirmek’ (ME 1993: 176). siŋgür- ‘sindirmek, bastırmak’ (NF 1998: 373). M-Kıpt. siŋ- ‘gizlenmek için yere sinmek (yatmak)’ (KİLE 1931: 90).

1982. siŋir: sinir.

siŋir Sینگیر CC-İ 49a/5

Singir ‘nervus’ (Kuun 1880: 295). ciŋip ‘Shne’ (Radloff 1887: 66). siŋir ‘Nerv’ (Grønbech 1942: 220). Singir 48v/5 (Drimba 2000: 99). ET. siŋir ‘sinir’ (Gabain 2000: 294; ABH 2013: 223). OT. siŋir ‘sinir’ (DLT-Atalay 2006: IV-524). Hrzt-T. siŋir/sinir ‘asap’, ayak siniri ‘ayağın âsabı’ (İML 1988: 13, 60). siŋir ‘sinir’ (KE 1997: 559). siŋir II ‘sinir’ (KurT 2002: 234). krş. siŋgre- ‘sinirlenmek’ (ME 1993: 176). M-Kıpt. singir = al-‘aşab ‘nerve; sinew’ (RH 2000: 214). sinir ‘nerve’ (RH 2000: 108). siŋir ‘sinir’ (KİLE 1931: 90). siŋir ‘sinir’ (KMT 2002: 138; (DM 2003: 106). siŋir ‘sinir’ (BV 1986: 276; İMS 1992: 592). krş. siŋirik ‘ağızda bir bölge’ (BV 1986: 277).

1983. siñir-: sindirmek.

siñirimenⁿ ĩñgírímě CC-A 58a/13

siñiript^ursen ĩñírípt'fen CC-A 72a/36

Singirmen ‘emungo’ (Kuun 1880: 295). ciñ (v) ‘eindringen lassen’, ciñipimān (Radloff 1887: 66). siñir- ‘absorbieren, in sich aufnehmen’, içip-tir-sen etezge siñiriptir-sen ‘du hast (ihn) getrunken und in deinen Körper aufgesogen’; siñir- ‘schnauben, siñiri-men (Grønbech 1942: 220). ĩñgírímě 57v/13 (Drimba 2000: 112); ĩñíríptrfen 71v/18 (Drimba 2000: 135). ET. sigir-/sinir-/sinür- ‘yutmak, sindirmek, bağlamak’ (Gabain 2000: 294). siñir- ‘yutmak’ (Mayt: 459). siñür-; SYNKWR- ‘yutmak, batırmak’ (İKPÖ 1998: 208). siñür- ‘sinmek, içine çekmek’ (AY-YK 2012: 255). krş. sigirt- ‘yutulmak, bağlanmak’ (Gabain 2000: 294). OT. siñgür- ‘sindirmek, hazmetmek’ (KB: 399). siür- ‘yutmak’, siürgen ‘öfkeyi sindiren, yenen’ (TKT 2004: 621). siñgir- ‘sindirmek, emdirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-524). krş. siñgirle- ‘sinir sarmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-524). siñgiren- ‘sinirlenmek; siniri çoğalmak; sinir sarılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-524). siñgiş- ‘çekilmek; başkasının parçaları arasına sinip sızmak -akarlar için-’ (DLT-Atalay 2006: IV-524). siñgür- ‘yutmak, hazmetmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-524). Hrz-T. siñgür- ‘sindirmek’ (ME 1993: 176). siñirmek ‘yenilen yemeği hazmetmek’ (İML 1988: 60). krş. siñitlig ‘sindirme, afiyet’ (KurT 2002: 234). siñür-/süñür- ‘yutmak, sindirmek’ (KurT 2002: 234). Çağ. siñgür- ‘çekmek, hazmetmek’ (MK 1993: 535).

1984. siñli:kız kardeş.

siñ^{li} ĩñ CC-A 61a/29

işa. f. - anl. f. eba si(...) ‘convalles’ (Kuun 1880: 147, 252, 256). ĩñl(i) 60v/28 (Drimba 2000: 117). siñil ‘küçük kız kardeş’ (MK 1993: 535).

1985. sirek: seyrek.

sirek İírek CC-A 58a/42

Sirek ‘planus’ (Kuun 1880: 295). cīpāk ‘selten, dünn besäet’ (Radloff 1887: 67). Sírek 57v/42 (Drimba 2000: 113).

1986. sirke (< Far) sirke; ötlü sirke ‘ekşi sirke’; bkz. sirke.

sirke řırkα CC-A 72b/20

sirke şırke CC-A 66a/31

Sirke ‘acetum’ (Kuun 1880: 296). cipkă ‘Essig’ (Radloff 1887: 67). sirke ‘Essig’ (Grønbech 1942: 220). şırke 65v/31 (Drimba 2000: 127); řırkæ 72r/11 (Drimba 2000: 135). OT. sirke ‘sirke’ (DLT-Atalay 2006: IV-524). krş. sirkele- ‘-bir şeye- sirke katmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-525). Hrzt-T. sirke ‘ekşimiş üzüm suyu’ (İML 1988: 60). şırke ‘sirke’ (ME 1993: 176). sirke ‘ekşi’ (KE 1997: 559). M-Kıpt. sinke/sirke ‘sirke’ (DM 2003: 106). sirkä: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 90). sirke ‘sirke’ (BV 1986: 277; GT 1989: 430; İMS 1992: 592; KMES 1994: 299; KFLT 1989: 1060; KK 1999: 122; KH 2002: 139). sirke ‘nit’ (RH 2000: 224). Çağ. sirke ‘sirke’ (MK 1993: 536). O-Moğ. şirge/sirke/sirge ‘vinegar’ < Türk.: OT., Kum. sirke ‘sirke’ (Pope 1955: 41).

1987. siy-: işemek.

siydüm Sıydum CC-İ 20b/6

siyermen Sıyermen CC-İ 20b/5

siyermen řıiermē CC-A 58b/38

siygıl Sıygıl CC-İ 20b/7

Sijermen ‘urınam reddo’, sijgil *emir şekli* (Kuun 1880: 295). cī ‘pissen’, cījārmān, cīdim, cīrıl (Radloff 1887: 66). sij- ‘pissen’ (Grønbech 1942: 219). *Siyermen* 20r/5, *Sıydum* 20r/6, *Sıygıl* 20r/7 (Drimba 2000: 60); řıiermē 57v/38 (Drimba 2000: 113). OT. sidh- ‘işemek, siymek’ (DLT-Atalay 2006: IV-521). krş. sidhit- ‘işetmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-521). sidhtür-/sittür- ‘işetmek, siydirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-521, 525). Hrzt-T. simek ‘eşemek, su dökmek’ (İML 1988: 60). siy- ‘işemek’ (KE 1997: 559). krş. siydür- ‘siydirmek’ (ME 1993: 176). M-Kıpt. si- → sidi ‘ışedi’ (KİLE 1931: 89). si- ‘işemek’ (KK 1999: 122; KMT 2002: 137). sij- ‘moczyć się’ (Bulg-M 1954: 70). siy- ‘işemek’ (BV 1986: 278; KFLT 1989: 1060; KH 2002: 139). siy- ‘işemek, bevletmek’ (İMS 1992: 592). siy- ‘siymek, küçük abdest bozmak’ (KMES 1994: 299). siy- ‘küçük tuvaletini yapmak, siymek’ (KF 2006: 179).

1988. siyon:Siyon.

siyon şion CC-A 73a/4

siyon şion CC-A 72a/2

siyonda şyonda CC-A 69b/30

syon (Kuun 1880: 307). sion, syon: Siyon (Grønbech 1942: 277). f̃yonda 69r/18 (Drimba 2000: 130); f̃ion 71v/1 (Drimba 2000: 134); f̃ion 72v/2 (Drimba 2000: 136).

1989. siz: siz.

siz	f̃ys	CC-A 62a/37
siz	f̃is	CC-A 63b/36
siz	f̃iŋ	CC-A 65a/1
siz	f̃iŋ	CC-A 65a/22, 65a/31
siz	f̃iŋ	CC-A 73b/7, 75b/5
Siz	Síx	CC-İ 34a/19, 34a/23
Sizdem	Síxdam	CC-İ 34a/24
sizge	f̃iŋga	CC-A 61b/21, 62a/4.
in̄. Sizin̄	Síxgã·	CC-İ 34a/20
Sizge	Sixga	CC-İ 34a/21
sizge	f̃iŋge	CC-A 62a/3
sizge	f̃iŋga	CC-A 61b/22, 61b/25, 61b/26, 62a/4
Sizni	Síxn̄j	CC-İ 34a/22

Six ‘vos’ (Kuun 1880: 295). ciz ‘ihr’, ciz, cizih̄, cizgã, cizni, cizdãh̄, ai ciz, cizgã, cizdãh̄ (Radloff 1887: 67). siz ‘ihr’, *Gen.* sizin̄, *Akk.* sizni, *Dat.* sizge, *Abl.* sizden, *Vokativisch:* aj siz, siz üçövge ‘euch Dreien’ (Grønbech 1942: 220, 221). Síx 33v/19, Síx[gã > in̄] 33v/20, Sixga 33v/21, Síxn̄j 33v/22, Ay Síx 33v/23, Síxdam 33v/24 (Drimba 2000: 78); f̃iŋga 61r/21, 61v/4, f̃iŋge 61v/3, f̃iŋgã 61r/22, 61r/25, 61r/26 (Drimba 2000: 118); f̃ys 61v/37 (Drimba 2000: 119); f̃is 63r/36 (Drimba 2000: 122); f̃iŋ 64v/1, f̃iŋ 64r/19 (Drimba 2000: 124); f̃iŋ 64r/28 (Drimba 2000: 125); f̃iz 73r/5 (Drimba 2000: 137). ET. siz-l(e)r ‘sizler’ (Üİ 1998: 175). siz, siy; SYZ, SYȲ, SYȲ ‘siz’ (İKPÖ 1998: 208). siz ‘siz, 2. çokluk şahıs zamiri’ (ETŞ 1992: 424; Gabain 2000: 46). siz: 1. siz; 2. fiil çekimi ögesi (KUKY 2009: 195, 196, 530). siz/siz ‘siz’ (AY-YK 2012: 255). siz ‘siz’ (Yen) (AY-III 1991: 111; YKI 2013: 507). sizing ‘sizin’ (Hsüan-X 1975: 171). sizin̄; SYȲYNK, SYȲYNK ‘sizin’ (İKPÖ 1998: 208). sizin̄ã; SYȲYNK ‘size’ (İKPÖ 1998: 209). sizni; SYȲNY ‘sizi’ (İKPÖ 1998: 209). sizlär ‘sizler’ (Hsüan-X 1975: 171). sizlär; SYȲL’R, SYȲL’R ‘sizler’ (İKPÖ 1998: 208). sizlärni, siärnil; SYȲL’RNY, SYȲL’R NY ‘sizleri’ (İKPÖ 1998: 209). OT. siz ‘siz’ (KB: 400; AH: LVII). siz: 2. çoğul şahıs zamiri, ‘siz’, sizler, sizler, ha sizler ‘ya sizler’ (TKT 2004: 367, 622, 624, 625). siz ‘siz; (Çiğilce)

büyük ve sayılan kişilere ‘sen’ yerine ayıtanan söz’ (DLT-Atalay 2006: IV-525). krş. sizle- ‘aytarken büyülemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-525). sizlet- ‘ ‘siz’ diye aytatmak, hitap ettirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-525). Hrız-T. siz: ikinci şahıs zamirinin çokluk şeklidir (İML 1988: 60). siz ‘siz’ (KE 1997: 559; NF 1998: 374; KurT 2002: 234; MM 2008: 255). krş. sizlär ‘siz’ (KurT 2002: 235). sizlersiz ‘sizlersiz’ (KE 1997: 562). sizsiz ‘sizsiz’ (KE 1997: 562). AO-Kıpt. siz ‘siz, çokluk ikinci şahıs zamiri’ (AO 1996: 232). M-Kıpt. siz ‘cemi mühatap, zamir (siz)’ (KİLE 1931: 90). siz ‘siz (şahıs zamiri)’ (MG 1984: 242). siz ‘siz’ (KK 1999: 122). siz ‘you (pl. m.)’ (RH 2000: 88, 312). siz ‘siz (2. çokluk şahıs zamiri)’ (İMS 1992: 592; KF 2006: 179). krş. sizden ‘sizden’ (İMS 1992: 592). sizge ‘size’ (İMS 1992: 592). sizing ‘sizin’ (İMS 1992: 592). sizni ‘sizi’ (İMS 1992: 592). Çağ. siz ‘siz’ (MK 1993: 536).

1990. sizik:krş. sidik.

sizik Szi CC-İ 20b/8

szi ‘urina’ (Kuun 1880: 295). *işā. f.* sij ‘Harn’ (Grønbech 1942: 219). Szi 20r/8 (Drimba 2000: 60).

1991. skinya: mengene.

skinya Schinía CC-İ 44a/25

Schinia ‘tornus’ ar. صِنَاعَةٌ, صِنَاعَةٌ (Kuun 1880: 297). skinğe ‘Stemmeisen’ (Grønbech 1942: 221). Schinía 43v/25 (Drimba 2000: 92).

1992. soğan: soğan.

soğan Sogan CC-İ 54b/5

işā. f. Sorgan ‘cepe’ (Kuun 1880: 297). соған ‘Zwiebel’ (Radloff 1887: 65). soğan ‘Zwiebel’ (Grønbech 1942: 221). Sogan 54r/5 (Drimba 2000: 107). ET. soğan ‘soğan’ (Gabain 2000: 294). OT. sogan/sogun ‘soğan’ (DLT-Atalay 2006: IV-527). Hrız-T. soğan ‘bildiğimiz acı sebze’ (İML 1988: 62). soğan ‘soğan’ (KE 1997: 562). M-Kıpt. soğan: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 91). soğan ‘soğan’ (GT 1989: 431; BV 1986: 278; KK 1999: 123; KMT 2002: 138). soğan = Ar. al-başal ‘onion(s)’ (RH 2000: 158, 257). soğan ‘soğan’ (KH 2002: 139; (DM 2003: 107).

1993. soh-: sokmak, vurmak; tıkmak.

sohup	fohup	CC-A 61a/13
sohti	fohti	CC-A 83a/31
soharmen	soharmen	CC-A 81a/40

Soharmen *yani* siharmen, sohti ‘yuttu’, CC-A 61a/13 sohup uyur → *işa. f. – anl. f.* Sohupupur: sohuptur ‘mordet’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı*, Sohti ‘glutivit’ (Kuun 1880: 296). cok (v) ‘schlagen’, cökap, cöкты, cöкуп öпýр, cökapmäh ‘ich webe, ich schlage Wolle, ich wirke’ (Radloff 1887: 64). sox- 1) ‘hineinstecken’, avzun artyna soyup ujur ‘(der Hund) steckt die Schnauze in den Hintern und schläft schlagen, klopfen’, soxty, tamar soxar ‘das Blut klopft in der Ader’, soxar-men; 2) ‘schmieden, verfertigen’, soxar-men (Grønbech 1942: 221). foхup 60v/13 (Drimba 2000: 117); foхarmen 80v/40 (Drimba 2000: 141); fohti 82v/31 (Drimba 2000: 144). ET. soқ- ‘dövmek, vurmak’ (Gabain 2000: 294). sok- ‘sokmak’ (IB: 59; AY-YK 2012: 255). soқ- ‘dövmek, ezmek’ (Mayt: 460). suq-; SWQ- ‘gagalamak, sokmak, batırmak’ (İKPÖ 1998: 212). suk- ‘sokmak’ (Mir) (YKI 2013: 507). krş. soquş- (suquş-?); SWXWŞ- ‘birbirine çarpmak, tokuşmak (birbiri içine girmek?)’ (CC’de sox- hem ‘tıkamak’ hem ‘dövmek’ anlamında kullanılır) (İKPÖ 1998: 210). soқuş- ‘rastlamak; içine girmek, tutuşmak’ (Gabain 2000: 294). sokuş- ‘rastlamak, karşılaşmak, çarpışmak’ (Mir) (IB: 59; YKI 2013: 507). OT. soқ- ‘sokmak, vermek’ (KB: 400). sok- ‘sokmak, delmek, döğerek inceltmek, toplamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-528). krş. soklun- ‘sokulmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-528). sokluş- ‘birbirine sokulmak ve yerleşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-528). soktur- ‘sokturmak; bir nesneyi döğdürerek incelttirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-528). sokul- ‘bir şeyin içine sokulmak; döğülerek inceltmek’, kakıl-gan sokulgan ‘daima herkesçe itilen kakılan’ (DLT-Atalay 2006: IV-529). soқuş- ‘çarpışmak’ (TKT 2004: 625). sokuş- ‘döğerek inceltmekte yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-529). *berk soқuşmış* ‘kenetlenmiş’ (TKT 2004: 264). Hrз-T. soқ- ‘sokmak’ (ME 1993: 176). soқ- ‘sokmak, tıkmak, takmak’ (KE 1997: 562). soқ- ‘sokmak; (yılan için) sokmak’ (NF 1998: 376). soқ- ‘vurmak; sokmak, yerleştirmek, koymak’ (KurT 2002: 236, 239). sokmak ‘içeriye koymak’ (İML 1988: 62). şuқ- ‘dövmek, dayak atmak’ (TK 2008: 319). krş. soқıl- ‘sokulmak’ (NF 1998: 376). soқunum ‘lokma’ (KE 1997: 562). soқum ‘sokum, lokma’ (KE 1997: 562). soқuştur- ‘sokuşturmak’ (ME 1993: 176). M-KıpT. soq- → soqtı ‘soktu’ (KİLE 1931: 92). soқ- ‘1) (bir şeyi) dar bir yerin içine koymak, girdirmek, içeri koymak, sokmak; 2) (yılan, böcek v.s.) iğnesini batırmak’ (GT 1989: 431). soқ- ‘sokmak’ (MG 1984: 243; BV 1986: 278; KMES 1994: 299; KFLT 1989: 1061; KK 1999: 123; KH 2002: 139; KF 2006:

179). soḡ- ‘sokmak, girdirmek’ (İMS 1992: 592). soḡ- ‘bir şeyi bir şeye sokmak’ (KMT 2002: 138). krş. soḡum ‘parça, bir dilim ekmek’ (KMT 2002: 138).

1994. soḡlan-: harislenmek.

soḡlanırmēn *n* ʃohlanírmē CC-İ 9a/8

Sohlanirmen ‘concupisco’ (Kuun 1880: 296). ʃoḡlanírmē 8v/8 (Drimba 2000: 46).

1995. soḡran-: matem tutmak.

soḡranırmēn *n* Soḡranírmē CC-A 58b/6

soḡraḡandır ʃohrangān dír CC-A 61a/29

Sohlanirmen ‘murmuro’ (Kuun 1880: 296). cokrān (v) ‘murmeln (?)’ (Radloff 1887: 65). soḡran- ‘trauern’, soḡranyr-men (Grønbech 1942: 221). soḡranírmē 58r/6 (Drimba 2000: 113); ʃoḡrangān dír 60v/27 (Drimba 2000: 117); . OT. Hrz-T. soḡran- ‘homurdamak’ (ME 1993: 176).

1996. sohta: sucuk.

sohta ʃohta CC-A 57b/20

Sohta ‘farcimen’ (Kuun 1880: 296). cokrā ‘eine Wurst’ (Radloff 1887: 65). soḡta ‘Blutwurst’ (Grønbech 1942: 221). ʃoḡta 57r/24 (Drimba 2000: 112). soku ‘sucuk; karaciğer, et ve baharat karıştırılarak doldurulan ve pişirildikten sonra yenilen bağırsak (bumbar) dolması’ (DLT-Atalay 2006: IV-528).

1997. soḡula-: çözölmek.

soḡuluptur *ur* ʃoculupt̃ CC-A 81a/9

Soculaptr yani soculaptur ‘dissutus’ (Kuun 1880: 296). *iṣa. f. – anl. f.* cökýl (v) ‘auftrennen, aufgehen’, cörylýpt̃ (Radloff 1887: 65). sököl- ‘aufgetrennt werden’, sökölüp-tur (Grønbech 1942: 223). ʃoculuptr 80v/9 (Drimba 2000: 140).

1998. soḡur (< Moğ.): tek gözü gören.

soḡur Sochur CC-İ 50b/4

Sochur ‘strabo; deliocus’ (Kuun 1880: 296). *anl. f.* cokyp ‘blind’ (Radloff 1887: 64). soḡur ‘schieläugig’ (Grønbech 1942: 222). Sochur 50r/4 (Drimba 2000: 101). OT. M-Kıpt. soḡur ‘tek gözlü’ (KK 1999: 123).

1999. sol: sol.

sol Sol CC-İ 39b/13

Sol 'laeva' (Kuun 1880: 297). сол 'links' (Radloff 1887: 65). sol 'links, die linke Seite' (Grønbech 1942: 222). Sol 39r/13 (Drimba 2000: 86). ET. sol 'sol' (Hsüan-X 1975: 171; Gabain 2000: 294). krş. soltınqı 'soldaki' (Hsüan-X 1975: 171). OT. sol 'sol' (KB: 400). sol 'sol, sol taraf' (TKT 2004: 625). sol 'sol' (DLT-Atalay 2006: IV-529). krş. solamuk 'solak' (DLT-Atalay 2006: IV-529). Hrz-T. sol 'sol' (ME 1993: 176; KE 1997: 562; NF 1998: 376). sol 'sol (taraf)' (KurT 2002: 236). sol 'sağın tersi, sol' (MM 2008: 255). sol el/sol elik 'sol taraf' (İML 1988: 63). şol → şol qol 'sol taraf' (DM 2003: 107). krş. sola 'sol el' (İML 1988: 62). solalmak/solamak 'sol tarafa gitmek' (İML 1988: 62). AO-KıpT. sol 'sol' (AO 1996: 233). M-KıpT. sol: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 92). sol 'sol (sağın zıddı)' (MG 1984: 243). şol 'sol (sağın zıddı)' (KFLT 1989: 1061). sol 'sol' (BV 1986: 279; KH 2002: 139). sol 'sol, taraf, son yan' (GT 1989: 431). sol 'sol, sağın zıddı' (İMS 1992: 592). sol 'sol, sol taraf' (KMES 1994: 299). şol 'sol' (KK 1999: 123). şol = Ar. šamâl 'left' (RH 2000: 316). şol 'sol, sol taraf' (KF 2006: 179). Çağ. sol 'sol' (MK 1993: 536).

2000. solagay: solak.

solagay şolagay CC-A 82a/4

Solagay 'sinister; laevus' (Kuun 1880: 297). солағай 'linkisch' (Radloff 1887: 65). solayaj 'Linkshänder' (Grønbech 1942: 222). şolagay 81v/4 (Drimba 2000: 142). OT. M-KıpT. solğay 'solak' (MG 1984: 243).

2001. solkulda-:acımak, sızlamak.

solkuldaydır şolkuldey dır CC-A 82b/9

işa. f. - anl. f. jelkülde- 'schlottern', jelküldej-dir Grønbech 1942: 121). şolkuldey dır 82r/9 (Drimba 2000: 143). OT. M-KıpT. soqulda- → soquldadı 'yara yahut çiban şiddetle acıdı' (KİLE 1931: 92).

2002. soltan (< ar. solṭān):sultan, padişah.

soltan Soltan CC-İ 46a/7, 46a/8

soltan Soltā CC-İ 46a/21

Soltan ‘rex; princeps’, soltan catonj ‘regina’, *ar.* سُلْطَان (Kuun 1880: 297). солтан ‘Sultan, солтан катыны (Radloff 1887: 65). *işā. f.* sultan ‘König; Sultan’, sultan qatuny ‘Königin’ (Grønbech 1942: 225). Soltan 45v/8, 45v/9 (Drimba 2000: 94); Soltā 45v/21 (Drimba 2000: 95). OT. sultān ‘sultan’ (KB: 408). Hrz-T. soltan ‘hükümdar, sultan’ (KurT 2002: 239). sultān ‘sultan’ (KE 1997: 573). sultān ‘sultan, hükümdar’ (NF 1998: 382). krş. saltanat ‘saltanat’ (NF 1998: 360). sultānlık ‘sultanlık’ (KE 1997: 573). AO-Kıpt. sultān ‘sultan’ (AO 1996: 233). krş. selātīn ‘sultanlar’ (AO 1996: 232). M-Kıpt. sultān ‘sultan, hükümdar’ (MG 1984: 244). sultān ‘hükümdar, melik, padişah’ (GT 1989: 433). sultān ‘hükümdar’, sultān tik- ‘hükümdar seçmek’, sultān turğuz- ‘hükümdar seçmek’ (İMS 1992: 593). sultān ‘padişahlar, hükümdar’ (KMES 1994: 301). sultān ‘sultan’ (KFLT 1989: 1062; KK 1999: 123). sultān ‘sultan, hakan’ (KH 2002: 139). sultān ‘sultan, emir’ (KMT 2002: 139). sultān ‘sultan, hükümdar’ (KF 2006: 180). krş. saltanat ‘hükümdarlık, saltanat’ (MG 1984: 235; GT 1989: 424). sultānlık ‘padişahlık, hükümdarlık’ (GT 1989: 433). sultānlık ‘hükümdarlık’ (İMS 1992: 593). sultānlık ‘sultanlık, padişahlık’ (KK 1999: 123). Çağ. sultān ‘padişah, hükümdar’, sultānū’l-‘arīfīn ‘ariflerin, bilgililerin sultanı’, Sultān Hüseyin: Özel ad, Hüseyin Baykara (MK 1993: 538). krş. saltanat ‘sultanlık, padişahlık, hükümdarlık’, dārū’s-saltāna ‘salatanat yeri, İstanbul’ (MK 1993: 423, 530). selātīn ‘sultanlar’ (MK 1993: 533). O-Moğ. Mnt. soltan~sultan ‘king’ < Türk.: Kum. sultan < Ar. sultān ‘king’ (Poppe 1955: 41).

2003. solu-: *krş.* solı-.

soluydirmen *folvydirmē* CC-A 56b/27

soludım *dım* CC-A 57b/36

soluydirmen *dirmen* CC-A 57b/35

CC-A 56b/27 *işā. f.* → Sokuydirmen ? ‘fremo’ (Kuun 1880: 296). solu- ‘ausser Atem sein, schnauben’, solúj-dyr-men (Grønbech 1942: 222). folvydirmē 56r/27 (Drimba 2000: 110); (folvy)dirmen 57r/38, (folv)dım 57r/39 (Drimba 2000: 112). OT. Hrz-T. solı- ‘solumak, yorulmak’ (ME 1993: 176). solumak ‘soluk daralmak’ (İML 1988: 63). krş. soluğ ‘soluma, yorulma’ (ME 1993: 176). M-Kıpt. solı- → solidı ‘sık sık nefes aldı’ (KİLE 1931: 92). krş. şolu ‘nefes’ (TK 2008: 317). soluqun ‘soluyan, nefes alan’ (KİLE 1931: 92).

2004. solulu:sollu.

solulu ʃolulu CC-A 61a/10

Solulu (Kuun 1880: 297). соллу ‘ein links haben’, оңлу соллу (Radloff 1887: 65). ʃolulu 60v/10 (Drimba 2000: 117).

2005. son: son kış ay ‘ağustos’; *krş.* soñ.

son Son CC-İ 37a/17

соңғы ‘nachfolgend’, соңғы јаз аи ‘Mai’, соңғы кўз аи ‘November’, соңғы јай аи, соңы (Radloff 1887: ??). Sonchitx аў 36v/17 (Drimba 2000: 82). ET. *soñ* ‘sonra, son’ (Gabain 2000: 294; ABH 2013: 223). OT. *soñg* ‘son’ (KB: 401). *so* ‘1. son, ard, arka; 2. akıbet, son; 3. sonra’, *so/āñir* ‘son’, *so qal-* ‘1. arkaya sona kalmak’; 2. ‘ardından, peşinden gelmek’, *so qalğan* ‘geride kalan’, *so sarāy* ‘ahiret’, *so yanıñ* ‘akıbet, sonuç’, *biri soñça biri kelgen* ‘ard arda birbiri ardınca gelen’ (TKT 2004: 276, 626). *soñg* ‘son’ (AH: LVII). *soñg* ‘bir adamın çoluğu çocuğu; her şeyin ve her işin sonu; sonra’ (DLT-Atalay 2006: IV-529). *krş.* *soñgda-* ‘arkasından kovalamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-529). *sola-* ‘geri dönmek’ (TKT 2004: 626). *solat-* ‘sonucunu vermek, akıbetini oluşturmak’ (TKT 2004: 626). *soñguk* ‘son; bir şeyin sonu’ (DLT-Atalay 2006: IV-530). Hrz-T. *soñ* ‘son; sonra; arka, art’ (KE 1997: 563). *soñ* ‘son, sonra, arka’, *soñ oturuñ* ‘iki ve daha fazla rekâtlı namazlarda selamdan önceki oturuş’ (MM 2008: 255). *soñ* ‘son’ (İML 1988: 63). *soñ* ‘son, sonra; arka, art’ (KE 1997: 563). *soñg* ‘son(ra), geri(ye)’ (ME 1993: 176). *soñg* ‘son, sonra’ (NF 1998: 376). *soñ* ‘son; sonra’ (KurT 2002: 236). *krş.* *soñkı* ‘son, sonuncu, sonraki’ (KurT 2002: 236). *soñgla-* ‘araştırmak’ (ME 1993: 176). *soñgla-* ‘tamamlamak, bitirmek’ (MM 2008: 255). *soñglañ-* ‘... ile neticelenmek’ (ME 1993: 176). *soñglañ-* ‘biribiri ardınca gelmek’ (ME 1993: 176). *soñglu* ‘sonuçlu, neticeli’ (ME 1993: 177). *soñgsuz* ‘züriyetsiz’ (NF 1998: 378). *soñgu* ‘sonraki’ (İML 1988: 63). AO-KıpT. *soñg* ‘son’ (AO 1996: 233). M-KıpT. *soğ* ‘son, arkada kalan şey’ (KFLT 1989: 1060). *son* ‘1) sol; 2) ahır, son’, *sona qoydı* ‘sona bıraktı, geriye koydu, tehir etti’ (KİLE 1931: 92). *son/soñg* ‘son’ (BV 1986: 279). *şoñ* ‘sonuç, netice’ (GT 1989: 431). *son/song* ‘after, behind’ (RH 2000: 315, 323). *soñ* ‘son’ (KH 2002: 139). *soñg* ‘1) sol; 2) son, nihayet’, *soñgga koy-* ‘ertelemek, geciktirmek’ (İMS 1992: 592). *şoñg* ‘son’ (TK 2008:

317). krş. songaçaķ ‘ayak öķçesi’ (İMS 1992: 592). songı ‘its end’ (RH 2000: 114). Çağ.
song ‘son’ (MK 1993: 536). krş. sonngı ‘sonki, sonraki’ (MK 1993: 536).

2006. songur: doğan, şahin.

songur Songur CC-İ 55b/20

Songur ‘falco; pielfalco’ (Kuun 1880: 296). *anl. f.* соһур ‘kleiner Vogel’ (Radloff 1887: 65). songur ‘Falke’ (Grønbech 1942: 222). Songur 55r/20 (Drimba 2000: 108). V. Rybatzki kelimenin Moğolcadaki Türkçe alıntı bir sözcük ya da Türkçedeki Moğolca alıntı bir sözcük olup olmadığını belirlemenin güç olduğunu kaydetmiştir. ET. sunkur ‘şahin’ (Yen) (YKI 2013: 507); Uyg. singqur (XI. yüzyıla ait kazık yazıtta) (Rybatzki 2008: 388). OT. Krh. songkur ‘sonkur kuşu, yırtıcı kuşlardan biri’ (DLT-Atalay 2006: IV-530). sunğkur ‘sungur kuşu’ (KB: 409). Hrz-T. sunkur ‘doğanların şahı’ (İML 1988: 63). M-Kıpt. sunkur ‘sunkur, özel isim’ (KK 1999: 123). sunkur ‘akdoğan’ (KMT 2002: 139). Sunkur: Aksungur (özel ad) (KMT 2002: 140). Sunkur: Akdoğan (özel ad) (DM 2003: 107). TM. ö. i. Sunqur: 1030 Kasım ayında Herat’tan ayrılan ordunun kumandanı (Bosworth 2001: 310). krş. Aqsunkur: Ak sungur (özel ad) (KMT 2002: 86). Karasunkur: Kuru sungur (özel ad) (KMT 2002: 112). Sunkurça: Sungurca (özel ad) (KMT 2002: 140).

2007. soη: son; krş. son.

soη soη CC-A 72a/24

соη ‘nachher’ (Radloff 1887: 65). soη ‘Ende, Schluss; letzter, soη zamanda ‘schliesslich’, soη küz aj ‘letzter Herbstmonat’, soηy, soηu (< soη-qy): soηy künde ‘am jüngsten Tage’, soηu jaz aj ‘letzter Frühlingsmonat’ (Grønbech 1942: 222). soη 72v/12 (Drimba 2000: 136).

2008. soηı: son, sonuncu.

soηı soηı CC-A 72a/16

Songi ‘ultimus’ (Kuun 1880: 296). соηы ‘nachfolgend’, соηы jaz ai ‘Mai’, соηы кўз ai ‘November’, соηы jai ai, соы (Radloff 1887: 65). soηı 71v/8 (Drimba 2000: 134).

2009. soηra: sonra; krş. sunıra.

soŋra	Songra	CC-İ 32a/23
soŋra	ƣongra	CC-A 63a/11, 63a/28, 80b/5
soŋra	ƣoŋra	CC-A 67a/3

Songra ‘postea’ (Kuun 1880: 296); sungirassında ‘sonrasında’ *krş.* songra. соңра ‘hinterher’, андан соңра (Radloff 1887: 65). soŋra ‘später, nachher’, kökge bardy; soŋra kelip ‘er fuhr zum Himmel auf; nachher zurückkommend’, (jazuxyn) ajtxanda soŋra ‘nachdem man seine Sünden bekannt hat’, andan soŋra bir kelepen kişi keldi ‘darauf kam ein aussätziger Mensch’ (Grønbech 1942: 222). Songra 31v/23 (Drimba 2000: 76); ƣongra 62v/11 (Drimba 2000: 120); ƣongra 62v/28 (Drimba 2000: 121); <soŋra> 66v/3 (Drimba 2000: 128); ƣongra 80r/5 (Drimba 2000: 140). OT. sora ‘başka, ayrıca’, sora ƣalğan ‘sona kalan’, sora yorı- ‘sonra olmak’ (TKT 2004: 626, 627). Hrz-T. songıra ‘sonra’ (İML 1988: 63). soŋgra ‘sonra’ (ME 1993: 177; NF 1998: 378). soŋra ‘sonra, son’ (KE 1997: 564). soŋra ‘sonra’ (KurT 2002: 236). soŋra ‘sonra’ (MM 2008: 256). AO-KıpT. soŋgra ‘sonra’ (AO 1996: 233). M-KıpT. şoğra/şoŋra ‘sonra’ (KFLT 1989: 1061). şoğra ‘sonra’ (KK 1999: 123). sonra: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 92). şoŋra ‘sonra’ (KH 2002: 139). soŋgra/şoŋra ‘sonra’ (MG 1984: 243; BV 1986: 279, 281). soŋgra ‘sonra’ (İMS 1992: 592). şoŋra ‘sonra’ (GT 1989: 431; KMES 1994: 300; (KMT 2002: 139; KF 2006: 179). Çağ. soŋgra ‘sonra’ (MK 1993: 536).

2010. sor-: sormak.

sorarmen	Soğarmē	CC-İ 16b/1
sordum	Soğdum	CC-İ 16b/2
sordular	ƣoğdular	CC-A 62a/39
sorgıl	Soğıl	CC-İ 16b/3
sorgıl	ƣoğıl	CC-A 62b/20

Sorarmen ‘interrogo’, sorgıl *emir şekli* (Kuun 1880: 296). cop (v) ‘fragen’, coparmān, сордум, сорбыл, сордулар, сорил (Radloff 1887: 65). sor- ‘fragen’, alaj sordular herodes ƣanny ‘sie fragten den König Herodes also’ (Grønbech 1942: 222). Sorarmē 16r/1, Sordum 16r/2, Sorgıl 16r/3 (Drimba 2000: 55); ƣordular 61v/39 (Drimba 2000: 119); ƣorgıl 62r/20 (Drimba 2000: 119). ET. *krş.* sorug ‘ün, şöhet’ (KUKY 2009: 530). sorug ‘şan, şöhet, ün’ (METY 2012: 320). soruğ- ‘aranmak, devamlı aranmak’ (ETŞ 1992: 425). sorul- ‘sorulmak’ (Gabain 2000: 294). OT. sor- ‘sormak, aramak’ (KB:

401). sor- ‘sormak’ (TKT 2004: 627). sor- ‘-sorgu- sormak, aramak’ (DLT-Atalay 2006: IV-530). krş. sortur- ‘sordurmak -sorgu-’ (DLT-Atalay 2006: IV-530). soruğ ‘sorma, soru; arama; kaybolan şey, aranan şey’ (DLT-Atalay 2006: IV-531). soruğçı ‘sorucu, kaybolan şeyi arayıcı’ (DLT-Atalay 2006: IV-531). soruk- ‘kaybolan şeyin arandıktan sonra haberi alınmak, aranıp sorularak salık almak’ (DLT-Atalay 2006: IV-531). sor(u)l- ‘sorulmak, sorguya çekilmek’, sorulmuş ‘sorguya çekilen, mesul tutulan’ (TKT 2004: 627). soruş- ‘birbirini sorumlu tutmak’ (TKT 2004: 627). Hrз-T. sor- ‘sormak’ (ME 1993: 177; KurT 2002: 236; MM 2008: 256). sor- I/sora- ‘sormak’ (KE 1997: 564, 566). sor- II ‘sormak’ (NF 1998: 378). sormak ‘sorguya tutmak’ (İML 1988: 63). krş. sorala- ‘soruşturmak’ (ME 1993: 177). sorgusuz ‘sorgusuz, karşılıksız’ (KE 1997: 566). soruğ ‘soru’ (KE 1997: 566). soruğ/soruk ‘soru’ (KurT 2002: 236). sorul- ‘sorulmak’ (KurT 2002: 237; MM 2008: 256). soruş- ‘soruşmak’ (ME 1993: 177). AO-Kıpt. sor- ‘sormak’ (AO 1996: 233). M-Kıpt. sor- → sordı ‘sual etti’ (KİLE 1931: 92). sor-/şor- ‘1) sormak; 2) hasta ziyaret etmek’ (KMES 1994: 300). sor- ‘sormak’ (KFLT 1989: 1061; KMT 2002: 139). şor- ‘1) sormak; 2) (halini, hatırını) sormak’ (GT 1989: 432). şor- ‘sormak’ (KK 1999: 123; KF 2006: 179). sor- ‘sormak, soru sormak’ (TK 2008: 318). şor- ‘1) sormak, soru sormak; 2) dilemek, arzulamak’ (TK 2008: 318). şora- ‘sormak, soru sormak’ (TK 2008: 318). şora- ‘dilemek, arzulamak’ (TK 2008: 318). krş. şoral- ‘sorulmak’ (TK 2008: 318). soraş-/şoraş- ‘soruşmak’ (TK 2008: 318). şoravçı ‘dileyen; ihtiyaç sahibi, fakir, dilenci’ (TK 2008: 318). şorawçı ‘sorucu, soran’ (TK 2008: 318). sorıl- ‘sorulmak’ (KMES 1994: 300). şorul- ‘sorulmak’ (KF 2006: 179). sorunıl- ‘kendisine sorulmak’ (KFLT 1989: 1061). Çağ. sor- ‘sormak’ (MK 1993: 536). krş. soruğ ‘soru’ (MK 1993: 537).

2011. soṽaş-: savaşmak.

soṽaşurmenⁿ Souařcurmē CC-İ 8a/18

Souařcurmen ‘bellum gero’ (Kuun 1880: 296). cayaw ‘Kampf’, *işa. f. – anl. f. cayaw* кырымān (Radloff 1887: 61). sovaş- ‘sich streiten’ (Grønbech 1942: 223). Souařcurmē 7v/18 (Drimba 2000: 45). . OT. sawaş- ‘savaşmak, çarpışmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-499). Hrз-T. savaşmak ‘savaşmak, muharebe etmek’ (İML 1988: 59). krş. savaşkılışmak ‘savaşmak, muharebe etmek’ (İML 1988: 59). AO-Kıpt. krş. savaş ‘savaş’ (AO 1996: 231). M-Kıpt. şavaş- ‘savaşmak’ (KMT 2002: 135). savaş- ‘savaşmak’ (DM 2003:

104). krş. şavaş → şavaş et- ‘sprzeczać się, spierać się, kłocić się, walezyć’ (Bulg-M 1954: 69). şavaş ‘mücadele, çatışma, kavga, savaşı’ (GT 1989: 426).

2012. soṽsa-: susamak; krş. susa-.

soṽsadun Souṽfadun CC-İ 26b/10

soṽsağan Souṽfagan CC-İ 26b/12

soṽsamak Souṽfamac CC-İ 26b/11

soṽsarmen Souṽfarmē CC-İ 26b/9

Sonsarmen: sousarmen ‘sitio’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı*, sousagan ‘sitiens’, sousamac ‘sitis’ (Kuun 1880: 296); susading ‘‘ (Kuun 1880: 297). c̣yca ‘dürsten’, c̣ycaṁān, CC-İ 26b/10 soṽsadun *işa. f. – anl. f. → c̣ycaḍım, c̣ycaṁak, c̣ycaḡan* (Radloff 1887: 67). *işa. f.* suṽsa- ‘dürsten’, suṽsağan ‘durstig’, soṽsamak ‘Durst’ (Grønbech 1942: 226). Sonṽfarmē 26r/9, Souṽfadun 26r/10, Souṽfamac 26r/11, Souṽfagan 26r/12 (Drimba 2000: 68). ET. suḡa-; SWḡ- ‘sulʔamak’ (İKPÖ 1998: 212). suṽsa- ‘susamak’ (Gabain 2000: 295). krş. sūwsālāk/ suwsālāk/suwsālāk ‘susamış, susama’ (Gabain 2000: 295). suṽsamak ‘susama’ (ABH 2013: 223). OT. suṽsa- ‘susamak’ (KB: 410). suṽsa- ‘susamak’, suṽsamış ‘susamış’ (TKT 2004: 632). suṽsa- ‘susamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-546). krş. suṽsat- ‘susatmak’ (KB: 410). suṽsat- ‘susatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-546). Hrż-T. susa-/suṽsa- ‘susamak’ (KE 1997: 574, 576). suṽsa- ‘susamak’ (NF 1998: 384; KurT 2002: 240). krş. susaḡ ‘susamış, susamışlık’ (KE 1997: 574). susaḡlık/susalık ‘susamışlık, susuzluk’ (KE 1997: 574, 575). suṽsalık ‘susamış’ (KE 1997: 576). suṽsalık ‘susamışlık, susuzluk’ (NF 1998: 384). suṽsat- ‘susatmak’ (ME 1993: 179). suṽsat- ‘susatmak’ (NF 1998: 384). M-Kıpt. sufṽsa-/susa- ‘susamak’ (İMS 1992: 594).

2013. soṽunçaḡ: ayak parmağı topuk kemiği; barmaḡ so(ṽ)unçaḡ ‘topuk’.

soṽunçaḡ Sounçaḡ CC-İ 49a/20

Sounçaḡ ‘calcaneus’ (Kuun 1880: 296). *işa. f.* саунцаḡ ‘der Zeh’ (Radloff 1887: 61).

sovunçaḡ ‘Ferse’ (Grønbech 1942: 223). Sounçaḡ 48v/21 (Drimba 2000: 99).

2014. soyurḡa-: merhamet etmek, bağışlamak.

soyurgadı ƣoyurgadı CC-A 76b/4

soyurgatıñ ƣoyurgatıñ CC-A 70b/8

Soyurgadi ‘dignatus est’ (Kuun 1880: ?). cojypǵa (v) ‘lieben’, cojypǵady (Radloff 1887: 65). sojyǵa- ‘gnädig sein, Gnade erweisen’, teñri seni sojyǵady ‘Gott schenkte dir Gnade’, ave qyz kim sojyǵaty (< -ǵatdy) ‘Ave, Jungfrau, die du Gnade gefunden hast’ (Grønbech 1942: 221). ƣo/y/iurgatıñ 70r/5 (Drimba 2000: 131); ƣoyurgadı 76r/3 (Drimba 2000: 139). OT. soyurǵa- ‘merhamet etmek, rahmet etmek’ (TKT 2004: 628). suyurǵa- ‘şefkatli olmak, bağışlamak’ (KB: 410). Hrız-T. kǵş. süyürgalı ‘bağışlayıcı (Tanrı atlarından)’ (İML 1988: 65). Hrız-T. soyurǵa- ‘hediye etmek, mükâfatlandırmak’ (KE 1997: 566). soyurǵa- ‘hediye etmek, bağışlamak’ (KurT 2002: 240). kǵş. soyurǵamıñ ‘armağan, hediye’ (ME 1993: 177). soyurǵan- ‘hediye almak’ (KE 1997: 566). AO-KıpT. soyurǵ/ǵa- ‘ihsan vermek, ihsanda bulunmak’ (AO 1996: 233). ayrıca bkz. tsoyurqa- ‘to have a pity, to be gracious’ (Vásáry 1995: 481). soyurǵal: lütuf, ihsan. soyurǵal ƣoyurǵal CC-A 72b/30. Soyurǵal ‘gratia’ (Kuun 1880: 296). cojypǵal ‘Gnade, Ferude’ (Radloff 1887: 65). sojyǵal ‘Gnade’ (Grønbech 1942: 221). ƣoyurǵal 72r/15 (Drimba 2000: 135). OT. Hrız-T. soyurǵal ‘hediye, armağan’ (KE 1997: 566). kǵş. soyurǵalan/soyurǵalan ‘armağan’ (ME 1993: 177). AO-KıpT. soyurǵal/soyurǵal ‘ihsan’ (AO 1996: 233). Çağ. suyurǵal ‘armağan, hediye’ (MK 1993: 538). Moğ. soyurǵal ‘donation, grant’ (Vásáry 1995: 481).

2015. soyurǵamak (< Moğ.): merhamet, bağışlama.

soyurǵamak ƣøiurgamach CC-A 64a/33

soyurǵamak ƣoyurgamak CC-A 72b/22

soyurgadi ‘lütgetti’ (Kuun 1880: 296); Söwrgamach ‘gratia’ (Kuun 1880: 297). cojypǵa ‘lieben’, cojypǵamak, cojypǵamak bilä (Radloff 1887: 65). sojyǵamaq, işa. f. sójyryamağ ‘Gnade’ (Grønbech 1942: 221). ƣøiurgamachbile 63v/33 (Drimba 2000: 123); ƣoyurgamak 72r/11 (Drimba 2000: 135). OT. soyurǵamak ‘rahmet’ (TKT 2004: 628).

2016. soyurǵat-:bağışlatmak.

soyurǵatıp ƣoyiurgatıp CC-A 69b/8

cojypǵat (v) ‘lienon machen’, cojypǵatıñ, cojypǵatıp (Radloff 1887: 65). sojyǵat- ‘Gnade finden’ (Grønbech 1942: 222). ƣo<y>iurgatıp 69r/6 (Drimba 2000: ?). süyürghatmish (Woods 1984: 334).

2017. sök-: sövmek.

sökermen	Søcarmē	CC-İ 5b/1
söktüm	Søctum	CC-İ 5b/2
sökkül	Søckul	CC-İ 5b/3
sökmek	Søcmac	CC-İ 5b/4
söktiler	ŷøktiler	CC-A 64a/24

Sokarmen ‘blasphemo’, söchul *emir şekli* (Kuun 1880: 296); soktiler ‘ignominiaverunt’, søcmac ‘opprobatio’ (Kuun 1880: 297). cök (v) ‘zanken, tadeln’, cökäpmän, cöktým, cökkýl, cökmäk, cöktýläp (Radloff 1887: 65). sök- ‘lästern, verleumden’, sökmek ‘Lästern, Verleumdung’ (Grønbech 1942: ?). So[g > c k]armē 5v/1, S[o > ø]ctum 5v/2, S[og > øc/kul/ 5v/3, S[o > ø]cmac 5v/4 (Drimba 2000: 41); ŷøktiler 63v/24 (Drimba 2000: 122). ET. krş. sök- ‘sövmek’ (Mayt: 460). sök- ‘sövmek; azarlamak, incitmek’ (AY-III 1991: 111). sök- ‘azarlamak’ (Gabain 2000: 294). sökmek ‘sövme; azarlama’ (AY-III 1991: 111). OT. sög- ‘söğmek, sövmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-532). sök- ‘söğmek’ (KB: 401). sök- ‘lanetlemek, kovmak’ (TKT 2004: 628). krş. sögtür- ‘söğdürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-532). sögük ‘küfür, söğme’ (DLT-Atalay 2006: IV-532). sögüş- ‘söğüşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-532). sökül- ‘sövülmek’ (AH: LVII). sökünç ‘sövme’ (AH: LVII). Hrz-T. sög- ‘söğmek, sövmek’ (ME 1993: 177). sök- ‘sövmek, küfretmek’ (KE 1997: 566). sök- ‘sövmek, küfretmek, kötü söz söylemek’ (NF 1998: 378). sökmek ‘sövmek’ (İML 1988: 63). krş. sögül- ‘ayıplanmak, yerilmek’ (KurT 2002: 237). sökünç ‘lanet, bela, felaket’ (KE 1997: 566). M-KıpT. sög- → sögdi ‘kötü söz söyledi, küfretti’ (KİLE 1931: 92). sög- ‘sövmek’ (KFLT 1989: 1061; (DM 2003: 107). sög- ‘kötü söz söylemek, küfretmek’ (GT 1989: 432). sög- ‘söğmek’ (İMS 1992: 592). sög- → sög ğıl ‘curse, revile!’ (RH 2000: 73). sög- ‘sövmek, kötü söz söylemek’ (KF 2006: 179). sök- ‘wymyslać, kłąć, besztać’ (Bulg-M 1954: 71). sök- ‘sövmek’ (KK 1999: 123). sök- ‘sövmek, küfretmek’ (KMT 2002: 139). krş. sögmeklik ‘sövme’ (KFLT 1989: 1061). sögül- ‘sövülmek’ (KFLT 1989: 1061). sögül- ‘söğülmek’ (İMS 1992: 592). sögüş- ‘karşılıklı küfretmek’ (İMS 1992: 592). sögünül- ‘kendisine sövülmek’ (KFLT 1989: 1061).

2018. söküş: hakaret, kötü söz.

söküş	socus	CC-İ 31b/24
-------	-------	-------------

Socus bila ‘injuriöse’ (Kuun 1880: 296). cökyş ‘Schimpf’, cökyş bilä (Radloff 1887: 65). söküş ‘Kränkung, Schmähung’, söküş-bile (Grønbech 1942: 223). Socus 31r/21 (Drimba 2000: 75). ET. söküş ‘sövme’ (Mayt: 460). OT. söküş ‘sögme, sögüşme’ (KB: 402). Hrız-T. söküş ‘sövme, küfretme’ (KE 1997: 566). krş. sögüş- ‘sögüşmek, sövüşmek’ (ME 1993: 177). sögüş- ‘karşılıkla sövmek’ (KFLT 1989: 1061).

2019. sönbül (< far. sonbul) : sümbül.

sönbül Sonbul CC-İ 41b/24

Sonbul ‘spica nardi’ ~ *far.* سُنْبُل (Kuun 1880: 296). сонбул ‘Hyazinthe’ (Radloff 1887: 65). sonbul ‘Narde (von Valeriana celtica)’ (Grønbech 1942: 222). Sonbul 41r/24 (Drimba 2000: 88). OT. Hrız-T. sünbül ‘sünbül’ (KE 1997: 577). Sünbüle: Yakup peygamberin altı karısından biri (KE 1997: 809). M-KıpT. sünbül ‘bitki adı’ (BV 1986: 284). sünbül ‘sünbül, sevgilinin saçı’ (GT 1989: 434).

2020. söndür-: söndürmek.

söndürürmenⁿ Sonduruřmë CC-İ 12a/5

söndürdü^m Sondurdü CC-İ 12a/6

söndür Sondurı CC-İ 12a/7

Sondururmen ‘extinguo lumen’, sondur *emir şekli* (Kuun 1880: 296). сөндүр (v) ‘auslöschen, erlöschen’, сөндүрүмән, сөндүрдүм, сөндүр (Radloff 1887: 65). söndür- ‘löschen’ (Grønbech 1942: 223). Sondururmë 11v/4, Sondurdü 11v/5, Sondur 11v/6 (Drimba 2000: ?). ET. krş. sön- ‘sönmek’ (ETŞ 1992: 425). sön- ‘sönmek, durmak’ (Gabain 2000: 294). OT. Krh-T. krş. sön- ‘sönmek, bitmek, tükenmek’ (KB: 402). Hrız-T. söndür- ‘söndürmek’ (ME 1993: 177). söndür- ‘söndürmek’ (KE 1997: 567; NF 1998: 379). söndür- ‘söndürmek, kısmak’ (KurT 2002: 237). söndürmek ‘yanmağı durdurmak’ (İML 1988: 63). krş. sön- ‘sönmek’ (ME 1993: 177; NF 1998: 379). sön- ‘söndürmek’ (NF 1998: 379). sönmek ‘yanma durmak’ (İML 1988: 63). M-KıpT. söndür- ‘söndürmek’ (İMS 1992: 593). söndürmek ‘söndürmek, etkisiz hale getirmek’ (TK 2008: 319). söyündür- ‘söndürmek’ (KF 2006: 179). söyündür- → söyündürdi ‘söndürdü’ (KİLE 1931: 93). söyündür- ‘söndürmek’ (KMT 2002: 139). krş. söjündür- ‘zgasic’ (Bulg-M 1954: 71). sön- ‘zgasnac’ (Bulg-M 1954: 71). sön- ‘sönmek, görünmez hâle gelmek’ (TK 2008: 318). söyün- → söyündi ‘söndü’ (KİLE 1931: 93). söyün- ‘sönmek’ (GT 1989: 432).

2021. söv-: sevmek; *krş.* seṽ-, söy-, söṽ-.

sövdüṇ ṣövdvṇ CC-A 76a/1

sövmekden ṣövmækdæn CC-A 75b/8

cäý (v) ‘lieben’, cäýmäkdän, cäýdiṇ (Radloff 1887: 63). ṣövmækdæn 75r/8, ṣövdvṇ 75v/1 (Drimba 2000: 139).

2022. söṽ-: sevmek; söṽer kişi ‘sevgili, sevilen kişi’; *krş.* seṽ-, söv-. söy-.

sö ṽer ṣöer CC-A 62a/26

söṽer ṣouer CC-A 62b/25

söṽermi ṣöuermi CC-A 62b/20

sö ṽeli ṣöalı CC-A 76a/2

söṽermen Söuarmē CC-İ 3b/1

söṽdüm Soudum CC-İ 3b/5

söṽer Söuar CC-İ 3b/3

söṽer Souuar CC-İ 50a/10

sö ṽer ṣöer CC-A 62b/32

söṽer ṣöuer CC-A 62b/17, 62b/25

söṽer ṣöwer CC-A 62a/29

söṽerbiz ṣöuerbis CC-A 62b/18

sö ṽersen ṣöerfen CC-A 62b/20

söṽersen ṣöuerfen CC-A 62b/23

söṽersen Söuarfen CC-İ 3a/2

söṽgençe ṣövgāneα CC-A 66b/22

söṽgen ṣövygen CC-A 72a/12

söṽgey ṣöugey CC-A 62b/35

söṽgil ṣövgıl CC-A 67a/1

söṽgil Sougil CC-İ 3a/9

söṽmessen ṣöumeffen CC-A 62b/21

söŵmez	ŷumes	CC-A 62b/24
söŵmezsen	ŷumeŷŷen	CC-A 62b/20
söŵsek	ŷowŷak	CC-A 62a/28
sö ŵüp	ŷø vp	CC-A 70a/25, 75b/1
sö ŵüp	søvp	CC-A 70b/12

Souuar chisi ‘amabilis’, souus ‘arkadaş, dost’, soup ‘amans’ (Kuun 1880: 296); söer ‘amat’, söuarmen ‘amo’, sougil *emir şekli*, söali ‘amemus!’ (Kuun 1880: 297); sö?ŵündürgiçim ‘paracletus meus?’, Sövgâca *yani* sövgänça ‘secundum bene placitum’, sövding ‘amavisti’ (Kuun 1880: 297). cäŷ (v) ‘lieben’, cäŷärmän, cäŷärcän, cäŷär, cäŷdŷm, cäŷgil, cäŷärcän, cäŷär, cäŷärmı, cäŷärbız, cäŷmäccän, cäŷmäs, cäŷgäi, cäŷcäk, cäŷgän, cäŷgänçä, cäŷgil, cäŷäli, cäŷn (Radloff 1887: 63). söv- ‘lieben’, ol meni söver ‘er liebt mich’, söver kişi ‘ein freundlicher Mensch’ (Grønbech 1942: 218, 219) söver-mi teŷirni ‘liebt (meine Seele) Gott?’ (Grønbech 1942: 167). S[o > Ø]u[a > æ]rmē 3r/1, S[o > Ø]uarŷem 3r/2, Souarol 3r/3, Sougil (Drimba 2000: 38); Souuar 49v/10 (Drimba 2000: 100); ŷøer 61v/26 (Drimba 2000: 119); ŷowŷak 61v/28 (Drimba 2000: 119); ŷøwer 61v/29 (Drimba 2000: 119); ŷøuer 62r/17 (Drimba 2000: 119); ŷøuerbis 62r/18 (Drimba 2000: 119); ŷøerŷen 62r/20 (Drimba 2000: 119); ŷøumeŷŷen 62r/20 (Drimba 2000: 119); ŷøuermi 62r/20 (Drimba 2000: 119); ŷøuerŷen 62r/23 (Drimba 2000: 120); ŷumes 62r/24 (Drimba 2000: 120); ŷøuer 62r/25, 62r/25 (Drimba 2000: 120); ŷøer 62r/32 (Drimba 2000: 120); ŷøugey 62r/35 (Drimba 2000: 120); J[v > ø]ŷgäçæ 66r/22, ŷøvgil 66v/1 (Drimba 2000: 128); ŷøvp 69v/13, 70r/8 (Drimba 2000: 131); ŷø[y > v]gen 71v/6 (Drimba 2000: 134); ŷøvp 75r/1, ŷøæli 75v/2 (Drimba 2000: 139). söŷin-: sevinmek. söŷinsen ŷøuinŷang CC-A 62b/24. cäŷn ‘sich freuen’, cäŷncän (Radloff 1887: 63). sövin- ‘sich freuen’ (Grønbech 1942: 219, 223). ŷøuinŷang 62r/24 (Drimba 2000: 120).

2023. söŷmek: sevgi, aşk.

söŷmek	Soumac	CC-İ 3b/11
söŷmekinden	ŷøumekkindan	CC-A 62b/28

Soumac ‘amor’ (Kuun 1880: 296); sövnäk *yani* sövmäk ‘amor’ (Kuun 1880: 297). cäý (v) ‘lieben’, cäýmäk (Radloff 1887: 63). sövmek ‘Liebe’ (Grønbech 1942: 219). Soumac 3r/11 (Drimba 2000: 38); řöumekkindan 62r/28 (Drimba 2000: 120).

2024. sövlün: sülün.

sövlün Sölun CC-İ 55b/22

Soulun ‘phasianus’ (Kuun 1880: 296). cäýlŷn ‘Fasan’ (Radloff 1887: 63). sövlün ‘Fasan’ (Grønbech 1942: 223). *Soulun* 55r/22 (Drimba 2000: 108). OT. M-KıT. süğlin ‘pheasant’ (RH 2000: 189).

2025. sövmeklig:sevgi, sevmek.

sövmekligü soumacı ıgw CC-İ 36a/19

sövmeligini şövmeligini CC-A 70a/10.

~~şövmeklikini~~ şöyvslihi CC-A 73a/22

cäý (v) ‘lieben’, cäýmäkligiñi (Radloff 1887: 63). CC-İ 36a/19 sövmekligü → tenri sövmekligi (< söjmeklik ‘Liebe’) (Grønbech 1942: 219); *iřa. f.* sövmeklik (Grønbech 1942: 223). soumac[hi > *lig* <u>i] 35v/19 (Drimba 2000: 81); řövmekligini 69v/5 (Drimba 2000: 131).

2026. sövmeklik: sevgi.

sövmeklikine şöwmacııkına CC-A 64a/7

Säwmeclik ‘amor’ (Kuun 1880: 294). cäý (v) ‘lieben’, cäýmäklikiñä (Radloff 1887: 63). sövmeklik ‘Liebe’ (Grønbech 1942: 113, 219). ř[æ >ø]w/m/acııkına 63v/7 (Drimba 2000: 122).

2027. sövün-: sevinmek.

sö vüneli şövnalı CC-A 76b/17

sö vündiler şöundiler CC-A 62b/8

sö vündum Souundum CC-İ 14b/3

sö vüngeysen şövgeysen CC-A 72a/16

sö̇vüngil	Souungıl	CC-İ 14b/4
sö̇vünüp	ʃøunvp	CC-A 62b/35
sö̇vünüp	ʃøwnup	CC-A 63a/13
sö̇vündi	ʃȯvdi	CC-A 71a/8
sö̇vünmek	Souunmac	CC-İ 14b/5
sö̇vünürmen	Souunurmẽ	CC-İ 14b/2

Soynwp ‘gaudens’, Souunurmen ‘gradeo’, Souunmac ‘gaudium’ (Kuun 1880: 296). cāyñ ‘sich freuen’, cāyñýrmāñ, cāyñdým, cāyñgil, cāyñmāk, cāyñdi, cāyñdilār, cāyñcāñ, cāyñgāicīñ, cāyñhālī, cāyññp (Radloff 1887: 63). sövün- ‘sich freuen’, ulu sövünč sövündiler ‘sie freuten sieh in grosser Freude’, sövünmek ‘Freude’ (Grønbech 1942: 219, 223). Souunurmẽ 14r/2, Souundum 14r/3, Souungıl 14r/4, Souunmac 14r/5 (Drimba 2000: 53); ʃøundiler 62r/8 (Drimba 2000: 119); ʃøunvp 62r/35, ʃøwnup 62v/13 (Drimba 2000: 120); ʃȯvdi 70v/4 (Drimba 2000: 132); ʃø̇vgayʃen 71v/8 (Drimba 2000: 134); ʃøvnæli 76r/16 (Drimba 2000: 139).

2028. sö̇vünç: sevinç; sö̇vünç ay ‘Şubat’.

sö̇vünç	Sounç	CC-İ 37a/11
sö̇vünç	ʃøvne	CC-A 62a/3, 76b/9, 76b/20
sö̇vünç	ʃøune	CC-A 62b/8
sö̇vünç	Søvne	CC-A 73b/9
sö̇vünç	ʃøvne	CC-A 62b/37
sö̇vünçge	ʃø̇vægə	CC-A 70b/25
sö̇vünçimiz	ʃøvneímiz	CC-A 73b/1

Söunč ‘gaudium’ (Kuun 1880: 297). CC-İ 37a/11 sö̇vünç → *işa. f. – anl. f.* соңғы ‘nachfolgend’, соңғы jai ai (Radloff 1887: 65). sövünč ‘Freude’, ulu sövünč alyp andan ‘davon grosse Freude schöpfend’, ulu sövünč sövündiler ‘sie freuten sich in grosser Freude’, sövünç aj ‘Freudenmonat’ (Grønbech 1942: 223). Sounz 36v/11, ʃøvnč 61v/3 (Drimba 2000: 82); ʃø[n > u]nč 62r/8 (Drimba 2000: 119); ʃøvne 62r/36 (Drimba 2000: 120); ʃø̇vçgə 70r/16, ʃȯvdi 70v/4 (Drimba 2000: 132); ʃøvnčímiz 73r/1, Søvnč 73r/6 (Drimba 2000: 137); ʃøvnč 76r/8, 76r/19 (Drimba 2000: 139);. ET. sevinç ‘sevinç’ (ETŞ

1992: 421). seþinç; S'ßYNC 'sevinç, beğenme, minnettarlık' (İKPÖ 1998: 207). sävinç 'sevinç, kutlama', sävinç ötün- 'sevinç göstermek, sevinmek' (Hsüan-X 1975: 169). s(ä)winç/säwinç/swinç 'sevinç' (Gabain 2000: 33, 293, 295). sävinç 'sevinç, memnuniyet' (ABH 2013: 221). krş. sevinçeng 'neşeli, sevinçli' (Mayt: 458). sävinçsiz 'sevinçsiz, minnetsiz, mutsuz' (ABH 2013: 221). OT. sefinç/sewinç 'sevinç' (DLT-Atalay 2006: IV-508). sevinç 'sevinç' (KB: 393). sevinç/sevinç 'sevinç' (AH: LVI). sewünç 'müjde', sewünç bérigli 'müjde veren', sewünç eşüttür-/müjde bér- 'müjde vermek, müjdelemek', sewünç kılıglı 'zevk ü safa süren' (TKT 2004: 614). krş. sewünçi 'müjde', sewünçi/müjdeçi 'müjde veren', sewünçi bér- 'müjde vermek', sewünçi béril- 'müjdelenmek' (TKT 2004: 526, 614, 615). Hrz-T. sevinç 'sevinme' (İML 1988: 59). sèvünç 'sevinç' (ME 1993: 174). sewinç 'sevinç; sevinçli haber' (KurT 2002: 230). sew/vü/inç / söwünç 'sevinç, müjde' (KE 1997: 554, 567). sewünç 'sevinç' (NF 1998: 371). krş. sewünçi 'müjde; mükâfat, bahşış, karşılık' (KE 1997: 554). sewünçi 'muştuluk, müjde getirene verilen bahşış' (NF 1998: 371). sev/wü//inçile- 'müjdelemek, sevinçli haber vermek' (KE 1997: 554). Sevenç: Kuman başbuğu Bonyak'ın oğlu. krş. Kum. sövünč 'Freude' (Golden 1979-1980: 300; Yücel 2004: 204).

2029. sövünçle-: müjdelemek, sevinçli haber vermek.

sö vünçledi şövneladı CC-A 76b/3

sö vünçlermen Söunelarmen CC-İ 5a/10

Söunčlarmen 'gavisi sunt'(Kuun 1880:). cäŷnčlä (v) 'erfreuen, freudige Nachtricht bringen', cäŷnčlärmän, cäŷnčlädi (Radloff 1887: 63). sövünčle- 'Freude bringen', mariamya sövünčledi 'er brachte Maria die (frohe) Botschaft' (Grønbech 1942: 223). *Söunčlarmen* 4v/10 (Drimba 2000: 40); řövnčlädi 76r/3 (Drimba 2000: 139). ET. krş. säwinčlän- 'sevinmek' (Gabain 2000: 293).

2030. sövünçlü: sevinçli.

Sö vünçlü Söunelu CC-A 64a/33

Sounčlu 'benedictus; gratiae plenus' (Kuun 1880: 296). cäŷnčlý 'freudig' (Radloff 1887: 63). sövünčlü 'erfreut', sövünčlü boŷyl, maria Ave Maria (Grønbech 1942: 223). Söunčlu 63v/33 (Drimba 2000: 123). ET. sevinçlig 'sevinçli, neşeli, mutlu' (AY-III 1991: 110). sevinçlig 'sevinçli' (ETŞ 1992: 421). Hrz-T. sevinçliğ 'sevinçli' (İML 1988:

59). säwinçlig ‘memnun, mutlu’ (KurT 2002: 230). sewünçlüg ‘sevinçli’ (KE 1997: 554).

2031. sövündir-:sevindirmek.

sö *vündirdi*ñ *şövd’đi*ñ CC-A 70a/20

sö *vündirgi*çim *şövndirgi*çim CC-A 66b/31

Söundirgiçim ‘paracletus meus’ (Kuun 1880: 297). cäŷñdip (v) ‘erfreuen’, cäŷñdipgiçim; CC-A 70a/20 sö *vündirdi*ñ → *işa. f. – anl. f. cäŷdŷp* (v) ‘lieben machen’, cäŷdŷpđiñ (Radloff 1887: 63). *işa. f.* sövündür- ‘erfreuen’, barçalarny sövündürdiñ ‘du hast Alle erfreut’, sövündirgiçi ‘(wer erfreut,) Tröster, Fürsprecher, als Übersetzung von’ (Grønbech 1942: 223). *şövndirgi*çim 66r/31 (Drimba 2000: 128); *şövdirdi*ñ 69v/10 (Drimba 2000: 131). OT. sevindür- ‘sevindirmek, memnun etmek’ (KB: 394). Hrз-T. sevindirmek ‘başkasının sevinmesini mucip olmak’ (İML 1988: 59). seŷvündür- ‘sevindirmek’ (ME 1993: 174). sewündür- ‘sevindirmek’ (KE 1997: 554). M-KıpT. sävindür- ‘ucieszyć, uradować, sprawić’ (Bulg-M 1954: 70). sevindir- ‘sevindirmek’ (KK 1999: 122). Çağ. sivündür- ‘sevindirmek’ (MK 1993: 536).

2032. sövüş:sevme.

sö *vüş* Souuş CC-İ 3b/10

Souuş ‘amicus’ (Kuun 1880: 296). cäŷıñ ‘Liebe, geliebt’ (Radloff 1887: 63). sövüş ‘Freund’ (Grønbech 1942: 223). Souuş 3r/10 (Drimba 2000: 38).

2033. söy-: sevmek; *krş.* seŷ-, söv-, söŷ-.

Söygil Soygil CC-A 62b/14

söj- ‘lieben’ (Grønbech 1942: 218, 219, 223). Soygil 62r/14 (Drimba 2000: 119).

2034. söymek:sevme.

söymekkin *şöymackin* CC-A 62b/16

işa. f. cäŷ (v) ‘lieben’, cäŷmäkin (Radloff 1887: 63). söjmek ‘Liebe’ (Grønbech 1942: 219). *şöymackin* 62r/16 (Drimba 2000: 119).

2035. söyün-: sevinmek.

söyünüp fw føynewp CC-A 61b/22

söjün- ‘sich freuen’ (Grønbech 1942: 219, 223). <fw> føynewp 61r/22 (Drimba 2000: 118).

2036. söyüşlih: karşılıklı sevgi.

söyüşlihnin foyvslıhnıñ CC-A 73b/22

~~föymeklikniñ~~—Soyuslih ‘amor’ (Kuun 1880: 296). *işa. f.* - anl. f. cäý (v) ‘lieben’, cäýmäklıkniñ (Radloff 1887: 63). söjüşliḡ ‘gegenseitige Liebe’ (Grønbech 1942: 223). [föymeklikniñ > foyvliḡniñ] 72v/11 (Drimba 2000: 136).

2037. söz: söz.

söz	fəf	CC-A 64a/15
söz	fö3	CC-A 82a/17, 82a/18
söz	fə3	CC-A 61b/25, 61b/27, 72b/28
söz	Sə3	CC-A 73b/9
sözden	fə3dā	CC-A 70a/2
sözden	fə3dān	CC-A 76b/8
sözi	fə3i	CC-A 70b/26, 70b/31, 72a/32, 76b/4
sözi	fəfi	CC-A 61b/22
sözi	fə3i	CC-A 71b/34
sözig	fə3ıg	CC-A 62b/22
sözim	fəfım	CC-A 59b/8
sözın	fəfın	CC-A 59a/10, 62a/37
sözın	fəfın	CC-A 69b/8
sözini	fəfını	CC-İ 18b/11
sözni	fəfne	CC-A 62a/21
sözni	fəfne	CC-A 63a/24
sözni	fəfnı	CC-A 62a/6
sözni	fə fnı	CC-A 63b/37-38
sözni	fəfni	CC-A 63a/2
sözniñ	fə3nıñ	CC-A 81b/25
sözümden	fəfumdān	CC-A 61b/6
sözün	fə3un	CC-A 61b/13

Sös ‘vocabulum’ (Kuun 1880: 297). CC-A 81b/25 sözniñ → *işa. f.* cöznýñ (Radloff 1887: 21); cöz ‘Wort’, cözniñ, cözni, cözdän, cöz bilä, cözläi, cözým, cözýmдән, cözýñ, cözýñni, cözi, cöziñ (Radloff 1887: 65). söz ‘Wort; Worte, Gerede’, teñ(e)ri sözi ‘Gottes Wort’, tañuš söz ‘die wunderbaren Worte, das Evangelium’ (Grønbech 1942:). *fəfini* 18v/11 (Drimba 2000: 59); *jóřim* 59v/8, *jóřin* 59r/9 (Drimba 2000: 115); *fəřumдән* 61r/6 (Drimba 2000: 117); *ř[w > ø]zun* 61r/13, *fəři* 61r/22, *fəř* 61r/25, 61r/27, *fəřni* 61v/6 (Drimba 2000: 118); *fəřne* 61v/21 (Drimba 2000: 119); *fəřig* 62r/22, *fəřni* 62v/2, *fəř/ne* 62v/24 (Drimba 2000: 120); *fəřni* 63r/36-37, *fəřbile* 63v/15 (Drimba 2000: 122); *fəřin* 69r/6 (Drimba 2000: 130); *fəřdä* 69v/6 (Drimba 2000: 131); *fəři* 70r/17, 70r/20 (Drimba 2000: 132); *fəři* 71r/19, 71v/16 (Drimba 2000: 134); *fəř* 72r/14 (Drimba 2000: 135); *Səř* 73r/6 (Drimba 2000: 137); *fəři* 76r/3, *fəřdæn* 76r/7 (Drimba 2000: 139); *řöznýñ* 81r/25, *řöř* 81v/17, 81v/18 (Drimba 2000: 142). ET. söz/soz ‘söz’ (HUAS 1941: 110). söz; SWYZ ‘söz, kelime’ (İKPÖ 1998: 211). söz ‘söz’ (ETŞ 1992: 425; Gabain 2000: 55; IB: 59; KUKY 2009: 294, 530). söz ‘söz’ (Mir) (YKI 2013: 507). OT. söz ‘söz’ (KB: 402; AH: LVII). söz ‘söz, kelam, haber’, söz/saw ‘söz, haber’, bütün söz ‘hikmet’, söz aymak ‘konuşma, hitabet’, söz ayt- ‘söylemek’, söz koşğı ‘şair’, söz tutmağı boğun ‘yoldan çıkan, söz dinlemeyen halk’, çin söz ‘doğru söz, hikmet’, çin sözleğli ‘doğru sözlü’, kerekmez söz ‘boş söz’, meşel söz ‘söz’ (TKT 2004: 303, 314, 315, 444, 520, 628, 629). söz ‘söz’, iç söz ‘yürekteki gizli şey, sır’ (DLT-Atalay 2006: I-35; IV-535). krş. sözçi ‘sözcü, mâruzatta bulunan’ (KB: 402). sözengri ‘saçma sapan söyliyən’ (DLT-Atalay 2006: IV-536). Hrz-T. söz ‘lakırdı, kelâm’, söz kılışmak ‘sözleşmek’, söz sonu ‘sözün sürüşü’ (İML 1988: 63). söz ‘söz’, söz bağlaş- ‘sözleşmek’, söz keşiş- ‘sözleşmek, anlaşmak’ (ME 1993: 177, 178). söz ‘söz’ (KE 1997: 567; NF 1998: 379; MM 2008: 256). söz ‘söz, ifade, konuşma’ (KurT 2002: 237). krş. sözcü ‘elçi’ (İML 1988: 63). sözdeş ‘muhatap’ (ME 1993: 178). sözengür ‘konuşkan’ (ME 1993: 178). sözli/sözlüg ‘sözlü’ (KE 1997: 571). sözlüg ‘sözlü’ (NF 1998: 381). sözlüg: til köñü ya‘ni köni sözlüg ‘doğru sözlü’ (KurT 2002: 238). AO-KıpT. söz ‘söz’ (AO 1996: 233). M-KıpT. sezv ‘söz’ (DM 2003: 105). söz: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 93). söz ‘söz’ (KMES 1994: 301; KK 1999: 123). söz ‘söz’, söz yürüt- ‘dedikodu yapmak’ (TK 2008: 319). söz ‘kelam, lafaz’ (KFLT 1989: 1062). söz ‘1) kelâm, söz, konuşma; 2) haber, hikâye’, söz açıl- ‘konuşulmak, bahsedilmek, konuşulmaya başlanmak’, söz demreni ‘kötü söz; kötü sözün insanda bıraktığı menfi tesir’, söz götür- ‘söz kaldırmak, ağır söz tahammül etmek’, söz kelecı ‘dedikodu’, söze götür- ‘konuşturmak, konuşmasına müsaade etmek’, sözine kulağ ur- ‘sözünü dinlemek,

sözüne önem vermek' (GT 1989: 432, 433). söz 'söz, kelam' (İMS 1992: 593). söz 'söz, kelam', söz kesil-, söz kezdir-/gezdir- 'dedikodu yapmak' (KF 2006: 180). krş. sözli 'söz sahibi' (KK 1999: 1223). sözli 'sözlü, söz sahibi' (TK 2008: 319). Çağ. söz 'söz' (MK 1993: 537).

2038. sözle-: söylemek. .

sözlegeni	şözlameğanı	CC-A 71a/24
sözler	şözlär	CC-A 81b/32
sözledi	şöl şöfladi	CC-A 63a/15
sözledüm	Soşladum	CC-İ 17a/16
sözlegil	Soşlagil	CC-İ 17a/17
sözlemez	şöşleməş	CC-A 81b/32
sözlepturrur	şöşlepturrur	CC-A 75a/16
sözler	şöşler	CC-A 65a/15, 65a/24
sözler	şöşlär	CC-A 65a/23
sözlerbiz	şöşlerbış	CC-A 65a/23
sözlermen	şöşlerm̃	CC-A 65a/17
sözlermen	şöşlerm̃	CC-A 64b/10, 64b/11
sözlermen	Soşlarm̃e	CC-İ 17a/15
sözlersen	şöşlerşen	CC-A 65a/20
sözler	şözlär	CC-A 81b/32
şöşley	şley	CC-A 72a/32?
sözledi	şöl şöfladi	CC-A 63a/15
sözlersiz	şöşlerşış	CC-A 65a/24

Soslarmen 'loquor', soslagil *emir şekli* (Kuun 1880: 296); Sözlär 'loquitur', ters sözlär (,) ong sözlemäs 'iracunde loquitur, comiter non loquitur' (Kuun 1880: 297). cözlä (v) 'sprechen', cözläpmän, cözlädım, cözlä cözläril, cözlöp, cözlöpöic, cözlädi, cözlämäc, CC-A 71a/24 sözlegeni → *işa. f. – anl. f.* cözlämäğanı, cözlöp типyp (Radloff 1887: 65). sözle- 'reden, sprechen', bögülerden ulam ol sözlep-turur 'er hat durch die Propheten gesprochen', ters sözler, oñ sözlemez 'er spricht unfreundlich und spricht nicht entgegenkommend', ol kişi sözledi friştege 'jener Mensch sprach zum Engel', sözlegen 'Rede, Worte', sözlej 'wie ein Wort' (Grønbech 1942: 223). Soşlarm̃e 16v/15, Soşladum 16v/16, Soşlagil 16v/17, Soşlamac 16v/18 (Drimba 2000: 56); <şöl> şöfladi 62v/15;

ʃozlerm̃ 64r/10, 64r/11 (Drimba 2000: 123); ʃozler 64r/14, ʃozlerm̃ 64r/15, ʃozlerʃen 64r/17, ʃozl̃er 64r/20, ʃozlerbiʃ 64r/20, ʃozler 64r/21, ʃoz lerʃiʃ 64r/21-22 (Drimba 2000: 124); ʃozlæ<mæ>gæni 71r/12 (Drimba 2000: 133); ʃø[f > z]ley 71v/16 (Drimba 2000: 134); ʃozlepturrur 74v/16 (Drimba 2000: 138); ʃözlær 81r/32, ʃözlær 81r/32 (Drimba 2000: 142). ET. sözlä- ‘söylemek, anlatmak’, nom sözlä- ‘sūtra ezberlemek, sūtraları yüksek sesle tekrarlamak’ (Hsüan-X 1975: 171). sözle- ‘konuşmak, söylemek’ (Mayt: 460; AY-III 1991: 111). sözle- ‘söylemek’ (HUAS 1941: 110; ETŞ 1992: 425; ABH 2013: 223). sözlä-; SWYZL’ ‘açıklamak, söylemek, telâffuz etmek’ (İKPÖ 1998: 210). söz-le- ‘söylemek’ (Üİ 1998: 176). sözlä- ‘söylemek’ (Gabain 2000: 294). sözle-/sözle- ‘söylemek, konuşmak’ (AY-YK 2012: 255). sözle- ‘söylemek’ (Yen) (YKI 2013: 507). sözle- ‘konuşmak’ (KMT 2002: 139). krş. sözlegüçi ‘söyleyici, söyleyen, bildiren’ (AY-III 1991: 111). sözläkü ‘okunma, söyleyiş’ (Gabain 2000: 294). sözlemesig ‘uygunsuz, söylenmemesi gereken’ (HUAS 2014: 153). sözleş- ‘birbiri ile konuşmak’ (Mayt: 461). sözleş- ‘sözleşmek, söz birliği yapmak’ (KUKY 2009: 390, 530; Aydın 2012: 178). sözleş- ‘sözleşmek, konuşmak’ (METY 2012: 320). sözläş- ‘söylemek’ (ABH 2013: 223). sözlät- ‘söyletmek, söylettirmek’ (Hsüan-X 1975: 171). sözlet- ‘söyletmek’ (Yen) (YKI 2013: 507). OT. sözle- ‘söylemek, konuşmak’ (KB: 402). sözle- ‘1. söylemek, konuşmak; 2. anlatmak, hikâye etmek; 3. (söylenen) olmak’, keḏ çin sözlegli ‘sıddık, çok doğru sözlü’, çin ya^{nī} rāst sözlegüçi ‘doğru söyleyen’ (TKT 2004: 315, 435, 630). sözle- ‘söylemek’ (AH: LVII). sözle- ‘söylemek, konuşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-536). krş. söwle- ‘söylemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-534). söwlen- ‘fısıldamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-535). sözlen- ‘söylemek, sözü açıklamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-536). sözleş- ‘konuşmak’ (TKT 2004: 630). sözleş- ‘söyleşmek, konuşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-536). sözlet- ‘konuşturmak’ (TKT 2004: 630). sözlet- ‘söyletmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-536). Hr-z-T. sözle- ‘söylemek’ (ME 1993: 178). sözle- ‘söylemek, konuşmak’ (KE 1997: 570; MM 2008: 256). sözle- ‘söylemek, konuşmak; birinin ardından konuşmak’ (NF 1998: 380). sözlä- ‘konuşmak’ (KurT 2002: 237). sözlemek ‘söylemek’ (İML 1988: 63). krş. söyle- → söyledi ‘söyledi’ (İML 1988: 96). sözlen- ‘söylenmek’ (ME 1993: 178; KE 1997: 5671). sözleş- ‘konuşmak’ (ME 1993: 178; NF 1998: 380). sözleş- ‘konuşmak, anlaşmak, sözleşmek’ (KE 1997: 571). sözläş- ‘konuşmak’ (KurT 2002: 238). sözleş- ‘söyleşmek, konuşmak’ (MM 2008: 256). sözleşik ‘muhatap, söz ortağı’ (ME 1993: 178). sözleşmek ‘konuşma, söz’ (ME 1993: 178). sözlet- ‘konuşturmak’ (ME 1993: 178; KE 1997: 571). M-Kıpt. sevle- ‘söylemek,

demek' (DM 2003: 105). sövle-/söyle-/sözle- 'söylemek' (KK 1999: 123). söjlä- 'mówić, opowiadać' (Bulg-M 1954: 71). söyle- '1) demek, söylemek; 2) konuşmak; 3) bahsetmek, anlatmak' (GT 1989: 432). söyle- 'söylemek' (KMES 1994: 300; KH 2002: 139). söyle- → söyle 'speak, talk!' (RH 2000: 62). söyle- 'konuşmak' (KMT 2002: 139). söyle- 'söylemek, demek, konuşmak' (KF 2006: 179). söyle- 'söylemek, demek, anlatmak' (TK 2008: 319). sözle- 'söylemek, konuşmak' (İMS 1992: 593). krş. sevleş- 'söyleşmek' (DM 2003: 105). sövlen- 'söylenmek' (KK 1999: 123). sövleş- 'konuşmak' (KK 1999: 123). söylen- '1) denmek, söylenmek; anlatılmak; 2) kendi kendine konuşmak' (GT 1989: 432). söyleş- 'konuşmak, karşılıklı konuşarak dertleşmek' (GT 1989: 432). söyleş- 'söyleşmek, konuşmak' (TK 2008: 319). söyleyici 'söyleyen, anlatıcı' (KF 2006: 179). sözlä- → sözlädi 'söyledi' (KİLE 1931: 93). sözlä- 'mówić, opowiadać' (Bulg-M 1954: 72). sözlemek 'söylemek, konuşmak' (KFLT 1989: 1062). sözlen- 'söylenmek, kendisine konuşulmak' (KFLT 1989: 1062). sözleş- 'karşılıklı konuşmak' (KFLT 1989: 1062). sözleş- '1) birine söz söylemek; 2) konuşmak; 3) hitap etmek; 4) görüşmek, müzakere etmek' (İMS 1992: 593). sözlet- 'birini sorguya çekmek, söyletmek' (İMS 1992: 593). Çağ. söle-/sözle- 'söylemek' (MK 1993: 537).

2039. sözlemek: söz, konuşma.

sözlemek Soġlamac CC-İ 17a/18

sözlemekî ğöġlemäkî CC-A 69b/35

Soslamac 'loquela' (Kuun 1880: 296). cözlä (v) 'sprechen', cözlämak, cözlämäki (Radloff 1887: 65). Soġlamac 16v/18 (Drimba 2000: 56); ğöġlemäki 69r/21 (Drimba 2000: 130). ET. sözlemek 'söyleme, anlatma' (AY-III 1991: 111).

2040. Steffan:Stefan.

steffandan ğteffandan CC-A 62a/13

Steffan (Kuun 1880: 297, 307). steffan: der Erzmärtyrer Stephanus (Grønbech 1942: 277). ğteffandan 61v/13 (Drimba 2000: 118).

2041. su: su; gülaŧ suŧı 'göl suŧu'.

su ğu CC-İ 5b/19, CC-A 59a/14, 74b/6, 81a/6

su su CC-İ 36b/3, 51b/16

suŧı Suğ CC-İ 42a/20

Su ‘aqua’, sizuk su ‘aqua tepida’ (Kuun 1880: 297). CC-İ 42a/20 suуı → *işa. f. кўл ап* cуi¹⁰⁹ (Radloff 1887: 35); cy ‘su’, ыссы cy, сўзўк cy, сусығыр, суны, CC-İ 42a/20 suуı → *işa. f. гўл-ап* cyjǵ¹¹⁰, көнә cyjy (Radloff 1887: 67). su ‘Wasser’, čoqraq suvu ‘Quellwasser’, issi su ‘ein warmes Bad’, gülaf suvy ‘Rosenwasser’, köne suvy, köne suvu ‘Quecksilber’ (Grønbech 1942: 224, 225). fu 5r/19 (Drimba 2000: 41); Suj 41v/20 (Drimba 2000: 89); Su 51r/16 (Drimba 2000: 102); fu 58v/14 (Drimba 2000: 114); fu 80v/6 (Drimba 2000: 140). ET. sub/suw/sūw ‘su’ (Gabain 2000: 295). sub ‘su’ (IB: 59). sub ‘вода; реки-озера’ (TEЭ 2008: 326). sub ‘1. su; 2. ırmak’ (KUKY 2009: 227, 236, 530). suv ‘su, dere, su yolu’, taluy suv ‘deniz’ (Hsüan-X 1975: 172). suß; SWß ‘su’ (İKPÖ 1998: 211). suv ‘su’ (HUAS 1941: 110; Mayt: 462; AY-III 1991: 111; ETŞ 1992: 428; Üİ 1998: 177; AY-YK 2012: 256; ABH 2013: 223). suv ‘su; ırmak’, birleşik ad parçası: yer suv ‘toprak,memleket, ülke; dünya’ (METY 2012: 320). suv ‘su, akarsu’ (Aydın 2012: 178). suv ‘su’ (Mir), (daha çok yer suv sözcük grubunda geçer) (Yen) (YKI 2013: 507). krş. subsuz ‘susuz, çorak yer, çöl’ (KUKY 2009: 224, 530). suva- ‘sulamak’ (AY-YK 2012: 256). suwçı ‘kılavuz, pilot’ (Gabain 2000: 295). suwluğ ‘su kabı’ (Gabain 2000: 44). suvsuş ‘içki, içilecek şey, içecek, meşrubat’ (AY-III 1991: 111). suwsuş ‘içki; şarap’, tuturkām suwsuş ‘pirinç şarabı’ (Gabain 2000: 45, 303). suvsüş- ‘susamak’ (Mayt: 462). suvsuz ‘çorak yer, çöl’ (Aydın 2012: 178). suvsuz ‘susuz’ (Mayt: 562). suvsuz ‘susuz’ (Mir) (YKI 2013: 507). OT. su/suṽ ‘su’ (AH: LVIII). suṽ ‘su’ (KB: 410). suw ‘1. su; 2. akarsu’, suwқа batқан ‘suya batan, dalgıçlık yapan’, isig suw ‘sıcak su’, ourқа suwı ‘döl suyu’, uça suwı ‘meni’, suw yağturur ‘yağmur yağdıran’ (TKT 2004: 411, 568, 632, 701). suf/suw ‘su’, batruş suv ‘bulanık su’, *Ertiş suwı*: ‘Yemek’ kırlarında bulunan bir ırmağın adı. Bir göle akar, birçok kolları vardır. Bu suya *Ertiş suwı* denir.; irkin suw ‘irkinti su; Her toplanmış şeye de böyle denir.’, erküz suw ‘ilkbahara doğru karların ve buzların erimesinden hasil olan su’, sarkındı suw ‘iri su damlası’, tamga suwı ?? (DLT-Atalay 2006: I-97, 108; IV-76, 191, 235, 493, 538, 543). krş. susgak ‘susak; kendisiyle su ve benzeri şeyler daldırılarak alınan nesne (Karluk, Kıpçak ve bütün göçebeler dilince)’ (DLT-Atalay 2006: IV-542). suwal- ‘sulanmak, su verilmek, su saçılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-544). suwar- ‘sulamak, suvarmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-545). suwarıl- ‘su içirilmek’ (TKT 2004: 632). suwgar- ‘sulamak, su vermek’ (DLT-Atalay 2006: IV-545). suwgarımsın- ‘sular görünmek, suvarır görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-545). suwgarış- ‘sulamakta yardım etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-545). suwgart- ‘sulatmak, sulatmak için birini

göndermek' (DLT-Atalay 2006: IV-545). suwgarun- 'sular görünmek' (DLT-Atalay 2006: IV-545). suwiglan- 'sulu bulmak' (DLT-Atalay 2006: IV-545). suwiş- 'sıvıklaşmak, cıvıklaşmak' (DLT-Atalay 2006: IV-545). suvla- 'su içmek' (KB: 410). suwla- 'sulanmak, su içmek; sulandırmak, su koymak' (DLT-Atalay 2006: IV-546). suwlağ 'hayvan sulanacak yer, yalak' (DLT-Atalay 2006: IV-546). suvlan- 'sulanmak' (KB: 410). suwlan- 'sulanmak, sulu olmak' (DLT-Atalay 2006: IV-546). suwlat- 'sulatmak' (DLT-Atalay 2006: IV-546). suwrar- 'sulatmak' (DLT-Atalay 2006: IV-546). suwsı- 'sulanmak, sulu olmak' (DLT-Atalay 2006: IV-546). suwsuş 'buğdayın kuvveti gittikten sonra alınan son suyu; üzerine su katılmış ayran' (DLT-Atalay 2006: IV-547). suwul- 'sulanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-547). Hrız-T. su/suv 'su' (İML 1988: 64, 96). su/suw 'su', suw başası 'kurbağa' (KE 1997: 572, 575, 576). su/suw 'su', suw tök- 'işemek, küçük abdest yapmak' (MM 2008: 256). suv 'su' yer suv 'yer, mal mülk, tarla', yüzi suv 'itibar' (ME 1993: 178, 207, 214). suw/suv 'su; akarsu' (NF 1998: 383). su/suw 'su, meyve özü, içecek', tumluğ suw 'meni, döl suyu' (KurT 2002: 238, 240, 249, 360). krş. suçu 'hamamcı' (İML 1988: 64). suğal- 'su çekilmek' (NF 1998: 382). suközü 'suyun topraktan kaynayıp çıktığı yer' (İML 1988: 64). sukunsamak 'susamak' (İML 1988: 64). sula- 'sulamak, su vermek' (KE 1997: 573). sulağ/suwlağ/suwlağ 'sulak' (KE 1997: 573, 576). suvar- 'sulamak' (ME 1993: 179). suwar-/suwgar- 'sulamak' (NF 1998: 384). suwar- 'sulamak' (KurT 2002: 240). suvarıl- 'sulanmak' (NF 1998: 384). suvarış- 'biribirine su vermek' (ME 1993: 179). suvlan- '(ağzı) sulanmak' (ME 1993: 179). suvlu 'sulu, suyu bol' (ME 1993: 179). suvluğ 'sulu, suyu bol' (ME 1993: 179). suwluğ 'akarsulu' (KE 1997: 576). suwluğ 'sulu, suyu bol' (NF 1998: 384). suvluk 'su tulumu' (İML 1988: 64). suwsızlık 'susuzluk, kuraklık' (KurT 2002: 240). suvsuz 'susuz, kurak' (ME 1993: 179). suwsuz 'susuz' (NF 1998: 384). suwsuz 'susuz' (KE 1997: 576). suwsuz 'susuz' (NF 1998: 384). AO-Kıpt. su/suw 'su' (AO 1996: 233). M-Kıpt. su: Bugünkü manasında, su tartarı 'su horozu', su taşı 'su taşı' (KİLE 1931: 93, 94). su 'su', su evi 'tuvalet' (MG 1984: 244; KFLT 1989: 1062). su 'meni', şehvet suyu 'meni' (KFLT 1989: 1062, 1066). şu 'su' (GT 1989: 433). şu 'su', taşkın şu 'sel' (KMT 2002: 139). şu 'su', dirler şu 'küçük göl', leymü şu 'limon suyu', şu kuşu 'su kuşu' (DM 2003: 81, 98, 107). şu (su) 'su' (KMES 1994: 300). su 'su' (KK 1999: 123). su = al-mâ 'water' (RH 2000: 245). şu/suv 'su' (KH 2002: 139). su ıllı şu 'hamam, sıcak su', kiren şu 'iyi, tatlı, temiz su' (KMT 2002: 108, 118). şu 'su', şu evi 'tuvalet'

(KF 2006: 180). suf/suw 'su', suf iwi 'tuvalet', suf in-/suf kel- 'ihtilam olmak', suf koy-/suf koyun- 'yılanmak', suf tök- 'bevletmek' (İMS 1992: 593, 594). şuv '1) su, yeraltından çıkan su; 2) sıvı; (döl) suyu; 3) sıvı; misk kokulu şarap' (TK 2008: 320). suw 'su' (BV 1986: 282). şuw '1) su; 2) yağmur; yağmur suyu; 3) sıvı; döl suyu; 4) zencefil karışımı içecek; şarap' (TK 2008: 320). krş. suflı 'sulu, su dolu' (İMS 1992: 593). suğar-/suvar- 'kılıca su vermek' (MG 1984: 244, 245). sulak 'sulak' (BV 1986: 281). suluv 'su bulunan yer' (KİLE 1931: 93). şusuz 'susuz' (KMT 2002: 140). şusuz 'susamış' (GT 1989: 434). şusuzluk 'susuzluk' (GT 1989: 434). susuzluk/susuzluk 'susuzluk' (KFLT 1989: 1062). şusuzluk 'susuzluk' (KF 2006: 181). suval- '(su) yere batmak, kaybolmak' (İMS 1992: 594). suvan- 'sulanmak' (BV 1986: 283). suvar- 'sulamak' (İMS 1992: 594). suvarıl-/suvarıl- 'su verilmek' (İMS 1992: 594). suvlag 'sulak yer' (İMS 1992: 594). suwlı 'sulu' (BV 1986: 283). suwluq 'water trough, water vessel' (RH 2000: 181). suwsız 'susuz' (BV 1986: 284). şuyak- 'hayvanları suvarmak' (KMT 2002: 140). Çağ. su 'su' (MK 1993: 537). krş. suluk 'sulu' (MK 1993: 538). suvar- 'sulamak' (MK 1993: 538).

2042. suf: yün; frengi suf 'frenk yünü'.

suf Suf CC-İ 47a/4

cyφ 'Pelz' (Radloff 1887: 67). suf '(Wolle,) frangi suf Beuteltuch' (Grønbech 1942: 225). Suf 46v/4 (Drimba 2000: 96). OT. Hrz-T. şūf 'deve yününden elbise' (KE 1997: 573). şūf 'yün dokuma' (NF 1998: 382).

2043. sufra (< ar. sufre): sofra; ziyafet.

sufra fuffra CC-A 83a/12

Sufra 'mensa' ~ ar. سَفْرَة (Kuun 1880: 297). cyφpa '1) Tisch; 2) Schornstein' (Radloff 1887: 67). sufra 'Tisch' (Grønbech 1942: 225). fuffra 82v/12 (Drimba 2000: 144). Hrz-T. ş/sofra 'sofra' (KE 1997: 562). sofra 'sofra, yemek' (NF 1998: 376). şofra 'sofra' (MM 2008: 255). M-Kıpt. sofra 'üzerinde yemek yenen yaygı vs.' (GT 1989: 431).

2044. sufra: baca.

sufra Suffra CC-İ 51b/23

sufra [sufra] < ? 'Rauchloch, Schornstein'. Sufra 51r/23 (Drimba 2000: 103).

2045. suh: cimri.

suh	juh	CC-İ 50b/20
suh	fu h	CC-İ 50b/21
suh	fu h h	CC-İ 50b/20

suh, suh kizi ‘aavarus’ (Kuun 1880: 297). *işa. f.* – *anl. f.* cok ‘geizig, habsüchtig, neidisch’, cok cok kımı (Radloff 1887: 64). *anl. f.* su~~ç~~ ‘gierig’, su~~ç~~ kişi (Grønbech 1942: 225). Fu[s > ~~ç~~]~~ç~~ / fu~~ç~~ 50r/20, Fus / <uel> <uel fu~~ç~~ 50r/21 (Drimba 2000: 101). ET. sok (d: suk?) ‘hased’ (HUAS 1941: 110) . su~~ç~~ ‘ihtiras’ (Mayt: 461). su~~ç~~ ‘envy’, su~~ç~~ âr~~ñ~~âk ‘index finger’ (Gabain 2000: 295). suk ‘haset, kıskançlık, hırs, öfke’ (KUKY 2009: 327, 530). suk ‘kıskançlık’ (METY 2012: 320; Aydın 2012: 178). suk ‘hırs, tamah, aç gözlülük’ (HUAS 2014: 153). krş. suksınmak ‘aç gözlülük etmek, aç gözlü olmak’ (ETŞ 1992: 427). suksuz ‘tok gözlülük’ (Mayt: 461). suksuz ‘tamahsız, hırssız’ (ETŞ 1992: 428). OT. sok/suk ‘aç gözlü; alçak’, suk erngek ‘işaret -şehadet- parmağı (ilk önce yemeğe uzanacak kadar yarsılı- haris- olmasından bu ad verilmiştir), suk yalnğus er ‘kendine yardım eden bir kimsesi ve arkadaşı bulunmıyan, yapayalnız adam’ (DLT-Atalay 2006: IV-527, 539). su~~ç~~ ‘aç gözlü, alçak; haris, tamahkâr’ (KB: 408). su~~ç~~ ‘aç gözlü, haris’ (AH: LVIII). Hrз-T. sok ‘açgözlü, doymaz’ (İML 1988: 62). M-KıpT. krş. soqbarmaq ‘şehadet parmağı’ (KİLE 1931: 92). so~~ç~~ barmak ‘işaret parmağı’ (KK 1999: 124). so~~ç~~ barmak ‘orta parmak’ (KMT 2002: 138).

2046. suhlan-: cimrilik yapmak.

suhlan ma ğıl	juhlāmagıl	CC-A 67a/14
--------------------------	------------	-------------

Suhlamagıl ‘ne desideres!’ (Kuun 1880: 297). *işa. f.* cokла (v) ‘begehren’, cokламабыл (Radloff 1887: 64). su~~ç~~lan- ‘gierig sein; begehren’, özge kişinin nemesi su~~ç~~lanmağыл ‘lass dich nicht gelüsten deines Nächsten Habe’ (Grønbech 1942: 225). ju~~ç~~hlāmagıl 66v/9 (Drimba 2000: 129). ET. su~~ç~~lan- ‘arzulamak’ (Mayt: 461). Hrз-T. soklanmak ‘açgözlülük etmek’ (İML 1988: 62).

2047. su~~ç~~lık: heves, arzu; krş. su~~ç~~luk.

su ç lık	ju ç lık	CC-A 67a/11
---------------------	---------------------	-------------

suklic ‘şehvet’ (Kuun 1880: 297). cokлык ‘Geiz, Habsucht’, бои cokлыкы ‘Wollust’ (Radloff 1887: 64). su~~ç~~lyq ‘Begierde’ (Grønbech 1942: 225). ju~~ç~~lık 66v/11 (Drimba 2000: 129). OT. su~~ç~~luk ‘açgözlülük, tamahkârlık’ (KB: 409). su~~ç~~luk ‘hırs, harislik’ (AH: LVIII). M-KıpT. so~~ç~~lık ‘hırs’ (KMT 2002: 138).

2048. suḳluḳ: boy suḳluḳı ‘sehvet’; *bkz.* suḳlıḳ.

suḳluḳı ʃuklukı CC-A 66a/29

suklic ‘concupiscentia’ (Kuun 1880: 297). suqluq ‘Begierde’, boj suqluqy ‘Lüsterheit’ (Grønbech 1942: 225). ʃukluki 66r/29 (Drimba 2000: 128).

2049. sun-: sunmak.

sunarmen *n* ʃunarmē CC-A 82b/2

sunadirmen *n* ʃunadirmē CC-A 82a/16

Sunadirmē (sunadirmen) ‘experior’, kuč sunadirmen ‘difficillimum mihi fuit’, Sunarmen ‘extendo’ (Kuun 1880: 297). cyh (v) ‘darreichen, hinhalten’, cyhapmān (Radloff 1887: 67). sun- ‘ausstrecken, recken, reichen’, küč sunadyr-men ‘ich strenge meine Kräfte (vergeblich) an’ (Grønbech 1942: 225). ʃunarmē 81v/2 (Drimba 2000: 142); ʃunadirmē 81v/16 (Drimba 2000: 142). ET. sun- ‘sunmak, vermek, arz etmek’ (ETŞ 1992: 428). sun- ‘sunmak, yatmak’ (Gabain 2000: 295). sun- ‘sunmak, yatmak, serilmek, uzanmak’ (ABH 2013: 223). sun- ‘kavramak’ (HUAS 2014: 153). OT. sun- ‘sunmak, uzatmak’ (KB: 409). sun- ‘uzatmak’ (TKT 2004: 630). sun- ‘sunmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-541). krş. sunmaḳlıḳ ‘ibadet, kulluk etme’ (TKT 2004: 631). sunul- ‘uzatılmak’ (AH: LVIII). sunuṣ- ‘birbirine sunmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-541). Hrz-T. sun- ‘sunmak, uzatmak’ (ME 1993: 178). sun- ‘sunmak, uzatmak’ (KE 1997: 573). sun- ‘uzatmak’ (NF 1998: 382). sun- ‘sunmak, uzatmak (birbirine)’ (KurT 2002: 239). krş. sunuṣ- ‘sunuşmak’ (ME 1993: 178). sunuṣ- ‘sunmak, uzatmak (birbirine)’ (KurT 2002: 239). M-Kıpt. sun- → sundı ‘eline uzattı’ (KİLE 1931: 93). sun- ‘sunmak, uzatmak’ (MG 1984: 244). sun- ‘sunmak’ (BV 1986: 282). şun- ‘uzatmak, vermek, arzetmek, sunmak’ (GT 1989: 434). sun- ‘itaat etmek’ (İMS 1992: 593). şun- ‘elini uzatmak’ (KMT 2002: 139). Çağ. sun- ‘sunmak, uzatmak’ (MK 1993: 538).

2050. sunduḳ: *bkz.* sınduḳ.

sunduḳ sūduk CC-A 66a/31

Sūduk *yani* sunduk ‘arca’ ~ *ar.* صُنْدُوقْ (Kuun 1880: 297). sunduq ‘Kasten, Schrein’ (Grønbech 1942: 225, 228). sūduk 65v/31 (Drimba 2000: 127).

2051. suṇıra: sonra; *krş.* soṇra.

suṇı rassında ʃuṇıraʃında CC-A 62a/15

Sungirassında ‘postea’ (Kuun 1880: 296). *işa. f. – anl. f.* соңра ‘hinterher’, соңрасыңда (Radloff 1887: 65). sungira (Grønbech 1942: 225). ŋungiraŋında 61v/15 (Drimba 2000: 118).

2052. suret (< ar. şûret): suret, resim.

surat ŋurat CC-A 81a/1

Surat ‘imago’ ~ ar. صُورَة (Kuun 1880: 297). cypar ‘das Bild’ (Radloff 1887: 67). surat ‘Bildnis’ (Grønbech 1942: 225). ŋurat 80v/1 (Drimba 2000: 140). OT. Krh-T. şûret ‘1. suret, şekil; 2. heykel; 3. hal, durum’, şûret kıl- ‘şekil vermek’, şûret kılğan ‘şekil veren’ (TKT 2004: 631). Hrz-T. şûret ‘suret, şekil, görünüş; put’ (KE 1997: 574). krş. şûretlîğ ‘suretli, vasıflı, şekilli’ (KE 1997: 574). M-KıpT. şurât ‘suret’ (KFLT 1989: 1062). şûret ‘görünüş, kılık, görünen hal’, hûb-şûret ‘güzel yüzlü, güzel görünüşlü’ (GT 1989: 341, 434). şûret ‘biçim, tarz’ (İMS 1992: 594). krş. şûretlen- ‘şekillenmek, biçimlenmek’ (İMS 1992: 594). Çağ. şûret ‘biçim, görünüş; tarz, yol, gidiş’ (MK 1993: 538).

2053. sus-: su çekmek.

susarmen ŋufarmē CC-A 82a/17

Susarmē (susarmen) ‘haurio ex fonte’ (Kuun 1880: 297). sus- ‘schöpfen’, susar-men (Grønbech 1942: 226). ŋufarmē 81v/17 (Drimba 2000: 142).

ET. sus-; SWS- ‘su almak, su çekmek’ (İKPÖ 1998: 212).

2054. susa-: susamak; krş. soṽsa-.

susadıŋ ŋufadıŋ CC-A 71a/33

susapturup ŋufapturup CC-A 72a/36

Susading ‘sitivisti’ (Kuun 1880: 297). *işa. f.* сѣса ‘dursten’, сѣсадың, сѣсап туруп (Radloff 1887: 67). susa- (Grønbech 1942: 226). ŋufadıŋ 70v/17 (Drimba 2000: 133); ŋufapturup 71v/18 (Drimba 2000: 135).

2055. susıǵır:

susıǵır Sufager CC-İ 55a/20

Susager (su-sager) ‘bubalus’ (Kuun 1880: 297). су сыǵыр ‘Büffel’ (Radloff 1887: 65). su-syyr ‘Büffel’ (Grønbech 1942: 226). Sufager 54v/20 (Drimba 2000: 108). OT. M-

KıpT. şu sığırı ‘camuz’ (KK 1999: 123). şu sığırı ‘manda’ (KMT 2002: 140). şu sığırı ‘su sığırı’ (DM 2003: 107).

2056. suṽ: su; bkz. su.

su *ṽ*unı ʃuunı CC-A 75a/3
ʃuunī 75r/3 (Drimba 2000: 139).

2057. suṽul-: çekilmek, solmak kurumak.

su *ṽ*ulurmen *n* ʃuulurmē CC-A 81b/27
Suulurmē (suulurmen) ‘marceo’ (Kuun 1880: 297). c̣yl ‘welken, erschlaffen’, c̣ylɣpmān (Radloff 1887: 67). suvul- ‘sich zurückziehen’, suvulur-men (Grønbech 1942: 226). ʃuulurmē 81r/27 (Drimba 2000: 142).

2058. susun: içki.

susun *n* ʃuʃũ CC-A 71a/12
işa. f. - anl. f. Susû yani susuz ‘sitins’ (Kuun 1880: 297). *işa. f. – anl. f.* c̣ycy3 ‘wasserlos’ (Radloff 1887: 67). susun ‘Getränk’, susun ġanny kim esirtir ‘Getränk, welches die Seele herauscht’ (Grønbech 1942: 226). ʃuʃũ 70v/6 (Drimba 2000: 132). ET. krş. suβçı; SWβCY ‘kılavuz’ (< suçı < suβçı aynı zamanda ‘içki sunucu’) (İKPÖ 1998: 212).

2059. sünü:süngü; krş. süñü.

sünüler ʃwnular CC-A 64a/9
sünü ʃwnw CC-A 64a/23
Swnular ‘hastae’ (Kuun 1880: 297). c̣ỵhṛý ‘Lanze’ (Radloff 1887: 67). ʃwnular 63v/9, ʃwnw 63v/23 (Drimba 2000: 122). ET. süñgü ‘mızrak’ (Mayt: 463). süñüg ‘süngü, mızrak’ (KUKY 2009: 312, 530). süñüg ‘mızrak’ (METY 2012: 320; Aydın 2012: 178). krş. sün- ‘ok ile vurmak’ (Yen) (YKI 2013: 507). süngüş- (*belki* söngüş-?) ‘savaşmak’ (HUAS 1941: 111). süñgüş ‘vuruşmak’ (Mayt: 463). süngüş ‘savaş’ (ETŞ 1992: 428). süñi/süñü/süñüg ‘mızrak, süngü’ (Gabain 2000: 295). süñüş ‘savaş, muharebe’ (Gabain 2000: 295; KUKY 2009: 308, 531; METY 2012: 320; Aydın 2012: 178). süñüş ‘savaş’ (AY-YK 2012: 256). süñüş- ‘savaşmak, çarpışmak’ (HUAS 2014: 153). süñüş- ‘muharebe etmek, savaşmak’ (Gabain 2000: 295). süñüş- ‘savaşmak’

(Aydın 2012: 178). sünüş- ‘kavga etmek, savaşmak’ (AY-YK 2012: 256). sünüşlüğ ‘mızraklı, silahlı (asker)’ (KUKY 2009: 181, 311, 530). sünüşlüğ ‘mızraklı, mızraklı süvari’ (METY 2012: 320; Aydın 2012: 178). sünüş bol- ‘savaş olmak’ (KUKY 2009: 376, 530). sünüş- ‘savaşmak (KUKY 2009: 375, 531). sünüş- ‘savaşmak’ (METY 2012: 320). OT. sünüşü ‘süngü’ (KB: 411). süngü ‘süngü, mızrak, kargı’ (DLT-Atalay 2006: IV-549). krş. süngüle- ‘süngülemek, süngü ile dürtmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-550). süngüş ‘savaşta saldırma ve süngü ile dürtme’ (DLT-Atalay 2006: IV-550). süngüş- ‘çarpmak, süngüleşmek, savaşta süngüleşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-550). Hrız-T. süngü ‘1. bayrak; 2. dürtüp deecek demir silah’ (İML 1988: 65). süngü ‘süngü’ (ME 1993: 179; NF 1998: 384). sünü ‘süngü’ (KE 1997: 577). krş. süngükap ‘süngü ile yaralanmış olan’ (İML 1988: 65). süngülü ‘süngü takınmış olan’ (İML 1988: 65). M-Kıpt. sünü ‘süngü’ (KİLE 1931: 94). süñü ‘kargı mızrak’ (KFLT 1989: 1063). süñ i/süñü ‘süngü’ (İMS 1992: 594). süñi/süñü ‘süngü’ (DM 2003: 107). süñi ‘delici silah, süngü’ (KF 2006: 181). süñü ‘süngü’ (MG 1984: 245). süngü ‘süngü’ (KK 1999: 123; (KMT 2002: 140). süngü = Ar. al-rumh ‘lance, pike; spear, javelin’ (RH 2000: 177, 284). Süngü: Süngü (özel ad) (KMT 2002: 140). krş. süñüçi ‘süngü kullanan’ (MG 1984: 247). süñüçi ‘süngücü’ (KMT 2002: 140). süñüçilik ‘süngü kullanma işi, sanatı’ (MG 1984: 247).

2060. sünüş:süngü; krş. sünü.

sünüş şvngv CC-A. 74b/6

cŷhřý ‘Lanze’, cŷhřýlčä (Radloff 1887: 67). sünüş ‘Lanze’ (Grønbech 1942: 226). řvng[i > v] 74r/3 (Drimba 2000: 137).

2061. sünüşçe: küçük süngü.

sünüşçe Sungulža CC-İ 44a/31

Sungulza ‘lancetta’ (Kuun 1880: 297). sünüşçe ‘Lanzette’ (Grønbech 1942: 226). Sungulza 43v/31 (Drimba 2000: 92).

2062. sür-: sürmek.

sürgül şurgul CC-A. 74a/2

сър ‘ziehen, schleppen’, сабан сърѹман, сърдѹм, сър (Radloff 1887: 67). sür- ‘forttreiben’, түшман јек сен сүргүл ‘vertreibe du den feindlichen Teufel’, saban sür- ‘pflügen’ (Grønbech 1942: 226). јүргүл 73v/2 (Drimba 2000: 137). ET. sür-; SWYR- ‘önünde yürütmek, itmek, sürüyü gütmek’ (İKPÖ 1998: 212). sür- ‘sürmek’ (Gabain 2000: 295). sür- ‘пригонять, захватывать’ (ТЕЭ 2008: 326). sür- ‘1. sürmek; 2. (savaşta) uzaklaştırmak, püskürtmek’ (KUKY 2009: 344, 385, 531). sür- ‘sürmek, önüne katıp kovalamak’ (METY 2012: 320). sür- ‘sürmek, def etmek’ (Aydın 2012: 179). OT. sür- ‘sürmek, kovmak, sürgün etmek; devam etmek’ (KB: 412). sür- ‘1. sürmek, meshetmek; 2. sürmek, zorla başka yere göndermek, kovmak; 3. taş atarak uzaklaştırmak’ (TKT 2004: 633). sür- ‘sürmek, koğmak, sürgün etmek; devam etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-551). krş. sürgüci ‘sürücü’ (TKT 2004: 633). sürtür- ‘sürdürmek, sürttürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-552). sürügli ‘taksim eden’ (TKT 2004: 634). sürül- ‘sürülmek, uzaklaştırılmak’ sürülmüş ‘sürülmüş, kovulmuş’ (TKT 2004: 634). sürül- ‘sürülmek; ezilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-552). sürün- ‘kendini kaşımak; sert bir şey döğölerek ezilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-553). süründi → süründi er ‘her yerden sürülen, sürüntü adam’ (DLT-Atalay 2006: IV-553). sürüş- ‘-aygır aşmak istediğinde kısırağı- dişliyerek sürüklemek; itişmek; borcu alacakla ödeşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-553). Hrз-T. sür- II ‘sürme, götürmek’ (ME 1993: 179). sür- ‘sürmek, sevk etmek; tarla sürmek’ (KE 1997: 578). sür- ‘sürmek, çıkarmak, uzaklaştırmak; sürümek, sürüklemek’ (NF 1998: 385). sür- ‘kovmak, sürmek’ (KurT 2002: 241). sür- ‘1. ovmak, sürmek; 2. uzaklaştırmak, sürgün etmek’ (MM 2008: 257). sürmek ‘1. önüne koyup götürmek; 2. koğmak’ (İML 1988: 65). krş. sürç- ‘sürçmek, düşmek’ (ME 1993: 179). sürç- ‘sürçmek, sendelemek’ (KE 1997: 578). sürç- ‘sürçmek, tökezlemek’ (NF 1998: 385). sürçmek ‘ayak bir nesneye çarparak, düşer gibi olmak’ (İML 1988: 66). süre-/süri-/sürü- ‘sürümek, sürüklemek’ (NF 1998: 385). sürän- ‘sürünmek, sürüklemek’ (KurT 2002: 241). süriçi ‘hayvanları süren adam’ (İML 1988: 66). sürme ‘sürme’ (ME 1993: 179; NF 1998: 385; KE 1997: 578). sürmelig ‘sürmeli’ (NF 1998: 385). sürmelik ‘sürme kabı’ (NF 1998: 385). sürmälü ‘sürmeli’ (KurT 2002: 241). sürüş- ‘birbirine sürmek’ (MM 2008: 257). sürül- ‘sürülmek, götürülmek’ (ME 1993: 180; KE 1997: 578). sürül- ‘sürülmek, kovulmak’ (KurT 2002: 241). sürün- I ‘(yerde) sürünmek’ (ME 1993: 180). sürün- II ‘kaşınmak, devinmek’ (ME 1993: 180). sürüt- ‘sürütmek’ (ME 1993: 180). AO-KıpT. sür- ‘sürmek’ (AO 1996: 233). M-KıpT. sür- → sürdi ‘1) kovdu, tardetti; 2) arkasından sürerek yürütüp götürdü’ (KİLE 1931: 94). sür- ‘değdirmek; (at) sürmek’ (MG 1984: 247). sür- ‘sürmek’ (BV 1986: 285; KFLT 1989: 1063; KMT 2002: 140).

sür- '1) koymak, çalmak, sürmek; 2) kovmak, uzaklaştırmak' (GT 1989: 434). sür- '1) hayvanı ardından sürmek; 2) nakletmek, taşımak; 3) el ile dokunmak, el sürmek' (İMS 1992: 595). sür- → sür 'drive away!' (RH 2000: 71). sür- → sür gil 'rub!' (RH 2000: 72). sür- 'at sürmek' (KH 2002: 140). sür- 'yayma, ince tabaka olarak sürmek, sürmek' (KF 2006: 181). sürmek 'sürme, atma, atış' (TK 2008: 321). krş. serme 'sürme, göze çekilen sürme, göz ilacı' (KF 2006: 178). sürç- 'sürçmek' (BV 1986: 285). sürç- 'kaymak' (GT 1989: 435). süre- 'sürümek' (MG 1984: 247). sürgün = Ar. âbiq 'fugitive' (RH 2000: 258). surmalığ = Ar. al-mukḥula 'a box in which collyrium of antimony' (RH 2000: 327). sürmä: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 94). sürme (BV 1986: 285). sürme 'sürme', sürme sürtün- (İMS 1992: 595). sürme 'sürme' (KMT 2002: 140). sürmek 'sürmek' (KFLT 1989: 1063). sürmele- 'sürme çekmek' (KMT 2002: 140). sürmelik 'sürme' (KFLT 1989: 1063). sürmelik 'sürmelik' (KMT 2002: 140). sürün- '(yerde) sürünmek; (atı) sürmek' (MG 1984: 248). Çağ. sür- 'sürmek, kovmak; çekmek, çıkarmak' (MK 1993: 539). krş. sürüş- 'çekilmek, sürüklenmek' (MK 1993: 539).

2063. sürt-:sürtmek; yağlamak.

sürtermen	suřtařmẽ	CC-İ 30a/17
sürtüm	suştum	CC-İ 30a/18
sürtkil	suştkıl	CC-İ 30a/19

Surtarmen 'ungo', surtchil *emir şekli* (Kuun 1880: 297). cýřt 'streichen, einreiben', cýřtäřmãh, cýřttým, cýřtkıl (Radloff 1887: 67). sürt- '(reiben;) einschmieren, salben' (Grønbech 1942: 227). Surtarmẽ 29v/17, Surtum 29v/18, Surtchil 29v/19 (Drimba 2000: 73). ET. krş. sürdüřtür- 'ezmek, döğmek' (Gabain 2000: 295). OT. sürt- 'sürtmek; sürmek' (DLT-Atalay 2006: IV-552). krş. sürtük 'ezilen, sürüřtürülen her řey', sürtük işler 'sürüřtürülen, kendisine sürüřtürülen kadın; sevice kadın' (DLT-Atalay 2006: IV-552). sürtül- 'sürtülmek, döğülmek; sürülmek' (DLT-Atalay 2006: IV-552). sürtün- 'sürtünmek; sürünmek' (DLT-Atalay 2006: IV-552). sürtüş- '-sürmek ve sürtmek-te yardım ve yarış etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-552). Hrz-T. sürt- 'sürmek, bulařtırmak' (ME 1993: 179). sürt- 'sürtmek, sürmek' (KE 1997: 578; MM 2008: 257). sürt- 'sürmek, sürünmek, sürtmek, bulařtırmak' (NF 1998: 385). sürtmek 'oğmak' (İML 1988: 66). krş. sürtün- 'sür(ün)mek' (ME 1993: 179). sürtüş- 'sürtüşmek' (ME 1993: 180). M-KıpT. sürt- → sürtüñdi 'mendil ile silindi, sürtünerek yürüdü, emekledi' (KİLE 1931: 95). sürt- 'sürtmek' (MG 1984: 247). sürt- '1) el ile silmek; 2) elle dokunmak; 3) elle bir řeyi eğmek' (İMS 1992: 595). sürt- → sürt 'crush; pound, pulverize!' (RH 2000:

68). sürtmek 'rub out, erase' (RH 2000: 125). sürüt- 'sürdürmek' (BV 1986: 285). sürüt- 'sürtmek, oğuşturmak' (KMES 1994: 302). sürüt- '1) sürtmek, sürmek, yaymak; 2) silmek' (KF 2006: 181). krş. sürtül- 'sürtülmek' (BV 1986: 286). sürtül- 'el ile dokunulmak' (İMS 1992: 595). sürtül- 'sürtülmek, aşınmak' (KH 2002: 140). sürtün- 'dokunulmak' (İMS 1992: 595). sürtüş- 'sürtüşmek' (BV 1986: 286). sürtüşdür- 'sürtüştürmek' (KFLT 1989: 1064). sürtüştür- 'sürtüştürmek' (BV 1986: 286). sürtün- 'trzeć, wycierać' (Bulg-M 1954: 72). sürül- '(hayvan) ardından sürülmek' (İMS 1992: 595). sürüt- 'sürtmek' (MG 1984: 248). Çağ. sürt- 'sürmek, dokundurmak' (MK 1993: 539).

2064. sürük: ince deri.

sürük	Suruc	CC-İ 44a/7
sürüki	Suruchí	CC-İ 44a/9
sürükler	ŷuruclar	CC-A 64a/10

Suruclar 'interrogationes', CC-İ 44a/7 suruc 'corium' (Kuun 1880: 297). *işā. f. – anl. f.* cypyk 'Stange', cыпыклар (Radloff 1887: 67). suruq 'Stange' (Grønbech 1942: 226); sürük 'dünnes, weiches Leder; Oberleder', qoj sürüki 'Schafsfleder' (Grønbech 1942: 227). Suruc 43v/7, Suruchí 43v/9 (Drimba 2000: 91); ŷuruclar 63v/10 (Drimba 2000: 122). OT. M-Kıpt. sürük 'deriden yapılmış yaygı' (DM 2003: 108).

2065. sürüv: sürü.

sürüv	ŷvrıv	CC-A 58a/26
-------	-------	-------------

Suruc 'exercitus' ~ çağ. čerig ve sürük (Kuun 1880: 137). cýpýк, бип cýпýк (Radloff 1887: 67). ŷvrıv 57v/26 (Drimba 2000: 113). ET. sürüg; SWYRWK 'sürü' (İKPÖ 1998: 212). sürüg 'sürü' < sür- 'sürmek, birlikte götürmek' (Gabain 2000: 51, 295). OT. Krh-T. sürüg 'sürü' (KB: 412; TKT 2004: 634). sürüg 'sürü' (DLT-Atalay 2006: IV-552). Hrz-T. sürüg 'sürü' (KE 1997: 578; NF 1998: 385). M-Kıpt. sürü 'hayvan sürüsü' (KİLE 1931: 95). sürü 'sürü' (KMT 2002: 141). sürük = Ar. al-qaṭī' 'drove, flock, herd' (RH 2000: 219).

2066. sust (< far.): çürük.

sust	Suŷt	CC-İ 50a/28
------	------	-------------

Sust ‘piger’ ~ *far.* سُست (Kuun 1880: 297). cyr ‘faul’ (Radloff 1887: 67). sust ‘faul’ (Grønbech 1942: 226). Suft 49v/28 (Drimba 2000: 100). OT. süst ‘gevşek’, süst bol- ‘1. gevşeklik göstermek, zaafa düşmek, yılmak; 2. güç kaybetmek, zayıflamak; 3. hafiflemek, azaltılmak’ (TKT 2004: 634). krş. süstel- ‘güçten düşmek, zayıflamak, gevşemek’ (TKT 2004: 634). süstlük ‘duraklama, sürece ara veriş’, süstlük kıl- ‘tembellik etmek, ihmal etmek’ (TKT 2004: 634). Hrız-T. süst ‘gevşek, zayıf’ (ME 1993: 178). sust ‘tenbel, gevşek, sölpük, ağır kanlı’ (NF 1998: 383). krş. sustlık ‘gevşeklik, zayıflık’ (KurT 2002: 239). süstlük ‘gevşeklik, güçsüzlük’ (ME 1993: 178). sustlük ‘tembellik, uyuşuluk’ (NF 1998: 383). M-Kıpt. sust ‘gevşek, zayıf, sarkmış’ (TK 2008: 319). süst ‘gevşek, tembel’ (İMS 1992: 595). süsüt ‘gevşek’ (KFLT 1989: 1064). krş. süstlük ‘gevşeklik’ (GT 1989: 435).

2067. süt: tatlı; süt; kuş süt ‘kuş sütü’.

süt Sut CC-İ 56a/13

sütdır şvt dır CC-A 60b/16

kussut ‘?’ (Kuun 1880: 266); Sut ‘lac’ (Kuun 1880: 297). cýr ‘die Milch’ (Radloff 1887: 67). süt ‘süt’ (Grønbech 1942: 227; Grønbech 1992: 173). Sut 55v/12 (Drimba 2000: 109); řvt dır 60r/16 (Drimba 2000: 116). ET. südh/süt ‘süt’ (Gabain 2000: 46, 295). süt ‘süt’ (Mayt: 463; AY-YK 2012: 256; ABH 2013: 223). OT. süt ‘süt’ (KB: 412; TKT 2004: 635). süt ‘süt’, süt ötrüm ‘mercimeğe benzer, ishal veren bir ot’, tatındı süt ‘bol süt’ (DLT-Atalay 2006: IV-469, 553, 585). krş. sütger- ‘süt gibi sulu, duru yapmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-554). Hrız-T. süt ‘insan ve hayvan dişilerinin memesinden gelen ak ve sıvı madde’ (İML 1988: 66). süt ‘süt’ (ME 1993: 180; NF 1998: 385; KE 1997: 578; KurT 2002: 242). krş. sütlüg ‘süt sağılan, sağmal’ (KE 1997: 579). sütsiz ‘sütsüz’ (KE 1997: 579). M-Kıpt. süd ‘süt’ (KFLT 1989: 1063; KF 2006: 181). süt: Bugünkü manasında, sağılmış süt: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 85, 95). süt ‘süt’ (BV 1986: 287; KK 1999: 123; KH 2002: 140; (KMT 2002: 141; (DM 2003: 108). süt ‘süt’, süt sapçaķı ‘süt kabı’ (İMS 1992: 595). süt ‘milk’ (RH 2000: 154, 294). Çağ. süt ‘süt’ (MK 1993: 539). Moğ. sü ‘milk’ (Schwarz 2001: 3).

2068. süvlü: kavuzlu buğday.

süvlü Suulu CC-İ 56a/23

Suulu ‘palea’ (Kuun 1880: 297). suvlu ‘Spelt’ (Grønbech 1942: 226). Suulu 55v/22 (Drimba 2000: 109).

2069. süvrü: sivri; süvrü çibin ‘sivri sinek’.

süvrü Suru CC-İ 55b/1

süvrü fvrvdır CC-A 58a/29

CC-A 58a/29 *işa. f.* → Suru ‘quaestio’ (Kuun 1880: 297). *işa. f.* cýpý ‘ein insect’, cýpý цибин (Radloff 1887: 67). sürü ‘spitz’, anyη uçu sürü-dir ‘sein Ende ist spitz’, sürü çibin ‘Mücke’ (Grønbech 1942: 227). Suruçibin 55r/1 (Drimba 2000: 108); fvrvdır 57v/29 (Drimba 2000: 113). ET. süwri ‘sivri’ (Gabain 2000: 295). OT. süwri ‘sivri’ (DLT-Atalay 2006: IV-554). krş. süwrit- ‘sivriltmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-554). M-KıpT. süvrü → süvrü çibin ‘sivrisinek’ (KİLE 1931: 95). süvrü çibin ‘sivri sinek’ (İMS 1992: 595).

2070. süz-: süzmek.

süzdüm Suxdum CC-İ 9a/2

süzermen Suřarmē CC-İ 9a/1

Susarmen ‘colo’ (Kuun 1880: 297). Su<x>rmē 8v/1, Suxdum 8v/2 (Drimba 2000: 46). ET. süz- ‘temizlemek, teskin etmek’ (Mayt: 463). süz- ‘süzmek, temizlemek’ (Gabain 2000: 295). krş. süzinlög: İhtimal süzmek (=sâfilendirmek, pâk etmek) fiilinden ‘temizlik’ manâsında kullanılan bir söz (HUAS 1941: 54); süzinlög ‘süzülmüşlük, temizlik, nezafet’ (HUAS 1941: 111). süzül- ‘temizlenmek, inanmak’ (Mayt: 463). süzül- ‘süzülmek’ (ETŞ 1992: 429). süzül-; SWYZWL- ‘temizlenmek, arınmak’ (İKPÖ 1998: 212). süzül- ‘arınmak, temizlenmek’ (AY-YK 2012: 256). OT. süz- ‘süzmek’ (KB: 412; DLT-Atalay 2006: IV-554). krş. süzgün ‘rengi kara dikenli bir dağ ağacı’ (DLT-Atalay 2006: IV-554); süzgün ‘a kind of mountain tree (min şacari’l-cibāl) with black thorns’ < süz- ‘strained’ (EDPT: 862). süzlün- ‘süzülmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-554). süzlüş- ‘süzülmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-554). süzme ‘‘keş’ denilen yağsız kuru peynir, ayran süzmesi’ (DLT-Atalay 2006: IV-555). süzül- ‘süzülmek’ (KB: 413; DLT-Atalay 2006: IV-555). süzün- ‘süzülür gibi görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-555). süzündi → süzündi suw ‘süzülmüş su’ (DLT-Atalay 2006: IV-555). Hrz-T. süz- ‘süzmek (ayıklamak)’ (ME 1993: 180). süz- ‘süzmek, ayıklamak’ (KE 1997: 578). krş. süzek ‘süzek’ (ME 1993: 180). süzme ‘süzgü, süzgeç’ (İML 1988: 65). süstür-

‘süzdürmek, ayıklatmak’ (KE 1997: 578). M-Kıpt. süz- → süzdi ‘bir şeyi süzdü’ (KİLE 1931: 95). süz- ‘süzmek’ (BV 1986: 287). krş. süzmä ‘1) süzülmüş yoğurt; 2) mahur bakışlı göz’ (KİLE 1931: 95). süzme ‘süzülmüş’ (İMS 1992: 595). süzül- ‘süzülmek’ (BV 1986: 287). Çağ. süz- ‘süzmek’ (MK 1993: 539).

2071. süzük: saf, süzülmüş.

süzük fʌʒuk CC-A 59b/14.

сʹʒʒʸk ‘durchsichtig’ (Radloff 1887: 68). süzük ‘geklärt, durchsichtig’, (Grønbech 1942: 227). fʌʒuk 58v/14 (Drimba 2000: 114). ET. süzök/süzük ‘berrak’ (Gabain 2000: 295). süzük ‘temiz, saf’ (Mayt: 463). süzük ‘temiz, berrak, saf, süzülmüş, açık’ (AY-III 1991: 111). süzük ‘temiz, pürüzsüz (ses hakkında)’ (Hsüan-X 1975: 172). süzük ‘süzülmüş, duru’ (ETŞ 1992: 429). süzük ‘temiz, arı’ (Gabain 2000: 58). süzük/süzük ‘saf, temiz, süzülmüş’ (AY-YK 2012: 256). OT. süzük ‘süzük, süzülmüş, duru, temiz’ (KB: 412). süzük ‘süzülmüş’ (AH: LVIII). süzük ‘süzük, süzülmüş’ (DLT-Atalay 2006: IV-555). Hrz-T. süzük ‘safı, halis’ (İML 1988: 65). süzük ‘temiz, arı, saf’ (ME 1993: 180). krş. süzüklüg ‘saf, samîmî’ (ME 1993: 180). Çağ. süzük ‘saf, süzülmüş, temiz’ (MK 1993: 540).

2072. şabat (< İbr.): cumartesi.

şabat Sabat CC-İ 37a/6

Sabat cun ‘dies sabbati’ ~ *far.* شَبَّه, *ibr.* שַׁבָּת (Kuun 1880: 293). сабат ‘Sonabend’, сабат кʹһһʸ (Radloff 1887: 63). şabat, şabat kün ‘Sonabend’ (Grønbech 1942: 230). Sabat 36v/6 (Drimba 2000: 82). Sür. שַׁבָּת *šabbəṯā*, İbr. שַׁבָּת *šabbāṯ*, Yun. σάββατον (Hübschmann 1892: 246).

2073. şak: şak sak CC-A 60b/29, 60b/29.

Sak ‘cave’ (Kuun 1880: 292). şak 60r/28, 60r/28 (Drimba 2000: 116).

2074. şalhan: şalgam.

şalhan Salghan CC-İ 54a/29

Salghan ‘rapa’ ~ *ar.* شَلْغَم (Kuun 1880: 294). шалған ‘Rübe’ (Radloff 1887: 68). *işa. f.* şalyam ‘Rübe’ (Grønbech 1942: 230). Salghan 53v/29 (Drimba 2000: 106). OT. M-Kıpt. şalgam ‘turpa benzer yuvarlak sebze, bugünkü manasında (KİLE 1931: 95).

şalgam ‘kökü sebze olarak kullanılan bir bitki, şalgam’ (GT 1989: 435). şalgam ‘şalgam’ (DM 2003: 108). şalkam ‘şalgam’ (KK 1999: 124).

2075. şār: şehir.

sār Saaf CC-İ 39b/23

Saar ‘urbs’ (Kuun 1880: 292); māp ‘Stadt’ (Radloff 1887: 68). *işā. f.* šahar ‘Stadt’ (Grønbech 1942: 230). Saar 39v/23 (Drimba 2000: 87). OT. Hrz-T. šāhār ‘şehir’ (KurT 2002: 243). krş. šāristān ‘şehir’, Kātram-ı Šāristānī: Ken‘an’a on günlük mesafede bir şehir (KE 1997: 580, 791). šāhristan ‘müstahkem şehir’ (KurT 2002: 243). AO-Kıpt. šehr ‘şehir’ (AO 1996: 234). M-Kıpt. šar ‘şehir’ (KİLE 1931: 95). šār ‘şehir’ (KFLT 1989: 1065; KK 1999: 124; (DM 2003: 108). şehir/şehir/šehr ‘şehir’ (KF 2006: 182). şehir/šehr ‘belde, şehir’ (GT 1989: 435). šehr ‘şehir’ (BV 1986: 289; (KMT 2002: 141). krş. šārlu ‘şehirli’ (KFLT 1989: 1065). Çağ. šehr ‘şehir’ (MK 1993: 541). krş. šehristān ‘büyük şehir’ (MK 1993: 541).

2076. şaytan (< ar. şeytān): şeytan.

şaytanı saytānı CC-A 71b/4

Saytan ‘satanas’ ~ ar. شَيْطَان, *ibr.* שָׂטָן (Kuun 1880: 292). шайтан ‘Teufel’ (Radloff 1887: 68). šajtan ‘Satan’ (Grønbech 1942: 230). šaytānī 71r/2 (Drimba 2000: 133). OT. Hrz-T. şaytan ‘şeytan, iblis’ (KurT 2002: 243). şeytān ‘şeytan’ (ME 1993: 181). şeytān ‘şeytan’ (KE 1997: 583; NF 1998: 389; MM 2008: 258). krş. şeyātīn ‘şeytanlar’ (KE 1997: 583). şeytānī ‘şeytani, kötü, korkunç’ (NF 1998: 389). M-Kıpt. şeytān ‘şeytan’ (GT 1989: 436). şeytān ‘şeytan, iblis’ (KMES 1994: 303). şeytān ‘şeytan’ (İMS 1992: 597; TK 2008: 323). şeytān ‘şeytan’ (KF 2006: 183). Çağ. şeytān ‘şeytan’ (MK 1993: 543). krş. şeyātīn ‘şeytanlar’ (MK 1993: 542). şeytān-eş ‘şeytan gibi’ (MK 1993: 543).

2077. şeftalü (far. şeft-ālū): şeftali..

şeftalü Saftalu CC-İ 54a/4, 54a/5

Saftalu ‘malum persicum’ *far.* شَفْتَالُو (Kuun 1880: 294). шафталы ‘Pfirsich’ (Radloff 1887: 68). šaftalu ‘Pfirsich’ (Grønbech 1942: 230). Saftalu 53v/4, 53v/5 (Drimba 2000: 106). OT. M-Kıpt. šaftalu = Ar. al-ḥauḥ ‘peach’ (RH 2000: 255). şeftelü ‘şeftali’ (KK 1999: 124). şeftālū ‘şeftali’ (DM 2003: 108).

2078. şeker (< Far. şeker):şeker.

şekerdentur sekerdāt CC-A 71b/32

şeker Sahaf CC-İ 41a/22

Sahar ‘saccharum’ ~ *far.* شُكَّر, *ar.* سُكَّر (Kuun 1880: 293). шākāp ‘Zucker’, бал шākāрдан тип (Radloff 1887: 68). šeker, šakar ‘Zucker’ (Grønbech 1942: 230). Sahar 40v/22 (Drimba 2000: 88); balsekerdātur 71r/16 (Drimba 2000: 133). OT. şeker ‘şeker’ (KB: 415); şeker ‘şeker’, yandaş şeker ‘yandaş şeker, kudret helvası’ (TKT 2004: 637, 749). şeker ‘şeker’ (AH: LVIX). Hz-T. şeker ‘şeker, tatlı, helva’, yandaş şeker ‘kudret helvası’ (KE 1997: 582, 704). şeker ‘şeker’ (NF 1998: 388; MM 2008: 257). M-Kıpt. çākār ‘şeker’, çākār bōrāk ‘şeker bōrek’, munat çākār ‘şeker nebatı, bir nev şeker’ (KİLE 1931: 27). şeker ‘şeker’, şeker şuyı ‘şeker suyu’ (DM 2003: 109).

2079. şeriat (< ar. şerm’at): hakim; konsol.

şeriat Seriat CC-İ 46a/14

Seriat ‘consul’ ~ *ar.* شَرِيعَة ‘lex a Deo praescripta; legis custos’ (Kuun 1880: 295). шәріят ‘Gesetz’ (Radloff 1887: 68). şerijat ‘Richter’ (Grønbech 1942: 230). Seriat 45v/14 (Drimba 2000: 95). OT. Krh-T. şeriat ‘şeriat’ (KB: 415). şeriat ‘şeriat, din yolu’ (TKT: 638). Hz-T. şeriat ‘şeriat’ (NF 1998: 388). şariāt ‘kanun, şeriat’ (KurT 2002: 243). şeriat ‘Allah’ın emirleri, İslam dini’ (MM 2008: 257). M-Kıpt. şeriat ‘din, yol’ (KFLT 1989: 1067). şeriat ‘şeriat’ (KF 2006: 182). krş. şeriatlik ‘dine uygun davranış’ (KFLT 1989: 1067). Çağ. şeriat ‘şeriat’ (MK 1993: 542). krş. şeriat-şeriat ‘şeriatı âdet edinmiş’ (MK 1993: 542). şeriat ‘şeriatı ait, şeriatı uygun, şeriatla ilgili’ (MK 1993: 542).

2080. şeşmiş: çözölmüş.

şeşmiş Sesmís CC-İ 39b/27

sesmis ‘dissolutus’ (Kuun 1880: 295). шәшмис (v) ‘losbinden, ausziehen’, шәшмис (Radloff 1887: 59). ses- ‘lösen, aufbinden’, sesmiş ‘gelöst’ (Grønbech 1942: 218). Sesmís 39r/27 (Drimba 2000: 86). ET. krş. sâşil-; S’ŞL- ‘çözölmek, ayrılmak, birliğı bozulmuş olmak’ (İKPÖ 1998: 207). şeşilme- ‘çözölmemek’ (AY-III 1991: 110). şeşiltür- ‘çözödürölmek’ (ETŞ 1992: 432). OT. krş. şeş-/şeş- ‘çözömek’ (DLT-Atalay 2006: IV-507, 557). şeşil-

‘çözülmek; ayrılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-507). seşiş- ‘ayrılmak’ (KB: 392). seşlin- ‘çözülmek, bağından boşanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-508). seştür-/şeştür- ‘çözdürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-508, 557). seşü- ‘gevşemek, çözüleyazmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-508). Hrız-T. krş. çäş- ‘çözmek, serbest bırakmak’ (KurT 2002: 95). şeş- ‘çözmek’ (ME 1993: 181). şeş- ‘çözmek’ (MM 2008: 258). şeşil- ‘çözülmek’ (ME 1993: 181). şeşil- ‘çözülmek, açılmak’ (NF 1998: 389). şeşmek ‘çözmek’ (İML 1988: 66). M-Kıpt. krş. šäš- → šäšti ‘çözdü’ (KİLE 1931: 96). şeş- ‘çözmek’ (BV 1986: 290; KFLT 1989: 1067; KK 1999: 124; KH 2002: 140; (KMT 2002: 141). šäšil- ‘rozwiązywać się, być rozwiązany’ (Bulg-M 1954: 73). şeşil- ‘çözülmek’ (BV 1986: 290).

2081. sıra (< Far. šîre): şıra.

şıra Sıra CC-İ 40b/17 .

Sıra ‘vinum’ ~ *far.* شيرة (Kuun 1880: 295). šira ‘(Most;) Wein’ (Grønbech 1942: 230). Sıra 40r/17 (Drimba 2000: 87).

2082. şıraçı: şiracı.

şıraçı Sıraç CC-İ 44b/31

işa. f. - anl. f. siraz: sireği ‘caupo’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 296). *anl. f.* шыраці (?) ‘Diener’ (Radloff 1887: 68). širačy ‘Weinhändler’ (Grønbech 1942: 230). Siraz 44r/31 (Drimba 2000: 93).

2083. şiş-: şişmek.

şişermen SîSaîrmê CC-İ 16b/16

şişkil Sîftchîl CC-İ 16b/18

şişmek Sîfmac CC-İ 16b/19

şiştin Sîftin CC-İ 16b/17

şişipdir *Şîİİİpdîr* CC-A 58b/38

Sisarmen ‘inflo’, sismis ‘inflatus’, sismac ‘inflatio’ (Kuun 1880: 295); CC-A 58b/38 *işa. f. – anl. f.* → Bieipdir ‘tumidus erat’ (Kuun 1880: 301). шшш (v) ‘anschwellen’, шшшäpman, шшштîm, шшшkil, шшшmäk, шшшшшш (Radloff 1887: 68). šiš- ‘anschwellen’, šişmek ‘Geschwollenes, Geschwulst’ (Grønbech 1942: 231). Sîsarmê 16r/16, Sîftin 16r/17, Sîftchîl 16r/18, Sîfmac 16r/19 (Drimba 2000: 55); Sîsîpdîr 58r/38 (Drimba 2000: 114). ET. şiş- ‘şişmek’ (Gabain 2000: 294). krş. OT. sış/siş ‘şişmiş olan her nesne,

yumru' (DLT-Atalay 2006: IV-519, 525). sışıl- 'kabına sığamayacak kadar su ile şişmek' (DLT-Atalay 2006: IV-519). Hz-T. şiş-/şiş- 'büyüklük taslamak, kibirlenmek' (NF 1998: 373). şiş- 'şişmek; kibirlenmek, büyüklük taslamak' (NF 1998: 390). şiş- 'şişmek' (KurT 2002: 244). krş. şişik 'şişmiş' (İML 1988: 60). şiş 'şiş, kabarıklık' (ME 1993: 181). şiş 'şiş, şişlik' (KE 1997: 584). şiş 'yumru' (NF 1998: 389). şişur- 'şişirmek' (ME 1993: 181). M-KıT. şiş- → şişti 'yara toplayarak kabardı, bugünkü manasında' (KİLE 1931: 96). şiş- 'opuchnać, być wzdętym' (Bulg-M 1954: 73). şiş- 'şişmek' (BV 1986: 291; KK 1999: 124). şiş- 'şişmek, gurura kapılmak' (GT 1989: 438). şiş- '1) su vs. yükselmek; 2) şişmek, kabarmak; 3) çözülmek' (İMS 1992: 597). krş. şiş 'şişen, kaban yer', şiş borāk 'hamurdan parça parça yapılan maruf börek' (KİLE 1931: 96). şiş 'şiş' (BV 1986: 291; KH 2002: 140; (KMT 2002: 141). şiş 'şiş, şişkinlik' (İMS 1992: 597). şiş 'şiş' (DM 2003: 110). şişdür- 'şiştirmek, şişmesine sebep olmak' (KH 2002: 140). şişil- 'şişilmek' (BV 1986: 292). şişil- '1) yayılmak; 2) çözülmek' (İMS 1992: 597). şişman = Ar. al-waram/al-baṭīm 'swelling up' (RH 2000: 274).

2084. şişe (far. şmşe): şişe.

şişe sísá CC-İ 53a/13

Sisa 'fiola' ~ far. شیشه 'vitrum; vas vitreum' (Kuun 1880: 295). шиса 'Flasche' (Radloff 1887: 68). şişe 'Flasche' (Grønbech 1942: 231). Sisa 52v/13 (Drimba 2000: 104). OT. Çağ. şişe 'şişe' (MK 1993: 543).

2085. şişik: şişkin..

şişik Sısıc CC-İ 38b/1

Sisik chetchan 'detumuit' (Kuun 1880: 295). шисик 'Geschwulst', шисик каткан 'die Geschwulst hat abgenommen' (Radloff 1887: 68). şişik 'das Geschwollene', şişik ketken 'nicht mehr geschwollen, zusammengeklappt' (Grønbech 1942: 231). Sısıc 38r/1 (Drimba 2000: 84). OT. Hz-T. şişuk 'şişik, şişmiş' (KE 1997: 583). şişuk 'şiş(kin), şişmiş' (ME 1993: 181). M-KıT. şişik/şişük 'şişik' (BV 1986: 291, 292). krş. şişek 'iki yağındaki koyun' (KMT 2002: 141).

2086. şişmiş:şişmiş.

şişmiş Sísmís CC-İ 38a/28

şişmiş 'geschwollen' Grønbech 1942: 231). Sísmís 37v/28 (Drimba 2000: 84).

2087. tabaḳ: tabak.

tabaḳ Tabac CC-İ 53a/21

Tabac ‘discus’ ~ *ar.* طَبَقْ (Kuun 1880: 285). табак ‘Schüssel’ (Radloff 1887: 49). tabaq ‘Schüssel’ (Grønbech 1942: 231). Tabac 52v/21 (Drimba 2000: 105). OT. Hrż-T. tabaḳ ‘tabak’ (KE 1997: 586; NF 1998: 392). tabaḳ ‘1) yemek; tabak; 2) kanat, bölüm’ (KurT 2002: 246). M-Kıpt. tabaḳ ‘kap, tabak’ (GT 1989: 440).

2088. taban: ayak; ayak tabanı ayakkabı tabanı.

taban Tabā CC-İ 44a/6

taban Taban CC-İ 49a/21

taban Taban CC-İ 49a/22

tabanından tabanından CC-A 64a/21

Taban ‘solea’ (Kuun 1880: 285). табан ‘Sohle’, табаныңдан (Radloff 1887: 49). taban 1) ‘Fussohle’, tabanyndan tebesine degri ‘von den Fussohlen bis zum Scheitel’; 2) ‘Stiefelsohle’ (Grønbech 1942: 231). Tabā 43v/6 (Drimba 2000: 91); <Taban> 48v/21, Taban 48v/22 (Drimba 2000: 99); Tabanından 63v/21 (Drimba 2000: 122). OT. taban ‘taban; deve tabanı’ (DLT-Atalay 2006: IV-559). krş. tabanla- ‘-deve- tepmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-559). Hrż-T. daban ‘ayağın altı, taban’ (KurT 2002: 99). taban ‘ters, baş aşağı’ (ME 1993: 181). taban ‘taban, ayak altı’ (KE 1997: 586). krş. tabanlığ ‘ark vergisi’ (AO 1996: 234). M-Kıpt. daban ‘ayağın altı’ (KK 1999: 107). daban ‘taban, ayağın altı’ (KH 2002: 118). taban ‘ayağın altı’ (KİLE 1931: 96). taban ‘taban’ (KMT 2002: 141). taban I ‘topuk’ (DM 2003: 110). taban II ‘ayak tabanı’ (DM 2003: 110). Çağ. taban ‘taban, ayak altı’ (MK 1993: 545).

2089. tabuh: saygı, hürmet.

tabuh tabuh CC-A 76b/20.

tabuhnı tabuhnı CC-A 73b/19

Tabuh ‘adoratio’ (Kuun 1880: 285). табык ‘der Dienst’, табыкны (Radloff 1887: 49). tabuḫ ‘Verehrung’, syj tabuḫ (Grønbech 1942: 231). tabuḫnı 73r/16 (Drimba 2000: 137); tabuh 76r/19 (Drimba 2000: 139). OT. Hrż-T. tapu ‘hizmet’, tapu eyle- ‘hizmet etmek’ (KF 2006: 187). tap(u)ğ ‘hizmet, ibadet; bağlılık, itaat’ (KE 1997: 597). krş. tap- ‘tapmak, ibadet etmek’ (KE 1997: 597). tapuğcı ‘hizmetçi’ (KE 1997: 597). tapuğla-

‘hizmet etmek’ (KE 1997: 597). tapuğsağ ‘sadık hizmetkâr, ibadet eden’ (KE 1997: 597). tapuğsuz ‘ibadetsiz’ (KE 1997: 598).

2090. tabun-: tapınmak. .

tabunırsen	tabunırſen	CC-A 67a/24
tabunmağınmız	tabunmakínmíf	CC-A 75a/15
tabu ⁿ mış	tabūmís	CC-A 76b/10
tabunsın	tabunſín	CC-A 74b/10

Tabunırsen ‘adoras’ (Kuun 1880: 285). табын (v) ‘verehren’, табынырсән, табынмакымыз, табынмыш (Radloff 1887: 49). tabun- ‘anbeten, Verehrung bezeugen’, anlar añar kim tabunsyn ‘dass sie ihn anbeten sollen’, tabunmaq ‘Anbetung’ (Grønbech 1942: 231). tabunırſen 66v/20 (Drimba 2000: 130); tabunſín 74r/5 (Drimba 2000: 137); tabunmakínmíf 74v/15 (Drimba 2000: 138); tabūmíš 76r/9 (Drimba 2000: 139). OT. Hrz-T. tap(u)n- ‘tapınmak’ (KE 1997: 598).

2091. tabuş-: tartışmak.

tabuşırmən	tabuſchirmen	CC-İ 11b/11
tabuştım	tabuſchtím	CC-İ 11b/12
tabuşırmēn	tabuśirmē	CC-A 82a/4

Tabuśirmē (tabusirmen) ‘disputo’, tabuschirmen (Kuun 1880: 285). табыш (v) ‘erringen’, табышырмән, табыштым (Radloff 1887: 49). tabuş- ‘diskutieren’ (Grønbech 1942: 232). *tabuschirmen* 11r/11, *tabuſchtím* 11r/12 (Drimba 2000: 49); *tabuśirmē* 81v/4 (Drimba 2000: 142).

2092. tabuṽsa-: bulmak istemek.

tabuṽsap	tabu-ṽſap	CC-A 76b/6-7
----------	-----------	--------------

табӯса (v) ‘zu finden suchen’, табӯсап (Radloff 1887: 49). tabuṽsa- ‘zu finden wünschen’, itlenmişlerni tabuṽsap ‘die Verlorenen zu finden wünschend’ (Grønbech 1942: 232). tabu-ṽſap 76r/4-5 (Drimba 2000: 139). OT. tap- I ‘bulmak, nail olmak; kabul etmek’ (KE 1997: 596). krş. tapıl- ‘bulunmak’ (KE 1997: 597).

2093. taç (< ar. tāc): taç; tigenek tacı ‘dikenli savaş tacı?’.

taç	Tagç	CC-İ 46a/18
-----	------	-------------

tacı taGe CC-A 64a/23

Tagz ‘corona’, tağ, tigenek tağe ‘corona spinis conserta’ ~ *ar.* حَلَا (Kuun 1880: 284). тац ‘Krone’, тацыны, тігәнәк тацы (Radloff 1887: 49). *işa. f.* tay ‘Krone’ (Grønbech 1942: 232). Tagz 45v/18 (Drimba 2000: 95); tağe 63v/23 (Drimba 2000: 122). ET. tac ‘taç’ (ETŞ 1992: 433). OT. tac ‘tac’ (KB: 417). Hrz-T. tāt ‘taç’ (ME 1993: 181; KE 1997: 586; NF 1998: 393). krş. tātliğ ‘taçlı’ (KE 1997: 587). M-Kıpt. tāt ‘taç’ (GT 1989: 441). Çağ. tāt ‘taç’ (MK 1993: 545). krş. tāt-dārliğ ‘padişahlık, hükümdarlık’ (MK 1993: 545).

2094. tağ I: dağ; *krş.* tav.

tagh tagh CC-İ 18b/31

tag Tag CC-İ 40a/4

CC-İ 18b/31 tagh → *işa. f.* tagê (Kuun 1887: 38); Tag ‘mons’ (Kuun 1880: 284). tag ‘dağ’, tav ‘dağ’, mengi tav ‘yüksek dağ’, tavlarning tavi ‘en yüksek dağ’ (Kuun 1880: 285). тағ ‘Berg’ (Radloff 1887: 47). tay ‘Berg’, taylar ‘Gebirge’ (Grønbech 1942: 232). tagh 18r/31, tagellar 18r/32 (Drimba 2000: 58); Tag 39v/4 (Drimba 2000: 86). ET. tay ‘dağ’ (Hsüan-X 1975: 173). tag ‘dağ’ (AY-III 1991: 111; ETŞ 1992: 433). tay; T’X ‘dağ’ (İKPÖ 1998: 212, 213). tag ‘dağ, kuzey’ (Gabain 2000: 296). tag ‘dağ’ (IB: 59; KUKY 2009: 224, 531; AY-YK 2012: 257; METY 2012: 321; ABH 2013: 223). tag ‘1. dağ; 2. kentin dışında kalan yer, taşra; 3. bir şeyin dış tarafı’ (Aydın 2012: 161, 179, 183). tag ‘dağ, yaban’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 507). yer adı. ek tag: Demir Kapı yakınlarında bir dağ (Aydın 2012: 161, 179, 183; ETYA 2012: 76). Kömür Tag: Kara Kum’un kuzey veya kuzey-batısında bir dağ (UKY 2011: 101, 127; ETYA 2012: 132). tönker tag: bir dağ adı (Aydın 2012: 161, 179, 183). krş. taydın ‘kuzeyde, kuzeyden’, taydınqı ‘kuzeydeki’ (Hsüan-X 1975: 173). tağdın/tagtın ‘kuzey, şimal’ (ETŞ 1992: 433). tağdın ‘kuzeyde’ (Gabain 2000: 296). tağdın ‘kuzey’ (AY-YK 2012: 257). tağık- ‘çıkmaq, dağa çıkmak’ (Gabain 2000: 49, 296). tağık- ‘dağa çıkmak’ (KUKY 2009: 335, 531). tağık- ‘dağa çıkmak, (mec.) isyan etmek’ (Aydın 2012: 179). OT. tağ ‘dağ’ (KB: 418). tağ ‘dağ’, tağda yatğan ‘rahip’, bekümiş tag ‘sabit ve gösterişli dağ’, Kāf tağı yana ajun tegreki and (TKT 2004: 255, 418, 641). tağ ‘dağ’, bakırlığ tağ ‘bakırlı dağ’, baldır tağı, basarlığ tag ‘sarımsaklı dağ’, adhız tağ ‘geçit vermiyen dağ’, *idhuk tag* ‘geçit vermiyerek uzanıp giden dağ, geçitsiz sıra dağlar’, tağ oğruğı ‘dağın dönemeci, bittiği yer’, kuz tağ ‘güneş görmiyen dağ’ (DLT-Atalay 2006: I-55, 66, 98, 325; IV-63, 65, 71,

215, 425, 560). krş. tagık ‘dağa çıkmak; dağa kaçmak, yozlaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-561). Hrız-T. dağ ‘dağ’ (ME 1993: 112). tağ ‘dağ’ (İML 1988: 67). tağ ‘dağ’ (ME 1993: 181; KE 1997: 587; NF 1998: 393; KurT 2002: 246). M-Kıpt. tağ ‘dağ’ (KİLE 1931: 96). tağ ‘dağ’, tağa düş- ‘yabana düşmek’ (GT 1989: 441). tağ ‘dağ’ (İMS 1992: 598). tağ/tav ‘dağ’ (KK 1999: 125). tağ = Ar. al-jabal ‘mountain’, küçük tağ = Ar. al-jabal al-sağır ‘little mountain’ (RH 2000: 141, 246, 247). tağ ‘dağ’ (KH 2002: 140; (KMT 2002: 141; (DM 2003: 110; KF 2006: 184). tav/taw/ṭaw ‘dağ’ (TK 2008: 328). Çağ. tağ ‘dağ’ (MK 1993: 546).

2095. tağ II: mucize; krş. tañ II.

tağlar tağlar CC-A 62a/14

Taglar *yani* tañlar ‘prodigia’ (Kuun 1880: 284). *işā. f.* таңлар (< таң ‘Wunder’) (Radloff 1887: 48). ET. tañ; T’NK ‘olağanüstü, az rastlanan’ (İKPÖ 1998: 214). tañla; T’NKL’- ‘hayran olmak, olağanüstü ya da nadir niteliğinde görmek’ (İKPÖ 1998: 214).

2096. tağay: dayı.

tağay Tagay CC-İ 49b/16

Söz konusu kelimeyle ilgili iki farklı okuma kaydedilmiştir. tagay (Blau’nun çağ. tagai ‘avunculus’ notuna gönderme yapılarak) (Kuun 1880: 114); Togay ‘consanguineus’ (Kuun 1880: 288). *işā. f.* Тағай ‘Verwandter’ (Radloff 1887: 48). tayaj ‘Onkel mütterlicherseits’ (Grønbech 1942: 232). Tagay 49r/16 (Drimba 2000: 99). OT. tagay ‘dayı’ (DLT-Atalay 2006: IV-561). Hrız-T. tagay ‘dayı’ (İML 1988: 67). M-Kıpt. krş. dāya ‘dayı’ (KFLT 1989: 966). tağayı ‘uncle (maternal)’ (RH 2000: 109, 232). tayğa/ṭayı ‘dayı’ (KMT 2002: 143). krş. tayza ‘teyze’ (KMT 2002: 143).

2097. tağı: ve, daha.

tağı tage CC-İ 31a/13, 31a/14, CC-A 64a/23

Tage ‘et’ (Kuun 1880: 284). CC-İ 32a/14 heç neme tağı → *işā. f.* – *anl. f.* әң һәмә тәрил (Radloff 1887: 46, 50); тағы ‘auch’ (Radloff 1887: 48). tayy (Grønbech 1942: 232). Tage 30v/13 (Drimba 2000: 74); nematage 31v/14 (Drimba 2000: 76); . ET. takı ‘daha, henüz’ (IB: 59). OT. takı ‘da, de, dahi, daha’ (KB: 418). takı ‘dahi’ (Türklerce), dakı (Oğuzca) (DLT-Atalay 2006: IV-562). krş. tak- ‘takmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-562). takıl- ‘takılmak, dizilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-563). taktur- ‘taktırmak, dizdirmek’

(DLT-Atalay 2006: IV-563). Hrз-T. tağı ‘ve’ (ME 1993: 182). krş. tağ- ‘takmak’ (ME 1993: 181). M-Kıpt. dahı ‘dahi, da/de, ve’ (KH 2002: 118). tağı ‘dahî; ve; da, de’ (MG 1984: 251). tağı ‘1) ve; 2) da, dahi; 3) ile, birlikte, beraber; 4) diğer, başka; 5) veya, ya’ (İMS 1992: 599). krş. tağ- ‘takmak, bağlamak’ (MG 1984: 250).

2098. tağıl: *bkz.* tağ.

tağıllar	tagellar	CCİ 18b/32
----------	----------	------------

Tagê: *muhtemelen* tagel, tagellar ‘montis jugum’ (Kuun 1880: 284). *işā. f. – anl. f. →* тағылы jär (< тағылы ‘bergig’) (Radloff 1887: 48). ? (Drimba 2000: 93). OT. M-Kıpt. krş. tağıl- ‘uzaklaşmak, gitmek; dağılmak’ (GT 1989: 441). tağıt- ‘1) uzaklaştırmak, dağıtmak; 2) israf etmek, harcamak’ (GT 1989: 441).

2099. tahta: tahta; tahta қаңға ‘tahta zemin’.

tahta	tacta	CC-İ 41a/8
tahta	Tacta	CC-İ 51b/18
tahtası	tactaǵı	CC-İ 46b/20

Tacta ‘tabula; tabulatum’ ~ *ar.* تَحْتَة (Kuun 1880: 284). takta ‘Brett’, санар takta ‘Zahlbrett’, jäz takтасы ‘Kupferblech’ (Radloff 1887: 47). taqta қаңға ‘Fussboden, Diele’ (Grønbech 1942: 192, 235); taqta ‘Brett; Platte’, sanar taqta ‘Rechentafel’, jez taqtasy ‘Messingblech’ (Grønbech 1942: 235). tacta 40v/8 (Drimba 2000: 87); tactaǵı 46r/20 (Drimba 2000: 95); Tacta 51r/18 (Drimba 2000: 102). OT. Krh-T. tahta ‘levha’ (TKT 2004: 642). Hrз-T. tahta ‘levha; tahta, kereste’ (KE 1997: 589). tahta ‘levha’ (NF 1998: 394). tahta ‘tahta’ (KurT 2002: 247). krş. tahtalığ ‘tahtalı, keresteli’ (KE 1997: 589). tahtalığ ‘tahtadan sedye, tahtirevan’ (KurT 2002: 247). M-Kıpt. tahta ‘tahta’ (İMS 1992: 599; (DM 2003: 111). tahta ‘levha, yazı tahtası’ (GT 1989: 441).

2100. talal (< *ar.* dellāl): tellal.

talal	Talal	CC-İ 44b/25
-------	-------	-------------

Talal ‘auctionator’ *ar.* دَلَّال (Kuun 1880: 285). талал ‘der Makler, Ausrufer’ (Radloff 1887: 48). talal ‘Makler’ (Grønbech 1942: 233). Talal 44r/25 (Drimba 2000: 93).

2101. talaş-: kavga etmek.

talaşırmen	talaşchirmē	CC-A 56b/14
------------	-------------	-------------

işa. f. Talischirmen ‘litigo’ (Kuun 1880: 132, 285). талаш (v) ‘streiten’, талашырмән (Radloff 1887: 48). talaš- ‘sich zanken’ (Grønbech 1942: 232). talaščirmē 56r/14 (Drimba 2000: 110). OT. Hrz-T. talaš- ‘yağma olmak; münakaşa etmek; yarışmak’ (KE 1997: 591). krş. tala- ‘harap etmek’ (KE 1997: 591). AO-KıpT. talaš- ‘dalaşmak, karşılıklı saldırmak’ (AO 1996: 235). M-KıpT. talaš- ‘dalaşmak, birbirine sataşmak’ (İMS 1992: 599). ʔalaš -‘döğüşmek, vuruşmak’ (KK 1999: 124). talaš- ‘düşmanlık yapmak’ (KMT 2002: 142). ʔalaš- ‘sataşmak’ (DM 2003: 111). krş. tala- ‘yağma etmek’ (İMS 1992: 599). Çağ. krş. tala- ‘yağmalamak, harap etmek’ (MK 1993: 547).

2102. talaşman: kavgacı.

talaşman talaščman CC-A 59b/10

talaşman talasman CC-A 60b/28

Talasman ‘praedo’, talaschman ‘concionator’ (Kuun 1880: 285). талаш (v) ‘streiten’, талашман (Radloff 1887: 48). talašman ‘zänkisch’, talašman sözi ‘die Worte des Haderers’ (Grønbech 1942: 232). talaščman 59r/10 (Drimba 2000: 115); talašman 60r/27 (Drimba 2000: 116).

2103. tam I <?: dam.

tam Tam CC-İ 51b/22

Tam ‘tectus’ (Kuun 1880: 285). tam ‘Dach’ (Radloff 1887: 49). tam ‘Dach’ (Grønbech 1942: 233). Tam 51r/22 (Drimba 2000: 102). ET. tam < Skr. tama ‘duvar’ (Mayt: 466). tam ‘duvar’ (Üİ 1998: 178; Gabain 2000: 296; KUKY 2009: 243, 531; Aydın 2012: 179; AY-YK 2012: 258). tām ‘duvar’ (METY 2012: 321). OT. tam ‘duvar, yapı’, tamқа yönelmiş ‘duvara dayanan’ (TKT 2004: 643). tam ‘duvar, dam, kale’, ükeklіğ tam ‘üzerinde burçlar bulunan kale’ (DLT-Atalay 2006: IV-566). Hrz-T. dam ‘duvar, yapı’ (ME 1993: 112). dam/tam ‘duvar; bina; ev, set’ (KurT 2002: 99, 248). tam ‘dam; duvar’ (İML 1988: 67, 96). tam ‘bina, duvar’ (ME 1993: 182). tam ‘dam, çatı; duvar, bina’ (KE 1997: 592). tam ‘duvar; ev, bina’ (NF 1998: 401). M-KıpT. dam ‘dam’ (KFLT 1989: 964). ɖam ‘dam, çatı’ (DM 2003: 80). dam ‘ev, bina’ (KF 2006: 94). tam ‘bir şeyin tiş yüzü, dam, elbise’ (KİLE 1931: 97). tam ‘dam’ (KFLT 1989: 1070). tam ‘ev, dam’ (GT 1989: 443). tam ‘duvar’, tam iw ‘kerpiçten ev’ (İMS 1992: 599). ʔam üsti ‘top of the house’ (RH 2000: 250). ʔam üsti ‘dam üstü, baca’ (KMT 2002: 142).

2104. tam II (< ar. tām):

tam tam CC-A 64b/7

tam 64r/7 (Drimba 2000: 123).

ET. tam ‘tam’ (ETŞ 1992: 435). M-Kıpt. tam ‘tamamıyla’ (GT 1989: 443).

2105. tam-: damlamak.

tamar tamar CC-A 59a/10, 60b/9, 60b/10

tamadırğan tamadırğan CC-A 60b/1

tammiş tāmīs CC-A 61a/15. CC-A 61a/15

işa. f. → tāmīs *yani* tapmis ‘invenit’, Tamar ‘stillat’, CC-A 60b/1 *anl. f.* → Tamadırğan ‘guttas effundens’ (Kuun 1880: 285). там (v) ‘tröpfeln’, тама дырған, тамар (Radloff 1887: 49). tam- ‘tröpfeln’ (Grønbech 1942: 233). tamadırğan 60r/1, tamar 60r/9, 60r/10 (Drimba 2000: 116); tāmīs 60v/15 (Drimba 2000: 117). ET. krş. tamış- ‘damlatmak’ (Gabain 2000: 296). OT. tam- ‘damlamak’ (KB: 420; DH: 221; DLT-Atalay 2006: IV-566). krş. tamçır- ‘damlamak, serpilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-567). tamçur- ‘sepelemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-567). tamgır-/tamgur- ‘damlıya yazmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-568). tamın- ‘yağ çıarmak, taktir etmek’, tamındı suw ‘su damlası’ (DLT-Atalay 2006: IV-568). tamış- ‘damlaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-568). tamıt- ‘damlatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-568). tamtur- ‘damlattırmak, damzırtmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-569). tamur- ‘-burun- kanamak, damlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-569). tamuz- ‘damlamak’ (KB: 420). tamuz- ‘damlatmak, damzırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-569). Hrz-T. tam- ‘damlamak’ (KE 1997: 592; KurT 2002: 248; NF 1998: 401). tammak ‘damlamak’ (İML 1988: 68). krş. tāmdu- ‘damlatmak’ (ME 1993: 182). tamim ‘damla’ (KurT 2002: 249). M-Kıpt. tam- → tamdı ‘damladı’ (KİLE 1931: 97). tam- ‘damlamak, damla damla akmak’ (KMES 1994: 305). tam- ‘damlamak’ (KK 1999: 124). tam- ‘damlamak’ (İMS 1992: 599; TK 2008: 326). krş. tam ‘yağmur damlası’ (KİLE 1931: 97). tamız-/tamuz- ‘damlatmak’ (BV 1986: 303). tamız-/tamuz- ‘damlatmak’ (İMS 1992: 600). tamla ‘damla’ (İMS 1992: 600). tamla ‘damla’ (KF 2006: 185). tamzır- ‘damlattırmak’ (BV 1986: 303). tamzır- ‘damlatmak’ (KK 1999: 124). tamzum ‘damlatılmış dalma’ (KİLE 1931: 97). tamzur- ‘damlatmak’ (İMS 1992: 600). taṅgla ‘damla’ (BV 1986: 303). Çağ. krş. tamız- ‘damlatmak’ (MK 1993: 547).

2106. tama: tamah.

tama tama CC-A 66b/28

Tāmā ‘avarita’ (Kuun 1880: 285). tāmā ‘Begierde’ (Radloff 1887: 51). tama ‘Geiz, Habsucht’ (Grønbech 1942: 233). tæmæ 66r/28 (Drimba 2000: 128). OT. ʔamāʕ ‘tamahkârlık’ (KB: 420). Hrз-T. ʔamaʕ ‘aşırı istek, hırs, tama’ (KE 1997: 592). krş. tamaʕlīg ‘tamalı, hırslı, istekli’ (KE 1997: 592). M-Kıpt. ʔamaʕkâr ‘hırs ve tamah eden, açgözlü’ (GT 1989: 443).

2107. tamak: boğaz.

tamak tamac CC-İ 48b/1

tamağın tamagın CC-A 58a/22. Tamac ‘guttur’ (Kuun 1880: 285). tamak ‘die Kehle’, тамағын (Radloff 1887: 49). tamaq ‘Kehle, Rachen’, tamayyn besle- ‘sich ernähren’ (Grønbech 1942: 233). tamac 48r/1 (Drimba 2000: 98); tamagın 57r/26 (Drimba 2000: 112). ET. tamgak/tāmğāk ‘boğaz, damak’ (ETŞ 1992: 435; Gabain 2000: 296). tamgak ‘damak, boğaz’ (ABH 2013: 223). OT. tamağ/tamak ‘boğaz’ (AH: LVIX). tamak ‘boğaz’ (Oğuz, Kıpçak ve Uyanlarca) (DLT-Atalay 2006: IV-566). tamgak ‘boğaz, damak’ (Türklerce) (DLT-Atalay 2006: IV-567). krş. tamgakla- ‘boğaza vurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-568). Hrз-T. tamağ ‘damak’ (KurT 2002: 248). tamak ‘küçük dil’ (İML 1988: 67). tamak ‘damak’ (ME 1993: 182; MM 2008: 259). M-Kıpt. damak ‘damak’ (DM 2003: 80). tamaq ‘damak’ (KİLE 1931: 97). tamak ‘damak, boğaz’ (BV 1986: 303). tamak ‘damak’ (KMT 2002: 142). tamak ‘boğaz’ (TK 2008: 326).

2108. tamaķar: tamahkar.

tamakar tamaker CC-A 66b/27

tāmākār ‘avarus’ ~ ar. طمعگار (Kuun 1880: 285). tāmākāp ‘begierig’ (Radloff 1887: 51). tamáker ‘habsüchtig’ (Grønbech 1942: 233). tæmæker 66r/27 (Drimba 2000: 128).

2109. tamam (< Ar. tamām): tam, tamam.

tamam tamā CC-A 70b/30

tamam tamam CC-İ 7a/9, 7a/10, 7a/11, 7a/12, CC-A 58a/32

CC-A 58a/32 *iş.a. f.* → Taman ‘perfectum’, tamam ‘complementum’ ~ ar. تَمَامٌ, tamam etarmen ‘compleo’, *iş.a. f.* tamam etkil *emir şekli* (Kuun 1880: 285). tamam ‘ganz und gar’, tamam әткіл (Radloff 1887: 50). tamam ‘vollständig; Vollendung’, tamam et- ‘vollenden’, benim küsengenimni tamam etkil ‘erfülle meinen Wunsch’, tamam tügel ‘ganz vollkommen’ (Grønbech 1942: 233). Tamam 6v/9, 6v/10, 6v/11 6v/12 (Drimba 2000: 43); tamam 57v/32 (Drimba 2000: 113); tamā 70r/19 (Drimba 2000: 132). OT.

tamam ‘tamam’ (AH: LVIX). tēmam ‘tamam, tam, bütün’ (KB: 435). Hrzt. tamām ‘tamam, tam, tamamlanmış’ (KE 1997: 592). tamām ‘tamam, bütün, eksiksiz, kusursuz; tamamıyla’ (NF 1998: 401). tamam ‘son; aynen, tamamen’ (KurT 2002: 248). tamām ‘eksiksiz, tam, tamam’ (MM 2008: 259). krş. tamāmet ‘tamam olma, eksiksizlik’ (MM 2008: 259). tamamī ‘hepsi’ (KE 1997: 593). M-Kıpt. tamām ‘tam, eksiksiz’ (MG 1984: 253). tamām ‘bütün’ (GT 1989: 442). tamām ‘tamam, eksiksiz, tam olma’ (KMES 1994: 305). tamām ‘tamam’ (KFLT 1989: 1070). tamām ‘tamam, eksiksiz olma’ (İMS 1992: 599). tamām ‘tam, tamam, tamamen’ (KH 2002: 140). tamām ‘tam, eksiksiz, tamam’, tamām al- ‘eksiksiz yapmak’, tamām eyle- ‘bitirmek, tamamlamak, sona erdirmek’, tamām ol- ‘eksiksiz, tam olmak’ (KF 2006: 185). tamām ‘tamamlama, ikmal etme’ (TK 2008: 326). Çağ. tamām/temām ‘tam, tamam, eksiksiz’ (MK 1993: 547, 551). krş. itmām ‘tamamlama, bitirme’ (MK 1993: 465). nā-tamām ‘eksik, noksan; yetişmemiş, ham’ (MK 1993: 510).

2110. tamar: damar.

tamar Tamar CC-İ 48b/23, CC-A 58b/21

Tamar ‘vena’, tamar sohar ‘sectio venae’ (Kuun 1880: 285). tamap ‘Ader’, tamap cökap (Radloff 1887: 49). tamar ‘Ader’ (Grønbech 1942: 233). Tamar 48r/23 (Drimba 2000: 98); tamar 58r/21 (Drimba 2000: 113). ET. tāmar/tamir ‘damar’ (Gabain 2000: 296). tamir ‘damar’ (ETŞ 1992: 435; ABH 2013: 223). OT. tamar/tamur ‘damar’ (DLT-Atalay 2006: IV-567, 569). tamur ‘damar, nabız’ (KB: 420). tamur ‘damar’, emgen tamur ‘şah damarı’ (TKT 2004: 333, 643). Hrzt. tamar ‘damar’ (ME 1993: 182). tamar ‘damar (vücutta)’ (KurT 2002: 249). tamir ‘damar’ (İML 1988: 68). tamur ‘damar’ (KE 1997: 594). tamar ‘damar’ (NF 1998: 401). M-Kıpt. damur ‘damar, bitki damarı’ (KF 2006: 94). damar/tamar/tamur ‘damar’ (İMS 1992: 600). damar ‘damar’ (DM 2003: 81). tamar ‘damar’ (KİLE 1931: 97; BV 1986: 303; KH 2002: 140). tamar ‘damar’ (KK 1999: 124; (KMT 2002: 142). tamar/tamar ‘vein’ (RH 2000: 108, 213). tamar ‘damar; şah damarı’ (TK 2008: 326). tamir ‘damar’ (MG 1984: 253). Çağ. damar ‘damar’ (MK 1993: 422).

2111. tamaşa: temaşa.

tamaşa Tamaşa CC-İ 45b/17, 45b/20

Tamasa ‘delectamentum’ ~ *ar.* تماشا (Kuun 1880: 285). tamasha ‘Schauspiel’ (Radloff 1887: 49). tamaşa ‘Unterhaltung, Schauspiel; Zerstreuung, Belustigung’ (Grønbech

1942: 233). Tamaşa 45r/17 (Drimba 2000: 94). OT. Krh-T. temâşâ ‘bakıp seyretme’ (DH: 222). krş. Hrż-T. temâşâ ‘seyr (etme)’ (ME 1993: 185). temâşâ ‘temaşa, seyir’ (KE 1997: 621). temâşâ ‘seyretme, gezme’ (MM 2008: 261). M-Kıpt. tamaşa: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 97). tamaşa → tamaşa et- ‘podziwiać’ (Bulg-M 1954: 74). tamaşa ‘temaşa, seyir’ (KK 1999: 124). tamâşâ ‘temaşa’ (DM 2003: 111). krş. tamaşalan- → tamaşalandı ‘tamaşa etti’ (KİLE 1931: 97). Çağ. temâşâ ‘bakıp seyretme, gezme’ (MK 1993: 551).

2112. tamçı: damla.

tamçı Tamzí CC-İ 52a/14

Tamzi ‘tubus’ (Kuun 1880: 285). Tamzí 51v/14 (Drimba 2000: 103). OT. M-Kıpt. tamçı ‘damla’ (KİLE 1931: 97).

2113. tamha: damga.

tamha tamha CC-A 81b/23

Tamha ‘vas’ (Kuun 1880: 285). *işa. f.* tamka ‘Siegel’ (Radloff 1887: 50). *işa. f.* tamya ‘Siegel’ (Grønbech 1942: 233). tamğa 81r/23 (Drimba 2000: 103). ET. tamga ‘damga, mühür’ (HUAS 1941: 112). tamga ‘damga, mühür’ = Skr. mudra (Mayt: 466). tamğa ‘damga, nişan, nişane’ (ETŞ 1992: 435). tamğa/tamğa ‘mühür, damga, elin ve parmakların sihirli hareketleri’ = Skr. mudrā (Gabain 2000: 296). tamga ‘nişan, tamga, işaret’ (HUAS 2014: 153). tamqa ‘дамга, клеймо’ (ТЕЭ 2008: 326). tamga ‘damga(lı)’ (Yen) (YKI 2013: 507). krş. tamdul- ‘yaktırmak’ (ETŞ 1992: 435). tamğaçı ‘damgacı’ (Gabain 2000: 296). tamğaçı ‘mühürdar’ (KUKY 2009: 281, 531; METY 2012: 321; Aydın 2012: 179). tamğaçı → oğuz bilge tamğaçı: Kül Tigin’in cenaze törenine Türgiş Kağan’ı temsilen katılan mühürdar (KUKY 2009: 139, 528; Aydın 2012: 174). tamgala- ‘damgalamak, mühürlemek’ (HUAS 1941: 112). tamgala- ‘damgalamak, işaretlemek’ (HUAS 2014: 153). tamgalıg ‘damgalı’ (Yen) (YKI 2013: 507). OT. tamğa ‘damga, mühür’ (KB: 420). tamğa ‘damga’, tamğa ur- ‘mühürlemek’ (TKT 2004: 643). tamga ‘damga, hakanın ve başkalarının damgası’ (DLT-Atalay 2006: IV-567). Şinasi Tekin Yarkand’daki Karahanlı metinlerini incelediği makalesinde *tamğaçi* kelimesinin ilk anlamını ‘keeper of seal’ olarak kaydetmiş ve A. C. Emre’nin *tamğa* < *tam-* ‘to flame, to blaze’ şeklindeki etimolojisine katıldığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra Yarkand’daki bu belgelerde sadece bir unvan (*lağab*) olarak yer aldığını da eklemiştir. bkz. *Tamğaçi el-Haccib b. el-Hasan el-Haccac b. Yūsuf b. Öge* (Tekin 1979-1980: 872, 873, 874). krş.

tamğaçı ‘damgacı, mühürdar’ (KB: 420). tamğala- ‘damgalamak, mühürlemek’ (KB: 420). tamğala- ‘hakanın damgasını –turasını- vurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-568). tamğalığ ‘bir kişilik sofrası; küçük ibrik; hakanın damgası bulunan eşya’ (DLT-Atalay 2006: IV-567). tamğalık ‘küçük ibrik; bir kişilik sofrası; hakanlardan başkasının yemek yememesi için damgalanmış’ (DLT-Atalay 2006: IV-567). Hrz-T. tamga ‘1. mühür ve nişan; 2. dağ ve damga’ (İML 1988: 68). tamğa ‘damga’ (ME 1993: 182). tamğa ‘damga, mühür’ (KE 1997: 593). krş. tamğala- ‘mühürlemek’ (KE 1997: 593). tamgalamak ‘1. mühürlemek; 2. damga ve nişan vurmak’ (İML 1988: 68). tamğalığ ‘damgalı, işaretli’ (ME 1993: 182; KurT 2002: 249). AO-Kıpt. tamğa ‘gümrük’ (AO 1996: 235). krş. tamğaçı ‘gümrükçü, gümrük memuru’ (AO 1996: 235). tamğalığ ‘damgalı, nişanlı’ (AO 1996: 235). Moğ. tamya /tamaya, tamag-a ‘brand, seal’ (Schwarz 2001: 3; Farquar 1966: 393); . G. Vernadsky’e göre *tamga* kelimesi Alanca *damyhæ* ‘thy sperm’ < *dæ* + *myg* ‘sperm’ kelimesinden gelmektedir ve Moğol istilası döneminde, 13. yüzyılda Rusçaya girmiştir (Vernadsky 1956: 188, 189). Rus. таможня < E-Rus. тамъга ‘Siegel; Stempel’, E-Rus. таможник ‘татарский сборщик податей; таможенник’ (Fasmer 1987: 18; Bushkovitch 1978: 383; Halperin 1983: 245; Menges 1963: 22). Tib. dam-ga, dam-k’a, t’am-ga, t’arm-ka ‘seal’ < Uyg. tamya; t’em yig ~ Moğ. tämdägläl ‘journal, agenda, mémorandum’ < tämdäk ‘sign, mark, proof, document, seal’ ~ tamaga (Laufer 1916: 488, 489). tamgh-āt bi’l-aḥmar: al tamga, Moğollarda en yüksek devlet mühürüdür (Amitai-Preiss 1994: 21).

2114. tamıçık: damla.

tamıçık tamyzık CC-A 60b/1, 60b/2

tamıçık tamızık CC-A 60b/1

Tamyzik ‘guttans’ (Kuun 1880: 285). *işa. f.* тамцык ‘Tropfen’ (Radloff 1887: 50). tamyzık 60r/1, tamızık 60r/1, tamyzık 60r/2 (Drimba 2000: 116).

2115. tamu: krş. tamuh, tamuḥ.

tamu Tamu CC-A 73a/30

Tamu ‘inferna’ (Kuun 1880: 285). tamu ‘Hölle’ (Grønbech 1942: 233). Tamu 72v/15 (Drimba 2000: 136).

ET. tamu (< Soğd. tmw) ‘cehennem’ (Mayt: 466). tamu ‘tamu, cehennem’ (HUAS 1941: 112). tamu < Soğd. tmw (tamu) ‘cehennem’ (AY-III 1991: 111). tamu ‘cehennem’ (ETŞ 1992: 435). tamu; T’MW ‘cehennem’ (< *Sogd.* tm-w ‘cehennem’)

(İKPÖ 1998: 214). tamu < bud. Sogd. tamu (tmw) ‘cehennem, cehennemli, tamu’ (Gabain 2000: 296). krş. tamuluğ ‘cehennemlik’ (Mayt: 467). OT. tamu/tamuğ ‘cehennem’ (KB: 420). tamuğ ‘cehennem’, gayy atlıg tamuğ ‘cehennemde bir vadi’, tamuğ otı ‘cehennem ateşi’ (TKT 2004: 365, 643). tamu ‘cehennem’ (DLT-Atalay 2006: IV-569). krş. tamuluk ‘cehennemlik’ (KB: 420). HrZ-T. tamuğ ‘tamu, cehennem’ (İML 1988: 68). tamuğ ‘cehennem, ateş’ (ME 1993: 182). tamuğ ‘cehennem’ (KE 1997: 593; NF 1998: 402; KurT 2002: 249; MM 2008: 259). krş. tamuğluğ/tamuğluk ‘cehennemlik, cehenneme girecek olan’ (KE 1997: 593). tamuğluğ/tamuğluk ‘cehennemlik’ (NF 1998: 402). M-KıT. tamu ‘cehennem’ (GT 1989: 443; KFLT 1989: 1070; KMT 2002: 142). tamuğ ‘cehennem’ (İMS 1992: 600). tamuq ‘hell’ (RH 2000: 61). tamuv ‘cehennem’ (KİLE 1931: 97). krş. tamuğlı ‘cehenneme girecek olan’ (İMS 1992: 600). Çağ. tamuğ ‘cehennem’ (MK 1993: 547). O-Moğ. damuq ‘hell’ (RH 2000: 68).

2116. tamuh: cehennem; *krş.* tamu, tamuq.

tamuh	tamuh	CC-A 82a/26
-------	-------	-------------

tamuh ^{ka}	tamuh ^{ca}	CC-A 80b/5-6
---------------------	---------------------	--------------

Tamuh (Kuun 1880: 285). tamuq ‘Hölle’ (Grønbech 1942: 233). tamuq-ca 80r/5-6 (Drimba 2000: 140); tamuq 81v/26 (Drimba 2000: 143).

2117. tamuq: cehennem; *krş.* tamu, tamuh.

tamuq	Tamuc	CC-İ 36a/26
-------	-------	-------------

tamuqdağılar	tamuchdageler	CC-A 63b/3
--------------	---------------	------------

tamuqqa	tamucka	CC-A 59b/9
---------	---------	------------

tamuqqa	tamucka	CC-A 63b/5
---------	---------	------------

tamuqnı	tamukni	CC-A 74b/24
---------	---------	-------------

tamuqta	tamuchta	CC-A 63b/12, 63b/13
---------	----------	---------------------

tamuqūg	tamuchuug	CC-A 63b/29
---------	-----------	-------------

tamuc, tamuchdage ‘infernalis’ (Kuun 1880: 285). тамук ‘Hölle’, тамукның, тамукка, тамукны, тамукта, тамуктабылар (Radloff 1887: 50). *işa. f.* tamuq ‘Hölle’, tamuqdayylar ‘die in der Hölle sind, die Höllischen’ (Grønbech 1942: 233). Tamuc 35v/25 (Drimba 2000: 81); tamucka 59r/10 (Drimba 2000: 115); tamuchdageler 63r/3, tamucka 63r/5, tamuchta 63r/12, tamuchta 63r/13 (Drimba 2000: 121); tamuchuug 63r/29 (Drimba 2000: 122); tamukni 74r/12 (Drimba 2000: 138).

2118. tan: ; *krş.* tañ I, tāñ.

tanda tanda CC-İ 36b/28

tanda ~~tanda~~ CC-İ 36b/28

tan~~a~~da tāda CC-İ 36b/29

tanda (Grønbech 1942: 233, 234). <tanda> 36r/27, *tanda* 36r/27, <tāda> 36r/28 (Drimba 2000: 82). ET. tang ‘tan, tan vakti’ (Hsüan-X 1975: 173). tan ‘sabah rüzgârı’ (ETŞ 1992: 435). tañg ‘tan, parlak’ (ETŞ 1992: 435). tañ; T’NK ‘tan, gün ağarması’ (İKPÖ 1998: 214). tañ ‘sabah’ (Gabain 2000: 296). ta ‘tan, şafak’ (IB: 59). tañ ‘tan vakti’ (KUKY 2009: 214, 531; Aydın 2012: 179; AY-YK 2012: 258). tañ ‘tan, tan vakti, şafak vakti’ (METY 2012: 321). tañ ‘tan, şafak’ (Mir) (YKI 2013: 507). *krş.* tañla-; T’NKL’ ‘(günle ilgili olarak) doğmak, ağarmak’ (İKPÖ 1998: 214). tañla- ‘ortalık ağarmağa başlamak’ (Gabain 2000: 297). talar- ‘(tan) atmak, (şafak) sökmek’ (IB: 59). tanlar- ‘tan atmak, şafak sökmek’ (Mir) (YKI 2013: 507). OT. tañg ‘tan, sabah vakti’ (KB: 421). ta (I) ‘sabah’, ta başında kirgen ‘sabahlayan, sabaha eren’ (TKT 2004: 645). tañg ‘tan’ (AH: LVIX). tan ‘sabah, akşam, esen serin esinti’ (DLT-Atalay 2006: IV-569). tañg ‘tan; sabah vakti’, tañg at- ‘tan yeri ağarmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-570). Hrız-T. dañg ‘tan, şafak’ (ME 1993: 112). tañ ‘fecir’ (İML 1988: 68). tañg ‘tan, şafak’ (ME 1993: 182). tañ I ‘tan, şafak’ (KE 1997: 594). ta ‘tan, şafak’ (NF 1998: 402). tañ I ‘tan vakti, sabah’, tañ at- ‘gün ağarmak’, tañdağı ‘sabahki, sabahleyinki’ (KurT 2002: 60, 249). tañ ‘sabah vakti, tan’, tañ namāzı ‘sabah namazı’ (MM 2008: 259). *krş.* tañdası ‘yarın, yarınki gün’ (KE 1997: 594). tañla ‘yarın, daha sonraki gün’ (KE 1997: 594). tañlası ‘yarın, yarınki gün’ (KE 1997: 595). M-KıpT. tañ ‘sabah’ (KK 1999: 124). tañ = Ar. al-şubḥ = Far. bâm ‘dawn’, tangda ‘tomorrow’ (RH 2000: 131, 236). tañ ‘seher vakti, tan’ (KMT 2002: 142). tañg ‘tan’ (BV 1986: 303). tañg ‘tan, sabah vakti’, tañg karanğ usı ‘alaca karanlık’ (İMS 1992: 600). tañg/tañ ‘tan vakti, sabah vakti’ (TK 2008: 326). *krş.* dañla ‘yarın’ (KF 2006: 95). tañgdası kün ‘ertesi kün’ (İMS 1992: 600). tañla ‘sabah erken, şafak atarken’ (KİLE 1931: 98). tañgla ‘yarın’ (KK 1999: 124). Çağ. tañg ‘tan, sabah’ (MK 1993: 547). *krş.* tañgla ‘sabahleyin’ (MK 1993: 547). tañglalık ‘yarınlık’ (MK 1993: 547).

2119. tāj: krş. tan, tañ I.

tānda	tānda	CC-İ 36b/27
-------	-------	-------------

tānda 36r/26 (Drimba 2000: 82).

2120. tan-: inkar etmek; *krş.* tana-.

tandum	tandum	CC-İ 19a/19
tañıl	tañıl	CC-İ 19a/20
tanarmen	tanařmẽ	CC-İ 19a/18

Tanarmen ‘nego debitum’, tangil (Kuun 1880: 284). таң (v) ‘sich absagen, leugnen’, таһармән, тандым, таңбыл (Radloff 1887: 48). tan- ‘leugnen’ (Grønbech 1942: 233). Tan[a > a]rmẽ 18v/18, Tand[u > i]m 18v/19, Tangıl 18v/20 (Drimba 2000: 59). ET. tan- ‘yadsımak, tanımamak, inkar etmek’ (AY-III 1991: 112). tan- ‘inkâr etmek’ (ETŞ 1992: 436). tañ- ‘inkâr etmek’ (Üİ 1998: 178). tan- ‘inkâr etmek’ (Mayt: 467; Gabain 2000: 296). OT. tan- ‘inkâr etmek’ (KB: 421). tan- ‘inkâr etmek, iman etmemek’, (TKT 2004: 645, 646). tan- ‘inkâr etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-569). krş. tağan ‘inkâr eden, küfre dalan’ (TKT 2004: 647). tañlı ‘kâfir, iman etmeyen, inkâr eden’ (TKT 2004: 647). ta(i)l- ‘inkâr edilmek’ (TKT 2004: 647). tañş- ‘birbirine karşı borçlarını inkâr etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-572). tanmağ ‘inkâr etme’ (TKT 2004: 647). tanmağlık ‘küfr’ (TKT 2004: 647). tantur- ‘inkâr ettirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-572). Hrz-T. dan- ‘reddetmek, kabullenmemek’ (ME 1993: 112). dān-/tan-/tān- ‘kabul etmemek, inkâr etmek, inanmamak’ (KurT 2002: 100, 261). tan- ‘inkar etmek’ (KE 1997: 594; NF 1998: 402). tan- ‘inkâr etmek, reddetmek’ (KurT 2002: 249). krş. tānigli ‘azgın, kâfir, imansız’ (KurT 2002: 261). tānmāklik ‘inançsızlık, zığınlık’ (KurT 2002: 262). M-KıpT. tan- ‘inkar etmek, kabul etmek’ (İMS 1992: 600). tan- ‘inkâr etmek’ (TK 2008: 326). tanmağ ‘inkâer etme’ (TK 2008: 326).

2121. tañuş: mucize.

tañuş	tang	CC-A 61b/13
-------	------	-------------

tangis ‘hayret, şaşkınlık; mucize?’ (Kuun 1880: 284). *iş.a. f.* tañuş ‘Wunder’, tañuş sözü ‘die wunderbaren Worte. das Evangelium’ (Grønbech 1942: 235). tangus 61r/13 (Drimba 2000: 118). OT. krş. tañğ ‘şaşılabak, acaip şey’ (KB: 421). ta (II) ‘tuhaf, şaşılması’, ta iş ‘şaşılası, korkunç iş’, ta kel- ‘şaşırtmak, hoşla gitmek’ (TKT 2004: 645). tañğ ‘hayret’ (AH: LVIX). Hrz-T. krş. tañğ ‘tuhaf, acayip’ (ME 1993: 182). tañ II

‘acayıp, tuhaf’ (KE 1997: 594). tañ II ‘hayret, şaşkınlık’ (KurT 2002: 249). tañ ‘şaşılabak şey’ (MM 2008: 259). dañğırka- ‘şaşmak, hayret etmek’ (ME 1993: 112). tañğırka- ‘şaşmak’ (ME 1993: 182). M-KıpT. krş. tañ ‘taaccüp’ (KİLE 1931: 98).

2122. tanı-:tanımak, bilmek; krş. tanu-.

tanıdum	tanıdum	CC-İ 8a/4
tanımağ	tanımac	CC-İ 8a/6
tanımış	tanımıs	CC-A 76b/11
tanırmēn	tanırmē	CC-İ 8a/3
tanıgıl	tanıgıl	CC-İ 8a/5
tanıgız	tanıgıs	CC-A 63b/36

Tanırmēn ‘cognosco’, tanıgil *emir şekli*, tanımis *geçmiş zaman*, tanımac ‘notio’ (Kuun 1880: 284). таны (v) ‘kennen’, танырмән, таныдым, танығыл, танымак, танығыз, танымыш (Radloff 1887: 48). tany- ‘kennen, erkennen; wissen’, ovlum bejini tanymyş ‘mein Sohn hat seinen Herrn erkannt’, tanymaq (Grønbech 1942: 234). Tanırmē 7v/3, Tanıdum 7v/4, Tanıgıl 7v/5, Tanımac 7v/6 (Drimba 2000: 44); tanıgis 63r/36 (Drimba 2000: 122); tanımiş 76r/10 (Drimba 2000: 139). OT. tanu- ‘tanımak’ (KB: 422). tanu- ‘danışmak; işaret etmek, söylemek, emretmek; tavsiye etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-572). krş. tan(ı)ş- ‘istişare etmek, müzakere etmek’ (TKT 2004: 647). tanul- ‘söz söylenmek; söz geçilmek; işaret edilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-572). tanuş- ‘danışmak; işaretleşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-572). tanut- ‘başkasına söz erіştirmeyi tavsiye ve emretmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-573). Hrz-T. tanı/u- ‘tanımak’ (KE 1997: 594). tanı- ‘tanımak’ (NF 1998: 402). M-KıpT. danı- → danıgıl ‘consult!’ (RH 2000: 76). tanu- ‘tanımak’ (TK 2008: 326). krş. tañ- ‘danışmak’ (KMT 2002: 142). tañış ‘bildil, tanıdık’ (DM 2003: 111). tañış- → tañıştı ‘danıştı, müşavere etti’ (KİLE 1931: 97). tañışq ‘danışık, müşavere’ (KİLE 1931: 97). tañışık ‘istişare, müşavere’ (GT 1989: 444). tañışmaq ‘danışmak, meşveret etmek’ (KİLE 1931: 97). Çağ. tanı- ‘tanımak’ (MK 1993: 547).

2123. tanıhlık:tanıklık.

tanıhlıq	tanıhlık	CC-A 67a/13
----------	----------	-------------

таныклык ‘Zeugnis’ (Radloff 1887: 48). tanyxlyq ‘Zeugnis’, jalıan tanyxlyq bermegil ‘du sollst kein falsches Zeugnis reden’ (Grønbech 1942: 234). tanıxlik 66v/8 (Drimba

2000: 129). OT. tanuqluq ‘tanık, şahit’ (KB: 422). tanukluk ‘şahitlik, tanıklık; tutak’ (DLT-Atalay 2006: IV-572). Hrz-T. tanuqluq ‘tanıklık, şahitlik’ (ME 1993: 183). tanuqluq ‘tanıklık’ (NF 1998: 404). M-Kıpt. danuqluq → danuqluq ver- ‘świadczyć, być świadkiem’ (Bulg-M 1954: 50). tanıklık/tanuqlık ‘şahitlik’ (DM 2003: 111). tanuqlık ‘şahitlik, tanıklık’, tanıklık vir- ‘şahitlik etmek, tanıklık etmek’ (KF 2006: 186). danuqlık ‘şehadet, şahitlik, tanıklık’ (KFLT 1989: 964). danuksuz ‘şahitsiz’ (KFLT 1989: 965). tanuqluq ‘şehâdet’ (BV 1986: 303). tanuqluq ‘şahitlik’, tanuqluq vir- ‘şahitlik etmek’ (GT 1989: 444). tanuqluq ‘şahitlik’ (İMS 1992: 600). tanuqluq ‘tanıklık, şahitlik’ (KMES 1994: 306). Çağ. tanuqluq ‘tanıklık’ (MK 1993: 547).

2124. tanık:tanık.

tanıqı taneke CC-A 62b/17
 танык ‘Zeuge’, таныкы (Radloff 1887: 48). tanyq ‘Zeuge’ (Grønbech 1942: 234). tan/e/k[e > i] 62r/17 (Drimba 2000: 119). ET. tanuk ‘tanık, şahit’ (HUAS 1941: 112). tanuq ‘şahit, tanık’ (Gabain 2000: 296). krş. tanukla- ‘kanıtlamak, tanıtlamak, ispat etmek’ (AY-III 1991: 112). tanuqla- ‘tanıklık etmek, şehadet etmek’ (ETŞ 1992: 436). tanuq-la- ‘tanıklamak, şehadet etmek’ (Üİ 1998: 178). tanuq-la ‘ispat etmek’ (Gabain 2000: 296). tanukla- ‘kanıtlamak, tanıklamak, ispat etmek’ (ABH 2013: 223). tanuklamak ‘kanıtlama, tanıtlama, ispat etme’ (AY-III 1991: 112). OT. tanuq ‘tanık, şahit’ (KB: 422). tanuq ‘1. tanık, şahit; 2. doğru, gerçek şahit’, tanuq kıl- ‘tanık tutmak’, hâlde tanuq bol- ‘hazır bulunup tanık olmak’, rāst tanuq ‘gözetip koruyan, esma-yı hüsnadan: müheymîn’ (TKT 2004: 369, 596, 653). tanuk ‘şahit, tanık’ (DLT-Atalay 2006: IV-572). Hrz-T. tanık ‘şahitlik’ (İML 1988: 68). tanuq ‘tanık, şahit’ (ME 1993: 182). tanuq ‘tanık’ (MM 2008: 259). tanuq ‘tanık, şahit’ (NF 1998: 404). krş. tanuksuz ‘tanıksız’ (NF 1998: 404). M-Kıpt. danuq → danuq ol- ‘świadczyć, być świadkiem’ (Bulg-M 1954: 50). danuq ‘şahit, tanık’ (KFLT 1989: 965). danuq/tanuq ‘şahit’ (KFLT 1989: 1070). tanıq/tanuq ‘şahit’ (DM 2003: 111). tanuq ‘şahit’ (KİLE 1931: 98). tanuq ‘şahit’ (GT 1989: 444). tanuq ‘şahit’, tanuq tik-, tanuq tırgiz- (İMS 1992: 600). tanuq ‘şahit, tanık’ (KF 2006: 185).

2125. tanıklat-: bildirmek.

tanıqlatırmēn tanıqlatırmē CC-A 62a/3
 Tanıqlatırmē (tanıqlatırmēn) ‘testificor’ (Kuun 1880: 284). таныклат (v) ‘bezeugen’, таныклатырмаñ (Radloff 1887: 48). tanyqlat- ‘verkünden’, men tanyqlatyr-men sizge

ulu sövünč ‘ich verkünde euch eine grosse Freude’ (Grønbech 1942: 234). tanıklatirmē 61v/2 (Drimba 2000: 118). ET. tanuklat- ‘kanıtlanmasını sağlamak, kanıtlatmak, tanıtlatmak, ispat ettirmek’ (AY-III 1991: 112).

2126. tanla-: seçmek, ayırmak.

tanlarmen ⁿ	Tanlaŕmē	CC-İ 8b/15
tanladum ^m	Tanladū	CC-İ 8b/16
tanla	Tanla	CC-İ 8b/17

Tanlarmen ‘cerno’, tanla *emir şekli* (Kuun 1880: 284). таңла (v) ‘wählen (eigentlich im Zweifel sein, ob man dies oder jenes behmen soll?)’, таңлармән, таңладым, таңла (Radloff 1887: 48). tanla- (?) ‘aussuchen, auswählen’ (Grønbech 1942: 233, 234). Tanlarmē 8r/15, Tanladū 8r/16, Tanla 8r/17 (Drimba 2000: 45). OT. Hrz-T. tanlamak ‘seçmek’ (İML 1988: 68). M-KıpT. tanla- ‘şaşırmak, hayret etmek’ (KMT 2002: 142). Çağ. taŋla- ‘şaşırmak, hayret etmek’ (MK 1993: 547).

2127. tanlaş-: incelemek, denemek.

tanlaşurmen ⁿ	tanlaşurmē	CC-İ 12a/15
tanlaştın	tanlaştın	CC-İ 12a/16
tanlaş	tanlaş	CC-İ 12a/17

Tanlasurmen ‘examinio’, tanlas *emir şekli* (Kuun 1880: 284). танлаш (v) ‘untersuchen’, танлашырмән, танлаштым, танлаш (Radloff 1887: 48). tanlaš- ‘untersuchen, erproben’ (Grønbech 1942: 234, 235). Tanlaşurmē 11v/14, Tanlaştın 11v/15, Tanlas 11v/16 (Drimba 2000: 50).

2128. tansık: muazzam.

tansık	Tanŕıc	CC-A 81a/10
--------	--------	-------------

Tansic ‘rarus’ (Kuun 1880: 284). taŕsyq ‘wunderlich, köstlich’ (Grønbech 1942: 235). <T>anŕıc 80v/10 (Drimba 2000: 140). ET. taŋsuk ‘1. tatlı, nefis, lezzetli, değerli; 2. acayip, kıymetli, değerli’ (ETŞ 1992: 436). taŕsuk ‘fevkalâde, hayrete değer olma’ (Gabain 2000: 45). taŕsuk ‘kıymettar, ender, hayrete şayan olma’ (Gabain 2000: 297). taŕsuk ‘şaşılacak, acayip’ (Yen) (YKI 2013: 507). OT. taŋsuk ‘acâyip’ (KB: 421). taŋsuk ‘nâdide, nefis’ (AH: LVIX). taŋsuk ‘şaşılacak, acayip’ (DLT-Atalay 2006: IV-571). krş. taŋguk ‘armağan’ (KB: 421). taŋguk ‘hakanlara sefer ve benzeri zamanlarda

yemek ve ipek kumaş gibi şeylerden verilen armağan' (DLT-Atalay 2006: IV-572). Hrzt. daᅡsuk 'tuhaf, acayip' (ME 1993: 113). tansuh 'nefis, harika, şaşılası, nadir' (KE 1997: 595). taᅡsuk 'yeni ve acayip' (ME 1993: 183). taᅡsuk '1) mucize, acayip, tuhaf; 2) takas, değiş tokuş' (KurT 2002: 250). krş. daᅡsukla- 'tuhafsınmak, acayip bulmak' (ME 1993: 113). M-Kıpt. taᅡsıq 'taaccüp olunacak şey' (KİLE 1931: 98).

2129. tanu-: tanımak; tanur kişi 'tanıdık'; krş. tanı-.

tanur Tanur CC-İ 50a/9

Tanur chisi 'homo doctus' (Kuun 1880: 284). *işa. f.* таны (v) 'kennen', таныр киři (Radloff 1887: 48). *işa. f.* tany- 'kennen, erkennen; wissen', tanur kişi 'ein erfahrener Mensch' (Grønbech 1942: 234). Tanur 49v/9 (Drimba 2000: 100).

2130. tanuᅡ: tanık.

tanuᅡ tanuc CC-İ 28b/18

Tanuc 'testis' (Kuun 1880: 284). tanuᅡ 'Zeuge' (Grønbech 1942: 234). Tanuc 28v/18 (Drimba 2000: 71). OT. Hrzt. tanuᅡ 'tanık, şahit' (KE 1997: 595). tanuᅡ 'tanık, tanıklık' (KurT 2002: 250). krş. tanuᅡsuz 'tanıksız, şahitsiz' (KE 1997: 596).

2131. tanuᅡluk: tanıklık.

tanuᅡluk tanucluc CC-İ 22a/21, 28b/15, 28b/16, 28b/17

Tanucluc berumen 'perhibeo testimonium', tanucluc bergil *emir şekli* (Kuun 1880: 284). таныклык 'Zeugnis', таныклык бәрімән (Radloff 1887: 48). tanuᅡluᅡ 'Zeugnis', tanuᅡluᅡ ber- 'zeugen, Zeugnis ablegen' (Grønbech 1942: 234). Tanucluc 21v/21 (Drimba 2000: 63); Tanucluc 28v/15, 28v/16, 28v/17 (Drimba 2000: 71). OT. tanuᅡluk 'şahitlik, tanıklık', tanuᅡluk bér- 'şahitlik etmek, tanıklık vermek' (TKT 2004: 653). tanuᅡluk 'tanıklık, şehâdet' (AH: LVIX). Hrzt. tanuᅡluk 'tanıklık, şahitlik' (KE 1997: 595). tanuᅡ 'tanık, şehadet' (KurT 2002: 250).

2132. taᅡ I: taᅡda 'yarın'; taᅡ erte 'sabah'; taᅡ sara 'şafak kızılığı'; krş. tan.

taᅡda Tangda CC-İ 31a/2, 36b/28

taᅡ Tank^{er}ta CC-İ 36b/19

taᅡ taᅡ CC-İ 36b/21

taᅡ Taᅡ CC-İ 36b/30

taŋ tang CC-A 66a/33

taŋ̃ tanŋ CC-A 66a/33

Tan̄k ertä ‘mane’, tangda/tanda ‘cras’, tanda deul ‘perendie’, tang saraunda ‘diluculo’, tang sara ‘diluculum’ (Kuun 1880: 284). таң ‘Tagesanbruch’, таң äptä ‘in aller Frühe’, таңда ‘morgen’ (Radloff 1887: 48). таң 1) ‘Morgen, Tagesanbruch’, таң erte ‘Morgen’; 2) ‘Prima (kanonische Stunde)’ (Grønbech 1942: 234); таңда (Grønbech 1942: 233, 234). Tan<g>da (Drimba 2000: 74); [Tan erta > *Tankertæ*] 36r/18, таң 36r/20, Tangda 36r/27, Ta[n > ŋ] 36r/29 (Drimba 2000: 82); tanŋfara 65v/33 (Drimba 2000: 127).

2133. taŋ II: mucize; *krş.* tağ II.

taŋların tanglрін CC-A 72b/28

таң ‘Wunder’, таңларың (Radloff 1887: 48). таң ‘Wunder’ (Grønbech 1942: 234). tanglрін 72r/14 (Drimba 2000: 135). OT. *krş.* taŋğıl- ‘şaşırmak’ (KB: 421). taŋğırқа- ‘hayret etmek’ (KB: 421).

2134. taŋıl-: sarmak, desteklemek.

taŋıl taŋıl CC-A 82b/17

işa. f. – anl. f. Cangil ‘liga’ (Kuun 1880: 267); [Kelimenin okunmasıyla ilgili olarak G. Kuun’un ve W. W. Radloff’un yayınlarında paralel bir farklılık söz konusudur. Kelimenin ilk harfi c olarak düşünülmüştür; ayrıca her iki bilim adamı da kam- olarak madde başı yaptıkları fiili kama- fiiliyle karşılaştırmışlardır. kama- fiilinin, G. Kuun’a göre cangil ya da W. W. Radloff’a göre камҗыл olan fiille ilgisi yoktur. *bkz.* kama-] cangil ‘bağla’ *krş.* kamadi (Kuun 1880: 267). кам (v) ‘bağlamak’, камҗыл, камады (Radloff 1887: 25). *işa. f.* таң- ‘bündeln, zusammenbinden’ (Grønbech 1942: 234). taŋıl 82r/16 (Drimba 2000: 143). OT. taŋğıl- ‘iple sarılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-571). *krş.* taŋğ- ‘bir şey ile sarmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-570). taŋğın- ‘bir sargı ile sarmak; bir işi başlı başına yapmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-571). M-KıpT. *krş.* tan- ‘şaşırmak’ (BV 1986: 303).

2135. taŋış: mucize.

taŋış taŋıs CC-A 76b/14

Tangis ‘miraculum’ (Kuun 1880: 284). таңыш ‘Wunder’ (Radloff 1887: 48). taŋyş ‘Wunder’ (Grønbech 1942: 235). taŋış 76r/13 (Drimba 2000: 139).

2136. tañış-: tanışmak.

tañışıp tañışıp CC-A 82b/3

Tangisip jatir ‘ardore febrili aggravatur’ (Kuun 1880: 284). таңыш (v), таңышып жатыр (Radloff 1887: 48). tañyş- [tañiř-] <? ‘erglühen, tañyşyp jatyr (Grønbech 1942: 235). tañiřip 82r/3 (Drimba 2000: 143).

2137. tañla- I: şaşırmaq.

tañladum tangladū CC-İ 18a/9

tañlarmen tanglařmē CC-İ 18a/8

Tanglarmen ‘mīror’, tanglarlar ‘admirantur’ (Kuun 1880: 284). таңла (v) ‘sich wundern’, таңлармән, *iřa. f.* таңладым (Radloff 1887: 48). tañla- ‘sich wundern’ (Grønbech 1942: 233, 234). Tanglarmē 17v/8, Tangladū 17v/9 (Drimba 2000: 57). ET. tangla- ‘şaşırmak, hayrette kalmak’ (Hsüan-X 1975: 174). tangla- ‘şaşmak, şaşırmaq, hayret etmek’ (AY-III 1991: 112). tañla- ‘hayret etmek, şaşmak’ (Gabain 2000: 296). tañla- ‘şaşmak, şaşırmaq, hayret etmek’ (ABH 2013: 223). OT. tañgla- ‘şaşmak, taaccüp etmek’ (KB: 421). tala- ‘şaşmak, şaşırmaq’ (TKT 2004: 647). tañgla- ‘danlamak, taaccüp etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-571). krş. tañğ ‘şaşacak, şaşılacak nesne’ (DLT-Atalay 2006: IV-570). tañglaş- ‘şaşmak, taaccüp etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-571). tañglat- ‘danlatmak, şaşırtmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-571). Hrз-T. tanlamak ‘taaccüp etmek’ (İML 1988: 68). tañgla- ‘şaşmak’ (ME 1993: 182). tañla- ‘şaşırmak, hayret etmek’ (KE 1997: 595). tañla- ‘şaşırmak, hayret etmek’ (KurT 2002: 249). krş. tañlan- ‘hayret edilmek’ (KE 1997: 595). tañlaş- ‘karşılıklı şaşırmaq, hayret etmek’ (KE 1997: 595). M-KıpT. tañla- → tañladı ‘taccip etti’ (KİLE 1931: 98).

2138. tañla- II: tercih etmek, seçmek.

tañlaptur tañlaptı CC-A 70b/33

tañlarlar tañlarlar CC-A 70a/14

Tanglaptr ‘elegit’ (Kuun 1880: 284). таңла (v) ‘wählen (eigentlich im Zweifel sein, ob man dies oder jenes beghmen soll?)’, *işa. f.* таңлап тыр (Radloff 1887: 48); anl. f. таңларлар (< таңла (v) ‘sich wundern’) (Radloff 1887: 48). tañla- ‘aussuchen, auswählen’, seni tañlap-tur qonusya ‘er hat dich zu (seiner) Wohnung auserwählt’

(Grønbech 1942: 233, 234, 235). taŋlarlar 69v/7 (Drimba 2000: 131); taŋlaptur 70r/21 (Drimba 2000: 132).

2139. taŋlançih: harikulade; *krş.* taŋlançık.

taŋlançih taŋlaneih CC-A 73b/22

taŋlançih (Kuun 1880: 284). taŋlançyχ ‘wunderbar’ (Grønbech 1942:). tangla/n/çix 73r/19 (Drimba 2000: 137).

2140. taŋlançık: harikulade; *krş.* taŋlançih.

taŋlançık taŋlaneik CC-A 79b/6

Taŋlançık ‘admirabilis’ (Kuun 1880: 284). таңлаңцык ‘wunderbar’ (Radloff 1887: 48). taŋlancyq ‘wunderbar’ (Grønbech 1942: 235). taŋlančik 79r/6 (Drimba 2000: 140). ET. taŋlançığ ‘nadir, hoş, fevkalade’ (ETŞ 1992: 436).

2141. tap: tap tap damlanın düşmesini taklit eden yansıma ses ‘tıp tıp’.

tap tap CC-A 60b/1, 60b/1

W. Bang söz konusu ifadenin *yansıma kelime* olduğunu kaydetmiştir. (Bang 1912: 336). tap tap: Haec geminatio onomat. sonum stillantis guttae imitatur (Kuun 1880: 284). тап тап ‘nachahmung des fallenden tropfens oder der zufallenden’ (Radloff 1887: 49). tap 60r/1, 60r/1 (Drimba 2000: 116). çap çap: ses bildiren bir kelime; kamçı vurulurken çıkan ses ve dudağın şapırtısının anlatılması’ (DLT-Atalay 2006: I-318; IV-135). zap zap ‘çabuk çabuk, hızlı hızlı yürümekten çıkan sesi anlatır.’ (DLT-Atalay 2006: IV-319).

2142. tap-: bulmak.

tapmasaŋ tapmaŋsaŋ CC-A 61a/23-24

tapmasaŋ tapmα ŋsaŋ CC-A 61a/24

tapğaysız tapgayfıs CC-A 62a/4-5

taparbız ta parbıs CC-A 62b/27-28

taparbız taparbıs CC-A 63a/6

taptılar tappedilar CC-A 62b/9

tapmazsen tapmaŋŋe CC-A 62b/21

tapğar tapgā CC-A 72b/22

tapmasaŋ tapmɑsaŋ CC-A 61a/23-24, 61a/24

tabubtur tabubtur CC-A 69b/23

Tapgaysis ‘invenietis’ (Kuun 1880: 284). тап (v) ‘finden’, тапарбыз, таптылар, тапкан, тапкаисыз, тапмасаң, тапмассӕн (Radloff 1887: 49). tap- ‘finden’, ary seni tabub-tur ham sili ‘er hat dich für heilig und rein befunden’ (Grønbech 1942: 235). tapmæ ʃæŋ 60v/23-24, tapmæʃæŋ 60v/24 (Drimba 2000: 117); tap gayʃis 61v/4-5 (Drimba 2000: 118); ta parbis 61v/27-28 (Drimba 2000: 119); tapgayʃis 61v/36 (Drimba 2000: 119); taptilar 62r/8 (Drimba 2000: 119); tapmaʃfe(n) 62r/21 (Drimba 2000: 120); taparbis 62v/6 (Drimba 2000: 120); tabubtur 69r/14 (Drimba 2000: 130); tapgã 72r/11 (Drimba 2000: 135). ET. tap- ‘elde etmek, bulmak, rast gelmek’ (ETŞ 1992: 436). tap- ‘bulmak, kazanmak’ (Gabain 2000: 296). krş. tapış- ‘buluşmak, kapanmak’ (ETŞ 1992: 438). tapış- ‘buluşmak, bulmak’ (Gabain 2000: 296). tapmaq ‘bulmak, kulluk etmek’ (ETŞ 1992: 438). OT. tabız- ‘bilmece söylemek ve sormak’ (DLT-Atalay 2006: IV-559). tabuz- ‘bilmece söylemek veya sormak’ (DLT-Atalay 2006: IV-560). tabuzgu → tabuzgu neŋ ‘bilmece’ (DLT-Atalay 2006: IV-560). tabuzguk ‘bilmece’ (DLT-Atalay 2006: IV-560). Hrzt. dap- ‘bulmak’ (KFLT 1989: 965). dap-/tap- ‘bulmak’ (KFLT 1989: 1070). tap- ‘bulmak’ (KurT 2002: 250; MM 2008: 259). krş. dapıl- ‘bulunmak’ (KFLT 1989: 965). tapıl- ‘bulunmak’ (KFLT 1989: 1071). tapış- ‘buluşmak’ (KFLT 1989: 1071). tapşur- ‘ulaştırmak, götürmek, teslim etmek, vermek’ (NF 1998: 404). tapucı ‘bulucu’ (KFLT 1989: 1071). tapul- ‘bulunmak’ (NF 1998: 404). M-Kıpt. tap- ‘bulmak’ (İMS 1992: 600). tap- ‘bulmak, karşılaşmak, rastlamak’ (KK 1999: 124). tap- ‘1) bulmak; 2) ayıplamak, hoş karşılamamak; 3) yardımcı fiil’ (TK 2008: 326). tapmaq ‘to find’ (RH 2000: 126). krş. tapıl-/tapul- ‘bulunmak’ (İMS 1992: 600). Çağ. tap- ‘bulmak’ (MK 1993: 547). krş. tapıl- ‘bulunmak’ (MK 1993: 548).

2143. tapta-: çığnemek, ayakla ezmek.

taptarmen taptaⁿĩmẽ CC-A 58a/34

Taptarmen ‘premo’ (Kuun 1880: 285). тапта ‘stampfen’, таптармӕн (Radloff 1887: 49). tapta- ‘pressen, drücken’, taptar-men (Grønbech 1942: 235). tapta[ⁿien > ⁿmẽ] 57v/34 (Drimba 2000: 113).

2144. tar: dar.

tar tar CC-A 41b/19

tar tar CC-A 58b/31

Tar 'angustus' (Kuun 1880: 285). tap 'schmal, eng' (Radloff 1887: 48). CC-A 41b/19 → tar-anğubin 'Manna von Alhagi camelorum' (Grønbech 1942: 236); CC-A 58b/31 → tar 'eng' (Grønbech 1942: 235). tar 58r/31 (Drimba 2000: 114). ET. tar '1) dar; 2) darlık' (Hsüan-X 1975: 175). tar 'dar' (ETŞ 1992: 438). tar 'dar' (Gabain 2000: 297). krş. tarın- 'darılmak, kızmak' (ETŞ 1992: 439). OT. tar 'sıkıntılı, zor' (TKT 2004: 658). tar 'dar' (AH: LX). tar 'dar' (DLT-Atalay 2006: IV-576). krş. tarlık 'darlık' (KB: 426). tarlık 'sıkıntı', emgek/tarlık 'sıkıntı, güçlük, zorluk', emgek azu tarlık 'sıkıntı, güçlük', tarlık hâl 'darlık, geçim sıkıntısı', tarlık ... eksütmek 'kıtlık' (TKT 2004: 333, 659). taru- '1. dar gelmek, darlaşmak, daralmak; 2. sıkıntı içinde olmak, daralmak' (TKT 2004: 660). taru- 'darda kalmak' (AH: LX) . taru- 'daralmak' (DLT-Atalay 2006: IV-581). tarun- 'canı sıkılmak, usanmak; sıkılmak' (DLT-Atalay 2006: IV-581). tarut- '1. azaltmak, kısmak; 2. sıkıştırmak, baskı yapmak' (TKT 2004: 661). tarut- 'darlaştırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-581). Hrız-T. dar 'dar' (ME 1993: 113). tar 'dar' (ME 1993: 183; NF 1998: 404; MM 2008: 259). tar 'dar, sıkıntılı' (KurT 2002: 252). krş. darıktur- 'darıltmak' (ME 1993: 113). daritmek 'daraltmak, daretmek' (İML 1988: 27). tarıkmak 'gamlı, kederli olmak' (İML 1988: 69). tarğağ 'meşgul, sıkışık' (ME 1993: 183). tarlık 'darlık, kıtlık' (ME 1993: 183). tarlık 'yokluk, kıtlık' (KE 1997: 600). tarlık '1) verimsizlik; açlık; kıtlık; 2) kin, haset' (KurT 2002: 253). taruğ- 'daralmak, sıkılmak, bunalmak' (KE 1997: 600). M-Kıpt. dar 'geniş olmayan, kısıtlı' (KF 2006: 94). tar 'dar', tar boldı 'taraldı' (KİLE 1931: 99). tar 'dar, sıkışık' (MG 1984: 254). tar 'dar' (BV 1986: 304). tar 'sıkıntılı', tar göz 'kanaat etmeyen, doymayan göz' (GT 1989: 444). tar 'dar', tar tirlik 'geçim sıkıntısı' (İMS 1992: 601). tar 'dar' (KK 1999: 124; KMT 2002: 142). tar = Ar. al-ḍayyig 'narrow; narrowness' (RH 2000: 128, 265). tar 'baskı, zorlama' (TK 2008: 327). krş. darlık 'sıkıntı, güçlük' (KF 2006: 94). taral- → taraldı 'daraldı, dar oldu' (KİLE 1931: 99). tarlıq 'kıtlık ve saire yüzünden olan darlık' (KİLE 1931: 99). tarlık 'sıkıntı' (GT 1989: 445). tarlık 'darlık, sıkışıklık' (İMS 1992: 601). tarlık '(maddî açıdan) darlık, sıkıntı, zorluk, sıkışıklık' (TK 2008: 327). Çağ. tar 'dar' (MK 1993: 548). krş. tarık- 'darılmak, canı sıkılmak' (MK 1993: 548).

2145. tarag: taraça.

tarag Tarag CC-İ 51b/25

Tarag ‘porticula’ ~ *ar.* نَرِيحَة (Kuun 1880: 285). tarağ ‘(Balkon und Frei) treppe’ (Grønbech 1942: 235). Tarag 51r/25 (Drimba 2000: 103).

2146. targat-: dağıtmak, savmak.

targatgil targat ıl CC-A 69b/19-20

Targatgil ‘dissolve’ (Kuun 1880: 285). тарғат (v) ‘zerstreuen’, тарғаткыл (Radloff 1887: 48). taryat- ‘zerstreuen’, qajyymyzny sen taryatyył ‘zerstreue du unseren Kummer’ (Grønbech 1942: 236). targat(g)ıl 69r/12 (Drimba 2000: 130). ET. krş. tar- ‘dağıtmak, parçalamak’ (Mayt: 468). tar- ‘dağıtmak’ (ETŞ 1992: 438). taral- ‘dağılmak’ (ETŞ 1992: 438). tarık- ‘uzaklaşmak, yok olmak, ortadan kalkmak’ (AY-III 1991: 112). tarık- ‘uzaklaşmak’ (Mayt: 468; ETŞ 1992: 439). tarık- ‘uzaklaşmak, dağılıp gitmek, geçmek, kaybolmak’ (Üİ 1998: 179). tarık- ‘yok olmak, ortadan kalkmak’ (AY-YK 2012: 258). tarıkar- ‘uzaklaşmak, yok etmek, bırakmak’ (ETŞ 1992: 439). tarқа- ‘gitmek, uzaklaşmak’ (ETŞ 1992: 439). tarқар- ‘uzaklaştırmak’ (Mayt: 468). tarқар- ‘uzaklaştırmak, gidermek, yok etmek’ (AY-III 1991: 112). tarқар- ‘uzaklaşmak, çıkmak’ (ETŞ 1992: 439). tarқар- ‘uzaklaştırmak, önüne geçmek, kontrol altına almak’ (Üİ 1998: 179). tarkar- ‘gidermek, yok etmek’ (AY-YK 2012: 258). tarkar- ‘uzaklaştırmak, bitirmek, dağıtmak’ (ABH 2013: 225). tarkınç ‘dağınık’ (Aydın 2012: 179). OT. krş. tar- ‘dağıtmak’ (KB: 426). tar- ‘dağıtmak, darmadağın etmek’ (TKT 2004: 658). tar- ‘dağıtmak, yaymak; ayırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-576). tara- ‘taramak, dağıtmak’ (KB: 426). tara- ‘taramak, dağıtılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-576). tarasla- ‘bir şeyi kuvvet ile dağıtmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-576). targıl ‘at’tan başka her hayvan için – alaca’ [‘alaca bir nesne’ demek olan تَرْغِيل *targıl* kelimesi de böyledir. تَرْيَلْدِي *tarıldı* sözünden alınmıştır; bir nesnenin başka bir nesne içine dağılmış olmasına, akla karanın birbirine karışmasına denir.’] (DLT-Atalay 2006: I-15; IV-577). tarıl- ‘dağılmak, parça parça olmak, bölünmek’ (TKT 2004: 658). tarıl- ‘-bir nesne, ötekisi içine- dağılmak, yayılmak; ayrılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-578). tarılmak ‘dağılma’ (TKT 2004: 658). tarmaқ ‘darmadağın etme, dağıtma’ (TKT 2004: 658). Hrzt. krş. dar- ‘dağıtmak’ (ME 1993: 113). darıl- ‘dağılmak’ (ME 1993: 113). tar- ‘dağıtmak’ (ME 1993: 183). tar- ‘dağıtmak, savurmak’ (KE 1997: 599). taral- ‘akıp dağılmak, ufalmak, dökülmek’ (TK 2008: 327). tarat- ‘yayamak, dağıtmak, çözmek’ (TK 2008: 327). tarıl- ‘dağılmak, açılmak’ (ME 1993: 183). tarıl- ‘dağılmak, saçılmak’ (KE 1997: 599). taruқtur- ‘zarar vermek, sıkıntıya sokmak’ (TK 2008: 327). Çağ. krş. tarқаş- ‘ayrılmak, dağılmak’ (MK 1993: 548).

2147. tarha-:dağılmak.

tarhar tarhar CC-A 82b/2

(Či)arhar: čiharir ‘trahit’ (Kuun 1880: 282). ?arxa- ‘es eilig haben’, arxar (Grønbech 1942: 40). tarxar 82r/2 (Drimba 2000: 143). OT. Hrz-T. dargā- ‘dağılmak, ayrılmak’ (ME 1993: 113).

2148. tarı: darı.

tarı Tarı CC-İ 56a/22

tari ‘miliun’ (Kuun 1880: 285). тары ‘Hirse’ (Radloff 1887: 48). tary ‘Hirse’ (Grønbech 1942: 236). Tarı 55v/21 (Drimba 2000: 109). . ET. tarağ/tarığ ‘hububat’ (Mayt: 468). tarağ/tarığ ‘ekin, nesil, ahfad’ (Gabain 2000: 37, 297). tarığ ‘ekin, darı, hububat’ (ETŞ 1992: 439). tarry, T’RYX ‘tohum, tohum ekilmiş yer (tarla)’ (İKPÖ 1998: 215). tarığ ‘tohum, ekin’ (AY-YK 2012: 258). tarığ ‘ekin, mahsul’ (ABH 2013: 225). tarığ ‘ekin’ (Mir) (IB: 59; YKI 2013: 507). krş. tarağlağ/tarığlağ ‘tarla’ (Mayt: 468). tarryçı; T’RYXCY ‘çiftçi, tarımcı’ (İKPÖ 1998: 215). tarrylay ‘tarla’ (Hsüan-X 1975: 175). tarığlağ ‘tarla’ (KUKY 2009: 299, 531; UKY 2011: 103; METY 2012: 321). tarığlağ ‘tarla’ (AY-III 1991: 112; Gabain 2000: 297). tarı- ‘ekmek, sürmek’ (Mayt: 466). tarı- ‘tarla sürmek, ziraatle uğraşmak, dikmek’ (AY-III 1991: 112). tarı-; T’RY- ‘serpiştirmek, ekmek, (tarlayı işlemek)’ (İKPÖ 1998: 215). OT. tarığ ‘ekin, tohum’ (KB: 426). tarığ ‘ekin’ (TKT 2004: 658). tarığ/tarığ ‘ekin, bitki; arpa, buğday; tane, tohum; zahire’, baldır tarığ ‘ilkbahar başında ekilen ekin’, bül tarığ ‘üzerinden yıllar geçerek tadı bozulan tahıl’, tarığ biti ‘tahıl biti; tahıla düşen ufak hayvancık’, tarığ es- ‘tohum savurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-37, 64, 95, 125, 577, 578). krş. tarı- ‘ekin- ekmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-577). tarı- ‘ekmek’ (KB: 426; AH: LX). tarığçı ‘çiftçi’ (KB: 426). tarığçı ‘çiftçi’ (TKT 2004: 658). tarığçı ‘çiftçi, ekinci’ (DLT-Atalay 2006: IV-577). tarığlağ ‘tohum ekilecek yer, tarla’ (KB: 426). tarığlağ ‘hasılat, kazanç, kâr’ (TKT 2004: 658). tarığlağ ‘tohum ekilecek yer; tarla, ekerge’ (DLT-Atalay 2006: IV-578). tarığlığ yér ‘ekin bulunan yer; anbar’ (DLT-Atalay 2006: IV-578). tarığlığ ‘tarla’ (AH: LX). tarığlığ ‘anbar’ (DLT-Atalay 2006: IV-578). tarığlığ ew ‘buğdaylı ev’ (DLT-Atalay 2006: IV-578). tarığlık ‘anbar’ (DLT-Atalay 2006: IV-578). tarıl- ‘ekilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-578). tarımsın- ‘ekin eker gibi görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-579). tarın- ‘yalnız başına ekmek; ekin eker görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-579). tarıt- ‘ektirmek’ (KB: 426). tarıt- ‘ekincilik etmek, ektirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-

579). Hrż-T. darıġ/tarıġ (KurT 2002: 99). tarık/ġ ‘darı, buġday, ekin, tane, tohum’ (KE 1997: 599). tarıġ ‘ekin’ (KurT 2002: 252). krş. tarı- ‘ekmek, tarımak’ (KE 1997: 599). tarı- ‘tarlayı sürmek, ekmek’ (KurT 2002: 252). tarı- ‘tarlayı ekmek’ (MM 2008: 259). tarıdaçı ‘çiftçi’ (DLT-Atalay 2006: IV-577). tarıġçı ‘ekinci’ kızıltaġı ‘kırmızı darı’ (İML 1988: 43). tarıġçı ‘çiftçi’ (KE 1997: 599). tarıġcılık ‘tarım, ziraat’ (KE 1997: 599). tarıġcılık ‘çiftçilik, ekincilik’ (KurT 2002: 253). tarın- ‘ekilmek’ (KurT 2002: 253). M-KıpT. ġarı ‘darı’ (DM 2003: 81). tarı ‘darı’, tan tarı ‘kabuġu soyulmuş darı’ (KİLE 1931: 97, 99). ġarı ‘darı’ (KMT 2002: 142). tarıġ ‘bir cins beyaz büyük darı’, ġonak tarıġ ‘bir cins darı’ (İMS 1992: 555, 601). krş. ġarmavuġ ‘tırmık’ (KMT 2002: 142). tarıma: engebeli. tarıma Taşıma CC-İ 38b/4. Tarıma ‘crispus’ (Kuun 1880: 285). taryma [tarıma] < tary- ‘uneben, faltig’ (Grønbech 1942: 236). Tarıma 38r/4 (Drimba 2000: 84).

2149. tarloş: tarla.

tarloş tarloş CC-A 66a/27

tarloş tarloş CC-A 82a/36

Tarloř ‘arvum’ (Kuun 1880: 285). tarlay ‘Acker’ (Radloff 1887: 48). tarloş ‘Ackerfeld’ (Grønbech 1942: 236). tarloş 65v/27 (Drimba 2000: 127); tarloş 81r/7 (Drimba 2000: 141); ta/r/loř 81v/36 (Drimba 2000: 143). OT. tarlaġ ‘tarla’ (KB: 426). M-KıpT. ġarla ‘tarla’ (KMT 2002: 142).

2150. tart-: çekmek.

tart taşt CC-İ 18b/16

tartarmen *en* řartařmẽ CC-İ 18b/14

tartarmen *en* řartařmẽ CC-İ 28a/5

tartarmen *en* řartařmẽ CC-İ 6b/24

tartkıl tartchıl CC-İ 28a/7

tartım taştım CC-İ 18b/15

tartış tartış CC-A 76a/3

tartım *en* tartũ CC-İ 6b/24

tartım tartum CC-İ 28a/6

tartar tar CC-A 60b/11

tartar t CC-A 60b/12

Tartarmen ‘traho’, tartchil *emir şekli* (Kuun 1880: 285). тарт (v) ‘ziehen’, тартармән, тарттым, тарткыл, тәгирмән тартарым ‘auf der Mühle mahlen’ (Radloff 1887: 48). tart- 1) ‘ziehen, zerren’, tegirmen tart- ‘die Mühle drehen, Getreide mahlen’, ajl tart- ‘1) den Gürtel schnallen’; 2) ‘ertragen, aushalten’, emgek tart- ‘Qual erdulden’ (Grønbech 1942: 236). Ayltarta/r/mē 6r/24, Ayltartū 6r/25 (Drimba 2000: 43); tartarm(ē) 18r/14, tartim 18r/15, tart 18r/16 (Drimba 2000: 58); Ta/r/tarmē 28v/5, Tartum 28v/6, Tartchil 28v/7 (Drimba 2000: 70); tar(ta) 60r/11, t(arta) 60r/12 (Drimba 2000: 116); tartıñ 75v/2 (Drimba 2000: 139). ET. tarđ-/tart- ‘-a doğru götürmek, çekmek, götürmek, ölçmek’ (ETŞ 1992: 438, 439). tart-; T’RT- ‘çekmek’ (İKPÖ 1998: 215; Üİ 1998: 180; Gabain 2000: 80). tart- ‘çekmek’ (AY-YK 2012: 258; ABH 2013: 225). krş. tartıl- ‘kapılmak, gönül vermek, çekilmek’ (AY-III 1991: 112). tartıl- ‘çekilmek’ (Üİ 1998: 180). tartış- ‘(karşılıklı) çalmak, çalıp çırmak, yağmalamak’ (METY 2012: 321). tartışlıg ‘çekme, çekiştirmeli’ (ETŞ 1992: 439). OT. tart- ‘çekmek’ (KB: 427). tart- ‘çekip çıkarmak’, özin bir sıardın tart- ‘itaatsizlik etmek, yan çizmek’ (TKT 2004: 588, 659). tart- ‘tartmak; cezbetmek; çekmek, uzatmak, germek; getirmek, almak, çıkarmak’, örük tart- ‘birbirine yardım etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-462, 580). tartmak ‘çekmek’, na’ra tartmak ‘feryad-figan etmek’ (DH: 214, 221). krş. tartıg ‘yük ipi, denk sargısı; bir iş çıkması üzerine hakanın adamlarını çağırması’ (DLT-Atalay 2006: IV-580). tartıglı → keligli tartıglı ‘gelen çeken, (gemi için) suyu yarararak ilerleyen’ (TKT 2004: 438). tartıl- ‘tartılmak; gerilmek ve çekilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-580). tartış- ‘tartışmak, münakaşa etmek, savunmak, mücadele etmek, ihtilafa düşmek’, tartış-/uruş- ‘uğraşmak, mücadele etmek’ (TKT 2004: 659, 660). tartış- ‘tartışmak; tartmada yardım etmek; germekte yardım etmek; birbirini cezbetmekte ve çekmekte ve kurmakta yardım etmek; sızlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-581). tartışıglı → tartışıglı er- ‘anlaşmazlığa düşmek’ (TKT 2004: 660). tartışık ‘çelişki, tutarsızlık, tartışma’, tartışık bol- ‘ihtilafa düşmek’, tartışık kıl- ‘tartışmak’ (TKT 2004: 660). Hrz-T. tart- a) ‘çekmek, asılmak’; b) ‘tahammül etmek’ (ME 1993: 183). tart- ‘çekmek; sunmak, vermek; sürmek; tartmak, ölçmek, getirmek; tahammül etmek’ (KE 1997: 600). tart- ‘çekmek, dayanmak, tahammül etmek’ (NF 1998: 405). tart- ‘tartmak, taşımak, çekmek’ (KurT 2002: 253). tart- ‘çekmek’ (MM 2008: 260). krş. tartanakçı ‘yağmacı’ (NF 1998: 405). tartdur-/tarttur- ‘çektirmek’ (KE 1997: 600). tartıl- ‘çekilmek’ (ME 1993: 183). tartıl- ‘çekilmek, uzatılmak’ (KurT 2002: 253). tartın- ‘yüz çevirmek’ (ME 1993: 183). tartış- ‘çekişmek’ (ME 1993: 183). tartış- ‘tartışmak; çekişmek, sündürmek’ (KE 1997: 600). AO-KıpT. dartmaq ‘to stretch’ (RH 2000: 125).

tart- ‘çekmek’ (AO 1996: 235). M-Kıpt. dart-/tart- ‘wazyć’ (Bulg-M 1954: 50, 74). tart- → tartdı ‘1) çekti; 2) tarttı’ (KİLE 1931: 99). tart- ‘çekmek’ (MG 1984: 254). tart- ‘tartmak’ (GT 1989: 445). tart- ‘tartmak, çekmek’ (İMS 1992: 601). tart- → tartgıl ‘weigh!’ (RH 2000: 74). tart- ‘tartmak, çekmek, ölçmek’, cân tart- ‘can çıkmak’ (KMT 2002: 98, 412). tart- ‘ip uzatmak’ (KMT 2002: 142). tart- ‘öğütmek’ (KMT 2002: 142). tart- ‘1) tartmak, ölçmek; 2) çekmek; içine çekmek, içine almak; 3) çekmek, kaldırmak; yardımcı fiil’ (TK 2008: 327). krş. dartıl- ‘1) ölçmek (aklı dartıl-); 2) çizmek (mürekkeb dartıl-), mürekkeb dartıl- ‘mürekkeple yazmak’ (KF 2006: 94, 154). dartış- ‘tartışmak’ (KFLT 1989: 965). dartu ‘tartı’ (KFLT 1989: 965). tar- ‘tartmak’ (BV 1986: 304). tartıl- ‘tartılmak’ (BV 1986: 304). tartu ‘terazi, çeki’ (KİLE 1931: 99). Çağ. tart- ‘çekmek’ (MK 1993: 548). krş. tartmağlıg ‘çekmeklik’ (MK 1993: 549).

2151. tartın-:çekmek, tartmak.

tartındum	taştındum	CC-İ 16a/18
tartıngıl	taştıngıl	CC-İ 16a/19
tartinurmen	tařtınurmē	CC-İ 16a/17

Tartinurmen ‘infigo’, tartıngıl *emir şekli* (Kuun 1880: 285). тартын (v) ‘an sich ziehen’, тартынырмаң, тартынбыл (Radloff 1887: 48). tartyn- ‘sich etwas vorstellen’ (Grønbech 1942: 236). Tartınurmē 15v/17, Tartındum 15v/19, Tartıngıl 15v/18 (Drimba 2000: 55). OT. tartın- ‘özlemek; acınmak; götürür görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-580). krş. tartın ‘yiyecek; başka bir yerden getirilen zahire’ (DLT-Atalay 2006: IV-580); tartı:n (?d) ‘provision’ (al-mīra) < tart- (EDPT: 535). Hrz-T. tartun- ‘çekinmek’ (ME 1993: 183). AO-Kıpt. krş. tartnağ ‘kantar vergisi’ (AO 1996: 235). tartnağçı ‘kantarcı, kantar memuru’ (AO 1996: 236).

2152. tas (< Ar. tās): tas, kap.

tas	Tas	CC-A 44a/30
-----	-----	-------------

Tas ‘pelvis tonsoria’ (Kuun 1880: 284). tac ‘Becken’ (Radloff 1887: 49). tas ‘(Barbier) Becken’ (Grønbech 1942: 236). Tas 43v/30 (Drimba 2000: 92). Hrz-T. tas ‘su kabı, tas’ (MM 2008: 260).

2153. tastar: masa örtüsü.

tastar	Taştar	CC-İ 53a/11
--------	--------	-------------

Tastar ‘mantile’ *far.* دَسْتَار (Kuun 1880: 284). тастар ‘das Tischtuch’ (Radloff 1887: 49). tastar ‘Tischtuch’ (Grønbech 1942: 236). Taftar 52v/11 (Drimba 2000: 104). OT. M-KıpT. destār ‘mendil’ (DM 2003: 81).

2154. taş I: taş; taşlı; kat, tabaka.

taş	Tas	CC-İ 40a/11, 44a/30, 45a/4, 51b/13
taş	tas	CC-A 72b/16
taş	tas	CC-A 60b/29
taş	taş	CC-A 62a/15, 62a/15
taşda	tasdā	CC-A 60b/15

Tas, taz ‘lapis’, CC-A 60b/29 → Tas ‘socius’ (Kuun 1880: 284). тащ ‘Stein’, ташта, тащ бiлā (Radloff 1887: 49). taş 1) ‘Stein’, aчы taş ‘Alaun’; 2) ‘Gewichtstück’, taşlar (Grønbech 1942: 236). Tas 39v/11 (Drimba 2000: 86); Tas 44r/4 (Drimba 2000: 93); Tas 51r/13 (Drimba 2000: 102); taşdā 60r/15, taş 60r/28 (Drimba 2000: 116); tazbile 61v/15 (Drimba 2000: 118); taz 61v/15 (Drimba 2000: 118); taş 69v/2 (Drimba 2000: 130); tas 72r/8 (Drimba 2000: 135). ET. taş ‘taş’ (ETŞ 1992: 440). taş ‘камень’ (TEŞ 2008: 326). taş (I) ‘1. taş; 2. yazıt taşı’ (KUKY 2009: 237, 238, 244, 531); taş ‘taş, yazıt taşı’ (UKY 2011: 104). taş I ‘taş, taşlık yer; taş, kitabe’ (METY 2012: 321). taş ‘taş, yazıt’ (Aydın 2012: 179). taş → taş huası ‘dere otu’ (AY-YK 2012: 258). taş ‘taş, kaya’ (Yen) (YKI 2013: 507). yer adı. Tonyın Taş: Bugünkü Moğolistan’ın Hoyto-Tamır bölgesindeki Tayhar Kayalığı (ETYA 2012: 176). krş. taşlıg ‘taşdan’ (Mayt: 469). OT. taş ‘taş, kaya’ (KB: 427). taş (I) ‘taş’, haddin taş boynağı ‘azgın’ (TKT 2004: 368, 661). taş/tış ‘taş’ (AH: LX, LXII). taş ‘taş, kaya’, sazınçı taşı ‘alçı taşı’, üşeng taş ‘düz kaya’ (DLT-Atalay 2006: I-135; IV-502, 582, 717). krş. taşgur- ‘taş yazmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-583). Hrз-T. daş ‘taş’ (ME 1993: 113). taş ‘bildiğimiz sert cisim’ (İML 1988: 69). taş I ‘taş’ (ME 1993: 183; NF 1998: 405; KE 1997: 601). taş I ‘taş, kaya’, қорум taş ‘kaya, kayalık’ (KurT 2002: 172, 253). taş (II) ‘sert cisim, taş’ (MM 2008: 260). krş. daşlu ‘taşlı’ (ME 1993: 113). taşlaş- ‘taş atışmak’ (ME 1993: 184). taşlıg ‘taşlı’ (ME 1993: 184). M-KıpT. daş ‘taş’ (KFLT 1989: 965). daş/taş ‘taş’ (KF 2006: 94). daş/taş ‘taş’ (KF 2006: 188). taş: Bugünkü manasında, qocataş ‘bir efendinin iki kölesi ki yekdiğerlerine hacetaş derler’ (KİLE 1931: 78, 99). taş ‘1) taş; 2) dış’, taşkı ‘dış, dışariki’ (İMS 1992: 601). taş ‘taş’ (GT 1989: 445; KMES 1994: 306; KK 1999: 124; KH 2002: 141; (KMT 2002: 143). taş = Ar. al-ḥajar ‘stone’ (RH 2000: 142, 250). taş

‘taş’ (DM 2003: 112). taş/taş ‘taş’, haddın taş ‘sınırları aşan; sınırları zorlayan’ (TK 2008: 234, 327, 328). krş. hocadaş ‘ulu’ (KMT 2002: 107). taşçı ‘taşçı’ (DM 2003: 112). taşqara ‘taş’ (KİLE 1931: 100). Çağ. daş/taş ‘taş’ (MK 1993: 423, 549).

2155. taş II: kayıp, yitik.

taş taş CC-A 70a/4

tas bolmaga ‘interire’ (Kuun 1880: 284). тащ ‘draussen’ (Radloff 1887: 49). tař ‘verloren, vernichtet’, tař bolmaq ‘Verlust; Verdamnis’ (Grønbech 1942: 236). Tařacřix 50r/10 (Drimba 2000: 101). OT. Hrz-T. tas → tas itmek ‘yitmek, kaybolmak’ (İML 1988: 69). taş ‘kayıp, yitik’ (ME 1993: 183). M-KıpT. tas → tasbardı ‘zayi oldu’ (KİLE 1931: 99). taş bar- ‘zginać, zdechnać’ (Bulg-M 1954: 74). tas ‘zayi olmak’ (KFLT 1989: 1071). tās ‘kayıp’ (İMS 1992: 601). taş ‘kayıp’ (KMT 2002: 142). taş ‘kayıp’ (DM 2003: 112).

2156. taşak: er bezi, haya.

taşak Taxac CC-İ 48b/18

Taxac ‘testiculus’, tasacsix ‘hadım’ (Kuun 1880: 284). тащак ‘die Hode’ (Radloff 1887: 49). taşaq ‘Hode’, taşaqsyz ‘kastriert’ (Grønbech 1942: 236). Taxac 48r/18 (Drimba 2000: 98). OT. taşak ‘erkeklik aygıtı’ (DLT-Atalay 2006: IV-582). M-KıpT. daşak ‘erkeklik bezi, haya’ (KH 2002: 119). taşaq: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 100). taşak ‘haya’ (İMS 1992: 601). taşak ‘testis’ (KK 1999: 125; KH 2002: 141). taşaq ‘testicles’ (RH 2000: 105, 212). taşak ‘taşak, testis’ (KMT 2002: 143). taşak ‘taşak’ (DM 2003: 112).

2157. taşaksız: hadım edilmiş.

taşaksız Taşacşix CC-İ 50b/10

Taxacsix ‘castratus’ (Kuun 1880: 284). тащаксыз ‘castrirt, eunuch’ (Radloff 1887: 49). Taşacşix 50r/10 (Drimba 2000: 101). OT. M-KıpT. taşaksız ‘hadım’ (DM 2003: 112).

2158. taşkarı: dışarı.

taşkarı tařcaĩ CC-İ 31a/16

taşkarı Tařcaĩ CC-İ 31a/17

taşkarı Taşkarı CC-A 60a/9

ташкары ‘draussen’ (Radloff 1887: 49). taşqary ‘hinaus; draussen’ (Grønbech 1942: 237). taşcari 30v/16 (Drimba 2000: 75); Tazkari 59v/14 (Drimba 2000: 115). tas/taş ‘dış’ (Yen, Kır) (YKI 2013: 507). taş ‘dış’ (Hsüan-X 1975: 175). taş ‘dış, dışarı, dışarıda’ (ETŞ 1992: 439). taş; T’Ş ‘dış, dışarı’ (İKPÖ 1998: 216). taş ‘dış, dışarı, uzak’ (Üİ 1998: 180). taş/taş ‘taş; dışarı, dışarda’ (Gabain 2000: 297). taş ‘внешний’ (ТЕЭ 2008: 326). taş (I) ‘1. taş; 2. yazıt taşı’ (KUKY 2009: 237, 238, 244, 531); taş (II) ‘1. dış; 2. bedenin dış yüzü, ten’ (KUKY 2009: 221, 531). taş II ‘dış’ (METY 2012: 321). taş ‘dış’ (Aydın 2012: 180). taş ‘dışarı, dışarıda’ (ABH 2013: 225). krş. taş- ‘artmak’ (Yen) (YKI 2013: 508). taşdın ‘dışarıda’ (Mayt: 469). taşgar- ‘1. dışarı çıkarmak; 2. (orduyu) sefere çıkarmak’ (KUKY 2009: 344, 385, 531). taşgar- ‘çıkarmak, dışarı çıkartmak’ (METY 2012: 321). taşyaru (taşqaru?); T’ŞX’RW ‘dışarıya, dışa doğru, dışarıda’ (İKPÖ 1998: 216). taşgaru ‘dışarıya, dışarı’ (ABH 2013: 225). taşık- ‘dışarı çıkmak’ (ETŞ 1992: 440). taşık- ‘1. dışarı çıkmak; 2. baş kaldırmak, isyan etmek; 3. (ordu) sefere çıkmak’ (KUKY 2009: 336, 376, 531). taşık- ‘çıkmak (isyan etmek)’ (METY 2012: 321). taşık- ‘1. dışarı çıkmak; 2. isyan etmek; 3. sefere çıkmak’ (Aydın 2012: 180). taşıkar- ‘dışarı atmak, bir tarafa atmak, durdurmak’ (ETŞ 1992: 440). taşır- ‘taşırmaq, dışarıda olmak’ (ETŞ 1992: 440). taşkaru ‘dışarı’ (AY-YK 2012: 258). taşra ‘siyasal merkezin dışı’ (KUKY 2009: 307, 531). taşra ‘dışarı, dışta, dıştan’ (METY 2012: 321). taşra ‘taşra, dış taraf’ (Aydın 2012: 180). OT. taş ‘dış’ (KB: 427; AH: LX; DLT-Atalay 2006: IV-582). krş. taş- ‘taşmak’ (AH: LX; DLT-Atalay 2006: IV-582). taşır-/taşur- ‘taşırmaq’, taşırkan közlüğ ‘patlak gözlü, lokma gözlü’ (DLT-Atalay 2006: IV-583). taşırtı ‘dışarıda, dışardaki’ (KB: 428). tışık- ‘dışarı çıkmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-618). Hrz-T. taşk/ğaru/ı ‘dışarı’ (KE 1997: 602). taşkaru ‘dışarı’ (NF 1998: 406). taşkaru ‘dışarı(sı)’ (KurT 2002: 254). krş. taş II ‘dış’ (ME 1993: 183). taş II ‘dış, dışarı; dışında, haricinde, başka’ (KE 1997: 601). taş II ‘dış, dışarı, hariç’ (NF 1998: 406). taş II ‘dış taraf, dışarısı’ (KurT 2002: 254). taş- ‘taşmak’ (ME 1993: 183). taş- ‘taşmak’ (KE 1997: 602). taşıl- ‘taşmak’ (ME 1993: 183). taşra ‘başka, dışında’ (KE 1997: 602). taşra ‘dışarı’ (NF 1998: 406). taşra ‘dış, dışarı, dışarıdan’ (KurT 2002: 254). AO-KıpT. taşgaru ‘dışarı, taşra’ (AO 1996: 236). krş. taş ‘dış’ (AO 1996: 236). M-KıpT. daşkarı ‘dışarı, dış yüz’ (KMES 1994: 247). daşkarı/daşra ‘dışarı’ (KF 2006: 94, 95). daşgaru/daşkarı ‘dışarı’ (KFLT 1989: 966). taşgaru/taşkaru ‘dışarı’ (İMS 1992: 601). taşkaru ‘dışarı’ (BV 1986: 305). krş. daşla- ‘dışlamak, dışarıda bırakmak’ (KFLT 1989: 966). daşra ‘dışarı’ (KFLT 1989: 966). dışra ‘dışarı’ (KFLT 1989: 969). taş ‘tışarı’ (KİLE 1931: 99). taş ‘dış’ (BV 1986: 305). taş ‘dış’ (GT 1989: 445). taş ‘dış, dışarı’

(TK 2008: 328). taşla- ‘dışlamak, dışarıda kalmak, açıkta bırakılmak’ (TK 2008: 328). taşlan- ‘atılmak, dışarı atılmak’ (TK 2008: 328). taşra ‘dışarı’ (BV 1986: 305; İMS 1992: 601). taşra ‘1) dışarı, dışarıya; 2) fazla, gayrı, başka’ (GT 1989: 445). taşra ‘outer, outside’ (RH 2000: 97). tışkaru ‘dışarı, dışarıya doğru’ (MG 1984: 258). Çağ. taşkarı ‘dışarı, fazla’ (MK 1993: 549).

2159. taşla-: taşlamak.

taşlap tazlap CC-A 62a/15

taşlaridi tazlarıdı CC-A 62a/16

Tazlap ‘lapidans’ (Kuun 1880: 284). ташла (v) ‘werfen’, ташлап, ташлап іді (Radloff 1887: 49). taşla- ‘steinigen’, qačan any taş-bile taşlar-idi ‘während sie ihn steinigten’ (Grønbech 1942: 237). tazlap 61v/15 (Drimba 2000: 118); tazlaridi 61v/16 (Drimba 2000: 118). OT. taşla- ‘taşlamak, taş atmak’ (TKT 2004: 661). taşla- ‘taşlamak; gurbete gitmek; dışarılıklılık olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-583). taşlat- ‘taşlatmak; taşraya yollamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-583). Hrз-T. taşla- ‘dışarı atmak, çıkarmak, atmak; taş atmak’ (KE 1997: 602). taşla- ‘taş atmak’ (NF 1998: 406). taşla- ‘taş atmak, taşlamak’ (KurT 2002: 254). M-KıpT. daşla- ‘taşlamak’ (KFLT 1989: 965). taşla- ‘taşlamak, taş atmak’ (İMS 1992: 601). taşla- ‘taşlamak, taş ile temizlenmek’ (KMES 1994: 306). taşla- ‘taşlamak, taş atmak’ (KK 1999: 125). krş. daşlamaklık/daşlamaklık ‘taşlama’ (KFLT 1989: 966). taşlan- ‘taşlanmak’ (İMS 1992: 601). taşlan- ‘taşlanmak, taş atılmak’ (KMES 1994: 306). taşlanıl- ‘taşlanılmak, taş tutulmak’ (İMS 1992: 601). taşlat- ‘taşlatmak’ (İMS 1992: 601). taşlı ‘taşlı’ (İMS 1992: 601). taşlu yer/taşlu yir ‘taşlı yer’ (DM 2003: 112). Çağ. taşla- ‘atmak, çıkarmak’ (MK 1993: 549).

2160. taşlar: ağırlık.

taşlar Taşlar CC-İ 41a/4

taşlar ‘pondera lancis’ (Kuun 1880: 284). *anl. f.* ташлар (< таш ‘Stein’) (Radloff 1887: 49). Taşlar 40v/4 (Drimba 2000: 87).

2161. taşı-: taşımak.

taşşıdı tassıdı CC-A 82a/9

Tassidi ‘rapuit’ (Kuun 1880: 284). *iş.a. f.* taşı- ‘(wegtransportieren;) entführen’, taşıdy (Grønbech 1942: 237). taşşıdı 81v/9 (Drimba 2000: 142). OT. taşı- ‘taşımak; çıkarıp atmak, koğmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-583). krş. taşıt-/taşut- ‘taşıtmak’ (DLT-Atalay

2006: IV-583, 584). taşuğ ‘taşınabilen mal, eşya; menkul mal’ (DLT-Atalay 2006: IV-583). Hrız-T. taşı- ‘taşımak’ (KE 1997: 602). Çağ. taşı- ‘taşımak’ (MK 1993: 549).

2162. taşın: dışarıda, ötede.

taşın taşın CC-İ 12a/11

taşın tastın CC-İ 31a/16

Tastin, tascari ‘extra’ (Kuun 1880: 284). таштын ‘heraus’ (Radloff 1887: 49). taštyn ‘draussen’ (Grønbech 1942: 237). Taştın 11v/10 (Drimba 2000: 50); Taştın 30v/16 (Drimba 2000: 75). ET. taşın ‘dışarıda’ (Hsüan-X 1975: 175). taşdın/tastın ‘dışarda’ (Gabain 2000: 297). taşdın ‘siyasal merkezin dışı’ (KUKY 2009: 307, 531).

2163. tat-: tatmak.

tatarmen tatarmē CC-İ 26a/6

tattın tattın CC-İ 26a/7

tatqıl tatchıl CC-İ 26a/8

tatarmen tatařmē CC-İ 14b/18, 26b/6

tattın tattın CC-İ 14b/19, 26b/7

tatqıl tatchıl CC-İ 14b/20

tatqıl tatchıl CC-İ 26b/8

Tattar Tattar CC-A 64b/4

tattarlar tattarlar CC-A 64b/4

tatum tātū CC-A 64b/5

Tatarmen ‘gusto’, tatchıl *emir şekli*, CC-A 64b/4 *iş. f.* → Tatlar ‘gustat’ (Kuun 1880: 284). tat (v) ‘kosten’, татармән, таттым, таткыл, татмак (Radloff 1887: 48); татла? (v) ‘schmecken’, татлар, татларлар (Radloff 1887: 49). tat- ‘schmecken; kosten’, tatmaq ‘das Schmecken; Geschmacksinn; Wohlgeschmack’ (Grønbech 1942: 237). Tatarmē 14r/18, Tattın 14r/19, Tatchıl 14r/20 (Drimba 2000: 53); Tatarmē 26r/6, Tattın 26r/7, Tatchıl 26r/8 (Drimba 2000: 68); Tattar 64r/4, Tattarlar 64r/4 (Drimba 2000: 123). ET. tat-/tätt- ‘tattmak’ (Gabain 2000: 297). krş. tatğan- ‘tattmak, tad almak’ (ETŞ 1992: 440). tatı- ‘tattmak, lezzet almak’ (ETŞ 1992: 440). tatu- ‘tattırmak’ (ETŞ 1992: 440). OT. tat- ‘tattmak’ (KB: 428). tat- ‘tattmak, tadına bakmak’ (TKT 2004: 661). krş. tatğan- ‘tatlı bulmak, tat almak’ (KB: 428). tatı- ‘tat vermek’ (KB: 428; DLT-Atalay 2006: IV-584). tatı- ‘tattmak’ (AH: LX). tatıglı ‘tadan, tadına bakan’ (TKT 2004: 661). tatıl- ‘tadılmak, tadına bakılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-585). tatın- ‘tadar görünmek’,

tatındı süt ‘bol süt’ (DLT-Atalay 2006: IV-585). tatıt- ‘tatlılandırmak’ (AH: LX). tatıt- ‘tadılmak, tadına tesir etmek, tat vermek’ (DLT-Atalay 2006: IV-585). tatrüş -‘birbirine tatırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-586). tatur- ‘tattırmak’ (AH: LX). Hrız-T. dat- ‘tadına bakmak’ (ME 1993: 113). tat- ‘tatmak, tadına bakmak’ (KE 1997: 602; KurT 2002: 254; MM 2008: 260). tatmak ‘ağızla bir şeyin tadını duymak’ (İML 1988: 69). M-KıpT. dad-/dat- ‘tadmak, tadına bakmak’ (KF 2006: 94). tat- → tattı: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 100). tat- ‘tatmak, tadına bakmak’ (İMS 1992: 601). ıat- ‘tatmak’ (KK 1999: 125; (KMT 2002: 143). tat- ‘tatmak; yaşamak, maruz kalmak’ (TK 2008: 328). Çağ. tat- ‘tatmak, tadına bakmak’ (MK 1993: 549).

2164. tatar: tatar til ‘temiz dil’.

tatar tatar CC-A 82a/32

Tatar ‘Turca; Turcicus’ (Kuun 1880: 284, 307); tatar til ‘sermo sincerus’ (Kuun 1880: 284). tatar ‘der Tatar, tatarisch’, tatar tilrā köñäldi, tatarıca (Radloff 1887: 48). tatar ‘Tatare, tatarisch’, tatar til ‘die tatarische Sprache’ (Grønbech 1942: 237). tatar 81v/32 (Drimba 2000: 143). ET. tatar ‘Tatar (özel isim)’ (ETŞ 1992: 440). t(a)t(a)r ‘Moğol’ (Gabain 2000: 297). tatar: Ötüken Uygur Kağanlığı’na bağlı Türk boylarından biri (KUKY 2009: 164, 531). tatar ‘Tatar’, Tokuz Tatar: Dokuz Tatarlar (UKY 2011: 104, 150, 151). tatar → otuz tatar (Aydın 2012: 180). tatar: Tatarlar (METY 2012: 321). tokuz tatar: bir boy (Yen) (YKI 2013: 509). M-KıpT. Tatar: Tatar kavmi (KİLE 1931: 100). Tâtâr ‘Tatar, Moğol’, Tâtâr külâhı: O zaman Moğol emirlerinde görülen ve zenginlere mahsus külâh, Tâtâr külâhı urun- ‘Tatar külâhı giyinmek, giymek’ (GT 1989: 445). krş. tatarî: Tatarî (BV 1986: 305). Çağ. Tâtâr ‘Tatar’ (MK 1993: 549).

2165. tatarça: Tatarça.

tatarça tatarçe CC-A 62a/25

işa. f. – anl. f. Tatarçe ‘servator’ (Kuun 1880: 285). tatarčá ‘auf Tatarisch’ (Grønbech 1942: 237). tatarče 61v/25 (Drimba 2000: 119).

2166. tatıg: tat.

tatıg tatıg CC-İ 39a/7

Tatig ‘sapor’ (Kuun 1880: 284). татыг ‘der Geschmack’ (Radloff 1887: 49). tatty ‘Geschmack, Wohlgeschmack’ (Grønbech 1942: 237). <tat> tatıg 38v/7 (Drimba 2000:

85). ET. tatıǵ ‘tatlı’ (ETŞ 1992: 440). tatıǵ ‘tat’ (Üİ 1998: 180). tatıǵ ‘yemek, tat’ (Gabain 2000: 297). krş. tatıǵsıra- ‘tatsızlanmak’ (Gabain 2000: 50). OT. tatıǵ/tatık ‘tat’ (AH: LX). tatıǵ ‘tat, lezzet’ (DLT-Atalay 2006: IV-584). krş. talıǵ ‘tat, lezzet’, tatıǵ talıǵ ‘tat, lezzet’ (DLT-Atalay 2006: IV-564, 585). tat ‘tat, lezzet, zevk’ (KB: 428). tatgan- ‘tatlı bulmak, tat almak’ (DLT-Atalay 2006: IV-584). tatıǵlan- ‘tatlanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-585). tatıǵan- ‘canı tatlı istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-585). Hrız-T. tatıǵ ‘tat’ (KE 1997: 602). tatıǵ ‘tat, muhteva’ (KurT 2002: 254). krş. tat ‘lezzet, dilin duyduǵu his’ (İML 1988: 69). tatıǵsız ‘tatsız’ (KE 1997: 602). tatsız ‘lezzetsiz’ (İML 1988: 69). M-KıpT. tatıǵ ‘tat, lezzet’ (İMS 1992: 602). krş. dad ‘tat’ (KF 2006: 94). tat ‘tatlıda olan tat; bir şeyin tadı’ (KİLE 1931: 100). ƣat ‘tat’ (KMT 2002: 143). tatsız ‘tasteless’ (RH 2000: 128).

2167. tatıǵlı: tatlı.

tatıǵlı Tatıǵlı CC-İ 38b/2

tatıǵlı ‘sapidus’ (Kuun 1880: 284). татыǵлы ‘wohlschmeckend’ (Radloff 1887: 49). tatyly ‘schmackhaft’ (Grønbech 1942: 237). Tatıǵlı 38r/2 (Drimba 2000: 84). ET. tatyly ‘lezzetli, tatlı’ (Hsüan-X 1975: 175). tatıǵlıǵ ‘tatlı’ (AY-III 1991: 112). tatıǵlıǵ ‘tatlı, tadında olmak’ (ETŞ 1992: 440). tatıǵlıǵ ‘tatlı, sevimli’ (AY-YK 2012: 258). tataǵlaǵ/tatıǵlıǵ ‘sevimli, tatlı’ (Gabain 2000: 297). tataıly, tatyly; T’T’XLX, T’TYXLYX ‘tatlı, lezzetli’ (İKPÖ 1998: 216). OT. Krh-T. tatıǵlıǵ ‘tatlı’, tatıǵ talıǵ ‘tat, lezzet’ (DLT-Atalay 2006: IV-584, 585). Hrız-T. datlu ‘tatlı’ (KFLT 1989: 966). tatıǵlı ‘tatlı’ (ME 1993: 184). M-KıpT. datlu ‘tatlı’ (KFLT 1989: 966). ƣatlı ‘tatlı’ (KK 1999: 125). ƣatlı ‘tatlı’, ƣatlı şu ‘tatlı su’, ƣatlı teñiz/ƣatlı tiñiz ‘suyu tuzlu olmayan deniz’, ƣatlı yağurt ‘tatlı yoǵurt’ (DM 2003: 112). tatlı ‘tatlı’ (BV 1986: 305; TK 2008: 328). tatlu ‘tatlı’ (KİLE 1931: 100). ƣatlu ‘acı olmayan, tatlı’, ƣatlu dirlik ‘huzurlu ve rahat bir şekilde yaşama’ (GT 1989: 445). tatlu = Ar. al-halwâ ‘sweetmeats’ (RH 2000: 296). ƣatlu ‘tatlı’ (KH 2002: 141). ƣatlı ‘tatlu’ (KMT 2002: 143). Ƣatlıbay: Tatlı zengin (özel ad) (DM 2003: 112).

2168. tatır-: tattırmak.

tatırdıǵ tatırdıǵ CC-A 71a/4

tatırǵıl tatırǵıl CC-A 70b/28

таттыр (v) ‘kosten lassen’, таттырǵыл, татырдың (Radloff 1887: 49). tatyır- (tattyır-?) ‘schmecken lassen’, any bizge sen tat(t)yryl ‘gib dues uns zu kosten’ (Grønbech 1942:

237). tatirgıl 70r/18, tatirdiñ 70v/2 (Drimba 2000: 132). OT. Krh-T. tatur- ‘tattırmak’ (TKT 2004: 662; DLT-Atalay 2006: IV-586). Hrzt-T. tatur- ‘tattırmak’ (ME 1993: 184). krş. tatdır- ‘tattırmak’ (KurT 2002: 254). M-Kıpt. taṭṭur- ‘tattırmak’ (KMT 2002: 143).

2169. tatlı: tatlı.

tatlı	tatlı	CC-İ 31a/8, CC-A 64b/8, 64b/9, 71b/32
tatlı	Tatlı	CC-İ 38a/9
tatlı	tatlı	CC-A 75b/3
tatlı	tatlı	CC-A 70b/26, 72b/18, 81b/7
tatlı	tatle	CC-A 62a/24
tatlı	tatlı	CC-A 75b/3, 76a/1

Tatlı ‘dulcis’, tatlı chele ‘dulciter’ (Kuun 1880: 284). татлы ‘süss, wohlschmeckend’, асыу татлы ‘sehr süß’ (Radloff 1887: 49). tatly ‘süss’, tatly qyly, baldan tatly ‘süßer als Honig’, tatly ovlyñ ‘dein lieblicher Sohn’ (Grønbech 1942: 237). Tatlı 30v/8 (Drimba 2000: 74); Tatlı 37v/9 (Drimba 2000: 84); tatle 61v/24 (Drimba 2000: 119); tatlı 64r/8, 64r/9 (Drimba 2000: 123); tatlı 70r/17 (Drimba 2000: 132); tatlı 71r/16 (Drimba 2000: 133); tatlı 72r/9 (Drimba 2000: 135); tatlı 75r/3, 75r/3 (Drimba 2000: 139); tatlı 75v/1 (Drimba 2000: 139); tatlı 81r/7 (Drimba 2000: 141). OT. tatlığ ‘1. tatlı, lezzetli; 2. tatlı su’ (TKT 2004: 661, 662). tatlığ ‘tatlı’ (DLT-Atalay 2006: IV-586). Hrzt-T. tatlığ ‘lezzetli’ (İML 1988: 69). tatlığ ‘tatlı, güzel’ (KE 1997: 602). tatlığ ‘tatlı, hoş, güzel’ (NF 1998: 406). tatlığ/tatlığ/tatlı ‘tatlı, hoş, lezzetli’ (KurT 2002: 254, 255). krş. tatlığsız ‘tatsız’ (KE 1997: 602). tatlığlığ ‘tatlılık, hoşluk’ (NF 1998: 406). M-Kıpt. tatlı ‘tatlı, güzel, hoş’ (İMS 1992: 602). taṭliğ ‘tasty’ (RH 2000: 127).

2170. tatmak: tat.

tatmak	tatmac	CC-İ 14b/21
tatmak	Tatmac	CC-İ 37a/25, 39a/7

Tatmac ‘gustus’ (Kuun 1880: 284). тат (v) ‘kosten’, anl. f. татmak¹¹¹, татmak ‘der Geschmack, das Schmecken’ (Radloff 1887: 48). Tatmac 14r/21 (Drimba 2000: 53); Tatmac 36v/25 (Drimba 2000: 83); Tatmac 38v/7 (Drimba 2000: 85).

2171. tatoṽ: tat.

tatoṽ	oṽ	CC-A 57b/31
-------	----	-------------

tatov ‘gustus’ (Kuun 1880: 284). tatȳ ‘Geschmack’ (Radloff 1887: 49). tatov ‘Geschmack, Wohlgeschmack’ (Grønbech 1942: 237). (tat)ov 57r/34 (Drimba 2000: 112).

2172. taṽ: bkz. tağ.

taṽ	taṽ	CC-A 60b/28
taṽda	taṽdæ	CC-A 60b/15
taṽğa	taṽg	CC-A 70a/6
taṽga	taṽga	CC-A 71b/2, 72b/16
taṽı	taṽı	CC-A 72b/13
taṽlarnıñ	taṽlarnıñ	CC-A 72b/13

Tav ‘mons’, mengi tav ‘mons altus’, tavlarning tavi ‘mons altissimus’ (Kuun 1880: 285). tay ‘Berg’, CC-A 70a/6, 71b/2, 72b/16 CC-A 70a/6 taṽga *işa. f.* → tayṡā, тауда, тауларның тауы (Radloff 1887: 47). tav ‘Berg’ (Grønbech 1942: 232). taṽdæ 60r/15, taṽ 60r/27 (Drimba 2000: 116); taṽga 69v/3 (Drimba 2000: 131); taṽga 71r/1 (Drimba 2000: 133); taṽlarnıñ 72r/7, taṽı 72r/7, taṽga 72r/8 (Drimba 2000: 135).

2173. taṽoh: tavuk; krş. taṽuk.

taṽoh	taoh	CC-A 57b/5
-------	------	------------

taoh (Kuun 1880: 284). *işa. f.* tayk ‘Huhn’ (Radloff 1887: 47); *işa. f.* tayk цакырады (Radloff 1887: 58). tavoḫ ‘Huhn, Hahn; Henne’ (Grønbech 1942: 237). taoḫ 57r/9 (Drimba 2000: 111). ET. taḫıḡu/taḫıḡu/tḫıḡu ‘tavuk’ (Gabain 2000: 296). takagu/takıgu ‘tavuk yılı’ (KUKY 2009: 215, 531). takıgu ‘tavuk, yıl adında’ (UKY 2011: 103; METY 2012: 321). takıgu ‘tavuk’ (Mayt: 465; AY-YK 2012: 257). OT. takagu ‘tavuk, cins adı’, erkek tavuk ‘horoz’, tıṡı tavuk ‘horoz’ (DLT-Atalay 2006: IV-562). takuk ‘horoz’, takuk yalıḡı ‘horoz ibiḡi’ (DLT-Atalay 2006: IV-563). krş. takukluḡ ‘tavuklu’ (Oğuzca) (DLT-Atalay 2006: IV-563). Hrz-T. daḡuk/taḡuk ‘tavuk’, taḡuk yılı: Türkçe 12 yıl atlarından 10 uncu yılın adıdır (İML 1988: 27, 67). taṽuk ‘tavuk (cinsi)’ (ME 1993: 184). taw/vuk ‘tavuk’ (KE 1997: 603). taḡuk/tawuk ‘tavuk’ (NF 1998: 401, 407). AO-KıpT. taḡagu/tawuk ‘tavuk, On iki Hayvalı Türk takviminde bir yıl’ (AO 1996: 235, 236). M-KıpT. daquq ‘fowl’ (RH 2000: 188, 229). daḡuk ‘tavuk’ (KMT 2002: 102).

tafuk/tavuk 'tavuk' (İMS 1992: 598, 602). tağuk/tağuk 'tavuk' (DM 2003: 111, 112). taquq 'tavuk' (KİLE 1931: 99). tavuk 'tavuk' (KFLT 1989: 1071). tavuk 'tavuk' (KK 1999: 125). tawuk 'tavuk' (BV 1986: 305). taḥuq/tağauqu/tavuq = Ar. al-dîk 'cock' (RH 2000: 188, 221). Çağ. tavuğ/tavuk 'tavuk' (MK 1993: 549). Moğ. taqaqun = Ar. al-dîk 'cock, rooster' (RH 2000: 221); takiya < P-Türk. takığu 'fowl' (Clauson 1959: 186).

2174. ta *û*ḡ: bkz. ta *û*h.

ta *û*ḡ Tauc CC-İ 55b/16

Tauc 'gallina' (Kuun 1880: 284). tavuq 'Huhn, Hahn; Henne' (Grønbech 1942: 237). Tauc 55r/16 (Drimba 2000: 108).

2175. ta *û*l: firtına.

ta *û*l Taul CC-A 58b/22

Taul 'tempestus' ~ ar. دَوْل (Kuun 1880: 284). таул 'Ungewitter' (Radloff 1887: 47). tavul 'Sturm, Gewitter' (Grønbech 1942: 237). Taul 58r/22 (Drimba 2000: 113).

2176. ta^hus (< ar. ṭāvus): tavus.

ta *û*s Taus CC-İ 55b/21

Taus 'pavo' ar. طَاوُس (Kuun 1880: 284). таус 'Pfau' (Radloff 1887: 47). taus 'Pfau' (Grønbech 1942: 237). Taus 55r/21 (Drimba 2000: 108). OT. Hrz-T. ṭāvus 'tavus kuşu' (KE 1997: 603).

2177. ta^huş:-bitirmek, tamamlamak.

ta *û*ştı Tauftı CC-A 58b/33

Tausti 'perfecit' (Kuun 1880: 284); tavus- 'beendigen, vollenden', tavusty (Grønbech 1942: 237).

2178. tayak: dayak, sopa; *krş.* tayyak.

tayağı tayagı CC-A 60b/28

Tayag 'clava' (Kuun 1880: 284). rajak 'Stock', ражагы бар (Radloff 1887: 48). tajaq 'Stab' (Grønbech 1942: 232). taya[k > g]ı 60r/27 (Drimba 2000: 116). ET. tayag 'destek' (ETŞ 1992: 441). tayak 'destek, dayanak' (Mayt: 469). tayak 'destek, yardım,

dayanak, dayak' = Skr. asraya (AY-III 1991: 112). tayak 'destek, dayak' (ETŞ 1992: 441). tayak 'mesned, dayanak, esas' (Üİ 1998: 180). krş. taya- 'dayanmak' (ETŞ 1992: 441). tayaklıg 'yardımlı, destekli, dayalı' (AY-III 1991: 112). tayaklıg 'istinat, dayanak, dayanan' (ETŞ 1992: 441). tayak-lıg 'dayalı' (Üİ 1998: 180). tayan- 'dayanmak' (ETŞ 1992: 441; Gabain 2000: 297). tayan- 'dayanmak, uzanmak' (AY-YK 2012: 258). tayanç 'dayak, destek, yardım' (Gabain 2000: 297). tayanmaksız 'dayanmaksızın, güvenmeden, dayanmadan' (ETŞ 1992: 441). OT. tayak 'dayak, değnek' (KB: 429). tayak '1. asa, değnek; 2. dayanak, düstur' (TKT 2004: 662). tayak 'dayak, dayangaç' (DLT-Atalay 2006: IV-589). krş. taya- 'dayak koymak, dayak dikmek, dayamak' (DLT-Atalay 2006: IV-589). tayaklan- 'dayak, baston sahibi olmak' (DLT-Atalay 2006: IV-589). tayan- 'dayanmak, yaslanmak' (TKT 2004: 662). tayan- 'dayanmak' (KB: 429; DLT-Atalay 2006: IV-590). tayanç 'dayanak, teselli' (KB: 430). tayandur- 'sakin eylemek, durdurmak' (TKT 2004: 663). tayangan 'dayanan, yaslanan' (TKT 2004: 662). tayanğu 'mabeyinci, perdecı başı' (DLT-Atalay 2006: IV-590). tayanıgılı 'yaslanan, dayanıp oturan' (TKT 2004: 663). tayanmak 'sükûnet bulma' (TKT 2004: 663). Hrız-T. tayak 'değnek, baston' (ME 1993: 184). tayak/ğ 'dayanak, kaynak, temel; değnek, asa' (KE 1997: 603). tayak 'değnek, asa' (KurT 2002: 255). tayak 'dayanılacak şey, dayak' (MM 2008: 260). krş. daya- 'dayamak' (ME 1993: 113). taya- 'dayamak, yaslamak, destek olmak' (NF 1998: 407). tayakla- 'dayak atmak, dövmek' (KE 1997: 604). tayaklat- 'dövdürmek' (KE 1997: 604). tayan- 'dayanmak' (ME 1993: 184). tayan- 'dayanmak, kendin tutmak, tahammül etmek; inat etmek, direktmek' (NF 1998: 407). tayanç 'destek' (ME 1993: 184). tayanç 'destek' (KE 1997: 604). tayandur- 'dayamak' (ME 1993: 184). tayanğu 'dayanak; dinlenme yeri' (KurT 2002: 255). M-Kıpt. tayak 'dayanılacak şey, deynek' (İMS 1992: 602). tayak 'dayanak' (KMT 2002: 143). krş. tayan- 'dayanmak, destek almak' (KF 2006: 188). tayan- 'dayanmak, güvenmek' (İMS 1992: 602). tayan- 'dayanmak, yaslanmak' (KMT 2002: 143). tayan- 'yaslanmak, dayanmak' (TK 2008: 329). Çağ. tayağ 'dayak' (MK 1993: 549).

2179. tayyak: bkz. tayak.

tayyak tayjak CC-A 70b/1

Tayjak 'fulcimentum' (Kuun 1880: 284). tayjak 70r/1 (Drimba 2000: 131).

2180. taz: dazlak..

taz Tax CC-İ 50b/3

Tax 'calvus' (Kuun 1880: 284). taz 'kahlköpfig' (Radloff 1887: 49). taz 'kahlköpfig' (Grønbech 1942: 238). Tax 50r/3 (Drimba 2000: 101). OT. taz 'kel, daz; boynuzsuz; bitkisiz, çorak', ajmuk taz 'başı şapla sıvanmış gibi kel' (DLT-Atalay 2006: IV-591). krş. tazar- 'kelleşmek' (DLT-Atalay 2006: IV-591). tazgar- 'kelleşmek, dazlaşmak' (DLT-Atalay 2006: IV-591). tazgır- 'dazlaşmak, kelleşmek' (DLT-Atalay 2006: IV-591). Hrız-T. taz 'kel' (NF 1998: 407). M-KıpT. taz 'kel' (KK 1999: 125). taz = Ar. al-aqra 'bald' (RH 2000: 186, 275).

2181. tebe I: tepe.

tebessine tebeffine CC-A 64a/21

rābā 'Scheitel, Wirbel auf dem Kopfe', rābācinā (Radloff 1887: 51). tebe 'Scheitel und Kopfhare', tabanyndan tebesine degri 'von den Fussohlen bis zum Scheitel, von oben bis unten' (Grønbech 1942: 238). tebeffine 63v/21 (Drimba 2000: 122). ET. töbe 'tepe' (ETŞ 1992: 459). töpö 'tepe' (METY 2012: 323). töpö 'başın üst bölümü' (Aydın 2012: 183). töpü 'tepe, insan başının üst kısmı' (Hsüan-X 1975: 182). töpü 'tepe, kafanın üstü' (AY-III 1991: 116). töpü 'tepe, baş üstü, en üstte' (ETŞ 1992: 460). töpü/töpi 'tepe' (Gabain 2000: 301). töpü 'en üst, tepe' (KUKY 2009: 234, 533). töpü 'tepe, kafa' (AY-YK 2012: 263). krş. töbün 'baş aşağı' (ETŞ 1992: 459). OT. töpü 'tepe' (KB: 462). tüpü 'tepe, insanın başının üst tarafı' (DLT-Atalay 2006: IV-673). krş. tüpüle- 'tepelemek, tepesine vurmak' (DLT-Atalay 2006: IV-673). Hrız-T. tepe 'yüksek yer' (İML 1988: 71). tepe 'tepe; baş' (KE 1997: 625). tepe/töpe 'tepe; baş' (NF 1998: 421). tepe/töpe 'tepe' (NF 1998: 431). täpā 'tepe, zirve' (KurT 2002: 262). töpe 'baş tepesi' (İML 1988: 75). krş. teben 'ters, baş aşağı, alt üst' (KE 1997: 613). tepere 'tepesine doğru' (KE 1997: 625). M-KıpT. dāpā 'tepe' (KİLE 1931: 33). depe 'tepe' (GT 1989: 287). täpā 'tepe' (KİLE 1931: 101). tebe/tepe 'hill' (RH 2000: 142, 247). tepe 'tepe' (KMT 2002: 144). tepe 'başın ön tarafı' (KMT 2002: 144). tepe I 'kadın süs eşyası' (DM 2003: 113). tepe II 'tepe, yığın, toprak tepe' (DM 2003: 113). töpe 'tepe' (BV 1986: 316; İMS 1992: 609). krş. depele- 'öldürmek' (GT 1989: 287). depelen- 'öldürtmek' (GT 1989: 287). depelet- 'öldürtmek' (GT 1989: 287). tebeçuq = Ar. al-râbiya 'hill' (RH 2000: 247). täpālā- → täpālādi 'öldürdü, helâk etti' (KİLE 1931: 101). töbe 'beyin' (KK 1999: 126).

2182. tebe II: başın üstündeki saç, başı tepesindeki saç.

tebe Teba CC-İ 48a/10

Teba 'ligamen crinium' (Kuun 1880: 286). tāḡā 'Scheitel, Wirbel auf dem Kopfe' (Radloff 1887: 51). Teba 47v/10 (Drimba 2000: 97).

2183. tef (< far. def) : tef.

tef Taf CC-İ 45b/14

Taf 'tympanum' ~ *ar.* طَبْلٌ, دُفٌّ (Kuun 1880: 285). таф 'Tamburin' (Radloff 1887: 49). taf 'Tambourin' (Grønbech 1942: 232). Taf 45r/14 (Drimba 2000: 94). OT. Hz-T. def 'tef' (KE 1997: 167). M-Kıpt. def 'müzik aleti, çalgı' (KFLT 1989: 967).

2184. teff: def.

teff taff CC-İ 23a/11, 23a/12, 23a/13, 23a/14

Taff etarmen 'quietum reddo; certum facio', taff etchil *emir şekli*, taff etmac (Kuun 1880: 285). *işa. f. – anl. f.* тапк 'das Verlassen', тапк ätäpman (Radloff 1887: 51). tafş, tafş et- 'loslassen, aufgeben, verzichten' (Grønbech 1942: 232). Taff 22v/11, 22v/12, 22v/13, 22v/14 (Drimba 2000: 64). OT. Hz-T. def^c 'def etme, kovma' (KE 1997: 167). def^c 'def etme, uzaklaştırma' (NF 1998: 107). M-Kıpt. def 'savma, defetme', def ol- 'yok olmak' (KF 2006: 95).

2185. tefferiyk (< Ar. tefrīk): farklılık.

tefferiyk taffarıyc CC-A 67a/1

işa. f. – anl. f. Tafsanyt 'differentia' ~ *ar.* تفصیلات (Kuun 1880: 285). *işa. f. – anl. f.* тафсылат 'Unterschied' (Radloff 1887: 49). tafariq 'Unterschied, Unterscheidung' (Grønbech 1942: 232). taffar[i > y]c 66v/1 (Drimba 2000: 128).

2186. tefferüç (< Ar.): açılma, ferahlama.

tefferüçge taffar uçga CC-A 83a/8

Taffaruç 'recreatio' ~ *ar.* تَفَرُّج (Kuun 1880: 285). tafaruç 'Belustigung, Zerstreuung', tafaruçya 'zum Vergnügen' (Grønbech 1942: 232). taffar uçga 82v/8 (Drimba 2000: 144).

2187. tefter (< ar. defter): defter, tutanak; elkitabı.

tefter taftaş CC-İ 41a/5

tefter Taftaş CC-İ 41a/14

Taftar ‘liber rationum; registrum; manuale’ ~ *far.* نَفْتَر (Kuun 1880: 285). tāḫtrāp ‘Buch, Schrift’ (Radloff 1887: 51). taftar ‘(Register,) Lagerverzeichnis; Rechnungsbuch’ (Grønbech 1942: 232). taftar 40v/5 (Drimba 2000: 87); Taftar 40v/14 (Drimba 2000: 88). OT. M-Kıpt. defter ‘defter’ (GT 1989: 286; İMS 1992: 518). Çağ. defter ‘dikilmiş kağıt mecmuası’ (MK 1993: 423). krş. ser-defter ‘defterin başında yazılı olan, en başta bulunan’ (MK 1993: 533).

2188. teg-: değmek, değerinde olmak.

tegdj tegdj CC-İ 15b/2

Tegdj ‘(mihi) obtigit’ (Kuun 1880: 285). teg- 1) ‘(mit Dat.) treffen, berühren; erreichen, gelangen; zuteil werden’, tegdi (Grønbech 1942: 238, 239). Tegdj 15r/2 (Drimba 2000: 54). ET. teg- ‘değmek, erişmek; alâkadar ve meşgul etmek’ (HUAS 1941: 113). teg- ‘ulaşmak; duçar olmak’ (Mayt: 470). teg- ‘değmek, ulaşmak, vasil olmak, varmak, erişmek’ (AY-III 1991: 113). tæg- ‘değmek, ulaşmak, varmak’ (Hsüan-X 1975: 176; ABH 2013: 225). teg- ‘değmek, dokunmak, ermek, varmak’ (ETŞ 1992: 442). tæg-; T’K- ‘erişmek, ulaşmak, değmek, karşılaşmak, maruz kalmak’ (İKPÖ 1998: 216). teg- ‘değmek, ulaşmak, nâil olmak, kazanmak, elde etmek’ (Üİ 1998: 181). tæg- ‘erişmek, yetişmek, hücum etmek, değmek’, tapınguğa tægimsiz ‘hürmete değmez, hürmete layık olmayan’ (Gabain 2000: 57, 298). teg- ‘değmek, erişmek’ (IB: 60). teg- ‘1. (yönelme durumuyla) değmek, ulaşmak, erişmek; 2. (savaşta) hücum etmek, saldırmak, saldırmak; 3. (*yaş* sözüyle) yaşı kemale ermek, yaşlanmak; 4. (*küni* sözüyle) hasetlenmek, kıskanmak’ (KUKY 2009: 336, 350 , 353 , 376, 531) . teg- ‘değmek, varmak, ulaşmak, erişmek; hücum etmek’ (METY 2012: 321). teg- ‘ulaşmak, varmak, erişmek’ (AY-YK 2012: 259). krş. tægil- ‘ulaşmak’ (Hsüan-X 1975: 176). tegil- ‘körleşmek, kör olmak’ (ETŞ 1992: 442). tægil- ‘körletilmek, dokunulmak’ (Gabain 2000: 59). tegim ‘lâyık’ (Mayt: 470). tegim ‘saldırı, taarruz’ (Yen) (YKI 2013: 508). tægimlig ‘yaraşır, lââyık’, ayağ-qa tægimlig ‘saygıdeğer’, tægimlig bol- ‘yaraşır olmak, lââyık olmak’ (Hsüan-X 1975: 176). tegimlig ‘lâyık’ (Mayt: 470). tegimlig ‘uygun, yaraşır, değer, layık’, ayağka tegimlig ‘saygı değer’ ‘ (AY-III 1991: 113). tegimlig ‘değer, kıymeti haiz, layık olmak, müstehak, sıra’ (ETŞ 1992: 443). tegimlig ‘lâyık, değerli, değer’ (Üİ 1998: 181). tægimlig ‘değerli, lââyık, hissedar’ (Gabain 2000: 298). tægimlig ‘uygun, yaraşır’ (AY-YK 2012: 259). tægimlig ‘uygun, yakışır’ (ABH 2013: 225). tegimsiz ‘liyâkatsız’ (Mayt: 471). tegin- ‘cehdetmek; kabullenmek, duçar olmak; hürmetle bir şey yapmak’ (Mayt: 471). tegin- ‘değirmek, yaklaşmak, erişmek, nefisini

fedâ etmek' (ETŞ 1992: 443). tegin- 1) 'yapmak, yerine getirmek', saygı bildiren tasviri fiil; 2) –dir anlamında saygı bildiren tasvirî fiil (Hsüan-X 1975: 176, 177). tegin- 'varmak, ulaşmak, yerine getirmek, (saygı ifadesi taşır)' (AY-III 1991: 113). tegin- 'duymak' (Üİ 1998: 181). tegin-; T'KYN- 'saygılı bir biçimde yapmak, ulaşmak, karşılaşmak, maruz kalmak, uğramak' (İKPÖ 1998: 217). tegin- 'erişmek, fedâyı nefsetmek' (Gabain 2000: 298). tegin- 'ulaşmak, erişmek' (AY-YK 2012: 259). tegin- 'varmak, ulaşmak, yerine getirmek' (ABH 2013: 226). teginç 'yetiştirme, ulaşma, değme, başarma' (AY-III 1991: 113). teginç 'yetiştirme, muvaffak olma' (Gabain 2000: 298). teginç 'yetiştirme, ulaşma, değme, muvaffak olma, başarma' (ABH 2013: 226). teginçsiz 'gelişi-güzel; ulaşılamayan' (Mayt: 471). teginçsiz 'ulaşılmaz, ulaşılmaması gerekli' (AY-III 1991: 113). teginçsiz 'erişilmez olan' (ETŞ 1992: 443). teginmek 'hissetme' = Skr. vedanā (Mayt: 471). teginmāk = Skr. vedanā 'duyuş, duygu; 5 skandha'dan biri' (Hsüan-X 1975: 177). teginmāk 'duygu = Skr. vedanā, birbirine bağlı 12 sebepten (Skr. nidāna) yedincisi' (Gabain 2000: 298). tegintür- 'eriştirmek, ulaştırmak, temin etmek' (ETŞ 1992: 443). teginç 'temas, yakından muharebe' (Gabain 2000: 298). tegiş 'çarpışma, savaş' (KUKY 2009: 308, 531). tegiş 'çarpışma' (METY 2012: 322). tegiş 'saldırış' (Aydın 2012: 180). tegiş- 'rastlaşmak' (Mayt: 471). tēglār-; T'KL'R- 'kör etmek' (< tēgil- 'değmek, erişmek, dokunmak' + ettirgenlik eki -r-), munı ekki köz tēglārıp sançayın, munı ekki közümin tēglātü sançtı (İKPÖ 1998: 217). tēglār-/tēglār- 'körletmek' (Gabain 2000: 298). tēglük 'kör' (Mayt: 471; ETŞ 1992: 443; Gabain 2000: 298). teglük 'kör' (Kır, Mir) (IB: 60; YKI 2013: 508). tēglük bol- 'kör olmak' (Hsüan-X 1975: 177). tegmeçi 'saldırmacı' (Aydın 2012: 180). tegmek 'ulaşma, değme, varma, erişme' (AY-III 1991: 113). tegmiş 'değmiş, erişmiş, ulaşılmış' (IB: 60). tegmiş 'değişmiş, erişmiş, ulaşılmış' (Mir) (YKI 2013: 508). tēgriklā- 'çevresini sarmak' (Hsüan-X 1975: 177). OT. teg- 'değmek, dokunmak, ulaşmak' (KB: 430). teg- '1. isabet etmek, gelmek, ulaşmak, erişmek, maruz kalmak, dokunmak; 2. kapamak, kuşatmak', teg-/tegür- 'göndermek, vermek, ulaştırmak', feryād teggen 'imdadı koşan, kurtarıcı', kēlikin teg- 'kuşatmak, her yeri kaplamak, içine almak' (TKT 2004: 360, 443, 665). teg-/tig- 'erişmek, isâbet etmek' (AH: LXI, LXII). teg- 'değmek; dokunmak; ermek, varmak; yakalamak; düşmek; hücum etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-592). krş. tegdi 'ziyaretçi' (DLT-Atalay 2006: IV-593). teggüçi 'musibet, bela' (TKT 2004: 665). tegigli 'ulaşan, varan, erişen' (TKT 2004: 666). tegil-/tigi- 'erişilmek' (AH: LXI, LXII). tegil- 'şaşılaşmak, tek gözü olmak' (DLT-Atalay 2006: IV-593). tegim 'lâyık' (KB: 432). tegin- 'bir büyüğün yanına gelmek veya gitmek' (KB: 433). tegin- 'bir büyük

adamın yanına gelmek veya oradan gitmek' (DLT-Atalay 2006: IV-593). tegiş- 'vuruşmak' (KB: 433). tegiş- 'muhâkeme olmak; -bir yere- değmek; dürüm dürüşmek' (DLT-Atalay 2006: IV-594). tegşürül- 'değiştirilmek' (KB: 433). Hrz-T. tég- I 'ulaşmak, değmek' (ME 1993: 184). tég- II '(fiyat) etmek, değmek' (ME 1993: 184). teg- 'değmek, ulaşmak, varmak; değer etmek' (KE 1997: 615). teg- 'değmek, varmak, ulaşmak, ermek, geçmek, bulaşmak; payına, hissesine düşme' (NF 1998: 417). tæg- 'değmek, ulaşmak, yaklaşmak' (KurT 2002: 257). tég- 'değmek, ulaşmak' (MM 2008: 261). tekemek 'ulaşmak, ermek' (İML 1988: 70). krş. degindür- 'ulaştırmak' (ME 1993: 113). tægdür- 'ulaştırmak, vermek' (KurT 2002: 257). teger 'fiyat, değer' (ME 1993: 184). tegerlik 'hak etmişlik, uygun düşmeklik' (KE 1997: 616). tegil- 'ulaştırılmak, yetiştirilmek' (KurT 2002: 257). tegin- 'değ(in)mek' (ME 1993: 184). tegin- 'ulaşmak' (KE 1997: 617). tegrü 'kadar' (KE 1997: 618; NF 1998: 419). tægrü '... kadar, değin' (KurT 2002: 258). tegrü 'değin, kadar' (MM 2008: 261). tægşür-/tækşür- 'vermek, ulaştırmak' (KurT 2002: 259, 260). tægür- 'ulaştırmak, götürmek, getirmek' (KurT 2002: 259). AO-KıpT. teg-/tig- 'değmek, ulaşmak' (AO 1996: 236). M-KıpT. dæg- 'dojść, dosięgnąć' (Bulg-M 1954: 51). deg- 'ulaşmak' (KFLT 1989: 967). deg- '1) yetişmek, ulaşmak; 2) miras olarak kalmak; 3) kıymetinde olmak, değmek' (GT 1989: 286). deg- 'değmek, ulaşmak' (DM 2003: 81; KF 2006: 95). tig-/tiy- 'değmek' (MG 1984: 259; BV 1986: 308, 313). tig- '1) eşitlenmek, eşit olmak; 2) dokunmak, isabet etmek, erişmek; 3) birinin ardından kavuşmak, ulaşmak; 4) (yılan) sokmak; 5) değmek; 6) (afet) gelmek' (İMS 1992: 606). krş. degin- 'ulaştırmak, yetiştirmek' (KMT 2002: 102). tegişmek 'to present gift' (RH 2000: 291). tigin- 'isabet etmek, dokunmak' (İMS 1992: 606). tigr- 'değirmek' (MG 1984: 259). tigr- 'dokunmak' (İMS 1992: 607). tigrü '(e) kadar' (MG 1984: 260; İMS 1992: 607). Çağ. tig- 'değmek, ulaşmak; etmek (değer)' (MK 1993: 554). krş. tigrü 'doğru, kadar' (MK 1993: 554).

2189. tege: o.

tege teğ CC-A 60b/19

Tege 'ille' (Kuun 1880: 285). rārā 'Bok', rārā mȳzi (Radloff 1887: 50). teğ 60r/18 (Drimba 2000: 116).

2190. tegene: tekne.

tegene Tegana CC-İ 43a/21, 53b/28

Tegana ‘labrum; cymbium; pelvis’ (Kuun 1880: 285). tǣgānā ‘Becken, Schale’ (Radloff 1887: 50). tegene ‘Wassertrog’ (Grønbech 1942: 238). Tegana 42v/21 (Drimba 2000: 90); Tegana 52v/28 (Drimba 2000: 105). OT. tekne ‘tekne’ (DLT-Atalay 2006: IV-596). krş. tekne ‘leğen’ (İML 1988: 70). M-KıpT. tāknā: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 101). tekne ‘tekne’ (İMS 1992: 603). tekne ‘trough’ (RH 2000: 279).

2191. tegirme: daire, yuvarlak.

tegirme Tegírma CC-İ 37b/2

Tegirma ‘rotundus’ (Kuun 1880: 285). tarıpmā ‘rund’ (Radloff 1887: 50). tegirme ‘rund’ (Grønbech 1942: 238). Tegírma 37v/2 (Drimba 2000: 84). ET. krş. tegirmi ‘çevre’ (Mayt: 471). tǣgirmi ‘etrafında, çevirerek’ (Gabain 2000: 298). tegirmi ‘daire, çember’ (AY-YK 2012: 259). tegirmile ‘çep çevre’ (Mayt: 471). tegirmile- ‘çevirmek, etrafını sarmak’ (ETŞ 1992: 443). tǣgirmiläyü ‘çevre’ (Hsüan-X 1975: 177). tǣgirmiläyü ‘çevirerek’ (Gabain 2000: 298). tegirmi → tep tegirmi ‘çep çevre, yus yuvarlak’ (ETŞ 1992: 447). tǣgriklā- ‘kuşatmak’ (Gabain 2000: 298). OT. Hrz-T. krş. tegirmi ‘yuvarlak’ (KE 1997: 617). tegitme ‘yuvarlak’ (KE 1997: 617). tǣgrü- ‘döndürmek, çevirmek’ (KurT 2002: 258). M-KıpT. tigirmi ‘değirmi’ (MG 1984: 259).

2192. tegirmen: değirmen; tegirmen tart- ‘değirmen döndürmek’.

tegirmen teǣgírmā CC-İ 18b/15

tegirmen tegírma CC-İ 18b/16

tegirmen tegírma CC-İ 18b/17

Tegirman ‘mola; molendium’, tegirman tart *emir şekli* (Kuun 1880: 286). tarıpmān ‘Mühle’, tarıpmān tartarmān ‘mahlen’ (Radloff 1887: 50). tegirmen ‘Mühle’, tegirmen tart- ‘die Mühle ‘drehen, Getreide mahlen’ (Grønbech 1942: 238). Tegírma 18r/15, 18r/17, Tegírma (Drimba 2000: 58). ET. tǣgirmān ‘değirmen’ (Gabain 2000: 298). krş. tǣgrā ‘çevre’ (Hsüan-X 1975: 177). tegre ‘etraf, dolay’ (ETŞ 1992: 444). tǣgrā; T’KR’ ‘çevresinde, etrafında’ (İKPÖ 1998: 217). tǣgrā ‘etrafında, için’ (Gabain 2000: 298). tegre ‘çevre, etraf’ (KUKY 2009: 234, 531; Aydın 2012: 180). tegre ‘çevre’ (METY 2012: 322). tǣgrā ‘etrafında’ (ABH 2013: 226). tǣgrā ‘çevre, etraf’ (HUAS 2014: 153). tegrikle- ‘çevrelemek’ (ETŞ 1992: 444). tegsin- ‘dönmek, tomar haline gelmek, dolaşmak’ (ETŞ 1992: 444). tegşindür-/ tegşintür- ‘çevirmek, döndürmek’ (ETŞ 1992: 444). tegşindürmek ‘çevirmek, döndürmek’ (ETŞ 1992: 444). OT. krş. tegre ‘etraf, çevre’ (KB: 433). tegre ‘çevre’, tegre kapsal- ya^{nī} erk bolma- ‘kuşatılmak, çaresiz

kalmak, mahvolmak' (TKT 2004: 666). tegre 'etraf, çevre, daire, değre' (DLT-Atalay 2006: IV-594). tegrek 'her hangi bir şeyin halkası, değresi' (DLT-Atalay 2006: IV-595). tegreki → Kāf tağı yana ajun tegreki and (TKT 2004: 418). Hrз-T. tegirmen 'değirmen' (ME 1993: 184). tegirmen 'değirmen' (KE 1997: 617; NF 1998: 418). krş. dāgrā/tāgrā 'etraftaki, çevredeki' (KurT 2002: 100, 258). tegirmi 'değirmi' (ME 1993: 184). tegre 'çevre, yöre' (ME 1993: 185). tegre/tenre 'etraf, çevre' (KE 1997: 618, 623). AO-KıpT. tegirmen 'değirmen' (AO 1996: 236). M-KıpT. degirmen 'değirmen' (KFLT 1989: 967). egirmen 'mill' (RH 2000: 246). tegirmen 'mill' (RH 2000: 147). teyirmen 'değirmen' (KMT 2002: 145). tegirmen 'değirmen' (DM 2003: 113). krş. degirmenci 'değirmenci' (KFLT 1989: 967). degirmi 'değirmi, yuvarlak' (KFLT 1989: 967). degirmi 'yuvarlak' (KH 2002: 119). tegirmi 'yuvarlak, değirmi' (İMS 1992: 603). tëgre 'etraf, çevre' (TK 2008: 330). tigre 'çevre, etraf' (İMS 1992: 607). tögereglen- 'yuvarlaklaşmak; toplu hale gelmek, tamamlamak' (TK 2008: 333). Çağ. tigirmen 'değirmen' (MK 1993: 554). krş. tigre 'daire, etraf, yöre, çevre' (MK 1993: 554). [ayrıca bkz. Ord. *tögeregdegül* 'to cause to be converted into dollars', *tögereg* 'round' (Serruys 1978: 3)]. O-Moğ. Kv-P. tegirmed 'mills' < Türk.: OT., Çağ. tegirmen 'mill', Kum. tergirmen (tegirmen) 'mill' krş. Moğ. tegerme, Hal. tērem, Kalm. tērmṇ 'mill', tegirmençi: değirmenci. tegirmençi tegirmāzi CC-İ 18b/18. tegirmanzi 'molitor' (Kuun 1880: 286). тагірмәнці 'Müller' (Radloff 1887: 50). tegirmençi 'Müller' (Grønbech 1942: 239). Tegirmāzi 18r/18 (Drimba 2000: 58). OT. Hrз-T. tegirmençi 'değirmenci' (İML 1988: 70; NF 1998: 418).

2193. tegme: hep, bütün.

tegme Tegma CC-İ 35b/7

tegmeni Tegmanj CC-İ 35b/8

tegmenlarni Tegmanlarnj CC-İ 35b/9

Tegma 'omnis' ~ *uyg.* tökün (Kuun 1880: 285). tāgmä 'jeder', tāgmāni, tāgmälāpni (Radloff 1887: 50). tegme 'jeder' (Grønbech 1942: 239). Tegma 35r/7, Tegmanj 35r/8, Tegmälarnj 35r/9 (Drimba 2000: 80). ET. krş. OT. tegme 'değme, her, bir bir, türlü türlü' (KB: 433). tegme 'her, bütün, hep, hepsi, her şey', tegme yolu kim 'her defa, ne zaman ki, -dığı zaman' (TKT 2004: 666). tegme 'değme, her, her bir, türlü türlü' (DLT-Atalay 2006: IV-594). Hrз-T. tegme 'her' (ME 1993: 185). tegme 'her, her bir' (KE 1997: 617; NF 1998: 418). tāgmä 'her, her bir' (KurT 2002: 258). M-KıpT. dāgmä 'her'

(KİLE 1931: 33). tigde ‘değme, herbir’ (İMS 1992: 607). tigde ‘her, değme’ (MG 1984: 259). tigde ‘her’ (BV 1986: 309).

2194. tegmek: değer, paha.

tegmek tegmac CCİ 30a/11

Tegmac ‘valor’ (Kuun 1880: 286). *işa. f. – anl. f.* tī (v) ‘berühren, erreichen’, tīmāk (Radloff 1887: 54); tegmac ‘değer, kıymet, paha’ (Radloff 1887: ?). tegmek ‘Wert, Preis’ (Grønbech 1942: 238). Tegmac 29v/11 (Drimba 2000: 73).

2195. tek: tek; tek tur- ‘sessiz olmak, sakin durmak’; tek tek ‘sık sık’.

tek Tec CC-İ 28b/9, 28b/10, 28b/11, 33a/23, 33a/23

tek tac CC-İ 37b/27

Tac ‘impar’ (Kuun 1880: 284); Tec tec ‘saepe’, Tec turumen ‘taceo’, tec turgil *emir şekli* (Kuun 1880: 285). tak ‘ungrade, unpaarig’ (Radloff 1887: 47); tāk ‘ohne Arbeit, unbeschäftigt’, tāk тупымān, tāk tāk ‘häufig’ (Radloff 1887: 50). taq ‘ungerade, unpaar’ (Grønbech 1942: 235); CC-İ 28b/9, 28b/10, 28b/11 → tek ‘leer, unbeschäftigt’, tek tur- ‘schweigen, stumm dastehen’ ? (Grønbech 1942: 240) neden iki ayrı tek var?. Tec 28v/9 (Drimba 2000: 71); Tec 32v/23, 32v/23 (Drimba 2000: 77); Tac 37r/27 (Drimba 2000: 83). ET. tek ‘tek, yalnız, yahut’ (ETŞ 1992: 445). tāk; T’K ‘tek, yalnızı bir’ (İKPÖ 1998: 217). tek ‘yalnızca’ (Üİ 1998: 182). tāk ‘yalnız, bilâkis, iken, ise de, fakat’ (Gabain 2000: 298). tāk ‘tek, yalnız, sadece, fakat, ama’ (ABH 2013: 226). OT. tek ‘tek, sade’ (KB: 434). krş. tekin ‘boşuna’ (KB: 434). Hzr-T. tek I ‘tek, bir tek, aynı’ (KE 1997: 619). tek II ‘sessiz, sakin’, tek tur- (KE 1997: 620). tek I ‘tek, bir tek’ (NF 1998: 419). tek II ‘sessiz, sakin, suskun, cevapsız’ (NF 1998: 420). tāk II → tāk tur- ‘susma, çekinme, perhiz’ (KurT 2002: 259). M-Kıpt. tāk → tāk oturdu ‘konuşmadan ve hiç bir şey yapmadan oturdu, uslu oturdu’ (KİLE 1931: 101). tek/tik ‘tek’, tip tik tur- ‘sessizce oturmak’ (İMS 1992: 603, 607). tek ‘tek’, tek tur- ‘sakinleşmek, susmak’, tep tek tur- ‘susmak, sâkinleşmek’ (KK 1999: 125). tek → tek tur- ‘susmak, sessiz olmak’, tek yürü- ‘sessiz olmak’ (KMT 2002: 143).

2196. teksir (< ar. tekşîr): kar, kazanç.

teksir techîr CC-İ 17b/17

Techsir ‘mutuare’ (Kuun 1880: 285). teksir ‘Umtausch, Verdienst’ (Grønbech 1942: 240). Techîr 17r/17 (Drimba 2000: 56).

2197. tekşi (< moğ. tegşi): eşit bir şekilde, bildik bir şekilde, olağan.

tekşi teksı CC-A 71b/18

Teksi ‘aequalis’ (Kuun 1880: 285). rākūmi ‘gleichmässig’ (Radloff 1887: 50). tekşi ‘gleichmässig’ (Grønbech 1942: 240). teksı 71r/9 (Drimba 2000: 133). ET. krş. tegşil- ‘değişmek, değişilmek’ (ETŞ 1992: 444). tığşil- ‘değişmek, değişikliğe uğramak’ (Hsüan-X 1975: 177). tegşil- ‘değişmek’ (AY-YK 2012: 259). tegşilmeksiz ‘değişmeden, değişmeksizin’ (ETŞ 1992: 444). tegşür- ‘değişmek, bir başka şekle girmek’ (ETŞ 1992: 444). tegşür- ‘değiştirmek’ (Mayt: 472; Üİ 1998: 181). tığşür- ‘değişmek’ (Gabain 2000: 298). tegşüt ‘değiş-tokuş, mübâdele, değişim’ (Üİ 1998: 181). OT. Krh-T. tekşüt ‘değişit; karşılık, bedel’ (DLT-Atalay 2006: IV-596). Hrzt-T. krş. değıştirmek/tekiştirmek ‘bir nesne yerine başkasını almak, değıştirmek’ (İML 1988: 27, 71). tığıştūr- ‘değıştirmek’ (ME 1993: 184). tegşik ‘değışik’ (ME 1993: 185). tegşür- ‘değıştirmek’ (KurT 2002: 259). ten ‘insan boyu kadar’ (İML 1988: 71). M-Kıpt. krş. dığşūr- ‘zmieniać’ (Bulg-M 1954: 51). degşür- ‘değıştirmek’ (KFLT 1989: 967). degşür- ‘değıştirmek’, el degşürü ‘atın satılma sonucunda el değıştirmesi’ (KMT 2002: 102, 104). degşüril- ‘değıştirilmek’ (KFLT 1989: 967). tığşirmek ‘değıştirme’ (TK 2008: 330). telbuğa: yular. telbuğatelbuğa CC-A 82b/1. Telbuğa ‘funis ductorius’ (Kuun 1880: 286). rālōyrā ‘Leitseil, Zügel’ (Radloff 1887: 51). tel-buya ‘Leitseil’ (Grønbech 1942: 240); buya (Grønbech 1942: 67);. telbuğa 82r/1 (Drimba 2000: 143).

2198. teli: deli.

teli Telí CC-İ 50a/22

Teli ‘stultus’ (Kuun 1880: 286). rāli ‘Narr’ (Radloff 1887: 51). teli ‘töricht’ (Grønbech 1942: 240). Telí 49v/22 (Drimba 2000: 100). ET. tilve ‘tilbe, abdal, âşık, deli’ (ETŞ 1992: 453). tilfā/tilwā ‘deli’ (Gabain 2000: 300). OT. telü ‘deli, çılgın; (Oğuzca) ahmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-597). telwe ‘deli’ (DLT-Atalay 2006: IV-597). tilve ‘deli’ (KB: 450). Hrzt-T. delü → delü olmak ‘delirmek’ (İML 1988: 27). delü ‘deli’ (ME 1993: 113; NF 1998: 107). dālū ‘deli, mecnun’ (KurT 2002: 100). tēlbe ‘deli’ (MM 2008: 261). tēlve ‘deli’ (ME 1993: 185). tālwā ‘deli, çılgın’ (KurT 2002: 260). tilbe ‘deli’ (İML 1988: 72). krş. dālulik ‘delilik, mecnunluk’ (KurT 2002: 100). delülük ‘delilik’ (ME 1993: 113; NF 1998: 107). M-Kıpt. delbe ‘fool’ (RH 2000: 118). delü/telü = Ar. al-

majnûn ‘possessed; insane’, telû qurt ‘hyena’ (RH 2000: 186, 222, 270). dälü ‘deli, mecnun’ (KİLE 1931: 33). delü/telü/tilü ‘deli’ (İMS 1992: 518, 604, 607). delü ‘deli, aklını kaybetmiş olan’ (KMES 1994: 248). delü ‘deli, akıl dengesi bozuk’ (KF 2006: 95). teli ‘deli’ (KMT 2002: 144). telü ‘deli’ (KFLT 1989: 1072). krş. delülik ‘delilik’ (KFLT 1989: 968; KF 2006: 95). delülik/delülük ‘delilik, deli olma’ (İMS 1992: 518). delülük ‘delilik’ (KH 2002: 119). telilik ‘delilik’ (KMT 2002: 144). telülik ‘delilik’ (KFLT 1989: 1072). Çağ. tilbe ‘deli’ (MK 1993: 554).

2199. temen:kaba, iri.

temenⁿ temē CC-A 66a/33

Temê ‘acus’ (Kuun 1880: 286). tāmān ‘grobe’ (Radloff 1887: 51). temen ‘(grosse) Nadel’ (Grønbech 1942: 240). temē 65v/33 (Drimba 2000: ?).

2200. temer:irin.

temeri temerı CC-A 63a/36

temeri ‘Entzündung, Eiter’, neçik jara jaşşy bolmaz içinden temeri çyqmajynča alaj. ‘wie eine Wunde nicht heil wird, bis der Eiter herauskommt, so..’ (Grønbech 1942: 240).

2201. temir: demir.

temir Temír CC-İ 14a/17, 43a/8

temir temír CC-A 74b/4

temir tem ir CC-A 66a/27-28

Temir ‘ferrum’(Kuun 1880:). tāmip ‘Eisen’, tāmipi, tāmip mik ‘eiserner Nagel’, сабан tāmipi ‘Pflugschar’ (Radloff 1887: 51). temir ‘Eisen; eisen’, saban temir ‘Pflugeisen’, temir myx ‘eiserner Nagel’ (Grønbech 1942: 240). Temír 13v/17 (Drimba 2000: 52); Temír 42v/8 (Drimba 2000: 90); tem ir 65v/27-28 (Drimba 2000: 127); temir 74r/2 (Drimba 2000: 137). ET. temir ‘demir’ (ETŞ 1992: 445). temir; TYMYR, TMYR, T’MYR ‘demir; kişi adı’ (İKPÖ 1998: 220). tāmīr ‘demir’ (Gabain 2000: 298). temir ‘demir’ (KUKY 2009: 151, 237, 532). temir ‘demir’ (METY 2012: 322). yer adında: . tāmīr kapıg: Sogdiyan ve Fergana arasındaki geçit (Gabain 2000: 298); temir kapıg: Sir Derya'nın batısında Belh-Semerkant yolu üzerinde bir geçit, Buzgala geçidi (KUKY 2009: 151, 237, 532); Temir Kapıg ‘Demir Kapı (geçidi)’ (METY 2012: 322); temir kapıg: Demir Kapı. Semerkant’tan Termez yoluyla Belh’e giden yolun hemen hemen yarısında bulunan Baysun silsilesindeki Buzgala Geçidi (Aydın 2012: 167, 181; ETYA

2012: 170, 171). temir: kişi adı (Yen) (YKI 2013: 508). krş. temirliĝ ‘demirden’ (Mayt: 472). OT. Krh-T. temür ‘demir’ (KB: 435). temür ‘demir’, temür arkı ‘demir boku’, kurç temür ‘çelik’, temür kaznĝuk (kazunĝuk)/kazuk ‘kutup yıldızı, demir kazık’ (DLT-Atalay 2006: IV-34, 380, 598). krş. temürçi ‘demirci’ (KB: 435). temürlüĝ ‘demir sahibi’ (DLT-Atalay 2006: IV-598). temürlük ‘demir eritilen ve süzülen yer’ (DLT-Atalay 2006: IV-598). Hrzt-T. demir/temir ‘bildiĝimiz maden’, kuruçtemir ‘erkek demir, çelik’, temirkazık ‘kutup yıldız’ (İML 1988: 27, 48, 71). temür ‘demir’ (ME 1993: 185). temür ‘demir’ (KE 1997: 621). temür ‘demir’ (NF 1998: 420). tümür ‘demir; zincir’ (KurT 2002: 261). M-Kıpt. demir/temür = Ar. al-ḥadîd ‘iron’, temür tiken ‘the plant clatrop’ (RH 2000: 165, 304, 325). demür ‘demir’ (GT 1989: 287; (KMT 2002: 102; KF 2006: 95) . demür/temir/temür ‘demir’, demür kömlek/temür kömlek ‘zırh’, temir ĝazık ‘kutup yıldızı, süreyya’, temür kazuk ‘demir direk’ (DM 2003: 81, 113). tümir ‘demir’, temirbaş ‘başı sivri çomak’, tümir boĝu ‘demir dövüldükten sonra ondan kalan bakiye’, tümir qazıq ‘Cedi yıldızı’ (KİLE 1931: 101). temir ‘demir’, temir ĝazuk ‘oĝlak burcu, kuzey yıldızı, sabit’ (KK 1999: 125). temür/timür ‘demir’ (BV 1986: 306, 311). temür ‘demir’ (İMS 1992: 604; (KMT 2002: 144). timir/timür ‘demir’ (MG 1984: 261). krş. Esendemür ‘Esen demir (özel ad)’ (KMT 2002: 105). temürboz ‘demirboz, bir renk’ (KMT 2002: 144). Temürḥan: Demirhan (özel ad) (KMT 2002: 144). Temürtaş: Demirtaş (özel ad) (KMT 2002: 144). Temürtaşī: Ahmet b. İsmail Zahirüddin Tümürtaşī el-Harezmi (KFLT 1989: 1072). T’ieh-mu-erh sa-ha-t’ai (Temür-saqaltai) ‘Temür the Bearded’ (Farquar 1966: 385). Kuman valisi Soudimir Koučebič’in isminde dimir ‘demir’ şeklinde görölmektedir. Soudimir < Sütimir < Sü ‘vojsko’ + temir/temür ‘zelezo’) (Golden 1979-1980: 299).

2202. ten (< *far.* ten): ten; beden; ten keyin- ‘vücut bulmak’, ten al-.

ten	tē	CC-A 72a/32
ten	ten	CC-A 70b/31, 75a/8, 76b/5, 76b/5
teni	teni	CC-A 64a/22
tenimden	tanīdā	CC-İ 10b/20
tenimizni	tenimiḡni	CC-A 62b/11
tenin	tenín ƣe	CC-A 74b/2
teninden	tenindan	CC-A 62b/15
tenini	teníní	CC-A 76b/5

teniŋ	teníŋ	CC-A 72a/34
tenmi	tēní	CC-A 74b/4

Ten ‘corpus’, tenalip ‘corpus sumens’ (Kuun 1880: 286); CC-İ 10b/20 *işa. f. tinimidam cherarmen: tinimdan ch. ‘despero’ kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 287). tǎn ‘Körper’, tǎni, tǎniŋ, tǎniŋizni, tǎniŋdǎn, tǎnniŋ tǎni, tǎn tǎnbilǎ, tǎn alıp (Radloff 1887: 50, 51). ten ‘Fleisch; in theol, Bed, Körper, der fleischliche Körper’, heč bütin joǵady teni ‘sein Fleisch wurde (durch die Geißelung) gänzlich zerstört’, ğanyŋ ham teniŋ ‘deine Seele und dein Körper’, menü teŋriniŋ öz sözi kejdı qulunıŋ tenini, ten ten-bile qutqaruvsap ‘das eigene Wort des ewigen Gottes zog den Leib eines Sklaven an, wünschend das Fleisch durch das Fleisch zu erlösen’, tenin tenni kim jaratty ǵačqa temir myǵ qadady ‘das Fleisch dessen, der das Fleisch erschuf, haben eiserne Nägel ans Kreuz geheftet’, ten iŋi ‘das Werk des Fleisches, körperliche Vermischung’, ten al- ‘Fleisch annehmen, Mensch werden’, ten kej-, ten kejin- (Grønbech 1942: 240). tenimíŋni 62r/11 (Drimba 2000: 119); tenindan 62r/15 (Drimba 2000: 119); teni 63v/22 (Drimba 2000: 122); ten 70r/20 (Drimba 2000: 132); tē 71v/16 (Drimba 2000: 134); teniŋ 71v/17 (Drimba 2000: 134); tenín <te> 74r/1, tēní 74r/2 (Drimba 2000: 137); ten 74v/8 (Drimba 2000: 138); tenínı 76r/4, ten 76r/4, tenbile 76r/4 (Drimba 2000: 139). ET. krş. tan ‘ten, vücut’ (IB: 59). tan ‘ten, vücut’ (Mir) (YKI 2013: 507). OT. taŋg/ten ‘ten’ (AH: LVIX, LXI). teŋ ‘ten, vücut’ (KB: 435). ten ‘vücut’ (DLT-Atalay 2006: IV-598). Hrız-T. ten ‘gövde, beden’ (İML 1988: 71). teŋ ‘ten, vücut, gövde’ (ME 1993: 185). ten ‘ten, vücut, beden’, ten-dürüst ‘vücudu sağlam, sağlıklı, kuvvetli’, tendürüstlük/ten-dürüstlük ‘vücut sağlığı, dinçlik’ (KE 1997: 621; NF 1998: 420, 421). tǎn ‘beden, can, öz’ (KurT 2002: 261). ten ‘beden, vücut, gezme’ (MM 2008: 261). M-KıpT. tǎn ‘cisim, beden’ (KİLE 1931: 101). ten/tin ‘ten’ (BV 1986: 306, 311). ten ‘vücudun dış yüz’ (KMES 1994: 307). ten ‘ten’ (KFLT 1989: 1072; (DM 2003: 113). ten ‘gövde, vücut, beden’, tendürüst ‘sıhhatı yerinde, vücudu sağlam olan’, tendürüstlük ‘sıhhatli olma, sağlam olma’ (GT 1989: 446, 448). ten/tin ‘gövde, vücut’ (İMS 1992: 604, 607). ten ‘vücut, beden’ (KF 2006: 189). Çağ. ten ‘gövde, vücut, beden’ (MK 1993: 551).

2203. tenli: bedeni olan, bedenli.

tenli	tenlí	CC-A 70b/31
-------	-------	-------------

tānli ‘einen Körper habend’ (Radloff 1887: 51). tenli ‘einen Körper besitzend’, anyñ sözi ten işi-siz tenli boldy ‘ohne das Werk des Fleisches wurde sein Wort körperhaft’ (Grønbech 1942: 241). tenlí 70r/20 (Drimba 2000: 132). OT. Hrz-T. tenlig ‘etli, canlı’ (ME 1993: 185). tenlig ‘bedenli, cüsseli’ (NF 1998: 421). tänlig ‘bedenli, bedeni olan’ (KurT 2002: 262).

2204. tenürçi: demirci; zanaatkar, usta.

tenürçi Tenurží CC-İ 43a/2

işa. f. temirzi ‘faber ferrarius’ (Kuun 1880: 286). *işa. f.* tāmipçi ‘Schmied’ (Radloff 1887: 51). *işa. f.* temirçi ‘Eisenschmied’ (Grønbech 1942: 240). Tenurží 42v/2 (Drimba 2000: 90). OT. Hrz-T. demirci/temirçi ‘demiri işleyip, türlü aletler yapan’ (İML 1988: 27, 71). temürçi ‘demirci’ (KE 1997: 621; NF 1998: 420). M-KıpT. demürçi ‘demirci’ (KFLT 1989: 968). demürçi ‘demirci’ (DM 2003: 81). temürçi ‘demirci’ (KMT 2002: 144). temirçi ‘demirci’ (KK 1999: 125). krş. demircilik ‘demircilik’ (KFLT 1989: 968).

2205. teñ: denk, aynı, eş.

teñ teñ CC-A 76b/20

tāñ ‘gleich’ (Radloff 1887: 50). teñ ‘gleich, ebensogross, ebensoviel’, teñ tabuñ ‘die gleiche Verehrung’ (Grønbech 1942: 241). teñ 76r/19 (Drimba 2000: 139). ET. tēng ‘kadar, ölçü’ (Mayt: 472). teng ‘ölçü, tartı; denk, eşit’ (AY-III 1991: 113). tēng ‘denk, kadar, nisbet’ (ETŞ 1992: 445). teng ‘denk, eşit, eş, aynı’ (Üİ 1998: 182). teng < Çin. tēng ‘denk, eşit’ (AY-YK 2012: 259). krş. tēngle- ‘ölçmek, hesaplamak, karşılaştırmak’ (AY-III 1991: 113). tēnglençsiz ‘ölçülemez, karşılaştırılmaz, hesaplanamaz’ (AY-III 1991: 113). tenglig ‘ölçülü, hesaplı, sayılı’ (AY-III 1991: 113). tenglig ‘ölçüde, - a eşit’ (Üİ 1998: 182). tāñış-/tāñāş- (Gabain 2000: 298). tāñgāşsiz ‘eşsiz, ulaşılmaz, mukayese edilmez’ (ABH 2013: 226). tēngker- ‘mukayese etmek, kıyaslamak’ (ETŞ 1992: 445). tāngkāş- ‘karşılaştırmak’ (Hsüan-X 1975: 177). tāñkāşsiz ‘mukayese edilemez’ (Gabain 2000: 298). tēngle- ‘denklemek’ (ETŞ 1992: 445). tēnglençsiz ‘benzeri olmayan’ (ETŞ 1992: 445). tāñlānçsiz ‘ölçülemez’ (Gabain 2000: 298). tēngsiz ‘denksiz’ (ETŞ 1992: 446). tēngşü ‘layık olmayan, yakışmayan’ (ETŞ 1992: 446). OT. berāber/te ‘aynı, eşit, bir’ (TKT 2004: 263). tēng ‘denk, benzer, akran’ (KB: 435). tēng /tēng ‘denk’ (AH: LXI, LXIII). tēng ‘denk, özgür, akran’, tēng tuş ‘denk, eş, küfüv’ (DLT-

Atalay 2006: IV-598). krş. tēnge-/tīnge- ‘mukayese etmek’ (AH: LXI, LXIII). tēnger- ‘iki şeyi birbirine denkleme’ (DLT-Atalay 2006: IV-599). tēngeş- ‘denkleşmek’ (KB: 436). tēngeş- ‘denkleşmek, iki şey birbirine denk olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-599). tēngeşçi ‘kıyasla hareket eden’ (KB: 436). tēngle- ‘denkleme, denkleştirmek’ (KB: 436). tēngle- ‘iki şeyi birbirine denkleme, denk etmek, denkleştirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-599). tēngleş- ‘iki şey birbirine denkleşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-600). tēng lig → munça telig ‘bu kadar’ (TKT 2004: 298). tēngsizlik ‘denk olmama, uygunsuz olma’ (KB: 436). Hrız-T. tēng ‘denk, eşit’ (ME 1993: 185). tēn ‘denk, eşit, benzer’ (KE 1997: 622). tāñ I ‘denk, eşit, bir’ (KurT 2002: 261). tēn ‘denk, eş, benzer’ (MM 2008: 261). krş. dēnge- ‘denkleştirme’ (ME 1993: 113). dēngēt- ‘denkleştirmek’ (ME 1993: 113). dēnglik ‘eşitlik’ (ME 1993: 113). tēnge- ‘mukabele etmek’ (ME 1993: 185). tēng el- ‘denk olmak’ (ME 1993: 185). tēngeş- ‘denkleşmek’ (ME 1993: 185). tēnle ‘denk olarak, öylece’ (KE 1997: 622). tēnle- ‘denkleme, denk hale getirmek, karşılaştırmak, ölçmek’ (KE 1997: 622). tēngleş- ‘bölüşmek’ (ME 1993: 185). tāñlig ‘eşit, beraber, uygun, muvafık’ (KurT 2002: 262). tēnglik ‘eşitlik’ (ME 1993: 185). tēnlik ‘kadar; denk, aynı’ (KE 1997: 622). tēnsiz ‘denk, benzer olmayan’ (KE 1997: 625). M-Kıpt. denk ‘denk, eşit’ (BV 1986: 168). tēng ‘denk’ (BV 1986: 306). tēng ‘denk, çift’ (TK 2008: 331). tiñ ‘denk, dik’ (KH 2002: 141). tīng ‘denk, müsâvî’ (MG 1984: 261). tīng ‘eş, denk’, tīng tuş ‘eş, benzer’ (İMS 1992: 607). krş. deñlü ‘kadar’ (GT 1989: 287). Çağ. tīng/tink ‘denk, eşit’ (MK 1993: 555).

2206. tēndeş: eş, eşit.

tēndeş tēndes CC-A 73a/34

tēndeşge tēndaşgā CC-A 76b/20

Tengdes ‘coaequalis’ (Kuun 1880: 286); CC-A 76b/20 → Dez ‘socius’ (teng dezgä) (Kuun 1880: 217, 291). тәңдәш ‘gleich, Gefährte’, тәңдәшкә (Radloff 1887: 50). tēndeş ‘gleichgestellt, ebenbürtig’, ataya tēndeş ‘deinem Vater ebenbürtig’, öl: tēndeş ‘die drei Gleichen, d. h. die Dreieinigkeit’ (Grønbech 1942: 241). tēndeş 72v/17 (Drimba 2000: 136); tēndaşgæ 76r/19 (Drimba 2000: 139).

2207. teŋeri: Tanrı.

teŋeri tengeri CC-A 61b/22, 61b/23, 61b/25, 61b/26, 62a/19, 62a/20, 62a/21, 62a/22, 62a/29, 62a/30, 62b/13?, 62b/15, 62b/32

teŋeri tengeri CC-A 62b/34

teŋernig tengernig CC-A 62a/7

teŋerni tengerni CC-A 62a/8

tengeri 61r/22, 61r/23, 61r/25, 61r/26, 61v/19, tengernig 61v/6, tengerni 61v/8 (Drimba 2000: 118); tengeri 61v/20, 61v/21, 61v/22, 61v/29, 61v/30 (Drimba 2000: 119); teng<i>rí<n> 62r/13 (Drimba 2000: 119); tengeri 62r/15 (Drimba 2000: 119); tengeri 62r/22, 62r/24, 62r/29, 62r/34, 62r/34, 62r/36, 62v/6 (Drimba 2000: 120); tengeri 62r/32 (Drimba 2000: 120); tengeri 62v/31, 62v/32 (Drimba 2000: 121). ET. tengri ‘tanrı’, tintura tengri ‘Dindirici yel tanrı’, hormuzta tengri ‘Hormuzta tanrı (Mani ilâhlarından biri)’ (HUAS 1941: 93, 113); tengri ‘tanrıya mensup, ilâhî’, tengri burhan (HUAS 1941: 113). têngri ‘tanrı, ilâh’, têngribirmiş: özel ad (Mayt: 472, 474). t(ä)ngri 1) ‘tanrı’ = Skr. deva, t(ä)ngri t(ä)ngrişi = Skr. devātideva ‘Buddha’nın sıfatlarından biri’, t(ä)ngri yeri = Skr. devaloka ‘cennet’, t(ä)ngri bol- ‘ölmek, nirvāṇa’ya ulaşmak’; 2) ‘gökyüzü’; 3) ‘hazret, majeste, gök cisimlerinin sıfatı’ (Hsüan-X 1975: 177, 178). t(e)ngri ‘1. Tanrı = Skr. deva; gök, gökyüzü, sema; 2. efendi, majeste, hazret’ (AY-III 1991: 113, 114). têngri ‘tanrı, gök’, kız têngri: Kız Tengri (özel isim), kutluğ tigin kız têngri: Kutlug Tigin Kız Tengri, tilik tigin kız têngri: Tilik Tigin Kız Tengri, tölek kız têngri: Tölek Kız Tengri (özel isim) (ETŞ 1992: 341, 362, 445, 453, 460). täŋri; TNKRY ‘tanrı, gök’ (İKPÖ 1998: 218). täŋri/t(ä)ŋri/tänri ‘Tanrı, hazretleri’ (Gabain 2000: 44, 298). teri ‘gök; tanrı’ (IB: 60). täŋri ‘небо; Бог, Божество-Небо’ (TEƏ 2008: 327). teŋri ‘1. gökyüzü; 2. tanrı; 3. kagan/kan unvanının niteleyicisi’, teŋri teg teŋri yaratmış: Bilge Kağan’ın küçük oğlu Teŋri Kağan’ın unvan niteleyicisi, teŋri teg teŋri yaratmış türk bilge kağan: Bilge Kağan’ın küçük oğlu, Terçri Kağan, teŋri teg teŋride bolmış: İlteriş Kağan’ın büyük oğlu, II. Köktürk Devleti kağanı Bilge’nin unvan niteleyicisi, teŋride bolmış: Moyun Çor’un kağanlık unvanının niteleyicisi, teŋride bolmuş el etmiş bilge kağan: İlk Uygur kağanı Kutlug Kül Bilge’nin oğlu, ikinci Uygur kağanı, Moyun Çor’un kağanlık unvanı ve adı, (KUKY 2009: 132, 216, 279, 302, 532). t(e)ngri ‘Tanrı’ = Skr. deva (AY-YK 2012: 259). t(ä)ŋri ‘Tanrı; gök, gökyüzü’ (ABH 2013: 226). täŋri ‘tanrı; gökyüzü, sema’ (HUAS 2014: 153). teŋri ‘gök, gökyüzü; efendi, majeste; Tanrı’, teŋri

teg ‘İlahî, kutsal’ (METY 2012: 322). teŋri ‘1. gök, gökyüzü; 2. aziz, kutlu, hazretleri’ (Aydın 2012: 181). teŋri → teŋri kızı ‘tanrıça’ (AY-YK 2012: 260). teŋri ‘gök, sema’ (Yen, Kır, Mir); ‘kutsal, aziz’ (Yen); ‘tanrı’ (Kır, Mir) (YKI 2013: 508). Teŋride bolmış Êl Êtmiş Bilge Kagan/Teŋride bolmış Êl Êtmiş Bilge Kan/Teŋride Bolmuş Êl Êtmiş Uygur Kagan: Mo-yan-chou Kağan (UKY 2011: 104). krş. tǎnirlik (Gabain 2000: 298). tengriçi ‘tanrı adamı, şariat hocası, fakîh’ (HUAS 1941: 114). tǎngriçi ‘tanrıya hizmet eden; vaiz’ (HUAS 2014: 153). t(ä)ngridäm ‘ilâhî, tanrısalsal’ (Hsüan-X 1975: 178). t(e)ngridem ‘tanrısalsal, göksel, tanrıya özgü, ilahî’ (AY-III 1991: 114). teŋgridem ‘ilahî, semavî’ (Mayt: 474; ETŞ 1992: 446). t(ä)nridäm ‘tanrısalsal, ilahî, göksel, tanrıya özgü’ (ABH 2013: 266). tǎnridäm/t(ä)nridäm ‘ilahî, Tanrı gibi’ (Gabain 2000: 46, 299). t(e)ngridem ‘tanrısalsal, ilahi’ (AY-YK 2012: 260). tengriken ‘Tanrıhan’ (HUAS 1941: 114). t(ä)nrikän ‘yüksek bir unvan’ (Gabain 2000: 299). tǎnrikän ‘ilâhî hazretleri’ (Gabain 2000: 44). teŋriken: bir unvan (KUKY 2009: 268, 532). teŋriken ‘efendi, majeste’, bir unvan (METY 2012: 322). teŋriken ‘aziz, kutlu, hazretleri’, бага teŋriken: kişi adı ve unvanı (Aydın 2012: 154, 181; Aydın 2012: 181). tenriken ‘kutsal, aziz, saygıdeğer’ (Yen) (YKI 2013: 508). teŋgrili ‘göktekiler, tanrı’ya ait’ (ETŞ 1992: 446). teŋgrilig ‘semavî, ilahî’ (ETŞ 1992: 446). teŋgrilig ‘dindar’ (IB: 60). teŋrilig ‘dindar’ (Mir) (YKI 2013: 508). tǎnrilik (Gabain 2000: 298). tǎnrim ‘hazretleri, majeste; prenses’ (MIII 14, 3) (Gabain 2000: 44, 299). teŋrim: *kagan/kan* unvanının niteleyicisi (KUKY 2009: 279, 532). tǎnrim; TNKRYM: çok yüksek bir kişite, ya da kutsal bir varlığa hitap ederken kullanılan hitap sözü, kelime anlamı: ‘Tanrım; Beyefendi; Haşmetlim; Efendim; Hünkârım; Majeste’ (İKPÖ 1998: 218). tenriteg ‘aziz, kutlu’ (Aydın 2012: 181). tenriteg ‘kutsal, aziz, ilahi’ (Yen) (YKI 2013: 508). tensi: ‘Göğün Oğlu’ yani Çin imparatoru (Mir) (YKI 2013: 508). tēnsi oğlu: Demir Kapı yakınlarında bir dağ (Aydın 2012: 181). Tēnsi Oğlu: Soğdiyana bölgesinde bulunan Ek Tag’a Çinlilerin verdiği ad (ETYA 2012: 173). OT. tarı ‘ol Tarı ‘O mutlak Tanrı’, tarı atıda adınkırı birle ‘Allah’tan başkasının adı anılarak’, tarıda adın but ‘put’, tarıda adın tapunğı ‘tagut’, tarı fermānıdın çıkğan ‘fasik’, tarıka yan- ‘tövbe etmek, tövbe edip Allah’a yönelmek’, tarıka yangan ‘Allah’a yönelen, hakka gönül veren’, tarını barlamama- ‘Tanrıyı inkâr etmek, küfre dalmak’, tarını bilgen ‘dindar, zahit’, tapunmakğa tarı ‘ilah’, tapunmakğa sezā bir tarı ‘Allah’ (TKT 2004: 563, 652, 657, 658). teŋgri ‘Tanrı’ (KB: 437). teŋgri ‘tanrı’ (AH: LXII). teŋgri ‘Tanrı’ (DLT-Atalay 2006: IV-600). teŋgri ‘gök, sema (müslüman

olmıyanlarca)’ (DLT-Atalay 2006: IV-600). *tengri* ‘büyük bir dağ, büyük bir ağaç gibi göze ulu görünen her şey (müslüman olmıyanlarca)’ (DLT-Atalay 2006: IV-600, 601). *krş. teñg-* ‘havaya yükselmek, gözden kaybolmak’ (KB: 436). *teng-* ‘havalanmak, havaya yükselmek, gözden kaybolmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-599). *teñgeç-* ‘gelişmek’ (KB: 436). *tengək* ‘hava’ (DLT-Atalay 2006: IV-599). *teñgi-* ‘havaya yükselmek, gözden kaybolmak’ (KB: 436). *tengirken/tengrigen* ‘Tanrıya tapınan bilgin (müslüman olmıyan Türkler dilince)’ (DLT-Atalay 2006: IV-599, 600). *tengit-* ‘havaya doğru yükseltmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-599). *tengür-* ‘havaya doğru yükselip kaybolmak, yükselen bir şeyi salıvermek’ (DLT-Atalay 2006: IV-601). *Hrz-T. tängri* ‘Tanrı’ (ME 1993: 182). *Tarı* ‘Tanrı’ (NF 1998: 402). *tañrı/täñri* ‘Tanrı’ (KurT 2002: 250, 262). *teñri* ‘Allah’, *oğanteñri* ‘kuvvetli Allah’ (İML 1988: 52, 71). *teñri* ‘Tanrı, Allah’ (KE 1997: 623). *teñri* ‘Allah’ (MM 2008: 261). *krş. tängrilik* ‘tanrılık’ (ME 1993: 183). *tarılık* ‘Tanrı için, ilahî, Tanrıya’ (NF 1998: 403). *tañrılık* ‘tanrılık, uluhiyyet’ (KurT 2002: 250). *teñrilik* ‘tanrılık’ (KE 1997: 625). *AO-KıpT. Tängri* ‘Tanrı’ (AO 1996: 236). *M-KıpT. tağrı* ‘tanrı’ (KK 1999: 124). *tañrı* ‘Tanrı, Allah’ (GT 1989: 444; KMES 1994: 305). *tañrı* ‘tanrı, ilah’ (KFLT 1989: 1070). *tañrı/tañrı/teñri/tiñri* ‘Allah, Tanrı’ (DM 2003: 111, 114). *tängri/teñgri* ‘Tanrı, Allah’ (MG 1984: 253, 256). *tängri* = *Ar. Allâh* ‘God’ (RH 2000: 198). *tañrı* ‘Tanrı, Allah’ (KF 2006: 186). *täjri* ‘Tanrı’ (KİLE 1931: 101). *teñri* ‘Tanrı’ (KH 2002: 141). *teñri* ‘Tanrı, Allah’ (KMT 2002: 144). *teñgri/tiñgri* ‘Tanrı’ (BV 1986: 307, 311). *teñgri* ‘Allah’, *teñgri iwi* ‘Kabe’, *Tengri Te’alâ* ‘yüce Allah’, *Tengri Te’alî* ‘yüce Allah’ (İMS 1992: 604). *tengri* ‘God’ (RH 2000: 61). *krş. tañrılık* ‘Tanrılık’ (KFLT 1989: 1070). *teñgrilik* ‘tanrılık’ (İMS 1992: 604). *Çağ. Tiñgri* ‘tanrı’ (MK 1993: 555). *krş. tiñgrilik* ‘tanrılık’ (MK 1993: 555). *Mangustengrus* (Möngke Tngri) ‘eternal heaven’: Hüleğü’nün IX. Lous’e yazdığı metupta kayıtlıdır (bkz. *per virtutem Mangustengrus* ‘by the Power of Mangustengrus’) (Whaley 2003-04: 57). *Tañrıbermiş/Tañrıbirmiş*: Allah vermiş, Tanrı vermiş (özel ad) (DM 2003: 111).

2208. *teñir*:tanrı; *krş. teñri, teñeri, teñri*.

<i>teñirni</i>	<i>tengirni</i>	CC-A 62b/18, 62b/23, 62b/25
<i>teñirni</i>	<i>tengirni</i>	CC-A 62b/14, 62b/20
<i>teñirnig</i>	<i>tengirnig</i>	CC-A 62b/26

teñirniġ tengirniġ CC-A 62b/28, 63b/26, 63b/32, 63b/40, 64a/6

teñirniġ tengirniġk CC-A 63b/28

CC-A 64a/6 teñiriñ → *işa. f.* teñirniġ (Grønbech 1942: 112). tengirni 62r/14, 62r/20 (Drimba 2000: 119); tengirni 62r/18 (Drimba 2000: 119); tengirni 62r/23, 62r/25, (Drimba 2000: 120); tengirniġ 62r/26 (Drimba 2000: 120); teñirniġ 62r/28 (Drimba 2000: 120); tengirniġ 63r/26, tengirni[k > g] 63r/28 (Drimba 2000: 121); tengirniġ 63r/32, 63r/40, 63v/6 (Drimba 2000: 122).

2209. teñiz: deniz; teñizde yürü- ‘denizde gemi, tekne vs. ile yolculuk yapmak’; teñiz yeli ‘güney rüzgârı’.

teñgizine tēgizina CC-A 70b/14

teñiz Tengis CC-İ 40a/3

teñiz teñiz CC-A 66a/3

teñizde tengiſda CC-İ 19a/2, 19a/3, 19a/4

Tengis ‘mare’, tengisda yururmen ‘navicular’, tengisda yurugil *emir şekli*, tengisda yurugan *partisip şekli*, CC-A 66a/3 teñiz yeli *işa. f – anl. f.* → tengizich ‘flatus a partibus maris proveniens; auster’ (Kuun 1880: 286). tāñiz ‘das Meer’, tāñizdä jýrýmān, tāñizina (Radloff 1887: 50). teñiz ‘Meer’, teñizde jör(ö)- ‘segeln’, teñiz jeli ‘Seewind, (auf der Krim also) Südwind’ (Grønbech 1942: 241). Tengisda 18v/2, 18v/2, 18v/3, 18v/4, 18v/5 (Drimba 2000: 58); Tengis 39r/3 (Drimba 2000: 86); teñiz (Drimba 2000: 128); tēgizina 70r/9 (Drimba 2000: 131). OT. dengiz/dingiz/tengiz/tiñiz ‘deniz’ (AH: XVI, LXI, LXIII). teñiz ‘deniz’ (KB: 436). teñiz ‘deniz’ (DLT-Atalay 2006: IV-599). Hrz-T. dāñiz/tāñiz ‘deniz’ (KurT 2002: 100, 261). teñiz ‘deniz’ (İML 1988: 71). teñiz ‘deniz’ (ME 1993: 185). teñiz ‘deniz’ (KE 1997: 622). tēñiz ‘deniz’ (MM 2008: 261). M-KıpT. dengiz = Ar. al-ba‘sea’ (RH 2000: 142). deñiz ‘deniz’ (GT 1989: 287; KMES 1994: 248; KF 2006: 95). deñiz ‘deniz’ (KFLT 1989: 968). teñiz ‘deniz’ (KMT 2002: 144). teñiz/tiñiz ‘deniz’ (DM 2003: 113, 114). teñiz ‘deniz’, teñiz karamı ‘deniz kıyısı’, teñiz yakası ‘sahil’ (İMS 1992: 604). teñiz ‘deniz’ (KK 1999: 125). tāñiz ‘deniz’ (KİLE 1931: 101). tiñiz ‘deniz’ (BV 1986: 311). Çağ. tiñiz ‘deniz’ (MK 1993: 555). O-Moğ. Mnt. teñiz: a name of a big body of water < Türk.: OT. teñiz ‘sea’, Kum. teñiz ‘sea’ krş. Kalm. teñgəs ‘sea’ < Türk. (Poppe 1955: 41).

2210. teŋri: tanrı, ilah; dürüst teŋri ‘gerçek tanrı’; *krş.* teŋir, teŋri.

teŋri	Tengri	CC-İ 36a/6, 36a/19
Teŋri	Teŋri	CC-A. 74b/10
teŋri	teŋri	CC-A 62a/13, 63a/3, 63a/4, 63a/20, 63a/22, 63a/24, 63a/27, 63a/29, 71a/29, 73b/5, 80b/7, 80b/8
teŋri	tengri	CC-A 63b/7, 63b/34, 64a/33, 69b/4, 69b/21, 71a/15, 71b/34, 72b/26, 75a/4, 75a/5, 75a/15, 80b/1
teŋri	teŋrí	CC-A 58b/20, 70b/18, 70b/26, 70b/30, 71a/37, 71b/14, 72a/32, 72b/5, 72b/24, 76b/4
te ⁿ gri	tēgrı	CC-A 70b/12
teŋri	tengr	CC-A 61b/9
teŋriden	teŋridan	CC-A 67a/35, 75a/4, 75a/5
teŋri ⁱ den	teng’den	CC-A 63b/25
teŋriden	tengriden	CC-A 63b/19
teŋridin	teŋridin	CC-A 72b/30
teŋriden	tēgridā	CC-A 72a/30
teŋrige	tengrga	CC-A 61b/2, 61b/7, 61b/9
teŋrige	tengr ga	CC-A 61b/9-10
te ⁿ grige	tēgrga	CC-A 61b/17
teŋrige	teŋga	CC-A 69b/8
teŋrige	teŋriga	CC-A 69b/6, 71a/6, 71a/19
teŋrige	teŋrīga	CC-A 72a/6, 72a/34, 75a/1
teŋrige	teŋriga	CC-A 80b/8
teŋrige	ten griga	CC-A 62b/11-12
teŋrimiz	teŋrímís	CC-A 74b/30
teŋrini	tengriní	CC-A 67a/1
teŋrini	teŋrını	CC-A 71b/28
teŋrini	teŋriní	CC-A 72b/4
teŋrini	teŋríní	CC-A 76b/9
teŋrinig	teŋrinig	CC-A 62a/14
teŋriniŋ	tengrining	CC-A 67a/3
teŋriniŋ	teŋriniŋ	CC-A 73a/10
teŋriniŋ	teŋriniŋ	CC-A 59b/25, 69b/13, 72a/38, 75a/3, 76b/4, 76b/7.
teŋri ⁿ iŋ	teŋ nín	CC-A 59b/28-29

teŋriŋ	teŋriŋ	CC-A 71a/33
teŋrisi	teŋriŋi	CC-A 73b/23
teŋrisi	teŋriŋi	CC-A 72a/20
teŋritur	teŋritur	CC-A 74b/16
teŋriŋi	tengr ni	CC-A 62b/20-21

CC-A 67a/35 *işa. f.* → tegriden şeklinde kaydedilmiştir (Kuun 1880: 185); Tengri ‘deus’, tengri korgusmesi ‘dii meliora!’, tengri soumacligu ‘charitas’ (Kuun 1880: 286). tǎŋri ‘Gott’, tǎŋriŋi, tǎŋriŋä, tǎŋriŋi, tǎŋridǎn, tǎŋriŋ, tǎŋriŋi, tǎŋrimiz (Radloff 1887: 50). teŋri, teŋeri ‘Gott’, *yaygın şekil* teŋri, *sadece düz yazı kısmında* teŋeri, teŋri sövmekligi, bej teŋri ‘der Herr Gott’, bejm teŋeri ‘mein Herr Gott’, bejmiz teŋeri ‘unser Herr Gott’, ata teŋri ‘Gott der Vater’, teŋri ata ‘Gott Vater’, teŋ(e)ri sözi ‘Gottes Wort’, teŋeri söz ‘göttliche Worte, das Evangelium’ (Grønbech 1942: 241, 242). Tengri 35v/6, 35v/19 (Drimba 2000: 81); teŋri 58r/20 (Drimba 2000: 113); teŋriŋi 59r/24 (Drimba 2000: 115); teŋridǎn 60v/25, tengrga 61r/2, 61r/7, 61r/8, tengr ga 61r/9-10, tengr 61r/9 (Drimba 2000: 117); tǣrga 61r/17, tengr ga 61r/23 (Drimba 2000: 118); teŋriga 61v/9 (Drimba 2000: 118); tengrivčun 61v/13 (Drimba 2000: 118); teŋriŋi 61v/14 (Drimba 2000: 118); ten griga 62r/11 (Drimba 2000: 119); tengr(i) ni 62r/20-21 (Drimba 2000: 119-120); teŋri 62r/25, 62v/3, 62v/4, tengri 62v/20, 62v/22, 62v/ (Drimba 2000: 120); tengri 62v/27, 62v/29, tengriden 63r/19, tengrden 63r/25 (Drimba 2000: 121); tengri 63r/34 (Drimba 2000: 122); tengri 63v/33 (Drimba 2000: 123); tengriŋi 66v/1, teŋriŋi 66v/2 (Drimba 2000: 128); teŋridǎn 66v/29, teŋri 69r/4, teŋrigä 69r/5, teŋriŋi 69r/9, teŋri 69r/13 (Drimba 2000: 130); tǣri 70r/8 (Drimba 2000: 131); teŋri 70r/12, 70r/18, teŋrigä 70v/3, teŋri 70v/8, teŋrige 70v/10 (Drimba 2000: 132); teŋri 70v/15, teŋriŋi 70v/17, teŋri 70v/19, 71r/7, teŋriŋi 71r/14 (Drimba 2000: 133); teŋri 71r/19, 71v/16, teŋrigä 71v/3, 71v/17, teŋriŋi 71v/10, teŋridä 71v/15 (Drimba 2000: 134); teŋriŋi 71v/19, teŋriŋi 72r/2, teŋri 72r/3, 72r/12, teŋri 72r/13, teŋridin 72r/15 (Drimba 2000: 135); teŋriŋi/iŋ 72v/5 (Drimba 2000: 136); teŋri 73r/3, teŋriŋi 73r/20, Teŋri 74r/5 (Drimba 2000: 137); teŋritur 74r/8, teŋrimis 74r/15, teŋrigä 74v/1, teŋriŋi 74v/3, teŋri 74v/4, 74v/5, teŋridǎn 74v/4, teŋridep 74v/15 (Drimba 2000: 138); teŋri 76r/3, teŋriŋi 76r/3, teŋriŋi 76r/6, teŋriŋi 76r/8 (Drimba 2000: 139); teŋri 80r/1, 80r/7, 80r/8, teŋriga 80r/8 (Drimba 2000: 140).

2211. teŋrilik: Tanrılık.

teŋrilik	teŋrilik	CC-A 71b/26
----------	----------	-------------

tengrilik ‘divinus’ (Kuun 1880: 286). tänpilik ‘himmlische Angelegenheit’ (Radloff 1887: 50). teñrilik ‘göttlich’, teñrilik us ‘göttliche Vernunft’ (Grønbech 1942: 242). teñrilik 71r/13 (Drimba 2000: 133).

2212. teñü:pekiştirme edatı.

teñü	teñu	70a/25
------	------	--------

tyñu ‘sehr?’ tyñu-köz-könü ‘höchst gerecht’ (Grønbech 1942: 262). teñu 69v/12 (Drimba 2000: 131).

2213. teñri: tanrı; *krş.* teñeri, teñir, teñri.

teñri	tēñrí	CC-A 70b/34
teñrini	tēñrını	CC-A 73a/6
teñrini	tēñrínı	CC-A 72b/11

teñrí 70r/22 (Drimba 2000: 132); tēñrını 72r/6 (Drimba 2000: 135); tēñrínı 72v/3 (Drimba 2000: 136).

2214. tepret-: kıpırdatmak, hareket ettirmek.

tepreturmen	teprátuřmē	CC-İ 18b/19
teprettin	teprátın	CC-İ 18b/20
tepretkil	tepratchıl	CC-İ 18b/21
tepretmek	teprátmac	CC-İ 18b/22

Tepraturmen ‘moveo’, terpatchil *emir şekli*, Tepratmac ‘motus’ (Kuun 1880: 286). täpřät (v) ‘bewegen’, täpřätŭřmān, täpřätkil, täpřätmäk (Radloff 1887: 51). tepret- ‘bewegen, in Bewegung setzen’, tepretmek ‘Bewegung’ (Grønbech 1942: 242). Tepraturmē 18r/19, Teprattın 18r/20, Tepratchıl 18r/21, Tepratmac 18r/22 (Drimba 2000: 58). ET. te Bret- ‘sarsmak’ (Mayt: 469). tepret- ‘depretmek’ (ETŞ 1992: 447). *krş.* te Bre- ‘titremek, sarsılmak’ (Mayt: 469). te Bremiş: kişi adı (Yen) (YKI 2013: 508). tep- ‘tepmek, ezmek’ (Mayt: 474). täprä-; T’PR’-112 ‘kımıldamak, devinmek’ (täp: ayak, ya da tekme sesinin yansıması ya da . täp- ‘tepmek, bir adım atmak’ + ettirgenlik ya da pekiştirme eki -r-?) (İKPÖ 1998: 218). te pre- ‘hareket etmek, kımıldamak’ (ETŞ 1992: 446). te pre- ‘kımıldamak, hareket etmek, depremek’ (AY-III 1991: 114). täprä- ‘titremek, sarsılmak, tepremek’ (Gabain 2000: 299). te pre- ‘kıpırdamak, sarsılmak’ (AY-YK 2012: 260). täprä- ‘titremek, hareket etmek’ (ABH 2013: 226) . tepremek ‘kımıldı, kımıldama, hareket etme, titreme’ (AY-III 1991: 114). tepremek ‘hareket

etmek, depremek' (ETŞ 1992: 447). teprençsiz 'sarsılmaz, dayanıklı, sağlam, kalıcı, muhkem' (AY-III 1991: 114). täpräñsiz 'sarsılmaz, teprenmez' (ABH 2013: 226). tepreş- 'depreşmek' (ETŞ 1992: 447). tepret- 'kımıldatmak, sarsmak, titretmek' (AY-III 1991: 114). OT. tepret- 'tepretmek, kımıldatmak' (KB: 437). tepret- 'tepretmek, teprendirmek, kımıldatmak, saldırmak; -yalnız deve için- sıçratmak' (DLT-Atalay 2006: IV-602). krş. tebrenmek 'teprenmek, kımıldamak, hareket ettirmek' (DH: 223). tebretmek 'kımıldatmak, harekete getirmek' (DH: 223). tep- 'tepmek, vurmak, döğmek' (KB: 437). tep- 'döğmek, vurmak, tepmek' (DLT-Atalay 2006: IV-601). tepik 'tepiş, tepme' (DLT-Atalay 2006: IV-601). tepil- 'tepilme' (DLT-Atalay 2006: IV-601). tepin- 'tepmek, bir şeyi ayakta kımıldatmak' (DLT-Atalay 2006: IV-601). tepre- 'tepremek, kımıldamak' (KB: 437). tepre- 'harekete geçirmek, fitlemek' (TKT 2004: 667). tepre- 'tepremek, kımıldamak' (DLT-Atalay 2006: IV-602). tepren- 'teprenmek, kımıldamak' (KB: 437). tepren- 'teprenmek' (DLT-Atalay 2006: IV-602). tepreş- ' oynamak, tepreşmek, kaynaşmak' (DLT-Atalay 2006: IV-602). tepretiş- 'tepretmekte yardım ve yarış etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-603). tepse- 'hased etmek, çekememek' (KB: 438). tepsegüçi 'çekemeyen hased eden, kıskanan' (KB: 438). tepük 'kurşun eritilerek iş ağırşığı şeklinde dökülür, üzerine keçi kılı veya başka bir şey sarılır, çocuklar bunu teperek oynarlar-teperek oynarlar' (DLT-Atalay 2006: IV-603). Hrzt-T. tepre- 'hareket etmek, yola çıkmak; saldırmak, hücum etmek' (KE 1997: 625). täbrä- 'hareket etmek' (KurT 2002: 256). tebrenmek 'kımıldatmak' (İML 1988: 70). krş. depnüşmek 'tepişme' (ME 1993: 113). tebrenmek 'kımıldamak' (İML 1988: 70). tep- 'tepmek, ayak ile vurmak' (KE 1997: 625). tepren- 'deprenmek, hareket etmek, kıpırdanmak' (KE 1997: 625). tepren- 'kımıldamak, hareket etmek, sallanmak' (NF 1998: 422). teþrenmek 'hareket' (ME 1993: 185). tepreş- 'depreşmek' (KE 1997: 626). teþret- 'hareket ettirmek' (ME 1993: 186). tepret- 'depretmek, harekete geçirmek' (KE 1997: 626). tepret- 'kımıldatmak, hareket ettirmek, sallamak, yerinden oynatmak' (NF 1998: 422). täbrät- 'sallamak, ırgalamak, çalkalamak' (KurT 2002: 256). tepün- 'saldırmak, hücum etmek' (KE 1997: 626). M-Kıpt. depret- 'oynatmak, harekete getirmek' (GT 1989: 287). depret- 'yerinden oynatmak' (KFLT 1989: 968). depret- 'kımıldatmak, hareket ettirmek' (KH 2002: 119). depret- 'oynatmak, hareket ettirmek' (KF 2006: 95). tepret- 'hareket ettirmek' (İMS 1992: 604; KK 1999: 125). tepret- 'yerinden oynatmak' (BV 1986: 307). tepret- → tepret 'throw!, move!; set in motion!' (RH 2000: 64, 78). tepret- 'kımıldatmak' (KMT 2002: 144). tipret- 'depretmek, kımıldatmak' (MG 1984: 262). krş. dep- '(atı) ileri sürmek; 2) vurmak, tepmek' (GT

1989: 287). dep- ‘tepmek, tekmelemek’ (KH 2002: 119). dep- ‘tepmek, vurmak’ (KF 2006: 96). dăprăn-/tăprăn- ‘teprenmek, kımıldamak’ (KİLE 1931: 33, 101). depren- ‘hareket etmek’ (KFLT 1989: 968). depren- ‘kımıldamak, hareket etmek’ (KH 2002: 119). tebengü ‘thick pad of a pack saddle’ (RH 2000: 290). tăbrăn- ‘poruszać się’ (Bulg-M 1954: 75). tăbük ‘bir nevi çocuk oyunu’ (KİLE 1931: 101). tăp- → tăpti ‘ayağıyla vurdu’ (KİLE 1931: 102). tep- ‘ayak tepmek’ (İMS 1992: 604). tep- ‘tekmelemek, çifte atmak’ (KK 1999: 125). tep- ‘ayakla vurmak, tepinmek’ (KMT 2002: 144). tebret- ‘hareket ettirmek, kımıldatmak, harekete getirmek’ (TK 2008: 329). tepegen ‘çok tepen’ (BV 1986: 307). tepiçi ‘tekneleyici’ (KH 2002: 141). tepikley ‘tekmeleme’ (BV 1986: 307). tepre- ‘kımıldamak, hakaret etmek’ (İMS 1992: 604). tepre- → tepre ‘move!’ (RH 2000: 78). tepren- ‘yerinden oynatmak’ (BV 1986: 307). tepreŋ- ‘hareket etmek’ (KK 1999: 125). tepriş ‘hareket’ (KMT 2002: 144). tibre- ‘sıçramak’ (KMES 1994: 308). tip- ‘tepmek’ (BV 1986: 311). tip- ‘tepmek’ (MG 1984: 261). tipren- ‘deprenmek, sallanmak’ (MG 1984: 261). tipren- ‘teprenmek’ (BV 1986: 311). tiprert- ‘tepretmek’ (BV 1986: 311). tipret- ‘depretmek, kımıldatmak’ (MG 1984: 262). Çağ. tipret- ‘hareket ettirmek, kımıldatmak’ (MK 1993: 555).

2215. tepsi (< çin. dep-tsi): tepsi.

tepsi	Tepŝi	CC-İ 53b/14
-------	-------	-------------

Tepsi ‘quadra’ (Kuun 1880: 286). rānci ‘Teller’ (Radloff 1887: 51). tepsi ‘Servierbrett, Bratenschüssel (zum Tranchieren)’ (Grønbech 1942: 242). Tepŝi 53r/14 (Drimba 2000: 105). OT. tewsi ‘tepsi, sofrası’ (DLT-Atalay 2006: IV-610).

2216. ter: ter.

ter	Ter	CC-İ 49a/27
-----	-----	-------------

teri	teri	CC-A 64a/13
------	------	-------------

Ter ‘sudor’ (Kuun 1880: 286). rāp ‘Schweiss’, rāpi (Radloff 1887: 51). ter ‘Schweiss’ (Grønbech 1942: 242). Ter 48v/27 (Drimba 2000: 99). ET. ter ‘ter’ (KUKY 2009: 222, 532; METY 2012: 322; Aydın 2012: 181). krş. terit- ‘terlemek’ (Mir) (IB: 60; YKI 2013: 508). terlig ‘terli’ (Mayt: 474). tersiz ‘bedava, ücretsiz’ (Mayt: 474). OT. ter ‘ücret’ (KB: 438). ter ‘ücret, karşılık, mükâfat, mehir’, terke kir- ‘ücretle çalışmak’, terke tut- ‘ücretle çalıştırmak’ (TKT 2004: 672). ter ‘ter’, ter bol- ‘terlemek, utanmak, mahcup olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-603, 604). krş. terlik ‘teri çekmek için eğerlin veya palanın altına konulan keçe’ (DLT-Atalay 2006: IV-603). terit- ‘terlemek’ (DLT-Atalay

2006: IV-606). Hrз-T. dеr ‘ter’ (ME 1993: 113). der/ter ‘ter; ücret, ücretle birini tutma’ (KE 1997: 168). ter ‘1. sıcaktan insanın mesamatından sızan su’ (İML 1988: 71). tеr I ‘ter’ (ME 1993: 186). tеr II ‘ücret, kira’ (ME 1993: 186). ter ‘maaş, ücret, kira’ (KE 1997: 626). ter I ‘ücret’ (NF 1998: 422). ter II ‘ter’ (NF 1998: 422). krş. tеrçі ‘ırgat, ecir’ (İML 1988: 71). tеrge- ‘terletmek’ (ME 1993: 186). tеrlik ‘gömlek’ (ME 1993: 186). M-Kıpt. der ‘ter’ (KF 2006: 96). tär: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 102). ter ‘ter’ (KK 1999: 125; (KMT 2002: 144). tir ‘ter’ (İMS 1992: 607). krş. tirlе- ‘terlemek’ (BV 1986: 312; İMS 1992: 608).

2217. terazü (< far. terāzū): terazî.

Terazü Tęrazǣ CC-A 74b/22

terazü Tafxu CC-İ 41a/3

Taraxu, tarazy ‘libra’ ~ ar. ترازو (Kuun 1880: 285). таразы ‘Wage’, таразы дāk (Radloff 1887: 48). tarazu, tárázü ‘Wage’ (Grønbech 1942: 236). Taraxu 40v/3 (Drimba 2000: 87); T[e > æ]ræz[u > v] 74r/11 (Drimba 2000: 138). ET. tarazuḵ ‘terazi, ölçü aleti’ (ETŞ 1992: 538). OT. terāzū ‘mizan, ölçü’ (TKT 2004: 673). Hrз-T. tarazı ‘mizan bürcünün adıdır’ (İML 1988: 69). tarazu ‘terazi’ (KurT 2002: 252). terāzu ‘tarı, terāzi’ (ME 1993: 186). terāzū ‘terazi’ (KE 1997: 626). terāzū ‘terazi, ahirette günah ve sevapların ölçülmesi’ (NF 1998: 422). M-Kıpt. tarazı ‘terazi’ (KİLE 1931: 99). terāzi ‘terazi’ (DM 2003: 114). terāzû ‘terazi’ (GT 1989: 449). terāzū ‘terazi’, terazū başı ‘terazi kefesî’ (İMS 1992: 604). terāzū ‘terazi’ (KH 2002: 141; (KMT 2002: 144).

2218. terçe: tez, çabuk.

terçe terē CC-A 61b/24, 62a/35. CC-A 62a/35

işa. f. – anl. f. Cerče ‘verus’, CC-A 61b/24 işa. f. – anl. f. → Teāče ‘apposite’ (Kuun 1880: 267). CC-A 62a/35 terçe işa. f. – anl. f. kǣpuā ‘(schnell?)’ (Radloff 1887: 31); 61b/24 terçe işa. f. – anl. f. tī (v) ‘berühren, erreichen’, rijäüā (Radloff 1887: 54). terče ‘schnell’, keliñiz terče ‘kommt schnell’ (Grønbech 1942: 242). terče 61r/24 (Drimba 2000: 118); terče 61v/35 (Drimba 2000: 119). OT. M-Kıpt. krş. terce- ‘acele etmek’ (KMT 2002: 144).

2219. terek: ağaç.

terek tarac CC-İ 22a/11

terek Tefac CC-İ 22a/12, 22a/13, 22a/14, 40a/14

terek	Terac	CC-İ 53b/16
terek	Terak	CC-İ 45b/2
terek	terek	CC A 61a/28, 74b/14

Terac ‘arbor; planta’ ~ *far.* درخت, terac tichmac ‘plantatio’ (Kuun 1880: 286). täpāk ‘Baum, Stamm, Suäle’, täpāk tikārmān (Radloff 1887: 51). terek ‘Baum’, terek tik- ‘Bäume pflanzen’, terek tikmek (Grønbech 1942: 242). Tarac 21v/11, Terac 21v/12, 13, 14 (Drimba 2000: 63); Terac 39v/14 (Drimba 2000: 86); Terak 45r/2 (Drimba 2000: 94); Terac 53r/16 (Drimba 2000: 105); terek 60v/27 (Drimba 2000: 117); terek 74r/7 (Drimba 2000: 138). OT. Hrз-T. terek asma’ (KE 1997: 627). terāk ‘direk, sütun’ (KurT 2002: 263). M-KıpT. tärāk ‘ağaç’ (KİLE 1931: 102). terek ‘ağaç’ (KK 1999: 125).

2220. tereṇ: derin.

tereṇ	tereṇ	CC-A 58b/32
-------	-------	-------------

Tereng ‘profundus’ (Kuun 1880: 286). täpāḥ ‘Fenster(?)’ (Radloff 1887: 51). tereṇ ‘tief’ (Grønbech 1942: 242). tereṇ 58r/32 (Drimba 2000: 114). ET. täring ‘derin (anlam hakkında)’ (Hsüan-X 1975: 178). tering/*tiring* ‘derin, anlamı derin’ (AY-III 1991: 114, 115). teriṅ ‘derin’ (Mayt: 474; ETŞ 1992: 447). tärin ‘derin’ (Gabain 2000: 299). teriṇ ‘derin’ (AY-YK 2012: 260). OT. Krh-T. teriṅ ‘(yalnız su için) engin, geniş, derin, her derin ve çok şey’ (DLT-Atalay 2006: IV-605). krş. teriṅüklen- ‘-su- derinlemek, çoğalmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-605). Hrз-T. derin ‘derin’ (İML 1988: 27). deriṅ ‘derin’ (ME 1993: 114). tereṇ/teriṇ ‘derin’ (KE 1997: 627). tēriṅ ‘derin’ (ME 1993: 186). teri ‘derin’ (NF 1998: 422). tärin ‘derin’ (KurT 2002: 263). krş. terilik ‘derinlik’ (NF 1998: 422). M-KıpT. terin ‘derin’ (KMT 2002: 144). tireṅ ‘derinlik’ (İMS 1992: 607). krş. tärinlät- → tärinlätti ‘derinletti’ (KİLE 1931: 102).

2221. terge:-araştırmak.

tergeyim	tergeim	CC-A 81a/35
----------	---------	-------------

Tergeim ‘scrutabor’, tergejm (Kuun 1880: 286); terge- ‘untersuchen, erforschen’ (Grønbech 1942: 242).

2222. tergirmen: tergirmen tart- ‘değirmen döndürmek’.

tergirmen	teğırman	CC-İ 18b/14
-----------	----------	-------------

Tergirman tartarim ‘molo’ (Kuun 1880: 286). Tergırman 18r/14 (Drimba 2000: 58).

2223. teri: deri, cilt; teri ton 'kürk'.

teri	Teĩ	CC-İ 43b/17
teri	Tefi	CC-İ 48b/16, 51b/4
teri	teri	CC-A 57a/13

Teri 'corium', teri ton 'vestis pelicea', eriklagan teri 'corium effictum' (Kuun 1880: 286). räpi 'Leder, Haut', räpi тон 'Pelz', äpiklägän räpi 'gegorbenes Leder' (Radloff 1887: 51). teri 'Haut, Fell', eriklegen teri 'gegerbtes Leder', teri ton 'Pelzrock' (Grønbech 1942: 242). teri 56r/13 (Drimba 2000: 110); Teri 43r/17 (Drimba 2000: 91); Teri 48r/16 (Drimba 2000: 98); Teriton 51r/4 (Drimba 2000: 102); teri 63v/14 (Drimba 2000: 122). ET. teri 'deri' (ETŞ 1992: 447; IB: 60). täri; T'RY 'deri' (İKPÖ 1998: 218). täri 'deri' (Gabain 2000: 299). teri 'deri' (Mir) (YKI 2013: 508). OT. teri 'deri' (TKT 2004: 673; DLT-Atalay 2006: IV-604). Hrз-T. tēri 'deri' (ME 1993: 186). teri 'deri, post; vücut' (KE 1997: 627). teri 'deri, gön' (NF 1998: 422). täri 'deri' (KurT 2002: 263). tēri 'deri' (MM 2008: 262). tiri 'deri, cilt' (İML 1988: 73). M-Kıpt. deri 'deri' (KFLT 1989: 968; KH 2002: 119; KF 2006: 96). deri)1) cilt, deri; 2) hayvan derisi, gön' (GT 1989: 287). deri = Ar. al-jild 'skin' (RH 2000: 163). täri 'deri' (KİLE 1931: 102). tēri 'deri' (TK 2008: 331). teri 'deri' (KK 1999: 125; (DM 2003: 114). tiri 'deri', tiri ton 'kürk' (İMS 1992: 607). Çağ. tiri 'deri' (MK 1993: 555).

2224. terk: kısa sürede, hızlıca, çabucak.

terk	Terc	CC-İ 30b/18, 39b/14
------	------	---------------------

Terc 'cito; velox' (Kuun 1880: 286). räpk 'schnell' (Radloff 1887: 51). terk 'schnell; bald' (Grønbech 1942: 242). Terc 30r/18 (Drimba 2000: 74); Terc 39r/14 (Drimba 2000: 86). ET. terk 'çabuk' (Mayt: 474). t(e)rk 'çabuk, hemen; hızlı, tez (AY-III 1991: 114). terk 'çabucak, çabuk, alelacele, derhal', terk ödün 'gecikmeden, zamanında, derhal, hemen' (ETŞ 1992: 447). t(e)rk 'çabuk, hemen' (AY-YK 2012: 260). krş. terkin 'acele, çabuk, derhal' (ETŞ 1992: 447). t(e)rk-key-e 'çabuk, çabucacık, çarçabuk, hemen, hemencecik, bir anda' (AY-III 1991: 114). t(e)rkkeye 'çabucak, bir anda' (AY-YK 2012: 260). terkkiye 'çabucuk, ças çabuk' (ETŞ 1992: 448). terkleyü 'acele ile, hızlı hızlı' (Mir) (YKI 2013: 508). OT. terk 'tez, çabuk' (KB: 438). terk 'çabuk, tez' (TKT 2004: 673). terk 'hemen, derhal, çabucak' (AH: LXII). terk 'tez, çabuk' (DLT-Atalay 2006: IV-606). krş. terkin 'tez, çabuk' (DLT-Atalay 2006: IV-606). Hrз-T. tērk 'tez,

çabuk, derhal' (ME 1993: 186). terk 'çabuk, tez, derhal' (KE 1997: 627). terk (I) 'hızlı, çabuk, hemen' (MM 2008: 262). krş. terkliĝ 'aceleci' (İML 1988: 71). terkin 'çabuk, hemen' (KurT 2002: 263). M-Kıpt. tärk 'acele' (KİLE 1931: 102). krş. terkin 'hurry!' (RH 2000: 77). terkin- 'acele etmek' (KMT 2002: 145). tärklä- → tärklädi 'acele etti' (KİLE 1931: 102).

2225. terkey: tez, çabuk.

terkey Terçhay CC-İ 32b/14

terchay 'subito; festino' (Kuun 1880: 286). (Radloff 1887: 51). terkej *Ger.* auf -i von terkeð- < terk 'schnell' (Grønbech 1942: 242). Terchay 32r/14 (Drimba 2000: 76). ET. t(ä)rkäyā 'çabuk, hemen, hızlı, tez' (ABH 2013: 226). krş. tärk 'çabuk, hemen' (Gabain 2000: 299). t(ä)rkin 'hemen, derhâl' (ABH 2013: 227).

2226. terkle-: terklep 'kısa süre içinde, çabucak'.

terklep Terclap CC-İ 30b/15, 33b/19

terclap 'breviter; cito' (Kuun 1880: 286). rāpklā (v) 'eilen', rāpklān 'eilig' (Radloff 1887: 51). terklep 'schnell; bald' (Grønbech 1942: 243). Terclap 30r/15 (Drimba 2000: 74); Terclap 33r/19 (Drimba 2000: 78). ET. terkleyü 'çabucak, acele ile, hızlı hızlı' (IB: 60). OT. terkle- 'ivmek, acele etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-606). krş. teklet- 'acele ettirmek' (TKT 2004: 674). Hrz-T. terklemek 'acele ettirmek' (İML 1988: 71). M-Kıpt. krş. terklet- 'acele etmek' (KMT 2002: 145).

2227. terle-: terlemek; zahmet çekmek.

terlep terlep CC-A 57b/22

terlep 'sudans' (Kuun 1880: 286). rāplā (v) 'schwitzen', rāplān (Radloff 1887: 51). terle- 'schweissen' (Grønbech 1942: 243). terlep 57r/26 (Drimba 2000: 112). OT. terle- 'terlemek; kaşağılamak, gebrelemek, silmek' (DLT-Atalay 2006: IV-606). krş. terlen- 'terletmek' (DLT-Atalay 2006: IV-607). Hrz-T. terle- 'terlemek' (KE 1997: 627). tärklä- 'terlemek' (KurT 2002: 263). Çağ. tirlē- 'terlemek' (MK 1993: 555).

2228. terme: kutsallık.

termesinde terməʃīda CC-A 70a/4

Termä ‘tabernaculum’ (Kuun 1880: 286). täpmä ‘tabernaculum’, täpmäcinä (Radloff 1887: 51). terme <? ‘Heiligtum’ (Grønbech 1942: 243). termeñida 69v/2 (Drimba 2000: 130).

2229. ters I: sinirli, ters; ters sözle- ‘aksi konuşmak’.

ters terf CC-A 81b/28, 81b/32

Ters ‘iracundus’ (Kuun 1880: 286). täpc ‘verquer’, täpc cözläp ‘widersprechen’ (Radloff 1887: 51). ters ‘widerwillig; jähzornig’, ters sözler ‘er spricht unfreundlich’ (Grønbech 1942: 243). terf 81r/28, 81r/32 (Drimba 2000: 142). ET. t(e)rs ‘ters, yanlış, hatalı’ (AY-III 1991: 114). ters ‘ters’ (ETŞ 1992: 448). t(e)rs ‘ters’ (Üİ 1998: 182). tärs ‘ters’ (Gabain 2000: 299). ters ‘ters, güç, zor’ (Yen) (YKI 2013: 508). OT. ters ‘ters’ (KB: 438). ters ‘güç olan nesne’, ters ters ur- ‘her yanından, her yanına vurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-607). krş. terslen- ‘hoşuna gitmemek’ (TKT 2004: 674). tärslik ‘güçlük, zorluk’ (KurT 2002: 264). tersin- ‘terslemek, kızmak; -yara- kapandıktan sonra - azmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-607). M-Kıpt. tärs: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 102). Çağ. krş. tiskeri ‘tersine’ (MK 1993: 555).

2230. ters II: bir çeşit bez.

ters Tefs CC-İ 47a/6

anl. f. täpc ‘verquer’ (Radloff 1887: 51). ters ‘Scamandrum, eine Art Tuch’ (Grønbech 1942: 243). Ters 46v/6 (Drimba 2000: 96).

2231. tesinf (< Ar. taşnīf): tasnif.

tesnif teñinf CC-A 66b/34

Tesnif etti ‘dictavit’ ~ ar. تَصْنِيف (Kuun 1880: 286). täcinñf ‘Abfassung’ (Radloff 1887: 51). tesnif ‘Dichten, das Verfassen’, tesnif etti (Grønbech 1942: 243). teñ[in > nī]f 66r/34 (Drimba 2000: 128). OT. taşnīf ‘sıralamak, sınıf ve takımlara ayırmak’ (KE 1997: 601).

2232. teş-: delmek.

teşer teser CC-A 61a/9

Teser ‘conchilia intexit’ ~ çağ. تيزمك (Kuun 1880: 286). täş (v) ‘durchbohren, durchlöchern’, täşäp (Radloff 1887: 51). teşer 60v/9 (Drimba 2000: 117). OT. teş-

‘deşmek’ (KB: 439). teşil- ‘deşilmek’ (KB: 439). teşil- ‘yarılmak,deşilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-607). Hz-T. teş- ‘deşmek, delmek’ (KE 1997: 628). teş- ‘delmek’ (NF 1998: 423). krş. teşil- ‘açılmak, delinmek’ (NF 1998: 423). teşür- ‘delip geçmek, kılıçtan geçirmek’ (KE 1997: 628). töşül- ‘delinmek’ (KE 1997: 646). M-KıT. diş- ‘deşmek’ (KMT 2002: 102). diş- ‘bakireliği gidermek’ (KMT 2002: 103). teş- ‘delmek, kazmak, dürtmek’ (KK 1999: 125). tiş- ‘deşmek’ (BV 1986: 312). tiş- ‘delmek,deşmek’ (İMS 1992: 608). krş. tişele- ‘deşelemek’ (BV 1986: 312). tişil- ‘deşilmek’ (BV 1986: 313). tişil- ‘delinmek,deşilmek’ (İMS 1992: 608). tişük ‘delik,deşik’ (İMS 1992: 608).

2233. teşik:delik, gedik.

teşik teşich CC-İ 14a/16

Tesich ‘foramen’ (Kuun 1880: 286). tāmīk ‘Loch’ (Radloff 1887: 51). teşik ‘Loch’ (Grønbech 1942: 243). Te[ʃ > ş]ich 13v/16 (Drimba 2000: 52). OT. teşük ‘taşağı yarık;deşik, yarık’ (DLT-Atalay 2006: IV-608). Hz-T. teşük/töşük ‘delik,deşik’ (KE 1997: 628, 646). teşük ‘delik’ (NF 1998: 423). krş. töşükli/üg ‘delik’ (KE 1997: 646). töşüksiz ‘delik olmayan’ (KE 1997: 646). M-KıT.deşük ‘deşik’ (KFLT 1989: 968). teşik ‘deşik’ (DM 2003: 114). tişek/tişik ‘delik,deşik’ (MG 1984: 262). tişik ‘deşik’ (BV 1986: 313). krş.deş- ‘deşmek’ (KFLT 1989: 968).deş- ‘deşmek, kesmek’ (KH 2002: 119). Çağ. töşük ‘delikdeşik, oyuk’ (MK 1993: 557).

2234. teşmek: delik.

teşmek Texmac CC-İ 52b/16

Texmac (Kuun 1880: 286). tām (v) ‘durchbohren, durchlöchern’, tāmāk (Radloff 1887: 51). teşmek ‘Loch’ (Grønbech 1942: 243). Texmac 52r/16 (Drimba 2000: 104).

2235. tetik:akıllı zeki.

tetik tetik CC-A 59b/8

tetik tetic CC-A 63a/26. CC-A 59b/8

tetik *iş. f. – anl. f.* Cetik: *muhtemelen çatik ‘cinctus’ kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 141, 267); Tetic: tatik ‘sapiens’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 286). CC-A 59b/8 tetik → *iş. f. – anl. f.* kârik ‘unvollkommen, mangelhaft’ (Radloff 1887: 31); târik ‘klug, trefflich’ (Radloff 1887: 51). tetik ‘klug, weise’, bilge tetik kişiler ‘kluge und weise Menschen’, tetik salomon ‘der weise Salomon’ (Grønbech 1942: 243). (Drimba 2000: ?). tetic (tatik ‘bilge’ kelimesinin eksik

ya da hatalı yazımı) *bkz.* tetik salomô (Kuun 1880: 286). tetik 59v/8 (Drimba 2000: 115); Tetik 62v/26 (Drimba 2000: 121). ET. titig ‘zekî; mâhirâne’ (Mayt: 478). titig/titik ‘akıllı’ (Gabain 2000: 300). OT. tetik ‘zeki, akıllı’ (KB: 439). tetik/titik ‘tetik, akıllı’ (AH: LXII, LXIV). tetik/teytik ‘akıllı’ (DLT-Atalay 2006: IV-608; 611). krş. tetiklik ‘zekilik’ (KB: 439). tetiklik ‘akıllılık’ (AH: LXII). Hz-T. tetik/titik ‘zeki, zirek’ (İML 1988: 72, 73). têtik ‘atik, zeki’ (ME 1993: 186). tetik ‘zeki, akıllı’ (KE 1997: 628). têtik ‘uyanık, zeki’ (NF 1998: 423; MM 2008: 262). krş. têtiklik ‘atiklik’ (ME 1993: 186). M-Kıpt. tetik ‘zeki’ (KMT 2002: 145).

2236. tey-: deymek, dokunmak, ulaşmak; yakalamak, tutmak.

teydi	teydı	CC-A 72a/32, 73b/5
teydi	teydí	CC-A 72a/4, 72b/36, 72b/43
teydiñ	teydiñ	CC-A 71a/35
teydüm	teydum	CC-İ 28a/3
teydün	teydun	CC-İ 30a/9
teyar	teyar	CC-İ 30a/10
teyermen	teyarmê	CC-İ 28a/2, 30a/8
teygil	teygıl	CC-İ 28a/4
teyiptur	teyptur	CC-A 67a/18
teymiş	teymis	CC-A 76b/10
teysin	teyşin	CC-A 73b/7, 74b/26, 74b/28, 76b/21

Teyarmen ‘tango; valeo’, teygil ‘tange’, teyar: tey ‘vale’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı*, teyding ‘pervenisti’ (Kuun 1880: 286). *iş. f.* tī (v) ‘berühren, erreichen’, tījārmān, tīdīm, tīdī, tīcīn, tīmīš, tīptīp, tījīptip (Radloff 1887: 54). tej- 1) ‘(mit Dat.) treffen, berühren; erreichen, gelangen; zuteil werden’, muradyña emdi tejdiñ ‘du hast jetzt dein Ziel erreicht’, azyxxa tejip-tur ‘es ist gelungen’, bir jügünč tejsin siz üçövge ‘eine und dieselbe Verehrung möge zu Euch Dreien gelangen’, üstünjü orun saa tejdi ‘der Ehrenplatz wurde dir zuteil’, Jesusya övdü tejdi ‘zu Jesus gelangte Lob’, alaj bizge tejdi. teñri sözi ‘so ist Gottes Wort zu uns ‘gekommen’, tejsin jaşly közge ‘Befreiung möge dem tränenden Auge zuteil werden’; 2) ‘wert sein, kosten’ (Grønbech 1942: 238, 239). Teyarmê 28v/2, Teydum 28v/3, Teygıl 28v/4 (Drimba 2000: 70); Teyarmê 29v/8, Teydun 29v/9, Teyar 29v/10 (Drimba 2000: 73); teyptur 66v/17 (Drimba 2000: 130); teydiñ 70v/17 (Drimba 2000: 133); teydı 71v/2, teydi 71v/16 (Drimba 2000: 134); teydı

72r/18 (Drimba 2000: 135); teydí 72r/22, 72r/22 (Drimba 2000: 136); teydi 73r/3, teyǵın 73r/5 (Drimba 2000: 137); teyǵın 74r/13, 74r/14, 74r/14 (Drimba 2000: 138); teymış 76r/9, teyǵın 76r/17 (Drimba 2000: 139). OT. M-KıpT. tey- dokunmak' (KK 1999: 125).

2237. teyin: sincap; qara teyin.

teyin Tem CC-İ 43b/1

teyin tē CC-İ 43b/3

Caratein (cara tein) 'sciurus (varietas nigra)' (Kuun 1880: 267, 285); Tein 'sciurus' (Kuun 1880: 285). *işa. f.* тін 'Eichhörnchen', kapa тін (Radloff 1887: 54). tejin 'Eichhörnchen; Grauwerk', qara tejin 'graues Eichhörnchen' (Grønbech 1942: 239). Tem 43r/1, Caratē 43r/3 (Drimba 2000: 91). ET. teyeñ '1. sincap; 2. sincap kürkü' (KUKY 2009: 219, 240, 532). tēyeñ 'sincap, kök tēyeñ 'boz sincap (derisi)' (METY 2012: 322). OT. tiyiñg 'sincap' (KB: 454). Hrз-T. tiyin 'sincap' (İML 1988: 73). tiying 'squirrel' (RH 2000: 223). M-KıpT. teyin 'sincap' (İMS 1992: 606). teyin 'sincap' (KMT 2002: 145).

2238. teyir-: ulaştırmak, vermek; haq teyir- 'ödemek; çözmek, serbest bırakmak'.

teyir teyir CC-A 69b/11

teyirdiñ teyirdiñ CC-A 69b/2

teyire teyirā CC-A 73a/38

teyirgen teyirgā CC-A 72b/40

teyirgil teyirgil CC-A 71b/6

teyirūmen teyirūmē CC-İ 25b/16

teyirmek teyrmac CC-İ 25b/19

teyirmek teyrm CC-İ 30a/7

işa. f. tijip (v) 'gelangen lassen', tijipril, tijiprān, tijipдиң, tijipä (Radloff 1887: 54). tejir- 'gelangen lassen, führen: zuteil werden lassen', jemişin bizge tejirdiñ 'du liessest deine Frucht zu uns gelangen', asrovyn bizge tejir-gil 'verleih uns deinen Schutz', miskini baıtya tejirgen 'die du den Demütigen zu Seligkeit geführt hast', muradymyzya tejire 'unser Ziel erreichen lassend', haq tejir- 'bezahlen', haq teyirmek (Grønbech 1942: 239). teyruraē 25r/16, teyrmac 25r/17 (Drimba 2000: 67); teyrmac 29v/7 (Drimba 2000: 73); teyirdiñ 69r/2, teyir 69r/8 (Drimba 2000: 130); teyirgil 71r/3 (Drimba 2000: 133); teyirgā 72r/20 (Drimba 2000: 136); teyirā 72r/19 (Drimba 2000: 137). ET. tǵūr- '1)

eriştirmek; 2) cenaze kaldırmak' (Hsüan-X 1975: 177). tegür- 'ulaştırmak, değdirmek, eriştirmek' (AY-III 1991: 113). tegür- 'kavuşturmak, eriştirmek, ulaştırmak' (ETŞ 1992: 444). tögür-; T'KWR- 'ulaştırmak, eriştirmek, değdirmek' (İKPÖ 1998: 217). tögür- 'getirmek' (Gabain 2000: 298). tegür- 'eriştirmek, ulaştırmak' (IB: 60). tögür- 'привозить' (ТЕЭ 2008: 327). tegür- '(bulunma durumuyla) ulaştırmak, götürmek' (KUKY 2009: 344, 531). tegür- 'ulaştırmak' (METY 2012: 322; Aydın 2012: 180). tegür- 'eriştirmek, ulaştırmak' (Mir) (YKI 2013: 508). krş. tögürgü 'cenaze kaldırma' (Hsüan-X 1975: 177). OT. Krh-T. tegir- 'yaklaştırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-594). tegür- 'göndermek, vermek, ulaştırmak', zahmet tegür- 'zarar vermek' (TKT 2004: 665, 797). tegür- 'eriştirmek, dokundurmak' (KB: 433). tegür-/tigür- 'değdirmek, dokundurmak, çektirmek' (AH: LXI, LXII). tegür- 'eriştirmek, dokundurmak, değirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-595). Hrz-T. dekirmek/tekirmek 'değdirmek; ulaştırmak, erdirmek' (İML 1988: 27, 70). tegür- 'değdirmek, ulaştırmak' (KE 1997: 618). tögür- 'ulaştırmak, eriştirmek' (MM 2008: 261). krş. tegir 'değer, kıymet' (DLT-Atalay 2006: IV-593). tegrül- 'ulaştırılmak' (ME 1993: 185). tegrüş- 'ulaştırışmak' (ME 1993: 185). AO-KıpT. krş. tegür-/tigür-/tögür- 'değdirmek, ulaştırmak' (AO 1996: 236, 237). M-KıpT. tegür- 'değdirmek' (BV 1986: 306). tegür- 'ulaştırmak' (İMS 1992: 603). tigür- 'değdirmek' (BV 1986: 310). tigür-/tegür- '1) ulaştırmak, kavuşturmak; 2) dokunmak, el ile dokunmak' (İMS 1992: 607). krş. tögirt- 'mlec' (Bulg-M 1954: 75). tigirü/tigürü '-a kadar' (BV 1986: 309).

2239. teyiş-: ulaşmak.

teyişkil teyskıl CC-A 67a/22

Teyskil 'affer' (Kuun 1880: 286). *işa. f.* тѣш 'das Passende, das Hinbringen', тѣш кыл 'bringe hin!' (Radloff 1887: 55). tejiş- '(einem Höhergestellten ein Geschenk) darbringen; verehren', tejişkil, anyñ üçün keldik ol xanya tejişmege 'wir sind gekommen, um den König anzubeten', tejiştiler altun miron timean 'sie brachten (ihm Gaben) dar, Gold, Myrrhen und Weihrauch' (Grønbech 1942: 239). teyişkil 66v/19 (Drimba 2000: 130).

2240. teyişli: gerekli.

teyişli teyışlı CC-A 70a/4

teysli 'zorunlu, mecbur' (Kuun 1880: 286). тѣшли 'passend, gehörig' (Radloff 1887: 55). tejšli '(vom Schicksal) bestimmt, genötigt, gezwungen', tejšli edik taş bolmaqya 'wir

wären der ewigen Verdammnis anheimgefallen' (Grønbech 1942: 239). teyišli 69v/2 (Drimba 2000: 130).

2241. teyre: çevre.

teyre Teyra CC-İ 40a/21

Teyra 'districtus' (Kuun 1880: 286). tīpā 'Umgegend' (Radloff 1887: 54). tejre 'Umgegend' (Grønbech 1942: 239). Teyra 39v/21 (Drimba 2000: 87).

2242. tez (< far. tmz): canı tez; çabuk.

tez tex CC-İ 39b/14

tez Tex CC-İ 50a/8

Tex 'velox' (Kuun 1880: 286). tār 'schnell' (Radloff 1887: 51). tez 'schnell' (Grønbech 1942: 243). Tex 49v/8 (Drimba 2000: 100). ET. krş. tāzig 'быстрый' (TEЭ 2008: 327). Hrz-T. tēz 'tez, hemen, derhal' (KE 1997: 630). tēz 'tez, hemen' (NF 1998: 425). tez 'çabuk, hemen' (KurT 2002: 264). M-Kıpt. tez → tez kāl- 'śpieszyć się, przyjść' (Bulg-M 1954: 75). tez 'acele, ivedi' (DM 2003: 114). tiz 'tez' (KFLT 1989: 1073). tīz '1) çabuk, acele; 2) keskin' (GT 1989: 451). tīz 'çabuk, acele', tīz tīz 'acele acele' (İMS 1992: 608). tīz '1) aceleyle, aceleyle; 2) tez; yakında; hemen, derhal' (TK 2008: 323, 333). krş. tez- 'acele etmek' (KK 1999: 125). tezle- → tezle 'hurry! at once!' (RH 2000: 319). tezlet- 'acele etmek' (KK 1999: 125). tezlet- 'acele ettirmek' (DM 2003: 114). tizcek 'çabucak, hemen' (KH 2002: 141). tizcek 'çabuk, bir an önce' (KF 2006: 190). tizirek 'tezce' (KFLT 1989: 1073). tizlet- 'hızlandırmak' (KF 2006: 190). Çağ. tīz 'tez, çabuk', tīz-gūş 'çabuk işiten' (MK 1993: 556).

2243. tezgen-: dönmek.

tezgendi tezgēdi CC-A 81b/13

Tezgēdi *yani* tezgendi 'quasi vertigine cooreptus a recto aberravit' (Kuun 1880: 286). tāzrān (v) 'sich drehen', башы тәзгәнди (Radloff 1887: 51). *işa. f.* tezgīn- 'sich drehen', başym tezgindi 'nur schwindelte' (Grønbech 1942: 243). tezgēdi 81r/13 (Drimba 2000: 142). ET. tågzin- 'çevresini dolaşmak' (Hsüan-X 1975: 177). tegzin- 'dönmek; cehdetmek' (Mayt: 472). tegzin- 'dönmek, çevresini dolaşmak, yuvarlanmak' (AY-III 1991: 113). tegzin- 'dolaşmak' (ETŞ 1992: 444). tegzin- 'dönmek' (Üİ 1998: 182). tågzin-/tākziñ-/tāzgin- 'dönmek' (Gabain 2000: 41, 298). tågzin-/tāzgin- 'уходить и

возвращаться' (TEЭ 2008: 327). tægzin- 'dönmek, çevresini dolaşmak' (ABH 2013: 226). tegzin-/tezgin- 'dolaşmak, gezinmek' (Yen) (YKI 2013: 508). krş. tegzinç 'devir' (Mayt: 472). tegzinç 'kitap tomarı, fasıl, bölüm, 'kitap' ' (AY-III 1991: 113). tegzinç 'tomar' (ETŞ 1992: 444). tægzinç; T'KZYNC 'anafor, kıvrılma, girdap, dalga; merdane' (İKPÖ 1998: 217). tægzinç 'dalga, girdap, kitap tomarı, bölüm, fasıl' (Gabain 2000: 54, 298). tegzinç 'kitap tomarı, bölüm, fasıl, kitap' (AY-YK 2012: 259). tægzinç 'fasıl, girdap; bölüm, kitap tomarı' (ABH 2013: 226). tegzinçlig 'fasıl, başlık, bab, daire, muhit' (ETŞ 1992: 444). tæzkin 'mülteci' (Gabain 2000: 299). OT. tezigin- 'dönmek, dolaşmak' (KB: 440). tezigin- 'dolanıp durmak, bocalamak', éwe tezigin- 'hızla hareket etmek, akıp gitmek', tezigini yori- 'bocalayıp durmak' (TKT 2004: 351, 676). tezigin- 'dönmek, tavaf etmek; çevirilmek' (DLT-Atalay 2006: IV-611). baş tezigini turuğar karağı 'şaşkınlıktan baş dönmek' (TKT 2004: 252). krş. teziginç 'hayat' (KB: 440). tegzinç 'çember' (TKT 2004: 677). teziginç 'dağ dönemeci' (DLT-Atalay 2006: IV-612). tezigindür(ü)l- 'dolaştırılmak, gezdirilmek' (TKT 2004: 677). tezigirmek '1. gezinme, dolaşma; 2. devlet, güç kaynağı' (TKT 2004: 676, 677). Hrız-T. tezigin 'dönmek, gezmek' (ME 1993: 186). tezigin- 'gezinmek, dönmek, dolanmak' (KE 1997: 630). tezigin- 'gezinmek, dolaşmak' (NF 1998: 425). tæzgin- '1) dönmek, dolaşmak; 2) her tarafını dolaşmak, seyahat etmek' (KurT 2002: 264). krş. tæzgündür- 'döndürmek, çevirmek' (ME 1993: 186). tezigindür- 'dolaştırmak, gezdirmek' (NF 1998: 425). tæzgindür-/tæzgündür- 'dolaştırmak, devrettirmek' (KurT 2002: 264). teziginişmek 'dönme, dolaşma' (ME 1993: 186). tæzginmæk 'dönme, dolaşma, devir' (KurT 2002: 264). M-KıpT. degzin- 'dönmek, dolaşmak, devretmek' (KFLT 1989: 967). tezigün-/tizgün- 'dönmek, çevrilmek' (İMS 1992: 606, 608). tæzkän- → tæzkändi 'dolaştı' (KİLE 1931: 102). tizgin- 'dönmek, dolaşmak' (MG 1984: 263). tizgin- 'dönmek' (BV 1986: 313). krş. tizgündür- 'döndürmek, çevirmek' (MG 1984: 263). tizgüt- 'döndürmek' (BV 1986: 314).

2244. tıha-: tıkamak.

tıharmen	tıharmen	CC-A 58a/33
tıhadım	tıhadī	CC-A 58a/33

Tıharmen 'obturo', tıkadim *geçmiş zaman* (Kuun 1880: 287). tyğa- 'zustopfen' (Grønbech 1942: 261). tığarmen 57v/33, tığadī 57v/33 (Drimba 2000: 113). ET. krş. tığ- 'tıkamak, seddetmek, tıkmak' (Gabain 2000: 299). tıqıl- 'tazyik edilmek, tıkılmak' (Gabain 2000: 299). tıyl- 'içeri girmek, tıklamak (?)' (Hsüan-X 1975: 178). tıqıl- 'içeri

girmek, tıklmak, birikmek' (Hsüan-X 1975: 178). tıkl- 'tıklmak' (ABH 2013: 228). OT. tık- 'tıkma, doldurmak', tıkma üzüm 'taneleri sıkışık, birbirine geçmiş üzüm' (DLT-Atalay 2006: IV-614). krş. tıkl- 'tıklmak, sıkışmak' . tığın- 'teperek tıklmak, doldurmak; fazla Yemek' (DLT-Atalay 2006: IV-614). tıkış- 'tıklmak, sıkışmak' (DLT-Atalay 2006: IV-614). tıktı- 'tıktırmak, sıkıştırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-614). tıktur- 'tıktırmak, bastırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-615). Hrız-T. krş. dıkaçlu 'tıkaçlı, kapaklı' (ME 1993: 114). tık- 'tıkma, tıkaamak' (KE 1997: 630). tık- 'tıkma, tıkaamak, bir şeyle kapamak' (NF 1998: 425). tık- 'tıkma' (KurT 2002: 265). tıkaç 'tıkaç' (ME 1993: 186). tıkl- 'a) 'sık olmak'; b) 'kilitlenmek' (ME 1993: 186, 187). tıkma 'tıpa, kapak' (İML 1988: 73). tıktur- 'tıkaamak, kapatmak' (KE 1997: 631). M-KıpT. dık- 'tıkma, bastırmak, kapamak' (KH 2002: 120). tıq- → tıqtı 'sedetti, tıkadı' (KİLE 1931: 104). tyq- 'zatykać, zamykać' (Bulg-M 1954: 77). tık- 'tıkma, kapamak' (MG 1984: 258). tık- 'tıkma' (KK 1999: 125). tık- 'tıkaamak' (KMT 2002: 145).

2245. tıltağan: sebep.

tıltağan tıltağan CC-A 82a/17

Tiltagan 'fictum' (Kuun 1880: 287). тылта (v) 'ausdenken', тылтаған cöz (Radloff 1887: 54). tylda- 'als Vorwand angeführt werden', tyldağan söz 'falscher Vorwand' (Grønbech 1942: 262). tıltağan 81v/17 (Drimba 2000: 142). ET. krş. tıltağ 'sebeb, ilgili olay' (Mayt: 475). tıltağ 'engel, mania' (ETŞ 1992: 449). tılta- 'sebeb olmak' (Gabain 2000: 299). tıltağ 'sebeb, neden' (Hsüan-X 1975: 178; ABH 2013: 228). tıltağ 'sebeb, neden' (AY-III 1991: 114). tıltağ 'mania, engel, sebep' (ETŞ 1992: 449). tıltağ 'sebeb, aslî sebep' (Üİ 1998: 183). tıltağ 'sebeb, -den dolayı' (Gabain 2000: 299). tıltağ 'sebeb' (AY-YK 2012: 261). tıltağ-lyr 'sebebiyle, nedeniyle, -den dolayı' (Hsüan-X 1975: 178). tıltağ-sız 'sebepsiz' (Mayt: 475; Üİ 1998: 184). tılta- 'fazla alâka duymak, bağlanmak' (HUAS 1941: 115). tılta- 'bir şeyi bahane etmek, bahane bulmak' (HUAS 2014: 154). OT. tıltağ 'bahane, sebep, mani' (KB: 441). tıltağ 'bahane' (DLT-Atalay 2006: IV-615). krş. tılta- 'mani olmak' (KB: 441). Hrız-T. tıltağ 'bahane, engel, sebep' (KE 1997: 631). tıltağ 'sunma, takdim' (İML 1988: 72). M-KıpT. krş. dıltağ 'delil' (KMT 2002: 102). dıltağla- 'delil getirmek' (KMT 2002: 102). dıltaq/tıltaq 'delil, hüccet, behane' (KİLE 1931: 35, 103).

2246. tım: sessizlik, sakinlik.

tım tım CC-İ 28b/6

Tim boldi ‘tranquillitas’ (Kuun 1880: 287). тым ‘ruhig’, тым болды (Radloff 1887: 54). tym ‘still, ruhig’, tym boldy ‘es wurde ruhig’ (Grønbech 1942: 262). *tīm* 28v/6 (Drimba 2000: 71).

2247. tımar: tımar.

tımarı tımarı CC-A 69b/17

Timar ‘medela’ (Kuun 1880: 287). тымар ‘Mittel’, тымары (Radloff 1887: 54). timar ‘Heilung, Heilmittel’ (Grønbech 1942: 244). tımarı 69r/11 (Drimba 2000: 130).

2248. tın: zeka; ruh, can.

tın *tī* CC-A 75a/13

tın Tın CC-İ 49a/23, CC-A 70b/17, 71b/34

tın tın CC-A 80b/2

tın tın CC-A 62a/11

tında *tīdā* CC-A 81b/7

tından tındān CC-A 75a/7

tından tındān CC-A 76b/12-13

tın. tıngā ıngā CC-A 75a/13

tingā tıngā CC-A 73b/7, 76b/18

tını*m* tınī CC-A 62a/20

tınımdam tınıımdam CC-İ 10b/18

tınımdam tınıımdam CC-İ 10b/17

tını*mdan* tınıımdā CC-İ 10b/21

tından tındān CC-A 76b/12-13

tınlar tılār CC-A 73a/20

tınnı tīnı CC-A 71a/12

tınnıı tīnıı CC-A 69b/31

arı tıngæ → 75a/13: Kelime arıngā şeklinde beş harfli olarak yazılmıştır; ancak kelimenin orta üst kısmına, küçük boyutlu harflerle tın → tın eklenmiştir. Buna göre aslında arıngā diye yazılan kelimeyi, eklenen nottan ötürü arı tıngæ diye okuduk. Tın ‘anima’, ari tin ‘Spiritus Sanctus’, tinimdan chezman ‘desperatio’ (Kuun 1880:). тын ‘Athem, Sele, Leben’, ары тын ‘der heilige Geist’, тынлар, тындан, тыным, тынындан кәздим (Radloff 1887: 54). tyn ‘Geist, Seele; geistig; selig, (wenn nicht ten zu lesen)’, benim tynym alyyl ‘nimm meinen Geist auf’, uçmaqlı tynlar ‘die Seligen

im Paradies', ary tyn 'der Heilige Geist', tynym 'Ruhe', tynymdan keč- '(beunruhigt werden,) verzweifeln', tynymdan kečmiš 'verzweifelt', tynymdan kečmek 'Verzweiflung' (Grønbech 1942: 262). Tinímdam 10r/17, Tinímdam 10r/18 (Drimba 2000: 48); Tin 48v/23 (Drimba 2000: 99); tin 61v/11 (Drimba 2000: 118); tinĩ 61v/20 (Drimba 2000: 119); tín 65v/19 (Drimba 2000: 127); a<tí>ret[í > ĩ]nín 69r/19 (Drimba 2000: 130); aritin 70r/11 (Drimba 2000: 131); tĩnĩ 70v/6, tín 70v/7, /tin/ 70v/8 (Drimba 2000: 132); tin 71r/19 (Drimba 2000: 134); tĩlær 72v/10 (Drimba 2000: 136); aritíngæ 73r/4 (Drimba 2000: 137); aritindæn 74v/7, ari/tin/gæ 74v/13, /tĩ/ 74v/13 (Drimba 2000: 138); aretíngæ 76r/17 (Drimba 2000: 139); aretín 80r/2 (Drimba 2000: 140); tĩdæ 81r/7 (Drimba 2000: 141). ET. tın 'can, ruh' (Mayt: 475). tın; TYN 'soluk, nefes, can' (İKPÖ 1998: 221). tın 'nefes, hayat, can' (Gabain 2000: 44). tın 'nefes, hayat' (Gabain 2000: 299). krş. tınsıra- 'cansız olmak' (Gabain 2000: 299). tınsıra- 'cansız olmak, nefesi kesilmek' (ABH 2013: 228). tınsız 'cansız' (Gabain 2000: 299). OT. tın 'ruh, nefes, soluk' (KB: 441). tın 'ruh, nefe, soluk' (DLT-Atalay 2006: IV-616). krş. tınıg 'nefes alma, soluk alma' (DLT-Atalay 2006: IV-617). Hrız-T. dın 'nefes, soluk' (ME 1993: 114). tın 'ruh, can' (İML 1988: 73). M-KıpT. dın/tın 'nefes' (KİLE 1931: 35, 104). dın 'breath, spirit, soul' (RH 2000: 107).

2249. tın II: kutsal; saf, temiz; tın ata 'vaftiz babası'; arı tın 'kutsal ruh'.

tın	tın	CC-A 82a/35
tın	Tın	CC-A 61b/3, 61b/9
tın	tín	CC-A 71a/14, 72a/20
tın	tın	CC-A 71a/15

CC-A 82a/35 tın yer *işa. f. – anl. f.* → Tinger 'vervacatum' (Kuun 1880: 287); тын ата 'Beichtvater', cān tīn atam, CC-A 82a/35 *işa. f. – anl. f.* tın yer → тіңәр 'Brachland' (Radloff 1887: 54). tyn 'ruhig', tyn jer 'Brachfeld' (Grønbech 1942: 262); tyn 'Geist, Seele; geistig; selig, (wenn nicht ten zu lesen)', tyn israhel 'das geistige Israel', tyn ata 'Priester, Beichtvater' (Grønbech 1942: 262). tin 61r/3, 61r/9 (Drimba 2000: 117); tín 70v/7, /tin/ 70v/8 (Drimba 2000: 132); tín 71v/10 (Drimba 2000: 134); tin 81v/35 (Drimba 2000: 143).

2250. tın-: dinlenmek.

tınarmen	tínarmē	CC-A 82a/6
tındı	tındı	CC-A 71a/8

tintiese tintiɑfɑ CC-A 69b/21

Tinarmê (tinarmen) ‘quiesco’, tindi ‘respiravit’, CC-A 69b/21 *işa. f. – anl. f.* → Tintir äsä ‘quum sortitus est’ (Kuun 1880: 287). тын (v) ‘sich beruhigen’, тынармән, тынды, CC-A 69b/21 tintiese *işa. f. – anl. f.* тынт¹¹³ (v) (?) ‘herausgehen, entspringen’, тынтыр äcä (Radloff 1887: 54); тінт (v) ‘suchen’, тінтір äcä (Radloff 1887: 54). tyn- ‘ausruhen’ (Grønbech 1942: 262). CC-A 69b/21 tintiese *işa. f. – anl. f.* tint- ‘untersuchen, prüfen’ (Grønbech 1942: 244). tinti[æ > e]fæ 69r/13 (Drimba 2000: 130); tíndí 70v/4 (Drimba 2000: 132); tínarmě 81v/6 (Drimba 2000: 142). ET. tın- ‘rahata kavuşmak, dinlenmek’ (ETŞ 1992: 449). tın-; TYN- ‘dinlenmek, nefeslenmek’ (İKPÖ 1998: 222). tın- ‘dinlenmek, derin nefes almak’ (Gabain 2000: 299; ABH 2013: 228). krş. tındur- ‘dinlenmek’ (ETŞ 1992: 449). tıntur-; TYNTWR- ‘soluk aldirmek, dinlendirmek’ (İKPÖ 1998: 222). tıntur- ‘dinlendirmek’ (Gabain 2000: 299). tıntura ‘dindirici yel, hafif ve tatlı rüzgâr’, tıntura tengri ‘Dindirici yel tanrı’, tıntura tengri ‘Badı-sabâ tanrı’ (HUAS 1941: 113, 116). tıntura ‘hafif rüzgâr, nefes’ (Gabain 2000: 299). OT. tın- ‘dinlenmek, solumak, nefes almak’ (KB: 442). tın- ‘dinlenmek; solumak, nefes almak; dinmek, sonu gelmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-616). krş. tındur- ‘rahat ettirmek, dinlendirmek’ (KB: 442). tınma ‘susma’ (DLT-Atalay 2006: IV-616). tınmaguçı ‘durmayan, dinlenmeyen’ (KB: 442). Hrz-T. dın- ‘dinmek, sözün arkasını getirememek’ (ME 1993: 114). tın- ‘dinmek, durmak, rahatlamak, sakinleşmek’ (KE 1997: 631). tın- II ‘sakin olmak, dinlenmek’ (KurT 2002: 265). tın- ‘durmak, kesilmek, sakinleşmek’ (MM 2008: 262). tiñ- ‘dinmek, kesilmek, durmak’ (MM 2008: 263). ti. krş. dındur- ‘dindirmek, dinlendirmek’ (ME 1993: 114). tındur- ‘dinlendirmek’ (ME 1993: 187; KE 1997: 631). M-KıpT. dın- → dıñıl ‘take a rest, be calm!’ (RH 2000: 76). tın- → tındı ‘istirahet etti’ (KİLE 1931: 104). tın- ‘dinlenmek, istirahat etmek’ (KMT 2002: 145). tın- ‘durmak, kımıldamamak’ (KMT 2002: 145). krş. diñdür- ‘susturmak, teskin etmek’ (GT 1989: 291). dınma- ‘ses çıkarmamak, aldirmamak’ (GT 1989: 289). tınmak ‘rahat’ (KMT 2002: 145). Çağ. tın- ‘dinmek, kesilmek, hareketsiz kalmak’ (MK 1993: 553).

2251. tınç: barış.

tınç tíne CC-A 72a/26

tınçına tíne CC-A 80b/6

tinč(in)ä (Kuun 1880: 220); Tinč ‘quietus; moles; tranquillitas’, jer tinči ‘mole terrae’ (Kuun 1880: 287). тынц ‘Ruhe’, тынцына (Radloff 1887: 54). tynč ‘ruhig;

Ruhe', uĉmaqnyĉ tynĉj[y] 'die Ruhe des Paradieses' (Grønbech 1942: 262). tīnĉ 71v/13 (Drimba 2000: 134); tīnĉ-(in)æ 80r/6-7 (Drimba 2000: 140). OT. krş. tīnĉrun- 'sessiz olmak' (KB: 442). Hrz-T. tīnĉ 'dīnĉ, rahat, sakin' (KE 1997: 631). krş. dīnĉlık 'huzur' (ME 1993: 114). tīnĉlık 'rahatlık' (ME 1993: 187). tīnĉlık 'rahat, huzur' (KE 1997: 631). AO-KıpT. tīnĉ 'dīnĉ' (AO 1996: 236). krş. tīnĉlıĝ/k 'dīnĉlik' (AO 1996: 236). M-KıpT. ĉunĉ 'sakin, rahat, dīnĉ' (DM 2003: 81). tīnĉ 'sakit, dīnĉ' (KİLE 1931: 104). krş. tīnĉlık 'sakitlik, dīnĉlik' (KİLE 1931: 104). Çaĝ. tīnĉ (MK 1993: 554).

2252. tīnlīvvar: canlı.

tīnlīvvar tīnlewwar CC-A 66a/20

tīnle janawar (Kuun 1880: 180). тынлы 'Sele habend', тынлы жанывар (Radloff 1887: 54); цанвар **114** 'Thier' (Radloff 1887: 58). tynlyvar 'Lebewesen' (Grønbech 1942: 262). tīnlewwar 65v/20 (Drimba 2000: 127).

ET. krş. tīnlīĝ 'yaratık, canlı varlık' (Mayt: 475). tīnlīĝ 'canlı hayvan', tīnlīĝ turalīĝ 'hareketli; meteharrik; zi-hareket' (HUAS 1941: 59, 115). tīnl(ī)ĝ 'canlı, mahlûk' (Hsüan-X 1975: 180). tīnl(ī)ĝ 'canlı, yaratık, mahluk' (AY-III 1991: 114). tīnlīĝ 'canlı, ruh, cevher, nefes' (ETŞ 1992: 449). tīnlīĝ, TYNLX, TYNLYX, TYLX 'canlı varlık, yaratık, canlı' (İKPÖ 1998: 222). tīnl(ī)ĝ 'canlı' (Üİ 1998: 184). tīnl(ī)ĝ 'canlı' (AY-YK 2012: 261). tīnl(ī)ĝ 'can sahibi' (Gabain 2000: 299). *tīnlīĝ* 'canlı', *ĉutĉarkĉu tīnlīĝlar* 'kurtarılabılır canlılar, kurtarılması gereken canlılar', *bulĉan-yuĉ tīnlīĝlar* 'birbirine girmiş canlılar', *öwkä köĉlil öritmä-yük tīnlīĝ* 'kin (öfke) beslemeyen (beslemedik) canlı' UIII 42, 13 (Gabain 2000: 44, 56, 81). tīnlīĝ 'canlı, mahlûk' (HUAS 2014: 154). tīnl(ī)ĝsız 'kimsesiz, boş, 'canlısız' ' (AY-III 1991: 114). Hrz-T. krş. tīnlīĝ 'hayvan, canlı' (İML 1988: 73). tīnlīĝ 'canlı' (KE 1997: 631).

2253. tīnsī-: tadına bakmak.

tīnsīr tīnĉīr CC-A 82a/32

Tīngsīr 'sorbilla' (Kuun 1880: 287). tīnĉī- 'naschen' (Grønbech 1942: 245). tīnĉīr 81v/31 (Drimba 2000: 143).

2254. tīrmaĉ: tīrnak.

tīrmaĉ Tērmac CC-İ 49a/6

Termac ‘unguis’ (Kuun 1880: 286). *işā. f.* тырнак ‘Nagel am Finger’ (Radloff 1887: 54). tyrmaq ‘Nagel’ (Grønbech 1942: 263). Termac 48v/6 (Drimba 2000: 99). ET. tırnak/tırnak ‘pençe, tırnak’ (Gabain 2000: 299). tırnâk ‘tırnak’ (Mayt: 476; IB: 60). tırnak ‘tırnak’ (Mir) (YKI 2013: 508). OT. Krh-T. tırnâk ‘tırnak’ (KB: 443). tırnâk ‘tırnak’, tırnâk örünği/tırnâk ürünği ‘tırnak beyazlığı’ (DLT-Atalay 2006: I-134; IV-618, 716). krş. tırmal- ‘tırmalanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-617). tırmaş- ‘tırmaşmak, kaşınmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-617). Hrz-T. dırnak ‘tırnak’ (İML 1988: 27). tırnâk/tırnak ‘tırnak’ (ME 1993: 187). tırnak ‘tırnak’ (KE 1997: 631; NF 1998: 425; KurT 2002: 265). krş. tırmarla- ‘tırmalamak’ (NF 1998: 425). M-Kıpt. dırğak ‘tırnak’ (DM 2003: 81). dırnak ‘tırnak’ (GT 1989: 289; KH 2002: 120; KF 2006: 96). tırnaq: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 104). tırnak ‘tırnak’ (MG 1984: 258; BV 1986: 308; İMS 1992: 606; KK 1999: 125; KH 2002: 141). tırnaq ‘fingernail; nail’ (RH 2000: 106, 209). tırnak ‘tırnak’ (KMT 2002: 145; (DM 2003: 114). krş. dırğak ‘kuş tırnağı’ (KMT 2002: 102). dırnaklı ‘tırnaklı’ (KH 2002: 120). tırnaklı ‘tırnaklı’ (İMS 1992: 606).

2255. tıy-: engel olmak.

tıyalman *tıyalman* CC-A 75b/2

(Ti)ciyalman ‘comprimere non possum’ (Kuun 1880: 286). tyj- ‘hindern, zurückhalten’, tyj-alman jaşymny ‘ich kann meine Tränen nicht zurückhalten’, tyjmaq (Grønbech 1942: 261). tıyalman 75r/2 (Drimba 2000: 139). ET. tıd- ‘menetmek, tutmak, mani olmak’ (HUAS 1941: 115). tıd- ‘mânî olmak, tahdit etmek’ (Mayt: 475). tıd- ‘mani olmak, engel olmak’ (ETŞ 1992: 448). tıd- ‘TYD- ‘engellemek, yasaklamak, engel çıkarmak’ (Moğ. çida- ‘yeteneği olmak, yenmek’) (İKPÖ 1998: 221). tıd- ‘engellemek, önlemek; ayırmak’ (Üİ 1998: 182). tıd- ‘menetmek, engel olmak’ (Gabain 2000: 299). tıd- ‘önlemek’ (AY-YK 2012: 261). tıd- ‘engel olmak, alıkoymak, durdurmak’ (HUAS 2014: 154). tıd- ‘1. tıkamak, engel olmak; 2. (yaş, sığıt sözleriyle) acıyı içe gömmek, bastırmak’ (KUKY 2009: 344, 354, 532). tıd-, tıd- ‘engel olmak, durdurmak’ (METY 2012: 322). tıd- ‘engellemek’ (Aydın 2012: 182). krş. tıdığ ‘mania, engel’ (Mayt: 475; AY-III 1991: 114; ETŞ 1992: 448). tıdıy; TYDYX ‘engel, engelleme’ (İKPÖ 1998: 221). tıdığ/tidhig ‘mania, engel’ (Gabain 2000: 299). tıdığ ‘engel, mania’ (ABH 2013: 228). tıdığ ‘engel’ (Yen) (YKI 2013: 508). tıdığlıg ‘engelli’ (ETŞ 1992: 448). tıdığ-lıg ‘engelli’ (Üİ 1998: 183) . tıdığsız ‘mâniyasız’ (Mayt: 475). tıdığsız ‘engelsiz, pervasız’ (ETŞ 1992: 449). tıdığ-sız ‘engelsiz’ (Hsüan-X 1975: 178; AY-III 1991: 114; Üİ 1998:

183). tıdıgsız ‘engelsiz, maniasız’ (METY 2012: 322). tıdıgsız ‘engelsiz’ (AY-YK 2012: 261). tıdıgsız/tidhigsiz ‘maniasız, engelsiz’ (Gabain 2000: 299). tıdıl- ‘kesilmek, engellenmek’ (ETŞ 1992: 449). tıdıl- ‘engellenmek; uzaklaştırılmak, giderilmek’ (Üİ 1998: 183). tıdıış- ‘maniaya uğramak, engellenmek’ (ETŞ 1992: 449). tıdıış- ‘birbirini engellemek’ (Üİ 1998: 183). tıdıl- ‘kendini tutmak, kendine hakim olmak’ (Hsüan-X 1975: 178). tıdıl- ‘menedilmek’ (Gabain 2000: 299). tıdın- ‘men’ edilmek, men’ edildi, tutuldu’ (HUAS 1941: 115). tıdın- ‘engellenmek, mani olmak’ (ETŞ 1992: 449). tıdın- ‘alikonulmak, engellenmek, durdurulmak’ (HUAS 2014: 154). tıdın- ‘mani olmak, engel olmak’ (ETŞ 1992: 449). OT. tıd- ‘geri koymak, mani olmak’ (KB: 440). tıt-/tıy- ‘geri koymak; men’ etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-619). tıy- ‘mâni olmak, kapatmak’ (AH: LXII). krş. tıdğuçı ‘men’eden, mani olan’ (KB: 441). tıdh- ‘geri koymak, men’etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-612). tıdhıg- ‘bir şeyden alıkoyma, engel olma’ (DLT-Atalay 2006: IV-612). tıdhıl- ‘kaçınmak, çekinmek; alıkoymak, engel olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-612). tıdhın- ‘kaçınmak; esirgenmek, yasak edilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-613). tıdhış- ‘engel olmakta alıkoymakta yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-613). tıdhılın- ‘kaçınmak, tıynmak; söz söylerken duraklamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-613). tıdıg ‘yasak’ (KB: 441). tıdış ‘engellik, engel oluş’ (DLT-Atalay 2006: IV-612). tıdın- ‘kaçınmak, sakınmak, hakim olmak’ (KB: 441). Hrız-T. dıy- ‘alakoymak, engel olmak’ (ME 1993: 114). tıd- ‘engel olmak, mani olmak’ (KE 1997: 630). tıy- ‘alakoymak’ (ME 1993: 187). tıy- ‘yasaklamak’ (TK 2008: 331). tıy- ‘menetmek, alıkoymak, tutmak’ (TK 2008: 331). tıymak ‘yasak etmek, menetmek’ (İML 1988: 73). krş. dıyıl- ‘çekinmek, geri durmak’ (ME 1993: 114). dıyış- ‘çekinmek, geri durmak’ (ME 1993: 114). tıyıl- ‘durmak, kesilmek, dinmek’ (MM 2008: 262). tıyılmağ ‘uzak durma’ (TK 2008: 332). M-KıpT. tıy- ‘yasaklamak, engel olmak’ (İMS 1992: 606). krş. tıyıl- ‘yasaklanmak, engellenmek’ (İMS 1992: 606). tıyılın- ‘yasaklanmak’ (İMS 1992: 606). Çağ. tıy- ‘engellemek’ (MK 1993: 554). krş. çıda- ‘tahammül etmek’ (MK 1993: 420).

2256. tigenek: dikenli çalı.

tigenek tigenek CC-A 57b/24, 64a/23

Tigenek ‘spina’ (Kuun 1880: 287). tigränäk ‘Dornen’ (Radloff 1887: 54). tigenek ‘Dornengestrüpp’, tigenek tayy ‘Dornenkrone’ (Grønbech 1942: 243). tigenek 57r/27 (Drimba 2000: 112); tigenek 63v/23 (Drimba 2000: 122). OT. krş. tiken ‘diken’ (KB:

445). tiken/tikken ‘diken’, yandak tiken ‘geven diken’ (DLT-Atalay 2006: IV-620, 621). tiken ‘diken’ (AH: LXIII). Hrз-T. krş. tiken ‘diken’ (KE 1997: 632; NF 1998: 425; KurT 2002: 266; MM 2008: 262). krş. tikenlen- ‘kıllanmak’ (ME 1993: 187). tikenlîğ ‘dikenli’ (KE 1997: 632). tikenlik ‘dikenlik’ (KE 1997: 632). M-Kıpt. diken ‘diken’ (BV 1986: 169). dikān: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 34). diken ‘1) diken; 2) arı ve benzeri sokucu hayvanların iğnesi’ (GT 1989: 289). düken ‘diken’ (KFLT 1989: 975). tekenek ‘diken’ (KK 1999: 125). tiken = Ar. al-šauk ‘thorn(s)’ (RH 2000: 158, 253). tiken/tigenek ‘diken’ (KMT 2002: 145). tiken ‘diken’ (DM 2003: 114). tikānāk ‘tiken’ (KİLE 1931: 102). Çağ. tiken ‘diken’ (MK 1993: 554).

2257. tigil-: durmak, mani olmak.

tigil	tıgıl	CC-İ 7a/20
tigildüm	tıgıldum	CC-İ 7a/19
tigilürmen ⁿ	tıgılurmē	CC-İ 7a/18

Tigilurmen ‘cesso’, tigil *emir şekli* (Kuun 1880: 287). tiril (v) ‘weichen (?)’, befestigt werden’, CC-İ 7a/18 tigilürmenⁿ → *işa. f.* tirilāpmān, tirildim, tiril (Radloff 1887: 54). *işa. f.* tyjyl- ‘(verhindert werden), aufhören’ (Grønbech 1942: 261). *tigilurmē* 6v/18, *tigildum* 6v/19, *tigil* 6v/20 (Drimba 2000: 43). . Hrз-T. tigil- ‘dikilmek’ (MM 2008: 262). tikil- ‘kalkmak’ (ME 1993: 187). tikil- ‘dikilmek, ayakta durmak’ (NF 1998: 425). tikil- ‘(göz) dikilmek, donakalmak’ (KurT 2002: 266). M-Kıpt. tikil- ‘1) dikiş dikilmek; 2) dikilmek, kaldırılmak’ (İMS 1992: 607). Çağ. tikil- ‘dikilmek’ (MK 1993: 554).

2258. tik: tik ağaç ‘sütun’.

tik	Tıc	CC-İ 51b/20
-----	-----	-------------

tık, tık аҗац ‘Suāle’ (Radloff 1887: 54). tik ‘aufrecht stehend’, tik аҗац ‘Säule’ (Grønbech 1942: 243). Tic 51r/20 (Drimba 2000: 102). OT. M-Kıpt. dik ‘dik’ (KF 2006: 97). tik ‘dik, doğru’ (MG 1984: 260). tik ‘dik’ (BV 1986: 310). krş. tikiç ‘mahmuz’ (KMT 2002: 145).

2259. tik-: dikmek.

tik	tích	CC-İ 22a/13
tikermen ⁿ	tıcarmē	CC-İ 22a/11
tikermen ⁿ	tıcharmē	CC-İ 8b/18
tik ^k il	tıchıl	CC-İ 8b/20

tikmek	tichmac	CC-İ 22a/14
tiktim	tíctím	CC-İ 22a/12
tiktim	tıctım	CC-İ 8b/19
tikmege	tıkmaga	CC-A 64a/19

Tikmaga ‘immerito’, Ticharmen ‘consuo’, tichil *emir şekli*, tarac ticarmen ‘planto’, terac tich *emir şekli* (Kuun 1880: 286); Tichmac ‘actio suendi; plantatio’ (Kuun 1880: 287). tik (v) ‘a) nâhen, tikärmän, tiktım, tikkil, tikmāk, b) pflanzen, tãpāk tikärmän, tiktım, tikmāk, tikmā ‘festgesteckt’, tikmārā (Radloff 1887: 54) (Radloff 1887: 54). tik- ‘(einstecken:) zusammennähen; pflanzen’, terek tik- ‘Bäume pflanzen’ (Grønbech 1942: 244). Ticharmē, Tictim, Tichmac, (Drimba 2000: 45). Ticharmē 8r/18, Ticti[n > m] 8r/19, Tichil 8r/19, Tichmac 8r/20 (Drimba 2000: 45); ticarmē 21v/11, tíctím 21v/12, tích 21v/13, tichmac 21v/14 (Drimba 2000: 63); tikmagæ 63v/19 (Drimba 2000: 122). ET. tik- ‘dikmek, yetiştirmek; yukarı kaldırmak’ (AY-III 1991: 115). tik- ‘dikmek, kurmak’ (ETŞ 1992: 452). tik- ‘dikmek (taş, abide)’ (Gabain 2000: 300). tik- ‘втыкать; водружать (памятник)’ (ТЕЭ 2008: 327). tik- ‘1. bir cismi dik biçimde durdurmak, dikmek; 2. (*çıt* sözüyle) çakmak, toprağa yerleştirmek, dikmek; 3. yazıt dikmek; 4. (heykel) kaideye oturtmak; 5. (*yıpar* sözüyle) cenaze töreninde mum dikmek’ (KUKY 2009: 344, 395, 402, 403, 405, 532). tik- ‘dikmek, çakmak’ (UKY 2011: 104). tik- ‘dikmek’ (METY 2012: 322; (Aydın 2012: 182). tik- ‘dikmek’ (Yen) (YKI 2013: 508). krş. tiken → tiken tüpi ‘bezelye ile aynı aileden çiçekli bir bitki, Prosopis spicigera (AY-YK 2012: 261). OT. tik- ‘dikmek, dürtmek, sokmak, delmek, dikey getirmek, (dikiş) dikmek (ağaç) dikmek’ (KB: 445). tik- ‘dikmek, dik hale getirmek’ (TKT 2004: 677). tik- ‘bir şeyi delmek, dürtmek, sokmak; -ağaç- dikmek; bir şeyi dikey hale getirmek; -dikiş- dikmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-620). krş. tikiğliğ ‘dikilmiş -elbise-’ (DLT-Atalay 2006: IV-620). tikiğliğ ‘dikilmiş’ (DLT-Atalay 2006: IV-620). tike- ‘dikmeğe gücü yetmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-620). tikil- ‘dikilmek’ (KB: 445). tikil- ‘dikilmek; -ağaç- dikilmek, bir şeyi dikine koymak’ (DLT-Atalay 2006: IV-620). tikiş- ‘-ağaç-, elbise- dikmekte yardım etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-621). tikliş- ‘-ağaç ve benzeri- dikilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-621). tiktür- ‘*dikiş- diktirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-621). tiküç- ‘ekmekçilerin ekmek üzerine nakış yapmak için kullandıkları nesne, kuş yeleği’ (DLT-Atalay 2006: IV-622). Hrz-T. dik- ‘(şahit) dikmek, (vasî, veya şahit) göstermek’ (ME 1993: 114). tik- I ‘yöneltmek’ (ME 1993: 187). tik- II ‘tayin etmek’ (ME 1993: 187). tik- III ‘(dikiş) dikmek’ (ME 1993: 187). tik- ‘dikmek; kurmak, bağlamak; (böcek) sokmak’ (KE 1997: 631). tik- ‘dikmek, kurmak; ağaç dikmek’ (NF

1998: 425). tik- 'dikmek, dik duruma koymak' (KurT 2002: 266). tikmek 'kökleşmek üzere bir toprağa sokmak' (İML 1988: 72). krş. dikil- 'dikelmek, kalkmak' (ME 1993: 114). tiki 'dikilen şey, bitki' (MM 2008: 262). M-KıT. dik-/tik- '1) (ağacı) dikmek; 2) elbise dikmek; 3) nasbetmek' (KİLE 1931: 34, 102). dik- '1) iğne ve iplikle tutturmak; 2) ayakta durdurmak; 3) dik bir vaziyete getirmek; 4) kapamak' (GT 1989: 289). dik- 'dikmek' (KF 2006: 96). dik- 'ikame etmek' (KFLT 1989: 969). tik- 'szyć, gryźć (kawałkami np. chleb)' (Bulg-M 1954: 75). tik- 'dikmek' (MG 1984: 260; BV 1986: 310; (KMT 2002: 145). tik- '1) tayin etmek; 2) dikiş dikmek; 3) dikmek, yukarı kaldırmak' (İMS 1992: 607). tik- 'ağaç dikmek, dikiş dikmek' (KK 1999: 125). krş. dikes 'dikiş' (KF 2006: 97). dikiji = Ar. al-ḥayyât 'tailor' = Far. darzî = Moğ. hoyoqçi (RH 2000: 305). dikicilik 'sökük dikme', dikicilik it- 'sökük dikmek, terzilik yapmak' (GT 1989: 289). dikin- 'kendisi için dikmek' (GT 1989: 290). tikeşoy- 'dikmek, ekmek' (KMT 2002: 145). tikiçi 'terzi' (KK 1999: 125; (KMT 2002: 146). tikük 'dikilmiş (dikiş)' (İMS 1992: 607). Çağ. tik- 'dikmek' (MK 1993: 554).

2260. tikme:ağaç.

tikme Tícma CC-İ 38b/8

Tícma 'fixus' (Kuun 1880: 286). ?? (Radloff 1887: 54). tikme 'zusammengenäht; Pfahl' (Grønbech 1942: 244). Tíkma 38r/8 (Drimba 2000: 84). OT. Hrz-T. tikme 'üç değnek üzerindeki bir heykel' (İML 1988: 72) .

2261. tikme II:

tikmek: dikiş.

tikmek tichmac CC-İ 8b/21

tikmek Tícmac CC-İ 51b/7

tikmek 'Naht', terek tikmek (Grønbech 1942: 243). Tícmac 51r/7 (Drimba 2000: 102).

2262. til I: dil; birçok aletin uzun, yassı, ve çoğu hareketli bölümleri; toğa tili 'atın yerindeki tokanın çengeli'.

tili tılı CC-İ 52b/15

tilig tılıg CC-A 63b/9.

til 'Zunge, Sprache', til, tiliñ ğilä (Radloff 1887: 54, 55). til 'Zunge', toya tili 'Schnallendorn' (Grønbech 1942: 244, 247). tılı 52r/15 (Drimba 2000: 104); tiligbile 63r/9 (Drimba 2000: 121). ET. tıl/til 'dil' (Gabain 2000: 35). tıl 'muhibir, ajan' (UKY

2011: 104). til (tıl) ‘dil’ (HUAS 1941: 114). til ‘dil’, ānātkāk til ‘Sanskrit’ (Hsüan-X 1975: 180). til ‘dil’ (AY-III 1991: 115; ETŞ 1992: 452; AY-YK 2012: 261; ABH 2013: 228). til; TYL ‘dil, söylenti, dedikodu, eleştiri’ (İKPÖ 1998: 22). krş. tılangurmak ‘güzel konuşmak; tartışmak’ (AY-III 1991: 114). tılañur-/tilāñur- ‘güzel konuşmak, münakaşa etmek’ (Gabain 2000: 299). tılañur- ‘güzel konuşmak’ (AY-YK 2012: 261). tılañurmak ‘güzel konuşma, hitabet’ (AY-YK 2012: 261). tillig ‘konuşmaya, dile özgü’ (AY-YK 2012: 262). OT. tıl ‘dil; söz; lûgat’, tıl tegür- ‘dil uzatmak, söz dokundurmak; dille - sözle- incitmek’, tıl tut- ‘düşman durumunu öğrenmek üzere bir adam yakalamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-615). til ‘dil, söz, lûgat’ (KB: 446). til ‘dil, lisan’, tāzī tili ‘Arapça’, til çıkar- ‘dil çıkarmak, dilini uzatıp solumak’, til ét- ‘ayıplamak’ (TKT 2004: 663, 677). til ‘dil’ (AH: LXIII). krş. tılak ‘kadının kadınlık aygıtı, avret yeri’ (DLT-Atalay 2006: IV-615). tılđam ‘iyi konuşan, hatip’ (KB: 441). tılık- ‘konuşmak, haber vermek; dile düşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-615). tildem ‘haberci, peygamber, iyi konuşan, hatip’ (KB: 447). Hrız-T. dil/til ‘1. dil; 2. söz, kelâm’, tiltübü ‘dilın dibi’, til ucu ‘dilın ucu’ (İML 1988: 27, 72). til ‘dil’ (zunge) (ME 1993: 187). til ‘dil’ (Sprache) (ME 1993: 187). til I ‘1) dil, lisan; 2) dil’ (KE 1997: 632). til ‘dil, lisan; dil’ (NF 1998: 425). til ‘dil’, til könü ya’ni köni sözlüg ‘doğru sözlü’ (KurT 2002: 238, 266). til ‘dil (organ)’ (MM 2008: 262). krş. tildam ‘tilmaç, tercüman’ (İML 1988: 72). tillig ‘fasih, söz ustası’ (İML 1988: 96). tillig ‘dilli, lisanlı’ (KE 1997: 635). tiili/tillü (KurT 2002: 267). AO-KıpT. til ‘casus, haber’ (AO 1996: 237). M-KıpT. dil/til ‘lisan, dil’ (KİLE 1931: 34, 102). dil ‘dil’ (BV 1986: 169; KFLT 1989: 970; KF 2006: 97). dil ‘1) konuşmaya yarayan organ, dil; 2) lisan, dil’ (GT 1989: 290). dil ‘dil, lisan’ (KMES 1994: 249). dil ‘tongue’, til bilgen = Ar. turjumân ‘translator’ (RH 2000: 99, 203, 206). dil ‘dil’ (KH 2002: 120). til ‘dil, lisan’ (MG 1984: 260). til ‘dil’ (BV 1986: 310; KFLT 1989: 1073; KK 1999: 125; (DM 2003: 114; TK 2008: 332). til ‘dil’, h̄vārezmī tili ‘Harezmece’ (İMS 1992: 531, 573, 607). krş. bî-dil ‘dilsiz’ (GT 1989: 269). tılaq ‘clitoris’ (KİLE 1931: 103). Çağ. til ‘dil’ (MK 1993: 554). krş. tillik ‘dilli’ (MK 1993: 555).

2263. til II: lisan.

til	Tıl	CC-İ 48a/25, CC-A 61b/22, 61b/25, 63b/18
tili	tılı	CC-A 70a/12
tilinçe	tılınce	CC-A 62a/25
tilge	tılga	CC-A 82a/32

Til ‘lingua’ (Kuun 1880: 287). til ‘Zunge, Sprache’, til, тилиңуā¹¹⁵, тилиң билä (Radloff 1887: 54, 55). til ‘Sprache’, bitik tili ‘Büchersprache’, tatar til ‘die tatarische Sprache’ (Grønbech 1942: 244). Til 47v/25 (Drimba 2000: 98); til 61r/22, 61r/25 (Drimba 2000: 118); tilinče 61v/25 (Drimba 2000: 119); til 63r/18 (Drimba 2000: 121); tili 69v/6 (Drimba 2000: 131); tilgæ 81v/32 (Drimba 2000: 143).

2264. tile-: istemek.

tiledüm	tıladum	CC-İ 29a/7
tilegen ⁿ	tılegā	CC-A 73a/6
tilegençe	tılegāneα	CC-A 66b/22
tilegil	tılagıl	CC-İ 29a/8
tilemedüm	tılamadum	CC-İ 19a/7
tilemen	tılaman	CC-İ 19a/6
tilemen	tılemen	CC-A 63b/23
tilemen	tılemē	CC-A 62b/7
tilep	tılep	CC-A 80b/4
tiler	tıler	CC-A 62b/27, 63b/6, 63b/7, 65a/15, 65a/29.
tilerbiz	tılerbıs	CC-A 65a/23, 65a/30
tilermen ⁿ	tılermñ	CC-A 64b/10, 65a/17, 65a/32
tilermen ⁿ	tılarmē	CC-A 29a/6
tilermen ⁿ	tılerme	CC-A 61b/26
tilermen ⁿ	tılerme	CC-A 64b/9
tilermen ⁿ	tılarmē	CC-İ 28b/6
tilermesen	tılermaʃon	CC-A 64b/34
tilersen	Tılerʃen	CC-A 62b/19
tilersen	tılerʃen	CC-A 65a/20, 65a/29
^t ilersen	lerʃen	CC-A 64b/34
tilersiz	tılerʃıʃ	CC-A 65a/31
tilese	tıleʃα	CC-A 71a/10
tilese	tıleʃe	CC-A 64a/3
tiley	tıley	CC-A 69b/25, 71a/2

Tılaman ‘nolo’, tılarmen ‘volo’, tilagıl, Tilegānčā ‘secundum placitum’, tiley ‘volens’ (Kuun 1880: 287). tilä (v) ‘bitten, wünschen’, tiläpмән, tilädim, tiläril, tilämāk, tiläpсән, tiläp, tiläpбиз, tiläcä, tilärän, tilägänčä, tiläi, tiläp, tilämägin, CC-A 64b/34

tilermesen → *işa. f.* tiläpmicān (Radloff 1887: 55). tile- ‘wünschen; Lust haben; begehren; erbitten’, men tilemen ešitme ‘ich wünsche (es) nicht zu hören’, tiler-men sizge bir az tejeri söz ajtmaya ‘ich möchte euch einige Worte Gottes sagen’, bara-bilmez qajda tiler ‘er kann nicht dort hingehen, wo er will’, bizni tilej ‘uns begehrend’, emgek ölümge azam jolunča tilep kirdi ‘aus eigenem Willen erlitt er nach Menschenart den qualvollen Tod’ (Grønbech 1942: 244); tiler-me-sen (Grønbech 1942: 166). Tilaman 18v/6, Tílamadum 18v/7 (Drimba 2000: 58); Tilarmë 28v/6, Tiladum 28v/7, Tílagíl 28v/8 (Drimba 2000: 72); tilermë 61r/26 (Drimba 2000: 118); <<tilemë>> 62r/7 (Drimba 2000: 119); Tilerfen 62r/19 (Drimba 2000: 119); tiler 62r/27 (Drimba 2000: 120); tiler 63r/6, 63r/7, til/e/men 63r/23 (Drimba 2000: 121); tilefe 63v/3 (Drimba 2000: 122); tilermë 64r/9, tilerñ 64r/10, (ti)lerfen 64r/33, tilermaefen 64r/33 (Drimba 2000: 123); tiler 64r/14, 64r/19, 64r/21, tilerñ 64r/15, 64r/25, 64r/29, tilerfen 64r/17, tilerbis 64r/20, tilerfif 64r/21 (Drimba 2000: 124); tilerfen 64r/26, tilerbis 64r/27, tilerfif 64r/28 (Drimba 2000: 125); tilegænçæ 66r/22 (Drimba 2000: 128); tiley 69r/15 (Drimba 2000: 130); tiley 70v/1, tilefæ 70v/5 (Drimba 2000: 132); tilegæ 72v/3 (Drimba 2000: 136); tilep 80r/4 (Drimba 2000: 140). ET. tile- ‘dilemek’ (AY-III 1991: 115). tile- ‘istemek, arzu etmek, dilemek’ (ETŞ 1992: 453). tilä- TYL’-, TYL(‘)- ‘çok istemek, dilemek, aramak, istemek’ (İKPÖ 1998: 220). telä-/tilä-/tilä- ‘dilemek’ (Gabain 2000: 300). tile- ‘dilemek, arzu etmek’ (IB: 60). tile- ‘dilemek, istemek’ (KUKY 2009: 393, 532; Aydın 2012: 182; AY-YK 2012: 261). tile- ‘aramak’ (METY 2012: 322). tilä- ‘dilemek’ (ABH 2013: 228). tile- ‘aramak; dilemek, arzu etmek’ (Mir) (YKI 2013: 508). krş. tilär ‘dileyen (bir nevi böcek)’ (Gabain 2000: 54). OT. tile- ‘dilemek, istemek, beklemek, aramak’ (KB: 447). tile- ‘1. istemek, dilemek, arzu etmek; 2. aramak; 3. sevmek, hoşlanmak’, hoşnüdlik tile- ‘hoşnut etmek, memnun etmek istemek’, *belgülig tile-* ‘tahkik etmek, iyice araştırmak’, feryäd tile- ‘yardım dilemek, yalvarmak’ (TKT 2004: 258, 360, 386, 679, 680). tile- ‘dilemek, aramak, istemek’ (AH: LXIII). tile- ‘dilemek, istemek; beklemek, aramak’ (DLT-Atalay 2006: IV-622). krş. tilegli ‘rağbet eden, meyleden, isteyen’ (TKT 2004: 680). tilegüçi ‘muhtaç, yoksul’ (TKT 2004: 680). tilemegli ‘yüz çeviren’ (TKT 2004: 680). tilemsin- ‘diler, ister gibi görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-623). tilen- ‘dilemek’ (KB: 450). tilen- ‘istenmek’ (TKT 2004: 680). tilen- ‘aranmak, dilenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-623). tileş- ‘diletmekte yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-623). tilet- ‘istetmek, diletmek’ (KB: 450). tilet- ‘istetmek, diletmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-623). Hrz-T. tile- ‘dilemek, istemek’ (ME 1993: 187). tile- ‘dilemek, istemek, arzu etmek; aramak’ (KE 1997: 633). tile- ‘dilemek, istemek,

arzu etmek' (NF 1998: 426; MM 2008: 263). tilä- 'dilemek, istemek, sormak' (KurT 2002: 266). krş. tilençi 'dilenci' (KE 1997: 635; KurT 2002: 267). tilet- 'istetmek' (KE 1997: 635). AO-KıpT. dile-/tile- 'dilemek, istemek' (AO 1996: 210, 237). M-KıpT. dilä- 'cheieć, pragnać, żadać' (Bulg-M 1954: 51). dile- 'dilemek, istemek' (KFLT 1989: 970; KH 2002: 120; KF 2006: 97). dile- '1) istemek, arzu etmek; 2) istemek, talep etmek' (GT 1989: 290). dile- 'dilemek, istemek' (KMES 1994: 249). tile- 'dilemek, arzu etmek' (MG 1984: 261). tile- 'dilemek' (BV 1986: 311). tilä- → tilädi 'diledi, arzu etti' (KİLE 1931: 102). tile- 'dilemek, istemek' (İMS 1992: 607; TK 2008: 332). tile- 'istemek' (KK 1999: 125). tile- 'dilemek, istemek' (KMT 2002: 146). krş. dilän- 'zebrać, dobraszać sie o co' (Bulg-M 1954: 51). dilen- 'kendisi için istemek' (GT 1989: 290). dilen- 'istenmek, talep edilmek' (KF 2006: 97). dilenci 'fakir, başkalarından dilenen' (GT 1989: 290). dilenci 'dilenci' (KF 2006: 97). dilencilik 'dilenci hal ve sıfatı' (GT 1989: 291). dilänçi/tilänçi: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 34, 103). dilenji = Ar.al-mukaddî 'beggar' = Far. gadây 'poor, mendicant' = Moğ. quiduqçi 'beggar' (RH 2000: 306). tilen- 'bir şey istemek' (İMS 1992: 607). tilen- 'dilenmek, istemek' (KMT 2002: 146). tilen- 'dilenmek' (DM 2003: 114). tilençi 'dilenen, isteyen' (İMS 1992: 607). tilençi 'dilenci' (DM 2003: 114). Çağ. tile- 'dilemek, istemek' (MK 1993: 554). krş. tilen- 'dilenmek' (MK 1993: 555).

2265. tilek: dilek.

tilek tilek CC-A 66b/29

Tilek (Kuun 1880: 287). tiläk 'Wunsch, Wille' (Radloff 1887: 55). tilek 'Wunsch, Wille' (Grønbech 1942: 244). tilek 66r/29 (Drimba 2000: 128). ET. tilek/tilik 'dilek, arzu', tilik tigin kız tengri: Tilik Tigin Kız Tengri (ETŞ 1992: 453). tiläk/tilik 'dilek' (Gabain 2000: 300). tilek 'dilek' (Yen) (YKI 2013: 508; AY-YK 2012: 262). OT. tilek 'dilek' (KB: 449). tilek 'arzu, istek, yapılmak istenen' (TKT 2004: 680). tilek 'dilek, istek, arzu' (AH: LXIII). tilek 'dilek' (DLT-Atalay 2006: IV-623). krş. tilekçi 'dilekte bulunan, dileyen' (KB: 450). Hrz-T. tilek 'irade, istek' (ME 1993: 187). tilek 'dilek, istek' (KE 1997: 635). tilek 'dilek, istek, arzu' (NF 1998: 427; MM 2008: 263). tiläk 'dilek, arzu' (KurT 2002: 267). krş. tileksiz 'dileksiz, isteksiz' (KE 1997: 635). AO-KıpT. tilek 'dilek' (AO 1996: 237). M-KıpT. diläk 'murat, arzu' (KİLE 1931: 34). dilek 'arzu, istek' (GT 1989: 290). tilek 'dilek' (KFLT 1989: 1073). krş. tileklü 'dilekli, dileğe bırakılmış' (KFLT 1989: 1073). Çağ. tilek 'dilek' (MK 1993: 555).

2266. tilemek:dilemek.

tilemek tılamac CC-İ 29a/9

tilemegin tılēmęin CC-A 64a/28

Tilamac ‘voluntas’ (Kuun 1880: 287). tilemek ‘Wille’ (Grønbech 1942: 244). tilemek 28v/9 (Drimba 2000: 72); tılēmęin 63v/28 (Drimba 2000: 122). ET. tilemek ‘dilemek, istemek’ (ETŞ 1992: 453). Hrз-T. tilemek ‘istek, rica’ (ME 1993: 187).

2267. tilim:dilim.

tilim tılī CC-A 66b/9

iş. f. Tilī *yani* tilin (Kuun 1880: 287). tilim ‘Bissen’ (Radloff 1887: 55). tilim ‘(abgeschnittene Scheibe,) ein Stück Brot’ (Grønbech 1942: 244). (Drimba 2000:). ET. krş. til- ‘dilmek, ayırmak, çark haline getirmek’ (ETŞ 1992: 452). OT. tilim ‘dilim’ (DLT-Atalay 2006: IV-623). krş. til- ‘dilmek, uzunluğuna yarmak veya kesmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-622). tildür- ‘dildirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-622). tilge ‘dilim, uzunlamasına kesilen her şey’ (DLT-Atalay 2006: IV-623). tilimsin- ‘dilim yapar görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-623). tilin- ‘uzunlamasına dilinmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-623). tiliş- ‘dilmekte yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-623). tiltür- ‘dildirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-624). Hrз-T. krş. dil- ‘dilmek, dilimlemek’ (ME 1993: 114; (KMT 2002: 102). dilin- ‘dilinmek, dilimlenmek’ (ME 1993: 114). til- ‘dilmek, kesmek’ (KE 1997: 633). tılük ‘dilim’ (ME 1993: 187). M-KıpT. dilim ‘dilim, parça’ (DM 2003: 81). tille-: *bkz.* tile-. tillemegil tillemagıl CC-A 19a/8. tillemagıl *emir şekli* (Kuun 1880: 287). *Tillemagıl* 18v/8 (Drimba 2000: 58).

2268. tilmaç: tercüman; *krş.* tolmaç.

tilmaç Telmaç CC-İ 46a/26

Telmaç ‘interpres’ (Kuun 1880: 286). тѣлмач ‘Dolmetscher’, тѣлмач билä (Radloff 1887: 54). tylmač ‘Dolmetscher’ (Grønbech 1942: 248, 261). Telmaç 45v/26 (Drimba 2000: 95). OT. tilmaç ‘tercüman’ (KB: 441). Hrз-T. tilmaç ‘dilmaç, tercüman’ (İML 1988: 72). tilmeç ‘tercüman’ (ME 1993: 187). krş. tilmeçlik ‘tercümanlık’ (ME 1993: 187). M-KıpT. tilmaç ‘tercüman’ (İMS 1992: 607).

2269. tilsiz: dilsiz.

tilsiz Tilsix CC-İ 50b/14

tilsix ‘mutus’ (Kuun 1880: 287). tilciz ‘stumm’ (Radloff 1887: 55). tilsiz ‘stumm’ (Grønbech 1942: 244). Tí/l/six 50r/14 (Drimba 2000: 101). OT. Hrз-T. dilsiz/tilsiz ‘peltek, fesahatsız’ (İML 1988: 27, 72). tilsiz ‘dilsiz, konuşamayan’ (KE 1997: 636). tilsiz ‘kenarsız, kıyısız’ (KE 1997: 636). M-Kıpt. dilsüz ‘söz söylemeyen, konuşmayan’ (GT 1989: 291). dilsüz ‘dilsiz, konuşamayan’ (KMES 1994: 249). dilsüz ‘dilsiz’ (KFLT 1989: 970). dilsüz ‘dilsiz, la’l’ (KH 2002: 120). tilsiz ‘dilsiz’ (KİLE 1931: 103; KFLT 1989: 1073). tilsiz ‘without a tongue’ (RH 2000: 118).

2270. tintöväci: arayan.

tintöväci tintöväci CC-A 58b/27

işa. f. тінтүңі ‘Sucher’, тінтүңі(чи) әр (Radloff 1887: 54). tintöväci ‘wer durchsucht’ (Grønbech 1942: 245). tintöväci 58r/27 (Drimba 2000: 114).

2271. tıñle-: istirahat etmek, dinlenmek.

tıñlarmen tıñlarmen CC-İ 23a/2

tıñledüm tıñladun CC-İ 23a/3

tıñle tıñla CC-İ 23a/4

tıñlemek tıñlamac CC-İ 23a/5

Tıñlarmen ‘quiesco’, tıñla *emir şekli* (Kuun 1880: 287). тыңла (v) ‘hören, gehorchen’, тыңлармән, тыңладым, тыңла, тыңlamak (Radloff 1887: 53). тыңла- ‘ruhen’, тыңламақ ‘Ruhe’ (Grønbech 1942: 262). CC-İ 23a/2 tıñlarmen *işa. f.* → *Tıñlarmē* [Tıpkıbasımdan farklı olarak son ses ē şeklinde kaydedilmiştir.] 22v/2, *Tıñladun* 22v/3, *Tıñla* 22v/4, *Tıñlamac* 22v/5 (Drimba 2000: 64). ET. tıla- ‘dinlemek’ (IB: 60). tıñla- ‘dinlemek, dinleyerek idrak etmek’ (KUKY 2009: 392, 532). tıñla- ‘dinlemek’ (METY 2012: 322). tıñla- ‘dinlemek’ (Mir) (Aydın 2012: 181; (AY-YK 2012: 261; YKI 2013: 508). krş. tıñ ‘ses’ (Gabain 2000: 299) . tıñçı ‘muhabir, casus (?)’ (Gabain 2000: 299). tıñğı ‘şarkı’ (ETŞ 1992: 449). OT. tıñğla- ‘dinlemek’ (KB: 442). tıla- ‘dinlemek’ (TKT 2004: 677). tıñğla-/tıñğle- ‘dinlemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-617, 624). tıñğıla- ‘ağır bir şey yere düşerek ses vermek’ (DLT-Atalay 2006: IV-617). krş. tılağlı ‘casus’ (TKT 2004: 677). tıñğlaş- ‘dinlemekte yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-617). tıñğlat- ‘dinletmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-617). tıñğıle-/tıñğıla- ‘ağır bir şey yere düşerek ses vermek’ (DLT-Atalay 2006: IV-624). Hrз-T. tıla-

‘dinlemek’ (NF 1998: 425). tıñla- ‘dinlemek’ (KurT 2002: 265). tıñgle- ‘dinlemek’ (ME 1993: 187). tıñle- ‘dinlemek’ (KE 1997: 636). tıñle- ‘dinlemek’ (MM 2008: 263). krş. tıñlenmek ‘dinlenmek, rahat etmek’ (İML 1988: 72). AO-KıpT. tıñgle- ‘dinlemek’ (AO 1996: 237). M-KıpT. tıñgla- ‘dinlemek’ (İMS 1992: 606; TK 2008: 331). tınglamaq ‘to listen’ (RH 2000: 124). krş. diñle- ‘dinlemek’ (GT 1989: 291; KFLT 1989: 970). diñlen- ‘rahata kavuşmak, dinlenmek’ (GT 1989: 291). diñglendür- ‘dinlendirmek’ (BV 1986: 170). diñlendür- ‘dinlendirmek’ (KH 2002: 120). tinlen- ‘rahatlamak’ (KK 1999: 126). tınglen- ‘dinlenmek’ (MG 1984: 261). tınglen- ‘dinlenmek, istirahat etmek’ (İMS 1992: 607). tiñlendür- ‘dinlendirmek’ (KH 2002: 141).

2272. tirek: direk.

tireki	tırekı	CC-A 72b/38
--------	--------	-------------

Tirek ‘columna’ (Kuun 1880: 287). tıpāk ‘Stütze’, tıpāki (Radloff 1887: 54). tirek ‘Säule’ (Grønbech 1942: 245). t[e >ɪ]reki 72r/19 (Drimba 2000: 136). ET. tirek: özel ad, boz bay tirek (Mayt: 478). krş. tırgük ‘direk’ (Üİ 1998: 186). tıragük/tırgük ‘direk’ (Gabain 2000: 300). tırgük ‘direk’ (ETŞ 1992: 454). OT. tirek ‘direk, dirsek’ (TKT 2004: 680). tıregü ‘direk, kendisine bir şey dayanılan ve kendisiyle bir şey durdurulan her nesne, direcen ve buna benzer şeyler’ (DLT-Atalay 2006: IV-625). tırgük ‘direk’ (KB: 451). krş. tire- ‘dayak veya direk dikmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-624). tireklik ‘direklik, ağaç yetişen yer, kavaklık; direklik’ (DLT-Atalay 2006: IV-625). tirekliğ ‘direk sahibi’ (DLT-Atalay 2006: IV-625). tiren- ‘dayanmak; direnmek, çekinmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-625). tireş- ‘direşmek, çekinmek, diremek, sıkıntıdan yürümüş olmak -hayvan-; çekişmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-625). Hrız-T. tırgük ‘direk, kazık’ (KE 1997: 636). krş. tırgüksiz ‘direksiz, dayanaksız’ (KE 1997: 636). M-KıpT. direk ‘direk, temek, esas’ (KMES 1994: 250). direk ‘direk’ (KFLT 1989: 970). direk ‘direk, dayanak’ (KF 2006: 97). tırāk ‘direk’ (KİLE 1931: 103). tirek ‘direk’ (İMS 1992: 607). tirek ‘ağaç’, kuru tirek ‘kuru ağaç’ (DM 2003: 97, 114). krş. tire- ‘dirmek, dayanmak’ (MG 1984: 262). TM. ö. i. Mengütirek: Baş Hacıp ‘Alī-yi Qarīb’in erkek kardeşi. Mengütirek ‘eternal, firm support (of the realm)’ < benngü/menggü ‘eternal, everlasting’ + tirek ‘support, column’ (Bosworth 2001: 305, 307); krş. Alpdirek ‘hero, warrior, support’: Sir Derya bölgesinin aşağısındaki Kıpçak kabilesinin liderinin adı (Bosworth 2001: 308).

2273. tirgizgiçi: can veren, diriltlen.

tirgizgiçi tirgizgiçi CC-A 75a/13

Tirgizgiçi ‘vivificator’ (Kuun 1880: 287). tipriz (v) ‘vom Tode erwecken, lebendig machen’, tiprizgiçi (Radloff 1887: ??). tirgizgiçi ‘Lebensspender’ (Grønbech 1942: 245). tirgizgiçi 74v/13 (Drimba 2000: 138).

2274. tirgizmek: diriltmek.

tirgizmekge tirgizmekgæ CC-A 72a/8

Tirgizmek ‘vivificatio’ (Kuun 1880: 287). tipriz (v) ‘vom Tode erwecken, lebendig machen’, *iş.a. f.* tiprizmäkkä (Radloff 1887: 54). tirgiz- ‘beleben’, bizni tirgizmekge öldi ‘er starb, um uns lebendig zu machen’ (Grønbech 1942: 245). tirgizmekgæ 71v/4 (Drimba 2000: 134). ET. krş. tirgür- ‘diriltmek; can vermek, canlandırmak’ (Gabain 2000: 300; HUAS 2014: 154). tirgür- ‘1. diriltmek; 2. *bodunu* ihya etmek, yok olmaktan, asimile olmaktan kurtarmak (KUKY 2009: 351, 371, 532). tirgür- ‘diriltmek, canlandırmak’ (METY 2012: 322; ABH 2013: 229). tirgür- ‘diriltmek, yeniden ayağa kaldırmak’ (Aydın 2012: 182). *tir- ‘yaşamak’ (Gabain 2000: 300). OT. krş. tirgür- ‘diriltmek’ (KB: 451; TKT 2004: 680). tirgür- ‘diriltmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-625). tirgüz- ‘1. hayat vermek, diriltmek; 2. yeniden meydana getirmek, değiştirmek’ (TKT 2004: 681). tirgüz- ‘diriltmek’ (AH: LXIII). Hrız-T. digrüz- ‘diriltmek’ (ME 1993: 114). tirgür- ‘canlanmak’ (KE 1997: 636). tirgüz- ‘diriltmek’ (KE 1997: 636; (KurT 2002: 267). tirgüz- ‘diriltmek, canlandırmak’ (NF 1998: 427). M-KıpT. tirgiz-/tirgüz- ‘diriltmek’ (İMS 1992: 607). tirgüz- ‘diriltmek, canlandırmak, can verme’ (TK 2008: 332). tirgüzmek ‘diriltme, canlandırma, can verme’ (TK 2008: 332). Çağ. tirgüz- ‘diriltmek’ (MK 1993: 555).

2275. tiri: diri, canlı.

tiri Tíri CC-İ 39b/24, CC-A 71b/14

tirilerni tírilerni CC-A 75a/12

Tiri ‘vividus’, tirilik ‘vita’ (Kuun 1880: 287). tipi ‘lebedig’, tipiläpni (Radloff 1887: 54). tiri ‘lebendig, tiriler ölümler ‘die Lebenden und die Toten’, tiri bulağ ‘die Quelle des Lebens’ (Grønbech 1942: 245). Tíri 39r/24 (Drimba 2000: 86); tíri 71r/7 (Drimba 2000: 133); tírilerni 74v/12 (Drimba 2000: 138). ET. tirig ‘diri, sağ, berhayat’ (HUAS 1941: 115). tirig ‘hayat, yaşama süresi’, tirig yorı- ‘hayat sürmek’ (Hsüan-X 1975: 180). tirig

‘diri, canlı, hayat’ (ETŞ 1992: 454). tirig; TYRYK ‘diri, canlı’ (İKPÖ 1998: 221). tirig ‘diri, canlı’ (Gabain 2000: 300; KUKY 2009: 245, 532; ABH 2013: 229). tirig ‘живой’ (TEƏ 2008: 327). tirig ‘can, hayat; diri, canlı’ (METY 2012: 322). tirig ‘diri, canlı, hayatta olan’ (Aydın 2012: 182). tirig ‘canlı, hayatta’; kişi adı veya unvanı (Yen) (YKI 2013: 508). OT. Krh-T. tirig ‘diri, canlı, yaşayan’ (KB: 451). tirig ‘1. diri, canlı; 2. esmayı hüsnadan: hayy’, tirig ƙal- ‘sağ olmak, yaşamak’, tirig ƙoɗ- ‘öldürmemek, sağ bırakmak’ (TKT 2004: 681). tirig ‘diri’ (AH: LXIII). krş. tiptiri ‘dipdiri’ (KB: 450). Hrz-T. dirü ‘diri, canlı’ (ME 1993: 115). dirik/tirig ‘diri, canlı’ (İML 1988: 27, 73). tirig ‘diri, canlı’ (ME 1993: 187). tirig/tiriŋ ‘canlı, diri’ (KE 1997: 637). tirig/tirüg ‘diri, canlı; hayat’ (KurT 2002: 267). krş. tiriglik ‘hayat’ (ME 1993: 187). tiriglik ‘dirilik, hayat, yaşam’ (KE 1997: 637). tiriglik ‘yaşam, ömür, yaşantı’ (NF 1998: 428). tiriglik ‘hayat’ (KurT 2002: 267). tirigle ‘canlı olarak, diri diri’ (KE 1997: 637). tirigle ‘diri diri, canlı iken’ (NF 1998: 428). tiritken: Tanrı atlarından (İML 1988: 73). AO-Kıpt. krş. tirlik ‘dirlik, hayat’ (AO 1996: 237). M-Kıpt. diri ‘sağ, diri’ (KFLT 1989: 970). diri ‘canlı, diri’ (GT 1989: 291). diri ‘diri, canlı’, diri eyle- ‘hayat vermek’, diri ol- ‘yaşamak, hayatta olmak’ (KF 2006: 97). tiri ‘diri, canlı’ (KİLE 1931: 103; BV 1986: 312; İMS 1992: 607; TK 2008: 332). tiri ‘diri’ (KMT 2002: 146). tirig ‘diri, canlı’ (İMS 1992: 607). tirig ‘alive, living’ (RH 2000: 261). krş. dirlik ‘yaşam, hayat’ (KF 2006: 97). tirlik ‘living, alive’ (RH 2000: 122). tirlik ‘hayat’ (KİLE 1931: 103). tirlik ‘dirilik, canlılık’ (İMS 1992: 608). tirlik ‘life’ (RH 2000: 62). tirlik ‘hayat, dirlik’ (DM 2003: 115). Çağ. tirig ‘diri, canlı’ (MK 1993: 555). krş. tiriglik ‘dirilik, canlılık, hayat’ (MK 1993: 555).

2276. tiril-: dirilmek; yaşamak; tirilmek ‘yaşam’.

tirilürmen	tírildurmen	CC-İ 24a/22
tirildüm	tírildum	CC-İ 24a/23
tirilgil	tírilgıl	CC-İ 24a/24
tirilürmen	tırılurmē	CC-İ 30a/21
tirildün	tıyrıldun	CC-İ 30a/22
tirilgil	??	CC-İ 30a/23

Tirilurmen ‘vivo’, tirildurmen ‘resurgo a mortuis’, tirilgil *emir şekli* (Kuun 1880: 287). tipil ‘leben, lebendig werden’, tipiläpman, tipildim, tipilril, tipilmäk (Radloff 1887: 54). tiril- ‘leben, am Leben sein; wiederbelebt werden, auferstehen’ (Grønbech 1942: 245). Tíríl<d>urmen 23r/22, Tírildum 23v/23, Tírilgıl 23v/24, Tírilmac 23v/25 (Drimba

2000: 65); Tírilmē 29v/21, Tíýríldun 29v/22, Tí[n > rí]gíl29v/23, Tírílmac 29v/24 (Drimba 2000: 73). ET. tiril- ‘dirilmek’ (Gabain 2000: 300). tiril- ‘1. dirilmek, hayata dönmek; 2. (ordu) savaşta hezimete uğramaktan kurtulmak, toparlanarak güçlenmek; 3. (tün sözüyle) gece olmak’ (KUKY 2009: 350, 377, 410, 532). tiril- ‘dirilmek, canlanmak’ (METY 2012: 322). tiril- ‘dirilmek, canlanmak; hayatta kalmak’ (Mir) (YKI 2013: 508). OT. tiril- ‘dirilmek, yaşamak’ (KB: 452). tiril- ‘yaşamak’ (TKT 2004: 682; AH: LXIV). tiril- ‘dirilmek, yaşamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-625). Hrz-T. diril- ‘dirilmek’ (KFLT 1989: 971). diril-/tiril- (KurT 2002: 101). dirilmek ‘yaşamak’ (İML 1988: 27). tiril- ‘yaşamak’ (ME 1993: 188). tiril- ‘dirilmek’ (KE 1997: 637). tiril- ‘yaşamak, canlanmak, dirilmek’ (NF 1998: 428). tiril- ‘yaşamak; dirilmek’ (KurT 2002: 267). tiril- (I) ‘dirilmek’ (MM 2008: 263). tiril- (II) ‘yaşamak’ (MM 2008: 262). krş. dirliş- ‘yaşamak’ (ME 1993: 115). tirliş- ‘birlikte yaşamak’ (ME 1993: 188). tirlişmek ‘yaşama, hayat’ (ME 1993: 188). M-Kıpt. diril- ‘1) toplanmak, bir araya gelmek; 2) yaşamak, hayat sürmek; 3) canlanmak, hayata dönmek’ (GT 1989: 292). tiril-/tirül- → tirildi ‘dirildi’ (KİLE 1931: 103). tiril- ‘1) dirilmek, yeniden hayat bulmak; 2) toplanmak, bir araya gelmek’ (İMS 1992: 608). tiril- → keč tiril ‘live long!’ (RH 2000: 62). tiril- ‘dirilmek’ (KMT 2002: 146). krş. tiri- → tiridi ‘yaşadı’ (KİLE 1931: 103). tirik- ‘dirilmek, canlanmak’ (BV 1986: 312). tirkir- → tirkirdi ‘diriltti’ (KİLE 1931: 103). Çağ. tiril- ‘dirilmek’ (MK 1993: 555).

2277. tirilmek:dirilmek.

tirilmek tírilmac CC-İ 24a/25

tirilmek Tírilmac CC-İ 30a/24, 39a/3

Tirilmac ‘vita’ (Kuun 1880: 287). tipil ‘leben, lebendig werden’, tipilmāk (Radloff 1887: 54). tirilmek ‘Leben; Auferstehung’ (Grønbech 1942: 245). ? (Drimba 2000:). OT. tirilmek → halknı tirilmeki ‘yeniden diriliş’ (TKT 2004: 370, 682). M-Kıpt. tiril- → tirildi ‘dirildi’ (KİLE 1931: 103).

2278. tiriklik: krş. tirilik.

tiriklikin tırıklıkın CC-A 62b/22

işa. f. tipilik ‘Leben’, tipilikiñ (Radloff 1887: 54). tirilik ‘Leben’, tügenmez tirilik, menü tirilik ‘ewiges Leben’ (Grønbech 1942: 245). tiriclikin 62r/22 (Drimba 2000: 120). ET. tiriglik ‘hayat, dirilik, canlılık’ (ETŞ 1992: 454). OT. tiriglik ‘dirilik, canlılık’ (KB: 451). tiriglik ‘1. hayat, yaşantı, ömür; 2. kâfi olma, kifayet etme; 3. refah, geçim,

maişet', tiriglik bér- 'yaşatmak, hayat sürdürmek' (TKT 2004: 681, 682). Hrz-T. dirilik/dirlik 'hayat, yaşama, sağlık', dirlik it- 'geçinmek, yaşamak', dirlik sür- 'yaşamak, dirliki acı ol- 'yaşayış düzeni bozulmak', dirlikini acı eyle- 'huzursuz eylemek, tedirgin etmek' (GT 1989: 292). diriglik 'canlılık' (ME 1993: 114). tiriglik 'hayat, ömür' (MM 2008: 263). tiriglik/tirilik 'canlılık, dirilik; hayat, yaşam' (TK 2008: 332). tiriklik 'dirilik, hayat' (İML 1988: 73). tirilik 'yaşama, geçinme' (ME 1993: 188).

2279. tirilik: dirilik, canlılık; *krş.* tiriklik.

tirilik	tırılıc	CC-A 62a/27
tirilik	tırılık	CC-A 63b/27
tirilikniñ	tırılıknıñ	CC-A 69b/1
tirilik	tíre líc	CC-A 73b/10
tirilikni	tírelíkní	CC-A 75a/19

tírilik 'Leben', tírilikniñ, tírilikni, tírilikniñ (Radloff 1887: 54). tirilic 61v/27 (Drimba 2000: 119); tírilik 63r/27 (Drimba 2000: 121); tirilikniñ 69r/1 (Drimba 2000: 130); tírelíc 73r/7, tire licní 73r/10-73r/11 (Drimba 2000: 137); tirelikní 74v/19 (Drimba 2000: 138).

2280. tirki: kurban.

tirki	tírkí	CC-A 81b/7
-------	-------	------------

Tirki 'virens', tirki čóbû (?čobuk, čibuk) 'ramus virens' (Kuun 1880: 287). tirki 'Opfer' (Grønbech 1942: 245). tírkí 81r/7 (Drimba 2000: 141). OT. *krş.* tirki tabak 'sofra' (İML 1988: 73). Hrz-T. tirki 'sofra' (KE 1997: 637; NF 1998: 428). M-Kıpt. tirki = Ar. al-ḥuwân 'table' (RH 2000: 152).

2281. tirpilde-: titremek.

tirpildeydir	tírpíldeydír	CC-A 82b/27
--------------	--------------	-------------

Tirpildeydir 'strepit anserum more' (Kuun 1880: 287). tírpíldä (v) 'schmatzen', tírpíldäidip (Radloff 1887: 54). tirpilde- (tyrpylda-?) 'schnattern', tirpildej-dir (Grønbech 1942: 245). tírpíldeydír 82r/26 (Drimba 2000: 144).

2282. tiş: diş; fil tişi 'fil dişi'.

tişi	tíří	CC-İ 41b/11
tiş	Tıs	CC-İ 48a/24

tişler tıslar CC-A 64b/4

tiş tı3 CC-A 65a/3

Tis ‘dens’ (Kuun 1880: 287). tiş ‘Zahu’, tiş, tişlāp, fıl tiş (Radloff 1887: 55). tiş ‘Zahn’, fil tişi ‘Elfenbein’ (Grønbech 1942: 246). tıfı 41r/11 (Drimba 2000: 88); Tıs 47v/24 (Drimba 2000: 98); Tis 64r/3, Tıslar 64r/4 (Drimba 2000: 123); tiz 64r/3, tis 64r/4 (Drimba 2000: 124).

ET. tiş ‘diş’ (ETŞ 1992: 454; Gabain 2000: 300; ABH 2013: 229; HUAS 2014: 154). OT. tiş ‘diş’ (DLT-Atalay 2006: IV-618). tiş ‘diş’ (KB: 453; AH: LXIV). krş. tişlat- ‘dişletmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-618). tişe- ‘(orak, testere, değirmen taşı vb. aletlerin) dişlerini bilemek’ (DLT-Ercilasun 2006: 884). tişel- ‘(orak, testere, değirmen taşı vb. aletlerin) dişlerini bilemek’ (DLT-Ercilasun 2006: 884). tişet- ‘(orak, testere, değirmen taşı vb. aletlerin) dişlerini bilemek’ (DLT-Ercilasun 2006: 884). Hz-T. diş ‘diş’ (ME 1993: 115; KFLT 1989: 971). diş ‘eski yazı harflerde bulunan diş’ (KFLT 1989: 971). diş/tiş ‘ağızda bulunan, bildiğimiz uzuv, diş’ (İML 1988: 27, 73). tiş ‘diş’ (ME 1993: 188; KE 1997: 638; NF 1998: 428; KurT 2002: 268; MM 2008: 263). krş. tişlig ‘dişli’ (KE 1997: 638). tişlig ‘basamaklı’ (NF 1998: 428). M-KıT. diş ‘diş’ (GT 1989: 292; KH 2002: 120). diş ‘diş’, azu diş ‘azı diş’ (KF 2006: 81, 97). tiş ‘diş’ (BV 1986: 312; KH 2002: 141; (KMT 2002: 146; (DM 2003: 115). tiş ‘diş’, azıg tiş ‘azı diş’ (İMS 1992: 505, 608). tiş ‘tooth’, azıg tiş ‘canine, large tooth’ (RH 2000: 99, 206). krş. tişli ‘dişli’ (BV 1986: 313). Çağ. tiş ‘diş’ (MK 1993: 555).

2283. tişi: diş.

tişi Tısı CC-İ 54b/20

tişi Tıfı CC-İ 54b/21

tişi Tısı CC-İ 54b/24

tişi Tıfı CC-İ 54b/28, 55a/4, 55a/7

tiş ‘weiblich’, tiş тоғыз, koi, äцki, māci (Radloff 1887: 55). CC-İ 54b/21 tişi eşek → *iş*. f. tiş eşek ‘Eselin’ (Grønbech 1942: 94); tişi ‘weiblich; Weibchen der Tiere’, tişi eşek ‘Eselin’, tişi qatır ‘Maultierstute’, tişi toғuz ‘Sau’, tişi qoj ‘Mutterschaf’, tişi ecki ‘Ziege’, maçy tişi ‘Katze’ (Grønbech 1942: 246). Tısı 54r/20, Tıfı 54r/21, Tısı 54r/24, Tıfı 54r/28, Tıfı 54v/4, tıfı 54v/7 (Drimba 2000: 107). ET. tişi ‘dişi’ (AY-III 1991: 115; ETŞ 1992: 454; ABH 2013: 229). OT. tiş/tişi ‘dişi, her hayvanın dişisi; kadın’ (DLT-Atalay 2006: IV-618, 627). tişi ‘dişi, kadın’ (KB: 453; AH: LXIV). tişi ‘kadın, kız, dişi’ (TKT 2004: 682). Hz-T. dişi/tişi ‘erkeğin karşıtı’ (İML 1988: 27i 73). tişi ‘kadın, dişi’

(MM 2008: 263). tişi a) ‘kadın; b) ‘dişi, kancık’, tişi nişanın kiter- (ME 1993: 188). Hrzt. dişi ‘dişi, kadın’ (KE 1997: 170). tişi ‘dişi, kadın’ (KE 1997: 638; NF 1998: 428). tişi ‘dişi, kadın, hanım, eş’ (KurT 2002: 268). krş. tişisiz ‘kadınsız’ (KE 1997: 638). M-Kıpt. dişi ‘dişi’ (KFLT 1989: 971; KH 2002: 121). dişi ‘kadın, dişi’ (KF 2006: 97). dişi ‘female’ (RH 2000: 116, 259). tişi ‘dişi’ (KİLE 1931: 103; BV 1986: 313; İMS 1992: 608; (KMT 2002: 146). krş. tişilik ‘dişilik’ (İMS 1992: 608).

2284. tişle-: ısırmak.

tişlermen	tıflarmē	CC-İ 18b/1
tişledün	tıfladun	CC-İ 18b/2
tişle	tıfla	CC-İ 18b/3

Tislarmer ‘mordeo’, tisla *emir şekli* (Kuun 1880: 287). tişlā (v) ‘mit den Zähnen fasseni beissen’, tişlāpmāh, tişlādīm, tişlā (Radloff 1887: 55). tişle- ‘beissen’, (Grønbech 1942: 246). Tıflarmē 18r/1, Tıfladun 18r/2, Tıfla 18r/3 ??????. OT. tişle- ‘dişlemek’ (KB: 454). tişle- ‘dişlemek, dişle ısırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-627). krş. tişlen- ‘dişlenmek; dişenmek, bilenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-627). Hrzt-T. tişle- ‘dişlemek, kemirmek, ısırmak’ (KE 1997: 638). M-Kıpt. dişle- ‘dişlemek’ (KFLT 1989: 971). dişle- ‘dişlemek’ (KF 2006: 97). tişlā- → tişlādi ‘dişledi’ (KİLE 1931: 103). tişlā- ‘ukāšić, ugryžć’ (Bulg-M 1954: 75). tişle- ‘dişlemek’ (BV 1986: 313; İMS 1992: 608). tişle- ‘ısırmak, dişlemek’ (KMT 2002: 146). krş. dişleyici ‘dişleyici, dişleyen’ (KH 2002: 121). tişlegen ‘dişlegen, ısırgan’ (MG 1984: 262).

2285. tişlemek:dişlemek.

tişlemek	tıflamac	CC-İ 18b/4
----------	----------	------------

tişlāmāk (Radloff 1887: 55). tişlemek ‘Bissen’ (Grønbech 1942: 246). Tıflamac 18r/4 (Drimba 2000: 57).

2286. tişsiz: dişsiz.

tişsiz	tışfıf	CC-A 65a/3
tişsiz	tışfıf	CC-A 65a/3

işa. f. – anl. f. tişciiz ‘knielos’ (Radloff 1887: 55); tişciiz ‘zahnlos’ (Radloff 1887: 55). tişsiz ‘zahnlos’ (Grønbech 1942: 246). tışfıf 64r/3, tişfıf 64r/3 (Drimba 2000: 124).

2287. tişsizlühle-: dişlerini kurcalamak.

tişsizlühlermen **n** tısfıfluhlarmê CC-A 56b/19

Tissisluhlarmen ‘frendo’ (Kuun 1880: 287). сызыкла**116** (v) (?)’stockern’, тіш сылыклармән (Radloff 1887: 66). tişsizlühle- ‘die Zähne stochern’, tişsizlühler-men (Grønbech 1942: 246). tişfıfluhlarmê 56r/19 (Drimba 2000: 110).

2288. titiremek:titremek.

titiremek **i** titeremec CC-A 64a/12

titeremec ‘tremor’ (Kuun 1880: 287). titre- ‘zittern’, titremek ‘Zittern, Beben’. titeremec 63v/12 (Drimba 2000: 122).

2289. titre-: titremek.

titre tıtra CC-İ 28a/15

titredi titredı CC-A 72a/24

titredüm tıtradum CC-İ 28a/14

titremek tıramac CC-İ 28a/16

titrermen **n** tıtrarmê CC-İ 28a/13

tırpä (v) ‘zittern’, tırpärmän, tırpämäk, jöp tırpämäki, tırpädi (Radloff 1887: 55). Titr/r/armê 28v/13, Titradum 28v/14, Tıtra 28v/15, Tıramac 28v/16, tıramachı 28v/17 (Drimba 2000: 71); titredi 71v/12 (Drimba 2000: 134). ET. titrä- ‘titremek’ (Mayt: 478; Hsüan-X 1975: 181; ABH 2013: 229). titri- ‘titremek’ (ETŞ 1992: 455). titrä-/titri-/titrã- ‘titremek’ (Gabain 2000: 300). OT. titre- ‘titremek, sarsılmak’ (TKT 2004: 682). krş. titreş- ‘titreşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-628). Hrz-T. titre- ‘titremek’ (ME 1993: 188). titre- ‘titremek, benildemek’ (KE 1997: 638). titre- ‘titremek, korkmak, dehşete düşmek’ (NF 1998: 428). krş. titrag ‘titreme’ (İML 1988: 73) . titrek ‘titreme’ (ME 1993: 188). titret- ‘titretmek’ (ME 1993: 188). M-KıpT. ditre- ‘titremek’ (GT 1989: 292; KF 2006: 97). titre- ‘titremek’ (MG 1984: 262; BV 1986: 313). krş. ditret- ‘titretmek’ (KH 2002: 121). titrek ‘aspen, trembling poplar’ (RH 2000: 253). titret- ‘titretmek’ (MG 1984: 262). Çağ. titre- ‘titremek’ (MK 1993: 555). krş. titregüç ‘baş süsü, tuğ, kadınların zineti’ (MK 1993: 555).

2290. titremek: yer titremeki ‘deprem’.

titremeki tıtramachı CC-İ 28a/17

Titramac ‘tremitus’, yer titramachi ‘terraemotus’ (Kuun 1880: 287). titre- ‘zittern’, titremek ‘Zittern, Beben’, jer titremeki ‘Erdbeben’ (Grønbech 1942: 246). titeremec

63v/12(Drimba 2000: ?). OT. yer titremek 'yer sarsıntısı, zelzele' (TKT 2004: 774). Hrzt. titremek 'ditremek' (İML 1988: 73). titremek 'titremek' (ME 1993: 188). krş. titretmek 'ditretmek' (İML 1988: 73). M-Kıpt. krş. titreme 'titreme' (KMT 2002: 146).

2291. tiyirmek:?

tiyirmek tíyrmak CC-A 60b/19, 60b/20

tiyirmekden tíyrmakdā CC-A 60b/19

Tiyrmak 'huc illuc curvescere' (Kuun 1880: 286). tíyrmak 60r/18, 60r/19, tíyrmakdā 60r/18 (Drimba 2000: 116).

2292. tiz: diz.

tizin tızın CC-A 62a/19

tiz 'Knie', tızın (Radloff 1887: 55). tiz 'Knie', tizsiz 'ohne Knie' (Grønbech 1942: 246). tiz 61v/18 (Drimba 2000: 118). ET. tiz 'diz' (Mir) (AY-III 1991: 115; IB: 60; YKI 2013: 508). krş. tizlig 'güçlü, kuvvetli, asi, dikbaşı' (KUKY 2009: 173, 532; Aydın 2012: 183). tizlig 'güçlü, kuvvetli (mecazî anlam)' (METY 2012: 322). OT. tiz 'diz', tizin yüknüp 'diz çökmüş durumda' (TKT 2004: 682). tiz 'yüksek yer' (DLT-Atalay 2006: IV-628). krş. tizle- 'dizlemek, çiğnemek' (DLT-Atalay 2006: IV-629). tizlet- 'dizletmek, dizle teptirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-629). Hrzt. diz 'bacakla baldır kemiklerinin birleştiği yer' (İML 1988: 27). tiz 'diz' (ME 1993: 188; KE 1997: 638; NF 1998: 428; MM 2008: 263). krş. tizton 'şalvar' (ME 1993: 188). M-Kıpt. diz 'diz' (KFLT 1989: 971; KH 2002: 121; (DM 2003: 81; KF 2006: 98). diz/tız 'knee' (RH 2000: 106, 213). tiz 'diz' (KİLE 1931: 103; MG 1984: 263; BV 1986: 313; İMS 1992: 608; KK 1999: 126; (KMT 2002: 146). krş. tizle- 'çabuklaştırmak' (MG 1984: 264). tizle- 'acele etmek' (KMT 2002: 146).

2293. tiz-: diz çökmek.

tiziñiz tiziñgıf CC-A 59b/31

Tizinggis 'submitte genua!' (Kuun 1880: 287). *iş. f. – anl. f.* tiz 'Knie', tiziñiz (Radloff 1887: 55). tiziñgıf 59r/30 (Drimba 2000: 115). ET. krş. tiz 'diz' (Hsüan-X 1975: 181; Gabain 2000: 46).

2294. tizge: çorap bağı.

tizge Tíxga CC-İ 52a/10

Tixga ‘fascia cruralis’ (Kuun 1880: 287). tizrä ‘stralera (?)’ (Radloff 1887: 55). tizge ‘Strumpfband’ (Grønbech 1942: 246). Tixga 51v/10 (Drimba 2000: 103).

2295. tizgi: diz.

tizgi Tixgí CC-İ 49a/15

Tixgi ‘genu’ (Kuun 1880: 287). tizri ‘Knie’ (Radloff 1887: 55). tizgi ‘Knie’ (Grønbech 1942: 246). Tixgí 48v/15 (Drimba 2000: 99).

2296. tizgin: dizgin.

tizgin Tixgin CC-İ 52b/1

Tixgin ‘habena’ (Kuun 1880: 287). tizgin ‘Zügel’ (Radloff 1887: 55). tizgin ‘zügel’ (Grønbech 1942: 246). Tixgin 52r/1 (Drimba 2000: 104). OT. tizgin ‘dizgün’, tin tizgin ‘yular dizgini’ (DLT-Atalay 2006: IV-624, 628). Hrз-T. dizgin ‘dizgin’ (ME 1993: 115). tizgin ‘dizgin’ (İML 1988: 73; KE 1997: 638; NF 1998: 428). tizgin ‘dizgin, yular’ (ME 1993: 188). M-Kıpt. dizgin ‘hayvanı idare etmek için gemin uçlarına bağlanan kayış’ (GT 1989: 293). tizgin ‘dizgin’ (KİLE 1931: 103; İMS 1992: 608; (KMT 2002: 146). tizgü = Ar. al-sumūt ‘strings, long saddle-straps to tie up the luggage’ = Far. fitrāk ‘saddle-straps’ (RH 2000: 178, 290). tüzgün ‘dizgin’ (DM 2003: 117). krş. tizginlä- → tizginlä ‘dizginle’ (KİLE 1931: 103).

2297. tobalak: toparlak.

tobalak tobalak CC-A 82b/32, 83a/21

Tobalac ‘locus septus; hortus’ (Kuun 1880: 288). тобалак ‘parkun’ (Radloff 1887: 53). tobalaq ‘etwas rundes, hier uiabrsch, Buckel’ (Grønbech 1942: 246). tobalak 82r/31 (Drimba 2000: 144).

2298. toğ-: doğmak; krş. tok-, toǵ-, tuv-, tuǵ.

toğarmen toğarmē CC-İ 19b/2

toğdı toğdı CC-A 73b/18

toğdum togdum CC-İ 19b/3

toğğıl toggıl CC-İ 19b/

toğup ~~bolup~~ togup CC-A 73b/11

Togarmen ‘nascor’, toggil *emir şekli* (Kuun 1880: 288). тоҕ (тоу?) (v) ‘geboren werden’, тоҕармән, тоҕдум, тоҕбыл, тоҕды, (Radloff 1887: 52). тоҕ- 1) ‘geboren werden’; 2) ‘gezeugt werden’ (Grønbech 1942: 247, 250). [Togarmē > *tuarmē*] 19r/1, Togdum 19r/2, Toggıl 19r/3, Tog[in> m]ac 19r/4 (Drimba 2000: 59); [bolup > togup] turur 73r/8, togdi 73r/15 (Drimba 2000: 137). ET. toğ- ‘doğmak, zulmetmek’ (ETŞ 1992: 455). тоҕ-; TWX- ‘doğmak’ (J. R. Hamilton: *Brahmi yazısında ve bazı ağızlarda ünlü o’dan çok u’ya yakındır; Doerfer buna dayanarak, Tacikçe tugulmuş kelimesiyle ilgili olarak eski biçimin tuy- olduğunu ileri sürüyor*) (İKPÖ 1998: 222). toğ- ‘doğmak’ (Üİ 1998: 186). toğ- ‘рождаться’ (TEЭ 2008: 327). tog- ‘aşmak, geçmek’ (KUKY 2009: 345, 532; METY 2012: 322). tog- ‘(dağ, tepe) vs. aşmak’ (Aydın 2012: 182). tog- ‘doğmak, ortaya çıkmak’ (AY-YK 2012: 262). tug- (d: tog- ?) ‘doğmak’, tugmış kılınmış ‘doğmuş, yaratılmış’ (HUAS 1941: 117). tuy- ‘doğmak’ (Hsüan-X 1975: 183). tuğ- ‘doğmak, dünyaya gelmek, oluşmak, meydana gelmek’ = Skr. –udbhâva (AY-III 1991: 117). tuğ-/tuh- ‘doğmak, doğurmak’ (Gabain 2000: 302). tug- ‘doğmak, ortaya çıkmak’ (ABH 2013: 231). tug- ‘doğmak, ortaya çıkmak’ (HUAS 2014: 154). tug- ‘doğmak’ (Yen, Mir) (IB: 61; YKI 2013: 509). krş. kün togsık ‘doğu’ (KUKY 2009: 231, 528). toğan ‘doğan’ (Gabain 2000: 300). togan ‘doğan, şahin’ (IB: 60). togan ‘doğan’ (Mir) (YKI 2013: 508). тоҕды; TWXDY: kişi adı: ‘doğdu’ (krş. Ay-Toyды, Kün-Toyды, El-Toyды) (İKPÖ 1998: 222). тоҕдi: özel ad, ār atīm öz toҕdī ‘мое имя-воина – Оз-Тогды.’ (TEЭ 2008: 327). туҕу ‘doğmayı sağlayan, doğma için gerekli’ (Hsüan-X 1975: 183). toğgu ‘doğmak, doğma’ (ETŞ 1992: 456). toğmağ ‘doğma, doğuş’ = Skr. jati (Mayt: 479). togu ‘doğu’, togu balık: Tola ırmağı kıyısında bir kent (KUKY 2009: 150, 232, 532). toğum ‘doğum’ (ETŞ 1992: 456). tuğmağ ‘doğma, dünyaya gelme’ = Skr. jâti (AY-III 1991: 117). tuğmağsız ‘doğmasız, yeniden doğmayacak olan, ölümsüz, kayıtsız, bağımsız, değişime uğramayan; üstün’ = Skr. asaṃskṛta (AY-III 1991: 117). тоҕmış; TWXMYŞ, TWXMŞ: kişi adı ‘doğmuş’ (İKPÖ 1998: 223). tugsık ‘(güneşin) doğduğu taraf’ (UKY 2011: 105). tugsık: kün tugsık ‘güneşin doğduğu yer, doğu’ (METY 2012: 323). tugsık ‘(güneşin) doğduğu yer’ (Aydın 2012: 183). tugdı ‘doğan, doğacak’ (Yen) (YKI 2013: 509). туҕум ‘doğum, doğuş’, төрт туҕум = Skr. catur-yoni ‘dört türlü doğuş’ (Hsüan-X 1975: 183). tuğum ‘doğum, doğma’ = Skr. âya (AY-III 1991: 117). tugum/tuğum/tuğum/tuhūm ‘doğum; (yeniden) doğuş’ (Gabain 2000: 53, 302). tuğumluğ ‘doğumlu’ (AY-III 1991: 117). OT. toğ- ‘doğmak, meydana çıkmak, yükselmek’ (KB: 456). tog-/toğ- ‘doğmak, meydana çıkmak, belirtmek; yükselmek, havalanmak, göğe akmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-631). tuğ- ‘(güneş) doğmak’ (TKT

2004: 688). krş. toğa ‘doğma’ (AH: LXIV). toğar ‘doğu’ (KB: 456). togtur- ‘doğrutmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-633). tuğrul- ‘doğmak’ (TKT 2004: 688). Hrz-T. doğmak ‘bir yıldızın maşrıktan çıkması’ (İML 1988: 28). toğ- ‘doğmak’ (ME 1993: 188). toğ- I ‘doğmak’ (KurT 2002: 268). toğ- II ‘(güneş) doğmak, ortaya çıkmak’ (KurT 2002: 268). toğ- ‘(güneş) doğmak’ (MM 2008: 263). toğmak ‘doğmak’ (İML 1988: 73). tuğ- ‘doğmak; meydana gelmek’ (KE 1997: 646). tuğ- ‘doğmak; (güneş) doğmak; meydana gelmek, zuhur etmek’ (NF 1998: 432). krş. toğduk ‘ana bir kardeş’ (İML 1988: 73). toğku → toğku ağrığı ‘doğum ağrısı, sancısı’ (KurT 2002: 269). toğma ‘aynı kandan (soydan) akraba, öz’ (KurT 2002: 269). toğşuk → kün toğşukı ‘doğu’ (KurT 2002: 269). M-Kıpt. doğ- ‘doğmak’ (KFLT 1989: 971). doğ-/toğ- ‘doğmak’ (KF 2006: 98, 190). toğ- → toğdı ‘doğdu’ (KİLE 1931: 104). toğ- ‘1) dünyaya gelmek, doğmak; 2) çıkmak, ufukta yükselmek’ (GT 1989: 451). toğ- ‘doğmak’ (BV 1986: 314; İMS 1992: 608). toğ- ‘(ay, güneş) doğmak’ (KK 1999: 126). toğmaq ‘to birth’ (RH 2000: 126). krş. doq doq ‘öz kardeş’ (KİLE 1931: 35). todur- ‘doğurmak’ (TK 2008: 333). toğın ‘torun’ (İMS 1992: 608). toğan = Ar. al-bâzî ‘falcon’/Ar. al-ğurab ‘crow, raven’, aq toğan = Ar. al-bâz/al-aşhab ‘white-grey falcon’ (RH 2000: 186, 228). toğan ‘doğan, kuş’ (KMT 2002: 146). Toğan: Doğan (özel ad) (KMT 2002: 146). atmaca toğan ‘atmaca’ (KMT 2002: 89). toğma tili ‘anadan doğma deli’ (İMS 1992: 608). Çağ. tuğ- ‘doğmak’ (MK 1993: 557).

2299. toğa: tutturmalık, toka; toğa tili ‘atın eyerindeki tokenin çengeli’.

toğa Toga CC-İ 52b/2, 52b/15, 52b/18

Toga ‘fibula; anellus capistri’, toga tili ‘lingua fibulae’ (Kuun 1880: 288). toya ‘Schnalle; Ring am Zaumzeug’, toya tili ‘Schnallendorn’ (Grønbech 1942: 247). toga 52r/2, Toga 52r/15, Toga 52r/18 (Drimba 2000: 104). OT. toku ‘toka, kemer tokası’ (DLT-Atalay 2006: IV-634). krş. tokula- ‘toka yapmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-635). Hrz-T. toka ‘toka’ (KE 1997: 639). krş. doqalan- ‘(kapı) kilitlenmek’ (ME 1993: 115). M-Kıpt. toğa ‘toka’ (KİLE 1931: 104).

2300. toğır-: doğurmak; krş. toğur-.

toğırğan toğırğan CC-A 62a/5

тоғур, *auch* тоур, тўр (v) ‘gebären’, тоғурған оғлан (Radloff 1887: 52); тўр (v) ‘gebären’ (Radloff 1877: 55). *işā. f.* toğur- ‘gebären’, toğurğan oylan ‘ein neugeborenes Kind’ (Grønbech 1942: 247, 248). toğırğan 61v/5 (Drimba 2000: 118). ET. toğur- ‘doğurmak’ (ETŞ 1992: 456; Üİ 1998: 187). toğur- ‘doğurmak’ (AY-YK 2012: 262). tuğur- doğurmak,

dünyaya getirmek' (AY-III 1991: 117). tuğur-/tuğur- 'doğurmak' (Gabain 2000: 302). tugur- '(güneş) doğmak' (UKY 2011: 105; METY 2012: 323). OT. toğur- 'doğurmak' (KB: 457). togur- 'doğurmak' (DLT-Atalay 2006: IV-633). tuğur- 'doğurmak' (TKT 2004: 688). krş. togurttur- 'doğurtmak' (DLT-Atalay 2006: IV-633). Hrz-T. doğur- 'doğurmak' (ME 1993: 115). toğur- 'a) doğurmak; b) 'doğdurmak' (ME 1993: 188). toğur- 'doğurmak' (KurT 2002: 269). tuğur- 'doğurmak' (KE 1997: 647). tuğ(u)r- 'doğurmak; doğmak; doğurtmak' (NF 1998: 432). krş. doğurul- 'doğurulmak' (ME 1993: 115). toğurğu → toğurğu ağırlığı 'doğum sancısı' (KurT 2002: 269). toğurt- 'doğurtmak' (ME 1993: 188). M-KıpT. dōğur- 'urodzić' (Bulg-M 1954: 51). doğur- 'doğurmak' (KMES 1994: 250; KFLT 1989: 971; KF 2006: 98). toğur- 'doğurmak' (MG 1984: 264; İMS 1992: 608). toğur- 'doğurmak' (BV 1986: 314). toğur- 'doğurmak' (GT 1989: 452; (KMT 2002: 147). krş. doğurud- 'doğurtmak' (KFLT 1989: 972). toğurt- 'doğurtmak' (İMS 1992: 608). toğmak:. Togmac 'natura' (Kuun 1880:); toymaq 'Geburt' (Grønbech 1942: 246). ET. toğmak 'doğmak' (ETŞ 1992: 456). tugmak 'doğma, doğum' (ABH 2013: 231). krş. toğmaksız 'doğmadan, doğmaksızın' (ETŞ 1992: 456). M-KıpT. tokmak 'tokmak' (BV 1986: 314).

2301. toğru: düz, doğru.

toğru Togru CC-İ 38a/8

Togru 'rectus' (Kuun 1880: 288). тоҕру 'grade' (Radloff 1887: 52). toğru 'gerade' (Grønbech 1942: 247). Togru 37v/8 (Drimba 2000: 84). ET. toguru 'boyunca, -e doğru' (KUKY 2009: 204, 532). toguru 'doğrudan, dosdoğru' (UKY 2011: 105). OT. toğru 'doğru' (KB: 457). krş. togru- 'doğrulmak, yönelmek' (DLT-Atalay 2006: IV-632). Hrz-T. doğru 'doğru' (ME 1993: 115). toğru '(-a) doğru' (KurT 2002: 269). krş. toğrıl- 'kalkmak, doğrulmak' (KE 1997: 639). toğrul-/toğurul- 'doğurulmak, doğmak' (KurT 2002: 269). M-KıpT. doğrı/doğru 'doğru, gerçek' (KMES 1994: 250). doğrı/doğru 'doğru' (KFLT 1989: 971). doğru 'honest, true' (RH 2000: 272). doğrı/toğrı 'doğru' (KF 2006: 190). toğrı/toğru 'doğru' (MG 1984: 264). toğrı/toğru '1) yalan olmayan, doğru, gerçek; 2) eğri olmayan, dik, doğru; 3) doğru olarak, başka bir istikamete sapmayarak; 4) doğru (yön edatı)' (GT 1989: 451). toğru 'doğru, düz' (KMT 2002: 147). toğrı 'doğru' (TK 2008: 333). toğru '1) düzeltilmiş, eğri olmıyan; 2) sözünde sadık, doğru olan' (KİLE 1931: 104). toğru 'doğru, gerçek' (İMS 1992: 608). krş. toğrul- 'doğrulmak' (İMS 1992: 608). toğrul- 'doğrulmak' (GT 1989: 452).

2302. toğruluk:doğruluk.

toğruluk Cogruluc CC-İ 33a/2

işa. f. Cogrulac bile ‘recte’ (Kuun 1880: 267). *işa. f. – anl. f.* тоҗрулык ‘Gradheit’, тоҗрулык билә (Radloff 1887: 52). toyruluq ‘Richtigkeit’, toyruluq-bile ‘wahrlich’ (Grønbech 1942: 247). Cogruluc 32v/7 (Drimba 2000: 77). OT. Hrz-T. doğruluk ‘doğruluk’ (ME 1993: 115). M-Kıpt. тоғрılık/toғрılık ‘doğruluk, sadakat’ (GT 1989: 452).

2303. toğu-: dokumak.

toğur togur CC-A 83a/15

toğurmenⁿ togurmē CC-A 82a/12

Togurmē (togurmen) ‘sorbea’, böz togur ‘texit’ (Kuun 1880: 288). тоғу (v) ‘weben’, бөз тоғур (Radloff 1887: 52). тоғу- ‘(klopfen, schlagen;) weben’, böz toğur ‘er webt baumwollenes Tuch; verschlingen’ (Grønbech 1942: 247). togurmē 81v/12 (Drimba 2000: 142); togur 82v/15 (Drimba 2000: 144). ET. toqı- ‘vurmak, dövmek; (rüzgâr) çıkmak’ (Mayt: 479). toqı- ‘vurmak, dokunmak, (davul vb.) çalmak’ (AY-III 1991: 115). tokı- ‘dokumak, çakmak’ (ETŞ 1992: 456). toqı-; TWQ-, TWXY- ‘vurmak, dövmek, çakmak, tıklatmak, dokumak, argaçlamak, (dokuma mekiğini atmak)’ (J. R. Hamilton: *Eski dönemlerde ‘dövmek’ ve ‘dokumak’ anlamlarını taşıyan fiil, Pelliot’un*¹¹⁷ s. 271 ‘de ileri sürdüğü gibi toqu- değil, toqı- biçimindedir) (İKPÖ 1998: 223). toqı-/toqu- ‘dokumak; vurmak, sokmak, kurmak, tepinmek; dokunmak’ (Gabain 2000: 37, 300). toqı- ‘поразить’ (ТЕЭ 2008: 327). tokı- ‘1. vurmak, hızla değmek, çarpmak; 2. vuruşmak, çarpışmak, savaşmak; 3. ok, kılıç, kargı vb. ile vurmak, vurarak yaralamak veya öldürmek’ (KUKY 2009: 345, 377, 385, 532). tokı- ‘(savaşta) bozguna uğratmak’ (UKY 2011: 105). tokı- ‘vurmak, dövmek, ezmek, saldırıp yenmek’ (METY 2012: 322). tokı- ‘vurmak, dövmek’ (Aydın 2012: 182). tokı- ‘vurmak, dokunmak’ (ABH 2013: 229). tokıdıl- ‘maruz kalmak’ (ETŞ 1992: 456). toqığu ‘davul tokmağı’ (Gabain 2000: 300). tokımak ‘vurma, dokunma, acıtma’ (AY-III 1991: 115). tokış ‘savaş’ (Yen) (YKI 2013: 508). tokış- ‘vuruşmak’ (Mayt: 479). toqıt-; TWQYT- ‘dövdürmek’ (İKPÖ 1998: 223). tokıt- ‘1. vurdurmak, çaktırmak; 2. (çit sözüyle) ordugâh, karargâh çevresine çit çakmak; 3. (taş, bengü taş, bitig taş, tolku taş sözleriyle) yazı yazdırmak’ (KUKY 2009: 345, 403, 405, 532). tokıt- ‘(çit) vurdurmak’ (UKY 2011: 105). tokıt- ‘yazı yazdırmak’ (Aydın 2012: 182). tokıtıl- ‘vurulmak’ (ABH 2013: 230). toktar- ‘dövdürmek, vurmak, ezmek’ (METY 2012: 322). OT. toqı- ‘döğmek, dokumak, vurmak, çalmak’ (KB: 457). toqı- ‘1. iftira etmek; 2. misal vermek,

söylemek', ésiz fâl tokı- 'uğursuz saymak, uğursuzluğuna inanmak' (TKT 2004: 346, 682, 683). krş. tokıl-/tokul- 'döğülmek; dokunmak; (Oğuzca) adam döğülmek' (DLT-Atalay 2006: IV-634, 635). tokımak 'tokmak, çamaşır tokmağı' (DLT-Atalay 2006: IV-634). tokın- '-insan- döğülmek (Oğuzca), çarpmak; döğülerek sertleştirmek; dokunmak' (DLT-Atalay 2006: IV-634). tokıt- 'dokutmak, yaptırmak' (KB: 457). tokış 'savaş, vuruşma' (KB: 457). tokış- 'savaşmak, vuruşmak' (KB: 457). tokış- 'çarpmak, herp etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-634). tokış/tokuş 'savaş, cenk', uruş tokuş 'uğraşma ve savaşma' (DLT-Atalay 2006: IV-635, 699). tok(u/ı)ş- 'öldürmek, savaşmak, çarpmak, cihat etmek, mücadele etmek', tokuşğan 'savaşan, cihat eden' (TKT 2004: 683). toku/ış 'savaş, çarpışma', tokuş kıl- 'cihat' (TKT 2004: 683). tokuşmak 'savaş' (TKT 2004: 683). Hrız-T. doğu- 'iç içe geçirmek' (ME 1993: 115). tokı-/u- 'dokumak; çarpmak, vurmak; (kanat) çırpamak' (KE 1997: 639). toku- 'dokumak' (ME 1993: 188). tokı-/toku- 'dokumak, (örümcek) ağ örmek' (NF 1998: 429). tokı- I 'vurmak, dövmek, çalmak' (KurT 2002: 270). tokı II 'yapmak, etmek' (KurT 2002: 270). tokumak 'bez dokumak' (İML 1988: 74). krş. doğundur- 'dokundurmak' (ME 1993: 115). doğuş- 'vuruşmak, savaşmak' (ME 1993: 115). tokıl- '(kumaş) dokunmak' (NF 1998: 429). tokıma '(vurma, çalma) sesi' (KurT 2002: 270). tokın- 'dokunmak' (KE 1997: 639). tokın- 'basılmak, (para) darp olunmak' (KurT 2002: 270). tokış/tokuş 'savaş' (NF 1998: 429). tokış-/tokuş- 'savaşmak' (KurT 2002: 270). tokun- '(kumaş) dokunmak' (NF 1998: 429). tokun- 'değmek, dokunmak' (KurT 2002: 270). tokıt- '(halı) dokumak' (NF 1998: 429). tokuma 'dokuma' (ME 1993: 189). tokumağ 'dokuma' (ME 1993: 189). tokuş 'savaş, muharebe' (İML 1988: 74). tokuş 'savaş, döğüş' (ME 1993: 189; KE 1997: 639). tokuş/tokuşmak 'savaş, kavga, döğüş' (KurT 2002: 270, 271). tokuş- 'savaşmak' (KE 1997: 640). tokuş- 'mücadele etmek, savaşmak' (MM 2008: 263). tokuşlag 'tokuş (savaş) yeri' (İML 1988: 74). tokuşluğ 'savaşlı, döğüşlü' (KE 1997: 640). tokuştur- 'vuruşturmak' (KE 1997: 640). M-KıpT. doğı-/doğu- 'çakmak, vurmak' (KFLT 1989: 972). doğı- 'vurmak, cezalandırmak' (KMT 2002: 103). tokı- 'dokumak' (GT 1989: 452). krş. doğın-/doğun- 'çakılmak' (KFLT 1989: 972). doğun- 'dokunmak' (KF 2006: 98). doğud- 'çaktınmak' (KFLT 1989: 972). dokumağlık 'dokuma' (KFLT 1989: . doğun- 'dotknać, trafic, osiānać cel' (Bulg-M 1954: 51). doğun- 'çakılmak' (KFLT 1989: 972). doğun- 'vurmak, temas etmek' (GT 1989: 293). tokuçu 'dokuyucu, dokuma işiyle uğraşan' (DM 2003: 115). tokun- 'dokunmak' (BV 1986: 314). tokun- 'dokunmak, çarpmak' (KH 2002: 141). tokurçu 'dokuyucu' (KMT 2002: 147). tokuş 'savaş' (İMS 1992: 608). tokuş- 'vuruşmak, çarpışmak' (MG 1984: 264).

2304. toğur-: yükselerek görünmek; *krş.* toğır-.

toğurmuş toğurmış CC-A 62a/37

toğurdı toğurdı CC-A 62b/13

toğurdi 'procreavit', toğurmiz 'procreatus' (Kuun 1880: 288). тоғур, *auch* тоур, тўр (v) 'gebären', тоғурмыш, тоғурды (Radloff 1887: 52). *toğur-* 'gebären', juldüz qujaşny toğurdy 'der Stern gebar die Sonne', jany ǵan toğurmyş 'der neue König ist geboren (man hat den neuen König geboren) zeugen' (Grønbech 1942: 247, 248). toğurmiz 61v/37 (Drimba 2000: 119); toğurdı 73r/10 (Drimba 2000: 137).

2305. toğuş: kün toğuşı 'gün doğuşu; doğu'.

toğuşı toğuşçı CC-A 62a/33, 62a/40

Kwn toguschi 'oriens' (Kuun 1880: 266). kün toğuşy 'Osten, Morgenland' (Grønbech 1942: 248). toğuşçı 61v/33, 61v/40 (Drimba 2000: 119). OT. kün togsuğ 'doğu, şark' (DLT-Atalay 2006: IV-631). Hrz-T. toğuş '(güneşin) doğuşu' (KurT 2002: 269).

2306. toğuz: dokuz.

toğuz tog9 CC-A 72a/28

Tog *yani* tokuz 'novem' (Kuun 1880: 288). тоғуз 'neun' (Radloff 1887: 52). toғuz 'neun' (Grønbech 1942: 248). togus 71v/14 (Drimba 2000: 134).

ET. toқuz 'dokuz (9)' (Hsüan-X 1975: 181; Mayt: 479; AY-III 1991: 115; ETŞ 1992: 457; Üİ 1998: 187). toқuz/toқus 'dokuz' (Gabain 2000: 300). toquz 'девять' (TEЭ 2008: 327). tokuz '1. dokuz; 2. dokuzuncu', tokuz otuz: yirmidokuz, tokuz yegirmi: ondokuz, tokuz yüz: dokuz yüz, tokuz yüz er başı: dokuz yüz kişilik askeri birlik başı (KUKY 2009: 137, 153, 155, 164, 254, 316, 318, 320, 321, 323, 533). tokuz 'dokuz, 9' (IB: 61; METY 2012: 322). tokuz 'dokuz', tokuz y(è)g(i)rmi 'on dokuz' (AY-YK 2012: 262). tokuz 'dokuz' (Yen, Mir), tokuz altmış 'elli dokuz' (Yen), tokuz elig 'kırk dokuz' (Yen), tokuz kırk 'otuz dokuz' (Yen), tokuz sekizon 'yetmiş dokuz' (Yen), tokuz yegirmi 'on dokuz' (YKI 2013: 508, 509). tokuz bayırku: dokuz boydan oluşan Bayırkular, (KUKY 2009: ?. tokuz bayırku: Dokuz Bayırkular (UKY 2011: 105). tokuz bolmış bilge tay señün: Moyun Çor'a bağlı birliklerin başkumandanı, (KUKY 2009:?. tokuz oğuz: dokuz boydan oluşan Oğuzlar, (KUKY 2009:?.; (UKY 2011: 105). tokuz tatar: Ötüken Uygur Kağanlığı'na bağlı dokuz kabilelik Türk boylarından biri (KUKY 2009:?.; tokuz tatar: Dokuz Tatarlar (UKY 2011: 105). tokuz oguz: Dokuz Oguzlar,

tokuz ersin: Dokuz Ersinler, Toharlar; tokuz tatar: Dokuz Tatarlar (METY 2012: 322). tokuz ‘dokuz’, tokuz ersin: Toharların yaşadığı kara şehir, tokuz tatar: bir boy (Aydın 2012: 182). tokuz at bodun: boy adı (Dokuz Oğuz) (Yen) (YKI 2013: 508, 509). tokuz tatar: bir boy (Yen) (YKI 2013: 508, 509). kişi adı. Dokuz Khatūn (Lane 2006: 188). Tokuz Bolmış Bilge Tay Seņūn (UKY 2011: 105). bazen yer adı bazen boy adı . tokuz ersin Karaşar bölgesi, (KUKY 2009:?. Tokuz Ersin: Toharların yaşadığı Karaşehir (ETYA 2012: 175). krş. tokuzunç ‘dokuzuncu olarak’ (HUAS 1941: 117). tokuzunç ‘dokuzuncu, sıra sayı sıfatı’ (Hsüan-X 1975: 181; ETŞ 1992: 457; KUKY 2009: 323, 533; Aydın 2012: 183). OT. toköz ‘dokuz, (9)’ (KB: 458; TKT 2004: 683). tokuz ‘sayıda dokuz’, tokuz on ‘sayıda doksan’ (DLT-Atalay 2006: IV-636). Hrз-T. toköz ‘dokuz (9)’, toköz toқsan toköz ‘dokuz yüz doksan dokuz (999)’ (KE 1997: 640; KurT 2002: 271). krş. toқsan ‘doksan’ (İML 1988: 74). toқsan ‘doksan’ (ME 1993: 188; KE 1997: 639; NF 1998: 429; KurT 2002: 270). toқsinç ‘dokuzuncu (9)’ (NF 1998: 429). tokuzu/inç ‘dokuzuncu (9)’ (KE 1997: 640). M-KıpT. doқuz ‘dokuz (sayı ismi)’ (KF 2006: 98). taқuz ‘dokuz sayısı’ (DM 2003: 111). toquz ‘dokuz’ (KİLE 1931: 106). toköz ‘dokuz (sayı)’ (MG 1984: 264). toköz ‘dokuz’ (BV 1986: 315). toқuz ‘dokuz’ (KMES 1994: 308; TK 2008: 333). toқuz ‘dokuz sayısı’ (İMS 1992: 608; KK 1999: 126; (KMT 2002: 147). toquz = Ar. tis‘a ‘nine’ (RH 2000: 191, 242). toköz ‘sayı adı, dokuz (9)’ (KH 2002: 141). krş. doқuzıncı ‘dokuzuncu (sıra ismi)’ (KF 2006: 98). doқuzıncı ‘dokuzuncu’ (KH 2002: 121). toқsan ‘doksan’ (KİLE 1931: 105). toқsan ‘doksan’ (BV 1986: 314; İMS 1992: 608; (KMT 2002: 147). toқşan/toқzan ‘doksan’ (KK 1999: 126). toқşan/toқsan ‘doksan sayısı’ (DM 2003: 115). toqzan = Ar. tis‘ūna ‘ninety’ (RH 2000: 193). Çağ. krş. toқuzunçı ‘dokuzuncu’ (MK 1993: 556).

2307. tohta-: durmak.

tohtarmen tohtarmē CC-A 82a/24

anl. f. Tohtarmē (tohtarmen) ‘memoria teneo’ (Kuun 1880: ?). toktra (v) ‘anhalten’, токтаpmāh (Radloff 1887: 52). toχta- ‘(im Gedächtnis) festhalten’ (Grønbech 1942: 248). toχtarmē 81v/24 (Drimba 2000: 143). ET. krş. toktar- ‘yenilgiye uğratmak’ (KUKY 2009: 385, 532). Hrз-T. toқта- ‘sabit kalmak’ (KE 1997: 639). krş. toқtat- ‘durdurmak’ (639).

2308. toқ-: doğmak,; doğmak; krş. toğ-, toṽ-, tuv-, tuṽ-.

toꣳdı	tochde	CC-A 62a/1
toꣳdı	tochdı	CC-A 62a/23, 62a/39
toꣳkay	tochey	CC-A 62b/2

Tochde ‘natus est’ (Kuun 1880: 288). CC-A 62a/23 toꣳdı → *işa. f.* bejmiz tejeri ary qyz mariamdan toꣳdy ‘unser Herr Gott wurde von der heiligen Jungfrau Maria geboren’; 2) ‘gezeugt werden’ (Grønbech 1942: 247). tochde 61v/2 (Drimba 2000: 118); tochdı 61v/23, 61v/39 (Drimba 2000: 119); tochey 62r/2 (Drimba 2000: 119).

2309. toꣳlıh: tokluk.

<i>toꣳ</i> lıh	lıh	CC-A 57b/33
----------------	-----	-------------

işa. f. – *anl. f.* (töre)lıh (Kuun 1880: 135). *işa. f.* – *anl. f.* röpälik ‘Gezetz’ (Radloff 1887: 53). (tok)lıꣳ 57r/37 (Drimba 2000: 112). ET. krş. to- ‘doymak’ (KUKY 2009: 348, 532). tod- ‘doymak’ (Mayt: 478; KUKY 2009: 348, 532; METY 2012: 322; Aydın 2012: 182). tod- ‘doymak’ < *to- (Gabain 2000: 58). todunꣳsuz ‘doymayan, doyumsuz’ (ETŞ 1992: 455). todur- ‘doyurmak’ (Mayt: 478). toꣳ ‘tok’ Suv 531, 2 (Gabain 2000: 54; KUKY 2009: 170, 532; Aydın 2012: 182). tok ‘tok, doymuş’ (METY 2012: 322). tok: kişi adı (Yen) (YKI 2013: 508). *toꣳluꣳ kutluꣳ aꣳa*: Toklug Kutlug Aꣳa (ETŞ 1992: 457). *tokurgak* ‘tok şekilde’ (Aydın 2012: 182). tosık ‘tok, doymuş, doyacak gibi olan’ (Gabain 2000: 301; METY 2012: 323). tosık ‘tokluk’ (Aydın 2012: 183). OT. toꣳluꣳ ‘tokluk, tok olmak’ (KB: 458). toꣳluꣳ ‘tokluk’ (AH: LXIV). tokluk ‘tokluk, insanın başı saçsız ve yahvanın başı boynuzsuz olması’ (DLT-Atalay 2006: IV-633). krş. toꣳ- ‘doymak’ (KB: 455). toꣳ-/toy- ‘doymak’ AH: LXIV, LXIV). tok ‘tok, aç olmıyan; saçsız insan; boynuzsuz hayvan’, tok er ‘başında Türkler gibi saç olmıyna, Türkler gibi saç bırakmıyan’, tok ylık ‘boynuzsuz hayvan’ (DLT-Atalay 2006: IV-633). toꣳh-/toy- ‘doymak’ (DLT-Atalay 2006: IV-630, 642). toꣳhgur- ‘doyurmak, bıktırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-630). toꣳhgurt- ‘doyurtmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-630). toꣳhgurumsın- ‘doyurur görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-630). toꣳhguruş- ‘doyurmada yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-630). toꣳhur- ‘doyurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-631). toꣳum ‘doyum’ (KB: 455). toꣳun- ‘doymak’ (KB: 455). todun- ‘doyar gibi görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-630). toꣳur- ‘doyurmak’ (KB: 455). toꣳ ‘tok’ (KB: 457). Hrz-T. toꣳluꣳ ‘tokluk, karın tokluꣳu, bolluk’ (KE 1997: 639). krş. tok ‘aç olmıyan’ (İML 1988: 74). toꣳ ‘tok’ (KE 1997: 639). toꣳ ‘satiated’ (RH 2000: 119). toy- ‘doymak, kanmak’ (KE 1997: 643). toy- ‘doymak, karnı doymak’ (NF 1998: 430). toꣳak ‘doyuracak kadar’ (KE 1997: 643). toꣳmak ‘doymak’ (İML 1988: 74). toꣳgırmak

‘doyurmak’ (İML 1988: 75). M-KıpT. tokluk ‘tok olma, tokluk’ (GT 1989: 452). krş. toğ/[to]q = Ar. šab‘ân ‘sated’ (RH 2000: 264). toq ‘tok’ (KİLE 1931: 105). toq- → toqdı=toydı (KİLE 1931: 105). tok ‘tok’ (GT 1989: 452). tok ‘tok, doymuş’ (KMT 2002: 147). Tokıtımış/Tokıtumuş: Tok, aç olmayan (özel ad) (DM 2003: 115). toy- → toydı ‘doydı’ (KİLE 1931: 106). toj- ‘nasycić się, być nasyconym’ (Bulg-M 1954: 75). toy- ‘doymak’ (İMS 1992: 609). toj- ‘doymak’ (GT 1989: 452; KK 1999: 126). tojur- ‘doyurmak’ (GT 1989: 452). Çağ. tokluğ ‘tokluk’ (MK 1993: 556). krş. tok ‘tok’ (MK 1993: 556). toy- ‘doymak’ (MK 1993: 556).

2310. tokluk: tokluk.

tokluk tokluk CC-A 81b/21

Tokluk ‘abundantia’ (Kuun 1880: 288). tokлык ‘Fülle, Ueberfülle’ (Radloff 1887: 52). toqluq ‘Überfluss, Fülle’ (Grønbech 1942: 249). tokluk 81r/21 (Drimba 2000: 142).

2311. tokmaçık: küçük tokmak.

tokmaçık tokmaçık CC-A 61a/25

Tokmaçık ‘quod satiare nequit’ (Kuun 1880: 288). токмацык ‘küçük tokkleiner Klöpfelmak’ (Radloff 1887: 52). tokmaçık 60v/25 (Drimba 2000: 117).

2312. tokmak: tokmak.

tokmak Tocmac CC-İ 44a/24

tokmak tokmak CC-A 61a/5

Tokmak ‘instrumentum ligneum, quo lintea purgantur; maillet’ (Kuun 1880: 287). tokmak ‘Schlägel’ (Radloff 1887: 52). toqmaq ‘Schlägel, hölzerner Hammer’ (Grønbech 1942: 249). Tocmac 43v/24 (Drimba 2000: 92); tokmak 60v/5 (Drimba 2000: 116). OT. Hrz-T. tokmak ‘ağaçtan, vurmağa mahsus alet’ (İML 1988: 74). tokmak ‘tokmak, tokaç’ (KE 1997: 639). M-KıpT. krş. toqma ‘tokmak’ (KİLE 1931: 105).

2313. tol-: dolmak.

toldı toldı CC-A 72b/32

tolsun tolfun CC-A 74b/12

тол (v) ‘voll werden’, толду, толсун (Radloff 1887: 52). tol- ‘voll werden’, bu ğahan toldy barça sarıtyñdan ‘diese Welt wurde von deinem Überfluss erfüllt in Erfüllung gehen’, tolsun daud qopsayany ‘erfüllt werden soll das, was David gesungen hat’

(Grønbech 1942: 248). toldí 72r/16 (Drimba 2000: 135); tolfun 74r/6 (Drimba 2000: 138). ET. tol- ‘dolmak’ (Mayt: 480). tol- ‘dolmak, dolu dolu olmak’ (ETŞ 1992: 457). tol- ‘dolmak, doldurmak’, tolun ay ‘dolunay’ (Gabain 2000: 57, 301). krş. tolgur- ‘doldurmak, bol bol yapmak’ (ETŞ 1992: 457). tolp ‘bütün, tamam’ (Hsüan-X 1975: 181). tolp ‘bütün, hep’ (AY-III 1991: 115). tolp ‘bütün, hep, her’ (ETŞ 1992: 457). tolp ‘bütün, hep’ (Mayt: 480; Gabain 2000: 54; ABH 2013: 230). tolun ‘bütünlük, mükemmellik’ (ETŞ 1992: 458; Gabain 2000: 301). tolun → tolun ay ‘dolunay’ (AY-YK 2012: 262). tolun ‘mükemmel’ (Mayt: 480). toş- ‘doldurmak, bütünlemek’ (Gabain 2000: 301). toşgur- ‘doldurmak, hazır bulundurmak’ (Hsüan-X 1975: 181). toşgurt- ‘doldurtmak, tamamlatmak’ (AY-III 1991: 116). OT. tol- ‘dolmak’ (KB: 458; AH: LXIV). krş. tolum ‘tedbir, ihtiyat’ (TKT 2004: 685). tolun ‘dolun, ayın on dördü’ (KB: 459). tolun ‘ayın ondördü, dolun’, tolun ay ‘ayın ondördü’ (DLT-Atalay 2006: IV-637). toşgur- ‘taşarak doldurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-642); toşgur- < toş- ‘to fill’ (EDPT: 862). Hrız-T. tol- ‘dolmak’ (ME 1993: 189; KE 1997: 640; NF 1998: 429; (KurT 2002: 271). tola- ‘dolmak’ (KurT 2002: 271). tolmak ‘dolmak’ (İML 1988: 74). krş. tola ‘dolu, tamamıyla’ (KE 1997: 640). tolun ‘dolun, ayın on dördü’ (KE 1997: 641). tolun ‘dolu, tam, bütün’ (KurT 2002: 271). tolun ay ‘dolun ay, bedir’ (NF 1998: 429). M-Kıpt. tol- → toldí ‘doldu’ (KİLE 1931: 104). tol- ‘dolmak’ (BV 1986: 315; İMS 1992: 608; KH 2002: 142). tol- ‘dolmak; toplu hale gelmek, tamamlanmak’, tolgan ve tögereglengen vakt ‘ayın on dördüncü gecesi; ayın dolunay olduğu zaman’ (TK 2008: 333). krş. tolon → ay tolon/ay tolon ‘dolunay, bedir’ (KMT 2002: 90). Çağ. tol- ‘dolmak’ (MK 1993: 556).

2314. tolmaç: tercüman; *bkz.* tilmaç.

tolmaç tolmaē CC-A 61b/23, 63b/18, 63b/18, 63b/21

tolmaç ~~tolmaç~~ CC-A 62b/5

Tolmac *doğrusu* tolmaç ‘interpres’ (Kuun 1880: 289). tolmaç ‘Dolmetscher’ (Grønbech 1942: 248, 261). tolmaç 61r/23 (Drimba 2000: 118); <<tolmazbile>> 62r/5 (Drimba 2000: 119); tolmaçbile 63r/18, 63r/21, tolmaç 63r/18 (Drimba 2000: 121).

2315. toltır-: doldurmak.

toltırdı toltırdı CC-A 72b/16

toltırdılar toltırdılr CC-A 72b/20

толтур (v) ‘füllen’, толтурды, толтурдылар (Radloff 1887: 52). *toltur*- ‘erfüllen’, kök jerni barça *tolturdy* ‘(der Stein) erfüllte Himmel und Erde ganz’ (Grønbech 1942: 249). *toltrdı* 72r/8, *olturdıl* 72r/10 (Drimba 2000: 135). OT. Krh. *toldur*- ‘doldurmak’ (TKT 2004: 684). Hrz-T. *toldur*- ‘doldurmak’ (ME 1993: 189; KurT 2002: 271). *doldur*- ‘doldurmak’ (ME 1993: 115). *toldırmak* ‘doldurmak’ (İML 1988: 74). *toldur*-/*toltur*- ‘doldurmak’ (KE 1997: 640). *krş.* *dolduruş*- ‘doldurmakta yarış etmek’ (ME 1993: 115). *toldur*-/*toltur*- ‘doldurmak’ (NF 1998: 429). *toldurul*- ‘doldurulmak’ (KurT 2002: 271). M-KıpT. *đoldur*-/*ťoltur*- ‘napełniać’ (Bulg-M 1954: 51). *đoldur*-/*ťoltur*- ‘doldurmak’ (KK 1999: 107). *ťoldur*- ‘napełnić’ (Bulg-M 1954: 76). *ťoldur*- ‘doldurmak’ (GT 1989: 452). *toltur*- → *tolturđı* ‘doldurdu’ (KİLE 1931: 105). *toltur*- ‘doldurmak’ (MG 1984: 264; BV 1986: 315; İMS 1992: 609). *ťoltur*-/*đoldur*- ‘doldurmak’ (KK 1999: 126). *ťoltur*- ‘doldurmak, dolu olmak’ (TK 2008: 333). *krş.* *toldurul*-/*tolturul*-/*ťolturul*- ‘doldurulmak, bir araya gelen; hâkim olunan’ (TK 2008: 333).

2316. *tolu*: *dolu*; *krş.* *tōlu*.

tolu *tolu* CC-A 71a/8

tolusen *toluſen* CC-A 64a/33

Tolu ‘plenus’ (Kuun 1880: 288). *толу* ‘Voll, Fülle’ (Radloff 1887: 52). *tolu* ‘voll’, *sojuryamaŭ*-*bile tolu-sen* ‘du bist voll der Gnaden’, *tolu-qyly* (Grønbech 1942: 249). ?? (Drimba 2000: 76); *toluſen* 63v/33 (Drimba 2000: 123); *tolu* 70v/4 (Drimba 2000: 132). ET. *tolı* ‘dolu’ (HUAS 1941: 116). *tolı* ‘dolu, hep’ (Mayt: 480). *tolı* ‘etraf, çevre’ (HUAS 2014: 154). *tolı/tolo* ‘dolu, tamamıyla, hep, mükemmel’ (Gabain 2000: 301). *tolıŷ* ‘по́льный’ (TEЭ 2008: 327). *tolu* ‘dolu, hep, bütün; tamamıyla’ (AY-III 1991: 115). *tolu*; TWLW ‘dolu, tam’ (İKPÖ 1998: 22). *tolu* ‘dolu, dolmuş, tam olarak’ (Hsüan-X 1975: 181; ETŞ 1992: 457). *tolu* ‘dolu, tam, tamam’ (AY-YK 2012: 262). *tolu* ‘dolu’ (ABH 2013: 230). *krş.* *tođ* ‘dolu’ (ETŞ 1992: 455). *tođ* ‘dolu’ (Gabain 2000: 51). OT. *tolı*/*tolu* ‘dolu’, *top tolu* ‘dopdolu’ (KB: 458, 460). *tolu* ‘dolu, tam’, *tolu* yüklüg ‘dopdolu, yüklü’ (TKT 2004: 685). *tolu* ‘dolu, boş olmıyan’ (DLT-Atalay 2006: IV-637). *krş.* *tolula*- ‘doldurmak’ (KB: 459). *toluluk* ‘doluluk’ (KB: 459). Hrz-T. *dolu* ‘dolu, boşun karşıtı’ (İML 1988: 28). *dolu* ‘dolu’ (ME 1993: 115). *tolı*/*tolu*/*toluğ* ‘dolu, dolmuş’ (KurT 2002: 271). *tolu* ‘dolu’ (ME 1993: 189). *tolu*/*toluğ* ‘dolu’ (MM 2008: 263). *toluğ* ‘dolu’ (KE 1997: 641; NF 1998: 429). M-KıpT. *dolu*/*tolu* ‘dolu, boş olmayan’ (KF 2006: 98). *dolu*/*ťolu* ‘dolu’ (KF 2006: 190). *tolı* ‘dolu’ (KİLE 1931: 105). *ťolu* → *tolu ol*- ‘napełnić się’ (Bulg-M 1954: 76). *ťolu* ‘dolu; özel ad’ (BV 1986: 315).

tolu ‘dolu, dolmuş’ (GT 1989: 452). tolu/toluğ ‘dolu’ (İMS 1992: 609). tolu → tolu ay ‘full moon’ (RH 2000: 199). tolu ‘full; fullness’ (RH 2000: 114). tolu ‘dolu’ (KMT 2002: 147). toluğ ‘dolu’ (BV 1986: 315). krş. toluçaq = Ar. al-baraq ‘hail’ (RH 2000: 200). Çağ. tola ‘dolu’ (MK 1993: 556).

2317. tōlu: dolu; *krş.* tolu.

tōlu Toulu CC-İ 32b/10, 32b/11

Toulu ‘plenus’, toulu chele ‘plene’ (Kuun 1880: 287). *işā. f.* толу ‘Voll, Fülle’ (Radloff 1887: 52). Toulu 32r/10, 32r/11 (Drimba 2000: 52).

2318. tōman: sis.

tōman Touman CC-İ 37b/15

Touman ‘nebula’ (Kuun 1880: 287). Touman 37r/15 (Drimba 2000: 83).

2319. tombur: davul.

tombur tombur CC-A 81b/4

Tombur ‘genus quoddam tympani’ ~ *ar.* طَبْل (Kuun 1880: 288). томбур ‘Pauke’ (Radloff 1887: 53). tombur ‘Trommel’ (Grønbech 1942: 249). tombur 81r/4 (Drimba 2000: 141).

2320. ton: dış giysisi; teri ton ‘kürk’.

ton ton CC-İ 16a/10, 43b/17, 51b/4

tonu *n* tonū CC-A 60b/7

Ton ‘vestimentum’ (Kuun 1880: 288). тоH ‘Rock’, täpi тоH, тоHум (Radloff 1887: 52). ton ‘Kleid’, teri ton ‘Pelzrock’ (Grønbech 1942: 249). Ton 15v/10 (Drimba 2000: 54); ton 43r/17 (Drimba 2000: 91); Teriton 51r/4 (Drimba 2000: 102); tonū 60r/7 (Drimba 2000: 116). ET. ton ‘giyim, elbise’ (Hsüan-X 1975: 181). ton ‘giysi, giyim, elbise, giyecek’ (AY-III 1991: 116). ton ‘giysi’ (IB: 61). ton ‘elbise, giysi’ (ETŞ 1992: 458; AY-YK 2012: 262). ton; TWN ‘elbise, yiyecek’ (İKPÖ 1998: 223). ton ‘giysi’ (KUKY 2009: 237, 533). ton/toon/tom ‘elbise, kürk’ < Sak. *thauna* (Gabain 2000: 301). ton ‘giysi, giyim, elbise’ (ABH 2013: 230). krş. tona- ‘donatmak; üstüne çeki-düzen vermek’ (Mayt: 480). tonan- ‘giyinmek, donanmak’ (AY-YK 2012: 262). tonağı ‘takılacak şey’ (Mayt: 480). tonağı/tonağı ‘elbise’ (Gabain 2000: 301). tonangu ‘sarınılacak şey’ (Mayt: 480). tonat- ‘giydirmek, donatmak’ (AY-YK 2012: 262). tonlug

(HUAS 1941: 116). tonluğ ‘giyimli, giysili, elbiseli’ (AY-III 1991: 116). tonlug ‘giyim-kuşamlı, varlıklı’, tonlug kıl- ‘1. giydirmek, kuşatmak, donatmak; 2. kalkındırmak, müreffeh düzeye getirmek’ (KUKY 2009: 181, 297, 345, 399, 533). tonlug ‘giyimli, kıyafetli; (mecazen) zengin, varlıklı, müreffeh, muhtaç olmayan’ (METY 2012: 323). tonlug ‘giyimli, sırtı pek olan’ (Aydın 2012: 182). uzun-tonlug ‘rahip’ (*Mâni rahiplere münhasır*) (HUAS 1941: 61, 120). tonsuz ‘çıplak, sefil, perişan’ (KUKY 2009: 181, 297, 533). tonsuz ‘kıyafetsiz, giysisiz, (sırtı) açık; (mecazen) fakir, muhtaç’ (METY 2012: 323). tonsuz ‘sırtı açıkta (olan)’ (Aydın 2012: 182). OT. ton ‘ev eşyası’, egin tonı ‘görünüş, suret’, éw tonı ‘mal, eşya, meta’ (TKT 2004: 329, 351, 685). ton ‘elbise, giyim, giyecek şey’ (AH: LXIV). ton ‘elbise’, kulak ton ‘yenleri kısa elbise’, uluk ton ‘eskimiş, yıpranmış elbise’ (DLT-Atalay 2006: IV-376, 638, 692). krş. iç-tonlanmak/iş-tonlanmak ‘iç donu giymek’ (DLT-Atalay 2006: IV-225). tonan- ‘donanmak, giyinmek’ (KB: 459). tonat- ‘giydirmek, donatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-639). Hrız-T. don ‘elbise, giysi’ (ME 1993: 115). ton ‘elbise, giyecek’ (ME 1993: 189). t/ton ‘don, elbise’ (KE 1997: 641). ton ‘giyim’, örü ton ‘yün giyim’, ton ini ‘giyimin eni’, ton tikici ‘terzi’, ton tutakı ‘giyimin kenarı’ (İML 1988: 55, 74). ton ‘elbise’ (NF 1998: 430). ton ‘cübbe, elbise’ (KurT 2002: 271) melek. ton ‘elbise, kıyafet’ (MM 2008: 263). krş. tiz-ton ‘şalvar’ (ME 1993: 188). tona- ‘donamak, bezemek’ (KE 1997: 642). tonan ‘tonlu, giyimli’ (İML 1988: 74). tonbaşı ‘giyimin baş tarafı’ (İML 1988: 74). tonluğ ‘giyimli’ (İML 1988: 74). tonluğ ‘elbiseli, giyimli’ (NF 1998: 430). tonluğ ‘elbiselik’ (NF 1998: 430). tonluğ ‘elbiselik’ (KE 1997: 642). tonmık ‘giyimli’ (İML 1988: 74). tonsuz ‘elbisesi olmayan’ (NF 1998: 430). AO-KıpT. krş. tona- ‘kuşatmak’ (AO 1996: 237). M-KıpT. don ‘elbise’ (DM 2003: 82). ton ‘elbise’ (KİLE 1931: 105). ton ‘elbise’ (MG 1984: 264; İMS 1992: 609). ton ‘elbise’ (KFLT 1989: 1074; KK 1999: 126). ton ‘giyecek, elbise, örtü’ (GT 1989: 452). ton ‘garment’, altunluğ ton = Ar. al-ṭaub al-muḍahhab ‘gilded garment’, lu ton ‘dragon-garment’, اكرطون ? ton ‘? garment’ = Moğ. kemerlik ‘veleour garment’, ala ton ‘parti-colored garment’, قسنئي سيز طون ?-sīz ton ‘?-less garment’ = Moğ. jubčâqai dël ‘lined garment’, ton yüzi ton argası ‘the front of a garment the back of a garment’ (RH 2000: 158, 296, 297, 298, 299). ton ‘bütün giyecekler’ (KMT 2002: 147). Çağ. ton ‘elbise’ (MK 1993: 556).

2321. tonçı: kürkçü.

tonçı ~~Ygma~~ Tonçı CC-İ 43a/24

Tonči ‘pellio’ (Kuun 1880: 288). тонцы ‘Kürschner’ (Radloff 1887: 52). tončy ‘Kürschner’ (Grønbech 1942: 249). Tonči 42v/24 (Drimba 2000: 90). OT. tonči ‘elbiseci’ (KB: 459). Hrz-T. tonči ‘dokuyucu, çulha’ (İML 1988: 74). tondürmek ‘giyimi çevirmek’ (İML 1988: 74).

2322. tonguz: domuz.

tonguz	Tongus	CC-İ 54b/22, CC-A 63a/18, 63a/18
tonğuz	tngux	CC-İ 54b/24
tonğuz	tõgus	CC-A 61a/28
tonguz	tongus	CC-İ 54b/23, CC-A 64b/18, 64b/18

Tongus ‘porcus’, cheyc tongus ‘aper’, CC-İ 54b/24 *işa. f.* → tisi tungux (Kuun 1880: 288). тоңуз ‘Schwein’, кӱк тоңуз ‘wildes Schwein’, тоңуз киби, тиши тоңуз (Radloff 1887: 52). toņuz ‘Schwein’, tiši toņuz ‘Sau’, kejik toņuz ‘wildes Schwein’ (Grønbech 1942: 249). Tongus 54r/22, tongus 54r/23, tngux 54r/24 (Drimba 2000: 107); tõgus 60v/27 (Drimba 2000: 117); tongus 64r/17, tonguskibi 64r/17 (Drimba 2000: 123). ET. touz ‘domuz’ (IB: 61). toņuz ‘кабан, вепрь’ (ТЕЭ 2008: 327). toņuz ‘domuz’ (Gabain 2000: 301; KUKY 2009: 220, 229, 533; Aydın 2012: 183). toņuz ‘domuz’, yıl adında: toņuz yıl ‘domuz yılı’ (METY 2012: 323). toņuz ‘domuz’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 509). krş. toṅuz ‘kurt, böcek’ (Mayt: 480). OT. toṅuz ‘domuz’ (KB: 460). touz ‘domuz’ (TKT 2004: 685). tonğuz ‘domuz’, tonğuz merdeği ‘domuz yavrusu’ (DLT-Atalay 2006: IV-640). Hrz-T. toņuz ‘domuz’ (KE 1997: 642). toņuz ‘domuz’ (MM 2008: 263). toñuz ‘domuz’, toñuz yılı: Türkçe yıl atlarından 12 nci yılın adıdır (İML 1988: 74). touz ‘domuz’ (NF 1998: 430). M-KıpT. ðonguz ‘domuz’, ðonguzlan kırtı ‘bok böceği’ (KK 1999: 107). tañuz ‘domuz’ (DM 2003: 111). tonguz/tonuz = Ar. al-ḥinzîr ‘swine, pig, hog’, tonguz yıl ‘year of the pig’ (RH 2000: 168, 222). toņuz ‘domuz’ (KİLE 1931: 105). toṅuz ‘domuz’ (BV 1986: 315; İMS 1992: 609). toṅuz ‘domuz’ (KMT 2002: 147). Çağ. touz ‘domuz’ (MK 1993: 556).

2323. tontarma: toka.

tontarma	tontarma	CC-A 58b/5
----------	----------	------------

Tontarma ‘cingula’ (Kuun 1880: 288). tontarma ‘Spange’ (Radloff 1887: 52). tontarma ‘Spange’ (Grønbech 1942: 249). tontarma 58r/5 (Drimba 2000: 113). ET. krş. toṅtar- ‘dönmek, çevrilmek, baş aşağı getirmek’ (ETŞ 1992: 458). toṅtar- ‘yıkma, devirmek’

(UKY 2011: 105). tongtarıl- ‘çevrilmek, dönderilmek, yuvarlanmak’ (AY-III 1991: 116).

2324. toñ-: donmak.

toñarmen *n* toñarmē CC-A 83a/18

Tongarmē (tongarmen) ‘gelasco’ (Kuun 1880: 288). тоң (v) ‘gefrieren’, тоңармән (Radloff 1887: 52). toñ- ‘frieren’, toñar-men (Grønbech 1942: 249). toñarmē 82v/18 (Drimba 2000: 144). ET. toñg- ‘donmak’ (ETŞ 1992: 458; IB: 61). toñ- ‘donmak’ (Mir (YKI 2013: 509). toñ- ‘donmak’ (Gabain 2000: 301). krş. toñg ‘don, donukluk’ (ETŞ 1992: 458). OT. toñg- ‘donmak’ (KB: 459). toñg- ‘soğuktan donmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-639). krş. toñg ‘sert, katı’ (KB: 459). toñg ‘-soğuktan- donmuş; don’ (DLT-Atalay 2006: IV-639). Hrız-T. toñmak ‘donmak’ (İML 1988: 74). krş. toñ ‘don, buz’ (MM 2008: 263). tonluğ ‘soğuk, ayaz’ (KurT 2002: 271). tonuk ‘donuk’ (KE 1997: 642). M-KıpT. toñ- → toñdu ‘buz oldu, dondu’ (KİLE 1931: 105). krş. toñ ‘don (buz)’ (KİLE 1931: 105). toñ ‘don’, toñ tut- ‘donmak, don tutmak’ (GT 1989: 452). tonuk ‘bulanık, mat, donuk’ (GT 1989: 452). tonuq yüzlü ‘ekşi yüzlü’ (KİLE 1931: 105).

2325. topra: torba, kese; heybe.

topra Toprá CC-İ 52a/29

Topra ‘hippopera’ (Kuun 1880: 288). то́ра ‘pfinellus’ (Radloff 1887: 53). topra ‘Reitsack’ (Grønbech 1942: 249). Topra 51v/29 (Drimba 2000: 103). OT. Hrız-T. tobra ‘torba’ (NF 1998: 428). M-KıpT. tobra ‘torba’ (KİLE 1931: 104). tobra ‘torba, heybe’ (KH 2002: 141). tobra ‘yem torbası’ (DM 2003: 115). topra = Ar. al-miḥlâh ‘nosebag’ = Far. ṭûrbâ (RH 2000: 325). torva ‘torba’ (KF 2006: 190).

2326. toprak: toprak.

toprak Toprac CC-İ 40a/13, CC-A 59b/27

toprak toprak CC-A 73b/23

Toprak, toprac ‘terra’ (Kuun 1880: 288). то́пак ‘schwarze erde’, тыз то́пак (Radloff 1887: 53). topraq ‘Staub, Schmutz’ (Grønbech 1942: 249). Toprac 39v/13 (Drimba 2000: 86); toprac 59r/26 (Drimba 2000: 115); toprak 73r/20 (Drimba 2000: 137). ET. toprak ‘toprak’ (ETŞ 1992: 458; ABH 2013: 231). tuprāk ‘toprak’ (Gabain 2000: 302). OT. tofrac/toprak ‘toprak’ (AH: LXIV). tofrac/toprak ‘toprak’, toprak-sifat

‘toprak gibi’ (DH: 223). toprak ‘toprak’ (TKT 2004: 685). toprak ‘toprak’, sagız toprak ‘yapışkan toprak’ (DLT-Atalay 2006: IV-640). krş. topra- ‘kurumak’ (DLT-Atalay 2006: IV-640). topraş- ‘kuruyup tozlaşmak, toz olayazmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-641). toprat- ‘-hayvan- yeri kurutasiya dek otunu yemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-641). topurgan ‘ayak basıldığında toziyan yumuşak toprak’ (DLT-Atalay 2006: IV-641). Hrz-T. tofrağ/toprak ‘toprak’ (KE 1997: 639, 642). toprak ‘toprak’ (ME 1993: 189). toprak ‘toprak’ (MM 2008: 263). toprak ‘yer küresinin üzerini kaplıyan sert madde’ (İML 1988: 74). krş. topraklık ‘topraklık’ (KE 1997: 642). M-KıpT. tofrağ ‘toprak’, tofrağ bol- ‘toprak haline gelmek’ (TK 2008: 333). topraq: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 105). toprak ‘1) toprak; 2) diyar, taraf’ (GT 1989: 452). toprak ‘toprak’ (MG 1984: 265; BV 1986: 315; İMS 1992: 609; KMES 1994: 308; KF 2006: 190). irmeni̇ toprağı ‘Ermeni toprağı, bir cins toprak’ (İMS 1992: 540). toprak ‘toprak’ (KK 1999: 126). topraq = Ar. al-turâb ‘earth, dust, soil, dirt’ (RH 2000: 144, 248). toprak ‘toprak’ (KMT 2002: 147). toprak ‘toprak’ (DM 2003: 115). krş. topraklı ‘topraklı’ (BV 1986: 315). Çağ. tofrağ ‘toprak’ (MK 1993: 556).

2327. tor-: bkz. tur-.

torur torur CC-A 63a/32

<tor> torur 62v/32 (Drimba 2000: 121).

2328. torağı: kale.

torağı torağı CC-A 58a/18

Toragi ‘turris’ (Kuun 1880: 288). *işa. f.* röpäri ‘Thurm’ (Radloff 1887: 53). torayy ‘Turm’ (Grønbech 1942: 249). torağı 57v/18 (Drimba 2000: 112).

2329. tornaççı:kuzey rüzgarı.

tornaççı toṛnakxí CC-A 66a/3

tornaqyj ‘Nordwind’ (Grønbech 1942: 250). toṛnakxí 65v/3 (Drimba 2000: 126).

2330. tot-: bkz. tut-.

totdı tothdı CC-A 62a/3

tothdı 61v/3 (Drimba 2000: 78).

2331. totak: dudak.

totakları totakları CC-A 71b/32

Totak ‘labium’ (Kuun 1880: 288). totaq ‘Lippe’ (Grønbech 1942: 246, 250). totakları 71r/16 (Drimba 2000: 133). OT. Hrз-T. dudak ‘dudak’ (KE 1997: 173). todağ ‘dudak’ (NF 1998: 429). tutak ‘dudak’ (İML 1988: 77). tutak ‘dudak’ (ME 1993: 191; KurT 2002: 274). krş. tutaklamak ‘mülâzemet’ (İML 1988: 77). M-Kıpt. duḏağ ‘dudak’ (KK 1999: 108). dudak ‘dudak’ (BV 1986: 170; KFLT 1989: 973). dudak ‘dudak’ (İMS 1992: 519; GT 1989: 294; KH 2002: 121). tudağ ‘dudak’ (DM 2003: 116). tutaq ‘dudak’ (KİLE 1931: 108). tutaq ‘lip’ (RH 2000: 99, 205). tuṭak ‘dudak’ (KH 2002: 142).

2332. tothar:kayıp, hasar.

tothar tothar CC-A 83a/18

Tothar ‘damnun’ (Kuun 1880: 288). totḡar ‘Böses, Schaden’ (Grønbech 1942: 250). totha/r/ 82v/18 (Drimba 2000: 144).

2333. totu (< far. tūtm): papağan.

totu totu CC-İ 55b/25

Totu ‘avis indica; papagallus’ (Kuun 1880: 288); toty ‘Papagai’ (Radloff 1887: 52). totu ‘Papagei’ (Grønbech 1942: 250). Totu 55r/25 (Drimba 2000: 108).

2334. tovrām: parça; krş. toṽram.

tovrām tovrām CC-A 66b/5

Tovram ‘bolus’ (Kuun 1880: 288). tṛpām (v) ‘klein zerschnitten (?)’ (Radloff 1887: 55). tovrām 66r/5 (Drimba 2000: 128). OT. M-Kıpt. toḡram ‘parça, bir lokma ekmek’ (KMT 2002: 146). toḡram ‘et parçası’ (DM 2003: 115).

2335. toṽ: tuğ.

toṽ Tou CC-İ 51a/4

Tou ‘vexillum’ (Kuun 1880: 287). iṣa. f. тоḡ ‘Fahne’ (Radloff 1887: 52). tov ‘Fahne’ (Grønbech 1942: 250). Tou 50v/4 (Drimba 2000: 101).

ET. tuğ/tuug < Çin. tu < d’uok ‘tuğ’ (AY-III 1991: 117). tuğ ‘tuğ, bayrak’ < = Çin. tu < d’uok (Gabain 2000: 302). tug ‘tuğ, sancak’ (UKY 2011: 105). tug ‘tuğ, bayrak’ (AY-YK 2012: 264). krş. tuglug ‘sancaklı, bayraklı’ (KUKY 2009: 181, 284, 533). tuglug

‘tuğlu, bayraklı’ (METY 2012: 323). Üç Tugluk Türük Bodun (UKY 2011: 105, 153). OT. tuğ ‘tuğ, bayrak, sancak’ (KB: 465). tuğ ‘hakan yanında çalınan kös ve davul, nöbet davulu; tuğ; bayrak, sancak’ (DLT-Atalay 2006: IV-649). krş. tuğcı ‘tuğcu’ (KB: 465). tuğrağ ‘tuğra’ (DLT-Atalay 2006: IV-649). Hrız-T. toğ II ‘tuğ, sancak, bayrak’ (KE 1997: 639). krş. tuğra ‘hükümdarın mühürü ve damgası’ (İML 1988: 75). tuğrağlı ‘damgalanmış’ (İML 1988: 76). tıvax ‘yaşmak’ (ME 1993: 191). M-KıpT. tuğ ‘tuğ’ (DM 2003: 116). O-Moğ. Mnt. tuy ‘banner’ krş. Moğ. tuy, Ord., Hal., Kalm. tug < Türk.: ET., OT. tuy ‘banner’ (Poppe 1955: 41). Erm. տուղայ tułray < Türk. طُغْرا (Hübschmann 1882: 132).

2336. toṽ-: doğmak; krş. toğ-, tok-, tuv-, tuṽ-.

toṽgam	tougam	CC-İ 19b/6
--------	--------	------------

toṽga ⁿ	touga	CC-İ 50b/7
--------------------	-------	------------

chuuradan touga(n) (kumadan togan ifadesinin *eksik* ya da *hatalı yazımı*) (Kuun 1880: 272); tougam ‘natus’ (Kuun 1880: 288). tov- 1) ‘geboren werden’, CC-İ 19b/6 toṽgam *işa. f.* → tovğan ‘geboren’, küniden tovğan ‘Kebskind’; 2) ‘gezeugt werden’ (Grønbech 1942: 247, 250). Tougam 19r/5 (Drimba 2000: 59); touga(n) 50r/7 (Drimba 2000: 101).

2337. toṽgam: bkz. tuṽ-. toṽguç:

toṽguç	Touguç	CC-İ 42a/15, 42a/16, 53b/2
--------	--------	----------------------------

Touguç ‘pilum’ (Kuun 1880: 287). тоуғыу ‘Mörser’ (Radloff 1887: 52). tövgüç ‘Mörser und Stössel’ (Grønbech 1942: 252). Touguç 41v/15, 41v/16 (Drimba 2000: 89); Touguç 53r/2 (Drimba 2000: 105).

2338. toṽram: bkz. tovrām.

toṽram	toṽram	CC-A 61a/22
--------	--------	-------------

Tovram ‘nucleus’ (Kuun 1880: 288). товрам ‘bolus’ (Radloff 1887: 52). tovrām ‘Bröckchen, Stück’ (Grønbech 1942: 250). toṽram 60v/22 (Drimba 2000: 117).

2339. toṽsin: kün toṽsin ‘doğu’.

toṽsin	touṽin	CC-İ 37b/3
--------	--------	------------

тоџуш, товуш ‘Aufgang (der Sone)’, *işa. f.* кўн тоџушы, товушы (Radloff 1887: 52). *işa. f.* kün toџuşy ‘(etc.) Osten, Morgenland’ (Grønbech 1942: 248). touſĭn 37r/3 (Drimba 2000: 83).

2340. toʋulġa (< moġ.): miġfer.

to ʋulġa	Toulga	CC-İ 51a/9
----------	--------	------------

Toulga ‘cassidis species, quae superiorem capitis partem operit’ (Kuun 1880: 287). тўлġа ‘Helm’ (Radloff 1887: 56). tovuġa ‘Helm’ (Grønbech 1942: 250). Toulga 50v/9 (Drimba 2000: 101).

2341. toy: ziyafet.

toy	toy	CC-İ 9a/7
toyġa	toyga	CC-İ 9a/5, 9a/6, CC-A 76b/17
toyġa	toyġa	CC-A 76a/5

Toy ‘convivium’, toyga unda ‘accerse in convivium’, CC-A 76b/17 → *işa. f.* – *anl. f.* Tov ‘convivum’ (Kuun 1880: 288). toi ‘Gastmahl’, toiġa, toiġa ўндәдīm (Radloff 1887: 51). toj ‘Gastmahl’, tojya ünde- ‘zum Gastmahl einladen’ (Grønbech 1942: 248). Toyga 8v/5, 8v/6, Toy 8v/7 (Drimba 2000: 46); toygæ 75v/5, toyga 76r/16 (Drimba 2000: 139). temelinde kalabalık olma bilgisi vardır. bazen bir düġün, askeri kalabalık. ET. toy ‘bayram, toy’ (ETŞ 1992: 459). toy ‘şehir, topluluk, karargâh’ (ETŞ 1992: 459). krş. toyluġ ‘toplu, topluca’ (ETŞ 1992: 459). OT. toy ‘ordu karargâhı’ (KB: 461). Hrz-T. doy ‘toy, ziyafet’ (ME 1993: 115). toy ‘kalabalık’ (İML 1988: 74). toy ‘düġün’ (KE 1997: 643). krş. toylaş- ‘tören, düġün yapmak’ (KE 1997: 643). M-KıpT. toy ‘büyük düġün’ (KİLE 1931: 106). toy ‘düġün, şölen’ (İMS 1992: 609). toy ‘feast’ (RH 2000: 291). O-Moġ. Mnt. toyi ‘front line, battle line’ < Türk.: OT. toy ‘military camp’ (Poppe 1955: 41); Mnt. toyila- ‘to dance’ < Türk.: Kır. toylo- ‘to celebrate, to make a festival’ (Poppe 1955: 41).

2342. toydır:- doyumak.

toydıra	toyd’a	CC-A 73a/12
toydırdı	toydırdı	CC-A 75b/3
toydırġıl	toydırġıl	CC-A 73a/38
toydırrır	töyd’rır	CC-A 71a/12

CC-A 73a/12 *işa. f. – anl. f.* Toyda ‘saturando’, toydirgil ‘satura’ (Kuun 1880: 288). тоідыр ‘satt machen’, тоідырыр, тоідыра, тоідырғыл, тоідырды (Radloff 1887: 52). tojdyr-, tójdyr- ‘sättigen’, (suv kim) tojdyrды ğanyны ‘Wasser, das Einem die Seele sättigte’ (Grønbech 1942: 248). toydrrir 70v/6 (Drimba 2000: 132); toydra 72v/6 (Drimba 2000: 136); toydırgıl 72r/19 (Drimba 2000: 137); toydırdı 75r/3 (Drimba 2000: 139). ET. todur- ‘doyurmak, kandırmak, tatmin etmek’ (AY-III 1991: 115). krş. todunçsuz/totunçsuz ‘doymaz’ (Gabain 2000: 300; HUAS 1941: 116). todunçsuz ‘doymaz; utanmaz, ahlaksız’ (HUAS 2014: 154). M-KıpT. toydur- ‘doyurmak’ (BV 1986: 315).

2343. toz: toz.

toz	Tos	CC-İ 40a/12
-----	-----	-------------

toz	toz	CC-A 59b/27
-----	-----	-------------

CC-A 59b/27 *işa. f.* → Tuz ‘pulvis’ (Kuun 1880: 290). toz ‘Staub’ (Radloff 1887: 53); toz CC-A 59b/27 → *işa. f. – anl. f.* тўз ‘gerade, eben’, тўз топпак (Radloff 1887: 57). toz ‘Staub’ (Grønbech 1942: 250). Tos 39v/12 (Drimba 2000: 86); toz 59r/26 (Drimba 2000: 115). ET. toz ‘toz’ (ETŞ 1992: 459; IB: 61). toz/tooz ‘toz’ (Gabain 2000: 301). toz ‘toz’ (Mir) (YKI 2013: 509). krş. tozğak ‘çiçek tozu’ (UIII 71, 1) (Gabain 2000: 45). OT. toz ‘toz’ (KB: 461). toz ‘toz’ (DLT-Atalay 2006: IV-643). krş. toz- ‘toz yükselmek, tozmak’ (KB: 461). tozar- ‘tozarmak, toz yükselmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-643). tozgır- ‘tozarmak, toz kalkar gibi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-643). tozıt- ‘tozutmak, tozu dumana katmak’ (KB: 461). Hrz-T. toz ‘ince un halinde toprak’ (İML 1988: 75). toz ‘toz’ (KE 1997: 643). krş. toğ ‘toz’ (ME 1993: 188; NF 1998: 429). toğ I ‘toz’ (KE 1997: 639). tozat- ‘tozutmak’ (KE 1997: 643). M-KıpT. doz ‘toz’ (KMT 2002: 103; KF 2006: 98). toz: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 106). toz ‘toz’ (BV 1986: 315; İMS 1992: 609). toz ‘toz’ (KK 1999: 126). toz ‘toz’, toz toprak ‘toz toprak’ (DM 2003: 115, 116). toz = Ar. al-ğubar ‘dust’ (RH 2000: 248). krş. dozat(d)-/tozat- ‘rozsypać, kurz, kurzyć’ (Bulg-M 1954: 52, 76). dozat- ‘tozutmak’ (KMT 2002: 103). toz- → tozdı ‘toz koptı, kalktı’ (KİLE 1931: 106). tozan ‘1) toz; tozlar; 2) toz, tozlar; pas, kir’ (TK 2008: 333). tozlı ‘tozlu’ (İMS 1992: 609). Çağ. krş. tozang ‘toz, topraklı yumuşak yer’ (MK 1993: 556).

2344. tōdaḳ: dudak.

tōdaq Toodac CC-İ 48a/22

Toodac ‘labium’ (Kuun 1880: 287). *işa. f.* тодак ‘Lippe’, тодақлары (Radloff 1887: 53). tōdaq ‘Lippe’ (Grønbech 1942: 246, 250). Toodac 47v/22 (Drimba 2000: 98).

2345. töb: töb ay ‘Nisan; tövbe ayı’; *bkz.* töbe.

töb Tob CC-İ 37a/13

işa. f. – *anl. f.* топ ‘Kugel (?)’, Haufen (?)’, топ ai (Radloff 1887: ??). (Grønbech 1942: ?). Tob 36v/13 (Drimba 2000: 82). OT. Krh-T. tevbe ‘tövbe’ (KB: 439). tevbe ‘tövbe’, ĩmān taķı tevbe ‘sunma, ulaşma’, tevbe bér- ‘tövbeyi nasip etmek’, tevbe qabūl kılğan ‘esma-yı hüsnadan: tevvāb’ (TKT 2004: 406, 675). Hrz-T. tevbe ‘tövbe’ (KE 1997: 628; NF 1998: 423). tevbe ‘bir suçtan dolayı pişman olarak bir daha yapmamak üzere söz verme, tövbe’ (MM 2008: 262). krş. tawbalıķ ‘tövbe eden, pişmanlık duyan’ (KurT 2002: 255). M-KıpT. tevbe ‘tövbe’ (KMES 1994: 307). tevbe ‘tevbe’ (KFLT 1989: 1072). tevbe/tevbî ‘tövbe’ (GT 1989: 450). tevbe ‘tevbe, işlenmiş bir günah veya suçun bir daha işlenmeyeceğine söz verme’ (İMS 1992: 605). tevbe ‘tevbe, işlenen bir yanlışın bir daha işlenmeyeceğine dair verilen söz’, tevbe eyle- ‘tevbe etmek’ (KF 2006: 190). tevbe ‘tövbe (etme), işlediği bir günahı pişman olarak bir daha yapmamaya karar verme’ (TK 2008: 331). Çağ. tevbe ‘tövbe’ (MK 1993: 553).

2346. töbe: tövbe; *krş.* töb.

töbe toba CC-A 83a/14

Toba ‘poenitentia’ ~ *ar.-far.* تَوْبَة (Kuun 1880: ?). тоба ‘Reue, Schuld’ (Radloff 1887: 53). toba ‘Reue’, tob-aj ‘Reuemonat’ (Grønbech 1942: 246). toba 82v/14 (Drimba 2000: 144).

2347. töben: alt, aşağı; geri.

töben töben CC-A 57b/16

töbengisi töbengîfî CC-A 58a/33

Töben ‘retro’, Töbengisi: eng töbengisi ‘infimus’ (Kuun 1880: 289); tub ‘dip; kök; temel, taban’, tubinda ‘aşağı; aşağıdaki’ (Kuun 1880: 290). töbān ‘herab’, töbān тўшти, töbānғи ‘das Untere’, äң töbānғи ‘der Aller Unterste’ (Radloff 1887: 53). töben ‘unten’, töben tüşti ‘er fiel rücklings um’, eñ töbengisi ‘der unterste’ (Grønbech 1942: 53).

250). tōben 57r/20 (Drimba 2000: 111); tōbengiǝ 57v/32 (Drimba 2000: 113). tōben → tōben yit- ‘üzerine eğilmek’ (İMS 1992: 609).

2348. tōgöl-: dökülmek.

tögüldi tøguldı CC-A 71b/34.

Toguldi ‘fusus est’ (Kuun 1880: 288). tōrǝyl (v) (Radloff 1887: 53). tōgöl- ‘sich ergiessen, herausfliessen’ (Grønbech 1942: 250). tøguldi 71r/19 (Drimba 2000: 134). ET. tōkül- ‘dökülmek’ (ABH 2013: 230). OT. tōkül-/tōkül- ‘dökülmek’ (AH: LXIV). Hrz-T. dökül- ‘dökülmek’ (ME 1993: 115). tōkül- ‘dökülmek, yayılmak’ (KurT 2002: 273). M-Kıpt. tōgöl- ‘döğülmek’ (BV 1986: 316). Çağ. tōkül- ‘dökülmek’ (MK 1993: 556). krş. tōk- ‘dökmek’ (MK 1993: 556).

2349. tōk-: dökmek.

tōkti tōktı CC-A 71b/38

tōktü tōktv CC-A 75b/1

tōktün tōktvñ CC-A 76a/2

tōgüp tōgup CC-A 74b/8

Tokti ‘fudit’ (Kuun 1880: 287). tōk (v) ‘ausgiessen’, tōktǝ, tōgǝp (Radloff 1887: 53). tōk- ‘ausgiessen’, qanyñ tōktün ‘du hast dein Blut vergossen’ (Grønbech 1942: 250). tōktı 71r/21 (Drimba 2000: 134); tōgup 74r/4 (Drimba 2000: 137); tōktv 75r/1, tōktvñ 75v/2 (Drimba 2000: 139). ET. tōk- ‘dökmek’ (HUAS 1941: 116; ETŞ 1992: 459; Gabain 2000: 301; Aydın 2012: 183; AY-YK 2012: 263). tōk- ‘dökmek, saçmak’ (HUAS 2014: 154). tōk- ‘1. dökmek; 2. düşmanı deniz, göl, ırmak vb.ye dökmek’ (KUKY 2009: 345, 385, 533). tōk- ‘dökmek, (mecazen) yenmek, yok etmek’, atlığın tōk- (METY 2012: 323). krş. tōkül- ‘dökülmek’ (ETŞ 1992: 459). tōkük ‘ilâhların şerefine dökülen içki, şarap’ (Gabain 2000: 301). tōküt- ‘1. akıtmak; 2. (kan sözüyle) kan akıtırıcasma çalışmak, emek sarf etmek, büyük gayret göstermek, çok çalışmak’ (KUKY 2009: 345, 398, 533). tōküt- ‘aktırmak’ (METY 2012: 323). tōküt- ‘döktürmek’ (Aydın 2012: 183). OT. tōk- ‘dökmek’ (KB: 461). tōk- ‘dökmek’, yazuḫ tōk- ‘günahlardan arınmak’ (TKT 2004: 686, 769). tōk- ‘dökmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-644). krş. tōklün- ‘dökülmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-644). tōktür- ‘döktürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-644). tōkül- ‘dökülmek’ (KB: 461; DLT-Atalay 2006: IV-744). Hrz-T. tōk- ‘dökmek’ (ME 1993: 189; KE 1997: 643). tōk- ‘dökmek’, suw tōk- ‘işemek, küçük abdest yapmak’ (MM 2008: 256, 264). tōkmek ‘1. dağıtmak; 2. suyu dökmek’ (İML

1988: 75). tök- ‘dökmek, boşaltmak; dağıtmak, saçmak, vermek’ (NF 1998: 431). krş. töklün- ‘dökülmek’ (KE 1997: 643). tökül- ‘dökülmek’ (ME 1993: 189; KE 1997: 643; MM 2008: 264). tök(ü)l- ‘dökülmek, düşmek, akmak; yok olmak’ (NF 1998: 431). M-KıpT. dög-/dök- ‘döğmek’ (KH 2002: 121). dök- ‘1) düşürmek; 2) boşaltmak; 3) saçmak’ (GT 1989: 293). dök- ‘dökmek’ (KMES 1994: 250; KFLT 1989: 973). dök- ‘dökmek’, devā dök- ‘ilaç koymak’ (KF 2006: 96, 98). tök- ‘rozrzucać, rozsiewać (rozlać, przelć)’ (Bulg-M 1954: 76). tök- ‘dökmek’ (BV 1986: 317; (KMT 2002: 147). tök- ‘1) dökmek; 2) su dökmek’ (İMS 1992: 609). krş. dökül- ‘dökülmek’ (KH 2002: 121; KF 2006: 98). tökül- ‘1) kırılıp dökülmek; 2) su dökülmek, yıkanmak’ (İMS 1992: 609). tökün- ‘su dökünmek, yıkanmak’ (İMS 1992: 609).

2350. tökme: becerikli, çevik.

tökme Tocma CC-İ 50a/5

Tocma ‘ingeniosus’ (Kuun 1880: 288). *işa. f. – anl. f.* тоѣма ‘von guter Geburt’ (Radloff 1887: 52). tökme ‘gewandt, geschickt’ (Grønbech 1942: 250). Tocma 49v/5 (Drimba 2000: 100).

2351. tökne: köle.

tökne tökna CC-A 58a/43

Tohma ‘verna=besleme, sahibinin evinde doğan köle’ (Kuun 1880: 288). (Radloff 1887:). tó(..)na 57v/43 (Drimba 2000: 113).

2352. töle-: ödemek.

töledin tø ledin CC-A 75b/7

Töläding ‘solvisti (debitum)’ (Kuun 1880: 289). tölä ‘bezahlen’, tölämäc, tölädin (Radloff 1887: 53). töle- ‘bezahlen’, munča ulu baha nek töledin ‘weshalb bezahltest du einen so grossen Preis’ (Grønbech 1942: 250). tø ledin 75r/7 (Drimba 2000: 139). ET. krş. tölek ‘karşılık’, tölek kız tengri: Tölek Kız Tengri (özel isim) (ETŞ 1992: 460). Hrzt. krş. dölek ‘borç, ödünç’ (ME 1993: 115). dölet- ‘ödetmek’ (ME 1993: 116). M-KıpT. tölen- ‘mutmain olmak, karar kılmak, huzura kavuşmak, temayül göstermek’ (KFLT 1989: 1074).

2353. töleç: bedava; karşılıksız, ivazsız.

töleç tølee CC-A 56b/5

Tölec ‘gratis’ (Kuun 1880: 289). töleč [Kelime söz konusu kaynakta (?) şeklinde soru işaretiyle bırakılmıştır.] (Radloff 1887: 128). töleč ‘gratis, umsonst’, töleč bergil (Grønbech 1942: 251). töleč 56r/5 (Drimba 2000: 109). ET. töleç ‘emanet, ödenecek, tazminat’ (ETŞ 1992: 459).

2354. tölemek: 1. takdis; 2. ödeme.

tölemek Tolamac CC-İ 36a/23, 46b/9

Tolamac ‘sanctificatio’ (Kuun 1880: 288). tölemek ‘Bezahlung; Lossprechung von Sünden’ (Grønbech 1942: 250). Tolamac 35v/22 (Drimba 2000: 81); Tolamac 46r/9 (Drimba 2000: 95).

2355. tön-: dönmek, dönüşmek.

töndi tøndi CC-A 70b/25

tōn (v) ‘sich wenden’, tōndi (Radloff 1887: 53). tön- ‘sich in das Gegenteil wenden, umgewandelt werden’, sövünçe açuvyn töndi ‘deine Trauer wurde in Freude verwandelt’ (Grønbech 1942: 251). tøndi 70r/16 (Drimba 2000: 132). OT. tön- ‘dönmek’ (Oğuzca) (DLT-Atalay 2006: IV-645). krş. tönğder- ‘döndermek, altını üstüne getirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-645). Hrz-T. tön- ‘dönmek’ (NF 1998: 431). M-KıpT. dön- ‘dönmek’ (KH 2002: 121). dön- ‘dönmek, geri gelmek’ (KMT 2002: 103). tön- ‘dönmek’ (BV 1986: 317). tön- ‘dönmek’ (İMS 1992: 609). krş. dönder- ‘döndürmek, çevirmek’ (KMES 1994: 250). dönder- ‘döndürmek’ (KF 2006: 98). dönderici ‘döndürücü, çevirici, bir hâlden bir hâle sokan’ (KMES 1994: 250). döndür- ‘1) çevirmek, döndermek; 2) iade etmek, geri vermek’ (GT 1989: 294). döndür- → döndür ‘send back!’ (RH 2000: 64). döndür- → döndürü koy- ‘yerine koymak’ (KMT 2002: 103). dönidür- → dönidür ‘turn!’ (RH 2000: 75). töndür- ‘döndürmek’ (İMS 1992: 609).

2356. töre: âdet, alışkanlık; töre; kanun.

töreniñ tōzanıñ CC-A 71a/27.

törege tōzaga CC-A 66b/18

törede tourada CC-İ 31b/2

töre Tø fá CC-İ 36a/13

töresine tōzefına CC-A 76b/19

Tora oscarmen ‘soleo’, tora ocsat (?ocsati) ‘solet’, torägä jogerdir ‘obediens est legi’ (Kuun 1880: 288); CC-İ 36a/13 ? Töürä ‘lex’ (Kuun 1880: 289); Barz tourada ‘communiter’ (Kuun 1880: 300). CC-İ 31b/2 törede → *işa. f. – anl. f.* тоъру ‘grade’, барца тоъруда ‘allgemein’ (Radloff 1887: 52); töpä ‘Sitte, Gebrauch’, töpä туттум, töpärä, töpäniñ, töpäcinä (Radloff 1887: 53). töre 1) ‘Sitte, Gebrauch’, barč(a) törede ‘gewöhnlich, im allgemeinen’, töre oqša- (oşqa-) ‘pflegen, an etwas gewöhnt sein’, töre tut-; 2) ‘Gesetz’, (Christus bizni) töresine bütün etsin ‘möge Christus uns für sein Gesetz (d. h. die christliche Lehre) bereit machen’ (Grønbech 1942: 251). Tora 29r/9, 29r/10 (Drimba 2000: 72); tourada 31r/2 (Drimba 2000: 75); [Toura > Tøræ] 35v/13 (Drimba 2000: 81); tórægæ 66r/18 (Drimba 2000: 128); tøreníñ 70v/14 (Drimba 2000: 132); tóræfínæ 76r/18 (Drimba 2000: 139). ET. törö ‘sözlü yasa, yasa, kanun, töre, tören’ (METY 2012: 323). törö/törü ‘kanun, merasim, hükûmet, akide’ = Skr. dharma ‘mana, tasavvur’ (Gabain 2000: 301). törö ‘yasa, öğreti’ (HUAS 2014: 154). törö ‘yasa, öğreti, akide, merasim’ (ABH 2013: 230). törö ‘töre, yasa’ (Yen) (UKY 2011: 105; YKI 2013: 509). törö ‘yasa’ (Aydın 2012: 183). törü ‘töre; kaide, usul’ (HUAS 1941: 117). törü 1) ‘tören, merasim’, törü qıl- ‘cenaze töreni düzenlemek’; 2) ‘töre, gelenek, adet’ (Hsüan-X 1975: 182). törö ‘yasa, öğreti, akide, merasim’ (AY-III 1991: 116). törü ‘töre, kanun’ (ETŞ 1992: 460). törü ‘töre, kanun, kaide, usûl’ (Üİ 1998: 188). törü; TWYRW ‘kurumlar, alışkanlıklar, gelenekler, yasa, kamu düzeni’ (İKPÖ 1998: 224). törü ‘закон, обычное право’ (TEƏ 2008: 327). törü ‘1. toplumsal yasalar bütünü, töre; 2. tören, merasim’ (KUKY 2009: 299, 301, 533). törü ‘kural, yasa, (dinî) tören’ (AY-YK 2012: 263). krş. törüçi ‘muallim’ (Gabain 2000: 301). törülüg ‘yasalı, öğretili, töreli, yasal’ (AY-III 1991: 116). törülüg ‘nizamlı, kanuna uygun’, törülüg törü ‘törelere töresi, en üstün töre’ (ETŞ 1992: 461). törü-lüg ‘kaideli, kanunlu’ (Üİ 1998: 188). törülüg ‘kanunî’ (Gabain 2000: 301). törölüg ‘yasalı, öğretili, töreli’ (ABH 2013: 230). törön ‘tören’ (Aydın 2012: 183). törüsüz ‘kanunsuz’ (Gabain 2000: 301). OT. törü ‘töre, kanun, nizam’ (KB: 462). törü ‘düzen, nizam, görenek, âdet’ (DLT-Atalay 2006: IV-647). krş. törüsüzlük ‘nizamsızlık’ (KB: 463). Hrz-T. döre ‘töre’, kulluk töresi ‘din’ (ME 1993: 116, 150). töre ‘usûl, gelenek’ (ME 1993: 190). töre ‘töre, adet, gelenek’ (KE 1997: 644). töre ‘töre, adet’ (NF 1998: 431). törä ‘yasa, âdet’ (KurT 2002: 273). M-KıpT. dürä ‘kanun, töre’ (KİLE 1931: 37). töre ‘1) kadınların aybaşı; 2) örf, adet’, töre kör- (İMS 1992: 609).

2357. töre-:doğmak, dünyaya gelmek.

töredi tǫredi CC-A 76b/15

töredin tǫradin CC-A 72b/7

töredi tǫradí CC-A 76b/3

Töreding ‘generavisti’ (Kuun 1880: 289). tǫpǎ (v) ‘geboren werden (gebären?)’, tǫpǎdí, tǫpǎdín, tǫpǎtǎcí (Radloff 1887: 53). töre- ‘erschaffen werden, geboren werden’, qyz anadan. töredi ‘er wurde von der Jungfrau Mutter geboren’ (Grønbech 1942: 251). tǫrǎdin 72r/4 (Drimba 2000: 135); tǫrǎdí 76r/3, tǫredi 76r/14 (Drimba 2000: 139);. ET. tǫrǎ- ‘рождаться’ (TEƏ 2008: 327). tǫri- ‘türemek, yaratılmak’ (KUKY 2009: 406, 533). tǫrǫ- ‘yaratılmak’ (METY 2012: 323; Aydın 2012: 183). tǫrǫ- ‘yaratılmak’ (Yen) (YKI 2013: 509). tǫr(ü)- ‘türemek, doğmak, meydana gelmek, oluşmak’ = Skr. – udbhâva (AY-III 1991: 116). tǫrǫ- ‘türemek’ (ETŞ 1992: 460). tǫrǫ-; TWYRW- ‘yaratılmak, biçimlenmek, teşekkül etmek’ (İKPÖ 1998: 224). tǫrǫ- ‘türemek, husule gelmek’ (Gabain 2000: 301). tǫrǫ- ‘türemek, doğmak, meydana gelmek, oluşmak’ (ABH 2013: 230). krş. tǫrçi- ‘türemek, meydana gelmek’ (Gabain 2000: 301). tǫrǫme ‘türemek’ (ETŞ 1992: 461). OT. tǫri- ‘yaratılmak, türemek’ (KB: 463). tǫrǫ- ‘yaratılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-647). krş. tǫrütügli ‘yaratan, yaratıcı’ (TKT 2004: 687). Hrzt-T. töre- ‘türemek’ (KE 1997: 644). M-Kıpt. tǫrǎ- → tǫrǎdí ‘ağaç dikti’ (KİLE 1931: 110). krş. tǫrekü ‘to be born’ (RH 2000: 102).

2358. törele-: yargılamak.

törelermen tǫrǎlrmē CC-İ 16b/23

töreledim tǫrǎlá?dím CC-İ 16b/24

işa. f. Törelermen ‘judico’ (Kuun 1880: 289). törele- ‘richten, ein Urteil fällen’ (Grønbech 1942: 251). tǫrǎlrmē 16r/23, tǫrǎlǎdím 16r/24 (Drimba 2000: 55). OT. Hrzt-T. krş. dörelen- ‘töreye uymak’ (ME 1993: 116).

2359. töreteçi: doğuran.

töreteçi tǫrǎtǎcí CC-A 76b/15

Töretäçi ‘generator’ (Kuun 1880: 289). *işa. f.* töretteçi (töretteçi jǎnla tuvdy ‘der Erzeuger wurde aufs Neue geboren’) (Grønbech 1942: 113); töret- ‘erschaffen’, töret(t)eçi (< töretdeçi) ‘Erschaffer’ (Grønbech 1942: 251). tǫrǎtǎcí 76r/14 (Drimba

2000: 139). törät- ‘создавать’ (TEƏ 2008: 327). törüt- ‘meydana getirmek, türetmek’ (Gabain 2000: 301). törüt- ‘yaratmak, meydana getirmek’ (ETŞ 1992: 461). törüt- ‘yaratmak, vücuda getirmek’ (IB: 61). törüt- ‘yaratmak, meydana getirmek, ortaya çıkarmak’ (Mir) (YKI 2013: 509). OT. törütteçi ‘yaratan, yaratıcı’ (TKT 2004: 687). krş. törüt- ‘yaratmak’ (KB: 463; AH: törüt). törüt- ‘1. yaratmak, var etmek; 2. tamamlamak, gerçekleştirmek’, törütgen ‘yaratan, yaratıcı, Rab’ (TKT 2004: 687). törüt- ‘yaratmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-647). türüt- ‘yaratmak; (Oğuzca) bir şey takdir veya ıslah edilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-676). törütmek ‘yaratılış, yaratma’ (TKT 2004: 687). törütmüş ‘yaratılmış’ (TKT 2004: 687). törütül- ‘yaratılmak’ (KB: 464; TKT 2004: 687). Hrz-T. törädäçi/törüdäçi/törütäçi ‘yaratıcı’ (KurT 2002: 273). krş. dörüdül- ‘yaratılmak’ (ME 1993: 116). dörüt- ‘yaratmak’ (ME 1993: 116). düret- ‘türetmek’ (ME 1993: 117). törüt- ‘türetmek’ (KE 1997: 644). törüt- ‘türetmek’ (ME 1993: 190). törüt- ‘yaratmak’ (NF 1998: 432). törüt- ‘türetmek, yaratmak’ (KurT 2002: 273). türütken ‘(Tanrı atlarından) yoktan var eden’ (İML 1988: 78).

2360. törkül: kare.

törkül Toꝛchul CC-İ 38a/3

Torchul ‘quadratus’ ~ *osm.* دورت كوشه (Kuun 1880: 288). töptrkýl ‘viereckig’ (Radloff 1887: 53). törkül ‘viereckig’ (Grønbech 1942: 251). Torchul 37v/3 (Drimba 2000: 84).

2361. tört: dört; *krş.* dört.

tört tört CC-A 63b/8

tört tørt CC-A 64a/18

töpt ‘vier’ (Radloff 1887: 53). tört ‘vier’ (Grønbech 1942: 251). tørt 63r/8 (Drimba 2000: 121); tørt 63v/18 (Drimba 2000: 122).

2362. törtünçi: dördüncü; *krş.* törttünçi.

törtünçi Toꝛtuşı CC-İ 38b/16

işā. f. töptýнчи ‘der Vierte’ (Radloff 1887: 53). törtünçi ‘der vierte; viertens’, törtünçi ülüş ‘Viertel’ (Grønbech 1942: 251). Tortuşı 38r/16 (Drimba 2000: 85). ET. törtünç ‘dördüncü’ (Hsüan-X 1975: 182; AY-III 1991: 116; Üİ 1998: 188; KUKY 2009: 322, 533; UKY 2011: 105; METY 2012: 323; Aydın 2012: 183). OT. törtünç/törtünç/törtünçi ‘dördüncü’ (KB: 462). törtünç ‘sayıda, dördüncü’ (DLT-Atalay 2006: IV-646). *krş.*

törtülenç/törtlenç ‘dördüncü’ (AH: LXIV). Hrз-T. törtinç/törtinçi/törtünçü ‘dördüncü’ (NF 1998: 431, 432). törtünç: törtünçü’nün kısaltmış şeklidir (İML 1988: 75). törtünç/törtünçi ‘dördüncü’ (KE 1997: 645). M-KıpT. dördinci ‘dördüncü’ (KMES 1994: 250). dördinci ‘dördüncü, değiştiren’ (KF 2006: 98). dördünci ‘dördüncü’ (GT 1989: 294). dördünçi ‘dördüncü’ (KFLT 1989: 973). Çağ. törtünçi ‘dördüncü’ (MK 1993: 557).

2363. törttünçi: dördüncü; *krş.* törtünçi.

törttünçi torttwnɛi CC-A 63b/10

işa. f. törtўнчи ‘der Vierte’ (Radloff 1887: 53). torttwnçi 63r/10 (Drimba 2000: 121).

2364. tös: göğüs, bağır.

tös Tos CC-İ 48b/5

Tos ‘pectus’ (Kuun 1880: 288). tōm ‘Brust’ (Radloff 1887: 53). tōš ‘Brust; Herzgrube’ (Grønbech 1942: 251). Tos 48r/5 (Drimba 2000: 98). ET. döş, göğüs’ (ETŞ 1992: 461). OT. *krş.* tösle- ‘döşe, göğse vurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-648). töslet- ‘döşüne vurdurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-648). Hrз-T. tös ‘döş (göğsün ortası yahut üst tarafı)’, tösbağı ‘göğüs bağı’ (İML 1988: 75). M-KıpT. döş ‘göğüs’ (KH 2002: 121; (KMT 2002: 103). tös ‘göğüs ve arka’ (KİLE 1931: 106). tös ‘döş’ (BV 1986: 317).

2365. tös-: düşmek.

tösdi tøjdi CC-A 62a/13

~~tøjdi~~ CC-A 61v/14

tösdi tøjtdi CC-A 62a/15

Tösdi ‘passus est’, tostdi ‘cruciavit’ (Kuun 1880: 289). <tøjtdi> 61v/14, tøjtdi 61v/15 (Drimba 2000: 118); tøjdi 63v/4 (Drimba 2000: 122).

2366. tösək: döşək.

tösək Toɟiac CC-İ 43b/25

tösək Toɟiac CC-İ 51a/32

tösək Toɟac CC-İ 52b/23

tösəkning Tosacnig CC-İ 52b/25

tösək toɟak CC-A 58b/11

Tosiac ‘stratum; lectus’, tosacning ayagi ‘pes lecti’ (Kuun 1880: 288). töşäk ‘Matratze’, CC-İ 52b/25 töşekning → *işa. f.* тозақның аяғы (Radloff 1887: 53). töşek ‘Schlaflilz der Nomaden; Bett, Matratze’, töşekniñ aяы ‘Nachtisch’ (Grønbech 1942: 251). Toñiac 43r/25 (Drimba 2000: 91); Toñiac 50v/32 102); Toñac 52r/23 (Drimba 2000: 104); Tosacnig 52r/25 (Drimba 2000: 104); toñæk 58r/11 (Drimba 2000: 113). ET. töşek ‘döşek, yatak, minder’ (AY-III 1991: 116). töşäk ‘yatak, döşek’ (Gabain 2000: 302; ABH 2013: 232). krş. töşe- ‘döşemek, sermek, yaymak’ (AY-III 1991: 116). töşen- ‘döşenmek; kullanmak’ (Mayt: 483). OT. töşek ‘döşek, yatak’ (KB: 464). töşek ‘döşek, yatak, beşik’, töşek kat- ‘cinsel iliskide bulunmak’ (TKT 2004: 687, 688). töşek ‘döşek’ (DLT-Atalay 2006: IV-647). krş. töşe- ‘döşemek’ (KB: 464; DLT-Atalay 2006: IV-647). töşekçi ‘döşekçi’ (KB: 464). töşekliğ ‘döşeli, döşenmiş’ (DLT-Atalay 2006: IV-647). töşekliğ ‘döşekli, döşek sahibi’ (DLT-Atalay 2006: IV-647). töşeklik ‘döşeklik, döşek ve benzeri şeyleri yapmak üzere hazırlanıp ayrılmış olan’, töşeklik barçın ‘döşeklik ipek kumaş’ (DLT-Atalay 2006: IV-647). töşel- ‘döşenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-647). töşen- ‘döşenmek’ (KB: 464). töşen- ‘döşenmek, kendi kendine döşemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-648). töşet- ‘döşetmek’ (KB: 464; DLT-Atalay 2006: IV-648). Hrz-T. döşek ‘döşek’ (ME 1993: 116). töşek ‘döşek’ (İML 1988: 75; ME 1993: 190). töşek ‘yatak, döşek’ (KE 1997: 646; NF 1998: 432; MM 2008: 264). töşäk ‘döşek; halı’ (KurT 2002: 274). krş. döşe- ‘döşemek’ (ME 1993: 116). döşemek ‘yaymak, sermek’ (İML 1988: 28). töşe- ‘döşemek, yaymak, düzenlemek’ (KE 1997: 645). töşä- ‘döşemek’ (KurT 2002: 273). töşekçi ‘döşekçi’ (İML 1988: 75). töşegli ‘döşeli, döşenmiş’ (NF 1998: 432). töşen- ‘döşenmek, yayılmak; süslenmek, bezemek’ (KE 1997: 646). töşengü ‘minder’ (İML 1988: 75). AO-KıpT. krş. döşelik ‘döşeklik’ (AO 1996: 211). M-KıpT. döşek ‘yatak’ (KFLT 1989: 973). döşek ‘nikah, evlenmek’ (KFLT 1989: 973). döşek ‘bed, bedding, mattress’ (RH 2000: 277). döşek ‘döşek, yatak’ (KF 2006: 98). töşäk ‘döşek, yatak’ (KİLE 1931: 107). töşek ‘döşek’ (KK 1999: 126; KMT 2002: 147; (DM 2003: 116). töşek ‘mattress’ (RH 2000: 145). krş. döşemek ‘yaymak, sermek’ (GT 1989: 294). döşe- ‘döşemek, yaymak’ (KMES 1994: 251). döşe- ‘döşemek’ (KF 2006: 98). döşen- ‘kullanmak; sermek, yaymak’ (GT 1989: 294). döşen- ‘döşenmek, yayılmak’ (KMES 1994: 251). töşä- ‘rozpościerać, zasłać’ (Bulg-M 1954: 76). töşe- ‘döşemek, yaymak’ (İMS 1992: 609). töşe- ‘döşemek’ (KK 1999: 126; KMT 2002: 147). töşegü = Ar. al-zillî ‘carpet’ (RH 2000: 145). töşen- ‘döşenmek, yayılmak’ (İMS 1992: 609). töşen- ‘döşenmek’ (KK 1999: 126). töşet- ‘döşetmek, yaydırmak’

(İMS 1992: 609). Çağ. krş. tōşe- ‘döşemek’ (MK 1993: 557). tōşel- ‘döşenmek’ (MK 1993: 557).

2367. töve: *bkz.* töve.

töve tova CC-A 60b/30
Tove ‘camelus’ (Kuun 1880: 288). töve ‘Kamel’ (Grønbech 1942: 251). tova 60r/29 (Drimba 2000: 116). ET. tebe ‘deve’ (IB: 60). teve → egri teve ‘tek hörgüçlü deve’ (Aydın 2012: 161, 181). teve → egri teve ‘deve’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 508). tābā/tāwā (Gabain 2000: 299). tebi ‘deve’ (KUKY 2009: 218, 531). teve ‘deve’ (ETŞ 1992: 448; METY 2012: 322). OT. deve/teve/tiwi ‘deve’ (DLT-Atalay 2006: IV-165, 608, 628). devey/téwi/tevey/tewey ‘deve (Oğuzlar ve onlara uyanlarca) (DLT-Atalay 2006: IV-166, 608, 609). te/éwe ‘deve’, tewe yüi ‘deve yünü, yapağı’, koy tewe ‘kurban edilecek koyun ve deve’ (TKT 2004: 480, 676). tiwe ‘deve’ (KB: 454). Hrz-T. tëve ‘deve’ (ME 1993: 186). tew/ve ‘deve’ (KE 1997: 629). tewe ‘deve’ (NF 1998: 424). tewä ‘deve’ (KurT 2002: 264). tive ‘deve’ (İML 1988: 73). krş. teveçi ‘deveci’ (İML 1988: 72). teweçi ‘deveci’ (KE 1997: 629). teweçi ‘deve güden çoban’ (NF 1998: 424). tewelig ‘deve sahibi’ (NF 1998: 424). M-KıpT. deve ‘deve’ (GT 1989: 288; KFLT 1989: 969; KK 1999: 107). deve ‘deve’, deve kuşu ‘deve kuşu’ (DM 2003: 81). dävā ‘deve’, dävā balıq ‘delfin isminde büyük balık’, dävā quş ‘deve kuşu’ (KİLE 1931: 34). deve = Ar. al-jamal ‘camels’ (RH 2000: 166). ɬava ‘deve’ (KFLT 1989: 1071). teve = Ar. al-jamal ‘camel’ (RH 2000: 217). teve ‘erkek deve’ (KMT 2002: 145). tife ‘deve’, seniyye tife ‘beş yaşındaki deve’ (İMS 1992: 590, 606). tiwe ‘deve’ (BV 1986: 313). tüye ‘deve’ (TK 2008: 337). krş. devekuş ‘devekuşu’ (KK 1999: 107). tevelü ‘devesi olan’ (KMT 2002: 145). tevesiz ‘devesi olmayan’ (KMT 2002: 145). Çağ. tive ‘deve’, tive kuşu ‘deve kuşu’ (MK 1993: 556). Moğ. temege ‘camel’ (Schwarz 2001: 2).

2368. töve: deve; *krş.* töve.

töve Toua CC-İ 55a/10
Toua ‘camelus’ (Kuun 1880: 287). rōä ‘Kameel’ (Radloff 1887: 53). töve ‘deve’ (Grønbech 1942: 252). Toua 54v/10 (Drimba 2000: 107).

2369. tövlük: kör.

tövlük Touluc CC-İ 50b/6

tövlük ‘blind’ (Grønbech 1942: 252). Touluc 50r/6 (Drimba 2000: 101). OT. M-KıpT.
tevlük ‘kör’ (KMT 2002: 145).

2370. töz-: ızdırıp çekmek; dayanmak, katlanmak.

tözdi	tøfdı	CC-A 64a/4
tözdüm	toxđum	CC-İ 10b/8, 26b/18
tözdün	toxđun	CC-İ 27a/13
tözer	tøfer	CC-A 62b/30
tözermen	toxařmẽ	CC-İ 10b/7, 26b/17, 27a/12
tözgıl	toxgıl	CC-İ 10b/9, 26b/19, 27a/14
tözme	tøfme	CC-A 62b/35, 63b/39
tözmek	toxmac	CC-İ 27a/15
tözmese	tofmeşe	CC-A 63b/40
tözmey	øf ey	CC-A 72a/24

Toxarmen ‘duro’, toxgil *emir şekli* (Kuun 1880: 288). töz (тоз?) (v) ‘warten, dauern, aushalten, dulden’, tözäpřmān, töздүм, tözgıl, tözmāk, tözäp, tözmā, tözmācā, tözmāi (Radloff 1887: 53). töz- ‘leiden; Leiden ertragen, es aushalten’, köm (köp?) tözdi ‘er litt viel’, (ol sayyt) neden Christus tözdi ‘die Geräte, mittels deren Christus gemartert wurde’, tözmej jer-tinči titredi ‘die Welt erzitterte, es nicht ertragen könnend’, tözmek (Grønbech 1942: 252). Toxarmẽ 10r/7, Toxdum 10r/8, Toxgıl 10r/9 (Drimba 2000: 48); Toxarmẽ 26r/17, Toxdum 26r/18, Toxgıl 26r/19 (Drimba 2000: 69); Toxarmẽ 26v/12, Toxdum 26v/13, Toxgıl 26v/14, Toxmac 26v/15 (Drimba 2000: 69); tøfer 62r/30 (Drimba 2000: 120); tøfme 62r/35 (Drimba 2000: 120); tøfme 63r/39, tofmeře 63r/40 (Drimba 2000: 122); tøfmey 71v/12 (Drimba 2000: 134). OT. Hrz-T. töz- ‘dayanmak, tahammül etmek’ (KE 1997: 646). töz- ‘dayanmak, tahammül etmek’ (NF 1998: 432). M-KıpT. döz- ‘sabretmek’ (KMT 2002: 103). töz- ‘dayanmak, katlanmak’ (MG 1984: 265). töz- ‘dayanmak, sabretmek, katlanmak’ (KH 2002: 142). Çağ. töz- ‘sabretmek’ (MK 1993: 557).

2371. tözdeş: özdeş.

tözdeş tøzdes CC-A 75a/5

tözdes ‘ejusdem substantiae’ (Kuun 1880: 289). тўздәш ‘gleich’ (Radloff 1887: 57). tözdeš ‘wesensgleich’ (Grønbech 1942: 252). tōzdes 74v/5 (Drimba 2000: 138). ET. krş. tōs/tōz ‘töz, kök, temel, esas’ (ETŞ 1992: 461). tōs/tōz ‘damar, unsur’ (Gabain 2000: 302). tōsker- ‘aslına kavuşmak’ (ETŞ 1992: 461). töz ‘asıl, esas, öz, temel’ (HUAS 1941: 117). töz ‘asıl, sebep, soy’ (Mayt: 483). töz ‘ana, esas, temel; doğa, yaratılış; öz, cevher’ = Skr. -bhâva, svabhâva (AY-III 1991: 116). töz; TWYZ ‘kök, köken’ (İKPÖ 1998: 225). töz ‘kök, unsur, cevher, tabiat’ (Üİ 1998: 188). tözgerinçsiz ‘esasına/aslına varıl(a)maz’ (AY-III 1991: 116). tözkerinçsiz ‘aslına erilmeyen’ (ETŞ 1992: 462). tözkärinçsiz ‘bilinemez, temelsiz’ (Gabain 2000: 49). tözlüg ‘asıllı; ...sebebi ile, -den dolayı’ (Mayt: 483). tözöm/tözün ‘asıl’ (Gabain 2000: 302). töz-süz ‘köksüz’ (Üİ 1998: 188). tözü ‘tamamıyla, bütünüyle, hep, hepten, tümünden’ (AY-III 1991: 116). tözü ‘hepsi, bütünü’ (ETŞ 1992: 462). tözügü ‘tamamıyla, būs bütün’ (ETŞ 1992: 462). tözün ‘soylu, asıl’ (Hsüan-X 1975: 182; AY-III 1991: 116; AY-YK 2012: 263). töz-ün ‘asıl’ (Üİ 1998: 189). tözün ‘asıl, soylu’ (Mayt: 483). tözün ‘asıl, aziz’ (ABH 2013: 232). OT. töz ‘asıl, kök, soy, sop’ (KB: 464). krş. tözi/tözü ‘bütün, hepsi’ (AH: LXV). tözü ‘bütün, hep, tamam’ (KB: 465). Hrз-T. tözi ‘hepsi’ (KE 1997: 646).

2372. tözlik: öz, mahiyet.

tözlük tōzlikū CC-A 71a/21

Tözlük ‘substantia’ (Kuun 1880: 289). *iş.a. f.* tōzlyk ‘Ausdauer’, tōzlikū (Radloff 1887: 53). tözlük ‘Wesen, Eigenart’ (Grønbech 1942: 252). tōzlikū 70v/11 (Drimba 2000: 132). ET. tözilig/tözlüg ‘köklü, esash, temelli’ (ETŞ 1992: 462). tözlüg ‘esash, temelli, ‘tözlü’ ‘ = Skr. –âtma (AY-III 1991: 116). töz-lüg ‘köklü, cevherli’ (Üİ 1998: 188). tözlüg/tözlüg ‘köklü, temelli’ (AY-YK 2012: 263).

2373. tözmilük: sabırlı.

tözmilük tōzmluc CC-A 62b/35

Tözmälük ‘martyrium’, tösmiluc (Kuun 1880: 289). *iş.a. f.* tōzmyly ‘Ausdauer’ (Radloff 1887: 53). *iş.a. f.* tözmelüx ‘Leiden’ (Grønbech 1942: 252). tōzmluc<h> 62r/35 (Drimba 2000: 120).

2374. tözümlü: sabırlı.

tözümlü Toxūlu CC-İ 50a/13

Tozûmlu *yani* tozumlu chisi ‘vir pacificus’ (Kuun 1880: 288). tözýmly ‘Ausdauer’ (Radloff 1887: 53). tözümlü ‘geduldig, ausdauernd’, tözümlü kişi (Grønbech 1942: 252). Toxûlu 49v/13 (Drimba 2000: 100).

2375. tözümlük: sabır.

tözümlük tözvmlvk CC-A 66b/17

Tözümlük ‘martyrium’ (Kuun 1880: 289). tözýmlyk ‘Geduld’ (Radloff 1887: 53). tözümlük ‘Geduld’ (Grønbech 1942: 252). tözvmlvk 66r/17 (Drimba 2000: 128).

2376. trapez: ziyafet, şölen.

trapez trapef CC-A 83a/11

Trapez ‘mensa’ ~ *yun.* τράπεζα (Kuun 1880: 290). trāpāz ‘Tisch’ (Radloff 1887: 57). trapes ‘Tisch’ (Grønbech 1942: 252). trapef 82v/11 (Drimba 2000: 144).

2377. tuç: tunç.

tuç tuε CC-A 66a/33

tuç ‘Bronze’ (Grønbech 1942: 253). (Drimba 2000: 116).

2378. tuğan: doğan.

tuğan tugan CC-A 75a/3, 76b/18

tuğanı tuganı CC-A 69b/39

Tugan ‘proles; generatus’ (Kuun 1880: 289). туған ‘Laden’ (Radloff 1887: 55). tuyan ‘Laden, Bude’ (Grønbech 1942: 253). tugani 69r/23 (Drimba 2000: 130); tugan 74v/3 (Drimba 2000: 138); tugan 76r/17 (Drimba 2000: 139). ET. tugan: kişi adı (Yen, Kır) (YKI 2013: 509). Krh-T. Toghan Khan: Karahanlı Ahmad b. Hārūn ya da Bughrā Khān’ın adı (Bosworth 2001: 311).

2379. tul: dul.

tul tul CC-A 81b/10

Tûl hatû (hatun) ‘vidua’ (Kuun 1880: 290). тул ‘Wittwe’, тул катун (Radloff 1887: 55). tul ‘Wittwe’, tul xatun (Grønbech 1942: 253). tul 81r/10 (Drimba 2000: 141). ET. tul ‘dul’ (Gabain 2000: 302). tul ‘вдова’ (TEĞ 2008: 327). tul ‘dul’ (Yen, Kır) (YKI 2013: 509). OT. tul ‘dul’ (KB: 465). tul ‘dul’, tul tugsak ‘dul kadın’ (DLT-Atalay 2006: IV-650). krş. tulsak ‘dul kadın’ (KB: 466). Hrzs-T. dul ‘dul’ (ME 1993: 116). tul ‘dul kadın’

(İML 1988: 76). tul ‘dul’ (ME 1993: 190; KE 1997: 647; NF 1998: 432; KurT 2002: 274). AO-Kıpt. tul ‘dul’ (AO 1996: 237). M-Kıpt. tul → tul epçi ‘dul kadın’ (KMT 2002: 148).

2380. tulkma: kütük.

tulkma tulkma CC-A 82b/21

Tulkma ‘lignum non fiscum’ (Kuun 1880: 290). тулкма ‘ein ganzes’ (Radloff 1887: 56). tulqma ‘Holzstück vor dem Aufsägen’ (Grønbech 1942: 253). tulkma 82r/20 (Drimba 2000: 143).

2381. tulum: saç örgüsü.

tulum tulum CC-A 59a/3

тулум ‘Zopf’ (Radloff 1887: 56). tulum ‘Haarzopf’ (Grønbech 1942: 253). tulum 58v/3 (Drimba 2000: 114). OT. Hrz-T. tulum ‘tulum, yiyecek ve içeceğin korunması için konulan kap’ (KE 1997: 647). M-Kıpt. tulum ‘tulum’ (KH 2002: 142). tulum ‘saç örgüsü’ (KMT 2002: 148; (DM 2003: 116).

2382. tumak: kör, küt.

tumak tumak CC-A 58a/30

Tumak ‘obtus’ (Kuun 1880: 290). *iş.a. f.* тымак ‘Wintermütze mit Ohrenklappen’ (Radloff 1887: 56). tumaq ‘stumpf’ (Grønbech 1942: 253). tumak 57v/30 (Drimba 2000: 113).

2383. tuman: tuman betli ‘karanlık yüzlü’.

tuman tuman CC-A 82a/29

туман ‘Nebel’, туман бәрли ‘von düsterem Antlitze’ (Radloff 1887: 56). tuman ‘Nebel; nebelicht, finster’, tuman betli ‘mit finsterer Miene’ (Grønbech 1942: 253). tuman 81v/29 (Drimba 2000: 143). tuman betli = *Alm.* vinster antlicz. O-Alm. vinster ‘dunkel, dunkelheit, verfinsterung, finsternis’ bkz. ET. tuman ‘duman’ (Gabain 2000: 302). tuman ‘duman, sis’ (IB: 61; ABH 2013: 231). tuman ‘duman, sis’ (Mir) (YKI 2013: 509). krş. tumanlıg ‘dumanlı’ (ETŞ 1992: 463). OT. tuman ‘duman, sis’ (KB: 466; DLT-Atalay 2006: IV-651). Hrz-T. duman ‘duman’ (KE 1997: 173). M-Kıpt. tuman ‘duman’ (KİLE 1931: 107). tuman ‘duman’ (KK 1999: 126; (KMT 2002: 148; (DM 2003: 116). tuman ‘fog, mist’ (RH 2000: 102, 141).

2384. tumışmış: huysuz.

tumışmış Tumismis CC-İ 50b/23

Tumismis 'iniquus' (Kuun 1880: 290). tумыш- 'mürrisch, unwirsch sein', tумыšmyš 'mürrisch' (Grønbech 1942: 253). Tumismis 50r/23 (Drimba 2000: 101).

2385. tumov̇: nezle.

tumov̇ Tumov̇ CC-A 58b/14

Tuma 'mucus narium' (Kuun 1880: 290); tumov 'Schnupfen' (Grønbech 1942: 253). OT. M-KıpT. tumlı 'soğuk' (KİLE 1931: 36). ʈulmı 'cold' (RH 2000: 123, 140).

2386. tunah:rehin.

tunah tunah CC-İ 38b/11

işa. f. – *anl. f.* тугушак 'Pfand' (Radloff 1887: 56). tunax 'Pfand, Unterpfand' (Grønbech 1942: 254). tunax 38r/11 (Drimba 2000: 84).

2387. tuṇa-: bildirmek.

tuṇarmen̄ tuṇarmē CC-A 59a/6

işa. f. – *anl. f.* Cungarmen 'mando' (Kuun 1880: 269). *işa. f.* – *anl. f.* кўн 'schicken', кўнәрмән (Radloff 1887: 35). tuṇa- 'kundgeben' (Grønbech 1942: 254). tuṇarmē 58v/6 (Drimba 2000: 114).

2388. tuṇlık:?

tuṇlık tuṇlık CC-A 60b/34

tuṇlik 60r/33 (Drimba 2000: 116).

2389. tuṇo ʋul: bildirme.

tuṇo ʋul Tuṇoul CC-A 59b/7

işa. f. – *anl. f.* кўн 'schicken', кўнғән әр 'Gesandter' (Radloff 1887: 35). tuṇovul 'Kundgebung' (Grønbech 1942: 254). Tuṇoul 58v/7 (Drimba 2000:).

2390. tur- I: durmak; ayağa kalkmak, yükselmek.

tur tur CC-İ 27b/3, CC-A 64b/30

tur	tuş	CC-İ 30a/3
tururmen ⁿ	tuřuřmẽ	CC-İ 17b/11
turumen ⁿ	turumẽ	CC-İ 27b/1, 28b/9, 30a/1
tururumen ⁿ	tururumẽ	CC-A 58b/36
turdun	turdun	CC-İ 17b/12, 28b/10
turdu	turdu	CC-A 62b/4
turgıl	tuşgıl	CC-İ 17b/13
turarmen ⁿ	turarmẽ	CC-İ 27a/19
turdun	turdun	CC-İ 27a/20
turgıl	tuşgıl	CC-İ 28b/11, 27a/21
turdum	turdum	CC-İ 30a/2
turur	turur	CC-A 62a/17
turalım	turalım	CC-A 69b/30
turıp	turıp	CC-A 70a/29
turup	turup	CC-A 60b/23
turdı	turdı	CC-A 72a/18

Turarmen ‘surgo’, turumen ‘sto’, tur *emir şekli*, CC-İ 17b/11 *anl. f.* → turumen ‘sum’, turgıl *emir şekli*, utru turdi ‘assurexit’, Turmak ‘statio’ (Kuun 1880: 290). *anl. f.* тип (v) ‘wohnen, leben, sein’, турумән, турдум, турбыл, турмак, турур, турду, туралым, турбанымдан (Radloff 1887: 55). tur- *Als Hauptverb* 1) ‘stehen’, Christus turur atasyny sa-qolynda ‘Christus steht zur Rechten seines Vaters’; 2) ‘stehen bleiben, verbleiben’, turdu ol öv üstünde ‘(der Stern) blieb über dem Hause stehen aufstehen, sich erheben’, *Idiotismen* tek tur- ‘schweigen’, ujaχ tur ‘wachen’, utru tur- ‘höflich entgegentreten’, turmaq ‘Stehen; Aufstehen’ (Grønbech 1942: 254). Tururmẽ 17r/11, Turdun 17r/12, Turgıl 17r/13 (Drimba 2000: 56); Turarmẽ 26v/19, Turdun 26v/20, Turgıl 26v/21 (Drimba 2000: 69); Turumẽ 27r/1, Turdun 27r/2, Tur 27r/3 (Drimba 2000: 70); turumẽ 28v/9, turdun 28v/10, turgıl 28v/11 (Drimba 2000: 71); turumẽ 29v/1, turdum 29v/2, tur 29v/3 (Drimba 2000: 73); turrumẽ 58r/36 (Drimba 2000: 114); turup 60r/22 (Drimba 2000: 116); turur 61v/17 (Drimba 2000: 118); turdu 62r/4 (Drimba 2000: 119); tur 64r/29, turmak 64r/29 (Drimba 2000: 123); turalım 69r/18 (Drimba 2000: 130); tu[ri > u]p 69v/15 (Drimba 2000: 131); turdı 71v/9 (Drimba 2000: 134). ET. tr-/tur- ‘durmak, kalkmak, ayakta durmak’ (Gabain 2000: 302). tur- ‘durmak’ (HUAS 1941: 118). tur- ‘1) kalkmak, durmak; 2) olmak, bulunmak; 3) ayağa kalkmak; 4) devamlılık gösteren tasvirî fiil’ (Hsüan-X 1975: 183). tur- ‘durmak, kalkmak; sürmek,

devam etmek; olmak, bulunmak' (AY-III 1991: 117). tur- 'durmak, kalmak' (ETŞ 1992: 464). tur-; TWR- 'durmak, ayakta olmak, ayağa kalkmak, çıkmak, oturmak, kalkmak' (İKPÖ 1998: 225). tur- 'durmak, kalkmak, çıkmak' (Üİ 1998: 189). tur- 'kalkmak, yükselmek; durmak, kalkmak' (IB: 61). tur- 'стоять, находится' (TEЭ 2008: 327). tur- 'durmak, olmak, bulunmak; kalmak, sürmek' (HUAS 2014: 154). tur- '1. ayağa kalkmak; 2. bekçilik, muhafızlık yapmak, nöbet tutmak' (KUKY 2009: 336, 396, 533). tur- 'durmak' (METY 2012: 323). tur- 'ayağa kalkmak' (UKY 2011: 105; Aydın 2012: 184). tur- 'durmak, bulunmak; kalkmak' (AY-YK 2012: 264). tur- 'durmak; kalkmak; devam etmek, sürmek' (ABH 2013: 231). tur- 'kalkmak, yükselmek; durmak, kalmak' (Kır, Mir) (YKI 2013: 509). krş. turalıg 'mahlûk' (HUAS 1941: 118). turgak '1. konut; 2. gece bekçisi, muhafız', turgak başı 'gece bekçilerinin başı' (KUKY 2009: 242, 254, 281, 533). turgak 'gündüz devriyesi /nöbetçisi' (METY 2012: 323). N. Poppe kadim bir askerî terim olarak nitelendirdiği Moğolca *turɣaɣ* kelimesini Kutadgu Bilig ve Çağataycadaki varyantlarla karşılaştırmış, kelimeyi *turɣaq* 'night watch, sentry' < tur- 'to stand' + -*ɣaq/-qaq* şeklinde açıklamıştır. AT ve YCPS'deki kayıtlara yer vererek Moğolcadaki kelimenin Türkçe kökenli olduğunu kaydetmiştir. bkz. *turɣaɣ* (*turɣah*) 'guard', çokluk şekli → *turɣa'ud* (*turɣa'ud*), Alt-Tob. *qorčîn turɣas-ud* (*turɣaɣ-ud* kelimesinin hatalı yazımı); Kalm. *torɣūd* 'the Torgud': Kalmuk kavim adı (Poppe 1969: 515, 516; Poppe 1955: 41). turğın 'durgun, sakin' (ETŞ 1992: 464). turğınça 'derhal' (Gabain 2000: 302). turgu 'duracak, durma yeri' (AY-YK 2012: 264). turyur- 'yerleştirmek' (Hsüan-X 1975: 184). turğur- 'kurmak; ifâ (edâ) etmek; (his) beslemek' (Mayt: 484). turğur- 'yerleştirmek, durdurmak; yükseltmek; (duygu) beslemek' (AY-III 1991: 117). turğur- 'durdurmak, izhar etmek' (ETŞ 1992: 464). turyur-; TWrxwr- 'ayağa kaldırmak, kaldırmak, durdurmak' (İKPÖ 1998: 226). turgur- 'durdurmak, hâsıl etmek, uyandırmak' (Üİ 1998: 189). turğur- '(taş) dikmek, meydana getirmek, meydana gelmek, tahrik etmek, ayaklandırmak' (Gabain 2000: 302). turgur- 'kaldırmak' (IB: 61). turgur- '1. yaşatmak; 2. savaş sonunda düşmanı sağ bırakmak' (KUKY 2009: 351, 385, 533). turgur- 'öylece bırakmak' (UKY 2011: 105). turgur- 'bırakmak, (öylece) bırakmak, (ceza vermeksizin) affedip bırakmak' (METY 2012: 323). turgur- 'durdurmak' (AY-YK 2012: 264). turgur- 'yaratmak; yükseltmek; beslemek' (ABH 2013: 231). turgur- 'kaldırmak' (Mir) (YKI 2013: 509). turğurma- 'kaldırmamak, dururmamak' (Gabain 2000: 59). turğurmağ 'yerleştirme, durdurma; yükseltme; besleme' (AY-III 1991: 117). turıdmaqsız 'yorulmaksızın, yorulmadan' (ETŞ 1992: 465). turqar-/turqur- 'boyunca yürümek, uzun devam etmek' (Gabain 2000: 302).

turqaru ‘dâimâ, hep’ (Mayt: 484). turqaru ‘sürekli, devamlı, daimî’ (Hsüan-X 1975: 184). turqaru; TWRQ’RW118 ‘sürekli, durmadan’ (İKPÖ 1998: 226). turqaru/turqâru ‘daima’ (Gabain 2000: 302). turqan- ‘bulunduğu şekilde olmak, olduğu gibi görünmek’ (ETŞ 1992: 465). turqar- ‘durmamak, sürüp gitmek’ (ETŞ 1992: 465). turkuru ‘sürekli, devamlı, daima; boyuna, boylamasına’ (AY-III 1991: 117). turkuru ‘boyunca, boylamasına’ (ABH 2013: 232). turmış tigin: Turmış Tigin (ETŞ 1992: 465). turuğ ‘melce, sığınak’ (Mayt: 484). turuğ ‘duru, temiz’ (AY-III 1991: 117; ETŞ 1992: 465). turug ‘duru temiz’ (AY-YK 2012: 264). turul- ‘durulmak’ (ETŞ 1992: 465). turultur- ‘uysallaştırmak, ehlileştirmek, sakinleştirmek, yönlendirmek, önderlik etmek. ‘duruldurmak’ (AY-III 1991: 117). turum ‘durum, hal’ (Mayt: 485). turum ‘durum, hal’ (ETŞ 1992: 465). turut- ‘ayağa kaldırmak, diktirmek’ (UKY 2011: 105). OT. dur- ‘durmak’ (AH: XVII). tur- ‘durmak, kalkmak, yükselmek, ayakta durmak’ (KB: 466). *tur-* ‘1. durmak, kalmak, ayakta durmak; 2. oturulmak’, *berk tur-* ‘sebat etmek’, üstüvâr *tur-* ‘sebat etmek’, bitip şābit *tur-* ‘inancında sebat etmek’, irig *tur-* ‘katı ve acımasız olmak’, rāst *tur-* ‘doğru olmak, hakka yönelmek’, uqğan *tur-* ‘aklını kullanmak’ (TKT 2004: 275, 280, 410, 596, 705). hoş *tur-* ‘arınmak, temiz olmak’ (TKT 2004: 385). sıar *tur-* ‘uzak durmak, kaçınmak, sakınmak’ (TKT 2004: 620). tutaşı *tur-* ‘ısrar etmek, inat etmek’ (TKT 2004: 695). *tur-* ‘durmak, kalkmak’ (AH: LXV). *tur-* ‘durmak; çıkmak, yükselmek; ayakta durmak, kalkmak; zayıflamak’, *çik tur-* ‘aşık oyununda aşık yan yatınca çukur tarafı yukarı gelmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-152, 653, 654). krş. turğak ‘kapıcı, nöbetçi’ (KB: 469). turgu ‘durma, kalma’, turgu yér ‘duracak yer’ (DLT-Atalay 2006: I-16; DLT-Ercilasun 2014: 901). turğur- ‘durdurmak, esirgemek’ (KB: 469). turğur- ‘yapmak, inşa etmek’, turğurmuş ‘yapılmış, inşa edilmiş’ (TKT 2004: 691). turğur- ‘durdurmak; kaldırmak, dikmek, yapmak; -inşa etmek-, zayıflatmak, yordurmak, durgunlaştırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-655). turuğ ‘yer’ (KB: 469). turuğ ‘dağlarda sığınacak yer’ (DLT-Atalay 2006: IV-657). turuğlağ ‘durulan yer’ (KB: 469). turuğlağ ‘durulan, durulacak olan yer’ (DLT-Atalay 2006: IV-657). turugsa- ‘durmak istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-657). turuk ‘durmak; toplanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-657). turuq- ‘durdurulmak’ (TKT 2004: 691). turuk- ‘durmak; toplanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-657). turuklan- ‘durgun, argın saymak’ (DLT-Atalay 2006: IV-658). turuktur- ‘tutmak, yakalamak’ (TKT 2004: 691). turul- ‘usanmak, bıkmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-658). turun- ‘dayatmak, durup direnmek; arıklaşmak; duraklamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-658). turuş- ‘ayağa kalkışmak; duruşmak, karşı durmak’, turuşgan ‘daima karşı koyan’ (DLT-Atalay 2006: IV-658, 659). Hrz-T. dur- ‘oturmak,

ikâmet etmek' (ME 1993: 116). tur- I '(ayakta) durmak' (ME 1993: 190). tur- II 'kalkmak' (ME 1993: 190). tur- '1) durmak, bulunmak, beklemek; kalkmak; olmak; 2) yardımcı fiil a) bildirme (-dır/-dir ifade eder: isim+tur-; b) devamlılık bildirir: ger.+tur-' (KE 1997: 647, 649, 652). tur- '1) durmak, bulunmak, kalmak; var olmak; yaşamak; kalkmak, ayağa kalkmak; 2) a) bildirme (-dır/-dir) ifade eder, isim + tur-; b) süreklilik ifade eder' (NF 1998: 432, 433). tur- 'durmak, bulunmak, yaşamak; kalkmak' (KurT 2002: 274). tur- 'ayağa kalkmak; durmak' (MM 2008: 264). krş. duralık 'ev' (ME 1993: 116). dek durmak 'dinmek, durmak' (İML 1988: 27). durğuz- 'kaldırmak' (ME 1993: 116). durit- 'kaldırmak' (ME 1993: 116). duruğ- 'duraklamak' (ME 1993: 116). duruktur- 'durdurmak' (ME 1993: 116). duruş- 'kalkışmak' (ME 1993: 116). tekturmak 'sükût etmek' (İML 1988: 71). tura 'kale' (İML 1988: 76). turag 'inicelecek yer' (İML 1988: 76). turdurmak 'ayağa kaldırmak' (İML 1988: 76). turğu 'mesken, yerleşim yeri' (KurT 2002: 275). turğur- 'durdurmak' (KE 1997: 653). turğuz- 'durdurmak; kaldırmak, yükseltmek' (KE 1997: 653). turğuz- 'durdurmak' (NF 1998: 438). turğuzmak 'ayağa kaldırmak' (İML 1988: 76). turmuş 'hayat, yaşam' (KE 1997: 653). turuğlağ 'konaklama yeri, ikamet' (KurT 2002: 275). turuğ 'duru, parlak' (KE 1997: 653). turuğ- 'durmak' (ME 1993: 190). turuğ- 'durmak, yerleşmek' (KE 1997: 653). turuğ- 'durmak, bulunmak, beklemek' (NF 1998: 438). turul- 'durulmak, sakinleşmek' (ME 1993: 190). turuş- 'duruşmak' (ME 1993: 190). turuş- 'karşı karşıya gelmek' (NF 1998: 438). turuş- 'vuruşmak, savaştırmak, karşı çıkmak' (KE 1997: 654). AO-Kıpt. dur-/tur- 'durmak; kalkmak' (AO 1996: 211, 237). krş. turuş 'dirlik, yaşama' (AO 1996: 237). M-Kıpt. dur-/tur- 'staç', dinsüz dur- 'milezeç' (Bulg-M 1954: 51, 52, 76). dur- 'durmak' (BV 1986: 170; KFLT 1989: 973). dur-¹ '1) ayağa kalkmak; 2) beklemek, durmak; 3) olmak, bulunmak; 4) yardımcı fiil' (GT 1989: 294, 453). dur- 'durmak, yönelmek, yerine geçmek' (KMES 1994: 251). dur- 'durmak, kalkmak' (KH 2002: 121). dur-/tur- 'durmak, ayağa kalkmak' (KF 2006: 99, 190). tur- → turdı: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 107). tur- '1) durmak, bulunmak; 2) bildirme görevinde' (MG 1984: 265, 266). tur- 'durmak' (BV 1986: 320; KH 2002: 142). tur- '1) durgun olmak, sakin olmak; 2) ayağa kalkmak; 3) yerine geçmek, ikame etmek' (İMS 1992: 609). ² 'ayağa kalkmak' (KK 1999: 126; (KMT 2002: 148). ³ 'durmak' (KMT 2002: 148). ⁴ → ⁵ 'rise, stand up!' (RH 2000: 63). ⁶ 'stop, come to a standstill!' (RH 2000: 76). tur- '1) durmak, sabit olmak; 2) kalkmak, ayağa kalkmak, dirilmek; 3) kalkmak, uyanmak; 4) durmak; dünyada kalmak; 5) durmak; kalmak' (TK 2008: 334, 335). ⁷ 'durmak, sabit olmak' (TK 2008: 335). krş. duru 'temiz, duru' (KF 2006: 99). durğur- 'durdurmak'

(KH 2002: 121). durğuz- ‘durdurmak, yerine getirmek’ (KH 2002: 122). durğuz- ‘1) ayağa kaldırmak, yerine getirmek; namaz(ı) durğuz- ‘namaz şartların yerine getirmek’; 2) getirmek, bulundurmak’, delīl durğuz- ‘tanıklık etmek’, namāz durğuz- ‘namaz şartlarını yerine getirmek’ (KF 2006: 95, 99, 156). durğuz- ‘durdurmak, yerine getirmek’ (KMES 1994: 251). durğuz-/durkuz- ‘durdurmak’ (KFLT 1989: 973, 974). durkuzıl- ‘durdurulmak’ (KFLT 1989: 974). durkuzılın- ‘durdurulmak’ (KFLT 1989: 974). durkuzmak ‘durdurma’ (KFLT 1989: 974). duruş ‘duruş, davranış’ (KH 2002: 122). turaq ‘1) koyulaşmış süt; 2) durak’ (KİLE 1931: 107). turaq ‘yoğurtla yapılan bir yemek’ (KMT 2002: 148). turğa ‘dokunmuş şeyler’ (KMT 2002: 148). turğaq = Ar. al-jahbad ‘government official’ = Far. hâna-bân ‘guardian of the house’ = Moğ. turğaq ‘the day watch’ (RH 2000: 305). turyur-/duryur- (Bulg-M 1954: 52). turğuz- → turğuzdu ‘durdurdu, kaldırdı’ (KİLE 1931: 107). turğuz- ‘durdurmak’ (MG 1984: 267; BV 1986: 320). turğuz- ‘durdurmak, ikamet ettirmek’ (İMS 1992: 609). turğuz- ‘kaldırmak’ (KK 1999: 127). turğuz- ‘durdurmak; oturtmak’ (TK 2008: 335). turmış ‘stood’ (RH 2000: 262). turuq- ‘duraksamak, tereddüt etmek’ (İMS 1992: 609). turul- ‘durulmak’ (BV 1986: 320). turuş ‘duruş’ (KK 1999: 127). turuş- ‘durmak’ (MG 1984: 267). Çağ. tur- ‘durmak, olmak, inmek’ (MK 1993: 557). Lat. *tuguria* ‘mevzi, yer, yerleşim’ < turuğ (< tur- ‘stehen, stehenbleiben’) + Slav. ek (Ivanics 1995: 401; Warren 1884: 227); *tuguria* ‘rustique’ (Lafaye 1888: 74; Koller 1981: 228).

2391. tur- II: yardımcı fiil.

turur turur CC-A 60b/9, 60b/10, 69b/4

anl. f. typ (v) ‘wohnen, leben, sein’, typyp (Radloff 1887: 55). tur- 1) Als deskriptives Verb und Hilfsverbu turur, durur, tur (Grønbech 1942: 254); a) -maq-turur: *Futurum* jene hajbat-bile kelmek-turur ‘und zum zweitenmal wird er kommen mit Herrlichkeit’; b) -a-turur (-durur, -dyr-, dir): *Durativum* çoxrağ öz özinden el üçün aça-turur, jazuxyn buzadurur ‘die Quelle fließt von selbst der Völker wegen und vernichtet deren Sünden’, öne-durur; c) turur zu dyr, dir: qamala-dyr, silkine-dir, qa nyry-dyr, üvsej-dir, ujuj-my-dyr, suna-dyr-men, sayyşaj-dyr-men; d) -yp-tur-: jüzün köre olturup-turdyň ‘sein Antlitz schauend hast du dich hingesezt (d. h. sitztest du)’, burulyp-turyan ylan ‘die Schlange, die sich aufgerollt hatte’, susap-turup ‘gedurstet habend’, tutup-tur- ‘regieren’; e) *Besonders gebräuchlich ist das Perfektum* -yp-turur: söz etiz bolupturur ‘das Wort ist Fleisch geworden’, atanyň onynda olturup-turur ‘er hat sich gesetzt (d. h. er sitzt) zur

Rechten des Vaters', kök barčá açylup-tur 'der Himmel hat sich ganz geöffnet (d. h. steht ganz offen)'; ayaç ilip-tir, kegerip-dir, bilip-tir-sen (Grønbech 1942: 255, 256); f) yp-sen: almájyp-, kü(j)üpturup-tyr-men 'ich erwarte', eñer-men, eñip-tir-men; 3) Als *Kopula* a) turur: barča haqyl bilik turur '(ihre Reden und Gedanken) sind alle Weisheit und Wissen', kerek turur 'man muss', andan ulam bar barča bolýan turur 'durch Den ist alles erschaffen'; b) –tur, anyň gany astry ary-tur 'seine Seele ist sehr heilig', kertilik bizde joq-tur 'die Wahrheit ist nicht in uns', ھاajda-tur ol kim toxydy 'wo ist der, der geboren ist', kerek-tur, kimniň-tur; c) -dur, -dyr, -dir: teñeri küçlü-dür dayy jarlyýançlu-dur 'Gott ist mächtig und barmherzig', alar alyýşly-dyr (alyýşly-tur) 'sie sind gesegnet', sürü-dir, amraq-dyr 'ich habe (ihn) gern', ojev-my-dyr, aç-tur-men 'ich habe Hunger', jazuqlu-tur-men 'ich bin sündig', ھاovat-dyrmen 'ich bin klein(er geworden)', jóýójar-dyr-men, kerek-tir-biz 'wir müssen' (Grønbech 1942: 256); bernelü(i)-men 'ich bin schuldig', jázuqly-men 'ich bin sündig', men frište-men 'ich bin ein Engel', emdi men ary-men 'jetzt bin ich geheiligt'; ne kişi-sen 'was bist du für ein Mensch', atamyz kim kökte-sen 'Vater unser, der du bist im Himmel', üçlük sen-sen 'du bist eine Dreieinigkeit'; söver-ol, turur, sövünüp tözme kerek 'man muss mit Freuden leiden', anyň üçün ajtxyl ataya, kim seniň ganyňa hakim, seniň ayyryxyn seniň jazuxyn 'bekenne deshalb dem Beichtvater, welcher deiner Seele ein Arzt ist, deine Krankheit (d. h.) deine Sünden', ójnas-siz 'Ihr seid eine Hure', men körer-men 'ich sehe', tiler-sen 'du wünschest', aldar-biz 'wir betrügen', siz izdersiz 'ihr sucht', kerek-tur, kerek-edi, aç-tur-men, aç bol (Grønbech 1942: 257). turur 60r/9, 60r/10, 60r/? (Drimba 2000: 116); aytipturur 69r/4 (Drimba 2000: 130); juřapturup 71v/18, içiptrřen 71v/18 (Drimba 2000: 135); [d > turur] d düzletme? 73r/9 (Drimba 2000: 137). OT. turur 'var, mevcut, olmak' (TKT 2004: 690). turur '-dır; mazisi ve mastarı olmıyan bir fiil' (DLT-Atalay 2006: IV-658). Hrız-T. dur-/tur-: süreklilik bildiren yardımcı fiil (KE 1997: 173). tur-III: yardımcı fiil, a) bildirme (-dır/-dir,...); b) devamlılık bildirir (vokal ger. + tur-) (ME 1993: 190). turur: bugün de -tır, -tur, -dır, -dur, -tir, -tür şeklinde kısaltarak kullandığımız yardımcı fiilin eski şeklidir (İML 1988: 76). turur '-dır, -dir (bildirme)' (MM 2008: 264). AO-KıpT. dur-/tur-: Yardımcı fiil (a) bildirme ifade eder; b) devamlılık bildirir (AO 1996: 211, 237). M-KıpT. dur-: yardımcı fiil (MG 1984: 142). tur- (yardımcı fiil) (BV 1986: 320). turur=durur (KİLE 1931: 108). turur: -dır (İMS 1992: 610). Çağ. dur-: Yardımcı eylem (MK 1993: 428). durur '-dır/dir' (MK 1993: 428).

2392. turbut: turp.

turbut Turbut CC-İ 42b/22

Turbut ‘convolvulus turpethum’ ~ *far.* تُرْبُد (Kuun 1880: 290). тўрбўт ‘Turbit’ (Radloff 1887: 57). turbut (p, < skr.) ‘ipomsea turpethum’ (Grønbech 1942: 257). Turbut 42r/22 (Drimba 2000: 90).

2393. turmak:durmak.

turmak tımak CC-A 64b/30

Turmak ‘statio’ (Kuun 1880: 290). турмак (Radloff 1887: 55). turmaq ‘Stehen; Aufstehen’ (Grønbech 1942: 254). turmak 64r/29 (Drimba 2000: 123). ET. turmak ‘durmak’ (ETŞ 1992: 465). OT. M-Kıpt. turmak ‘durma, sabit olma’ (TK 2008: 335). turmak ‘kalkma, ayağa kalkma’ (TK 2008: 335). krş. durmaklık ‘durma’ (KFLT 1989: 974).

2394. turna: turna.

turna Tuşna CC-İ 55b/12

turnad**ur** turnadr CC-A 60b/14

Turna ‘grus’ (Kuun 1880: 290). турна ‘Kranich’ (Radloff 1887: 55). turna ‘Kranich’ (Grønbech 1942: 257). Turna 55r/12 (Drimba 2000: 108); turnadr (Drimba 2000: 116). ET. turňa ‘журавль’ (TEƏ 2008: 327). turuñaya ‘turna’ (Gabain 2000: 302). turnya ‘turna’ (IB: 47, 61). OT. turna ‘turna’ (KB: 469). Hrz-T. turna ‘balıkçıl ve leylek soyundan bir kuş’ (İML 1988: 76). turna ‘turna’ (KE 1997: 653). M-Kıpt. turna: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 107). ıurna ‘turna’ (KK 1999: 127; (DM 2003: 116). turna = Ar. al-kurkî ‘crane’ (RH 2000: 187, 228). ıurna ‘turna, kuş’ (KMT 2002: 148). Çağ. dernā ‘turna’ (MK 1993: 424).

2395. tuşenbe (< Far.): pazartesi.

tuşenbe Tu sanbe CC-İ 37a/1

Tu sanbe ‘d. Lunae’ (Kuun 1880: 293). тушәмбә ‘Montag’ (Radloff 1887: 56). tu-šanbe ‘Montag’ (Grønbech 1942: 257). Tu sanbe 3v/1 (Drimba 2000: 82). OT. Hrz-T. duşenbih ‘pazartesi’ (NF 1998: 111).

2396. tut-: tutmak; dokunmak; dinî vazifeyi yerine getirmek; oruç tut- ‘oruç tutmak’.

tut	tut	CC-İ 7b/3, 15b/10, CC-A 62a/28
tutar	tutar	CC-A 62a/26, 62b/25, 62b/26
tutarbiz	tutarbıs	CC-A 62b/19
tutarmen ⁿ	tutařmē	CC-İ 7b/1, 23b/9
tutarmen	tutarmen	CC-İ 15b/8
tutķıl	tutchıl	CC-İ 24a/11, 28a/4
tutsa	tutşa	CC-A 62a/10
tut ^l lar	tutelar	CC-A 64a/8
tuttular	tuttular	CC-A 64a/10
tut ^l ular	tutular	CC-A 64a/16, 64a/17
tut ^{um}	tutũ	CC-İ 15b/8, 24a/10
tut ^{um}	tutum	CC-İ 7b/2
tutuprurmem	tutupruşmem	CC-İ 25a/19
tupturdun	tupturdun	CC-İ 25a/20
tupturgıl	tuptuşgıl	CC-İ 25a/21
tutġan	tutgan	CC-A 61a/27
tutġanımdan ⁿ	tutganimdā	CC-A 61b/4
tuttun	tuttun	CC-İ 29b/11
tutsaķ	tut şak	CC-A 62a/28-29

Tutarmen ‘teneo’, tut *emir şekli*, tutuprurmen: tutupturmen ‘rego’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı*, tutupturgıl *emir şekli* (Kuun 1880: 289). тут (v) ‘halten, fassen’, тутармән, туттум, тут, тутуп турумән, турмән, турђыл, тутарбыз, туттулар, тутуптыр, тутсак, тутса, тутмађа, туткыл (Radloff 1887: 56); *iřa. ř. – anl. ř. → tut^llar* CC-A 64a/8 тўрт (v) ‘stossen’, тўрттўләр (Radloff 1887: 57). tut- ‘greifen, nehmen; anfassen, berühren; behalten’, ġuhutlar any tuttular ‘die Juden ergriffen ihn’, kendime tut- ‘zu mir nehmen, behalten’, köňülde tut- ‘im Herzen behalten’, tutup-tur- ‘regieren’; *Idiotismen*: bujruştut- ‘ein Gebot halten’, juq (juvuqqun) tut- ‘Lossprechung (von den Sünden) erhalten’, oruč tut- ‘fasten’, töre tut ‘die Gewohnheit haben, pflegen’, tutmaq ‘das Gefühl, der Tastsinn’ (Grønbech 1942: 258). tutarmen 7r/1, tutum 7r/2 (Drimba 2000: 43); Tut 7r/3 (Drimba 2000: 44); < *tutarmen* > 15r/8, tutũ 15r/8, tut 15r/9 (Drimba 2000: 54); tutarmē 23v/9, tutũ 23v/10,utchıl 23v/11 [Kelimenin altıncı işareti yazar tarafından í şeklinde işaretlenmiştir; ancak tıpkıbasıma bakıldığında işaretin üzerinde yan çizgi olmadığı görülmektedir.] (Drimba 2000: 65); Tutuprurmem 24v/19, Tutupturdun 24v/20, Tutupturgıl 24v/21 (Drimba 2000: 67);utchıl 28v/4 (Drimba

2000: 70); tuttun 29r/10 (Drimba 2000: 72); tutgan 60v/26, tutganımd[ê > æ] 61r/4 (Drimba 2000: 117); tutfa 61v/10 (Drimba 2000: 118); tutar 61v/26 (Drimba 2000: 119); tut fak 61v/28-29 (Drimba 2000: 119); tutarbiz 62r/19 (Drimba 2000: 119); tutar 62r/25, 62r/26 (Drimba 2000: 120); tutmaga 63r/11 (Drimba 2000: 121); tutelar 63v/8, tuttular 63v/10, tutular 63v/15, 63v/17 (Drimba 2000: 122). ET. tud-/tut- 'tutmak, sarılmak; yakalamak' (ETŞ 1992: 462, 466). tut- 'tutmak; (yardımcı fiil) dâimî surette yapmak' (Mayt: 485). tut- '1) tutmak, elde tutmak; 2) yakalamak; 3) din emrini yerine getirmek' (Hsüan-X 1975: 184). tut- 'tutmak; (dinî) emri yerine getirmek, tutmak' = Skr. udgrahaṇa (AY-III 1991: 117). tut-; TWT- 'tutmak, elinde bulundurmak, almak' (İKPÖ 1998: 226). tut- 'tutmak; (bir emri) yerine getirmek', sakınçımızı tengrigerü tutmadımız 'zaihnimizi tanrıya (müteveccih) tutmadık', çahşapatıg. arıtı tutu umadımız 'emri. temizce yerine getiremedik', nigoşak atın tutarbiz 'nigoşak adını tutuyoruz (=sıfatına haiziz)', törüg tutugma 'töreyi tutan' (HUAS 1941: 118, 119). tut- 'tutmak' (Üİ 1998: 190; IB: 61). tut- 'tutmak, takdim etmek, saklamak, idare etmek' (Gabain 2000: 302). tut- 'держатъ, удерживать' (TEƏ 2008: 327). tut- '1. tutmak; 2. (at sözüyle) başka bir etnik kimliğe geçmek, asimile olmak; 3. (kü sözüyle) adı duyulmak, ün kazanmak; 4. (Türk teğrisi) kağan, katun ve kaganın diğer aile bireylerini korumak, muhafaza etmek; 5. (savaşta) yakalamak, ele geçirmek; 6. denetim altına almak; 7. (il/el ve yir sub sözleriyle) vatan edinmek, yurt tutmak, ülkeyi yönetmek; 8. (il) varlık sürdürmek' (KUKY 2009: 345, 362, 372, 386, 401, 408, 534). tut- 'tutmak, yakalamak; elde tutmak, yönetmek', el tut- 'devlet yönetmek, ülkeyi yönetmek' (METY 2012: 312, 323). tut- 'tutmak, yakalamak; 2. (yasa) uygulamak; 3. (yurt) tutmak; 4. benimsemek' (Aydın 2012: 184). tut-/tuṭ- 'tutmak, yerine getirmek' (AY-YK 2012: 264). tut- 'tutmak; (dinî) emri yerine getirmek' (ABH 2013: 232). tut- 'tutmak, yakalamak' (Yen, Mir) (UKY 2011: 105; YKI 2013: 509). tutmak 'tutma' (Mayt: 485). krş. tuḍruk 'rehin, emanet' (ETŞ 1992: 463). tuḍuḡ 'tutuk, rehin' (ETŞ 1992: 463). tuḍul- 'tutulmak, kapılmak' (ETŞ 1992: 463). tuḍun- 'edinmek' (ETŞ 1992: 463). tudun-/tutun- 'yakalanmak, tutulmak' (Gabain 2000: 303). tuḍyan- 'tutunacak, bağlanacak' (ETŞ 1992: 463). tuḡ- 'tutmak' (ETŞ 1992: 463). tuṭçı 'sürekli, kesintisiz, daima, her zaman' (AY-III 1991: 117). tuṭçı 'durmadan, daima, her vakit' (ETŞ 1992: 466). tuṭkal- 'ele geçirmek üzere olmak' (ETŞ 1992: 467). tutsık 'kurulacak, (ülke) kurulacak (yer), el tutsık yer' (METY 2012: 323). tutsık 'tutma' (Gabain 2000: 302). tutsık 'tutacak' (Aydın 2012: 184). tutsuḡ- 'yakalanmak' (Gabain 2000: 60; ABH 2013: 232). tutuṡ 'схватка (?)', поддержка' (TEƏ 2008: 327). tutug 'rehin' (Mir) (YKI 2013: 509). tutuḡ-luḡ

‘tutulu’ (Üİ 1998: 190). tutuğsuz ‘maniasız, engelsiz’ (AY-III 1991: 117). tutuk ‘askeri vali, bölge yöneticisi’, tutuk başı: *tutuk* başı (KUKY 2009: 255, 270, 534). tutul- ‘tutulmak, yerine getirilmek, korunmak’ = Skr. -saṃgraha (AY-III 1991: 117). tutul ‘tutulmak, elde etmek’ (ETŞ 1992: 467). tutul- ‘tutulmak, alıkonulmak’ (Üİ 1998: 190). tutul- ‘tutulmak, ele geçirilmek’ (UKY 2011: 105). tutul- ‘tutulmak, yakalanmak’ (METY 2012: 323). tutuldur- ‘tutturmak, zaptetmek, alıkoymak’ (Üİ 1998: 190). tutultur- ‘esir etmek, tutsak etmek’ (ETŞ 1992: 467). tutun- ‘tutulmak, men’ edilmek’ (HUAS 1941: 119). tutun- ‘tutunmak’ (KUKY 2009: 336, 534; METY 2012: 323; Aydın 2012: 184). tutuş- ‘buluşmak, tutuşmak’ (ETŞ 1992: 467). tutuş- ‘bağlanmak, tutuşmak’ (ABH 2013: 232). tutuz- ‘tutturmak, teslim etmek’ (Gabain 2000: 61). tutuz- ‘1. tutturmak; 2. yakalatmak’ (KUKY 2009: 345, 386, 534). tutuz- ‘tutturmak’ (METY 2012: 323; Aydın 2012: 184). tutyak ‘varlığa bağlanmak’ = Skr. upādāna (Mayt: 485). tutyak ‘varlığa bağlanmak’ (Üİ 1998: 190). tutyak/tutayak ‘tutunma’ UII 6,8; 10; 11; 12 (Gabain 2000: 55). tutyaklanmak ‘varlığa bağlanmak’ = Skr. upadana (Mayt: 485). tutyaksız ‘varlığa bağlanmasız’ (Üİ 1998: 190). OT. tut- ‘tutmak’ (KB: 471; AH: LXV). tut- ‘1. tutmak, almak, yakalamak; 2. tutmak, alıkoymak, yakalamak; 3. tutmak, edinmek, sahiplenmek, sahip çıkmak, kabul etmek; 4. yapmak, elde etmek; 5. (alaya) almak; 6. tutmak, yazmak, ikamet etmek; 8. saklamak, muhafaza etmek’, köz tut- ‘gözetmek, beklemek’, köz tut-/bağ- ‘bakmak, beklemek’, köz tutğan ‘gözetleyen, bekleyen’, köz tutuğlı ‘gözetken, gözetleyen’, esenlik ve şavab iş tuta and: sağlık ve esenlik dileği, İdi tuta and ‘Allah hakkı için’, pend tut- ‘öğüt almak’, rāstka tut- ‘tasdik etmek, doğrulamak’, tarı tuta ‘Tanrıya, Tanrı adına’, tarı tuta and ‘Allah’a and olsun ki’, terke tut- ‘üctetle çalıştırmak’, tutup yapu- ‘yakalamak, yapışmak’ (TKT 2004: 345, 402, 497, 498, 608, 653, 672, 693, 694, 695). tut- ‘tutmak, yakalamak’, bart burt tut- ‘ansızın her yandan yakalamak’, ık tut- ‘hıçkırık tutmak, hık tutmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-71, 215, 661). berk tut- ‘1. sıkıca tutmak, sahip olmak; 2. inanmak, iman etmek’, dīn tut- ‘bir dine inanmak’, füsüs tut- ‘1. ayıplamak, dil uzatmak; 2. alay etmek’, füsüs tutğan ‘alay eden’, füsüs tutğan er- ‘alay etmek’, füsüs tutuğlı er- ‘alay etmek, dalga geçmek’, füsüs tut(u)l- ‘alay edilmek’, қоdı tut- ‘indirmek, aşağıda tutmak’ (TKT 2004: 265, 320, 361, 472). krş. tutam ‘tutam’ (KB: 475). tutaşı ‘devamlı, her zaman, daima’ (KB: 475). tutaşı ‘devamlı, daima, sürekli, birbirine bağlanan’, tutaşı tur- ‘ısrar etmek, inat etmek’, üküş tutaşı ‘sürekli, devamlı’ (TKT 2004: 695); ayrıca bkz. tutāšī ‘always’ (Tekin 1967: 164); Hot. ttuttasī, *tutasī ‘handle’ < tut- + -asī/-esi (Bailey 1944:

291); *ttuttasī tutasi*/ ‘the handle of the bow’ (Emmrick-Róna-Tas 1992: 202, 206, 207). *tutçı* ‘daima, durmadan, her zaman’ (KB: 475). *tutma/tutmak* → *tutma aç* ‘tutmaç’ (DLT-Atalay 2006: IV-661, 662). *tutmağlı* ‘(dost vs.) tutmayan, edinmeyen’ (TKT 2004: 694). *tutsuk*- ‘tutulmak, yakalanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-662). *tutşı* ‘devamlı, her zaman, daima’ (KB: 475). *tutuğ* ‘esir, rehin’ (KB: 475). *tutuğ* ‘efsun, büyü tutulması’, *tutuğluğ* yer ‘tekin olmıyan yer, cin çarpan yer’ (DLT-Atalay 2006: IV-662, 663). *tutuğlı* ‘tutan, yazıcı (melek)’, *fermān tutuğlı* ‘boyun eğen’ (TKT 2004: 359, 694). *tutuk* ‘enenmiş, iğdiş edilmiş’ (DLT-Atalay 2006: IV-663). *tutukla*- ‘enemek, enenmişliğe nispet etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-663). *tutuklan*- ‘hadım köle sahibi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-663). *tut(u)l*- ‘yakalamak’ (TKT 2004: 695). *tutul*- ‘tutulmak, yakalanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-663). *tutun*- ‘tutunmak’ (KB: 475). *tutun*- ‘tutulmak; edinmek, tutmak; yalnız başına tutmak; tutuşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-663). *tutuş*- ‘tutuşmak’ (KB: 476). *tutuş*- ‘(birbirini) karşılıklı tutmak’ (DLT-Ercilasun 2014: 906). *Hz-T. tut*- ‘tutmak’ (MM 2008: 264). *tut*- ‘tutmak’ (‘adēt tut-, ārām tut-, bar tut-, bezgek tut-, bir yana tut-, buyruk tut-, çadır tut-, dın tut-, dost tut-, fāl tut-, ġanīmet tut-, hūmet tut-, inağ tut-, kērtüğe tut-, kīne tut-, kulağ tut-, kündelige tut-, mubārek tut-, rāstka tut-, tēk tut-, terge tut-, umanç tut-, uyağ tut-, yalgānga tut-, yangluk tut-, yas tut-, ymuşlık tut-, yüngül tut- (ME 1993: 190, 191). *tutmak* ‘bir nesneyi elde bulundurmak’ (İML 1988: 77). *tut*- ‘tutmak, yakalamak; kabullenmek; değer etmek’ (KE 1997: 654). *tut*- ‘tutmak, yakalamak, edinmek; (oruç) tutmak; bekletmek; farz etmek, saymak; sahip olmak, kullanmak; gerekleri yerine getirmek’ (NF 1998: 438). *tut*- ‘tutmak; saklamak; alıkoymak, işgal etmek, muhafaza etmek’ (KurT 2002: 276). *krş. dutmak* ‘mülâzemet eylemek’ (İML 1988: 28). *dutıl*- ‘(konuşurken dilde) tutukluk olmak’ (ME 1993: 116). *dutun*- ‘(verdiği sözü) tutmak’ (ME 1993: 116). *dutunmak* ‘sabır’ (ME 1993: 116). *dutuştur*- ‘tutuşturmak’ (ME 1993: 116). *tuta* ‘...tutarak, göz önünde bulundurarak’ (KurT 2002: 277). *tutçılık* ‘pelteklik’ (KurT 2002: 277). *tutığ/tutuğ* ‘engel, sınır’ (KurT 2002: 277). *tutlun*- ‘tutukluk etmek’ (ME 1993: 191). *tutka* ‘tutacak yer, sap’ (KE 1997: 656). *tutnaçlı* ‘sabırlı’ (ME 1993: 191). *tutuğ* ‘rehin, garanti’ (ME 1993: 191). *tutuğ* ‘rehin, tutsak’ (KE 1997: 656). *tutuğ* ‘rehin’ (NF 1998: 440). *tutul*- ‘tutulmak, nefes alamamak’ (KE 1997: 656). *tutul*- ‘tutulmak; asılmak, tutturulmak’ (NF 1998: 440). *tutul*- ‘tutulmak, yakalanmak’ (KurT 2002: 278). *tutul*- ‘tutulmak’ (MM 2008: 265). *tutum* ‘bir şeye el koyma, gaspetme’ (KE 1997: 656). *tutun*- ‘a) tutunmak, edinmek; b) tutulmak (gün, ay); c) sabretmek’ (ME 1993: 191).

tutunmak ‘sabr’ (ME 1993: 191). tutun- ‘tutunmak, edinmek, sahiplenmek’ (KE 1997: 656). tutun- ‘edinmek’ (NF 1998: 440). tutun- ‘tutunmak, benimsemek’ (KurT 2002: 278). tutuş ‘sürekli, birbiri peşi sıra, sırayla dizilmiş’ (KE 1997: 657). tutuş ‘devamlı, sürekli’ (NF 1998: 440; MM 2008: 265). tutuş- ‘I (el) tutuşmak’ (ME 1993: 191). tutuş- III ‘kabullenmek’ (ME 1993: 191). tutuştur- ‘bitiştirmek’ (ME 1993: 191). AO-Kıpt. dut-/tut- ‘tutmak’ (AO 1996: 211, 237). krş. totqavul ‘sınır ve yol muhafızı’ (AO 1996: 237). tutqavul ‘police’ (Vásáry 1995: 479). M-Kıpt. dut- ‘tutmak, elde etmek’ (KMES 1994: 251). dut- ‘tutmak’ (KFLT 1989: 974; KH 2002: 122). dut- ‘1) yakalamak, tutmak; 2) eline alıp tutmak; 3) kazanmak, elde etmek; 4) farzetmek; 5) yerine getirmek; 6) bulundurmak’ (GT 1989: 295, 453). dut- ‘tutmak’, oruç dut-, tetavvu dut-, karar dut-, kıyamete dut-, kıymete dut-, licām dut- ‘gemi tutmak’ (KF 2006: 99, 100, 138). tūt- ‘trzymać, pochwycić’ (Bulg-M 1954: 76). tut- ‘tutmak’ (MG 1984: 267; BV 1986: 320; KH 2002: 142). tūt- ‘1) yakalamak, tutmak; 2) ele geçirmek, elde etmek, zaptetmek; 3) yapmak, yerine getirmek; dinlemek; 4) benimsemek; 5) yönelmek; 6) koşmak, sürmek, çalıştırmak; 7) bulundurmak; 8) sokmak, tıkamak, kapatmak; 9) farzetmek’ (GT 1989: 453, 454). tut- ‘1) yerine getirmek; 2) bir şeyi salıvermemek üzere tutmak; 3) dokunmak, el ile tutmak; 4) yakalamak, ele geçirmek’ (İMS 1992: 610). tūt- ‘tutmak’ (KK 1999: 127). tut-/tūt- → tut, tūt ‘seize!’ (RH 2000: 63). tūt- ‘tutmak’ (KMT 2002: 148). tut- ‘1) yakalamak; 2) saklamak, muhafaza etmek; 3) edinmek, ittihaz etmek; 4) bulundurmak, ihtiva etmek; 5) tutmak; yardımcı fiil’ (TK 2008: 335). krş. dutı ‘rehin’ (GT 1989: 295). dutıl-/dutul- ‘tutulmak’ (KFLT 1989: 974). dutın- ‘tutunmak’ (KFLT 1989: 974). dutın- ‘edinmek, tutunmak’ (GT 1989: 295). dutul- ‘tutulmak’ (BV 1986: 170; KH 2002: 122). dutuş ‘tutuş, şişik, bitişik, yapışık’ (KH 2002: 122). tutam ‘bir tutam (sakal, ot)’ (KİLE 1931: 108). tutam ‘tutam, avuç dolusu’ (İMS 1992: 610). tutaş ‘birbiri ardınca, sürekli daima’ (TK 2008: 335). tutçı ‘her vakit, daima’ (KFLT 1989: 1074). tutdur- ‘yakalatmak, maruz bırakmak’ (TK 2008: 335). tutğa ‘kılıcın sapı’ (KİLE 1931: 108). tutğa ‘kılıcın sapı’ (MG 1984: 268). tutğasız ‘kulpsuz, sapsız’ (TK 2008: 335). tūtı ‘tutsak, esir’ (DM 2003: 116). tutıx ‘tutuk, örtülü’ (BV 1986: 321). tutmač → şalma tutmač = Ar. nau’ min al-tutâj ya’malu bil-yad ‘a type of tutmač made by hand’ (RH 2000: 292). tutmak ‘1) tutma, yakalama; 2) tutma, yakalanma, maruz kalma’, yalğanga tutmak ‘yalanlama’, aldav tutmak ‘ayrı tutma, ayırma’ (TK 2008: 335, 336). tūtı ‘esir, rehin’, tūtı koy- ‘rehin vermek’ (KMT 2002: 148). tutuğ ‘esir, tutsak’ (İMS 1992: 610). tutuğçı = Ar. râ’il al-ḥail ‘keeper of the horses’ (RH 2000: 203). tutuq ‘örtü’ (KİLE 1931: 108). tutul- → tutuldi: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 108). tutul- ‘tutulmak’

(BV 1986: 321). *tutul-* ‘tutulmak’ (GT 1989: 454). *tutul-* ‘yakalanmak, ele geçirilmek’ (İMS 1992: 610). *tutulmaq*: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 108). *tutulmuş* = Ar. *musta‘mal* ‘used, in use’ (RH 2000: 271). *tutuş* ‘çıkışma, çekişme’ (BV 1986: 321). *tutuş* ‘sürekli, devamlı’ (İMS 1992: 610). *tutuş* ‘daima, sürekli, devamlı’ (TK 2008: 336). *tutuş-* → *tutuştı* ‘kavgaya tutuştı, bugünkü manasında’ (KİLE 1931: 108). *tutuş-* ‘tutuşmak’ (BV 1986: 321). *tutuş-* ‘düşmanlık etmek’ (KMT 2002: 148). Çağ. *tut-* ‘tutmak’ (MK 1993: 557). *tutaş-* ‘tutuşmak, ateş almak’ (MK 1993: 558). *tutul-* ‘tutulmak, yakalamak’ (MK 1993: 558). O-Moğ. *tutmaç* ‘lâkiša the name of dish’ (RH 2000: 81, 113); ayrıca bkz. Y-Ch. *t’u-t’u-ma-shih* 朮朮麻食 < Tutum Ash, *tutmaç* ‘Nudeln’ (Franke 2002: 357; Langlois 1981: 302); Far. *tutmaç* ‘a kind farinaceous Turkish dish’ (Gandjei 1986: 73); Çin. *tutumashi*, *tutumasi* ‘pâtes’ (Serventi 1989: 37, 42, 43).

2397. *tutğun*: esir, hapis.

*tutğun*larğa *tutgū*larğa CC-A 72a/4

*tutğun*larnı *tutğun* larnı CC-A 73a/30-32

Tutgū yani *tutgun* ‘captive’ (Kuun 1880: 289). *туткун* ‘der Gefangene’, *туткунларға*, *туткунларын* (Radloff 1887: 56). *bošov tejdi tutyanlarya* 119 ‘es kam die Befreiung für die Gefangenen’ (Grønbech 1942: 66); *tutγun* ‘Gefangener’ (Grønbech 1942: 258). *tutgū*larğæ 71v/2 (Drimba 2000: 134); *tutgun larnı* 72v/15-72v/16 (Drimba 2000: 136); OT. *tutğun* ‘esir, rehin’ (KB: 475). *tutgun* ‘*tutgun*, yakalanan, esir, tutsak’ (DLT-Atalay 2006: IV-662). M-KıpT. *tutqun* ‘esir’ (KİLE 1931: 108). *tutqun* ‘esir, tutsak’ (KMT 2002: 148).

2398. *tutır-*:tutturmak.

tutırıptur *tutı’iptı* CC-A 70b/12

tuturiptur 70r/8 (Drimba 2000: 131).

2399. *tutia*: çinkosülfat.

tutia *Tutía* CC İ.41b/20

Tutia ‘species foris albi-*quae siccata ut collyrium adhibetur*’ ~ *far.* *ثوتيا* (Kuun 1880: 289). *тутыја* ‘eine weisse Blume’ (Radloff 1887: 56). *tutija* ‘Zinksulphat’ (Grønbech 1942: 258). *Tutía* 41r/20 (Drimba 2000: 88). OT. *Hzz-T.* *tūtiyā* ‘sürme’ (KE 1997: 656).

2400. tutkın: cehennem; *krş.* tutğun.

tutkın tutken CC-A 66a/21

Tutken ‘abyssus’ (Kuun 1880: 289). bu kelime için başka kayıt olması lazım ? *тыткун* ‘der Gefangene’ (Radloff 1887: 56). *tutqyn* ‘die Hölle’ (Grønbech 1942: 258). *tutken* 65v/21 (Drimba 2000: 127).

2401. tutkum:tutkun.

tutkum tutchum CC-İ 7b/4

Tutchum ‘captus’ (Kuun 1880: 289). *тыркун* ‘der Gefangene’ (Radloff 1887: 56). *işa. f.* *tutqun* ‘Gefangener’ (Grønbech 1942: 258). (Drimba 2000:).

2402. tutmak: tutmak.

tutmak Tutmac CC-İ 37a/27

Tutmac ‘tactus’ (Kuun 1880: 289). *тыт* (v) ‘halten, fassen’, *тытмак* (Radloff 1887: 56). Tutmac 36v/27 (Drimba 2000: 83). ET. *tuğmaq* ‘tutmak, elde etmek’ (ETŞ 1992: 463). *tuğmaq* ‘tutmak, muhafaza etmek’ ????. *tutmak* ‘tutma; ifa etme, (dinî emri) yerine getirme’ (AY-III 1991: 117). *tutmak* ‘sap’ (Gabain 2000: 53). *tutmak* ‘tutmak’ (ETŞ 1992: 467). *tutmak* ‘tutma; dinî emri yerine getirme’ (HUAS 2014: 154). Hrз-T. *tutmak* ‘güç, kuvvet, kudret’ (KurT 2002: 278). *krş.* *tutmaqlık* ‘benimseme; cimrilik’ (KurT 2002: 278). M-KıpT. *utmaq* ‘tutma’ (KFLT 1989: 974).

2403. tutsak: tutsak, rehin.

tutsak Tutfac CC-İ 38b/11

Tutsac ‘pignus’ (Kuun 1880: 289). *işa. f. – anl. f.* *тытышак* ‘Pfand’ (Radloff 1887: 56). *tutsaq* ‘Pfand, Unterpfand’ (Grønbech 1942: 258). Tutfac 38r/11 (Drimba 2000: 84). OT. M-KıpT. *dutsak* ‘tutsak, esir’ (KFLT 1989: 974). *tutsaq* ‘esir’ (KİLE 1931: 108). *tutsak* ‘esir, tutsak’ (KMT 2002: 148).

2404. tutruk: birleştiren, birlikte tutan.

tutrukı mız tuttrukı mız CC-A 73a/22-23

Tut truka ?: *tutgal* ‘gluten’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 289). *тыттурҕа* ‘der Halter’, *тыттурҕамыз* (Radloff 1887: 56). *işa. f.* *tutt(u)ruq* ‘Leim’, *Jesus* *bizim* *juluɣnamyz*, *söjüsliɣniɣ* *tuttruqumyz* ‘Jesu, unser Lösegeld, unser Liebeskitt’

(Grønbech 1942: 258). tuttruکی mız 72v/11-12 (Drimba 2000: 136). OT. Çağ. tutruk ‘ateş tutuşturmak için kullanılan’ (MK 1993: 558).

2405. tuttur-: tutturmak, tutturtmak.

tut**t**urğ**a**nda tut vrgāḍa CC-A 72b/35

tut urgāda (Kuun 1880: 204). туггуп (v) ‘halten lassen’, туггупҗанда (Radloff 1887: 56). tut(t)ur- ‘berühren lassen’ (Grønbech 1942: 258). tut<g>/r/gāda 72r/17 (Drimba 2000: 135). ET. tutdur- ‘ele vermek, elde etmek’ (ETŞ 1992: 466). tutdur- ‘tutturmak’ (AY-YK 2012: 264). OT. tuttur- ‘tutturmak, yakalatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-662). krş. tuturgu ‘buyrulması ve tutulması haklı olan şey’ (DLT-Atalay 2006: IV-663). Hrз-T. tutdur- ‘tutturmak, yakalatmak’ (KE 1997: 656).

2406. tuturğan: pirinç.

tuturğan Tuturğan CC-İ 56a/5

туггупҗан ‘Reis’ (Radloff 1887: 56). tuturyan ‘Reis’ (Grønbech 1942: 258). Tuturgan 55v/3 (Drimba 2000: 109). ET. tuturkām ‘pirinç’, tuturkām suwsuş ‘pirinç şarabı’ (Gabain 2000: 303). OT. tuturkan ‘pirinç, döğü’ (DLT-Atalay 2006: IV-663). Hrз-T. tuturgan ‘pirinç’ (İML 1988: 77; NF 1998: 440). M-KıpT. tuturğan ‘pirinç’ (KİLE 1931: 108). tuṭurğan ‘pirinç’ (KK 1999: 127; (KMT 2002: 148; (DM 2003: 116). tuturqan = Ar. al-aruzz ‘rice’ (RH 2000: 256). tuturğan ‘pirinç’ (KH 2002: 142).

2407. tuv-: doğmak; *krş.* toğ-, tok-, toṽ-, tuṽ-.

tuvar tuvar CC-A 72a/30

Tuvar ‘gignit’ (Kuun 1880: 290). tuv- 1) ‘geboren werden’; 2) ‘gezeugt werden’ (Grønbech 1942: 247). tuvar 71v/15 (Drimba 2000: 134).

2408. tuṽ: ?

tuṽ tuṽ CC-A 60b/10, 60b/30

(?k)ov ‘bastırılmış’ (Kuun 1880: 264). ? (Radloff 1887:). tu[r >ṽ] 60r/10, tvṽ 60r/29 (Drimba 2000:116).

2409. tuṽ-: doğmak; *krş.* toğ-, tok-, toṽ-, tuv-, tuṽ-.

tu **v**armen **n** tuarmē CC-İ 19b/1

tuṽdı	tuṽdí	CC-A 76b/15
tuṽmazdan	tuṽmeesden	?CC-A 58a/19
tuṽmı̄ş	tuṽmıs	CC-A 70b/18
tu ṽuptur ^{ur}	tuuptur ^{ur}	CC-A 75a/5
tu ṽuptur ^{ur}	tuupt ^{ur}	CC-A 75a/5

58a/19 numaralı satırdaki tuṽmazdan kelimesi, söz konusu yayının sözlük kısmında tuomessden şeklinde kaydedilirken, metin kısmında tuvmeesden şeklinde kaydedilmiştir.] (Kuun 1880: 136, 265); tuvar ‘gignit’, tuvdi ‘natus est’, tuomis ‘natus est’ (Kuun 1880: 290). *işa. f.* var mı? тоҕ (тоу?) (v) ‘geboren werden’, CC-İ 19b/1 tu ṽarmenⁿ → *işa. f.* тоғармән, CC-A 76b/15 tuṽdı → *işa. f.* тўды, CC-A 75a/5 tu ṽuptur^{ur}- → *işa. f.* тоҕуптур, CC-A 75a/5 tu ṽuptur^{ur} → *işa. f.* тўптыр (Radloff 1887: 52); tṽ (v) ‘geboren werden, aufgehen (Sone)’, кўн тўмастан бурун, тўп, тўмыш (Radloff 1887: 55). tuv- 1) ‘geboren werden’; 2) ‘gezeugt werden’ (Grønbech 1942: 247). [Togarmē > tuarmē] 19r/1, Tougam 19r/5 (Drimba 2000: 59); t[v>u]ṽm<e>esden 57v/19 (Drimba 2000: 112); tuṽmı̄ş 70r/12 (Drimba 2000: 132); tuupturrur 74v/4, tuupturur 74v/5 (Drimba 2000: 138); tuṽdí 76r/14 (Drimba 2000: 139).

2410. tuṽur-: doğurmak.

tu ṽurdaçı	tuurdaεı	CC-A 66b/22, 71b/36
Tu ṽurdaçı	Tuurdaεı	CC-A 76b/6
tu ṽurdı	tuurdı	CC-A 76b/7
tu ṽurdıñ	tuurdıñ	CC-A 70b/15
tu ṽurdım	tuurdım	CC-A 67a/33
tu ṽurdu ^{j̄}	tuurdūñ	CC-A 69b/2, 69b/3
tu ṽurgan ⁿ	tuurgā	CC-A 71b/4
tuṽurgan ⁿ	tuṽrgā	CC-A 72b/26
tu ṽurguçı	tuurgueı	CC-A 66b/22
tu ṽurmağannı	tuurmagannı	CC-A 76b/6
tuṽurup	tuṽ?urup	CC-A 70a/2

tu *ū*urur tuur' CC-A 71a/37

tu *ū*urur tuurur CC-A 69b/4, 76b/18

Tuurgučī, tuurdači 'genitrix', tuurdim 'generavi', tuurgā (tuurgan) 'genitrix' (Kuun 1880: 289); tuvrup sē (sen) 'genuisti' (Kuun 1880: 290). тоғур, *auch* тоыр, тўр (v) 'gebären', тўрур, тўрдум, тўрдун, тўрду, тўрған, тўрмағаны, тўрбуцы, тўрдацы, тўруп (Radloff 1887: 52). tuvur- 'gebären', tuvurmaγanny tuvurdy '(Maria) gebar denjenigen, niemand geboren hatte (den noch nie geborenen)', tuvurur ata 'der erzeugende Vater', tuvurdačy 'die Gebärende, Gebälerin', tuvuryučy (Grønbech 1942: 247, 248). tuurdači 66r/22, tuurdači 66r/22 (Drimba 2000: 128); tuurdīm 66v/27 (Drimba 2000: 130); tuurdūŋ 69r/2, 69r/3, tuurur 69r/4, tu'rup 69v/1 (Drimba 2000: 130); tuurdīŋ 70r/10 (Drimba 2000: 131); tuur 70v/19, tuurgān 71r/2 (Drimba 2000: 133); tuurdači 71r/20 (Drimba 2000: 134); tu'<r>gā 72r/13 (Drimba 2000: 135); Tuurdači 76r/6, tuurmagannī 76r/5, tuurdī 76r/6, Tuurur 76r/17 (Drimba 2000: 139).

2411. tuvuš: kün tu *ū*uš 'kün doğuşu'.

tu *ū*ušnıŋ tuusnıŋ CC-A 76b/2

iša. f. Tuus 'ortus', kuun tuusi 'ortus solis' (Kuun 1880: 289). тўш 'Aufgang (der Sone), тўшың (Radloff 1887: 52). tuvuš '(Sonnen) aufgang', kün tuvuš 'Sonnenaufgang' (Grønbech 1942: 248). tuušnıŋ 76r/2 (Drimba 2000: 139).

2412. tu *ū*uš-:doğmak.

tu *ū*uştı Tuuştı? CC-A 58b/34

Tuusti 'certavit' (Kuun 1880: 289); tuvus- 'beendigen, vollenden', tuvusty (Grønbech 1942: 238).

2413. tuy-: duymak.

tuydım tvydım CC-A 57b/17

(Kuun 1880:). tyi (v) 'gefähr werden' (Radloff 1887: 55). tuj- 'merken, gewahr werden', it urdy, men tujdym 'der Hund schlug an, und ich hörte es' (Grønbech 1942: 253). tvydım 57r/21 (Drimba 2000: 111). ET. tuy- 'duymak, sezmek, sezinlemek, fark etmek' (Hsüan-X 1975: 184). tuy- 'duymak, sezmek, ayırt etmek, aydınlanmak' (AY-III 1991: 117, 118). tuy- 'duymak, hissetmek, nüfuz etmek' (ETŞ 1992: 467). tuy-

‘duymak’, tuyguluḡ bilgülık yok ‘duyulacak, bilinecek yol, duyulması ve bilinmesi gereken yol’ (Gabain 2000: 56, 303). tuy- ‘duymak, hissetmek, fark etmek, algılamak, aldırış etmek’ (KUKY 2009: 393, 533). tuy- ‘duymak’ (IB: 61; UKY 2011: 105). tuy- ‘hissetmek, farkına varmak’ (METY 2012: 324). tuy- ‘sezmek, aydınlanmak’ (AY-YK 2012: 264). tuy- ‘duymak, sezmek, ayırt etmek’ (ABH 2013: 232). tuy- ‘duymak, sezmek, farkına varmak’ (Mir) (YKI 2013: 509). krş. tuyma- ‘duymamak’ (Aydın 2012: 184). tuymaq ‘duymak, sezmek’ (Hsüan-X 1975: 184). tuymak ‘duyma, sezme, ayırt etme, aydınlanma’ = Skr. bodhi (AY-III 1991: 118). tuymak ‘duymak’ (ETŞ 1992: 467). tuyu ‘duygu, his, bilgi’ (ETŞ 1992: 468). tuyun- ‘anlamak, duymak, kavramak, sezmek’ (AY-III 1991: 118). tuyun- ‘nüfuz etmek’ (ETŞ 1992: 468). tuyunmak ‘anlama, kavrama, duyma’ (AY-III 1991: 118). tuyunmak ‘nüfuz etmek’ (ETŞ 1992: 468). tuyunmaḡlıḡ ‘nüfuz etmekli, nüfuz edilecek’ (ETŞ 1992: 468). OT. tuy- ‘duymak’ (DLT-Atalay 2006: IV-664). krş. tuysuk- ‘duyar gibi olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-665). tuytur- ‘duyurmak; anlatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-665). Hrız-T. tuy- ‘duymak; hissetmek’ (KE 1997: 657). krş. duyduḡsuz ‘ansızın’ (ME 1993: 117). duydur- ‘duyurmak’ (ME 1993: 117). tuydusız/tuydusuzın ‘ansızın, duyurmadan, habersizce’ (KurT 2002: 278). M-KıpT. tuy- → tuydı ‘hissetti’ (KİLE 1931: 108). tuy- ‘duymak’ (MG 1984: 268). krş. tuydur- ‘duyurmak’ (MG 1984: 268). tuysu ‘his’ (KİLE 1931: 109). Çaḡ. tuy- ‘duymak’ (MK 1993: 558). krş. toyḡar- ‘duyurmak’ (MK 1993: 556).

2414. tuyana: aşikâr, aleni.

tuyana tuyana CC-İ 32b/9

tuyana tuíana CC-A 58b/16

CC-A 58b/16 *anl. f.* → Tuiana ? ‘joco’, Tuyana ‘palam’ (Kuun 1880: 289). тујана ‘öffentlich’ (Radloff 1887: 55). tujana ‘öffentlich, offenkundig’ (Grønbech 1942: 253). tuyana 32r/9 (Drimba 2000: 76); Tuíænæ 58r/16 (Drimba 2000: 113).

2415. tuz I: tuz.

tuz tus CC-İ 27b/7

Tus ‘sal’ (Kuun 1880: 289). туз ‘Salz’ (Radloff 1887: 56). tuz ‘Salz’ (Grønbech 1942: 259). Tus 27r/7 (Drimba 2000: 70). ET. tuz ‘tuz’ (Gabain 2000: 303). OT. tuz ‘tuz’ (KB: 476; AH: LXV; DLT-Atalay 2006: IV-665). krş. Hrız-T. tuz: yemeḡe tat vermek için kullandığımız malûm madde (İML 1988: 77). tuz ‘tuz’ (MM 2008: 265). krş. tuzḡu ‘yolcu hediyesi’ (ME 1993: 191). tuzḡi: Macar yer adı, útravaló . tuzlug ‘tuzlu’ (İML

1988: 77). tuzluk ‘tuz kabı’ (İML 1988: 77). tuzluk ‘ekmek katığı’ (ME 1993: 191; NF 1998: 440). tuzluk ‘güzel, tatlı, sevimli’ (KE 1997: 657). AO-KıpT. tuz ‘tuz’ (AO 1996: 238). M-KıpT. duz ‘tuz’ (KFLT 1989: 974). tuz ‘tuz’ (KİLE 1931: 109; BV 1986: 322; KFLT 1989: 1074; İMS 1992: 610; KH 2002: 142; KF 2006: 190). tuz ‘tuz’ (GT 1989: 454; KMT 2002: 148; (DM 2003: 116). tuz ‘salt’ (RH 2000: 154). krş. duzla- ‘solic, posolić’ (Bulg-M 1954: 52). duzlu ‘tuzlu’ (KFLT 1989: 974). tuzla- → tuzladı: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 109). tuzlat- ‘posolić, solić’ (Bulg-M 1954: 77). tuzlu ‘tuzlu’ (BV 1986: 322). tuzlu/tuzlu ‘tuzlu’ (İMS 1992: 610). tuzlu/tuzlu ‘tuzlu’, tuzlu şu/tuzlu şu ‘tuzlu su’ (DM 2003: 116). tuzlğ ‘salty’ (RH 2000: 269). tuzluq ‘1) tuzluk; 2) terbiyelemek için çorbaya atılan yoğurt’ (KİLE 1931: 109). tuzluk ‘tuzluk’ (İMS 1992: 610). Çağ. tuz ‘tuz’ (MK 1993: 558). krş. tuzlak ‘tuzlu yer’ (MK 1993: 558).

2416. tuz II: çöl.

tuz tuz CC-A 58a/19

tuz ‘desertum’ (Kuun 1880: 290). (Drimba 2000: ?).

2417. tuzak: tuzak.

tuzagı tuzagı CC-A 70a/10

tuzaknı tuşacne CC-A 59b/11

Tusac ‘laqueus’ (Kuun 1880: 290). *işa. f. – anl. f.* тузак ‘Hölle’, CC-A 59b/11 tuzaknı → *işa. f.* тузакына (Radloff 1887: 56); тушак ‘Fessel’ (Radloff 1887: 56). tuzaq ‘Schlinge’ (Grønbech 1942: 259). tuşacne 59r/11 (Drimba 2000: 115); tuzagi 69v/5 (Drimba 2000: 131). ET. tuzak ‘tuzak’ (Gabain 2000: 303). tuzak ‘tuzak’ (Mir) (IB: 61; YKI 2013: 509). krş. tuzaqçı; TWZ’XCY ‘tuzakçı, tuzakla kuş tutan’ (İKPÖ 1998: 227). OT. tuzag/tuzak ‘tuzak’ (AH: LXV). tuzak ‘tuzak’ (KB: 476). tuzak ‘tuzak’ (DLT-Atalay 2006: IV-665). tuzak ‘sevgili’ (DLT-Atalay 2006: IV-666). krş. tuzakçı ‘tuzakçı, tuzak kuran’ (KB: 476). Hrız-T. tuzak ‘duzak’ (İML 1988: 77). tuzak ‘tuzak’ (KE 1997: 657). krş. M-KıpT. duzah/tuzak ‘tuzak’ (GT 1989: 295). tuzaq: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 109). tuzak ‘tuzak’ (KMT 2002: 148). tuzak ‘tuzak’ (DM 2003: 116).

2418. tuzla-: tuzlamak.

tuzlarmen Tus laşmen CC-İ 27b/4

tuzladum Tus ladum CC-İ 27b/5

tuzlağıl Tus lağıl CC-İ 27b/6

Tus larmen (tuslarmen) ‘sallo’, tus lagil (tuslagil) *emir şekli* (Kuun 1880: 289). тузла ‘salzen’, тузлармән, тузладым, тузлабыл (Radloff 1887: 56). tuzla- ‘salzen’ (Grønbech 1942: 259). Tus larmen 27r/4, Tus ladum 27r/5, Tusla gıl 27r/6 (Drimba 2000: 70). OT. tuza- ‘tuzlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-665). tuzla- ‘tuzlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-666). tuzlan- ‘tuzlanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-666). tuzlat- ‘tuzlatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-666).

2419. tü: *krş.* tüvi.

tü	tw	CC-İ 56a/6
----	----	------------

tu ‘pistum’ (Kuun 1880: 289). т̃ ‘Hirse’ (Radloff 1887: 55). tü ‘zerstossene Hirsekörner, Hirsegrütze; Hirsebrei’ (Grønbech 1942: 261). ?Noghuc 55v/6 (Drimba 2000: 109). ET. tü (tuü) ‘tüy, kıl (yalnız vücutta)’ (Mayt: 486). tü ‘tüy’ (Mir) (IB: 61; YKI 2013: 509). tü/tüü ‘tüy’ (Gabain 2000: 303). *krş.* OT. tü ‘tüy, kıl, saç’ (KB: 476). tü ‘tüy, kıl, saç; renk, at tonu’ (DLT-Atalay 2006: IV-666). *krş.* tüdeş ‘birbirine benziyen, aynı renkte olan’ (DLT-Atalay 2006: IV-666). tüle- ‘tüyünü dökmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-669). tülek (ğ) ‘dört ayaklı hayvanların tüylerini atıp döktükleri sıra; koyun kırkma’ (DLT-Atalay 2006: IV-669). Hrz-T. tü ‘tüy, kıl’ (ME 1993: 191). tü/tüg/tüs/tüy ‘tüy’ (KE 1997: 657, 660, 662). tüg ‘tüy’ (ME 1993: 191). tüg ‘tüy’ (NF 1998: 440; MM 2008: 265). tük ‘(vücuttaki) tüy’ (KurT 2002: 280). *krş.* tügsi ‘tüy gibi, hafif-meşrep’ (ME 1993: 191). M-KıpT. düg ‘tüy, kıl’ (KH 2002: 122). tüg ‘tüy’ (BV 1986: 322; KFLT 1989: 1074; İMS 1992: 610; KH 2002: 142). *krş.* tügli ‘tüylü’ (BV 1986: 323). tüglü ‘tüylü’ (KH 2002: 142). tügsiz ‘tüysüz’ (BV 1986: 323). Çağ. tüg ‘tüy’ (MK 1993: 558).

2420. түb I:dip, kök; *krş.* түp.

tüb	Tub	CC-İ 40b/1, 51b/12, 53b/17
tübінде	tubında	CC-İ 31b/26
tübінде	Tubında	CC-İ 33a/13

Tub ‘fundus; radix; fundamentum’, tubında ‘inferius’ (Kuun 1880: 290). т̃п ‘Unterheil, Wurzel’, т̃біндä (Radloff 1887: 57). түb 1) ‘Grund, Boden; Fundament’, түбінде ‘unter irgend etwas, unten, niedriger’; 2) ‘Wurzel’, qutlu түpden terek bitti ‘von der geeigneten Wurzel wuchs ein Baum auf’ (Grønbech 1942: 260). Tubında 31r/23 (Drimba 2000: 75); Tubında 32v/13 (Drimba 2000: 77); Tub 40r/1 (Drimba 2000: 87); Tub 51r/12

(Drimba 2000: 102); Tub 53r/17 (Drimba 2000: 105). ET. t p ‘dip, aŗaŗı’ (ETŗ 1992: 460). t p ‘dip, esas’ (AY-III 1991: 118). t p ‘dip, asıl, esas’ (ETŗ 1992: 471). t p ‘dip, son, esas’ (   1998: 191). t b ‘dip, temel’ (AY-YK 2012: 265). t p ‘dip, esas’ (ABH 2013: 233). krŗ. tip ‘dip’ (ETŗ 1992: 452). t pi ‘tepe,  st’ (ETŗ 1992: 460). t p t ‘Tibet’ (Yen) (Aydın 2012: 183; YKI 2013: 509). t p t: Tibet (Gabain 2000: 301). t pg r- ‘aslını araŗtırmak’ (ABH 2013: 233). t pk r- ‘tahkik etmek, aslını araŗtırmak’ Suv. 614, 23 (Gabain 2000: 49). t pl g ‘mesnetli, istinat edilmiŗ, dayandırılmıŗ’ (ETŗ 1992: 471). t ps z ‘dipsiz, temelsiz’ (AY-III 1991: 118). t ps z ‘dipsiz’ (ETŗ 1992: 471). t ps z ‘dipsiz, esassız’ (   1998: 191). t p k- ‘sona ermek’ (ETŗ 1992: 471). t p k- ‘son bulmak, bitmek’ (   1998: 191). t p r  ‘tamamen’ (ABH 2013: 233). t p t: Tibet (TE  2008: 328). t p t ‘Tibet’ (KUKY 2009: 150, 534). t p t ‘Tibet’ (METY 2012: 323). OT. t p ‘dip, esas’ (KB: 479). t p (I) ‘(aŗa    in) g vde, dal’,  urm  t pi ‘hurma aŗacı’ (TKT 2004: 387, 697). t b ‘dip, asıl, k k’ (DLT-Atalay 2006: IV-667). t p ‘asıl, k k, dip, temel, her hangi bir Şeyin aslı, k k , insanın aslı’ (DLT-Atalay 2006: IV-672). krŗ. t b n ‘alt, aŗaŗı’ (KB: 461). t bl g/t pl g ‘asaletli’ (DLT-Atalay 2006: IV-667, 672). t b t le- ‘Tibetli saymak, Tibete nispet etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-667). t b t len- ‘Tibetli kılıŗına girmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-667). t pk r- ‘araŗtırmak, izine d ŗmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-673). t ple- ‘diplemek, k kten aramak’ (DLT-Atalay 2006: IV-673). t plen- ‘k kleŗmek; zenginleŗmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-673). t pleŗ- ‘aslını araŗtırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-673). t plet- ‘aratmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-673). t pl g → ‘ l ms z’, b k  ya’ n  t pl g ‘kalıcı, esaslı, baki’ (TKT 2004: 249, 698). t p k- ‘k kleŗmek, k k atmak, devam etmek (?)’ (KB: 480). t p l- ‘dibine inmek’ (KB: 480). Hr z-T. dip ‘dip, k k’ (KH 2002: 120). d b/t b (KurT 2002: 102). t b ‘dip, temel, alt’ (KurT 2002: 279). t p ‘dip, k k’ (ME 1993: 192). t p ‘dip’ (NF 1998: 441; MM 2008: 265). krŗ. t pl  ‘asıl, soylu’ (ME 1993: 192). t pl g ‘dipli’ (NF 1998: 441). M-K pT. dip ‘dip, k k’ (KMES 1994: 249; KFLT 1989: 970). dip ‘alt, alt kısım’ (GT 1989: 291). dip ‘dip’ (DM 2003: 81). dip ‘dip, engin nesnenin alt kısmı’ (KF 2006: 96). d b/t b = Ar. al-aŗl ‘root’, qa qa  dibi ‘flat loaf of bread’, t nl k wa t bi ‘smoke-hole and foundation (of the house)’ (RH 2000: 113, 157, 251). tip ‘dip’ (MG 1984: 261). tip ‘k k’ (KMT 2002: 146). t b ‘dip’ (BV 1986: 322;  MS 1992: 610). t p ‘dip’ (MG 1984: 269). t p ‘dip, k k’ (TK 2008: 336). krŗ. tible- → tibl di ‘dipledi, bir Şeye dip yaptı, dip kodu’ (K LE 1931: 102). t ben ‘aŗaŗı’, t ben bol- ‘itaatk r olmak, boyun eŗmek’ (TK 2008: 336).  aŗ. t b ‘dip’ (MK 1993: 558).

2421. түб II: turp.

tüb Tub CC-İ 45a/30

Tub 44v/30 (Drimba 2000: 94). OT. M-KıpT. itrib 'turp' (DM 2003: 86). turp: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 108). turp 'turp' (DM 2003: 116).

2422. tügan (< Ar. dukkân): ambar, depo, dükkân.

tügan tugã CC-İ 40a/28

Tugan 'apotheca' ~ *far.* دُكَّان (Kuun 1880: 289). tugã 39v/28 (Drimba 2000: 87). OT. M-KıpT. dükkân/dükkân 'içinde öteberi satılan yer' (GT 1989: 295). dükkân 'dükkan' (İMS 1992: 519). Çağ. dükkân 'dükkan' (MK 1993: 428).

2423. түgel: tamam.

tügel tugel CC-A 70b/30, 71a/17

tügelі tvgelі CC-A 71a/27

Tugel 'perfectus' (Kuun 1880: 289). тўғал 'ganz und gar' (Radloff 1887: 56). түgel 'vollendet, vollkommen; Vervollkommnung', töreniñ түgelі 'die Erfüllung des Gesetzes' (Grønbech 1942: 259). tugel 70r/19, 70v/9, tvgelі 70v/14 (Drimba 2000: 132). OT. M-KıpT. түgel = Ar. kull 'all, whole' (RH 2000: 269). krş. түkelі 'hepsi, bütün' (GT 1989: 295).

2424. түген-: tükenmek, bitmek.

tügenmez tugēmes CC-A 62a/27, 62a/27, 63b/27, 63b/30

tügenmez tugenmes CC-A 62b/37

tügenmez tugenmez CC-A 73a/8

Tugēmes *yani* tugenmes 'infinitus; perfectus; inexhaustum' (Kuun 1880: 289). тўған (v) 'zu Ende gehen', тўғанмаc (Radloff 1887: 56). түген- 'zu Ende gehen, aufhören', түгенmez 'ewig', түгенmez tirilik 'das ewige Leben' (Grønbech 1942: 259). tugēmes 61v/27 (Drimba 2000: 119), tvgēmes 61v/27 (Drimba 2000: 119); tugenmes 62r/37 (Drimba 2000: 120); tugēmes 63r/27 (Drimba 2000: 121); tugēmes 63r/30 (Drimba 2000: 122); tugenmez 72v/4 (Drimba 2000: 136). ET. tüken- 'tüketmek' (Yen) (YKI 2013: 509). krş. töketi 'tamamen, mükemmelen', edgüti töketi 'tamamen, mükemmelen' (HUAS 1941: 116). түк 'tamam' (Mayt: 486). түкә-; TWYK- 'tam ve tüm olmak, bitmek, sona ermek, tükenmek, yeterli olmak' (İKPÖ 1998: 227). түкә-

‘tükenmek, yetmek, icra etmek’ (Gabain 2000: 303). tüke- ‘sona ermek, bitmek’ (Hsüan-X 1975: 185; AY-III 1991: 118; METY 2012: 324). tüke- ‘tamam olmak, tamamlamak’ (ETŞ 1992: 469). tüke- ‘bitmek’ (IB: 61). tükä- ‘tükenmek’ (UKY 2011: 105). tüke- ‘bitmek, tamamlanmak’ (AY-YK 2012: 264). tüke- ‘bitmek, çıkmak’ (Mir) (YKI 2013: 509). tükäd- ‘bitirmek, sona erdirmek’ (Hsüan-X 1975: 185). tüked- ‘tamamlamak’ (ETŞ 1992: 469). tükedinçsiz ‘bitirilmeyen, bitirilmez’ (ETŞ 1992: 469). tükägü ‘tükenme’ (Gabain 2000: 303). tükegüçe ur- ‘sonuna kadar vurmak (atmak)’ (Gabain 2000: 52). tükemeksiz ‘bitmeyen, tükenmeyen, tükenmez’ (AY-III 1991: 118). tükemiş: kişi adı (Yen) (YKI 2013: 508). tükeşigçe ‘tükenmiş, tamamlanma’ (ETŞ 1992: 469). tüket- ‘bitirmek, tüketmek, sona erdirmek’ (AY-III 1991: 118). tüket- ‘tüketmek; bitirmek, sona erdirmek’ (Gabain 2000: 303; HUAS 2014: 154). tüket- ‘tamamlamak, bitirmek’ (Üİ 1998: 191; AY-YK 2012: 265). tüket- ‘tüketmek, tükenmek’ (Yen) (YKI 2013: 509). tüketi ‘bütünüyle, tamamen, hep, hepsi’ (AY-III 1991: 118). tükäti; TWYK’TY ‘tümüyle, sonuna kadar, tamamen, yetinceye kadar’ (İKPÖ 1998: 227). tükäti ‘tamam’ (Gabain 2000: 303). tükäti ‘весь, целый’ (TEЭ 2008: 328). tüketi ‘hepsi, bütünüyle, tamamen’ (HUAS 2014: 154). tüketi ‘tamamıyla, baştan sona kadar’ (KUKY 2009: 189, 534). tüketi ‘tamamı, hepsi’ (METY 2012: 324). tüketi ‘tükeninceye kadar’ (Aydın 2012: 184). tükäti ‘bütünüyle, tamamen, hep, hepsi’ (ABH 2013: 232). tüketinçsiz ‘sonsuz, sonu olmayan, sayısız, tükenmez’ (AY-III 1991: 118). tükülük ‘tamam’ (Mayt: 486). tükün- ‘tamamlanmak’ (Gabain 2000: 303). tükün ‘bütün’ (ETŞ 1992: 469). OT. krş. tüke- ‘tükenmek, bitmek’ (KB: 477). tüke- ‘tamamlanmak, bitmek’ (AH: LXV). tüke- ‘tükenmek, bitmek; yetmek, kifâyet etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-668). tüken- ‘bitmek’ (KB: 478). tüken- ‘tükenmek’ (AH: LXVI). tüket- ‘bitirmek’ (KB: 478). tüket- ‘tüketmek, bitirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-669). tüket- ‘tüketmek, tamamlamak, bitirmek’ (AH: LXVI). Hrız-T. düken- ‘tükenmek’ (ME 1993: 117). tügän- ‘bitmek, tükenmek’ (KurT 2002: 279). tüken- ‘tükenmek’ (ME 1993: 192). tüken- ‘tükenmek, bitmek, son bulmak’ (KE 1997: 657). tüken- ‘bitmek, tükenmek’ (NF 1998: 440; MM 2008: 265). tükenmek ‘bitmek, kalmamak’ (İML 1988: 77). krş. dükedü → dükedü okı- ‘hatmetmek’ (ME 1993: 117). tügä- ‘bitmek, tükenmek’ (KurT 2002: 279). tügänüksizin ‘tükenmez, sonu gelmez’ (KurT 2002: 279). tügät- ‘bitirmek’ (KurT 2002: 280). tüket- ‘tüketmek’ (ME 1993: 192). tüket- ‘bitirmek, tüketmek’ (KE 1997: 658; NF 1998: 440; MM 2008: 265). AO-KıpT. tüken- ‘bitmek, ortadan kalkmak’ (AO 1996: 238). M-KıpT. düken- ‘bitmek, tükenmek’ (GT 1989: 295). düken- ‘tükenmek’ (KMES 1994: 252; KF 2006: 100). tükän- → tükändi: Bugünkü manasında (KİLE 1931:

109). tükän- ‘skończyć się’ (Bulg-M 1954: 77). tüken- ‘tükenmek’ (MG 1984: 269; BV 1986: 323; (DM 2003: 116). tüken- ‘bitmek, tükenmek’ (İMS 1992: 610). tüken- ‘1) boşalmak; 2) bitmek, tükenmek’ (KK 1999: 127). krş. düket- ‘bitirmek, tamamlamak’ (GT 1989: 295). düket- ‘tüketmek, bitirmek’ (KF 2006: 100). tüket- ‘tüketmek, bitirmek’ (MG 1984: 269). tüket- ‘tüketmek’ (KK 1999: 127). Çağ. tüken- ‘tükenmek’ (MK 1993: 558).

2425. tükel: tamam.

tükel Tuchal CC-İ 49b/24

Tuchal ‘complementum’ (Kuun 1880: 289). tükel ‘vollendet, vollkommen; Vervollkommnung’ (Grønbech 1942: 259). Tuchal 49r/24 (Drimba 2000: 100). ET. tükäl ‘büsbütün, tamamen’ (Hsüan-X 1975: 185). tükel ‘tamamen, büsbütün, tam, tamam, eksiksiz, mükemmel, ‘dükäl’ ‘ (AY-III 1991: 118). tükel ‘tam, tamam’ (ETŞ 1992: 469). tükäl; TWYK’L ‘tam, tüm, zarar görmemiş, dokunulmamış’ (İKPÖ 1998: 227). tükäl/tükāl ‘bütün, hep’ (Gabain 2000: 53, 303). tükel ‘sağ; sağlam, eksiksiz’ (IB: 61). tükel ‘bütünüyle, tamamen’ (AY-YK 2012: 264). tükäl ‘tamamen, büs bütün, tamam’ (ABH 2013: 232). tükel ‘sağ, sağ salim; sağlam, eksiksiz’ (Mir) (YKI 2013: 509). krş. tükällig ‘sahip olunan’ (Hsüan-X 1975: 185). tükellig ‘sahip, hakim, eğemen, muktedir’ (AY-III 1991: 118). tükellig ‘layık, hissedar, kudretli, techiz edilmiş’ (ETŞ 1992: 469). tükel-lig ‘sâhip olan, mücehhez’ (Üİ 1998: 191). tükällig ‘teçhiz edilmiş, hissedar, kudretli’ (Gabain 2000: 303). tükellig ‘sahip, muktedir; bütünüyle’ (AY-YK 2012: 265). tükällig ‘tamam, dolu, eksiksiz’ (ABH 2013: 232). OT. tükel ‘tamamen, bütün’ (KB: 477). tükel ‘hep, tam olarak’, tükel bér- ‘yerine getirmek, ikmal etmek’, tükel béril- ‘tam ve eksiksiz verilmek’, tükel bol- ‘gerçekleşmek, tamamlanmak’, tükel kıl- ‘1. tamamlanmak, ikmal etmek; 2. yerine getirmek’, tükel kılın- ‘tam, eksiksiz verilmek’ (TKT 2004: 696, 697). tükel ‘tam’ (AH: LXV). tükel ‘tamamen, büsbütün’ (DLT-Atalay 2006: IV-668). Hrz-T. tügäl ‘tamamen, tüm, bütün’ (KurT 2002: 279). tükel ‘hep(si), tamam, mükemmel’ (ME 1993: 191). tükel ‘hep, bütün’ (KE 1997: 657). tükel ‘hep, bütün, tamamıyla’ (NF 1998: 440). tükel ‘hep, bütün, tamamen’ (MM 2008: 265). tükelleş- ‘tamam olmak’ (ME 1993: 192). AO-KıpT. krş. tükellig ‘sağlık, esenlik’ (AO 1996: 238). M-KıpT. dükäl ‘hep, bütün’ (KİLE 1931: 36). dükäl ‘tamamı, olduğu gibi’ (KF 2006: 100).

2426. tüklü: tüylü.

tüklü Tuclu CC-İ 38a/19

Tuclu ‘pilosus’ (Kuun 1880: 289). тўқлў ‘behaart’ (Radloff 1887: 56). tüklü ‘behaart’ (Grønbech 1942: 259). Tuclu 38v/19 (Drimba 2000: 84). ET. tülüg ‘tüylü’ (Gabain 2000: 303). OT. Krh-T. tülüg → tülüg yadhım ‘tüylü yayğı, halı’ (DLT-Atalay 2006: IV-666). Hrз-T. tüglüg/tülüg/tüslüg/tüylüg ‘tüylü’ (KE 1997: 657, 658, 660, 662). tüklüg ‘tüylü’ (NF 1998: 440). tülüg erik ‘tüylü erik, şeftali’ (İML 1988: 78). M-KıpT. tüklü → tüklü alma ‘ayva’ (KİLE 1931: 109).

2427. tüksüz: tüysüz; saçsız.

tüksüz Tucusus CC-İ 38a/20

tucusus ‘rarus’ (Kuun 1880: 289). тўқсўс ‘haarlos’ (Radloff 1887: 56). tüksüz ‘unbehaart, rasiert’ (Grønbech 1942: 259). Tucusus 37v/20 (Drimba 2000: 84).

2428. tükürmek: tükürmek.

tükürmek tukurmak CC-A 64a/22

тўқўп ‘speien’, тўқўпмāk (Radloff 1887: 56). tükürmek (Grønbech 1942: 259). tukurmak 63v/22 (Drimba 2000: 122). OT. Hrз-T. tükürmek ‘ağızdan tükrüğü yahut balgamı atmak’ (İML 1988: 77). түвкүр- ‘tükürmek’ (ME 1993: 192). түвкүрмек ‘tükrük’ (ME 1993: 192). krş. tüwkür- ‘tükürmek’ (KE 1997: 662; NF 1998: 443). tüwlük ‘tükrük’ (KE 1997: 662). tüwkürük ‘tükrük’ (NF 1998: 443). M-KıpT. tükür- → tükürmāk: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 109). tükür- ‘plwac’ (Bulg-M 1954: 77). tükür- ‘tükürmek’ (KK 1999: 127; KF 2006: 191; (KMT 2002: 149). krş. tükrük ‘tükrük’ (KK 1999: 127; KF 2006: 190).

2429. tülē-: ?.

tülēr tvlēr CC-A 82b/19

anl. f. – işa. f. Tuler ?: iştuler ‘auditur’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 290). tvlēr 82r/18 (Drimba 2000: 143).

2430. tülkü: tilki.

tülkü Tulchu CC-İ 43a/30

Tulchu ‘vulpes’ (Kuun 1880: 290). тўлқў ‘Fuchs’ (Radloff 1887: 57). tülkü ‘Fuchs; Fuchsfell’ (Grønbech 1942: 259). Tulchu 42v/30 (Drimba 2000: 91). ET. tilkü ‘tilki’

(Gabain 2000: 300; IB: 60; ABH 2013: 229). tilkü 'tilki' (Mir) (YKI 2013: 508). OT. tilki/tilkü 'tilki' (DLT-Atalay 2006: IV-623, 624). tilkü 'tilki' (KB: 450). krş. tilkülen- 'tilkilik etmek, yaltaklanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-624). Hrz-T. dilkü 'tilki' (GT 1989: 291). tilkü/tülki 'tilki' (KE 1997: 635, 658). tilki 'tilki' (KurT 2002: 267). tülkü 'tülki' (İML 1988: 77). M-KıpT. dilkü/tilkü/tülkü 'tilki' (KİLE 1931: 35, 103, 109). dilkü/tilkü = Ar. al-qird 'ape, monkey' (RH 2000: 170, 222). tilki/tülkü 'tilki' (DM 2003: 114). tilkü 'tilkü' (İMS 1992: 607). tilkü 'tilki' (KMT 2002: 146). tülkü 'tilki' (BV 1986: 323). Çağ. tülkü 'tilki' (MK 1993: 558).

2431. tülük: balkon.

tülük tuluc CC-İ 51b/25

Tuluc 'porticula' (Kuun 1880: 290). тўһлўк 'Fenster (?)', Rauchloch' (Radloff 1887: 56). tuluq 'Balkon' (Grønbech 1942: 253). tuluc 51r/25 (Drimba 2000: 103).

2432. tümen: on bin.

tümenⁿ tvmē CC-A 61a/10

Tumê *yani* tumen 'decem millia' ~ *mac.* töméntelen, tömény ezer 'myrias; chalias, multa millia' (Kuun 1880: 290). тўмән 'zehntausend' (Radloff 1887: 57). tümen 'zehntausend' (Grønbech 1942: 259). tvmē 60v/10 (Drimba 2000: 117). ET. tümän 'on bin' (Hsüan-X 1975: 185). tümen (krş. Toh.A tmân; B tmane, tumane; Far. tuman) 'on bin, büyük sayı, çokluk' (AY-III 1991: 118). tümen 'her taraf' (ETŞ 1992: 470). tümen 'on bin, binlerce', tümen ban 'on binlerce', tümen tümen 'binlerce, on binlerce' (ETŞ 1992: 470). tümän; TWYM'N 'on bin' (İKPÖ 1998: 228). tümän 'on bin' = Toh. *tmām*, Kuç. *tumane*, *tmane*, Y-Far. *tumān* (Gabain 2000: 303). *tümen* (= moğ. *tümen*) 'ten thousand' > 'the leader of the (military or administrative) unit of ten-thousand', *tümen bägi-tümen noyîn* 'the leader of ten-thousand-unit', *[t](ü)män sözǖm tü[kä](l)-a adan-a* 'Tümen, my word (i.e. decree). To the two of Tükälä and Adana.' D. Matsui, buradaki Tümen kelimesini *the name of the issuer* olarak kaydetmiş ve Turfan bölgesinde bir *tümen-bägi* ya da *tümen noyîn* olduğunu belirtmiştir (Matsui 2007: 61, 62). tümen 'on bin' (KUKY 2009: 318, 534; UKY 2011: 105; Aydın 2012: 184). tümen 'on bin, 10 000; pek çok' (METY 2012: 324). tümen 'on bin' (Mir) (IB: 61; YKI 2013: 509). تومان 'division' < Tü. tümän (= Toh. *tmām*, Kuç. t[u]mane) (Doerfer 1959: 2) . krş. tümenlig 'on binlerce' (ETŞ 1992: 470). OT. tümen 'pek çok, on bin' (KB: 478). tümen 'onbin, binlerce, pek çok' (AH: LXVI). tümen 'tümen tümen, pek çok', tümen ming 'bin kere

bin' (DLT-Atalay 2006: IV-670). Hrzt. tümen 'on bin, binlerce, pek çok' (MM 2008: 265). AO-Kıpt. tümen 'on bin' (AO 1996: 238). M-Kıpt. dümän/tümän 'tümen, on bin [10, 000]' (KİLE 1931: 36, 109). tuman 'onbin' (KK 1999: 126). tümen 'on bin' (BV 1986: 323).

2433. tün: gece. tün tun CC-İ 36b/16

Tun 'nox' (Kuun 1880: 289). тѣн 'Nacht' (Radloff 1887: 56). tün 'Nacht' (Grønbech 1942: 259). tun 36r/15 (Drimba 2000: 82). ET. tün 'gece' (Hsüan-X 1975: 186; AY-III 1991: 118; ETŞ 1992: 470; Gabain 2000: 303; IB: 61; KUKY 2009: 214, 534; UKY 2011: 106; METY 2012: 324; Aydın 2012: 184; (AY-YK 2012: 265). tün ortusu 'kuzey' (KUKY 2009: 232, 534). tün 'gece' (Mir) (YKI 2013: 509). krş. tünçüle 'gece gibi, geceye benzer' (ETŞ 1992: 470). tüner- 'kararmak, gece olmak' (ETŞ 1992: 471). tünär- 'karanlık basmak' (Gabain 2000: 303). tünärig 'karanlık' (Mayt: 487; ETŞ 1992: 471; HUAS 2014: 154). tünlä 'geceleeri, geceleyin' (Hsüan-X 1975: 186; Gabain 2000: 47, 303). tünle 'gece, geceleyin' (AY-YK 2012: 265). OT. tün 'gece' (KB: 478). tün '1. gece; 2. dün', tünki kün 'dün', tünle 'gece, geceleyin' (TKT 2004: 697). tün 'gece' (AH: LXVI). tün 'gece', tünle 'geceleyin' (DLT-Atalay 2006: IV-670). krş. tüne- 'gecelemek' (KB: 479; DLT-Atalay 2006: IV-670). tünek 'zindan' (KB: 479). tüner- 'kararmak' (KB: 479). tüner- 'karanlık olmak, kararmak, gece olmak' (DLT-Atalay 2006: IV-671). tünerig 'karanlık' (KB: 479). tünerik 'karanlık; mezar' (DLT-Atalay 2006: IV-671). tünert- 'karartmak' (KB: 479). tünert- 'karartmak' (AH: LXVI). tünert- 'geceletmek' (DLT-Atalay 2006: IV-671). Hrzt. dün/tün (KurT 2002: 102). tün 'gece', bu tünle 'bu gece', karañutünle 'karanlık gece', tün buçuğu 'gece yarısı', tün sonu 'gece sonu', tüntünle 'dün gece', yarın tünle 'yarın geceleyin' (İML 1988: 22, 38, 78, 86). tün 'gece' (ME 1993: 192; NF 1998: 440; KurT 2002: 280; MM 2008: 265). krş. tüne- 'gecelemek' (KE 1997: 659). tüne- 'gecelemek, geceyi geçirmek' (NF 1998: 441). tünek 'hapisane' (İML 1988: 78). tünek 'zindan, sığınak' (KE 1997: 659). tünekçi 'hapisaneci' (İML 1988: 78). tüneki 'geçen gün, dün' (KE 1997: 659). tüner- 'kararmak' (KE 1997: 659). tüneş- 'birlikte gecelemek' (ME 1993: 192). tünert- 'geceletmek' (ME 1993: 192). tünät- 'kutsal yerde gecelemek' (KurT 2002: 281). tüngak 'tün/gece bekçisi' (İML 1988: 78). tünle 'geceleyin' (NF 1998: 441; ME 1993: 192). tünle 'gece, geceleyin' (MM 2008: 265). M-Kıpt. dün/tün 'gece, evvelsi gün' (KİLE 1931: 36, 109). dün 'bir önceki gün' (KFLT 1989: 975). dün/tün = Ar. al-lail 'nighttime' = Far. šab, öbürgü dün 'the other night, several nights ago', dün oldu = Ar.

janna al-lail ‘night fell, it became night’, dün buçuğı = Ar. nişf al-lail ‘midnight’, aydın dün ‘moonlit night’, uzun dün = Ar. laila ʔawıla ‘long night’, kısa dün = Ar. laila ʔawıla ‘short night’, tün buçuq = Ar. nişf al-lail ‘midnight’/ Ar. al-masâ ‘evening’, tün kün = Ar. amsu ‘yesterday’ (RH 2000: 132, 133, 237, 238). dün ‘dün’ (KF 2006: 100). tün ‘gece’ (KK 1999: 127). tün ‘gece’, tün buçuğı ‘gece yarısı’, tün kiçe ‘dün gece’, tün kün ‘dünkü gün’ (KMT 2002: 149). tün ‘gece’, tün namâzı (İMS 1992: 610). krş. tünä- → tünädi ‘geceledi, yattı’ (KİLE 1931: 109). tünkäçä ‘evvelki akşam’ (KİLE 1931: 109). tünle ‘gece’ (KK 1999: 127). tüntä ‘geceliyin’ (KİLE 1931: 109). Çağ. tün ‘gece’ (MK 1993: 558). Tjunrak Osoulokovič: Kuman başbuğunun ismi. Tjunrak > Türk. tün ‘nacht’ + -rAk ‘darkish’ (Golden 1979-1980: 298; Yücel 2004: 210).

2434. tünäkün: dün.

tünäkün	Tunacun	CC-İ 31b/7
tünäkün ⁿ	Tunachũ	CC-İ 36b/27

Tunacun ‘heri’, tunachun, tunekun (Kuun 1880: 289). тѹнăкѹн ‘gestern’ (Radloff 1887: 56). tüne ‘gestern’, tüne-kün ‘gestern’ (Grønbech 1942: 259). Tunacũ 31r/7 (Drimba 2000: 75); Tunachũ 36r/27, *tvnechvg* 36r/26 (Drimba 2000: 82). OT. Hrz-T. tünäkün ‘geçen gün’ (KE 1997: 659). M-KıpT. tünäkün ‘evvelki gece, akşam’ (KİLE 1931: 109). tünäkün ‘dün’ (KK 1999: 127). tünäkün ‘yarın, ertesi gün’ (İMS 1992: 610).

2435. түp: dip, kök; krş. түb I.

түпден ⁿ	tvpdā	CC-A 74b/14
---------------------	-------	-------------

Tup ‘truncus’ (Kuun 1880: 290). түп ‘Unterheil, Wurtel’, түптăн (Radloff 1887: 57). түп 1) ‘Grund, Boden; Fundament’, түbinde ‘unter irgend etwas, unten, niedriger’; 2) ‘Wurzel’, qutlu түпden terek bitti ‘von der gesegneten Wurzel wuchs ein Baum auf’ (Grønbech 1942: 259). tvpdä 74r/7 (Drimba 2000: 138).

2436. түпкүр-: түкүрмек.

түпкүрүмен ⁿ	Tupcurumē	CC-İ 26b/1
түпкүрдүн ⁿ	Tupcurdũ	CC-İ 26b/2
түпкүргил	Tupcurgıl	CC-İ 26b/3

Tupcurumen ‘spato’, tupcurgıl *emir şekli* (Kuun 1880: 290). түпкүр (v) ‘speien’, түпкүрүмăн, түпкүрдүм, түпкүргил¹²⁰, түпкүрмăк (Radloff 1887: 57). түпкүр-

‘spucken’, tükürmek ‘Speien, Speichel’ (Grønbech 1942: 260). Tupcurumē 26r/1, Tupcurdū 26r/2, Tupcurgıl 26r/3 (Drimba 2000: 68).

2437. tüpkürmek: tükürmek.

tüpkürmek Tupcuşmac CC-İ 26b/4

Tupcurmac ‘sputum’ (Kuun 1880: 290). Tupcurmac (26a/5 (Drimba 2000: 68).

2438. türlen-: değişmek.

türlendi tvrlendi CC-A 67a/32

Torlendi ‘variavit (acu tapetia)’ (Kuun 1880: 288). тѣплѣн (v) ‘sich verändern’ (Radloff 1887: 56). türlendi ‘verschiedenartig’ (Grønbech 1942: 260). tvrlendi 66v/26 (Drimba 2000: 130).

2439. türliy: o tarzda, o şekilde.

türliy tuşlıj CC-İ 14a/12

Turlij ‘forma’, turla ‘benzerlik içinde’, turlu turlu ‘çeşitli’ (Kuun 1880: 290). *işa. f.* тѣплѣ (Radloff 1887: 56). turlij 13r/12 (Drimba 2000: 52).

2440. türlü:türlü, çeşitli; türlü türlü ‘çeşit çeşit’; açı türlü ‘?’.

türlü tvrlu CC-A 71b/10, 71b/10

türlü tuşlu CC-İ 30b/9

azi turlu ‘?’ (Kuun 1880: 249); Turlu turlu ‘variatus’ (Kuun 1880: 290). CC-İ 30b/9 türlü *işa. f.* – *anl. f.* → тузлы ‘salzig’, ацы, тузлы (Radloff 1887: 56); тѣплѣ ‘verschieden’ (Radloff 1887: 56). türlü 1) ‘so beschaffen’, açy türlü ‘bitter’, türlü türlü ‘allerlei’, türlü türlü kejitler ‘allerlei Kleider’; 2) ‘Äussere, Beschaffenheit’ (Grønbech 1942: 260). turlu 30r/9 (Drimba 2000: 74); tvrlu 71r/5, 71r/5 (Drimba 2000: 133). ET. törlüg (törlüg?); TWYRLWK ‘türlü, çeşitli, tür’ (İKPÖ 1998: 224; Gabain 2000: 301). törlüg ‘türlü, tür’ (Hsüan-X 1975: 182; Üİ 1998: 187). törlüg ‘türlü’ (ABH 2013: 230). turlüg/törlüg ‘türlü, çeşitli’ (ETŞ 1992: 465, 471). türlüg ‘çeşitli, türlü, değişik’ (AY-III 1991: 118). türlüg ‘türlü ,değişik’ (AY-YK 2012: 265). türlüg ‘türlü, çeşitli’ (HUAS 2014: 154). tıü türlüg ‘her türlü..’ (Gabain 2000: 35). OT. türlüg ‘türlü’ (KB: 480; AH: LXVI). türlüg ‘türlü, çeşit (şey)’, türlüg türlüg ‘çeşit çeşit, türlü türlü’ (TKT 2004: 698). türlüg ‘türlü’ (DLT-Atalay 2006: IV-675). Hrз-T. dürli/türlü/törlüg (KurT 2002: 102).

dürlü 'türlü' (ME 1993: 117). türlü/türlüg 'türlü, çeşitli' (NF 1998: 441; MM 2008: 265). türlü/türlüg 'farklı, çeşitli' (KurT 2002: 281). krş. dürlendür- 'türlü türlü etmek' (ME 1993: 117). türlü türlü 'türlü türlü' (ME 1993: 192). AO-Kıpt. törlüg 'türlü' (AO 1996: 237). M-Kıpt. dürlü '1) çeşit, tür; 2) çeşitli, muhtelif' (GT 1989: 296). dürlü 'türlü, çeşit' (KMES 1994: 252). dürlü 'türlü' (KFLT 1989: 975). dürlü 'türlü, çeşitli' (KH 2002: 122). dürlü 'çeşitli, türlü türlü' (KF 2006: 100). türlü: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 110). türlü/türlüg 'türlü, çeşitli' (İMS 1992: 610). türlü 'türlü, çeşitli' (KH 2002: 142). türlüg 'türlü, çeşitli' (MG 1984: 269). türlüg 'türlü' (BV 1986: 323). krş. dür 'tür' (KF 2006: 100). Çağ. türlüg 'türlü, çeşit' (MK 1993: 558). krş. türlüglük 'çeşitlilik' (MK 1993: 558).

2441. tüş I: düş, rüya; hayal.

tüş tuS CC-İ 26a/5, 26a/6, 26a/7, 26a/8
Tus 'somnia', Tus curarmen 'somnia' (Kuun 1880: 289). тѣм 'Traum', тѣм көпәрмән 'träumen' (Radloff 1887: 57). түš 'Traum', түš көр- 'träumen' (Grønbech 1942: 260). Tus 25v/5, 25v/6, 25v/7, 25v/8 (Drimba 2000: 68). ET. krş. tül 'rüya', tül tüşä- 'düş görmek' (Hsüan-X 1975: 185). tül 'rüya' (Mayt: 486; ETŞ 1992: 469). tül (II) 'düş' (AY-YK 2012: 265). tül 'rüya, düş' (ABH 2013: 232). tüşä- 'düş görmek' (Hsüan-X 1975: 186). tüşä- 'rüya görmek' (Gabain 2000: 303; ABH 2013: 233). OT. tüş 'düş, rüya' (KB: 481; TKT 2004: 698; AH: LXVI). tüş 'düş, rüya; düş azması, ihtilam', tüş kıl- 'inmek, toplanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-677). krş. tüşe- 'düş görmek' (KB: 482). tüşe- 'düş görmek; ihtilam olmak, düşü azmak' (DLT-Atalay 2006: IV-677). Hrzt-T. düş 'düş, rüya' (ME 1993: 117). tüş yörgücü 'düş yorucu, rüyalar tabir edici' (İML 1988: 78). tüş I 'düş, rüya' (KE 1997: 660). tüş 'düş, rüya' (NF 1998: 441; MM 2008: 265). tüş 'uyku' (KurT 2002: 281). krş. tüşe- 'düş görmek, hayal dalmak' (NF 1998: 443). tüşe- 'düş görmek, düşte meni gelmek' (MM 2008: 265). M-Kıpt. düş 'rüya', düş gör- 'rüyalanmak, rüya görmek' (GT 1989: 296). tüş → tüşke kiç- 'ihtilam olmak' (İMS 1992: 611). Çağ. tüş 'düş, rüya' (MK 1993: 558).

2442. tüş II: öğle.

tüş Tuş CC-İ 36b/21
tuş 'öğle vakti; tertia; sc. hora' (Kuun 1880: 289). тѣм 'Zeit' (Radloff 1887: 56). түš 'Mittag' (Grønbech 1942: 260). Tus 36r/20 (Drimba 2000: 82). OT. Hrzt-T. tüş vakti

‘öğle vakti’ (NF 1998: 442). düş ‘öğle’ (KF 2006: 100). M-KıpT. düş ‘öğle, öğle vakti’ (KMT 2002: 103). tüş ‘öğle’, tüş namāzı (İMS 1992: 610).

2443. tüş-: düşmek.

tüş	tuʃ	CC-İ 6b/10
tüşer	tvser	CC-A 61a/11, 61a/11
tüşerler	tuʃcherler	CC-A 59b/11
tüşermen	tuʃarmē	CC-İ 6b/8
tüşgen	tvsgan	CC-A 61a/25
tüşti	tustí	CC-A 70b/34
tüşti	tvstí	CC-A 60b/30, 76b/11
tüşti	tvʃchte	CC-A 57b/16
tüşti	tvʃchte	CC-A 57b/16
tüştüm	tuʃtum	CC-İ 6b/9
tüşüp	tvsvp	CC-A 76b/6
tüşti	tvʃti	CC-A 76b/16

Tuschte ‘cecidit’, töben tuschte ‘retro cecidit’, Tuzarmen ‘cado’, tus *emir şekli*, tuscherler ‘cadunt’ (Kuun 1880: 290). тўш (v) ‘fallen’, тўшärmän, тўштўм, тўш, тўштў, тўшўп, тўшкän (Radloff 1887: 57). tüş- 1) ‘fallen’, tüšti, örtlik tamuqqa tüşerler ‘die werden in die flammende Hölle hinabstürzen’, tura tüş- ‘beim Fallen auf die Beine zu stehen kommen’, saarya tüş- ‘sieh schämen’; 2) ‘herabsteigen, sieh herabsenken’, sazya tüšti ‘er stieg in den Sumpf (den Höllenpfuhl) hinab’, tüş (Grønbech 1942: 260). Tu[ʃ > z]armē 6r/8, Tu[ʃ > z]tum 6r/9, Tuf[ʃ > š] 6r/10 (Drimba 2000: 42); tvʃcht[e > i] 57r/20 (Drimba 2000: 111); tuʃcherler 59r/11 (Drimba 2000: 115); tvstí 60r/29 (Drimba 2000: 116); tvşer 60v/11, 60v/11, tvşgan 60v/25 (Drimba 2000: 117); tušti 70r/22 (Drimba 2000: 132); tvşvp 76r/6, tvstí 76r/10, 76r/15 (Drimba 2000: 139). tüş-, TWYŞ- ‘düşmek’ (İKPÖ 1998: 228; Üİ 1998: 192; Gabain 2000: 303). tüş- ‘1. inmek; 2. (yaklaşma-bulunma, yön durumuyla) gitmek, yürümek; 3. konaklamak veya mola vermek üzere at, at arabası vb.den inmek; 4. düşmek, düşüp yaralanmak veya telef olmak; 5. (düşman ordusu) ırmağa, denize vb.ye dökülmek’ (KUKY 2009: 337, 378, 411, 419, 534). tüş- ‘geri gelmek’ (UKY 2011: 106). tüş- ‘dönmek, gelmek, geri gelmek, ulaşmak, erişmek, yetişmek; telef olmak, dökülmek’ (METY 2012: 324). tüş- ‘1. inmek; 2. ölmek; 3. gitmek’ (Aydın 2012: 184). tüş- ‘düşmek’ (AY-YK 2012: 265; ABH 2013:

233). tüş- 'düşmek; inmek, konmak' (Mir) (IB: 61; YKI 2013: 509). krş. tüşkel- 'düşer gibi olmak, düşmek üzere olmak' (ETŞ 1992: 472). tüşmek 'düşmek, girmek' (ETŞ 1992: 472). tüşnäk 'konak, konaklamak yeri, yerleşme merkezi' (Gabain 2000: 303). tüşnek 'tünek' (IB: 61). OT. tüş- 'düşmek, inmek' (KB: 482). tüş- '1. inmek, çökmek; 2. yere kapanmak; 3. üzerine düşmek, ait olmak; 4. ortaya çıkmak, olmak; 5. düşmek; 6. kaplamak, kuşatmak', tüşgü yer 'yörünge', tüşügli 'vakı olan' (TKT 2004: 699). tüş- 'inmek, konmak' (AH: LXVI). tüş- 'düşmek; inmek' (DLT-Atalay 2006: IV-677). krş. tüşnek 'yuva; mezar' (KB: 482). tüşün 'konak, durak' (KB: 482). Hrız-T. düşmek 'yukardan aşağıya inmek, düşmek' (İML 1988: 28). tüş- 'düşmek' (ME 1993: 192). tüş- 'düşmek; bir binek hayvanından inmek, konaklamak' (KE 1997: 661). tüş- 'düşmek, yıkılmak; (binek hayvandan) inmek; hakkına düşmek; isabet etmek; maruz kalmak; dışarı çıkmak; yenilmek, mağlup olmak' (NF 1998: 442). tüş- 'düşmek; durmak; uğramak; vuku bulmak' (KurT 2002: 282). tüş- 'düşmek' (MM 2008: 265). krş. tüşmek 'sürçme' (ME 1993: 192). AO-KıpT. tüş- 'düşmek' (AO 1996: 238). krş. tüşül 'misafir, konuk' (AO 1996: 238). tüşül 'guest' [*qonaq tüşül tüşürmesünler* '(official) guests should not be quartered (to them)'] (Vásáry 1995: 485). tüşün 'guest' [*éwleriñe küç birle qonaq tüşün qondurmasunlar* 'guests should not be quartered in their houses with force'] (Vásáry 1995: 485). M-KıpT. düş- 'padać, spadać' (Bulg-M 1954: 52). düş- '1) yere düşmek; 2) inmek, atlamak; 3) içine düşmek, girmek; 4) batmak, çökmek; 5) sarkmak; 6) tutulmak, giriftâr olmak; 7) bulunmaması gereken yerde bulunmak, bulunmuş olmak; 8) yerini, mevkiini kaybetmek, itibarını yitirmek; 9) vâki olmak, hâsıl olmak; 10) takılmak, tutulmak, düşmek; 11) peşine takılmak; 12) uymak, yakışmak; 13) kapanmak' (GT 1989: 296, 297). düş- '1) düşmek, yükümlü olmaktan kurtulmak; 2) arkası üstü düşmek; 3) inmek' (KMES 1994: 252). düş- 'düşmek' (KFLT 1989: 975; KH 2002: 122; KF 2006: 100). tüş- → tüşdi 'düştü ve indi' (KİLE 1931: 110). tüş- 'düşmek; inmek' (MG 1984: 270; KK 1999: 127). tüş- 'düşmek' (BV 1986: 324). tüş- '1) yüz çevirmek; 2) duyurmak; 3) meydana gelmek; 4) düşmek, sakıt olmak; 5) inmek, konaklamak' (İMS 1992: 610). tüş- 'inmek' (KMT 2002: 149). tüş- 'düşmek' (KMT 2002: 149). tüş- 'düşmek, denk gelmek' (TK 2008: 336). Çağ. tüş- 'düşmek, inmek' (MK 1993: 558).

2444. tüşi: dişî.

tüşî Tuşî CC-İ 48a/5

Tusi 'femina' (Kuun 1880: 290). Tuşî 47v/5 (Drimba 2000: 97).

2445. tüşman: düşman; *krş.* düşman.

tüşman	tusman	CC-A 66a/36
tüşman	tvsmān	CC-A 74a/2
tüşma <i>n</i> dan	tuʔmādē	CC-A 69b/15
tüşma <i>n</i> nı	tusmānı	CC-A 73a/32
tüşma <i>n</i> nımıznı	tusmānımıfını	CC-A 70a/16

Tusmen ‘hostis’ (Kuun 1880: 290). тушман ‘Feind’, тушманны, тушманымызны, тушманларына (Radloff 1887: 56). düşman, tüşman, tuşman ‘Feind, Gegner’, jek tusman ‘der böse Feind’, túsman jek ‘der feindliche Teufel’ (Grønbech 1942: 84, 257). tusman 65v/36 (Drimba 2000: 127); túsmdē 69r/10 (Drimba 2000: 130); túsmanımıfını 69v/8 (Drimba 2000: 131); túsmanı 72v/16 (Drimba 2000: 136); tvsmān 73v/2 (Drimba 2000: 137).

2446. tüşür-: yük tüşür- ‘indirmek’.

tüşürürmen	tuşururmē	CC-İ 10a/3
tüşürdüm	tuşurdum	CC-İ 10a/4
tüşürgegeç	túsurgergeç	CC-A 80b/6

түшүр (v) ‘herablassen’, жүк түшүрүмән, түшүрдүм, түшүргәүц (Radloff 1887: 57). tüşür- ‘hinabstürzen, herunternehmen’, ynanmaýanlar örtli tamuḡ[qa] tüşürgej-geç ‘indem er die Ungläubigen in die flammende Hölle hinabstürzen wird’, жүк tüşür- ‘abladen’ (Grønbech 1942: 261). tuşururmē 9v/3, tuşurdum 9v/4 (Drimba 2000: 47); túsurgergeç 80r/6 (Drimba 2000: 140). ET. tüşür- ‘ронять; взваливать’ (ТЕЭ 2008: 328). tüşür- ‘indirmek’ (ETŞ 1992: 472; KUKY 2009: 345, 534; METY 2012: 324; Aydın 2012: 184). tüşür- ‘indirmek’ (Yen) (YKI 2013: 509). *krş.* tüşürmek ‘yerli yernde söyleme’ (Yen) (YKI 2013: 509). tüşrül- ‘düşürülmek’ (ETŞ 1992: 472). türüşürül- ‘düşürülmek’ (Üİ 1998: 192). OT. Krh. tüşür- ‘düşürmek’ (KB: 483). tüşüt- ‘düşürmek, uğratmak’ (KB: 483). tüşür- ‘düşürmek, indirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-678). Hrz-T. tüşür- ‘düşürmek’ (ME 1993: 192). tüşür- ‘düşürmek, indirmek’ (KE 1997: 662). tüşür- ‘düşürmek, indirmek; (akla) getirmek’ (NF 1998: 443). tüşür- ‘bırakmak, atmak, düşürmek’ (KurT 2002: 282). AO-Kıpt. düşür-/tüşür- ‘düşürmek’ (AO 1996: 211, 238). M-Kıpt. düşür- ‘düşürmek, indirmek’ (KMES 1994: 252). düşür- ‘indirmek, inzal etmek’ (KFLT 1989: 975). düşür- ‘indirmek’ (KF 2006: 101). tüşür- ‘düşürmek’ (BV

1986: 324). tüşür- ‘1) düşürmek; 2) düşürmek; hatırlatmak, (akla) gelmek’ (TK 2008: 336). krş. tüşürmek ‘düşürme, saptırma, sevk ettirme’ (TK 2008: 336). M-Kıpt. düşür- ‘düşürmek’ (GT 1989: 297). tüşür- ‘düşürmek’ (İMS 1992: 611). Çağ. tüşür- ‘düşürmek’ (MK 1993: 559).

2447. tütüm: tütün duman; krş. tütün.

tütüm tutum CC-İ 14a/15

Tutum ‘fumus’ ~ *osm.* توتون (Kuun 1880: 289). tütün ‘Rauch’ Grønbech 1942: 261). Tutum 13r/15, Tutum 13v/15 (Drimba 2000: 52). ET. tütün ‘duman’ (ETŞ 1992: 473; Gabain 2000: 54). krş. tüt-; TWYT- ‘tütme, duman çıkarmak’ (İKPÖ 1998: 228; Gabain 2000: 303). tütsüg ‘tütsü’ (Mayt: 489). tütsüg ‘koku, mis’ (ETŞ 1992: 473). tütsüglük ‘buhurdan’ (Mayt: 489). tütsük/tütüzük ‘tütsü, buhur değneği’ (Gabain 2000: 41, 54). tütsüklük ‘buhur kabı, buhurluk, tütsülük’ (Gabain 2000: 303). tütüz- ‘tüttürmek’ (Gabain 2000: 61). OT. tütün ‘duman’ (KB: 483; DLT-Atalay 2006: IV-678). krş. tüt- ‘tütme’ (KB: 483). tütsüg ‘tütsü’ (KB: 483). tüt(ü)n- ‘duman tütme’ (DLT-Atalay 2006: IV-679). tütünsüz (DLT-Atalay 2006: IV-678). Hrız-T. tütün ‘duman’ (İML 1988: 79; NF 1998: 443; KurT 2002: 282). krş. tüt- ‘tütme, yanmak’ (KE 1997: 662). tütsük ‘iyi kokan nesne, hoşbu’ (İML 1988: 78). tütsülemek ‘iyi kokan nesneyi kullanmak’ (İML 1988: 78). tütsün ‘duman’ (KE 1997: 662). tütüsçü ‘attar’ (İML 1988: 79). tütüz- ‘koku vermek için bir şeyi yakıp tütsülemek’ (NF 1998: 443). AO-Kıpt. tütün ‘ev başına alınan bir çeşit vergi’ (AO 1996: 238). M-Kıpt. dütn/tütün ‘tütün’ (KİLE 1931: 37, 110). dütn ‘duman’ (KF 2006: 101). tütün ‘tütün’ (BV 1986: 324; (KMT 2002: 149; (DM 2003: 117). tütün ‘yanan bir maddeden çıkan duman’ (GT 1989: 454). tütün ‘duman’ (TK 2008: 337). krş. dütnle- ‘tütsülemek, tütünlemek’ (KH 2002: 122). tütük ‘duman’ (İMS 1992: 611). tütünle- ‘dumanlatmak’ (KMT 2002: 149). tütünsüz ‘tütünsüz’ (BV 1986: 324). tütüz- ‘tüttürmek’ (BV 1986: 324). Çağ. tütün ‘duman’ (MK 1993: 559).

2448. tütün: bkz. tütüm.

tütün Tutun CC-İ 53b/10

tutun ‘fumus’ ~ *osm.* توتون (Kuun 1880: 289). тѹтън ‘Rauch’ (Radloff 1887: 57). tütün ‘Rauch’ (Grønbech 1942: 261). Tutun 53r/10 (Drimba 2000: 105).

2449. tū 𐤅𐤕: düğümlemek.

tü **v**ermen tuermen CC-A 58b/1

tü **v**dim tudím CC-A 58b/1

tü **v**dim tvdím CC-A 61a/14

Cuormen ‘depso’, codim ‘depsui’ (Kuun 1880: 269); Tudim ‘novi’ (Kuun 1880: 289). kayıt yok (Radloff 1887:). tu-, tuvyr(?) ‘verstopfen’ (Grønbech 1942: 252). tuermen 57v/1, tudím 57v/2 (Drimba 2000: 112); tvdím 60v/14 (Drimba 2000: 117). ET. tüg- ‘dügümlemek’ (Üİ 1998: 190; Gabain 2000: 303; IB: 61). tüg- ‘dügümlemek’ (Mir) (YKI 2013: 509). krş. tügüglüg ‘dügümlü’ (AY-YK 2012: 264). tügün ‘dügüm’ (Hsüan-X 1975: 185; Gabain 2000: 54). tügün ‘dügün’ (ETŞ 1992: 469). tügünlüg ‘1. düğümlenmiş, düğümlü; 2. (kuyruğu) düğümlü (at)’ (KUKY 2009: 180, 534). tügünlüg ‘kuyruğu düğümlü (at)’ (METY 2012: 324). tügünlüg ‘dügümlü’ (Aydın 2012: 184). tünür; TWYNKWR ‘evlilikten kaynaklanan akrabalar, dünür’ (tünür/tügün < tüg- ‘dügüm atmak, düğümlemek’) (İKPÖ 1998: 228). tünür ‘akraba, dünür’ (Gabain 2000: 303). tünür ‘dünür’ (Yen) (YKI 2013: 509). OT. tüg- ‘çatmak, bağlamak’ (KB: 476). tüg- ‘dügmek, düğümlemek, bağlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-667). krş. tüglün- ‘dügümlenmek, düğülmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-667). tüglüş- ‘birbiriyle düğümlenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-667). tügük ‘çatık’ (KB: 477). tügül- ‘dügümlenmek’ (KB: 477). tügün ‘dügün’ (KB: 477). tügün ‘kısır’, kısır tügün (TKT 2004: 696). tünğür ‘dünür, karının kısımları’ (DLT-Atalay 2006: IV-671). tünğürle- ‘birini kendine dünür saymak, dünürlüğe nispet etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-672). tünğürle- ‘kendini birine dünür saymak’ (DLT-Atalay 2006: IV-672). tünğürlük ‘‘hısımlık’ (ME 1993: 192). Hrz-T. tüg- ‘dügümlemek’ (NF 1998: 440). krş. düngür ‘hısım’ (ME 1993: 117). tügeçke ‘dügmecik’ (NF 1998: 440). tügül- ‘alt üst olmak, düğümlenmek, karışmak’ (KE 1997: 657). tügün ‘dügüm’ (ME 1993: 191; KE 1997: 657). M-Kıpt. düg- → dügdi. Düğümledi. Abu Hayyan’a göre dügün kelimesi de buradan müştaktır (KİLE 1931: 36). dügmek ‘to tie a knot’ (RH 2000: 125). Çağ. krş. tügün ‘dügüm’ (MK 1993: 558).

2450. tüvi: ezilmiş darı.

tüvi Tuuj CC-İ 56a/6

Tuuĵ ‘pistum’ (Kuun 1880: 289). tȳ ‘Hirse’ (Radloff 1887: 55). tüvi ‘zerstossene Hirsekörner, Hirsegrütze; Hirsebrei’ (Grønbech 1942: 259, 261). Tuuĵ 55v/5 (Drimba 2000: 109).

2451. tüvme: düğme.

tüvme Tuuma CC-İ 51b/5, 52b/4

tüvme tvma CC-A 61a/14

Tuuma ‘nodus’ (Kuun 1880: 289). tȳmä ‘Knopf’ (Radloff 1887: 57). Tuuma 51r/5 (Drimba 2000: 102); Tuuma 52r/4 (Drimba 2000: 104); tvma 60v/14 (Drimba 2000: 117). OT. tügme ‘düğme’ (DLT-Atalay 2006: IV-667). krş. tügmelen- ‘dügmek, düğülemek, bağlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-667). tüglün- ‘düğülemek, düğülmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-667). tüglüş- ‘birbiriyle düğümlenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-667). tüglüş- ‘birbiriyle düğümlenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-667). tügmelen- ‘dügmelenmek, ilikleri iliklemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-667). tügsin- ‘dört köşeli düğümlenen bir çeşit düğüm’ (DLT-Atalay 2006: IV-668). tügül- ‘düğülmek, düğümlenmek; yemek boğazda kalmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-668). tügülgen ‘her zaman düğülen; her zaman can sıkıntısından kaşı gözü düğülen, çatılan’ (DLT-Atalay 2006: IV-668). tügün- ‘kendi başına düğüm yapmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-668). tügüş- ‘düğüm düğmekte yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-668). Hrız-T. tügme ‘düğme’ (ME 1993: 191). tügme ‘düğüm’ (KE 1997: 657). M-Kıpt. dügmä/tüvmä ‘düğme’ (KİLE 1931: 36, 110). döğme ‘düğme’, döğme eyle- ‘düğmelemek’ (KF 2006: 98). tügme ‘düğme’ (MG 1984: 269; İMS 1992: 610; (KMT 2002: 149; (DM 2003: 116). tügme = Ar. al-zirr ‘button’ (RH 2000: 299). krş. tügmälä-/tüvmälä- ‘zapiąc na guziki’ (Bulg-M 1954: 77). tügmele- ‘düğmelemek’ (MG 1984: 269; İMS 1992: 610). tüvmälä- → tüvmälädi ‘düğmeledi’ (KİLE 1931: 110).

2452. tüvme:düğme.

tüvme Tuuma CC-A 51b/5

tüvme ‘Knopf’ (Grønbech 1942: 261).

2453. tüvür-: döndürmek.

tu vurumen tu vurume CC-A 58b/6

Tuġuromen ‘volvo’ (Kuun 1880: 289); tüvür- ‘drehen’, tüvürü-men?. tuvurumē 58r/6 (Drimba 2000: 113).

2454. tüz: doğru; eşit seviyede; aynı; düz; düzlük.

tüz	Tux	CC-İ 13a/4, 37b/28, 38b/3
tüz	tus	CC-A 58a/33
tüz	tv3	CC-A 64b/15, 64b/15

CC-İ 13a/4 → Tux ‘emendatio’, Tux ‘aequalis; plannus’ (Kuun 1880: 289); CC-A 64b/15 → Tuz ‘rectus’ (Kuun 1880: 290). тўз ‘gerade, eben, glatt’, тўзпāk ‘Ebene’ (Radloff 1887: 57). tüz 1) ‘flach, eben; Steppe; gleich; gerade, richtig’, tüzrek; 2) ‘Berichtigung, Ausbesserung’ (Grønbech 1942: 261). Tux 12v/4 (Drimba 2000: 51); Tux 37r/28 (Drimba 2000: 83); Tux 38r/3 (Drimba 2000: 84); tus 57v/33 (Drimba 2000: 113); tvz 64r/14, 64r/14 (Drimba 2000: 123). ET. tüz ‘düz, temiz, saf’ (Mayt: 489). tüz ‘düz, doğru’ (Hsüan-X 1975: 186; Üİ 1998: 192). tüz ‘düz, doğru, temiz, dürüst, içten; barışık’ (AY-III 1991: 118). tüz ‘düz’ (ETŞ 1992: 472). tüz ‘düz, sakın, o kadar, tamam’ (Gabain 2000: 303). tüz ‘barışık, uyumlu’ (KUKY 2009: 181, 307, 533). tüz ‘birlik içinde olan, barışık, uyumlu’ (METY 2012: 324). tüz ‘birlik içinde (olan)’ (Aydın 2012: 184). tüz/tüz ‘düz, doğru, temiz’ (AY-YK 2012: 265). tüz ‘eşit, düz’ (ABH 2013: 233). tüz: kişi adı (Yen) (YKI 2013: 509). krş. tüz- ‘düzmek, düzeltmek’ (Gabain 2000: 303). tüzmiş: kadın adı (Gabain 2000: 303). tüzü ‘münetâsip, tamâmiyle’ (Mayt: 489). tüzü ‘hepsi’ (Hsüan-X 1975: 186). tüzü; TWYZW ‘tamamen, eşit ve tam olarak, bütün, hepsi’ (İKPÖ 1998: 228). tüzü ‘bütün, tam, tam olarak’ (Üİ 1998: 192). tüzü ‘bütün; mütenasip, tamam, hep’ (Gabain 2000: 75, 303). tüzü ‘bütün, hep, tamamıyla’ (ABH 2013: 233). tüzügü ‘bütün, hep’ (Gabain 2000: 303). tüzsüz ‘itaatsiz, uyumsuz, kavgalı’ (KUKY 2009: 181, 307, 534). tüzsüz ‘huzursuz, arasında kargaşa olan, kavgalı, sorunlu’ (METY 2012: 324). tüzsüz ‘kargaşa (olan)’ (Aydın 2012: 184). tüzül- ‘düzenlenmek, uyumlu olmak (müzik hakkında)’ (Hsüan-X 1975: 186). tüzül- ‘düzenlenmek, uyuma girmek, uyumlu olmak, düzülmek’ (AY-III 1991: 119). tüzül- ‘tanzim edilmek’ (ETŞ 1992: 472). tüzül- ‘düzlemek, anlaşmak, uyuşmak’ (Gabain 2000: 304). tüzül- ‘1. düzenlenmek, tertip edilmek; 2. (bir *bodun* başka bir *bodunla*) anlaşmak, antlaşma yapmak’ (KUKY 2009: 337, 359, 390, 534). tüzül- ‘ilişisini düzeltmek’ (METY 2012: 324). tüzül- ‘düzeltmek, iyi duruma gelmek’ (Aydın 2012: 184). tüzülmek ‘düzenlenme, uyuma sokulma, sıraya, sokulma, düzülmek’ (AY-III 1991: 119). tüzülmäk ‘sükûnet,

tevekkül' (Gabain 2000: 53, 304). OT. tüz '1. düz, düzgün, doğru, aynı, uygun; 2. bütün, hep, hepsi' (KB: 483). tüz 'uygun, doğru', tüz bol- '1. eşit, aynı olmak; 2. (binek üzerinde) düzgün olmak, doğru olmak', tüz köni 'doğru, hak, müstakim' (TKT 2004: 700). tüz 'halk, reayâ' (DLT-Atalay 2006: IV-679). tüz 'asıl, kök, soy sop' (DLT-Atalay 2006: IV-679). tüz 'düz' (DLT-Atalay 2006: IV-679). tüz- 'düzmek, düzeltmek' (DLT-Atalay 2006: IV-680). krş. tüz- 'düzmek, düzeltmek' (KB: 484; DLT-Atalay 2006: IV-680). tüz- 'düzelmek' (DLT-Atalay 2006: IV-680). tüz- 'düzlemekte yardım ve yarış etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-680). tüzlin-/tüzlün- 'düzelmek, müsavileşmek' (DLT-Atalay 2006: IV-680). tüzük 'durulmuş' (KB: 484). tüzül- 'düzelmek' (KB: 484). tüzül- 'düzelmek, tertip ve tanzim edilmek' (DLT-Atalay 2006: IV-680). tüzüş- 'düzlemekte yardım ve yarış etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-680). Hrız-T. düz 'düz, doğru, uygun' (ME 1993: 117). tüz 'düz, doğru, eşit' (ME 1993: 192). tüz 'aynı, uygun; düz, düzlük arazi' (KE 1997: 662). tüz 'dürüst, hilesiz, düz, düzgün' (NF 1998: 443). tüz I 'düz, doğru, uzun, âdil; 2) düzlük, ova, düz yer' (KurT 2002: 282). tüz 'düz, doğru' (MM 2008: 265). krş. düz- '1) dizmek; 2) doğrultmak' (ME 1993: 117). düzlük 'doğruluk, adalet' (ME 1993: 117). düzül- 'düzgün olmak, nizama girmek' (ME 1993: 117). tüz- 'düzmek, tertip etmek, dizmek' (KE 1997: 663). tüz- 'düzeltmek' (NF 1998: 443). tüz- 'düzmek, düzenlemek' (MM 2008: 265). tüz- 'dizmek' (ME 1993: 193). tüz- 'düzelmek' (ME 1993: 193). tüz- 'iyileşmek, düzeltmek' (KE 1997: 663). tüzince 'sırasınca' (ME 1993: 193). tüz- 'eşitlik' (ME 1993: 193). tüz- 'eşitlik, adalet' (NF 1998: 443). tüz- 'adalet' (KurT 2002: 283). tüz- 'tüzük, düzen' (ME 1993: 193). tüz- 'dizi, sıra' (KE 1997: 663). tüz- 'süs, bezek' (KE 1997: 663). tüz- 'dizilmek' (ME 1993: 193). tüz- 'dizilmek' (KE 1997: 663). tüz- 'dizi, sıra' (KE 1997: 663). AO-KıT. krş. düz- 'düzeltmek, düzenlemek, düzene sokmak' (AO 1996: 211). tüzünçe 'bütünüyle, tamamen' (AO 1996: 238). M-KıT. düz: Bugünkü manasında, düpdüz 'dümdüz' (KİLE 1931: 37). düz 'düz' (KH 2002: 122). tüz 'düz' (MG 1984: 270; BV 1986: 325). tüz 'düz, doğru' (KFLT 1989: 1074; KH 2002: 142). tüz → tüp tüz 'dümdüz' (İMS 1992: 610). krş. düz- 'düzmek' (KFLT 1989: 975). düz- '1) tertip etmek, meydana getirmek; 2) hazırlamak, tanzim etmek' (GT 1989: 297). düz- 'düzeltmek' (KFLT 1989: 976). düz- 'düzelmek' (KFLT 1989: 976). düz- 'dizilmek' (KH 2002: 122). tüz- 'düzeltmek' (BV 1986: 325). tüz- 'söylemek, demek' (İMS 1992: 611). tüz- 'düzelmek' (BV 1986: 325). tüzge 'seviye, hizâ' (MG 1984: 271). tüz- 'anlaşmak' (KFLT 1989: 1074). tüz- 'eşit, ortak' (İMS 1992: 611). Çağ. tüz 'düz, doğru; eşit,

denk' (MK 1993: 559). krş. tüz- 'düzmek, düzenlemek, tertip etmek' (MK 1993: 559). tüzlük 'eşitlik, denklik' (MK 1993: 559). tüzük 'düzgün, düzülmüş, hazır' (MK 1993: 559). tüzüksiz 'düzensiz' (MK 1993: 559).

2455. tüzet-: düzeltmek.

tüzetürmen	tuſaturmē	CC-İ 12b/1
tüzettüm	tuxattum	CC-İ 12b/2
tüzet	tuxat	CC-İ 12b/3

Tusaturmen 'emendo' tuxat *emir şekli* (Kuun 1880: 290). тѣзят (v) 'gleich machen, glatt machen, ausbessern, verbessern', тѣзятим, тѣзят, тѣзятмиш (Radloff 1887: 57). tüzet- 'ausbessern, wiederherstellen', tüzetmiş (Grønbech 1942: 261). Tuſaturmē 12v/1, Tuxattum 12v/2, Tuxat 12v/3 (Drimba 2000: 51). OT. Krh-T. tüzet- 'tanzim etmek, düzeltmek' (KB: 484). Hrz-T. tüzet- 'düzeltmek' (ME 1993: 193; NF 1998: 443). tüzet- 'düzeltmek, onarmak' (KE 1997: 663). tüzät- 'düzeltmek, onarmak' (KurT 2002: 282). tüzet- 'düzeltmek, tanzim etmek' (MM 2008: 265). krş. tüzetmek 'antlaşma' (ME 1993: 193). M-KıpT. düzät- 'uporządkować, wyrównać' (Bulg-M 1954: 52). düzet- 'tanzim etmek, hazırlamak' (GT 1989: 297). düzet- 'onarmak' (KF 2006: 101). tüzet-/tüzüt- 'düzeltmek; (süngü) düzmek, yapmak' (MG 1984: 270, 271). tüzet- 'düzeltmek' (İMS 1992: 611). tüzet- 'düzeltmek' (KK 1999: 127). tüzet- 'sıralanmak, saf tutmak' (KMT 2002: 149). Çağ. tüzet- 'düzenlemek, süslemek' (MK 1993: 559).

2456. uç: son; uç.

uçuna	uēuna	CC-A 60b/21, 61a/17
uçu	uēu	CC-A 58a/29
uçu	uēu	CC-A 61a/1, 61a/1. CC-A 61a/1

bir uçu yay → *işā. f. – anl. f.* buçujay, Buçu 'dimidia pars' (Kuun 1880: 145; 303); uç 'finis' (Kuun 1880: 259). уу 'Ende, Spitze', ууу, уууна [Söz konusu madde başında 58a/29 numaralı satırdaki kelimeye yer verilmemiştir.] (Radloff 1887: 19); CC-A 61a/1 uç → бууу 'Hälfte' (Radloff 1887: 76). uç 'Ende', anyſ uçu sürü-dir 'sein Ende ist spitz', ǵanlyǵynyſ uçu bolmayaj 'Seines Königtumes wird kein Ende sein' (Grønbech 1942: 263). uç 57v/29 (Drimba 2000: 113); *<eki uçunæ> 60r/20, uç 60v/1, 60v/1 (Drimba 2000: 116); uçunæ 60v/17 (Drimba 2000: 117). ET. uç 'uç, baş' (ETŞ 1992: 474). uç 'uç, hudut' (Üİ 1998: 192). uç 'uç, uzak' (Gabain 2000: 303). uç 'uç' (UKY 2011: 106; KUKY 2009: 235, 534). uç 'uç, kıyı, kenar, sınır; kanat' (METY 2012: 324).

uç ‘uç, kanat’ (Aydın 2012: 185). uç ‘uç’ (Yen) (YKI 2013: 509). uç ‘Türklerin kalem yaptıkları bir ağaç’ [‘Dağlarda yetişir; ondan kirman, baston gibi şeyler de yapılır.’] (DLT-Atalay 2006: I-35; IV-681). uç ‘bir şeyin ucu, sonu’, butak ucu ‘dalın ucu’ (DLT-Atalay 2006: I-44). uç ‘bir nesnenin tükenmesi, bitmesi’, boyda ne uç bar ‘ulusta çokluk yüzünden tükenme yoktur’, uç él ‘sınır, sınırdaki il’ (DLT-Atalay 2006: IV-681). krş. uçluğ ‘uçlu, taraflı, sonlu, yönlü; amaçlı’ (AY-III 1991: 119). uçluğ ‘uçlu, ucu olan’ (ETŞ 1992: 475). uçluğ ‘uçlu’ (Üİ 1998: 192). uçlug ‘uçlu, yönlü, amaçlı’ (AY-YK 2012: 265). uuçsuz ‘uçsuz, hudutsuz’ (Üİ 1998: 193). Töre bitiginde töre bile uç et- fiili var 627. OT. uç ‘uç’ (KB: 486; TKT 2004: 701). uç ‘bir nesnenin tükenmesi, bitmesi (Oğuzca); uç; kenar’, uç él ‘sınır, sınırdaki il’ (DLT-Atalay 2006: IV-681). krş. uçlan- ‘uç peyda olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-682). uçuk- ‘sonuna ermek’ (KB: 487). Hrzt. T. уч ‘кончик’ (HŞ 1979: 283). uç ‘uç’ (ME 1993: 193; KE 1997: 664; KurT 2002: 283; MM 2008: 265). uç ‘uç, etek’ (NF 1998: 444). krş. uçluğ ‘uçlu’ (KE 1997: 664; NF 1998: 444). uçuk- ‘bitmek, tükenmek’ (ME 1993: 193). M-Kıpt. uç ‘1) her bir şeyin ucu; 2) oturak yer, arka’ (KİLE 1931: 110). uç ‘uç’ (MG 1984: 271; BV 1986: 326; KFLT 1989: 1075; İMS 1992: 611; TK 2008: 337). uç ‘1) kenar, etraf; 2) uç’ (GT 1989: 454). uç ‘border’ (RH 2000: 96). uç ‘kenar, uç’ (DM 2003: 117). Çağ. uç ‘uç’ (MK 1993: 559).

2457. uç-: uçmak.

uçarmen	uȝcarmē	CC-İ 29b/1
uçtum	uȝtum	CC-İ 29b/2
uçkıl	uȝchil	CC-İ 29b/3
uçmişley	uȝmisley	CC-A 72a/10

Uȝmisley ‘volando’ (Kuun 1880: 259); Uzarmen ‘volo in altum’, uzchil (Kuun 1880: 260). uç- ‘fliegen’, uçmaq (Grønbech 1942: 263). Uzarmē 29r/1, Uztum 29r/2, Uzchıl 29r/3 (Drimba 2000: 72); uçmişley 71v/5 (Drimba 2000: 134). ET. uç- ‘uçmak’ (Hsüan-X 1975: 187; ETŞ 1992: 473; IB: 62). uç- ‘uçmak, ölmek’ (Gabain 2000: 304). uç- ‘1. uçmak; 2. (Türk kağanları ve kağanlık ailesi bireyleri için) ölmek, vefat etmek’ (KUKY 2009: 337, 350, 534). uç- ‘ölmek’ (UKY 2011: 106). uç- ‘(mecazen, hakanlar için) vefat etmek, ölmek’ (METY 2012: 324). uç- ‘sonsuzluğa uçmak, ölmek’ (Aydın 2012: 185). krş. uçar ‘uçucu’ (Gabain 2000: 58). uçruğ ‘bayrak şeridi’ (Gabain 2000: 304; AY-YK 2012: 266). uçrug ‘bayrak’ (Mir) (IB: 62; YKI 2013: 509). uçruğluğ ‘dorukta, en uçta,

zirvede' (ETŞ 1992: 475). uçruglug 'bayraklı, (uçuşan) bayrakları olan', uçruglug kut 'uçan bayraklarla kutlanmaya değer iyi talih' (IB: 42). uçruglug 'şeritli, tüylü' (AY-YK 2012: 266). uçugma 'uçan, uçucu' (HUAS 1941: 120). uçuk 'uçarak' (Gabain 2000: 304). OT. uç- 'uçmak' (KB: 486; AH: LXVI ; DLT-Atalay 2006: IV-681). krş. uçruş- 'uçurmakta yardım ve yarış etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-682). uçur- 'uçurmak' (KB: 487). uçur- 'uçurmak; düşürmek' (DLT-Atalay 2006: IV-682). uçursa- 'uçurmak istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-683). Hrз-T. учмах 'летать' (HŞ 1979: 287). uç- 'uçmak' (ME 1993: 193; KE 1997: 664; NF 1998: 444; KurT 2002: 283; MM 2008: 266). uçmak 'kuşun havada yüzmesi' (İML 1988: 79). krş. uçgan 'kuş gibi köpek' (İML 1988: 79). учғунмак 'выпустить; дать возможность улететь' (HŞ 1979: 286). uçur- 'uçurmak' (ME 1993: 193). uçur- 'uçurmak' (KE 1997: 665). M-Kıpt. uç- 'latać' (Bulg-M 1954: 77). uç- 'uçmak' (GT 1989: 454; İMS 1992: 611; KK 1999: 127; (KMT 2002: 149). uç- 'tehlikeden uzaklaşmak' (KMT 2002: 149). krş. uçucu kuş 'uçan kuş' (DM 2003: 117). uçur- 'uçurmak' (KFLT 1989: 1075). uçurum 'uçurum' (KMT 2002: 149). Çağ. uç- 'uçmak' (MK 1993: 559). krş. uçur- → uçurdu 'attı pürtâb eyledi ve havaya savurmak münasib olan nesneyi yele verdi' (AL: 92). uçur- 'uçurmak' (MK 1993: 559).

2458. uça: sırtüstü.

uçamda uçamda CC-A 57b/15
уца 'Rücken', уцамда жатырмән (Radloff 1887: 19). ????? (Grønbech 1942: 263). uçamda 57r/19 (Drimba 2000: 111). ET. uça 'sırt' (Mayt: 489). OT. uca 'sırt' (KB: 487). uça 'bel, sulb', uça suwı 'meni' (TKT 2004: 701). uça 'sırt, arka, uca' (DLT-Atalay 2006: IV-682). Hrз-T. uça 'sırt' (KE 1997: 664). yüce 'yüksek' (İML 1988: 93). M-Kıpt. uça 'kıç, arka' (KİLE 1931: 111). uca/yüce 'sırt, arka' (BV 1986: 326, 355). uça 'oturak yeri, kıç' (İMS 1992: 611). üce 'yüce, ulu' (DM 2003: 117). yüce 'yüce' (BV 1986: 355). yüce 'yüksek, âli, üstün' (GT 1989: 473). yüce 'yüce, büyük ulu' (KMES 1994: 318). yüce 'kusursuz, çok iyi' (KH 2002: 147). yüce 'yüce, ulu' (KF 2006: 204). yüce 'high' (RH 2000: 247). yüce 'her şeyin yüksekliği' (KMT 2002: 160). yüce 'arka, sırt' (KMT 2002: 160). krş. uçal- → uçaldı 'kıça vurdu' (KİLE 1931: 111). yücel- 'artmak, fazlalaşmak, yükselmek' (GT 1989: 473). yücelik 'yücelik' (BV 1986: 355). yücelik 'yücelik, ululuk' (İMS 1992: 623). Çağ. uça 'Arka manasıdır. Belki arka ortasında olan ongurga kemüğine derler ve mutlak arka mahallinde dahi istimal iderler...' (AL: 92). uça 'Ve yine Çağatay diyarında bu âdettir ki eger koyun eger kuzı

ve eger tavuk ve sâyir yenecek hayvanatı bişurseler arkasın eyegüleri bile bütün bütün kesip ayrırkar taam üzere korlar. Padişah veya gayri ekâbir bir kimesneye ikram itmeli olsa meclisinde ol uçalardan birin könderirler ki padişah ol kişiye tamam riayet etmiş olur...’, uçamdadur ‘benim penahımda ve hıfzımda ve yanımdadır’ (AL: 93). uça ‘arka; koyunların arka kısmı’ (MK 1993: 559). Moğ. uguca ‘back, spine’ (Schwarz 2001: 3).

2459. uçkun: kıvılcım.

uçkun vekū CC-A 58b/20

Učkun ‘scintilla’ (Kuun 1880: 259). уцкун ‘der Funke’ (Radloff 1887: 19). uçqun ‘Funke’ (Grønbech 1942: 263). včkū 58/20 (Drimba 2000: 113). OT. Hrz-T. учгун ‘искра; искорка; огонек’ (HŞ 1979: 285). M-Kıpt. uçkun ‘kıvılcım, ateş parçaları’ (TK 2008: 337). Çağ. uçkun ‘ateşten çıkan zebane’ (AL: 89). uçkun ‘kıvılcım’ (MK 1993: 559).

2460. uçmağ: cennet.

uçmağ Vç mac CC-İ 36a/25

uçmağnıj vçmaknıj CC-A 69b/1

uçmağ uçmak CC-A 70b/8

uçmağtağı maktağı CC-A 76a/4

uçmağnıj vçmaknıj CC-A 80b/6

Učmak ‘paradisus’ (Kuun 1880: 259). уцмак ‘das Paradies’, уцмакның, уцмактағы (Radloff 1887: 19). uçmaq ‘Paradies’ (Grønbech 1942: 263). Vçmac 35v/24 (Drimba 2000: 81); včmaknıj 69r/1 (Drimba 2000: 130); uçmak 70r/5 (Drimba 2000: 131); uçmaktağı??? 75v/4 (Drimba 2000: 139); včmaknıj 80r/6 (Drimba 2000: 140). OT. uçmağ/uçtmağ/uştmağ ‘cennet’, uçmağ kızları ‘huri’ (TKT 2004: 701, 714). uçmağ/uştmağ ‘cennet’ (KB: 487, 499). Hrz-T. uçmağ/uşmağ/uştmağ ‘cennet’ (KE 1997: 664, 674). uçmağ/uçmağ/uçtmağ/uştmağ/uştmağ ‘cennet’ (NF 1998: 444, 449). uçtmağ/uştmağ ‘cennet’ (MM 2008: 266). uçmak/uşmak ‘cennet’ (İML 1988: 79, 96). uçmağ/uştmağ ‘cennet’ (KurT 2002: 283, 292). ужтмах ‘рай’ (HŞ 1979: 284). uştmağ ‘cennet’ (ME 1993: 196). kış. ужтмахчы ‘райский; создатель рая’ (HŞ 1979: 287). ужтмахлык ‘райский житель’ (HŞ 1979: 285). uştmağlık ‘cennetlik, cennete ait’ (KurT 2002: 293). M-Kıpt. uçmaq ‘cennet’ (KİLE 1931: 111). uçmağ ‘cennet’ (GT 1989: 455; İMS 1992: 611; KMES 1994: 308; KFLT 1989: 1075; (KMT 2002: 149). uçmaq ‘paradise’ (RH 2000: 61).

2461. uçmaklı: cennete ait, cennetlik.

uçmaklı uεmaklı CC-A 73a/20

уцмаклы ‘das Paradies habend, selig’ (Radloff 1887: 20). uçmaqly ‘der im Paradies ist’ (Grønbech 1942: 263). uçmaklı 72v/11 (Drimba 2000: 136). OT. Hrz-T. uçmağlığ ‘cennete girecek olan, cennetlik; cennette olanlar’ (KE 1997: 665). uçmağlıq ‘cennetlik’ (KE 1997: 665). uçmağlığ/uçmağlıq ‘cennetlik’ (NF 1998: 445).

2462. uçuh: samanlı buğday.

uçuh uεuh CC-A 83a/23

Uçuh ‘exanthema’ (Kuun 1880: 259). uçux ‘Spreu’ (Grønbech 1942: 263). uçuh 82v/23 (Drimba 2000: 144). A. Berta *Neue Lesungs-und Deutungsvorschläge für die Inschrift Toñuquq* başlıklı makalesinde CC’daki uçux/uçuH ‘Spreu’ kelimesinin Macarcaya *ocśu* ‘Spreu’ şeklinde alıntılandığını kaydetmiştir; ayrıca A. Berta’nın naklettiğine göre M. Erdal kelimeyi *wçuq* ‘Feuerstelle’ şeklinde anlamlandırırken T. Tekin *oçoq* ‘heart’ şeklinde anlamlandırmıştır (Berta 1995: 315).

2463. uçum: bkz. uçun.

uçum ũzum CC-İ 31b/14

uçum ucum CC-İ 32b/22

Anígu/c/zu[m > n] 31r/13 (Drimba 2000: 75); Anínucum 32r/22 (Drimba 2000: 77).

2464. uçun: için; krş. uçum.

uçunⁿ uεū CC-A 62b/23, 62b/24?birl., 62b/30?, 62b/31??. 62b/31, 62b/35??. 63b/36, 63b/30

uçun Vçun CC-İ 32b/6, 32b/7, 32b/8

uçun uεun CC-A 64a/1, 80b/2, 83a/3, 83a/4

uçun vçvn CC-İ 31a/14

uçunⁿ vεū CC-A 62a/40, 62b/34, 63a/23, 70b/22

uçunⁿ wεū CC-A 63b/39

uçun vεun CC-A 58b/2, 61b/8, 61b/17, 61b/23, 61b/26, 62a/13, 63b/16, 73b/12, 73b/16, 75a/6, 75a/7

uçun użun CC-İ 32b/21

uçun vżun CC-İ 36a/21

Učün ‘propter; pro; per’ (Kuun 1880: 259); Uzun (Kuun 1880: 260). ўцўн ‘wegen’, аның ўцўн, һә ўцўн (Radloff 1887: 21). üçün ‘wegen, um. willen, für, zu jemandes Bestem’, čün-kim ‘deshalb weil’, benim üçün ‘für mich’, bizim üçün ‘unsretwegen’, anyıj üçün ‘deshalb’, ne üçün ‘weshalb’, jazuxuıj üçün ‘wegen deiner Sünden’, adam jazuxıj üçün ‘wegen Adams Sünde’, qorqutmaq üçün, biz azamlar üç[ün] day(y)n bizim oıymyz üçün ‘für uns Menschen und unseres Heiles willen’ (Grønbech 1942: 269). /.*Anıgvčvn.*/ 30v/14 (Drimba 2000: 74); Vçun 32r/6, 32r/7, 32r/8 (Drimba 2000: 76); Neuzun 32r/21 (Drimba 2000: 77); *vzun* 35v/20 (Drimba 2000: 81); vçun 58v/2 (Drimba 2000: 113); vçun 61r/8 (Drimba 2000: 117); yæzukvçun 61r/17, vçun 61r/23, 61r/26 (Drimba 2000: 118); tengrıvçun 61v/13 (Drimba 2000: 118); anıgvçũ 61v/40 (Drimba 2000: 119); anıgvçũ 62r/23, anıgvçũ 62r/24, 62r/31, 62r/35, 62r/36, anıgvçũ 62v/23, kertilıkvçũ 62r/30, Neuçũ 62r/31, vçũ 62r/34 (Drimba 2000: 120); anıgvçun 63r/16 (Drimba 2000: 121); anıgvçũ 63r/30, anıgvçũ 63r/39 (Drimba 2000: 122); vçũ 70r/14 (Drimba 2000: 132); vçun 73r/9, 73r/13 (Drimba 2000: 137); vçun 74v/6, [u > v]çun 74v/7 (Drimba 2000: 138); uçun 80r/2 (Drimba 2000: 140); uçun 82v/3, 82v/4 (Drimba 2000: 144). ET. için ‘için (edat)’ (ETŞ 1992: 309). üçüm/üçün ‘için’ (Gabain 2000: 305). üçün ‘için, -DEn dolayı, nedeniyle, sebebiyle’ = Skr. artham (AY-III 1991: 120). üçün ‘için’ (HUAS 1941: 120; UKY 2011: 106). üçün/üşün ‘için (edat)’ (ETŞ 1992: 484, 487). üçün; ’WYCWN ‘için, çünkü’ (İKPÖ 1998: 162). üçün ‘için, -den dolayı’ (Üİ 1998: 195). üçün ‘для, ради, во имя; из-за’ (TEƏ 2008: 328). üçün ‘için, nedeniyle’ (HUAS 2014: 15). üçün ‘için’ (IB: 62; KUKY 2009: 204, 535; METY 2012: 325; Aydın 2012: 186; AY-YK 2012: 268). üçün ‘için; -DAn dolayı, nedeniyle, sebebiyle’ (ABH 2013: 236). üçün ‘için’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 510). OT. uçun: sebep bildiren edat; ‘için’ (DLT-Atalay 2006: IV-682). üçün ‘için’ (KB: 503; AH: LXX). üçün ‘1. için; 2. -ıncaya kadar’ (TKT 2004: 717, 718). Hrız-T. uçun ‘için’ (ME 1993: 193). üçün ‘için’ (NF 1998: 452; MM 2008: 267). üçün ‘...için, ötürü, göre’ (KurT 2002: 297). AO-KıpT. üçün ‘için’ (AO 1996: 239). M-KıpT. için: Son çekim edatı (BV 1986: 189). için ‘için, dolayı’(GT 1989: 344). için ‘için’ (KH 2002: 127). için ‘because of’ (RH 2000: 95). üçün ‘için, üçün’ (KİLE 1931: 114). üçün ‘için’ (MG 1984: 275; BV 1986: 331; İMS 1992: 612; KK 1999: 128). üçün ‘because of, for the sake of’ (RH 2000: 318). üçün ‘1) için; sebep edatı; 2) diye; sebep edatı’ (TK 2008: 338, 339). Çağ. üçün ‘için’ (MK 1993: 562).

uçuz Vçux CC-İ 39b/21

Učuz 'vilis' (Kuun 1880: 259). учуц 'billig (?)', nierig, verachtet' (Radloff 1887: 19). uçuz 'schlecht, wertlos' (Grønbech 1942: 263). Vçux 39r/21 (Drimba 2000: 86). ET. uçuz 'kolay, değersiz, ucuz; zavallı' (AY-III 1991: 119). uçuz 'ucuz, değersiz' (ETŞ 1992: 475). uçuz; 'WCWZ121 'aşağılık, ucuz, değersiz, hor görülen' (İKPÖ 1998: 160). uçuz 'kolay' (Üİ 1998: 193; Aydın 2012: 185). uçuz 'ucuz, sefil' (Gabain 2000: 304). uçuz 'kolay', uçuz köl: bir göl (KUKY 2009: 147, 174, 534). uçuz: bir göl (UKY 2011: 106). uçuz 'kolay', uçuz köl: Uçuz Köl (METY 2012: 324). yer adı. Uçuz Köl: bir göl (UKY 2011: 139; ETYA 2012: 183). krş. uçuzkıa 'ucuzcuk, ucuzcağız' (ETŞ 1992: 475). uçuzla- 'küçümsemek, aşağılamak, hakir görmek' (AY-III 1991: 119). uçuzla-/ucusla- 'istihkar etmek, aşağı görmek' (Gabain 2000: 304). OT. uçuz 'değersiz' (KB: 487). uçuz 'değersiz, bayağı, hor' (TKT 2004: 701). uçuz 'ucuz, değersiz' (AH: LXVI). uçuz 'ucuz; hor ve alçak, değersiz' (DLT-Atalay 2006: IV-683). krş. uçuzla- 'küçültmek, hor görmek' (KB: 487). uçuzla- 'hor ve alçak görmek, hakaret etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-683). uçuzla- 'kahretmek', uçuzlap keçrügüli 'kahredici, kahredici üstünlüğe sahip olan' (TKT 2004: 701). uçuzlan- 'ucuz bulmak; ucuz saymak' (DLT-Atalay 2006: IV-683). uçuzluk 'değersizlik' (KB: 487). uçuzluk 'horluk, zillet', uçuzluk kııl- 'baş eğmek, boyun bükme' (TKT 2004: 702). uçuzluk 'değersizlik, küçüklük; ucuzluk' (DLT-Atalay 2006: IV-683). Hrz-T. uçuz 'pahası aşağı olan' (İML 1988: 79). uçuz 'ucuz, bol' (KE 1997: 665). uçuz 'bol' (NF 1998: 445). uçuz 'aşağılanmış' (KurT 2002: 283). krş. учузламак 'дешеветь' (HŞ 1979: 288). uçuzluk 'bolluk' (KE 1997: 665). учузлук 'дешевизна' (HŞ 1979: 288). uçuzluk '1) ucuzluk; kolaylık; 2) aşağılama, alçaltma' (KurT 2002: 283). M-Kıpt. çüz → çüz boldı 'kolay, ucuz oldu, ehemiyetsiz, kıymetsiz oldu' (KİLE 1931: 32). ucuz 'ucuz, değersiz' (KFLT 1989: 1075). uçuz 'ucuz', uçuz boldı '1) ucuz oldu; 2) kolaylaştı' (KİLE 1931: 111). uçuz 'kolay' (MG 1984: 271). uçuz 'cheap' (RH 2000: 121, 263). uçuz 'ucuz' (KMT 2002: 149; (DM 2003: 117). krş. uçuzlık 'ucuzluk' (KMT 2002: 150). uçuzluk 'kolaylık' (MG 1984: 272).

2466. udā (< Moğ. udağa): ardarda.

udā udaa CC-A 82b/30, 82b/31

Udaa 'postea', CC-A 82b/31 udā → *işa. f.* eki kun udas(i) 'per duos dies continuos' (Kuun 1880: 259). *işa. f.* уда 'hinziehen' (Radloff 1887: ?). udaa 'nacheinander', eki kün udaa 'zwei Tage nacheinander' (Grønbech 1942: 263). udaa 82r/29, 82r/30 (Drimba

2000: 144). ET. ud- 'takip etmek, uymak' (ETŞ 1992: 475; AY-YK 2012: 266). ud- '1. takip etmek, kovalamak, 2. (savaşta) takip etmek, kovalamak, peşine düşmek' (KUKY 2009: 346, 386, 534). ud- 'izlemek, peşine düşmek' (UKY 2011: 106). ud- '(-A doğru) kovalamak, takip etmek' (Gabain 2000: 304; METY 2012: 324). ud- 'takip etmek, kovalamak' (Aydın 2012: 185). udaçı 'sığırtmaç; çoban' (AY-YK 2012: 266). udçı 'çoban' (Gabain 2000: 304). udşur- '1. birini takip ettirmek, kovalatmak, peşine düşmek; 2. (savaşta) birbirini takip ettirmek, kovalatmak, peşine düşürmek' (KUKY 2009: 346, 386, 534). udşur- 'takip etmek' (METY 2012: 324). udşur- 'takip etmek, kovalatmak' (Aydın 2012: 185). udu 'maiyet, sonra' (Gabain 2000: 51). udu 'sonra, ve' (IB: 62). udu 've' (KUKY 2009: 208, 534). udu 'devamla, onu takiben, de, ve' (METY 2012: 324). udu 'sonra' (Mir) (YKI 2013: 509). udhu 'art, arka, arkası sıra, müteakip, arkasında; yüzünden, dolayı' (DLT-Atalay 2006: IV-685). udhmak 'uyan, çırak, şâkirt; uşak, ırgat' (DLT-Atalay 2006: IV-685). uğul- 'takib etmek' (KB: 489). uduş- 'sevketmek, götürmek' (ETŞ 1992: 476). uduşgak 'sevkeden' (ETŞ 1992: 476). ud(u)şru 'takip ederek' (Gabain 2000: 304). uduz- 'yöneltmek, sevk etmek' (Hsüan-X 1975: 187). uduz- 'götürmek, sevketmek' (ETŞ 1992: 474; Gabain 2000: 304). uduz- '1. takip ettirmek, izletmek; 2. komuta etmek, sevk etmek' (KUKY 2009: 346, 386, 534). uduz- 'göndermek, kumanda etmek' (METY 2012: 324). uduz- 'sevk etmek' (Aydın 2012: 185). OT. ud- 'uymak, takip etmek' (KB: 488). ud- 'uymak, arkasından gitmek, tabi olmak', ud- bar- 'ardından gitmek, takip etmek', uçu bar- 'uymak, peşinden gitmek', uçu barıglı kıl- 'tabi etmek, hizmetine vermek', uçu kel- 'takip etmek, peşne düşmek' (TKT 2004: 702, 703). ud- 'uymak' (AH: LXVI). uy- 'uymak, birine bağlı olmak' (DLT-Atalay 2006: IV-704). krş. uğtur- 'arkasına takmak, peşine takmak' (TKT 2004: 703). Hrz-T. uy- 'uymak, izinden gitmek' (ME 1993: 196). uy- 'uymak, uyuşmak, aynı fikirde olmak' (KE 1997: 675). uy- 'uymak, uyuşmak, tâbi olmak' (NF 1998: 450). uy-/uğ-/uz- 'izlemek' (KurT 2002: 294, 295). uy- 'uymak, tâbi olmak' (MM 2008: 266). уймак 'последовать за' (HŞ 1979: 383). krş. uçruğ 'örnek alınan' (KE 1997: 666). uydur- 'izinden göndermek' (ME 1993: 196). uydur- 'uydurmak, tâbi kılmak' (MM 2008: 267). uymak 'takip' (ME 1993: 196). уймак 'следовать за; последовать' (HŞ 1979: 386). uyul- 'uyulmak, tâbi olunmak' (MM 2008: 267). uyuş- 'uyuşmak' (TK 2008: 338). M-KıpT. uy- → uydı: uymaq fiilinden mazi, bugünkü manasında (KİLE 1931: 113). uy- 'uymak' (BV 1986: 329). uy- 'tabi olmak' (KFLT 1989: 1077). uy- 'tabi olmak, bağlanmak, uymak' (GT 1989: 456). uy- 'uymak, tabi olmak' (İMS 1992: 612). krş. uyuş- 'uyuşmak' (TK 2008: 338).

2467. ula-: bağlamak.

ularmen ularmen CC-A 58a/3

uladım uladım CC-A 58a/4

Ular ‘ligat’, ularmen ‘ligo’, uladım *geçmiş zaman* (Kuun 1880: 260). ула (v) ‘knüpfen’, улармән, уладым (Radloff 1887: 19). ula- ‘verbinden’, ular, ular-men, uladym (Grønbech 1942: 264). ularmen 57v/3, uladım 57v/4 (Drimba 2000: 112). ET. ula- ‘devam ettirmek’ (Hsüan-X 1975: 188). ula- ‘bağlamak, rapt etmek’ (ETŞ 1992: 477). ula- ‘uzatmak, devam etmek’ (Gabain 2000: 304). ula- ‘eklemek, birleştirmek’ (IB: 62). ula- ‘devam etmek, uzatmak, devam ettirmek’ (ABH 2013: 234). ula- ‘devam etmek, birleştirmek, kaynaştırmak’ (Kır, Mir) (YKI 2013: 510). krş. ulag ‘bağlantı, irtibat’ (ABH 2013: 234). ulal- ‘ulaşmak’ (ETŞ 1992: 477). ulal- ‘ulanmak’ (Üİ 1998: 194). ulāl- ‘birleştirilmek, bağlanmak’ (Gabain 2000: 304). ulalış- ‘ulaşılmak, erişilmek’ (ETŞ 1992: 477). ulamaq ‘devam ettirmek’ (Hsüan-X 1975: 188). ulan- ‘ulanmak, vasıta olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-689). ulaş- ‘birlikte devam ettirmek’ (Hsüan-X 1975: 188). ulādhi/ulāti/ulatı ‘ve başkalar, ve, v.s., e daha’ (Gabain 2000: 304). uladı ‘başka’ (ETŞ 1992: 477). ulağ ‘silsile, zincir’ (Mayt: 491). ulatı ‘ve, devamla’ (Hsüan-X 1975: 188). ulatı ‘ve, devamla, başkalan, -DEn başka, ayrıca, ve daha’ = Skr. saka (AY-III 1991: 119). ulatı ‘ve başkaları, ve, vs. ve daha, başka, diğer’ (ETŞ 1992: 477). ulatı; ’WLTY122 ‘ve diğerleri, ve başkaları’ (İKPÖ 1998: 161). ulatı ‘ve, ve daha, ve diğerleri, ve başka, müteakiben’ (Üİ 1998: 194). ulatı/ulağı ‘başka, ayrıca’ (AY-YK 2012: 266). ulatı ‘ve, devamla, başkaları’ (ABH 2013: 234). ulayu ‘1. ve; 2. ayrıca’ (KUKY 2009: 208, 534). ulayu ‘özellikle, bunlara ilaveten, ve ayrıca’ (METY 2012: 324). ulayu ‘ayrıca, ilaveten’ (Aydın 2012: 185). ulul- ‘ilâve etmek’ (Gabain 2000: 304). OT. ula- ‘bağlamak, eklemek, toplamak’ (KB: 492). ula- ‘ulaştırmak, erişirmek’ (TKT 2004: 705). ula- ‘bağlamak, eklemek’ (AH: LXVII). ula- ‘ulamak, eklemek; ulaşmak ve buluşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-688). krş. ulağ ‘ulak, beyin emriyle koşa koşa giden postacının başka bir ata erişip bininceye değin bindiği at’ (DLT-Atalay 2006: IV-688). ulağ ‘yama, elbise yaması’ (DLT-Atalay 2006: IV-689). ulaga ‘savaş atı’ (DLT-Atalay 2006: IV-689). ulagu → ulagu neng ‘kendisine bir şey ulanan nesne (elbise yaması gibi)’ (DLT-Atalay 2006: I-136; IV-688). ulam ‘ulaşma’ (AH: LXVII). ulan- ‘ulaşmak, bağlanmak’ (KB: 492). ulan- ‘erişmek’ (TKT 2004: 705). ulan- ‘ulanmak, vasıta olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-689). ulanıl- ‘ulaşılmak, bağlanılmak’ (KB: 492). ulanmak ‘ulaşma, kavuşma’ (TKT 2004: 705). ulaş- ‘ulaşmak’ (KB: 492). ulaş- ‘katılmak,

birleşmek' (TKT 2004: 706). ulaş- 'ulaşmak, yaklaşmak' (AH: LXVII). ulaş- 'ulaşmak, bitişmek' (DLT-Atalay 2006: IV-689). ulaşıklık 'akrabalık' (TKT 2004: 706). ulaşu 'devamlı, sürekli, ebediyyen', hemîşe/ulaşu 'her zaman, asla', ulaşu hiç 'hiçbir zaman', ulaşu téril- 'sürekli bir arada olmak', ulaşu turğu uştmahlar 'Adn cenneti', ulaşu yarlıkağan 'esma-yı hüsnadan: rahmân, rahîm, gafûr' (TKT 2004: 379, 706). ulat- 'ulatmak, birleştirmek' (KB: 492). ulat- 'ulatmak' (DLT-Atalay 2006: IV-689). Hrз-T. ula- 'ilave etmek, eklemek, ulaşmak, buluşmak' (KE 1997: 666). ula- 'eklemek, ulamak' (MM 2008: 266). ulamak 'erdirmek' (İML 1988: 79). krş. ulağ 'kılavuz' (MM 2008: 266). ulağlıg 'habercisi olan' (KE 1997: 666). ulam 'devamlı' (ME 1993: 193). ulam 'devamlı, sürekli' (KE 1997: 666). ulam 'ilâve, ek; yine' (KurT 2002: 285). ulamluğ 'devamlılık' (ME 1993: 193). ulamağlık 'yakınlar, hısım, akraba' (KurT 2002: 285). ulan- 'ulanmak, eklenmek' (ME 1993: 193). ulan- 'ulanmak, yetmek, kavuşmak; maruz kalmak' (KE 1997: 666). ulan- 'ulaşmak, kavuşmak, varmak' (NF 1998: 445). ulan- 'varmak, kavuşmak' (MM 2008: 266). ulagçı 'ulak alan' (İML 1988: 79). ulaş 'devamlı' (ME 1993: 193). ulaş/ ulaşu/ı 'devamlı, daima, sürekli' (KE 1997: 667). ulaş- 'ulaşmak' (ME 1993: 194). ulaş- 'birleşmek, göndermek' (KurT 2002: 286). улашы/улашу 'постоянно' (HŞ 1979: 356). улашмак 'раздавать' (HŞ 1979: 355). ulaşmaklık 'bağlantı, ulaşma' (KurT 2002: 286). улаштурмак (HŞ 1979: 353). ulaştur- 'ulaştırmak' (ME 1993: 194; KE 1997: 667). ulaştur- 'kavuşturmak' (NF 1998: 445). ulaşu 'arka arkaya, art arda, aralıksız' (KurT 2002: 286). ulaşu 'daima, sürekli, aralıksız' (MM 2008: 266). ulaşu 'devamlı' (ME 1993: 194). ulaşu 'devamlı, sürekli' (NF 1998: 445). AO-KıpT. krş. ulağ/ğ 'posta hayvanı, bineği' (AO 1996: 238). M-KıpT. ula- → uladı 'birleştirdi, raptetti' (KİLE 1931: 111). ula- 'ulaştırmak' (KMT 2002: 150). krş. ulağ 'taşıyıcı, yük hayvanı', ulag tut- 'yüke koşmak, yük taşımak' (GT 1989: 455). ulaq 'posta ulağı' (KİLE 1931: 111). ulal- 'wywyższać się, podnosić' (Bulg-M 1954: 78). ulaş- 'ulaşmak' (KFLT 1989: 1076). ulaş- 'erişmek, varmak' (GT 1989: 455). ulaş- 'ulaşmak, kavuşmak' (İMS 1992: 611). ulaşdur- 'ulaştırmak, iletmek' (KFLT 1989: 1076). ulaştur- 'ulamak, birleştirmek' (MG 1984: 272). Çağ. krş. ulag/ulak 'at' (AL: 113). ulan- → ulandı 'ulaşdı ve yetişdi' (AL: 108). ulan- 'eklenmek' (MK 1993: 560). ulaş- 'ulaşmak, kavuşmak' (MK 1993: 560). Tib. u-lag/Do-Tib. úla 'socage service, compulsory post-service, beasts of burden requisitioned for government purposes, courier' < Türk. ulak; Moğ. ulaga, Far. ulag (Laufer 1916: 492).

2468. ulah: oğlak.

ulahıñ ulahı CC-A 60b/32

ulah ulah CC-A 60b/33, 60b/33

Ulah ‘equus’ (Kuun 1880: 260). улак ‘Packthier’ (Radloff 1887: 19). ulaχ ‘Zicklein’ (Grønbech 1942: 264). ulaχı̇ 60r/31, ulaχ 60r/32, 60r/32 (Drimba 2000: 116).

2469. ulan: vasitasıyla.

ulan vlan CC-A 80b/2

işa. f. öz ary tyn erkinden ulam ‘durch die Kraft seines eigenen Heiligen Geistes Wunsch, Wille’ (Grønbech 1942: 92). ? (Drimba 2000: 138).

2470. ulam: vasitasıyla.

ulam ulam CC-A 75a/6, 75a/7, 75a/16

Ulam ‘ab; de’ (Kuun 1880: 260). улам ‘durch, durch Vermittlung’, андан улам бар, ары тындан улам әрдән ана, бұғу улам (Radloff 1887: 19). ulam ‘mittels, durch’, andan ulam bar barča bolıan-turur ‘durch Den ist alles geschaffen’, ary tyndan ulam erdeñ ana mariamdan ten alyp kişi bolup-turur ‘durch den Heiligen Geist hat er aus der jungfräulichen Mutter Maria Fleisch angenommen und ist Mensch geworden’, bögülerden ulam ol sözlep-turur ‘er hat durch die Propheten gesprochen’, öz ary tyn erkinden ulam ary qyz mariamdan boj jaratup kensine ‘durch die Kraft seines eigenen Heiligen Geistes sich selbst aus der Heiligen Jungfrau Maria einen Körper erschaffend’ (Grønbech 1942: 265). ulam 74v/6, 74v/7, 74v/16 (Drimba 2000: 138). Hrz-T. ulam ‘devamlı, daima’ (MM 2008: 266).

2471. ulğay-: büyümek.

ulğaydum vlgaydum CC-İ 7b/10

ulğayurmen vlgayırmē CC-İ 7b/9

ulğaygıl vlgaygıl CC-İ 7b/11

Ulgayirmen ‘cresco’, ulgaygil *emir şekli* (Kuun 1880: 261). улғай (v) ‘gross werden’, улғайырмән, улғайдым, улғайбыл (Radloff 1887:). ulğaj- ‘wachsen, grösser werden’ (Grønbech 1942: 264). Vlgay[du i]rmē 7r/9, Vlgaydum 7r/9, Vlgaygil 7r/10 (Drimba 2000: 44). ET. krş. ulga- ‘büyüme, yetişmek’ (Yen) (YKI 2013: 510). ulgadtur- ‘büyütmek, yetiştirmek’ (Yen) (YKI 2013: 510). OT. Krh-T. ulğay- ‘büyüme’, niçmet içre ulğaymış ‘refah ile şımartılmış olan, şımarık zengin’ (TKT 2004: 537, 707). krş.

ulgadh-/ulgat- ‘büyüme, ulu olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-690). ulgar- ‘büyüme’ (ME 1993: 194). ulgar- ‘büyüme, ihtiyarlamak’ (KE 1997: 667). ulgart- ‘büyütmek’ (ME 1993: 194). krş. ulgay- ‘büyüme; yaşlanmak’ (KE 1997: 667). ulgay- ‘büyüme’ (NF 1998: 446). M-Kıpt. krş. ulga- ‘büyüme’ (BV 1986: 326). ulgayt- ‘(gönlünü) geniş tutmak, kendine güvenmek’ (MG 1984: 272).

2472. ulu: büyük, yüce; ulu kün ‘kutsal gün’; ulu atta ‘büyük baba’.

ulu ulu CC-A 60b/22, 72a/4, 74b/18, 75b/6, 76b/9

ulu Vlu CC-İ 49b/10, CC-A 56b/26, 61b/5, 61b/11, 61b/16, 62a/3, 62a/7, 62a/32, 62b/8, 63b/4, 66a/16, 67a/5

CC-İ 49b/10 ulu *işa. f.* → ullu (Kuun 1880: 114, 248); oulu *yani* olu ‘büyük’ (Kuun 1880: 256); olu *yani* ulu (Kuun 1880: 258); Ulu ‘magnus’ (Kuun 1880: 260). улу ‘gross’, улуны, улулар, улуларны, улу ата ‘Grossvater’, улу кўн, улусу (Radloff 1887: 19). ulu ‘gross’, ulu ата ‘Grossvater’, ulu papaz ‘Hohepriester’, ulu kün ‘Feiertag, Sabbat’, ulu köñlü ‘hochmütig’ (Grønbech 1942: 265). Vlu 49r/10 (Drimba 2000: 99), vlu 56r/26 (Drimba 2000: 110); ulu 60r/21 (Drimba 2000: 116); aſtruvlu 61r/5 (Drimba 2000: 117); vlukun 61r/11, vlukūdan 61r/16, vlu 61v/3, 61v/7 (Drimba 2000: 118); vlu 61v/32 (Drimba 2000: 119); Vlu 62r/8 (Drimba 2000: 119); vlu 63r/4 (Drimba 2000: 121); vlu 65v/16 (Drimba 2000: 127); vlu 66v/3 (Drimba 2000: 128); ulu 71v/2 (Drimba 2000: 134); ulu 74r/9 (Drimba 2000: 138); ulu 75r/7, 76r/8 (Drimba 2000: 139).

2473. ulu-: ulumak.

uluydır ulvydır CC-A 57b/6

Uluydir ‘ulutat’ (Kuun 1880: 260). улу (v) ‘heulen’, бөрү улуыдыр (Radloff 1887: 19). ulu- ‘heulen’, böri ulúj-dyr ‘der Wolf heult’ (Grønbech 1942: 265). ulvydir 57r/10 (Drimba 2000: 111). ET. ulı- ‘yüksek sesle ağlamak’ (Hsüan-X 1975: 188). ulı- ‘ulumak, inlemek’ (ETŞ 1992: 477; ABH 2013: 234). krş. ulugu ‘uluyacak zaman’, bu ugur ol böri ulıgu ‘bu sıra, kurt ve kurda benzer hayvanların uluyacakları zamandır.’ (DLT-Atalay 2006: I-136; IV-690). ulıſ- ‘birlikte ulumak, ağlaşmak’ (ABH 2013: 234). OT. ulı- ‘ulumak, inlemek’ (KB: 493). ulı- ‘ulumak’ (DLT-Atalay 2006: IV-690). krş. ulıſ- ‘uluşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-691). ulıt- ‘ulutmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-691). ulıt- ‘ulutmak, inletmek’ (KB: 493). Hrız-T. ul(ı)- ‘ulumak; ağlamak, feryat etmek’ (KE 1997: 667). ulumak ‘köpek korkudıcı bir sesle havlamak’ (İML 1988: 80). krş. ul(ı)n- ‘bağırarak’ (KE 1997: 667). ulundur- ‘bağdırtmak’ (ME 1993: 194). uluſ-

‘uluşmak’ (ME 1993: 194). Çağ. krş. uluş- ‘(köpekler) hep birden ulumak’ (MK 1993: 560).

2474. ululuk: ululuk, yücelik.

ululuk Vluluc CC-İ 38b/27

Ululuc ‘magnitudo’ (Kuun 1880: 261). улулук ‘die Grösse’ (Radloff 1887: 19). ululuq ‘Grösse’ (Grønbech 1942: 265). Vluluc 38r/27 (Drimba 2000: 85). OT. uluğluk ‘ululuk, büyüklük’ (KB: 494). uluğluk ‘ululuk, büyüklük’ (AH: LXVII). uluğluk ‘büyüklük, ululuk, irilik, yaşça, kocalık’, uluğluk Tenğrige ‘ululuk Tanrınındır’, uluğluk oğlak ay ‘senenin ‘oğlak ay’ dan sonre? gelen ve oğlakların büyüdüğü parçası’, uluğluk ay ‘senenin ‘oğlak ay’ dan sonre? gelen ve oğlakların büyüdüğü parçası, yaz ortası’ (DLT-Atalay 2006: I-150; IV-691, 692). uluğluk ‘1. büyüklük, azamet; 2. ihtiyarlık; 3. lütuf’, uluğluk kıl- ‘büyüklük taslamak’ (TKT 2004: 709). Hrz-T. улуғлук ‘величие’ (HŞ 1979: 364). uluğluk ‘büyüklük’ (ME 1993: 194). uluğluk ‘ululuk, büyüklük; kibir’ (NF 1998: 447). uluğluk ‘büyüklük, ululuk’ (MM 2008: 266). uluğluk ‘yaşlılık, büyüklenme, yücelik’ (KurT 2002: 287). M-KıpT. uluğluğ/uluğluk ‘büyüklük, yücelik’ (İMS 1992: 611). ululuk ‘ululuk, büyüklük’ (KH 2002: 142). ululuk ‘ululuk’ (KF 2006: 191). ululuk ‘1) yaşlılık, büyüklük; 2) büyüklük, azamet’ (GT 1989: 455). Çağ. uluğluk ‘büyüklük’ (MK 1993: 560).

2475. ulus: halk.

ulusga uluŋga CC-A 61a/15

улус ‘Volk’, улуска (Radloff 1887: 19). [v > u]luŋ/ga/ 60v/15 (Drimba 2000: 117). ET. uluş ‘ülke, memleket, şehir’ (Mayt: 492). uluş ‘ülke; halk, ulus’ (AY-III 1991: 119). uluş/ulus ‘ulus, millet, devlet’ (Gabain 2000: 304). uluş ‘ülke, halk’ (AY-YK 2012: 266). krş. uluşluğ ‘memlekete âit’ (Mayt: 492). OT. uluş ‘köy, şehir’ (KB: 494). uluş ‘şehir, memleket’, uluş boğnı ‘şehir halkı’ (TKT 2004: 710). uluş ‘köy’, Kuz uluş: Balasagun (DLT-Atalay 2006: I-62). krş. uluşluğ ‘bir yerden olan’ (TKT 2004: 710). Hrz-T. улус ‘народ; страна’, улус-ел ‘вся народ; чернь и аристократия’ (HŞ 1979: 362, 363). ulus ‘köy, şehir’ (KurT 2002: 287). M-KıpT. ulus = Ar. al-balad ‘town’ (RH 2000: 143). Çağ. ulus ‘halk’ (AL: 114). ulus ‘ulus, millet, halk’ (MK 1993: 560).

2476. umunç: umut.

umunçımız umuneıımıf CC-A 74b/26

iş.a. f. Umuc ‘spes’ (Kuun 1880: 260). умунц ‘Hoffnung’, умунцымыз (Radloff 1887: 20). umunč ‘Hoffnung’ (Grønbech 1942: 265). umunčimif 74r/13 (Drimba 2000: 138). krş. imuğ ‘ümit, umut’ (ETŞ 1992: 307). umaz ‘çaresiz’ (Gabain 2000: 305). umduğ ‘ümit, umut’ (Gabain 2000: 51, 305). umuğ ‘umut, dayanak, sığınmak, güvence’ (AY-III 1991: 119). umuğ ‘ümit, umut’ (ETŞ 1992: 479). umug/umuğ ‘umut’ (Gabain 2000: 305). umug ‘umut, dayanak’ (AY-YK 2012: 266). umug ‘umut, dayanak, sığınmak’ (ABH 2013: 235). umugdaş ‘kutlu, aziz’ (Yen) (YKI 2013: 510). umuğsuz ‘umutsuz, dayanaksız, güvencesiz, çaresiz, ‘umusuz’ ‘ (AY-III 1991: 119). umuğsuz ‘ümitsiz, umutsuz’ (ETŞ 1992: 479). umun- ‘ummak’ (Gabain 2000: 305). umunç ‘umut’ (Gabain 2000: 305). umun- ‘umut etmek’ (ETŞ 1992: 479). OT. umınç ‘umma, bekleme’, umınç tut- ‘hesap etmek, beklemek’ (TKT 2004: 710). umunç ‘umma, umut etme’ (DLT-Atalay 2006: IV-693). krş. um- ‘ummak, ümit etmek’ (TKT 2004: 710). um- ‘ummak’ (KB: 494; AH: LXVII; DLT-Atalay 2006: IV-693). umdu ‘dilek, istek, tamah’ (KB: 494). umdu ‘iste, dilek; tamah’ (DLT-Atalay 2006: IV-693). umduçı ‘dilenci, tamahkâr’ (KB: 495). umduçı ‘dilenci’ (DLT-Atalay 2006: IV-693). umdur- ‘umdurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-693). umın- ‘umutlanmak’ (KB: 495). umun- ‘umunmak, umutlanmak, ummak’ (DLT-Atalay 2006: IV-693). umınç/umunç ‘ümit, umut’ (KB: 495). umınç/umunç ‘umma, ümid etme’ (AH: LXVII). umunç ‘umma, umut etme’ (DLT-Atalay 2006: IV-693). umu/ınçsuz ‘umutsuz, umudnu kesen’ (TKT 2004: 711). Hrzt. umınç/umınçı ‘umut, beklenti’ (NF 1998: 447). krş. уманмак ‘надеяться; ожидать; рассчиты́вать’ (HŞ 1979: 366). уман- ‘ummak’ (KE 1997: 669). уман- ‘beklemek, ummak’ (KurT 2002: 288). уманж/умынж/умунж ‘надежда; цель; мишень’ (HŞ 1979: 238, 366, 367). уманç ‘ümit’ (ME 1993: 194). уманç/умунç ‘umut’ (KE 1997: 669). уманç ‘umut’ (KurT 2002: 288). умандыр- ‘ümitlendirmek’ (ME 1993: 194). уманçlıG ‘umutlu’ (KE 1997: 660). уманçsız ‘umutsuz’ (KE 1997: 669). umduçu ‘tamakâr’ (İML 1988: 80). umdumak ‘ummak’ (İML 1988: 80). ummak ‘ümit etmek’ (İML 1988: 80). umsun- ‘ümitlenmek’ (ME 1993: 194). umsun- ‘umut etmek’ (KE 1997: 669). umun- ‘ummak, ümit etmek’ (NF 1998: 447). umunçlıg ‘umutlu, beklentisi olan’ (NF 1998: 447). AO-Kıpt. krş. um- ‘ummak’ (AO 1996: 238). уман- ‘ümit etmek’ (AO 1996: 238). M-Kıpt. umınç ‘istek, arzu’ (İMS 1992: 611). krş. um- → umdı: ummaq fiilinden mazi (KİLE 1931: 112). um- ‘ummak’ (BV 1986: 327). um- ‘ümit etmek, beklemek, ummak’ (GT 1989: 455). um- ‘ummak, arzu etmek’ (İMS 1992: 611). umsuluqun bir ‘arzu ettiği şeyi ver’ (KİLE 1931: 112). umsun- ‘kadınların gebe

iken bir şeyi arzu etmeleri, erkekle için' (KİLE 1931: 112). umsun- 'ummak, arzu etmek' (İMS 1992: 611). umsun- 'ummak' (KMT 2002: 150).

2477. un: un.

un Vn CC-İ 56a/10

işa. f. Yn 'farina' (Kuun 1880: 281). ун 'Mehl', ун (Radloff 1887: 19). un 'un?' (Grønbech 1942: 265). un 'Mehl' (Grønbech 1942: 265). Vn 55v/9 (Drimba 2000: 109). OT. un 'un' (DLT-Atalay 2006: IV-693). Hrz-T. ун 'мука' (HŞ 1979: 369). un 'öğütülmüş, toz halinde hububat' (İML 1988: 80). un 'un' (KE 1997: 669). krş. unçu 'hububattan un yapan', un ilegi 'un eleği' (İML 1988: 80). M-KıpT. un '(değirmen) unu' (KİLE 1931: 112). un 'un' (BV 1986: 327; İMS 1992: 611; KK 1999: 127; KH 2002: 142; (KMT 2002: 150; (DM 2003: 117; KF 2006: 191). un = Ar. al-daḡîq 'flour' = Far. ârd 'flour-meal' (RH 2000: 152, 294). Çağ. un 'un' (MK 1993: 560).

2478. un-: kabullenmek; *krş.* una-.

undim vndim CC-İ 5b/4

unarmen vnarmen CC-İ 5b/3

уна (v) 'sich beruhigen, ein willigen', унармән, унадым, унамak (Radloff 1887: 19). *vnarmen* 5r/3, *vndim* 5r/4 (Drimba 2000: 41). ET. krş. unç 'mümkün, olabilir' (KUKY 2009: 329, 535). unç 'mümkün' (METY 2012: 324). unç 'mümkün' (Yen) (YKI 2013: 510). OT. Krh. un- 'gücü yetmek' (AH: LXVII). M-KıpT. una- 'boyun eğmek, itaat etmek' (KMT 2002: 150). Çağ. ona- → onar 'râzi olur', onab 'râzi olub', onaman 'râzi olmazın', onatkunca 'anı râzi eyleyince' (AL: 115).

2479. una-: *krş.* un-.

unadim unadim CC-A 57b/13

unamak unamak CC-A 59b/22

unamaz unamaḡ CC-A 57b/9

unarmen unarmen CC-A 57b/12

unadim unadim CC-A 57b/13

Unamak 'consensus', Unarmen 'obedio', Unadim *geçmiş zaman*, undim 'consensi; acquievi' (Kuun 1880: 259). уна (v) 'sich beruhigen, eiwilligen', унармән, унадым, унамak (Radloff 1887: 19); CC-A 57b/9 unamaz → *işa. f.* – *anl. f.* ўтмăc 'stumpf' (Radloff 1887: 20). una- 'einwilligen, einverstanden sein; willig, folgsam sein,

gehörchen', unamaz 'stumpf (vom Messer)', unamaq 'Einwilligung, Einverständnis' (Grønbech 1942: 265). unamağ 57r/13 (Drimba 2000: 111); unarmen 57v/12, unadım 57v/13 (Drimba 2000: 112); unamak 59r/21 (Drimba 2000: 115). ET. una-, 'WN'-, 'WN-(?)123 'onaylamak, razı olmak, kabul etmek' (İKPÖ 1998: 162). una- 'tasvip etmek' (Gabain 2000: 305). una- 'doğru bulmak, uygun bulmak; tasvip etmek' (IB: 62). una- 'onaylamak' (KUKY 2009: 394, 535). una- 'desteklemek, onaylamak' (METY 2012: 324). una- 'doğru bulmak, onaylamak' (Yen, Mir) (YKI 2013: 510). OT. una- 'razı olmak' (KB: 495). una- 'gücü yetmek' (TKT 2004: 711). una- 'razı olmak, kabul etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-694). krş. unama- 'kabul etmemek, istememek' (TKT 2004: 711). unamağlı 'kabul etmeyen, razı olmayan' (TKT 2004: 712). unaş-/onaş- 'uyuşmak, kabullenmek' (DLT-Atalay 2006: IV-438). unat- 'razı etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-694). Hrz-T. una- 'beğenmek, tasvip etmek, inanmak' (ME 1993: 194). una- 'kabul etmek, onaylamak, razı olmak' (KE 1997: 669). una- 'kabul etmek, razı olmak' (NF 1998: 447). una- 'razı olmak, kabul etmek' (KurT 2002: 288). krş. unamaslık 'inanmazlık' (ME 1993: 194). unaş- 'beraber tasvip etmek, beğenmek, kabul etmek' (KE 1997: 670).

2480. unut-: unutmak.

unuturmen	vnuturmě	CC-İ 20a/7
unuttum	vnuttum	CC-İ 20a/8
unutkıl	vnutchıl	CC-İ 20a/9
unutmak	vnutmac	CC-İ 20a/10
unutkam	vnutcham	CC-İ 20a/11
unutğay	unutgay	CC-A 75b/2
unutup	unutup	CC-A 76a/3

Unuturmen 'obliviscor', unutchilm *emir şekli*, unutcham: unutchan 'oblitus' *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı*, Unutmac 'oblivio' (Kuun 1880: 259). унут (v) 'vergessen', унутурмән, унуттум, унуткыл, унутмак, унуткан, унутуп (Radloff 1887: 19). unut- 'vergessen', dünjeni unutup 'die Welt vergessend', unutqan 'vergessen', unutmaq 'Vergessenheit' (Grønbech 1942: 266). Vnuturmě 19v/6, Vnuttum 19v/7, Vnutchıl 19v/8, Vnutmac 19v/9, Vnutcham 19v/10 (Drimba 2000: 60); unutgay 75r/2, unutup 75v/2 (Drimba 2000: 139). ET. unıd-/unit- 'unutmak' (ETŞ 1992: 479). unit- 'unutmak' (HUAS 1941: 120). unit- 'unutmak' (AY-III 1991: 119). unit-/uñit- 'unutmak' (Gabain 2000: 305). krş. unitıl- 'unutulmak' (AY-YK 2012: 266).

unitmaklık ‘unutmak üzere olmak’ (ETŞ 1992: 480). OT. unit- ‘unutmak’ (KB: 495). unı/ut- ‘unutmak’ (TKT 2004: 712). unit-/unut- ‘unutmak’ (AH: LXVII). unut- ‘unutmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-694). unutğan ‘unutkan’ (TKT 2004: 712). unitmaq ‘unutma’ (TKT 2004: 712). unuttur- ‘unutturmak’ (TKT 2004: 712). unutul- ‘unutulmak’ (TKT 2004: 712). Hrз-T. унутмак ‘забывать’ (HŞ 1979: 377). unit-/unut- ‘unutmak; inkâr etmek’ (NF 1998: 447). унтмак ‘забывать’ (HŞ 1979: 369). unut- ‘unutmak’ (ME 1993: 194; KE 1997: 670; KurT 2002: 288; MM 2008: 266). unutmak ‘hatıradan çıkmak’ (İML 1988: 80). krş. unuttur-/unuttur- ‘unutturmak’ (ME 1993: 194). unuttur-/unuttur- ‘unutturmak’ (KE 1997: 670). unuttur-/unut(t)ur- ‘unutturmak’ (KurT 2002: 288). unuttur- ‘unutturmak’ (NF 1998: 447). unutsalık ‘unutma’ (ME 1993: 194). unutsanlık ‘unutkanlık, ihmalkârlık’ (KurT 2002: 289). unutul- ‘unutulmak’ (KurT 2002: 289). M-KıpT. unıd-/unud- ‘unutmak’ (KFLT 1989: 1076). unit-/unut- ‘unutmak, ihmal etmek’ (GT 1989: 455). unut-: unutmaq fiilinden mazi, bugünkü manasında (KİLE 1931: 112). unut- ‘zapominać’ (Bulg-M 1954: 78). unut- ‘unutmak’ (MG 1984: 272; İMS 1992: 612; KF 2006: 191; (KMT 2002: 150; TK 2008: 338). unuṭ- ‘unutmak’ (KK 1999: 127; (DM 2003: 117). unut- → unut ‘forget!’ (RH 2000: 71). unut- ‘unutmak, hatırlamamak’ (KMES 1994: 308). krş. unuttur- ‘unutturmak’ (GT 1989: 456). Çağ. unut- ‘unutmak’ (MK 1993: 560).

2481. unutçaṇ: unutkan.

unutçaṇ unuteaṇ CC-A 58b/28

Unutčangdir ‘obliviosusest’ (Kuun 1880: 259). унуцаң ‘vergesslich’, унуцаң-дыр (Radloff 1887: 19). unutčaṇ ‘vergesslich’ (Grønbech 1942: 265). (Drimba 2000: ?).

2482. upsun-: hatırlamak.

upsunurmen vṗṣunuṛmen CC-İ 24b/4

upsundum vṗṣundum CC-İ 24b/5

upsungıl vṗṣũgıl CC-İ 24b/6

Upsunurmen ‘recorder’, upsungıl (Kuun 1880: 260). ?(Radloff 1887: 19). üpsün- ‘sich erinnern’ (Grønbech 1942: 268). Vṗṣunurmen 24r/4, Vṗṣundum 24r/5, Vṗṣũngıl 24r/6 (Drimba 2000: 65).

2483. ur-: vurmak; hüküm ur- baha ur.

ururmen vrurmen CC-İ 12b/22

ururmen	Vrurmē	CC-İ 21b/18
urdum	vrđum	CC-İ 21b/19
urdun	vrđun	CC-İ 12b/23
ur	vş	CC-İ 12b/24
ur	vr	CC-İ 21b/20
urđim	vrđim	CC-A 57b/21
ura	vra	CC-A 62a/18
urđilar	vrđilar	CC-A 62b/10, 64a/24
urđi	vrđi	CC-A 64a/15
urđilar	vrđilar	CC-A 64a/18, 64a/20

Ururmen ‘percutio’, ur *emir şekli*, urdim ‘jeci’, iergä urde ‘humi prostraverunt’ (Kuun 1880: 260). ур (v) ‘schlagen, stellen’, урумән, урдум, ур, урду, урдулар, урђан аны, урмак билә, ура башладылар, баш урдулар (Radloff 1887: 19). ur- 1) ‘schlagen’, urdym, barčasy(n) jerge urdy ‘er schlug sie alle zu Boden’, jaŋaq(y)na bojuna urdylar ‘sie schlugen ihn auf die Backen und auf den Körper’; 2) ‘aufstellen, aufsetzen, hinsetzen, anbringen’, tigenek tağy kajsyny bašyna urdylar ‘die Dornenkrone, welche sie ihm aufs Haupt setzten’, baha ur- ‘schätzen, bewerten’, baš ur- ‘sich (bis zur Erde) verneigen’, ħöküm ur- ‘ein Urteil fällen’, urmaq ‘Peitsche’ (Grønbech 1942: 266). Vrurmen 12r/22, Vrdun 12r/23, Vr 12r/24 (Drimba 2000: 51); Vrurmē 21v/18, Vrdun 21v/19, Vr 21v/20 (Drimba 2000: 63); vrđim 57r/25 (Drimba 2000: 112); vra 61v/18 (Drimba 2000: 118); vrđilar 62r/10 (Drimba 2000: 119); vrđi 63v/15, vrđilar 63v/18, 63v/20, 63v/24 (Drimba 2000: 122). ET. ur- ‘vurmak’ (HUAS 1941: 120). ur- ‘vurmak, koymak’ (Hsüan-X 1975: 188). ur- ‘vurmak, dokunmak’ (AY-III 1991: 120). ur- ‘vurmak, şekil değıştirmek, donanmak’ (ETŞ 1992: 480). ur- ‘atmak, basmak’ (ETŞ 1992: 480). ur-; ’WR- ‘vurmak, saldırmak, yerleştirmek, koymak, doldurmak, atmak’ (İKPÖ 1998: 162). ur- ‘atmak, kurmak, (kanun) çıkarmak, isabet ettirmek, vurmak’ (Gabain 2000: 305). ur- ‘vurmak, dövme; yüklemek’ (IB: 62). ur- ‘1. vurmak; 2. okla vurmak, okla vurarak yaralamak; 3. (hayvan) vurmak; 4. kurmak, tesis etmek; 5. yazmak, sert zemin üzerine ucu keskin bir nesneyle harfleri kazıyarak, çizerek yazı yazmak’ (KUKY 2009: 346, 386, 403, 405, 411, 535). ur- ‘yazmak, taş oyarak yazmak’ (UKY 2011: 106). ur- ‘koymak, yerleştirmek, kazımak’ (METY 2012: 324). ur- ‘vurmak; 2. taş yazı yazmak; 3. kurmak’ (Aydın 2012: 185). ur- ‘yazdırmak, hâkkettirmek; vurmak’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 510). krş. urdun ‘örs’ (Gabain 2000: 305). urȳu ‘koyulacak’ (Hsüan-X 1975: 188). urmağ (’wysm’q) ‘vurma, acı çektirme’

(AY-III 1991: 120). ursuk- 'vurulmak' (Gabain 2000: 60; ABH 2013: 235). urtur- '1. vurdurmak; 2. yazı yazdırtmak; 3. (*bediz* sözüyle) süsletmek, bezetmek' (KUKY 2009: 346, 402, 405, 535). urtur- 'süsletmek, yazdırtmak, kazıtmak' (METY 2012: 324). urtur- '1. vurdurmak, çaktırmak; 2. (süs, bezeme) yaptırmak' (Aydın 2012: 185). urugluğ → urugluğ altun 'para olarak kesilmiş altın' ['Başka şey için de böyle denir.'] (DLT-Atalay 2006: I-147). urunğu/urunğu 'savaşçı, muharip' (Gabain 2000: 46, 52). urunt 'kavga' (Gabain 2000: 55). uruñut 'savaşçı, muharip' (Gabain 2000: 46). uruñu 'savaşçı', yüksek bir unvan (Yen) (YKI 2013: 510). OT. ur- 'vurmak, döğmek' (KB: 496). ur- '1. vurmak; 2. söylemek, misal vermek; 3. yapmak, ortaya koymak', köül ur- 'tevekkül etmek', köül urğan 'tevekkül eden', mühr ur- 'mühürlemek, sona erdirmek, kapamak', öd urmış 'mühlet verme, zaman tanıma' (TKT 2004: 489, 525, 575, 712, 713). ur- 'vurmak, teveccüh etmek' (AH: LXVII). ur- 'urmak, vurmak; döğmek; koymak, yapmak; takmak', dük ur- 'yumruğu ile yavaşça vurmak', ters ters ur- 'her yanından vurmak' (DLT-Atalay 2006: IV-166, 694). krş. urgu 'kendisiyle bir şeye vurulacak nesne veya aygıt' (DLT-Atalay 2006: IV-695). urğuçı 'vurucu, vuran' (KB: 497). ursa- 'vurmak istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-697). ursuk 'döğülmek' (KB: 497). ursuk- 'döğmede, döğüşte yenilmek; döğülmek' (DLT-Atalay 2006: IV-697). urul- 'vurulmak, kurulmak' (KB: 497). urul- 'anlatılmak, söylenilmek' (TKT 2004: 714). urul- 'konulmak, vazedilmek' (AH: LXVII). urul- 'vurulmak, döğülmek; kurulmak' (DLT-Atalay 2006: IV-698). Hrz-T. ur- 'a) vurmak, dövmek; b) koymak, takmak' (ME 1993: 195). ur- 'vurmak; saldırmak; inşa etmek, yapmak; takmak; yakmak' (KE 1997: 670). ur- 'vurmak, dövmek, öldürmek; saplamak, yaralamak; yapmak, uygulamak, kurmak; takmak; sokmak; çevirmek' (NF 1998: 447). ur- 'vurmak; koymak; sunmak, vermek' (KurT 2002: 289). ur- 'vurmak' (MM 2008: 266). urmak 'vurmak' (İML 1988: 80). krş. ur → ur kılışmak 'vuruşmak' (İML 1988: 80). урдурмак (HŞ 1979: 301). urdur- 'vurdurmak, dövdürmek; koydurmak, taktırmak' (KE 1997: 672). urdır-/urdur- 'koydurmak, vurdurmak' (KurT 2002: 290). урғу (HŞ 1979: 302). urgu '1. vurmak; 2. bayrak ve bayrak ucu' (İML 1988: 80). урмак 'ударять; бить' (HŞ 1979: 307). urmağ I 'darbe, vuruş' (KurT 2002: 290). urmağ II 'vade, belirli zaman' (KurT 2002: 290). urmış 'vade' (KurT 2002: 291). urugluğ 'takılmış, vurulmuş' (NF 1998: 448). urul- 'vurulmak; takılmak, koyulmak' (KE 1997: 673). urul- 'kurulmak, inşa edilmek; takılmak; yakılmak' (NF 1998: 448). urul- 'vurulmak' (MM 2008: 266). urulmak 'vurulmak' (İML 1988: 80). AO-KıpT. ur- 'vurmak' (AO 1996: 238). M-KıpT. ur: urmaq fiilinden emri hazır (KİLE 1931: 112). ur- 'vurmak', қара-ға ur- 'çalmak,

benzemek' (MG 1984: 272, 273). ur- 'vurmak' (BV 1986: 327; KFLT 1989: 1076; KK 1999: 127; (KMT 2002: 150). ur-/vur- '1) vurmak, çarpmak; 2) isabet ettirmek; 3) basmak, soymak; 4) koymak, sürmek' (GT 1989: 456, 463). ur- 'vurmak, döğmek' (İMS 1992: 612). ur- → ur 'knock; beat, hit, strike!' (RH 2000: 63, 67). ur- 'vurmak, sallamak, uygulamak, kesmek, benzemek, basmak' (KH 2002: 142). ur- 'vurmak', licām ur- 'ağzına gem vurmak' (KF 2006: 148, 191). ur- 'vurulmak; ezilmek, (ağırlık) kalmak' (TK 2008: 338). vur- 'bić, uderzyć' (Bulg-M 1954: 79). vur- 'vurmak' (KMES 1994: 312; KF 2006: 197). krş. urmaz → urmaz çekü = Ar. sikkîn ġair ĥadd 'a knife without a point' (RH 2000: 288). uru 'duruş, dikiliş' (KİLE 1931: 113). urul 'örs' (KİLE 1931: 113). urul- 'vurulmak, döğölmek' (İMS 1992: 612). urul- 'dövölmek' (KK 1999: 127). urul- 'oynatılmak; paramparça olmak' (TK 2008: 338). urulmak 'oynatılma; paramparça olma' (TK 2008: 338). urun- 'giyinmek' (GT 1989: 456). vur- 'atmak' (DM 2003: 118). vurul- 'vurulmak' (KF 2006: 197). Çağ. ur- 'vurmak, çarpmak; yazmak' (MK 1993: 560).

2484. urğur-: vurdurmak.

urğuralı ur guralı CC-A 76b/18

işa. f. – anl. f. Ur 'cantus' + Gurali 'canemus!' (Kuun 1880: 260, 273). urğur- (Grønbech 1942: 266). ur guralı 76r/17 (Drimba 2000: 139).

2485. urluğ: tohum.

urluğ ourluc CC-İ 26a/21

urluğ Vrluc CC-İ 45a/29

Ourluc 'granum; semen' (Kuun 1880: 256); Urluc 'semen' (Kuun 1880: 260). урлык 'Same' (Radloff 1887: 19). urluq 'Same (der Pflanzen)' (Grønbech 1942: 266). Ourluc 25v/21 (Drimba 2000: 68); Vrluc 44v/29 (Drimba 2000: 93). OT. Hrz-T. урлык 'семя' (HŞ 1979: 305). urluğ 'tohum' (KE 1997: 672). urluğ 'sperma' (NF 1998: 448). M-KıpT. urluğ 'tohumluk' (KİLE 1931: 112). urluğ 'tohum' (BV 1986: 328; (KMT 2002: 150). urluğ 'tohum' (İMS 1992: 612). krş. ur 'tohum' (KİLE 1931: 112).

2486. urmağ: kamçı, kırbaç; yargı.

urmağ vşmach CC-İ 13b/16

urmağ urmach CC-A 63a/14

urmaq ‘Peitsche’ (Grønbech 1942: 266). Vrmach 13r/14 (Drimba 2000: 52); urmachbile 63r/14 (Drimba 2000: 121).

2487. uru: tohum.

uru uru CC-A 60b/6

Uru ‘semen’ (Kuun 1880: 260). uru 60r/5 (Drimba 2000: 116). urı ‘genç, delikanlı’ (HUAS 1941: 120). urı ‘oğul, evlat’ (ETŞ 1992: 480). urı ‘erkek, genç erkek’ (IB: 62). urı ‘erkek, erkek evlat, oğul’, urı ogıl ‘erkek evlat, oğul’ (METY 2012: 324). urı ‘erkek çocuk’ (UKY 2011: 106; Aydın 2012: 185). urı: ‘erkek çocuk’; kişi adı (Yen) (YKI 2013: 510). uzuntonlug urı ‘rahip’ (HUAS 2014: 154). krş. urılan- ‘erkek çocuk doğurmak’ (Mir) (IB: 62; YKI 2013: 510). OT. urı ‘erkek evlat’, urı oğlan ‘erkek çocuk’ (DLT-Atalay 2006: IV-696).

2488. uruh: nesil; krş. uruḫ.

uruh uruh CC-A 70a/2

uruhların uruhl’ın CC-A 71a/14

iş.a. f. uruh ‘proles’ (Kuun 1880: 260). uruḫ ‘Nachkommenschaft, Kind’, uruḫlar (Grønbech 1942: 266). uruh 69v/1 (Drimba 2000: 130); uruḫların 70v/7 (Drimba 2000: 132).

ET. uruḡ ‘tohum’ (ETŞ 1992: 481). uruḡ ‘tohum, ekin; uruk, nesil’ = Srk. bīja (Gabain 2000: 305). urug ‘tohum, ekin, nesil’ (AY-YK 2012: 267). urug ‘boy, kabile’ (Yen) (YKI 2013: 510). urug/uruḡ ‘tane, tohum, evin’, uruḡluk buğday ‘tohumluk için saklanmış buğday’ [‘Tohumluk için saklanan başka şeylere de böyle denir.’], uruḡ turıḡ ‘hısımlar’ (DLT-Atalay 2006: I-149; IV-697). krş. urugsırat- ‘1. soysuzlaştırmak, kökünü kazımak; 2. *bodumı* tümüyle veya kısmen ortadan kaldırmak, soykırım yapmak’ (KUKY 2009: 372, 535). urugsırat- ‘soyunu kurutmak, yok etmek’ (METY 2012: 325). urugsırat- ‘soyunu yok etmek’ (Aydın 2012: 185). uruḡsırat- ‘ahfadından mahrum etmek’ (Gabain 2000: 305). urugsuz (?) ‘çocuksuz, soysuz, dölsüz’ (METY 2012: 325). OT. uruḡ ‘tohum, nesil, soy, sop’ (KB: 497). uruḡ ‘nesil, sülâle; akraba’ (DH: 225). urug ‘tane, tohum, evin’ (DLT-Atalay 2006: IV-697). uruḡ ‘tane, tohum, evin’, uruḡluk buğday ‘tohumluk için saklanmış buğday’, uruḡ turıḡ ‘hısımlar’ (DLT-Atalay 2006: IV-697). krş. urugla- ‘çekirdeğini çıkarmak, çekirdekten ayırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-697). uruglan- ‘tane tutmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-698). Hrz-T. uruḡ ‘1. tohum, tane, soy sop, nesil; 2. hısım, akraba’ (MM 2008: 266). urug ‘tohum’ (İML 1988: 80). ur(u)ḡ

‘soy sop, nesil; kavim, boy’ (KE 1997: 672). uruğ ‘tohum, döl’ (KE 1997: 673). uruğ ‘soy, sülale’ (NF 1998: 448). uruğ ‘tohum, tane’ (KurT 2002: 291). krş. urğun ‘tohum’ (İML 1988: 96). uruğla- ‘doğurmak’ (KE 1997: 673). уруғлы ‘разбойник; грабитель’ (HŞ 1979: 312). uruğluk ‘soylu, nesilli’ (KE 1997: 673). уруғсуз ‘без потомства; без рода и племени’ (HŞ 1979: 312). АО-КıpT. uruğ ‘soy’ (АО 1996: 238). М-КıpT. uruğ ‘tohum’ (BV 1986: 327). uruğ ‘soy, sülale, aile’ (TK 2008: 338). Çağ. uruk kayaş ‘hısım kavim’ (AL: 94). uruk → uruk қазақ ‘akraba, kabile’ (MK 1993: 561). O-Moğ. Mnt. uruγ ‘relatives’ krş. uruqut ‘seeds’, ME. ‘in-laws’, Moğ. uruγ, Hal. urag, Kalm. ur^ug ‘relatives’ < Türk. ET. uruγ ‘relatives, seeds’; O-Moğ. uruγ tariγ ‘relatives’ < Türk.: OT. uruγ tariγ (Poppe 1955: 42).

2489. uruқ:; krş. uruh.

uruğı urugí CC-A 76b/12

урык ‘Same, Nachkommen’, урыкы, урыкларың (Radloff 1887: 19). uruq, ‘Nachkommenschaft, Kind’, daud uruγy ‘Du Spross Davids!’ (Grønbech 1942: 266). urugí 76r/11 (Drimba 2000: 139).

2490. urun-: vurunmak.

urundim urūdī CC-A 82a/12

Urūdī *yani* urundim ‘pugnati’ (Kuun 1880: 260). urun- ‘kämpfen’, urundym (Grønbech 1942: 266). urūdī 81v/12 (Drimba 2000: 142). ET. urun- ‘kendi kendine vurmak, vurmak; çarpışmak’ (Gabain 2000: 52, 305). uruñu/urunğu ‘savaşçı, muharip, sancak’ (Gabain 2000: 305). uruñu ‘kamçı’ (AY-YK 2012: 267). OT. urun- ‘vurunmak; takınmak, örtünmek, giyinmek’ (KB: 497). urun- ‘pişman olup vurunmak, döğünmek; sarınmak, örtünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-698). Hrz-T. urun- ‘giymek, takmak’ (ME 1993: 195). urun- ‘takınmak’ (KE 1997: 673). M-KıpT. urun- ‘gnieść, ciemężyć’ (Bulg-M 1954: 78). urun- ‘tepinmek, oynamak’ (BV 1986: 328). urun- ‘çarpışmak, tokuşmak’ (İMS 1992: 612). urun- ‘dövülmek’ (KK 1999: 127). krş. urundur- ‘oynatmak’ (BV 1986: 328).

2491. uruş-: vuruşmak, savaşmak.

uruşirmen uruřchirmē CC-A 56b/14

Uruschirmen ‘litigo’ (Kuun 1880: 260). уруш (v) ‘sich streiten, zanken’, урушырмән, уруштым (Radloff 1887: 19). uruş- ‘sich streiten’ (Grønbech 1942: 266). uruşchirmē 56r/14 (Drimba 2000: 110). ET. krş. uruş ‘savaş; mücadele, vuruşma’ (Gabain 2000: 55, 305). uruş ‘1. savaş; 2. bir unvan’, uruş kıl- ‘savaşmak, savaş yapmak’ (KUKY 2009: 270, 308, 386, 535). uruş ‘savaş, çarpışma’ (METY 2012: 325). uruş ‘savaş’ (Aydın 2012: 185). OT. uruş- ‘vuruşmak, savaşmak’ (KB: 498). uruş- ‘savaşmak’, tartış-/uruş- ‘uğraşmak, mücadele etmek’ (TKT 2004: 660, 714). urış- ‘vuruşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-696). krş. uruş ‘vuruş, savaş’ (KB: 498). uruş ‘savaş’ (TKT 2004: 714). uruş ‘urma; savaş; vuruş, vuruşma’, uruş tokuş ‘uğraşma ve savaşma’ (DLT-Atalay 2006: IV-699). Hrz-T. uruş- I ‘savaşmak, döğüşmek’ (ME 1993: 195). uruş- II ‘takışmak’ (ME 1993: 195). uruş- ‘savaşmak; döğüşmek, kavga etmek’ (NF 1998: 448). uruş- ‘çarpışmak, savaşmak’ (KurT 2002: 291). uruşmak ‘vuruşmak’ (İML 1988: 80). урушмак (HŞ 1979: 301). krş. уруш ‘война; сражение’ (HŞ 1979: 310). uruş ‘savaş’ (ME 1993: 195). uruş ‘savaş; döğüş, kavga’ (NF 1998: 448). uruş ‘savaş, kavga’ (KurT 2002: 291). uruşmak ‘savaş, döğüş’ (ME 1993: 195). uruştur- ‘döğüştürmek’ (KE 1997: 673). M-Kıpt. uruş- ‘vuruşmak, savaşmak’ (MG 1984: 274). uruş- ‘vuruşmak’ (KFLT 1989: 1076). uruş- ‘dövüşmek, savaşmak’ (İMS 1992: 612). uruş- ‘vuruşmak, döğüşmek’ (KK 1999: 128). uruş- ‘vuruşmak, vurmak, dövmek, dayak atmak’ (TK 2008: 338). krş. uruş ‘savaş’ (MG 1984: 273; İMS 1992: 612). uruş ‘vuruş’ (KFLT 1989: 1076). uruş ‘vurma, vuruş’ (KK 1999: 128). uruş ‘vuruşma, dövüşme, savaş’ (KH 2002: 142). uruşçı ‘hırçın, kavgacı’ (KH 2002: 142). Çağ. krş. uruş ‘cenge dirler’ (AL: 98).

2492. us I: akıl; akıllı.

us	uſ	CC-A 71b/26, 72b/26
us	Vx	CC-İ 25b/8, 33b/1
usdır	uſ dır	CC-A 61a/14
usıñnı	uſıñnı	CC-A 70b/30

işa. f. Ux ‘sensus’, ux bila ‘sapienter’, ux chisi ‘homo ingeniosus’ (Kuun 1880: 259, 260). *anl. f.* yc ‘Kunst’, yc kiimi ‘Künstler’ (Radloff 1887: 20); *anl. f.* yır ‘Einsicht’, yır biila (Radloff 1887: 20). us ‘Vernunft, Verständigkeit’, uş-bile (Grønbech 1942: 267). Vx 25r/8 (Drimba 2000: 67); Vxbila 33r/1 (Drimba 2000: 77); uſıñnı 70r/19 (Drimba 2000: 132); uſ 71r/13 (Drimba 2000: 133); uſ 72r/13 (Drimba 2000: 135). ET. us ‘akıl’ (Aydın 2012: 185). us ‘hayır ve şerri ayırd ediş’ (Oğuzca), us bol- ‘hayrı ve şerri ayırt

etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-699). OT. us 'akıl', usına kel- 'kendine gelmek, akılı başına gelmek' (TKT 2004: 714). krş. usla- 'anlamak, hayrı şerden ayırd etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-700). Hz-T. yc 'ym' (HŞ 1979: 324). us 'akıl' (ME 1993: 195; MM 2008: 266). krş. usluğ 'akıllı' (NF 1998: 449). usluğ '(akıllı) davranış' (ME 1993: 195). M-KıT. us 'akıl' (KİLE 1931: 113). us 'akıl', usı ket- 'deli olmak' (İMS 1992: 612). uş 'akıl' (KMT 2002: 150). uşş 'us, akıl' (KMES 1994: 309). uşş 'akıl, düşünce, us', uşşı kit- 'aklını kaçırmak' (KF 2006: 191). uşş 'akıl' (KFLT 1989: 1077). krş. uslan- → uslandı 'akıllandı' (KİLE 1931: 113). us-sız = Ar. al-ablah 'stupid' (RH 2000: 274). uşsız 'akılsız' (KMT 2002: 150). ussuz 'akılsız' (İMS 1992: 612).

2493. us II (< moğ. us): ıslak, yaş; us et- '?'.

us Vş CC-İ 5b/16, 5b/17, 5b/18

us Vs CC-İ 39b/2

Us 'humidus', Us etarmen 'lavo' (Kuun 1880: 260). us 'nass, feucht', us et- 'baden, waschen' (Grønbech 1942: 267). Vs 5r/16, 5r/17, 5r/18; Vx 25r/8 (Drimba 2000: 67); Vs 39r/2 (Drimba 2000: 86). OT. Hz-T. üwşe- 'abdest alırken ıslak elle sakalı sıvazlamak' (MM 2008: 267). üwüş 'ıslak' (MM 2008: 268). yüvüşemek 'ıslanmak' (İML 1988: 93). öş (~evüş~öväüş) 'ıslak' (ME 1993: 167, 168). M-KıT. krş. efüş/üfüş 'ıslak' (İMS 1992: 612). üfüşlik/üfüşlük/ewüşlik 'ıslaklık' (İMS 1992: 612, 613).

2494. ustlu: akıllı.

ustlu Vftlu CC-İ 49b/27

Ustlu: uslu'sapiens' kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı (Kuun 1880: 260). устлу 'klug' (Radloff 1887: 20). ustlu 'klug' (Grønbech 1942: 267). Vftlu 49r/27 (Drimba 2000: 100). OT. Hz-T. услу 'умный; благоразумный; воспитанный; скромный' (HŞ 1979: 329). uslu 'akıllı, anlayışlı' (ME 1993: 195). krş. usluluk 'akıllılık' (ME 1993: 195). M-KıT. uslu 'akıllı' (İMS 1992: 612). uslu 'intelligent' (RH 2000: 266). uşlu 'akıllı' (KMT 2002: 150).

2495. uşah: kırıntı.

uşahı usahı CC-A 81a/11

Usah 'mica', ötmekniş usahi 'mica panis' (Kuun 1880: ?). işa. f. yşak 'klein' (Radloff 1887: 20). uşax 'klein', ötmekniş uşaxı 'Krumen' (Grønbech 1942: 267). uşaxı 80v/11

(Drimba 2000: 140). ET. uşak/uwşak ‘ufak’ (Gabain 2000: 305). uvşak ‘uşak, küçük’ (ETŞ 1992: 483). krş. uş- ‘parçalamak’ (Mayt: 493). uşu- ‘parçalamak’ (Mayt: 493). OT. usağ ‘küçük’ (KB: 499). uşak ‘küçük, ufak’, uşak oğlan ‘küçük çocuk’ (DLT-Atalay 2006: I-67; IV-700). uşak ‘ufak, küçük’ (AH: LXVII). uşaklık ‘işte gösterilen çocukluk’, uşaklık kılma ‘çocukluk yapma’ (DLT-Atalay 2006: I-150; IV-700). krş. uşaklık ‘işte gösterilen çocukluk’, uşaklık oğlan ‘küçük çocuk’, uşak otunğ ‘odun kırıntıları’ (DLT-Atalay 2006: IV-700). uşal- ‘ufalanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-701). uşan- ‘parçalanmak, kırılıp ufanmak’, uşanmış ‘kırıntı, parçalanmış’ (TKT 2004: 714). uşat- ‘ufaltmak; kırmak, kırılmak’ (KB: 499). Hrз-T. ушак ‘мелкий’ (HŞ 1979: 331). uşak ‘küçük çocuk’, uşakbalık ‘ufak balık’ (İML 1988: 80). uşak ‘ufak, küçük’ (ME 1993: 196; MM 2008: 266). uşak ‘küçük, ufak parça, kırıntı; çocuk; uşak, hizmetçi’ (KE 1997: 673). uşak ‘ufak, küçük, parçalanmış’ (NF 1998: 449). uşak ‘ufak, küçük’ (KurT 2002: 292). krş. uşa- ‘incelemek, teftiş etmek’ (ME 1993: 195). uşan- ‘parçalanmak’ (ME 1993: 196). uşan- ‘ufalanmak, parçalanmak’ (KE 1997: 673). uşan- ‘kırılmak’ (NF 1998: 449). ушанмак ‘сломаться; разбиваться на мелкие куски; становиться слабым’ (HŞ 1979: 332). uşanmak ‘parçalanmak’ (İML 1988: 80). uşat- ‘parçalara ayırmak’ (ME 1993: 196). uşat- ‘parçalamak, kırmak, ufaltmak’ (KE 1997: 674). uşat- ‘parçalamak, kırmak’ (NF 1998: 449). ушатмак ‘разбивать; разламывать; размельчать’ (HŞ 1979: 330). M-KıpT. uşaq ‘küçük çocuk’ (KİLE 1931: 113). uşak ‘küçük, ufak’ (BV 1986: 329). uşak ‘küçük’ (İMS 1992: 612). krş. uşacuk ‘küçücük’ (KFLT 1989: 1077). uvağ ‘ufalanmış, ufak parça, kırıntı’ (GT 1989: 456). uvat- ‘ufalamak, parçalamak’ (GT 1989: 456). Çağ. uşağ ‘küçük yavru’ (MK 1993: 561). uşak ‘ufak, küçük’ (MK 1993: 561). krş. uşatmak ‘uvatmak’ (AL: 103). uşat- ‘kırmak, parçalamak’ (MK 1993: 561). uşuk- → uşuktı ‘ıztırab ile acele eyledi’ (AL: 103).

2496. uşahçı: iftiracı.

uşahçı usah ε1 CC-A 66b/18-19

uşahçı usahε1 CC-A 81b/3

Usahči ‘perditor; detractor’ (Kuun 1880: 260). ушакцы (Radloff 1887: 20). uşaxçy ‘Verläumder, Verräter’ (Grønbech 1942: 267). uşax či 66r/18-19 (Drimba 2000: 128); uşaxčǐ 81r/3 (Drimba 2000: 141). OT. uşakçı ‘dedikoducu’ (KB: 499). krş. uşak ‘dedikodu’ (KB: 499). Hrз-T. uşakçı ‘koğucu, nemmam’ (İML 1988: 80).

2497. uşal-: uşaldı usaldı CC-A 66b/20

Usaldi ‘comminutusest’ (Kuun 1880: 260). ушал (v) ‘zerbröckeln, klein werden’, ушалды (Radloff 1887: 20). ušaldy ‘zerbröckelt’ (Grønbech 1942: 267). (Drimba 2000: ?). OT. Hrz-T. krş. uşala- (uvsala-) ‘oğuşturmak’ (ME 1993: 196). Çağ. uşal- ‘ufalamak’ (MK 1993: 561).

2499. uşaş: uşaşı ŵsası CC-İ 38b/10

Usasi ‘similis’ (Kuun 1880: 260). *işa. f.* uvšaš ‘Ähnlichkeit; ähnlich’ (Grønbech 1942: 178). *úšaši* 38r/10 (Drimba 2000: 84).

2500. uşku:marangoz rendesi.

uşku Vfcu CC-İ 44a/23

Uscu ‘instrumentum, quo fabri lignarii radunt vel laevigant’ (Kuun 1880: 260). ycky ‘das Schabeisen’ (Radloff 1887: 20). uşqu ‘Hobel’ (Grønbech 1942: 267). Vfcu 43v/23 (Drimba 2000: 92).

2501. utlu: utlu taş ‘çakıl taşı’.

utlu vtlv CC-A 60b/15

Utlu tas ‘silex’ (Kuun 1880: 259). ýtlý ‘scharf, spttz’ (Radloff 1887: 20). ütlü ‘ausgehöhlt, mit einem durchgebohrtem Loch versehen’ (Grønbech 1942: 271). vtlv 60r/15 (Drimba 2000: 116).

2502. utru: karşı; krş. otu.

utru utru CC-A 63a/8, 66b/35, 72a/18

utru Utru CC-A 76b/10

utru vtru CC-A 64a/14

utrusına utruşına CC-A 74b/20

Utru ‘obviam’ (Kuun 1880: 259). утры ‘das Gegenüberliegende, entgegen’, утрысына (Radloff 1887: 19). utru 1) ‘gegen, entgegen’, ave kimge. utru turdy *Christus* ‘Ave (Dir), welcher Christus entgegenging’, ol dūsmanlar(y)na utru bardy ‘er ging den Feinden entgegen’, utru joluḫ-, utru kel- ‘entgegenkommen’, utru bejin- ‘entgegentanzen’; 2) ‘entsprechend, Gegenwert’, dunja jetmez barča aña kim lajḫ bohyaj utrusyna ‘alle Welt wird nicht genügen, um ihm an Wert gleichzukommen’ (Grønbech 1942: 266, 267, 268). utru 62v/8 (Drimba 2000: 120); vtru 63v/14 (Drimba 2000: 122); utru 66r/35

(Drimba 2000: 128); [v >u]tru 71v/9 (Drimba 2000: 134); utruřinæ 74r/10 (Drimba 2000: 138); Utru 76r/9 (Drimba 2000: 139).

2503. uŵ: av.

uŵ uŵ CC-İ 29b/15

Kelimenin Latince karşılığı venatio ‘av’ şeklindedir (LRS 1976: 1062). Buna dayanarak anlamlandırdığımız kelimenin birinci işaretinde düzeltme ya da müdahale vardır. Kelimenin anlamına göre bu işaretin a olması beklense de, metne bakıldığında v ya da u olabileceği görülmektedir. Söz konusu kelimeyle ilgili olarak G. Kuun da *ikinci bir el tarafından bozuk bir işaretin eklendiği* şeklinde not kaydetmiştir. Üv ‘venatio’ ~ çağ. ao, alt. uu, uula- ‘venari’ (Kuun 1880: 62, 261). ay ‘Jagd’ (Radloff 1887: 2); ŷ¹²⁴ ‘die Jagd’ (Radloff 1887: 18). uv ‘Jagd’ (Grønbech 1942: 268). /*[u > u]ú/* (Drimba 2000: 73). ET. ab I ‘охота (на зрелей)’ (ThS II) (DTS 1969: 1); ab abla- ‘устроить облаву на зверей’ (KÇ) (DTS 1969: 3). ab, aw ‘av’ (Gabain 2000: 39, 131, 258, 262). ab ‘av’ (IB: 49). ab ‘охота’ (TEЭ: 314). av ‘av’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 498). [*krş*. ABLA-: ab abla- ‘устроить облаву на зверей’ (KÇ) (DTS 1969: 3)]. Krh-T. aŵ ‘av’ (KB: 37). av/aw ‘av’ (Oğuzca) (DLT-Atalay 2006: IV-50). krş. aŵcı ‘avcı’ (KB: 37). awcı ‘avcı’ (DLT-Atalay 2006: IV-50). awla- ‘avlamak’ (TKT 2004: 236). awla- ‘avlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-51). awlal- ‘avlanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-51). awlat- ‘avlatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-52). Hrz-T. aŷ ‘охота; объект охоты; средство охоты; сети; капкан; место охоты’ (HŞ 1979: 256). av ‘karada yabanî hayvan, kuş ve suda balık vurmak veya tutmak işi’, av iti ‘av köpeği’ (İML 1988: 13). aŵ ‘av’ (ME 1993: 94). aw/v ‘av’ (KE 1997: 47). aw ‘av’ (NF 1998: 27; KurT 2002: 61; MM 2008: 201). krş. aŷчы ‘охотник’ (HŞ 1979: 257). avcı ‘avla meşgul olan adam’ (İML 1988: 13). aŵcı ‘avcı’ (ME 1993: 94). avcı ‘avcı’ (KE 1997: 47). awçılık ‘avcılık’ (KE 1997: 47). avla → avla kuşu ‘av kuşu’ (İML 1988: 13). aw/vla- ‘avlamak’ (KE 1997: 47). aŷлағу (HŞ 1979: 260). aŷламак ‘охотиться’ (HŞ 1979: 260). avlamak ‘avla meşgul olmak, avlanmak’ (İML 1988: 13). M-Kıpt. av: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 7). av ‘av’ (MG 1984: 105; KFLT 1989: 944). av ‘avda vurulan ya da tutulan vahşi hayvan, kuş vs.’, ava bin- ‘avlanmağa gitmek’, avına düş- ‘ağına takılmak, tuzağına düşmek’ (GT 1989: 256). av → av avla- ‘avlamak’ (DM 2003: 72). aw ‘av’ (İMS 1992: 504). krş. avcı ‘av avlayan, avcı’ (GT 1989: 257). avla-: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 7). avla- ‘polować’

(Bulg-M 1954: 43). avla- ‘avlamak’ (GT 1989: 257; KMT 2002: 89). awla- ‘av yapmak, avlamak’ (İMS 1992: 504). avla- ‘avlamak, avlanmak’ (KH 2002: 112). avlamaq = Ar. al-şaid ‘hunting, hunt’ (RH 2000: 310). avlan- ‘avlanmak’ (KFLT 1989: 944). awlan- ‘avlanmak’ (İMS 1992: 504). Çağ. av ‘av’ (MK 1993: 396).

2504. uṽ-: parçalara ayırmak.

uṽgıl uṽ’gıl CC-A 82b/17

Vvgil ‘frange’ (Kuun 1880: 231, 306). uv- ‘zerbrechen’, uvγyl (Grønbech 1942: 268). uṽ’gıl 82r/14 (Drimba 2000: 143). ET. krş. uḡat- (?); ’WḡT- ‘inceltmek, parçalamak, ufaltmak’ (İKPÖ 1998: 160). uwat- ‘parçalamak, ufaltmak’ (Gabain 2000: 305). OT. uv-/uw- ‘ufalamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-703). krş. uva/uwa ‘soğuluk olarak yenen bir çeşit şekerli pirinç yemeği’ [‘ا’ uva kelimesi de böyledir, bir nevi ‘yemek’ tir, *uvdi* sözünden alınmıştır ki bir şeyi ufalamak anlamınadır.’] (DLT-Atalay 2006: I-11, 90; IV-703). uwṡat- ‘ufalatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-703). uwul- ‘ufalanmak, ezilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-704). uwun- ‘kendi kendine ufalamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-704). uwuṡ ‘ufalanmış nesne’ (DLT-Atalay 2006: IV-704). uwuṡ- ‘ufalamakta yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-704). Hrż-T. krş. uṡṡala- (uṡṡala-) ‘oğuşturmak’ (ME 1993: 196). M-KıpT. krş. uvaḡ ‘ufak, küçük’ (KFLT 1989: 1077). uvuṡṡ/üvuṡṡ ‘parça’ (KFLT 1989: 1077, 1080). Çağ. uvalat- → uvalatıb ‘yuvalayıp’ (AL: 117).

2505. uṽsınla-: sıkmak, baskı yapmak, sıkıntı vermek.

uṽsınlarmen ṽṡınlarmē CC-A 81a/26

Vsinlarmē (vsinlarmen) ‘gravo’ (Kuun 1880: 306). uvsynla- ?, uvsynlar-men (Grønbech 1942: 268).

2506. uṽut-: gidermek.

uṽutirmen uutirmē CC-A 81b/8

Uutirmen (uutirmen) ‘sopio’ (Kuun 1880: 259). uvut- ‘beruhigen, besänftigen’, uvutyrm-en (Grønbech 1942: 268). uutirmē 81r/8 (Drimba 2000: 141).

2507. uyağ: uyanık.

uyag uyag CC-İ 30a/1, 30a/2, 30a/3

Uyag turumen ‘vigilo’, uyag tur *emir şekli* (Kuun 1880: 259). ујаҕ-ујау ‘wach’, ујаҕ туруман, *anl. f.-ışa. f. ујаҕында*¹²⁵, *anl. f.-ışa. f. ујаумыдыр*¹²⁶ (Radloff 1887: 18). ујах ‘wach’, ујахтур- ‘wachen’ (Grønbech 1942: 263). Vyag 29v/1, 29v/2, Vy/a/<a> g 29v/3 (Drimba 2000: 73). ET. oduy; ’WDWX127 ‘uyanık’ (İKPÖ 1998: 152). odhauh/oduğ ‘uyanık’ (Gabain 2000: 288). krş. OT. oduq ‘uyanık’ (KB: 333). krş. oduğluk ‘uyanıklık’ (KB: 333). Hrз-T. odağ/oyağ/oyğag ‘uyanık’ (KE 1997: 471, 499). odağ/oyaq ‘uyanık’ (KurT 2002: 196). ојағ ‘бодрый; бодрствующий’ (HŞ 1979: 380). oyağ ‘uyanık’ (ME 1993: 164; NF 1998: 333; MM 2008: 247). uyaq ‘uyanık’ (İMS 1992: 612). krş. ојағлык ‘бодрствование; состояние бодрости’ (HŞ 1979: 380). oyağlık ‘uyanıklık’ (ME 1993: 164). oyağlık ‘uyanıklık hali’ (KE 1997: 500). oyağlık ‘uyanıklık’ (NF 1998: 333). Çağ. uyag ‘uyanık’ (AL: 120). uyag ‘uyanık’ (AL: 120). krş. oyğaglık ‘uyanıklık’ (MK 1993: 517).

2508. uyah-: (güneş) batmak.

uyahti uyahti CC-A 81b/11

Uyahti ‘occidit’ (Kuun 1880: 259). yjak (v) ‘untergehen’, кўн уякты (Radloff 1887: 18). ujaχ- ‘untergehen (von der Sonne)’, kün ujaχty ‘die Sonne ging unter’ (Grønbech 1942: 263). uyaχti 81r/11 (Drimba 2000: 142). OT. Hrз-T. oyaq- ‘uyanık kalmak, uyumamak’ (KurT 2002: 205). M-KıpT. uyaq- ‘güneş batmak’ (İMS 1992: 612).

2509. uyal-: utanmak.

uyaldum	ugialdum	CC-İ 29b/22
uyalmağı	uyalmağı	CC-A 75b/8
uyalma ^{ng} ız	vialmāgıs	CC-A 63b/17
uyalmaz	vialmas	CC-A 63b/21
uyalurmen ⁿ	ugialurmē	CC-İ 29b/21
uyal ^g ıl	ulgagıl	CC-İ 29b/23
uyalmaz	u almas	CC-A 62b/5

Ugialurmen ‘verecundor’, ugialdum *bitmiş zaman* (Kuun 1880: 259). ујал (v) ‘sich schämen’, *ışa. f. ујалырмән, ışa. f. ујалдым, ујалбыл, ујалмаңыз, ујалмаз, ујалмадың* (Radloff 1887: 18). ujal- ‘sich schämen’, ujalmaңыз maңa jazuqңыз ajtma tolmač-bile ‘ihr sollt euch nicht schämen, mir durch den Dolmetscher eure Sünden zu beichten’,

xačqa minmege ujalmadyn 'du schämtest dich nicht, auf's Kreuz zu steigen' (Grønbech 1942: 264). Vgialurmẽ 29r/21, Vgialdum 29r/22, Vlgagıl 29r/23 (Drimba 2000: 73); uialmas 62r/5 (Drimba 2000: 119); vialmãgis 63r/17, vialmas 63r/21 (Drimba 2000: 121); uyalmadıñ 75r/8 (Drimba 2000: 139). OT. uyal- 'çekinmek, utanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-705). Hrz-T. uyal- 'utanmak' (KE 1997: 675). uyal- 'utanmak, çekinmek' (NF 1998: 450). уйалмак 'стыдиться' (HŞ 1979: 381). M-Kıpt. uyal- → uyaldı 'utandı' (KİLE 1931: 113). uyal- 'çekinmek, utanmak' (KFLT 1989: 1077). uyal- 'utanmak' (KK 1999: 128). vıyal- 'utanmak, çekinmek' (DM 2003: 118). Çağ. uyal- → uyaldı 'utandı' (AL: 117). uyal- 'utanmak' (MK 1993: 561).

Metinde incelemiş olduğumuz örneğe benzer örnekler aşağıda verilmiştir. Bunların arasında ı işaretinin tek başına y sesini karşıladığı örnekler konumuzun dışında kaldığı için dahil edilmemiştir.

yarlılık	Ƴarlılık.
töşek	Toşiac.
uyalurmen ⁿ	ugialurmẽ
uyaldum	ugialdum
il ^k yaz	ylıas
tuti ^y a	Tutia
töşek	Toşiac
sasti ^y an	Sastıan
miyan ^ç i	mıançı
şeriat	Seriat
çı ^v alduz	ɛıalduz.
ki ^l isesini	klışiaşını
siarmen ⁿ	şıarmẽ
miyan ^ç i	Mıanşı
töşek	Toşiac
çarşav	Çıarşau
pi ^y ala	Pıala
ni ^y et	nat
kri st iyanlar	c'şıtanlar

uyalğıl → CC-İ 29b/23: Kelime ulgağıl olarak yazıldığı halde uyalğıl şeklinde okumamızın nedeni, üst satırlardaki diğer örneklerin kökünün uyal- şeklinde olmasıdır. Yani 29b/23 numaralı satırdaki örnekte farklı bir fonetik durumun olmadığı kanaatindeyiz. Burada bazı işaretlerinin yerlerinin yanlış yazılmış olma ihtimali yüksektir.

2510. uyan-: uyanmak.

uyanurmen	Vyanurmē	CC-İ 25a/5
uyandun	Vyandun	CC-İ 25a/6
uyangıl	Vyangıl	CC-İ 25a/7
uyanganda	uıanganda	CC-A 58b/24

CC-A 58b/22 uyanganda → *iş.a. f.* Uiaaganda ‘vigilando’ (Kuun 1880: 259); uyanurmen ‘uyanırım’, uyangıl *emir şekli*, Uyanurmen ‘expergiscor’, uyangıl *emir şekli* (Kuun 1880: 259). ујан (v) ‘aufwachen’, ујанырмән, ујандым, ујанғыл (Radloff 1887: 18). ujan- ‘erwachen; wach sein’, ujanğanda ‘wach seiend’ (Grønbech 1942: 264). Vyanurmē 24v/5, Vyandun 24v/6, Vyangıl 24v/7 (Drimba 2000: 66); uıangandæ 58r/24 (Drimba 2000: 114). ET. odhoñ-/odun-/otoñ- ‘uyanmak’ (Gabain 2000: 288). odon- ‘uyanmak’ (Hsüan-X 1975: 161; ABH 2013: 214). odun- ‘uyanmak, gafletten uyanmak’ (ETŞ 1992: 384). ET. krş. odgur- ‘uyandırmak’ (Mir) (IB: 57; YKI 2013: 505). oğat- ‘uyandırmak’ (Gabain 2000: 288). OT. ođan-/ođun- ‘uyanmak’ (KB: 332, 333). ođun- ‘uyanmak’ (AH: XLIX). krş. oğğur- ‘uyandırmak’ (KB: 332). Hrż-T. oğgan- ‘uyanmak’ (KE 1997: 471). oyan- ‘uyanmak’ (NF 1998: 333; MM 2008: 247). oyan-/ozan- ‘uyanmak’ (KurT 2002: 205, 206). ойанмак ‘просыпаться’ (HŞ 1979: 382). oyanmak ‘uykudan kalkmak, uyku kaçmak’ (İML 1988: 54). ойғанмак ‘просыпаться’ (HŞ 1979: 382). oyğan- ‘uyanmak’ (KE 1997: 500; KurT 2002: 205). krş. odğar- ‘uyandırmak’ (KE 1997: 471). oyangırmak ‘oyandırmak’ (İML 1988: 54). ойатмак/ойátмак ‘будить; разбудить’ (HŞ 1979: 379). oyat- ‘uyandırmak’ (NF 1998: 333). oyğan- ‘uyanmak’ (ME 1993: 164; NF 1998: 333). oyğar- ‘uyandırmak’ (NF 1998: 333). oyğart- ‘uyandırmak’ (ME 1993: 164; NF 1998: 334). ойғатмак ‘разбудить’ (HŞ 1979: 382). oyğat- ‘uyandırmak’ (ME 1993: 164). oyğat- ‘uyandırmak’ (KE 1997: 500). M-KıpT. ojan- ‘budzić się’ (Bulg-M 1954: 63). oyğan- ‘uyanmak, dikkatli olma’ (TK 2008: 305). uyan- ‘uyanmak’ (KFLT 1989: 1077; (KMT 2002: 150; KF 2006: 191). uyan- ‘1) pişman olmak; 2) uykudan uyanmak’ (İMS 1992: 612). krş. ojandur- ‘obudzić’ (Bulg-M 1954: 63). oyğat- ‘uyandırmak’ (TK 2008: 305). uyal- ‘uyanmak, uykudan uyanmak’ (İMS 1992: 612). uyandır- ‘uyandırmak’ (KK

1999: 128). uyandır- 'uyandırmak' (KF 2006: 191). uyandur- → uyandurdi 'uyandırdı' (KİLE 1931: 113). uyandur- 'uyandırmak' (KFLT 1989: 1077). uyanuq 'uyanık, oyanık' (KİLE 1931: 113). uyanuq 'uyanık' (KFLT 1989: 1077). uyanuq 'uyumayan, uyanık olan' (GT 1989: 456). uyanuq 'uyanık, uyumayan' (KMT 2002: 150). uyar- 'uyandırmak' (GT 1989: 456). uyar- 'uyarmak, uyandırmak' (KMT 2002: 150). Çağ. oyğan- 'uyanmak' (MK 1993: 517).

2511. uyat: utanma.

uyat ugat CC-İ 29b/24

uyat viat CC-A 63b/1, 63b/4, 63b/4, 63b/, 63b/4, 63b/20

Ugat 'verecundia' (Kuun 1880: 259). уйат 'Schande' (Radloff 1887: 18). ujat 'Scham quater' (Grønbech 1942: 264). Vgat 29r/24 (Drimba 2000: 73); viat 63r/2, 63r/4, 63r/4, 63r/4, 63r/4, 63r/20 (Drimba 2000: 121). ET. uyat 'utanma, ayıp' (Gabain 2000: 305). OT. krş. uyadsılık 'utanan, utangaç' (DLT-Atalay 2006: IV-705). Hrz-T. уйат 'стыд; срам' (HŞ 1979: 378). uyat 'utanma, utanç, utanılan, ayıp sayılan' (KE 1997: 675). uyat 'utanç' (NF 1998: 450). krş. уйатлыг 'стыдливый; испытывающий стыд; постыдный' (HŞ 1979: 379). uyatlıg/uyatlık 'utanan, utanmış' (KE 1997: 675). уйатсызлык 'бесстыдство' (HŞ 1979: 379). uyatsızlık 'utanmazlık' (NF 1998: 450). M-KıpT. uyat 'ud, haya' (KİLE 1931: 113). krş. uyatlık/uyatlık 'avret yeri, edep yeri' (KMES 1994: 309). uyatlık 'edep yeri, cinsel organ' (KH 2002: 142). uyatlık 'gösterilmesi ayıp sayılan yerler, mahrem yerler', uyatlık yap- 'abes yerleri kapalı tutmak' (KF 2006: 191). Çağ. uyat 'şerm' (AL: 119). uyat 'utanma, utanç' (MK 1993: 561). krş. uyatlık 'şermende' (AL: 119).

2512. uyat-: utanmak, mahcup olmak.

uyatursen Viaturſen CC-A 63b/1

Via tursen 'te pudet' (Kuun 1880: 305). *anl. f.-ışa. f.* ујалырсән (< ујал (v) 'sich schämen') (Radloff 1887: 18). ujat- 'sich schämen', ujat 'schäme dich!' (Grønbech 1942: 264). Viaturſen 63r/1 (Drimba 2000: 121). ET. uyat- 'utanmak' (AY-III 1991: 120). uyāt- 'utanmak' (Gabain 2000: 305). OT. Krh-T. uyağ- 'utanmak' (KB: 500). uyağ-/uyat- 'utanmak' (AH: LXX). uyadh-/uyat- 'utanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-705). Çağ. uyat- → uyatıb 'utanub' (AL: 119).

2513. uyşah: ufak, küçük.

uyşah ujsah CC-A 59b/17

işa. f. Ussah ‘detractio’ (Kuun 1880: 260). ujsax ‘Verleumdung’ (Grønbech 1942: 264).
vjşax 58v/17 (Drimba 2000:).

2514. uyşahçı: iftiracı.

uyşahçı vjsaheí CC-A 59b/16

işa. f. usahči ‘detractor’ (Kuun 1880: 260). bulunamadı (Radloff 1887:). ujšaxčy
(Grønbech 1942: 264). vjšaxčí 58v/16 (Drimba 2000: 114).

2515. uyu-:uyumak.

uyurmenⁿ víuřmě CC-İ 9b/17

uyurdum vyuşdum CC-İ 9b/18

uyuğıl vyugıl CC-İ 9b/20

uyuğanda uíuganda CC-A 58b/22

uyumıydır uíuymıdır CC-A 58b/25

uyur ujur CC-A 61a/13

Uiuganda, Uuiuhusi arasnada: arasinda ‘dormiendo’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı*, Uuiymider ‘utrum dormit, an expectatus est ?’, CC-İ 9b/17 uyurmenⁿ → *işa. f.* Uiuermen ‘dormio’, uyugıl (Kuun 1880: 259). CC-A 61a/13 uyur → *anl. f. - işa. f.* cокуп өпър (Radloff 1887: 16); yju (v) ‘schlafen’, yjurmän, yjudum, yjuбыл, yjuҗанда, yjумыдыр (Radloff 1887: 18); yjaбында¹²⁸ (Radloff 1887: 18). ujuj-my-dyr ojev-my-dyr (Grønbech 1942: 167); uju- ‘schlafen’, ujuyanda, ujuj-my-dyr ‘schläft er’ (Grønbech 1942: 264). Viurmě 9r/17, Vyurdum 9r/18, Vyugıl 9r/19 (Drimba 2000: 47); uíuganda 58r/22 (Drimba 2000: 113); [v > u]ívymidir 58r/25 (Drimba 2000: 114); ujur 60v/13 (Drimba 2000: 117).

2516. uyuhı: uyku; kış. uyuhu.

uyuhısında uíuhířında CC-A 58b/22

yjyky ‘der Schlaf’, *işa. f.* yjukyсында (Radloff 1887: 18). ujuху ‘Schlaf’, ujuхysynda ‘während er schläft’ (Grønbech 1942: 264). uíuhířında 58r/22 (Drimba 2000: 113). ET. odığ ‘uyku’ (ETŞ 1992: 380). u ‘uyku’ (KUKY 2009: 222, 534; METY 2012: 324; Aydın 2012: 184). u/uu/uv/uw ‘uyku’ (U III II, 8) (Gabain 2000: 35, 305). usuz ‘uykusuz’ (Gabain 2000: 305). uv ‘uyku’ (Mayt: 494; ETŞ 1992: 483). OT. u/udku ‘uyku’ (KB: 486, 489). u/udh/udhu ‘uyku’ (DLT-Atalay 2006: IV-681, 683). udhluk

‘sığır gibi hayvanların ahırda yattığı yer’ (DLT-Atalay 2006: IV-683). uđķu ‘uyku, rüya’, uđķu kim umızmaq ‘uyku, uyuklama’ (TKT 2004: 703). udukluk ‘insanın bir şeyden gafleti ve dalgınlığı’ (DLT-Atalay 2006: IV-683). udhgar-/udhgur- ‘uyandırmak, uyarmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-683). Hrz-T. uđķu/uyķu ‘uyku’ (KE 1997: 666, 675). уйķу ‘сон’ (HŞ 1979: 383). uyķu ‘uyku’ (ME 1993: 196; NF 1998: 450; KurT 2002: 295). krş. uķla- ‘uyumak’ (KurT 2002: 285). uķlat- ‘uyutmak, yatırmak’ (KurT 2002: 285). uyanķa ‘uyku’ (KE 1997: 675). M-KıpT. uyqu: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 113). uyķu ‘uyku’ (GT 1989: 457; KF 2006: 191; İMS 1992: 612). yuķu ‘uyku’ (TK 2008: 353). krş. yuķıla- ‘uyuma’ (TK 2008: 353). yuķu- ‘uyumak’ (TK 2008: 353). Çağ. uyķu ‘uyku’ (MK 1993: 561). krş. uyķuçı ‘uykucu’ (MK 1993: 562).

2517. uyuhısıra-: uykusuz kalmak.

uyuhısırap uıuķıfırap CC-A 58b/23
 yjyķusyrap (v) ‘schlafen (?)’ (Radloff 1887: 19). ujuķysyra- ‘schlaflos sein’, ujuķysyrap ‘ohne zu schlafen, des Schlafes entbehrend’ (Grønbech 1942: 264). uıuķıfırap 58r/23 (Drimba 2000: 113).

2518. uyuhu: uyku; krş. uyuhı.

uyuhusı uıuhuıfı CC-A 58b/23
 jyky ‘der Schlaf’, *iş.a. f.* yjyķusy арасында (Radloff 1887: 18). ujuķu ‘Schlaf’, ujuķusy arasynda ‘während er schläft’ (Grønbech 1942: 264). uıuķuıfı (Drimba 2000: 113).

2519. uyut-: uyutmak; süt vermek, doyurmak.

uyutmadı ujutmadı CC-A 69b/41
iş.a. f. – *anl. f.* Usutmadı ‘noninfregit’ (Kuun 1880: 260). *iş.a. f.* узут (?) (v) ‘schlafen lassen’, узутмаді (Radloff 1887: 20). ujut- ‘schlafen lassen’ (Grønbech 1942: 264). ujutmadı 69r/24 (Drimba 2000: 130). OT. uğıt- ‘uyutmak’ (KB: 488). Hrz-T. uyut- ‘uyutmak’ (ME 1993: 196; KE 1997: 676). uyutmak ‘uykuya daldırmak’ (İML 1988: 81). M-KıpT. uyıt- ‘uyutmak’ (KMT 2002: 151).

2520. uz: becerikli.

uz Vx CC-İ 50a/15

uz 'tüchtig, kunstfertig', uz kişi (Grønbech 1942: 268). Vx 49v/15 (Drimba 2000: 100). ET. uz 'mâhir' (Mayt: 494). uz 'usta, mahir, yetenekli' (AY-III 1991: 120). uz 'usta, iyi, kabiliyetli, maharetli, kemal' (ETŞ 1992: 483). uz; 'WZ129 'usta, becerikli, zanaatçı' (İKPÖ 1998: 162). uz 'usta, iyi; kabiliyet' (Gabain 2000: 55, 305). uz 'мастер' (TEƏ 2008: 328). uz 'sanat işi, sanat eseri, süzleme' (METY 2012: 325). uz 'sanat' (Aydın 2012: 186). uz 'ustaca, mahirane' (AY-YK 2012: 267). uz: kişi adı (Yen) (YKI 2013: 510). uz qıl- 'hazırlamak, hazır etmek' (Hsüan-X 1975: 189). krş. uzagut 'mâhir, madrabaz' (Mayt: 494); uzagut 'specialist' (Erdal 2004: 146); uz uzagut 'expert' (Erdal 1991: 81); uz uzagut 'taugliche, fähige Handwerker' (UW: 341). uzan- 'mahir olmak, usta olmak' (Gabain 2000: 49, 305; ABH 2013: 235). uzqıa 'iyice, iyi, daha, iyice' (ETŞ 1992: 483). uzqı/ıya 'ustaca' (AY-YK 2012: 267). OT. uz 'usta, mahir, sanatkâr' (KB: 500). uz 'iyi, güzel' (AH: LXX). uz 'usta, mahir', uz kişi 'eli uz, eli işe yaraşıklı, udumlu kişi' (DLT-Atalay 2006: IV-705). krş. uzlan- 'ustalaşmak' (DLT-Atalay 2006: IV-706). uzluq 'ustalık, mâharet' (KB: 500). uzluk 'sanat' (DLT-Atalay 2006: IV-705). Hrız-T. uz 'красивый; искусный; хороший' (HŞ 1979: 314). uz '1. usta, mahir; 2. istidatlı kadın' (İML 1988: 81). uz 'uz, usta, mahir' (KE 1997: 676). krş. uzluq 'beceriklilik' (ME 1993: 196). M-KıpT. uz 'mahir, usta' (KİLE 1931: 113). uz 'skilled crafts man' = Ar. şâhib al-şan'a 'artisan, craftsman; expert, specialist' = Far. pîşavar 'an artisan' (RH 2000: 305).

2521. uzat-: yöneltmek, eşlik etmek.

uzatırmen	vƣattırmen	CC-İ 8a/13
uzatırlar	uzatlr	CC-A 72b/3
uzattım	vƣattım	CC-İ 8a/14

Usattirmen 'conduco', CC-A 72b/3 uzatırlar *işa. f. – anl. f. →* uzatıl 'comitati sunt' (Kuun 1880: 260). узат (v) 'führen', узатырмән, узаттым, узаттылар (Radloff 1887: 20). uzat- 'geleiten, führen', kökge seni uzatlylar 'sie führten dich zum Himmel' (Grønbech 1942: 268). vƣattirmen 7v/13, vƣattım 7v/14 (Drimba 2000: ?); uzatlr 72r/2 (Drimba 2000: 135). ET. uzat-; 'WZ'T-130 'uğurlamak, yolcu etmek, eşlik etmek' (İKPÖ 1998: 162). krş. uza- 'uzamak' (Gabain 2000: 305). uzağı 'her zaman' (Hsüan-X 1975: 189). uzak 'uzun; eski, uzak' ['Bir iş uzadığında *uzak iş* denildiği gibi bir yere gönderilen kişi gecikirse *Yalavaç uzak bardı* denir.'] (DLT-Atalay 2006: I-66; IV-706). uzatı 'daima, sürekli, her zaman' (AY-III 1991: 120). uzatı 'her zaman, daima' (ETŞ 1992: 483). uzatı/uzatı/uzatı 'sürekli, daima' (AY-YK 2012: 267). uzatı 'daima, sürekli,

her zaman' (ABH 2013: 235). OT. uzat- 'uzatmak' (KB: 501). uzat- 'uzatmak', uzatu tut- 'devamlı kılmak, sürekli tutmak' (TKT 2004: 716). uzat- 'uzatmak' (AH: LXX). krş. uz- 'başkasını ileri geçmek' (DLT-Atalay 2006: IV-705). uza- 'uzaklaşmak' (AH: LXX). uza- 'uzamak' (KB: 501). uza 'geçmiş zaman' (DLT-Atalay 2006: IV-705). uzak 'uzak' (KB: 501). uzal- 'uzun sürmek' (KB: 501). uzalmak 'uzun sürmek' (DH: 225). uzatıl- 'uzatılmak' (KB: 501). Hrız-T. ozat- 'ardından gitmek' (ME 1993: 165). uzat- 'uzatmak; uğurlamak, yolcu etmek' (KE 1997: 676). uzat- 'uzatmak, (süreyi) uzatmak' (KurT 2002: 295). krş. узамак 'удлиняться; растянуться; затянуться' (HŞ 1979: 321). uza- 'a) uzamak; b) yükselmek' (ME 1993: 196). uza- 'uzamak' (KE 1997: 676). uza- 'yönelmek, meyletmek' (NF 1998: 451). uza- 'devam etmek, uzamak' (KurT 2002: 295). uzağan 'uzun, yüksek' (KurT 2002: 295). узак 'далеко' (HŞ 1979: 320). uzak 'uzak, uzun (zaman)' (ME 1993: 196). uzak 'uzak' (KE 1997: 676; MM 2008: 267). uzak 'uzun, çok' (KurT 2002: 295). uzak 'uzak', uzak umunç, uzak umunçlığı (NF 1998: 451). uzakatmak 'uzağa atmak' (İML 1988: 81). uzan- 'uzanmak' (KurT 2002: 295). uzanmak 'uzun olmak' (İML 1988: 80). AO-Kıpt. uzat- 'uzatmak' (AO 1996: 238). M-Kıpt. uzad- 'uzatmak' (KFLT 1989: 1078). uzať- 'wyciągać' (Bulg-M 1954: 78). uzat- : uzatmaq fiilinden mazi, bugünkü manasında (KİLE 1931: 114). uzat- 'uzatmak, sunmak' (GT 1989: 457). uzat- 'uzatmak' (İMS 1992: 612; KF 2006: 192). krş. uzak 'uzak' (BV 1986: 329; TK 2008: 338). uzan- → uzantı 'uzun oldu, uzadı' (KİLE 1931: 114). uzan- 'uzamak' (MG 1984: 274). uzan- 'uzamak, uzun sürmek' (İMS 1992: 612). Çağ. uzat- → uzattı 'könderdi' (AL: 102). uzat- 'uzatmak' (MK 1993: 562). krş. uza- 'uzamak' (MK 1993: 562). uzal- → uzalıb/uzala 'uzanıb ve büyüyüb' (AL: 102). uzatıl- 'uzatılmak' (MK 1993: 562).

2522. uzun: uzun; uzun ip 'balık oltası'.

uzun	Vxun	CC-İ 31a/10, 44a/19
uzun	uʒun	CC-İ 32b/21
uzun	Vzũ	CC-İ 38b/24, 39a/20
uzun	uʒũ	CC-A 61a/17, 61a/17. Uxun 'longus', Uxun chele 'diu', uxun olča 'mensura longa' (Kuun 1880: 260). узун 'lange, lang' (Radloff 1887: 20). uzun 'lang', uzun ölçe 'Längenmass', uzun ip 'Seil, Tau', uzun qyly 'lange' (Grønbech 1942: 268). Vxun 30v/10 (Drimba 2000: 74); Vzũ 38r/24, 38v/20 (Drimba 2000: 85); Vxun 43v/19 (Drimba 2000: 92). ET. uşun/uzun 'uzun' (ETŞ 1992: 481, 483). uzun 'uzun' (AY-III 1991: 12; Üİ 1998: 195). uzun 'uzun', uzun tonlğı 'rahip, kadın' (Gabain

2000: 305). uzun ‘uzun’, uzun tonlug ‘kadın’ (IB: 62). uzun ‘uzak’ (KUKY 2009: 176, 535; METY 2012: 325; Aydın 2012: 186). uzun/uzun ‘uzun, uzun süre’ (AY-YK 2012: 268; AY-YK 2012: 268). uzun ‘uzun’ (Mir), uzun-tonlug ‘kadın’ (Mir) (YKI 2013: 510). OT. uzun ‘1. çok; 2. uzun, uzun boylu’, uzun bol- ‘uzun zaman geçmek’, uzun ‘ömr bér- ‘uzun ömür vermek’, uzun ‘ömr béril- ‘uzun ömür verilmek, çok yaşamak’ (TKT 2004: 716). uzun ‘uzun’ (AH: LXX). uzun ‘uzun’ (DLT-Atalay 2006: IV-706). Hrz-T. uzun/uzun ‘uzun; uzun süreli’ (KurT 2002: 296). узун ‘длинный; долгий; долго’ (HŞ 1979: 324). uzun ‘boylu’ (İML 1988: 81). uzun ‘uzun’ (ME 1993: 196; MM 2008: 267). uzun ‘uzun, çok; uzunluk’ (KE 1997: 676). krş. uzunınca ‘boylu boyunca, uzunlamasına’ (ME 1993: 196). M-Kıpt. uzun: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 114). uzun ‘uzun’ (MG 1984: 274; BV 1986: 329; KFLT 1989: 1078; İMS 1992: 612; KK 1999: 128; KH 2002: 142; (KMT 2002: 151; (DM 2003: 117; KF 2006: 192; TK 2008: 338). uzun ‘kısa olmayan, uzun’ (GT 1989: 457). uzun ‘long’ (RH 2000: 117, 265). krş. uzun- ‘uzamak’ (KMT 2002: 151). Çağ. uzun ‘uzun’ (MK 1993: 562).

2523. uzunluk: uzunluk.

uzunluk Vxunluc CC-İ 38b/22

Uxunluc ‘longitudo’ (Kuun 1880: 260). узунлык ‘die Länge’ (Radloff 1887: 20). uzunluq ‘Länge’ (Grønbech 1942: 268). Vxunluc 38r/22 (Drimba 2000: 85). OT. Hrz-T. uzunlu/ık ‘uzunluk’ (KE 1997: 676). uzunluk ‘uzunluk, devamlılık’ (KurT 2002: 296). M-Kıpt. uzunluk ‘uzunluk’ (TK 2008: 338).

2524. uzurmurs: mür.

uzurmurs Vxuşmurs CC-İ 42b/21

Uxurmurs ‘myrrha’~yun. σμύρνης (Kuun 1880: 260). üzürmürs ‘Myrrhe’ (Grønbech 1942: 271). Vxurmurs 42r/21 (Drimba 2000: 90).

2525. üç: üç.

üç ve CC-A 62a/33, 62a/38, 76b/20

Uč ‘tres’ (Kuun 1880: 259). ўц ‘dreì’ (Radloff 1887: 20). üç ‘dreì’ (Grønbech 1942: 268). vč 61v/33, 61v/38 (Drimba 2000: 119); vč 76r/19 (Drimba 2000: 139). ET. üç/üç ‘üç’ (Hsüan-X 1975: 189; Gabain 2000: 305). üç ‘üç’ (HUAS 1941: 120; AY-III 1991: 120; IB: 62; AY-YK 2012: 268; ABH 2013: 235). üç ‘üç (3), sayı adı’ (ETŞ 1992: 484). üç; ’WYC131 ‘üç’ (İKPÖ 1998: 161). üç ‘üç (3)’ (Üİ 1998: 195; UKY 2011: 106). üç

‘три’ (TEЭ 2008: 328). üç ‘1. üç; 2. üçüncü’, üç birkü: Hentey dağları civarında bir bölge, üç karluk: Uç Karluklar, Ötüken Uygur Kağanlığı’na bağlı bir Türk boyu, üç kurikan: üç boydan oluşan Kurikanlar, üç oğuz: üç boydan oluşan Oğuzlar, üç oğuz: üç boydan oluşan Oğuzlar, üç otuz ‘yirmiüç’, üç tümen ‘otuz bin’, üç yegirmi ‘onüç’, üç yüz ‘üç yüz’ (KUKY 2009: 153, 157, 159, 161, 314, 317, 318, 319, 320, 322, 535). üç üç, 3’, üç birkü: Üç Birkü, üç kurikan: Üç Kun?kan, üç oguz: Üç Oguzlar (METY 2012: 325; (Aydın 2012: 186). üç ‘üç’ (Yen, Mir), üç elig ‘kırk üç’ (Yen), üç yegirmi ‘on üç’ (Yen), üç yetmiş ‘altmış üç’ (yen) (YKI 2013: 510). üç birkü birle birlikte, ile’ (METY 2012: 310). üç karluk: Üç Karluklar (UKY 2011: 106, 153; METY 2012: 315). Üç Tugluk Türük Bodun (UKY 2011: 105, 106, 153). yer adı. Üç birkü: Koşo-Çaydam bölgesinin doğusunda bir yer (UKY 2011: 139; ETYA 2012: 185). üç ‘sayıda üç’ (DLT-Atalay 2006: IV-707). krş. üçär ‘üçer’ (Hsüan-X 1975: 189). üçgil/üçgül ‘müselles, üçgen, üç köşeli şey’ (DLT-Atalay 2006: IV-707). üçkil ‘üçgen’ (Gabain 2000: 305). üçli ‘üçlü, üçe ait’ (ETŞ 1992: 484). üçluc ‘başları bir demirle birleştirilen üç çubukla yapılan tavşan tuzağı’ (DLT-Atalay 2006: IV-707). OT. üç ‘üç (3)’ (KB: 503). üç ‘üç’, üç adağın turğan tâzi ‘Arap atı’, üçer üçer ‘üçer üçer’ (TKT 2004: 717). üç ‘üç’ (AH: LXX). üç ‘sayıda üç’ (DLT-Atalay 2006: IV-707). krş. üçgil/üçgül ‘müselles, üçgen, üç köşeli şey’ (DLT-Atalay 2006: IV-707). üçlen- ‘üç olmak, üçlenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-707). üçluc ‘başları bir demirle birleştirilerek üç çubukla yapılan tavşan tuzağı’ (DLT-Atalay 2006: IV-707). HrZ-T. üç ‘ikiden sonra gelen sayı’ (İML 1988: 81). üç ‘üç’ (ME 1993: 197; KE 1997: 677; NF 1998: 452; KurT 2002: 296; MM 2008: 267). krş. üçele ‘üçü birlikte’ (KE 1997: 678). üçer ‘üçer’ (KE 1997: 678; NF 1998: 452). M-Kıpt. üç: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 114). üç ‘üç’ (MG 1984: 275; BV 1986: 331; GT 1989: 447; İMS 1992: 612; KMES 1994: 309; KFLT 1989: 1079; KK 1999: 128; TK 2008: 338). üç ‘sayı sözü, üç’ (KH 2002: 143). üç/üş ‘üç sayısı’ (DM 2003: 117). krş. üçer ‘üçer’ (KK 1999: 128).

2526. üçlik: teslis; üçlik birlik ‘üçlü birlik, teslis’; krş. üçlük.

üçlik velik CC-A 59b/20

Üçlik birlik ‘trinitas’ (Kuun 1880: 259). üçlik ‘Dreifaltigkeit’, üçlik birlik(i)ne ‘Dreiheit (wird zur) Einheit’ (Grønbech 1942: 268). vçlık 59r/19 (Drimba 2000: 115).

2527. üçlük: teslis; krş. üçlik.

üçlük Vɛluk CC-A 74b/30

Uçluk (Kuun 1880: 259). ýçlik ‘Dreiheit’ (Kuun 1880: 21). üçlük ‘Dreifaltigkeit’, üçlük sen-sen ‘du bist eine Dreieinigkeit’ (Grønbech 1942: 268). Vɛluk 74r/15 (Drimba 2000: 138).

2528. üçöǵ: üçer, üçü birden.

üçöǵge vɛ øǵgǵ CC-A 73b/7-8

Üčöv ‘trinitas’ (Kuun 1880: 259). ýçäý ‘alle drei’, ýçäýrǵǵ (Radloff 1887: 21). üçöv ‘Dreiheit, drei zusammen’, siz üçöǵge ‘Euch Dreien’ (Grønbech 1942: 269). vč-øǵgǵ 73r/4-73r/5 (Drimba 2000: 137). ET. üçegü ‘üçü, her üçü’ (Üİ 1998: 195). üçegü ‘üçü, üçü birlikte’ (AY-III 1991: 120; ABH 2013: 235). üçegün ‘üçü, üçü birlikte’ (METY 2012: 325). krş. büçegü ‘bu üçü birlikte’ (KUKY 2009: 323, 521). üçegü ‘üçü, üçü birlikte’ (KUKY 2009: 323, 535). boçegü ‘bu üçü birlikte’ (METY 2012: 310). OT. üçegü ‘her üçü’ (KB: 503). Hrız-T. üçegü ‘üçü birden, üçü’ (KE 1997: 678; NF 1998: 452). M-KıpT. üç = Ar. talâta ‘three’ (RH 2000: 190, 241). Çağ. üçegü ‘üçüncü’ (AL: 90). ücev ‘üçü’ (AL: 91). krş. üçevge ‘üçüncü’ (AL: 91). üç ‘üç’ (MK 1993: 562). üçevle ‘üçü bile’ (AL: 90). üçülesi ‘üçü bile’ (AL: 90). üçlesi ‘üçü birlikte’ (MK 1993: 562). üçüne ‘üçüncü’ (AL: 90).

2529. üçünçi: üçüncü.

üçünçi Vžunží CC-İ 38b/15

üçünçi vɛunɛ1 CC-A 63b/10

üçünçi vɛunɛ1 CC-A 75a/10

ýçýñçi ‘der Dritte’ (Radloff 1887: 21). üçünçi ‘der dritte; drittens’, üçünçi ülüš ‘Drittel’ (Grønbech 1942: 269). Vzunží 38r/15 (Drimba 2000: 85); včvnçi 63r/10 (Drimba 2000: 121); včunçi 74v/10 (Drimba 2000: 138). ET. üçünç ‘üçüncü’ (Hsüan-X 1975: 189; AY-III 1991: 120; ETŞ 1992: 484; Üİ 1998: 196; HUAS 2014: 155; KUKY 2009: 322, 535; Aydın 2012: 186). üçünç ‘üçüncü, üçüncü olarak’ (METY 2012: 325). üçünçi ‘üçüncü’ (ABH 2013: 236). üçünç ‘üçüncü’ (Mir) (YKI 2013: 510). OT. üçünç ‘üçüncü’ (KB: 503; AH: LXX). üçünç ‘sayıda üçüncü’ (DLT-Atalay 2006: IV-708). Hrız-T. üçünç/üçünçi/üçünç/üçünçü ‘üçünü (3.)’ (NF 1998: 452). üçünç/üçünçi ‘üçüncü’ (KE 1997: 679, 680; MM 2008: 267). ýчýнч/ýчýнчи ‘третий’ (HŞ 1979: 289). üçünçü ‘üçüncü, ikiden sonra gelen’ (İML 1988: 81). M-KıpT. üçünçi ‘üçüncü’ (GT 1989: 457;

KK 1999: 128). üçüncü/üçünçi 'üçüncü' (KH 2002: 143). üçünçi 'üçüncü' (KİLE 1931: 114; BV 1986: 332; BV 1986: 332; KMES 1994: 309; KFLT 1989: 1079; KF 2006: 192).

2530. ügü: baykuş.

ügü Vgu CC-İ 46b/18, 46b/19. Ugu 'bibo; noctua', ugu yungi 'pluma bubonis' (Kuun 1880: 259). ырғ 'die Eule' (Radloff 1887: 20). ügü 'Eule', ügü juny 'Eulenfedern' (Grønbech 1942: 269). Vgu 46r/18, 46r/19 (Drimba 2000: 95). ügi 'baykuş' (KB: 504). ühi/ügi 'baykuş' ['Türklerin çoğu كى ile اكي ügi diye söylerler, doğrusu da budur. Çünkü Türk dilinde ö harfinin yeri yoktur.'] (DLT-Atalay 2006: I-161, 709, 710). Hrz-T. ükü 'baykuş, puhu' (İML 1988: 81). M-Kıpt. ügü 'baykuş' (KİLE 1931: 114).

2531. üksün-: hatırlamak.

üksünürmen vvcşunurmen CC-İ 24b/16

üksündüm vvcşundum CC-İ 24b/17

Ücsunurmen 'recorder' (Kuun 1880: 261). ыксун (v) 'sich erinnern'; ыксунурман, ыксундум (Radloff 1887: 20). üksün- 'sich erinnern' (Grønbech 1942: 269). vvcşunurmen 24r/16, vvcşundum 24r/17 (Drimba 2000: 66).

2532. üleş-: üleşmek, paylaşmak.

üleşürmen Vlaşuirmě CC-İ 10a/13

üleşüm Vlaştum CC-İ 10a/14

üleşkil Vlaşchıl CC-İ 10a/15

üleşmek Vlaşmac CC-İ 10a/16

Ulasurmen 'divido', ulaschil, Ulasmac 'divisio' (Kuun 1880: 260). ылаш (v) theilen, vertheilen', ылашпман, ылаштм, ылашkil, ылашмак (Radloff 1887: 20). üleş- 'unter sich verteilen', üleşmek (Grønbech 1942: 269). Vlaşurmě 9v/13, Vlaştum 9v/14, Vlaşchıl 9v/15, Vlaşmac 9v/16 (Drimba 2000: 47). ET. krş. ülä- 'paylaştırmak' (Hsüan-X 1975: 190). üle- 'taksim etmek' (Mayt: 496). üle- 'paylaşmak, dağıtmak' (ETŞ 1992: 485). ülä- 'üleşmek, üleştirmek' (Gabain 2000: 306). krş. ülä-s(i)kiñin 'payını' (Gabain 2000: 55). ülgü 'ölçü, pay, hisse' (ETŞ 1992: 485). ülgüle- 'ölçmek, tartmak' (AY-III 1991: 121). ülgüle- 'ölçmek, istemek, paylaşmak' (ETŞ 1992: 485). ülgülençsiz 'ölçülmez,

ölçülemez, ölçülemeyen; karşılaştırılmaz' (AY-III 1991: 121). ülgülençsiz 'ölçülmez' (ETŞ 1992: 485). ülgülüg 'ölçülü, belirli' (AY-III 1991: 121). ülgüsüz 'hesapsız' (Hsüan-X 1975: 190). ülgüsüz 'nasipsiz, kısmetsiz' (Mayt: 496). ülgüsüz 'paysız, hissesiz, kısmetsiz, sayısız' (ETŞ 1992: 485). ülgüşüz 'ölçüsüz' (AY-YK 2012: 268). ülgüsüz 'ölçüsüz, sayısız' (AY-III 1991: 120; ABH 2013: 236). ülüg 'pay, hisse' (Hsüan-X 1975: 190). ülüg '1. bölüm, bölük; 2. kısım, nasip, kader, yazgı' (KUKY 2009: 247, 304, 535). ülüg; 'WYLWK132 'talih, pay, kader' (İKPÖ 1998: 162). ülüg 'hisse, kısım, saadet' (Gabain 2000: 306). ülüg 'talih, kader, kısım' (IB: 62). ülüg 'talih, kısım' (METY 2012: 325). ülüg 'bölüm, kısım' (Aydın 2012: 186). ülüg 'talih, kader, kısım' (Mir) (YKI 2013: 510). ülügle- 'taksim etmek' (Mayt: 496). ülüglüg 'kısımlı, nasıplı' (ETŞ 1992: 485). ülüglüg 'kısımlı, iyi kısım, mesut' (Gabain 2000: 306). ülüglüg 'kısımlı, kutlu' (AY-YK 2012: 268). ülügsüz 'kısmetsiz, mutsuz' (Gabain 2000: 306). OT. üleş- 'paylaşmak, bölüşmek', üleşigli 'taksim eden, paylaştıran' (TKT 2004: 721). üleş- 'paylaşmak, üleşmek' (DLT-Atalay 2006: IV-711). krş. üle- 'paylaştırmak' (KB: 504). üle- 'dağıtmak, yaymak, üleştirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-711). ület- 'dağıtmak' (KB: 505). ület- 'paylaştırmak, dağıtmak' (DLT-Atalay 2006: IV-711). ülgü 'ölçü, terazi, tartı' (KB: 505). ülgü 'ölçek' (TKT 2004: 721). ülgüle- 'ölçmek, tartmak, düzenlemek' (KB: 505). ülüg 'nasip, kısım' (TKT 2004: 721). ülüg/ülük 'pay, nasip, hisse' (DLT-Atalay 2006: IV-712). ülüg/ülük 'hisse, nasip, pay, kısım' (KB: 505). ülüglüg 'üleştirilmiş, pay edilmiş, dağıtılmış' (DLT-Atalay 2006: IV-712). Hrız-T. üleş- 'üleşmek, bölüşmek' (ME 1993: 197). üleş- 'üleşmek, paylaşmak' (KE 1997: 680). üleş- 'üleşmek, paylaşmak; paylaştırmak' (NF 1998: 454). krş. ül- 'nasıplı, nasip almak' (MM 2008: 267). üle- 'paylaşmak' (KE 1997: 680). үлештүрмөк (HŞ 1979: 353). üleştür- 'üleştirmek' (KE 1997: 680). ülgü 'ölçü, örnek' (ME 1993: 197). ülgü 'parça, pay' (KE 1997: 681). ülgü 'ölçü, örnek' (KurT 2002: 297). ülgülüg 'tartılmış nesne' (İML 1988: 81). ülgülemek 'tartmak' (İML 1988: 82). M-Kıpt. üläš- 'dzielić' (Bulg-M 1954: 79). üleş- 'paylaşmak' (KFLT 1989: 1079). üleş- 'paylaşmak, bölüşmek' (İMS 1992: 613). krş. ül- 'paylaşmak' (KFLT 1989: 1079). ülä → üledi 'taksim etti' (KİLE 1931: 114). üleştü 'sırayla, sırası üzerine' (İMS 1992: 613). üleştür- 'taksim etmek, dağıtmak' (KMT 2002: 151). üleştürü 'sırayla, sırası üzerine' (İMS 1992: 613). üleştür- 'üleştirmek, dağıtmak' (KF 2006: 192).

2533. ülüş: pay; bütün ülüş 'hepsi'.

ülüş

ulus

CC-İ 38b/13

ülüş Vlus CC-İ 38b/15, 38b/16

Ulus ‘pars; turba’, butun ulus ‘pars integra’, uzunzi ulus ‘tertia pars’, tortuzi ulus: tortunzi ulus ‘quarta pars’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 260, 261). ýlým ‘der Theil’ (Radloff 1887: 20). ülüš 1) ‘Teil’, bütün ülüš ‘das Ganze’, üçünči törtünči ülüš ‘Drittel, Viertel’; 2) ‘Anteil, Belohnung’ (Grønbech 1942: 270). ulus 38r/13 (Drimba 2000: 84); Vlus 38r/15 (Drimba 2000: 85). ET. ülüš ‘bölüm’ (Hsüan-X 1975: 190). ülüš ‘pay, bölüm, kısım’ (Üİ 1998: 198). ülüš/ülüš ‘kısım, fasıl’ (Gabain 2000: 306). ülüš ‘bölüm, fasıla, ‘kitap’, cüz, parça’ (AY-III 1991: 121). ülüš ‘kısmet, pay, hisse’ (ETŞ 1992: 485). ülüš ‘pay, halk arasında taksim, hisse; budun arasında pay ayırış’ (DLT-Atalay 2006: I-62; IV-712). OT. Krh-T. ülüš ‘hisse, nasip, pay, kısım’ (KB: 505). ülüš ‘pay, hisse, kısım’ (AH: LXX). ülüš ‘1. nasip, kısım, pay, hisse; 2. cüz, parça’, ülüš ortak ‘ortak’ (TKT 2004: 722). ülüš ‘pay, halk arasında taksim, hisse’ (DLT-Atalay 2006: IV-712). Hrз-T. үлүш ‘доля; часть’ (HŞ 1979: 363). ülüš ‘hisse, pay’ (İML 1988: 82; ME 1993: 197; MM 2008: 267). ülüš ‘nasip, kısım, pay, hisse, bölüm, kısım’ (NF 1998: 455). ülüš ‘akıbet, talih, pay, kısım’ (KurT 2002: 297). krş. ülüşlүg ‘hissedar’ (ME 1993: 197). үлүшлүк ‘имеющий долю’ (HŞ 1979: 363). M-KıpT. ülüš ‘pay’ (KFLT 1989: 1079). ülüš ‘hisse, pay’ (KİLE 1931: 115; İMS 1992: 613). ülüš ‘pay, kısım’ (BV 1986: 332). krş. ülü ‘pay, hisse’ (KİLE 1931: 115). Çağ. ülüš ‘bir mikdar ve bir bñlek ve bir bahş’ (AL: 113). ülüš ‘hisse ve nasip’ (AL: 114).

2534. ün: ses; üni karıl- ‘sesi kısılmak’.

ün Vn CC-İ 26a/4, 29a/8

üni vni CC-A 81a/40

ünün vniŋ CC-A 70b/20

Un ‘vox; sonus’, uni karıldı ‘raucus evasit’ (Kuun 1880: 259). үн ‘Laut, Stimme, Ton’, үнүң (Radloff 1887: 20); *iş.a. f.* үнү карылды (Radloff 1887: 23). ün ‘Laut; Stimme, üni qaryldy ‘er ist heiser geworden’ (Grønbech 1942: 270). Vn 25v/4 (Drimba 2000: 68); Vn 29r/8 (Drimba 2000: 72); [ṽ > v]niŋ 70r/13 (Drimba 2000: 132); vni 80v/40 (Drimba 2000: 141). ET. ün ‘ses’ (Hsüan-X 1975: 190; AY-III 1991: 120; Gabain 2000: 306; AY-YK 2012: 268; ABH 2013: 236). ün ‘ses, seda’ (ETŞ 1992: 485). ün ‘ses’ (Kır) (YKI 2013: 510). ün ‘ses; ün, san’ (DLT-Atalay 2006: IV-712). krş. ünlүg ‘sesli, sadalı’ (ETŞ 1992: 486). OT. ün ‘ses, ün, san’ (KB: 506). ün ‘ses, gürültü’, İsrāfil üni ‘korkunç ses, çığlık’, katıg ün ‘çığlık’, ün kılmak ‘ses çıkarmak, böğürmek’ (TKT 2004: 427, 722). ün ‘ses; ün, san’ (DLT-Atalay 2006: IV-712). krş. ünlүg ‘sesli, (buzağı için)

böğ?ren' (TKT 2004: 724). Hrz-T. үн 'голос' (HŞ 1979: 369). ün 'ses' (İML 1988: 82; KE 1997: 682; KurT 2002: 298; MM 2008: 267). ün 'ses, ün' (ME 1993: 197). krş. ünleş- 'çağrışmak' (ME 1993: 197). M-Kıpt. ün 'ses' (KİLE 1931: 115; İMS 1992: 613; KFLT 1989: 1079; (KMT 2002: 151). ün 'ses, genel anlamda his' (KK 1999: 128). krş. ün 'his' (KMT 2002: 151). Çağ. ün 'ses, bağırma; feryat' (MK 1993: 563).

2535. ün-: yükselmek.

ündi undí CC-A 82b/24

Undi 'sonuit', jäksi undi 'bene audivit' (Kuun 1880: 259). ün- 'Widerstand leisten, aushalten', jaqşy ündi 'er hielt gut aus' (Grønbech 1942: 270). ET. *ün-* 'dışarı çıkmak', *y(a)rl(i)γ ün-* 'buyruk çıkmak, ferman olunmak', *y(a)ruq ün-* 'ışık saçılmak', *yıd yuq ün-* 'fena koku yayılmak' (Hsüan-X 1975: 190). ün- 'çıkarmak, ortaya çıkmak, yükselmek, kaynaklanmak' (AY-III 1991: 121). ün-/üm- 'yükselmek, kalkmak' (Gabain 2000: 306). ün- 'çıkarmak; yükselmek, doğrulmak' (IB: 62). ün- 'çıkarmak' (Aydın 2012: 186). ün- 'çıkarmak, ortaya çıkmak, yükselmek, kaynaklanmak' (ABH 2013: 236). ün- '(bitki) bitmek, çıkarmak; yükselmek, doğrulmak; gitmek, çıkmak' (Yen, Mir) (YKI 2013: 510). krş. ünlüg 'lakaplı, ünlü, adıyla tanınan' (AY-III 1991: 121). ünmäk 'çiçek açmak' (Hsüan-X 1975: 190). üntür- 'çıkarmak, yükseltmek' (AY-III 1991: 121). üntür- 'tan atmak' (Aydın 2012: 186). üntür- 'çıkarmak, çekmek' (ABH 2013: 237). OT. Krh-T. krş. ünd(ü)r- 'büyütmek, yetiştirmek' (TKT 2004: 724). Hrz-T. ön-/ün- 'büyütmek' (ME 1993: 166, 197). ün- '(bitki için) yetiştirmek, büyütmek' (KE 1997: 683). ün- 'bitmek, yetiştirmek' (KurT 2002: 298). krş. öndür-/ündür- 'büyütmek' (ME 1993: 197). ündür- 'çıkartmak, bitirmek, yetiştirmek' (KurT 2002: 298).

2536. ünde-: çağırarak, seslenmek.

ündermen	vndarmē	CC-İ 9a/4, 9a/5, 29b/5
ündedüm	vndadū	CC-İ 9a/5
ünde	vnda	CC-İ 9a/6
ündedüm	undadum	CC-İ 29b/6
ündegil	undagil	CC-İ 29b/7
ündermen	vndermē	CC-A 58a/36

Undarmen 'voco', undadum, unda *emir şekli*, undagil, CC-A 58a/36 ündermen → *işa. f. – anl. f. Undemen'nuncio* (Kuun 1880: 259). үндä (v) 'rufen, einladen', ашка үндäpмән, тоиға үндäpмән, үндä (Radloff 1887: 20). ünde- 'rufen; herbeirufen,

einladen; melden', aşqa, tojya ünde- 'zum Essen einladen', ünder-men (Grønbech 1942: 270). undarmē 8v/4, Vndadū 8v/5, Vnda 8v/6 (Drimba 2000: 46); Vndarmē 29r/5, Vndadū 29r/6, Vndagıl 29r/7 (Drimba 2000: 72); vnda/r/mē 57v/36 (Drimba 2000: 113). ET. ünte- 'çağırmaq' (Mayt: 496). ünte- 'ses vermek, seslenmek' (ETŞ 1992: 486). ünta-; 'WYNT'-133 'bağırmaq, sesini yükseltmek' (İKPÖ 1998: 163). üntä- 'çağırmaq, seslenmek' (Gabain 2000: 50, 306). krş. üntägli: okıǵlı üntägli täñri 'çağıran ve cevap veren Tanrı' (Gabain 2000: 56). OT. ünde- 'seslenmek, çağırmaq' (KB: 506). ünde- '1. çağırmaq, davet etmek, seslenmek, bağırmaq; 2. dua etmek, niyaz etmek, yalvarmaq, tapınmaq; 3. okumak', ündegüçi '1. davet eden; 2. seslenen, çağıran' (TKT 2004: 723, 724). ünde- 'ünlemek, çağırmaq' (DLT-Atalay 2006: IV-713). krş. inden(i)l-/ünden(i)l- 'çağırılmak; seslenilmek' (TKT 2004: 408, 724). ündeş- 'çağırışmaq' (DLT-Atalay 2006: IV-713). Hrız-T. inde-/ünde- 'seslenmek, çağırmaq' (KE 1997: 270, 683). indä-/ündä- 'çağırmaq, seslenmek, ses vermek' (KurT 2002: 137, 298). үндәмәк 'приглашать; звать' (HŞ 1979: 370). ünde- 'a) çağırmaq, dâvet etmek; b) duâ etmek' (ME 1993: 197). ünde- 'çapırmaq, seslenmek, davet etmek' (NF 1998: 455). ündemek 'seslenmek, çağırmaq' (İML 1988: 82). krş. үндәксиз 'неприглашенный; без приглашения' (HŞ 1979: 370). үндәксизин 'без приглашения' (HŞ 1979: 370). ündän- 'çağırılmak' (KurT 2002: 298). ündeş- 'çağırışmaq' (ME 1993: 197). ündeş- 'birbirini çağırmaq' (KE 1997: 684). M-KıpT. ündä- → ündädi 'çağırdı, seslendi' (KİLE 1931: 115). ünde- 'seslenmek' (KFLT 1989: 1079). ünde- 'çağırmaq, davet etmek' (İMS 1992: 613). ünde- 'çağırmaq' (KK 1999: 128). ünde- 'seslenmek, bağırmaq' (KMT 2002: 151). krş. ündenil- 'çağırılmak' (İMS 1992: 613). Çağ. inde- → indedi 'davet etti ve kığırdı' (AL: 77). ünde- → ündedi 'kığırdı davet eyledi' (AL: 115). krş. indür- → indürdi 'davet etti kığırdı' (AL: 77).

2537. ündet-: seslenmek.

ündetti vndettí CC-A 76b/17

Ўндәт (v) (Radloff 1887: 20). ündet- 'rufen lassen', biz barčalary ündetti 'er hat uns alle rufen lassen' (Grønbech 1942: 270). vndettí 76r/16 (Drimba 2000: 139). OT. Hrız-T. ündet- 'çağırtmaq' (KE 1997: 684; NF 1998: 456). үндәтмәк (HŞ 1979: 369).

2538. üñe-: kazmak.

üñermen vñermē CC-A 82a/25

Ungerme (ungermen) ‘complano’ (Kuun 1880: 259). *işa. f.* ўн (v) ‘graben’, ўңармән (Radloff 1887: 20). ün- ‘ausgraben, aushöhlen’, ün-er-men (Grønbech 1942:). vñermē 81v/25 (Drimba 2000: 143). OT. Hrз-T. krş. ün- ‘kazmak, delmek’ (KE 1997: 683). üñg er- ‘kazmak’ (ME 1993: 197). üñgme ‘mezar’ (ME 1993: 197). ünür ‘oyuk, mağara’ (KE 1997: 684). üür ‘mağara, oyuk’ (NF 1998: 456). üngür/üñür ‘mağara’ (KurT 2002: 298).

2539. ür-: havlamak.

üredir vradır CC-A 57b/1

ürdi vrdı CC-A 57b/17

Uradi ‘latrat’, urdi *geçmiş zaman* (Kuun 1880: 260). ўр (v) ‘bellen’, it ўrādip, it ўрдi (Radloff 1887: 20). ür- ‘bellen’, it üre-dir, it ürdi (Grønbech 1942: 270). vradır 57r/5 (Drimba 2000: 111), vrdı 57r/21 (Drimba 2000: 111). ET. ür- ‘havlamak’ (ETŞ 1992: 486; Gabain 2000: 306). ür- ‘üflemek; ürmek, havlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-714). OT. ür- ‘havlamak’ (KB: 506). ür- ‘üflemek’ (TKT 2004: 724). ür- ‘üflemek; ürmek, havlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-714). krş. ür(ü)l- ‘üflenmek’ (TKT 2004: 725). Hrз-T. ür- ‘üflemek; ürmek, havlamak’ (KE 1997: 684). ür- II ‘(it) ürmek, afkurmak’ (KurT 2002: 299). ürmek ‘1. üflemek; 2. köpek ürümek, havlamak’ (İML 1988: 82). ürmäk ‘çalınmak, üfürülmek, seslenmek’ (KurT 2002: 299). krş. ürül- ‘üflenmek, çalınmak’ (NF 1998: 456). ürüş- ‘ürüşmek’ (KE 1997: 684). M-KıpT. ür- → ürdi ‘1) havladı; 2) üflemek’ (KİLE 1931: 115). ür- ‘dać, dmuchać, gwizdać’ (Bulg-M 1954: 79). ür- ‘üfürmek’ (BV 1986: 332; GT 1989: 457). ür- ‘havlamak’ (GT 1989: 457). ür- ‘üflemek’ (İMS 1992: 613; KK 1999: 128; KH 2002: 143). ür- ‘üfürmek, şişirmek’ (KMT 2002: 151). ür- ‘üfürmek, üflemek’ (TK 2008: 339). krş. ürül- ‘üfürülmek, üflemek’ (TK 2008: 339). ürülmek ‘üfürülme, üflemek’ (TK 2008: 339). Çağ. hür- ‘üflemek, üfürmek, üfleyerek şişirmek’ (MK 1993: 455).

2540. üren-: öğrenmek; krş. övren-.

ürengaymen *n* wrengaymē CC-A 61b/25

Ürengaymen ‘discam’ (Kuun 1880: 261). äўрән (v) ‘lernen’, äўрәнirmән, äўрәндім, äўрәнгil, äўрәнгäimін (Radloff 1887: 8). üren- ‘lernen’, til üren- ‘die Sprache erlernen’ (Grønbech 1942: 185, 270). wrengaymē 61r/25 (Drimba 2000: 118).

2541. üret-:öğretmek; eğitmek.

üretir wretir CC-A 62b/13

üretti v retti CC-A 80b/8-9.

Uretti ‘docuit’ (Kuun 1880: 260); Wretir ‘docet’ (Kuun 1880: 261). üret- ‘lehren’, Jesus Christus bujurur üretir bizge evangelim icinde alaj ajtyr ‘Jesus Christus befiehlt und lehrt uns und sagt also in seinem Evangelium ermahnen, belehren’, teŋri bizni üretti ‘Gott hat uns belehrt’ (Grønbech 1942: 185, 270). wretir 62r/13 (Drimba 2000: 119); v retti 80r/8-9 (Drimba 2000: 140).

2542. ürpek: kıvrıcık.

ürpek vrpek CC-A 81b/16

Urpek ‘fermentum’ (Kuun 1880: 260). ўрпāk ‘Schmucj am Kleide’ (Radloff 1887: 20). ürpek ‘kraus’ (Grønbech 1942: 270). vrpek 81r/16 (Drimba 2000: 142). OT. Hrz-T. ürpek ‘saçak, püskül’ (ME 1993: 197). krş. ürper- ‘pürçeklenmek’ (ME 1993: 198).

2543. üsküli: keten.

üsküli Vŋculi CC-İ 46b/24

Usculi ‘linum’ (Kuun 1880: 260). ўскýли ‘Lein, linnen’ (Radloff 1887: 21). üsküli ‘Flachs’ (Grønbech 1942: 270). Vŋculi 46r/24 (Drimba 2000: 95).

2544. üst: üst, yukarı.

üstinde uŋtīda CC-A 60b/28

üstinde uŋtinde CC-A 63a/5

üstün wŋtwn de CC-A 62a/24-25

üstünde Vŋtunda CC-İ 33a/12

üstünde uŋtūda CC-A 61a/3

üstünde vŋtunda CC-A 67a/1

üstünde wŋtūda CC-A 64a/25

üstünde ~~vŋtu~~ vŋtūda CC-A 62a/34

üstünde vŋtūde CC-A 62b/4

üstünde wŋtūde CC-A 64a/12-13

üstünde wŋtunda CC-A 63a/21

ўст ‘Obertheil, oberer’, ўстý, ўстýндä, сырт ўстýндä (Radloff 1887: 21). üstünde ‘oben, höher’, ol syrt üstünde ol juqty ‘er wollte oben auf dem Berge’, turdu ol öv

üstünde ‘(der Stern) blieb über dem Hause stehen’, ol et üstünde keleşen ‘jener im Fleische Aussätzige’, ol dünj-üstünde ‘auf der Welt’ (Grønbech 1942: 271). Vftunda 32v/12 (Drimba 2000: 77); uftindæ 60r/27, uftūdæ 60v/3 (Drimba 2000: 116); vftūda 61v/34 (Drimba 2000: 119); vftūde 62r/4 (Drimba 2000: 119); dwniuftinde 62v/5, wftunda 62v/21 (Drimba 2000: 120); fırtwftū de 63v/12; wftūdæ 63v/25 (Drimba 2000: 122); vftundæ 66v/1 (Drimba 2000: 128). ET. üst ‘üst’ (Gabain 2000: 306). krş. üşdel- ‘çoğaltmak, artmak’ (AY-III 1991: 120; AY-YK 2012: 269). üşdenġ ‘üstün, en üstün’ (ETŞ 1992: 486). üşk ‘ön’ (Mayt: 497). üste- ‘eklemek’ (Üİ 1998: 199). üstä- ‘çoğaltmak, eklemek’ (Gabain 2000: 306). üste- ‘çoğaltmak, arttırmak’ (AY-YK 2012: 269). üstel- ‘çoğaltılmak, arttırılmak, büyütölmek’ (ETŞ 1992: 487). üstäl- ‘çoğaltmak’ (Gabain 2000: 306). üstürti ‘yukarıda’ (Mayt: 497). üstürti ‘yukarıda, yukarı’ (ETŞ 1992: 487). OT. üst ‘üst’ (KB: 507). krş. üşk ‘huzur, nezd, kat’ (KB: 507). üşk ‘kat, huzur, nezd, yan’ (TKT 2004: 725). üste- ‘kazanmak, artmak’ (KB: 507). üstel- ‘(kavga) çıkarmak’, çoğıçı üstelgen ‘kavga eden, çekişen’ (TKT 2004: 315, 726). üstel- ‘artmak, çoğaltmak; artırılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-716). üstē- ‘önceden olmak, geçmek’ (TKT 2004: 726). üster- ‘üstün gelmek için yarış etmek; inkâr etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-716). Hrş-T. ýcr ‘bepx’ (HŞ 1979: 327). üst ‘üst’ (ME 1993: 198; NF 1998: 456). üst ‘üst, yukarı’ (KurT 2002: 300). krş. üstär- ‘tartışmak’ (KurT 2002: 300). üstäriş- ‘tartışmak’ (KurT 2002: 300). üstäriş- ‘tartışmak’ (KurT 2002: 300). üstäş- ‘tartışmak, mücadele etmek’ (KurT 2002: 300). üşk ‘ön, (birinin) huzuru, karşıısı’ (KurT 2002: 299). üşkündäki ‘önündeki, huzurundaki, katındaki’ (KurT 2002: 300). AO-KıpT. üst ‘üst’ (AO 1996: 239). M-KıpT. üst ‘üst’ (MG 1984: 276; BV 1986: 332; KFLT 1989: 1080; KK 1999: 128; KH 2002: 143; (KMT 2002: 151). üst ‘1) üst, üzeri; 2) kenar’, üstine düş- ‘bir işi yapmaya mecbur olmak’, üstine namâz kııl- ‘birinin ölümünden sonra arkasına cenaze namazını kılmak’ (GT 1989: 458). üst ‘üst, yukarı’ (TK 2008: 339). üst ‘üst, üzeri’ (KMES 1994: 310; KF 2006: 192). Çağ. üst ‘üst’ (MK 1993: 563). üstige ‘üstüne’ (AL: 103).

2545. üstün: değerli; üstün.

üstün	Vftun	CC-İ 33a/5
üstün	veftun	CC-A 70a/27
üstüngi	vftungı	CC-A 73a/18
üstünü	vs?tvıv	CC-A 72b/36

Ustun ‘super’, ustunda, ustungu ‘supremus’ (Kuun 1880: 260); Wstwn (Kuun 1880: 261). ўстўнрý ‘oben befindlich’, ўстўн (Radloff 1887: 21). üstün ‘die Oberseite, der Raum über etwas’, bu-gün ajtyldy anyň alyşly aty, barčadan üstün, barčadan küçlü, barčadan tatly ‘an diesem Tag wurde sein gesegneter Name genannt, erhabener als alle, mächtiger als alle, lieblicher als alle’, (seni) barčadan üstün kötürdi ‘er hat dich über Alle erhoben’, üstüngi ‘der höchste’, üstüňü orun ‘der Ehrenplatz’ (Grønbech 1942: 270, 271). Vřtun 32v/5 (Drimba 2000: 77); wřtwn 61v/24 (Drimba 2000: 119); v[č > řt]un 69v/14 (Drimba 2000: 131); vstvnyv 72r/18 (Drimba 2000: 135); v[s > ř]tungi 72v/9 (Drimba 2000: 136). ET. üstün ‘üstün’ (ETŞ 1992: 487). üsdün ‘üstün, yukanda’ (AY-III 1991: 121). üsdün ‘üstte, üst’ (Üİ 1998: 199). üsdün/üstüm/üstün ‘üstün, yukarıda’ (Gabain 2000: 306). üstün ‘yukarıda’ (Hsüan-X 1975: 191). üzđün ‘üst, üstün, yukarı’ (ETŞ 1992: 486). krş. üsdünki/üstünki ‘en üstün, üstün’ (AY-III 1991: 121). üsdünki/üşđünki ‘en üstün’ (AY-YK 2012: 269). üstünki ‘üstün, en üstün’ (Hsüan-X 1975: 191). üstünki ‘yukarıda, üstün, en üstün’ (ABH 2013: 237). üstünrāk ‘üstün olarak’ (Gabain 2000: 306). üstürti ‘yukarı, yukardan’ (Gabain 2000: 306). OT. üstün ‘1. (bir şeyden) üstün, yüksek, ulu, yüce; 2. üst, üzeri’, üstün kel- ‘üstün gelmek’, üstünrek ‘yüceler, yücresi’ (TKT 2004: 726). üstün ‘üstün’ (DLT-Atalay 2006: IV-717). krş. üsteňg ‘üstün, galip’ (KB: 507). Hrз-T. üstin/üstün ‘yukarı, üst’ (KurT 2002: 300). üstün ‘üst taraf’ (İML 1988: 82). üstün ‘üst, üzeri, yukarı; değerli, üstün’ (KE 1997: 685). üstün ‘üst, yukarı’ (NF 1998: 456). ўстўндā ‘над; на’ (HŞ 1979: 328). üstünki ‘üstteki, yukarıdaki’ (KurT 2002: 300). M-KıpT. üstün ‘bir şeyin üstü’ (KİLE 1931: 115). üstün ‘üstün’ (BV 1986: 332; TK 2008: 339). üstün ‘üst’ (KK 1999: 128). üstün ‘above’ (RH 2000: 97).

2546. üşi-: *krş.* üşü-.

üşidüm vşidum CC-İ 13b/5

üşi- ‘frieren’ (Grønbech 1942: 271). V[ř > ř]idum 13r/5 (Drimba 2000: 51). OT. M-KıpT. üşi- ‘üşümek’ (KMT 2002: 152). üşü- ‘zmarznę’ (Bulg-M 1954: 79).

2547. üşü-: üşümek.

üşürmen *n* vsvrmē CC-A 83a/17

üşürmen *n* vsřurmē CC-İ 13b/4

Usurme (usurmen), Ussurmen ‘frigeo’ (Kuun 1880: 260). ўшў ‘frieren’, ўшўрмән, ўшўрдым (Radloff 1887: 21). *işa. f.* üši- ‘frieren’, üşür-men (Grønbech 1942: 271). V/s/[ʃ > ʃurmē 13r/4 (Drimba 2000: 51); vşvrmē 82v/17 (Drimba 2000: 144). üşik ‘yemişleri kavurarak büyümekten alıkoyan soğuk’ (DLT-Atalay 2006: IV-718). üşikle- ‘üşümüşken yakalamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-718).

2548. üt-: tüylerini yakmak.

ütermen vtermē CC-A 81b/13

Utermē (utermen) ‘concremo’ (Kuun 1880: 259). ўт (v) ‘sengen’ (Radloff 1887: 20). üt- ‘sengen’, üter-men (Grønbech 1942: 271). vtermē 81r/13 (Drimba 2000: 142). ET. krş. ütüg ‘ütü’ (Mayt: 497). ütüle- ‘ütülemek’ (Mayt: 497). Hrз-T. ütmek ‘koyunun yününü yakmak’ (İML 1988: 82).

2549. ütürgü: keski.

ütürgü Vturgu CC-İ 44a/20

işa. f. – *anl. f.* Uturgu ‘scamnum’ (Kuun 1880: 259). утүрҕу ‘der Hobel’ (Radloff 1887: 19). ütürgü ‘Meissel’ (Grønbech 1942: 271). Vturgu 43v/20 (Drimba 2000: 92). OT. Hrз-T. ütürgü ‘koparma aleti’ (İML 1988: 82). M-KıpT. ötürgü ‘auger’ (RH 2000: 282). ütürgü ‘bir şeyi delmeğe mahsus alet, miskap’ (KİLE 1931: 115). ütürgü ‘eğe demiri’ (KMT 2002: 152). krş. ütür- → ütürdü ‘deldi’ (KİLE 1931: 115).

2550. üvşe-: okşamak.

üvşeydir uvşeydír CC-A 82b/23

işa. f. Vvseydir ‘blanditur’ (Kuun 1880: 306). *işa. f.* uvša- ‘liebkosen’, uvşáj-dyr (Grønbech 1942: 268). uvşeydír 82r/22 (Drimba 2000: 144).

2551. üz-: koparmak.

üzermen vzerme CC-A 58b/36

üzdi vzdı CC-A 72b/42

Uzermen ‘abrumpo’, uzdi *geçmiş zaman* (Kuun 1880: 260). ўз (v) ‘zerreissen, zerbrechen’ (Radloff 1887: 21). üz- ‘brechen, sprengen’, üzer-men, ölümniñ bavlaryny üzdi ‘er brach die Bande des Todes’ (Grønbech 1942: 271). vzdi 72r/21 (Drimba 2000: 136). ET. üş- ‘koparmak, kopmak’ (ETŞ 1992: 486). üz- ‘delmek, parçalamak’ (Mayt:

497). üz- 'koparmak, kesmek' (AY-III 1991: 121). üz- 'kırılmak, kırmak, koparmak, kahvetmek' (Gabain 2000: 306). üz- 'kırmak, koparmak' (KUKY 2009: 346, 535). üz- 'koparmak' (METY 2012: 325). üz- 'kopmak' (Aydın 2012: 186). üz- 'üzmek, koparmak, kesmek, kırmak' (ABH 2013: 237). krş. üsügsüz/üzügsüz 'durmadan, daimî' (Gabain 2000: 306). üşül- 'kopmak' (ETŞ 1992: 487). üşülmek 'kırılmak, bitmek, kopmak' (ETŞ 1992: 487). üzgülük 'kopma' (Aydın 2012: 186). üzkel- 'parçalamak, kopmak, kırılmak' (ETŞ 1992: 488). üzlünçsüz 'fâsılasız' (Mayt: 497). üzlünçü 'son, bitiş, kesiliş/kopuş noktası' (AY-III 1991: 121). üzmele- 'bozmak, uzaklaştırmak' (Mayt: . üzüksüz 'kesiksiz, sürekli, kesintisiz, daima, durmadan, aralıksız' (AY-III 1991: 121). üzüksüz 'fasılalı, kopma, aralıklı, daimi olmayan' (ETŞ 1992: 488). üzük 'kesik' (IB: 63). üzük 'kesik, yırtık' (Mir) (YKI 2013: 511). üzüksüz 'aralıksız, kesintisiz, her zaman' (Hsüan-X 1975: 191). üzüksüz 'kesintisiz, sürekli' (AY-YK 2012: 269). üzül- 'bitmek, sona ermek' (Hsüan-X 1975: 191). üzül- 'kesilmek, bitmek, sona ermek, kopmak' (AY-III 1991: 122). üzül- 'ayrılmak' (ETŞ 1992: 488). üzül-; 'WYZWL-134 'kopmak, kesilmek, yanda kalmak' (İKPÖ 1998: 164). üzül- 'kırılmak, bitmek, kopmak' (Gabain 2000: 307). üzül- 'kesilmek, kırılmak, kopmak' (AY-YK 2012: 269). üzülmek 'kesilme, bitme, sona erme, kopma' (AY-III 1991: 122). OT. üz- 'kesmek' (KB: 508). üz- 'ip ve benzeri şeyleri- kesmek' (DLT-Atalay 2006: IV-720). şüp? özü 'oyularak havuz yapılan her yer', özü 'büyük derelerden ayrılan her çay, kol' (DLT-Atalay 2006: I-71; IV-472). krş. özel- 'ızdırıp çekmek' (KB: 371). üzlüş- 'üzüşmek, kopmak; -karı koca- ayrılmak; alacaklı borçludan ilişkisi kesmek' (DLT-Atalay 2006: IV-720). üzse- 'koparmak istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-721). üztür- 'üzdürmek, kopartmak' (DLT-Atalay 2006: IV-721). üzük 'kesik, tamamlanmış, yarım kalmış' (KB: 508). üzüklük 'kesilme' (DLT-Atalay 2006: IV-721). üzül- 'kesilmek, kırılmak, parçalanmak' (KB: 508). Hrz-T. üz- 'koparmak' (KE 1997: 685; KurT 2002: 301). üz- 'kesmek, koparmak' (NF 1998: 456; MM 2008: 268). үзmak 'рвать; порвать; отрубать' (HŞ 1979: 323). krş. üzi/ül- 'kesilmek' (KE 1997: 686). үзүк 'тоска; печаль; горе; грусть; страсть' (HŞ 1979: 291). üzül- 'kopmak' (NF 1998: 457). üzül- 'kesilmek' (KurT 2002: 301). üzül- 'ayrılmak, kopmak' (MM 2008: 268). üzüm II 'parça' (KE 1997: 686). M-Kıpt. üz-: üzmek fiilinden emri hazır, üzdi: üzmək fiilinden mazi, kopardı, kesti (KİLE 1931: 116). üz- 'koparmak, kırmak' (GT 1989: 458). üz- 'yarışmak, geçmek' (KK 1999: 128). krş. üzül- 'üzülmek, kopmak' (MG 1984: 278). üzül- 'kesilmek, kırılmak, parçalanmak' (BV 1986: 332). üzül- 'kesilmek' (İMS

1992: 613; KFLT 1989: 1080). Çağ. üz- 'kesmek, koparmak' (MK 1993: 563). *krş.* üzü- 'kesilmek' (MK 1993: 563).

2552. üzeni: üzeni.

üzeni Vxangí CC-İ 52b/14

üzengi v3ēgí CC-A 61b/2. Uxangi, Uzēgi 'stapes; tollitur' (Kuun 1880: 260). ŷzāḡi 'Steigbügel' (Radloff 1887: 21). üzeni 'Steigbügel' (Grønbech 1942: 271). Vxangí 52r/14 (Drimba 2000: 104); v3ēgí 60v/2 (Drimba 2000: 116). OT. üzei 'merdiven' (TKT 2004: 730). üzengü 'üzengi' (KB: 508). Hrz-T. ŷzāḡŷlŷk 'стремя' (HŞ 1979: 321). üzeni II 'merdiven, merdiven basamağı' (ME 1993: 198). üzengü 'eğerde ayakları dayamak için demir basamak' (İML 1988: 83). üzengü I 'üzengi' (ME 1993: 198). üzengü 'üzengi' (KE 1997: 686; NF 1998: 457). *krş.* üzengülüg 'üzengili' (KE 1997: 686). M-Kıpt. üzegü 'üzengi' (KH 2002: 143). üzeni 'üzengi' (KK 1999: 128; (DM 2003: 118). üzengü = Ar. al-rikâb 'stirrup' (RH 2000: 178, 290). üzengü 'üzengi' (KMT 2002: 152). üzengü 'üzengi, eyer üzengisi' (KF 2006: 193).

2553. üzi: üstü.

üzi Vxí CC-İ 49a/19

üz, ajay-üzi 'Rist, Fussrücken' (Grønbech 1942: 271). Vxí 48v/19 (Drimba 2000: 99).

2554. vada (< Ar. va'de): vade; *krş.* vad.

vada Ouada CC-İ 46b/10

Ouada 'terminus' < ar. وعدہ (Kuun 1880: 256). vada 'der versprochene Termin' (Radloff 1887: 77). vada 'Termin, Zahlungsfrist' (Grønbech 1942: 272). Ouada 46r/10 (Drimba 2000: 95). OT. va'de 'vâid, söz' (KB: 509). va'de '1. vaat, verilen söz; 2. vade', va'de bér- 'vaadetmek, vaatte bulunmak', va'de bəriş- 'sözleşmek, birbirine vaatte bulunmak', eđgü körklüg va'de 'en güzel vaad, cennet', va'de kıl(ı)n- 'vaadedilmek, korkutulmak' (TKT 2004: 324, 325, 731, 732). *krş.* va'id 'vaat, uyarı, tehdit' (TKT 2004: 732). Hrz-T. va'de 'vâde, sözleşme' (ME 1993: 199). va'de 'vade, bir iş için tanına süre, sözleşme' (KE 1997: 687). va'de 'vade, bir iş için tanınan süre; söz verme, taahhüt etme; bağışlama' (NF 1998: 458). wā'dā 'vaat' (KurT 2002: 303). *krş.* va'd 'vaat, verilen söz', şādıku'l-va'd 'vaadine, sözüne sadık olan' (KE 1997: 529). va'delig 'vadeli' (KE 1997:

687). wäḏälig → köni wäḏälig ‘vaadinde sadık’ (KurT 2002: 303). AO-Kıpt. vaḏe ‘vade’ (AO 1996: 239). M-Kıpt. vaḏe ‘vade’ (KFLT 1989: 1081). vaḏe ‘bir şeyin yapılması için tayin olunan zaman’ (GT 1989: 459). vaḏ ‘üstüne alma, söz verme’ (İMS 1992: 613). vaḏe ‘bir iş için önceden belirtilen zaman’ (TK 2008: 340). vaḏe ‘söz verme; söz’ (TK 2008: 340).

2555. vaḫsıḫ: kırmız böceğinden elde edilen kırmızı toz boya.

vaḫsıḫ Vacḫis CC-İ 42a/3

vacsis ‘una lapide’ (SAI: 250). Vacsis ‘genus lapidis’ (Kuun 1880: 305). vacsis ‘Koschenille’ (Grønbech 1942: 271).

2556. vat: bez ayakkabı.

vat Ouāt CC-İ 52a/5

Ouat ‘caliga’ ~ *far.* واٲ (Kuun 1880: 256). vat ‘Tuchschuhe’ (Grønbech 1942: 272). Ouāt 51v/5 (Drimba 2000: 103).

2557. vay: vay!; *krş.* vāy.

vay vay CC-İ 31b/11

Vay (Kuun 1880: 66, 305). bai ‘o weh’ (Radloff 1887: 77). vaj ‘wehel’ (Grønbech 1942: 272). Vay 31r/10 (Drimba 2000: 75). OT. vāy ‘yazık!, müstehak’ (TKT 2004: 733). *krş.* va: ‘vay’ anlamına söz söyleyen veya emreden kimsenin emrini inkâr yerine bir söz’ (DLT-Atalay 2006: IV-722). Hrz-T. vāy ‘vāy!’ (KE 1997: 689; NF 1998: 459). way ‘vay, yazık’ (KurT 2002: 303).

2558. velez: pamuklu bez.

velez Veles CC-İ 43b/24

Veles ‘nodus e lana arborea confentus’ < *ar.* فُلْس (Kuun 1880: 305). veles ‘baumwollenes Tuch’ (Grønbech 1942: 272). Veles 43r/24 (Drimba 2000: 91).

2559. vad: *bkz.* vada.

vad Ouād CC-İ 37b/5

Ouād ‘tempus’ ~ *ar.* وء (Kuun 1880: 256). vad ‘Wind; Wetter’ (Grønbech 1942: 271). Ouād 37r/5 (Drimba 2000: 83).

2560. *ṽay: krş. vay.*

ṽay *way* CC-A 63a/37

Way! 'vae!' (Kuun 1880: 305). Way 62v/37 (Drimba 2000: 121).

2561. *ṽurçık: iğne.*

ṽurçık *ṽurçık* CC-A 58b/17

anl. f. *ṽurčik* 'cicada' (Kuun 1880: 305). *anl. f.* *ṽurçık* 'Grille' (Radloff 1887: 19). *ṽurçyq* 'Spindel' (Grønbech 1942: 272). *ṽurčık* 58r/18 (Drimba 2000: 113).

2562. *ya I (< Far.):ya, ya da.*

ya *ya* CC-İ 33b/17

Ya 'vel' (Kuun 1880: 278). ? (Radloff 1887: 41). ja 'oder' (Grønbech 1942: 109, 120). Ya 33r/17 (Drimba 2000: 78). OT. *ya* 'veya' (KB: 511). *yā* (I) 've, ya da, veya' (TKT 2004: 734). *ya/ye* 'yahut, veya' (AH: LXXI). Hrз-T. *yā* I 'ya, veya' (ME 1993: 199). *ya* I 'ya, ya da, veya' (KE 1997: 693). *yā* I 'ya, ya da, ve' (NF 1998: 463). *ya* II 'veya, yahut, ya da' (KurT 2002: 304). *yā* 'veya, yahut' (MM 2008: 269). *krş. yā-ḥod* 'yahut, ya, ya da' (KE 1997: 695). *yā-ḥod* 'yahut, veya' (NF 1998: 466). M-Kıpt. *yā* 'veyâ, ya da' (MG 1984: 279). *yā* 'ya... ya da, veya (bağlama edatı)' (KMES 1994: 313). *ya:* mukayese edatı (KFLT 1989: 1084). *ya* '1) yahut, veya; 2) yoksa', *ya...ya* 'ya... yahut' (GT 1989: 463). *yā* 'veya, ya da' (İMS 1992: 616). *yā* 'ya, yahut, veya' (KH 2002: 144). *yā* '1) ey; 2) veya' (KF 2006: 197). *yā* 'ya... ya da; ikisinden biri' (TK 2008: 344). *yā* 'veya, yahut' (TK 2008: 344). *krş. yāḥōz* 'yahut, veya' (KH 2002: 144). *yāḥūd/yāḥūz* 'yahut, yoksa' (MG 1984: 281). *yāḥūd* 'yahut' (BV 1986: 339). *yāḥū/d/* 'veya' (KFLT 1989: 1084). *yāḥūd* 'veya' (İMS 1992: 616). *veyāḥud/veyāḥuz* 'yahut, veya, yoksa' (GT 1989: 462). Çağ. *ya* 'ya, yahut' (MK 1993: 566). *krş. yāḥūd* 'veya' (MK 1993: 567).

2563. *ya II:yay; krş. yā.*

ya *ja* CC-A 66a/13, 82a/1

jā 'Bogen', *ja* *кyпармāн* 'ich spanne den Bogen' (Radloff 1887: 37). *ja*, *jaa* 'Bogen', *ja* *qur-* 'den Bogen spannen' (Grønbech 1942: 109). *ja* 65v/13 (Drimba 2000: 127); *ja* 81v/1 (Drimba 2000: 142). ET. *ya* 'yay' (ETŞ 1992: 492; Gabain 2000: 307; AY-YK 2012: 270). OT. *ya* 'yay' (KB: 511). *yā* *boynaguluk kıl-* 'itaatsizlik etmek, yan çizmek'

(TKT 2004: 588). ya ‘yay’ (AH: LXXI). ya ‘ok; yay’, ya bagırı ‘yayın orta yeri’ (DLT-Atalay 2006: IV-59, 723). Hrz-T. ya ‘1. yay; 2. ükek/bürç’, ya kurmak ‘yay kurmak’ (İML 1988: 83, 84). ya II ‘yay’ (ME 1993: 199; NF 1998: 463). ya II/yay II ‘yay’ (KE 1997: 693, 718). ya I/yay I ‘yay (silah)’ (KurT 2002: 304). yay ‘ok atma aleti’ (İML 1988: 87). M-Kıpt. ya ‘yay, kavis’ (KİLE 1931: 116). ya/yay ‘yay’ (MG 1984: 279, 285). ya = Ar. al-qaus ‘bow’, ya qabı = Ar. maqbıduhu ‘its handle’ = Far. qabdat-i kamân ‘handle of a bow’, ya tozı = Ar. al-tûz ‘the thin bark of a tree, which is wrapped round bows’ = Far. tûz-i kamân (RH 2000: 176, 285, 286). ya ‘yay’ (KMT 2002: 152). yay ‘ok atmaya yarayan iki ucu arasına giriş çekilmiş eğri deynek’ (GT 1989: 468). yay ‘yay’ (KK 1999: 130; KF 2006: 200). yay ‘yay’, yay kabı ‘yay konulan kap’ (DM 2003: 121). krş. yaycı ‘yaycı’ (KK 1999: 130). yaycı ‘yaycı, yay işiyle uğraşan’ (DM 2003: 121). Çağ. ya ‘yay’ (MK 1993: 566).

2564. yabalak: baykuş.

yabalak Yabalac CC-İ 55b/13

Yabalac ‘noctua’ (Kuun 1880: 279). jaḡalak ‘Eule’ (Radloff 1887: 41). jabalaq ‘Kauz’ (Grønbech 1942: 109). Yabalac 55r/13 (Drimba 2000: 108). OT. M-Kıpt. yabalak ‘baykuş’ (KMT 2002: 152; (DM 2003: 118).

2565. yaboçı: örtücü.

yaboçı yaboçı CC-İ 52b/11

52r/11 (Drimba 2000: 104).

2566. yaboğ: eyer yaboğı ‘eyer örtüsü’.

yaboğı yabogı CC-İ 52a/24

jaḡyk ‘Decke’, äjāp jaḡyḡy (Radloff 1887: 41). jabov ‘Decke, Hülle’, ejer jaboğy ‘Leibdecke des Pferdes, Pferddecke; Satteldecke’ (Grønbech 1942: 109). yabogı 51v/24 (Drimba 2000: 103). OT. krş. iyeryabığı ‘eğer örtüsü’ (İML 1988: 35). M-Kıpt. yabağü ‘kırkılmış yün’ (KMT 2002: 152).

2567. yaboğlu: örtülü.

yaboğlu jaboğlu CC-A 60b/14

Jabovli ‘lanatus’ (Kuun 1880: 275). jabўлы ‘bedeckt, mit Decke versehen’ (Radloff 1887: 41). jabovly ‘mit einer Hülle versehen’ (Grønbech 1942: 109). jabo’lí 60r/14 (Drimba 2000: 116).

2568. yabuldrak: yaprak.

yabuldrak Yabuldrac CC-İ 53b/19

Yabuldrac: japrac ‘folium’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880:). jabылдрак ‘Blatt’ (Radloff 1887: 41). jabuldraq ‘Blätter, Laub’ (Grønbech 1942: 109). Yabuldrac 53r/19 (Drimba 2000: 105). ET. yalpırğak/yapırğak ‘yaprak’ (Hsüan-X 1975: 193; Gabain 2000: 41). yapırğak ‘yaprak’ (ETŞ 1992: 499). yapırğak/yaprağak ‘yaprak’ (Mayt: 502). krş. yalpırğaklıg/yalpırğaklıg ‘yapraklı’ (Gabain 2000: 308). yavışgu ‘yaprak’ (Mayt: 506). yavışyu ‘yapraklık, bir ağacın tüm yaprakları’ (Hsüan-X 1975: 195). OT. yaprak/yapurgak → yapurgak çal- ‘yaprak silkelemek’ (TKT 2004: 753). Hrз-T. yaburgak/yapurgak (KurT 2002: 304, 310, 311). yafrak/yapurgak/yawurgak ‘yaprak’ (KE 1997: 694, 706). yaprak/yapurgak ‘yaprak’ (NF 1998: 470). yapurgak ‘yaprak’ (İML 1988: 85). krş. yapraklan- ‘yapraklanmak’ (ME 1993: 203). yapurgakla- ‘yapraklanmak, yeşermek’ (KE 1997: 706, 718). M-KıpT. yabuldrak ‘yaprak’ (KMT 2002: 152). yapraq: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 119). yaprak ‘yaprak’ (GT 1989: 466; (KMT 2002: 154; KF 2006: 199). yaprak ‘yaprak, ağaç yaprağı’ (KK 1999: 129). yapraq ‘leaf’ (RH 2000: 157, 252). yaprak ‘yaprak’, yapraklu tirek ‘yapraklı ağaç’ (DM 2003: 120). krş. yapraklan- ‘(ağaç) yapraklanmak’ (KK 1999: 129). Çağ. yafrak ‘yaprak’ (MK 1993: 566).

2569. yada-: yormak.

yadadım jadadım CC-A 81a/17

Jädädim ‘lassus sum’ (Kuun 1880: 276). işa. f. jýdä (v) ‘müde werden’, jýdädim (Radloff 1887: 45). jada- ‘ermüden’, jädädym (Grønbech 1942: 109). jädædim 80v/17 (Drimba 2000: 141).

2570. yağ: yağ; krş. yav.

yağ Yag CC-İ 42b/10

yağı yage CC-İ 42b/12

yağı yagı CC-İ 42b/14

Jagi ‘pingueejus’ (Kuun 1880: 275); yağ ‘oleum’, gulaf yage ‘oleum rosaceum’, chox yage ‘oleum nucis’ (Kuun 1880: 278). jav ‘Fett; Öl’, gülaf jaɣy ‘Rosenöl’, qoz jaɣy ‘Nussöl’, javlájyn ‘wie Fett’ (Grønbech 1942: 109, 118). Yag 42r/10, yage 42r/12, yagi 42r/14 (Drimba 2000: 89). ET. yag/yağ ‘yağ’ (Gabain 2000: 307). OT. yağ ‘yağ’ (KB: 512). yag/yağ ‘yağ’, arı yagi ‘bal’, yağ ügüri ‘susam’, sağ yağ ‘saü? yağ, sade yağ’, kara yağ ‘neft’ (DLT-Atalay 2006: I-54; IV-32, 710, 725, 726). krş. yagsa-/yağsa- ‘yağ istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-729). yagsı-/yağsı- ‘yağ tadını almak’ (DLT-Atalay 2006: IV-729). Hrz-T. yag: malum, küncütyağı ‘susam yağı’ (İML 1988: 49, 83). yag ‘yağ’ (ME 1993: 200; KurT 2002: 304). yağ ‘yağ’ (KE 1997: 694). yağ ‘yağ’, sağ yağ ‘tereyağı’ (NF 1998: 357, 465). krş. yağcı ‘attar’ (İML 1988: 83). yağlık ‘avlu, yağlık’ (ME 1993: 200). M-KıpT. yağ: Bugünkü manasında, sağyağ ‘sadeyağ, yani süttten çıkan yağ’ (KİLE 1931: 85, 117). yağ ‘yağ’ (MG 1984: 280; BV 1986: 336; İMS 1992: 616; KMES 1994: 313; KFLT 1989: 1084; KK 1999: 128; (KMT 2002: 152; (DM 2003: 119; KF 2006: 198). yağ ‘grease, fat, oil’, içyağ ‘inner fat’, sarıg yağ = Ar. al-samn ‘clarified butter, cooking butter’ (RH 2000: 155, 295). yağ ‘yağ’, sīrec yağı ‘mısır, susam yağı (gramineae)’ (KH 2002: 139, 144). kere yağ ‘tereyağı’, şa yağ ‘tereyağı’ (KMT 2002: 116, 136). krş. yağcı ‘yağcı’ (BV 1986: 337). yağsuz ‘yağsız’ (KH 2002: 144). Çağ. yağ ‘yağ’ (MK 1993: 566). krş. yağlık ‘yağlık’ (MK 1993: 566).

2571. yağ-: yağmak; yaǵ-.

yağar	yagaŕ	CC-İ 19b/7
yağar	yagar	CC-İ 21b/17
yağdı	yagdı	CC-İ 19b/8, 21b/18

jaɣ ‘regnen’, kap ɟaɣar, ɟaɣdy ‘schneien’, jamɣur jaɣar ‘es regnet’, jaudy (Radloff 1887: 37). jaɣ- ‘regnen, schneien’, jamɣur jaɣar ‘es regnet’, qar jaɣar ‘es schneit’ (Grønbech 1942: 110, 118). Yagar 19r/6, Yagdi 19r/7 (Drimba 2000: 59). Yagar 21r/17, Yagdi 21r/18 (Drimba 2000: 62). ET. yağ- ‘yağmak’ (ETŞ 1992: 493; Gabain 2000: 307). yag- ‘yağmak’ (IB: 63; ABH 2013: 238). yag- ‘yağmak’ (Mir) (YKI 2013: 511). krş. yağıd- ‘yağdırmak’ (ETŞ 1992: 494). yağıt- ‘yağdırmak’ (Mayt: 500; AY-III 1991: 122; Gabain 2000: 307). yağur- ‘yağdırmak’ (ETŞ 1992: 494). OT. yağ- ‘yağmak’ (KB: 513). krş. yağd/tur- ‘yağdırmak’ (TKT 2004: 735). yağıl- ‘yağdırılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-727). yağıt- ‘yağdırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-728). yağku ‘yapmurluk’ (DLT-Atalay 2006: IV-728). yagtur- ‘yağdırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-729). Hrz-T.

yağ- ‘(yağmur) yağmak’ (ME 1993: 200; NF 1998: 465). yağ- ‘yağmak’ (KE 1997: 694). yağ- ‘(kar, yağmur) yağmak’ (KurT 2002: 305). yağmak ‘akmak’ (İML 1988: 83). krş. yağdur- ‘yağdırmak’ (ME 1993: 200; KE 1997: 695; NF 1998: 465). yağdurt- ‘yağdırmak’ (ME 1993: 200). yağın ‘yağmur’ (ME 1993: 200). yağın ‘yağmur’ (KE 1997: 695). krş. yağınlık ‘yağmurluk’ (KE 1997: 695). yağı ‘yağmurluk’ (KE 1997: 695). M-Kıpt. yağ- → yağdı ‘(yağmur) yağdı’ (KİLE 1931: 117). yağ- ‘yağmak’ (GT 1989: 463; (KMT 2002: 152). yağ- ‘yağmur yağmak’ (İMS 1992: 616). krş. yağışlu ‘bereketli; hazmedici, afiyet’ (TK 2008: 345). yavdur- ‘yağdırmak’ (TK 2008: 349). Çağ. yağ- ‘yağmak’ (MK 1993: 566). krş. yağdur- ‘yağdırmak’ (MK 1993: 566). yağış ‘yagmaga’ (AL: 404). yağın ‘yağmur’ (MK 1993: 566).

2572. yağa:yaka.

yağa Yaga CC-İ 51a/8
işa. f. Xaga ‘thorax’ (Kuun 1880: 292). jaya ‘Kragen (an der Rüstung)’ (Grønbech 1942: 110). Yaga 50v/8 (Drimba 2000: 101). ET. yaka ‘sınır’ (KUKY 2009: 285, 536). yaka sınır, kıyı’ (METY 2012: 325). Yaka Batık: Yarkand’daki kanal ya da nehrin adı. Ş. Tekin, yağa ‘edge, shore, bank’ olarak adlandırdığı nehrin Yarkand’ın on mil uzağındaki küçük bir köye işaret ettiğini ve bugün *Yaka-arık* olarak adlandırıldığını söylemiştir. bkz. ساقية تدعى سو أريغي يقابلق ‘irrigation canal called *su ariği* (water canal), *Yaka batık*’ (Tekin 1979-1980; 876; Huart 1914: 615). krş. yakala- ‘sınır çizmek’ (KUKY 2009: 363, 536). yakala- ‘sınır çekmek, sınır çizmek’ (METY 2012: 325). Yağalık: Yarkand metinlerinde kayıtlı nehir adı. ساقية تدعى بالتركية يقالق ‘irrigation canal with the Turkish name *Yağalık*’ (Tekin 1979-1980; 876; Huart 1914: 615). OT. yaka ‘yaka, elbise yakası’ (KB: 515; DLT-Atalay 2006: IV-731). Hrız-T. yaka ‘giyim boyunu kuşatan yeri’ (İML 1988: 84). yağa I ‘yaka’ (ME 1993: 200). yağa II ‘kıyı, kenar’ (ME 1993: 200). yağa ‘yakın, bitişik’ (ME 1993: 200). yağa ‘yaka’ (KE 1997: 696). yağa ‘yaka; kenar, kıyı’ (NF 1998: 466). yağa ‘yaka (elbise)’ (KurT 2002: 305). krş. yakalaş- ‘yakadan tutuşmak’ (ME 1993: 201). yağalık ‘yakalık’ (ME 1993: 201). AO-Kıpt. yağa ‘yaka, taraf’ (AO 1996: 240). M-Kıpt. yağa: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 119). yağa ‘elbise boyunu, çamaşırın boyuna geçecek ve boynu örtecek yeri’ (GT 1989: 464). yağa ‘1) elbise yakası; 2) deniz kıyısı’ (İMS 1992: 616, 617). yağa ‘yaka’ (KMT 2002: 153; KF 2006: 198).

2573. yağı: düşman.

Yage ‘bellum’ ~ *uyg.* jakı, jakici (Kuun 1880: 278). jaǵы ‘Krieg’ (Radloff 1887: 37). jaǵy ‘Feind’ (Grønbech 1942: 110). Yage 14r/17 (Drimba 2000: 53). ET. yaǵı ‘düşman, yaǵı’ (AY-III 1991: 122). yaǵı ‘düşman’ (ETŞ 1992: 493). yaǵı/yāǵı ‘düşman’ (Gabain 2000: 307). jaǵı ‘война; враг’ (TEƏ 2008: 321). yaǵı ‘düşman’, yaǵı bol- ‘düşman olmak, düşman haline gelmek’ (KUKY 2009: 312, 535). yaǵı düşman’ (IB: 63; UKY 2011: 106; METY 2012: 325; Aydın 2012: 186; AY-YK 2012: 271; ABH 2013: 238). yaǵı düşman’ (Yen, Kır, Mir) (YKI 2013: 511). krş. jaǵıǵı ‘воинственный’ (TEƏ 2008: 321). yaǵıǵı ‘hasetçi, kinci’ (Mayt: 499). yaǵıǵı ‘savaşçı, savunmacı’ (KUKY 2009: 281, 311, 535). yaǵıǵı ‘savaşçı’ (METY 2012: 325; Aydın 2012: 187). yaǵıǵı ‘savaşçı’ (Yen) (YKI 2013: 511). yaǵıd- ‘düşman olmak, düşmanlaşmak’ R S4 (Gabain 2000: 48, 307; UKY 2011: 107; METY 2012: 325). yaǵıla- ‘враждовать; воевать с врагом’ (TEƏ 2008: 321). yaǵıla- ‘savaşmak’ (Yen) (YKI 2013: 511). yaǵısız ‘düşmansız, yaǵısız’ (AY-III 1991: 122). yaǵısız ‘düşmansız’ (ETŞ 1992: 494). yaǵısız ‘düşmansız, dost, barışık’ (KUKY 2009: 181, 307, 535). yaǵısız ‘düşmansız’ (METY 2012: 325; Aydın 2012: 187; ABH 2013: 238). yaǵıt- ‘düşman olmak, düşman haline gelmek’ (KUKY 2009: 378). yaǵıt- (< yaǵıd-) ‘düşman olmak’ (METY 2012: 325). yaǵılık ‘düşmanlık, düşmanca’ (ETŞ 1992: 493). OT. yaǵı ‘düşman’ (KB: 513). yaǵı ‘düşman’ (TKT 2004: 736). yaǵı/yıǵı ‘düşman’ (AH: LXX, LXXIII). yaǵı/yaǵı ‘düşman’, kır yaǵı/kır yaǵı ‘gizli düşman’ (DLT-Atalay 2006: I-324, IV-321, 726). krş. yaǵıǵı ‘muharip’ (KB: 514). yaǵık- ‘düşmanlaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-727). yaǵıla- ‘savaşmak, çarpışmak; düşmanlık etmek’ (KB: 514). yaǵıla- ‘düşmanlık etmek; düşmanla savaşmak, çarpışmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-727). yaǵılık ‘düşmanlık’ (KB: 513). yaǵılık ‘1. düşmanlık, haset; 2. savaş’, yaǵılık kıl- ‘düşmanlık etmek’ (TKT 2004: 736). yaǵuş- ‘düşmanlık etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-730). Hrz-T. yaǵı ‘düşman’ (İML 1988: 83; ME 1993: 200). yaǵı ‘düşman’ (KE 1997: 695; NF 1998: 465). krş. yaǵıǵı ‘savaşçı’ (İML 1988: 83). yaǵılamak ‘düşmanlık etmek’ (İML 1988: 83). yaǵılaş- ‘düşman olmak’ (KE 1997: 695). yaǵılaşmak ‘düşmanlık, adâvet’ (ME 1993: 200). yaǵış- ‘düşmanlık edişmek’ (ME 1993: 200). AO-KıpT. yaǵı/u ‘düşman’ (AO 1996: 240). krş. yaǵılık ‘düşmanlık’ (AO 1996: 240). M-KıpT. yaǵı ‘düşman’ (KİLE 1931: 117). yaǵı ‘düşman’ (KFLT 1989: 1084; (KMT 2002: 152). yaǵı ‘enemy’ (RH 2000: 128). krş. yaǵlıǵ ‘düşman için hazırlanmış ok’ (KİLE 1931: 117). Moğ. daǵı(n) < P-Türk. daǵı ‘enemy’ > Türk. (VIII. yüzyıl) yaǵı (Clauson 1959: 185).

2574. yağlov: yağ tavası.

yağlov Yaglaou CC-İ 53b/1

Yaglou ‘patella’ (Kuun 1880: 278). jaғлау ‘paella (Schüssel?)’ (Radloff 1887: 38). jaylav, javlov ‘Bratpfanne’ (Grønbech 1942: 110, 119). Yaglaou 53r/1 (Drimba 2000: 105). OT. krş. yagla- ‘yağlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-728). yaglat- ‘yağlatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-728). Hrz-T. yaglagu ‘yağlama aleti midir?’ (İML 1988: 83). krş. yağlamak ‘yağ sürmek’ (İML 1988: 83). M-KıpT. yağlıq = Ar. skin bag, tumbler; flacon, bouteille’ (RH 2000: 151). yağlık ‘mendil’ (KMT 2002: 152). krş. yağla- → yağladı: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 117). yağla- ‘yağ sürmek’ (MG 1984: 280). yağla- ‘yağlamak’ (BV 1986: 337; KK 1999: 128). yağla- ‘yağlamak, yağ sürmek’ (İMS 1992: 616). yağla- ‘yağlamak’ (KH 2002: 144). Çağ. yağla- ‘yağlamak’ (MK 1993: 566).

2575. yahan (< far. cihān): krş; cahan.

yahan Jaghan CC-İ 40a/2

Jaghan ‘mundus’ ~ *mac.* világ ‘lumen; mundus’ (Kuun 1880: 88, 275). Jaghan 39v/2 (Drimba 2000: 86).

2576. yaxşı: iyi; güzel.

yaxşı jaksı CC-A 82b/25

yaxşı jaksı CC-A 82b/23

yaxşı iacfi CC-A 63a/35, 63a/39

yaxşı iaczi CC-A 63b/30

yaxşı iacsı CC-A 59b/9

yaxşı iaczi CC-A 61b/24, 61b/25, 62a/29, 63a/21, 64a/3

yaxşı Yacfi CC-İ 30b/16, 35b/1, 49b/25

yaxşı Yacfi CC-İ 39a/16

yaxşılar Yacfiıa CC-İ 35b/2

yaxşırağtur jachzirachtur CC-A 63b/11

yaxşırağtur iaczirachtur CC-A 63b/33

Yacsi ‘bonus’, iaczi ‘bene’ (Kuun 1880: 278). jakшы ‘iyi’, jakшылар, jakшырақтур (Radloff 1887: 37). jaqşy, jáqşy ‘gut’, jaqşy qyly, jaqşy bitik ‘das gute Buch, die Bibel, die christliche Lehre’, jara jaqşy bolmaz ‘die Wunde wird nicht heil’, bizim ğanymuzğa

jaqşy ‘es ist gut für unsere Seele’, jáqşy ündi ‘er hielt gut aus’, jaqşy bilir-sen kim. ‘du weisst sehr wohl, dass..’, anyñ ğany. jaqşy yjyr teñri allynda ‘seine Seele duftet wohl vor Gott’ (Grønbech 1942: 110, 114); jaqşyraǵ, *iş.a. f.* jaqşyraǵ ‘besser’ (Grønbech 1942: 114). Yacǵı 30r/16 (Drimba 2000: 74); Yacǵı 35r/1, Yacǵılar 35r/2 (Drimba 2000: 80); Yacǵı 38v/16 (Drimba 2000: 85); Yacǵı 49r/25 (Drimba 2000: 100); iacşı 59r/9 (Drimba 2000: 115); iaczi 61r/24, 61r/25 (Drimba 2000: 118); iaczi 61v/29, 62v/21 (Drimba 2000: 119); iacǵı 62v/35, 62v/39, jachzirachtur 63r/11 (Drimba 2000: 121); iaczi 63r/30, 63v/3, iaczirachtur 63r/33 (Drimba 2000: 122); jækşı 82r/22 (Drimba 2000: 144). OT. yaǵşı ‘1. iyi, hayırlı, daha iyi; 2. iyilik, hayırlı iş; 3. güzel, hoş; 4. iyilik eden, iyi kişi’, yaǵşı/körklüg ‘güzel’, yaǵşıraǵ ‘daha iyi, daha hayırlı, en hayırlı’ (TKT 2004: 738). yaǵşı ‘iyi’ (AH: LXXI). yaxşı ‘iyi; güzel, her şeyin güzeli’ (DLT-Atalay 2006: IV-730). yaǵşı ‘güzel, iyi’ (KB: 516). Hrız-T. yaǵşı ‘iyi’, yaǵşı bulmak ‘iyi olmak’, yaǵşı işlemek ‘düzeltmek’ (İML 1988: 84). yaǵşı ‘iyi, güzel’ (ME 1993: 200). yaǵşı ‘iyi, güzel’ (KE 1997: 696). yaǵşı ‘yaǵşı, iyi, güzel; çok’ (NF 1998: 465). yaǵşı ‘iyi’ (KurT 2002: 305). krş. yaǵşıla- ‘övmek, medhetmek’ (KE 1997: 696). yaǵşılık ‘iyilik, güzellik, doğruluk’ (KE 1997: 696). AO-KıpT. yaǵşı ‘iyi’ (AO 1996: 240). krş. yaǵşılık ‘iyilik, güzellik’ (AO 1996: 240). M-KıpT. yaǵşı ‘iyi, güzel’ (MG 1984: 280). yaǵşı ‘iyi, güzel’, yaǵşı eyle- ‘iyi yapmak’, yaǵşı ol- ‘iyi olmak’, yaǵşı al- ‘iyi almak’ (KF 2006: 198). yaǵşı ‘güzel’ (BV 1986: 338). yaǵşı ‘iyi, güzel’ (KMES 1994: 313; (KH 2002: 144; (DM 2003: 119). yaǵşı ‘güzel’ (KFLT 1989: 1084). yaǵşı ‘güzel, hoş’, yaǵşı kişi ‘mutlu, uğurlu kişi’ (İMS 1992: 616). yaǵşı ‘iyi’ (KK 1999: 129). yaǵşı = Ar. al-jayyid wa’l-zarîf [zarf] ‘good and fine; good, beautiful’, qılğı yaǵşı ‘good-natured’ (RH 2000: 261, 269). yaǵşı ‘iyi, güzel, hoş’ (TK 2008: 345). yaqşı ‘iyi’ (KİLE 1931: 120). yaqşı ‘güzel’ (KMT 2002: 153). krş. yaqşıla- → yaqşıladı ‘iyi muamele etti’ (KİLE 1931: 120). yaǵşıla- ‘güzelleştirme’ (KFLT 1989: 1084). yaǵşılık ‘güzellik, iyilik’ (BV 1986: 338; KMES 1994: 313; KK 1999: 129). yaǵşılık ‘güzellik, hoşluk’ (İMS 1992: 616). yaǵşılık ‘iyilik’ (KF 2006: 198). Çağ. yaǵşı ‘iyi, güzel’ (MK 1993: 566). krş. yaǵşılıǵ/yaǵşılık ‘iyilik, güzellik’ (MK 1993: 566).

2577. yaqut (< Ar. yāqūt):yakut.

yaqut Yacut CC-İ 47b/11

Yacut ‘rubinus’ *far.* ياقوت (Kuun 1880: 278). jaqut ‘Rubin’ (Radloff 1887: 114). Yacut 47r/11 (Drimba 2000: 97). OT. yaqut ‘yakut’ (KB: 516). Hrız-T. yāqūt ‘yakut’ (KE 1997: 696). yaqut ‘yakut taşı’ (KurT 2002: 306). M-KıpT. yaqut ‘yakut’ (KFLT 1989: 1084).

yāķūt ‘yakut, değerli süs taşı’ (İMS 1992: 617). yaķut ‘yakut, değerli taş’ (KF 2006: 199).

2578. yala: iftira.

yala jala CC-A 58a/37

Jala iabadir ‘calumniat’ (Kuun 1880: 276). jala ‘Verläumdung’, jala jabadir (Radloff 1887: 39). jala ‘Verleumdung’, jala jap- ‘verleumden’ (Grønbech 1942: 110). jala 57v/37 (Drimba 2000: 113). ET. yala ‘suçlama, kara çalma, iftira, itham, kovlama’ (AY-III 1991: 122). yala ‘iftira, şüphe’ (Gabain 2000: 308). yala ‘iftira; kuşku, şüphe’ (AY-YK 2012: 271). OT. yala ‘töhmət, itham, biri hakkında kötü sanıda bulunma’ (DLT-Atalay 2006: IV-733). krş. yala- ‘töhmətlemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-733). yalaçı ‘insanı her yerde çarçabuk suçlu gibi gören, itham eden’, yalaçı yuga ‘bir çeşit ince katmerli ekmek, yufka’ (DLT-Atalay 2006: IV-733). yalal- ‘töhmətlenmek, itham edilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-733). yalış- ‘töhmətlemek, itham etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-736). Hz-T. yala ‘suçlama, töhmət’ (ME 1993: 201). krş. yalay- ‘iftirâ etmek’, yalaymış söz (ME 1993: 201).

2579. yala-: yalamak.

yalarmen jalarmē CC-A 58b/15

Jalarmen ‘lingo’ (Kuun 1880: 276). jala (v) ‘lecken’, jalarmän (Radloff 1887: 39). jala- ‘lecken’, jalar-men (Grønbech 1942: 110). jalarmē 58r/15 (Drimba 2000: 113). ET. yala-/yalga- ‘yalamak’ (Gabain 2000: 308). yalğa-; Y’LX’- ‘yalamak’ (İKPÖ 1998: 229). yalga- ‘yalamak’ (IB: 63; ABH 2013: 238). yalga- ‘yalamak’ (Mir) (YKI 2013: 511). OT. yalga- ‘yalamak’ (KB: 517). yalga-yalwa- ‘yalamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-734, 737). krş. yalfat- ‘yalatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-734). yalgan- ‘yalanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-734). yalgandur- ‘yalanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-734). yalgaş- ‘yalaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-734). yalgat- ‘yalatmak ve yutturmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-734). yalwan- ‘dilini çıkarmak, dili ağız içinde dolaştırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-737). Hz-T. yalamak ‘dille silmek’ (İML 1988: 84). krş. yalatmak ‘başkasını yalamağa mecbur etmek’ (İML 1988: 84). yalman- ‘yalanmak’ (ME 1993: 202). M-Kıpt. yala- → yaladı: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 117). jala- ‘lizać’ (Bulg-M 1954: 54). yala- ‘yalamak’ (BV 1986: 339; İMS 1992: 617; KK 1999: 129; (KMT 2002: 153). krş. yalat- ‘yalatmak’ (BV 1986: 339). yalak ‘yalak’ (KMT 2002: 153). Çağ. yala- ‘yalamak’ (MK 1993: 567).

2580. yalangaçla-: (gerçekleri) ortaya çıkarmak.

yalangaçlarmenⁿ jalangaēlarmē[̄] CC-A 58a/26

yalangaçladım jalangaēladīm CC-A 58a/27. Jalangaçlarmen ‘nudo’, jalangaçladım *bitmiş zaman* (Kuun 1880: 276). jalañaцla (v) ‘entblössen’, jalañaцлармән, jalañaцладым (Radloff 1887: 39). jalañaçla- ‘entblössen’ (Grønbech 1942: 111). jalangaçlarmē 57v/26 (Drimba 2000: 113); jalangaçladīm 57v/27 (Drimba 2000: 113).

2581. yalannaz: çıplak, yalın.

yalannaz Ialannaz CC-İ 38a/26

Jalannaz ‘nudus’ (Kuun 1880: 276). Ialannaz 37v/26 (Drimba 2000: 84). OT. Hrз-T. krş. yalañaç ‘çıplak’ (KE 1997: 697). M-KıpT. yalañaç/yalıñaç ‘çıplak, yalın’ (İMS 1992: 617). krş. yalıñaçlan- ‘tecrit edilmek, soyutlanmak’ (İMS 1992: 617). Çağ. yalañaç ‘çıplak, yalın’ (MK 1993: 567). krş. yalañaçlıg ‘çıplaklık’ (MK 1993: 567).

2582. yalañ: yalan.

yalañ jalañ CC-A 76b/8

jalañ ‘entblösst, nur’ (Radloff 1887: 39). jalañ ‘(nackt); einfach, bloss’, ajly boldy jalañ sözden ‘sie wurde schwanger vom blossen Worte’ (Grønbech 1942: 110). jalañ 76r/7 (Drimba 2000: 139). ET. yalan ‘iftira’ (ETŞ 1992: 494). yalğan ‘yalan’ (Mayt: 500). yalyan; Y’LX’N ‘yalan’ (İKPÖ 1998: 229). yalğan ‘yalan’ (Gabain 2000: 308). OT. yalğan ‘1. yalan, iftira, uydurma; 2. yalancı, yalğan ay- ‘yalan söylemek, iftira etmek’, yalğan ayt- ‘yalan söylemek’, yalğanka tut- ‘yalanlamak’, yalğan қош- ‘iftira etmek’, yalğan sözledeçi yañı yalğançı ‘yalancı’, yalğan tut- ‘yalanlamak, tekzib etmek, inkâr etmek’, yalğan yarat- ‘iftira etmek, yalan söylemek, uydurmak’, iki yüzlüg/yalğan ‘yalancı, iki yüzlü’ (TKT 2004: 404, 742, 743). yalğan ‘yalan’ (AH: LXXI). yalğan ‘yalan’ (DLT-Atalay 2006: IV-734). krş. yalğançı ‘yalancı’ (TKT 2004: 743). yalğanlık ‘iftira’ (TKT 2004: 744). Hrз-T. yalğan ‘yalan’ (İML 1988: 84). yalğan ‘yalan’ (ME 1993: 201; KE 1997: 699; NF 1998: 467). yalğan ‘yalan, yalancı’ (KurT 2002: 306). krş. yalğa- ‘kandırmak, yalan söylemek’ (KE 1997: 699). yalğançı ‘yalancı’ (İML 1988: 84). yalğançı ‘yalancı’ (ME 1993: 201; KE 1997: 699). yalğançı ‘yalancı’ (NF 1998: 467). yalğançı ‘yalancı, sahtekâr’ (KurT 2002: 306). yalğançılık ‘yalancılık’ (KE 1997:

699). yalğançılık ‘yalancılık, büyüclük’ (KurT 2002: 307). yalğandır- ‘yalancı saymak’ (ME 1993: 201). yalğandır- ‘yalan saymak, doğru addetmemek’ (NF 1998: 467). yalğandır-/yalğantur- ‘yalanlamak, yalan saymak’ (KurT 2002: 307). AO-Kıpt. yalğan ‘yalan’ (AO 1996: 240). M-Kıpt. jalañ → jalañ ol- ‘byc nagim’ (Bulg-M 1954: 54). yalan ‘gerçek ve doğru olmayan, yalan’ (GT 1989: 465). yalan ‘yalan’ (KMT 2002: 153). yalğan ‘yalan’ (KİLE 1931: 118). yalğan ‘yalan’ (KFLT 1989: 1085; (DM 2003: 119; KF 2006: 199; TK 2008: 346). yalğan ‘yalan’, yalğan kıl- ‘yalanlamak’, yalğan çat- ‘iftira atmak’, yalğan sözle- ‘yalan söylemek’, yalğanga tut- ‘yalanlamak’ (İMS 1992: 617). yalğan = Ar. al-kıdb ‘lie’ (RH 2000: 308). krş. yalğançı ‘yalancı’ (İMS 1992: 617; (DM 2003: 120). yalğançı ‘yalancı, yalan söyleyen’ (TK 2008: 346). Çağ. yalğan ‘yalan’ (MK 1993: 567). krş. yalğançı ‘yalancı’ (MK 1993: 567).

2583. yalañaç: çıplak.

yalañaç *alañaç* CC-A 58b/39

işa. f. Jalañag ‘nudus’ (Kuun 1880: 276). jalañaç ‘nackt’ (Radloff 1887: 39). jalañaç ‘nackt’ (Grønbech 1942: 111). (j)alañaç (Drimba 2000: 114).

2584. yalbar-: yalvarmak.

yalbardılar	ialbardılar	CC-A 62b/10
yalbardun	yalbardun	CC-İ 25a/16
yalbargıl	yalbargıl	CC-İ 25a/17
yalbarsa	ialbarfa	CC-A 61b/17
yalbarsın	jalbarfın	CC-A 73a/16
yalbaruñız	ialbarungıs	CC-A 61b/23
yalbarurmem	yalbaıurmem	CC-İ 25a/15
Yalbarurmen	Jalbarurmē	CC-A 61b/7

ialbardılar ‘supplicaverunt’, ialbarsa ‘si supplicat’ (Kuun 1880: 254). *işa. f.* Jolbarurmē (jolbarurmen) ‘rogo obnixe’ (Kuun 1880: 277); Yalbarurmen ‘oratio’ (Kuun 1880: 279). жалбар (v) ‘flehen, anflehen’, жалбарымән, жалбардым, жалбарбыл, жалбарсынлар, жалбарса, жалбарыңыз, жалбардылар, жалбарсын (Radloff 1887: 40). jalbar- ‘bitten; beten, anbeten (mit dem Dativ); erflehen’, jalbarur-men mariam qatunya, ary franasqa, barčā ar(y)lary menim üçün jalbarsynlar bej teñirge ‘ich bitte die Jungfrau Maria, den heiligen Franz und alle Heiligen für mich zu beten zum Herrn, (unserem) Gott’, jalbardylar Jesusya ‘sie beteten Jesus an’, alyys bizge ol kim bersin övdirgen ana

jalbarsyn ‘dass er uns seinen Segen gebe, möge seine gebenedeiete Mutter erfreuen’ (Grønbech 1942: 111). Yalbarurm[u>e]m 24v/15, yalbardun 24v/16, Yalbargıl 24v/17, Yalbarmac 24v/18 (Drimba 2000: 66); Jalbarurmê 61r/7 (Drimba 2000: 117); ialbarfa 61r/17, ialbarungis 61r/23 (Drimba 2000: 118); ialbardilar 62r/10 (Drimba 2000: 119); ialbarmachibile 63v/12 (Drimba 2000: 122); jalbarfın 72v/8 (Drimba 2000: 136). ET. yalbar- ‘yalvarmak’ (AY-III 1991: 122; IB: 63). yalbar-/yalwar- ‘yalvarmak’ (Gabain 2000: 308). yalvar-/yalbar- ‘yalvarmak’ (ETŞ 1992: 496; AY-YK 2012: 271). OT. yalvar- ‘yalvarmak’ (KB: 518). yalwar- ‘yalvarmak, imdat dilemek’ (TKT 2004: 744). yalwar- ‘yalvarmak, dileğinin yapılmasını istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-737). Hrzt. yalbar-/yalpar- ‘yalvarmak’ (ME 1993: 201, 202). yalbar-/yalwar- ‘yalvarmak’ (KE 1997: 698, 700). yalbar- ‘yalvarmak’ (NF 1998: 466). yalbarmak ‘1. yalvarmak; 2. istemek’ (İML 1988: 84). yalwar- ‘yalvarmak, rica etmek’ (KurT 2002: 307). yalwar- ‘yalvarmak’ (MM 2008: 269). M-Kıpt. jał var- ‘prosić, błagać’ (Bulg-M 1954: 54). yalvar- ‘yalvarmak, dua etmek’ (GT 1989: 465). yalvar- ‘yalvarmak’ (İMS 1992: 617). Çağ. yalbar- ‘yalvarmak’ (MK 1993: 567).

2585. yalbarmak: takdis.

yalbarmak	yalbarmac	CC-İ 36a/23
yalbarmak	yalbarmac	CC-İ 25a/18

yalbarmakı ialbarmachı CC-A 64a/12. Yalbarmac ‘oratio; rogatio’ (Kuun 1880: ?). жалбар (v) ‘flehen, anflehen’, жалбармак, жалбармакы билä (Radloff 1887: 39). jalbarmaq, jalbarmaç ‘Bitte; Gebet’ (Grønbech 1942: 110). yalbarmac 35v/22 (Drimba 2000: 81); Jalbarurmê 61r/7 (Drimba 2000: 117). ET. yalbarmak ‘yalvarma’ (AY-III 1991: 122). krş. yalbarmaklıg/yalvarmaktıg ‘yalvarmaklı, yalvaran’ (AY-III 1991: 122).

2586. yalçı: işçi.

yalçı	Yalçı	CC-İ 44a/21
yalçı	jałei	CC-A 83a/17

Jalči ‘mercenarius’ (Kuun 1880: 276); Yalči *muhtemelen* ‘pomarius’ (Kuun 1880: 279). жалцы ‘Lohnarbeiter’ (Radloff 1887: 40). jălčy ‘Tagelöhner’ (Grønbech 1942: 111); *anl. f.* jălčy ‘Knopfgiesser, Knopfdrechsler’ (Grønbech 1942: 111). Yalçı 44r/21 (Drimba 2000: 93); jălči 82v/17 (Drimba 2000: 144). OT. Hrzt. krş. yal I ‘kira, ücret’ (ME 1993: 201). M-Kıpt. yalçı ‘ücretle iş gören’ (İMS 1992: 617). krş. yal ‘ücret’, yalga al-

‘kiralamak’, yalğa bir- ‘kiraya vermek’, yalğa tut- ‘kiralamak’ (İMS 1992: 617). yal ‘ücret, karşılık’ (TK 2008: 346). yal ‘yal’ (KMT 2002: 153).

2587. yalğan: yalan.

yalğan jalğan CC-A 67a/10

Jalğan ‘falsus’ (Kuun 1880: 276). jalğan ‘Lüge, diese Welt, lügenhaft’, jalğan таныклык ‘lügenhaftes Zeugnis’ (Radloff 1887: 40). jalğan ‘falsch, lügnerisch’, jalğan таныхлыг ‘falsches Zeugnis’, jalğanlap ‘fälschlich, lügnerisc (Grønbech 1942: 110). jalğan 66v/8 (Drimba 2000: 129).

2588. yalğanla-: yalğanlap ‘sahte, yalancı’.

yalğanlap jalğanlap CC-İ 31a/18

Jalğanlap ‘false’ (Kuun 1880: 276). jalğanла (v) ‘lügen’, jalğanлап (Radloff 1887: 40). /.Jalğanlap./ 30v/18 (Drimba 2000: 75). OT. Krh-T. krş. yalğanlan- ‘imandan döndürmek’ (TKT 2004: 744). OT. Hrz-T. yalğanla- ‘yalancı çıkarmak, yalanlamak’ (NF 1998: 467). M-KıpT. yalğanla- ‘yalanlamak’ (KFLT 1989: 1085).

2589. yalgız: yalnız; krş. yalguz.

yalgız jalgı CC-A 71a/6

Jalgız, jalguz ‘solus’ (Kuun 1880: 276). jalğыз ‘allein’ (Radloff 1887: 40). jalgız 69v/3 (Drimba 2000: 131); jalgız 70v/3 (Drimba 2000: 132). ET. yalıñus ‘yalnız, tek başına’ (METY 2012: 325). yalıñus (yala ñus); Y’LNKWS ‘yalnız, yalnızca’ (İKPÖ 1998: 229). yalıñus ‘yalnız, tek başına’ (KUKY 2009: 247, 535). yalıñus ‘yalnız’ (Aydın 2012: 187). yalıñuz/yalıñus ‘yalnız’, kişi adı (Yen, Mir) (YKI 2013: 511). yal(a)nguz ‘yalnız, sadece’ (Hsüan-X 1975: 192). yalanguz ‘yalnız, sadece’ (AY-III 1991: 122). yalañguz ‘yalnız, tek’ (ETŞ 1992: 495). yalañuz/yāliñus ‘yalnız’ (Gabain 2000: 308). yalañuz ‘yalnız, tek, sadece’ (ABH 2013: 238). yalıñuz ‘yalnız, tek’ (AY-YK 2012: 271). yalıñguz ‘yalnız’ (Mayt: 501). yalus ‘yalnız’ (IB: 63). jalñus ‘единственный’ (TEЭ 2008: 321). yalıñguz ‘yalnız’ (ETŞ 1992: 495). krş. yalıñ- ‘yalnız kalmak, tek başına kalmak’ (Yen) (YKI 2013: 511). yalañ/yalıñ ‘yalın’ (Gabain 2000: 308). yalañ ‘yalın, çıplak, (mecazen) fakir, yoksul’ (METY 2012: 325; Aydın 2012: 187). yalañ ‘yalın’ (Yen) (YKI 2013: 511). yalıñg ‘yalın (ayak)’ (Mayt: 501). yalıñg ‘yalın’ (ETŞ 1992: 495). yalıñ/yalañ ‘yalın,

çıplak' (Gabain 2000: 37). yalıñ 'çıplak, yoksul' (KUKY 2009: 181, 297, 536). OT. yalğuz/yaluz 'tek' (TKT 2004: 744, 751). yalñguz 'yalnız' (KB: 518). yalñğus 'yalnız, kimsesiz' (DLT-Atalay 2006: IV-736). krş. yalı 'çıplak' (KB: 518; TKT 2004: 744; AH: LXXI). yalın- 'çıplak olmak, soyunmak' (KB: 517). yalınçga → yalınçga aş 'tadı, tuzu yağı olmıyan yemek' (DLT-Atalay 2006: IV-735). yalñguzluk 'yalnızlık' (KB: 518). Hrız-T. yalğuz 'yalnız, kimsesiz' (ME 1993: 201). yalğuz 'yalnız' (KE 1997: 699; MM 2008: 269). yalğuz/yaluz 'yalnız, tek başına' (NF 1998: 467). yalğuz/yalñuz (KurT 2002: 307). yalnız 'tek' (İML 1988: 84). yalñuz 'tek, yalnız' (KurT 2002: 307). krş. yalan/yalın 'yalın, çıplak' (KE 1997: 697, 700). yalğuzın 'tek başına' (ME 1993: 201). yalğuzlan- 'yalnız kalmak' (ME 1993: 201). yalğuzluk 'yalnızlık' (NF 1998: 467). yalıñ I 'çıplak' (ME 1993: 201). yalı II 'yalın, çıplak' (NF 1998: 467). yalıñ 'çıplak, yalın' (KurT 2002: 307). yalıñlan- I 'soyunmak' (ME 1993: 202). yalıñlat- 'soyundurmak' (ME 1993: 202). yalıñat- 'çıkarmak, soymak' (ME 1993: 201). AO-KıpT. yalğuz 'yalnız' (AO 1996: 240). M-KıpT. yalañuz 'yalnız' (KİLE 1931: 117). yalañuz 'yalnız' (KMES 1994: 314). yalañuz/yalğuz/yaluğus/yaluñuz 'yalnız' (KFLT 1989: 1085). yalğuz 'yalnız' (BV 1986: 340). yalğuz 'yalnız', yalğuzın/yalğuzun 'yalnız olarak' İMS 1992: 617). yalğuz = Ar waḥid 'alone' (RH 2000: 273). yalğuz 'yalnız, tek başına' (TK 2008: 346). yalıķız 'tek, yalnız' (KMT 2002: 153). yalñuz 'yalnız, tek başına' (KF 2006: 199). yaluñuz 'tek başına, yalnız' (GT 1989: 465). krş. yalañğ 'çıplak; kınsız kılıç' (MG 1984: 281). yalañğ/yalıñğ 'çıplak' (İMS 1992: 617). yalğuzluk 'yalnızlık' (İMS 1992: 617). yalın 'çıplak' (KİLE 1931: 118). yalın 'çıplak' (GT 1989: 465). yalın = Ar. 'uryân 'naked' (RH 2000: 266). yalıncaķ 'çıplak' (KFLT 1989: 1085). yalıncaķ 'çıplak vaziyette, büsbütün çıplak' (GT 1989: 465). yalñuzlık 'yalnızlık' (KF 2006: 199). yalıñğ → yalıñğ ayaq = Ar. al-ḥâfî 'barefoot(ed)' (RH 2000: 261). Çağ. krş. yalañğ 'yalın, çıplak' (MK 1993: 567).

2590. yalğuz: yalnız, sadece; krş. yalğız.

yalğuz	jalguз	CC-A 75a/3
yalğuz	Yalgux	CC-İ 33a/24, 35b/11
yalğuzlar	Yalguxlar	CC-İ 35b/13
yalğuzlardam	Yalguxlardam	CC-İ 35b/15
yalğuzlarnı	Yalguxlarnj	CC-İ 35b/14

yalğuznı Yalguxnj CC-İ 35b/12. Yalgux ‘solus’, yalguxol ‘solum’ (Kuun 1880: 279). jalğыз ‘allein’, jalğыз, jalğызны, jalğызлар, jalğызларны, jalğызлардан (Radloff 1887: 39). jalğuz ‘einzig; allein; bloss, ausschliesslich, nur’, jalğuz ol ‘nur das’, teñriniñ jalğuz tu(v)ğan ovlu ‘Gottes eingeborener Sohn’, ave kimniñ termesinde jalğyz qonup-tur mişiğa ‘ave (dir), in deren Heiligtum der Messias allein gewohnt hat’, jalğyz teñrige bilip-tir-sen qovanmaya ‘in Gott allein hast du dich zu freuen gewusst’ (Grønbech 1942: 111). Yalguxol 32v/24 (Drimba 2000: 77); Yalgux 35r/11, Yalguxnj 35r/12, Yalguxlar 35r/13, Yalguxlarnj 35r/14, Yalguxlardam 35r/15 (Drimba 2000: 80); jalğuz 74v/3 (Drimba 2000: 138).

2591. yalın: alev.

yalın Yalen CC-İ 53b/11

yalın jəlín CC-A 58b/21

Jalin, Yalen ‘flamma’ (Kuun 1880: 276, 279). jalын ‘Flamme’ (Radloff 1887: 39). jalyn ‘Flamme’ (Grønbech 1942: 112). Yalen 53r/11 (Drimba 2000: 105); jəlín 58r/21 (Drimba 2000: 113). ET. yalın ‘alev, parıltı’ (Mayt: 500). yalın ‘alev, yalım, parıltı, ateş’ (AY-III 1991: 122). yalın ‘alev’ (ETŞ 1992: 495). yalın UII 78, 42 / yalan UIII 30, 31 ‘alev, meşale’ < yal- ‘alevlenmek’ (Gabain 2000: 54). yalın ‘yalın, alev, parıltı, ateş’ (ABH 2013: 238). krş. yal- ‘alev almak’ (Mayt: 500). yal- ‘alevlenmek’ (Gabain 2000: 308). yalına- ‘parlamak’ (Mayt: 501). yalınç ‘alev, yalım, parıltı’ (AY-III 1991: 122). yalınlan- ‘alevlenmek’ (KurT 2002: 307). yalınlıg ‘alevli, parlak’ (Mayt: 501). yalınlıg ‘alevli, ateşli’ (ETŞ 1992: 495). yalınlıg ‘parlak’ (Gabain 2000: 308). yalınlıg ‘parıltılı’ (AY-YK 2012: 271). yalınlıg ‘alevli, yanan’ (ABH 2013: 238). yaltır- ‘parlamak’ (ETŞ 1992: 495). yaltır-/yaltır- ‘parlamak’ (Gabain 2000: 308). yaltır- ‘parlamak, ışık vermek, ziya neşretmek’ (ETŞ 1992: 496). yaltır- ‘aydınlılatmak, parlatmak’ (ETŞ 1992: 496). yaltır- ‘aydın, parıltı’ (ETŞ 1992: 496). yaltır- ‘parıltılı, parlak, ışıklı’ (AY-III 1991: 122). yaltır- ‘parıltı, parlak, parıltılı’ (ETŞ 1992: 496). yaltır- ‘parlamak’ (Gabain 2000: 308). yaltır-/yaltır- ‘parlamak’ (Mayt: 501). yaltır ‘ışık, parlaklık’ (Mayt: 501). yaltır- ‘parıldamak’ (Hsüan-X 1975: 192). yaltır- ‘parıltılı, parlak’ (AY-YK 2012: 271). yaltır- ‘parıldatmak’ (Hsüan-X 1975: 192). yaltır- ‘parlatmak, aydınlılatmak’ (AY-III 1991: 122). OT. yalın ‘alev’ (KB: 517; DLT-Atalay 2006: IV-735). krş. yal- ‘parlamak’ (KB: 517). yal- ‘yalınlamak, alevlenmek; -yara- iltihaplanmak; güneş yüzü yalıyarak çalıp karartmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-733). yal- ‘yanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-733). yalanmak ‘ateş alevlendirmek’ (İML 1988: 84). yaldra-/yaldır- ‘az

ışımak, az parlamak' (DLT-Atalay 2006: IV-733, 734). yaldr(ı-u)k 'cilâlı, parlak, süslü' (DLT-Atalay 2006: IV-734). yalınlan- 'alevlenmek' (AH: LXXI). yalñgu- 'tutuşmak' (KB: 518). yalrit- 'parlatmak, yalabıtmak' (DLT-Atalay 2006: IV-736). yaltur- 'ateşi alevlendirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-737). Hrз-T. yalñg 'alev' (ME 1993: 201). yalı I 'alev' (NF 1998: 467). yalın 'alev, kıvılcım' (KE 1997: 699). yalın 'alev' (KurT 2002: 307). krş. yal- 'alevlenmek, yanmak' (ME 1993: 201). yaldur- 'alevlendirmek, yakmak' (ME 1993: 201). yalduz- 'yaldızlamak' (ME 1993: 201). yalñgılan- II 'alevlenmek' (ME 1993: 202). yalılığ 'alevli' (NF 1998: 467). yalñılık 'alevli' (KurT 2002: 307). yalna- 'alevlenmek' (ME 1993: 202; KE 1997: 700). yalnat- 'alevlendirmek' (ME 1993: 202). M-Kıpt. yalıñ 'alev' (GT 1989: 465). krş. yalka- 'usanmak, yorulmak' (TK 2008: 346). yalkalan- 'alevlerle donatmak' (TK 2008: 346). yalkın 'alev; yakıcı yıldız, akan yıldız; meteor' (TK 2008: 346). yalkun 'alev; alev hüzmesi' (TK 2008: 346). yalkunlan- 'alevlenmek, ateşlenmek' (TK 2008: 346). Çağ. yalın 'alev' (MK 1993: 567).

2592. yalın-: yanıp sönmek, göz kırpmak.

yalınurmen n jalínvrme CC-A 83a/20

Jalínvrme (jalínvrmen) 'nictor' (Kuun 1880: 276). жалын (v) 135, жалынырмаñ (Radloff 1887: 39). jályn- 'bitten, flehen' (Grønbech 1942: 112). jælínurmē 82v/20 (Drimba 2000: 144). ET. yalıñ-/yalıña- 'alevlenmek' (Gabain 2000: 308). yalina- 'alev alev yanmak' (ETŞ 1992: 495). krş. OT. yalın- 'yanmak' (KB: 517). Hrз-T. krş. yalñgıla- 'alevlenmek' (ME 1993: 202).

2593. yalmaz: elmas. yalmaz Yalmas CC-İ 47b/15

Yalmas 'adamas' ~ *far.* ألماس (Kuun 1880: 279). алмас 'Diamant' (Radloff 1887: 6). jalmas 'Diamant' (Grønbech 1942: 111). Yalmas 47r/15 (Drimba 2000: 97). ET. y(a)lm(a)s 'elmas' < Far., Ar., Yun. (Gabain 2000: 308). M-Kıpt. elmâs 'elmas' (GT 1989: 301).

2594. yama-: yamamak.

yamarmen iamarmen CC-İ 25a/23

yamadım iamadım CC-İ 25a/24

Iamarmen 'sarcio', yama- 'sarcire', jamau~jämov 'yamamak' (Kuun 1880: 254). jama (v) 'flicker', жамармаñ, жамадым (Radloff 1887: 41). jama- 'flicker' (Grønbech 1942:

112). *iamarmen* 24v/23, *iamadim* 24v/24 (Drimba 2000: 67). OT. yama- ‘yamamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-738). krş. yamagu ‘yamanması gerekli’ (DLT-Atalay 2006: IV-738). yamağ ‘yama’ (DLT-Atalay 2006: IV-738). yamağlığ ‘yamalı, yaması olan’ (DLT-Atalay 2006: IV-738). yamağlık ‘yamalık, yama olmak üzere hazırlanmış’ (DLT-Atalay 2006: IV-738). yamal- ‘yamanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-738). yamaş- ‘yamamakta yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-738). Hrz-T. yama- ‘yamamak’ (ME 1993: 202). yama- ‘yamamak’ (KurT 2002: 308). yamamak ‘yama komak’ (İML 1988: 84). krş. yamag ‘yama’ (İML 1988: 84; NF 1998: 467). yamağlıg ‘yamalı, yama yamanmış’ (NF 1998: 467). yamatmak ‘yamamağa mecbur etmek’ (İML 1988: 85). M-KıpT. yama- ‘yama vurmak, yamamak’ (GT 1989: 465). krş. yama ‘bir yırtığı veya delik yeri kapayıp tamir etmeye mahsus parça’ (GT 1989: 465). yama ‘yama’ (DM 2003: 120). Çağ. krş. yamağlık ‘yamalı’ (MK 1993: 567).

2595. yaman: kötü, şer; çirkin.

yaman	iamā	CC-A 61b/5
yaman	íaman	CC-A 61b/6
yaman	Iaman	CC-İ 50a/19
yaman	yamā	CC-A 75b/3
yaman	íaman	CC-A 61b/5, 61b/6, 63a/5, 63a/20, 64a/30
yaman	yaman	CC-A 66a/28
yaman	Yaman	CC-İ 32a/1, 35b/3, 39a/17
yaman	Yamā	CC-İ 32a/9
yamandan	íamandan	CC-A 63a/33, 64a/32
yamanlar	Yamanlar	CC-İ 35b/5
yamannı	Yamannj	CC-İ 35b/4
yamanraq	yamanrac	CC-İ 32b/13
yamanraq	Yamanraf	CC-İ 32b/12

Iaman ‘malus’ (Kuun 1880: 254); Yaman ‘malus’, yaman chele ‘male’, yamanrac ‘peius’, andan yamanrac ‘pessimus’ (Kuun 1880: 279). јаман ‘böse, schlecht’, јаманны, јаманлар, јамандан, јаманымызны, јаман көңүл билä (Radloff 1887: 41). јаман ‘schlecht, böse, übel; Übel’, јаман qyly, јаман көгүл-bile, јаман sasyr ‘rieht übel’, јаман et- ‘Böses tun, schlecht handeln’, јаманymyzny keçirgil ‘lass unser Übel vorübergehen’, barčá јамандан бизни qutyar-ğyl ‘erlöse uns von allem Übeln’, јаманraq ‘schlechter’, andan јаманraq ‘am schlimmsten’, јамансыз ‘makellos, ohne Fehl’

(Grønbech 1942: 112). Yaman 31v/1, Y/a/mã 31v/9, Yamanrak 32r/12, yamanrac 32r/13 (Drimba 2000: 76); Yaman 35r/3 (Drimba 2000: 80); Yamannj 35r/4, Yamanlar 35r/5 (Drimba 2000: 80); Yaman 38v/17 (Drimba 2000: 85); Iaman 49v/19 (Drimba 2000: 100); iaman 61r/5, 61r/6, 61r/6, yamã 61r/5 (Drimba 2000: 117); iaman 62v/5, 62v/20 (Drimba 2000: 120); iamandan 62v/33 (Drimba 2000: 121); iaman 63v/31 (Drimba 2000: 122); iamandan 63v/32 (Drimba 2000: 123); yaman 65v/28 (Drimba 2000: 127). ET. yaman ‘kötülük, fenalık’ (ETŞ 1992: 496). krş. yamani ‘yaman’ (ETŞ 1992: 496). OT. yaman ‘kötü, her şeyin kötüsü’ (DLT-Atalay 2006: IV-738). Hz-T. yaman ‘kötü’, yaman işlemek ‘bozulmak’ (İML 1988: 84). yaman ‘kötü, şer’ (ME 1993: 202). yaman ‘yaman, kötü’ (KE 1997: 700). yaman ‘kötü, fena, yanlış, hata, haram, günahkâr, asi (kişi)’ (NF 1998: 467). krş. yamanla- ‘kötülemek’ (KE 1997: 700). yamanla- ‘kötülemek, hakkında kötü söz söylemek’ (NF 1998: 468). AO-Kıpt. yaman ‘kötü’ (AO 1996: 240). M-Kıpt. yaman ‘fena, kötü’ (KİLE 1931: 118; MG 1984: 282; İMS 1992: 617; (DM 2003: 120; TK 2008: 346). yaman ‘kötü’ (BV 1986: 340; KFLT 1989: 1085; KK 1999: 129; KH 2002: 145; (KMT 2002: 153). yaman ‘kötü, iyi olmayan’ (KMES 1994: 314; KF 2006: 199). yaman = Ar. radî ‘spoiled, bad’ (RH 2000: 263). krş. yamança ‘kötü, kötüce’ (DM 2003: 120). yamanırak ‘çok kötü’ (KFLT 1989: 1085). yamanla- → yamanladı: Arapça tercümesine göre -telef etti-, fakat -fena muamele kıldı- olmalıdır (KİLE 1931: 118). jamanla- ‘ganić’ (Bulg-M 1954: 54). jamanla- ‘zepsuć, zniszczyć’ (Bulg-M 1954: 56). yamanla- ‘kötülemek’ (KFLT 1989: 1085; KF 2006: 199). Çağ. yaman ‘kötü’ (MK 1993: 567).

2596. yamanlı: kötü.

yamanlı yamanlı CC-A 75b/5

јаманлы ‘mit Uebel behaftet’ (Radloff 1887: 41). jamanly ‘schlecht, sündig, Sünder’ (Grønbech 1942: 112). yamanlı 75r/5 (Drimba 2000: 139).

2597. yamanlık: kötülük, fenalık.

yamanlık Yamâlic CC-İ 39a/9

yamanlık iamanlich CC-A 63b/34

Iamanlich (Kuun 1880: 254); yamanlic ‘malitia’ (Kuun 1880: 279). јаманлык ‘Schlechtigkeit’ (Radloff 1887: 41). jamanlyq, jamanlyx ‘Bosheit; Böses, Schaden’, jamanlyx et- ‘Schaden zufügen’ (Grønbech 1942: 112). Yamâlic 38v/9 (Drimba 2000: 85); iamanlich 63r/34 (Drimba 2000: 122). OT. Hz-T. yamanlık ‘kötülük’ (KE 1997:

700). yamanlık ‘kötülük, fenalık, günahkârlık’ (NF 1998: 468). AO-KıpT. yamanlık ‘kötülük’ (AO 1996: 240). M-KıpT. yamanlığı/yamanlık ‘kötülük’ (KMES 1994: 314). yamanlık ‘kötülük’ (KFLT 1989: 1085; KF 2006: 199). yamanlık ‘kötü olma, kötülük’ (KK 1999: 129). yamanlık ‘kötülük, fenalık’ (TK 2008: 346). Çağ. yamanlık ‘kötülük, fenalık’ (MK 1993: 567).

2598. yamansız: kötülüksüz.

yaman^{nsız} yamā^{fiz} CC-A 75b/3-4

işa. f. – anl. f. jāmākciz (< jā ‘essen’) (Radloff 1887: 41). yama fiz 75r/3-75r/4 (Drimba 2000: 139).

2599. yamğur: yağmur.

yamğur yamgur CC-İ 21b/17, 21b/18

yamğur yamguş CC-İ 21b/19

yamğ^{ur}leyin jamgrleyín CC-A 72b/30

Yamgur ‘pluvia’, yamgur yagar ‘pluit’, yamgurlu hawa ‘pluviosa’ (Kuun 1880: 279). jamğur ‘der Regen’, jamğurлајын (Radloff 1887: 41). jamğur ‘Regen’, jamğurlájyn ‘wie ein Regen’ (Grønbech 1942: 112). Yamgur 21r/17, 21r/18, 21r/19 (Drimba 2000: 62); jamgrleyín 72r/15 (Drimba 2000: 135).

ET. yağmur ‘yağmur’ (Mayt: 500; AY-III 1991: 122; ETŞ 1992: 494). yağmur/yamğur ‘yağmur’ (Gabain 2000: 53). krş. yağmurlayu ‘yağmur gibi’ (Gabain 2000: 307). OT. yağmur ‘yağmur’ (KB: 514; TKT 2004: 736). yagmur/yamgur ‘yapmur’, irkin yağmur ‘günlerce süren yağmur’ (DLT-Atalay 2006: IV-235, 729, 739). Hrız-T. yağmur ‘yağmur’ (İML 1988: 84). yağmur ‘yağmur’ (ME 1993: 200; KE 1997: 695; NF 1998: 465; KurT 2002: 305; MM 2008: 269). krş. yağmursuz ‘kurak, yağışlı’ (ME 1993: 200). M-KıpT. yağmur/yamğur ‘yağmur’ (KİLE 1931: 117, 118; KK 1999: 128, 129). yağmur ‘yağmur’ (GT 1989: 464; İMS 1992: 616; KMES 1994: 313; KFLT 1989: 1084; KF 2006: 198). yağmur/yamğur ‘yağmur’ (KMT 2002: 153). yağmur/yamğur ‘yağmur’, yamğur şuyı ‘yağmur suyu’ (DM 2003: 119, 120). yağmur = Ar. al-ğait ‘rain’ (RH 2000: 200). yanğur ‘yağmur’ (TK 2008: 347). yamğır/yamğur ‘yağmur’ (MG 1984: 282). yamğır = Ar. al-mațar ‘rain’ (RH 2000: 136). krş. yağmurluq ‘rain-garment’ (RH 2000: 300). TM. ö. i. Yagħmur: Irāqī olarak adlandırılan Türkmenlerden yetkili bir liderin adı (Bosworth 2001: 312). Çağ. krş. yağın ‘yağmur’ (AL: 404).

2600. yamğurlu: yağmurlu.

yamğurlu Yamğuflu CC-İ 37b/9

јамѣурлы ‘regnerisch’ (Radloff 1887: 41). jamğurlu ‘regnerisch’, jamğurlu hava ‘Regenwetter’ (Grønbech 1942: 112). Yamğuflu 37r/9 (Drimba 2000: 83).

2601. yamoṽ: yama.

yamoṽ јамов CC-A 81a/3

Jāmov ‘assumentum’ (Kuun 1880: 254, 276). jamay ‘Flick’ (Radloff 1887: 41). jámov ‘Flicker’ (Grønbech 1942: 112). jəmoṽ 80v/3 (Drimba 2000: 140).

2602. yan- I: dönmek.

yangay iangay CC-A 64a/6

iangay ‘revertetur’ (Kuun 1880: 254). јан (v) ‘zurückkehren’ (*vergl.* јандыр), јан (v) ‘brennen’, јанырлар, јанѣai (Radloff 1887: 38). јан- ‘sich wenden’, ol sayyttan köñlümüz јанѣaj теңiriñ sevmeklikine ‘von jenen Geräten sollen sich unsere Gedanken zu Gottes Liebe wenden’ (Grønbech 1942: 112-113). iangay 63v/6 (Drimba 2000: 122). ET. yan- ‘dönmek’ (Hsüan-X 1975: 192; Gabain 2000: 308). yan- ‘1. geri dönmek; 2. (savaşta) geri çekilmek’ (KUKY 2009: 337, 378, 536). yan- ‘geri dönmek’ (Aydın 2012: 187). yan- ‘dönmek’ (METY 2012: 325; ABH 2013: 238). krş. yaŋgar- ‘geri dönmek, tekrarlamak’ (ETŞ 1992: 497). yaŋarınçsız ‘yenilmeyen, alt edilmez’ (ETŞ 1992: 497). yaŋgu/yaŋku/yānku ‘yankı, ses, gürültü’ (Gabain 2000: 308). yaŋgur- ‘sesi aksettirmek, çınlamak’ (Gabain 2000: 308). yanınçsız ‘dönüşü olmayan, değişmez olan’ (ETŞ 1992: 497). yaŋkır- ‘aksetmek (ses)’ (Gabain 2000: 308). yaŋgku ‘yankı, sada, akis’ (ETŞ 1992: 498). yaŋku ‘yankı’ (AY-YK 2012: 271). yaŋgkuluğ ‘akseden’ (Mayt: 502). yaŋgkur- ‘aksetmek’ (Mayt: 502). yaŋgkur- ‘yankı yapmak, yankılanmak’ (ETŞ 1992: 498). yaŋkur- ‘yankılanmak’ (AY-YK 2012: 271). yaŋgkurt- ‘aksettirmek’ (Mayt: 502). yaŋgkurt- ‘yankılatmak, ses çıkarttırmak’ (AY-III 1991: 122). yaŋkurt- ‘sesi aksettirmek’ (Gabain 2000: 308). yanmaksız ‘dönüşü olmayan, tereddütsüz’ (ABH 2013: 238). yanmaksız ‘dönmesiz, sabit, sağlam’ (AY-YK 2012: 271). yantaç ‘dönüş, dönemeç’ (UKY 2011: 107). yantru (yanturu ?); Y’NTRW ‘geri döndürerek, yeniden,

daha' (İKPÖ 1998: 229). yanturu 'tekrar, yine' (ABH 2013: 239). yantud- 'cevap' (Gabain 2000: 308). yañuruş 'aksi seda, yankı' (Gabain 2000: 308). OT. yan- (I) '1. dönmek, geri dönmek, döndürülmek; 2. tövbe etmek, suçtan dönmek, Tanrıya yönelmek; 3. reddetmek, ayrılmak, sapmak, vazgeçilmek, dönmek, yüz çevirmek; 4. başka bir şekle dönmek, olmak', öknüp yan- 'pişman olup tövbe etmek', tarıka yan- 'tövbe etmek, tövbe edip Allah'a yönelmek' (TKT 2004: 578, 652). yan- 'dönmek, döndürmek; korkutmak, tehdit etmek; kusmak; yanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-740). krş. yangan 'yönelen, dönen', keç yangan 'daima Allah'a yönelen', tarıka yangan 'Allah'a yönelen, hakka gönül veren' (TKT 2004: 435, 652). yangu 'dönme' (TKT 2004: 747). yañğku 'yankı' (KB: 521). yañğku 'sesin geri gelmesi, yankı, aksi sada' (DLT-Atalay 2006: IV-742). yañğkula- 'yankılamak' (KB: 521). yañğkula- 'ses vermek, yankulamak, ses gelmek' (DLT-Atalay 2006: IV-742). yañğkur- 'ses duymuş gibi sağına soluna bakmak' (DLT-Atalay 2006: IV-742). yanığ 'cevap, karşılık' (KB: 522). yanığlı '1. dönen, geri dönücü; 2. geri çeviren, önleyen; 3. âciz bırakan, dönen', kağraa yanığlı 'arkasını dönüp giden' (TKT 2004: 418, 747, 748). yanış 'dönüş' (KB: 522). yanış '1. dönüş, dönülecek yer; 2. dönüp dolaşılan yer', yanış yeri 'dönüş yeri, en son varılacak yer', so yanış 'akıbet, sonuç' (TKT 2004: 626, 750). yanut 'cevap, karşılık' (KB: 522; AH: LXXI). yanut 'karşılık, mükâfat', ésiz yanut 'kötü karşılık, ceza', ħalf yanut bér- 'karşılık vermek, bedelini mükâfat olarak vermek; cezalandırmak, mükâfatlandırmak', yanut bérigli 'karşılık olarak tuzak kuran', yanut bér(i)l- 'karşılık verilmek, cezalandırılmak' (TKT 2004: 346, 369, 751, 752). yanmak/tevbe 'tövbe' (TKT 2004: 748). yanut 'karşılık; bedel, ıvaz; cevap' (DLT-Atalay 2006: IV-743). Hrz-T. yan- I 'dönmek, geri dönmek, vazgeçmek' (KE 1997: 700). yan- 'dönmek, vazgeçmek, geri çevrilmek' (KurT 2002: 308). yan- 'dönmek, çevrilmek' (MM 2008: 269). yanmak 'dönmek' (İML 1988: 85). krş. yanış 'dönüş, kurtuluş' (KurT 2002: 309). yankulamak 'yanku, aksi sada' (İML 1988: 85). yanmak 'dönüş, kurtuluş' (KurT 2002: 310). yanmaz 'dönmez; değişmez, sabit, kesin' (TK 2008: 346). yanut 'karşılık' (ME 1993: 203; NF 1998: 470). yanut 'yanıt, karşılık' (KE 1997: 705). yanut '1) yanıt; 2) karşılık, ödeşme' (KurT 2002: 310). yanutlamak 'cevap vermek' (İML 1988: 85). Çağ. yan- → yan 'dön' (AL: 404). yan- 'geri dönmek' (MK 1993: 568).

2603. yan- II: tehdit etmek; *krş.* yana-.

yanırmē ıanırmē CC-İ 18b/33

Ianirmen ‘minor’ (Kuun 1880: 254). *jan* (v) ‘zurückkehren’ (*vergl.* *жандыр*), *jan* (v) ‘brennen’, *janырлар*, *janǵai* (Radloff 1887: 38) (Radloff 1887:). *jany-* ‘drohen’, *janyrmen* (Grønbech 1942: 113). *ianirmē* 18r/33 (Drimba 2000: 58). ET. *yan-* ‘tehdit etmek’, *yanar ärnäk* ‘işaret parmağı’ (Gabain 2000: 308). Hrz-T. *yan-* II ‘korkutmak’ (ME 1993: 202). *yanmak* ‘tehdit etmek’ (İML 1988: 85).

2604. *yana:yine, yeniden, tekrar.*

yana yana CC-İ 31b/17

yana jana CC-A 80b/4, 80b/6

Jana ‘iterum’ (Kuun 1880: 275). *jana* ‘abermals’ (Radloff 1887: 38). *jana* ‘wieder’ (Grønbech 1942: 113). *jana* 31r/16 (Drimba 2000: 75); *jana* 80r/4, 80r/7 (Drimba 2000: 140). ET. *yana*136 (tertrü *yana* *igdeyü*) (HUAS 1941: 122) . *yana* ‘yine, tekrar, yine’ (ETŞ 1992: 497). *yana/yinä/yiñä/yänä/yñä/yñä/yanya* ‘yine’ (Gabain 2000: 37, 308). *yana* ‘yeniden, tekrar’ (KUKY 2009: 189, 536). *yana* ‘yine’ (UKY 2011: 107). *yana* ‘tekrar, yeniden’ (METY 2012: 326). *yana* ‘yine, yeniden’ (Aydın 2012: 187). *yana* ‘yine, tekrar’ (AY-YK 2012: 271). *yana/yänä* ‘yine, gene, tekrar’ (ABH 2013: 238). *yana* ‘yine, tekrar, yeniden’ (HUAS 2014: 155). *yana* ‘yine, tekrar, sonra’ (Mir) (YKI 2013: 511). OT. *yana* ‘yine’ (KB: 519). *yana* ‘sonra, yine’, hem *yana* ‘hem de’ (TKT 2004: 379, 748). *yana* ‘yine, tekrar, daha’ (AH: LXXI). *yana*: ‘gene, yine, tekrar, ikinci defa olarak’; geri dönme bildiren edat’ (DLT-Atalay 2006: IV-740). Hrz-T. *yana* ‘yine, başka (?)’ (ME 1993: 202). *yana* ‘yine’ (KE 1997: 703; NF 1998: 468). *yana* ‘yine, tekrar’ (KurT 2002: 308). *yana* ‘yine, tekrar’ (MM 2008: 270). *krş.* *yana*ı ‘gelecek olan, bir sonraki’ (KurT 2002: 308). M-KıpT. *yana* ‘yine’ (MG 1984: 282). *yana* ‘yine, tekrar’ (İMS 1992: 618). *yana* ‘sonra’ (KMT 2002: 153). *yana* ‘1) yine, tekrar, ikinci kez; 2) bile’ (TK 2008: 346). *krş.* *yine* ‘yine’ (MG 1984: 287). *yine* ‘tekrar, yeniden, gene’ (GT 1989: 470). Çağ. *yana* ‘yine, yeniden’ (MK 1993: 568).

2605. *yana-: tehdit etmek; krş. yan-.*

yanadım ianadím CC-İ 18b/34

işa. f. *ianandim* ‘minatus sum’ (Kuun 1880: 254). *jana* (v) ‘drohen’ (Radloff 1887: 38). *ianadím* 18r/33 (Drimba 2000: 58).

2606. *yanavar: hayvan.*

yanavār Yanauar CC-İ 54b/13

Ianawar *yani* yanauar, tinle ianawar ‘animal’ (Kuun 1880: 254); Yanauar ‘animal’ ~ *far*. جاناور, جانور (Kuun 1880: 278). јанывар ‘Thier, lebendes Wesen’ (Radloff 1887: 38). ğanavar ‘Tier’ (Grønbech 1942: 98). Yanauar 54r/13 (Drimba 2000: 107). OT. M-Kıpt. canavār ‘hayvan’ (DM 2003: 79).

2607. yanç-: ezmek.

yančtı jančtı CC-A 70a/31

Jančtı ‘contrivit’ (Kuun 1880: 275). јанц (v) ‘unterdrücken’, басып јанцты (Radloff 1887: 38). janč- ‘zerdrücken’, ylanny basyp jančty ‘er hat die Schlange zertreten’ (Grønbech 1942: 113). jančtı 69v/16 (Drimba 2000: 131). ET. yanç- ‘ezmek’ (Mayt: 501). yanç- ‘kötü davranışta bulunmak, günah işlemek’ (AY-III 1991: 122). yanç- ‘vurmak, ezmek’ (ETŞ 1992: 497). yanç-/yançı- ‘günah işlemek, ezmek’ (Gabain 2000: 308). krş. yançal- ‘ezilmek’ (Gabain 2000: 308). yançıl- ‘ezilmek, kırılmak, parçalanmak’ (AY-III 1991: 122). yançış- ‘vuruşmak’ (Mayt: 501). OT. yançmak ‘ufaltmak, parçalamak; döğmek, ezmek’ (DH: 226). yenç- ‘koparmak, ısırarak, yere vurup ayağıyla ezmek’ (KB: 535). yenç- ‘ısırmak, yere vurup ayağıyla ezmek, dişle ısırarak parçaları birbirine katmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-772). krş. yançıl- ‘incinmek, ezilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-740). yençi- ‘ısırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-773). Hrz-T. yanç-/yènç- ‘ezmek, döğmek’ (ME 1993: 202, 207). yenç- ‘ezmek, dövmek, kesmek, saplamak’ (KE 1997: 724). krş. yançıl- ‘yarılmak’ (NF 1998: 469). yançıl- ‘ezilmek, döğülmek, açılmak’ (KurT 2002: 309). yençıl- ‘ezilmek, dövülmek’ (KE 1997: 724). M-Kıpt. yanç- ‘yassılaştırmak, yapıştırmak, çekip sıkıştırmak’ (BV 1986: 340). Çağ. yanç- ‘ufalamak, döğmek, ezmek, örselemek’ (MK 1993: 568). krş. yançıl- ‘ezilmek’ (MK 1993: 568).

2608. yançık: çanta.

yançık Yançic CC-İ 52a/1

yançığım jāēīgī CC-A 61a/22

Jačigi ‘sacculus’ (Kuun 1880: 275); Yanzic ‘marsupium’ (Kuun 1880: 278). јанцык ‘Seitentasche, Börse’ (Radloff 1887: 38). jančyq, jánčyq ‘Tasche, Beutel’ (Grønbech 1942: 113). Yanzic 51v/1 (Drimba 2000: 103); jāēīgī 60v/22 (Drimba 2000: 117). ET. yançuk ‘torba, kese’ (Mayt: 501). OT. yançık/yançuk ‘torba, kese’ (DLT-Atalay 2006:

IV-740). krş. yan ‘yan, taraf’ (KB: 519). yanaş- ‘yanaşmak’ (KB: 520). yanlık ‘çoban çantası’ (DLT-Atalay 2006: IV-743). Hrz-T. yençük ‘av için kullanılan bele bağlı küçük torba’ (KE 1997: 724). krş. yan ‘yan, taraf, yön’, yan başı ‘kalça, yan’ (ME 1993: 202). yan ‘yan, taraf, sebep’ (KE 1997: 700). yan ‘yan, taraf; sebep, neden, vesile, dolayı’ (NF 1998: 468). yan ‘yan, taraf’ (KurT 2002: 308; MM 2008: 269). yaña ‘yan, taraf’ (MM 2008: 270). yana- ‘yanaştırmak’ (ME 1993: 202). yanan- ‘yanaşmak’ (ME 1993: 202). yanaş- ‘yaklaşmak, yanaşmak’ (NF 1998: 469). yanaş- ‘yanaşmak, yakınlaşmak’ (KurT 2002: 308). yanaştur- ‘yanaştırmak’ (ME 1993: 202). yansı ‘yan, kenar’ (ME 1993: 203). yençüklig ‘yençüğü olan’ (KE 1997: 725). AO-KıpT. krş. yan ‘yan, taraf’ (AO 1996: 240). M-KıpT. yançık ‘para kesesi’ (İMS 1992: 618). yançık ‘kese, torba’ (DM 2003: 120). yançuq ‘para kesesi, torba’ (KİLE 1931: 118). yançuk ‘kese, torba’ (KMT 2002: 153). krş. yañ ‘yan’ (KİLE 1931: 119). yan ‘yan, kenar, taraf’ (MG 1984: 282). yan ‘yan, uca kemiği başı’ (BV 1986: 340). yan ‘1) yan; 2) nezd, kat, huzur; 3) taraf, cihet’ (GT 1989: 465). yan/yañ ‘yan, yan taraf’, yan baş ‘dizin aşağı kısmında yer alan kabaca etler’ (İMS 1992: 618). yan ‘yan, taraf’ (KMES 1994: 314; KH 2002: 145). yan ‘yan’ (KFLT 1989: 1085; KK 1999: 129; (KMT 2002: 153). yan = Ar. al-janb ‘side’ (RH 2000: 324). yan ‘yan, yan taraf’ (DM 2003: 120; KF 2006: 199). yaña, yan ‘side; side, flank’ (RH 2000: 307). Çağ. krş. yan ‘yön, taraf; yana, tarafa’ (MK 1993: 568). yandaştur- ‘yanaştırmak’ (MK 1993: 568). O-Moğ. yân ‘side, flank’ (RH 2000: 138).

2609. yandır-: geri vermek.

yandırdı jändirdi CC-A 82a/13

yandırmen jändirmē CC-A 82a/29

Jändirdi ‘retribuit’ (Kuun 1880: 276). jандыр (v) ‘zurückbringen’, jандырымән, jандырды (Radloff 1887: 38). jándyr- ‘zurückgeben’ (Grønbech 1942: 113). jändirdi 81v/13 (Drimba 2000: 142); jændirmæ 81v/29 (Drimba 2000: 143). ET. yandur-/yantur- ‘tekrar etmek’ (ETŞ 1992: 497). yantur- ‘döndürmek, (rüzgâr) çıkarmak’ (Mayt: 501). yantur- ‘1. döndürmek; 2. (orduyu) geri çekmek; 3. (yaş, sıgıt sözleriyle) acıyı içe gömmek, bastırmak’ (KUKY 2009: 346, 355, 387, 536). yantur- ‘geri çevirmek; durdurmak’ (METY 2012: 326). yantur- ‘1. döndürmek, geri çevirmek; 2. içine gömmek’ (Aydın 2012: 187). krş. yanduru/yanturu ‘tekrar, karşı’ (Gabain 2000: 308). yanturu ‘yine, tekrar, yeniden’ (AY-III 1991: 122). OT. yandur- ‘döndürmek’ (KB: 520). yand(u)r- ‘1. döndürmek, çevirmek, havale etmek; 2. geri vermek, iade etmek,

vermek; 3. döndürmek, başka yerden bir şeye çevirmek', füsüzgā yand(u)r- 'alaya alayla karşılık vermek', yandura kıparmış 'yeniden dirilten', yandruğlı 'geri veren, bağışlayan' (TKT 2004: 362, 749). krş. yandru 'tekrar' (DLT-Atalay 2006: IV-741). yand(u)rul- '1. döndürülmek, çevrilmek; 2. başağı döndürülmek ters döndürülmek' (TKT 2004: 750). Hrız-T. yandur- 'geri çevirmek, çevirmek, göndermek' (KE 1997: 704). yandur- I 'döndürmek, geri çevirmek' (KurT 2002: 309). M-Kıpt. jandur- 'zapalać, palić' (Bulg-M 1954: 55).

2610. yandur-: ışık yakmak.

yandur	yandur	CC-İ 3b/17
yandurdum	yandurdum	CC-İ 3b/16
yandurumen	yandurumen	CC-İ 3b/15

Yandurumen 'accendo', CC-İ 3b/17 *işā. f.* yandur (Kuun 1880: 278). jандыр (v) 'anzünden', jандырымән, jандырдым, jандыр (Radloff 1887: 38). jandur- 'Licht anzünden' (Grønbech 1942: 113). Yandurumen 3r/15, Yandurd[u > i] 3r/16, Yand[u > i]r 3r/17 (Drimba 2000: 38). ET. krş. yaqtur- 'yaktırmak' (ETŞ 1992: 494). OT. krş. yak- 'yakmak' (DLT-Atalay 2006: IV-731). Hrız-T. yandur- 'yakmak' (ME 1993: 202; NF 1998: 469). yandur- II 'yakmak, yandırmak' (KurT 2002: 309). krş. yahtı/yahtu 'ışık, ışıklı' (KurT 2002: 305). yağun- 'ısınmak' (ME 1993: 200). yaq- I 'yakmak' (ME 1993: 200; KE 1997: 696). yaq- 'yakmak' (MM 2008: 269). yaqıl- 'yakılmak' (ME 1993: 201). yaq(ı)l- 'yakılmak' (KE 1997: 696). yakmak 'ateş yakmak' (İML 1988: 84). yaqtur- 'yaktırmak' (KurT 2002: 306). yan- I 'yanmak' (ME 1993: 202). yan- II 'yanmak' (KE 1997: 701; NF 1998: 468). yandırıl-/yandırul- 'geri döndürülmek, geri çevrilmek' (KurT 2002: 309). yanmak 'ateş tutuşturmak' (İML 1988: 85). M-Kıpt. yandur- → yandurdı 'yaktı, tutuşturdu' (KİLE 1931: 119). yandur- 'yandırmak, yakmak' (BV 1986: 341; TK 2008: 346). yandur- 'yakmak' (İMS 1992: 618; (KMT 2002: 154). yandur- 'yakmak, ateşe vermek' (KF 2006: 199). krş. yaq- 'yakmak' (BV 1986: 339; KFLT 1989: 1084). yaq- 'parlamak, ısıldamak' (TK 2008: 345). yahtıg 'light' (RH 2000: 118). yaqtuluk 'aydınlık, parıltı' (TK 2008: 345). jan- 'palić się, płonać' (Bulg-M 1954: 55). yan- → yandı fiilinden mazi, bugünkü manasında (KİLE 1931: 118). yan- '1) yanmak; 2) acı çekmek' (GT 1989: 465). yandırul- 'yakılmak' (TK 2008: 346). yanmak 'yanma' (TK 2008: 347). Çağ. krş. yaq- 'yakmak' (MK 1993: 567). yaqıl- 'yakılmak' (MK 1993: 567).

2611. yaŋaq: yanak.

yaŋaq Yangac CC-İ 48a/19

yaŋgakna iāgakna CC-A 64a/17

Yangac ‘mentum’ (Kuun 1880: 278). jaŋak Wange’, jaŋaǵyna (Radloff 1887: 37). jaŋaq ‘Wange, Kinnbacken, Kiefer’ (Grønbech 1942: 113). Yangac 47v/19 (Drimba 2000: 97); /i/āgakna 63v/17 (Drimba 2000: 122). ET. yaŋak ‘yanak’ (KUKY 2009: 222, 536). OT. yaŋak ‘yanak’ (AH: LXXI). yaŋgak ‘yan, taraf’ (DLT-Atalay 2006: IV-741). yaŋgak ‘aǵzın iki yanında dişlerin oturduǵu kemik; kapı söǵesi, her şeyin yanı’ (DLT-Atalay 2006: IV-741). Hrз-T. yaŋak ‘yanak, yüzün bir yanı’ (İML 1988: 85). yanak/yaŋgak ‘yanak’ (ME 1993: 202). yaŋak ‘yanak’ (KE 1997: 704). yaŋak ‘yan, taraf’ (MM 2008: 270). krş. yaŋakla- ‘tokat atmak’ (KE 1997: 704). yaŋakla- ‘tokat vurmak, tokatlamak’ (KurT 2002: 308). yaŋaklıǵ ‘yanaklı’ (KE 1997: 704). yaŋgaklaş- ‘tokatlaşmak’ (ME 1993: 202). M-KıpT. yaŋaq ‘1) yanak; 2) çene’ (KİLE 1931: 119). yaŋak ‘yanak’ (GT 1989: 465; KH 2002: 145; (DM 2003: 120). yanak ‘yanak’ (KK 1999: 129). yanak ‘aǵzın tavanı, damak’ (DM 2003: 120). yaŋgak ‘yanak’ (MG 1984: 283; BV 1986: 341; İMS 1992: 618). yaŋaq = Ar. al-ḥadd/wajna ‘cheek’ (RH 2000: 205). yaŋak ‘yanak’ (KMT 2002: 153). yaŋak ‘yanak’ (KF 2006: 199).

2612. yangur: yaǵmur.

yangur Yanguŕ CC-İ 37b/12

Yangur 37r/12 (Drimba 2000: 83)

2613. yaŋı: yeni.

yaŋı Yangı CC-İ 39b/4

yaŋı jaŋı CC-A 61a/4

yaŋı iangı CC-A 62a/36

Iangı, jangı ‘novus; recens’ (Kuun 1880: 254); CC-A 61a/4 → *anl. f.* jangı ‘juvenis’ (Kuun 1880: 275); Yangı ‘novus’ (Kuun 1880: 278). jaŋy ‘neu’ (Radloff 1887: 38). jaŋy, jáŋy ‘neu’ (Grønbech 1942: 113). Yangı 39r/4 (Drimba 2000: 86); jænı 60v/4 (Drimba 2000: 116); iangı 61v/36 (Drimba 2000: 119). ET. yaŋı ‘1) yeni; 2) ayın ilk on gününün belirtilmesi için kullanılan kısaltma (yangı ay yerine)’ (Hsüan-X 1975: 193). yangı ‘yeni’ (AY-III 1991: 122). yaŋı ‘yeni, taze, gün, saf’ (ETŞ 1992: 497). yaŋı;

Y'NKY 'yeni, acemi' (İKPÖ 1998: 229). yaŋı/yaŋı 'yeni, taze' (Gabain 2000: 308). yaŋı: ayın ilk on gününden biri (KUKY 2009: 214, 536). yaŋı 'ayın ilk günleri' (UKY 2011: 107). yaŋı: bir ayın ilk 10 günü ifade edilirken kullanılır, eki yaŋıka '(ayın) ikisinde, ikinci gün', tokuz yaŋıka '(ayın) dokuzunda, dokuzuncu gün' (METY 2012: 326). yaŋı 'yeni' (AY-YK 2012: 271; ABH 2013: 239). krş. yangırtı 'yeniden, tekrar, ikinci kez' (AY-III 1991: 122). yaŋılayu 'tekrar, yeniden' (METY 2012: 326). yaŋırd- 'tekrar etmek, yeniden olmak' (ETŞ 1992: 498). yaŋırdı/yaŋırtı 'yeniden' (Gabain 2000: 308). yangırtı 'yeniden' (Hsüan-X 1975: 193; Üİ 1998: 201). yaŋırtı 'yeniden' < yaŋı 'yeni' -t- yaptırma eki ve zarf fiil eki (Gabain 2000: 50). yaŋırtı 'yeniden, tekrar' (AY-YK 2012: 271). OT. yaŋğı 'yeni' (KB: 521). yaı 'yeni', yaı bol- 'yenilemek, tekrarlamak' (TKT 2004: 750). yaŋğı 'yeni' (AH: LXXI). yaŋğı/yeŋğı 'yeni' (DLT-Atalay 2006: IV-742, 773). krş. yaŋğıla- 'yenilemek' (DLT-Atalay 2006: IV-742). Hrzt. yaŋğı 'yeni' (ME 1993: 202). yaŋı 'yeni' (KE 1997: 705). yaı 'yeni' (NF 1998: 469). yeŋi 'yeni', yeŋi kün 'Nevruz' (İML 1988: 89). yäŋi 'yeni', yäŋi söz 'yeni söz, vaaz' (KurT 2002: 322). krş. yaŋılamak 'yenilemek' (İML 1988: 85). yaŋğıla- 'yenilemek' (ME 1993: 203). yaŋğılan- 'yenilenmek' (ME 1993: 203). yala 'yenile, az zaman önce' (NF 1998: 470). yeŋilemek 'yenilemek, tecdit eylemek' (İML 1988: 89). AO-Kıpt. yaŋğı 'yeni' (AO 1996: 240). M-Kıpt. yaŋga 'yeni, henüz' (TK 2008: 347). yaŋğı 'yeni' (İMS 1992: 618). yeŋi 'taze, yeŋil' (GT 1989: 469). yeŋgi 'yeni' (MG 1984: 285). yengi 'new' (RH 2000: 122). yengi 'yeni' (KK 1999: 131; KF 2006: 201). yine 'yine' (BV 1986: 348). yeŋi 'yeni, eski olmayan' (KMES 1994: 316). yeŋi → yeŋi ay 'hilâl, yeni ay' (KMT 2002: 156). yiŋi 'yeni' (KİLE 1931: 125). yiŋi 'yeni' (KFLT 1989: 1089). krş. yaŋğıla- 'yenilemek' (İMS 1992: 618). yäŋilä- → yäŋilädi 'tecdit etti' (KİLE 1931: 124). yinile- 'yenilemek' (KFLT 1989: 1089).

2614. yaŋıl-: yanılmak; *krş.* yaŋıl-.

yaŋıl	yangıl	CC-İ 13b/19
yaŋıldum	yangıldum	CC-İ 13b/19
yaŋılurmen	yangılurmē	CC-İ 13b/18

Yangilurmen 'erro' (Kuun 1880: 275). jaŋыл 'sich irren', jaŋылымән, jaŋылдым, jaŋылып ідім (Radloff 1887: 38). jaŋыл- 'irren' (Grønbech 1942: 113). Yangilurmē

13r/18, Yangildum 13r/19 (Drimba 2000: 52). ET. yaŋıl- ‘yanılmak, şaşırmaq’ (ETŞ 1992: 498). yangıl- ‘yanılmak’ (HUAS 1941: 122). yañıl-; Y’NKYL- ‘yanılmak, hatalı olmak, yanılığa bulunmak’ (İKPÖ 1998: 229). yañıl- ‘yanılmak’ (Gabain 2000: 308). yañıl- ‘yanılmak, hata yapmak, aldanmak’ (HUAS 2014: 155). yañıl- ‘yanılmak, hata yapmak’ (KUKY 2009: 355, 536). yañıl- ‘yanılmak, hata etmek, hataya düşmek’ (METY 2012: 326). yañıl- ‘yanılmak, hata yapmak’ (Aydın 2012: 187). yañıl- ‘yanılmak, hataya düşmek’ (AY-YK 2012: 271). krş. yaŋlog/yaŋluk ‘yanlış’ (Gabain 2000: 54, 308). yangluq ‘yanlış, hata’ (Hsüan-X 1975: 193). yangluk ‘yanlış, yalan, hatalı’ (AY-III 1991: 122). yangluk ‘yanlış’ (Üİ 1998: 201). OT. yaŋıl- ‘yanılmak’ (KB: 521). yaŋıl- ‘yanılmak, şaşırmaq’ (AH: LXXI). yaŋıl- ‘yanılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-742). krş. yaŋgluk ‘yanlış’ (KB: 521). Hrз-T. yaŋıl- ‘yanılmak’ (ME 1993: 202). yañıl-/yañla- ‘yanılmak’ (KE 1997: 705). yañıl- ‘yanılmak, hata yapmak’ (NF 1998: 469). yañıl- ‘yanılmak, azmak’ (KurT 2002: 309)2. yangılmak ‘yanılmak, hata etmek’ (İML 1988: 85). krş. yañıldurul- ‘yanıltmak’ (NF 1998: 469). yaŋgluk ‘yanlış, yanılma’ (ME 1993: 203). M-KıpT. yañal- → yañaldı ‘yanıldı’ (KİLE 1931: 119). jaŋyıl-/janyıl- ‘mylić się’ (Bulg-M 1954: 55). yaŋıl- ‘yanılmak, hata etmek’ (MG 1984: 283). krş. yağlış- ‘yanlış yapmak’ (KFLT 1989: 1084). yañlış ‘yanlış’ (KİLE 1931: 119). yaŋlış ‘yanlış’ (İMS 1992: 618). Çağ. yaŋıl- ‘yanılmak’ (MK 1993: 568).

2615. yañılmaq: yanılma.

yañılmaq	yangılmac	CC-İ 13b/20
----------	-----------	-------------

Yangılmac ‘error’ (Kuun 1880: 278). jaŋылмақ (Radloff 1887: 38). jaŋylmaq (Grønbech 1942: 113). Yangılmac 13r/20 (Drimba 2000: 52). ET. yaŋılmaq ‘yanılmak’ (ETŞ 1992: 498).

2616. yañıl-: krş. yañıl-.

yañılirme ⁿ	jaŋılirme [̄]	CC-A 58b/28
yañılirmedim	jaŋılirme [̄] dım	CC-A 58b/29

Jangilirmen ‘erro’ (Kuun 1880: 275). jaŋılirme[̄] 58r/33, jaŋıl[irme[̄] > dım] 58r/34 (Drimba 2000: 114).

2617. yaŋlan-: yayılmak.

yaŋlanıdır jaŋlanıdır CC-A 82b/28

işa. f. Jānglāmdir ‘resonat’ (Kuun 1880: 232, 276). jaŋlam ‘Wiederhall’, jaŋlam дыр (Radloff 1887: 38). jāŋlan- ‘wiederhallen’, jāŋlany-dyr (Grønbech 1942: 113). jānlænıdır 82r/27 (Drimba 2000: 144).

2618. yaoh: yoksa.

yaoh Yaoh CC-İ 33b/3

Yaoh ‘secus; prope’ *krş.* čag. javuk, jovuk, jouk (Kuun 1880: 278). Yaoh 33r/3 (Drimba 2000: 77).

2619. yap- I: etmek.

yaparmen	Iapaŋmē	CCİ 9a/11
yaptım	Iaptım	CCİ 9a/12
yap	Iap	CC-İ 9a/13
yabadır	jabadır	CC-A 58a/37

jala iabadır ‘iftira ediyor’ (Kuun 1880: 276). *anl. f.* jap (v) ‘zudecken’, japarmān, japтым, japкыл, āшікні japarmān (Radloff 1887: 41). *anl. f.* jala jaba-dyr (jap- ‘decken’ (Grønbech 1942: 113, 114). Yaparmē 7v/9, Yaptım 7v/10 (Drimba 2000: 44); Yapchil 7v/11 (Drimba 2000: 45); Iaparmē 8v/11, Iapt[un > im] 8v/12, Iap 8v/13 (Drimba 2000: 46). ET. yap- ‘yapmak’ (ETŞ 1992: 498; Gabain 2000: 308). yap- ‘yapmak, inşa etmek’ (Mir) (IB: 63; YKI 2013: 511). *krş.* yapa137 ‘bütün, bütünüyle, büsbütün; hep’ [bütükelir üçün bo şast(i)r-taķı yorüg töz-in tüzü yapa kergek-lep tükel söz-leyür üçün [..] 100b/17-101a/1 (Üİ 1998: 33, 34); neṭegin bolur söz-legeli alķu nom-l(ar)r anda tüzü yapa yaruķ yaşuķ uķulur üçün tip. 102b/5-6 (Üİ 1998: 36); tüzü yapa alķu nomug bilmāk-leri [üzā :] (Rachmann 2005: 272)]. yapağ/yapıg ‘yapı, bünye’ = Skr. skandha (Mayt: 502). yapıy ‘yapı, biçim, madde’ = Skr. rūpa ‘duyu organlarınca algılanan biçim, madde; 5 skandha’dan biri’ (Hsüan-X 1975: 193). yapıt – ‘1. yaptırmak; 2. (balık sözüyle) şehir kurdurmak, inşa ettirmek, yaptırmak’ (KUKY 2009: 347, 404, 536). yapıt- ‘yaptırmak, kurdurmak’ (UKY 2011: 107). yapıt- ‘yaptırmak (?)’ (METY 2012: 326). Hrz-T. yap- ‘yapmak’ (NF 1998: 470). yap- ‘yapmak, inşa etmek’ (KurT 2002: 310). *krş.* yapığ ‘yapı, bina’ (İML 1988: 85). yapığçı ‘yapıcı, mimar’ (İML 1988: 85). M-KıpT. yap- ‘yapmak’ (BV 1986: 341; KK 1999: 129; (KMT 2002: 154). yap-

‘yapmak, örtmek, saklamak’ (KMES 1994: 314). yap- ‘bina yapmak’ (KMT 2002: 154). yap- ‘ekmek yapmak’ (KMT 2002: 154). yap- ‘1) kapatmak; 2) yapmak, etmek’ (KF 2006: 199). krş. yapçı ‘bina yapan usta’ (KMT 2002: 154). yapıl- ‘yapılmak, kurulmak’ (KMES 1994: 314). yapıl- ‘yapılmak, edilmek’ (KF 2006: 199).

2620. yap- II: örtmek, kapamak.

yaparmen	Iapařmẽ	CC-İ 8a/9
yaptım	Iaptım	CC-İ 8a/10
yapķıl	yapchıl	CC-İ 8a/11

Yaparmen ‘tego; obtego’, iapchil *emir şekli* (Kuun 1880: 279). jap (v) ‘zudecken’, japarmãn, japтым, japкыл, äşikni japarmãn (Radloff 1887: 41); jala jabadır (Radloff 1887: 39). jap- ‘decken’, eşikni jap- ‘die Tür schliessen’ (Grønbech 1942: 113). Iaparmẽ 8v/11, Iapt[un > im] 8v/12 (Drimba 2000: 46). ET. krş. yabın- ‘örtünmek’ (ETŞ 1992: 492). yafşur-/yapşır- ‘yapıltırmak; birbirini örtmek’ (Gabain 2000: 308). yapığ ‘yapışkan’ (Gabain 2000: 308). yapın- ‘örtünmek’, aya yapın- ‘el çırpma’ (Gabain 2000: 308). yapmaq ‘saklamak, gizlemek’ (Hsüan-X 1975: 193). yapşın- ‘yapışmak’ (ETŞ 1992: 499; ABH 2013: 239). yapşın- ‘yapışmak, bağlanmak’ (Üİ 1998: 201). yapşın- ‘yapışmak’ (Gabain 2000: 308). yapşınmaksız ‘bağlantısız’ (AY-YK 2012: 271). yapşın- ‘yapışmak, bağlanmak’ (AY-III 1991: 122). yavışgu ‘yaprak, yeşillik’ (ETŞ 1992: 504). OT. yap- ‘örtmek, kapamak’ (KB: 523). yap- ‘örtmek, kapamak; kurmak, yapmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-744). krş. yapçu- ‘yapışmak’ (KB: 523). yapıglıg ‘kapalı, kapanmış’ (DLT-Atalay 2006: IV-744). yapçın-/yapçun- ‘yapıştırılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-744). yapçur- ‘yapıştırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-744). yapın- ‘örtünmek, kendi başına kapamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-745). yapıştır- ‘örtmek, kapamak’ (TKT 2004: 753). yapsa- ‘-örtmek, kapamak, yapmak-istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-745). yapşun- ‘yapıştırılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-746). yapşur- ‘yapıştırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-746). yaptur- ‘kapatmak; yaptırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-746). yapul- ‘örtünmek, kapanmak, gizlenmek’ (KB: 523). yapul- ‘kapanmak, örtülmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-746). yapuş- ‘yapışmak’ (KB: 523; AH: LXXI). yap(u)ş-/yepüş- ‘sarılmak, dört elle sarılmak, sığınmak; yapışmak’ (TKT 2004: 753, 772). yapuş- ‘yapışmak’, yapuşgan ‘daima yapışan, yapışkan’ (DLT-Atalay 2006: IV-746). yapuşgak ‘dikenli bir ot, pıtrak; her söylenen işe karışan kimse’ (DLT-Atalay 2006: IV-746). yepşügli ‘sıkıca sarılan, yapışan’ (TKT 2004: 772). yepüşgen ‘yapışkan’ (TKT 2004: 772). Hrz-T. yap- ‘a) kapamak, örtmek; b) isnat etmek’ (ME

1993: 203). yap- ‘örtmek, kapamak, gizlemek’ (KE 1997: 705). yapmak ‘örtmek’ (İML 1988: 85). krş. yapığa ‘yapağı, keçe’ (ME 1993: 203). yapışun- ‘yapışmak’ (ME 1993: 203). yapığ ‘örtü, çeki’ (ME 1993: 203). yapun- ‘örtünmek’ (ME 1993: 203). yapış- ‘yapışmak, tutmak’ (ME 1993: 203). yapışık ‘yapışık, bitişik’ (KE 1997: 706). yapkar- ‘örtmek, gizlemek’ (KE 1997: 706). yapışun- ‘yapışmak, sıkıca tutunmak, sarılmak, kucaklamak’ (NF 1998: 470). yapışur- ‘yapıştırmak’ (NF 1998: 470). yaptur- ‘yaptırmak, inşa ettirmek’ (KurT 2002: 310). yapış- ‘yapışmak, sırnaşmak, sarılmak’ (KE 1997: 706). yapış- ‘yapışmak, sıkıca sarılmak’ (NF 1998: 470). yapıştur- ‘yapıştırmak’ (ME 1993: 203). yapıştur- ‘yapıştırmak’ (KE 1997: 706). M-KıpT. jıb- ‘zamykac’ (Bulg-M 1954: 53). yap- ‘kapamak’ (GT 1989: 466). yap- ‘örtmek, kapamak’ (İMS 1992: 618). yap- ‘örtmek, sarmak’ (KK 1999: 129). yap- ‘kapıyı kapamak’ (KMT 2002: 154). krş. jıbyş- ‘połączyć się, przylgnąć’ (Bulg-M 1954: 54). yabuk ‘örtü’ (İMS 1992: 616). yapın- ‘yapışmak, ulaşmak’ (KMT 2002: 154). yapış- → yapıştı: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 119). yapış- ‘yapışmak’ (KFLT 1989: 1085; KH 2002: 145). yapış- ‘1) tutmak, koyuvermemek üzere tutmak; 2) saldırmak, hücum etmek’ (GT 1989: 466). yapış-/yapuş- ‘yapışmak’ (İMS 1992: 618). yapışmak ‘yapışma’ (KFLT 1989: 1085). yapıştır- ‘yapıştırmak’ (KK 1999: 129). yapmağlık ‘yapma’ (KFLT 1989: 1085). yapış- ‘yapışmak, bitişmek’ (MG 1984: 283). yapış- ‘yapışmak’ (BV 1986: 341). yapıştur- ‘yapıştırmak’ (MG 1984: 283; BV 1986: 342; İMS 1992: 618; (KMT 2002: 154). yepiş- ‘yapışmak’ (KF 2006: 201). yepişdür- ‘yapıştırmak’ (KF 2006: 201). Çağ. yap- ‘kapamak, örtmek’ (MK 1993: 568). krş. yapıp- ‘kapanmak, örtülmek’ (MK 1993: 568).

2621. yapkıç: örtü.

yapkıç yapchiz CC-İ 8a/12

Yapchiz ‘tegumen’ (Kuun 1880: 279). јапкыц ‘Decke’ (Radloff 1887: 41). јарқыч ‘Deckel, Decke’ (Grønbech 1942: 114). Yapchiz 7v/12 (Drimba 2000: 45).

2622. yapkut: kabut yapkut ‘safir’.

yapkut yapcut CC-İ 47b/13

japqut, kabut japqut ‘Saphir’ (Grønbech 1942: 114). yapcut 47r/13 (Drimba 2000: 97). OT. Hrz-T. yākūt ‘yakut’ (NF 1998: 466).

2623. yapsarla-: dikmek, toprağa yerleştirmek.

yapsarlarmenⁿ iap̄sarlarmē CC-A 58b/37

Iapparlarmen ‘fabricor’ (Kuun 1880: 254). *işa. f.* – *anl. f.* japarla (v) ‘zusammenfügen’, japarlarman (Radloff 1887: 41). *işa. f.* japsa- ‘(Bretter) fugen’, ayaç japsar-men (Grønbech 1942: 114). iap̄sarlarmē 58r/37 (Drimba 2000: 114).

2624. yar-: karar vermek.

yarmak yarmac CC-İ 25a/4

yararmenⁿ jararmē CC-A 58b/1

jap (v) ‘richten (eigentlich spalten)’, jap̄y japarmak, jap̄y japarmān (Radloff 1887: 38). jar-, jaryu jar- ‘eine gerichtliche oder administrative Entscheidung treffen’, jaryu jarar-men, jaryu jarmaq (Grønbech 1942: 114). Yarmac 24v/4 (Drimba 2000: 66); [i > j]ararmē 58r/1 (Drimba 2000: 113). ET. yar- ‘yarmak’ (Gabain 2000: 41). yar- ‘yarmak, ikiye bölmek’ (Kır, Mir) (IB: 63; YKI 2013: 511). krş. yargan ‘yargıç’ (KUKY 2009: 270, 282, 536). yargan: ö.a. parçası, inençu, kutlug yargan: kişi a. (METY 2012: 311, 326). yargan: bir unvan (Aydın 2012: 187). yargun: y. a. Yargun METY 2012: 326). yarış- ‘yarışmak’ (ETŞ 1992: 500). Farsça fermān denktir (Amitai-Preiss 1994: 20). y(a)rl(i)γ ‘yarlıg, ferman’, ıduq y(a)rl(i)γ ‘imparator yarlıgı’, qumarı y(a)rl(i)γ ‘vasiyet’, y(a)rl(i)γ y(a)rliqa- ‘buyurmak’, y(a)rl(i)γ bol- ‘buyurulmak, ferman olunmak’, y(a)rl(i)γ ün- ‘yarlıg çıkmak’ (Hsüan-X 1975: 194). yarlıg (I) ‘buyruk, yarlıg, ferman, emir’ (AY-III 1991: 122). yarlıγ; YRLX, YRLYX ‘emir, üstün asya söyledikleri, izin’ (İKPÖ 1998: 230). yarlıg ‘yarlık, emir, karar, emirname, akide’ (Gabain 2000: 49, 309). yarlık ‘emir, ferman’ (ETŞ 1992: 500). y(a)rliγ (I) ‘buyruk, ferman’ (AY-YK 2012: 272). y(a)rliγ II ‘buyruk, ferman, emir’ (ABH 2013: 239). yarmaq ‘para, akçe’ (Hsüan-X 1975: 195). yarmak ‘para’, üç yarmak ‘üç para’ (DLT-Atalay 2006: I-35; IV-751). yart- ‘yarmak’ (Gabain 2000: 41). yartım ‘kısım, parça, bölüm’ (Gabain 2000: 309). yartmak: bir türü para birimi (Mayt: 505). OT. yar- ‘yarmak’ (KB: 523). yar- ‘bozmak, kırmak’ (TKT 2004: 753). yar- ‘yarmak, bir şeyi keserek zorla yarmak, parçalamak, yere sınır çizmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-747). Kelimenin ‘bölmek, yarmak’ anlamı Yarkanda ياركنده şehir adında yer almaktadır. Ş. Tekin’e göre yar + -kanda (کنده) < Hot. kanthā ‘city’ ~ Sogd. knōh, knō, knō’k şeklinde iki parçadan oluşan kelimenin ilk yapısı olan yar kelimesi yar- ‘to split, to clave’ < *ya-r fiiline dayanmaktadır. İran dillerinde olmayan kelime Türkçede muhtemelen ‘the vertically eroded bank of the river’ ya da ‘a precipice’ anlamındadır (Tekin 1979-1980: 874, 875); ayrıca bkz. kent maddesi buraya madde başı numarası ver?. yara- ‘yarmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-747). yarağ ‘yarık,

gedik' (DLT-Atalay 2006: IV-747). yarıgsa- 'yarlığanmak istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-749). yarın- 'kendi kendine yarmak, yarınmak' (DLT-Atalay 2006: IV-750). yarış 'iki adam arasında mal üleşme' (DLT-Atalay 2006: IV-750). yarış- 'yarışmak, yarış etmek, at yarışı yapmak; yarı yarıya üleşmek' (DLT-Atalay 2006: 750). yarlıg 'buyruk, emir, ferman' (KB: 526). yarlıg/yarlık '1. izin, müsaade, hüküm; 2. emir, buyruk', yarlıgdın çık- 'yoldan çıkmak, emirlere uymamak', yarlıgdın çıkıglı 'fasık, yoldan çıkmış', yarlıg ıd- 'vahyetmek, vahiy göndermek', yarlıg ıdııl- 'vahiy gönderilmek, vahyolunmak', yarlıg ıdınmak 'vahiy', yarlıg iş 'Allah'ın buyruğuna uymayan iş', yarlıg tegür- 'vahyolunmak', yarlıg tutuglı 'emirlere boyun eğen, itaatkâr' (TKT 2004: 757, 758). yarma 'uzunlamasına yarılan her hangi bir şey', yarma yuga 'bir çeşit katmer', yalacı yarma 'bir çeşit ince yufka, katmer' (DLT-Atalay 2006: IV-751, 808). yarmak 'para' (KB: 527). yarmak/yartmak 'para' (DLT-Atalay 2006: IV-751, 753). yarmak → yap yarmak 'değirmi olan her hangi bir şey' (DLT-Atalay 2006: IV-744). yarmaklan- 'para sahibi olmak' (DLT-Atalay 2006: IV-751). yarmaş 'iri öğüdülmüş bulgur ve buna benzer şeyler', yarmaş un 'ince un' (DLT-Atalay 2006: IV-752). yartur- 'yardırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-753). ħurmā yarukınça 'hurma çekirdeğindeki yarık kadar' (TKT 2004: 387). yaruk 'yerde, duvarda, dağda ve sırçada ve benzer şeylerde yarık' (DLT-Atalay 2006: IV-754). Hrız-T. yar- 'yarmak' (ME 1993: 203). yar- 'yarmak, yırtmak, ikiye bölmek, ayırmak' (KE 1997: 706). yar- I 'yarmak' (KurT 2002: 311). yar- 'yarmak, kesip koparmak' (MM 2008: 270). yarmak '1. ortadan kesmek; 2. öne geçmek' (İML 1988: 86). krş. yarağ/yarığ 'yerde, duvarda vb. şeylerdeki yarık' (KE 1997: 707). yarış- I 'bölüşmek, paylaşmak' (ME 1993: 204). yarış- II 'yarışmak' (ME 1993: 204). yarışmak 'yarış, yarışma' (ME 1993: 204). yarlıg 'ferman, buyrultu' (İML 1988: 86). yarlıg 'buyruk, ferman' (NF 1998: 472). yarlıg 'buyruk, emir, ilham, talimat', (KurT 2002: 314). yarlıg/k 'buyruk, ferman' (KE 1997: 710). yarlıgsı- (< yarlıg sı-) 'duymamak, saymamak, itaat etmemek' (KurT 2002: 314). yarmak 'para' (ME 1993: 204). yarmak 'para, akçe, sikke' (KE 1997: 713). yarmak 'yarmak, para' (NF 1998: 473). yarmak 'para, sikke' (KurT 2002: 315). yarmakçı 'para kesen' (İML 1988: 86). yarışmak 'yarışmak' (İML 1988: 86). yaru III/yaruk I 'taraf, yan, uç, son; yarık, delik' (KurT 2002: 315, 365). yaruk II 'yarılmış, çatlak' (ME 1993: 204). M-Kıpt. yar- 'yarmak' (BV 1986: 342; KFLT 1989: 1086; (KMT 2002: 154). yar- '1) yarmak, parçalamak, yara açmak; 2) kesip açmak' (GT 1989: 466). yar- 'yarmak, parçalamak' (İMS 1992: 618). yar- → yargıl 'split, tear!' (RH 2000: 73). yar- 'yarmak, ayırmak' (KH 2002: 145). yar- 'açmak' (TK 2008: 347). krş. yarı 'yarı' (BV 1986: 342). yarık 'yarı'

(MG 1984: 284). yarık ‘yarık’ (BV 1986: 343). yarık/yaruk ‘ayaklardaki çatlaklar; baş yarığı; yarık, delik’ (İMS 1992: 619). yarık ‘yarık, çatlak’ (DM 2003: 120). yarış ‘yarış’ (BV 1986: 343). yarış- ‘yarışmak’ (BV 1986: 343). yarış- ‘yarışmak, müsabaka yapmak’ (İMS 1992: 619). yarış- ‘yarışmak’ (KMT 2002: 154). yarlıg ‘yardım’ (KMES 1994: 315). yarlıg ‘(royal) command’ = Ar. kitâba ‘writing, record’ = Moğ. yasağ ‘order (of the emperor)’ (RH 2000: 202). yarmaq ‘dirhem’ (KİLE 1931: 121). yarmaq ‘dirhem, akçe’ (KK 1999: 129). yarmaq ‘silver; coins’ (RH 2000: 165). yarmaq ‘dirhem’ (KMT 2002: 154). yarmuq ‘gümüş para’ (DM 2003: 120). jart- ‘rozłupać, rozedrzeć’ (Bulg-M 1954: 55). jartył- ‘być rozłupanym’ (Bulg-M 1954: 55). yaruq ‘yarık, çatlak’ (KİLE 1931: 121). Çağ. yar- ‘yarmak’ (MK 1993: 568). krş. yarlıg ‘yarlık’ (MK 1993: 569). yarmaq ‘akçe, para’ (MK 1993: 569).

2625. yara: yara; yara et- ‘öldürmek, mahvetmek’.

yara	yara	CC-İ 16b/4, 16b/6
yara	yafa	CC-İ 16b/5
yara	ıara iara	CC-A 63a/35
yarağnı	iaragne	CC-A 63b/15

Iara ‘vulnus’ (Kuun 1880: 254); Yara etarmen ‘interficio’, yara etchil *emir şekli* (Kuun 1880: 279). japa ‘Wunde’, japa ätärmän ‘verwunden’, japa idi? (Radloff 1887: 38). jara ‘Wunde’, jara et- ‘(verwunden) töten’ (Grønbech 1942: 114). Yara 16r/4, 16r/5, 16r/6 (Drimba 2000: 55); <i/a/ra> iara 62v//35 (Drimba 2000: 121). OT. Hrz-T. yara ‘yara’ (KE 1997: 706). M-KıpT. yara ‘yara’ (MG 1984: 283; BV 1986: 342; GT 1989: 466; İMS 1992: 618; KH 2002: 145; KF 2006: 199). krş. yarala- ‘yaralamak’ (KF 2006: 199). yaralı ‘yaralı’ (İMS 1992: 618). yaralu ‘yaralı’ (KFLT 1989: 1086). yaralu ‘yarası olan, yaralı’ (GT 1989: 466). yaralu ‘wounded’ (RH 2000: 274). Çağ. yara ‘yara’ (MK 1993: 568). krş. yaralıg ‘yaralı’ (MK 1993: 568).

2626. yarağ: fayda.

yarağnı	iaragne	CC-A 63b/15
---------	---------	-------------

işa. f. japak ‘das Passende’, japакны (Radloff 1887: 38); iaragne 63r/15 (Drimba 2000: 121). ET. yarağ ‘yarar, fayda, lüzumlu, iş’ (ETŞ 1992: 499). yarağ ‘uygun, münasip’ (Üİ 1998: 201). krş. yaraylıy ‘yararlı, elverişli’ (Hsüan-X 1975: 193). yarağlıg ‘yararlılık, faydalı, elverişli’ (ETŞ 1992: 499). yarağlıg ‘yarar, uygun’ (Gabain 2000:

309). yarağısız ‘faydasız, zararlı’ (ETŞ 1992: 499). yaraklıg ‘silahlı asker’ (KUKY 2009: 181, 311, 536). yaraklıgdı ‘silahlı olarak’ (KUKY 2009: 190, 536; Aydın 2012: 187). yaraklıg ‘silahlı’ (METY 2012: 326; Aydın 2012: 187). yarağılıg ‘yararlı, uygun’ (ABH 2013: 239). OT. yarağ ‘imkân, fırsat, fayda’ (KB: 524). yarağ ‘gücü yetme, muktedir olma’, yarağ bol- ‘gücü yetmek, yapabilmek’, yarağ bul- ‘gücü yetmek’ (TKT 2004: 753, 754). yarağ ‘yarar’ (AH: LXXI). krş. yarağcı ‘usta, ehil’ (KB: 524). yarağılıg ‘hakikat, gerçek, hak’, rāst yarağılıg ‘gerekli ve gerçek olan’, yarağılıg bol- ‘gücü yetmek’ (TKT 2004: 596, 754). yarağısız ‘batıl’, yarağısız/artak ‘batıl’, yarağısızın ‘haksız yere, hak etmeden’ (TKT 2004: 754). Hrız-T. yarağ I ‘silah, techizat’ (ME 1993: 203). yarağ II ‘takat, güç’ (ME 1993: 203). yarağ ‘fayda, imkân, lüzum, vasıta, güç, yarar’ (KurT 2002: 311). yarağ ‘hazırlık’ (MM 2008: 270). krş. yarağla- ‘hazırlamak’ (KE 1997: 707). yarağlan- ‘hazırlanmak’ (KE 1997: 707). yarağılıg ‘yararlı, faydalı’ (ME 1993: 203). yarağılıg/yarağılık ‘faydalı, yararlı, uygun, layık, münasip; silahlı’ (KE 1997: 707). yarağılıg/yarağılık ‘gerekli, yakışır, uygun’ (KurT 2002: 311). yarağılık/yaraklık ‘hakikat, hak’ (KurT 2002: 312). yarağısız ‘yararsız, uygun düşmeyen, kötü’ (KE 1997: 707). M-Kıpt. yarağ ‘hazırlık’ (MG 1984: 283; İMS 1992: 618). yarağ ‘fayda’ (KFLT 1989: 1086). krş. yarağla- ‘hazırlamak’ (İMS 1992: 618). yarağla- → yarağladı ‘silahlandırdı’ (KİLE 1931: 120). yarağla- ‘fayda vermek’ (KFLT 1989: 1086). yarağla- ‘oluşturmak’ (KF 2006: 199). yarağlan- ‘hazırlanmak’ (KMT 2002: 154). yarağılıg ‘useful, pleasant, pure’ (RH 2000: 265). Çağ. yarağ ‘hazırlık’ (MK 1993: 568).

2627. yaramaz: iğrenç, tiksindirici.

yaramaz jaramas CC-A 59b/13

Jaramas ‘abominabilis’ (Kuun 1880: 275). japa (v) ‘passen, gefallen’, japamac (Radloff 1887: 38). jara- ‘taugen, gefallen’, jaramaz ‘abscheulich’ (Grønbech 1942: 114). jæræmas 59r/13 (Drimba 2000: 115). OT. AO-Kıpt. yaramaz ‘yaramaz, boş’ (AO 1996: 240). M-Kıpt. yaramas ‘yaramaz, kötü, fena’ (TK 2008: 347). yaramaz ‘kötü, muzır; faydasız, boş’ (GT 1989: 466).

2628. yaraş-: uygun düşmek, uymak.

yaraşırmēn yaraşfırmē CC-İ 6a/6

yaraştım yaraştım CC-İ 6a/7

yaraşmak yaraşmac CC-İ 6a/9

yaraştı	yafaştı	CC-İ 9b/22
yaraşurmen ⁿ	yaraşurmẽ	CC-İ 21b/5
yaraştın	yaraştın	CC-İ 21b/6
yaraşmış	yaraşmıs	CC-İ 21b/7
yaraşur	yafaşur	CC-İ 9b/21

Yaraşırmen ‘concordo’, yarastirgil *faktitif emir şekli*, Yarasurmen ‘placeo’, yarasur ‘decet’, yarasti *emir şekli*, Yarasmac ‘actio placendi’ (Kuun 1880: 279). japaş (v) ‘sich versöhnen’, japaşырмән, japaşтым, japaşmak, japaşыр ‘es geizemt sich’, japaşты (Radloff 1887: 38). jaraš- ‘übereinstimmen, passen; gefallen’, jarašmyš ‘Gefallen’, jarašmaq ‘Einigkeit’ (Grønbech 1942: 115). Yara/z/[u > i]rmẽ 5v/6, Yaraştı[n > m] 5v/7, Yara[z > š]/tirgil 5v/8, Yaraşmac 5v/9 (Drimba 2000: 41); Yaraşur 9r/21, Yaraştı 9r/22 (Drimba 2000: 47) ; Yaraşurmẽ 21r/5, Yaraştın 21r/6, Yaraşmıs 21r/8 (Drimba 2000: 62). ET. yaraş- ‘yaraşmak, yakışmak’ (ETŞ 1992: 499). yaraş ‘sıfat, selamet’ (Gabain 2000: 55). yaraş- ‘yaraşmak, yakışmak’ (Gabain 2000: 309). krş. yara- ‘yararlılık göstermek’ (ETŞ 1992: 499). yara-; Y’R’- ‘uygun olmak, yaraşmak’ (İKPÖ 1998: 230). yara- ‘yaramak, iyi olmak, başarılı olmak’ (IB: 63). yara- ‘işe yaramak, bir iş için uygun olmak, kullanışlı olmak’ (KUKY 2009: 396, 536). yara- ‘yaramak, uygun olmak’ (UKY 2011: 107). yara- ‘faydalı olmak, yaramak’ (METY 2012: 326). yara- ‘yaramak, yararlı olmak’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 511). yarama ‘(işe) yarama’ (Aydın 2012: 187). yaraşı ‘uygun, yaraşır, münasip, iyi’ (AY-III 1991: 122). yaraşı ‘uygun, yakışık, iyi’ (Üİ 1998: 201). yaraşı ‘uygun, yaraşır’ (AY-YK 2012: 272). yaraşlağ ‘müzeyyen, tefriş edilmiş’ (Gabain 2000: 309). OT. yaraş- ‘anlaşmak, yaraşmak, uygun gelmek’ (KB: 525). yaraş- ‘barışmak’ (TKT 2004: 754). yaraş- ‘uyuşmak, anlaşmak; yaraşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-748). krş. yara- ‘yaramak, uygun gelmek’ (KB: 523). yara- ‘yaramak’ (AH: LXXI). yara- ‘yaramak; uygun gelmek, yaraşmak’, yol yarasın ‘yol dileğine uygun olsun’ (DLT-Atalay 2006: IV-747). yaran- ‘yaranmak’ (KB: 525). yaramsın- ‘dalkavukluk etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-748). yaraşı ‘uyuşarak, uygun münasip’ (KB: 525). yaraşıklık ‘uygunluk’ (KB: 525). Hrz-T. yaraş- ‘uyma, alışmak’ (ME 1993: 203). yaraş- ‘anlaşmak, uymak, uygun düşmek, yakışmak’ (KE 1997: 708). yaraş- ‘anlaşmak, ittifak kılmak’ (NF 1998: 471). yaraş- ‘anlaşmak, uyuşmak’ (KurT 2002: 312). yaraşmak ‘uymak, münasip olmak’ (İML 1988: 86). krş. yara- ‘yaramak, uygun ve gerekli olmak; faydalı olmak’ (KE 1997: 706). yara- ‘yaramak, faydalı olmak’ (MM 2008: 270). yaramağ (KurT 2002: 312). yaramak ‘elverişli olmak’ (İML 1988:

86). yarar ‘yarar, fayda’ (KE 1997: 708). yaraşı ‘uygun, lâıık’ (KurT 2002: 312). yaraşıık ‘yakışııkı’ (İML 1988: 86). yaraşıık ‘uyum’ (ME 1993: 203). yaraşııkılık/yaraşııkılık ‘uygunluk’ (ME 1993: 203). yaraşıu ‘uygun, münasip’ (KE 1997: 708). AO-KıpT. krş. yara- ‘yaramak’ (AO 1996: 240). M-KıpT. yaraş- ‘yaraşmak, yakışmak’ (MG 1984: 284). yaraş- ‘yaraşmak, uygun olmak’ (KH 2002: 145). krş. yara- → yaradı ‘(bir işe) yaradı’ (KİLE 1931: 120). jara- ‘godzić się, nadawać się’ (Bulg-M 1954: 55). yara- ‘1) lâıık olmak, yakışmak; 2) faydalı olmak, uygun ve muvafık gelmek’ (GT 1989: 466). yara- ‘yaramak, uygun olmak’ (İMS 1992: 618). yara- ‘yaramak, faydalı olmak’ (MG 1984: 283; KF 2006: 199). yara- ‘faydalı olmak’ (KFLT 1989: 1086). yara- ‘yaramak, faydalı olmak’ (KMES 1994: 314). yara- ‘yaramak, faydası dokunmak’ (KK 1999: 129). yara- ‘yaramak’ (KH 2002: 145). yaradıcı ‘yaratıcı, yaratan’ (KMES 1994: 314; KF 2006: 199). yarar ‘menfaat, yarar’ (İMS 1992: 618). yaraşıık ‘yakışan, uygun olan’ (GT 1989: 467). yaraşııl- ‘layık olunmak’ (KFLT 1989: 1086). yaraşııksuz ‘yaraşımayan, yakışiksız’ (GT 1989: 467). Çağ. yaraş- ‘yaraşmak, yakışmak’ (MK 1993: 568). krş. yara- ‘yaramak’ (MK 1993: 568).

2629. yaraştır-: krş. yaraştur-.

yaraştırdum	ıaraştırdũ	CC-İ 20a/3
yaraştırgıl	Yaraştırgıl	CC-İ 6a/8
yaraştırdum	jaraştırdũ	CC-İ 20a/3

јараштыр (v) ‘versöhnen’, јараштырбыл, јараштырдым, јараштыр (Radloff 1887: 38). Yara[ştir > l]gil 5v/12 (Drimba 2000: 42); İaraştırdũ 19r/3, İaraştırdũ 19r/4 (Drimba 2000: 60). OT. yaraştur- ‘yaraştırmak, uyuşturmak’ (KB: 525). yaraştur- ‘barıştırmak, düzeltmek, islah etmek’, yaraşturmak ‘barıştırmak’ (TKT 2004: 755). Hrz-T. yaraştur- ‘uydurmak, alıştırmak’ (ME 1993: 203). yaraştur- ‘hazırlamak, alıştırmak’ (KE 1997: 708). yaraştur- ‘hazırlamak, düzeltmek’ (NF 1998: 471). M-KıpT. yaraşdur- ‘faydalı hale getirmek’ (KFLT 1989: 1086). yaraştur- ‘düzeltmek; yapmak’ (MG 1984: 284).

2630. yaraştur-: uyuşmak, mutabık kalmak, uyum içinde olmak; düzenlemek, düzene koymak; krş. yaraştır-.

yaraştururmen	jaraştıururmẽ	CC-İ 20a/2
yaraştur	jaraştur	CC-İ 20a/4
yaraşturmak	jaraştıurmac	CC-İ 20a/5

Jarastururmen ‘ordino’, jarastur *emir şekli*, Jarasturmac ‘ordinatio’ (Kuun 1880: 275).
 јараштыр (v) ‘versöhnen’, јараштырымән, јараштыр, јараштырмак (Radloff 1887: 38). jaraštur- ‘einrichten; einig machen’, jarašturmaq ‘Einrichtung’ (Grønbech 1942: 115). Iaraštururmē 19r/2 (Drimba 2000: 60).

2631. yarat-: yaratmak.

yarataçı	jarataeı	CC-A 69b/27
yaratқан	Yaratchan	CC-İ 9a/9
yaratқанı	jaratkanı	CC-A 72b/34
yaratқанıң	jaratkāıñ	CC-A 71a/21
yaratmak	Yaratmac	CC-İ 9a/10
yarattı	jaratı	CC-A 75a/2
yarattı	jaratı	CC-A 74b/4
yarattıñ	jaratıñ	CC-A 73a/24
yaratup	iaratup	CC-A 80b/3

Iaratup ‘creans’, jaratači (Kuun 1880: 254); Jaratkan ‘creator’, jaratači (Kuun 1880: 275); Yaratchan ‘creator’, Yaratmac ‘creatio’ (Kuun 1880: 279). japat ‘schaffen’, јараткан ‘der Schöpfer’, јаратmak, јаратацы, јаратканның, јаратканны, јараттын, јаратті, јаратып (Radloff 1887: 38). jarat- ‘schaffen, erschaffen’, kökni jerni sen jarattıñ ‘du hast Himmel und Erde geschaffen’, jarattačy ‘Schöpfer’, kökni jerni jarattačy ‘der Schöpfer des Himmels und der Erde’, jaratqan ‘Schöpfer’, jaratmaq ‘Schöpfung’ (Grønbech 1942: 115). Yaratchan 8v/9, yaratmac 8v/10 (Drimba 2000: 46); jaratači 69r/16 (Drimba 2000: 130); jaratkāıñ 70v/11 (Drimba 2000: 132); jaratkanı 72r/17 (Drimba 2000: 135); jaratıñ 72v/13 (Drimba 2000: 136); jaratı 74r/2, jaratı 74v/2 (Drimba 2000: 138); iaratup 80r/3 (Drimba 2000: 140). ET. yarağ-/yarat- ‘yaratmak, vücuda getirmek’ (ETŞ 1992: 499, 500). yarat- ‘yaratmak’ (HUAS 1941: 122). yarat- ‘1) hazırlamak, hazırlı yapmak; 2) eser yazmak, eser yaratmak; 3) bezemek, süslemek’ (Hsüan-X 1975: 193). yarat-; Y’R’T- ‘donatmak, hazırlamak, gereken duruma getirmek’ (İKPÖ 1998: 230). yarat- ‘yaratmak, yoktan var etmek, süslemek, hazırlamak, tercüme etmek’ (Gabain 2000: 309). yarat- ‘1. yapmak; 2. (*teñri*) yaratmak; 3. (*taş, ı, örgi* sözleriyle) yapı kurmak, inşa etmek; 4. (*bitig* sözüyle) yazıt dikmek; 5. (*bediz* sözüyle) süsleme yapmak, nakşetmek; 6. (*bodun* sözüyle) dağınık, düzensiz veya başına buyruk bir topluluğu bodun haline getirmek, ulus yaratmak, örgütlemek’ (KUKY 2009: 347, 363, 402, 404, 405, 409, 536). yarat- ‘yapmak, meydana getirmek’ (UKY 2011:

107). yarat- ‘yapmak; yaratmak, meydana getirmek; düzenlemek, örgütlemek’ (METY 2012: 326). yarat- ‘örgütlemek, düzene sokmak’ (Aydın 2012: 187). yarat- ‘yapmak, yaratmak’ (AY-YK 2012: 272). yarat- ‘yaratmak; yapmak, hazırlamak’ (HUAS 2014: 155). krş. yaradıl- ‘tanzim edilmek’ (ETŞ 1992: 499). yaradın- ‘tatbik etmek’ (ETŞ 1992: 499). yaratağ/yaratığ ‘süs, techizat’ (Mayt: 503). yaratağlağ/yaratıglıg ‘...ile mücehhez, bezenmiş’ (Mayt: 503). yaratıy ‘meydana getirmek, kaleme almak’ (Hsüan-X 1975: 193). yaratıy ‘süs, bezek’ (Hsüan-X 1975: 194). yaratıg ‘açma, meydana getirme’ (METY 2012: 326). yaratıg/yrätig ‘teşebbüs, girişme’ (Gabain 2000: 309). yaratıglı ‘yaratıcı’ (Gabain 2000: 52). yaratıglıg ‘yaratan’ (Gabain 2000: 309). yaratıl- ‘vücut bulmak, yaratılmak’ (ETŞ 1992: 500). yaratıl- ‘yapılmak, yaratılmak’ (Üİ 1998: 201). yaratın- ‘donanmak, süslenmek; yaratılmak, oluşturulmak’ (AY-III 1991: 122). yaratın- ‘gayret etmek’ (ETŞ 1992: 500). yaratın- ‘örgütlenmek’ (Aydın 2012: 187). yaratın- ‘donanmak’ (AY-YK 2012: 272). yaratınmak ‘gayret etmek’ (ETŞ 1992: 500). yaratıt- ‘1. yaptırmak; 2. (*bark, örgin, çıt* sözleriyle) inşa ettirmek, yapı kurdurmak, yaptırmak; 3. (*belgü, bitig* sözleriyle) yazdırmak’ (KUKY 2009: 347, 404, 405, 536). yaratıt- ‘yaptırmak, meydana getirtmek, kurdurmak’ (UKY 2011: 107; METY 2012: 326). yaratun- ‘hazırlanmak, teşkilâtlanmak’ (Gabain 2000: 309). yaratun- ‘1. oluşmak, yapılanmak; 2. (*il ve bodun*) yapılanmak, örgütlenmek’ (KUKY 2009: 338, 360, 536). yaratın-, yaratun- ‘örgütlenmek, organize olmak’ (METY 2012: 326). yaratur- ‘1. yaptırmak; 2. (*bark* sözüyle) inşa ettirmek’ (KUKY 2009: 347, 404, 536). yaratur- ‘yaptırmak’ (METY 2012: 326). yaratur- ‘yaptırtmak’ (Aydın 2012: 187). yarsmalaş (yaraşmalaş) ‘yaradılmadan önce’ (ETŞ 1992: 499). OT. yarat- ‘1. yaratmak; 2. (yalan) uydurmak’, yaratgan ‘yaratıcı, var eden, esma-yı hüsnadan: bâri’ (TKT 2004: 755). yarat- ‘yaratmak’ (AH: LXXII). yarat- ‘yaratmak; (Oğuzca) oranlamak, oranlayıp yapmak; kendinden uydurmak’, yaratgan ‘yaratan’ (DLT-Atalay 2006: IV-748). krş. yaratıg ‘yaratılış’ (TKT 2004: 755). yaratmak ‘hilkat, varlık ve özellik’ (TKT 2004: 755). Hrız-T. yarat- ‘yaratmak’ (ME 1993: 203). yarat- ‘yaratmak’ (KE 1997: 708; KurT 2002: 312; MM 2008: 270). yarat- ‘yaratmak, var etmek, meydana getirmek’ (NF 1998: 471). yaratmak ‘yoktan var etmek’ (İML 1988: 86). krş. yaratıg ‘yaratılış’ (ME 1993: 203). yaratıl- ‘yaratılmak’ (ME 1993: 203). yaratıl- ‘yaratılmak’ (KE 1997: 709; MM 2008: 270). yaratıl- ‘yaratılmak, inşa edilmek, yapılmak’ (NF 1998: 472). yaratgan ‘Tanrı atlarından’ (İML 1988: 86). yaratmış ‘yaradılmış mahlûk’ (İML 1988: 86). M-KıpT. yarad-/yarat- ‘yaratmak, ibda etmek’ (KFLT 1989: 1086). yarat- → yarattı: yaratmaq fiilinden mazi, Bugünkü manasında (KİLE 1931: 120). yarat- ‘yaratmak’ (MG

1984: 284; BV 1986: 342; İMS 1992: 618; KMES 1994: 315; KK 1999: 129; KH 2002: 145; (KMT 2002: 154; KF 2006: 199) . yarat- ‘halketmek, yaratmak’ (GT 1989: 467). yarat- ‘yaratmak, vücuda getirmek’ (TK 2008: 347). krş. yaradıl- ‘yaratılmak’ (KMES 1994: 314; KF 2006: 199). yaratan ‘yaratıcı, yaratan’ (GT 1989: 467). yaratğan ‘yaradan’ (KİLE 1931: 120). yaratğan ‘yaratan, Allah’ (İMS 1992: 618). yaratқан ‘yaradan, Allah’ (KMT 2002: 154). yaratıl- ‘yaratılmak’ (İMS 1992: 618). Çağ. yarat- ‘yaratmak’ (MK 1993: 568). krş. yaratıl- ‘yaratılmak’ (MK 1993: 569).

2632. yarat-: yapmak.

yarat Iarat CC-İ 4b/11

Jarat et ‘dilata’ (Kuun 1880: 275). *işa. f.* – *anl. f.* jaraq ‘frei’, jaraq et- ‘freilassen’ Grønbech 1942: 115). Iarat 4r/11 (Drimba 2000: 40).

2633. yarbar-: **bkz.** yalbar-.

yarbarsınlar iarbarşenlar CC-A 61b/8

Iarbarsenlar ‘supplicant!’ (Kuun 1880: 277). jarbar- (Grønbech 1942: 115). iarbarşeular 61r/8 (Drimba 2000: 117).

2634. yargıcı: yargıç, siyasi otorite; *krş.* yarguçı.

yargıcı iargıeı CC-A 63b/2

iargiçi 63r/2 (Drimba 2000: 121).

2635. yargu: yargı, hüküm; *krş.* yargu yar- ‘hüküm vermek’.

yargu yargu CC-İ 25a/4

yargu yaıgu CC-İ 25a/22

yarguda iar gudα CC-A 63b/11

yargu Jargu CC-A 58b/1

yargumda jargumde CC-A 59b/15

Iargu, Jargu ‘judicium’ (Kuun 1880: 254, 276); jargu jararmen, *işa. f.* jargu jurarmen ‘judico’ (Kuun 1880: 137, 276); Yargu ‘regimen; defensio; annotavi’ (Kuun 1880: 279). jarбу ‘Richterspruch’, jarбумда, jarбууда, jarбуу jar (Radloff 1887: 39). jarу ‘Entscheidung, Urteil; Befehl; Gericht’, jarуu jarar-men, jarуu jarmaq, benim jarуumda ‘in meinem Machtbereich’, kerti jarуuda ‘vor dem wahren Gericht’ (Grønbech 1942: 115). Yargu 24v/4 (Drimba 2000: 66); Yargu 24v/22 (Drimba 2000: 67); Jargu 58r/1

(Drimba 2000: 113); jargumde 59r/15 (Drimba 2000: 115); iar gudæ 63r/12 (Drimba 2000: 121). OT. Hrz-T. yarġu ‘yarı, mahkeme’ (ME 1993: 204). Moğ. carġu < Türk. yarġu ‘dividing’ > ‘legal process or decision’ (Clauson 1959: 176, 185).

yarġuċı: yarġıç, siyasi otorite; krş. yarġıçı.

yarġuċı Yarguċı CC-İ 46a/13

yarġuċı Jarguċe CC-A 58a/44

Jarguċe, yarguzi ‘judex’ (Kuun 1880: 276, 279). jarġуцы ‘Richter’ (Radloff 1887: 39). jarġуċy ‘Richter; Bürgermeister’ (Grønbech 1942: 115). Yarguzı 45v/13 (Drimba 2000: 95); Jarguċe 57v/44 (Drimba 2000: 113).

2636. yarġula-: yarġılamak, hüküm vermek.

yarġuladım iarguladım CC-İ 16b/24

yarġulama jargulama CC-A 75a/12

yarġulap jargulap CC-A 67a/36, 75a/9

yarġularmen jargularmẽ CC-İ 16b/23

Jargularmen ‘judico’ (Kuun 1880: 276); CC-A 67a/36 *iş.a. f.* → jargulan (Kuun 1880: 185, 276). jarġула (v) ‘richten’, jarġулап, jarġулама (Radloff 1887: 39); CC-İ 16b/23 yarġularmen *iş.a. f.* – *anl. f.* jarġулан (v) ‘gerichtet werden’ (Radloff 1887: 39). jarġula- ‘richten, ein Urteil fällen’, tirilerni ölülerni jarġulama ‘um über die Lebenden und die Toten Gericht zu halten’ (Grønbech 1942: 115). Jargularmẽ 16r/23, iarguladım 16r/24 (Drimba 2000: 55); jarg[u > i]lap 66v/31 (Drimba 2000: 130); jargulap 74v/9, jargulama 74v/12 (Drimba 2000: 138).

2637. yarı: yardım.

yarı Yarı CC-İ 36a/15

Yarı ‘auxillum’ (Kuun 1880: 279). jarı ‘hin, nach’ (Radloff 1887: 38). jary ‘Hilfe’ (Grønbech 1942: 117). Yarı 35v/15 (Drimba 2000: 81). OT. yarı ‘yardım’ (KB: 525).

yarı ‘yardım, imdat; kuvvet’ (DH: 226). yārī ‘yardım’, yārī bér- ‘yardım etmek, yardımcı olmak’ (TKT 2004: 756). yarı ‘yardım, kuvvet’ (AH: LXXII). krş. yarıçı ‘yardımcı’ (KB: 526). yārīçi ‘yardımcı, kurtarıcı, destek olan’ (TKT 2004: 757). yārīçılık ‘yardımcı olma’ (TKT 2004: 757). Hrz-T. yārī ‘yardım’ (ME 1993: 204; NF 1998: 472; MM 2008: 270). yārī ‘yardım’ (KE 1997: 710). yarı/yaru I ‘yardım’ (KurT 2002: 313, 315). krş.

yārīci ‘yardımcı’ (ME 1993: 204). yārīçi ‘yardımcı’ (KE 1997: 710; NF 1998: 472). yarıçı ‘yardımcı’ (KurT 2002: 313). AO-KıpT. yāri ‘yardım’ (AO 1996: 240). M-KıpT. yarı ‘yardım’ (MG 1984: 284; GT 1989: 467). krş. yardım ‘yardım’ (GT 1989: 467). yardum ‘yardım’, yardum ele- ‘yardım etmek’ (KF 2006: 200).

2638. yarığ: aydınlık.

yarığ	yarığ	CC-İ 16a/15
yarığ	yığ	CC-İ 16a/16
yarığı	jarığı	CC-A 69b/39

Jarig (Kuun 1880: 275); Yrig: jarig ‘lumen’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı*, yarig etarmen ‘illumino’ (Kuun 1880: 281). Yarığ 15v/15 (Drimba 2000: 54); Yrığ 15v/16 (Drimba 2000: 55); jarigi 69r/23 (Drimba 2000: 130). ET. yāroḵ/yaruk ‘parlak, parlaklık’ (Gabain 2000: 309). yarok ‘ışık, aydınlık’ (UKY 2011: 107). yaruk 1 ‘nur, ışık’, yaruk 2 ‘nurlu, şa’şadar’ (HUAS 1941: 122). y(a)r(u)q ‘1) ışık, aydınlık; 2) ışıklı, aydın’ (Hsüan-X 1975: 195). y(a)ruk ‘1. ışıklı, parlak, parıltılı, aydınlatılmış; 2. ışık, aydınlık, parıltı’ (AY-III 1991: 123). yaruk ‘parlak, ışık, nur, nurlu’ (ETŞ 1992: 501). yaruq; Y’RWX ‘ışık’ (İKPÖ 1998: 230). yaruk ‘aydın, parlak’ (Üİ 1998: 201). yaruk ‘ışık, aydınlık’ (IB: 63). y(a)ruk ‘parlak, parıltılı’ (AY-YK 2012: 272). yaruk ‘ışık, aydınlık, parlak’ (HUAS 2014: 155). yaruk ‘güneş’ (KUKY 2009: 216, 536). yaruk ‘aydınlık, güneş’ (METY 2012: 326). y(a)ruk ‘aydınlık, ışıklı, parlak, parıltılı, aydınlatılmış; ışık’ (ABH 2013: 240). yaruk ‘ışık, aydınlık’ (Mir); kişi adı (Yen) (YKI 2013: 511). yaruksuz ‘ışıksız, bulanık’ (Gabain 2000: 309). yaruksuz ‘ışıksız, karanlık, renksiz, soluk, mat’ (ABH 2013: 240). OT. yaruk ‘aydınlık, parlak’ (KB: 527). yaruk ‘görünür kılıcı, göz açıcı’, köz yarukı ‘göz aydınlığı, göz bebeği’, yaruk bol- ‘aydın olmak’, yaruk körgü ‘kesin delil, açık belge’, yaruḵrak ‘daha akıcı ve anlaşılır’, yaruk yıldrğan ‘ışık saçan, nurlar saçan’, yaruk yol ‘şeriat’ (TKT 2004: 498, 762, 763). yaruk ‘ışık, aydınlık; parlak’, yap yaruk ‘çok aydınlık’ (DLT-Atalay 2006: IV-754). Hrız-T. yaruk kün ‘açık, bulutsuz gün’ (İML 1988: 86). yaruḵ I ‘aydınlık’ (ME 1993: 204). yaruk ‘aydınlık, parlak, ışık; aralık, açıklık’ (KE 1997: 713). yaruk ‘parlak, aydınlık, ışık, nur’ (NF 1998: 473). krş. yaruḵluk ‘ışık, aydınlık’ (ME 1993: 204). yaruḵluk ‘aydınlık, parlaklık’ (NF 1998: 474). yaruḵlu/ıḵ ‘aydınlık’ (KE 1997: 714). yaruksuz ‘ışıksız, karanlık’ (ME 1993: 204). M-KıpT. yaruq ‘ay ışığı’ (KİLE 1931: 121). yaruk ‘ışık’ (BV 1986: 343; KFLT 1989: 1086). krş. yaruḵluk ‘parlaklık, nur’ (İMS 1992:

619). Eryaruq: Gazneli Mesud Hindistan'da tahta çıktığında Gazneli ordusunda bulunan kumandanın adı. Eryaruq 'bright, shining man' < er 'man' + yaruq 'brightness, light; bright, shining, gleaming' (Bosworth 2001: 305). Yaruq Tughmish 'a bright light has arisen': Hacıp, Gazneli Mesud'un kapıcısı ya da giysi görevlisi (jāma-dār or Keeper of the Wardrobe) (Bosworth 2001: 312).

2639. yarıh: aydınlık.

yarıh	jarıh	CC-A 75a/4
yarıhtan	jarıh tən	CC-A 75a/4-5
yarıhı	jarıhı	CC-A 72a/24
yarıhnıñ	jarıhnıñ	CC-A 71a/37
yarıhtur	ıarıhtı	CC-A 70a/18
yarıh	Yaregh	CC-İ 37b/7, 39b/23

Iarich 'lucidus' (Kuun 1880: 254); Yaregh 'clarus' (Kuun 1880: 279). жарык 1. 'hell', жарыктыр; 2. 'Licht, Helligkeit', жарыкның, жарыкы (Radloff 1887: 38, 39). жарых 1) 'hell, leuchtend, klar'; 2) 'Licht, Glanz'; 3) 'Heiteres Wetter' (Grønbech 1942: 117). Yaregh 37r/7 (Drimba 2000: 83); Yaregh 39r/23 (Drimba 2000: 86); iarıxtur 69v/9 (Drimba 2000: 131); jariχnin 70v/19 (Drimba 2000: 133); jariχı 71v/12 (Drimba 2000: 134); jariχ 74v/4, jarıh tən 74v/4-74v/5 (Drimba 2000: 138).

2640. yarıhlık: ışıklı, aydınlık.

yarıhlık	ıarıhlık	CC-A 76b/9
----------	----------	------------

işa. f. iarchlik 'claritas' (Kuun 1880: 279). işa. f. жарыклык 'die Helligkeit', жарыклық (Radloff 1887: 38). жарыхлы (Grønbech 1942: 117). iarıxlık 76r/8 (Drimba 2000: 139). ET. y(a)rukluğ 'ışıklı, parlak, beyaz' (AY-III 1991: 123). yaruqluğ 'ışıklı, parlaklık' (ETŞ 1992: 502). OT. yaruğluğ 'aydınlık, parlaklık' (KB: 528). yaruqluğ 'nur' (TKT 2004: 763). yarukluk 'nur, ışıq, aydınlık; rahatlık', yarukluk yulduz, yarukluk yulduzı 'tan yıldızı' (DLT-Atalay 2006: IV-754).

2641. yarık: ışıq; ışıklı, aydınlık, açık; yarık et- 'aydınlıtmak'.

yarık	ıarık	CC-A 62a/34
yarık	yarık	CC-A 59b/28
yarık	Yaret	CC-İ 37b/20

yarıkı jaríkí CC-A 74b/2

Yarik, yaret(?c) hawa ‘serena tempestas’ (Kuun 1880: 279); yarig etarmen ‘aydınlatırım, ışıklandırırım’ (Kuun 1880: 281). jaryk ‘1. Hell; 2. Licht, Helligkeit’, jaryky (Radloff 1887: 38). jaryq, járyq 1) ‘hell, leuchtend, klar’, jaryq hava ‘Helle, helle Witterung’; 2) ‘Licht, Glanz’; 3) ‘Heiteres Wetter’ (Grønbech 1942: 117). jærík 59r/27 (Drimba 2000: 115); iarik 61v/34 (Drimba 2000: 119); jaríkí 74r/1 (Drimba 2000: 137).

2642. yarık-: aydınlanmak.

yarıktı iarichte CC-A 62a/7

işa. f. – anl. f. jaryt (v) ‘erleuchten’, jarytty (Radloff 1887: 39). *işa. f.* jaryt- (jarut-?) ‘erleuchten’, teñerniñ jaryqlyǵy jarytty alarny ‘der Lichtglanz Gottes umstrahlte sie’ (Grønbech 1942: 117). iarichte 61v/7 (Drimba 2000: 118).

2643. yarıklıh; *krş.* yarıklık.

yarıklıhındaⁿ jarıklıhındē CC-A 69b/11

Jariklih ‘lumen’ (Kuun 1880: 254). *işa. f.* jaryklyk ‘die Helligkeit’, jaryklykyndan (Radloff 1887: 39). jaryqlyǵ ‘Licht, Glanz’ (Grønbech 1942: 117). jarikliǵındē 69r/8 (Drimba 2000: 130).

2644. yarıklık: aydınlık; *krş.* yarıklıh.

yarıklıqı iarikliche CC-A 62a/7

yarıklıqına iæríklíkíne CC-A 59b/29

Iariklich ‘lumen’ (Kuun 1880: 254, 275). jaryklyk ‘die Helligkeit’, jaryklykyına, jaryklykyndan (Radloff 1887: 39). jaryqlyǵ, járyǵlyq ‘Licht, Glanz’ (Grønbech 1942: 117). iæríǵlíkíne 59r/28 (Drimba 2000: 115); iarikliche 61v/7 (Drimba 2000: 118).

2645. yarıl-: yarılmak, çatlamak.

yarılurmenⁿ Yarılurmē CC-İ 6a/10

yarıldum Yarıldum CC-İ 6a/11

yarılǵıl Yaralgıl CC-İ 6a/12

yarılmaǵ Yarılmac CC-İ 6a/13

yarıldı jæríldı^ǵ CC-A 58a/36

CC-A 58a/36 *işa. f.* → Jariler ‘finditur’ (Kuun 1880: 275); Yarilurmen ‘diffindor’, CC-İ 6a/12 *işa. f.* → yarelgil *emir şekli*, Yarilmac ‘actio diffindendi’ (Kuun 1880: 279). жарыл (v) ‘platzen, sich spalten, Risse bekommen’, жарылымән, жарылдым, жарылмак, жарылып (Radloff 1887: 39). jaryl-, járyl- ‘gespalten werden, sich spalten’, jaryldy, jarylmaq (Grønbech 1942: 117). Yarilurmē 5v/10, Yarildum 5v/11, Yarilmac 5v/13 (Drimba 2000: 42); jærildí (Drimba 2000: 113). ET. yarıl- ‘yarılmak’ (Hsüan-X 1975: 194; IB: 63; Gabain 2000: 309; ABH 2013: 239). yarıl- ‘yarılmak’ (Mir) (YKI 2013: 511). krş. yarılınçığ ‘parçalayıcı’ (Mayt: 503). OT. yarıl- ‘yarılmak’ (KB: 526; TKT 2004: 755). yarıl- ‘yarılmak, yirilmek, açılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-749). Hrz-T. yarıl- ‘yarılmak’ (KurT 2002: 313; ME 1993: 204). yarıl- ‘yarılmak, parçalanmak’ (KE 1997: 709). yarıl- ‘yarılmak, ikiye ayrılmak, açılmak’ (NF 1998: 472). yarıl- ‘yarılmak’ (KurT 2002: 313). yarılmak ‘yarık açılmak’ (İML 1988: 86). krş. yarı- ‘yarılmak, parçalanmak’ (KurT 2002: 313). M-Kıpt. yarıl- ‘yarılmak’ (MG 1984: 284; İMS 1992: 619; KFLT 1989: 1086; KH 2002: 145). yarıl- ‘açılmak, ayrılmak’ (KF 2006: 200). yarıl- ‘açılmak’ (TK 2008: 347). yarul- ‘1) yarılmak, açılmak; 2) çatlamak, parçalanmak’ (TK 2008: 347, 348).

2646. yarılğa-: acımak, merhamet etmek.

yarılğadı	ıarılğadı	CC-A 70a/22
yarılğadı	jarılğadı	CC-A 70b/34
yarılğagıl	ıarılğagıl	CC-A 74a/2
yarılğap	jarılğap	CC-A 73b/17

Iarilgadi ‘misertus est’ (Kuun 1880: 254, 276). жарылға (v) ‘gnädig sein’, жарылғады, жарылғап, жарылғабыл (Radloff 1887: 39). jarylğa- (Grønbech 1942: 117). iarilgadi 69v/11 (Drimba 2000: 131); jarılğadı 70r/22 (Drimba 2000: 132); jarılğap 73r/14 (Drimba 2000: 137); iarilğagıl 73v/2 (Drimba 2000: 137).

2647. yarılğam: yarılan.

yarılğam	Yaşılğam	CC-İ 38b/9
----------	----------	------------

işa. f. yarılğan ‘diffissus’ (Kuun 1880: 279). жарыл (v) ‘platzen, sich spalten, Risse bekommen’, жарылымән, жарылдым, жарылмак, жарылып, жарылған (Radloff 1887: 39). jaryl-, járyl- ‘gespalten werden, sich spalten’, jarylğan ‘gespalten’ (Grønbech 1942: 117). Yaşılğam 38r/9 (Drimba 2000: 84).

2648. yarılğamak: acıma, merhamet.

yarılğamakğa jarılğamakga CC-A 69b/33

yarılğamakñıñ ja'ılğamakñıñ CC-A 71b/20

jarılğamakga 'misereri', jâilğamak *yani* jarılğamak 'misericordia' (Kuun 1880: 276).
jarылға (v) 'gnädig sein', jarылғамакка, jarылғамакның (Radloff 1887: 90).
jarylymaq 'Erbarmen, Barmherzigkeit', jarylymaqnyñ anasy (Grønbech 1942: 116).
jarılğamakga 69r/20 (Drimba 2000: 130); jarılğamakñıñ 71r/10 (Drimba 2000: 133).

2649. yarılğat-: merhamet ettirmek.

yarılğatır jarılğatır CC-A 71b/22

jarılğatır 'misericordiam obtinet' (Kuun 1880: 198, 276). jarылғат (v) 'Gnade finden',
jarылғатыр (Radloff 1887: 39). jarylyat- 'Mitleid erwecken, bemitleidet werden'
(Grønbech 1942: 117). jarılğatır 71r/11 (Drimba 2000: 133).

2650. yarım: yarım.

yarım Yareм CC-İ 38b/14

Yareм 'dimidium' (Kuun 1880: 279). жарым 'die Hälfte' (Radloff 1887: 39). jarym
'Hälfte' (Grønbech 1942: 117). Yareм 38r/14 (Drimba 2000: 85). ET. yarım 'yarı,
yarım' (Hsüan-X 1975: 194). yarım 'yarım, bütünün yarısı' (ETŞ 1992: 500). yarım
'yarım' (Mayt: 503; Üİ 1998: 201; Gabain 2000: 309). OT. yarım 'yarım' (KB: 526).
yarım 'yarı' (TKT 2004: 756). yarım 'yarım, bir şeyin yarısı, her hangi bir şeyin ikiye
ayrılmış olan parçalarından her birisi' (DLT-Atalay 2006: IV-749). krş. yarımıla-
'yarılamak' (DLT-Atalay 2006: IV-749). yarımılan- 'yarımılanmak' (DLT-Atalay 2006:
IV-749). Hrz-T. yarım 'yarım' (ME 1993: 204; KurT 2002: 313). yarım 'yarı, yarım,
buçuk' (KE 1997: 709). yarım 'yarım, yarı' (NF 1998: 472). krş. yarı 'yarı, yarım' (MM
2008: 270). yarı/yaru 'yarı' (NF 1998: 473). yaru 'yarı' (ME 1993: 204; KE 1997: 713).
yaru- II 'yarım, yarı' (KurT 2002: 315). yarula- 'yarıya ermek' (ME 1993: 204). yarulaş-
'(ikiye) üleşmek, paylaşmak' (ME 1993: 204). M-KıpT. yarım 'yarım, yarı' (GT 1989:
467; İMS 1992: 619). yarım 'yarım' (KH 2002: 145; TK 2008: 348). yarım → yarım
keçe = Ar. nişf al-lail 'midnight'/ Ar. al-masâ 'evening' (RH 2000: 237). yarum 'yarım',
yarum yarısı 'çeyrek, dörtte bir' (KK 1999: 129). Çağ. yarım 'yarım' (MK 1993: 569).

2651. yarımsağ: sadık.

yarımsak jaremjak CC-A 59b/14

işa. f. Jaramsak ‘fidelis’ (Kuun 1880: 275). *işa. f.* japamcak ‘pasend, treu’ (Radloff 1887: 38). *işa. f.* jaramsaq ‘treu, folgsam’ (Grønbech 1942: 114). jaremjak 59r/14 (Drimba 2000: 115).

2652. yarıt-: aydınlatmak.

yarıttı jarıttı CC-A 69b/9

işa. f. Jaruti ‘illuminavit’ (Kuun 1880: 276). жарыт (v) ‘erleuchten’, жарытты (Radloff 1887: 39). jarıttı 69r/7 (Drimba 2000: 130). ET. yaruğ- ‘aydınlatmak, parlatmak’ (ETŞ 1992: 501). yarut- ‘aydınlatmak’ (HUAS 1941: 123; Hsüan-X 1975: 195; AY-YK 2012: 272). yarut- ‘aydınlatmak, parlatmak, ısıtmak’ (AY-III 1991: 123). yarut- ‘aydınlatmak, ışık saçmak, nurlandırmak’ (ETŞ 1992: 502). yarut- ‘aydınlatmak, parlatmak’ (HUAS 2014: 155). krş. yarın ‘yarın, sabah’ (Gabain 2000: 309). yarın I ‘sabah’ (Mir) (IB: 63; YKI 2013: 511). yartla- ‘parıldamak’ (Mayt: 505). yaru- ‘parlamak’ (ETŞ 1992: 501). yaru-; Y’RW- ‘parlamak, ısıldamak’ (İKPÖ 1998: 230). yaru- ‘parlamak’ (Gabain 2000: 309). yaru- ‘aydınlanmak’ (Mir) (IB: 63; YKI 2013: 511). yarumak ‘aydınlanma, ışıklanmak’ (ETŞ 1992: 502). yarun ‘şafak, (gün) ağarması’ (Mayt: 505). OT. yarıt-/yarut- ‘aydınlatmak’ (AH: LXXII). yarut- ‘aydınlatmak, parlatmak’ (KB: 528). yarut- ‘aydınlatmak’, yarutgan ‘her zaman aydınlatan’ (DLT-Atalay 2006: IV-754). krş. yarın ‘yarın’ (TKT 2004: 756; LXXII; DLT-Atalay 2006: IV-750). yarınlık ‘ahiret’ (KB: 526). yaru- ‘ışınmak, parlamak’ (KB: 527). yaru- ‘parlamak, ısıldamak’ (TKT 2004: 762). yaru- ‘aydınlanmak, parlamak’ (AH: LXXII). yaru- ‘ışımak’ (DLT-Atalay 2006: IV-753). yarun- ‘aydınlanmak, parlamak’ (KB: 528). Hrız-T. yarıut- ‘aydınlatmak’ (ME 1993: 204). yaru/ıt- ‘aydınlatmak’ (KE 1997: 714). yarut- ‘ısıtmak’ (NF 1998: 474). yarıt- ‘nurlandırmak, sevindirmek’ (KurT 2002: 315). yarutmak ‘aydınlatmak’ (İML 1988: 86). krş. yarın ‘bugünden sonraki gün’, yarın tünle ‘yarın geceleyin’ (İML 1988: 86). yarın ‘yarın, yarınki gün’ (KE 1997: 710). yarın ‘yarın’ (NF 1998: 472). yarın ‘yarın, sabah’ (KurT 2002: 313). yarın ‘ertesi gün, yarın’ (MM 2008: 270). yarındası ‘yarın, yarınki gün’ (KE 1997: 710). yaru- ‘aydınlanmak’ (ME 1993: 204; KE 1997: 713). yaru- ‘aydınlatmak, ışımak, parlamak’ (NF 1998: 473). yaruğ II ‘nurlu, açık’ (KurT 2002: 315). yaruğluk ‘ışık, nur, parıltı’ (KurT 2002: 315). yarumak ‘aydınlamak’ (İML 1988: 86). yarun- ‘aydınlanmak’ (ME 1993: 204). M-KıpT. krş. yarın ‘gelecek gün, bugünden sonraki gün’ (GT 1989: 467). yarın ‘tomorrow’ (RH 2000: 130). yarın ‘yarın’ (KMT 2002: 154). yarın ‘yarın, ertesi gün’ (KF 2006: 200). yarındası ‘ertesi gün’

(GT 1989: 467). Çağ. yarut- ‘aydınlatmak, ısıtmak’ (MK 1993: 569). krş. yaru- ‘aydınlanmak, ısımak’ (MK 1993: 569). yaruğluk ‘aydınlık, parlaklık’ (MK 1993: 569).

2653. yarqın: pırılı.

yarqınında iarkínidα CC-A 70b/28

yarqının jarkínin CC-A 76b/16

iarkin ‘parlaklık, parlılık’ (Kuun 1880: 254). CC-A 70b/28 yarqınında → *işa. f. – anl. f.* жарыкында (жарык 1. ‘hell; 2. ‘Licht, Helligkeit’) (Radloff 1887: 39); жаркын ‘Glanz’, жаркынын (Radloff 1887: 39). jarqyn ‘Glanz’ (Grønbech 1942: 116). iarkínidæ 70r/18 (Drimba 2000: 132); jærkínin 76r/15 (Drimba 2000: 139).

2654. yarlı:yoksul, fakir.

yarlı Jarle CC-İ 22b/17

yarlı jarlı CC-A 69b/25

yarlı iarle CC-A 59b/9

yarlı Yarlı CC-İ 50a/20

yarlılarga jarlılergα CC-A 69b/33

yarlı jarlı CC-A 72b/22

Jarle, iarle ‘pauper’ (Kuun 1880: 276); Yarlı ‘pauper; miser’ (Kuun 1880: 279). жарлы ‘arm’, жарлыларға (Radloff 1887: 39). jarly, jarly ‘arm’ (Grønbech 1942: 115). Jarle 22r/17 (Drimba 2000: 63); Yarlı 49v/20 (Drimba 2000: 100); iarle 59r/9 (Drimba 2000: 115); jarli 69r/15, jarlilergæ 69r/20 (Drimba 2000: 130); j[e > æ]rli 72r/11 (Drimba 2000: 135). ET. yarlıy; YRLX ‘acınacak durumda, yürekler acısı’ (İKPÖ 1998: 230). yarlıg ‘sefil, fakir’ (Gabain 2000: 309). OT. yarlıg ‘fakir, yoksul, acıman, yarlığanmış’ (DLT-Atalay 2006: IV-751). AO-KıpT. yarlı ‘zavallı, fakir’ (AO 1996: 240). M-KıpT. yarlı ‘fakir, yoksul’ (TK 2008: 347). yarlu ‘miskin’ (KİLE 1931: 121).

2655. yarlıga-: acımak, merhamet etmek.

yarlıgasen iarlagaiſen CC-A 61b/9

yarlıgağay iarlgagey CC-A 63a/29

iarlaigasen (Kuun 1880: 254). CC-A 61b/9

yarlıgasen *işa. f. – anl. f.* → жарылғаисын [< жарылға (v) ‘gnädig sein’]; CC-A 63a/29 yarlıgağay *işa. f. – anl. f.* → жарылғағай [< жарылға (v) ‘gnädig sein’] (Radloff 1887: 39); жарлыға ‘gnädig sein’, жарлығамак. jarlıyya- 1) ‘sich erbarmen’, sen bizni

jarylyayyl ‘erbarme dich unser’; 2) ‘vergeben’, CC-A 61b/9 yarlıgasen → jarlyıasyn (menim jazuqymdan jarlyıasyn ‘er möge meine Sünden vergeben’) (Grønbech 1942: 116). iarl<a>igafen 61r/9 (Drimba 2000: 117); iarlgagey 62v/29 (Drimba 2000: 121);. ET. y(a)rılıka- ‘buyurmak, lütfetmek; ifa etmek, yerine getirmek, saygı gösteren yardımcı eylem’ (AY-III 1991: 123). yarlıka- ‘yarlıgamak, bağışlamak’ (ETŞ 1992: 500). yarlıyqa-; YRLX’-, YRLQ’-, YLYX’-, YRLYX Q’-, Y’ RLYX X’-, YRLYXX’- ‘(bir üst söz konusu olduğunda) dile getirmek, buyurmak, izin vermek; söylemek, düşünmek, yapmak vb.) (İKPÖ 1998: 230). y(a)rılıka- ‘1) buyurmak, emretmek; 2) yerine getirmek, ifa etmek; 3) himmet etmek, saygıdeğer bir kişinin eylemlerini bildirmek için kullanılan tasviri fiil’ (Hsüan-X 1975: 194). y(a)rılıka- ‘buyurmak, lütfetmek’ (Üİ 1998: 201). yarlıgka/yarlıka- ‘buyurmak, vaaz vermek, vazetmek’ (Gabain 2000: 49, 81, 309). yarlıka- ‘(teğri, yer, teğriken sözleriyle) buyurmak, lütfetmek, esirgemek, ihsan etmek’ (KUKY 2009: 409, 536). yarlıka-/yarlıka- ‘(tanrı) ihsan etmek’ (UKY 2011: 107). yarlıka- ‘(Tanrı) buyurmak, esirgemek, lütfetmek’ (METY 2012: 326). yarlıka- ‘lütfetmek’ (Aydın 2012: 188). y(a)rılıka- ‘buyurmak, lütfetmek’ (AY-YK 2012: 272). y(a)rılıka- ‘buyurmak, emretmek’ (ABH 2013: 239). yarlıka- ‘lütfetmek’ (Yen) (YKI 2013: 511). krş. yarlagkançuçı/yarlagkançuçı/yarlıkançuçı ‘merhametli’ (Gabain 2000: 309). yarlıkançsız ‘merhametsiz’ (Gabain 2000: 309). y(a)rılıqayu ‘himmət edecek’ (Hsüan-X 1975: 195). y(a)rılıqançuçı ‘merhametli’ (Hsüan-X 1975: 195). y(a)rılıqançuçı ‘merhametli, iyi yürekli, acıyan’ (AY-III 1991: 123). yarlıkançuçı ‘merhametli’ (ETŞ 1992: 501). yarlıkançuçı ‘bağışlayıcı, merhametli’ (AY-YK 2012: 272; ABH 2013: 239). OT. yarlıka- ‘buyurmak, emretmek; affetmek, bağışlamak’ (KB: 526). yarlıka- ‘affetmek, bağışlamak, merhamet etmek’, yarlıkağan/örtgen ‘esma-yı hüsnadan: gafür’, yarlıkağan İdi ‘rahmân Allah’, yarlıkağan Tarı ‘rahman Allah’, yarlıkağanrak ‘en merhametli’ (TKT 2004: 759, 760). krş. yarlıkağlı ‘1. merhamet edici, esma-yı hüsnadan: rahîm; 2. esma-yı hüsnadan: vahhâb; 3. bağışlayıcı, esma-yı hüsnadan: rahîm, gafür’ (TKT 2004: 760). yarlıkat- ‘affetmek, günahları bağışlamak’, yarlıkatu kol- ‘günahlardan bağışlanmayı istemek, istiğfar etmek’, yarlıkatu tile- ‘istiğfar etmek’ (TKT 2004: 761). Hrız-T. yarlıgamak ‘merhamet etmek’ (İML 1988: 86). yarlıka- ‘esirgemek, rahmet etmek’ (ME 1993: 204). yarlıka- ‘buyurmak, emretmek; affetmek, bağışlamak’ (KE 1997: 712). yarlıka- ‘affetmek, bağışlamak; buyurmak, emretmek’ (NF 1998: 472). yarlıka- ‘emretmek, buyurmak; affetmek’ (KurT 2002: 314). krş. yarlıkat- ‘bağışlatmak’ (KE 1997: 713). yarlıkat- ‘affettirmek, bağışlatmak’ (NF 1998: 473). yarlıkat- ‘rahmet,

merhamet dilemek' (KurT 2002: 315). yarlıkağlı 'acıyan, bağışlayan' (KurT 2002: 314). yarlıkan 'bağışlayan' (KurT 2002: 314). yarlıkanmak 'rahmet' (KurT 2002: 315). AO-KıpT. yarlıka- 'esirgemek, lutfetmek' (AO 1996: 240). krş. yarlıkaw 'lûtf, esirgeme' (AO 1996: 240). M-KıpT. yarlıga- → yarlığadı 'af ve merhamet etti' (KİLE 1931: 121). yarlıga- 'bağışlamak' (KFLT 1989: 1086; (KMT 2002: 154). yarlıga- 'affetmek, bağışlamak' (GT 1989: 467). yarlıka- 'günahları bağışlamak' (İMS 1992: 619). krş. yarlıkağan 'günahları bağışlayan' (İMS 1992: 619). yarlıgan 'bağışlayan, Allah' (KMT 2002: 154).

2656. yarlıgamağ: merhamet.

yarlıgamağ Yarlıgamat CC-İ 36a/17

Yarigamac 'misericordia' (Kuun 1880: 279). jarlyyamaq 'Erbarmen, Barmherzigkeit' (Grønbech 1942: 116). Yarligamat 35v/17 (Drimba 2000: 81). ET. y(a)rılıqamağ 'himmət etmək' (Hsüan-X 1975: 195). y(a)rılıkamağ 'buyurma, lûtfetme; emretme' (AY-III 1991: 123). krş. y(a)rılıkamağlığ 'buyurmaklı, buyurulmuş, buyurmuş' (AY-III 1991: 123). OT. yarlıkamağ 'rahmet, mağrifet' (TKT 2004: 761).

yarlıgançlı:

yarlıgançlı iarlıgançlı CC-A 80b/1

jarlyğançлы 'gnädig' (Radloff 1887: 39). jarlyğançly, (jarylyğançly?) 'barmherzig' (Grønbech 1942: 116). iarlıgançlı 80r/1 (Drimba 2000: 140). OT. krş. yarlıkan- 'bağışlanmak' (TKT 2004: 761). Hrız-T. yarlıkan- 'bağışlanmak' (KE 1997: 713). krş. yarlıkan- 'affedilmek, suçları bağışlanmak' (İMS 1992: 619). M-KıpT. yarlıgan- 'günahı bağışlanmak, affedilmek' (GT 1989: 467).

2657. yarlıgançlu: merhametli.

yarlıgançludur iarlıgançludur CC-A 63a/32

iarl'gançlı~iarlıgançlı~iarlıgançlu 'merhametli, bağışlayıcı' (Kuun 1880: 254). jarlyğançлы 'gnädig' (Radloff 1887: 39). jarlyğançlu 'barmherzig' (Grønbech 1942: 116). iarlıgançludur 62v/32 (Drimba 2000: 121).

2658. yarlılık: fakirlik.

yarlılık Jıarlelık CC-İ 22b/18

iarlelik ‘paupertas’ (Kuun 1880: 276). jarлылык ‘Armuth’ (Radloff 1887: 39). jarlylyq ‘Armut’ (Grønbech 1942: 116). *Jiarlelik* 22r/18 (Drimba 2000: 63).

2659. yarma: ağaç yarması.

yarma jarma CC-A 82b/22

Jarma ‘lignum fissum’ (Kuun 1880: 276). jarma ‘gespaltenes Holz, Klotz’ (Radloff 1887: 39). jarma ‘Holzscheit’ (Grønbech 1942: 116). jarma 82r/21 (Drimba 2000: 143).

2660. yarmal: karar, hüküm.

yarmal yarmal CC-İ 25a/22

Yarmal ‘regimen’ (Kuun 1880: 279). Yarmal 24v/22 (Drimba 2000: 67).

2661. yarov: uygun.

yarov jarov CC-A 66b/9

Jarov ‘utensile’, kerek yarov (Kuun 1880: 276). japay ‘das Passende’, *işa. f.* kâpâk japay бармы (Radloff 1887: 38). jarov ‘Notwendiges, Ausrüstung’, kerek jarov bar-mü ‘hast du die Sachen’ (Grønbech 1942: 116). jarov 66r/9 (Drimba 2000: 128).

2662. yarovlı: yararlı; kullanışlı.

yarovlı iarovlı CC-A 66a/22

yarovlı jarovlı CC-A 81b/29

yarovlıdır jarovlıdır CC-A 81a/29. Iarovli ‘aptus’ (Kuun 1880: 254); Jarovli dir ‘utile est’, jarovli ‘utendus’ (Kuun 1880: 276). jarovly, járovly ‘geeignet, passend; Anständig, tugenhaft’, járovly-dyr ‘es taugt’ (Grønbech 1942: 116). iarovlı 65v/22 (Drimba 2000: 127); járovlı dir 80v/29 (Drimba 2000: 141); jo/l/č[ǃ > ũ] 81r/28 (Drimba 2000: 142).

2663. yarsıt-: kızdırmak.

yarsıtırmēn jarfıtırmē CC-A 81b/17

Järsitirmē (järsitirmen) ‘irrito’ (Kuun 1880: 276). *işa. f.* jâpcır (v) ‘reizen’, jâpcırırmān (Radloff 1887: 42). jársyt- ‘aufreizen’ (Grønbech 1942: 116). jærfıtırmē 81r/17 (Drimba 2000: 142).

2664. yaruh: ışık; *krş.* yarık.

yaruhı yaruhı CC-İ 48a/16

jaruḫ 1) ‘hell, leuchtend, klar’; 2) ‘Licht, Glanz’; 3) ‘Heiteres Wetter’, köz jaruḫy ‘Augenlich’ (Grønbech 1942: 116). yaruhi 47v/16 (Drimba 2000: 97).

2665. yasman: yassı.

yasman Yaşman CC-İ 52a/12

Yasman ‘lagenā’ (Kuun 1880: 279). Yaşman 51v/12 (Drimba 2000: 103). ET. *krş.* yası ‘düzlük, açıklık, arsa’ (Hsüan-X 1975: 196). yası ‘yassı’ (KUKY 2009: 170, 536). yası ‘yassı’ (UKY 2011: 107). yası ‘yassı, düz’ (METY 2012: 326). yasıç ‘yassı uçlu ok’ (IB: 63). yasıç ‘ok temreni’ (Mir) (YKI 2013: 511). yasıçin ‘yassı uçlu ok ile’ (IB: 43). yaşgak ‘düz, düzlük’ (ETŞ 1992: 502). yaşkağ ‘yassı’ (Gabain 2000: 309). OT. yas- ‘dağıtıp yaymak, ifrata gitmek’ (KB: 529). *krş.* yası ‘yassı, enli’, yası yığaç ‘yastığaç, hamur tahtası’ (DLT-Atalay 2006: IV-755, 780). yasıç ‘yassı ve uzun temren’ (DLT-Atalay 2006: IV-755). yas- ‘dağıtıp yaymak, çözmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-754). yasgaç ‘yastığaç, hamur tahtası’ (DLT-Atalay 2006: IV-754). yasıla- ‘yassılamak, yaymak; sözü açık, geniş ve kinayesiz söylemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-755). yasul ‘yassı, yayvan, yassı ve engin olan her yer’ (DLT-Atalay 2006: IV-756). Hrız-T. *krş.* yas- ‘dağıtmak, darma dağın etmek’ (KE 1997: 714). yası → yası alınlığ ‘geniş alınlı’ (İML 1988: 86). yası ‘yassı, düz’ (KurT 2002: 316). yastan- ‘yaslanmak, dayanmak’ (KE 1997: 714). yassı ‘yassı, düz ayakkabı’ (KE 1997: 714). M-Kıpt. *krş.* yas- → yasdı ‘yayın çirişini açtı’ (KİLE 1931: 121). yas- ‘oku yaydan ayırmak’ (KMT 2002: 154). yasıç ‘bir nevi ok demiri’ (KİLE 1931: 121). yassı: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 121). yassı ‘en, genişlik’ (İMS 1992: 619). yassı ‘yassı’ (MG 1984: 284; BV 1986: 343). yaşşı ‘enli, geniş’ (KMT 2002: 155). yaşşı ‘yassı, düz’ (KF 2006: 200). yasıç → yasıç ok ‘yassı ok’ (DM 2003: 121). yaşşılık ‘yassılık, düzlük’ (KF 2006: 200). yaşşısız ‘ensiz, dar’ (KMT 2002: 155).

2666. yastuḫ: yastık.

yastuḫ Yaftuc CC-İ 53a/1

Yastuc ‘pulvinar’ (Kuun 1880: 279). ястык ‘Kissen’ (Radloff 1887: 40). jastuq ‘Kissen’ (Grønbech 1942: 117). Yaftuc 52v/1 (Drimba 2000: 104). OT. yastuk ‘yastık’ (DLT-Atalay 2006: IV-755). *krş.* yasta- ‘yastık dayamak’ (KB: 529). Hrız-T. yastık ‘yüz

yastığı' (İML 1988: 87). yastuq 'yastık' (ME 1993: 204). yastuq 'yastık' (KE 1997: 714; KurT 2002: 316). krş. yaştan- 'dayanmak' (ME 1993: 204). M-Kıpt. yaştık 'yastık' (KK 1999: 129; (DM 2003: 121). yastıq = Ar. al-miḥadda 'cushion, pillow' (RH 2000: 145). yastuq 'yastık' (KİLE 1931: 121). yastuq 'yastık' (İMS 1992: 619; (KMT 2002: 155).

2667. yaş I: taze, canlı; yeşil.

yaş Yas CC-İ 39a/27
jas 'pueritia' (Kuun 1880: 275). jaun 'Jung, Frisch' (Radloff 1887: 41). jaš 'frisch, saftig; jung' (Grønbech 1942: 117). Yas 38v/27 (Drimba 2000: 85). ET. yaş/yaś 'yaş, taze; (göz) yaşı' (Gabain 2000: 309). yāš/yaš 'yaş, taze; yaş ot' (IB: 63). yaş I 'yaş, taze' (ABH 2013: 240). yaş I 'yaş, taze; ot, çayır çimen' (Mir) (YKI 2013: 511). krş. yaşar- 'yeşillenmek' (ETŞ 1992: 503). yaşar- 'yeşermek' (Gabain 2000: 309). yaşard- 'yeşertmek' (ETŞ 1992: 503). yaşarma- 'yeşermemek, bitmemek, yetişmemek' (AY-III 1991: 123). OT. yaş (II) 'taze' (TKT 2004: 763). yaş 'yaş, taze nesne, zerzevat, sebze, yeşillik; yaş -gözden gelen-; yaş -insanın yaşadığı-', yaş ot 'taze ot', yaş yuş 'yaşmaş, yeşillik' (DLT-Atalay 2006: IV-756). krş. yaşar- 'yeşermek' (KB: 530; DLT-Atalay 2006: IV-757). yaşart- 'yeşertmek' (DLT-Atalay 2006: IV-757). yaşla- 'yaş ot yemek' (DLT-Atalay 2006: IV-757). Hz-T. yaş '1. göz yaşı; 2. taze ot', yaş oğlan 'küçük çocuk' (İML 1988: 87). yaş I 'ıslak, taze, yaş' (ME 1993: 205). yaş I '1) yaş, ömür; 2) genç, yaşça küçük; taze; bitki, nebat' (KE 1997: 714). yaş II 'taze, yeni' (KurT 2002: 316). krş. yaşar- 'yeşermek, yeşillendirmek' (KE 1997: 715). yaşar- 'canlanmak, yeşermek' (KurT 2002: 316). yaşart- 'yeşertmek' (KE 1997: 715). yaşartdır- 'canlandırmak, yeşertmek' (KurT 2002: 316). yaşlık 'yaşlık, ıslaklık' (ME 1993: 205). M-Kıpt. yaş 'yaş, ot' (KİLE 1931: 121). yaş 'taze' (BV 1986: 343; KFLT 1989: 1086). yaş 'kuru olmayan, yaş' (GT 1989: 467). yaş 'yaş, kuru olmayan' (İMS 1992: 619). yaş 'green' (RH 2000: 141). yaş 'yaş' (KH 2002: 145). yaş 'yaş, ıslak' (KMT 2002: 155). krş. yaşar- → yaşardı 'yeşillendi' (KİLE 1931: 122). yaşlu → yaşlu tirek 'yeşil ağaç' (DM 2003: 121).

2668. yaş II: genç.

yaş jas CC-A 72b/26
Yas 'viridis' (Kuun 1880: 279). jaun 'Jung, Frisch' (Radloff 1887: 41). jaš 'frisch, saftig; jung', jaš jaşyndān 'von jungen Jahren auf' (Grønbech 1942: 117). jas 72r/13 (Drimba

2000: 135). Hrzt-T. yaş → yaş oğlan 'küçük çocuk' (İML 1988: 87). yaş I '1) yaş, ömür; 2) genç, yaşça küçük; taze; bitki, nebat' (KE 1997: 714). Çağ. yaş 'genç; yaşanan yıl' (MK 1993: 569).

2669. yaş III: hayatın çeşitli evrelerinden biri, çağ.

yaşından jasīdā CC-A 72b/26

jam 'Lebensjahr' (Radloff 1887: 41). jaš 'Lebensalter, Lebensjahr; Leben', jaš jaşyndan 'von jungen Jahren auf' (Grønbech 1942: 117). jasīdā 72r/13 (Drimba 2000: 135). ET. yaş 'göz yaşı; yaş, hayat, ömür; yaş, taze' (ETŞ 1992: 502, 503). jaš 'возраст' (TEÖ 2008: 321). yaş '1. göz yaşı; 2. yaş, doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman' (KUKY 2009: 222, 245, 536). yaş II 'yaş, ömür' (METY 2012: 326). yaş 'yaş, ömür yaşı' (UKY 2011: 107; Aydın 2012: 188). yaş II 'yaş, ömür yaşı' (Yen) (YKI 2013: 511). krş. yaşça '(yaşı) olgunlaşmış' (Yen) (YKI 2013: 511). yaşlağ 'yaşlı, ömürlü' (Mayt: 505). yaşlıg 'yaşlı' (ETŞ 1992: 503). yaşlıg 'yaşlı, yaş sahibi' (AY-YK 2012: 272). OT. yaş 'yaş, ömür' (KB: 529). yaş 'yaş, taze nesne, zerzevat, sebze, yeşillik; yaş -gözden gelen-; yaş -insanın yaşadığı-', yaş ot 'taze ot', yaş yuş 'yaşmaş, yeşillik' (DLT-Atalay 2006: IV-756). Hrzt-T. yaş III 'ömür, yaş' (ME 1993: 205). yaş I '1) yaş, ömür; 2) genç, yaşça küçük; taze; bitki, nebat' (KE 1997: 714). yaş I 'yaşam süreci' (NF 1998: 474). yaş I 'yaş, yıl' (KurT 2002: 316). yaş (I) 'ömür, yaş, yıl' (MM 2008: 270). krş. yaşdaş 'aynı yaşta olan' (KE 1997: 715). yaşlıg/yaşlu 'yaşlı, ihtiyar' (ME 1993: 205). yaşlıg I 'yaşlı, ömürlü' (KE 1997: 715). yaşlıg 'yaşlı, yaşça büyük' (NF 1998: 474). yaşlu 'yaşlı, ...yaşında' (KurT 2002: 317). M-Kıpt. yaş 'ömür' (KİLE 1931: 121). yaş 'insanın yaşı' (KFLT 1989: 1086). krş. yaşdaş 'coeval' (RH 2000: 234). yaşlu 'ihtiyar' (KFLT 1989: 1086). Çağ. krş. yaşlıg 'yaşlı, yaşı olan' (MK 1993: 569).

2670. yaş IV: yaşam, hayat.

yaş yas CC-İ 39a/3

Yas 'vita' (Kuun 1880: 279). jaš 'Lebensalter, Lebensjahr; Leben' (Grønbech 1942: 117). yas 38v/3 (Drimba 2000: 85). ET. yaş '1) gözyaşı; 2) hayat yaşı, hayat gücü' (Hsüan-X 1975: 195). yaş 'yaşam gücü, yaş' (AY-III 1991: 123). yaş 'yaş, yaşam' (AY-YK 2012: 272). Hrzt-T. krş. yaşart- 'yaşatmak' (ME 1993: 205). M-Kıpt. yaş 'ömrün miktar ve derecesi, yaş' (GT 1989: 467). yaş 'yaş, hayat' (İMS 1992: 619). yaş 'yaş, ömür' (TK 2008: 348). krş. yaşa- 'yaşamak' (KH 2002: 145). yaşan- 'yaşanmak, olmak' (KF 2006: 200). yaşar 'yaşında, yaamış' (İMS 1992: 619).

2671. yaş V: gözyaşı.

yaş Yas CC-İ 49a/26

yaşımnnı yasımnnı CC-A 75b/2. Jaz, Yas ‘lacrima’ (Kuun 1880: 275, 279).
jаш ‘Thräne’, jашымны (Radloff 1887: 41). jaš ‘Träne’ (Grønbech 1942: 117). Yas
48v/26 (Drimba 2000: 99); ?yašïmnïi 75r/2 (Drimba 2000: 139). ET. yaş ‘1) gözyaşı;
2) hayat yaşı, hayat gücü’ (Hsüan-X 1975: 195). yaş ‘göz yaşı; yaş, hayat, ömür; yaş,
taze’ (ETŞ 1992: 502, 503). yaş/yaş ‘yaş, taze; (göz) yaşı’ (Gabain 2000: 309). yaş ‘1.
göz yaşı; 2. yaş, doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman’ (KUKY 2009: 222,
245, 536). yaş I ‘gözyaşı’ (METY 2012: 326). yaş II ‘gözyaşı’ (ABH 2013: 240). OT.
Krh-T. yaş ‘göz yaşı’ (KB: 529). yaş (I) ‘göz yaşı’ (TKT 2004: 763). krş. yaşanğur- ‘-
göz- yaşarmak, yaşlı olmak’ (TKT 2004: 763; DLT-Atalay 2006: IV-756). yaşık- ‘-göz-
yaşlanmak, kamaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-757). yaşlığ ‘yaşlı, yaşı olan -göz-’
(DLT-Atalay 2006: IV-756). Hrz-T. yaş ‘1. göz yaşı; 2. taze ot’, yaş oğlan ‘küçük
çocuk’ (İML 1988: 87). yaş II ‘göz yaşı’ (ME 1993: 205; NF 1998: 474). yaş II ‘yaş,
göz yaşı’ (KE 1997: 714). yaş (II) ‘göz yaşı’ (MM 2008: 270). krş. yaşlığ II ‘yaşlı, göz
yaşlı’ (KE 1997: 716). M-Kıpt. yaş ‘göz yaşı’ (KİLE 1931: 121; BV 1986: 343; İMS
1992: 619; KK 1999: 129; (KMT 2002: 155). yaş ‘su, yaş, göz yaşı’ (GT 1989: 467).
krş. yaş ‘ıslak, nemli’, yaş eyle- ‘ıslatmak’, yaş ol- ‘ıslak olmak’ (KF 2006: 200). yaşar-
→ yaşardı ‘göz yaşardı’ (KİLE 1931: 122). yaşar- ‘kırmak, kapatmak’ (KH 2002: 145).
Çağ. yaş ‘göz yaşı’ (MK 1993: 569).

2672. yaşat-: yaşatmak, hayat sürdürmek.

yaşatsın jasatşın CC-A 76b/19

işa. f. – anl. f. Jängätsin ‘vincat’ (Kuun 1880: 276). jášat- ‘leben lassen’, köp egilikde
jášatsyn ‘er möge uns in grosser Gnade leben lassen’ (Grønbech 1942: 117). jæšætşın
76r/18 (Drimba 2000: 139). ET. krş. yaşa- ‘yaşamak, hayat sürmek’ (Hsüan-X 1975:
195). yaşa- ‘yaşamak’ (ETŞ 1992: 503; Aydın 2012: 188). yaşa-; Y’Ş- ‘. yaşında olmak,
yaşamak’ (İKPÖ 1998: 231). yaşa- ‘1. yaşamak; 2. belli bir yaşta olmak’ (KUKY 2009:
351, 536). yaşa- ‘yaşamak’ (METY 2012: 326). yaşa- ‘yaşamak’ (Gabain 2000: 309).
yaşa- ‘yaşamak’ (Yen) (YKI 2013: 511). yaşağlısız ‘canlı bulunmayan, insansız,
yaratıksız, boş, ‘canlısız’ ‘ (AY-III 1991: 123). yaşağı ‘hayat’ (Gabain 2000: 309).
yaşak ‘yaşamış, yaşlı’ (Gabain 2000: 309). yaşamak ‘yaşamak, hayat sürmek’ (ETŞ
1992: 503). yaşar ‘o kadar yaşlı, ..yaşında’ (Gabain 2000: 309). OT. yaşat- ‘yaşatmak’

(KB: 530). krş. yaşa- ‘yaşamak’ (KB: 529; DLT-Atalay 2006: IV-756). yaşagu ‘yaşamağa haklı’ (DLT-Atalay 2006: IV-756). Hrız-T. krş. yaşa- ‘yaşamak’ (KE 1997: 715; NF 1998: 474). yaşamak ‘hayat’ (ME 1993: 205). yaşar ‘yaş, sürülen ömür, yaşında’ (KE 1997: 715; NF 1998: 474). M-KıpT. krş. yaşa- → yaşamaq fiilinden mazi, bugünkü manasında (KİLE 1931: 121). yaşa- ‘yaşamak’ (BV 1986: 344). yaşa- ‘yaşamak, yaşında olmak’ (GT 1989: 468). yaşın- ‘yaşanmak, olmak’ (KF 2006: 200).

2673. yaşın-: gizlenmek, saklı olmak, ihtiva etmek.

yaşındı iasîdî CC-A 70b/26

Iasîdi *yani* iasirdi ‘occultavit’ (Kuun 1880: 254). jaşyn- sich verbergen’ (Grønbech 1942: 118). (Drimba 2000: ?). ET. krş. yaş- ‘gizlenmek’ (Gabain 2000: 309). OT. Krh-T. krş. yaş- ‘gizlenmek’ (KB: 529). yaş- ‘1. gizlemek, saklamak; 2. gizlenmek, görünmemek’ (TKT 2004: 763). yaş- ‘gizlenmek, saklanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-756). Hrız-T. yaşın- ‘örtünmek, gizlenmek’ (ME 1993: 205). yaşın- ‘gizlenmek’ (KurT 2002: 317). yaşınmak ‘gizlenmek’ (İML 1988: 87). krş. yaş- ‘örtmek, gizlemek’ (ME 1993: 205). yaşığ ‘pusuya yatan’ (İML 1988: 87). yaşlag ‘pusu’ (İML 1988: 87). yaşna- ‘parıldamak, ışık saçmak’ (KurT 2002: 317). yaşsa- ‘gizlenmek istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-758). M-KıpT. krş. yaş- yaşdı ‘saklandı, gizlendi’ (KİLE 1931: 122). yaşın- ‘örtünmek’ (İMS 1992: 619). yaşın- ‘gizlenmek’ (KMT 2002: 155). yaşınmak ‘peçe, kadınların örtüsü’ (İMS 1992: 619). yaşmaq ‘bir nevi yüz örtüsü’ (KİLE 1931: 122).

2674. yaşır-: gizlemek, saklamak; *krş.* yaşşır-.

yaşırgıl iasîrgîl CC-A 70b/28

yaşırı Yaxîrj CC-İ 32a/21

yaşırsa iaşırfa CC-A 63a/27

Iasîdi *yani* iasirdi ‘occultavit’, Iazirsa ‘si occultat’ (Kuun 1880: 254); Yaxirj ‘occulte’ (Kuun 1880: 279). jaşyry ‘im Geheimen’ (Grønbech 1942: 118). Yaxîrj 31v/21 (Drimba 2000: 76); yazırfa 62v/27 (Drimba 2000: 121); iaşîrgîl 70r/18 (Drimba 2000: 132). ET. yaşur- ‘gizlemek, saklamak’ (AY-III 1991: 123). yaşur- ‘saklamak’ (ETŞ 1992: 503). yaşur- ‘gizlemek’ (Gabain 2000: 309). krş. yaşuruk ‘gizli, örtülü’ (ETŞ 1992: 503). yaşut ‘gizli’ (Mayt: 505). OT. yaşur- ‘gizlemek’ (KB: 530). yaş(u)r- ‘gizlemek, saklamak’ (TKT 2004: 764). yaşur- ‘örtmek; örtülmek; gizlemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-758). krş. yaşru ‘gizli’, örtügli/yaşru ‘gizli’, yaşru söz ‘sır, giz’, yaşru sözle- ‘gizlice söylemek’, yaşru sözlegü bol- ‘sırdaş olmak’ (TKT 2004: 584, 763, 764). yaşru ‘gizli’

(AH: LXXII). yaşru ‘gizli’ (DLT-Atalay 2006: IV-757). yaşruş- ‘gizlemekte birleşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-758). yaşut ‘gizli’ (KB: 530). Hz-T. yaşırmak ‘gizlemek’ (İML 1988: 87). yaşur- ‘gizlemek’ (ME 1993: 205). yaşur- ‘gizlemek’ (KE 1997: 716; NF 1998: 474). yaşur- ‘saklamak, gizlemek, örtmek’ (KMES 1994: 315). krş. yaşru ‘gizli, gizlice’ (ME 1993: 205). yaşru/yaşuru ‘gizli; esrarlı’ (KurT 2002: 317). yaşrun ‘gizlice’ (ME 1993: 205). yaşrun/yaşurun ‘gizli, gizlice’ (KE 1997: 716). M-Kıpt. yaşır- ‘gizlemek’ (KK 1999: 129). yaşır-/yaşur- ‘gizlemek’ (KF 2006: 200). yaşur- → yaşurdu ‘sakladı, gizledi’ (KİLE 1931: 122). yaşur- ‘gizlemek’ (TK 2008: 348). krş. yaşrun/yaşurun ‘gizleme; gizli; gizlice’ (TK 2008: 348). yaşuru ‘gizli, gizli olarak’ (İMS 1992: 619). yaşurul- ‘gizlenmek, saklanmak’ (TK 2008: 348). yaşurun ‘gizlice’ (KFLT 1989: 1086). Çağ. yaşur- ‘gizlemek, örtmek’ (MK 1993: 569). krş. yaşurun ‘gizli, gizlice’ (MK 1993: 569).

2675. yaşlı:nemli, yaşlı.

yaşlı jaslı CC-A 74b/28

işa. f. – *anl. f.* жа́лы, жаулы ‘Fett habend, fettig, ölig’ (Radloff 1887: 38). jašly ‘von Tränen gefüllt’, jašly köz ‘das tränende Auge’ (Grønbech 1942: 117). jašlı 74r/14 (Drimba 2000: 138).

2676. yaşşılık: gençlik.

yaşşılık Yaşşılıt CC-İ 39a/6

Yassilic ‘viridis’ (Kuun 1880: 279). jašylyq ‘das Grün’ (Grønbech 1942: 118). Yaşşılıt 38v/6 (Drimba 2000: 85).

2677. yaşşık: zayıf, kuru.

yaşşık jaššık CC-A 58b/29

Jassik ‘macer’ (Kuun 1880: 275). *işa. f.* жашык ‘zayıf, cılız’ (Radloff 1887: 41). *işa. f.* jašyq ‘mager’ (Grønbech 1942: 118). jaššık 58r/29 (Drimba 2000: 114).

2678. yaşşın-: gizlenmek.

yazşınmazsen jašşınmasfen CC-A 63a/39-40

işa. f. vaj sen jazukly kişi kim sen jazuquşny bu dünjada bir kişiden jašyrry-sen, jaqşy bilirsen kim ol ğehanda jašynmaz-sen ‘wehe dir sündigen Menschen, der du auf dieser Welt deine Sünde vor einem Menschen verhehlst; du weisst wohl, dass du dich in der

anderen Welt nicht wirst verbergen können' (Grønbech 1942: 118). *işa. f.* ia33inmas fen 62v/39-40 (Drimba 2000: 121).

2679. yaşşır-: bkz. yaşır-.

yaşşır yaşşır CC-İ 4a/15

yaşşırdım yaşşırdım CC-İ 4a/14

yaşşırumenⁿ yaşşırümē CC-İ 4a/13

yaşşırısen ia33ırırıfen CC-A 63a/39

yaşşırma ia33ırma CC-A 63b/19

yaşşırmañız ia33ırmangıs CC-A 63b/32

Yaşırumen 'obscondo', ^zyaşır *emir şekli* (Kuun 1880: 279). *işa. f.* jaşyr- 'verbergen, verhehlen; verschweigen', vaj sen jazukly kişi kim sen jazuquñny bu dünjada bir kişiden jaşyrry-sen, jaqşy bilirsen kim ol ğehanda jaşynmaz-sen 'wehe dir sündigen Menschen, der du auf dieser Welt deine Sünde vor einem Menschen verhehlst; du weisst wohl, dass du dich in der anderen Welt nicht wirst verbergen können' (Grønbech 1942: 118). Ya/z/şırümē 3v/12, Ya/z/şırd[un > im] 3v/14, Ya/z/şır 3v/15, Ya/z/şırmac 3v/16 (Drimba 2000: 39); iazzırıfen 62v/39, yazzırma 63r/19 (Drimba 2000: 121).

2680. yaşşırmağ: gizlemek.

yaşşırmağ yaşşırmac CC-A 4a/16

Yaşırmac 'absconsio' (Kuun 1880: 279). jaşyrmaq (Grønbech 1942: 118).

2681. yaşun- gizlenmek.

yaşunmış jaşunmıs CC-A 66a/20

jaşyn- sich verbergen', jaşunmyş 'verborgern' (Grønbech 1942: 118). jaşunmıs 65v/20 (Drimba 2000: 127). OT. M-KıpT. yaşın- 'gizlenmek' (KK 1999: 129).

2682. yat: yabancı.

yat yat CC-İ 50b/27, CC-A 66a/7

yat jat CC-A 66a/7

Jat ‘peregrinus; hospes’ (Kuun 1880: 275). ? (Radloff 1887: 40). jat ‘fremd’, jat kişi ‘ein Fremder’, jat bol- ‘befremdet werden’ (Grønbech 1942: 118). yat 50r/27 (Drimba 2000: 101); jat 65v/7, 65v/7 (Drimba 2000: 126). ET. yad/yat (Gabain 2000: 308). yat ‘yabancı, yad, el’ (ETŞ 1992: 504). jat ‘чужой, посторонний’ (ТЕЭ 2008: 321). yat ‘yabancı (el) (Yen) (YKI 2013: 511). OT. yat ‘yabancı’ (KB: 530). yat ‘yabancı’, yat tam қоşı ‘uzak komşu’ (TKT 2004: 764). yat ‘yabancı’, yat baz ‘aynı anlamda’ (DLT-Atalay 2006: IV-758). krş. yatık- ‘yabancılaşmak, yadlaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-759). Hrz-T. yat ‘yabancı’ (KE 1997: 716; MM 2008: 270). yat ‘yabancı, yad’ (NF 1998: 474). M-Kıpt. yād ‘yad’ (BV 1986: 335). yad ‘yabancı’ (GT 1989: 463; KFLT 1989: 1084). yağ ‘yabancı’ (DM 2003: 119). yat ‘yabancı’ (KİLE 1931: 122; İMS 1992: 619). yat ‘stranger, foreigner’ (RH 2000: 233). yağ ‘yabancı’ (KMT 2002: 155). krş. yatar- → yatardı ‘kızını kocaya verdi’ (KİLE 1931: 122). yatlıq ‘kız’ (KİLE 1931: 122). Çağ. yā ‘yabancı’ (MK 1993: 569). O. Moğ. Mnt. jad ‘stranger, foreigner’ (Poppe 1955: 39).

2683. yat-: yatmak; yardımcı fiil.

yaturmen	yaturmē	CC-İ 16b/20
yattun	yattun	CC-İ 16b/21
yatqıl	yatchıl	CC-İ 16b/22
yatırmen	iatırmen	CC-A 57b/15
yattık	iattık	CC-A 57b/18
yattılar	íattiler	CC-A 57b/19
yatır	jatır	CC-A 61a/5
yatır	iatır	CC-A 82b/3
yatır	iatır	CC-A 62b/4, 82b/4

Iatirmen ‘jaceo’, uçamda iatirmen ‘supine jaceo’, bis koygasip iattik, alar aiagesip iattiler ‘conjunctis pedibus jacuerunt’ (Kuun 1880: 254); Jatir ‘jacet’ (Kuun 1880: 275); Yaturmen ‘jaceo’, yatchil *emir şekli* (Kuun 1880: 278). jat (v) ‘liegen’, jатырмән, jаттым, jаткыл, jатыр, jаттык (Radloff 1887: 40). jat- ‘liegen’, jatyr, uçamda jatyr-men ‘ich liege auf dem Rücken’, biz qojyaşyp jattyq ‘wir lagen bei einander’, alar ajaıyşyp jattylyar ‘sie lagen mit den Füßen gegeneinandergestemmt’ (Grønbech 1942: 118). Yaturmē 16r/20, Yattum 16r/21, Yatchil 16r/22 (Drimba 2000: 55); iatirmen 57r/19 (Drimba 2000: 111); iattik 57r/22 (Drimba 2000: 112); íattiler 57r/23 (Drimba 2000: 112); jatır 60v/5 (Drimba 2000: 116); jatır 60v/6 (Drimba 2000: 117); iatır 62r/4

(Drimba 2000: 119); iatır 82r/4 (Drimba 2000: 143). ET. yađ-/yat- ‘yatmak’ (Hsüan-X 1975: 196). yat- ‘yatmak’ (ETŞ 1992: 504; IB: 63; ABH 2013: 240). yat-; Y’T- ‘yatmak, yatmış olmak’ (İKPÖ 1998: 231). yat- ‘yatmak’ (Üİ 1998: 201). yat- ‘yatmak’ (Gabain 2000: 309). yat- ‘1. yatmak, bir yerde uzanır halde bulunmak; 2. (kemikler) yığılmak, kötü biçimde ölmek; 3. (cenaze) gömülmeden kalmak, ortada kalmak’ (KUKY 2009: 338, 350, 395, 536). yat- ‘yatmak’ (METY 2012: 326). yat- ‘yığılmak, ortada kalmak’ (Aydın 2012: 188). yat- ‘yatmak’ (Kır, Mir) (YKI 2013: 511). krş. yadğur- ‘yatırmak’ (ETŞ 1992: 493). yatğu ‘yatılacak’ (Mayt: 506). yatğur-; Y’TXWR- ‘yatırmak’ (İKPÖ 1998: 231). yatıglı ‘yatan’ (Mir) (YKI 2013: 511). OT. yat- ‘yatmak’ (KB: 531). yat- ‘yatmak, uyumak’, tağda yatğan ‘rahip’, yatğu yer ‘ebedî yatacak yer, kabîr’ (TKT 2004: 641, 764). yat- ‘yatmak’ (AH: LXXII). yat- ‘yatmak’, unğra yat- ‘sırt üstü yatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-694, 759). krş. yatgak ‘muhafız, bekçi’ (KB: 531). yalğaş- ‘uyumak üzere olmak’ (KB: 532). yatgaşık ogurı ‘yatsı; yatma zamanı’ (DLT-Atalay 2006: IV-427). Çağatayca *yatiş* ‘imperial night-guard’ < yat- ‘to lie, to lie down’ // Moğ. *kepte’ül* ‘night-guard’ < *kepte-* ‘to lie’ (Poppe 1969: 517). yatgak ‘hakanın ve ülkenin koruyucusu, muhafızı’ (DLT-Atalay 2006: IV-759). yatgaş- ‘yatışmak, birlikte yatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-759). yatgaşuk ogır ‘yatsı; yatma zamanı’ (DLT-Atalay 2006: IV-759). yatğur- ‘yatırmak’ (KB: 532). yatğur- ‘yatırmak; uyutmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-759). yatıg/yatık ‘uyku; yatılacak yer’ (DLT-Atalay 2006: IV-759). yatsa- ‘yatmak veya uyumak istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-760). Hrız-T. yađ- ‘uzatmak’ (KurT 2002: 304). yat- ‘yatmak’ (ME 1993: 205). yat- ‘yatmak, kalmak; defnedilmek, gömülmek’ (NF 1998: 474). yat- ‘yatmak’ (KurT 2002: 317). yat- ‘yatmak’ (MM 2008: 270). yatmak ‘uyumak’ (İML 1988: 87). krş. yatalık ‘yatacak yer’ (ME 1993: 205). yatgırmak ‘uyutmak, yatırmak’ (İML 1988: 87). yatğ/kur- ‘yatırmak’ (KE 1997: 717). yatğur-/yatğur-/yatur- ‘yatırmak’ (NF 1998: 475). yatış- ‘birlikte yatmak’ (ME 1993: 205). yatsı ‘yatsı’ (MM 2008: 270). yatsıg ‘yatsı, yatsı vakti’ (İML 1988: 87). yatsıg ‘yatsı’ (KE 1997: 717; NF 1998: 475). yatur- ‘yatırmak, uyutmak’ (ME 1993: 205). yatur- ‘yatırmak’ (MM 2008: 270). M-KıpT. yat- → yattı ‘uyudu’ (KİLE 1931: 122). jať- ‘położyć się spać’ (Bulg-M 1954: 55). yat- ‘eğilmek, yatmak’ (MG 1984: 284). yat- ‘yere uzanmak, yatmak’ (GT 1989: 468). yat- ‘yatmak’ (BV 1986: 344; İMS 1992: 619; KF 2006: 200). jať- ‘yatmak, uyumak’ (KK 1999: 129; KMT 2002: 155). yat- → yat ‘lie down’ (RH 2000: 64). yat- ‘yatmak, uzanmak’ (TK 2008: 348). krş. yatağan ‘devamlı yatan’ (BV 1986: 344). yataklık ‘barınacak yer, döl yatağı, ana rahmi’ (TK 2008: 348). yaťar ‘uyuyan’ (KMT 2002: 155). yatğu = Ar. al-‘atama ‘first third of the

night' = Far. vaqt-i ħurfi 'time of the evening meal, supper' (RH 2000: 132). yatıġ 'yatık' (BV 1986: 344). yatġur-/yatķur- 'yatırmak' (İMS 1992: 619). yaťķır- 'yatırmak' (KK 1999: 130). yatķur- 'yatırmak' (BV 1986: 344). yatsı 'yatsı vakti', yatsı namāzı (İMS 1992: 619). yatsu 'yatsı vakti' (KMES 1994: 315). yatsu 'yatsı' (KF 2006: 200). yaťsun 'yatsı, yatsı vakti' (KMT 2002: 155). yatuq 'yatan' (KİLE 1931: 122). yaťuķ 'tavşan yuvası' (KMT 2002: 155). jaťur- 'ułożyć, położyć' (Bulg-M 1954: 55). Çaġ. yat- 'yatmak' (MK 1993: 569).

2684. yaǎ: yaġ; *krş.* yaġ.

yaǎ	jaǎ	CC-A 60b/9
-----	-----	------------

yaǎ	jaǎ	CC-A 60b/10
-----	-----	-------------

yaǎdır	jaǎdır	CC-A 60b/26
--------	--------	-------------

yaǎleyin	jaǎleyin	CC-A 71a/19
----------	----------	-------------

Jav 'pinguedo; butyrum' (Kuun 1880: 275). jay 'Fett' (Radloff 1887: 37). jav 'Fett; Öl', gülaf jaġy 'Rosenöl', qoz jaġy 'Nussöl', javlájyn 'wie Fett' (Grønbech 1942: 109, 118). jaǎ 60r/9, 60r/10, jaǎdır 60r/25 (Drimba 2000: 116); javdrđın 70v/2, javle/y/in 70v/10 (Drimba 2000: 132).

2685. yaǎ-: yaġmak; *bkz.* yaġ-.

yaǎdı	jaudı	CC-A 72b/30
-------	-------	-------------

Jaudi 'pluit' (Kuun 1880: 275). jav- 'regnen, schneien', ave kimge jamyurlájyn sojuryal javdy teġridin 'ave dir, auf die wie ein Regen Gnade von Gott herabregnete' (Grønbech 1942: 110, 118). jaudi 72r/15 (Drimba 2000: 135).

2686. yaǎdır-: sunmak, vermek, sağlamak.

yaǎdıra	jaǎd'a	CC-A 73a/12
---------	--------	-------------

yaǎdırđın	jaǎdđın	CC-A 71a/4
-----------	---------	------------

javdā (Kuun 1880: 205); Javd'ding *yani* javdurding 'muneratus es' (Kuun 1880: 275). jaǎдыр 'Regen hervorbrinen' (Radloff 1887: 38). javdyr- 'regnen lassen', andan bizge sen javdyrđın kök ötmekin 'von dort liessest du das Himmelsbrot auf uns herabregnen' (Grønbech 1942: 119). jaǎdra 72v/6 (Drimba 2000: 136).

2687. yaṽlı: yağlı.

yaṽlı jaṽlí CC-A 61a/5, 61a/6

yaṽlı jaṽlı CC-A 70a/22

Javli ‘unguinosus; pinguis’ (Kuun 1880: 275). жаулы ‘fett, mit Fett’ (Radloff 1887: 37). javly ‘fett’ (Grønbech 1942:). jaṽlí 60v/5 (Drimba 2000: 116); jaṽlí 60v/6 (Drimba 2000: 117); [i > j]aṽlı 69v/11 (Drimba 2000: 131). ET. yağlıg ‘yağlı’ (Mir) (IB: 63; YKI 2013: 511).

2688. yaṽlov: tava.

yaṽlov jaṽlov CC-A 83a/15

Javlov ‘frixorium’ (Kuun 1880: 275); yaglaou ‘tava’ (Kuun 1880: 278). jaylay ‘êphanne?’ (Radloff 1887: 37). javlov (Grønbech 1942: 119). jaṽlov 82v/15 (Drimba 2000: 144).

2689. yaṽoh: yakın.

yaṽoh Yaoh CC-İ 32b/4

jayk ‘nah’ (Radloff 1887: 37). javuḡ ‘nahe’ (Grønbech 1942: 119). Yaoh 32r/4 (Drimba 2000: 76). ET. yağuk ‘yakın’ (Mayt: 500; ETŞ 1992: 494). yağuk ‘yakın, civar’ (Gabain 2000: 307). yaguk ‘yakın’ (KUKY 2009: 176, 536; METY 2012: 325; Aydın 2012: 187). yağukrak ‘yakınca’ (Mayt: 500). krş. yağ-/yağa- ‘kurban takdim etmek’ (Gabain 2000: 307). yağa ‘kurban sunmak’ (Mayt: 499). yağış ‘kurban’ (Mayt: 499). yağış/yakış ‘kurban, kurban aşısı’ (Gabain 2000: 307). yağışlıg ‘kurbana ait’ (Mayt: 499). yagru ‘yakın’ (KUKY 2009: 176, 535; METY 2012: 325). yagru ‘yakın(ına doğru)’ (Aydın 2012: 187). yagut- ‘yaklaştırmak’ (Gabain 2000: 307; KUKY 2009: 346, 536; METY 2012: 325; Aydın 2012: 187). yaq- ‘yaklaşmak’ (Mayt: 500; Gabain 2000: 307). yaqdur- ‘yaklaştırmak’ (ETŞ 1992: 494). yaqıl- ‘yaklaştırmak’ (Gabain 2000: 307). yaqın ‘yakın, samimi’ (Hsüan-X 1975: 192). yaqın ‘yakın’ (Mayt: 500; Gabain 2000: 307). yaqın ‘yakın’ (AY-III 1991: 122; ETŞ 1992: 494). yakın ‘yakın’ (AY-YK 2012: 271; ABH 2013: 238). yakış- ‘birleşmek, beraber olmak’ (ETŞ 1992: 494). yakuru ‘yakın (yer ve zaman)’ (Mayt: 500). yaviş- ‘yaklaşmak, yakınlaşmak’ (ETŞ 1992: 504). OT. yağuk ‘yakın’ (KB: 514). yaguk ‘yakın; hısım’ (DLT-Atalay 2006: IV-730). yağuk

‘akraba, hısım, yakın, yakın dost’, yağuk élet- ‘sokmak’, oğrayu āsān yawuk ‘vasat, fazla zorlu ve uzun olmayan’, yağuk қоşı ‘akraba olan komşu’ (TKT 2004: 540, 736, 737). yawuk ‘yakın’ (DH: 227). yawuk ‘yakın, ilk’ (TKT 2004: 765). krş. yağış ‘putlara kesilen kurban’ (DLT-Atalay 2006: IV-728). yagru ‘çevre; yakınlık’ (DLT-Atalay 2006: IV-729). yagu- ‘yaklaşmak’ (KB: 514; TKT 2004: 736; DLT-Atalay 2006: IV-730). yağukluk ‘yakınlık’ (KB: 514). yağukluk ‘akrabalık, hısımlık’, yağukluk idisi ‘akraba, yakın olan kişi’ (TKT 2004: 737). yağış- ‘yaklaşmak’ (KB: 514). yağış- ‘birbirine yaklaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-730). yağut- ‘yaklaştırmak’, yağutğan ‘örten, bürünen’ (TKT 2004: 737). yagut- ‘yaklaştırmak’ (KB: 515; DLT-Atalay 2006: IV-730). yağutmak ‘yakınlık’ (TKT 2004: 737). yağutul- ‘yaklaştırmak’ (TKT 2004: 737). yak ‘yakın; hısım, akraba’ (KB: 515). yak ‘hısımlar’, yak yer ‘yakın yer’ (DLT-Atalay 2006: IV-730). yak- (I) ‘yakınlaşmak, cinsel temasta bulunmak’, yakmak ‘dokunmak’ (TKT 2004: 738). yak- ‘yaklaşmak, dokunmak; yakmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-731). yakıl- ‘dokunulmak, yaklaşılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-731). yakın ‘yakın’ (KB: 515; AH: LXX). yakın ‘1. yakın, en yakın, yakında; 2. yakın olan’, yakın tiriglik ‘dünya hayatı, bu dünya’, yakınrak ‘1. daha yakın; 2. dünya, bu dünya’ (TKT 2004: 739). yakınlık ‘yakınlık, dostluk’ (TKT 2004: 739). yakış- ‘yaklaşmak; uyuşmak’ (KB: 516). yakış- ‘yaklaşmak, dokunmak, yakına gelmek; yakı yakmakta yardım etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-731). yaklık ‘yakınlık’ (KB: 516). yakru ‘çevre; yakınlık’ (DLT-Atalay 2006: IV-732). yakur- ‘yaklaştırmak’ (KB: 516; DLT-Atalay 2006: IV-732). yaŋ- ‘yaklaştırmak, yakınlaştırmak, getirmek’ (KB: 532). yawu-/yaŋŋŋŋu- ‘yaklaşmak’ (AH: LXXII). yawuklaşmak ‘yaklaşmak, yakın olmak’ (DH: 227). yawukluk ‘yakınlık’ (TKT 2004: 765). Hrз-T. yaguk ‘yakınlık, insanlar arasında karabet’ (İML 1988: 84). yağuk/yaw/vuk ‘yakın’ (KE 1997: 695, 717). yaŋuk ‘yakın’ (ME 1993: 205). yawuk II ‘yakın; eş, dost’ (NF 1998: 476). krş. yak: yak yawuk ‘yakınlar, akraba’ (KurT 2002: 305). yağı-/yawu- ‘yaklaşmak’ (KE 1997: 695). yağut-/yawut- ‘yaklaştırmak’ (KE 1997: 695, 718). yak ‘yakın, akraba’ (ME 1993: 200). yak- II ‘yanaştırmak’ (ME 1993: 200). yak- II ‘yaklaşmak; uygun gelmek, hoşla gitmek, kabul etmek; sürmek’ (KE 1997: 696). yakın ‘yakın’ (ME 1993: 201). yakın ‘yakın; arkadaş, dost’ (KE 1997: 696). yakın ‘yakın; kısa, az’ (NF 1998: 466). yakın ‘yakın, yakında’ (KurT 2002: 305). yakın ‘yakınlık’ (MM 2008: 269). yakınlık ‘yakınlık’ (ME 1993: 201). yakış- ‘uymak, alışmak’ (ME 1993: 201). yaknaş- ‘yakınlaşmak’ (ME 1993: 201). yaknat- ‘yaklaştırmak’ (ME 1993: 201). yakurmak ‘yaklaştırmak’ (İML 1988: 84). yaŋu- (~yav-

) ‘yaklaşmak’ (ME 1993: 205). yav/wu- ‘yaklaşmak, kavuşmak, ilişkide bulunmak’ (KE 1997: 717). yawna- ‘yaklaşmak’ (KurT 2002: 318). yawu- ‘yaklaşmak; cinsel ilişkide bulunmak’ (NF 1998: 475). yawu- ‘yaklaşmak, yakınlaşmak’ (KurT 2002: 318). yawuḵ ‘1) yakın; 2) yakın akraba’ (KurT 2002: 318). yawuḵ- ‘yaklaşmak’ (KE 1997: 718). yavuklan- ‘yaklaşmak, yakın olmak’ (KE 1997: 718). yaḵuḵluḵ ‘yakınlık’ (ME 1993: 205). yawuḵluḵ ‘yakınlık’ (NF 1998: 476). yawuḵluḵ ‘yakınlık’ (KurT 2002: 318). yaḵuḵmaslıḵ ‘yaklaşmama’ (ME 1993: 205). yawun- ‘yaklaşmak, yakın olmak’ (NF 1998: 476). yaḵuḵ- ‘birbirine yaklaşmak’ (ME 1993: 205). yawuḵ- ‘birbirine yaklaşmak’ (KE 1997: 718). yaḵut- ‘a) yaklaşmak; b) yaklaştırmak’ (ME 1993: 205). yawut- ‘yaklaştırmak’ (NF 1998: 476). yaḵuttur- ‘yaklaştırmak’ (ME 1993: 206). AO-KıpT. yawuḵ ‘yakın’ (AO 1996: 241). krş. yaḵın ‘yakın’ (AO 1996: 240). M-KıpT. yaḵın: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 119). yaḵın ‘yakın’ (MG 1984: 281; BV 1986: 339; KH 2002: 145; (KMT 2002: 153; (DM 2003: 119; KF 2006: 199). yaḵın ‘yakın’, yaḵın gel- ‘yaklaşmak’, yaḵın var- ‘yaklaşmak’ (GT 1989: 464, 465). yaḵın ‘1) yakın, uzak olmayan; 2) akraba’ (İMS 1992: 617). yaḵın ‘yakın, uzak olmayan’ (KMES 1994: 313). yaḵın = Ar. qarīb ‘near’ (RH 2000: 268). yaḵın ‘1) yakın; 2) yaklaşma, neredeyse olacak hâle gelme’ (TK 2008: 345). yaḵuḵ ‘yakın, yavuk’ (KİLE 1931: 122). yavuk ‘yakın’ (KFLT 1989: 1087; (KMT 2002: 155). yawuḵ ‘yakın’ (İMS 1992: 619). yavuk ‘relative; near’ (RH 2000: 109, 120). krş. yaḵ iw ‘kilise’ (İMS 1992: 6617). yaḵ yawuḵ ‘eş dost, akraba’ (İMS 1992: 617). yaḵınlıḵ ‘yakın olma’ (İMS 1992: 617). yaḵlaş- ‘yaklaşmak’ (KK 1999: 129). yavı- → yavıdı ‘yaklaştı’ (KİLE 1931: 123). yavuqlat- → yavuqlattı ‘yaklaştırdı’ (KİLE 1931: 123). yavukraq ‘daha yakın’ (KFLT 1989: 1087). yavuksız ‘yakın olmayan, uzak’ (TK 2008: 348). yavut- ‘yaklaştırmak’ (KMT 2002: 155). Çağ. yaḵın ‘yakın’ (MK 1993: 567). yavu- ‘yaklaşmak, yakın olmak’ (MK 1993: 569). yavuş- ‘yaklaşmak, yakın olmak’ (MK 1993: 570). yavuşan/yavuşkan ‘yakın olan’ (AL: 405). yavut- ‘yaklaştırmak’ (MK 1993: 570).

2690. yaḵrut-: eskimek; yorulmak.

yaḵruttı jaḵruttı CC-A 82b/32

Javrutti ‘attrasit’ (Kuun 1880: 275). *işā. f. – anl. f.* jaypy ‘durchgeriebene Stelle am Pferderücken’, мәнім атымны jaḵpy атты (Radloff 1887: 37). javrut- ‘schwächen, durch Überanstrengung Schaden zufügen’, menim atym javrutty ‘er hat mein Pferd

überanstrengt (indem das Pferd vom schlechten Reiten eine durchgeriebene Stelle auf dem Rücken bekam)’ (Grønbech 1942: 119). jaʋruttí 82r/31 (Drimba 2000: 144). OT. HrZ-T. krş. yavırmak ‘zaif düşmek’ (İML 1988: 87). Çağ. krş. yava- → yavar (mu irkin) ‘mütegayyir ve zaif olur mi ki’ (AL: 404).

2691. yay: yaz.

yay	Yay	CC-İ 37b/23
yayın	jaín	CC-A 66a/39
yay	jay	CC-A 61a/1

Jain ‘aestas’, jay ‘aestas’; jaylar ‘aestivat’ (Kuun 1880: 275); Yay ‘aestas’ (Kuun 1880: 278). jai ‘Sommer’, jayın (Radloff 1887: 37). jaj, jáj ‘Sommer’, jajyn ‘im Sommer’ (Grønbech 1942: 110). Yay 37r/23 (Drimba 2000: 83); jæy 60v/1 (Drimba 2000: 116); jaín 65v/40 (Drimba 2000: 127). ET. yay ‘yaz’ (Hsüan-X 1975: 196; ETŞ 1992: 503; Gabain 2000: 309; UKY 2011: 107; Aydın 2012: 188). yay ‘yaz’, yay bol- ‘yaz mevsimi olmak, yaz gelmek’ (KUKY 2009: 212, 410, 536). yay ‘yaz, yaz mevsimi’ (METY 2012: 326). krş. yaylıg ‘yazın, yazlık’ (Gabain 2000: 310). yaylıq ‘köşk, yazlık konut’ (Hsüan-X 1975: 196). yaylık ‘yaz meskeni’ (Gabain 2000: 310). OT. yay ‘yaz’ (AH: LXXII). yay ‘ilk bahar; yaz’ (KB: 533; DLT-Atalay 2006: IV-763). krş. yayık- ‘yaz olmak, baharlaştırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-763). HrZ-T. yay ‘yaz mevsimi’ (İML 1988: 87; MM 2008: 270). yay ‘yaz’ (ME 1993: 206; KE 1997: 718). yay II ‘yaz, yazın’ (KurT 2002: 319). krş. yaykı ‘yaz, yaza ait’ (KurT 2002: 319). M-Kıpt. yay ‘yaz’ (KİLE 1931: 123; BV 1986: 344). yay ‘yaz mevsimi’ (İMS 1992: 619). yay = Ar. al-rabî ‘spring’, yay evveli ‘first (month) of summer’ (RH 2000: 135). yay ‘ilkbahar’ (DM 2003: 121).

2692. yay-: yaymak, genişletmek.

yayarmen	yayaírmē	CC-İ 12b/10
yaydum	yaydum	CC-İ 12b/11
yaygıl	yaygıl	CC-İ 12b/11
yayarmen	jajarmen	CC-A 81a/12

Jaiärmen ‘dilato’ (Kuun 1880: 276); Yayarmen ‘extendo’, yaygil *emir şekli* (Kuun 1880: 278). jai (v) ‘ausbreiten’, jajarmän, jaıdım, jaiğыл (Radloff 1887: 37). jaj-, jáj- ‘ausbreiten’, jajar-men (Grønbech 1942: 110). Yayarmē 12r/10, Yaydum 12r/11, Yaygil 12r/12 (Drimba 2000: 50); jaiärmen ? (Drimba 2000: 141). ET. yad-/yağ- ‘1) yaymak,

sermek; 2) tanıtmaq, yayılmasını saqlamak' (Hsüan-X 1975: 192). yad- 'yaymak' (Mayt: 499). yağ- 'yaymak, sermek, açıklamak, tanıtmaq' (AY-III 1991: 122). yağ-/yat- 'yaymak, yaşamak' (ETŞ 1992: 493, 504). yad- 'yaymak' (ETŞ 1992: 493; AY-YK 2012: 270). yad- 'yaymak' (Gabain 2000: 307). yany-/yay- 'yaymak' (Gabain 2000: 310). yañ-/yay- '1. dağıtmak, yaymak; 2. püskürtmek, bozguna uğratmak' (KUKY 2009: 346, 387, 536). yañ- 'dağıtmak; bozguna uğratmak' (METY 2012: 326). yany- 'dağıtmak' (Aydın 2012: 187). yay- 'almak, ele geçirmek (asıl anlamı 'yaymak')' (METY 2012: 326). yay- 'dağıtmak, bozguna uğratmak' (Aydın 2012: 188). yay- 'yaymak' (ABH 2013: 240). krş. yağın- 'göstermek, ortaya koymak, yaymak' (AY-III 1991: 122). yağın- 'yayılmak, ortaya çıkmak' (ETŞ 1992: 493). yağrat- 'yere yaymak, yere yatırmak, sermek' (Mir) (IB: 63; YKI 2013: 511). yağtur- 'yaymak, yaydırmak, intişar etmek' (HUAS 1941: 121). yağtur- 'yaydırmak' (AY-YK 2012: 271). yağtur- 'yaymak, beyan etmek, yayılmasını saqlamak' (HUAS 2014: 155). yağıl- 'yayılmak, dağılmak' (Hsüan-X 1975: 192). yağıl- 'yayılmak' (ETŞ 1992: 504). yağıd- 'meyletmek, yöneltmek' (ETŞ 1992: 505). yayqal- 'taşmak, çalkalanarak taşmak' (Hsüan-X 1975: 196). yaykal- 'sarsılmak, dalgalanmak, yayılmak' (ABH 2013: 241). OT. yağ- 'yaymak' (KB: 512). yağ-/yay- 'yaymak, dağıtmak, bol bol vermek' (TKT 2004: 735, 767). yađh-/yat- 'döşemek, yaymak, sermek' (DLT-Atalay 2006: IV-724, 759). yay- 'yaymak' (KB: 533). krş. yağguçı 'yayıcı, yayan' (KB: 512). yağgun 'yaygın, yayan' (KB: 512). yağıg 'yayılmış' (KB: 512). yağıng 'yere yayılmış olan az şey' (DLT-Atalay 2006: IV-724). yağıgılg 'yayılı, yayılmış' (DLT-Atalay 2006: IV-724). yağhım 'döşek, yaygı, sergi' (DLT-Atalay 2006: IV-724). yağhın- 'yayınmak' (DLT-Atalay 2006: IV-724). yağhış- 'yaymakta yardım ve yarış etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-725). yağhsa- 'yaymak ve dağıtmak istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-725). yağhtur-/yattur- 'yaydırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-725, 760). yayın- 'kendi kendine yaymak' (DLT-Atalay 2006: IV-764). yaykat- 'sallamak, alt üst etmek' (TKT 2004: 767). Hrız-T. yay- 'yaymak' (ME 1993: 206; MM 2008: 270). yay- 'yaymak, dağıtmak, sermek, açmak' (NF 1998: 476). yay- 'yaymak, düzenlemek' (KurT 2002: 319). yaymak 'sermek, döşemek' (İML 1988: 88). krş. yağıg → yağıg suw 'döl suyu' (harfen: yayılan su) (KurT 2002: 304). yayka- 'ağız çalkalamak' (MM 2008: 270). M-KıpT. yay- 'yaymak' (BV 1986: 344; İMS 1992: 619). yay- 'neşr etmek' (KF 2006: 200). krş. yayqan- → yayqandı 'çalkalandı' (KİLE 1931: 123).

2693. yayakçı: yay ustası, yay yapan.

yayakçı Yyacçi CC-İ 45b/6

Yyacçi ‘sagittaru fabricator’ (Kuun 1880: 280). jajakцы ‘Bogenmacher’ (Radloff 1887: 38). *işa. f.* jaqčy ‘Bogenmacher’ (Grønbech 1942:). Yyacçi 45r/6 (Drimba 2000: 94). OT. krş. yaçı ‘yaycı’ (KB: 511). M-KıpT. yaçı ‘yaycı’ (KMT 2002: 152).

2694. yayıl-: yayılmak.

yayılmış jáýlmıs CC-A 61a/15

işa. f. Jaylimê (jaylimen) ‘me extendo’ (Kuun 1880: 275, 278). jájyl- ‘sich verbreiten’ (Grønbech 1942: 110). jæýlmıs (Drimba 2000: 117). ET. yadal-/yadıl- ‘yayılmak’ (Mayt: 499). yādāl-/yadıl- ‘yayılmak, uzanmak’ (Gabain 2000: 307). yağıl- ‘yayılmak, dağılmak, genişlemek; açıklanmak, tantılmak’ (AY-III 1991: 122). yadıl- ‘yayılmak’ (ETŞ 1992: 493). yadıl-; Y'DYL- ‘yayılmak, dağılmak’ (İKPÖ 1998: 229). yadıl- ‘yayılmak’ (AY-YK 2012: 270). yadıl- ‘yayılmak, dağılmak, genişlemek’ (ABH 2013: 237). yadılmak ‘yaygınlaşmak, gelişmiş duruma gelmek’ (Hsüan-X 1975: 192). yayıl- ‘dağıtılmak, yayılmak’ (Gabain 2000: 310). yayıl- ‘sarsılmak’ (ABH 2013: 240). krş. yayılmaksız ‘sarsılmaz, sağlam’ (ABH 2013: 240). OT. yağıl- ‘yayılmak’ (KB: 512). yadhıl-/yayıl- ‘yayılmak, dağılmak, ayrılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-724, 763). yayıl- ‘yayılmak, sarsılmak’ (KB: 533). krş. yadhlış- ‘dağılışmak, yayılışmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-725). yağım ‘yayım, döşek’ (KB: 512). Hrız-T. yağıl-/yayıl- ‘yayılmak’ (KE 1997: 694). yayıl- ‘yayılmak’ (ME 1993: 206). yayıl- ‘yayılmak’ (KE 1997: 719; NF 1998: 476; KurT 2002: 319). yayıl- ‘yayılmak’ (BV 1986: 345). krş. yağılan- ‘yayılmak, dolaşmak’ (KE 1997: 694). M-KıpT. yayıl- ‘yayılma’ (İMS 1992: 620). yayıl- ‘yayılmak, serilmek; uzanmak’ (TK 2008: 348).

2695. yayla-: yazı bir yerde geçirmek.

yaylar jáylar CC-A 60b/1

jaylar ‘yazı bir yerde geçirir’ (Kuun 1880: 275). jaiıla ‘den Sommer zubringen’, jaiılap (Radloff 1887: 37). jájla- ‘den Sommer verbringen’, jaj jájla- ‘im Sommerlager wohnen’ (Grønbech 1942: 110). jæylær 60v/1 (Drimba 2000: 116). ET. yayla- ‘yazlamak, yazı geçirmek, yaylaya çıkmak’ (Gabain 2000: 44, 310). yayla- ‘(bir yerde) yaylamak, yaz mevsimini geçirmek’ (KUKY 2009: 389, 536). yayla- ‘yaylamak, yazı geçirmek’ (UKY 2011: 107). yayla- ‘yazı geçirmek’ (IB: 64; METY 2012: 326). yayla- ‘yaylamak’ (Mir) (YKI 2013: 511). krş. yaylağ ‘yaz geçirilen yer, yayla’ (Gabain 2000: 44). yaylag

‘yayla’ (KUKY 2009: 225, 536; UKY 2011: 107; METY 2012: 326). yaylağ ‘yayla, yazlık’ (Mir) (IB: 64; YKI 2013: 511). OT. yayla- ‘yaylamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-764). krş. yaylağ ‘yayla, yaylak, yazlanan yer’ (DLT-Atalay 2006: IV-764). yaylat- ‘yaylatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-764). Hrz-T. yaylamak ‘yay/yaz geçirmek’ (İML 1988: 88). krş. yaylag ‘yay/yaz geçirilecek yer’ (İML 1988: 88). M-Kıpt. jajla- ‘spędzać lato’ (Bulg-M 1954: 54). krş. yaylaq ‘yayla mahalleli’ (KİLE 1931: 123). aylag ‘summer place’ (RH 2000: 140).

2696. yaylı: yayı olan, yay silahıyla donatılmış.

yaylı jaylí CC-A 61a/11

Jayli ‘sagittarius’ (Kuun 1880: 275). jæ/y/li 60v/11 (Drimba 2000: 117).

2697. yaz I: çayır, mera, otlak.

yaz Yax CC-İ 40b/10

Yax ‘parum’ (Kuun 1880: 279). jaz, jáz ‘Wiese’ (Grønbech 1942: 119). Yax 40r/10 (Drimba 2000: 87).

2698. yaz II: yaz, bahar.

yaz jaz CC-A 65b/39

ilki jaz ai ‘der erste Frühlingsmonat, März’ (Radloff 1887: 17); jaz ‘Frühling’, ilki jaz ai ‘der erste Frühlingsmonat’, ?соңгы jaz ai ‘der zweite Frühlingsmonat’, жазда138 (Radloff 1887: 40). jaz ‘Frühling’, il(k) jaz aj ‘erster Frühlingsmonat’, sonju jaz aj ‘letzter Frühlingsmonat’ (Grønbech 1942: 119). jaz 65v/40 (Drimba 2000: 127). ET. yaz ‘ilkbahar’ (Hsüan-X 1975: 195; Gabain 2000: 310; KUKY 2009: 212, 536; METY 2012: 326). yaz ‘yaz, bahar’ (ETŞ 1992: 505). OT. yaz ‘yaz, ilkbahar’ (KB: 533). yaz ‘ilk bahar, yaz’ (AH: LXXII). yaz ‘ilk yaz; yaz’ (DLT-Atalay 2006: IV-764). krş. yaza- ‘yazlamak, yazı geçirmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-765). yazak ‘otlak’ (DLT-Atalay 2006: IV-765). yazık- ‘yaz olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-765). yazlat- ‘yazlatmak, yazı geçirtmek, yaylatmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-766). Hrz-T. yaz ‘ilkyaz/ilkbahar’ (İML 1988: 88). yaz ‘ilkbahar’ (KE 1997: 719). yaz ‘ilkbahar mevsimi’ (MM 2008: 270). krş. yazlamak ‘yaz (ilkbahar) geçirmek’ (İML 1988: 88). M-Kıpt. yaz ‘ilkbahar’ (KİLE 1931: 123; BV 1986: 345). yaz ‘yaz (mevsim)’ (MG 1984: 285). yaz ‘yaz’ (KFLT 1989: 1087; KH 2002: 146; KF 2006: 200). yaz ‘yaz mevsimi’ (GT 1989: 468). yaz/yazı = Ar.

al-şaiḥ ‘summer’ = Ar. rabī ‘spring’, yaz evveli ‘first (month) of spring’ (RH 2000: 135, 238, 239).

2699. yaz- I: yazmak, çizmek.

yazarmenⁿ yaxarmē CC-İ 26a/22

yazdım ıazdım CC-A 57b/21

Yaxarmen ‘scribo’ (Kuun 1880: 254). jaz (v) ‘schriben’, jazarmān (Radloff 1887: 40). jaz- ‘schreiben’ (Grønbech 1942: 119). Yaxarmē 25v/22 (Drimba 2000: 68); ıazdım 57r/25 (Drimba 2000: 112). ET. krş. yaşğaç ‘tahta’ (ETŞ 1992: 502). OT. krş. yazığcı ‘yazıcı, hısımlar arasında mektup getirip götürən elçi (Oğuzca)’ (DLT-Atalay 2006: IV-765). Hrız-T. yaz- I ‘yazmak’ (KE 1997: 719; (KurT 2002: 319). krş. yaz ‘yazma, yazı’ (KurT 2002: 319). yazdır- ‘yazdırmak’ (KurT 2002: 320). yazıcı ‘yazıcı, kâtip’ (NF 1998: 476). yazıglı ‘yazılı, yazılmış’ (KurT 2002: 320). yazıl- ‘yazılmak’ (KE 1997: 719; KurT 2002: 320). yazuk I ‘yazı, defter’ (KurT 2002: 321). M-Kıpt. jaz- ‘chybiac, pisac’ (Bulg-M 1954: 56). yaz- ‘yazmak’ (BV 1986: 345; KFLT 1989: 1087). yaz- ‘yazmak’ (GT 1989: 468; (DM 2003: 121). yaz- ‘yazı yazmak’ (İMS 1992: 620; TK 2008: 348). yaz- ‘yazmak, çizmek’ (KMT 2002: 156). yaz- ‘1) yazmak; 2) kısmet etmek, nasip etmek’ (KF 2006: 200). krş. yazal- ‘yazılmak’ (KFLT 1989: 1087). yazdır- ‘yazdırmak’ (KK 1999: 130). yazıcı ‘yazı yazan, kâtip’ (GT 1989: 468). yazıcı ‘yazılan, defter’ (KF 2006: 200). yazıcı ‘yazıcı’ (KK 1999: 130). yazıcı ‘yazan’ (DM 2003: 121). yazıl- ‘yazılmak’ (KMES 1994: 315; KH 2002: 146; KF 2006: 200). yazmak ‘yazı yazma’ (TK 2008: 348). yazmaklık ‘yazmaklık’ (BV 1986: 345). yazı ‘yazı’ (KİLE 1931: 123; MG 1984: 286). yazı ‘yazı, mektup v.s.’ (KFLT 1989: 1087). Çağ. yaz- ‘yazmak’ (MK 1993: 570). krş. yazıl- ‘yazılmak’ (MK 1993: 570).

2700. yaz- II: açmak, çözmek.

yazarmenⁿ Jazarmē CC-A 56b/6

jazarmen [Kelime söz konusu yayının metin kısmında kaydedilirken, sözlük kısmında kaydedilmemiştir.] (Kuun 1880: 132). jaz (v) ‘aufbinden, entwirren’, jazarmān (Radloff 1887: 40). jaz- ‘entwirren’, jazar-men (Grønbech 1942: 119). Jazarmē 56r/6 (Drimba 2000: 109). OT. yaz- ‘çözmek’ (KB: 533). yaz- ‘1. (el) uzatmak; 2. döşemek, yaymak; 3. yakınlık bildiren yardımcı fiil’, yazıglı ‘(el) uzatan’ (TKT 2004: 768). yaz- ‘açmak’ (AH: LXXII). krş. yazıl- ‘açılmak, yayılmak; yalabımak, güzelleşmek; çözülmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-766). yazın- ‘kendi kendine çözmek, çözünmek, çözülmek’

(DLT-Atalay 2006: IV-766). yazış- ‘-çözmekte ve yaydan kirişi çıkarmakta- yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-766). Hz-T. yaz- II ‘çözmek, açmak, yaymak, sermek’ (KE 1997: 719). yaz- III ‘1) açmak, çözmek; 2) düzeltmek’ (KurT 2002: 319). krş. yazıl- ‘yazı yazılmak’ (İMS 1992: 620). yazul- ‘yazılmak’ (TK 2008: 348). yazılmak ‘açılmak, yayılmak’ (İML 1988: 88).

2701. yaz- III: yanılmak.

yazdım ıazdım CC-A 57b/21

Iazdim ‘erravi’ (Kuun 1880: 254). *anl. f.* jaz (v) ‘fehlen, nicht treffen’, урдум-да jazдым (Radloff 1887: 40). jaz- ‘das Ziel verfehlen’, urdym da jazdym ‘ich schlug (warf) und verfehlte das Ziel’ (Grønbech 1942: 119). (Drimba 2000: ?????). ET. yaş- ‘hata etmek, yanılmak, sapmak’ (ETŞ 1992: 502). yaz-; Y’Z- ‘hata işlemek, boş gezmek, azmak’ (İKPÖ 1998: 231). yaz- ‘kusur, hata etmek; ihmal etmek’ (Gabain 2000: 310). yaz- ‘yanılmak, aldanmak’ (KUKY 2009: 356, 536). yaz- ‘hata etmek, yanılmak, hata işlemek’ (METY 2012: 326). yaz- ‘yanılmak, hedefi şaşırmak’ (Kır) (YKI 2013: 511). krş. yaşmaksız ‘yanılmaksız, yanılmadan’ (ETŞ 1992: 502). yazın- ‘yazık, günah işlemek, isyan etmek’ (HUAS 1941: 123). yazın- ‘günah işlemek’, yazın-mış yazık ‘işlenmiş günah’ (Gabain 2000: 81, 310). yazın- ‘yanılmak, hata etmek’ (KUKY 2009: 356, 536). yazın- ‘hata etmek, yanılmak’ (METY 2012: 326; Aydın 2012: 188). yazınçsız ‘kötülüksüz, günahsız, temiz’ (AY-III 1991: 123). yazınçsız ‘günahsız’ (ETŞ 1992: 505). yazma- ‘inanmamak, kanmamak’ (UKY 2011: 107). OT. yaz- ‘şaşırmak, yanılmak’ (KB: 534). yaz- ‘kusûr etmek, hatâ etmek’ (AH: LXXII). yaz- ‘şaşmak, yanılmak; çözmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-765). yazım ‘şaşma, yanılma, yoldan çıkma’ (KB: 534). yazmas ‘şaşmıyan, yanılmayan’ (DLT-Atalay 2006: IV-765). yazığlıç ‘çözölmüş, bağından çözölmüş’ (DLT-Atalay 2006: IV-765). yazlın- ‘çözölmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-766). yazlış- ‘çözölmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-766). yazsa- ‘çözmek istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-766). yaztur- ‘çözdürmek; yanıltmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-767). yazuk ‘boşanmış, bağından çözölmüş’ (DLT-Atalay 2006: IV-767). Hz-T. yaz- ‘a) yanılmak; b) günah işlemek’ (ME 1993: 206). yaz- III ‘günah, suç işlemek, doğru yoldan çıkmak’ (KE 1997: 719). yaz- III ‘1) tâbi olmamak; yanılmak; 2) yardımcı fiil olarak hareketin gerçekleşmemesinin yakın olduğunu bildirir’ (KurT 2002: 320). yazmak ‘hata etmek’ (İML 1988: 88). M-KıpT. yaz- ‘şaşırmak’ (MG 1984: 285). yasmaq ‘going astray’ (RH 2000: 124).

2702. yazan-: tereddüt etmek, şüphelenmek. mahcup olmak.

yazanurmen *n* yaʒanurmẽ CC-İ 11b/3

yazandum yaʒandum CC-İ 11b/4

yazam yaʒam CC-İ 11b/5

yazanmak yazâmac CC-İ 11b/6

Yazanurmen ‘dubito’, yazam: yazan *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı*, yazan emir *şekli*, Yazâmac *yani* yazanmac ‘dubitatio’ (Kuun 1880: 279). јазан (v) ‘zweifeln’, јазанырмән, јазандым, јазан, јазанмак (Radloff 1887: 40). *işā. f.* jačan- ‘sich schämen, sich genieren, sich fürchten’, *işā. f.* jačanmaq ‘Schüchternheit’ (Grønbech 1942: 109). Y[al < a]zanurmẽ 11r/3, Y[al < a]zandum 11r/4, Y[al < a]zam 11r/5, Y[al < a]zamac 11r/6 (Drimba 2000: ?). ET. OT. yačan- ‘utanmak, ocunmak, sıkılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-724).

2703. yazı: ova.

yazıda jɑʒdɑ CC-A 61a/4, 61a/5, 61a/6

yazıda ieʃdɑ CC-A 62a/2

язы ‘ebene, Wiese’, языда (Radloff 1887: 40). jæzdæ 60v/4, 60v/5 (Drimba 2000: 116); ieʃdæ 61v/2 (Drimba 2000: 118). ET. yazı ‘ova, düzlük’ (Gabain 2000: 310). yazı ‘ova, step’, yarış yazı: Tarbagatay ve Tanrı Dağları arasındaki Cungarya ovası, yazı kıl-1. (bir araziyi) ova haline getirmek; 2. (ırmak, göl vb. ye düşman askerlerini dökerek) ova gibi dümdüz yapmak’ (KUKY 2009: 151, 225, 387, 536). yazı ‘yazı, ova, düzlük yer’ (UKY 2011: 107). yazı ‘düz, dümdüz; ova’, şantug yazı ‘Hebei ovası’ (METY 2012: 321, 326). yazı ‘yazı, ova’ (Aydın 2012: 188). yazı ‘düz, yassı’ (AY-YK 2012: 273). yazı ‘ova, düzlük’ (Kır) (YKI 2013: 511). OT. yazı ‘kır, ova’ (KB: 534). yazı ‘yazı, ova, düzlük’ (TKT 2004: 768). yazı ‘kır, ova, yazı, boş ve açık yer, boşluk, açıklık, alan’, alanğ yazı ‘düz ova’ (DLT-Atalay 2006: IV-18, 765). Hrz-T. yazı ‘ova’ (BV 1986: 345). yazı ‘düz yer, ova’ (İML 1988: 88). yazı ‘ova, kır’ (ME 1993: 206). yazı ‘yazı, ova, kır’ (KE 1997: 719). yazı ‘ova, bozkır’ (KurT 2002: 320). M-Kıpt. yazı ‘sahra’ (KİLE 1931: 123). yazı ‘kırık arazi’ (KFLT 1989: 1087). yazı/yazu ‘ova, sahra, ıssız yer’ (GT 1989: 468). yazı ‘sahra, çöl’ (İMS 1992: 620). yazı ‘plain’ (RH 2000: 142). yazı → yazı yir ‘ova, sahra, bozkır’ (DM 2003: 121). Çağ. yazı ‘ova, çöl’ (MK 1993: 570).

2704. yazıh: *krş.* yazık, yazok, yazuh, yazuk.

yazıhın^ıznı jázıhını³nı CC-A 73b/26-28
 jázyx ‘Sünde, Schuld’ (Grønbech 1942: 119, 120). jæzi^ıxını^ız ní 72v/13-72v/14 (Drimba 2000: 136). ET. yāsok/yazuk ‘günah’ (Gabain 2000: 310). yaşuk ‘günah’ (ETŞ 1992: 502). yazok ‘günah, suç, kabahat’ (HUAS 2014: 155). yazuk ‘yazık, günah’ (HUAS 1941: 123). yazuq; Y’Z^ıWQ, Y’Z^ıWQ, Y’Z^ıWX ‘hata, günah’ (İKPÖ 1998: 231). OT. yazuğ/yazuk ‘kusûr, hatâ, günah’ (AH: LXXII). yazuk ‘suç, günah’ (KB: 534). yazuk ‘günah, suç, hata’, körksüz yazuk ‘utanç verici günah, hayasızlık’, uluğ yazuk ‘1. büyük günah; 2. iftira, yalan’, yazuk keçürmek ‘bağış, af’, yazuk örtgen ‘esma-yı hüsnadan: gafûr’, yazuk tök- ‘günahlardan arınmak’, yazuk yüki ‘günah yüki’ (TKT 2004: 494, 709, 768, 769). yazuk ‘günah, suç’ (DLT-Atalay 2006: IV-767). Hz-T. yazuk ‘günah’ (ME 1993: 206). yazuk ‘günah, suç’ (KE 1997: 720; NF 1998: 476). yazuk II ‘günah, suç’ (KurT 2002: 321). yazuk ‘günah, suç’, yazuk qazğan-, yazuk yap-, yazuk yükle- (MM 2008: 270). M-KıT. yazık/yazuk ‘günah’, yazık ol- ‘yazık olmak’ (KF 2006: 200). yazuq ‘günah’ (KİLE 1931: 123). yazuk ‘günah, suç’ (İMS 1992: 620; KMES 1994: 315). yazuk ‘günah’ (GT 1989: 469; KFLT 1989: 1087; (DM 2003: 121). yazuk ‘suç, hata’ (KMT 2002: 156). *krş.* yazuqla- → yazuqladı ‘günah işledi’ (KİLE 1931: 123).

2705. yazık: *krş.* yazıh, yazok, yazuh, yazuk.

yazıkıgıznı	ıázıkıgıfne	CC-A 61b/1 → <i>bkz.</i> sonnot 139
yazık	jazık	CC-A 66b/12
yazıkların	ya ^ı ık lar nı	CC-A 76a/3-4
yazık ^ı larmızın	ja ^ı ıkl’ímiznı	CC-A 74b/8
yazıklar ^ı nı	ja ^ı ıklar nı	CC-A 75a/17-18

Iasik ‘peccatum’ (Kuun 1880: 254). jazyk ‘Sünde’, jazyklarның, jazyklarны, jazykымдан, jazyklarымызны (Radloff 1887: 40). kečer čaqly jazyq ‘lässliche Sünden’ (Grønbech 1942: 73); jazyq, jázyq ‘Sünde, Schuld’ (Grønbech 1942: 119, 120). iæzikígıf[n[í > e] 61r/1 (Drimba 2000: 117); jaziklrmízni 74r/4 (Drimba 2000: 137); jazikler nı 74v/17-18 (Drimba 2000: 138); yazık lar nı 75v/3-4 (Drimba 2000: 139).

2706. yazıksız: günahsız.

yazıksız	ya ^ı ık. fı	CC-A 75b/4 → <i>bkz.</i> sonnot 140
----------	------------------------	-------------------------------------

anl. f. жазыксыз ‘sündlos’ (Radloff 1887: 40). jazyqsyz ‘ohne Sünde, sündlos, unschuldig’ (Grønbech 1942: 120). yazık.ñiz 75r/4 (Drimba 2000: 139). yazıksızlık: yazıksızlığın yazık.ñizlikini CC-A 71a/29? harf oluştıur → *bkz.* sonnot 141. жазыксызлык ‘Sündlosigkeit’, жазыксызлыкыңны (Radloff 1887: 40). jazyqsyzlyq ‘Unschuld’ (Grønbech 1942: 120). jazık.ñizlikini 70v/15 (Drimba 2000: 133).

2707. yazıl-: açılmak, çözülmek.

yazıluptur Jázluptur CC-A 56b/6

jazluptur [Kelime söz konusu yayının metin kısmında kaydedilirken, sözlük kısmında kaydedilmemiştir] (Kuun 1880: 132). жазыл- ‘aufgehen’, жазылыптыр (Radloff 1887: 40). jazyl- ‘entwirrt werden’, jazlup-tur ‘es ist entwirrt worden’ (Grønbech 1942: 119). Jázluptur 56r/6 (Drimba 2000: 109). OT. yazıl- ‘açılmak, çözülmek’ (KB: 534). yazıl- ‘yayılmak’ (KB: 534). yeşil- ‘çözülmek’, egirik yeşilmeki ‘açılma, çözüme’ (TKT 2004: 330, 774). Hrz-T. yazıl- II ‘yayılmak, açılmak, serilmek’ (KE 1997: 719). yazıl- II ‘dağılmak, yayılmak’ (KurT 2002: 320). yazım ‘düzlük, dөşek’ (KurT 2002: 321). M-KıpT. yazıl- ‘yazılmak’ (GT 1989: 468).

2708. yazok: *krş.* yazıh, yazık, yazuh, yazuk.

yazok Iaxoc CC-İ 22b/1

Jaxok ‘peccatum’, keçer čakli jazık ‘peccatum veniale’ (Kuun 1880: 275). ?(Drimba 2000:).

2709. yazuh: *krş.* yazıh, yazık, yazok, yazuh, yazuk.

yazuhi íazuhi CC-A 73b/16

yazuhin jazuhín CC-A 73b/12

yazuhin jazuh ín CC-A 73b/18-19

yazuhımıznı jazuhímizni CC-A 73b/21

yazuhin íazuhin CC-A 73b/14-15?

jazuχ ‘Sünde, Schuld’ (Grønbech 1942: 119, 120). Iaxoc (22a/1) (Drimba 2000: 63); jazuχ[in ní] düzletme ? 73r/9, íazuχín 73r/11-73r/12, íazuχ[í > ý] 73r/13, jazuχ ín 73r/15-73r/16, jazuhímizni 73r/18 (Drimba 2000: 137).

2710. yazuk: günah; *krş.* yazıh, yazık, yazok, yazuh.

yazuk	yazuk	CC-A 61b/17
yazuk	iazuch	CC-A 63b/23
yazuk	yazuk	CC-A 61b/17
yazuk	yaxuc	CC-İ 7b/20
yazuk	iafuc	CC-İ 36a/20
yazuk	yafuc	CC-İ 36a/22
yazukı	iazuchi	CC-A 63b/2
yazukı	iazuke	CC-A 63a/37
yazukımdan	iafukımdan	CC-A 61b/9
yazukımdan	iazukımdan	CC-A 61b/10
yazukın	iafuchın	CC-A 63a/25, 63a/34, 63b/8, 63b/13
yazukın	iazuchın	CC-A 63b/24
yazukın	iafuchin	CC-A 63a/27, 63a/28
yazukın	iazucyn	CC-A 63b/17
yazukın	iazukın	CC-A 63b/1
yazukından	iafukından	CC-A 63a/19
yazukını	iazuchını	CC-A 63b/21
yazukıngız	iazucī	CC-A 63b/17
yazuklarımızı	iazuclarmisme	CC-A 63b/30
yazuklarımızı	iazuclarımıfne	CC-A 64a/30
yazuklarga	iafuklarga	CC-A 63a/2
yazuknı	iazuchnı	CC-A 63b/19
yazuknı	iazuchnı	CC-A 63b/10, 63b/12
yazuknıñ	iazucnıñ	CC-İ 58b/35
yazuktan	Yaxuctā	CC-İ 36a/20
yazukumuz	iazukūmus	CC-A 63a/33
yazukun	iazuchū	CC-A 63b/31
yazukung	iazuchūg	CC-A 63b/9
yazukunı	iazukvngne	CC-A 63a/38
yazukuguz	iazuchugu3	CC-A 63b/31
yazukuguznı	iazuchugfne	CC-A 62b/6
yazukun	iazuchun	CC-A 62b/5

CC-A 61b/9 yazukımdan → *işa. f. iasikimdan* (Kuun 1880: 158); Jazuc uzun jüyc coturmeclic ‘poenitentia’ (Kuun 1880: 275); Yaxuc ‘culpa; peccatum’, yaxuctan

pesman bolmac ‘poenitentia’, Yasuc aytmac ‘confessio’ (Kuun 1880: 279). jazyk ‘Sünde’, jazykның, jazykны, jazyктан, jazyk bilä, jazyklarның, jazyklarға, jazykымдан, jazyкың, jazyкыңны, jazyкы, jazyкын, jazyкыңдан jazyкымыз, jazyкымызны, jazyкыңыз, jazyкыңызны (Radloff 1887: 40). CC-A 63b/10 erkin bile yazukñi qoymağa → *işa. f.* erki-bile jazuxuñ qojmağa (kerek) ‘du musst aus deinem freien Willen von deinen Sünden ablassen’ (Grønbech 1942: 92); jazuz, jázuz ‘Sünde, Schuld’, jazuz ajtmaq ‘Beichte’ (Grønbech 1942: 119, 120). Yaxuc 7r/20 (Drimba 2000: 44); Yaxuctā 35v/20, *ja/fuc* 35v/20 (Drimba 2000: 81); iazucn<e>in 58r/35 (Drimba 2000: 114); iaƒukímdan 61r/9 (Drimba 2000: 117); iazukimdan 61r/10, yæzuvčun 61r/17 (Drimba 2000: 118); <<iazuchun>> 62r/5 (Drimba 2000: 119); iaƒuchín 62v/27, iaƒuchin 62v/28, ia ƒukĩmifne 62v/30-31, iazukũmus 62v/33, iaƒuchin 62v/34, iazuke 62v/37, iazukvng/n/e 62v/38, iazucni 63r/1, iazuchi 63r/2, iazuchin 63r/7, 63r/13, 63r/24, iazuchũgučuú 63r/9, iazuchni 63r/10, 63r/12, iazucyn 63r/17, iazuchĩgis 63r/17, <iaču> iazuchni 63r/19, iazuchini 63r/21, iazuchugfne 63r/22, iazuchbile 63r/28 (Drimba 2000: 121); iazuchuguz 63r/31, iazuchũ 63r/32, iäzuclarímif<i>ne 63v/30 (Drimba 2000: 122).

2711. yazuqla-: günah işlemek.

yazuqlamış	yaxuclamıs	CC-İ 7b/21
------------	------------	------------

Yaxuclamıs ‘culpatus’ (Kuun 1880: 279). jazykla (v) ‘sündigen’, jazyklamış (Radloff 1887: 40). jazuzla- ‘sünden’, jazuzlamış ‘sündig’ (Grønbech 1942: 120). Yaxuclamıs 7r/21 (Drimba 2000: 44). ET. yazukla- ‘hata yapmak’ (KUKY 2009: 357, 536). yazukla- ‘yoldan çıkmak, hata etmek’ (METY 2012: 326). OT. yazukla- ‘suçu yüzünden yakalamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-767).

2712. yazuklı: *krş.* yazuklu.

yazuklı	iazukle	CC-A 63a/4, 63a/5, 63a/36, 63a/37, 63b/6
yazuklı	iaƒukle	CC-A 63a/23
yazuqlımen	iezuqlımē	CC-A 61b/1
yazuqlınıñ	jazuqlınıñ	CC-A 69b/13

jazykly ‘sündig’, jazyklyның, jazyklymān, jazykly турмān (Radloff 1887: 40). jazuzly, jázuzly ‘Sünder, sündig’, jazuzlynyñ syğynčy ‘die Zuflucht der Sünder’, barčā jazuzlylar ‘alle Sünder’, jazuzly kişi ‘ein sündiger Mensch’, jazuzly ğan ‘eine sündige

Seele' (Grønbech 1942: 120). iezukklīmē 61r/1 [Tıpkıbasıma bakıldığında örneğin tek k harfi ile yazıldığını görmekteyiz. Bu durum büyük bir ihtimalle, söz konusu kaynaktaki yazım hatasıdır.] (Drimba 2000: 117); iazukle 62v/4, 62v/5, iaşukle 62v/23 (Drimba 2000: 120); iazukle 62v/36, 62v/37, 63r/6 (Drimba 2000: 121); jazukliniñ 69r/9 (Drimba 2000: 130). ET. yazoklug 'suçlu, kabahatli; günahkâr' (HUAS 2014: 155). yazoklug 'günahlı, kabahatli' (UKY 2011: 107). yazuklğ 'suçlu, kabahatli' (KUKY 2009: 175, 536). yazuklug 'kabahatli, suçlu, hatalı' (METY 2012: 326). OT. yazukluğ 'suçlu, günahkâr', yazukluğ ya^cnī kāfir 'günahkâr, kâfir' (TKT 2004: 769). yazukluğ 'günahlı' (DLT-Atalay 2006: IV-767). Hrz-T. yazuklu 'günahkâr, suçlu' (MM 2008: 270). yazıklığ 'günahlı, kusurlu' (İML 1988: 88). yazukluğ 'günahkar' (ME 1993: 206; NF 1998: 477). yazukluğ 'günahkâr, suçlu' (KE 1997: 720). yazukluğ 'günah işlemeye meyilli; günahkâr' (KE 1997: 720). yazukluğ 'suçlu; günahkâr' (KurT 2002: 321). krş. yazukluğluk 'suçluluk' (KE 1997: 720). M-Kıpt. yazuklu/yazuklu 'günahkar, günah işleyen' (İMS 1992: 620). yazuklu 'günahkar, suçlu' (KMES 1994: 315). yazuklu 'günâhkar' (GT 1989: 469; KFLT 1989: 1087; KF 2006: 200). krş. yazukluğ 'günah işlemiş olma' (KMES 1994: 315).

2713. yazuklu: *krş.* yazuklı.

yazuklu	Yaxuclu	CC-İ 50b/24
yazuklu	Xaxuclu	CC-İ 50b/26
Yazukluturmen	Jazuclu trmē	CC-A 61b/3
yazukluturmen	iaδucluturmē	CC-A 61b/5

CC-A 61b/3 Yazukluturmen *işa. f. – anl. f.* → jazucla êmê (Kuun 1880:157); Êmê *yani* erirmen 'sum' (Kuun 1880: 253); Yaxuclu 'peccator' (Kuun 1880: 279); Xaxuclu: jaxuclu *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 292). jazuqlu 'Sünder, sündig', astry ulu jazuqlu-tur-men 'ich bin ein sehr grosser Sünder' (Grønbech 1942: 120). Yaxuclu 50r/24, Xaxuclu 50r/26 (Drimba 2000: 101); Jazuclu trmē 61r/3 (Drimba 2000: 117).

2714. yazuksuz: günahsız.

yazuksuz	iaşfukfus	CC-A 62b/30
yazuksuzbiz	iaşukfuşbis	CC-A 63a/29
yazuksuz	iaşuchfuş	CC-A 63b/26

языксыз ‘sündlos’ (Radloff 1887: 40). jazıqsuz ‘ohne Sünde, sündlos, unschuldig’, CC-A 63b/26 yazıqsuz → *işa. f. jazıqsuz* (Grønbech 1942: 120). ia[ʃ > z]ukʃuz 62r/30 (Drimba 2000: 120); iaʒukʃuʃbis 62v/29, iaʒuchʃuz 63r/26 (Drimba 2000: 121);. ET. yazoksuz ‘günahsız, suçsuz’ (HUAS 2014: 155). yazıqsuz ‘günahsız’ (Gabain 2000: 48). OT. yazıqsuz ‘günahsız’ (DLT-Atalay 2006: IV-767). Hrz-T. yazıqsız ‘günahsız, suçsuz’ (KE 1997: 720). yazıqsuz ‘günahsız’ (NF 1998: 477). krş. yazıqsuzluk ‘masumluk’ (KE 1997: 720). M-Kıpt. yazıqsuz ‘günahı olmayan’ (İMS 1992: 620).

2715. yā: yay.

yā Yaa CC-İ 51a/14

Yaa ‘arcus’ (Kuun 1880: 278). Yaa 50v/14 (Drimba 2000: ?).

2716. yāğ: çene.

yāğ Yaagh CC-İ 48a/20

Yaagh ‘maxilla’ (Kuun 1880: 278). Yaagh 47v/20 (Drimba 2000: 97).

2717. yāni: yani.

yāni Yaane CC-İ 32b/23

Yaane ‘quasi’ ~ *ar. يَـعْنَى* (Kuun 1880: 278). jaany ‘nämlich, das heisst’ (Grønbech 1942: 109). Yaane 32r/23 (Drimba 2000: 77). OT. Hrz-T. ya‘nī ‘yani’ (NF 1998: 469). M-Kıpt. ya‘nī ‘yani’ (GT 1989: 465). ya‘nī ‘yani’ (KH 2002: 145; KF 2006: 199; TK 2008: 346). ya‘nī ‘yani, sözün kıyası’ (İMS 1992: 618). Çağ. ya‘nī ‘yani, demek, şu demek, sözün kıyası, doğrusu’ (MK 1993: 568).

2718. ye: ya da.

ye ge CC-A 62b/19

ye ye CC-A 82b/24

jä ‘oder’ (Radloff 1887: 41). ja, je ‘oder’, söver-sen tejirni je sövmez-sen ‘liebst du Gott oder liebst du ihn nicht?’, ajtyp je berinjiz ‘sag es nun mal’ (Grønbech 1942: 109, 120). (Drimba 2000: ?). ET. ye: ‘ya’ (edat) (ETŞ 1992: 505).

2719. ye-: yemek.

yer jer CC-A 61a/7, 72b/9

yegenimdenⁿ ieganimdā CC-A 61b/4

yermenⁿ ierme CC-A 58b/2

iegan ‘?’ (Kuun 1880: 254). jā ‘essen’, jāpmān, jāgānimdān, jāmacā, jāmakciz, jāp (Radloff 1887: 41). je- ‘essen’, jegenim ‘was ich gegessen habe’ (Grønbech 1942: 120). iermē 58r/2 (Drimba 2000: 113); jer 60v/7, ieganimdē 61r/4 (Drimba 2000: 117); jer 72r/5 (Drimba 2000: 135). ET. ye-/yi- ‘yemek yemek’ (ETŞ 1992: 505, 508). yē- ‘yemek’ (METY 2012: 327; Aydın 2012: 188). yē- ‘yemek’ (Mir) (YKI 2013: 511). ye- ‘yemek’ (ABH 2013: 241). ye- ‘bozmak’ (HUAS 2014: 155). yi- ‘yemek; mahvetmek’, evinnng orunçak yiddimiz ‘faal adamın ev barkını mahvettik’ (HUAS 1941: 124). yi- ‘yemek’ (IB: 64). yi-/ye- ‘yemek yemek’ (KUKY 2009: 348, 537). krş. yidür- ‘yedirmek’ (Gabain 2000: 60). yigü ‘yiyecek’ (ETŞ 1992: 508). yigülük ‘yenecek, yenilecek, yenir, yiyilesi, yiyecek’ (AY-III 1991: 124). OT. yé- ‘yemek, yemek yemek’, kaçgu yémek ‘üzülmek’, yégü aş bér- ‘yemek vermek, doyurmak’, yér içgü ‘içecek, şifa veren içecek’ (TKT 2004: 417, 770). ye-/yi-/yiy- ‘yemek’ (AH: LXXII, LXXIII, LXXIV). yé- ‘yemek, yeyip telef etmek’, karç kurç yé- ‘hatır hutor yemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-267, 767). yi- ‘yemek’ (KB: 541). krş. yél- ‘-aş, yemek- yenmek, yenilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-769). yem/yim ‘yemek’ (KB: 535, 544). yém ‘yemek’ (TKT 2004: 771). yémsin- ‘yemeksizin yer gibi görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-772). yetür-/yitür- ‘yedürmek’ (AH: LXXIII, LXXIV). yéyse- ‘yemek istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-778). yiş ‘yiyişmek’ (KB: 547). yitür- ‘yedirmek’ (KB: 549). yiyim ‘yiyecek’ (KB: 549). Hrz-T. yē- ‘yemek’ (ME 1993: 206; KE 1997: 720; NF 1998: 477; KurT 2002: 321; MM 2008: 270). yimek ‘yemek’ (İML 1988: 89). krş. yédür-/yētür- ‘yedirmek’ (ME 1993: 206, 209). yédür- ‘yedirmek’ (KE 1997: 722; NF 1998: 478). yedür- ‘yedirmek, yemesini sağlamak’ (KurT 2002: 321). yēgen ‘yemiş, yiyecek’ (KE 1997: 722). yégü ‘yiyecek, aş, yemek’ (ME 1993: 206; KE 1997: 723). yegü ‘yemek, yiyecek’ (KurT 2002: 321). yem ‘ot, yem’ (KurT 2002: 322). yemek ‘yemek’ (NF 1998: 479). yémek ‘yemek, aş’ (MM 2008: 271). yemlig (ya da yemlik) → yemlig aş rozi ya‘ni yemlig aş ‘yemek, rızık’ (KurT 2002: 322). yäyäsı ‘yiyecek’ (KurT 2002: 325). yeyin-: ye- sözünden edilgen fiil (KurT 2002: 325). yéyim ‘yiyecek’ (KE 1997: 730). yigü ‘yeyinti, yenecek nesne’ (İML 1988: 89). M-KıpT. yä-: yämāk fiilinden emri hazır, bugünkü manasında (KİLE 1931: 124). jā- ‘ješé, spożywać’ (Bulg-M 1954: 56). ye- → yegil ‘eat!’ (RH 2000: 63). ye-/yi- ‘yemek’ (KK 1999: 130; KF 2006: 201, 202). ye- ‘yemek’ (KMT 2002: 156; (DM 2003: 121). yē- ‘yemek yemek’ (TK 2008: 348). yemek ‘to eat, food’ (RH 2000: 124). yi- ‘yemek’ (MG 1984: 286; BV 1986: 346; İMS 1992:

621; KMES 1994: 316; KFLT 1989: 1088; KH 2002: 146). yi- '1) yemek, içmek; 2) harcamak' (GT 1989: 469). yiy- 'yemek' (BV 1986: 351). krş. jädür- 'nakarmić' (Bulgm 1954: 56). yedir-/yedür-/yidir- 'yedirmek' (KF 2006: 201, 202). yedir- 'yedirmek' (KK 1999: 131; (DM 2003: 122). yedür- 'yedirmek' (KMT 2002: 156). yegsi = Ar. al-ta'âm 'food; repast' (RH 2000: 292). yām 'taam olup hayvan yemine dahi itlak olunur' (KİLE 1931: 124). yemek 'yemek' (DM 2003: 123; KF 2006: 201). yemek/yimek 'yemek' (KF 2006: 202). yeyiş 'yiyiş, yeme tarzı' (KK 1999: 131). yidir-/yidür- 'yedirmek' (İMS 1992: 621). yidür- 'yedirmek' (BV 1986: 347; GT 1989: 469; KH 2002: 146). yidürül- 'yedirilmek' (İMS 1992: 621). yigür- 'yedirmek' (KFLT 1989: 1089). yim 'yem' (BV 1986: 347; KMT 2002: 158). yimek 'yenmek üzere hazırlanmış yiyecek, yemek' (GT 1989: 470). yimek 'yemek' (İMS 1992: 621). yin- 'yiyilmek' (İMS 1992: 621). yinil- 'bir şey yenilmek' (KK 1999: 131). yitür- 'yedirmek' (İMS 1992: 622). yiyecek 'yiyecek' (GT 1989: 471). yiyegü 'yiyecek' (BV 1986: 351). yiye 'yiyecek' (BV 1986: 351). yiyici 'çok yiyen, yiyici' (GT 1989: 471). yiyil-/yiyül- 'yiyilmek' (İMS 1992: 622). yiyün- 'yenilmek' (İMS 1992: 622). Çağ. yi- 'yemek' (MK 1993: 571). krş. yidür- 'yedirmek' (MK 1993: 571). yimek 'yemek' (MK 1993: 571).

2720. yegen: hasır.

yegen yegan CC-İ 53a/8

Yegan 'teges' (Kuun 1880: 280). jegen 'Binsenmatte' (Grønbech 1942: 120). yegan 52v/8 (Drimba 2000: 104). M-KıpT. yegen 'hasır' (KMT 2002: 156). yigin 'hasır' (KİLE 1931: 125).

2721. yegit: yiğit, delikanlı.

yegit iegit CC-A 63a/16

jegit 'jung', jegit kişi 'ein junger Mensch' (Grønbech 1942: 120). ET. yigit 'yiğit' (ETŞ 1992: 508). OT. yigit 'yiğit, genç' (KB: 543; AH: LXXIV). yigit 'yiğit, genç, her şeyin genci', türk yigit 'gençlik çağının ortasında olan genç' (DLT-Atalay 2006: IV-789). krş. yigitlik 'gençlik, kuvvet çağı' (TKT 2004: 778). yigitlik 'yiğitlik, gençlik' (KB: 543; DLT-Atalay 2006: IV-789). Hrız-T. yigit 'genç, yiğit' (MM 2008: 272). yikit 'yiğit, delikanlı' (İML 1988: 89). Hrız-T. yigit 'yiğit, genç' (ME 1993: 209). yigit 'genç, yiğit, delikanlı' (KE 1997: 739). yigit 'genç, delikanlı' (NF 1998: 486; KurT 2002: 328). krş. yigitlik 'yiğitlik (çağı)' (ME 1993: 209). yigitlik 'gençlik' (KE 1997: 739; NF 1998: 487). M-KıpT. yäit/yigit: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 124, 125). yigit 'genç' (MG

1984: 286; GT 1989: 470; İMS 1992: 621; KH 2002: 146; TK 2008: 351). yigit ‘yiğit’ (BV 1986: 347). yigit ‘young man’ (RH 2000: 263). yigit ‘genç, yiğit’ (KMT 2002: 157). yiyit ‘genç, yiğit’ (KMT 2002: 158). krş. yigitlik ‘gençlik, kuvvet çağı’, yigitlik mevsimi ‘gençlik çağı, gençlik vakti’ (GT 1989: 470). yigitlik ‘gençlik’ (İMS 1992: 621; KH 2002: 146). Çağ. yigit ‘genç, yiğit, delikanlı’ (MK 1993: 571). krş. yigitlik ‘yiğitlik, kahramanlık, gençlik’ (MK 1993: 571).

2722. yek: şeytan.

yek	jek	CC-A 69a/15
yekler	ȳe iecler	CC-A 64a/8
yekni	jekní	CC-A 74a/2
yeknik	iecník	CC-A 64a/31
yekniñ	iecníñ	CC-A 59b/11

iec ‘kötü, zararlı, şer’ (Kuun 1880: 254). jāk ‘Uebel’, jāklāp алдында, jākni (Radloff 1887: 41); jāklik (?) ‘Uebel’ (Radloff 1887: 41). jek ‘Teufel; teuflisch, böse’, tüşman jek ‘der feindliche Teufel’, jek tüşman ‘der böse Feind’ (Grønbech 1942: 121). iecniñ 59r/11 (Drimba 2000: 115); <iec> iecler 63v/7-8, iecnik 63v/31 (Drimba 2000: 122); jek 69r/10 (Drimba 2000: 130); jekní 73v/2 (Drimba 2000: 137);. ET. yek (< Skr. yakḥa) ‘şeytan’ (Mayt: 506) (Mayt: 506). yek (< = Far. yakḥa, Skr. yakṣa) ‘şeytan’ (AY-III 1991: 123). yak/yek ‘şeytan’ (ETŞ 1992: 494, 505). yek142 ‘şeytan’, tengrili yekli ‘tanrı ile şeytan (beraber)’ (HUAS 1941: 123). yek ‘şeytan’ (AY-YK 2012: 273). yāk (Orta Hintçe yakḥa, Skr. yakṣa) ‘şeytan, iblis, kötü ruh’ (HUAS 2014: 155). yek ‘şeytan, ruh’ (Yen) (YKI 2013: 511). OT. yek ‘şeytan’ (KB: 535; DLT-Atalay 2006: IV-768). Hrz-T. yek ‘şeytan’ (ME 1993: 206; İML 1988: 89). yāk ‘iblis, şeytan’ (KurT 2002: 321). M-Kıpt. yāk ‘şeytan’, yāk kördü ‘şeytan gibi gördü, sevmedi’ (KİLE 1931: 124).

2723. yek-: arabaya at koşmak.

yekermen	jekermen	CC-A 81a/4
----------	----------	------------

jāk ‘anspannen’, jākārmān (Radloff 1887: 41). jek- ‘ein Pferd anspannen’ (Grønbech 1942: 121). jekermen 80v/4 (Drimba 2000: 140). ET. krş. yet-; YYT- ‘götürmek, getirmek’ (İKPÖ 1998: 235). yet- (I) ‘yedmek, (atı) yedekte götürmek’ (KUKY 2009: 411, 536). yet- 1 ‘yedeğe almak, yedmek’ (METY 2012: 327). yet- ‘yedeğe almak’ (Aydın 2012: 188). yetiglig ‘yedekte, yedekte olarak’ (Mir) (YKI 2013: 512). OT. krş.

yet- 'yetmek, yedeğinde götürmek' (DLT-Atalay 2006: IV-776). yetil- 'güdölmek' (KB: 536). yetil-/yétil- 'güdölmek, yedilmek' (DLT-Atalay 2006: IV-777). yit- 'yetmek, yedeğinde götürmek' (KB: 548). M-KıpT. krş. yet- 'yedeklemek' (KMT 2002: 156).

2724. yel: rüzgâr.

yel Yel CC-İ 37b/18

yeli ieli CC-A 66a/3

Yel 'ventus' (Kuun 1880: 280); CC-A 66a/3 teniz yeli *işa. f – anl. f.* → tengizich 'flatus a partibus maris proveniens; auster' (Kuun 1880: 286). jâl 'Wind' (Radloff 1887: 42). jel 'Wind', teniz jeli 'Meerwind, Südwind' (Grønbech 1942: 121). Yel 37r/18 (Drimba 2000: 83); ieli 66r/3 (Drimba 2000: 128). ET. yäl; YYL 'yel, rüzgâr' (İKPÖ 1998: 232). yel 'rüzgâr; yel' (HUAS 2014: 156). yeel 'yel' (ABH 2013: 241). yıl/yil 'yel', yiil (UII 39, 90) (Gabain 2000: 35). yil 'yel' (HUAS 1941: 124). yiil 'yel, rüzgâr' (ETŞ 1992: 508; Üİ 1998: 202). krş. yelpigü 'yelpaze' (ABH 2013: 241). yelpi- 'yelpazelemek, yellemek' (ABH 2013: 241). yilli 'yelli, rüzgârlı' (ETŞ 1992: 509). yilpi- 'yellemek' (Gabain 2000: 52). yilpigü 'yelpaze' (Gabain 2000: 52). yiltür- 'esmek, rüzgâr esmek' (ETŞ 1992: 509). OT. yel '1. yel, rüzgar; 2. etki, tesir, güç' (TKT 2004: 771). yél 'yel, rüzgâr, esinti' (DLT-Atalay 2006: IV-769). yel/yil 'yel' (AH: LXXIII, LXXIV). yil 'yel, rüzgâr' (KB: 544). krş. yéldir- 'estirmek, esmek' (DLT-Atalay 2006: IV-769). Hrz-T. yél 'yel, rüzgâr' (KE 1997: 723). yel 'yel, rüzgar' (NF 1998: 478). yel '1) rüzgâr; 2) ruh' (KurT 2002: 321). yél '1. rüzgâr, yel; 2. heves' (MM 2008: 271). krş. yèler- '(yelde) savurmak' (ME 1993: 206). yepli- 'yelpazelemek, yelpaze ile serinletmek' (NF 1998: 479). yelpise 'yelpaze' (NF 1998: 479). M-KıpT. yäl 'ruzgâr' (KİLE 1931: 124). yel = Ar. al-rîh 'wind' (RH 2000: 136). yel 'rüzgâr' (KMT 2002: 156). yel 'rüzgâr, hava' (DM 2003: 122). yel/yil '1) yel, rüzgar; 2) yellenme, osruk', yel çık- 'yellenmek' (KF 2006: 201, 202). yél 'yel, rüzgâr' (TK 2008: 349). yıl = Ar. al-sana 'year' (RH 2000: 135). yil 'rüzgar, yel' (GT 1989: 470). yil 'yel, insanın arkasından çıkardığı kötü koku' (KMES 1994: 317). yil 'yel' (BV 1986: 347). yil 'yel, rüzgâr' (MG 1984: 287). yil 'yel, rüzgar', yil çık- 'osurmak' (İMS 1992: 621). yil = Ar. al-rîh 'wind' (RH 2000: 199). yil 'rüzgâr, gaz çıkarma' (KH 2002: 146). yil 'rüzgâr' (KMT 2002: 158). şabaḥ yel 'sabahları dalga dalga esen yel', şurûf yel 'sabahları dalga dalga esen rüzgâr' (DM 2003: 102, 107). krş. yäläs 'ince hafif ruzgâr' (KİLE 1931: 124). yilli 'yelli' (BV 1986: 347). yilli 'rüzgarlı' (İMS 1992: 621). Çağ. yil 'yel, rüzgar, hava' (MK 1993: 571).

2725. yelemçi: koşu atı.

yelemçi jelemēi CC-A 81a/27

Yelemçi ‘cursor’ (Kuun 1880: 276). jălāmçi ‘der Läufer’ (Traber?) (Radloff 1887: 42). jelemçi ‘Rennpferd’ (Grønbech 1942: 121). jelemçi 80v/27 (Drimba 2000: 141). ET. krş. yäl- ‘yelmek, atla koşmak’ (Gabain 2000: 310). yel- ‘(at için) hızla sürmek, dörtlale kaldırmak’ (KUKY 2009: 411, 537). yel- ‘acele etmek; (atı) dört nala sürmek’ (METY 2012: 327). yel- ‘(at) hızlı sürmek, dörtlale koşturmak’ (Aydın 2012: 188). yälmä ‘binici, süvari’ (Gabain 2000: 53). yelme ‘öncü birlik, keşif devriyesi’ (UKY 2011: 107). yelme ‘öncü, devriye, öncü birlik’ (METY 2012: 327). yelme ‘keşif devriyesi’ (Aydın 2012: 188). yeltür- ‘1. (at) koşturmak, seğırttirmek; 2. akın ettirmek’ (KUKY 2009: 387, 411, 536). yeltür- ‘acele etmek; (atı) dört nala sürmek’ (METY 2012: 327). yeltürme- ‘akın ettirmemek’ (Aydın 2012: 188). orçun ihe hösötö. Runik yazılı metinlerde yalnızca yäl-mä ‘keşif müfrezesi’ (< yäl- ‘(at) dörtlal gitmek’). edici ismi geçer (OTWF 316). OT. krş. yel- ‘koşmak’ (KB: 535). yel- ‘koşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-769). yelkin ‘yelici, koşucu; misafir, yolcu, konuk’ (DLT-Atalay 2006: IV-770). Hrız-T. krş. yel- ‘koşmak’ (KE 1997: 724; NF 1998: 478). yäl- ‘yel bırakmak, yellenmek’ (KurT 2002: 322). yel- ‘koşmak, hareket etmek’ (MM 2008: 271). yeldür- ‘koşturmak’ (NF 1998: 478). M-KıpT. krş. jelä- ‘wiać’ (Bulg-M 1954: 56). yil- → yildi ‘koştı’ (KİLE 1931: 125). yil- ‘yelmek, koşmak’ (İMS 1992: 621).

2726. yelin: tutkal.

yelin Yelin CC-İ 45a/10

Yelin ‘gluten’ (Kuun 1880: 280). jälın ‘der Leim’ (Radloff 1887: 42). işa. f. jelim ‘Leim’ (Grønbech 1942: 121). Yelin 44v/10 (Drimba 2000: 93). OT. yelim/yilim ‘tutkal, kendisiyle tüy ve tüye benzer şeyler yapıştırılan tutkal, ökse’ (DLT-Atalay 2006: IV-769, 791). krş. yelimlen-/yelimlen- ‘tutkallanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-769, 770). Hrız-T. yilim ‘tutkal’ (İML 1988: 89). M-KıpT. yilim ‘tutkal, yapışkan’ (KİLE 1931: 125). yilim ‘tutkal’ (KMT 2002: 158).

2727. yelni: meme; inek memesi; yelin.

yelni elní CC-A 82b/5

Jelni ‘uber’ (Kuun 1880: 276). jelin ‘Euter’ (Grønbech 1942: 121). jelní 82r/5 (Drimba 2000: 143); yelin ‘udder’ (Kongur 1984: 420). OT. yelin ‘kısrak memesi; tırnaklı hayvan memesi’ (DLT-Atalay 2006: IV-770). krş. yelne-/yelne- ‘memesi dolup

sarkmak' (DLT-Atalay 2006: IV-770). Hrız-T. yelin 'inek, koyun vb. hayvanlarda memenin süt toplanan bölümü' (NF 1998: 478). yelin 'süt kesesi, hayvan kesesi' (KurT 2002: 322). M-Kıpt. yeling 'yelin' (BV 1986: 345).

2728. yelpi-: yelpazelemek; yelpazeyle serinlemek.

yelpirmen jelpirmen CC-A 82b/4

Jelpirmê (jelpirmen) 'flabello refrigero' (Kuun 1880: 276). jální (v) 'fächeln, wedeln', jălpirmän (Radloff 1887: 42). jelpi- 'fächeln', jelpir-men (Grønbech 1942: 121). jelpirmen 82r/4 (Drimba 2000: 143). OT. yélpī- 'rüzgâr esmek, cin tutmuş gibi sağa sola sallanmak; nemlenmek; yeri ıslatmak' (DLT-Atalay 2006: IV-771). krş. yelpet-/yélpēt- 'yelpazeletmek' (DLT-Atalay 2006: IV-770). yélpiş- 'yelpazelemekte yardım etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-771). Hrız-T. yelpi- 'yelpazelemek' (ME 1993: 206). yelpi- 'yelpazelemek' (KE 1997: 724). krş. yelpin- 'serinlemek' (ME 1993: 206). yelpise 'yelpaze' (ME 1993: 206). M-Kıpt. yilpi- 'yelpazelenmek' (İMS 1992: 621). Çağ. krş. yilpigüç 'yelpaze' (MK 1993: 572).

2729. yemese: yahut.

yemese iemeşe CC-A 61b/18

anl. f. Yemese, jemiş 'onun meyvesi' (Kuun 1880: 254); jemiş 'meyve' (Kuun 1880: 276). *anl. f.* jämäcä (< jä 'essen') (Radloff 1887: 41). jemese 'oder auch', neçe kelip tenjirge jalbarsa jemese sadayasyndan bizge berse 'so oft er kommt und Gott anbetet oder uns von seinen Almosen gibt' (Grønbech 1942: 121). iemeşe 61r/18 (Drimba 2000: 118). ET. krş. y(e)mä 'da, dahi' (Hsüan-X 1975: 197). y(e)me 'de/da, dahi, bile, her ne kadar, yine' (AY-III 1991: 123). yeme 'da/de, dahi, ve' (KUKY 2009: 208, 536). yeme 'da/de, dahi' (UKY 2011: 107). yeme 'dahi, hem de, de/da; ayrıca' (METY 2012: 327). yeme 'da/de, dahi, bile' (Aydın 2012: 188).

2730. yemiş: meyve.

yemişşin jemissin CC-A 69b/2

yemiş jemiş CC-A 72b/9

yemiş jemís CC-A 72b/44

yemiş yemís CC-İ 14a/2

yemiş Gíemís CC-A 40a/15

yemiş Iemis CC-A 53b/25

yemişi jemísí CC-A 74b/16

Giemis (ǵemis), Jemis, Yemis ‘fructus’ (Kuun 1880: 273, 276 ,280). jāmııı ‘Frucht’, jāmııııı, jāmıııı (Radloff 1887: 42). jemiş ‘Frucht, Obst’, quru çybuş jemiş berdi ‘das trockene Reis trug Früchte’, alyyşly jemiş seniñ köksünge ‘*Jesus Christus=Gebenedeit* ist die Frucht in deinem Leibe’ (Grønbech 1942: 121). Yemís 13v/2 (Drimba 2000: 52); Gíemís 39v/15 (Drimba 2000: 86); Iemis 53r/25 (Drimba 2000: 106); jemişin 69r/2 (Drimba 2000: 130); jemis 72r/5 (Drimba 2000: 135); jemís 72r/22 (Drimba 2000: 136); jemişi 74r/8 (Drimba 2000: 138). ET. yemiş/yimiş ‘yemiş, meyve’ (Gabain 2000: 44). yemiş; YYMYŞ ‘meyve, yemiş’ (Hsüan-X 1975: 197; İKPÖ 1998: 233). yemiş ‘yemiş’ (ABH 2013: 241). krş. yemişlikçi; YYMYŞLYKCY ‘meyve bahçesi görevlisi’ (İKPÖ 1998: 233). yimişlik ‘koruluk, ağaç’ (Mayt: 510). yimişlik ‘meyve bahçesi, bahçe’ (Gabain 2000: 44). OT. yemiş ‘yemiş, yenilen şey’ (DH: 227). yemiş ‘meyve’ (TKT 2004: 771). yemiş/yemiş ‘meyva’, körpe yemiş ‘vakti geçtikten sonra çıkan taze meyva, yemiş’ (DLT-Atalay 2006: IV-772). yimiş ‘yemiş, meyva’ (KB: 545). yimiş ‘yemiş’ (AH: LXXIV). krş. yemişlen- ‘yemişlenmek; yemiş, meyva vermek; meyvalanmak (Kıpçak, Yemek, Oğuzlardan başkalarınca; yalnız evsel -ehlî- ağaçlar meyvalanmak)’ (DLT-Atalay 2006: IV-772). yemişlig ‘yemişli, meyveli’ (TKT 2004: 772). yemişen ‘Kıpçak ülkesinde biten bir kır yemişi’ (DLT-Atalay 2006: IV-772). Hrız-T. yemiş ‘meyva, yemiş’ (ME 1993: 207). yemiş ‘meyva, yemiş’ (KE 1997: 724; KurT 2002: 322). krş. yemişsiz ‘meyvasız’ (KE 1997: 724). M-Kıpt. yemiş ‘yemiş’ (KİLE 1931: 124). yemiş ‘yemiş’ (KK 1999: 131). yemiş ‘meyve’ (KMT 2002: 156). yemiş ‘meyve, yemiş’, yemiş satıcı ‘manav’ (DM 2003: 123). yemiş ‘yemiş, meyve’ (KF 2006: 201). yemiş ‘meyve’ (TK 2008: 349). yemiş/yimiş = Ar. al-fâkiha ‘fruit(s)’ (RH 2000: 155, 254). yimiş ‘meyva’ (KFLT 1989: 1089). yimiş ‘meyve, yemiş’ (GT 1989: 470). yimiş ‘yemiş’ (İMS 1992: 621). krş. yemişlü ‘meyveli’ (KF 2006: 201). yimişlü ‘yemişli’ (KFLT 1989: 1089). yemişsüz ‘meyvesiz’ (GT 1989: 470).

2731. yen-: yenmek, galip gelmek.

yendeçi jendæí CC-A 73a/32

Jendäçi ‘victor’ (Kuun 1880: 276). jändäçi (< jäh (v) ‘besiegen’ (Radloff 1887: 42). jen- ‘besiegen’, tuşmanny jendeçi bolup ‘als Sieger über den Feind’ (Grønbech 1942: 122). jendæçi 72v/16 (Drimba 2000: 136). OT. ye- ‘yenmek, galip gelmek, üstün gelmek’ (TKT 2004: 772). yeng- ‘yenmek, alt etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-773). krş. yeigli

‘galip gelen, yenen’ (TKT 2004: 772). Hrз-T. yēng- ‘yenmek, galip gelmek’ (ME 1993: 207). yēn- ‘yenmek, yenilmek’ (KE 1997: 724). yeŋ- ‘yenmek, kazanmak, galip gelmek’ (KE 1997: 724). yēng- ‘yenmek, galip gelmek’ (NF 1998: 479). krş. yēngiŝ- ‘biribirini yenmek’ (ME 1993: 207). M-Kıpt. jān- ‘zwyčiężać, zyskać’ (Bulg-M 1954: 56). yen- ‘galip gelmek’ (İMS 1992: 620). yeñ- ‘yenmek’ (DM 2003: 123). yin- ‘yenmek, mağlup etmek’ (KFLT 1989: 1089). yin- ‘yenmek, yenilmek’ (KK 1999: 131). yin- ‘yenmek, bitirmek’ (KH 2002: 146). yin- ‘yenmek, yenilebilmek’ (KF 2006: 203).

2732. yender-: yendirmek.

yenderip jenderíp CC-A 73a/26

jāndip (v) ‘sich besiegen lassen, besiegt werden’, jāndipin (Radloff 1887: 42). jendir- ‘besiegen lassen, besiegt werden’, murvatyŋa sen jendirip jázyŋymyzny kötirdi ‘von deiner Güte besiegt hast du unsere Sünden getragen’ (Grønbech 1942: 121, 122). jenderíp 72v/13 (Drimba 2000: 136). OT. Hrз-T. yēngdür- ‘galip getirmek’ (ME 1993: 207).

2733. yene:yine.

yene jenə CC-A 75a/11

Jenä ‘rursus’ (Kuun 1880: 276). jene ‘wiederum, zum zweitenmal’, jene hajbat-bile kelmek-turur ‘und zum zweitenmal wird er kommen mit Herrlichkeit’ (Grønbech 1942: 122). jenə 74v/11 (Drimba 2000: 138). ET. yänä ‘yine’ < yan-a (Hsüan-X 1975: 196). yene ‘yine, tekrar, yeniden’ (AY-III 1991: 124). yine ‘yine’ (ETŞ 1992: 509). krş. yänälä ‘tekrar, bir daha’ (Hsüan-X 1975: 196). yindem ‘her vakit, daima, tamamıyle, būs bütün’ (ETŞ 1992: 509). yineri ‘yine de’ (ETŞ 1992: 510). ymä ‘de/da, dahi, bile, yine’ (ABH 2013: 243). OT. yine (AH: LXXIV). krş. yime ‘yine, hep, dahi’ (KB: 544). yeme/yime ‘yine’ (AH: LXXIII, LXXIV). Hrз-T. krş. yämä ‘yine, hem, ve’ (KurT 2002: 322). yime ‘yine, da/de’ (KE 1997: 739). AO-Kıpt. yene ‘yine’ (AO 1996: 241). M-Kıpt. yine ‘yine’ (KH 2002: 146).

2734. yengirçek: semer.

yengirçek Yengirçac CC-İ 52b/21

Yengirzac ‘clitellae’ (Kuun 1880: 280). jyŋырцак ‘Packsattel’ (Radloff 1887: 43). jyŋырцақ ‘Packsattel’ (Grønbech 1942: 133). Yengirzac 52r/21 (Drimba 2000: 104). O.

Moğ. Mnt. *ıngırçay* ‘pack-saddle’, Kalm. *yaŋgrcog* ‘pack-saddle’ < Türk.: Alt. Tel. *ıñırçaq* ‘pack-saddle’, Kır. *ıñırşaq* ‘pack-saddle’ krş. Yak. *ıñır* ‘saddle’ (Poppe 1955: 39).

2735. *yeŋ*: kol, yen.

<i>yeŋ</i>	Yeng	CC-İ 51b/6
------------	------	------------

Yeng ‘manica’ (Kuun 1880: 280). *jäh* ‘Ärmel’ (Radloff 1887: 42). *jeŋ* ‘Ärmel’ (Grønbech 1942: 122). Yeng 51r/6 (Drimba 2000: 102). ET. *yen* ‘cephe, taraf’ (METY 2012: 327). OT. *yéŋg* ‘yen, elbise yeni’ (DLT-Atalay 2006: IV-773). *yiŋg* ‘elbise yeni’ (KB: 545). Hrз-T. *yeñ* ‘giyimin kolu’ (İML 1988: 89). *yèŋg* ‘yen’ (ME 1993: 207). *yeŋ* ‘yen, elbise kolu; kol, dal’ (KE 1997: 724). *ye* ‘yen, elbise kolu’ (NF 1998: 479). *yeñ* ‘yen, (elbisede) kol’ (KurT 2002: 322). M-KıpT. *yeng/yiŋg* ‘yen, elbise yeni’ (İMS 1992: 620, 621). *yeng* = Ar. *al-kumm* ‘sleeve’ (RH 2000: 299). *yeñ* ‘elbise yeni’ (DM 2003: 123). *yin* ‘kolun yeni, elbisenin kola gelen ağzı’ (KİLE 1931: 125). *yiñ* ‘elbise kolu, yen’ (GT 1989: 470). *yiñ* ‘yen, elbise kolunun el üzerinden gelen kısmı’ (KMES 1994: 317). *yiŋg* ‘yen, elbise yeni’ (MG 1984: 287). *yiñ* ‘yen’ (KFLT 1989: 1089).

2736. *yeŋ*:- *yenmek*.

<i>yeŋermen</i>	<i>yengrmē</i>	CC-İ 29a/19
<i>yeŋgdün</i>	<i>yēgdun</i>	CC-İ 29a/20
<i>yeŋgil</i>	<i>yengil</i>	CC-İ 29a/21
<i>yej̄di</i>	<i>jēj̄di</i>	CC-A 70a/16

iengiptr ‘?’, *jengdi* ‘vicit’ (Kuun 1880: 254, 276); *Yengrmem*: *yengirmen* *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 280). *jäh* (v) ‘besiegen’, CC-İ 29a/19 *yeŋermen* → *işa. f. jähirmän*, CC-İ 29a/20 *yeŋgdün* → *işa. f. jähdim, jähgil* (Radloff 1887: 42). *jeŋ*- ‘besiegen’, *tušmanymyzny jeŋdi* ‘er besiegte unseren Feind’, *körki jeŋip-tir libanny* ‘deine Schönheit hat den Libanon übertroffen’ (Grønbech 1942: 121, 122). *Yengrmē* 28v/19, *Yēgdun* 28v/20, *Yengil* 28v/21 (Drimba 2000: 72); *jēj̄di/di*/ 69v/8 (Drimba 2000: 131).

2737. *yeŋil*: *yeŋil köŋül bile* ‘alçak gönüllülükle’; *krş. yeŋül*.

<i>yeŋil</i>	<i>jeŋil</i>	CC-A 81a/32
--------------	--------------	-------------

jāñil ‘leicht’, jāñil кылыклы киши (Radloff 1887: 42). jeñil ‘leicht’, jeñil köñül-bile ‘leichten Herzens’, jeñil qyllyçly kişi ‘ein leichtsinniger Mensch’ (Grønbech 1942: 122). jeñil 81r/32 (Drimba 2000: 142). ET. yingil ‘kolay’ (ETŞ 1992: 510). krş. yinik ‘hafif’ (ETŞ 1992: 510). OT. yүүл ‘hafif’, yүүл tut- ‘kolayca taşımak, küçük görmek’ (TKT 2004: 793, 794). krş. yeni- ‘hafiflemek’ (KB: 535). yinik ‘hafif’ (KB: 546). yinit- ‘hafifletmek’ (KB: 546). yülü- ‘hafiflemek’ (TKT 2004: 793). yүүлük ‘hafiflik, hafif teçhizat olması’ (TKT 2004: 794). yүүлt- ‘hafifletmek’ (TKT 2004: 794). Hrz-T. yeñil ‘hafiflik’ (KE 1997: 725). yöñül/yügül ‘hafif, kolay’ (KurT 2002: 333, 335). yünül ‘yeğni, hafif’ (İML 1988: 93). yünül ‘hafif, yeğni’ (KE 1997: 751). yüngül ‘hafif, yeğni’ (ME 1993: 213). yüngül ‘hafif’ (NF 1998: 492). krş. yeñillik ‘hafiflik’ (KE 1997: 725). yeñilt- ‘hafifletmek’ (KE 1997: 725). yeynimek ‘hafifleşmek’ (İML 1988: 89). yünüllük ‘hafiflik, yeğnilik’ (KE 1997: 751). AO-Kıpt. yingil ‘hafif’ (AO 1996: 241). M-Kıpt. yeñil ‘hafif, kolay’, yeñil kör- ‘hafife almak’ (İMS 1992: 620). yeñül ‘hafif, kolay’ (KH 2002: 146). yingil ‘hafif, yeğni’ (MG 1984: 287). yingil = Ar. hafif ‘light (of weight)’ (RH 2000: 262). yünül ‘hafif’ (KMT 2002: 161). yüngül ‘light (of weight)’ (RH 2000: 121). yünül ‘hafif’ (KİLE 1931: 130). yünül ‘hafif’ (KFLT 1989: 1091). krş. yeñillik ‘hafiflik, hafif, yavaş’ (TK 2008: 349). yegin ‘hafif’ (BV 1986: 345). yeyni ‘hafif’ (KMT 2002: 157). yeynit- ‘hafifletmek’ (KMT 2002: 157). yini ‘hafif’ (BV 1986: 348). yünülerek ‘hafifçe’ (KFLT 1989: 1091). Çağ. krş. yeñillik ‘hafiflik’ (MK 1993: 572).

2738. yeñilmek: yenilmek.

yeñilmek yengilmac CC-İ 29a/23

Yengilmac ‘actio devincendi’ (Kuun 1880: 280). jeñilmek ‘Niederlage’ (Grønbech 1942: 122). Yengilmac 28v/23 (Drimba 2000: 72). OT. M-Kıpt. yinil- ‘yenilmek, yenebilmek’ (KF 2006: 203). yingil- ‘yenilmek’ (MG 1984: 287).

2739. yeñle: tekrar tekrar.

yeñle jāñla CC-A 76b/15

Jāñlā ‘iterum; velut’ (Kuun 1880: 276). jāñla ‘aufs Neue, wieder’, töretteçi jāñla tuvdy ‘der Erzeuger wurde aufs Neue geboren’ (Grønbech 1942: 113). jāñlæ 76r/14,

jæŋlænidir (Drimba 2000: 139). yeŋmek: zafer. yeŋmek yengmac CC-İ 29a/22.
yengmac ‘victoria’ (Kuun 1880: 280). jänmäk (< jän (v) ‘besiegen’) (Radloff 1887: 42).
jeŋmek ‘Sieg’ (Grønbech 1942: 122). Yengmac 28v/22 (Drimba 2000: 72).

2740. yeŋül: hafif; *krş.* yeŋil.

yeŋül jengül CC-İ 31b/30, 31b/31
Jengül ‘levis’ (Kuun 1880: 276). jāŋil ‘leicht’, jāŋil кылыклы киши (Radloff 1887: 42).
Ieng[u > i]l 31r/27, Ieng[u > i]l 31r/28 (Drimba 2000: 75).

2741. yer: toprak; yer; alan.

yer	jer	CC-A 61a/2, 72b/42
yer	ier	CC-A 60b/30
yer	jer	CC-A 58b/9
yer	Yeŋ	CC-İ 40a/22
yer	yer	CC-İ 28a/17, 36b/4
yer	jër	CC-A 82a/35
yerde	jerda	CC-A 60b/24
yerde	ierda	CC-A 62a/9
yerde	ierd?	CC-A 64a/29
yerde	ierde	CC-A 62b/32
yerge	iergα	CC-A 64a/15
yeri	jeri	CC-A 72a/26, 72b/43
yeri	ieri	CC-A 73a/2
yeri	ieri	CC-A 66a/29
yerine	ierina	CC-A 62a/36
yer ⁿⁱ	jrní	CC-A 72b/16
yer ⁿⁱ	jerní	CC-A 75a/1
yer ⁿⁱ	jerní	CC-A 69b/27, 73a/24

jer, ierkoï (ier koi) ‘subter terram’ (Kuun 1880: 254); jer ‘locus; terra’, jer ouildi ‘terra submersa est’ (Kuun 1880: 276); Yer ‘terra; locus’, yer titramachi ‘terraemotus’ (Kuun 1880: 280); CC-A 82a/35 tın yer *işa. f. – anl. f.* → Tinger ‘vervacatum’ (Kuun 1880: 287). jār ‘das Land’, jāprā, jāpní, jārda, jārdañ, jāri, jārinā, jārin, jār tigrāmāki ‘das Erdbeben’ (Radloff 1887: 42); *işa. f. – anl. f.* tiñār ‘Brachland’. jer 1) ‘Erde: opp. Himmel’, kök jer ‘Himmel und Erde’, kök jer xany ‘der König des Himmels und der

Erde'; 2) 'Boden; Erdboden', qanly teri [tũ]šti jerge 'sein blutiger Schweiss fiel auf die Erde', barčásy(n) jerge urdy 'er schlug sie alle zu Boden', jer ojuldy 'der Boden sank ein', jer titremeki 'Erdbeben', ave jer sen jermiš bergen 'ave du Boden, der Frucht getragen hat', saban jeri 'Ackerland', tyn jer 'Brachfeld'; 3) 'Ort, Stelle; Aufenthaltsort, Wohnort, Land', jeri arylarnyn, alyyš jeri, eminč jeri, ğuhut jeri 'das Land der Juden' (Grønbech 1942: 122, 123, 262). Yer 28v/17 (Drimba 2000: 71); Yer 39v/22 (Drimba 2000: 87); jeroiuldı 58r/9 (Drimba 2000: 113); jerdæ 60r/23, ier 60r/29, jer 60v/2 (Drimba 2000: 116); ierdæ 61v/9 (Drimba 2000: 118); ierína 61v/36 (Drimba 2000: 119); ierde 62r/32 (Drimba 2000: 120); iergæ 63v/15, ierdä 63v/29 (Drimba 2000: 122); ierí 65v/29 (Drimba 2000: 127); jerní 69r/16 (Drimba 2000: 130); jerí 71v/13 (Drimba 2000: 134); jrní 72r/8 (Drimba 2000: 135); jer 72r/21 (Drimba 2000: 136); jerí 72r/22, yerní 72v/12 hatalı yazım? (Drimba 2000: 136); jerní 74v/1 (Drimba 2000: 138); jër 81v/35 (Drimba 2000: 143). ET. yer 1) 'yer, mevki', t(ä)ngri yeri 'cennet'; 2) 'yeryüzü' (Hsüan-X 1975: 197). yer; YYR, YR 'yer, toprak, ülke' (İKPÖ 1998: 234). jār/jer 'земля; место' (TEƏ 2008: 321). yer/yir '1. yer, toprak, arazi, yeryüzü; 2. ülke, memleket; 3. yer tanrısı', yer/yir sub '(dağları, ovaları, ırmakları, gölleri vb. içeren) kutsal vatan toprağı' (KUKY 2009: 225, 284, 304, 537). yër 'yer, yeryüzü, toprak; ülke; dünya' (METY 2012: 327). yër 'yer, yeryüzü', yër bayırku: Bayırkuların yaşadığı yer, yër Bayırku yeri: Bayırkuların yaşadığı yer, yër suv 'vatan, toprak' (Aydın 2012: 189). yer 'yer, mevki; yeryüzü, dünya' (HUAS 2014: 156; ABH 2013: 242). yër 'yer, yeryüzü' (Yen, Kır, Mir) (UKY 2011: 108; AY-YK 2012: 273; YKI 2013: 512). yir 'yer, ülke' = Skr. loka (Mayt: 511). yir 'yer, yer yüzü' (IB: 64). yir 'yer, mevki; yeryüzü, dünya' = Skr. *prthivî* (AY-III 1991: 124). yir 'yer' (HUAS 1941: 125; ETŞ 1992: 510; Üİ 1998: 203). yir: k.a. parçası, yir bayırku: Yir Bayırkular (METY 2012: 309, 327). yirdeki 'yerdeki, dünyadaki' (Gabain 2000: 47). krş. yerçi; YYRCY 'kılavuz, rehber' (İKPÖ 1998: 234). yerçi 'kılavuz, rehber' (KUKY 2009: 282, 537). yërçi 'kılavuz' (METY 2012: 327; Aydın 2012: 189). yerçilä-; YYRCY-L'- 'rehberlik etmek, yol göstermek' (İKPÖ 1998: 234). yerçi-siz 'kılavuzsuz' (Hsüan-X 1975: 197). yêrlen- 'yerleşmek, yurt tutmak' (Yen) (YKI 2013: 512). yêrlig: kişi adı (Yen) (YKI 2013: 512). yirçi 'rehber' (ETŞ 1992: 511). yirçi/yirtçi 'rehber, önder' (Gabain 2000: 41). yirçile- 'yol göstermek, yola sokmak, doğru yola getirmek' (AY-III 1991: 124). yirçile- 'rehber olmak' (ETŞ 1992: 511). yirli 'yer yüzü, yer yüzündeki' (ETŞ 1992: 511). OT. èr/ir/yër/yër 'yer', . aglak yër 'ıssız yer', . amaçlık yër 'atış yapmak için, nişangâh olarak ayrılan yer'. bıçgıl yër 'yarık yer', . èn yër 'çukur yer', . kayığ yër 'yoldan sapa olan

yer' (DLT-Atalay 2006: IV-285). opuzluğ yér/oy opuzluğ yér 'sarp, engebeli yer', . tatır yér 'kıraç yer'. tatırlığ yér 'toprağı düz ve sert olan yer, bozkır'. üyük yér 'sulu ve buna benzer yerlerde ayak basıldığı zaman kaybolan ve ayağı çıkarması güç olan kumluk yerler', . yak yér 'yakın yer'. yér kırtışı 'yer yüzü' (DLT-Atalay 2006: IV-320). yér sagraısı 'yer yüzü' (DLT-Atalay 2006: IV-482). (DLT-Atalay 2006: I-45, 49, 85, 119, 146; IV-88, 585, 730). yer '1. yer, yeryüzü, belde; 2. toprak; 3. yer, çeşme, pınar başı', harem yeri 'Mekke-i mükerreme', içgü yér '(su) içilecek yer', kaçđu çıkđu yer 'çıkış yolu', kayu yerde 'her nere, her nerede', korunçu yer 'sığınacak yer, kurtuluş yeri', né yer 'nere, nerede, her nere', térlür yer 'toplanılacak yer, toplantı yeri', tüşgü yer 'yörünge', yer қоdı 'yer, yerin dibi', yer titremeki 'yer sarsıntısı, zelzele' (TKT 2004: 372, 398, 417, 431, 475, 531, 673, 699, 772, 773, 774). yir 'yer, toprak, yeryüzü' (KB: 546). krş. irle- 'yurtluk, yurt tutulan yer' (DLT-Atalay 2006: IV-235'. yerçü 'sın, mezar' (DLT-Atalay 2006: IV-775). yérsin- 'bir yeri yurt edinmek' (DLT-Atalay 2006: IV-776). yirik- 'yerleşmek' (KB: 547). Hrz-T. yer 'yer, yurt, dünya', yer şüv 'yer, mal mülk, tarla', yaşuksuz yer 'geçitsiz' (ME 1993: 204, 207). yer/yir 'yer', yir kurdu 'böcek', yer yağı 'petrol, neftyağı' (İML 1988: 90). yér 'yer, yer yüzü, memleket, toprak, orun' (KE 1997: 725). yer 'yer; toprak; yeryüzü; makam, orun' (NF 1998: 479). yer 'yer, dünya, mekân' (KurT 2002: 323). yér 'yer, yeryüzü' (MM 2008: 271). krş. yerince 'usûlüne göre' (ME 1993: 207). yêrlen- 'yerleşmek, ikâmet etmek' (KE 1997: 727). yêrlik 'yer' (KE 1997: 727). yêrlü 'tam, iyice' (ME 1993: 207). AO-KıpT. yer/yir 'yer, toprak', yer yüzi 'yer yüzü' (AO 1996: 241). M-KıpT. yer 'yer, memleket, diyar' (KMES 1994: 316). yer/yir = Ar. al-arđ 'earth' = Far. zamîn, yir titremaq = Ar. al-zalzala 'earthquake' (RH 2000: 141, 201). yer/yir 'yer' (KH 2002: 146). yer 'yer, boş ve parça yer' (KMT 2002: 156). yer/yir 'yer' (DM 2003: 123, 125). yer/yir 'yer, mekan' (KF 2006: 201). yér '1) yer, mekân; oturulan yer; 2) yer', yêrine yêtgür- 'yerine getirmek'; 3) yer, yeryüzü, dünya; 4) toprak; 5) yerli yerinde; uygun bir şekilde' (TK 2008: 349). yir 'yer, arazi' (KİLE 1931: 125). yir 'yer' (MG 1984: 287; BV 1986: 348; KK 1999: 131). yir 'yer', yir yüzi 'arz, yeryüzü' (KFLT 1989: 1089). yir '1) toprak, kara; 2) mevki, mahal, yer, cihet; 3) yer yüzü; 4) mesafe, uzaklık', yer düz- 'yer hazırlamak', yir öp- 'saygı ifadesi olarak yere kapanmak', yire düşür- 'ayırarak, öldürmek', yir ehli 'insanlar' (GT 1989: 470). yir 'yer', yir yağı 'neft yağı', 'öşri yir 'öşür alınan yer' (İMS 1992: 581, 621). yir 'yer, diyar' (KMES 1994: 317). yir → köskü yir = Ar. al-manzil 'stopping station' = Far. manzil-gâh 'an inn' (RH 2000: 249). yir 'yer, mekan' (KF 2006: 203). krş. yerdaş

‘aynı yerden olanlar’ (KMT 2002: 156). yerdaş ‘yurttaş’ (DM 2003: 123). yärdäş ‘hemşeri’ (KİLE 1931: 124). yircügez ‘yercek’ (KFLT 1989: 1089). yirdaş = Ar. al-baladî ‘native, compatriot, countryman’ = Far. hamšahrî (RH 2000: 320). yirge ‘yer, ülke’ (MG 1984: 288). yirlü ‘yerli’ (KFLT 1989: 1089). yiryüzi ‘yeryüzü’ (KF 2006: 203). yir yüzi ‘face of the earth’ (RH 2000: 246). Çağ. yir ‘yer, yeryüzü’ (MK 1993: 572).

2742. yer-: yermek.

yerer jerer CC-A 82a/33

anl. f. Jerer ‘liquescit’ (Kuun 1880: 276). jer- ‘nicht mögen’, jerer (Grønbech 1942: 123). jerer 81v/33 (Drimba 2000: 143). krş. erü- ‘erimek’ (ETŞ 1992: 301). ir- ‘yermek, kötülemek’ (Üİ 1998: 149). ir- ‘yermek, karalamak’ (ETŞ 1992: 317). yer-; YYR- ‘tiksinmek, surat asmak, yermek, kınamak’ (İKPÖ 1998: 234). OT. eri- ‘erimek’ (KB: 157). yér- ‘iğrenmek’ (TKT 2004: 774). yér- ‘yermek, beğenmemek; iğrenmek; zemmetmek, hakir görmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-775). yir- ‘yermek, beğenmemek, hakir görmek’ (KB: 547). yirgür- ‘nefret ettirmek’ (KB: 547). Hrız-T. äri- ‘erimek’ (KurT 2002: 110). yer- ‘yermek, azarlamak’ (ME 1993: 207). yer- ‘yermek, kötülemek’ (NF 1998: 480). yirmek ‘yermek, zemmetmek’ (İML 1988: 90). eri- ‘erimek’ (NF 1998: 136). krş. ärit- ‘eritmek’ (KurT 2002: 111). yerigle-/yerügile- ‘yermek, hakir görmek’ (ME 1993: 207). yeriş- ‘biribirini yermek’ (ME 1993: 207). yermek ‘yerme, azarlama’ (ME 1993: 207). M-Kıpt. yér- ‘yermek, kötülemek’ (TK 2008: 349). eri-/iri- ‘erimek, çözülmek’ (İMS 1992: 521, 540).

2743. yerusalem: Kudüs; *krş.* yeresolm.

yerusalem ierufalem CC-A 62b/3
ierufalem dan 62r/3 (Drimba 2000: 119).

2744. yerosolmi: Kudüs; *krş.* yerusalem.

yerosolmiga ierofolmiga CC-A 62a/38
ierosolm ‘Kudüs’ (Kuun 1880: 254). ierosolim, ierusalem: Jerusalem (Grønbech 1942: 276). ierofolmiga 61v/38 (Drimba 2000: 119).

2745. yersöv: tiksindirici.

yersöv Jærfoǵ CC-A 58a/20

Jarsöv 'ineducatus' (Kuun 1880: 276). jǎpcȳ (?) 'unartig, wild' (Radloff 1887: 42). jársov 'widerlich, widernatürlich' (Grønbech 1942: 116). Jærfoǵ 57v/20 (Drimba 2000: 113). ET. krş. yarasınçığ/yarsınçığ 'menfur' (Mayt: 502, 505). yarsı- 'nefret etmek, iğrenmek' (Hsüan-X 1975: 195). yarsı- 'iğrenmek, tiksirmek, nefret etmek' (ETŞ 1992: 501). yarsı-143 'isyan etmek, iğrenmek' (İKPÖ 1998: 57; Zieme 1974: 266, 268). yarsı-/yarsı- 'nefret etmek, kızmak, hiddetlenmek' (Gabain 2000: 309). yarsınçığ 'menfur, iğrenç' (Gabain 2000: 309). yarsınçığ 'iğrenç, menfur' (ABH 2013: 240). OT. yarsı- 'murdar bulmak ve iğrenmek' (DLT-Atalay 2006: IV-752). krş. yarsınçığ 'murdar, pis, iğrenç' (DLT-Atalay 2006: IV-752). yarsıt- 'tikindirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-752). yarsudh- 'tikindiği şey yüzünden tükürmek' (DLT-Atalay 2006: IV-753). Hrş-T. krş. yarsımak 'iğrenmek, tiksirmek' (İML 1988: 86).

2746. yertinçi: yeryüzü.

yertinçi jertinėi CC-A 72a/24

jertinči 'die Welt' (Grønbech 1942: 123). jertinči 71v/12 (Drimba 2000: 134). ET. yertinču 'yeryüzü, dünya' (Hsüan-X 1975: 197). yertünču, yertinču; YYRTWNCW, YYRTYNCW 'yer, dünya' (İKPÖ 1998: 235). yertinču (AY-YK 2012: 273). yertinču 'dünya' (ABH 2013: 241). yirdinču 'dünya' (ETŞ 1992: 511). yirtinču 'dünya' = Skr. *loka* (Mayt: 512; AY-III 1991: 124). yirtinču 'dünya, âlem, kâinat' (ETŞ 1992: 511). yirtinču 'dünya' (Üİ 1998: 203). krş. yertinçülüg 'dünyaya ait, dünyevi' (AY-YK 2012: 274). yirtinçülüg 'dünyevî' (Mayt: 512). yirtinç 'yer, dünya' (ETŞ 1992: 511). yirtü 'dünya' (ETŞ 1992: 511). For example: The World of Form (f. 47r) "ongget"u yirt'un'c'u, Mvy 3073 St. Petersburg version: "ongge-yin oron – Tanjur version: d'urs'u-t'u-yin oron in: Sark 'ozi' p. 227, Ishihama/Fukuda p. 157 (similarly the next term, the World of Formlessness Mvy 3074). More detailed study of this subject is presented in my Ph.D. dissertation under preparation. yerusalem.

2747. yesse: Hz. İsa.

yessenin iessenin CC-A 70b/1

iesse '?' (Kuun 1880: 254). *işa. f. – anl. f.* языныц (<язы 'Ebene, Wiese') (Radloff 1887: 40). iesse: Jesaia (Grønbech 1942: 276). iessenin 70r/1 (Drimba 2000: 131).

2748. Yesus:

Yesus	ihc̄	CC-A 62a/24, 64a/35, 70b/11, 74b/24, 75a/3, 80b/7.
Yesus	Ihū	CC-A 73a/22
Yesus	Ih'c	CC-A 62b/13
Yesus	Ih ^c	CC-A 70a/29
Yesus	ihc̄	CC-A 73a/4
Yesus	?	CC-A 73b/1
Yesusga	Ihcga	CC-A 62b/10
Yesusga	ihcga	CC-A 70b/10, 73b/5
Yesusiṅa	ihciṅa	CC-A 71b/30
Yesusni	Ihcne	CC-A 69b/2
Yesusni	Ihcní	CC-A 70a/16
Yesusni	ihcní	CC-A 72a/8, 72b/7
Yesusniṅ	ihcniṅ	CC-A 73a/14

Jesus: yezuz, jhū, mit der üblichen Ligatur geschrieben, Jesus Christus (Grønbech 1942: 276). *Iesus* 61v/24 (Drimba 2000: 119); *Iesusga* 62r/10 (Drimba 2000: 119); *Iesus* 62r/13 (Drimba 2000: 119); *Iesus* 63v/34 (Drimba 2000: 123); *Iesusne* 69r/2 (Drimba 2000: 130); *Iesusni* 69v/8, *Iesus* 69v/15, 70r/7, *Iesusga* 70r/6 (Drimba 2000: 131); *Iesusiṅa* 71r/15 (Drimba 2000: 133); *Iesusni* 71v/4 (Drimba 2000: 134); *Iesusni* 72r/4 (Drimba 2000: 135); *Iesus* 72v/2, 72v/11, *Iesusniṅ* 72v/7 (Drimba 2000: 136); *Iesus* 73r/1 (Drimba 2000: 137); *Iesus* 74r/12, *Iesusga* 73r/3, *Iesus* 74v/3 (Drimba 2000: 138); *Iesus* 80r/7 (Drimba 2000: 140). OT. ʿisa ‘Hz. İsa’ (KB: 201). ʿīsā ‘Hz. İsa’ (TKT 2004: 411). Hrż-T. ʿİsī ‘İsa peygamber’ (KE 1997: 789). ʿİsā ‘İsa peygamber’, Ebū ʿİsā Tirmizī: Ebū İsa Muhammed bin İsa bin Sevre bin Şeddād. El-Cāmî’ü’s-sahîh adlı hadis kitabının yazarı olan muhaddis (NF 1998: 513, 522). M-Kıpt. ʿİsâ ‘İsa peygamber’ (GT 1989: 350). ʿİsa ‘Hz. İsa. Dört büyük peygamberlerden biri olup kendisine İncil nâzil olmuştur (KMES 1994: 265). ʿİsâ: İsa b. Eban (KFLT 1989: 1009). ʿİsâ ‘İsa peygamber’ (KFLT 1989: 1009). Çağ. ʿisī ‘Hz. İsa’ (MK 1993: 462).

2749. yeşenbe (< Far.): Pazar.

yeşenbe	Jeʃanbe	CC-İ 37a/7
---------	---------	------------

je sanbe ‘dies Solis’ (Kuun 1880: 293). jākšāmḃā ‘Sonntag’ (Radloff 1887: 42). je-
šanbe ‘Sonntag’ (Grønbech 1942: 123). Ješanbe 36v/7 (Drimba 2000: 82).

2750. yeşil:yeşil.

yeşil	Yaxıl	CC-İ 47b/1
-------	-------	------------

Yaxıl ‘viridis’ (Kuun 1880: 279). jašyl ‘grün’ (Grønbech 1942: 117). Yaxıl 47r/1 (Drimba 2000: 96). ET. yeşil ‘yeşil’, yeşil ögüz: Huang-ho nehri (?) (Gabain 2000: 47, 309). yeşil ‘yeşil’ (IB: 63; KUKY 2009: 146, 184, 536). yeşil ‘yeşil’ (Mir) (YKI 2013: 511). yeşil ögüz: Sarı Irmak (KUKY 2009: 146, 184, 536). yeşil: ırmak adı (METY 2012: 326). yeşil ügüz: bugünkü Çin’in kuzey bölümünde bulunan Sarı Irmak. Çin. Huanghe (Aydın 2012: 188; ETYA 2012: 190). OT. yeşil- ‘yeşil’, yap yeşil ‘yemyeşil’ (KB: 523, 530). yeşil- ‘yeşil; yeşil meşil’, yap yeşil ‘yeşil’, yap yuşul ‘yeşil meşil’ (DLT-Atalay 2006: IV-757, 818). krş. yuşul ‘yeşil’ (DLT-Atalay 2006: IV-817). Hrz-T. yeşil ‘yeşil’ (ME 1993: 205). yeşil ‘yeşil; mavi’ (KE 1997: 715). yeşil ‘yeşil’ (NF 1998: 474). yeşil ‘yeşil’ (KurT 2002: 317). yeşil ‘bildiğimiz renk’, yemyeşil ‘aşırı yeşil’ (İML 1988: 89). krş. yeşillik ‘yeşillik’ (ME 1993: 205; NF 1998: 474; KurT 2002: 317). M-KıpT. yeşil ‘yeşil renk’, yamyaşıl ‘yemyeşil’ (KİLE 1931: 119, 122). yeşil ‘yeşil’ (MG 1984: 284; GT 1989: 468; İMS 1992: 619; KMES 1994: 315; KK 1999: 129; KH 2002: 145; (KMT 2002: 155; TK 2008: 348). yeşil = al-aḥḍar ‘green’ (RH 2000: 181, 258). yeşil ‘yeşil’ (KFLT 1989: 1088; KF 2006: 201). yeşil ‘yeşil’, yeşil at ‘yeşil at’, yeşil ot ‘yeşil ot’ (DM 2003: 123, 124). krş. yamyaşıl/yapyaşıl ‘yemyeşil’ (KK 1999: 129). yamyaşıl ‘yemyeşil’ (KMT 2002: 153). yemyeşil ‘yemyeşil’ (DM 2003: 123). yeşillik ‘yeşillik’ (DM 2003: 124).

2751. yet-: yetmek, kafi gelmek; ulaşmak, erişmek; küçü yet- ‘yapabilmek, muktedir olmak’.

yetmege	yatmağa	CC-A 76a/4
yeter	jeter	CC-A 71b/30
yeter	ietar	CC-İ 21a/2
yetermen	yetarmē	CC-İ 16a/4
yetermen	yetaŕmē	CC-İ 4a/22
yethim	yethim	CC-İ 4a/23
yetkil	yetçıl	CC-İ 16a/6
yetkil	yetchi?l	CC-İ 4a/24

yetmeyin	jetmeyín	CC-A 70b/14
yetmez	jetmez	CC-A 74b/20
yetti	ietti	CC-İ 21a/3
yettim	yettím	CC-İ 16a/5

Jeti: jetti ‘pervenit; evasit’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı*, CC-A 76a/4 *iş. f.* – *anl. f.* → Yärmägä *muhtemelen* ‘pervenire’ ~ *çağ.* يرتيمك, yetchil *emir şekli*, yetar ‘sufficit’ (Kuun 1880: 280). jät (v) ‘erreichen’, jätäpmäh, jättim, jätkil, jätmək bilä, jätmäih, jätti, jätäp, jätmäz (Radloff 1887: 42); CC-A 76a/4 yetmege *iş. f.* → jýpýmără (< jýpý (v) ‘gehen’). jet- 1) ‘irgendwohin gelangen: erreichen, ans Ziel gelangen’, Jesusña mayat jeter ‘er wird sicher zu deinem Jesus gelangen’, jetmege. tojya ‘um zum Gastmahl zu gelangen’, saa jetmejin ‘ohne dich zu erreichen’, töreniñ tügeli jetti ‘die Erfüllung des Gesetzes ist erreicht’; 2) ‘hinzufügen, verbinden’; 3) hinreichen, genügen, jeter ‘es reicht, es genügt’, küčüm [kuzun] jeter ‘meine Kraft reicht aus, ich kann’, dunja jetmez barša aña kim lajx bolyaj utrusyna ‘alle Welt wird nicht genügen, um ihm an Wert gleichzukommen’ (Grønbech 1942: 123). Yeta[rn > rm]ë 15v/4, Yettím 15v/5, Yetchil 15v/6 (Drimba 2000: 54). ietar 20v/2, ietti 20v/3 (Drimba 2000: 61); jetti 69r/22 (Drimba 2000: 130); [i > j]etmeyín 69v/7 (Drimba 2000: 131); jeter 71r/15 (Drimba 2000: 133); jetmez 74r/10 (Drimba 2000: 138); yätmægä 75v/4 (Drimba 2000: 139). ET. yet- ‘yetmek, erişmek’ (Hsüan-X 1975: 198). yet-; YYT- ‘gelmek, ulaşmak, yetmek, yetişmek’ (İKPÖ 1998: 235). yet- (II) ‘(yönelme-bulunma durumuyla) ulaşmak, erişmek’ (KUKY 2009: 338, 537). yét- ‘yetmek, ulaşmak’ (UKY 2011: 108). yet- II ‘yetişmek, ulaşmak, varmak’ (METY 2012: 327). yet- ‘yetişmek, varmak, yetmek’ (ABH 2013: 241). yit- ‘yetmek, yetişmek, yeterli gelmek’ (AY-III 1991: 125). krş. yetinçsiz ‘ulaşılmaz, uzak, ulaşılamayan’ (ABH 2013: 242). yétinçsiz ‘ulaşılmaz’ (AY-YK 2012: 274). yetirü/yitirü ‘+a kadar, yeteri (kadar)’ (Gabain 2000: 3012). yétit- ‘yetiştirmek, olgunlaştırmak’ (AY-YK 2012: 274). yetsik-/yitsik- ‘ulaşılmak’ (DLT-Ercilasun 2014: 968). yetsik- ‘ömrün sonuna gelmek’ (DLT-Ercilasun 2014: 778). yétsik- ‘erişilmek; yaşlanmak, kocalıp düşünleşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-778). yidinçsiz /yitinçsiz ‘erişilmez, erişilmeyen’ (ETŞ 1992: 508, 512). yiterü ‘kâfi derecede olan’ (ETŞ 1992: 511). yitiglig ‘yetkin, idmanlı’ (IB: 64). yitinçsiz ‘ulaşılmaz, uzak, ulaşılamayan, erişilmez’ (AY-III 1991: 125). yitinçsiz ‘ulaşılmaz, uzak’ (Gabain 2000: 311). OT. yet- ‘yetişmek, erişmek, kâfi gelmek’ (KB: 535). yet- ‘yetmek, yetişmek, ulaşmak, katılmak’ (TKT 2004: 774). yet- ‘yetmek’ (AH: LXXIII). yet- ‘yetişmek, erişmek’ (AH: LXXIII). yet-/yét- ‘yetmek, erişmek’ (DLT-

Atalay 2006: IV-776). krş. yetgel- ‘yetişmek, üzre olmak’ (KB: 536). yétik ‘işlerinde becerikli, güç işleri başaran’ (DLT-Atalay 2006: IV-777). yétil- ‘erişilmek, yetişilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-777). yet(i)ş-/yét(i)ş- ‘yetişmek, erişmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-777). yetmek ‘yetişmek’ (TKT 2004: 774). yetrü ‘iyice’ (KB: 537). yétrül-/yetrül- ‘eriştirilmek; ihhak edilmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-777). yetrüş-/yétrüş- ‘birbirine erişmekte yardım etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-777, 778). yetse- ‘yetişeyazmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-778). yétsik- ‘erişilmek; yaşlanmak, kocalıp düşkünleşmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-778). yetür- ‘yetirmek, yetiştirmek’ (KB: 536). yetür- ‘ulaştırmak’ (TKT 2004: 775). yitim ‘tamam’ (KB: 548). Hrз-T. yét- ‘ulaşmak, yetişmek’ (ME 1993: 207). yet- ‘yetmek, yeterli olmak, yetişmek, ulaşmak’ (KE 1997: 727). yet- ‘yetişmek, erişmek, ulaşmak, gelmek; yetmek, yeterli olmak’ (NF 1998: 480). yet- ‘yetmek, ulaşmak’ (KurT 2002: 323). yét- (I) ‘ulaşmak, kavuşmak, varmak’ (MM 2008: 271). yét- (II) ‘kâfi gelmek, yeterli olmak’ (MM 2008: 271). yitmek ‘ulaşmak ve bulmak’ (İML 1988: 90). krş. yetil- ‘yetişilmek, erişilmiş olmak, ulaşmak, yetişmek, büyümek’ (KE 1997: 729). yetil- ‘yetişmek, olgunlaşmak’ (KurT 2002: 323). yetiliş-/yetilüş- ‘gelmek, yetişmek’ (KurT 2002: 324). yetiş- ‘yetişmek, ulaşmak’ (KE 1997: 730). yetiz ‘mükemmel, tam’ (ME 1993: 208). yetiz ‘tam, mükemmel’ (NF 1998: 481). yätiz I ‘büyük, geniş, mükemmel’ (KurT 2002: 324). yätiz II ‘verme, tevcih’ (KurT 2002: 324). yetrü ‘tam, mükemmel’ (ME 1993: 208). yätrü ‘tamamıyla, tüm, bütünüyle’ (KurT 2002: 324). yetür- ‘ulaştırmak, yetirmek’ (ME 1993: 208). yetür- ‘ulaştırmak; yetiştirmek, yeterli kılmak’ (NF 1998: 481). yétür- ‘yetiştirmek, ulaştırmak’ (MM 2008: 271). AO-KıpT. yet-/yit- ‘varmak, ulaşmak’ (AO 1996: 241). krş. yetiş-/yitiş- ‘yetişmek’ (AO 1996: 241). yetkin ‘yetişmiş’ (AO 1996: 241). M-KıpT. yät- → yätti ‘kifayet etti; arkasından yetiştirdi’ (KİLE 1931: 125). jät- ‘wysratezyć, starczyć, dojść’ (Bulg-M 1954: 56). yet- ‘ulaşmak’ (BV 1986: 345). yet- ‘yetmek, gücü yetmek’ (KMES 1994: 316). yet- ‘kavuşmak, ulaşmak’ (KMT 2002: 156). yét- ‘1) ulaşmak, yetişme; 2) yetmek, yeterli gelmek, kâfi gelmek’ (TK 2008: 350). yit- ‘yetmek’ (BV 1986: 350). yit- ‘yetmek, ulaşmak; kâdir olmak’ (MG 1984: 289). yit- ‘yetmek, kifayet etmek’ (KFLT 1989: 1089). yit- ‘kâfi gelmek, yetmek’ (GT 1989: 470). yit- ‘kafi gelmek; ulaşmak, baliğ olmak; değmek’ (İMS 1992: 622). yit- ‘1) yetmek, kafi gelmek; 2) yetmek, gücü yetmek’ (KMES 1994: 317). krş. yétgür- ‘ulaştırmak; getirmek’ (TK 2008: 350). yetir- → yetir ‘cause, to reach!’ (RH 2000: 74). yetiş- ‘yetişmek, ulaşmak’ (İMS 1992: 620). yetiş- ‘ulaşmak, yetişmek’ (KK 1999: 131; KF 2006: 201). yetiş- ‘yetişmek, ulaşmak, gelmek; yardımcı fiil’ (TK 2008: 350). yetişdür- ‘yetiştirmek,

ulaştırmak' (KF 2006: 202). yetişici 'yetişen' (KF 2006: 202). yetişlü 'layık, yaraşır' (TK 2008: 350). yétmeslik 'ulaşmama, getirmeme' (TK 2008: 350). yetür- 'yetiştirmek, ulaştırmak' (KMT 2002: 157). yëtüş- '1) yakın olmak, yaklaşmak; 2) yetme, muktedir olma; 3) layık olacak şekilde yaratılma, layık kılınma' (TK 2008: 350). yëtüş- 'yetişmek, getirmek; yardımcı fiil' (TK 2008: 350). yëtüşdürmek 'ulaştırma, getirme' (TK 2008: 350). yëtüşmek 'erişmek; anlamak, kavramak' (TK 2008: 351). yëtüştür- 'ulaştırmak; tebliğ etmek' (TK 2008: 351). yitgür- 'yettirmek' (BV 1986: 350). yitiş- 'yetişmek, ulaşmak' (MG 1984: 289). yitiş- 'yetişmek' (BV 1986: 350; KMES 1994: 317; KFLT 1989: 1089). yitiş- 'yetişmek, ulaşmak, kâfi gelmek' (GT 1989: 471). yitişdür- 'yetiştirmek, yerine getirmek' (KMES 1994: 318). yitiştür- 'yetiştirmek, ulaştırmak' (MG 1984: 290). jítür- 'niszczyć, rujnować, burzyć' (Bulg-M 1954: 57). Çağ. yit- → yitti 'yetişdi demektir ve zâyi oldu ve dönderdi demektir ve yedi aded manasına dahi kelür,...' (AL: 405). yit- 'yetişmek, erişmek, ulaşmak, kavuşmak' (MK 1993: 572). krş. yitgür- → yitgürüb 'yetişdürüb' (AL: 406). yitiş- 'yetişmek' (MK 1993: 572).

2752. yeter: yeter.
 yeter Yetar CC-İ 33a/18
 Yetar 32v/18 (Drimba 2000: 77).

2753. yeti: hafta. yeti Jetı CC-İ 36b/31
 Jetı '1. septem; 2. heptomas' (Kuun 1880: 276). *anl. f.* jări 'sieben' (Radloff 1887: 42). jeti 'Woche' (Grønbech 1942: 123). *Jetı* 36r/30 (Drimba 2000: 82). ET. yeti 'yedi' (Hsüan-X 1975: 198; ABH 2013: 242; HUAS 2014: 156). jăti/jeti 'семь' (TEƏ 2008: 321, 322). yeti/yiti 'yedi', yeti yegirmi az: onyedi boydan oluşan Azlar, yeti yüz 'yedi yüz', yiti/yeti otuz 'yirmiyedi', yiti/yeti yigirmi 'onyedi' (KUKY 2009: 155, 315, 318, 536). yėti 'yedi, 7' (UKY 2011: 108; METY 2012: 327; Aydın 2012: 189). yėti/y(è)ti 'yedi' (AY-YK 2012: 273). yeti 'yedi', yėti otuz 'yirmi yedi' (Yen), yėti yegirmi 'on yedi' (Yen), yėti yétmiş 'altmış yedi' (Yen) (YIK 2013: ?) . yetti (yeti?); YYTY 'yedi' (< *Toh.-A* şaptă, B şukt ?) (İKPÖ 1998: 235). yiti 'yedi' (HUAS 1941: 125; ETŞ 1992: 512). yiti (II) 'yedi' = Skr. *sapta* (AY-III 1991: 125). yiti 'yedi (7)' (Üİ 1998: 203). yte/yiti 'yedi' (Gabain 2000: 311). krş. yetinç 'yedinci' (Hsüan-X 1975: 198; ETŞ 1992: 506; METY 2012: 327; HUAS 2014: 156). yetinç/yitinç 'yedinci' (KUKY 2009: 322, 536). yétinç 'yedinci' (Yen) (UKY 2011: 108; AY-YK 2012: 274; YKI 2013: 512;

Aydın 2012: 189). yetmiş ‘yetmiş’ (Hsüan-X 1975: 198). jätmiš/jetmiš ‘семьдесят’ (TEƏ 2008: 321, 322). yetmiş ‘yetmiş’ (KUKY 2009: 317, 537; METY 2012: 327). yētmiš ‘yetmiş’ (UKY 2011: 108; Aydın 2012: 189). yitiñ ‘yedinci’ (ETŞ 1992: 512; Üİ 1998: 203). yitmiš/yetmiš ‘yetmiş’ (Gabain 2000: 311). krş. yitikän ‘yedi beyler, büyük ayı’ (Gabain 2000: 44). OT. yiti ‘yedi (7)’ (KB: 548). yēdi/yeti ‘yedi (7)’, yēti kat kök ‘gökyüzü’ (TKT 2004: 770, 774). yēti/yetti ‘sayıda yedi’ (DLT-Atalay 2006: IV-776). krş. yētegü ‘yedis, yedis birlikte’ (KE 1997: 728). yetigen/yetiken: ‘yedi kardaşlar’ adı verilen yıldız (DLT-Atalay 2006: IV-777). yētmiš ‘yetmiş (70)’ (TKT 2004: 775). yitiken ‘yedi kardeşler, büyük ayı burcu’ (KB: 548). Hrz-T. yēti/yētti ‘yedi (7)’ (KE 1997: 728). yeti/yetti ‘yedi (7)’ (NF 1998: 481). yätdü/yäti ‘yedi’ (KurT 2002: 323). yētti ‘yedi’ (MM 2008: 271). yiti ‘yedi (sayı)’ (İML 1988: 90). krş. yētiñ/yētiñçi ‘yedinci (7)’ (KE 1997: 729, 730). yetiñ ‘yedinci (7.)’ (NF 1998: 481). yētmiš ‘yetmiş (70)’ (KE 1997: 730). yetmiş ‘yetmiş’ (NF 1998: 481; MM 2008: 271). yätmiš ‘yetmiş’ (KurT 2002: 324). yitmiš ‘yetmiş’ (İML 1988: 90). M-Kıpt. yädi/yätti ‘yedi’ (KİLE 1931: 124, 125). yedi/yidi ‘yedi (sayı ismi)’ (KF 2006: 201; KF 2006: 202). yeti = Ar. sab’a ‘seven’ (RH 2000: 191, 241). yeti ‘yedi (sayı)’ (KMT 2002: 156; (DM 2003: 124). yētti ‘yedi’ (TK 2008: 350). yidi ‘yedi’ (GT 1989: 469; KMES 1994: 317; KFLT 1989: 1088). yiti ‘yedi (sayı)’ (MG 1984: 289; İMS 1992: 622). krş. yedinci ‘yedinci (sayı ismi)’ (KF 2006: 201). yidinci ‘yedinci’ (GT 1989: 469; KH 2002: 146). yätäkän ‘yedi yıldız’ (KİLE 1931: 124). yätmiš: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 124). yetmiş = Ar. sab’ûna ‘seventy’ (RH 2000: 193). yetmiş ‘yetmiş (sayı)’ (KMT 2002: 156; (DM 2003: 124). yetmiş/yitmiš ‘yetmiş (sayı ismi)’ (KF 2006: 202, 203, 242). yētmiš ‘1) yetmiş; 2) çok, birçok’ (TK 2008: 350). yitmiš ‘yetmiş’ (KFLT 1989: 1098). yitmiš ‘yetmiş’ (GT 1989: 471). Çağ. yiti ‘yedi’ (MK 1993: 572). krş. yitiñçi ‘yedinci’ (MK 1993: 572).

2754. yetkir-: ulaştırmak.

yetkir	jetkír	CC-A 74b/32
yetkirgil	ietkírgıl	CC-A 70b/10
yetkirgil	jetkírgıl	CC-A 71b/6
yetkirdi	jetkírdı	CC-A 71b/2

ietkírgıl ‘yetiştirmek, ulaştırmak’, ietmeyin ‘ulaşmadan’ (Kuun 1880: 254); CC-A 74b/32 *işa. f.* → jetkiz ‘pevrenire’ (Kuun 1880: 210); jetkirdi ‘pervenire fecit’ (Kuun 1880: 195, 276). järkip (v) ‘kommen lassen, erreichen lassen’, järkipril, järkipdi (Radloff 1887: 42); CC-A 74b/32 *işa. f.* → *işa. f.* – *anl. f.* järkiz (v) ‘hibringen’ (Radloff

1887: 42). jetkir- ‘gelangen lassen, führen’, tavya jetkirdi ‘er führte (dich) zum Berge’ (Grønbech 1942: 123, 124). jetkigil 70r/6 (Drimba 2000: 6); jetkirdi 71r/1, jetkigil 71r/3 (Drimba 2000: 133); jetkír 74r/16 (Drimba 2000: 138). OT. Hrz-T. yetgür- ‘ulaştırmak’ (ME 1993: 207). yetgür- ‘yetiştirmek’ (NF 1998: 481). yätkär- ‘yerine getirmek, ulaştırmak’ (KurT 2002: 324). yetkür- ‘yetiştirmek, ulaştırmak’ (KE 1997: 730). yetkür- ‘yerine getirmek, ulaştırmak’ (KurT 2002: 324). AO-KıpT. yitgür- ‘yetiştirmek, ulaşmak’ (AO 1996: 241). M-KıpT. yitgür- ‘yetiştirmek, ulaştırmak’ (MG 1984: 290). Çağ. yitkür- ‘yetiştirmek, göndermek’ (MK 1993: 572).

2755. yetmek: yetmek.

Yetmek Yetmac CC-İ 33a/19

yetmac bila ‘satis’ (Kuun 1880: 280). jätmək (< jät (v) ‘erreichen’) (Radloff 1887: 42). jetmek-bile ‘hinreichend, genug’ (Grønbech 1942: 122). Yetmac 32v/19 (Drimba 2000: 77). OT. Hrz-T. yätmək ‘yetişme, izleme’ (KurT 2002: 324). M-KıpT. yètmek ‘yetişme, ulaşma’ (TK 2008: 350).

2756. yetti: krş. yeti.

yetti jetti CC-A 69b/36
jetti ‘sieben’ (Grønbech 1942: 123).

2757. yeyitlik: gençlik.

yeyitlik Yeijtlit CC-İ 39a/5

Yeijtlit ‘juventus’ (Kuun 1880: 280); jejitlik ‘Jugend’ (Grønbech 1942: 121); (Drimba 2000: 139).

2758. yeyniş: yeyniş jejnís CC-A 76b/14

jejnís 76r/13 (Drimba 2000: 139).

2759. yez: piriñ (maden).

Yes CC-İ 43a/14

yez Yex CC-İ 46b/20

yez yeş CC-A 66a/35

yez jeş CC-A 83a/22

Iez ‘aurichalcum’ (Kuun 1880: 254); jez ‘pertica aenea’ (Kuun 1880: 276); Yes ‘orichalcum’, yes tactasi ‘folium orichalci’ (Kuun 1880: 280). jäs ‘Messing’, jäc taktasy ‘Messingblech’ (Radloff 1887: 42). jez 1) ‘Messing, Tombak’, jez taqtasy ‘Messingblech’; 2) ‘Messingne Spange’ (Grønbech 1942: 124). Yes 42v/14 (Drimba 2000: 90); Yex 46r/20 (Drimba 2000: 95); jez 82v/22 (Drimba 2000: 144). ET. yiz ‘pirinç (maden)’ (Gabain 2000: 311).

2760. yezik: yazık, günah.

yezik ıezık CC-A 61b/7
iezik 61/r (Drimba 2000: 117).

2761. yezne: akraba; enişte.

yezne Yexna CC-İ 49b/17
Yexna ‘cognatus’ (Kuun 1880: 280). jiznä ‘Schwager’ (Radloff 1887: 44). jezne, jizne (?) ‘Schwager’ (Grønbech 1942: 124). Yexna 49r/17 (Drimba 2000: 99). OT. M-Kıpt. yizne ‘güveyi’ (KMT 2002: 158).

2762. Yezuz: Hz. İsa.

Yezuz Yezu3 CC-A 75b/3
Yezuz 75r/3 (Drimba 2000: 139).

2763. yęz: bkz. yez.

yez ję3 CC-A 82b/33
jęz 82r/32 (Drimba 2000: 144).

2764. yığıl-: uzak durmak.

yıgıl gıgıl CCİ 6b/10
gigil *emir şekli* (Kuun 1880: 273). *işa. f.* жыкыл (Radloff 1887: 43). gıgil 6r/10 (Drimba 2000: 42). ET. yrıl- ‘toplanmak’ (Hsüan-X 1975: 199). yığıl- ‘toplanmak, yığılmak, bir araya gelmek, derilmek’ (AY-III 1991: 124). yığıl- ‘toplanmak, yığılmak’ (ETŞ 1992: 506). yığıl- ‘yığılmak, toplanmak’ (AY-YK 2012: 274). OT. yığıl- ‘toplanmak’ (KB: 538). yığ(ı)l- ‘kaçınmak, vazgeçmek, sakınmak, uzak durmak, men edilmek,

yasaklanmak', kirü yığıl- 'geri döndürülmek, saptırılmak', küfdin yığıl- 'günahtan sakınmak' (TKT 2004: 469, 510, 777). krş. yığın- 'kendi kendine engellemek' (KB: 538). yığın- 'kendi kendine yığınmak' (DLT-Atalay 2006: IV-781). yığış- 'yığışmak, yığmakta yardım ve yarış etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-781). yığlın- 'toplanmak, bir araya getirilmek' (TKT 2004: 777). yığış- 'toplaşmak' (DLT-Atalay 2006: IV-781). yıgtur- 'yığdırmak; bir şeyden alıkoydurmak' (DLT-Atalay 2006: IV-782). yigun 'yığın, küme, yığılmış' (DLT-Atalay 2006: IV-781). Hz-T. yığıl- I 'birikmek, toplanmak' (ME 1993: 208). yığ(ı)l- I 'yığılmak, toplanmak' (KE 1997: 733; NF 1998: 483). yığıl- I 'yığılmak, toplanmak' (KurT 2002: 326). yığıl- II 'uzak olmak; tutunmak' (KurT 2002: 326). krş. yığılın- 'yasaklanmak, menedilmek' (KurT 2002: 326). yığ(ı)lış- 'toplaşmak' (NF 1998: 483). yığış- 'toplanmak' (ME 1993: 209; KE 1997: 735). yıglu 'yakın, yakında' (KurT 2002: 305). AO-KıpT. yığıl- 'toplanmak' (AO 1996: 241). M-KıpT. yığıl- 'yığılmak' (BV 1986: 346). yığıl- 'bir araya gelmek' (KFLT 1989: 1088). yığıl- 'toplanmak, bir araya getirilmek; hazır olunmak' (TK 2008: 351). yıkıl- 'yıkılmak' (KFLT 1989: 1088). dem yıkıl- 'nefessiz kalmak, soluğu kesilmek' (KF 2006: 95). krş. yığlın- 'sakınmak, kaçınmak' (KMES 1994: 316). yığış- 'toplanmak, çoğalmak, cemaatleşmek' (KMES 1994: 316). yığış- 'toplaşmak' (KFLT 1989: 1088). Çağ. yığıl- 'yığılmak, toplanmak' (MK 1993: 570).

2765. yıķ-: düşürmek, devirmek, yıkmak.

yıķarmen íýcharmẽ CC-İ 9a/25

yıķtı ıychte CC-İ 9a/26

ы́к (v) 'umwerfen', ы́карма́н, ы́кты (Radloff 1887: 43). *işā. f.* ы́ж- 'niederwerfen' (Grønbech 1942: 132). íýcharmẽ 8v/25, ıychte 8v/26 (Drimba 2000: 46). ET. yıkıglıg 'yıkılmış, yüklenmiş' (AY-YK 2012: 274). OT. yıķ- 'yıkma' (KB: 538). yıķ- 'yıkma; yıkılmak' (DLT-Atalay 2006: IV-782). krş. yıķış- 'yıkma'da yardım etmek' (DLT-Atalay 2006: IV-782). yıķsa- 'yıkma istemek' (DLT-Atalay 2006: IV-782). yıķtur- 'yıktırma' (DLT-Atalay 2006: IV-782). Hz-T. yıķ- 'yıkma' (ME 1993: 209). yıķ- 'yıkma, devirmek, yere düşürmek' (NF 1998: 484, 485). yıķ- 'yıkma' (KurT 2002: 327). krş. yıķıt- 'yıkma, sarsma' (KurT 2002: 306). yıķık 'yıkık' (NF 1998: 485). M-KıpT. yıķ- 'yıkma' (MG 1984: 286; BV 1986: 346; İMS 1992: 620; KMES 1994: 316; (KMT 2002: 157; KF 2006: 202). yıķ- 'kırmak, rencide etmek' (GT 1989: 469). yıķ-

‘yıkmaq, gönül kırmak’ (KK 1999: 131). krş. yıkuq ‘harap’ (KMT 2002: 157). Çağ. yıq- ‘yıkmaq’ (MK 1993: 570). krş. yıkuq ‘yıkık’ (MK 1993: 570).

2766. yıqıl-: düşmek; *krş.* yığıl.

yıkıldım	gichıldım	CC-A 57b/14
yıkılurmen	gıkılırmē	CC-İ 6b/8
yıkıldum	gıkıldum	CC-İ 6b/9

Gikilurmen ‘cado’, gichildim *geçmiş zaman* (Kuun 1880: 273). жыкыл (v) ‘umfallen’, жыкылдым, жыкылырмән (Radloff 1887: 43). jyqyl-, *işa. f.* jyɣyl- ‘fallen, stürzen’, óvdary jyɣyldym (Grønbech 1942: 132, 133). gi[g > k]ilurmē 6r/8, gi[g > k]ildum 6r/9, gichıldım 57r/18 (Drimba 2000: 111). OT. yıkıl- ‘yıkılmak’ (KB: 539; DLT-Atalay 2006: IV-782). Hrz-T. yıkıl- ‘yıkılmak’ (ME 1993: 209). yıqıl- ‘yıkılmak, düşmek, devrilmek’ (KE 1997: 735). yıqıl- ‘yıkılmak, yere düşmek’ (NF 1998: 485). yıqıl- ‘yıkılmak, düşmek’ (KurT 2002: 327). yıkılmak ‘harap olmak ve düşmek’ (İML 1988: 90). M-Kıpt. yıqıl- ‘yıkılmak’ (MG 1984: 286; KK 1999: 131; KF 2006: 202). yıqıl- ‘perişan olmak, kırılmak’ (GT 1989: 469). yıqıl- ‘yıkılmak, bozulmak’ (İMS 1992: 620). Çağ. yıqıl- ‘yıkılmak’ (MK 1993: 570).

2767. yıl: yıl.

yıl	Gıl	CC-İ 36b/13, CC-A 61b/12
yıl	yl	CC-A 66a/9
yıl	gıldá	CC-A 63b/24
yıllar	G laf	CC-İ 37b/2 → 111 333
yıllarnı	jıllarnı	CC-A 73a/8

Gıl ‘annus’, Glar sani *muhtemelen* ‘millenium’ (Kuun 1880: 273); jıl ‘annus’ (Kuun 1880: 277). әр жылда ‘jedes jahr’ (Radloff 1887: 9); жыл ‘Jahr’, јиллар саны ‘die Zahl der Jahre’, алты жыл, жылда, жылларны (Radloff 1887: 43). jyl, yl ‘Jahr’, jyllar sany ‘Jahrtausend’ (Grønbech 1942: 132, 273). Gil 36r/12 (Drimba 2000: 82); Gilar 37r/2 (Drimba 2000: 83); gil 61r/12 (Drimba 2000: 118); härgildæ 63r/24 (Drimba 2000: 121); yl 65v/9 (Drimba 2000: 126); jıllarnı 72v/4 (Drimba 2000: 136). ET. yıl ‘1) yıl; 2) dönem, devre’ (Hsüan-X 1975: 199). yıl ‘yıl’ (IB: 634). yıl ‘yıl, sene’ (AY-III 1991: 124; ETŞ 1992: 505; UKY 2011: 108). јіл ‘год’ (ТЕЭ 2008: 322). yıl/yıl ‘yıl’ (Gabain 2000: 310). yıl ‘yıl’ (HUAS 1941: 125; KUKY 2009: 211, 537). yıl; YYL ‘yıl, sene’ (İKPÖ 1998: 235). yıl ‘yıl, sene’ (METY 2012: 327). yıl ‘yıl, sene’ (Yen, Mir) (YKI

2013: 512). krş. biltur ‘last year’ < bir yıl turur ‘it is one year’ (Erdal 125). yıllık ‘yıllık’ (KUKY 2009: 325, 537; UKY 2011: 108). yıllık ‘yıllık, yıl için’ (METY 2012: 327). yılla- ‘belli bir yerde bir yıl boyunca konaklamak’ (KUKY 2009: 389, 537). yılla- ‘yılı geçirmek’ (UKY 2011: 108; METY 2012: 327). OT. yıl ‘yıl’ (KB: 539). yıl ‘yıl, sene’ (TKT 2004: 777). yıl ‘yıl, sene’, biçin yılı ‘maymun yılı’, yund yılı: Türklerin on ikili yıllarından biri (DLT-Atalay 2006: IV-90, 782, 815). krş. bildir ‘bıldır, geçen yıl’ (DLT-Atalay 2006: IV-89). yılla- ‘yıllamak’ (KB: 540). Hrız-T. yıl: On iki aydan ibaret olan zaman, barıs yılı. Türkçede 12 yıl atlarından 3 ncü yılın adıdır, biçin yılı: Türkçe 12 yıl atlarından 9 uncu yılın adıdır (İML 1988: 16, 19, 90). yıl ‘yıl, sene’ (ME 1993: 209; KE 1997: 735; NF 1998: 485; KurT 2002: 327; MM 2008: 272). krş. yılķı II ‘yıllık’ (KurT 2002: 327). yıllık ‘yıllık’ (ME 1993: 209). yıllık ‘yıllık’ (KE 1997: 737). yıllık ‘yıllık, yıllık vergi’ (NF 1998: 486). yıllık ‘yıllık, ...yaşı olan’ (KurT 2002: 327). AO-Kıpt. yıl ‘yıl, sene’ (AO 1996: 241). M-Kıpt. yıl → iki yıllı tay ‘iki yaşındaki at’ (KİLE 1931: 38). yıl ‘sene’ (KİLE 1931: 20, 126; KK 1999: 131). yıl ‘yıl, sene’ (MG 1984: 286; GT 1989: 469; İMS 1992: 620; (KMT 2002: 157; (DM 2003: 124; TK 2008: 351). yıl → olmuş yıl = Ar. awwal ‘âm awwal ‘(year) before last year’, kelgen yıl = Ar. al-‘âm al-qâbil ‘next year’ (RH 2000: 237). yıl ‘yıl’ (KH 2002: 146). ilşin yıl ‘bir önceki yıldan önceki yıl’ (KMT 2002: 109). yıl/yıl ‘yıl, sene’ (KF 2006: 202). yıl ‘yıl’ (KFLT 1989: 1089). krş. bildir = Ar. al-‘âm/al-awwal ‘last year’ (RH 2000: 135, 237). biltır ‘geçen yıl’ (KK 1999: 104). biltır ‘geçen sene’ (KİLE 1931: 20, 126). biltır ‘geçen yıl, bildir’ (KMT 2002: 94). yıllık ‘yıllık, senelik’ (KMES 1994: 316). yıllık ‘yıllık’ (TK 2008: 351). Çağ. ıl ‘yıl’ (AL: 70). yıl ‘yıl’ (MK 1993: 570). krş. ılgı ‘yıllık’ (AL: 70).

2768. yıl-: yıǵılmak.

yıldı yıldı CC-A 83a/16

Jildi ‘convenit’ ~ *mac.* gyŭlni (Kuun 1880: 277). *işā. f. – anl. f.* jīdī (< jī (v) ‘sammeln’) (Radloff 1887: 44). jyt- ‘zusammentreiben’, jytdy (Grønbech 1942: 134). ji[j > l]di 82v/16 (Drimba 2000: 144).

2769. yılan: bkz. ılan.

yılandır ylan dır CC-A 61a/6

ылан ‘Schlange’, ыланны (Radloff 1887: 43). jylan ‘Schlange; Natter’ (Grønbech 1942: 132, 273). ylan dir 60v/6 (Drimba 2000: 117).

2770. yılı: ılık.

yılı jly CC-A 66b/8
jylu, jyly ‘warm’ (Grønbech 1942: 133). jyly 66r/8 (Drimba 2000: 128). ET. krş. yılığ ‘ılık’ (Mayt: 507). yılığ ‘ılık, sıcak’ (ETŞ 1992: 507). yılığ ‘yumuşak mizaçlı’ (Mir) (YKI 2013: 512). yılıq-qy-a ‘ılıcacak’ (Hsüan-X 1975: 199). yılın/yilin ‘sıcak’ (Gabain 2000: 35). krş. yılınğa ‘ılık’ (Mayt: 507). OT. DLT’de kelime *ılığ* ‘ılık’ ve *yılığ* ‘ılık, sıcakla soğuk arası’ şekilleriyle kaydedilmiştir. Kaşgarlı Mahmut *ılığ* ‘ılık’ kelimesinin aslının *yılığ* olduğunu belirtmiştir (DLT-Atalay 2006: I-64; IV-216, 784). krş. yılı- ‘ılmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-783). yılır- ‘ılmak, az ısınmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-784). yılış- ‘ılışmak, ılıklaşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-784). yılıt- ‘sıtma tutmak; sıtmadan vücudu ısınmak; ılıtmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-784). Hrız-T. yılık → yılık su ‘ılık su’ (İML 1988: 91). krş. yılımak ‘ılıkklanmak’ (İML 1988: 91). yılıtmak ‘ılıtmak’ (İML 1988: 91). Çağ. ılığ/ılık ‘ılıcak ve ıssıcak’ (AL: 70). krş. ılbarat- → ılbaratıb ‘yanmak; haşlamak’ (AL: 73). ılıt- → ılıttı ‘ısıddı, kerm eyledi’ (AL: 73).

2771. yılkı: at sürüsü.

yılkı yılkı CC-A 57b/4
Yilki ‘equus’ (Kuun 1880: 280). жылкы ‘Pferde’ (Radloff 1887: 44). jylqy ‘Pferdevieh, Pferdeherde’ (Grønbech 1942: 133). yılki 57r/8 (Drimba 2000: 111). ET. yılkı?/yılkı ‘yılkı, davar; hayvanlar dünyası, (cins) at’ (Gabain 2000: 310). yılkı ‘yılkı, davar’ (HUAS 1941: 125). yılkı ‘hayvan’ = Skr. *tiryagyoni* (AY-III 1991: 124). yılıq; YYLXY ‘büyük baş hayvan’ (İKPÖ 1998: 235). yılkı ‘at, at sürüsü; hayvan’ (IB: 64). жылкы ‘скот’ (TEƏ 2008: 322). yılkı ‘hayvan sürüsü, hayvan’ (HUAS 2014: 156). yılkı ‘dört ayaklı evcil hayvanlar, çiftlik hayvanları’ (KUKY 2009: 220, 537). yılkı ‘at sürüsü, sürü; mal’ (METY 2012: 327). yılkı ‘at sürüsü’ (UKY 2011: 108; Aydın 2012: 189). yılkı ‘at sürüsü, hayvan (sığır, at vb.)’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 512). OT. yılkı ‘hayvan’ (TKT 2004: 778). yılkı ‘hayvan, yılkı, hayvan sürüsü; dört ayaklı hayvanlara verilen genel ad’, adhma yılkı ‘yaşlı olduğundan yük vurulmıyan hayvan’, *boşla:g yılkı*¹⁴⁴ ‘an animal which has been turned loose’ (EDPT: 381) (DLT-Atalay 2006: IV-7, 73, 784); boş yılkı ‘başıboş salınmış, hayvan sürüsü’ (DLT-Atalay 2006: IV-103); erik yılkı ‘yorga hayvan’ (DLT-Atalay 2006: IV-189); köğ yılkı ‘başıboş yayılan hayvan’ (DLT-Atalay 2006: IV-355); öküş yılı ‘kalp hayvan, harın at’ (DLT-Atalay 2006: I-62). krş. yılkıçı ‘hayvan besleyicisi’ (KB: 540). Hrız-T. жылкы ‘sürü’ (ME 1993: 209). yılkı ‘hayvan,

hayvan sürüsü', yılkı kara 'dört ayaklı hayvanlara verilen isim' (KE 1997: 737). yılkı → yılkı kara 'dört ayaklı hayvanlara verilen isim', yılkı karalığ 'sürü sahibi' (NF 1998: 485, 486). yılkı I 'at; davar' (KurT 2002: 327). AO-KıpT. ılık 'hayvan sürüsü' (AO 1996: 216). M-KıpT. yılkı: Asıl manası dört ayaklı hayvan demek olup Kıpçakçada at sürüsü için müstameldir (KİLE 1931: 126). yılkı 'sürü' (İMS 1992: 621). Çağ. ılık/ılık 'at sürüsü demektir keles manasına ve madiyan manasına dahi kelür.' (AL: 70).

2772. yılın: krş. yılan.

yılın Gıllan CC-İ 55a/30

Gıllan 'serpens' (Kuun 1880: 273). Gıllan 54v/30 (Drimba 2000: 108).

2773. yıltra-: şimşek çakmak.

yıltradı Gıltradı CC-İ 17b/3

yıltrar Gıltraı CC-İ 17b/4

yıltramac Gıltramac CC-İ 17b/5

Gıltrar 'fulgurat', Gıltramac 'coruscatio; fulguratio', gıltradı *bitmiş zaman* (Kuun 1880: 273). жылпа (v) 'glänzen', жылтрады, жылтрамак, жылтрап (Radloff 1887: 43). жылтра- 'blitzen', жылтрамак 'Blitz' (Grønbech 1942: 133). Gıltradı 17r/3, Gıltrar 17r/4, Gıltramac 17r/5 (Drimba 2000: 56). OT. yıldra- 'parlamak' (KB: 539). yıldra- 'ışımak, parlamak' (TKT 2004: 778). krş. yıldırık 'yıldırık yıldızı' (KB: 539). Hrz-T. yıldıra- 'parlamak' (ME 1993: 209). yıldıra- 'parlamak, ıldılamak' (KurT 2002: 327). krş. yıldırım 'yıldırım' (ME 1993: 209). yıldırım 'yıldırım' (NF 1998: 485). M-KıpT. krş. ıldırım = Ar. al-barq 'lightning' (RH 2000: 199). ıldırım (KF 2006: 123). yaldırım 'yıldırım' (DM 2003: 119). yıldırım 'yıldırım' (İMS 1992: 621). yıldırım = Ar. al-barq 'lightning' (RH 2000: 140). yıldırım 'şimşek' (KMT 2002: 159). yuldurum 'yıldırım' (KİLE 1931: 128; KK 1999: 131). yuldırım 'cam' (KMT 2002: 159). Çağ. krş. iltıra- → iltırar 'yaldırır şule verir' (AL: 74). iltıraguci 'yaldırıcı' (AL: 74). iltırağuç 'parlayan, parlak' (MK 1993: 455).

2774. yıltrin: cam.

yıltrin Gıltrın CC-İ 47b/27, 53a/13

Giltrin ‘fiola; vitrum’ (Kuun 1880: 273). жылтрын¹⁴⁵ ‘Glas’ (Radloff 1887: 44); цылтрын ‘Scheibe, Glas’ (Radloff 1887: 60). jyltryn ‘Glas’ (Grønbech 1942: 133). Giltrin 47r/27 (Drimba 2000: 97); Giltrín 52v/13 (Drimba 2000: 104).

2775. yılu: sıcak.

yılu elu CC-A 58b/36

Kelime, söz konusu kaynakta iki farklı okuma ile kaydedilmiştir. Bunlardan ilki (ic)lu ‘sıcak’, ikincisi ise Islu şeklindedir (Kuun 1880: 139, 255). *işa. f.* joly ‘warm’ (Radloff 1887: 43). jylu, jyly ‘warm’ (Grønbech 1942: 133). (j)elu 58r/36 (Drimba 2000: 114).

2776. yımışak: yumuşak.

yımışak ymisac CC-İ 31a/11

yımışak Ymıfat CC-İ 39b/17

ymisac chelle ‘teneriter’, ymisat: yumisac ‘tener’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 280). *işa. f.* jymşaq ‘weich, zart; schwächlich’ (Grønbech 1942: 129, 133). Ymıfat 30v/11 (Drimba 2000: 74); Ymıfat 39r/17 (Drimba 2000: 86).

2777. yıpar: misk.

yıpar Yparı CC-İ 42a/8

Ypar ‘muscus’ (Kuun 1880: 281). жыпар ‘Moschus’ (Radloff 1887: 43). ypar ‘Moschus’ (Grønbech 1942: 273). Ypar 41v/8 (Drimba 2000: 89). ET. yıpar ‘güzel koku’ (Hsüan-X 1975: 199). yıpar: özel ad, ekemiz yıpar (Mayt: 507). yıpar ‘cenaze ritüellerinde kullanılan) kokulu mum, tütsü’ (KUKY 2009: 300, 537). yıpar ‘koku, rahiya’ (ETŞ 1992: 507; Gabain 2000: 51). yıpar ‘koku’ (KUKY 2009: 300, 537). yıpar ‘tütsü’ (METY 2012: 327). yıpar ‘güzel koku, misk’, kin yıpar ‘misk’, yıpar yorunçga ‘yonca’ (AY-YK 2012: 240, 275). yıpar ‘koku, güzel koku’ (ABH 2013: 242). krş. yıparlıg ‘kokulu, rahiyalı’ (ETŞ 1992: 507). yıpar-lıg ‘güzel kokulu’ (Hsüan-X 1975: 199). OT. yıpar ‘misk’, kün yıpar ‘misk göbeği’ (DLT-Atalay 2006: IV-398, 785). krş. yıparlıg ‘misk kokan; miski, anberi olan’ (DLT-Atalay 2006: IV-785). yıparsıg ‘misk gibi’ (KB: 540). Hrz-T. yıpar ‘misk’ (İML 1988: 91; ME 1993: 209; NF 1998: 486). yıpar ‘yıpar, misk’ (KE 1997: 737). krş. yıparçı ‘misk’ (İML 1988: 91). yıparlamak ‘yıpar sürmek, mislemek’ (İML 1988: 91). yıparlıg ‘mis kokulu’ (KE 1997: 737). M-KıpT. ipar ‘misk’ (KİLE 1931: 40). yıfar ‘misk, koku’ (TK 2008: 351). yıpar = Ar. al-misk ‘musk’ (RH 2000: 309). yıpar ‘misk’ (KMT 2002: 157). Moğ. jıpar ‘musk’ (Schwarz 2001: 3).

2778. yırgaḫ: kanca, çengel.

yırgaḫ Gırgac CC-İ 53b/13

Gırgac ‘uncus’ (Kuun 1880: 273). jyrḡaq ‘Haken’ (Grønbech 1942: 134). Gırgac 53r/13 (Drimba 2000: 105). OT. Hrз-T. ırḡaḫ ‘çengel, kanca’ (NF 1998: 178). M-KıpT. ırḡaḫ ‘çengel ve emsali’ (KİLE 1931: 42).

2779. yırt-: yırtmak.

yırtarmēn Gırtarmē CC-İ 11b/7

yırttum Gırttum CC-İ 11b/8

yırtḫıl Gırtḫıl CC-İ 11b/9

yırtmaḫ Gırtmac CC-İ 11b/10

yırtıñ Jırtın CC-A 59a/2

Gırtarmen ‘delacero’, gırtḫıl *emir şekli*, gırtmac ‘laceratio’ (Kuun 1880: 273). yırt (v) ‘zerreissen’, yırtармән, yıрттым, yıрткыл, yıртмак (Radloff 1887: 43). jırtıñ *unglossiert* (Grønbech 1942: 124); jırt- ‘zerreissen’, jırtmaq (Grønbech 1942: 133). Gırtarmē 11r/7, Gırttum 11r/8, Gırtḫıl 11r/9, Gırtmac 11r/10 (Drimba 2000: 49); Jırtıñ 58v/2 (Drimba 2000: 114). OT. yırt- ‘yırtmak’ (KB: 541; DLT-Atalay 2006: IV-787). krş. yırtın- ‘yırtar görünmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-787). yırtış- ‘yırtmakta yardım etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-787). Hrз-T. yırt- ‘yırtmak’ (ME 1993: 209; KE 1997: 738). yırt- ‘uzaklaştırmak’ (NF 1998: 486). yırtmak ‘kâğıt ve bez gibi nesneleri çekip paralamak’ (İML 1988: 91). krş. yırtuḫ ‘yırtık’ (KE 1997: 738). M-KıpT. yırtı- ‘yırtmak’ (KFLT 1989: 1088). yırt- → yırttı: yırtmaq fiilinden mazi, bugünkü manasında (KİLE 1931: 126). yırt- ‘parçalamak, yırtmak, parçalayıp yara açmak’ (GT 1989: 469). yırt- ‘yırtmak, parçalamak’ (İMS 1992: 621). yırt- → yırt ‘tear!’ (RH 2000: 67). yırt- ‘yırtmak’ (KMT 2002: 157). jırt- ‘drzeć, rozrywać’ (Bulg-M 1954: 58). krş. yırt- ‘ayırmak’ (KFLT 1989: 1088). yırt- ‘yırmak, yırtmak’ (İMS 1992: 621). yırmak ‘nehir’ (KMT 2002: 157). yırtı- ‘yırtmak’ (KFLT 1989: 1088). yırtıcı ‘yırtıcı’ (KFLT 1989: 1088). yırtıcı ‘parçalayıcı, yırtıcı’ (GT 1989: 469). yırtıḫ ‘yırtık’ (KF 2006: 202). yırtuḫ ‘yırtık’ (KİLE 1931: 126). yırtuḫ ‘yırtık’ (KFLT 1989: 1088). yırtuḫ ‘yırtık, yırtılmış’ (İMS 1992: 621). Çağ. krş. yırtuḫ ‘yırtık’ (MK 1993: 571). yırtuḫluḡ ‘yırtıklık’ (MK 1993: 571).

2780. yırtıl-: yüzsüzleşmek; çekinmesi, sıkılması kalmamak.

yırtıldın Jırtıldın CC-A 59a/1

Jirtilding 'fissus es' (Kuun 1880: 277). жыртыл (v) 'zerreissen (intr.)', жыртылдың (Radloff 1887: 43). jyrtyl- 'frech sein', jyrtyldyñ ujat 'du bist frech gewesen, schäme dich' (Grønbech 1942: 133). Jirtıldın 58v/1 (Drimba 2000: 114). ET. yırtıl- 'yarılmak, yırtılmak' (Mayt: 507). OT. yırtıl- 'yırtılmak' (DLT-Atalay 2006: IV-787). Hrz-T. yırtıl- 'yırtılmak' (ME 1993: 209). yırtıl- 'yırtılmak' (KE 1997: 738; NF 1998: 486; KurT 2002: 328). M-KıpT. yırtıl- 'yırtılmak' (KMES 1994: 316; KFLT 1989: 1088).

2781. yışkıç: nane.

yışkıç Gıschıç CC-İ 54a/23

Gischič 'menta' (Kuun 1880: 273). jyş?qyč 'nane' (Grønbech 1942: 134). jyşqyč 'Minze' (Grønbech 1942: 134). Gıschıç 53v/23 (Drimba 2000: 106).

2782. jiv: kalın, kaba.

jiv jiv CC-A 82b/22

Jiv 'dikke' (Kuun 1880: 276). jiv 'dick, grob' (Grønbech 1942: 124). jiv 82r/21 (Drimba 2000: 143).

2783. yıy-: toplamak, bir araya getirmek.

yıyarmen ýiarmē CC-İ 8b/23

yıydım íydím CC-İ 8b/24

yıyaybiz gıgaybıf CC-A 64a/4

ıydım 'yığdım, bir araya getirdim' (Kuun 1880: 255); Gıgaybis 'colligemus' (Kuun 1880: 169). jī (v) 'sammeln', jījarmān, jīdīm, jīṣaiḃys (Radloff 1887: 44). jy- 'sammeln, versammeln, anhäufen', jyyp-dyr 'es ist angeschwollen' (Grønbech 1942: 132). ýiarme 8v/23, íydím 8v/24 (Drimba 2000: 46); gıgaybıf 63v/4 (Drimba 2000: 122);. ET. yg-/yığ- 'yığmak' (Gabain 2000: 310). yığ- 'yığmak, toplamak, bir araya getirmek, dermek' (AY-III 1991: 124). yığ- 'yığmak, toplamak, toparlanmak, huzur vermek' (ETŞ 1992: 506). yıy- 'yığmak, toplamak, bir araya getirmek', yıya terä 'kısaltarak' (Hsüan-X 1975: 198). yığ- '1. yığmak, toplamak; 2. (bodunu, boyları) derleyip toparlamak, bir araya getirmek, başka bodun ve boyları müttefik kılmak' (KUKY 2009: 347, 372, 537). yığ-

‘toplamak’ (METY 2012: 327). yığ- ‘bir araya toplanmak’ (Aydın 2012: 189). yığ- ‘yığmak, bir araya getirmek’ (AY-YK 2012: 274). yığ- ‘yığmak, toplamak, dermek’ (ABH 2013: 242). krş. yığın- ‘uzak durmak, yığılmak, toplanmak’ (ETŞ 1992: 506). yığınmak ‘toplanma, toplantı, bir araya gelme, yığılma; topluluk’ (AY-III 1991: 124). yırtur- ‘toplatmak’ (Hsüan-X 1975: 198). OT. yığ- ‘yığmak, toplamak’ (KB: 537; AH: LXXIII). yığ- ‘yığmak, toplamak; bir şeye engel olmak, alıkoymak’ (DLT-Atalay 2006: IV-779). Hrz-T. yığ- ‘a) yığmak, toplamak; b) alıkoymak’ (ME 1993: 208). yığ- I ‘yığmak, toplamak, dermek’ (KE 1997: 731). yığ- II ‘yığmak, toplamak, bir araya getirmek’ (NF 1998: 482). yığ- I ‘toplamak’ (KurT 2002: 325). yığ- II ‘uzaklaştırmak, engellemek, uzak tutmak’ (KurT 2002: 325). yığ- (II) ‘toplamak, bir araya getirmek’ (MM 2008: 271). krş. yığdur- ‘yığdırmak, toplatmak, bir araya getirmek’ (KE 1997: 733). yığmaklık I ‘toplamak, yığmak’ (KurT 2002: 326). yığmaklık II ‘yasak, engelleme’ (KurT 2002: 327). M-Kıpt. yığ- → yığdı ‘1) topladı; 2) menetti’ (KİLE 1931: 126). yığ- ‘engellemek, yoksun bırakmak’ (KFLT 1989: 1088). yığ- ‘1) toplamak, biriktirmek; 2) menetmek, alıkoymak’ (GT 1989: 469). yığ- ‘yasaklamak, engel olmak’ (İMS 1992: 620). krş. yığın ‘toplanmış, köme’ (KİLE 1931: 126). yığıştır-/yıyıştır- ‘toplamak’ (KK 1999: 131). yığnak ‘birikinti, yığnak’, yığnak ol- ‘birikmek, toplanmak’ (KF 2006: 202). yığrıl- ‘yığdırılmak’ (BV 1986: 346). Çağ. yığ- ‘yığmak’ (MK 1993: 570). krş. yığın- ‘toplanmak, bir araya gelmek’ (MK 1993: 570). yığıştur- ‘yığıştırmak, toplamak, biriktirmek’ (MK 1993: 570).

2784. yibek: ipek.

yibekⁱⁿ jıbekī CC-A 60b/4

yibekmü jıbekmv CC-A 82b/26

CC-A 60b/4 kök yibekⁱⁿ *işā. f. – anl. f.* → Bekjn bekî (bekin) (Kuun 1880: 143); Jibek ‘edens’ (Kuun 1880: 276). jipāk ‘ipek’ (Radloff 1887: 44); CC-A 60b/4 yibekⁱⁿ → *işā. f. – anl. f.* бәкiн ‘fest’ (Radloff 1887: 71). yibekim (Bang 1912: 336). jibekim (Nemeth 1913: 580). jibek ‘Seide’ (Grønbech 1942: 107, 124); sen any jibek-mü dep-tir-sen ‘glaubtest du, es wäre Seide?’ (Grønbech 1942: 166). jıbekī 60r/4 (Drimba 2000: 116); jibekmv 82r/24 (Drimba 2000: 144); yibekim (Drimba 1973: 201).

2785. yibit-: yumuşatmak.

yibitirmen jıbıtírmén CC-A 81a/17

Jibitirmen ‘permuto’ (Kuun 1880: 276). jibit (v) ‘weich machen’, jibitirmän (Radloff 1887: 44). jibit- ‘aufweichen’, jibitir-men (Grønbech 1942: 124). jibitirmen 80v/17 (Drimba 2000: 141).

2786. yigilik: iyilik.

yigilikni yı gílikni CC-A 75b/2

Yigilik ‘bonitas’ (Kuun 1880: 280). *işa. f. – anl. f.* jigitlikni ‘Jünglingsalter, Jünglingskraft, Muth’ (Radloff 1887: 44). yi gílikni 75r/2 (Drimba 2000: 139).

2787. yigit: *krş.* yegit.

yigit Ygít CC-İ 39a/25

Ygit ‘juvenis’ (Kuun 1880: 281). jirir ‘Jüngling’ (Radloff 1887: 44). igit ‘jung’ (Grønbech 1942: 120). Ygít 38v/25 (Drimba 2000: 85).

2788. yihöv: kilise; *krş.* yiköv.

yihövi jihövi CC-A 71b/20

jih-ov ~ *čag.* öj ‘sancta domus’ (Kuun 1887: 198); Jihov ‘templum’ (Kuun 1880: 276). jikäý¹⁴⁶ ‘Kirche’, jikäýrä (Radloff 1887: 44); *çikäý* (çirkäý?) *russ.* церковь ‘Kirche’. jyχ-öv ‘Tempel, Kirche’ (Grønbech 1942: 96, 132). jihövi 71r/10 (Drimba 2000: 133).

2789. yikne: iğne.

yikne jícna CC-A 58b/12

jicna (Grønbech 1942: 124). jícna 58r/12 (Drimba 2000: 113).

2790. yiköv: kilise; *bkz.* yihöv.

yikövge gichøvga CC-A 61b/11

Gichöv ‘templum’ (Kuun 1880: 273). jikäý ‘Kirche’, jikäýrä (Radloff 1887: 44).

gichøvga 61r/11 (Drimba 2000: 118). yiköv: yikövge gichøwgæ CC-A

61b/16 c t değişikliği?. *işa. f.* jyχ-öv ‘Tempel, Kirche’ (Grønbech 1942: 96, 132). githøwgæ 61r/16 (Drimba 2000: 118).

2791. yıkrar (< ar.): doğrulama, tasdik; dil ile söyleme, itiraf.

yıkrar ?gichfár CC-İ 7b/27

yıkrar	gıcrar	CC-İ 7b/28
yıkrar	yıchrar	CC-İ 8a/3
yıkrar	yı ^h crar	CC-İ 8a/1
yıkrar	gıchrar	CC-İ 8a/2
yıkrar	Yıraf	CC-İ 36a/22

Gıchrar berurmen ‘credo’ (Kuun 1880: 273); Yıchrar bergil ‘confirete’ (Kuun 1880: 280). ыкrap147 ‘Bekenntniss’, ыкrap бӓрмӓк (Radloff 1887: 16). jyqrar, *işa. f. jyɣrar, işa. f. yqrar, işa. f. yqrar* bermek, *işa. f. jyɣrar* ber- ‘bekennen’ (Grønbech 1942: 132, 133, 273). [Y > g]ic/h/rar 7r/27, 7r/28, Yic/h/rar 7r/1, <Y<i>crar> 7v/2, *gıchrar* 7v/2 (Drimba 2000: 44); Yrar 35v/21 (Drimba 2000: 81). OT. krş. karar ‘karar’ (KB: 224). ikrâr ‘ikrar, açıkça söyleme; tasdik etme, kabul etme, itiraf etme’ (DH: 204). qarâr ‘karar verme, durma, kalma’, qarâr kıl- ‘sabit kılmak, yerinde kalmak’, qarâr kılgu yer ‘karar kılınacak yer’ (TKT 2004: 424). karar ‘karâr, sükûn, devam’ (AH: XXXIII). muḳır ‘ikrar eden, söyleyen’ (KB: 319). muḳır(r) ‘ikrar eden’, muḳır kel- ‘ikrar etmek, itiraf etmek’ (TKT 2004: 523). muḳırr ‘ikrâr eden’ (AH: XLIV). Hrız-T. ikrâr ‘inkar etmemek, saklayıp söylemek, tasdik, kabul’ (KE 1997: 265). ıkrar ‘inkar etmemek, itiraf etme, gerçeği saklamayıp söyleme, tasdik, kabul’ (NF 1998: 183). ikrâr ‘kabul ve tasdik ettiğini dil ile söyleme’ (MM 2008: 224). krş. qarâr ‘karar’ (ME 1993: 134). qarâr ‘karar; sabit olma, yerleşme; sabır, tahammül’ (KE 1997: 297). qarâr ‘karar; kararlılık, dingin olma; sabır, tahammül’ (NF 1998: 201). qarâr ‘varılan sonuç, karar’, bî-qarâr ‘kararsız’ (MM 2008: 206, 228). qararsız ‘kararsız’ (ME 1993: 134). qarârsız ‘kendinde olmayan’ (NF 1998: 201). muḳarrat ‘kesinleşmiş, kesin’ (NF 1998: 297). muḳarrer ‘kararlaştırılmış’ (KE 1997: 447). muḳırr ‘ikrar eden, söyleyen’ (KE 1997: 447). taḳrîr ‘beyan etme’ (KE 1997: 591). taḳrîr ‘anlatma’ (NF 1998: 400). AO-KıpT. krş. muḳarrer ‘kararlaştırılmış, sağlam’ (AO 1996: 226). taḳrîren ‘ağızdan anlatarak’ (AO 1996: 235). M-KıpT. ikrâr ‘1) tasdik, kabul, inanma; 2) dil ile söyleme, beyan etme’ (GT 1989: 346). ikrâr ‘dil ile söyleme’, ikrâr keltür- (İMS 1992: 537). ikrâr ‘dil ile söyleme, açıklama’ (KMES 1994: 264). ikrâr ‘itiraf etmek’ (TK 2008: 247). ıkrar ‘kararlaştırma, beyanda bulunma’ (KFLT 1989: 1000). krş. qarâr ‘durma, süreklilik’ (İMS 1992: 546). qarâr ‘karar, durma’, qarar/karâr dut- (KF 2006: 100, 132). qarâr ‘duracak, barınacak yer’ (TK 2008: 256). qarârlan- ‘durmak, barınmak’ (TK 2008: 256). qararlanmek ‘durma, yerleşme’ (TK 2008: 256). taḳrîr ‘sağlamlatma; ifade etme, beyan etme’ (GT 1989:

441). takrîr → farz-ı takrîr ‘farzı yerine getirme’ (KF 2006: 114). Çağ. krş. bî-ķarar ‘kararsız’ (MK 1993: 407). bî-ķararî ‘kararsızlık, sebat, huzursuzluk, rahatsızlık’ (MK 1993: 407). ķarar ‘karar, durma, yerleşme’ (MK 1993: 469). muķarrer ‘kararlaşmış; şüphesiz, sağlam’ (MK 1993: 500).

2792. yilek: kemik iliği.

yilek jîlek CC-İ 18a/30

Jilek ‘medulla’ (Kuun 1880: 277). jîlāk ‘Mark’ (Radloff 1887: 44). jilik ‘Knochenmark’ (Grønbech 1942: 124). *jîl[e > i]k* 17v/30 (Drimba 2000: 57). ET. yilik ‘ilik’ (AY-III 1991: 124). OT. ilik ‘ilik’ (Oğuzca) [‘Öbür Türkler *yilik* derler.] (DLT-Atalay 2006: I-72; IV-231, 790). yilig ‘ilik’ (KB: 544; AH: LXXIV). M-KıpT. ilgik ‘ilik’ (MG 1984: 161). yilek ‘marrow’ (RH 2000: 108). yilik ‘ilik’ (KİLE 1931: 125; İMS 1992: 621).

2793. yionban: bkz. keten.

yionbanⁿ Yionbā CC-İ 47a/12

joнбан, joнбан катāні ‘ein Zeug (tella de Cap)’ (Radloff 1887: 42). ğonban: Champagne (Grønbech 1942: 276). Y ionbā 46v/12 (Drimba 2000: 96).

2794. yipkir-: mide bulandırmak.

yipkirrimenⁿ jîpkîrrímē CC-A 82a/22

Jipkirrimē (? jöp körürmen) *muhtemelen* ‘comprobo’ (Kuun 1880: 276). *işa. f. – anl. f.* böğövür- ‘zum Erbrechen ekeln’, böğövrür-men¹⁴⁸ ‘mer uuvllet’ (Grønbech 1942: 66); açıklamaya devam et jipkir- ‘zum Erbrechen ekeln’, jipkirri-men (Grønbech 1942: 124). jîpkîrrímē 81v/21 (Drimba 2000: 143).

2795. yir-: eğirmek.

yirgil jîrgıl CC-İ 13b/9

yirdim jîrdım CC-İ 13b/8

yirimen jîrîmen CC-İ 13b/7

yirdi jirdi CC-A 82b/16b

Jirdi ‘congregavit’, jirmen ‘filo’, jirgil *emir şekli* (Kuun 1880: 277). ĩp (v) ‘spinnen’, ĩrimān, ĩrdīm, ĩprıl (Radloff 1887:). jir- ‘spinnen’ (Grønbech 1942: 124). *Jirimen* 13r/7,

Jirdim 13r/8, *Jirgil* 13r/9 (Drimba 2000: 51). OT. M-Kıpt. iyir- ‘yün eğirmek’ (İMS 1992: 543).

2796. yirençi: iğrenç.

yirençi jirēēí CC-A 58a/30

Jirôči ksi ‘pavidus’ (Kuun 1880: 277). jirençi ‘(abscheulich), feige’ (Grønbech 1942: 124). jirēčī 57v/30 (Drimba 2000: 113). ET. yirinçig ‘iğrenç’ (ABH 2013: 242). krş. irinçülüg ‘kabahatli, kusurlu, hatalı’ (ETŞ 1992: 318). yirinçlig/yirinçlüg ‘iğrenç, kötü’ (Mayt: 511). yiringü- ‘iğrenmek, tiksirmek’ (Mayt: 512). yirintür- ‘hareket etmek’ (Mayt: 511). OT. yirinçig ‘tikinti verici, iğrenç’ (KB: 547). Hrzt. yērünç ‘iğrenç, kötü’ (ME 1993: 207). yigrenci ‘iğrenç’ (ME 1993: 209). krş. yigrencilik ‘düşmanlık’ (ME 1993: 209). yigrendür- ‘tikindirmek’ (ME 1993: 209). yigreniş- ‘iğrenişmek’ (ME 1993: 209).

2797. yiril-: ayrılmak.

yirilir jirílir CC-A 81a/20

Jiriler, *işa. f.* jirilir ‘contrahitur’ (Kuun 1880: 221, 276). jyryl- ‘sich zusammenziehen, sich krumm ziehen’, jyrylyr (Grønbech 1942: 134). jirílir 80v/20 (Drimba 2000: 141). ET. yiril-/yiril- ‘ayrılmak’ (Yen) (YKI 2013: 512). OT. Hrzt. yiril- ‘yirilmek, yırtılmak’ (ME 1993: 210).

2798. Yeronim(us) < Hieronymus: kutsal isim.

Ieronimus Ieronım9 CC-A 63a/34

ieronimus~Hieronimos (Kuun 1880: 254); jeronim (Kuun 1880: 307). jeronimus: der Heilige Hieronymus (Grønbech 1942: 276). Ieronimus 62v/34 (Drimba 2000: 121).

2799. yisle-: koku yaymak, kokmak.

yislegil Jíŋlagíl CC-A 59b/21

işa. f. Islagil ‘odorare’ (Kuun 1880: 255). *işa. f.* ĩc ‘der Geruch’, ĩclä ‘riecken’, ĩcläril (Radloff 1887: 18). Jí<ŋ>lagíl 59r/20 (Drimba 2000: 115). OT. Hrzt. krş. is ‘koku’ (KE 1997: 271). M-Kıpt. krş. iske- ‘koklamak’ (KK 1999: 110). iske- ‘tiksinmek, koklamak’ (KH 2002: 128). yeskemek ‘koklama’ (DM 2003: 123). yiske- ‘koklamak’ (KFLT 1989: 1089). yisket- ‘koklatmak’ (İMS 1992: 622; KF 2006: 203). Çağ. isle- →

isleb ‘kokub’ (AL: 53). krş. is ‘kokiya derler buy manasına ve akle dahi dirler ve kokmak manasına dahi istimal olunur ve jenk pas manasına dahi kelür’ (AL: 52).

2800. yişlik: ?.

yişlikdir jışlıkdır CC-A 60b/5

iglikdir (Kuun 1880: 143). jşlikdir (Bang 1912: 337). jışlıkdır 60r/5 (Drimba 2000: 116).

2801. yiti: keskin.

yiti jíti CC-A 56b/24, 57b/9

iti ítí CC-İ 66a/32

Jiti ‘acutus’ (Kuun 1880: 276). jiri ‘scharf’ (Radloff 1887: 44). jyty, yty ‘scharf’, jyty byčaq (Grønbech 1942: 134). jíti 56r/24 (Drimba 2000: 110); jíti 57r/13 (Drimba 2000: 111). ET. iti/yiti/yitti ‘keskin’ (Mayt: 399, 512). y(i)ti (I) ‘keskin, sağlam’ (AY-III 1991: 125). yiti ‘keskin, bilenmiş’ (ETŞ 1992: 512). y(i)ti ‘keskin, zeki, nüfûz edebilen’ (Üİ 1998: 203). yiti ‘keskin’, yti (UIII 19, 4), yitti (UIII 64, 9) (Gabain 2000: 33). y(i)ti ‘keskin, sert’ (ABH 2013: 243). OT. yiti/yitig ‘keskin’ (KB: 548). yiti ‘keskin’ (TKT 2004: 780). Hrз-T. yetig/yitig ‘keskin’ (ME 1993: 208). yètig ‘keskin’ (MM 2008: 271). yiti/yitik ‘keskin’ (İML 1988: 90). yitig I ‘keskin’ (ME 1993: 210). yitig ‘keskin’ (NF 1998: 488). yitig ‘keskin, kuvvetli’ (KurT 2002: 329). krş. yiti- ‘bilemek, keskinleştirmek’ (ME 1993: 210). yitit- → yititti ‘biledi’ (İML 1988: 97). M-KıpT. iti ‘keskin’ (MG 1984: 167; KFLT 1989: 1011; KH 2002: 128). yeti ‘keskin’ (İMS 1992: 620). yiti ‘keskin’ (KİLE 1931: 126; (KMT 2002: 158). yiti ‘keskin, bilenmiş’ (İMS 1992: 622). krş. yitik ‘keskin, bilenmiş’ (İMS 1992: 622). yitit- → yititti ‘biledi’ (KİLE 1931: 126). Çağ. krş. itik ‘keskin ve tiz’ (AL: 38). itikle- → itikleb irdi ‘acele eylemişti’ (AL: 39). itürürge ‘tiz ve keskin eylemege’ (AL: 38). itüt- ‘keskinleştirmek’ (MK 1993: 465).

2802. yitir-: yitirmek.

yitirdim jítirdím CC-A 82b/11

Jitirdim ‘perdidi’ (Kuun 1880: 276). *işa. f.* jirtip (v) ‘verlieren’, jítirđim (Radloff 1887: 44). jiti- ‘zu Grunde gehen lassen’, jitirdim (Grønbech 1942: 124). jítirdím 82r/11 (Drimba 2000: 143). ET. yitür- ‘yitirmek, kaybetmek’ (Hsüan-X 1975: 200). yitür- ‘1. kaybetmek, yitirmek; 2. (kagani) yitirmek, elden kaçırmak’ (KUKY 2009: 347, 365, 537). yitür- ‘yitirmek, kaybetmek’ (METY 2012: 327). yitür- ‘yitirmek, kaybetmek’

Aydın 2012: 190). yitür-/yittür- ‘yitirmek, kaybetmek’ (ABH 2013: 243). yütür- ‘yitirmek, kaybetmek’ (Mir) (IB: 64; YKI 2013: 512). krş. it- ‘yitmek, kaybolmak’ (ETŞ 1992: 319). yät-/yit- (Gabain 2000: ?). yétlin- ‘yok olmak, kaybolmak’ (AY-YK 2012: 274). yit- ‘ölmek, (hayat) kaybolmak’ (Hsüan-X 1975: 200). yit- ‘mahvolmak, yok olmak’ (UKY 2011: 108). yit- ‘yitmek, kaybolmak’ (METY 2012: 327). yit- ‘yitmek, kaybetmek’ Aydın 2012: 190). yitil- ‘kaybolmak’ (Mayt: 512). yitinçsiz ‘ulaşılamayan’ (Mayt: 512). yitlin- ‘geçmek, kaybolmak’ (Mayt: 512). yitlin- ‘yitmek, kaybolmak’ (Hsüan-X 1975: 200). yitlin- ‘kaybolmak, yitmek, mahvolmak’ (AY-III 1991: 125). yitlin- ‘(vakit) geçmek, yok olmak, mahvolmak’ (Gabain 2000: 311). yitlinmāk ‘ölmek’ (Hsüan-X 1975: 200). yitmeçi ‘yok olmaya yüz tutmuş’ (UKY 2011: 108). OT. Krh-T. yitür- ‘1. yitirmek, kaybetmek; 2. heba etmek, boşa çıkarmak’ (TKT 2004: 780). krş. yet-/yit- ‘kaybolmak’ (AH: LXXIII). yit- ‘yitmek, kaybolmak’ (KB: 548). yit- ‘yitmek, kaybolmak, uzaklaşmak’ (TKT 2004: 780). yit- ‘kaybolmak, yitmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-794). yitik/yitük ‘kaybolmuş’ (AH: LXXIV). yitik/yitük ‘keskin, bilenmiş’ (DLT-Atalay 2006: IV-794, 795). yitikle- ‘kaybolanı aramak’ (DLT-Atalay 2006: IV-794). yittür- ‘kaybettirmek; bir şeyi bohça ve bohçaya benzer şeylerde saklamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-795). yitür- ‘kaybetmek, yitirmek’ (KB: 548). Hrz-T. yitir- ‘yitirmek’ (ME 1993: 210). yitür- ‘kaybetmek, yitirmek’ (KE 1997: 740). yitür-/yütür- ‘yitirmek, kaybetmek’ (KurT 2002: 329, 337). krş. yit- ‘yitmek, kaybolmak’ (KE 1997: 740). yit- ‘kaybolmak, yitmek’ (KurT 2002: 329). yit- ‘kaybolmak’ (MM 2008: 272). yitük ‘yitik, kayıp’ (ME 1993: 210). M-Kıpt. yitür- ‘kaybetmek’ (İMS 1992: 622). krş. yit- → yitti ‘helak, mahv, kayıp oldu’ (KİLE 1931: 126). yit- ‘kaybolmak’ (İMS 1992: 622). yit- ‘kaybolmak’ (KK 1999: 131). yit- ‘yitirmek, kaybetmek’ (KMT 2002: 158). yitik ‘kayıp, zayı’ (KİLE 1931: 126). yitik ‘yitik’ (BV 1986: 350). Çağ. it- ‘yitmek, kaybolmak’ (MK 1993: 464). krş. itür- ‘yitirmek; kaldırmak, gidermek’ (MK 1993: 465).

2803. yobap: zorlukla, ancak.

yobap Jobap CC-A 59b/19

yobap jobap CC-A 66b/21

Jobap ‘vix’, CC-A 66b/21 *işā. f.* → Jolap ‘difficulter’ (Kuun 1880: 277). jobap ‘mit Mühe, kaum’ (Grønbech 1942: 124). Jobap 59r/18 (Drimba 2000: 115); jobap 66r/21 (Drimba 2000: 128).

2804. yoğa: ince.

yoğa íoga CC-A 58b/27

joğa ‘dünn’ (Grønbech 1942: 124). íoga 58r/27 (Drimba 2000: 114). ET. yuğa ‘ince, muhtaç’ (Gabain 2000: 313). yuka → yuka kadız ‘kabuk tarçın, Cinnamomum cassia Blume’ (AY-YK 2012: 275). yuyka ‘ince’ (KUKY 2009: 179, 538). yuyka ‘yufka, ince; az, kısa’ (METY 2012: 328). yuyka ‘ince, yoğunluğu az’ (Aydın 2012: 191). OT. yufka/yuvga ‘ince, yufka, ucuz’ (DLT-Atalay 2006: IV-808, 818). yuga ‘katmer, yuka, yufka’, katma yuga ‘yağda pişirilen ufalanmış ekmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-281, 808). yuŵka ‘zayıf, ince, yufka, aciz’ (KB: 559). yuŵga ‘zayıf’ (KB: 559). yuwka ‘ince’, yuwka barçın ‘ince ipek’ (TKT 2004: 791). krş. yufkalan- ‘yaltaklanmak, yavuncılamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-808). Hrz-T. yuŵka ‘yufka, ince’ (ME 1993: 213). yuwka ‘ince’ (KE 1997: 749). krş. yuwkal- ‘incelmek’ (KE 1997: 749). yufkala- ‘gevşe(l)tmek’ (ME 1993: 211). yufkalt- ‘inceltmek, yufkaltmak’ (ME 1993: 211). M-Kıpt. yufha ‘slender’ (RH 2000: 263). yufka/yuwka ‘ince’ (İMS 1992: 622, 623). yuğa ‘yuka, ince’ (MG 1984: 291). yuğa ‘yufka’ (BV 1986: 353). yupka ‘ince’ (KMT 2002: 160). yuwka ‘yufka, ince’ (BV 1986: 354).

2805. yoğan: kalın, geniş.

yoğan yogan CC-İ 39b/8

yogan ‘grossus’ (Kuun 1880: 280). joğan ‘dick’ (Radloff 1887: 42). joğan, joğun ‘dick, joğun ip ‘grober Faden’ (Grønbech 1942: 125). yogan 39r/8 (Drimba 2000: 86). OT. M-Kıpt. yoğan/yoğın/yoğun/yüğün ‘kalın’ (MG 1984: 290, 292). yoğan/yoğun ‘yoğunluk’ (İMS 1992: 622). yoğun ‘sıkı’ (BV 1986: 351). yoğun ‘kalın’ (KK 1999: 131). yoğun ‘thick; fat’ (RH 2000: 119, 267). yoğun ‘yoğun, iri, sıkı, kalın’ (KH 2002: 146). yoğun ‘kaba, kalın’ (KMT 2002: 158). yoğun ‘yoğun, iri, kaba’ (DM 2003: 125). yoğartın: yoğartın jogartín CC-A 61a/32. Jogartín ‘ex alto’ (Kuun 1880: 277). joğартын ‘von der Höhe’ (Radloff 1887: 42). jogartín 60v/29 (Drimba 2000: 117).

2806. yoğun: kalın.

yoğun Yogun CC-İ 45a/13

Yogun 44v/13 (Drimba 2000: 93). ET. yoğun/yoğun ‘kalın’ (Gabain 2000: 311). yoğun ‘kalın’ (ETŞ 1992: 512). yogun ‘yoğun’ (KUKY 2009: 179, 537). yogun ‘kalın’ (METY

2012: 327; Aydın 2012: 190). OT. yoğun ‘kalın, yoğun’ (KB: 549). yoğun ‘kalın’, yoğun kıl- ‘kalınlaşmak’ (TKT 2004: 780). yogun ‘yoğun, şişkin, kalın’ (DLT-Atalay 2006: IV-797). Hrз-T. yogun ‘kalın, şişman’ (İML 1988: 91). yoğun ‘kalın, ağır’ (KE 1997: 740). yoğun ‘yoğun, %100’ (NF 1998: 488). yoğun ‘yoğun, kalın; tok, kalın’ (KurT 2002: 329). krş. yoğnal- ‘yoğunlaşmak’ (ME 1993: 210). yoğnal-/yoğunal- ‘kalınlaşmak, enine büyümek’ (KE 1997: 740). yoğunluk ‘kalınlık’ (KurT 2002: 329). M-KıpT. yoğun ‘kalın’ (KİLE 1931: 127). yovun → yovun boldu ‘kalınlaştı, yoğunlaştı’ (KİLE 1931: 128).

2807. yoh I: yok; bkz. yok.

yoh joh CC-A 60b/8, 60b/15

yoh joh CC-A 60b/15, 60b/16, 61a/19, 82a/2

işa. f. Jeh: joh *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı*, alayesa ‘alioquin’ (Kuun 1880: 276). CC-A 82a/2 yoh → *işa. f. – anl. f.* ja (< jä ‘oder’) (Radloff 1877: 41); *işa. f.* jok ‘das Nichtsein; nein, nicht’ (Radloff 1887: 42). joχ (Grønbech 1942: 125); joχ, jóχ ‘es gibt nicht’, tolmač joχ ‘es gibt keinen Dolmetscher’, kertilik bizde joq-tur ‘die Wahrheit ist nicht in uns’, joq ‘nein’, neme joχ nečik. ‘es gibt nichts, das..’, neme joχ jerde nečik teŋeri söver kökte dayy barčá arylar nečik sabyrluq-tur ‘nichts gibt es auf Erden, welches Gott liebt im Himmel und alle Heiligen (mit ihm), wie das Martyrium’, joq ese ‘wenn nicht’, joχ-alay-ese ‘wie anders’ (Grønbech 1942: 126). jóχ 60r/8, joχ 60r/15, 60r/15, 60r/15, 60r/16 (Drimba 2000: 116); joχalayęfæ 81v/2 (Drimba 2000: 142). ET. yok ‘yok; henüz yoktur’ (HUAS 1941: 125). yoq ‘yok’, yoq quruγ = Skr. sūnya ‘gerçeksiz, varlıksız, olmayan’, Skr. sūnyatā ‘gerçeksizlik, varlıksızlık’ (Hsüan-X 1975: 200). yok ‘yok, mevcut değil’ (AY-III 1991: 125). yok ‘yok, var olmayan’ (ETŞ 1992: 513). yoq; YWX, YWQ ‘yok, yoksun’ (İKPÖ 1998: 236). yok ‘yok, yokluk’ (Üİ 1998: 203). yok ‘yok, yokluk’, yok bol- ‘ölmek, yok olmak’ (Gabain 2000: 54, 311). yök ‘yok’ (IB: 64). joq ‘нет, не имеется’ (TEЭ 2008: 322). yok ‘1. yok; 2. yoksul’, yok bol- ‘1. yok olmak; 2. (kan, ilteber, katun ve diğer kaganlık ailesi bireyleri için) ölmek, vefat etmek; 3. (bodun birliği) bozulmak, (bodun varlığı) ortadan kalkmak, asimile olmak, (bodun adı) silinmek’, yok kıl-/yok kış- ‘1. yok kılmak, yok etmek; 2. savaşta orduyu ve karşı kavmin halkını hezimete uğratmak, ortadan kaldırmak’, yokad- ‘1. yok olmak; 2. (bodun birliği, bodun varlığı) ortadan kalkmak, yok olmak, asimile olmak’ (KUKY 2009: 297, 327, 338, 350, 351, 367, 387, 419, 367, 537). yok ‘yok, mevcut değil’ (Aydın 2012: 190). yok ‘yok, yokluk’ (AY-YK 2012: 275). yok ‘yok, değil’ (METY 2012: 327). yok: ‘yok’,

olumsuzluk bildirir (ABH 2013: 243). yok 'yok' (Yen, Mir) (UKY 2011: 108; YKI 2013: 512). krş. yod- 'yok etmek, fani olmak' (ETŞ 1992: 512). yodun (< yo-d-) : yok yodun kıl 'mahvetmek' (Sertkaya 2008: 216). yoğ 'ölüm ve defin merasimi' < yo- (Sertkaya 216?). yoğ 'yas, matem' (KB: 549). joğ 'тризна, поминки' (TEЭ 2008: 322). yoğla- 'проводить тризну' (TEЭ 2008: 322). yoqad- 'yok olmak, tükenmek' (Hsüan-X 1975: 200). yoqad- 'yok olmak, ortadan kalkmak, kaybolmak' (AY-III 1991: 125). yoqad- 'yok olmak, kaybolmak' (ETŞ 1992: 513). yoqad-; YWX'D-'yok olmak, ölmek' (İKPÖ 1998: 236). yoqād-/yoqāt- 'mahvetmek, yok etmek' (Gabain 2000: 312). yokad- 1. yok olmak; 2. (*bodun* birliği, *bodun* varlığı) ortadan kalkmak, yok olmak, asimile olmak (KUKY 2009: 338, 367, 537). yokad- 'yok olmak' (METY 2012: 327). yokad- 'yok etmek' (Aydın 2012: 190). yokad- 'yok olmak, ortadan kalkmak' (AY-YK 2012: 275). yokad- 'yok olmak, ortadan kalkmak' (ABH 2013: 243). yoqadur- 'yok etmek, ortadan kaldırmak, 'öldürmek, katletmek, cana kıymak' ' (AY-III 1991: 125). yoqadtur- 'mahvettirmek, yok ettirmek' (ETŞ 1992: 513). joqal- 'пропадать, исчезать' (TEЭ 2008: 322). joqla- 'ощущать отсутствие' (TEЭ 2008: 322). yokla- 'göğe yükselmek' (Yen) (YKI 2013: 512). yoklun- 'tahrip etmek' (Gabain 2000: 49). yoklunmaksız 'mahvedilmez' (Gabain 2000: 312). yoksoz/yoksuz 'nafile, manâsız' (Gabain 2000: 312). yoksuz 'faydasız, boşuna' (Üİ 1998: 204). yoksuz '-DAn yoksun, mahrum, yararsız, anlamsız' (ABH 2013: 243). OT. yok 'yok' (KB: 550; AH: LXXV). yok '1. yok, -sız; 2. hayır', hıredi yok 'anlayışsız, anlamamak', yok kim 'fakat, lakin, doğrusu', yok söz 'iftira', yok yoğun kıl- 'yok etmek' (TKT 2004: 381, 781, 782). yok 'yok' (DLT-Atalay 2006: IV-797). krş. yoğ- 'silme, bozma' (KB: 549). yoğ- 'yok etmek' (TKT 2004: 780). yoğun 'bitme, mahvolma, yok olma' (KB: 549). yoğun 'yok olma, ortadan kalkma' (TKT 2004: 780). yoqad- 'yok olmak' (KB: 550). yokadh- 'yok olmak' (DLT-Atalay 2006: IV-798). yoqal- 'yok olmak' (KB: 550). yoqal- 'yok olmak, boşa gitmek' (TKT 2004: 782). yoqalıglı 'yok olan' (TKT 2004: 782). yoqalt- 'yok etmek' (TKT 2004: 782). yoqat- 'yok etmek, helak etmek', yoqatıglı 'yok eden' (TKT 2004: 783). yokluk 'yokluk' (KB: 550; AH: LXXIV). yoksuz 'yoksul', yoksuz kıl- 'zayi etmek, boşa çıkarmak' (TKT 2004: 783). Hz-T. yok: 'var'ın karşıtı, yok itmek 'kaybetmek', yok kılmak 'telef etmek ve kaldırmak' (İML 1988: 91). yok 'yok' (ME 1993: 210). yok 'yok; hayır' (KE 1997: 740). yok 'yok; hayır, değil' (NF 1998: 488). yok 'yok; yok olma; değil; hayır; yoktur' (KurT 2002: 329). yok 'var olmayan, değil, yok' (MM 2008: 272). krş. yo- 'yok olmak' (KE 1997: 740). yoğun 'bitme, yok olma' (KE 1997: 740). yog aşı 'birisinin ölümü münasebetile verilen ziyafet' (İML 1988: 91).

yoğal- ‘yok olmak’ (ME 1993: 210; KE 1997: 741). yoğal- ‘yok olmak, mahvolmak, helâk olmak’ (KurT 2002: 330). yokald- ‘yok etmek’ (ME 1993: 210). yoğalğan ‘kaybetmiş, helâk olmuş, sansız’ (KurT 2002: 330). yoğalğu → yoğalğu yer ‘tehlikeli yer’ (ME 1993: 210). yoğalmak ‘helâk’ (ME 1993: 210). yoğalmağlık ‘yok olmak, felâket’ (KurT 2002: 330). yoğalt- ‘yok etmek’ (ME 1993: 210). yoğat- ‘yok etmek, helâk etmek’ (KurT 2002: 330). yoğlık ‘yokluk’ (ME 1993: 210). yoğluk ‘yoksulluk’ (KurT 2002: 331). yoğluk ‘yokluk, yok olmak’ (NF 1998: 488). yoğluk ‘yokluk’ (MM 2008: 272). yoğsuz ‘yoksul’ (KE 1997: 742). yoğsuz ‘yoksul, fakir’ (KurT 2002: 331). yoy- ‘yok etmek, silmek’ (KE 1997: 745). yoz- ‘değiştirmek, bozmak’ (KurT 2002: 338, 366). AO-KıpT. yoğ ‘yok’ (AO 1996: 241). M-KıpT. yoq: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 127). yoğ ‘yok’ (MG 1984: 290; BV 1986: 351; KFLT 1989: 1099; KK 1999: 132; KF 2006: 203). yoğ ‘1) varın zıddı, mevcut değil, yok; 2) olmaz’, yoğ yirde ‘tenhâda’ (GT 1989: 471, 472). yoq ‘not; no’ (RH 2000: 90). yoğ ‘yok, mevcut olmayan’ (KMES 1994: 318). yoğ ‘yok, hayır’ (DM 2003: 125). yoğ ‘yok, mevcut olmayan’, hâli yoğ ‘durumu iyi olmayan kişi; yoksul, fakir’ (TK 2008: 236, 351). krş. yoğal- ‘incelmek, azalmak; bozulmak’ (TK 2008: 351). yoğalt- ‘inceltmek, azalmak; bozulmak’ (TK 2008: 351). yoğatıl- ‘incelmek; söndürmek, dürülüp kapatılmak’ (TK 2008: 351). yoğsa ‘yoksa’ (GT 1989: 471). yoğlu ‘fakir’ (KİLE 1931: 127). yoğla- → yoğla ‘kill!’ (RH 2000: 67). yoğlık ‘bulunmama, yokluk’ (GT 1989: 472). yoğlu ‘yoksul’ (KFLT 1989: 1099). yoğlu ‘yoklu, yoksul’ (KMT 2002: 158). yoğluk ‘yokluk’ (KK 1999: 132). yoğluluk ‘yoksulluk’ (KFLT 1989: 1099). yoğsa ‘yoksa’ (DM 2003: 125). yoğsız ‘fakir, yoksul’ (DM 2003: 125). Çağ. yoğ ‘yok’ (MK 1993: 573). krş. yoğluğ ‘yokluk’ (MK 1993: 573). yoksa ‘yoksa’ (MK 1993: 573). yoğsızlık ‘yoksulluk’ (MK 1993: 573).

2808. Yohan: Aziz Yohannes.

Yohan johan CC-A 76b/9

johan: Johannes der Täufer, Der Apostel Johannes (Grønbech 1942: 275). johan 76r/8 (Drimba 2000: 139).

2809. Yohannes: Aziz Yohannes.

Io Io CC-A 63a/29

jo(hannes): Johannes der Täufer, Der Apostel Johannes (Grønbech 1942: 275). Iohannes 62v/29 (Drimba 2000: 121).

2810. yohla-: bir şeyin yok olduğunu fark etmek.

yohladım johladım CC-A 83a/28

iş. f. jокла (v) ‘vermissen, suchen’, әркәң jокладым (Radloff 1887: 42). joḫla- ‘vermissen’, erkeč joḫladym ‘ich vermisste eine Ziege’ (Grønbech 1942: 125). johladım 82v/28 (Drimba 2000: 144).

2811. yohsıl: *krş.* yoḫsul.

yohsıl johfil CC-A 72b/22

Johsil ‘pauper’ (Kuun 1880: 277). jоксыл ‘arm’ (Radloff 1887: 42). joḫsıl ‘arm, mittellos’ (Grønbech 1942: 125, 126). joḫfil 72r/11 (Drimba 2000: 135). OT. Hrz-T. yoḫsul ‘yoksul, fakir’ (KurT 2002: 331). *krş.* yoḫsul- ‘fakirleşmek, yoksul olmak (?)’ (KurT 2002: 331, 366). yoḫsullıḫ ‘yoksulluk’ (KurT 2002: 331). M-Kıpt. yoḫsul ‘fakir, yoksul, muhtaç’ (GT 1989: 471). yoḫsul ‘fakir’ (KİLE 1931: 127). yoḫsul ‘fakir, yoksul’ (İMS 1992: 622; (KMT 2002: 158). yoḫsul ‘yoksul’ (KK 1999: 132). yoḫsul = Ar. faqîr ‘poor’ (RH 2000: 267). *krş.* yoḫsullıḫ ‘fakirlik, yoksulluk, ihtiyaç hali’ (GT 1989: 471). yoḫsullıḫ ‘yoksulluk’ (İMS 1992: 622; KK 1999: 132).

2812. yok I: değil.

yok Yoc CC-İ 32a/11, 32a/13

yok ioch CC-A 61b/23

yoktur ioctur CC-A 63a/30

yokedi iochadı CC-A 64a/22. Yoc, ioch ‘non’, yoc exa ‘nisi’ (Kuun 1880: 280). jok ‘das Nichtsein; nein, nicht’, jok äcä, jоктыр, һәмә jok (Radloff 1887: 42). CC-A 64a/22 yokedi → joḫady (< joḫa- ‘vernichtet, zerstört werden’, heč bütün joḫady teni ‘sein Fleisch wurde (durch die Geißelung) gänzlich zerstört’) (Grønbech 1942: 125); joq ‘es gibt nicht’, kertilik bizde joq-tur ‘die Wahrheit ist nicht in uns’, joq ‘nein’ (Grønbech 1942 :126). Yoc 31v/11, 31v/13 (Drimba 2000: 76); ioch 61r/23 (Drimba 2000: 118); ioctur 62v/30 (Drimba 2000: 121); iochadı 63v/22 (Drimba 2000: 122).

2813. yok II: yok; *krş.* yoh.

yok ioch CC-A 59b/12, 59b/12, 62b/32??, 63a/4

yok iwc CC-A 61b/15

ioch ‘yok’ (Kuun 1880: 254), iwc *yani* ioch, jok (Kuun 1880: 255). jok ‘das Nichtsein’; nein, nicht’ (Radloff 1887: 42). joq (Grønbech 1942: 125); CC-A 61b/15 yok → *anl. f.*

işa. f. juvuq (kim kim egi köñül-bile eşitmese aña heç neme juvuq boşaq ‘wenn jemand nicht mit gutem Willen (das Evangelium) hört, so wird ihm gar keine Lossprechung und Ablass zu Teil’) (Grønbech 1942: 127). ioch 59r/12, 59r/12 (Drimba 2000: 115); iwc 61r/15 , iw[c > j] 61r/19 (Drimba 2000: 118); nemeioch 62r/32 (Drimba 2000: 120); ioch 62v/4 (Drimba 2000: 120).

2814. yoqarı: yukarı.

yoqarı iocharı CC-A 62a/16

iochari ‘yukarıda, yukarisında’, *krş.* jogartin (Kuun 1880: 254). jogartin ‘yukarıdan’ (Kuun 1880: 277). jokarı ‘oben, herauf’ (Radloff 1887: 42). *işa. f.* joqary ‘aufwärts’, joqary baɣyp ‘gen Himmel blickend’ (Grønbech 1942: 125). iochari 61v/16 (Drimba 2000: 118). ET. yoqāru ‘yukarı’ (Gabain 2000: 312). yoku ‘yukarı’ (METY 2012: 327; Aydın 2012: 190; ABH 2013: 243). yoqqaru; YWQ’RW ‘yukarıya doğru, yukarda’ (İKPÖ 1998: 237). yukarı ‘yukarı’ (KUKY 2009: 235, 538). *krş.* *yügerüki* ‘şu anki, şimdiki’ (AY-III 1991: 126). yoqla-; YWQL’- ‘yükselmek, çıkmak’ (yoq ‘yüksek, yükseklik’ + isimden fiil eki -la-) (İKPÖ . 1998: 237). *yügerü* ‘şimdiki, şu anki, hali hazırdaki’ (AY-III 1991: 126). *yügerü* ‘şimdiki, halen, hazır, mevcut’ (ETŞ 1992: 517). *yügerü* ‘hazır, mevcut, yüzeye’ (Üİ 1998: 206). *yügerü* ‘yukarı’ (KUKY 2009: 235, 538). *yügerü* ‘yukarı, yukarıya’ (METY 2012: 328). *yügerü* ‘yukarı, yukarıya doğru’ (Aydın 2012: 191). *yügerü* ‘yukarı’ (AY-YK 2012: 276). OT. yoqar ‘yukarı’ (AH: LXXV). yoku/yoku/yukarı ‘yukarı’ (DLT-Atalay 2006: IV-798, 809). yoku ‘yukarı’ (KB: 550). yoku ‘yukarı’ (TKT 2004: 783). *krş.* yokla- ‘yükselmek, çıkmak’ (KB: 550; DLT-Atalay 2006: IV-798). yokla- ‘çıkmak’ (AH: LXXV). yoklat- ‘bina etmek, inşa etmek’ (TKT 2004: 783). yoklat- ‘yükseltmek’ (KB: 551). yoklat- ‘yükseltmek, dağa çıkartmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-798). Hrız-T. yoku ‘yukarı’ (ME 1993: 210). yoku/ı ‘yukarı’ (KE 1997: 742). yoku/yoku ‘yukarı, yukarıya’ (KurT 2002: 330). yuğarı ‘yukarı’ (İML 1988: 97). *krş.* yokla- ‘yükselmek, yükseğe çıkmak, kaybetmek; yoklamak’ (KE 1997: 742). yokla- ‘kalkmak, yükselmek’ (KurT 2002: 330). yoklat- ‘kaldırmak, yükseltmek’ (KurT 2002: 331). AO-KıT. yoku ‘yukarı’ (AO 1996: 241). M-KıT. yoku ‘yukarı’ (DM 2003: 125). yoku/yoku/yoku ‘yukarı, üst’ (KH 2002: 146). yoku/yoku ‘yukarı’ (MG 1984: 290). yoku ‘yukarı’ (KMT 2002: 158). yoku ‘yukarı, yukarı doğru’ (TK 2008: 352). yoku ‘yukarı’ (KİLE 1931: 127). yoku ‘yukarı’ (İMS 1992: 622). yuğar/yuğarı ‘yukarı’ (KK 1999: 132).

yuǵaru/yuǵaru ‘yukarı’ (KF 2006: 204). yuǵarǵu/yuǵaru ‘yukarı’ (BV 1986: 353).
 yuǵarı ‘yukarı’ (KFLT 1989: 1099). krş. yuqarda ‘above, upwards’ (RH 2000: 315).
 Çağ. yoǵǵarı ‘yukarı, üstün’ (MK 1993: 573).

2815. yoǵsul: yoksul, fakir; krş. yohsıl.

yoǵsul	yocşul	CC-İ 50a/20
--------	--------	-------------

Yocsul ‘pauper’ (Kuun 1880: 280). joksul ‘arm’ (Radloff 1887: 42). joqsul ‘arm, mittellos’ (Grønbech 1942: 125, 126). yocşul 49v/20 (Drimba 2000: 100).

2816. yol: yol.

yol	ıol	CC-A 62b/28, 62b/29 ?
yol	Iol	CC-İ 8b/1
yol	Yol	CC-İ 29a/13, 40a/9, 40a/10, 40b/13
yoldan	ıoldan	CC-A 63a/8, 63a/10, 63a/13, 63a/16
yoldan	ioldan	CC-A 63b/36
yolǵa	ıolga	CC-A 63a/14
yolǵa	ıolga	CC-A 63a/7
yolǵa	Iolga	CC-İ 8a/23, 8a/24
yolın	ıolın	CC-A 70b/8
yolın	ıolín	CC-A 70b/15
yollarıǵa	jøllarıǵa	CC-A 70b/10
yollarıǵnı	jollarıǵnı	CC-A 71b/2
yolnı	ıolne	CC-A 59b/8
yoluna	ıoluna	CC-A 63a/27
yolunça	ıolunça	CC-A 80b/4
Yolunı	Jolūnı	CC-A 66b/21
yoluǵa	joluǵa	CC-A 71b/30

Iol ‘yol’ (Kuun 1880: 255); jol ‘via’, yolga jururmen ‘ambulo’, jolga jur *emir şekli* (Kuun 1880: 277); Yol ‘via’ (Kuun 1880: 280). јол ‘Weg’, јолға, јолны, јолдан, јол білā, јолуңны, јолуна, јолуна, јолын, јолынца, јолларына, јолларыңны (Radloff 1887: 42, 43). јол, јól 1) ‘Weg; Strasse, Gasse; Reise, Fahrt’, јолға жүр- ‘sich auf den Weg begeben’, јолға бар- ‘sich auf den Weg machen’, јолдан бар- ‘auf dem Wege dahingehen’, јол-биле бар- ‘einen gewissen Weg gehen’, жүрген јóllaryн ‘die Wege, die du gegangen bist’, бу јолуға kim-kim kirer ‘wer auch immer deinen Weg betritt’,

jolumny köndergil-sen ‘führe mich auf den richtigen Weg’, joldayylar ‘Reisende’; 2) ‘Art’, azam jolunča ‘nach Menschenart’, bir joly ‘derselben Art’, jolsuz ‘ohne Weg’, kişi jolsuz bara-bilmez ‘man kann nicht ohne Weg gehen’ (Grønbech 1942: 125). Iolga 7v/23, 7v/24, Iolga 8r/1, Iol 8r/2 (Drimba 2000: 45); Yol 28v/13 (Drimba 2000: 72); Yol 39r/9, 39v/10 (Drimba 2000: 86); Yol 40r/13 (Drimba 2000: 87); iolne 59v/8 (Drimba 2000: 115); iolbar 62r/28, iolbile 62r/29, io/l/ga 62v/7, ioldan 62v/8, 62v/10, 62v/13, 62v/15, iolga 62v/1 (Drimba 2000: 120); ioluna 62v/27 (Drimba 2000: 121); ioldan 63r/36 (Drimba 2000: 122); Jolūni 66r/21 (Drimba 2000: 128); iolin 70r/5, jollarinæ 70r/6, iolín 70r/10 (Drimba 2000: 131); jollarinǵı 71r/1, joluǵæ 71r/15 (Drimba 2000: 133); iolunča 80r/4 (Drimba 2000: 140); joldagılær 82v/13 (Drimba 2000: 144). ET. yol ‘1) yol; 2) çizgi, uzun ve ensiz iz’ (Hsüan-X 1975: 200). yol ‘duyu organı’ = Skr. indriya, ‘yol’ = Skr. marga (Mayt: 513). yol ‘yol’ = Skr. *ayatana* (AY-III 1991: 125). yol; YWL ‘yol’ (İKPÖ 1998: 237). yol ‘yol, metod’ (Üİ 1998: 204). yol ‘yol’, oşğuluk yol ‘kurtarılacak, kurtarmaya yarayan yol’ (Gabain 2000: 57, 312). yol (I) ‘yol’ (KUKY 2009: 237, 537; METY 2012: 327; Aydın 2012: 190; ABH 2013: 243). yol ‘yol’ (IB: 64; AY-YK 2012: 275). yol ‘yol, yolculuk’ (Mir); kişi adı (Yen) (YKI 2013: 512). krş. yola- ‘yoluna çıkmak’ (Mayt: 513). yola- ‘yola çıkmak’ (Gabain 2000: 312). yolağçı ‘kılavuz, rehber’ (KUKY 2009: 282, 537). yolağçı ‘öncü (birlik)’ (METY 2012: 327; Aydın 2012: 190). barçın yolak ‘yol yol çizgili ipek kumaş’ (DLT-Atalay 2006: IV-68). yolatmaqsız ‘yaklaştırmayan’ (ETŞ 1992: 513). yolluğ ‘yol, yola ait’ (ETŞ 1992: 514). yolluğ ‘yollu, metodlu, türlü’ (Üİ 1998: 204). yollug ‘1. talihli, şanslı; 2. bir unvan niteleyicisi’, yollug kağan: İlk Köktürk kağanlarından biri ?, yollug tigin: Bilge Kağan ve Kül Tigin yazıtlarının *bitigcisi* (KUKY 2009: 133, 139, 175, 280, 538). Yollug: Yollug Kağan (UKY 2011: 108). yollug ‘bahtlı, şanslı, talihli’, ö.a. Yollug: yollug tegin (METY 2012: 328). yolun- ‘yoldan çıkmak’ (ETŞ 1992: 514). OT. yol ‘yol, sefer’ (KB: 551). yol (I) ‘1. yol, doğru yol, kurtuluş yolu; 2. tutulan yol, tarik, yaşayış tarzı, şeriat, kural, usul, yordam; 3. sefer, yolculuk’, iç yolu ‘yol’, yolğa köndür- ‘hidayete erdirmek’, yolğa köndürmek ‘hidayet’, yol oğlu ‘yolcu, sefere çıkan’ (TKT 2004: 275, 395, 397, 398, 404, 784, 785). yol (II) ‘defa, kez, kere’, bir yolu ‘bir kez, toptan, hep birlikte’, kamuğ bir yolu ‘hep birden, topyekun’ (TKT 2004: 276, 421, 786). yol ‘yol’ (AH: LXXV). yol ‘yol; sefer; anî yola çıkma’, ulınç yol ‘doğru olmıyan kıvrımlı yol’ (DLT-Atalay 2006: I-133; IV-798). krş. yolak ‘çığır, çılga, kırlardaki küçük yol; yol yol çizgili olan her şey’ (DLT-Atalay 2006: IV-799). yolatmak ‘yola sokmak, bir yola sevk etmek’ (DH: 227). yolğır- ‘yolda rastlamak’ (DLT-Atalay 2006:

IV-799). yolluğ , üküş yolluğ ‘çok yollu, yörüngeli’ (TKT 2004: 721). Hz-T. yol ‘geçecek ve yürüyecek yer’ (İML 1988: 91). yol ‘yol’ (ME 1993: 210; MM 2008: 272). yol ‘1) yol; tarîk, doğru yol, hareket tarzı; 2) sebep, neden; 3) defa, kere’ (NF 1998: 488, 489). yol ‘yol, yöntem; vasıta’ (KurT 2002: 331). krş. yoldaş ‘yol arkadaşı’ (İML 1988: 91). yolu ‘kez, defa, kat’ (KurT 2002: 332). yolu ‘kez, defa’ (MM 2008: 272). yollamak ‘yola salmak’ (İML 1988: 92). yolluğ ‘bahtlı, kısmetli’ (KE 1997: 744). AO-Kıpt. yol ‘yol’ (AO 1996: 241). krş. yolavçı ‘elçi, temsilci; kılavuz’ (AO 1996: 241). M-Kıpt. yol: Bugünkü manasında, kök yolu ‘hacılar yolu, saman hırsız yolu’ (KİLE 1931: 51, 127). yol ‘yol; çizgi’ (MG 1984: 291). yol ‘1) geçecek yer, yol; 2) şeriat, hak yol’, yol az- ‘yolunu şaşırmak, yolunu kaybetmek’, yol urucu ‘yol kesen, eşkiyâ’, yol üsti ‘yol kenarı’ (GT 1989: 472). yol ‘1) yol, delil; 2) yol’ (KMES 1994: 318). yol ‘yol, kere, defa’ (KFLT 1989: 1099). yol ‘yol’ (İMS 1992: 622; KH 2002: 147; (KMT 2002: 159). yol = al-tarîq ‘way, road’ (RH 2000: 250). yol → yol kesici ‘haydut’ (DM 2003: 125). yol ‘yol’, yol kör- ‘yol bulmak’, yol kesici ‘yol kesici, eşkiya’ (KF 2006: 203). yol ‘yol’ (TK 2008: 352). krş. yoldaş ‘yol arkadaşı’ (KİLE 1931: 127). yoldaş ‘yoldaş’ (KFLT 1989: 1099). yoldaş ‘yol arkadaşı, arkadaş’ (GT 1989: 472). yoldaş ‘arkadaş’ (İMS 1992: 622; (KMT 2002: 159; (DM 2003: 125). yoldaş ‘companion’ (RH 2000: 234). yoldaş ‘arkadaş’, yoldaş ol- ‘arkadaş olmak’ (KF 2006: 204). yoldaş ‘1) yoldaş, arkadaş, dost; 2) yoldaş; Hz. Muhammed’ (TK 2008: 352). yoldaşlık ‘arkadaşlık’ (GT 1989: 472; İMS 1992: 622). yoldaşsız ‘arkadaşsız’ (GT 1989: 472). Çağ. yol ‘yol’ (MK 1993: 573). krş. yolat- ‘yol vermek’ (MK 1993: 573). yolda- ‘yol göstermek, kılavuzluk etmek’ (MK 1993: 574).

2817. yolçu:kılavuz.

yolçu jolēū CC-A 81b/28
Jolču ‘hospes; conviva; peregrinator’ (Kuun 1880: 277). jолцы ‘Wanderer (Gast?)’ (Radloff 1887: 43). jolču ‘(Reisender, Fremder) Gast’ (Grønbech 1942: 126). ET. yolçı; YWLCY ‘rehber, yolcu’ (ETŞ 1992: 513; İKPÖ 1998: 237). krş. yolçı-sız ‘kılavuzsuz’ (Hsüan-X 1975: 200). OT. yolçı ‘yolcu’ (KB: 552). yolçı ‘yol gösterici, doğru yol, hidayet’, yolçı/kılavuz ‘yol gösterici, kılavuz’ (TKT 2004: 786). krş. yolçıla- ‘göstermek, belli etmek’ (TKT 2004: 786). Hz-T. yolçı ‘rehber, kılavuz’ (KE 1997: 744). yolçı ‘yolcu’ (NF 1998: 489). yolçı ‘rehberlik, emir, buyruk’ (KurT 2002: 332). krş. yolçıla- ‘istidlal etmek, yol bulmak’ (ME 1993: 210). yolçıla- ‘yolculamak, yollamak, yol göstermek, kılavuzluk’ (KE 1997: 744). yolçıla- ‘yolcu etmek,

uğurlamak' (NF 1998: 489). yolçıla- 'götürmek, yol göstermek' (KurT 2002: 332). AO-KıpT. yolçı 'yolcu' (AO 1996: 242). M-KıpT. yolçı 'tüccar, satıcı' (DM 2003: 125).

2818. yoldağı: seyyah, gezgin.

yoldağılar joldagılar CC-A 83a/13

joldagilar 'peregrinatores' (Kuun 1880: 277). *iş.a. f.* жолдағы 'Reisender' (Radloff 1887: 43).

2819. yolduz: yıldız.

yolduz ioldus CC-A 62a/33

ioldus 61v/33 (Drimba 2000: 119).

2820. yolsuz: yolsuz, yolunu kaybetmiş.

yolsuz iolʃus CC-A 62b/27

јолсыз 'ohne Weg' (Radloff 1887: 43). iolʃus 62r/27 (Drimba 2000: 120). ET. yolsuz 'yolu olmayan' (Aydın 2012: 191). OT. yolsuz 'yoldan çıkmış, azgın', yolsuz boynağı 'azgın' (TKT 2004: 786, 787). yolsuz 'yolunu azıtan kimse' (DLT-Atalay 2006: IV-798). krş. yolsuzluk 'azgınlık, yoldan çıkma, sapıklık, kötü gelecek' (TKT 2004: 787). Hrz-T. yolsuz 'azgın, yoldan çıkmış' (KurT 2002: 332). krş. yolsızlık 'doğru yoldan çıkmışlık, kötülük' (KE 1997: 745). yolsızlık/yolsuzluk 'yoldan azma, azgınlık' (KurT 2002: 332). AO-KıpT. yolsuz 'yolsuz' (AO 1996: 241). M-KıpT. jolsuz → jolsuz bar- (Bulg-M 1954: 57).

2821. yoluğ-: karşılaşmak; *krş.* yoluk-.

yoluğurmen *n* yolugurmẽ CC-İ 20a/17

yoluğtun yolugttun CC-İ 20a/18

yoluğkıl yolugchıl CC-İ 20a/19

ioluchtu 'karşılaşmak' (Kuun 1880: 255); Yolugurmen 'obvio', yolugchil (Kuun 1880: 280). јолук (v) 'entgegenkommen', јолуѣурмән, јолуктум, јолуккыл (Radloff 1887: 43). *iş.a. f.* јолуқ- 'begegnen' (Grønbech 1942: 126). Yolugurmẽ 19v/16, Yolugttun 19v/17, Yolugchil 19v/18 (Drimba 2000: 60). ET. yolğ- 'karşılaşmak' (Gabain 2000: 49). yoluk- 'yola çıkmak, karşılaşmak, rastlaşmak' (ETŞ 1992: 514). yoluk- '1. yolda karşılaşmak; 2. düşmanla karşılaşmak' (KUKY 2009: 338, 378, 538). yoluk- 'karşılaşmak, karşı karşıya gelmek' (UKY 2011: 108). yoluk- 'karşılaşmak' (METY

2012: 328). Hrз-T. yolux- ‘rastlamak, karşısına çıkmak’ (KE 1997: 745). yolux- ‘karşısına, önüne çıkmak’ (NF 1998: 489). krş. yolğaş- ‘rastlamak’ (ME 1993: 211). M-KıpT. yoluq- → yoluqtı ‘rastladı’ (KİLE 1931: 127). jołuq- ‘spotykać się, wyść naprzeciw’ (Bulg-M 1954: 57). yolux- ‘rastlamak’ (MG 1984: 291). yolux- ‘uğramak, rastlamak’ (KFLT 1989: 1099). yolux- ‘buluşmak, kavuşmak’ (İMS 1992: 622). Çağ. yolux- ‘karşılaşmak, karşı karşıya gelmek’ (MK 1993: 574). krş. yoluşuş- (MK 1993: 574).

2822. yolux-: krş. yoluğ-.

yoluqtu ioluchtu CC-A 63a/8

joлык (v) ‘entgegenkommen’, joлыкты (Radloff 1887: 43). joluğ- ‘begegnen’, utru bir kişi joluxtu ‘es kam (ihnen) ein Mensch entgegen’ (Grønbech 1942: 126). ioluchtu 62v/8 (Drimba 2000: 120).

2823. yomdar-: toplamak, bir araya getirmek.

yomdarimenⁿ jomdarimē CC-İ 9a/23

yomdardım jomdardím CC-İ 9a/24

Jomdarimen ‘congrego’ (Kuun 1880: 277). jомдар (v) ‘versammeln’, jомдарымән, jомдардым (Radloff 1887: 43). jomdar- ‘versammeln’ (Grønbech 1942: 126). jomdarimē 8v/23, jomdardím 8v/24 (Drimba 2000: 46). ET. yomdar- ‘toplamak, bir araya getirip bağlamak, birleştirmek’ (Üİ 1998: 205). OT. Krh-T. yumdar- ‘toplamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-811). krş. yomdar- ‘toplamak, birleştirmek’ (KurT 2002: 334).

2824. yomuğ-: yomuqtı iomuctí CC-A 9a/26

Iomucti ‘convenit’ (Kuun 1880: 277). jomyk (v) ‘sich versammeln’, jомукты (Radloff 1887: 43). jomuq- ‘sich versammeln’ (Grønbech 1942: 126). (Drimba 2000:). ET. krş. yomkı ‘herkes, her şey, hepsi’ (Üİ 1998: 205).

2825. yon-: yontmak, oymak.

yonarmenⁿ jonarmē CC-A 81b/34

Jonarmê (jonarmen) ‘sculpo’ (Kuun 1880: 277). jon (v) ‘schitzen, schaben’, jонармән (Radloff 1887: 42). jon- ‘schnitzen’, jonar-men (Grønbech 1942: 126). jonarmē 81r/34 (Drimba 2000: 142). OT. yon- ‘yontmak’ (TKT 2004: 788). krş. yonındı ‘yonuntu, talaş’ (DLT-Atalay 2006: IV-801). yonuş- ‘yontmakta yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay

2006: IV-802). Hrzt-T. yon- 'yontmak, kesmek' (MM 2008: 272). yon- 'yonmak, yontmak' (KE 1997: 745). yon- 'yonmak' (KurT 2002: 332). krş. yondur- 'yontturmak' (KE 1997: 745). yonguçu 'yontucu, heykeltıraş' (KurT 2002: 333). yonuçu 'marangoz, put yapan' (KE 1997: 745). yonuş- 'birlikte yontmak' (KE 1997: 745). M-Kıpt. yon- → yondi 'yonttu' (KİLE 1931: 127). yon- 'yontmak' (KFLT 1989: 1099). yonmak 'yontmak' (BV 1986: 351). krş. yonguçı 'marangoz' (KMT 2002: 159). yonul- 'yontulmak' (KFLT 1989: 1099).

2826. yorala-: yorumlamak.

yoralarmen n jozalarmē CC-A 81a/30

Joralarmê (joralarmen) 'opto' (Kuun 1880: 277). *anl. f.* jopала (v) 'wünschen', jopаларmān (Radloff 1887: 42). jorala- ' (Träume, Omina) deuten' (Grønbech 1942: 126). joralarmē 80v/30 (Drimba 2000: 141). ET. krş. yor- 'açıklamak, izah etmek, yorumlamak' (AY-III 1991: 125). yor- 'izah etmek, açıklamak, tefsir etmek, yorumlamak' (Üİ 1998: 205). yori-; YWRY- 'çözmek, bozmak, düğümü açmak' (İKPÖ 1998: 237). yörüğ 'yorum, anlam' (Hsüan-X 1975: 201). yörüğ 'açıklama, yorum, izah, tefsir, anlam' = Skr. *artha* (AY-III 1991: 125). yörüğ 'tefsir' (ETŞ 1992: 515). yörüğ 'izah, açıklama, tefsir, yorum, mânâ' (Üİ 1998: 206). yörüğ 'açıklama, yorum, izahat' (AY-YK 2012: 275). yörüğlög 'açıklamalı, anlamlı, yorumlu' (AY-III 1991: 125). yörüğlög 'izahlı, şerhli, tanınan' (ETŞ 1992: 515). yörüğlög 'izahlı, açıklamalı, tefsirli, yorumlu, mânalı' (Üİ 1998: 206). yörölme- 'çözülmemek, çözümlenmemek' (AY-III 1991: 125). OT. krş. yor- 'tabir etmek, yormak' (KB: 552). yor- 'tabir etmek, yormak' (DLT-Atalay 2006: IV-802). yorğuçi 'tabir eden, yoran' (KB: 553). yoruğ 'tarz' (TKT 2004: 789). yör- 'çözmek, yormak' (KB: 555). yörgüçi 'rüya tabircisi, rüya tabir eden' (KB: 556). yörüğ 'tabir' (KB: 556). yörül- 'yorulmak' (KB: 556). Hrzt-T. krş. yor-/yori- 'yormak, tabir etmek' (KE 1997: 745). yor- 'açıklamak, tabir etmek, yormak' (MM 2008: 272). yora 'fal' (ME 1993: 211). yordur- '(rüya) tabir ettirmek' (KE 1997: 745). yörgüçü → tüş yörgüçü 'düş yorucu, rüyalar tabir edici' (İML 1988: 78). yoruğ/k 'yorum, tabir' (KE 1997: 745). yoruğ 'açıklama, izah' (KurT 2002: 333). yoruğ 'yorum, tabir; tutulan yol, hareket tarzı' (NF 1998: 489). yorumçı 'yorumcu, rüya tabir eden' (KE 1997: 745). yörük 'açıklama, şerh' (KurT 2002: 333). M-Kıpt. krş. yor- → yordi

‘rüyayı tabir etti’, yordu ‘fal tuttu’ (KİLE 1931: 128). yora ‘tabir’ (KİLE 1931: 128). yura ‘fal’ (KİLE 1931: 129). Çağ. yor- ‘yormak, yorumlamak’ (MK 1993: 574).

2827. yota:

yota jota CC-A 81a/21

Jota ‘maxilla’ (Kuun 1880: 277). jota (< ?) ‘Gebiss’ (Grønbech 1942: 126). jota 80v/21 (Drimba 2000: 141).

2828. yoṽa: soğan.

yoṽa youa CC-İ 54b/5

Youa ‘cepe’ (Kuun 1880: 280). jya ‘Zwiebel’ (Radloff 1887: 44). jova ‘wilde Zwiebel’ (Grønbech 1942: 126). youa 54r/5 (Drimba 2000: 107). OT. M-Kıpt. yova ‘soğan’ (KMT 2002: 159).

2829. yoṽaç: ölümünden sonraki hayat; öte, uzak.

yoṽaç Youaç CC-İ 33b/16

Youaç ‘ultra’ (Kuun 1880: 280). jovač ‘jenseits’ (Grønbech 1942: 127). Youaç 33r/16 (Drimba 2000: 78).

2830. yoṽaçā: ?.

yoṽaçā joṽaçā CC-A 82a/23

işa. f. – *anl. f.* Jobâcā ‘pars corporis infirma’ (Kuun 1880: 277). jovača ? (Grønbech 1942: 127). jo[b > v]açā 81v/23 (Drimba 2000: 143).

2831. yoṽap (< ar. cevāp):cevap.

yo ṽap Ioap CC-İ 25a/8, 25a/9, 25a/10, 25a/11

Joap ‘responsum’, joap berumen ‘respondeo’, joap bergil *emir şekli* (Kuun 1880: 277). jyan ‘Antwort’, jyan bāpimāh ‘ich antworte’ (Radloff 1887: 44). *işa. f.* ğovap ‘Antwort’, ğovap ber- ‘antworten’ (Grønbech 1942: 98). Ioap 24v/8, 9, 10, 11 (Drimba 2000: 66). OT. Krh-T. cebâb ‘bir soruya verilen karşılık’ (DH: 195). cevab ‘cevap’ (KB: 125; AH: XIV). cevāb ‘cevap, karşılık’ (TKT 2004: 307). Hrz-T. çavab ‘cevap’ (ME 1993: 109). cevāb ‘cevap, yanıt, karşılık’ (KE 1997: 152). cevāb ‘cevap, karşılık, yanıt’ (NF 1998:

94). cevāb ‘karşılık, cevap’ (MM 2008: 213). AO-KıpT. cevāb ‘cevap’ (AO 1996: 209). M-KıpT. cevâb ‘karşılık, cevap’, cevâb di- ‘cevap vermek’, cevâb it- ‘karşılık vermek, başa çıkmak’ (GT 1989: 279). cevāp ‘sorulan şeye verilen karşılık’ (İMS 1992: 514). cevāb ‘cevap’, cevāb vir- ‘cevaplamak’ (KF 2006: 92). krş. cevāblu ‘sorumlu’ (KF 2006: 92).

2832. yoṽaşlık: tevazu, baş eğme.

yoṽaşlık youaṽlic CC-İ 15b/4

Youaslic ‘humilitas’ (Kuun 1880: 280). jayaşлык ‘Friedfertigkeit’ (Radloff 1887: 37). jovaşlyq ‘Demut’ (Grønbech 1942: 127). Youaṽlic 15r/4 (Drimba 2000: 54). ET. krş. yabaş/yawaş ‘yavaş, uysal’, özel ad (Gabain 2000: 309). yaval- ‘yavaşlamak’ (ETŞ 1992: 504). yavaş ‘yavaş, yumuşak’ (ETŞ 1992: 504). yavaldur- ‘yumuşatmak, teskin etmek’ (ETŞ 1992: 504). OT. yafaş/yawaş ‘yavaş, yumuşak huylu’ (DLT-Atalay 2006: IV-725, 761). yaṽaş ‘yumuşak huylu’ (KB: 532). krş. yawal- ‘yavaşlamak’ (DLT-Atalay 2006: IV-760). yawaşlan- ‘yavaşlanmak, dölleşmek, yumuşak huylu olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-761). Hrız-T. yavaş ‘tabiat ve görüşü hoş adam’ (İML 1988: 87). krş. yavaşlık ‘yavaşlık, mülayimlik’ (KE 1997: 717). M-KıpT. krş. yavaş: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 123). yavaş ‘sert olmayan, halim selim, yavaş’ (GT 1989: 468). yavaş ‘uslu, yavaş (at için)’ (KMT 2002: 155). Yavaş: Yavaş (özel ad) (KMT 2002: 155). krş. yavaşlık ‘yavaşlık’ (KH 2002: 146).

2833. yoṽlı: ?.

yoṽlı joulı CC-A 82b/19

işa. f. Joulr: jolar ‘funis ductorius’ kelimesinin *eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 277)

2834. yo ṽut-: yutmak.

yo ṽutmağıl ioutmagıl CC-A 59a/5

ioutmaga ‘yutmak’ [Tıpkıbasıma göre ioutmagıl şeklinde işaretlenen ve tarafımızdan yo ṽutmağıl şeklinde okunan kelime, söz konusu yayında ioutmaga şeklinde işaretlenmiştir. Kelimenin son iki harfi olan i ve l harfleri G. Kuun tarafından (muhtemelen) a harfi olarak düşülmüştür.] (Kuun 1880: 254). jayr ‘nahe lassen’,

jaytmaşa (Radloff 1887: 37). bojun, bojyn ‘Hals’, bojunya jovut- ‘herunterschlucken’ (Grønbech 1942: 63); jovut- ‘herunterschlucken’, sen bojunya jovutmayyl ‘schlucke es nicht herunter’ (Grønbech 1942: 127). ioutmagıl 58v/5 (Drimba 2000: 114). OT. yut- ‘yutmak’ (KB: 559; TKT 2004: 791). yut- ‘yutmak’ (Oğuz ve Kıpçak dillerince) (DLT-Atalay 2006: IV-818). krş. yutık- ‘yutamak, soğuktan hayvan telef olmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-818). Hrız-T. yut- ‘yutmak’ (ME 1993: 212; KE 1997: 749; MM 2008: 273). krş. yutdur- ‘yutturmak, yere batırmak’ (ME 1993: 212). yutdur- ‘yutturmak, yutmak’ (KurT 2002: 334). yutmak ‘boğazdan karına indirmek’ (İML 1988: 92). M-KıpT. juṭ- ‘połykać = wdychać, weiągae’ (Bulg-M 1954: 57). yut- ‘yutmak’ (BV 1986: 354; İMS 1992: 623; KF 2006: 204). yut- ‘yutmak’ (GT 1989: 473; (KMT 2002: 160). yuṭ- ‘yutmak’ (KK 1999: 132). yut- → yutğıl ‘swallow, gulp down!’ (RH 2000: 74). krş. yutdur- ‘yutturmak’ (BV 1986: 354). yutdurmak ‘batırmak, geçirmek’ (TK 2008: 353). Çağ. yut- ‘yutmak’ (MK 1993: 574).

2835. yörğan: yorgan.

yörğan Yöḡgan CC-İ 43b/26

yörğan Youṛgan CC-İ 53a/3

Yourgan ‘matta’, *anl. f.* Yörğan ‘culter’ (Kuun 1880: 280). *işa. f.* jŷpḡan ‘Bettdecke’ (Radloff 1887: 44). jovuryan ‘Bettdecke, Steppdecke’ (Grønbech 1942: 126). Yourgan 43r/26 (Drimba 2000: 91); Yourgan 52v/3 (Drimba 2000: 104). ET. yogurḡan ‘yorgan’ (Gabain 2000: 311). OT. yogurkan ‘yorgan’ (DLT-Atalay 2006: IV-797). Hrız-T. yorgan ‘yatakta örtünmek için kullanılan pamuklu örtü’ (İML 1988: 92). yörğan ‘yorgan’ (KurT 2002: 333). M-KıpT. yoḡarḡan ‘yorgan’ (KMT 2002: 158). yörğan: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 128). yörğan ‘yorgan’ (BV 1986: 351; KK 1999: 132; (KMT 2002: 159; (DM 2003: 125). yörğan = Ar. al-duwāj ‘covering, blanket’ = Far. lihâf ‘blanket, coverlet’ (RH 2000: 145, 278).

2836. yögöerdır-: küçültmek.

yögöerdirmen jögöærdirmē CC-A 82a/30

Jögalærdirmē ‘levisfactussum’ (Kuun 1880: 277). jójój- [< joḡa ‘dünn’] ‘kleiner werden’, jójójar-dyr-men (Grønbech 1942: 125). [i > j]jógóærdirmē 81v/30 (Drimba 2000: 143).

2837. yömerd (< far. civān + merd): cömert; *krş.* cömert.

yömerd Iomaşd CC-İ 50a/6

Jomard ‘largus’ (Kuun 1880: 277). jomарт ‘freigiebig’, jomарт көһйӱл билә (Radloff 1887: 43). Iomard 49v/6 (Drimba 2000: 100).

2838. yön: tüy; *krş.* yün.

yön Ion CC-İ 22b/3

Jon ‘pilus’ (Kuun 1880: 277). *iş.a. f.* jun ‘Haar’ (Grønbech 1942: 129). *Ion* 22r/3 (Drimba 2000: 63). ET. yun; YWYNK ‘yün’ (İKPÖ 1998: 238). yün ‘yün, tüy’ (AY-YK 2012: 276). OT. yünğ ‘yün’ (KB: 562). yunğ/yünğ ‘yün, yün sümeği’, urukluk yünğ ‘ip yapmak için hazırlamak yün’, yunğ yap ‘yün yapağı’ (DLT-Atalay 2006: I-150; IV-698, 815, 825). yü ‘tüy’, koy yüi ‘koyun yünü, koyun yapağısı’ (TKT 2004: 480, 793). *krş.* yunğla- ‘yün kırpma’ (DLT-Atalay 2006: IV-816). yunğlat- ‘yünletmek, yün kırtırmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-816). Hrzt-T. yün ‘kuş tüyü’ (İML 1988: 93). yün ‘pamuk, yün, hayvan tüyü, tüy’ (KE 1997: 751). yü ‘yün, tüy’ (NF 1998: 492). yün ‘yün’ (KurT 2002: 336). yün ‘tüy, yelek’ (MM 2008: 273). *krş.* yünkü ‘yünkü’ (İML 1988: 93). yünkü ‘tüysüz’ (KE 1997: 751). M-Kıpt. yün ‘yün’ (TK 2008: 354). yün ‘yün’ (KİLE 1931: 130). yün ‘yün’ (GT 1989: 473; KFLT 1989: 1091; (KMT 2002: 161). yün ‘tüy, kıl’ (KMT 2002: 161). yünğ ‘okun tüyleri, yelek’ (MG 1984: 292). yünğ ‘yün’ (BV 1986: 355). yünğ ‘1) yün; 2) tüy, kuş tüyü’ (İMS 1992: 623). *krş.* yünkü ‘yünkü’ (DM 2003: 126).

2839. yöp (< Moğ.): yöp yöp ‘yavaş yavaş’.

yöp Jöp CC-A 56b/26

yöp iöp CC-A 56b/26, 57b/33

yöp CC-A 57b/33

Jöp jöp ‘jugiter’ (Kuun 1880: 277). jöp jöp ‘immer fort’ (Radloff 1887: 43). jöp jöp ‘allmählich’, jöp jöp ulu bolur ‘es wächst mit der Zeit’, [jöp] jöp küçlü bolur ‘es wird immer stärker’ (Grønbech 1942: 127). Jöp 56r/26, iöp 56r/26 (Drimba 2000: 110); (iöp) 57r/36, iöp 57r/36 (Drimba 2000: 112). AO-Kıpt. yöp ‘uygun’ (AO 1996: 242). I. Vásáry, kelimenin Moğ. *jöb* kelimesinden alıntılandığını ve sadece Altın Ordu ve Çağatay dönemlerinde görüldüğünü kaydetmiştir; ayrıca bkz. *yöp kör-* (sadece Altın

Ordu yarlıklarında), yöpsün- (Vásáry 1995: 483). M-Kıpt. yop ‘iyi’ (KİLE 1931: 127). Moğ. *jöbsiyejü* → *öči jü ilegsen-i činu jöbsiyejü* ‘approving of the message you sent me’ (Argun Han’ın 1289 tarihli mektubunda), *šilyan soyubasu öbšigejü* ‘having examined (the petition) and acquiring (we) endorsed it’ (Şeyh Üveys’in 1358 tarihli belgesinde) (Vásáry 1995: 483, 484).

2840. yöpsen- (< Moğ.): onaylamak.

Yöpsengençe	Jöpſangæα	CC-A 66b/26
-------------	-----------	-------------

Job ‘bene’, sin job sāngānčä (sanganča ‘quum tu comprobare; te comprobante’ kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı) (Kuun 1880: 183, 277). yöpsen- ‘billigen, genehmigen, gutheissen’, (sen) jöpsengenče ‘wenn du einverstanden bist’ (Grønbech 1942: 127-128). Jöpſangæα 66r/26 (Drimba 2000: 128).

2841. yöpzin- (< Moğ.): onaylamak.

yöpzinmiş	jöpžīnmis	CC-A 69b/33
yöpzinip	jöpſīnīp	CC-A 71a/21

Iopsinip ‘approbans’ (Kuun 1880: 255); *işa. f.* jüpzimis ‘dignatus est’ (Kuun 1880: 278); CC-A 69b/33 yöpzinmiş → *işa. f.* jöpcȳmīš (< jöpcȳ (v) ‘billigen’) (Radloff 1887: 43); CC-A 71a/21 yöpzinip *işa. f.* → jöpcīnīp (< jöpcīn (v) ‘billigen’ (Radloff 1887: 43). jöpsin- ‘billigen, genehmigen, gutheissen’, töslīkīg jöpsinip ‘dein Wesen genehmigend’, (sen) jöpsengenče ‘wenn du einverstanden bist’ (Grønbech 1942: 127, 128). jöpžīmīs 69r/20 (Drimba 2000: 130); jöpſīnīp 70v/11 (Drimba 2000: 132).

2842. yötkür-: öksürmek.

yötkürdim	jötkvrd̃	CC-A 58a/10
-----------	----------	-------------

Jötkurdim ‘tussivi’ (Kuun 1880: 277). jötkȳp (v) ‘husten’, jötkȳpdim (Radloff 1887: 43). jötkür- ‘husten’, jötkürdim (Grønbech 1942:). jötkvrdī 57v/10 (Drimba 2000: 112). OT. M-Kıpt. yütür- ‘öksürmek’ (İMS 1992: 624).

2843. yu-: yıkamak, temizlemek; *krş.* yuv-.

yu	Ju	CC-İ 16b/3, 17a/5
yudı	judı	CC-A 74b/9

ju *emir şekli* (Kuun 1880: 277). *işa. f. jÿ* (v) ‘waschen’, jÿ, jÿды (Radloff 1887: 44). ju- ‘waschen; abwaschen’, jazyqlarymyzny judy ‘er hat unsere Sünden abgewaschen’ (Grønbech 1942: 128, 129). Ju 16v/4 (Drimba 2000: 55); judi 74r/4 (Drimba 2000: 137). ET. yu- ‘yıkamak, temizlemek’ (ETŞ 1992: 516). yu- ‘yıkamak’ (Gabain 2000: 313). krş. yumağ ‘yıkama, temizleme, yuma’ (AY-III 1991: 126). yun- ‘yikanmak, arınmak’ (Mayt: 514). yun-/yūm- ‘yikanmak’, yungulu törü ‘yikanılacak töre (yani, yikanma adabı)’ (Gabain 2000: 57, 313). yun- ‘yıkamak’ (AY-YK 2012: 276). yu<n>mağ ‘yikanmak, temizlenmek, arınmak’ (AY-III 1991: 126). OT. yu- ‘yıkamak’ (KB: 556; TKT 2004: 789; AH: LXXV; DLT-Atalay 2006: IV-806). krş. yugçı ‘yuyucu, yıkayıcı’ (DLT-Atalay 2006: IV-809). yun- ‘yunmak, yikanmak’ (KB: 558). yun- ‘boy abdesti almak’, yungu suw ‘yikanılacak su’ (TKT 2004: 791). yun- ‘yunmak, yikanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-814). Hrz-T. yu- ‘yıkamak, yumağ’ (ME 1993: 212). yu-/yuv- ‘yıkamak’ (KE 1997: 747, 749). yu-/yuv-/yuw- ‘yıkamak’ (NF 1998: 490, 491). yu- ‘yıkamak’ MM 2008: 273). yuw- ‘yıkamak’ (KurT 2002: 334). yumağ ‘yıkamak’ (İML 1988: 92). krş. yudur- ‘yıkamak, temizlemek’ (KE 1997: 747). yun- ‘yikanmak’ (ME 1993: 212; MM 2008: 273). yun- ‘yikanmak; abdest almak’ (NF 1998: 491). yunuğ ‘abdest’ (ME 1993: 212; NF 1998: 491). yunuğ/yunuğ ‘abdest’, uluğ yunuğ ‘boy abdesti’ (MM 2008: 266, 273). yunuğsuz ‘yikanmamış, temizlenmemiş’ (KurT 2002: 335, 366). yuvdur- ‘yıkamak’ (NF 1998: 491). yuvun- ‘yikanmak, temizlemek’ (KE 1997: 749). yuvunmak ‘yikanmak’ (İML 1988: 92). yuyul- ‘yikanmak, temizlenmek’ (KE 1997: 749). M-KıpT. yu-/yü- ‘yıkamak’ (BV 1986: 353). yu-/yuf-/yuw-/yü-/yüf- ‘yumağ, yıkamak’ (İMS 1992: 622, 623, 624). yu- ‘yıkamak’ (GT 1989: 472; KFLT 1989: 1099; KK 1999: 132). yu- ‘yumağ, yıkamak’ (KMES 1994: 318; KH 2002: 147). yu-/yun-/yuv- ‘yıkamak’ (KF 2006: 204). yudı: yumağ fiilinden mazi, yıkadı (KİLE 1931: 128). yumağ ‘yıkamak’ (KFLT 1989: 1099). juv- ‘myć’ (Bulg-M 1954: 58). yuw- ‘yıkamak’ (BV 1986: 354). yuy- ‘yikanmak’ (KMT 2002: 160). yuy- ‘yıkamak, temizlemek’ (KMT 2002: 160). krş. yudur- ‘yıkamak, temizletmek’ (GT 1989: 472). jun- ‘myć się’ (Bulg-M 1954: 57). yun- ‘yunmak, yikanmak’ (KMES 1994: 319). yun- ‘yikanmak’ (KFLT 1989: 1091; KK 1999: 132; (KMT 2002: 160). yunmış ‘washed’ (RH 2000: 271). yuvul- ‘yikanmak’ (BV 1986: 354). yuyucu ‘yıkayan, temizleyen’ (KF 2006: 204). yuyundu ‘yikanmadan çıkan su’ (KİLE 1931: 129). yüwüçi ‘yıkayan’ (İMS 1992: 624). yüwül- ‘yikanmak’ (İMS 1992: 624). Çağ. yu- ‘yıkamak’ (MK 1993: 574).

2844. yuban-: yubangın söz ‘bahane’.

yubangan jubangan CC-A 82a/18

Jubangan ‘fictum’, jubangan söz ‘fictum verbum’ (Kuun 1880: 277). jubан (v) ‘scherzen, zum Scherze sagen, ausdenken’, jubанџан cöz (Radloff 1887: 45). juban-, jubanyan söz ‘Vorwand’ (Grønbech 1942: 128). jubangan 81v/18 (Drimba 2000: 142). yudas: iudas: der Apostel Judas (Grønbech 1942: 277).

2845. yuğurt: yoğurt.

yuğurt Yuguşt CC-İ 56a/14

Yugurt ‘lac acidum’ (Kuun 1880: 280). juуyрт ‘Quark’ (Radloff 1887: 44). juуurt ‘saure Milch’ (Grønbech 1942: 128). Yugurt 55v/13 (Drimba 2000: 109).

ET. krş. yogrul- ‘yoğrulmak, karışmak’ (ABH 2013: 243). yoğrutça ‘yoğurt gibi’ (Mayt: 513). yoğur- ‘yoğurmak’ (ETŞ 1992: 512). yoğur-; YWXWR- ‘yoğurmak, daha sıkı hâle getirmek, (çamur, vb. yi) yoğurarak yürümek, çiğnemek, yol açmak’ (İKPÖ 1998: 236). yoğur- ‘yoğurmak’ (Gabain 2000: 312). yogur- ‘1. yoğurmak; 2. bir yeri yoğururcasına yürüyerek aşmak’ (KUKY 2009: 347, 537). yugur- ‘geçirtmek, aşkırtmak’ (METY 2012: 328). OT. yoğrut ‘yoğurt’ (KB: 549). yogurt ‘yoğurt’ (DLT-Atalay 2006: IV-797). krş. yogur-/yugur- ‘yoğurmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-797, 809). yogurguç ‘şehriye ve benzeri şeylerin açılmasında kullanılan oklağı’ (DLT-Atalay 2006: IV-797). yogurt- ‘yoğurtmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-797). yogurul- ‘yoğrulmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-796). yogrum ‘bir defada yoğrulacak kadar olan’ (DLT-Atalay 2006: IV-796). yogruş- ‘yoğruşmak, yoğrulmak; yoğurmakta yardım etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-796). yugurguç ‘şehriye ve benzeri şeylerin açılmasında kullanılan oklağı’ (DLT-Atalay 2006: IV-809). Hrz-T. yagırt ‘yoğurt’ (İML 1988: 83). krş. yoğur- ‘yoğurmak, karıştırmak’ (KE 1997: 740). yoğur- ‘yoğurmak’ (NF 1998: 488). yogurmak ‘koyulaştırmak, hamur yapmak’, yogurmuş un ‘hamur’ (İML 1988: 91). yogurtluğ aş ‘sütlü yemek’ (İML 1988: 91). M-KıpT. yağurt ‘yoğurt’ (KİLE 1931: 117; DM 2003: 119). yogurt ‘yoğurt’ (BV 1986: 351; KMES 1994: 318; KK 1999: 131; KH 2002: 146; (KMT 2002: 153). yogurt = Ar. saqrât wa huwa al-laban al-ḥailî ‘sour milk, it is *leban* sour horse’s milk’ (RH 2000: 295). yogurud ‘yoğurt’ (KFLT 1989: 1099). krş. yağur- ‘yoğurmak’ (BV 1986: 337). yoğur- → yoğurdu ‘hamuru yoğurdu’ (KİLE 1931: 127). joğur- ‘miesić (ciasto), zagniatą’ (Bulg-M 1954: 57). yoğur- ‘eliyle basa basa hamur haline getirmek’ (GT 1989: 471). yoğur- ‘yoğurmak’ (KFLT 1989: 1099; KK 1999: 131). yoğur- ‘hamur yoğurmak’ (KMT 2002: 158). yogurtçı ‘yoğurtçu’ (KK 1999: 131). yogurul- ‘yoğrulmak, karıştırılmak’ (KF 2006: 203). yuğrıl- ‘yoğrulmak’ (KH 2002:

147). yurgurulmış = Ar. dough; pastas (such as noodles, vermicelli, spaghetti etc.)' (RH 2000: 294). yuğrul- 'yuğrulmak' (İMS 1992: 622).

2846. yuh-: pıhtılaşmak.

yuhmamış juhmamış CC-A 60b/25

Juhmamis 'non prorsus coagulatum' (Kuun 1880: 277). *işa. f.* jykмамыш (< jyk (v) 'kleben') (Radloff 1887: 44). juḡ- 'haften bleiben, kleben; verweilen, bleiben' (Grønbech 1942: 128, 129). juḡmamış 60r/24 (Drimba 2000: 116).

2847. yuhut (< Ar. yehūdī): Yahudi.

yuhut Guhut CC-A 62a/35, 62a/36

yuhutlar Guhutlar CC-A 62a/39, 64a/17

Ġuhut 'Judaëus', Ġuhutlar 'Judaëi', ġuhut ieri 'terra Judaëorum' ~ *ar.* يَهُود , *far.* جَهُود (Kuun 1880: 283, 307). цыхут 'Jude, jüdisch', цыхутлар (Radloff 1887: 44). *işa. f.* ġuhut 'Jude', ġuhut jeri 'Palästina' (Grønbech 1942: 98). <ġuhut> 61v/35, ġuhut 61v/36, ġuhutlar 61v/39 (Drimba 2000: 119); ġuhutlar 63v/17 (Drimba 2000: 122). OT. cahūd 'ısrarla hakikati inkâr eden; Yahudi' (DH: 194). cuhud 'günahında ısrarlı, Yahudi' (DH: 195). cuhūd (< Far.) 'Yahudi', cuhūd bol- 'Yahudi olmak', şenbe boḡunları yaʿnī cuhūdlar 'Cumartesi halkı yani Yahudiler' (TKT 2004: 307, 638). Hrз-T. cūhud 'Yahudi' (ME 1993: 109). cūhūd 'yahudi' (KE 1997: 155). cuhūd 'Yahudi' (NF 1998: 96). yahūdī 'Yahudi' (NF 1998: 466). krş. cūhūdluḡ 'yahudilik' (KE 1997: 155). yahūdīyye 'Yahudi kadın' (NF 1998: 466). M-Kıpt. cehūd 'Yahudi' (DM 2003: 79). cūhūd 'Yahudi' (GT 1989: 280). yahūdī 'Yahudī' (KFLT 1989: 1084). yahūdī 'Yahudi, Mûsevî' (GT 1989: 464). yahūdī 'Yahudi', yahūdī bol-, yahūdī kıl- (İMS 1992: 616). Çağ. cūhūd 'Yahudi' (MK 1993: 419).

2848. yuḡtur-: tutmak, götürmek.

yuḡturmay juktur mey CC-A 76b/15-16

Jukturmey 'non attrahens' (Kuun 1880: 277). jykтыр (v) 'anhängen, machen', jykтырмай (Radloff 1887: 44). juḡtur- 'ankleben lassen', kir juḡturmaj 'ohne den Schmutz (an sich) kleben zu lassen, ohne sich beschmutzen zu lassen' (Grønbech 1942: 129). juktur mey 76r/14-15 (Drimba 2000: 139).

2849. yul-: çözmek, kurtarmak; arındırmak.

yularmen	yulaŕmen	CC-İ 23b/6
yuldum	yuldum	CC-İ 23b/7
yulğıl	yulgıl	CC-İ 23b/8
yulmaq	yulmac	CC-İ 23b/9
juldi	juldi	CC-A 73b/19
juldi	juldi	CC-A 73b/21

Juldi ‘abluit’ (Kuun 1880: 278); Yularmen ‘redimo’, yulgil *emir şekli*, Yulmac ‘redemptio’ (Kuun 1880: 280). jul- ‘ausreissen, fortnehmen; loskaufen, lösen, befreien’, jazuxymyzy juldy ‘(Christi Blut) nahm unsere Sünden fort, erlöste uns von unseren Sünden’, julmaq ‘Erlösung’ (Grønbech 1942: 128). Yularmen 23r/6, yuldum 23r/7, Yulğıl 23r/8, Yulmac 23r/9 (Drimba 2000: 64); juldi 73r/16, juldi 73r/18 (Drimba 2000: 137);. ET. yul- ‘koparmak, yolmak’ (Gabain 2000: 313). yul- ‘yolmak, koparmak, kesmek’ (Mir) (IB: 64; YKI 2013: 512). krş. yulı- ‘yağlamak, talan etmek’ (KUKY 2009: 387, 538). yulı- ‘yağma etmek’ (UKY 2011: 108). yulı- ‘yağmalamak, yağma etmek’ (METY 2012: 328). yulı- ‘yağmalamak’ (Aydın 2012: 191). yuluk ‘yok olma’ (Aydın 2012: 191). OT. yul- ‘kurtarmak, bırakmak’ (KB: 556). yul- ‘çekmek, kurtarmak’ (AH: LXXV). krş. yolın- ‘sıyrılmak’ (KB: 552). Hrz-T. yol- ‘yolmak, koparmak’ (ME 1993: 210; KE 1997: 744). yul- II ‘fidye vererek esirlikten kurtarmak’ (ME 1993: 212). yul- ‘kurtarmak’ (KE 1997: 747). yul- I ‘çekip almak, gaspetmek’ (NF 1998: 490). krş. yolguç ‘cınbız, tüy olma aleti’ (İML 1988: 91). M-KıpT. yolu- ‘yolmak’ (KF 2006: 204). yul- ‘kurtulmak, kurtarmak; fidye vererek kendini kurtarmak’ (TK 2008: 353). yulı- → yulıdı ‘tırış etti’ (KİLE 1931: 128). yulı- ‘tırış olmak’ (KMT 2002: 159). krş. yolğun- ‘saç yolmak’ (İMS 1992: 622). yoluq = Ar. muḥarraq ‘torn’ (RH 2000: 270). yoluk- ‘saç yolmak’ (İMS 1992: 622). yoluk- ‘kıl vb. yolmak’ (KK 1999: 132). Çağ. krş. yoluk ‘yoluk, yolunmuş’ (MK 1993: 574).

2850. yulağaç: dokumacı.

yulağaç	Iulaghac	CC-İ 45b/10
---------	----------	-------------

Yulaghac ‘textor’ (Kuun 1880: 280). *işa. f.* ğulahak ‘Weber’ (Grønbech 1942: 98). Julaghac 45r/10 (Drimba 2000: 94). yula ‘kandil’ (KB: 557). yula ‘kandil’ (KFLT 1989: 1099).

2851. yulduz: yıldız.

yulduz	jul d9	CC-A 61a/10-11
yulduz	iuldus	CC-A 62a/32, 62a/37, 62b/3
Yulduz	Julduf	CC-A 73b/13
yulduz	julduŕs	CC-İ 36a/30
yulduzdır	julduf dır	CC-A 61a/8
yulduzrı	iulduzrı	CC-A 70b/15
yulduzun	iuldusū	CC-A 62a/40
yulduzun	iuldufun	CC-A 62b/8

Julduz ‘stella’ (Kuun 1880: 278). јулдуз ‘Stern’, јулдуз, јулдузны (Radloff 1887: 45). julduz ‘Stern’ (Grønbech 1942: 128). *juldu*[? > s] 35v/29 (Drimba 2000: 81); julduf dır 60v/8, jul dus 60v/10-11 (Drimba 2000: 117); iuldus 61v/32, 62r/3 (Drimba 2000: 119); iuldus/ū/ 61v/40 (Drimba 2000: 119); iulduf[un > ni] 62r/8 (Drimba 2000: 119); iulduzrı 70r/10 (Drimba 2000: 131); Julduf 73r/10 (Drimba 2000: 137). ET. yıldız/yıldız ‘kök’ (Gabain 2000: 310). yıldız ‘kök, esas, ana öge, temel’ (AY-III 1991: 124). yıldız ‘kök, temel’ (ETŞ 1992: 507). yıldız ‘kök, temel, esas’ (HUAS 1941: 124). yultuz ‘yıldız’ (Hsüan-X 1975: 201; ETŞ 1992: 516; AY-YK 2012: 275). krş. OT. yıldız ‘kök, esas’ (KB: 539). yıldız ‘kök’ (TKT 2004: 778). yıldız/yulduz ‘ağacın kökü damarı’, tüplüğü yıldızlığı ‘asaletli köklü’ (DLT-Atalay 2006: IV-783, 810). yıldızlan- ‘köklenmek; bir yere yerleşmek; soylanmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-783). yulduz ‘müneccim’ (KB: 557). yulduz ‘yıldız’ (TKT 2004: 789). Hz-T. yıldız/yulduz ‘yıldız’ (NF 1998: 485, 491). yulduz ‘yıldız’ (İML 1988: 92; ME 1993: 212; KurT 2002: 333). yulduz I ‘yıldız’ (KE 1997: 747). yulduz II ‘kök’ (KE 1997: 748). M-Kıpt. yıldız = Ar. laila qaşîrâ ‘short night’, yıldız toğdı = Ar. ʔala‘a al-najm ‘the star arose’ (RH 2000: 133, 134). yıldız/yulduz ‘yıldız’ (DM 2003: 125). yulduz/yultuz ‘yıldız’ (KK 1999: 132). yulduz ‘yıldız’ (KİLE 1931: 128; BV 1986: 353; İMS 1992: 622; KMT 2002: 159; KF 2006: 204; TK 2008: 353). yulduz = Ar. kawkab al-subh ‘morning star’ (RH 2000: 199).

2852. yulduzçı: astrolog.

yulduzçı	julduzçı	CC-A 66a/14
----------	----------	-------------

Julduzçi ‘astrologus’ (Kuun 1880: 278). јулдузчы ‘Sterndeuter’ (Radloff 1887: 45). julduzçy ‘Sterndeuter’ (Grønbech 1942: 128). julduzçi 65v/14 (Drimba 2000: 127). ET. yultuzçı ‘müneccim’ (Gabain 2000: 313). Hz-T. yulduzçu ‘müneccim’ (İML 1988: 92).

M-KıpT. yulduzjı = Ar. al-munajjim ‘astronomer’ = Far. sitara šinâs = Moğ. hoduči ‘astrologer’ (RH 2000: 306).

2853. yulğa-: almak.

yulğarmen *n* julkarmē CC-A 81b/14

Julkarmê (julkarmen) ‘evello’ (Kuun 1880: 278). јулка (v) ‘pflücken’, јулкармән (Radloff 1887: 45). јулq- ‘pflücken, ausrufen’, јular-men¹⁴⁹ (Grønbech 1942: 128). julkarmê 81r/14 (Drimba 2000: 142).

2854. yulmala-: alçalmak.

yulmalarmen *n* julumarmē CC-A 81b/15

Julumarmê (julumalarmen) ‘me inclino’ (Kuun 1880: 278). јулмала (v) ‘bücken (?)’, јулмалармән (Radloff 1887: 45). julmala- ‘sengen’, julumalar-men (Grønbech 1942: 128). julumarmê 81r/15 (Drimba 2000: 142).

2855. yuloŋçı: kurtarıcı.

yuloŋçı јuloŋçı CC-A 82b/9

Julovči ‘redemptor’ (Kuun 1880: 278). јулѡцы ‘der Erlöser’ (Radloff 1887: 44). јulovčy ‘Erlöser’ (Grønbech 1942: 128). јuloŋčı 82r/9 (Drimba 2000: 143).

2856. yulu-: yolmak, kazmak.

yulurmen yuluŕmen CC-İ 23b/21

yuludum yuludum CC-İ 23b/22

yuluğıl yuluğıl CC-İ 23b/23

Yulurmen ‘rado’, yulugil *emir şekli* (Kuun 1880: 278). *işa. f.* јул, јулу (v) ‘ausrupfen, ausreissen’, јулармән, јулдум, јулѡыл (Radloff 1887: 44). јülü- ‘rasieren’, јülümiş ‘rasiert’ (Grønbech 1942: 131). Yulurmê 23r/21 [CC-İ 23b/21 numaralı satırdaki kelimenin son işareti V. Drimba tarafından ě şeklinde işaretlenmiştir; ancak tıpkıbasıma bakıldığında kelimenin sonundaki n işareti açıkça görülmektedir.], Yuludum 23r/22 (Drimba 2000: 64), Yuluğıl 23r/23, Yuluguz 23r/24 (Drimba 2000: 65). OT. Hrз-T. yülü- ‘tırış etmek’ (ME 1993: 213). yülüntır- ‘biribirini tırış etmek’ (ME 1993: 213). yülüt- ‘tırış ettirmek, kazıtmak’ (TKT 2004: 793). Hrз-T. yüli-/yülü- ‘tırış etmek, kesmek’ (NF 1998: 492). yülü- ‘yolmak, koparmak’ (KurT 2002: 332, 366). krş. yülit-

‘tıraş etmek’ (KE 1997: 751; NF 1998: 492). yülüt- ‘yoldurmak’ (KurT 2002: 332, 366). M-Kıpt. yülü- ‘tıraş etmek’ (İMS 1992: 623). yülü- → yülü ğıl ‘shave!’ (RH 2000: 72). yülümek ‘tıraş etmek, yolmak’ (KFLT 1989: 1091). krş. yülit- ‘saç tıraş ettirmek’ (İMS 1992: 623). yülün- ‘tıraş edilmek’ (İMS 1992: 623). yülüt- ‘tıraş etmek’ (KK 1999: 132; KF 2006: 204).

2857. yuluğuz: tıraş bıçağı.

yuluğuz yuluguṣ CC-İ 23b/24

Yuluguz (Kuun 1880: 280). *iṣa. f.* јулунуц ‘Rasirmesser, Instrument zum Ausreissen des Bartes (?)’ (Radloff 1887: 44). jülügüç, jülünjüç ‘Rasiermesser’ (Grønbech 1942: 131). (Drimba 2000: ?). OT. M-Kıpt. yülgüç ‘ustura’ (DM 2003: 126).

2858. yulumış:

yulumış yulumís CC-İ 38a/20

Julumis ‘rasus’ (Kuun 1880: 278). јулунуц ‘Rasirmesser, Instrument zum Ausreissen des Bartes (?)’ (Radloff 1887:). yulumís 38v/20 (Drimba 2000: 84).

2859. yuluğna: fidyе, kurtuluş parası.

yuluğnamız julugnamíz CC-A 73a/22

Julugnamis ‘redemptio nostra’, julûgâ *yani* julungan ‘redemtus’ (Kuun 1880: 278). *iṣa. f. – anl. f.* улун (v) ‘erretten’, јулунџамыз (Radloff 1887: 45). juluyna ‘Lösegeld’ (Grønbech 1942: 128). julugnamíz 72v/11 (Drimba 2000: 136).

2860. yulun-: kurtarılmak.

yulunğanlarnı julūgālarní CC-A 74b/32

iṣa. f. – anl. f. улун (v) ‘erretten’, јулунџанларны (Radloff 1887: 45). julun- ‘erlöst werden’, julunyanlar ‘die Erlösten’ (Grønbech 1942: 129). julungāl[æ > a]rní 74r/16 (Drimba 2000: 138). ET. yulun- ‘satın almak’ (Gabain 2000: 313). OT. yulun- ‘kurtarmak’ (KB: 557). Hrz-T. yılın- ‘fidye ile alınıp kurtarılmak’ (ME 1993: 212). yulun- ‘fiyde ile alınıp kurtarılmak’ (ME 1993: 212). yulun- ‘fidye ile alınıp kurtarılmak’ (MM 2008: 273). krş. yul- II ‘fidye vermek, ölüm cezasından kurtarmak’ (NF 1998: 490). yuluş- ‘fidye ile karşılıklı kurtarılmak’ (ME 1993: 212).

2861. yulunğuç: tıraş bıçağı.

yulunguç ~~Yulunguç~~ CC-İ 44a/27

yulunguç Yulunguṣ CC-İ 44a/27

Yulunguz ‘novacula’ (Kuun 1880: 280). (Radloff 1887: ?). <Yulunguç> 43v/27, Yulunguz 43v/28 (Drimba 2000: 92). ET. yülegü/yüligü/yülügü ‘ustura; bıçkı (?)’ (Mayt: 515).

2862. yuluṽ: fidye, bedel.

yuluṽ juluv CC-A 74b/8

Juluv ‘redemptio’ (Kuun 1880: 278). jylŷ ‘Rettung, Erlösung’ (Radloff 1887: 44). juluv ‘Lösegeld’ (Grønbech 1942: 129). juluv 74r/4 (Drimba 2000: 137). ET. yuluṽ; YWLWX ‘satma, satış’ (İKPÖ 1998: 238). yuluḡ ‘satın alma’ (Mayt: 514). yuluḡcı ‘satın alan’ (Mayt: 514). OT. yuluḡ ‘fidye, feda, kurban’ (KB: 557). yuluḡ ‘fidye’, yuluḡ al- ‘fidye vererek almak’, yuluḡ bér- ‘bedel olarak vermek, feda etmek’ (TKT 2004: 789, 790). krş. yuluḡla- ‘feda etmek’ (KB: 557). Hrız-T. yuluḡ ‘fidye, kurban, feda’ (ME 1993: 212; KE 1997: 748; NF 1998: 490). yuluḡ ‘fidye, kurban’ (MM 2008: 273). yolug ‘bir adamın yahut nesnenin kurtarılması için verilen bedel, fida, karşılık’ (İML 1988: 92). krş. yuluḡluḡ ‘fidyesi verilmiş köle’ (MM 2008: 273). yolmak ‘yoluḡ/fidye vermek’ (İML 1988: 92). yolmuş ‘yoluḡ vererek kurtulmuş’ (İML 1988: 92). M-Kıpt. yuluv ‘halâs olmak için verilen bedel’ (KİLE 1931: 128).

2863. yum-: göz yummak.

yumarmen iumarmen CC-A 56b/22

yumdum iumdum CC-A 56b/23

iumarmen ‘göz kırmak’, iumdum *bitmiş zaman* (Kuun 1880: 255). jym (v) ‘scherzen, zum Scherze sagen’, jymармын, jымдум (Radloff 1887: 45). jum- ‘blinzeln’, jumar-men (Grønbech 1942: 129). iumarmen 56r/22, iumdum 56r/23 (Drimba 2000: 110). ET. yum- ‘yummak’ (ETŞ 1992: 516). krş. yoḡruk [Moğ. nodurya < P-Türk. ñoḡruk ‘fist’ > Türk. (VIII. yüzyıl) yoḡruk] (Clauson 1959: 185). yumburu; YWMPWRW ‘sıkıştırarak top hâline gelmiş, yumru’ (İKPÖ 1998: 238). yumḡak ‘yumak’ (Mayt: 514). yumḡı ‘toplu olarak, birlikte’ (AY-YK 2012: 275). yümçigsiz ‘göz kırmama’ (ETŞ 1992: 518). OT. yum- ‘yummak’ (KB: 557; AH: LXXV). yum- ‘yummak, kapamak’ (TKT 2004: 790). yum- ‘yummak’ (DLT-Atalay 2006: IV-811). krş. yumdar- ‘toplamak’ (KB: 558). yumdar- ‘toplamak, bir araya getirmek’ (TKT 2004: 790). yumgak ‘yumak,

yuvarlanan ve yuvarlak olan her şey' (DLT-Atalay 2006: IV-812). yumgaklan- 'yumak, yuvarlak yapılmak' (DLT-Atalay 2006: IV-812). yumgı 'toplu, çok, bütün' (KB: 558). yumgı 'toplu, çok' (DLT-Atalay 2006: IV-812). yumin- 'yumar gibi görünmek' (DLT-Atalay 2006: IV-812). yumıt- 'toplanmak' (KB: 558; DLT-Atalay 2006: IV-812). yumkı 'hep, hepsi; bir kezden, bir defada' (TKT 2004: 790). yumluş- 'yumulmak' (DLT-Atalay 2006: IV-812). yumul- 'yumulmak' (KB: 558; DLT-Atalay 2006: IV-813). yumin- 'yumar gibi görünmek' (DLT-Atalay 2006: IV-813). yumurla- 'yumru yapmak, toplanmak' (DLT-Atalay 2006: IV-813). yüm- 'göz yummak' (KB: 562). Hrz-T. yum- 'yummak' (ME 1993: 212). yum- 'yummak, kapatmak' (KE 1997: 748; NF 1998: 490). yum- 'yummak, gözlerini kapatmak' (KurT 2002: 333). yüm- 'yummak, kapamak, kısmak' (NF 1998: 492). yüm- 'kapamak, yummak' (MM 2008: 273). krş. yumak 'iplik topu' (İML 1988: 92). yumalak 'yuvarlak, toparlak' (KE 1997: 748). yumalan- 'yumalanmak, yuvaarlanmak' (KE 1997: 748). yumgak 'yuvarlak, yumak' (KE 1997: 748). yumgı 'tüm, bütün' (KurT 2002: 334). yumru 'yumru, şişkinlik' (MM 2008: 273). yumruk 'yumruk' (KE 1997: 748). yurmuqla- 'yurmruklamak, dövmek' (KE 1997: 748). yumruklaş- 'yumruklaşmak' (ME 1993: 212). yumul- 'yumulmak' (ME 1993: 212). yumurlan- 'yığılmak' (ME 1993: 212). M-Kıpt. yum- 'yummak' (BV 1986: 353). yum- 'örtmek, üstüne koymak, kapamak' (GT 1989: 472). yum- '1) göz yummak; 2) ağzını kapamak; 3) parmağını sıkmak' (İMS 1992: 623). yum- 'yummak, yıkamak' (KH 2002: 147). yum- 'gözünü yummak' (KMT 2002: 159). krş. yumalak 'hayvan pisliği' (İMS 1992: 623). yumgalak 'yumalak' (BV 1986: 353). yumrı 'yuvarlak' (DM 2003: 125). yumru 'yuvarlak' (MG 1984: 291). yumruk 'yumruk' (GT 1989: 473). yumruqla- 'uderzyć, pięścią' (Bulg-M 1954: 57). yumrukla- 'yumruklemek' (KK 1999: 132; (KMT 2002: 159). yumruklan- 'yumruklanmak' (KK 1999: 132). yumruklaş- 'yumruklaşmak' (KMT 2002: 159). yumul- 'yumulmak' (MG 1984: 291). yumurla- 'yuvarlaklaştırmak' (MG 1984: 291). yumurlat- 'yuvarlamak, yuvarlak hâle getirmek' (KMT 2002: 160). Çağ. yum- 'yummak, kapamak' (MK 1993: 574). krş. yumruk 'yumruk' (MK 1993: 574).

2864. yumşak: yumuşak.

yumşak yumsac CC-İ 31a/11

Yumsak (Kuun 1880: 280). jymşak 'weich' (Radloff 1887: 45). jumşaq (Grønbech 1942: 129, 133). /*yvm/āk*/ 30v/11 (Drimba 2000: 74). ET. yımşak/yumşāk/yumşak 'yumuşak' (Gabain 2000: 313). yımşak 'yumuşak' (KUKY 2009: 182, 537; Aydın

2012: 190). y  m  sak ‘yumu  sak’ (METY 2012: 327). yum  sak ‘yiyecek, yumu  sak yiyecek’ (ABH 2013: 244). yum  sak ‘yumu  sak’ (AY-YK 2012: 276). yumu  sak ‘yumu  sak’ (ET   1992: 516). OT. yum  sak ‘yumu  sak, tatlı, ho  , m  layim’, yum  sak k         ‘yumu  sak kalpli, yumu  sak, ılımlı’ (TKT 2004: 790). yum  sak ‘yumu  sak’ (KB: 558; AH: LXXV; DLT-Atalay 2006: IV-813). kr  . yum  sa- ‘ısınıp yumu  şamak, gev  semek’ (TKT 2004: 790). yum  sa- ‘yumu  şamak’ (KB: 558; DLT-Atalay 2006: IV-812). yum  saklan- ‘sepiletmek, yumu  satmak, s  z   veya kitabı   abuk   abuk s  ylemek ve okumak’ (DLT-Atalay 2006: IV-813). yum  saklı   ‘yumu  saklı  , merhametli olma’ (TKT 2004: 790). yum  san- ‘boyun e  mek, itaat etmek’ (TKT 2004: 791). yum  sat- ‘yumu  satmak’ (TKT 2004: 791). Hr  z-T. yum  sak ‘yumu  sak’ (ME 1993: 212; KE 1997: 748). yum  sak ‘yumu  sak; hafif, m  layim, ılımlı’ (NF 1998: 491). yum  sak ‘yumu  sak, d  z, nazik, zarif, tatlı’ (KurT 2002: 334). yum  sak ‘e  , kadın’ (MM 2008: 273). yumu  sak ‘sert olmıyan’ (  ML 1988: 92). kr  . yum  sa- ‘yumu  şamak’ (KE 1997: 748; KurT 2002: 334). yum  saklan- ‘dikkatli olmak, temkinli hareket etmek’ (KurT 2002: 334). yumu  saklayu ‘nezaketle’ (ME 1993: 212). yumu  saklı   ‘yum  saklı  ’ (ME 1993: 212). yum  saklı   ‘yumu  saklı  , m  layimlik’ (KE 1997: 748). yum  saklı   ‘kolaylı  ; nezaket’ (KurT 2002: 334). yum  sat- ‘yum  satmak’ (ME 1993: 212). M-Kı  T. yum  sa  : Bug  nk   manasında (K  LE 1931: 129). yum  sak ‘yumu  sak’ (MG 1984: 291; BV 1986: 353;   MS 1992: 623; KH 2002: 147; (KMT 2002: 159; (DM 2003: 125; KF 2006: 204; TK 2008: 353). yum  sak ‘yum  sak, sert olmayan’ (KMES 1994: 318). yum  sa   ‘soft’ (RH 2000: 122, 269). yumu  sak ‘yumu  sak’ (KFLT 1989: 1090). kr  . yum  saklı   ‘yum  saklı  , incelik, naziklik’ (  MS 1992: 623). yum  saklı   ‘yum  saklı  ’ (KH 2002: 147; KF 2006: 204). yum  saklı   ‘yum  saklı  ; riyak  rlı  ’ (TK 2008: 353). yum  sat- ‘yumu  satmak’ (MG 1984: 291; BV 1986: 354; (KMT 2002: 159; KH 2002: 147).   a  . yum  sa   ‘yum  sak’ (MK 1993: 574). kr  . yum  sat- ‘yumu  satmak’ (MK 1993: 574).

2865. yumurt  a: yumurta.

yumurt  a   umurtka CC-A 60b/8

Jumurtka ‘ovum’ (Kuun 1880: 277). jymyprka ‘das Ei’ (Radloff 1887: 45). jumurt  a ‘Ei’ (Gr  nbech 1942: 129).   umurtka 60r/8 (Drimba 2000: 116). ET. yumurt  a ‘yumurta’ (Gabain 2000: 313). OT. yumurt  a ‘yumurta,’ (DLT-Atalay 2006: IV-784). Hr  z-T. yumurta ‘ku  ların i  inden   ıkan ve pili   ve yavru   ıkarma  a yarıyan tohum’ (  ML 1988: 92). yumurta ‘yumurta’ (ME 1993: 212). yumurt  a ‘yumurta’ (ME 1993: 212). yumurt  a ‘yumurta’ (KE 1997: 748). kr  . yumurtala- ‘yumurtlamak’ (ME 1993:

212; KE 1997: 749). M-Kıpt. yamurda ‘yumurta’ (KK 1999: 129). yamurtka ‘yumurta’ (DM 2003: 120). yamurtuğa ‘yumurta’ (KİLE 1931: 119). yumurda = Ar. al-baiḍ ‘eggs’ (RH 2000: 293). yumurda ‘yumurta’ (KMT 2002: 159). yumurtğa/yumurtka ‘yumurta’ (BV 1986: 354). yumurtğa ‘yumurta’ (KH 2002: 147). yumurtka ‘yumurta’ (İMS 1992: 623; (KMT 2002: 160).

2866. yungalak: yunḡalak jūgalak CC-A 81a/36

Jūgalak *yani* jurgalak ‘rotundus’ (Kuun 1880: 278). *işa. f.* јумҗалак ‘rund, die Kugel’ (Radloff 1887: 45). juḡalaq ‘kugelförmig’ (Grønbech 1942: 129). jūgalak 80v/36 (Drimba 2000: 141).

2867. yur-: yoğurmak; *krş.* yuṽur-.

yurimen jurimē CC-A 58a/24

yurdim jurdím CC-A 58a/25

Jurimen ‘depso’, jurdim *bitmiş zaman* (Kuun 1880: 277). *işa. f.* jǵp (v) ‘kneten’, јўрымән, јўрдым (Radloff 1887: 44). jur- ‘kneten’, jury-men, jurdym (Grønbech 1942: 129). jurimē 57v/24, ju/r/dím 57v/25 (Drimba 2000: 112).

2868. yurt: konut, mesken, ev.

yurt yuṯt CC-İ 17b/14

Yurt ‘mansio’ (Kuun 1880: 280). jypt ‘Wohnung’ (Radloff 1887: 44). jurt ‘Wohnung’ (Grønbech 1942: 129). Yurt 17r/14 (Drimba 2000: 56). ET. yurt ‘yurt, vatan’ (ETŞ 1992: 516). yurt ‘yurt, tarla, ev’ (Gabain 2000: 313). yurt ‘/terk edilmiş yurt, kamp’ (IB: 64). jurt ‘место жительства’ (ТЕЭ 2008: 322). yurt ‘1. yurt, kamp yeri, konaklama yeri; 2. cenaze çadırı’ (KUKY 2009: 242, 301, 538). yurt ‘ortalık, orta; yurt’ (METY 2012: 328). yurt ‘yurt’ (Aydın 2012: 191). yurt ‘yurt, yer’ (AY-YK 2012: 276). yurt ‘(terk edilmiş) konaklama yeri, yurt’ (Yen, Mir) (YKI 2013: 512). OT. yurt ‘yurt, yer’ (KB: 559). Hrз-T. yurt ‘yurt, ev, yer’ (ME 1993: 212). yurt ‘yurt, mesken, konak’ (KE 1997: 749). yurt ‘yurt, ev bark, yer’ (NF 1998: 491). M-Kıpt. yurt ‘vatan’ (KİLE 1931: 129). yurt ‘yurt, vatan’, yurt tutun- ‘vatan edinmek’ (İMS 1992: 623). yurt ‘yurt’ (KMT 2002: 160). Çağ. krş. yurtçı-tāz ‘hızlı koşan karga’ (MK 1993: 574).

2869. yuruh: yumruk.

yuruh juruh CC-A 81b/2

Juruh ‘pugnus’ (Kuun 1880: 277). јурпык ‘die Faust’ (Radloff 1887: 45). juruχ ‘Faust’ (Grønbech 1942: 129). juruh 81r/1 (Drimba 2000: 141).

2870. Yusup: Yusup Jvfvvp CC-A 76b/11

jüsüp: Joseph (Grønbech 1942: 277). ET. *Berlin koleksiyonundaki eski Uygurca bir mektupta*: ärkägün yaryun(?) yošumud yawisip başlap su(γv)ar bägi-lär-kä ‘Hristiyanları hükmeden(?) Yošmud ve Yawisip başlı rahip beylerine’..., yawisip < syr. yausēph ‘Joseph’ (Matsui 2014: 103). OT. Krh-T. yusuf ‘Yusuf’ (KB: 559). Yūsuf-sıfāt ‘Hz. Yusuf gibi’ (DH: 227). Hrz-T. Yūsuf: Yusuf peygamber (KE 1997: 816). Yūsuf: Yusuf peygamber, Ebū Yūsuf: Ebū Yūsuf Yākūb bin İbrāhīm bin Habīb bin Sād el-Kūfī. Ebū Hanife’in önde gelen talebesi, müctehid hukukçu ve ilk kādī’-kudāt (NF 1998: 515, 537). Yūsuf: Yusuf Peygamber; Yusuf ibni Mihrān: Bir âbid (NF 1998: 537). yūsuf → ebū yūsuf: 731-798 yılları arasında yaşamış, Ebu Hanife’nin talebelerinden biri (MM 2008: 214). M-Kıpt. yūsuf ‘Yusuf’ (BV 1986: 354). Yūsuf ‘Hz. Yakub’un oğlu Yusuf peygamber’, Yūsuf-ı Mısırî ‘Hz. Yusuf, güzellik sembolü’ (GT 1989: 473). Yūsuf → Ebī Yūsuf: İmam-ı Azam’ın talebesi ve Hanefi mezhebinin ikinci imamı kabul edilmiştir. 8. asırda yaşamıştır (KMES 1994: 253). Yūsuf → Ebū Yūsuf: Özel ad. Hanefi mezhebinin imameyin denilen iki büyük imamından birisi (KFLT 1989: 978). krş. Haccâcbin Yūsuf: Emevî hükümdarlarından Abdülmelik’in veziri; binlerce adam öldürdüğü için ‘zalim’ lakabıyla anılmıştır (GT 1989: 325). Çağ. Yusūf-ı Ken’ānī ‘Hz. Yusuf’ (MK 1993: 574).

2871. yuvaṇçañ: tembel; uyuşuk.

yuvaṇçañ juwaneañ CC-A 58a/2

Juvoančang ‘piger; somnolentus’ (Kuun 1880: 277). јуанцаң ‘träge’ (Radloff 1887: 44). juvančan ‘träge’ (Grønbech 1942: 130). juwaneañ 57v/2 (Drimba 2000: 112).

2872. yuṽ-: yıkamak; krş. yu-.

yuṽarmen Juuarmen CC-İ 17a/2

yuṽdun Juudun CC-İ 17a/3

Juuarmen ‘lavo’ (Kuun 1880: 255, 277). jȳ (v) ‘waschen’, CC-İ 17a/3 yuṽdun *işa. f.* → jȳдум, jȳармән (Radloff 1887: 44). juv- ‘waschen; abwaschen’ (Grønbech 1942:128, 129). *Juuarmen* 16v/2, *Juudun* 16v/3 (Drimba 2000: 55). yu unalı (Drimba 2000: 139).

2873. yuṽduh: kaba, işlenmemiş, ham.

yuṽduh juṽduh CC-A 82a/21

Juvduh ‘rusticus; incultus’ (Kuun 1880: 277). juvduḫ ‘roh, ungezogen’ (Radloff 1887: 130). juṽduḫ 81v/21 (Drimba 2000: 143).

2874. yuṽşa-: ?.

yuṽşapdr juṽşapdr CC-A 60b/5

işa. f. – *anl. f.* Xuvsaptur?: kopsaptur ‘ejicit’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 292). juvşap dir (Bang 1912: 337). juwşap dir (Nemeth 1913: Ø (Grønbech 1942: 268). <j>uṽçapdr 60r/5 (Drimba 2000: 116).

2875. yuṽun-: yıkanmak.

yu ṽunalı yu unalı CC-A 75b/14

yu ṽundum íuundũ CC-İ 5b/17

yu ṽunurmen íuunurmě CC-İ 5b/16

yu ṽungul íuungul CC-İ 5b/18

íuunurmen ‘yıkandırım’, juungul *emir şekli* ? (Kuun 1880: 255); Yu unalı ‘adoremus!; nos lavemus’ (Kuun 1880: 280). *işa. f.* jȳн (v) ‘sich waschen’, jȳнурмән, jȳндум, jȳнбыл, jȳналы (Radloff 1887: 44). juvun- ‘sich waschen baden’ (Grønbech 1942: 130). íuunurmě 5r/16, íuundũ 5r/17, íuungul 5r/18 (Drimba 2000: 41); yu unalı 75v/2 (Drimba 2000: 139).

2876. yuṽur-: yoğurmak; *krş.* yur-.

yu ṽurdum júurd CC-A 60b/3

Juurdim ‘massavi’ (Kuun 1880: 277). jȳр (v) ‘kneten’, jȳрдым (Radloff 1887: 44). júurdi(m) 60r/3 (Drimba 2000: 116).

2877. yovıx: günah çıkarma.

yovıx jüyc CC-İ 36a/21

yovıx ıwc CC-A 61b/19.

Jüyc ‘contritio’ (Kuun 1880: 277). *işa. f.* jovyq, juvuq ‘Lossprechung’, jazuq üçün jovyq kötürmeklik ‘die Lossprechung wegen (d. h. von) Sünden davontragen, das Sakrament der Busse’, aña papdan juvuqqun boşaq ‘ihm wird vom Papst Lossprechung und Ablass zuteil’, jazuxyn ajtmasa dayy juq tu(t)masa kimese bolmayaj ary ‘wenn man nicht seine Sünden beichtet und Lossprechung erhält, wird man nicht geheiligt’, kerek. ne kim ata ajtyr juvuqqun tutmağa ‘man muss. das, was der Beichtvater sagt, als Lossprechung hinnehmen’ (Grønbech 1942: 127, 129, 130). jüyc 35v/20 (Drimba 2000: 81).

2878. yuzax: kilit.

yuzax Yuǰxac CC-İ 6b/22

yuzax Yuǰac CC-İ 51a/27

Yusac ‘sera’, Yusxac ‘sera; claustrum’ (Kuun 1880: 280). jycak ‘Schloss’ (Radloff 1887: 45). juzaq ‘Schloss’ (Grønbech 1942: 130). Yuǰxac 6r/22 (Drimba 2000: 43); Yuǰac 50v/27 (Drimba 2000: 102). Hrz-T. yuzak ‘kilit’ (İML 1988: 92). M-KıpT. yozaq ‘kilit’ (KİLE 1931: 128). yuzax ‘kilit’ (DM 2003: 126). krş. yozaqla- → yozaqladı ‘kilitledi’ (KİLE 1931: 128). juzaqla- ‘zamykać na kłódkę’ (Bulg-M 1954: 58). yuzaxlı ‘kilitli’ (İMS 1992: 623).

2879. yuzaxla-: kilitlemek.

yuzaxlarmen yuǰxaclarmē CC-İ 6b/19

yuzaxladum yuxacladum CC-İ 6b/20

yuzaxla yuxacla CC-İ 6b/21

Yusxaclarmen ‘claudio’, yuxacla *emir şekli* (Kuun 1880: 280). jycakла (v) ‘mit einem Schlosse verschliessen’, jызаклармән, jызакладым, jызакла (Radloff 1887: 45). juzaqla- ‘verschliessen’ (Grønbech 1942: 130). Yuǰxaclarmē 6r/19, Yuxacladum 6r/20 (Drimba 2000: 42); Yuxacla 6r/21 (Drimba 2000: 43). OT. Hrz-T. yozaxla-/yuzaxla- ‘kilitlemek’ (ME 1993: 211, 213).

2880. yügen: yular.

yügen Yugan CC-İ 52a/27

jýgrān ‘Zügel’ (Radloff 1887: 45). jügen ‘Gebiss, Zaum’ (Grønbech 1942: 130). Yugan 51v/27 (Drimba 2000: 103). OT. Hrz-T. yügen ‘gem’ (NF 1998: 492). M-Kıpt. yügen ‘yular kayışı, dizgin’ (MG 1984: 291). yügen ‘gem, dizgin’ (BV 1986: 355). yügen ‘gem’, yügen ur- (İMS 1992: 623). yügen = Ar. al-lijâm ‘bridle’ (RH 2000: 290). yügen ‘gem’ (DM 2003: 126).

2881. yügençi: gem yapan kişi, gem ustası.

yügençi Yugāçı CC-İ 44b/16

Yugançi ‘frenorum faber’ (Kuun 1880: 280). jýgrānçi ‘Zügelmacher’ (Radloff 1887: 45). jügençi ‘Zaummacher’ (Grønbech 1942: 130). Yugāçı 44r/16 (Drimba 2000: 92).

2882. yügün-: eğilmek.

yügündi iwgundi CC-A 62a/19

yügündiler iwgūdilar CC-A 62b/10

yügünedir jugunædir CC-A 60b/4

Yügünigiz Jugūngilī CC-A 61a/1

yügünügiz Jwgwnwgis CC-A 61b/27

yügünür jvgunur CC-A 71b/22

İwgundi ‘se inclinavit’, iwgūdilar *yani* iwgundilar ‘se inclinaverunt’, jugūngis (Kuun 1880: 255); CC-A 60b/4 → *işa. f* Jagunadir ‘se flectit’ (Kuun 1880: 275); jugun?gis *yani* jügüningis ‘incline vos’ (Kuun 1880: 277). CC-A 60b/4 yügünedir → *işa. f. – anl. f.* жа́ын (v) ‘sich zieren’, жа́ынадыр (Radloff 1887: 37); jýтýн (v) ‘sich verneigen’, jýтýнýнiz, jýтýндi, jýтýндiläp, jýтýнýр (Radloff 1887: 45). jügün- ‘(sich verneigen), niederknien’; saa yýlap kim jügünür ‘wer weinend vor dir niederkniet’ (Grønbech 1942: 130). jugunædir (Drimba 2000: 116); Jugūngis 61r/1 (Drimba 2000: 117); Jwgwnwgis 61r/26 (Drimba 2000: 118); iwgundi 61v/19 (Drimba 2000: 118); iwgūdilar 62r/10 (Drimba 2000: 119); jvgunur 71r/11 (Drimba 2000: 133). ET. yükün- ‘secde etmek, tapınmak’ (HUAS 1941: 126). yükün-/yükkün- ‘secde etmek, hürmet etmek’ (Hsüan-X 1975: 201). yükün- ‘eğilmek, secde etmek’ (Mayt: 515). yükkün- ‘secde etmek, eğilmek, saygı göstermek, hürmet etmek’ = Skr. *skandha* (AY-III 1991: 126). yükün- ‘huzurunda eğilmek, secde etmek, inanmak’ (ETŞ 1992: 517). yükün- ‘secde etmek, hürmet etmek’ (Gabain 2000: 313). yükün- ‘secde etmek, eğilmek; hürmet etmek, saygı göstermek’ (HUAS 2014: 156). yükün- ‘1. saymak, saygı göstermek, hürmet etmek; 2. boyun

eğmek, biat etmek, bir kimsenin veya bir yönetimin egemenliğini tanımak' (KUKY 2009: 368, 390, 538) . yükün- 'boyun eğmek; bağımlı olmak' (METY 2012: 328). yükün- 'eğilmek, secde etmek' (AY-YK 2012: 276). krş. yükünç 'secde' = Skr. namaskāra (eserin giriş kısmı) (Mayt: 515). yükünç 'tazim, secde, itaat' (ETŞ 1992: 518). yükünç 'hürmet, mukaddime (ithaf)' (Gabain 2000: 313). yükündür- 'hürmet ettirmek' (Gabain 2000: 313). yükünmek 'secde etmek, önünde eğilmek' (ETŞ 1992: 518). yüküntür- '1. saydırmak, hürmet ettirmek, sözünü dinletmek; 2. baş eğdirmek, boyun eğdirmek, biat ettirmek' (KUKY 2009: 372, 394, 538). yüküntür- 'bağımlı kılmak, tabi kılmak; boyun eğdirmek' (METY 2012: 328). yüküntür- 'boyun eğdirmek' (Aydın 2012: 191). OT. yük(ü)n- 'secde etmek', tizin yüknüp 'diz çökmüş durumda', yüknü 'secde ederek, secde edenler olarak', yüknü 'secde ederek, secde edenler olarak', yüknügli 'secde eden, sacid' (TKT 2004: 682, 793). yükün- 'eğilmek' (AH: LXXVI). yükün- 'secde etmek, ibadet, namaz kılmak; büyük önünde eğilmek, baş eğmek' (DLT-Atalay 2006: IV-823). krş. Hz-T. yükin- 'secde etmek, tapınmak' (KurT 2002: 336). yük(ü)n- 'diz çökmek, saygıyla eğilmek, secde etmek' (KE 1997: 750). M-Kıpt. yükün- → yükündü 'diz çökerek hizmet etti, diz çöktü' (KİLE 1931: 130). krş. yükünçi 'halife, namaz kıldırın' (KMT 2002: 161).

2883. yügünç: saygı.

yügünç jvgvne CC-A 73b/7

yügünçimiz jvgvneıııf CC-A 74b/7

jugunč 'kulluk, tapma, ibadet' (Kuun 1880: 277). jŷgŷnč 'Verbeugung', jŷgŷnčımız (Radloff 1887: 45). jügünč 'Verehrung', tejsin saŷa jügünčımız 'möge unsere Verehrung zu dir gelangen' (Grønbech 1942: 130). jvgvnč 73r/4 (Drimba 2000: 137); jvgvnčıııf 74r/13 (Drimba 2000: 138).

ET. yügünç 'saygı, hürmet, takdir' (HUAS 2014: 156). OT. yügünç 'namaz, ibadet; (Kıpçakça) baş eğme' (DLT-Atalay 2006: IV-824).

2884. yügür-: yürümek, koşmak.

yügür yugur CCİ 6b/13

yügürdü^m yugurdü CCİ 6b/12

yügürmek yugurmac CCİ 6b/14

yügürüp yugrup CC-A 76a/4

yügürürmenⁿ yugurufmē CCİ 6b/11

iugurup ‘acele edip, koşup’ (Kuun 1880: 255); Yugururmen ‘curro’, yugur *emir şekli*, Yugurmac ‘curtus’ (Kuun 1880: 280). jŷgŷp (v) ‘laufen’, jŷgŷpŷmă, jŷgŷpŷdŷm, jŷgŷp, jŷgŷpŷmăk, jŷgŷpŷp (Radloff 1887: 45). jŷgŷr- ‘laufen’, jŷrŷp jŷgŷr- ‘gehen und laufen’, jŷgŷrmek (Grønbech 1942: 130). Yugururmē 6r/11, Yugurdŷ 6r/12, Yugur 6r/13, Yugurmac 6r/14 (Drimba 2000: 42); ŷvgrvp 75v/4 (Drimba 2000: 139). ET. yŷgŷr- ‘koşmak’ (Hsŷan-X 1975: 201). yŷgŷr- ‘koşmak’ (ETŞ 1992: 517; IB: 64; UKY 2011: 108). yŷgŷr- ‘1. koşmak; 2. (kan) akmak, yaralanmak, ölmek’ (KUKY 2009: 338, 351, 538). yŷgŷr- ‘koşmak; akmak’ (METY 2012: 328). yŷgŷr- ‘1. yürümek, ilerlemek; 2. akmak’ (Aydın 2012: 191). yŷgŷr- ‘koşmak’ (Mir) (YKI 2013: 512). krş. yŷgrŷk/yŷgŷrŷk/yŷrŷk ‘çabuk (koşan)’ (Gabain 2000: 313). yŷgrŷk ‘çabuk koşan, hızlı’ (ABH 2013: 244). yŷgŷrt- ‘1. koşturmak; 2. (atı) hızla koşturmak; 3. (ter sözüyle) emek sarf etmek, büyük gayret göstermek, çok çalışmak, ter dökmek’ (KUKY 2009: 347, 398, 411, 538). yŷgŷrt- ‘koşturtmak; akıtmak’ (METY 2012: 328). yŷgŷrtme- ‘boyun eğdirmek’ (Aydın 2012: 191). yŷgŷrŷk ‘koşu, koşma’ (ETŞ 1992: 517). OT. yŷgŷr- ‘koşmak, seyirtmek, yürümek’ (KB: 560). yŷg(ŷ)r- ‘koşmak’, éw- azu yŷg(ŷ)r- ‘acele etmek, koşturmak’ (TKT 2004: 351, 791). yŷgŷr- ‘koşmak’ (AH: LXXVI). yŷg(ŷ)r- ‘-at- koşmak, yŷgrŷkçe koşmak; geçmek; segirtmek; beze eriş yapmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-821). krş. yŷgrŷgli ‘hızla hareket eden, sürünen (yılan için)’ (TKT 2004: 791). yŷgrŷk ‘yŷrŷk (at), hızlı koşan’ (TKT 2004: 791). yŷgrŷk ‘koşan’ (AH: LXXV). yŷgrŷk (g) ‘koşucu, geçici, yŷrŷk’, yŷgrŷk bilge ‘bilgin, akıllı, erdemli, udumlu kiři’ (DLT-Atalay 2006: IV-821). yŷgrŷm ‘bir koşuluk yer’ (DLT-Atalay 2006: IV-821). yŷgrŷş- ‘koşuşmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-821). yŷg(ŷ)rŷgen ‘Çinden İslam diyarına gelen kervanın müjdecisi; her zaman koşan, koşucu’ (DLT-Atalay 2006: IV-822). yŷgŷrt- ‘koşturmak’ (KB: 561; DLT-Atalay 2006: IV-822). Hrz-T. yŷgŷr- ‘koşmak’ (ME 1993: 213). yŷg(ŷ)r- ‘koşmak, koşturmak, hızlı yürümek’ (KE 1997: 749). yŷg(ŷ)r- ‘koşmak’ (NF 1998: 492). yŷgŷr- ‘koşmak, hareket etmek’ (KurT 2002: 335). yŷkŷrmek ‘koşmak’ (İML 1988: 93, 97). krş. yŷgrŷg → yŷgrŷg at ‘yŷgrŷk at’ (KurT 2002: 335). yŷgrŷk ‘yŷrŷk at’ (İML 1988: 93). yŷgrŷş- ‘koşturmak’ (NF 1998: 492). yŷgŷrmek ‘koşma, koşu’ (ME 1993: 213). yŷgŷrt- ‘koşturmak’ (NF 1998: 492). yŷgŷrŷş- ‘yürümek, birlikte koşmak’ (KurT 2002: 335). M-KıpT. yegŷr- ‘koşmak’ (DM 2003: 122). yŷger-/yŷgŷr- ‘koşmak’ (BV 1986: 355). yŷgŷr- → yŷgŷrdi ‘koştu’ (KİLE 1931: 130). yŷgŷr- ‘koşmak’ (MG 1984: 292; KK 1999: 132). yŷgŷr- ‘çalışmak, çabalamak’ (İMS 1992: 623). yŷgŷr- ‘run!’ (RH 2000: 76). yŷgŷr- ‘acele etmek, koşmak’ (KMT

2002: 160). yögür- '1) koşmak, süratle gitmek; 2) çalışmak, çabalamak' (TK 2008: 353, 354). krş. yügrük 'koşan' (KİLE 1931: 130). yügrük 'yügrük' (BV 1986: 355). yügrük 'hızlı koşan' (İMS 1992: 623). yügrük 'koşucu, iyi koşan (at)' (MG 1984: 292). yügrük = Ar. al-'addâ' 'runner, racer' (RH 2000: 276). yügrük 'çabuk, çevik, hızlı koşan' (KH 2002: 147). yügrüklük 'atın hızlı ve çabuk olması' (KH 2002: 147). jügürt- 'popędzać, zmuszać do biegu' (Bulg-M 1954: 58). jügürt 'hızlı koşan' (İMS 1992: 623). jügürüş- 'koşuşmak, süratle gitmek, acele etmek' (TK 2008: 354). Çağ. jügür- 'çabucak gelmek, yaklaşmak, koşmak, seğırtmek' (MK 1993: 574). krş. jügürt- 'koşturmak' (MK 1993: 574).

2885. yük I: yük; yük tüşür- 'yük indirmek'.

yük yuc CC-İ 10a/3, 10a/4
Yuctusururmen *yani* yuc tusururmen 'onere me libero; onus depono' (Kuun 1880: 280). jýk 'Last', jýk тýшýрýрмән 'abladen', jýk көтýрмәк 'das Belasten' (Radloff 1887: 45). jük 1) 'Last; Warenballen', jük tüşür 'abladen'; 2) 'Bürgschaft', jükke kire-mi-sen 'willst du (für ihn) bürgen?' (Grønbech 1942: 130, 131). Yuc 9v/3, 9v/4 (Drimba 2000: 47). ET. yük 'yük' (ETŞ 1992: 517). yük 'yük' (Gabain 2000: 313). jük 'рүз' (TEƏ 2008: 322). yük 'yük' (Yen) (YKI 2013: 512). krş. yüd- 'yüklemek' (Mayt: 515). yüd- 'yüklemek, baş üstüne koymak' (ETŞ 1992: 517). yüd- 'yüklemek, taşımak' (Yen) (YKI 2013: 512). yüdmek 'yüklemek' (ETŞ 1992: 517). OT. yük 'yük' (KB: 561). yük 'yük, günah yükü' (TKT 2004: 791). yük 'yük' (AH: LXXVI). yük 'yük, bohça', kapa yüklüğ ok 'yüksek yelekli ok', topuz yük 'üzerinde durulamıyan, üstüne binilemiyen hayvan yükü' (DLT-Atalay 2006: IV-641, 822). krş. yüd- 'yüklemek, yüklenmek' (KB: 559). yüd-/yüt- 'yüklenmek' (AH: LXXV, LXXVI). yüdü- 'yüklemek' (KB: 560). yükçi 'yük taşıyan' (KB: 561). Hrz-T. yük 'ağırlık' (İML 1988: 93). yük 'yük' (ME 1993: 213; NF 1998: 492). yük 'yük; hayvan üstündekki iki küfe ağırlık' (KE 1997: 749). yük '1) yük; 2) (gebenin) yükü, semere' (KurT 2002: 335). yük 'yük' (MM 2008: 273). krş. yüd-/yüt- 'yüklenmek, taşımak' (KurT 2002: 335, 337). yüdüm 'demet, deste' (KurT 2002: 335). yüklig/yüklüg 'yüklü, gebe' (KurT 2002: 336). yüklü/yüklüg 'hamile, gebe' (ME 1993: 213). yüklüg '1) hamile, gebe; 2) yüklü, dolu' (KE 1997: 750). yüklüg 'yüklü, yüklenmiş' (NF 1998: 492). yüklüg 'meyveli, meyve ile dolu' (KurT 2002: 336). yütgüçi → otun yütgüçi 'odun taşıyıcı' (KurT 2002: 337). AO-KıpT. yük 'yük' (AO 1996: 242). M-KıpT. yük: Kefalet altına girmekten kinaye olup bugünkü manasındadır (KİLE 1931: 130). yük 'yük, ağırlık' (MG 1984: 292). yük 'taşınan şey, yük' (GT 1989:

473). yük 'yük', yük tifesi (İMS 1992: 623). yük 'yük' (KK 1999: 132). yük 'load, baggage' (RH 2000: 147). yük 'yük', yük eýeleri 'hamile, gebe' (TK 2008: 354). krş. yüki 'ağır hareketli, kibar' (KİLE 1931: 130). yüklü 'yükli, hamile' (BV 1986: 355; KK 1999: 132). yüklü 'yükü olan, hamile' (GT 1989: 473). yükli/yüklü 'hamile' (İMS 1992: 623). yüklü 'hamile' (KFLT 1989: 1091; KF 2006: 204). yüklü 'yükli olan, hamile' (GT 1989: 473). yüklü 'gebe' (KİLE 1931: 130). krş. yüklülük 'hamilelik' (İMS 1992: 623). yükül 'binek hayvanı' (İMS 1992: 623). Çağ. yük 'yük' (MK 1993: 574).

2886. yük II: saygı.

yük yuc CCİ 15a/10

Yuc 'onus; fasciculus' (Kuun 1880: 280). (Drimba 2000: ?). OT. Hrз-T. krş. yükey 'yüce, ulu' (NF 1998: 492).

2887. yükle-: saygı duymak, hürmet etmek.

yüklermen yuclarmē CC-İ 14b/7

yükledün yucladun CC-İ 14b/8

yükle yucla CC-İ 14b/9

Yuclarmen 'onero', yucla *emir şekli* (Kuun 1880: 280). *anl. f.* jýklä (v) 'belasten', jýkläpмән, jýklä (Radloff 1887: 45). *anl. f.* jükle- 'beladen' (Grønbech 1942: 131). Yuclarmē 14v/7, Yucladun 14v/8, Yucla 14v/9 (Drimba 2000: 53). OT. yükle- 'yüklemek' (DLT-Atalay 2006: IV-822). krş. yüklemsin- 'yükler görünmek' (DLT-Atalay 2006: IV-823). yüklen- 'taşınmak' (TKT 2004: 792). yüklet- 'yükletmek, yüklettirmek' (DLT-Atalay 2006: IV-823). yüklet- 'oka yelek taktırmak' (DLT-Atalay 2006: IV-823). yüklüg 'yükli, yükü olan', yüklüg bol- 'hamile olmak', yüklüg urağut 'hamile kadın' (TKT 2004: 792). Hrз-T. yükle- 'yüklemek' (ME 1993: 213; KE 1997: 750; NF 1998: 492). yüklä- 'yüklemek, yükle doldurmak' (KurT 2002: 336). yüklemek '1) kendi sırtına bir şey koymak; 2) kadın gebe kalmak' (İML 1988: 93). krş. yüklen- 'yüklenmek' (ME 1993: 213; KE 1997: 750). yüklet- 'yükletmek' (KE 1997: 750). M-KıpT. yüklä- → yüklädi 'kefil oldu' (KİLE 1931: 130). yükle- 'yüklemek' (BV 1986: 355). yükle- '1) bindirmek; 2) taşımak' (TK 2008: 354). krş. yüklet- 'bir hayvanın sırtına yük koymak' (GT 1989: 473). yüklet- 'yükletmek' (KK 1999: 132; (KMT 2002: 160). yüklet- 'bir hayvanın sırtına yük koymak' (GT 1989: 473). Çağ. krş. yüklen- 'yüklenmek' (MK 1993: 574).

2888. yülgüv: ?.

yülgüv jvlgv̇v CC-A 82b/29

julguu (.) ‘evulsus’ (Kuun 1880: 278). jvlgv̇v 82r/28 (Drimba 2000: 144).

2889. yün: tüy; yün; *krş.* yön.

yüñi yungí CC-İ 46b/19

yün Yung CC-İ 46b/23, 46b/30

Yung ‘lana; pluma’ (Kuun 1880: 280). jŷн ‘Wohlhaar, Flaumfedern’, jŷнŷ (Radloff 1887: 45). juñ ‘Wolle, Flaumfeder’; ügü juñy ‘Eulenfedern’ (Grønbech 1942: 129). yungí 46r/19, Yung 46r/23 (Drimba 2000: 95); Yung 46r/30 (Drimba 2000: 96).

2890. yünül: hafif.

yünül Yungul CC-İ 35b/16, 39b/11

yünül^{er} Yungulaŕ CC-İ 35b/17. jünül ‘leicht’ (Grønbech 1942: 131). Yungul 35r/16, Yungular 35r/17 (Drimba 2000: 80); Yungul 39r/11 (Drimba 2000: 86).

2891. yür-: *krş.* yürü-.

yür Iur CC-İ 8b/1

yürdü^m Iurdū CC-İ 8a/24

yürdüm yufdum CC-İ 19a/3

yürgeⁿ jʋrgā CC-A 70b/10

yürgil iurgıl CC-İ 7b/18

Yürüp Jvrvp CC-A 76a/4

yürüp jurup CC-A 76b/17

yürüp jvrup CC-A 72a/12

Jurup ‘commeans’, jurgā *yani* jurgan ‘trita (via)’ (Kuun 1880: 278). *işa. f.* jŷpŷ (v) ‘gehen’, jŷpŷgil, jŷpŷdŷm, jŷpŷgān (Radloff 1887: 45). Iurdū 7v/24, Iur 8r/1 (Drimba 2000: 45); jʋrgān 70r/6 (Drimba 2000: 131); jvrup 71v/6 (Drimba 2000: 134); Jvrvp 75v/4, jurup 76r/16 (Drimba 2000: 139). Metinde yürü- ve yür- olarak iki fiil şekli görülmektedir.

Bu iki şekle bakarak iki ihtimal düşünülebilir. İhtimallerden ilki, fiil kökünün yürü- olduğu ve son harfi olan ü harfinin yazılmamış olabileceğidir. Yani bu iki kelimenin arasındaki fark, imla farklılığıdır. Bu ihtimali düşünmemizin nedeni, söz konusu iki farklı şeklin metnin aynı bölümlerinde bir arada kullanılmış olmasıdır. Şu örnekler bunu destekler niteliktedir: .

çö re yürürmeⁿ → 7b/16

çövre yürüdüm → 7b/17

çövre yürgil → 7b/18. yolğa yürürmen → 8a/23

yolğa yürdü → 8a/24

yolğayür → 8b/1. teñizde yürürmen → 19a/2. teñizde yürdüm → 19a/3

teñizde yürügil → 19a/4

İkinci ihtimal ise bu iki şeklin fonetik varyant olabileceğidir. yür- şeklinin sayıca az olmamasıyla birlikte işaretlemedeki açıklık ve netlik, ü harfinin eksik yazılmış olma ihtimalini zayıflatır. Buna göre bu iki şekil hakkında kesin bir sonuca varmamakla birlikte, iki ayrı madde başı yapmayı tercih ettik.

ET. yür- ‘1. yürümek; 2. savaşta piyade olarak ilerlemek’ (KUKY 2009: 347, 388, 538). yor-/yori-/yorri-/yuorri- ‘yürümek’ (Gabain 2000: 312). yori- ‘yürümek; (şu veya bu tarzda) hayat sürmek, yaşamak’ (HUAS 1941: 126). yori- 1) ‘hareket etmek, gitmek, yürümek’; 2) ‘hayat sürmek, yaşamak’, tiriğ yori- ‘yaşamak’ (Hsüan-X 1975: 200). yori- ‘yürümek, (belli bir inanış doğrultusunda) davranmak, yaşamak’ (AY-III 1991: 125). yori- ‘yürümek, gitmek’ (ETŞ 1992: 514). yori-; YWRY- ‘yürümek, gitmek, özgürce gezinmek’ (İKPÖ 1998: 237). yori- ‘yürümek, gitmek, hareket etmek; icra etmek, olgunlaşmak’ (Üİ 1998: 205). yori- ‘1. adım atarak ilerlemek, gitmek, yürümek, yol almak, ilerlemek; 2. isyan etmek, baş kaldırmak; 3. ilerlemek, gelişmek, kalkınmak; 4. ordu sevk etmek, akın etmek, düşman topraklarına saldırmak, baskın yapmak (KUKY 2009: 338, 368, 379, 398, 538). yori- ‘(ordu) ilerlemek’ (UKY 2011: 108). yori- ‘yürümek, ilerlemek; sefere çıkmak’ (METY 2012: 328). yori- ‘1. (yaşamaya) devam etmek; 2. ordu ile ilerlemek; 3. isyan etmek’ (Aydın 2012: 191). yori- ‘yürümek, gitmek’ (AY-YK 2012: 275). yori- ‘yürümek’ (ABH 2013: 244). yori- ‘yürümek, hareket etmek; yaşamak’ (IB: 64). yörü- ‘yürümek’ (ETŞ 1992: 515). jürü- ‘водить (пешком)’ (TEƏ 2008: 322). krş. yorğä- ‘dolanmak’ (Hsüan-X 1975: 201). yorıy ‘1) gidiş; 2) hayat akışı, hayat serüveni’ (Hsüan-X 1975: 201). yoriğ ‘yürüyüş, davranış, yaşayış, gidiş, usul, yöntem’ (AY-III 1991: 125). yoriğ ‘hareket, tavır’ (ETŞ 1992: 514). yoriğlıg ‘amelli, hareketli’ (ETŞ 1992: 515). yorık ‘gidiş, uygulama’ (AY-YK 2012: 275). yorıklıg ‘..gidişli’ (AY-YK 2012: 275). yorımak ‘yürümek, yaşamak’ (ETŞ 1992: 515). yorit- ‘yürütmek, işletmek, ayartmak’ (Gabain 2000: 312). yorit- ‘1. yürütmek, ilerletmek; 2. orduyu sefere çıkarmak; 3. kalkındırmak, ilerletmek, geliştirmek, gönenc içinde yaşatmak’ (KUKY 2009: 347, 387, 400, 538). yorit- ‘sefer ettirmek; yürütmek, ilerletmek’ (METY 2012: 328). jorit- ‘повести (в поход)’ (TEƏ 2008: 322). yorit- ‘1. yürütmek, ilerletmek; 2. (asker) sevk etmek’ (Aydın 2012: 191). yorit- ‘devam ettirmek, ilerletmek, (iş) yürütmek’ (Yen) (YKI 2013: 512). yort- ‘yürütmek, tırıs gitmek’ (Mayt:

514). yort- ‘tırıs gitmek’ (Gabain 2000: 312). OT. yor- ‘yürümek’ (KB: 552, 553). yori/u- ‘1. gezip dolaşmak; 2. sefere çıkmak, yolda olmak; 3. yürümek, uzaklaşmak; 4. akıp gitmek, yüzmek, (rüzgâr için) esmek’, sora yori- ‘sonra olmak’, yori- katıgılan- ‘çalışıp çabalamak, çalışmak’, yoriğlı ‘bir yolda yürüyen, uyan, tâbi olan’, yoriğlı kemi ‘giden (gemi)’ (TKT 2004: 627, 788, 789). yori- ‘yürümek’ (AH: LXXV). yori- ‘yürümek, gitmek, varmak; ismi varıp yayılmak; yürüyüp yorulmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-802). krş. yoridaçı ‘hısımlar, dünürler arasında gelip giden adam (Oğuzlardan başkalarınca)’ (DLT-Atalay 2006: IV-802). yoriğa ‘yürüyen’ (KB: 554). yoriğci ‘hısımlar, dünürler arasında gelip giden adam (Oğuzlarca)’ (DLT-Atalay 2006: IV-802). yorıgu ‘yürünecek yer ve zaman’, munduz yoriğa at ‘yorga yürüyüşten başka yürüyüş bilmiyen at’ (DLT-Atalay 2006: IV-802). yorık ‘akma, akıcı, huy, hareket’ (KB: 554). yorık/yoruk ‘akma, yürüme, gidiş, huy’ (DLT-Atalay 2006: IV-802, 804). yoriş- ‘yürüşmek; yol yol olmak; yıpramak’ (DLT-Atalay 2006: IV-803). yorit- ‘yürütmek’ (KB: 554). yorit-/yurit- ‘yürütmek’ (AH: LXXV, LXXVI). yorit- ‘yürütmek; -ilâç- içini sürdürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-803). yort- ‘bir işe başlamak üzere yürümek’ (KB: 555). yortuş- ‘at yürütmekte yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-803). Hrz-T. yori/ü- ‘yürümek, hareket etmek; geçerli olmak; yaşamak’ (KE 1997: 746). yori-/yörü- ‘yürümek’ (MM 2008: 272, 273). yori-/yörü- ‘yürümek, gitmek’ (ME 1993: 211). yori-/yörü- ‘yürümek, gezinmek, yoluna devam etmek; hareket etmek, davranmak; yaşamak, yaşamını devam ettirmek’ (NF 1998: 489). yüri-/yürü- ‘yürümek, hareket etmek’ (KurT 2002: 337). yürümek ‘ayakları ileriye atarak hareket etmek’ (İML 1988: 93). krş. yorga ‘yorga yürüyen (at için)’ (KE 1997: 745). yorık ‘etkili’ (KurT 2002: 333). yori/üt- ‘yürütmek, geçerli kılmak, hareket ettirmek’ (KE 1997: 747). yorit- ‘yürütmek’ (MM 2008: 272). yörimek ‘yürüme, yürüyüş’ (ME 1993: 211). yorit-/yörüt- ‘yürütmek, uygulamak, geçerli kılmak’ (NF 1998: 490). yörük ‘geçerli, merî’ (ME 1993: 211). yörüş ‘yürüyüş; yaşam tarzı’ (NF 1998: 490). yörüş- ‘yürüyüşmek’ (ME 1993: 211). yörüş- ‘birlikte yürümek’ (MM 2008: 272). yörüt- ‘yürütmek, hareket ettirmek’ (ME 1993: 211). yurit- ‘yürütmek, yerinden oynatmak’ (KurT 2002: 337). AO-Kıpt. yori-/yörü- ‘yürümek’ (AO 1996: 242). krş. yortar ‘binici’ (AO 1996: 242). yörüş- ‘karşılıklı yürümek’ (AO 1996: 242). yörütüci ‘yürütücü, rehber’ (AO 1996: 242). M-Kıpt. yori-/yörü- ‘yürümek’ (BV 1986: 352). yori-/yörü- ‘yürümek’ (KH 2002: 147). yörü- ‘1) yürümek, gitmek; 2) yürümek; gezmek, hareket etmek, yaşamak; 3) yürümek; inmek, inzal etmek; 4) yürümek; esmek, rüzgâr esmek’ (TK 2008: 352). yür-/yürü- ‘yürümek’

(KF 2006: 204, 205). yūri-/yūrū- ‘yürümek’ (GT 1989: 473). yūri- ‘yürümek’ (KFLT 1989: 1091; KMT 2002: 161). yūri-/yūrū- ‘yürümek’, seyb yūri- ‘başı boş yürümek, gezinmek’ (İMS 1992: 590, 623, 624). yūrū- → yūrūdi: yürümāk fiilinden mazi, bugünkü manasında (KİLE 1931: 131). yūrū- ‘yürümek’ (MG 1984: 292; KK 1999: 132; KMES 1994: 319). yūrū- ‘geçerli olmak, alıcı olmak’ (KFLT 1989: 1091). krş. öz yürimek ‘kanlı basur’ (KMT 2002: 133). yirt- ‘yürütmek’ (KH 2002: 146). yorığa = Ar. al-rahûj ‘(horse) of a light sleep’ (RH 2000: 276). yorıqlıg = Ar. al-mâşî tayyiban ‘(horse) with gait’ (RH 2000: 276). yorğa ‘koşarak giden’ (KİLE 1931: 128). yorğa ‘rahvan at’ (KMT 2002: 159). yorqa = Ar. al-rahwân ‘ambler’ (RH 2000: 176). yorğala- ‘koşarak yürüdü’ (KİLE 1931: 128). yörin- ‘yürünmek’ (BV 1986: 352). yörit-/yörit- ‘yürütmek’ (BV 1986: 352). yörit-/yörüt- ‘yürütmek’ (KH 2002: 147). yörüş ‘yürüyüş’ (BV 1986: 352). yörümek ‘yürüme; hareket, etme, yaşama’ (TK 2008: 352, 353). yörümeklik ‘yürüme; yaşama’ (TK 2008: 353). yörüt- ‘1) yürütmek; 2) yürütmek; (laf taşımak)’ (TK 2008: 353). yörüyiş ‘yürüyüş’ (KH 2002: 147). yürimeklik ‘yürüme’ (KFLT 1989: 1091). yüriş ‘yürüyüş’ (İMS 1992: 624). yürit-/yürüt- ‘1) yürütmek, icra etmek; 2) yürütmek, naklettirmek’ (İMS 1992: 624). yürit- ‘yürütmek’ (KMT 2002: 161). yürüdmek ‘yürütmek, geçerli olmak’ (KFLT 1989: 1091). yürüt- ‘yürütmek’ (KK 1999: 132). Çağ. krş. yorğa ‘rahvan’ (MK 1993: 574). yortak ‘keskin at adımı’ (MK 1993: 574). yörüt- ‘yürütmek, devam ettirmek’ (MK 1993: 574). O-Moğ. yorçıgu ‘to go’ (RH 2000: 92).

2892. yürek: yürek, kalp.

yüregine jvregínā CC-A 60b/34

jýpāk ‘herz’, jýpäginä (Radloff 1887: 45). jürek Herz’ (Grønbech 1942: 131). jvregínā 60r/33 (Drimba 2000: 116). ET. yurek/yürek ‘yürek, kalb’ (ETŞ 1992: 516, 518). yūrek ‘yürek’ (AY-III 1991: 126). yūrāk ‘yürek’ (Gabain 2000: 313). jūrāk ‘сердце’ (TEƏ 2008: 322). yūrāk ‘yürek, kalp’ (ABH 2013: 244). yürek ‘yürek’ (Yen) (YKI 2013: 512). krş. yüreklik ‘gönüllü, kalpli’ (Mayt: 515). OT. yürek ‘yürek’ (KB: 562; TKT 2004: 794). yürek(g) ‘yürek’ (DLT-Atalay 2006: IV-825). krş. yürek(g)liğ ‘yüreği pek, yiğit, cesur, yürekli’ (DLT-Atalay 2006: IV-826). yüreklen- ‘cesaret göstermek, yiğitlenmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-826). yüreksiz ‘korkak’ (TKT 2004: 794). yüreksizlik ‘yüreksizlik, korkaklık’ (TKT 2004: 794). Hrız-T. yürek ‘kalp’ (İML 1988: 93). yürek ‘kalp, yürek’ (KE 1997: 751; NF 1998: 492; KurT 2002: 336; MM 2008: 273). krş.

yüreklen- ‘yürkelenmek, korkmamak, cesur olmak’ (KE 1997: 751). yüreklen- ‘cesaretlenmek’ (NF 1998: 492). yüreklendür- ‘cesaret vermek’ (KE 1997: 751). yürekli/yüreklig ‘yürekli’ (KE 1997: 751). yüreklig ‘yürekli, cesur’ (ME 1993: 213). yüraklig ‘yürekli, cesur’ (KurT 2002: 337). yüreklülük ‘yüreklilik’ (ME 1993: 213). yüreksiz ‘korkak’ (İML 1988: 93). yüreksiz ‘yüreksiz, korkak’ (ME 1993: 213). M-Kıpt. yüräk: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 130). yürek ‘yürek’ (BV 1986: 356; (KMT 2002: 161; TK 2008: 354). yürek ‘kalp, yürek, gönül’, yüreki kop- ‘yüregi parçalanmak, ço acımak’ (GT 1989: 473). yürek ‘yürek, gönül’ (KMES 1994: 319). yürek ‘heart’, janavarlar yüregi = Ar. qalb al-ḥayawân ‘heart of animal’ (RH 2000: 105, 225). yürek ‘kalp, yürek’ (İMS 1992: 623; (DM 2003: 126; KF 2006: 204). krş. üreklü = Ar. šujâ ‘courageous’ (RH 2000: 264). yüreklendür- ‘cesaretlendirmek’ (İMS 1992: 623). yüräklü ‘şeci, kahraman’ (KİLE 1931: 130). yüreklü ‘yürekli’ (KH 2002: 147). yüräksiz ‘korkak’ (KİLE 1931: 131). Çağ. yürek ‘yürek’ (MK 1993: 574). krş. yüreksiz ‘yüreksiz’ (MK 1993: 574).

2893. yürü-: yürümek; krş. yür-.

yürüdüm	yufudum	CC-İ 26b/15
yürüdüm	yufuǫdum	CC-İ 7b/17
yürügen	yurugan	CC-İ 19a/5
yürügil	yufugıl	CC-İ 19a/4, 26b/16
yürürmen	Iuruǫmē	CC-İ 8a/23
yürürmen	yuruǫmē	CC-İ 19a/2, 26b/14
yürürmen	ýururmē	CC-İ 7b/16

zourayururmen ‘circumdo?’, zoura iurgil *emir şekli* (Kuun 1880: 298); jurup ‘?’ (Kuun 1880: 277). jǫpǫ (v) ‘gehen’, jǫpǫrmān, jǫpǫǫm, jǫpǫǫil, jǫpǫǫān (Radloff 1887: 45). jürü- ‘gehen, wandern, reisen, sich begeben’, *iṣa. f.* jolǫa jür- ‘sich auf den Weg begeben’, *iṣa. f.* čövre jür- ‘um etwas herumgehen’, artynča jürü- ‘folgen’, teñizde jür(ü) ‘segeln’, teñizde jürügen ‘Seefahrer’; *Bildet durative Verben: ?bará-jürler* [bareiurler] ‘sie gehen’ (Grønbech 1942: 131). Zouraýururmē 7r/16, Zoura yururdum 7r/17, Zoura [zur > *iurgil*] 7r/18 (Drimba 2000: 44); Iururmē 7v/23, Iurdü 7v/24, Iur 7v/25 (Drimba 2000: 45). yururmē 18v/2, yurdum 18v/3, yurugil 18v/4, yurugan 18v/5 (Drimba 2000: 58); Yururmē 26r/14, Yurudum 26r/15, Yurugıl 26r/16 (Drimba 2000: 69).

2894. yürüm (< Ar. curm): ceza.

yürüm urũ CC-İ 7a/24

Jurum ‘condemnatio’ ~ *ar.* جرم (Kuun 1880: 277). ğurum ‘Strafe’ (Grønbech 1942: 98). OT. Krh-T. cürm ‘cürüm, suç’, cürm ü fisk ‘suç ve Hak yolundan ayrılma’, cürm ü isyân ‘suç ve isyan’ (DH: 195). Hz-T. cürüm ‘suç’ (NF 1998: 99).

2895. yürümle-: suçlamak.

yürümlermen Iurũlarmẽ CC-İ 7a/21

yürümledüm Iurũladum CC-İ 7a/22

yürümle Iurũla CC-İ 7a/23

Jurumlarmen ‘condemno sceleris’, Jurumla *emir şekli* (Kuun 1880: 277). *işā. f.* цурумла ‘verurtheilen’, цурумлармән, цурумладым, цурумла (Radloff 1887: 60). ğurumla- ‘eine Strafe verhängen’ (Grønbech 1942: 99). Iurũlarmẽ 6v/21, Iurũladum 6v/22, Iurũla 6v/23 (Drimba 2000: 43).

2896. yũ vüt: avuntu, teselli; yũ vüt ber- ‘avutmak, teselli etmek.’.

yũ vüt jvvt CC-A 58b/39

Juutberdim ‘consolavi’ (Kuun 1880: 277). jȳt ‘Trost’, jȳt бердим (Radloff 1887: 45). jüvüt ‘Trost’, jüvüt berdim ‘ich tröstete’ (Grønbech 1942: 130 ,131). jvvt 58r/39 (Drimba 2000: 114).

2897. yũ ütle-: teselli etmek.

yũ ütlermen jvvtlermē CC-A 58b/38

Juutlermen ‘consolo’ (Kuun 1880: 277). jȳtlä (v) ‘trösten’, jȳtläpman (Radloff 1887: 45). jüvütle- ‘trösten’ (Grønbech 1942: 131). jvvtlermē 58r/38 (Drimba 2000: 114). ET. krş. öd/öt ‘öğüt, nasihat’ (ETŞ 1992: 394, 404). ödkün- ‘kendine örnek kabul etmek’ (ETŞ 1992: 394). ödle- ‘öğüt vermek’ (ETŞ 1992: 394). öğüt ‘nasihat’ (Gabain 2000: 290). öt ‘öğüt, nasihat’ (AY-III 1991: 108; IB: 58). öt ‘öğreti, bilgi’ (Gabain 2000: 40) ötle- ‘öğüt vermek, öğütlemek, görüşmek, (danışmak)’ (AY-III 1991: 108). ötle- ‘öğütlemek’ (KUKY 2009: 392, 529). ötlä-; ’WYTL’-, ’WYTL- ‘öğüt vermek, teşvik etmek’, [öt ‘öğüt’ (Run ve Uygur yazılarında rastlanmıştır) + isimden fiil eki -lä-] (İKPÖ 1998: 159). ötleme ‘öğütleme, öğüt verme’ (AY-III 1991: 108). üt ‘nasihat’ (Gabain 2000: 290). üt ‘öğüt, nasihat’ (Mir) (YKI 2013: 511). ütle- ‘öğütlemek, nasihat etmek’ (METY 2012: 325). ütle- ‘öğüt vermek’ (Aydın 2012: 186). ütlä- ‘teselli vermek,

nasihat etmek' (ABH 2013: 237). OT. ögütle- 'öğüt vermek, öğütlemek' (DLT-Atalay 2006: IV-453). krş. ögüt 'öğüt, vaaz' (DLT-Atalay 2006: IV-453). öt 'öğüt, nasihat' (KB: 365). ötle- 'öğüt vermek, nasihat etmek' (KB: 366). ötlük/övüt 'öğüt, vaaz', ['Bu anlamda övüt denir. Aslı öğüt'tür.'](DLT-Atalay 2006: I-102; IV-467, 470). Hz-T. krş. ögüt 'öğüt' (ME 1993: 166; MM 2008: 248). ögüt 'öğüt, nasihat' (NF 1998: 336). ögütle- 'öğüt vermek' (NF 1998: 336). ögütleş- 'öğütleşmek' (ME 1993: 166). M-Kıpt. krş. ögüt 'öğüt, nasihat', ögüt tüt- 'ders almak, ibret almak' (GT 1989: 412). ögütle- 'öğüt vermek' (KMT 2002: 131).

2898. yüz: yüz, çehre.

yüz	juз	CC-A 70b/28
yüzini	jvзíni	CC-A 73a/2
yüzün	juзıñ	CC-A 73a/38
yüzün	jvзvn	CC-A 71a/35
yüzün	jvзvn	CC-A 76b/8
yüzünün	jvзvnıñ	CC-A 69b/11
yüz	íu	CC-A 59b/27

Juz, Jüz 'vultus' (Kuun 1880: 277, 278). jýз 'Atlitz, Gesicht', jýзýñä, jýзýñi, jýзýñ, jýзýñiñ, jýзýñ (Radloff 1887: 45-46). jüz 'Gesicht' (Grønbech 1942: 132). íu(j) 59r/26 (Drimba 2000: 115); jvзvnıñ 69r/8 (Drimba 2000: 130); juz 70r/18 (Drimba 2000: 132); jvзvn 70v/18 (Drimba 2000: 133); jvзını 72v/1 (Drimba 2000: 136); jvзvn 76r/7 (Drimba 2000: 139). ET. üz/yüz 'yüz, çehre' (Üz-/yüz- fiilinin isim olarak karşılığı) (İKPÖ 1998: 164). yūz 'yüz, genişlik, cephe' (Hsüan-X 1975: 201). yūüz 'yüz, yüzey' (Üİ 1998: 207). yūüz 'yüz' (ETŞ 1992: 518). yūüz 'yüz, çehre' (AY-YK 2012: 276). yūüz 'yüz, sima' (ABH 2013: 244). yüz 'çehre; satıh' (Mayt: 516). yüz 'yüz' (ETŞ 1992: 519). yüz 'yüz (vecih)' (Gabain 2000: 313). yüz (I) 'yüz, surat' (KUKY 2009: 222, 317, 538). yüz II 'yüz, çehre' (METY 2012: 328). yüz 'yüz, surat' (Aydın 2012: 191). yüz 'yüz, çehre' (Yen) (YKI 2013: 512). krş. yüzer- 'üste çıkmak' (ETŞ 1992: 518). yūzlüg 'seçkin kişi, bir unvan (?)' (Hsüan-X 1975: 201). yüzlüg 'yüzlü' (Yen) (YKI 2013: 512). OT. yüz 'yüz, çehre' (KB: 562). yüz (I) '1. yüz, surat; 2. kendi', yüz ew/v(ü)r- 'yüz çevirmek, reddetmek, dönmek, vazgeçmek, aldırmamak, görmezden gelmek', yüz ewür- 'yasaklamak, menetmek', yüzi açuk künçuy 'namuslu kadın', yüz nişanı 'yüzdeki iz' (TKT 2004: 794, 795, 796). yüz 'yüz' (AH: LXXVI). yüz 'yüz, çehre, veçhe', yüz

açıklığı ‘yüz gülümseyişi’ (DLT-Atalay 2006: IV-5, 826, 827). krş. iki yüzlüg ‘iki yüzlü, münafık’, iki yüzlüg/yalğan ‘yalancı, iki yüzlü’, iki yüzlüg urağut ‘münafık kadın’ (TKT 2004: 404, 405). yüzçi ‘iki yüzlü, mürâî’ (AH: LXXVI). yüzlüg ‘yüzlü’ (DLT-Atalay 2006: IV-827). iki yüzlük ‘iki yüzlülük, münafıklık’ (TKT 2004: 405). yüzkeş- ‘yüze çıkmak’ (DLT-Atalay 2006: IV-827). yüzlen- ‘yönelmek’ (TKT 2004: 796). yüzlen- ‘yüzünü dönmek; saygı sahibi olmak; halktan hizmet istemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-827). yüzleşmek ‘yüzleşmek, yüz yüze gelmek, karşılamak’ (DH: 227). yüzlüg ‘itibarlı, şerefli’ (TKT 2004: 796). yüzlüglük, iki yüzlüglük kıl- (TKT 2004: 796). yüzüsüzlük ‘yüzüsüzlük’ (KB: 563). Hrz-T. yüz ‘başın ön tarafa düşen kısmı, çehre’, yüz bağı ‘yüz örtüsü’ (İML 1988: 93). yüz ‘yüz’, yüzi suvı ‘itibar’ (ME 1993: 213, 214). yüz I ‘yüz, çehre’ (KE 1997: 751). yüz I ‘yüz, surat, çehre; ön, ön taraf, üst yan’ (NF 1998: 492). yüz ‘1) yüz, çehre; 2) yanak’ (KurT 2002: 337). yüz (I) ‘surat, çehre, yüz’ (MM 2008: 273). krş. yüzle- ‘yönelmek, yüzünü dönmek’ (MM 2008: 274). yüzlemek ‘mürailik etmek’ (İML 1988: 93). yüzlen- ‘saygı ve itibar sahibi olmak’ (KE 1997: 753). yüzlän- ‘yönelmek, dönmek, yüz tutmak’ (KurT 2002: 338). yüzlik ‘gösteriş için, riya ile’ (KurT 2002: 338). yüzlü ‘yüzlü’ (ME 1993: 214). yüzlüg ‘yüzlü, çehreli’ (KE 1997: 753). yüzlüg ‘yüzlü’ (NF 1998: 494). yüzlüg → körklüg yüzlüg ‘güzel’ (KurT 2002: 338). yüzlük ‘örtü’ (ME 1993: 214). yüzlülük ‘yüzlülük’ (ME 1993: 214). AO-Kıpt. yüz ‘yüz, surat’ (AO 1996: 242). M-Kıpt. yüz ‘çehre’, bütür yüzlü ‘ekşi yüzlü’ (KİLE 1931: 25, 131). yüz ‘yüz, çehre; kılıcın yüzü’ (MG 1984: 293). yüz ‘yüz’ (BV 1986: 356; KH 2002: 147). yüz ‘yüz, çehre’, yüz çevir- ‘1) iltifat etmemek, ilgi göstermemek, yüz döndürmek; 2) kaçmak, geri dönmek’, yüz döndür- ‘yüz çevirmek, vaz geçmek’, yüz ur- ‘yüz sürmek, yüz döndürmek’, yüze gel- ‘yüz yüze gelmek, karşı karşıya gelmek’, yüz şuyı ‘haya, namus, şeref, itibar, haysiyet’, yüz şuyın dök- ‘şeref ve haysiyetini rencide edecek şekilde yalvarmak’ (GT 1989: 474). yüz ‘yüz, çehre, sîma’ (KMES 1994: 319). yüz ‘yüz, vicah’, yüz eyle- ‘havale etmek’ (KFLT 1989: 1091). yüz ‘yüz, surat’, yüz çewür- (İMS 1992: 624). yüz ‘yüz, suret’ (KK 1999: 132). yüz ‘face’ (RH 2000: 99, 205). yüz ‘yüz, sima’ (KMT 2002: 161). yüz ‘yüz, surat’ (DM 2003: 126). yüz ‘yüz, çehre’ (KF 2006: 205). yüz ‘1) yüz, çehre; 2) yüz, satıh’, yer yüzi ‘yeryüzü, dünya’ (TK 2008: 354). krş. yüzçügez ‘küçük yüz (alay için kullanılır)’ (İMS 1992: 624). yüzlä- → yüzlädi ‘yüzüne vurdu, itap etti’ (KİLE 1931: 131). yüzlen- ‘yönelmek’ (İMS 1992: 624). yüzlendür- ‘yöneltmek’ (İMS 1992: 624). yüzlik ‘yüzlük’ (KMT 2002: 161). yüzlü ‘yüz sahibi, yüzlü’ (GT 1989: 474). yüzlü ‘yüzlü’ (KH 2002:

‘Schwimmer’ (Grønbech 1942: 132). Yuxarmē 18v/25, Yux<ar>d[u > i]m 18v/26, Yuxgıl 18v/27, Yxganchísı 18v/28 (Drimba 2000: 59). ET. üz- ‘yüzmek’ (Mayt: 497). yüz- ‘yüzmek’ (ETŞ 1992: 519). krş. yüzken ‘durmadan, hep’ (Mayt: 516). yüzüt- ‘yüzdürmek’ (KUKY 2009: 347, 538). yüzüt- ‘yüzmek; yüzdürmek’ (METY 2012: 328). OT. krş. yüztür- ‘yüzdürmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-828). Hrız-T. yüz- ‘yüzmek’ (KE 1997: 752). yüzmek ‘suda ayak ve kolları kıvıldatarak hareket etmek’ (İML 1988: 93). krş. yüzgüçü ‘suda yüzücü’ (İML 1988: 93). yüzüş ‘yüzüş, kayış’ (KE 1997: 753). M-KıpT. yüz- → yüzdi: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 131). yüz- ‘su içinde yüzmek’ (İMS 1992: 624). yüz- ‘suda yüzmek’ (KK 1999: 132; KMT 2002: 161). yüz- ‘yüzmek’ (DM 2003: 126; TK 2008: 354). yüzmek ‘yüzmek’ (KFLT 1989: 1091). krş. yüztür- ‘yüzdürmek’ (BV 1986: 356). Çağ. üz- → üz ‘suda yüz’ (AL: 101).

2901. yüzük: yüzük.

Yüzük juşuk CC-A 66a/12

jýřýk ‘Fingerring’ (Radloff 1887: 46). жүзүк ‘Ring’ (Grønbech 1942: 132). (Drimba 2000: ?). OT. yüzük ‘yüzük -parmağa takılan-’ (DLT-Atalay 2006: IV-828). Hrız-T. yüzük ‘parmağa geçirilen halka’, yüzük kaşı (İML 1988: 93). yüzük ‘yüzük’ (ME 1993: 214; KE 1997: 753; NF 1998: 494; KurT 2002: 338; MM 2008: 274). M-KıpT. yiksük ‘yüzük’ (KMT 2002: 158). yüzük: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 131). yüzük ‘yüzük’ (KFLT 1989: 1091; İMS 1992: 624; KK 1999: 132; (KMT 2002: 161; (DM 2003: 126; KF 2006: 205). yüzük ‘paramağa takılan süslü halka, yüzük’ (GT 1989: 474). yüzük ‘ring’, yüz-qaş/yüzük qaş ‘ring with a bezel’ (RH 2000: 147, 303).

2902. zafran (< ar. za’feran): safran.

zafran şaşran CC-İ 42a/10

Zafran ‘corcus’ ~ ar. الاصفران, far. زَعْفَرَان (Kuun 1880: 298). zaşpan ‘Safran’ (Radloff 1887: 68). zafran ‘Safran’ (Grønbech 1942: 275). zafran 41v/10 (Drimba 2000: 89). OT. Krh-T. zaferân ‘safran’ (DH: 227). Hrız-T. zaşferan ‘safran’ (ME 1993: 214). za°ferân ‘safran, safran denilen sarı renkli çiçek’ (KE 1997: 754). za°ferân ‘sarı renk’ (NF 1998: 495). za°ferân ‘safran’ (MM 2008: 274). M-KıpT. za°ferân ‘safran’ (BV 1986: 357; KF 2006: 205).

2903. zamana: zaman.

zamanada şamanada CC-A 73a/24

zamanalardan **an** zamanalardā CC-A 74b/4

Zamana: zaman ‘tempus’ *kelimesinin eksik ya da hatalı yazımı* (Kuun 1880: 298). замана ‘Zeit’, заманада, заманалардан (Radloff 1887: 68). zamana ‘Zeit’ (Grønbech 1942: 275). zamanada 72v/12 (Drimba 2000: 136); zama nalardā 74v/3-74v/4 (Drimba 2000: 138). OT. zāmane/zēmane ‘zaman’ (KB: 564). zamāne ‘zaman’ (TKT 2004: 798). zēmana ‘zemāne’ (AH: LXXVI). krş. zamān ‘zaman, mühlet, bir iş için verilen süre’ (TKT 2004: 798). Hrз-T. zāmāne ‘zaman, çağ’ (ME 1993: 214). zamāne ‘zaman, şimdiki zaman’ (KE 1997: 755). zamāne ‘zaman, vakit’ (NF 1998: 496). krş. zamān ‘zaman’ (ME 1993: 214). zamān ‘vakit, zaman’, āhirü’z-zamān ‘ahir zaman; öte dünya, ahiret’ (KE 1997: 13, 755; MM 2008: 274). zamān ‘zaman, vakit, süre’ (NF 1998: 496). AO-Kıpt. zamāne ‘zaman, vakit’ (AO 1996: 242). krş. zamān ‘zaman’ (AO 1996: 242). M-Kıpt. zamāne ‘devir, vakit’ (GT 1989: 475; İMS 1992: 625). zamāne ‘zaman, devir’ (TK 2008: 355). krş. zamān ‘zaman, devir’ (MG 1984: 294). zamān ‘1) müddet, zaman; 2) devir, çağ, zaman’ (GT 1989: 475). zamān ‘zaman, vakit’ (İMS 1992: 625). zamān ‘zaman’ (BV 1986: 357; TK 2008: 354). zamān ‘zaman, vakit’ (KF 2006: 205). Çağ. zamāne ‘devir, vakit; şimdiki zaman’ (MK 1993: 576). krş. zamān ‘zaman’ (MK 1993: 575).

2904. zenger (< Far.): bakır pası yeşili.

zenger Xangar CC-İ 42b/23

Xangar ‘aerugo’ ~ *far.* زَنْگَار (Kuun 1880: 292). *iş.a. f.* заһар ‘Grünspan, grüne Salbe (?)’ (Radloff 1887: 68). zangar ‘Grünspan’ (Grønbech 1942: 275). Xangar 42r/23 (Drimba 2000: 90).

2905. zeytin (< ar. zeytūn): zeytin.

zeytin zeytīn CC-A 71b/36

Zeytin ağaç ‘olea’ *ar.* زَيْتُون (Kuun 1880: 298). zāitīn ‘Oelbaum’ (Radloff 1887: 68). zeytin ‘Olive’ (Grønbech 1942: 275). zeytīn 71r/20 (Drimba 2000: 134). OT. zeyt ‘zeytin’, zeyt yığaçı ‘zeytin ağacı’ (TKT 2004: 799). Hrз-T. zeytūn ‘zeytin’ (KE 1997: 757). krş. zeyt ‘zeytin yağı’ (NF 1998: 498). M-Kıpt. zeytūn ‘zeytin’ (BV 1986: 359; İMS 1992: 626; TK 2008: 355). krş. zeyit ‘zeytin’ (BV 1986: 359). zeyt ‘zeytin yağı’, zeyt sürtün- (İMS 1992: 626). zeyt/ziyt ‘zeytin’ (KH 2002: 148).

2906. zırnık (< far. zmrnmḥ): Arsenik.

zırnık Xerñec CC-İ 41b/21

Xerñec ‘auri pigmentum’ ~ *far.* زرنیک (Kuun 1880: 292). *işa. f.* зәрнәк ‘Operment’ (Radloff 1887: 68). zernek ‘Rauschgelb, Auripigment’ (Grønbech 1942: 275). Xerñec 41r/21 (Drimba 2000: 88). OT. M-Kıpt. zernik ‘zırnık’ (BV 1986: 358). zarnīḥ ‘sıçan otu’ (İMS 1992: 625).

2907. zindan (< Far. zindān): zindan; cehenneme benzer, korkunç.

zindan ĩindan CC-A 82a/25

Sindan ‘inferna’ ~ *far.* زندان ‘carcer; tenebrae’ (Kuun 1880: 295). зындан ‘Gefäng, die Hölle’ (Radloff 1887: 68). sindan ‘(Gefängnis,) Hölle’ (Grønbech 1942: 220). ĩindan 81v/25 (Drimba 2000: 143). OT. Hrз-T. zindān ‘zindan’ (KE 1997: 758; NF 1998: 499). krş. zindānçı ‘zindancı, gardiyan’ (KE 1997: 758). zindānla- ‘zindana atmak’ (KE 1997: 758). zindānlig ‘zindana girecek olan, zindanda bulunan’ (KE 1997: 759)8). zindānlig ‘zindanda bulunan, zindana giren’ (NF 1998: 499). AO-Kıpt. zindān ‘zindan’ (AO 1996: 242). M-Kıpt. zindān ‘hapishane’ (GT 1989: 478; İMS 1992: 626). krş. zindānla- ‘hapsetmek’ (KMT 2002: 161). Çağ. zindān ‘zindan’ (MK 1993: 578).

2908. zingift (< Far.): hardal.

zingift Xíngft CC-İ 42b/1

Xingft ‘sinapi’ *far.* شَنَكْرَف (Kuun 1880: 292). зінцѣп ‘Zinnober’ (Radloff 1887: 68). şingarft? ‘Zinnober’ (Grønbech 1942: 230). Xíngft 42r/1 (Drimba 2000: 89).

2909. zingil (< far. zencmr): zincir.

zingil Xíngil CC-İ 53b/6

Xingil ‘catena’ *far.* زَنْجِير (Kuun 1880: 292). *işa. f.* зінцїп ‘Kette’ (Radloff 1887: 68). zingil ‘Kette’ (Grønbech 1942: 275). Xíngil 53r/6 (Drimba 2000: 105). OT. Hrз-T. zencīr ‘zincir’ (KE 1997: 757). zencīr/zincīr ‘zincir’ (NF 1998: 498, 499). krş. zencīrle- ‘zincirlemek, zincire vurmak’ (KE 1997: 757). zencīrlig ‘zincirli’ (NF 1998: 498). M-Kıpt. zencīr ‘zincir’ (İMS 1992: 626; TK 2008: 355). zincīr ‘zincir, halka’ (KMES 1994: 320). zincir ‘zincir’ (KF 2006: 206). Çağ. zencīr ‘zincir’ (MK 1993: 577). krş. zencirlig ‘zincirli’ (MK 1993: 577).

2910. ziyan (< Far. ziyān): zarar, ziyar; ziyan et- ‘zarar vermek; yaralamak’; *krş.* izan.

ziyan xian CC-İ 19b/15

ziyan xian CC-İ 19b/16, 19b/17

Xian etarmen ‘noceo’, xian etchil *emir şekli* ~ *far.* زيان (Kuun 1880: 292). зыян ‘Schaden’ (Radloff 1887: 68). zijan ‘Schaden’, zijan et- ‘schaden’, izan et- (Grønbech 1942: 275). Xian 19r/14, 19r/16, Xian 19r/15 (Drimba 2000: 59). OT. ziyān ‘zarar, ziyan’ (TKT 2004: 800). *krş.* ziyānlig ‘zarar gören, hüsrana uğrayan’ (TKT 2004: 801). Hrız-T. ziyān ‘zarar, ziyan’ (ME 1993: 215). ziyān ‘zarar, ziyan, hasar’ (KE 1997: 758). ziyān ‘zarar, ziyan’ (NF 1998: 499; MM 2008: 274). ziyan ‘zarar, ziyan’ (KurT 2002: 339). *krş.* ezyān ‘zarar, ziyan’ (ME 1993: 122). ziyān-kār ‘zarar veren’ (NF 1998: 500). ziyanlık ‘ziyanlık, bedbahtlık’ (KurT 2002: 339). AO-Kıpt. ziyān ‘ziyan’ (AO 1996: 243). M-Kıpt. zijan → zijan et- ‘szkodzić, wyrządzić szkodę’ (Bulg-M 1954: 80). ziyān ‘zarar, ziyân’ (MG 1984: 295; KFLT 1989: 1094; DM 2003: 126). ziyān ‘ziyan’ (BV 1986: 360). ziyân ‘zarar, hasar’ (GT 1989: 478). ziyān ‘zarar, ziyan’, ziyān tig-, ziyān tigür- (İMS 1992: 627). ziyân ‘zarar’ (KMT 2002: 161). ziyān ‘ziyan, kayıp’ (KF 2006: 206). *krş.* ziyānlik ‘zarar edilen nesne’ (KFLT 1989: 1094). ziyānlu ‘zararlı’ (KFLT 1989: 1094). Çağ. ziyān ‘zarar, kayıp’ (MK 1993: 578). *krş.* ziyān-kār ‘ziyan edici, zarar edici, zarar veren’ (MK 1993: 578). ziyān-kārlik ‘ziyan etme, zarar etme’ (MK 1993: 578). ziyān-zede ‘zarara uğramış’ (MK 1993: 578).

2911. zuruna (< far. zurnāy): zurna.

zuruna Suruna CC-İ 45b/15

Suruna ‘buccina’ ~ *far.* سورنا (Kuun 1880: 297). цурына ‘Trompete’ (Radloff 1887: 67). suruna ‘Schalmei’ (Grønbech 1942: 226). Suruna 45r/15 (Drimba 2000: 94). OT. M-Kıpt. zurnā ‘zurna’ (DM 2003: 126).

2912. zümürüt (< Ar. zumurrud): zümrüt.

zümürüt Smurut CC-İ 47b/14

Smurut ‘smaragdus’ *far.* زَمْرَد, *yun.* μάρυδος (Kuun 1880: 297). *işa. f.* усмурт ‘Smaragd’ (Radloff 1887: 20). zmurut ‘Smaragd’ (Grønbech 1942: 275). Smurut 47r/14 (Drimba 2000: 97). OT. Hrız-T. zümerred ‘zümrüt’ (NF 1998: 500). zümürüd ‘zümrüt’

(KE 1997: 759). krş. zümüriddīn ‘zümürütten yapılmış’ (KE 1997: 759). M-Kıpt. zümürüd ‘zümürüt, yeşil’ (GT 1989: 479).

2913. züzüm: üzüm; şarap; içki; kuru züzüm ‘kuru üzüm’.

züzüm Xuxũ CC-İ 54a/9

züzüm xuxũ CC-İ 54a/10

Xuxun: juxun ‘uva’ kelimesinin *eksik ya da hatalı yazımı*, churu xuxum *yani* kuru juzum ‘uva malvatica’ (Kuun 1880: 292). jýzým ‘Weintraube’, kypy jýzým ‘Rosine’ (Radloff 1887: 46). jüzüm ‘Traube’, quru jüzüm ‘Rosine’ (Grønbech 1942: 132). Xuxũ 53v/9, xuxũ 53v/11 (Drimba 2000: 106). OT. üzüm ‘üzüm’ (TKT 2004: 730). üzüm ‘üzüm’ (AH: LXX). üzüm ‘üzüm’, meşiç üzüm ‘kara üzüm’ (DLT-Atalay 2006: IV-412, 712). krş. üzümle- ‘üzümlemek’ (DLT-Atalay 2006: IV-721). üzüş- ‘üzüm toplamakta yardım ve yarış etmek’ (DLT-Atalay 2006: IV-721). Hrız-T. üzüm: bildiğimiz meyva, üzüm ağacı ‘üzüm asması’ (İML 1988: 83). üzüm I/yüzüm ‘üzüm’ (KE 1997: 686). üzüm/yüzüm ‘üzüm’ (KE 1997: 753). üzüm ‘üzüm’ (NF 1998: 457). üzüm ‘üzüm’ (KurT 2002: 301). M-Kıpt. üzüm: Bugünkü manasında (KİLE 1931: 116). üzüm ‘üzüm’ (KFLT 1989: 1080; GT 1989: 449; KF 2006: 193). üzüm ‘üzüm’, üzüm salkıımı, üzüm şırası (İMS 1992: 613). üzüm = Ar. al-‘inab/al-zabīb ‘grapes; dried grapes, raisins’ (RH 2000: 156, 255). yüzüm ‘üzüm’ (KMT 2002: 161). yüzüm ‘üzüm’, yüzüm şuyı ‘üzüm suyu’, yüzüm yaprağı ‘üzüm yaprağı’, kuru yüzüm ‘kuru üzüm’ (DM 2003: 97). Çağ. üzüm ‘üzüm’ (MK 1993: 563).

SONUÇ

Tezimizde 164 sayfalık tıpkıbasımdan 254 sayfa/4.245 satırlık metin elde edilmiştir. Metinde önce transkripsiyon verilirken, satır arasında transliterasyon kaydedilmiştir. Elde edilen metne göre 2914 madde başı oluşturulmuştur. Madde başları numaralandırılırken İtalyan ve Alman kısımlarına göre ayrılmıştır. Buna göre dizini belirtilen kelime sayısı 21.436'dır ve bu kelimelerin %42'si İtalyan kısmına ait olduğu tespit edilirken %58'inin Alman kısmına ait olduğu görülmüştür.

Metinde Türkçe olmayan dil malzemesine ait söz varlığı aşağıdaki gibidir:

	CC-İ	CC-A	Toplam
Latince	3662	1583	5245
Almanca	17	464	481
Farsça	2897		2897

İtalyanca		142	142
-----------	--	-----	-----

Yapmış olduğumuz transkripsiyon, önceki okumalarla karşılaştırılmıştır. G. Kuun, K. Gronbech, W. W. Radloff ve V. Drimba'nın okumaları mukayese edildiğinde 878 kelimeyle ilgili işaret (yani okuma farklılığı) tespit edilmiş ve düzeltilmiştir. Yine aynı yazarlara ait okumalardaki anlamlandırmaya bakıldığında farklılık tespit edilen kelime sayısı ise 343'tür.

Tarihî Türkçenin metinleri ile yapılan karşılaştırma elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir (Söz konusu rakamlar sadece denk kelimeleri göstermekte olup, türemiş ya da kökteş kelimeleri göstermemektedir.).

Tarihî Dönem	Kelime Sayısı
Eski Türkçe	1073
Orta Türkçe	1760
Harezmi Türkçesi	1515
Çağatay Türkçesi	809

Metindeki alıntı kelimelerin sayısı aşağıdaki gibidir:

Moğolca Alıntılar

abağa

abra-

asra-

boğa'vul

kenete

qorğuy

serö'vün

soqur

udaa

Arapça Alıntılar

adam/azam

ağbet

aķıl I

aķıl II

allan

amanat

ambar

atar

aziz

bağıl

bereket

cincibil

diṽat

eṽel

fallan

fil

ğaranful

ğarip

haber

haķ

haķıl

halal

halka

heybet

hökküm

illa

keten

kibrit

kitab

ķababa

ķalā

ķalan

ķamal

ķamır

ķanfor

ķandala

ķarabar

ķarabat

ķo˙vat

ķurban

lahab

mahaķ

mahsıt

maķala

maskara

maymun

māna

medet

melehen

merynd

meydan

miret

mirron

miskın

mişıha

muhtaķ

murad

mür˙vet

naķ^ış

nağt

naķ

naķara

nāl

nefes

nesiç

nezik

niyet

nohut

pil

pistak

rahim

Sadağa

soltan

surat

şaytan

şeriat

taç

tam

tamam

tas

tefferiyk

tefferüç

teksir

ten

tesnif

tügan

vada

yaķut

yuhut

yürüm
zafran
zindan
zeytin
zümrüt

Farsça Alıntılar

anuz
aşkara
aşuk
ayna
azat
badam
baha
baht
bakça
bazar
bazarğan
bedbaht
bezergen
bostañ
bülbul
bünyat
can
cift
ciger
cömert
çarşav
çatır
çırak

çirkin

çünkin

darçını

di'var

dider

dost

dürüst

düşman

dü'let

emeşşe

frişte

güla'f

haç

ham

haram

hasır

haza

haziz

hekim

hem

hemeşe

her

horoz

horma

ipkin

kemer

kağıt

kıyar

kıyarşenbe

mağuh

mayan
meger
merüymek
möhör
nardan
narınç
nişan
nur
oroz
osta
pater
penşenbe
peşman
pergel
peroza
peygamber
peşa
piyale
ravend
rayğan
razyana
reng
rustan
sastiyan
seşenbe
sevda
sirke
sönbül
sust
şeftalü

şeker

şıra

şişe

terazü

tez

totu

tuşenbe

yahan

yeşenbe

zenger

zingift

zırnık

zingil

ziyan

zuruna

İbranice Alıntılar

alleyoh

amen

betlem

kilim

kireç

şabat

Latince Alıntılar

altar

apostolik

balsanyan

baptizare

katolik

manna

mundus

pap

Soğudça Alıntılar

batman

Rumca Alıntılar

fener

herodes

ıspanak

kestane

kilise

kiraz

lahan

lal

limen

mañdanus

papaz

prophet

Codex Cumanicus'un alfabe ve imla özellikleri incelendiğinde elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir:

Harf	Karşıladığı Sesler CC-İ	Karşıladığı Ses CC-A
a	a/e	a/e
ā	Ø	an/am; en/em 182
ã	an/am; en/em	
ǣ	Ø	æn/æm 45
b	Tek pekilli olarak metnin her iki kısmında da vardır	
c	k/k	k/k
ç	č 146	Ø
ε	4	614
d	Tek pekilli olarak metnin her iki kısmında da vardır	
e	e/i/ī	e/i/ī
ę	e -	e --

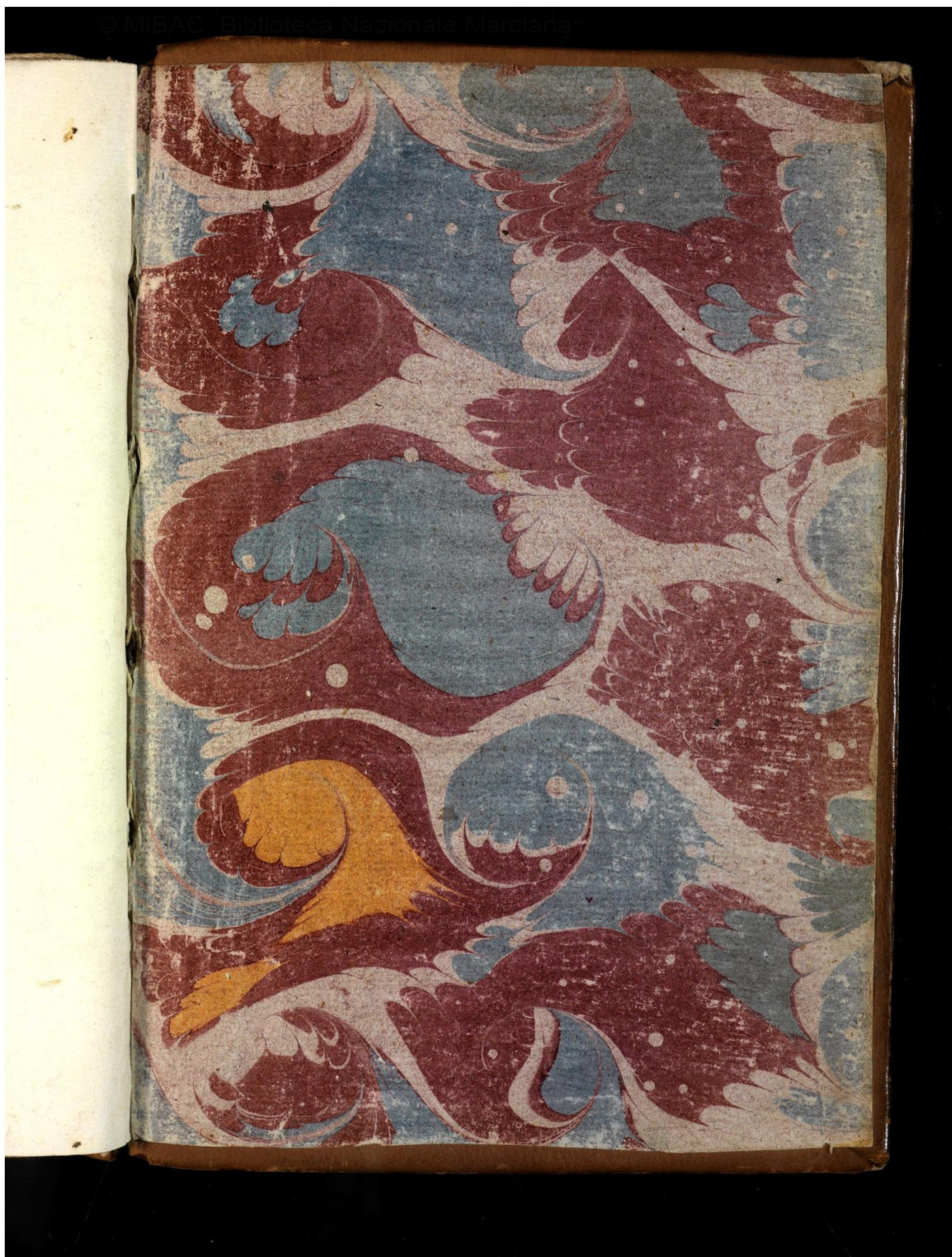
	12	555
ā	Ø	æn/æm 42
f	Tek şəkilli olaraq mətnin hər iki kismində də vardır	
g		
ſ	1	Ø
G		
h	Tek şəkilli olaraq mətnin hər iki kismində də vardır	
ı	ī/ī	ī/ī
i	Ø	ī/ī
ı̇	ī/ī	ī/ī
ī	Ø	īm, īm/īm, īm 197
ī̇	17 īm, īm/īm, īm	Ø
j	i/y	i/y
J	Ø	y
k	k/k̇	k/k̇
l	Tek şəkilli olaraq mətnin hər iki kismində də vardır	
m	Tek şəkilli olaraq mətnin hər	

		1
ŋ	8 ŋ	480 ŋ
ñ	8	
o	o/ö	o/ö
ö	ö 3	ö 48
ø	o/ö 15	o/ö 356
œ	Ø	ö 1
ō	Ø	on/ön 6
õ	ön 1	
t	Tek çekilli olarak metrin her iki kısmında da vardır	
r	Tek çekilli olarak metrin her iki kısmında da vardır	
í	662	3
î	35	2
ı	14	Ø
ı̇	215	196
ı̈	846	1560
ş	s/ş 95	Ø
s	Ø	s/ş 206
ü	Ø	uum/üüm; un/ün

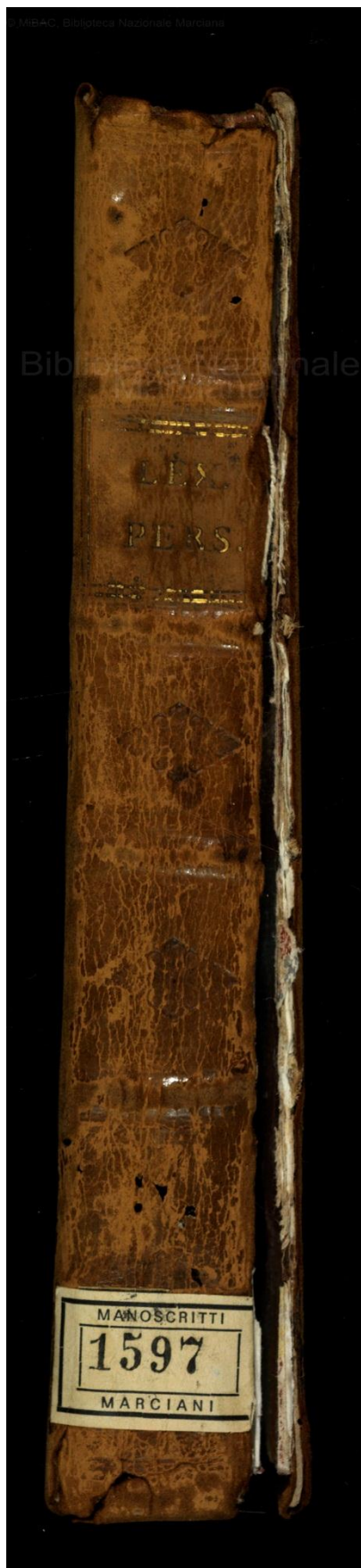
		240
ũ	um/üm, un/ün 283	Ø
ú	Ø	ü 1
û	ü 5	ün/üm 15
ÿ	Ø	ÿ 170
w	ÿ	v /ü
ý	Ø	ī/i/y 12
ȳ	Ø	ün 2
ÿ	i/y 6	Ø
ž	z, š, č 203	Ø
ž	Ø	z, š 568

TIPKIBASIM

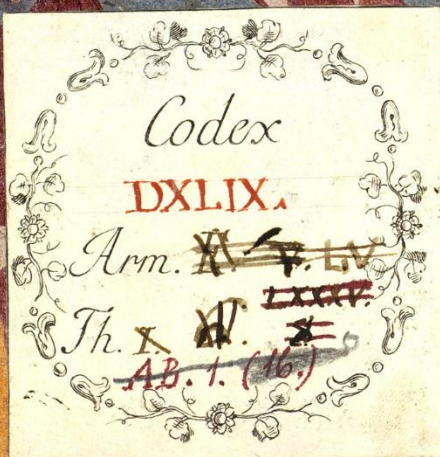

MSS. LATINI
Fondo antico N.º 549
~~~~~
PROVENIENZA:

COLLOCAZIONE

1597

~~AB. 7.~~

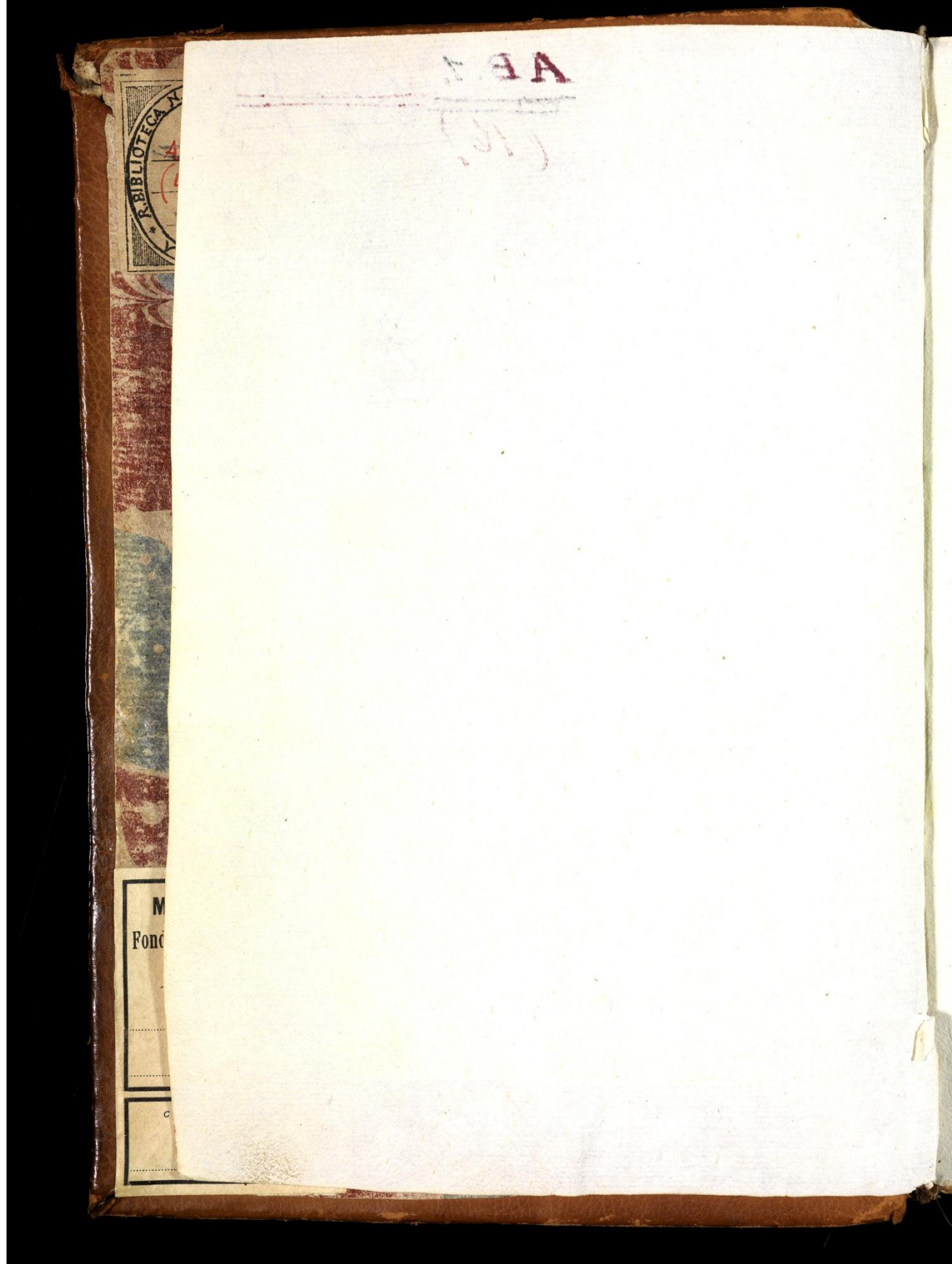
~~LXXXV. 8~~

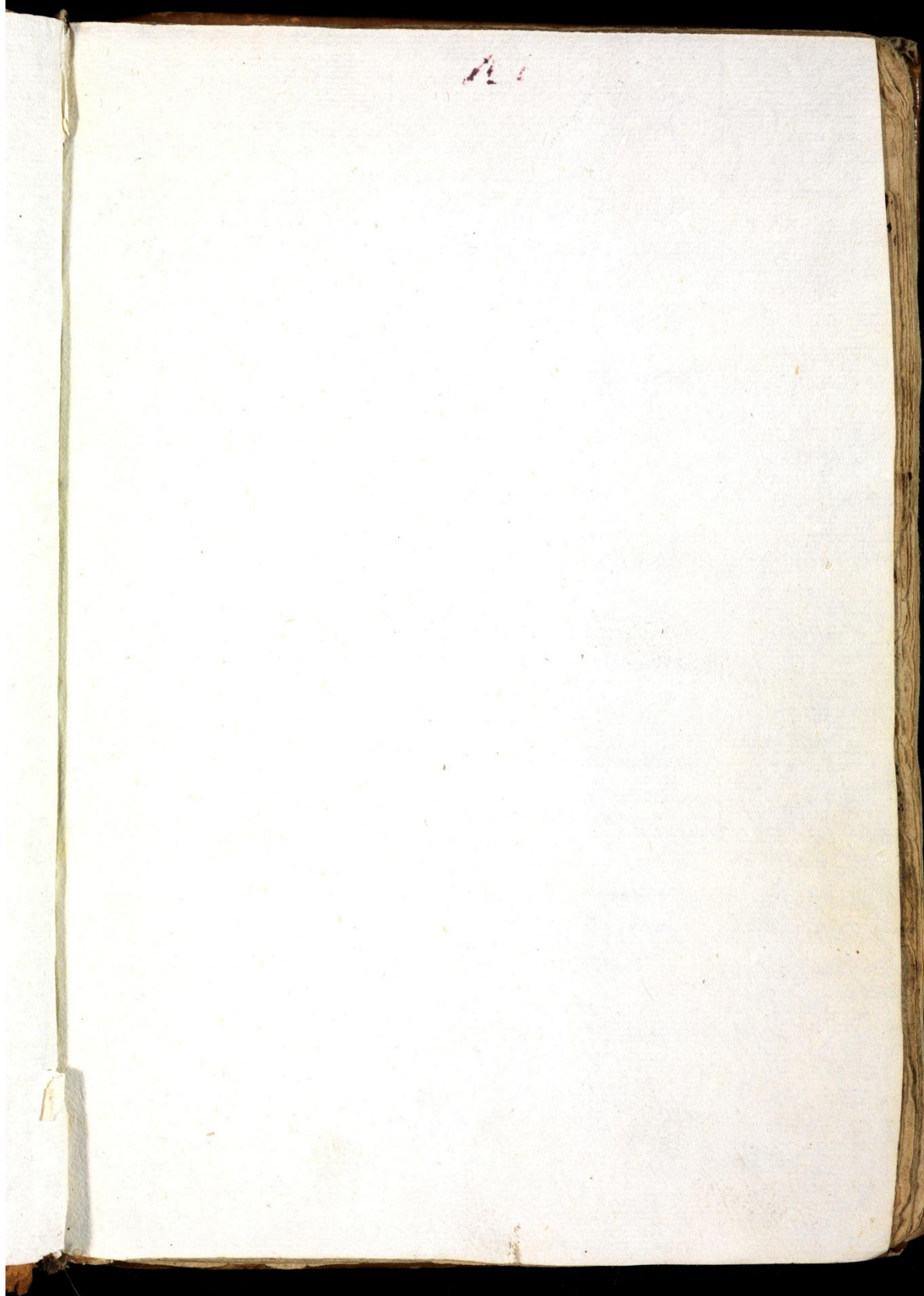
~~(16.)~~

Lat. Zan. 549

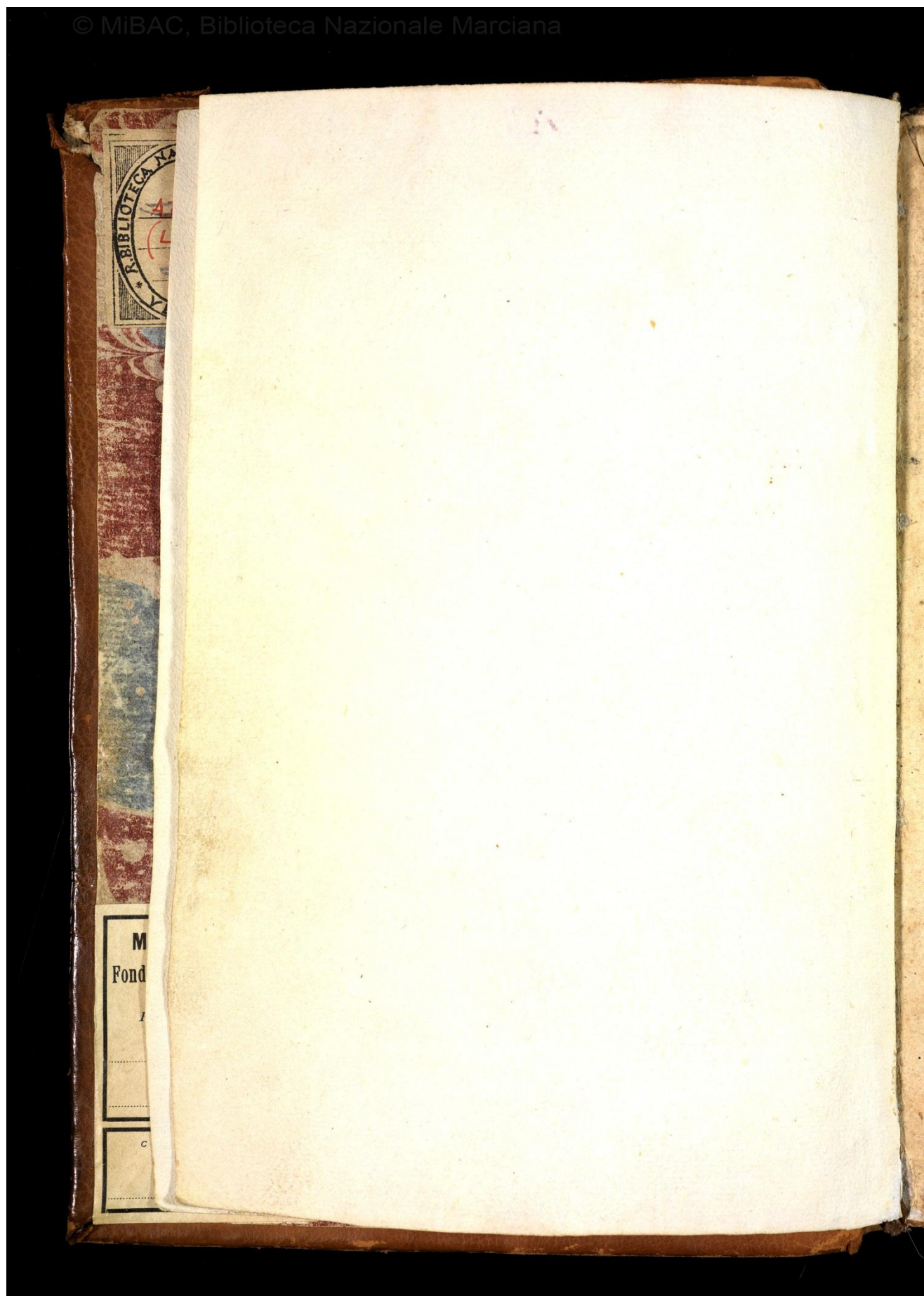

die xj luly.

12

Innoie dñi nri ihu xpi et dñi Vips mne orato et laudum
ocor et dñi dñi Amen.

Ad honorem dei et dñi Johis euageliste.
In hoc libro continetur pñam Comancum p alfabetum.
Hec sunt Veba et noia de lra. A.

Audio	Aefnoem	Eturmem
Audis	Aefnov	Eturfen
Audit	Aefnoet	Etia r
Epr		
Audim	Aefnam	Eturbis
Audim	Aefnoit	Eturfs
Auduit	Aefnoent	Eturla
preto in pñto		
Audiebam	Aefin dem	Eturedim
Audiebas	Aefinidi	Etureding
Audiebat	Aefinid	Eturedi
Epr		
Audiebam	Aefnidim	Eturedue
Audiebatis	Aefnidie	Eturedingis
Audiebant	Aefnident	Eturlared
preto pñto		
Audui	Simde	Etin m
Auduih	Simidi	Etin ng
Auduit	Simde	Etia
Epr		
Auduium	Simidim	Etic
Auduius	Simidit	Etin gis
Auduerut	Simident	Etular

#

enipe

co plus pfecto

nueram

nueras

Audiuerat

Espr

Audiueram

Audiueratis

Audiuerat

uturo

Audiam

Audies

Audiet

Espr

Audiem

Audietis

Audient

in pato m

idi

idate

udiant

optato m etma

audiem

Audies

Audiet

Espr

Audiem

Audietis

Audient

Sin. dabudem

Sin. dabudi

Sinadabud

Sinadabudim

Sinadabudie

Sinadabudent

Bisnoem

Besnoy

Besnoet

Besnoym

Besnoyt

Besnoent

Bisno

Besnoytem

Besnoat

ysalla mes nide

y mes nidi

y mes nid

y mes nudim

y mes nudie

y mes nudent

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

Esituredi

MSS

Fondo a

PRO

COLL

p fto			2
Quento p fto r p fto			
Audiuisse	y sine dabudim	C Esicniebolgayedin	
Audiusses	y sinadabudi	C Esichaeding vtefimmzholg	
Audiussset	y sinadabud	C Esitni sbolgayedu	
Espr vena			
Audiusssem	y sinadabudem	C Esitni sbolgayedu	
Audiusssetis	y sinadabudj	C Esitni sbolgaedignis	
Audiussset	y sinadabud	C Esitni sbolgaedj	
futuro vena		ylar	
Audiam	y Besnoem	C Esichame	
Audias	y Besnoy	C Esichasen	
Audiat	y Besnoet	C Esichay	
Espr			
Audiam	y Besnoym	C Esichabis	
Audiatis	y Besnoyt	C Esichasis	
Audiant	y Besnoent	C Esichaylar	
Subiuncto m 9			
Audire	3 onchimes nide	Esitumessa	
Audires	3 mes nidi	Alezic esit gassa	
Audiret	3 mes nid	A esitese	
Espr cum			
Audirem	3 mes nidi	A chi esiti c	
Audiretis	3 mes nidi	A chi esitangis	
Audirent	3 mes nident	A chi esitilar	
Preito p fto 9			
Audiuem	3 s nidem	Esitumisa	
Audiuis	3 s nidi	Esitringisa	
Audiuit	3 s nid	Esitisa	

Audium
 Auduitis
 Auduerunt
 Puto p[ro]p[ri]o p[ro]f[er]o
 Audiuissim
 Audiuisses
 Audiuisset
 E[st] p[ro]
 Audiuissim
 Audiuissetis
 Audiuissent
 futuro o
 Audiuero
 Audiuertis
 Audiuunt
 m[od]o E[st] p[ro]
 Audiuim
 Audiuertis
 Audiuunt
 p[er] p[er]a
 Audiu Infinito m
 Audiu Audire
 Aud Gerudia
 E[st] p[ro] Audiendum
 Aud Supina
 Aud Audicum
 Aud N[on]m Audiens
 Auditurus

3 sim dim
 3 8 nide
 3 sim dent

Esitacsa
 Esitingerfa
 Esitulanerfa

Sanadae

Esatnaga p[ro]p[ri]o

Sanoenda

Esactan

Choet sim dam

Esimaga cuyga

MSS.

Fondo ant

PROV

COLLO

12

mo	Dost medareny	S quactme	3
mas	Dost medari	S quactsem	
mat	Dost medaret	S ouarol	
tito pfito			
maui	Dastem	Soudum	
naui si			
mauit			
mpato q			
ma	Dost dar	Soug il	
to amicus	Dost	Souus	
mor	Dosti	Soumac	
capio	Dostane	Alurme	
cepi	Stadem	Albam	
cepe	Bistan	Algal	
cendo lume	Var metune	yandurumen	
cendi	Var cherdem	yandurdum	
cende	Var Cun	yander	
disco	Adisco aiamore	Durum irmen	
didia	Amoghchem	Durandum	
disce	Biamus	Durangil	
scendo	Ballameroe	Agenuyme	Innam me d m
scendi	Ballaraffie	Agendum	(norma)
scende	Bulla buro	Aggen	
diuuo	yari medchem	Boligurme	
diuauy	yari dadem	Boligtum	
diua	yari bide	Bolus	
diuorium	yari	Bolusmac	

tridi
lnde

Stgo hospita

allegam hospudum

allega hospita

Uspiaum

absoluo

absolui

absolue

absolutio

abscondo

abscondidi

absconde

absconsio

absconsia

my

id

pareo

paray

nd pare

opta paricio

audi

aud

Au Ad iugo

Ep Ad iussi

Au Ad iungere

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

Au

3 41nd

Desozane

Bozanide

Besuzia

Cyndurume

Cyndurdum

Cyndur

Ghana cabulmetune Conaclarne vcond

Gcabul cherdem Conaclarum

Gcabul cun Conacla

3

Tursam aye Basaturme

Tusardem Bosatim

Besau Bosat

Besais Bosatmac

Panaha metune yafirume

Panacha cherdem yafirum

Pan cha Cun yafir

Pan ham yafirmac

Peda mesoue Comunurme

Peda surmeden Comundum

Peda sau Comungal

Peda Corunmac

Desafane yetarme

Basuridem yechim

Besaisam yechul

3

Va metune Azarme

MS

Fondo

PR

COL

Deest Dm

Apui	Va chende	Harne . Ham
Api	Va Cun	Ham Alchil
Apouto	Hiquare	Chelturme
Apoutam	Hiurden	Chelturdum
Apoutu	Biauar	Cheltur
Abnacho	Bachana megre	Cuzarme . amplexor
Abnachiam	Bachana gristen	Cuzam amplexat . su
Abnacha	Bachanar gur	Cuz . chd amplexa
Alargo	Dour meune	Tragurmen
Alargam	Dour chenden	Bosatti
Alargu	Dour Cun	Varat et
Aleno	Alafas meune	Custunarme . suspro
Alenau	Alafas chenden	Custudum . sus . dan
Alena	Alafas Cun	Custagil . sus . a
Alasso	fru . meune	custimac . sus . pro
Alassam	fru chenden	Alat et arme . libero
Alassa	fru Buchu	Alat et arm . liberam
Alro tham	Cami . meune	Alat et . libera
Alraui	Cami . Briden	Alat . lisi . lib . ha
Alra	Cami . Bir	Saba . suzarme
		Saba . surdum
		Saba . sur
Agro	Magap . meune	Casani . rme .

Carandum
Carancil

ydiz
 ydmien
 ydm
 ymdga

& elect mepusen
 & elect pusidem
 & elect pus
 & agetlanurne
 & agetladum
 & agetlangal
 bouneclarmen

G amazi Decune 3 agarme
G amazi Cherdem 3 agutim
G amazi Cun 3 asfu
G amazi 3 acmach

Paand	Medelen	Duramine	Agim
Paand	Saden	Duratu	Agim
Paand	bide	Durati	Agim
Paand	ut mescout	Ourntimac	Agam
s clech	D ager		memor

Ram aetune
 Ram Cherden
 Ram Cun
 Ramlik eterne
 Ramulik etamine
 Ramulik etun
 Ramulik ethil
 Ram katun

Atedior aregmen
 Atedidit fin oritum
 Aquiesco undamen
 Aquiesci undam

hec sunt verba et nomina delicta B.

Bibo
 Bibi
 Bibe

Biaufaucen
 Ausumitem
 Biasam

Yzarmē
 Izum
 Iz

Bulio
 Bului
 Buli

Buiffen
 Iuffiden

Caynaturmē
 Caynatim
 Caynatur

Ballo
 Ballui
 Balla
 Ballum

Bagg mefand
 Bagg messade
 Bagg meva
 Baggi

Beyrmē plaudo
 Beyrdm plausi
 Bergal plaude
 koton postande

idm
 ind
 ngi Balneo aliqd
 m Balneum
 nor Balnea
 Balneum

Tarmecune
 Tarcherden
 Tar Cun
 Garmanoa

Us etarmē ut inunur nū
 Us etim ut men inundi
 Us et ut inungul
 yssi su

Blasmo
 Blasmaui
 Blasma
 Blasmi

Blasfrin meaur
 Blasfrin herden
 Blasfrin Cun
 Blasfrin

Cagrmē methentamea steg
 Cagidim
 Cagigil
 Cachimac

Blasfemia
Blasfemau
Blasfema
Blasfemia

Drusma meane Soparme
Dusma Cherden Sopatum
Dusma Cun Sopetul
Dusma Sopemac

Hec sunt Verba et nomina Delicta. C.

Concordo
Concordau
Concorda
Concordia

Sargau meane y anasarme
Sargau Cherden y anastan
Sargau Lucum y arastargul
Sargau y anasmac

Cupo
Crepani
Crepa
Crepatura

Detchem y ailurme
Trufidem y ailum
Betra y arastargul
Sigastan y ailmac

Credo
Cridam
Crida
Cridus

Baneg meane Chezhirime
Baneg zamide Chezhirdun
Bezam Chezhir
Baneg Chezhirmac

Casso
Cassau
Cassa

Carap meane Buxarme destruo
Carap Cherden Buxum destruxi
Carap Cun Buxul destrue

Comedo
Comedi
Comede
Cibus

Meorem Isarmen
Chordem Ma-dun
Bocor alfa
Buchurini as

Custodio	Nigaa meane	baclarme
Custodiu	Nigaa chende	baclardum
Custodi	Nigaa Cun	bacla
Custodia	Nigaa	baclamac
Cauco	Dour mebassem	baclanurme
Cauy	Dour budem	baclandum
Cauc	Dour bas	baclan
Cado	acosten	Tuarme ut gylurme
Cadi	Costaden	Tustum ut gyludum
Cade	Beys	Tuf ut gyl. flescube leri
Curro	Medanen	y ugururme
Curri	Dauiden	y ugurda
Curre	Bedao	y ugur
Cursus	Danan	y ugurmac
Canto	S urut meggoe	y rlarne
Cantau	S urut gusen	y rladim
Canta	S urut bugo	y rlaggl
Cantus	S urut	y r
Clauo	Bakilit meane	y usxadarme
Clauam	Bakilit chenden	y uyadadum
Claua	Bakilit Cun	y uracta
Clauatum	Coffe	y usrac
Clauis	kilit	a zchuz
Cinglo	acbanden	a yltartame
Cinglani	Bastem	a yltartu
Cinge	Custuband	ayl ut colan
Cingulun		

Consola
Consolam
Consola
Consolato

Dilhoſi aadebm
Dilhoſi dadem
Dilhoſi Vide
Paaide Dilghoſi

Cogulararmen
Congularatum
Congular
Congularimac

Consulo
Consuli
Consula
Conſula

Paand medechem
Paand dadem
Paand Vide
Paand

Chengas berume
Chengas berdum
Chengas ber
Chengas

Conpleo
Conpleui
Conple
Conplementum

Tamam aecune
Tamam Cherden
Tamam Cun
Tamam

Tamam etarmen
Tamam etim
Tamam etful
Tamam

Coquo
Coqui
Coque
Coquus
Coquina

apaxe
Dohcen
Bepoh
aotbahi
a uthagh

Bifurme
Bifurim
Bifur
Bageni
as bifurga ou

Cesso
Cessam
Cessa

tigilurme
tigildum
tigil

Condepeno pena
Condepenau
Condepena
Condepenato

Jurum meane
Jurum cherden
Jurum Cun
Jurum

Jurularme
Juruladum
Juru la
Juru

Calceo
Calceam
Calcea
Calceametu

aussa mepussen
aussa pussiden
aussa bepug
aussa

Etic cheyarmen
Etic cheydan
Etic chey
Etic

C apio	A egren	T utar me	7
C epi	G riften	T utum	
C ape	B egir	T ut	
C aptus	Andiffa	Tutchum	
C ogito	Andiffen	8 agenur me	
C ogitavi	Andiffen	8 agendum	
C ogita	Andis	8 angegil	
C ogitato	Andiffa	8 agen3	
C resco	A uxum mefoen	Ulgayur me	
C reui	A uxum puden	Ulgaydum	
C resce	A uxum bas	Ulgaygil	
C ambio res	D acfur mecumē	Alifur me	re. mndylu
C ambiaui	D acfur cherdem	Alifum	
C ambia	D acfur Cun	Alifchil	mneyse
C ambium	D acfur	Alifurmac	
C irando	G ird aepem	3 ourayur me	
C irandaui	G ird pafem	3 oura yururdum	
C iranda	G ird luro	3 oura 3ur un-gil	
C iruytus	G ird	3 oura	
C ulpa	G una	Y axuc	
Culpabilis	G una har	Y axuc lamis	
C redo	B auar mecumē	I nanur me	
C redidi	B auarcherdem	I nadum	
C rede	B auar Cun	I nagil	
C redencia	B auar cherdan	I namac	
C redēs		I naggaan	
C onfiteor	A tref mecumē	Y icur berur me	
C onfessus fui	A tref cherdem	Y icur berdun	

Conficere	A tref am	Yigur bergal
Confessio	A tref	V. car guchrar berd
Cognosco	Mefnasen	T anirme
Cognoui	S inachtem	T anidum
Cognosce	Befinas	T anigil
Cognoscentia	S inach	T ammae
Cura	Gan	3 an
Concre cordis	Pefmayel	C ongul a ^{ga} ~~Scymach~~
Copio	Aepussem	Y aparme
Coperfi	P usiden	Y apem
Coperi	Bepus	Y apchil
Coperta	P usiden	Y apchiz
conduco ^{vsattu} ~~man~~		
conduxi ^{vsattm}		
Castigo	Adab Medehin	D guturme
Castigau	Adab Dadem	D guttum
Castiga	Adab Vide	D guttil
Contrasto	Barch anecune	Souascurme
Contrastau	Barch cherden	
Contrasta	Barch am	
Contrastu	Barch	
In via Ambulo		
Camino	Batta neroe	Herec Jolga Jurum
Caminaui	Batta Raste	Rastem Jolga Jurda

Culo uinu
Culau
Cula

Opalanem
Palandem

Susa rme ich sye
Suxdum ich sey

Conuyco
Conutay
Conuta
Conuuium
Concupisto

Nechemany meune a selundarme
Nechemany chenden Toyga Undadu
Nechemany bucu Toyga Unda
Nechemany Toy
Sohlarmme

Creator
Creatum

Afridigar
Afrida

y amitchan
y amemac

Claudeo pota
Clausu
Colige claude

Nebanden
Bastem
Bebad

Esich Japarme
Esichny Japarm
Esichny Jap

Coligo
Colesi
Colige

Netine
Cinidem
Bean

3 oplarme
3 opladum
3 opia

Cauda
Colum
Cotum

Dumb
Gerdan
Muba

Cuyrug
Boyn
Bisirimis

elo
elam
elare

batu rme
batu dm
batu maga

Congrego

yidarme jomdarvint

Congregam

yidm jomdarvint

coloz. varbe bayow

ycharme ich velle

Conuenit ionneti jida

yeste vellete

hec sūt verba et nomina delicta. D.

9

Do	adedaem	Verume
Dedi	Dadem	Verdum
Da	Bide	Ber
Dono	gebacem	Bageslarmē
Donauy	Babfidem	Bagesladum
Dona	Babes	Bagesla
Donum	Bacs	Bages
Docco	namozane	Dumutime
Docui	Imozanidem	Dutum
Doce	Biamuzum	Dura
Doctor	Bilisma	Usta
Dimico	geelem	Coarmen
Dimisi	hostem	Coydum
Dimittē	Beel	Coygal
Dimittens	gehelenda	Coygan Chisi
Dormio	gechofpem	Surme
Dormitauy	Chofcen	Syurdum
Dormiens	Bechofp	Syugl
Dormi		
Deert	Laech est	y anasur
Decuit	Laech sud	y anasti
Doleo	Dart medarem	Agrurmem

Dolui
Dolor

Dart Dadem
Dart

Agendum
Agremat

Discarigo
Discaigam
Discaigam
honus

Barra frumiare Vuctusurme
Barra fru auurde Vuctusurdum

Descendo
Descendidi
Descende

3 er meroem
3 er rastem
3 er luro

Enarme
Endun
Engil

Duco
Dussi
Duc

Hebare
Burden
Bebat

Elturme
Eletim
Elchil

Duudo
Duixa
Duinde
Duixio

Bacs mecune
Bacs cherdem
Bacs Cun
faena

Vlasurme
Vlastum
Vlasthil
Vlastmac

Diminuo
Diminui
Diminuc
Dimus

Cham mecune
Cham Cherdem
Cham Cun
Cham

Efiturme
Efitim
Efit
Efcuc

Desligo
Desligavi
Desliga

Decusaem
Cusidem
Decsau

8 esarme
8 estum
8 eschil

Dico
Dissi
Dic

Deegoen
Gusten
Bago

Ayeturme
Ayetun
Ayt

Duro
Duravi
Dura

Batha mepaye
Batha payden
Bepay

Torarme
Tordum
Torgil

Destineo
Destinuy
Destine
Deuetu

Degire
Grise

Tiarme
Tyidun

Begitani

Tymac

Displiceo
Displicui
Displacimetu

Despero
Desperavi
Despera ce
Desperatus
Desperato

Beumet mesauc
Beumet suden
Beumet suda
Beumedi

Tinindam
Tinindam
Tanida
Tinida

Ararme

Chetum

Chetmac

Chetmac

Defendo	Pusi mecunē	Parisurme Pararmē
Defendidi	Pusi cherdem	Paristum ul abradum
Defendete	Pusi Cun	Paris ul abra
Defensio	Pusti	Parismac ul abramac
Depingo	Nacs mecunē	Nacs larmē
Depinxi	Nacs cherdem	Nacs ladum
Depinge	Nacs Cun	Nacs la
Depictum	Nacs	Nacs
ymago	Surme	3 itay
Desidero	Zandidi mecunē	Cusanurme
Desideravi	Zandidi cherdem	Cusandum
Desidera	Zandidi	C
Desiderium	Zandidi	Cusamac
Debeo dare	Cardare	Bernalurme Bernclime
Debui	Cardabude	Bernaluboldum
Debitum	Card	Boz
Debitor	Cardar	Bozli
Decipio	fusus mecunē	Aldarmē
Decipi	fusus cherdem	Aldadum
Decipe	fusus Cun	Alda
Deceptor	fusus	Aldamac
Dispolio	Jama mecunē	Bozulurme ul euzulurme
Dispoliam	Jama Candem	Bozuldum
Dispolia	Jama betan	Bozul

Dues
Duntia

Maaldar
Maal

Bay
Baylic

Dubito
Dubitau
Dubita
Dubiu

Metarsen
Tarside
Betars
Metarsanj

ya zanurme
ya zandun
ya zam
ya jamac

Delacero

Medrien

Girtarme

Delacemuy

Deriden

Girtum

Delaceti

Bedrin

Girtul

Delaceratura

Trak

Girtmac

Disputo
disputau

tabuscher men
tabuscher

Eym maga berpa mendagar beraym. Eym maga bermassa
mendagar berman.

hec sut Verba et Noia delia. E.

Emo

mecherem

Satum Alurme

Emi

Chiridem

Satum Adum

Eme

Becher

Satum Algil

Empto

Chiridany

Satum Almar

Especto

Sabur meane

Cuyarme

Espectau

Sabur cherden

Cuydun

Especta

Sabur Cun

Cuygil

Ego	am Var mesine	Atlanurme
Equitay	Var nisdem	Atlandum
Equitta	Var nesin	Atlan
	am	
Extingo lumen	Recusen	Sondururme
Extinfi	kusten	Sondurdu
Extinge	Bechuse	Sondur
Esio fecis	Berun merden	Figurme
Esui	Berun risten	Figum
Exi	Berun buru	Figil
Esia	Berun	Tastin
Estraho	Bedra duurden	Figarurme
Extrassi	Bedra Casiden	Figardun
Extrahc	Bedra uar	Figargil
Examino	Asasmayen	Tanlasurme
Examinaui	Asmidem	Tanlastin
Examina	Beasmay	Tanlas
Edifico	Amarat meune	Coparurmen
Edificaui	Amarat cherden	Cobardun
Edifica	Amarat Cun	Cobar
Edificau	Amarat	Cobarmac
Euado	Nezum mesoue	Cutulurme
Euaxi	Nezum suden	Cutuldun
Euade	Nezum bas	Cutulgil
Euaxus	Nezum sudan	Cutulmis

Euazio

azquim

Cuculmac

Espedio

Kalas mosouen

Bosanurme

Espedit su

kalas suden

Bosandum

Espedias

kalas bas

Bosan

Espediao

kalas

Bosanmac

Ependo

Charg mecune

Charg etarme

Ependidi

Charg chenden

Charg ettin

Epende

Charg Cun

Charg et

Epenla

Charg

Estendo

Dua mecune

y ayarme

Estendidi

Dua chenden

y aydum

Estende

Dua Cun

y aygil

Causso

Choder mecune

Arinurme

Caussau

Choder chenden

Arindum

Caussa

Choder Cun

Aringil

Caussato

Choder

Arimac

excute

Armmaga

Eligo

azecurine

Congul yinda airturme

Elegg

Guzanide

Congul yinda aytum

Elige

Beguzam

Congul da ayt

Elero

Beguzam

Congul yinda airtmac

Estimo

Bacha menchem

Bacha Vrumen

Estimauy

Bacha naaden

Bacha Vrdun

Estima

Bacha Cun

Bacha Vr

Estimato

Bacha

Bacha

Emedo	Drust meune	T usaturme
Emedau	Drust chenden	T uxattum
Emeda	Drust Cun	T uxat
Emedato	Drust	T uy
Emedatu	Drust Budan	T usacmis

hee sue Verba et noia delia f.

f aao	meune	Eturme
feti	Chenden	Etum
fac	Duchun	Echil
factum	Chenda	Sp
fio	Hofaen	Bolurme
fact ² sum	Budem	Boldum
fact ² fui	Budem	Boldumedi
firmit	Mucham meune	Berchiturme vl berheterm
firmau	Mucham chenden	Berchittum
firma	Mucham Cun	Berchitchil
firmitetu	Muchan	Berch
f amesco	Gursna em	A zurme

fameſcis
fameſce
fameſ

Gurſna buden
Gurſna baſ
Gurſnaguy

Azum
A3 bol
A3

frigeſco
frigeſci
frigus

Sard dare
Sard daſten
Sard

Eſurme
Eſidum
Saoc

filio
fil au
fil a
filum

Veriſſem
Reſidem
Beris
Viſman

Egirturme
Egirdum
Egirtal
yp

fugio
fugi
fugere

negriſen
Criaden
Begriz

Chazarme
Chazcum
Chazdil

frango
fregi
fracturo
fractura

reſchinem
ſchiſtem
reſchin
ſchiſtenj

ſindururme
ſindurdum
ſindur
ſindurmac

fallor
falli
falla

Galat meſaue
Galat ſudem
Gallat

yangilurme
yangildum
yangilmac

furo
furi
fura
furtus

meduſe
udiden
Beduſ
Duſdanj

Dgrulurme
Dgrulardum
Dgrula
Dgrulamac

flos	Gul	3 izac
fruct	Yma	y emig
fondo	Buniat mezan	Buniat etarme
fondaug	Buniat xanide	Buniat etis
fonda	Buniat Cun	Buniat edil
fundamentum	Buniat	Buniat
fortifico	Cauj aecune	Berchitume
fortificau	Cauj cherdem	Berchitum
fortifica	Cauj ayn	Berchit
fortia	Cohat ut Codnac	Cun
fortuna	Bachat	Rox v'ozuz
forma	Andara	Maana ut turly
modus	Maane	Maana
fragellum	Taxana	Vrmach
fumus	Duc	Tutum
forame	Solach	Tefich
ferum	Abin	Temir
font	ziarum ab	Bollach
flume	Zuchana	ochus
fur	Dusdi	Dgn
frico	hassurmen	
fricu	haggadm	

Hec sunt Verba e noia & lita G.

14

Gaudeo	& adi mecum	& ouunurme biem
Gauissus sum	& adi herden	& ouundum biem
Gaude	& adi cum	& ouungel
Gaudiu	& adi	& ouunmac
gaudeudo		lyemp luy sapre bme
Gubnato		
Generato		
Genuflesso		
Grauitas		
Garbellus		
Guarnimetu		
Grato	Rechare	Casirme
Grauij	Charide	Casidun
Grata	Bechar	Casigil
Gray carouia		
Gucra	Jank	yage
Gusto	Nezasen	Tatarime
Gustauj	3 asiden	Tattin
Gusta	Bezas	Tatchil
Gustum	3 asnis	Tarmac

h^o bonessu vnu angat

28

hec sut Verba et noia delita .h.

honois	Chormat meune	Agerlarme
honorauy	Chormat cherden	Agerladun
honora	Chormat Cun	Agerladum
honor	Chormat	Ager

Honero	Bar meune	y uclarme
Honerauy	Bar cherden	y ucladun
Honera	Bar Cun	y ucla
Honus	Bar	y ue

Hodoro	Bouy menasse	y plarme
Hodorauy	Bouy Casidem	I yladum
Hodora	Bouy Bechas	I ylagil
Hodoratus	Bouy	I ylamar

hredito	Amachou meune	Amulcrarme
hreditauy	Amachou cherden	Amulcradu
hredita	Amachou	Amulcr
hreditato	Amat	Amulclamat

Habes   Gedare   Mendabar
 Huius   Hasten   Tegdi
 Habere   Dar   Sagabolpu
 Humilitas   Cap   y ouassie
 hospito   Condu-mie

Hec sunt Verba et nomina delira

Ieiuno   Agas mecune   Bastarme
 Ieiunau   oroxa hasten   oruz tutamen tutu
 Ieiuna   oroxa Bidar   orzut
 Ieiunium   oroxa   oruz

Incipio   Agas mecune   Bastarme
 Incepi   Agas chenden   Bastadam
 Incipere   Agas Cun   Bastagil
 Principium   Agas   Bas

Intellego   Paham mecune   Anglarme
 Intellesi   Paham chende   Angladu
 Intellege   Paham Cun   Anglagil
 Intellectus   Paham   Anglamac

Iuboo	Basarmac	Buuirame
Iussi	farmadem	Buuirduy
Iube	Befarma	Buiur
Jungo	Auxu menchey	y etatne
Junsi	Auxu Neaden	y ettim
Junge	Auxu Cun	y etchil
Induo	Depussem	Cheyarme
Induy	Pussiden	Cheydu
Indue	Bepus	Cheygil
Vestimetu	Iama	Ton ul oprac
Irasco	Tira mesauc	Opchalarine
Irasa	Tira sudem	Opchaladun
Irase	Tira bas	Opchala
Ira	Tira	Opcha
Illumino	Flour medare	y arig etarme
Lumen	Flour ul Rosan	y rig
Infingo	Henomaye	Cartinume
Infinsi	Henudem	Cartindun
Infinge	Benomay	Cartingil
Ingro	Neuurem	Irdarme
Ingruy	Iusten	Irdardin
Ingre	Beur	Irdagil
Ingricio	Iustrua	Irdamac

Intego	Depursen	Ordarme
Intogauy	Dursidem	Ordun
Intoga	Depurs	Orgil
Intificio	Decussen	Y ara etarme
Intefeci	Eustem	Y ara etin
Intersac	Decust	Y ara etdil
Intideo	Chanden	Elidarme
Intixi	Chandden	Elidadam
Intide	Behanden	Elidagil
Intixio	Ceschari	Elidamac
Intitas		
Intiticia		
Intinatio		
Inturamentum		
Intamia		
Intlo	Medame	Disarme
Intlanu	Diamade	Distin
Intla	Beam an	Disthil
Intlatura	Damissa	Dismac
Iaceo	Decosten	Yaturme
Iacuy	Costen	Yattun
Iace	Decost	Yatchil
Iudico	Iargularme toralame	
	Iudicam iarguladim toraladim	

hec sunt Verba et Nota Latina. L

Lano	me sumen	Junamon
Lany	siston	Junban
Lana	Bsur	Ja

Ludo	Bazi meune	Dynarme
Lusi	Bazi Cherdem	Dynardum
Lude	Bazi Cum	Dynagil
Lusus	Bazi	Dyn

Lametaco	gilay
Labor	gaamoty
Lusinga	
Luz	Nur
Lima	Soan
Laus	Soa

Loquor	Sochom megoem	SoStarne
Locut ^{us} Au	Sochom Gusten	SoLadum
Loquere	Sochom bugo	SoLagil
Loquella	Sochom	SoLamac

Lac
Lectum

libras
loquus

Panpauit
Panpat
Panpus

Bare xandast Giltadi
Bare mezanet Giltar
Bare Giltarmac

Hec sunt Verba et Nomina deluta. A.

Victo
Vissi
Vate
Vissus

Vofiste
Vristaden
Vofist
Vrista

varme
Vrdun
Vygil
Eti

Vaneo
Vansi
Vane
Vansio

Venaanem
Vanden
Veman
Vanyel

Turturme v' calurme
Turdun caldm
Turegt calgil
yurt

Vutuo
Vutuans
Vutua
Vutuato

Vigargu mecuine alisurme
Vigargu Vherden alistun
Vigargu Cun Teshir
Vigargu Alstarmac

Hoiol	Hemire	Olarme
Hoculus	Horden	Oldum
Hors	Harg	Olum
Hantleuato		
Hiror	Hyp medare	
Hirur	Hanglarmmede	
Hirun		
Hiror	Hyp medare	Hanglarme
Hiratus fui	Hyp dastem	Hangladu
Hirun	Hyp	
Hisculo	Hiamissen	Caristurume
Hisculauj	Himice	Bulgasturdun
Hiscula	Hiamos	Caristur Bulgastur
Hastoo	Hotinachem	3aynarme
Hasticauij	Hianayden	3aynadun
Hastica	Heciana	3ianagil
Hastici	Hasdae	sachex
Haturu	Herrafen	Bisturume
Haturauj	Hafiden	Bisturim
Hensuro	Hepaymane	Harmen
Hensumuy	Haymuden	Hettum
Hensura tu	Hepayma	Hechil
Hensura	Paymana	Hia
Hurus		
Hultriplicato		
Haliaia		
Haria		
Hergo		
Habmersi		
Hedulla	pitla	
		batarme
		batim

Mordeo	Megaren	Tislarne
Momordi di	Gaxidem	Tissadun
Morde	Begax	Tissa
Morissus	Gaxidem	Tislarne
Martesco		eggarne vafur
Martesta		eggarne
Medico	Teb meddhem	Detalarne
Medicauy	Teb dadem	Detaladun
Medica	Teb bide	Detala
Medicina	Teb	De
Melioro	Aektar meune	Eygirac etarne
Meliorauy	Aektar Cherden	Eygirac etim
Meliora	Aektar Cun	Eygirac et
Machino	Baaxinu mechune	Tegirman tatarin
Machinauy	Baaxinu Cherden	Tegirma tartin
Machina	Baaxinu Cun	Tegirma tart
Molendinu	Axi nu	Tegirma
Molinarius	Axagar	Tegirmazi
Moueo	Meiunbaner	Tepraturne
Mouy	Tanbanidem	Teprattin
Moue	Beimb	Tepratchil
Momentum	Beubany	Tepratmac
Monstro	Molmaner	Coregusurme
Monstrauy	Nemuden	Coreguxdun
Monstra	Benmay	Coreguxgil
Monstrato	Benmoyos	Coreguxmac
Mutuo	Bachard meddhem	Utumcha berume
Mutuaay	Bachard dadem	Utumcha berdu
Mutua	Bachard bide	Utumcha ber
Mutuum	Bachard	Utuz
Mong	cho	tagg
Montanea	chouistan	taggalar
Mmo		idam me id droue
Mindui		idnadim

Ecce sunt verba et nomina de lingua A

Aauigo	Dar dria meroen	Tengisda yururine
Aauigauy	Dar dria Pasten	Tengisda yurdum
Aauiga	Dar dria Buro	Tengisda yurugil
Aauigans	Dar dria merom	Tengisda yurugan

Aolo	Ne merde	Tilaman
Aoluy	Aecostem	Tilamadum
Aole	ochoy	Tilomagil

Aoua	Abar	habar
Aupae	Anosi	Aser

Aueo	Aeparuare	Bestlarne . peng sasm best
Autrui	Paruaridem	Bestladun ierme no auro
Autriu	Bepaurar	Bestlagil Iba tua
Autrimetu	Paruanda	Bestlamar

Aogo iaqua	kak melaue	Bogulurmen (bogulurme
Negau	kak suden	Boguldum plecto auro
Negau	kak	Bogulmar
Nego abicu	kaata mecune	Tandarne
Negauy	kaata chenden	Tandum
Negoi	kaata Cum	Tangil

Numero	Aesmar	Sanarne
Numerauy	Amuden	Samadum
Numera	Bestmar	Sanagil
Numus	Bimar	San

Nato	Sanau mecune	yuxarme
Natauy	Sanau chenden	yuxandum
Nata	Sanau Cum	yuxgil
Natator	Sanaubar	yuganchisi

Nasco
Nasa
Nascere
Natura
Natus

Nexaum xayden
Nexaum xanden
Nexayden
Nabias
Naye

19
Togarmen
Togdam
Toggit
Togmac
Tougam

Ningit
Ninguit
Nix
Gragnora

Basemiet
Basemignad
Basie
Toolu

Kar yagar
Kar yagdi
Kar
Buzac

Nomino aliu
Nominay
Nomina
Nomen
Noco
Nocuy
Noco

Nam modachem
Nan eadem
Nan vide
Nam
xiam mecum
xianchordem
xian Cun

Atagrine
Atagdim
Atagil
At

xian etarme
xian etim izan et
xian archil

Hee sunt Verba et nomina de littera O

O idino	Tartib mecum	I arastururme
O idinauy	Bassa dadem	I arasturdu
O idina	Tartib cherdem	I arastur
O idinato	Tartib Cun	I arasturmac
O bliusco	framus mecum	V nuturme
O bliusci	framus cherdem	V nuttum
O bliusce	framus Cun	V nutchil
O blito	framus	V nutmac
O blitus	fram cherdem	V nutcham
O iato		
O inamentu		
O bedio	ochum misnoen	
O bedi	ochum y simdon	
O bedias	ochum bisnoyt	
O buo	Baribai merde	y olugurme
O buinay	Baribai Bassa	y olugotun
O buia	Baribai buro	y olugchil
O stendo	Netmane	Corquisurme
O stensi	Nimudem	Corquidum
O stende	Belmay	Corquix
O sculo	Basa medare	O parme
O bsaulay	Basa dadem	O ptum
O bsula	Basa Vide	O pchil
O bsula	Basa	O pmac

Defendo
Defendit
Defendit
Defensio

Tragui meane
Tragui cherdem
Tragui Cun
Tragui

meanem
octundum
octungul
Octunmac

Drino
Drinau
Drina tu
Drina

Drinoch minyon
Drinoch wehton
Drinoch bonis
Drinoch

Syormen
Sydum
Sygil
Szi

Ofero
Oferui
Ofer
Oferta
Ofriametum

Oportet
Oportuit
Opus
Optio

Charat est
Charat sub
Charat

Cherac tur
Cherac edi
ys

Hec sunt uerba et nomina de littera P

Possum	Actuanem	kuzun ietar
Potui	Tuanisten	kuzun iotti
Potencia	Cudunt	kuzun

Procurator
Promissio
Probatio
Pundus
Puru
Partitas
Sive pdonu
Prohibitio
Proferta
Puncta

Peto	Metulabey	Colarme
Petui	Talabidem	Colzum
Peto	Betalab	Colgil
Peto	Talabidan	Colmac

Paro	nesaxen	Anuctarme
Preparau	Sachtien	Anuctadum
Preparata	Boxax	Anuctagil
Preparatio	Sachtien	Anuctamae
Porto	Obarem	Eturmen
Portau	Burden	Etum
Portus	Liman	Pimen

Dependo	Maacouisen	Asarimen	et yler-men
Dependi	Asstu	Aslum	idem
Depende	Asst. Beamus	Aschil	idgil

Ploro
Plorau
Plora
Ploratus

Plagruen
Griccheem
Begrich
Bigr

y glarme
y gladium
y glagil
y glamae

Placo
Placu
Place
Placitum

Raxi em
Raxi buden
Raxi
Raxi

y arasurme
y arastin

y arasnis

Puto
Putru

megga dem
Gandidem

Basirme
Basidum

Precipio
Precepj
Precipe
Preceptum
Pdimctum
Pdit

Refarmaen
fardumen
Refarma
f armay

Buyurume
Buyurdun
Buyurgil
Buyuruc

Pluit
Pluuut
Pluuia

Batram mact
Batram anmad
Barram

y amgur yagar
y amgur yagd
y amgur

Palco bestias
Pascu
Pasc

Acclarane
Claranden
Becclaran

As berumen
As berdum
Bestla

Pungo
Punfi
Punge
Puntura

Medhalem
Caliden
Bekhal
Chahidam

Banzarme
Banzum
Banzhil
Banzmac

Prepono
Prepozij

Prepone
Prepositum

Homo leat eum h deo firmilat

Puto
Putau
Puta
Pensamentu

repandarem
pandastem
Bepand
Andissa

Sagenurme
Sangedum
Sangenget
Sagenmac

Peniteo
Penitui
Penitentia
Penite

Pesman en
Pesman budem
Pesmanj
Pesman bas

Pesma bolumme
Pesma boldum
Pesma
Pesma bogel

Planto
Plantau
Planta
Plantato

Dar zamin meyan
Dar zamin banide
Dar zamin besam
Dar zamin

Tarac ticarme
Terac tictum
Terac rich
Terac richmac

Prineo
Pares
ut ppinquus

Ches en
Ches auand

Chochumt

Puteo
Pussi
Pute

axanem
xandem
Bexam

Grurme
Grdum
Gr

Pibeo
Testamentum

Cum medaem

Tanue luc berume

Proiao
Proiecti
Proice

riandaren
Andachtem
Biandas

Chemisurme
Chemistin
Chemischil

Pecatum   ghuna   Japoc   Jma   amly   amb
 Pax   Jky   elolic
 Pillus   chuy   Jop

Pauesco	etarsen	Chorcharme
Pauesci	Carliden	Chortun
Pauesce	Berras	Chor dil
Pauescio	Tars ut bin	Chormac
Premiun	Jaxa	Charau

Pisco	ach megar	Bacturarme
Piscany	achi gristen	Baluchadu
Pisca	achi bigir	Balucra
Piscis	achi	Baluc

Pono	enchen	Coyarme
Possui	A cadem	Coydum
Pone	Beneth	Coygil
Piscator	achi gristam	Bulezi
pauy	garms	Jarle
pauytda		Jarlelele

pficio buir me
 pfici buir dm
 buir maki vollbrenguge

hec sunt Verba et Nomina selecta Q

Quiesco	Isans mignen	Tinglarmen	
Quiesca	Isans griffen	Tingladun	
Quiesce	Isans Bgr	Tingla	
Tranglitas	Biasan	Tinglamac	
Quero	Metatabem	yxdamme	
Quexin	Talabidem	yxdadum	ysedum
Quere	Betalab	yxdagil	ysedil
Quexito	Talabidam	yxdamac	ysedmac
Questio	S oal	Daauc	Sad
Quito	Zaba meunc	Taff etarme	
Quitau	Zaba Cherden	Taff etum	
Quita	Zaba Cun	Taff et chil	
Quitato	Zaba	Taff etmac	

hec sunt Verba et Noia delita. B B

Pendo	Daspas medehē	Chaytarumē
Pendidi	Daspas dadem	Chaytardun
Pende	Daspas bide	Chaytargil
Pendea		
Pedimo	Chalas mecunē	y ularmen
Pedemy	Chalas cherdem	y uldum
Pedime	Chalas cun	y ulgil
Pedepcio	Chalasi	y ulmac
Relinquo	achelem	Coyarmē
Relinquy	hestem	Coydun
Relinque	Behel	Coygil
Relictus	Estani bachi	Coygan
Renuncio	Chabar megoe	Bexarmē
Renūciauy	Chabar Gusten	Bexdun
Renuncia	Chabar Bugo	Bexgil
Retribuo	amoxe	Carau berumē
Retbui	amoxide	Carau berdum
Retribue	camory	Carau bergil
Retribuere	amoxidam	Carauyibermac
Rado	etrasse	y ulurmen
Radidi	trasiden	y uludum
Rade	Berras	y ulugil
Raxory	stura	y uluguz

Rega
Rotundus
Regato
Regamentu

Recupo	Aspas mestane	Cayra alurme
Recupauy	Aspas stadem	Ceyri alidum
Recupa	Aspas bistam	Ceyri algal
Recupato	I ame	Ceyri almac

Retineo	Dapas megar	Chendima tutarime
Retnuir	Dapas gristem	Chendima tutu
Retine	Dapas gir	Chendima tutchil

Retifico	Drust mecum	Chondarume
Retificauy	Drust herdem	Chondardum
Retifica	Drust Cur	Chondargil
Rectus	Drust	Choiu
Rector	Baana	Baskac

Recedo	Badarmerem	Chetarme
Recedi	Badar rastem	Chetum
Recede	Badar buro	Chetchil

Reuenio	Aspas miaen	Cheri caytarme
Reueny	Aspas anmade	Cheri caytum
Resurgo amo tuis	Ax murdaha uar heste	Tirilburmen
Resureffi	Ax murdaha uar fude	Tirildum
Resurge	Ax murdaha uar Gehx	Tirilgil
Resurreccio	Ax murdaha uar ghesa	Tirilmac

Remoueo
Remouy
Remoue

Remouancem
Remouidem
Remoumb

Recordo
Recordauy
Recorda
Memoria

Recordem
Recordidem
Recordum

Recordum
Recordum
Recordum

Video
Vifi
Vide
Vifus

Videandem
Videandem
Videandem
Videanda

Videandem
Videandem
Videandem
Videandem

Recomeda
Recomendauy
Recomenda
Recomendato

Recomendam
Recomendidem
Recomendam
Recomendatum

Recomendam
Recomendidem
Recomendam
Recomendatum

Recordor
Recordat fuy

Recordum
Recordum

Renego
Renegauy

Reueror
Reufus fuy
Reuerte

Reueror
Reufus
Reuerte

Reueror
Reufus
Reuerte

Remaneo
Remasi
Remane
Remes

Remane
Remane
Remane

Remane
Remane
Remane

Recepio ostanem	aldurmen
Recepi o tandem	aldum
Recepe Bistan	Algal
Regimetu Chocum	y argu yarmac
Reuiglo akaght em	Syanurme
Reuiglaui akaght oude	Syandun
Reuigla akaght bas	Syangil
Responde Ioap medchem	Ioap berurme
Respondit Ioap daden	Ioap berdun
Responde Ioap bide	Ioap bergil
Responso Ioap	Ioap
Respicio archine	Bagnarne
Respelli Diden	Bagtin
Respice Bibin	Baghtil
Rogo Lauagai meune	y albarurum
Rogau Lauagai chende	y albardun
Roga Lauagai Cun	y albargil
Rogame Lauagai	y albarmac
Rogo	Tutuprurmem
Roga	Tutupturdun
Roge	Tutupturgil
Regimetu	y argu yarmal
Repecio	iamarmen
repecam	iamadun

hec sūt verba et nomina d' lita

25

Socio

Socium

Socias

Socio

Socium

Socias

Socius

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Sapientia

Medanem

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Manisten

Bilurme

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Bildun

Em ut esten

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Buden

Barme

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Bardun

Qua mecum

Qua Cherdem

Qua Buchun

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Qua

Chac teyrume

Chac teyrmac

Chac teyrmac

Chac teyrmac

Chac teyrmac

Chac teyrmac

Chac teyrmac

Chac teyrmac

Chac teyrmac

Chac teyrmac

Chac teyrmac

Chac teyrmac

Chac teyrmac

Chac teyrmac

Chac teyrmac

Chac teyrmac

Chac teyrmac

Chac teyrmac

Chac teyrmac

Nisan mecum

Nisan cherdem

Nisan Buchun

Nisan

Nisan

Nisan

Nisan

Nisan

Nisan

Nisan

Nisan

Nisan

Nisan

Nisan

Nisan

Nisan

Nisan

Nisan

Nisan

Nisan

Nisan

Nisan

Nisan

Nisan

Nisan

Nisan larme

Nisan ladin

Nisan ladin

Nisan ladin

Nisan ladin

Nisan ladin

Nisan ladin

Nisan ladin

Nisan ladin

Nisan ladin

Nisan ladin

Nisan ladin

Nisan ladin

Nisan ladin

Nisan ladin

Nisan ladin

Nisan ladin

Oggor mecum

Oggor neaden

Oggor bene

Oggor

Oggor

Oggor

Oggor

Oggor

Oggor

Oggor

Oggor

Oggor

Oggor

Oggor

Oggor

Oggor

Oggor

Oggor

Oggor larme

Oggor ladin

Oggor ladin

Oggor ladin

Oggor ladin

Oggor ladin

Oggor ladin

Oggor ladin

Oggor

Sona	Meranem	Calarmen
Sonaui	Anden	Calduy
Sona	Meram	Calgil
Sonum	Donas	Cy ul Sar

Sompno	Chaou mebine	Tus corarme
Sompnaui	Chaou diden	Tus corgil
Sompna	Chaou bibin	Tus corgil
Sompniun	Chaou	Tus

Sedeo	Mefine	Sturumen
Sedi	Alisten	Sturdun
Sede	Bisin	Stur
Scabellum	Chorfi	Sturguz

Supo	Soulum mecone	Artarme
Supaui	Soulum cherden	Artin
Supa	Soulum Cun	Artchil
Supflum	Soulum	Artmac

Sentencia

Semino	Tokm madaxe	Sacharme
Seminaui	Tokm andagie	Sactun
Semina	Bechar	Sazchil
Seme	Tokm	Surluc

Scribo	Menursem	Yaxarme ut qixarm
Scripsi	Alisten	Idum
Scribe	Venus	Iogil
Scriba	Car	Iomac
Scritum	Cat ut nui sedu	Beichzi ut l

Spuro
Spucay
Sputa
Spucun
Spuatun

Shis miadare
Shis andagten
Shis buch
Shis

Tupcurme
Tupcurdu
Tupcungil
Tupcurmac

Saporo
Saporay
Sapora

Tam mestanem
Tam stadem
Tam Cun

Tatarme
Tactin
Tatchil

Sicco
Situn
Sino
Sine
Solatun

Tafina em
Tafina buden
Tafina Cui
Tafina

Sonfarme
Souladun
Soulamac
Soulagan

1.

Sequor
Sequitur
Sequere

Badunbal meroem
Badumbal mife
Badubal buru

Aranga yurime
Aranga yuridun
Aranga yurugil

Substineo
Substinu
Substine

Tahiat mecumem
Tahiat derdem
Tahiat Cun

Torarme
Tordun
Torgil

Sentio
Sentay
Sentias
Sentimentu

Aouas medare
Aouas daden
Aouas
Aouas

Sexarme
Seydin
Sedmac

Stringo
Strinsi
Stringe

Tanc meguer
Tanc daden
Tanc begir

Chexarme
Chestum
Chischil

epave	homos	
epara	Bacc mecune	Ayrumen
eparaus	Bacc herden	A yrdun
epara	Bacc Cun	A yrgil
crolo	causaue	iscarme
crolaus	Ausanidem	iletum
crolla	caosan	ilatil
iuoro	afra mecane	ixgurme
iuorauy	afra xanden	ixgindu
iuora	afra	ixgigil
iuorellu	afra	ixgurma
ufero	Var metaue	Toxarme
uferruy	Var tauide	Toxdun
ufer	Bemita	Toxgil
uferta	Bemitany	Toxmac
premo	epalanem	echarme
premy	Palanidem	echun
preme	Bepalan	echil
urgo	Var mehezen	Turame
ureffi	Var esten	Turdun ul choptu
urget	Var es	Turgil ul cho pchil
imulo	Homana mecune	iscarme
imilaus	Homana herde	iscadin
imilat	Homana mecunet	iscar ut benzar
saluto	Dalam modafen	Dalam berume
salutauy	Dalam daden	Dalam berdun
saluta	Dalam bide	Dalam bergil
salutato	Dalam	Dalam

to	Heystem	Turume
tea	Hiden	Turdun
ta	Beyst	Tur
alo	Amak menche	Tus Parmen
alaug	Amak neaden	Tus Ladum
ala	Amak bene	Tus Lagil
al	Amak	Tus
eruo	Ghedmee merunc	Chulluc etarime
erui	Ghedmee chaend	Chulluc etim
erue	Ghedmee Cun	Chulluc etchil
alto	Heghem	Dechirume
altaug	Ghedem	Dechirdun
alta	Begh	Dechirgil
altun	Javo	Dechirmac ul Soym
ubtero	Darghor menche	Chomarme
ubterraug	Darghor neade	Chomdun
ubterra	Darghor bene	Chongil
imiteriu		
oninetu		
erra		
Locus		
strictu		

Hec sūt Verba et Noīa de lūa. T.

Tango	Lambs mecune	Teyarme
Tetig	Lambs cherdē	Teydun
Tange	Lambs Cun	Teygil ut tutchi
Tiro	Acasē	Tatarme
Tirau	Cassiden	Tartum
Tiri	Beches	Tartchil
Tingo	Rang mecune	Boyarme
Tinfi	Rang cherdē	Boyadum
Tinge	Rang Cun	Boyagil
Tinto	Rangi cherdan	Boyay
Tinta	Rang	Boya ut rang
Tremo	Belareen	Titarme
Tremau	Laryden	Titadum
Trema	Belare	Titta
Tremitus	Lare	Titramac
Terremotus	zami lare	Ver titramachi
Temporo uini	Qiamize	Chatisturumē
Tempau	Amigtem	Chatisturdu
Tempa	Bamy	Chatistur
Tempancia	Laxgai	Chatisturmac
Transco	Qegudare	Chazarme

Transin	Gudste	Chezim	28
Transe	Begudar	Chezil	
Donat	Crocar meunet	Chozar	
Donaut	Crocar cherd	Chocradi	
Donnu	Cocrar	Chocramac	
Tranquillheds		rim boldi	
Turpidun	xiſt	chorchus	
Tepidun			
Taceo	Tam mezaney	Tec turumen	
Tacuy	Tam xaden	Tec turdun	
Tacer	Tam Bexam	Tec turgil	
Torceo Torco	nefaben	Burarme	
Torcus	Bafiden	Burdun	
Tore	Befan	burgil	
Testico	Gua medeghem	Tanuctuc berume	
Testificauy	Gua daren	Tanuctuc berdun	
Testifica	Gua bistan	Tanuctuc bergil	
Testis	Gua	Tanuc	
Tuscio	nefulfen	Oscurumē	
Tuscuy	Sulfiden	Oscurdun	
Tuscus	Besuc	Oscurmac	

Vendo	efrossen	B atarme
Vendidi	f rochten	B atin
Vende	B ofros	B atchil
Venditio	f roctany	B atuc ul satmac
Volo	echoem	T ilarme
Volui	C hostem	T iladun
Vole		T ilagit
Voluntas	C hatir	T ilamac

Vado	erbo	B arume
Vixi	R aften	B ardun
Vade	B uro	B argit
Via	P ak	y ol
Vaticus	B afar	B afar

Vide	ebine	C horarme
Vidi	D iden	C hordun
Vide	B ibin	C horgit
Vissus	D idanj	C hoormac
Vinceo	ebare	y engrme
Vinssi	B aarden	y egdun
Vince	B ebar	y engal
Victoria	Nafarat	y engmac
Vinct	C abun suda	y engilmac

Volo: altu	¶ epare	¶ ectione: Vz carme
Volaus	¶ anden	Vzum
Vola	¶ epare	Vz chil
V. olucros	¶ ur	¶ pzidar

Voco	gegone	ndarme
Vocau	ghonden	ndadum
Voca	ghoy	ndagid
or	duas	n

S 102
 S sus fuy
 ventur
 S tere

Idiota

Vacu bog

Venato
 uomesco   disarmer
 uonu   astm

Senio	A ien	Chelurme
Senj	Anmade	Cheldu
Senios	Anmadam	Chelgah

eretundor   S armasar en S gialurme V pmenturme
 eretundauy   S armasar bude S gialdan v pmedum
 eretud   S armasar bau V gagil
 eretudia   S armasara   S gat

Vigile	Bedar en	Vag turum
Vigilant	Bedar bude	Vag turum
Vigila	Bedar bas	Vag tur ut
Voluo	Begardane	Ourume
Voluy	Gardanden	Ourum
Volue	Beggardan	Ourgil
Volia	Garh	Ourmac ut
Valeo preau	Bearre	Teyarme
Valui	Ariden	Teydun
Vale	Bearz	Teyar
Valimeta	Bearzany	Tegmac
Videor	Diar em	Corunume
Vixus fui	Diar buden	Corundun
Videt m	Diar ba ma e	Maga Corunum
Vista	Rosany	Cormac
Virtus		
Vingo	Bemaalen	Burtarme
Vnfi	Haliden	Burtum
Vnge	Bemal	Burtchil
Vngueta		
Vino	Arume	Tirilurme
Vixi	zuuden	Tyrisdun
Vine	Bexuy	Tingil
Vita	zendagany	Tirilmac
Veritas	Rash	Cheri

Paralitic calamaris

Dno Ane met

Ista sut ad ubia

Ad
Ane
Ab
Apur
Alange
Amare
Ad huc
Aliogn
Aliquado
Aliquulu
Ad modo

Ba
Pes
Az
Pes
Agdour
Batalchi
Dhanux
Balonis Digar
Barou bar
Andak
A x mper

Breuit
Bene
Benignie

xu
Nec
Basirinj

Cito
Cura
Comunit
Com
Cul est

xu
Pes
An
Da
Axam ch e

Da
Enboru ul ygar

San
Catinda
ymetim
Az turlu
Da gen ul Anus
Alay bolmassa
Biranda
Anzagina ul monzagina
Emdidan an

Cerlap
yach chete utevge
Ches congrul bila

Ten
Catinda
Dita chete
Birta
Chiminini
hama

Contra	Bara bai	Veru
Cras	farda	Canada
Chotidie	har vox	Conde Conde. ^{hondet} condiam
Circum	End dua gir	Cop coura.
Condan	Cadim	Emdida cheri. ^{ente} zihen
Digne	Ta	Anginza
De	Am	Dan
Dulciter	Bafirini	Tarli chele. ^{Senli}
Dubioze	Batarfi	Chorcunz bila. ^{saarlap.}
Dui	Dmer due der	Sxun chele. ^{horgadeyri}
Debilu	Bala gar oua varfi ymsac chele. ^{ymsak.}	
Ecc	Aneche	Muna
Et	En	Tage
Ergo	A cum	Cunchin ut basa. ^{Amigvion.}
Etiā	Labud	Basa.
Etra	Berum	Tastin ut tascari
Foras	Beron	Tascari
False	Badrog	Egr chele. ^{Idganlap.}
Furtive	Baduxdi	Dgrilam. ^{ovvinn. idganlap.}
Fermit	Chauy ut saage	Bere chele. ^{bertilep.}
Fortiter	Stabir ut pisharbar	Cati chele. ^{bitirap.}
Frequent	Baxakeat	Cop clirka.
Forsan	Magar	Magar ut borgeay chele.
Fidelis	Badindai	Conu chele. ^{conutgalu}

Grauit P isat ul' oufagus Ager chele
 Generalis Barz tounada
 indus bracamiam hamechug m' kagil.
 Homo chi si' azam
 hic Inia Monda
 Honorifice Dughorimat Ager sij' bila anisibile l' for
 Beri Dig Tunacu
 hodie Im rox Bugun
 huter Ba homuxi Culuc birla kuzi agulu bile
 ha mere ul' uanay Day
 Intus Anderu Ininda ul' ychar
 Ita Arc Euet ul' alay busar p' forar
 Ideo Barmid anigazum
 Idan Baat digar Bir anza et p'udi
 Inde Axan Andan
 Iteru Barindigar E binu ul' pana
 In Dar Da ul' ga bagun m'ou
 Ine Darmie Izhar ch'ing harall' m'ou
 Integritas Batamamj Buntluc birla kuzi agulu bile
 Iluc Anda bugat bali
 Inuioffe Ba iumj Bocus bila
 Ista Pes Chatinda
 Inferus Bazer Tubinda
 Libent Ag dil' ghos Ghos congul bila
 Lunge Dour yrac
 Langit bakem iomadi Iomart congul bila
 Leuit alay ul' ouacabuchi Tengul congul bila
 Lewis Sabuc Tengul

as fery. Panu p'fu.

ale	Bad	y amay chele
ado	Infaat	Emdi
Dulca	Bihar	Cop
in	Cam	Chic ut effie
ecun	Dama	Yeni bila
Helus	Bectar ut nectar	Cigirac
Hodiar	Andac	ax
Hodice	Andah tar	Axrac
Salicioxe	Dubedady	Yma concul bila
Helioe	Accutar	Evegrac
on	Aa	Yoe
ue	Infaat	Emdi
wi	Agarne	Yoe wa
ichil	hee	hee nematage
ung	Chargha	harchis hegy
imie	Chai pifiar	Artum ut cop
oobcu	Bama ulouayma	Bixim bila
me	Char	Chayma
mino	Albet	Agbet ut magat
Ineste	Dua Chodgar	Chos'ey bila
Dulce	Ba panaguy	y axim
lus	Augur ut auxu	Artuc
eltea	Gadaxan	Bongra
lane	Gasta	Aoe ut archum
rimo	Aualim	Emburu

Principalis	Mayam	Mayan
Pauchū	Andak	Ar
Proprie	Chara	Chara
Prope	Nardic	yaoh
Procul	Dour	yrah
Ppter	Barayn	Ugun
Pro	Bayen	Ugun
Per	Ba	Ugun
Dalam	Alchana	Alchana ul tuzana
Plene	Bapū	Toulu chele
Plennus	Dur	Toulu
Peius	Badtar	yamanrak
Pessim	S abet bay	Andan yamanrac
Prestit	S tab	Terchay
Purific	Ba pachi	Artimac bila
Personali	Chostenis	Boy bila
Prius	Iulaxon	Bascha
Quid	Qi	Ac
Quantū	Qand	Aza
Quado	Chay	Chaza
Quare	Albanuq	Aleuzun
Quia	Cera	Aninucum
Quay	yaane	yaane
Quis	Chist	Chaym
Qua	Chi	Dan
Quom	Chion	Acie
Qualis	Churan	Chayh

Petro	Aspas	Artinda
Pecte	Badustry	Cogruhic bila
Pecie	Dam	Ag
Petunde	Bagrudi	Chourina ul goura
Super	Duar	Estun
Sanc	Duar candrush	Baglic bila
Sinc	Be	Bascha
Salubrit	Dua kalas	Salamarlic bila
Simul	Bacha	Birga
Satis	Bishar	Cop
Si	Agar	Egar
Supius	Bala	Estunda
Suptus	ger	Tubinda ul Astunda
Sic	Anunim	Aninchibi
Sicut	Andhion	Aecic
Set	Ylla	Bassa ul ylla
Secu	Duan	Animbila
Sufiat	Bay est	Y etar
Sufficient	Batamam	Y etmac bila
Scarse	Bacamtau	Chex ganip
Secut	Ba eminy	Emilie bila
Statim	Ba lagaxa	Emdi
Sepe	Chama bare	Tee Tee
Solumni	Cam ou bes	Yalguyol
Similit	Chanchion	Wclabib

Sapietex	Dua achel	Vxbila
Subtilit	Dua lanti	Ingalap
Scus	Nalidic	yaoh
Tunc	Dar an oaght	Andaoh
Tarde	Der	Ches
Tame	Albartayan	Alayesa
Tantu	Candan	Gunza
Tempestiue	Baandahai	Ertai
Tetu	Dua tu	Benin bila
Talit	Bainmaiane	Alayoh
Talis	Salan	Moninchibi ul salam
Vere	Ba nist	Cherilap
Vbi	Cua	Chayda
Vnde	Aguia	Chaydam
Vtina	Ysala	Chescha
Vtra	Alania	youag
Vet	Ya	ya
Valde	Salt	Cop
Velocit	Salt	Terclap
Versus	Baye	Ortu at pare

Ista sūt floia et pnoia

Nro ego	Man	Men
Gto mei	Azany man	Menan
Dto michi	Baman	Anga
Ac me	Mara	Men
Abto ame	Az man	Medan
Et pte		

Nro nos	y ma	Bix
Gto nri	Azany yma	Bixam sy
Dto nob	Ba yma	Bixga
Ac nos	y mara	Bixin
Abto anob	Az yma	Bixdam

Nro Tu	Tu	Ben
Gto Tui	Azany tu	Benan sy
Dto Tibi	Ba tu	Anga
Ac Te	Tura	Ben
Vato Te	ya tu	Ayben
Abto dte	Az tu	Benan

Nro Vos	y Bma	Bix
Gto Vrm	Azany Buma	Bixga
Dto Vob	Ba Buma	Bixga
Ac Vos	Bumara	Bixin
Vato ouos	ya Buma	Ay Bix
Abto Avob	Az y Bma	Bixdam

A to meus ma mu aqanima	a	enim
A curato meu	Aqany	enimmi
A to ille	In ut ou ut yfan	ol
E to illi	Aqany ou	A ning
D to illi	Ba an	A nggar l' aar
A e illi	Anra oura i sanra	A m
A lito abillo	Ax an	A ndan
Epr		
A to illi	yfan	A nlar
E to illoz	Aqany ifan	A nlarni
D to illis	Ba yfan	A nlarga
A to illos	yfanra	A nlarny
A lito abillis	Aq yfanra	A nlardan
A to iste	In	Bu
E to istoz	Aqany In	A nungi
D to isti	Ba In	A nggar
A e istu	Ina	A uny
A lito abisto	Aq In	A undan
A to isti	Inan	B ular
E to istoz	Aqany Inan	B ular ning
D to istis	Ba yna	B ularga
A e istos	Inara	B ularny
A lito abistis	Aq yna	B ulardan
A to nr	Aqany yma	B ixin
A e nrm	Aqany ymara	B ixin
A to tuus	Aqany Tu	B enin
A e tuqu	Aqany Tura	B eningny

Nto suus	Azany	ou	Anig
Ac suum	Azany	oura	Aningany
Nto ipe met	Du	nix	Anlar ogh
Ac ipm met	Duran	is	Anlarny ogh
Nto alius die	Diggat		Oxga
ideclinabit			
Nto alij ideclinabit	Diggara		Oxgalan
Nto Nome	Nam		At
Ac nome	Namra		Atny
Nto Noia	Namaha		Atclar
Ac Noia	Namachara		Atlarny
Nto pnome	Lahab		Lahab
Ac pnome	Lahabra		Lahabra
Nto pnoia	Lahabha		Lachlabar
Ac pnoia	Lahabhara		Lahablarny
Nto magnus	Buxung		Dulu
Ac Magnum	Buxungia		Duluny
Nto magny	Buxungan		Dulular
Ac magnos	Buxunganra		Dulularny
Nto puus	Chozac		Chig
Ac puu	Chozacca		Chigany
Nto puu	Chozachan		Chizilar
Ac puos	Chozachanna		Chizilarny

Nto bon	Nek	yach ut eyger
Nto bonj	Nekent	yachilar ut eygilar
Nto malus	Bad	yaman
Ac malum	Badra	yamany
Nto mali	Badent	yamanlar
Nto ac malos	Badrar	
Nto omis	Ghanta	Tegma ut barza
Ac omj	Ghamara	Tegmany
Nto omes	Har amaram	Tegmalarnj
Ac omes		
Nto solus	Tanaba	yalguz
Ac solum	Tamahara	yalgurnj
Nto soli	Tanaharam	yalguxlar
Ac solos	Tanahara	yalguxlarnj
Ab solis	Aztanaba	yalguxlardam
Nto levis	Sabuc	yungul
Nto lenj	Sabuc	vungular
Nto grauis	Sanguj	Ager
Indecrinabile		
Nto cal	falay	fallay
Indecrinabile		
Nto quat	Cura	Chayfi
Indecrinabile		
Nto alius	Digar	Dzga
Nto alij	Digam	Dzgalay

Et nota q omnia Nra de p hco i p lri faciunt in an
 et dechomanicho in lar Verbi gna
 Nro pnuus Chogac Chia
 Nro pny Chogacra Chiamy

Alia Rex	que pmet deo	et ad huiendu ey
Deus	Choda	Tengri
Nat deo	Mariam Caton	Mariam Charon
Angelus	fista	fista clingga
perfecta	Payngambar	Peyngambar
Santus		are. algepli
Cruz	Chac	Chac
Presbit	Chasie	Bapas
Rex	Diny	Tengri
Spes	Dmad	y sanmac ut fmad
Auxiliu	yari	yari
Elimonia	Sadaha	Sadaga
Mia	Paghamat	y arligamat
Pax	Besti	Barlic
Caritas	Dost y Chuda	Tengri boumachig
Penitentia	Desman agguna	y axucta pesma bolmac t yafuo
Confessio	y crar pasie apemac	y nar bermac vum pape cocur-medio
Sanctificatio	Eyd	Tolamac cio yalbarmac
Festum	Beist	Olucun
Paradisus	Tolak	Sg mac
Infernus	Alman	Tamuc
Celum	Astak	k ok
Sol	magh	magh
Luna	magh	cu yas
Stella	etara pulchra	ay

Hec sunt elementa

Aer Chana
Aqua Ap
Terra xamin
Ignis Harais

haden, falkon
du
yer
de

36

Hec sunt conplices

Sanguis Chon
Flema Balgan
Cholara Sasma
Melancolia Sanda

kan
Balham
sam
sanda

kan-pak
stouachy

Hec sunt tempora

Annus Sal may
Mensis May
Dies Vox
Nox Sau
Hora Dache
Punctus Nocta

Gul
ay
Cum
Cheza ut tuz
sa ut ut ocht
Nocta

Matutinu Sabagh ni soan

Tankrite

Pma Sest

As octi

Tercia Am vox

Tuz

Nona Namax digar

Echindu

Vesperas Aclan

Aclan

Completoiu Souaggam

Cheza

Sero Im vox

Buchu

Hodie

Heri Dig

Tunachu

Cras farda

Tangda

Post cras Pax farda

Bisli kun alio de

Alba diei Soub kam

Taq saraunda

Et Domada Gasta

Gasta ut Ter

afuo
medic

tinda

deul

kurfi kun

hiding

une	Du sanbe	Tu sanbe
Martis	Se sanbe	Se sanbe
Mercuris	Caar sanbe	Caar sanbe
Iouis	Pan sanbe	Pansanbe
Veneris	Adina	Ayna
Sabato	Sambe	Sabat cun
Micha	Iec sanbe	Ielanbe
Mensis	May	Ay
Kalendas		Aybas
Ianr	Safar	Safir ay
februar	Labianal	Soun ay
Marcus	Labio lagher	Ylias ay
Apris	Emediaual	Tob ay
Madius	Pegep Emediachel	Songulax ay
Iunius	Saabam	Cux ay
Iulius	Pamada	Dita Cux ay
Aug	Saugal	Sonchitx ay
Septembr	Cil haad	Ches ay
Octubr	Dilghia	Oita Ches ay
Novembr	Mugara	Curba bara ay
Decembr		A suc ay

Sextamenta quinque

Visus	Rosany	Cormac
Audit	Sindany	Estmac
Gustus	Tamxay	Tatmac
Odorat	Nafay	Ylamac
Tactus	Lamfay	Tutmac

Qualitates tempoy

37

Alm	Tereh	Clar eban
Duens	Magnib	Cun toufin
Ediens	Marith	Cun batish
Tps	Foxgar	Quad
Serenu	Sas	Ayas
Clarum	Pofan	varegh
Nubilozu	Abre	Bulud
Pluioſu tps	Poxigai baran	yangurlu hana
Scurin	Tariguy	Carangu
Nubes	Abre	Bulutlar
Pluvia	Bartram	yangur
Nix	Zafre	Char
Grando		
Nebula	Abre	Touman
Prina	Pinskseu	Cig
Pofata	xala	Cig
Ventus	Bad	yet
Scuritas	Tarichi	Charangu
Clartas	Poxany	yaret hana
Tramontana		
Mendico		
Estas	Taufa	yay
y ems	Ximifta	Ches

Res contrarie

Bar	Hamta	Gift
Dispar	Beamta	Tac
Equalis	Barabar	Tux
Tortus	Chaygh ul ſcaſt	Burmix
Distort	Beac	Birchat
Simples	Jurta	Echi chat

Duplex
 Rotundus
 Quadrat
 Integrus
 Fractus
 Primus
 Secundus
 Tertius
 Dulce
 Acer
 Amarus
 Bruscus
 Domesticus
 Saluaticus
 Benedictus
 Maledictus
 Rarus
 Spissus
 Vilosus
 Rarus
 Bonus
 Naturus
 Acerbus
 Crudus
 Cotus
 Pludus
 Vestitus
 Inflatus

Ducta
 Cus
 Caargusa
 Drust
 Squista
 Duclun
 Duim
 Pubala
 Sirin
 Talk
 Talk
 Tare
 Chamus
 Roy
 Barhat
 Maarium
 Cam
 Saghe
 Muin
 Traida
 Kom
 Pughta
 Kom ^{telchi}
 Cham
 Pohra
 Braana
 Pusida
 Amasida

Echi chat
 Tegarma
 Torchul
 Bucun
 Sinuc
 Burung
 Echun
 Togru ut conu
 Tati
 Aa
 Aa
 Echi
 ykti
 Cheye
 algesli ut barahat
 Chargesli
 Seyrac
 Sach
 Tuctu
 Tucsus ut yulumis
 Cham
 Bisi
 Cham
 Ciyg
 Bisi
 Jalannaz
 Chebelmis
 Disimis

Qua no he

Definflat	Amah rast	Sisic chetcha
Sapcutus	Belaser	Tatigli
Planus	Kanuat saya	Tux
Crispus	Gidaciz	Tarima
Atropat	Ging	Burusmis
Suspensus	Var esta	Coturulmis
Abasatus	Alisla	Emdurmis
fusus	Scafra	Ticma
Crepac	Trahida	Varilegam
Similis	Muchabil	Q das Pessa
Dignus	Erno	Tusac Pimach
Sura	rudixer	Astelan ul Pebe
Bars Tregia	Bacs duust	Butu ulus
Medietas	Nim bacs	Yarem
Gidaciz Terciu	Semin bacs	Szunzi ulus
Quartu et simle	Caaru bacs	Tortuzi ulus
Pemanes	Bachi	Chalgay
Supfluu	riada	Art chan ul artuc

Qualitates Rex

Bonitas	Nokuy	Eygilio
Pulcritudo	Gubi	Chchorc
Longitudo	Draxi	Vxunluc
Largitudo	Buxungi	
Mensura longa	fructi paymana	Vxu olga
Bondus	Paymana Gang	Ager
Sanitas	Tandruti	Saglic
Magnitudo	Buxurgi	Oluluc
Largitudo	Alachi	Chenglic

Infirmitas	Bimāi ut ranguū	Agermac ut sacfixie
Nox	Mare	Qum
Vita	Xendagum	Tirilmac ut vas
Abbedo	Spodi	Aghlic
Iuuentus	Iouany	y oylet
Inuidior	Sauf	Yassilit
Sapor	Tam	Tatmac ut ~~no~~ tatig
Pes	Cise	Nema
Palicia	Baddi	y amalie
Turpedo	xist	Coresylic
Curticia	Cutay	Chefchalit
Martedo	Lagari	Curumac
Senectas	Piri	Charimac
Nigredo	Siay	Chararmac
Similitudo	Manenda	Dosamac
Honas	Nec	y achi ut eygi
Malus	Bay	y amay
Pulcer	Ghob	Chorctu
Turpis	xist	Chorxuy
Lungus	Dms	Vxu
Curtus	Cota	Chefcha
Transus	Panguir	y agfix
Infirm	Gandida	Iymis ut bassimis
Putridus	Iouan	y get
Iuuenis	Pir	Abuscha ut chart
Senes	Taya ut tor	yas
friscus		

Richus	Ghosh	Charu
Balneat	Tar	Es
Nitidus	Pac	Arri
Novus	Neg	yangi
Veterus	Chogun	Ch. Elchi
Pinguis	forbe	semix
Nacer	Pagar	Areg
Grossus	S. truo	Baxer ut yogin
Subtilis	Barik ut tanuc	Incha
Gravis	S. angun	Ager
Louis	S. abuc	yungul
Dexter	Tast	Ing
Sinister	Chaygh	Sol
Prestus	Tex	Terc ut tex
Lentus	Chakal	Kagal
Durus	Caou	Chati
Tenerus	Narm	ymisat
Calidus	Garm	yshi
Frigidus	Gard	Saogh
Carus	Giram	Chos
Silis	Karvan	Sux
Turbidus	Lil	Bulgamis
Clarus	Poxa	varigh
Vivus	Xenda	Tiri
Mortuus	Murd	Olu
Ligatum	Basta	Balgamis
Destigatu	Sas Suda	Sesmis

Nota rex que Comunit inveniunt

Mondus	Munia alay	Jaghar
Mare	Mria	Tengis
Montanea	ko	Tag
Podius	Grioua	Sha
Valis	Dara	Enis
fossatus	Dula	Cugur
fangun	Gil	Balgur
Camminum	Rach	vol
Via	Sang La	vol
Lapis	Gerd hac sang	Tas
Dulus	Salat Gerd hac	Tos
Pumeta	Chasat	Toprac
Arbor	Dract	Terac
fruct	Mouat	Siemis
Erba	alaf	Or
Erbagiu	Mroguxar	Orlamac
Montata	Pabala	Orlas
Vuluta	Sargen	Enis
Pumtia	Oleat	el
Contrita	Valcat	Teyra
Locus	yaga	yer
Ciuitas	Chachar	saar ul chont
Castrium	kala	kalaa
Casale	De	Gala
Palaciu	Saray	Sany
Domus	Shana	Eu
Apotecha	Quhan	Chetit ul tugga
Opicium	Nanzelga	Chonadic

40

fundus	Noggol	Tub
Pons	Pul	Chopru
puteus	Ea	Chuyu
boscus	Vexa ut mesa	Orman
Lignu	Scui	Agaz
Jardin	Bacca	Bacca
Ortus	Bag ut borla	Busta Bacca
Vinea	Saban Bag	Bag ut borla
Campus	var Dahil gala	Saban
Prato	Nogrupar	var
Platca	Mahala	Mahala
Planura	Sakra	Mardan
Carubius	Cucia	vol
Cabana	Kaadan	Alaque
Armarium	Dulab	Chugni
Candela	Mom ut pi	Girac
Vinum	Serap	Cager Sira bor
Harpius	Giachug	Giachug
Forinu	Giarmac	Deluc
Efea	Puc	Chou
Bulfain	Chibrit	Chibrit

Nota arcul et que ptenet eis

Bancheus	Saraf	Saraf
Balancie	Taraxu	Taraxu
Pondera	Dran	Tassar
Cartulauz	Takou	Bitic ul tassar
Calamatum	Duet	Duat
Calam	Kalam	Kala
Tabula	Tacta Busmai	Banar tacta
Tapetu	zilu	Choux
Pecunia	Sim	Nagt ul acqa
Scriba	Nuisenda	Bacsi ul biticq
Depitos	Marra chi mebahet	Borz lurtar
Creditores	Baanat	Tassar
Annale	Dastar	Chara
Atremetu	amakhab	nahac
Lapis aur	Sanguy	Bitic
Luta	Chat	Chageth
Papirun	Chagar	

hec continet de spetiaio ci spetiaia

Spiciatus	atar	Atar
Pignate	Dechan	Comlac
Cucharó	Abluc ul sakar	Sakar
Acet	Ingün	Bal
Piper	filfil	Burz
Pip longus	Ging	

Gingalel	Gingibil	Gingibil
Canella	Dargany	Dargini
flos. c.	Gul dargini	Gul darginy
Endego	Nil	Nil
Encenso	Condroc	Condroc
Ganofany	Garanful	Garanful
fush. c.		
Lacha	Luch	Pangy lac
Nastie	Naldac	Sacher
Cassia	Chear ysabar	Chear sanba
Dentes elof	Danda yfil	fil ali
fragile	Bacha	Bachay
Galla		
Cera	Hum	Balaux
Alume	Baap	Aqtas
Grana		
Gucharo chadi		
Bonbecu	Pamba	Nagugh
Nana	Dirichisch	Dirichisch ul cany
Tutua	Tutia	Tutia
Aur pinctu	x ernec	x ernec
Nucas. a)	Joosa	
Nacis	Besbese	
Spicis	Bonbul	Bonbul
Chibebe. d.	Chababa	Chababa
Chibebe. s.	Chababa	Chababa
Lignu aloe	Eud	
Reubarbaru	Pauand	Pauand

Canfora	Canfor	Canfor
Borāna	+ anachar	
Granat. G.	Gorasanj	Vacsis
foliu		
Scamonia	Magnuda	Magnuda
Cardomonio		
Card. S.		
Muscatu qf	Musc	ypar
Muscatus in f		
Saffranu	3 affran	3 affran
Samula	Ghetmet cheran	Oglanlar
Erbe	Sauxi	Oclar
Confeti	Maaiun	Maaiun lar
Mediane	Maruana ul daru	Oclar ul daru
Mortalis	adouan dasta	Touguc
Diston	haoua dasta	Touguc ul cheli
Sedacius	Ar dixan ul carbil	Elac
Busore	Roca	Chubarcus
Sachen	Chisa	Chapus
Aqua rosa	du gul	Gulaf duy
Aloepaticu	Sabor	Sabur
Argent. Vinu	Cibac	Chonafuy
Ambra	Chanabar	Charabar
Cucharorofaro		
Bogetti		
Cucina	Quruba	Quruba
Cominu		Gaman

Cenapo	Singft	zingft
Corallo	Nariad	Nariad
Dracato	Chicra	Chicra
Armoniaco		
Serapim		
Galanga	Coligia	Choligia
Ladano	Ladan	Ambar
Humia	ymfir	ymfir
A. sarche	Girdahan indu	
Oleu oliue	Pugan	vag
Oleu oufima		
D. rosatu	Pugay Gul	Gulaf yage
Oleu Violatu		
D. nucis	Pugan y Gerdeha	Chox yagi
Pias	Gult	Samela
Pegriau	Gul	Buya
Rosa	Gul	Chulaf
Violeta		
S. andalo	Sandalus	
S. Diacono		
Smirna	yxurmur	Sxurmur
Turbici	Turb	Turbur
Serderamo	z angar	z angar
Unguettu	Nafan	De
Spinaia		
Specie		
Sulfaru	Chibrit	Chouruc

faber et ferarius

faber	hangar analbad	Alcungi aironi
Anquise	Dinda	Ors
Artellus	Cacus	Cacus
Tenagie	Chelbari	Cheschas
Vinia	Goga	Egan
Turehese	Gas	Chescaz
ferri	Aaal ayn	Temin
Argentum	Nocta	Cumis
Auru	zer burch	Alcu
Bamu	Wess	Bagger
otagnu	Kalay	kalay ut ac cognos
Plunbu	Weref	Coigafin
Latonu	Bring	yes
Curtellu	Card	Biqac
Volta	Gosara	Ala
Fosina	Chura	Chura
Antoni	Bacban	Curuc
Buffeti		Comux
Carbonu	xuga	Tegana
Lancho	haoud	

Lepus	Pelipams	Coran
Pelipams	Hghu	ygina Tongi
Aquus	Tauigar postud	ygina
forfices	Sozan	Bugchi
Diat	makrat	Dymac
filu	Angustiana	yp
Agnine	Pisman	Alu
Gulpe	Bara	Tulchu
	Rubaan	

Sai	gingaf	Ton
Vent de vat		
Scyrol	Bia gingraf	Camte
zebelin	Jardauan	Chis
Artori	Safar	Sausar
foyne	Dela	dela
Lupi		
Lupi ceuey	Robagh	Gilausu
Gulpe de are		Charbac
Sai pauli	Chesbeza	Charachusan
Gatispugi	Guris	Erie
Notia		
Afayto		
Lco		
Leopdus	Palang	Palang
Ermelin	Push	Tai ton
Pena		

	Sartorius	
Sartorius	Royat	Serxi
Pannum lane	Goeha	Gacma
Inesoir	Gacut	Bizhi ut chopti
Pichu	Gex	Chai ut arsun
Burdu	Endobai	Mondobai ut lazaro
Butana	Pambi	Seles
Strapota	Naali	Tofiac
Culter	Rechaf	Yorgin
Bachaurany		

Calegarius

Calegarius	qurader	Enoci
forma	Kalep	Kalip
Refna	Draus	Bix
Cultellu	Carda quradusi	Biqat ericci
Sola	Naalga	Taba
Tomayra	Pust ymusa	Buruc
Verunio	Aeche	Sastian
montaninc	Qesin	Choy Suruchi
Stuali	Qoya	Etic
argorge	Sarmoxa	Basmac
duanpe	Ser ymoxa	Eric Bayi

Nagr asie

Nagr asie	Dugar	Cherchi
Asia	Teyda	Balta
Manayra	Panda	Buran
Verina	Naganb	
Serra	Ara ul dastana	Bicchi
Lenza	Draus rismā	Sxun ip
Scopellus	S cana	Sturgu
Marcius	Qachug	Kachug
Compallus	Pagar	Pargal
yona	Banda	Vsu
Nacia		Tocmac
Turnus	Schinga	Schinia

Barbeius

Barbeius	Amadar	yulunguz
Basoius	Vstura	Sachal yuzi
Opegius	Ayna	yulunguz
Bacile	Tas	Chuzgu
Pangora	Aestera	Tas
		Sungulza

Cutiſ
SnguētūAsana
MalhamBilau
De ul malahan

44

Scuba

Scuba

Liber

manoale

Lita

Atremetu

Papiu

Carta

Ponzon

Tempatou

Cacoda

Spatus

Si meſer kar

Selauis

Seragghag

frenuſ

Lahan car

Medio plag

Jarra

A phynce

hagin

Aduocat

Shocu car

Cureuſ

Waye

Pomeluſ

Mugie

Pomelluſ

Carg

Merzauſ

Cagou ul dafrafos dſtlang

Releduto

Dalal

Cenſauſ

Dalal

Incantator

Dalal

Capeluſ

Culadux

Capelluſ

Cula

Magelauſ

Haſap

Curteuſ

Cardar

Tabnauſ

Sarabfroz

Chioſtaſi

Eyangi

yugag

Dtaq

Dtaq

Shocumq

Sicic

Valq

Carg

Carg

Dalal ul mianq

Dalal

Borq

Bare

Caſap

Bzagg

Suraq

al yuz

Murator
 Sapa
 Chazola
 Petra
 Chalcina
 Maton

Inpintor
 Penellu
 Cholor
 Colla
 Liggator
 Aquus gsu
 filun grossu
 Corda
 Balla
 Stecha
 Canauatu

Fornatus
 Fumus
 Pala
 Scupa
 Ligna
 Farina
 Pasta
 Panis
 Turta
 fugatia
 Planta
 Seme
 Radis

Banna
 Tauar
 Dang
 Sang
 Chaaqch

Aacus
 Dif kalan
 Pang
 Sires
 Barbanda
 Cualdus
 Cayel
 Bisma
 Tang
 Saadat
 Canauaq

Aapas naoua
 furn
 Paru
 Jaru
 Kceun
 Ard
 Aan Ard
 Turt

E
 Toghm
 Bun

Dua ostasi
 Chafina

Tas
 Chime

Aacs lagan
 Chalan
 Pang
 yelin
 Baglagan
 Cualdus ut ygina
 yogun ip
 yp
 Tang ut yuc
 Saadat
 Chendir

Etmaq
 Peg
 Churac
 Siburtchi
 Agaglar
 Chamir
 Etmac
 Chirda
 Chirda

Char
 Vrluc
 Tub

Pamū arb.
Arbei
Ginea

Drage

Terak

Portator
famulus
Archeus
freycerius
Turnanus
Detolan
Tefitor
Catator
Donator

Jugularius
Canburlus
Caramella
Aachare
Gazayra
Bessa
Gabor
Solatium
Tronbe
Tronbeta
Aerecy
Pofiana
Bordellu

Magr scolay
Scola
Banche
Puer

Chamal
Chetmetchar
Chamanchar
Tursar turgar
Karat
Bagican
Dionachar
Serot guenda
Murrub

Murrub
kalili
Burna
Aachara
Basarat
Tasgar
Masara
Tasaruq
Nafir
Nay
Chagba
Trel
Garabat

Osta ychar
Chitab
Cursian
Iouana

Chamal
Chuluqa
Vyaga
Dgha
Gigigi
Baccazi
Julaghac
yrg
Cobuxa
Dingil Masaro
Taf
ouruna
Aahara
Tamasa
Culmac
Chidamac
Tamasa
Burgular
Burguca
Erbat ul mun
Chaltac
Chambac

Bitic ostasi
Osta ul chitab
Olturguglar
Ogtanlar

Ars	Benacat	Pesa
Opus	Barst	Is
Labor	Amal	Cus
Opera	Car	Islamac

Nobilitates hominum et mulierum

Impator	Padisa	Can
Rex	Patia	Soltan
Soldan	Soltan	Soltan
Princeps	psr ut patia	Beg
Baron	Amir	Bey
Armiragus	Sorouar	Caibasi
Nesarius	Chi	Chi
Potestas	Saana	Yarguzi
Consul	Chadi	Semari
Placerius	Tataul	Bogaul
Files	Ysonar	Atlu chisi
Dns	Choya	hey ut coia
Corona	Taz	Taggz
Curia	Ordu	Orda

Impator	zen ipadixa	Can caton
Regina	zen ypatia	Solta caton
famula	zen sachird	Eudagi epi
Domicella	zen chermet char	Eudagi chey
Scriuus		
Serua	Chanzer	Carauas ut cu
Torcimanus	Talamagi	Telmas

mercimonia que p̄tinēt ad m̄catōrē

mercator	Bazergan	Bazargan
forū	Bazar	Bazar
mercator	Naamala	Satugh
Emtor	Chriaart mustai Aliq	
Venditor	fogetar	Satugzi
Consilius	Dalal	qianzi
Caparru	Begh	Behes
Solutio	louan	Tolamac
Terminu	louada Enixia	Quada
Moneta	Sim	Naagt
Preciu	Bagha	Sagga
Canauu	Canab	Chendur
Cendatu	Chap	Guz
Camutu	Sagri	Sagri
Corium		
Cassia	Sanduc	Sinduc
Dugus	Bun	Sgu
D. pluma	Par ybunra	Sgu yungi
folia latoni	Agha ybrinc	yex tactak
Biocha		
fustaney		
Lana	Wasm	yung
Linu	Wsculi	Wsculi
Lanterna	fenus	fanar
Aucces	Serdagham	Choz
Alchus	Alagh	Alac
Alficius	Alasiz	Alasiz
Piscis	Alchi	Valuc
Pluma	Par	yung

Nisun	Bring	Bring
Seta	Abruxun	ypac
Stupa s.	Last	Last
Stameg	suf franchi	frangi suf
Scarlata	Scarlata	y scarlat
Scamandio	Ters	Ters
Pialon		
Tornap		
Sandenis		
Sayer canis		
Sulfarus	chibrit	Chouruc
Tett de Cap	Ketan y Jonban	y ionba cheta
T. de rens	Ketan yrusi	Russi chetan
T. de alama	Ketan alamani	Alamani chetan
T. de orliens	chetan soltan	Orlens chetan
T. nouarese	sansda chesi	Sasda chesi
T. crimonese	Dras chesi	Dras ches
T. Lobarde	Chetan Lombardi	Lombardi chetan
T. astexane	Chetan astexa	Astexan chetan
T. ostume	Chetan Ostume	Ostume chetan
Sellutus	Catifa	Catifa
Camocat		
Tasta		
Colores	Pangan	Panglar
Color	Pang	Bang
Alun	Sped	Ac
Augru	Sia	Chara
Virmiliu	Burg	Chexel
Cremixi	Cremixi	Cremixi
Bachami	Bachami	Bachami
Blauu	Chabut	Coc
Janu	Chend	Sai

Viride	Saus	yaxil
Camelin	Boxac	Boxag
Violet	Banaus	Ipchin
Arangin	Narangi	Narangi
Affori	Al	Al

Telea nouo	Keta	Bergonia	Bergonia katany
T. Bergamase	Keta	Bgamase	Bgamase ketany
T. fabiane	Arachi	Arachi	
T. crue	Chetan can	Chetan can	

Noia lapidum preciorum

Robur	yacut	yacut
Balaxius	Balace	kal
Safirius	yacut cabut	Chabut yapaut
Emeradus	Smurut	Smurut
Diamante	yalmas	yalmas
Gnanata	Banaosa	Benda
Uniaun		
Topacium		
Turchoyse	peroxa	peroxa
Jaspidun		
Sardoniu		
Calcedoniu		
Amatista		
Petra pciosa	Laal	Laal
Cristallus	Bolor	Bolor
ple	qurua	Ingu
Citrus	doygina	Giltan

hec sunt membra hominum et mulierum

Homo	Merid ut	Alar ut chis
Mulier	zen	Epzi
Nasculus	Nar	Erca ut er
femina	Naya	Tusi
Membru	Inden	bogum Pbuun
Caput	Ser	Bas
humor	Shel	Star
Capillis	An	zag
Crinis	quibad	Teba
frontis	tilar pesany	Alm et magley
Ciliun	Abru	Cas
Palpebre	axya	Chirpich
auricula	Gouy	Chulag
Oculus	Ciesm	Chor
Lumen oculi	Alu ciesm	Chor yarubi
Nasus	Bin	Buen
Naris	Sulach Bin	Ernin
Nelon	Ciana	Yangue
maxilla	Cianac	yaag
Os	Deen	Agz
Labiun	Lab	Todac
Gingiva	Gostin danden	Erni
Dens	Dendan	Tis
Lingua	ruan	Til
Coruella	Nag	Menz
Labrum	Tarsidehon	Erlic natura
Nasa	Hoslehen yzanat	Camadin ich taste
		yaac

meretrix karabat

Gutur
 Mentu
 Collun
 Spalla
 Pectus
 Mamilla
 Forcella
 Lombiculu
 Vene
 Corpus
 Stomac
 Cor
 Figatus
 Pulmon
 Budellu
 Vellus
 Veletrum
 Testiculu
 Vulua
 Petenegui
 Brachius
 Brion
 Vena
 Sanguis
 Ossun
 Caro
 Dugnus
 Nan

Galou
 Zarnaden
 Gardan
 Pust
 Sina
 Puystan
 Dehen yamade
 Copae
 Scan
 Tan
 made ul del
 Dil concul
 Gigar
 Gigar band
 Bachar ruda
 Pust
 Cher
 Chaxac
 Chus
 Baxou
 Cholt ibaxou
 Pac
 Chon
 Ostachan
 Cholt
 Moust oug
 Dast

48 60
 Bogax ul tamac
 Blaggac
 Born
 Archu
 Tos
 Emzac
 Tos
 Chindie
 Careu
 Boy
 Curzac
 Congul
 Gigar
 Gigar band
 yzag ul buzug
 Teri
 Sic tricuic stic pite
 Taxac
 Amu
 kon dardre
 Chd
 Loyme asarabeyu
 Tamar
 Can
 Douac
 Et
 Dug
 Et ul chol

Palma	Pafidast	Aya
Pulcans	Mayas naps	Barmac
Digit ² a7.	Angust	Bung
Nodus	Gro	Dingir
Nerius	Paghi	Termac
Unguis	Naon	Nafas
Flatus	Palu	Bel
Venis	Aien	Chaburcha
Costa	Balou	Curbac
Podex	Duba	Sidic
Vesica	Ciam	Bogh
Orina	Gün	Buth
Strechus	Pan	Tixgi
Cofia	Xanu	Chong
Genu	Bach	Cigmac
Gamba	Cap	Ayach
Gangia	Pay	Ayag vxi
Pes	Dust ypay	na
Gratis p	Agust ypay	Barmac Bounqac
Chaldaneus	Caf Agust ypay	Taban Barmac
Digit ² p	Caf	Taban
Sola pedis	Ian	Tin
Anima	Bom ut ruy	ayox ul Chinty
Cultus	Pis	Sachal
Barba	Doch	vas
Lacrima	Arak	Ter
Sudor	Naffas	Naffas
Alenun	Chas	Boy
Psona		

De parentatu hois

49 60

Pater	Piar	Atta
Mater	Miar ul' madar	Anna
Natus	Sukar	Er
Prox	Zenhalal	Spzi ul' Cuiy
Filius	Oben farren	Ogul
Filia	Octar farand	Cher
fr	Brar ul' bradar	Charandas
Solor	Koar	Cher Charandas
Anus	Jend	Stu acta
Socer	Choxeruc	Chain
Jenerus	Damad	Chuyegu
Aunchulus	Kalu ul' hamu	Abaga
Nepos	Bararxada	ynj
Amica	am	Egazi
Consanguineus	Amoxada	Tagay
Cognatus	kalu	yerna
Nora		
Amica	manbura	Dynas ul' Chumi
Socius	kambar	Oxtac ul' Aloga
Viciu	Amxagia	Con si
Socera	Chasurch	Chin
Complementu	Complementa hoium	Tuchal
Hon	Tamanj	vach ul' eyer
Dices	Nec	Barlu chsi ul' ba
Sapiens	Naldar	Ustlu ul' achel
Pulcer	Achel dar	Chorchu
Legitimus	Chub	Chalal ogul
Legalis	halalxa	Conu
	halal	

Nobilis	noqhtalin	Oxdin
Virtuosus	maghtadur	Erdamli
Graciorus	Naamat dar	Naamat lu
fortis	Caouy	Chuglu
Ingeniosus	honarmand	Tocma
Pargus	Tomand	Tomand
Inamorat	Alsch	Asuch
Prestus	Geld	Tex
Cogites	Simakdar	Tanur chisi
Amabilis	Dost dar merd	Souuar chisi
Castus	xedis merd	Erfacis
Honestus	Pah	Cheledi
Pacificus	Seym cham	Chamus Torulu chisi
Lectus	Saad	Sauynur chisi
Destrus	honar mans	Sx chisi
Aduenos	xiauc	
Probue	bagat	bagat
Defecta hominum		
Malus	bad	Iaman
Paup	Dughes ut darues yarli ut yocful	
Senes	Pir	Chart ut abusca
Stultus	Quana	Teli ut aemac
Aentecar	Scamusdar	badhact
Turpis	xist	Circhin
Vusticus	Pustay	Pustan
Vilis	begigay	Chahal
Aestus		
Diger	Sust	Sust

Infirmitas
 anellus
 Tignossus
 Guercius
 Cechus
 Auogolus
 Bastardus
 Langus
 Ausus
 Crastat
 Zofian
 Foglus
 Gurdus
 mutus
 Disporus
 Gimbis
 mendax
 Supbus
 Inuidiosus
 Auarus
 Vanagloriosus
 Lusuosus
 Inicus
 Pecator
 falsus
 Culpabilis
 Gaudus

Binmar Pagar
 Pis
 Gacial
 Lux
 Chor
 Nebina
 Pic
 Lang
 Burny
 Begaya
 Gudi
 Garguin
 Char
 Lal
 Mahul batul
 Chos
 Drogan
 Cheberdar
 Bachil
 Lauzan
 xanachar
 Ebanachar
 Bayhon
 Barachar
 Chalp
 Gunachar
 Gaib

Dagfis
 Chelapan
 Tax
 Sochur ul zalis
 Choxis ul Cor
 Touluc kotur cy
 Chumadan touge
 ag Sah
 Burny chizi
 Tasachix
 Caltac
 Choturlu
 Chulachix
 Tilsir
 Beylitan chertar
 Bucru
 Deruczi
 Olu conglu
 Bachilliyarhi
 fukhi fukhi
 fus kut fukhi
 Ersaczi
 Cumomis
 yaxuctu
 Egnesh
 yaxuctu
 Gaip ul yat

Res q pmet ad bellu

Exercitus	Puschar	Ceyr
Bellum	xang	Danzis
Insegna	Allap	Allan ul tou
Guayra	Naobat	Ghasal Cosac
Arma	S eloc	Sagerth
fregetus	Auxida	Sindac
Coyragia	Syre	Zagga
Colaretu	Cula ^{wardaband} aym	Zoulga
Ceruelera	Zur	Chuba
Coyretu	Jausan	butuluc
Scichere	Simfer	Chiz
Spata	Card	Bizac
Gradus	Camā	Yaa
Arcu		
frena		
Balistra		
Lanzia		
Azia		
Scutus		
Quadrillus		

Res oblite necessare p domo

Camera	Chugira	Yxba
Caminu	bohorich	Bochorich
Paretis	Dmar	Dmar
Chanchauns	banuca	
Clauatura	Chilil	yusac
Clauus	Chilit	agchuz
Agutus	High	Chendau
Bancha	Cursi	Sturguz
Capsia	Sanduc	Sinduc
Lectum	Tomaha	Tosiac

Res q̄ ptinet ad vestes

51 60

Bustus	Astar	Oprae
foratura	Dustin	Teriton
Penna		Tuuma
Pomellus	Auestin	Yeng
Nanicha	Doktima	Ticmac
Chostura		
Acus		
Septa		
fillum		

Res q̄ ptinet ad domu

fundamentu	Buniat	Tub
Lapis	Bang	Tas
Calcina	Berg	Chirac
Arena	Peg	Cun
Aqua	Aou	ou
Trauus	Comu	Agac
Tabule	Takta	Tacta cingra
Solarium		
Colupna	Stun	Tic agac
Matonj	Chegmit	Bismis chertg
Tect	Bar	Tam
Caminata	Gufia	Gufia ul Catra
Scala	Hardorian	Agengig
Balcon	Taraggia	Tarag ul tuluc
Murus	Quar	Quar
Prinata	Aurex	Aurex
	Res q̄ ptinet ad armixiu hois	
Camixia	Parahan	Choulac
Bracca	Xarpa-saluar	Chonzac
Vestimentu	Jama posis	Oprae
Corregia	Chamar	Cur ul beligab

Bursa	Chisa	yanze
Scarpella	Cula	Chepas ul bore
Capellu	Dulband	Calma
Fazolun	Huc	Quat
Calige		
Patauan	Gureue	Qulgan
Scapin	Muxa	Erie
Struales	Sarmoxa caosat	Basmae
Algorge	Tixga	Tixga
Stralera	Korgin	Artmac
Desatie	flasci	Yasman
flascu	kaiman	Gater
Tenda	Taziana	Tamzi
Senia	Chamar	Chamar
Brageins	Saional	
Parapo	Paget	Baget
Aynixiu	Araba	Araba
Curru		
	Res q ptinet equo	
Equus	asp	at
ferru	Naal	Naal
Clauu	Neegh	Neegh ul cadau
Stalla	Akor paga	Aynan
Copta	Ciul	Eyat yabog
Stregia	Chastragu	Chastrau
Capistrus	Afbar	Aceta
Brilla	Pagan	yugan
Sella	xin	Eyar
Pfinellus	Taora	Copra
Trance	Schl	chisan

Pedena	Aynen	Tixgin 52	60
Anellus	Chalcha	Chalcha ul toga	
Morsus	Ahin	Aguxlug	
Gripius	Band ul Gre	Tuuma	
Pola	Peysa	Sazac	
Fustu sele	Ciou ygin	Eyarnig agazi	
Arzonu an	Carpus posin	Alindagi cas	
Arzonu rer	Carpus pesin	Artindazi cas	
Barda	Namand xix	Chix	
Feltru	Namand	Eyar yabog	
Cupta selle	Cop curp		
Cupta fa			
Strenuy			
Strene	Richet	Oxangi	
Arduomus	Quanac	Toga tili	
forame	Bulach	Texmac	
Pectoralis	Sinaband	Comuldruc	
fibla	Aosin	Toga	
Posna	Paldomb	Coyscan	
Cingla	Tang	Ail	
Bastun	Palan	yengirzac	
	Res que pinct ad letu	Tosac	
Petus	Jama		
Torcus			
Tripodes	Sepa	Tosacnig ayagi	
Palia	Chic	Balan	
Strapota			
Culcitra			

Cofin	Balin	Yastue
Penteamina	Charzau	Charzau
Culter	Lechef	Yourgau
Scalauina	Gilm	Chilim
Carpita	Xilu	Gali ul coux
Capitun	Wasachona	Chosagan
Cortina	Buria	Chaser ut yegau
Capbia	Banduc	Binduc
Talam	Res que ptinet ad mesam	Tastar ul sarpa
Tsala	Dastar	Giltrin ul sisa
Aensa	Sisa	Piala
fiela	Cuda	Bardac
Ciatu	Cusa	Chrac lie
Glceus		Chrac
Mesinaba	Samadan	
Candelabru	Sama	
Candela		
Vinu		
Aqua	Tabac	Tabac
Tefania	Ghordanj	as
Cibus		
Sal		
Specie		
Manutgu	Res q ptinet ad chochina	
Calderon	Chascan	Chaxan
Concha	Teste	Tegana
Cazia	Caugir nartig	Comig
Cocleanus	Malaga	Chague
Pignata	Mec	Comlat

Maella	Taona
Mortale	haoua
Pistū	Gaoua
Bradale	Sapa
Scutella	Casa
Catena	Xingil
Tianus	Taona
Securis	Taouar
fogorāms	Boghout
fumus	Que
flama	Borziatas
Cinere	
Ranpin	qilac
Taliatōms	Tabac

Situaalia q̄ nascunt Noia arbor et frui

Arbor	Draght
Radix	Bun
Lama arb	siac
folia	Belch
Lignū	Ciou
Scortia	Pust
Medulla	nasg
Altitudo	Belend
Sombra	Saya
fruct	mua
Colexia	Gulinar
Pirus	Ambrut
Pomū	Sef
Pomū gra.	Sef anar
Po regnū	Be

vaglaou
Touggus
Cheli
Caxan ayac Poge
Canac
Xingil
Chaurcina
Baltu
Boghout
Tutun
Yalen

Gurgac
Tepsi

Tenac
Tub
Butac
Yabuldrac
Agag
Cabuc

Yh
Beich luch
Colaga
Iemus
Chiras
Armut ul chertme
Alma
Narday
Be

Piru coconu	fenduc	Cartauc
Nizole	Gardaban	Cox
Nuces	Bastalu Dirusta	Bastalu
Psicu de T.	Alu Bastalu	Bastalu
Psicu	Alu	Eric
Sobeyna	Aismis	Aismis
Aismis	Ingru	Ingru
Ficus	Angur	Xuxu
Vua	Gaus	Churu xuxu
Zebibu	Sabalud	Castana
Castanea	Crasp	Chorma
Datillum	Gadan	Badam
Amindola	Chcar	Chcar
Cocomaru	Aainz	Aainz
Papauaru	Limon	Limon
Cetronu	Flouma	Flouma
Limomi	festuc	Pistac
Aranguu	Charbusa	Coun
festechu		
Melonu	Noia erbay	
	Badaf	Badaf
Zuta	Nana	Gischiz
Menta	Salg	Salg
Salvia	Spanac	Yspanac
Spinatiu	Manday	Mangday
Petrosemulu	Tarta	Marul
Latucha		
Portulacha	Salgam	Salghay ul Samuc
Lapa		
Portus	Cudu	Cabac
Cucurbita		

Herezana	Badizian	Cagundur
Gea	Selek	Lagghay ul
Cauli	Calem	Sarmisac
Aleu	Sir	Sogan ul youa
Cepe	Pias	
Zafanu	Turp	
Afancia	Chasur	
feniculus	Paxiana	Paxiana
Buraxia		
Lapius		
Asentius		

Flora bestiaru

Bestia	Aynay	yanauar
Equus	Asp	At
Leo	Ser	Astlan
Leopdus	Adian	Chestrac
Iumenta	Adian	Chestrac
Mulus	Astar	Chater
Alin	Car	Esac
Asina	Car maya	Tisi esac
Mula	Astar maya	Tisi Cat
Porcus	kuc	Tongus
P. saluatic?	kuc y cheghi	Cheyc tongus
Troia	kuc y maya	Tisi tngux
Bos	Gaos sala	Agus ul seger
Vacha	Maya gon	ynac
Citellus	Gaos sala	Buxau
Quis		Tisi coy
Monton?	Chog	Gozchar

kamuc

Crastoy	Guspond	Choy
Agnus	Bam	Cozi
Becus	Taka	Ezhi
Capra	Maya beus	Tisi ezhi
Capretus	Set sag	gach
Canis	Gurba	Itt
Gata	Gurbanar	Mayi tisi
Gatus	fil	Mayi
Alofane	Wstur	Pil
Camellus		Toua
Camella		
Dracon	Aysdahan	Saxagan
Vncia	Saxagan yrs	yrs
Vrsus	Chers a	Ayu
Symia	Maymon	Maymun
Lupus	Gurg	Boru
Lepus	Taregos	Coxan
G. spucius	Cara cuxan	Cara cuxan
G. maymon	Abursina	
Bufarus	Gaumis	Bulager
Talpa	Cozan	Chexis opea
Vatus	mus	Sicchan
Daynet		
Capriolus		
Cervus	Gao coy	
Corus	Gao sala	Boga
	Alia vermin	
Verms	Cherm	Curt
Scorpes	Mar	Saxagan
Sixia	Mar	Gillan
Musca	Magas	Gibin
Sexcupes	Sibis	Bit
Pulices	Chaye	Burqa

Cinzare
Cimices

Alia Volucru

Volucres	Murg
Aglā	Regas
falcon	Balaban
Astor	Cariga
Sparucius	Bas
Terzozorius	Cura
Diemerillus	Caltar
Volfor	Caltar
Grua	Torna
Cinctora	Baygis
Prix	Taoe duraz
Gcha	Bet
Galina	Murg
Galun	Ghorx
Pulastru	ferugia
Barbarian	
Picifalchus	Songur
Paon	Taos
Faxan	
Columbus	fastar ul cantu
Rosignolus	Bulbul
Papagayus	Torah tator
Canarina	
Basen	
Philomena	

Surugim
Candala

Cipric
Charachus
Balaban
Cartiga
Cheegoy
Cura
Sar
Sar
Turna
yabalac
Gil
Chay
Tanc
Ghorx
Balazue
Songur
Taus
Sonlun
Seegeric
Bulbul
Totu
Saka
Konguy

	Virtualia que Aascunt	
Granu	Grandu	Bugday ut asli
Ordeu	Gion	Arpa
Risun	Bring	Tuturgan ut bri
Pistum	Gauata	Tuny
Ciceri	Aoguc	Aoguc
Penticula	Maruimac	Maruimac
Erbegia	Bunu	Brizac
Farina	Aut	En
Brenu	Subusta	Chebac
Segara	Dus	Dus
Lac dulce	Sir	But
Lac aser	ast	yugurt
Caxen	Pamir	
Butiru	Gaou rogan	
Lardus	fabirhi	
Alsonia	pi.	
Canda. C.		
Seput	Alaf	Bzan
fenu	Ganars	Tari
Miliu	Sunlu	Bunlu
Spenta	Coptaluc	Coptaluc
Granu	Macegu	

am
slu
br
fide

56 60
nemme ich n-schäcke — e — elgemrmen
estendm ich erschak — elgendm
estendm-me ich n-schäcke dich — elgedirrmē
estendm ich erschäcke yn
tölet bergel graco da

Einmaluptur un-worren. / szluptur entworren. / szarmē u. / entworre
Einarmen ich un-worren wunde gwin
Einmādm ich un-worren wunde
Einmādmā un-worren wunden

corpa cun lampuel
caldma cun smore
kandma cun geschorn schafuel
erblagen teri cungeger wyladn
talaschme uruschme kurlischme litigo
men saba asow etzem paco vob aduocant

adarmmen ich schone
dyandm ich schone
adagil schone

tisistublarne ich schone di gene
isornme ich schone das vñ

isornm ich schone
numarmen ich plince
numdm ich plince

in. bido cun scharf messin
sacoe etermen ich kausflage
top top vlu boluri isunt y leugn y grossin
salydmme ich plotere
szm cun spoz.

haus hol

oradrn d' huc billit eams lacerat. se ygramdr d' huc grien
 by märetydr aus balat
 sy märetydr peara clamat
 yllu künnydr di phert di wyrcen
 aach eaydrn gallus clamat
 bori uloydr lupus clamat
 bysi mēbäydr d' mensche bröher
 corleydr snarbit | iclandm ich bin vor lohn
 corlarne ich snarke | nei scharf. und amas stump
 corladm ich snarke | sacht brayfplecht
 bān-magel noli celare | bus odim. buyz. yz
 Eochrich eyn gesprink
 hum eyn bunn
 pudam gichilom ich vil eu rucke
 uramda idr men ich lege up den rucke
 toben tusste he vil eu rucke
 vt vrdi omen vuydm. der huc balich wāt is gelben
 bis hoygasip iactit. v loge biwyn andn
 aldr dūgesip iactit. si loge mit de vuse qu samne
 sohtet. eyn wurt
 vrdm dā idzdm. ich slak unde miste
 Engamp terlep kmalu andm tamagm beslagul kagan bogdey
 sārson alr kobra luter alabota tigenok dage buket luge
 vāgedi vū uluchre
 haredm semu
 edermen ich rudere adn ich dree tacht
 edrm ich rudere
 esht cym rudn
 tub eyn saint bozn
 ob smalt. ygsi odor
 a bolpame si essem.
 rop kuctu bolu. iswnt hy leng. y sterken
 lū eyn sete
 vrmēn ich plofere
 dnm ich ploferte
 e eyn hamwerk | erdem arb

Edmunden
wunderung trege
Ene
kefor
h kersagi
wund kerkat kerkat
Erub rigi
kerikhrine ich reuße mich
kerardi ich rdyperze
jorkardi ich hyste
Evekerdi ich myte
kerardi ich rostarre
singurine ich punyze
esuerine ich geppe
dreuarmerich seyde
kabrfin di Gedur keil
orken cyn lant sey
tordgi cyn turm
kun ewmeeden brü
esse der wate
dardad cyn grove
eloga dard
ogurdi kreysch
jurine ich kender
judam ich knatt
jalang as larmie ich en p
jalang as ladam ich en plo
kaid cyn bel
kidyder mada h wot
lirer
kerk
eq tpbengis das iller
kula was d dard glin
eser man et cypter man
eser man ich bozze lach
eser man ich pater
h bozger Warte ganz
huc di jar
hualarman et hualarman
hualarman et hualarman

[illegible]

lorgu jararme

omvun ierme

emlarren medico

bucurur coorne

et aut ierme ego iuro

borgelundan tontarma

cyn spange so blize

sohrarmine ich eyre

despirmaga den muat rory

oeberimen ich stose

jerowldi dy erde sank under

so das binsth garn

tosak cyn vitz barte

ken cyn scheyde

him das fluch

sygerime do wen

jalarme ich lerte

orak cyn werdu

dero cyn groaswerdu

durck cyn spille

flormen ich henge

derri horgumest

delatgebogor wet

stamir sohar dy odir stet

wuganda unshind

unshiray unshindafind

unshandor veltynde

unshinder oiumider

stetthe adre vache

he baltick dham

orvick di pume

zucher

hemirime ich nage

umtaz dir vngestlich

kus bleich hat kret

sydi so cru blove

so gema d'elboge

taust pfer

trust pfer

sch brue gerat

uzerme curvake

gu swallen opald gmesin

naher hobort jern obredor

no gedoyt alcon cur balticus

olur cyn burusteyn

ich molte

medicindam comedo

tucurume ich dore

hastarme ich tungi

kustarme ich drutke

hainadryhe

hainadi edmebat

kinob jener

tenor baage

tunot di muppe

orhak huste

duene inshimpe

duer zeste

matmuh boomvolle

soy cy tolle

velu cy vake

halin cy vlam

aul cy vagevitt

comhoper vndi sit

curgalk andi stade

ant

ant

ant

ant

ant

ant

ant

ant

ant

ant

ant

ant

ant

ant

ant

ant

ant

ant

ant

ant

ant

ant

invenio in se
tulum eynep
saltem elbet
etate bolganda se boyuga iourmagi
eugarme mando
luggui mandatu
sem eppallerme ego colafizo te
egsaldom
pantle muidia
agde ilprie dda hole ip gelogen
bungr
boerum
fozok fu luter daffin
algham hallahm hessilom
ysahet d'victor
usah deo
et virumpe

no punda de d'cto

no in

no

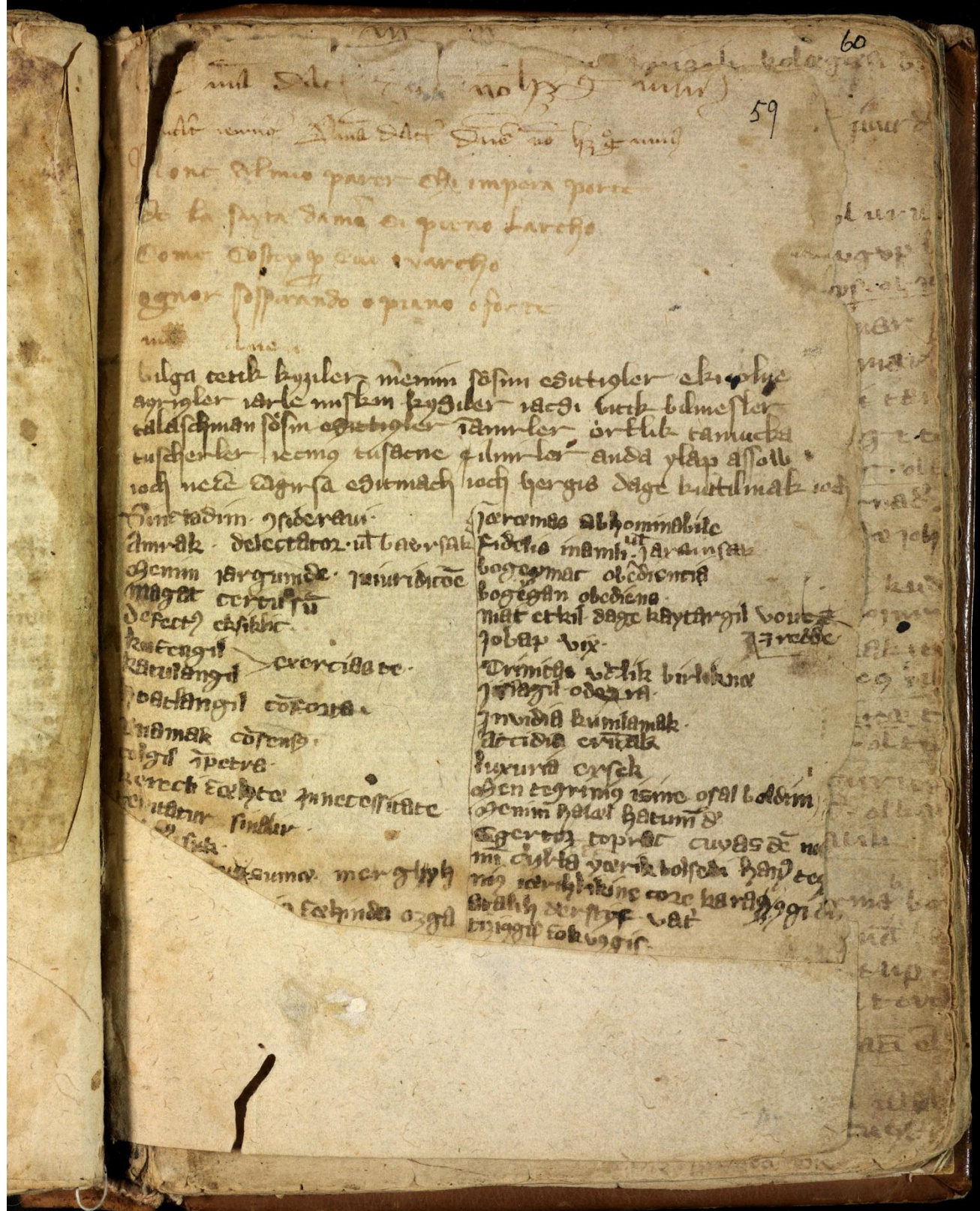
no

no an

no in

no

¶ *Quia dicit dñs no p̄ g m̄*

Damnus eade in tep co summe pue
Dud Du Eorbaa Euprati

the pope from Ebo from the

Chre. blue

2208 119

Samen trege

One One 45

1918

104. 104. 104.

111

_____

1826

1827

olu u g a m o b a j e r b a s h a m b a g i n e a m e b . o l u e q i
 e a p d a t i b u s t i d e t a p d a t i b . o l h a m i s d i r
 j a z d e j a g i k e t i j u g u n e d i r . o l h a m i s d a g i d i r .
 j o z d e j a b l i t o k m a k j a t i r . o l k u p i d i r
 j a z d e j a b l i h a y s j a t i r . o l y l a n d i r
 j e e r j e r j m m e k a r e r . o l b i g a l e d i r
 s a l y k e s i a n s a n s i s o k u . k o k b i l e j u l d u s d i r
 b u r u s i s b u y t e s e r . o l k o y b o g u
 o g l u f o l u l u d y r g a . o t u s t u n i c o n e y d i a n . o l k u p a s d y r u
 a l t u d y r g a t u r a t u s e r . a l t a r h a j a l i t u s e r
 o y a t e m i s o t e m i s j i y b o l d e b a s l e . o l b e y b i l u l a g a d i r
 m i s . o l u d i r t a v z u a r t u n a s o j u y n u r .
 t u m a t u d u n t u e g a g a t a l d i . o b u s d i r
 k a s a r t b a s e k a t a m i s k a r a u l u s j a y l m e . o l o t d i r
 k a s a r t t u e s a r e a l t u a
 u z u u z u s i r g a l a b u t u n a d e y r i s i r g a l a b k u g a l a b
 s i r g a l a b k u r i m a d e y r i s i r g a l a b . o l b i t e k b i l e b i l
 b u t a r d i u i j o k . o l k e m o d i r
 t a p a r t i d e k a r p . o l c e k b d i r .
 o b z u a s p a o p b o m b o r u m i r . o l c e s i b a s p a o t
 o l s a b r i j a t i g i a l t i t o d r a m a s h u n . o l h y k o r u g a d i r
 s e g s e g d y r i b a s i d e s e g i z k o y a n m i b a r j e a m t a p m
 s a g j e n e k u n y l a g d a d l u g b i l e t a p m a s a g d y b r u s u
 t e g r i d e n t u e g a n t o k m a t i b d o r t d y a b l i y l a g d i o l b u y
 m a y m a t e k . o l k u p i . o l k i s k a t a k i l a g a d i r
 b u g a n e l e f a r t t e r e k b u g a c o g n e k i s l a m n i s b u y
 b u g a n g a n d i r o l e n a k i y l a g a n d i r o l c e k b i l e
 b u g a n k u r l a m n i s k u m e k a r a k u g l a m n i s c e k b i l e
 j e c c l a r s a r e t u b u b u r b a l d a n j o g a r t i n k e l g a
 n e l y p h j o l a b a n e k u y b d e s u r t a r j o t a s n a t u s a j u
 t a m a k e l l i r d e s u r t a r k u y u r t i n k e l g a n n e k u y
 k u l a b a n e k u y b d e s u r t a r k u y u r t u n e n s u j u
 t a m a k e l l i r d e s u r t a r o l b e z e n g e d i r
 b e l e n d a g i k e s k u b l i k b e s i b i l e b u l u m m i s s a r
 d e g i s a r e o y g u s a b l a b l a n b i n g a m i s . o l k a z a r .

712 C 77 244

Star anga bolgey alagil bozak
 Kim egi congulbile cizic tang-
 Kun bozak. Kim egi congulbile cizic meş angatce ne
 me idoc bozak

kum anse anse sm kcha bism gud goga vlu kadan barch
 ka yazuk veun a e rganla nee kely tgg a i albarfa
 ic mese faga sadaga mcan bira bera anea anea
 pappan idok don bora bozat o bozat kum men ayti
 faga fagimtagis kum o bus kuse handa bul gay ol
 bozat bul gay faga dretrotan

bozar bolgay sigga dretrotan
 Acenfa symon aytredm sigga tengeri sori al bilme
 tolmaz 10ch 1albaringis sigga menim vum tengeri
 mangu bezten andi congul tam men terec daga 1atzi
 til dremgaimie sigga 1atzi tengeri 10z aytayme
 nekimele bozar vum tilerme sigga burat tengeri
 10z ayt mangu 10g sondongis burun aytungis bir pr
 m bir duc mak.

re lucas ayca ewangelim izinde. veze bugun karan christ
 wehde heldi friste icsda aya kutovega kim koylar kutu. den
 tamblaturne suge vlu ravn. kim bugun wehdi bare a elm
 kutardagi. ol bolgay tusa nizan baringis bedemga. anda ay
 gaylis togurgan oglan eupraka gulsannus. dase bicanlicha
 koyulmus. kadan ol soñ ayca frusta kutovega tengering.
 iayliche ıaride alarne anda vlu eri korudi frizalari
 parlar ovgerlar tengerin alay aparlar zugur. bairdan bey
 ik tengeriga. dase ıerde basliche egi congulm kusa. kim egi
 congul egi er. kude tut saol bolusun biza ata dase ogul a
 ge ara aretin. De sco stephano

Bis oclunbis are steffanden him aywosdi tengrimeyn. dase ayw
 tazar edi tengrimig bolusdmactibile. bazan aywan ~~ayw~~
 tostdi. sunguraymudi tazbile tazlay. oclun diler bazan am taz
 bile tazlaridi ol aywridi ıocharı bachiyn kungus me korar me
 himk d. baret aefluxur dase xps turur. aca peng sako
 lunda bazan anaydi. andan bachi vora bazladilar ayw so
 ayw. ıwg undi. Dagen aya beym tengeri sen bazatayıl alar.
 gibilmesler nedirler dase aya beym e tengeri mem am
 algil. Ol sofne aya d. camin tengeri dme berdi

Bugan selizmer. En asmalak. neak beymis tengeri. are
 Bug marian dan tochdi. Bugu ayalde amig alqile acobati
 Eidan iston. barge dan kbelu. barge dan itate. ipe xpc biao
 ulme. tarare bukardasi ol peratur barge clui bukard
 ite kym ol arme consulate tuat karte consulibile soer. bi
 sim tuganes trihe. bism tugemes eschik ol arisme ta
 parbis. kmm ol arme bis asmalak soerak. consulde tur
 sak. neak tengeri soer dase bism sammusga itazi ol
 balussu buga. atit am tengeri bersen kensi batesluchin

A die eplie.

A die ephr.
Bugum agnalah ol vlu kumi. neek ol uldus korudi
 k-don toguschi ol ve chansa. ol ioldus neek bar oglan
 bigenedi. ~~vst bar baz vstuda altu chate altu iark~~
 bar edi. ol oglan alay ara alarga. kelungis tere ~~altu~~
 me nimarta vnce Gubur ierina. anda tapgaytis iangi
 chan togur muz kymni lys ylderis antan uldus igari bar
 di alar. arcute ierolimiga degri bard di ol ve chan. alar
 lordular herodes channi chay ^{istat} olk im tochi Gubur lai
 channi. bis am uldus k-rouk k-don toguschi. ang veir

Drullus alay ayca keleppemerga. Barugis cprugis pa
 nactarga. ol sofin cristus bugu ayar barec isaklargat
 Kim kera keleppenler tengri allenda. ygrenmedi Kim kelepede
 neek tengri ygrenir dase fristeler isukle kyziden. Nemeioch
 doniultinde neek amdan sallar. neek sallar isukle can
 cengeri alle da. ol nizam taparbis huk iemda bir kez bir alga
 le kyz ioga bardı bir friste amgile bardı azam bolup. kadan
 ioldan ka barnlaridi utru bir kyz ioluchai legir dase alar
 corhli kyz kadan frize am natcha cordi burnu tumalede
 ioldan natch kadan. kadan ol kyz azı ol friste ek mee keldi
 ol kyz karmide. Andan songra. bir kelepen kyzikeldi alari
 murdar sagedi ol alghli kyz kadan kordi ol keleppeni
 ioldan kade. ol friste sodonuy karzi bardı oya kusa
 ol keleppem aza ol alghli kyz ek mee keldi ioldan friste
 kacinde ol kyz sallar fristage. ne kyzisen. buru
 keldi corhli legir kyz sen burnus tumaladig ioldan
 katzis kadan bir murdar salli kyz keleppen keldi sen
 karu bardig oya kusa. Andan friste ayca ol alghli kyz
 katzis ol corhli kyz kim sen kordi ol kensi isak miam
 alari amdan sallar. Amg sane tengri allenda kopten oldi
 det doctunda keleppen amgane alari aretur dase kazi
 ygrı tengri allenda. men azam de dolme men fristame
 amg veu keldim corgusma. ¹⁹²² neek sallar isakle can
 tengri allenda kadan friste ol yone ayca aneat korumadi
 are paulus alay ayar kadan kysi kensi agisbile isuchim ayca
 Andan oane are dase alghli kyz. etic salomo alay ayar
 kim oz isuchim iazma alay bulingis kim ol tengri ioluna
 dindamas kim kensi isuchim ayca ayca andan songra
 kopsa tengri am iargagay. pegrbis ayca isuk fulbis
 kensi ismi aldar dase kerte lik bardı iocur. egrbis id
 sak misme kera congulbile ayca kim tengri amuda ol
 korur tengri kuzludur dase iargagay ludur bism
 isuk umus boz ar ma dase barec amandan arema.
 Jeronim. isuchim ayca dase uc cumasta kimele
 bolmasay are are Ambrosius ayar. neek kazi iarg
 bolmas iandı temeri ek mamec alay isukle can
 kuz bolmas arimmas isukle ek mamec. Way sen isukle
 kyz kim sen isuk vngz badd budomada bir kyziden
 isuz rrgen. isak bulsen kym olochanda isuzimmas
 sen

c xpc
olumni
stus
is eople
iglug
ngm
aree
delar
lymular
rbik
nli ka
l firtablu
dige
vru
birdi
dige
boq
a an
maga
dilar
ri hee
nis
ay
chik
dur

hel
hoda
gul.
ayattr
zma
pargil ame
v tengeri
delye

Nō q ista dictō lar addita ubi. l. noib. l. pnoibz ut participio
i qcuq casu. l. tpe. l. mo. dminatibz ma ut бага facit plūale
numerū. ubi gēia r kisi est hō s kaiser sūt hoies. tū ē dēns
s rōler s dēf. exēp s vbo. tactar ē gustat. s tactar lar est
gustat. hoc tām ē intelligēdm solū i uerbis ēre psonē qā pma
a sōdā hē alia regula sicut i fma dicit

Nō q ista dictō asru facit suplatm tam i noibz qnā i vbi pponēdo
ea. sic. v. gēia cara ē nigrū. s asru kara est nigrimū. i tati
ē dulce s asru tati ē dulcissimū. a sic ē dūbis. ē. tilerme
ē volo s asru tilerme ē magt volo. s sōlerme ē loquor s asru
sōlerme ē multū magt loquor. a sic s oibz alijs ubi. a noibz

Nō q ista dictō. rac. l. p. dīo. post posita nōi pōitūo facit co
pōitū sicut hic kara ē niger. s tara rac ē nigror. katti
ē durus s katti rac ē durior. tūz ē recto s tūz ret ē rectior
qū aut dbeat adi. rac. ut rec. nē regula firma

Nō q ista dictō. kibi. addita alicui nōi nōi no tat aliqui si
militudine v tongue ē porcus s tongue kibi ē sic porcus
Nō q ista dictō si. addita alicui nōi facit nōi māi sile illius
rei quā significat illud nōi. cui addit sic vbi gēia p tinek
ē panis s p tinek ē ille q facit panē sēb m ē panis sēd
ēd mēi ē q facit panū a sic s similibz

Nō q ista dictō. lū. addita nōi m cōcto facit illud abstrū sicut
vbi gēia egi est bonū s egit ē boitas. kara ē nigrū s
karak ē nigro. bir ē vno s birlit ē vntas kōv ē mps s
kōmilit ē iusticia a sic s sigul aliqui tū pōitūo. ut lū.

Nō q. a. dictō mak. addita ubi sēd psonē i pā tūi modi
facit nōi dīnatm. nōi at dīnatm apello illd q dīcedit
a illo sūt comestio a comedēdo bibico a bibēdo oīo ab orādo vbi
gēia dī ē sēd s olēmak ē sessio. tū ē sta. l. surge s tēmak
ē stato ut surrecto a sic s alijs

Nō q. a. dictō. ma. facit i tīgacōz i pōitā psonē i vbi a nōi
nōi mo tpe s sic vbi g. bilirsen ē scis s bilirmasen ē scis ta
r sen tūis s tilermasen nōi tū a sic s alijs

illine non
am p elq f
fise fnd pte

brevi m
lib. l. d.

dicatum mo
m fu pma f
regtas d clau

ona. videdm

it m p pte

2u qm ista

a psonat p

rem menab

q mien de

sen. q etu.

choct cellig

tas ducies

v b r g a. talu

rbis e loquu

e loq f s f

urter fcut

llig e d n i

foem d m

ment l a

t. tiler. u l l e

nos volu

p pona

u l l i volu

me p m

ordo req n

Intelligo

Intelligis

Intelligit

Intelligim

Intelligitis

Intelligunt

Intelligeba

Intelligebas

Intelligebat

Intelligebatis

Intelligebatis

Intelligebat

Intelligem

Intelligetis

Intelliget

Intelligem

Intelligitis

Intelligunt

Intelligeba

Intelligebas

Intelligebat

Intelligebatis

Intelligebatis

Intelligebat

Intelligem

Intelligetis

Intelliget

Intelligem

Intelligitis

Intelligunt

Intelligeba

Intelligebas

Intelligebat

Intelligebatis

Intelligebatis

Intelligebat

Intelligem

Intelligetis

Intelliget

Intelligem

Intelligitis

Intelligunt

Anglarim

Anglarie

Anglar

Anglarbz

Anglar fte

Anglarlar

Anglar adeo

Anglar eding

Anglar edy

Anglar edik

Anglar edegez

Anglar edylar

Angladim

Angladiu

Anglady

Angladyk

Angladigiz

Angladilar

Anglamis edi

Anglamis edio

Anglamis edy

Anglamis edik

Anglamis edigiz

Anglamis ediler

Anglagay men

Anglagay sen

Anglagay

Anglagay bz

Anglagay fte

Anglagaylar

Angla

Anglasun

Anglasun t. ang

Anglasun t. ang

Anglasun t. ang

Anglasun t. ang

Anglasun t. ang

Anglasun t. ang

Anglasun t. ang

Anglasun t. ang

Anglasun t. ang

Anglamasen

Anglamas

Anglamas bz

Anglamas fte

Anglamaslar

Anglamas adeo

Anglamas eding

Anglamas edy

Anglamas edik

Anglamas edegez

Anglamas edylar

Anglamadim

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

Anglamady

[illegible]

Angelus friste
 Anima rimpstan
 Animal tinleouwar
 Aue bus
 Aquila bara bus
 Abus ah
 Ala hanat
 Alapa explatmak
 Alu beyk
 Accipiter barcaga
 Aua mala yaman salam
 Amarus aei
 Amarisicoz afigamurmen
 Acetu sirte
 Acuto ur acuo bilerimey
 Acub me temē galdue
 Amico dost
 Amasia buma
 Adusarius tugman
 Amigdalū baddan
 Ancilla barauas

Ancora lenger Aquilo
 amplū bent tornakxi
 Amphora bardac
 Angulus bulun mugus
 Angustus bor
 Alienus iat alienor iat bolun
 Alius szex
 Annus xl
 Antioz Abiaka. vetz. est
 Anus kurtka olim erbo
 Amulus. iugub
 arcus - ia. arcūredo. iabun
 Astalogus iulduzer
 Auarus kizganer
 Ave vluata
 Avunculo Ananus agasi
 Azmus esek
 Azimus kemes
 Abstodiu iasunmus kizlem
 Abiss tuten
 Aprus iavobli
 Arca bochar
 Art gl
 Arena kum
 Aranea boy vomer
 Ager tarlov saban tem
 Agricola sabaner
 Aratura sabanieri
 Area indir
 Arka suduk
 Arma sagot
 Aurora tanosara. tue
 Ascella coltuc calup
 Atricalū. is. kurtka
 Acciduosus. kahal bo
 Acusator cadē
 Aiaz serenū

144 Jan ver 143
 145 Jan ver 143
 146 Jan ver 143

Aquilo
roznaixi

2 mugul

mon
moriat bolur

veto esse
a olim erbat

iredo laban

zer
lner

a
9 agasi

mg kuzim

vomer
laban tem

in

et eoum
stangni
a tue
calipe
kurte

al bo

ai

ver jaz

aper kaban
dier saltum
dutter tegizich

Balsam balsamian
bolus zorrām
botrus fol saltum
bibulus esika
balneū ylyterer
vuccella keseviti
baptisteū laban
bitumen siris

Principium. aval
fidelis et fons mab

vt9 eadem

mozicrat9 kallikhi

disciplinat9

patencia tczvmluk

obedies e legi tczaga pagadu

Castitas boy armoliki

vt9 abcti

difficultere solap

Gemore eim gnevtumda

illictu harām

licta halled

supbia dactila

supbz potem

audius tamaker

audius tama

luxuria boy subclur

Gulosus boguzgur

accidia galallula

negliges. oral

invidus bagubisi

ira. dpla

odium. lch

indicta. de.

indictor. de. alquei

balles in materiam berch

haros barmu

Respectu aar. lora

venalia pta. lora

salu. jaziz

Confiteor. lora. mae

habituato. p. ex. crati

itma

exercitans idu. lora. gi

pdidit aygablar

Detractor. vt. su. mra. usab

commutu. usab. lora

habul. et. or. rati. benet

solum. bondorgil. sci

vt. g. lora. cil. g. an. ea

vt. m. b. m. lora. m. m.

vt. m. b. m. lora. m. m.

vt. m. b. m. lora. m. m.

vt. m. b. m. lora. m. m.

vt. m. b. m. lora. m. m.

vt. m. b. m. lora. m. m.

vt. m. b. m. lora. m. m.

vt. m. b. m. lora. m. m.

tengrin sovgil barea vstunda
 No pteorino an bile antiemgil
 vlu kunni avurgagil
 Araqn anaqn hormattagil
 kismi olvirmagil
 ogur bolmagil
 bersek bolmagil
 Jalgan tamhlik bermagil
 ozge kisimn nemesi suhlamagil
 sev gil semo karidasin semo kibi

kueztu bolmagil
 kunva
 oykelmekel
 eningee
 kizgana
 boguzgur
 bertegil
 kuzma
 Eakun
 erfeklik
 ozunrahe

ol belgeli ut ol
 belgaden f...
 beyi potnam
 mece deaglu
 mahsi vito
 cygl beytga
 kome m... bor
 idum...
 belg...
 coou... fuklik
 vule...
 kousi p...
 bolmagil
 asika bar v...
 tub...
 asika...
 offeras...
 neqa...
 ad...
 cingagil...
 sem...
 9...
 cingardim...
 v...
 oz...
 dey...
 drust...
 ol... ut...

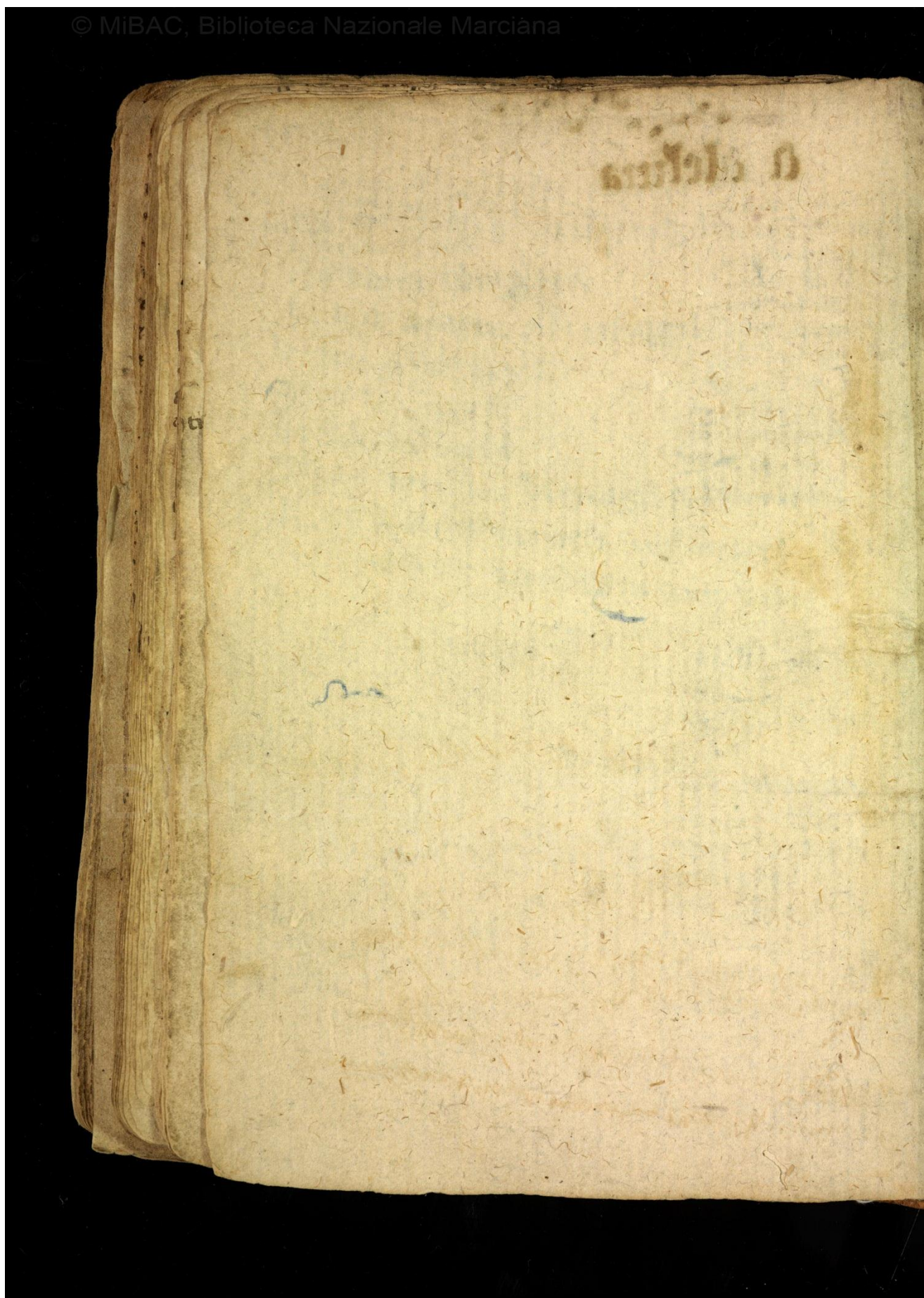

a aleluna

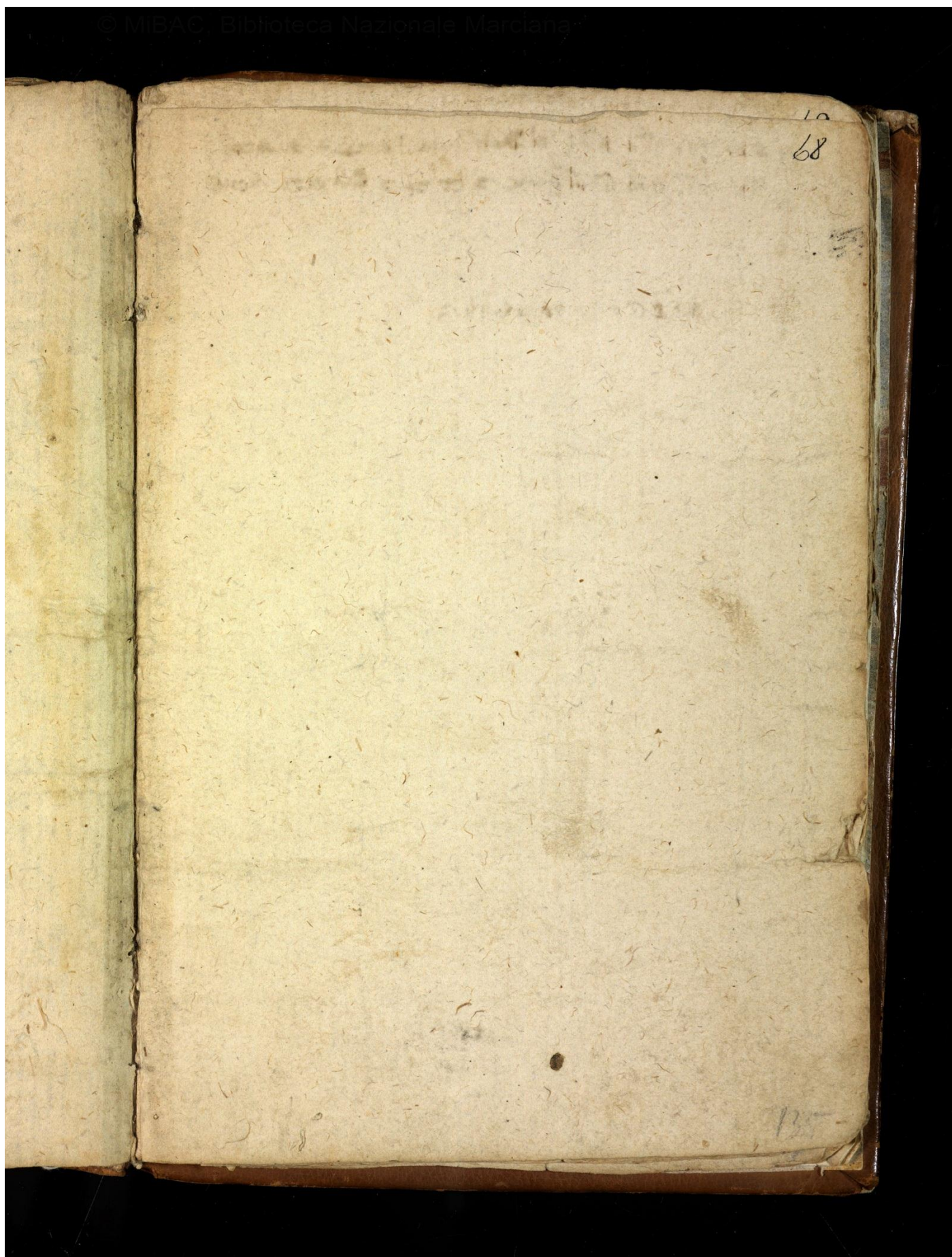
ut possunt
ali ut al
ten f...
postquam
leglu
veto
cyta
in bono
e nru
cia f...
le
roca
housi p...

r vtilita
ypm p vel
gskul
unm fen
ea
gpatiaris
rme
n gpatiaris
lendi
ur dim
den deudo
ngulav

¶ Ave ihu ihu xpc bndictissime sacro & saluato
Ave ihu xpc bndictissime et et et saluator meus

¶ Ave ihu xpc bndictissime et et et saluator meus

Aue vema^hing kabagi turlik^hing agae
 jemm^hsig bisga teyrdig ihene kae^han tuur^hdug
 Aue maria bi bisga tuur^hdug buganda
 Am km tegrituurur ps ne^hek aycptuurur
 Aue biz km ^{desideru} huse^hne oza ^{clama} kizkerp se te^hgriga
^{gram adepti audita co} soyurgatp jettur^hdig ^{umasti} so^hsm te^hnga bmbur^hdig
 Aue maria camgm jaruti^hada nuri ^{salut}
 jorum^h jariklik^hinda bisga tey^hrogluk msa
 Aue te^hgring sen ovi ^{domin} jazukling ^{refugiu} s^hgine^h ^{bu}
 fanga ^{stug} km bertlep km ^{stug} s^hgine^h jek tu^hmad^hda
 Aue xpmg anasi ^{me infirmis} agrik^him^hing tim^hari
 agrik^him^hsm ^{ma} oale^hgal ^{ma} kaysim^hsm ^{discedi} se targa^h
 Aue maria ^{temu} ierik^hig ^{for} te^hgr ^{for} tme^hsa ^{for} ha boyig
 barealard^h artuk aue sem calbubtur ^{for} ha fili
 Aue biz km^hing ogul^h bis^hmi tiley ^{for} jarli ^{for} boldi
 k^hohm ^{for} jerm ^{for} jarad^hei barealard^hmi ^{for} erk^hsm^hda^hei
 Aue bis^hmi ^{for} agark^hptur^hga ^{for} olum^hig kabab^hindan
 syonda ^{for} biz ^{for} bi ^{for} tural^hmi ^{for} oy^hg^hone ^{for} min ^{for} saa ^{for} ayett^h
 Aue ^{for} d^har^hce^hring ^{for} ovi ^{for} bagda ^{for} beym^h ^{for} xpc ^{for} bondi
^{for} ar^hh^hl^herga ^{for} ada^hba^hhm^his ^{for} jarilgamabga ^{for} jop^hzm^his
 Aue km^hing ^{locu} so^hplemak^h ^{for} erur ^{for} k^hom^hem^hig ^{for} av^hga ^{for} ^{for} ^{for}
 jetti ^{for} ot ^{for} da ^{for} em ^{for} g^hptur^hgan ^{for} matell^harm ^{for} bare^hga ^{for} ar^hge
 Aue biz km^hing ^{for} tug^ham ^{for} iek^hozim^hing ^{for} jarig^h
 erp ^{for} azam ^{for} kuc^hbar^h ^{for} olum^hda ^{for} uput^hma^hdi

^{ple} ^{gemisti aduhtate} ^{da nos de}
 Aue maria k̄im bigga ^{uini} ^{tubrup} ^{se} ^{afu} ^{ga} ^{bartamite}
^{apud} ^{adapm} ^{habnagulo}
 andabaska ^{reysi} ^{edik} ^{talbolnaga} ^{duelimo} ^{termatida}
^{messias} ^{memorati} ^{fest}
 jalgz komup̄ ^{misilla} ^{ayfuz} ^{anda} ^{k̄immi} ^{kildi} ^{mezi} ^{tay}
^{hereditas}
 angiddi. Aue k̄iz k̄imio ^{nurati} ^{koloda} ^{keliy} ^{haeka} ^{m̄d}
^{illaguant} ^{amoris} ^{ex} ^{sequen}
 alay ^{byni} ^{illindi} ^{tovmekligimio} ^{tinagi} Aue ^{taa} ^{k̄im}
^{ligda} ^{facia} ^{tanai}
 tili ^{m̄ou} ^{sozda} ^{bilik} ^{aldi} ^{anea} ^{talili} ^{k̄i} ^{fntralk̄i} ^{saa}
^{actingates}
 jerneyin ^{taolar} ^{lar} Aue ^{maria} ^{k̄i} ^{actio} ^{kolni} ^{dagf}
^{liberatore} ^{m̄m}
 enderdig ^{bach} ^{adagimio} ^{ib̄m} ^{k̄i} ^{tusmānimmis} ⁱⁿ ^{jo}
^{calam} ^{scid} ^{sol} ^{luadgē} ^{ac} ^{calio}
 Aue ^{k̄iz} ^{k̄imio} ^{kertegi} ^{k̄odey} ^{ianht} ^{hā} ⁱⁿ
^{spoli} ^{ipmāta} ^{ca} ^{letipacti}
 x̄p̄ ^{kyor} ⁿⁱ ^{k̄ōddig} ^{bartalarni} ^{soḡddig}
^{saipian} ^{pigne} ^{m̄dē} ^{infecte}
 Aue ^{k̄imio} ^{kurbanini} ^{jābli} ^{korup} ^{iarilgadi}
^{valde recta} ^{nā} ^{sūt} ^{dimittes}
 tegu ^{k̄ozk̄ona} ^{opk̄esin} ^{korup} ^{biy} ^{algisin}
 Aue ^{maria} ^{anamis} ^{sem} ^{soy} ^{zin} ^{hāmmis}
^{regale} ^{orand} ^{sua}
 barta ^{dā} ^{v̄sin} ^{korard} ^{hālik} ^{daem} ^{k̄eyddi}
^{he} ^{dimis}
 Aue ^{k̄iz} ^{k̄idā} ^{ataris} ^{kurtley} ^{tunp} ^{k̄eym̄is} ^{ib̄}
^{eternosa} ^{sep̄et} ^{p̄m̄es} ^{ot̄m̄} ^{et̄p̄} ^{k̄idā}
 burulipturgā ^{ilāni} ^{basip} ^{iancti} ^{dagf} ^{oltdā}

te. os nos dā
a bartamisa
tabnāculo
er mēlida

i megi tavgā

gaekā mīdi

ae saā lūmō

atōk saā

lūni dagl

nimmisū jēd

calō

ur

as

is

ser

ilgadi

in

mis

reydōi

symus ihe

bū

atā

Aue iellens ^{aurum} sibugi ^{rectificat} tayjak ^{spiritu} bizgā ^{purificat} sēdā ^{spiritu} bittu
 Egrimmisū ^{no} ol ^{dicta} kōdur ^{nam} kusfismisū ^{storia} kōdur
 Aue sen ^{an} kiz ^{pro} kī ^{ph} Ganigū ^{ph} alineypten ^{ph} bolmatu
 an ^{ph} han ^{ph} bvlrep ^{ph} sem ^{ph} seduzi ^{ph} bareadāt ^{ph} haybatli
 Aue kiz ^{ph} kī ^{ph} solurgatiq ^{ph} uemat ^{ph} iolin ^{ph} bizgā ^{ph} astig
 bizm ^{ph} iurgā ^{ph} jollarigā ^{ph} kvorup ^{ph} ietkurgil ^{ph} ihtgā
 Aue kizgā ^{ph} altarini ^{ph} iht ^{ph} ppenig ^{ph} boyini
 tēgi ^{ph} turipē ^{ph} sov ^{ph} kollanigū ^{ph} arō ^{ph} korup
 Aue kī ^{ph} atigā ^{ph} korē ^{ph} bu ^{ph} cāhānig ^{ph} tēgizine
 batmaz ^{ph} iuldūzi ^{ph} tuurpō ^{ph} konvlik ^{ph} iolin ^{ph} korguzdō
 Aue kiz ^{ph} kimmig ^{ph} kōat ^{ph} ierdiantin ^{ph} mihyū
 boyig ^{ph} āda ^{ph} Eiekleemis ^{ph} tēgi ^{ph} sēdā ^{ph} hāzan ^{ph} tūvnis
 Aue ^{ph} vngōrgā ^{ph} nām ^{ph} iurkū ^{ph} ieqipē ^{ph} libān
 kī ^{ph} bzi ^{ph} ven ^{ph} olōv ^{ph} vldi ^{ph} buzobley ^{ph} anig ^{ph} anari
 Aue saā ^{ph} kī ^{ph} igladi ^{ph} hāda ^{ph} olgēda ^{ph} ogukū
 sovēgā ^{ph} ac ^{ph} iurig ^{ph} tōndi ^{ph} oboindā ^{ph} kāsā ^{ph} vopti
 Aue ^{ph} sendā ^{ph} kī ^{ph} iasidi ^{ph} valdā ^{ph} tatli ^{ph} tēgi ^{ph} sozi
 an ^{ph} bizgā ^{ph} sen ^{ph} ratirgil ^{ph} iuz ^{ph} iarkimda ^{ph} iasirgil
 Aue ^{ph} mana ^{ph} usigū ^{ph} tēgi ^{ph} tāmā ^{ph} tūgel ^{ph} kildi
 kāsā ^{ph} sēdā ^{ph} āio ^{ph} sozi ^{ph} ten ^{ph} iō ^{ph} tū ^{ph} tenli ^{ph} boldi
 Aue ^{ph} dunje ^{ph} bolmadikda ^{ph} sem ^{ph} taglāpē ^{ph} konaisgā
 tēgi ^{ph} saā ^{ph} nesik ^{ph} tusti ^{ph} bizgā ^{ph} bahāp ^{ph} jarilgadi

^{q esur} ^{sa} ^{edulu}
 Aue saa ki azikis azik riley korige kurdig
^{fe} ^{plure}
 andā vigne sen iavdōis kōk otmekin hā tatirdig
^{sonu} ^{stana}
 Aue ki jalge teorige bilipitē koannaga
^{felix} ^{ana} ^{plena} ^{de} ^{gausa}
 bahli Gannō andā tindi toly kili hā sovdig
^{etna} ^{akadama} ^{vol} ^{grati}
 Aue kiz elbekligidā ki rilesa alir raygan
^{rebat} ^{parat}
 lusu Ganni ki esurir hā as tūm ki toly dūn
^{spu} ^{elko} ^{ples} ⁱⁿ ^{que} ^{egres}
 Aue ki tiri uruklig muktas devl bu dūmānig
^{tm}
 otmekina. tegri asrar ^{asini} am berur aar
^{desideratus}
 Aue saa ki koterdig barea tugel kvsatlig kvsatlig
^{liquata} ^{sicud} ^{pigvedo} ^{eide} ^{libra} ^{es}
 teorige. andā tē sūdig iavleim aar oī sūdig
^{tua} ^{substantia} ^{acceptas} ^{carac} ^{tua}
 Aue saa ki tēzlikig iopsinig iarakkag
^{unum} ^{filio} ^{suo} ^{unum} ^{fidem} ^e
 birkitig ogline birkigēni berdi saā
^{postquam} ^{fecit} ^e
 Aue xpc anasina ogliug kurbā völdi ^{postquam} ^{fecit} ^e
 kurbā barea andā kaldig ^{legis} ^{perfecto} ^{te} ^{uenio} ^{tugeli} ^{peti}
^{inocentia} ^{tua} ^{affectas} ^{de} ^{tristitia}
 Aue jazikislik ^{scdm} ^{plonam} ^{ad} ^{eternitatem} ^{fecit} ^{sed} ⁱⁿ ^{pne} ⁱⁿ ^{dextera}
 haziz boyig meyvlogne olēti ^{unde} ^{desideras} ^{sic} ^{unum}
 Aue maria ki tegri ^{admetu} ^{nam} ^{angeli} ^{vultu} ^{andato} ^{scdm}
 muradiga emdi teydig ^{qui} ^{generat}
 Aue iankniy anasi ki tūmāta tegri

Iollarioni ol babladi mequluk tabga jettardi
 Que kiz hān ^{q gemiti} rurgā saytān ^{q aduna} erkis ^{q ptinge} etka
 asrovi ^{q dūa} bizga ^{q corona} reyirgil ^{q filius} mequlik ^{q mām} ooga jettirgil
 Que hatilarnio dāi ^{q varia} ogulug ^{q adunā} saa ^{q qūa} keyddi
 turlu turlu ^{q quā} keyitū ^{q dūmā} o3 ^{q dūmā} oginde ^{q dūmā} olurguzdi
 Que kiz kī ^{q fū} erdepliki ^{q rymde} erur ^{q mām} kermē ^{q mām} meqvhāni
 niri ^{q mām} bulah ^{q mām} andā ^{q mām} agar ^{q mām} teqrāzkesi ^{q mām} algislar
 Que sen kiz kī ^{q oia} kollāio ^{q fū} abzi ^{q fū} dagl ^{q fū} saginēio
 bareā ^{q bareā} birgā ^{q bareā} kopsaytū ^{q bareā} ogū ^{q bareā} tekā ^{q bareā} biptū
 Que algisni ^{q algisni} pūov ^{q algisni} jailgamakni ^{q algisni} anasi
 saa ^{q saa} iglay ^{q saa} kī ^{q saa} iugumir ^{q saa} magatē ^{q saa} kī ^{q saa} jailgarir
 Que kīni ^{q kīni} sozlamagāni ^{q kīni} hā ^{q kīni} koraldagi ^{q kīni} sagiā
 bareā ^{q bareā} teqrilik ^{q bareā} ul ^{q bareā} er ^{q bareā} bareā ^{q bareā} hakil ^{q bareā} bilik ^{q bareā} tū
 Que kiz kī ^{q kiz} ovdio ^{q kiz} teqrini ^{q kiz} dagl ^{q kiz} korguzdi
 bujolugā ^{q bujolugā} kī ^{q bujolugā} kī ^{q bujolugā} birer ^{q bujolugā} iheigā ^{q bujolugā} magat ^{q bujolugā} jeter
 Que kīni ^{q kīni} totaklari ^{q kīni} baloekerdā ^{q kīni} kōp ^{q kīni} tati
 anlardan ^{q anlardan} bizgā ^{q anlardan} toguldi ^{q anlardan} tin ^{q anlardan} arihi ^{q anlardan} teqr ^{q anlardan} sozi
 Que erdeq ^{q erdeq} tūrdāi ^{q erdeq} zeytin ^{q erdeq} agaega ^{q erdeq} ovsadi
 boyi ^{q boyi} bizgā ^{q boyi} kasan ^{q boyi} tokā ^{q boyi} mirrommisul ^{q boyi} pēn
 Que

^{speculabilis tuus}
 Aue kōvli tēhon tēdangiti kerti aaron
^{rodicey et ille moreret}
 ulu papaz ololgenda vosov teydi turgulargen
^{q. delibet sollicitudine tua}
 Aue kī ene kōvlioda tepriga kotdiz kurban
^{affectione coedit tui ihm nos aduincit ados}
 oz barursakiy iberu bizm turgimeliga oldi
^{simplex ens in q. ualido}
 Aue saa kī kvgēinley mūdus egee tēuemsley
^{fecit tui tamata iniquitatem qm}
 prup. bātalām ozdio tōygen emine tē kōdiz
^{instige origo m. exister}
 Aue kōnviyk avali kōrv egee oglyo odi
^{gaudebis vltima die filius vinctus quando pueri}
 tōvgaysen togi kūda ogulyo oem kaenalsa
^{om qm m. qm de hoc seculo assumptus}
 Aue kīgā kaza kōeti bu sabada ytru tundi
^{spualis israhel deus}
 ypt meoy kāmig ouli tin israhelnig tēonsi
^{fortunat}
 Aue kālhi kāmio oguli karda karan afildi
^{no sustinet molestie tremuit solus solido obscurat}
 tūay jettinei titredi kōmig janihi karda
^{oena qeta masia tua e loch sap}
 Aue meoy tine kōnusi er ieri anilainio
^{q. p. reductum}
 bu kōrābni saa bedi togy ay kī sende kōdi
^{q. p. e. ci m. gignit}
 ogy kī bolmis tē aar anakī tēyri dē tuvar
^{stale na adeper sum? vlti dei tēuē carne}
 tōloyalay tūga teydi tē keyimpe tēyri sōzi
^{ingit}
 Aue saa kī tepriga tūm hā tenio hāmāz
^{naib vlti corpore tēuē}
 kula pēup isipēsen etēzga siqiripēsen
^{mysterium totū q. sancti q. dei tē p. f. a}
 Aue sirin barta bulgē kī teprimio tēda bolgan
^{opq n. n. re. sancti}
 salinayre bildiz apostolerga bildio
^{q. p. f. a}

me
ularge

urban

re oldi

enmsley

odis

odo pusemo

ialsa

exu

ardi

nsi

pepedit

di

sanat

aradi

ansit

odi

ignis

avar

ne

sezi

na

ngar

bolgan

est

bolgan

est

bolgan

est

bolgan

est

bolgan

est

bolgan

est

bolgan

est

bolgan

est

bolgan

Aue sen biz arileris roasi ha fristalnis
 hokge sen uzatil nlay regim ogdil ^{et pedit}
 Aue saa regri kani orda kearip sinadi
 sizga kumusley balkidig ibeni kaza towedig
 Aue per se iemig bga hava sigutin kargu
 Agar kilki mangay regim korup koagay
 Aue se tablaris tavi sen kisi kesmey sindi
 taga tas ki bitip esti rok pni barea toldi
 Aue ki ratli odliga ozozig korup taga
 otli surux isirdil haeka keniptoldil
 Aue perli iohsil bolga soyurgamal bizga taga
 regri saa boldi bolus anda bizga bar kutulo
 Aue kigra las lasida us obretmis regri turbiga
 sez ki anig kyp taglin ayte bilip sen bareasin
 Aue kigra jamgleyin soyurgal laudi regridin
 a nea eakli ki buf eakan toldi baka sahmedan
 Aue kimg ogkolini tut ogada jaratkani
 hoktagil barea sapri vs tvgv oru saa reydi
 Aue saa kokmig kohl duniamis se tiki
 oktemis muzin sindgan mistim baktga reyir
 Aue solmig baderini vidi bizga kohl er hamda
 baka sedde algis ier iemig bolup bizga reydi

tringhucatio loq offat
 Que emine veri bolgā er iuzim bee kormagā
 vera non pesti tui fone
 kerti fion kogisio boldi ibo bigge ādā eikti
 + vgo q coguasti
 Que saa kiz sagiga bey tegrin hā tilegā
 etnos quos q no pterent teem nec sumunt
 megu pllam lū ertinez meguvlke ne tugenmez
 sermū thesaurū suū mānā cū sudre fecit
 Que tegrin kaznāsi mānāsin kigā asrati
 plene faciendo suā cetesiā faciendo
 stankley kōkōr iavdā klifiasim toydā
 ihu mīr
 Que ibmā anasine aue anānis ogline
 quille nob bndictōe det q laudat mīr oret
 algis bigge ol ki bsin ovgā anasī albarsin alay bolsū
 tūm
 Que ogul aue ana aue sen vstungv ara
 kīm kōngvāzlar
 kīm kōngvāzlar over hā bōta frustalar iemabli talar
 pāgme redepcōis glumū mīm amācōis
 ihu bism iulugnānmz
 ihu bism iulugnānmz extrema etate tut trul
 miz kōbm ierm sen iaratig sogzāmanāda
 si boldig. murvāctma sen ienderip iezikim
 m kōbm dīg kacte alingā kump olindan biz
 m iegar dīg. Tamu kabakim buzup tutgu
 larm sen putkardig tuamām iendā bol
 ataga tegdes altur dīg. Os ol vahmūga
 va iāmāmmzm beergil muradimzga
 iācōmū attmāre
 tēyā iuzig kōrguzup toydngil senden

ayr

kır

ıstı

n

sumur

ugenmez

are fear

kı

armado

alay bolu

nallı tıkar

a cois

tut truba

anada ki

azukimz

ndan biz

tut gun

a bolu

miga ko

mzga

senden

ihc sounimz bolsun. kın sen karobimz
 al gāda. megiluba ^{usap i qam} koanalm ^{stouent} dideriga. ^{trultu cas}
 pōkga ^{qafēat} ašingan ^{laus} ihcga ^{oblatāe} qōdv ^{o xō pr} teydi ^{vū9 ault9} tegri ^{offerat} ata ^{voti ebno}
 saga ^{an} a ^{arutnga} br ^{jogune} teysm ^{siz} ve
 ovgā

Böz etā bolup turur. aribz maiādan gōvne
 bizga bolup turur. dōmaga turelit berelip turur.
 xpc bizga ^{rogup} bolup turur aribz maiādan. Eohraht
 oz ožindan el vēm aha d turur jazukim büza
 duran. Aulduš kınagni ^{rogurdi} kinas ture
 licni keltirdi erde eesic bolmadi. Er ia
 zukim bilmaim berlendi kün ibult bitir algis
 li ogul an. Adam jazukı vēm olırlık boldı
 edi xpc jarılgap medet etti an. Col algisli
 hatun kından beymis ^{rogdi} dōmāe jazuk
 m puldi. Bu beymis m ^{egelim} sū tabukim
 kilatim bahadur sen degelim. xpc ^{nū9} m
 algisli hanı jazukimızın puldı barengā
 ranglāsh boldı arıkız. maiādan
 tegni topak bay. er kōkari bakıl outuna beymis

Ariflarmı kufanı bartaga medet volgul men
bosman tekni sen furgul sen bızni varılgağıla

lgul men
sagila

amen

an 74

Hānig alānān eiksin Hānig jantā balkān tennūte
 tēn kim jantā Hānig tēnir milt kādādi
 Dārp sūngv kōrsin sūngv. sū kām bilā ağızdi
 lūlud dep anlar mōgūp jantā kimizim jūdi
 Tēnri kī Gūmlern bīlīm! Anlar ānār kī tabunim
 tōlsundaud kōpsagām āgāē bolgay dep sebān
 kūtlu tūpā terek bīn kōrki iwantur haybatli
 Hānig kām eioekleri tēnritur ānig jentā
 Hāē algisli kollarında kōrkimāz ulū baha
 dūmā jēmez bārā ānā kī layk bolgay utrusina
 Tēnri dēk bīr basim tēndip bīn kōtūrdi
 iHē alay bek tamukim buzup ol a kōp āgārbi
 A Hāē sūnēk umūsimis tēksin sāgā jēvnamis
 bu kūtlu kīn eaklāinda bogōv tēksin jāgī kōzge
 Veluk sēnsē bīr tēgrimis tēksin sēn Gānlārimis
 jūlūgālārn Hāē ēzē baslay jētkir mēgūlūckā
 Am

et gēnēā secūdu dictū

undām lūlūdī nēlōrā fēit sūn. b. l. l. l.

İnanırmıñ bartağa erteli bir ata teğrigä kökmise
barta ködüm körmesim jaratı dey. Dage bir bey
İhtisaz teğrimis jalguz tıgıñ oulu dey. Kim barta z
nalarda buru atadan tuypırur teğri teğriden jarılt
tan em teğri em teğriden etil meş ataga tızde tuyp
andan ulam bar barta bolgandırur. İki biz azamlar
dage bezim oğumıñ weim. kökdän em arıtından ul
erdey ana malında tenalıp kasi bolupırur. pont
jargulap haeta kerilipmis kim köp komolupırur
bassa tıngıkında olvında depti bitılar aytıraner
ga agıñmis atamı oğında olupırur. İene haybat
kelmekırur tınleru obolerni jargula ma. Hanlı
ıen bolmagag. bassa inanırme tıgıñıñ bey arın
kim ata oulda pıñadunur. Agar ata oulda bir meş
teğridey etvıñlı tabıñmakıñmis kerelırur. İyge
deñlam ol sozlepırur. bassa inanır bir katolik
apostolik kışeaga kınern bir baptısmadey jazı
nıñ bossab magıñ kılup turup tın obolerniñ ta
lıñ. Dage meş tırelıñ. Amin

km se
 r bey
 area z
 jark
 3 ruup
 nler
 dan ul
 pont y
 pfrur
 raner
 hay bat
 anly
 y arin
 megr
 bygy
 tolitz
 ep jazi
 rug la

Saginsamen bahasiz kanun. kim hri stoz toktv sorp kulun.
 ci palman yagimni. Kim unungay munca yi gilihi. lum tep
 tartli colunh suun. toydi rdi sa mni. yezuz tartli aa yama
 siz ague. na twynarsen aa yagik. siz ague oz nazik boyuon.
 Man karakei san lek ha ny ague. man yamanh san yip siz
 ague celtirsen ha cunni. Aa bolmaei na maegre naki berdig.
 munca ulu ba ha naki to ladiq. aco marr hangri nam. Sin
 caru kop. sovmaqdian celtirdig. kim haeka minmaga upalmadi.

İnanırmıñ barıta erdli birata teğriğa köknıñ
 barta köñmıñ köñmıñ saratı dey. Dage bir beyñıñ
 İbteğriñiñ jalguz tıgan oulu dey. Kim barta zama
 nalarda buru atadan tuupırur teğri teğriden sarıñ sarıñ
 ten em teğri em teğriden etil meñ ataga tozde tuupırur
 andan ulam bar barta bolgandırur. İki biz azamler veñ
 dagn bezim oğımız veñ. kökdän enı arıñdan ulam
 erdeğana mañamda tenalıñ kasi bolupırur. pont pilat
 jargulap haekı berilipmıñ kın kırıp kınolupırur.
 bassa - tıñkılarda olvında deñti bir vlar aytganer köğ
 sı agıñmıñ atamı oğında olupırur. yene haybatıle
 kelmekeñur tıñletmıñ obolermıñ jargulama. Hanlıñ veñ
 uñ bolmagag. bassa inanırme tıñgıñıñ bey arıñğıñ.
 kim ara oulda onadurur. Agar ara ouldıle bir meğvde
 teğrideñ obvnelı tabanmakıñmıñ kerekteñur bıgıñlar
 deñlam ol sozlepırur. bassa inanırñ bir katolik dag
 apostolik k. seğre kınern bir baptısmadeñ jazıl
 ıñıñ bessabmagıñıñ kılup turup tıñ obolernıñ kopı
 lıñıñ. Dage meñu tıñlıñmıñ. Amin

kniseru
r beymis
areza zama
parit parit
e ruupurur
mler veun
den ulam
pont pilat
pferur
samen bgt
hay barbile
fandz keng
y aringati
r mevdos
r bygular
itolik dagn
ep jazitler
ruy kopma

75
agnsamen bahafiz kanvni kim hri stoz wktv sorp kulunv

uman pasimni Kim unungay munez yi gilihni kim ierp

h colink suuni. toydirdi aa nni. yezuz carli aa yama

agave. na twynarsen aa yazit. siz agave oz nazik bopuoni.

in karaker sen kek ha ni agave. men yamanh sen qrp siz

e aetarsen ha rihni. Ae bolmaei nae magre naeh berdis.

ta ulu ba ha naeh to laedig. aeo marr hangr nam. sin

hop. sovmaehdan aefirdig. kim haeka min magre upalmadig.

ambu 2, 2 h

a tatti kenginam. Hindig haacka kim biz da mineli. Sporo

bizni kim fani soali-dunyani u nucup. Kanig xilicog kim

biz ya unali. amgrol turig kim bizlar tir/nali/pazik lar

ni kopup. Jorup wgevp arma in yomigga. makogva

mek margo arge bolus kim barai. Dnecy.

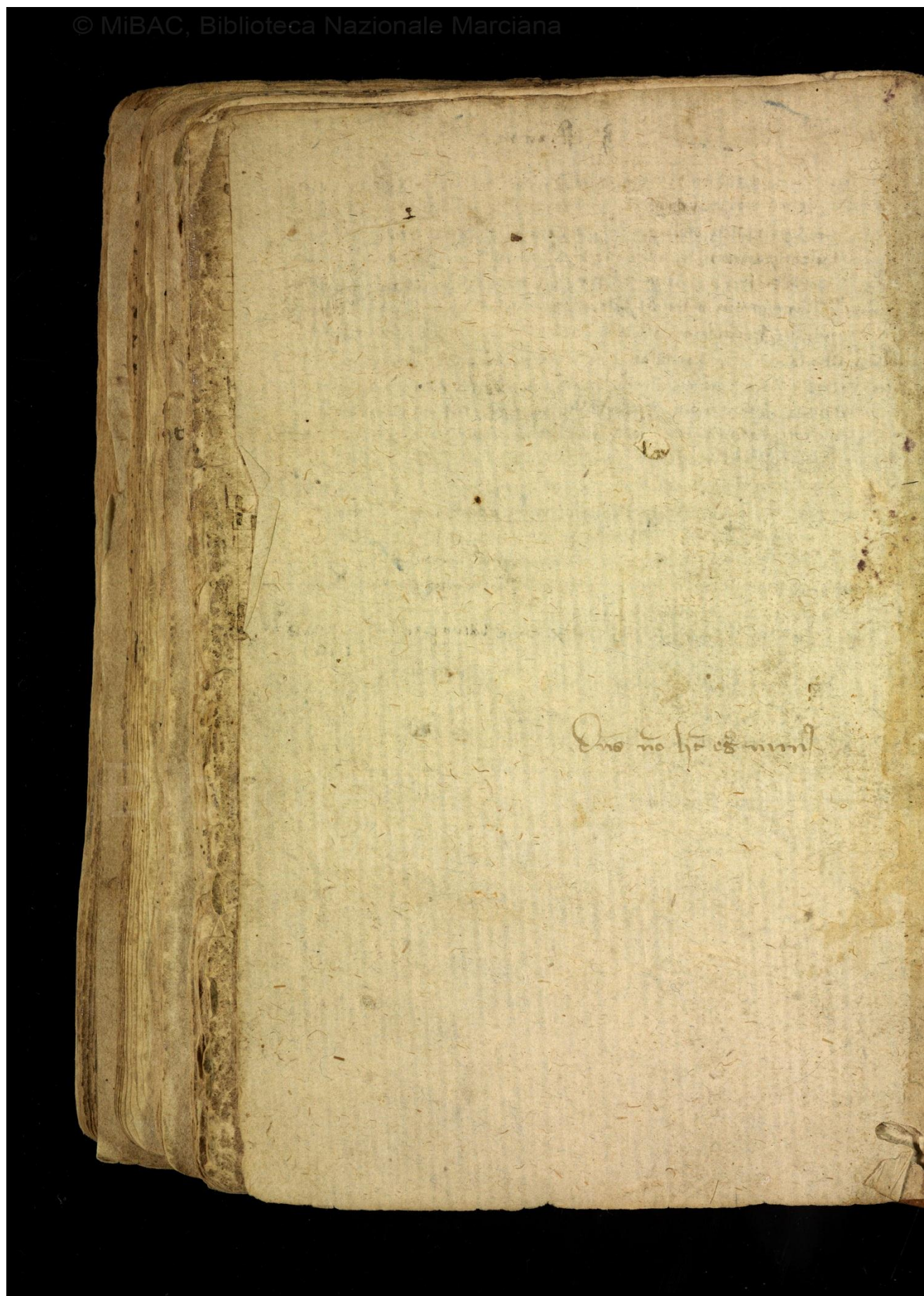

[illegible]

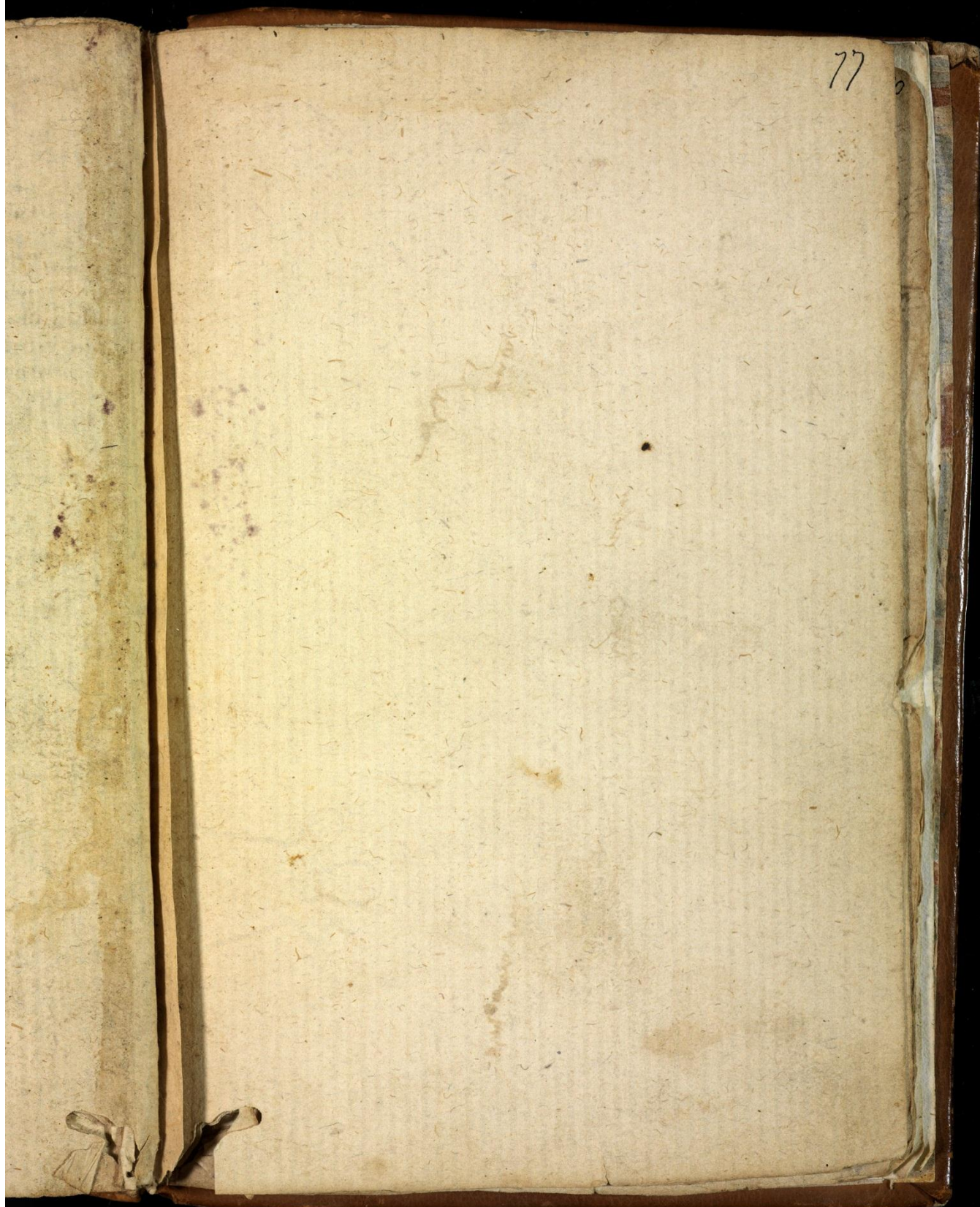
Incipit Inno. Cantiche in 12 libris 3ta ad ysaia p^{re}dicat^{ur}

aan g^e mico tu si a u is kerk nu kerk hier t^e anstus

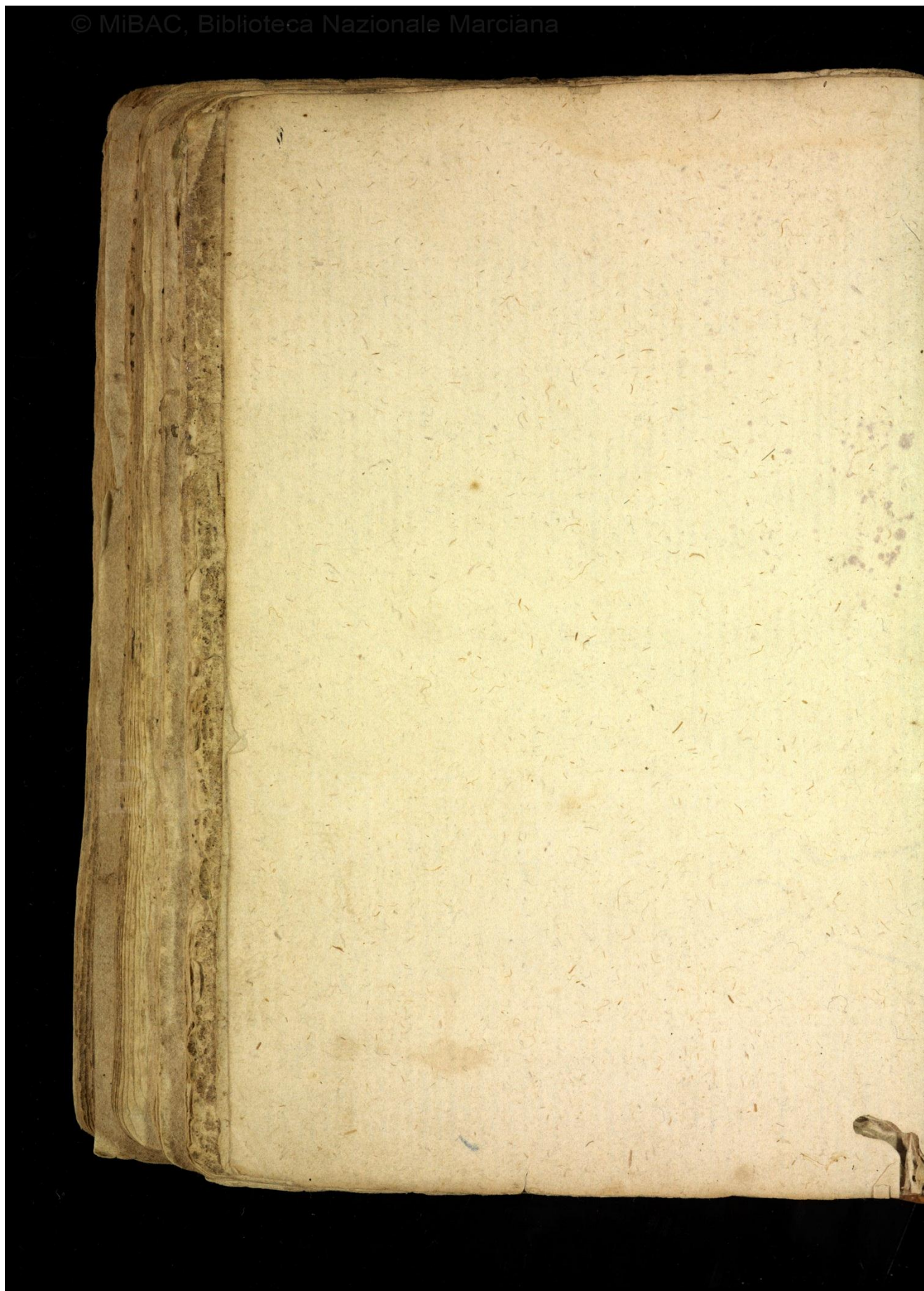

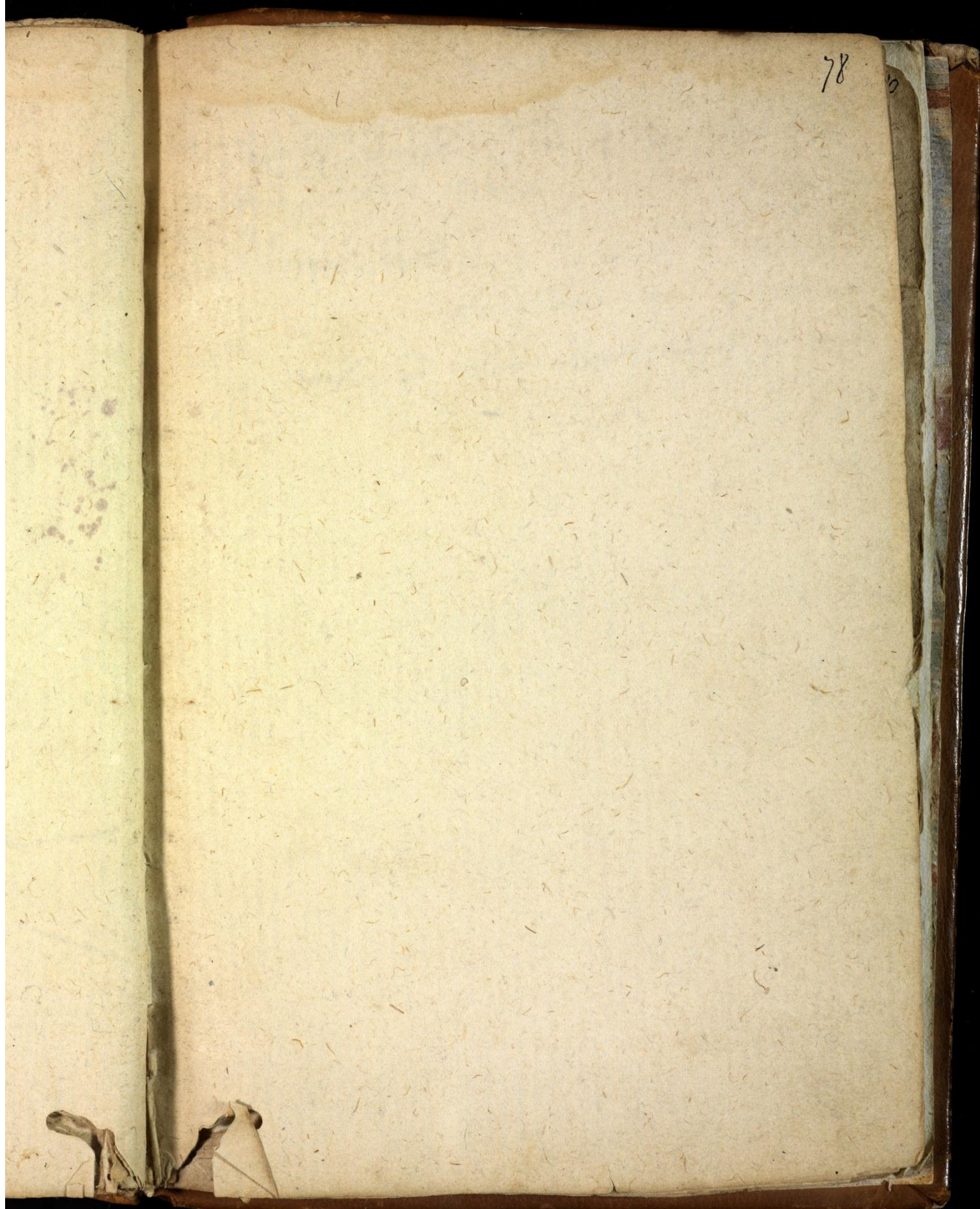

Iste liber est de ant & finale q manet
apert

Cum esset scilicet semp q dno vinar vinar
in or ho ant note folio

Cum me fuerat mallo more ne uidat ne

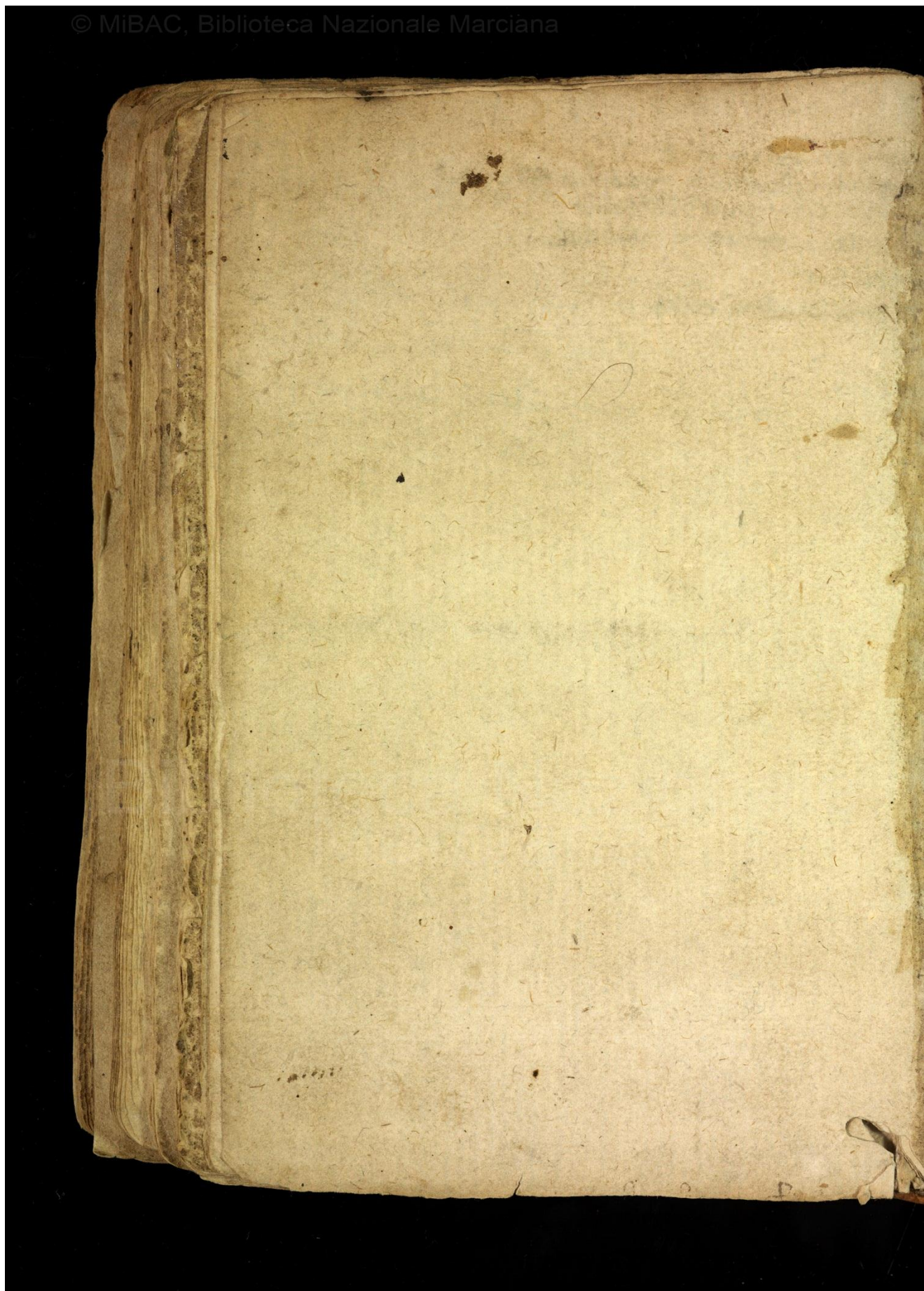
bovendi germinant.
plumby bolduk ad mortale pro carum
medet et remedium fecit.
bellinatum acticare ut bellum
bahali sen
taglanet. admirabilis.

nant

t vna

ne

m- ertli iat-ganeti tengro
is mustin azamulun oz areem er-binde vlen arekuz⁸⁰
mair-andan boy iatrup kersma-azam boldi engela
lunga azam iolunda eilep b-ndi. o-banden jana ertli a
rup kocka bard. songra bekup marmaganlar outi tamuk
rusurgerget manganler algat mengo vemafing tme
e jana baygey. ite x em tegri mengo besig kuckarda
alleyoh tegriga manganims km kensi em tegri bisin v
fukh m m recte dim

80

103

canta

fundt ymago
 beghet daa halder
 keu di zucht aeg
 fcher men ym vame
 ghy bloe
 laugi riu
 oltur masele n fedenet
 fcher men ich cloybe
 Coath schupes of an hopyte
 Tansie varus
 otmakmg usaki crumen
 gillbar-ular zu vellet
 kument hi zelt gret
 fenderiden wenzit
 gnyaga quose
 hoangil
 pbit men ich weythsyn
 kaptles up belyco der pkommt mit gindagi
 nubbewen nissen wie fums fidenus ee
 kaurur wessen dubit geil werden
 fergarmen ich zeme
 omm
 octenlarm
 hadenlarm eremferme
 korbul dmuwen
 orbu dyblyde
 or der grabe
 korumen ich wedele
 in bryn ken
 orlduh dyroge
 ddest wirrte
 ddermen abur schroyte
 kano
 fermen buyet
 top cyn kwole
 jugalok wyleche
 fhar men ich tiche
 fap brodin
 ich fmede
 fhar men ich mache karre
 ich slowolle
 ich worte

lamm Emdirne ich bmype
 kaurum ruf
 jomob es flet
 yggagur zangenuge
 West he half mer toke
 fukeltursten he half in wasser bi
 Echlap
 Echlapvok inder mose
 foudape uf gurdant
 ofker mase he dacht zu nicht - et
 alaboga cohus
 fardermen ich breyt
 filar streychele
 fipar
 egiz zuenche
 ihm en vifchgarn
 fadadum ich bin mude werden
 fagi di racht
 bharime ich sp
 fivilu is kripet
 fota cy gibus
 kurgan en gi hufe gras
 N des toden hus
 in des dodin bilde
 kaptla dit
 karkar kurtet
 vfmilarme ich biffere
 fclerme der loypher
 kezerme tauo
 fardroch der wile est
 fozalame opto
 bur en knospe
 kobelek en zu ewalde
 alim karidit der strom den
 kemoe ihar das schif lget
 tergeim ferutabo
 kure stol
 fendermen ich ne me fzi
 at kofbruklon me ich span
 an zu fufe hiden unde
 um kariloi he is heysch en

dyd der tamm
 juruk dyfuoft
 Eyrü ey ugubbe
 Eörpnu ey ugubbe
 Eöw fället
 kaguridur. twyſchet.
 turta Eöb. eide tati
 uutir me. ich ſtulle
 Euk Euler me. ich gubbe
 ſurime ich ſmyſe
 kuyahci. dy zime gu ezurde.
 kateik. cyn theve
 baſi teygedi. das hoyt gien vme vter me. ich zeg
 elim ſilegdir. twyſchet
 bör. cyn gras
 vrpel. kuyuoſp
 bebeſu. ja mudezet
 Eerter me. ich ſnelle
 andur. lagit
 Euvu ſip dir gvrupel
 Euvu. durre ruygecht
 beſedi. naket ober v gurtel
 ſikandi. ha hat die ind up get
 uadl. wilde
 ſerü. czam
 ſarou. kuyneydur. dy ſpwer
 ſuulur me. ich wylche
 cery. goch czornik. talik.
 jaroſli. beuoſup
 buſorarmie. regracioz
 ſan. cyn bulde.
 cery. ſöylar. oꝝ ſöylmar
 hevet. czornich. nicht guetich

81
 Anger. detrot
 usahci. pedit
 tombur. dy puelle
 tuvram. ankrim. glich
 ader. brru
 tarlov. der abber.
 Euvu. dydur. tomerelle.
 tyn. ſteril.
 tulha. vidua.
 pno. bym me
 beſere. neher
 julbarmie. ich phluch
 julmalarmie. ich brru
 kaydecht. womad
 jorſitir me. ich
 clpſch. ober
 bozgay. jat. liso. b
 beſi. munda. belim
 tobluk. ſupſlu. adnet
 enur.
 tamha. baſ.
 ſuedi. ich hab mich g
 ol. ſing. nſing
 Ealuk. doly. czornik
 get up. butter
 jöu. ey. gall
 jnak. getwe
 eximey. ſaa. barte. m
 vndroſſi. heyt. ge. czu
 jeyt. bullahli. lusi
 kuygele. luyet. brru
 jonar me. ich. ſing

cecedo. sienar me.
 tergeim. scrutabo.
 tabusir me. ^{disputo.}
 basharisir me.
 tindir me. ^{quiesco.}
 oðsar. ^{enich.}
 aras. ^{genane.}
 tassisir. ^{in vultu.}
 ayadi. ^{recusant.}
 simir me. ^{flinden}
 togur me.
 jændu di. ^{rebuir.}
 jæliden mane.
 volar. ^{oristalle}
 kustunadir me. ^{mer ist ezu fuer}
 tilagan sör. ^{ficta vla.}
 jubangan sör.
 mah. ^{fidelis}
 bitigla lusi. ^{cynartu man.}
 juvduh. ^{cyn ungeflachte man.}
^{ogödrur} juplirir me. ^{mer muvlet.}
^{me} lungenadir. ^{ich andir beyde}
 tohtar me. ^{in memoria tenes.}
 uger me. ^{uwa. grave.}
 oyoslar me. ^{intwerfen}
 sürlar me. ^{ich ruy se.}
 hargasa. ^{cyn grigilman.}
 jandir me. ^{reerbuo.}
 özgasa. ^{enairo}
 twisur. ^{matet}
 artur me. ^{ich obervige.}
 jeter. ^{ia vir smete.}
 manarmen. ^{ich iyn tuyche.}
 bevis. ^{cyn gezeke.}
 bunuloa. ^{kurar he wil cy haf haloe.}

jalarwar me. ^{ich pvan de}
 jahalayese. ^{wi andir}
 hotar me. ^{ich ledige}
 solagay. ^{cyn liker}
 beler me. ^{ich widel.}
 jekunir me. ^{ich intwerf.}
 alpan. ^{unles. by dial}
^{fandi} esima. ^{bindi. mer ider}
 ser pila. ^{uf gepvato}
 ösaq. ^{weder ppenit.}
 urudi. ^{ich habe go vof}
 berindim. ^{ich habe go}
 kaddon. ^{ungebrant}
 Euer me. ^{ich wof fe}
 kuzar. ^{is glot.}
 susar me. ^{ich selpe.}
^{oldi} kufidi. ^{birdir}
 hoandi.
 sayget. ^{des heres to}
 kolove. ^{des wundes to}
 jolase. ^{des mar etes}
 budar me. ^{ich nunge}
 sindan. ^{duhelle.}
 tamah.
 er belandir. ^{he.}
 kufar me. ^{ich nat}
 tuman beeli. ^{vister}
 sögdar me. ^{ich b}
 hoatir me. ^{ger}
 tatar tilga. ^{konold}
 dienge. ^{gerade.}
 karlob. ^{di bröge.}
 tinger. ^{ungeabert}
 talos. ^{der Alker}
 luringu. ^{cyn bredje}
 baderakir. ^{he ist}
 amrakir. ^{he ist}
 kogoripir. ^{sist por}

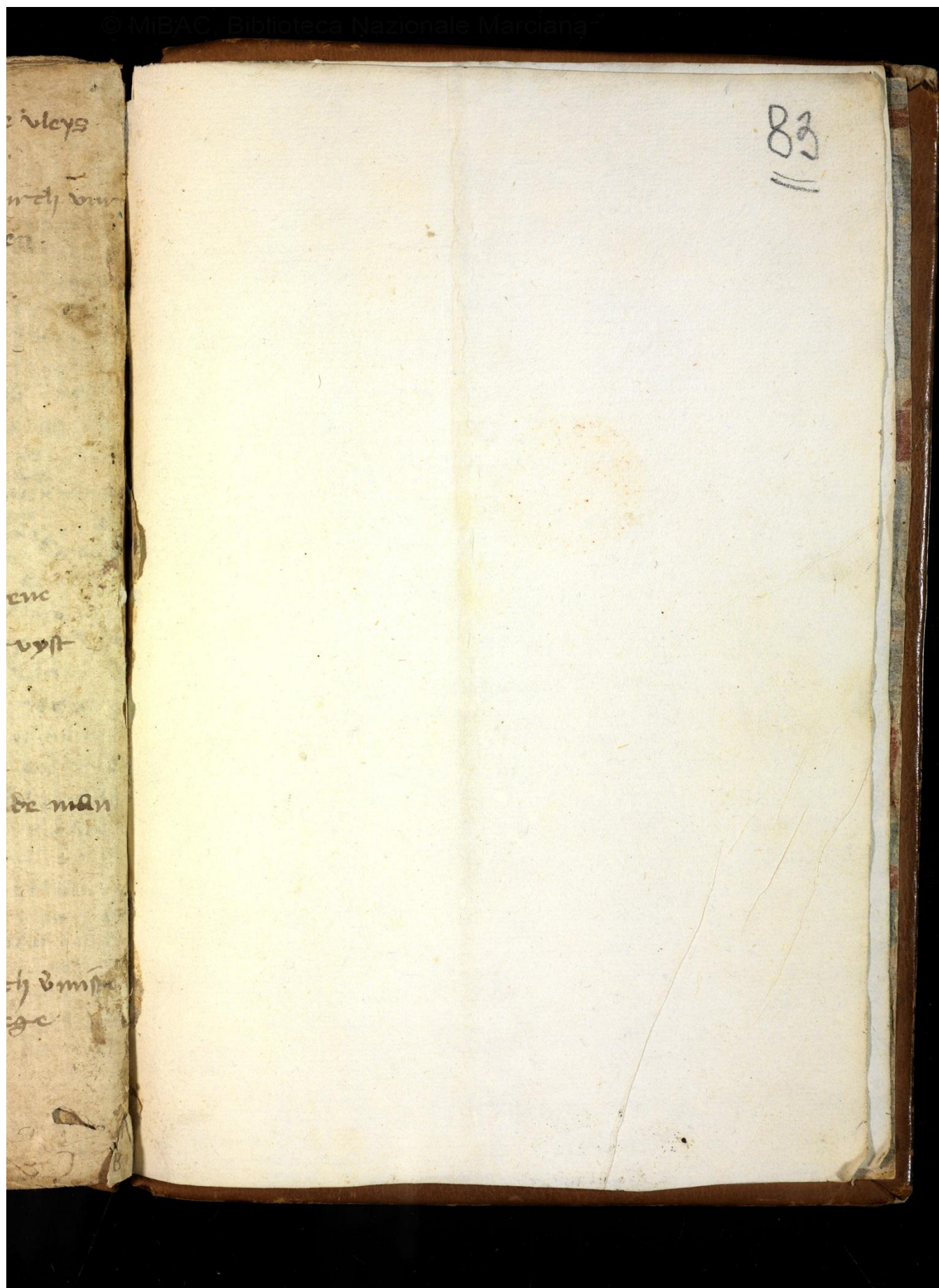

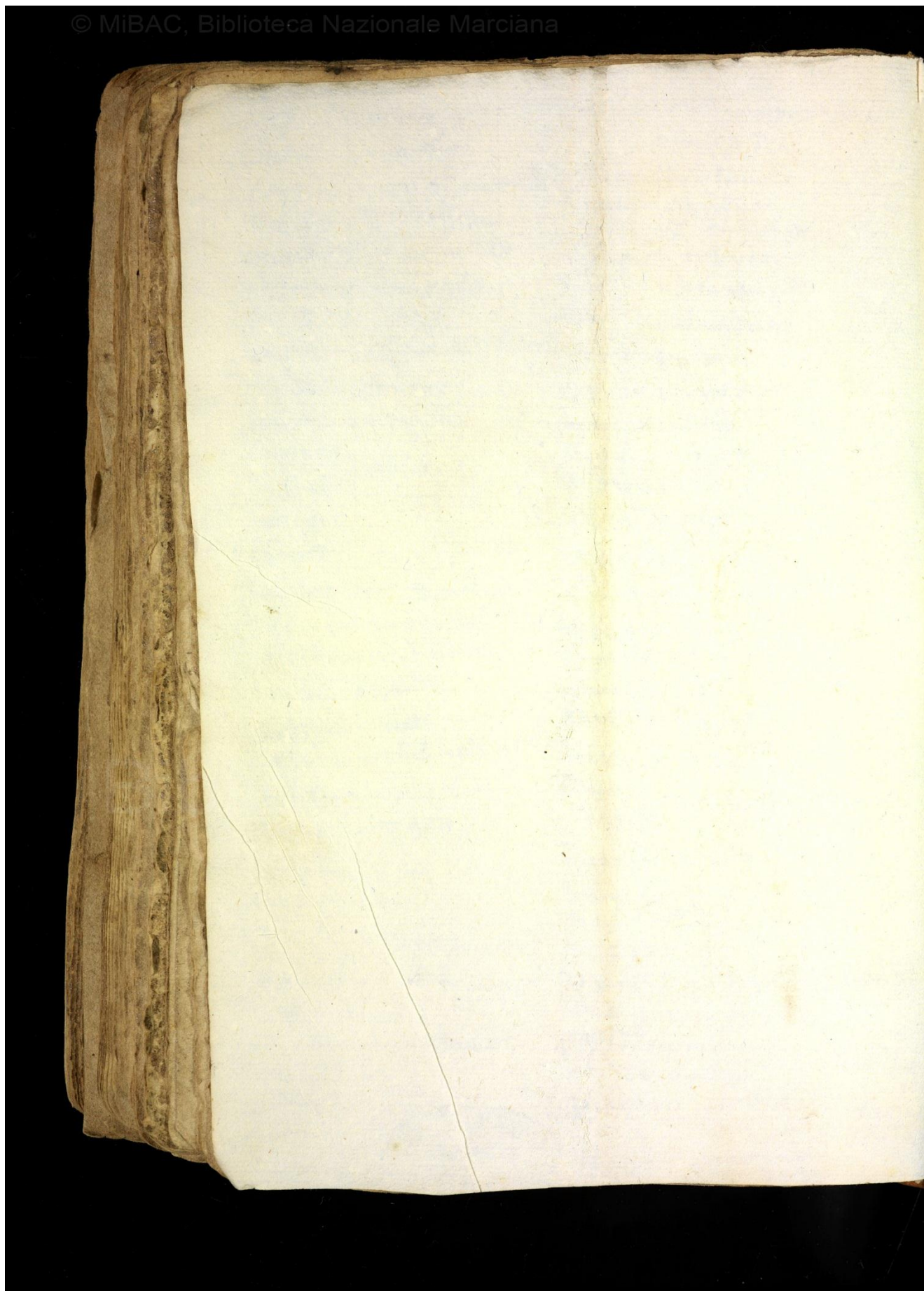
E dar. enbruch gürte.
 sulbo. potwar
 emami men. sa-lar me
 horlar me. despicio
 manaysis. sine moda
 ohsan. similitudo
 amessa. semp
 telfar. ueda. adscant
 mohala. stump.
 hozon. en reye.
 traper. mēsa
 suffra. mēsa
 haldha.
 ozmae.
 bog togur. wirtit.
 3ser. en erbeyter.
 jale. en mitelme
 totha. schade.
 kasha. hal.
 jelim rme. ich vllce
 tobalala. partem
 jez. en. ez cyn
 uenich towp. prob
 kunk. spruy
 maktarmen. chos. lund
 oer men
 salim rme. ich biheange
 asider kern.
 Eer. enkremer
 nisis. sluk
 solter. sluk
 boksmen. et. enzyte vleys
 entem. mynes selb.
 keset mak. utin.
 kerkut mak. utin.
 kerkter me. ich kerber.
 agigue. enleyter.
 pesa. en hantwerck.
 odni. koralmasum
 an. pegrime.
 aec berg. expone.
 keneta. gelih
 ovgil. pmonca
 soldagila.
 toba. ma culpa.
 jablo. ephame.
 jai. treyp. en zamene
 vsurme. mich vrvst
 togarmie
 karob. ruyf
 Eer. entopie
 leben. en hufte
 sake. en waghinde man
 sergek
 leogroe. en schelle.
 balcy.
 bulcy. debik
 megn
 erlet. johladim. ich vmm
 uws gewunfen. ezge
 tag. luydym
 coqlit. bulgarm
 swich. en querdor

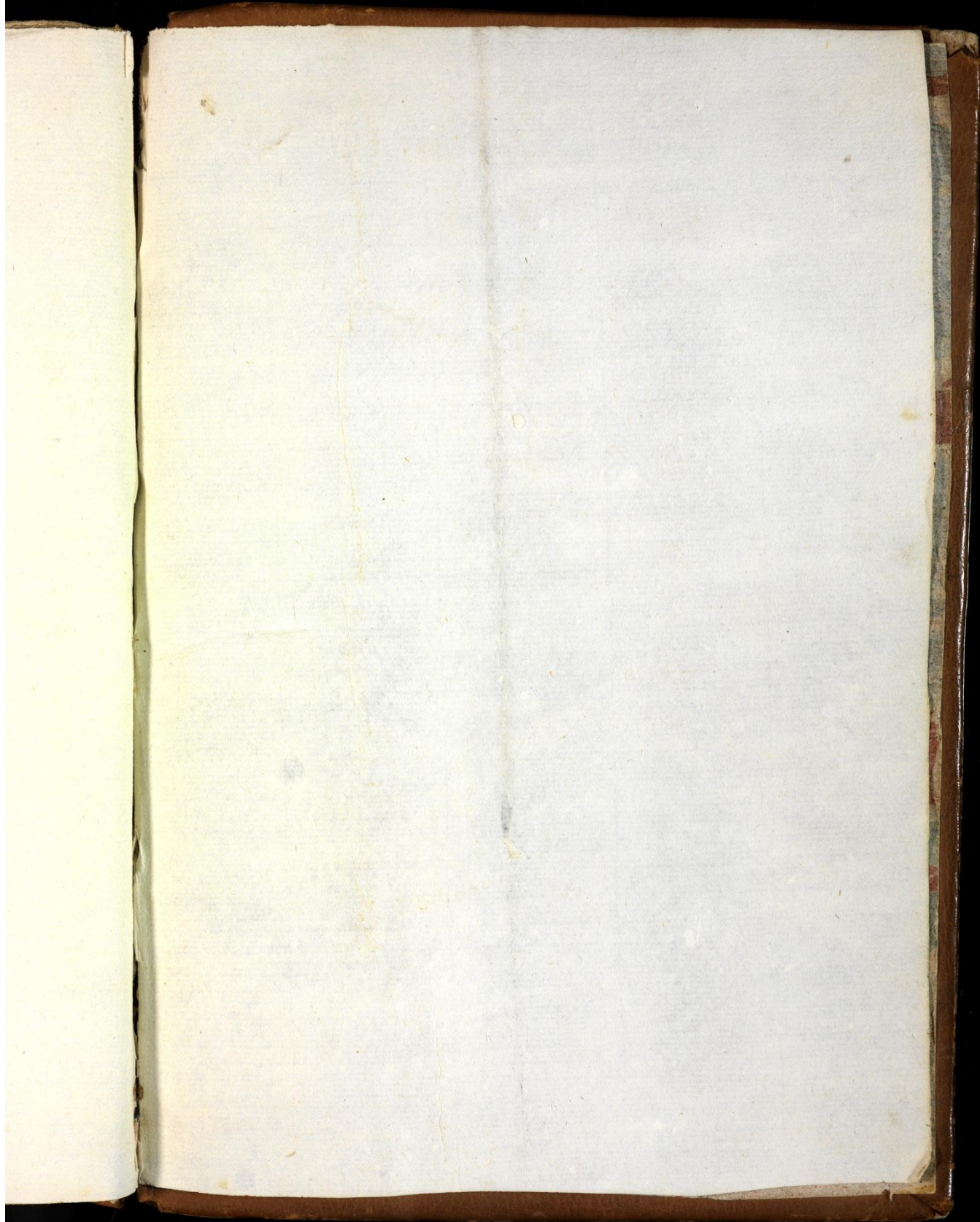

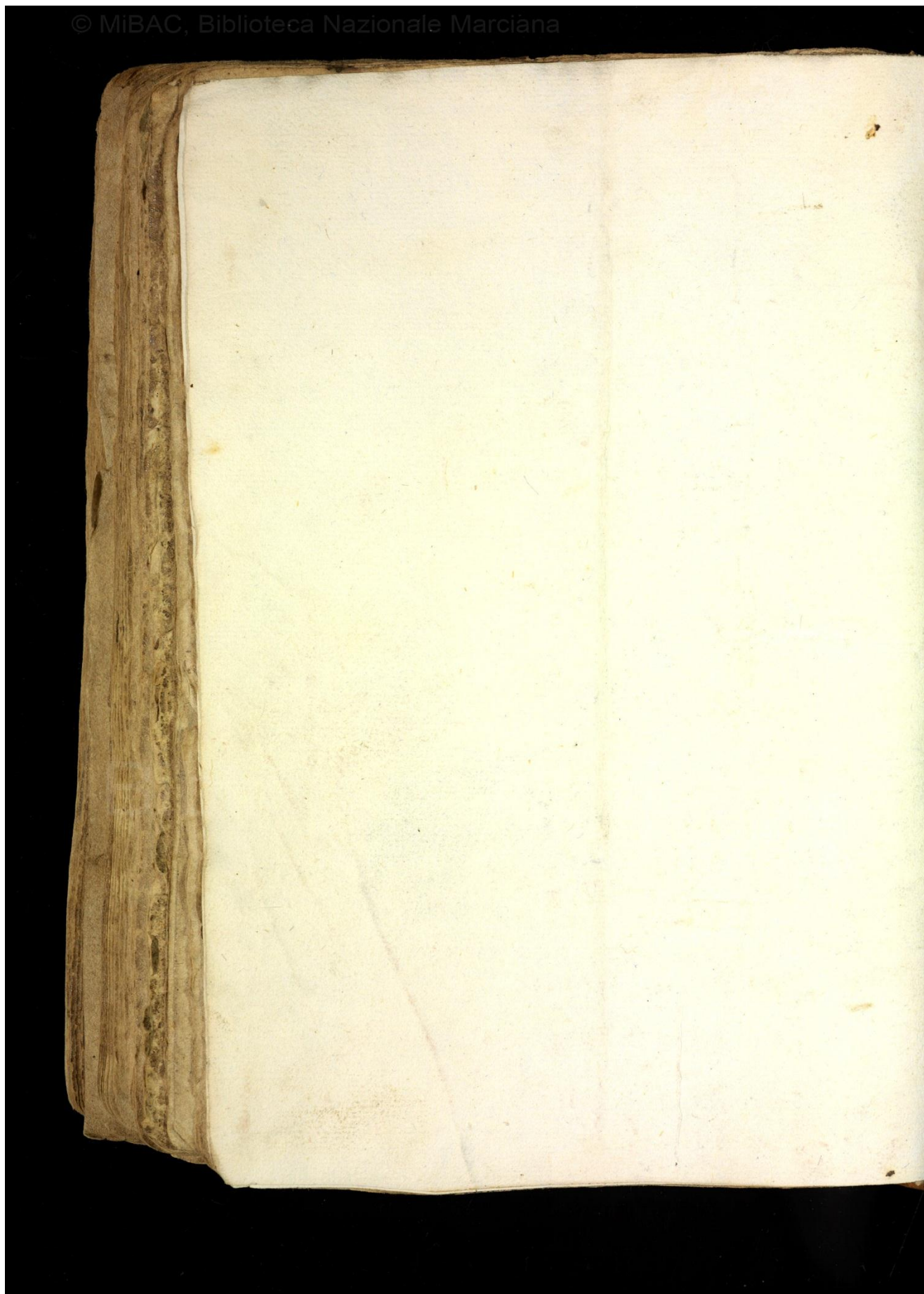

Bibliyografya

- Adams, Q. D. (1999), *A Dictionary of Tocharian B*, Editions Rodopi B. V., Amsterdam Atlanta.
- Agişev, İ. M.; Biişev, E. Ğ.; Zeynullina, G. D.; İshmöhemetov, Z. K.; T. H. Kusimova; Uraşsin, Z. Ğ.; Yarullina, U. M. (1993), *Slovar' Başkirskogo Yazıkı*, Russkiy Yazık, Moskva.
- Agnes, M. (2003), *Webster's New World Dictionary*, Wiley Publishing, New York.
- Ağar, M. E. (1986), *Baytaratü'l-Vâzih (İnceleme-Metin-İndeks)*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Ağar, M. E. (1989), *Kitabü Fi'l Fıkh Bi-Lisani Türki (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, dan. Prof. Dr. Mehmet Akalın, İstanbul.
- Aigle, D., The Letters of Eljigidei, Hülegü, and Abaqa: Mongol Overtures or Christian Ventriloquism?, *Inner Asia*, Vol. 7, No. 2 (2005), pp. 143-162.
- Alimov, R.; Aydın, E.; Yıldırım, F. (2013), *Yenisey-Kırgızistan Yazıtları ve Irk Bitig*, Bilgesu Yayınları, Ankara.
- Alimov, R. (2014), *Tanrı Dağı Yazıtları*, Kömen Yayınları, Konya.
- Al-Turk, G. (2006), *Et-tuhfet-Üz-Zekiyye Fi'l-Lûgati't Türkiyye Üzerine Bir Dil İncelemesi*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, dan. Prof. Dr. Hülya Kasapoğlu Çengel, Ankara.
- Alyılmaz, C. (2000), 'Bilge Tonyukuk Yazıtları Üzerine Birkaç Düzeltme', *TDAY- Belleten*, 2000, s. 11-18; *Türk Dilleri Araştırmaları 10, Festschrift für György Kara anlässlich seines 65. Geburtstages am 23. Juni 2000 in Berlin*, İstanbul/Berlin, 103-112.
- Alyılmaz, C. (2002), 'Eski Türk Şehirleri ve Semerkant', *TAED*, Sayı: 20, Erzurum, s. 303, 311.
- Amitai-Preis, R., (2004), Did Chinggis Khan Have a Jewish Teacher? An Examination of an Early Fourteenth-Century Arabic Text, *Journal of the American Oriental Society*, Vol. 124, No. 4 (Oct. - Dec.), pp. 691-705

- Amitai-Preiss, R. (1991), Evidence for the Early Use of the Title *ilkhān* among the Mongols, *Journal of the Royal Asiatic Society*, Third Series, Vol. 1, No. 3 (Nov.), pp. 353-361.
- Anikin, A. E. (2007), *Russkiy Etimologičeskiy Slovar'*, İzdatel'stvo Rukopisnie pamyatniki Drevney Rusi, Moskva.
- Arat, R. R. (haz.) (1999), *Kutadgu Bilig*, TDK Yayınları, Ankara.
- (haz.) (2006), *Atabetü'l-Hakayık*, TDK Yayınları, Ankara.
- (haz.) (1991), *Eski Türk Şiiri*, TTK Yayınları, Ankara.
- (haz. O. F. Sertkaya) (1987), *Makaleler*, TKAE Yayınları, Ankara.
- Arıkan, İ. (2006), *Ermeni Harfleriyle Yazılmış Kıpçakça Zebur*, *Metin-Dizin*, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, dan. Doç. Dr. Vahit Türk, Gaziantep.
- Ármin, V. (1862), *Csagatajtörök Szógyűtemény*, Emic Gusztáv M. Akad. Nyomdász Betüivel, Pest.
- Arslanova, A., (2005), Russian Research on the Interrelations of the Golden Horde WITH the Ilkhans of Iran and the Chaghatayids, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 58, No. 3, Proceedings of the First International Conference on the Mediaeval History of the Eurasian Steppe: Szeged, Hungary May 11—16, 2004: Part III, pp. 277-293.
- Asım, N. (1916), 'Kıpçak Türkçesine Dair', *Darülfünun Edebiyat Fakültesi Mecmuası*, D.1, s. 381-383.
- Aşçı, U. D. (2003), *W. Radloff'un 'Opit Slovary Tyurskih Nareçiy' Adlı Eseri Ve Eserde Geçen Kırgız Ve Kazak Lehçelerine Ait Kelimelerin İncelenmesi I (Önceleme)*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Doktora Tezi, dan. Yakup Karasoy, Konya.
- Ata, A. (1995), *Kıyası Rabgûzî (Giriş-Metin-Dizin)*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, dan. Mustafa Canpolat, Ankara.
- Ata, A. (1998), *Nehcü'l Ferâdis, III Dizin-Sözlük*, TDK Yayınları, Ankara.
- (haz.) (1997), *Kıyasü'l Enbiya*, TDK Yayınları, Ankara.
- (2004), *Türkçe İlk Kur'an Tercümesi (Rylands Nüshası) Karahanlı Türkçesi (Giriş*

- *Metin - Notlar - Dizin*), TDK Yayınları, Ankara.

Atalay, B. (1945), *Ettuhfet-üz-Zekiyye fil-Lûgat-it Türkiyye*, İstanbul.

----- (1970), *Abuşka Lugati Veya Çağatay Sözlüğü*, Ankara.

----- (haz.) (2006), *Divanü Lugat-it-Türk*, TDK Yayınları, Ankara.

Atauov, R. K. (2005), *Nogaysko-Russkiy Slovar' (Tematiçeskiy)*, ?.

Ayan, E.; İnce, A. (2015), Kazak Türkçesinde 'KÖK' Kelimesi Ve Buna Bağlı İfadeler, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 47 Ocak – Şubat, s. 190-198.

Aubin, J. (1959), Etudes Safavides. I. Šāh Ismā'īl et les notables de l'Iraq persan, *Journal of the Economic and Social History of the Orient*, Vol. 2, No. 1 (Jan.), pp. 37-81.

Aydemir, H. (2014), 'Tocharian-Turkic Lexical Correspondences I', *Dil Araştırmaları*, Sayı: 15, Güz, 53-60 ss.

Aydın, E. (1997), *Şerhü'l-Menar Grameri (Giriş-Gramer-Metin-Bibliyografya)*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı (Eski Türk Dili Bilim Dalı), Yüksek Lisans Tezi, dan. Prof. Dr. Mustafa Canpolat, Ankara.

----- (2006), 'Eski Türk Yazıtlarında Benzetme İlgisiyle Kurulmuş Cümleler Üzerine', *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2006/2, Sayı: 21, s. 65-72.

----- (2012), *Orhon Yazıtları, Köl Tegin Bilge Kağan, Tonyukuk, Ongi, Köli Çor*, Kömen Yayınları, Konya.

----- (2012), *Eski Türk Yer Adları*, Kömen Yayınları, Konya.

----- (2011), *Uygur Kağanlığı Yazıtları*, Kömen Yayınları, Konya.

Bailey, H. W. (1944), A Turkish-Khotanese Vocabulary, *Bulletin of the School of Oriental and African Studies, University of London*, Vol. 11, No. 2, pp. 290-296.

Bailey, H. W. (1958), Arya, *Bulletin of the School of Oriental and African Studies, University of London*, Vol. 21, No. 1/3 (1958), pp. 522-545.

Bailey, H. W., Turks in Khotanese Texts, *The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland*, No. 1 (Jan., 1939), pp. 85-91.

Bakırcı, F. (2008), *Tefsirü'l-Kur'an (80b-120b)*, *Giriş-Metin-Dizin-Tıpkıbasım*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve

Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Eski Türk Dili Programı, Yüksek Lisans Tezi, dan. Doç.
Dr. Gülşen Seyhan Alışık, İstanbul.

Blaskovics, J. (1973), Some Toponyms of Turkic Origin in Slovakia, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 27, No. 2, pp. 191-199

Bammatov, Z. Z. (pod red.) (1969), *Kumıksko-Russkiy Slovar'*, İzdatel'stvo 'Sovetskaya Entsiklopediya', Moskva.

Bang, K. (1913), 'Über die Herkunft des Codex Cumanicus,' *Sitzungsberichte Preus. Akad. Wiss. Philologisch-Historische Klasse*, s. 244-245.

----- (1910), 'Beiträge zur Erklärung des komanischen Marienhymnus', *Nachr. Gesell. Wiss. Göttingen. Philologisch-Historische Klasse*, B. 1, s. 61-73.

----- (1910), 'Einen komanischen Kommunionshymnus', *Bull. Acad. Belg, T. 5*, s. 230-239.

----- (1910), *Zur Kritik des Codex Cumanicus*, Löwen.

----- (1911), «Beiträge zur Kritik des Codex Cumanicus», *Academie royale de Belgique*, Bruxelles, s. 13-40.

----- (1911), 'Komanische Texte', *Bull. Acad. Belg*, s. 459-473.

----- (1912), 'Die komanische Bearbeitung des Hymnus «A soils ortus cardine»', *Festschrift Vilhelm Thomsen*, s. 39-43, Leipzig

----- (1912), 'Über die Rätsel des Codex Cumanicus', *Sitzungsberichte der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften, Philologisch-Historische Klasse I*, s.334-353, Taf. Z 350.

----- (1913), 'Über das komanische TEIZMAG und Verwandtes', *Bull. Acad. Belg.*, S. 16-20.

----- (1914), 'Der komanische Marienpsalter nebst seiner Quelle herausgegeben', *Bang W., Marquart J. Osttürkische Dialektstudien*, s. 239-276, Berlin.

----- (1925), 'Turkologische Briefe aus dem Berliner Ungarischen Institut', Erster Brief. Hegemonius Frage. KelejoV = kelemen des Codex Cumanicus. Eine unbekannte Quelle dieses Kodex, *Ungar. Jahrbucher*, s. 41-48.

- (1913), 'Über die Herkunft des Codex Cumanicus', Sitzungsberichte der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften, Philologisch-Historische Klasse I, s. 244-245.
- Bang, K.; Rahmeti, R. (çev. Ragıp Hulûsi) (1934), 'Türlü Cehennemler Üzerine Uygurca parçalar', TM, Cilt: 4, s. 251-263.
- Baskakov, A. N. (1973), *K Kritike Codex Cumanicus: (Ob Odnoy İz Ne Razgadannih Zagadok)*, Budapest.
- Baskakov, N. A.; Zayonchovskiy, A.; Şapşal, S. M. (pod red.) (1974), *Karaimsko-Russko-Pol'skiy Slovar*, İzdatel'stvo 'Russkiy Yazık', Moskva.
- Baskakov, N. A. (1967), *Nogaysko-Russkiy Slovar*, Gosudarstvennoe İzd. Inostrannih i Natsional'nih Slovarey, Moskva.
- Bazin, L. (1979-1980), 'Antiquite Meconnue du Titre d'Ataman?', *Harvard Ukrainian Studies Eucharisterion: Essays Presented to Omeljan Pritsak on His Sixtieth Birthday by His Colleagues and Students Edited by Ihor Ševenko and Frank E. Sysyn*, Volume III/IV, Part 1, Ukrainian Research Institute, Harvard University, Cambridge, Massachusetts, p. 61-70.
- Beckwith, I. C. (1993), *The Tibetan Empire in Central Asia: A History of the Struggle for Great Power Among Tibetans, Turks, Arabs, and Chinese During the Early Middle Ages*, Princeton University Press, New Jersey.
- Bektaev, K. *Kazahsko-Russkiy Slovar*.
- Bektürov, Ş.; Bektürova, A. (1993), *Kazakşa Orışsa Sözdik*, 'Rauan', Almatı. BLAU, O. (1874), 'Über Volkstum und Sprache der Kumanen', Ztschr, Deutsch. Morgenland, Gesell, B.29, s. 556-587.
- Bodrogligeti, A. (1971), 'The Persian Vocabulary of the Codex Cumanicus', *Bibliotheca Orientalis Hungarica XVI*, Budapest.
- Boyle, J. A. (1964), The Journey Of Het'um I, King Of Little Armenia, To The Court Of The Great Khan Möngke, *Central Asiatic Journal*, Vol. 9, No. 3 (September), pp. 175-189.
- Borovkov, A. K. (2002), *Orta Asya'da Bulunmuş Kur'an Tefsirinin Söz Varlığı (XII.-XII. Yüzyıllar)*, TDK Yayınları, Ankara.

- Bosson, J. E. (1961), 'A Rediscovered Xylograph Fragment From the Mongolian 'Phags- Pa Version of the Subhāṣitaratnanidhi', *Central Asiatic Journal*, Vol. 6, No. 2 (June 1961), pp. 85-102.
- Bosworth, C. E., Al-Xwārazmī on the Peoples of Central Asia, *The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland*, No. 1/2 (Apr., 1965), pp. 2-12.
- Bregel, Yu. (1982), 'İnaḵ', *The Encyclopedia of Islam*, ed. C. E. Bosworth, E. van Donzel, B. Lewis, Ch. Pellat, Brill, Leiden.
- Brockelmann, C. (1954), *Codex Cumanicus*, Copenhagen, 13.
- Budge, A. W. (trans.) (1928), *The Monks of Kublai Khan Emperor of China*, First published in Printed by Harrison & Sons, Ltd., St. Martin's Lane, London, W.C. 2, <http://www.aina.org/books/mokk/mokk.htm> (08.09. 2014)
- Buell, P. D.; E. N. Anderson (2000), *Soup for the Qan, Introduction, Translation, Commentary and Chinese Text*, Routledge, London-New York.
- Buell, P. (2003), *Historical Dictionary of the Mongol World Empire*, The Scarecrow Press, Inc. Lanham, Maryland, Oxford.
- Bushkovitch, P. (1978), Taxation, Tax Farming, and Merchants in Sixteenth-Century Russia, *Slavic Review*, Vol. 37, No. 3 (Sep., 1978), pp. 381-398
- Caferoğlu, A. (1974), *Türk Dili Tarihi*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.
- Caferoğlu, A. (1931), *Kitâb al-İdrâk li-lisân al-Atrâk*, İstanbul.
- Caferoğlu, A. (1968), *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.
- Clark, L. V. (1980), 'Turkic Loanwords in Mongol, I: The Treatment of Non-initial S, Z, Š, Č', *Central Asiatic Journal*, Vol. 24, No. 1/2 (1980), pp. 36-59.
- Clauson, S. G. (Çev. Uluhan Özalan) (2007), 'Türkçede Sekizinci Yüzyıldan Önce Kullanılan Ekler', *DA, Cilt: 1, Sayı: 1, Güz 2007*, s. 185-196.
- Clauson, S. G. (1962), *Studies in Turkic and Mongolic Linguistics*, Royal Asiatic Society Books, London.
- Clauson, S. G. (1959), The Earliest Turkish Loan Words in Mongolian, *Central Asiatic Journal*, Vol. 4, No. 3, pp. 174-187.
- Clauson, S. G., The Turkish Elements in 14th Century Mongolian, *Central Asiatic Journal*, vol. 5, No. 4 (1960), pp. 301-316.
- Cleaves, F. W. (1950), 'The Sino-Mongolian Inscription of 1335 in Memory of Chang Ying-Jui', *Harvard Journal of Asiatic Studies*, Vol. 13, No. 1/2 (Jun., 1950), pp. 1-131.

- (1964-1965), 'The Lingji of AruΓ of 1340', *Harvard Journal of Asiatic Studies*, Vol. 25, pp. 31-79.
- (1968), 'The Colophon to The Bolor Erike', *Harvard Journal of Asiatic Studies*, Vol. 28, pp. 5-43.
- Cleaves, F. W. (1955), 'An Early Mongolian Loan Contract From Qara Qoto', *Harvard Journal of Asiatic Studies*, Vol. 18, No. 1/2 (Jun., 1955), pp. 1-49.
- Cleaves, F. W. (1948), 'The Expression Jöb Ese Bol in the Secret History of the Mongols', *Harvard Journal of Asiatic Studies*, Vol. 11, No. 3/4 (Dec., 1948), pp. 311-320.
- Cleaves, F. W. (1952), 'The Sino-Mongolian Inscription of 1346', *Harvard Journal of Asiatic Studies*, Vol. 15, No. 1/2 (Jun.), pp. 1-123.
- Cleaves, F. W.-Mostaert, A. (1952), 'Trois documents mongols des Archives secrètes vaticanes', *Harvard Journal of Asiatic Studies*, Vol. 15, No. 3/4 (Dec.), pp. 419-506.
- Csáki, E. (2006-a), *Middle Mongolian Loan Words in Volga Kipchak Languages*, *Turcologica* 67, Harrosowitz Verlag, Wiesbaden.
- (2006-b), 'Middle Mongolian Loan Verbs as They Appear in Karachay-Balkar', *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 4, s. 36-65.
- Çağatay, S. (1978), *Codex Cumanicus Sözlüğü*, Türk Lehçeleri Üzerine Denemeler, Ankara.
- (1994), 'Codex Cumanicus Sözlüğünün Basılışı Dolayısıyla', «A.Ü., Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Cilt II, Sayı 5»'ten ayrı basım, TTK Basımevi, s. 770-771.
- Çeçenov, A. A. (1978), Yazık Pamyatnika 'Codex Cumanicus' (14 v.): V areal'nom osveşçenii, M.
- Çeçenov, A. A. (1979), Yazık 'Codex Cumanicus' i Ego Otnoşenie k Sovremennım Zapadnokipçakskim Yazıkam: Avtoref. kand. diss., M.
- Çetin, E. (2012-1), *Altun Yaruk, Yedinci Kitap*, (Berlin bilimler Akademisinin Metin Parçaları, Karşılaştırmalı Metin, Çeviri, Açıklamalar), Karahan Kitabevi, Adana.
- (2012-2), Uygurcada tut- Fiiliyle Kurulan Birleşik Sözcükler, *Dil Araştırmaları Sayı: 11 Güz 2012*, s. 81-1, Ankara.
- Çetin, E. (2008), On Üçüncü Yüzyıl Öncesi Türkçesinde Soru, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Dan. Prof. Dr. A. Deniz Abik, Adana.

- Çotursöken, Y. (1970), *Kitâb fî Riyazati'l-Hayl (Metin-İndeks)*, Türkiyat Enstitüsü Tezler Kısım: 969, İstanbul.
- Çulha, T. K. (2006), *Karaycanın Kısa Sözcükleri*, Dil ve Edebiyat Dizisi 6, İstanbul.
- Dawletschin, T.; Dawletschin, I.; TEZCAN, S. (1989), *Tatarisch-Deutsches Wörterbuch*, Otto Harrosowitz, Wiesbaden.
- Demirci, J. (2003), 'Cumhuriyet'in 80. Yılında Türkiye'de Memlûk-Kıpçak Türkçesi Çalışmaları', *Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu*, 18 Aralık, Ankara.
- Deny, J. (1957), *L'arméno-coman et les «Éphémérides» de Kamieniec (1604-1613)*, Wiesbaden.
- (1921), 'Les indications sur des textes inédits en turk-kiptchak ou kiptchak-coman', *J. Asiatique, Ser. 11, T. 18, N 1, p. 134-135*.
- Detmar, v. L.; Grautoff, F. H. (1829), *Chronik des Franciscaner Lesemeisters Detmar : nach der Urschrift und mit Ergänzungen aus andern Chroniken*, Verlag: Perthes, Hamburg.
- Dickens, M. (1990), *Everything You Always Wanted To Know About Tocharian, ?*
- Doerfer, G., (1963-1965-1967-1975), *Türkische und Mongolische Elemente im Neupersischen*, Band-I 1963, Band- II 1965, Band III 1967, Band IV 1975, Franz Steiner Verlag, Wiesbaden.
- Doerfer, G. (1959), 'Prolegomena zu einer Untersuchung der altaischen Lehnwörter im Neupersischen', *Central Asiatic Journal*, Vol. 5, No. 1, pp. 1-26.
- Doerfer, G. (1974), 'Ist das Japanische mit den altaischen Sprachen verwandt?', *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*, Vol. 124, No. 1 (1974), pp. 103-142
- Donuk, A. (1988), *Eski Türk Devletlerinde İdarî-Askerî Unvan ve Terimler*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.
- Drimba, V. (1970), 'Miscellanea Cumanica (1)', *RRL, T. 5, f. 5, p. 455-459*.
- Drimba, V. (1970), 'Problèmes d'une nouvelle édition du Codex Cumanicus', *RRL, T. 15, f. 3, p. 209-221*.
- Drimba, V. (1983), 'Miscellanea Cumanica (15)', *RRL, T. 28, f. 6, p. 467- 477*.
- Drimba, V. (1960), 'Miscellanea Cumanica (12)', *RRL, T. 25, f. 5, p. 485-493*.
- Drimba, V. (1966), 'Quelques leçons et étymologies Comanes', *Revue Roumaine de Linguistique (RRL)*, p. 481-489.

- Drimba, V. (1973), *Syntaxe Comane*, Editura Academiei București, EJ Brill Leiden.
- Drimba, V. (1976), 'Miacellanea Cumanica (5)', *Rocz. Orientalist*, T. 38, p. 111-115.
- Drimba, V. (1978), 'Miecclanea Cumanica (9)', *Rocz. Orientalist*, T. 40, z. 3, p. 21-31.
- Drimba, V. (1981), 'Sur la datation de la première partie du Codex Cumanicus,' *Oriens*, T. 27/28, p. 388-404.
- Drimba, V. (1985), 'Miscellanea Cumanica (16)', *RRL*, T. 30, f, p. 7-21.
- Drimba, V. (2000), *Codex Comanicus. Édition Diplomatique Avec Fac-Similés*, Bucarest.
- Drimba, V., Le sermón en vers du Codex Cumanicus (fol. 59r, 8-12), págs. 407-412.
- Drimba, V. (1966), Quelques leçons et étymologies comanes. *Revue Roumaine de Linguistique* XI, pp. 481-489
- Drull, D. (1980), 'Der Codex Cumanicus: Entstehung und Bedeutung', Stuttgart, p. 139- 143.
- Eckmann, J. (1971), *The Dívân of Gadâ'î*, Indiana University Press, Bloomington.
- Ehmet'yanov, R. (2001), *Tatar Têlênêñ Kıskaçça Tarihi-Etimologik Süzlégé*, Tatarstan Kitap Neşriyatı, Kazan.
- Eitan, I. (1924), Ethiopic and Hebrew Etymologies, *The American Journal of Semitic Languages and Literatures*, Vol. 40, No. 4 (Jul.), pp. 269-276
- Elmalı, M. (2013), 'A Buddhist Story in Old Uighur Turkish: Sena-Upesena Story', *International Journal of Central Asian Studies* Volume 17, p. 155-188.
- Eminoğlu, E. (2011), *Kitâbü'l-Ef'âl, Kıpçakça Satır Arası Sözlük*, Akçağ Yay., Ankara.
- Emmerick, R. E.; Róna-Tas, A. (1992), 'The Turkish-Khotanese Wordlist Revisited', *Central Asiatic Journal*, Vol. 36, No. 3/4, pp. 199-241.
- Emre, A. C. (1943), *Türkçede İsim Temelleri*, Bürhaneddin Matbaası, İstanbul.
- Eraslan, K. (1992), *Çağatay Şairi Atâyî'nin Gazelleri*, TDAY-Belleten 1987, TDK Yayınları, Ankara.
- Eraslan, K. (haz.) (1999), *Mevlâna Sekkâkî Divanı*, TDK Yayınları, Ankara.
- Erbay, F. (2003), *Muhammed Bin Aḥmedü'z-Zāhid'e Ait Çağatayca Bir Fıkıh Kitabı (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, dan. Doç. Dr. Yakup Karasoy, Konya.
- Erbay, F. (2008), *W. Radloff'un 'Opit Slovary Tyurkskih Nareçiy' Adlı Eseri ve Eserde Geçen Çağatay Türkçesine Ait Kelimelerin İncelenmesi*, Selçuk Üniversitesi,

- Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Doktora Tezi, dan. Yrd. Doç. Dr. Mustafa Toker, Konya.
- Ercilasun, A. B. (2011), 'Kat' Kelimesinin Coğrafi ve Semantik Yolculuğu Üzerine', *Dil Araştırmaları*, Sayı: 8, Bahar-2011, s. 9-21.
- Erdal, M. (2004), *A Grammar of Old Turkic*, Brill, Leiden.
- Erdal, M. (1991), *Old Turkic Word Formation*, Otto Harrosowitz, Wiesbaden.
- Erdal, M. (1984), The Turkish Yarkand Documents, *Bulletin of the School of Oriental and African Studies, University of London*, Vol. 47, No. 2 (1984), pp. 260-301.
- Erk, K. (2012), Codex Cumanicus'taki Türkçe Malzemeye Ait Alfabe ve İmla Özelliklerinin Karşılaştırmalı Tahlili, TDK Kurultayı, Ankara.
- Esin, E. (1980), 'KUR-KURŞAK': (The Iconography of the Honorific Turkish Belt, in the Light of Inscriptions and Written Records), *Central Asiatic Journal*, Vol. 24, No. 3/4 (1980), pp. 159-184.
- Fraehn, Ch. M. (1826), *Recensio numerum muhammedanorum Academiae imp. scient. inter prima Academiae imp., Akademiia nauk, Leningrad Aziatskii Muzei*.
- Farquhar, D. M. (1966), The Official Seals and Ciphers of the Yüan Period, *Monumenta Serica*, Vol. 25 (1966), pp. 362-393.
- Fasmer, M. (1986), *Etimologičeskiy Slovar` Russkogo Yazıka*, Tom I (a-d), Progress, Moskva.
- Gabain, A. v. (1959), 'Die Sprache Des Codex Cumanicus', *Philologiae Turicae Fundamenta* I, Wiesbaden, s. 46-73.
- Gabain, A. v. (1964), 'Komanische Literatur', *Philologiae Turicae Fundamenta*, Wiesbaden, s. 213 -251.
- Gabain, A. v. (2000), *Eski Türkçenin Grameri*, TDK Yayınları, Ankara.
- Gabain, A. v. (1950), *Die Pronomina im Alttürkischen*, *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*, Vol. 100 (n.F. 25), No. 2, pp. 581-591.
- Gábor, Z. (2006), *Etimológiai Szótár -Magyar Szavak és Toldalékok Eredete*, TINTA Könyvkiadó, Budapest.
- Gałęzowskiego, A. (1829), *Kronika polska Marcina Bielskiego*, Warszawie.
- Ganiev, F.; Ehmetyanov, R.; Açıkgöz, H. (1997), *Tatarça-Törekçe Sözlük*, İnsan Neşriyatı, Kazan-Meskev.

- Ganiev, F. E. (red.) (2005), *Tatar Têlênêñ Añlatmalı Süzlêgê*, Matbugat Yortı Neşriyatı, Kazan.
- Garkavets, A. N.; Hurşudyan, E. Ş. (2001), *Armyansko-Kıpçaks kaya Psaltır', Napisal Diakon Lusing iz L'vova, 1575/1580, Deşt-i Kıpçak, 656 c., Almatı.*
- Garkavets, A. N.; Sapargaliev, M. K. (2003), *Töre Bitigi: Armyano-Kıpçakskiy Sudebnik, Kıpçaksko-Pol'skaya Versiya Armyanskogo Sudebnika 1519-1594 gg, Deşt-i Kıpçak, s. 792, Almatı.*
- Garkavets, A. N.; Useinov, S. M. (2002), *Krımsko-Tatarsko-Ukrainskiy Slovar', SONAT, Simferepol.*
- Garkavets, A. N. (1979), Konvergentsiya Armyano-Kıpçakskogo Yazıka K Slavyanskim V XVI-XVII vv., Haukova Dumka, Kiev.
- Garkavets, A. N. (1980), 'Armyano-Kıpçakskie Pis'mennıe Pamyatniki XVI-XVII v.' Srednevekoviy Vostok: İstočnikovedenie i istoriografiya, M. Str. 76-80.
- Garkavets, A. N. (1981), 'Две Новонайденные Армяно-Кыпчакские Рукописи', Тюркологический Сборник, М.: Наука., Стр. 76-80.
- Garkavets, A. N. (1987), *Kıpçakskie Yazıki: Kumanskiy u Armyano-Kıpçakskiy*, İzdatelstvo 'Nauka' Kazakskoy SSR, Alma-Ata.
- Garkavets, A. N. (2002), Kıpçakskie Pis'mennoe Nasledie I, Katalog i Tekstı Pamyatnikov Armyanskim Pis'mom, Deşt-i Kıpçak, Almatı.
- Garkavets, A. N. (2006), Codex Cumanicus Selections, Polyglot, Moskva. GARKAVETS, A. N. (2006), Codex Cumanicus: Polovetskie Molitvi, gimni i Zagadki XIII-XIV Vekov, Rus. Derevnıya, s. 88, Moskva.
- Garkavets, A. N. (2007), *Kıpçakskie Pis'mennoe Nasledie II, Pamyatniki Duhovnoy Kulturi Karaimov, Kumanov-Plovtsev i Armyano-Kıpçakov*, Almatı.
- Garkavets, A. N. (2010), *Kıpçakskie Pis'mennoe Nasledie III, Kıpçakskiy Slovar*, Baur-Kasean, Almatı.
- Gilroy, G. C. (1845), The History of Silk, Cotton, Linen, Wool, and Other Fibrous Substances; Spinning, Dyeing and Weaving, Harper&Brothers, 82 Cliff Street, New York.
- Gvozdanović, J. (1990), *Numeral Types and Changes Worldwide*, Mouton De Gruyter, Berlin-New York.
- Golden, P. B. (2006), 'Cumanica V: The Basmils and Qipčaq', *AEMA*, 15, p. 13-42.

- Golden, P. B. (1992), 'Codex Cumanicus' in Central Asian Monuments, ed. H. B. Paksoy: Isis Press, pp. 33-66, İstanbul.
- Golden, P. B. (1998), Religion among the Qipčaq of Medieval Eurasia, *Central Asiatic Journal*, Vol. 42, No. 2, pp. 180-237.
- Golden, P. B. (2004), Reviewed Work: Histoire des marchands sogdiens by Étienne de la Vaissière, *Journal of the American Oriental Society*, Vol. 124, No. 1 (Jan. - Mar.), pp. 173-176.
- Golden, P. B. (2012), (Çev. Osman Karatay), Türk Halkları Tarihine Giriş, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Golden, P. B. (2013), 'Some Notes on The Avars and Rouran', *The Steppe Lands and the World Beyond Them, Studies in honor of Victor Spinei on his 70th birthday*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași.
- Golden, P. B. (1979-1980), The Polovci Dikii, *Harvard Ukrainian Studies*, Vol. 3/4, Part 1., Eucharisterion: Essays presented to Omeljan Pritsak on his Sixtieth Birthday by his Colleagues and Students, pp. 296-309.
- Golovkin, A. V. (1966), *Tatarsko-Russkiy Slovar'*, İzdatel'stvo 'Sovetskaya Entsiklopediya', Moskva.
- Golubovskiy, P. (1884), *Peçenegi, Tyurki i Do Naşectviya Tatarov*.
- Göckenjan, H. (2005), Bogen, Pfeil und Köcher in der Herrschafts- und Rechtssymbolik der Eurasischen Steppenvölker, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 58, No. 1, Proceedings of the First International Conference on the Mediaeval History of the Eurasian Steppe: Szeged, Hungary May 11-16, 2004: Part I (2005), pp. 59-76.
- Gönülal, Y. Ö. (2014), 'Türkçede Tabiat Kaynaklı 'Yıkım'lar Nasıl İfade Edilir?', *TÜBAR-XXXVI-/2014-Güz*, s. 169-190.
- Grønbech, K. (1936), *Codex Cumanicus cod. Marc. Lat. DXLIX*; Faksimile, Kopenhag.
- Grønbech, K. (1942), *Komanisches Wörterbuch*, Copenhagen.
- Grunin, T. İ. (1967), Dokumenti Na Polovedtskom Yazıke XVI v., Nauka.
- Grunin, T. İ. (1930), Pro Novoznaydeni Polovetski Dokumenti, Shidniy Svit, №12.

- Gülcanlı, Z. (2013), Eski Uygurca Altun Yaruk Sudur'dan 'Aç Bars' Hikayesi, TDK Yay., Ankara.
- Gülensoy, T. (2007), Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, TDK Yay., Ankara.
- Güner, N. (2008), *Mukaddimetü'l-Edeb Grameri*, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, dan. Prof. Dr. Mustafa Argunşah, Kayseri.
- Güzeldir, M. (2002), *Abuşka Lügati (Giriş-Metin-İndeks)*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, dan. Doç. Dr. Avni Gözütok, Erzurum.
- Györfy, G. (1942), 'Autor du Codex Cumanicus', *Analecta Orientalia Memoriae Alexandri Csoma de Körös dedicata*, T. 1, P. 3-30, Budapest.
- Gyula, N. (1990), *Kumuk ve Balkar Lehçeleri Sözlüğü*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Hacıeminoğlu, N. (2000), *Kutb'un Hüsrev ü Şirin'i*, TDK Yayınları, Ankara.
- Halperin, Charles J. (1983), Russia in The Mongol Empire in Comparative Perspective *Harvard Journal of Asiatic Studies*, Vol. 43, No. 1 (Jun., 1983), pp. 239-261
- Hamilton, J. R. (Türkçe çeviri: Vedat Köken) (1998), *Dunhuang Mağarası'nda Bulunmuş Buddhacılığa İlişkin Uygurca El Yazması, İyi Ve Kötü Prens Öyküsü*, TDK Yayınları, Ankara.
- Hamilton, R. H. (1871), Greek-English Lexicon, Lockwood&Co., 7, Stationers' Hall Court, Ludgate Hill, London.
- Hanbikova, Ş. S. – Safiullina, F. S. (1999), *Sinonimnar Süzlégé*, 'Hetér', Kazan.
- Hauenschild, I. (2000), 'Pferdefarben und pferdeabzeichen im 'Dīvān Lurāt at-Turk' ', *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 53, No. 3/4, pp. 203- 218.
- Hauenschild, I. (1998), 'Türksprachige Benennungen für Eidechsen', *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 51, No. 1/2, pp. 131-158.
- Henning, W. (1937), A List of Middle-Persian and Parthian Words, *Bulletin of the School of Oriental Studies, University of London*, Vol. 9, No. 1, pp. 79-92.
- Henthorn, E. W. (1963), Korea: The Mongol Invasions, E. J. Brill, Leiden.

- Horbatsch, O. (1979-1980), Turksprachige Lehnwörter im Dialekt der Donec'ker (Asow-) Griechen in der Ukraine, *Harvard Ukrainian Studies*, Vol. 3/4, Part 1. Eucharisterion: Essays presented to Omeljan Pritsak on his Sixtieth Birthday by his Colleagues and Students, pp. 421-444.
- Hübschmann, H. (1882), Armeniaca. III, *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*, Vol. 36, No. 1, pp. 115-134.
- Hübschmann, H. (1892), Die semitischen Lehnwörter im Altarmenischen, *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*, Vol. 46, No. 2, pp. 226-268.
- Hunfalvy, P. (1881), 'Der kumanische oder Petrarka-Codex und die Kumanen', *Hungarische Revue*, s. 602-632.
- Is'haki, S. (1933), Denominale Verbbildungen in den Türksprachen (Fortsetzung) *Orientalia*, Nova Series, Vol. 2, pp. 163-179.
- Iskako, A.; Sızdıkoğlu, R.; Sarıbaev, Ş. (1966), *Qazaq Tiliniñ Qısqaşa Etimologiyalıq Sözdigi*, Qazaq SSR'nıñ 'Gılım' Baspası, Almatı.
- İnan, A. (1998), 'Codex Cumanicus Bilmececelerine Dair', *Makaleler ve İncelemeler I*, s. 353-358.
- Janhunen, J. (1999), Laryngeals and pseudolaryngeals in Mongolic Problems of phonological interpretation, *Central Asiatic Journal*, Vol. 43, No. 1, pp. 115-131.
- Johanson, L.; Johanson, E. A. Cs. (2006), *The Turkic Languages*, Routledge, New York.
- Kara, D. S. (2010), 'Kalmak': The Enemy in the Kazak And Kirghiz Epic Songs, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 63, No. 2 (June), pp. 167-178.
- Kara, G. (1990), Zhiyuan Yiyu Index Alfabétique des mots Mongols, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 44, No. 3, pp. 279-344.
- Kara, G. (1964), L'inscription Mongole D'arur, Prince de Yun-Nan (1340), *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 17, No. 2 (1964), pp. 145-173.
- Karaağaç, G. (haz.) (1997), *Lutfi Divanı, Giriş-Metin-Dizin-Tıpkıbasım*, TDK Yayınları, Ankara.
- Karahan, N. (2009), 'Ali Şir Nevayi'ye Ait Bir Devavin Nüshası İncelemesi (Metin- Dil Bilgisi- Dizin-Sözlük)', Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, dan. Prof. Dr. M. Metin Karaörs, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.

- Karamanlioğlu, A. F. (1994), *Kıpçak Türkçesi Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Karamanlioğlu, A. F. (1989), *Gülistan Tercümesi*, TDK Yayınları, Ankara.
- Karasoy, Y. (1998), *Şiban Han Dîvânı (İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)*, TDK Yayınları, Ankara.
- Käthe U.-Köhlmi (1960), 'Über die wörter Qurluq und Sādaq der Chakassischen folklore', *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 11, No. 1/3, Ivlio Németh Septvagenario: Professori Illvstrissimo et de Philologia Tvrcica Optime Merito Collegae Discipvlisque Hoc Volvmen Grato Animo D. D., pp. 293-297.
- Käthe U.-Köhlmi 'Berichte der Geheimen Geschichte der Mongolen und des Altan Tobči über Činggis Qan's Politik Gegenüber den Östlichen Jürčen, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 38, No. 3 (1984), pp. 289-302.
- Kaya, C. (1994) (haz.), *Uygurca Altun Yaruk*, TDK Yayınları, Ankara.
- Kempf, B. (2009), *Verb formation in the Secret History of the Mongols*, A dissertation submitted in partial satisfication of the requirements for the degree of Doctor od Philosophy in Altaic Studies, Supervisor: Prof. Dr. András Róna Tas, University of Szeged.
- Khabtagayeva, B. (2009), *Mongolic Elements in Tuvan*, Turcologica 81, Harrosowitz Verlag, Wiesbaden.
- Kılıçoğlu, V. (1961), *Türk Kelimelerinin Önsesleri*, TTK, Ankara.
- Kim, I. R. (2012), *Introduction to Tocharian* (Revised handout for a one-week course at Charles University), 19-23 November, Prague.
- Klaproth, J. (1826), 'Notice sur un Dictionnaire persan, coman et latin, légué par Petrarque à la Republique de Venise', *J. Asiatique*, T. 8, p. 114-117.
- Klaproth, J. (1828), 'Vocabulaire latin, persan et coman de la bibliothèque de Francesco Petrarcha', *Mémoires relascifs à l'Asie, contenant des recherches historiques et philologiques sur les peuples de l'Orient*, par, T. 3, p. 122-254, Paris.
- Kocaoğlu, İ. A. (2006), *Cengiznâme Üzerinde Şekil Ve Cümle Bilgisi Çalışması*, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, dan. Prof. Dr. Tuncer Gülensoy, Kayseri.

- Koller, H. (1981), 'Eine lateinische Wochenzeitung des 18. Jahrhunderts: die 'Commentarii Rerum Toto Terrarum Orbe Gestarum' des Hieronymus Stettler', *Humanistica Lovaniensia*, Vol. 30, pp. 214-238.
- Kongur, M. I. (1984), Reviewed Work: Kwmanša-qazaqša žiyilik sözdik (Kumansko-kazachskij častotnyj solvar') by Ä. Q. Qurışžanov, A. Q. Žubanov, A. B. Belbotaev, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 38, No. 3, pp. 418-420.
- Korkmaz, Ş. (2005), *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (501-550)*, Marmara Üniversitesi, Türkiye Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, dan. Doç. Dr. Ceval Kaya, İstanbul.
- Korobeinikov, D. (2014), *Byzantium and the Turks in the Thirteenth Century*, Oxford University Press, New York.
- Kuanışbayev, E. (2006), *Kitâb fi'l-Fıkh (Giriş – Metin – Dizin – Tıpkıbasım)*, Marmara Üniversitesi, Türkiye Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul.
- Kunos, I. (1902), *Sejx Sulejman Efendi's Cagataj-Osmanisches Wörterbuch*, Budapest.
- Kurişyanov, A. (1956), *Formı i Znaçeniya Padejey V Yazıke 'Codex Cumanicus'*: Avtoref, kand. diss., Alma-Ata.
- Kurişyanov, A. (1960), 'İzuçeniyu Kumanskiĭ Zagadok', *Vopr. İst. İ Dialektologii Yazıka*, Vip. 2, str. 167-176, Alma-Ata.
- Kurişyanov, A. (1973), *Yazık Starokıpçakskiĭ Pamyatnikov XIII-XIV vv: Avtoref. dokt. diss*, Alma-Ata.
- Kuun, G.; Ligeti L. (1981), *Codex Cumanicus*, Budapest.
- Lafaye, G. (1888), *Bulletin Archéologique de la Religion Romaine: 1887, Revue de l'histoire des religions*, Vol. 18: 68-96.
- Laufer, B. (1916), *Loan-Words in Tibetan*, T'oung Pao, Second Series, Vol. 17, No. 4/5 (Oct. - Dec., 1916), pp. 403-552.
- Lane, G. (2006), *Daily Life in the Mongol Empire*, Greenwood Press, Westport.
- Lazarescu-Zobian, M. M. (1982), *Kipchak Turkic Loanwords in Rumanian*, PhD Thesis, Columbia University.
- Le Coq, A. v. (1911), 'Dr. Stein's Turkish Khuastuanift From Tun-Huang', *JRAS*, s. 277-314 (Türkçesi: S. Himran, *Huastuanift*, Ankara, 1941).

- Leslau, W. (1945), Hebrew Elements in the Judeo-Arabic Dialect of Fez, *The Jewish Quarterly Review*, New Series, Vol. 36, No. 1 (Jul.), pp. 61-78
- Li, Y. S. (1997), 'Kutadgu Bilig'de körü ve Sayu Üzerine', *TDA*, Cilt: 7, s. 233-260.
- Li, Y. S. (2009), The Names of Parts of Human Body in Dolgan, *Central Asiatic Journal*, Vol. 53, No. 2, pp. 228-261.
- Lidjiev, A. B. (2011), 'Materialı k İzuçeniyu Ustarevşey Voennoy Leksiki Kalmitskogo Yazıka', *K 70-Letiyu Kalmitskogo İnstituta Gumanitarnıñ İssledovanniy Ran*, No: 1, Elista.
- Ligeti, L. (1981), 'Prolegomena To The Codex Cumanicus', *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae XXXV*, Tomus XXXV. Fasc. p. 1-54.
- Ligeti, L. (1985), *A Codex Cumanicus Mai Kérdései*, Keleti értekezések, 1. Szerkeszti. Ligeti, Ligeti, L. (1964), Les Fragments du Subhāṣitaratnādhī Mongol En Écriture 'Phags-Pa: Mongol Préclassique et Moyen Mongol, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 17, No. 3 (1964), pp. 239-292.
- Ligeti, L. (1962), 'Un Vocabulaire Mongol D'Istanbul', *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 14, No. 1, pp. 3-99.
- Malov, S. Ye. (1930), 'K İstorii i Kritike Codex Cumanicus', *İAN SSSR*, OGN., No: 5, s. 347-375.
- Malzahn, M. (2010), *The Tocharian Verbal System*, Brill, Leiden.
- Mándoky, E. (1968), Devinettes Tatares de Bulgarie, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 21, No. 3, pp. 369-379.
- Marquart, J. (1914), 'Über das Volkstum der Komanen', *Abhandlungen Der Königlichen Gesellschaften Zu Göttingen, Philologisch-Historische Klasse, Neue Folge*, band XIII, Berlin, s. 25-209.
- Matsui, D. (2014), 'Eski Uygur Hukuk Belgelerinde Geçen borun ve borunluq Üzerine', *Eski Türkçeden Çağdaş Uygurcaya Mirsultan Osman'ın Doğumunun 85. Yılına Armağan*, Ed.: Aysima Mirsultan – Mihriban Tursun Aydın – Erhan Aydın, Konya, Kömen Yayınları, s. 86-106.
- Matsui, D. (2007), 'An Uigur Decree of Tax Exemption in the Name of Duwa-Khan', *Proceedings of the Mongolian Academy of Sciences*, No: 4, p. 60-68.

- Mel'ničuk, O. S. (glov red.); Boldirev, R. V.; Kolomets', V. T.; Sklyarenko, V. G. (2003), *Etimologičeskiy Slovník Ukrainiskoy Movi*, Naukova Dumka, Kiiiv.
- Menges, K. H. (1968/1969), 'Reviewed Work: Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völkerby V. Diószegi', *Oriens*, Vol. 21/22 (1968/1969), pp. 546-568.
- Menges, K. H. (1974), Einige Bemerkungen zu Türk. Saydaq, Qur und Keš, *Central Asiatic Journal*, Vol. 18, No. 1, pp. 55-69.
- Meszaros, G. (1914), *Magyarországi Kun Nyelvemlékek* [Macaristan'daki Kuman dil yadigârları], Budapest.
- Menges, K. H. (1963), Problemata Etymologica: Herrn Professor Dr. Julius Németh zum 70. Geburtstag: Alt-Russisch тамъга 'Siegel; Stempel; Türkisch tamya, tamqa, damya; Mongolisch tamya, tamaya 'Brandmal auf Tieren als Eigentumszeichen; Siegel, Stempel, Marke, Abzeichen, Zeichen, Dokument', *Zeitschrift für Slavische Philologie*, Vol. 31, No. 1, pp. 22-42.
- Michael, F. (1923), *Relations Des Voyages De Guillaume De Rubruk, Bernard Le Sage Et Sæwulf*, Publications De La Société De Géographie, Paris.
- Mollova, M. (1980), 'Sur quelques devinettes du Codex Cumanicus', *Studia de Acta Orientalia*, Bucarest, X, s. 103-116.
- Mollova, M. (1981), 'Nouvelle interprétation de 25 devinettes du Codex Cumanicus', *Linguistic Balkanique*, Sofia, XXIV, no: 4, p. 47-78.
- Mollova, M. (1993), Nouveaux côtés dévoilés du 'Codex Cumanicus', *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*, Vol. 83 (1993), pp. 117-148.
- Mollova, M. (1996), Nouvelle interpretation linguistique des devinettes esoteriques du Codex Cumanicus, *Oriens*, Vol. 35, pp. 193-258.
- Monchi-Zadeh, D. (1969), 'Das Persische im Codex Cumanicus', *Acta Universitatis Upsaliensis. Studia Indoeuropaea Upsaliensia*, Uppsala.
- Montgomery, J. A. (2006), *The History of Yaballaha III and of His Vicar Bar Sauma*, Kiraz Chronicles Archive 13, Gorgias Press, USA.
- Müller, F. W. K. (1915), *Zwei Pfahlinsschriften aus den Turfanfunden*, Verlag der Königl. Akademie der Wissenschaften, Berlin.

- Müller, F. (1892), Talmudisch זרזא. — Arabisch وزبر und aramäisch גזר. — Zur Etymologie des Namens Zaraθuštra. — Pahlawi und armenische Etymologien. — Berichtigung. — Nachtrag. — Verbesserung, *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*, Vol. 6, pp. 263-268.
- Müller, F. (1891), Bemerkungen über die Zendalphabet und die Zendschrift. — Neupersische, armenische und pahlawi Etymologien, *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*, Vol. 5, pp. 250-270.
- Nadelyayev, V. M. – Nasilov, D. M. – Tenişev, E. R. – Şçerbak, A. M. (red.) (1969), *Drevniy Tyurskiy Slovar'*, İzdatel'stvo: Nauka, Leningrad.
- Nadjip, E. N. (1979), İstoriko-Sravnitel'nyy Slovar Tyurskiy Yazıkov XIV Veka, Na materiale 'Hosrau i Şirin' Kutba, Kniga I, Glavnaya Redaktsiya Vostochnoy Literaturı, Moskva.
- Nadjip, E. N. (1965), Kıpçaksko-Oguzskoy Literaturıny Yazık Mamlyukskogo Egipta XIV veka: Avtoref. dokt. diss, M.
- Németh, J. (1913), 'Die Rätsel des Codex Cumanicus', *Ztschr Deutsch?? Morgenland. Gesell*, B.47, s. 577-608.
- Németh, J. (1930), 'Zu Rätseln des Codex Cumanicus', *Körösi Csoma Archivum*, II, Budapest, s. 366-368.
- Németh, J. (1961), 'Reise um zwei kiptschakische Ortsnamen in Hungaria', *Ural-Alt. Jahrbücher*, B. 33, H. 1/2, s. 122-127.
- Niermeyer, J. F. (1976), *E. Lexique Latin Médiéval-Français/Anglais, A Medieval Latin – French/English Dictionary*, E. J. Brill, Leiden.
- Nugteren, H. (2011), *Mongolic Phonology and the Qinghai-Gansu Languages*, Published by Lot, Utrecht, Netherlands.
- Nugteren, H.; Roos, M. (1996), Common Vocabulary of the Western and Eastern Yugur Languages: The Turkic and Mongolic Loanwords, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 49, No. 1/2 (1996), pp. 25-91.
- Nuralieva, N. (2008), *Kazak-English Dictionary*, Dayk-Press, Almatı. Orkun, H. N. (1994), *Eski Türk Yazıtları*, TDK Yayınları, Ankara.

- Ögel, B. (1984), İslamiyetten Önce Türk Kültür Tarihi: Orta Asya Kaynak ve Buluntularına Göre, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Ölmez, M. (2009), 'Kutagu Bilig'in Sözvarlığı ve Adakşu 'Birlikte, Beraber, Yanyana' Üzerine', *Doğumunun 990. Yılında Yusuf Has Hacip ve Eseri Kutadgu Bilig Bildiriler*, 26-27 Ekim 2009, TDK, Ankara.
- Ölmez, M. (2007), 'On Mongolian asara- 'to nourish' and Turkish aş- 'to eat' From Middle Mongolian to Modern Turkic Languages', *Festschrift in Honor of András, J. E. Bodroligeti*, edited by Kurtuluş Öztopçu, *Türk Dilleri Araştırmaları* 17, İstanbul, 237-247.
- Ölmez, M. (1991), *Altun Yaruk III. Kitap (=5. Bölüm)*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 1, Ankara.
- Ölmez, M. (2002), 'Die Alttürkische Xuanzang-Biographie II (Eski Uyğurca Xuanzang Biyografisi II)', *Splitter aus der Gegend von Turfan. Festschrift für Peter Zieme, M. Ölmez / S.C Raschmann*, İstanbul-Berlin, s. 199-242.
- Ölmez, M. (1993), 'Ein weiteres alttürkisches Pañcatantra-Fragment', *UAJB N. F.*, 179- 191.
- Ölmez, M. (2012), *Moğolistan'daki Eski Türk Yazıtları*, BilgeSu Yayınları, Ankara.
- Ölmez, Z. (1993), *Mahbûbü'l-Kulûb (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, dan. Prof. Dr. Talat Tekin, Ankara.
- Ölmez, Z. (2011), 'Ali Şir Nevâyî'nin Eserlerindeki Moğolca asru Sözü Hakkında', *Türk Dilleri Araştırmaları*, 21.2, 161-169.
- Ölmez, M. (2011), Eski Uyğurca basruk ve Altayca pazırık Hakkında, *Türk Dilleri Araştırmaları*, 293-306.
- Ölmez, M. (2013), Moğolların Gizli Tarihi ve Söz Varlığı Üzerine, Bengü Belâk. Ahmet Bican Ercilasun Armağanı, Ed. Bülent Gül, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, s. 377-384.
- Öner, M. (1998), *Bugünkü Kıpçak Türkçesi*, TDK Yayınları, Ankara. ÖNER, M. (2006), 'Yarlık Sözü Hakkında', *TDAY-B 2004/II*, s. 117-122.
- Öner, M. (2009), *Kazan-Tatar Türkçesi Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.
- Özbay, B. (2014), *Huastuanift - Manihaist Uygurların Tövbe Duası*, TDK Yay., Ankara.

- Özgür, C. (1994), *Baytaratü'l-Vazih'in Kıpçak ve Türkmençe Yazmalarına Göre Kıpçakçanın Oğuzcalaşması (Türkmençeleşmesi Üzerine Bir Dil Araştırması)*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Özgür, C. (1988), *Baytaratü'l-Vâzih (Metin-İndeks)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Özgür, C. (2002), *Kitâbü'l-Hayl (Memlûk Kıpçakçası İle Yazılmış İlk Türk At ve Atçılık Eserinin Paris Yazması)*, İstanbul.
- Özkan, A. (1994), *Kitab u Mukaddime-i Ebu'l-Leysi's-Semerkindî (Əmla – Gramer – Tenkidli Metin – İndeks)*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, dan. Yrd. Doç. Dr. Orhan Yavuz, Konya.
- Özkan, M. (haz.) (1993), *Gülistan Tercümesi*, TDK Yayınları, Ankara.
- Özönder Barutçu, F. S. (1998), *Sthiiramati'nin Vasubandhu'nun Abdhidharmakośaśāstra'sına Yazdığı Tefsirin Etü. Tercümesi, Üç İtigsizler, Giriş-Metin-Tercüme-Notlar-İndeks-XXX Levha*, TDK Yayınları, Ankara.
- Öztopçu, K. (2002), *Kitâb fi- 'ilm an-Nuşşâb, Memlûk Kıpçakçasıyla 14. y.y.'da Yazılmış Bir Okçuluk Kitabı*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi, İstanbul 2002.
- Özyetgin, M. (1996), *Altın Ordu, Kırım Ve Kazan Sahasına Ait Yarlık Ve Bitiklerin Dil Ve Üslûp İncelemesi, İnceleme, Metin, Tercüme, Notlar, Dizin, Tıpkıbasım*, TDK Yayınları, Ankara.
- Özyetgin, M. (1999), *Kitâbü 'l-İdrâk li Lisâni'l-Etrâk'te Fiiller*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, dan. Prof. Dr. F. Sema Barutçu Özönder, Ankara.
- Pelliot, P. (1959), *Notes on Marco Polo*, Imprimerie Nationale, Adrien-Maisonneuve, Paris.
- Peyrot, M.; Wilkens, J. (2014), *Two Tocharian B Fragments Parallel to The Hariścandra-Avadāna Of The Old Uyghur Daśakarmapathāvadānamālā*, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hung.* Volume 67 (3), 319–335.
- Peyrot, M. (2008), *Variation and Change in Tocharian B*, Editions Rodopi B. V. Amsterdam-New York.

- Pálóczi, H. A. (1989), *Pechenegs, Cumans, Iasians, Steppe Peoples in Medieval Hungary*, Budapest.
- Pamukçu, E. (1994), *Bağdat'ta İlk Türkler*, Kültür Bakanlığı, Ankara.
- Paşuto, V. V. (1966), 'Polovetskoe Episkopstvo', Ost und West in der Geschichte des Denkens und der kulturellen Beziehungen, Berlin, s. 33-40.
- Pijnenburg, W. J. J. (1988), Russian lošad, Indogermanische Forschungen: Zeitschrift für Indogermanistik und allgemeine Sprachwissenschaft, p. 237-246, Walter de Gruyter, Berlin, New York.
- Poppe, N. (1938), *Mongolskiy Slovar, Mukaddimat Al-Adab, Çast I-II*, İzdatelstvo Akademii Nauk SSSR, Moskova-Leningrad.
- Poppe, N. (1954), Reviewed Work: 'Sino-mongolische Dokumente vom Ende des 14. Jahrhunderts by Erich Haenisch', Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft, Vol. 104 (n. F. 29), No. 1, pp. 287-293.
- Poppe, N. (1967), 'On Some Military Terms in the Yüan-Ch'ao Pi-Shih', *Monumenta Serica*, Vol. 26 (1967), pp. 506-517.
- Poppe, N. (1952), 'The Mannerheim Fragment of Mongolian Quadratic Script', *Altaistica, Studia Orientalia Edidit Societas Orientalis Fennica*, XVII: 7, Helsinki.
- Poppe, N. (1955), 'The Turkic Loan Words in Middle Mongolian', *CAJ*, Vol: 1, Nr: 1, 36-42.
- Poppe, Nikolaus (1951), 'Eine Viersprachige Zamaxšarī-handschrift', Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft 101 (n.F. 26): 301–332.
- Preiss, R. A. (1994), 'An Exchange of Letters in Arabic between Abaya İlkhān and Sultan Baybars (A. H. 667/A. D. 1268-69)', *CAJ*, Vol. 38, No. 1, pp. 11-33.
- Pritsak, O. (1959), 'Das Kiptschakische', *Philologiae Turcicae Fundamenta*, Wiesbaden, T. 1, s. 74-87.
- Puhvel, J. (1984), *Hittite Etymological Dictionary*, Vol. 6 Words Beginning with M, Mouton De Gruyter, Berlin.
- Qorbangelief, M – Gezizov, R. - Külief, İ. (1931), *Tatarça Ursça Sözlük*, Tatizdat, Kazan.

- Quinn, S. A., The 'Mu'izz al-Ansāb and Shu'ab-i Panjgānah as Sources for the Chaghatayid Period of History: A Comparative Analysis', *Central Asiatic Journal*, Vol. 33, No. 3/4 (1989), pp. 229-253.
- Rachmann, S. Ch. (2005), *Alttürkische Handschriften Teil 7, Berliner Fragmente des Goldglanz-Sutras*, 1. Auflage, Franz Steiner Verlag, Stuttgart.
- Radloff, W. W. (1887), *Das Türkische Sprachmaterial des Codex Cumanicus*, Saint-Petersburg.
- Ramer, A. M.; Sidwell, P. (1997), 'The Altaic Debate and the Question of Cognate Numerals', *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*, Vol. 87, pp. 153-175.
- Rásony, L. (1967), 'Les antroponymes comans de Hongrie', *Acta Orientalia Hungarica*, 20, p. 135-149.
- Rásony, L. (1957), 'Les Noms Toponymiques Comans Du Kiskunsag', *Acta Linguistica, Academiae Scientiarum Hungaricae*, Tomus VII, Fasciculus 1-2, Akadémiai Kiadó, Budapest, p. 73-146.
- Rasovskiy, D. A. (1929), 'O Proishozhdenii Codex Cumanicus', *Seminarium Kondakovianum*, T. III., Praha.
- Rasovskiy, D. A. (1929), 'K Voprosu o Proisхождении Codex Cumanicus', *Seminarium Kondakovianum, Recueil d'études, Archeologie, Histoire de l'art. Etudes Byzantines.*, T. III., Prague.
- Ratchnevsky, P. (1965), 'Šigi-Qutuqu, Ein Mongolischer Gefolgsmann im 12.-13. Jahrhundert', *Central Asiatic Journal*, Vol. 10, No. 2 (June), pp. 87-120.
- Rinaldi, O.; Baronio. C. (1694), *Annales ecclesiastici a Christo nato ad annum 1198*, Coloniae Agrippinae Sumptibus, Ioannis Wilhemi Friessem, Tom XIV.
- Riecke, J. (1994), 'Der deutsche Wortschatz des Codex Cumanicus', *In: Sprachwissenschaft*, 19: 62-114.
- Robbeets, M. I. (2005), *Is Japanese Related to Korean, Tungusic, Mongolic and Turkic?*, Harrosowitz Verlag, Wiesbaden.
- Robbeets, M. I. (2015), *Diachrony of Verb Morphology: Japanese and the Transeurasian Languages*, Walter de Gruyter, Berlin-Boston.

- Roberts, E. A. (2014), *A Comprehensive Etymological Dictionary of the Spanish Language with Families of Words Based on Indo-European Roots: Volume I (A- G)*, Xlibris Corporation.
- Róna-Tas, A. (2005), 'Turkic—Alanian—Hungarian Contacts', *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 58, No. 2, Proceedings of the First International Conference on the Mediaeval History of the Eurasian Steppe: Szeged, Hungary May 11—16, 2004: Part II, pp. 205-213. iki kaynak var?
- Rozycki, W. (1994), Primary *h-in Mongol: the Evidence Considered, *Central Asiatic Journal*, Vol. 38, No. 1, pp. 71-79.
- Röhrborn, K. (1977), *Uiugurische Wörterbuch, Sprachmaterial der vorislamischen türkischen texte aus zentralasien, Lieferung I-6*, Steiner, Wiesbaden.
- Rubruck, W., (trans. – ed.) ROCKHILL, W. W. (1900), *The Journey of William of Rubruck to The Eastern Parts The World (1253-55)*, Printed For The Haykluyt Society, London.
- Rybatzki, V. (2011) (çev. Aziz Merhan), 'Mahmūd al-Kāşğarī'de Moğolca Alıntı Sözcükler?', *Maḥmūd al-Kāşğarī'nin 1000. Doğum Yıldönümü Dolayısıyla Uluslararası Dīvānu Luġāti't-Türk Sempozyumu*, 5-7 Eylül 2008-İstanbul, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 63, Eren Yayıncılık, İstanbul.
- Ryspakova, M. (2007), *Codex Cumanicus ile Kırgız Türkçesi Arasında Bir Karşılaştırma Denemesi*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, -Ses Bilgisi-, Yüksek Lisans Tezi, Dan. Prof. Dr. Hülya Kasapoğlu Çengel, Ankara.
- Safiullina, F. S. (1997), *Tatar Têlênêj Omonimnar Süzlêgê*, 'Hetêr', Kazan.
- Safiullina, F. S. (2003), *Tatarça-Rusça, Rusça-Tatarça Antonimnar Süzlêgê*, 'Hetêr', Kazan.
- Salaville, S. (1914), 'Un peuple de race turque christianisée au XIII siècle', *Echos d'Orient*, T. 18, p. 193-208.
- Salaville, S. (1911), 'Un manuscrit chrétien en dialecte turc, le Codex Cumanicus', *Echos d'Orient*, T. 14, p. 278-286, 314.
- Salemann, C. (1910), 'Zur kritik des Codex Cumanicus', *Bulletin de l'Académie Imperiale des Sciences de St. Petersbourg*, 6th ser., 4, s. 943-957.

- Samoyloviç, A. N. (1924), 'K İstorii İ Kritike Codex Cumanicus', Dokladı Rossiyskoy Akademii Nauk. Seriya V. L. Apr-İyun'.
- Sanders, Alan, J. K. (2010), *Historical Dictionary of Mongolia*, Scarecrow Press, Third Edition, United Kingdom.
- Savaşçı, Y. (2006), *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (401-450)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, dan. Doç. Dr. Ceval Kaya, İstanbul.
- Schmieder, Felicitas et Schreiner, Peter (eds.) (2002), *Il Codice Cumanico e il suo mondo. Atti del Colloquio Internazionale, Venezia, 6-7 dicembre. Roma, Edizioni di Storia e Letteratura, 2005, XXXI-350 p., ill. (Centro Tedesco di Studi Veneziani, Ricerche, 2).*
- Schwarz, Henry G. (2001), *Animal Words in Mongolian and Uyghur, Mongolian Studies, Vol. 24 (2001), pp. 1-6.*
- Serruys, H. (1977), 'Documents from Ordos on the 'Revolutionary Circles''. Part I, *Journal of the American Oriental Society*, Vol. 97, No. 4 (Oct. - Dec., 1977), pp. 482-507.
- Sertkaya, O. F. (2008), 'Yenisay Yazıtlarından 10,25, 41,51,70,109 ve 110 Üzerine Etimolojik Açıklamalar ile Düzeltmeler', *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Sayı: 39, s. 209-228.
- Sertkaya, O. F. (1992), 'Mongolian Words and Forms in Chagatay Turkish (Eastern Turki) and Turkey Turkish (Western Turki)', *TDAYB-1987 (1992)*, 265-280.
- Sertkaya, O. F. (2006), 'Sağın 'Doktor/Hekim', Hemşire 'Bacı' ', Mayıs 2007, C: XCIII, S: 665, s. 395-403.
- Seydakmatov, K. (1988), *Kırgız Tilinin Kısaça Etimolojikalık Sözdüğü*, 'İlim' Basması, Frunze.
- Sihler, A. L. (2000), *Language History: An Introduction*, John Benjamins, Amsterdam&Philadelphia.
- Solmaz, S.; Sertkaya, P. (2011), Kutlughanlı Hanedanlığı'nda Terkenlik Tarihin Peşinde - Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 6, s. 301-316.
- Sonnenhauser, B.; Aziz Hanna, P. N. (eds.) (2013a), 'Vocative!', *Addressing between system and performance (Trends in Linguistics. Studies and Monographs, 261)*, Berlin: De Gruyter, p. 1-24.

- Sonnenhauser, B.; Aziz Hanna, P. N. (eds.) (2013b), 'Vocatives as functional performance structures!', *Addressing between system and performance (Trends in Linguistics. Studies and Monographs, 261)*, Berlin: De Gruyter, p. 283-305.
- Serebnevskogo, İ. İ. (1893, 1902), *Materialı Slovarya Drevne-Russkogo Yazıka*, Tom-I-1893, Tom-II-1902, Tipografiya İmperatorskoy Akademii Nauk, Vas., Ostr. 9 l., № 12, Sanktpeterburg.
- Stachowski, M. (1999), 'Korean-Turkic Studies', *Collectanea Linguistica in Honorem Casimiri Polański*, Eds. M. Brzezina, H. Kurek, Kraków, p. 231-241.
- Starostin, S. A.; Dybo A. V.; Mudrak, O. A. (2003), *An Etymological Dictionary of Altaic Languages*, Brill, Leiden.
- Street, J. C. (1983-84), 'On the Mongolian Alternation BI/MIN-/NAMA- I', *Mongolian Studies*, Vol. 8, pp. 65-87.
- Svantesson, J. O; Tsendina, A., Karlsson, A.; Franzén, V. (2005), *The Phonology of Mongolian*, Oxford University Press, New York.
- Sybel, H. (1922), *Historische Zeitschrift*, Druck und Verlag von R. Oldenbourg, dritte folge, 30. Band, München-Berlin.
- Şahin, İ. (2011), 'The Turkic Word 'bay' in Onomastical Names: An Etymological Approach', *CAJ*, Vol. 55, No: 1, pp. 72-90.
- Şanlı, C. (1992), *Eski Türk Şiiri (İnceleme-Metin-İndeks)*, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, dan. Prof. Dr. Necmettin Hacıeminoğlu.
- Şçerbak, A. M. (1959), *Muhabbetname: Pamyatniki Drevneyugurskoy i Starouzbekskoy Pis'mennosti*, M. İzd. vostoç. lit. 171 s. 203. Ekba 3.
- Şen, M. (1993), *Gazi Zahirüddin Muhammed Babur-Baburname, Giriş-Metin (Kâbil Ve Hindistan Bölümleri Açıklamalı Dizin)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyyat Araştırmaları Enstitüsü, basılmamış doktora tezi, dan. Prof. Dr. Emine Gürsoy Naskali, İstanbul.
- Şirin, R. (1989), *Kitâb fi Riyâzâtü'l-Hayl, Kitâb fi 'İlmi'n-Nüşşâb*, Atatürk Üniversitesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Talan, J. (1987), *Mukaddemetü'l-Gaznevi fi'i-'lbâdât (Ziyâ'u'l-Ma'nevl) Tercümesi*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

- Taşağıl, A. (2000), 'İnak', *İslam Ansiklopedisi*, TDV, cilt: 22, s. 255-256, İstanbul.
- Tavkul, U. (2000), *Karaçay-Malkar Türkçesi Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.
- Tavkul, U. (2003), 'Codex Cumanicus ve Karaçay-Malkar Türkçesi', *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, (15), Bahar, s. 45-81.
- Tavkul, U. (2000), *Karaçay-Malkar Türkçesi Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.
- Taymas, A. B. (1934), *Hilyetül Lisan Ve Hulbetül Beyan*.
- Taymas, A. B. (1988), *İbn-i Mühennâ Lûgati*, TDK Yayınları, Ankara.
- Tekin, T. (1958), *A Grammar Of Orkhon Turkish*, Indiana University, Bloomington.
- Tekin, T. (1967), 'Determination of Middle-Turkic Long Vowels Through 'Arūd', *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, T. 20, Fasc. 2, pp. 151-170.
- Tekin, T. (1986), 'Turkic tiš, Chuvash šäl and Mongolian šidün', *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes* 76. Bd., Festschrift Andreas Tietze zum 70. Geburtstag gewidmet von seinen Freunden und Schülern, pp. 293-297.
- Tekin, T. (1988), 'Nine Notes on the Tes Inscription', *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 42, No. 1, pp. 111-118.
- Tekin, T. (1993), *Irk Bitig The Book of Omens*, Harrosowitz Verlag, Wiesbaden.
- Tekin, T. (1969), 'Zetacism and Sigmatism in Proto-Turkic', *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 22, No. 1, pp. 51-80.
- Tekin, T. (1994), 'Notes on 'Old Turkic Word Formation'', *Central Asiatic Journal*, Vol. 38, No. 2 (1994), pp. 244-281.
- Tekin, Ş. (1979-1980), 'A Qarağhānīd Document of A.D. 1121 (A.H. 515) from Yarkand', *Harvard Ukrainian Studies*, Vol. 3/4, Part 2. Eucharisterion: Essays presented to Omeljan Pritsak on his Sixtieth Birthday by his Colleagues and Students (1979-1980), pp. 868-883.
- Tekin, Ş. (2002), 'Eski Türkçe', *Türk Dünyası El Kitabı*, Cilt: 2, Seri:I, Sayı: A-23, TKAE Yayınları, Ankara, s. 69-119.
- Tekin, T. (2004), *Irk Bitig, Eski Uygurca Fal Kitabı*, Öncü Kitap, Ankara.
- Tenişev, E. R.; H. İ. (pod red.) (1989), *Karaçaevo-Balkarsko-Russkiy Slovar'*, 'Russkiy Yazık', Moskva.

- Teza, E. (1891), 'Gli inni e le preghiere in lingua cumonica: Revisione del codice veneciano', Rediconti Accad. Lincei. Cl. scieze morali, storiche e filologiche, T.7, 1 sem. / 12, p. 586-596.
- Tezcan, S. (1978), 'Eski Türkçe buyla ve бага Sanları Üzerine', *TDAY-B 1977*, TDK Yay., Ankara.
- Tezcan, S. (1975), Eski Uygurca Hsüan Tsang Biyografisi X. Bölüm, Ankara.
- Tezcan, S. (2011), Etimoloji Önerileri, *Orhon Yazıtlarının Bulunuşundan 120 Yıl Sonra Türklük Bilimi ve 21. Yüzyıl Konulu 3. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu*, 2010, Ankara, I. Cilt, s. 819-829.
- Tietze, A. (1966), *The Koman Riddles and Turkic Folklore*, Berkeley.
- Tietze, A. (1955), 'Griechische Lehnwörter im anatolischen Türkisch', *Oriens*, Vol. 8, No. 2 (Dec. 31), pp. 204-257.
- Tokyürek, H. (2012), 'Eski Uygurca Metinlere Göre Budizmin Manihaizme Etkisi', *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/4, Fall 2012*, p. 2889-2906, Ankara.
- Toparlı, R.; HANİFİ, V., (2000), *Kıpçak Türkçesi*, Sivas.
- Toparlı, R.; KARAATLI, R. (2003), *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.
- Toparlı, R. (1992), *İrşâdü'l Mülûk ve's- Selâtîn*, TDK Yayınları, Ankara.
- Toparlı, R. (2003), *Ed-Dürretü'l-Mudiyye Fil-Lügatit-Türkiyye*, TDK Yayınları, Ankara.
- Toparlı, R.; Argunşah, M. (2008), *Mu'inü'l Mürid*, TDK Yayınları, Ankara.
- Toparlı, R. Çögenli, S.; Yanık, N. H. (1999), *El-Kavânmü'l-Küllîyye li-Zabtî'l- Lügati't-Türkiyye*, TDK Yayınları, Ankara.
- Toparlı, R.; Çögenli, S.; Yanık, N. H. (2000), *Kitâb-ı Mecnû-ı Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mugalî*, TDK Yayınları, Ankara.
- Toprak, F. (2003), 'Divâni Lügatit-Türk'te 'Kıpçakça' Kaydıyla Verilen Kelimelerin Tarihî Kıpçak Sözcüğü İçindeki Yeri', *Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu*, 18 Aralık, Ankara.
- Tryjarski, E. (1997), 'One More Sermon by Anton Vartabed', *AOH*, T. L (1-3), p. 301- 320.

- Tryjarski, E. (1968), Une Liste Arméno-Kiptchak des Signes du Zodiaque, Türk Tarih Kurunu Basimevi, Ankara.
- Tryjarski, E. (red. A. Zajaczkowski), (1968), Dictionnaire Armeno-Kiptchak, D'Apres Trois Manuscrits des Collections Viennoises, Tome I, Fascicule 2, I-K, Warsawa.
- Tryjarski, E. (1969), Some Early Polish Sources and Their Importance for the History of THE Altaic World, *Journal of Asian History*, Vol. 3, No. 1 (1969), pp. 34-44.
- Tryjarski, E. (1979), The Dog in the Turkic AREA: AN ETHNOLINGUISTIC STUDY, *Central Asiatic Journal*, Vol. 23, No. 3/4, pp. 297-319.
- Tsintsius, V. İ. (otv. red.) (1975-1977), Sravnitel'nyy Slovar' Tunguso-Mançurskiĥ Yazıkov, Tom I-II, İzdatel'stvo 'Nauka', Leningrad.
- Tumaşeva, D. G. (1992), *Slovar' Dialektov Sibirskiĥ Tatar*, İzdatel'stvo Kazanskogo Universiteta, Kazan.
- Uğurlu, M. (1984), Münyetü'l-Ġuzāt (Metin-İndeks), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, dan. Ahmet Bican Ercilasun, Ankara.
- Useev, N. (2015), Yenisey Yazıtlarındaki Erkek Kişi Adlarında Geçen Kelimelere Göre Eski Türk Erkeği, *Teke-Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Sayı: 4/1, s. 25-38.
- User, H. Ş. (2009), *Köktürk Ve Ötüken Uygur Kağanlığı Yazıtları, Söz Varlığı İncelemesi*, Kömen Yayınları, Konya.
- User, H. Ş. (2007), 'Byzantinoturcica'da Kayıtlı İslam Öncesi Türkçe Unvanlar Hakkında', Tunca Kortantamer İçin (Editör: Prof. Dr. Yavuz Akpınar), Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir, 551-574.
- Usta, M. (2005), *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (451-500)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, dan. Doç. Dr. Ceval Kaya, İstanbul.
- Üşenmez, E. (2006), *Karahanlı Türkcesi Sözlüğü*, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, dan. Yrd. Doç. Dr. Bilâl Aktan, Kütahya.
- Vámbéry, H. (1870), *Uigurische Sprachmonumente und das Kutadku Bilik, uigurischer Text mit Transscription und Übersetzung nebst einem uigurisch-deutschen Wörterbuch und lithografirten Facsimile aus dem Originaltexte des Kudatku Bilik*,

Druck der Wagner'schen Universitäts-Buchdruckerei, in Commission bei F.A. Brockhaus in Leipzig in Innsbruck.

- Vásáry, I. (2009), Mongol or Turkic? Notes on bükevül, a Military and Court Official of the Turco-Mongolian polities. In: *The Early Mongols. Language, Culture and History. Studies in Honor of Igor de Rachewiltz on the Occasion of His 80th Birthday*. Ed. V. Rybatzki et al. Indiana University, pp. 195–207.
- Vásáry, I. (1995), Mongolian Impact on the Terminology of the Documents of the Golden Horde, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 48, No. 3, *Studia Orientalia Prof. Susannae Kakuk Septusgennariae Dedicata* (1995), pp. 479-485.
- Venuikof, W. – Michell, J. (1862), Notes on the Lake of Issyk-kul, and the River Koshkar, *The Journal of the Royal Geographical Society of London*, Vol. 32, pp. 560-564.
- Vernadsky, G. (1956), Note on the Origin of the Word Tamga, *Journal of the American Oriental Society*, Vol. 76, No. 3 (Jul. - Sep.), pp. 188-189.
- Vladimirtsov, B. Ya. (1929), *Sravnitel'naya Grammatika Mongol'skogo Pis'mennogo Yazıka i Ėalğaskogo Nareçiya: Vvedeniyé i Fonetika*, İzdanıyé Leningradskogo Vostoçnogo İnstituta İmeni A. S. Yénukidze, Leningrad.
- Vovin, A. (2004), Some Thoughts on the Origins of the Old Turkic 12-Year Animal Cycle, *Central Asiatic Journal*, Vol. 48, No. 1, pp. 118-132.
- Wakeman, F. (1975), *The Fall of Imperial China*, The Free Press, New York.
- Warren, M. (1884), On Latin Glossaries, with Especial Reference to the Codex Sangallensis 912, *Transactions of the American Philological Association* (1869-1896), Vol. 15, pp. 124-228.
- Whaley, M. A., A Rendering of Square Script Mongolian on the İlkhân Ghâzân Maḥmûd's Coins, *Mongolian Studies*, Vol. 26 (2003-04), pp. 39-88.
- Wilkins, J. (2004), 'Studien zur alttürkischen Daşakarmapathāvadānamālā (2): Die Legende vom Menschenfresser Kalmāṣapāda', *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 57, No. 2, pp. 141-180.
- Woods, J. E., 'Turco-Iranica II: Notes on a Timurid Decree of 1396/798', *Journal of Near Eastern Studies*, Vol. 43, No. 4 (Oct., 1984), pp. 331-337.
- Yıldız, H. D. (1971), 'Abbasiler Devrinde Türk Kumandanları II: Inak et-Türkî', *Tarih Enstitüsü Dergisi*, Ekim, Sayı: 2, s. 51-58.

- Yıldız, H. D. (2000), 'İnak et-Türkî', *İslam Ansiklopedisi*, cilt: 22, s. 256-257, TDV, İstanbul.
- Yılmaz, S. (2003), *Muhammed Salih, Şeybânî-Name (Giriş-Tıpkıbasım-Metin-Tercüme)*, İstanbul.
- Yılmaz, S. (2008), *Çağataycanın Türk Dilleri Arasındaki Yeri Üzerine Bir Değerlendirme*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Eski Türk Dili Tezli Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi, dan. Zuhâl Ölmez, İstanbul.
- Yudahin, K. K. (1998) (çev. Abdullah Taymas), *Kırgız Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.
- Yudkin-Ripun, İ. N. (2004), *Kratkiy Semantiko Etimologičeskiy Spravočnik: Sşlavistika i Romano – Germanistika, Natsional'naya Akademiya Nauk Ukraini Ukrainskiy Komitet Slavistov*, Kiev.
- Yüce, N. (1993), *Mukaddimetü'l Edeb, Giriş-Dil Özellikleri-Metin-İndeks*, TDK Yayınları, Ankara.
- Yücel, B. (1995), *Babür Divanı (Metin-Gramer-Sözlük)*, Ankara.
- Yücel, M. U. (2004), İlk Rus Yıllıklarında Geçen Türk Kavimlerine Âit Şahıs İsimleri, *Tarih Dergisi*, sayı: 39, s. 181-212.
- Zajaczkowski, A. (1938), *Manule arabe de la langue des Turcs et des Kiptchaks (epoque de l'etat mamelouk)*, Warszawa.
- Zajaczkowski, A. (1950), 'Do Historii Kodeksu Kumańskiego: Termin «talaşman»', *Sprawozd. Pol. Akad. Um*, T.50, z.8, s. 420-125.
- Zajaczkowski, A. (1954), *Słownik Arabsko-Kıpczacki z okresu Państwa Mameluckiego Bulğat al-Muštāq fī Luğat at-Turk Wa-l Qifzāq, II. Część*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Zekiyev, M. Z.; Miñnullin, K. M.; Şeyhiev, F. R. (2009), *Tatar Têlênêş Zur Dialektologik Süzlêgé*, Tatarstan Kitap Neşriyatı, Kazan.
- Zieme, P. (1974), 'Ein uigurisches Turfanfragment der Erzählung vom guten und vom bösen Prinzen', *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, T. 28, Fasc. 2, pp. 263-268.

ÖZGEÇMİŞ

1982 yılında Kütahya’da doğdum. İlk, orta ve lise öğrenimimi İzmir’de tamamladım. Ege Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden 2005 yılında mezun oldum. Aynı bölümde, 2007 yılında Nazar Nejmi’nin Şiirleri (Giriş-Metin-Dizin) başlıklı yüksek lisans tezimi savundum.

---

¹ V. İ. Tsintius’un *монг.*=Монгольский Язык olarak kaydettiği bu kelimenin ne kadar eski olduğuna, Moğolcanın hangi dönemine ait olduğuna dair bir bilgiye ulaşamadık.

² Söz konusu kaynakta Nanay, Mançu ve Çjurçjen dillerine ait aşağıdaki örnekler, **abaqa** kelimesi ile aynı madde başı içinde alınmıştır ve ‘tanrı, gökyüzü, hava, mevsim’ gibi anlamları kaydedilmiştir. Bu kelimelerin ve anlamlarının ‘amca’ anlamıyla olan ilgisi tarafımızdan malum değildir. bkz. **IV. Nan. апқа, апқа б’ә~афқа б’ә** ‘1) небо; 2) сезон; 3) беда, неприятность’; **V. Ma. абқа [*абуға] (абқа~апқа)** ‘1) небо; 2) божество; 3) день; 4) погода’; **абқаж** ‘1) небесный; 2) врожденный, прирожденный’; **VI. Çju. ’á-pùh-hāh[kā]** ‘небо’, **’á-pùh-hāh[kā] hāh-léh-hāh** ‘небо ясное’, **’á-pùh-hāh[hā] nén[nún]-kiāng** ‘небесно-голубой’, **’á-pùh-hāh[kā] t’üh-lù-wēn** ‘небо покрытно облаками’ (TMC: 8).

³ Maria Paleogina: Pachymera, the Greek historian, relates (I. iii. c. 3) that Maria Paleogina, the natural daughter of the Emperor Michael Paleologus, who was at first betrothed to Houlagou, the Mogul, subsequently married his son Abaka. The historian’s words are these: ‘*But Chalau (Houlagou) having died before the pince and his daughter reached him, the lady did not return, therefore, re infectā; she married the son of Chalau and his successor in the principality, whose name was Apaga*’ (AJMR: 458).

⁴ ‘Khan of Mongolia from 1636. Abahai’s father was Nurhachi Khan of the Jin Dynasty’s ruling Aisin Gioro clan, and his mother was Mongol.’ (Sanders 2010: 35, 36, xl).

⁵ Söz konusu kaynakta, Kutadgu Bilig kaynak gösterilerek **abučqa** şekli kaydedilmiştir; fakat Kutadgu Bilig’in gerek metinde gerekse dizininde kelime **ađučga** olarak geçmektedir (KB III: 38; KB I 308, 418, 640). KB’nin tıpkıbasımına bakılacak?

⁶ Söz konusu kaynakta **abuçqalîq** ve **apuçqalîq** kelimeleri madde başı yapılmış ve Kutadgu Bilig’de geçtiği kaydedilmiştir; ancak Kutadgu Bilig’de bu kelimeler bulunamamıştır.

⁷ ETÜ’de farklı köklerden iki agıt- var.

⁸ āq at ‘al-faras al-ašhab’ (Hauenschild 2000: 215)

⁹ ... *kutlug uluş yaraşlıg altun aruğu uluş kaşu yegen kent ordu kent çigil balık* ‘Kutlu, mükemmel Altun Argu şehri, Kaşu (şehri), Yarkent Yar (şehri), Ordukent (Ordu şehri / Kaşgar) ve Çigil şehri’, Türkçe Mânî El Yazmaları (Manichai) I (Alyılmaz 2002: 305); *argu*, *aruğu*: Talas ve Balasagun arasındaki halk ve yer (Gabain 2000: 261, 262).

¹⁰ J. E. Bosson çalışmasının lügatçe kısmında *asara*- fiiliyle birlikte *asra*- ‘to guard, serve, care’ fiilini de kaydetmiştir (Boston 1964: 95). Lügatçedeki bu kayda göre tarihî Moğolcada *asra*- şeklinin de tanıklandığını düşündük; fakat metinde *asra*- şekline rastlayamadık.

¹¹ bkz. *aşaç/işiç* ‘çömlek’, *aşaç/aşıç/eşiç* ‘tencere, çömlek’ (Kılıçoğlu 1961: 14, 20).

¹² Okunmasında farklı görüşler olan söz konusu kelime Bilge Kağan Yazıtı’nın güney yüzünde, 13-15 numaralı satırlar arasında geçmektedir. Louis Bazin ‘Antiquité méconnue du titre d’ataman?’ başlıklı yazısında ön sesteki a- ile ilgili ihtilafa değinmiş, kelimenin eski Türk unvanı olduğunu ve XVII. yüzyılın ortalarında Ukrayna Kazaklarının liderlerinin de bu unvanı kullandıklarını belirtmiştir (Bazin 1979-1980: 61). Kelimeyle ilgili okumalar için bkz. **taman I** ‘один из титулов Бильге-кагана’ (DTS 1969: 529); **taman tarkan** (Orkun 1994: 72, 105); **ataman tarkan** (User 2009: 271, 518); **taman tarkan** (Ölmez 2012: 133, 321). Ukraynca ve Eski Rusçadaki şekiller **ataman** şeklindeki okuma ve anlamlandırmayla tamamen örtüşmektedir. Ukrayncanın etimoloji sözlüğünde **отаман** ‘ватажок козацького війська; ватажок, керівник’ kelimesinin, Kırım Tatarcası **атаман** (**ata** ‘отец’ + **-man**) ‘великий батько, найстарший’ kelimesinden alıntılandığı kaydedilmiştir (ЭСУМ: 231; РЭС: 328). Eski Türkçe örneğe bakarak, kelimenin daha erken dönemde alıntılandığını söylemek yanlış olmaz. Zaten kelime Eski Rusça kanun kitabında (henüz Kırım Tatarcası şeklinde bir lehçe ayrımı yokken) **ватаманъ - вотаманъ - атаманъ** şekilleriyle kayıtlanmıştır (СДРЯ: 231). Ukrayncadaki örnekler için bkz. **отаманенко** ‘син отамана’, **отаманиха**, **отаманівець** ‘козак, що служив у одному з козаких полків лейб-гвардії’, **отаманівна** ‘дочка отамана’, **отаманство**, [атаманство], **отаманша**, **отаманщина** ‘опозиційний до радянської влади рух у роки громадянської війни’, **отаманити**, **отаманувати**, [підотаманчий] ‘помічник отамана’ (ЭСУМ: 231); ayrıca bkz. Fasmer 1986: 95; Karaağaç 2008: 51. Adı geçen kaynaklarda **ataman** kelimesinin etimolojisi hakkında farklı görüşler de vardır; fakat kelimenin Eski Türkçe +**man** ekiyle oluştuğu açıktır. Marcel Erdal, Eski Türkçe +**mAn** ekini izah ederken **kölmän** ‘pond’ (**köl** ‘kale’) örneğinin yanında **ataman** (ata+man) kelimesini de kaydetmiş ve *Cossack title* şeklinde tanımlamıştır (Erdal 1991: 73).

¹³ O. F. Sertkaya kelimenin ata ve sağun (< ET. *señün/sañun/sañun* < Çin. *tsiang-kiun* ‘excellence’ ‘ordu komutanı, general’ [krş. Çin. *tsiang-kiun* > Jap. *şōgun* ‘general’]) kelimelerinden oluştuğunu kaydetmiştir (Sertkaya 2006: 397, 398).

¹⁴ Hangi metinde kayıtlı olduğu belirtilmemiştir.

¹⁵ bkz. dipnot 11111

¹⁶ Hangi metinde kayıtlı olduğu kaydedilmemiştir.

¹⁷ M. A. Subtelny Çinceden farklı olarak Sanskritçeye işaret etmiştir ve Uygur devletinde Budist rahipler için kullanıldığını söylemiştir. bkz. bakhshi < Skr. bkhikshu (Subtelny 1979-1980: 799).

¹⁸ (v): verb muhtemelen yanlışlıkla yazılmıştır; çünkü **балацьк** kelimesinin isim olduğu açıktır.

¹⁹ J. R. Hamilton kelimenin tahliliyle ilgili şu iki ihtimal öne sürmüştür: *ba*- ‘bağlamak’ + ettirgen ya da pekiştirme eli *-r-* ya da Moğolca *bari*- ‘tutmak’ (IKPÖ 1998: 166).

²⁰ Şinasi Tekin Eski Türkçe **bark** kelimesinin Türk dilinin târihinde ilk defa **eb**’den ayrı, müstakil olarak türbe, anıt-kabir mânâsında kullanıldığını ve yanında **eb** bulunmadığı zaman **bediz** ‘tezyinat, kabartma veya heykel’ ve

bitig taş ‘kitâbe’ ile birlikte geçtiğini söylemiş, Köktürkler devrinde **bark** kelimesinin ‘içi ve dışı kabartmalarla, tezyinatla (veya heykellerle) donatılmış bir binâ’ yani ‘türbe’ anlamında olduğunu belirtmiştir (Tekin 2001: 93). Kelimenin kökünü ise öncelikle **ba-** ‘bağlamak, pekiştirmek’ ve bu kelimeden gelişen **bar-** ‘korumak, emin olmak, bir yere koymak’ fiiline dayandırmıştır. Şeyh Süleyman Efendi’yi Buhârî’nin Lügat-i Çağatâyî ve Türkî-yî Osmânî adlı çalışmasındaki **barmak** ‘muhafaza etmek’ kelimesi ile J. Redhouse’un kaydettiği **barmak** ‘to put (a ship) in a place of safety’ kelimesini delil olarak göstermiştir (Tekin 2001: 95). Bunun yanı sıra Tuncer Gülensoy ise **bark** kelimesinin Eski Türkçe **bar** ‘var’ sözcüğü ile bağlantısı olabileceğini düşünmüştür (Gülensoy 2007: 114, 115). **bark** kelimesinin temelinde *muhafaza* ve *emniyet* kavramlarından ziyade *var olma*, *variyet* kavramının olmasına dayanarak, kelimeyi **bar** ‘var’ kelimesiyle ilişkilendirdik. Buna rağmen aşağıdaki cümlede kayıtlı (ve yine Şinasi Tekin’in kaydettiği) Hüastuanift’teki **barğ ba-** ifadesi de gözardı edilemez. **biş tengri yaruğın evke barğa badımız erser... yme ev barğ tutduğ üçün yılķıķa barımķa bolup ... yazuğda boşunu ötünürbiz** ‘Beş tanrı ışığını evlerimize bağlamış isek... ev sâhibi olup mal mülk derdine düşüp... günahlarımızdan sıyrılıp merhamet dileriz’ (Tekin 2001: 96; Le Coq 1941: 41, 86).

yılķıķa barmka (HUAS 1941: 125)

²¹ CC-A 63a/2 **baruğız körügiz papazlarğa** → *iş.a. f.* **barunyz körgüzüniz papazlarya** ‘gehet hin und zeiget euch den Priestern’ (Grønbech 1942: 50).

²² CC-A 63a/13 **söväünüp qarşı bardı** → *iş.a. f. – anl. f.* **sen qarşy bardyñ** ‘du gingst (ihm) entgegen’ (Grønbech 1942: 50).

²³ Kelimenin kökeni hakkında farklı görüşler vardır. M. Erdal *basut* ‘help’ ve *basutçı* ‘helper; secondary cause’ kelimelerini *bas-* ‘to press etc.’ fiiliyle ilişkilendirmenin zor olduğunu kaydetmiştir (Erdal 1991: 314). Bu görüşün aksine S. G. Clauson *adır-* > *adirt* ‘fark’ örneğine paralel olarak *bas-* > *basut* ‘yardım’ kelimesini kaydetmiştir (Clauson 2007: 192). M. Öner ise *basut* ‘yardım, arka’ kelimesini *bas-* ‘baskın yapmak; hükmü altında tutmak’ fiiline dayandırmış ve *basut* kelimesinin ‘hakimiyet, üstünlük’ anlamından ‘yardım, lufut, ihsan, bağış’ anlamına geçtiğini belirtmiştir (ÖNER 2006: 121).

²⁴
²⁵ Le Coq: **‘Balıg: Balıg**, sözün yapılışı anlaşılamamakla beraber, belki bamak (=bağlamak) kökünden ‘bağlı’, ‘bağlanmış’ manâsına bir söz. Başlıg da aynı kökten **başmak** (=birbirini bağlamak) tan teşkil edilmiş bir söz olabilir. Okunuşunun **balık** mı **balak** mı... olduğu şimdilik meçhuldür.’ (HUAS 1941: 54).

²⁶ J. R. Hamilton kelimenin **bäg** ‘bey, soylu kişi’ + pekiştirme ve üstünlük eki **–rāk**’ten oluştuğunu söylemiş, R. R. Arat’ın kelimeyi **bäk** ‘sert, güçlü’ köküne dayandığını kaydetmiştir (İKPÖ 1998: 167). R. R. Arat’ın naklettiğine göre A. v. Le Coq kelime için iki ihtimal belirtmiştir. Bunlardan ilki **begrekim** ‘mein Fürst!; fürstlicher’ diğeri ise ‘ferster, härter (härtester)’ şeklindedir. W. Bang ise metnin ilahi olduğunu düşünerek ‘mein Göttlichster’ olarak açıklamıştır. R. R. Arat buna cevaben, metnin *bir bey için yazılmış medhiye* olduğunu söylemiştir (ETŞ 1992: 308), **bekrek** ‘kudretli, güçlüce’ (ETŞ 1991: 262). ? açıklamaya devam et

²⁷ Muallâ Uydu Yücel Kuman başbuğunun ismi olarak kaydettiği Beglük/Bilük/Beluk/Belük/Bilyükoviç ismini < bek < berk ‘sağlam’ + lug/lik > beklik ‘sağlamlık, berklik’ şeklinde izah etmiştir (Yücel 2004: 187)

²⁸ **bertät-; PRT’T-** ‘vurarak sertleştirmek, çiğnemek, vurarak yoğun ve sıkı bir hâle getirmek, berkitmek’ (İKPÖ 1998: 168).

²⁹ **bil-** fiili metinde yer almamaktadır. Grønbech **bir-** olarak kaydettiği fiilin satır numarasını belirtmediği için, hangi kelimeyi kastettiğini tespit edemedik.

³⁰ Toharcanın söz varlığı hakkında ulaşabildiğimiz kaynaklarda Toharca **piś** kelimesinin Ermenice, Yunanca, Eski İngilizce, İspanyolca vs. dillerdeki örneklerle karşılaştırıldığını görmekteyiz; fakat bunlar arasında kelimenin Türkçeye verildiğine ya da Türkçedeki **beş** kelimesiyle ilişkilendirildiğine dair bir bilgiye rastlamadık. Proto Hint-Avrupa ***penk^we** ‘five’ kelimesi *Skr. pañca*, *Yun. pente-pente* ‘five’, *Yun. pentekonta* ‘fifty’, *Got. fimf*, *E-İng. fif* kelimelerinin kökü olarak kaydedilmiştir; ayrıca *Lat. quīnque* < *Ital. *k^wink^we* kelimesi de aynı köke dayanmaktadır (Sihler 2000: 22, 251; Roberts 2014: 868); ayrıca *bzk. piś* (number) ‘five’ ~ *Skr. pañca*, *Erm. hing*, *Yun. pente*, *Lat. quīnque* (*quīnī* ‘five’, *quīndecem* ‘fifteen’, *quingenti* ‘five hundred’, *quinārius* ‘consisting of five’, *quīnquāgintā* ‘fifty’, *quīntus* ‘fifth’), *E-İng. fif*, *Lit. penkī*; *piśāka* (number) ‘fifty; a group of fifty’; *piśākar* ‘(distributive numeral) ‘by 50’s’ (Adams 1999: 388-389; Roberts 2014: 868); *piś-cmelaşşem kakātai/riś nervānşai* ‘with the drum of the law you invited the beings of the five births into the nirvāṇa city’ (Peyrot-Wilkens 2014: 333); *PHA *pénkwe* > *PT *p^y āñśā* > *TB piś* ‘five’; *PT *py āñśāka* > *TB piśāka*, *piśāka/p^y āśāka* ‘fifty’ (Kim 2012: 21); *PHA *penk^we* > *piś* ‘five’ (Malzahn 2010: 13); *IE *penk^we* ‘five’ (Puhvel 1984: 118); *Rus. pjat*, *Leh. piēc*, *Hir. pet* (Gvozdanović 1990: 190); *İsp. parchís* ‘pachis’ < *Hint. pachīsī* ‘twenty five’ < *Skr. pañca* ‘five’ + *vimsatīh* ‘twenty’ (Roberts 2014: 311); *ponche* (pachisi, punch) ‘drink originally prepared with five ingredients’ (Roberts 2014: 868). Kelimeyi incelemeye başladığımızda, alıntı yönünün Türkçeden Toharcaya olabileceği ihtimalini düşünmüştük; fakat yukarıdaki örnekler Toharca **piś** kelimesinin tamamen bir Hint-Avrupa kelimesi olduğunun açık ispatıdır. Bazı Hint-Avrupa ve Slav dillerindeki sayı adlarına baktığımızda her birinin mensup olduğu dil ailesi ile örtüşen bir yapıda olduğunu gördük. Buna göre sayı adlarının başka bir dilden alıntılanması ihtimali zayıf gibi görünmektedir. Buna rağmen elbette ki yanılıyor olabiliriz. Nitekim Toharca-Türkçe söz denklüklerini inceleyen Hakan Aydemir, bu iki dil arasında çözülmemiş pek çok problem ve bilinmeyen yön olduğunu söylemiş, kelime denklükleri olduğunu belirtmiştir (Aydemir 2014: 53). Son olarak ihya edilen Proto Altayık sayı adlarına baktığımızda kendi aralarında bir akrabalık gösterdikleri görülmektedir. Beş sayısının tabloda gösterilen durumu için *bzk. ‘5’ P-Jap. *itu-*, *P-Tung. *t^u-* < **itu-*, *P-Kor. *ta-*, *P-Moğ. *ta-*, *P-Türk. --*, *P-Alt. *it^hV* (Ramer-Sidwel 1997: 167).

³¹ CC-A 69b/8 **sözin teŋrige biriktirdiŋ** → *ışa. f. – anl. f. sözin tenge biriktirdiŋ* ‘du hast das Wort dem Fleisch verbunden’ (Grønbech 1942: 59).

³² CC-İ 7a/17 **aş bişürgen öv** → *ışa. f. aş bişürgen ev*³² ‘Küche’ (Grønbech 1942: 60).

³³ CC-İ 7a/17 **aş bişürgen öv** → *ışa. f. aş bişürgen ev*³³ ‘Küche’ (Grønbech 1942: 60).

³⁴ CC-A 75b/6 **Eç bolmaçı nemege** → *ışa. f. – anl. f. eč bolmačy neme* ‘eine ganz nichtige Sache’ (Grønbech 1942: 64).

³⁵ CC-A 63b/4-5 **...ol uyat nemede boluşmağay saŋa...** → *ışa. f. anl. f. ol aga neme-de boluşmagáj* ‘das wird ihm nichts helfen’ (Grønbech 1942: 65).

³⁶ CC-A 62a/14 **...teŋrinig boluşmağı bile...** → *ışa. f. anl. f. teŋrinig boluşmağy bile* ‘mit Gottes Hilfe’ (Grønbech 1942: 65).

³⁷ Kelime Besim Atalay tarafından *başlağ yılkı* ‘başboş bırakılmış hayvan’ şeklinde kaydedilmiştir (DLT-Atalay 2006: IV-73).

³⁸ CC-A 62a/19-20 **...Dağın ayttı beyim teŋeri sen boşatıl alarğı bilmezler...** → *ışa. f. – anl. f. sen boşatıl alaryä* ‘verziehe uns unsere Sünden vergeben’ (Grønbech 1942: 65).

³⁹ CC-A 75a/17-18 **...yazıklar nıŋ boşşakmağına...** → *ışa. f. jazyqlarnıŋ boşatmağy* ‘die Vergebung Sünden’ (Grønbech 1942: 66).

⁴⁰ CC-İ 9a/18, 48b/3 numaralı satırlardaki **boyun** kelimesi, Grønbech tarafından dar vokalli olarak ihya edilmiştir.

⁴¹ V. Drimba söz konusu kelimedden sonra **kete(r)** kelimesini de kaydetmiştir; ancak kullandığımız kopyada böyle bir kelime gözükmemektedir. (Drimba 2000: 75).

⁴² Grønbech kelimeyi *bučyaq* şeklinde, *č* harfi ile kaydetmiştir. **buşyaky** kelimesindeki *š* harfi muhtemelen dizgi hatasıdır.

⁴³ kayboldu?

⁴⁴ Söz konusu şekil metinde yoktur.

⁴⁵ Söz konusu şekil metinde yoktur.

⁴⁶ CC-İ 55b/7 **çarçığa** kelimesi ile CC-A 66a/26 **karçağa** kelimesi söz konusu kaynakta aynı kelimeler olarak düşünülmüş, tek bir anlamla ve tek bir işaretlemeyle kaydedilmiştir (Radloff 1887: 23).

⁴⁷ K. Grønbech, **çyχ** şeklinde kaydettiği varyanta ait satır numarası belirtmemiştir. Tıpkıbasımda da böyle bir örneğe rastlanmamıştır.

⁴⁸ K. Grønbech, **çyχ** şeklinde kaydettiği varyanta ait satır numarası belirtmemiştir. Tıpkıbasımda da böyle bir örneğe rastlanmamıştır.

⁴⁹ Kelime metnin fotoğrafında silik bir şekilde görülmekte, **çiy** işaretleri ise açıkça seçilmektedir. V. Drimba kelimeyi **<Çinay>** şeklinde kaydederken, G. Kuun **çinay** şeklinde kaydetmiştir (V. Drimba ^{2000: 99}; Kuun ^{1880: 114}). Biz de bu işaretlemelere uyduk.

⁵⁰ Grønbech'in kaydettiği

⁵¹ **düölet** → 76^b/19: Kelimenin son harfi **k** olarak işaretlenmiştir; ancak bu harfin altına nokta konmuştur. Metinde bir harf çıkarılmak istendiğinde, harfin altına nokta konmaktadır. Çıkarılan bu harfin sol üst tarafına küçük bir **t** harfi konmuştur; ayrıca bkz. **duvla[k > t]** (Drimba 2000: 139).

⁵² K. Grønbech söz konusu kelimeyle ilgili satır numarası belirtmediğinden, **efsik** şeklindeki okumanın hangi kelimeye dayandığını tespit edemedik.

⁵³ Kelime, W. W. Radloff tarafından **älām** şeklinde okunmuş ve 'Welt' şeklinde de anlamlandırılmıştır (Radloff 1887: 10).

⁵⁴ J. R. Hamilton: **üm** 'ilaç' + isimden fiil eki **-gü-** (İKPÖ 1998: 140)

⁵⁵ anl. f. **äp** 'jedes, allerlei', anl. f. **äp** **языкын** (Radloff 1887:

⁵⁶ Le Coq: '**Arınıp ermegürüp**: F. W. K. Müller'e göre **ermegürmek** 'tembel, yorgun veya gevşek olmak'. **Arınmak** fiilinin benzer manâsı vardır, ve kökü Turfan'ın bugünkü lehçesinde hâlâ yaşamaktadır. Harmak 'yorulmak, yorgun düşmek', ve hôrun (=hârın=arın) 'tembel'. Metnimizde **arınıp** tek bir elifle yazılmıştır, fakat çok tanınmış sözlerde a harfinin tek elifle yazıldığına çok tesadüf edildiğine, ve Berlin nüshasında da açıkça arınıp yazıldığına göre, bu sözü kalın okumayı tercih ettim. Buna rağmen, bu sözü erinip okumayı tercih eden de haklı olabilir.' (HUAS 1941: 70).

⁵⁷ Söz konusu çalışmada **erksiz** kelimesi için iki ayrı maddebaşı yapılmıştır. Bunlardan ilki **[=äpκ + ci3]** şeklinde tahlil edilirken, diğeri soru işareti ile birlikte **[=äp̄ + ci3]** şeklinde tahlil edilmiştir (Radloff 1887: 10).

⁵⁸ A. M. v. Gabain, söz konusu kelimenin **ärt-** fiilindeki t ünsüzünün düşmesi sonucu şekillendiğini kaydetmiştir; ayrıca yukarıdaki anlamdan hariç '(zaman) geçirmek' anlamını belirtmiştir (Gabain 2000: 41, 80).

⁵⁹ **fallan** → CCI 35b/20: Kelimenin beşinci işaretinin üzerinde sola yatık, kısa ve kalın bir çizgi vardır. Bu çizginin fonetik ya da paleografik değerinin olup olmadığı hakkında bir kanaate varamadık.

⁶⁰ bkz. sonnot-53.

⁶¹ **kağan** kelimesi unvan olarak MS. 265 yılında Siyen-piler tarafından kullanılmıştır; ayrıca bkz. Cüc. *qayan* 'emperor' (Vovin 2004: 129).

⁶² **okramak** 'at kişnemek' (DS c. ¹²)

⁶³ Metinden çıkarılan kelime G. Kuun tarafından madde başı yapılmakla birlikte, çalışmanın metin kısmında altına noktalar koyularak kaydedilmiştir. Yani silinmek istenen bir kelime olduğu belirtilmiştir (Kuun 1880: 97, 281).

⁶⁴ Kelime, W. W. Radloff tarafından **älāmāt** 'Zeichen' şeklinde maddebaşı yapılmıştır (Radloff 1887: 10).

⁶⁵ **itlænmişlærni** → ^{76b/5}: Kelime yedi işaretten oluşmaktadır. **ítlā** harflerinden sonrabeş adet harf çizgisi vardır. Yani sadece m ve í harfleri yoktur. Muhtemelen **n** harfi de yazılmak istenmiş ya da **n**, **m** ve **í** harfleri yazılırken harflerden biri bitişik yazılmıştır; ayrıca *bktz.* **ítl[ænm > æmí]s** (Drimba ²⁰⁰⁰: 139).

⁶⁶ J. R. Hamilton: ***it-/yit-** 'kendi sonunu hazırlamak, kaybolmak' + *zarf-fiil eki* –**a** (İKPÖ 1998: 151).

⁶⁷ Ayrıca *krş.* **ken** 'sonra, gelecek, sonraki' (ABH 2013: 205); **kén** 'sonra' (Mir) (YKI 2013: 504); **kedki** 'sonraki' (AY-III 1991: 98).

⁶⁸ W. W. Radloff, CC-A 58a/4 **keçöð** ve CC-A 81a/3 **kezið** kelimelerini aynı kelime olarak düşünmüş ve aynı madde başında kaydetmiştir (Radloff 1887: 31). İlk için doğru bir madde başı olmakla birlikte, ikincisi hatalı bir okumadır.

⁶⁹ Aynı kelime için iki farklı okuma kaydedilmiştir. Bu farklılık muhtemelen yazım hatasıdır.

⁷⁰ Kelimenin beşinci işareti olan **t** harfinin üzerinde kısa bir çizgi vardır. Bu kısa çizgiyle ilgili ilk ihtimal, **í** ve **i** harflerine benzer bir şekilde **t** harfinin üzerine konmuş yan çizgi olabileceğidir; ancak CC'nin gerek İtalyan gerekse Alman kısmında **t** harfinin böyle bir işaretlemesi yoktur. Diğer ihtimal ise V. Drimba'nın verdiği bilgidir. Ona göre bu kısa çizgi sonradan konmuş bir **i** harfidir *bktz.* **Chert/i/lap** ^{33r/12} (Drimba 2000: 77). Bu yorum, kelimenin kökünün **kertile-** olduğunu gösterir (*krş.* ^{CCA 69b/15} → **kertlep**). Biz ise, Alman kısmındaki **kertlep** örneğine rağmen, V. Drimba'nın okumasına katıldık.

⁷¹ W. W. Radloff'un çalışmasında yer alan söz konusu maddebaşının ve örneğin hangi kelime için kaydedildiğini teyit edemedik. Başka bir deyişle W. W. Radloff tarafından belirtilen satır numarasında, söz konusu kelimeyi bulamadık. Buna rağmen verdiği anlama dayanarak **ketir-** fiilinden?

⁷² W. W. Radloff, CC-A 58a/4 **keçöð** ve CC-A 81a/3 **kezið** kelimelerini aynı kelime olarak düşünmüş ve aynı madde başında kaydetmiştir (Radloff 1887: 31). İlk için doğru bir madde başı olmakla birlikte, ikincisi hatalı bir okumadır.

⁷³ **fristeler** kelimesi muhtemelen yazım hatasıdır. Kelimenin **ş** harfi ile yazıldığı açıktır.

⁷⁴ A. M. v. Gabain kelimenin önce **kidiz** şeklinde yazıldığını daha sonra **kiiz** şeklinde düzeltildiğini, ***kiyiz** 'den **kiz** 'e doğru bir **inkışaf** olduğunu kaydetmiştir (Gabain 2000: 35).

⁷⁵ W. W. Radloff'un 'blau' anlamını verdiği örnek CC-İ 47a/31 numaralı satırdaki kelime içindir.

⁷⁶ G. Kuun CC-A 70b/20'daki **körkiñ** kelimesine işaret ederek **Korh** 'pulcritudo' şeklinde maddebaşı oluşturmuştur; fakat aynı kelimeyi **korking** şeklinde de kaydetmiştir. Yani söz konusu kaynaktan iki farklı okuma vardır (Kuun 1880: 192, 265).

⁷⁷ **kügürçinley** → 71^b/10: Kelimenin üçüncü ve dördüncü harfinin arasında tespit edemediğimiz bir işaret vardır. Bu işaret muhtemelen bir sesi değil, -ür, -er ya da -ir gibi bir heceyi karşılamaktadır. Diğer harflerden daha üstte ve yukarıda yazılan işaretin Codex Cumanicus'a benzer Latin harfli Orta Çağ el yazmalarında kullanılan geleneksel bir işaret olma? ihtimali vardır. Bunlara ek olarak V. Drimba kelimeyi **kvg^{ur}énley** şeklinde kaydetmiştir. Biz de bu okumaya uyduk ve soru işareti eklemekle birlikte kelimeyi **kügürçinley** şeklinde kaydettik (Drimba 2000: 134).

⁷⁸ **küsænč** → 71a/17 Kelime söz konusu satırda iki defa yazılmıştır. İlk yazımında **küsæntlerin** → **kvjätl'ín** şeklinde yazılırken, ikinci yazımında **küsænčlerin** → **kufäelerin** şeklindedir. Muhtemelen ikinci kelime, birincisinin düzeltmesidir.

⁷⁹ Grønbech CC-A 73a/30 numaralı satırdaki **ķabaķ** kelimesini **tabak** ve **qabaq** olarak iki farklı şekilde kaydetmiştir. **tabak** kelimesini maddebaşı yapmayıp, sadece **buz-** maddesi içinde kaydetmesine bakarak, bu işaretlemenin yanlışlıkla yapıldığını söyleyebiliriz.

⁸⁰ Söz konusu kelimenin hangi metinde kaydedildiğine dair bir bilgiye ulaşamadık.

⁸¹ bkz. sonnot-8.

⁸² *ķ*: ünlem, nida sözü (Gabain 2000: 280); *hıçkır-* < *ķī ‘yansıma’ + *ç* + *kır-* (Gülensoy 2007: 408).

⁸³ Kum. *qiz* ‘giri’, Türkm. *gird*, Yak. *kīs* < *qiz < *qir = Çuv. *hēr* < *qir; Çağ. *qirnaq* ‘female slave’ < *qir-naq* (Tekin 1969: 62).

⁸⁴ M. Erdal kelimenin **ķoş-** ‘to conjoin, unite’ fiilinin nesnesi olduğunu belirtmiş ve orijinal anlamının ‘binding, fixation’ olduğunu kaydetmiştir (Erdal 1991: 194).

⁸⁵ koşulgak ‘iki nehrin koşulduğu, birbirine kavuştuğu yer’ (Tekin 1988: 86).

⁸⁶ G. Kuun **coyarmen** kelimesine iki anlam vermiştir. Bunlardan ilk anlam olan ‘yerleştirmek’ anlamı ^{CCl 22b/13} numaralı satırda kayıtlı olan **ķoyarmen** kelimesi için, diğeri anlam yani ‘terketmek, bırakmak’ anlamı ^{CCl 23b/10} numaralı satırda kayıtlı olan **ķoyarmen** kelimesi içindir. G. Kuun tarafından tek madde başı altında verilen kelimeyi (^{CCl 23b/10}), anlam farklılığından dolayı **ķoy-** II maddesinde belirttik. Bunun yanı sıra G. Kuun **coyarmen** kelimesinin, **ķoyan** kelimesi ile karşılaştırılması notunu kaydetmiştir. Bunu notun sebebi tarafımızca tespit edilememiştir. Metinde **ķoyan** kelimesi yalnızca ‘tavşan’ anlamındadır. Kelimenin partisip eki almış şekli ise **ķoyğan** şeklindedir (CC-K: 46, 48, 268).

⁸⁷ Sartai~Sarita~Saritai (Henthorn 1963: 81)

⁸⁸ Marcel Erdal, (Peter Zieme’den naklettiğine göre) ETŞ 10/202’deki örneğin hatalı okuma olduğunu ve **bağ** **ķoşug** ‘Bindung, Anknipfung’ şeklinde yorumlandığını kaydetmiştir (Erdal 1991: 196).

⁸⁹ K. Grønbech’in kaydettiği bu ifade metinde yoktur.

⁹⁰ Kelime önceleri H. N. Orkun, T. Tekin, M. Ergin ve P. Aalto tarafından **bünt(e)gi**, R. Memmedov tarafından **bint(e)gi**, G. Aydarov tarafından **bünt(ü)gi**, R. Giraud tarafından ise **bönt(e)gi** şeklinde okunmuştur. Cengiz Alyılmaz kelimeyi yeniden okunup anlamlandırılmıştır. Cengiz Alyılmaz’ın kelime hakkındaki açıklaması şu şekildedir: ‘igtnib (bintegi) kelime grubu gerçekte, nib (bin/ben) anlamlı dil ögesiyle (şahıs zamiri ile), nib (teg+i / gibi / gibisi) görevli dil ögesinden (edatından oluşmaktadır. Yazıtla ilgili bundan sonra yapılacak çalışmalarda kelimenin/kelime grubunun 1- igtnÜb değil, şeklinde yazılması/dizilmesi, 2- Transliterasyonunun ‘bünt(e)gi’ / ‘bönt(e)gi’ / ‘bünt(ü)gi’ değil, ‘bint(e)gi’ şeklinde yapılması, 3- Anlamlandırılmasının ‘serseri olsa’, ‘başıboş olsa’, ‘avare olsa’, ‘öylesi’, ‘böylesi’, ‘bunun gibisi’ şeklinde değil; ‘benim gibisi’ olarak yapılması daha doğru olacaktır.’ (Alyılmaz 2000: 17), ayrıca bkz. Aydın-2006.

⁹¹ Kelimenin hangi yapılardan oluştuğu DLT’de şu şekilde izah edilmiştir: Altın gibi temiz ruhlu kadına *altun özüük* denir. Bedeni inci gibi temiz olan kadına *ertini/ertini özüük* denir. Aslı ‘nefs’ olan *öz* kelimesinden alınmış ve *ē* harfi o şeyin olduğunu anlatmak için getirilmiştir. *ol erni ök keldür* denir ki ‘o adamın kendisini getir’ demektir. Tok ve kalın söylenen kelimelerle kendilerine *ū* ve *ē* getirilen kelimelerde *ök* yerine *ok* kullanılır (DLT-Atalay 2006: I-71, 141).

⁹² Örneğin son harfi muhtemelen yanlış yazılmıştır (Radloff 1887: 14).

⁹³ CC-A 62a/19-20 ...**Dağın ayttı beyim teñeri sen boşatķıl alarğı bilmezler...** → *işa. f. – anl. f. sen boşatķyl alarğa* ‘verziehe uns unsere Sünden vergeben’ (Grønbech 1942: 65).

⁹⁴ Söz konusu kaynakta oñ kelimesi için tek maddebaşı yapılmış ve yalnızca ‘recht, rechts’ anlamı verilmiştir (Radloff 1887: 13).

⁹⁵ J. R. Hamilton: ***or** ‘ana meydan’ + *Altay dillerinin hepsinde kullanılan bulunma hâli eki -du/-tu* ? (İKPÖ 1998: 154)

⁹⁶ J. R. Hamilton: ‘(Bir oyunda, yarışta) kazanmak, ütmek, galip gelmek’ anlamındaki **ut-** ‘un -r-’li ettirgeni ya da pekiştirilmiş olması gereken ***utur-**, ‘karşı karşıya getirmek, karşı durdurmak’ fiilinin -u’lu zarf-fiili)

⁹⁷ J. R. Hamilton'un soru işaretiyle bıraktığı açıklaması: **ög-** 'övmek, yüceltmek' + *ettirgenlik ya da pekiştirme eki -°r-* = 'övdürmek ya da yüceltmek', buradan da 'sevinmek' ? (IKPÖ 1998: 155)

⁹⁸ Söz konusu kaynaktaki aynı kelimeyle ilgili iki farklı okuma kaydedilmiştir (Radloff 1887: 14).

⁹⁹ W. W. Radloff tarafından **älämär** 'Zeichen' şeklinde maddebaşı yapılan kelime, **älämätimdän** şeklinde okunmuştur (Radloff 1887: 10).

¹⁰⁰ J. R. Hamilton, Brahmi yazısında 'kalmak, yükselmek' anlamına gelen hem **ün-** hem de **ör-** fiillerinin yer aldığını, CC'de **ön-** Yakutçada ise **ün-** şekillerinin olduğunu kaydetmiştir (IKPÖ 1998: 157)

¹⁰¹ CC-A 61a/13 numaralı satırdaki **uyur** kelimesi **önŷp** şeklinde kaydedilmiştir (Radloff 1887: 16).

¹⁰² J. R. Hamilton kelimeyi, **üz-/yüz-** 'yüzmek, su yüzüne çıkmak' + zarf-fiil eki **-ä** olarak açıklamıştır. Kelimenin Brahmi yazısında **üzä**, CC'de ise **özä** şeklinde olduğunu; fakat **ayağ üz-i** 'ayağın üstü' kelimesinin **ü**'lü olduğunu kaydetmiştir (IKPÖ 1998: 164). **ayağ üzi** → CC-İ 49a/19. dipnot 11111

¹⁰³ **camutum**: in the Codex Cumanicus see. **camut**: It is the *camutum* of Codex Cumanicus, which is explained by 'sagri' in Turkish and Persian. The true Chinese etymology has not yet been ascertained. The Persian **kīmuht** or **kāimuht** (Pelliot 1959: 36, 156, 157, 158).

¹⁰⁴ '...And along with each of these changes of raiment, i.e. 13 times in the year, he bestows on each of those 12,000 Barons a fine golden girdle of great richness and value, and like wise a pair of boots of **Camut**, that is to say **Borgal**, curiously wrought with silver thread; insomuch that when they are clothed in these dress every man of them looks like a king!...' (Yule 1903: 394)

¹⁰⁵ '...In the manufacture of leather they are famous; they excel us in the preparation of shagreen ('Sagri' in the Tatar language), which as is well known, is green, with little elevations like bladders. With the exception of Russia leather - which they import from country, and employ in fashioning their water-skins—their coverings for the feet, and their harness and accoutrements for horses, are manufactured of native leather...' (Vambery 1864: 423).

¹⁰⁶ **SHAGREEN**: This English word, — French **chagrin**; Ital. **zigrino**; Mid. High Ger. **Zager**, comes from Pers **shagrī**, Turk **şāghrī**, meaning properly the croupe or quarter of a horse from which peculiar granulated leather, also called **sāghrī** in the East, was originally made. Diez considers the French (and English adopted) **chagrin** in the sense of vexation to be the same word, as certain hard skins prepared in this way were used as files, and hence the word is used figuratively for gnawing vexation, as (he states) the Ital. *lima* also is' (Yule, Burnell: 1903: 818).

¹⁰⁷ Orh. **sayu** 'her' (yalın durum ile), Uyg. **sayu** 'her' (yalın durum ile), Hrzt. **sayı, sayı, sayın** 'her; -diği zaman hep' (yalın durum ile), Çağ. **sayu, sayı, sayın** 'her; -dikçe, -diği zaman hep' (yalın durum ile), Trkm. **sāyin, sāyi** (**сайын, сайы**) 'her; -dikçe; kadar (çok); -e (doğru)' (yalın durum ile), Özb. **sāyin (сайин)** 'her; -dikçe' (yalın durum ile), Kırt. **sayın (сайын)** 'her; -dikçe' (yalın durum ile), Kry. (Lutsk-Haliç/Kırım/Troki) **sayın (сайын)** 'her; -dikçe' (yalın durum ile), Kmk. **sayın (сайын)** 'her; -dikçe, -diği zaman hep' (yalın durum ile), Krç-Blk. **sayın (сайын)** 'her; -dikçe, -diği zaman hep' (yalın durum ile), Kzk. **sayın (сайын)** 'her; -dikçe' (yalın durum ile), Kkr. **sayın (сайын)** 'her; -dikçe' (yalın durum ile), Nog. **sayın (сайын)** 'her; -dikçe, -diği zaman hep' (yalın durum ile), Tat. **sayın (саен)** 'her; -dikçe, -diği zaman hep' (yalın durum ile), Bşk. **hayın (хайын)** 'dikçe, -diği zaman hep' (yalın durum ile), Bar. **sayın (сайын)** 'her; -dikçe; -diği zaman hep' (yalın durum ile), Kır. **sayın (сайын)** 'her; -dikçe' (yalın durum ile), Alt. **sayın (сайын)** 'her; -diği zaman hep; -dikçe' (yalın durum veya tamlayan durumu ile), S-Uyg. **sen, sein, sāin, sēn, senla** 'her' (yalın durum ile), Hak. say (сай) 'her; -dikçe' (yalın durum veya tamlayan durumu ile), Şor. saya 'her; -diği zaman hep' (yalın durum veya tamlayan durumu ile), Yak. **āyi (айы)** 'her; -dikçe, -diği zaman hep' (yalın durum ile) (Li 1997: 242-259).

¹⁰⁸ B. Atalay’ın DLT yayınındaki söz konusu kelime *Aprasız at aşumas, arkasız alp çeriğ sıyumas* ‘Arpasız at koşmaz, arkasız yiğit asker bozamaz (At arpa yemedikçe yokuşu aşamaz, bunun gibi, bir yiğit de kendisine yardım eden bir arkacısı bulunmadıkça savaş saflarını yaramaz.) atasözünde kayıtlıdır. Buna göre sıyu- fiilini sı- ‘kırmak’ fiili ile ilişkili gördük; fakat kelime (sıyu- ya da siyü- şekliyle) A. B. Ercilasun’un DLT yayınında, DTS’de ve EDPT’de kayıtlı değildir.

¹⁰⁹ Aynı kelimeyle ilgili iki farklı okuma kaydedilmiştir: **кыл an cyi** ve **рыл-an cyjŷ**.

¹¹⁰ bkz. sonnot-54.

¹¹¹ W. W. Radloff CC-İ 37a/25, 39a/7 numaralı satırlardaki iki örneği isim olarak kaydederken, CC-İ 14b/21 numaralı satırdaki örneği infinitif olarak kaydetmiş, isim olarak anlamlandırdığı örneklere dahil etmemiştir; fakat söz konusu kelimelerin Latince ve Farsça karşılıkları açıkça ‘tat’ anlamını vermektedir. bkz. **gústus** ‘бкyc’ (JPCB: 109) | **gustus** ‘1) A tasting, A) foretaste, specimen, B) a whet, relish; 2) (Lat.=sapor) Taste’ (Crooks 1887: 406) | **sápor** ‘бкyc’ (JPCB: 208). CC-İ 14b/21 numaralı örneğin Latice karşılığı **gutsum** şeklindedir. Bu şekil *gustus* kelimesinin akuzatif halidir. Kelimenin neden akuzatif halinde madde başı yapıldığı malumumuz değildir; ayrıca bkz. ‘...we should that despite this increasing confusion in the use of the inflectional cases, the accusative and nominative are most places rarely confused in the inscriptions.’ (Herman 2000: 54).

¹¹² J. R. Hamilton kelimeyi A. v. Gabain’in okuduğu gibi –b- ile değil de –p- ile okuma sebebini CC’deki **tepret-** şekline dayandırdığını kaydetmiştir (IKPÖ 1998: 218)

¹¹³ Aynı kelime için **тынт** (v) ve **тинт** (v) şeklinde iki kere madde başı verilmiştir (Radloff 1887: 54).

¹¹⁴ Aynı kelime için iki farklı madde başı yapılmış, iki okuma kaydedilmiştir (Radloff 1887: 54, 58).

¹¹⁵ W. W. Radloff’un kaydettiği **ā** harfi muhtelemeden yazım hatasıdır.

¹¹⁶ Radloff, kelimenin soru işareti ile kaydettiği kelimeyi **сызыкла-** ve **сысыккла-** olarak iki farklı şekilde kaydetmiştir (Radloff 1887: 66).

¹¹⁷ J. R. Hamilton’un bahsettiği çalışma P. Pelliot’un *La Version Ouigoure de l’Histoire des Princes Kalyāṇamkara et Pāpamkara* adlı makalesidir. Söz konusu makaleyi bulduk; fakat son on sayfası kopuk olduğundan bahsi geçen bilgileri okuyamadık.

¹¹⁸ J. R. Hamilton kelimenin kökeni hakkında iki görüş bildirmiştir. Bunlardan ilki **tur-** ‘kalkmak, sürüp gitmek’ + ettirgenlik eki **-q-** + **-°r** şeklinde türemiş ***turqar-** fiilinin **-u**’lu zarf fiil şekli olabileceği, diğer ise **turq** ‘uzunluk’ isminden **-qar/-yar-** ekiyle türemiş bir fiilin zarf fiil şekli olabileceğidir (IKPÖ 1998: 226). CC’de ikinci ihtimalle ilişkilendirebileceğimiz bir örnek yoktur. Bu sebepten **tur-** maddesinde yer verdik.

¹¹⁹ CC-A 72a/4 **bošov teydi tutğunlarğa bošov tejdi tutyanlara** ‘es kam die Befreiung für die Gefangenen’

(Grönbech 1942: 66)qwe./\

¹²⁰ Örnekteki **ŷ** şekli muhtelemeden yazım hatasıdır (Radloff 1887: 57).

¹²¹ J. R. Hamilton, T. Tekin’in çalışmasına işaret ederek ikinci ünlünün uzun olabileceğini söylemiştir (IKPÖ 1998: 160). bkz. **učüz** ‘worthless’ (Tekin 1967: 164).

¹²² J. R. Hamilton: **ula-** ‘ulamak, eklemek, bağlamak, temas sağlamak’ + ettirgenlik ya da pekiştirme eki **-t-** + zarf-fiil eki **-i** (IKPÖ 1998: 161).

¹²³ J. R. Hamilton, T. Tekin’in çalışmasına işaret ederek ikinci ünlünün uzun olabileceğini söylemiştir (IKPÖ 1998: 160). bkz. **učüz** ‘worthless’ (Tekin 1967: 164); **unā-** ‘to agree, approve’, **unāmaz** (Tekin 1967: 166).

¹²⁴ Söz konusu kaynakta CC-İ 29b/15 numaralı satırdaki örnek için iki farklı maddebaşı yapılmış iki ve farklı okuma kaydedilmiştir (Radloff 1887: 18).

¹²⁵ 58b/22 numaralı satırdaki **uyuğanda** kelimesi **ујабында** şeklinde kaydedilmiştir (Radloff 1887: 18).

¹²⁶ 58b/25 numaralı satırdaki oyomıydr kelimesi **ујаумыдыр** şeklinde kaydedilmiştir (Radloff 1887: 18).

¹²⁷ J. R. Hamilton CC’deki örneği **uyax** şeklinde kaydetmiş ve şu açıklamayı yapmıştır: ***od-** ‘uyanmak’ + sıfat-fiil eki **-°y**. Bu ek, kelimeye ‘uyanırken, uyanık iken’ gibi bir anlam kazandırıyor. Başlangıçta, ‘uyanmak’

anlamındaki ***od-** fiili, 'uymak' anlamındaki **ūdi-** ('uyku' anlamındaki **ū**'dan türemiştir) fiilinden, (birçok ağızda bugün **o** olarak telâffuz edilen) baştaki ünlünün gerek tınısı, gerek uzunluğu sayesinde ayırt ediliyordu; 'uymak, takip etmek' anlamındaki fiil ise kısaca **ūd-** biçiminde idi. Brahmi yazısındaki **oduṣ**, **odun-** biçimleri, CC'de **uyax**, **uyan-** diye geçmektedir (İKPÖ 1998: 152).

¹²⁸ CC-A 58b/22 numaralı satırdaki **uyaḡanda** kelimesi, **yjaṣ-yjay** 'wach' maddesi içinde ve **yjaṣynda** şeklinde kaydedilmiştir (Radloff 1887: 18).

¹²⁹ J. R. Hamilton: *Türkmençe ve Yakutçada ünlü uzun telâffuz ediliyor. Alttürkische Grammatik 135'e göre, 'muktedir olmak' anlamındaki u-* 'dan türemiştir (?) (İKPÖ 1998: 162)

¹³⁰ J. R. Hamilton kelimeyi **uza-** 'uzamak, uzanmak' + ettirgenlik eki **-t-** şeklinde tahlil etmiştir; ayrıca CC'deki **uzat-** 'eşlik etmek, sevk etmek' örneğiyle karşılaştırmış ve ikinci ünlünün uzun olabileceğini kaydetmiştir (İKPÖ 1998: 162). **bkz. uzā-** 'to be extended': **uzādī**, **uzātur**, **uzātildi** (Tekin 1967: 166).

¹³¹ J. R. Hamilton, L. Ligeti'nin *Les Voyelles Longues en Turc* adlı çalışmasını kaynak göstererek kelimenin uzun ünlülü olduğuna işaret etmiştir (kaynak?).

¹³² J. R. Hamilton: 'paylaştırmak, üleştirmek' anlamındaki **ülä-**'den **-°g** ile türemiş ve **ä** sesi, benzeşme ile **ü**'ye dönüşmüş olabilir; ya da aynı anlamdaki (?) ***ül-** veya ***ülü-** gibi bir fiilden türemiş olması da muhtemeldir (İKPÖ 1998: 162).

¹³³ J. R. Hamilton: **ün** 'ses' + **-tä-**. **ün**'deki ünlü Türkmencede uzun okunuyor (İKPÖ 1998: 163).

¹³⁴ J. R. Hamilton: *İp, vb. ile ilgili olarak 'kesmek, koparmak' anlamındaki üz-* 'ün **-l-** 'li edilgen biçimi (İKPÖ 1998: 164).

¹³⁵ Fiilin anlamı kaydedilmemiştir. G. Kuun'un okumasına gönderme yapılarak (?) ile bırakılmıştır (Radloff 1887: 39).

¹³⁶ S. Himran: '**Yana**: Bunun manasından emin değilim: US.: 've, yeniden, tekrar...' İrk Bitig'te de bu söz ekseriya 'gene, yeniden, tekrar' diye tercüme edilmiştir. Le Coq bunu tercüme etmemiştir. H.' (HUAS 1941: 78)

¹³⁷ **yapa** ve **tüzü** ikileme şeklinde birlikte kullanıldığı için **yap-** fiiliyle ilişkilendirdik.

¹³⁸ Kaydedilen örnek metinde bulunamamıştır. Atıfta bulunulan sayfada sadece **jaz** kelimesi geçmektedir (Kuun 1880: 181).

¹³⁹ **yazıqıḡzı** → ^{61b/1}: Kelimenin son harfi önce **i** olarak işaretlenmiş, daha sonra **e** harfi yazılmıştır; ayrıca **bkz. iæzikıḡıfı** [i > e] (Drimba ²⁰⁰⁰: 117).

¹⁴⁰ **yazıqsız** → 75b/4: Kelimenin eki ve kökü arasına nokta koyularak **yazık. fız** şeklinde yazılmıştır. İlk olarak iki ayrı kelime gibi, yani **yazık** ve **siz** kelimeleri gibi düşünülebilir; fakat kelimenin yer aldığı cümleye bakıldığında 'günahsız' anlamının daha uygun olduğu görülmektedir. Metinde kök ve ek arasına nokta koyulması rastlanan bir durum değildir. G. Kuun da bu örnekle ilgili şu şekilde not düşmüştür: *Punctum nescio quam ob causam annotatum est* 'Noktanın neden not edildiğini bilmiyorum' (CC-K: 213).

¹⁴¹ **yazıqsızlıḡı** → 71a/29: Kelimenin on birinci ve on üçüncü harfleri tam olarak ayrılmamıştır. **ḡ** harfinin sol yan çizgisinin üzerine kısa ve yan çizgi konularak **í** işareti oluşturulmuştur. Yani **í** ve **ḡ** işaretleri kaynaşmış olarak yazılmıştır.

¹⁴² Le Coq: ‘Yek sözünün manâsı **şmnu**’nın aynıdır; hem zulmet şeytanını hem de umum ikinci derecedeki şeytanları ifade için kullanılır. F. W. K. Müller’e göre, bu sözün aslı *Skr. yakṣa*’dır. **İçkek** ise, hususî bir sınıf kötü ruhlarla verilen bir ad olup, Budhistlerin **preta**’larının aynı olsa gerektir.’ (HUAS 1941: 62)

¹⁴³ İyi ve Kötü Prens Öyküsü A-18 numaralı satırda kayıtlı **matin mn ilxan kizī mn yirmatin yarsimatın özümün** ifadesinde geçen **yarsimatın** kelimesi J. R. Hamilton tarafından **ākṣimātin** (< **ākṣi-**; [K]ŞY ‘ekşimek, kızmak, acı duymak’) şeklinde okunmuştur (İKPÖ 1998: 140; Zieme 1974: 266). Fragmanı yeniden okuyan P. Zieme **yir-** ve **yarsi-** olarak kaydettiği kelimelerin eşanlamlı olduklarını söylemiştir. J. R. Hamilton söz konusu çalışmasının Türkçeye çevirisi için yazdığı önsözde bu düzeltmeye değinmiş ve ifadeyi ‘isyan etmeden, iğrenmeden’ şeklinde kaydetmiştir (İKPÖ 1998: 57; Zieme 1974: 266).

¹⁴⁴ Kelime Besim Atalay tarafından *başlağ yulki* ‘başıboş bırakılmış hayvan’ şeklinde kaydedilmiştir (DLT-Atalay 2006: IV-73).

¹⁴⁵ Söz konusu kaynakta aynı kelime için iki farklı madde başı yapılmış ve iki farklı okuma kaydedilmiştir (Radloff 1887: 44, 60).

¹⁴⁶ Söz konusu kaynakta aynı kelime için iki farklı madde başı ve iki farklı okuma kaydedilmiştir (Radloff 1887: 44, 60).

¹⁴⁷ CC-İ 36a/22 numaralı satırdaki örnek için kaydedilmiştir (Radloff 1887: 16).

¹⁴⁸ Grønbech’in 162, 22 I numaralı satırda kaydettiği **bögövür-** kelimesini metinde bulamadık. Kaydedilen satırlarda ve bu satırın yakınlarında, böyle bir okumaya sebep olabilecek benzer bir okumaya da rastlayamadık; fakat Almanca **mer uuvllet** ifadesi, CC-A 82a/22 numaralı satırdaki **yipkirrimen** kelimesini tercüme etmektedir. **yipkir-** fiilinin yazımı gayet açık olup, **bögövür-** şeklinde bir okumaya imkan vermemektedir. Yukarıda saydığımız ip uçlarına dayanarak Grønbech’in kaydettiği kelimenin **yipkirrimen** olduğunu düşünüyoruz.

¹⁴⁹ K. Grønbech’in **jular-men** şeklindeki kaydı, farklı bir okuma değil yazım hatasıdır.